ERKEN DÖNEM TATAR TÜRKÇESİ KURAN TEFSİRİ

(Transkripsiyonlu Metin, Dil İncelemesi)

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Dili Bilim Dalı

Sema EYNEL

Danışman: Doç. Dr. Nergis BİRAY
İkinci Danışman: Doç. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

MAYIS, 2013
DENİZLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı öğrencisi (092305042) Sema EYNEL tarafından Doç. Dr. Nergis BİRAY yönetiminde hazırlanan **"Erken Dönem Tatar Türkçesi Kur'an Tefsiri"** başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 28.06.2013 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Leyla KARAHAN
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Yunus BALCI
Jüri Üyesi

Doç. Dr. Nergis BİRAY (Danışman)
Jüri Üyesi

Doç. Dr. M. Vefa NALBANT(2. Danışman)
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Bilge NALBANT
Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .12/07/.2013 tarih ve ..12/11..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Turhan KAÇAR
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :

Öğrenci Adı- Soyadı : Sema EYNEL

ÖNSÖZ

Erken Dönem Tatar Türkçesi Kur'an Tefsiri" adını verdiğimiz çalışmamızın konusunu, Türkçenin Doğu grubunda yer alan Müşterek Orta Asya Türkçesi ile kaleme alınmış olan "el-İtkan Kur'an Tefsiri" oluşturmaktadır.

Bu çalışma, Müşterek Orta Asya Türkçesiyle yazılan, yazıldığı döneme ve dil özelliklerine bakıldığında Çağatay, Kıpçak ve Oğuz lehçesi özelliklerinin karışık olarak görüldüğü bir Kuran Tefsiri üzerine yürütülmüştür. Bu yönüyle "Karışık Dilli Kur'an Tefsirleri"nden birini daha araştırmaların hizmetine sunmaktadır. Çalışmada "el-Itkan Kur'an Tefsiri" adlı eser metin olarak ortaya konulmuş, eser üzerinde yazım, ses ve şekil bilgisi incelemesi yapılmış, eserdeki dini terimler tespit edilmiş ve eserde geçen özel adlar hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Bu çalışmayla Kazan Tatar Türkçesinin yazı dili olmadan hemen önceki dönemine bir nebze de olsa ışık tutulmaya ve böylelikle lehçe ayrılmalarının başlangıcı sayılabilecek bu dönemdeki farklı kullanım özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tezimin hazırlanmasında bilgisi ve destekleriyle bizi yönlendiren Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN'a, jürimize gelme nezaketini ve fedakarlığını gösteren Prof. Dr. Leyla KARAHAN'a, destek ve yardımlarını hiç esirgemeyen ve tezimin tüm aşamasında sabır ve ilgisini eksik etmeden danışmanlığımı yürüten Doç. Dr. Nergis BİRAY'a, eseri bizimle paylaşan, çalışmalarımızda yardım ve desteğiyle katkıda bulunan ve aynı zamanda ikinci danışmanım olan Doç. Dr. M. Vefa NALBANT'a, bilgi ve yardımlarıyla bizi destekleyen Yard. Doç. Dr. Bilge ÖZKAN NALBANT'a, eseri çalışmamıza vesile olan Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ'a, çalışmalarımda desteğini hiçbir zaman üzerimden eksik etmeyen aileme, arkadaşlarıma, öğrencilerime ve özellikle ablam Minel KAMA'ya teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

ERKEN DÖNEM TATAR TÜRKÇESİ KUR'AN TEFSİRİ

EYNEL Sema

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nergis BİRAY

İkinci Danışman: Doç. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

Mayıs 2013, 2146 sayfa

Tezimiz, Şeyhü'l-islām bin Esedullahü'l-ḫamîdî tarafından ilk olarak 1911 yılında Kazan-Ufa'da, ikinci kez 1984 yılında İstanbul'da ofset usulüyle basılan "El-Itkan Kuran Tefsîri" üzerinde yapılan dil çalışmasıdır.

Çalışmamızda metnin transkripsiyonu yapılmış ve bu metin üzerinde ses, şekil, yazım bilgisi özellikleri üzerinde durulmuştur. Eser Müşterek Orta Asya Türkçesi ile yazılmıştır. Metin; Çağatay, Kıpçak ve Oğuz lehçesi özelliklerini de barındırmaktadır. Bu yüzden eserdeki karışık dilliliğe de değinilmiştir. Ayrıca eserde yer alan Türkçe dini terimler belirlenmiş ve eserdeki özel adlara da açıklamalarıyla yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kuran Tefsiri, karışık dillilik, yazım-ses-şekil bilgisi inceleme –terim ve özel adlar

ABSTRACT

GRADUATİON THESİS, TURKİSH LANGUAGE AND LITERAURE PROGRAM

SUPERVİSOR: Doç. Dr. Nergis BİRAY

SECOND SUPERVİSOR: Doç. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

May 2013, 2146 pages

This thesis is a language study on "El-Itkan Quran Commentary" which was first published by Şeyhü'l-islam bin Esedullahu'l-hamidi in1911 in Kazan-Ufa and latter in offset style in 1984 in İstanbul.

In our thesis, first the text has been transcribed afterwards the phonological, morphological and orthographical properties of the text has been discussed. Since this thesis is written in collective Middle Asian Turkish Language and consists of Cagatay, Kıpcak, Oguz dialects of the language, the complex language structure of the text is mentioned. It is also underlined some Turkish religion premises in the text and given many proper nouns with brief explanations.

Key Words: Quran Commentary, complex language style, phonological-morphological-orthographical examination, premises and proper nouns.

İÇİNDEKİLER

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

FFYE: Fiilden Fiil Yapma Eki

FİYE: Fiilden İsim Yapma Eki

GGZ: Görülen Geçmiş Zaman

İFYE: İsimden Fiil Yapma Eki

İİYE: İsimden İsim Yapma Eki

ÖGZ: Öğrenilen Geçmiş Zaman

Vs : vesaire

1 GİRİŞ

1.1.Kazan Tatarları

İdil-Ural bölgesine hâkim olan ve Müslüman olduğu bilinen Bulgar Devleti'nin Moğol saldırılarıyla yıkılmasından sonra Cengiz Han'ın torunu Batu Han Altın Ordu devletini kurmuştur. Altın Ordu devletinde toplumun genel nüfusunu, Moğolların bu topraklara gelmesinden önce burada yaşayan Kıpçaklar oluşturmaktadır. XIV. asırda, bu topraklara gelen Moğollar, tamamen Kıpçaklara karışarak kendi dillerini yitirmişler; sonraki yıllarda ise Tatarlar, Kıpçaklarla ilişkiler kurup onlarla akraba olmuşlardır. Tarihî dönemde Cengiz Han ve haleflerine verilen Tatar adı bugün Altın Ordu halkıdır ve bu ad Kuzey Türkleri anlamında genel bir ad olmuştur. Devletin resmi dili Çağatay Türkçesidir. X. yüzyıla kadar devlet dini olarak putperestlik benimsenmiş, Berke Han'ın Müslümanlığı kabul etmesiyle tam manasıyla bir Türk-İslam Devleti hâline gelmiştir.

Altın Ordu Devleti önceleri güçlü bir devlet iken taht mücadeleleri ve Timur'un bölgeye yapmış olduğu seferlerle zayıflamıştır. 1502'de Altın Ordu Devletinin tamamen yıkılmasıyla bölgede Kazan, Kırım, Nogay, Astrahan, Kasım, Sibir hanlıkları ortaya çıkmıştır. Bu hanlıklar Altın Ordu Devletinin devamı olarak bilinmektedir.

Altın Ordu Devletinin yıkılmasından sonra ortaya çıkan hanlıklardan biri olan Kazan Hanlığı, Uluğ Muhammed tarafından 1437 yılında kurulmuştur. Hanlığın başkenti Kazandır. Kazan Hanlığı Moskova'ya yakın olduğu için Ruslarla uzun mücadelelere girmiş ve bu mücadelelerin çoğundan üstün çıkmıştır. Ancak içteki hanlık çekişmeleri ve 1547 Moskoca Knezliğine Korkunç İvan'ın gelmesiyle Ruslar sürekli Kazan Hanlığına saldırıda bulunmaları hanlığın yıkılmasına neden olmuştur. 1552 yılında Rus egemenliğine geçen Kazan Hanlığı'nın yıkılmasından sonraki iki yüz yılda Tatarlar Rusların zulüm ve baskılarına maruz kalmışlardır. Yapılan isyanların, özellikle Pugaçev isyanının (1774) sonunda birtakım haklar elde etmişlerse de 1860'tan sonra tekrar Hristiyanlaştırma ve Ruslaştırma tehdidiyle karşılaşmışlar ve büyük bir kısmı vatanlarını terk etmek zorunda kalmışlardır.

İdil boyunda kurulan Bulgar Devletinden başlayarak, Altın Ordu ve onun devamı olan hanlıklar içinde, bilhassa Kıpçak Türklerinin karışımı hâlinde teşekkül eden Tatarlar, Rus devletinin bütün gayretlerine rağmen asimile olmamıştır. 19. asır sonlarında başlayan yenileşme (cedid hareketi) onların milli kültürlerine sahip çıkmalarını sağlamıştır. Tatar burjivazisinin bir başarısı hâlinde cereyan etmiş bu yenileşme hareketi, yeni kurulan Sovyet devleti tarafından bitirilmiş ve diğer bütün

Türk halklarında olduğu gibi, bu millî ve dinî reform hareketi takibe alınmıştır. Bütün zor şartlara rağmen Tatar Türkleri, Sovyet devleti içinde kimliklerini en azından dil ve edebiyat alanında korumuşlardır (Öner, 1998: XXIX).

Rusya'daki Bolşevik ihtilalinden sonra 27 Mayıs 1920 yılında Ruslar tarafından Tatar Muhtar Cumhuriyeti kurulmuş Tatarların büyük çoğunluğu bu Cumhuriyetin dışında bırakılmıştır. 1986 yılından sonra Gorbaçov döneminde başlayan siyasi hareketlilik ve serbestlik dolayısıyla Kazan Tatarları 1 Şubat 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmişlerdir. Bağımsızlığı hiçbir ülke tarafından tanınmayan Tatar Muhtar Cumhuriyeti 18 Şubat 1994'te Rusya ile imzaladığı anlaşma sonucunda yarı bağımsız özerk bir Türk Cumhuriyeti haline gelmiştir. (Buran, Alkaya, 2004: 163).

1.2 Kazan Tatar Türkçesi

Tatar Türkçesi Kıpçak grubu lehçelerindendir. Yönlere göre yapılan lehçe tasnifleri bakımından ise, Kuzey Türkçesi içerisinde yer alır.

Geçen yüzyıl ortalarına kadar yazı dili olarak Çağataycayı kullanan Tatarlar 19. yüzyıl sonlarında kendi diyalektleri, yani Kazan Tatarcası ile yazmaya başlarmışlar ve bu günkü Tatar yazı dilinin temelini atmışlardır (Tekin, Ölmez, 2003: 98-99).

Bugünkü Kıpçak lehçeleri içinde, yazı dili geleneği bakımından en eskilerinden biri Kazan (Tatar) lehçesidir. Rus işgali ile bir kopukluk yaşayan Kazan Tatar lehçesi klasik yazı dili, Türkistan ve daha sonra Osmanlı tesirleriyle XIX. asra kadar devam etmiştir. Bu asrın sonlarında yenileşme hareketinin öncülerinden Kayyum Nasırî ve Şihabeddin Mercanî gibi aydınlar, geniş halk yığınlarına ulaşıp eğitim- öğretim ve basın faaliyetini yaymak amacıyla, mahallî unsurları yazı dilinde kullanmaya başlamışlardır. Kazan lehçesinin esas olduğu bu yeni dil, özellikle 1905 ihtilalinden sonra Çağatay ve Osmanlı unsurlarının ağırlıkta olduğu, eski klasik dilin yerini almaya başlamıştır. *Bu mahallîleşme ve uyanış hareketinde buradaki zengin basın faaliyetinin, Kazak bozkırlarına kadar yayılan "cedid usul" ündeki mekteplerin ve Abdullah Tukay, Dertmend, Said Remiyev, Fatih Kerimi, Galimcan İbrahim, Mecid Gafuri, Galiesker Kamal, Fatih Emirhan, Hesen Tufan, Hadi Taktaş, Mehmüd Galev, Musa Celil gibi hakikaten güçlü ediplerin rolü büyük olmuştur* (Öner, 1998: XXX).

Kazan'da eğitim, mektep ve medreselerde din merkezli olarak yapılmaktadır. Burada verilen eğitim, çocuğun sosyalleşmesini sağlamanın yanında, İslam dininin ahlâk ve adabını da kazandıracak niteliktedir. Kazan'da dinî eğitimin yanı sıra Kur'an-ı Kerim'in tefsiri ile ilgili çalışmalar da yapılmaktadır. Son yıllarda Kur'an-ı Kerim'in

Tatar Türkleri tarafından arka arkaya bastırılmış tefsirlerine de rastlanmaktadır. XX. yüzyılın başında Kazan basım evlerinde yayımlanan kutsal kitaplar sadece Tatar Türkleri arasında değil, İslam dünyasında da yaygın olarak bilinmektedir. X. asırdan itibaren İslam diniyle tanışmaya başlayan Kazan Tatar Türkleri, dinî inançlarını korumak ve dinî sorumluluklarını yerine getirmek için mücadele etmişlerdir. Bu mücadeleler onların millet olma bilincini arttırmanın yanında dillerini ve Türk kültürünü Rus politikasının baskılarına rağmen korumalarının en önemli nedeni olmuştur.

1.3 Kur'an-ı Kerim'in Tercüme Edilmesi

Kur'an-ı Kerim'de de belirtildiği üzere Allahü Teâlâ her peygamberi yalnızca kendi kavminin diliyle göndermiştir. Oysa peygamberler tek bir kavmin peygamberi olmayıp tüm kavimlere gönderilmiş, tüm insanlığın doğru yola yönlendirilmesi amacına hizmet etmiştir. Her toplum kendi bireyleri içinde duygu ve düşüncelerini aktarabileceği birbirinden farklı diller geliştirmiştir. Bu da hem İslamiyet'ten önceki ilahȋ dinleri hem de Arap kavmine Arap diliyle inen Kur'an-ı Kerim'i diğer kavimlerin anlamlandırma sorununu doğurmuştur. O hȃlde Arap kavminden olmayan ve Arap dilini bilmeyen bireylerin İslamiyet'i anlamaları, dini sorumluluklarını yerine getirebilmeleri ya Arap dilini öğrenmeleri ya da Kur'an'ın kendi dillerine tercüme edilmesi ile mümkün olabilir.

Kur'an'ın diğer dillere tercümesi hususu büyük mezhepler tarafından tartışılmış ve şu görüşler ortaya çıkmıştır: Büyük mezheplerden Şafiî, Malikî, Hanbelî ve Zāhirî mezhepleri Kur'an'ın diğer dillere tercümesini uygun görmemiş ve her ne surette olursa olsun namazda tercüme okumanın caiz olmayacağını belirtmiştir. Buna mukabil Hanefî mezhebi konuya daha ılımlı yaklaşarak Kur'an okumayı bilmeyen bir kişinin bunu öğreninceye kadar namazda tercüme okuyabileceğini belirtmiş, ancak Kur'an'ın diğer dillere tercümesi hususunda diğer mezheplerle aynı tavrı sergilemiştir. Bunun temel gerekçesi ise tercümenin aslının yerine geçebileceği endişesidir (Ünlü 2012: 9-10).

1.4 Türklerde Tercüme Geleneği

Tarih boyunca pek çok dini benimseyen Türkler, bu dinlere ait kutsal metinleri Türkçeye tercüme etmişlerdir. Türklerdeki tercüme geleneği, Maniheizm ve Budizmi resmi devlet dini olarak benimseyen Uygurların bu dinlere ait metinleri tercümeleri ile başlamıştır (Zülfikar, 1974:153-154). VIII. yüzyılda kitleler halinde İslamiyet'i kabul

etmeye başlamaları ve X. yüzyılda bu dini devlet dini yapmaları sonucu Kur'an tercümelerine devam edilmiştir.

Türklerde ilk Kur'an tercümesinin ne zaman yapıldığı hakkında herhangi bir veri bulunmamaktadır. Kur'an, ilk defa Farsçaya tercüme edilmiştir. Bu tercüme Sasaniler döneminde Buhara'da yapılmış ve bu tercümede Taberî'nin Kur'an Tefsîr'i esas alınmıştır. Söz konusu tercümede, herhangi bir Türkçe tercümeden bahsedilmemiş olması, Kur'an'ın X. yüzyıldan sonra Türkçeye çevrilmiş olduğunu düşündürmektedir. (Ata, 2004: IX). Sağol; Zeki Velidî Togan'ın, bu konu ile ilgili "*Kur'an'ın Türkçeye tercümesinin Farsça tercüme ile aynı zamanda, belki aynı komisyonun Türk üyeleri tarafından yapılmış olabileceği*" görüşü üzerinde durduğunu söylemektedir. Fuad Köprülü'ye dayanan Abdülkadir İnan'ın ise "*Kur'an'ın Türkçeye tercümesinin Farsça tercümesinden yaklaşık bir asır sonra, yani XI. yüzyılın ilk yarısında yapılmış olabileceğini*" belirttiğini yazar (Sağol, 1993: XIII).

Türk dili tarihinin önemli eserlerinden olan Kur'an tercümeleri, Türk dili çalışmaları açısından da büyük önem taşımaktadır. Mütercimler, Allah kelamı olan Kur'an'ı tercüme ederken günahkâr olma korkusu ile dikkatli davranmışlar, metne yorumlarını katmayıp aslına olabildiğince sadık kalmışlardır. Topaloğlu bu bakımdan, Kur'an tercümelerini, Türk dilinin gelişme ve olgunlaşma devrelerini takip etmek amacıyla yapılacak gramer araştırmaları, leksikal çalışmalar ve semantik incelemelerde başvurulabilecek mühim kaynaklar içinde, en güvenilir belgeler olarak değerlendirmektedir (Topaloğlu, 1976: XVII).

Kur'an'ın XII. ile XVI. yüzyıllar arasında ortaya konmuş altı adet Türkçe tercümesinin olduğu bilinmektedir. Bu tercüme ve tefsirler içinde en kıymet taşıyanları satır arası tercüme şeklindeki Doğu Türkçesinin dillik özelliklerini taşıyan eserlerdir. Kur'ān'ın Batı Türkçesiyle yapılmış çevirileri de vardır (Nalbant, 2009: 5). Kur'an-ı Kerim'in Anadolu Türkçesine tercümeleri, Selçuklular Devletinin dağılışından sonra kurulan Beylikler Devri'nde başlamıştır. Bu ilk tercümeler, tefsirli tercüme şeklinde yazılmıştır ve genellikle bazı kısa surelerin tefsirleridir. (Ölker; 2005: 165)

1.4.1 Kur'an-ı Kerim'in Doğu Türkçesine Sözcük Karşılıklı Satır Arası Çevirileri

Bilinen dört adet satır arası tercümesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki Eckmann tarafından en eski Kuran tercümesi olarak nitelendirilen tercümedir. Bu tercüme

Şiraz'da İl-ḥani Ebu Said'in hükümdarlığı sırasında Muhammed ibn-i Hacı Devletşah tarafından yazılmıştır.

Kur'an'ın Doğu Türkçesine yapılmış satır arası bir diğer tercümesi de Özbekistan İlimler Akademisi Kitaplığı nr. 2008'de bulunan nüshadır. Nüsha Kur'an'ın Arapça metninin altına yazılmış Farsça ve Türkçe satır arası tercümelerini içermektedir. Semenov eserin XIII. yüzyıla ait olduğunu belirtmiştir. Çevirinin dili Karahanlı Türkçesidir.

Kur'an'ın Doğu Türkçesi'ne yapılmış önemli bir başka satır arası tercümesi Manchester Rylands kitaplığında bulunmaktadır. Eser üzerinde en kayda değer çalışma Eckmann tarafından yapılmıştır. Eser üzerinde Aysu Ata da kapsamlı bir çalışma yapmıştır. Aysu Ata, bu nüshayı Kur'an'ın Türkçeye ilk tercümesi olarak kabul etmektedir.

Dördüncü satır arası tercüme Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu Ali Paşa Camii'nde yer alan nüshadır. Nüsha dil özellikleri bakımından Harezm Türkçesinin özelliklerini taşımaktadır. Eserin müstensihi ve istinsah tarihi bilinmemektedir. Eser üzerinde Gülden Sağol kapsamlı bir çalışma yapılmıştır.

1.4.2 Kur'an-ı Kerim'in Doğu Türkçesiyle Yazılmış Tefsirli Çevirileri

Bu tercümelerde ayetlerin çevirisi satır içinde bulunmaktadır ve çeviri yapılırken Arapça ayetlere karşılıklar Türkçe sözcüklerle birebir tercüme şeklinde verilmektedir. Kur'an'ın Doğu Türkçesine yapılmış ilk tefsirli çevirisi de genel dil özellikleri bakımından Karahanlı edebi dili özelliklerini içermektedir.

Anonim veya Orta Asya Tefsiri olarak bilinen ilk tefsirli tercüme Leningrad'daki Asya Halkları Enstitüsü Kitaplığı'nda bulunmaktadır. 1914'te Zeki Velidi Togan tarafından Türkistan'da bulunmuş olan eserin kelime kelime yapılmış tercümelerinin dili Karahanlı Türkçesi iledir. Tefsir ve kısa hikayeler ise Kıpçakça ve Oğuzca özellikler göstermektedir. Eser üzerinde ilk büyük çalışmayı Borovkov yapmış; H. İbrahim Usta ve Ebulfez Amanoğlu da eseri Türkçeye çevirmiştir (Nalbant, 2009: 8).

1.4.3 Kur'an'ı Kerim'in Doğu Türkçesiyle Yazılmış Tefsirleri

Bu tefsirler ayetlerin tarihsel, sosyal ve dinî bilgiler ışığında yorumlanmasına dayanan yorumlara ve bu yorumları destekleyen hikayelere yer vermesi nedeniyle çok hacimlidir.

Çağatay Türkçesiyle yazılmış ilk tefsir olarak bilinen ve muhtemelen Ubeydulllah Han zamanında meydana getirilen eser, geniş açıklamalar ve hikayeler içerir. Eserin biri Konya Mevlana Müzesi Kitaplığında diğeri ise İstanbul, Topkapı Sarayı'nda olmak üzere iki nüshası vardır. Çağatay döneminde kaleme alınan eser, ağdalı bir edebi dille yazılmıştır. Eser üzerinde Hamza Zülfikar tarafından yüksek lisans tezi çalıştırılmıştır (Nalbant, 2009: 8).

1.4.4 Karışık Dilli Kur'an-ı Kerim Tercümeleri

Türklük bilimi çalışmalarında "karışık dilli" ibaresi bir taraftan Anadolu'da Doğu Türkçesi etkisi altında gelişen yeni edebi dille ortaya konan eserlerin, diğer taraftan ölçünlü dil olarak 13. yüzyılda Harezm Türkçesiyle temsil edilen Doğu Türk yazı dilinde özellikle Moğol istilasının neden olduğu boylar ve diller karışmasının ortaya çıkardığı Kıpçak ve Oğuz dil özelliklerinin artış gösterdiği eserlerin dili için kullanılan teknik bir terimdir (Nalbant, 2009: 9).

Karışık dillilik, bilim adamlarımızca üzerinde çokça çalışma yapılan konulardandır. Harezm ve Altın Ordu Sahasında yazıldığı sanılan "karışık dilli" iki Kuran tercüme ve tefsiri bilinmektedir: Bunlardan ilki Süleymaniye Kütüphanesi'nde Yazma Bağışlar bölümünde 3966 numaralı yazma eserdir (Uyansoy Hillhouse 2006: III). Eser Nuri Yüce tarafından bilim dünyasına tanıtılmış ve eser üzerinde Nuri Yüce danışmanlığında Ayşe Uyansoy Hillhouse (2006), Cengiz Müfettişoğlu (2006), Aslı Uygun (2007), Recep Yılmaz (2007) tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Eserin başı ve sonu eksik olduğu için yazarı, müstensihi, yazılış veya istinsah yeri ile tarihi belli değildir.

Karışık dillilik özelliği gösteren ikinci bir eser ise Milli Kütüphane, yazma eserler bölümünde A2848 numarada kayıtlı eserdir. Eser üzerinde Doç. Dr. Mehmet Vefa Nalbant çalışmıştır.[1] Eser 54 sureden oluşmuştur, eksik bir eserdir.

1.4.5 El-Itkan Kur'an Tefsiri ve Bu Tefsirin Karışık Dillilik Açısından İncelenmesi

Karışık dilli eserlere ek olabileceğini düşündüğümüz bir eser de çalışmamızın metnini oluşturan Şeyhü'l-islām bin Esedullahü'l-Hamîdî tarafından yazılmış "El-Iṭḳan Kur'an Tefsiri" adlı eserdir.

---

[1] Doç. Dr. Mehmet Vefa NALBANT (2009). *Karışık Dilli Kur'an Tefsiri-Çağatay,Oğuz ve Kıpçak Lehçeleri İle,* Bilgeoğuz Yay., İstanbul.

Eser Doç. Dr. Süleyman Solmaz tarafından Doç. Dr. Mehmet Vefa Nalbant'a hediye edilmiştir. Eser kalın ve sarı kağıda basılmış olup iki ciltten oluşmaktadır. Elimizdeki nüshada ciltler birleştirilerek kapağı yenilenmiştir. Metin matbu olarak basılmış olup her iki cildin girişinde metinle ilgili bilgiler, hem metnin diline uygun olarak Arap alfabesi ile hem de Türkiye Türkçesinde Latin alfabesiyle yazılmıştır. Bu bölümde verilen bilgilere göre eser ilk olarak Kazan'da Kazan şivesiyle, 1911 yılında basılmış; ikinci defa 1984 yılında ofset usulüyle İstanbul'da basılmıştır. 1984 basımında eklenen bilgilere göre eserin, geçen yetmiş yıllık süreçte elden ele çok okunmuş olmasından dolayı kâğıdının oldukça yıprandığı ve bazı yazılarının silinmeye başladığı belirtilmiştir. Eseri tahsis ederek bastıranın Halife Altay; gözden geçirenin ise Delilhan Canaltay olduğu bilgisine de bu bölümde yer verilmiştir. Eserin giriş bölümünden önce açıklamalar (Tüsinikter) ve sözlük (Sözdikşe) bölümleri yer almaktadır. Bu bölümler Halife Altay tarafından ikinci basımda günümüz Kazak Türkçesiyle sonradan eklenmiş olduğu için incelememizde yer almamaktadır. Metin iki cilt olup birinci cilt 260, ikinci cilt ise 227 varaktan oluşmaktadır. Eserin tamamı 487 varak olup her sayfa 18 ile 34 satır aralığında değişmektedir. Metin her cildin başında yer alan kapak, giriş ve yüz on dört surenin tamamını içermektedir. Eserin giriş bölümünde ve her surenin başında besmele yer almaktadır. Birinci cilt Fatiha Suresi'nden Benī İsra'il suresine kadar olan 17 sure ve bir fihrist bölümünden; ikinci cilt ise Kehf Suresi'nden Nas Suresi'ne kadar olan 98 sure ile ek olarak Kuran'ı hatmettikten sonra okunacak dua (Arapça olarak ve Türkçe tercümesiyle), Tilavet secdesi, Tilavet Secdesi Niyeti, Tilavet Secdesi Hükmü ve ikinci bölümün fihristinden oluşmaktadır. Eserde dikkati çeken bir başka husus da 4 varaklık giriş bölümünde her surede hangi mesele ve meselelerin yer aldığının belirtilmesidir. Ayrıca her sure başında surenin nerede indiği ve kaç ayetten oluştuğu belirtilmektedir. Eserin asıl metin bölümünde ise her sure ayet ayet açıklanmış, surelerle ilgili açıklama ve menkıbelere yer verilmiştir. Her surenin bitimi ve cüzlerin bitimleri ayrıca belirtilmiştir. Besmeleyle başlanan surelerin başlangıç ve bitiş bölümleri ayrıca belirtilmiştir. Eserde bazı bölümlerde yazılar (metnin kapağında belirtildiği gibi) silinmeye başlamıştır. Bu bölümlerden bazıları tarafımızca tamamlanmaya çalışılmış ve dipnotla da tamamlanan yerlere ait bilgiler verilmiştir.

İncelememize konu olan ve Müşterek Orta Asya Türkçesi ile yazılan Kur'an Tefsirinin dili ve söz varlığı Çağatay ve Kıpçak edebi dil özelliklerinin daha fazla görüldüğü, bunun yanında Oğuz Türkçesi'ne ait unsurların da saptanabildiği karışık dilli eser özelliği göstermektedir.

DİL İNCELEMESİ

1. YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Türkler tarihi dönemde Göktürk, Uygur, Arap, Kiril ve Latin alfabelerini kullanmışlardır. Üzerinde çalıştığımız El-Itkan Kuran Tefsiri adlı eser ise Arap alfabesi ile yazılmıştır. Ünlüler bakımından zengin olan Türkçe'nin Arap alfabesi ile gösteriminde üç harf kullanılmış ve bazı ünlülerin gösteriminde harekelerden yararlanılmıştır. Bu da ünlülerin gösteriminde karışıklığa yol açmıştır.

1.2. /a/ Ünlüsünün Yazımı

Arapça Sözcüklerde :

Başta: آ ile: آيت āyet (I/10.6).

ا ile: اما ammā (I/10.14); الله allah (I/144.19)

ع ile: عذابى ᶜazābı (II/253.26)

عا ile: عابدلر ᶜābidler (II/60.27)

İçte: ا ile : تعالىدن teᶜālādan (I/10.7); ايماندان īmāndan (I/144.13)

ه ile : بقره baḳara (I/112.22)

İşaretsiz: فرعوننك firᶜavun (II/253.9)

Sonda: ا ile: جزاء cezā᾿ (I/10.11)

ى ile: تعالىنك teᶜālānıñ (I/10.16)

Türkçe Sözcüklerde:

Başta: آ ile: آلار alar (I/10.15); آنانك ananıñ (I/91.11)

ا ile: ياردامى yardamı[2] (I/144.15)

---

[2] Eserde "yardam" şeklinde yazım sadece bir yerde kullanılmıştır. Metnin genelinde يار دم ; ياردم şeklinde yazılan sözcük hemzeli yazımına göre (yardem) okunmuş, hemzesiz yazımlarında ihmal olduğu düşünülmüştür.

İçte: ا ile: قاراب ķarap (I/91.11); شوندان şundan (I/144.9)

ه ile: باشقەنڭ başķanıñ (I/144.15)

İşaretsiz: يخشى ‘ yaḫşı (I/91.11)

Sonda: ا ile: بولا bola (I/17.25); اورطا orța (II/15.2)

ه ile: باشقە başka (I/11.15); يولدە yolda (II/175.2); قرمسقە ķurmısķa (I/173.27)

1.3. “e” Ünlüsünün Yazımı

Arapça Sözcüklerde:

Başta: ا ile: امر emr (I/46.8); انعام enʿām(I/181.19); اهلنه ehline (II/60.15)

İçte: ە ile : مسئلەسينڭ mesʾelesiniñ (I/201.28)

ه ile: مسئلە mesʾele (I/46.22); سورە sūre (I/286.2)

İşaretsiz: دلالت delālet (II/253.16); اكرمنڭ ekremniñ (I/46.25);

Sonda: ه ile: معجزە muʿcize (I/510.14)

Türkçe Sözcüklerde:

Başta: ا ile: ايتكانلرى eytkenleri (II/60.19); ايتەمز eytemiz (I/202.14)

“eyt” sözcükü birinci bölümde ئەيت ile yazılmış olup nadiren ايت şeklinde yazılmıştır. İkinci bölümde ise düzenli olarak ايت şeklinde yazılmıştır.

أ ile: أش eş (II/26.19)

ئە ile: ئەيتورسز eytürsiz (I/157.20)

İçte: ا ile : يايسە yeise (I/181.26)

ه ile: اوزەرينە üzerine (I/144.13); كيرەكمەس kirekmes (I/144.15); بەروپ berüp (I/88.26).

Sonda: Türkçe son ses "e"nin yazımında hemze (ه) kullanılmaktadır. Ancak çok az örnekte elifle (ا) yazılmış örneğine de rastlanmıştır.

ا ile: قويولاردا ḳuyularda (I/469.7)

ه ile: درستلكده düristlikde (I/469.7)

1.4. "ı" ve "i" Ünlülerinin Yazımı

Arapça Sözcüklerde:

Başta: ا ile: اسلام islām (II/60.2)

اى ile: ايمان īmān (II/49.9);

ع ile: عبادت ʿibādet (II/60.3)

عى ile: عيسانى ʿīsānı (II/59.29)

ئ ile: ئثر iter (I/401.8)

İçte: ى ile: تحقيق taḥḳīḳ (II/49.23)

ئ ile: لائق lāʾiḳ (II/26.4); فائدهلنور fāʾidelenüv (I/159.11)

ع ile: نعمتلرمنى niʿmetlerimni (I/47.26)

İşaretsiz: مؤمنلر müʾminler (II/75.11)

Sonda: ى ile: قطعى ḳaṭʿī (II/56.6); رومى rūmī (II/58.21)

Türkçe Sözcüklerde:

Başta: ا ile: اشنى işni (II/26.5)

اى ile: ايتەرلر iterler (I/510.4); ايزگو izgü (I/181.27); ايچون içün (I/371.13; II/291.1);

Metin içün~üçün edatının yazımı bakımından farklılık göstermektedir. Birinci ciltte "üçün" şekli ağırlıktayken ikinci ciltte "içün" şekli ağırlıktadır.

إ ile: اشدن işden (I/134.19); إستى istey (II/106.23)

İçte: ی ile: شیکسز şiksiz (II/127.11); قیلوچیلاردر ḳıluvçılardur (II75.15); بیرو birüv (II/3.3).

İşaretsiz: یدنچی yidinçi (II/75.7)

Sonda: ی ile: ile: تورلی türli (I/510.9); قاتی ḳatı (I/510.9); دخی daḫı (I/182.21)

1.5. "o", "ö" ve "u", "ü" Ünlülerinin Yazımı

Türkçe Sözcüklerde:

Başta: ا ile: الوغ uluğ (I/48.21); الوش ülüş (I/160.24); اوچون üçün (I/388.11)

اۇ ile: اۇیرەتدی üyretdi (I/98.18); اۇلوشی ülüşi (I/161.14); اۇندەلمش ündelmiş (I/117.6); uruv (I/351.22); اۇرترمز ürtermiz (I/170.9)

ئۇ ile: ئۇرتر ürter (I/106.1); ئۇی üy (I/355.4)

ئو ile: ئوینك üyniñ (I/132.17); ئولگاننك ölgenniñ (I/59.11); ئولشلەنمش ülüşlenmiş (I/272.24).

أ ile: ألوش ülüş (I/160.22); ألوغلق uluğlıḳ (I/202.28)

او ile: اوستون üstün (I/161.15); اونوتقان unutḳan (I/296.5); اوقوغان oḳuğan (I/324.27)

ئو ile: ئلوغ uluğ (I/285.26)

و ile: واتدرمق uvatdurmaḳ (II/448.5)

İçte ُ ile: بتونلی bütünley (I/82.16); قرمسقه ḳurmısḳa (I/173.27);

ۇ ile: اۇستۇن üstün (I/382.12)

و ile : بورون burun (I/361.14); بوتون bütün (I/307.18); آیورور ayurur (I/396.3); یوقدر yoḳdur (I/252.4); صوك ṣon (I/252.14)

İşaretsiz: بتون bütün (I/307.19); یرر yürür (II/174.25)

Sonda: ۇ ile: بۇ bu (I/179.7; II/17.19)

و ile: قايو ḳayu (I/183.16)

1.6. ***b ~ p:*** "p" ünsüzü ile biten Türkçe sözcükler metnimizde her zaman "b" ile yazılmıştır. Bu da sözcüklerin sonundaki ünsüzlerin tonlulaşıp tonlulaşmadığını belirlemeye engel olmaktadır: كوب "köp" (I/213.20); تابساڭزده tapsañız da (I/345.11); كوبلكلرى köplükleri (I/457.19); كوبسى köpisi (II/127.17); تابماسلر tapmaslar (II/183.17)

1.7. "c" ve "ç" Ünsüzlerinin Yazımı

Yabancı Sözcüklerde: اچ eç (I/138.10); هيچ hiç (II/184.24)

Türkçe Sözcüklerde: Türkçe "ç" ile yazılan ünsüzü göstermek için metnimizde "c" ve "ç" sesi kullanılmış. Fakat çoğu sözcükte "ç" ünsüzü ile gösterilmiştir.

Başta: جفتلنگانڭز ciftlengeniñiz (I/168.5)

İçte: آجق açıḳ (I/165.1); اوجماخقه ucmaḥḳa (I/170.10); اوجماخلارده ucmaḫlarda (I/348.24); قيلناجق ḳılınaçaḳ (II/190.5)

Sonda: boruç (I/350.6); üç (I/353.9)

1.8. t ~ d: İncelememize konu olan eserde sözcük başı /t-/ çoğunlukla korunmuştur. Ancak "di-" sözcüğü metnimizde /d-/ sesi ile yazılmıştır. ديدى didi (I/13.27); ديو diyü (I/343.26; II/179.24); ديب dip (I/427.21; II/137.9); توگلدر tügildür (I/252.3); تلى tiley (I/253.23); تلى tili (I/456.20

Söz içi /-t-/ sesi, bazı örneklerde /-t-/ bazı örneklerde ise /-d-/ şekliyle kullanılmıştır: ايدوجسى idüvçisi (II/112.15); ايتلولرى itilüvleri (II/113.17); ايتوچى itüvçi (II/120.27);

1.9 ñ~ g/ġ: Eser ñ>n, g,ġ ayrımında /g/ sesi yönündedir. Eserde az da olsa /ñ/ li genelde /g,ġ/ li şekillere rastlanmaktadır: يانينه yanına(I/13.8) ~ ياغنه yağına (I/200.23); يالغز yalġız (I/39.25); بالالارڭزنى balalarıñıznı (I/91.4) ~بالانڭ balanın (I/161.14) ~بالالارغزنڭ balalarıġıznıñ (I/161.12); يووغز ياغنه yuvıġız (I/215.3) ; ايسڭزگه isiñizge (I/309.18)

1.12. s ~ ṣ: Metnimizde s~ṣ yazımında da bir ikilik vardır: صارى ṣarı “-e doğru” (I/76.25); ساريدر sarıdur “-e doğru” (I/111.16)

1.13. t ~ ṭ: Metinde /ṭ-/ lı örneklerin de sık kullanılması Osmanlı imlasının eser üzerinde etkisi olduğunu gösterir.

t ile: تيماس tiymes (II/375.8-9); تيزلك tizlik (II/52.13) ; تورغان turġan (II/211.24)

ṭ ile: طوياغى ṭuyaġı (I/61.28); طوقز ṭoḳız (I/517.9); ṭaġ (II/12.19); ṭıymadı (II/14.2)

İkili yazımlar: Türkçe sözcüklerin başında bulunan /t/ ve /ṭ/ yazılımında bir birlik olmadığı göze çarpmaktadır: تورغان turġan (I/11.8); طورر ṭurur (I/28.15); طوتووندن ṭutuvından (I/121.22), توتوب tutup (I/11.13); طوغان ṭuvġan (I/51.18; I/81.6; I/374.11); طورا تورغان ṭura turġan (I/94.14); تاشلاديلار taşladılar (I/120.20); طاشلاب ṭaşlap (I/81.6); تار tar (I/186.25); تاپارغه taparġa (I/508.21); طاپمازسن ṭapmazsun (I/515.7); طار ṭar (I/375.26); تاك tañ (I/514.1); طاك ṭañ (I/514.3); ياقتلغينك yaḳtılıġınıñ (II/94.24); ياقتلق yaḳtılıḳ (II/96.1); يورتلارنى yurtlarını (II/151.23; II/185.19), يورطنى yurṭını (II/151.23)

Aynı ikilik söz sonunda da gözlenmiştir: اوتقه otḳa (I/33.17); اوط oṭ ʿaẕābından (ateş, cehennem)(I/34.2)

1.14. Türkçe bir sözcük olan yassı “yatsı”nın yazımında يسيع yassıʿ (I/112.9) “ʿ ع” kullanılması metnimize ait dikkat çekici bir özelliktir.

1.15. Metnimizde renc it- birleşik fiilinin yazımda düzenli olarak isim ve fiilin birleştiği görülmektedir: رنجتكوچى rencitküçi (I/471.14); رنجتماس rencitmes (II/5.5). Aynı özellik Dr. Mehmet Vefa Nalbant’ın Karışık Dilli Kuran Tefsiri (2011: 55) adlı eserinde de görülmektedir. Bunun yanı sıra nindi; şunday, munday nitek, oşandak,

nimerse, nirse, nikadar gibi derilme birleşme sonucu oluşan ve bitişik yazılan sözcüklere de rastlamak mümkündür.

1.16. İki ciltten oluşan metnimizin birinci ve ikinci ciltlerinde düzenli olarak farklı yazılan iki sözcük dikkati çekmektedir: ئەيتورلار eytürler (I/12.8); ايتكان eytken (II/3.6) ve ايچون içün (II/3.6); اوچون üçün (I/12.16).

2. SES BİLGİSİ

2.1 Ünlüler

2.1.1 ė/i Meselesi: 'ė' sesi, ilk defa Köktürk harfli bazı Türkçe metinlerde kendine özgü bir işaretle gösterilmiştir. Bu sesin niteliğiyle ilgili tartışmalar bugün de sürmektedir. "e" sesinin kullanımı Arap harfleriyle yazılan Türkçe metinlerde karmaşık bir hâl almıştır. Genellikle özel bir işaretle gösterilmemesi, çoğunlukla da i ile yazılması yüzünden bu sesin niteliğini de tarihî dönemlerdeki seyrini de bilmek mümkün olmamaktadır. Karahanlı Türkçesinde yazıda ortaya çıkan "ė / i" değişikliği ile ilgili problemler Harezm-Altın Ordu Türkçesi eserlerinde de görülmektedir. Kıpçak Türkçesinde de benzer durum söz konusudur (Ata, 2002: 47). Üzerinde çalıştığımız metin Çağatay Türkçesinin ses özelliklerine uygun olarak 'i' tarafındadır: **i**mes (I/28.15); **i**ken (/28.21), **i**tilmes (I/31.6); il+çi (I/31.15);); **i**şek (eşek) (I/34.18); t**i**risinden (I/34.18); k**i**lgen (I/31.22); **i**ski (I/143.9); **i**sken (II/168.14); s**i**ñe (II/16.13); c**i**r *(yer)* (II/11.21); k**i**ñ *(geniş)* (II/4.26); **i**rken (II/4.26).

Bir iki sözcükte 'e' de 'i' de kullanılmaktadır: بەرگاچ bergeç (I/143.4); بيرمەس birmes (I/36.4).

2.1.2 Ünlü Değişmeleri:

2.1.2.1 Daralma: Çağatay Türkçesinde de karşılaşılan bir ses değişimi örneğidir.

ö > ü: üyretür < ögret- (I/122.18); üt-üp < öt- (I/133.15).

e-, -e- > ü-, -ü-: eb > üy+niñ < öy < ev < ew < eb (I/132.17); *seb- > süy-* : süy-ünç (II/3.1).

2.1.2.2 İncelme:

a ~ e: Tek örnekte görülmektedir: yardım > yardam > yardem (I/21.9). Metinlerde yardam (I/144.15) şekli de kullanılmaktadır.

2.1.2.3 Genişleme:

ı > a: Tek örnekte görülmektedir: yardım > yardam (I/144.15).

2.1.2.4 Yuvarlaklaşma:

a. e > ö: Dudak sesi sebebiyle yuvarlaklaşma söz konusudur: töpelerinden (I/28.14).

b. e > ü: Eski Uygur Türkçesi döneminde daha çok karşılaştığımız ünlü değişmesi bir örnekte karşımıza çıkmaktadır: ülüş < üle-ş (I/117.5). Metnimizde sözcüğün üleşedi (I/358.15) şekli de kullanılmıştır.

c. -ı- ~ -u-: Örneği azdır. Her iki kullanımdan da bahsetmek mümkündür. yakına (I/472.16) > yaḳun (II/427.6); ḳurı (I/477.11) > ḳuruġan (I/476.13); yaşrın(II/226.11) > yaşrun (II/193.9); ḳıyun < *ḳıyın* (II/392.19)

ç. i- ~ ı- ~ u-: Bir sözcükte her iki şekli de kullanılmaktadır: uşanmaslar (I/253.3); ışanurlar (I/11.15)

d. i > ü: üçün >içün (I/116.15). Eserin özellikle 2. cildinde içün (II/75.13) şeklinde kullanımlar sık görülmektedir.

bit-üv >büt-üv (II/426.9)

2.1.3 Ünlü Türemeleri

2.1.3.1 Sözcük Başı Ünsüz Olan Sözcüklerin Önündeki Türemeler: Yabancı dillerden alınan ve ilk iki sesi ünsüz olan sözcüklerde başta ünlü türemesi olmaktadır: ısṭaḳan < stekan (Rs "bardak") (II/422.15)

2.1.3.2 Çift Ünsüzle Biten Sözcüklerin Son Hecesindeki Türemeler: Genellikle Kıpçak grubu Türk lehçelerinde karşımıza çıkan bu durum aslında bir ünlü düşmesi hadisesidir. (Deny, 1995: 96–114). Bu ses değişikliğinin Kıpçak lehçeleri ile diğer Türk lehçeleri arasında ayırt edici bir özellik olabileceği de dile getirilmiştir (Nalbant 2009).

boruç < borç (I/350.6). türük < türk (II/123.16)

2.1.3.3 Son Sesteki Türemeler: Genellikle uzun ünlüyü gösteren bu türemeler fiil kök ve gövdelerinden sonra görülmektedir (Tekin, 2000: 64). Metnimizde bu türemeye bir örnek vardır: sor- ~ sora- allahdan sora-ġız (I/131.10).

2.1.4 Ünlü Birleşmesi

Bu ses hadisesinin örneği oldukça az sözcükte bulunmaktadır: niçe ök > niçük alar siniñ naṣīḥatiñni işitsünler (I/473.10); ni+çe ök (II/23.11) > *niçük* minim içün ir bala bolsun; ni + te ök > nitek (I/208.4); *süyükli* > süklü (II/172.3); *çıḳmaslar mı eken* > çıḳmaslar miken (II/192.11)

2.1.5 Ünlü Düşmesi:

Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi: avruvı < avır-uv+ı (I/12.15); ayrulduḳıñız < ayır-u-l-duḳ+ıñız (II/4.21); evrildi < *ev-i-r-i-l-di (II/12.10); yaḫşı+lıḳ (yaḳ-ış-ı>yaḫşı); (I/11.3); böyledi < *böyle i-di* (II/195.21).

2.1.6 Ünlü Uyumu:

2.1.6.1 Kalınlık İncelik Uyumu

Çağatay Türkçesinin asli sözcüklerinde kalınlık-incelik uyumu, tamamen korunmuştur.

Arapça ve Farsçadan alınmış sözcüklerde, kalın ünlülü veya ince ünlülü eklerin daha doğrusu ġ/ḳ veya g/k içeren sözcüklerin kullanılışı, Çağatay Türkçesinin asli sözcüklerindekinden farklıdır: istidlāl+ge (I/13.1), taḳvālik (I/25.17). i veya ī içeren yabancı sözcüklerin tamamının, tercihen, kalın ünlülü ekler almaları, genel bir kanundur. (Eckmann 1988: 12) ẓālimraḳ (I/45.7).

Kalınlık incelik uyumu Türkçe sözcüklerde daha sağlamdır. Uyumsuzluklar daha az sözcükte karşımıza çıkmaktadır: miñe+ġına (I/34.23); uc-maḫ+ge (I/33.11).

2.1.6.2 Düzlük Yuvarlaklık Uyumu

2.1.6.2.1 Sözcük Köklerinde:

Çağatay Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık uyumu tam gelişmiş değildir; bu yüzden, ek ve yardımcı ünlülerin hepsi, bu uyumdan aynı derecede etkilenmemişlerdir: tanu-ġan (I/31.27); mālunı (I/104.1); ḳoylar+um+a (I/35.8).

Bu dönemde kullanılan bazı sözcüklerin uyuma girmemesi sürekli bir hâl alırken, bazılarının da uyumlu ve uyumsuz hâllerinin karışık kullanıldığı görülmektedir.

Bu sözcükler şunlardır: izgi (I/284.11); izgü (I/284.12); ḳurı (I/477.11); ḳuruġan (I/476.13); yaşrın (II/226.11); yaşrun (II/193.9); altunçıları (II/7.7); zeytün (II/10.1); kayusı (II/ 3.15).

2.1.6.2.2 Eklerde:

2.1.6.2.2.1 Eklendikleri Sözcük Kökünün Ünlüsüyle Uyuma Girmeyen Yuvarlak Ünlülü Ekler:

2.1.6.2.2.1.1 -DUr- : Ettirgenlik eki [–DUr-] geldiği sözcüğe yuvarlak ünlülü olarak eklenmekte, düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir: eylen-dür-ürmiz (II/5.11); siz-dür-mesün (II/6.3.); art-dur-mav (I/65.7); in-dür-üldi (I/67.13).

2.1.6.2.2.1.2 [**–Ur-**]: Bu ek de uyum dışında kalan eklerdendir: kit-ür-mes-ler (I/12.1); seg-ür-üp (I/15.13); bit-ür-geç (II/171.21); ṣavurdı (II/16.17).

2.1.6.2.2.1.3 [**–GUz-**]: **:** Düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmeyen en sık karşılaştığımız eklerdendir: tir-güz-üvi (I/63.7); kiy-güz-dük (II/76.6); tir-güz-e (I/330.28) yat-ḳuz-up (II/16.26).

2.1.6.2.2.1.4 [**-DUK**]: Uyum dışında kalan ve sık kullanılan eklerdendir: yardem it-dük+leri (I/24.22).

2.1.6.2.2.1.5 [**-GUçI**]: Sık kullanılan bir ektir. Uyuma giren örneği yoktur. İki ünlüsünden birincisinin yuvarlak ikincisinin düz olması bile onu uyum dışı da bırakmaktadır: yuḳusını yuḳla-ġuçı+lar (I/287.28); töşe-güçi+dür (II/5.12) tüşin-güçi (II/6.10); yaraṭ-ḳuçı+dur (I/269.4); bat- ḳuçı (II/11.21).

2.1.6.2.2.1.6 [**-GU**]: Üzerinde çalıştığımız eserde çok az kullanılmaktadır ve daima yuvarlak ünlülü bir ektir. bil-gü+li (I/66.8);

2.1.6.2.2.1.7 [**-Ur+**]: Örneklerin neredeyse tamamı yuvarlak ünlülüdür: ḳaytar-ur+ġa (II/233.28).

2.1.6.2.2.1.8 [**-Uv**]: çıġar-uv (II/101.22); işit-üv (II/176.27); kir-üv (I/426.25); bir-üv (II/3.3).

2.1.6.2.2.1.9 [**-sUn**]: 3. Teklik şahıs emir eki her zaman yuvarlak ünlülüdür: soraş-sun (II/5.19); tabmas-sun (II/5.8); ötme-sün (II/9.19); sizdirme-sün (II/6.3); kör-ü-n-mesün (II/171.8).

2.1.6.2.2.1.10 [**-DUr**]: Bildirme eki de sürekli yuvarlak ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır: bilgüçi+dür (I/336.22); küfrlik+dür (I/80.16); bar+dur (II/76.21).

2.1.6.2.2.1.11 [-GUn]: Uyum dışı bir ektir. En çok kullanılan sözcük “azgun”dur: az-ġun+lıḳnı (II/223.3).

2.1.6.2.2.1.12 [-UK]: Uyum dışı eklerdendir: art-uḳ (II/246.29); tir-ük+ni (I/118.8); tiş-ük+siz (II/130.

2.1.6.2.2.1.13 [**+GUr-**]: Düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmeyen eklerdendir. Örneği azdır: ḳıç+ḳur-ışurlar (II/14.10).

2.1.6.2.2.1.14 [**+UK-**]**:** Uyum dışı bir ektir: kiç+ük-türüv (II/61.26).

2.1.6.2.2.1.15 [**-UK-**]: Ekin tespit edebildiğimiz bütün örnekleri yuvarlak ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır: ḳız-uḳ-dılar (I/120.16); aş-uḳ-dılar (I/151.17); aş-uġ-up (I/425.12).

2.1.6.2.2.2 Eklendikleri Sözcük Kökünün Ünlüsüyle Uyuma Girmeyen Düz-Dar veya Yuvarlak Ünlülü Ekler:

2.1.6.2.2.2.1 III. Teklik Şahıs İyelik Eki [+sI; +I]: Bu iyelik eki her zaman düz ünlülüdür ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmez: ḳayu+sı (I/81.20); artuġ+ı+nı (I/83.3); uluġ+sı (II/88.3); küç+i (II/205.17); ṣuv+ı (II/207.9).

+I 3. teklik şahıs iyelik eki bazen uyuma girse de bazı örnekler uyum dışı olarak kullanılmaktadır: küç+i yitküçidür (I/15.3).

Birkaç örnekte de tam tersine düz ünlülü olması gereken ek yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır: balalar+u+nı (II/4.8); yurtlar+u+nı (II/4.8); haller+ü+ni (II/6.10).

2.1.6.2.2.2.2 I. Çokluk Şahıs İyelik Eki [+ImIz / +UmIz]: Ekin ikinci ünlüsü her zaman düzdür: ḳul+ımız+ga (II/16.2); ḳılınuv+ımız+nıñ (I/29.23); üyretdük+imiz (I/434.23); oḳuv+umız (I/62.23).

2.1.6.2.2.2.3 II. Çokluk Şahıs İyelik Eki [+UñIz / +uġuz]: Örneklerin çoğunda ekin ilk ünlüsü uyuma girerken ikinci ünlüsü düz ünlülü olarak kalmaktadır. Üzerinde çalıştığımız metinde çok az örnekte ikinci ünlünün de yuvarlak ünlülü olduğu görülmektedir: eytüv+üñiz (I/23.17); orn+uġuz+dan (I/19.1)

2.1.6.2.2.2.4 Yükleme Hâli Eki [+nI]: Bu hâl ekinin ünlüsü her zaman düzdür: yaṣduḳ+nı astḳa töşeseñ (I/15.15); ḫalḳ+nı ıṣlāḥ ḳılamız (I/12.20); ümmetler+ni helāk ḳıluvda (II/79.9).

2.1.6.2.2.2.5 İlgi Hâli Eki [+nIñ]: Ekin ünlüsü daima düz ünlülüdür: zelīḫa+nıñ (I/426.27); alar+nıñ (I/427.4); özi+niñ (II/2.13); biz+niñ (II/3.21); şu+nıñ (II/4.8); kün+niñ (II/5.22).

2.1.6.2.2.2.6 Öğrenilen Geçmiş Zaman [+mIş]: Eki her zaman düz ünlülüdür: indürül-miş+dür (I/63.28); farż bol- mış (I/160.24).

2.1.6.2.2.2.7 Sıfat-Fiil Eki [+mIş]: Eki her zaman düz ünlülüdür: könül-miş (I/26.27); ḳatışdurul-mış (I/33.1).

2.1.6.2.2.2.8 Emir II. Çokluk Şahıs Eki [+UñIz/+ñIz/+uġuz]: İlk ünlüsü düz-dar veya yuvarlak olabilmektedir: döndür-üñiz (I/44.6); kitür-üñiz (I/12.24); ṣarf ḳıl-uñız (I/104.27); oḳu-ñız (I/30.10). Eserimizde bir örnekte yuvarlak ünlülü şekil görülmektedir: ḳıl-uġuz (I/30.7)

2.1.6.2.2.2.9 İsimden İsim Yapma Eki [+lI]: Karışık kullanımı olmakla beraber ekin düz ünlülü kullanımı daha yaygındır.

Düz ünlülü örnekler: yük+li (I/121.15); bilgü+li (I/66.8)

Yuvarlak ünlülü örnekler: Çok az örnekte de olsa ekin yuvarlak ünlülü şekli kullanılmaktadır: küç+lü+ler (I/496.24); tür+lü+si (II/385.17).

Karışık ünlülü örnekler: türlisi (II/385.18); tür+lü-tür+li (II/127.5);.

2.1.6.2.2.2.10 İsimden İsim Yapma Eki [+lIK]: Uyuma giren örnekleri daha fazla olmakla birlikte bazen uyum dışı örneklerine de rastlanmaktadır.

Düz ünlülü ekler: azġun+lıḳ+ġa (II/148.21); ḥor+lıḳ (I/136.23).

Yuvarlak ünlülü ekler: Ekin ünlüsünün yuvarlak ünlülü olarak da kullanıldığı görülmektedir: yavız+luḳ+ından (II.2.7); bar+luġ+una (II/112.21); ḳaran+ġu+luġ+ı

2.1.6.2.2.2.11 Fiilden Fiil Yapma Eki [-(I)l-]: Edilgenlik ekinin bağlantı ünlüsü birçok örnekte uyumlu bir kullanım sergilerken bazı örneklerde uyum dışında kalmaktadır: yar-ul-up (I/28.11); iñdür-ül-gen (I/32.13); diy-ül-se (I/32.13).

2.1.6.2.2.2.12 İsimden İsim Yapma Eki [+InçI+]: Sıra sayı sıfatları yapan ekin ilk ünlüsü yuvarlak olabilmekteyken ikinci ünlüsü daima düz ünlülüdür: dört+ inçisi (II/7.5); onunçısı (I/114.17); öç+ünçi (II/7.17).

2.1.6.2.2.2.13 Görülen Geçmiş Zaman Eki [-DI]: Düzlük-yuvarlaklık ve kalınlık-incelik uyumuna çoğunlukla uyan ek, bazen yuvarlak ünlülü sözcük köküne düz ünlülü; düz ünlülü sözcüğe yuvarlak ünlülü olarak da ekleşmektedir:

Düz ünlülü ekler: tut-dı (II/32.2); ḳoy- dı (I/13.21); köç-di (I/27.20); öt-di (I/46.11)

Yuvarlak ünlülü ekler: ayur-du+ḳ (I/385.6); tap-du+ḳ (I/393.6); al-du+ḳ (I/30.14); it–dü+k (I/338.13); ötker-dü+k (I/395.9); eyt-dü+k (I/30.14).

2.1.6.2.2.2.14 İsimden İsim Yapma Eki [+çI]: Ek "–uv" fiilden isim yapma ekine geldiğinde düzlük yuvarlaklık uyumunu bozmaktadır: könül-üv+çi (I/13.17); oṭ yaġ-uv+çı (I/13.9); ḳıl-uv+çı (I/19.6); it-üv+çi (I/22.25)

2.1.6.2.2.2.15 İsim-Fiil Eki [-I/Uş]: Ekin ünlü uyumlarına da giren bütün şekilleri kullanılmasına rağmen bazen uyumsuz bir şekilde sözcük köküne eklenmektedir: ṣoġ-ış (II/170.20); tiy-üş+li (II/256.13); tiy-üş (I/79.18).

2.1.6.2.2.2.16 Fiilden İsim Yapma Eki [-I/Um]: Fazla örneği olmayan ek, her zaman uyuma girmez. Bazen düz bazen yuvarlak ünlülüdür. öl-im (I/23.2); öl-üm+ni (I/33.12).

2.1.6.2.2.2.17 Zarf-Fiil Eki [-up+]: Ek yuvarlak ünlülü olarak kullanılmaktadır: mīrāṣ it-üp (II/75.26); añlat-up+ (I/12.9); ḥareketlen-üp (I/14.9)

2.1.6.2.2.2.18 Fiilden İsim Yapma Eki [-Uv]: Ek düz ünlülü sözcüklere yuvarlak ünlülü olarak gelmektedir: kit-üv+i (I/81.25); siñir-üv (I/81.29); ḳıl-uv-ıñız (I/82.24); sat-uv (I/83.5)

2.2 Ünsüzler ve Ünsüz Değişmeleri

2.2.1 /b/ Ünsüzü:

2.2.1.1 Sözcük başında:

Üzerinde çalıştığımız eserde bol- fiilinin bazen bol- bazen de ol- şeklinde kullanıldığı, başındaki ünsüzün bazı örneklerde korunurken bazı örneklerde düştüğü görülmektedir. Kullanım sıklığı bakımından bol- şekli daha fazladır. Bu durum metnimizin Müşterek Orta Asya Türkçesi tarafında olduğunu göstermektedir: boluv (II/2.11); ġāfil bolur (II/62.6); köp boldı (II/101.7); bolġanlıḳı (I/359.26); āgāh bolıñız (I/390.26); köp bolsun (I/448.8-9); bolġanġa (II/384.9); olġan (I/219.26); olsa (I/221.12); olsun (I/338.27); āgāh olıñız (I/389.16); oluvı (I/403.8); az olsun (I/448.8-9); olduġını (I/475.15); olduḳından (I/501.20); olġan (II/8.17); ola (II/79.22); olan (II/384.9).

2.2.1.2 b- > m- :

Metnimizdeki başta görülen ünsüz değişmelerinden biridir. b- sesleri m- ye dönüşmüştür: moyınçaġı *(<boyun)* (I/175.10); mindiler *(<bin-)* (II/234.5).

I. teklik şahıs zamiri metnimizde 'min/men' şeklinde kullanılmaktadır. "b-"li şekli bulunmamaktadır: miñe (II/9.27); menim (II/11.10); minden (II/16.12); minim (II/149.27).

İşaret zamiri bu'nun mu'lu şekilleri de kullanılmaktadır. b-'li şekiller yalın hâlde, m-'li şekiller de çekimli örneklerde karşımıza çıkmaktadır: munıñ (II/4.1.); mundan (II/8.6); munday (II/58.7); munı (II/145.21); bul (II/1.9); bu (II/1.15); bularġa (II/5.13).

Diğer sözcüklerde görülen b- >m- değişmesi örnekleri şunlardır: moyınçağı<boyun (I/175.10); minerge < bin- (I/254.24); mengü < bengü (II/3.3); miñ ~ biñ (II/9.1); muñsız < buñ (II/33.28).

Yabancı kökenli bir sözcükte de b- > m- değişikliğine rastlanmıştır: buzraḳ '*mızraḳ*' (II/140.25).

2.2.1.3 b- > v-

Metnimizde belli sözcüklerde hem b-'li hem de v-'li şekillere rastlanmaktadır. b-'yi koruyan şekiller daha fazladır. Bu karışık kullanım, üzerinde çalıştığımız eserin karışık dilliliğine bir örnek teşkil etmektedir. birilmegen (I/49.11); birilmiş (I/51.8); berüp (II/151.12); biredür (II/11.6) birüv (II/3.3) ~ virse(I/514.27); virmiş (II/383.15); virmeñiz (II/389.23); bar (I/14.24).

2.2.1.3.1 Sözcük içi ve sonunda:

-b- : Sözcük içinde –b-'nin korunduğu örnekler de vardır. Bu sözcüklerde de karışık dillilik söz konusudur: yalbarmadı (I/185.3); yalvardılar (II/81.27).

Bir sözcükte –b- sesi, sözcük içinde Eski Türkçedeki şekliyle kullanılmaktadır: öbke (II/182.10).

-b /-b- > -v / -v- > -y / -y:

üy < öy < ew < ev < eb: üy+niñ (I/132.17).

Bir sözcük hem –b-'li şekli hem de –v-'li şekli ile metinlerde yer almaktadır: yalbarmadı (I/185.3); yalbarursız (I/485.16); yalbarġan (II/151.20); yalvarup (II/450.2); yalvara (II/420.16); yalvardılar (I/397.4); yalvardı (I/422.21).

süy- < söy- < sew- < sev- < seb-: seb- > süy- : süy-ünç (II/3.1).

-b > (-w) > -v > ø: su < suv < suw < sub. İki şekli de (suv / su) kullanılmaktadır: suv+ı (II/77.30); su+larnı (I/142.8).

2.2.1.4 b- > p-

Sözcük başında: b- kullanımı daha yaygındır: barmaḳların (I/14.5), barmaḳ (I/138.24); bik < berk (II/14.30).

Bir iki örnekte p-'li şekiller de görülmektedir: pıçaḳını (I/426.14); pişirüvçi (I/427.13).

Sözcük içinde: -p- korunmuştur: tapşırılmaḳ (I/ 11.4); tapduḳ (I/60.23).

Bazı örneklerde iki ünlü arasında kalan –p-'ler –b- olarak kullanılmaktadır: yipini (I/17.6), tapınuvçılar (I/24.22); töpe ~ tepe (I/15.10).

2.2.2 -d- > -y-

2.2.2.1 -d- > - (ḍ) - > -y-

Türkçedeki lehçelerin ayrımını da gösteren bu ses önemli ölçütlerden biridir. Metnimizdeki örnekler –d- sesinin –y-'ye doğru gelişimini tamamladığı örneklerdir.
iyesi (<idi) (II/212.19); ḳuyunıñ *(<kuyı < ḳuḍı)* (I/422.4)

2.2.3 /G/ Ünsüzü:

2.2.3.1 Tek heceli sözcüklerin sonundaki –ġ sesi bazı örneklerde korunurken; bazılarında –v' ye dönmüştür.

ṭaġ (II/335.7); taġda (II/3.20); tav (I/75.26); yaġdur (I/413.19); yavar (II/95.24);

2.2.3.2 Birden Fazla Heceli Sözcüklerin İçinde

2.2.3.2.1 /-G-/ sesi korunmuştur: kilgençe (II/409.29); izgüliklerge (I/55.7); iyergençilik (I/80.9).

2.2.3.2.2 -G- > -w-, (-v-) : Bu ses değişiminde v'ye kadar gelen sözcüklerin w'li şekilleri yoktur. Fakat metnimizin en karakteristik özelliklerinden biri hem –g- hem de –v-'li şekillerin neredeyse aynı sıklıkta kullanılmasıdır. Burada, bu ses değişimlerinden de hareketle Çağatay Türkçesi hâkimiyetindeki metne Kıpçak ağızlarının sızdığını düşünebiliriz.

-G- ve –v-'li şekillerin karışık olarak kullanıldığı görülmektedir: sora-v *(<soraġ);* sora-ġ+çı (II/14.10); avırlıḳlar< *(<awır < ağır);* ağır (I/230.17); (I/79.8); yaġdur (II/160.10); yaġmurını (II/106.5); > yavaçaḳ *(< yaġ-)* (II/175.13); tav *(< taġ+)* (I/406.23); taġlar (II/32.24); ṭoġuvda (I/469.11)< tuvġan *(<toġ-)* (I/51.18); bav *(< baġ-)* (II/282.29); birev *(<~ birew ~ biregü*) (I/36.27); ṣavup *(< saġ-)* (II/67.24); buzavnı *(<buzaw < buzaġu)* (I/19.27).

2.2.3.2.3 -G-, -G > -y-, -y: cıyġanı *(< yıġ-*) (I/55.8); şunday (<*şundaġ) "öyle"* (I/55.21); iyilmediler (< igilmediler) (I/144.4); ṣoyuḳ *(<sovuk < soġuk*) (I/328.9); ṣıyınamun *(< ṣıġın-)* (II/450.28)

2.2.3.2.4 –ġ- ~ -ẖ-: daġı (II/43.3) daẖı (I/51.10; I/379.11)

2.2.3.3 Birden Fazla Heceli Sözcüklerin Sonunda

2.2.3.3.1 /–ġ/ sesi korunmuştur: oyaġlar (II/5.9).

2.2.3.3.2 –ġ > ø: ḳurı *(<ḳuruġ)* (I/477.11); ḳatı+raġına *(<ḳatıġ)* (I/31.3); ṣarı+dur *(<sarıġ)* (I/26.17).

2.2.3.4 Ek Başında /G/

/G/, ek başında genellikle korunmaktadır. Bazen de Batı (Oğuz) Türkçesinde olduğu gibi düşmektedir. Bu değişik kullanışlar bazı eklerde çift şekillerin ortaya çıkmasına da sebep olmuştur.

2.2.3.4.1. /-GAn/ > /-An/: Genellikle /-GAn/ şekli kullanılmaktadır. Çok az örnekte /-An/ şekli görülmektedir.

/-GAn/'lı örnekler: bol-ġan (II/85.19); ḳıl-ġan (II/85.25); kitür-gen (II/328.18)

/-An/' lı örnekler: ol-an (II/384.9); yurṭlandur-an (I/71.26); turuş-an (II/274.14).

2.2.3.4.2 /-GUçI/ ~ /-ḲUçI/~ /-UçI/

/-GUçI/ ~ /-ḲUçI/' lı örnekler: yarlıḳaġuçıdur II/14.21); ḳalġuçı (II/31.20); bilgüçidür (II/71.6); bat-ḳuçı (II/11.21); yitküçidür (II/63.10).

/-UçI/' lı örnekler: Örneği azdır. yaġuçı *(< yaġ-ġuçı)* (I/13.19)

2.2.3.4.3 /-GArI/U/> /-Ar/

Sadece iki örnekte görülmektedir: muñar *(<mu+n+ġaru)* (II175.17); añar *(<a+n+ġaru)(*II/330.9)

2.2.3.5 Ek Sonunda:

2.2.3.5.1 İsimden sıfat yapma eki olan /-lIG/ > /-lI/, /-lU/: irk+li (II/71.15); ʿaḳl+lı (II/81.9); ḳut+lı (I/421.22); ḥürmet+lü (I/438.21).

2.2.4 /ḳ/ ~ /k/ Ünsüzleri

2.2.4.1 Sözcük Başında:

Başta "k- / ḳ-"lar korunmaktadır: kirgeç (II/15.6); kitürselerçi (II/4.16); körseñ (II/4.28); köllerde (I/469.6); kibi (I/24.27); kirek (I/15.15); kilse (I/19.17); ḳılġaç (I/269.24); ḳarasun (II/5.29); ḳaytaçak (I/270.3).

2.2.4.2 Sözcük ve Eklerin Sonunda:

/k / ḳ/ sesi bazı sözcüklerde /g / ġ / sesine dönüşmekte böylece bazı sözcüklerde ikili şekiller de ortaya çıkmaktadır: tamuḳ > tamuġ (I/11.15); ḥırṣ+lıḳ+ı (I/33.28); sökseñiz (I/269.29); ~ sökmeñiz (I/269.28).

2.2.4.3 Ek Başında:

Ek başında hem ḳ / k hem de g / ġ sesleri kullanılmakta ve karışıklık arz etmektedir: yoḳ+ġa (< yoḳ+ḳa) (I/270.13); yoluḳ-ġan (I/148.19); ḳılmasızlıḳ+ġa (I/151.16); ḥaḳlıḳ+ḳa (I/51.13); çıḳ-ḳannıñ (I/23.13).

2.2.4.4 Sözcük İçinde:

a. Korunur: ḥırṣlıḳ+ı (I/33.28); bol-duḳ+ı (I/34.18).

b. -ḳ- / -ġ-; -k-/ -g-: İki ünlü arasında sedalaşır: aġ-ar (I/16.8); tirikligine (I/33.28); farżlıġı (I/38.20); sögerler (I/269.29).

c. -ḳ- / -ḫ-: oḫşaġuçı *(<o ḳşa-)* (I/47.8); yaḫşı (<yaḳşı) (I/60.11)

2.2.5 /t/ Ünsüzü

2.2.5.1 Sözcük başında: t- > d-

Bazı sözlerde t- > d- değişmesi görülmektedir. Çağatay Türkçesi ile kaleme alınan eserde başta t- sesinin korunduğu örneklerin sayısı oldukça fazladır. Fakat sözcük başında d- sesine dönen örneklerin sayısı da az değildir. Karışık dilliliğin bir özelliği olan bu durum, eserdeki diğer örneklerle beraber kararımızı da pekiştiren ses değişmelerinden biridir. Söz başında t- sesinin d- sesine gelişmesi Oğuz Türkçesi'nin bir özelliğidir: ti- ~ di-; tügil (II/25.19) ~ degil (II/407.7).

Sözcük başında t- sesini koruyan örnekler: tilese (I/277.8); tıñlama (II/422.27); tügil (II/25.19); tirükliginden (II/163.13); tirekden (II/165.20); til (II/171.23); töşek (I/293.27).

Çok az örnekte de t- > d- değişmesi görülmektedir: didi (I/279.1); dıñlaġan (II/329.23); degül (I/26.19); degil (II/407.7); dingizden (II/15.13).

2.2.5.2 Sözcük içinde: "–t–" sesi bazen "–d–"ye dönüşürken genellikle "–t–" olarak korunmaktadır.

–d– 'li örnekler: idüvçi (II/112.17); idüvçi (I/296.19); idüp (/301.11).

–t– 'li örnekler: itüvçi (I/297.14) itüvine (II/137.10).

2.2.5.3 Sözcük sonunda: "–t" sesi aynı örnekte hem "–t"li hem de "–d"li olarak karşımıza çıkmaktadır: anṭ (II/409.17) ; and (II/427.14).

2.2.6 /p/ Ünsüzü

2.2.6.1 Sözcük içinde:

2.2.6.1.1 /p/ Ünsüzü

2.2.6.1.1.1 –p- > -f- : Her iki şekilde kullanılmakla birlikte sıklık 'tofrak' tarafındadır: toprak (II/427.8); tofrak (II/3.17); ṣaf ṣarı+dur *(< sap sarıdur)* (I/26.17).

2.2.6.1.1.2 p- > m-: mamıḳ "pamuk"(II/36.16)

2.2.7 /y/ Ünsüzü

2.2.7.1 Sözcük başında

2.2.7.1.1 y- ~ c-: Sözcük başında Kıpçak Türkçesinin c-, Oğuz Türkçesinin y- ile başlayan sözcükleri seçtiğini ve bunun seslik özellikler olduğunu Dīvānü Luġati't-Türk adlı eserden öğreniyoruz (Atalay, 1992: I, 31). Eserimizde sözcükler hem y-'li hem de c-'li olarak görülmektedir: yanından (I/133.15); canına (I/54.14); yanına (I/133.21); yigitke (I/133.17); cigit (I/122.10); ciñsün/ciñilsün "yen-" (I/182.14); ciñil (I/131.5); yiñil (I/158.29; 169.18; 170.8); yıl (I/59.13; I/72.2) cıl (II/1.9); cün (I/476.21); yünleriniñ (I/490.26); yir (II/11.27); cir (II/11.20); yil (II/401.13; II/401.16); cil (I/104.14); cılan (I/304.9); yılan (I/152.15); yüklev (I/59.8); cükledük (II/406.10); caratuv (II/441.29); yaratdı (II/11.8)

2.2.8 /ç/ Ünsüzü

2.2.8.1 ç > ş: Bu ses değişimi bir örmekte görülmektedir: şıḳḳan (II/1.11).

2.2.9 /m/ Ünsüzü:

2.2.9.1 -m- ~ -n-: imdi (II/393.4); indi (II/392.22).

2.2.9.2 m->b-: Yabancı bir sözcükte bu ses değişimine rastlanmıştır: buzraḳ < *mızrāḳ* (II/140.25).

2.2.10 /n/ Ünsüzü

2.2.10.1 n > ġ : yanına(I/13.8); yaġına (I/200.23).

2.2.11 /ñ/ Ünsüzü

2.2.11.1 ng > ñ > y: süyek *(süngek<süñek < süngük)* (II/219.27)

2.2.11.2 ñ > g

yalġız *(<yalñuz)* (I/39.25); balalarıġıznıñ < balalarıñıznıñ (I/161.12); yuvıġız < yuvıñız (I/215.3)

2.2.12 Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları:

2.2.12.1 Ünsüz Düşmesi

2.2.12.1.1 –r- > ø: ir- > i-; birlen > bilen, berk > bik; kurtul- > kutul- sözcüklerinde görülmektedir.

ḳutulurġa (II/182.4); bik < berk (II/14.20); ḳart ir bilen (I/121.12); meşaḳḳat ile (I/377.5); kişi idi (I/22.28).

2.2.12.1.2 h> ø: Metinlerde her iki şekle de rastlanmaktadır. hiç (I/139.3); eç (I/138.10); alḳa *(< halka)* (II/92.9).

2.2.12.1.3 y- > ø-: Metinde genellikle "yigit-cigit" şekli kullanılmışken bir sözcükte igit şekline rastlanmıştır: igit < yigit (II/432.27)

2.2.12.2 Ünsüz Türemeleri

2.2.12.2.1 y- türemesi: yipini "*ip*" (I/17.6); bolġanları yidi "*idi*"[3] (I/167.14). yıraḳ *"ırak"* (II/231.7).

Yabancı dillerden alınan bir sözcükte de y- türemesine rastlanmıştır: yevropa (II/123.18)

2.2.12.2.2 –y: rüsvāy (I/225.26) rüsvā (I/2); diyüvçiler (I/40.22)

2.2.12.3 Yer Değiştirme:

a. Sözcükler içinde ünsüzler arasında yer değiştirme: kölmek (I/92.24).

b. Ünlüler arasında yer değiştirme: kime < kemi "gemi" (II/.16.16).

c. Ünlü-ünsüz arasında yer değiştirme: yuḳu < uyḳu (I/287.28) (uyu-ḳu> yuḳu > yuẖu)

2.2.12.4 İkizleşme:

Bir örnekte görülmektedir: issi+likden (ısıġ>ıssı>issi)(I/35.10).

2.2.13 Ünsüz Uyumu:

Metnimizde ünsüz uyumunun tam olduğunu söylemek zordur. Uyumlu örnekler kadar uyumsuz örneklere de rastlanmaktadır.

Uyuma girenler: yurṭ+ḳa (I/274.13); kök+ke (I/274.17); yit-küçi (I/274.23); it-ken (I/276.19); kiçik-ken (I/68.12); çıḳ-ḳannıñ (I/23.13); ḥaḳlıḳ+ḳa (I/51.13).

Uyuma girmeyenler: bāṭıllık+da (I/273.18); boluvçılıḳ+dur (I/273.19); ḥaḳlıḳ+ġa (I/274.10); dört+ge (I/281.7); kiçik-gen (I/68.15).

---

[3] Bu örnekte /–y/ yardımcı ses de olabilir.

3. ŞEKİL BİLGİSİ

3.1 İsim Çekim ve Hâl Ekleri

3.1.1 Çokluk Ekleri: Metnimizde çokluk ekleri +lAr ve +der şeklinde görülmektedir. Kazak Türkçesinde kullanılan +der çokluk eki sadece bir örnekte tespit edilmiştir: nağayka+lar (I/65.14); yavız+lar mı (I/38.6); iş+ler+imizde (II/103.18); irişüvçi+ler (I/11.24); mülk+der (I/99.23).

3.1.2 İyelik Ekleri

3.1.2.1 I. Teklik Şahıs {+(I)m}: Ekin bağlantı ünlüsü birçok örnekte düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygundur: balalar+ım (I/50.9); yoldaş+ım+a (I/70.21); öz+im+niñ (I-37/8); ḳol+um+a (I/505.19); kördük+üm (I/54.28); bildük+üm+den (I/54.29).

Ama bazı örneklerde uyum dışı kullanımlar da görülmektedir: ḳullar+um (I/68.16); ḳoylar+um+a (I-35/8); mal+um (I/10.28); öz+üm (II/59.20).

3.1.2.2 II. Teklik Şahıs {+(I)ñ}, {+(U)ñ}: Bu ek, metnimizde düzlük-yuvarlaklık ve kalınlık-incelik uyumlarına genellikle uygun olarak kullanılmaktadır: ara+ñ+da (I/ 38/26); kişi+ñ+ni (I/117.28); ṣatuvçı+ñ+a (I/109.1); cenāb+ıñ+a (I/18.4); işek+iñ+e (I/101.24); is+iñ+e (I/102.1); ḳavm+iñ+den (I/69.23); üy+üñ+den (I/326.24); yoḳ+uñ+da (I/335.13).

Uyum dışında olanlar: öz+iñ+den (I/26.26).

3.1.2.3 III. **Teklik Şahıs {+(s)I) / {+I}:** Genellikle düz ünlülü olarak kullanıln ekin birkaç yerde yuvarlak ünlülü şekilleri de görülmektedir: nūr+ı+n (I/13.20); yol+ı+na (I/11.17); ṣuv+ı+na (II/349.27); til+i+nde (II/1.1); ana+sı+na (II/18.1); ḳıṣṣa+sı+na (II/7.4); birev+si+niñ (I-63/28); rabb+i+si+ne (II/22.18); iki+si+ne (II/43.29).

Ekin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan örnekleri de bulunmaktadır: māl+u+nı (II/188.18); örtü+si(II/185.29); kün+i+nde (II/350.13); üç+i+si+ne (II/7.21); balalar+u+nı (II/4.8); yurtlar+u+nı (II/4.8); hâller+ü+ni (II/6.10).

Metnimizde III. şahıs iyelik ekinde ek yığılmasına da rastlanmaktadır: üç+i+si+ne (II/7.21); rabb+i+si+ne (II/22.18).

3.1.2.4 I.Çokluk Şahıs {+(I)mIz} / {+(u)muz}: Metnimizde I. çokluk şahıs iyelik ekinin neredeyse bütün örneklerde uyumuna girdiği görülmektedir: ata+mız (I/432.18); balalar+ımız+dan (II/110.9); hemme+biz (I/432.18); işler+imiz+de (II/103.18).

Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmeyen az sayıda örnek de vardır: ḳul+ımız (I/15.21); öz+imiz (I/73.26); ülüş+imiz+ni (I/76.12); tutuv+ımız+nı (I/129.4).

Bir örnekte yuvarlak ünlülü olarak kullanıldığı görülmektedir: oḳuv+umuz (I/62.23).

3.1.2.5 II. **Çokluk Şahıs {+(I)ñIz};{+(U)ñIz}:** Bu iyelik ekinin bağlantı ünlüsü genellikle düz ünlülü iken bazı örneklerde de yuvarlak ünlülü olarak karşımıza çıkmaktadır: art+ıñız+da (I/145.13); ṣaḳlanmaḳlıḳ+ıñız (I715.7); ḫużūr+ıñız+dan(I/148.16); hemme+ñiz (I/434.2); ʿamel+iñiz+ni (II/90.26); nerse+ñiz (II/91.1); rabb+iñiz (I/15.9) öz+iñiz+den (I/148.16)

Bazı örneklerde ekin bağlantı ünlüsü yuvarlak ünlülüdür: orn+uñız+dan (I/23.15); iv+üñizde (II/90.22); iv+üñiz+den (I/75.16); ölüv+üñiz+den (I/23.5); üst+üñiz+de (I/32.24); art+uñız+ġa (II/360.6).

Ek bazı örneklerde –(I)gIz şeklinde de görülmektedir: nerse+giz+ni (I/29.26); özi+giz (II/119.5); köñiller+igiz+de (II/191.17).

3.1.2.6 III. **Çokluk Şahıs {+lArI}:** III. Çokluk şahıs iyelik eki {+lArI} şeklindedir. Çokluk şahıs için III. Teklik şahıs eki de kullanılmaktadır: ḳapçıḳ+ları+nda (I-62/24); ḳul+ları+ndan (I/476.2); ilçi+leri (I-37/23); bereket+leri (I/501.9).

Bazı örneklerde ekin ünlüsünün yuvarlaklaştığı görülür: orın+laru+nı (I-40/5); ḫilāflıḳ+laru+nı (I/51.14); altun+laru kümiş+lerü (I/441.18); baʿżılaru (II/417.13).

3.1.3 Hâl Ekleri

3.1.3.1 Yalın Hâl: Yalın hâl eksizdir.

3.1.3.2 İlgi Hâli {+Iñ}, {+nIñ}, {+Im}: Metnimizde genellikle {+nIñ} ve daha az da {+Iñ} şekli kullanılır. bizniñ (I/15.20); siz+niñ (I/13.9); birevsi+niñ (I-63/28); sin+iñ (II.11.7); münāfıḳlar+nıñ (I/13.5); allah+nıñ (II/179.13); (ondan) bir+niñ (I/39.4);

Batı Türkçesinin bir özelliği olarak –im ilgi hâli ekinin kullanımına da rastlanmaktadır: min+im (şunday niʿmetlerimni) (I/47.26); min+im (I/156.9).

İlgi hâli eki "ki" aitlik ekinden önce geldiğinde sonundaki "ñ" sesi düşer: teʿālānikidür (II/389.224-25)

3.1.3.3 Yükleme Hâli {+n}, {+nI},{+dI} {+I}: Yükleme hâli ekinin kullanımı, karışıklık arz ermektedir.

Metnimizde bu hâl genellikle {+nI} eki ile karşılanmaktadır: bulutlar+nı (I/14.8); kıbtī+ni (I-37/6); kökler+ni ve yirler+ni (I/379.16); siz+ni (II/6.7). Ekin ünsüz

uyumu ile ilgili olarak ortaya çıkan şekli olan {+dI} eki de kullanılır: biz+di (I/18.27); biz+di (II/19.23).

İyelik ekli isimlerden sonra {+n}: taġ+ı+n (I/25.5); ara+sı+n (I/25.10), din+i+n (I/26.24); āyet+i+n (I/117.11); ṣaffet+i+n (I/12.5).

Bazı sözcüklerde ekin Batı Türkçesinde kullanılan{+I} şekli karşımıza çıkmaktadır: sözim+i (I/120.3); ḫalḳ+ı (II/107.17); min+i (I/145.14); bular+ı (II/182.7).

3.1.3.4 Yönelme Hâli {+GA}, {+A}, {+ñA}: Yönelme hâli eki metnimizde:

a. {+GA} şeklinde kullanılmaktadır: yol+ġa (I/10.13); ḳulımız+ġa (II/16.2); ḳurb+ġa(I/39.25); evvelgi+ge (I/502.13); yamanlıḳ+ḳa (I/11.3); nefs+ke (I/39.25); rast+ḳa (II/177.9); ṣoġış+ḳa (I/106.17).

b. III. Teklik ve çokluk şahıs eklerinden sonra eklenen yönelme hâlinin zamir n'si ile birleşmesinden ortaya çıkan {+ñA} eki: baḳça+ñ+a (II/11.12); si+ñe (I/10.11); özi+ ñe (I/34.21);

c. İyelik eklerinden sonra {+A} eki: ḳoylarum+a (I35/8); yol+ı+n+a (I/10.13); öz+i+n+e (II/173.4); ʿaẕāb+ı+n+a (II/173.19); allah+ıñız+a (II/381.26).

Metnimizde daha az örnekte yönelme hâli ekinin bağlandığı sözcükteki ünsüz ile ekin ünsüzü arasında sedâ bakımından uyum bulunmayan örnekler içerdiği de görülür: ḥaḳlıḳ+ġa (II/5.6); ḥesāb+ḳa (II/18.11); dāvud+ḳa (II/58.8).

Bazı örnekler de kalınlık-incelik uyumuna aykırıdır: teʿālā+ge (I/12.8); ʿaleyhi's-selāmge (I/18.9); ḥayvān+ge (I/61.27); ḳaysı+ke (I/87.28); ṭālūt+ke (I/96.21).

3.1.3.5 Bulunma Hâli {+DA}: Metnimizde bulunma hâli eki {+DA} şeklindedir. Ek, genellikle ünsüz uyumu dışına çıkan örneklere sahiptir. Sadece bir sözcük birkaç yerdeki kullanışıyla ünsüz uyumuna girmektedir: ḳapçıḳların+da (I-62/24); çuḳur+da (II/5.26); başkalar+da (I/11.13); irte+de (II/23.22); düristlik+te (I/153.6).

Birçok örnekte ünsüz uyumu yokken bazı örneklerde de kalınlık-incelik uyumu bozulabilmektedir: ṣoġış+da (I/98.7); vaḳt+de (I/177.13); tös+de (I/16.14); ḳıyāmet+de (I/17.13); ḥaḳlıḳ+da (I/13.1); yaṭḳılıḳ+da (I/14.23); şik+de (I/15.20); kileçek+de (I/43.25).

3.1.3.6 Ayrılma Hâli {+dAn}: Eserde Oğuz grubu Türk lehçelerinde kullanılan {+dAn} eki de yer almaktadır. Ekin ünsüz uyumuna girmediği için sedasız şekilleri de yoktur: issilik+den (I/35.10); ornın+dan (I/321.11); ciñin+den (II/24.13); ʿarż+dan (II/196.3); siz+den (ḳuṣūrıñıznı) (I/145.17) ʿaḳlsızlıḳ+dan (I/21.8); töşelgenlik+den (I/15.14); çik+den (I/13.12).

3.1.3.7 Eşitlik Hâli {+çA}, {+day}, {+daķ}, {+dayın}: Eşitlik hâli iki ayrı yapıyla karşılanmaktadır.

a. /+çA/ ‘lı örnekler: kirisin+çe (I-64/2), müselmānlar+ça (I/20.15); başķa+ça (I/207.1); evvelgi+çe (I/305.9); boyın+ça (II/7.26); tiyüşin+çe (I/13.24).

b. teg> day, dey; daķ; -dayın şeklinde bir gelişme izleyen ek de eserimizde sıklıkla kullanılmaktadır. Ekin ‘–day’ şeklinin sıklık oranı daha fazladır.

/+day/’lı örnekler: Sadece üç sözcükte kullanılmaktadır: şun+day (I/10.13); munday (I/27.10); anday (I/140.17).

/+daķ/’lı örnekler: Bir örnekte görülmektedir: oşan+daķ (I/276.29).

/+dayın/’lı örnekler: Bir örnekte görülmektedir: şun+dayın (II/9.16).

3.1.3.8 Yön Hâli {+rA},{+ñar}, {+eri}: Yön hâli için birkaç farklı ek kullanılmaktadır.

a. /+rA/: üst+re (I/24.5), ṣoñ+ra (I/40.17).

b. /+ñar/: buñar < bu+n+ġaru (II/23.10); muñar < mu+n+ġaru (II/175.17).

c. /+eri/: üz+eri+ndedür (I/11.23).

3.1.3.9 Vasıta Hâli : Vasıta hâli genellikle ‘birlen, bilen, birle, ilen, ile’ edatları ile yapılmaktadır. cevābı birlen (I/19.20); ķart ir bilen (I/121.12); ķıluvçılar birle (I/20.12); peyġamberi ilen (I/31.27), ķanaṭı ile (I/413.6).

3.1.4 Aitlik Eki {+GI}: Eserde sadece sedalı ünsüzle başlayan şekilleri vardır. Kullanıldığı sözlere ait olma anlamı vermektedir. ucmaḫda+ġı (I-40/5); dünyāda+ġı (II/29.15); evvel+gi+ge (I-58/28); evvel+gi maʿnāġa (I/34/16).

3.1.5 Beraberlik Hâli: ata+lı ana+lı (II/77.23).

3.2 YAPIM EKLERİ

3.2.1 İsimden İsim Yapma Ekleri

3.2.1.1 +çı/+çi: ķıluv+çı+mız (I/12.20); tüben+çi+lik (I-68/2).

3.2.1.2 +lıķ/+lik, +luķ/+lük: izgü+lük+ge (I/10.10); ķısķa+lıķ (I/11.5); tüben+çi+lik (I-68/2); bol-ġan+lıķ+ı (I/11.6).

Bir örnekte yuvarlak ünlülüdür: az+luķ+dan (II/233.11).

3.2.1.3 +sız/+siz: muñ+sız (I/48.1); din+siz (I-64/24).

3.2.1.4 +ev: bir+ev+siniñ (I-63/28); ik+ev (< iki+ev) (I/434.27).

3.2.1.5 +diz: kün+diz+niñ (I-47/13).

3.2.1.6 +lıġ/+lig, +luġ/+lüg: aķ+lıġ+ı (I/35.28); ṣora-maķ+lıġ+ıñız+nı (I/43.26); şom+luġ+uñdan (I/183.21).

3.2.1.7 +lı/+li, +lü: "+lıġ/+lig" ekinden "-g"nin düşmesiyle oluşan, Batı Türkçesi özelliği gösteren bir ektir. ḳadr+li (I/33.14); kölege+lü (I-35/10); oşan-ç+lı (I/44.23); şefḳat+lü+lük (II/165.3).

3.2.1.8 +ġa/+ge, +ḳa/+ke: bir+ge+miz "beraberiz" (I/13.9); öz+ge+rtmeyinçe (I/47.22); baş+ḳa+nı (I/184.9).

3.2.1.9 +çe: türli+çe (I/184.14).

3.2.1.10 +daş/+deş: ʿaṣr+daş (II/280.14); meclis+deş (I/257.23); tiñ+deş+i (I/268.12).

3.2.1.11 +ġı, +ki: yoġarı+ġı (II/234.5); başda+ki (II/237.19).

3.2.1.12 +ġına/+gine, +ḳına/+kine: kiç*kine* (I/196.7); allah*ġına*dur (I/34.2).

3.2.1.13 +raġ, +raḳ: ḳatı+raġ+ı+n+a (I/31.3); artuġ+raḳ+dur (II/181.7).

3.2.1.14 +küç: ör-me+küç (I/16.18)

3.2.1.15 +çılıḳ/+çilik: dāʾimçiliḳ (I/93.22) ikençilik (I/103.26).

3.2.1.16 +(I)n: or+un+da (I/53.20);

3.2.1.17 +msI: köp+imsi+ni (II/216.2)

3.2.1.18 +çAn: Moğalca bir ek olan "–çAn" a metinde az örnekte rastlanmaktadır: ḳıluv+çan "ḳılıcı" (II/390.7); tutuv+çan "tutucu" (II/435.23)

3.2.2 Fiilden İsim Yapma Ekleri

3.2.2.1 -ı/-i,-u/-ü : ḳorḳ-u (I/45.16); tol-u+sı (I/131.20).

3.2.2.2 -v, -uv/-üv : maḳta-v (I/10.7); yıġla-v (I/60.28); ḳıl-uv (I/11.2); avr-uv+lar (I/79.7); könder-üv (I/62.16); di-y-üv (I/10.18).

3.2.2.3 -ḳ/-k, -ıḳ, -uḳ/-ük (-ḳ bazen –ġ olur.): av+la-ḳ+da (I/13.8); art-ıḳ+lıḳ (I/107.12); boz-uḳ+luḳ (I/70.25); aç-uḳ (I/258.18); art-uġ+raḳdur (II/181.7); öl-ük+lerni (I/235.3).

3.2.2.4 -aḳ/-ek: ḳon-aḳ (I/33.14); kis-ek+indin (I/62.21); böl-ek+ledi (I/373.22).

3.2.2.5 -n, -ın/-in/-un/-ün: yaş(ı)r-ın (I/29.7); yaḳ-ın (I/21.3); ig-in+ge (I-57/1); yaş-in+ler (I/14.4); büt-ün (I/11.2).

3.2.2.6 -ç : süyün-ç (I/16.4); ökün-ç+dür (I/50.19); oşan-ç (I/71.17); ökün-ç+dür (II/284.25).

3.2.2.7 -im, -um/-üm: kiy-im+den (I-46/2); öl-im (I/23.2); ad-um < at- (I/220.29); öl-üm (I/50.15).

3.2.2.8 -çek: im-çek (I/90.10)

3.2.2.9 -ke: iç-ke+le-diler "iç-" (I/82.12);

3.2.2.10 -ḳıç, -kiç: aç-ḳıç “anahtar” (I/68.26); baç-ḳıç+larına “basamak, merdiven” (II/232.24); eç-kiç+ini “anahtar” (I/178.9); isrit-kiç+lerniñ (I/238.24).

3.2.2.11 –ġuçı/ -güçi, -ḳuçı/-küçi: bol-ġuçı (II/245.10); köndür-güçi (I/19.17); aç-ḳuçı+lar (II/245.2); rencit-küçi (I/12.6).

3.2.2.12 -ġun/-ḳun: az- ġun (I/ 10/17); tut-ḳun (I/45.21).

3.2.2.13 -ma/-me: di-me+ge (I/46.3).

3.2.2.14 -mur: yaġ- mur (I/14.2).

3.2.2.15 –şi: kör-şi “komşu” (I/14.11).

3.2.2.16 -ş, -ış/-iş/-uş/-üş: oẖşa-ş+ını (I/45.2); bat-ış+ındağı (I/45.28); ül-üş (I/21.19); ṣoġ-ış (I/115.9).

3.2.2.17 -z: boġ-az+lar < boġ- uz (I/21.27).

3.2.2.18 –kem: kör-kem (II/2.12).

3.2.3 İsimden Fiil Yapma Ekleri

3.2.3.1 +ḳur : ḳıç+ḳur-ışḳan (I-62/13).

3.2.3.2 +r-: özge+r-tmeyinçe (I/47.22);

3.2.3.3 +la-/+le-: yıġ+la-v (I-60/28); añ+la-tdık (I-57/3); bir+le-vleri (I-69/6); tekebbür+le-nmesler (I/50.22).

3.2.3.4 +ay-/+ey- (ET –ad-/-ed-): köb+ey-se (I-63/29).

3.2.3.5 +a-/+e-: at+a-ġan (I/11.6); boş+a-nmasdan (I-45/18); til+e-v-i (I/15.17); yarlıḳ+a-ġuçıdur (I/92.18).

3.2.3.6 +i-: renc+i-tküçi (I/12.6).

3.2.3.7 +sa-/+se-: ṣu+ṣa-massın (I-46/3); körsetken (<kör-(ü)g+se-tken) (I/262.16) (Ercilasun, 1995:213).

3.2.3.8 +da-/+de-, +te-: al+da-mas+lar (I/12.13); ün+de-ñiz (I/15.25); is+te-ymiz (I/10.12); is+te-mesler (I/33.16).

3.2.3.9 -al-/-el-: yoġ+al-ġaç (I/147.20); yön+el-dürürseñiz (I/46.5).

3.2.3.10 -ḳ-/-k-,-ıḳ-/-ik-/-uḳ-/-ük-: yol+uḳ-ġuçılardur (I/98.1); kiç+ük-türüvde (I/259.4); yol+uḳ-masıñızdan (I/143.2).

3.2.3.11 -maş-: al-maş-durdılar (I/13.14)

3.2.3.12 –r : ḳayġu+r-ma (I/220.28; II/135.8).

3.2.3.13 –kse: öle-kse “leş, ceset, hayvan leşi” (I/212.16).

3.2.4 Fiilden Fiil Yapma Ekleri

3.2.4.1 Ettirgenlik Ekleri

3.2.4.1.1 -dur-/-dür-, -tır-, -tur/-tür-: az-dur-ur (I/16.27); kön-dür-gil (I/ 10.17); yaḳ-tur-t-ḳan (I/13.19); ṭol-ṭur-ġay (I/93.27); çaḳ-tır-ur+ız (I/124.23).

3.2.4.1.2 -t-: özger-t-meyinçe (I/47.22); silk-i-t-üvi (I/52.8); körse-t-ken (I/262.16); ḳozġa-t-ur (I/509.11).

3.2.4.1.3 -ur-/-ür: tapş-ur-ulmaḳ (I/11.4); ay-ur-up < ad- (I/83.17); kit-ür-mes-ler (I/12.1); bit-ür-e almasaḳ (I/80.9); tüş-ür-ürmiz (II/197.21).

3.2.4.1.4 -ġuz-/-güz-: tur-ġuz-salar (I/233.4); tur-ġuz-dı (II/17.10); tir-güz-di (I/17.12); kiy-güz-iñiz (I/159.14).

3.2.4.1.5 -z-, -ız-/-iz-/-uz-/-üz-: im-iz-irge (I-36/25); aġ-ız-ur (I/236.20).

3.2.4.1.6 -r-,-ar-/-er-: yumşa-r-uvına (I/28.8); çıġ-ar-ula (I-58/3); ḳob-ar-ılmış (I/76.26).

3.2.4.1.7 -uḳ-: ḳız-uḳ-ġanları (I-59/24)

3.2.4.2 Edilgenlik ekleri

3.2.4.2.1 -l-, -(I)l-, -(U)l- : Edilgenlik ve dönüşlülük işleviyle kullanılır: oku-l-a (I/11.8); ḳara-l-dı (I/28.8); oḳu-l-ġanda (I/324.25); yar-ıl-dı (I/23.27); bir-il-miş (I/48.3); çıġar-ul-a (I-58/3); büg-ül-geniñiz (I/23.16); ayr-ul-ası (I/124.15).

3.2.4.3 Dönüşlülük eki

3.2.4.3.1 -n-, -(I)n-, -(U)n- : Dönüşülülük ve edilgenlik işleviyle kullanılır: işa-n-uv (I/11.3); sı-n-dur-ur+lar (I/17.1); tekebbürle-n-mesler (I-50/22); ḳıl-ın-mış (I/24.12); kör-in-eler (I/146.3); süy-ün-ç (I/16.4).

3.2.4.3 İşteşlik eki

3.2.4.3.1 -ş-, -(I)ş-, -(U)ş-: İşteşlik anlamı verir. ḳat-ış-ḳan (I/107.23); kir-iş-mey turġan (I/109.21); tur-uş-an (II/274.14); oḳu-ş-urġa (I/125.2); tir-üş-ürler (II/202.27).

3.2.4.4 Olumsuzluk eki

3.2.4.4.1 -ma-/-me-: Bütün fiillerin olumsuzluğunu yapan bir ektir. bol-ma-ġan (I/10.15); ḳorḳut-ma (I/12.1); ḳıl-ma-ñız (I/12.19); kön-dür-me-gil (I/10.18).

4. SÖZCÜK TÜRLERİ

4.1 Zamirler

4.1.1Şahıs Zamirleri

Eserde I. teklik şahıs zamiri hep m-‘li iken I. çokluk şahıs zamiri ise her zaman b-‘lidir. II. teklik şahıs zamirinin ‘siñi’ şeklinde yönelme hâli ifade eden kullanımı dikkat çekicidir. III. çokluk şahıs zamiri ‘alar’ şeklinin kullanılması Çağatay Türkçesi yani Doğu Türkçesinin özelliklerinden biridir. Eserde yer alan şahıs zamirleri aşağıda tablo hâlinde gösterilmiştir:

ŞAHIS ZAMİRLERİ									
	Yalın	İlgi	Yükleme	Yönelme	Bulunma	Ayrılma	Eşitlik	Yön	Vasıta
min	min	miniñ	mini	miñe/mine	minde	minden			
sin	sin	siniñ	sini	siñe- sine; siñi	sinde	sinden			
o		anıñ	anı			andan			
biz	biz	bizniñ	bizni- bizlerni bizdi	bizge-bizlerge	bizde				
siz	siz	sizniñ	sizni	sizlerge/sizge size	sizde	sizden			
onlar	alar	alarnıñ	alarnı	anarġa/ alarġa		alardan anardan			

4.1.2 İşaret Zamirleri

Eserde kullanılan ‘bu’ işaret zamirinin ‘mu’ şekli de görülür. “bular” kullanımı, Çağatay Türkçesindeki zamir n’sinin kullanılmaması özelliğini göstermektedir. Diğer dikkat çekici örnek ‘muñar’ şeklidir. “mu+n+garu” şeklinden kısalan bu kullanım da önemlidir. Diğer çekimli şekillerde dikkat çekici farklı bir özellik söz konusu değildir.

İŞARET ZAMİRLERİ									
	Yalın	İlgi	Yükleme	Yönelme	Bulunma	Ayrılma	Eşitlik	Yön	Vasıta
bu mu bul	mu	bunıñ munıñ	busı munı	muna muña	munda	mundan muñdan			
o									
bular bunlar munlar	bular	bularnıñ	bularnı	bularġa		bulardan munlardan		buñar muñar	
şu	şol	şunıñ	şunı	şuña	şunda	şundan			
şunar şuñar şular				şularġa					

4.1.3 Soru Zamirleri

Sözlerdeki bazı ses değişimler dışında eski şekillerinden çok farklı kullanışları yoktur.

SORU ZAMİRLERİ									
	Yalın	İlgi	Yükleme	Yönelme	Bulunma	Ayrılma	Eşitlik	Yön	Vasıta
ne ni nime niçe nimerse	ne ni nime niçe nimerse			nige nege					
kim	kim				kimde				
ḳa ḳayu ḳaysı	ḳaysı(sı) ḳayu		ḳaysını	ḳaysıke ḳanġa	ḳayda	ḳaysıdan ḳaydan			
barça									

4.1.4 Dönüşlülük Zamirleri

Metnimizde genellikle Doğu Türkçesinin dönüşlülük zamiri olan öz kullanılmıştır. Çok fazla olmasa da Batı Türkçesinin dönüşlülük zamiri ‘kendi’ şekli de metnimizde yer almaktadır:

DÖNÜŞLÜLÜK ZAMİRLERİ									
	Yalın	İlgi	Yükleme	Yönelme	Bulunma	Ayrılma	Eşitlik	Yön	Vasıta
öz		özimniñ	öziñizni	öz+i+ñe öz+im+e			özinçe		
özler		özleriniñ		özleri+n+e		özlerinden			
kendü	kendim kendü								

4.1.5 Belirsizlik Zamirleri

En sık kullanılan belirsizlik zamirleri daha çok "tamamı" anlamı bildiren zamirlerdir.

BELİRSİZLİK ZAMİRLERİ									
	Yalın	İlgi	Yükleme	Yönelme	Bulunma	Ayrılma	Eşitlik	Yön	Vasıta
hemme			hemmeñizni						
biri									
nirse									
baʿżılar(ı)									
barçası barçañız			barçañıznı barçasını			barçasından			
ḳayuñız ḳayusı									
barı									
her ikiñiz her ikisi									
baʿżısı									
hemmeñiz		hemmeñizniñ							
hiç kim				hiç kimge					
üçünçisi									

4.2 SIFATLAR

İsimleri çeşitli yönlerden niteleyen sözcüklerdir.

4.2.1 Niteleme Sıfatları: *çın* maḳtav (I/10.7); *şunday* ādemler (I/10.13); *toġrı bolġan* yolġa (I/10.13); evvelgi āyetde (I/13.4); *uluġ* cılan (I-35/14); *şundayın* kitāb (I-38/8); *munday* vaḳtni (I-39/2); *soñġı* yarṭısınıñ (I-47/13); *issi* (sular) (I-65/11); *çın* dost (I/229.12); *munday* ādemler (I/257.3); *şunday* ādemler (I/292.22); *ḳabāḫat ṣıfatlı*

ādemler (I/292.23); *izgü* işler (I/294.2); *munday* ādemler (I/348.19); *rast* sözliler (I/388.18-19); *rast* peyġamber (I/397.1); *anday* kişi (I/432.18); *andayın* ādemler (II/154.6-7); *şundayın* ādemler (II/154.8).

4.2.2 Sıfatlarda Karşılaştırma ve Kuvvetlendirme

Sıfatların karşılaştırılması ve kuvvetlendirilmesi için çok eski olan –raḳ/-rek eki kullanılmaktadır. Ek, kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmektedir: ḫasīs+rek (I/24.8); ḳatı+raġ+ı+n+a (I/31.3); köp+reg+i (I/33.20); yaşrın + raḳ (I-34/1); iñ töpen (I/371.22); azraḳ (II/11.16); tip tiygüz (II/44.27).

4.2.3 Belirtme Sıfatları

4.2.3.1 İşaret Sıfatları

ol allahü teʿālā (I/10.9); *bu* fātiḥa sūresi (I/11.1); *bu* sūresi (I/ 11.8); *bu* āyet (I/377.27); *ol* allahü teʿālā (I/296.12); *ol* kişiler (I/292.20); *şol* kişiler (I/292.19-20); *bu* ādemlerden (I/296.10); *al* firʿavunnıñ (II/256.11).

4.2.3.2 Sayı Sıfatları

4.2.3.2.1 Asıl Sayı Sıfatları

yidi āyet (I/10.6); *üç* uluġ mesʾelege (I/11.1); *iki yüz siksen* āyet (I/11.9); bu *iki* āyetde (I/13.4); *ḳırḳ* kiçe (I/22.7);*on iki* çişme (I/23.27); *üç yüz* peyġamberni (I/32.18); *miñ* yıl (I/33.29); *iki* bahadır (I/35.24); *illi* vaḳt namāznı (I/37.12); *biş* vaḳt namāz (I/37.13); *on* derece (I/41.28); *on* nerse (I/48.15).

4.2.3.2.2 Üleştirme Sayı Sıfatları

iki+ şer mertebe (I/ 11.8); on+ar kişi (I/375.20); iki+şer iki+şer (I/434.26); iki+şer iki+şer (I/434.29); iki+şer ṣınıfnı (I/445.2).

4.2.3.2.3 Sıra Sayı Sıfatları

üç+ünçi+si (I/11.3); *ikinçi* nerse (I/25.9); on birinçiñiz (I/432.20); dörtinçi (I/436.20); üçinçi mertebe (I/438.15).

4.2.3.3 Belirsizlik Sıfatları

her bir çın maḳtav (I/10.7); *bütün* ālem (I/11.2); *her bir* kāfir (I/11.25); *hiç* nerse (I/14.12); *az* cemāʿat (I/377.16); *barlı* müselmañlarnı (I/258.7); *barı* ḳāfileni (I/327.5);

köp cemāʿatden (I/377.15); *ḳayu* orunda; (I/46.4); *barı* şeytānlar (I/35.4); *her nindi* ḥālde (I/355.15); *niçe* mertebe (I/447.1).

4.2.3.4 Soru Sıfatları

ḳayu zamān (I/388.17); *ḳayu* nerse (I/288.24); *nigi* ağaçıñızdan (I/290.6); *nindi* mescide (I/291.7); *ḳayu* dīnde (I/117.8).

4.3 Zarflar

Sözcük çeşitleri içerisinde fiil ve sıfatları niteleyen sözcükler olarak bilinirler. Fiil ve sıfatları nitelemeleri onları sıfat olabilen sözcüklerden ayırır. Bütün zarflar kendi başlarına iken isim olabilirler. Fakat, her isim zarf olamaz. Metnimizde tespit ettiğimiz zarflar şunlardır:

4.3.1 Yer Zarfları

*aldan…*kiliñiz (I/85.13); *arttan…* kiliñiz (I/85.13); *kiri* ḳaytuv (I-60.5); *kiri* küfrge ḳaytdılar (I/127.15); *kiri* birüp (I/87.28); *kayda* kitmekçi bolasun (II/337.9); yir *üstre* turġan (I/24.5); *astḳa* töşeseñ (I/15.15).

4.3.2 Zaman Zarfları

Zaman zarflarının çoğu Türkçedir. Bu bakımdan dikkat çekicidir.

kinet tartup (I/14.22); *indi* …. īmān kitürdiler (I/16.22-23); *ṣoñra* … çıġardı (I/19.4-5); *şundan ṣoñ* ḳorḳup (I/25.8); nitek *mundan ilk* mūsādan ṣoralmış boldı (I/43.27); *her ḳayçan* .... icmāʿ ḳılsalar (I-53/1-2), *ḳayçan bolur iken* diyüp (I/285.28); *yeñi* tuvġan (I/306.14); *ḳaytadan* ṣoğış ḳıluvġa (I/329.2); *ḳayu zamān* diyü (II/52.29); *indi* ölümni arzū ḳılıñız (I/39.12); *aldında (burun)* indürgen (I/113.2); *evvel…* iʿtibār ḳılına (I/159.27); *burun* ölseler (I/167.6); *indi* eger nikāḥlengen (I/169.3); *irte* turġanda (II/98.1); *kiçeniñ saʿatlerinde* ḥālbūkim alar secde ḳılurlar (I/137.18-19); *kündiz* …ḳatl ḳıluvını (I/37.14); *tañda* rūze bolġan (I/69.21); *ilk* ḳılġan (II/51.25).

4.3.3 Hâl Zarfları

Üzerinde çalıştığımız eserde kullanım sıklığı fazla olan sözcük türlerindendir. Tamamını örnek olarak vermemiz mümkün olmadığı için birkaç örnek vermek uygun olacaktır.

bir de sizmesler (I/12.22); *niteki* … kitürdiler (I/12.23); *andalayın* imān keltürgen ādemler (I/36.13); *türliçe* taʿrīf ḳılmışlar (I/36.25); *nindi* iʿtiḳadda bolsunlar (I/119.25); *gürūh gürūh* itüp ḳobarsaḳ (I/270.22); *niteki* boldılar (I/295.24); *ḳızuv ṭabīʿatli* bolġan (I/312.20); *böyle* ḳıldıñ (II/51.3); *günāhsız* boluvına (II/51.24); *dürist* körmişler (II/52.14); *şiksiz* uşanurlar (II/126.2); *mengü* ḳaluvçılar mı (II/52.17).

4.3.4 Miktar Zarfları

Fiil veya sıfatı nicelik yönünden niteleyen zarflardır.

kiñ ve köp bolġan (I/23.16); *niçe* (I/95.14); *az – az* (I/484.16); *ni* yavız içmelik boldı (II/10.3); idi (II/ 11.16); *köp* bolġan (II/54.7); *bik* güzel (II/57.9); *azġa* ṣayup (II/169.23); *ni* yaḫşı bolur.

4.3.5 Tekrar Zarfları

Diğer zarflarda olduğu gibi fiili nitelerler.

yine de ḥażret-i mūsāġa eytdiler (I/26.14-15); *ḳaytadan* yaraṭḳanmun (II/134.15); *tekrār* ḳıla iken (II/213.7).

4.3.6 Soru Zarfları

Soru zarflarının sayısı oldukça azdır. Bunlar genellikle ‘ka’ ve ‘ni/ne’ köklerinden türemişlerdir:

niçük yahūdilerniñ ölümni arzū ḳılmavların (I/33.22); *nitek* mundan ilk mūsādan ṣoralmış boldı (I/43.27); *nige* ṣoraduḳ (I/242.14); *niçük* bölemiz (I/325.27); *ḳayda* ṭarafından yardem (I/328.10); *ḳayçan* iner (I/388.17-18); *niçün* minim oğlım helāklikden ḳutulmadı (I/407.1); *nige* böyle ḳıldıñ (II/51.3); sizge allah *ḳaydan* bildiñ (II/142.20).

4.4 Edatlar

Sözcük ve sözcük gruplarından sonra gelip kendilerinden sonraki sözcüklerle anlam ilişkileri kurabilen edatlar, anlamlı değil görevli sözler olarak değerlendirilir. Edatlar, çekim, kuvvetlendirme, olumsuzluk ve soru edatları olarak kullanılmaktadır. Metnimizde en sık kullanılanlar son çekim edatlarıdır.

Kuvvetlendirme (pekiştirme/ ek-edat/ enklitik) edatları da metnimizde bolca karşılatığımız edatlardır. Bu edatlar, isim soylu sözleri kuvvetlendirmek yanında

çekimli fillerden sonra gelerek yüklemin anlamını da kuvvetlendirebilmekte hatta bazen bütün cümlenin anlamını da kuvvetlendirmektedirler.

4.4.1 Bağlama Edatları

4.4.1.1 yā ki: muḥalif olaçak yā *ki* oṭ öz ḥālinçe issi de bolur (I-55/29).

4.4.1.2 hem: uluġ *hem* kiçik günāhlardan (I/35.29); kiçli turġan *hem* ʿibādet içün ḳayta turġan (I-66/7); beyān *hem* raḥmet (I/313.10); zekeriyyā *hem* yaḥya (I/461.21).

4.4.1.3 çünki: münāsib tügildür çünki ādemīler yaṣandıġı bolsa (I/11.12); āyeti mensūẖ *çünki* bu āyet delālet ḳıladur (I/43.11).

4.4.1.4 meger: aldamāslar *meger* özlerin aldarlar (I/12.13).

4.4.1.5 ve: uşançlı *ve* dürist (I/44.23); ṭışını *ve* içini (I/347.15); ḥased *ve* ʿadāvet (I/32.2).

4.4.1.6 birlen; birle; bilen; ilen; ile: hārūt *birlen* mārūt (I/35.8); ir *ile* ẖatun (I/35.21); ir *birlen* ẖatun (I/35.21) ṭālūt *ile* cālūt isimli iki bahadır (I/35.24); tirgüzüv *ile* öltürüvge (I/389.20); ḥażret-i meryem *ile* ḥażret-i ʿīsānıñ (II/59.29).

4.4.1.7 yāhūd: ṣuġa baṭuvdan *yāẖūd* ḳavminiñ rencitüvinden (II/225.17).

4.4.1.8 ki: rabbiñiz ki sizlerge yirni ẖalḳ ḳıldı (I/15.9).

4.4.1.9 kim: bes her nerse *kim* fāʾidelenüvge (I/17.20).

4.4.1.10 da: allahdan ḳorḳuvçı bolsañ *da* allahdan ḳorḳuvçı bolmasañ (II/24.9-10)

4.4.1.11 kirek…kirek: *kirek* nikāḥleri ṣāliḥler birlen bolsun *kirek* ġayr ṣāliḥler birlen bolsun (I/42.12).

4.4.1.12 hem de: ciñil itilmes *hem de* bu kişiler yardem de birilmiş bolmaslar (I/31.6-7).

4.4.1.13 daẖı: ḳuyaş çıġışındaġı şehirler *daẖı* ḳuyaş baṭışındaġı şehirler (I/45.28).

4.4.1.14 likin: buzuḳlıḳ ḳıluvçılar … likin bozuḳlıḳların bir de sizmesler (I/12.22).

4.4.2 Cümle Başı Edatları

4.4.2.1 yoḳsa: *yoḳsa* bizniñ iʿtiḳādımızda ferişteler … (I/35.28-29).

4.4.2.2 bes: *bes* ʿaṣīġa ʿibādet ḳıluvçı da ʿāṣī bola (II/27.4).

4.4.2.3 eger de: *eger de* yirge yaḳın bolġan buluṭlarda (I/14.15).

4.4.2.4 yeise: *yeise* münāfıḳlarnıñ ṣıfatı kökden (buluṭdan) ḳoyulġuçı yaġmur kibidür (I/14.1).

4.4.2.5 yā ki: kirek nindi meṡel bolsun *yā ki* māzāʾid bolur (I/16.21).

4.4.2.6 hālbūkim: *ḥālbūkim* biz siniñ ceddiñ birlen tesbīḥ eytürmiz (I/18.3).

4.4.2.7 yaʿnī: yaʿnī naṣāralar kibi (I/10.17).

4.4.2.8 mine: *mine* bu söziñiz birlen öziñizni ilzām ḳılurlar (I/29.4).

4.4.2.9 ançaḳ: *ançaḳ* allah ol nersege bar bol sin diyü eytür (II/26.6).

4.4.2.10 ḥalānki: *ḥalānki* süleymān bir siḥrçi diyü (I/35.2)

4.4.2.11 niteki: *niteki* muñar ḳāriʿa sūresi delīl tafṣīl istegen ādem… (I/137.13-14).

4.4.2.12 çün: belki tutulgen *çün* kibi havada uçḳan bolup körüleçek (II/137.13).

4.4.2.13 tağın: tağın siz süye turġan hem kilüvi yaḳın bolġan ikinçi niʿmet bardur (II/385.1).

4.4.3 Son Çekim Edatları:

4.4.3.1 Benzetme Bildirenler

4.4.3.1.1 kibi: yehūdiler *kibi* (I/10.16); ṣonıñ kibi (I/14.7); cil kibi (I/377.6).

4.4.3.1.2 şekilli: kāfirleriniñ sözleri *şekilli* "şekilli: gibi" (I/47.5).

4.4.3.1.3 yaḳlı: anıñ *yaḳlı* (II/390.2)

4.4.3.1.4 tegi: bu sözleri *tegi* (II/412.28)

4.4.3.2 Sebep Bildirenler

4.4.3.2.1 üçün: boluv *üçün* (I/11.3); allāhü teʿālā *üçün*dür (I/43.21); itdükleri *üçün* (I/270.26).

4.4.3.2.2 sebebli: siḥr *sebebli* (I/36.1); islām *sebebli* (I/133.22).

4.4.3.2.3 dip: idüvçisi *dip* (I/11.2); īmān kitüriñiz *dip* (I/12.23).

4.4.3.2.4 diyü: īmān kitürdük *diyü* (I/12.17-18). "diyü" şeklinin hakim olduğu metnimizde bu son çekim edatının diye şekli de kullanılmıştır: anı başḳa kimse *diye* boralar (buyuralar olmalı) (II/383.17); işitiñiz *diyü* (I-32/26).

4.4.3.3 Beraberlik Bildirenler

4.4.3.3.1 birlen, birle, bilen, ilen, ile: lafẓı *ile* (I/13.4); sizniñ *birlen* (I/13.9); totaşdurmaḳlıḳ (kismessizlik) *birle* (I/17.15); āḫir zamān peyġamberi *ilen* (I/31.27); siḥr ḳuvveti *ilen* (I/35.11); bu ḳadarısı *birlen* (I/41.2); meşaḳḳat ile (I/377.5); inṡāf közi ile I/398.3); ḳanaṭı ile (I/413.6).

4.4.3.3.2 birge: sizniñ birlen *birge* (I/20.4).

4.4.3.4 Zaman Bildirenler

4.4.3.4.1 soñ: ötkenden *soñ* (I/22.10); ḳılġan *ṣoñ* (I/22.12); andan *soñ* (I/28.12); kitkenden *soñ* (I/32.21).

4.4.3.4.2 burun: sinden *burun* (I/11.21); kilmesden *burun* (I/31.24).

4.4.3.5 Yön Bildirenler

4.4.3.5.1 ṣarı: cehennem *ṣarı* barurġa (I/115.5).

4.4.3.6 Miktar Bildirenler

4.4.3.6.1 tiyüş: niçük ḳorḳarġa *tiyüş* şolay ḳorḳıñız (I/134.4).

4.4.3.6.2 ḳadar: bir miñ sigiz yüz sene *ḳadar* (I/119.25)

4.4.3.6.3 çen: ṭāʾifege ḳuvvetleri yitüvçen itüp "-e kadar" (II/385.20)

4.4.3.7 Başkalık Bildirenler.

4.4.3.7.1 tış: ʿadetden *tış* (I-35/18).

4.4.3.7.2 başḳa: özinden *başḳa* (I/10.8).

4.4.3.7.3 artuḳ: on derece *artuḳ* (I/41.28).

4.4.3.8 Görelik Bildirenler

4.4.3.8.1 boyunça: bilüvleri *boyunça* (I/36.8-9).

4.4.3.8.2 köre: ʿālimlerniñ beyānına *köre* (I/37.27).

4.4.3.9 Olumsuzluk Bildirenler

4.4.3.9.1 tügil: münāfīʿ *tügil* (I/17.13).

4.4.4 Kuvvetlendirme Edatları

4.4.4.1 ġına / gine; ḳına / kine: teʿālā *gine*dür (I/10.17); allah*ġına*dır (I-34/2); ḳorḳıp *ḳına* (I/190.3); ʿaẕab *kine* (I/272.18); bolay *ġına* ḥarām boluv (I/36.27).

4.4.4.2 çi: söylese-çi (I/473); kiçüktürseñ+çi (I/183.11); bolsalar+çı (I/256.8); itseñ+çi (I/345.21); kitürseler+çi (II/4.16); bolsam+çı (II/24.29); bolsañız+çı (II/88.18).

4.4.4.3 da, de: teʿālāge *de* (I/12.9); künine *de* (I/12.10); daḫı da (I/14.15); eger de (I/14.15); açuvıñızdan *da* (I-74/4); on derece artuḳ bolġanda *da* (I/41.28).

4.4.4.4 bolsa 'ise': eytilmiş bolsa ….yirde münāfıḳlıḳ … (I/12.18).

4.4.4.5 ok/ök: sāʿatden+ök (I/139.27); vaḳtduḳ (<vaḳtde+ök) (I/304.9); zamānduḳ (<zamānda+ok) (I/308.17); ṣoñınduḳ (I/340.20); küninden +ök (I/371.10); başınduḳ (I/371.10); vaḳtınduḳ (I/373.27); andaḳ (<anda+o ḳ) (I/488.26); vaḳtduḳ (I/476.16); oşanda+ḳ (I/488.26); dünyāduḳ (II/267.15); evvel+ük (II/342.22); ilk +ök (II/362.29); aşar kib+ük (kibi+ök) bolup (II/405.20).

4.4.4.6 hem: baḳa belāsından *hem* ḳutḳarġan (I/308.4)(de anlamında); ṭışını ve içini *hem* bilgüçidür (I/347.15-16).

4.4.4.7 çı, çi: pişip yitkençi (II/25.3); eytken *bolsañçı* (II/11.12); müddetke *kiçüktürseñçi* (II/183.2).

4.4.5 Soru Edatı

Çağatay Türkçesinde soru edatı "mı, mi, mu, mü"dür. Kıpçak Türkçesinde soru edatları farklılıklar arz etmektedir. Günümüz Kazak Türkçesinde bu edat "ma, me; ba, be; pa, pe" iken diğer Kuzey lehçelerinde "mı, mi" veya "mı, mi, mu, mü" olarak karşımıza çıkmaktadır. Üzerinde çalıştığımız eserde bu edat farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır:

mA, bA, pA ile: köp me (I/94.6; I/78.9); tügil me (I/148.14); boldı ma (I/302.22); sin me ḳıldıñ (II/55.6).

mI, mU; bI, bU; ḳıldıñız *mı* (I/79.5); aldı *mu* (I/95.3); bar mu (I/113.24); bar *bı* (II/15.25); bilmeysün *mi* (I/37.7).

4.5 ÜNLEMLER

Metnimizde seslenmeye yönelik ünlemler kullanılmıştır.

ey muḥammed (II/3.10); *eyā* siniñ yimişlerini (I/11.24).

hūd ṭarafından sizge vaʿde ḳılınġan nerseniñ boluvı *yıraḳ! yıraḳ*! (II/78.20-21).

eyā allahnıñ ʿ aẕābından ḳorḳmaysız mı (II/82.25).

hāy ḥāli yaman mālumda muñsız ḳılmadı (II/407.2).

4.6 FİİL VE FİİL ÇEKİMLERİ

4.6.1 Zaman Çekimleri

4.6.1.1 Basit Zamanlı Kipler

4.6.1.1.1 Haber Kipleri

4.6.1.1.1.1 Belirli Geçmiş Zaman

I.Teklik Şahıs: Birinci şahıs –dIm, -tım olarak kullanılmaktadır:

ḳıl-dı+m (I/19.26); indürdim (I/20.3).

II. Teklik Şahıs: Bu zamanın ikinci teklik - dIñ ekiyle yapılır.

bol-dı+ñ (I-36/8); kil-di+ñ (I-37/6). Bir örnekte ünsüz uyumuna girdiği görülmektedir: yırt-tı-ñ mı (II/16.18)

III. Teklik Şahıs: Bu zamanın 3. teklik şahsı hep –dI şeklindedir. Düzlük-yuvarlaklık ve ünsüz uyumuna girmez: ḳıl-dı (I/138.6); di-di (I/82.5); bir-di (I/139.17).

I. Çokluk Şahıs: Ekin "-duk, -dük" şekli yanında "–dı-mız; -di-miz" şekli de kullanılmaktadır. "-duk, -dük" şekli, Kıpçak Türkçesi eserlerinde de görülen Oğuz Türkçesinin yaygın I. çokluk şahıs çekimidir. Genellikle de bu ek kullanılmaktadır.

birimle-di+miz (II/343.3); boy ṣuñ-dı+ḳ (I/111.15); ḥāżirle-di+k (I/9.28); yolıḳ-du+ḳ (II/15.18); itür-dük (I/12.8); bir-dük (I-58/29).

II. Teklik Şahıs: Belirli geçmiş zamanın bu şahsındaki ek –dIñIz'dır.

bol-dı+ñız (I/12.22); oyla-dı+ñız (I/12.24); kör-di+ñiz (I/143.3); kitür-di+giz mi (II/114.6); kitürül-di+ñiz (I/12.24).

III. Çokluk Şahıs: Ekin III. çokluk şahsının yapılışında -dIlAr ekinden yararlanılmıştır. Ekin ünsüzü sedâ bakımından uyum dışıdır:

bol-dı+lar (I-55/13); ḳıl-dı+lar (I/13.20); żarar it-di+ler (I/13.16); tut-dı+lar (II/6.26).

Olumsuz: ḳıl-ma-dı (I/138.7); söyle-me-di+m (I/81.28); kitür-me-di+ñ (I/34.17); bir-me-di (I/13.14); ḳılma-dı+lar (I/13.22); it-me-di-ler (I/13.16).

Soru: eyt-me-di+m mi (I/18.18); ḳıl-dı+ñ mı (II/3.18)

4.6.1.1.1.2 Öğrenilen Geçmiş Zaman

a. -mış, -miş: Öğrenilen Geçmiş Zaman eki Eski Türkçe'den itibaren değişmeden '-mIş' olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserde ekin ünlüsü düz-dardır. Bu zaman çekimi eserimizde sadece III. Teklik ve çokluk şahısta karşımıza çıkmıştır:

III. Teklik Kişi: könül-miş+dür (II/5.7).

III. Çokluk Kişi: di-miş+ler (I/14.4); taʿrīf ḳıl-mış+lar (I/36.25).

b. -gan, -gen (dur): Bu ek, Doğu Türkçesi yanında Kıpçak Türkçesinde de yaygın olarak kullanılan bir geçmiş zaman ekidir. Eserde ek sadece III. Teklik şahıs ve II. çokluk şahsın çekiminde kullanılmıştır:

III. Teklik Kişi: ata-ġan (I/11.6); ata-ġandur (I/11.8); tap-ḳan+sız (II/6.26)

4.6.1.1.1.3 Geniş Zaman

-r; -Ar; -Ir, -Ur: Geniş Zaman çekimi –Ir ekiyle yapılmaktadır. Zamir kökenli eklerle çekimlenmektedir.

I. Teklik Kişi: Zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlenmiş şekiller tesbit edilmiştir. Dudak sesleri sebebiyle şahıs ekinde yuvarlaklaşma mevcuttur.

kis-er+min (I-40/9), ḳıl-ur+mun (I/398.1); it-er+mün (II/8.7).

II. Teklik Kişi: Zamir kökenli şahıs zamirleri ile kullanılmaktadır.

işit-ür+sin (I-45/2); oyla-r-sen (II/5.9).

III. Teklik Kişi: Bu şahsın çekiminde şahıs eki işareti yoktur.

yemīn it-er (I/76.28); bol-ur (I/136.27); eyt-ür (II/180.16); bir-ür (I/13.11).

I.Çokluk Kişi: Zamir kökenli şahıs ekleriyle kullanılmıştır. Ek, biz şekli yanında ses değişikliği ile –miz olarak da karşımıza çıkmaktadır.

tatut-ur-mız (I/63.21), tirgüz-ür+miz (I/122.27); eylendür-ür+miz (II/5.11); yiber-ür biz (I/308.14); bil-ür biz (I/475.16).

II. Çokluk Kişi: Bu şahıs da zamir kökenli şahıs ekleriyle çekimlenmektedir.

it-er+siz (I/133.27); bol-maz+sız (II/85.8); bil-me+siz (II/89.3).

III. Çokluk Kişi: Ek, -IrlAr şeklinde kullanılmaktadır.

alda-r+lar (I/12.11); oḳu-r+lar (I/11.16); ḳal-ur+lar (I/137.7); eyt-ür+ler (I/138.23).

Olumsuzu: Ekin olumsuz çekimlerinde farklı kullanımlar görülmektedir. I. Çokluk şahıs olumsuz çekimde zaman ekinin kaybolduğu görülür: Bu Oğuz Türkçesinin bir özelliğidir. ḳıl-ma-mız < kıl-ma-yız < kıl-maz-mız (II/10.6).

II. teklik şahısta, şahıs eki yuvarlak ünlülüdür. Bazı örneklerde de –maz ekindeki ünsüz sedasızlaşarak –mas şeklinde kullanılmıştır. –mas şekli Çağatay Türkçesinin ses özelliklerindendir. almaz-sun (I/397.9); susa-mas+sun (I-46/3); tap-mas-sun (II/5.8).

alda-mas+lar (I/12.13); tekebbürlen-mes+ler (I-50/22); kitür-mes+ler (I/12.1); alda-mas+lar (I/12.13).

Soru: imān kitür-ür+miz mü (I/12.25); yit-er mü (I/47.7).

4.6.1.1.1.4 Şimdiki Zaman

Çağatay Türkçesinin de özelliği olarak şimdiki zaman çekimi '–A + -Ip turur' çekimiyle yapılmaktadır. Bu çekim metnimizde çok az kullanılmakta, bunun yerine şimdiki zaman için olduğu kadar geniş zaman ve gelecek zaman anlamı veren yapılarıyla –A eki daha sık kullanılmaktadır.

a. "-A dUr" veya "-A + -ıp turur' yapısıyla karşılanan şimdiki (~gelecek, geniş) zaman çekimi metnimizde sadece III. teklik şahısta ve çok az kullanılmıştır:

cevāblaş-a+dur (II/10.26); eyt-e+dür (I/12.9); eytil-e+dür (I/128.3); küt-e+dür (I/98.11); bil-e+dür (I/83.17).

b. -A, -y: Bu ek, Kıpçak Türkçesinde geniş zaman eki işlevi yanında şimdiki zaman ve gelecek zaman işlevini de yerine getiren bir ektir.

I. Teklik Kişi: Bu şahısta çekim az da olsa –A+min/men eki ile, bunun yanında genellikle –A+m şekli kullanılmaktadır. Bazı örneklerde istek anlamının ağırlıkta olduğu dikkat çekmektedir. O örnekler burada değerlendirilmedi, istekle ilgili bölümde ele alındı.

başla-y+mun (II/2.11); sıġın-a+mın (II/2.7); maʿnāsını münāsib kör-e+m (I/137.6); ẖoca bola al-ma-y+m < bola al-ma-y-mın (I/220.21); ẖoca bola al-a+m (I/220.21); dīn üyrete turġan bir kitāb kitür-e+m diyü vaʿde ḳıldı (I/309.25); bil-mey-m < bil-me-y-min(I-38/8);

II. Teklik Kişi: Bu kullanımda şahıs zamiri kökenli şahıs eki yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

ḳıl-a+sun (I/132.2); teve sütleri aşa-y+sun (I/132.3).

III. Teklik Kişi: yalġan söylemedim di-y (I/81.28/29); namāz da oḳu-y rūze de tut-a (I/84.12);

I.Çokluk Kişi: Ekin düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren şekli hiç yoktur. Ekin ünlüleri hep düz-dardır.

ʿibādet ḳıl-a-mız (I/ 10.11), yardem iste-y-miz (I/ 10.12).

II. Çokluk Kişi: Ek, ünlüyle biten fiil kök ve gövdelerine –y; ünsüzle bitenlere ise –A olarak ekleşmektedir.

ḳutul-a+sız (I/25.8); tile-y+siz (I/43.25).

III. Çokluk Kişi: tile-y+ler (I-39/15).

Olumsuzu: Ekin olumsuzunda ünlüden sonra geldiği için ekin daha çok –y şekli kullanılmaktadır: kitüre al-maz+sız (I/16.1); emr ḳıl-ma-y (I/33.7); ḳayt-ma-y biz (I/336.17); uşa-n-may -biz (I/367.20); ḳara-ma-y+sun mı (I/117.4) iṭāʿat ḳıl-ma-y (I/84.13); ṣora-ma-y+mız (I-47/22); aşama-y+dur i-di di-di+ler (I/132.3).

Soru: til+e-y+siz mi (I/43.25)

4.6.1.1.1.5 Gelecek Zaman

İncelediğimiz eserde gelecek zaman ifadesi üç ek yardımıyla yapılmaktadır.

a. –gAy: Bu zaman eki, birleşik çekimlerde kullanılan bir zaman ekidir. Birleşik çekimlerde ele alacağımız eke sadece bir örnek vermek istiyoruz: birgey idiñ “verecektin” (I/144.9).

b. –AçAḳ: Oğuz Türkçesinin gelecek zaman ekidir. Kıpçak lehçelerinin gramerlerinde bu ek için “kesin gelecek zaman” ibaresi kullanılmaktadır. Bütün şahıslarda çekimi olmasa da bazı şahıslarda kullanıldığı görülmektedir.

I. Teklik Kişi: yarat-açaḳ-men (I/17.19).

III. Teklik Kişi: tüş-eçek (I/25.8); bir-eçek+dür (I/125.16); körül-eçek (II/137.13); bol-açak (II/443.24).

III. Çokluk Kişi: öl-ecek-ler-dür (I/52.18).

4.6.1.1.2. Dilek Kipleri

4.6.1.1.2.1 Emir Kipi

İncelediğimiz eserdeki her bir şahıs için emir ekleri şöyledir: I. teklik şahıs için ‘–AyIm’, ‘-eyin; II. teklik şahıs için -GIl ve eksiz şekil (ø); III. teklik şahıs için –sUn; I. çokluk şahıs için –AyIK, -yuk; II. çokluk şahıs için –ñIz, -(I)ñIz, -(U)ñız; -GIz, -(I/U)gız; III. çokluk şahıs için –sUnlAr.

I.Teklik Kişi:

şādlandur-ayım (I/93.21); ḳıl-ayım (I/93.21).

Bir örnekte: nind-eyin (II/15.27).

II. Teklik Kişi:

çıḳma (I/139.16); yazġıl (I/236.25); kirit-kil (I/312.26); it-kil (I/500.30); eyt-kil (I/120.2); köndür-gil (I/10.16).

III. Teklik Kişi:

bil-sün (I/142.22); ḳıl-sun (I/143.23); soraşsun (II/5.19); ḳarasun (II/5.29); sizdirmesün (II/6.3).

I-Çokluk Kişi:

al-ayıḳ (I-35/18); it-eyik (I/113.25); iyer-eyik (I/113.22); ḳıl-ayıḳ (I/125.2); yaṣayıḳ (II/6.19); yasa-yuḳ (II/48.26)

II. Çokluk Kişi:

aşa-ġız (I/18.28); sora-ġız (I/131.10); eyt-üñiz (I/37.12) bir-iñiz (I/93.1); ḳuy-uñız (I/295.17); ḳılma-ġız (I/403.13); ḳayt-uñız (II/50.3); al-uġız (II/305.17); eyid-iñiz (I/143.12).

III. Çokluk Kişi:

saḳlan-sun-lar (I-45/14).

Olumsuzu: iste-me-sin (II/7.29); oyla-ma-yım (II/11.3); köndür-me-gil (I/10.16); ḳayġurma-ġıl (I/435.6); ḳılma-sun (I/143.23); sökme-ñiz (I/269.26); ḳuṣūr ḳılma-ñız (I/37.10).

Soru: ḳıl-ayım mu (I-46/6); irişdir-eyim mü (I-36/25); yaşayuḳ mı (I/48.25).

4.6.1.1.2.2 İstek Kipi

Genellikle emir ekleri ile kullanılan istek kipi ile ilgili eserimizde çok az örnek vardır. Örnekler genellikle I. teklik şahıs ve III. teklik şahıstaki çekimlerdir.

I.Teklik Şahıs: yalġız bolsa da çıġ-a+m diyü yemīn itdi (I/150.21); kim mü'min tügilni bil-e+m diyü (I/152.6); eyt-e-m (II/8.19).

III.Teklik Şahıs: bu teklīf bol-a (I/39.23); bol-a (II/7.11); dāhil ol-a dimiş (II/12.15).

4.6.1.1.2.3 Şart Kipi

Eski Türkçe'nin Köktürk döneminde kip eki olarak görülmez. Bu dönemde daha çok zarf-fiil olarak görülen '-sAr' eki, şart işlevini Eski Uygur Türkçesi metinlerinden itibaren kazanmaya başlamıştır. Eserimizde şart kipi çekimi çeşitlilik gösterir. I. teklik/çokluk ve II. teklik/çokluk şahıslarda iyelik kökenli şahıs zamirleriyle çekime girmektedir. III. teklik şahısta şahıs işareti yoktur; III. çokluk şahısta ise, -sA şart ekine -lAr çokluk eki getirilerek bu şahsın şart çekimi gerçekleştirilmiştir:

I.Teklik Şahıs: bol-sa+m+çı (II/24.29); bol-sa+m da (II/11.4).

II.Teklik Şahıs: bol-sa+ñ+çı (II/11.12); çiş-se-ñ (I-36/4); kiçüktür-se+ñ+çi (I/183.11); it-se+ñ+çi (I/345.21); kör-se+ñ (II/4.28).

III.Teklik Şahıs: söy+le-se+çi (I/47.3); yürü-se (I/504.8).

IIÇokluk Şahıs: ḳıl-sa+ñız (I/139.2); sök-se+ñiz (I/269.29); dost tut-sa+ñız (I/118.21).

III.Çokluk Şahıs: bol-sa+lar (I/149.11); bolma-sa+lar (I/149.12); kitür-se+ler+çi (II/4.16).

Olumsuz: üyren-me-se (I/35.18).

4.6.1.1.2.4 Gereklilik Kipi

Eserde, gereklilik çekimi "kirek" sözcüğü kullanılarak yapılmaktadır. Çok az örneği vardır.

bilmek kirek (II/21.9); birürge kirek (I/137.5).

Bir örnekte Anadolu sahasında kullanılan "lāzım" sözcüğü ile gereklilik çekimi yapıldığı görülmektedir: ḳılmaḳ lāzım (I/75.2).

4.6.1.2 Birleşik Zamanlı Kipler

4.6.1.2.1 Hikâye Birleşik Zamanlar: Hikâye birleşik zamanı Türk dilinin genelinde olduğu gibi asıl zaman ekinden sonra gelen ir- veya bunun yeni şekli olan i- fiiline getirilen –DI eki ve şahıs ekleri ile yapılır.

4.6.1.2.1.1 Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: ḳıl-dı-(i-)di (I/46.22); bilme-di+m-di (II/348.7); bol-du+ḳ I-di (I/16.11); bol-dı+lar i-di (I/19.5).

4.6.1.2.1.2 Geniş Zamanın Hikâyesi: al-ur i-di (I/15.1); bol-ur i-di+ñiz (I/25.21); özgert-ür bol-dı+lar (I/28.19); oku-y+lar i-di (I/20.28).

4.6.1.2.1.3 Şimdiki Zamanın Hikâyesi: yaraydur idi (I/27.11); ḳaraydur idiñiz (I/23.4); oḳu-y-dur i-di (I/121.4); süredür idi (I/27.2).

4.6.1.2.1.4 Gelecek Zamanın Hikâyesi: bir-gey i-diñ (I/144.9); öltür-gey i-diñ (I/155.28); köndür-gey i-diñ (II/10.12).

4.6.1.2.1.5 Şart Kipinin Hikâyesi: kit-ür-se i-di (I-47/26); tile-se I-di (I/14.29); bolma-sa I-di (I/25.20); ḳorḳ-sa+lar i-di (I/36.10).

4.6.1.2.1.6 İstek Kipinin Hikâyesi: köndür-gey i-di-ñ (I/10.12); ḳılġay idiñ (II/23.7); bolġay idi (I/32.3); rızḳ+la-n-dur-ġay i-di-ñ (I/49.7-8); ḳabul it-key i-di-ñ (I/49.18)

4.6.1.2.1.7 Şart Kipinin Hikâyesi: boġazlasalar idi (I/26.23)

4.6.1.2.2 Rivâyet Birleşik Zamanları

İncelediğimiz eserde rivayet çekimi “iken” ile yapılmaktadır.

4.6.1.2.2.1 Geniş Zamanın Rivâyeti: kilmeyler iken (I/71.8); kil-e+ler (kir-e+ler) iken (I/71.9); aṭa-y+lar iken (I/71.9).

4.6.1.2.2.2 İstek Kipinin Rivâyeti: kül-e+ler iken (gülerlermiş) (I/53.29); ṭavāf ḳıl-a+lar iken (I/58.3); ḫidmet it-e i-ken (I/69.19); otur-a i-ken (I/119.26); cıyıl-a i-ken (I/122.25).

4.7 FİİLİMSİLER

4.7.1 İsim-Fiil Ekleri

4.7.1.1 -maḳ, -mek : kil-mek-den (I/18.13); saḳlan-maḳ+lıġıñız (I/25.16); di-mek (I/14.20); sın-dur-maḳ (I-50/17).

4.7.1.2 -ma, -me: aşıḳ-dur-ma (I-45/17), di-me+ge (I/41.3).

4.7.1.3 -v; -uv; -üv: alda-v yurṭı (I/470.15); cıyuv birlen (I/21.15); bitürüv iḥtimālim yoḳ (I/22.17).

4.7.1.4 –ş, -Iş, -Uş: ṣoġ-ış kiyimi (II/171.20); ṣoġ-ış kölmegini (II/171.21); tamuġġa tiy-üş+li ādemni (II/256.13); infāḳ ḳılurġa tiy-üş idikni (I/79.18).

4.7.1.5 –sUn üçün: rızḳ bolsun üçün (I/15.12); dīnlerin ḳoymasunlar üçün (I/14.27); şāhid bolsun üçün (I/52.26).

4.7.2. Sıfat-Fiil Ekleri

Sıfat-fiil ekleri içerisinde kullanma sıklığı en fazla olan –Gan ve –GuçI'dır.

4.7.2.1 - ġan, -gen; **ḳan, -ken :** yoldan az-ġan+larnıñ yolına (I/ 10.18); yardem biriş-ken+iñiz ḥālde (I/30.23); bil-gen ḳavm (I/47.9); siz-gen+leri (I/49.28); ḳızuḳ-ġan+ları (I-59/24); rızḳ+la-n-dur-ġan nerselerden (I/11.17); bilesi kil-gen ādem (I/373.6); ṣūr ürülgen ṣoñında (II/137.4); ḳararlan-ġan kibi (II/137.13); uç-ḳan bolıp (II/137.13).

Ekin kullanımında az sayıda olsa da Batı (Oğuz) Türkçesi özelliği taşıyan şekiller de görülmektedir: yurṭlandur-an (I/71.26); turuş-an kimeler (II/274.14).

4.7.2.2 -mış, -miş: aṭal-mış müddet (I-47/6); bügül-miş boldılar (I-55/13), itsel-miş nersesi (I/130.21).

4.7.2.3 -açaḳ, -eçek: kil-eçek+de (I/43.25); kitir-eçek ādemlerni (I-49/22); bar-açaḳ orunları (I/198.14); ẕikr ḳılın-açaḳ āyetni (II/66.6); tur-açaḳ orun (II/4.24-25).

4.7.2.4 -(U) r: ḳıl-ur+ġa (I/373.4) **-r:** tol-tur-ur+luḳ (I/131.20).

4.7.2.5 -ası,-esi: bil-esi kilgen ādem (I/373.6); ayrul-ası kil-mey (I/124.15).

4.7.2.6 -ġuçı / -güçi; -ḳuçı / -küçi: ḳoyul-ġuçı yaġ-mur (I/14.2); küçi yit-küçi bir kişi (I/201.12); rızḳlandur-ġuçı tügilsiz (I/468.29); yökle-güçi itüp yiberdük (I/469.4); aş-ḳuçı bolup (I/468.2); rencit-küçi ʿaẕābdur (I/471.14-15).

4.7.2.7 -maḳçı, -mekçi: bir ḥatunnı al-maḳçı bolup (I/165.29); kitmekçi bolasun (II/337.9).

4.7.2.8 -duḳ/-dük: bol-duḳ+ı (I/11.7); yalġan i-dük+ni (I/129.3).

4.7.2.9 -gey: kil-gey zamān (I/31.28).

4.7.3. Zarf-Fiil Ekleri

4.7.3.1 -a/-e: yaṭ-a turġan (I/332.26); ḳıl-a almaslar (I/339.9); bil-e turġan (I/346.19); fehm *ite* almay turġan (I/35.28).

Bazı sözcüklerde ek kalıplaşarak yeni sözcükler türetmiştir: ḳayt-a+dın (I-61/9); kiç-e+niñ (I/43.16).

4.7.3.2 –p, -ıp/-ip,-up/üp: iste-p (I/40.22); aġ-ıp (I-36/17); aġ-up bar-up (I-36/17), aş-up (I/468.20); it-üp (II/189.24).

4.7.3.3 -ġaç/geç, -ḳaç/keç: ḳılın-ġaç (I-34/13); yarat-ḳaç (I/132.19); di-geç (I/184.2); bilin-geç (I/245.11); kir-geç (II/15.6); ḳobarıl-ġaç (II/391.29); yit-keç (I-34/6); bit-keç (II/197.15).

4.7.3.4 -may/-mey: ayur-may (I-35/26), bat-may (I/328.14); kör-mey (I/349.22); fehm ite *almay* turġan (I/35.28)5.6.3.5 **-y:** külçe-*y* turġan (küç+le-y-e) (II/66.7); süyleşme-y turġanlarını (II/66.22); oḳu-y turġan (I/11.10).

4.7.3.6 -ay/-ey: biley hesap kılsalar (bilerek) (II/153.15).

4.7.3.7 --arak/-erek: Batı (Oğuz) Türkçesi özelliğidir: di-y-erek (II/391.14).

4.7.3.8 -ınça/-inçe: -InçA ekinin kullanılması, başındaki –g sesinin düşmesi de Oğuz (Batı) Türkçesi özelliğini düşündürmektedir. bil-me+y-inçe (I/63.20); ṣarf ḳılma-y-ınça (I/131.25); yiberme-y-inçe (I/373.11).

4.7.3.9 -ġanda/-gende: ḳara-ġanda (I/29.15); aş-ḳanda (I/124.17).

4.7.3.10 -ġança/-gençe/-ḳança/-**kençe:** oyla-ġança (I/29.16); eyt-kençe (I/29.26).

4.7.3.11 -ü: di-y-ü (I/12.9).

5.BİLDİRME

Eski Türkçe'den beri kullanılan bildirme eki 'erür' ve 'turur' fiilleri metnimizde de vardır. Metnimizde irür fiilinin 'i-' şekli kullanılmıştır. Ayrıca 'turur' ve ekleşmiş şekli olan '-DUr' da kullanılmaktadır:

5.1 irür Fiiliyle Yapılan Bildirme Şekli

Metnimizde i- şekli kullanılmaktadır.

senet-i müʾekkide idi (I/20.18); kişi idi (I/22.28); nerse iken didiler (I/16.19); ḥareketlenür de imesler (I/19.19); .

"i-" in düştüğü örneklere de rastlamak mümkündür: böyledi (II/195.21)

5.2. turur Fiiliyle Yapılan Bildirme Şekli:

münāsib tügil+dür (I/11.12); bu+dur (I/13.9); itüvçiler tügiller+dür (I/36.2); andan uluġraḳ+dur (I/263.4); bu ḳuyaş minim rabbim+dür (I/263.4).

5.3. ir- ve tur- Fiillerinin Düştüğü Bildirme Şekilleri

ḳıluvçılardan tügil *mün* (I/263.9); ḳādir tügil*sün* (I/102.5); küfr tügil*di* (I/35.15); dürist bolmavına (müsellim) tügil*miz* (I/85.18-19); aluvçı tügil*siz* (I/105.3);. ḳorḳıtuvçı

ġına*mun* (I/260.18); sin rast*sun* (I/254.14); sizniñ birlen birge*miz* (I/13.9); bolġan nerselerni ḳıluvçı*mız* (II/3.17).

5.4 Olumsuz Bildirme

İsim cümlelerinde olumsuzluk yapmak için "imes" yanında "tügil" de kullanılmaktadır: eyā allahü teʿālā imes mi (I/258 10); ol kişiler ḥasretlenür de imesler (I/19.9); ġāfil imes (I/28.15); īmān kitürüvçi imesler (I/34.21); dürist tügil (I/160.5); lāzım tügil (I/161.2).

SONUÇ - DEĞERLENDİRME

Altın Ordu Devleti'nin yıkılmasından sonra kurulan hanlıklardan biri de Kazan Hanlığı'dır. Kazan Hanlığı toplumunun genel nüfusunu Kıpçaklar ve XIV. asırdan sonra onlara katılan Tatarlar oluşturmaktadır. Bu gün için Tatar adı Altın Ordu halkıdır ve genel anlamda bu ad Kuzey Türkleri anlamında kullanılmaktadır.

Uzun mücadelelerle dolu bir ömre sahip olan Kazan Hanlığı'nın yıkılmasından sonraki iki yüz yılda Tatarlar büyük eziyet ve baskılarla karşı karşıya kalmışlardır. Rus Devleti'nin bütün gayretlerine rağmen asimile olmayan Tatarlar, yenileşme (cedid) hareketi ile millî kültüre büyük önem vermiş, millî ve dinî reformlar yapmış ve Sovyet Devleti içinde bulabildikleri bütün fırsatları kullanarak kimliklerini dil ve edebiyat alanında korumuşlardır.

19. asrın sonlarından itibaren K. Nasirî ve Ş. Mercanî gibi aydınların öncülüğüyle millî kimlik arayışları ve yenileşme hareketi esnasına, geniş halk kitlelerine ulaşabilmek, böylece eğitim-öğretim ve basın faaliyetlerini yaymak amacıyla mahallî unsurlar eski yazı diline yavaş yavaş girmeye başlamış; öncesinde yazı dili olarak Çağatay Türkçesini kullanan Tatarlar 19. yüzyıl sonlarında Kazan Tatar Türkçesi ile yazmaya başlamış ve bugünkü Tatar yazı dilinin temelini atmışlardır. Kazan lehçesinin esas olduğu bu yeni dil, bilhassa 1905 ihtilalinden sonra Çağatay ve Osmanlı unsurlarının ağırlıkta olduğu, eski kitabi dilin yerini almaya başlamıştır.

Kazan'da mektep ve medreselerde din merkezli olarak yapılan eğitim, çocuğun sosyalleşmesini sağlamasının yanında, İslam dininin ahlak ve adabını kazandıracak bir kurum niteliğindedir. İslam dinini koruyup, dinî sorumluluklarını yerine getirmek için mücadele etmeleri Kazan Tatar Türklerinin millet olma bilinci ile dil ve kültürünü korumakta en önemli etken olmuştur.

Kurʿan tercümeleri Türk dili tarihinin önemli eserlerindendir. Bu eserler, Kur'an'ın Allah kelamı olması hasebiyle tercümelerinde hiç yorum yapılmamasını sağlamış ve Türk dilinin gelişme devrelerini takip etmek açısından önemli kaynaklar içerisinde yer almıştır. Bu yönüyle üzerinde çalıştığımız "El-Itkan Kur'an Tefsiri" adlı eserdeki yazım, ses ve şekil bilgisi özellikleri şu şekilde değerlendirilebilir:

1. Eserde “a” ünlüsü, Arapça sözcüklerde, başta “آ ,ا,ع,اع”, içte “ا, ه”, ve işaretsiz”, sonda “ا, ى”; Türkçe sözcüklerde ise başta “آ , ا”, içte “ ا,ه ve işaretsiz”, sonda “ ا,ه” ile gösterilmiştir.

2. Eserde “e” ünlüsü, Arapça sözcüklerde, başta “ ا”, içte “ه,ه ve işaretsiz” olarak, sonda “ه” ile gösterilirken Türkçe sözcüklerde başta “ا,أ ,ە”, içte “ ا,ه”, sonda “ ا,ه” ile gösterilmiştir.

3. Eserde “ı, i” sesleri Arapça sözcüklerde başta “ا,اى,ع, عى, إ”, içte “ى,ئ,ع ve işaretsiz olarak”, sonda “ى” ile; Türkçe sözcüklerde başta “ا,اى, إ”, içte “ى ve işaretsiz olarak”, sonda “ى” ile gösterilmiştir.

4. Eserde “o, ö, u, ü” ünlüleri Türkçe sözcüklerde başta “ا,اُو,اۋ,أ ,او,ۋ ,و”, içte “و ,ۋ,و” işaretsiz” sonda “ۋ,و” ile gösterilmiştir.

5. İncelememize konu olan eserde söz başı /t/’nin çoğunlukla korunması eseri Müşterek Orta Asya Türkçesine yaklaştırırken “di-” sözcüğünün /d-/ ile yazılması Batı Türkçesi özelliği olarak dikkat çekmektedir.

6. Söz içi /t/ sesi, bazı örneklerde /-t-/ bazı örneklerde ise /-d-/ şeklinde kullanılmıştır.

7. Eser, ñ>n, g/ġ ayrımında /g/ sesi yönündedir. Bu da Müşterek Orta Asya Türkçesi özelliğini göstermektedir.

8. Metnimizde /s~ṣ/ yazımında da bir ikilik vardır. Aynı kelimenin hem /s/li hem de /ṣ/’li şekillerine rastlanmıştır.

9. Metinde /t-/ /ṭ-/’lı örneklerin de sık kullanılması Osmanlı imlasının eser üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir.

10. “ĠInA” sözcüğünün yazımında bir birlik olmadığı, kimi zaman kendinden önceki sözcüğe bitişik yazılırken kimi zaman da ayrı yazıldığı gözlenmiştir. Bu, sözcüğün ek veya ek-edat olarak kullanılmasına da örnek teşkil etmektedir.

11. Metinde “eyt-, üçün / içün” sözcüklerinin yazımında birinci ve ikinci ciltler farklılık arz etmektedir. Eserin iki cildi arasındaki farklılığın sebebi bilinmemektedir. Bu farklılığın, eserin değişik kişiler tarafından yazıldığı veya gözden geçirildiğini gösterdiği de düşünülebilir.

12. Eser “e/i” kullanılmasında Çağatay Türkçesinin ses özelliklerine uygun olarak /i/ tarafındadır.

13. Ayrıca eserde ünlüler ile ilgili daralma (e-, -e- > ü-, -ü-), incelme (a ~ e), genişleme (ı > a), yuvarlaklaşma (-ı- ~ -u-; i- ~ ı- ~ u-; e > ö; i > ü; e > ü), türeme, birleşme, düşme, ünlü uyumları (kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumları) gibi ses olaylarına rastlanmıştır.

14. Eserin Müşterek Orta Asya Türkçesi ile kaleme alındığı konusunda, aşağıdaki tabloda da görülen şu noktalar dikkat çekicidir: Özellikle yapma eklerinde görülen düzlük-yuvarlaklık uyumuna ayḳırılıklar *(-DUr-, -GUz- vs)*; görülen geçmiş zaman I. çoğul şahıstaki düzlük- yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar *(al-du-ḳ)*; bazı eklerdeki düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırılıklar *(emir III. şahıs, bildirme, +lI, -Up vs.)*.

15. “i-” fiilinin “*imes* ve *iken*” şekillerinde kullanılması.

16. Eserin ünlüler bakımından Kıpçak Türkçesiyle ortak olduğu konular da şunlardır: Sözcük sonundaki iki ünlü arasında ünlü türemesi *(boruç, türük)*; düzlük--yuvarlaklık uyumunun göz ardı edilmesi *(tört+inçi, öz+niñ, kör-miş vs)*.

ÜNLÜLER			
El-Itkan Kur'an Tefsiri	**Batı Türkçesi**	**Kuzey Türkçesi**	**Çağatay Türkçesi/ Müşterek Orta Asya Türkçesi**
İİYE +lIĶ: azġun + lıķ	_______	_______	azġun+lıķ
FFYE -(I/U)l-: yar - ul -	_______	_______	yar-ul-
İİYE +(I/UnçI): dört + inçi	_______	tört - inçi/inşi	tört + inçi
GGZ: tut – dı al – du + ķ	_______	_______	tut – dı/tı al – du + ķ
İİYE + çI: ķıl - uv + çı	_______	ķıluv+ çı/şı	_______
FİYE –(I)m: öl – im	_______	öl – im	öl – im
Zarf-fiil –Up: añlat - up	_______	_______	añlat – up
FİYE + Uv: sat – uv	_______	sat – uv	_______
FİYE –(U)ķ+: art - uķ	_______	_______	art – uķ
İFYE – (U)ķ -	_______	_______	kiç + ük-
FFYE – (U)ķ -: ķız – uķ-	_______	_______	ķız – uķ-
İyelik Ekleri (III. Tekil Şahıs / I. Çoğul Şahıs / II. Çoğul Şahıs)			
küç + i ķul + ımız/+umız eytüv + üñiz	_______	küç+i / küş+i / köç+i / küç+ü ķul+ımız / ķul+umuz eytüv+üniz/eytüv+iniz	küç+i ķul+ımız / ķul+umız _______
Yükleme Hâli Eki: ḥalķ+nı	_______	ḥalķ+nı	ḥalķ+nı
İlgi Hâli Eki: öz+niñ	_______	öz+niñ	öz+niñ
ÖGZ: bol-mış / ol-mış	ol-mış+lar (çok az örnekte)	_______	bol-mış
Sıfat-fiil Eki (-mış): kör-miş	_______	kör-miş	kör-miş
Emir II. Çoğul Şahıs: kitür-üniz oķu-ñız	_______	_______	kitür-üñiz oķu-ñız
İİYE +lI: yük+li küç+lü	_______	cük+li küş+ti (+li/+lü)	yük+li küç+ li
imes / iken	_______	_______	imes / iken
boruç/ türük	_______	borış / borıç türik	_______
ṣora-	_______	ṣora-	_______
Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu yoktur. tanuġan, izgü	_______	Düzlük – Yuvarlaklık Uyumu çoğunda yoktur.	Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu tam değildir.
EKLER			
-DUr- : siz – dür-	_______	_______	siz – dür -
-Ur- : bit – ür-	_______	_______	bit – ür-
-ĠUz- : tir –güz-	_______	_______	tir –güz-
-DUķ+ : it – dük +leri	_______	_______	it – dük +leri
-ĠUçI : töşe - güçi	_______	_______	töşe - güçi
-ĠU : bil – gü + li	_______	_______	bil – gü + li
-Ur : ķaytar – ur	_______	_______	ķaytar – ur
-Uv : kir – üv	_______	kir - üv	_______
-sUn : ötme – sün	_______	_______	ötme – sün
-DUr : bar – dur	_______	_______	bar + dur
-ĠUn : az – ġun	_______	_______	az – ġun

17. Eserde aşağıdaki tabloda da gösterildiği şekilde ünsüzlerle ilgili ünsüz düşmesi *(–r- > ø; h > ø; y > ø)*; ünsüz türemesi *(başta ve sonda /y/ türemesi)*; yer değiştirme; ikizleşme, ünsüz uyumu gibi ses olaylarına rastlanmıştır.
18. Eseri Müşterek Orta Asya Türkçesine yaklaştıran özellikler şunlardır: “b-” nin korunması, /g/ sesinin kelime içi ve kelime sonunda ve bazı eklerin başında korunması, /t/ ve /k/ seslerinin kelime başında korunması, “ir-” fiilinin “i-” şeklinin kullanılması.
19. Eseri Kuzey Türk Lehçeleriyle ortaklaştıran noktalar: “b-” sesinin korunması, “-ġ-/-ġ-; -g-/-g” sesinin “-v-/-v” sesine değişmesi, “-g” sesinin “-y”’ye dönüşmesi, birkaç örnekte “ç-” nin “ş-” ye dönüşmesi, en önemlisi de oldukça fazla sözde “y-” sesinin “c-” sesine değiştiği örneklerin bulunması.
20. Eseri Batı Türkçesi ile benzeştiren noktalar ise, “b-” sesinin düşmesi veya “v-” ye dönmesi, “-g-”lerin düşmesidir.

ÜNSÜZLER			
El-Itkan Kur’an Tefsiri	**Batı Türkçesi**	**Kuzey Türkçesi**	**Çağatay Türkçesi/ Müşterek Orta Asya Türkçesi**
bol- / ol-	ol-	bol-	bol-
men/min moyın min-	_______ _______ _______	men	min moyın min-
bir-/vir-	ver-	bėr-	bir-
aġır/avır birev	aġır _______	avır birev	aġır birev
cıy-/yıġ-	yıġ-	cıy-	yıġ-
Ḳatı	ḳatı (<ḳatıġ)	_______	_______
bolġan/bolan/olan	olan	bolġan / bolan	bolġan
(+lIĠ>+lI/+lU	ata+lı	_______	_______
k-/ḳ- kir- ḳıl-	 _______ _______	 kir- ḳıl-	 kir- ḳıl-
ti-/di-	di-/de-	ti-	ti-
tofraḳ/topraḳ	topraḳ	_______	tofraḳ
yıl/cıl	yıl	cıl	yıl
çıḳ-/şıḳ(Çok az örnekte rastlanmıştır.)	çıḳ-	şıḳ-	çıḳ-
i-	i-	_______	i-/ir-

21. Eserde çokluk eki +lAr şekliyle kullanılmış; ancak bir örnekte +der şekline rastlanmıştır. “+der” şekli Kuzey Türkçesi Lehçeleri içerisinde Kazak Türkçesine ait bir ektir. Eseri gözden geçirenlerin Kazak Türkü olduğu ve ekin eserde tek bir örnekte kullanıldığı düşünülürse; bunun düzeltme sırasında gözden geçirenlerce kaydedildiği düşünülebilir.

22. Ek başında /ġ, g/ seslerinin korunması öncelikle Müşterek Orta Asya Türkçesi ve daha sonra da Kuzey Türk Lehçeleri ile ortaklaştıran özelliklerdendir. Ek başında /g/'lerin düştüğü örnekler olsa da eseri Batı Türkçesine yaklaştıran ve karışık dilliliği gösteren bu özellik diğer kullanışa göre daha azdır.

23. Eserde ek sonlarında görülen /g/ düşmesi Batı Türkçesinin olduğu kadar Kuzey Türk Lehçelerinin de özelliklerindendir.

ŞEKİL BİLGİSİ İSİM ÇEKİMİ VE HÂL EKLERİ			
El-Itkan Kur'an Tefsiri	**Batı Türkçesi**	**Kuzey Türkçesi**	**Çağatay Türkçesi/ Müşterek Orta Asya Türkçesi**
Çokluk Eki (+lAr/+der): mülk+ler/+der	mülkler	+lAr, (+dAr/+tAr) mülk+der/+ler	+lAr mülk+ler
İyelik Ekleri: Düzlük- yuvarlaklık uyumuna girmeyen örnekler vardır. +(I/U)m +(I/U)ñ +(s)I/U +(I/U)mI/Uz +(I/U)ñIz +lArI	Düzlük- yuvarlaklık uyumu çok az örnek dışında tamdır. +(I/U)m +(I/U)ñ +(s)I/U +(I/U)mI/Uz +(I/U)ñIz +lArI	Düzlük- yuvarlaklık uyumuna girmeyen lehçeler vardır. +(I/U)m +(I/U)ñ +(s)I/U +(I/U)mI/Uz +(I/U)ñIz +lArI	Düzlük- yuvarlaklık uyumu eklere göre şekillenmektedir. +(I/U)m +(I/U)ñ +(s)I/U +(I/U)mI/Uz +(I/U)ñIz +lArI
Hâl Ekleri **İlgi Hâli Eki**: +Iñ/+nIñ/+Im	+Im/+Um	+Iñ/+nIñ	+nIñ
Yükleme Hāli Eki: +n;+nI/+dI (Az örnekte rastlanır.); +I	+I +n (Az örnekte bu eke rastlanır.)	+nI/+dI/+tI	+nI/+n
Yönelme Hâli Eki:+ĠA/+ñA/+A	+A	+ĠA	+ĠA/+ñA
Bulunma Hāli Eki:+DA	+DA	+DA	+DA
Ayrılma Hāli Eki:+Dan	+DAn	+DAn	+DAn
Eşitlik Hāli Eki: +çA/+day/+daķ/+dayın	+çA	+DAy	+çA/+DAy/+daķ(+dek)/+dayın(+deyin)
Yön H āli Eki: +rA/+ñAr/+eri	+eri	-----------	+rA
Vâsıta Hâli Eki: birlen/bilen/birle ilen/ile	ile	menen/benen/penen/bilen	birlen / bilen / birle
Berâberlik Hâli Eki: …+lı …+lı	…+lı…+lı	…+lı …..+lı	-----------
Âitlik Eki: +ġı/+gi	+ki/+kü	+GI	+GI

24. Eser kullanılan zamirler bakımından genellikle Müşterek Orta Asya Türkçesiyle örtüşmektedir. Batı Türkçesindeki “kendi” zamiri ile Müşterek Orta Asya Türkçesi ve Kuzey Türk Lehçelerinde kullanılan “öz” zamirinin eserde bir arada bulunması da karışık dillilik özelliğinin bir belirtisidir.

ZAMİRLER			
El-Itkan Kur'an Tefsiri	**Batı Türkçesi**	**Kuzey Türkçesi**	**Çağatay Türkçesi/ Müşterek Orta Asya Türkçesi**
Şahıs Zamirleri: min sin a(nıñ) biz siz alar/anar	 _______ _______ _______ biz siz _______	 _______ _______ a (n…) biz siz alar	 min sin a (…) biz siz alar
İşaret Zamirleri: bul/bu/mu şu/şol	 bu şu	 bu, mu şol/şul	 bu, mu şol
Soru Zamirleri: ne/ni kim ḳa(y(sı)) ḳa(yu)	 ne kim	 ne kim ḳa(ysı/yu)	 ni kim ḳa(ysı/yu)
Dönüşlülük Zamiri: öz/ kendi	 kendi	 öz	 öz

25. Eserde kullanılan sıfatlar Müşterek Orta Asya Türkçesi, Kuzey Türk Lehçeleri ve Batı Türkçesiyle benzeşmektedir. Sıfatların karşılaştırılması ve kuvvetlendirilmesinde “–raḳ/-rek” eki kullanılmaktadır. Ek kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmektedir.

26. Eserde kullanılan edatlar içerisinde “birlen, birle, bilen, ilen, ile”nin birlikte kullanılması da eserin karışık dilliğine bir örnektir.

27. Metinde kullanılan “kibi, yaḳlı, tegi, sarı, ṭış, çI” gibi son çekim edatları, eseri, Müşterek Orta Asya Türkçesiyle ortaklaştırır.

28. “tiyüş, boyunça” son çekim edatları da eserdeki Kuzey Türk Lehçeleri özelliklerindendir.

29. “ma, bı” gibi soru edatlarının kullanılması eseri Kuzey Türk Lehçelerine yakınlaştırmaktadır.

30. Eseri Müşterek Orta Asya Türkçesiyle ortaklaştıran basit fiil çekimleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir: görülen geçmiş zaman I. çoğul şahıs çekiminin “-dUḲ”,

öğrenilen geçmiş zaman "-ĠAn+dur", gelecek zaman "-ĠAy", şimdiki zaman "-a /-ıp turur", gelecek zaman "–ĠAy", istek "–ĠA", birleşik zaman çekiminde rivayet eki olarak kullanılan "iken", bildirme çekiminin olumsuzunda kullanılan "imes" ve "tügil".

31. Eseri hem Müşterek Orta Asya Türkçesi hem de Kuzey Türk Lehçeleriyle benzer kılan –AyIm I. teklik şahıs, "-ġIl" II. Teklik şahıs, "-AyIK" I. çokluk şahıs emir ekleri her iki lehçe sahası için de örnek olarak verilebilir.

32. Eseri Kuzey Türk Lehçeleriyle ortaklaştıran özellikler: Öğrenilen geçmiş zaman eki "-ĠAn (+dUr)", şimdiki zaman "-A, -y", geniş zaman olumsuz "-mAs".

33. Eser "–mIş" öğrenilen geçmiş zaman ekinin, -az olsa da- "-maz" geniş zaman olumsuz ekinin, "-AcAk" gelecek zaman ve "–AyIm" emir 1. teklik şahıs ekinin kullanılması açısından ele alındığında Batı Türkçesiyle örtüşmektedir.

34. Eserde isim çekiminin olumsuz çekiminde kullanılan "değil", Batı Türkçesine ait bir özellik sergilemekte ve eserin karışık dilliliğine örnek teşkil etmektedir.

BASİT ZAMAN KİPLERİ			
El-Itkan Kur'an Tefsiri	**Batı Türkçesi**	**Kuzey Türkçesi**	**Çağatay T./ Müş. O. Asya T.**
GGZ (-DI): Üzerinde çalıştığımız eserde GGZ çekiminin yuvarlak şekline (-DU) sadece I. çokluk şahıs çekiminde rastlanmıştır.Batı Türkçesi ve Kuzey Türkçesinde ekin "+DU" lu şekilleri de kullanılmaktadır. Bu açıdan eser Müşterek Orta Asya Türkçesine daha yakındır.			
-DI	-DI/*(-DU)*	-DI/*(-DU)*	-DI
ÖGZ: mIş -ġan + dur	-mIş	 -ġan (+dur)	-mış -ġan (+dur)
GZ: -r,-Ar,-I/Ur -mAs -mAz (Bu çekim metinde azdır.)	-r,-Ar,-I/Ur _______ -mAz	-r,-Ar,-I/Ur -mAs _______	-r,-Ar,-I/Ur -mAs _______
ŞZ: -A dUr -A /-Ip turur -A, -y	_______ _______ _______	-AdI/*-At* _______ -A,-y	-A dUr -A /Ip turur -A, -y
Gelecek Z: -ĠAy -AçAḳ	_______ -AçAḳ	-ĠAy -Aç/şAḳ	-ĠAy
Emir Kipi:. -AyIn -AyIm Eksiz -ĠIl -AyIḲ, -yUḲ -(I)ñIz,-(U)ñIz,-ĠIz,-I/UġIz -sUn (lAr)	 AyIn _______ Eksiz _______ _______ -I/UnI/Uz -sI/Un+lAr	 -AyIn -AyIm Eksiz -ĠIl -AyIḲ -IñIz -sIn+lAr/-sUn+lAr	 -AyIn _______ Eksiz -ĠIl -AyIḲ -U/IñIz, -sI/Un+lAr
İstek Kipi: -A	-A	-A	-ĠA
Şart Kipi: -sA	-sA	-sA	-sA

35. Birleşik Zamanlar: Hikâye birleşik zamanı (i-dI); rivayet birleşik zamanı ise (i-ken) ile yapılmaktadır.

BİRLEŞİK ZAMAN KİPLERİ ÇEKİMİ			
El-Itkan Kur'an Tefsiri	Batı Türkçesi	Kuzey Türkçesi	Çağatay Türkçesi/ Müşterek Orta Asya Türkçesi
Hikaye Birleşik Zaman Çekimi: i-di	i-di	_______	i-di/ir-di
Rivayet Birleşik Zaman Çekimi: i-ken	_______	_______	i-ken

36. Eserimizde bildirme "i-/ DUr-" ile yapılmaktadır. Eserde olumsuz bildirme "imes" ve "tügil" ile yapılmaktadır.

BİLDİRME			
El-Itkan Kur'an Tefsiri	Batı Türkçesi	Kuzey Türkçesi	Çağatay Türkçesi/ Müşterek Orta Asya Türkçesi
i-	i-	_______	i-
+dUr	+DUr (+Dır)	_______	turur
tügil degil imes	_______ degil _______	_______ _______ emes	tügil _______ İmes

37. Eserde kullanılan "–Uv" isim-fiil eki, Kuzey Türk Lehçelerinde kullanılan eklerdendir. Bu açıdan eser Kuzey Türk Lehçeleriyle yakınlaşmaktadır. "-ĠAn", "-ĠUçI" gibi sıfat-fiil eklerinin başındaki "-Ġ" nin korunması Müşterek Orta Asya Türkçesiyle eserimizin ortaklaştığı konulardandır.

38. Eser, Müşterek Orta Asya Türkçesi ağırlıkta olmakla birlikte Kuzey Türk Lehçeleri ve Batı Türkçesi özelliklerini de barındırmaktadır. Bu özellikler şu şekilde özetlenebilir:

a. Eserde, Kuzey Türk Lehçelerinin belirleyici özellikleri olarak "söz başı /b/ nin korunması,

b. "y-" nin "c-" ye değişmesi, kelime ve ekte "–Ġ-/-Ġ > Ø" ile "–Ġ- / - Ġ> -v- /-v", -ġ /-g > -y ses olayları,

c. ünsüzler arasında ünlü türemesi *(boruç, türük)* olarak sayılabilir.

39. Eserimizde tesbit ettiğimiz Müşterek Orta Asya Türkçesinin belirleyici özellikleri

a. İlk hecede /i/ sesinin hâkim olması,

b. Söz başı /t/ ve /k/ seslerinin korunması,

c. Eklerdeki ve söz içindeki /Ġ/ sesinin korunması,

ç. Söz başında /y/ sesinin kullanılması,

d. Söz başında /b/ sesinin korunması,

e. Bazı eklerdeki *(-up, -ġuz vb.)* düzlük yuvarlaklık uyumunun ısrarla kullanılmaması şeklindedir.

40. a. Söz başında /b/ sesinin düşmesi veya /v/ sesine değişmesi,

b. Ek başı, söz içi ve sonu /Ġ/ sesinin düşmesi,

c. Yükleme hâli ekinin "+I" olması gibi ayırt edici özellikler eserde Batı Türkçesinin izlerini göstermektedir. Bu önemli belirleyici özellikler eserin karışık dilliliğini gözler önüne sermektedir.

Üzerinde çalıştığımız metin Çağatay ve Kıpçak edebi dil özellikleri ağırlıkta olmakla birlikte Oğuz Türkçesine ait unsurları da barındırmaktadır. Eser Müşterek Orta Asya Türkçesiyle yazılmış olup ağızların yazı diline geçmeye başladığı döneme ışık tutması yönüyle önemli bir "Karışık Dilli" eserdir.

TÜRKÇE DİNÎ TERİMLER

alda- (I/12.11) *Ar. münafık.* Münafıklık etmek.

avışḳan (I/47.18): Doğru yoldan uzaklaşan.

azdur- (I/16.27) Yoldan çıkarmak. Kötülüğe sevketmek.

azġunlıḳ (I/13.13)) (I/13.13): Yoldan çıkmak, kötü yola sapmak.

bar ḳıluvçı (I/46.29): *Ar. El-Ḫālıḳ; Allah; el-Mübdī.* Yaratan, varlık veren.

bilgüçi (I/17.19): *Ar. el-ʿalīm.* Her şeyi bilen.

bilgüçirek (II/6.21) bkz. bilgüçi.

bilgülegen çik (II/394.15): Allah'ın insanoğluna verdiği akıl ve bilgi sınırı.

birle- (I/15.5) *Ar. sübḥān.* Allah'ın varlığını ve birliğini kabul etmek. Tesbih etmek.

birlig (I/17.11) *Ar. vahdet.* Allah'ın birliği.

bol- (I/25.24): Ar. kun 'ol'. Tanrı'nın "*Kün*! 'Ol!'" emriyle evren yaratılmıştır. Bu, tasavvufta, Tanrı'nın zatına özgü aşk nedeniyle kendisini görmek istemesi, evreni ve insanı yaratması olarak ifade edilir.

boy ṣun- (I/46.17): *Ar. imān-ı icmāli.* İman etmek.

bozuḳlıḳ (I/12.22): *Far. Günah.* Günah.

bozuḳlıḳ ḳılma (I/12.19): Kötü yola sapmamak, yoldan çıkmamak, kafir ve münafık olmamak.

büyük orun (I/104.3): *Ar. āḫiret.* Öbür dünya.

çın köñiller (I/11.15): Gerçek müslümanlar. Doğru kalpli olanlar.

dünyānıñ bütüv vaḳtı (II/426.9): *Ar. ḳıyāmet.* Kıyamet günü.

(hiç kimni) orṭaḳ ḳıl- (II/9.11): *Ar. el-vāḥid.* Eşi ve benzeri olmayan, zâtında tek olan.

ışan(urlar) (I/11.15): *Ar. iʿtiḳad.* İnanmak.

(ḥikmet) iyesi (I/18.15): *(ET iḍi) Ar. el-ḥakīm.* Hikmet sahibi olan, terbiye eden, Allah, Rab, Tanrı.

izgülik (I/62.25): *Ar. kayra.* İyilik.

ḳaranġulıḳ (I/13.18: *Ar. żulmet, cehl.* Doğru olmayan yol. Zulmet, cahillik.

kiç- (II/452.6) *Ar. ʿafv.* Affetmek.

kimçilik (II/452.1): Eksiklik, günah.

ḳobarılġan kün (II/24.1): Kıyamet günü. İnsanların tekrar diriltileceği gün.

ḳobarıluv (I/11.15): *Ar. el-muḥyī. Ar. ḫaşere.* Yerinden kaldırmak; toplamak, bir araya getirmek. Öldükten sonra tekrar diriltilmek, haşrolmak.

ḳol üstinlik (II/6.8.): Üstün duruma geçmek. Müslümanların bir derece üstün olması.

köndürgüçi (I/11.14): *Ar. er-reşīd*. Doğru yola eriştiren.

köñil avruvları (I/12.16) *Ar. nedm.* Münafık ve kafir olmaktan duyulan vicdan azabı, pişmanlık.

körgüçi (I/44.12) *Ar. el-başīr.* "her şeyi gören, görücü".

körkem yal (II/3.2) Cennet.

ḳulaḳlı bol- (I/14.2) *Ar. müslim.* Müslüman olmak. Doğru yolu bulmak.

ḳulaḳsız (I/13.27): *Ar. münafik.* Duymayan. Münafık.

ḳul boluv (I/46.16*): Ar. ʿabd.* Kul olmak.

küçi yitküçi (I/15.3) *Ar. el-vāliyy; el-ḳaviyy.* Kuvvetli, evreni ve evrende olan her şeyi yöneten.

maḳtav (I/241.1): Ar. ḥamd, s̱enā '1. medih ve övgü, alkış 2. şükür, şükran, teşekkür'.

meñgülik (I/228.12) *Ar. el- bāḳī.* Varlığının sonu gelmeyen, ebedî.

meñgü bolġan tiriklik (I/149.21) *Ar. el-ḥayy.* Her zaman diri olan, ezelî ve ebedî bir hayat ile diri olan.

muñsız (I/103.13): *Ar. Şamed, Ġanī* Hiç kimseye, hiçbir şeye ihtiyacı olmayan, herkes ve her şey kendisine muhtaç olan yani Tanrı.

namāz oḳu- (I/48.25): Namaz kılmak.

oṭ (I/16.2): *Ar. nār, az̠ābü'n-nār.* Cehennem ateşi.

oṭ yaḳdı (I713.18): *Ar. daʿvet.* Doğru yola çağırmak.

ökünç (II/425.8): *Ar. nedm.* Pişmanlık, günah işlemeden duyulan pişmanlık.

öltür- (I/17.13): *Ar. el-mümīt.*

özi gine (I/15.19): *Ar. el-vāḥīd.* Zatında tek olan, eşi benzeri olmayan.

rastlavçı (I/386.20): *Ar. er-reşīd.* Doğrulayıcı.

saç- (II/4.25): Allah'ın rahmetinden insanlara vermesi.

ṣınamaḳ (II/3.14): Sınamak, denemek, imtihan etmek.

ṣıyınaçaḳ orun (II/9.15): Allāh.

ṣoġış ḳıluv (I/96.10): Allah yolunda mücadele etmek.

ṣoḳır (I/13.27): *Ar. münafik.* Kör. Münafık.

ṣūr üril- (II/430.9): *Ar. ḳıyāmet.* Sūra üflenmek, kıyametin kopması.

tamuġ (I/11.15): *Ar. cehennem.* Cehennem.

ṭañnı toġduruvçı (II/450.25): Güneşi doğduran.

ṭaş (I/16.3): *Ar. maʿbūd.* Put.

tilsiz (I/13.27): Konuşmayan. Münafık.

tirük (II/26.8): *Ar. el-ḥayy.* Allah'u te'ala her zaman diridir.

toġrılıḳ (I/13.14): Doğruluk, doğru yol.

toġrı yol (I/52.22): Tevhid yolu, İslam dini.

töşek (I/77.12): *Ar. cehennem.* Cehennem.

tüziklik ḳıluvçı (I/12.20): Islah etmek.

uçmaẖ (I/11.15): *Ar. cennet.* Cennet.

uluġ bolġan (I/251.24) *Ar. el-ʿaliyy, el-ʿaẓīm.* Ulu, yüce, üstün olan. Tanrı'nın güzel adlarından.

uluġ kün (II/26.14): Ar. *yevm-i kebīr, yevm-*i ʿaẓīm Büyük gün. Kıyamet günü.

uluġlammaḳlıḳ(I/67.27): *Ar. medḥ.* Yüceltmek, övmek, senada bulunmak.

uluġ yal (II/400.29): *Ar. cennet.* Cennet yurdu.

ündeme- (II/4.13): İbadet etmek.

ünde- (I/152.23): *Ar. daʿvet.* İslamiyet'e davet etmek, çağırmak.

yanmaḳ iyesi ot bolġan (II/435.2): *Ar. cehennem.* Cehennem ehli.

yaratḳuçı (I/15.18): (< ET. *yarat + ḳuçı*) *Ar. el-bâri; el-ẖālıḳ; Allāh.*. Yaratıcı, Allah; yoktan var eden, yaratan.

yavızlar (I/17.7): Kötü kişi, günahkar, münafık, vs.

yiberilmiş (I/64.1): (Peygamber) gönderilmek; (kitap) indirilmek.

yoḳdan bar ḳıl- (I/15.5): *Ar. el-bāri.* Yaratmak, yoktan var etmek.

yoktan bar it- (II/423.3): *Ar. el-ẖālıḳ; Allāh; el-Mübdī.* Yaratan, varlık veren.

yüz döndür- (I/50.3): Doğru yoldan ayrılmak, yanlış yola sapmak.

TEFSİRDE GEÇEN KİŞİ ADLARI

ʿabbas oġlı merdās (1/190.5): Kahramanlık şiirleriyle tanınan bir sahabedir. Hz. Muhammed (sav) dört hadis rivayet eden Hz. Abbas bin Merdâs, halife Hz. Osman (ra) devrinde vefat etti.

ʿabdu'l-lah (II/188.23-24): Hz. Muhammed'in Hz. Hatice'den olan oğludur.

ʿabdu'l-lah bin ṣāmet (1/229.19): Ubâde ibni Sâmit. Eshâb-ı kirâmdan olup, Ensâr'ın büyüklerindendir. Medine'de (m.583) senesinde doğup, Filistin'de 34 (m.654) senesinde vefât etmiştir.

ʿabdu'l-lah bin selam (ra) (1/54.28): Eshab-ı kiramdandır. Ensarın büyüklerindendir. Hicretten sonra müslüman olmuş ve m.663'te Medine'de vefat etmiştir. Hz. Yusuf soyundan ve Medine'deki Yahudi Beni Kaynuka kabilesindendir.

ʿabdu'l-lah bin ubeyy (1/ 229.16): Medineli münâfıkların reisi ve Hazrec kabîlesinin ileri gelenlerindendir. İsmi; Abdullah bin Übey bin el-Hâris bin Ubeyd'dir. İbn-i Selûl diye de bilinir. Münâfıklığını gizlemişti. İbn-i Selûl, 630 (H.9) senesinde Medîne'de öldü.

ʿabdu'l-lah ibni mesʿud (1/136.2): (d.? - ö. 653, Medine). Sahabe ve ilk dönem müfessir, muhaddis ve fakihlerindendir. Abdullah bin Mesud, Kabe'de ilk defa açıktan Kur'an okuyan kişidir. Ömrü boyunca peygamber himayesinde yaşamıştır. Bedir'de Ebu Cehil'i öldürerek Mekkelilere ağır bir darbe vurmuştur. Hicretin 32. veya 33. yılında altmış yaşlarında Osman'ın hilafeti döneminde vefat etmiştir.

ʿabdu'llah oġlı cābir (1/210.15): Ensâr-ı kirâmın büyüklerindendir. Künyesi Ebû Abdullah veya Ebû Abdurrahman'dır. (m. 601) yılında Medine'de doğmuş olup, 77 (m. 694) yılında 95 yaşında Medine'de vefat etmiştir.

ʿabdu'r-rahman bin 'avf (1/82.8): (590?-32/652). Resûlullah'ın hayatta iken cennetle müjdelediği on sahabeden ve ilk müslümanlardan biridir.

ʿabdü'r-rezzāḳ (II/19.8): Hz. Muhammed'in isimlerindendir. Vahşilerde bu ad kullanılır.

ʿabdü'r-rezzāḳ (I/374.15): Müsannef adlı eseri vardır. Beyrut 1403.

'abdu'l-'uzzâ kızı kuteyle (II/380.9): Ebû bekir'in hanımı Esma'nın annesidir.

abrahe (II/448.7-8): Yemen padişehının adıdır.

adem aleyhi's-selam (1/18.1): Yaratılmış ilk insan ve ilk peygamber olduğuna inanılır. İnanışa göre Allah O'nu kendine benzer şekilde (Rahman suretinde) yaratmış ve O'na kendi ruhundan üflemiştir.

ʿadī oġlı ʿāṣım (I/364.10): Ebû Amr Âsım bin Adī b. El-Cedd el-Belevī el-Aclânī. (ö.45/665) Hz. Muhammed'in Mescid-i Dırar'ı ortadan kaldırmak için görevlendirdiği sahabe.

ahmed el-hindî (? – 1717) : Kaynaklarda şeyh olduğundan bahsedilir. (?)

ahmet ismli peyġamber (383.13): Peygamberimiz Hz. Muhammet Mustafa'nın(sav) isimlerinden birisidir.

ahtab oġlı huyey (1/153.6): Hz. Muhammed'in Arap olmayan eşlerindendir. Medine Yahudilerinden Nadir Oğulları kabilesi reisi Huyey b. Ahtab, Safiyye binti Huyey'in babasıdır.

aʿişe (1/86.1): bkz. Hz. ʿaişe.

ʿali (26.9): Bkz. Hz. ʿali

ʿamil (1/27.23): Bir kişi adı.

ʿammār maġīre ḫāşim (1/179.7): Müşriklerin işkencelerine uğrayan ilk sahabelerdendir. Adı Ammâr, künyesi Ebû Yakazan'dır.

ʿammār (I/257.21): En tanınmış sahabelerden biridir. İslam peygamberi Hz. Muhammed ile birlikte Mekke'den Medine'ye hicret eden muhacir müslümanlardandır.

āṣım oġlı ʿabdu'l-lāh (I/89.24) Zeyd bin Âsım (r.a.)'ın Abdullah ve Habîb isminde iki oğlu vardır. Bunlardan biri olan Abdullah da kardeşi de Bedir Savaşı'na katılır.

āsiye bint muzāhhim (II/399.19): Asiye Binti Müzahim, Hazret-i Musa'yı bebekken Nil Irmağından kurtarıp, büyüten, sonra da onun peygamberliğine inanan hanımdır. Asiye Binti Müzahim Firavun'un hanımıdır. Fir'avn, İslamiyetten vazgeçmesi için tehditte bulunur,ona işkence eder. Öldürür.

ʿavf oġlı ʿabdu'r-raḫman (I/376.24): Bkz. ḥażret-i ʿabdu'r-raḥman.

ʿavf oġlı ʿamru (I/370.13): Hz. Amr, İslamiyet'in ilk yıllarında Müslüman olmuştur. Diğer sahabeler gibi Medine'ye hicret etmiştir. Hendek Savaşı'na katılmıştır. Peygamberimizden birkaç hadis de rivayet eden Hz. Amr, Muâviye'nin (r.a.) hilafeti zamanında vefat etmiştir.

ʿavf oġlı ġanem (I/370.15): Cemîle Binti Abdullah bin Ubey bin Hâris bin Übey bin Mâlik bin Sâlim Ganem bin Avf bin Hazrec bin Habli. Gasîl-ül-Melâike lakabıyla tanınan sahabe Hanzala bin Ebû Âmir'in hanımı. Hz. Cemîle (r.anha), münafıkların başı Abdullah bin Übey bin Selûl'un kızıdır. İslāmiyetin ilk yıllarında müslüman olan kişilerdendir.

ʿavf oġlı ḥażret-i ʿabdu'r-raḥman (I/364.3): Bkz. ḥażret-i ʿabdu'r-raḥman.

ayşa (1/98.10): Hz. Davud'un annesi olarak anılmaktadır.

ʿayyine bin süfyan (199.15): Tefsir müeeliflerinden biridir.

azura oġlı finhas (1/152.25): Önce bolluk içerisinde yaşayan ve yaşadıkları yerlerde halkın en zengini olan Yahudiler, Allah'a isyanları yüzünden darlığa ve sıkıntıya düşmüş ve bu sözü Finhas ibni Azura söylemişler ve ayet (*Bilakis, Allah'ın elleri açıktır, dilediği gibi verir.*) bundan dolayı nazil olmuştur.

bedīl (1/244.4): «Temîm-i Dâri ile Adiy b. Hatim Müslüman olmazdan önce hıristiyanlarmış. Ticâret için Şam'a gitmişler. Amr b. Âs'm azâdlısı Bedil (veya Büdeyl) de onlarla berâbermiş. Bedil, Müslümanmış. Şam'a vardıklarında Bedil, hastalanmış. Bütün malını bir kâğıda yazıp ailesine teslim edilmesi için arkadaşlarına teslim etmiş Arkadaşları onun gümüşlerini çalıp gerisini ailesine vermişler. Aile eşyaların içindeki kağıtta gümüş olduğu anlamış ve Temîm'le Adiy'ye gümüşleri sormuş. Temîm'le Adiy inkâr etmişler. Bunun üzerine mirasçılar, onları Peygamber (S.A.V.)'e götürmüşler. Gümüş kap ellerinde bulununca.biz bunu Bedil'den satın aldık. Fakat isbât edecek beyyînemiz olmadığından söylemedik, demişler. Bu konuda ayet-i kerîme inince, mirasçıların kabilesinden olan Amr b. Âs ile Muttalib b. Ebî Vedâa gelip, o kabın Bedîl'e âid olduğuna şâhidlik etmiş. Ve kap, mirasçılara verilmiş.

belte'a oġlı hâtib (II/377.25): Hâtıb İbn Ebî Belte'a Lahm Kabilesinin Beni Halife koluna mensup bir zattır. Ebû Belte'a'nın oğludur. Aslen Mekkeli değildir. Mukâtebe yaparak hürriyetini satın almış, Mekke'nin fethinde son taksidini ödemiştir. Bedir ve Hudeybiye gazvelerinde hazır bulunmuştur.

benū harīse (1/139.9): Evs kabilesindendir. Savaşta az oldukları için korktuğundan bahsedilen iki kişiden biri olarak adı geçer. (Hazrec'ten Benû Seleme ile Evs kabilesinden Benû Harise.)

benū seleme (1/139.9): Hazrec kabilesindendir. Câbir İbn Abdullah (r.a.)'ın nakledilen bir sözünden anlaşıldığına göre, savaşta az oldukları için korkan iki kişi vardır. Hazrec'ten Benû Seleme ile Evs kabilesinden Benû Harise.

beşir (1/86.2): Revaha oglı 'Abdu'l-lah'ın kız kardeşinin kocasıdır.

beyḍāvī (1/247.23) (II/6.24): Kadı Beydavi (dt. ?, Şiraz - öt. 1286 Tebriz), İranlı hukukçu, bilim adamı ve müfessir. Şiraz yakınlarındaki Beyda kasabasında doğmuş ve yetişmiştir. Şiraz'da baş kadı iken kadılığı bırakarak, İslami bilimler üzerinde çalışmaya başlamıştır. Daha sonra Tebriz'e yerleşmiş ve 1286 yılında burada ölmüştür. En büyük ve ünlü çalışması Envaru't Tenzîl ve Esraru't Te'vil (tenzilin nurları ve tevilin esrarları) adlı Kur'an tefsiridir. Türkçe'de ve Türkiye'de Beydavi Tefsiri olarak bilinen bu eser yüzyıllarca medreselerde okutulmuştur.

bilāl (1/100.10): Bilali Habeşi. Ümeyye b. Halef'in kölesidir. Diğer kölelerden farkı müslüman olmasıdır. Hz. Ebubekir döneminin altın sesidir. Hz. Ömer döneminde vefat etmiştir, o eşsiz güzel sesiyle müezzinlerin üstadı olarak göç etmiştir.

cābir ḳızı ümmü şerīk (II/190.25): Ümmü Şerik künyeli Hakîm İbn Câbir´in Kızı Guzeyye Ümmü Şerik. Kureyşlidir. Mekke´de müslüman olmuştur. Künyesi «Ümmü Şerîk»'tir. Kureyş kadınlarını İslâm´a davet eder.

caḥş ḳızı zeyneb (II/188.5): Cahş kızı Zeynep (r.a) Esdiye kabilesinden, Resulullah'ın (s.a.v) halası, Abdülmuttalib'in kızı Emine'nin kızıdır.

cebel oġlı dāvud (1/213.18): Eshâb-ı kirâmın büyüklerindendir. Milâdî 605 senesinde Medine'de doğdu. Hicretin 18. (m. 640) yılında Kudüs ile Remle arasındaki Amvas köyünde vefât etti. Onsekiz yaşında iken Müslüman oldu. Hadîs-i şerîfle övüldü.

ceḥḥāş oġlı ʿamm (1/216.8/9): Hz. Muhammed'e suikastta bulunmayı (üzerine taş yuvarlayarak öldürmek) kabul eden bir Yahudi'dir. Hz. Muhammed, vahiy yoluyla suikastten kurtulur ve Medine'ye döner.

celāle'd-dīn el-suyūṭī ḥażretleri (I/373.16): İslam âlimlerinin en büyüklerindendir. Asıl adı Abdurrahman'dır. Celaleddin lakabı babası tarafından kendisine verilmiştir. Künyesi, Celaleddin Ebü'l-Fazl Abdurrahman bin Kemaleddin Ebi Bekr bin Muhammed el-Huzayri es-Süyutî el-Şafii şeklindedir.

celās (I/362.14): Celas bin Süveyd. Bir münafıktır.

cemīle (1/87.26): Kays oğlı sābit'in karısıdır.

cemūḥ oġlı amr (1/79.16): Amr ibnu Cemuh, cahiliye döneminde Yesrib ileri gelenlerinden, Celemeoğullarının efendilerinden, Medine cömertlerinden, karakter sahibi biridir. Çocuklarından sonra İslamiyet'i kabul eder. Uhud savaşında şehit olur.

cünāne oġlı hişām / cünāne oġlı maḳīs (1/189.11): Makis Bin Dababe, kardeşi Hişam'ı Benî Neccar içinde öldürülmüş olarak buldu. Kardeşinin katili bulunamadı. Hz. Peygamber Neccar oğullarına Hişamın diyetini ödemelerini emretti. Onlar da, Makis'e diyeti ödediler. Ama Makis ondan sonra bir müslümana saldırıp onu öldürdü ve mürted olarak Mekke'ye döndü. Veya ayette bildirilen *(Kim bir mü'mini kasten öldürürse, cezası içinde ebedî olarak kalacağı cehennemdir.)*

daḳyānūs pādişāh (II/3.24): Ashab-ı Kehf zamanında yaşayan ve putperest olan Rum krallarındandır. Kendi inancı dışındaki inanç sahiplerini öldürten kralın putperest olmaları için mühlet verdiği yedi imanlı genç, kralın bu teklifini kabul etmez ve bir mağaraya saklanırlar. Uykuya dalarlar. Dakyanus (Decius) mağaranın ağzını taşla ördürtür. Onları ölüme terk eder. Gençler 300 veya 309 yıl sonra kendilerine gelirler.

ḍamre oġlı cündeb (1/191.27): Cündeb bin Damre, çok zengin ve çok yaşlı ve dört erkek evlat sahibi Mekkeli bir müslümandır. Hicret edememiştir. Allah'a yalvarır. Sonra hicret ettiği öğrenilir.

davud (1/31.10): Davud, İsrailoğullarının kurduğu İsrail Krallığı'nın ikinci kralı (yaklaşık MÖ 1000-MÖ 962) ve Kudüs kentinin kurucusudur. Kur'an'da peygamber olarak zikredilir. Hristiyan inancında İsa'nın Eski Ahit'teki simgelerinden biri sayılır. Kur'an'a göre Zebur, Davud Peygamber'e Allah tarafından indirilmiştir. Dâvud'un adı Kur'an'da 17 yerde geçer. İslâm geleneğinde Dâvud'un sesinin çok güzel olduğu söylenir. "Dâvûdî ses" deyimi buradan gelmektedir.

delilhan canaltay (II/1.11): Kazakistan'ın bağımsızlığından sonra Dünya Kazakları Cemiyeti Yönetim Kurulu'na seçilen, Kazakistan'ın bağımsızlığının 10 Yılı Madalyası ile ödüllendirilen Delilhan Canaltay 15 Haziran 1922'de Doğu Türkistan'ın Altay Bölgesi Örmeyti Yaylasında dünyaya geldi. 1940'tan itibaren bu bölgedeki Kazaklar için çalıştı ve onlara liderlik etti. 1949'da Urumçi'deki komünizme karşı alınan karar doğrultusunda, Urumçi'deki bütün görevlerini bırakarak, halkın teşkilatlandırılması ve siyasi mücadelenin güçlendirilmesi için babası Canımhan Hacı'yla birlikte Osman Batur ve Barköl halkının yanında yer aldı. General Peng De Huai askeri saldırısına karşı savaşa katıldı. Devamlı mücadele halinde Tibet üzerinden 1951'de Hindistan'a geçti. 1952'den itibaren Hindistan Hükümeti İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak görev yapmaya başladı. 1960'ta Tayvan'a gitti. 1970'te Türkiye'ye geldi. 2001′de Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev tarafından Kazak halkına yaptığı hizmetlerinden dolayı 10. Yıl Madalyası ile taltif edildi. 1992'de Kazakistan Cumhuriyeti'nin Prezidenti Nursultan Nazarbayev'in davetlisi olarak Almatı'da Dünya Kazakları'nın ilk kurultayına iştirak etti. Kurultay'da kurulan Dünya Kazakları Cemiyeti'nin Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi. Bu görevi 2002 yılına kadar devam etti. 15 Ocak 2012 yılında İstanbul'da 90 yaşında vefat etti.

ebû ʿaḳīl el-enṣārī (I/364.15): Ebü'l-Hüseyn Abdurrahman b. Ömer b. Muhammed b. Seril es-Sûfî (ö. 376/986) X. yüzyıl İslâm dünyasının tanınmış astronomi bilgini. 291'de (903) Rey'de doğdu. 975'te Adudüddevle'nin oğlu Şerefüddevle'nin Bağdat'ı ele geçirmesinden sonra bu şehirde çağdaşları olan âlimlerle birlikte çalışmış ve gözlemlerde bulunmuştur. Astronomide yeni bir dönem başlatmıştır.

ebū ʿāmir (I/370.25): Peygamberimiz (a.s.)in Medine´ye hicret ettiği sırada, Medine´de Dubay´a oğullarından Ebu Âmir Rahib Abdi Amr b. Sayfî ve ona uyan bazı adamlar birlikte kalkıp Mekke´ye gittiler. Peygamberimiz (a.s) ona Fâsık adını taktı. Hendek

Savaşları'nda da müşriklerin yanında Peygamberimiz (a.s.)'a karşı savaştı. Mekke fethedilince Taife, Taiflilerin müslüman olduklarını görünce de Şam´a kaçtı ve gurbette yalnız başına öldü.

ebū bekr el-sıddīk (1/85.29 – 1/86.1): Abdullah bin Kuhafe bin Kaab et-Teym el-Kureyş, Ebu Bekir es-sıddık. (d. 573 -ö. 23 Ağustos 634). İlk halifedir. Hz. Muhammed'in en iyi dostudur. En yaygın kullanılan lakaplarından olan es-Sıddîk (sadık, bağlı, doğrulayıcı) sebebiyle sık sık Ebu Bekir es-Sıddîk olarak anılır. Muhammed'in, Ebubekir'in kızı Aişe ile hicret öncesinde Mekke'de evlenmesinden dolayı kayınpederidir. Halifeliği sırasında Kuran'ı mushaf haline getirtmiştir.

ebū cehl (1/188.20): Amr bin Hîşām veya Ebû Cehîl, (? - 17 Mart 624). Mekke'nin eski liderlerinden biridir. Müslümanlara karşı olan davranışları dolayısıyla tanınır. Müslümanlar arasında daha çok Ebû Cehîl (*Cahilliğin Babası*) takma adıyla bilinir. Abdullah bin Mesud tarafından öldürülür.

ebū cehl oğlı ʿikrime (II/179.22): Ebu Cehil'in oğludur. Babası, müslümanların en azılı düşmanı olan, "Cehaletin babası" anlamına gelen "Ebu Cehil" künyesiyle bilinen bir kişidir. İkrime Bin Ebi Cehil, El Mahzumi diye anılır ki, Kureyş´in sayılı silahşör ve kahramanlarından ve en iyi dövüşen süvarilerindendir.

ebū el-ʿabbās (II/37.14): Ebū el-ʿAbbās ʿAbd Allāh bin Muḥammed bin ʿAlī bin el ʿAbbās) (d. 721 - ö. 754) Emeviler hanedanının yıkılmasına neden olup Abbasiler devletinin kurulmasıyla 750-754 döneminde ilk Abbasi Halifesi olarak hüküm sürmüştür.

ebū el-āʿver es-selem (II/179.22): Ebû Süfyan, İkrime b. Ebî Cehil ve Ebu'1-Aver (Amr b. Süfyan) es-Sülemî hakkında bir ayet inmiştir. Bir savaştan sonra Medine'ye gelmiş ve Abdullah b. Ubeyy'de kalmıştır.

ebū el-ḳāşım (1/216.7): Muktadî veya Ebû'l-Kâsım "el-Muktadî bi-ʿEmrillâh" (d. 1056 – ö. Şubat 1094) Bağdad Abbâsî Hâlifelerinin yirmiyedincisidir.

ebū el- mansur el-maturīdī (1/35.13): Muhammed bin Mahmud Ebu Mansur al Semerkandî el-Maturidî el-Hanefi. Ehl-i sünnetin itikaddaki iki imamından birincisidir. Hanefi mezhebinden olanların itikad (inanç) imamıdır. Kurucusu olduğu kabul edilen mezhep "Maturidilik" olarak anılır.

ebū el-mirrih (II/37.14): Kaynaklarda adı doktor olarak geçmektedir.

ebū el-velīd (II/37.14): I. Velid, tam adı Ebu'l-Abbas el-Velid Bin Abdülmelik Bin Mervan (d. 668?-ö. 715), Emevilerin altıncı halifesi (705-715). Gençliğinde Bizans'a karşı düzenlenen seferlere katılmıştır. 705 yılında halife olmuştur.

ebū ḫıs̱me leylā bint ebū hısme (I/377.1): Âmir. Künyesi, Ebû Abdillâh'tır. Mekke'de doğmuş olmalıdr. Baba adı, Rebîa b. Mâlik el-Anzî el-Adevî. Akrabaları, cahiliye döneminde Hz. Ömer'in babası Hattâb'ın evlâtlığıydı ve Âmir b. Hattâb el-Adevî diye anılırdı.

ebū ishak el-razi (1/68.3): Adı, İbrâhîm bin Mûsâ bin Yezîd bin Zâzân et-Teymî'dir. "Sagîr" lakabı ile de meşhûrdur. Büyük hadîs âlimlerindendir. Doğum tarihi belli değildir. 230 (m. 844) tarihi civarında vefat ettiği bildirilmektedir.

ebū leheb (450.6): Kur'an'da ismi anılan şahıslardan biridir Ebu Leheb, Resulullah(s.a.v)'ın amcasıdır. Resulullah(s.a.v)'a karşı halkı ve yakın akrabaları kışkırtıcı tavırlar içerisindedir. Ebu Leheb'in had bildirme sevdasının ayyuka çıktığı bir anda Leheb suresi inzal oluverir. Ebu Lehe'in halk içindeki künyesi 'kızıl adam'dır.

ebū mūsā el-eşʿārī (1/230.8): Sahâbedir. Hz. Ali ile Muâviye arasındaki savaşta meşhur "hakem olayı"nda hakemlik yapan Ebû Musa el-Eş'ari, Yemenlidir. Asıl adı Abdullah'tır.

ebū rafi (1/129.3): Ebû Râfi' künyesiyle meşhurdur. Adı tam olarak bilinmemekte olup ona atfen on kadar isim zikredilmektedir. Bunlar arasında en fazla İbrahim ve Eslem adı geçmektedir. Mısır'ın yerlilerinden olan Ebû Râfi', Hz. Peygamberin amcası Abbas'ın kölesidir. Hazreti Abbas'ın hanımı Ümm-i Fadl ile birlikte Bedir Gazvesinden önce müslüman olmuştur.

ebū serḥ oġlı bolġan suʿud oġlı ʿabdu'l-lah (II/266.5): (ebu serh oglı sa'd oglı ʿabdullah). Eshab-ı kiramın büyüklerinden ve Kuzeybatı Afrika'nın fatihidir. Künyesi Ebu Yahya'dır. Resulullah efendimizle (sas) Medine'ye hicret etti. Vahy katibiydi. Sonra dinden dönerek, müşrik oldu. Mekke'ye geri döndü Abdullah bin Sa'd tövbe ederek, o gün Müslüman oldu.

ebu süfyān (1/144.18): Kureyş kabilesinin ileri gelenlerinden meşhur bir sahabedir. İsmi Sahr bin Harb'dir. Ebû Süfyân künyesi ile tanınır. Resûlullahın kayınpederidir. (m. 565) senesinde Mekke'de doğmuş, 34 (m. 653) senesinde de Hz. Osman zamanında vefat etmiştir.

ebū ṭālib (II/231.24): Ebu Talip veya Ebu Talip bin Abdülmuttalip (d.549 ö. 619/23), Ali'nin babası ve Muhammed'in amcasıdır. 619 ya da 623 yılında ölmüştür.

ebū ṭālib oġlı caʿfer (1/237.4): İslam peygamberi Muhammed'in amcası Ebu Talib'in oğludur. Ali bin Ebu Talib'in kardeşidir. Üveys kızı Esma ile evlidir. Mute Muharebesi'nde kumandanlık yapmış, şehit olmuş bir komutandır.

ebū vaḳḳaṣ oġlı saʿd (1/238.13): (d.? ö.675), Cennetle müjdelenen on sahabeden biridir. İslam'ı ilk kabul edenlerdendir. İslam uğruna ilk kan akıtan kişi olarak anılır. 675 yılında Medine'de yakınlarındaki Akik vadisinde vefat etti.

el-kurzī (1/129.3): Muhammed b. Kab el-Kurzi. Müfessirlerdendir.

el-keẕẕāb (II/266.3): Veda Hacc'ından döndükten sonra Rasûlüllah (s.a.v.) hastalanır, bu haberi duyan Müseylemetu'l-Kezzab müslümanlıktan çıkar. Kendisinin, milletine gönderilmiş bir peygamber olduğunu iddia eden bir kişidir.

el-mercānīniñ ḥikmet-i bāliġa (II/284.4): Şihâbü'd-din Mercanî. Fıkıh âlimi. 3 Ocak 1818 tarihinde, Kazan'a bağlı Yabınçı köyünde dünyaya geldi. Buhara'da medrese eğitimi aldı. Yeni eğitim sistemini destekler. Mercânî 17 Nisan 1889 tarihinde yetmiş üç yaşındayken vefat etmiştir.

el-mercānīniñ muḳaddemet ü vefiyyeti'il-eslāf (I/373.7): Mercanî'nin bir eseridir.

elyasʿ (II/237.9): Kur'an-i Kerîm'de ismi geçen peygamberlerden biri. Hz. Musa (a.s)'dan sonra gelen nesebi Hz. Harun (a.s)'a dayandığı rivayet edilen bir İsrailoğulları Peygamberi.

elyas ʿaḫṭūb oġlı ḥażret-i idrīs (II/237.10): Elyesa' Aleyhısselamın Soyu: Elyesa' b.Ahtub, b.Adiy, b.Şütlem, b.Efrâîm, b.Yûsuf, b.Yâkub, b.İshak, b.İbrahim Aleyhisselâm'dır. Elyesa' (as)nın İlyas Aleyhisselâm'ın amcasının oğlu olduğu da söylenir. İsrailoğullarına peygamber olarak gönderilmiştir.

elyasa (1/31.10): bkz. elyas. (Hz. Elyasa Mumsema) İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerdendir.

emrü'l-ḳays (II/224.27): İmrü'l-Kays İbn Hucr [İmrü'l-Kays] (?-540). Cahiliye döneminin meşhur Arap şairlerindendir. Şiirleri Kâbe'nin duvarlarına asılan Muallâka şairleri arasında yer almaktadır.

erkam oġlı zeyd (1/94.5): Hz. Zeyd, küçük yaşta yetim kalmış, Abdullah bin Revâha'nın korumasında büyümüştür. Abdullah bin Revâha İslamiyet'i kabul edince, o da küçük yaşta Müslüman olur. Hicret'in 68. senesinde Kûfe'de vefat etmiştir.

esmā'bint-i ebūbekr (II/380.10): Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in ilk halifesi Hz. Ebu Bekir'in kızı olan Esma binti Ebi Bekir (r.anha), hicretten yirmi yedi yıl önce Mekke'de doğdu. Mü'minlerin annesi Hz. Aişe'den on yaş büyük olup baba bir kardeştirler. İslam'a ilk girenlerden olan Esma, (r.anha) Mekke devrinde adını ilk olarak hicret sırasında İslam tarihine yazdırmıştır.

ermiya (1/31.10): İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden biridir. Harun (as) neslindendir.

esvedü'l-ʿansī (II/266.3): Veda Hacc'ından döndükten sonra Rasûlüllah (s.a.v.) hastalanır, bu haber yayılınca, Yernen'de El-Esvedu'l-Ansî ve onunla birlikte Yemâme'de Müseylemetu'l-Kezzab ve Benî Esed'in memleketinde Tuleyha el-Esedî müslümanlıktan çıktılar. Bu üç yalancı, kendilerinin milletlerine gönderilmiş birer peygamber olduklarını iddia ettiler.

eşref oğlı hakim (II/94.21): Ka'b b. Eşref Muhteris Yahudi, meşhur bir şairdir.

eşmoyıl (1/31.10): Harun'un oğludur. Peygamber olduğundan bahsedilir.

eyyūb (II/58.18): Eyyub ya da Eyüp, İbrahim oğlu İshak'ın soyundan gelen, hastalık ve sıkıntılara karşı sabır konusunda örnek gösterilen bir peygamberdir.

eyyūb ʿaleyhümü's-selāmnıñ beşer ismli oğlı (II/237.12): Hz. Eyyub'un oğludur. Beşer ya da Zülkefil / Zülküf diye bilinir.

ezraḳī (II/19.12): Ebü'l-Velîd Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b. Muhammed el-Ezrak (ö. 250/864 [?]) Ahbâru Mekke adlı eseriyle meşhur olan tarihçi. Mekke'de doğdu. Ezrakî diye meşhur olmuştur.

faḳūẕā kızı hanne (1/119.23): Ashab-ı Siyer (tarih ilmiyle uğraşanlar)ın dediklerine göre, Zekeriyya ile İmran iki kız kardeşle evlenmişlerdir. Yahya (a.s.)'ın annesi olan Fakuza kızı İşa, Zekeriyya (a.s)'nın nikâhı altında, Meryem validemizin annesi olan İşa'nın kız kardeşi Fakuza kızı Hanne, İmran'ın nikâhındadır.

fāṭıma (1/125.7): Hz Fatıma (a.s), Hz. Resulullah (s.a.a)'in Hz. Hatice'den doğan kızıdır. Resulullah (s.a.a)'ın davete başlamasının beşinci yılı, Cemadiy'ul- Ahir ayının 20. cuma günü doğmuştur. Hz. Fatıma (a.s), Hz. Ali'nin eşidir. Hz. Fatıma (a.s) Medine'de vefat etmiştir.

feylesof aristatalis (II/19.11): Aristoteles ya da kısaca Aristo (MÖ 384 – 7 Mart MÖ 322) Antik Yunan filozofu. Platon ile Batı düşüncesinin en önemli iki filozofundan biri sayılır. Fizik, gökbilim, ilk felsefe, zooloji, mantık, siyaset ve biyoloji gibi konularda pek çok eser vermiştir.

fir'avun (1/19.26): Mısır'da, hususan Hazret-i Musa (a.s.) zamanında Allah'a isyan edip ilâhlık davasında bulunan, Musa peygambere inanmayan hükümdardır. II. Ramses olduğu da söylenir. Eski Mısır'daki hükümdarların genel adıdır.

ġanime oğlı s̱aʿlebe (I/367.5): Halid b. Zeyd b. Küleyb b. Sa'lebe b. Abdi Amr b. Avf b. Ganım b. Malik b. Neccar. Sahabedir.

ẖabbāb (II/31.26): İslâm ile şereflenen ve İslâm'a girdiği için müşrikler tarafından işkence edilen ilk sahabelerden biri.

ḥabībü'n-neccâr (II/213.22): Kıssaya göre, M.S. 40'lı yıllarda (İsa), havarilerinden Yunus (Yuhanna) ve Yahya'yı (Pavlus) Antakya'ya gönderir. Bu iki elçi Antakya'ya girerken koyunlarını otlatan marangoz Habib-i Neccar ile karşılaşır (neccar, marangoz demektir). Neccar, yatalak oğlunun elçiler tarafından iyileştirilmesi üzerine İsa'nın getirdiği dine iman eder. Ancak Antakyalılar elçileri hoş karşılamaz ve onları hapse atarlar. İsa, bunun üzerine Barnabas'ı şehre üçüncü elçi olarak gönderir. Elçilerin tüm çabalarına rağmen halk İsa'nın dinine inanmaz ve onları öldürmeyi planlar. Bunu öğrenen Habib-i Neccar, şehre giderek Antakyalılara "Sizden hiçbir ücret talep etmeden Hakk dinini anlatan bu elçilerin söylediklerine uyun" diye seslenir. İsa'nın elçileri de, Habib-i Neccar da işkence altında şehit olurlar. Bu olay Kur'an'ın Yasin suresinde anlatılmaktadır.

ḥābis oġlı mirdās oġlı ʿabbās (I/358.29): Abbas ibn Mirdas, şair kimliği ve kahramanlığı ile tanınıp meşhur olmuş sahabedendir.

hafza / hafsa (II/397.4): Ömer b. Hattab'ın (R.A.) kızıdır. Hafsa, Allah Rasulü ile evlenerek O'nun dördüncü eşi oldu. Evlendiğinde 20-22 yaşlarında genç bir hanımdı. Hafsa, dönemin okuma-yazma bilen ender hanımlarından biriydi, ayrıca hafızdı. Hz. Hafsa Hicrî 45 yılında vefat etmiştir.

ḥakīm ḳızı ḫûle (II/190.24): Hz. Hule binti Hakim, Osman İbn Maz'un hanımıdır.

ḫalef oġlı ümmiye (II/9.4): Peygamberimize düşmanlık yapanların başında gelenlerdendir.

ḫalef oġlı ubeyy (II/219.27): Uhud savaşında Hz. Peygamber tarafından öldürülen kafir.

halife altay (II/1.11): Kazakları Türk halkına tanıtmayı amaçlayan yazar. Halife Altay, Kazak Türkleri konusunda ikisi Anadolu Türkçesinde biri Kazak Türçesinde olmak üzere üç eser yayımladı. İlki 1977 senesinde "Kazaklara ait Şecere" adıyla Anadolu Türkçesinde yayınlandı. Bu küçük eserde Türkiye'de yaşayan bazı Kazak Türklerinin şecereleri yer aldı. İkinci eserinde Altay, göç esnasında şahit olduğu olayları Kazak Türkçesinde manzum olarak kaleme aldı. 1980 yılında "Estelikterim" (Hatıralarım) adıyla İstanbul'da yayınlanan kitap, Türkiye'de Kazak Türkçesinde yayınlanan ilk eser olma özelliğine sahiptir. Yazar, Pakistan ve Hindistan'daki muhaceret günleriyle ilgili değerli bilgiler vermektedir. Üçüncü eseri "Anayurttan Anadolu'ya" adını taşımaktadır. Eser 1981 yılında Ankara'da Kültür Bakanlığı yayınları arasında çıktı. Eserde Kazak Türklerinin örf-adetleri ve Türkiye'ye yapılan göç geniş bir şekilde anlatılmaktadır

hâmân (II/252.24) : Fir'avn'nın veziri.

ḥāmīdiye (II/284.4): Fetâvâ-i Hâmidiye: Matbaa-i Âmire Kahire 1280.

hārān ismli ḳardaşınıñ oġlı lūṭ (II/56.7): Hz. Lût (a.s) Kur'ân-ı Kerim'de geçen peygamberlerden biridir. Lût (a.s) ile birlikte Hz. İbrahim'in kardeşi Hârân'ın oğludur.

ḥarb oġlı süfyān (II/65.27): Ebu Süfyan (d.561-ö.652) Mekke'nin fethi sırasında Müslüman olmuş sahabelerdendir. Tam adı "*Ebu Süfyan Sahr bin Harb bin Ümeyye*"dir. 561 yılında Mekke'de doğdu. Zengin bir aileye mensuptu. Asıl adı Sahr'dır. İslamiyet'e veMuhammed'e açıkça cephe aldı. 652 yılında Osman'ın hilafeti döneminde Medine'de öldü.

ḫāriṣ el-muḥārī oġlı ḥuveyreṣ (1/194.3): Peygamberimiz (s.a.v.) henüz Mekke'de iken kendilerine en ağır eziyet ve hakarette bulunan kimselerdendir.

ḥāriṣ ḳızı meymūne (II/190.24): Hilal Kabilesindendir. Resulullah'ın (s.a.v) en son evlendiği hanımdır.

ḥariṣ oġlı nażir (II/62.11): Nadir b. Haris, Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden ve azgınlarındandır. Peygamberimizi (asm) yalanlamış ve incitmiştir.

ḥâriṣ oġlı zeyd (II/188.1): Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden ve Peygamber efendimizin azadlı kölesi. Tahminen milâdî 575 yılında doğmuştur. Yemenli'dir. Kudâa kabilesine mensûbtur.

ḫars oġlı suveyd (1/230.29): Hars, ensârdan bir kimsedir. Mürted olduğuna pişman olunca, Hz. Peygamber'in huzurunda tevbe eder. Hz. Peygamber de onun tevbesini kabul eder.

ḥarṣ oġlı süfyān (I/349.15): Nebî (s.a.v.)'nin amcâzadesidir. İsmi: Muğayra'dır. Câhiliyet zamanında Rasûlüllah'ın aleyhinde bulunmuştur.

harun (1/97.6): Hz. Harûn (a.s), İsrailoğulları peygamberlerinden, Hz. Musa (a.s)'in kardeşidir.

ḥāṭib oġlı ṣaʿlebe (I/363.5): Bir sahabedir.

hatim oġlı adiyy (1/125.24): O, Medineli olup Hazreç kabilesinin Beni Neccar koluna mensuptur. Adiy İbni Hâtim kız kardeşi vesilesiyle müslüman olan sahabelerdendir.

ḫaṭṭāb oġlı ḥāżret-i ʿömer (I/352.20): (581-644) İslam Devleti'nin Ebu Bekir'den sonraki hükümdarı (634-644). Sünni inancına göre dört Raşit Halife'nin (Hulefa-i Raşidin) ikincisidir. . Sahabe ve Aşere-i Mübeşşeredendir. Ömer, Mekke'de Beni Adi kabilesinde doğdu.

havāriyundın şemʿūn (1/248.1): İsa as.'a az sayıda kişi iman etti ve bunlar nihayetinde on iki kişiye ulaştı ki,bunlara Havariler (havariyun-Şakirdler) denilmekte idi. Onlardan Şem'un adlı kişi.

havle (II/365.29): Medineli olup Hazrec kabilesine mesup olan Havle Salebe İbn Esrem'in kızıdır.

hazḳıl (1/31.10): Firavun sarayında kim olduğunu gizleyerek yaşayan bir mümindir. Hazinedardır.

ḥażret-i ʿabbas (I/349.15): Hz.Peygamber'in amcası. Künyesi Ebu'l-Fazl. Abbas Rasûlullah'tan bir iki yaş büyüktü.

ḥażret-i ʿabbāsnıñ oğlı (II/212.14): Peygamber Efendimiz'in amcalarındandır. Abdülmuttalib'in en küçük oğludur. Abbasi halifeleri, Hazreti Abbas'ın soyundandır.

ḥażret-i ʿabdu'r-raḥman (I/364.8): Eshâb-ı Kirâmın büyüklerinden ve cennetle müjdelenen on kişiden biridir. Künyesi Ebû Muhammed'dir.

ḥażret-i ʿaḳīl (I/376.23): Ebû Akîl, Allah Resûlü için hayatlarını hiçe sayan, Kur'ân'ın methettiği bir fertti. Ensar'dandı.

ḥażret-i ʿalī (II/8.18): Ali bin Ebu Talib, Peygamber Hz. Muhammed'in yanında büyümüş olan, amcasının oğlu ve damadıdır. Ehli Beyt'ten kabul edilir. Aynı zamanda İslam Devleti'ni 656-661 yılları arasında yönetmiş olan dördüncü sıradaki İslâm halifesidir.

ḥażret-i ʿāʾişe (II/30.26): Allah Resulü Hz. Muhammed (s.a.s.)'e ilk iman eden onun en sadık arkadaşı. Peygamber Efendimizin (asm) hanımı olduğu için "ümmü'l-müminin" ve Hz. Ebubekir (ra)'ın kızı olduğundan "es-Sıddıka" ünvanlarıyla anılan Hz. Aişe, 614 yılında Mekke'de doğmuştur.

ḥażret-i āsiye (II/35.26): Kur'an-ı Kerim'de adı övgüyle geçen namlı kadınlardan biri de Hz. Asiye'dir. Yaşadığı dönemde Mısır'ın en ünlü kadını ve bu tarihî ülkenin zalim ve kan içici imparatoru Firavun'un eşiydi.

ḥażret-i cābir (1/193.22) : En çok hadis rivayet eden sahabelerden olan Cabir bin Abdullah (r.a), Hicretten on altı yıl evvel Medine'de doğdu (607). Uhud Savaşı'nda şehit düşen ilk sahabe Abdullah bin Amr bin Harâm'ın oğlu olan Cabir, daha çok Ebu Abdurrahman ve Ebu Muhammed lakaplarıyla tanınır. 697'de ölmüştür.

ḥażret-i cüveyriye (II/190.17): Hazret-i Cuveyriye bint-i Haris. Müminlerin annesi... Hz.Cuveyriye, Mustalikoğulları kabilesinin başkanı Harris b. Ebi Dirar'ın kızıdır.

ḥażret-i enes (II/192.8): Ensâr-ı kirâm'ın (Medineli Müslümanların) büyüklerindendir. Künyesi, Ebû Hamza'dır, Lakabı Hâdim-i Resûlullah (a.s.)'tır Hicretten on sene önce doğmuş (m. 612), hicretin 93 senesinde (m. 712) vefat etmiştir.

ḥażret-i fāṭıma (II/30.26): Fatıma bin Muhammed, Fatıma Zehra, Fatimeh El Zehra veya Ez Zehra, İslam peygamberi Muhammed'in kızı, Ali bin Ebu Talib'in eşidir.

Muhammed'in ilk eşi Hatice bint Hüveylid'den olan kızıdır. Muhammed'in soyu, Fatıma ve eşi Ali bin Ebu Talib'in çocukları yoluyla devam etmiştir. Sünni inanışına göre 606, Şia'ya göre 614 yılında Mekke'de dünyaya gelmiştir. 632 yılında, Medine'de babasının vefatından 6 ay sonra vefat etmiştir.

ḥażret-i ḥadīce (II/188.18): Müminlerin annesi... Hz. Hatice, iki cihan serveri, Peygamber Efendimizin, temiz, iffetli, yüce ahlak sahibi hanımlarından ilki, müminlerin annesi.

ḥażret-i ḥafṣa (II/191.22): Hazret-i Hafsa radiyallahu anhâ Hz. Ömer (r.a)'in kızıdır.

ḥażret-i ḥamza (II/184.22): Hz. Peygamber'in amcası, şehitlerin efendisidir. Künyesi; Ebn Ya'la veya Ebû Ammâre; Lakabı; Esedullah (Allah'ın Aslanı)'dır. Babası Abdulmuttalib, annesi Hâle'dir. Hz. Hamza, Peygamberimizin amcalarının en küçüğüdür. Hz. Hamza (r.a) iyi bir avcı, keskin nişancı, Kureyş'in en şereflilerindendir.

hażret-i hasan (1/164.2): Hz. Peygamber'in en çok sevdiği torunlarından ve Hz. Ali'nin, Hz. Fatıma'dan doğan büyük oğludur. Hulefâ-i Raşidîn'in beşincisi kabul edilir. İmamiyye'ye göre ise 12 imamın ikincisidir. Üçüncü hicrî yılı, Ramazan ayı ortalarında Medine'de doğdu. Hz. Hasan, Hz. Peygamber'in terbiyesinde yetişti. Halifelik de yapmıştır. Hz. Hasan zehirlenmiş ve kırk gün hasta yatmıştır. 2 Nisan 670 günü vefat etmiştir.

ḥażret-i ḫavvā (I/218.25): İlk insan ve ilk peygamber Âdem (a.s)'in eşi, beşeriyetin anası ve ilk kadın.

ḥażret-i ḫıżır (ʿaleyhüm'ü-selām) (II/15.4): Hıdır veya Hızır: Türk ve Ortadoğu mitolojisinde saygı gören, Kur'anın Kehf suresinde de Allah katından kendisine bilgi ve hikmet verildiği ifade edilen bir karakterdir. Kur'anda Musa ile arkadaşlığı anlatılır.

hazret-i. māriye (ra) (II/397.4): Peygamberimizin İbrahim adındaki oğlunun annesi. Hz. Mâriye, hicretin on altıncı senesinde vefat etmiştir

ḥażret-i ibn-i mesʿūd (I/373.13): Ilk müslümanlardan, muhaddis, fakîh ve müfessir sahâbe. Adı Abdullah, künyesi Abdurrahman'dır.

ḥażret-i meymūne (II/191.23): Peygamberimizin (as) hanımlarındandır. İsmi daha önce "Birre" iken Resûlullah (a.s.) değiştirerek "Meymûne" yapmıştır. Mekke'de Benî Hilâl kabilesinden idi. Künyesi Ümmülfadl, annesinin ismi Hind binti Avf idi. 53 (m. 671)'de vefât etti.

ḥāżret-i ʿoṣmān (I/284.9): Osman bin Affân veya Osman ibn Affân, (d. 580 - ö. 17 Temmuz 656). Dört Büyük Halife'den üçüncüsü olan sahabedir. 644 yılından 656'da öldürülmesine kadar, 12 yıl boyunca, halifelik yapmıştır; İslam peygamberi

Muhammed'in damadı da olmuştur. Kuran okurken öldürüldü (656). Bâkî mezarlığına gömüldü. Osman zengindi, vahiy kâtibiydi. Kuran'ı çoğaltmıştır. Lâkabı Nâşîr-ûl Kuran'dı.

ḥażret-i ṣafiye (II/190.17): Hazret-i Safiyye ranha. Rasûlullah sav. efendimizin halası… Hazret-i Hamza (r.a.)'ın kızkardeşi… Zübeyr İbni Avvam (r.a.)'ın annesi Elinde kılıcıyla savaşa katılan ilk İslâm kadını.

ḥażret-i sāre (II/27.20): Kur'an ve Sünnet'te, imanını, iffetini koruma ve eşine destek olma konularında örnek gösterilen mübarek, fedakâr annelerimizden birisi de Sâre Hatun'dur. Sare Validemiz İbrahim (as)'ın eşi, İshak (as)'ın annesidir. Hz. Sare güzelliğinin yanında; Firavun'a karşı namusunu koruması ve fedakârlıklarıyla bilinir.

ḥażret-i sevdā (II/191.23): Abdullah bin Sebe oğlu Vehbil Rasibi el Hemadani. İbni Sebe (El-Hira) ahalisindendir. O, Sebeiyye'nin fitnelerinin yayılması için uğraşmıştır. Kökü el Hira Yahudilerindendir, müslüman olduğunu ilan etmiştir.

ḥażret-i ṭalhā (II/184.23): İlk îmâna gelenlerden ve aşere-i mübeşşereden. Çok zengin olup bütün malını Allah yolunda dağıttı. Deve Harbinde ok ile şehîd oldu.

ḥażret-i ümm-i seleme (II/191.23): Müminlerin annesi. Asıl adı Hind'dir. Oğlu Seleme'den dolayı, Ümmü Seleme diye adlandırılmıştır. Kocası da kendisi de ilk müslümanlardandı.

heynū (II/55.22): Fars Kürtlerinden Heynu adlı bir kişi.

hud (1/114.18): Kur'an'da adı geçen peygamberlerden birisidir. Peygamberlik yaptığı dönemin yaklaşık olarak İ.Ö. 2400 civarında olduğunu belirtilir. İslam'a göre Ad kavmine Allah tarafından uyarıcı olarak gönderilmiştir.

ḫüveylidü'l-esedī oġlı ṭuleyḥā (II/182.3): Hz. Hatice'nin babasıdır. Kureyş'in ileri gelenlerinden Huveylid'in Tuleyha ve Selerne adlı iki oğlu vardır.

huzeyfe (1/126.28): Huzeyfe bin Yemân hazretleri, Eshâb-ı kirâm arasında Peygamberimizin sırdaşı olmasıyla meşhurdur.

ḫuzeyme ḳızı zeyneb (II/190.25): Hz. Muhammed (s.a.v), Hafsa (r.a) validemizden sonraki eşidir.

ibn-i ʿabbās (raḍiallahü ʿanhümā) (II/284.5): Abdullah bin Abbas; İslam Peygamberi Muhammed'in amcası Abbas bin Abdulmuttalib'in oğlu, tefsir ve fıkıh alanlarında otorite kabul edilen ve çok sayıda hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabedir.

ibn-i keşīr (II/19.12): İbn Kesîr (d. Basra, 1301- ö. 1373, Şam), Suriyeli muhaddis, müfessir ve tarihçi. İbn Kesir, İslam dünyasında kaynak bir eser olan El Bidaye ve'n Nihaye'yi yazmıştır.

ibn-i ümmi mektûm (II/429.5): Hakkında 16 ayet indirilmiştir. Kördür. Rasûlüllah'ın {s.a.v.) müezzini, Hz. Hatice'nin dayısıdır. Mekkeli ve Kureyş'ten olan Abdullah İbn Mektum, Rasûlüllah'la (s.a.v.) akraba idi. İslâm'a ilk girenlerden olmuştur.

ibnü'l-münzir (II/19.8): Hadîs ve fıkıh ilimlerinde müctehid âlimlerden. İsmi, Muhammed bin İbrâhîm bin Münzir en-Nişâbûrî'dir. Künyesi Ebû Bekr'dir. Mekke'de "Şeyh-ül-harem" diye meşhur olmuştur. 242 (m. 856) senesinde İran'ın Nişâbûr şehrinde doğdu. İlim öğrenmek için çok yer gezdi. Mekke'ye yerleşti. Birçok âlimden ilim aldı. Fıkıh ilminde mutlak müctehid idi. Birçok kitap yazdı. 319 (m. 931) senesinde Mekke'de vefat etti.

ibnü'z-zeb'ari (II/60.22): Hz. Muhammed'e karışı çıkanlardandır.

ibrāhim (1/51.1): İslamiyet'e göre bir peygamberdir. İshak ve İsmail'in babası olduğuna; Yahudilerin İshak'ın soyundan geldiğine, İsmail'in ise Arapların atalarından olduğuna inanılır. Kur'an'da peygamber olarak kabul edilir. "Halil / Halilü'r-rahman" adıyla anılır. Ona "Ebu'l-Enbiya" da denilir. Peygamberimizin dedelerindendir.

ibrāhim (II/189.10): Hz. Muhammed'in Hz. Mariye'den olan oğludur. İki yaşında ölmüştür.

ibrāhīm ('aleyhi's-selām) atası āzer (I/262.12): İbrahim aleyhi's-selamın babası. Bir rivayete göre Âzer Hz. İbrahim'in - amcası olup - Târuh'un ölmesiyle Emile ile evlenip, Hz. Ibrahim'in üvey babası olmuştur.

idrīs (II/59.3): İdris, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri. Kumaşı bulduğu ve yazı yazmayı geliştirdiği söylenir. Eski Yunan mitolojisindeki Hermes'in ve Eski Mısır mitolojisindeki Thot'un Kur'an'daki İdris ile aynı kişi olduğu ve M.Ö. 14.000 civarında yaşadığı iddia edilir.

ilyas (1/31.10): Kur'anda adı geçen peygamberlerdendir. MÖ 9. yy.da yaşamıştır. Kur'an'da üç ayette adı geçer.

imām ebū yusuf (1/70.24): Hanefî mezhebinin imamı Ebû Hanife'den sonra gelen büyük Hanefi fakihidir. Adı Ya'kub b. İbrahim el-Ensârî'dir. Ya'kub 113/731 yılında Küfe'de doğdu. Yûsuf adlı bir oğlu bulunduğu için Ebû Yûsuf (Yûsuf'un babası) lakabıyla meşhur oldu. Ebû Hanife'nin yardımıyla ilim tahsil etti. Bağdat'a geldi, kadı tayin edildi. Hâdi ve Harun er-Reşid devirlerinde de kadılık yaparak ilk defa "Kâdi Kudât (Kadılar

kadısı-Baş kadı)" ünvânını aldı. On altı yıl kadılıktan sonra, 183/798 yılında vefatı üzerine yerine oğlu Yusuf kadı tayin edildi

imām-ı aʿzam (1/70.24): Ebu Hanife; (1/699 (H. 80) - 767'de (Hicri 148) Bağdat). Asıl adı: El-Numân bin Sabit bin El-Numân Zuta**'**dır. Sünnilikte İmam-ı Âzam unvanıyla da anılır. Hanefi Mezhebi'nin kurucusudur. Künyesi olan Ebu Hanife "Hanif babası" anlamına gelir.

imām ceṣṣāṣ (II/57.21): Hanefî mezhebinde, zamanının meşhur hadis, tefsir ve fıkıh âlimi. İsmi, Ahmed bin Ali er-Râzî olup, künyesi Ebû Bekr, meşhur lakabı ise Cessâs (kireççi)'dir. 305 (m. 917) tarihinde Key şehrinde doğdu. 370 (m. 980) senesinde Zilhicce ayında vefat etti.

imām ebū yūsuf (388.15): bkz. imām ebū yusuf.

imām kerḫi (II/190.13): Ebu´l-Hasan el-Kerhi, büyük bir hadisçi ve Hanefi fıkıh âlimidir. Künyesi: Ebu´l-Hasan´dır. Kerhi merhum hicri 260 (miladi 874) yılında Kerh´te doğdu; ömrünün büyük kısmını Bağdad da geçirdi ve burada 340 hicri (miladi 952) yılında vefat etti.

imām şāfiʿī (II/57.26): İmam-ı Şafii Abu Abdullah Muhammad ibn Idrīs al-Şafi'i (767-820) ünlü İslam hukuku bilgini. Şafii mezhebinin kurucusudur.

imran balaları (1/119.12): Hz. Meryem'in ve Harun'un babası İmran'dır. İmran, Musa Aleyhi's-selâm ile Hânin Aleyhi's-selâmın ve kız kardeşlerinin babasıdır. Bu muhterem zatlara, onların çocuk ve torunlarına (Ali Imrân), bu süreye de Ali Imrân suresi denilmiştir.

imām-ı muhammed (278.2): Hanefi mezhebinin üç büyük imamından biridir. Eserleriyle Hanefiliğin sistemleşmesinde ve yayılmasında etkili olmuştur. Ona ve Ebu Yusuf'a, kendisine Hanefi mezhebinin iki imamı anlamında "İmameyn" denir. Adı Muhammed, künyesi Ebu Abdullah'dır. Irak'a yerleşti. Küçük yaşta Ebu Hanife'nin derslerini takibe başladı. 150/767'de Ebu Hanife'nin ölümü üzerine, fıkıh tahsilini Ebu Yusuf'tan tamamladı.

imām şāfiʿī (I/278.2): İmam-ı Şafii Abu Abdullah Muhammad ibn Idrīs al-Şafi'i 767-820) ünlü İslam hukuku bilgini. Şafii mezhebinin kurucusudur.

ʿīsā (1/24.21): İslam dinine göre kendisine İncil isimli ilahi kitabın indirildiği bir peygamberdir ve mesihtir. Kur'an'da İsa'dan, İsa'nın annesi ve Harun'un kız kardeşi olarak Meryem'den, Meryem'in annesinden, Meryem'in babası olarak İmran'dan bahsedilir. Kur'an'da İsa'nın, Tanrı'nın emri ile mucize olarak doğduğu belirtilir. Çarmıha gerilerek öldürülmüştür. Ruhunun göğe çekildiği söylenir.

ishak (1/51.1): Şam ve Filistin ahalisine gönderilen peygamberlerdendir. İbrahim (a.s)ın ikinci oğludur. İbrahim (a.s), din hükümlerini yaymaya, kavmine nasihat edip, Allah ü Teâlâ'nın emir ve yasaklarını bildirmeye devam etmiştir Filistin'de vefat etmiştir. Filistin'de Halîlü'r-rahmân denilen yerdeki mağaraya defnedilmiştir.

iskender el-rūmī (II/19.3): İskender el-Rumî el- Birgivî. (27 Mart 1523- 21 Eylül 1573) Alim, dilci ve müderris. Tam adı Şeyh Muhyiddin b. Pir Alib. İskender el-Rumî el-Birgivîdir.

ismāʾil (1/51.1): Yemen'den gelip Mekke ve civarına yerleşen Cürhüm kabilesine gönderilen ve Hz. Muhammed (a.s.)in dedelerinden olan bir peygamberdir. İsmi Kur'an-ı Kerimde bildirilmiştir. İsmail (a.s), Şam diyarında (Filistin, Suriye) doğmuştur. Hz. İbrahim bir ara bir rüya görür. Bu Yüce Allah'ın bir vahyidir. Ona oğlu İsmail'i kurban etmesini emrolunur. Bunun üzerine 12 yaşlarında bulunan Hz. İsmail'i, Mekke'de Sebir dağının eteğinde tenha bir yere götürür. Allahü Teâlâ rüyasında sadakat göstermesi üzerine ona bir koç ihsan buyurur. İsmail (a.s) böylece kurban edilmekten kurtulur. Kurban bayramını bu vak'a yüzünden ihya edilir. İsmail (a.s) Yemen kabilelerine (Cürhüm kabilesi) ve „Amalika" denilen eski bir kavme peygamber olarak gönderilmiştir. İnsanlara babası Hz. İbrahim'e bildirilen dinin hükümlerini tebliğ etmiş ve daveti 50 yıl sürmüştür. 133 veya 137 yaşlarında iken Mekke'de vefat etmiştir.

isrāfīl ʿahm (ġa) (II/44.29): İsrâfil, İslam inançlarına göre dört büyük melekten birisi olan İsrâfilin görevi Sur'a üflemekten ibarettir.

ḳaʿb bin el-şeref (1/20.6): Beni Nadir Yahudilerindendir. Meşhur bir şâirdir. "Hıyanet-i vataniye" suçunu işleyen, müslüman kadınlara dil uzatan kişidir. Nisa suresinde mel'un ilan edilmiştir. Peygamber tarafından idamına karar verilmiştir

kaʿbetu'l-lah (nıñ) (II/66.29): Kabe. Kabe'nin yapılışı hakkındaki rivayetlere göre, Hz. Adem ile Havva cennetten çıkarıldıkları vakit yeryüzünde Arafat'ta buluşurlar, beraberce batıya doğru yürürler. Kabe'nin bulunduğu yere gelirler. Bu esnada Hz. Adem, bu buluşmaya şükür olmak üzere Rabbine ibadet etmek ister ve cennette iken, etrafında tavaf ederek ibadet ettiği nurdan sütunun tekrar kendisine verilmesini diler. İşte o nurdan sütun orada tecelli eder ve Hz. Adem, onun etrafında tavaf ederek Allah'a ibadet eder. Bu nurdan sütun Hz. Şit zamanında kaybolur, yerine bir taş kalır. Bunun üzerine Hz. Şit, onun yerine taştan onun gibi dört köşe bir bina yapar ve o siyah taşı binanın bir köşesine yerleştirir. İşte bugün Hacer'ül-Esved diye bilinen siyah taş odur. Sonra Nuh tufanında bina kumlar altında uzunca bir süre gizli kalır. Hz. İbrahim Allah'ın emri ile Kâbe'nin bulunduğu yere gider. Oğlu İsmail, annesi ile birlikte orada

iskân eder. Sonra İsmail ile beraber Kâbe'nin yerini kazar. Hz. Şit tarafından yapılan binanın temellerini bulur ve o temellerin üzerine bugün mevcut olan Kâbe'yi inşa eder. Ayette "Beytu'l-lah'ın temellerini yükseltiyor" cümlesi bunu ifade eder."

ḳābil birlen hābil (221.9) : Kabil, Âdem ve Havva'nın büyük, Habil ise küçük oğludur. Kabil'in, kardeşi Habil'i öldürdüğüne ve tarihteki ilk katil olduğuna inanılır.

kaʿb oğlı ʿabdu'l-lāh (I/367.5): Tebük savaşına katılamayan üç sahabeden biridir. Önce tecrit edilir. Sonra ayetle günahı affedilir.

kamiʿa oglı ʿabdu'l-lāh (1/143.3): Uhud savaşında müslümanlara çok fazla cefa çektirmiş ve peygamberimizden beddua almış bir müşriktir. Savaş günü ölmüş azılı bir müşriktir. Mus'ab bin Umeyr'i şehit eden kâfirdir. Tam adı Abdullah bin Kamiʿa'dır.

ḳārūn (II/252.24): MÖ 560-546 yılları arasında Lidya ülkesini yöneten Kroisos veya Krezüs (Karun)adlı hükümdardır.

kāsım (II/189.10): Hz. Muhammed'in Hz. Hatice'den olan oğludur.

ḳatāde (I/374.15): Ebū Katāde radiyallahu anh Fāris-i Resūlullah. Rasūlullah'ın süvarisi lakabıyla meşhur bir yiğit.

ḳays ḳızı fāṭıma (1/94.29): Kureyş kabilesinden Kays'ın zeki ve güzel kızıdır. Peygamberimiz tarafından bir köle azatlısının oğlu olan Usame ile evlendirmiştir.

ḳays oğlı cedd (I/357.20): Abdullah Bin El-Cedd Bin Kays El-Ensârî. Kaynaklarda Bedir ve Uhud savaşlarına katıldığı zikredilmekte, ancak ölüm tarihi hakkında bilgi verilmemektedir.

ḳays oğlı şās (1/133.15): "Rasulullah (s.a.v.)ın buyurduğu: *"Bir kişi, birazcık mal koparabilmek için yalan yere Allah adına yemin ederse, o kendisine gazaplı olduğu halde Allah'a kavuşur."* ayetinin inmesine gerekçe olan kişilerdendir. Bu âyet bir kuyu yüzünden Eş'as ile davalaşan bir adam hakkında nazil olmuştur.

ḳays oğlı sābit (1/87.26): Peygamber efendimizin hatibi olmakla şereflenen zattır. Ensâr-ı kirâmdandır. Hazret-i Ebû Bekr zamanında Yemâme Cenginde şehit düşmüştür. Hicretten evvel iman etmiştir. Fesahat ve belâgatle çok güzel konuşur, dinleyenleri hayran bırakırmış.

ḳayżī oğlı evs (II/182.21): Evs kabilesinden bir kişi. Ali İmran suresinde adı geçer.

kenʿān ismli oğlı (II/77.25): Nemrud bin Kenʿān. Babasını öldürmüş, çocukluğundan itibaren haydut çetesinin başına geçmiştir. Kurân-ı Kerimde; Allah tarafından kendisine mülk ve zenginlik verildiği için şımararak Rabbi hakkında Hz. İbrahim ile tartışmaya giren hükümdar olarak tarif edilmektedir (Bakara; 258). Çok uzun süre saltanat sürmüş ve ilahlık iddiasında bulunmuştur. Zalim ve cebbar bir hükümdar olarak tarihe

geçmiştir. Kendisini hidayete davet eden Hz. İbrahim'i diri diri ateşe atarak yakmaya çalışmıştır.

(keşşāf) imām zāhidī (II/30.24): Muhtar bin Mahmud, Hanefi fıkıh âlimlerindendir. İran'da Harezm'de doğup, 1259 senesinde vefat etti. Havi,Mücteba, Kuduri şerhi kitapları çok kıymetlidir.

ḳur'an (1/131.15): İslam peygamberi Hz. Muhammed'e, ayetleri Allah tarafından Cebrail meleği aracılığıyla vahiyler şeklinde gönderilen kutsal kitaptır. İlk halife Ebubekir (632-634) zamanında bir araya getirtilen Kur'an nüshaları, üçüncü halife Osman bin Affan döneminde çoğaltılarak önemli merkezlere gönderilmiştir. Kur'an ayrıca Furkân-ı Hâkim, Mushâf Şerif, Kelâmullah, Kitâbullah gibi isimlerle de anılır.

ḳurṭıbī (II/19.12): Muhammed bin Ahmed el-Kurtubi, (doğum tarihi VI. Yüzyılın sonları ve VII. Yüzyılın başları olarak tahmin edilmiştir.) Endülüslü ve Arap, muhaddis, müfessir, fakih, dilci ve kıraat alimi.

ḳuşeyr oġlı muʿattib (II/182.18): Mescid-i Dırar'ı yıkan sahabelerdendir.

lāvī (1/96.23): Yakub (a.s) babasının vefatından sonra Harran'a gider. Dayısının büyük kızı Leya ile evlenir. Bu evlilikten Rabil, Şemun, Lâvi, Yehûda, İsâhar ve Zablûn adlı oğulları ile Dînar isimli kızı doğar.

leyyā (II/237.1): Hazret-i Eyyūbun hatunu, Yaḳup (a.s.)ın ḳızı.

lūṭ (1/131.20): Bugünkü İsrail ile Ürdün sınırı arasındaki topraklarda yaşayan bir kavim olan Lut kavmine gönderilmiş bir peygamberdir. Lut aynı zamanda İbrahim'in akrabasıdır. İbrahim'in peygamberliğini ilk kabul eden kişidir.

mālik bin ensaf (1/136.3): Kaynaklarda adı "Malik bin Dayf" olarak geçmektedir. "En hayırlı ümmet" ayeti onun gibiler için inmiştir

mālik bin eṣṣayf (1/265.13) : bkz. malik bin ensaf

mālik oglı enes (1/143.10): Milâdı 613 yıllarında Medine'de doğan ve milâdı 709 (h.90) yılında Basra'da vefat eden Hz. Enes b. Mâlik, ensardandır.

mālik oġlı kaʿb (I/375.25/26): Hz. Ka'b Bin Mâlik (r.anh) Mumsema Kâ'b bin Mâlik, babasının tek oğlu olup hâli vakti yerinde idi. Arabistan'ın ileri gelen şâirlerinden biri idi.

mālik oġlı sürāḳa (II/242.2): Peygaberimiz (s.a.v.) Mekke'den Medine'ye hicret ederken, yolda vuku bulan meşhûr hâdisede ismi geçen sahâbîdir. Künyesi Ebû Süfyân'dır. 24 (m. 645) senesinde, Hz. Osman zamanında vefât etmiştir.

mālik oġlı ʿuṭbān (1/82.12): Ashab-ı Bedr'dendir. Onun da bulunduğu içki meclisinde yaşanan tatsız olaylar sonrasında içki yasaklanmıştır.

maṭʿūn oğlı ḥażret-i ʿos̱mān (II/237.12): İlk Müslümanlardandır. Künyesi, Ebû Sâib'dir. Hicretin ikinci yılında vefat ettiği rivayet edilir. Abdurrahmân ve Sâib isimlerinde iki oğlu vardır.

mersedü'l-ġanevi (1/84.2): Udal ve Kare kabileleri İslamiyet'i kabul eder, dini öğrenmek için kendilerine birini göndermesini Hz. peygambere söylerler. O da altı sahabe adı verir. Onlardan biri Mersed bin Ebi Mersedül Ganevi'dir.

meryem (1/31.11): İsa'nın annesidir. Kur'an'da Meryem suresi de vardır. Meryem adı, yedi surede geçmektedir. İmran'ın kızı, Harun'un kız kardeşidir.

mesīḫ (1/209.10): Kelime anlamı, "kutsal yağ ile ovulmuş, mesh edilerek kutsanmış" demektir. Bazı inanç grupları tarafından "kurtarıcı olarak beklenen kişi" anlamında kullanılmaktadır. Bir kısım İslam âlimleri tarafından Kur'an'da İsa'nın adıyla birlikte anılan ve fazla ayrıntısı verilmeyen *Mesih* sıfatının, diğer İbrahimi dinlerden (Hıristiyanlık ve Musevilik) farklı olarak, beklenen bir kurtarıcıyı değil de, İsa'nın bir lakabını tanımladığına inanılmaktadır.

mesʿūd es-s̱aḳifī oğlı ʿurve (II/280.19): Taifli Hz.Urve bin Mes'ud'un, İsa (a.s.) 'a benzediği hakkında hadis vardır. Resulullah efendimiz, Ümeyyeoğullarından üç kimseyi üç kimseye benzetti ve buyurdu ki: Dıhye-i Kelbi Cebrail'e, Urve bin Mes'ud İsa'ya, Abdüluzza bin katan ise Deccal'a benzer.

mesʿūd oğlı ḥażret-i ʿabdullāh (1/111.3): En yüce sahabelerden biridir.

mirdās bin nehiyk (II/190.5): Fedek ahalisinden tek başına Müslüman olan kişi.

muʿaz bin cebel (1/136.2): Eshâb-ı kirâmın büyüklerindendir. Adı, Muaz bin Cebel bin Amr bin Evs bin Âbid bin Adiy bin Ka'b el-Ensârî'dir. Künyesi Ebû Abdullah'dır. Milâdî 605 senesinde Medine'de doğmuş, hicretin 18. (m. 640) yılında Kudüs ile Remle arasındaki Amvas köyünde vefât etmiştir.

muʿāẕ oğlı saʿīd (II/185.15): Ömrünün altı yılını Müslüman olarak geçirmesine rağmen peygamberimiz tarafından övgülere layık olan, din için birçok iş yapan bir sahabe.

muġaffil oğlı ʿabdu'l-lāh (I/367.5/6): Ravilerdendir.

muğayra bin el- ḥars̱ (II/407.29): Hz. Muhammed (s.a.v)'in amcazâdesi ve aynı zamanda süt kardeşirir. Cahiliyet zamanında Resullullah'ın aleyhinde bulunmuş, Mekke'nin fethinde İslâm'la şereflenmiştir.

muġīre oğlı velīd (II/280.19): Ünlü İslam komutanı Halid bin Velid'in babasıdır.

muḥammed (sas.) (1/20.1): Ebu el-Kasım Muhammed bin Abdullah bin Abdulmuttalip bin Haşim (20 Nisan 571, Mekke -8 Haziran 632, Medine) ya da kısaca Muhammed, İslam dininin son peygamberidir. İslam inancına göre kendisine Allah tarafından Kur'an

vahyedilmiştir. Mekke'de doğmuş, 610 yılında peygamberliğini açıklamış ve insanları İslam'a davet etmeye başlamıştır. Kendisine ve yeni din mensuplarına Mekke'de artan baskılar sonucu 622'de Medine'ye hicret etmiş ve burada ilk İslam devletini kurmuştur. 632'de rahatsızlanarak Medine'de vefat etmiştir.

mūsā ʿaleyhi's-selām (1/22.7): "Ulü'l-azm" denilen altı peygamberden üçüncüsüdür. Ona "kelimullah" da denir. Yakup soyundandır. Harun'un kardeşidir. MÖ 13. yüzyılda halkını Mısır'daki esaretten kurtarmıştır. Musa İslamiyet'e göre kendisine kitap verilen peygamberlerdendir. Kızıldeniz'i mucizevi bir şekilde asasıyla yararak İsrailoğullarını Mısır'dan çıkarmış, Firavun ve ordusu İsrailoğullarının peşinden gelirken Kızıldeniz'de boğulmuşlardır. Tevrat, Allah tarafından Musa'ya indirilmiş, Sina yarımadasında, Eymen vadisinde, Tur dağında kavmine "on emir" adı altında Allah'ın şeriatını bildirmiştir.

muṭṭalib (I/245.1): Abdülmuttalib Şeybe bin Haşim, Hz. Muhammed'in dedesidir. Künyesi Ebü'l-Haris Abdülmuttalib bin Haşim bin Abdülmenaf bin Kuseyy şeklindedir. Abdülmuttalib'in oğulları; Muhammed'in amcaları olan Haris, Zübeyir, Ebu Talib, Ebu Leheb, Kusem, Dırar, Mukavvim, Hacl, Hamza, Abbas ve babası Abdullah ile birlikte 11 tanedir.

naṣr oġlı enes (1/143.10): Milâdı 613 yıllarında Medine'de doğan ve milâdı 709 (h.90) yılında Basra'da vefat eden Hz. Enes b. Mâlik'in kardeşidir.

nażr oġlı enes (II/184.22): (612- 625). On yaşından itibaren Hz. Muhammed'e hizmet eden, en çok hadis rivayet eden sahabedir. Uhud Savaşı'nda şehit olur.

nemrūd (1/35.24): Keldânî kabilesinin hükümdarıdır. Nemrûd, saltanatı büyüyüp de kibre kapılınca heykellerini yaptırarak kavminin kendisine tapmasını isteyen gaddar bir hükümdardır.

nuaym ibni mesud el-eşcāī (1/150.18): Nuaym İbni Mes'ûd radıyallahu anh uyanık, zeki bir genç. O, Hendek harbi esnasında İslâm'la şereflenmiştir. İsmi Nuaym olup Gatafan kabilesindendir. O, Hendek savaşında kendine yeni bir sayfa açmış. Hz. Peygamberin en güvendiği kişilerden biri olmuştur.

nūḥ ʿaleyhi's-selām (I/276.7): Nuh aleyhisselam, İdris aleyhisselam'dan sonra gelen peygamberdir. Kendilerine «Ulü'l-azm » denilen altı peygamberden ikincisidir. (Bunlar: Hz. Adem, Hz. Nuh, Hz. Ibrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) dir). Bunun nedeni kavminin Nuh tufanı gazabı ile cezalandırılmasındandır. İnsanlar Tufan'dan sonra Nuh (a.s)'ın üç oğlu Sam, Ham ve Yafes'ten türedigi için Hz. Nuh'a ikinci Adem de denir. Nuh aleyhisselamin 1000

yaşında vefat ettigi söylenir. Hz. Nuh gemicilerin ve marangozların piri sayılır, çünki bu işleri Allah'ın ihsanıyla ilk defa o yapmıştır.

nūḥ oġlı sām (II/28.19): Sam, Nuh'un oğullarından birisidir. Nuh peygamberin en büyük oğlu olduğu düşünülmektedir. Sam'ın erkek çocukları Elam, Asur, Aram, Arpakşat ve Lut'tur.

nuʿmān bin beşīr (II/3.20): Numan ibni Beşir (r.a.) Ensardandır. Halife I. Yezid döneminde Kûfe valiliği yapmıştır. Hz. Peygamberden (a.s.m.) birçok hadis rivayet etmiştir.

nuʿmān oġlı ḳatāde (niñ) (1/195.1): Eshâb-ı kiramdandır. Evs kabilesinden ve Ensârın ileri gelenlerindendir. Ebû Ömer, Ebû Abdullah künyeleri vardır. Hazreti Katâde 24 (m. 644) tarihinde 65 yaşında vefat etmiştir. Hazreti Katâde meşhûr hadis âlimlerinden Asım bin Amr bin Katâde'nin dedesidir.

nūn oġlı yuşāʿ (1/216.24): Tevrat'a göre Yeşu (Yuşa); İsrailoğulları kavminin on iki sıbtından biri olan Efraim sıbtından Nun adlı birinin oğludur.

ʿosman (1/103.1): Ashab-ı Kirâm'ın en büyüklerinden, Hz. Peygamberimizin (sas) damadı ve üçüncü halifesidir. 577 senesinde Mekke'de doğmuştur. İlk müslüman olanların beşincisidir. Resûlullahın (sas) kızı Rukıyye ile evlenmiş, o Bedr Savaşı'ndan sonra ölünce Peygamberimizin diğer kızı Ümmü Gülsüm ile nikâhlanmıştır. Bu yüzden O'na iki nûr sahibi manasına "Zinnûreyn" denilmiştir. Hicretin 24. yılı (m.644) Muharrem ayının birinci gününde hilafet makamına gelmiştir. 12 sene hilâfet makamında kalmış, 82 şehit olmuştur.

ʿömer (1/69.13): (581-644) İslam Devleti'nin Ebu Bekir'den sonraki (634-644) hükümdarıdır. Dört Raşit Halife'nin (Hulefa-i Raşidin) ikincisidir. Sahabe ve Aşere-i Mübeşşereden'dir. Hz. Ömer, Mekke'de Beni Adi kabilesinde doğmuştur. Peygamberimizi öldürmekle görevlendirilmiş, eve girdiğinde duyduğu Kur'an sesinden etkilenerek Müslüman olmuştur. 1 Kasım 644'te hançerle saldırıya uğramış, üç gün sonra ölmüştür.

rāhib ebû ẕāmir (I/370.16): Hz. Muhammed'in düşmanı olan rahip.

raḥmiye (II/237.1-2): Yūsuf ʿahmnıñ Efrāʾīm isimli oğlunun kızıdır.

rebīʿa oġlı ʿayyāş (1/188.18): Halid bin Velid ve Ebu Cehil'in amcazadesi, aynı zamanda Ebu Cehil'in ana bir kardeşidir. İlk müslüman olan sahabelerdendir. Hz. Ömer'in hilafeti zamanında Şam'da ölmüştür.

revāḥā oğlı ‘abdu’l-lāh (1/86.2): İslam peygamberi Hz. Muhammed'in sahabelerindendir. Mute Muharebesi sırasında Hz. Muhammed'in emriyle ordunun başına geçip Bizans'a karşı mücadele vermiş ve şehit olmuş bir komutandır.

sa’d bin ebī vaḳḳās (1/82.13): (d.? ö.675) İslam'ı ilk kabul eden sahabelerdendir. İslam uğruna ilk kan akıtan kişi olarak anılır. 675 yılında Medine yakınlarında vefat etmiştir.

ṣāfūre (II/37.8): Şuʿayb (a.s) kızı, Musa (as) eşidir.

ṣaḫḫaf ibrāhīm (1/153.22): Bir sahaf.

ṣāliḫ (II/79.4): Sâlih, İslam dininde kutsal sayılan bir peygamberdir. Tevrat'ta Nuh oğlu Sam oğlu Arpakşad oğlu Şilah diye geçen Salih peygambere ve gönderildiği Semud kavmine Kur'an’ın değişik yerlerinde atıflarda bulunulur. Salih, Eber'in yani Kuran'da ki adıyla Hud'un babasıdır. Midraş metinlerinden yola çıkılarak, milattan önce 2800'lü yıllarda yaşadığı tahmin edilmektedir.

sāmirī (II/41.28): Samiri, İslam dini'nin kutsal kitabı Kur'an'da ve Musevilik'in kutsal kitabıTevrat'ta adı geçen bir şahıstır. Samiri, tahminen Mısır'da doğmuş ve Firavun tarafından köleleştirilmiş İsrailoğulları'na mensup bir kişidir.

ṣāmit oğlı evs (1/160.8): İlk “zıhar vak'ası”[4], karısı Havle'nin şikayeti üzerine hakkında bu ayetlerin nazil olduğu Evs bin Samit el-Ensari'nin zıhar vak'asıdır.

sayfi oğlı malik (1/153.5): Malik ibni Sayf. Yahudilerdendir.

selmān (1/100.9): Eshâb-ı kiramın büyüklerinden ve meşhurlarındandır. Ehl-i beytten sayılmıştır. Müslüman olmadan önceki ismi Mabeh’tir. Müslüman olunca, Hz. Peygamberimiz (sas) O’na Selmân ismini vermiştir. İranlı olduğu için de Fârisî denildiğinden Selmân-ı Fârisî olarak meşhûr olmuştur.

semīn oğlı zeyd (1/195.3): Yahudi bir kişidir.

seyyid el-buḫārī (1/129.3): İstanbul'un büyük velilerindendir. Buharalı’dır. Peygamberimizin torunlarındandır. Tasavvuf yolunda yükselmiştir. 1516 (H.922) senesinde vefat etmiştir.

---

[4] **zıhar**: Fık: Bir kocanın, karısını müebbeden mahremi olan birisinin bakması câiz olmayan bir yerine teşbih etmesi. Meselâ, bir adamın karısına "Sen bana anam gibisin" demesi gibi. Bu halde karısı ona haram olur. İslâmiyet’ten evvel cahiliyet âdetleri olan ve bir nevi boşanma usulü sayılan bu çeşit hareketi İslâmiyet menetmiştir ve zecr için zıhar eden kimseye keffaret vaz' olunmuştur.

sinān oġlı suheyb (1/77.13): Hz. Suheyb, Hz. Abdullah bin Cüd'ân'ın azatlı kölesidir. İlk Müslüman olan kişilerdendir. Hz. Suheyb, 73 yaşında, Hicret'in 38. yılında vefat etmiştir.

suryā oġlı ʿabdu'l-lāh (1/34.17) : (Zurya). Yahudi alimlerinden biridir.

süheyl (1/100.9): Abdullah Bin Süheyl. Bedir'de babasına karşı savaşan sahabedir.

süleymān (1/31.10): (İÖ 970 – 931): Hz. Davud'un oğludur. Büyük bir krallığı vardır. Kuş dili bildiği söylenir.

s̱üveybe (I/374.17): Ebu Leheb'in azat ettiği kölesi.

süveyd oġlı ḥarīs (1/131.9): Yahudilerin yanında toplanan münafıklardandır. Bunlar; Zevey b. Haris, Cülas b. Süveyd b. Samid, bir de onun kardeşi Haris b. Süveyd'dir.

şaʿya (1/31.10): Hz. Şit'in torunlarındandır. Peygamberdir. Ona 30 suhuf kitap indirilmiştir.

şehābeddin el-ḳazāni (II/284.3): bkz. el-mercanî.

şemʿun (1/31.10): İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerdendir. Peygamberliği kesin değildir.

şerif oġlı aḫnes (1/77.22): Ahnes bin Ebi Şerif, reis vekili olduğu Zühre oğullarını harpten caydırmaya çalışan kişidir. Böylece Zühre oğullarını büyük bir felaketten kurtarmıştır.

şuʿayyib (1/24.16): Meyden ve Eyke halkına peygamber olarak gönderilmiştir. Hz. İbrahim'in torunlarından Mikail'in oğludur. Annesi Hz. Lut'un kızıdır. Kendisine kitap inmemiştir. Hatiptir.

tabuṭ oġlı zeyd (1/153.3): Yahudî büyüklerinden Rifaâ bin Zeyd bin Tabut. Bu adam, Peygamberimiz (s.a.v.) ve İslâmın azılı düşmanlarından biriydi.

ṭalḥa oġlı ḥażret-i ʿos̱mān (1/178.14): Eshâb-ı kirâmdan. Kureyş'in Abdü'd-dâr kabilesindendir. M. 662 senesinde Mekke-i Mükerreme'de vefât etmiştir.

talūt ile calūt (1/35.24): Tâlût ile Câlût hâdisesi Kur'ân'da bahsedilen bir kıssadır. Tâlût ve Câlût arasındaki savaşı Müslüman olan Tâlût ve ordusu kazanır. Davud, Câlût'u öldürür.

ubeyy bin kaʿb (1/136.2): Kur'ân-ı Kerim'in güzel okunmasında büyük hizmetleri bulunan mümtaz sahabelerden biri Ubey bin Ka'b'dır (r.a.). Peygamberimizin ifadesiyle, "en güzel Kur'ân okuyan" odur.

ubeyrıḳ oġlı ṭaʿme (1/195.1): Mürtedlerdendir. Hırsızlık yapar. Medine'ye kaçar. Peygamberimize karşı çıkar. Daha sonra tekrar hırsızlık yapınca öldürülür.

ʿumeyr oġlı mus'ab (1/143.4)

(585-625). Eshâb-ı kirâmın büyüklerindendir. Resûlullah (s.a.v.) tarafından Medine'ye öğretmen olarak gönderilmiştir. 3 (m. 625) senesinde Uhud savaşında kırk yaşlarında iken şehit oldu.

ʿumeyr oġlı sālim (I/367.5): Sahabelerdendir.

urya (II/233.27): Hz. Davud'un ordu komutanlarındandır.

ʿuseyd oġlı ʿitāb (1/182.24): Sahabelerdendir.

ʿuveymir el-eslemī oġlı (1/186.23): Asıl ismi Hayre Binti Ebî Hadred el-Eslemî'dir. Fakat künyesi olan Ümmü'd-Derdâ ile meşhur olmuştur.

ʿuyeyne oġlı ḥısn (I/358.29): Uyeyne bin Hısn, Gatafanların reisidir. Hicretin sekizinci senesinde, Mekke'nin fethinden az önce Medine'ye gelerek Müslüman oldu.

ʿuzeyr (1/31.10): Yahudilere göre İsrailoğullarına gönderilen peygamberdir. İslamiyet'e göre peygamber olup olmadığı tartışmalıdır.

ʿuzeyr ʿaleyhi's-selām (II/268.16 273.7): İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden veya velilerdendir. İsmi; Kur'ân-ı Kerîm'de geçse de peygamber olup olmadığı açıkça bildirilmemiştir.

übey oġlı abdu'l-lāh (1/139.15): Medineli münafıkların reisi ve Hazrec kabilesinin ileri gelenlerindendir. İbn-i Selûl, 630 (H.9) senesinde Medine'de ölmüştür.

ümeyye oġlı ʿömer (II/216.6) : el-Hasan İbnu Ömer İbni Ümeyye ed-Damrî. Ebu Hüreyre'den söz ve hadisler nakleden kişilerden biridir.

ümmü kühsa (1/160.11): Evs bin samit'in hanımı.

ümmü selleme raḍīallahü teʿālā ʿanhā (1/170.19): Rasûlüllah (s.a.s)'in hanımlarından biridir. Oğlu Seleme'den dolayı, Ümmü Seleme diye tanınmıştır. Hicretin 59. veya 61. yılında vefat etmiştir. Vefat ettiği zaman 84 yaşındaydı.

ʿüzeyr ʿaleyhi's-selām (I/351.3): Hârûn -aleyhisselâm'ın neslindendir. Tevrât'ı ezberleyen sayılı kimselerdendir. Yahudilerce "Ezrâ" olarak bilinir. Hazret-i Üzeyr'in peygamber olup olmadığı hususunda Kur'ân-ı Kerîm'de kesin bir bilgi yoktur.

varaḳa bin nevfāl (1/184.26): Varaka bin Nevfel bir kahin ve âlim idi. O Peygamberimizi (asm) görmeden ve tanımadan evvel de iman etmiş bir arif idi.

velīd (II/252.22): Hz. Peygamberin hakkında "ne güzel kul" diye buyurduğu sahabedir. Bkz. velid oġlı ḫālid.

velid atası musʿab (1/21.25): Velid bin Mus'ab ibni Reyyan = Firavun. Kıbtilerdendir. 400 seneden fazla yaşamıştır. Mısır'da olan Musa'nın Firavun'udur.

velid bin el-muġīre (II/403.19): Ünlü İslâm kahramanı ve komutanı Halid bin Velid'in babasıdır.

velīd oġlı ḫālid(ni) (1/178.27): Hz. Peygamberin, hakkında "ne güzel kul" diye buyurduğu sahabedir. Lakabı Seyfullah (Allah'ın Kılıcı)'tır. Künyesi Ebû Süleyman'dır.

yahuda (1/96.24): Yahuda, İsa'nın on iki havarisinden biridir. Kendisine "İskaryot" da denir. İsa'yı düşmanlarına teslim eden odur.

yahya (1/24.16): Zekeriyya'nın oğludur. İslamiyet'te peygamber olduğu söylenir. İsa'nın doğumunu haber verdiği için Hristiyanlıkta "müjdeci Yahya" olarak anılır.

yaḥyā bin muʿin (II/238.23): Hadis âlimlerindendir.

yaʿkub (1/19.24): İbrâhim (a.s) oğlu İshak (a.s)ın oğlu Ya'kub (a.s)'dır. Babası İshak, amcası İsmail, büyükbabası İbrahim'dir. Yusuf'un babasıdır. Yakup'a tanrı tarafından "İsrail" ismi verilmiştir. Yakup'un on iki oğlunun soyundan gelenlere "İsrailoğulları" denir.

yāser oġlı ʿammār (1/178.27): Eshâb-ı kirâmın büyüklerindendir. Milâdî 563 yılında Mekke'de doğmuş, 37 (m. 657) yılında Sıffîn şehît düşmüştür. Künyesi Ebû Yekzan'dır.

yehūda oġlı vehb (1/136.3): "En hayırlı ümmet" ayeti, Yahudilerden Malik b. Dayf ve Vehb b. Yahuda'nın sahabeden bazılarına, "Bizim dinimiz, sizin bizi çağırmakta olduğunuz dinden daha hayırlı, biz de sizden daha hayırlıyız." demeleri üzerine nazil olmuştur.

yesār oġlı muʿakkil (1/89.23): Tefsir âlimlerindendir.

yeşcib oġlı sebā (II/198.26): Yemen hükümdarlarından er-Raiş'in atalarından bir kişidir.

yufnā oġlı kālib (II/216.24): Kâlib b. Yüfenna Aleyhisselâm, Mûsâ Aleyhisselâmın kız kardeşi Meryem'in kocası veya Mûsâ Aleyhisselâmın damadı idi.

yūnūs (1/114.18): Adı Kur'ân'da geçen peygamberlerden biridir. Soyu, Bünyamin vasıtasıyla Ya'kûb (a.s)'a ve onun vasıtasıyla de İbrahim (a.s)'a dayanmaktadır.

yūsuf (1/114.18): Kurân'da adı geçen Beni İsrail peygamberlerindendir. Yakub Peygamberin oğludur. Yûsuf (a.s)'un defnedildiği yer, rivayetlere göre, İbrahim (a.s)'in medfun bulunduğu Kudüs yakınlarında Halilü'r-Rahman kasabasındadır.

yūşāʿ (1/31.9): İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerdendir. Musa (sas)ın yeğeni veya vekilidir. Nuh'un oğludur. Annesi Hz. Musa'nın kız kardeşidir.

zebir oġlı ʿabdu'r-raḥmān (1/88.17): Rifâa el-Kurazi'nin karısı (Temime el-Kurazîyye) (Radıyallâhü anhümâ)'nin ikinci kocası Abdurrahman bin ez-Zebîr'dir.

zekeriyyā (1/24.16): Kur'ân'da adı geçen peygamberlerden biridir. Soyu Dâvud (a.s)'a dayanmaktadır.

zeyd bin ʿamr ve bin nüfeyl (1/184.26): Künyesi Ebû Aver ve Ebû Sevir idi. Hazret-i Ömer'in hem eniştesi, hem de kayın biraderidir. Akîk'te yetmiş yaşlarında iken vefât etti.

zeyd ḳızı ḫabībe saʿad (1/171.9) : Ashâbın ileri gelenlerinden Medine'li Saʿad bin Rebi, Zeyd'in kızı Habibe ile evli idi. Habibe beyine itâatlı, sözüne saygılı idi.

zeyd oġlı ḫāriṡ (1/188.21): (d. 575 ö. 629), Hz. Muhammed'in azatlı kölesi ve evlatlığı olan sahabedir. Kur'an'da ismi anılan tek sahabedir.

zeyd oġlı rifāʿe (II/230.29)

Rıfâiyye yolunun reisidir. İmâm-ı Mûsâ Kâzım'ın evlâdından olup seyyiddir. Seyyid Ahmed Rıfâî, 1118 (H.512) senesinin Receb ayında bir Perşembe günü doğmuş, 1182 (H.578) senesi Cemâzil-evvel ayının yirmi ikisinde, Perşembe günü ikindi vaktinde, altmış altı yaşında iken vefât etmiştir.

zeyd oġlı ʿulbe (I/367.6): Ulbe b. Zeyd b. Harise, Allah Resûlünün sahabelerindendir.

zeyd oġlı usāme (1/190.10): Üsame b. Zeyd b. Hârise b. Şurâhîl ashabın ileri gelenlerinden biridir. Rasûlüllah (s.a.s)'ın azadlı kölesi Zeyd b. Hârise'nin oğludur. Künyesi, Ebû Muhammed'dir.

zeyneb (II/188.23-24): Hz. Muhammed'in Hz. Hatice'den olan kızıdır.

zühre (1/35.10): Güzel kadın. Harut ve Marut'u denemek için gönderiliyor.

zülkarneyn (II/7.27): İslam dininin kutsal kitabı Kur'an'ın Kehf Suresi'nde geçen bir kişidir. Peygamber olup olmadığı tartışmalıdır.

ẕü'l-küfl ʿahm (II/237.9)

Anlamı: Nasip, kısmet sahibi demektir. Birçok alim tarafından peygamber olarak kabul edilir.

Melekler

hārūt ve mārūt (1/35.8): Kur'an'da adı geçen iki melektir.

ḥażret-i cebrāʾīl (II/7.12): Cebrail Aleyhi's-selâm büyük meleklerdendir ve vahiy meleğidir. Onun (Cibril, Ruhü'l-Kudüs, Ruhu'l-emin, Ruh, Resul) olduğu söylenir. Kur'ân-ı Kerîm'de Cibril, Rûhulkudüs, Rûhulemîn, Rûh, Resul, zîkuvve ve Şedidü'l-Kuva şeklinde muhtelif isimlerle kendisinden bahsedilir. Hazret-i Cebrail (as) bütün peygamberlere vahiy getirmiştir. En son Peygamber Efendimiz'e de (asm) vahiy getirmiş ve peygamberlik zincirinin kapanması dolayısıyla, Hazret-i Cebrail'in (as) 'peygambere vahiy getirme' görevi sona ermiştir.

isrāfīl (II/248.24): İsrâfil, İslam inançlarına göre dört büyük melekten birisi olan İsrâfilin görevi Sur'a üflemekten ibarettir. Yahudi hırıstiyan mitolojisindeki Rafael'in islamdaki karşılığıdır. İsrafil Kıyamet günü Allah'ın emri ile iki defa Sûr'a üfleyecektir. "Sûr'a üflenince, Allah'ın dilediği bir yana, göklerde olanlar, yerde olanlar hepsi düşüp ölür. Sonra Sûr'a bir defa daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışıp dururlar". İsrâfil'in birinci üflemesi ile yer ve gökteki bütün canlılar ölecek ve dünya hayatı sona erecektir. İkinci defa üflemesiyle de bütün canlılar dirilecek ve ahiret hayatı başlayacaktır. İsrâfil'e Sûr'a üfüreceği için Sûr Meleği de denilmiştir.

mikāʿil (1/34.14): Dört büyük melekten biridir. Tabiat olaylarına, insanlara, hayvanlara ve bitkilere, rızka ve yağmura nezaret eden melektir.

zebâni (II/444.5): Cehennem meleği, azâb yapıcı melek.

Yer Adları

ʿadn (II/250.26): Cennet'in en güzel yerlerinden biri."Adn" sözlükte yerleşmek, bir yerde iskân etmek anlamına gelir. Adncenneti, peygamberlere, sıddîklara, şehidlere mahsus, içinde gözlerin hiç görmediği, insanın hatırından geçmeyen muazzam güzelliklerin bulunduğu muhteşem Cennet'in adıdır.

afriḳa (II/19.21): Afrika, dünyanın en büyük ve en fazla nüfus yoğunluğuna sahip ikinci kıtasıdır. Kıtada 54 adet diplomatik olarak tanınmış egemen devlet, dokuz bölge ve 3 adet de sınırlı tanınmış devlet bulunur. 7. yy'ın başlarında Hilafet önce Mısır'a girdi ve ardından da Kuzey Afrika'ya yayıldı. Kısa dönemde, yerel Berberi kabileleri Müslüman Arap kabileleriyle bütünleştiler. Emeviler'in başkenti olan Şam 8. yy'da düşünce, İslami merkez Akdeniz'de kayarak Kuzey Afrika'daki Kayravan'a geçmiştir.

ʿamaliḳa (I/96.11): "Amâlika" kavmi Akdeniz sahilinde, Mısır ile Filistin arasında yaşayan bir millettir. Amâlika kavminin kralı Câlut'tur.

anṭākiye (II/17.7): Yermuk Savaşı'ndan sonra Ubeyd'e bin Cerrah komutasındaki İslam orduları 638 yılında Antakya'yı fethetmişti. Böylece Anadolu'nun kapıları İslam ordularının önüne açılmış oldu. Ebu Ubeyd'e kısa zamanda Antakya'yı imar edip İslam orduların gaza üssü haline dönüştürmüştür.

ʿarafat (1/75.25): Mekke'den 25 km. uzaklıkta olan dağdır. Mekke'nin güney doğusuna düşer. 454 metre yüksekliğindedir. Hz. Muhammed, ölümünden (Miladi 632) önce veda konuşmasını on binlerce kişiye bu dağda yapmıştır. Adem ile Havva'nın cennetten indirildikten sonra buluştukları yere "Arafat", buluştukları güne "arefe" denilmiştir.

arż-ı muḳaddes (II/220.6): Temiz ve kutsal toprak, yer, bölge demektir. Beyti Makdis'in bulunduğu yerdir.

aṣḥāb-ı kehf (II/29.17): Mağara arkadaşları manasına gelen, Ashab-ı Kehf efsanesinden Kur'an'da Kehf Suresi'nin 9 ile 26. ayetleri arasında bahsedilir. 25. ayette "300 yıl kalıp 9 yıl arttırdılar" cümlesiyle verilir. Ashâb-ı Kehf kıssasının özünü uzun süre mağarada uyuyup yeniden uyanma olayı oluşturur.

asya ḳıṭʿ ası (II/56.10): Asya, Avrupa'nın doğusunda, Büyük Okyanus'un batısında, Okyanusya'nın kuzeyinde ve Arktik Okyanus'un güneyinde bulunan kıtadır.

aẕerbeycān ṭaġları (II/20.18): Azerbaycan'ın dağları; Büyük Kafkas Sıradağları (4.000-5.000 m.) içinde yer alan Bazardüzü (4.466 m), Şahdağ (4.243 m), Pazaryurdu (4.126 m), Tufan (4.191 m), Yarıdağ (4.116 m), Ragdan (4.020 m) dağları, Küçük Kafkas Sıradağları içinde yer alan Kapıcık (3.906 m.), Gazangeldağ (3.829 m), Biçenek Aşırımı (2.346 m), Karabağ Volkanik Yaylasında yer alan Delidağı (3.616 m), Murovdağ silsilesinde yer alan Kamışdağ (3.724 m), Hinal dağı (3.367 m), Kepez (3.066 m), Zengezur Sıradağları içinde yer alan Büyük Işıklı (3.550 m), Talış Sıradağları silsilesinde yer alan Kömürköy (2.493 m.) ve Kızyurdu (2.433 m) dağlardır.

babil (1/35.7): Mezapotamya'da, Babil dağının etrafında MÖ 1894'te kurulmuş bir şehirdir. İmparatorluk Sümer ve Akad topraklarını kapsar. Merkezi bugünkü Irak'ın el-Hilla kasabası üzerindedir.

baʿlbek (II/228.15): Lübnan 'daki Balbek şehri. 20 metreden daha büyük taşlarında kullanıldığı bu antik şehir Roma İmparatorluğu'ndan da eskidir. Hatta Sümerlilerin bilgilerine göre o zamanlar burası antik bir şehirdir.

benu selime mescidi (1/53.7): Mescid-i kıbleteyn. Medine'nin kuzeybatısında Vebere Haresi denen mevkide bulunan mescid. İlk adı içinde yerleşik olan kabile dolayısıyla "Beni İsrail Mescidi"dir.

beyt-i ḥarām (II/67.4): Kâbe-i Muazzama'nın etrafının bir ismi. Kâfirlerin yaklaşmaları men' edildiği, onlara haram olduğu için bu isimle alınır. (bk: Kâbe)

beytü'l-mukaddes (1/23.14): İslamiyette'ki üç mukaddes mescitten biri olan Kudüs'teki mescittir. Müslümanların ilk Kabesidir. Buna beytü'l-mukaddes (mukaddes ev), Kudüs Camii ve Mescid-i Aksa da denilir. En uzak mescid demektir.

cehennem (II/29.4): Cehennem; İslam dininde, ahiretteki bir azap yeridir.

dārü'n-nedve (meşveret yurṭı) (II/206.26): Dar'un Nedve; şu anda hanefi makamının yanında kapısı mescid tarafına bakan, toplanmak için yapılmış bir yerdir. Oraya ancak Kureyş kabilesine mensup insanlar girerlerdi. Onların da 40 yaşını doldurma şartı vardı.

“Dar’un Nedve Kusay b. Kilab’ın evidir. Kureyşli müşrikler, tüm işlerini Dar’un Nedve’de görüşürlermiş.

efsūs (II/7.22): Ashab-ı Kehf olayının kahramanı olan gençler “Efsus” şehrinde yaşıyorlardı. Dünya üzerinde halen “Ashab-ı Kehf olayı bizim ülkemizde yaşandı Efsus bizim kentimizdir. “ diyerek mucizevî olayı sahiplenen 33 kent var. Tarsus, Afşin ve İzmir Efes de bunların arasındadır.

ehl-i ḫayber (II/225.13) : Hicaz'da Medine-Suriye yolu üzerinde bulunan eski bir ticaret ve ziraat merkezi. Büyük bir Yahûdî şehri idi. Yedi kalesi vardı.

erīḥā (1/23.14)**:** Dünyadaki ilk yerleşim yeri, ilk şehir olarak kabul edilir. Çölle çevrelenmiş bir vahadır. Şam’da, Lut Gölü’nün 8 kilometre kuzeyindedir.

filistin (1/96.11): Filistin, Doğu Akdeniz'de ve Orta Doğu'da, İsrail topraklarının tamamı ile Gazze Şeridi ve Batı Şeria gibi toprakları kapsayan bölgedir. Bazı kaynaklar Ürdün'ü de bu topraklara dâhil ederler. Filistin, Kutsal Topraklar olarak bilinir.

firdevs ucmaḫ (II/75.25): *“Hakîkaten îmân edip de iyi amel ve harekette bulunanlar (var ya), onların konakları da Firdevs Cenneti'dir. (Kehf sûresi: 107)”* Cennet'te yukarıya doğru birbirlerinin üstünde bulunmak sûretiyle yüz derece ve mertebe vardır. Genişlikleri de çok fazladır. Firdevs, makam bakımından en âlâsıdır.

ḥaşr (II/217.24): İslam inanışına göre bütün canlıların yeniden diriltilerek mahşerde, hesap vermek üzere toplanmasıdır.

ḥāviye (II/286.8): Münafıkların cezalandırılacağı cehennem tabakalarından birisi olduğuna inanılır.

hind (II/77.22): Hintler, Hintliler ya da Hindistanlılar, *geniş anlamda* etnik vurgu yapmayan Hindistan vatandaşları, *dar anlamda* ise anadili Hintçe olan etnik gruptur.

ḥirā taġı (II/222.5) : Hira Dağı (Cebel-i Nur) Mekke`de bulunmaktadır. Peygamber Efendimize Allah tarafından peygamberlik görevinin verildiği dağdır.

irem şehri (II/438.18): Kuran’da anlatılan İrem şehri. Ad toplumunun yaşadığı çok güzel, yüksek sütunlarla inşa edilmiş şehir.

kaʿbe (1/132.18): Ka’be, Mekke'de bulunan yaklaşık olarak küp şeklinde bir ibadethanedir. İslam dininin ilk ve en kutsal mekânı kabul edilir. Bu yapının etrafında Mescid-i Haram bulunur. Kuran'da Ka’be'nin İbrahim ve oğlu İsmail tarafından inşa edilmiş olduğu belirtilir. M. Ö. 800'de inşa edildiği tahmin edilmektedir. Köşelerden her birinin ayrı ismi vardır: Doğu köşesine "Hacerü'l-Esved" veya "Şarki", kuzey köşesine "Iraki" , batı köşesine "Şami" ve güney köşesine "Yemani" denir.

ḳazan (II/1.7): Kazan,Tataristan'ın başkentidir.

ḳıble (II/24.24): Kıble Kâbe’nin arsasıdır. Deniz ve kuyu diplerinde, yüksek dağlarda ve uçaklarda, bu cihete doğru namaz kılınır.

kūfe mescidi (II/77.22): Hz. Ali (as), Kufe'ye hicret ederek Kufe' yi İslam başkenti yapmıştır. Burada Kufe Mescidini yaptırmış, hutbeler vermiş ve mübarek ramazan ayında bir suikast sonucu sabah namazında şehit edilmiştir. Yeryüzünde dört büyük kutsal mescit vardır bunlar Mescid-i Nebi, Mescid'ül Haram, Mescid'ül Aksa ve Kufe Mescididir.

mecmuʿ el- baḥreyn (II/15.16): İki denizin kavuşum yeri. Rivayetlere göre bir gün Hz. Mûsâ, İsrâiloğulları arasında vaaz ederken ona kendisinden daha hikmet ve ilim sahibi kimsenin olup olmadığı sorulmuştu. Hz. Musâ: "Hayır, yoktur!" diye cevap verince Cenâb-ı Hak bir vahiyle Hz. Mûsâ'yâ Mecme'u'l-Bahreyn'de (iki denizin kavuşum yerinde) kullarından salih bir kul olan el-Hadir (Hızır)'ın kendisinden daha âlim olduğunu bildirdi. Musa, Hz. Hızır’ı bulur. Bundan sonra Hz. Mûsâ'nın Hızır ile Kehf Sûresi 66–82. âyetlerinde anlatılan yolculuğu başladı.

medine (1/112.23); **medīne-i münevvere** (II/222.28): Suudi Arabistan'da Mekke’nin kuzeyinde yer alan şehridir. Eski adı Yesrib’'dir. Medine'ye, Medirra, Medirke, Meddiyne, Mezzine de denmiştir.

mekke (1/84.1): Suudi Arabistan'da Mekke Bölgesi'nin yönetim merkezi olan şehir. Mekke, Arap Yarımadası'nın batısında bulunan eski Hicaz bölgesinde ve Kızıldeniz'in doğusunda yer alır. İslam dininin peygamberi Muhammed burada doğmuş, kutsal kitabı Kur'an burada indirilmeye başlanmış ve Beytullah denilen Kabe de yine bu şehirde yer almaktadır.

mescīd-i ḍırār (I/371.4): Peygamber efendimiz zamanında münafıkların, fitne ve fesat yuvası ve silah deposu olarak kullandıkları ve Kubâ denilen yerde yaptırdıkları bir mescittir.

mescīd-i harām (1/74.20): Kâbe’nin de içinde bulunduğu alanı çevreleyen büyük mescide Mescid-i Haram denilmektedir. Hürmetli Mescid anlamına gelen bu ifade Kur'an'da 16 ayette yer almaktadır.

mescīd ḳubā (I/370.14): Hz. Peygamber (s.a.s.)'in Hicret esnāsında binā ettiği ve iēinde ashabıyla birlikte namaz kıldığı, İslām'da inşa edilmiş ilk mescid.

mıṣır (I/96.11): Resmi adıyla “Mısır Arap Cumhuriyeti”. Mısır cumhuriyetle yönetilen bir Arap ülkesidir. Başkenti Kahire'dir. Kuzey Afrika'nın nüfusu en büyük olan ülkesidir.

müna (1/76.20): İslam inancına göre Mekke'de şeytanın olduğuna inanılan yerdir.

müzdelife (1/76.2): Arafat ile Minâ arasında kalan, Adem aleyhi's-selamla Havva validemizin yeryüzünde ilk buluştukları yerdir. Haccın vaciplerinden Müzdelife vakfesi burada yapılır.

necrān (II/7.6): Necran Bölgesi, Suudi Arabistan'ın 13 yönetim bölgesinden birisidir. Ülkenin güneyinde Yemen sınırında yer alan bölgenin yönetim merkezi bölgeye adını veren tarihi Necran şehridir.

nīl deryāsı (II/36.13): Nil nehri, dünyanın en uzun nehridir (6.650 km). Üç ana kolu vardır: Beyaz Nil Nehri, Mavi Nil Nehri ve Atbera Nehri.

rūm diñgizleri (II/15.4): Doğuda Faris ile batıda Rum denizlerinin kesiştiği yere Mecmau'I-Bahrayn denilir. İki denizin birleştiği yer.

ṣafā ile merve (1/58.69) : Safa Tepesi Mescidi Haram'ın kuzeydoğusunda Ebukubeys Dağı'nın eteğindedir. Merve Tepesi ise Harem-i Şerif'in kuzeybatısındadır.

sīnā' (II/76.22): Sina Yarımadası, Mısır'da yer alan, kuzeyde Akdeniz'le ve güneyde Kızıldeniz'le çevrili üçgen şekilli yarımadadır. Yüzölçümü yaklaşık 60.000 km² dir.

(sodom) ḳarye (II/56.20): Sodom ve Gomora, Eski Ahit'in Tekvin Kitabı'nda sözü edilen kentlerdir. İsrail'de, Lut Gölü'nün güneydoğusundaki el-Lisan Yarımadası'nın güneyinde sığ suların altında kaldıkları tahmin edilmektedir.

stānbul (II/1.10): Marmara Bölgesi'nde, Türkiye'nin en büyük ili olan İstanbul'un doğusunda Kocaeli, güneyinde Bursa ve Marmara Denizi, batısında Tekirdağ, kuzeybatısında Kırklareli, kuzeyinde de Karadeniz bulunmaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanarak Karadeniz ile Marmara'yı birleştiren İstanbul Boğazı, aynı zamanda Asya ile Avrupa'yı da iki köprü ile birleştirmektedir.

şām (I/27.19): Şam, (Arapça'da Dimeşk ya da Eş-şam, Farsça'da Demeshgeh) Suriye'nin başkentidir. Dünya tarihindeki ilk cinayet olan Kabil ile Habil olayının Şam'ın kuzeyindeki Kasyun Dağı'nda gerçekleştiğine inanılır.

ṭamuġ (II/263.24): bkz. cehennem.

ṭarsūs (II/6.29): Ashab-ı Kehf olayının kahramanı olan gençler "Efsus" şehrinde yaşıyorlardı. Dünya üzerinde halen "Ashab-ı Kehf olayı bizim ülkemizde yaşandı diyen şehirlerden biri de Tarsus'tur. Afşin ve İzmir Efes de bunların arasındadır. Tarsus'un kuzeybatısında Encilüs (veya Bencilüs) adıyla bilinen dağda Kuran'daki tarife uygun bir mağara vardır. İslam bilginlerinden Taberi, kitabı Tarih-ülÜmem'de, Ashab-ı Kehf Mağarası'nın Tarsus'taki Bencilüs dağında olduğunu yazmıştır. Müfessir Fahreddin Razi, "Bu yere Efsus denilse de, buradan kasıt Tarsus'tur; zira Efsus, Tarsus'un başka

bir adıdır.” diyor. Kadı Beyzavi, Nesefi, Celaleyn ve Tıbyan, Elmalılı, Ö. Nasuhi Bilmen de aynı kanattadırlar.

tebük (1/103.2) (ceyşü’l – usra.): Kuzeybatı Arap Yarımadası'nda Suudi Arabistan'ın Tebük Bölgesi'nin bir ana şehridir. Diğer isimleri: Tabūk, Tabouk, Tebuk, Gabouk, Tebük, Hz. Muhammed zamanında Medine'nin 14 konak kuzeyinde, Medine ile Şam'ın ortasında bir kasabadır.

tih saḫrāsı (1/23.8): Sina çölü. Afrika kıtası ile Arabistan yarımadası arasındaki Sina yarımadasında bulunan çöl.

tur (1/100.10): *(Musa Dağı, Harea dağı).* Arap yarımadası ile Mısır arasında bir yarımadanın adıdır. Sina dağı da denir.

ubar şehri (438.18): Ad kavminin yaşadığı yerdir. Kalıntıları bulunan çok eski bir şehirdir. Bu nedenle bu kayıp şehir “Kumların Atlantisi Ubar” olarak tanımlanmıştır.

ucmaḫ (II/29.14): Cennet, sık ağaçlarıyla zemini örtülü bahçe anlamına gelir. Kaynaklar, Firdevs, Adn, Naîm, Daru'I-Huld, Me'vâ, Daru's-Selâm ve İlliyyûn adında yedi cennetten bahseder.

ufa (II/1.8) : Ufa, Başkurdistan'ın başkenti ve en büyük şehridir. 1574 yılında bu şehir bir kale ile kurulmuştur.

ümmü ḥubey (II/191.22-23): Bir kasaba.

yemen (II/448.19): Resulullah zamanında İslama geçen yerlerden biridir. Yemen resmi adı ile Yemen Cumhuriyeti. Orta Doğu'da, Umman Denizi, Aden Körfezi ve Kızıldeniz kıyısında, Umman'ın batısında Suudi Arabistan'ın güneyinde yer alan bir ülke. Başkenti San'a'dır.

Kabile / Kavim Adları

ʿād (II/14.25): Âd Kavmi, İslam dininin kutsal kitabı Kur'an'da geçen eski bir Arap kabilesidir. Herhangi bir millet ile kesin bir biçimde ilişkilendirilememektedir. Kur'an'da kendilerine Hûd'un peygamber olarak gönderildiğinden bahsedilir. Yaşadıkları yer Ahkâf olarak bilinir. Âd kavminden Kur'an'da yüksek binalar inşa eden, her yüksek konuma anıtlar diken ve bu yaptıkları işin kendilerini ölümsüz kılacağını zanneden bir kavim olarak bahsedilir.

benī ḥāris̱e (II/183.5): 1. Beni Haris, Hz. Muhammed zamanındaki Arap kabilelerden biridir.; 2. Mustarah Mescidi. Beni Hârise mescidi de denen bu noktada Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud savaşından dönerken istirahat buyurmuşlardır.

benī isrā᾽il (1/97.3): Yahudiler, Yakub aleyhi's-selamın on iki oğlundan türemiştir. Hazret-i Yakub'un adı İsrail olduğu için, bunlara Beni İsrail, yani İsrailoğulları denilmiştir.

benū kilâb (II/188.17): (Benî Kilâb b. Rebîa) Büyük bir Arap kabilesidir. Kilâb b. Rebîa'nın soyu Adnan'a dayanır.

benī sakīfe (1/108.1): Resulullah'ın (s.a.a) vefatından sonra ensar, Benî Sâide Sakifesi'nde toplanmıştır. Muhacirlerden bir grup da onlara katılmış, böylece Resulullah'ın (s.a.a) akrabalarından başka onun cenazesinin yanında hiç kimse kalmamıştır.

benū el-nazīr (1/64.21): Kesin olarak Yahudi olduğu bilinen Arap kabilelerindendir. Medine Yasrib'de al-Kāhinān'ın bir alt koludur.

benū fehr (1/189.12): Bir kabile adıdır.

benū karize (1/64.21): Yahudi olduğu bilinen Arap kabilelerindendir.

benū meliḥ (II/60.22): Huzaa kabilesinin bir koludur. Cinlere taptıkları belirtilm iştir.

benū naẕīr (II/229.2): Peygamber (s.a.a), Yahudilerin seçkin kabilesi Beni Nazir'i sürgün edince Beni Nazir kabilesi, Hayber bölgesine yerleşmiştir.

benū neccār ḳabīlesi (1/189.12): Hz. Muhammed zamanındaki Arap kabilelerden biridir. Medine Sözleşmesinin 31. maddesinde, kendileri için, Yahudi, "bir ulus" ve Müslümanların müttefiki olarak söz edilir.

benū ẓafer ḳabīlesi (II/195.7): Medine ehlinden Benî Zafer kabilesi içerisinde olduğundan Benî Zafer mescidi denilmiştir.

cüheyne (1/193.23): Cüheyne kabilesi İslam'a girdikten sonra Peygamber Efendimiz (s.a.v) onların başına İslamın da atanan ilk kumandanı olan Abdullah b. Cahş el Esadi'yi atamıştır.

daḳyānus ḳavmi (II/4.22): bkz. Dakyanus padişah

evs kabilesi (1/133.14): Medine'de ensarı teşkil eden Kahtânî asıllı iki Arap kabilesinden biridir.

gatafan kabilesi (1/157.23): Adnânîler'e mensup bir Arap kabilesidir. Kabilenin soyu Adnan'a ulaşır

hazrec kabilesi (1/133.14): İslamiyet'ten önce adı 'Yesrib' olan Medine şehrinde yaşayan kabilelerden biridir. Evs kabilesi ile savaşmışlardır.

hūd ʿahm ḳavmi (II/69.24): bkz. hūd ʿahm(nı)

hūd ʿahm (II/78.7): Hûd, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden birisidir. Eski Antlaşma'da adı Eber olarak geçen peygamber ile Hûd peygamberin aynı kişi oldukları

tahmin ediliyor. Bazı İslam kaynakları Hûd peygamberin 150 sene ömür sürdüğü ve peygamberlik yaptığı dönemin yaklaşık olarak İ.Ö. 2400 civarında olduğunu belirtir.

kenʿanīler (II/216.17): Enoş'un oğlu ve İncil'e göre, tufandan önce gelen on peygamberden dördüncüsüdür. Dinî inançlara göre Kenan, Nuh peygamberin oğlu veya torunudur.

ḳıbṭīlar (II/37.15): Mısır'da hüküm süren Fir'avn, Kıbtîleri yıldızlara ve putlara taptırdı. Kıbtîler, Yâkûb aleyhisselâmın oğullarının neslinden gelen İsrâiloğullarını hakir ve hor gördüler, en ağır işlerde çalıştırdılar. Kızıldeniz'den mucize olarak on iki yol açılıp mü'minler karşıya geçti. Fir'avn ve askerleri geçerken deniz kapandı. Fir'avn ve Kıbtîler boğuldu.

ḳureyş (I/448.16): İslam dininin peygamberi Muhammed'in mensup olduğu Arap kabilesidir. Mekke'nin hakim (en güçlü) kabilesi idi. İslam peygamberinin kabilesi olmakla beraber aynı zamanda Müslümanların en çok savaştığı kabiledir.

ḳureyşliler (1/108.1): İslam'ın gelişinden önce Mekke yönetimini elinde tutan ve Hz. Peygamberin de mensubu olduğu kabiledir. Hz. Muhammed (s.a.s)'in İslâmiyet'i tebliğ ettiği sıralarda Mekke'deki topluluğun tek ceddi kabul edilen Kureyş'in asıl adının "Fihr", yahut "Nadr" olduğu söylenir.

ḳusay bin kilab (II/448.16): (Zeyd) Abdülmuttalib'in atası ve Muhammed'in beşinci göbekten atasıdır. Kusay Mekke'nin en güçlü adamıdır. Kabe'yi restore ettirmiştir.

muʿtezīle (II/284.20): İslam dininde bir itikadi mezhep. Mu'tezile, kelime olarak "ayrılanlar, uzaklaşanlar, bir tarafa çekilenler" anlamına gelir.

nesr-i humeyr ḳabīlesi (II/411.25): San'a şehrinin batısında Humeyr semtinde yaşayan kabilenin adıdır.

nūḥ ḳavmi (II/56.27): bkz. nūḥ.

ṣalebī oġılları (II/180.13): Gatafan kabilesine mensup bir grup. Müslüman değillerdir.

ṣāliḥ ʿahm ḳavmi (II/69.24): bkz. ṣāliḫ.

s̱emūd kavmi (II/69.25): Semûd, İslam mitolojisinde Sâlih peygamberin gönderilmiş olduğu kavmin adıdır.

şīʿa (II/284.20): Şiîlik veya Şiâ, İslâm dini mezheplerinden birisidir. Şiî İslâm ya da Şiî Mezhebi olarak adlandırıldığı da olur.

yesār (II/223.5): XIII- İbn Yesar Mezhebi: Muâviye b. Ubeydullah b. Yesâr (v. 170/786); soyu Taberistan'dan, Halîfe Mehdî'nin önce kâtibi, sonra veziri olmuştur.

Diğer Adlar

ʿacemler (II/232.5): Acem, Arapların kendileri haricindeki yabancılar için kullandığı bu sözcük, genel olarak Acem kelimesinin anlamı ne zaman ve kim tarafindan kullandığına bağlıdır. "Acem" sözcüğünün Arapça asıl anlamı "dil bilmeyen"dir.

ʿarab tili (II/33.9): Arapça, Hami-Sami Dilleri Ailesi'nin Sami koluna mensup bir dildir. Arap Yarımadası ve Kuzey Afrika'da halkın çoğunluğunca, İran ve Türkiye'de ise Arap azınlıklarca kullanılan diller Arapça'nın lehçeleridir. Standart Arapça olarak kabul edilen dil Kur'an'ın dilidir.

bedr soġışı (1/115.4): Bedir Savaşı, Miladi 14 Mart 624, Hicri 17 Ramazan 2 cuma günü Mekke'nin Kureyş'li müşrikleri ile Müslümanların ilk savaşı olarak kabul edilir.

dārü'n-nedve (meşveret yurṭı) (II/206.26): Dar'un Nedve; şu anda Hanefi makamının yanında kapısı mescid tarafına bakan, toplanmak için yapılmış bir yerdir. Kureyşliler tüm kararlarını orada alırlardı.

efrāʾīm sıbṭı (1/216.24) : Hz. Yusuf'un boyu. Yusuf boyu Manasse ve Efraim olarak iki ayrı boy ismi ile beyan edilmektedir.

el-tefsīrātü'l- aḥmediye (II/31.2): Müellifi: Ahmet künyesi şeyh Ciyun b. Ebi'l-Sait b. Abdullah b. Abdurazzak b. el-Hasen el-Hanefî el-Malikî (1130/1718). 1196/1782 senesinde yazılmıştır. 418 sayfadır.

el-tefsīrāt-ı ḥamdiye (II/58.4): Hüseyin Cisrî (1845-1909) Trablusşam´da doğdu. On sekiz yaşına kadar Trablus´ta dinî ilimler okudu. Daha sonra felsefe ve teknik bilimlerle ilgilendi. II. Abdülhamid, Risale-i Hamîdiyye´nin Türkçeye tercüme edilip neşredilmesi emrini verdi. Ayrıca, Hüseyin Cisrî´den mekteplerde okutulmak üzere bir akait kitabı telif etmesini istedi.

ensar (1/133.14): Arapçada "yardım edenler, yardımcılar" demektir. Sıfat olarak, "herkesi seven, herkese yardım eden" demektir. Terim olarak, Hicret olayı ile bir topluluğa kimlik olarak terimleşmiştir. İslam tarihinde Mekke'den Medine'ye göç eden Muhacirlere yardım eden, Medineli Müslümanlara Ensar denmiş; Kur'ân'da Yaratıcı tarafından bu topluluğa işaret edilmiştir.

ḥacc (1/73.5): Hac, dinî sebeplerle, genellikle dinî önemi olan mekân ve yerlere yapılan ziyaret ve gezidir. Hac aynı zamanda İslam dinindeki dinî bir ziyaret barındıran hac ibadetinin özel ismidir.

"ḥaḳḳü'l-maʿrife" (II/9.4): Oruç, imsak ve iftar konusunda Şihabüddin Mercanî'nin tarafından kaleme alınmış bir eserdir.

ḥanefī mez̠hebi (II/68.10): Hanefi mezhebi, İslam dininin sünnî fıkıh mezheplerinden biridir. Hanefilerin itikatta mezhepleri ise Maturidiliktir. İsmini kurucusu Ebû Hanife'den ((699-767)Numan bin Sabit) alır. Türkiye, Balkanlar, Türkistan, Afganistan, Mısır, Suriye, Ürdün, Hindistan ve Pakistan'da yaygındır.

hendek soġışı (1/79.10): 31 Mart 627 tarihinde gerçekleşmiştir. Mekkeli müşriklerle müslümanlar arasındaki üçüncü ve son muharebedir.

ḥicret (II/247.5): Hicret, Muhammed ve diğer müslümanların baskılardan kaçmak için 622'de Mekke'den Medine'ye göç etmelerine verilen isimdir. Bu göçün sonucunda Medine'de bir İslam Devleti kurulmuştur.

ḫudeybiye (1/73.2) : Hudeybiye Antlaşması ya da Hudeybiye Barışı. 628 martında Medineli müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında yapılan barış antlaşmasıdır. Bu antlaşma ile Mekkeliler İslam Devletini hukuken tanımışlardır.

ḥuneyn soġışı (I/349.13): Şevval, 8. H/630 M. Mekke'nin fethinden sonra Müslümanlarla Havazın Müşrikleri arasında meydana gelen savaş.

ḫurma (II/430.1): Acve1, Cennet meyvelerindendir.

iblīs (II/13.6): İblis, İslamiyet'te ne olduğu ile ilgili pek çok görüş vardır. İblis hakkında Kur'an'da birçok ayet mevcuttur. Özellikle şu üç görüş üzerinde durulur; **1)** İblis, bir melek idi. Bu görüşte meleklerin cin adlı cenneti koruyan bir kabilesine mensup olduğu görüşü hâkimdir. Melekler ve cinler gözükmez. Bu yüzden melekler de, cinler sınıfına dâhildir. "O, cinlerdendi." denilmiştir. **2)** İblis ateşten yaratılmış olan cin şeytanlarındandı ve onların ilk atasıydı. **3)** O, meleklerdendi, ama sonra şeytana dönüştürüldü.

ibn-i abbas ḳırāʾatı (II/284.7): Peygamber Efendimiz (asm) "İmamı olan kişi için, imamının kıraati kendisinin de kıraatidir." buyurmuştur. Bu sebeple Hazret-i Ali (ra), Abdullah ibni Abbas (ra), Abdullah ibni Mes'ûd (ra), Abdullah ibni Ömer (ra) gibi fakih sahabeler başta olmak üzere Hanefî, Hanbelî ve Mâlikî mezheplerinde imam Fatiha Sûresini ve zamm-ı sûreyi açıktan okurken cemaatin okuması mekruhtur.

incil (1/51.7): "Kitab-ı mukaddes". Matta, Markos, Luka ve Yuhanna tarafından kaleme alınmıştır. Hristiyanların kutsal kitabıdır.

ḳadaḳlar (II/233.3): Çivi. Mıh.

ḳadir kicesi (1/124.17): Kur'an'ın vahiy yoluyla İslam peygamberi Hz. Muhammed'e gönderilmeye başlandığı gecedir. Kadir gecesinin hangi gece olduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte, Ramazan'ın yirmi yedinci gününün gecesinde olma ihtimali yüksektir.

kehf iyeleri (II/4.5) **aṣḥāb-ı kehf.**: Efsus (Efes) şehrinde yaşayan ve Ashab-ı Kehf denilen gençler, sarayda görevlilerdir. (Yemliha, Mekselina ve Mislina, Mernuş, Debernuş ve Şazenuş). İmparator putperesttir. Gençlerin putperest olmadığını öğrenir. Gençler tehdit edilince şehre yakın bir dağ yönüne kaçarlar. Yolda Kefeştetayyuş adlı bir çoban ve köpeği Kıtmir de onlara katılır. Dağda bir mağaraya girer, dua ederler. Kral, kaçtıklarını haber alır, mağaranın ağzını onları öldürmek maksadıyla kapattırır. Gençler ölmez, yüzyıllar boyunca uyurlar. İlahi bir şekilde -Kehf suresine göre 309 yıl sonra - uyandırılırlar. Onlar geçen zamanın farkında değillerdir. Şehre gidince (Yemliha) birçok değişiklik olduğunu görür. Geçen zamanın farkına varır. Zamanın hükümdarı gençlerin dinindendir. Başlarından geçenleri hükümdara anlatır. Daha sonra gidip arkadaşlarına haber verir. Daha sonra tekrar hepsi uykuya dalarlar.

ḳudret ḥelvāsı (II/41.11): Kuran'da ve eski Ahit'de adı geçen yiyecek. Men, menn, manna ve manana da denir.

kütb-i semaviye (II/278.1): Semavî kitaplar. Bu kitaplara “ilahî kitaplar” veya “kütb-i münezzele” de denir.

levhü’l-maḥfūẓ (II/38.9): Levh-i Mahfûz, Arapça'da *korunmuş levha* anlamına gelir. İnsanların başlarına gelecek şeyleri de ihtiva ettiği için *Kader kitabı* da denir.

lūṭ kavmi (II/406.6): Kuran-ı Kerim’de ismi bildirilen peygamberlerden olan Lût (a.s.)’ın ona inananlarla birlikte Nemrut’un memleketinden hicret edip Şam’a geldikten sonra Lut Gölü yanındaki Sedum şehri halkına peygamber olarak gönderildiği kavimdir.

medyen ehli (II/37.4): bkz. medine.

merḫ birlen ʿafar aġaçı (II/220.10): Arabistan’da yemyeşil olmasına rağmen birbirine sürtülünce ateş çıkaran iki ağaçtır.

naṣārī (II/6.27): bkz. neseralar (ga).

nasṭūriye (II/284.24): Hz. İsa’ya Allah’ın oğludur diyen fırka.

nesārālar (1/201.3): Hristiyanlar. Nasraniler. Hz. İsa Peygamber'in dininden olan kimse, İsevi, Nasrani. Hristiyanlarla ilgili, Hristiyanlara özgü olan.

nesr (II/411.25): Himyerlilerden Zülkela'a ait idi. Bu putların isimleri aslında Nûh kavmindeki sâlih kimselere âitti. Bunlar vefât ettikten sonra haklarındaki bilgi unutuldu ve câhil halk bu putlara tapınmaya başladı.

rūmlar (II/44.17): Rum, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırları içinde yaşamış ve Roma yurttaşı haklarına sahip olmuş kişi. Tarihte Doğu Roma İmparatorluğu'nu oluşturan 6. yüzyıl'a kadar Latince konuşan ve 6. yüzyıl'dan sonra Yunanca konuşan kimselere Müslüman ülkelerde Rum denirdi.

ṣaḥabe / ṣaḥabe(ler) (1/73.3.): İslam peygamberi Muhammed'i görmüş, onunla konuşmuş, arkadaşlık etmiş ve ona inanmış Müslümanlara verilen isimdir.

semūd ḳavmi (II/440.21): Hz. Salih'in peygamber olarak gönderildiği, Kuzey Arabistan'da yaşayan kavimdir. Semûd kavmi, Ad kavminden sonra ve Hz. İbrahim'den önce gelen bir kavimdir.

ṣuffe ehli (1/106.15): Ashâb-ı Suffe, suffe halkı demektir. Suffe sözlükte "sofa, revak, üzeri örtülü geniş ve yüksek yer" gibi anlamlara gelir. Medine'de bulunan Mescid-i Nebî etrafındaki odalara "suffe" denmiştir. Hz. Peygamber mescidine bitişik bu odalarda ikamet ederek ilim ve ibadetle meşgul olan sahabelere, Ashab-ı Suffe veya Ehl-i Suffe denir.

sūr (II/417.18): Kıyamet kopacağı zaman, dört büyük melekten biri olan, İsrafil aleyhi's-selamın üfleyeceği boru.

ṣuvâ' (II/411.25): Deniz kıyısında Huzeyllilere ait bir puttur.

şāfiʿī meẕhebi (II/57.19): bkz. hazret-i şāfiʿī

şehr-i ḥarām (II/67.4): Haram ayları. (Bak: Eşhür-ül hurum)

şeyṭān (II/34.14): Şeytan, birçok din ve mitolojide, insanları kötülüğe teşvik ettiğine inanılan, adaletsizliğin ve tüm kötülüklerin kaynağı kabul edilen varlık. İblis sözcüğü de çoğu zaman Şeytan ile aynı anlamda kullanılır.

ṭalḳan soġışı (1/150.24): Seyhun ve Ceyhun nehirleri arasında bulunan bölge tarihi ipek yolu üzerindedir. Bu bölgede, Buhara, Semerkant, Talkan, Baykent gibi şehirlerde Türk beylikleri yaşamışlardır. Arapların (Kuteybe başkanlığında) saldırılarına maruz kalırlar. Kuteybe bütün Türkleri öldürtür. Çocukları esir alır ve şehri yağmalar. Kuteybe, her Türk başına para vaad edince Araplar bütün Türkleri kılıçtan geçirir ve kadınlarla kızlara tecavüz ederler. Arapların Türklere yaptıkları katliamların en büyüğü olarak tarihe geçen bir olaydır Kuteybe'nin ordusu, diğerlerine örnek olsun diye 40 bin kişiyi kılıçtan geçirerek ağaçlara asmıştır.

tebük ṣoġışı (I/365.4): Hz. Peygamber'in Hicretin dokuzuncu yılında, Şam'da toplanan kırk bin kişilik Bizans ordusuna karşı çarpıştığı savaş.

temettü' ḥaccı (1/74.22): Kişi, ülkesinden umre niyeti ile ihrama girer ve umreyi tamamladıktan sonra ihramdan çıkar. Sonra da hac için Mekke'den ihrama girer. Umre ile hac arasındaki elbise giyme, koku sürme, hanımı ile birlikte olma gibi ihram yasakları olmadığı için temettu' (faydalanma) denilmiştir.

tevbe-i naṣūḥ (II/398.15): Tevbe-i nasûh, Kur'ân'a ait bir kavramdır. Ciddî, halis ve safi olarak, hulûs-u kalp ile sırf günahların bağışlanmasını dileyerek sırf Allah rızası için yapılan tevbe demektir.

tevḥīd (II/280.12): Birlemek. Allah'tan başka ilah olmadığına inanmak.

tevrāt (1/58.15) "Musa'nın Beş Kitabı" olarak da bilinir. Orijinal olarak İbranice yazılmıştır. Tanrı tarafından Musa'ya indirildiğine inanılan beş kitaptan oluşur. İslam dininde Museviliğin kutsal kitabının Tevrat olduğu görüşü egemen olmuştur. Oysa Tevrat, Musevi Kutsal Kitabını (Tanah) oluşturan 39 kutsal metnin sadece ilk beşinden ibarettir.

ʿubūdiyet maḳamı (II/220.24): Ubudiyet; genel manada kulluk ve itaat demektir. İbadetle ubudiyet arasında ince bir fark vardır. İbadet, Allah'ın emirlerini yapmak ve nehiylerinden kaçmaktır. Ubudiyet ise, Allah'tan gelen her şeye razı olmak ve kabullenmek anlamına gelir.

uḥud soġışı (1/146.17): Hicret'in üçüncü yılında Uhud dağı civarında müşriklerle yapılan savaştır. Savaş, 11 Şevval 3 (27 Mart 625) günü başlamış, sonuçta Müslümanlar galip gelmişlerdir.

'umre ḥaccı (1/73.2): Umre, müslümanların Kâbe'yi hac mevsimi dışında ziyaret etmelerine denir. Umre *ziyaret* demektir. Fıkhî tanımı şöyledir: Hac gibi bir zamana bağlı olmadan ihrama girerek Kabe'yi tavaf, say etmek, tıraş olmaktır.

vedd (II/411.25): "Nûh -aleyhisselâm-'ın kavminde mevcut olan, sonradan Araplara intikâl eden, Dûmetu'l-Cendel'de Kelb kabilesine âit putun adıdır.

yaġūs (II/411.25): Yeğûs adındaki put Murâd kabilesine âitti. Sonra Benû Gutayf'ın oldu, Sebe'ye yakın Curf isimli mevkideydi.

yaʿḳūbiye mezhebi (II/7.7): Hz. İsa'nın ulûhiyetine inanan Seyyit adında biri ve ona tabi olanlardır.

yaʿūḳ (II/411.25): İkrime, Katade ve Ata'nın görüşüne göre (Yemen'deki bir yer olan) Belha denilen yerde Hemdanlılara ait puttur. Ye'ûk, Sebelilerden Kehlan adındaki birisine ait idi. Sonra oğullarından biri diğerinden miras almıştır, Büyüklük sırasına göre miras alına alına sonunda Hemdanlıların eline geçmiştir.

yāfes (II/20.21 / 20.22): Yafes, İncil'de Nuh'un oğullarından biridir. Arapça eserlerde ismi, Yafes bin Nuh (Nuh'un oğlu) diye geçmektedir.

ẓāhir (II/189.10): Allah'ın isimlerindendir. Görünen, varlığında hiç şüphe olmayan, varlığı her şeyden aşikar olan.

zencebīl ṭabi'atli selsebil isimli çişme (II/422.14): Cennet pınarının adıdır.

zeytin yıġaçı(II/430.1): Birçok hastalığa da iyi gelen Kur’an’da adı geçen bir bitkidir.
zü’l-hicce (438.14): Ayların on ikincisi ve hürmetli aylar (eşhürü'l-hurum)'ın ikincisi. Kurban bayramının da bulunduğu Zülhicce ayı, mübarek ayların en mühimleri arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Akar Ali (2006). *Türk Dili Tarihi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Alkaya Ercan(2001). "*Tatar Türkçesindeki Dil ve Söz ile İlgili Atasözleri Üzerine Bir Değerlendirme"*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.11, S. 2, Elazığ, s.55-76.

Alkaya Ercan (2002). "*Tatar Türklerinin Kullandığı Türkçe Kişi Adları Üzerine Bir Değerlendirme"*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 11, S.1, Elazığ, ss.129.

Alkaya Ercan(2008). *Sibirya Tatar Türkleri ve Dilleri*, Turkish Studies, Ankara.

Alkaya Ercan(2008). "*Sibirya Tatar Türkçesindeki Uzun Ünlüler Üzerine Bir Değerlendirme"*, Turkish Studies, Ankara.

Alkaya Ercan (2008). "*Sibirya Tatar Turkcesi"*, Turkish Studies Publication, Ankara.

Argunşah Mustafa (2010). "*Harezm Dönemi Metinlerinde e/i Sorunu"*, Dil Araştırmaları Uluslar Arası Hakemli Dergi, S. 6, Ankara, s. 47.60.

Ata Aysun (2004). *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi Karahanlı Türkçesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ateş Süleyman, *Kur'an-ı Kerim Tefsiri, S. I-VI*, ….

Banguoğlu Tahsin (2000). *Türkçenin Grameri*, Ankara.

Bilgegil Kaya (1984). *Türkçe Dil Bilgisi*, Dergah Yayınları, İstanbul.

Bedir Ahmet (2010). *Tevhid'in Yurdu Kur'an-ı Kerim Atlası,* Kaynak Yayınları, *S. I-II*, İstanbul.

Biray Nergis (2008). "*Kazak Türkçesinde De- Fiilinin Kullanılışı Üzerine"*, Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı, Akçağ Yay., Ankara, s. 394-424..

Biray Nergis (2008). "*Kazak Türkçesinde Sınırlandırma İşlevli Dil Birlikleri Üzerine: gana, qana, teg, aq*", Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, Aralık, C. 5, S. 8, s. 48.83.

Buran Ahmet, Alkaya Ercan (2004). *Çağdaş Türk Lehçeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Caferoğlu Ahmet (1968). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: TDK.

Caferoğlu Ahmet (1971. "*Türkçemizdeki –ġıl ve –gil Emir Eki*", TDAY, s.1-10.

Cafetoğlu Ahmet (1984), *Türk Dili Tarihi I-II*, İstanbul.

Caferoğlu Ahmet (1988). *Türk Kavimleri*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Caferoğlu Ahmet (2000). *Türk Dili Tarihi*, İstanbul.

Canpolat Mustafa (1967), *"Behcetü'l- hadā'ik'in Dili Üzerine*", TDAY- Belleten, Ankara: TDK, s. 165-175.

Demirbilek Salih (2008). "*Tegi Edatı ve Türevleri",* Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Volume 1/2.

Dilçin Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Eckmann Janos (1996). *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar, TDK Yayınları*, Ankara.

Eckmann Janos (1988). *Çağatayca El Kitabı*, Çeviren: Günay Karaağaç, Edebiyat Fakültesi Yayınevi, İstanbul.

Ediskun Haydar (1999). *Türk Dilbilgisi*, İstanbul.

Eker Süer (2006). "*Ekstra Küçük Bir Dil Olarak Romanya "Tatar Türkçesi",* Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, C.23, S.2, Ankara, , ss. 85-100.

Eker Süer (2006). "*Kutadgu Bilig'de (teñri ʿazze ve celle ögdisin ayur) Türkçe İslami Terimlerin Kaynakları Üzerine"*; Bilig, Sayı 38, s. 103.122.

Ercilasun Ahmet Bican (1991). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Ercilasun Ahmet Bican (Mayıs, 1995); "*Kaşgarlı Mahmud'da –sa / -se Eki*", Türk Dili, Sayı:521.

Ercilasun Ahmet Bican (2007). *Türk Lehçeleri Grameri*, Akçağ Yay., Ankara.

Ercilasun Ahmet Bican (2007). *Türkçede Benzerlik Bildiren +m Fonemi*, Dil Araştırmaları Uluslar Arası Hakemli Dergi, 1/1, Ankara, s. 9-20.

Ercilasun Ahmet Bican (2008). *La Enklitiği ve Türkçede Bir "Pekiştirme Enklitiği" Teorisi*, Dil Araştırmaları Uluslar Arası Hakemli Dergi, S. 2, Ankara, s. 35.56.

Ercilasun Ahmet Bican (2009). *Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara,

Eren Hasan (1999), Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara.

Ergin Muharrem (1998). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım, İstanbul.

Ergönenç Akbaba Dilek (2009). *Noğay Türkçesi Grameri (Ses ve Şekil Bilgisi)*, Grafiker Yayınları, Ankara.

Ersoylu Halil (1981), "*Kutadgu Bilig'de Kur'an-ı Kerim Ayetlerinden İlhamlar*", Türk Dünyası Araştırmaları 15.

Ertane Baydar Arzu S. (2009). "*Kırım Tatar Türkçesi Edebi Dilinde Fiil- Tamlayıcı İlişkisine Dair*", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 40, Erzurum.

Ganiyev Fuat (1997). *Tatarca-Törekçe Süzlek (Tatarca- Türkçe Sözlük)*, İnsan Neşriyatı, Kazan- Meskeü.

Gencan Tahir Nejat (1979). *Dilbilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.

Hatipoğlu Vecihe (1972). *Türkçenin Söz Dizimi*, TDK, Ankara.

Hazar Mehmet (2011). *"Çağatay Türkçesinde Oğuzca Özellikler ve Benzerlikler"*, The Journal of Academic Social Science Studies, Volume 4/1.

İnan Abdülkadir (1953). *"XIII-XV. Yüzyıllarda Mısır'da Oğuz Türkmen ve Kıpçak Lehçeleri ve "Halis Türkçe*", TDAY-Belleten, Ankara: TDK, s. 53-71.

İnan Abdülkadir (1960). "*Kur'an'ın Eski Türkçe ve Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notla"r*, TDAY, s. 79-94.

İnan Abdülkadir (1998), "*Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Çağatayca Kur'an Tefsiri", Makaleler ve İncelemeler"*, II. Cilt, Ankara: TTK, s. 137-140.

İpek Birol (?), *"Türk Dilinde Vasıta Hali"*, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, s. 63.97.

Karahan Leyla (1999). *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yay., 6. Baskı, Ankara.

Karahan Leyla (2007). *"Sonra, Önce" Kelimeleriniñ Edat Kategorisi İçindeki Durumu"*, Dil Araştırmaları Uluslar Arası Hakemli Dergi, 1/1, Ankara.

Karahan Leyla (2011). *Türk Dili Üzerine İncelemeler*, Akçağ Yay, Ankara, 2011.

Karamanlıoğlu Ali Fehmi (1994), *Kıpçak Türkçesi Grameri*, Ankara TDK Yay..

Karaörs İsmail vd, (2010). *Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı*, Ankara.

Kasapoğlu Çengel Hülya (2005). *Kırgız Türkçesi Grameri Ses ve Şekil Bilgisi*, Akçağ Yayınları, Ankara

Koç Kenan vd, (2003). *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara.

Koç Kenan, Doğan Oğuz (2004). *Kazak Türkçesi Grameri*, Gazi Kitapevi, Ankara.

Koçoğlu Vildan (2008). "*Tuva Türklerinin Kullandıkları Alfabeler ve Bazı İmla Özellikleri"*, Turkish Studies, Ankara.

Korkmaz Zeynep (1991), "*Eski Türk Yazı Dilinden Yeni Yazı Dillerine Geçiş Devri ve Özellikleri*", TDAY- Belleten, Ankara: TDK, ss. 55-64.

Korkmaz Zeynep (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK, Ankara.

Mahmutova L. T., vd. (1977), *Tatar Tilinin Anlatmalı Süzligi*, Cilt I-II-III, Tataristan Kitap Neşriyatı, Kazan.

Nalbant Mehmet Vefa (2009). *Karışık Dilli Kur'an Tefsiri- Çağatay, Oğuz ve Kıpçak Lehçeleriyle*, Bilge Oğuz, İstanbul.

Nalbant Mehmet Vefa (2003*), "-DUK Eki ve Divānü Lūgati't Türk'te –DUK Ekli Görülen Geçmiş Zaman Çekimi"*, (M Canpolat Armağanı).

Ölker Perihan (Güz/2008), "*Beylikler Dönemi Bir Mülk Suresi (Tebāreke) Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi"*, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 24, s. 165-176.

Öner Mustafa (1998). *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, TDK Yay.:703, Ankara,

Öner Mustafa (Eylül/2007). "*Türkçede –prak Zarf-Fiili"*, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, C. 4, S. 3,
Öner Mustafa (2009). *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara,
Önler Zafer (2009). "*Karahanlı Dönemi Metinlerinde İnançla İlgili Türkçe Terimler"*, Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 16, Bursa.
Önler Zafer (2009). "*Karahanlı Dönemi Metinlerinde İnançla İlgili Türkçe Terimler*", Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10/16, 187-197.
Özkan Nevzat (2008). "*Kırım Tatar Türkçesinin Yayılma Alanları"*, Turkish Studies, Ankara.
Özkan-Nalbant Bilge (2011). *Çağatay Türkçesiyle Şerhü'r-Risale Fi't-Tasavvuf (İnceleme-Metin-Dizin)*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul, 2011.
Sağol Gülden (1997). "*Kur'an'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar"*, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi 8 (Mehmet Akalın Armağanı), İstanbul, s. 379-396.
Sağol, Gülden (1999). *An- Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish,* Part: I-IV, Harvard Universty.
Sami Şemseddin (1989). *Kāmus-ı Türki*, İstanbul, (3.Baskı).
Shakhmayev Sergey (1994). *Tatar-English/English-Tatar Dictionary*, Hippocrene Boks, New York.
Steıngass F. (1970). *Persian-English Dictionary*, Lıbraırıe Du Liban, Beirut.
Sürücü İbrahim (2006*). Kur'an'da Geçen Yer Adları*, Yüksek Lisans Tezi, Van.
Şahin Erdal (2003). "*Kazan Tatar Türklerinin Latin Alfabesi Mücadelesi"*, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, S. 199, Temmuz, İstanbul, s. 42.45.
Şahin Erdal (2007). "*Stalin Dönemi Siyasetinin Kazan Tatar Türkleri Kültürüne Etkileri", Stalin ve Türk Dünyası*, Kaknüs Yayınları, İstanbul.
Şahin Erdal (2009). "*Tatar Türkçesinde uk/ük Kuvvetlendirme Edatı*, Türk Dünyası Araştırmaları", Sayı 180, Haziran.
Taş İbrahim (2010). "*Şeybāniler Dönemi Çağatayca Kur'an Tefsiri'nin Sözvarlığı Üzerine Notlar"*, International Journal of Central Asian Studies Volume 14, Bilecik.
Taş İbrahim (2001). *Çağatayca Kur'an Tefsiri (Giriş- Metin- Dizin)* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
Tarama Sözlüğü (1974-1988), 1-VIII, TDK Yay., Ankara.
Tatarça Törekçe Süzlek (?). Gesil, www.gajil.20m.com.
Taymas Abdullah Battal (1998). *Kazan Türkçesinde Atasözleri ve Deyimler (Açıklamalar-Düşünceler- Sözlük- Örnekler-Bir Ek*, TDK Yayınları, Ankara.
Tekin Şinasi (1973-1974), "*1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde 'olga bolga' Sorunu*", TDAY- Belleten, Ankara: TDK, ss. 59-157.
Tekin Talat (1994), "*Türk Dillerinde Önseste y- Türemesi, Türk Dilleri Araştırmaları 4*", Ankara, s. 51.66.
Tekin Talat (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara: Simurg.
Tekin Talat (2003), *Orhun Türkçesi Grameri*, Türk Dili Araştırmaları Dizisi–9, İstanbul.
Tekin Talat, ÖLMEZ Mehmet (2003*). Türk Dilleri - Giriş,* Yıldız Dil ve Edebiyat 2, İstanbul.
Topaloğlu Ahmet (1976-1978). *XV. yy Başlarında Yapılmış Satır Arası Kur'an Tercümesi Cilt I: Giriş ve Metin*, Cilt II: Sözlük, İstanbul.
Turhan-Aslan Selda (2006). *Tatar* Türkçesi – *Remzi Veliyev-Fasiga – (İnceleme-Metin-Sözlük)*, (BasılmamışYüksek Lisans Tezi), Elazığ.
Türk Dil Kurumu (2005), *Türkçe Sözlük*, 10. Baskı, Ankara.
Usta Halil İbrahim (2011). *Orta Asya Kur'an Tefsiri (Metin-Tıpkıbasım)*, Poyrazofset, Ankara.
Uyansoy-Hillhouse Ayşe (2006). *Karışık Dilli Kur'an Çevirisi* (1A-37A), (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Uzun Murat (2007). *Kazan-Tatar Türkçesinde Birleşik Fiiller*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünlü Suat (2007). "*İlk Türkçe Kurʿan Tercümelerine Göre Esmā-i Hüsnā"*, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, cilt 16, S: 2, s. 215-285.

Ünlü Suat (2011). "*İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Uhrevi Yer Adları"*, Turkish Studies 6/2 Spring, s. 985-1032.

Ünlü Suat (2012). *Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleri Sözlüğü*, Eğitim Yayınevi, Konya.

Üşenmez Emek (2006). "*Türkçe İlk Kur'an Tercümesi ve Tercümedeki İslami Terimlerin Türkçe Karşılıkları Üzerine"*, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi 1, s. 89-99.

Yılmaz Hasan (2003). *Kur'an Kelime ve İfadelerini Anlamada Kavram Tefsiri ve Semantik Analiz Yöntemi*, (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum.

Yılmaz Hikmet (1998). *Kuzey(Kıpçak) Grubu Türk Şivelerinde Zarf-Fiiller*, (Basılmamış Doktora Tezi), Kayseri.

Yusupov Ferit (2011). "*Tatar Şivelerinde Şimdiki Zaman Biçimleri"*, Turkish Studies.

Yüksel Zuhal (1997). "*Kırım Tatarcasında Geniş Zaman İfadesi Veren Sıfat-Fiiller"*, Emel Dergisi, Ankara, S. 222.

Yüksel Zühal (2005). *Kırım Tatar Türkçesi Grameri Ses ve Şekil Bilgisi*, Ankara.

Yüksel Zühal (Güz, 2006), "*Kırım Türkçesinde "(-Dı)" Ekinin Kalıplaşması"*, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 20, s. 49-59.

Yüksel Zühal (Güz, 2006), "*Kırım Tatarcasında "Dep" Yapısı ve İşlevleri"*, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 20, s. 37-47.

Zülfikar Hamza (1974). "*Çağatayca Bir Kuran Tefsiri", Türkoloji Dergisi*, VI/1, s. 153-195.

Zülfikar Hamza (1974). *Çağatayca Bir Kuran Tefsiri, Dilbilgisi İncelemesi-Metin-Dizin", Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

1 ḳurān tefsīri ḳazan tilinde

2 el-ıtḳān

3 el-cild el-evvel

4 fī

5 tercemetü'l ḳurān

6 ufa gübirnasi menzile uyazı yaẖşıbay ḳaryesinde (imām ve müderris

7 şeyẖü'l-islām bin esdu'l-lah el-ḥamīdī)niñ ẖidmet-i ḳalemiyesindindir.

8 maṭbuʿat-ı kerīmi ḳazanda

9 kend muṣārifleriyle 1911 sene

10 bol "el-ıtḳān" el-ʾıtḳān attı ḳurān tefsīri 1911- cılında ḳazan ḳalasında

11 başılġan eken. ekinşi ret 1984 cılı ofset edismen arḳılı sitanbul ḳalasında

12 başıldı. düzeltip bastırġan ẖālīfā altay ḳarap şıḳḳan delilḳan canaltay

13 Bu "el-ıtḳān" adlı tefsir 1911'de Kazan şehrinde

14 kazan şivesi ile basılmş olup, ikinci defa 1984'te ofset

15 usulüyle İstanbul'da basılmıştır.

16 Basıldığından bu yana yetmiş yıl geçmiş ce aynı zamanda elden ele çok okunmuş olduğundan, kağıdı oldukça yıpranmış, bazı yazıları silinmeye başlamıştır.

17 Asıl nüshasından filimi çekildikten sonr, uzun zaman

18 Çalışılarak tashih edilmiştir.

19 Tashih ederek bastıran : Halife Altay

20 Gözden geçiren: Delilhan Canaltay

21 ADRES: Kazak kenti Altay Sokak No:2

22 Güneşli Bakırköy İstanbul

23 TÜRKİYE

0.1 tüsinikter

0.2 ḳadīrli oḳırmandar! bul tefsīr "el-ıtḳān" el ıtḳān ḳazan ḳalasında, ḳazan tilinde basılġanına

0.3 cetpis cıldan asḳan. eri ḳoldan- ḳolġa ötip köp oḳulġandıḳtan ḳaʿāzı meh yılınşa tözip sözderi,

0.4 eripteri esirese nökteleri öşe bastalġan eken.

0.5 1- alġaşḳi köne nusḳasınan sūreti alınġannan keyin bër cılġa caḳın şoġıldanılıp öşken

0.6 sözderi, eripteri cana nükteleri arnavlı ḳalam siyā arḳılı ḳaytadan cazılıp düzeltilüvge

0.7 tırsıldı eriyne sonda da keybir öşken cerleriniñ bolınuvı mümkin.

0.8 2- sol kezde ḳalıptasḳan tomarlıḳtı emle bolmaġandıḳtan, key sözder tözilişe cazılġan[1] onday

0.9 onday sözder köptese söylemniñ oşandaḳ oḳımına ḳaray oḳıtıluvġa boladı.

0.10 3- oḳıtuluvġa oñaylıḳ boltıruşın keybir sözderge davıstı dıbıstar nemese eripterdiñ astını-

0.11 üstine dıbıstıḳ belgiler ḳoyıldı.

0.12 4- al maġnā caylı- birli carım artıḳ sözder öşirilip kem ḳalġan sözder cazıldı mısālı:

0.13 5- birinşi nusḳanıñ 14-bette 1- colındaġı "iyeleri" iyeleri, 282- bette. 2-

0.14 colı. 471- bette 2- colındaġı cana ekinşi nusḳanıñ 24- bette 64- colındaġı "el-is̱bāt"

0.15 is̱bāt degen cana 16- bette 25- colındaġı "körkem yüzli" degen sözder öşirildi.

0.16 6-berinşi nusḳanıñ 173. bette, 27- colı. 39. bette, 22. colındaġı " ḳızıl ḳomırsḳa"

0.17 degen sözderdiñ astı sızılıp canına "tözeñ" degen sözder cazıldı.

0.18 7- ekinşi nusḳanıñ 39. bette 11. colındaġı "vaḳtinde" vāḳtında degen sözdiñ astı

0.19 sızılıp üstine (ölim kelmevden burın) söz cazıldı.

0.20 8- 42- bette 1- coldıñ basındaġı " öyine gired" degen söz öşirilip ornına (üzüm, yonca)

0.21 degen sözder cazıldı.

0.22 9- birinşi nusḳanıñ 272 – bette 28- colındaġı (ḥażret-i ʿabdu'l-lah raðiallah-ü ʿanh) degen söylemniñ

0.23 astı sızılıp, caḳşa işine (!) lep belgisi ḳoyıldı.

0.24 10-426- bette 22- coldaġı alġaşḳı nusḳasında basılmay ḳalıp ḳoyġan "عطاءً" degen söz

0.25 cana 414- bette 8- coldaġı "ve resāletehü" degen sözdegi ḳalıp ḳoyġan "r" erpi cazıldı.

---

[1] Eserde (جازلغان) yazılmış. Baskı hatası olmalı.

11- yerde oḳırmandarġa kömek etüv maḳsatınan ḳazan tilindegi keybir temrindermen tēl ayırmaşılıḳtarına baylanıstı ḳısḳa bir sözdikşe berildi.

H. Altay

sözdikşe

aşamaḳ nicev

aḳṭaʿı-nāḳatraʿı nāḳatraʿı

āgāh oluñız: sāḳ bolıñız

añar: olarma

ala-alġay: aladı

alġaç: almaymız

ilk-ilk: alġaş

izgü-ezgü: caḳsı

ançaḳ: tek ḳana

evrilmek: evrilmek: aynaluv

oşanmaḳ-oşanmaḳ: senüv

oşandaḳ-oşandaḳ: osanday

bola, bolġay: boladı

bolġamız: bolmaymız

bolışmaḳ: bolsunuv

biline, bilgey: biledi

bilgeç: bilgende

tiley: tileydi

tutaşmaḳ: ḳosuluv

tiresi: aynalası

çıḳmay: şıḳbaydı

çoḳraḳ: soḳır

şetle: sügmes

şuñar: solarġa

şundayın: şunday

ṣarıḳ- sarıḳ ḳoyı

ṣarı- sarı: taman

men-menim:sübūt

ḳabızmaḳ: ot tamızuv

ḳayçan: ḳaşan

ḳayu : ḳayı

ḳarışmaḳ: ḳarsı kelüv

ḳabāḥat-ḳabaḥāt: caman

ḳıçḳırmaḳ: şaḳıruv

ḳıçḳırçmaḳ: talasuv

ḳoştan: bastamaḳ

gürūh: top

mātūr: sulu

niçek: ḳalayşa

yaḳtı: carıḳ

yalḳın: carḳıravıḳ

yavız: caman

yoġmaḳ: coġatuv

yirmek: bozuv

yüz döndürmek: bet bozuv

yolup almaḳ: ḳutḳaruv

2

2.1 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

2.2 ẕātı vehmlerniñ işāretindin pāḳ bolup ṣıfatları ʿaḳllarnıñ ve fehmlerniñ idrākindin muḳaddes bolup ulūhiyyet birlen her

2.3 mevcūddın ilk muttasıf bolup idi ve sermedī bolġan ṣıfat birlen her mevcūddın ṣoñ bāḳī bolġan allahü teʿālāge ḥamd

2.4 ṣoñra hem bütün maḫlūḳātnıñ vucūdına alehi’l ġāʾiye bolġan ve bütün ʿālemniñ nūrı olan resūl-i ekrem ve benī muḥterem

2.5 ṣall’allahü teʿālā ʿaleyhi ve sellemge hem ṣaḥābe ve tābiʿīnge ṣalavat ve selām ṣoñra hicret nebevidin miñ üç yüz yigirmi

2.6 dörtinçi seneniñ rabīʿü’l- āḫirlerinde ḳurān-ı kerīm maʿnāların tercemege şurūʿ ḳıldım allah tebārik ve teʿālā

2.7 tamām itmegen müyesser itse idi esnā-yı tercemede kendimdin ṣādir bolġan taḳṣīrātımı ʿafv ḳılġay idi

2.8 hem bu ʿamelimi āḫiret ʿamelleri cümlesindin ḳılup mesūbāt-ı uḫreviye birlen hesāb ḳılġay idi maḥż-ı dünyā ʿamellerindin gene

2.9 ḳılmaġay idi ḥaḳḳ sübḥāne ve teʿālādın hulūṣ ḳalbimdin ṣoradıḳım nerse bodır ey barı, teʿālā ḳurān ʿazīmiñni

2.10 taḫfīf ḳıluvçılardan ḳılmaġay idiñ eger de maʿnāların ḫaṭā añlaġan bolsam elbette bu ḫiṭām-ı beşeriyyetimniñ

2.11 muḳteżāsından oldıḳı üçün ʿafv-u ġufrān içinde boluvını ötinemen allah tebārik ve teʿālānıñ (مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ

2.12 مِن شَيْءٍ) digen ḳolı ile (وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) digen ḳolına ḳaraġanda ḳurāndan her bir nerseni

2.13 çıġaruv mümkin ḥattā baʿżı ʿālimler ḳurāndan heyʾet –i hendese nücūm ṭıb ʿilmlerin çıġarġanlar hem ʿulūmı ʿarabiyeniñ

2.14 köbisini ḳurāndan çıġarġanlar hem baʿżı ʿālimler resūl-i ekrem ve benī muḥterem efendimiz muḥammed ṣall’allahü

2.15 teʿālā ʿaleyhi ve sellemniñ altmış üç yıl dünyāda ʿömr kiçirdiklerdin münāfiḳūn sūresindegi (وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا

2.16 (اذا جاء آجلها) āyet-i şerīfesindin çıġarġanlar monıñ keyfiyeti çönki münāfiḳūn sūresi altmış üç sūreniñ

2.17 başı allahü teʿālā bu münāfiḳūn sūresi ṣoñında teġābun sūresini indirdi. bes resūl'allahnıñ dünyādan faḳdı

2.18 yaʿnī yoḳlıġı sebebli göya teġābun ḥāṣıl boldı daẖi ḳurānda resūl'allahdan rivāyet ḳılınġan ḥadīs̱ni taṣdīḳ

2.19 bar niteki resūl'allah (اذا بلغكم عني حديث فاعرضوه على كتاب الله تعالى فان وافقه فاقبلوه والا فردوه) didi

2.20 ẓāhir ʿibāretleri ve işāretleri birlen ḳurānı şāmil bolġan nerseler yididir evvelgisi ötkendigi ḳıṣṣalar ikinçisi

2.21 kileçekdegi vaʿad bolġan ẖaberler üçünçisi kileçekdegi vaʿīd bolġan ẖaberler dörtinçisi mes̱eller bişinçisi vaʿaẓler

2.22 altunçısı emr bolġan aḥkām-ı şerʿiye yidinçisi nehy bolġan aḥkām-ı şeri'ye ama ötkendegi ḳıṣṣalar ʿālem, kökler ve yirler ve yir

2.23 astında bolġan nerseler hem ādemler, cinler yaratıluvından hem ādemlerniñ törli dīn ve milletlerge ayruluvlarından hem

2.24 ādem ʿaleyhi's-selāmnıñ yaraṭıluvından başḳa peyġamberlerge ḳadar bolġan ḳıṣṣalar mes̱elā allahü teʿālā ḳurānda peyġamberlerni ḳıṣṣa ḳıldı

2.25 baʿżısını ismleri ile baʿżısını ismsiz gene ismleri birlen ḳıṣṣa ḳılınġan peyġamberler idrīs nūḥ hūd ṣāliḥ lūṭ

2.26 ibrāhīm ismāʿīl isḥāḳ yaʿḳūb yūsuf yūşaʿ şuʿayyib mūsā hārūn elyesaʿ ilyās yunus ʿüzeyr dāvud süleymān

2.27 eyyūb zekeriyyā yāhyā[2] ʿīsā muḥammed ʿaleyhi's-selām isimsizleri eşmoyil şemʿūn ẖıżr ẖazḳīl peyġamberlerden başḳalar aṣḥābü'

2.28 r-ress ḳavm tabiʿ yeʿcūc ve meʿcūc aṣḥābü'l-ẖudūd ʿād s̱emūd ḳabīleleri ẖatunlardan meryem zelīẖā belḳīs firʿavun

2.29 ẖatunı ḥażret-i asiye imrāetü nūḥ imrāetü'l-lūṭ feriştelerdin cebrāʾīl mikāʾīl hārūt mārūt raʿd berḳ hāzin cehennem bolġan

3

[2] Metinde (يايحى) yazılmış.

3.1 mālik ḳaʿīd irlerdin nemrūd şeddād calūt baʿt naṣr firʿavun hāmān ḳārūn āzir ʿümrān beşerī hārūn belʿam

3.2 bāʿūr hābīl ḳābīl loḳmān ẕü'l-ḳarneyn hem zeyd ebū leheb hem ṣaḥābeler kāfirler münāfıḳler resūl'allah birlen cidāl

3.3 ḳıluvçılar ve ṣoġış ḳıluvçılar hem aḥvāl nebī ʿaleyhi's-selām hem resūl'allahnıñ muʿcizeleri bolar hemmesi ötkendegi

3.4 ḳıṣṣalar ama kileçekdegi ḫaberler ādem balasınıñ ölüvi hem ölüv revişi ölgen ṣoñında bolġan işleri ḳabr ḥālleri

3.5 ḳabrde bolġan s̱evāb ʿaẕāb ḳıyāmet ʿalāmetleri mes̱elā deccāl yeʾcūc meʾcüc üç törli ṣūr ḥesāb cennet tamuġ

3.6 cennetde bolġan niʿmetler tamuġda bolġan ʿaẕāblar daḫi ḥavż-ı mīzān şefāʿat ṣırāṭ bolar hemmesi kileçekdegi ḫaberler

3.7 ama mes̱eller ṣarīhā mes̱el lafẓı ile ẕikr ḳılınġanları bar (كَمَثَلِ الَّذِى اسْتَوْقَدَ نَارًا) kibi daḫi ṣarīḥā ẕikr

3.8 ḳılınmaġanları bar ḫayrü'l-umur evsaṭḥā mes̱el kibi allahü teʿālānıñ (لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَٰلِكَ) digen ḳolındın

3.9 biline daḫi (وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا) digen ḳolındın biline hem (وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ

3.10 عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ) digen ḳolındın biline hem (وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا) digen ḳolındın biline ama

3.11 vaʿaẓler ḳurānda köp çönki ḳurānnıñ sevḳ-i vaʿaẓ üçün ʿulūm-ı ḳurānnıñ iñ uluġsı aḥkām-ı şerʿiye ahkām-ı şerʿiye

3.12 ḥaḳında kilgen āyetler cemʿī biş yüz ḳadar (1 sūre-i fātiḥa) taʿyīn-i mesāʾildin ḫālī (2 baḳara sūresinde)

3.13 müsāʾildin köp āyet bar (birinçisi) eşyāda aṣl ibāḥat boluvçılıḳ (ikinçisi) namāznıñ hem zekātnıñ hem namāzda

3.14 rükūʿnıñ farżlıġında hem cemāʿat namāzınıñ vācibliginde (üçünçisi) ḳurānnı nesḫniñ düristliginde (dörtinçisi)

3.15 mescidlerini yimirüvniñ ḥarāmlıġında (bişinçisi) ḳıblede mensūḫ bolġan nersede (altunçısı) atamligine kirgen balanıñ

3.16 atanıñ żararına azād boluvında (yidinçisi) peyġamberlerniñ günāhdan maʿṣūm boluvında kāfirlerniñ imām bolmavında

3.17 (sikizinçisi) beytu'l-lahnıñ ḥükmlerinde hem emīn boluvında (toḳızınçısı) ecmaīʿniñ ḥüccet boluvında (onunçısı)

3.18 kaʿbege yönelüvniñ farż boluvında (on birinçisi) şehīdlerniñ fażīletlerinde hem ḳabrde ehl-i ḳavrni niʿmetlendirüvni

3.19 is̱bātda (on ikinçisi) ṣafā birlen merve arasında yürüvde (on üçünçisi) aşav ḥarām bolġan nerseniñ baʿżısında

3.20 (on dörtinçisi) īmān-ı mufāṣṣılde hem islāmnıñ ḥükmlerinde (on bişinçisi) ḳıṣāṣnıñ vācib boluvında hem ḳıṣāṣ

3.21 dan ʿafvda (on altunçısı) vaṣiyyetde (on yidinçisi) rūzeniñ vācib boluvında hem keyfiyyetinde hem rūzeniñ fidye birlen

3.22 şeyẖ-i fānīden tüşüvinde hem ḳażā birlen avıruv birlen misāfirdin ḳoşuvında hem duʿāʾnıñ ḳabūl boluvında hem rūzeniñ çiginde

3.23 hem iʿtikāfda ve tayynıñ ḥarām boluvında (on sikizinçisi) ḥarām mālnı aluvda hem aşavda (on toḳızınçısı) ḥacda bolġan

3.24 cāhiliyyet zamānındaġı baʿżı ʿādetlerni nesẖ ḳıluvda hem ḳıtāl mesʾeleleriniñ baʿżısında (yigirminçi) farż ḥacc birlen

3.25 nafile ḥacda hem bolardan iḥṣarnı beyānda (yigirmi birinçisi) temettüʿ ḥacnı beyānda (yigirmi ikinçisi) ḥacnıñ vaḳtni hem

3.26 şarṭlarını ʿarefe birlen müzdelife tavında toḳtavnı beyāñda (yigirmi üçünçisi) teşrīḳ-i tekbīrilerinde hem taşlar atuvda

3.27 (yigirmi dörtinçisi) ẖamr hem ötüş oyununıñ ḥarāmlıġında hem zekevet nafaḳasını hem yetīmlerni ıṣlāḥnı beyānda (yigirmi

3.28 bişinçisi) müʾmin irler birlen müʾmine ẖatunlarnıñ müşrik irler birlen müşrike ẖatunlarnıñ nikāḥlarınıñ

3.29 ḥarāmlıġında (yigirmi altunçısı) ḥayż vaḳtinde yaḳınlıḳ ḳıluvnıñ ḥarām boluvında (yigirmi yidinçisi) günāh birlen yemīn

3.30 itmevde hem yemīnni köp ḳılmavda hem yemīnlerniñ baʿżısında muʾāḥeẕe bolup baʿżısında muʾāḥeze bolmavda (yigirmi

3.31 sikizinçisi) īlānı beyānda (yigirmi toḳızınçısı) ṭalāḳ ḳılınġan ẖatunnıñ ʿıddetinde hem ṭalāḳda rücuʿnı beyānda

3.32 hem ṭalāḳ rücuʿnı hem ẖulaʿnı hem ṭalāḳ muġalaẓanı beyānda hem ʿıddetniñ ötüvni ʿıddet ṣoñında nikāḥnı beyānda

3.33 (yigirmi toḳızınçısı) reżāʿnı hem reżāʿ müddetini beyānda hem imçek imizüvçi ẖatun birlen anaġa nafaḳa hem kisveniñ vücūbın

3.34 beyānda (otuzınçısı) iri ölgen ẖatunnıñ ʿıddetin beyānda (otuz birinçisi) ʿıddet içindegi ẖatunnı

4

4.1 aluvnı kināye birlen añlatuvnıñ düristligini beyānda hem ʿıddet ötmesdin borun nikāḥdın ṭıyuvnı beyānda

4.2 (otuz ikinçisi) duḫūldın ḳabl ṭalāḳ ḳılınġan ḫatunġa mihr hem metaʿanıñ vācib boluvın hem vācib bolmavın

4.3 beyānda (otuz üçünçi) biş vaḳt namāznıñ farżlıġında daḫi namāzda ḳıyāmetiñ farżlıġında namāzda ḳorḳuv

4.4 vaḳtinde ḳıblege yönelüvniñ farżiyyetiniñ sāḳiṭ boluvında (otuz dörtinçisi) ʿıddet ṣaḳlay torġan ḫatunlarnıñ

4.5 nafaḳaleri tora torġan orınları ḥaḳında (otuz bişinçisi) vebādan ve ṭāʿūndan ḳaçmav ḥaḳında (otuz altınçısı)

4.6 allahü teʿālānı birlev hem allahü teʿālāniñ ṣıfatları ḥaḳında (otuz yidinçisi) sevdā zekevātı hem ʿöşrler ḥaḳında hem nafaḳanıñ

4.7 fażīletlerinde hem ʿamelniñ fıḳhge kirüvi ḥaḳında (otuz sigizinçi) nafaḳa yaʿnī mālnı allahü teʿālā yolında ṣarf ḳıluv

4.8 hem nafaḳanı ẓāhir ve yaşrın ḳıluv ḥaḳında (otuz toḳızınçı) rubā ḥarāmlıġı ḥaḳında (ḳırġınçı) dīnde rubā ḥaḳında

4.9 hem faḳīr ādemdin borçını kiçiktirüv ḥaḳında (ḳırḳ birinçi) selem beyyʿī hem beyyʿ-i selemni yazuv hem şāhid torġızuv

4.10 hem şāhid torġızuvnıñ keyfiyyeti ḥaḳında hem ṣatuvġa şāhid ḳoyuv hem borçnı yazuvçı bolmaġanda rehin ḳoyuvnıñ

4.11 vācib boluvı ḥaḳında (ḳırḳ ikinçi) günāhlarnı ʿazm ḳıluvnıñ maġfūr bolmavı ḥaḳında (ḳırḳ üçünçi) ṭāḳatde

4.12 bolmaġan nerse birlen teklīf ḳılmav ḥaḳında hem ḫaṭāʾ birlen nisyānda muʾāḫeẕeniñ yoḳlıġı ḥaḳında (3 al-i ʿimrān

4.13 sūresinde) mesʾeleler (birinçi) muḥkem birlen müteşābbihni beyānda (ikinçi) ādemni ferişteler özerine tafżīl

4.14 ḥaḳında (dörtinçi) beytu'l-lahnıñ emīn boluvı hem küçi yitken kişige ḥacnıñ farż boluvı ḥaḳında (bişinçi) emr

4.15 maʿrūf birlen nehy ʿani'l-münkerniñ farż boluvı ḥaḳında (altunçı) icmāʿnıñ ḥüccet boluvı ḥaḳında daḫi müʾmin

4.16 bendeniñ uluġ günāhlar sebebli īmāñdan çıḳmavı ḥaḳında (yidinçi) ʿilm öyretüv hem ḫaber-i vāḥidniñ ḥüccet boluvı

4.17 ḥaḳında (4 nisā˒ sūresinde) mes˒eleler (birinçi) dört ẖatun aluvnıñ düristligi ḥaḳında daẖi ẖatunlar arasını

4.18 tigiz totuv ḥaḳında (ikinçi) ẖatunlarġa mihr birüv ḥaḳında hem ẖatunnıñ irge özin hibe ḳıluvı ḥakḳında (üçünçi)

4.19 velīniñ oġlına mālını birmevi sefīhlerge kiçkinelerge mālnı birmev ḥaḳında (dörtinçi cāhiliyyet zamānındaġı mīrāṡ

4.20 mes˒elelerindin baʿżısını nesẖ ḥaḳında (bişinçi) terekeden biz az nerse vāriṡ bolmaġan yetīmlerge miskīnlerge daẖi

4.21 ḳarābet iyeleri yine birüvni nesẖ beyānında (altunçı) farż iyeleri arasında māl-ı metrūkede taḳsīm ḥaḳında (yidinçi)

4.22 zinā ḥadlerindin nesẖ ḳılınġan nerseler ḥaḳında (sikizinçi) ḥāl-i bā˒isdegi īmānnıñ hem tevbeniñ maḳbūl bolmavı ḥaḳında

4.23 (toḳızınçı) nikāḥdagi cāhiliyyet zamānındaġı baʿżı ʿādetlerni nesẖ ḥaḳında (onunçı) nikāḥ ḥarām bolġan ẖatunlar

4.24 ḥaḳında (on birinçi) nikāḥ ḥelāl bolġan ẖatunlar ḥaḳında hem mihrniñ vācib boluvında hem mihrni artdıruvnıñ düristliginde

4.25 (on ikinçi) āzād ẖatun alurġa ḳudret bolmaġanda kenizekni nikāḥletüvnin düristliginde hem ammeni nikāḥletüvniñ

4.26 ẖarāce ruẖṣatına toḳtavı ḥaḳında daẖi ammeler zinālarınıñ ḥadleri ḥaḳında (on üçünçi) beyʿ-i taʿāṭiniñ düristligi

4 .27 ḥaḳında (ol üçünçi) muvālāt velāsı ḥaḳında (on dörtinçi) ẖatun birlen irniñ hem on törli kişi birlen

4.28 ẖatunnıñ ṣoḥbet ḳıluvı ḥaḳında (on bişinçi) ḥaḳlarnı beyānında (on altunçı) isriklik hem cünūblik ḥālinde

4.29 namāz oḳuvnıñ ḥarām boluvı ḥaḳında hem yetīm ḥaḳında (on yidinçi) küfrniñ yarlıḳanmavı ḥaḳında (on sikizinçi)

4.30 ḥaḳlıḳ özre emānetlerni ötev ḥaḳında oluv ūlū'l-emrge iṭāʿatniñ vācib boluvı ḥaḳında (on toḳızınçı) ṣoġışḳa çıġuvnıñ

4.31 beyānında (yigirminçi) selām ḳaytaruvnıñ farżlıġı ḥaḳında (yigirmi birinçi) ẖaṭā˒-i ḳatlini hem ẖaṭā˒-i ḳatlde diyetniñ

4.32 ve kefāretniñ vācib boluvını beyānında (yigirmi ikinçi) ḳaṣda ḳatlde kefāretniñ yoḳlıġı ḥaḳında (yigirmi üçünçi)

4.33 yalġız şehādet kelimesi birlen ḳatlniñ ḥarām boluvında (yigirmi dörtinçi) hicretniñ vācib boluvında (yigirmi bişinçi)

5

5.1 hicretniñ fażīletlerinde (yigirmi altunçı) misāfir üçün namāznı ḳışır ḳıluvda (yigirmi yidinçi) ṣoġış vaḳtinde

5.2 ḳorḳuv namazı ḥaḳında (yigirmi sikizinçi) avruv ādemniñ namāzı ḥaḳında (yigirmi toḳızınçı) resūl ekrem üçün

5.3 ictihādnıñ düristliginde daḫi kelām nefsiniñ ḥaḳḳ boluvı ḥaḳında (otuzınçı) icmaʿnıñ ḥüccet-i ḳaṭʿiyye boluvında (otuz

5.4 birinçi) ḫatunnıñ nöbetini kündeş ḫatunına hibe ḳıluvında (otuz ikinçi) ḫatunlar arasını tigizlevde (otuz

5.5 üçünçi) ḫalḳ özerine güvāhlıḳnı ötevde daḫi güvāhlıḳnıñ yaḳın ḳārdeşlerniñ hem ata ve analarınıñ żararına

5.6 düristliginde (otuz dörtinçi) kāfirler üçün müʾminler özerine velāyet yoḳlıḳda (otuz bişinçi) her bir dīnde

5.7 ribānıñ ḥarām boluvında (otuz altınçı) farżlarnı bölüvde (5 māʾide sūresi) munda hem mesʾeleler bar.

5.8 (birinçi) dört ayaḳlı baʿżı ḥayvānlarnıñ ḥelāl boluvında iḥrām ḥālinde av avlavnıñ ḥarām boluvında daḫi

5.9 şeʿāʾirü'l-lāhnıñ allahnıñ ve hedānıñ ḥürmetinde (ikinçi) aşav ḥarām bolġan nersede (üçünçi) av avlav ḥaḳında (dörtinçisi)

5.10 ḥayvān boġazlavçı ādemniñ ḥālini beyānda hem müʾmine birlen kitābiyeni nikāḥnıñ düristligi ḥaḳında (bişinçisi) ṭahāretniñ

5.11 ġusulniñ teyemmümniñ farżları ḥaḳında (altunçısı) yol kisüv ḥaḳında (yidinçisi) orlav ḥaḳında (sikizinçi) kişi

5.12 öltirüvde hem aʿżāʾ telef itüvde bolġan ḳaṣāṣ ḥaḳında (toḳızınçısı) az ʿamelniñ namāznı bozmavı ḥaḳında (onunçısı)

5.13 ādānnıñ meşrūʿ boluvı ḥaḳında (on birinçisi) yemīn kefāreti ḥaḳında (on ikinçisi) ḫamr birlen ütüş oyunı

5.14 ḥaḳında (on üçünçisi) iḥrām ḥālinde av avlavnıñ ḥarām boluvı ḥaḳında hem monıñ kefāretini beyānda (on dörtinçisi)

5.15 iḥrām ḥālinde deryā kiyigin avlavnıñ ḥelāl boluvı ḥaḳında (on bişinçisi) hedyniñ hem ḳalāʾidniñ meşrūʿ boluvı

5.16 ḥaḳında (on altunçısı) muṭlaḳnı muḳayyedge ḥamlniñ dürist bolmavı ḥaḳında (on yidinçisi) cāhiliyyetde aşav ḥarām

5.17 ḳılınġan baʿżı ḥayvānlarnı aşavnıñ ḥarām boluvını nesḫ ḥaḳında (baḥīre,sāʾibe, vaṣīle, ḥām) kibiler (on sikizinçisi)

5.18 şāhid torġızuvnı hem daʿvānı hem şāhidni yemīn itdirüvni hem muddeʿi aleyhni yemīn itdirüvni beyānda (6 enʿām

5.19 sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) bidʿat meclisine ḥāżir bolmav ḥaḳında (ikinçisi) boġazlanġan

5.20 ḥayvānnı aşav ḥaḳında (üçünçisi) ḥayvān boġazlaġan vaḳtde ismu’l-lahnı ẕikr ḳıluv ḥaḳında (dörtinçisi) cāhiliyyet

5.21 zamānında māl bölüvde baʿż ʿādetlerni nesẖ ḥaḳında (bişinçisi) cāhiliyyet zamānında bolġan ikinçi bir ʿādetni

5.22 nesẖ ḥaḳında (altunçısı) boġazlanġan ḥayvān içindin çıḳġan ölik balanıñ ẖarām boluvı ḥaḳında (yidinçisi)

5.23 igünler hem başḳa yimişler zekātı ḥaḳında (sikizinçisi) baʿżı ḥelāl nerseler birlen ḥarām bolġan nerseler ḥaḳında (toḳızınçı)

5.24 aşav ḥarām bolġan nerse ḥaḳında (onunçısı) yitmiş üç fırḳadın birisi fırḳa-i nāciye ḥaḳında bolup ḳalġan

5.25 yitmiş ikisiniñ fırḳa-ı ḥālge boluvı ḥaḳında (on birinçisi) ḳıyāmet ʿalāmetlerini beyānda daẖi ḳoyaş nıñ

5.26 maġribdin çıġuvı ḥakḳında (7 aʿrāf sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) namāzġa ḳıyām ḥaḳında

5.27 hem namāzda ḳıblege yönelüv ḥakḳında hem namāznı mescidde ötev ḥaḳında (ikinçisi) namāzda ʿavret örtüvniñ farż boluvı

5.28 ḥaḳında (üçünçisi) aʿrafnıñ aḥvālinde hem ḥaḳīḳatinde (dörtinçisi) livāṭanıñ ḥarāmlıġı ḥaḳında (bişinçisi)

5.29 allahü teʿālānıñ ʿaẕābındın emīn boluvnıñ küfr boluvı ḥaḳında (altunçısı) ṭabīʿat –ı selīme ẖabīs̱ körgen nerselerni

5.30 ḥarām ḳıluv ḥaḳında hem birdin yaʿnī ümmet-ı muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem)din dīnī aġırlıḳları kimitüv ḥaḳında (yidinçisi)

5.31 mīs̱āḳnıñ ḥaḳlıġı ḥaḳında (sigizinçisi) imāmġa uyuvġan[3] ādemniñ imām artında ḳıraʾat oḳumavı ḥaḳında (8 infāl

5.32 sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) enfāl yaʿnī ġanā’im ḥaḳında (ikinçisi) ṣuvnıñ pāk ve pāklavçı

5.33 boluvı ḥaḳında (üçünçisi) ṣoġışdan ḳaçmav ḥaḳında daẖi ṣoġışda aldav ḥaḳında)dörtinçisi) emānetge

[3] “اويوغان” burada uyġan olması gerekir.

5.34 ḫıyānet ḳılmav ḥaḳında hem ġanīmet mālında ḫıyānet ḳılmav ḥaḳında (bişinçisi) mürted ḳaytadan müselmān bolġan taḳdīrde

6

6.1 ḳalġan ʿibādetlerni ḳażā ḳıluvnıñ sāḳiṭ boluvı ḥaḳında (altınçısı) ġanīmet māllarunı bölüv ḥaḳında (yidinçi) ẕemmīniñ

6.2 ʿahdin bozuvı ḥaḳında (sigizinçi) aṭ birlen hem oḳ birlen ṣoġış ḳıluv hem ṣoġışdan sulḥ ḳıluv ḥaḳında

6.3 (toḳızınçısı) dīnde muḫālif bolġan ādemler müselmānlar ḳadarı iḳi ülüşgine bolġan muḫāliflerdin ḳaçmay

6.4 ṣoġış ḳıluv ḥaḳında (onunçı) esīrler ve maḳtūller beyānında (on birinçisi) hicret sebebli mīrāṡ aluşuvdan

6.5 nesḫ ḳılınġan nerse ḥaḳında (9 berāʾat sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) dīnde muḫālif bolġan

6.6 ādemlerni küfrdin tevbe itkenlerine ḳadar hem namāz oḳup rūze totḳanlarına ḳadar ḳatlniñ vācib boluvı ḥaḳında

6.7 (ikinçisi) īmān istev mesʾelesinde (üçünçisi) ẕemmīniñ ʿahdin bozuvı ḥaḳında (dörtinçisi) mescidler ʿimāret

6.8 ḳıluvnıñ müselmānlarġa ḫāṣ bolup kāfirler üçün cāʾiz bolmavı ḥaḳında (bişinçisi) mescid-i ḥarāmġa farż

6.9 ḥacc üçün de hem nefel ḥacc üçin de kāfirge kirüvniñ cāʾiz bomavı ḥaḳında (altunçısı) cizyeniñ meşrūʿ boluvı

6.10 ḥaḳında (yidinçisi) altun ve kümiş zekevetleri ḥaḳında (sikizinçisi) şerʿī bolġan yılnıñ aylar birlen iʿtibār

6.11 ḳılınuvında (toḳızınçısı) barça müselmānlarġa ṣoġış ḳıluvnıñ vācib boluvında (onunçısı) zekevet muṣarrıfları ḥaḳında

6.12 on birinçisi) şerīʿatni ḫorlavnıñ küfr boluvı ḥaḳında (on ikinçisi) kāfir özerine hiçbir ḥālde cenāze

6.13 namāznıñ dürist bolmavında (on üçünçisi) żaʿīfler özerine ṣoġışḳa çıġuvnıñ vācib bolmavında (on dörtinçisi)

6.14 müselmānlardan zekevet aluv hem müselmānlarġa duʿā ḥaḳında (on bişinçisi) mescid-ı ḍırār hem taḳvālıḳ hem ṣuv birlen

6.15 istincāʾnıñ fażīleti ḥaḳında (on altunçı) ẕikr totuvnıñ ṭahāretni ṣındırmavı ḥaḳında (on yidinçisi) ġanīmet

6.16 mālına müsteḥaḳ boluvda ṣoġışda yardem ḳılġan ādemniñ ṣoġış ḳıluvçı ādem kibi boluvı ḥaḳında (on sigizinçisi)

6.17 ḫaber-i vāḥdniñ ʿamelni mūcib boluvı hem żaʿīflerge ṣoġışḳa çıġuvnıñ vācib bolmavı ḥaḳında (10 nass sūresi)

6.18 bu sūrede bir mesʾele mescidü'l-beytniñ fażīleti ḥaḳında (11 hūd sūresi) bu sūrede bir mesʾele biş vaḳt namāznıñ

6.19 vaḳtları ḥaḳında (12 yūsuf sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) āzād bendeni ṣatuvnıñ bāṭıl

6.20 boluvı ḥaḳında (ikinçisi) kefāletni şarṭḳa baġlavnıñ dürist boluvı hem kefāletniñ zaʿīm lafẓı birlen münʿaḳid

6.21 boluvı ḥaḳında (üçünçisi) ṭaʿāmnı ṣavt birlen ölçep ṣatuvnıñ düristligi hem beżāʿatniñ düristligi ḥaḳında

6.22 (13 raʿd sūresi) bu sūrede mesʿele yoḳ (14 ibrāhīm sūresi) bu sūrede aʿẕāb-ı ḳabrni is̱bāt mesʿelesi

6.23 bar (15 ḥicr sūresi) bu sūrede mesʾele yoḳ (16 neml sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi)

6.24 dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ fāʾideleri ḥaḳında (ikinçisi) aṭnıñ ḳaçarnıñ işekniñ ḥarām boluvı ḥaḳında

6.25 (üçünçisi) balıḳ itiniñ ḥelāl boluvı ḥaḳında hem incüge ḥall-i ıṭlāḳ ḳılınuv ḥaḳında (dörtinçisi) sekr

6.26 (ḫurma ṣaġındısı) içüv ḥaḳında (bişinçisi) merḳūḳ (ḳıl) ḥaḳında (altunçısı) ṣūf (ṣarıḳ yöni hem şaʿar (ḳıl)

6.27 ve bir (teve yöni) ḥaḳında (yidinçisi) istiʿāḍeniñ müsteḥabligi ḥaḳında (sigizinçisi ikrāh ḥālinde küfr kelimesiniñ

6.28 düristligi ḥaḳında (18 benū isrāʾīl sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) miʿrāc ḥaḳında (ikinçisi)

6.29 ḳıṣāṣnıñ meşrūʿ boluvı ḥaḳında (üçünçisi) belāġatnıñ ḥaddi ḥaḳında (dörtinçisi) namāznıñ vaḳtları hem teheccüd

6.30 namāzı ḥaḳında (bişinçisi) ḳırāʾatde cehr birlen iḫfāʾ ḥaḳında (altunçısı) tekbīr-i taḥrīme ḥaḳında (18 kehf

6.31 sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) vekāletniñ meşrūʿ boluvı ḥaḳında (ikinçisi) ḳıyāmet ʿalāmetlerindin

6.32 yeʾcūc ve meʾcūcniñ çıġuvı ḥaḳında (19 meryem sūresi) bu sūrede ṣırāṭnıñ ḥaḳlıġı ḥaḳında bir mesʾele bar

6.33 (20 ṭāhā sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) namāznı ḳażā ḳıluv ḥaḳında (ikinçisi) namāznıñ

6.34 vaḳtları ḥaḳında (21 enbiyāʾ sūresi) munda bolġan mesʾeleler (birinçisi) bir burhan-ı tevḥīd ḥaḳında (iḳinçisi)

7

7.1 feriştelerniñ günāhdan maʿṣūm boluvları ḥaḳında (üçünçisi) müctehidniñ baʿż vaḳt iṣābet itip baʿż vaḳt ḫaṭāʾ ḳıluvı

7.2 ḥaḳında (22 ḥacc sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) mekke yorṭlarun ṣatuvnıñ dürist bolmavı ḥaḳında

7.3 (iḳinçisi) ḥacc ḥaḳında hem hedylerni boġazlav ve hedylerni aşav ḥaḳında hem tüklerni kiterüv hem neẕrge vefā ḳıluv

7.4 hem ṭavāf ziyāret ḥaḳında (üçünçisi) hedylerniñ ʿaybdın selāmet boluvı ḥaḳında (dörtinçisi) tevelerni

7.5 boġazlav hem alardan aşav ḥaḳında (23 müʾminūn sūresi) bu sūrede (yomırḳanı ġaṣblap alġan kişi

7.6 yomırḳanı ġına töler gerçi ġāṣıbnıñ ḳolında yomırḳadan bala çıḳsada şol ḥaḳda bir mesʾele (24 nūr sūresi)

7.7 bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) zinā ḥaḳında (ikinçisi) zināçınıñ ʿafīfe ḫatun birlen ʿafīf irniñ zināçı

7.8 ḫatun birlen nikāḥlanuvınıñ ḥarām boluvı ḥaḳında (üçünçisi) zinā birlen zinādan pāk ādamni sögüvniñ ḥaddini

7.9 beyānda (dörtinçisi) liʿān ḥaddi ḥaḳında (bişinçisi) yāṭ kişiniñ öyine kirgende iẕn ṣorav ḥaḳḳnda (altunçısı)

7.10 yāṭ ādamlerdin hem muḥarremlerdin irler birlen ḫatunnıñ ʿavretleri ḥaḳında (yidinçisi) ḳullarnıñ nikāḥı ḥaḳında (sikizinçisi)

7.11 mekātib ḥaḳında (toḳızınçısı) kenizeklerni zināġa küçilüvniñ ḥarām boluvı ḥaḳında (onunçısı) ḳullarnıñ ve balalarnıñ

7.12 ḫācelerine kirgende iẕn ṣoravları ḥaḳında (on birinçisi) ẕaʿīf ḫatunlarġa ziynetni iẓhārnıñ ḥarām boluvı

7.13 ḥaḳında (on iḳinçisi) şarāb ve ṭaʿām mesʾeleleriniñ baʿżısında (on üçünçisi) emrniñ vucūb üçün boluvında

7.14 (25 furḳān sūresi) bu sūrede mesʾeleler (birinçisi) ṣonıñ pāklavçı boluvı ḥaḳında (iḳinçisi) virdni ḳażāʾ

7.15 ḳıluv ḥaḳında (26 şuʿrāʾ sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) namāzda fārsīçe ḳırāʾatnıñ düristliginde

7.16 (iḳinçisi) şiʿirniñ düristligi birlen dürist tögilliki ḥaḳında (27 neml sūresi) bu sūrede dabbetü'l-arż

7.17 çıġuvı ḥaḳında bir mesʾele (28 ḳaṣaṣ sūresi) bu sūrede bir mesʾele ḳoy kütüv birlen mihrniñ dürist boluv mesʾelesi

7.18 (29 ʿankebūt sūresi) bu sūre mesʾeledin ḫālī (30 rūm sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi)

7.19 müsellem birlen ḥarbī arasında ʿuḳūd-ı fāsideniñ düristligi ḥaḳında (ikinçisi) biş vaḳt namāz ḥaḳında (üçünçisi)

7.20 muḥarrem ḳardeşlerniñ nafaḳaleri ḥaḳında (31 loḳmān sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) taġannīniñ

7.21 ḥarām boluvı ḥaḳında (iḳinçisi) küfr birlen günāh ḥaḳında ata ve anaġa iṭāʿat dürist tögillik ḥaḳında (üçünçi)

7.22 biş törli ġıybeti allahü teʿālādin başḳanın bilmevi ḥaḳında (32 ilmü's-secde sūresi)bu sūrede bir mesʾele bende

7.23 üçün tiyişli bolġan nerse birüv allahü teʿālā özerine vācib tögillik hem yavızlıḳ allahü teʿālāniñ tilevinde

7.24 boluvçılıḳ ḥaḳında (33 aḥzāb sūresi) bu sūrede bolġan mesʾeleler (birinçisi) bir ir ḫatunnı ana birlen

7.25 muẓāhere ḳılsa ol ḫatunnıñ ana bolup evrilmevi minim oġlum dip daʿvā ḳılınġan balanıñ ḥaḳīḳat oġıl

7.26 bolmavı ḥaḳında (ikinçisi) ẕü'l-erḥām ḥāmnıñ terekege müsteḥaḳ boluvı ḥaḳında (üçünçisi) ṭalāḳ iḫtiyārına

7.27 birilgen ḫatunnıñ irni iḫtiyār ḳıluvı vaḳtinde ṭalāḳ bolmavı ḥaḳında (dörtinçisi) resūl allahnıñ ḫatunınıñ

7.28 başḳa ḫatunlardan artuḳlıġı ḥaḳında (bişinçisi) emrniñ vucūb üçün boluvı daḫi iḫtiyārnıñ bitüvi

7.29 āzād ḳıluv hem oġıllıḳġa alınġan ādemniñ aluvçıġa ḫatunınıñ ḥelāl boluvı ḥaḳında (altunçısı) resūl allahnıñ

7.30 ṣoñġı peyġamber boluvı ḥaḳında (yidinçisi) ve ṭayy ḳılınmaġan ḫatunġa ṭalāḳ ḳılınġan ṣūretde ʿıddet vācib

7.31 bolmavı ḥaḳında (sikizinçisi) mihrler birlen ḫatunlarnıñ ḥelāl boluvı hem ḳardeşlerdin nikāḥleri ḥelāl bolġan ḫatunlar

7.32 ḥaḳında hem nikāḥnıñ hibe lafẓı birlen münʿaḳid boluvı hem mihrniñ şeriʿā muḳadder boluvı ḥaḳında (toḳızınçısı) ḫatunlarnıñ

7.33 yaṭ ādemlerdin ḳaçup maḫremlerdin ḳaçmav mesʾelesi ḥaḳında (onunçısı) müʾminlerge resūl allahġa ṣalavāt itüvniñ vācib

7.34 boluvı ḥaḳında (34-35 sebe hem fāṭır sūresi) ikisinde hem mesʾele yoḳ (36 yāsīn sūresi) ḥaşr ḥaḳında bir

8

8.1 mesʾele bar (37 el-ṣāffāt sūresi) bu sūrede bir mesʾele bir kişi balasını boġazlav birlen neẕr eytse ḳoy boġazlav

8.2 lāzım bolur. (38 ṣād sūresi) bir mesʾele rukūʿnıñ tilāvet secdesiniñ maḳāmına ḳāʾim boluvı ḥaḳında (39 zümer sūresi)

8.3 munda iki mesʾele (birinçisi) izgülik allahü teʿālāge marażī yavızlıḳ allahü teʿālāge marażī tögillik ḥaḳında (ikinçisi)

8.4 ṣūr ḥaḳında hem baʿs̱ ḥaḳında vezn-i aʿmāl ḥaḳında (40 müʾmin sūresi) munda bir mesʾele ʿaẕāb-ı ḳabrni is̱bāt ḥaḳında

8.5 (41 ḥa mim es-secde sūresi) munda mesʾele yoḳ (42 şūrā sūresi) munda iki mesʾele (birinçisi) cināyetler

8.6 tölevi ḥaḳında (iḳinçisi) vaḥyniñ ḳısmleri ḥakḳında (43 zuḫruf sūresi) munda mesʾele ʿīsā ʿaleyhi'sselāmnıñ

8.7 inüviniñ ḳıyāmet ʿalāmetlerindin boluvı ḥaḳında (ikinçisi) mesʾele şehādetniñ rükni ʿilm boluv ḥaḳında (44 duḫān sūresi)

8.8 munda bir mesʾele duḫānnıñ ḳıyāmet ʿalāmetlerindin boluvı ḥaḳında (45 cāsiye sūresi) munda mesʾele yoḳ (46 iḥḳāf

8.9 sūresi) munda bolġan mesʾeleler (birinçisi) rıżāʿnıñ müddetiniñ iḳi yıl yarum boluvı ḥaḳında (iḳinçisi) cinniñ

8.10 īmānınıñ fāʾidesi günāhdan yarlıḳav bolup cennetge kirüv bolmav ḥaḳında (47 muḥammed ʿaleyhi's-selām

8.11 sūresi) munda ḳıtāl ḥaḳında bir āyet bar (48 fetḥ sūresi) munda bolġan mesʾeleler (birinçisi) ʿarab

8.12 müşriklerindin islāmdın başḳa nerse maḳbūl bolmav ḥaḳında (ikinçisi) żaʿīflerge ḳıtāl vācib bolmav ḥaḳında (üçünçisi)

8.13 mekkeniñ ḳahr birlen meftūḥ boluvı ḥaḳında (dörtinçisi) muḥaṣṣır hadīsiniñ boġazlı torġan ornı ḥarām boluvı ḥaḳında

8.14 (bişinçisi) ʿumrede tüklerni kiterüv şarṭ boluv ḥaḳında (altunçısı) ṣaḥābelerniñ fażīletinde (49 ḥicret sūresi)

8.15 munda bolġan mesʾeleler (birinçisi) ʿıyd namāzından borun ḳurbān boġazlavdan neḥyi ḥaḳında hem yevm-i şekk

8.16 rūzesindin nehy ḥaḳında (ikinçisi) fāsiḳniñ ḫaberiniñ ḥükmi tevḳif boluv ḥaḳında (üçünçisi) ḥaḳḳ imāmdan

8.17 baş tartḳan kişini ḳatl vācib boluv ḥaḳında (50 ḳāf sūresi) munda hem mesʾele yoḳ (51 zāriyāt sūresi

8.18 munda īmān birlen islāmnıñ bir boluvı ḥaḳında bir mesʾele bar (52 ṭūr sūresi) munda müʾmin balalarınıñ

8.19 atalarına iyerüvi ḥaḳında bir mesʾele bar (53 necm sūresi) munda mesʾele yoḳ (54 ḳamer sūresi) munda

8.20 ṣuvda nöbetleşüv ḥaḳında bir mesʾele bar (55 er-raḥman sūresi) munda ḫurma birlen rummān fākihedin bolmavı ḥaḳında

8.21 bir mesʾele bar (56 vāḳıʿa sūresi) munda rukūʿ ve secde tesbīḥi ḥaḳında hem cennet kişige ḳurān totmav ḥaḳında bir āyet

8.22 bar (57 ḥadīd sūresi) munda bir mesʾele yoḳ (58 mücādele sūresi) munda ẓıhār kefāreti ḥaḳında üç āyet bar (59

8.23 ḥaşr sūresi) munda bolġan mesʾeleler (birinçisi) ḳıyāsnıñ ḥüccet boluvı ḥaḳında (ikinçisi) kāfirlerniñ yorṭların hedm

8.24 ve aġaçların kisüvniñ dürist boluvı ḥaḳında (üçünçisi) ġanīmet mālnı boluv ḥaḳında (60 mümteḥine sūresi) munda bolġan

8.25 mesʾeleler ẕemmīge vaṣiyyetniñ dürist boluvı ḥaḳında (iḳinçisi) kāfirlerniñ ḫatunlarınıñ müʾminlerge müʾminlerniñ ḫatun

8.26 larınıñ kāfirlerge hicret ḳıluvı ḥaḳında iki mensūḫ āyet bar (üçünçisi) ḫatunlarnıñ bīʿat birüvi ḥaḳında bir āyet

8.27 bar (61 ṣaff sūresi) munda mesʾele yoḳ (62 cemʿi sūresi) munda bir āyet bar cemʿi namāzını is̱bāt hem eẕān

8.28 vaḳtinde beyʿning merām boluvı ḥaḳında (63 münāfiḳūn sūresi) munda bir āyet bar (eşhed lafẓınıñ īmān ṣīġasından

8.29 boluvı ḥaḳında (64 teġābün sūresi) munda mesʾele yoḳ (65 ṭalāḳ sūresi) munda bolġan mesʾeleler (birinçisi)

8.30 ṭalāk bedi'ī ḥaḳında hem muṭallaḳanıñ irniñ öyindin çıḳmavı ḥaḳında hem eşhādafe ʿadālet vācib boluv ḥaḳında

8.31 (ikinçisi) ṣaġīreniñ ḥamele hem āyseniñ ʿıddeti ḥaḳında (üçünçisi) ṭalāḳ ḳılġan ḫatunlarnıñ nafaḳa ve ʿiddeti

8.32 hem balasını imizüvi ḥaḳında (66 taḥrīm sūresi) munda bir āyet bar ḥelālni ḥarām itüvniñ yemīn boluvı ḥaḳında

8.33 (67 mülk) (68 nūn)(69 ḥāḳḳa) (70 muʿāric) bolarda mesʾele yoḳ (71 nūḥ sūresi) munda istisḳaʾ namāzı

8.34 nıñ keyfiyeti ḥaḳında bir mesʾele bar (72 cin sūresi) munda bir āyet bar mescide dünyā sözi yaramav ḥaḳında

9

9.1 (73 müzzemmil sūresi) munda ikinçisi evvelgisini nesẖ ḳılġan ḳıyām-ı leyl ḥaḳında iḳi āyet bar (74 müddeṣṣir

9.2 sūresi) munda iki mesʾele (birinçisi) namāzda tekbīr-i taḥrīme hem kiyim pāk boluv ḥaḳında (ikinçisi) müʾminlerge

9.3 şefāʿatniñ dürist boluvı ḥaḳında (75 ḳıyāmet sūresi) munda iki mesʾele (birinçisi beyānnı teʾẖīrniñ

9.4 dürist boluvı ḥaḳında (ikinçisi) müʾminlerge allahü teʿālāniñ nūr-ı tecellisini körüv dürist boluv ḥaḳında

9.5 (76 insān sūresi) – (77 mürselāt sūresi- (78 nebeʾ sūresi)- (79 el-nāziʿāt sūresi)-

9.6 (80 ʿabese sūresi)- (81 tekvīr sūresi)- (82 el-infiṭār sūresi) – (83 muṭaffifīn sūresi) –

9.7 (84 inşiḳāḳ sūresi) – (85 burūc sūresi)- (86 el-ṭāriḳ sūresi)- (87 el-ʿalā

9.8 sūresi) – (88 ġāşiye sūresi) – (89 fecr sūresi) – (90 beled sūresi) -)- 91 şems

9.9 sūresi) – (92 leyl sūresi) – (93 ḍuḥā sūresi- (94 inşirāḥ sūresi)- (95 tīn

9.10 sūresi)- 96 ʿalaḳ sūresi)- (97 ḳader sūresi)- (98 beyyine sūresi)- (99 zelzelet

9.11 sūresi) – (100 ʿādiyāt sūresi) – (101 ḳāriʿa sūresi) – (102 tekāṡür sūresi) – (103

9.12 ʿaṣr sūresi) – (104 hümeze sūresi)- (105 fīl sūresi (106 ḳureyş sūresi)- (107 era eyte

9.13 sūresi) – (108 kevser sūresi) – (109 kāfirūn sūresi)- (110 naṣr sūresi) –

9.14 (111 mesd sūresi)- (112 iẖlāṣ sūresi)- (113 felaḳ sūresi)- (114 nās sūresi)

9.15 hiç birsinde mesʾele yoḳ meger inşiḳāḳ sūresinde tilāvet secdesi ḥaḳında bir āyet bar daẖi ʿala

9.16 sūresinde taḥrīmeniñ namāzdın ẖāric boluvı ḥaḳında bir āyet bar kevṡer sūresinde

9.17 kevṡerniñ ḥaḳlıḳına hem ḳurbān vācib boluvı ḥaḳında āyetler bar bu mesʾelelerniñ

9.18 tafṣīlā-i beyānı inşāʾallah her ḳāyusında

9.19 tiyüşli ornında kilür.

****

9.20 iẖṭār:

9.21 bu tefsīrde “ صلعم ” digen söz (صلى الله عليه وسلم) digen söz ornına ḳoyuldı … “عم” …

9.22 (عليه السلام-هم عليهم السلام ornına ḳoyulur.

9.23 sözlerdin östide, ötürside, sukūnıda; teşdīdide bolmaġan ḥarflerni ast ile oḳulur,

9.24 ḥareket orınlarında.

I / 10

10.1 kurān tefsīri ḳazan tilinde

10.2 el-ıtḳān

10.3 fī

10.4 tercümetü'l ḳurān

10.5 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

10.6 fātiḥa sūresi mekkede ingen yidi āyet

10.7 (الحمد لله) her bir çın maḳtav allahü teʿālāge ginedür ammā allahü teʿālādan başḳalarda bolġan maḳtav

10.8 ẓāhirī ginedür ve ol ẓāhirī maḳtavnıñ merciʿsi de allahü teʿālādur (رب العالمين *) özinden başḳa

10.9 her bir bar bolġan nerselerni terbiye itüvçidür ol allahü teʿālā ādemlerni ve ḥayvānlarnı ve nebātātnı

10.10 * الرحمن الرحيم) izgülikge ve raḥmetge ehl bolġan kişige izgülik ve raḥmet iyesidür

10.11) cezāʾ (ḳıyāmet) köniniñ ḫocasıdur (إياك نعبد) siñe ġına ʿibādet ḳılamız

10.12 وإياك نستعين) daḫi sinden gine yardem isteymiz (اهدنا الصراط المستقيم.) köndürgey idiñ

10.13 bizlerni toġrı bolġan yolġa (صراط الذين) şunday ādemler yolına köndürgey idiñ

10.14 (أنعمت عليهم) ol ādemler özerine enʿām ve iḥsān ḳıldıñ sin mundan murād peyġamberlerniñ ümmetlerge

10.15 körsetken yolı (غير المغضوب عليهم) alar özerine açulanmış bolmaġan ādemler yolı

10.16 üzerine yaʿnī yahūdler kibi allahü teʿālānıñ açuvına tiyişli bolġan ādemler yolına köndürmegil

10.17 (ولا الضالين *) daḫi azġun bolmaġan ādemlerniñ yolına köndürgil yaʿnī naṣārālar kibi toġrı

10.18 yoldan azġanlarnıñ yolına köründürmegil (āmīn) ḳabūl ḳılġay idiñ * fātiḥa ṣoñı āmīn diyüv senetdür

I / 11

11.1 (fāʾide) bu fātiḥa sūresi dīn-i islāmnıñ esāsı bolġan üç uluġ mesʾelege işāretdür birisi : allahü teʿālā

11.2 bütün ʿālemniñ māliḳi ve terbiye idüvçisi dip maʿrifet ḳıluv iḳinçisi- ḳıyāmet küniniñ hem ḳıyāmetde yaḫşılıḳ

11.3 ve yamānlıḳḳa cezāʾ boluvına ışanuv üçünçisi- dünyā ve āḫiretde saʿādet iyesi boluv üçün hem toġrı yolnı

11.4 tapuv üçün allahü teʿālāge yalbaruvnıñ kifāye ḳıluvı (bes hidāyet üçün müşāyiḫge tapşırılmaḳ żarūr

11.5 digen kişilerniñ sözleri laġv bir bir söz bolurġa kirek) dīn-i islāmnıñ esāsı bolġan üç uluġ mesʾeleniñ ḳısḳalıḳ

11.6 üzere beyānı bu sūredim[1] bolġanlıḳı üçün bu sūreni resūl ekrem (أُمُّ الْقُرْآن) ḳurān anası diyüp ataġan

11.7 ve bu sūre ḳurānnıñ başında bolduḳı üçün (فَاتِحَةُ الْكِتَاب) ḳurān başı diyü ataġan ve bu sūre yidi āyet

11.8 bolup farż namāzda ikişer mertebe oḳulġanlıḳı üçün (سَبْعُ الْمَثَانِى) ikişer oḳula turġan dip ataġandur*

---

[1] "sūreden" olmalı.

11.9 2nçi sūre * baḳara sūresi medīnede ingen iki yüz siksen āyet *

11.10 (الٓمٓ) bu sözinden murād bolġan maʿnāsını allahü teʿālā özi gine biledür (ذٰلِكَ الْكِتَابُ) bu muḥammed (ṣallallahü teʿālā

11.11 ʿaleyh ve sellem) okuy turġan kitāb-ı ḳurān (لَا رَيْبَ فِيهِ) bu kitābda hiç şeñ[1] yoḳdur yaʿnī bu kitābnıñ allahü teʿālādan

11.12 boluvında hiç kimge şik ḳılurġa münāsib tügildür çünki ādemīler yaṣandıġı bolsa, anı başḳalar da yaṣay

11.13 alurlar idi (لَا رَيْبَ فِيهِ) bu kitāb allahü teʿālāniñ emrlerin tutup ve nehylerinden ṣaḳlanġan ādemlerni

11.14 toġrılıḳġa ve yaḫşılıḳġa köndürgüçidür (اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ) müttaḳīler şunday ādemlerdür özlerinden ġāʾib

11.15 bolġan nerselerge çın köñillerinden ışanurlar (meṣelā ölgenniñ ṣoñında ḳabrlerden ḳobarıluvġa ve uçmaḫ ve tamuġ ve başḳa

11.16 ḳıyāmet ḥāllerine (وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ) daḫı müttaḳīler şol ādemlerdür namāznı ḳāʾim ḳılurlar yaʿnī namāz oḳurlar

11.17 (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) daḫı müttaḳīler şol ādemlerdür biz alarġa rızḳlandurġan nerselerden allahü teʿālā yolına

11.18 ittifāḳ ve ṣarfī ḳılurlar yaʿnī biz birgen mālnı islām dīniniñ alġa baruvına sebeb bolġan orunlarġa millet fāʾidesine

11.19 ṣarf ḳılurlar mekteb ve medrese ve mescid ve cemʿiyyet-i ḫayriye-i islāmiye kibilerge (وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ) daḫı müttaḳīler şol

11.20 ādemlerdür çın köñillerinden ışanurlar (بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ) saña indürülgen nersege (ḳurānġa) (وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ) daḫı

11.21 ışanurlar sinden burun bolġan peyġamberlerge indürilgen nerselerge (tevrāt, incīl ve zebūr ve bulardan başḳa bolġan

11.22 kütb-i semāviyelerge (وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ) daḫı müttaḳīler şol ādemlerdür alar āḫiret bolaçaḳnı şiksiz bilürler

[1] "şek" olmalı.

11.23 (أُولَٰئِكَ) bu ṣıfatlar birlen ṣıfatlanġan ādemler (عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ) rablerinden bolġan hidāyet üzerindedür (وَأُولَٰئِكَ)

11.24 daḫı bu ṣıfatlar birlen ṣıfatlanġan ādemler (هُمُ الْمُفْلِحُونَ) alardur dünyā ve āḫiret saʿādetine irişüvçiler (إِنَّ الَّذِينَ

11.25 كَفَرُوا) düristlikde şunday ādemler kāfir boldılar (her bir kāfir murād yā ki ḫāṣ kāfirler ebū leheb, ebū cehl, velīd bin

11.26 muġīre kibiler (سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ) ol kāfirler üzerine berāberdür (أَأَنذَرْتَهُمْ) kirek añlatup ḳorḳutsun alarnı (أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ)

I / 12

12.1 yeise añlatup ḳorḳutmasun alarnı (لَا يُؤْمِنُونَ) īmān kitürmesler ol kāfirler (خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ) allahü teʿālā

12.2 ḳāfirlerniñ köñilleri üzerine perdeledi bes alarnıñ köñillerine izgülik kirmes (وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ) daḫı ol

12.3 kāfirlerniñ işitüv orunları (ḳulaḳları) üzerine perdeledi şunıñ üçün ḥaḳnı işitüv birlen fāʾidelenmesler

12.4 (وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ) daḫı ol kāfirlerniñ közleri üzerinde perde bolġuçıdur şunıñ üçün ḥaḳnı körmesler

12.5 (hatm-i ṣaffetin allahü teʿālāge isnād ḳıluv bu kāfirlerniñ köñillerinde bolġan ḫatmniñ cebeli ikenligini bildürtüv

12.6 üçün (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) daḫı ol kāfirler üçün rencitküçi uluġ ʿaẕāb bolġuçıdur (allahü teʿālā

12.7 münāfıḳlar ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمِنَ النَّاسِ) ādemler cümlesinden (mün) şol kişiler (يَقُولُ)

12.8 eytürler (آمَنَّا بِاللَّهِ) allahü teʿālāge īmān kitürdük (وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ) daḫı āḫiret künine īmān kitürdük

12.9 diyü (وما هم بمؤمنين) allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ sözlerin red ḳılup eytedür ḥālbūkim ol münāfıḳlar allahü teʿālāge de

12.10 hem āḫiret künine de köñillerinden īmān kitürüvçi tügiller diyü (يخادعون الله) münāfıḳlar köñillerinde bolġan

12.11 nerseniñ ḫilāfını bildürüv sebebli allahü teʿālāge aldarlar aldap īmān kitürdük dip eytürler (والذين آمنوا)

12.12 daḫı īmān kitürgen kişilerge aldarlar (وما يخدعون الا انفسهم) münāfıḳlar allahü teʿālā hem müʾminlerni

12.13 aldamaslar meger özlerin aldarlar çünki aldavlarınıñ günāḥsı özlerine bolur (وما يشعرون)

12.14 ammā ol münāfıḳlar aldavlarınıñ żararınıñ üzlerine ḳaytuvın sizmesler de (في قلوبهم مرض) münāfıḳlarnıñ

12.15 köñillerinde münāfıḳlıḳ ve şik avruvı bardur (فزادهم الله مرضا) bes allahü teʿālā ḳurānnı indürüvi sebebli

12.16 münāfıḳlarnıñ köñil avruvlarını artdurdı (ولهم عذاب اليم) daḫı ol münāfıḳlar üçün rencitküçi

12.17 ḳatı ʿaẕāb bardur (بما كانوا يكذبون) ol nerseni münāfıḳlar yalġanlar boldılar yaʿnī īmān kitürdük

12.18 diyü yalġan söylevleri sebebli (واذا قيل لهم) ve her ḳayçan münāfıḳlarġa eytilmiş bolsa (لا تفسدوا في الارض)

12.19 yirde münāfıḳlıḳ ve īmāndan ṭıyuv sebebli bozuḳlıḳ ḳılmañız diyü (قالوا) eytürler cevābda münāfıḳlar (انما نحن

12.20 مصلحون) budur başḳa tügildür biz yirde tüzüklik ḳıluvçımız diyü yaʿnī ḫalḳnı ıṣlāḥ ḳılamız diyürler

12.21 (الا) allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ sözlerin red ḳılup eytedür āgāh oluñız (انهم هم المفسدون) düristlikde

12.22 alardur bozuḳlıḳ ḳıluvçılar (ولكن لا يشعرون) likin bozuḳlıḳların bir de sizmesler (واذا قيل لهم

12.23 آمنوا) ve her ḳayçan münāfıḳlarġa īmān kitürüñiz dip eytilse (كما آمن الناس) niteki ādemler īmān

12.24 kitürdiler yaʿnī muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem) niñ ṣaḥābeleri īmān kitürgen kibi īmān kitürüñiz

12.25 dip eytilse (قالوا أنؤمن) münāfıḳlar eytürler eyā biz īmān kitürürmiz mü (كما آمن السفهاء) niteki nādānlar

12.26 īmān kitürdi yaʿnī biz nādān ṣaḥābeler īmān kitürgen kibi īmān kitürürmiz mü dip eytürler (ألا)

12.27 allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ sözlerini red ḳılup eytedür āgāh oluñız (انهم هم السفهاء) düristlikde

12.28 münāfıḳlar özleridür nādānlar (ولكن لا يعلمون) likin özleriniñ nādānlıḳlarını bilmesler

I / 13

13.1 (fāʾide) müʾminlerniñ ḥaḳlıḳda bolup münāfıḳlarnıñ bāṭıllıḳda boluvına muṭṭaliʿ boluv istidlālge fikrge muḥtāc bolup

13.2 hem müʾminlerniñ ḥaḳlıḳda bolup münāfıḳlarnıñ bāṭıllıḳda boluvı emr-i dīn bolġanlıḳı üçün allahü teʿālā bu āyetde

13.3 ʿilm lafẓı ile kitürdi ammā nifāḳ hem nifāḳ içinde bolġan fitne ve fesād ʿādetke mebnī bolġan dünyāvī emr

13.4 bolġanlıḳı üçün evvelgi āyetde şuʿūr lafẓı ile kitürdi yine de bu iki āyetde tekrīr yoḳ çünki evvelgi

13.5 āyet münāfıḳlarnıñ meẕheblerin hem nifāḳlarınıñ maʿnāsını beyān ammā bu āyet münāfıḳlarnıñ müʾminler ile muʿāmele

13.6 keyfiyyetlerin beyān (واذا لقوا الذين آمنوا) ve her ḳayçan münāfıḳlar īmān kitürgen ādemlerge yoluḳsalar

13.7 (قالوا آمنا) münāfıḳlar īmān kitürdük biz dip eytürler (واذا خلوا الى شياطينهم) ve her ḳayçan münāfıḳlar

13.8 müʾminlerden avlaḳda bolup özleriniñ şeyṭānlarına ḳaytsalar yaʿnī baş münāfıḳlar yanına barsalar

13.9 (قَالُوا اِنَّا مَعَكُمْ) münāfıḳlar başlarına eytürler biz dīnde sizniñ birlen birgemiz (اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُنَ ط) budur

13.10 başḳa tügildür biz ẓāhirde īmān bildürüv sebebli müʾminlerni ẖorlavçımız diyü (اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ) allahü teʿālā

13/11 ol münāfıḳlarnı ẖorlav yaʿnī münāfıḳlarnıñ müʾminlerni ẖorlavı berāberinde münāfıḳlarġa cezāʾ birür (وَيَمُدُّهُمْ

13.12 فِى طُغْيَانِهِمْ) daẖı münāfıḳlarġa küfr sebebli çikden ötüvlerinde mühlet birür (يَعْمَهُونَ ج) ḥayrān bolġanları

13.13 ḥālde (اُولٰئِكَ الَّذِينَ) bu münāfıḳlar şunday ādemlerdür (اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى) azġunlıḳnı

13.14 toġrılıḳ berāberinde ṣatup aldılar yaʿnī almaşdurdılar (فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ) bes münāfıḳlarnıñ

13.15 ṣatuvları ve aluvları fāʾide birmedi yaʿnī münāfıḳlar toġrılıḳ berāberinde azġunlıḳnı ṣatup aluv

13.16 sevdālarında fāʾide itmediler żarar itdiler (وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ج) daẖı münāfıḳlar bu sevdālarında

13.17 toġrılıḳġa yaʿnī ticāret yolına könülüvçi bolmadılar (مَثَلُهُمْ) münāfıḳlarnıñ nifāḳda bolġan ṣıfatları

13.18 (كَمَثَلِ الَّذِى) şol ādemniñ ṣıfatı kibidür (اسْتَوْقَدَ نَارًا) ol ādem ḳaranġulıḳda oṭ yaḳdı (فَلَمَّا اَضَاءَتْ

13.19 مَا حَوْلَهُ) bes oṭ, oṭ yaġuvçı ādemniñ tiresinde bolġan nerselerni yaḳṭurtḳan, nūrlandurġan zamānda

13.20 (ذَهَبَ اللّٰهُ بِنُورِهِمْ) allahü teʿālā bu oṭ yaġuvçılarnıñ oṭlarınıñ nūrın yiberdi yaʿnī söndürdi

13.21 (وَتَرَكَهُمْ فِى ظُلُمَاتٍ) daẖı oṭ yaġuvçılarnı ḳaranġulıḳlarda ḳoydı (ḳaldurdı) (لَايُبْصِرُونَ ج) tirelerinde

13.22 bolġan nerseni körmegenleri ḥālde (şunıñ kibi münāfıḳlarda nūr kibi bolġan īmān kelimesini ẓāhirde eytüv sebebli

13.23 īmān kitürdiler dünyāda her ḳayçan ölseler ḳaranġulıḳ kibi bolġan küfr sebebli ẖavf hem ʿaẕāb kilür

13.24 (صُمٌّ) münāfıḳlar ḥaḳnı tiyüşinçe işitüvden çoḳraḳlardur (بُكْمٌ) ḥaḳḳ sözlerni söylevden tilsizlerdür (عُمْيٌ) ḥaḳḳ

13.25 yolnı körüvden ṣoḳırlardur (فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) bes münāfıḳlar nifāḳlarından ve azġunlıḳlarından

13.26 ḳaytmaslar (ḳulaḳdan maḳṣūḍ ḥaḳnı işitüv tilden maḳṣūd ḥaḳnı söylev közden maḳṣūd ḥaḳnı körüv bolġanlıḳdan

13.27 münāfıḳlarda bu maḳṣūdlar bolmaġanlıḳdan allahü teʿālā münāfıḳlarnı ḳulaḳsız tilsiz ṣoḳır didi niteki şiʿirde kilgen

13.28 صُمٌّ إذا سَمِعُوا خَيْرًا ذُكِرْتُ بِهِ * وَإِنْ ذُكِرْتُ بِسُوءٍ عِنْدَهُمْ أَذِنُوا

13.29 mażmūnı her ḳayçan min izgülikni ẕikr ḳılsam alar işitseler çoḳraḳ bolalar ve eger alar aldında yavızlıḳnı

I / 14

14.1 ẕikr ḳılsam ḳulaḳlı bolalar (أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ) yeise münāfıḳlarnıñ ṣıfatı kökden (buluṭdan)

14.2 ḳoyulġuçı yaġmur kibidür (فِيهِ ظُلُمَاتٌ) ol buluṭda ḳaranġulıḳlar bolġuçıdur (وَرَعْدٌ) daḫı

14.3 raʿid yaʿnī kök güldürev bolġuçıdur bulutḳa müʾekkil bolġan ferişte yā ki anıñ tavışı dimişler (وَبَرْقٌ)

14.4 yalturaġuçı yaşenler bolġuçıdur müfessirler ferişteniñ buluṭ ḳavlay turġan ḳamçısı dimişler (يَجْعَلُونَ

14.5 أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ) ol yaġmur iyeleri barmaḳların yaʿnī barmaḳ başların ḳulaḳlarında ḳılurlar

14.6 (مِنَ الصَّوَاعِقِ) kök güldürevden ḳorḳuv üçün (حَذَرَ الْمَوْتِ) kök güldürevden ḳorḳuv ölümden

14.7 ṣaḳlanuv üçün şunıñ kibi münāfıḳlarda (ammā heyʾet-i erbābınıñ beyānına köre raʿid berḳ böyle

14.8 oladur havāda buluṭlar ḥāṣıl olduḳında aġır olduḳında aġır buluṭlar yiñil buluṭlarnı ḳışup ṭolḳunlanurlar

14.9 diñizlerden baḫār bolġan ayurulġanda kehribā (iliktiriḳ)lanmış buluṭlar ṭolḳunlanup ve ḥareketlenüp

14.10 ikinçi buluṭlar ile kehribā almaşdururlar evveldegi havāda bolġan kehribāda bu buluṭlarġa ḳoşulur

14.11 bu kehribālarnıñ baʿżısı dāfiʿa bażısı cāẕibe bolup kehribā ḳuvvetlenür hem bu üç körşi ṭabaḳanıñ kehribāları

14.12 bir cinsden bolsa birisi ikinçisini defʿ ḳılur ṭolḳun ve ḥareket ḳuvvetlenür başḳa hiç nerse bolmas eger

14.13 bu üç ṭabaḳanıñ kehribāları cinsde türli bolsa yaʿnī birisi dāfiʿa ikinçisi cāẕibe bolsa bu kehribālar

14.14 birisi ikinçisini tartup birleşirge ṭıruşurlar hem birleşirler aralarında bolġan hevānı yaġup oṭ ve gürüldi

14.15 çıġarurlar şol ḥālde körülgen oṭḳa berk andan işitilgen tavışḳa raʿid diyürler eger de yirge

14.16 yaḳın bolġan buluṭlarda bolġan kehribā cāẕibe bolsa şol kehribā yuvaş havāʾ vāsıṭası birlen yirdegi

14.17 nerselerge teʾs̱īr iter hem alarnı kehribālandurur bu yirge yaḳın bolġan buluṭnıñ cāẕibe bolġan kehribāsı

14.18 yirdegi nerselerniñ cāẕibe bolġan kehribāsını yirge yiberür dāfiʿa bolġan kehribāsını özine tartur yirdegi

14.19 cismlerniñ hem kehribāları tartuvda bolurlar şol vaḳtde buluṭdan bir ḳısm kehribā ayrulup yirde bolġan cismlerniñ

14.20 kehribāsı ile berleşir de şol cismni telef ḳılur yaşen ṣoḳdı dimek şol bolur (وَاللّٰهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ج)

14.21 allahü teʿālā kāfirlerni ʿilm ve ḳudret yüzinden çulġap alġuçıdur (يَكَادُ الْبَرْقُ) yaşen yaḳın bolur (يَخْطَفُ

14.22 أَبْصَارَهُمْ ط) yaġmur iyeleriniñ közlerin kinet tartup alurġa (كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ) ḳayu ġına zamāñ yaşen yaḳṭurṭsa

14.23 yaġmur iyelerine (مَشَوْا فِيهِ) ol yaḳtılıḳda yürürler (وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ) ve her ḳayçan yaġmur iyelerine ḳaranġulıḳ

14.24 bolsa (قَامُوا ط) toḳṭarlar ve orunlarında ḳararlanurlar şunıñ kibi münāfıḳlar da her ḳayçan ḳurān nāzil olsa

14.25 ḳurānda ẓulmetge oḫşaġan küfrni raʿidge oḫşaġan küfr üzerine vaʿīdni berḳġa oḫşaġan ẓāhir

14.26 delīllerni ẕikr bar bes münāfıḳlar ḳurānnı işitkeç barmaḳların ḳulaḳlarına tıġarlar ḳurān işitkeç īmānġa

14.27 meyl itüp dīnlerin ḳoymasunlar üçün münāfıḳlarnıñ öz dīnlerini ḳoyuvları özleri ḳaşında mevt

14.28 ḥükminde hem ḳurānda özleri yaratḳan nerselerni işitseler ḳulaḳ ṣalurlar yaratmaġan nerselerini

14.29 işitseler toḳtarlar (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ) ve eger allahü teʿālā tilese idi (لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ) münāfıḳlarnıñ ẓāhir bolġan

I / 15

15.1 işitüv iyesi bolġan ḳuvvelerini alur idi niteki maʿnevī ḳuvve-i sāmiʿalerin aldı (وَأَبْصَارِهِمْ) daḫı

15.2 ẓāhir bolġan közlerini yaʿnī körüv ḳuvvelerini alur idi niteki maʿnevī bolġan ḳuvve-i bāṣirelerini

15.3 aldı (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) her nerse üzerine küçi yitküçidür

15.4 (يَا اَيُّهَا النَّاسُ) ey ādemler murād ehl-i mekke (اُعْبُدُوا رَبَّكُمْ) rabbiñizge ʿibādet ḳılıñız yaʿnī rabbiñizni

15.5 birleñiz (اَلَّذِي خَلَقَكُمْ) şunday rabbiñiz ki sizni yoḳdan bar ḳıldı (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ)

15.6 daḫı sizden burun bolġan ādemlerni yoḳdan bar ḳıldı (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) sizniñ ʿibādet sebebli allahü

15.7 teʿālāniñ ʿaẕābından ṣaḳlanmaḳlıḳıñız üçün لعل aslda tercī üçün yaʿnī bir nerseni ümīd itüv üçün

15.8 likin kelāmu'llahda لعل taḥḳīḳ maʿnāsında yā ki taʿlīl üçün bolġan (key) maʿnāsında (اَلَّذِي) şunday

15.9 rabbiñiz ki (جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ) sizlerge yirni ḫalḳ ḳıldı (فِرَاشًا) töşelgen ḥālde (وَالسَّمَاءَ بِنَاءً)

15.10 ve kökni töpe bolġan ḥālde ḫalḳ ḳıldı (وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) ve daḫı yoġarı bulutdan sizge

15.11 ṣu indürdi (فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ) bes ol ṣu sebebli türli yimişlerden çıġardı (رِزْقًا لَكُمْ ج) sizge

15.12 rızḳ bolsun üçün (fāʾide) bu āyetde yirni farāş itüp yaraṭdı digen sözden yirniñ şekli musaṭṭaḥ

15.13 bolup ve keri tügillik bilinmey çünki farāş boluvından musaṭṭaḥ boluvı lāzım tügil belki ādemler başḳa nerse

15.14 lerni astḳa töşegenleri kibi yirde alar astına töşelgenlikden allahü teʿālā farāş didi kirek musaṭṭaḥ

15.15 ve kirek kiri bolsun niteki kirüvi el-şekl bolġan yaṣduḳnı astḳa töşeseñ farāş bola yine de allahü teʿālā

15.16 bu āyetde yimişlerniñ çıġuvına ṣu sebeb bolup hem yimişlerniñ maddesi ṣudan bolġanlıġı üçün öziniñ

15.17 ḳudreti ve tilevi birlen çıḳġan yirmişlerniñ çıġuvına ṣunı sebeb ḳıldı (فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا) bes ʿibādetde

15.18 allahü teʿālāge şerīkler ḳılmañız (وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ *) ve ḥālbūkim sizilesiz her nerseni yaratḳuçı allahü teʿālā

15.19 özi gine ikenlikni elbette maʿbūd bolġan nerse ḫāliḳ bolurġa kirek allahü teʿālādan başḳa hiç ḫāliḳ yoḳ

15.20 (وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ) ve eger siz şikde bolsañız (مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا) bizniñ bendemiz (muḥammed ṣallallahü

15.21 teʿālā ʿaleyh ve sellem)ge indürgen nersemizden yaʿnī ḳulımız muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem)ge indürgen

15.22 ḳurānnıñ allahü teʿālādan boluvında şik ḳılsañız (فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ) bes biz indürgen ḳurānnıñ

15.23 meselinden bir sūre kitüriñiz yaʿnī naẓmnıñ körkemliginde faṣāḥat-i belāġatde ḳurān sūresi

15.24 kibi bolġan bir sūre kitüriñiz meselā iñ azı üç āyet (وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ) daḫı şāhidleriñizni

15.25 yaʿnī maʿbūdleriñizni ündeñiz (من دون الله) allahü teʿālādan başḳadan bolġan şāhidleriñizni (ان كنتم صادقين)

15.26 eger ḳurānnı muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem) özinden çıġardı allahü teʿālādan indürilmedi digen söziñizde

15.27 rast bolsañız yaʿnī siz de muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem) kibi faṣīḥ ʿarablersiz (sūre diyü ḳurāndan

15.28 bir ḳıṭʿa bolup evvelī ve āḫirī bolup aḳl üç āyet bolġan nersege eytilür) (فان لم تفعلوا) bes eger bu işni

15.29 ḳılmasañız yaʿnī biz indürgen ḳurāndan bir sūreniñ meṡelini de kitüre almasañız (ولن تفعلوا)

I / 16

16.1 ve elbette bu işni ḳıla almazsız yaʿnī ḳurānda bolġan sūreniñ meṡeli bolġan bir ṣözni de kitüre almazsız (فاتقوا

16.2 النار التى) bes şunday oṭdan ḳorḳıñız (وقودها الناس والحجارة) ol oṭnıñ yaġa turġan nersesi

16.3 īmān kitürmegen ādemlerdür hem ṭaşlardur yaʿnī kāfirlerniñ maʿbūd bolġan ṭaş ṣanemleridür (أعدت

16.4 للكافرين) ol oṭnı kāfirlerge ḥāżirlenmiş boldı (وبشر الذين) ve süyünç bir sin ey muḥammed (ṣallallahü

16.5 teʿālā ʿaleyh ve sellem) şunday ādemler (آمنوا) ol ādemler īmān kitürdiler yaʿnī islām dīniniñ ḥaḳlıġına

16.6 çın köñillerinden ışandılar (وعملوا الصالحات) daḫı izgü işlerni ḳıldılar (ان لهم جنات) bu revişçe

16.7 süyünç bir düristlikde īmān kitürüp ve izgü işler işlegen ādemlerge baḳçalar bardur (تجرى من تحتها

16.8 (الأنهار) ol baḳçalarnıñ astlarından yılġalar aġar yaʿnī yılġalardaġı ṣularnıñ aġuvını ṣuġa isnād ḳılmay

16.9 yılġaġa isnād ḳıluv mecāz boladur (كلما رزقوا منها) ḳayu ġına zamān baḳçalardan rızḳlanmış (ṭaʿāmlanmış) bolsalar

16.10 (من ثمرة) baḳçanıñ bir yimişinden (رزقا) rızḳnı (قالوا) rızḳlanġan ādemler eytürler (هذا) bu rızḳlanġan

16.11 ṭaʿām nerse yaʿnī (الذى) şunday ṭaʿāmdur (رزقنا من قبل) bu ṭaʿāmnı mundan ilk rızḳlanmış bolduḳ idi

16.12 yaʿnī ucmaẖnıñ yimişleri birisi birisinde oẖşay maʿnāsında yā ki min ḳablden murād dünyāda maʿnāsında bu vaḳt ucmaẖ

16.13 yimişi dünyā yimişiniñ cinsinden maʿnāsında bola (واتوا به) daẖı birilmiş boldıñız siz ol rızḳnı (متشابها)

16.14 baʿżısı baʿżısına tösde oẖşaġan ḥālde gerçi ṭaʿāmleri başḳa bolsa da (ولهم فيها) daẖı ucmaẖ ehlleri

16.15 üçün ucmaẖda bolġaçıdur (أزواج مطهرة) ẖatunlarġa ẖāṣ bolġan ḥayż-ı istiḥāża kibi nerselerden

16.16 hem ṭabīʿī ḥācetlerden ve eşekī ẖulḳlardan pāk bolġan ẖatunlar (وهم فيها خالدون) daẖı ucmaẖ ehlleri

16.17 ucmaẖda meñgü ḳalġuçılardur.

16.18 allahü teʿālā (وان يسلبهم الذباب) āyetinde çibin birlen (كمثل العنكبوت) āyetinde ürmeküç birlen mis̱āl

16.19 kürsetkeç yehūdler bu ẖasīṣ nerselerni ẕikrden allah (teʿālā) nıñ murādı nerse iken didiler şundan

16.20 ṣoñ allahü teʿālā yehūdlerni redd ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ان الله لا يستحيى) düristlikde allahü teʿālā

16.21 oyalmas (أن يضرب مثلا) mes̱el ḳılmaḳdan (ما) kirek nindi mes̱el bolsun yā ki māzāʾid bolur (بعوضة

16.22 فما فوقها) çibinni daḫı çibinden üstün ve uluġ bolġan nerseni (فأما الذين آمنوا) indi şunday ādemler

16.23 īmān kitürdiler (فيعلمون أنه الحق) bes īmān kitürgen ādemler bilürler düristlikde bu mes̱el s̱ābitdür

16.24 (من ربهم) rablerinden bu (وأما الذين) ve ammā şunday ādemler (كفروا) kāfir boldılar (فيقولون) bes

16.25 kāfir bolġan ādemler eytürler (ماذا أراد الله) ni nerse tiledi allahü teʿālā (بهذا) bu mes̱el birlen (مثلا) mes̱el yüzünden

16.26 yaʿnī bu mes̱elden nindi fāʾide bar didiler (allahü teʿālā cevābda eytedür (يضل به كثيرا) bu mes̱el birlen allahü teʿālā

16.27 kāfirlerden köp ādemni azdurur (ويهدي به كثيرا) daḫı bu mes̱el birlen müʾminlerden köp ādemni ḥaḳḳlıḳġa

16.28 köndürür (وما يضل به) daḫı allahü teʿālā bu mes̱el birlen ḥaḳlıḳdan azdurmas (إلا الفاسقين الذين) meger şunday

I / 17

17.1 yavız ādemlerni azdurur (ينقضون عهد الله) ol yavız ādemler allahü teʿālāniñ ʿahdin ṣındururlar ve bozarlar

17.2 (yaʿnī muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemge īmān kitürmek ʿahdin (من بعد ميثاقه) ol ʿahdni yavızlar

17.3 üzerine allahü teʿālāniñ müʾekkid ve muḥkem ḳıluvı ṣoñından yaʿnī ol ʿahdni ḳabūl ḳıluvnı üstlerine alġanları

17.4 ṣoñında bozarlar (ويقطعون) daḫı yavızlar kiserler (ما) şol nerseni (أمر الله به أن يوصل) ol nerseni

17.5 totaşdurmaḳlıḳ (kismezsizlik) birle allahü teʿālā buyurdı yaʿnī ol nerse muḥammed ʿaleyhi’s-selāmge īmān daḫı

17.6 ķardeşlikdür yavızlar muḥammed ʿaleyhi’s-selāmge īmān kitürmediler hem müʾminler birlen dustlıķ yibini kisdiler

17.7 (ويفسدون فى الارض ج) daḫı ol yavızlar yirde günāh ķıluv hem ḫalķnı resūl allahġa īmān kitürüvden

17.8 ṭıyuv sebebli bozuķluķ ķılur boldılar[2] (اولئك) bu ṣıfatlar birlen ṣıfatlanġan yavızlar (yahūdler) (هم

17.9 الخاسرون) alardur żarar itüvçiler çünki bu yavızlar ʿahdni bozuv birlen ʿahdge ve fānī vaṣl birlen ķaṭʿini

17.10 tüzüklik birlen bozuķlıķnı almaşdurdılar ve meñgülik otķa kirüvni üstlerine aldılar (كيف تكفرون بالله)

17.11 ey mekke ehli niçük siz allahnı inkār itesiz birligine delīller ķāʾim bolġannıñ ṣoñında (وكنتم امواتا) ve ḥālbūkim

17.12 siz ölükler boldıñız yaʿnī aṭalarıñıznıñ arķalarındaġı nuṭfeler (فاحياكم) bes tirgüzdi allahü teʿālā sizni

17.13 dünyāda (ثم يميتكم) munıñ ṣoñında öltürür allahü teʿālā sizni (ثم يحييكم) munıñ ṣoñında ķıyāmetde yine tirgüzir

17.14 allahü teʿālā sizni (ثم اليه ترجعون) munıñ ṣoñında yaʿnī ķıyāmetde tirilgen ṣoñında allahü teʿālāge ķaytarılmış

17.15 bolursız hem allahü teʿālā dünyāda ķılġan ʿamelleriñiz berāberinde cezā birür (هو الذى) ol allah (teʿālā) şunday

17.16 ẕātdur (خلق لكم) sizniñ fāʾideñiz üçün yaratdı (ما فى الارض جميعا) yirde bolġan nerselerniñ

17.17 barçasını (ثم استوى الى السماء) munıñ ṣoñında yaʿnī yirni yaraṭķan ṣoñında kökge ķaṣd ķıldı

17.18 (فسواهن سبع سموات ج) bes köklerni allahü teʿālā yidi kök itüp evirdi (وهو) daḫı ol allahü teʿālā

---

[2] Metinde “l” sesi iki kez yazılmış. Yazım yanlışı olmalı.

17.19 (بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) her bir nerseni bilgüçidür (fāʾide) allahü teʿālāniñ bu (خلق لكم ما في الارض جميعا) āyetinden

17.20 bilinedür eşyāda aṣl ibāḥat boluvçılıḳ çünki bu āyetde lām-ı intifāʿ üçün bes her nerse kim fāʾidelenüvge

17.21 ṣāliḥ bolup ʿaḳla żararlı boluvı bilinmese bu nerse mübāḥ bolup her kimge bu nerseni tenāvül dürist ammā

17.22 eşyāda aṣl mübāḥlıḳ boluv zinā-ı ḫamr kibilerniñ ḥarāmlıġına boluvına, kişi mālnı aşavnıñ ḥarāmlıġı da boluvına,

17.23 aṭ iti aşavnıñ mekrūh taḥrīmi boluvına, maçi surı kibilerniñ mekrūh tenzīhi boluvına münāfī tügil

17.24 çünki bularnıñ her birsiniñ ḥarāmlıġı delīl-i ḳaṭʿī birlen mekrūhligi delīl-i ẓannī birlen s̱ābit eşyāda

17.25 aṣl ibāḥat bolmaḳ ḫilāfına delīl bolmaġan şeyler de bola eger bu āyetge baḥs̱ ḳılsañ bu revişçe āyet

17.26 delālet ḳıladur yirniñ kökden muḳaddim yaraṭıluvına ve ḥālengi allahü teʿālā (والارض بعد ذلك دحيها) digen

17.27 diyü cevāb birürmiz bu āyetde sümme kelimesi vaḳtde terāḫī üçün bolmay faṣlda terāḫī üçün bolur yā ki

17.28 (والارض بعد ذلك دحيها) digende baʿd-ı maʿ maʿnāsında bolur (وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ) ey muḥammed şol vaḳtni isiñe

17.29 tüşir rabbiñ eytdi (لِلْمَلَائِكَةِ) ferişteleرge (اِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ) düristlikde min yirde yaraṭaçaḳmun

I / 18

18.1 (خَلِيفَةً) ḥükmlerimni yürütüvde özime ḳāʾim maḳām bolġan kişini yaʿnī ādem (ʿaleyhiʿs-selām)nı (قَالُوا) ferişteler

18.2 eytdiler (أَتَجْعَلُ فِيهَا) eyā yirde yaraṭursun mı (مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا) yirde bozuḳlıḳ ḳıla turġan ādemni (وَيَسْفِكُ

18.3 (السَّمَاءَ) daḫı ḳanlar töge turġan ādemni (وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ) ve ḥālbūkim biz siniñ ceddiñ birlen tesbīḥ

18.4 eytürmiz (وَنُقَدِّسُ لَكَ) ve daḫı sini cenābıña münāsib bolmaġan nerselerden pāklermiz (قَالَ) allahü teʿālā feriştelerge

18.5 eytdi (إِنِّي أَعْلَمُ) düristlikde min bilemün (مَا لَا تَعْلَمُونَ) siz bilmegen nerselerni yaʿnī yirde ādemni ḫalīfe

18.6 itüvde bolġan ḥikmet ve maṣlaḥatnı min bilemün siz bilmeysiz (وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا) daḫı allahü teʿālā ādem

18.7 (ʿaleyhi’s-selām)ge bildürdi her bir maʿnāġa delālet ḳıla turġan lafẓlarnı yaʿnī her bir maʿnāġa delālet ḳıla

18.8 turġan lafẓnı bilüvni ādem ʿaleyhi’s-selāmnıñ köñline ṣaldı (ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ) munıñ ṣoñında

18.9 yaʿnī ādem ʿaleyhi’s-selāmge bildürgen ṣoñında allahü teʿālā ol maʿnāġa delālet ḳıla turġan lafẓlarnıñ müsmīlerini

18.10 feriştelerge ʿarż ḳıldı yaʿnī körsetdi (فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ) bes allahü teʿālā eytdi bu

18.11 nerselerniñ ismleri birlen miñe ḫaber biriñiz (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger ḫalīfe bolurġa ādemge ḳaraġanda

18.12 biz tiyüşlirek digen söziñizde rastlardan bolsañız (قَالُوا) ferişteler eytdiler (سُبْحَانَكَ) pāklaymız sini

18.13 saña söz birlen ḳarşı kilmekden (لَا عِلْمَ لَنَا) bizge hiç nerseni bilüv yoḳ (إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا) meger sin

18.14 bildürgen nerseni bilüv gine bar (إِنَّكَ أَنْتَ) düristlikde sin (الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) her nerseni bilgüçisün

18.15 ve ḥikmet iyesisün (قَالَ يَا آدَمُ) allahü teʿālā eytdi ey ādem (أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ) feriştelerge her bir maʿnāġa

18.16 delālet ḳıla turġan lafẓlarnıñ müsmīleri birlen ḫaber bir diyü (فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ) bes ādem ʿaleyhi’s-

18.17 selām feriştelerge her bir maʿnāġa delālet ḳıla turġan ismlerniñ müsmīleri birlen ḫaber birgen zamānda (قَالَ) allahü

18.18 teʿālā feriştelerge şelte revişinçe eytdi (ألم أقل لكم) eyā min sizge eytmedim mi (إني أعلم) düristlikde min bilemün

18.19 (غيب السموات والأرض) köklerniñ ve yirlerniñ ġayb bolġan nerselerini (وأعلم) daḫı bilemün (ما)

18.20 şol nerseni (تبدون) ẓāhir ḳılursız siz ol nerseni (وما) daḫı şol nerseni bilemün (كنتم) boldıñız

18.21 siz (تكتمون ۞) ol nerseni yaşurur boldıñız (وإذ قلنا للملائكة) daḫı ey muḥammed şol vaḳtni isiñe tüşür

18.22 eytdük biz feriştelerge (اسجدوا لآدم) ādemge secde ḳıluñız yaʿnī ḥürmetlep ve uluġlap ādemge bügüliñiz diyü

18.23 (ammā ʿibādet ṭarīḳinçe secde allahü teʿālāge ḫāṣ) (فسجدوا إلا إبليس) bes ferişteler secde ḳıldılar

18.24 meger iblīs secde ḳılmadı (أبى) iblīs secde ḳıluvdan baş tartdı (واستكبر) daḫı tekebbürlendi

18.25 (وكان من الكافرين ۞) daḫı iblīs ʿalemu'llahda kāfirlerden boldı (iblīs ferişteler arasında bir cin

18.26 bolup maʿmūr boldukından تغليبا إلا إبليس digende istis̱nānı muttaṣıl ḳılurġa mümkin yā ki istis̱nāʾ münḳaṭiʿ

18.27 bolur (وقلنا يا آدم) daḫı allahü teʿālā eyte eytdük bizdi ey ādem (اسكن) tur (أنت وزوجك) sin hem

18.28 ḫatunıñ ḥavvāʾ (الجنة) ucmaḫda tur (وكلا منها) daḫı cennetden yaʿnī yimişlerinden aşaġız (رغدا) köp

I / 19

19.1 ve kiñ bolup aşav birlen (حيث شئتما) cennetden tilegen urnuġuzdan (ولا تقربا هذه الشجرة) daḫı

19.2 bu ağaçḳa yaḳın bolmañız yaʿnī bu ağaçdan aşamağız bu ağaçnı buğday yā ki yüzim ağaçı digenler (فتكونا

19.3 من الظالمين ﴿) bes eger bu ağaçdan aşasañız her ikiñiz ẓulm ve günāh ḳıluvçılardan bolursız (فازلهما

19.4 الشيطان عنها) bes ādem birlen ḥavvāʾnı iblīs cennetden taydurdı (فاخرجهما) ṣoñra ādem birlen ḥavvāʾnı

19.5 şeyṭān çığardı (مما) şol niʿmetlerden (كانا فيه ۖ) ol niʿmetde ādem birlen ḥavvāʾ boldılar idi (وقلنا) daḫı

19.6 eytdük bizdi allahü teʿālā (اهبطوا) yirge tüşiñiz cennetden (بعضكم لبعض عدو ۖ) sizniñ baʿżıñız baʿżıñıza

19.7 düşmāndur (ولكم في الارض مستقر) ve sizniñ üçün yirde ḳaralana turğan orun bardur (ومتاع)

19.8 daḫı fāʾidelene turğan nerseler bardur (الى حين ﴿) ecel vaḳtine ḳadar (فتلقى آدم من ربه) bes ḳabūl

19.9 itüp rabbinden ādem aldı ve ögrendi (كلمات) sözlerni yaʿnī allahü teʿālā ādem ʿaleyhi's-selāmge şol sözlerni

19.10 ilhām ḳıldı ol sözler bulardur (ربنا ظلمنا انفسنا) yā ki (سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك

19.11 وتعالى جدك لا اله الا انت ظلمت نفسي فاغفر لي انه لا يغفر الذنوب الا انت) ḥażret-i ibn-i ʿabbās bu söz diyü

19.12 rivāyet ḳıla ādem ʿaleyhi's-selām eytdi (يا رب الم تخلقني بيدك قال بلى قال يا رب الم تنفخ في الروح من

19.13 روحك قال بلى قال يا رب الم تسبق رحمتك غضبك قال بلى قال الم تسكني جنتك قال بلى قال يا رب ان تبت

19.14 واصلحت اراجعي انت الى الجنة قال نعم) (واصلحت اراجعي انت الى الجنة قال نعم) bes allahü teʿālā ādem ʿaleyhi's-selāmge ḳaytdı yaʿnī

19.15 tevbesini ḳabūl itdi (إنّه) düristlikde allahü teʿālā (هو التوّاب الرّحيم*) ol ġınadur tevbelerni ḳabūl itüvçi

19.16 ve bendelerine raḥmet ḳıluvçı (قلنا اهبطوا منها جميعا ج) eytdük bizdi allahü teʿālā cennetden hemmeñiz de tüşügüz (فامّا

19.17 يأتينّكم منّي) bes eger sizge miñden kilse (هدى) köndürgüçi yaʿnī ḳurān daḫı resūl (فمن تبع هداى) bes kimdür

19.18 minim köndürgüçi ḳurānıma daḫı resūlime iyerse yaʿnī īmān kitürse (فلا خوف عليهم) bes ol ādemler

19.19 üzerine ḳorḳuv yoḳdur (ولا هم يحزنون*) daḫı ol kişiler ḥasretlenür de imesler (bu orunda iki şarṭḳa

19.20 bir cevāb bolġan yaʿnī ikinçi şarṭ cevābı birlen evvelgi şarṭḳa cevāb أحسنت

19.21 اليك kibi (والّذين كفروا) daḫı şunday ādemler kāfir boldılar (وكذّبوا بآياتنا) daḫı bizniñ āyetlerimizni

19.22 yalġanġa tutdılar (أولئك أصحاب النّار ج) bu kāfir bolup āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ādemler oṭ

19.23 iyeleridür (هم فيها خالدون*) alar oṭda ḳaluvçılardur (يا بني اسرائيل) ey yaʿḳūbnıñ balaları isrāʾīlden

19.24 murād ibrāhīm ʿaleyhi's-selām oġlı bolġan isḥāḳ ʿaleyhi's-selāmnıñ oġlı yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmdur isrāʾīl ʿabdu'l-lah

19.25 yā ki ṣafvetu'l-lah maʿnāsında (اذكروا نعمتي الّتي) minim şunday niʿmetimni isiñizge tüşürüñiz (أنعمت عليكم)

19.26 ol niʿmet birlen sizge enʿām ḳıldım yaʿnī atalarıñızġa firʿavundan hem anıñ ʿaẕābından deryāġa baṭuvdan

19.27 ḳutḳaruv hem buzavnı maʿbūd tutuv günāhsından ʿafv kibiler (وأوفوا بعهدى) daḫı minim ʿahdime yaʿnī muḥammed

19.28 (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) ge īmānġa vefā ḳıluñız (أوف بعهدكم) min sizniñ ʿahdiñizge vefā ḳılurmun yaʿnī

I / 20

20.1 eger muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) ge kitürseñiz cennetge kiritüv birlen s̱evāb birürmün (وإياي فارهبون ع)

20.2 daḫı ʿahdge vefāʾ ḳıluvnı ḳoyuvda minden gine ḳorḳıñız (وآمنوا) daḫı īmān kitüriñiz (بما) şol nersege

20.3 (أنزلت) indürdim min ol nerseni yaʿnī ḳurānġa (مصدقا) rastlavçı bolġan ḥālde ol min indürgen

20.4 nerse (ḳurān) (لما معكم) sizniñ birlen birge bolġan nerseni yaʿnī tevrātnı çünki ḳurān tevrātge

20.5 tevḥīdde nübuvvetde muvāfıḳ (ولا تكونوا أول كافر به) daḫı min indürgen nerseni inkār ḳıluvçınıñ evvelgisi

20.6 bolmañız bu āyetde ḫiṭāb yahūdlerge kaʿb bin el-şeref kibi yahūdlerniñ reʾīsi bolġan ādemler ḥaḳında nāzil

20.7 bolġan (ولا تشتروا بآياتي) daḫı minim āyetlerim birlen almaşdurmañız (ثمنا قليلا) az aḳçeni yaʿnī ḳurān

20.8 āyetlerine īmān birlen dünyā ülüşni alışdurmañız (وإياي فاتقون ع) daḫı īmān ve ḥaḳġa iyerüv sebebli

20.9 minden gine ḳorḳıñız (ولا تلبسوا الحق بالباطل) daḫı ḥaḳnı bāṭıl birlen ḳaṭnaşdurmañız (وتكتموا الحق) daḫı

20.10 muḥammed ʿaleyhi's-selāmnıñ ṣıfatı ḥaḳında boluvda ḥaḳnı yaşurmañız (وأنتم تعلمون ع) ḥālbūkim siz ol ḥaḳnı bilürsiz

20.11 (وأقيموا الصلوة) daḫı namāz oḳuñız (وآتوا الزكوة) daḫı zekāt biriñiz (واركعوا مع الراكعين ع) daḫı rukūʿ

20.12 ḳıluvçılar birle birge rukūʿ ḳıluñız "fāʾide" allahü teʿālāniñ bu āyetinde namāznıñ ve zekevetniñ farżlıġına cemāʿat

20.13 namāzınıñ vācib boluvına delīl bar bu āyetde ehl-i kitābḳa namāz oḳuv birlen zekāt birüv birlen namāzda

20.14 rukūʿ ḳıluv birlen emr ḳıldı emr-i vucūb üçün ḥāṣıl-ı kelām allahü teʿālā ehl-i kitābḳa müselmānlarġa iyerüv

20.15 birlen emr itdi müselmānlar okuy turġan namāznı oḳuñız hem zekātnı müselmānlarça biriñiz hem

20.16 müselmānlar kibi namāzda rukūʿ ḳıluñız didi baʿżılar bu āyet cemāʿat birlen oḳuvġa emr digenler namāzdan

20.17 rukūʿ birlen taʿbīr ḳılınġan digenler bu vaḳtde maʿnāsı boladur namāz oḳuvçılar birlen birge namāz oḳuñız

20.18 digen maʿnāda likin bu vaḳt cemāʿat namāzınıñ vācib boluvı lāzım bola bizniñ mez̲hebde senet-i müʾekkide idi

20.19 vācibde mendūbda mübāḥede tügil idi likin bu revişçe cevāb birürge mümkin bu āyetde emr-i vucūb üçün bolsa da

20.20 cemāʿat namāzı vācibge yaḳın bolġan senet bir şeyniñ ḳarībine şol şeyniñ ḥükmi birledür yā ki bu revişçe eytürmiz

20.21 emr-i nedb üçün bolur nebd üçün boluv cemāʿat namāzınıñ senet boluvın nefy ḳılmay çünki senet-i nedb

20.22 efrādinden bir ferd bolur yā ki bu revişçe eytürmiz āyet cemāʿatniñ vācib boluvına delālet ḳılsa da likin cemāʿat

20.23 imāmġa muktedīge toḳtaġanlıġı üçün ḳudret-i bi’l-ġayr bola ḳudret-i bi’l-ġayr muʿteber tügil hem ḳudret-i bi’l-ġayr birlen

20.24 bende mükellef tügil bes ḳudret-i bi’l-ġayr birlen bendeniñ mükellef bolmavı ẓāhir kitābnı terk ḳılınur likin

20.25 cumʿa namāzı birlen baḥs̱ kilse cumʿa namāzında cemāʿat farż vü ḥālāneki özi ġayrge toḳtaġanlıġı üçün ḳudret-i

20.26 bi’l-ġayr bola likin cumʿa namāzından cevāb biremiz cumʿa namāzınıñ münʿaḳīd boluvı cemāʿat müteḥaḳḳiḳ bolġannıñ

20.27 ṣoñında bes cumʿa namāzında cemāʿat ḳudret-i bi’l-ġayr bolmay imām zāhidī eyte yahūdler evvel namāznı yalġız

20.28 yalġız okuylar idi bes allahü teʿālā yaḥudlerge müselmānlar birlen birge oḳuñız diyü emr ḳıldı bes āyet biş

20.29 vaḳt namāzda cemāʿatniñ vācib boluvına delālet ḳıladur cumʿa namāzında cemāʿatniñ farż boluvı (إذا نودي

I / 21

21.1 للصلوة من يوم الجمعة فاسعوا) āyeti birlen s̱ābit ḳāżı bu āyet birlen temessük ḳıladur kāfirlerniñ ʿibādetni iddiʾa

21.2 birlen muḫāṭāb ve mükellef boluvlarına ammā bizniñ meẕhebde kāfirler īmān ve muʿāmelāt hem ʿuḳūbāt hem ʿibādāt birlen

21.3 mükellef bolalar āḫiretde muʾāḫeẕe ḥükminde gine yahūdlerniñ ʿālimleri müselmān bolġan yaḳın ḳardeşlerine muḥammed (ṣalla

21.4 llahü teʿālā ʿaleyh ve sellemniñ) dīninde s̱ābit boluñız anıñ dīni ḥaḳḳ digeç allahü teʿālā yahūdlerniñ ʿālimleri ḥaḳında

21.5 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (أتأمرون الناس بالبر) eyā ādemlerge izgülik (īmān) birlen ḳoşasız mı

21.6 (وتنسون انفسكم) ammā öziñizni unutasız mı (وانتم تتلون الكتاب ج) ḥālbūkim siz kitāb (tevrātnı okuysız

21.7 (أفلا تعقلون ج) eyā işiñizniñ yavızlığını bilmeysiz mi? yaʿnī ʿaḳlġa ṣalup ḳaramaysız mı? yaʿnī kişige izgülik

21.8 birlen emr ḳılġaç ol izgülik elbette öziñizge de lāzım öziñizni onutuv elbette ʿaḳlsızlıḳdan çünki

21.9 ʿaḳıllı kişi öz fāʾidesini bilmek kirek (واستعينوا بالصبر) daḫı işleriñizge ṣabr birlen yardem isteñiz

21.10 (والصلوة ج) daḫı namāz birlen yardem isteñiz (وانها لكبيرة) daḫı düristlikde namāz uluġ ve aġırdur (الا على

21.11 الخاشعين) meger allahü teʿālādan ḳorḳuvçı ṭāʿatde ḳarar tapḳuçı kişilerge gine uluġ ve aġır tügildür

21.12 (الذين) şunday kişilerdür allahü teʿālādan ḳorḳuvçı ṭāʿatde ḳarār tapḳuçı ādemler (يظنون) şiksiz

21.13 bilürler alar (انهم ملاقوا ربهم) düristlikde alar rablerine yolıḳġuçılardur diyü yaʿnī özleriniñ ḳıyāmet

21.14 küninde allahü teʿālāge yolıḳuvlarnı yaḳına bilgen ādemlerge namāz uluġ ve aġır bolmas (وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ*)

21.15 daḫı şol ādemlerge namāz aġır bolmas şiksiz bilürler düristlikde alar rablerine ḳaytuvçılardur

21.16 (يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) ey yaʿḳūbnıñ balaları (اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي) miñim şunday niʿmetlerimni isiñizge tüşüriñiz

21.17 (أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ) ol niʿmetler birlen sizniñ üzeriñizge enʿām ḳıldım (وَأَنِّي) daḫı düristlikde min (فَضَّلْتُكُمْ

21.18 عَلَى الْعَالَمِينَ) sizni şol zamānda bar bolġan ādemler üzerine artuḳ ḳıldım (وَاتَّقُوا يَوْمًا) daḫı şunday

21.19 künden ḳorḳınız (لَا تَجْزِي نَفْسٌ) hiç bir nefs ülüş almas (عَنْ نَفْسٍ) ikinçisi bir nefsden (شَيْئًا) hiç

21.20 nerseni (وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ) daḫı hiç bir nefsden yardem ḳabūl ḳılınmas (وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ) daḫı hiç

21.21 bir nefsden fedāʾ (yaʿnī özi ornına ikinçi ādemni) alınmas (وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) daḫı ādemler yardem de

21.22 birilmiş bolmaslar yaʿnī allahü teʿālāniñ ʿaẕābından ṭıyılmış bolmaslar (وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ) ey yaʿḳūb balaları

21.23 daḫı şol vaḳtni isiñizge tüşüriñiz biz sizni ḳutḳarduḳ yaʿnī analarıñıznı (مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ) firʿavunnıñ

21.24 dīnine iyergen kişilerden mıṣırnı mālik bolġan ḳıbṭīlar pādişāhsınıñ her birine firʿavun diyler maʿrūf

21.25 firʿavunnıñ ismi velīd atası muṣʿab dört yüz yıldan artıḳ ʿömr sürmiş digenler (يَسُومُونَكُمْ سُوءَ

21.26 الْعَذَابِ) firʿavun dīnine iyergen ādemler sizge ʿaẕābnıñ yavızını ve ḳaṭısını tatutḳanları ḥālde ḳutḳarduḳ

21.27 (يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ) ir balalarıñıznı boġazlar boldılar (وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ) daḫı ḫatun ḳızlarıñıznı

21.28 ḳaldurur boldılar firʿavunnıñ kāhinleriniñ baʿżısı benī isrāʾīlde bir bala ṭovaçaḳ siniñ mülkiñ ve pādişāhlıġın

I / 22

22.1 şol bala sebebli ḳolıñdan kiteçek dip ḫaber birgeç firʿavun şol eşekīligini ḳıldı (وفى ذلكم) daḫı

22.2 sizniñ bu ʿaẕābnı tatuvıñızda yā ki firʿavun ittibāʿından ḳutuluvıñız da bolġuçıdur (بلاء من ربكم عظيم) rabbiñizden

22.3 uluġ ibtilāʾ yā ki uluġ enʿām (وإذ) daḫı ey yaʿḳūb balaları şol vaḳtni isiñizge tüşürüñiz (فرقنا بكم البحر)

22.4 sizniñ sebebli diñigizni ayurduḳ (فأنجيناكم) bes sizni ḳutḳarduḳ (وأغرقنا آل فرعون) daḫı firʿavunge

22.5 iyergen ādemlerni hem firʿavunnı ṣuġa baṭurduḳ (وأنتم تنظرون) ḥālbūkim siz alarnıñ ṣuġa batduḳnı

22.6 ḳararsız firʿavun helāk bolġannıñ ṣoñında benū isrāʾīl mıṣırge kirgeç ʿamel ḳılurġa hiç kitābları bolmaġaç

22.7 allahü teʿālā mūsā ʿaleyhi's-selāmge tevrāt indürmek birlen vaʿde ḳıldı ḳırḳ kiçe mīḳāt taʿyīn ḳıldı yaʿnī

22.8 ẕü'l-ḳaʿdeniñ kāmili ẕü'l-ḥicceniñ onusı şunı beyān ḳılup allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وإذ)

22.9 daḫı şol vaḳtni isiñizge tüşürügiz (وعدنا موسى) mūsā (ʿaleyhi's-selām)ge vaʿde ḳılduḳ (أربعين ليلة) ḳırḳ

22.10 kiçeni yaʿnī ḳırḳ kiçe ötkenden ṣoñ tevrāt indüremiz diyü (ثم اتخذتم العجل) munıñ ṣoñında buzavnı

22.11 maʿbūd tutdıñız (من بعده) mūsā ṣoñından yaʿnī mūsā ʿahm allahü teʿālāniñ vaʿde ḳılġan ornına kitüvinden

22.12 ṣoñ (وأنتم ظالمون) ḥālbūkim siz buzavnı maʿbūd tutuvıñız sebebli ẓālimlersiz çünki ol ʿibādetni ornından

22.13 başḳaġa ḳoyuv bola (ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ) munıñ ṣoñında sizlerden günāhlarıñıznı ʿafv ḳılduḳ (مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ) buzavnı

22.14 maʿbūd tutḳandan ṣoñ (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) bizniñ şol ḳadar uluġ günāhdan ʿafv niʿmetimizge şükr ḳıluvıñız üçün

22.15 (وَإِذْ) daḫı şol vaḳtni isiñizge tüşüriñiz (آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) mūsāġa kitāb (tevrāt) birdük

22.16 (وَالْفُرْقَانَ) yaʿnī ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını ayurġuçı (tevrāt) nı birdük (لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) sizniñ

22.17 azġunlıḳdan toġrılıḳġa könilüviñiz üçün (وَإِذْ) daḫı bu vaḳtni isiñizge tüşüriñiz (قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ) mūsā (ʿahm)

22.18 öziniñ buzavġa ʿibādet ḳıluvçı ḳavmine eytdi (يَا قَوْمِ) ey ḳavmim (إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ) düristlikde siz

22.19 öziñizge ẓulm ve cebr ḳıldıñız (بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ) buzavnı maʿbūd tutuvıñız sebebli (فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ) bes öziñizni

22.20 yaraṭḳuçı allahġa ḳaytuñız buzavġa ʿibādetni taşlañız (فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ) bes öziñizni öltürüñiz yā ki

22.21 baʿżıñız baʿżıñıznı öltürsün yā ki buzavġa ʿibādet ḳılmaġanlarıñız buzavġa ʿibādet ḳılġanlarıñıznı

22.22 öltürsün maʿnāsında (ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ) sizniñ bu işiñiz yaʿnī tevbeñiz öziñizni öziñiz öltürüñiz sizniñ üçün

22.23 izgüdür (عِنْدَ بَارِئِكُمْ) sizni yaraṭḳuçı allahü teʿālā ḥużūrında (yitmiş miñ maḳtūl boldı dimişler (فَتَابَ

22.24 عَلَيْكُمْ) bes allahü teʿālā sizniñ öziñizge siz allahü teʿālāge ḳaytmasdan burun ḳaytdı yaʿnī tevbeñizni ḳabūl

22.25 itdi (إِنَّهُ) düristlikde allahü teʿālā (هُوَ) ol allahü teʿālā (التَّوَّابُ الرَّحِيمُ) tevbelerni ḳabūl itüvçi ve bendelerge

22.26 raḥmet ḳıluvçıdur (وَإِذْ) daḫı ey yaʿḳūb balaları şol vaḳtni isiñizge tüşürüñiz (قُلْتُمْ) eytdiñiz siz yaʿnī

22.27 buzavġa ʿibādetden allahü teʿālāge ʿöẕr ötinürge mūsā (ʿahm) birlen çıġıp allahü teʿālāniñ sözini işitkeniñiz

22.28 zamānda eytüvçiler yitmiş kişi yā ki on miñ kişi idi dimişler (يَامُوسَى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ) ey mūsā

I / 23

23.1 saña īmān kitürmeymiz yaʿnī siniñ maʿbūdıña çın köñlimizden ışanmaybiz (حَتَّى نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً) allahü teʿālānı

23.2 āşikāre yaʿnī köz birlen körmeyinçe diyü (فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ) bes sizni tavış tutdı ṣāʿiḳa ölim maʿnāsında

23.3 yā ki kök ṭarafından oṭ kilüp yandurdı dimişler bu tavış birlen köz birlen allahü teʿālānı körüvni ṣorav

23.4 çılar helāk bolġan (وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ج) ḥālbūkim siz ḳaraydur idiñiz öziñizge ingen nerseni (ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ)

23.5 munıñ ṣoñında tirgüzdük biz sizni (مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ) ölüvüñizden ṣoñ (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ج) bizniñ niʿmetimizge

23.6 şükr ḳıluvıñız üçün (وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ) daḫı sizniñ üzeriñizge "tīh" ṣaḥrasında ḳuyaş

23.7 issiliginden ṣaḳlar üçün buluṭnı kölege ḳılduḳ (وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ) daḫı sizniñ

23.8 üzeriñizge turunçbīn (ḳudret ḥelvāsı) indürdük tīh ṣaḥrāsında benū isrāʾīlge ḳuyaş çıġuvdan ḳuyaş

23.9 batuvġa ḳadar her ādemge bir ṣāʿ ḳadar ḳara kibi turunçbīn ingen (وَالسَّلْوَى ج) daḫı yelve ḳuşnı

23.10 indürdük (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ ط) biz rızḳlandurġan nerselerniñ ḫoş bolġanlarından aşañız (وَمَا

23.11 (ظلمونا) benū isrā᾿īl küfrān niʿmet ḳıluv sebebli ẓulm ḳıldılar likin bizge ẓulm ḳılmadılar (ولكن كانوا

23.12 انفسهم يظلمون) likin özlerine ẓulm ve cebr ḳılur boldılar çünki ẓulmlarınıñ żararı özlerine

23.13 ḳaytur (وإذ) daḫı şol vaḳtni isiñizge tüşürüñiz (قلنا ادخلوا) benū isrā᾿īlge "tīh" ṣaḥrāsınden çıḳḳannıñ

23.14 ṣoñında eytdük kiriñiz diyü (هذه القرية) bu ḳaryege beytü'l-muḳaddeske yā ki şām ḳaryelerinden bolġan "erīḥā"

23.15 digen ḳaryege (فكلوا منها) bes bu ḳaryeden yaʿnī ṭaʿāmından aşañız (حيث شئتم) tilegen ornuñızdan

23.16 (رغدا) kiñ ve köp bolġan ḥālde (وادخلوا الباب سجدا) daḫı ḳaryeniñ işigine bügülgeniñiz ḥālde kiriñiz

23.17 (وقولوا حطة) daḫı eytüvüñiz bizniñ ṣoraġan nersemiz bizniñ ḫaṭālarımıznı tüşürmekdür diyü (نغفر لكم خطاياكم)

23.18 sizniñ ḫaṭālarıñıznı yarlıḳarmız (وسنزيد المحسنين) daḫı izgülik ḳıluvçılarġa s̱evābnı artdururmuz

23.19 (فبدل الذين ظلموا) bes ẓālim bolġan ādemler almaşdurdı (قولا) sözni (غير الذي) şol sözge başḳa

23.20 birlen (قيل لهم) ol sözni alarġa eytilmiş boldı yaʿnī tevbe hem istiġfār birlen dünyā ʿarżlarından nefsleri

23.21 tilegen nerseni almaşdurdılar (فانزلنا على الذين ظلموا) bes ẓālim bolġan ādemlerge indürdük (رجزا

23.22 من السماء) kökden muḳadder bolġan ʿaẕābnı (بما) şol nerse sebebli (كانوا) boldılar ol ẓālimler (يفسقون)

23.23 boy ṣonuvdan çıġar boldılar yaʿnī bozuḳluḳları sebebli indürdük ʿaẕābnı (وإذ استسقى موسى)

23.24 dahı şol vaḳtni isiñizge tüşürüñiz mūsā (ʿahm) ṣuġaruvnı istedi (لقومه) öziniñ ḳavmi üçün

23.25 yaʿnī "tīh" ṣaḥrāsında ḥażret-i mūsānıñ ḳavmi ġāyet ṣuṣadılar ḥażret-i mūsā allahü teʿālādan ḳavmi

23.26 üçün ṣu ṣoradı (فقلنا اضرب) bes eytdük biz de allahü teʿālā eyte ey mūsā ṣoḳ diye (بعصاك) tayaġıñ

23.27 birlen (الحجر ط) taşnı (فانفجرت منه) bes taşdan yarıldı (اثنتا عشرة عينا ط) on iki çişme isbāṭ ṣanınça

23.28 (قد علم كل اناس) taḥḳīḳ her bir ādem (sebat) bildi (مشربهم ط) öziniñ aça turġan ornını (كلوا واشربوا من

I / 24

24.1 رزق الله) allahü teʿālā eyte eytdük bizde aşañız ve içiñiz allahü teʿālāniñ rızḳından (ولا تعثوا في الارض) dahı yirde

24.2 yürimeñiz (مفسدين ج) bozuḳlıḳ ḳılġanıñız ḥālde (واذ) dahı şol vaḳtni isiñizge tüşürüñiz (قلتم) eytdiñiz siz

24.3 (يا موسى) ey mūsā (لن نصبر على طعام واحد) bir ṭaʿām üzerine yaʿnī ḳudret ḥelvāsı ile yelve ḳuşı üzerine

24.4 ṣabırlıḳ ḳıla almaymız (فادع لنا ربك) bes bizniñ üçün rabbiñe duʿāʾ ḳıl (يخرج لنا) rabbiñ bizge çıġarsun (مما

24.5 تنبت الارض) yir üstre turġan nerselerden (من بقلها) yirniñ yaşılçelerinden kebeste ḳarpuz kişer

24.6 kibilerden (وقثائها) dahı yirniñ ḳıyarından(1) (وفومها) dahı yirniñ buġdayından ḳavm-ı ṣūm kibi ṣarmısaḳ maʿnāsında

24.7 bolsa da barı (وَعَدَسِهَا) daḫı yirniñ yavmıġından (وَبَصَلِهَا) daḫı yirniñ ṣoġanından (قَالَ) mūsā ʿahm ḳavmine

24.8 eytdi (أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى) elle töpen ve ḫasīsrek bolġan nerseni almaşasız mı? ednādan murād benū

24.9 isrāʾīlniñ istegen nerseleri (yaʿnī şol yaşılçe aşlıḳları bolmaġan nesnelerni) (بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ) izgü ve şerīf

24.10 bolġan nerse birlen yaʿnī ḳudret ḥelvası birlen yelve ḳuşı birlen (اهْبِطُوا مِصْرًا) şehrlerden bolġan bir şehrge tüşüñiz

24.11 (فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ) çünki sizniñ üçün bolġuçıdur ṣoraġan nerseleriñiz (وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ) daḫı

24.12 benū isrāʾīl üzerine ḫorlıḳ ve ḥaḳāret ḳılınmış boldı (وَالْمَسْكَنَةُ) daḫı faḳīrlik es̱eri ḳılınmış boldı

24.13 (وَبَاؤُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ) daḫı allahü teʿālāden bolġan açuv birlen kiri ḳaytdılar (ذَلِكَ) bu ẕillet ve faḳīrlik

24.14 es̱eri hem açuv (بِأَنَّهُمْ) oşbunıñ sebeblidür düristlikde isrāʾīl balaları (كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ)

24.15 allahü teʿālāniñ āyetlerini inkār ḳılur boldılar (وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ) daḫı ḥaḳdan başḳa peyġamberlerni

24.16 öltürür boldılar yahūdler şuʿayyib hem zekeriyyā hem yaḥyā ʿahmlarnı (ذَلِكَ) bu allahü teʿālāniñ āyetlerine inkār

24.17 birlen peyġamberlerni öltürüvleri yā ki ẕillet ve miskinet de boluvları (بِمَا عَصَوْا) benū isrāʾīl minim emrime

24.18 ḳarşuları sebeblidür yaʿnī boy ṣunmadılar (وَكَانُوا يَعْتَدُونَ) türli günāhlarġa kirişüvleri sebebli

24.19 emrimden ötküçi boldılar (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) düristlikde şunday ādemler īmān kitürdiler alar

24.20 yaʿnī tilleri birlen gine īmān körsetdiler ḳışḳası münāfıḳlar (وَالَّذِينَ هَادُوا) daḫı şunday ādemler

24.21 yahūdī boldılar (وَالنَّصَارٰى) daḫı naṣārālar (naṣārī diyü ḥażret-i ʿīsā ümmetin tesmiye itüv ḥaẓret-i ʿīsāge

24.22 yardem itdükleri üçündür (وَالصَّابِئِينَ) daḫı yahūd birlen naṣārā dīninden köçüp feriştelerge tapınuvçılar

24.23 (مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ) bu münāfıḳlardan yehūd ve naṣārī ve ṣabīlerden allahü teʿālāge çın köñil birlen īmān kitürgen kişiler

24.24 (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) daḫı āḫiret künine çın köñillerinden īmān kitürgen kişiler (وَعَمِلَ صَالِحًا) daḫı izgü

24.25 işlerni işlegen kişiler (فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ) bes bu kişilerge ʿamelleriniñ yalı ve s̱evābı bolġuçıdur (عِنْدَ رَبِّهِمْ ج)

24.26 rableri ḳaşında (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) daḫı bu dört kişige ḳorḳu da yoḳdur (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ *) daḫı

24.27 1)ḳıṣṣa bizniñ yurtdaġı ḳıyār tügil belki ikinçi türli peşrevī de mümkin issi yirde bola turġan ḳıyar kibi bir özinçe nesnedür

24.28 ammā bizniñ ḳıyar digenimiz ʿarabça (ḫıyar)dur ş. h.

I / 25

25.1 bu dört türli kişi ḥasretlenürde imesdür yaʿnī çın köñillerinden īmān kitürgenniñ ṣoñında bularġa

25.2 evvelgi küfrleri żarar itmes (وَإِذْ) daḫı şol vaḳtni isiñizge tüşürüñiz ey yaʿḳūb balaları yaʿnī yehūdler

25.3 (أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ) sizniñ muḥkem ʿahdiñizni alduḳ tevrātda bolġan nerseni ḳabūl itüv birlen (وَرَفَعْنَا

25.4 فَوْقَكُمُ الطُّورَ) daḫı sizniñ üstiñizde ṭur taġın köterdük (ḥażret-i mūsā benū isrāʾīlge tevrāt-ı şerīf

25.5 yazılġan elvāḥ (taḳta) larnı alup kilgeç tevrātda yazılġan aġır işlerni ve meşaḳḳatli teklīflerni

25.6 körgeç yahūdler tevrātnı ḳabūl itüvden baş tardılar şunıñ ṣoñında ḥażret-i cebrāʾīl allahü teʿālāniñ emri

25.7 boyınça ṭur taġını ṣorup benū isrāʾīlniñ başları üstüne köterdi ḥażret-i mūsā ḳavmine eytdi ḳabūl

25.8 itseñiz ḳutulasız vālā üstiñizge bu taġ tüşeçek didi şundan ṣoñ ḳorḳup tevrāt-ı şerīfni ḳabūl

25.9 itdiler ṭur diyüp ʿarab tilinde bir nerseniñ ikinçi bir nerse miḳdārında anıñ ḥaddinçe boluvına hem ikinçi nerse

25.10 arasın ayuruvçı nersege eytile, ḳadar hem miḳdār maʿnālarında bir nerse ikinçisi ile bir revişde boluvlarına da

25.11 eytiledür bes ورفعنا فوقكم الطور da ḳayu maʿnāsı muvāfıḳ kürilse şunı alınur meselā iki nerse arasında ayurma boluvnı

25.12 alsaḳ (ورفعنا فوقكم الطور) nıñ maʿnāsı bolur ey benī isrāʾīl biz sizniñ üstüñizge ḥaḳḳ ile bāṭılnı ayura

25.13 turġan nerseni köterdük. yaʿnī kitāb yiberdük. ş. ḥ. (خذوا ما آتيناكم) allahü teʿālā eytedür benū

25.14 isrāʾīlge eytdük bizniñ sizge birgen nersemizni (tevrātnı) tutuñız (بقوة) ḳuvvet ve cihed birlen (واذكروا ما فيه)

25.15 daḫı tevrātda bolġan nerseni ẕikr ḳıluñız yaʿnī köñilde ṣaḳlañız ve ders itüp oḳuñız unuṭmañız ve ġāfil

25.16 bolmañız (لعلكم تتقون *) dünyāda helāk boluvdan aḫiretde ʿaẕābdan ṣaḳlanmaḳlıġıñız üçün ve ḳutalmaklıġıñız

25.17 üçün* taḳvālik - kişi üzin żararġa töşüvden ṣaḳlamaḳ maʿnāsında (ثم توليتم من بعد ذلك) munıñ

25.18 ṣoñında tevrātnı ḳabūl itkenden ṣoñ ʿahdden hem ʿahdge vefāʾ ḳıluvdan yüz döndürdiñiz (فلولا فضل الله

25.19 عليكم) indi eger de allahü teʿālānin sizniñ üzeriñizge ʿaẕābnı kiçiktürüv birlen ve tevbege muvaffaḳ ḳıluvı

25.20 birlen fażlı bolmasa idi (ورحمته) daḫı allahü teʿālāniñ raḥmeti bolmasa idi (لكنتم من الخاسرين)

25.21 bir de şiksiz żarar itüvçilerden ve ʿaẕāb içinde helāk boluvçılardan bolur idiñiz (ولقد علمتم الذين)

25.22 ve taḥḳīḳ şol ādemlerni bildiñiz (اعتدوا منكم في السبت) şenbe küninde balıḳ avlav sebebli sizlerden allah

25.23 allahü teʿālāniñ çiginden ötdiler yaʿnī ol kişilerni siz bildiñiz (فقلنا لهم) bes şenbe balıḳ avlav sebebli

25.24 allahü teʿālāniñ çiginden ötken ādemlerge eytdük (كونوا) boluñız (قردة خاسئين*) serilmiş bolġan meymunler

25.25 (فجعلناها) bes ḳılduḳ biz ṣūretleri maymunġa eylengen benū isrāʾīlni (نكالا لما بين يديها) aldlarında

25.26 bolġan nerselerge yaʿnī ümmetlerge ʿibret ḳılduḳ (وما خلفها) daḫı artlarında bolġan nersege yaʿnī ümmetlerge

25.27 ʿibret ḳılduḳ (وموعظة للمتقين*) daḫı benū isrāʾīlniñ şenbe kün balıḳ avlavdan ṭıyuvçı izgülerine

25.28 vaʿaẓ ḳılduḳ. baḳara ḳıṣṣası: (benū isrāʾīlde bir ḳart bay kişi bolġan ölgeç bu ḳartdan mīrāṡ

25.29 alur üçün ḳartnıñ ṣalbī oġlını ḳartnıñ ir ḳardeşiniñ oġılları (ibni'l-lāḥ) ler ammā oġlıġa ibn ʿamm

I / 26

26.1 bolalar) öltürüp şehrniñ ḳabḳası yanına itüp taşlaġanlar munıñ ṣoñında bu maḳtūl oġlınıñ velīleri

26.2 maḳtūlniñ diyetini ezelī başlaġanlar şundan ṣoñ allahü teʿālā benū isrāʾīlge boġazlaġız maḳtūlge

26.3 ṣıġırnıñ baʿżısı birle ḍarb itüñiz maḳtūl tirilir de ḳātil kim ikenni eytür digen) (واذ قال موسى لقومه)

26.4 ey benū isrāʾīl şol vaḳtni isiñizge tüşürüñiz mūsā öziniñ ḳavmine eytdi (إن الله يأمركم) düristlikde

26.5 allahü teʿālā sizge ḳoşadur (أن تذبحوا بقرة) sizniñ şıġır boġazlavıñız birlen (قالوا أتتخذنا هزوا) ḥażret-i

26.6 mūsānıñ ḳavmi eytdiler eyā bizni masḫara tuta sin mi yaʿnī bizni ḫorlaysun mi diyü (قال أعوذ بالله) ḥażret-i

26.7 mūsā eytdi allahü teʿālāge şıġınamun (أن أكون من الجاهلين*) nādānlar cümlesinden bolmaḳlıġımdan çünki

26.8 kişini ḫorlap söylemek nādānlıḳdan (bu orunda kināye yolınça istihzāʾġa mini nisbet birüvüñiz üçün

26.9 siz nādānlar digen söz bola (قالوا ادع لنا ربك) ḥażret-i mūsānıñ ḳavmi eytdiler bizniñ üçün rabbiñe

26.10 duʿāʾ ḳıl (يبين لنا ما هى) rabbiñ bizge beyān ḳılur ol şıġır nerse ikenlikni yaʿnī ol şıġırnıñ ḥāli

26.11 ve ṣıfatı nerse (قال إنه يقول) ḥażret-i mūsā eytdi ḳavmine düristlikde allahü teʿālā eytedür (إنها بقرة)

26.12 düristlikde ol şıġır şunday şıġırdur (لا فارض ولا بكر) bik ḳartda bolmaġuçı ve bik yaşda

26.13 bolmaġuçı (عوان بين ذلك) bu ḳart birlen yaş arasında yarṭı ve ortaça boluvçı (فافعلوا ما تؤمرون)

26.14 bes emr ḳılınmış bolġan nerseni ḳılıñız (قالوا ادع لنا ربك) ḥażret-i mūsānıñ ḳavmi yine de ḥażret-i

26.15 mūsāġa eytdiler rabbiñe bizniñ üçün duʿāʾ ḳıl (يبين لنا ما لونها) rabbiñ bizge beyān ḳılur ol şıġırnıñ

26.16 tüsi neydi tüs ikençiligin (قال) ḥażret-i mūsā eytdi (إنه يقول) düristlikde allahü teʿālā eytedür

26.17 (إنها بقرة صفراء) düristlikde ol şıġır şarı tüsdegi şıġırdur (فاقع لونها) tüsi bik ṣāf ṣarıdur

26.18 (تُسِرُّ النَّاظِرِينَ) körkemligi üçün ḳaraġan ādemlerni şādlandurur ṣarı tüs köñlini şādlandurġanlıḳı

26.19 üçün de ḥażret-i ʿalī ṣarı başmaḳ kiygen kişiniñ ḳayġusı az bolur degül (مَنْ لَبِسَ نَعْلاً صَفْرَاءَ قَلَّ

26.20 هُمُّهُ) (قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) ḥażret-i mūsā ḳavmi ḥażret-i mūsāġa yine de eytdiler bizniñ üçün rabbiñe duʿāʾ ḳıl

26.21 (يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِىَ) rabbiñ bizge ol ṣıġırnın nerse iḳenligini beyān ḳılur yaʿnī ol ṣıġır ḳırda aşap yürüy turġan

26.22 ṣıġır mı yā ki ḫidmet ite turġan ṣıġırı mı benū isrāʾīl eger de allahü teʿālā ṣıġır boġazlaġız dip ḳoşḳuçda

26.23 boġazlasalar idi özleri üçün yiñgil bolaçaḳ idi özleri ḳaṭılıḳnı istegen ṣayın allahü teʿālā

26.24 ḳaṭılıḳnı artdurdı şunıñ üçün de resūl eger kimde kim dīnde ḳaṭılıḳnı istese ol kişige allahü teʿālā dīniñ

26.25 ḳaṭı ve aġır ḳılur didi (اِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا) düristlikde bu revişdegi ṣıġırlar bizde köp boluvı sebebli

26.26 bu ṣıġır bizge bilimsiz ve şübheli boldı (وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللّٰهُ) daḫı düristlikde biz eger allahü teʿālā tilese (لَمُهْتَدُونَ)

26.27 boġazlavı maḳṣūd bolġan ṣıġırġa könülmiş bolurmız resūl ekrem eyte eger de benū isrāʾīl (inşaʾallah)

26.28 diyü istis̱nāʾ ḳılġan bolmasalar idi ḳıyāmetge ḳadar beyān ḳılınmaġan bolur idi (قَالَ) ḥażret-i

I / 27

27.1 mūsā ḳavmine eytdi (اِنَّهُ يَقُولُ) düristlikde allahü teʿālā eytedür (اِنَّهَا بَقَرَةٌ) düristlikde ol boġazlav birlen

27.2 emr ḳılınġan ṣıġır şunday ṣıġırdur (لَا ذَلُولٌ) bayuḳġan bolmas (تُثِيرُ الْاَرْضَ) yirni süredür idi ol ẕelūl

27.3 yaʿnī yirni sürüp yapuḳġan ve bayuḳġan bolmasun (وَلَا تَسْقِى الْحَرْثَ) daḫı iginlik ṣuġara turġan da bolmasun

27.4 yaʿnī iginni ṣuġaruv sebebli yapuḳġan ve bayuḳġan bolmasun ḥāṣıl ṣaban süre turġan ve iginni ṣuġara

27.5 turġan yapuḳ ve arıḳ ṣıġır bolmasun boġazlav birlen emr ḳılınġan ṣıġır şunday ṣıġırdur (مُسَلَّمَةٌ) ol

27.6 ṣıġır ʿayblerden selāmet bolsun (لَاشِيَةَ فِيهَا ط) ṣarılıḳdan başḳa tüs ḳatuşḳan bolmas ol ṣıġırda yaʿnī ʿalāmetler

27.7 bolmasun (قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ ط) ḥażret-i mūsānıñ ḳavmi eytdiler ḥāżir ḥaḳnı kitürdiñ yaʿnī ṣıġırnıñ

27.8 ṣıfatınıñ ḥaḳīḳatni bildürdiñ (فَذَبَحُوهَا) bes ṣıġırnı boġazladılar (وَمَا كَادُوا) daḫı yaḳın bolmadılar

27.9 (يَفْعَلُونَ ط) emr ḳılınġan nerselerni ḳılurġa yaʿnī suʾāllerni ve ʿilellenüvleri bitmeyinçe suhūlet birlen

27.10 ḳılmadılar belki mażbaṭar(?) ve ʿāciz bolup ḳına ḳıldılar munday ṣıġırnıñ s̱emeni ḳıymet bolġanlıġı üçün

27.11 resūl ekrem eyte eger de benū isrāʾīl bir de ṣoraşmay ġına bir ṣıġırnı ötüp ṣoyġanlar bolsa yaraydur idi

27.12 likin özlerine ṣorav sebebli ḳaṭılıḳ ḳıldılar da allahü teʿālā alarġa ḳaṭılıḳ ḳıldıdı (baḳara iyesi) benū isrāʾīlde

27.13 bir şeyḫ ṣāliḥ bolġan anıñ özine cemāʿatine yaʿnī ata ve anasına izgülik ḳıluvçı bir oġlı bolġan bu ḳartnıñ

27.14 bir buzavı bar iken ol buzavnı ormanġa itilgen hem eytken “ey rabbim oġlum üçün bu buzavnı saña

27.15 vedīʿat ḳılamun” diyü bu buzavnı şol yetīm bala birlen anası oṭlatup ösdürgendür bu buzav bik körkem

27.16 ve simiz sıġır bolġan bu buzavnı benū isrāʾīl ḳırḳ yıl izlegen ṣoñında tirsi ṭolı altunġa ṣatup alġanlar

27.17 (bu orunda bir şübhe bar allahü teʿālā benū isrāʾīlge evvel muṭlaḳ ṣıġır boġazlav birlen emr ḳıldı munıñ ṣoñında

27.18 bu ṣıġır muḳayyed bolup evrildi yaʿnī tüsi ṣıfatı birlen ve ḫāṣ tüsde ve ḫāṣ ṣıfatda boldı benū isrāʾīl muḳayyed bolġan

27.19 şıġırnı boġazladılar bes allahü teʿālāniñ evvelgi emrine imtis̱āl tapılmay likin cevāb birürmiz bu taḳyīdü'l-muṭlaḳ

27.20 bola ḥükm-i muṭlaḳ baḳaradan baḳara-ı maḫṣūṣage köçdi bes bu muṭlaḳnı ḳābl el-fiʿil nesḫ bola ol dürist yā ki eytürmiz

27.21 ḫiṭāb mübhem bolġanlıḳı üçün muṭlaḳ şıġırnı da mütenāvil bes şıġırnı boġazlav ḫiṭāb ḥükmi birlen taḫṣīṣden

27.22 ḳabl-i vāḳıʿa bolġanda ḫiṭābḳa imtis̱āl boladur idi şunıñ kibi taḫṣīṣden ṣoñda ḫiṭābḳa imtis̱āl bola* (وَإِذْ قَتَلْتُمْ

27.23 نَفْسًا) daḫı isiñizge tüşürüñiz şol vaḳtni öltürdiñiz siz bir nefsni (ʿāmīl ismli ādemni) (فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا ط)

27.24 bes ol maḳtūl bolġan nefsniñ şāʾnında iḫtilāf ḳılışdıñız ve daʿvālaşdıñız (وَاللّٰهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ج)

27.25 allahü teʿālā sizniñ yaşirgen nerseleriñizni çıġarġuçıdur. yaʿnī maḳtūlniñ emrini allahü teʿālā bildürüvçidür

27.26 (فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ) bes eytdük biz alarġa maḳtūlge ḍarb ḳıluñız (بِبَعْضِهَا ج) şıġırnıñ baʿżısı birle bes maḳtūlge

27.27 şıġırnıñ tili birle ḍarb ḳıldılar yeise oñ buṭı birlen yeise ḳuyruḳ söyegi birlen bes maḳtūl tirildi

27.28 hem mini anam birlen bir toġan ḳardeşlerimniñ oġılları öltürdi didi hem özi şol sözden ṣoñ meyyit

27.29 bolup evrildi bu ibn-i ʿammlarnı tutup ḳıṣāṣ üçün öltürdiler resūl ekremniñ (لَا يَرِثُ الْقَاتِلُ بَعْدَ صَاحِبِ

I / 28

28.1 الْبَقَرَة) didügi bu ḫuṣūṣdadur (كَذَٰلِكَ يُحْيِي اللّٰهُ الْمَوْتَىٰ) oşandaḳ yaʿnī ṣāḥib el baḳara bolġan ādemni tirgüzgen

28.2 kibi allahü teʿālā ölüklerni de tirgüzür ḳıyāmet küninde (وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ) daḫı sizge ʿalāmetlerini körsetür (لَعَلَّكُمْ

28.3 (تَعْقِلُونَ) sizniñ ʿaḳl birlen fikr ḳılup bilüvüñiz üçün bes ʿaḳl birlen fikr ḳılup ḳarasañız ʿaḳl-ı muḳteżāsınça

28.4 ʿamel ḳılursız yaʿnī bu ölgen ādemni tirgüzürge küçi yitken ẕāt her bir ölgen ādemni tirgüzürge küçi

28.5 yiter (allahü teʿālāniñ benū isrāʾīlge ṣıġır boġazlav birlen emr ḳıluvında başḳa ḥayvānnı boġazlav birlen emr ḳılmavında

28.6 ḥikmet şol çünki benū isrāʾīl buzavġa ʿibādet ḳıldılar bes alarnıñ maʿbūdlerin ḥaḳāret ḳıluv üçün

28.7 hem ṣıġırnıñ maʿbūd bolurġa ṣalāḥiyyeti yoḳlıġını bildürüv üçün ṣıġır boġazlav birlen emr ḳıldı (ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ)

28.8 munıñ ṣoñında ey yehūdler sizniñ köñilleriñiz ḳaraldı (مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ) köñlimiñ neçkerüvine ve yomşaruvına delālet

28.9 ḳıla turġan āyetlerni mūsā (ʿahm) kitürgen ṣoñında (فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ) bes ḳatılıḳda ol köñiller taşlar

28.10 kibidür (أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً) yeise ḳaralıḳ yüzinden taşlardan da ḳatıraḳdur (وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ) çünki

28.11 taşlar cümlesinden bardur (لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ) alardan yılġalar yarulup ṣu aġa turġanları

28.12 (وَإِنَّ مِنْهَا) daḫı taşlar cümlesinden bardur (لَمَا يَشَّقَّقُ) yarulup da (فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ) andan ṣoñ ol taşdan

28.13 ṣu çıġa turġanları (وَإِنَّ مِنْهَا) daḫı taşlar cümlesinden bardur (لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ) allahü teʿāläden

28.14 ḳorḳuvdan taġ töpelerinden tüşe turġanları (وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) sizniñ işlegen nerseleriñizden

28.15 allahü teʿālā ġāfil imes her işiñizni bilüp ṭurır, şulay bolsa allahü teʿālāden oyalta turġan işlerni

28.16 ḳılmañız! (أَفَتَطْمَعُونَ) ey muḥammed hem ṣaḥābeler elle siz ümīd itesiz mi? (أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ) sizge alarnıñ

28.17 īmān kitürüvlerni (وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ) ve taḥḳīḳ alardan yaʿnī mīkātde mūsā ʿahm birlen

28.18 birge bolġan ādemlerden bir ṭāʾife allahü teʿālāniñ sözini işitür boldılar (ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ) munıñ ṣoñında allahü

28.19 teʿālāni sözini özgertür boldılar niteki resūl allahniñ ṣıfatını hem recm āyetini özgertkenler idi

28.20 (مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ) allahü teʿālāniñ sözini ʿaḳlleri ile bilgenleri ṣoñında yaʿnī şübhesiz allahü teʿālāniñ

28.21 sözi ikenni (وَهُمْ يَعْلَمُونَ ج) ḥālbūkim alar özleriniñ yalġançı ve iftirāçı ikenliklerini bilürler

28.22 (وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا) her ḳayçan resūl allah zamānındaġı yahūdlerniñ münāfıḳları īmān kitürgen ādemlerge

28.23 yolıḳsalar (قَالُوا آمَنَّا ط) biz īmān kitürdük dip eytürler (وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ) ḳayçan münāfıḳ bolmaġan

28.24 yahūdlerniñ baʿżısı avlaḳ da bolsa münāfıḳ bolġan baʿżısı birle yaʿnī ḳaytsa (قَالُوا) yahūdlerniñ münāfıḳ

28.25 bolmaġan reʾīsleri münāfıḳ bolġanlarına eytürler (أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ) eyā allahü teʿālā sizniñ

28.26 üzeriñizge açḳan nerse birlen yaʿnī tevrātda beyān ḳılınġan muḥammed ṣalʿamnıñ ṣıfatı birlen muḥammed ṣalʿamnıñ

28.27 ṣaḥābelerine söyleşesiz mi siz (لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ ج) muḥammed ṣalʿamnıñ ṣaḥābeleriniñ delīl ḳoymaḳlıḳları

28.28 üçün allahü teʿālānı kitābında bizge indürgen nerse birlen yaʿnī muḥammed ṣalʿamnıñ ṣaḥābeleri eytürler tevrātda

I / 29

29.1 muḥammed ṣalʿamnıñ peyġamberligi ẕikr ḳılınġan bolġan ni üçün īmān kitürmeysiz diyü * bir vaktde medīne ehline

29.2 yehūdler eytkenler resūl allahġa iyerüv ḥaḳında müşāvere vaḳtinde muḥammed ṣalʿamge īmān kitürüñiz ol ḥaḳḳ peyġamber

29.3 diyü munıñ ṣoñında birisi ikinçisine şelte ḳılġanları üçün muḥammed ṣalʿamnıñ ṣaḥābelerine bu sözni

29.4 söyleysiz mine bu söziñiz birlen öziñizni ilzām ḳılurlar digenler (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) eyā bilmeysiz mi allahü teʿālā

29.5 tevrātda indürgen nerseni aṣḥāb-ı muḥammed ṣalʿamge eytüvniń żararıñızġa delīl idügini yaʿnī alar eytürler

29.6 öziñiz ḥaḳḳ peyġamber boluvı birlen iʿtirāf ḳılasız alay bolġaç ni üçün īmān kitürmeysiz diyü (أَوَلَا

29.7 يَعْلَمُونَ) eyā yehūdler bilmeyler mi (أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ) düristlikde allahü teʿālā biledür (مَا يُسِرُّونَ) yehūdlerniñ yaşrın ḳılġan

29.8 nerselerin (وَمَا يُعْلِنُونَ) dahı yehūdlerniñ āşikāre ḳılġan nerselerini (وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ) dahı yehūdler cümlesinden bar

29.9 ümmīler (لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ) ol ümmīler kitābnı (tevrātnı) bilmesler (إِلَّا أَمَانِيَّ) meger ʿālemlerinden işitken

29.10 yalġanlarını ġına bilürler yaʿnī ʿālimleriniñ özlerinden çıġarup yazġan türli ve yalġan sözlerni gine işitüp

29.11 bilürler bu āyetde istis̱nāʾ-ı münḳaṭiʿ bola (وَإِنْ هُمْ) dahı imes ol ümmīler (إِلَّا يَظُنُّونَ) meger gümānġına ḳılurlar yaḳına

29.12 bilmesler (فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ) bes ni helāketdür ve ʿaẕābdur şunday yehūdlerge alar özgertilgen

29.13 kitābnı yazarlar (بِأَيْدِيهِمْ) öz ḳolları birlen (ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) munıñ ṣoñında bu kitāb allahü teʿālā

29.14 ḥużūrından indürilgendür diyürler (لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) bu ṭarīḳ yalġan eytüvleriniñ sebebi yazġan

29.15 nerseleri birlen az s̱emenni yaʿnī az ġına dünyā ʿavzını almaşduruv üçün (s̱emen-i ḳalīl, allahnıñ kelāmına ḳaraġanda

29.16 yoḳġa ṣanala turġan aḳçe dimek az s̱emenden murād baʿżılar oylaġança ṣom ḥesābı az digen söz tügil belki

29.17 bütün dünyā s̱emeni de az ismindedür. (فَوَيْلٌ لَهُمْ) bes özgertüp yazġuçılarġa ni helāket ve ʿaẕābdur (مِمَّا كَتَبَتْ

29.18 أيديهم) ḳolları yazġan nerselerden yaʿnī özgertüv üçün (وويل لهم) daḫı ni helāket ve ʿaẕābdur

29.19 (مما يكسبون) kesb ḳılġan nerselerinden yaʿnī rüşvetlerden (وقالوا) daḫı yehūdler eytdiler (لن تمسنا

29.20 النار) bizlerni oṭ tutmaz yaʿnī bizge oṭ irişmes (الا اياما معدودة) barı ṣanalmış künler gine

29.21 tutar yaʿnī buzavġa ʿibādet ḳılġan künler ḳadarı ḳırḳ kün gine ʿaẕāb bolur didiler (ḥażret-i mücāhid eyte

29.22 yehūdler eytelerdi dünyānıñ müddeti yidi miñ yıl her bir miñ yıl ornına bir kün ʿaẕāb ḳılınamız bes bizniñ ʿaẕāb

29.23 ḳılınuvımıznıñ müddeti yidi kün gine bola diyü (قل) eyt sin ey muḥammed (ṣalʿam) yehūdlerge (أتخذتم عند الله

29.24 عهدا) eyā siz allahü teʿālā ḥużūrında vaʿde aldıñız mı? bu miḳdār ġana ʿaẕāb ḳılınuvġa (فلن يخلف الله عهده) eger

29.25 allahü teʿālā ḥużūrında vaʿde alġan bolsañız elbette allahü teʿālā vaʿdesine ḫilāflıḳ ḳılmas (أم تقولون على الله

29.26 ما لا تعلمون) yeise allahü teʿālāge öziñizden gine eytesiz mi? bilmegen nersegizni (بلى) yoḳ iş siz eytkençe tügil

29.27 belki sizni oṭ meñgü tutar (بلى) لن تمسنا النار digende لن ṣoñındaġı nerseni isbāt (من كسب سيئة)

29.28 bir kişi yavızlıḳnı kesb itse (وأحاطت به خطيئته) hem ol kişini ḫaṭālıḳları çulġap alsa (فأولئك) bes

I / 30

30.1 bu ṣıfatlı kişiler (أصحاب النار) oṭ iyeleridür (هم فيها خالدون) hem ol ṣıfatlı kişiler oṭda

30.2 (tamuġda) meñgü ḳalġuçılardur (والذين) daḫı şunday ādemler (آمنوا) īmān kitürdiler (وعملوا الصالحات)

30.3 daḫı izgü işler ḳıldılar (أولئك أصحاب الجنة) bu ṣıfatlı ādemler ucmaḫ iyeleridür (هم فيها خالدون*) bu ṣıfatlı

30.4 ādemler ucmaḫda meñgü ḳalġuçılardur (وإذ أخذنا) daḫı şol vaḳtni isiñizge tüşiriñiz alduḳ biz tevrātda (ميثاق

30.5 بني إسرائيل) yaʿḳūb ʿahmnıñ balalarınıñ ʿahdlerini (لا تعبدون إلا الله) daḫı eytdük biz isrāʾīl balalarına

30.6 ʿibādet ḳılmañız barı allahü teʿālāge gine ʿibādet ḳıluñız diyü bu orunda aḫbār-ı nehy maʿnāsında (وبالوالدين إحسانا) ata

30.7 ve analarıñızġa izgülik ḳılmaḳ birle izgülik ḳıluġuz dip eytdük (وذي القربى) daḫı yaḳtılıḳ iyesi ḳardeşler

30.8 iñizge izgülik ḳıluġuz dip eytdük (واليتامى والمساكين) daḫı yetīmlerge hem miskinlerge izgülik ḳıluġuz

30.9 dip eytdük (وقولوا للناس حسنا) daḫı ādemlerge körkem sözni eytüñiz diyü eytdük yaʿnī izgü iş birlen

30.10 buyurup ve yavız işden ṭıyuv muḥammed ṣalʿam ḥaḳında rastlıḳ kibi (وأقيموا الصلاة) daḫı namāz oḳuñız dip eytdük

30.11 (وآتوا الزكاة) daḫı zekātnı biriñiz dip eytdük (ثم توليتم) munıñ ṣoñında siz ʿahdge vefā ḳıluvdan baş tartdıñız

30.12 (إلا قليلا منكم) meger sizlerden az ġına kişi baş tartmadı yaʿnī müselmān bolġanlarġa (وأنتم معرضون *)

30.13 ḥālbūkim siz ʿahdge vefā ḳıluvdan aʿrāż ḳıluvçılarsız (وإذ أخذنا ميثاقكم) daḫı şol vaḳtni isiñizge

30.14 tüşiriñiz biz sizniñ yaʿnī isrāʾīl balalarınıñ ʿahdlerin alduḳ (لا تسفكون دماءكم) eytdük biz

30.15 baʿżıñıznı baʿżıñız öltürüv sebebli ḳanlaruñıznı aġızmassız yaʿnī aġızmañız diyü bu orunda hem aḫbār-ı nehy

30.16 maʿnāsında (وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ) daḫı özleriñizni yaʿnī baʿżıñız baʿżıñıznı çıġarmañız (مِنْ دِيَارِكُمْ)

30.17 yurṭlarıñızdan (ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ) munıñ ṣoñında ʿahd birlen iḳrār ḳıldıñız yaʿnī mīs̱āḳnı ḳabūl ḳıldıñız

30.18 (وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ج) ḥālbūkim siz öziñizge şāhidlersiz yeise ey yehūdlersiz ötkendegilerigizniñ ʿahd birlen

30.19 iḳrārına şāhidlarsız (ثُمَّ أَنْتُمْ) munıñ ṣoñında siz (هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ) siz şonday yehūdlersiz

30.20 özlerigizni öltüresiz yaʿnī baʿżıñız baʿżıñıznı öltüresiz kişi öltürüv ḳıṣāṣ üçün öltürüvçiniñ özin

30.21 öltürüvge sebeb bolġanġa köre allahü teʿālā kişi öltürüvni özin özi öltürüv dip taʿbīr itdük (وَتُخْرِجُونَ)

30.22 daḫı çıġarasız (فَرِيقًا مِنْكُمْ) öziñizden bolġan bir ṭaʾifeni (مِنْ دِيَارِهِمْ) yurṭlarından (تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ)

30.23 alar üzerine yardem birişkeniñiz ḥālde (بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ج) günāh ve ẓulm birlen (وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارَى) ve eger

30.24 sizge esīrler kilse (تُفَادُوهُمْ) ol esīrlerni māl birlen fidyelersiz yaʿnī māl birlen ṣatup alursız

30.25 yaʿnī ḳutḳarırsız (وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ ط) ammā alarnı yaʿnī ol ṭāʾifeni yurtlarından çıġarmaḳ sizniñ

30.26 üzeriñizge ḥarām idi (أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ) eyā siz kitāb (tevrāt)nıñ baʿżısına yaʿnī

30.27 fedāġa īmān kitürüp de (وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ج) daḫı baʿżısını inkār itesiz mi? yaʿnī cihādnıñ ḥarām

30.28 boluvını daḫı çıġaruvnı ḳoyuvnı hem yardemni ḳoyuvnı (فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنْكُمْ) sizlerden oşbu işni

I / 31

31.1 ḳıluvçılarnıñ cezāsı imes yaʿnī kitābnıñ baʿżısına īmān kitürüp baʿżısını inkār ḳıluvçılarnıñ (الأخزى

31.2 في الحيوة الدنيا ج) meger ol kişige cezāʾ bolur dünyā tirükliginde rüsvālıḳ (ويوم القيامة) indi ḳıyāmet

31.3 küninde (يردون الى اشد العذاب ج) ʿaẕābnıñ ḳatıraġına ḳaytarılmış bolurlar alar (وما الله بغافل عما تعملون ط)

31.4 allahü teʿālā sizniñ işlegen nerseleriñizden ġāfil tügildür (أولئك الذين) bular şonday kişilerdür

31.5 (اشتروا الحيوة الدنيا) dünyā tirükligini almaşdurdılar (بالآخرة) āḫiret birlen yaʿnī dünyānı āḫiret

31.6 üzerine iḫtiyār ḳıldılar (فلا يخفف عنهم العذاب) şol sebebden bu kişilerden ʿaẕābnı ciñil itilmes

31.7 (ولاهم ينصرون *) hem de bu kişiler yardem de birilmiş bolmaslar (ولقد آتينا موسى الكتاب) ve taḥḳīḳ

31.8 mūsā ʿahmge kitāb (tevrāt) birdük (وقفينا من بعده) daḫı mūsā ʿahm ṣoñından ibertdük biz (بالرسل)

31.9 resūllerni yaʿnī mūsā ʿahm ṣoñından birisiniñ izine birisin iyertüp resūller yiberdük yaʿnī yūşaʿ

31.10 eşmoyil şemʿūn dāvud süleymān şaʿyā ermiyā ʿuzeyr ḥazḳıl ilyās elyasaʿ ʿaleyhi’s-selām kibiler (وآتينا

31.11 عيسى بن مريم البينات) daḫı meryem oġlı ḥażret-i ʿīsāġa ẓāhir muʿcizeler birdük ölüklerni tirgüzmek

31.12 analarından közsiz ṭoġanlarnı közli itmek ala tenlilerni selāmetlendürmek kibi (fāʾide) ʿīsā ʿibrīçe

31.13 (ايشوع) digen söz meryem خادمه digen söz (عيسى ابن مريم البينات) daḫı ʿīsā (ʿahm)nı muḳaddes bolġan

31.14 rūḥ (cebrāʾīl ʿahm) birlen ḳuvvetledük (أفكلما جاءكم) ey yehūdler eyā ḳayu ġına zamān kilse sizge

31.15 (رسول) ilçi bolġan peyġamber (بما لا تهوى أنفسكم) nefsiñiz arzu ḳılmaġan ve yaraṭmaġan nerse birlen

31.16 yaʿnī ḥaḳlıḳ birlen kilse (استكبرتم ج) şol resūlge iyerüvden tekebbürlik ḳıldıñız mu ve īmān kitürüvden

31.17 baş tartdıñız mu yaʿnī ṭarīḳ ḳıluv tiyüş bolmay (ففريقا كذبتم) indi resūllerden bir ṭāʾifeni yalġanġa

31.18 ṣaydıñız (ʿīsā ve muḥammed ʿahm) ler kibi (وفريقا تقتلون ط) ve bir ṭāʾifesini öltürür boldıñız zekeriyyā ve yaḥyā (ʿahm)ler

31.19 kibi (وقالوا) yehūdler peyġamberlerine ḫorlap eytdiler (قلوبنا غلف ط) bizniñ köñillerimiz perdelengendür siniñ

31.20 eytken söziñni añlamaymız (بل لعنهم الله) allahü teʿālā eyte yoḳ köñilleri perdeli tügil likin allah (teʿālā)

31.21 yehūdlerge laʿnet ḳıldı (بكفرهم ج) küfrleri sebebli (فقليلا ما يؤمنون ط) bes az ġına īmān kitürüv birlen īmān

31.22 kitürürler (ولما جاءهم كتاب من عند الله) daḫı yehūdlerge allahü teʿālā ḥużūrından kitāb (ḳurān) kilgen

31.23 zamānda (مصدق لما معهم) ol ḳurān yehūdler birlen birge bolġan nerseni (tevrātnı) taṣdīḳ ḳıluvçı

31.24 ve rastlavçıdur (وكانوا من قبل) daḫı yehūdler ḳurān kilmesden burun boldılar (يستفتحون على الذين

31.25 كفروا ج) kāfir yaʿnī müşrik bolġan ādemlerniñ żararı üzerine yardem ister boldılar ve eytür boldılar

31.26 (اَللّٰهُمَّ انْصُرْنَا بِنَبِىِّ آخِرِ الزَّمَانِ الْمَنْعُوتِ فِى التَّوْرَاةِ) diyü yaᶜnī ey allah tevrātda ṣıfatı beyān itilgen āḫir

31.27 zamān peyġamberi ilen bizlerge yardem bir maᶜnāsında (فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا) bes yehūdlerniñ tanuġan nerseleri

31.28 (yaᶜnī muḥammed ṣalᶜam) yehūdlerge kilgey zamānda (كَفَرُوا بِهِ ج) ṣıfatnı tanuġan ẕātlarını inkār itdiler (yaᶜnī

I / 32

32.1 yehūdler muḥammed (ṣalᶜam)nıñ tevrātda ṣıfatın ve āḫir zamān peyġamberi idügini bildiler likin resūl allah peyġamber

32.2 bolġannıñ ṣoñında ḥased ve ᶜadāvet üçün peyġamberligini inkār itdiler (فَلَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ط) bes allahü

32.3 teᶜālāniñ laᶜneti kāfirler üzerine bolġay idi (بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ) ni yamandur şol nerse anıñ birle

32.4 özleriniñ ülüşlerin almaşdurdılar yaᶜnī ol nerse berāberinde üzleriniñ āḫiretden bolaçaḳ ülüşlerin

32.5 ṣatdılar bu orunda iştirāʾ-ı beyᶜ maᶜnāsında (أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) ol yamān nerse allahü teᶜālā indürgen nerseni

32.6 (ḳurānnı) inkār ḳıluvlarıdur yaᶜnī nefsleriniñ ülüşlerin küfr berāberinde ṣatdılar bu söz maḥṣūṣ-ı bi-elẕem

32.7 bola (بَغْيًا أَنْ يُنَزِّلَ اللّٰهُ) allahü teᶜālāniñ indürüvine ḥased üçün ṣatdılar (مِنْ فَضْلِهِ) öziniñ fażlından

32.8 yaᶜnī vaḥyden (عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ج) ḳullarından tilegen bendesi (muḥammed ᶜahm) üzerine indürüvine

32.9 (فَبَاءُوا بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ ج) bes bolar açuv üzerine açuv birlen ḳaytdılar evvelgi açuv almaşdurıp tevrātnı

32.10 żāʾiᶜ itüvleri ikinçi açuv resūl allahnıñ peyġamberligin inkār ḳıluvları (وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ط) daḫı kāfirler

32.11 üçün bolġuçıdur ḫorlaġuçı ʿaẕāb (وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ) her ḳayçan ol yehūdlerge allahü teʿālā

32.12 indürgen nerselerge īmān kitürüñiz diyülse (قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَا اُنْزِلَ عَلَيْنَا) özimizge iñdürülgen nerse üzerine

32.13 īmān kitüremiz yaʿnī tevrātke (وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ) ḥālbūkim tevrātdan başḳanı inkār ḳılalar yaʿnī ḳurānnı

32.14 (وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ) ammā ol ḳurān yehūdler birlen birge bolġan nerseni (tevrātnı) taṣdīḳ ḳıluvçı

32.15 ḥakk bolġan nersedür. (قُلْ) eyt sin ey muḥammed yehūdlerge (فَلِمَ تَقْتُلُونَ اَنْبِيَاءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ) alay bolġaç ni üçün

32.15 allahü teʿālāniñ muḥammed ʿamdan ilk bolġan peyġamberlerin öltüresiz yaʿnī tevrātke ışanġaç (فَلِمَ تَقْتُلُونَ اَنْبِيَاءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ)

32.16 eger de tevrātge īmān kitürüvçilerden bolsañız yaʿnī öziñiz tevrātge īmān kitürgenligini daʿvā

32.17 ḳılasız ḥālbūkim tevrāt sizni peyġamberlerni öltürüvden ṭıydı bes peyġamberlerni öltürüñiz tevrātge īmān

32.18 kitürmegenligiñizge delālet ḳıladur (yehūdlerniñ beytü'l-muḳaddesde bir künde üç yüz peyġamberni öltürüvlerni rivāyet

32.19 ḳılınġan)(وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ) ve taḥḳīḳ mūsā (ʿahm) sizge ẓāhir bolġan muʿicizeni kitürdi yaʿnī

32.20 toḳız türli muʿcizeni kitürdi beyānı kilür (ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ) munıñ ṣoñında mūsā (ʿahm) ṭūr ṭaġına

32.21 mīḳātke kitkenden ṣoñ buzavnı teñir tutdıñız (وَاَنْتُمْ ظَالِمُونَ) ḥālbūkim siz buzavnı maʿbūd ṭutuvuñız sebebli ẓālimlersiz

32.22 çünki ʿibādetni tiyüşli ornından başḳa orunda ḳıldıñız (وَاِذْ اَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ) şol vaḳtni isiñīzge tüşürüñiz ey

32.23 isrāʾīl balaları biz sizniñ ʿahdiñizni alduḳ tevrātda bolġan nerse birlen ʿamel ḳıluv üzerine (وَرَفَعْنَا

32.24 (فوقكم الطور) dahı sizniñ üstüñizde ṭūr tağını köterdük yaʿnī tevrātnı ḳabūl itüvden baş tartduḳuñız vaḳtde

32.25 (خذوا ما آتيناكم بقوة) dahı sizge eytdük biz sizge birgen nerseni (tevrātnı) ḳuvvet birlen ṭutuñız (واسمعوا)

32.26 dahı biz sizge birgen tevrātda emr ḳılınġan nerselerni ḳabūl itüp işitiñiz diyü (قالوا سمعنا وعصينا) benū

32.27 isrāʾīl eytdiler sözügüzni işitdük ve ḳoşḳan işiñe günāhlı bolduḳ yaʿnī boy ṣunmaduḳ diyü yaʿnī allahü

32.28 teʿālā ḳabūl itüv işitüvi birlen işitüvüñiz diyü emr ḳılġan idi benū isrāʾīl semāʿ ḳabūl birlen işitmediler

I / 33

33.1 şunıñ üçün ʿāṣī boldılar (واشربوا) dahı kiritilmiş ve ḳatışdurulmış boldı (في قلوبهم العجل) benū

33.2 isrāʾīlniñ köñillerine buzav bahşini (بكفرهم) küfrleri sebebli (قل) eyt sin ey muḥammed benū isrāʾīlge

33.3 (بئسما يأمركم به ايمانكم) ni yaman nersedür, şol nerse, ol nerse birlen sizge tevrātke īmānıñız buyurur

33.4 çünki tevrātda buzavġa ʿibādet yoḳ (ان كنتم مؤمنين) eger siz īmān kitürüvçi birilseñiz tevrātke

33.5 buzavġa ʿibādet birlen emrni benū isrāʾīlniñ īmānñı benū isrāʾīlge iżāfe ḳıluv teheḳḳüm ḫorlav ġına boladur ḥażret-i

33.6 şuʿayyib ḳavminiñ ḥażret-i şuʿayyibke (اصلوتك تأمرك) digen sözleri ḥāṣıl maʿnāsı sizniñ atalarıñız tevrātke īmān

33.7 kitürüvçiler tügil çünki tevrātke īmān buzavġa ʿibādet birlen emr ḳılmay hem siz öziñiz de tevrātke īmān

33.8 kitürüvçiler tügil çünki siz muḥammed ṣalʿamnı yalġanġa tutasız tevrātke īmān muḥammed ṣalʿamnı yalġanġa

33.9 tutuv birlen emr ḳılmay (قل) eyt sin ey muḥammed benū isrāʾīlge (ان كانت لكم الدار الآخرة عند الله)

33.10 (خالصة) eger de allahü teʿālā ḳāşında āḫiret yurṭı (cennet) sizge gine ataḳlanġan bolsa (من دون الناس)

33.11 sizden başḳa ādemlerni ḳaldurup yaʿnī yehūdler ucmaḫge yehūdler gine kire başḳa ādemler kirmey diyü oyladılar

33.12 eger de siz zeʿam ḳılınġança ucmaḫ yehūdlerge gine ḫāṣ bolsa (من دون الناس) indi ölümni arzu ḳılıñız

33.13 (ان كنتم صادقين) eger bu söziñizde rast bolsañız çünki bir kişi öziniñ cennet ehlinden boluvını

33.14 şiksiz bilse elbette cennetke tiz barırġa aşıġur ölümden aṣlā ḳorḳmas belki ölümni ḳadrli ḳonaḳ

33.15 kütken kibi küter niteki dünyāda cennet birlen süyünç birilgen on ṣaḥābeden her birisi ölümni arzu

33.16 ḳıldılar (ولن يتمنوه ابدا) ammā yehūdler meñgü ölümni arzu ḳılmaslar ve istemesler (بما قدمت ايديهم)

33.17 ḳolları ilk ḳılġan nerse sebebli yaʿnī küfrlerini hem otḳa kirüvlerini tiyüş ite turġan nerseler

33.18 sebebli, meṡelā muḥammed ʿahmnıñ peyġamberlikini her ḳurānnı inkār ḳıluvları hem tevrātnı özgertüvleri kibi

33.19 fāʾide selāmet bolup ʿamel itüvçi ḳul insānge muḥtass bolup hem insanıñ ḳudreti ʿumūmiyesine ḳural bolup

33.20 insannıñ fāʾideleriniñ köpregi ḳol vāsıṭası birlen bolġanlıḳı üçün nefsden ḳol birlen taʿbīr

33.21 ḳılındı hem ḳudretden de ḳol birlen taʿbīr ḳılına (eger eytseñ ölümni arzu ḳıluv ḳalb ʿameli ḳalb ʿameline

33.22 hiç kim tüşine almay bes niçük yehūdlerniñ ölümni arzu ḳılmavların resūl allah bilgen diyü cevābda

33.23 eytürmiz temennī ḳılup ʿameli tügil belki til ʿameli (والله عليم بالظالمين) allahü teʿālā ẓālimlerni bilgüçidür

33.24 bu sözde yehūdlerge ḳorḳıtuv bar (ولتجدنهم أحرص الناس على حيوة) ey muḥammed sin ol yehūdlerni

33.25 dünyā tüzüklügine ādemlerniñ iñ ḥarīṣ hem ḳavmsızraḳı taparsun (من الذين أشركوا) hem ḳıyāmet boluvnı

33.26 inkār itüvçi müşriklerden de ḥarīṣraḳ taparsun yaʿnī ḳıyāmetni inkār itüvçi müşrikler āḫiret tirükligi

33.27 yoḳ dip yalġız dünyā tirükligini bildükleri üçün alarnıñ dünyā tirükligine ḥırṣlıḳları bik ḳatı

33.28 ammā yehūdlerniñ dünyā tirükligine ḥırṣlıḳı müşriklerden de ḳatıraḳ bes bu sözde yehūdlerge uluġ tevbīḫ bola

33.29 (يود أحدهم لو يعمر الف سنة) ol müşriklerniñ baʿżısı öziniñ miñ yıl ʿömr ile ʿömrlenmegini arzu

I / 34

34.1 ḳılur (لو) maṣdariyyedür (وما هو بمزحزحه من العذاب أن يعمر) uzun ʿömr sürmekligi ol kişini

34.2 oṭ ʿaẕābından yıraḳ ḳıluvçı ḫalāṣ ḳıluvçı imes (والله بصير بما يعملون) allahü teʿālā ol yehūdlerniñ

34.3 yaʿnī işlegen işlerni bilgüçidür hem de anıñ berāberinde cezāʾ birgüçidür ẕuryā oġlı ʿabdu'l-lah

34.4 resūl allahdan feriştelerden vaḥy birlen saña kim kile diyü ṣoradı resūl allah cebrāʾīl (ʿahm)

34.5 didi yehūdler ey ʿabdu'l-lah cebrāʾīl bizniñ düşmānımız ol ʿaẕāb birlen kile eger de vaḥy birlen mīkāʾīl

34.6 kilse īmān kitürür idük ol yaḫşılıḳ kitüre didiler allahü teʿālā şunıñ ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni iñdürdi

34.7 (قل) eyt sin ey muḥammed yehūdlerge (من كان عدوا لجبريل) bir kişi cebrāʾīlge düşmān bolsa bes açuvundan

34.8 helāk bolsun (فانه نزله على قلبك) çünki ol cebrāʾīl ʿahm ḳurānnı ey muḥammed siniñ köñliñ

34.9 üzerine indürdi (بإذن الله) allahü teʿālāniñ iẕni ve emri birlen (مصدقا لما بين يديه) öziniñ aldında

34.10 bolġan nerselerni (yaʿnī kütb-i semāviyeni) rastlaġuçı ol ḳurān (وهدى وبشرى للمؤمنين) daẖı

34.11 müʾminlerni azġunlıḳdan köndürgüçi ve ucmaẖ birlen süyünç bolġan ḥālde indürdi (من كان عدوا لله وملائكته

34.12 ورسله وجبريل وميكال) bir kişi allahġa, hem feriştelerine hem resūllerine hem de cebrāʾīl ile mīkāʾīl

34.13 ge düşmān bolsa indi allah tebārik ve teʿālāniñ feriştelerni ẕikr ḳılġannıñ ṣoñında ḳaytadan cebrāʾīl

34.14 birlen mīkāʾīl ʿahmlarnı eytüvi cebrāʾīl birlen mīkāʾīl gūya feriştelerden ikinçi cins ikençilikge

34.15 tenbiye üçün çünki vaṣfda teġayyürni ẕātda teġayyür menziline tenzīl ḳılına (فان الله عدو للكافرين) çünki

34.16 allahü teʿālā kāfirlerge düşmāndur (ولقد انزلنا اليك آيات بينات) taḥḳīḳ ey muḥammed saña indürdük biz ẓāhir

34.17 bolġan āyetlerni ṣuryā oġlı ʿabduʿllāhnıñ resūlallāhġa bizge hiç nerse kitürmediñ digen sözini redd (وما

34.18 يكفر بها الا الفاسقون) ol āyetlerni inkār itmes barı kāmil yavızlar ġına inkār iter (أو كلما عاهدوا عهدا)

34.19 āyetlerni inkār ḳıldılarsa daẖı her zamān peyġamberge īmān üzerine ʿahd birlen allahü teʿālāge ʿahd ḳılsalar

34.20 (يكفر بها الا الفاسقون) ol ʿahdni yehūdlerden bir ṭāʾife taşlar ve bozar boldılar (بل أكثرهم لا يؤمنون)

34.21 belki yehūdlerniñ köpisi tevrātke īmān kitürüvçi imesler (ḥāṣıl maʿnāsı) ḳurān āyetlerini inkār

34.22 ḳılmas meger yavızlar ġına inkār ḳılur daẖı köp mertebe ʿahdlerini bozġan ādemler inkār ḳılurlar

34.23 (ولما جاءهم رسول من عند الله مصدق لما معهم) ol yehūdlerge allahü teʿālā ṭarafından alarnıñ ḳollarında

34.24 bolġan tevrātnı allahü teʿālāden boluvın rastlap kilüvçi resūl kilse (نبذ فريق من الذين أوتوا الكتاب

34.25 كتاب الله) kitāb-ı tevrāt birilgen ādemlerden bir ṭāʾifesi allahü teʿālāniñ kitābında taşlar boldılar (وراء ظهورهم)

34.26 arḳaları ṭışına yaʿnī tevrāt birlen ʿamel itmediler yaʿnī kāfirler resūl allahnı inkār itüvleri sebebli

34.27 tevrātnı inkār itüvçiler ve arṭḳa taşlaġuçı bolalar (كأنهم لا يعلمون) eytürsün yehūdler tevrātnıñ allahü

34.28 teʿālāniñ kitābı idügini bilmeyler dip (واتبعوا) daḫı yehūdler iyerdiler allahü teʿālāniñ kitābını ḳoyġan

34.29 ṣonında (ما تتلوا الشياطين) şeyṭānlar okuy turġan nersege (على ملك سليمان) süleymān ʿahmnıñ

I / 35

35.1 nıñ[3] ʿahdi üzerinde yaʿnī siḥr kitāblarına iyerdiler yehūdler öz aralarında söylediler ḳaraġız muḥammed ṣalʿamge

35.2 peyġamberler arasında süleymān ʿahmnı ẕikr ḳıla ve ḥalānki süleymān bir siḥrçi diyü allahü teʿālā süleymān ʿahmnı

35.3 pāklap yehūdlerni redd ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وما كفر سليمان) süleymān hiç de

35.4 kāfir bolmadı yaʿnī siḥr işni işlemedi (ولكن الشياطين كفروا) barı şeyṭānlar kāfir

35.5 boldılar siḥr işin işlev sebebli (يعلمون الناس السحر) ādemlerge siḥr üyretkenleri ḥālde kāfir boldılar

35.6 (وما أنزل على الملكين ببابل) daḫı bābil şehrinde iki mülkge indürülgen nerselerni yaʿnī siḥrni

---

[3] Burada yer alan ilgi hali eki olan "–niñ" fazladan yazılmış olmalı.

35.7 üyretkenleri ḥālde bābil sevād-ı ʿıraḳda bir şehrniñ ismi (هَارُوتَ وَمَارُوتَ) ol mülklerniñ ismleri

35.8 birisi hārūt ikinçisi mārūtdur (fāʾide) hārūt birlen mārūt iki ferişte allahü teʿālā alarnı ādemlerge

35.9 siḥr üyretüv üçün bābil şehrine indürdi ādemlerni imtiḥān üçün (ammā hārūt birlen mārūt iki

35.10 ādem bolup nefs arzularına maġlūb boluvları sebebli zühre ismli ḫatunnıñ nāmūsına tiyüp ol

35.11 yükli bolġaç küfr iş ḳıldılar zühre alardın üyrengen siḥr ḳuvveti ilen kökge aşdı digen

35.12 sözler bar da yehūdler iftirāsı ve muḫteriʿleridür) hārūt birlen mārūtda ʿilmiyyet ve ʿaceme/hecme sebebleri bolduḳı

35.13 üçün ġayr-ı münṣariflerdür (siḥr ḥaḳında ebū el manṣūr el -maturidī eyte siḥr muṭlaḳ küfr dip ḥükm itmek

35.14 ḫaṭāʾ belki siḥrniñ ḥaḳīḳatni tikşirüv tiyüş eger de siḥrde īmānnıñ şarṭına lāzım bolġan nerseni redd

35.15 bolsa küfr vālā küfr tügildi hem siḥr ʿilmini işlegen kişiniñ tevbesi maḳbūl tügil digen sözde

35.16 ḫaṭāʾ çünki firʿavun sāḥirleriniñ tevbesi maḳbūl bolġan (وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ) daḫı hārūt birlen mārūt

35.17 hiç kimge siḥr üyretmesler (حَتَّى يَقُولَا) siḥr üyretürge tilegen ādemge naṣīḥat ḳılup eytkenlerine ḳadar

35.18 (إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ) budur başḳa tügildür biz fitnemiz yaʿnī allahü teʿālā bizni ādemlerni imtiḥān üçün yiberdi

35.19 kimde kim siḥr üyrense kāfir bola kim de kim üyrenmese müʾmin bola diyü (فَلَا تَكْفُرْ) bes siḥr üyrenüv sebebli kāfir bolmas

35.20 diyü eytürler (فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا) bes hārūt birlen mārūtdan üyrenürler (مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ)

35.21 ol siḥr birle ir ile ḫatun arasını ayurur ḳadrli siḥrni üyrenürler yaʿnī ir birlen ḫatunnıñ birisini

---

35.22 hārūt ile mārūt: bizniñ ḥafṣ rivāyetinde melekeyn lāmnıñ fetḥasıyla oḳulsa da, başḳa ḳarılardan melekeyn

35.23 lāmnıñ kesresiyle oḳuvçılar bar, lāmnıñ kesresiyle oḳulġanda bu iki mülk - yaʿnī iki pādişāh bolalar

35.24 bābil şehrinde nemrūd tuvġan yirde) bolġanlar, nitek ḳurānda ṭālūt ile cālūt ismli iki bahādur kimseni

35.25 yād itilgen, bu ismlerde şol ṭālūt ismleri veznlerinde (fāʿūl) veznindedür, hārūt ile mārūt

35.26 baʿżı ḳarılar oḳuvı üzere "ʿalāl'l-melikeyn" bābiliñ iki pādişāhlarına bildürülgen siḥr, ol pādişāh

35.27 lardan birisi hārūt birisi mārūt ismlidür. bular ḥaḳīm bolup, ādemīler tüşinmey turġan, alar fehm

35.28 ite almay turġan sırlı işler ḳılġanlardur. ni nerseniñ sebebi ḥaḳīḳati maʿlūm bolmasa anı siḥr diyler. yoḳsa

35.29 bizniñ iʿtiḳādımızda ferişteler uluġ hem kiçik günāhlardan pāklardur. zühreʿ ile feriştelerni zinā itdiler

35.30 digenge ḳaraġanda, baʿżı ḳarılarça melekeyn oḳuv tiyüşdür. bulay oḳuv ḳurānġa muḫālif tügil resm-i ḫaṭṭ hem

35.31 şıyduradur. ammā feriştelerniñ (لايعصون الله) ṣıfatları, ḳurānda ẕikr itilgen melekeyn fetḥa ile oḳulsa ol

35.32 āyetke ḳarşu boladur. tefsīr ḳaḍı ile ṣafvetü'l-ʿirfān ismli tefsīrlerde işāret bardur.

I / 36

36.1 ikinçisine düşmān ḳılurluḳ ḳadar siḥr üyretürler (وما هم بضارين به) daḫı siḥrçiler siḥr sebebli ẓarar

36.2 itüvçiler tügillerdür (من احد) hiç bir kişige (الا باذن الله) meger allahnıñ iẕni ve tilevi birlen gine żarar

36.3 iterler (ويتعلمون ما يضرهم) daḫı siḥr üyrenüvçiler üyrenirler özlerine żarar ite turġan nerseni

36.4 yaʿnī siḥrni (ولا ينفعهم) daḫı ol nerse (siḥr) özlerine fāʾide birmes (ولقد علموا) allahü teʿālā

36.5 ḳasem ḳılup eyte taḥḳīḳ yehūdler bildiler (لمن اشتراه) şeyṭānlar oḳuy turġan siḥrni allahü teʿālāniñ

36.6 kitāb birlen almaşdurġan kişini (مَالَهُ) yoḳdur ol kişige (فِى الْأَخِرَةِ) āḫiretde (مِنْ خَلَاقٍ) ülüşden

36.7 (وَلَبِئْسَ مَا) daḫı şol nerseni yaʿnī siḥr hem küfr yavız boldı (شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ) ol nerse berāberinde özleriniñ

36.8 āḫiretdegi ülüşlerini ṣatdılar (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) eger bu işleriniñ ḳabāḥatligini bilseler hem bilüvleri

36.9 boyınça ʿamel ḳılsalar (وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا) ve eger yehūdler ḳurānġa daḫı muḥammed ʿahmge īmān kitürseler idi

36.10 (وَاتَّقَوْا) daḫı allahü teʿālāniñ ʿaẕābından ḳorḳsalar idi (لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ) elbette allahü teʿālā ḥużūrından

36.11 bolġan s̱evāb (خَيْرٌ) izgürekdür āḫiretdegi ülüşlerin küfr hem siḥr berāberine ṣatuvlardan (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ)

36.12 eger allahü teʿālāniñ s̱evābınıñ özleriniñ ḳılġan işlerinden izgürek ikenin bilseler (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

36.13 آمَنُوا) ey andalayın īmāñ kitürgen ādemler (لَا تَقُولُوا رَاعِنَا) peyġamberge rāʿnā dip eytmeñiz (müselmānlar

36.14 evvelde resūl allahġa rāʿnā digenler yaʿnī resūl allah ʿilmden bir söz söylese yā resūl allah bizge aḳran

36.15 raḳ ve uzunraḳ söyle biz söylegen nerseñni yaḫşıraḳ fehm ḳılurmız diyü bu sözni müselmānlardan

36.16 yehūdler işitkenler yehūdler arasında rāʿnā digen söz sögüv ornında eytile turġan söz iken (aḥmaḳ

36.17 maʿnāsında) şundan ṣoñ yehūdler resūl allahġa rāʿnā dip eytkenler hem aralarında söyleyler iken biz muḥammed

36.18 ṣalʿamnı sögemiz ol bilmey diyü şundan ṣoñ allahü teʿālā müselmānlarnı "rāʿnā" digen sözden ṭıyġan

36.19 bu söz orunına başḳa söz eytiñiz digen (وَقُولُوا انْظُرْنَا) daḫı resūl allahġa "rāʿnā" digen söz ornına

36.20 "unẓurnā" dip eytiñiz yaʿnī bizge ḳara yā ki bizge mühlet bir sin söylegen nerseni yādımızġa alayıḳ maʿnāsında

36.21 (وَاسْمَعُوا) daẖı öziñizge emr ḳılınġan nerseni işitiñiz (وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ) daẖı kāfirler (yehūdler)

36.22 üçün rencitküçi ʿaẕāb bolġuçıdur (مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemler yaratmaslar (مِنْ أَهْلِ)

36.23 (الْكِتَابِ) kitāb ehlinden yaʿnī yehūdlerden (وَلَا الْمُشْرِكِينَ) daẖı müşrikler yaratmaslar (أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ)

36.24 sizniñ üzeriñizge indürilmiş boluvnı (مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ) rabbıñızdan bolġan izgülik (وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ)

36.25 siḥr mesʾelesi, siḥrni ʿālimlerimiz türliçe taʿrīf ḳılmışlar, likin alarnıñ taʿrīflerinde bir de şerīʿatke żararlı

36.26 ṣıfat yoḳ, köp ʿulemā bu aṣl siḥrni bilüvde żarar yoḳ . ammā anı bilüp de şunıñ ile kişige żarar ḳıluv ḥarām

36.27 diyler. bolayġına ḥarām boluv mübāḥ nerselerde de belki vāciblerni de ḥarām ḳılur meṡelā birev ʿilm-i ṭıbnı bilüp düşmānlarını

36.28 devā ḳılġan bolup alarnı aġulap öltürüvni tilese, ya başḳa ʿilmni bilüp de ẖalḳnı ẖorlav, şerīʿatni taẖfīf üçün

36.29 bolsa bu da ḥarāmdur. yoḳsa aṣl siḥr ʿilmi ḥarām tügildür. ʿilmniñ ḥarāmı yoḳdur.

I / 37

37.1 (مَنْ يَشَاءُ) allahü teʿālā öziniñ raḥmetine (peyġamberlikge) tilegen kişisini ẖāslar (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ)

37.2 allahü teʿālā uluġ fażl ve raḥmet iyesidür islām dīninde bolmaġan kişiler resūl allahġa nesẖ

37.3 ḥaḳında ṭaʿn ḳıldılar muḥammed ṣalʿam ṣaḥābelerine bir iş birlen emr ḳıla da munıñ ṣoñında bu işden ṭıyup

37.4 ẖilāfı birlen emr ḳıla diyü allahü teʿālā şunıñ üçün de nesẖ ḥaḳında beyān ḳılup āyetni indürgen

37.5 (مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ) āyetden nesrni nesẖ ḳılsaḳ (أَوْ نُنْسِهَا) yeise bir āyetni unutdursaḳ (نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا)

37.6 ol āyetden izgürek ve ẖalḳ üçün fāʾidelirek āyetni kitürürmiz (أَوْ مِثْلِهَا) yeise ol āyetniñ mes̱elni kitürürmiz

37.7 (أَلَمْ تَعْلَمْ) eyā bilmeysün mi ey muḥammed (أَنَّ اللهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) her bir nerse üzerine (قَدِيرٌ)

37.8 küçi yitküçidür fāʾide: nesẖniñ luġat maʿnāsı tebdīl (almaşdurmaḳ) şerīʿatde bizniñ vehmlerimizde hemīşe

37.9 boluvı ḳararlanġan ḥükm-i şerʿīniñ intihāsı bes nesẖ bizniñ ḥaḳımızda tebdīl ḥükm bolsa da şariʿ ḥaḳında ḥükmniñ

37.10 müddetiniñ intihāsından ʿibāret nesẖ bizniñ ḳaşda dört türli 1 nesẖü'l- kitāb bi'l-kitāb 2 nesẖü'l kitāb

37.11 bi's-senet 3 nesẖü'l-senet bi's-senet 4 nesẖü's-senet bi'l-kitāb yine de nāsiẖniñ mensūẖden ẖayr bolġanı bar hem nāsiẖniñ

37.12 mensūẖnıñ mes̱eli bolġanı bar nāsiẖniñ mensūẖden ẖayr bolġanı illi vaḳt namāznı biş vaḳt namāz

37.13 birlen nesẖ kibi hem hicret birlen mīrās̱nı ḳarābet birlen mīrās̱ birlen nesẖ ḳıluv kibi hem kiçde ṣavmnı

37.14 kündiz ṣavm birlen nesẖ kibi hem ṣoġış vaḳtinde bir kişiniñ on kişini ḳatl ḳıluvını bu kişiniñ iki kişini

37.15 ḳatl ḳıluvı birlen nesẖ kibi nāsiẖ mensūẖniñ mes̱eli bolġanı beytü'l-muḳaddesni kaʿbe birlen nesẖ kibi daẖı nesẖ

37.16 bedel birlen bolġan kibi bedelsiz de bola bedelsiz bolġan nesẖ mucādele sūresinde allahü teʿālāniñ (فَقَدِّمُوا بَيْنَ

37.17 يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً) digen hem baḳara sūresinde (أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ) digen ḳulı yine de kitābden (ḳurānden)

37.18 bolġan mensūẖ dört türli birisi tilāveti de ḥükmi de mensūẖ bolġanı bar. niteki ḥażret-i ʿāʾişeniñ (عَشْرُ

37.19 رَضَعَاتٍ مَعْلُومَاتٍ يُحَرِّمْنَ) digen ḳulı tilāveti de ḥükmi de mensūẖ ikinçi tilāveti mensūẖ bolur

37.20 ḥükmi mensūẖ bolmas (الله تعالى تلك الشيخ والشيخة اذا زنيا فارجموهما نكالا من الله والله عزيز حكيم)

37.21 ḥażret-i ʿömer eyte bu āyetni resūl allah zamānında okuydur idük eger ẖalḳnıñ ḥażret-i ʿömer ḳurānġa özi

37.22 artdurdı diyü iḥtimālī bolmasa idi ḳurānġa ilḥāḳ ḳılur idim dimiş üçünçisi ḥükmi mensūẖ

37.23 bolur tilāveti mensūẖ bolmas kāfirūn sūresi kibi dörtinçisi ḥükmde bolġan vaṣfı ġına mensūẖ

37.24 bolġanı bar niteki ṭahāret āyeti muṭlaḳā iki ayaḳnı yuvmaḳnı tiler çitekke mesḥ ḥaḳında ḳilgen

37.25 meşhūr ḥadīs̱ çitek kiygen vaḳtinde mesḥ ḳıluvnı muḳteżā ḥāṣıl bu ḳısm-ı mutlaḳnı taḳayyüd hem ziyāde

37.26 ʿale'n-nāṣ bola bizniñ ḳaşda bu nesẖ * āyetni insānıñ maʿnāsı āyetniñ ḥıfẓınıñ köñillerden kitüvi

37.27 bes esnāʾda mensūẖnı unutuv şarṭ nesẖde mensūẖnı unutuv şarṭ tügil baʿżı ʿālemlerniñ beyānına köre

37.28 ḳurānda tilāveti mensūẖ bolmay ḥükmleri mensūẖ bolġan āyetler evvelgisi ʿafv hem ṣafḥ (yüz döndürüv)

37.29 ẕikr ḳılınġan āyetler (وَمَا عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) hem (لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِىَ دِينِ) kibiler yeise başlap cihād

I / 38

38.1 ḳıluvdan nehy ḳılġan āyetler (وَلَا تَعْتَدُوا اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) bular hemmesi ḳıtāl birle emr ḳılġan

38.2 āyetler birlen mensūẖler baḳara. sūresinde mensūẖ āyetler allahü teʿālāniñ (فَاَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ) digen

38.3 ḳulı bu āyetniñ ẓāhirī delālet ḳıladur kaʿbege teveccühniñ şarṭ bolmavına bu āyet ḳıble āyeti ile mensūẖ

38.4 diymiz yaʿnī allahü teʿālāniñ (فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) āyeti ile likin bu iki āyetni nāsiẖ

38.5 mensūẖ dimey ikisi birlen de ʿamel mümkin çünki evvelgi āyet ḳarañġı kiçde ḳıble maʿlūm bolmaġanda

38.6 bolur yaʿnī naḥrı mesʾelesine işāre bolur yā ki ḥayvānġa aṭlanġan ḥālde nefel namāzı ḥaḳında bolur

38.7 çünki ḥayvānġa aṭlanġan ḥālde nefel namāzı okulsa ḥayvān ḳayda yönelse şunda yönelüp namāz oḳuv

38.8 dürist daḫı allahü teʿālāniñ (يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام في القتلى الحر بالحر والعبد بالعبد

38.9 والأنثى بالأنثى) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur ḳulnı öltürüv berāberinde āzād kişini

38.10 öltürüv cāʾiz tügillikge daḫı ḫatunnı öltürüv berāberinde irni öltürüv dürist tügillikge bes bu

38.11 āyet mensūḫ boladur māʾide āyeti birlen yaʿnī allahü teʿālāniñ (وكتبنا عليهم فيها أن النفس بالنفس)

38.12 āyeti birlen daḫı allahü teʿālāniñ (كتب عليكم إذا حضر أحدكم الموت إن ترك خيرا الوصية للوالدين

38.13 والأقربين بالمعروف) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur ata ve ana birlen yaḳın ḳardeşlerge

38.14 vaṣiyyetniñ farżlıġına ve ḥalānki bolarġa mīrāṡdan başḳa nerse cāʾiz tügil bes bu āyet mīrāṡ āyeti

38.15 birlen yā ki resūl allahnıñ (ألا لا وصية لوارث) ḥadīṡi birlen mensūḥ bola likin bu iki āyetni nāsiḫ

38.16 mensūḫge ḥaml ḳılmasḳa mümkin çünki ata ve anaġa hem yaḳın ḳardeşlerge vaṣiyyetniñ farżlıġına delālet ḳılġan

38.18 āyet mücmel bolup mīrāṡ āyeti mücmelni beyān bolur yā ki ata ve ana kitābīler yā ki ḳullar bolġanda bolur

38.19 yā ki yaḳın ḳardeş başḳa birlen mīrāṡden memnūʿ bolġan da bolur eger eytseñ munda vaṣiyyetniñ düristligi

38.20 gine çıġa farżlıġı ḳaydan maʿlūm diyü eytürmiz “kütb” niñ maʿnāsı müsteḥablik ṭarīkinçe mektūb boldı

38.21 maʿnāsında farż bolmas daḫı allahü teʿālāniñ (يا أيها الذين آمنو كتب عليكم الصيام كما كتب

38.22 على الذين من قبلكم) āyeti mensūḫ allahü teʿālāniñ (أحل لكم ليلة الصيام الرفث إلى نسائكم)

38.23 āyeti birlen çünki bulardan evvelgi āyet delālet ḳıla müselmānlarnıñ rūzesi kitābīlarnıñ rūzesi şikilli

38.24 ikençilikke ve ḥālānki bizniñ rūzemiz tañ toġandan ḳuyaş batḳanġa ḳadar kitābīlerniñ rūzesi yassıʿden

38.25 vācib boluvı ḥaḳında bolur daḫı allahü teʿālāniñ (وعلى الذين يطيقونه فدية طعام مسكين) āyeti mensūḫ

38.26 çünki bu āyet delālet ḳıladur rūzeni iddāʾġa ṭāḳat tuta alġan kişige rūzeni açup her kün üçün

38.27 bir miskīnni ṭaʿāmlanduruv dürist ikenlikke ve ḥālānki rūzeni iddiāʾ ġa ṭāḳat tuta alġan ādemniñ fidye birüvi

38.28 dürist tügil bes bu āyet mensūḫ bola (فمن شهد منكم الشهر فليصمه) āyeti ile çünki bu her ramażān ayında

I / 39

39.1 ḥāżir bolġan kişige rūzeniñ vācib boluvına delālet ḳıla likin bu evvelgi āyetni mensūḫ tügil diymiz

39.2 āyetde lā kelimesi muḳadder bolur bes bu āyet şeyḫ fānī mesʾlesine delālet ḳıladur daḫı allahü teʿālāniñ (ويسئلونك

39.3 ماذا ينفقون قل العفو) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur her bir ḥācet-i aṣliyeden artıḳ mālnı

39.4 ṣarfnıñ vācib boluvına çünki ʿafv hācet-i aṣliyeden artıḳ māl ve ḥalānki ondan biriniñ dörtden birini gine

39.5 ṣarf vācib idi bes bu āyet zekevet āyeti birlen mensūḫ bola daḫı allahü teʿālāniñ (والذين يتوفون منكم

39.6 ويذرون ازواجا وصية لازواجهم متاعا الى الحول غير اخراج) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur

39.7 menkūḥelerge vaṣiyyetniñ vācib boluvına ir ölgen vaḳtde daḫı sekeniniñ vācib boluvına hem ʿıddetniñ bir

39.8 kāmil yıl vācib boluvına bes vaṣiyyetniñ vācib boluvı mīrās̱ āyeti birlen mensūḫ daḫı sekeni (teskeni)

39.9 ḥadīs̱i birlen mensūḫ bir yıl ʿıddetniñ vucūbı (والذين يتوفون منكم ويذرون ازواجا يتربصن بانفسهن

39.10 اربعة اشهر وعشرا) āyeti birlen mensūḫ ḳurānda her orunda nāsiḫ mensūḫden nuzūlde hem tilāvetde muʿaḫḫar

39.11 meger iki orunda muʿaḫḫar bolmay birisi şol orun ikinçisi aḥzāb sūresinde bu nāsiḫ bolġan āyet delālet

39.12 ḳıladur iri ölgen ḫatunnıñ ʿıddeti dört ayda on kün boluvġa kirek ḫatun ḥāmile bolsun

39.13 kirek ḥāmile bolmasun ve ḥalānki ḥāmile bolġanda ʿıddet-i ḥamlin ḳoyuv idi şunıñ üçün bu āyet özi de

39.14 (وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) āyeti birlen mensūḫ daḫı allahü teʿālānıñ (وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ

39.15 كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ) digen ḳulı hem (وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا) digen ḳulı her ikisi mensūḥ

39.16 çünki evvelgi āyet delālet ḳıladur bayʿ-ı sellemde yazuvçıġa boruç yazuvınıñ vācib boluvına

39.17 ikinçi āyet delālet ḳıladur şāhidge şehādetni taḥammül vācib boluvġa bes bu āyetler her iḳisi (وَلَا يُضَارَّ

39.18 كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ) āyeti birlen mensūḫ bolalar likin mensūḫ tügil dimege mümkin çünki

39.19 evvelgi iki āyet nedb ü istiḥbāb üzerine maḥmūl bolalar bir taḳdīr her ikisi vucūb üzerine

39.20 baḳī de bolsunlar likin iḳinçi āyetni ḥaml ḳılamız şehādetni taḥammül ṣoñında şehādetni edāġa evvelgi

39.21 āyet tar vaḳtġa maḥmūl bolur daḫı allahü teʿālānıñ (وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ)

39.22 āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur bendeniñ her bir köñline tüşken günāh birlen ḥesāb

39.23 ḳılınuvına bu teklīf بمالايطاق bola bes bu āyet (لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا) āyeti birlen

39.24 mensūḫ bola baʿżılar evvelgi āyetni mensūḫ tügil digenler çünki nesḫ aḥkāmda ġına bola iḫbārda bolmay

39.25 bes evvelgi āyetni ḥaml ḳılamız nefsniñ kesb ḳılġan nersesine yalġız nefske ḫuṭūr ḳılġan nerse

39.26 murād tügil diymiz yeise küfr ḫaṭırasına ḥaml ḳılamız yaʿnī küfr nefske ki ḫuṭūr ḳılsa allahü teʿālā muʾāḫeẕe

39.27 ḳıla diymiz al-i ʿimrān sūresinde mensūḫ bolġan āyetler allahü teʿālāniñ (يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله حق

39.28 تقاته) digen āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur ḥaḳḳ taḳvālıḳnıñ vācib boluvına ḥaḳḳ taḳvālıḳ

39.29 beşerniñ ṭāḳatinden tügil beşerniñ ṭāḳatinden bolmaġan nerse birlen teklīf maḥāl bes bu āyet teġābün sūresindegi

I / 40

40.1 (فاتقوا الله ما استطعتم) āyeti ile mensūḫ bola likin bu evvelgi āyetni mensūḫ dimeymiz çünki evvelgi

40.2 āyet mücmel bolur ikinçi āyet ḥaḳḳ taḳvālıḳnı beyān bolup mücmelni beyān bolur nisāʾ sūresinden mensūḫ

40.3 bolġan āyetler allahü teʿālāniñ (وإذا حضر القسمة أولوا القربى واليتامى والمساكين فارزقوهم منه) āyeti

40.4 mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur māl bolġan vaḳtde ḥāżir bolġan ḳardeşlerge yetīmlerge miskīnlerge

40.5 terekeden bir az nerse birüvniñ vācib boluvına bes bu mīrāṣ āyeti birlen mensūḫ bola likin eytemiz

40.6 evvelgi āyet mensūḫ tügil likin ādemler ol āyet birlen ʿamelni ḳoyġanlar niteki taḳvā-i istiʾẕān

40.7 birlen ʿamel ḳoyulġan idi emr-i nedb üçün mezkūr ḳişilerge terekeden bir az nerse birüv müsteḥab

40.8 diymiz daḫı allahü teʿālāniñ (واللاتي يأتين الفاحشة من نسائكم فاستشهدوا عليهن أربعة منكم فإن شهدوا

40.9 فأمسكوهن في البيوت حتى يتوفاهن الموت أو يجعل الله لهن سبيلا) āyeti mensūḫ hem (واللذان يأتيانها

40.10 منكم فآذوهما فإن تابا وأصلحا فأعرضوا عنهما إن الله كان توابا رحيما) hem bu āyet mensūḫ bular her

40.11 ikisi zinā ḥaddinde evvelgi āyet delālet ḳıladur zinānıñ ḥaddi ölgenge ḳādar üyde ḥabs boluvġa

40.12 yeise ikinçisi yol bolġanġa ḳadar daḫı zinā şāhidleri dört boluvġa delālet ḳıladur ikinçi āyet

40.13 delālet ḳıladur zinānıñ ḥaddi faḳat eẕāʾ boluvġa islāmnıñ başında ikinçi āyet ile ʿamel itiledür idi

40.14 ṣoñra evvelgi āyet ile mensūẖ boldı bes zinānıñ ẖaddi ḥabs bolup ḳala ḥabs ḥaḳḳında bolġan

40.15 evvelgi āyet nūr sūresindegi (الزانية والزاني فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة) āyeti ile mensūẖ

40.16 ammā zināda dört şāhidniñ vācib boluvı ḥaḳında ḥükmi bāḳī allahü teʿālāniñ (فما استمتعتم به منهن فاتوهن

40.17 أجورهن فريضة) āyeti mensūẖ çünki bu āyet ibtidāʾ-i islāmda meşrūʿ bolġan metaʿ ḥaḳında ṣoñra senet

40.18 birlen mensūẖ bolġan likin bu āyetni hem mensūẖ tügil dimege mümkin çünki istimtāʿ dan nikāḥ, ecürden

40.19 mühūr murād bolur daẖı allahü teʿālāniñ (والذين عقدت أيمانكم فآتوهم نصيبهم) āyeti mensūẖ

40.20 imām şāfīʿ ḳaşında ammā bizniñ ḳaşda mensūẖ tügil çünki velāʾ ʿaḳdi ḥanefīler ḳaşında s̱ābit

40.21 māʾide sūresinde mensūẖ bolġan āyetler allahü teʿālāniñ (وإن جاؤك فاحكم بينهم أو اعرض

40.22 عنهم) āyeti mensūẖdur diyüvçiler de bar çünki bu āyet delālet ḳıladur ehl-i kitāb resūl allahġa ḥükm istep

40.23 kilgende resūl allahnıñ ḥükm ḳıluv birlen ḥükm ḳılmav arasında muẖayyer boluvına bes bu āyet (وأن احكم بينهم

40.24 بما أنزل الله) āyeti birlen mensūẖ bola daẖı allahü teʿālāniñ (يا أيها الذين آمنوا عليكم أنفسكم لا يضركم

40.25 من ضل إذا اهتديتم) āyeti mensūẖ çünki bu āyetniñ evveli emr-i maʿrūfnı tirükke delālet ḳıla bes āyetniñ

40.26 āẖirī bolġan (إذا اهتديتم) birlen mensūẖ bola çünki (إذا اهتديتم) niñ maʿnāsı emr-i maʿrūf nehy ʿani'l-münker

40.27 birlen ḥaḳlıḳġa künilseñiz maʿnāsında daẖı allahü teʿālāniñ (يا أيها الذين آمنوا شهادة بينكم إذا حضر أحدكم

40.28 الموت حين الوصية اثنان ذوا عدل منكم او آخران من غيركم ان انتم ضربتم في الارض فاصابتكم مصيبة

40.29 الموت تحبسونهما من بعد الصلوة فيقسمان بالله) āyeti mensūẖ çünki bu āyet delālet ḳıladur z̠emmīniñ

I / 41

41.1 şehādeti dürist ikençilikge bes bu ṭalāḳ sūresindegi (واشهدوا ذوى عدل منكم) āyeti ile mensūẖ bola

41.2 daẖı şāhidni yemīn itdürüvniñ düristligine delālet ḳıladur bes bu ḳadarısı birlen mensūẖ bola likin

41.3 mensūẖ tügil dimege mümkin çünki (او آخران من غيركم) din murād z̠emmī murād bolmas ecānib murād

41.4 bolur oşandaḳ şāhidinden iki vaṣī murād bolur daẖı enʿām sūresinden mensūẖ bolġan āyetler allahü

41.5 teʿālāniñ (واما ينسينك الشيطان فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم الظالمين) āyeti mensūẖ çünki bu āyet

41.6 kāfirler birlen olṭuruvnıñ ḥarām boluvına delālet ḳıladur bes bu āyet (وما على الذين يتقون من حسابهم

41.7 من شئ ولكن ذكرى لعلهم يتقون) āyeti birlen mensūẖ bola çünki bu āyet z̠ikrni vācib ite olṭuruvġa

41.8 ruẖṣat ite mensūẖ tügil dimege hem mümkin ẓālimīnden mübtediʿler murād bolur. daẖı allahü teʿālāniñ

41.9 (ولا تسبوا الذين يدعون من دون الله فيسبوا الله عدوا بغير علم) āyeti mensūẖ (انكم وما تعبدون من دون الله

41.10 حصب جهنم) āyeti birlen hem (اموات غير احياء) āyeti birlen hem (ضعف الطالب والمطلوب) āyeti birlen

41.11 daẖı allahü teʿālāniñ (كلوا من ثمره اذا اثمر وآتوا حقه يوم حصاده) āyeti mensūẖ çünki ḥaḳdan murād

41.12 islāmnıñ evvelinde vācib bolġan nerse bes bu zekevet āyeti birlen mensūḫ bola likin bu āyetni hem mensūḫ

41.13 tügil diymiz ḥaḳdan murād yimişler zekevet murād bolur yaʿnī ondan bir yā ki ondan birniñ yarṭısı daḫı

41.14 allahü teʿālāniñ (قُلْ لا أَجِدُ فِيما أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّماً عَلى طاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلاّ أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَماً مَسْفُوحاً أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ

41.15 فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقاً أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur bu āyetde ẕikr ḳılınġan nerse

41.16 lerden başḳanıñ ḥarām bolmavına bes bu āyet resūl ekremniñ (أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلامُ نَهى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نابٍ

41.17 مِنَ السِّباعِ) ḥadīs̱i birlen mensūḫ digenler aʿrāf sūresinden mensūḫ bolġan āyet allahü teʿālāniñ

41.18 (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجاهِلِينَ) āyeti ṣāḥib-i el-itḳān eyte bu āyet ʿacībdi

41.19 evvelī hem āḫirī mensūḫ ortası muḥkem çünki bu āyet emr-i bi'l-maʿrūfnıñ farżlıġına delālet ḳıla bu muḥkem

41.20 daḫı māldan ḥācetden artuġın aluvnıñ hem kāfirlerden aʿrāż ḳıluvnıñ farżlıġına delālet ḳıla bular her

41.21 ikisi mensūḫ * enfāl sūresinden mensūḫ bolġan āyetler allahü teʿālāniñ (وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الأَنْفالِ قُلِ الأَنْفالُ

41.22 لِلّهِ وَالرَّسُولِ) āyeti mensūḫ eger enfālden ġanīmet mālları murād bolup (allahü'r-resūl) degi lām temlik

41.23 üçün bolsa çünki bu vaḳt (وَاعْلَمُوا أَنَّما غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَأَنَّ لِلّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبى وَالْيَتامى

41.24 وَالْمَساكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ) āyeti birlen mensūḫ bola eger enfāldan ġanīmet mālından tiygen ülüş üzerine

41.25 artdurıp imāmnıñ birürge şarṭ itken nersesi murād bolsa hem (lillāhi ve'r-resūlniñ) maʿnāsı ġanīmet mālını

41.26 bölüv allah hem resūl allah üçündür maʿnāsında bolsa bu vaḳt mensūḫ bolmay muḥkem bola daḫı allahü teʿālāniñ (إِنْ

41.27 يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفاً مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ

41.28 لا يفقهون) āyeti mensūẖ çünki bu āyet delālet ḳıladur kāfirler müselmānlardan on derece artuḳ bolġanda da

I / 42

42.1 ṣoġışdan ḳaçuv ḥarām boluvġa ve ḥalānki kāfirler bir derece gine artuḳ bolġanda ġına ḳaçuv ḥarām idi bes

42.2 bu āyet allahü teʿālāniñ (الآن خفف الله عنكم وعلم أن فيكم ضعفا فإن يكن منكم مائة صابرة يغلبوا مائتين

42.3 وإن يكن منكم ألف يغلبوا ألفين بإذن الله والله مع الصابرين) āyeti birlen mensūẖ daẖı allahü teʿālāniñ

42.4 (إن الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا في سبيل الله والذين آووا ونصروا أولئك بعضهم أولياء بعض والذين

42.5 آمنوا ولم يهاجروا ما لكم من ولايتهم من شيء) āyeti mensūẖ çünki bu āyet mīrāṣnıñ hicret birlen

42.6 boluvına ḳarābet birlen bolmavına delālet ḳıla bes bu āyet allahü teʿālāniñ (وأولوا الأرحام بعضهم أولى ببعض

42.7 في كتاب الله) āyeti birlen mensūẖ * nūr sūresinden mensūẖ bolġan āyetler allahü teʿālāniñ (الزاني لا ينكح

42.8 الزانية أو مشركة والزانية لا ينكحها إلا زان أو مشرك وحرم ذلك على المؤمنين) āyeti mensūẖ çünki

42.9 bu āyet delālet ḳıladur zināçı irniñ ṣāliḥa ẖatun birlen zināçı ẖatunnıñ ṣāliḥ ir birlen nikāḥlenişüv

42.10 leriniñ ḥarām boluvına bes bu āyet allahü teʿālāniñ (وأنكحوا الأيامى منكم والصالحين من عبادكم وإمائكم)

42.11 āyeti birlen mensūẖ bola çünki bu āyet velīlerge emr bola ḳullardan ve kinizeklerden ṣāliḥlerni nikāḥlendürüv

42.12 birlen kirek nikāḥleri ṣāliḥler birlen bolsun kirek ġayr ṣāliḥler birlen bolsun likin evvelgi āyetni

42.13 mensūẖ tügil diymiz çünki vāḳıʿada bolġan nerseden aẖbār hem nefy bolur daẖı allahü teʿālāniñ (يا أيها الذين

42.14 (آمنوا لاتدخلوا بيوتا غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على أهلها) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet

42.15 ḳıladur yaṭ kişiniñ üyine izinsiz meñgü kirüvniñ dürist bolmavına oşandaḳ izn ṣorav ḥaḳında allahü teʿālāniñ

42.16 (يا أيها الذين آمنوا ليستأذنكم الذين ملكت أيمانكم والذين لم يبلغوا الحلم منكم ثلث مرات من قبل

42.17 صلوة الفجر وحين تضعون ثيابكم من الظهيرة ومن بعد صلوة العشاء) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet

42.18 ḳıladur ḳullarnıñ ve balalarnıñ öç vaḳtde ḫocaları ḳatına izinsiz kirürge yaramavına likin her ikisi

42.19 mensūḫ tügil diymiz likin bu iki āyet ile ʿamelde ḫalḳ müsāhele ḳılġan * ḳıṣaṣ sūresinden mensūḫ

42.20 bolġan āyet allahü teʿālāniñ (على ان تأجرني ثماني حجج) āyeti bu āyet ḥażret-i şuʿayyibniñ mūsā

42.21 ʿaleyhi's-selāmge ḳızını sigiz yıl yeise on yıl ḳoy kitüvi berāberine nikāḥlevi ḥaḳında bes bu āyet delālet

42.22 ḳıladur ḳızlarnıñ mihrlerini atalarınıñ aluvına özleriniñ almavına şunıñ üçün bu āyet allahü teʿālāniñ

42.23 (وآتوا النساء صدقاتهن نحلة) āyeti ile mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur mihrlerniñ ḫatunlarġa

42.24 boluvına – aḥzāb sūresinden mensūḫ bolġan āyetlerden allahü teʿālāniñ (لا يحل لك النساء من بعد)

42.25 digen ḳulı çünki bu āyet delālet ḳıladur resūl allahġa toḳız ḫatun ṣoñında ḫatunnıñ ḥelāl bolmavına

42.26 ve ḥalānki ḥażret-i ʿāʾişe (لا تحرم امرأة على النبي عليه السلام حتى قبض) digen şunıñ üçün bu āyet

42.27 allahü teʿālāniñ (يا أيها النبي انا احللنا لك ازواجك اللاتي آتيت اجورهن) āyeti birlen mensūḫ * aḥḳāf

42.28 sūresinden mensūḫ bolġan āyet allahü teʿālāniñ (قل ما كنت بدعا من الرسل وما ادري ما يفعل بي ولا بكم)

43.1 āyeti mensūḫ bu āyet on altı yıldan ṣoñ ḥudeybiyeni fetḥ yılında allahü teʿālāniñ (لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ

43.2 وَمَا تَأَخَّرَ) āyeti birlen mensūḫ bolġan * daḫı muḥammed ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem sūresinden mensūḫ bolġan āyet

43.3 allahü teʿālāniñ (حَتَّى إِذَا أَثْخَنْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً) āyeti ḥanefīler ḳaşında mensūḫ

43.4 çünki ḥanefīler ḳaşında min hem fedāʾ dürist tügil belki ḳatl hem ḳul itmek kene dürist bes bu āyet bir berāʾat āyeti

43.5 birlen mensūḫ bola * ḥacerāt sūresinden mensūḫ bolġan āyet allahü teʿālāniñ (إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللهِ أَتْقَاكُمْ)

43.6 āyeti mensūḫ likin bu āyet mensūḫ tügil ġāyesi bu āyet birlen ʿamelde ādemler ḳuṣūr ve müsāhele itkenler diymiz *

43.7 mücādele sūresinden mensūḫ bolġan āyet (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ

43.8 صَدَقَةً) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur resūl allahdan söz ṣoraġan vaḳtde ṣadaḳa

43.9 vācib boluvġa bes bu āyet allahü teʿālāniñ (ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

43.10 āyeti birlen mensūḫ mümteḥine sūresinden mensūḫ bolġan āyetler birisi allahü teʿālāniñ (إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ

43.11 مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur kāfirniñ ḫatunı müʾminlerge hicret

43.12 ḳılup barsa müʾminler üzerine ol ḫatunnıñ īmānnı imtiḥān vācib boluvġa daḫı allahü teʿālāniñ

43.13 (وَآتُوهُمْ مَا أَنْفَقُوا) āyeti mensūḫ çünki bu āyet delālet ḳıladur müʾminlerge hicret ḳılup kilgen

43.14 ḫatunnıñ kāfir irine ṣarf ḳılġan mihrin birüvniñ vācib boluvına bu āyetler siyaḳ āyeti ġanīmet

43.15 āyetleri ile mensūḫ * müzzemmil sūresinden mensūḫ bolġan - āyet allahü teʿālāniñ (قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا) āyeti

43.16 mensūẖ çünki bu āyet delālet ḳıladur kiçeniñ köpreginde ḳıyāmnıñ hem ḳırāʾatnıñ farżlığına bes bu

43.17 (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ) āyeti birlen mensūẖ bu özi hem biş vaḳt namāz birlen mensūẖ * dehr sūresinde

43.18 mensūẖ bolġan āyet (وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا) āyeti esīrden müşerrek esīr murād

43.19 bolsa aña iḥsān dürist tügil bes bu āyet mensūẖ bola likin kāfirlerge iḥsān dürist digenler dārü'l-islāmda

43.20 bes bu āyet mensūẖ bolmay belki muḥkem bola her ḳayu āyetlerniñ ornında yine inşāʾallah bir az beyān bolur

43.21 (أَلَمْ تَعْلَمْ) eyā bilmeysün mi? ey muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellem hem ümmetiñ (أَنَّ اللّٰهَ لَهُ) düristlikde allahü teʿālā üçündür

43.22 (مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) köklerniñ ve yirlerniñ ẖocalığı (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) daẖı sizniñ üçün

43.23 allahdan başḳadan yoḳdur (مِنْ وَلِيٍّ) sizni ṣaḳlay turġan yaḳın (وَلَا نَصِيرٍ) daẖı allahnıñ ʿaẕābnı ṭıyuvçı

43.24 yardemçi * yehūdler ey muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellem kökden ḳurānnı bir yolı kitür niteki mūsā tevrātnı bir yolı

43.25 kitürdi didiler allahü teʿālā yehūdler ḥaḳında kileçekde ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (أَمْ تُرِيدُونَ) eyā tileysiz mi?

43.26 (أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ) resūliñizden (muḥammed ʿaleyhi's-selāmden) ṣoramaḳlığıñıznı (كَمَا سُئِلَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ)

43.27 nitek mundan ilk mūsādan ṣoralmış boldı yaʿnī allahü teʿālānı bizge āşikāre körset diyü (وَمَنْ)

43.28 (يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ) ve kimdür küfrni almaşur (بِالْإِيمَانِ) īmān birlen (فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ) bes taḥḳīḳ ol

44.1 kişi yolnıñ toġrusundan azdı (وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) ehl-i kitābdın yaʿnī ʿālimlerinden köpisi

44.2 arzu ḳıldı (لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ) īmān kitürgeniñiz ṣoñından sizni ḳaytarmaḳlıḳnı (كُفَّاراً) kāfirler

44.3 bolġānıñız ḥālde (حَسَداً مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ) özleri ḳaşından ḥāṣıl bolġan könçilik üçün arzu ḳıldı

44.4 (مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ) ol ehl-i kitābnıñ ʿālimleri üzerine tevrātda ẕikr ḳılınġan ṣıfatlar hem

44.5 muʿcizeler birlen ḥaḳlıḳ ẓāhir bolġandan ṣoñ (فَاعْفُوا) bes ol ehl-i kitābdan ʿafv ḳılıñız yaʿnī

44.6 ḳaldurıñız alarnı (وَاصْفَحُوا) daḫı alardan yüz döndürüñiz (حَتَّى يَأْتِيَ اللّٰهُ بِأَمْرِهِ) allahü teʿālā öziniñ emr

44.7 birlen kilgenge ḳadar yaʿnī ḳıtāl birlen yā ki cizye ḳoyuv birlen emr ḳılġanġa ḳadar (إِنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

44.8 قَدِيرٌ) düristlikde allahü teʿālā her nerse üzerine küçi yitküçidür (وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ) daḫı ehl-i kitābden ʿafv

44.9 ṣoñında namāz oḳuñız (وَآتُوا الزَّكٰوةَ) daḫı zekevet biriñiz (وَمَا) daḫı şol nerse kim (تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ)

44.10 ol nerseni öz fāʾideñiz üçün ilk ḳılursız (مِنْ خَيْرٍ) ol nerse izgülikden bolġuçı (تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ)

44.11 ol nerseni yaʿnī ṣevābnı allahü teʿālā ḥużūrında taparsız (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (بِمَا تَعْمَلُونَ)

44.12 sizniñ işlegen nerseñizni (بَصِيرٌ) körgüçidür hiç bir vaḳt ecrlerini żāʾiʿ ḳılmas (وَقَالُوا) daḫı

44.13 ehl-i kitāb yaʿnī yehūdler hem naṣārālar eytdiler (لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ) ucmaḫḳa kirmes (إِلَّا مَنْ كَانَ هُوداً)

44.14 meger yehūdī bolġan kişige kirür (أَوْ نَصَارٰى) yeise naṣrānī bolġan kişi gine kirür yaʿnī yehūdler ucmaḫḳa

44.15 yehūdler gine kirür didiler (تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ) oşbu ümīd itken nerseleri hem eytken sözleri bāṭıl

44.16 bolġan nefs arzularıdur (قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ) ey muḥammed ehl-i kitābḳa eyt sin ucmaḫḳa öziñizniñ gine

44.17 kirüviñizge delīl kitüriñiz diyü (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger de bu daʿvāñızda rast sözlilerden bolsañız yaʿnī cennetke

44.18 kirüvge biz gine ḫāṣ digen daʿvāñızda (بَلٰى) siz eytkençe tügil ucmaḫḳa ehl-i kitābdan başḳalar da kirür

44.19 (مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ) bir kişi yüzini allahü teʿālāge tapşırsa yaʿnī maḥż allahü teʿālā rıżālıġı üçüngine şirkden başḳa

44.20 allahü teʿālāge buy ṣunma (وَهُوَ مُحْسِنٌ) ḥālbūkim ol kişi ʿamelinde izgülik ḳıluvçı bolsa (فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ)

44.21 bes ol kişige rabbisi ḳarşında ʿameli üzerine vaʿde ḳılınġan s̱evābı bolur (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) daḫı ol

44.22 kişiler üzerine āḫiretde ḳorḳuv yoḳdur (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) daḫı ol kişiler āḫiretde ḥasretlenüv de imesler

44.23 (وَقَالَتِ الْيَهُودُ) daḫı yehūdler eytdi (لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ) naṣārālar uşançlı ve dürist bolġan

44.24 hiç nerse üzerine tügillerdür diyü ḥażret-i ʿīsānı inkār itdiler (وَقَالَتِ النَّصَارٰى) daḫı naṣārālar

44.25 eytdiler (لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ) yehūdler uşançlı ve dürist bolġan hiç nerse üzerine tügillerdür

44.26 diyü ḥażret-i mūsānı inkār itdiler (وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ) ḥālbūkim iki ṭāʾife özlerine indürilgen

44.27 kitābnı yaʿnī tevrāt birlen incīlni oḳuylar yehūdlerge indürülgen tevrāt kitābında ʿīsā ʿahmnı taṣdīḳ

44.28 bar naṣārāġa indürülgen incīl kitābında mūsā (ʿahm)nı taṣdīḳ bar yaʿnī şulay bola turup bir ṭāʾife

I / 45

45.1 ikinçisine ṭaʿn ḳılalar (كَذَلِكَ) oşandaḳ yehūd birlen naṣārā ṭāʾifeleri eytken kibi (قَالَ الَّذِينَ

45.2 لَا يَعْلَمُونَ) bilmegen ādemler eytdiler yaʿnī nādān müşrikler (مِثْلَ قَوْلِهِمْ) yehūd birlen naṣārānıñ sözi oḫşaşını

45.3 yaʿnī her bir dīn iyesi uşançlı ve dürist nerse üzerine tügildür diyü (فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ) bes allahü teʿālā

45.4 bu ṭāʾifeler arasında ḥükm iter (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küninde (فِيمَا) şol nersede dīn işinde (كَانُوا

45.5 فِيهِ) ol nersede boldılar (يَخْتَلِفُونَ) iḫtilāf ḳılur boldılar * müşrikler ḥudeybiye yılında resūl ekremni

45.6 mescid-i ḥarāmġa kirüvden ṭıyġaç allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi bu āyetniñ nuzūl sebebi ḫāṣ

45.7 bolsa da lafẓı ʿammdur (وَمَنْ أَظْلَمُ) ve kimdür ẓālimraḳ (مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ) allahü teʿālā mescidlerinden

45.8 ṭıyġan kişiden (أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ) ol mescidlerde allahü teʿālāniñ ismi ẕikr ḳılınmış bolmaḳdan

45.9 yaʿnī bu işden ṭıyġan kişiden ẓālimraḳ kişi kimdür (وَسَعَى فِي خَرَابِهَا) daḫı ol mescidlerniñ ḫarāb

45.10 boluvında turuşḳan kişiden kimdür ẓālimraḳ yaʿnī bu kişiden ẓālim bolġan hiç kim yoḳdur (أُولَئِكَ)

45.11 bu ṣıfatlı kişiler (مَا كَانَ لَهُمْ) bu kişilerge lāyıḳ bolmadı (أَنْ يَدْخُلُوهَا) ol mescidlerge kirmeklik

45.12 (إلا خائفين) meger ḳorḳġanları ḥālde gine kirüvleri lāyıḳ bolur (لهم في الدنيا خزي) bu ṣıfatlı kişiler

45.13 üçün dünyāda rüsvālıḳ bolġuçıdur maḳtūl bolmaḳ esīr bolmaḳ cizye tölemek kibi (ولهم في الآخرة)

45.14 daḫı bu ṣıfatlı kişiler üçün āḫiretde bolġuçıdur (عذاب عظيم) uluġ ʿaẕāb * bu āyetniñ ḥāṣıl maʿnāsı

45.15 allahü teʿālāniñ ismini ẕikrden allahü teʿālāniñ mescidlerini ṭıyġan kişiden hem allahü teʿālāniñ mescidleriniñ ḫarāb

45.16 boluvına turuşḳan kişiden ẓālim ve ḳabāḥat kişi aṣlā yoḳdur allahü teʿālāniñ mescidlerine töpençilik ve ḳorḳuv

45.17 birlen gine bu kişilerge kirürge tiyüş ḳayda ol mescidlerni ḫarāb ḳılurġa baṭırçılıḳ ḳıluv yarasun * şol eşekī

45.18 ʿamelleriniñ cezāsı üçün de alar dünyā ve āḫiret helāklikdedürler bu āyetniñ delālet ḳılġan mesʾelesi ve sebeb

45.19 nuzūli türliçe baʿżılar sebeb nuzūli bu digenler naṣārā pādişāhlarinden ṭaṭus ismli pādişāh beytü'l-

45.20 muḳaddesni ḫarāb itdi yehūdlerge düşmānlıḳ üçün hem tevrātnı yandurup ḳaẕūrātge taşladı ve yehūdlerni

45.21 ḳatl itüp ḫatunlarnı ve balalarını tutḳın itdi dimişler baʿżılar baḫt-ı naṣr ḥaḳında indi digenler baḫt

45.22 naṣr-ı mecūsī bir pādişāh bolġan yehūdler birlen aralarında bolġan düşmānlıḳ üçün naṣārāġa iʿānet üçün

45.23 mescidni ḫarāb itdi dimişler ammā bu āyetden çıġarılġan mesʾelelerden birisi şol bu āyet mescidni yimirüv

45.24 ḫarāb itüvniñ dürist bolmavına delālet ḳıladur hem mescid ḫāṣ ādemniñ mülki bolsa da ol mescidde

45.25 namāzdan ve ʿibādetden ṭıyuvnıñ dürist bolmavına delālet ḳıladur baʿżı ʿālimler mes̱elā imām zāhidī kibiler

45.26 bu āyet birlen allahü teʿālāniñ (أن يذكر فيها اسمه) digen sözi birlen ismniñ müsmīġa başḳa bolmavına

45.27 istidlāl ḳılġanlar çünki eger de başḳa bolsa ġayr allah birlen de ẕikr ḥāṣıl bolur idi * (ولله المشرق)

45.28 ve ol allahü teʿālā üçündür ḳuyaş çıġışındaġı şehrler (وَالْمَغْرِبُ) daḫı ḳuyaş batışındaġı şehrler (فَأَيْنَمَا

I / 46

46.1 (تَوَلُّوا) bes ḳayu ġına orunġa yüzleriñizni döndürseñiz (فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ) bes sol orunda allahü teʿālāniñ rāżī

46.2 bolġan ḳıblesidür bu revişçe maʿnā birsek bu āyet mensūḫ bola yā ki nefl namāzına yā ki ḳıbleniñ bilmesiz

46.3 boluvına ḥaml ḳılup mensūḫ tügil dimege de bola eger de (أَيْنَمَا) kelimesini (تُوَلُّوا) fiʿline mefʿūl-i fīh

46.4 itsek bu vaḳtde mensūḫ bolmay, çünki bu āyetniñ maʿnāsı bola kirek ḳayu orunda yüziñizni ḳıble ṭarafına

46.5 yöneldürseñiz ol orunda allahü teʿālāniñ rıżāsı tapılġan ḳıble bola maʿnāsında (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā

46.6 (وَاسِعٌ عَلِيمٌ) ol allahü teʿālāniñ fażlı kiñdür ḫalḳnıñ tedbīrini bilgüçidür ibn-i ʿabbās bu āyet ḳıbleni

46.7 kaʿbeden beytü'l-muḳaddeske taḥvīl ḥaḳında indi resūl allah mekkede ḳaʿbege ḳarap oḳuydur idi munıñ ṣoñında

46.8 kaʿbege yönelüv birlen emr ḳılındı bes bu vaḳt kāfirler ṭaʿn ḳıldılar şunıñ üçün allahü teʿālā (فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا

46.9 فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ) didi diydür yaʿnī ḳıble kaʿbege muḫtaṣṣ tügil ḳayda yönelseñiz şunda ḳıble bola maʿnāsında munıñ

46.10 ṣoñında bu āyet (فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) āyeti birlen mensūḫ boldı ḳurānda ol nesḫ

46.11 ḳılınġan āyet şoldı likin bu āyetni cumhūr-ı ʿulemāʾ mensūḫ tügil digenler niteki beyānı ötdi ḥażret-i

46.12 ʿömerniñ oġlı bu āyet misāfīrniñ aṭlanġan ḥayvānı üstinde oḳuġan namāzını maḥmūl digen bu āyetde

46.13 vech-i cihet yā ki ḳıble yā ki rıżāʾ maʿnāsında * (وَقَالُوا) daḫı yehūdler hem naṣārā ve hem ferişteleri allahü teʿālāniñ

46.14 ḳızları diyü gümān ḳıluvçılar eytdiler (اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا) allahü teʿālā bala tutdı diyü (سُبْحَانَهُ) bala

46.15 tutmaḳdan pāk boldı allahü teʿālā (بَل لَّهُ) belki ol allahü teʿālā üçündür (مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ) köklerde

46.16 ve yirlerde bolġan nerseler yaʿnī her ḳayusı allahü teʿālāniñ yaraṭuv ve ḳul boluv yüzinden allahü teʿālāniñ mülkleridür

46.17 mülk boluv tutuvġa münāfī (كُلٌّ لَهُ) bulardan her birisi ol allahü teʿālāge (قَانِتُونَ) boy şunuvçılardur bu

46.18 āyet yehūdlerniñ ʿazīr (ʿaleyhi's-selām) allahnıñ oġlı digen sözlerini hem naṣārālarnıñ ʿīsā (ʿaleyhi's-selām)

46.19 allahnıñ oġlı digen sözlerini hem ʿarab müşrikleriniñ ferişteler allahnıñ ḳızları digen sözlerini

46.20 redd bola hem allahü teʿālānı bu ṣıfatdan tenzīh bola (imām zāhidī eyte) sübḥān iḳi kelimeden mürekkebdi çünki

46.21 ʿarabler bir nersege ʿaceblenseler (سُبْ) dip eyteler ʿacemler bir nersege ʿaceblenseler (ḫān) dip eyteler

46.22 allahü teʿālā mübālaġa üçün iki kelimeni cemʿ ḳıldıdı bu āyet delālet ḳılġan mesʾele memlūkiyyetniñ mālik üçün

46.23 velādetke münāfī boluvnı şunıñ üçün de fuḳahā bu āyet birlen istidlāl ḳılġanlar bir kişi ḳul bolġan balasını

46.24 mülklense bala āzād boluvçılıḳġa çünki allahü teʿālā mülkni iṣbāt sebebli balanı nefy itdi likin meşhūr

46.25 fuḳahāʾ bu mesʾelege resūl ekremniñ (وَمَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ عَتَقَ عَلَيْهِ) digen sözi birlen istidlāl ḳılġanlar

46.26 likin iḫtilāf şunda munda "عتق عليه"si nerse ḥanefīler ḳaşında nikāḥnı ḥarām ite turġan ḳarābet birlen mülkniñ ikisi

46.27 عتقnı mülkke iżāfe ḳıluv عليهniñ āḫırġı cüzʾ boluvı üçün çünki ḥükm-i عليهniñ āḫırġı cüzʾine devrān

46.28 ḳıladılar şāfiʿīler ḳaşında عتق عليهsi mülk faḳaṭ (بَدِيعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ) allahü teʿālā köklerni ve yirlerni

46.29 bar ḳıluvçıdur (وَاِذَا قَضٰى اَمْرًا) ve her ḳayçan allahü teʿālā bir işni yaraṭuvnı tilese (فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ) bes budur

I / 47

47.1 başḳa tügildür ol işge (nersege) eytür (كُنْ) bol diyü (فَيَكُونُ*) bes bolur ol nerse (وَقَالَ الَّذِينَ) daẖı

47.2 şunday āḍemler eytdi (لَا يَعْلَمُونَ) bilmesler alar yaʿnī mekke kāfirleriniñ nādānları resūl allahġa

47.3 eytdi (لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ) allahü teʿālā bizge sin peyġamber diyü söyleseçi (أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ) yeise bizge siniñ

47.4 rastlıġıña delālet ḳıla turġan āyet kilseçi diyü (كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) oşandaḳ bu nādān

47.5 mekke kāfirlerinden burun bolġan ümmetler de eytdiler (مِثْلَ قَوْلِهِمْ) bu nādān mekke kāfirleriniñ sözleri şekilli

47.6 (meselā ḥażret-i mūsā ḳavmi allahü teʿālā bizge açuḳ körset didiler ḥażret-i ʿīsā ḳavmi rabbiññiñ bizge

47.7 kökden māʾide indürürge küçi yiter mü didiler (تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ) ṣoḳırlıḳda mekkeniñ nādān kāfirleriniñ

47.8 köñli birlen evveldegi yavız ümmetlerniñ köñilleri birisi birisine oẖşaġuçı boldı (قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ) taḥḳīḳ

47.9 āyetlerni beyān ḳılduḳ (لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ*) āyetlerniñ āyet idükni şiksiz bilgen ḳavm üçün (إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ

47.10 بِالْحَقِّ) düristlikde biz sini ey muḥammed ḥaḳlıḳ birlen yiberdük (بَشِيرًا) īmān kitürgen ādemlerge ucmaẖ birlen

47.11 süyünç birüvçi itüp (وَنَذِيرًا) daẖı kitürmegen ādemlerni cehennem birlen ḳorḳutuvçı itüp (وَلَا تُسْئَلُ عَنْ

47.12 أَصْحَابِ الْجَحِيمِ*) daẖı caḥīm (tamuġ) iyelerinden ṣoralmış bolmassun sin yaʿnī sin allahü teʿālāniñ emrini

47.13 irişdürgenniñ ṣoñında alar ni üçün īmān kitürmediler diyü sinden ṣoralmas (وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ) ve sinden

47.14 elbette rāżī bolmaslar (اليهودُ) yehūdler yaʿnī mūsāvīler (ولَا النَّصارٰى) daḫı nāṣārālar rāżī bolmaslar yaʿnī

47.15 ʿīsāvīler (حتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ) bu iki ṭāʾifeniñ milletlerine (dīnlerine) iyergenge ḳadar (قُلْ) eyt sin alarġa

47.16 ey muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem) (اِنَّ هُدَى اللهِ) düristlikde allahü teʿālāniñ islām bolġan hedy (dīni)si

47.17 (هُوَ الهُدٰى) oldur ḥaḳlıḳġa köndürüv (وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ) ve eger sin ey muḥammed bu iki ṭāʾifeniñ ḥaḳdan

47.18 avışḳan nefs arzularına iyerseñ (بَعْدَ الَّذِى جاءَكَ) siñe kilgen nerse ṣoñında (مِنَ العِلْمِ) vaḥyden

47.19 yeise düristligi maʿlūm bolġan dīnden bolġuçı ol nerse (مَا لَكَ) yoḳdur siñe (مِنَ اللهِ) allahden

47.20 (مِنْ وَلِىٍّ) sini ṣaḳlay turġan yaḳından (وَلَا) daḫı yoḳdur (نَصِيرٍ) ʿaẕābnı yibere turġan yardemçiden

47.21 (اَلَّذِينَ) şunday ādemler yaʿnī ehl-i kitābnıñ īmān kitürgenleri (آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ) alarġa biz kitāb birdük

47.22 (يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ) ol kitābnı ḥaḳḳ oḳuvı birlen yaʿnī indürülgençe özgertmeyinçe oḳurlar (أُولٰئِكَ

47.23 يُؤْمِنُونَ بِهِ) bu kişiler kitābke īmān kitürürler ḥabeşeden ḳaytup īmān kitürgen kişiler ḥaḳında ingen

47.24 (وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ) ve kimlerdür kitābnı inkār ḳılurlar (فَأُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ) bes bu kişiler alardur küfrni īmān

47.25 birlen almaşduruvları sebebli żarar itüvçiler (يَا بَنِى اِسْرَائِيلَ) ey yaʿḳūbnıñ balaları (اُذْكُرُوا نِعْمَتِىَ

47.26 الَّتِى) minim şunday niʿmetlerimni isiñizge tüşüriñiz (اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ) ol niʿmetler birlen sizge enʿām ḳıldım

47.27 (وَأَنِّي) dahı düristlikde min (فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ) sizni şol zamānda bar bolġan ādemler üzerine

47.28 artuḳ ḳıldım (وَاتَّقُوا يَوْمًا) dahı şunday künden ḳorḳıñız ey isrāʾīl balaları (لَا تَجْزِي نَفْسٌ) bir

I / 48

48.1 nefs muñsız ḳılmas ol künde (عَنْ نَفْسٍ) ikinçi bir nefsden (شَيْئًا) hiç nerseni (وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا)

48.2 dahı hiç bir nefsden ḳabūl ḳılınmas ol künde (عَدْلٌ) fedānı (وَلَا تَنْفَعُهَا) dahı hiç bir nefske fāʾide

48.3 birmes ol kün (شَفَاعَةٌ) yardem (وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) dahı ol künde ol nefslerge yardem de birilmiş

48.4 bolmas allahü teʿālā benū isrāʾīl ḳıṣṣasın başlaġan nersesi birlen tamām ḳıldı (وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ) ey muḥammed

48.5 şol vaḳtni isiñe tüşür ibrāhīmni imtiḥān ḳıldı (رَبُّهُ) rabbisi (allahü teʿālā) (بِكَلِمَاتٍ) türli emrler

48.6 birlen ibtilāʾ meşaḳḳatli işler birlen teklīf itmek (فَأَتَمَّهُنَّ) bes ibrāhīm ʿahm ol emrlerni tamām itdi

48.7 yaʿnī ol emrler birlen ʿamel itdi (قَالَ) eytdi allahü teʿālā (إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا) düristlikde min

48.8 sini ādemlerge imām ḳıluvçımun (قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي) ibrāhīm ʿahm eytdi dahı minim balalarımdan da imām ḳıl

48.9 diyü (قَالَ) eytdi allahü teʿālā cevābda (لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ) minim ʿahdim nebüvvet yā ki imāmet ẓālimlerġa

48.10 irişmes diyü yaʿnī siniñ balalarıñdan ẓālim bolġanlarını imām ḳılmaym fāʾide: ibrāhīm eb-raḥīm

48.11 (şefḳatli ata) maʿnāsında allahü teʿālāniñ ibrāhīm ʿahmnı ʿamel ḳıluv birlen teklīf itken kelime (emr)leri

48.12 on nerse bişisi başda bişisi tende başda bolġanları 1 saç aldurmak yeise ḳıskartmaḳ 2 mıyıḳ

48.13 kismek östki irni birlen tigiz itüp 3 ṭahāretde ağızġa ṣu almaḳ 4 burunġa ṣu almaḳ 5 misvāk

48.14 istiʿmāl itmek tende bolġanları 1 ḳoltuḳ yönlerini yoluḳmaḳ 2 tırmaḳlarnı kismek 3 ḳasıḳ yünini

48.15 kitermek 4 ṣu birlen isticāʾ ḳılmaḳ 5 balanı senetke birmek bu on nerse ibrāhīm ʿahmge farż boldı

48.16 bizge senet resūl ekremniñ (عَشْرٌ مِنَ الفِطْرَة) didügi sözi muñar işāretdür bu āyetde bolġan mesʾele

48.17 peyġamberlerniñ günāhdan maʿṣūm boluvı hem kāfirniñ imāmetke lāyıḳ bolmavı eger de āyetde imāmdan murād

48.18 pādişāh (bir memleketniñ başı) murād bolsa ẓālimdan kāfir murād bola kāfir müselmānġa imām boluvġa ṣāliḥ

48.19 tügil eger de imāmdan peyġamber murād bolsa ẓālimdan günāhlı ādem murād bola (çünki her günāh ẓulm özine

48.20 yā ki başḳaġa bes bu āyet peyġamberlerniñ günāhdan maʿṣūm boluvına delālet ḳıla tefsīr beyḍāvī ṣāḥibi

48.21 eyte bu āyetde peyġamberlerniñ peyġamber boluvdan burun uluġ günāhlardan maʿṣūm boluvına hem fāsiḳniñ

48.22 imāmetke ṣāliḥ bolmavına delālet bardı (وَإِذْ) daḫı ey muḥammed şol vaḳtni beyān ḳıl (جَعَلْنَا البَيْتَ)

48.23 beytu'llahnı (kaʿbeni) ḳılduḳ biz (مَثَابَةً لِلنَّاسِ) ādemler üçün s̱evāb ornı yā ki ḳaytaçaḳ orun (وَأَمْنًا)

48.24 daḫı emīnlik ornı (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ) daḫı ibrāhīm başup turġan orundan tutuñız (مُصَلًّى)

48.25 namāz oḳuy turġan orun (bu āyetniñ nuzūline sebeb) resūl-i ekrem ḥażret-i ʿömerniñ ḳolından tutup bu orun

48.26 ibrāhīm ʿaleyhi's-selām başup turġan orun digen ḥażret-i ʿömer bu orunnı namāz oḳuy ṭurġan orun yaşayuḳ mı?

48.26 digen resūl allah bu orunnı namāz oḳuy turġan orun yaṣav birlen miñe allahü teʿālāden emr kilgeni yoḳ

48.27 digen bes ḳuyaş ġāʾib bolmasdan burun ẕikri ötken bu āyet nāzil boldı dimişler ʿabdu'l-lah oğlı

48.28 ḥażret-i cābir resūl ekrem maḳām ibrāhīm de iki rekʿat namāz oḳudı da artından (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ اِبْرَاهِيمَ

I / 49

49.1 مُصَلًّى) āyetin oḳudıdı (وَعَهِدْنَا اِلَى اِبْرَاهِيمَ) daḫı ibrāhīmge ʿahd (emr) ḳılduḳ biz (وَاِسْمٰعِيلَ) daḫı

49.2 ismaʿīlge ʿahd ḳılduḳ biz (ʿahm) (اَنْ طَهِّرَا بَيْتِىَ) üyimni (kaʿbemni) pāklañız dip yaʿnī necislerden

49.3 ve ṣanemlerden ve günāhlarden pāklañız diyü (لِلطَّائِفِينَ) kaʿbemde ṭavāf ve ziyāret ḳıluvçılar üçün

49.4 (وَالْعَاكِفِينَ) daḫı beytü'l-lahda turuvçılar üçün (وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ) daḫı rukūʿ ve secde ḳılġanları ḥālde

49.5 namāz oḳuvçılar üçün, bu āyet mekkeni uluğlav ḥaḳında hem mekkeniñ emīn boluvı ḥaḳında (وَاِذْ قَالَ اِبْرَاهِيمُ)

49.6 daḫı şol vaḳtni ey muḥammed (ʿahm) beyān ḳıl ibrāhīm (ʿahm) eytdi (رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا) ey rabbim bu orunnı

49.7 ḳılġay idiñ (بَلَدًا آمِنًا) emīn bolġuçı şehr (وَارْزُقْ اَهْلَهُ) daḫı bu orun ehlini rızḳlandurġay

49.8 idiñ (مِنَ الثَّمَرَاتِ) yimişlerden (مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ) ol orun ehlinden īmān kitürgenlerine yimişlerden

49.9 rızḳlandurġay idiñ (بِاللّٰهِ) allahü teʿālāge īmān kitürgenlerine (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) daḫı āḫiret künine īmān

49.10 kitürgenlerine (قَالَ) eytdi allahü teʿālā (وَمَنْ كَفَرَ) daḫı kāfir bolġanlarına da rızḳlandururmun ḥażret-i

49.11 ibrāhīm ümmetni rızḳġa ḳıyās ḳılup kāfirlerge imāmet birilmegen kibi rızḳ da birilmes diyü ẓann ḳıldı

49.12 bes allahü teʿālā ḥażret-i ibrāhīmge bu sözi ile tenbīh itdi rızḳ dünyāvī bolġan raḥmet müʾminge de

49.13 kāfirge de ʿāmm ammā imāmet uḫrevī bolġan raḥmet müʾminge gine ḫāṣ diyü (فأمتعه قليلا) bes kāfirni dünyāda

49.14 az müddet fāʾidelendürürmün (ثم أضطره إلى عذاب النار) munıñ ṣoñında kāfirni oṭ ʿaẕābına küçlermün

49.15 yaʿnī küçlep kiritürmün (وبئس المصير) ve ni yavız boldı evrileçek orun bolġan ʿaẕāb (وإذ يرفع

49.16 إبراهيم) daḫı ey muḥammed şol vaḳtni ẕikr ḳıl ibrāhīm (ʿahm) köterür boldı (القواعد) nigizlerni

49.17 (من البيت) beytu'l-lah (kaʿbe) den (وإسمعيل) daḫı ismaʿīl (ʿahm) köterür boldı (ربنا تقبل منا) ey

49.18 rabbimiz bizden bināmıznı ḳabūl itkey idiñ dip eytkenleri ḥālde (إنك أنت السميع العليم) düristlikde sin

49.19 daʿvāmıznı işitküçi niyetimizni bilgüçisün (ربنا) ey rabbimiz (واجعلنا مسلمين لك) bizni öziñe boy

49.20 şunuvçılardan ḳılġay idiñ (ومن ذريتنا أمة مسلمة لك) siñe daḫı bizniñ balalarımızdan öziñe boy

49.21 şunuvçı cemāʿat ḳılġay idiñ (وأرنا مناسكنا) daḫı ḥacda ibādet ḳıla turġan ornımıznı körsetkey

49.22 ve bildürgey idiñ (وتب علينا) daḫı bizniñ üzerimizge kimçiliklerimizni ḳabūl itüv birlen ḳaytḳay idiñ

49.23 (إنك أنت التواب الرحيم) düristlikde sin tevbelerni ḳabūl itküçisün hem de raḥmet ḳıluvçısun

49.24 (ربنا وابعث فيهم) ey rabbimiz siñe boy şunuvçını bizniñ ümmetimiz içinde yibergey idiñ (رسولا منهم) şol

49.25 ümmetden resūlni allahü teʿālā ḥażret-i ibrāhīmniñ duʿāsını ḳabūl itüp muḥammed (ṣalʿam)nı yiberdi şunıñ üçün de

49.26 resūl allah min atam ibrāhīmniñ duʿāsı, ʿīsā (ʿahm)nıñ büşrāsı hem anamnıñ rüʾyāsı didi (يتلوا عليهم)

49.27 ol resūl ol ümmet üzerine oḳur (آياتك) siniñ āyetleriñni yaʿnī ḳurānnı (ويعلمهم الكتاب) daḫı

49.28 üyretür alarġa kitābnı (والحكمة) daḫı ḥikmetni (ويزكيهم) daḫı pāklar ol resūl ol ümmetni küfrden (انك

I / 50

50.1 انت العزيز الحكيم) düristlikde sin ġālibsün hem ḥikmet iyesisün (ومن يرغب) kim yüz döndürür yaʿnī

50.2 hiç kim döndürmes (عن ملة ابراهيم) ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ milletinden (الا من سفه نفسه) meger özini allahü

50.3 teʿālāniñ maḫlūḳı dip bilmegen kişi gine yüz döndürür (ولقد اصطفيناه في الدنيا) ve taḥḳīḳ biz ibrāhīmni

50.4 dünyāda resūllik ve dostlıḳ birlen iḫtiyār ḳılduḳ (وانه في الآخرة لمن الصالحين) düristlikde ol ibrāḫim

50.5 āḫiretde izgülerdendür (اذ قال له ربه) ey muḥammed şol vaḳtni beyān ḳıl ibrāhīmge rabbisi eytdi (اسلم)

50.6 boy şun hem dīniñni allah üçün ṣāf ḳıl diyü (قال) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām cevābda eytdi (اسلمت

50.7 لرب العالمين) bütün ʿālemniñ terbiye idüvçisi bolġan allahü teʿālāge boy şundım diyü (ووصى بها ابراهيم)

50.8 daḫı ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām millet-i islāmiye birlen buyurdı (وبنيه) balalarına (ويعقوب) daḫı yaʿḳūb balalarına

50.9 millet-i islāmiye birlen buyurdı (يابنى) ey balalarım (ان الله اصطفى لكم) düristlikde allahü teʿālā sizniñ üçün

50.10 iḫtiyār ḳıldı (الدين) islām dīnini (فلا تموتن) bes ölmessiz (الا وانتم مسلمون) meger ölersiz

50.11 ḥālbūkim siz müselmānlarsız didi yaʿḳūb * yehūdler resūl allahġa ey muḥammed sin bilmeysün mini yaʿḳūb ölgen

50.12 küninde balalarına yehūdlik birlen buyurdı didiler şunı redd ḳılup allahü teʿālā kileçekdegi āyetni indürdi

50.13 (ام كنتم شهداء) ey yaḫūdiler elle siz ḥāżirler idiñiz mi (اذ حضر يعقوب الموت) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmge ölüm

50.14 ḥāżir bolġan vaḳtde yaʿnī siz yaʿḳūbnıñ ölgen vaḳtinde yanında tügil idiñiz niçük balalarına yehūdlik birlen

50.15 vaṣiyyet ḳılduḳını bildiñiz (اذ قال لبنيه) şol ölüm ḥāżır bolġan vaḳtde yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām balalarına eytdi

50.16 (ما تعبدون من بعدى) minim ṣoñımdan nersege ʿibādet ḳılursız ? (قالوا) eytdiler yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ

50.17 balaları (نعبد الهك واله آبائك) siniñ maʿbūdıña daḫı siniñ atalarıññıñ maʿbūdına ʿibādet ḳılurmız (ابراهيم

50.18 واسمعيل واسحق) siniñ atalarıñ ibrāhīm daḫı ismaʿīl daḫı isḥaḳdur (الها واحدا ونحن له

50.19 مسلمون) siniñ maʿbūdıñ bolġan bir maʿbūdke ʿibādet ḳılurmız ḥālbūkim biz ol maʿbūdke boy ṣunuvçı idük

50.20 ismaʿīl ʿaleyhi’s-selāmnı atalar cümlesinden teġlībā ṣanalġan yā ki ʿa.m. ata menzilinde bolġanġadur niteki resūl allah

50.21 "عم الرجل صنو ابيه" " digen hem resūl allah ʿummī ḥażret-i ʿabbaske "هذا بقية آبائى
" digen (تلك امة)

50.22 uşbu ibrāhīm hem yaʿḳūb hem bularnıñ balaları şunday cemāʿatdür (قد خلت لها) taḥḳīḳ bu ümmet üçün

50.23 ötdi (مَا كَسَبَتْ) kesb ḳılġan nerseleri yaʿnī kesb ḳılġan ʿamelleriniñ cezāsı (وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ)

50.24 daḫı ey yehūdler sizge de kesb ḳılġan nerseñiz bolur yaʿnī kesb ḳılġan ʿamelleriñizniñ cezāsı

50.25 bolur (وَلَا تُسْأَلُونَ) daḫı ey yehūdler siz ṣoralmış bolmassız (عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ) alarnıñ işlegen

50.26 işlerinden yaʿnī her bir cemāʿat öz ʿamelinden gine ṣoralmış bolur başḳa kişiniñ ʿamelinden ṣoralmas

50.27 (وَقَالُوا) daḫı ehl-i kitāb eytdiler (كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى) yehūd bolıñız yeise naṣārā bolıñız

50.28 diyüp (تَهْتَدُوا) eger yehūd yā ki naṣārā bolsañız ḥaḳḳ dīnge könülürsiz diyü yaʿnī yehūdler eytürler

50.29 yehūd bolıñız diyü naṣārālar eytürler naṣārā bolıñız (قُلْ) eyt sin ey muḥammed (بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا)

I / 51

51.1 belki ibrāhīm (ʿahm) milletine iyerürmiz ol ibrāhīm (ʿahm) her bir bāṭıl dīnden ḥaḳḳ dīnge avışḳuçıdur (وَمَا

51.2 كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı ol ibrāhīm şirk ḳatuvçılardan bolmadı (قُولُوا) eytiñiz ey müʾminler (آمَنَّا بِاللَّهِ)

51.3 biz allahü teʿālāge īmān kitürdük (وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا) daḫı bizge indürilgen nersege (ḳurānġa) īmān kitürdük (وَمَا أُنْزِلَ

51.4 إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ) daḫı ibrāhīm, ismaʿīl, isḥāḳ, yaʿḳūb, daḫı esbātġa

51.5 indürilgen nersege * esbāṭ yaḳūbnıñ balaları on ṣuḥuf gerçi ibrāhīm ʿahmge gine indürilgen bolsa da her

51.6 ḳayusı şol on ṣuḥuf birlen ʿamel itdükleri üçün her ḳayusına indürilgen ḥükminde bola (وما أوتي موسى وعيسى)

51.7 daḫı mūsā birlen ʿīsā (ʿahm)ge indürilgen nerse (tevrāt birlen incīlge) īmān kitürdük (وما أوتي النبيون

51.8 من ربهم) hem de rableri ṭarafından kitāblar birilmiş peyġamberlerniñ kitāblarına īmān kitürdük (لا نفرق بين

51.9 أحد منهم) īmān kitürüvde ol peyġamberlerden hiç birisiniñ arasını ayurmaymız (yaʿnī yehūdler kibi baʿżı peyġamberge

51.10 īmān kitürüp baʿżısını inkār itmeymiz belki küllisine īmān kitüremiz (ونحن له مسلمون) daḫı biz ol allahġa

51.11 boy şunuvçılarmız* (فإن آمنوا) eger yehūdler īmān kitürmeseler (بمثل ما آمنتم به) siz īmān ḳitürgen kibi

51.12 īmān kitürseler (فقد اهتدوا) bes taḥḳīḳ yehūdler ḥaḳlıḳġa könülürler idi (وإن تولوا) ve eger yehūdler īmān

51.13 dan yüz döndürseler (فإنما هم في شقاق) ammā ol yehūdler ḥaḳlıḳḳa ḫilāf ḳıluvda alar ġınadur (فسيكفيكهم الله)

51.14 bes elbette ey muḥammed allahü teʿālā siñe ehl-i kitābnnıñ ḥaḳġa ḫilāflıḳlarunı kāfī bolur yaʿnī ḥaḳġa ḫilāflıḳlarında

51.15 allah siñe kefīl ve żāmin bolur yaʿnī tiyüşli cezālarını birür (وهو السميع العليم) ve ol allahü teʿālā ehl-i kitāb

51.16 nıñ sözlerini işitüvçidür köñillerindegi düşmānlıḳlarnı bilüvçidür (صبغة الله) allahü teʿālā bizlerni

51.17 şunday pāklav birlen pākladı yaʿnī īmān birlen ol īmān birlen pāklav sizniñ pāklavıñız kibi tügil

51.18 naṣārālar yeñi tuvġan balalarnı (maʿmūdiye) birlen atalġan ṣarı ṣuġa çomuralar idi hem bu çomuruvnı

51.19 pāklav dip eyteler idi çomurġaç ḥaḳḳ naṣrānī boldı diyü iʿtiḳād ḳılalar idi şunıñ üçün

51.20 allahü teʿālā müselmānlarġa eytdi siz allahġa īmān kitürdük dip eytiñiz hem allahü teʿālā bizni

51.21 īmān birlen pākladı sizniñ ṣarı ṣuġa çomurup pāklavıñız kibi tügil (ومن احسن من الله صبغة)

51.22 daḫı kimdür pāklāv yüzinden allahü teʿālādan körkemrek yaʿnī hiç kim yoḳdur (ونحن له عابدون) daḫı

51.23 biz ol allahü teʿālāge ʿābidlerimiz ʿibādetimizde allahü teʿālāge hiç kimni sizniñ şerīk ḳıluvıñız kibi

51.24 şerīk ḳılmaymız yehūdler müselmānlarġa eytdiler biz kitāb-ı evvel ehli hem bizniñ ḳıblemiz sizinkinden evvelrek

51.25 ilkde ʿarabdan peyġamberler bolmadı eger de muḥammed peyġamber bolsa ʿarabdan bolmay bizden bolur idi bes allahü

51.26 teʿālā ḳaşında sizden artuḳ diyü şunı red ḳılup allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قل) eyt sin

51.27 ey muḥammed yehūdlerge (اتحاجوننا في الله) eyā bizniñ birlen allahü teʿālāniñ şāʾnında daʿvā ḳıluşasız mı (وهو

51.28 ربنا وربكم) ḥālbūkim ol allahü teʿālā bizniñ rabbimiz ve sizniñ rabbiñizdür (ولنا اعمالنا) daḫı bizgedür

51.29 öz ʿamellerimiz yaʿnī biz öz ʿamellerimiz berāberinde cezālanurmız (ولكم اعمالكم) ve sizgedür öz ʿamelleriñiz

I / 52

52.1 yaʿnī siz öz ʿamelleriñiz berāberinde cezālanursız (ونحن له مخلصون) ḥālbūkim biz allahü teʿālā üçün dīnni

52.2 ve ʿamelni ḫāliṣ ve ṣāf ḳılġuçımız ve siz ʿamelde allahü teʿālāge şirk ḳatuvçısız muḫliṣ elbette müşrikden artuḳ

52.3 (ام تقولون) eyā eytesiz mi ey ehl-i kitāb (ان ابراهيم واسمعيل) düristlikde ibrāhīm daḫı ismaʿīl

52.4 (واسحق ويعقوب والاسباط) daḫı isḥāḳ hem yaʿḳūb hem yaʿḳūbnıñ balaları (ʿahm) (كانوا هودا) yehūdler

52.5 boldılar diyü (أَوْ نَصَارَى) yeise naṣārālar boldılar diyü (أَوْ نَصَارَى) eyt ey muḥammed ehl-i kitābḳa (أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ)

52.6 eyā siz mi bilüvçirek (أَمِ اللَّهُ) yeise allahü teʿālā mi bilüvçirek yaʿnī elbette allahü teʿālā bilüvçirekdür (وَمَنْ أَظْلَمُ

52.7 مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ) özi ḳaşında bolġan güvāhlıḳnı allahü teʿālāden yaşirivçiden da kim yavızraḳ bolur?

52.8 yaʿnī bu kişiden ẓālim kimse hiç yoḳdur bu kişiler yehūdlerdür çünki allahü teʿālāniñ ibrāhīm ʿahmnı tevrātda bāṭıl

52.9 dan ḥaḳġa avışuvçı boluvı birlen hem yehūdlik naṣārālıḳdan bizgüçi boluvı birlen beyān ḳılġan şehādetni

52.10 yehūdler yaşirdiler (وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) sizniñ işlegen nerseñizden allahü teʿālā ġāfil tügil (تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ

52.11 خَلَتْ) bu ibrāhīm yaʿḳūb hem bularnıñ balaları ilkde ötken bir ümmetdür (لَهَا مَا كَسَبَتْ) ol ümmetniñ

52.12 kesb ḳılġan nerseleri özlerinedür yaʿnī kesb ḳılġan ʿamelleriniñ cezāsı (وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ) hem sizniñ de

52.13 kesb ḳılġan nerseleriñiz öziñiz üçündür yaʿnī kesb ḳılġan ʿamelleriñizniñ cezāsı (وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا

52.14 يَعْمَلُونَ) ötkendegi ümmetlerniñ ḳılġan işlerinden siz cevāb alınmış bolmassız her cemāʿat öz ʿamelinden gine

52.15 ṣoralur. (birinçi cüzʾ tamām) ikinçi cüzʾ başı (سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ) ādemlerden nādānları eytürler

52.16 yaʿnī ḳıbleniñ özgerüvini inkār itüvçi münāfıḳlar ve yehūdler hem müşrikler ḳıble almaşınġaç eytürler (مَا وَلَّاهُمْ

52.17 عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا) muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı hem müʾminlerni ilkde bolġan ḳıblelerinden ni nerse döndürdi

52.18 yaʿnī ilkde ḳıble itüp beytu'l-muḳaddeske namāzda ḳarşı bolalar idi şundan nerse döndürdi ve nīk döndiler

52.19 diyü (قُلْ لِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ) eyt sin ey muḥammed ḳıbleniñ özgerüvin inkār itüvçilerge ḳuyaş çıġış

52.20 cihetleri de hem ḳuyaş batış cihetleri de allahü teʿālānikidür bes allahü teʿālā bu cihetlerden kirek ḳayusına

52.21 yönelüv birlen emr ḳılsa da iḫtiyārında (يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) ol allahü teʿālā tilegen kimsesini

52.22 toġrı bolġan yolġa köndürür yaʿnī islām dīnine (وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ اُمَّةً وَسَطًا) ey muḥammed ümmeti

52.23 oşandaḳ sizni izgü ve ʿādil bolġan ümmet ḳılduḳ nitek toġrı yolġa köndürgen idük sizni ammā

52.24 bolay ḳıluvımız (لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ) ḳıyāmet küninde ādemlerge peyġamberleriniñ dīnin irişdürüvleri

52.25 üzerine şāhidler boluvıñız üçün (وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) daḫı peyġamber sizniñ üzeriñizge sizge

52.26 dīnin irişdürüvine şāhid bolsun üçün bu āyet ümmet-i muḥammed ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellemni medḥ ḥaḳında

52.27 hem bu ümmetniñ ittifāḳınıñ hüccet boluvı ḥaḳında indi şeyḫ ebū el-manṣūr el-maturīdī bu āyet birlen

52.28 icmāʿnıñ ḥüccet boluvına istidlāl ḳıla çünki allahü teʿālā bu ümmetni sözleri maḳbūl bolurġa tiyüşli boluvnı

I / 53

53.1 mūcib bolġan ʿadālet birlen ṣıfatladı bes her ḳayçan ümmet-i muḥammed ṣallallahü teʿālā ʿaleyhi ve sellem bir şeyʾ üzerine

53.2 icmāʿ ḳılsalar hem ol şeyʾ birlen şehādet birseler ol şeyni ḳabūl itüv lāzım bola (وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي)

53.3 (كُنْتَ عَلَيْهَا) sin namāzda tevbe ḳıla turġan ḳıbleni ḳılmaduḳ (ol kıbledan murād kaʿbe çünki resūl allah

53.4 mekkede vaḳt kaʿbege tevbe ḳılup oḳuydur idi medīnege hicret ḳılġannıñ ṣoñında beytü’l-muḳaddeske

53.5 tevbe birlen emr ḳılındı yehūdlerni ülfetlendürmek üçün hem on altı ay beytü'l-muḳaddeske teveccüh ḳılup

53.6 namāz oḳudı munıñ ṣoñında ḳaytadan ḳıbleni kaʿbege eylendürildi) ḥāṣıl maʿnāsı allahü teʿālāden siñe

53.7 kaʿbege yönelmek birlen emr ve siniñ ḳıbleñni beytü'l-muḳaddeske evürmedük (إلا لنعلم) meger evürdük ẓuhūr

53.8 ʿilmi birlen bilüp ayruvımız üçün (من يتبع الرسول) resūlge iyergen hem resūlni taṣdīḳ ḳılġan

53.9 kişini (ممن ينقلب على عقبيه) iki ökçesi üzerine eylengen kişiden yaʿnī resūlge iyergen

53.10 kişi birlen dīnde şik ḳılup küfrge ḳaytḳan kişini ayurup bilüvimiz üçün (وإن كانت لكبيرة)

53.11 düristlikde ḳıble işi ādemlerge uluġ ve aġır iş boldı yaʿnī ḳıbleni beytü'l-muḳaddesden kaʿbege aylanduruv

53.12 (إلا على الذين هدى الله) meger allahü teʿālā ḥaḳlıḳġa köndürgen ādemlerge gine uluġ ve aġır bolmadı (وما

53.13 كان الله ليضيع إيمانكم) allahü teʿālā sizniñ īmānıñızı żāʾiʿ ḳıluvçı bolmadı (yaʿnī īmān üzerinde s̱ābit

53.14 boluvıñızı yā ki beytü'l-muḳaddeske ḳarap namāz oḳuvıñıznı) çünki resūl allah kaʿbege teveccüh ḳıla başlaġaç

53.15 resūl allahdan ḳıble beytü'l-muḳaddesden kaʿbege aylandurulmasdan evvel ölgen kişiler ḥālinden ṣoradılar

53.16 şundan ṣoñ bu āyet indi (إن الله بالناس لرؤوف رحيم) düristlikde allahü teʿālā şefḳatlidür raḥmet

53.17 ḳıluvçıdur elbette ecrleriñizni żāʾiʿ itmes (قد نرى تقلب وجهك في السماء) ey muḥammed taḥḳīḳ köremiz

53.18 siniñ köziñniñ kökke döndürilmekligini (فلنولينك) bes döndürürmiz ve eylendürürmiz sini (قبلة

53.19 ترضاها) sin rāżī bolġan ḳıbleġa (فول وجهك شطر المسجد الحرام) indi sin yüziñni döndür mescid-i

53.20 ḥarām ṭarafına (وحيثما كنتم) ve ḳayu ġına orunda bolsañız da ey muḥammed ümmeti (فولوا وجوهكم شطره) yüzleriñizni

53.21 mescid-i ḥarām ṭarafına yöneldüriñiz ve döndüriñiz (وان الذين اوتوا الكتاب) düristlikde kitāb birilgen kişilerniñ

53.22 şundayları (ليعلمون انه الحق من ربهم) düristlikde anday ādemler kaʿbege yönelüv rablerinden s̱ābitdür

53.23 diyü bilürler (وما الله بغافل عما يعملون) allahü teʿālā yehūdlerniñ ḳılġan nerselerinden ġāfil tügildür (yaʿnī

53.24 ḳıbleniñ kaʿbege eylenüvin inkārlarından bu āyet kaʿbege yönelüvniñ farż boluvı ḥaḳında

53.25 ḳıble iki türli: birisi mescid-i aḳṣā birlen atalġan beytü'l-muḳaddes ikinçisi mescid-i ḥarām birlen

53.26 atalġan kaʿbe ibrāhīm ʿaleyhi's-selām kaʿbeni bināʾ ḳılġaç ḳaʿbege teveccüh ḳılup namāz oḳuġan ibrāhīm ʿaleyhi's-selām

53.27 ölgenniñ ṣoñında başḳa peyġamberlerge de allahü teʿālā beytü'l-muḳaddeske teveccüh ḳılurġa ḳuşḳan resūl ekrem peyġamber bolup

53.28 mebʿūs̱ bolġannıñ ṣoñında mekkede vaḳt on üç yıl kaʿbege teveccüh ḳılup namāz oḳuġan medīnege hicret ḳılġannıñ

53.29 ṣoñında beytü'l- muḳaddeske teveccüh birlen meʾmūr bolġaç yehūdler resūl allahdan küleler iken hem bizniñ ḳıblemiz nesḫ ḳılınmadı

I / 54

54.1 muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) de bizniñ ḳıblemizge teveccüh ḳıla didiler şol sebebli resūl allah hemīşe ḳıble almaşuvnı

54.2 kütedür[1] idi resūl allah bir vaḳt medīnede hicretden ol altı ay ṣoñında receb ayınıñ on bişinde döşenbe

54.3 kün benū selime mescidinde öyle namāzını beytü'l-muḳaddeske teveccüh ḳılup oḳup turġanda ḥażret-i cebrāʾīl ẕikr

---

[1] "köterir" olmalı.

54.4 ḳılınġan āyetni hem anıñ aldındaġı ve ṣoñındaġı āyetni indürdi hem resūl allah öyle namāzınıñ ḳalġanını

54.5 kaᶜbege teveccüh ḳılup oḳudı şunıñ üçün de benū selleme mescidini (جامع القبلتين) diyü ataldı ḳıbleniñ

54.6 kaᶜbege eylenüv ḫaberini ehl-i ḳubā işitkeç içinde yüzlerini kaᶜbege yöneldürdiler resūl ekrem

54.7 işitkeç ehl-i ḳubānıñ ᶜamelini s̱evāb kördi ehl-i ḳubāʾ ḳıṣṣası birlen de fuḳahāʾ bu mesʾelege istidlāl ḳılġanlar

54.8 yaᶜnī bir kişi köñil birlen oylap ḳıbleni yaḳına bilmeyinçe namāzġa kirişse namāz içinde ḫaṭāsını bilse namāznı

54.9 bozmay ġına ḳıbleġa eylenür didiler hem taḥvīl ḳıla ḳıṣṣası birlen kitābnı senet birlen nesḫ senetni kitāb

54.10 birlen nesḫniñ cevāzına istidlāl mümkin çünki başda kaᶜbege teveccüh kitāb birlen s̱ābit bolġan bolsa da

54.11 beytü'l-mmuḳaddeske teveccühni vācib itken senet birlen mensūḫ boldı munıñ ṣoñında senet birlen s̱ābit bolġan

54.12 beytü'l-muḳaddeske teveccüh "فولّ وجهك شطر المسجد الحرام "āyeti birlen mensūḫ boldı yine de fuḳahā ḳaşında ḳıble

54.13 kaᶜbe-i maḫṣūṣanıñ havāʾsı hem ᶜarṣāsı istīnāları tügil şunıñ üçün de (allahü teᶜālā ḥıfẓ eylesün) kaᶜbe

54.14 vīrān bolġan taḳdīrde kaᶜbe cānına ḳarap namāz oḳuv dürist hem kaᶜbe üstinde namāznıñ düristligi de

54.15 şundandur (ولئن أتيت) ve eger kilseñ sin ey muḥammed (الذين أوتوا الكتاب) şunday kişilerge kim

54.16 alarġa kitāb birilmiş idi yaᶜnī yehūdler birlen naṣārālarġa (بكل آية) ḳıbleniñ kaᶜbe boluvı ḥaḳında rast

54.17 ikenligiñe delālet ḳılġan her bir delīl ve ᶜalāmet birlen (ما تبعوا قبلتك) siniñ ḳıbleñe ehl-i kitāb iyermesler

54.18 (وما أنت بتابع قبلتهم) hem de sin de ehl-i kitābnıñ ḳıblesine iyergüçi tügilsün (وما بعضهم) daḫı ehl-i

54.19 kitābnıñ baʿżısı imes (بِتَابِعٍ) iyergüçi (قِبْلَةَ بَعْضٍ) baʿẓısınıñ ḳıblesine yaʿnī yehūdler naṣārālar ḳıblesine

54.20 naṣārālar yehūdler ḳıblesine iyermes çünki yehūdler beytü'l-muḳaddeske teveccüh ḳılalar naṣārālar maşrıḳġa teveccüh

54.21 ḳılalar (وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ) ve eger sin ey muḥammed ehl-i kitābnıñ istegen ve ündegen nerselerine iyerseñ

54.22 (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ) miñe kilgeni ṣoñında (مِنَ الْعِلْمِ) bilüvden; yaʿnī ḳıbleniñ kaʿbe boluvı hem allahü teʿālā ḳaşında

54.23 dīnniñ islām boluvı siñe ẓāhir bolġannıñ ṣoñında (اِنَّكَ اِذًا) düristlikde sin ehl-i kitābnıñ istegen

54.24 ve ündegen nerselerine iyerdügiñ vaḳtde (لَمِنَ الظَّالِمِينَ) elbette ẓulm ḳıluvçılardansun (bu āyetde ṭıñlaġuçılarġa

54.25 luṭf nefs arzusına iyergen kişilerge tehdīd hem ḥaḳda s̱ābit boluvġa taḥrīż bar (اَلَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ)

54.26 şunday kişilerge alarġa kitāb birdük biz yaʿnī ehl-i kitāb ʿālimleri (يَعْرِفُونَهُ) muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemni

54.27 bilürler tevrātda ẕikr ḳılınġan ṣıfat birlen (كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَاءَهُمْ) nitekki özleriniñ balalarını bileler idi

54.28 (ʿabdu'l-lah bin selām raḍī allahü teʿālā anhu eyte) muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemni kördüküm vaḳtde balamnı bildüküm kibi bildim

54.29 hem balamnı bildükümden artuḳ bildim diyü ḥażret-i ʿömer ʿabdu'l-lah bin selāmge niçük balañdan artuġraḳ bildiñ

I / 55

55.1 didükde min muḥammed ṣalʿamnıñ ḥaḳḳ peyġamber boluvı ḥaḳında aṣlā şik ḳılmaym ammā ḫatunlar ḥaḳında şik ḳıluv

55.2 mümkin didi (وَاِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ) daḫı düristlikde ehl-i kitābdan baʿżı bir cemāʿat (لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ) ḥaḳnı

55.3 (yaʿnī resūl allahnıñ ḥaḳḳ peyġamber idükni) yaşirürler (وهم يعلمون) ḥālbūkim özleri ḥaḳnı bilürler

55.4 (الحق من ربك) ḥaḳlıḳ rabbiñden s̱ābit bolġan nersedür başḳalardan s̱ābit bolġan nerse tügildür (فلا

55.5 تكونن من الممترين) bes ḥaḳlıḳnıñ rabbiñden s̱ābit bolġan nerse boluvında şik ḳıluvçılardan bolma

55.6 (ولكل وجهة هو موليها) her bir ümmet üçün yüzini döndüre turġan ḳıble bardur (فاستبقوا الخيرات)

55.7 şulay bolsa izgüliklerge aşuġıñız; yaʿnī dünyā ve āḫiret saʿādetine (اينما تكونوا) ḳayu orunda ġına bolsañız da

55.8 يأت بكم الله جميعا) cıyġanı ḥālde barçañıznı kiltürür allahü teʿālā hem ʿamelleriñiz berāberinde ülüş birür

55.9 (ان الله على كل شيء قدير) düristlikde allahü teʿālāniñ her nersege küçi yitküçidür (ومن حيث خرجت)

55.10 ve ḳayu ġına orundan seferge çıḳsañ da (فول وجهك شطر المسجد الحرام) döndür sin yüziñni mescid-i ḥarām

55.11 ṭarafına (وانه للحق) daḫı düristlikde mescid-i ḥarām ṭarafına yönelüv elbette s̱ābitdür (من ربك) rabbiñden

55.12 (وما الله بغافل عما تعملون) allahü teʿālā sizniñ ḳılġan işleriñizden ġāfil tügildür (ومن حيث خرجت)

55.13 ve ḳayu ġına orundan seferge çıḳsañ da (فول وجهك) bes yüziñni döndür sin (شطر المسجد الحرام)

55.14 mescid-i ḥarām ṭarafına (وحيثما كنتم) ve ḳayu ġına orunda bolsañız da (فولوا وجوهكم شطره) bes yüzleriñizni

55.15 mescid-i ḥarām ṭarafına döndüriñiz ve yöneldüriñiz allahü teʿālāniñ bu sözin tekrār itüvi emr ḳıbleni teʾkīd

55.16 hem teşdīd üçün çünki bu taḥvīl ḳıble vāḳıʿası bizniñ şerīʿatimizde nesḫ ẓāhir bolġan evvelgi vāḳıʿa

55.17 boldukından fitne hem şübhe maznūn bolğan orun bola şol fitneni hem şübheni yiberüv üçün allahü teʿālā

55.18 tekrār zikr itdi (لئلا يكون للناس) yaʿnī yüzleriñizni mescid-i ḥarām ṭarafına yöneldürüviñiz ādemler yaʿnī

55.19 yehūdler üçün bolmasun üçün (عليكم) sizniñ üzeriñizge (حجة) delīl ve ḳıçḳuruşuv yaʿnī yehūdlerniñ muḥammed

55.20 (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem) bizniñ dīnimizni inkār itse ḳıblemizge iyere diyü mücādele ḳıluvları bitsün

55.21 üçün (الا الذين) meger şunday ādemlerge gine (muʿānidlerge gine) delīl ve ḳıçḳuruşuv bolur (ظلموا) alar

55.22 ẓulm ḳıluvçı boldılar (منهم) ol yehūdlerden yaʿnī yehūdlerden hiç ādemge ḥüccet bolmasun üçün

55.23 meger ḥaḳnı inkār itüvçilerge gine ḥüccet bolur anıñ üçün bu muʿānidler eytürler muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh

55.24 ve sellem) kaʿbege yönelmedi meger ḳavminiñ dīnine meyl üçün hem ḳavminiñ şehrin yaraṭuvı üçün diyürler

55.25 (فلا تخشوهم) bes ḳıbleñizge ṭaʿn ḳıluvda yehūdlerden ḳorḳmañız (واخشوني) ve minden ḳorḳıñız (ولأتم

55.26 نعمتي عليكم) dahı yüzleriñizni mescid-i ḥarāmğa döndüriñiz sizniñ üzeriñizge niʿmetimi tamām ḳıluvım üçün

55.27 yaʿnī kaʿbege köndürmek sebebli (ولعلكم تهتدون) dahı sizniñ toğrı ve ḥaḳḳ yolğa könülüviñiz üçün

55.28 şunıñ üçün de resūl ekrem "تمام النعمة دخول الجنة" dimiş yaʿnī niʿmetniñ tamāmı ucmaḫḳa kirüvdür

I / 56

56.1 ḥażret-i ʿalī " تمام النعمة الموت على الاسلام " dimiş yaʿnī niʿmetniñ tamāmı islām üzerinde ölüvdür

56.2 (كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولاً) niteki sizler için de peyġamber yiberdük yaʿnī āḫiretde sizlerge s̱evāb birle niʿmetimni

56.3 tamām ḳıluv üçün nitekki dünyāda niʿmetimni peyġamber yiberüv birlen tamām ḳıldım (مِنْكُمْ) sizlerden yaʿnī

56.4 ʿarablerden bolġan resūlni (yaʿnī muḥammed ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellemni) (يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا) ol resūl sizniñ

56.5 üzeriñizge bizniñ āyetlerimizni oḳur (وَيُزَكِّيكُمْ) daḫı sizni küfr ve yavızlıḳ ḳaranġulıḳlarından pāklar (وَيُعَلِّمُكُمُ

56.6 الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ) ve daḫı sizge üyretür ḳurānnı hem ḳurānda bolġan ḥikmet ve felsefelerni (وَيُعَلِّمُكُمْ) daḫı

56.7 üyretür sizge (مَا) şol nerselerni (لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ) ol nerselerni siz bilür bolmadıñız (فَاذْكُرُونِي

56.8 أَذْكُرْكُمْ) bes siz mini izgü işler birlen isiñizge tüşüriñiz miñ sizni s̱evāb birmek birlen ẕikr ḳılurmun

56.9 (وَاشْكُرُوا لِي) daḫı miñe birgen niʿmetlerim berāberinde şükrāne ḳılıñız yaʿnī her bir birgen niʿmetimni tiyüşli

56.10 ornına ṣarf ḳılıñız (وَلَا تَكْفُرُونِ) daḫı miñe birgen niʿmetlerim berāberinde küfrān ḳılmañız yaʿnī

56.11 birgen niʿmetlerimni orunsız yirge ṣarf ḳılup günāhlı bolmañız (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey ançalayın

56.12 īmān kitürgen ādemler (اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ) körkem işlerge ṣabrlıḳ hem namāz birlen yardem isteñiz

56.13 ṣabr birlen yardem istev tapula şunıñ üçün çünki ṣabr aġır işlerge çıdamaḳ her kişi aġırlıḳnı üstine

56.14 alup körkem işlerni ḥāṣıl itüvge kirişse elbette maḳṣūdına irişmey ḳalmas ammā namāz birlen yardem istev

56.15 çünki namāz allahü teʿālā emr ḳılġança ötelgende her bir yaman işlerden ṭıyaçaḳ (إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ)

56.16 düristlikde allahü teʿālā ṣabrlıḳ ḳıluvçılar birlen birgedür yaʿnī alarġa yardem birüvdedür (ولا تقولوا) daḫı

56.17 ey müʾminler eytmeñiz (لمن يقتل في سبيل الله) allahü teʿālā rıżālıġı yolında öltürülgen kişilerge (أموات)

56.18 ölüklerdür dip (بل أحياء) belki alar tirüklerdür ölük tügillerdür (ولكن لا تشعرون) likin siz alarnıñ tirükler

56.19 idükni bilmessiz bu āyet bedr ṣoġışında şehīd bolġan on dört ṣaḥābe ḥaḳında inse de likin millet

56.20 üçün cānını ayamay öltürülgen kişilerden her birini de şāmil bu āyet şehīdlerniñ allahü teʿālā ḥużūrında

56.21 tirük boluvlarına delālet ḳıladur şehīdlerniñ niʿmetler lez̠z̠etini bilürlik ḳadar tiriklikleri naṣṣ ḳaṭʿī birlen

56.22 s̠ābit hem bu āyet ḳabr ʿaz̠ābınıñ ḥaḳlıġına da delīl bola çünki eger de āyetni ẓāhirinçe şehīdlerge

56.23 ḫāṣ itsek elbette şehīdlerniñ niʿmet lez̠z̠etni bilürlik tirük boluvlarına delālet ḳıla ṣarāḥat ammā şehīdlerden

56.24 başḳa müselmānlarnıñ ḳabrde niʿmetlenüvi hem ʿaz̠āb ḳılınuvı hem kāfirlerniñ ʿaz̠āb ḳılınuvı başḳa āyetlerden

56.25 biline eger de āyetniñ ʿumūmnı iʿtibār ḳılup şehīdlerni şerāfetleri üçün gine taḫṣīṣ ḳılınġan

56.26 disek āyetde her bir ṣāliḥ müʾminniñ ḳabrde tirük bolup niʿmetlenüvine delālet ḳıla kāfirniñ ʿaz̠āb ḳılınuvını

56.27 müʾminniñ niʿmetlenüvine ḳıyās ḳılına. şehīdler dört türli: bir türlisi dünyā hem āḫiret ḥükminde

56.28 şehīd bolur bular ẓulm birlen yā ki ṣoġışda tizden cerāḥatlengeçde ölgen kişiler bular yuvılmas

56.29 hem kefenlenmes ḳanları ile cenāze namāzı oḳulup defn ḳılınurlar ikinçi türlisi ḥükm-i āḫiretde şerāfet

57.1 ve fażīlet iyesi bolurlar özlerine dünyā ḥükmi yürütülmes yaʿnī dünyā ḥükminde şehīd bolmas yaṭup hem

57.2 yanup, bināʾ astına ḳalup hem ḥadd ṣoġılġanda, istev yolında ve başḳa allahü teʿālā rıżālıġı tapılġan

57.3 yolda ölgen kişiler hem birmen avruvı birlen ölgen kişi hem nifāsdan ölgen ḫatun üçünçi

57.4 türlisi dünyā ḥükminde şehīd bolur āḫiret ḥükminde şehīd bolmas izgü niyetden başḳa maḳtūl bolġan

57.5 kişiler dörtinçisi dünyā ḥükminde de āḫiret ḥükminde de şehīd bolmas ḥaḳlıḳda bolġan imāmdan baş tartuv

57.6 yā ki yol kisüv sebebli öltürülgen kişiler bularnı yuvılmas hem kefenlenmes, cenāze namāzı oḳulmas hem

57.7 āḫiretde şehīdler derecesine irişmesler bularġa şehīd dimek telef olduḳları üçün gine (وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ) daḫı

57.8 sizni ey muḥammed (ṣalʿam) ümmeti imtiḥān ḳılurmız (بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ) ḳorḳudan ve açlıḳdan bir az nerse birlen

57.9 (وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ) daḫı māllardan kimitüv birlen (وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ) daḫı cānlardan ve yimişlerden kimitüv

57.10 birlen (وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ اَلَّذِينَ) daḫı şunday ṣabrlıḳ ḳıluvçılarġa süyünç bir sin ey muḥammed (ṣallallahü

57.11 teʿālā ʿaleyh ve sellem) (إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ) her ḳayçan ol ṣabrlıḳ ḳıluvçılarġa irişküçi belāʾ ve ḳażā

57.12 irişse (قَالُوا) eytdiler alar (إِنَّا لِلّٰهِ) düristlikde biz memlūk boluv ve ḳul boluv yüzinden allahü teʿālā üçünmiz

57.13 özi tiledükni bizge ḳılur (وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) daḫı düristlikde biz allahü teʿālāge ḳaytuvçılarmız (her bir

57.14 ādemniñ nefsine ḫoş kilmegen ve nefsi rāżī bolmaġan nersege muṣībet diyile ve bu muṣībet irişdükde “إنا لله

57.15 وانا اليه راجعون “ dimek senet bola şunıñ üçün de resūl ekrem مَنِ اسْتَرْجَعَ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ جَبَرَ اللهُ مُصِيبَتَهُ „

57.16 وأحسن عقباه وجعل له خلفا صالحا “ dimiş mażmūnı bir kişi nefsine ḫoş kilmegen nerse erişdükde (إنا لله

57.17 وإنا إليه راجعون) dise yaʿnī yalġız tili birlen gine eytmey şol sözi birlen ʿamel itse allahü teʿālā

57.18 ḳayġusından kilgen kimçilikni ṭolturur ve bu ḳayġunıñ ʿāḳibetini körkem ḳılur ve ḫalḳnı birür (bir

57.19 vaḳtde resūl allah yana turġan oṭı söngeç “إنا لله وإنا إليه راجعون “ digen resūl allahġa oṭ sönüv

57.20 muṣībet mi digenler resūl allah her bir müʾminni rencite turġan nerse muṣībet dimiş (أولئك) bu ṣıfatlı

57.21 kişiler (عليهم صلوات من ربهم) ol kişilerge rablerinden şefḳatler bolġuçıdur (ورحمة) daḫı raḥmet

57.22 bolġuçıdur (وأولئك) daḫı bu ṣıfatlı kişiler (هم المهتدون) alardur toġrılıḳġa ve ḥaḳlıḳġa könülüvçiler

57.23 (إن الصفا والمروة) düristlikde mekke-i mükerremedegi ṣafā birlen merve tağı (من شعائر الله) allahü teʿālāniñ dīniniñ

57.24 ʿalāmetlerindendür (فمن حج البيت) bes bir kişi beytu’l-lahnı ḳaṣd ḳılsa yaʿnī farż-ı ḥacc ḳılsa (أو اعتمر)

57.25 yeise beytu’l-lahnı ziyāret ḳılsa yaʿnī ʿumre ḥac ḳılsa (فلا جناح عليه) bes ol kişi üzerine günāh yoḳdur

57.26 (أن يطوف بهما) ṣafā birlen mervede ṭavāf ḳıluvda (ومن تطوع خيرا) ve bir kişi izgü iş birlen nefl

57.27 ʿamel itse (فإن الله) bes düristlikde allahü teʿālā (شاكر عليم) az ʿamel üzerine köp s̱evāb birüvçidür

57.28 hem ʿilmni bilgüçidür bu āyet farż ḥac birlen ʿumre ḥacda ṣafā birlen merve arasında ṣaʿy ḳıluv ḥaḳında indi

I / 58

58.1 ṣafā birlen merve mekkede iki taġġa ʿilmler ṣafā birlen mervede iki ṣanem bolġan birisi isāf ismli ṣafāda

58.2 bolġan birisi nāʾile ismli mervede bolġan cāhiliyyet zamān ḫalḳı ṣafā birlen mervede bu iki ṣanemni uluġlav

58.3 üçün ṭavāf ḳılalar iken islām kilgenniñ ṣoñında müselmānlar ṣafā birlen merve arasında saʿy ḳıluvnı

58.4 uluġ günāhdan ṣayup muḫālefet üçün saʿy ḳılmadılar şunıñ üçün allahü teʿālā müselmānlarnıñ iʿtikādınça

58.5 ṣafā birlen mervede ṭavāf ḳıluvda günāh yoḳ diyü ḫaber birdi bu āyetniñ ẓāhirī ṣafā birlen merve arasında

58.6 saʿynıñ ḥarām bolmavın ve mübāḥ boluvın ġına bildürse de likin mübāḥdan üstün aḥmed bin ḥanbel ḳaşında bu ṭavāf

58.7 senet çünki āyetniñ mefhūmı ibāḥat bolsa da resūl allahnıñ aṣḥāb-ı kirāmnıñ fiʿilī birlen ṭavāf ḳıluv ṭarafı

58.8 ḳuvvet tavup senet boldı diydür imām mālik imām şāfiʿī ḥażretleri bu ṭavāfnı ḥacnıñ rükni digenler çünki

58.9 resūl allah "اسعوا فان الله تعالى كتب عليكم السعي" dimiş yaʿnī ṣafā birlen mervede saʿy ḳılıñız düristlikde

58.10 allahü teʿālā saʿy ḳıluvnı sizge farż ḳıldı maʿnāsında imām aʿẓām bu ṭavāfnı vācibdi çünki resūl allah

58.11 hem aṣḥāb-ı kirām hiç bir vaḳt bu ṭavāfnı tirük ḳılmadılar (ان الذين) düristlikde şunday ādemler yaʿnī

58.12 yehūdlerniñ ʿālimleri (يكتمون ما انزلنا) biz indürgen nerseni yaşirürler (من البينات والهدى) biz

58.13 indürgen nerse muḥammed ṣallī allahü ʿaleyh ve sellemniñ ḥaḳḳ peyġamber boluvına delālet ḳıla turġan şāhidlerden hem islām

58.14 dīnine köndürüvden bolġuçı (من بعد ما بيناه للناس) biz ol nerseni (muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemniñ ṣıfatnı) ʿālim

58.15 ādemlerge açuḳ beyān ḳılġan ṣoñında (فى الكتاب) tevrāt kitābında (أولئك يلعنهم الله) bu allahü teʿālā indürgen

58.16 nerseni yaşirgen kişilerge allah (teʿālā) laʿnet ḳılur (ويلعنهم اللعنون) daḫı laʿnet ḳıluvçılar yaʿnī ferişteler

58.17 hem müʾminler laʿnet ḳılur (الا الذين) meger şunday kişilerge laʿnet ḳılmaslar (تابوا) ol kişiler allahü

58.18 teʿālā indürgen nerseni yaşirüvden ḳaytdılar (واصلحوا) daḫı ʿamellerni tüzük ḳıldılar (وبينوا) daḫı

58.19 yaşirgen nerselerin beyān ḳıldılar (فاولئك) bes bu kişiler yaʿnī tevbe itüp işlerin tüzetip

58.20 yaşirgen nerselerini beyān itken kişiler (اتوب عليهم) ol kişiler üzerine tevbelerini ḳabūl itüv birlen

58.21 ḳayturmun (وانا التواب الرحيم) daḫı min tevbelerni ḳabūl itüvçimün ve müʾminlerge raḥmetlimün (ان الذين)

58.22 düristlikde şunday kişiler (كفروا) kāfir boldılar (وماتوا) daḫı öldiler (وهم كفار) ḥālbūkim alar

58.23 kāfirlerdür (اولئك) bu kāfir bolup ölgen kişiler (عليهم لعنة الله) ol kişiler üzerine allah (teʿālā)nıñ

58.24 laʿneti (raḥmetinden yıraḳ ḳıluvı) bolur (والملائكة والناس) daḫı feriştelerniñ hem ādemlerniñ laʿneti bolur

58.25 (اجمعين) hemmesiniñ de (خالدين فيها) ol laʿnetde meñgü bolġanları ḥālde, (لا يخفف عنهم العذاب) ol

58.26 kāfir bolup ölgen kişilerden ʿaẕābnı yiñil ḳılmas (ولا هم) daḫı ol kāfir bolup ölgen ādemler

58.27 (ينظرون) mühlet birilmiş bolmaslar * ḳureyş kāfirleri ey muḥammed (ṣalʿam) rabbiñni bizge ṣıfatlap körset digeç

58.28 allahü teʿālā ẕīkr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ) ve sizniñ maʿbūdıñız bir maʿbūddur yaʿnī sizniñ ṭarāfden

58.29 maʿbūd boluvġa müstehaḳ bolġan bir ginedür maʿbūd boluvġa ṣāliḥ bolġan ikinçi şerīki yoḳdur (لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) hiçbir

I / 59

59.1 ḥaḳlıḳ birlen maʿbūd diyüv ḳadar meger ol allahü teʿālā ginedür (اَلرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ) ol allah dünyāda her bir bendege āḫiretde

59.2 özi süygen bendelerge raḥmet ḳılġuçıdur müşrikler bu āyetni işitkeç ʿaceblenüp bir bolġan maʿbūd nerse ol

59.3 eger rast eytseñ ol bir bolġan maʿbūdke āyet kitür didiler allahü teʿālā şundan ṣoñ ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

59.4 indürdi (اِنَّ فِى خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) düristlikde köklerni ve yirlerni yaraṭuvda bolġuçıdur (وَاخْتِلَافِ

59.5 اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) daḫı kiç birlen kündizniñ birisi ṣoñında birisiniñ kilüvinde bolġuçıdur (وَالْفُلْكِ الَّتِى)

59.6 daḫı şunday kimeler de paraḫodlar da bolġuçıdur (تَجْرِى فِى الْبَحْرِ) ol kimeler paraḫodlar diñgizde

59.7 yorur (بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ) ādemlerge fāʾide bire turġan nerseler birlen ṣatuv mālların ve ādemlerni ve başḳa

59.8 nerselerni yüklev kibi (وَمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَاءِ) daḫı allahü teʿālāniñ kökden indürgen nersesinde

59.9 bolġuçıdur (مِنْ مَاءٍ) ol kökden allahü teʿālāniñ indürgen nersesi yaġmur ṣuvından bolġuçı (فَاَحْيَا

59.10 بِهِ الْاَرْضَ) bes ol yaġmur ṣuvı birlen allahü teʿālā yirni ve yirde öse turġan nerselerni tirgüzdi (بَعْدَ مَوْتِهَا)

59.11 yir ölgenniñ yaʿnī kebikenniñ ṣoñında (وَبَثَّ فِيهَا) daḫı ol allahü teʿālā yirde ṣaçdı ve tartdı (مِنْ كُلِّ

59.12 دَابَّةٍ) her bir yirde yürüy turġan ḥayvānlardan (وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ) daḫı allahü teʿālāniñ cillerni türli

59.13 ṭaraflarġa döndürüvinde bolġuçıdur yaʿnī yıllarnı bir vaḳt ḳıble ṭarafına bir vaḳt şimāl ṭarafına bir vaḳt

59.14 ḳuyaş çıġış ṭarafına bir vaḳt ḳuyaş batış ṭarafına bir vaḳt issi bir vaḳt ṣalḳın bir vaḳt raḥmet birlen bir vaḳt

59.15 ʿaẕāb birlen bir vaḳt yumşaḳ ve bir vaḳt ḳatı itüp döndürüvinde bolġuçıdur (وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ) daḫı allahü

59.16 teʿālāniñ emrine müsaḫḫar ve münḳād bolġan buluṭnı döndürüvinde bolġuçıdur (بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) kök birlen

59.17 yir arasında bolġan buluṭnı (لَآيَاتٍ) bu işlerde allahü teʿālāniñ barlıġına ve birligine köp ʿalāmetler bolġuçıdur

59.18 (لِقَوْمٍ) şunday ḳavm üçün (يَعْقِلُونَ) ʿaḳl közleri birlen ḳararlar ol ḳavm şunıñ üçün de resūl ekrem

59.19 "وَيْلٌ لِمَنْ قَرَأَ هٰذِهِ الْآيَةَ فَمَجَّ بِهَا" didi yaʿnī bu āyetni oḳup da tefekkür ḳılmay ġına aġzından atḳan

59.20 kişige ökinçdür ve ni ḥasretdür didi (وَمِنَ النَّاسِ) allahü teʿālāniñ birligine şunday ʿalāmetler bola torup

59.21 ādemlerden bardur (مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahü teʿālādan başḳadan tutḳan kişiler (أَنْدَادًا) şerīklerni yaʿnī

59.22 birisi birisine oḫşaġan ṣanemlerni maʿbūd tutuvçılar bardur (يُحِبُّونَهُمْ) ol birisi birisine oḫşaġan

59.23 ṣanemlarnı süyerler (كَحُبِّ اللّٰهِ) allahü teʿālānı süyüvleri kibi (وَالَّذِينَ آمَنُوا) daḫı īmān kitürgen ādemler

59.24 (أَشَدُّ حُبًّا لِلّٰهِ) allahü teʿālānı süyüv yüzinden müşriklerniñ maʿbūdlerin süyüvlerinden ḳatıraḳdur (وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ

59.25 (ظلموا) ve eger ṣanemlerni maʿbūd tutuv sebebli özlerine ẓulm ḳılġan müşrikler körseler yaʿnī bilseler (إذ

59.26 يرون العذاب) ḳıyāmet küninde ʿaẕābnı körgenleri vaḳtde (أن القوة) düristlikde ḳuvvet (لله جميعا)

59.27 bolġan ḥālde allahü teʿālā üçündür dip bilseler yaʿnī bütün allahü teʿālā üçündür dip bilseler ḳatı

59.28 ökinüv birlen ökinürler idi (وأن الله) daḫı düristlikde allahü teʿālā (شديد العذاب) ʿaẕābı ḳatı

I / 60

60.1 bolġuçıdur (إذ تبرأ) şol vaḳtdur ʿaẕābnı körgen vaḳtları ol vaḳtda bizer ve yıraḳ bolur (الذين اتبعوا)

60.2 iyerilmiş bolġan kişiler (من الذين اتبعوا) iyergen kişilerden (ورأوا العذاب) ḥālbūkim ʿaẕābnı

60.3 körürler (وتقطعت بهم الأسباب) daḫı alar birle dünyāda bolġan dostlıḳ sebebleri kisilgen bolur

60.4 (dünyāda dīnde ittifāḳ hem dīnge dāʿī bolġan maḳṣūdlarda ittifāḳ kibi) (وقال الذين اتبعوا) daḫı

60.5 iyergen kişiler eytürler (لو أن لنا كرة) eger de bizniñ üçün dünyāġa kiri ḳaytuv bolsa idi (فنتبرأ منهم)

60.6 bes dünyāda iyermiş kişilerimizden bizer idük ve yıraḳ bolur idük (كما تبرؤوا منا) niteki dünyāda

60.7 iyermiş kişilerimiz bir künde (ḳıyāmet küninde) bizden bizdiler ve yıraḳ boldılar (كذلك) oşandaḳ

60.8 yaʿnī ʿaẕābnıñ ḳatılıġını hem iyerilmiş kişilerniñ iyergen kişilerden bizüvin körsetken kibi

60.9 (يُرِيهِمُ اللّٰهُ أَعْمَالَهُمْ) müşriklerge allahü teʿālā yavız ʿamellerin körsetür (حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ) ol yavız ʿamelleri

60.10 müşrikler üzerine ḥasretler bolġan ḥālde (وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ) daḫı ol müşrikler kirgenniñ ṣoñında

60.11 tamuġ otından çıġuvçı tügillerdür (bir türli ḳavm özlerine yaḫşı ṭaʿāmlerni ve yaḫşı kiyimlerni ḥarām

60.12 ḳılduḳlarında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi) (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ey andayın ādemler (كُلُوا مِمَّا

60.13 فِي الْأَرْضِ) yirde bolġan nerselerniñ baʿżısından aşañız (حَلَالًا طَيِّبًا) ṭabīʿat-i selīmege ḫoş bolġan ḥelāl

60.14 bolġanı ḥālde (وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) daḫı şeyṭānnıñ ündegen bāṭıl yollarına iyermeñiz (إِنَّهُ

60.15 لَكُمْ) düristlikde ol şeyṭān sizniñ üçün (عَدُوٌّ مُبِينٌ) ẓāhir bolġan düşmāndur (إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ) budur

60.16 başḳa tügildür şeyṭān sizge buyurur (بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ) yavız ve günāh iş birlen hem şeriʿā ve ʿaḳla ḳabāḥat

60.17 bolġan iş birlen (وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ) daḫı şeyṭān sizge buyurur sizniñ allahü teʿālā üzerine eytüviñiz

60.18 birlen (مَا لَا تَعْلَمُونَ) sizniñ bilmegen nerseñizni yaʿnī ṣanemlerni maʿbūd tutuv birlen hem ḥelāl ṭaʿāmlarnı

60.19 ve ḥelāl kiyimlerni ḥarām dimek birlen (müşriklerge ḳurānġa ve başḳa kütb-i semāviyege iyermek birlen emr

60.20 ḳılınġan ṣoñında müşrikler dīnde ana babalarına iyerüvge meyl itdiler allahü teʿālā şol müşrikler ḥaḳında ẕikr

60.21 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi) (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ)ve her ḳayçan müşriklerge eytilmiş bolsa (اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ)

60.22 allahü teʿālā indürgen iyeriñiz diyü (قالوا بل نتبع ما) müşrikler eytürler allahü teʿālā indürgen nersege

60.23 iyermeymiz belki şol nersege iyeremiz (ألفينا عليه آباءنا) ol nerse üzerinde atalarımıznı tapduḳ biz

60.24 yaʿnī atalarımız ṣanemlerge ʿibādet ḳıldılar biz de şol ṣanemlerge ʿibādet ḳılamız (أولو كان آباؤهم) atalarına

60.25 iyerürler mi gerçi ataları bolsalar da (لا يعقلون شيئا) dīn işinden hiç nerseni bilmes bolsalar da (ولا

60.26 يهتدون) daḫı ḥaḳlıḳġa könülmes bolsalar da bu āyetde işāret bar naẓrġa istidlālge küçi yitken

60.27 kişige taḳlīk ḳılmav tiyüş ikenlikge ammā peyġamberler kibi ḥaḳlıḳda boluvları yaḳın bolġan kişilerge

60.28 dīnde iyerüv bu taḳlīd tügil belki allahü teʿālā indürgen nersege iyerüv ve anıñ ile ʿamel itüv bola

60.29 (ومثل الذين) daḫı şundayın kişilerni ündevçiniñ ṣıfatı (كفروا) kāfir boldılar alar yaʿnī kāfir

I / 61

61.1 bolġan kişilerniñ hem alarnı hidāyetge ündegen kişiniñ ṣıfatı (كمثل الذي) şol kişiniñ ṣıfatı

61.2 kibidür (ينعق) ḳıçḳurur ol kişi (بما) şol nersege yaʿnī ḥayvānġa (لا يسمع الا دعاء ونداء) ol nerse

61.3 yaʿnī ḥayvān işitmes meger öndevni ve tavışnı ġına işitür yaʿnī ey muḥammed siniñ kāfirlerni islām hidāyetine

61.4 ündevde ṣıfatıñ tavış ġına işite turġan maʿnā añlamay turġan ḳoylarġa ḳıçḳurġan kütüvçiniñ

61.5 ṣıfatı kibidür resūl ekrem ḳoy kütüvçi menzilinde bola kāfirler maʿnā añlamay turġan ḳoy menzilinde bolalar

61.6 ḳıçḳurġan tavışı hidāyetge ündegen sözleri bola ḥāṣıl kāfirler ḳoylar kibi siniñ söziñniñ maʿnāsını

61.7 añlamaslar (صُمٌّ بُكْمٌ عُمْىٌ) ol kāfirler ḥaḳnı işitüvden çoḳraḳlardur ve ḥaḳnı söylevden tilsizlerdür ḥaḳnı

61.8 körüvden ṣoḳırlardur (فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) bes ol kāfirler siniñ vaʿazıñnı hem dünyā ve āḫiret saʿādetine ündegen

61.9 sözleriñni bilmesler hem ʿaḳlları birlen oylamaslar (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey ançalayın īmān kitürgen

61.10 ādemler (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا) şol nerselerniñ ḥelāl ve leẕīẕ bolġanlarından aşañız (رَزَقْنَاكُمْ) rızḳlandurduḳ

61.11 biz sizge ol nerseni (وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ) daḫı şol aşaġan niʿmetleriñiz berāberinde allahü teʿālāge şükr ḳılıñız (إِنْ

61.12 كُنْتُمْ) eger bolsañız siz (إِيَّاهُ) ol allahü teʿālāge (تَعْبُدُونَ) ʿibādet ḳılur bolsañız (إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ)

61.13 budur başḳa tügildür ḥarām ḳıldı allahü teʿālā sizlerge (الْمَيْتَةَ) ölükseni (وَالدَّمَ) daḫı boġaz ḳanını

61.14 (وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ) daḫı doñġız itini (وَمَا) daḫı şol ḥayvānı (أُهِلَّ بِهِ) ol ḥayvānı boġazlandı (لِغَيْرِ اللّٰهِ)

61.15 allahü teʿālāden başḳa üçün yaʿnī ol ḥayvānı boġazlaġanda allahü teʿālāden başḳa bolġan ṣanemlerge tavışnı

61.16 köterildi ḥāṣıl allahü teʿālāniñ ismin ḳılmay ṣanemlar ismi ẕīkr ḳılındı (فَمَنِ اضْطُرَّ) bes bir kişi

61.17 ölekse aşarġa yā ki başḳa ḥarām bolġan nerseni aşarġa ʿāciz ve muḥtāc bolsa (غَيْرَ بَاغٍ) leẕẕet ve şehvet

61.18 üçün azġunlıḳ başḳa ḥālde aşalsa (وَلَا عَادٍ) daḫı ḥācet ḳadrinden ötmegen ḥālde aşasa (فَلَا

61.19 اثم عليه) bes ol ʿāciz bolup ḥācet ḳadar gine aşaġan kişige günāh yoḳdur (ان الله) düristlikde

61.20 allahü teʿālā (غفور رحيم) bu ʿāciz kişiniñ işini yarlıḳaġuçıdur hem aşarġa ruḫṣat birüvde şefḳat ḳıluvçıdur

61.21 (bu āyet aşav ḥarām bolġan baʿżı nerseler ḥaḳında indi allahü teʿālā ḥelāl ve ṭabīʿ atge mülāyim nerselerni aşav

61.22 birlen hem birgen niʿmetlerine şükr ḳıluv birlen emr ḳıldı ve ḥarām bolġan nerselerni aşavdan ṭıydı allahü

61.23 teʿālāniñ bu āyetdegi "من طيبات ما رزقناكم" digen sözi birlen ḥarāmnıñda ḥelāl kibi rızḳ boluvına

61.24 istidlāl mümkin çünki allahü teʿālā rızḳlarnıñ ḫoş ve ḥelāl bolġannı aşav birlen emr ḳıldı mundan biline

61.25 rızḳnıñ ḫoş ve ḥelāl bolmaġanı da bar ikençilik daḫı imām zāhidī eyte bu āyet birlen ḥarām boluvġa delīl

61.26 bolmaġanda eşyāda aṣl ibāḥat boluvġa istidlāl mümkindi meyyite diyü aşav ḥelāl bolġan ḥayvānlardan

61.27 boġazlanmay ölgen ḥayvānge eytürler meyyiteni faḳaṭ aşav ḥarām ammā eylengen ṣoñında tirisi ile fāʾidelenüv

61.28 hem tügi müñizi süyegi siñiri ṭuyaġı birlen fāʾidelenüv ḥelāl çünki āyet tenāvülniñ ḥarām boluvını beyān

61.29 üçün beyḍāvī iyesi eyte ʿaynge iżāfe ḳılınġan ḥürmet şol ʿaynda ʿarafda taṣarrufnıñ ḥarām boluvını

I / 62

62.1 ifāde ḳıla meger delīl birlen ḫāṣlanġan nerseniñ gine ḥarām boluvını ifāde ḳılmaydur daḫı boġaz ḳanı muṭlaḳ

62.2 ḥarām kirek nindi ḥayvāndan bolsun meger bu āyetden ölekse birlen iki ḳanını resūl allahnıñ "احلت

62.3 لنا ميتتان ودمان " ḥadīṡi birlen taḫṣīṣ ḳılına yaʿnī resūl allah eyte bizge iki meyyite (balıḳ çigirtke)

62.4 hem iki ḳan (ciger ṭalaḳ) ḥelāl ḳılındıdı doñġıznıñ hiç nersesi birlen fāʾīdelenüv yaramay meger tügi

62.5 (şitinası) birlen tegerge ruḫṣat itkenler (إِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday ādemler (يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ)

62.6 اللَّهُ) allahü teʿālā indürgen nerseni yaşirirler (مِنَ الْكِتَابِ) tevrāt kitābından yaʿnī tevrātda

resūl ekremniñ

62.7 ṣıfatı mezkūr bolġan āyetlerni yaşirüvçi yehūdler (وَيَشْتَرُونَ بِهِ) daḫı yaşirüv birlen

almaşdururlar

62.8 (ثَمَنًا قَلِيلًا) az aḳçanı yaʿnī dünyādan az bolġan ʿavżnı (أُولَٰئِكَ) bu ṣıfatlı ādemler (yehūdler)

62.9 (مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ) içlerine (ḳurşaḳlarına) aşamaslar (إِلَّا النَّارَ) meger tamuġ oṭunı aşarlar

62.10 (وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ) daḫı alar birlen söyleşmes allahü teʿālā (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küninde

(وَلَا يُزَكِّيهِمْ)

62.11 daḫı pāklamas ve maḳtalmas allahü teʿālā alarnı (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) daḫı alar üçün rencitüvçi

ʿaẕāb bolur

62.12 (أُولَٰئِكَ) bu resūl allahnıñ tevrātda bolġan ṣıfatnı yaşirüv birlen dünyādan az nerseni

almaşduruvçı ādemler

62.13 (yehūdler) (الَّذِينَ) şunday āḍemlerdür (اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ) azġunlıḳnı toġrı yolġa

62.14 köndürülmek birlen almaşdurdılar (وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ) daḫı allahü teʿālāniñ ʿaẕābın yarlıḳavı

birlen almaşdurdılar

62.15 (فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ) bes bu ṣıfatlı ādemlerni (yehūdlerni) nindi nerse oṭḳa kirite turġan

ʿamelge

62.16 ṣabrlı ve tüzimli itdi (ذٰلِكَ) bu ʿaẕāb (بِأَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ) uşbunıñ sebeblidür düristlikde

62.17 allahü teʿālā kitāb (tevrāt) indürdi (بِالْحَقِّ) ḥaḳlıḳ birlen ol yehūdler ol kitābıñ

baʿżısına īmān

62.18 kitürdiler baʿżısını inkār itdiler hem ol kitābda bolġan baʿżı nerseni (resūl allah

niʿmetni) yaşirdiler

62.19 bu ʿaẕāb alarġa şol sebebdendür (وَإِنَّ الَّذِينَ) daḫı düristlikde şunday ādemler yaʿnī ehl

i kitāb

62.20 (اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ) allahü teʿālāniñ indürgen kitābında iḫtilāf ḳıldılar baʿżısını ḥaḳḳ

baʿẓısını bāṭıl

62.21 didiler (لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ) elbette bu iḫtilāf ḳıluvçılar ḥaḳdan yıraḳ bolġan ḫilāfdadur

(ehl-i kitābdan

62.22 yehūdler biz beytü'l-muḳaddesniñ maġrib ṭarafına ḳarap namāz oḳuduḳ ve naṣārālar biz

beytü'l- muḳaddesniñ maşrıḳ

62.23 ṭarafına ḳarap namāz oḳuduḳ bizge bu kāmil bolġan izgülik biz bolay oḳuvumuz

sebebli ḥaḳḳ yolġa könülüvçilerden

62.24 bolduḳ bizge īmān kitürmev żarar itmey didiler allahü teʿālā alarnı redd ḳılup ẕikr

ḳılınaçaḳ āyetni

62.25 indürdi (لَيْسَ الْبِرَّ) izgülik tügil (أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ) yüzleriñizni döndürmekiñiz

(قِبَلَ الْمَشْرِقِ)

62.26 beytü'l-muḳaddesniñ maşrıḳ ṭarafına niteki naṣārālar (وَالْمَغْرِبِ) daḫı beytü'l

muḳaddesniñ maġrib ṭarafına niteki

62.27 yehūdler) yaʿnī izgülik ve marażī bolġan iş ḳıble işine gine ḳuṣr ḳılınmadı (وَلٰكِنَّ الْبِرَّ)

likin izgülik

62.28 (مَنْ) şol kişiniñ izgülügüdür (آمَنَ بِاللّٰهِ) ol kişi allahü teʿālāge īmān kitürdi (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ)

I / 63

63.1 daḫı āḫiret künine īmān kitürdi (وَالْمَلٰئِكَةِ وَالْكِتَابِ) daḫı allahü teʿālāniñ feriştelerine hem indürgen

63.2 kitāblarına īmān kitürdi (وَالنَّبِيِّينَ) daḫı allahü teʿālāniñ peyġamberlerine īmān kitürdi (وَآتَى الْمَالَ)

63.3 عَلٰى حُبِّهِ) daḫı mālnı birdi mālnı süymek ḥāli üzerine yaʿnī süye turup birdi (ذَوِي الْقُرْبٰى) yaḳınlıḳ

63.4 iyesi ḳardeşlerine (وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينَ) daḫı yetīmler ve miskīnler üzerine birdi (وَابْنَ السَّبِيلِ)

63.5 وَالسَّائِلِينَ) daḫı yol oġıllarına (misāfirlerge) daḫı ʿāciz bolup ṣoraġuçılarġa birdi (وَفِي الرِّقَابِ)

63.6 daḫı ḳuluna ḫoca ṭarafından filān mikdār aḳçe birseñ āzād bolursun diyü yazuv birilgen mekātiblerniñ

63.7 ḳullıḳdan moyınlarını çişüv üçün mükātiblerge birdi (وَأَقَامَ الصَّلٰوةَ) daḫı şol kişiniñ izgülügi

63.8 izgülik bolur namāz oḳudı (وَآتَى الزَّكٰوةَ) daḫı zekevet birdi mundan biline evvelgisi nefl-i ṣadaḳalar

63.9 boluv yā ki evvelgisinden murād maʿrūf zekevetni beyān bolup bu sinden zekevetni birüvni beyān murād bolur

63.10 (وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ) daḫı izgülikden ʿahdlerine vefā ḳıluvçılarnıñ izgülügidür (إِذَا عَاهَدُوا)her ḳayçan

63.11 ʿahd ḳılsalar (وَالصَّابِرِينَ) daḫı izgülikden ṣabrlıḳ ḳıluvçılarnıñ izgülügini ḳaṣd ḳılamun (ṣabr

63.12 fażīleti başḳa ʿameller fażīletinden artuḳ bolġanlıḳı üçün allahü teʿālā ʿaṭf ḳılmadı belki medḥ üzerine

63.12 menṣūb itdi) (فِى الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ) māllarda bolġan żarar ve ḳatılıḳlarda daḫı cānlarda bolġan żor

63.13 ve ḳatılıḳlarda (وَحِينَ الْبَأْسِ) daḫı allahü teʿālā yolında bolġan ṣoġış ḳatılıḳı vaḳtında (أُولٰئِكَ) bu ṣıfatlar

63.14 birlen ṣıfatlanġan ādemler (الَّذِينَ) şunday ādemlerdür (صَدَقُوا) īmānlarında rast boldılar hem izgülik

63.15 daʿvāsında ḥaḳḳ boldılar (وَأُولٰئِكَ) daḫı bu ṣıfatlar birlen ṣıfatlanġan ādemler (هُمُ الْمُتَّقُونَ) alardur allahü

63.16 teʿālāden ḳorḳuvçı kişiler bu uzun āyet īmān-ı mufaṣṣal hem aḥkām-ı islām hem izgülik ḥaḳında kildi şunıñ

63.17 üçün de resūl allah "مَنْ عَمِلَ بِهٰذِهِ الْآيَةِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ" didi yaʿnī bir kişi bu āyet birlen ʿamel

63.18 itse taḥḳīḳ īmānı kāmil itdi maʿnāsında bu āyetde allahü teʿālā izgülikni altı türli nerse birlen

63.19 tefsīr itdi īmān birlen ikinçi māl birüv birlen üçünçi namāz oḳuv birlen dörtinçi zekevet birüv

63.20 birlen bişinçi vaʿdege vefāʾ ḳıluv birlen altınçı ṣabr birlen īmānnı biş nerse birlen beyān itdi evvel

63.21 yalġız bolġan allahü teʿālāge īmān birlen allahü teʿālāniñ birligine īmān birlen yehūdler eytkençe ʿazīr

63.22 allahnıñ oğlı naṣārālar eytkençe ʿīsā allahnıñ oğlı dise īmān bolmay iḳinçi āḫiret künine īmān

63.23 birlen yaʿnī ḳıyāmet küni hem anda vaʿde ḳılınġan her bir nerse ḥaḳḳ ādemler ḳıyāmet küninde ḥesāb ḳılınup

63.24 ʿamelleri berāberinde tiyüşli ülüşler alurlar diyü üçünçi feriştelerge īmān birlen yaʿnī her bir frişte

63.25 allahü teʿālāniñ maḫlūḳı allahü teʿālāniñ emri birlen hemīşe ʿamel ḳıluvda irlik ve ḫatunlıḳ birlen mevṣūf

63.26 bolmaylar diyü ammā kāfirler eytkençe ferişteler allahnıñ ḳızları diyilse yā ki yehūdler kibi ḥażret-i cebrāʾīlni

63.27 düşmān körülse bu īmān bolmay dörtinçi kitāblarġa īmān birlen yaʿnī kitāblarnıñ her birisi allahü teʿālādan

63.28 peyġamberlerge şiksiz indürülmişdür diyü bişinçi peyġamberlerge īmān birlen yaʿnī peyġamberlerniñ her birisi bendelerge

I / 64

64.1 dīn" dünyā saʿādetin üyretüv üçün allahü teʿālā ṭarafından yiberilmişdür diyü yehūdler kibi ḥażret-i mūsāġa

64.2 īmān kitürüp ḥażret-i ʿīsānı inkār itilse naṣārālar kibi ḥażret-i ʿīsāġa ġına īmān kitürülse bu īmān

64.3 bolmay (يا أيها الذين آمنوا) ey andalayın īmān kitürgen ādemler (كتب عليكم القصاص) sizniñ üzeriñizge

64.4 ḳıṣāṣ (artdurmay berāberlik) farż ḳılındı (في القتلى) öltürülmişler arasında (الحر بالحر) bir āzād

64.5 kişini gine öltürler[2] āzād kişini öltirüvi sebebli (والعبد بالعبد) daḫı ḳulnı öltürler[3] ḳulnı öltürüvi sebebli

64.6 (والأنثى بالأنثى) daḫı ḫatunnı öltürler[4] ḫatunnı öltürüv sebebli (فمن عفي له) bes bir öltürüvçi

64.7 kişi anı ʿafv ḳılınmış bolsa (من أخيه) öltürülmiş ḳardeşiniñ ḳanından (شيء)ʿafvdın bir nerseni

64.8 yaʿnī ḳıṣāṣnı terk ḳılınsa (فاتباع بالمعروف) bes öltürülmiş kişiniñ velīsi bolġan ʿafv ḳıluvçıġa

---

[2] "öltürürler" olmalı.

[3] "öltürürler" olmalı.

[4] "öltürürler" olmalı.

64.9 öltürüvçige maʿrūf birlen iyermek tiyüş bolur yaʿnī öltürüvçiden istemek

(وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ)

64.10 daḫı öltürüvçige ʿafv ḳıluvçı üzerine saranlıḳ ḳılmay körkemlik ve ḥüsn rıżā birlen diyetni birüv tiyüş

64.11 bolur (ذَٰلِكَ) bu ʿafv birlen ḳıṣāṣda ẕikr ḳılınġan ḥükm (تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ) rabbiñizden sizge

64.12 yiñil ḳıluvdur hem şefḳatdür (فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ) bes bir kişi ḳıṣāṣdan ʿafv ṣoñında kişi

64.13 öltürüvçige ẓulm itse yaʿnī öltürüvçini öltürse (فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ) bes ol kişige rencitküçi

64.14 ʿaẕāb bolur (وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ) daḫı sizniñ üçün ḳıṣāṣda tirüklik bolġuçıdur (bu sözde

64.15 şeyʾni żıddı ornında ḳılınġanlıḳdan bu söz ġāyet feṣāḥat ve nihāyet belāġatde bola hem bu sözde ḳıṣāṣnı

64.16 maʿrife ḥayatını nekre ḳıluvda feṣāḥat ve belāġat bola ḳıṣāṣda ḥayāt boluv revişi çünki ādem kişi öltürgen

64.17 kişiniñ öziniñ öltürülüvini bilse kişi öltürüvden ṭıyula (يَا أُولِي الْأَلْبَابِ) ey kāmil ve ṣāf bolġan

64.18 ʿaḳl iyeleri (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) ḳıṣāṣdan ḳorḳup kişi öltürüvden ṣaḳlanuvıñız üçün ḳıṣāṣda

64.19 bolġan nerseni sizge körsetdük ve bildürdük. bu āyet ḳıṣāṣnıñ vācib boluvı hem ḳıṣāṣdan ʿafvnıñ

64.20 cāʾiz boluvı ḥaḳında bu āyetniñ nuzūline sebeb cāhiliyyet zamānında iḳi ḳabīle arasında ṣoġış vāḳıʿa bolsa

64.21 ṣoġışda maḳtūl bolġan ādemler ḥaḳında ḳıṣāṣ vaḳtinde benū el naẓīr ḳabīlesi benū ḳarīẓe ḳabīlesinden bir āzād

64.22 kişi ornına iḳi āzād kişini ḳul berāberinde āzād kişini ḫatun berāberinde irni öltüreler idi allahü teʿālā

64.23 bu ḥükmni ḥarām itüp ẕīkri ötken ḳıṣāṣ āyetni indürdi imām-ı aʿẓām ḳaşında ẖatun ḳıṣāṣ berāberinde

64.24 irni ḳul ḳıṣāṣı berāberinde āzād kişini öltürmek dürist hem bu āyetden dürist bolmavı çıḳmay şunıñ

64.25 üçün bu āyet mensūẖ tügil çünki ḳıṣāṣnıñ medārı berāberlik bes bir kişi öltürse özini

64.26 öltürüledür kirek ir ve kirek ẖatun kirek āzād ve kirek ḳul kirek kiçik ve kirek uluġ kirek selāmet ve kirek avruv

64.27 bolsun ammā allahü teʿālāniñ āzād ḳul berāberinde āzādnı ḳul berāberinde ḳulnı ẖatun berāberinde ẖatunnı öltürüle

64.28 digen sözi cāhiliyet zamānındaġı ḳıṣāṣnı redd üçün çünki cāhiliyet ehli öltürüvçini gine öltürmey

64.29 belki ḳul berāberinde āẕād kişini bir āẕād kişi berāberinde ikini ẖatun bir irinde irni öltürgenler bes

I / 65

65.1 āyetniñ maʿnāsı bola öltürüvçi kişi āzād kişi bolsa bir āzād kişini gine öltürüñiz yaʿnī öltürüvçini gine

65.2 eger öltürüvçi ẖatun bolsa şol ẖatunnı ġına öltürüñiz maʿnāsında şunıñ üçün de resūl allah “اَلْمُسْلِمُونَ

65.3 تَتَكَافَؤُ دِمَائُهُمْ) digen yaʿnī müʾminlerniñ ḳanları berāberdür maʿnāsında hem māʾide sūresindegi “النفس بالنفس “

65.4 āyetine de muvāfıḳ bola (كُتِبَ عَلَيْكُمْ) ey müʾminler sizge farż ḳılındı (اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ) her ḳayçan

65.5 sizniñ biriñizge ölüm ḥāżir bolsa (اِنْ تَرَكَ خَيْراً) eger köp mālnı ḳaldursa (اَلْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ)

65.6 (وَالْأَقْرَبِينَ) ata ve anaġa hem ḳardeşlerge vaṣiyet itüv (بِالْمَعْرُوفِ) ʿadālet ve toġrılıḳ birlen yaʿnī

65.7 faḳīrni ḳaldurup bayġa eytmev birlen hem üçden birden artdurmav birlen (حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ) bu vaṣiyet

65.8 allahdan ḳorḳuvçılarġa s̱ābit bolmaḳ birlen s̱ābit boldı (فَمَنْ بَدَّلَهُ) bes bir kişi vaṣiyetni özgertse

65.9 (بَعْدَمَا سَمِعَهُ) vaṣiyyetni işitken ṣoñında (فَإِنَّمَا إِثْمُهُ) bes budur başḳa tügildür bu vaṣiyetni özgertüvniñ

65.10 günāhsı (عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ) vaṣiyyetni özgertüvçiler üzerine gine bolur vaṣiyet itüvçi birlen

65.11 fāʾidesine vaṣiyet itilgen kişige bolmas (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü teʿālā (سَمِيعٌ عَلِيمٌ) vaṣiyet itken

65.12 ādemniñ sözini işitüvçidür hem vaṣiyyetni özgertüvçini bilgüçidür (فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ) bes bir

65.13 kişi vaṣiyet itüvçiden ḳorḳsa (جَنَفًا) vaṣiyyetde ḫaṭā ḳıluv birlen ḥaḳdan avışuvından (أَوْ إِثْمًا) yeise

65.14 vaṣiyyetde ḥaḳdan meyl ḳıluvġa ḳaṣd ḳılup günāhlı boluvundan (فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ) bes bu kişi vaṣiyet itüvçi

65.15 birlen fāʾidelerine vaṣiyet itilgen ata ve ana birlen yaḳın ḳardeşler arasını tözetse yaʿnī vaṣiyyetni

65.16 şerīʿatge muvāfıḳ itüp tözetse (فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ) bes bu kişige vaṣiyyetni özgertüvinde günāh yoḳdur çünki

65.17 bu bāṭılnı ḥaḳġa eylendürüv bola (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) vaṣiyyetni ıṣlāḥ ḳılġan

65.18 kişini yarlıḳaġuçı hem anarġa raḥmet ḳıluvçıdur bu āyet vaṣiyet ḥaḳında cāhiliyet zamānında bir türli ḳavm

65.19 riyā᾽ üçün mālları birlen baylarġave yaṭ ādemlerge vaṣiyet itüp ata ve analarını ve yaḳın ḳārdeşlerini

65.20 maḥrūm itüp alarġa aṣlā māl ḳaldurmadılar allahü teʿālā bizni bu işden ṭıyup bu āyet birlen bizge ata ve anaġa

65.21 vaṣiyyetni farż ḳıldı bu vaṣiyyetni ibtidā-ı islāmda farż bolup ṣoñra farżlıġı mīrāṣ āyeti birlen yāẖūd

65.22 "لا وصية لوارث" ḥadīṣi birlen mensūẖ digenler likin bu āyetni mensūẖ tügil dimege yol bar niteki

65.23 imām zāhidī şulay dimiş imām zahidī eyte bu āyet ata ve anaġa her ikisi ḳul yā ki her ikisi kitābī bolup

65.24 vāriṣ bolmaġanda daẖı yaḳın ḳardeşler başḳa yaḳın ḳardeş boluv sebebli mīrāṣdan maḥcūb bolup vāriṣ bolmaġanda

65.25 bolur bes bu vaḳt bularġa vaṣiyet dürist yaʿnī bu āyet şeriʿā vāriṣ bolmaġan ata ve ana birlen yaḳın ḳardeşler

65.26 ḥaḳında bolur çünki islāmnıñ baş ẓuhūrı ḥālinde berāber islām ile müşerref bolup da ata ve anası ve ḳardeşleri

65.27 islāmnı ḳabūl ḳılmadılar iki millet arasında mīrāṣnı islām ḳaṭʿ ḳıldı bes ḥaḳḳ ve re᾽eni ötev üçün

65.28 alarġa vaṣiyyet meşrūʿ boldı bu vaḳt āyetde kitābet farżlıḳ maʿnāsında bolmay belki istiḥbāb maʿnāsında

65.29 bola imām faẖrü'l-islām eyte bu vaṣiyyet āyeti mücmeldi yaʿnī allahü teʿālā ata ve anaġa ve yaḳın ḳardeşlerge evvel icmālā

I / 66

66.1 vaṣiyyetni farż ḳıldı elbette ādem özine fā᾽ideli ādemni żararlı ādemden dostnı

düşmāndan ayura

66.2 almay köp vaḳt özine fā᾽īde cihetinden yaḳınraḳ bolġan kişige az māl birlen vaṣiyet itüp żarar

66.3 cihetinden yaḳınraḳ bolġan kişige köp māl birlen vaṣiyet ite bes allahü teʿālā bu vaṣiyyetni mīrās̱ āyeti birlen

66.4 açuḳ beyān itüp her ḳayu vāris̱niñ ülüşini taʿyīn itüp vaṣiyyet eytüvçiniñ iḫtiyārına tapşıruvnı bitürdi

66.5 mücmelni beyān nesḫ tügil (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (كُتِبَ عَلَيْكُمْ

66.6 الصِّيَامُ) sizniñ üzeriñizge rūze farż ḳılındı (كَمَا كُتِبَ) niteki rūze farż ḳılınġan idi (عَلَى

66.7 الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) sizden ilk bolġan ādemlerge (ümmetlerge) ümmet-i muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemniñ rūzesini başḳa

66.8 ümmetlerniñ rūzesine oḫşatuv mücerred rūzeniñ farż boluvında ġına bilgüli künler ḥaḳında oḫşatuv murād tügil çünki

66.9 ötkendegi ümmetlerge ramażān rūzesinden başḳa rūzeler de farż bolġan mes̱elā ādem ʿaleyhi's-selāmge eyyām-ı

66.10 bīżnin yaʿnī aynıñ on üçünçi on dörtinçi on bişinçi künleriniñ rūzesi farż boldı

66.11 mūsā ʿaleyhi's-selām ḳavmine ʿāşūrā küniniñ rūzesi farż boldı daḫı keyfiyyetde oḫşanuv murād tügil çünki

66.12 ḥażret-i meryemniñ rūzesi söyleşmev birlen bolġan başḳa ḳavmlerniñ rūzesi yassıʿdan başlap aşamav

66.13 birlen bolġān ḥāṣıl bu ẕātnı ẕātḳa teşbiye bola aṣl kim, ve ṣaff ḥaḳında teşbīḥ bolmay (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ)

66.14 günāhlardan ṣaḳlanuvuñız üçün çünki rūze nefs arzusını az ite (أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ) maʿlūm

bolġan

66.15 ṣan birlen vaḳtlanġan künlerni rūze farż ḳılındı (فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا) bes kimdür sizlerden avruv

66.16 bolsa (اَوْعَلَى سَفَرٍ) yeise sefer üzerinde bolsa (فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَ) bes bu kişige başḳa künlerden ʿıddet

66.17 bolur yaʿnī avruv yā ki sefer vaḳtinde ḳalġan rūze künleriniñ ṣanı ḳadar başḳa künlerde rūze tutar

66.18 (وَعَلَى الَّذِينَ) daḫı şol kişilerge vācib bolur (يُطِيقُونَهُ) rūze tutarġa ṭāḳat tutarlar likin öẕrsiz

66.19 ifṭār ḳılurlar (فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) bir miskīnniñ ṭaʿāmı ḳadar fidye yaʿnī buġdaydan dört ḳadaḳ

66.20 arpadan sigiz ḳadaḳ islāmnıñ başında müselmānlarġa rūze farż boldı fidye birlen ifṭār dürist

66.21 bolmadı bu müselmānlarġa bik aġır bolġaç fidye birlen ifṭārġa ruḫṣat birildi bu rūze birlen

66.22 “fidye arasındaġı taḫyīr “فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ“ āyeti birlen nesḫ ḳılındı (فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا) bes bir

66.23 kişi izgülikde nefl iş ḳılsa yaʿnī fidye miḳdārına artdursa (فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ) bes ol izgülikde nefl

66.24 iş ḳıluv ol kişige izgüdür (وَاَنْ تَصُومُوا) daḫı ey rūzeġa ṭāḳat tutuvçılar sizniñ rūze

66.25 tutuvıñız (خَيْرٌ لَكُمْ) sizniñ üçün fidyeden izgürekdür (اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) eger siz rūzeniñ fidyeden

66.26 izgürek idügini bilseñiz imām zāhidī eyte evvelde yılda bir kün rūze farż ḳılındı yaʿnī

ʿāşūrā

66.27 kün rūzesi munıñ ṣoñında bu ʿāşūrā kününiñ rūzesiniñ farżlıġı eyyām-ı biʿẕniñ her ayda üç kün

66.28 rūzesi bilen nesḫ ḳılındı munıñ ṣoñında her āyda eyyām-ı biʿẕniñ üç kün rūzesi ramażan ayınıñ

66.29 rūzesi birlen nesḫ ḳılındı likin rūze tutuvçı iḫtiyārlı boldı tilese rūze tutdı tilese ifṭār

I / 67

67.1 ḳılup fidye birdi munıñ ṣoñında allahü teʿālā rūze tutuvġa ṭāḳat tutḳan ādemler üçün rūze tutuvnıñ

67.2 ifṭār ḳılup fidye birüvden artuḳ boluvını beyān itdi munıñ ṣoñında ṣavm birlen fidye arasında

67.3 bolġan iḫtiyār nesḫ ḳılındı munıñ ṣoñında kiç birlen kündizniñ rūzesi meşrūʿ boldı ḫalḳ ḳuyaş

67.4 batḳandan ṣoñ yassıʿge ḳadar gine ifṭār ḳılalar idi iḳinçi künniñ ḳuyaşı batḳança aşav üçüv cimāʿ ḳıluv ḥarām

67.5 boldı munıñ ṣoñında kiçniñ rūzesi nesḫ ḳılındı ṣoñra tañ tuvġandan ḳuyaş batḳanġa ḳadar

67.6 rūze meşrūʿ bolup ḳaldı imām zāhidī beyān ḳılġan nerseden biline ramażān rūzesi bir mertebede gine

67.7 farż ḳılınmay derece derece farż ḳılındı rūze ʿibādetine ʿādet itüv yiñil bolsun üçün bu orunda

67.8 türliçe sözler bolsa da bu ḳadarısı birlen kifāyelendük baʿżı müfessirler

وعلى الذين يطيقونه فدية طعام ،،

67.9 مسكين” āyetinde “ لا · “ kelimesini meḥẕūf itüp müṭālaʿa ḳılġanlar bu vaḳt bu āyet ṭāḳatsiz bolġan şeyḫ

67.10 fānī ḥaḳında bola da mensūḫ bolmay hem ḥāmile birlen murażaʿa ḥaḳında bola baʿżılar

“ لا “ kelimesi mahẕūf tügil likin

67.11 “يطيقون“ iṭāḳadan müştaḳ-ı iṭāḳanıñ hemzesi selb üçün bes ṭāḳatleri meslūb bolġan ādemlerge fidye

67.12 dürist maʿnāsında bola mensūḫ bolmay digenler (شهر رمضان الذى) bu şanalmış künler şunday ramażān ayıdur

67.13 (أنزل فيه القرآن) ol ramażān ayında ḳurān indürüldi yaʿnī ḳurānnıñ indürülüvi başlandı yā ki bütün

67.14 ḳurānnı ramażān ayında levḥü’l-maḥfūẓdan dünyā kögine indürüldi ḳadir kiçesinde resūl ekrem eyte ibrāhīm

67.15 ʿaleyhi’s-selāmge on kāġıd kitāb ramażān evvelgi kiçesinde indürüldi Tevrāt ramażānnıñ altınçı kiçesinde

67.16 iñdi incīl ramażānnıñ on üçünçi kiçesinde indi ḳurān ramażānnıñ on dörtinçi kiçesinde indi

67.17 diyü (هدى للناس) ḳurān ramażān ayında indürüldi ādemlerni azġunlıḳ yolından ḥaḳḳ yolġa köndürgüçi bolġan

67.18 ḥālde (وبينات من الهدى) daḫı azġunlıḳ yolından ḥaḳlıḳ yolına köndüre turġan nerseden ẓāhir

67.19 ʿalāmetler bolġan ḥālde (والفرقان) daḫı ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını ayura turġan ẓāhir ʿalāmetler bolġan ḥālde

67.20 (فمن شهد منكم الشهر) bes bir kişi sizlerden ramaẓān ayinda ḥāżır bolsa (فليصمه) bes ol kişi ramażān

67.21 ayınıñ rūzesini tutsun (ومن كان مريضا) ve bir kişi avruv bolsa (أو على سفر) yeise sefer ḥāli üzerinde

67.22 bolsa (فعدة من ايام أخر) bes ol kişige rūze ʿıddeti ramażān ayında başḳa künlerden bolur

(يريد الله

67.23 بكم اليسر) allah (teʿālā) sizlerge avruv vaḳtinde hem misāfir vaḳtde ifṭār ḳıluvnı ḥelāl ḳıluvı sebebli yiñillikni

67.24 tiler (ولا يريد بكم العسر) daḫı sizlerge ağırlıḳnı tilemes allahü teʿālā (ولتكملوا العدة) bilüviñiz üçün

67.25 daḫı avız açġan künlerniñ ṣanını kāmil ḳıluvıñız üçün ramażān ayında ḥāżir bolġan kişige rūzeni farż

67.26 itdük avruv ve misāfirge ifṭārnı ḥelāl itüp ḳażāʾ ḳıluvnı farż itdük (ولتكبروا الله) daḫı allahü teʿālānı

67.27 uluġlamaḳlıġıñız üçün (على ما) şol nerse üzerine (هداكم) köndürdi allahü teʿālā sizni ol nersege

67.28 yaʿnī özi rāżī bolġan nersege (ولعلكم تشكرون) daḫı allahü teʿālāniñ niʿmetlerine şükr ḳıluvıñız üçün

67.29 fāʾide bu āyetde işāret bar ḳadir kiçesiniñ ramażān ayında boluvına çünki bu āyetden bilindi ḳurānnıñ

I / 68

68.1 ramażān ayında nāzil boluvı "انا انزلناه في ليلة القدر" āyetinde biline ḳurānnıñ ḳadir kiçesinde nāzil boluvı

68.2 mundan bilindi ki ḳadir kiçesi ramażān āyında boluv likin ramażānnıñ ḳayu kiçesinde boluvında şübhe ḳaldı

68.3 köprek ʿālimler yigirmi yidinçi kiçesinde boluvına bardılar imām ebū isḥāḳ el-rāzī eyte ḳadir ṣūresinde

68.4 “ليلة القدر “ kelimesi üç mertebe ẕīkr kılındı “ ليلة القدر “ kelimesiniñ ḥarfleri toḳız ḥarf üç yirde

68.5 toḳız yigirmi yidi bola bes ḳadir kiçesinde ramażānnıñ yigirmi yidinçi kiçesinde boladı imām faḫrü’l-islām

68.6 “ فعدة من أيام أخر “ āyeti birlen istidlāl ḳıladur ḳażāʾnıñ edāʾı vācib bolġan sebeb birlen vācib boluvına

68.7 çünki rūzeniñ vācib boluvınıñ sebebi ramażān ayınıñ ḥużūrı bu ramażān ayınıñ ḫużūrı avruv birlen

68.8 misāfir ḥaḳında bar likin edāʾınıñ vācib boluvını avruv birlen misāfirden selāmetlik birlen muḳīmlik ḥāline

68.9 ḳadar kiçge şunıñ üçün de avruv birlen misāfirge edāʾ vācib bolġan sebeb birlen ḳażāʾ vācib bola eger de

68.10 sebeb cedīd birlen ḳażā vācib bolsa avruv birlen misāfirniñ ḳażāsı üçün iḳinçi ramaẓānnıñ ḥużūrı

68.11 kirek bolur idi bes şunıñ üçün de “فمن شهد منكم الشهر فليصمه “ āyeti ʿāmm misāfir birlen marīżni

68.12 şāmil bu ikisi ḥaḳında ḫiṭāb mevcūd likin ḫiṭābnıñ ḥükmi bolġan vucūb-ı edā ġına kiçikken diymiz bes

68.13 sebebden eger nefs-i vucūb alsañ avruv kişi birlen misāfir de avruv birlen sefer ḥālinde mevcūd eger

68.14 vucūb-ı edāʾnıñ sebebi bolġan ḫiṭāb alsañ bu sebebde hem ḥükmī bolġan vucūb-ı edāʾda avruv birlen

68.15 misāfirden müterāḫī digen baḥs̱ kilmey çünki avruv birlen misāfirde ḫitāb mevcūd ḥükmi gine kiçikgen diymiz

68.16 (وإذا سألك عبادي) ve her ḳayçan ey muḥammed ḳullarum sinden ṣorasalar (عني) minden (فإني قريب) bes

68.17 ḳullarıma eyt sin ey muḥammed düristlikde min yaḳınmun (أجيب دعوة الداع) duʿā ḳıluvçınıñ duʿāsını ḳabūl

68.18 ḳılurmun (إذا دعان) her ḳayçan duʿā ḳılsa miñe (فليستجيبوا لي) bes her ḳayçan min īmānġa ve izgülik

68.19 ḳıluvġa ündesem minim ündevimni ḳabūl itsünler (وليؤمنوا بي) daẖı miñe īmān kitürsünler (لعلّهم

68.20 يرشدون) dīn ve dünyā saʿādetlerine könülüvleri üçün bu āyetniñ nuzūl sebebinde bu ṭarīḳ dimişler bir aʿrābī

68.21 resūl allahġa bizniñ rabbimiz yıraḳ mı yaḳın mı? eger yıraḳ bolsa rabbimizġa nidā ḳılurmız ve eger yaḳın bolsa

68.22 rabbimizge münācāt ḳılurmız dimiş bu āyet birlen duʿālar da teʾs̱īr boluvġa istidlāl ḳılına çünki bu āyet delālet

68.23 ḳıladur her ḳayçan bende ḥācetleriniñ ötelüvi üçün yāẖūd balalarnıñ ḳaytaruluvı üçün allahü teʿālāge

68.24 duʿāʾ ḳılsa duʿā siniñ maḳbūl boluvına yine de bu āyetde allahü teʿālāniñ yaḳın boluvından murād mekānda yaḳın

68.25 boluvı tügil belki raḥmetinīñ yaḳın boluvı yā ki yaḳındaġı ādem kibi bendelerniñ ḥällerini kāmil boluvından

68.26 kināye bolur (أحلّ لكم) sizge ḥelāl ḳılındı (ليلة الصيام) rūzeniñ kiçinde yaʿnī aġız açḳaç (الرفث

68.27 إلى نسائكم) ẖatunlarıñızġa yaḳınlıḳ ḳıluv (هنّ لباس لكم) ol ẖatunlar sizge (irlerge) kiyimdür (وأنتم

68.28 لباس لهنّ) ve siz irler ol ẖatunlarġa kiyimsiz (علم الله) taḥḳīḳ bildi allahü teʿālā (أنّكم كنتم) düristlikde

68.29 siz boldıñız (تختانون أنفسكم) üzeriñizge ẖiyānet ḳılur boldıñız (فتاب عليكم) bes günāhlerni ḳabūl ḳıluv

I / 69

69.1 birlen ḳaytdı allahü teʿālā sizniñ üzeriñizge (وعفا عنكم) daẖı sizden günāhlarıñıznı kiçdi allahü teʿālā

69.2 (فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ) bes ḥāżır yaʿnī ḥelāl ḳılınġan ṣoñında ḫatunlarıñızġa yaḳınlıḳ ḳılıñız (وَابْتَغُوا) daḫı

69.3 isteñiz (مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ) allahü teʿālā sizge levḥü'l-maḥfūẓda yazılġan nerseni yaʿnī balanı (وَكُلُوا وَاشْرَبُوا)

69.4 ve aşañız daḫı içiñiz (حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ) sizge ẓāhir bolġanġa ḳadar (اَلْخَيْطُ الْاَبْيَضُ) aḳ yip (مِنَ الْخَيْطِ

69.5 الْاَسْوَدِ) ḳara yipden (مِنَ الْفَجْرِ) rast tañdan bolġuçı ol aḳ yip ammā ḳara yipden murād kiç

69.6 (ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى اللَّيْلِ) munıñ ṣoñında kiçke ḳadar rūzeni tamām ḳılıñız (وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ) daḫı siz

69.7 ḫatunlarġa yaḳınlıḳ ḳılmañız (وَاَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِى الْمَسَاجِدِ) ḥālbūkim siz mescidlerde iʿtikāfda turuvçı

69.8 idiñiz (تِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ) uşbu ẕikr ḳılınġan allahü teʿālāniñ çiklenmiş ḥükmleridür (فَلَا تَقْرَبُوهَا) bes

69.9 bu çiklerge yaḳın bolmañız (كَذٰلِكَ) oşandaḳ yaʿnī bu ẕikr ḳılınġanlarnı beyān ḳıluvı kibi (يُبَيِّنُ اللّٰهُ)

69.10 allahü teʿālā beyān ḳılur (آيَاتِهِ) āyetlerini (لِلنَّاسِ) ādemlerge (لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) āḍemler allahü teʿālāge ḳoşḳan

69.11 ve ṭıyġan işlerinde ḫilāflıḳ ḳıluvdan ḳorḳsunlar üçün ötken ramażāndaġı şerīʿatlerde ramażānda aşav

69.12 üçün ve cimāʿ ḳıluv ḳuyaş batḳan vaḳtden yassıʿ vaḳtine ḳadar gine ḥelāl bolup yassıʿdan ṣoñ bu işler ḥarām

69.13 boldı hem bu ḥükm resūl allah zamāñına ḳadar ḳaldı ḥattā ḥażret-i ʿömer hem başḳa ṣaḥābeler nefs arzusınıñ

69.14 ġalebesinden ramażānda yassıʿdan ṣoñ ḫatunlarına yaḳınlıḳ ḳıldılar hem ḥażret-i ʿömer bu işine ökünüp

69.15 resūl allahġa bu vāḳıʿasını ikinçi künde söyledi ṣoñra allahü teʿālā bu āyetni indürdi hem ḳılġan günāhların

69.16 yarlıḳavından ḫaber birdi hem tañġa ḳadar aşav içüv hem yaḳınlıḳ ḳıluvnı ḥelāl itdi meger iʿtikāf

69.17 vaḳtinde vaṭydan menʿ ḳıldı bes yassıʿdan ṣoñ tañġa ḳadar ḫatunlarġa yaḳınlıḳ ḳıluv ḥażret-i ʿömerniñ

69.18 sebebinden boldı ammā yassıʿdan ṣoñ tañġa ḳadar aşav hem içüvniñ ḥelāl boluvı ṣırme bin enes sebebli boldı

69.19 digenler anıñ ḳıṣṣası ṣırme bin enes bik faḳīr ir bolġan kişige ḫidmet ite iken şol ḫidmet yalı

69.20 birlen iv cemāʿatleri birlen terbiyelengen bir kiçde ramażānda ḫidmetden arup ḳaytup kiçde aşamay ḳalġan

69.21 şulayda tañda rūze bolġan resūl ekrem ṣırmeni bik keyfsiz çehresi özgergen körgen resūl ekrem

69.22 ṣırmeden ni sebebli yüziñde keyfsizlik ʿalāmeti biline digen ṣırme öziniñ arup ḳaytup kiçde aşamay

69.23 ḳaluvını söylegen şol sebebli allahü teʿālā tañġa ḳadar aşav içüvni ḥelāl itüp āyet indürgen yine de

69.24 allahü teʿālā bu āyetde kiçniñ ḳaralġını ḳara yipge rast tañnı aḳ yipge teşbih itken

69.25 ṣoñra aḳ yipni rast tañ birlen beyān itken bu beyān kilmesden burun baʿżı ṣaḥābeler

69.26 ayaḳlarına aḳ yip birle ḳara yip beylep şol iḳi yip arası ẓāhir bolġanġa ḳadar aşaylar

69.27 içeler hem cimāʿ ḳılalar idi allahü teʿālāniñ aḳ yipni beyān ḳılup "من الفجر" digen sözi ingeç

69.28 aḳ yipden tañ ḳara yipden kiçniñ ḳaranġuluġı murād ikeni bildiler imām faḫrü'l-islām eyte allahü teʿālāniñ

69.29 "ثم اتموا الصيام الى الليل" digen sözinde nehler[5] ramażan aşav birlen içüvde kefāret boluvġa işāret

I / 70

70.1 bardı çünki allahü teʿālā bu ümmetke ötkendegi ümmetlerge ḥarām bolġan nerselerni

mübāḥ ḳıldı evvel cimāʿnı

---

[5] "Nehyler" olmalı.

70.2 ṣoñra aşav içüvni ẕikr ḳıldı munıñ ṣoñında kiçke ḳadar rūzeni tamām ḳılıñız didi bes mundan

70.3 bilindi rūze aşav içüvden hem cimāʿdan ṭıyıluv ikençilik bes niteki cimāʿ birlen kefāret vācib idi

70.4 aşav içüv birlen de kefāret vācib bola daḫı allahü teʿālāniñ bu sözinde ṣavm ve ṣālnıñ ḥarām boluvına işāret

70.5 bar daḫı ṣāḥib keşşāf eyte "ولاتباشروهن وانتم عاكفون في المساجد" āyetinde iʿtikāfnıñ mescidke gine

70.6 ḫāṣ boluvına işāret bardı çünki " وانتم عاكفون " cümle-i ḥāliyye bola da bes āyetniñ maʿnāsı boladur

70.7 mescidlerde iʿtikāf ḳılıñız ḫatunlarġa yaḳınlıḳ ḳılmaġanıñız ḥālde niteki

"أَدِّ عَلَيَّ أَلْفًا وَأَنْتَ حُرٌّ" nıñ

70.8 maʿnāsı āzād miñe miñ dirhem birgeniñ ḥālde maʿnāsında idi eger eytsek bu vaḳt iʿtikāfnıñ

70.9 vācib boluvı lāzım ḥālbūkim iʿtikāf vācib tügil idi diyü eytürmiz vucūb-ı ḳaydge ḳarap bolur yaʿnī

70.10 aṣl iʿtikāf senet bolur iʿtikāfnıñ mescide boluvı vācib bolur (وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ) mālları̄ñıznı

70.11 biriñizinkin biriñiz aşamañız (بَيْنَكُمْ) aralarıñızda (بِالْبَاطِلِ) bāṭıl ṭarīḳ birlen yaʿnī allahü teʿālā mübāḥ

70.12 ḳılmaġan ve meşrūʿ bolmaġan ṭarīḳ birlen orlav ġaṣblav aldatup aluv ve başḳa şerʿā bozuḳ bolġan

70.13 ʿaḳdler birlen aluv kibi (وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ) daḫı bu mällarnıñ ḥikmetini ḥākimlerge taşlamañız

70.14 (لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ) ḥākimlerniñ ḥükmi birlen ādemlerniñ mällarından bir

bölekni aşamaḳıñız

70.15 üçün (بالاثم) günāh birlen yaʿnī yalġan güvāhlıḳ ve yalġan yemīnler birlen

(وانتم تعلمون) ḥālbūkim siz

70.16 öziñizniñ bāṭıllıḳda ikeniñizni bilürsiz bu āyet başḳa kişiniñ mālını aluvnıñ hem aşavnıñ ḥarām boluvı

70.17 ḥaḳında resūl ekrem daʿvā birlen kilgen iki kişige eytdi min bende min siz miñe ḥükm üçün

70.18 kilgensiz sizniñ ḥāliñizniñ ḥaḳīḳatni min bilmeym iḥtimāl biriñizniñ delīli ḳuvvetlirek bolur min işitkenimçe

70.19 ḥükm ḳılam eger de min biriñizniñ fāʾideñizge ikinçiñizniñ ḥaḳḳı birlen ḥükm ḳılsam ikinçiñiz ol ḥükm

70.20 ḳılınġan nerseni almasun anıñ üçün minim ẓāhirge ḳarap ḥükm ḳılınġan nersem ḫaṭā bolġanda oṭ

70.21 kisegi bola didi şundan ṣoñ her ikisi yıġladılar ve her birisi minim ḥaḳḳım yoldaşıma bolsun

70.22 didiler resūl allah eytdi barıñız dostlaşıñız ḥaḳlarıñıznı böliñiz ṣoñra biriñizni biriñiz rāżī ḳılıñız

70.23 diyüv yine de bu āyetde işāret bar ḳaḍı yalġan şāhid birlen ḥükm ḳılsa ḥükminiñ ẓāhirde nāḳıẕ boluvına

70.24 niteki imām ebū yūsuf şulay digen imām-ı aʿẓām ḳaşında ẓāhirā ve bāṭınā nāḳiẕ bola muʿāẕ resūl erkemden

70.25 ṣoradı ey allahnıñ resūli aynıñ kimüvinde hem başda aynıñ aḳ yip kibi niçke bolup ẓāhir boluvunda

70.26 munıñ ṣoñında her kün artup on dörtinçi kiçinde kāmil boluvında munıñ ṣoñında kün ṣayın az az

70.27 kimüp ṣoñra bütünley batuvında sebeb nerse diyü allahü teʿālā bildi ki ādemlerniñ aynıñ kimüviniñ ve kāmil

70.28 boluvınıñ sebebini bilmevlerini şunıñ üçün sebebini beyān itmedi şol ḫuṣuṣda ẕikr ḳılınaçaḳ āyet indi

70.29 (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهِلَّةِ) ey muḥammed ādemler sinden yāñī tuvġan aylardan ṣorarlar yaʿnī artuv ve kimüv

I / 71

71.1 sebeblerinden (قُلْ) eyt sin ey muḥammed cevābda (هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ) yāñī tuvġan aylar ādemler üçün

71.2 dīn ve dünyā maṣlaḥatlarını bile turġan vaḳtlardur yaʿnī yeñi tuvġan aylar birlen ḫatunlar ʿıddeti,

71.3 ḥaml müddeti, rıżaʿ müddeti, balanı imçekden ayuruv müddeti hem ḥacc vaḳtları hem ticāret ve zirāʿat

71.4 vaḳtları hem dīnlerniñ tölev vaḳtları bilinür çünki evvel ay kiçkine bolup āhir bolġaç evvel künniñ

71.5 tāʾrīḫī kāmil bolġaç on dörtinçi künniñ tārīḫī bütünley ġāʾib bolġaç aynıñ tamām boluvı bilinür

71.6 (وَالْحَجِّ) daḫı ḥacc üçün mīḳātdur yeñi tuvġan ay birlen ḥacc vaḳtni bilinür (وَلَيْسَ الْبِرُّ) daḫı

71.7 izgülik tügil (بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ) sizniñ ivlerge kilüviñizde (kirüviñizde) (مِنْ ظُهُورِهَا) ivlerniñ

71.8 arḳalarından cāhiliyet zamānında ḫalḳ iḥrām baġlasalar ivlerniñ işeklerinden kilmeyler iken belki

71.9 ivlerniñ arḳalarından kileler (kireler) iken işeklerden kilgen kişini fācir dip aṭaylar iken

71.10 allahü teʿālā şunı redd ḳılup ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi (وَلَٰكِنَّ الْبِرَّ) likin izgülik (مَنِ اتَّقَىٰ)

71.11 ḥarāmlardan ve şübhelerden ṣaḳlanġan kişiniñ izgülügi (وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا) ve ivlerge kiliñiz

71.12 (kiriñiz) işeklerinden (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) daḫı allahü teʿālāden, ḳoşḳan ve ṭıyġan nersesinden ḳorḳıñız (لَعَلَّكُمْ

71.13 تُفْلِحُونَ) dünyā ve āḫiret saʿādetine irişüviñiz üçün bu āyet cāhiliyet ʿādetiniñ baʿżısını nesḫ ḥaḳında

71.14 (وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) ey müʿminler allahü teʿālā yolında allahü teʿālāniñ sözini üstin ḳıluv ve dīni ʿazīz ḳıluv

71.15 üçün ṣoġış ḳılıñız (الَّذِينَ) şunday ādemler birlen (يُقَاتِلُونَكُمْ) ol ādemler sizniñ birlen ṣoġış

71.16 ḳılurlar (وَلَا تَعْتَدُوا) daḫı ṣoġış ḳılġanda ẓulm ḳılmañız yaʿnī ḳartlarnı ve ṣabīlarnı ve ḫatunlarnı

71.17 ve dīvānelerni ve köteremlerni ve ṣoḳırlarnı öltürmeñiz (اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) düristlikde allahü teʿālā

71.18 ẓulm ḳıluvçılarnı süymes (وَاقْتُلُوهُمْ) daḫı öltüriñiz dīnde muḫālif kişilerni (حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ) ḳayu

71.19 orunda tapsañız da ol dīnde muḫāliflerni (وَاَخْرِجُوهُمْ) daḫı dīnde muḫāliflerni çıġarıñız (مِنْ حَيْثُ)

71.20 şol orundan yaʿnī mekkeden (اَخْرَجُوكُمْ) ol dīnde muḫālifler niteki sizni mekkeden çıġardılar (وَالْفِتْنَةُ

71.21 اَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ) daḫı fitne yaʿnī müselmānlarnıñ aṣl yurṭlarından dīnde muḫāliflerni çıġaruvları alarnı

71.22 öltürüvdende ḳaṭıraḳdur (وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) daḫı ey müʾminler dīnde muḫālifler birlen mescid-i

71.23 ḥarām (ḥaram) ḳaşında ṣoġış ḳılmañız (حَتّٰى يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ) dīnde muḫālifler başlap mescid-i ḥarām

71.24 ḳaşında sizniñ birlen ṣoġış ḳılġanlarına ḳadar (فَاِنْ قَاتَلُوكُمْ) bes eger dīnde muḫālifler

71.25 mescid-i ḥarām ḳaşında sizniñ birlen ṣoġış ḳılsalar (فَاقْتُلُوهُمْ) bes siz de ol dīnde muḫālifler birlen

71.26 mescid-i ḥarām ḥużūrında ṣoġış ḳılıñız (كَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ) oşandaḳ yaʿnī öltürüv ve yurṭlanduran

71.27 çıġaruv kāfirlerniñ cezāsıdur (فَإِنِ انْتَهَوْا) bes eger dīnde muḫālifler küfrden daḫı ṣoġış ḳıluvdan ṭıyılsalar

I / 72

72.1 (فَإِنَّ اللّٰهَ) bes düristlikde allahü teʿlālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) alarnı yarlıḳaġuçı ve raḥmet ḳılġuçıdur bu āyet hem

72.2 munıñ ṣoñındaġı āyet ḳıtāl ḥaḳında bu ẕikr ḳılınġan āyetniñ nuzūliniñ sebebi ḥudeybiye yılında resūl allah

72.3 medīneden mekkege ʿumre ḥaccı üçün kildükde müşrikler resūl allahnı mekkege kirüvden ṭıydılar ikinçi yılda ḥacc

72.4 ḳılmaḳ üçün üç kün mekkege kirüvge ruḫṣat birürge bolup ṣulḥ ḳıldılar resūl allah ikinçi yılda

72.5 ʿumre ḥaccını ötev üçün müselmānlar birlen mekkege yine bardı müselmānlar müşrikler vaʿdelerinde turmaslar

72.6 bizni mekkede zü'l-ḳaʿde ayında öltürürler dip ḳorḳdılar hem bu ḥarām ayında ṣoġış ḳıluvnıñ ḥükmi niçük

72.7 bolur dip fikr ḳıldılar allahü teʿālā ḳaşında bu ṣoġış ḥarām mı dürist mi diyü şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr

72.8 ḳılınġan āyetni indürdi (وَقَاتِلُوهُمْ) daḫı öltüriñiz ol dīnde muḫāliflerni (حَتّٰى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) şirk

72.9 bolmasun üçün (وَيَكُونَ الدِّينُ لِلّٰهِ) daḫı dīn ḫāliṣ allah üçün gine bolsun üçün dīnde şeyṭān

72.10 üçün ülüş bolmasun üçün (فَإِنِ انْتَهَوْا) bes eger müşrikler şirkden ṭıyılsalar alarnı öltürmeñiz

72.11 (فَلَا عُدْوَانَ) anıñ üçün ẓulm ḳıluv bolmas (إلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ) meger ẓulm ḳıluvçılarġa ġına ẓulm ḳıluv bolur

72.12 bu āyetniñ ẓāhirinden ḥarbi birlen ẕımmīniñ her ikisini ḳatlniñ vācib boluvı fehmlene çünki allahü teʿālā

72.13 ḳatlnin intihāsını şirkniñ intiḳāsı ḳıldı şirk-i ḥarbī birlen ẕımmīniñ her ikisinde bar likin cevāp

72.14 biremiz şirkniñ intifāsından maḳṣūd şirkniñ ḳuvvetiniñ intifāsını ehl-i cizyeniñ dīn ḥükmleri yürütülmey

72.15 aḥkām-ı islāmge boy ṣunuvları vaḳtinde şirkniñ ḳuvveti müntefī bola yā ki fitneden muḥārebe aluv mümkin ẕımmīler

72.16 ehl-i muḥārebeden tügil * (الشَّهْرُ الْحَرَامُ) ṣoġış ḥarām bolġan bu yılıñıznıñ ẕü'l-ḳaʿde ayı (بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ)

72.17 ṣoġış ḥarām bolġan aylarnıñ ötken yılġı ẕü'l-ḳaʿde ayları berāberindedür yaʿnī müşrikler ötken yılnıñ

72.18 ṣoġış ḥarām bolġan ẕü'l-ḳaʿde ayında sizniñ birlen ṣoġış ḳıldılar siz de bu yılnıñ ṣoġış ḥarām bolġan

72.19 ẕü'l-ḳaʿde ayında alar birlen ṣoġış ḳılıñız yaʿnī alar ötken yıl ḥarām ayda sizni öltürgen kibi siz de

72.20 alarnı bu yılnıñ ḥarām ayında öltürüñiz (وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ) daḫı ḥürmetlerde ḳıṣāṣ birgüçidür yaʿnī ötken

72.21 yılda müşrikler sizniñ ẕü'l-ḳaʿde ayıñıznıñ ḥürmetini yarıtdılar siz bu yılġı alarnıñ ẕü'l-ḳaʿde aylarınıñ

72.22 ḥürmetini yarıtıñız (فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ) bes kimdür sizniñ üzeriñizge ẓulm ḳılsa yaʿnī ḳıtāl birlen (فَاعْتَدُوا

72.23 عَلَيْهِ) bes ol kişi üzerine ḳıtāl birlen ẓulm "مقابله " ḳılıñız muḳābeleden ẓulm birlen taʿbīr itüvde müşākile

72.24 bar yaʿnī ẓulm ṣoḥbetde tüşkenligi üçün allahü teʿālā muḳābeleden ẓulm birlen taʿbīr itken (بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى

72.25 عَلَيْكُمْ) sizge ẓulm ḳılġan nerseniñ meẟeli birlen (وَاتَّقُوا اللهَ) ẓulm ḳılġan kişiden öç aluvda allahü teʿālā

72.26 ḥelāl ḳılmaġan nersege kirişüvde allahdan ḳorḳıñız (واعلموا) dahi biliñiz (أن الله مع المتقين) düristlikde

72.27 allahü teʿālā özinden ḳorḳuvçılar birlen birgedür (وأنفقوا في سبيل الله) daẖı allahü teʿālāniñ rıżālıġı tapılġan

I / 73

73.1 yolġa (islāmnıñ teraḳḳiyyeʾine sebeb bolġan yolġa) māllarıñıznı ṣarf itiñiz (ولا تلقوا بأيديكم) (1) ve öziñizni

73.2 öz ḳullarıñız birlen telaşlamañız (إلى التهلكة) helāklikke resūl ekrem ḥudeybiye yılında ʿumre ḥaccınıñ

73.3 ḳażāsını ḳaṣd ḳılġan zamānda ṣaḥābeler maʿīşetleri tar bolup ṣabrlıḳ ḳıluvġa mecālleri ḳalmaġaç baylardan

73.4 şikāyet ḳılurġa kirişdiler bes allahü teʿālā baylarġa ẖiṭāb ḳılup ẕikr ḳılınġan āyetni iñdürdi yaʿnī

73.5 ey baylar ḥacge barurġa ḳaṣd ḳılġan ādemlerge māllarıñıznı ṣarf ḳılıñız saranlıḳ sebebi öziñizni

73.6 helāketge telāşlamañız diyü (وأحسنوا) daẖı ʿamelleriñizni ve ẖalḳlarıñıznı körkem ḳılıñız yā ki ḥācīlarġa

73.7 infāḳ birlen izgülik ḳılıñız (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (يحب المحسنين) izgülik ḳıluvçılarnı

73.8 dost körür allahü teʿālāniñ öziñizni helāketke taşlamañız digen sözi ʿāmm ḳaṣd birlen ādemniñ özini

73.9 otḳa taşlavını ve ṣuġa baṭuruvını ve başḳaça özini helāk itüvini şāmil bola (وأتموا الحج والعمرة لله)

73.10 ẖāliṣ allahü teʿālā rıżālıġı üçün riyāʾdan ve başḳa kimçiliklerden ẖālī bolġanıñız ḥālde farż hem ʿumre ḥaccını

73.11 tamām ḳılıñız yaʿnī farż-ı ḥacc birlen ʿumre ḥaccını rekatleri ve şarṭları ve vācibleri birlen tamām idiñiz farż-ı

73.12 ḥaccnıñ farż-ı iḥrām, vuḳūf-ı ʿörge, ṭavāf-ı ziyāret vācibleri vuḳūf-ı müzdelife, ṣafā birlen merve arasında saʿy,

73.13 remy-i cimār, ṭavāf-ı ṣadr, ḥalḳ, ʿumre ḥaccınıñ rükni ṭavāf, saʿy; şarṭı iḥrām, ḥāḳ eger eytseñ allahü teʿālāniñ

73.14 bu āyetinde emri vucūb üçün bolsa ʿumre ḥaccınıñ da vācib boluvı lāzım. eger nedb üçün bolsa farż

73.15 ḥaccınıñ mendūb boluvı lāzım cevābda eytürmiz emr-i nedb üçün bolur ibtidā-ı islāmda farż-ı ḥacc birlen

73.16 nefl-i ḥacc her ikisi mendūb bolur ṣoñra farż ḥacnıñ farżlıġı "وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ" āyeti

73.17 birlen s̱ābit bolur yā ki emr-i nedb üçün bolur mecmūʿasına munṣarif bolur yaʿnī farż ḥacc birlen ʿumre

73.18 ḥaccını cemʿ ḳıluv mendūb maʿnāsında bola yā ki emr-i vucūb üçün bolur farż ḥacnı da nefl ḥacnı da şurūʿ

73.19 ṣoñında elbette itmām lāzım yā ki farż-ı ḥacc bilen nefl ḥaccını şurūṭ-ı mefrūże aḥkām-ı mektūbesi birlen

73.20 edā murād bolur. emrden nefs-i ʿumre senet bolsa da aḥkāmı farż bolurġa mümkin yā ki eytürmiz ḥaḳīḳat

73.21 emr-i taleb; ṭalebniñ mūcibi vucūb-ı ḳarīnesiz s̱ābit bolur muḥtemeli nedb-i ḳarīne birlen s̱ābit bolur bes

73.22 emr-i ḥaccge müteʿallıḳ bolsa vucūb üçün bolur ʿumrege müteʿallıḳ bolsa nedb üçün bolur (فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ)

73.23 (1) "ولا تلقوا بايديكم الى التهلكة" öziñizni öziñiz helāklikke ṣalmañız. allahü teʿālāniñ bu sözi ile

73.24 her vaḳtde bizge ʿamel tiyüşdür şol sebebden bizler her vaḳtde özimizni helāk ḳıla turġan işlerge kirişmey

73.25 ḳatuşmay ṣaḳlanurġa tiyüş. mes̱elā bizniñ tatar ḳardeşlerimizniñ rūs tilin bilüvden ḳaçuvları, alarnı dünyāda

73.26 ḫarāblıḳġa tüşüvge tartadur. indi anı taşlap özimizni özimiz helāk ḳılsaḳ ḳıyāmet küninde ʿaẕābke

73.27 tiyüş bolurmız. hem de millet fāʾidesine bolġan başḳa yeñi işlerden ṭıyulup milletimizni artḳa ḳaldurup özimizni

73.28 özimiz helāk ḳılsaḳ taġında ʿaẕābḳa teyehhüş bolurmız biz nerse milletimizniñ alġa kitüvine żararlı iken, ol nerseni

73.29 ḳıluv oşandaḳ uşbu āyet fermānı boyınça bizni ʿaẕābḳa tiyüşli ḳılur. ş. ḥ.

I / 74

74.1 bes eger ḥacc birlen ʿumreni tamām ḳıluvdan bir sebeb birlen ṭıyılmış bolsañız (فما استيسر) bes sizge

74.2 müyesser bolġan nerse lāzım bolur (من الهدى) ḳoydan, teveden, ṣıġırdan bolġan hedy yaʿnī mekkege

74.3 hedy yiberürsiz (ولا تحلقوا رؤسكم) daḫı başlarıñıznıñ tüklerini kitermeñiz (حتى يبلغ الهدى) hedy

74.4 irişkenge ḳadar (محله) özini boġazlav vācib bolġan orunġa yaʿnī ḥaramge (فمن كان منكم مريضا)

74.5 bes sizlerden bir kişi avruv bolsa (أو به أذى من رأسه) yeise ol kişi birlen başında rencite turġan

74.6 nersesi bolsa bitler ve cerāḥatler kibi bes şol żarūret üçün saçnı kiterse hedy ḥaramge irişmezden

74.7 burun (ففدية) bes bu kişige fidye lāzım bolur (من صيام) üç kün rūzeden bolġuçı ol fidye

74.8 (أو صدقة) yeise altı miskīnge yigirmi dört ḳadaḳ buġday birüvden bolġuçı ol fidye (أو نسك)

74.9 yeise ḳoy boġazlavdan bolġuçı ol fidye (فإذا أمنتم) bes her ḳayçan ḥacc birlen ʿumreni ötevden

74.10 ṭıyıluvdan emīn bolsañız yaʿnī ṭınçlıḳda bolsañız (فمن تمتع بالعمرة) bes bir kişi ʿumre birlen allahü

74.11 teʿālāge taḳarrüb sebebli fāʾidelense (إلى الحج) farż-ı ḥacc birlen iḥrām baġlaġanġa ḳadar yaʿnī bir kişi farż-ı

74.12 ḥacc birlen ʿumre ḥaccını emīn bolġan ḥālde edāʾ ḳılsa (فما استيسر من الهدى) bes bu kişige hedyden

74.13 müyesser bolġan nerse lāzım bolur (فمن لم يجد) bes farż-ı ḥacc birlen ʿumre ḥaccını edāʾ ḳılġan ādemlerden

74.14 bir kişi hedy tapmasa (فصيام ثلثة ايام في الحج) bes bu kişige ḥacc vaḳtinde üç kün rūze tutuv lāzım

74.15 bolur (وسبعة اذا رجعتم) daḫı yidi kün rūze lāzım bolur her ḳayçan ivüñizge ḳaytsañız yā ki ḥacc

74.16 ʿamellerinden boşansañız (تلك عشرة كاملة) bu rūzeler cemʿisi kāmil on kündür allahü teʿālāniñ bu sözni

74.17 eytüvinden maḳṣūdı ve anıñ ibāḥat üçün kilüvi tevehhüm ḳılınmasun üçün niteki "جالس الحسن وابن

74.18 سيرين" digende vāv-ı ibāḥat üçün bolġan yā ki ʿarabler ḥesābnı yaḫşı bilmedüklerinden cemʿ-i ʿamelni üyretür

74.19 üçün eytken bolur (ذلك) bu farż-ı ḥacc birlen ʿumre-i ḥacnı bir yolı edā birlen temettuʿ ḳıluv (لمن)

74.20 şol kişi üçündür (لم يكن اهله) ol kişiniñ ehli bolmadı (حاضري المسجد الحرام) mescid-i ḥarāmġa

74.21 ḥāżirler bolmadı yaʿnī mekki bolmaġan hem mīḳātden mekkege yaḳın bolġan orunda bolmaġan kişilerge ammā

74.22 mekkīlerge ehl-i mīḳātke hem mīḳātden mekkege yaḳın ṭarafda bolġan ādemlerge temettuʿ ḥaccı yoḳ çünki bu kişilerge

74.23 ḥacc aylarından başḳa vaḳtde de mekkege kilüp ʿumre ḥaccı yiñillik birlen ḳıluv mümkin ammā āfāḳīge mekkede uzun

74.24 müddet turuv mutaṣavvır tügil yaʿnī aġır (واتقوا الله) ḳoşḳan ve ṭıyġan işlerinde ḫuṣūṣā ḥacda allahdan ḳorḳıñız

74.25 (واعلموا) daḫı biliñiz (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (شديد العقاب) ʿaẕābı ḳaṭı bolġuçıdur bu ẕikr ḳılınġan

74.26 iki āyet ḥac birlen ʿumreni tamām ḳıluv hem ḥac birlen ʿumreden iḥṣār ḥaḳında hem temettuʿ ḥükmleri ḥaḳında ḥacc birlen

74.27 ʿumreni birem birem gine bir yılda ḳılınsa ifrād dip atala eger bir yılda ikisini bir iḥrām birlen ḳılınsa ḳurān

74.28 dip atala iki iḥrām birlen bir yılda ḳılınsa temettuʿ dip atala hem şuñar ḳarap ḥacc ʿamelni ḳıuvçıġa da müfred

74.29 ḳārin mütemettiʿ dip eytile ḳurān ḥaccı temettüʿden temettüʿ ḥaccı ifrād ḥaccından efḍāl (اَلْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ) ḥacc vaḳti

74.30 maʿlūm bolġan aylardur yaʿnī şevvāl ẕü'l-ḳaʿde ẕü'l-ḥicceniñ on küni cemʿī iki ayda on kün eger eytsek

I / 75

75.1 ḥaccını iki ayda ẕü'l-ḥicceniñ on küni birlen vaḳtlavda fāʾide nerse ve ḥālāniki ḥaccnıñ şarṭı bolġan iḥrāmnı

75.2 bu vaḳtlardan taḳdīm dürist vuḳūf-ı ʿörfe bolġan rükni ẕü'l-ḥicceniñ toḳızında ḳılmaḳ lāzım ṭavāf-ı ziyāret

75.3 bolġan rüknni bu vaḳtlardan ṣoñda ḳıluv dürist mes̱elā ʿıyd küninden ṣoñ cevāb birürmiz ḥacnı iki ayda

75.4 on kün birlen vaḳtlavnıñ fāʾīdesi ḥacnıñ hiçbir fiʿliniñ bu vaḳtdan ilk boluvınıñ dürist

75.5 bolmassızlıġı ammā iḥrām dürist bolsa da evvelde mekrūh digenler yā ki iḥrāmnıñ vaktından burun

75.6 dürist boluvı ḥacnıñ iḥrāmı namāznıñ niyeti kibi ẖāric bolġanlıḳı üçün bes ḥacnıñ dāẖilinde bolġan

75.7 hiçbir fiʿlini vaḳtından burun ḳıluv dürist bolmay (فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ) bes bir kişi iḥrām beylev yā ki

75.8 ṣulbiye yā ki hedy sürüv sebebli bu iki ayda on kün içinde özine ḥacnı farẓ itse (فَلَا رَفَثَ) bes bu kişi

75.9 ẖatunına yaḳınlıḳ ḳılmasun yā ki eşeki söz söylemesün (وَلَا فُسُوقَ) daẖı şerīʿat taʿyīn

ḳılġan çiklerden

75.10 ötmesün (ولاجدال) daḫı yoldaşları ve ḫidmetçileri birlen ḳıçḳuruşmasun (في الحج) ḥacc künlerinde

75.11 allahü teʿālā ḥac künlerinde bu üç nerseni mübālaġa üçün nehy ḳaṣdı üzerine nefy itdi ammā maḳṣūd nehydür

75.12 ol maḳṣūdḳa ḳarap maʿnī birildi (وما تفعلوا من خير) ve şol nersekim izgülikden işlersiz (يعلمه الله)

75.13 şol nerseni allahü teʿālā bilür ecrini żāʾiʿ itmes allahü teʿālā yavızlıḳdan ṭıyġannıñ ṣoñında izgülik

75.14 ḳıluvġa ḳızuḳdurdı yaʿnī eşekī söz ornına körkem söz istiʿmāl itiñiz bozuḳlıḳ ornına izgülik ve taḳvālıḳnı

75.15 istiʿmāl itiñiz ḳıçkuruşuv ornına infāḳnı hem aḫlāḳ-ı cemīleni istiʿmāl itiñiz maʿnāsında (وتزودوا) daḫı ḥacge

75.16 barġanda ivüñizden azıḳ ḥāżirlep çıġıñız kişiden ṭaʿām ṣoravdan ṣaḳlanıñız yā ki āḫiretiñi üçün azıḳ

75.17 ḥāżirleñiz (فان خير الزاد) bes düristlikde azıḳlarnıñ izgüsi (التقوى) kişiden ṣoravdan

75.18 ṣaḳlana turġan azıḳdur yaʿnī öziñ ḥāżirlep alup çıḳġan az ḳadar yā ki āḫiret azıḳlarınıñ

75.19 izgüsi ḥarāmdan ṣaḳlanuvdur bu iki müṭālaʿanıñ kaysınıñ ṡevāb idügi ehl-i ʿirfānġa yaşrin bolmasa

75.20 kirek yemen ehli ḥacge azıḳsız tevbesiz çıġup mekke ehlini ṣadaḳa ṣorar sebebli ṭınçsızlandurġaç allahü teʿālā

75.21 ẕikr ḳılınġan āyetni indürmiş (واتقون يا اولي الالباب) ey ʿaḳl iyeleri minim ʿaẕābımdan ḳorḳıñız

75.22 bir türli ḳavm töyege aṭlanġan kişige hem ṣatuvçıġa ḥacc yoḳ töyege aṭlanġan ādem

birlen ṣatuvçı ḥācı

75.23 tügil dip gümāñ ḳıldılar allahü teʿ ālā alarnı redd ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ)

75.24 sizniñ üzeriñizge günāh yoḳdur (اَنْ تَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ) ḥacda ṣatuv itüv sebebli rabbiñizden rızḳ isteviñizde

75.25 (فَاِذَا اَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ) bes her ḳayçan öziñizni ʿ arafātdan yiberseñiz (فَاذْكُرُوا اللّٰهَ) bes telbiye ve tehlīl

75.26 hem duʿ ā birlen allah (teʿ ālā) nı ẕikr ḳılıñız (عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ) meşʿ ar-ı ḥarām (ḳuzeḥ tavı)

75.27 ḥużūrında (وَاذْكُرُوهُ) daḫı allahü teʿ ālānı körkem ẕikr birlen ẕikr ḳılıñız (كَمَا هَدَاكُمْ)

75.28 niteki allahü teʿ ālā sizni ḥacc ʿ amellerine körkem bolġan köndürüv birlen köndürdi (وَاِنْ كُنْتُمْ) daḫı düristlikde siz

75.29 boldıñız (مِنْ قَبْلِهِ) allahü teʿ ālāniñ köndürüvinden ilk (لَمِنَ الضَّالِّينَ) īmānnı ve ṭāʿ atni cāhil bolġan

I / 76

76.1 ādemlerden (ثُمَّ أَفِيضُوا) munıñ ṣoñında ey ḳureyşler ʿarefeden öziñizni yiberiñiz (مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ)

76.2 ādemler özlerni yibergen orunlarından yaʿnī sizde başḳa ādemler kibi ʿarefeden ḳaytıñız müzdelifeden

76.3 ḳaytmañız ḳureyşler başḳa ādemler ʿarefede toḳtaġanda müzdelifede toḳtaylar iken bu işleri birlen başḳa

76.4 ādemlerge tekebbürleneler iken munıñ ṣoñında ḳaytḳanda müzdelifeden ḳaytalar iken allahü teʿālā bunı ẕikr

76.5 ḳılınġan āyet birlen inkār itdi (وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ) daḫı allahü teʿālāden günāhlarıñıznı yarlıḳavnı isteñiz

76.6 (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) yarlıḳamaḳ istevçilerniñ günāhlarunı yarlıḳavçıdur hem

76.7 raḥmet ḳıluvçıdur bu ẕikr ḳılınġan āyet ḥacnıñ vaḳtini hem şarṭlarını hem ʿarefe birlen müzdelifede toḳtavnı

76.8 beyānda (فَاِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ) bes her ḳayçan ḥacc ʿibādetleriñizni öteseñiz (فَاذْكُرُوا اللّٰهَ) bes allahü teʿālānı

76.9 ẕikr itiñiz (كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ) atalarıñıznı ẕikr itüviñiz kibi (أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا) yeise atalarıñıznı ẕikrden de

76.10 ḳatıraḳ bolġan ẕikr birlen ẕikr ḳılıñız (فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ) bes ādemler cümlesinden bardur şunday

76.11 kişi eytür ol yaʿnī ḥacge barup da yalġız dünyā ülüşni ṣoravçılar bardur (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا) ey

76.12 rabbimizge dünyāda ülüşimizni birgey idiñ (وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ) ve bu dünyā ülüşni gine ṣoraġan kişige āḫiretde

76.13 yoḳdur (مِنْ خَلَاقٍ) ülüşden (وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ) daḫı ḥacge ḥāżir bolġan kişilerden şunday ādem bar eytür

76.14 (ربنا آتنا فى الدنيا) ey rabbimiz bizge dünyāda birgey idiñiz (حسنة) izgülikni (niʿmetni) ve selāmetlikni

76.15 (وفى الآخرة حسنة) daḫı āḫiretde birgey idiñ izgülikni (s̱evābnı) (وقنا عذاب النار) daḫı bizni

76.16 ṣaḳlaġay idiñ oṭ ʿaẕābından (أولئك لهم نصيب) ve bu revişçe eytüvçi ikinçi fırḳa alar üçün

76.17 ülüş bolġuçıdur (مما كسبوا) kesb ḳılġan nerselerinden (والله سريع الحساب) daḫı allahü teʿālā ḥesābnı

76.18 tiz ḳıluvçıdur bütün ḫalḳnıñ ḥesābnı bik az müddetde tamām iter (واذكروا الله) daḫı allahnı ẕikr ḳılıñız

76.19 (فى ايام معدودات) ṣanalmış künlerde yaʿnī teşrīḳ künlerinde (emrniñ vucūb üçün boluvına bināen

76.20 bu āyetden teşrīḳ tekbīriniñ vācib boluvı çıġa) (فمن تعجل فى يومين) bes bir kişi münādan ḳaytuvġa

76.21 iki künde aşḳa yaʿnī taş atḳan ṣoñında teşrīḳniñ ikinçi küninde ḳaytsa (فلا اثم عليه) bes

76.22 ol kişi üzerine günāh yoḳdur (ومن تأخر) ve bir kişi ḳaytuvda kiçikse yaʿnī üçünçi künniñde

76.23 taşnı aṭsa (فلا اثم عليه) bes ol kişi üzerine günāh yoḳdur (لمن اتقى) ḥacda iḥrām sebebli memnūʿ

76.24 bolġan nerselerden ṣaḳlanġan kişige aşıġuvda da kiçigüvde de günāh yoḳdur (واتقوا الله) ve her bir işde allahü

76.25 teʿālāden ḳorḳıñız (واعلموا) daḫı biliñiz (انكم) düristlikde siz (اليه تحشرون) ol allahü teʿālā ṣarı

76.26 ḳobarılmış bolursız (ومن الناس من) daḫı ādemler cümlesinden bar şunday ādem (يعجبك قوله فى الحيوة الدنيا)

76.27 ol ādemniñ dünyā tirükligi ḥaḳında bolġan sözi ey muḥammed sini ʿaceblendürür (ويشهد الله) dahi allahü

76.28 teʿālānı şāhid ḳılur (عَلَى مَا فِي قَلْبِهِ) köñlinde bolġan nerse üzerine yaʿnī allah birlen yemīn iter

I / 77

77.1 (وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ) ḥālbūkim ol kişi siñe ve müselmānlarġa ḫuṣūmet ḳıluvçılarnıñ ve düşmānlarnıñ iñ

77.2 ḳatısıdur bu āyet münāfıḳlardan şerīf oġlı aḫnes ḥaḳında indi bik açuḳ yüzli söçik yumşaḳ sözli

77.3 ādem bolup resūl ekremge dostlıḳ körsetip islāmiyet iẓhār ḳılup yürügen sebeb nuzūli ḫāṣ münāfıḳ

77.4 ḥaḳında bolsa da lafẓı cemīʿ münāfıḳlarnı şāmil (وَإِذَا تَوَلَّى) ve her ḳayçan ol münāfıḳ sinden dönse yaʿnī

77.5 siniñ yanıñdan kitse (سَعَى فِي الْأَرْضِ) yirde ṭıruşup yorur (لِيُفْسِدَ فِيهَا) yirde bozuḳluḳ ḳıluv

77.6 üçün (وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ) daḫı iginlerni ve ḥayvānlarnı helāk ḳıluv üçün nitekki şerīf

77.7 oġlı aḫnes şulay ḳıldı çünki aḫnes birlen s̱aḳīf arasında düşmānlıḳ bolġanlıġı sebebli aḫnes

77.8 s̱aḳīfniñ kiç birlen iginlerini yandurdı ve ḥayvānlarını helāk itdi (وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ) allahü teʿālā

77.9 bozuḳluḳnı süymes ve bozuḳ işke rāżī bolmas (وَإِذَا قِيلَ لَهُ) ve her ḳayçan münāfıḳġa (aḫnesge)

77.10 eytilse (اتَّقِ اللَّهَ) bozuḳluḳ ḳıluvıñda allahdan ḳorḳ dip (أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ) ol münāfıḳnı günāhġa

77.11 meyl itüvge uluġluḳ tutar yaʿñi ḥamiyyet-i cāhiliyyesi ḳozġalup nehy ḳılınġan günāhsına kirişir (فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ)

77.12 bes ol münāfıḳġa cehennem yiter (وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ) ve ni yavız boldı ol münāfıḳġa ḥāżirlengen töşek

77.13 yaʿnī cehennem bir vaḳtde sinān oğlı ṣuheybni müşrikler tutup islām dīnini taşla mürted bol diyü

77.14 ʿaẕābladılar ḥażret-i ṣuheyb min indi ḳart kişi eger müşrik bolup sizniñ birlen birge bolsam da

77.15 sizge fāʾide ḳılurġa ḳuvvetimden kilmey islām dīninde bolup müselmānlar birlen birge bolsam da sizge żarar

77.16 ḳılurġa ḳuvvetimden kilmeymün islām dīninde ḳalaym mālımnı alḳuzda mini yiberiñiz dip yalbardı müşrikler

77.17 hem ḳabūl itip ṣuheybni yiberdiler allahü teʿālā ḥażret-i ṣuheyb ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

77.18 (وَمِنَ النَّاسِ) daḫı ādemlerden baʿżı (مَنْ يَشْرِى نَفْسَهُ) özini ṣatḳan kişi bar yaʿnī nefsni allahü

77.19 teʿālānıñ ṭāʿatinde ṣarf ḳılġan kişi (ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللهِ) allahü teʿālānıñ rıżālıġını istev üçün (وَاللهُ)

77.20 ve allahü teʿālā (رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ) bendelerge şefḳat ḳıluvçıdur (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey andalayın īmān

77.21 kitürgen ādemler (ادْخُلُوا فِى السِّلْمِ كَافَّةً) barçañız birge bolġanıñız ḥālde allahü teʿālānıñ ṭāʿatine kiriñiz bu

77.22 āyetde ḫiṭāb ehl-i kitābdan īmān kitürgen ādemlerge çünki ehl-i kitāb īmān kitürgen ṣoñında da

77.23 şenbe künni uluġladılar tüyelerini ve sütlerini ḥarām itdiler allahü teʿālā bu işden nehy itdi ve allahġa boy

77.24 ṣuñıñız diyü emr itdi (وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) daḫı şeyṭānnıñ vesvese yollarına iyermeñiz

77.25 (إِنَّهُ لَكُمْ) düristlikde ol şeyṭān sizniñ üçün (عَدُوٌّ مُبِينٌ) ẓāhir bolġan düşmāndur (فَإِنْ زَلَلْتُمْ)

77.26 bes eger allahü teʿālānıñ ṭāʿatine ẓāhirā ve bāṭınā cümleñiz birge bolġanıñız ḥālde kirüvden avışsañız ve azġunluḳ

77.27 yolına kitseñiz (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ) allahü teʿālānıñ ṭāʿatine kirüvniñ ḥaḳḳ boluvına ẓāhir bolġan

77.28 delīller sizge kilgenniñ ṣoñında (فَاعْلَمُوا) bes biliñiz (أَنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَزِيزٌ حَكِيمٌ)

77.29 ġālibdür sizni ʿaẕāb ḳıluvından hiç kim ṭıya almas hem işinde ḥikmet iyesidür hiç kimni ḥaḳsız ʿaẕāb

I / 78

78.1 ḳılmas. bir ḳurān oḳuvçı ādem bu āyetde "عزيز حكيم " ornına " غفور رحيم " dip oḳuġan iken

78.2 birde ḳurān oḳumaġan ʿarab bedevīsi munı işitkende ḫaṭāʾ oḳuysun bu söz allahü teʿālānıñ sözi bolmas

78.3 allahü teʿālā ḥikmet iyesi günāhnı ẕikr vaḳtinde ġufrānnı ẕikr ḳılmas bu günāhġa ḳızuḳduruv bola dip ḳurān

78.4 oḳuvçınıñ avzını yapḳan (هَلْ يَنْظُرُونَ) eyā allahü teʿālānıñ ṭāʿatine kirüvden baş tartup şeyṭān

78.5 vesveselerine iyerüvçiler köterilür mi yaʿnī kötmesler (إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللّٰهُ) meger allahü teʿālānıñ emriniñ

78.6 ve ʿaẕābınıñ kilüvini köterilür (فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ) aḳ buluṭdan bolġan kölegelerde (وَالْمَلَائِكَةُ) daḫı

78.7 ʿaẕāb ḳıluv üçün müʾekkil bolġan ferişteleriñ kilüvini köterler (وَقُضِيَ الْأَمْرُ) alarnı helāk ḳıluv emri

78.8 tamām ḳılındı (وَإِلَى اللّٰهِ) daḫı allahü teʿālāge (تُرْجَعُ الْأُمُورُ) işler ḳaytılmış bolur (سَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ)

78.9 ey muḥammed yaʿḳūbnıñ balalayını[1] ṣora (كَمْ آتَيْنَاهُمْ) köp me birdük ol yaʿḳūbnıñ balalarına (مِنْ آيَةٍ

---

[1] "balalarını" olmalı.

78.10 بيّنة) ẓāhir bolġan ʿalāmetden. deryā yarılmaḳ birlen silüvi inmek kibi bular bu niʿmetlerni küfrge

78.11 almaşdurdılar (ومن يبدّل نعمة الله) ve kimdür allahü teʿālānıñ niʿmetini küfrge almaşdurur (من بعد ما جاءته)

78.12 ol niʿmet ol kişige kilgenniñ ṣoñında (فانّ الله) bes düristlikde allahü teʿālā (شديد العقاب) ol

78.13 kişige ʿaẕābı ḳatı bolġuçıdur (زيّن للّذين كفروا) kāfir bolġan kişilerge ziynetlenmiş boldı

78.14 (الحيوة الدّنيا) dünyā tirükligi (ويسخرون) daḫı ol kāfir bolġan ādemler masḫara ḳılur boldılar

78.15 (من الّذين آمنوا)īmān kitürgen ādemlerden (والّذين اتّقوا) daḫı şirkden ṣaḳlanġan kişilerden

78.16 (فوقهم يوم القيامة) ḳıyāmet küninde ol masḫara ḳılınmış müselmānlar (ṣaḥābeler) masḫara ḳıluvçı ʿarab

78.17 müşriklerinden üstündür çünki ol masḫara ḳılınmış faḳīr müselmānlar (bilāl, ʿömer, ṣuheyb) kibiler cennet-i ʿāliyededür

78.18 ammā masġara ḳıluvçı müşrikler nār-ı sāfilededür (والله يرزق من يشاء) ve allahü teʿālā dünyā ve āḫiretde tilegen

78.19 kişisini rızḳlandurur (بغير حساب) ḥesābdan başḳa yaʿnī dünyā ve āḫiretde kiñ rızḳ birlen rızḳlandurur

78.20 (كان النّاس امّة واحدة) evvelde ādemler bir ümmet boldı yaʿnī ādem ʿaleyhi'selāmdan nūḥ ʿaleyhi's-selāmge ḳadar

78.21 islām dīni üzerine müttefiḳ boldılar ṣoñra iḫtilāf ḳıldılar baʿżısı īmān kitürdi baʿżısı islām

78.22 dīnini inkār itdi (فبعث الله النّبيّين) bes allahü teʿālā peyġamberlerni yiberdi (مبشّرين ومنذرين)īmān

78.23 kitürgen kişilerge ucmāḫ birlen süyünç birüvçi itüp īmān kitürmegen kişilerni cehennem birlen ḳorḳutuvçı

78.24 itip (وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ) daẖı ol peyġamberler birlen birge kitāb iñdürdi (بِالْحَقِّ) ḥaḳlıḳ birlen

78.25 (لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ) allahü teʿālānıñ ādemler arasında ḥükm ḳıluvı üçün (فِيمَا) şol nersede (dīnde)

78.26 (اخْتَلَفُوا فِيهِ) ādemler ol nersede iẖtilāf ḳıldılar (وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ) dīnde iẖtilāf ḳılmadılar (إِلَّا)

78.27 (الَّذِينَ) meger şunday ādemler iẖtilāf ḳıldılar (أُوتُوهُ) ol ādemlerge kitāb birilmiş boldı ol

78.28 kitābge baʿżısı īmān kitürdi baʿżısı īmān kitürmedi (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ) allahü teʿālānıñ

78.29 birligine delālet ḳıla turġan ẓāhir delīller kilgenniñ ṣoñında (بَغْيًا بَيْنَهُمْ) aralarında ḥased bolġanlıġı

I / 79

79.1 üçün iẖtilāf ḳıldılar (فَهَدَى اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا) bes īmān kitürgen ādemlerni köndürdi allahü teʿālā

79.2 (لِمَا) şol nersege (اخْتَلَفُوا فِيهِ) ol nersede iẖtilāf ḳıldılar (مِنَ الْحَقِّ) ol nerse ḥaḳdan bolġuçı

79.3 yaʿnī allahü teʿālā müʾminlerni ḥaḳġa köndürdi (بِإِذْنِهِ) öziniñ izni birlen (وَاللّٰهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ)

79.4 ve allahü teʿālā tilegen kişisini köndürür (إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) toġrı bolġan yolġa (أَمْ حَسِبْتُمْ) eyā ḥesāb

79.5 ḳıldıñız mı siz yaʿnī müselmānlar (أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ) ucmaẖḳa kirüviñizni (وَلَمَّا يَأْتِكُمْ) ḥālbūkim kilgen

79.6 zamānda sizge (مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ) sizden ilk ötken kişilerniñ oḫşaşı yaʿnī ḳatıraḳdaġı

79.7 ḥālī (مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ) alarnı yaʿnī sizden ilk bolġan kişilerni faḳīrlik ve avruvlar tutdı

79.8 (وَزُلْزِلُوا) ve türli belālar birlen silkitdiler yaʿnī sizden evvel ötken ādemlerge irişken avırlıḳlar

79.9 kibi avırlıḳlar sizge irişmesden burun ucmaḫḳa kirüvni oylaysız mı yaʿnī oylamāñız allahü teʿālā

79.10 bu āyetni ḫendeḳ ṣoġışında müʾminlerge meşaḳḳat ḳorḳu açlıḳ ṣalıḳlanuḳ kibi aġırlıḳlar irişkeç alar ḥaḳında

79.11 indürdi (حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ) resūl eytkenge ḳadar (وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) daḫı resūl birlen birge īmān

79.12 kitürgen ādemler eytkenge ḳadar (مَتَى نَصْرُ اللَّهِ) allahnıñ yardemı ḳayu zamān bolur diyü yaʿnī şol ḳadar

79.13 aġırlıḳda boldılar ki ṣabrdan ayurılurġa yaḳın boldılar bes alarġa eytildi (أَلَا) āgāh olıñız (إِنَّ

79.14 نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ) düristlikde allahü teʿālānıñ yardemi yaḳındur bu āyetden bilindi ki allahü teʿālā ḳaşında bolġan

79.15 saʿādetke irişüv nefs arzularını ḳoyuv birlen türli aġırlıḳlarġa tözüv birlen gine bola ikençilik

79.16 cemūḥ oġlı ʿamr resūl allahdan māldan nerse infāḳ ḳılayıḳ ve kimlerge ḳılayıḳ diyü ṣoraġan

79.17 özi bir māl iyesi ḳart ādem iken allahü teʿālā māldan infāḳ ḳılurġa tiyüş bolġan nerseni hem kimge

79.18 infāḳ ḳılurġa tiyüş idükni beyān idüp ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürgen (يَسْأَلُونَكَ) ey muḥammed

79.19 ṣorarlar sinden (مَاذَا يُنْفِقُونَ) mällarından ni nerseni allah yolına ṣarf ḳılurlar yaʿnī ni nerse ṣarf

79.20 ve taṣdīḳ ḳılurmız diyü ṣorarlar (قُلْ) eyt sin ey muḥammed bu ṣoravçılarġa cevābda (مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ)

79.21 māldan sizniñ infāḳ ḳılġan nerseñiz bu sözinde infāḳ ḳılına turġan nerseni żımnen beyān bar çünki maʿnāsı

79.22 sizniñ māldan infāḳ ḳılġan nerseñiz her bir izgülik maʿnāsında ammā ṣarāḥaten allahü teʿālā mālını ṣarf ḳılına

79.23 turġan ornını ġına beyān itdi çünki maḳṣūd muṣarrıf (فَلِلْوَالِدَيْنِ) bes sizniñ infāḳ ḳılġan nerseñiz

79.24 ata ve anañızġa bolur (وَالْأَقْرَبِينَ) daḫı yaḳın ḳārdeşleriñizge (وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ) daḫı yetīmlerge

79.25 ve miskīnlerge bolur (وَابْنِ السَّبِيلِ) daḫı muḥtāc bolġan yol oġlına (misāfirge) bolur (وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ

79.26 خَيْرٍ) ve şol nerse kim izgülikden siz anı ḳılursız (فَإِنَّ اللَّهَ) bes düristlikde allahü teʿālā (بِهِ عَلِيمٌ)

79.27 ol nerseni bilgüçidür s̱evābın żāʾiʿ ḳılmas bu āyetde zekevetniñ farż boluvına münāfī bolġan hiç

79.28 nerse yoḳ şunıñ üçün bu āyetni mensūḫ dimek aṣlā tiyüşli tügil (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ) sizniñ

79.29 üzeriñizge ṣoġış ḳıluv farż ḳılındı (وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ) ḥālbūkim ol ṣoġış ḳıluv sizge ṭabīʿī

I / 80

80.1 mekrūhdur (وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا) ve yaḳındur ki sizniñ bir sini mekrūh körüviñiz (yaratmavıñız)

80.2 (وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) ḥālbūkim ol mekrūh körgen nerseñiz sizniñ üçün izgüdür bes siz

80.3 muḫālifler birlen ṣoġış ḳıluvnı mekrūh köresiz ve ḥālānki sizge cehādde iki uluġ saʿādetniñ

80.4 birisi bar ġalebe ḳılup ġanīmet aluv yā ki maġlūb bolup maḳtūl bolġanda cennet (وعسى أن)

80.5 (تحبوا شيئا) ve yaḳındur ki sizniñ tabīʿī bir nerseni yaratuvıñız (وهو شر لكم) ḥālbūkim ol nerse sizniñ üçün

80.6 yavızdur mes̱elā ṣoġış ḳılmay tik olṭuruvnı yaratasız ḥālbūkim sizniñ üçün yavız çünki ġanīmetden

80.7 s̱evābdan maḥrūm bolasız (والله يعلم) ve allahü teʿālā sizniñ üçün izgü bolġan nerseni biledür (وأنتم لا تعلمون)

80.8 ve siz öziñiz üçün izgü bolġan nerseni bilmeysiz (bu āyetden biline ki ḥükmler rācıḥ bolġan maṣlaḥatlerge

80.9 iyergençilik gerçi biz maṣlaḥatlerin bilüp bitüre almasaḳ da) resūl ekrem bedr ṣoġışından iki ay muḳaddim

80.10 bir ḳıṭʿa ʿasker yiberdi bular müşrikler birlen ṣoġış ḳıldılar recep ayı tuvġan idi bular cemādiye'l āḫireniñ

80.11 āḫirī dip oyladılar ḳureyşler resūl allahġa ṭaʿn ḳıldılar muḥammed ʿaleyhi's-selām her bir başḳa vaḳt ḳorḳup

80.12 yoruy turġan keşīde emīn bolġan ḥarām āyeti ḥelāl itdi didiler allahü teʿālā şol ḫuṣūṣda ẕikr ḳılınaçaḳ

80.13 āyetni indürdi (يسألونك عن الشهر الحرام) ey muḥammed sinden müşrikler ḥarām aydan ṣorarlar (قتال فيه)

80.14 ḥarām ayda ṣoġış ḳıluvdan ṣorarlar (قل) eyt sin ey muḥammed bu müşriklerge cevābda (قتال فيه كبير) bu

80.15 ḥarām ayda ṣoġış ḳıluv günāh yüzinden uluġdur (وصد عن سبيل الله) daḫı allahü teʿālā yolından (dīninden)

80.16 ṭıyuvdur (وكفر به) daḫı allahü teʿālāge küfrlikdür (والمسجد الحرام) daḫı mescid-i ḥarāmdan ṭıyuvdur yaʿnī mekkeden

80.17 bu ḳadarlısı elbette dürist resūl allah yibergen ʿasker ḳıṭʿası yoḳdur sen de ḫaṭā ḳıldılar likin müşriklerniñ

80.18 ḫaṭāsı mundan uluġraḳ niteki allahü teʿālā eytedür (وإخراج أهله منه) mescid-i ḥarām ehlini mescid-i ḥarāmdan

80.19 çıḳaruv yaʿnī müşriklerniñ resūl allahnı hem başḳa müʾminlerni mescid-i ḥarāmdan çıġaruvları (أكبر عند الله)

80.20 allahü teʿālā ḳaşında ʿasker ḳıṭʿasını recep başı cemādiye'l-āḫire āḫirī diyü ẓann ḳılup müşrikler birlen

80.21 ḫaṭālıḳ yüzinden ṣoġış kıluvlarından allahü teʿālā ḳaşında uluġraḳdur günāhda (والفتنة أكبر من القتل) daḫı

80.22 fitne yaʿnī mescid-i ḥarām ehlini mescid-i ḥarāmdan çıġaruv daḫı şirk ḥarām ayında müşriklerni öltürüvden de

80.23 günāhda ḳaṭıraḳ ve uluġraḳdur (ولا يزالون) ve kāfirler hemīşe bolurlar (يقاتلونكم)sizniñ birlen yaʿnī

80.24 müʾminler birlen ṣoġış ḳılur bolurlar (حتى يردوكم عن دينكم) sizni dīniñizde küfrge ḳaytaruv üçün bu

80.25 āyetde kāfilerniñ müʾminlerge düşmānlıġınıñ devāmına işāret bar (إن استطاعوا) eger sizni dīniñizden

80.26 küfrge ḳaytaruvġa küçleri yitse likin küçleri yitü yıraḳ (ومن يرتدد منكم) ve kimdür sizlerden müşrikler

80.27 dīnine ḳaytur (عن دينه) öziniñ dīninden yaʿnī islām dīninden (فيمت) bes ol islām dīninden müşrikler

80.28 dīnine ḳaytḳan kişi ölür (وهو كافر) ḥālbūkim ol kişi kāfirdür (فأولئك) bes bu islām dīninden müşrikler

80.29 dīnine ḳaytḳan kişiler (حبطت أعمالهم) alarnıñ islām dīninde vaktde ḳılġan izgü ʿamelleri coyıldı

81.1 ve bāṭıl boldı (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) dünyāda hem aḫiretde yaʿnī dünyāda islāmiyet s̱emereleri āhiretde s̱evāb

81.2 ları bāṭıl boldı (وَأُولَٰئِكَ) daḫı bu islām dīninden müşrikler dīnine ḳaytḳan kişiler (أَصْحَابُ النَّارِ) oṭ

81.3 iyeleridür (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) hem bu islām dīninden müşrikler dīnine çıḳġan kişiler başḳa kāfirler kibi cehennem oṭında

81.4 meñgü ḳaluvçılardur resūl ekremniñ ṣoġışḳa yibergen ʿasker ḳıṭʿası ḥaḳında allahü teʿālā bu ʿasker ḳıṭʿasınıñ

81.5 günāhdan selāmet boluvları kibi s̱evāblı da boluvların beyān ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (إِنَّ الَّذِينَ

81.6 آمَنُوا) düristlikde īmān kitürgen ādemler (وَالَّذِينَ هَاجَرُوا) daḫı ṭuvġan yurṭlarını ṭaşlap mekkeden

81.7 medīnege hicret ḳılġan ādemler (وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ) daḫı allahü teʿālānıñ rıżālıġı tapılġan yolda

81.8 müşrikler birlen ṣoġış ḳılġan ādemler (أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ) bu ṣıfatda bolġan ādemler allahü teʿālānıñ

81.9 raḥmetini ümīd iterler (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) daḫı allahü teʿālā bu āmmlarnıñ ḫaṭālıḳ birlen işlegen işlerini

81.10 yarlıḳaġuçıdur hem bularġa raḥmet ḳıluvçıdur yaʿnī köp s̱evāb birüvçidür (يَسْأَلُونَكَ) ey muḥammed

81.11 (ʿaleyhi's-selām) sinden ṣorarlar (عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ) ḫamrden daḫı öṭüş oyunından (imām-ı aʿẓam

81.12 ḳaşında ḫamr yözimden ḳaynatılmayınça yaṣalġan içmelik her ḳayçan özinden özi ḳaynasa köpgen

81.13 aṭsa isritse, imām şāfiʿī ḳaşında her bir isritken her bir isrikten nerse ḫamr kirek yözim ṣıġındısı kirek ḫurma

81.14 ṣıġındısı bolsun ammā öṭüş oyunı ʿarabda evvelde bu revişçe bolġan ʿarabler üçün on ḳadeḥ

81.15 "oḳ" bolġan yidisinde yazuvlar bolġan üçün de yoḳ yidisinde bir ḳadeḥde "ḫaẕ " digen yazuv muñar

81.16 bir ülüş bolġan ikinçisinde “تَوأم“ digen yazuv muñar iki ülüş üçünçisinde “raḳīb” digen söz

81.17 muñar üç ülüş dörtinçisinde “ḥalīs“ digen yazuv muñar dört ülüş bişinçisinde “nāfis” digen

81.18 söz muñar biş ülüş altınçısında “mesīl“ digen yazuv muñar altı ülüş yidinçisinde “muʿallā“ digen

81.19 yazuv muñar yidi ülüş ḳalġan öçüsi: menīḫ, sefīḫ, vaʿd isimlerinde bularġa ülüş yoḳ bu ḳadeḥlerni bir

81.20 boḳçaġa ṣalup bir ʿādil kişiniñ ḳolına birgenler ʿādil kişi munı silkitüp turġan her ḳayusı ḳolını

81.21 ṭıġup alġan ülüşli ḳadeḥler çıḳġan ādemler ülüşlerini alġanlar ülüşsiz ḳadeḥler çıḳġan ādemler

81.22 hiç nerse almaġanlar bu öṭüp alġan ülüşlerini faḳīrlerge taratḳanlar özleri aşamaġanlar hem bu

81.23 işleri birlen maḳtanuşḳanlar (قُلْ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) ḫamr birlen öṭüş oyunından

81.24 ṣoravçılarġa (فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ) bu ḫamr birlen öṭüş oyunında uluġ günāh bar (وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ) daḫı

81.25 ādemlerge fāʾideler de bardur ḫamr da bolġan iṡim ādemniñ şerāfetine sebeb bolġan ʿaḳlnıñ kitüvi öṭüş

81.26 oyunında bolġan iṡim namāznıñ vaḳtından ötüvi mālnıñ hem vaḳtnıñ żāʾiʿ boluvı ḥażret-i cāʿferü’t-ṭayyār

81.27 eyte ʿaḳlımnıñ kitüvinden ḳorḳup ḫamr içmedim, żararı da fāʾide de yoḳlıġı maʿlūm bolduḳdan ṣanemge ʿibādet

81.28 ḳılmadım, ḫatunġa ġayretim üçün ziynetlenmedim, yalġançınıñ ḫor kişi idükni bildigim üçün yalġan söylemedim

81.29 diy ammā ḫamrnıñ fāʾidelerinden bedenī bolġan fāʾidesi aşnı siñirüv ḫalḳī bolġan fāʾidesi töbençilikli ḳıluv

82.1 comarṭ ḳıluv mālī bolġan fāʾidesi ticāret birlen fāʾide itüv öṭüş oyunınıñ fāʾidesi meşaḳḳatsiz

mālġa

82.2 irişüv (وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا) daḫı ḫamr birlen öṭüş oyunınıñ günāhsı fāʾidelerinden uluġraḳ

82.3 allahü teʿālā ḫurmā ve yözim yimişlerinden isritkeç ve körkem rızḳ yaṣaylar digen āyetni

indürgeç müselmānlar

82.4 ḫamr içe başladılar hem ḫamr içüv ḥelāl idi bir az zamān ötkenniñ ṣoñında bir cemāʿat ṣaḥābe

birlen

82.5 ḥażret-i ʿömer resūl allahġa barup ḫamr ḥaḳında bizge fetvā bir ḫamr ʿaḳlnı bitüre ve mālnı

kimite didi

82.6 şundan ṣoñ allahü teʿālā ḫamr birlen öṭüş oyunında uluġ günāh bar ve bu ikisiniñ ādemlerge

fāʾidesi de

82.7 bar digen āyetni indürdi şundan ṣoñ ḳavmniñ bir türlisi ḫamr içüvniñ günāh boluv ṭarafnı

oylap

82.8 taşladı bir türlisi fāʾide ṭarafnı mülāḥaẓa ḳılup hemīşe içdi bir vaḳtde ʿabdu’r-raḥman bin ʿavf

ṣaḥābe

82.9 lerden bir cemāʿat birlen ḫamr içüp tamām keyflenüp yitkeç namāz oḳurġa kirişdi imām bolup

namāzda kāfirūn

82.10 sūresini oḳuġanda “lā “ kelimelerini ḳaldurup oḳudı şundan ṣoñ allahü teʿālā isrik ḥāliñizde

namāzġa

82.11 yaḳın bolmañız yaʿnī namāz oḳumañız digen āyetni indürdi mundan ṣoñra ḫamr içüvni

bütünley taşlap

82.12 bitürmediler vaḳtni közetüp kine içkelediler bir vaḳtde mālik oġlı ʿutbān ismli ṣaḥābe

ṣaḥābelerden bir

82.13 cemāʿatni hem saʿd bin ebī vaḳḳāṣ żiyāfetke daʿvet itdi meclisde ḫamr içdiler isridiler

maḳtana ve cırlaşa

82.14 başladılar saʿd bin ebī vaḳḳāṣḳa enṣārnı ḫorlap bir cüz cırlap yiberdi enṣārdan bir keyflisi

torup

82.15 ḥażret-i saʿd ibn-i ebī vaḳḳāṣḳa teve yañağı birlen berni ḳondurup cerāḥatledi şundan ṣoñ

ḥażret-i ʿamr

82.16 barup bizge ḫamr ḥaḳında beyān-ı şāfī ḳıl didi allahü teʿālā şundan ṣoñ ḫamrnı bütünley ḥarām

itip "انما الخمر"

82.17 āyetni indürdi allahü teʿālā evvel ḫamrnı ḥelāl itdi ṣoñra namāz vaḳtinde ḥarām itdi ṣoñra

muṭlaḳ ḥarām

82.18 itdi içerge ʿādetlengen kişilerge defaʿaten taşlav ağır bolmasun üçün allahü teʿālā tedrīc birlen

ḥarām itdi

82.19 defaʿaten ḥarām itse baʿżılarġa avır boluv iḥtimāli bolur idi (وَيَسْأَلُونَكَ) ey muḥammed

(ʿaleyhi's-selām) ṣorarlar

82.20 sinden (مَاذَا يُنْفِقُونَ) ḳayu nerseni yaʿnī ni ḳadar ṣarf ḳılurlar diyü munı ṣoravçı hem cemūḥ

oğlı ʿamr ve

82.21 evvel infāḳ ḳılına turġan nerseden ṣoradı ṣoñra infāḳ-ı keyfiyetinden ṣoradı (قُلِ الْعَفْوَ) eyt sin

ey muḥammed

82.22 (ʿaleyhi's-selām) cevābda ʿafv ḳadarını infāḳ ḳılıñız yaʿnī ḥācet-i asliyeden artḳanını (كَذَلِكَ)

oşandaḳ

82.23 ötkendegi ḥükmlerni ẕikr ḳılġanı kibi (يبين الله لكم الآيات) allahü teʿālā sizlerge ʿalāmetlerni

beyān ḳılur

82.24 (لعلكم تتفكرون) sizniñ fikr ḳıluvıñız üçün baʿżı müfessirler bu āyetde ʿafvdan infāḳ-ı sehl ve

müteyesser bolġan

82.25 nerseni alġanlar resūl allahġa berāber ġanīmet mālnı bölgende özine tiygen bir altun yumırḳa

kitürüp

82.26 yā resūl allah bu yumırḳanı al minden ṣadaḳa didi resūl allah almadı bu ir tekrār al diyü

ḳıstaġaç resūl allah

82.27 bu irden yumırḳanı açulanup aldı da berüp yiberdi eger bu irnin başına tiyse cerāḥatlegen bolur

idi

82.28 şundan ṣoñ resūl allah eytdi baʿżıñız kilüp bütün mālnı taṣadduḳ itip özi bütünley maḥrūm

ḳala

82.29 bu işni ḳılmañız baylıḳdan birilgen ṣadaḳa ġına ṣadaḳa bola didi şunıñ üçün de bir ādem

minim mālım

I / 83

83.1 miskīnlerge ṣadaḳa bolsun diyü neẕr itse bu neẕr zekevet mālına vāḳıʿa bola eger bu neẕr

eytken kişiniñ zekevet

83.2 mālından başḳa mālı bolsa zekevet mālınıñ küllisini taṣadduḳ ḳılur eger zekevet mālından

başḳa mālı bolmasa hüner

83.3 birlen maʿīşet itüvçi ādem bolsa bir künlik rızḳ alup ḳalur artuġını taṣadduḳ iter ẖidmet iyesi

83.4 kişi bolsa bir ayaḳ azuḳ alup ḳalur artuġını taṣadduḳ ḳılur igin iyesi bolsa bir yıllıḳ azuḳ alup

83.5 ḳalur artuġını taṣadduḳ ḳılur ṣatuvçı bolsa ṣatuv mālnıñ ḳolına irişüvine ḳadar yiterlik azuḳ

alup

83.6 ḳalur artuġını taṣadduḳ ḳılur (فى الدنيا والآخرة) dünyā ve āḫiret işlerinde fikr ḳıluvıñız üçün bes

dünyāñız

83.7 ve ahiretiñiz üçün nerse fāʾīdeli şunı alursız ve nerse żararlı andan ṣaḳlanursız

(ويسألونك عن اليتامى)

83.8 ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) sinden yetīmlerden ṣorarlar allahü teʿālā yetīmlerniñ

māllarına yaḳın bolmañız hem

83.9 yetīmlerniñ māllarını aşaġan ādemler içlerine cehennem oṭını aşadılar digen āyetni indürgeç

yetīmlerniñ

83.10 velīleri yetīmlerden ayrıldılar hem yetīmlerniñ māllarını ḳaramadılar ve yetīmlerge

ḳaṭnaşmadılar hem yetīmlerniñ

83.11 ṭaʿāmını aşamadılar ḥattā töşeklerine de oturmadılar şundan ṣoñ yetīmlerniñ velīleri ḥaḳında

allahü teʿālā

83.12 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قل) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) yetīmler ḥālinden

ṣoravçılarġa

83.13 cevābda (اصلاح لهم خير) yetīmler üçün ıṣlāḥ izgüdür yaʿnī yetīmlerniñ māllarını ıṣlāḥ ḳılup

83.14 ve metāʿlarını ṣaḳlav yetīmlerge ḳatışuvnı ḳoyuvdan ve yetīmlerniñ māllarını ṣaḳlavnı

ḳoyuvdan izgürekdür

83.15 (وان تخالطوهم) ve eger siz velīler yetīmlerge ḳaṭışsañız (فاخوانكم) bes ol yetīmler sizniñ dīnde

83.16 ḳardeşiñizdür dīnde ḳardeş bolġaç ḳatışuv ve māllarnı ve metāʿlarnı şaḳlav tiyüş

(وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ)

83.17 ve allahü teʿālā bozuḳluḳ ḳıluvçını ayurup biledür (مِنَ الْمُصْلِحِ) tözükliḳ ḳıluvçıdan yaʿnī

allahü teʿālā

83.18 yetīmlerge māllarında bozuḳ niyet birlen ḳaṭnaşuvçı kişi birlen yetīmlerge māllarında izgü

niyet birlen

83.19 ḳaṭnaşuvçı arasını ayurup biledür bes yetīmlerge māllarını şaḳlav ḳaṣdı birlen ḳaṭnaşıñız

māllarında

83.20 ḫıyānet ḳıluv ḳaṣdı birlen ḳaṭnaşmañız ḥāṣıl yetīmlerniñ māllarıṇ velīlerge şaḳlav farż eger

şaḳlamasalar

83.21 günāhlı bolalar hem yetīmler mālı birlen velīler öz māllarını bozuḳ niyet birlen ḳaṭışdursalar

yine günāhlı

83.22 bolurlar yetīmlerge fāʾīde ḳaṣdı birlen ḳaṭışdursalar dürist (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ) ve eger allahü teʿālā

sizni meşaḳḳatke

83.23 tüşerüv tilese (لَأَعْنَتَكُمْ) sizni meşaḳḳatke tüşürür idi yetīmlerge ḳaṭnaşuvnı mübāḥ ḳılmas idi

(إِنَّ

83.24 اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَزِيزٌ حَكِيمٌ) meşaḳḳatge tüşürüvde küçi yitküçidür hem işinde

ḥikmet iyesidür

83.25 bendelerni ṭāḳatlerinden artuḳ birlen küçlemes ibn-i ʿabbās raḍiallahü ʿanh eyte yetīmlerge

ḳatışuvdan murād

83.26 sin yetīmniñ yemişini ve sütini aşarsıñ hem ṭabaḳından aşarsıñ yetīm de siniñ yimişiñden

sütiñden ṭabaġıñden

83.27 aşar digen sözdi. allahü teʿālā müşrik ir hem müşrike ḫatunnıñ müʿmin ir hem müʿmine ḫatun

arasında

83.28 nikāḥleriniñ dürist bolmavı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ) daḫı ey

müʾmin

83.29 irler müşrike ḫatunlarnı nikāḥlenmeñiz (حَتّٰى يُؤْمِنَّ) ol müşrike ḫatunlarnıñ īmān kitürgenlerine

I / 84

84.1 ḳadar bu āyet nuzūline sebeb mürs̱edü'l-ġanevī digen bir bahādır irni resūl ekrem mekkege

yibergen mekkede

84.2 ḳalġan müselmānlarnı kāfirlerden yaşirip alup çıḳsun üçün mürs̱edü'l-ġanevī mekkege yitkeç

cāhiliyet zamānında

84.3 maḥbūbesi bolġan ʿiṭāḳa ismli bir ṣāḥib cemāl ve ṣāḥibü'l-māl ḫatun mers̱edke özini ʿarż

ḳılġan yaʿnī

84.4 mini ḫatun itüp al digen allahü teʿālādın ḳorḳup başda mürs̱ed baş tartsa da ṣoñra resūl allah

ruḫṣat

84.5 itse alaçaġını ʿitāḳage vaʿde itken mürs̱ed medīnege ḳaytḳıç bu ḳıṣṣanı resūl allahġa söylegen

şol ḥaḳda

84.6 allahü teʿālā ẕikri ötken āyetni indürgen (وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ) elbette īmān birlen müşerrefe bolġan

ḫatun (خَيْرٌ

84.7 (مِنْ مُشْرِكَةٍ) müşrike bolġan ẖatundan izgüdür yaʿnī allahü teʿālānıñ ammesi bolġan ẖatun

kirek āzād kirek

84.8 kinizek bolsun muṭlaḳ müşrike ẖatundan izgüdür (her bir ẖatun allahü teʿālānıñ ammesi

bolduḳdan amme

84.9 āzād birlen kinizekden ʿamm bola) (وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ) ḥālbūkim sizni müşrikeniñ körkemligi

ʿaceblendürse de

84.10 bu āyetniñ nuzūline sebeb revāḥā oġlı ḥażret-i ʿabdu'l-lah iṭāʿat ḳılmaġanlıḳı üçün bir künni

cāriyesini

84.11 ḳınadı cāriye resūl allahġa barup şikāyet ḳıldı resūl allah ḥażret-i ʿabdu'l-lahdın cāriyeni

ḳınavınıñ

84.12 sebebinden ṣoradı ḥażret-i ʿabdu'l-lah eytdi bu cāriye namāz da oḳuy rūze de tuta allahü

teʿālāge hem resūline

84.13 īmān da kitüre likin miñe iṭāʿat ḳılmay didi resūl allah eytdi munday cāriyege müʾmine bolġaç

sin

84.14 añarġa izgülik ḳıl didi ḥażret-i ʿabdu'l-lah bu cāriyeni āzād ḳılup özine nikāḥlendi şundan ṣoñ

84.15 müşrikler ḥażret-i ʿabdu'l-lahġa ṭaʿn ḳıla başladılar bir ḳara cāriye nikāḥlendi ve hālānki

filana körkem müşrike

84.16 ẖatun ʿabdu'l-lahġa baruvnı tileydür idi diyü şol ẖuṣūṣda ẕikr ḳılınġan āyet indi

(وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ)

84.17 daẖı ey müʾminler müşriklerge müminlerni nikāḥlendürmeñiz (حَتَّى يُؤْمِنُوا) müşriklerniñ

īmān kitürüvlerine ḳadar

84.18 (وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ) elbette müʾmin bende (خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ) müşrik irden izgürekdür (وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ)

ḥālbūkim ol

84.19 müşrikniñ ḥāli ve cemāli sizni ʿaceblendürse de (أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ) müşrik ir birlen

müşrike ḫatunlar

84.20 cehennem oṭına ünderler (وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى الْجَنَّةِ) ve allahü teʿālā ucmaḫḳa ünder (وَالْمَغْفِرَةِ) daḫı

yarlıḳavġa ünder

84.21 (بِإِذْنِهِ) öziniñ izni birlen yaʿnī ucmaḫnı ve maġfiretni mūcib bolġan nersege ünder

(وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ)

84.22 daḫı allahü teʿālā āyetlerini ādemlerge beyān ḳılur (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) ādemler āyetler birlen

vaʿaẓlensün

84.23 ve e̱serlensünler üçün allahü teʿālā ḥayż vaḳtinde yaḳınlıḳ ḳıluvnıñ ḥarāmlıġını hem ḫatunnıñ

dübirine kilüvniñ

84.24 ḥarām boluvını beyān ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ) daḫı ey

muḥammed

84.25 (ʿaleyhi's-selām) sinden ḥayż ḥālinden ṣorarlar ṣoravçı daḥdāḥ oġlı s̱ābit digenler ḥażret-i

resūl allahġa

84.26 eytken ey allahü teʿālānıñ resūli ṣalḳunlıḳ bik ḳaṭı kiyimler az ḫatunlar birlen ḥayż vaḳtlarında

bir

84.27 töşekde ve bir kiyimde yatsaḳ dürist bolur mu diyü ʿarabler ol vaḳtinde ḥayż vaḳtinde ḫatunlar

birlen

84.28 birge aşammaylar ve birge içmeyler ve birge turmaylar iken allahü teʿālā şol ḫuṣūṣda ẕikr

ḳılınaçaḳ āyetni

84.29 indürdi daḫı allahü teʿālā yehūdler naṣārālar kibi ḥayżda ifrāṭ-ı tefrīṭden neyh itdi çünki

yehūdler

I / 85

85.1 ḥayż vaḳtinde bütünley ḫatunlarından nefretde bolalar yüzlerine ḳaramaylar ve söyleşmeyler

hem birge aşamaylar

85.2 bularnıñ işi tefrīṭ boldı naṣārālar bolsa ḥayż vaḳtinde her işni ḳılalar ḥattā vaṭyda ḳılalar

bularnıñ

85.3 işi ifrāṭ boldı bes allahü teʿālā müʾminlerge ortaça boluv birlen buyurdı yaʿnī vaṭydan

ṣaḳlanıñız ammā

85.4 birge aşañız ve içiñiz hem bir töşekde yuḳlañız diyü (قُلْ هُوَ أَذًى) ey muḥammed ḥayż

ḥālinden ṣoravçılarġa

85.5 cevābda eyt ḥayż yaḳınlıḳ ḳıluvçılarnı hem ḳılınmışlarnı rencite turġan nerse

(فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ)

85.6 bes ḥayż vaḳtinde ḫatunlarıñıznı cimāʿa ḳıluvdan ayrılıñız yaʿnī ḥayż vaḳtinde cimāʿa

ḳılmañız (وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ)

85.7 daḫı ḫatunlarġa ḥayż vaḳtinde cimāʿa birlen yaḳın bolmañız (حَتَّى يَطْهُرْنَ) ḥayżdan

pāklengenlerine ḳadar

85.8 (فَإِذَا تَطَهَّرْنَ) bes her ḳayçan ḫatunlar ḥayżdan pāklenseler (فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ) bes

kiliñiz

85.9 (yaḳınlıḳ ḳılıñız) ḫatunlarġa allahü teʿālā buyurġan orundan yaʿnī ḳablinden (إِنَّ اللَّهَ)

düristlikde allahü teʿālā

85.10 (يُحِبُّ التَّوَّابِينَ) günāhlarından tevbe itüvçilerni dost körür (وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ) daḫı ḥayż

vaḳtinde

85.11 vaṭy ḳıluv hem dübürge kilüv kibi necs işlerden pāklanuvçılarnı dost körür (نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ)

ḫatunlarıñız

85.12 igin ige turġan orunlarıñızdur (فَأْتُوا حَرْثَكُمْ) bes igin igi turġan ornıñızġa kiliñiz (أَنَّى شِئْتُمْ)

85.13 niçük tileseñiz şulay yaʿnī ayaḳ üzere kirek oturġan ḥālde ve kirek yatġan ḥālde kirek aldan

85.14 ve kirek artdan likin ḳabline (bu āyetden yehūdlerniñ bir kişi ḫatunına art yaġından cimāʿa

ḳılsa balaḳlı

85.15 köz (aḥval) bolur digen sözlerini redd bola) bu āyetden ḳıyās ṭarīḳi birlen livāṭanıñ ḥarām

boluvını

85.16 çıġarġanlar aleh-i müşterekesi iẕẕi naṣṣda meẕkūr bolġan eger eytseñ ḳıyāsnıñ şarṭı naṣṣ

bolmasḳa

85.17 kirek livāṭa ḥaḳında naṣṣ bar meẟelā allahü teʿālānıñ "أَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ"

digen ḳavli cevābda

85.18 eytürmiz ḳıyās ḫilāfına naṣṣ bolġanda ġına bolmay ammā naṣṣḳa muvāfıḳ bolġanda ḳıyāsnıñ

dürist bolmavına (müsellim)

85.19 tügilmiz yā ki eytümiz bu naṣṣ irler birlen livāṭa ḥaḳında ammā ḥayż vaḳtinde ḳurbānnıñ

ḥarām boluvına delālet

85.20 ḳılġan āyetden öz ḫatunı birlen livāṭanıñ ḥarāmlıġı ḳıyās birlen çıġarıla maʿnāsında bolur likin

munda

85.21 hemīşe baḥs̱ kile iz̠z̠ī ḥayż vaḳtinde vaṭynıñ ḥarām boluvına ʿaleh bolsa istiḥāża vaḳtinde hem

vaṭy ḥarām

85.22 bolurġa kirek çünki iz̠z̠ī ʿalehsi istiḥāżada hem bar likin cevāb biremiz istiḥāża dāʾimā bola

turġan

85.23 nerse eger istiḥāża vaḳtinde vaṭynıñ ḥürmeti muʿteber bolsa ḥarc lāzım „الحرج مرفوع في الدين„

idi

85.24 (وَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ) daḫı öziñiz üçün cimāʿa vaḳtinde bismi'l-lah eytüv ve izgü bala istev kibi

izgü ʿamelni

85.25 ilk ḳılıñız (وَاتَّقُوا اللَّهَ) daḫı günāh ḳıluvda allah(teʿālā) den ḳorḳıñız (وَاعْلَمُوا) daḫı biliñiz

(أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ)

85.26 düristlikde siz allahü teʿālāge yoluḳġuçılarsız (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) daḫı ey muḥammed (ʿahm)

allahdan ḳorḳġan müʾminlerge

85.27 ucmaḫ birlen süyünç bir allahü teʿālā günāh üzerine yemīn itmev hem yemīnniñ ḳısmlarnı

hem yemīnde bolġan

85.28 kefāretni beyān ḳılup z̠ikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ) daḫı allahü teʿālānıñ ismin

ḳılmañız

85.29 (عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ) yemīnleriñizni yaʿnī yemīn itken nerseleriñizni ṭıyġuçı ʿaleh ḳılmañız bu

āyet ebū bekr

I / 86

86.1 el-ṣıddıḳ ḥaḳında indi ebū bekr el-ṣıddıḳ musṭaḥ ḥażret-i ʿāʾişege töhmet ḳılġaç musṭaḥge

infāḳ ḳılmam

86.2 diyü yemīn itdi yā ki revāḥā oġlı ʿabdu'l-lah ḥaḳında idi ʿabdu'l-lahnıñ ḳızḳardeşi birlen

küyevi beşīr

86.3 arasında ʿadāvet ẓāhir bolġaç küyevi beşīr birlen ʿabdu'l-lah söyleşmem hem izgülik ḳılmam

diyü yemīn itdi

86.4 (أَنْ تَبَرُّوا) izgülik ḳılmassızlıḳġa (وَتَتَّقُوا) daḫı taḳvālıḳ ḳılmassızlıḳġa (وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ) daḫı

86.5 ādemler arasını tözük ḳılmassızlıḳġa yaʿnī allahü teʿālānıñ ismini izgülik ḳılmassızlıḳ ve

taḳvālıḳ

86.6 ḳılmassızlıḳ ve ıṣlāḥ ḳılmassızlıḳġa yemīn itip ʿaleh ḳılmañız bes mundan bilindi bir gişi

günāh üzerine

86.7 yemīn itse yemīnni bozup kefāret birüv lāzım şunıñ üçün de bu āyet ingeç resūl allah

ʿabdu'llahġa

86.8 ḳızḳardeşiñni beşīrge ḳaytar diyü üç mertebe eytdi üçünçisinde eger allahü teʿālāge ḳıyāmet

künine īmān

86.9 kitürseñ ḳaytar dip ḳaydledi yā ki āyetniñ maʿnāsı nefs yemīnleriñizge allahü teʿālā ismni ʿarż

ḳıla

86.10 turġan orun ḳılmañız maʿnāsında bu vaḳtde köp yemīn itmeñiz maʿnāsında bola

(وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā

86.11 yemīnleriñizni işitüvçi ve niyetleriñizni bilgüçidür (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ) ʿażāb ḳılmas allahü teʿālā

(بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ)

86.12 yemīnleriñizde boş bolġan yemīn birlen (وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ) ve likin ʿazāb ḳılur sizni

(بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ)

86.13 köñilleriñiz kesb ḳılġan nerse birlen (وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ) ve allahü teʿālā yarlıḳaġuçıdur hem

şefḳat ḳıluvçıdur

86.14 niteki yemīn laġv birlen ʿazāb ḳılmadı. yemīn üç türli: birisi yemīn laġv ötkendegi işke ḥaḳdur

diyü

86.15 ẓann ḳılup yemīn itüv ol iş vāḳıʿada ḥaḳḳ bolmas ikinçi yemīn ġamūs ḳaṣdā yalġanlap

ötkendegi

86.16 işke yemīn itüv üçünçisi yemīn-i münʿaḳḳide kileçekdegi bir işni ḳılurmen yā ki ḳılmamun

dip yemīñ itüv

86.17 yemīn-i laġvde ʿafvdur yemīn-i ġamūsda uluġ günāh bar yemīn-i münʿaḳidede kefāret bu

āyetden biline yemīn-i ġamūsnıñ

86.18 ḳılup kesb ḳılġan nersege kirip ḥükmi mūʾāḫeẕe boluv şunıñ üçün de bu āyetdegi mūʾāḫeẕe ni

aḫiretdegi mūʾāḫeẕe ni aḫiretdegi mūʾāḫeẕege

86.19 ḥaml ḳılına (لِلَّذِينَ) şunday irlerge vācib bolur (يُؤْلُونَ مِن نِّسَائِهِمْ) ol irler ḫatunlarından īlāʾ

86.20 ḳılurlar yaʿnī ḫatunlarını cimāʿ ḳılmamız diyü yemīn iterler (تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ) cimāʿ

ḳılmay dört

86.21 ay kütüv vācib bolur (فَإِنْ فَاءُوا) bes dört ay içinde cimāʿ ḳıluv sebebli yemīnlerinden

ḳaytsalar (فَإِنَّ اللّٰهَ)

86.22 bes düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) ol irlerni yarlıḳaġuçı hem alarġa raḥmet ḳılġuçıdur

yaʿnī

86.23 eger īlā᾽ müddetinde yemīnlerinden ḳaytup kefāret birseler (وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ) ve eger dört

ay içinde

86.24 yemīnlerinden ḳaytmayınça dört ay ötkençe kötüp ṭalāḳnı ḳaṣd ḳılsalar (فَإِنَّ اللّٰهَ) bes

düristlikde allahü teʿālā

86.25 (سَمِيعٌ عَلِيمٌ) alarnıñ ṭalāḳlarnı işitküçidür hem ṭalāḳdan maḳṣūdların bilgüçidür (وَالْمُطَلَّقَاتُ

86.26 يَتَرَبَّصْنَ) daḫı ṭalāḳ ḳılınġan ḫatunlar āzād ve ḥa᾽iże bolup vaṭy ḳılınġan bolsalar köterler

(بِأَنْفُسِهِنَّ)

86.27 özlerini yaʿnī irge kitmey tururlar (ثَلٰثَةَ قُرُوءٍ) üç ḥayż imām-ı aʿẓam ḳaşında ḳorḳuvdan ḥayż

murād

86.28 muñar delīl resūl allahnıñ ḥadīs̱i "دَعِي الصَّلٰوةَ أَيَّامَ أَقْرَائِكِ" yaʿnī ḥayż künleriñde namāzıññı

ḳoy daḫı

86.29 "طَلَاقُ الْأَمَةِ تَطْلِيقَتَانِ وَعِدَّتُهَا حَيْضَتَانِ" ḥadīs̱i yaʿnī kinīzekniñ ṭalāḳı iki ʿıddeti iki ḥayż

ḥayż

I / 87

87.1 körmey turġan ḫatunnıñ ʿıddeti kirek āyise kirek ṣaġīre bolsun üç ay ammā vaṭy ḳılınmaġan

muṭallaḳage

87.2 ʿıddet yoḳ (وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ) daḫı ṭalāḳ ḳılınġan ḫatunlarġa ḥelāl bolmas (أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ)

87.3 bala ḳapçaḳlarında allahü teʿālā yaraḳtan nerseni yaşirmekleri yaʿnī balanı yā ki ḥayż ḳanını

(اِنْ كُنَّ

87.4 يُؤْمِنَّ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) eger ol ḫatunlar allahü teʿālāge hem āḫiret künine īmān kitürür

bolsalar

87.5 (وَبُعُولَتُهُنَّ) daḫı ol ḫatunnlarnıñ irleri (اَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ) ol ḫatunlarġa ḳaytuvġa ḥaḳlıraḳlardur

87.6 (فِى ذٰلِكَ) bu ʿıddet müddetinde bu āyetde ṭalāḳ-ı raciʿīniñ vaṭyni ḥarām itmevine delīl bar

çünki

87.7 allahü teʿālā ḥayż-ı ṭalāḳ ṣoñında da ir dip atadı yaʿnī ḫatunlarġa ṭalāḳ ʿıddeti içinde

raḥmlerinde

87.8 bala yā ki ḳanı ẓāhir bolsa munı yaşirmeske tiyüş irlerniñ ṭalāḳdan ḳaytuvlarında ḥaḳları

bolġanlıġı

87.9 üçün (اِنْ اَرَادُوا اِصْلَاحًا) eger irler ṭalāḳdan ḳaytuvlarından özleri birlen ḫatunları arasını

87.10 ıṣlāḥ hem ḫatunlarġa izgülik ḳıluvnı tileseler żarar itüvni tilemeseler (وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِينَ عَلَيْهِنَّ)

daḫı

87.11 ḫatunlarnıñ fāʾidesine bolur irler üçün ḫatunlar żararına bolġan nerseniñ oḫşaşı yaʿnī

ḫatunlarnıñ

87.12 irlerde ḥaḳḳı bolġan kibi irlerniñ de ḫatunlarda ḥaḳḳı bar irlerniñ ḫatunlarda bolġan ḥaḳları

ḫiḏmet

87.13 itüv edebli boluv ḳarşı söz ḳaytarmav irniñ şerīʿatke muvāfıḳ her bir ḳoşḳan işini ḳıluv ve

irniñ istedigi

87.14 vaḳtde ʿöẕr bolmaġanda ḳarışmav ḫatunlarnıñ irlerde bolġan ḥaḳları nafaḳa kiyimler mihr

aḥkām-ı şerīᶜatni

87.15 üyretüv (بالمعروف) şerīᶜatde maᶜrūf bolġan vech birlen (وللرجال عليهن درجة) daḫı irler üçün

87.16 ḫatunlar üzerinde derece ve ḥaḳda artuḳluḳ bardur infāḳ-ı nikāḥ birlen ṭalāḳnı mālik boluv kibi

(والله عزيز حكيم)

87.17 ve allahü teᶜālā mülkinde ġālibdür ve işinde ḥikmet iyesidür. cāhiliyet zamānında ṭalāḳnıñ aṣlā

ḳāᶜidesi bolmaġan

87.18 bir kişi ḫatunnı on mertebe ṭalāḳ ḳılsa da rucūᶜ mümkin bolġan ṭalāḳ ᶜıddeti ötken vaḳtde

ṭalāḳdan rucūᶜ

87.19 ḳılınġanlarda ṣoñra yine ṭalāḳ ḳılup yine rucūᶜ itkenler bir vaḳt ḥażret-i ᶜāʾişege bir ḫatun

kilüp irinden

87.20 şikāyet ḳılġan irim mini niçe mertebe ṭalāḳ ḳılup niçe mertebe rucūᶜ itdi digen ḥażret-i ᶜāʾişe

resūl allahġa

87.21 söylegen şundan ṣoñ allahü teᶜālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürgen hem ṭalāḳ-ı raciᶜīni māl

berāberinde ṭalāḳnı

87.22 "خلع ني" hem ṭalāḳ-ı muġalezeni beyān itken (الطلاق مرتان) ḳaytuv mümkin bolġan ṭalāḳ

ikidür artıḳ tügildür

87.23 (فإمساك بمعروف) bes iki ṭalāḳ ṣoñında şerīᶜatde maᶜrūf bolġan vech birlen ḫatunnı nikāḥda

87.24 tutuvdur (أو تسريح بإحسان) yeise körkem vech birlen ḫatunnı yiberüvdür yaᶜnī ikiden artuḳ

rucūᶜ

87.25 yoḳdur (ولا يحل لكم) daḫı irler sizge ḥelāl bolmas (أن تأخذوا مما آتيتموهن) ḫatunlarġa

87.26 birgen nerseleriñizden (mihrden) almaḳıñız (شَيْئًا) hiç nerseni ḳays oġlı s̱ābit cemīle ismli

ẖatunını

87.27 mihrine bir baḳça birüp nikāḥlengen idi hem cemīleni yaratadur idi likin cemīle ḳaysını

yaratmaduḳından

87.28 baḳçanı ḳaysıke kiri birüp özini ḳaysıdan ẖalᶜ ḳılup aldı islāmda evvel vāḳıᶜa bolġan ẖalᶜ

I/88

88.1 şol ẖalᶜ boldı allahü teᶜālā şol ḥaḳda bu āyetni indürdi (اِلَّا اَنْ يَخَافَا) meger irlerniñ ẖatunlarġa

88.2 birgen mihrlerinden aluvı ḥelāl bolur ir birlen ẖatunnıñ ḳorḳuvları vaḳtinde (اَنْ لَا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ)

88.3 allahü teᶜālānıñ ḥadlerini ötemessizliklerinden yaᶜnī ḥuḳūḳ-ı zevciyyetni ötemevlerinden (فَاِنْ خِفْتُمْ اَنْ لَا يُقِيمَا

88.4 حُدُودَ اللّٰهِ) bes eger siz ḥākimler allahü teᶜālānıñ zevciyyetde bolġan ḥadlerini ir birlen ẖatunnıñ

88.5 ötemessizlikinden ḳorḳsañız (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا) bes ir birlen ẖatun üzerine günāh yoḳdur (فِيمَا)

88.6 şol nersede (اَفْتَدَتْ بِهِ) ẖatun ol nerse berāberinde özini fidyeledi yaᶜnī bölüp aldı murād ẖalᶜ

88.7 bedeli yaᶜnī irge alġan nersesinde ẖatunġa birgen nersesinde günāh yoḳ (تِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ) uşbular

88.8 yaᶜnī ẖamr, müyesser, yetīm mālları ḥayż, yemīnler, iblāʾ, ṭalāḳ, ᶜıddet bu meẕkūrler allahü teᶜālānıñ ḥadleri

88.9 "çikleri"dür (فَلَا تَعْتَدُوهَا) bes ol ḥadlerden ötmeñiz (وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّٰهِ) ve kimlerdür allahü teᶜālānıñ

88.10 çiklerinden öterler (فأولئك هم الظالمون) bes bu allahü teʿālānıñ çiklerinden ötüvçi kişiler alardur

88.11 özlerine ẓulm ḳıluvçılar (فإن طلقها) bes eger ir ẖatunnı iki ṭalāḳ ṣoñında ṭalāḳ ḳılsa (فلا

88.12 تحل له من بعد) bes ẖatunı ol irge üç ṭalāḳ ṣoñında ḥelāl bolmas (حتى تنكح زوجا غيره) üç

88.13 ṭalāḳ ḳılınġan ẖatun evvelgi irinden başḳa irge nikāḥlengenge ḳadar hem ikinçi ir vaṭy ḳılınġanġa

88.14 ḳadar āyetden üç ṭalāḳ birlen ṭalāḳ ḳılınġan ẖatunnıñ evvelgi irine nikāḥı ḥelāl bolur üçün

88.15 ikinçi irge faḳaṭ nikāhlenüviniñ kifāye ḳıluvı çıġa ammā ikinçi irniñ vaṭy ḳıluvınıñ şarṭ boluvını

88.16 ḥadīs̱-i ʿasīle birlen "زياده على النص" ṭarīḳinçe artdurıladur munıñ ḳıṣṣası rufāʿa ismli āḍem ẖatunını

88.17 üç ṭalāḳ birlen ṭalāḳ ḳılġaç ẖatun zebīr oġlı ʿabdu'r-raḥmanġa nikāḥlendi ʿabdu'r-raḥmannı ʿanīn tapdı

88.18 bir vaḳt resūl allahġa şikāyet ḳılup bardı hem resūl allahġa eytdi "ما وجدته إلا كهدبة ثوبي " diyü

88.19 yaʿnī ʿabdu'r-raḥmannıñ ālet-i tenāsülni kiyim çabuvı kibi tapdım ḳāʾim bolmay didi resūl allah evvelgi iriñ

88.20 rufaʿāge barasıñ kilemey didi ẖatun belī kile didi resūl allah "لا حتى تذوقي من عسيلته ويذوق

88.21 هو من عسيلتك " didi yaʿnī evvelgi iriñ rufāʿage ḳayta almaysun sin ʿabdu'r-raḥmandan ʿabdu'r-raḥman

88.22 sinden cimāʿ lez̠z̠etini tatumayınça maʿnāsında mundan ṣoñ yine de resūl allahġa kildi ʿabdu'r-raḥmandan iş

88.23 bi'l-fiʿil boldı diyü resūl allah eytdi evvelgi söziñe ḫilāf bolġan sözde siñe uşanmaym didi munıñ

88.24 ṣoñında ebū bekr el-ṣıddīḳ zamānında ebū bekr el- ṣıddīḳġa kildi ebū bekr el-ṣıddıḳ hem ḳabūl itmedi munıñ

88.25 ṣoñında ḥażret-i ʿömer zamānında ḥażret-i ʿömerge kildi ol hem ḳabūl itmedi hem ḥażret-i ʿömer eytdi

88.26 mundan ṣoñ kilseñ taş birlen berüp yiberürmen hem ötürürmen didi (فَإِنْ طَلَّقَهَا) bes eger ikinçi

88.27 ir bu ḫatunnı ṭalāḳ ḳılsa (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا) bes evelgi ir birlen ḫatun üzerine günāh yoḳ

88.28 (أَنْ يَتَرَاجَعَا) ikinçi irniñ ʿıddeti ötken ṣoñında nikāḥ üzerine ḳayuvlarında (إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا

88.29 حُدُودَ اللَّهِ) eger evvelki ir birlen ikinçi irden ayrılġan ḫatun allahü teʿālānıñ zevciyyetde bolġan

I / 89

89.1 ḥadlerini ötevlerini ẓann ḳılsalar (وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ) ve bu ẕikr ḳılınġan ḥükmler allahü teʿālānıñ çikleridür

89.2 (يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) allahü teʿālā ol çiḳlerni öziniñ ḳoşḳan ve ṭıyġan nerselerini bilgen ḳavmge beyān

89.3 ḳılur (وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ) ve her ḳayçan ḫatunlarnı ṭalāḳ ḳılsañız (فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ) bes ḫatunlar

89.4 ṭalāḳlarınıñ ʿıddetiniñ aḫirine irişseler (فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ) bes ʿıddetleri tamām bolmasdan burun

89.5 ṭalāḳlarından ḳaytup ol ḫatunlarnı şerīʿatde maʿrūf bolġan vech birlen tutıñız (أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ)

89.6 yeise ʿıddetleri tolġança şerīʿatde maʿrūf bolġan vech birlen ḳaldurıñız ol ḫatunlarnı (وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ

89.7 ضِرَارًا) daḫı ṭalāḳlarından ḳaytuv birlen ol ḫaṭunlarnı żarar iter üçün nikāḥıñızda tutmañız (لِتَعْتَدُوا)

89.8 uzun ʿıddet sebebli ḫatunlarġa ẓulm ḳıluvıñız üçün (وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ) ve kimdür bu işni yaʿnī żarar

89.9 ḳıluv üçün ḫatunlarnı nikāḥda tutuvnı ḳılur (فقد ظلم نفسه) bes taḥḳīḳ ol kişi özine ẓulm ḳıldı

89.10 (ولا تتخذوا آيات الله) daḫı allahü teʿālānıñ āyetlerini tutmañız (هزوا) ḫorlanmış itip yaʿnī

89.11 allahü teʿālānıñ āyetlerini muḫālefet ḳıluv sebebli ḫor tutmañız belki ḥaḳḳ riʿāye ḳıluv birlen riʿāye ḳılıñız

89.12 (واذكروا نعمة الله عليكم) daḫı allahü teʿālānıñ sizniñ öziñizge birgen niʿmetni isiñizge tüşürüñüz mes̱elā

89.13 allahü teʿālānıñ islām dīnine köndürüvini hem resūl allahnıñ nübüvvetini (وما انزل عليكم) daḫı allahü teʿālānıñ

89.14 sizniñ üzeriñizge indürgen nersesini (من الكتاب والحكمة) ḳurāndan daḫı senetden bolġuçı indürgen

89.15 nersesi (يعظكم به) allahü teʿālā indürgen nersesi birlen sizge vaʿaẓ ḳılur (واتقوا الله) daḫı ḫilāflıḳ

89.16 ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız (واعلموا) daḫı biliñiz (أن الله) düristlikde allahü teʿālā (بكل شيء عليم) her

89.17 bir nerseni bilgüçidür ṭalāḳ ʿıddeti ötkenniñ ṣoñında nikāḥnı beyān ḳılup allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

89.18 āyetni iñdürdi (واذا طلقتم النساء) ve her ḳayçan ḫatunlarıñıznı ṭalāḳ ḳılsañız (فبلغن اجلهن) bes

89.19 ḫatunlar ṭalāḳlarınıñ müddetlerine irişseler yaʿnī ʿıddetleri ötse bu āyetde bulūġdan ʿıddetniñ tamām

89.20 boluvını aluvnıñ sebebi şol çünki bulūġ ṣoñında nikāḥ mezkūr nikāḥ ʿıddeti tamām bolmayınça bolmay ammā

89.21 evvelgi āyetde bulūġdan ʿıddetniñ āḫiri anda çünki anda bulūġ ṣoñında ricʿat ẕikr ḳılındı

89.22 ricʿat-ı ʿıddet içinde bola (فلا تعضلوهن) bes ey velīler ḫatunlarnı ṭıymañız (أن ينكحن أزواجهن)

89.23 evvelgi irlerine nikāḥlenüvlerinden bu ẕikr ḳılınġan āyet yesār oġlı muʿaḳḳel şāʾininde iñgen muʿaḳḳelniñ

89.24 ḳız ḳardeşi ʿāṣım oġlı ʿabdu’l-lahnıñ nikāḥında iken ʿabdu’l-lah muʿaḳḳelnıñ ḳız ḳardeşini ṭalāḳ ḳılġan bu ṭalāḳ

89.25 ḳılġan ḫatunınıñ ʿıddeti tolġaç ikinçi mertebe nikāhlanma küçi bolġan muʿaḳḳelniñ vallāh min siñe ḳız ḳardeşimni

89.26 ikinçi mertebe nikāḥlamaym diyü yemīn itken yā ki “فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ “ āyetindegi ḫiṭāb irlerge ol vaḳtde

89.27 maʿnāsı bola ey ḫatunlarını ṭalāḳ ḳılġan irler siz ṭalāḳ ḳılġan ḫatunlarıñıznı ʿıddetleri tolġan

89.28 ṣoñında ikinçi irlerge baruvlarından ṭıymañız maʿnāsında bola (اِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ) irler birlen ḫatunlar

89.29 aralarında rāżī bolışsalar (بِالْمَعْرُوفِ) şerīʿatde maʿrūf bolġan vech birlen (ذٰلِكَ) uşbu yaʿnī

I / 90

90.1 ṭalāḳ ḳılġan ḫatunlarnı irlerine baruvdan ṭıyuvdan allahü teʿālānıñ ṭıyuvı (يُوعَظُ بِهٖ) bu ṭıyuv birlen

90.2 vaʿaẓlenmiş bolur (مَنْ) şol kişi (كَانَ) boldı (مِنْكُمْ) sizlerden (يُؤْمِنُ) īmān kitürür boldı

90.3 (بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) allahü teʿālāge hem āḫiret künine (ذٰلِكُمْ) bu ḥükmler birlen ʿamel itüv (اَزْكٰى لَكُمْ)

90.4 sizniñ üçün fāʾidelirekdür (وَاَطْهَرُ) daḫı sizni günāhleriñizden pāklaġuçıraḳdur (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ) ve allahü teʿālā

90.5 bu ḥükm birlen ʿamel itüvde bolġān fāʾideni ve pāklikni bilür (وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) ʿilmiñiz az bolġanlıġı

90.6 üçün siz bilmesiz allahü teʿālā rıżāʿnı nafaḳa ve kisveniñ vucūbını ve başḳa ḥükmlerni beyān itip ẕikr ḳılınaçaḳ

90.7 āyetni iñdürdi (وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ اَوْلَادَهُنَّ) analar balalarını imüzürler yaʿnī imüzsünler (حَوْلَيْنِ

90.8 (كاملين) iki kāmil yıl anaġa balanı imüzüv mendūb iş ammā bala imüzür üçün imçek imüze turġan

90.9 ẖatunnı icārege aluv ataġa vācib meger anaġa balasını imüzüv vācib bola eger bala başḳa ẖatunnıñ

90.10 imçegini immese yā ki imçek imüze turġan ẖatun (murżiʿa) tapılmasa yā ki ata faḳīr bolup imçek

90.11 imize turġan ẖatunnı icārege alurġa küçi yitmese rıżāʿ müddeti imām aʿẓam ḳaşında iki yıl yarım

90.12 ammā min hem imām şāfiʿi ḳaşında iki yıl imām zefr ḳaşında üç yıl imām ʿaẕām rıżāʿ müddetiniñ iki yıl yarım

90.13 boluvına allahü teʿālānıñ " وفصاله في عامين " āyeti birlen istidlāl ḳıla hem

" وحمله وفصاله ثلثون شهرا "

90.14 āyeti birlen elbette müddet-i ḥaml altı ay bes rıżāʿ iki yıl yarım bolup ḳala (لمن اراد ان يتم الرضاعة)

90.15 yaʿnī bu ḥükm imçek imüzüv müddetini tamām ḳıluvnı tilegen kişige (وعلى المولود له رزقهن) daẖı anıñ

90.16 üçün tuvulmış kişige yaʿnī ataġa vācib bolur analarnıñ rızḳları (وكسوتهن) daẖı analarnıñ

90.17 kiyimleri (بالمعروف) şerīʿatde maʿrūf bolġan mikdār birlen isrāfdan ve bik ḳaṣvdan başḳa kirek analar

90.18 ṭalāḳ ḳılınup ʿıddet içinde bolsun kirek ṭalāḳ ḳılınmay nikāḥ mülkinde bolsun bes bu āyet irge

90.19 ẖatunnıñ nafaḳa ve kisvesiniñ maʿrūf miḳdār birlen vucūbına delīl bola yā ki imçek imüzgen analarġa

90.20 nafaḳa ve kisve ata üçün vācib bola maʿnāsında bu vaḳt ṭalāḳ ḳılınup ʿıddetleri tolġan analar murād bola çünki

90.21 ṭalāḳ ḳılınup ʿıddeti tolmaġan ananı rıżāʿ üçün icārege alurġa yaramay (لاتكلف نفس) hiçbir nefsni

90.22 (ādemni) küçlenmes (الا وسعها) meger ṭaḳtay ḳadar gine küçlenür yaʿnī balanıñ anasını balaġa hem anasına

90.23 infāḳda ṭāḳatinden ṭış küçlenmes (لاتضار والدة بولدها) ana balası sebebli irine ẕarar ḳılmas

90.24 (ولا مولود له بولده) daḫı anıñ üçün tuvulmış yaʿnī ata ḫatunına żarar ḳılmas balası sebebli yaʿnī ata birlen

90.25 anadan her birisi ikinçisi ṭāḳatinde bolmaġan nerse birlen küçlemes hem birisi ikinçisine żarar da ḳılmas

90.26 bes eger ana balasını imüzmese ata ḳuvveti yitüv sebebli imçek imüze turġan ḫatunnı icārege aluv birlen

90.27 żararlanmasa ananı balasını imizüvge köçlenmes (وعلى الوارث مثل ذلك) daḫı atadan mīrās̱ aluvçıġa

90.28 vācib bolur ataġa vācib bolġan kibi yaʿnī ata ölse anadan vāris̱ bolġan kişige analarınıñ nafaḳası

90.29 kisvesi vācib bolur ẕikr ḳılınġan şarṭlar birlen eger balanı icra birlen imüzseler icra vāris̱ge vācib

I / 91

91.1 bolur (فان ارادا فصالا) bes eger ata birlen ana balanı imçekden ayuruvnı tileseler (عن تراض منهما)

91.2 ata birlen anadan bolġan rıżālıḳ birlen (وتشاور) daḫı ata birlen anadan ṣādir bolġan meşveret

91.3 (kiñeş) birlen (فلا جناح عليهما) bes balanı bu revişçe imçekden ayuruvda ata birlen ana üzerine

91.4 günāh yoḳdur (وان اردتم ان تسترضعوا اولادكم) bes eger siz atalar balalarıñıznı analarından başḳa

91.5 ḫatunlardan imüzdürüvni tileseñiz (فلا جناح عليكم) bes siz atalar üzerine günāh yoḳdur (اذا سلمتم)

91.6 (ما آتيتم) her ḳayçan ol imçek imüzgen ḫatunlarġa birürge tilegen nerseñizni tapşursañız yaʿnī icareni

91.7 (بالمعروف) şerᶜā-ı maᶜrūf bolġan vech birlen ve köñil rıżālıġı birlen (واتقوا الله) balalar terbiyesinde

91.8 meşrūᶜ bolġan nersege ḫilāflıḳ ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız (واعلموا) daḫı biliñiz (أن الله) düristlikde allahü teᶜālā

91.9 (بما تعملون بصير) sizniñ işlegen nerseñizni körgüçidür allahü teᶜālā bu āyetde köp fāʾideli nerseler

91.10 beyān itdi meselā kiçik balanıñ terbiyesini hem kiçik balanı imüzüvniñ anaġa cebrsiz gine boluvını balanı ata

91.11 ve ananıñ ḳarap yaḫşı terbiye idüvini hem müddet-i rıżāᶜını hem imçek imüzgen ḫatunnıñ nafaḳa ve kisvesiniñ

91.12 balanıñ anasına hem balanıñ yaḳınlarına vācib boluvını kirek imçek imüzüvçi balanıñ anası bolsun ve kirek

91.13 yaṭ ḫatunnı imçek imüzür üçün icārege aluvnıñ dürist boluvını allahü teᶜālā iri

91.14 ölgen ḫatunlarnıñ ᶜıddetlerini beyān itüp ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (والذين) daḫı şunday irler

91.15 (يتوفون منكم) sizlerden ölerler (ويذرون أزواجا) daḫı ḫatunlarını ḳaldururlar (يتربصن بأنفسهن) ol

91.16 irleri ölgen ḫatunlar özlerini küterler yaᶜnī irge kitmey ᶜıddet ṣaḳlarler murād ṣaḳlasunlar

91.17 (أربعة أشهر وعشرا) dört ayda on kün bu āyet iri ölgen ḫatunnıñ ᶜıddeti kirek irinden yükli

91.18 ḳalsun kirek yüksiz ḳalsun dört ayda on kün boluvġa delālet ḳıla ammā allahü teᶜālā “وأولات الأحمال أجلهن

91.19 أن يضعن حملهن “ āyeti irinden yükli bolġan ḫatunnıñ ᶜıddeti yügini ḳoyuv boluvġa delālet ḳıla kirek

91.20 iri ölgen bolsun kirek irinden ṭalāḳ ḳılınġan bolsun bes iri ölüp de yükli ḳalġan ḫatun

91.21 ḥaḳında iki āyet müteᶜārıż bola şunun üçün de bu āyet bu ḳadar da gine ṭalāḳ sūresindegi “وأولات الأحمال

91.22 أجلهن أن يضعن حملهن “ āyeti birlen mensūḫ bola digenler (فإذا بلغن أجلهن) bes her ḳayçan irleri

91.23 ölgen ḫatunlar ʿıddetleriniñ müddetine irişseler yaʿnī ʿıddetleri bitse (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) bes ey velīler

91.24 ve ḥākimler hem imāmler sizge günāh yoḳdur (فِيمَا) şol nersede (فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ) ḳıldılar ḫatunlar ol

91.25 nerseni özlerinde yaʿnī ziynetlenüvlerinde hem irge kiterge tilevlerinde (بِالْمَعْرُوفِ) şerīʿatde maʿrūf bolġan

91.26 vech birlen (وَاللّٰهُ) daḫı allahü teʿālā (بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) siz işlegen nerseni ḫaber tutuvçıdur yaʿnī siz

91.27 işlegen nerseniñ ẓāhirini bilgen kibi bāṭınını da bilgüçidür allahü teʿālā ʿıddet ṣaḳlavda bolġan

91.28 ḫatunnı kināye yolı birlen aluvnı añlatuvnıñ irge düristligini beyān ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

91.29 indürdi (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) ey ḫatun aluvnı tilegüçi irler sizge günāh yoḳdur (فِيمَا) şol nersede

I / 92

92.1 (عَرَّضْتُمْ بِهِ) ol nerse birlen işāret ḳıldıñız (مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ) ʿıddet içindegi ḫatunlarnı nikāḥlenüvni

92.2 istevden (mes̱elā taʿrīż ḳıluv şulay bola ʿıddet içindegi ḫatunġa eytürsiñ bik körkemsiñ yā ki

92.3 sin bik izgü ḫatunsıñ yā ki sin irge baruvdan baş tartmay turġanıñ yā ki ʿıddetiñ ötse

92.4 miñe ḫaber bir) dimek kibi ammā açuḳ min sini alam yā ki miñe kil dimek tiyüş tügil (أَوْ أَكْنَنْتُمْ

92.5 فِي أَنْفُسِكُمْ) yeise ol nerseni yaʿnī ʿıddet içindegi ḫatunnı nikāḥlenüvni ḳaṣd ḳıluvnı köñilleriñizde yaşirürsiz

92.6 yaʿnī bu işde hem sizge günāh yoḳ (عَلِمَ اللّٰهُ) bildi allahü teʿālā (أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ) düristlikde siz elbette

92.7 çaresiz ol ʿıddet içindegi ḫatunlarnı ẕikr ḳılursız bes iḫtiyārıñız bolmasa ẕikr ḳılıñız (وَلَٰكِنْ)

92.8 (لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا) likin sizge (cimāʿge) ol ʿıddet içindegi ḫatunlarġa vaʿde ḳılışmañsız yaʿnī min

92.9 cimāʿge ḳādirmün dip eytmeñiz sizden baʿżıler cimāʿ baʿżılar nikāḥ murād digenler (إِلَّا أَنْ تَقُولُوا) yaʿnī

92.10 hiç cimāʿ birlen muvāʿade ḳılmañız meger maʿrūf muvāʿadeni ḳılıñız ol maʿrūf muvāʿade şol sizniñ ʿıddet

92.11 içindeki ḫatunlarġa eytüviñizdür (قَوْلًا مَعْرُوفًا) şeriʿā-ı maʿrūf bolġan sözni meselā taʿrīż-i kināye ṭarīḳinçe

92.12 (وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ) daḫı ʿıddet içindeki ḫatunlarġa nikāḥ ʿaḳdiniñ toyunnı ḳaṣd ḳılmañız yaʿnī

92.13 nikāḥlenip aluvnı ḳaṣd ḳılmañız (حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ) kitāb (ʿıddet) müddetine irişkenge ḳadar ʿıddet

92.14 kitāb birlen farż bolġanlıġı üçün allahü teʿālā ʿıddetni kitāb diyü tesmiye ḳıldı (وَاعْلَمُوا) daḫı biliñiz

92.15 (أَنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü teʿālā (يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ) sizniñ köñilleriñizde bolġan yaramaġan nerselerge

92.16 ḳaṣd ḳıluvıñıznı bilür (فَاحْذَرُوهُ) bes yaramaġan nerselerni ḳaṣd ḳıluvda allahdan ṣaḳlanıñız ve ḳorḳıñız

92.17 (وَاعْلَمُوا) daḫı biliñiz (أَنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ حَلِيمٌ) bir işni ḳaṣd ḳılup da allahdan

92.18 ḳorḳup işlemegen kişini yarlıḳaġuçıdur hem şefḳatlidür ʿaẕāb ḳıluvġa aşuḳmas allahü teʿālā ṭalāḳ

92.19 ḳılunup da mihri tesmiye idilmegen ve cimāʿ idilmegen ḫatunnı ṭalāḳ ḳılġan ir ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ

92.20 āyetni indürdi (لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) ey irler sizge günāh yoḳdur (إِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ) eger ḫatunlarnı ṭalāḳ

92.21 ḳılsañız (مَالَمْ تَمَسُّوهُنَّ) ol ḫatunlarnı cimāʿ ḳılmaġan müddetde (أَوْتَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) yeise

92.22 ol ḫatunlarġa mihrni atamaġan müddetde yaʿnī cimāʿ ḳılmasdan ve mihr atamasdan burun ḫatunlarnı

92.23 ṭalāḳ ḳıluvda sizge günāh yoḳdur (وَمَتِّعُوهُنَّ) meẕkūre bu ṭalāḳ ḳılınġan ḫatunlarġa fāʾidelene turġan

92.24 nerselerni biriñiz mütʿada diyü kölmek yavlıḳ bürkençikge eytürler (عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ) ṭāḳati bolġan

92.25 kişige ṭāḳati ḳadar vācib bolur (وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ) ve ḥāli tar bolġan kişige ḥāli ḳadarı vācib

92.26 bolur bu āyetden alup da imām şāfiʿī mütʿada miḳdār taʿyīn itmedi belki ḥākimniñ reʾyine müfevvaż didi

92.27 niteki resūl allah cimāʿdan ilk ḫatunnı ṭalāḳ ḳılġan enṣārıġa başıñdaġı bürkeñini mütʿa itüp bir

92.28 didi imām aʿẓām ḳaşında mütʿa dırʿ milḥafe ḫumār likin bularnıñ ḳıymetinde irniñ baylıġı ve yarlıġı iʿtibār

92.29 ḳılına hem āyetni de muñar ṣarf ḳılına (مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ) yaʿnī şerʿā-i maʿrūf bolġan fāʾidelendürüv birlen

I / 93

93.1 fāʾidelendüriñiz yaʿnī şerʿā-ı maʿrūf bolġān mütʿa biriñiz (حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ) ṭalāḳ ḳılınġan ḫatunlarġa

93.2 izgülik ḳıluvçı müselmānlarġa s̱ābit bolġan mütʿa birlen fāʾidelendüriñiz (وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ) ve eger siz

93.3 ḫatunlarıñıznı ṭalāḳ ḳılsañız (مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ) ol ḫatunlarıñıznı cimāʿ ḳılmasdan burun (وَقَدْ

93.4 فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً) ve taḥḳīḳ ol ḫatunlarıñızġa mihrni çiklegen bolsañız (فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ) bes

93.5 sizge çiklegen mihriñizniñ yarṭısını ṭalāḳ ḳılġan ẖatunlarıñızġa birüv vācib bolur her vaḳṭde (إلاّ أنْ

93.6 يعفونَ) meger çiklegen mihriñizniñ yarṭısını birüv vācib bolmas ṭalāḳ ḳılġan ẖatunlarıñıznıñ ʿafv

93.7 ḳıluvları vaḳtinde ol mihrni (أوْ يعفوَ الّذى) yeise şol kişiniñ ʿafv ḳıluvı vaḳtinde yaʿnī tafżilā bütün

93.8 mihrni birüvi vaḳtinde (بيدهِ عقدةُ النّكاح) ol kişiniñ ḳolında idi nikāḥ ʿuḳdesi (toynı) yaʿnī

93.9 irniñ ʿafv ḳıluvı vaḳtinde yaʿnī şefḳat itüp bütün mihrni birüvi vaḳtinde imām mālik ve imām şāfiʿīler ḳaşında

93.10 āyetniñ maʿnāsı bu revişçe taḳdīr ḳılġan mihrniñ yarṭısını cimāʿdan burun ṭalāḳ ḳılınġan ẖatunġa

93.11 irniñ birüvi vācib bolmay ẖatun s̱eyyibe-i bāliġa bolup mihrni özi ʿafv itse yā ki ẖatunnıñ mihrini

93.12 bākire ġayr-i bāliġa bolġanda velīleri ʿafv itse maʿnāsında (وأنْ تعفوا) ve daẖı sizniñ ʿafv ḳıluvıñız yaʿnī

93.13 ṭalāḳ ḳılġan ẖatunlarnıñ taḳdīr ḳılınġan mihrniñ yarṭısını ʿafv ḳıluvı ṭalāḳ ḳılġan irlerniñ ṭalāḳ

93.14 ḳılınġan ẖatunlarına şefkat taḳdīr ḳılınġan mihrniñ tamāmını birüvi (اقربُ للتّقوى) allahü teʿālādan

93.15 ḳorḳuvnıñ ḥāṣıl boluvına yaḳınraḳdur (ولا تنسوا الفضلَ بينكم) ve aralarıñızda bolġan biriñizniñ

93.16 ikinçiñizge şefḳat ḳıluvını unutmañız (انّ الله) düristlikde allahü teʿālā (بما تعملون بصير) sizniñ

93.17 işlegen nerseleriñizni körgüçidür yaʿnī irge oylarġa tiyüş bu bīçāre ṭalāḳ ḳılġan

93.18 ẖatunım nikāḥım astında maḥbūse boldı ḥāżir indi minden ayrılup maḥrūme ve meʾyūse boldı bütün mihrin

93.19 birüp ḳayġulı şādlanduraym diyü oşandaḳ ẖatunġa oylarġa tiyüş bu bīçāre irim ʿaẕīr

93.20 aḳçesini ṣarf itip mini nikāḥlandı ve minim birlen nikāḥından aṣlā fāʾide körmedi bes irimniñ ḳayġulı

93.21 köñlini şādlanduraym ve bütün mihrin ʿafv ḳılaym diyü allahü teʿālā aḥkām-ı ṣalavatnıñ baʿżısını beyān ḳılup ẕikr

93.22 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (حافظوا على الصلوات) namāzlarġa yaʿnī biş namāz üzerine dāʾimçiliḳ ḳılıñız

93.23 (والصلوة الوسطى) ve bigrekde devām itiñiz orta namāzġa yaʿnī ikindi namāzına bu ṣavlet-i vasaṭīde

93.24 türliçe söz bolsa da likin eṣaḥ ṣalat vasaṭīden ikindi namāzı murād çünki ḥażret-i ḥafṣanıñ

93.25 muṣḥafında "والصلوة الوسطى صلوة العصر " dip vāḳıʿa bolġan hem resūl ekrem aḥzāb muḥārebesinde ikindi

93.26 namāzını ḳuvvet ḳılġaç " شغلونا عن الصلوة الوسطى صلوة العصر ملأ الله بيوتهم نارا " digen yaʿnī ṣalavat-ı

93.27 vasaṭī bolġan ikindi namāzından şuġullendürip ḳaldurdılar allahü teʿālā ivlerini oṭ birlen ṭolṭurġay idi

93.28 maʿnāsında yine de resūl allah ṣalat vasaṭīni süleymān ʿaleyhi's-selām meşġūl bolup ḳalġan namāz diyü taʿrīf

93.29 itdi elbette süleymān ʿaleyhi's-selāmdan ḳuvvet ḳılġan namāz ikindi namāzı (ikindi namāzın allahü teʿālānıñ

I / 94

94.1 ḥāslāb eytüvi ādemlerniñ sevdā ve maʾişet birlen meşġūl bolġan vaḳti bolġanlıġı üçün) bu āyet

birlen

94.2 biş vaḳt namāznıñ farżlıġına istidlāl ḳılġanlar çünki ṣalavāt-ı cemʿ, aḳl-ı cemʿ üç vasaṭī ṣalavātke

94.3 maʿṭūf üçniñ vasaṭīsi yoḳ maʿṭūf-ı ʿaleyhge ʿaleyhge başḳa bolurġa kirek (وقوموا لله قانتين)

daẖı

94.4 allah rıżālıġı üçün namāzda ṭurıñız allahü teʿālānıñ ẕikrinden başḳadan tik ṭurġanıñız ḥālde bu

āyetniñ

94.5 nuzūline sebeb erḳam oğlı zeyd eyte islāmnıñ başında her ḳayumız namāzda söyleşedür idük

hem mescidke

94.6 kirgeç birimiz ikinçimizden köp me oḳudıñ diyü ṣorupdur idükdi hem bu āyetden namāzda

ḳıyāmnıñ hem

94.7 söyleşüvni ḳoyuvnıñ farż boluvı çıġa hem ḫuẕūʿ age münāfī bolġan ṣıfatlarnıñ mekrūh boluvı

çıġa (فَاِنْ خِفْتُمْ)

94.8 bes eger de düşmāndan yā ki yırṭkaç ḥayvāndan ḳorḳsañız ḳıbleġa ḳarap başup oḳuvda

(فَرِجَالًا اَوْ

94.9 رُكْبَانًا) bes cayav barġan ḥālleriñizde yā ki aṭlanġan ḥālleriñizde oḳuñız (فَاِذَا اَمِنْتُمْ) bes

her ḳayçan

94.10 ḳorḳuvdan emīn bolsañız (فَاذْكُرُوا اللّٰهَ) bes allahü teʿālānı ẕikr itiñiz (كَمَا عَلَّمَكُمْ) allahü

teʿālā sizge üyretkençe

94.11 (مَا) şol nerseni (لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ) ol nerseni siz bilür bolmadıñız (وَالَّذِينَ) daḫı şunday

irler

94.12 (يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ) sizden ölerler (وَيَذَرُونَ اَزْوَاجًا) ve ḫatunlarını ḳaldururlar (وَصِيَّةً لِاَزْوَاجِهِمْ) bes

94.13 ḫatunlarına şol vaṣiyet birlen vaṣiyet ḳılsunlar yaʿnī eytüp ḳaldursunlar (مَتَاعًا اِلَى الْحَوْلِ) bir yıl

94.14 tamāmına ḳadar fāʾidelenüv vaṣiyeti birlen yaʿnī nafaḳa ve kisve birüv birlen (غَيْرَ اِخْرَاجٍ) ṭura

turġan orunlarından

94.15 çıġarılmaġanları ḥālde yaʿnī ölerge yaḳın bolġan irler ḫatunları üçün yaḳın ḳardeşlerine

94.16 vaṣiyyet itüp ḳaldursunlar ölgenden ṣoñ kāmil yıl tolġanġa ḳadar nafaḳa ve kisve birürge hem

ṭura

94.17 ṭurġan orunlarından çıġarmasḳa (فَإِنْ خَرَجْنَ) bes eger irleri ölgen ḫatunlar ṭura

94.18 ṭurġan orunlarından öz iḫtiyārları birlen çıḳsalar (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) bes ey meyyitniñ

94.19 velīleri (yaḳın ḳardeşleri) sizge günāh yoḳdur (فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ) ol ḫatunlarınıñ özleri

ḥaḳında

94.20 ḳılġan nerselerinde (مِنْ مَعْرُوفٍ) şeriʿā maʿrūf bolġan işden (وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) ve allahü

teʿālā ḫilāflıḳ

94.21 ḳıluvçıdan öç aluvġa küçi yitküçidür işlegen işinde ḥikmet iyesidür islāmnıñ başında bu āyet

birlen

94.22 ʿamel ḳılġanlar ṭāʿif şehrinden eşref oġlı ḥakīm ismli ādem bir vaḳtde medīnege kilüp vefāt

bolġan

94.23 ḫatunı ata ve anası ve balası ḳalġan resūl ekrem ḥakīm bin eşrefniñ mālın ata ve anasına hem

balasına

94.24 ḫaṣṣalarından birgen ḫatunına ḥakīmniñ yurṭında bir yıl turuv birlen emr ingen hem bir yıllıḳ

nafaḳa birgen

94.25 ṣoñra bu āyet mensūḫ bolġan bir yıl ʿıddet dört ayda on kün ʿıddet birlen mensūḫ bolġan

bir yıllıḳ

94.26 nafaḳa kisve terekeden yitken dörtden bir yā ki sigizden bir birlen mensūḫ bolġan

(وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ)

94.27 daḫı ṭalāḳ ḳılġan ḫatunlar üçün şerʿā maʿrūf bolġan miḳdār birlen fāʾidelenüv bardur yaʿnī

ṭalāḳ

94.28 ḳılınġan ḫatunġa ʿıddet de vaḳt nafaḳa birüv irge vācibdür kirek ṭalāḳ recʿī birlen ṭalāḳ

ḳılınsun kirek

94.29 ṭalāḳ-ı bāʾin birlen ḳays ḳızı fāṭıma eyte minim irim mini üç mertebe ṭalāḳ ḳıldı resūl allah

miñe nafaḳada sikkeni de

I / 95

95.1 taḳdīr itmedi diyü bes bu rivāyet ḳurānġa da imām-ı aʿẓam meẕhebine de muḫālif bola likin

cevāb biremiz bu ḥadīs̱

95.2 merdūd diymiz munı ḥażret-i ʿömer redd ḳılġan bir ḫatun sözi birlen ḳurān, senet birlen s̱ābit

bolġan

95.3 ḥükmini terk itmeymiz bu ḫatun dürist eyte mi yalġan söyley mi ḥadīs̱ni ḥıfż ḳıla aldı mu yā ki

95.4 unutdı mu didi (حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ) allahü teʿālāge ḫilāflıḳ ḳıluvdan ḳorḳġuçı müselmānlarġa

mütʿa (nafaḳa)

95.5 s̱ābit bolmaḳ birlen s̱ābit boldı (كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ) ötkende ẕikr ḳılınġan ve beyān itilgen ṭalāḳ-ı

ʿıddet

95.6 ḥükmlerini beyānitken kibi beyān ḳılur allah (لَكُمْ) sizge (آيَاتِهِ) āyetlerini (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)

95.7 sizniñ ʿaḳlıñıznı ṣarf ḳılup fikr ḳıluvıñız üçün allahü teʿālā vebādan ve ṭāʿūndan ḳaçmav

ḥaḳında ẕikr

95.8 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi "dāverdān" ḳaryesinde vebāʾ vāḳʿa bolġaç ḫalḳnıñ baʿżısı ḳaryeden

çıġup

95.9 eṭrāfḳa kitdiler baʿżısı ivlerinde ḳaldılar ḳaryeden çıḳġanları selāmet ḳaldı ḳaryede üylerinde

95.10 ḳalġanları helāk boldılar şundan ṣoñ ḫalḳ oyladı vebāʾdan ḳaçuv ḳutuluvġa sebeb iken diyü

şundan

95.11 ṣoñ köp zamānlar ötdi bir yılda yine de vebāʾ ẓāhir boldı ḫalḳ hemmesi “dāverdān“

ḳaryesinden

95.12 çıġup yitdiler niçe miñler ādem idi ḥattā yitmiş miñ didiler allahü teʿālā şunı beyān itüp ẕikr

ḳılınaçaḳ

95.13 āyetni indürdi (أَلَمْ تَرَ) eyā körmeysün mi yaʿnī ḳaramaysun mı ey muḥammed (إِلَى الَّذِينَ)

şunday ādemlerge

95.14 (خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ) ol ādemler yurṭlarından çıḳdılar (وَهُمْ أُلُوفٌ) ḥālbūkim ol ādemler niçe

miñler idi

95.15 (حَذَرَ الْمَوْتِ) vebāʾ sebebli ölüvden ṣaḳlanuv üçün (فَقَالَ لَهُمُ اللّٰهُ) bes vebāʾ sebebli ölüvden

ḳorḳup yurṭ

95.16 larından çıḳġan ādemlerge allahü teʿālā eytdi (مُوتُوا) öliñiz diyü bes öldiler (ثُمَّ أَحْيَاهُمْ) munıñ

ṣoñında

95.17 alarnı tirgüzdi allahü teʿālā (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ) ādemler

üzerine şefḳat

95.18 iyesidür (وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ) ve likin ādemlerniñ köpisi (لَا يَشْكُرُونَ) allahü teʿālāge

niʿmetleri berāberinde

95.19 şükr ḳılmaslar vebāʾ vāḳʿa bolġan orunġa kirüvniñ ḥarām boluvı allahü teʿālā

«ولاتلقوا بايديكم الى التهلكة»

95.20 digen sözi birlen s̠ābit bolġan kibi vebāʾ vākʿa bolġan orundan ḳaçup çıġuvnıñ ḥarāmlıġı hem

bu

95.21 āyet birlen s̠ābit allahü teʿālā ölümden ḳaçup ḳutuluv mümkin bolmaġanlıḳnı muḳadder bolġan

nerseniñ şiksiz irişüvini

95.22 beyān ḳılġannıñ ṣoñında müselmānlarġa ṣoġış ḳıluv birlen emr ḳıldı çünki ṣoġışda ecel yitüp

ölseler

95.23 allahü teʿālā yolında ölüv bola niteki eyte (وقتلوا فى سبيل الله) ey müʾminler allahnıñ rıżālıġı

yolında ṣoġış

95.24 ḳılıñız (واعلموا) daḫı biliñiz (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (سميع عليم) ḫilāflıḳ ḳılup

ṣoġışdan

95.25 ḳalġan kişiniñ sözini işitüvçidür ve köñlinde bolġan nersesini bilgüçidür (من ذا الذى) eyā bar

mı

95.26 şol ṣıfatlı kişi (يقرض الله قرضا حسنا) allahü teʿālāge körkem bolġan boruçḳa birüv birlen

boruçḳa

95.27 birür yaʿnī kemāl rıżālıġı birlen allahü teʿālā yolında mālnı ṣarf ḳılur (فيضاعفه له) bes

allahü teʿālā ol

95.28 kişige cezāʾsını ülüşler (اضعافا كثيرة) köp ülüşler birlen yaʿnī on ülüşden yidi yüzge ḳadar

artdurur

95.29 (والله يقبض ويبصط) ve allahü teʿālā baʿżı kişige rızḳnı tar ḳılur ve baʿżı kişige kiñ ḳılur

(وَإِلَيْهِ

I / 96

96.1 تُرْجَعُونَ) ve ol allahü teʿālāge ḳıyāmet küninde ḳaytarılmış bolursız (أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَإِ) eyā iʿtibār ḳılup

96.2 ḳaramaysun mı ey muḥammed meşveret üçün cıyılġan cemāʿatke (مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ) yaʿḳūbnıñ balalarından

96.3 (مِنْ بَعْدِ مُوسَى) mūsā (ʿaleyhi’s-selām) ölgenniñ ṣoñından (إِذْ قَالُوا) şol vaḳt isrāʾīl balaları

96.4 eytdiler (لِنَبِيٍّ لَهُمُ) özleri üçün bolġan peyġamberge şemiʿūn ʿaleyhi’s-selāmge (ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا) bizniñ

96.5 üçün emīr bolur ṭur (نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) allahü teʿālā yolında birge ṣoġış ḳılurmız (قَالَ) eytdi

96.6 peyġamber yaʿnī şemiʿūn ʿaleyhi’s-selām (هَلْ عَسَيْتُمْ) eyā yaḳın bolursız mu (إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ) eger

96.7 sizge ṣoġış ḳıluv farż ḳılınsa (أَلَّا تُقَاتِلُوا) ṣoġış ḳılmassızlıḳġa yaʿnī iş min sizden kütkençe mi

96.8 min sizni ṣoġış ḳılmaslar ḳorḳarlar diyü oylaym (قَالُوا وَمَا لَنَا) isrāʾīl balaları eytdiler bizge

96.9 ni boldı (أَلَّا نُقَاتِلَ) ṣoġış ḳılmassızlıḳġa (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) allahü teʿālā yolında yaʿnī bizni allahü teʿālā

96.10 yolında ṣoġış ḳıluvdan ṭıyġan ni nerse bar diyü (وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا) ve taḥḳīḳ biz çıġarılmış

96.11 bolduḳ yurṭlarımızdan ve balalarımız yanından cālūt daḫı ʿamālīḳa mıṣır birlen filistin arasındaġı rūm

96.12 diñigizi yanında ṭuralar iken benī isrāʾīlge ġalebe ḳılup yurṭlarnı alġanlar balalarını esīr

96.13 itkenler ḥattā pādişāh balalarından dört yüzde ḳırḳ balanı esīr itkenler (فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ)

96.14 benī isrāʾīlge ṣoġış ḳıluv farż ḳılınġan zamānda (تَوَلَّوْا) ṣoġışdan yüz döndürdiler (إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ)

96.15 (meger benī isrāʾīlden az kişi gine yüz döndürmedi yaʿnī öç yüzde on üç kişi gine) (وَاللَّهُ عَلِيمٌ

96.16 بِالظَّالِمِينَ) ve allahü teʿālā ṣoġış ḳıluvnı ḳoyuv sebebli özlerine ẓulm itüvçilerni bilgüçidür (وَقَالَ لَهُمْ

96.17 نَبِيُّهُمْ) daḫı isrāʾīl balalarına peyġamberler yaʿnī şemiʿūn ʿaleyhi's-selām eytdi (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü

96.18 teʿālā (قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ) taḥḳīḳ sizge ṭālūtnı yiberdi (مَلِكًا) pādişāh bolġan ḥālde (قَالُوا أَنَّى

96.19 يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ) isrāʾīl balaları eytdiler niçük ṭālūt üçün pādişāhlıḳ bolsun (عَلَيْنَا) bizniñ

96.20 üzerimizge (وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ) ḥālbūkim biz ṭālūtdan pādişāh boluvġa ḥaklıraḳ ve tiyüşlirekmiz

96.21 (وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ) ve ḥālbūkim ṭālūtke māldan kiñlik birilmedi yaʿnī niçük ol bizge pādişāh

96.22 bolsun ol faḳīr kitüvçi ṭālūt ḥażret-i yūsufnıñ bünyāmīn ismli balalarından bünyāmīnniñ balalarında

96.23 pādişāhlıḳda peyġamberlikde bolmaġan peyġamberlik yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmnıñ lāvī ismli balalarında bolup

96.24 pādişāhlıḳ yahūdā ismli balalarında bolġan (قَالَ) benī isrāʾīlge peyġamberleri eytdi (إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ)

96.25 düristlikde allahü teʿālā pādişāhlıḳ üçün ṭālūtnı iḫtiyār ḳıldı (عليكم) sizniñ üzeriñizge (وزاده)

96.26 (بسطة) dahı allahü teʿālā ṭālūtke fażīletni ve kiñlikni artdurdı (في العلم والجسم) ʿilmde ve tende yaʿnī

96.27 uzunlıḳda. ṭālūt benī isrāʾīl içinde ṣoġışda ve diyānetde ḫalḳnıñ iñ ālimi ve boyda iñ uzunı bolġan

96.28 (والله يؤتي ملكه من يشاء) ve allahü teʿālā pādişāhlıḳnı tilegen kişisine birür (والله واسع عليم) ve allahü

I / 97

97.1 teʿālānıñ fażlı kiñ bolġuçıdur hem kimge pādişāhlıḳnı birürge tiyüş idigini bilgüçidür

(وقال لهم)

97.2 (نبيهم) dahı benū isrāʾīlge peyġamberleri (şemiʿūn ʿaleyhi’s-selām) eytdi (ان اية ملكه)

düristlikde

97.3 ṭālūtnıñ pādişāhlıġınıñ ʿalāmeti bu sözni şemiʿūn ʿaleyhi’s-selām benū isrāʾīlniñ ṭālūtnıñ

pādişāh boluvına

97.4 delīl istegeç eytdi (ان يأتيكم التابوت) sizge ṣanduḳnıñ kilüvüdür (فيه سكينة من ربكم) ol

97.5 ṣanduḳda rabbiñizden köñilleriñizge ḳararlanuv bardur (وبقية مما ترك ال موسى) dahı mūsā

(ʿaleyhi’s-selām)

97.6 ḳaldurġan nerseden ḳalġan nerse bardur (وال هارون) dahı hārūn (ʿaleyhi’s-selām) ḳaldurġan

nerseden

97.7 ḳalġan nerse bardur yaʿnī mūsā ʿaleyhi’s-selāmnıñ başmaġı tabaġı hārūn ʿaleyhi’s-selāmnıñ

çalması

97.8 munda āl-i mūsā birlen āl-i hārūndan nefs-i mūsā birlen nefs-i hārūn murād, ālemni kiritüv

şāʾnlerini uluġlav

97.9 üçün gine) (تَحْمِلُهُ الْمَلٰئِكَةُ) ferişteler yüklegen ḥālde kilür ol tābūt ḥażret-i mūsānıñ vefātı

ṣoñında

97.10 allahü teʿālā ol tābūtnı kökke kötergen bolġan ṣoñra ferişteler indürgenler (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لَكُمْ)

97.11 düristlikde bu tābūtda sizniñ üçün ʿalāmet bardur (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) eger īmān kitürüvçi

bolsañız

97.12 bu şemiʿūn ʿaleyhi’s-selāmnıñ benū isrāʾīlge eytken sözi (فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ) ʿamālike

birlen

97.13 ṣoġış ḳıluv üçün ṭālūt ʿaskeri birlen öziniñ şehrinden ayurulġan zamānında ḥażret-i ṭālūt

97.14 öziniñ ḳavmine eytdi minim birlen ṣoġışḳa yaş yigitleri gine çıḳsun diyü siksen miñ kişi

iyerüp

97.15 çıḳdı bik issi vaḳt idi bir yapanġa barup tüşdiler de ḥażret-i ṭālūtdan allahü teʿālā bizge yılġa

aġızsun

97.16 diyü ṣoradılar (قَالَ اِنَّ اللّٰهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ) ṭālūt ḳavmine eytdi düristlikde allahü teʿālā sizni bu

yılġa

97.17 birlen imtiḥān ḳıluvçıdur sizlerden iṭāʿat ḳılġan ādem birlen iṭāʿat ḳılmaġan āḍemler ẓāhir

bolsun üçün

97.18 (فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ) bes kimdür ol yılġa ṣuyundan içer (فَلَيْسَ مِنِّى) bes ol kişi miñe iyergen

97.19 kişilerden tügil (وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ) ve kimdür ol yılġanıñ ṣuyundan tatumas (فَإِنَّهُ مِنِّي) bes

düristlikde

97.20 ol kişi miñe iyergen kişilerdendür (إِلَّا) meger içse de miñe iyergen kişilerden bolur (مَنِ)

şol kişi

97.21 (اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ) ḳolı birlen bir çomurup aluv birlen çomurup aldı yaʿnī ḳolı birlen

çomurup

97.22 alup içken kişi gine miñe iyergen kişilerden bolur (فَشَرِبُوا مِنْهُ) bes ol yılġanıñ ṣuyundan

97.23 içdiler ve muḫālefet ḳıldılar (إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ) meger ṭālūtnıñ ʿaskerinden az kişi gine içmedi

yaʿnī

97.24 üç yüzde on üç kişi gine (فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ) bes yılġadan ṭālūt ötken zamānda

(وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ)

97.25 daḫı īmān kitürgen ādemler ṭālūt birlen birge ötkenleri zamānda (قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ) ṭālūtge

97.26 iyergen ādemlerniñ baʿżısı baʿżısına eytdiler bu kün bizniñ üçün ṭāḳat yoḳ (بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ)

ʿamālika

97.27 ṭāʾifesinden bolġan cālūt ve cālūtnıñ ʿaskeri birlen ṣoġış ḳıluvġa çünki alar köp ve ḳuvvetleri

97.28 artuḳ didiler (قَالَ الَّذِينَ) ṭālūt ʿaskerinden şunday ādemler eytdiler (يَظُنُّونَ) yaḳın ḳılurlar

I / 98

98.1 alar (أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ) düristlikde alar allahġa yolıḳġuçılardur diyü yaʿnī şehīd bolup allahü teʿālāge yolıġuvlarını

98.2 yaḳına bilgen ādemler eytdiler (كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ) köp medür az cemāʿatden (غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ)

98.3 allahü teʿālānıñ iẕni ve yardemi birlen köp cemāʿatge ġālib boldı (وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ) ve allahü teʿālā

98.4 ṣabrlıḳ ḳıluvçılar birlen birgedür (وَلَمَّا بَرَزُوا) ẓāhir ve yaḳın bolġanları zamānda ṭālūt hem ʿaskeri

98.5 (لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ) cālūtge hem cālūtnıñ ʿaskerine (قَالُوا) ṭālūt ʿaskeri eytdiler (رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا)

98.6 صَبْرًا) ey rabbimiz bizniñ üzerimizge ṣabrlıḳnı ḳoyġay idiñ (وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا) daḫı bizniñ ayaḳlarımıznı

98.7 ṣoġışda bezketkey idiñ (وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) daḫı bizge yardem birgey idiñ kāfir ḳavmine ġālib

98.8 boluv üzerine (فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ) bes ṭālūt hem ʿaskeri cālūtnı hem ʿaskerini allahü teʿālānıñ iẕni

98.9 ve yardemi birlen ṣındurdılar ve çiñdiler (وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ) daḫı dāvud cālūtnı öltürdi dāvudnıñ cālūtnı

98.10 öltürüv ḳıṣṣası ṭālūtnıñ ʿaskeri içinde altı balası birlen ayşā bar idi dāvud yidinçi balası kiçkine

98.11 bolduḳından ḳoylar kütedür idi bes allahü teʿālā ṭālūtlarnıñ peyġamberine yaʿnī şemiʿūn ʿaleyhi's-selāmge vaḥy

98.12 ḳıldı cālūtnı dāvud ötürür diyü bes ol peyġamber dāvudnı atasından ṣorap izlep tapdı yolda barġanda

98.13 dāvud ʿaleyhi's-selāmge öç taş oçradı bizni al bizniñ birlen cālūtnı ötürürsün didiler bes dāvud

98.14 bu taşlarnı ṣomḳasına ṣaldı hem şol taşlar birlen cālūtge aṭup cālūtnı ötürdi munıñ ṣoñında

98.15 ṭālūt dāvud (ʿaleyhi's-selām)ġa ḳızın ciftlendürdi (وآتاه الله الملك والحكمة) daḫı allahü teʿālā dāvud ʿaleyhi's-selāmge

98.16 pādişāhlıḳ ve peyġamberlik birdi dāvud ʿaleyhi's-selāmdan burun benū isrāʾīlden bir kişide de peyġamberlik birlen

98.17 pādişāhlıḳ cıyulġanı yoḳ idi (وعلمه مما يشاء) daḫı allahü teʿālā dāvud ʿaleyhi's-selāmge özi tilegen nerselerden

98.18 üyretdi timir kölmekler yaṣav ve ḳoşlar ve ḥayvānlar birlen söyleşüv kibi (ولولا دفع الله الناس) eger de

98.19 allahü teʿālānıñ ādemlerni yiberüvi bolmasa idi (بعضهم ببعض) baʿżısını baʿżısı birlen yaʿnī īmān ehli

98.20 birlen küfr ehlini yibermese idi (لفسدت الأرض) yir yüzülür idi yaʿnī küfr ehli müselmānlarġa

98.21 ġālib bolup yirde köp bozuḳluḳ ḳılurlar idi (ولكن الله) likin allahü teʿālā (ذو فضل على العالمين)

98.22 maḫlūḳlar üzerine şefḳat iyesidür (تلك آيات الله) bu ẕikr ḳılınġan nerseler yaʿnī vebāʾdan ḳaçuvçılarnıñ

98.23 ḳıṣṣası ṭālūtnı allahü teʿālānıñ pādişāh itüvi hem ṭābūt kilüv cālūtlarnıñ maġlūb boluvı dāvud

98.24 ʿaleyhi's-selāmnıñ cālūtnı öltürüvi allahü teʿālānıñ ʿalāmetleridür (نتلوها عليك بالحق) ey muḥammed ol āyetlerni

98.25 siniñ üzeriñe ḥaḳlıḳ birlen oḳurmız (وإنك لمن المرسلين) daḫı düristlikde siñ elbette dīn üyretür

98.26 üçün yiberilmiş resūlerdensin. ikinçi cüzʾ tamām bolup üçünçi cüzʾge şurūʿ idildi

98.27 (تلك الرسل) bu ẕikr ḳılınġan resūller yaʿnī ādem (ʿaleyhi's-selām)dan başlap dāvud ʿaleyhi's-selāmge ḳadar

98.28 bu sūrede ẕikr ḳılınġan resūller (فضلنا بعضهم على بعض) ol resūllerniñ baʿżısını baʿżısını üzerine resūllikden

98.29 başḳa bolġan baʿżı fażīletlerde artuḳ ḳılduḳ (منهم من كلم الله) ol peyġamberler cümlesinden bar allahü teʿālā

I / 99

99.1 söyleşken kişi mes̱elā mūsā ʿaleyhi’s-selām hem muḥammed ʿaleyhi’s-selām çünki allahü

teʿālā mūsā ʿaleyhi’s-selām birlen

99.2 ṭūrda resūl allah birlen miʿrāc kiçesinde söyleşdi (وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ) daḫı ol peyġamberlerden

allahü

99.3 teʿālā baʿżısını köp derecelerge köterdi resūl ekrem kibi allahü teʿālā ḫātemü’l-enbiyāʿ ve

efḍalü’l-enbiyāʾ itdi

99.4 (وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ) daḫı ḥażret-i meryem oġlı ʿīsāġa birdük (الْبَيِّنَاتِ) ẓāhir bolġan

muʿcizelerni

99.5 (وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ) daḫı meryem oġlı ʿīsānı cebrāʾīl birlen yā ki incīl birlen ḳuvvetledük (وَلَوْ

99.6 شَاءَ اللَّهُ) ve eger allahü teʿālā bütün ḫalḳnı köndürüvni tilese idi (مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ)

peyġamberler

99.7 ṣoñında bolġan ādemler (ümmetler) iḫtilāf ḳılışmaslar idi (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ) özlerine

99.8 ẓāhir bolġan āyetler (muʿcizeler) kilgenden ṣoñ (وَلَٰكِنِ اخْتَلَفُوا) likin minim tilevim birlen

iḫtilāf

99.9 ḳıldılar bu revişçe (فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ) bes ādemlerden bar resūllerge īmān kitürgen kişiler

99.10 (مَنْ كَفَرَ) daḫı ādemlerden bar resūllerge īmān kitürmey kāfir bolġan kişiler

(ولو شاء الله ما اقتتلوا)

99.11 ve eger allah bütün ḫalḳnı ḥaḳġa köndürüvni tilese idi iḫtilāf ḳılmaslar idi (ولكن الله) ve

likin

99.12 allahü teʿālā (يفعل ما يريد) tilegen nersesini ḳılur yaʿnī tilegen kişini ḥaḳlıḳġa fażlı birlen

köndürür

99.13 ve tilegen kişisini ʿadlī birlen rüsvāy ḳılur (يا أيها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen

ādemler

99.14 (أنفقوا مما رزقناكم) biz sizge rızḳlandurġan nerseden allah yolına ṣarf ḳılıñız (من قبل أن يأتي يوم)

99.15 şunday kün kilmesden burun (لا بيع فيه) ol künde ṣatuv yoḳdur bes fidye birüp ʿaẕābdan

99.16 ḳutula almassız (ولا خلة) daḫı fāʾide bire turġan dostlıḳ da yoḳdur (ولا شفاعة) daḫı allahü

teʿālānıñ

99.17 ruḫṣatından başḳa şefāʿat ḳıluv da yoḳdur (والكافرون هم الظالمون) daḫı kāfirler allahü

teʿālānıñ emrini

99.18 ornından başḳaġa ḳoyuvları sebebli ẓālimlerdür allahü teʿālā tevḥīd hem ṣaffāt mesʾelesinde

āyetü'l-kerīmesini

99.19 indürdi (الله) her bir körkem ṣıfatnı cıyġan ẕāt (لا إله) hiçbir maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳ yoḳdur

(إلا هو) meger

99.20 ol her bir körkem ṣıfatnı cıyġan allahü teʿālā ginedür (الْحَيُّ) tirükdür ol allahü teʿālā (الْقَيُّومُ)

ḫalḳnıñ

99.21 tedbīri birlen hemīşe turġuçıdur (لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ) ol allahü teʿālānı ḳalġu tutmas (وَلَا نَوْمٌ)

daḫı

99.22 yuḳu tutmas yaʿnī allahü teʿālāde ḳalġumaḳ ve yuḳlamaḳ ṣıfatı yoḳdur (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ)

ol allahü teʿālā

99.23 üçün mülkder köklerde bolġan nerseler (وَمَا فِي الْأَرْضِ) daḫı yirlerde bolġan nerseler

(مَنْ ذَا الَّذِي)

99.24 kim bardur (يَشْفَعُ عِنْدَهُ) allahü teʿālā ḳaşında şefāʿat ḳıla turġan kişi yaʿnī hiç kim yoḳdur

şefāʿat

99.25 ḳıla almas (إِلَّا بِإِذْنِهِ) meger allahü teʿālānıñ iẕni birlen gine şefāʿat ḳılur (يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ)

allahü teʿālā

99.26 ādemlerniñ aldlarında bolġan nerseni bilür (وَمَا خَلْفَهُمْ) daḫı ādemlerniñ arṭlarında bolġan

nerseni bilür

99.27 (وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ) ve bendeler allahü teʿālā bilgen nerseden hiç nerseni kāmil bilmesler

(إِلَّا بِمَا شَاءَ)

99.28 meger allahü teʿālā bilüvlerini tilegen nerseni gine bilürler (وَسِعَ) ṣıydurdı (كُرْسِيُّهُ) allahü

teʿālānıñ kürsisi

I / 100

100.1 (السَّمٰوٰاتِ وَالْاَرْضَ) köklerni ve yirlerni (وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا) daẖı allahü teʿālāge köklerni ṣaḳlav aġır bolmas

100.2 (وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ) ve ol allahü teʿālā şerīklerden pāk bolġuçıdur bu kürsi āyeti allahü teʿālānı tevḥīdni

100.3 taʿẓimni hem allahü teʿālānıñ ṣıfatlarunı müştemil boluv cihetinden ḳurān sūreleri ve āyetleri arasında mükerrem

100.4 ve muʿaẓẓam bolġan āyet bola şunıñ üçün de resūl allah eytdi bir kişi āyete'l- kürsīni her farż namāz ṣoñında

100.5 oḳusa ol kişi ḥāżır ucmaẖḳa kirür idi likin ucmaẖḳa kirüvden ṭıyġan nerse ölüm gine diyü hem āyetü'l-kürsī

100.6 oḳuvġa devām itmez meger allahü teʿālānıñ dostı ġına hem allahü teʿālāge ʿibādet ḳıluvçı ġına devām iter hem bir

100.7 kişi yuḳlarġa yatḳıç āyete'l-kürsīni oḳusa allahü teʿālā bu oḳuvçıġa hem körşilerine emīnlik birür didi

100.8 hem resūl ekrem ikinçi ḥadīṣinde eytdi ādemniñ ẖocası ādem ʿaleyhi's-selām ʿarabnıñ ẖocası min (bu

100.9 sözimni maḳtanup eytmeym) fārisīlerniñ ẖocası selmān, rūmnıñ ẖocası süheyl, ḥabeşīlerniñ ẖocası

100.10 bilāl, taġlarnıñ ẖocası ṭūr taġı, künlerniñ ẖocası cumʿa kün, sözlerniñ ẖocası ḳurān, ḳurānnıñ

100.11 ẖocası baḳara sūresi, baḳara sūresiniñ ẖocası āyete'l kürsī didi mundan başḳa hem āyete'l-kürsīniñ

100.12 fażīleti ḥaḳında köp ḥadīṣler bar (لَا اِكْرَاهَ فِى الدِّينِ) dīnde küçlev yoḳ (قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ) taḥḳīḳ

100.13 saʿādet-i ebediyyege irişdürgüçi īmān şeḳāvet sermediyege irişdürgüçi küfrden ẓāhir bolġan delīller

100.14 birlen ayurıldı bes her bir ʿaḳllı kişige saʿādet-i ebediyyeni istev üçün īmānġa aşıġuv ve şeḳāvet-i

100.15 sermediyeden ḳutuluv üçün küfrden ṣaḳlanuv tiyüş (فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ) bes kimdür şeyṭānġa yā ki

100.16 ṣanemlerge kāfir bolur yaᶜnī alarġa ᶜibādet ḳılmas (وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ) daḫı allahü teᶜālāge īmān kitürür (فَقَدْ

100.17 اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى) bes taḥḳīḳ ol kişi ışançlı yip kibi bolġan ḥaḳlıḳġa tutundı (لَا انْفِصَامَ

100.18 لَهَا) ol ışançlı yipge üzilmek yoḳdur (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teᶜālā bendelerniñ sözlerini işitüvçidür

100.19 ve niyetlerini bilgüçidür (اللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا) allahü teᶜālā īmān kitürgen ādemlerge yardem birüvçidür

100.20 (يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ) allahü teᶜālā īmān kitürgen ādemlerni nādānlıḳ ve küfr ḳaranġulıḳlarından

100.21 īmānġa irişdürgüçi hidāyet nūrına çıġarır (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) ve şunday ādemler kāfir boldılar (اَوْلِيَاؤُهُمُ

100.22 الطَّاغُوتُ) kāfir bolġan ādemlerniñ yardemçileri azdurġuçılardur kirek şeyṭān ve kirek ādem bolsun

100.23 (يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ) ol azdurġuçılar kāfir bolġan ādemlerni fıṭratlarında bolġan īmān nūrından

100.24 çıġarırlar (اِلَى الظُّلُمَاتِ) küfr ḳaranġulıḳlarına (اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) bu kāfir bolġan ādemler ve azduruvçı

100.25 bolġanlar tamuġ ehli oṭınıñ iyeleridür (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) alar tamuġ oṭında meñgü ḳaluvçılardur (اَلَمْ تَرَ)

100.26 ey muḥammed eyā bilmediñ mi ve ḳaramadıñ mı sin (اِلَى الَّذِي حَاجَّ اِبْرَاهِيمَ) ibrāhīm (ᶜaleyhi’s-selām) ge ḳarşı

100.27 delīl ḳoyuşḳan kişige (فى رَبّه) ibrāhīmniñ rabbisi ḥaḳında yaʿnī rablik daʿvāsında bolġan nemrūdge

100.28 (أَنْ آتَاهُ اللهُ الْمُلْكَ) ibrāhīmge nemrūdnıñ rabbisi ḥaḳında muʿāraża ḳıluvnı nemrūdge allahü teʿālānıñ pādişāhlıḳnı

I / 101

101.1 birüvi üçün yaʿnī nemrūdnı bu bāṭıl daʿvāġa ḥaml ḳılġan nerse nemrūdge allahü teʿālānıñ

pādişāhlıḳnı

101.2 birüvi (إذْ) şol vaḳt nemrūd ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām birlen ḳıçḳuruşdı (قَالَ اِبْرَاهِيمُ) ibrāhīm

ʿaleyhi’s-selām

101.3 eytdi (رَبِّىَ الَّذِى) minim rabbim şunday rabdür (يُحْيِى وَيُمِيتُ) ölüklerni tirgüzür ve

tirüklerni öltürür

101.4 (قَالَ) nemrūd eytdi (اَنَا أُحْيِى وَأُمِيتُ) minde ḳatlden ʿafv birlen ölüklerni tirgüzem ve ẓulm

birlen tirüklerni

101.5 öltürem diyü nemrūd şol vaḳt iki irni çaḳurdı da birisini öltürdi birsini ʿafv ḳıldı şundan ṣoñ

101.6 ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām nemrūdnıñ fāsid-i muʿāraża sinden yöz döndürüp yaşrin bolġan

mis̱ālden ẓāhir bolġan

101.7 mis̱ālge küçdi (قَالَ اِبْرَاهِيمُ) ibrāhīm (ʿaleyhi’s-selām) eytdi (فَاِنَّ اللهَ) bes düristlikde

allahü teʿālā

101.8 (يَأْتِى بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ) ḳuyaşnı müşriḳden kitürür çıġarır (فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ) bes sin

101.9 ḳuyaşnı maġribden kitir yaʿnī çıġar (فَبُهِتَ الَّذِى كَفَرَ) bes kāfir bolġan kişi yaʿnī nemrūd

ḥayrān boldı

101.10 ve abduradı (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) ve allahü teʿālā ẕālim bolġan ḳavmni ḥaḳlıḳġa

köndürmes

101.11 (أَوْ كَالَّذِى) yeise şunday ādemniñ mes̱elini kördiñ mi ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām)

(مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ) ol

101.12 kişi ḳarye üzerine ötdi ḳaryeden beytü’l-muḳaddes murād yaʿnī baḫt-ı naṣr ḫarāb ḳılġannıñ

ṣoñında

101.13 ol ötüvçiden ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selām murād (وَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا) ol ḳaryeniñ dīvārları

töpeleri

101.14 üzerine tüşküçi idi (قَالَ) ötüvçi kişi yaʿnī ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selām eytdi (أَنّٰى يُحْيِى هٰذِهِ اللّٰهُ)

101.15 allahü teʿālā bu ḳaryeni niçük tirgüzür (بَعْدَ مَوْتِهَا) bu ḳarye ölgenniñ ṣoñında ḳaryeden ehli

murād (فَأَمَاتَهُ

101.16 اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ) bes allahü teʿālā ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selāmnı yüz yıl ötürüp tutdı (ثُمَّ بَعَثَهُ)munıñ

ṣoñında

101.17 tirgüzdi allahü teʿālā ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selāmnı (قَالَ كَمْ لَبِثْتَ) allahü teʿālā eytdi köp me

ölüp ṭurdıñ diyü

101.18 (قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا) ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selām eytdi bir kün ölüp turdım (أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) yeise bir

künniñ

101.19 baʿżısını ölüp turdım çünki ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selām kündizniñ evvelinde yuḳlaġan idi yüz

yıldan ṣoñ

101.20 ḳuyaş batḳannıñ ṣoñında tirgüzildi ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selām oyladı yuḳlaġan künniñ ḳuyaş

batḳan vaḳti

101.21 diyü evvel bir kün ölüp turdım diyü ḳuyaşḳa ḳaramay ġına eytdi ḳuyaşḳa ḳarasa batmaġan

iken şunıñ

101.22 üçün yeise künniñ baʿżısını ölüp turdım didi (قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ) allahü teʿālā eytdi belki

101.23 yüz yıl ölüp ṭurdıñ (فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ) bes ṭaʿāmıña ḳara (وَشَرَابِكَ) daḫı içmeligiñe ḳara (لَمْ

101.24 يَتَسَنَّهْ) yüz yıl ṭurup da özgermedi (وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ) daḫı işekiñe ḳara işekiniñ süyekleri

101.25 taralġan ölgen iken (وَلِنَجْعَلَكَ) yaʿnī bu işni ḳılduḳ siniñ bilüviñ üçün ve sini ḳılmaḳlıḳ üçün

101.26 (آيَةً لِلنَّاسِ) ādemlerge ʿalāmet (وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ) daḫı işekniñ süyeklerine ḳara (كَيْفَ نُنْشِزُهَا)

101.27 niçük tirgüzürmiz ol süyeklerni (ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا) munıñ ṣoñında ol süyeklerge eyt kiygüzürmiz

(فَلَمَّا

101.28 تَبَيَّنَ لَهُ) bes ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selāmge allahü teʿālānıñ her nersege küçi yitüvi ẓāhir bolġan

zamānda (قَالَ

101.29 اَعْلَمُ) ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selām eytdi bilemün (اَنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

her

102.1 bir nerse üzerine küçi yitküçidür diyü (وإذ قال إبراهيم) ey muḥammed şol vaḳtni isiñe tüşür ibrāhīm

102.2 (ʿaleyhi's-selām) eytdi (رب أرني) ey rabbim miñe körset (كيف تحي الموتى) ölüklerni niçük tirgüzesün

102.3 şunı körset diyü nemrūd ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmge ḳarşı siniñ rabbiñ ölüklerni tirgüzse min de ölüklerni

102.4 tirgüzem digeç ibrāhīm ʿaleyhi's-selām allahü teʿālānıñ ölüklerni tirgüzüvi tenlerine cānlarını ḳaytaruv birlen

102.5 sin ol tarīḳ ölüklerni tirgüzüvge ḳādir tügilsün didi nemrūd ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmge rabbiññiñ

102.6 ölüklerni tirgüzüvi cānlarını tenlerine ḳaytaruv birlen bolġannı kördiñ mi digeç ibrāhīm ʿaleyhi's-selām

102.7 kördim diye alması şol sebebli ölüklerini allahü teʿālānıñ tirgüzüvini köz birlen körür üçün ṣoradı

102.8 (قال أولم تؤمن) allahü teʿālā eytdi ey ibrāhīm eyā minim ölüklerni tirgüzüvime īmān kitürmeysün mi diyü

102.9 (قال بلى) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām belī īmān kitürem didi (ولكن ليطمئن قلبي) likin köñlim

102.10 ḳararlansun üçün ṣorayım didi (قال فخذ أربعة من الطير) allahü teʿālā eytdi ey ibrāhīm (ʿaleyhi's-

102.11 selām) ḳuşlardan dörtisini tut (ṭavıs, eteç,ḳarġa,kögerçin) digenler (فصرهن إليك) bu

102.12 dört ḳuşnı öziñe ḳoş yaʿnī ṣoyup itlerini ṭurap ḳanatlarunı kisip birge ḳatışdur (ثم اجعل)

102.13 munıñ ṣoñında ḳıl sin (على كل جبل) öziññiñ yiriñde bolġan her taġ üzerine (منهن) ol ḳuşlardan

102.14 (جزءا) bir kisekni yaʿnī bu ḳuşlarnıñ it kiseklerini her türli tireñdegi taġlarġa tarat

102.15 (ثم ادعهن) munıñ ṣoñında çaḳur ol taratılġan kiseklerni yaʿnī allahü teʿālānıñ iẕni birlen kiliñiz

102.16 dip eyt (يأتينك سعيا) ol taratılġan kisekler siñe aşıķġan ḥālde kilürler yaʿnī tiri ve selāmet

102.17 ķuşlar bolup (واعلم) daḫı bil sin (أن الله) düristlikde allahü teʿālā (عزيز) ķuvvetlidür hiç kim ʿāciz

102.18 ķıla almas (حكيم) her bir işlegen işinde uluġ ḥikmet iyesidür şundan ṣoñ ibrāhīm ʿahm ṭavıs

102.19 eteç ķarġa kögerçinni tutup boġazladı ķanatlarunı yoluķdı itlerini turadı her ķayusını birge

102.20 ķoşdı ve her ķayusını türli taġlarġa taratdı meger başlarun özine alup ķaldı ṣoñra allahü teʿālānıñ

102.21 iẕni birlen kiliñiz dip ķıçķurdı her ķayu gisekler üçün birisi birisine ķoşulup kāmil ķuşlar bolup

102.22 kildiler bu ķıṣṣadan alup ḥaşrniñ eczā-ı müteferriķanı cemʿ birlen boluvına barġanlar bes ḥaşr ecsād

102.23 taķdīrinde maʿdūmnı iʿāde lāzım digen baḥs̱ kilmey (مثل الذين) şunday ādemlerniñ infāķ ķıluvlarınıñ

102.24 ṣıfatı (ينفقون أموالهم في سبيل الله) allahü teʿālā yolında mallarunı ṣarf ķılurlar (كمثل حبة) alarnıñ infāķ

102.25 ķıluvlarınıñ ṣıfatı bir orlıķ kibidür (أنبتت سبع سنابل) ol orlıķ yidi başaķ östürdi (في كل سنبلة مائة

102.26 حبة) her bir başaġında yüz orlıķ bolġuçıdur ösdürüvni orlıķġa isnād ösdürüvge sebeb boluvı üçün

102.27 isnād mecāzdur (والله يضاعف لمن يشاء) ve allahü teʿālā tilegen kişisine mundan da artıķ s̱evāb birür (والله واسع

102.28 عليم) ve allahü teʿālā raḥmeti kiñ bolġuçıdur hem infāķ ķıluvçınıñ ķaṣdını bilgüçidür allahü teʿālā ḥażret-i

103.1 ʿosmān birlen ḥażret-i ʿabdu’r-raḥman bin ʿavf ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi çünki

ʿosmān raḍiallahü ʿanh

103.2 tebūk ṣoġışında (ceyşü’l-asrade) cemīʿ nerseleri birlen miñ deve taṣadduḳ itdi ʿabdu’r

raḥman bin ʿavf

103.3 radiyallahü anh dört miñ dirhem taṣadduḳ itdi (اَلَّذِينَ) şunday ādemler

(يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ)

103.4 māllarunı allahü teʿālānıñ rıżālıġı tapılġan yolda ṣarf ḳılurlar (ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا اَنْفَقُوا) munıñ

ṣoñında

103.5 allahü teʿālā yolında ṣarf ḳılġan nerselerinde (māllarunda) iyertmesler (ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا اَنْفَقُوا)

minnetni hem rencitüvni

103.6 minnet diyü ḳılġan izgülik birlen izgülik ḳılġan kişisine ẓulm itüvge eytürler iẕẕi diyü ḳılġan

103.7 izgüligi sebebli izgülik ḳılġan kişige eşekī til uzatuvġa eytürler (لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ)

103.8 minnetden ve rencitüvden başḳa allahü teʿālā yolında māllarunı ṣarf ḳılġan kişilerge rableri

ḳaşında ecrleri bolur

103.9 (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) daḫı bu ādemler üzerine ḳorḳuv da yoḳdur (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) daḫı bu ādemler

ḥasretlenürde

103.10 imesler (قَوْلٌ مَعْرُوفٌ) körkem söz (وَمَغْفِرَةٌ) daḫı yarlıḳamaḳ yaʿnī ṣadaḳa ṣoravçı ādemni

körkem söz

103.11 birlen ḳaytaruv ve artıḳ ṣorap rencitkende ʿafv itüv (خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ) şunday ṣadaḳadan

izgürekdür

103.12 (يتبعها أذى) ol ṣadaḳaġa ṣoraġuçını rencitüv iyerür (والله غني حليم) ve allahü teʿālā minnet

ve iẕẕī birlen

103.13 infāḳdan muñsızdur hem minnet ve iẕẕī birlen infāḳ ḳıluvçıġa ʿaẕābın aşıḳdurmavda

şefḳatlidür (يا أيها الذين

103.14 آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (لا تبطلوا صدقاتكم) birgen ṣadaḳalarıñıznı bāṭıl

ḳılmañız

103.15 (بالمن والأذى) ṣadaḳa birgen kişige minnet ḳıluv hem anı rencitüv birlen (كالذي) şunday

münāfıḳnıñ

103.16 bāṭıl ḳıluvı kibi (ينفق ماله) ol münāfıḳ mālunı allahü teʿālā yolına ṣarf ḳılur (رئاء الناس)

ādemlerge

103.17 riyāʾlanuvçı bolġan ḥālde yaʿnī allahü teʿālā rıżālıġı üçün hem āḫiret s̱evābın ümīd itüv üçün

infāḳ

103.18 ḳılmas (ولا يؤمن بالله واليوم الآخر) daḫı ol münāfıḳ allahü teʿālāge hem āḫiret künine īmān

kitürmes

103.19 (فمثله كمثل صفوان) bes ol riyāʾ birlen infāḳ ḳılġan münāfıḳnıñ infāḳ ḳıluvınıñ ṣaffeti ṭaş

kibidür

103.20 (عليه تراب) ol taş üzerinde tofraḳ bardur (فأصابه وابل) bes ol tigiz tofraḳlı taşge iri

103.21 tamçılı yaġmur irişdi (فتركه صلدا) bes ol iri tamçılı yaġmur ol tofraḳlı tiygüz taşını tofraḳsız

103.22 ḳatı taş itüp ḳoydı (ḳaldurdı) (لا يقدرون على شيء مما كسبوا) riyāʾ birlen infāḳ ḳıluvçı ādemler

103.23 kesb ḳılġan nerselerinden hiç nersege küçleri yitmes yaʿnī riyāʾ birlen ḳılġan ʿamelleri üçün

s̱evāb

103.24 tapa almaslar (وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ) ve allahü teʿālā kāfir bolġan ḳavmini izgülikge

ve toġrılıḳġa

103.25 köndürmes bu āyetden bilindi infāḳ ḳılġan nerse üzerine riyāʾliḳ itüv hem minnet iẕẕī itüv

münāfıḳlar

103.26 ve kāfirler ṣaffetinden ikençilik müʾmin kişige bu ṣıfatlardan ṣaḳlanuv tiyüş ikençilik

(وَمَثَلُ الَّذِينَ)

103.27 daḫı şunday ādemlerniñ infāk ḳıluvda ṣaffetleri (يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ) mālların ṣarf ḳılurlar (ابْتِغَاءَ

103.28 مَرْضَاتِ اللهِ) allahü teʿālānıñ rıżālıġını istev üçün (وَتَثْبِيتًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ) ve nefslerinden

baʿżısını īmān

103.29 üzerinde s̱ābit ḳıluv üçün çünki māl cānnıñ ḳardeşi bes bir kişi mālunı allahü teʿālā rıżālıġı

üçün

I / 104

104.1 ṣarf ḳılsa nefsiniñ baʿżısı īmān üzerinde s̱ābit bola ve eger allahü teʿālā rıżālıġı üçün mālunı

da

104.2 ve cānını da ṣarf ḳılsa nefsiniñ küllisi īmān üzerinde s̱ābit bola (كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ) allahü teʿālā

rıżālıḳı

104.3 üçün māl infāḳ ḳıluvçınıñ ṣaffeti büyük orundaġı baḳça ṣaffeti kibidür (أَصَابَهَا وَابِلٌ) ol

bakçaġa

104.4 iri tamçılı yaġmur irişdi (فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ) bes ol bakça yimişni iki ülüş birdi (فَإِنْ لَمْ

104.5 يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ) bes eger ol bakçaġa iri tamçılı yaġmur irişmese ve aḳ tamçılı yaġmur

irişdi

104.6 yaʿnī allahü teʿālā infāḳ ḳıluvçılarnıñ allahü teʿālā rıżālıġı üçün infāḳ ḳılġan māllarınıñ

ecrini

104.7 hiçbir vaḳt żāʾiʿ ḳılmas gerçi infāḳ ḳıluvçılarnıñ māllarınıñ mütefāvit boluvı birlen ecrleri

104.8 mütefāvit bolsa da (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) ve allahü teʿālā sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizni

körgüçidür (أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ)

104.9 eyā sizniñ biriñiz ister mi (أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ) özi üçün bakça boluvnı (مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ)

104.10 ḫurmalardan ve yözimlerden (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol bakçanıñ astından yılġalar aġar yaʿnī

ṣuları

104.11 (لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) ol bakça iyesi üçün ol bakçade yimişlerniñ hemmesinden bardur

(وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ)

104.12 ve taḥḳīḳ şunday bakça iyesine ḳartlıḳ irişdi çünki ḳartlıḳ vaḳtındaġı faḳīrlik ve muḥtāclıḳ

aġırraḳ

104.13 (وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ) ve daḫı ol ḳartlıḳ irişken bakça iyesi üçün kesbge küçleri yitmegen żaʿīf

104.14 balalar bar (فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ) bes ol bakçaġa ḳatı cil (davıl) irişdi (فِيهِ نَارٌ) ol cilde oṭ

104.15 bolġuçıdur (فَاحْتَرَقَتْ) bes ol oṭ bakçanı yandurdı yaʿnī ẕikr ḳılınġan ṣıfatlı bakçası bolġan

104.16 ādem özi ḳartlıḳ sebebli kesbden ʿāciz bolup balaları yaş bolġan ḥālde bakçasınıñ yanup kitüv

104.17 ḥālün ister mi elbette istemes şunıñ kibi riyāʾ birlen izgü ʿameller ḳılġan kişi de ḳıyāmet

küninde

104.18 ʿamelleri hemmesi yoḳġa çıḳġan bolsa meẕkūr baḳça iyesi ḥasretlengen kibi ḥasretlenür

(كَذٰلِكَ)

104.19 oşandaḳ yaʿnī ötkende beyān ḳılġan kibi (يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْآيَاتِ) allahü teʿālā sizlerge

āyetlerini beyān

104.20 ḳılur (لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ) sizniñ ol āyetlerde fikr ḳıluvıñız üçün allahü teʿālā ṣatuv māllarınıñ

zekevetini

104.21 daḫı ʿöşr hem maʾādin ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday

īmān

104.22 kitürgen ādemler (أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ) kesb ḳılġan nerseleriñizni (māllarınıñız)nıñ ḥelāl

bolġanlarından

104.23 ṣarf ḳıluñuz bu āyet ṣatuv māllarında zekevetniñ vācib boluvına delālet ḳıla çünki allahü teʿālā

kesb ḳılġan

104.24 nerselerniñ ḥelāl bolġanun ṣarf ḳıluv birlen emr ḳıldı bizniñ kesb ḳılġan nersemiz elbette ṣatuv

itüvimiz ṣatuv

104.25 māllarından zekevet birüvniñ ṭarīḳī ḳıymetleri altun birlen kümişden birisiniñ ḥeṣābına

meẟelā kümişden iki yüz

104.26 dirhemge altundan yikirmi miẟḳālġa irişse zekevet vācib bola (وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ)

daḫı biz

104.27 sizniñ fāʾideñiz üçün yirden çıġarġan nerselerimizden ṣarf ḳıluñız bu āyetde yirden

çıḳġan iginlerniñ

104.28 ʿöşriniñ vācib boluvına hem yirden çıḳġan ḫazīnelerden bişden birini ṣarf ḳıluvnıñ vācib

boluvına

104.29 delīl bar çünki allahü teʿālā yirden çıḳġan nerselerniñ ḥelāl bolġanlarunı ṣarf ḳıluv birlen buyurdı yirden

I / 105

105.1 çıḳḳan nerseler iginler yimişler hem ḫazīnelerni şāmil (وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ) daḫı māldan yā ki yirden

105.2 çıḳġan nerseden eşekīsini ḳaṣd ḳılmañız (تُنْفِقُونَ) ṣarf ḳılġanıñız ḥālde (وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ) ve ḥālbūkim

105.3 siz öziñiz ḥaḳlarıñıznı alġanda eşekīni aluvçı tügilsiz bes ḥaḳlarnı birgende hem eşekīni birmeñiz

105.4 (إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ) meger ḥaḳlarıñıznı alġanda eşekīsini alursız ol ḫabīs̱de köz yumġan vaḳtiñizde

105.5 yaʿnī müsāhele ḳıluvıñız vaḳtinde bes niçük öziñiz müsāhele ḳılup alġan eşekī nerseden allah ḥaḳnı birürsiz

105.6 (وَاعْلَمُوا) daḫı biliñiz(أَنَّ اللهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَنِيٌّ حَمِيدٌ) sizniñ ṣarf ḳıluvıñızdan muñsızdur

105.7 ve sizge ṣarf ḳıluvıñız berāberinde s̱evāb birüv birlen maḳtalmışdur (الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ) şeyṭān sizge

105.8 ittifāḳ ḳıluvda faḳīrlik birlen ḳorḳıta (ve ʿıyd ḳıla) ve eytedür ki ittifāḳ ḳıluvıñıznıñ ʿāḳibeti muḥtāclıḳ bolaçaḳ

105.9 diyü (وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ) daḫı sizge şeyṭān bozuḳ iş birlen buyura yaʿnī saranlıḳ birlen (وَاللهُ يَعِدُكُمْ)

105.10 ve allahü teʿālā sizge infāḳ ḳıluvda vaʿde ḳıladur (مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا) özinden bolġan maġfiretni hem artuḳlıḳnı

105.11 yaʿnī allahü teʿālā sizge infāḳ ḳıluvıñızda günāhlarıñıznı yarlıḳav birlen ve siz ittifāḳ ḳılġan nerseniñ ornına

105.12 artuḳnı birüv birlen vaʿde ḳıla (وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā infāḳ ḳılġan kişige raḥmeti kiñdür hem

105.13 infāḳ ḳılġan kişiniñ infāḳ ḳılġan nersesini bilgüçidür (يُؤْتِ الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ) allahü teʿālā çın

105.14 ʿilmini ve ʿamelini kāmil ḳıluvnı ḳullarından tilegen kişisine birür (وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ) ve bir kişige çın

105.15 ʿilm ve ʿamelni kāmil ḳıluvnı birilse (فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا) bes taḥḳīḳ ol kişige köp izgülik birilmiş

105.16 bolġan bolur allahü teʿālānıñ infāḳ mesʾeleleri arasında bu āyetni ẕikr ḳıluvı delālet ḳıladur baylarġa mālnı

105.17 tiyüşli orunġa ṣarf ḳıluv vācib bolġan kibi ʿālemlerge de ʿilmni tiyüşli ornına ṣarf ḳıluv vācib

105.18 boluvġa şunıñ üçün de resūl ekrem "مَثَلُ عِلْمٍ لَا يُنْتَفَعُ بِهِ كَمَثَلِ كَنْزٍ لَا يُنْفَقُ مِنْهُ" digen yaʿnī anıñ

105.19 birlen kişi fāʾidelenmey turġan ʿilmniñ ṣıfatı anardan ṣarf ḳılınmay turġan māl ḫazīnesiniñ ṣıfatı kibidür

105.20 maʿnāsında (وَمَا يَذَّكَّرُ) ẕikr ḳılınġan āyetler birlen vaʿaẓlenmes ve fāʾidelenmes (إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ) meger

105.21 ṣāf ʿaḳl iyeleri gine vaʿaẓlenür ve fāʾidelenür (وَمَا أَنْفَقْتُمْ) ve şol nersekim ṣarf ḳılsañız (مِنْ نَفَقَةٍ)

105.22 nafaḳadan kirek az ve kirek köp bolsun (أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ) yeise neẕr eytseñiz neẕrden kirek

105.23 bir şarṭ birle bolsun ve kirek şarṭsız bolsun (فَإِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهُ) bes düristlikde allahü teʿālā ol infāḳ

105.24 ḳılġan yeise neẕr eytken nerseñizni bilür hem cezā birir (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) daḫı yoḳdur

105.25 günāhlarda māllarunı ṣarf ḳılġan ve neẕr eytken ẓālimler üçün yardem birüvçilerden bes bu āyet

105.26 infāḳġa delālet ḳıla kirek farż ve kirek nefl bolsun hem günāhlı işde bolmaġan neẕrge vefāʾ

105.27 ḳıluvnıñ vācib boluvına delālet ḳıla (إن تبدوا الصدقات) eger ṣadaḳalarnı birgende ẓāhir ḳılsañız

105.28 (فنعما هي) bes ni ḫoş nerse ol ṣadaḳalarnı ẓāhir ḳıluv (وإن تخفوها) ve eger ol ṣadaḳalarnı birgende

105.29 yaşirseñiz (وتؤتوها الفقراء) ve daḫı faḳīrlerge birseñiz (فهو خير لكم) bes ol yaşirüv sizniñ üçün

I / 106

106.1 izgüdür (ويكفر عنكم من سيئاتكم) daḫı allahü teʿālā ürter sizden günāhlardan baʿżısını (والله بما تعملون)

106.2 خبير) ve allahü teʿālā siz ʿamel ḳılġan nerseniñ ẓāhirini bilüvi kibi bāṭınnı da bilgüçidür bu āyetde baʿżı

106.3 müfessirler ṣadaḳadan nefl-i ṣadaḳa murād digen bes buñar ḳaraġanda saranlıḳ töhmetini yaşirüv üçün vācib ṣadaḳada

106.4 bigrek de ẓāhir ḳıluv tiyüş ammā nefl-i ṣadaḳada ẓāhir ḳıluvdan başḳalarnıñ da iyerüvini ḳaṣd ḳılsa iẓhār

106.5 ḳıluv artuḳ (ليس عليك هداهم) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām siniñ üzeriñe ādemlerni ḥaḳlıḳġa köndürüv vācib

106.6 tügil belki siñe ḥaḳlıḳnı körsetüv körkem işlerge ḳoşuv ve ḳabāḥat işlerden ṭıyuv ġına vācib (ولكن الله

106.7 يهدي من يشاء) şulayda allah (teʿālā)tilegen kişisini ḥaḳlıḳġa köndürür (وما تنفقوا من خير) ve şol

106.8 nersekim siz izgülikden ṣarf ḳılursız (فلأنفسكم) bes ol ṣarf ḳılġan nerseñiz öziñiz üçündür

106.9 yaʿnī fāʾidesi öziñizgedür (وما تنفقون) daḫı māl ṣarf ḳılmassız yaʿnī ṣarf ḳılmañız (إلا ابتغاء

106.10 (وجه الله) meger allahnıñ rıżālıġı üçün ṣarf ḳılursız yaʿnī ṣarf ḳılıñız (وما تنفقوا من خير) dahı

106.11 sizniñ izgülik ittifāḳ ḳılġan nerseñiz (يوف إليكم) sizge ol izgüligiñizniñ s̱evābı kāmil birülür

106.12 (وأنتم لا تظلمون) dahı siz izgüligiñizniñ s̱evābı kimitilüv birlen ẓulm ḳılınmış bolmassız (للفقراء الذين)

106.13 ṣadaḳalar şunday faḳīrlerge bolur (أحصروا في سبيل الله) ol faḳīrler allahü teʿālā yolında ḥabs ḳılındılar

106.14 yaʿnī özlerini allahü teʿālānıñ yolında cihād ḳıluvġa ḥabs ḳıldılar (لا يستطيعون ضربا في الأرض) yirde

106.15 seyr ḳıluvġa küçleri yitmes bu ādemlerni ṣuffe ehli digenler yaʿnī muhācirlerden dört yüz ḳırḳ ṣaḥābe mescid

106.16 kölegesinde ṭurup bütün vaḳtlarnı ʿilm üyretüvge ʿibādet ḳıluvġa ṣarf ḳılġandur hem her bir resūl allah

106.17 ṣoġışḳa yibergen ʿasker birlen birge çıġalar iken bu āyetde işāret bar bütün vaḳtni dīn ve ʿilm üyretüv birlen

106.18 meşġūl boluv sebebli kesb itüvden ʿāciz bolġan ʿālemlerge ṣadaḳa aluvnıñ düristligine (يحسبهم الجاهل) bu

106.19 özlerini allahü teʿālā yolında ḥabs itken faḳīrlerni ḥāllerin bilmegen kişi ḥesāb ḳılur (أغنياء)

106.20 baylar diyü (من التعفف) ṣadaḳa ṣoravdan ṣaḳlanuvları üçün (تعرفهم بسيماهم) ey muḥammed bu faḳīrlerni

106.21 ʿalāmetleri birlen tanursun yaʿnī faḳīrlik ve żaʿīflik ʿalāmetleri ḳıyāfetlerinden maʿlūm (لا يسألون الناس)

106.22 (إلحافا) ādemlerden yödetüp ṣadaḳa ṣoramaslar (وما تنفقوا من خير) ve izgülikden ṣarf ḳılsañız

106.23 (فإن الله به عليم) bes düristlikde allahü teʿālā ol izgülikden ṣarf ḳılġan nerseñizni bilgüçidür

106.24 ecrin żāʾiʿ itmes * ẕikr ḳılınaçaḳ āyet ebū bekrü's- ṣıdıḳ ḥaḳında indi ḥażret-i ebū bekr ḳırḳ

106.25 miñ dīnar allahü teʿālā yolında ṣarf itdi on miñ dinarnı kiçde ve on miñni kündizde

106.26 yine de on miñni aşikāre ve on miñni yaşrin (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ) şunday ādemler māllarnı

106.27 ṣarf ḳılurlar (بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) kiçde ve kündizde (سِرًّا وَعَلَانِيَةً) yaşrinde ve aşikārede (فَلَهُمْ

106.28 أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ) bes ol kişilerge rableri ḳaşında ṣarf ḳıluvları üçün s̱evābları bolur (وَلَا

106.29 خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) ve daḫı bu kişilerge ḳorḳu yoḳdur (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) daḫı bu kişiler ḥasretlenür de imesler

I / 107

107.1 ribānıñ ḥarāmlıġı hem ʿaẕābı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبٰوا)

107.2 şunday ādemler ribā aşarlar (لَا يَقُومُونَ) ḳıyāmet küninde ḳabrlerinden ḳobḳannıñ ṣoñında turmaslar

107.3 (إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِى) meger tururlar niteki şunday ādem turadur idi (يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ) ol ādemni

107.4 şeyṭān ṣoġar boldı yaʿnī ḳıyāmet küninde ḳabrlerinden ḳaġılġan ādem kibi tururlar (مِنَ الْمَسِّ)

107.5 dīvānelıḳdan yaʿnī ādemler bir ādemniñ ʿaḳlına żarar kilse cin ḳaġılġan ve şeyṭān ṣoḳġan diyler ādemlerniñ

107.6 zaʿmına bināen allahü teʿālā şulay taʿbīr itdi (ذٰلِكَ) ribā aşavçılarġa bu ṭarīḳ ʿaẕāb (بِأَنَّهُمْ قَالُوا)

107.7 bunıñ sebeblidür düristlikde ribā aşavçılar eytdiler (إنما البيع مثل الربوا) budur başḳa tügildür ribā

107.8 ṣatuv ve aluv kibidür diyü yaʿnī bu ʿaẕāb ribā birlen beyʿni berāber kördükleri üçündür (وأحل الله البيع)

107.9 daḫı allahü teʿālā ṣatuv ve aluvnı ḥelāl itdi (وحرم الربوا) daḫı ribānı ḥarām itdi bu āyet beyʿ birlen

107.10 ribā arasını ayuruv üçün sevḳ ḳılındığından ribā birlen beyʿ arasını ayuruvda naṣṣ bola beyʿni ḥelāl

107.11 itüp ribānı ḥarām itüvde ẓāhir bola bu maḳāmnıñ taḥḳīḳī beyʿ dip māl birlen mālnı almaşduruvġa eytile ribā

107.12 luġatde artıḳlıḳ maʿnāsında ṣatuv ve aluv fāʾide ve artıḳlıḳ üçün meşrūʿ boldı bes bu ribā mücmel bola

107.13 resūl ekremniñ „الحنطة بالحنطة والشعير بالشعير والتمر بالتمر والملح بالملح والذهب بالذهب

107.14 والفضة بالفضة مثلا بمثل يدا بيد والفضل ربوا“ digen ḥadīs̱i beyān bola bu altı nersede artuḳlıḳnıñ

107.15 ribā boluvı ḥadīs̱ birlen bilindi bu altı nerseden başḳalarda ġına şübhe ḳaldı bes bu altı nersede

107.16 ribānıñ ḥarām boluvınıñ ʿalehsini oyladı ʿaleh elbette cins birlen ḳaderniñ bir boluvı bes bu bes ʿaleh tapılġan

107.17 nerselerde ribā ḥarām diyü ḥükm itemiz (فمن جاءه موعظة من ربه) bes bir kişige rabbisinden ribānıñ ḥarām

107.18 boluvı ḥaḳında vaʿaẓ kilse (فانتهى) bes bu kişi ribā aşavdan ṭıyılsa (فله ما سلف) bes ol kişige

107.19 ribā ḥarām bolmasdan burun alġan nersesi bolur yaʿnī ol kişiden ḳaytarup alınmas (وأمره الى

107.20 الله) ve ol kişiniñ ʿafvda işi allahü teʿālāgedür (ومن عاد) ve bir kişi ribā ḥarām bolġannıñ ṣoñında

107.21 ribā aşavġa ḥelāl diyü kiri ḳaytsa (فأولئك أصحاب النار) bes bu kişiler cehennem oṭınıñ iyeleridür

107.22 (هم فيها خالدون) ol kişiler cehennem oṭında meñgü ḳaluvçılardur (يمحق الله الربوا) allahü teʿālā ribā sebebli

107.23 mālnıñ bereketini yiberir hem ribā ḳatışḳan mālnı helāk ḳılur (ويربى الصدقات) daḫı ṣadaḳalarnı artdurur

107.24 yaʿnī ṣadaḳa çıġarılġan mālnı artdurur (والله لا يحب) ve allahü teʿālā dürist körmes (كل كفار اثيم) her bir

107.25 ribā aşav sebebli uluġ küfrān kıluvçını hem ribā aşav birlen günāhlı bolġan kişini (ان الذين آمنوا)

107.26 düristlikde şunday ādemler īmān kitürdiler (وعملوا الصالحات) daḫı izgü işlerni ḳıldılar (واقاموا)

107.27 (الصلوة) daḫı namāznı ötediler (وآتوا الزكوة) daḫı zekātnı birdiler (لهم اجرهم عند ربهم) ol ādemler

107.28 üçün rableri ḳaşında s̱evābları bolġuçıdur (ولا خوف عليهم) daḫı ol kişiler üzerine ḳorḳu yoḳdur.

I / 108

108.1 (ولا هم يحزنون) daḫı ol ādemler ḥasretlenür de imesler benī s̱aḳīfniñ ḳureyşlerden benū

muġayyire ḳabīlesinde

108.2 alaçaḳları bolġan tölev vaʿdesi yitkeç alaçaḳ mālnı da hem ribāsını da istegenler şol ḥaḳda

allahü

108.3 teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يا ايها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen āḍemler

108.4 (اتقوا الله) allahdan ḳorḳıñız (وذروا ما بقى) boruç tölegende ādemlerge şarṭ ḳılınġan nerseden

ḳalġanını

108.5 ḳoyıñız (من الربوا) ribādan bolġuçıdur yaʿnī alaçaḳ boruçıñıznı ġına alıñız ribāsını almañız

(ان كنتم

108.6 مؤمنين) eger siz kāmil īmān birlen īmān kitirüvçi bolsañız (فان لم تفعلوا) bes eger bu emr

108.7 ḳılınġan nerseni (yaʿnī ribānı ḳalduruvnı) ḳılmasañız (فاذنوا بحرب من الله ورسوله) bes

allahdan hem

108.8 allahnıñ resūlinden bolġan ḥarbni (ṣoġışnı) biliñiz yaʿnī siz allahü teʿālā aşavdan ṭıyġan ribānı

aluvıñız

108.9 sebebli allahü teʿālāge hem resūl allahġa ḳarşı ṣoġış ḳıluv birlen ḳāʾim bolasız şunıñ üçün de

ribā aşavçıġa

108.10 ḳıyāmet küninde ṣoġışḳa barurġa ḳuralıñnı al diyü eytilmiş bolur iken bu āyet ingeç benū

s̱aḳīf allahü teʿālā

108.11 hem resūl allah birlen muḥārebe ḳıla turġan bizniñ ḳolımız yoḳ didi ḥarb allahdan oṭ ḥarb

resūlden ḳılıç

108.12 murād (وان تبتم) ve eger siz ribā aşavdan tevbe itseñiz (فلكم رؤس اموالكم) bes sizge

māllarıñıznıñ

108.13 başları bolur yaʿnī birgeniñiz ḳadarnı alursız (لاتظلمون) boruçlı ādemlerge boruçdan artuḳnı

108.14 istev birlen ẓulm ḳılmassız (ولاتظلمون) hem boruç ḳadarından kimitilüv birlen öziñiz de

ẓulm ḳılınmassız

108.15 (وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ) ve eger boruçlı kişi faḳīrlik ve aġırlıḳ iyesi bolsa (فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ) bes

108.16 alaçaġı bar kişilerge boruçlı kişiniñ baylıḳ vaḳtine ḳadar mühlet birüv lāzımdur bu āyet hem

benū s̱aḳīf

108.17 ḥaḳında indi çünki benū s̱aḳīfler benū muġayyireden ribā aluvdan tevbe itkeç aṣl dīnlerini bik

aşıḳdurup

108.18 ve ḳorḳutup ṣoradılar (وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ) daẖı sizniñ boruçnı ṣadaḳa ḳıluvıñız sizniñ

üçün

108.19 izgü işdür yaʿnī boruçlı ādem faḳīr bolup kitkende boruçından bütünley birüp ʿafv itüv izgü

108.20 işdür (إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) eger siz alaçaḳnı kiçüvde bolġan izgülikni bilseñiz bu āyet boruçḳa

108.21 birüvde ribā aluvnıñ ḥarāmlıġı ḥaḳında hem boruçnı boruçlı ādem faḳīr bolġanda

kiçiktürüvniñ tiyüşli

108.22 boluvı ḥaḳında hem faḳīr medyūnnıñ boruçından bizüv ve ʿafv itüv ḥaḳında (وَاتَّقُوا يَوْمًا) daẖı

şunday künden

108.23 ḳorḳıñız (تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللّٰهِ) ol künde allahü teʿālāge ḳaytarılmış bolursız (ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ)

108.24 munıñ ṣoñında her nefsge kāmil birilmiş bolur (مَا كَسَبَتْ) kesb ḳılġan nersesiniñ cezāsı (وَهُمْ

108.25 لَا يُظْلَمُونَ) daẖı her nefs izgülikni kimitüv yā ki yavızlıḳnı artduruv birlen ẓulm kılınmış

bolmaslar

108.26 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ) her ḳayçan

108.27 baʿżıñız baʿżıñızġa boruçḳa birüv birlen muʿāmele ḳılışsañız (إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) maʿlūm

bolġan müddetge

108.28 ḳadar (فَاكْتُبُوهُ) bes ol boruçnı yazıñız bu āyetniñ ẓāhiri her bir dīni şāmil baʿżılar

108.29 selem murād digenler allahü teʿālā ribānı ḥarām itdi de selemni mübāḥ itdi digenler selem

diyü bir şeyni

I / 109

109.1 ṣatuvçıña boruç boluv üzerine ṣatuv şerīʿatde muʿteber bolġan şarṭlar birlen ṣatılmış nerse

"مسلم"

109.2 فيه " bola s̱emen "رأس مال" " bola ṣatuvçı " مسلم إليه " bola ṣatup aluvçı "رب السلم"

bola

109.3 (وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ) daḫı sizniñ arañızda yazuvçı yazsun (بِالْعَدْلِ) toġrılıḳ birlen yaʿnī

yazuvçı

109.4 ādem ʿadālet birlen muttaṣıf bolġan kişi bolurġa kirek artdurmay kimitmey yazsun üçün

(وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ)

109.5 (أَنْ يَكْتُبَ) daḫı yazuvçı ādem yazuvdan baş tartmasun (كَمَا عَلَّمَهُ اللهُ) allahü teʿālā üyretken

revişçe

109.6 (فَلْيَكْتُبْ) yazsun (وَلْيُمْلِلِ الَّذِى) daḫı şunday kişi yazsun yaʿnī taʿbīr itsün (عَلَيْهِ الْحَقُّ) ol kişi

109.7 üzerinde idi ḥaḳḳ yaʿnī boruç yaʿnī boruç iyesi kişi yazsun yazuvçı kişi gerçi muʿāmele

ḳıluvçı

109.8 müteʿāḳḳıdandan başḳa üçünçi kişi bolsa da yazuv ve ʿibāret iyesi boruçlı ādem bolurġa kirek

(وَلْيَتَّقِ

109.9 اللّٰهَ رَبَّهُ) daḫı yazuvçı kişi yā ki ʿibāret iyesi kişi rabbisinden ḳorḳsun (وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا)

ḥaḳda

109.10 hiç nerseni kimitmesün (فَاِنْ كَانَ) bes eger bolsa (الَّذِى عَلَيْهِ الْحَقُّ) anıñ üzerinde ḥaḳḳ bolġan

kişi

109.11 yaʿnī medyūn (سَفِيهًا) żaʿīf ʿaḳllı (اَوْ ضَعِيفًا) yeise żaʿīf bolsa yaʿnī ṣabī yā ki artuḳ ḳart

109.12 bolsa (اَوْلَا يَسْتَطِيعُ اَنْ يُمِلَّ هُوَ) yeise ḥaḳḳ anıñ üzerinde bolġan medyūn yazuvġa küçi yitmes

bolsa

109.13 (فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ) bes ol medyūn velīsi yazsun toġrılıḳ birlen (وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ

109.14 رِجَالِكُمْ) ve dīn üzerine irleriñizden şehādet bire turġan iki şāhid isteñiz (فَاِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ)

109.15 bes eger iki şāhid irler bolmasalar (فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ) bes bir ir iki ḫatun şehādet birsünler

109.16 (مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ) şāhidlerden siz rāżī bolġan kişilerden yaʿnī ʿadāletleri maʿlūm bolġan

109.17 ādemlerden allahü teʿālā dīn ʿaḳdini yazuv birlen emr bolġan kibi dīn ʿaḳdine şāhid ḳoyuv

birlen de emr

109.18 ḳıldı ṣoñra şāhidni ikige böldi birisi şol şāhid iki ir bolurġa kirek ikinçisi şol iki ir

109.19 bolmaġanda berāber iki ḫatun bolurġa kirek didi ve iki ḫatunnı şehādetde berāber ornına ḥesāb

itdi

109.20 iki ḫatunnıñ yoldaşı berāber bolsa mundan bilindi ki ir bolmaġanda iki ḫatunnıñ şehādetde

berāber ornına

109.21 turmavları bes faḳaṭ dört ḫatunnıñ şehādeti iki ir şehādeti ornına turmay meger irler kirişmey

turġan işde bir

109.22 ḫatunnıñ şehādeti yite mes̱elā bākirelik bala toġduruv ḫatunlarda bolġan ʿaybler kibi

ḳıṣāṣlardan ḥadlerden başḳa

109.23 nerselerde bir ir birlen bolġanda iki ḫatunnıñ şehādeti maḳbūl ammā zināda dört irniñ şehādeti

109.24 kirek yine de bu āyetden şehādetde islām ve ʿadālet şarṭ boluv bilindi hem āyetden şehādet

lafẓınıñ hem

109.25 āzādlıḳ ve bāliġlikni de is̱bāt mümkin çünki recl diyü belāġatke irişken irge eytile

"مِنْ رِجَالِكُمْ"niñ

109.26 iżāfesinden āzādlıḳnı is̱bāt mümkin (أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا) yaʿnī şehādetde iki ḫatunnı bir ir

maḳāmına

109.27 turġuzuldı iki ḫatunnıñ birisiniñ şehādetini unutmaḳlıġı üçün (فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى) bes

109.28 şehādetni unutḳan bir ḫatunġa ikinçi ḫatun isine töşirir yaʿnī bir ḫatun şehādetni unutḳanda

iḳinçisi

I / 110

110.1 isine tüşürsün üçün (وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ) daẖı şāhidler şehādetni ötevden baş ṭartmaslar

110.2 (إِذَا مَا دُعُوا) her ḳayçan şehādetni ötev üçün çaḳırılmış bolsalar (وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ)

110.3 daẖı ey boruç birlen muʿāmele ḳıluvçılar boruçnı yazuvıñızdan yalḳavlıḳ ḳılmañız

110.4 (صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا) kirek ol boruç kiçkine (az) bolsun ve kirek uluġ (köp bolsun

110.5 (إِلَى أَجَلِهِ) boruçlı ādem iḳrār ḳılġan vaḳtniñ yitüvine ḳadar (ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللهِ) sizniñ boruçnı

110.6 yazuvıñız allahü teʿālā ḥużūrında ʿadāletlirekdür yaʿnī toġrı işdür (وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ) daẖı güvāhlıḳnı ötevge

110.7 yardem birüvçirekdür (وَأَدْنَى أَنْ لَا تَرْتَابُوا) daẖı şāhid hem ḥākim daẖı ḥaḳḳ iyesi üçün şik ḳılmassızlıḳġa

110.8 yaḳınraḳdur (إِلَّا) meger boruçnı yazmassız (أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً) meger ol muʿāmeleniñ ḥāżir bolġan

110.9 ticāret boluvı vaḳtinde (تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ) ol ticāretni arañızda idāre ḳılursız yaʿnī ḳoldan ḳolġa

110.10 birip sevdā ḳılursız (فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ) bes sizniñ üzeriñizge günāh yoḳdur (أَلَّا تَكْتُبُوهَا) ol ḥāżir

110.12 bolġan ticāretni yazmavıñızda yaʿnī ṣatılmış nerse birlen s̱emen şol ʿaḳd meclisinde ḳabż ḳılsalar bu ʿaḳdde

110.13 bolġan ḥaḳnı yazuv ḥācet tügil (وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ) daẖı şāhid turġuzıñız her ḳayçan ṣatuv ve aluv

110.14 itseñiz çünki şāhid torġuzuv nizāʿnı yiberir (وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ) daẖı boruç birlen muʿāmele

110.15 ḳıluvçılarġa yazuvçı hem şāhid żarar itmes kilmev birlen yā ki yazuvnı yā ki güvāhlıḳnı özgertüv birlen

110.16 (وَاِنْ تَفْعَلُوا) ve eger żarar itüvni ḳılsañız (فَاِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ) bes düristlikde żarar itüv allahü teʿālānıñ

110.17 ṭāʿatinden çıġuvdur sizge ḥaḳḳ tügildür (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) muḫālefet ḳıluvda allahü teʿālādan ḳorḳıñız (وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ)

110.18 daḫı allahü teʿālā fāʾideli ḥükmlerni üyretür sizge (وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā her nerseni bilgüçidür

110.19 (وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰى سَفَرٍ) ve eger siz boruç birlen muʿāmele ḳıluvçılar seferde bolsañız (وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا) daḫı

110.20 yazuvçını tapmasañız yā ki kāġıd ve ḳara tapmasañız (فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ) bes sizge vācib bolur alınmış

110.21 rehn yaʿnī dīn berāberinde bir nerseni rehnge ḳoyarsız yaʿnī yazuvçı bolġanda uşançalıḳ üçün dīnni yazuv

110.22 tiyüş eger yazuvçı bolmasa dīn berāberinde bir nerseni rehn ḳoyarsız (فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا) bes eger

110.23 dīn birlen muʿāmelede baʿżıñızġa emīn bolsa yaʿnī uşansa yaʿnī boruçḳa ṣatuvçı boruçḳa aluvçıġa

110.24 uşansa (فَلْيُؤَدِّ الَّذِى) bes şol kişi ötesün (اؤْتُمِنَ) emīn ḳılındı yaʿnī medyūn birsün (اَمَانَتَهُ)

110.25 emānetni yaʿnī boruçını (وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ) daḫı boruçını ötevde rabbisi bolġan allahü teʿālādan ḳorḳsun

110.26 (وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ) daḫı ey şāhidler güvāhlıḳnı yaşirmeñiz (وَمَنْ يَكْتُمْهَا) ve kimdür güvāhlıḳnı yaşirse

110.27 (فَاِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ) bes düristlikde ol güvāhlıḳnı yaşirüvçi kişiniñ köñli günāhlı boluvçıdur yaşirmek

110.28 köñilde bolġan ṣıfat bolġanlıġı üçün günāhnı köñilge isnād ḳılındı (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā

110.29 sizniñ işlegen nerseleriñizni bilgüçidür (لله ما في السموات وما في الارض) allahü teʿālā üçün mülkdür köklerde

110.30 ve yirlerde bolġan nerseler (وان تبدوا ما في انفسكم) ve eger köñilleriñizde bolġan nerseñizni ẓāhir ḳılsañız

I / 111

111.1 (او تخفوه) yeise yaşirseñiz (يحاسبكم به الله) ol nerse birlen ḥesāb ḳılur allahü teʿālā sizni (فيغفر لمن

111.2 يشاء) bes tilegen kişisini yarlıḳar allahü teʿālā (ويعذب من يشاء) ve tilegen kişisini ʿaẕāb ḳılur allahü teʿālā

111.3 (والله على كل شيء قدير) ve allahü teʿālā her nerse üzerine küçi yitküçidür bu āyetde nefsde bolġan nerseden

111.4 nefsniñ iʿtiḳād ḳılup ve ḳılurġa ḳaṣd ḳılġan günāhları murād yā ki küfr ḫaṭırası murād-ı mücerred

111.5 nefsge ḫuṭūr ḳılġan nerse murād tügil ḥāṣıl-ı kelām küfrini ʿazm ḳıluv küfr ḳaṣddan başḳa ġına günāhnıñ

111.6 köñilge ḫuṭūr ḳıluvı ʿafv şunıñ üçün de resūl ekrem ,,ان الله عفا عن امتي ما حدثت به انفسهم ما لم تعمل

111.7 او تتكلم به " digen yaʿnī allahü teʿālā ümmetimniñ köñillerine tüşken nerselerinden ʿafv ḳıldı köñilge tüşken

111.8 nerselerini ḳılmaġan müddetde yā ki köñilge tüşken nerseleri birlen söyleşmegenlikleri müddetde (آمن الرسول)

111.9 resūl (muḥammed ʿaleyhi's-selām) īmān kitürdi (بما انزل اليه من ربه) özine rabbisinden indürilgen nersege

111.10 (والمؤمنون) daḫı müʾminler īmān kitürdi (كل آمن) resūl birlen müʾminlerden her birisi īmān kitürdi (بالله

111.11 (وملائكته) allahü teʿālāge hem allahü teʿālānıñ feriştelerine (وكتبه ورسله) daẖı allahü teʿālānıñ kitāblarına hem

111.12 allahü teʿālānıñ resūllerine (لا نفرق بين أحد من رسله) eytkenleri ḥālde īmān kitürdiler īmān kitürüvde

111.13 allahü teʿālānıñ resūllerinden hiç birisiniñ arasını ayurmamız dip yaʿnī birisine īmān kitürüp ikinçisini

111.14 inkār itmemiz belki küllisine berāber īmān kitürdiler (وقالوا سمعنا وأطعنا) daẖı īmān kitürgen ādemler

111.15 eytdiler emriñni ḳabūl itdük ve emriñe boy ṣuñduḳ diyü (غفرانك ربنا) ey rabbimiz günāhlarımıznı yarlıḳavıñnı

111.16 ṣoraymız (وإليك المصير) daẖı ölgenniñ ṣoñında ḳaytuv siniñ sarıdur (لا يكلف الله نفسا) allahü teʿālā

111.17 hiçbir nefsni küçlemes (إلا وسعها) meger ṭāḳati ṣıydurġan ḳadar birlen gine küçler (لها ما كسبت) nefsniñ

111.18 fāʾidesinedür izgülikden kesb ḳılġan nersesi (وعليها ما اكتسبت) daẖı nefsniñ ẓararınadur

111.19 yavızlıḳdan kesb ḳılġan nersesi (ربنا لا تؤاخذنا) ey rabbimiz bizni ʿaẕāb birlen tutma (إن نسينا أو أخطأنا)

111.20 eger unutsaḳ yā ki ẖaṭā ḳılsaḳ yaʿnī ṣevāb bolġan işni unutup yā ki ẖaṭālıḳ birlen ḳaldursaḳ

111.21 bu āyetni resūl ekremniñ „رفع عن أمتي الخطاء والنسيان وما استكرهوا عليه" digen ḥadīṡi ḳuvvetli yaʿnī ümmetimden

111.22 ẖaṭālıḳ unutuv hem irksizlev birlen ḳılġan nerseniñ günāhsı köterildi (ربنا ولا تحمل علينا إصرا) ey rabbimiz

111.23 bizniñ üzerimizge aġırlıḳlarnı yüklemegey idiñ (كما حملته على الذين من قبلنا) niteki bizden burun ümmetlerge

111.24 ol aġırlıḳlarnı yüklemediñ sin benū isrāʾīlge allahü teʿālā köp aġır işler birlen ḳoşḳan meṡelā tevbede ḳatl-i nefs-i

111.25 necāset tiygen ornını kisüv tevlikde illi namāz zekātda mālnıñ dörtden birini birüv kibiler (ربنا

111.26 ولا تحملنا) ey rabbimiz bizge yüklemegey idiñ (ما لا طاقة لنا به) bizniñ üçün ṭāḳat bolmaġan nerseni yaʿnī

111.27 ādemniñ ṭāḳati yitmeslik işlerni (واعف عنا) daḫı bizlerden günāhlarımıznı kiçkey idiñ (واغفر لنا)

111.28 daḫı bizlerniñ günāhlarımıznı ve ʿayblerimizni ürtkey idiñ (وارحمنا) daḫı bizge raḥmet ḳılġay idiñ (أنت

I / 112

112.1 مولانا) sin bizniñ ḫocamızsıñ (فانصرنا) bes bizge yardem birgey idiñ (على القوم الكافرين)

112.2 kāfirler ḳavmi üzerine ġālib boluvġa * baḳara sūresiniñ āḫirinde bolġan iki āyetni oḳuv ḥaḳında

111.3 kilgen ḥadīs̱-i ṣaḥīḥler: mesʿūd oġlı ḥażret-i ʿabdu’l-lah resūl allahdan köçire resūl allah

112.4 eytdidi "من قرأ الآيتين من آخر سورة البقرة في ليلة كفتاه" diyü yaʿnī bir kişi bir kiçde baḳara sūresiniñ

112.5 āḫirinden iki āyetni oḳusa ol kişige bu iki āyet kifāye ḳılur maʿnāsında yine de mesʿūd oġlı

112.6 ḥażret-i ʿabdu’l-lahdan köçirile resūl allah eytdi dey "أنزل الله آيتين من كنوز الجنة كتبهما الرحمن بيده

112.7 قبل أن يخلق الخلق بألفي سنة من قرأهما بعد العشاء الآخرة أجزأتاه عن قيام الليل" diyü maʿnāsı allahü teʿālā

112.8 baḳara sūresiñiñ āḫirinde bolġan iki āyetni cennet ḫazīnelerinden indürdi ḫalḳnı yaratmasdan iki

112.9 miñ yıl burun bu iki āyetni ḳudret ḳolı birlen allahü teʿālā yazdı kimde kim yassıʿ ṣoñında bu iki āyetni

112.10 oḳusa ol kişige kifāye ḳılur kiç oyaġ turuvdan muñsız bolur maʿnāsında yine de mesʿūd oġlı ḥażret-i

112.11 ʿabdu'l-lahdan köçirile ḥażret-i ʿabdu'l-lah eyte resūl allah eytdi dey أوتيت خواتم آخر سورة البقرة من"

112.12 كنز العرش لم يؤته نبى قبلى " diyü maʿnāsı miñe ʿarş ḫazīnesinden baḳara sūresiniñ āḫiriniñ ḫātimesi

112.13 birildi minden burun peyġamberlerge bunı birilmedi maʿnāsında yine de mesʿūd oġlı ḥażret-i ʿabdu'l-lahdan

112.14 köçirile ḥażret-i ʿabdu'l-lah eyte resūl allah eytdi dey ان الله ختم البقرة بآيتين اعطانيهما من كنزه الذى"

112.15 تحت عرشه فتعلموهن وعلموهن نسائكم فانهما صلوة وقرآن ودعاء " diyü maʿnāsı allahü teʿālā baḳara sūresini

112.16 iki āyet birlen tamām ḳıldı bu iki āyetni miñe ʿarş astında bolġan ḫazīnesinden birdi bes bu iki

112.17 āyetni öziñizde üyreniñiz hem ḫatunlarıñızġa da üyretiñiz bes düristlikde bu iki āyet ṣalavatdur hem ḳırāʾatdur

112.18 hem duʾādur maʾnāsında yine de mesʿūd oġlı ḥażret-i ʿabdu'l-lahdan köçirildi ḥażret-i ʿabdu'l-lah eyte resūl allah

112.19 eytdi dey "الآيتان آمن الرسول آخر البقرة لا تقرآن فى دار ثلثا فيقربها شيطان " diyü maʿnāsı baḳara

112.20 sūresiniñ āḫiri bolġan iki āyetni yaʿnī āmeneʿr-resūlüni bir yurṭda üçer mertebe oḳulsa ol yurṭḳa

112.21 şeyṭān yaḳın bolmas maʿnāsında bu ḥadīs̱lerge ḳaraġanda āmenü'r-resūlini yassıʿ ṣoñında oḳuv bik tiyüş

112.22 bola baḳara sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

I / 112 DEVAMI

112.23 3nçi sūre * āl-i ʿimrān ṣūresi medīnede ingen iki yüz āyet*

112.24 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raẖīm

112.25 (الٓمٓ) bu sözinden murād bolġan maʿnāsını allahü teʿālā özi bilür (اَللّٰهُ) her bir körkem ṣıfatnı cıyġan

112.26 ẕāt (لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) maʿbūd-ı bi’l-ḥaḳḳ yoḳ meger her bir körkem ṣıfatnı cıyġan allahü teʿālā gine (اَلْحَيُّ الْقَيُّومُ) ol

112.27 allahü teʿālā hemīşe tirükdür hem dāʾimā ẖalḳ tedbīri birlen ḳāʾim bolġuçıdur resūl ekrem eyte allahü teʿālānıñ

112.28 uluġ bolġan ismi üç sūrede diyü birisi baḳara sūresinde “اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُ” ikinçisi āl-i ʿimrān

112.29 sūresinde “اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُ” üçinçisi ṭaha sūresinde “وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ” (نَزَّلَ عَلَيْكَ

I / 113

113.1 الْكِتَابَ بِالْحَقِّ) ey muḥammed (aleyhi’s-selām) siñe allah (teʿālā) kitābnı (ḳurānnı) ḥaḳlıḳ birlen indürdi (مُصَدِّقًا

113.2 بَيْنَ يَدَيْهِ) ol kitāb öziniñ aldında (burun) indürgen kitāblarnı rastlavçı bolġan ḥālde

113.3 (وَاَنْزَلَ التَّوْرَاةَ وَالْاِنْجِيلَ مِنْ قَبْلُ) daẖı ḳurān indürmesden burun ol allahü teʿālā tevrātnı hem incīlni

113.4 indürdi (هُدًى لِلنَّاسِ) bu kitāblar ādemlerni azġunlıḳdan toġrılıḳġa köndürgüçi bolġanları ḥālde

113.5 (وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ) daḫı ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını ayırġuçı bolġan kitāblar indürdi furḳandan

113.6 kütbü'l-hiyyeniñ cinsi murād (إِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday ādemler (كَفَرُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ) allahü teʿālānıñ

113.7 āyetlerini inkār itdiler (لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ) allahü teʿālānıñ indürgen āyetlerini inkār itken kişilerge

113.8 inkār itüvleri sebebli ḳatı ʿaẕāb bolur (وَاللّٰهُ عَزِيزٌ) ve allahü teʿālā küçlidür ʿaẕāb ḳıluvdan anı hiç kim

113.9 tıya almas (ذُو انْتِقَامٍ) günāh ḳılġan kişige ḳatı ʿaẕāb iyesidür (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (لَا يَخْفَى

113.10 عَلَيْهِ شَيْءٌ) ol allahü teʿālā üzerine hiç nerse yaşrin bolmas (فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ) yirde hem kökde

113.11 (هُوَ الَّذِي) ol allahü teʿālā şunday allahdur (يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ) sizni analarıñıznıñ

113.12 bala ḳapçaḳlarında niçük tilese şulay ṣūretler yaʿnī türli ṣūretler birlen ṣūretler ḳayusını ir ve ḳayusını

113.13 ḫatun ve ḳayusını aḳ ve ḳayusını ḳara itüp (لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳdur meger ol allahü teʿālā ginedür

113.14 (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ol allahü teʿālā her işde küçlidür ve ḥikmet iyesidür. allahü teʿālā muḥkem birlen müteşābihniñ

113.15 ḥükmlerini beyān ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ) ol allahü teʿālā

113.16 şunday allahdur ey muḥammed siñe ḳurānnı indürdi (مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ) ol ḳurān cümlesinden bardur

113.17 delāletleri ẓāhir bolup ʿibāretleri muḥkem bolġan āyetler (هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ) delāletleri ẓāhir bolup

113.18 ʿibāretleri muḥkem bolġan āyetler ḳurānnıñ aṣlıdur (وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ) daḫı ḳurān cümlesinden ikinçi

113.19 āyetler bardur murādları ẓāhir bolmaġan türli maʿnānı iḥtimāl tutḳan āyetler. bu āyetniñ nuzūline

113.20 sebeb şol allahü teʿālānıñ "الٓمٓ" digen sözi ingeç yehūdler "ebced" ḥarfleri birle maʿnā birdiler "elif"

113.21 den bir murād "lām" dan utuz murād "mīm"den ḳırḳ murād bes ümmetü'l-muḥammed "ʿaleyhi's-selām"nıñ beḳāʾ müddeti yitmiş bir yıl

113.22 ḳalġan andan ṣoñ biteçek bes niçük biz bu dīnge iyereyik didiler resūl ekrem yehūdlerniñ bu sözinden

113.23 küldi bes yehūdler mundan başḳa da munday söz bar mı didiler resūl ekrem "الٓمٓصٓ" bar didi yehūdler

113.24 busı köprek yüzde yitmiş bir bola didiler yine de yehūdler mundan başḳa da munday söz bar mı didiler

113.25 resūl ekrem "الٓمٓرٰ" bar didi bes yehūdler bizge işni şübheli ḳıldıñ biz ḳayusı birlen ʿamel iteyik didiler

113.26 şundan ṣoñ allahü teʿālā bu āyetni indürdi (فَأَمَّا الَّذِينَ) bes ammā anday ādemler (فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ) alarnıñ

113.27 köñillerinde ḥaḳdan avışuv bardur (فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ) bes anday ādemler ḳurāndan müteşābih bolġanına

113.28 iyerirler muḥkem bolġanı birlen ʿamel ḳılmaslar (ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ) ādemlerni dīnlerinden fitnelendürüvni ve azdıruvnı

113.29 istev üçün (وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ) daḫı ḳurānnıñ müteşābih bolġannıñ teʾvīlni istev üçün (وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ

I / 114

114.1 (إلا الله)(2) ve ḥālbūkim ḳurānnıñ müteşābih bolġanınıñ te᾿vīlini bilmes meger allahü teʿālā gine bilür (والراسخون في العلم)

114.2 ʿilmde kāmil ve s̱ābit bolġan ādemler (يقولون) eytürler (آمنا به) ḳurāndan müteşābih bolġanına īmān kitürdük

114.3 (كل من عند ربنا) ḥükm birlen müteşābihden her birisi rabbimiz ḳaşından indürülmişdür (وما يذكر الا

114.4 أولوا الألباب) daḫı vaʿaẓlenmes meger ʿaḳl iyileri gine vaʿaẓlenür (ربنا لا تزغ قلوبنا) daḫı ʿilmde

114.5 kāmil ve s̱ābit bolġan ādemler eytürler ey rabbimiz köñillerimizni ḥaḳḳ yoldan avışdurmaġay

114.6 idiñ (بعد إذ هديتنا) köñilllerimizni ḥaḳḳ yolġa köndürgeniñ ṣoñında (وهب لنا) daḫı bizge hibe ḳılġay

114.7 idiñ (من لدنك) öz ḥużūrıñdan (رحمة) raḥmetni (إنك أنت الوهاب) düristlikde sin hibe ḳıluvçı

114.8 sin eger eytseñ bu āyet ḳurānnıñ baʿżısınıñ muḥkem bolup baʿżısınıñ müteşābih boluvına delālet ḳıla "الر كتاب

114.9 أحكمت آياته" āyeti, ḳurānnıñ küllisiniñ muḥkem boluvına delālet ḳıla "الله الذى نزل أحسن الحديث"

114.10 كتابا متشابها مثاني" āyeti ḳurānnıñ küllisiniñ müteşābih boluvına delālet ḳıla bes bu āyetler arasını niçük

114.11 taṭbīḳ ḳılına diyü cevābda eytürmiz aḥkamet āyetiniñ maʿnāsı ḳurānnıñ āyetleri maʿnāsınıñ bozuḳlıġından

114.12 lafẓlarınıñ żaʿīfliginden muḥkem ḳılındı maʿnāsında "كتابا متشابها "niñ maʿnāsı maʿnāsınıñ düristliginde

114.13 lafẓınıñ körkemliginde baʿżısı baʿżısına oḫşaşı maʿnāsında muḥkem birlen müteşābihniñ maʿnāsında türliçe söylegenler

114.14 likin biz birer maʿnāsını ẕikr birlen kifāyelenemiz muḥkem şol andan murād bolġan nerse maʿlūm bolur müteşābih

114.15 şol anı bilüvge ṭarīḳ bolmas maḳtaʿāt ḳurāniyeden müteşābih bolġan nerseler yigirmi tuḳız aʿrāf sūresinde

114.16 (المص ١) raʿd sūresinde (المر ٢) meryem sūresinde (كهيعص ٣) neml sūresinde (طس ٤) bişinçi

114.17 (ص ٥) altınçısı (عسق ٦) yidinçisi(ن ٧) sigizinçisi (ق ٨) toḳızınçısı (طه ٩) onunçısı (يس ١٠)

114.18 şuʿrāʾ birlen ḳıṣaṣ sūresinde iki (طس ١٢) daḫı yūnus hūd yūsuf ibrāhīm ḥicr sūrelerinde biş

114.19 (الر ١٧) daḫı baḳara āl-i ʿimrān ʿankebūt rūm loḳmān secde sūrelerinde altı (الم ٢٣) daḫı müʾmin

114.20 secde s̱āniye zuḫruf duḫān cās̱iye aḥḳāf sūrelerinde altı (حم ٢٩) ammā müteşābihātdan ṣıfat āyetleri

114.21 «الرحمن على العرش استوى» «ولتصنع على عيني» hem «كل شئ هالك الا وجهه» ve bunıñ kibilerdür müteḳaddimūn

114.22 müteşābihātke īmān kitürüp maʿnāsını bilüvni allahü teʿālāge tapşırġanlar ammā müteʾaḫḫirūn her ḳayusını teʾvīl

114.23 ḳılġanlar (رَبَّنَا اِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ) ey rabbimiz düristlikde sin ādemlerni cıyġuçısun (لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ)

114.24 şunday künniñ ḥesābı üçün ol künde şik yoḳdur (اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ) düristlikde allahü teʿālā

114.25 vaʿdelerge ḫilāflıḳ ḳılmas ammā fāsıḳlarġa ḳılġan vaʿad ʿadem ʿafv birlen meşrūṭ niteki tevbe ḳılmav

114.26 birlen meşrūṭ idi (اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) düristlikde şunday ādemler kāfir boldılar (لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ)

114.27 kāfir bolġan ādemlerden yibermes (أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ) mālları daḫı balaları yibermes (مِنَ اللّٰهِ) allahü

114.28 teʿālānıñ ʿaẕābından (شَيْئًا) hiç nerseni (وَأُولٰئِكَ) daḫı bu kāfir bolġan ādemler (هُمْ وَقُودُ النَّارِ) alardür

114.29 tamuġnıñ oṭunları (كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ) ḥaḳnı yalġanġa ṣayuvda bu kāfirlerniñ ʿādeti firʿavun ḳavminiñ ʿādeti

---

114.30 2) baʿżılar الا الله والراسخون ge ḳoşup oḳuġanlar ol çaḳda ḳurāndaġı sözlerden maʿnāları bilinmey turġan sözler bulmay iki

114.31 çın ʿālimler her birisinde bile dimek bola.ş. ḥ.

I / 115

115.1 kibidür (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) daḫı firʿavun ḳavminden burun bolġan ādemlerniñ ʿādetleri kibidür (فَأَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ)

115.2 alarnıñ ʿādetleri şol boldı bizniñ āyetlerimizni yalġanġa ṣaydılar (وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ) bes allahü teʿālā

115.3 alarnı günāhları sebebli ʿaẕāb birlen tutdı (سَتُغْلَبُونَ) ve allahü teʿālā ʿaẕābı ḳaṭı bolġuçıdur

115.4 (قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) kāfir bolġan ādemlerge eyt yaʿnī mekke müşriklerine (سَتُغْلَبُونَ) bedr ṣoġışında

115.5 elbette ciñilmiş bolursız (وَتُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ) daḫı ḳıyāmet küninde cehennem ṣarı barurġa ḳabrleriñizden ḳobarılmış

115.6 bolursız (وَبِئْسَ الْمِهَادُ) ve ni yavız boldı ol cehennem bolġan töşek yā ki müşriklerniñ özleri

üçün

115.7 ḥāżırlegen nerseleri (قد كان لكم) taḥḳīḳ ey ḳureyşler sizniñ üçün boldı (آية) ʿalāmet ve ʿibret

115.8 (في فئتين التقتا) bedr ṣoġışında ṣoġışur üçün ḳara ḳarşu yolıḳġan iki fırḳada (فئة تقاتل في سبيل الله)

115.9 iki fırḳanıñ birisi allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳılur murād resūl allah hem aṣḥāb-ı kirām (وأخرى كافرة)

115.10 ve ikinçi fırḳa kāfirlerdür (يرونهم مثليهم رأي العين) kāfirler müselmānlarnı köz körüvinde özleri ḳadar

115.11 iki ülüş körürler vāḳıʿada müşrikler bir miñ ḳadar bolġanlar müʾminler üç yüzde on üç gine bolġan

115.12 (والله يؤيد بنصره) ve allahü teʿālā öziniñ yardem birüvi birlen ḳuvvetli ḳılur (من يشاء) tilegen kişilerin

115.13 (إن في ذلك) düristlikde az ḫalḳnı müşrikler közine köp itüp kürsetüvde bolġuçıdur (لعبرة لأولي

115.14 الأبصار) köz iyelerine ʿibret yaʿnī körgen kişilerge yā ki fikr ve baṣīret iyelerine (زين للناس)

115.15 ādemlerge ziynetli ḳılındı (حب الشهوات) nefs arzu ḳılġan nerselerni süyüv (من النساء والبنين)

115.16 nefs arzu ḳılġan nerseler ḫatunlardan ve balalardan bolġuçı (والقناطير المقنطرة) daḫı cıyılġan köp

115.17 mallardan bolġuçı (من الذهب والفضة) altundan ve kümişden (والخيل المسومة) daḫı mātūr ʿalāmetler

115.18 birlen ʿalāmetlengen aṭdan bolġuçı (والأنعام) daḫı dört ayaḳlı ḥayvānlardan bolġuçı teve ṣıġır

115.19 şarıḳ keçe kibiler (والحرث) daḫı iginlerden bolġuçı (ذلك متاع الحيوة الدنيا) bu ẕikr ḳılınġan nerseler

115.20 dünyā tirükliginde fāʾidelene turġan nerselerdür (والله عنده) ve allahü teʿālānıñ ḥużūrındadur (حسن المآب)

115.21 ḳaytaçaḳ orunnıñ körkemi yaʿnī cennet (قل اؤنبئكم بخير من ذلكم) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi'ʾs-selām) min

115.22 sizge ẕikr ḳılınġan nefsleriñiz tilegen nerseden de izgürek bolġan nerse birlen ḫaber bireym mi (للذين)

115.23 şunday ādemler üçün bolġuçıdur (اتقوا) ol ādemler şirkden ḳorḳdılar ve ṣaḳlandılar (عند ربهم)

115.24 rableri ḳaşında bolġuçıdur (جنات) baḳçaler (جنات) ol baḳçalerniñ astından yılġalar aġar

115.25 (خالدين فيها) ol baḳçalarda meñgü ḳalġanları ḥālde (وازواج مطهرة) daḫı ḥayż-ı nifās kibi şeylerden

115.26 pāk ḳılınmış ḫatunlar bolġuçıdur (ورضوان من الله) daḫı allahü teʿālādan köp rıżālıḳlar bolġuçıdur

115.27 (والله بصير بالعباد) ve allahü teʿālā bendelerni ʿamelleri birlen bilgüçidür her ḳayusına münāsib cezālerni

115.28 birür (الذين يقولون) şunday ādemlerdür ol müttaḳīler eytürler (ربنا اننا آمنا) ey rabbimiz düristlikde

I / 116

116.1 biz īmān kitürdük (فاغفر لنا ذنوبنا) bes bizniñ günāhlarımıznı yarlıḳaġay idiñ (وقنا عذاب النار)

116.2 dahı bizni oṭ ʿaẕabından ṣaḳlaġay idiñ (الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ) ʿibādet aġırlıḳlarunda ṣabr

116.3 ḳıluvçılardur alar hem īmānlarında rast bolġuçılardur alar (وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ) dahı allahü teʿālāge

116.4 boy ṣunuvçılardur hem allahü teʿālā yolında mālların ṣarf ḳıluvçılardur (وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ)

116.5 dahı siḥr vaḳtlarında günāhlarından yarlıḳavnı istevçilerdür (شَهِدَ اللّٰهُ) allahü teʿālā güvāhlıḳ birdi

116.6 yaʿnī delīler ve āyetler birlen öziniñ birligini beyān ḳıldı allahü teʿālā (اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) düristlikde iş

116.7 bolaydır hiçbir maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳ meger allahü teʿālā ginedür (وَالْمَلٰئِكَةُ) dahı ferişteler güvāhlıḳ birdiler

116.8 yaʿnī allahü teʿālānıñ birligi birlen iḳrār ḳıldılar (وَاُولُوا الْعِلْمِ) dahı ʿilm iyeleri güvāhlıḳ birdiler

116.9 yaʿnī allahü teʿālānıñ birligine īmān kitürdiler (قَائِمًا بِالْقِسْطِ) toġrılıḳ birlen turġuçı bolġan ḥālde

116.10 allahü teʿālā güvāhlıḳ birdi (لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳ meger allahü teʿālā gine (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) mülkinde

116.11 ġālibdür ve işinde ḥikmet iyesidür (اِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ) düristlikde allahü teʿālā ḳaşında maḳbūl dīn, islāmdur

116.12 yaʿnī islām dīnidür (وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ) şunday ādemler iḫtilāf ḳılmadı islām dīni ḥaḳında (اُوتُوا

116.13 الْكِتَابَ) ol ādemlerge kitāb birildi yaʿnī yehūdler ve naṣārālar (اِلَّا) meger iḫtilāf ḳıldı (مِنْ بَعْدِ

116.14 مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ) alarġa islām dīniniñ ḥaḳlığını bilüv kilgenniñ ṣoñında (بَغْيًا بَيْنَهُمْ) aralarında ḥased

116.15 ḳıluv üçün iḫtilāf ḳıldı (وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ) ve kimdür allahü teʿālānıñ āyetlerini inkār ḳılsa (فَإِنَّ

116.16 اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ) bes düristlikde allahü teʿālā tiz ḥesāb ḳıluvçıdur (فَإِنْ حَاجُّوكَ) bes eger dīn ḥaḳında

116.17 siniñ birlen ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) müşrikler ḳıçḳuruşsalar (فَقُلْ) bes eyt sin (أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ) ḫāliṣ

116.18 allahü teʿālā üçün nefsimni boy ṣunuvçı itdim (وَمَنِ اتَّبَعَنِ) daḫı miñe iyergen ādemler ḫāliṣ allahü teʿālāge

116.19 boy ṣundılar (وَقُلْ لِلَّذِينَ) daḫı ey muḥammed eyt sin şunday ādemlerge (أُوتُوا الْكِتَابَ) ol ādemlerge

116.20 kitāb birildi (وَالْأُمِّيِّينَ) daḫı oḳuv yazuv bilmey turġan mekke müşriklerine eyt (أَأَسْلَمْتُمْ) eyā delīlni

116.21 ravşān ḳılġanım ṣoñında allahġa boy ṣundıñız mı yaʿnī müselmān boldıñız mı yā ki hemīşe küfriñizde ḳaldıñız mı

116.22 diyü (فَإِنْ أَسْلَمُوا) bes eger müselmān bolsalar (فَقَدِ اهْتَدَوْا) bes taḥḳīḳ azġunlıḳdan ḥaḳlıḳġa könildiler

116.23 (وَإِنْ تَوَلَّوْا) ve eger müselmān boluvdan yüz döndürseler (فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ) bes sin ḥasretlenme çünki

116.24 barı siniñ üzeriñe dīnini irişdürüv gine vācibdür alarnıñ müselmān bolmavları siñe żarar birmey (وَاللَّهُ بَصِيرٌ

116.25 بِالْعِبَادِ) ve allahü teʿālā bendelerni ʿamelleri birlen bilgüçidür (إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ) düristlikde şunday

116.26 ādemler inkār iterler (بِآيَاتِ اللّٰهِ) allahü teʿālānıñ āyetlerini (وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ) daḫı ḥaḳdan başḳa

116.27 peyġamberlerni ötürürler (وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ) daḫı şunday ādemlerni ötürürler (يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ) ol ādemler

116.28 toġrılıḳ birlen buyururlar (مِنَ النَّاسِ) ādemlerden (فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) bes munday yavız ādemlerge

I / 117

117.1 rencitüvçi ʿaẕāb birlen süyünç (ḫaber) bir (أُولٰئِكَ) bu ḳabāḥat ṣıfatlı ādemler (الَّذِينَ) şunday ādemlerdür

117.2 (حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ) alarnıñ ʿamelleri bāṭıl boldı (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) dünyāda hem aḫiretde (وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ)

117.3 daḫı bu ādemler üçün yardem birüvçilerden yoḳdur yaʿnī ʿaẕāblarunı yiberüvde bularġa yardemçiler yoḳdur (أَلَمْ

117.4 تَرَ) eyā ḳaramaysun mı ey muḥammed (ʿaleyhi'ṣ-selām) (إِلَى الَّذِينَ) şunday ādemlerge (أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ)

117.5 alarġa kitābdan ülüş birildi yaʿnī tevrātnı (يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللّٰهِ) ol kitābdan ülüş

117.6 birilgen ādemler (yehūdler) allahü teʿālānıñ kitābına ündelmiş bolurlar yaʿnī tevrātge ündelmiş

117.7 bolurlar (لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ) tevrāt ol yehūdler arasında ḥākim bolsun üçün resūl ekrem yehūdlerniñ

117.8 medreselerine kirgeç ʿömer oġlı nuʿaym zeyd oġlı ḥāris̱ resūl allahġa sin ḳayu dīnde didiler resūl allah

117.9 ibrāhīm (ʿaleyhi’s-selām) dīninde didi bu ikisi ibrāhīm yehūdī bolġan didiler resūl ekrem

117.10 tevrātke kiliñiz tevrāt sizniñ birlen bizniñ aramızda didi bu ikisi tevrāt birlen ʿamelden hem yüz

117.11 döndürdiler allahü teʿālā şol ḫuṣūṣda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetin indürdi (ثم يتولى فريق منهم) munıñ ṣoñında

117.12 yehūdlerden bir cemāʿat yaʿnī ʿālimleri ve başları yüz döndürdi yaʿnī allahnıñ kitābı birlen ʿamel ḳıluvġa

117.13 kilmedi (وهم معرضون) ḥālbūkim ol yüz döndürgen cemāʿat hemīşe yüz döndürüvçilerdür yaʿnī

117.14 alarnıñ ʿādeti hemīşe yüz döndürüvdür (ذلك) yehūdlerden bu cemāʿatniñ kitāb allahdan yüz döndürüvi

117.15 (بأنهم قالوا) bunıñ sebeblidür düristlikde bu cemāʿat eytdiler (لن تمسنا النار) bizni oṭ ʿaẕābı

117.16 tutmas (الا أياما معدودات) meger ṣanalmış az künler gine yaʿnī bizge yidi kün gine yā ki ḳırḳ

117.17 kün gine ʿaẕāb bolur diyü (وغرهم في دينهم) daḫı yehūdlerni ġurūrlandurdı dīnlerinde yaʿnī ümīdlendürdi

117.18 (ما كانوا يفترون) iftirā ḳılġan nerseleri yaʿnī allahü teʿālāge biz allahnıñ dostları bizni ʿaẕāb ḳılmas

117.19 meger andan mundan ġına ʿaẕāb ḳılur dip yalġanlavları (فكيف اذا جمعناهم ليوم) bes bu iftirā

117.20 ḳıluvçılarnıñ ḥāli niçük bolur biz alarnı şunday künde cıysaḳ (لا ريب فيه) ol künniñ boluvında

117.21 şik yoḳdur (ووفيت كل نفس ما كسبت) her nefske kesb ḳılġan ʿameliniñ cezāsı birilmiş bolsa

117.22 (وهم لا يظلمون) hem ol nefsler yavızlıḳların artduruv ve izgüliklerin kimitüv birlen ẓulm ḳılınmış

117.23 bolmaslar bu āyet delālet ḳıladur mü᾽minniñ ʿameli bāṭıl bolmavġa hem mü᾽minniñ tamuġda meñgü ḳalmavına

117.24 çünki īmān ve ʿamelniñ cezāsını aluv elbette tamuġda vaḳtda hem tamuġġa kirmesden burun da bolmay belki

117.25 tamuġdan ḳutulġaç bola (قل اللهم) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi'ṣ-selām) ey allah (مالك الملك) ey mülkni

117.26 mülklenüvçi yaʿnī mālikniñ mülkinde taṣarruf ḳıluvı kibi taṣarruf ḳıluvçı (تؤتي الملك من تشاء)

117.27 ḫalḳıñdan tilegen kişige ḫocalıḳnı birürsiñ (وتنزع الملك ممن تشاء) daḫı ḫalḳıñdan tilegen kişiñden

117.28 ḫocalıḳnı ṣorursıñ (وتعز من تشاء) daḫı tilegen kişiñni dünyāda ve aḫiretde ʿazīz ve ḥürmetli

117.29 ḳılursıñ (وتذل من تشاء) ve tilegen kişiñni dünyāda ve aḫiretde ḫor ḳılursıñ (بيدك الخير) siniñ

I / 118

118.1 ḳudretiñdedür izgülik * allahü teʿālānıñ ḳudretinde izgülik bolġan kibi yavızlıḳ da bar şulay

bolsa da

118.2 izgülikni gine ẕikr ḳıldı çünki izgülik biʿẕ-ẕāt allahü teʿālānıñ tilegen nersesi ammā yavızlıḳ

118.3 bi'l-ʿarż gine tilegen nersesi çünki kül bolġan izgülikni içine almaġan cüzī᾽ bolġan yavızlıḳ

yoḳ

118.4 yā ki ḫayrnı gine ẕikr ḳıluv kelām-ı ḫayrde bolġanlıḳ üçün yā ki ḫiṭābda edeb ṣaḳlav üçün

bolur

118.5 (انك على كل شيء قدير) düristlikde sin her nerse üzerine küçiñ yitküçidür

(تولج الليل في النهار)

118.6 kiçni kündizge kiritürsiñ sin yaʿnī kiçniñ sāʿatlerinden kimitürsiñ ve kündizniñ sāʿatlerin

118.7 artdurursıñ (وتولج النهار في الليل) kündizni kiçke kiritürsiñ sin yaʿnī kündizniñ sāʿatlerinden

118.8 kimitürsiñ ve kiçniñ sāʿatlerin artdurursıñ (وتخرج الحي من الميت) daḫı tirükni ölükden

çıġarursıñ

118.9 yaʿnī cānlı nerselerni cānsız māddelerinden yā ki müʾminni kāfirden çıġarırsıñ (toġdurursıñ)

(وتخرج الميت

118.10 من الحي) daḫı ölükni tirükden çıġarursıñ yaʿnī nuṭfeni cānlı ādemden yā ki kāfirni

müʾminden çıġarırsıñ

118.11 (toġdurursıñ) (وترزق من تشاء بغير حساب) daḫı tilegen kişiñni ḥesābsız rızḳlandurursız

(لا يتخذ

118.12 المؤمنون الكافرين أولياء) müʾminler kāfirlerni vālīler ve dost ādemler itüp tutmasun

(من دون المؤمنين)

118.13 müʾminlerni baş ve dost itüp tutuvdan başḳa allahü teʿālā müʾminlerni dostlıḳ yā ki ḳardeşlik

üçün

118.14 kāfirlerni müselmān bolmasdan burun velī ve dost tutuvdan nehy itdi (ومن يفعل ذلك) ve

kimdür bu

118.15 işni ḳılur yaʿnī kāfirlerni velī tutar (فليس من الله في شيء) bes ol kişi allahü teʿālānıñ dīninden

hiç

118.16 nersede tügildür (الا أن تتقوا منهم تقاة) meger kāfirlerge ẓāhirā til birlen dostlıḳnı bildürüv

dürist bolur

118.17 kāfirlerden ḳorḳuv vācib bolġan işde ḳorḳmaḳlıḳıñız vaḳtinde niteki ḥażret-i ʿīsā

"كن وسطا وامش جانبا"

118.18 digen yaʿnī ẓāhirde ornada yür bāṭında çitde bol (ويحذركم الله نفسه) daḫı allahü teʿālā sizni

öziniñ

118.19 ẕātından ḳorḳutur (والى الله المصير) daḫı allahü teʿālāgedür ḳaytaçaḳ orun (قل) eyt sin ey

muḥammed

118.20 (ʿaleyhi'਼s-selām) müʾminlerge (ان تخفوا ما في صدوركم) eger siz kökrekleriñizde bolġan

nerseni yaşirseñiz (أو تبدوه)

118.21 yeise ẓāhir ḳılsañız yaʿnī kāfirlerni dost tutsañız kirek ẓāhirde dost tutuvıñız kirek bāṭında gine

118.22 dost tutuñız (يعلمه الله) allahü teʿālā köñilleriñizde bolġan nerseni bilür

(ويعلم ما في السموات) daḫı allahü

118.23 teʿālā köklerde bolġan nerselerni bilür (وما في الارض) daḫı yirlerde bolġan nerselerni bilür

(والله على

118.24 كل شيء قدير) ve allahü teʿālā her bir nerse üzerine küçi yitküçidür bes eger allahü teʿālā

ṭıyġan nerseden

118.25 ṭıyılmasañız sizni ʿaẕāb ḳılurġa da küçi yiter (يوم) şol künni isiñe tüşür ey muḥammed

(ʿaleyhi's-selām)

118.26 (تجد كل نفس) her bir nefs tapar (ما عملت من خير) izgülikden ʿamel ḳılġan nersesini (محضرا)

ḥāżır

118.27 ḳılınmış (وما عملت من سوء) daḫı yavızlıḳdan ʿamel ḳılġan nersesini ḥāżır ḳılınmış tapar (تود)

ḥālbūkim

118.28 her nefs arzu ḳılur (لو ان بينها وبينه) eger özi birlen bu kün arasında bolsa idi (امدا بعيدا)bik

I / 119

119.1 yıraḳ mesāfe diyü (ويحذركم الله نفسه) daḫı allahü teʿālā sizni öziniñ ẕātından ḳorḳutur (والله رؤف بالعباد)

119.2 ve allahü teʿālā bendelerge şefḳat ḳıluvçıdur yehūdler biz allahnıñ dostları digenniñ ṣoñında allahü teʿālā red ḳılup

119.3 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قل ان كنتم) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi'selām) eger siz bolsañız

119.4 (تحبون الله) allahnı dost tutar bolsañız (فاتبعوني) bes miñe iyeriñiz (يحببكم الله) eger miñe iyerseñiz allahü

119.5 teʿālā sizni dost kürür bes bir kişi allahġa muḥabbetni daʿvā ḳılsa resūl allahġa muḫālif bolsa bu kişi muḥabbetinde

119.6 yalġançı bola (ويغفر لكم ذنوبكم) daḫı sizniñ günāhlarıñıznı yarlıḳar (والله غفور رحيم) ve allahü teʿālā ḥaḳīḳat

119.7 muḥabbet tutḳan kişilerniñ günāhsını yarlıḳavçıdur ve añar şefḳat ḳıluvçıdur (قل) eyt sin ey muḥammed

119.8 muḥabbet daʿvāsında bolġan yehūdlerge (أَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ) allahġa hem resūl allahġa iṭāʿat ḳılıñız (فَإِنْ تَوَلَّوْا)

119.9 bes eger iṭāʿatden yüz döndürseler (فَإِنَّ اللهَ) bes düristlikde allahü teʿālā (لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ) kāfirlerni

119.10 süymes (إِنَّ اللهَ اصْطَفَى) düristlikde allahü teʿālā iḫtiyār ḳıldı (آدَمَ وَنُوحًا) ādem ve nūḥ (ʿaleyhi's-selām) nı

119.11 (وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ) daḫı ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ balalarını yaʿnī ismāʿīl ve isḥāḳ hem bularnıñ

119.12 balalarını (ʿahm) hem ʿümrān balalarını yaʿnī mūsā ve hārūn ʿaleyhi's-selāmnı (عَلَى الْعَالَمِينَ) bütün şol zamānnıñ

119.13 bar bolġan kişileri üzerine (ذُرِّيَّةً) ibrāhīm birlen ʿümrānnıñ balalarını artuḳ ḳıldı (بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ)

119.14 ol ẕürriyetniñ baʿżısı baʿżısınıñ balasındandur (وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā ādemlerniñ sözlerini

119.15 işitüvçi ve ḥāllerini bilgüçidür bes sözi dürist ve ḥāli tüzik bolġanlarını iḫtiyār ḳıldı allahü

119.16 teʿālā bu āyetde ādem hem nūḥ ʿahmnıñ hem āl-i ibrāhīm birlen āl-i ʿimrānnıñ bütün ʿālem üzerine artuḳ

119.17 boluvını açıḳ beyān itdi ādem birlen nuḥ peyġamber ammā āl-i ibrāhīm birlen āl-i ʿimrāndan kendü

119.18 özlerini alsañ ibrāhīm ʿaleyhi's-selām peyġamber ʿümrān peyġamber tügil eger ẕürriyetlerini alsañ baʿż

119.19 balaları peyġamber baʿżısı peyġamber tügil niçük bolsa da bu āyetden ādemniñ kirek peyġamber bolsun ve kirek

119.20 bolmasun feriştelerden artuḳlıġı biline çünki bu āyetden baʿż ādemlerniñ bütün ʿālemden artuḳ boluvı

119.21 bilindi ferişteler ʿālem cümlesinden daḫı bu āyetden kāfirlerniñ aralarında nikāḥlarınıñ cāʾiz boluvı biline

119.22 kirek nindi iᶜtiḳādda bolsunlar (إذ قالت امرأت عمران) ey muḥammed şol vaḳtni ẕīkr ḳıl ᶜīsānıñ

119.23 ebisi bolġan meryemniñ anası bolġan māṣān oġlı ᶜimrān ḫatunı eytdi yaᶜnī fāḳūẕā ḳızı ḥanne bu

119.24 ᶜimrān māṣān oġlı yine yaṣher oġlı bolġan ᶜimrān bar anıñ mūsā birlen hārūn ᶜahmdan uluġ

119.25 bolġan meryem ismli ḳızı bolġan iki ᶜimrān arası bir miñ sigiz yüz sene ḳadar fāḳūẕā ḳızı ḥanne

119.26 bala tapmay turġan ḫatun bolġan bir vaḳtde aġaç kölegesinde otura iken bir ḳuşnıñ balasına ṭaᶜām

119.27 aşatḳannı körüp köñli bala arzu ḳılġan ve eytken ey allah minim üzerimde siñe neẕr bar eger de miñe

119.28 bir bala birseñ ol balanı min beytü'l-muḳaddeske ṣadaḳa ḳılur idim digen alar zamānında bu neẕr meşrūᶜ

119.29 iken likin ir balalar birlen gine meşrū bolġanᶜ[1] şundan ṣoñ ḥażret-i ḥanne yükli bolġan (رب اني

I / 120

120.1 نذرت لك) ey rabbim min siniñ üçün neẕr eytdim (ما في بطني) ḳurṣaġımda bolġan nerse (balanı)

120.2 (محررا) beytü'l-muḳaddes ḫidmetine āzād bolġan ḥālde (فتقبل مني) bes neẕr eytkil balamnı minden ḳabūl

120.3 it (انك انت) düristlikde sin (السميع العليم) minim sözimi işitüvçi ve niyetimni bilgüçisün

120.4 (فلما وضعتها) bes ḥanne ḳurṣaġındaġı balasını ḳoyġan (tapḳan) zamānda (قالت رب اني وضعتها انثى)

---

[1] "meşrūᶜ bolġan" olmalı.

120.5 ḥanne eytdi ey rabbim min ḳurṣaġımdaġı balamnı ḳız itüp ḳoydım (tapdım) (وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ)

120.6 ve allahü teʿālā ḥanneniñ ḳoyġan balasını bilüvçirekdür (وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثٰى) ḥanne istegen ir bala ḥannege

120.7 hibe ḳılınġan ḳız bala kibi tügildür (وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ) daḫı min bu ḳız balamnı meryem dip ismledim

120.8 (meryem alar tilinçe ʿibādet ḳıluvçı maʿnāsında bolġan) ism-i müsemmīsine muvāfıḳ bolsun üçün şulay

120.9 ataġan (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ) daḫı düristlikde min bu ḳız balamnı siñe ṣıyındıramun (وَذُرِّيَّتَهَا) daḫı

120.10 bu ḳızımnıñ balalarunı siñe ṣıyınduramun (مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) allahnıñ raḥmetinden sürilmiş şeyṭāndan

120.11 (فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ) bes ol ḥanne ḳızı ḥażret-i meryemni rabbisi körkem ḳabūl itüv birlen ḳabūl itdi

120.12 (وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا) daḫı ol ḥanne ḳızı meryemni rabbisi körkem östürüv birlen östürdi yaʿnī allahü

120.13 teʿālā ḥażret-i meryemni ḳız bala turup beytü'l-muḳaddes ḫidmetine ir bala ornına ḳabūl itdi

120.14 hem her ḥālde körkem itüp terbiye ḳıldı ḥanne ḥażret-i meryemni toġdurġaç bir çöprekge

120.15 urap mescidke köterüp barup ʿālemler aldına koydı hem neẕr eytilmiş bala şol didi her

120.16 ḳayusı terbiye ḳılurġa ḳızuḳdılar çünki māṣān balaları benū isrāʾīlniñ baş ādemleri ve pādişāhları

120.17 idi ḥażret-i meryemni de pādişāh ḳızından bolduḳı üçün her ḳayusı terbiye ḳılurġa ḳızuḳdı ḥażret-i zekeriyyā

120.18 meryemniñ terbiyesi miñe tiyüş çünki meryemniñ anası ḥanne birlen bir toġma ḳardeşi īşāʿ minim ḥużūrımda

120.19 didi ḫalḳ rāżī bolmadılar ḳırġa ṣalamız didiler cemʿī yigirmi yidi ādem idi bir yılġa yanına bardılar

120.20 kimniñ ḳalemi ṣuġa batmasa meryemni ol terbiye ḳılur didiler ḳalemlerini ṣuġa taşladılar her ḳayusınıñ

120.21 ḳalemi batdı meger ḥażret-i zekeriyyānıñ ḳalemi batmadı bes ḥażret-i meryemge kefīl boluv ḥażret-i zekeriyyāġa

120.22 tidi (وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا) daḫı rabbisi ḥażret-i meryemni ḥaẓret-i zekeriyyāġa ḳoşdı yaʿnī ḥażret-i zekeriyyānı

120.23 ḥażret-i meryemni terbiye itüv üçün kefīl itdi (كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ) ḳayu ġına zamān ḥażret-i

120.24 zekeriyyā ḥażret-i meryemge miḥrāb (çardaḳ)ḳa kirse (ḥażret-i zekeriyyā ḥażret-i meryem üçün mescidde bir çardaḳ

120.25 bināʾ ḳılġan iken) (وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا) ḥażret-i meryem ḥużūrında rızḳ tapar boldı (قَالَ يَا مَرْيَمُ اَنّٰى

120.26 لَكِ هٰذَا) ḥażret-i zekeriyyā eytdi ey meryem siñe bu rızḳ ḳaydan kile diyü (قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) ḥażret-i

120.27 meryem eytdi bu rızḳ allahü teʿālā ḥużūrından kile diyü (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ

120.28 بِغَيْرِ حِسَابٍ) tilegen kişisini ḥesābdan başḳa rızḳlandurur yaʿnī kiñ rızḳ birlen (هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا

120.29 رَبَّهُ) şol vaḳtde zekeriyyā ʿaleyhi’s-selām rabbisine duʿā ḳıldı (قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ) ḥażret-i zekeriyyā eytdi

I / 121

121.1 ey rabbim öz ḥużūrıñdan miñe hibe ḳıl (ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً) ḫoş ve izgü bolġan balanı niteki hibe ḳıldıñ

121.2 diyü (اِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ) düristlikde sin duʿānı işitüvçi ve ḳabūl itüvçisün (فَنَادَتْهُ الْمَلٰئِكَةُ) bes

121.3 hażret-i zekeriyyāġa ferişteler cinsinden ḥażret-i cebrāʾīl nidā ḳıldı (وهو قائم يصلي في المحراب) ḥālbūkim

121.4 ḥażret-i zekeriyyā ayaḳ üzere başup miḥrābda namāz oḳuydur idi (أن الله يبشرك بيحيى) ey zekeriyyā

121.5 allahü teʿālā siñe yaḥyā isimli ir bala birlen süyünç bire (مصدقا بكلمة من الله) allahü teʿālādan bolġan sözni

121.6 yaʿnī ʿīsā ʿaleyhi's-selāmnı taṣdīḳ ḳıluvçı bolġan ḥālde ḥażret-i ʿīsāge "كلمة الله" allahü teʿālānıñ

121.7 bolsun digen sözi birlengine atasız boluvı üçün (وسيدا وحصورا) daḫı ḫoca hem ḫatunlardan

121.8 ṭıyılmış bolġan ḥālde (ونبيا من الصالحين) daḫı izgülerden tuvġan peyġamber bolġan ḥālde (قال رب)

121.9 ḥażret-i zekeriyyā eytdi ey rabbim (أنى يكون لي غلام) minim üçün niçük ir bala bolsun (وقد بلغني الكبر)

121.10 ḥālbūkim taḥḳīḳ miñe yaş uloġlıġı (ḳartlıḳ) irişdi (وامرأتي عاقر) daḫı ḫatunım bala tapuvdan

121.11 kisilgüçidür bu vaḳt ḫatunı siksen yaşında bolġan (قال كذلك) allahü teʿālā eytdi uşandaḳ

121.12 yaʿnī ḳart ir bilen bala tapmay turġan ḫatundan bala toġdurġan kibi allahü teʿālā (يفعل ما يشاء)

121.13 tilegen ʿacīb nerselerini ḳılur (قال رب اجعل لي آية) ḥażret-i zekeriyyā eytdi ey rabbim minim

121.14 üçün ḫatunımnıñ yükli idikni bile turġan ʿalāmet ḳıl diyü (قال آيتك) allahü teʿālā eytdi siñ

121.15 ḫatunıñnıñ yükli boluvıñ bilüviñe ʿalāmet (أن لا تكلم الناس ثلثة أيام) ādemlerge üç kün

121.16 söyleşmessizlikiñdür (إلا رمزا) meger işāret birlen gine söyleşürsün yaʿnī ḳol yā ki baş yā ki köz yā ki

121.17 ḳaş birlen gine işāret ḳılup söyleşürsün allahü teʿālā zekeriyyā ʿaleyhi’s-selāmnı ḫāṣṣaten ādemler birle söyleşüvden

121.18 gine ṭıydı allahü teʿālānıñ ẕikri üçün hem allahü teʿālānıñ bir uluġ enʿāmınıñ şükrin ötev üçün müddet

121.19 ṣāf bolup ḳalsun üçün (واذكر ربك كثيرا) daḫı rabbiñni ey zekeriyyā köp ẕikr ḳıl (وسبح بالعشي)

121.20 ve daḫı rabbiñe tesbīḥ eyt yaʿnī namāz oḳu kiçde yaʿnī kündizniñ āḫirinde (والإبكار) daḫı irtede yaʿnī kündizniñ

121.21 evvelinde (وإذ قالت الملائكة) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) şol vaḳtni ẕikr ḳıl ferişteler eytdi (يا مريم) ey

121.22 meryem (إن الله اصطفاك) düristlikde allahü teʿālā sini iḫtiyār ḳıldı (وطهرك) daḫı sini irlerniñ ṭutuvından

121.23 pāk ḳıldı (واصطفاك على نساء العالمين) daḫı sini bütün ʿālemniñ ḫatunları üzerine iḫtiyār ḳıldı

121.24 (يا مريم اقنتي لربك) ey meryem rabbiñe hemīşe boy ṣun (واسجدي) daḫı secde ḳıl (واركعي مع الراكعين)

121.25 daḫı rukūʿ ḳıluvçılar birlen birge rukūʿ ḳıl yaʿnī namāz oḳuvçılar birlen birge namāz oḳu bu āyetde secdeni

121.26 rukūʿge taḳdīm itüv şerīʿatlerinde şulay bolduḳı üçün yā ki vāv-ı muṭlaḳ cemʿ üçün tertībke delālet ḳılmay

121.27 ikinçilikge tenbīh üçün (ذلك من أنباء الغيب) bu ẕikr ḳılġan ḳıṣṣalar ġayb ḫaberlerdendür (نوحيه

121.28 إليك) ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) bu ġayb ḫaberni siñe vaḥy ḳılamız yaʿnī vaḥy birlen bildüremiz

121.29 (وما كنت لديهم) ḥālbūkim sin ol benū isrāʾīl ḥużūrında bolmadıñ (إذ يلقون أقلامهم) ol

I / 122

122.1 benū isrāʾīlniñ tevrāt yaza turġan ḳalemlerin yılġaġa (ṣuġa) ṭaşlaġanları vaḳtde (أيهم يكفل مريم)

122.2 ḳalemlerin ṣuġa ṭaşladılar meryemge ḳayusı kefīl boluvçılıḳ bilinsün üçün (وما كنت لديهم)

122.3 daḫı sin ey muḥammed benū isrāʾīl ḥużūrında bolmadıñ (إذ يختصمون) meryemni terbiye ḳıluvda daʿvā ḳılışuvları

122.4 vaḳtinde (إذ قالت الملائكة) ey muḥammed şol vaḳtni ẕikr ḳıl ferişteler cinsinden cebrāʾīl eytdi (يا مريم)

122.5 ey meryem (إن الله يبشرك) düristlikde allahü teʿālā siñe süyünç birür (يا مريم) özinden ṣādir bolġan

122.6 söz (bala) birlen (إن الله يبشرك) ol balanıñ laḳab ismi mesīḥdür aṣlında mesīḥdür mübārek maʿnāsında

122.7 (عيسى بن مريم) ʿilm ismi meryem oġlı ʿīsādur (وجيها في الدنيا والآخرة) dünyāda ve āḫiretde mertebe

122.8 iyesi bolġan ḥālde ol kelime ʿīsā ʿaleyhi's-selāmnıñ dünyāda mertebe iyesi boluvı peyġamber boluvı birlen

122.9 (ومن المقربين) daḫı allahü teʿālāge yaḳın ḳılınmışlardan bolġanı ḥālde (ويكلم الناس في المهد) daḫı ʿīsā

122.10 ʿaleyhi's-selām ādemlerge sözin sözler boluvı bişikde bala bolġan ḥālinde (وكهلا) daḫı yaş cigit

122.11 bolġan ḥālinde (ومن الصالحين) daḫı izgülerden bolġanı ḥālde (قالت رب) ḥażret-i meryem eytdi ey rabbim

122.12 (أنى يكون لي ولد) minim üçün niçük bala bolsun (ولم يمسسني بشر) ḥālbūkim mini āḍem ciftlenüv birle tutmadı

122.13 (قال كذلك الله) eytdi cebrāʾīl uşandaḳ yaʿnī atasız bala toġdurġan kibi allahü teʿālā (يخلق ما يشاء)

122.14 tilegen nersesini yaratur (اذا قضى امرا) her ḳayçan bir işni ḥükm itse yaʿnī bir nerseni yaratuvnı

122.15 tilese (فانما يقول له) bes budur başḳa tügildür ol nersege eytür (كن) bol sin

122.16 diyü (فيكون) bes ol nerse bolur (ويعلمه الكتاب والحكمة) daḫı allahü teʿālā ʿīsā (ʿaleyhi'sـ

122.17 selām)ge üyretür yazuvnı ḥażret-i ʿīsā öziniñ zamānında birinçi mertebe körkem ḫaṭlı kimse bolġan

122.18 daḫı ḥelāl birlen ḥarāmnı beyān ḳıluvnı üyretür (والتوراة والانجيل) daḫı tevrātnı hem incīlni üyretür

122.19 (ورسولا الى بنى اسرائيل) daḫı isrāʾīlniñ balalarına resūl itüp yiberilmiş boldım min dip eytür

122.20 (انى قد جئتكم باية) düristlikde min sizge özimniñ rastlıġıma delālet ḳılġan ʿalāmetni kitürdim (من ربكم)

122.21 rabbiñizden (انى اخلق لكم من الطين) düristlikde min sizniñ üçün balçuḳdan ṣūretlermün (كهيئة الطير)

122.22 ḳuş sūreti kibi (فانفخ فيه) bes ḳuş ṣūreti kibi sūretke evirürmün (فيكون طيرا باذن الله)

122.23 bes ol ḳuş ṣūreti kibi ṣūret allahü teʿālānıñ iẕni birlen ḳuş bolur (وابرئ الاكمه والابرص)

122.24 daḫı allahü teʿālānıñ iẕni birlen anadan közsiz tuvġanlarnı közli ḳılurmun daḫı ala tenlilerni selāmet

122.25 lendürürmün köp vaḳtde ḥażret-i ʿīsāġa miñlep avruv cıyıla iken kilürge ḳuvvetleri bolġanları özleri

122.26 kilgen kilürge ḳuvvetleri bolmaġanına ḥażret-i ʿīsā özi barġan (واحيى الموتى باذن الله) daḫı allahü

122.27 teʿālānıñ iẕni birlen ölüklerni tirgüzürmün (وانبئكم بما تأكلون) daḫı sizge aşay turġan nerseleriñiz birlen

122.28 ḫaber birürmün (وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ) daḫı ivleriñizde aşar üçün ṣaḳlap ḳoyġan nerseleriñizden ḫaber birürmün

I / 123

123.1 (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerseler de bolġuçıdur (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ) sizge ʿalāmet (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)

123.2 eger siz īmān kitürüvçi bolsañız (وَمُصَدِّقًا) daḫı rastlavçı bolġan ḥālde kildim (لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ) özimniñ

123.3 aldımda bolġan nerseni özimden burun nerseni (مِنَ التَّوْرَاةِ) tevrātdan (وَلِأُحِلَّ لَكُمْ) daḫı

123.4 rabbiñizden sizge kildim sizge ḥelāl ḳıluvım üçün (بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ) sizniñ üzeriñizge ḥarām ḳılınġan

123.5 nerseniñ baʿżısını yaʿnī mūsā ʿaleyhi’s-selāmnıñ şerīʿatinde ḥarām ḳılınġan iç māyī balıḳ ve deve iti kibi nerselerni

123.6 hem şenbe kün ʿamelni ḥelāl ḳılurmun (وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ) daḫı sizge rabbiñizden ʿalāmetni kitürdim (فَاتَّقُوا

123.7 اللَّهَ وَأَطِيعُونِ) bes ḫilāflıḳ ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız hem miñe iṭāʿat ḳılıñız (إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ) düristlikde

123.8 allahü teʿālā minim de ve siziñ de rabbiñizdür (فَاعْبُدُوهُ) bes rabbıñızġa ʿibādet ḳılıñız (هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) bu minim sizge

123.9 emr ḳılġan nersem toġrı yoldur şulay bolsa da ḳavmi ḥażret-i ʿīsānı yalġanġa tutdılar īmān

123.10 kitürmediler (فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ) benū isrāʾīlden ʿīsā (ʿaleyhi’s-selām) küfrni bilgen zamānda (قَالَ مَنْ

123.11 أَنْصَارِى اِلَى اللّٰهِ) ḥażret-i ʿīsā allahġa ṣıyınġan ḥālde kimdür minim yardemçilerim didi yaʿnī allahü teʿālānıñ dīnine

123.12 yardem birüvim üçün miñe yardem birüvçiler kimdür didi (قَالَ الْحَوَارِيُّونَ) ḥavārīler eytdi yaʿnī ḥażret-i

123.13 ʿīsāġa evvel īmān kitürgen on iḳi ādem (نَحْنُ اَنْصَارُ اللّٰهِ) biz allahü teʿālānıñ dīnine yardem

123.14 birüvçilermiz (آمَنَّا بِاللّٰهِ) allahġa īmān kitürdük (وَاشْهَدْ بِاَنَّا مُسْلِمُونَ) daḫı ey ʿīsā şāhid

123.15 bolsun düristlikde biz boy ṣunuvçılarmız (رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا اَنْزَلْتَ) ey rabbimiz sin indürgen

123.16 nersege (incīlge) īmān kitürdük (وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ) daḫı resūlge (ḥażret-i ʿīsāġa) iyerdük (فَاكْتُبْنَا

123.17 مَعَ الشَّاهِدِينَ) bes bizni ve müdāniyyetge güvāhlıḳ birüvçiler birlen yazġay idiñ (وَمَكَرُوا) daḫı benū isrāʾīlniñ

123.18 kāfirleri mekr ve ḥīle ḳıldılar yaʿnī ḥażret-i ʿīsānı öltürüvni ve aṣuvnı tilegen vaḳtlarında (وَمَكَرَ اللّٰهُ)

123.19 daḫı allahü teʿālā ḥażret-i ʿīsānı kökke köterüvi birlen mekr ḳıldı (وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ) ve allahü teʿālā

123.20 mekr ḳıluvçılarnıñ izgüregidür kişige żararnı tarta turġan ḥīle maʿnāsı birlen mekrni allahü teʿālāge

123.21 isnād-ı izdivāc ve muḳābele yolı birlen gine bes allahü teʿālā mekr ḳıldı ve mekr ḳıluvçılarnıñ izgüreginiñ

123.22 maʿnāsı allahü teʿālānıñ mekriniñ cezāsını birdi ve mekr berāberinde cezā birüvçilerniñ izgüsi ve ḳuvvetlisi

123.23 maʿnāsında bola (اِذْ قَالَ اللّٰهُ) ve şol vaktni yād it sin ey muḥammed eytdi allah (يَا عِيسٰى) ey ʿīsā ʿaleyhi's-selām

123.24 (اِنِّى مُتَوَفِّيكَ) düristlikde min siniñ eceliññi kāmil ḳıluvçımun ve muḳadder eceliñe ḳadar kiçüktürürmün yaʿnī

123.25 benū isrāʾīl (yehūdlerniñ) öltürüvinden sini ṣaḳlarmun (ورافعك الي) daḫı sini özime köterüvçimün

123.26 yaʿnī ferişteler ḳararlana turġan orunġa (ومطهرك) daḫı pāklavçımun sini (من الذين كفروا)

123.27 kāfir bolġan ādemlerniñ ẓulminden (وجاعل الذين اتبعوك) daḫı siñe iyergen ādemlerni ḳıluvçımın

123.28 (فوق الذين كفروا) kāfir bolġan ādemlerniñ üstinde (الى يوم القيامة) ḳıyāmet künine ḳadar bu āyetde

123.29 ḥażret-i ʿīsānıñ nübuvvetine īmān kitürgen müselmān ve naṣārālarnı ḥażret-i ʿīsānıñ nübuvvetini inkār ḳıluvçı

I / 124

124.1 yehūdlerge her vaḳit ġālib boluvına işāret bar yehūdlerniñ maġlūb boluvlarınıñ hikmeti açuḳ ẓāhir

124.2 bolur idi eger de naṣārālar ḫażret-i ʿīsānıñ nübuvvetine īmān kitürüp ulūhiyyetni iʿtiḳād ḳılmasalar

124.3 (ثم الي مرجعكم) munıñ ṣoñında ḳaytaçaḳ ornıñız miñedür (فاحكم بينكم فيما) bes miñe ḳaytḳannıñ

124.4 ṣoñında sizniñ arañızda şol nersede (dīnde) ḫükm ḳılurmın (كنتم فيه تختلفون) ol nersede iḫtilāf

124.5 ḳılur boldıñız (فاما الذين كفروا) bes şunday ādemler kāfir boldılar ḫażret-i ʿīsāġa (فاعذبهم)

124.6 (عذابا شديدا) bes ol kāfir bolġan ādemlerni ḳatı ʿaẕāb birlen ḳılurmun (فى الدنيا والآخرة)

124.7 dünyada hem āḫiretde (وما لهم من ناصرين) daḫı ḫażret-i ʿīsānıñ peyġamber boluvını inkār itüvçilerge

124.8 yardem birüvçilerden yoḳdur (وأما الذين) daḫı şunday ādemler (آمنوا وعملوا الصالحات) ḫażret-i ʿīsānıñ

124.9 peyġamber boluvına īmān kitürdiler hem izgü ʿameller ḳıldılar (فيوفيهم أجورهم) bes ol ādemlerniñ

124.10 ʿamelleriniñ cezāsını kāmil birürmiz (والله لا يحب الظالمين) ve allahü teʿālā kişige cebr ḳıluvçılarnı dost

124.11 körmes (ذلك) bu ḫażret-i ʿīsā ḫaḳında ẕikr ḳılınġan ḫaberler (نتلوه عليك) ol ḫaberlerni muḫammed ʿaleyhi'ʾs-selām

124.12 siñe okurmız (من الآيات) ḥaḳḳ peyġamber boluvıña delālet ḳılġan ʿalāmetler bolġan ḫālde çünki bu ḫaberler ġaybden

124.13 ḫaber , ġaybden ḫaberni vaḫy birlen peyġamber gine bile (والذكر الحكيم) daḫı ḫükm iyesi bolġan ẕikr

124.14 (ḳurān) bolġanı ḫālde yaḫūdler ḫażret-i ʿīsānı öltürüvni ḳaṣd ḳılġaç allahü teʿālā bir buluṭ yiberüp

124.15 ḫażret-i ʿīsānı yuġarı köterdi anası ḫażret-i meryem oġlından ayrulası kilmey

yıġlap yapışsa da

124.16 bolmadı ḫażret-i ʿīsā anasına eytdi ṣabr it ḳıyāmet küninde allahü teʿālā ikimizni cıyar şunda körüşürmiz

124.17 didi beytü'l muḳaddes de ḳadir kicesinde bolġan bu vāḳʿa ḫażret-i ʿīsā yuġarı aşḳanda otuz üç yaşında

124.18 bolġan anası ḫażret-i ʿīsādan ṣoñ altmış altı yıl yaşagen ḳıyamet yaḳın bolduḳda ḫażret-i ʿīsānıñ

124.19 yirge tüşüp resūl allah şerīᶜati ile ᶜamel itüvi ḫadīs̱lerde mez̠kūrdur (إن مثل عيسى عند الله)

124.20 düristlikde allahü teᶜālā ḫużūrında ḫażret-i ᶜīsānıñ ᶜacīb ve ġarīb bolġan şāʾnı (كمثل آدم) ḫażret-i

124.21 ādemniñ ᶜacīb ve ġarīb bolġan şāʾnı kibidür (خلقه من تراب) allahü teᶜālā ādemni (ḳalbni) tofraḳdan

124.22 yaratdı (ثم قال له كن) munıñ ṣoñında allahü teᶜālā ādem (ᶜaleyhi'ṣ-selām) ge bar bol sin didi (فيكون) ol ādem (فيكون)

124.23 bolur boldı bu söz ötkendegi ḫālini ḫikāyet (الحق من ربك) ᶜīsānıñ emri rabbiñizden rastdur (فلا

124.24 تكن من الممترين) bes ey muḫammed ᶜīsānıñ emrinde şik ḳıluvçılardan bolma (فمن حاجك فيه) bes

124.25 ey muḫammed naṣārādan bir kişi ᶜīsā ḫaḳında siniñ birlen cidāl (nizāᶜ) ḳılışsa (من بعد ما جاءك من العلم)

124.26 şiksiz bilüvni lāzım itken delīllerden siñe kilgenniñ ṣoñında (فقل تعالوا) bes ey muḫammed (ᶜaleyhi'ṣ-selām) eyt

124.27 sin ol ḳıçḳuruşuvçı naṣārālarġa kiliñiz (ندع أبناءنا وأبناءكم) çaḳururmız bizniñ oġıllarımıznı ve sizniñ

124.28 oġıllarıñıznı (ونساءنا ونساءكم) daḫı bizniñ ḫatunlarımıznı ve sizniñ ḫatunlarıñıznı (وأنفسنا وأنفسكم)

124.29 daḫı bizniñ nefslerimiz ve sizniñ nefsleriñizni (ثم نبتهل) munıñ ṣoñında bizlerden ḳaysımız yalġançı şunar

I / 125

125.1 laʿnet ḳılurmız (فنجعل لعنة الله) bes allahü teʿālānıñ laʿnetni ḳılurmız (على الكاذبين) bizlerden yalġançılar

125.2 üzerine resūl ekrem naṣārālarnı laʿnet oḳuşırġa çaḳurġaç naṣārālar bizge mühlet bir fikr ḳılayıḳ didiler

125.3 resūl allahdan ḫalvet orunda bolġaç aralarında toġrı fikr iyesi bolġan ʿāḳīb ismli ādemge eytdiler

125.4 sin ni fikr biresin laʿnet oḳuşırġa barayıḳ mu diyü ʿāḳīb eytdi muḫammed ʿaleyhi'sselāmnıñ peyġamberligin bilesiz

125.5 yoldaşıñız ʿīsā ʿaleyhi's-selām ḫaḳında hem sizge açuk beyān ḳıldı eger laʿnet ḳılsañız helāk bolursız diyü

125.6 ṣoñra naṣārālar resūl allahġa kitdiler resūl allah ḫażret-i hüseyni kötergen ḫażret-i ḫasannıñ ḳolından tutḳan

125.7 ḫażret-i fāṭıma resūl allah artında artında kilürge çıkġanlar idi naṣārālarġa

125.8 (esḳaf) ar ḫayrileri(?) eytdi min şunday yüzli ādemler körem eger allah teʿālādan taġnı ornından yiberüvni

125.9 ṣorap duʿā ḳılsalar taġnı yibereçekler didi laʿnet okuşsañız helāk bolursız didi şundan ṣoñ naṣārālar

125.10 resūl allahnıñ peyġamberligini şiksiz bildiler hem resūl allahġa iki yüz ḳızıl ḫulle otuz timir kölmek cizye birdiler

125.11 (إن هذا) düristlikde bu ʿīsā birlen meryem ḳıṣṣası (لهو القصص الحق) elbette bu ḳıṣṣa ḥaḳḳ bolġan ḳıṣṣalardur

125.12 (وما من إله إلا الله) hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳdan yoḳ meger allahü teʿālā ginedür (وإن الله) daḫı düristlikde allahü teʿālā

125.13 (لهو العزيز الحكيم) elbette ol allahü teʿālā ġālibdür hem işinde ḫīkmet iyesidür yaʿnī allahü teʿālāge ḳudret-i tāmede

125.14 ve ḫikmet-i bāliġada berāber bolġan ẕāt yoḳdur bes ulūhiyyetde hem allahü teʿālāge şerīk bolġan ẕāt yoḳdur

125.15 (فَإِنْ تَوَلَّوْا) bes eger īmān kitürüvden kitāb ehli yüz döndürseler (فَإِنَّ اللّٰهَ) bes düristlikde allahü teʿālā

125.16 (فَإِنَّ اللّٰهَ) dīnni bozuvçılarnı bilgüçidür tiyüşli cezālarını bireçekdür (قُلْ) eyt sin ey

125.17 muḫammed ʿaleyhi’s-selām (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ey kitāb ehli yaʿnī yehūdler ve naṣārālar (تَعَالَوْا) kiliñiz (إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ

125.18 بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) bizniñ ve sizniñ arañızda beraber bolġan sözge yaʿnī peyġamber hem allahü teʿālā indürgen kitāblar

125.19 iḫtilāflı bolmaġan sözge (أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللّٰهَ) ol beraber bolġan söz budur ʿibādet ḳılmassızlıġımızdur meger

125.20 allahü teʿālāge ʿibādet ḳılurmız (وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا) daḫı allahü teʿālāge hiç nerseni şerīk ḳaṭmassızlıġımızdur

125.21 (وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا) daḫı baʿżımıznıñ baʿżımıznı tutmassızlıġıdur (أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahü teʿālādan

125.22 başḳa rabler (terbiye itüvçiler) itüp yaʿnī yehūdler kibi ḫażret-i ʿüzeyrni allahnıñ oġlı dimessizlikdür

125.23 naṣārālar kibi ḫażret-i ʿīsānı allahnıñ oġlı dimessizlikdür hem ʿālemlerge özlerinden gine çıġarup bir nerseni

125.24 ḫelāl ve bir nerseni ḫarām itüvlerinde itāʿat ḳılmassızlıḳdur ḫātem oġlı ʿadiyyden din rivāyet ḳılına ḫātem oġlı

125.25 ʿadiyy ey allahnıñ resūli biz iḫbārge (ʿālemlerge) ʿibādet ḳılmaduḳ digeç resūl allah eytdi sizge ʿālemler

125.26 baʿżı nerseni ḫelāl ve baʿżı nerseni harām itüp siz alar sözi birlen ʿamel itmediñiz mü diyü hātem oġlı

125.27 ʿadiyy eytdi belī ʿamel itdük resūl allah eytdi ʿālemleriñizniñ özlerinden gine çıġarup bir nerseni ẖelāl

125.28 ve bir nerseni ẖarām digen sözleri birlen ʿamel itüñiz alarġa ʿibādet ḳıluv allahġa şirk ḳaṭuv bola didi (فَاِنْ تَوَلَّوْا)

125.29 bes eger kitāb ehli allahü teʿālānı birlevden yüz döndürseler (فَقُولُوا اشْهَدُوا) bes ey müʾminler siz alarġa

I / 126

126.1 eytiñiz şāhid bolıñız (بِاَنَّا مُسْلِمُونَ) düristlikde biz müselmānlarmız yaʿnī allahü teʿālānı birlevçilermiz diyü

126.2 allahü teʿālā bu ḳıṣṣada ehl-i kitābnı aḳrınlıḳ birlen ẖaḳlıḳġa köndürüvde mübālaġa ḳıldı evvel ẖażret-i ʿīsānıñ

126.3 ẖāllerini beyān itdi daẖı ẖażret-i ʿīsāġa ulūhiyyetni münāfī bolġan ṣıfatlarnıñ ʿārıż boluvını

126.4 beyān itdi ṣoñra ehl-i kitābnıñ şübhelerini yibere turġan nerseni ẕikr itdi ehl-i kitābnıñ ẖaḳnı

126.5 bile turup inkār ḳıluvları s̱ābit bulġaç laʿnet oḳuşırġa daʿvet itdi ehl-i kitābdan bu işden de

126.6 aʿrāż ḳılup biraz iṭāʿat körsetüvleri ṣoñında yine de ʿīsā ʿaleyhi's-selām hem incīl hem başḳa peyġamberler

126.7 ve başḳa kitāblar ittifāk bolġan nersege daʿvet itdi bularnıñ hiç birisiniñ faʾide birmevi maʿlūm bolġaç

126.8 müselmānlarġa biz allahnı birlevçilermiz siz ehl-i kitāb şāhid boluñız dimek birlen emr itdi yehūdler ve naṣārālar

126.9 ibrāhīm ʿaleyhi's-selām ẖaḳında nizāʿ ḳılışdılar yehūdler ibrāhīm ʿaleyhi's-selām yehūdī didiler naṣārālar ibrāhīm

126.10 ʿaleyhi’s-selām naṣrānī didiler hem bu nizāʿlerini resūl allahġa mürāfaʿa ḳıldılar şol ḫaḳda allahü teʿālā ẕikr

126.11 ḳılınaçak āyetni indürdi (يا اهل الكتاب) ey kitāb ehli yaʿnī yehūdler ve naṣārālar (لم تحاجون في ابراهيم)

126.12 ni üçün ibrāhīm ḫaḳında nizāʿ ḳılışasız (وما انزلت التوراة والانجيل) tevrāt hem incīl indürilmedi

126.13 (الا من بعده) meger ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām ṣoñından indürildi yaʿnī yehūdlik ḫażret-i mūsāġa tevrāt

126.14 inüv birlen naṣārālıḳ ḫażret-i ʿīsāġa incīl inüv birlen ḫādiẟ boldı; ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām

126.15 mūsā ʿaleyhi’s-selāmdan miñ yıl muḳaddem ʿīsā ʿaleyhi’s-selāmdan iki min yıl muḳaddem bes niçük ibrāhīm

126.16 yehūdī yā ki naṣrānī bolsun (افلا تعقلون) eyā bilmeysiz mi söziñizniñ bāṭıl idükni (ها انتم) agāh

126.17 olıñız (هؤلاء) ey uşbu ehl-i kitāb (حاججتم فيما) şol nersede daʿvā ḳılışdıñız ve hüccet koyuşdıñız

126.18 nizāʿ ḳıldıñız (لكم به علم) ol nerseni sizniñ üçün bilüv bolġuçıdur yaʿnī ʿīsā ḫaḳında hem

126.19 biz ʿīsā birlen mūsānıñ dīninde diyü oyladıñız (فلم تحاجون فيما) bes şol nersede ni üçün daʿvā

126.20 ḳılışasız (ليس لكم به علم) ol nerseni sizniñ üçün bilüv yoḳdur yaʿnī ibrāhīm yehūdī yā ki naṣrānī

126.21 boldı diyü daʿvā ḳılışasız (والله يعلم) ve allahü teʿālā ibrāhīmniñ şāʾnını biledür (وانتم لا تعلمون)

126.22 ve siz bilmeysiz (ما كان ابراهيم يهوديا) ibrāhīm yehūdī bolmadı (ولا نصرانيا) daḫı naṣrānī de bolmadı

126.23 (ولكن كان حنيفا مسلما) ve likin ibrāhīm bāṭıl iʿtiḳādlardan avışḳuçı hem allahü teʿālāge boy ṣunuvçı

126.24 boldı (وما كان من المشركين) daḫı ibrāhīm allahġa şirk ḳatuvçılardan bolmadı (ان اولى الناس بابراهيم)

126.25 düristlikde ibrāhīmge ādemīlerniñ yaḳınraġı (للذين) şunday ādemlerdür (اتبعوه) ibrāhīmge iyerdiler

126.26 (وهذا النبى) daḫı bu peyġamberdür yaʿnī muḫammed ʿaleyhi's-selāmdür ibrāhīmge ādemlerniñ yaḳınraġı (والذين آمنوا)

126.27 daḫı bu peyġamberge (muḫammed ʿaleyhi's-selāmge) īmān kitürgen ādemlerdür (والله ولى المؤمنين) ve allahü teʿālā müʾminlerge

126.28 yardem birüvçidür yehūdler ḫażret-i ḥuẕeyfe daḫı ḫażret-i ʿummār hem ḫażret-i muʿāznı yehūdlikke ündegenleri

I / 127

127.1 zamānda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ودت طائفة من اهل الكتاب) kitāb ehlinden (yehūdlerden)

127.2 bir cemāʿat istedi ve arzu ḳıldı (لو يضلونكم) sizni islām dīninden küfrge azdıruvnı (وما يضلون الا انفسهم)

127.3 ol cemāʿat azdurmaslar meger özlerin azdururlar yaʿnī azdururġa ṭırışruvlarınıñ günāhsı özlerine

127.4 bolur (وَمَا يَشْعُرُونَ) daẖı ol cemāʿat azdururġa ṭırışuvlarınıñ günāhsınıñ özlerine boluvın bilmesler

127.5 (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ey kitāb ehli yaʿnī yehūdler ve naṣārālar (لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ) ni üçün allahü

127.6 teʿālānıñ āyetlerin inkār itesiz yaʿnī tevrāt hem incīlniñ muẖammed (ʿaleyhi's-selām)nıñ peyġamber boluvına delālet

127.7 ḳılġan āyetlerin (وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ) ḥālbūkim siz ol āyetlerniñ allahü teʿālānıñ āyetleri boluvına şehādet

127.8 biresiz hem allahü teʿālā āyetleri idikni bilesiz (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ey kitāb ehli (لِمَ تَلْبِسُونَ

127.9 الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ) ni üçün ẖaḳnı bāṭıl birlen ḳatıştırasız (وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ)

127.10 daẖı ẖaḳnı yaʿnī resūl allahnıñ peyġamberlikin yaşiresiz (وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ) ḥālbūkim ol ẖaḳnı

127.11 siz bilesiz (وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) daẖı kitāb ehlinden bir cemāʿat eytdi (آمِنُوا بِالَّذِي

127.12 أُنْزِلَ) şunday nersege īmān kitüriñiz ol nerseni indürilmiş boldı (عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا) īmān

127.13 kitürgen ādemler üzerine yaʿnī ḳurānġa (وَجْهَ النَّهَارِ) kündizniñ evvelinde (وَاكْفُرُوا آخِرَهُ) daẖı ḳurānnı

127.14 inkār ḳıluvıñız kündizniñ āḫirinde (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) müʾminler dīnlerinden ḳaytsunlar üçün yaʿnī müʾminler

127.15 oylarlar kitāb ehli özleri ʿālim bola turup islām dīnine kirgenniñ ṣoñında kiri küfrge ḳaytdılar

127.16 elbette bu ḳaytuvları islām dīniniñ bāṭılanı üçün diyü (وَلَا تُؤْمِنُوا) daḫı kitāb ehli eytdiler

127.17 baʿżısı baʿżısına iḳrār ḳılmañız (إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ) meger dīniñizge iyergen kişige gine iḳrār ḳılıñız

127.18 (قُلْ إِنَّ الْهُدَى) eyt sin ey muḫammed (ʿaleyhi'➝s-selām) kitāb ehline düristlikde ḫaḳlıḳġa köndürüv (هُدَى اللّٰهِ) allahü

127.19 teʿālānıñ ḫaḳlıḳġa köndürüvidür (bu cümle-i muʿteriże bolġan cümledür (أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ) bir kişige de birilmiş

127.20 boluvı birlen iḳrār ḳılmañız (مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ) sizge birilgen nerseniñ oḫşaşını meger dīniñizge

127.21 iyergen kişige gine iḳrār ḳılıñız (أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ) yā ki rabbiñiz ḫużūrında ḳıyāmet küninde müʾminlerniñ

127.22 sizge ġālib boluvı birlen iḳrār ḳılmañız meger dīniñizge iyergen kişige gine iḳrār ḳılıñız müselmānlarġa

127.23 fāş ḳılmañız vālā alarnıñ īmānda s̱ebātları artur (قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ) eyt sin ey muḫammed (ʿaleyhi'➝s-selām)

127.24 yehūdlerge düristlikde fażl yaʿnī hidāyet allahü teʿālānıñ ḳudretindedür (يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) ol fażlnı allahü teʿālā

127.25 tilegen kişisine birür (وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā fażlı kiñ bolġuçıdur hem fażlına ehl bolġan

127.26 kişini bilgüçidür (يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ) allahü teʿālā raḫmetine tilegen kişisine ḫāṣlar (وَاللّٰهُ

127.27 ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) ve allahü teʿālā uluġ fażl iyesidür (وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) kitāb ehli cümlesinden bardur

127.28 (مَنْ) şol kişi (إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ) eger sin anı köp māl birlen emīn ḳılsañ yaʿnī anarġa köp

I / 128

128.1 mālnı vedīʿatke ḳoysañ (يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ) ol köp mālnı siñe öter yaʿnī birür ʿabdu'l-lah bin selāmge bir

128.2 ḳarışı birmeñ iki yüz uḳbe altun emānetke ḳoydı hem ʿabdu'l-lah bin selām ḫıyānet ḳılmay iddiʾā ḳıldı

128.3 (oḳuya) diyü ḳırḳ dirhem aġırlıġına eytiledür (وَمِنْهُمْ مَنْ) daḫı ehl-i kitābdan şol kişi bar (إِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ)

128.4 eger sin anı bir altun birlen emīn ḳılsañ yaʿnī bir altun emānetge ḳoysañ (لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ) ol bir

128.5 altunnı siñe ötemes yaʿnī birmes ḫıyānet ḳılur (إِلَّا) meger öter (مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا) ol kişi

128.6 üzerinde turġanıñ ḫālde yaʿnī hemīşe ṣorap ayrılmaġanıñ ḫālde eger ayrılsañ inkār ḳılur kaʿb

128.7 bin eşref kibi bir ḳureyşī bir altun emānetke ḳoyġan iken inkār itken (ذَٰلِكَ) bu emānetni ötemevleri

128.8 (بِأَنَّهُمْ قَالُوا) bunıñ sebeblidür düristlikde ehl-i kitāb eytdiler (لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ) bizniñ

128.9 üzerimizde ehl-i kitābdan bolmaġan ʿarablar üçün de yol yoḳdur yaʿnī ehl-i kitābdan hem bizniñ dīn ehlimizden

128.10 bolmaġan kişiler şāʾnında bizge şelte yoḳdur çünki ehl-i kitāb dīnlerine muḫālif kişige ẓulm ḳıluvnı ḫelālge

128.11 şaydılar hem ḫelāl boluvını allahü teʿālāge isnād ḳıldılar (وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ) daḫı bu daʿvīleri

128.12 birlen allahü teʿālāge yalġannı eytür boldılar (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) ḥālbūkim ol ehl-i kitāb özleriniñ yalġançı

128.13 ikenlerini bilürler (بَلٰى) belī ehl-i kitāb üzerine ehl-i kitābdan bolmaġan ʿarablar şāʾnında yol yaʿnī

128.14 şelte bar (مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ) bir kişi vaʿdesine vefaʾ ḳılsa yaʿnī vaʿde ḳılġan nersesini ötese (وَاتَّقٰى)

128.15 daḫı allahü teʿālādan ḳorḳsa (فَاِنَّ اللّٰهَ) bes düristlikde allahü teʿālā (يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) allahdan ḳorḳuvçılarnı

128.16 dost körür (اِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday ādemler (يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ) allahü teʿālānıñ vaʿdesi birlen

128.17 almaşdururlar (وَاَيْمَانِهِمْ) daḫı yemīnleri birlen almaşdururlar (ثَمَنًا قَلِيلًا) az aḳçeni yaʿnī dünyānıñ az

128.18 nersesini (اُولٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ) bu ṣıfatlı ādemler alarġa ülüş yoḳdur (فِى الْاٰخِرَةِ) āḫiretde (وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ)

128.19 daḫı alar birlen allahü teʿālā söyleşmes (وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ) daḫı allahü teʿālā alarġa ḳaramas (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ)

128.20 ḳıyāmet küninde (وَلَا يُزَكِّيهِمْ) daḫı allahü teʿālā alarnı pāklamas (وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) daḫı alar üçün

128.21 rencitküçi ʿaẕāb bolġuçıdur bu ẕikr ḳılınġan āyetni yehūdlerniñ ʿālimleri ḥaḳında indi digenler

128.22 yehūdlerniñ ʿālimleri tevrātnı özgertkenler hem resūl allahnıñ tevrātda ẕikr ḳılınġan ṣıfatlarnı almaşḳanlar

128.23 hem emānet ḫükmlerini almaşḳanlar bu ḫidmetleri beraberinde rüşvet alġanlar (وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا) daḫı düristlikde

128.24 yehūdler cümlesinden şunday cemāʿat bardur (يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ) tillerini kitāb okuv birlen (erürler)

128.25 yaʿnī kitābnı özgertürler recm āyetni hem resūl allah ṣıfatnı özgertüvleri kibi (لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ)

128.26 özgertken nerselerini sizniñ kitābdan dip ḥesāb ḳıluvıñız üçün yaʿnī tevrātdan dip (وَمَا هُوَ

128.27 مِنَ الْكِتَابِ) ḥālbūkim yehūdlerniñ özgertken nersesi kitābdan (tevrātdan) tügil (وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ

128.28 عِنْدِ اللَّهِ) daḫı yehūdler özgertken nerselerini allahü teʿālā ḫużūrından diyü eytürler (وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ)

I / 129

129.1 ḥālbūkim yehūdlerniñ üzgertken nersesi allahü teʿālā ḫużūrından tügil (وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ) daḫı yehūdler

129.2 allahü teʿālā üzerine yalġannı eytürler (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) ḥālbūkim ol yehūdler ol allahü teʿālā üzerine eytken

129.3 nerseleriniñ yalġan idükni bilürler ebū rāfiʿ el ḳarẓī birlen seyyid el-buḥāri digen kişi resūl allahġa eytdiler ey

129.4 muḫammed sin bizniñ öziñe ʿibādet ḳılup öziñni rabb itüp tutuvımıznı tileysün mi diyü resūl allah eytdi maʿāẕallah

129.5 (allahġa ṣıyınamun) allahġa başḳanıñ maʿbūd boluvından hem allahdan başḳaġa ʿibādet birlen emr ḳıluvdan

129.6 allahü teʿālā mini maʿbūd itüp yibermedi hem maʿbūd boluv birlen emr de ḳılmadı şol ḥaḳḳ da allahü teʿālā ẕikr

129.7 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (مَا كَانَ لِبَشَرٍ) ādem üçün münāsib bolmadı (أَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ) allahü

129.8 teʿālānıñ ol ādemge kitāb birüvi (وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ) daḫı ḥikmet hem peyġamberlik birüvi (ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ)

129.9 munıñ soñında ādemlerge eytüvi münāsib bolmadı (كُونُوا عِبَادًا لِي) miñe ḳullar bolıñız (مِنْ دُونِ اللّٰهِ)

129.10 allahdan başḳa yaʿnī allahü teʿālāge ḳul bolmay miñe ḳul bolıñız diyü (وَلٰكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ) likin kitāb

129.11 ḥikmet ve peyġamberlik birilgen kişi eytür ʿilmī birlen ʿamel ḳıluvçılardan bolıñız (بِمَا) şol nerse

129.12 sebebli (كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ) siz kitābnı üyretür boldıñız (وَبِمَا) daḫı şol nerse sebebli (كُنْتُمْ)

129.13 boldıñız siz (تَدْرُسُونَ) ders eytür boldıñız yaʿnī muʿallim ve müderris boluvıñız sebebli ʿālim ʿāmillerden boldıñız

129.14 çünki ʿilm üyretüvniñ ve ʿilm üyrenüvniñ faʾidesi iʿtiḳād üçün ḥaḳḳ bolġan nerseni ve ʿamel üçün izgü

129.15 bolġan nerseni bilüvdür (وَلَا يَأْمُرَكُمْ) daḫı ādem üçün sizge buyuruvı münāsib bolmadı (bu orunda لَا kelimesi

129.16 "مَا كَانَ لِبَشَرٍ " digendegi mānā-i fīhni teʾkīd üçün artduruldı (أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ) sizniñ ferişteleri

129.17 tutuvıñız birlen (وَالنَّبِيِّينَ) daḫı peyġamberlerni tutuvıñız birlen (أَرْبَابًا) rabbiñiz itüp nite ki sābi’ūn feriştelerni

129.18 yehūdler ʿüzeyrni naṣārālar ʿīsānı rabb tutdılar (أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ) eyā peyġamber bolġan ādem sizge

129.19 küfr birlen buyurur mı (بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) siz müselmānlar bolġannıñ ṣoñında elbette buyurmas maʿnāsında

129.20 (وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ) şol vaḳtni ẕikr ḳıl sin ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) alday allahü teʿālā (مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ) peyġamberlerniñ

129.21 ʿahdini (لَمَا آتَيْتُكُمْ) şol nerse üçün kim ol nerseni birdük sizge (مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ) kitābdan hem

129.22 ḫikmetden bolġuçı ol nerse (ثُمَّ جَاءَكُمْ) munıñ ṣoñında kildi sizge (رَسُولٌ مُصَدِّقٌ) rastlavçı resūl

129.23 yaʿnī muḫammed ʿaleyhi’s-selām (لِمَا مَعَكُمْ) sizniñ birlen bolġan nerseni yaʿnī kitābnı hem ḫikmetni (لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ) eger siz

129.24 ol resūlge irişseñiz añar īmān kitürürsiz (وَلَتَنْصُرُنَّهُ) daḫı añar yardem birürsiz (قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ)

129.25 allahü teʿālā eytdi eyā bu resūl birlen iḳrār ḳıldıñız mu (وَأَخَذْتُمْ عَلَى ذَلِكُمْ إِصْرِي) daḫı uşbu işiñiz

129.26 üzerine ʿahdimni ḳabūl ḳıldıñız mu diyü (قَالُوا أَقْرَرْنَا) peyġamberler eytdiler iḳrār ḳılduḳ biz (قَالَ

129.27 فَاشْهَدُوا) allahü teʿālā eytdi ey ferişteler peyġamberlerniñ iḳrārına şāhid bolıñız yā ki baʿżıñız baʿżıñızge

129.28 şāhid bolıñız maʿnāsında (وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ) daḫı min sizniñ birlen birge şehādet

I / 130

130.1 birüvçilerdenmün (فَمَنْ تَوَلَّى بَعْدَ ذَلِكَ) bes bir kişi bu mīs̱āḳ ṣoñında yüz döndürse (فَأُولَئِكَ

130.2 هُمُ الْفَاسِقُونَ) bes bu kişiler alardur yavızlar ve allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılar bu āyetden

130.3 ṣarāḫaten resūl ekremniñ başḳa peyġamberlerden artuḳ boluvı çıġa çünki bütün peyġamberlerniñ bizniñ peyġamberimizge

130.4 īmān hem bizniñ peyġamberimiz birlen iḳrārı elbette başḳa peyġamberlerden bizniñ peyġamberimizniñ artuḳlıġı üçün ammā

130.5 siz ümmetniñ izgüsi boldıñız digen ayetden resūl allahnıñ başḳa peyġamberlerden artuḳ boluvı bilinse de

130.6 eltiz ammā gine biline çünki ümmetniñ izgü boluvına matbūʿaları bolġan peyġamberniñ izgü ve artuḳ boluvı

130.7 lāzımgine bola ṣarīḫ bolmay (أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ) eyā allahü (teʿālā)nıñ dīnine başḳanı (يَبْغُونَ) isterler mü (وَلَهُ

130.8 أَسْلَمَ) ḥālbūkim allahü teʿālāge boy ṣundı (مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) köklerde ve yirlerde bolġan nerseler

130.9 (طَوْعًا وَكَرْهًا) iḫtiyār birlen ve özinden inṣāf birlen hem iḫtiyārsız ḳılıç birlen (وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ) daḫı ol

130.10 allahü teʿālāge ḳaytarılmış bolurlar (قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) eyt sin allahü teʿālāge īmān

130.11 kitürdük (وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا) daḫı bizniñ üzerimizge indürülgen nersege (ḳurānıña) īmān kitürdük

130.12 (وَمَا أُنْزِلَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ) daḫı ibrāhīm (ʿaleyhi’s-selām) ge indürülgen nersege (on saḫifge) īmān

130.13 kitürdük (وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ) daḫı ismāʿīl (ʿaleyhi’s-selām) birlen isḫāḳ (ʿaleyhi’s-selām) ge indürülgen

130.14 nersege īmān kitürdük (وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ) daḫı yaʿḳūb (ʿaleyhi’s-selām)ge daḫı yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ

130.15 balalarına indürülgen nersege īmān kitürdük (وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى) daḫı mūsā (ʿaleyhi’s-selām)

130.16 birlen ʿīsā (ʿaleyhi’s-selām)ge birilgen nersege yaʿnī tevrāt birlen incīlge īmān kitürdük (وَالنَّبِيُّونَ

130.17 مِنْ رَبِّهِمْ) daḫı peyġamberlerge rablerinden birilgen nersege īmān kitürdük (لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ)

130.18 peyġamberlerden hiç birisiniñ arasını īmānda ayurmamız yaʿnī baʿżısını taṣdīḳ itüp baʿżısını tekẕīb

130.19 itmemiz (وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ) daḫı biz ol allahü teʿālāge boy ṣunuvçılarmız ve ʿibādetde iḫlāṣlılarmız diyü

130.20 (وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا) ve kimdür dīn yüzinden islāmge başḳanı istese (فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ) bes ol

130.21 kişiden istelmiş nersesi ḳabūl ḳılınmas yaʿnī allahü teʿālā ḥużūrında maḳbūl bolġan dīn islām dīnidür

130.22 ve başḳa dīn maḳbūl tügildür (وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) ve ol islāmdan başḳa dīnni istegüçi kişi

130.23 āḫiretde żarar itüvçilerdendür yaʿnī ol kişiniñ istevinde fāʾide yoḳdur bu āyet īmān birlen islāmnıñ

130.24 bir boluvına delālet ḳıla çünki īmān istegen kişiden elbette maḳbūl bolurġa kirek īmān-ı islāmge başḳa

130.25 bolġaç islāmge başḳa bolġan dīn istevçiden maḳbūl bolmaġaç bes īmānda istevçiden maḳbūl bolmasḳa

130.26 kirek (كَيْفَ يَهْدِى اللّٰهُ قَوْمًا) niçük allahü teʿālā şunday ḳavmni ḫaḳlıḳġa köndürsün (كَفَرُوا بَعْدَ اِيمَانِهِمْ)

130.27 ol ḳavm müʾmin bolġanları ṣoñında kāfir boldılar yaʿnī mürted boldılar (وَشَهِدُوا اَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ)

130.28 ḥālbūkim resūl (muḫammed ʿaleyhi’s-selām) ḥaḳḳ peyġamber diyü güvāḫlık birdiler (وَجَاۤءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ) daḫı ol ḳavmge muḫammed

130.29 (ʿaleyhi’s-selām)nıñ ḥaḳḳ peyġamber boluvına delālet ḳıla turġan şāhidler kildi yaʿnī ḳurān ve muʿcizeler (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى

I / 131

131.1 الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) ve allahü teʿālā ẓulm ḳıluvçılarnı ḫaḳlıḳġa köndürmes (اُولٰۤئِكَ) islām ṣoñında kāfir bolġan

131.2 ādemler (جَزَاۤؤُهُمْ) alarnıñ cezāları (اَنَّ عَلَيْهِمْ) düristlikde islām ṣoñında kāfir bolġan ādemlerge

131.3 bolġuçıdUr (لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰۤئِكَةِ وَالنَّاسِ) allahü teʿālānıñ daḫı ferişterlerniñ daḫı ādemlerniñ laʿneti

(أَجْمَعِينَ)

131.4 barçasınıñ da (خالدين فيها) ol laʿnetde meñgü ḳalġanları ḫālde (لا يخفف عنهم العذاب) islām ṣoñında

131.5 kāfir bolġan ādemlerden ʿaẕābnı ciñil ḳılınmış bolmas (ولا هم ينظرون) daḫı alar mühlet de birilmiş

131.6 imesler (الا الذين تابوا) meger şunday mürtedlerge laʿnet bolmas alar mürtedliklerinden ḳaytdılar (من

131.7 بعد ذلك) uşbu işlerinden ṣoñ (واصلحوا) daḫı bozġan nerselerini ıṣlāḫ ḳıldılar (فان الله غفور

131.8 رحيم) bes düristlikde allahü teʿālā ol mürtedlerniñ tevbe sebebli günāhlarını yarlıḳaġuçıdur hem alarġa

131.9 raḫmet ḳıluvçıdur bu āyetni seveyd oġlı ḫāriṡ ḫaḳında indürildi digenler mürted boluvına ökingen ṣoñında

131.10 tevbe itsem maḳbūl bolur mı diyü ḳavmine resūl allahdan soraġız diyü emr ḳılġan idi ḳavmi resūl allahdan

131.11 ṣoraġanlar hem ẕikr ḳılınaçaḳ āyet ingeç ḫāriṡ medīnege ḳaytup tevbe itdi allahü teʿālā yehūdler ḫaḳında

131.12 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ان الذين) düristlikde şunday ādemler (كفروا بعد ايمانهم) īmānları

131.13 ṣoñında ḳāfir boldılar (ثم ازدادوا كفرا) munıñ ṣoñında küfrini artdurdılar yehūdler ḫażret-i

131.14 ʿīsāge kāfir bolġanlar daḫı mūsā ʿaleyhi’s-selāmge hem tevrātke īmān ṣoñında incīlge inḳār itkenler ṣoñra

131.15 muḫammed ʿaleyhi’s-selāmge hem ḳurānġa inkār ḳılġanlar (لن تقبل توبتهم) elbette bularnıñ tevbelerni ḳabūl ḳılınmas

131.16 (وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ) daḫı bu ṣıfatlı ādemler azġunlardur ve ḥaḳḳ yoldan adaşḳanlardur (إِنَّ الَّذِينَ)

131.17 düristlikde şunday ādemler (كَفَرُوا) kāfir boldılar (وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ) daḫı öldiler ḥālbūkim alar

131.18 kāfirlerdür yaʿnī kāfir bolġan ḫāllerinde öldiler (فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ) bes kāfir bolup ölgen ādemlerniñ

131.19 hiç birisinden elbette ḳabūl ḳılınmas (مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا) altun yüzinden yirni ṭolṭururlıḳ mikdār (وَلَوِ

131.20 افْتَدَى بِهِ) eger yir ṭolusı altun birlen lūṭ ʿaẕābından özini fidyelese de yaʿnī dünyāda yir ṭolusı

131.21 altun allahü teʿālā yolında ṣarf itse ve āḫiret ʿaẕābından özini fidyelese de yaʿnī ḳutḳarmaḳçı bolsa ḳabūl

131.22 itilmes (أُولَئِكَ) bu küfr üzerinde ölgen ādemler (لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) alar üçün rencitküçi ʿaẕāb

131.23 bardur (وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) daḫı bu küfr üzerinde ölgen ādemlerge ʿaẕābnı yibere turġan yardemçilerden yoḳdur

131.24 3 inçi cüzʾ tamām bolup 4 inçige şurūʿ idildi (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ) izgülikniñ kāmiline irişmessiz (حَتَّى

131.25 تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) yaraṭḳan nerseñizden ṣarf ḳılmayınça (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ) ḳayu ġına bolsa da yaraṭḳan

131.26 nerseñizden ṣarf ḳılsañız (فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ) bes düristlikde allahü teʿālā ol nerseni bilgüçidür (كُلُّ الطَّعَامِ

131.27 (كان حلا لبني اسرائيل) ṭa ʿāmnıñ her birisi isrā'īl balalarına ẖelāl boldı (الا ما حرم اسرائيل على

131.28 نفسه) meger yaʿḳūb (ʿaleyhi's-selām) özine ẖarām ḳılġan nerse gine ẖelāl bolmadı meṡelā teve itleri ve teve

I / 132

132.1 sütleri kibi (من قبل ان تنزل التوراة) tevrāt indürülmiş bolmasdan burun bu āyetniñ inüvine sebeb

132.2 şol yehūdler resūl allahġa eytdiler sin öziñ ibrāhīm milletinden diyü daʿvā ḳılasun ve ḥālbūkim teve itleri

132.3 ve teve sütleri aşaysun ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) teve itleri ve teve sütleri aşamaydur idi didiler yehūdlerni

132.4 redd ḳıluv üçün allahü teʿālā ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi yaʿnī ibrāhīmge teve itleri ve sütleri ẖelāl idi

132.5 meger yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām "ʿırku'n-nisā" digen avruv ārız bolġaç selāmetlensem teve iti ve teve süti aşamas

132.6 idim diyü nezr eytdi (قل فأتوا بالتوراة) bes ey muẖammed (ʿaleyhi's-selām) yehūdlerge eyt tevrātnı kitüriñiz

132.7 (فاتلوها) bes tevrātnı oḳuñız (ان كنتم صادقين) eger siz ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām)ge teve itleri ve sütleri

132.8 ẖarām boldı digen söziñizde rast sözlilerden bolsañız resūl allah yehūdlerge bu sözni eytkeç yehūdler

132.9 ẖayrān boldılar hem tevrātnı kitürmediler (فمن افترى) bes bir kişi iftirāʾ ḳılsa (على الله)

allahü teʿālā üzerine

132.10 (الْكَذِبَ) yalġannı (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) delīl ẓāhir bolġannıñ ṣoñında nitekim yehūdler ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmge

132.11 teve iti ve süti ḫarām boldı diyü allahü teʿālāge iftirā᾿ ḳıldılar (فَاُولٰئِكَ) bes iftirā᾿ ḳıluvçılar (هُمُ

132.12 الظّالِمُونَ) alardır ẓālimler yaʿnī ḥaḳdan bāṭılge ötüvçiler (قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ) eyt sin ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām)

132.13 yehūdlerge allahü teʿālā rast eytdi (فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ) bes ibrāhīm (ʿaleyhi’s-selām)nıñ milletine iyeriñiz (حَنِيفًا)

132.14 bāṭıl bolġan dīnlerden avışḳan ḫālde ol ibrāhīm (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı ol ibrāhīm allahġa

132.15 şirk ḳaṭuvçılardan bolmadı *yehūdlerniñ müselmānlarġa bizniñ ḳıblemiz “beytü’l-muḳaddes” sizniñ ḳıbleñizden

132.16 (kaʿbeden) ilk bolġan didüklerini redd ḳılup allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (اِنَّ اَوَّلَ بَيْتٍ

132.17 وُضِعَ لِلنَّاسِ) düristlikde ādemlerge ʿibādet üçün yirde ḳoyulġan üyniñ evvelgi (لَلَّذِى بِبَكَّةَ)

mekkede

132.18 bolġan ivdür (kaʿbedür) resūl allahdan yirde evvel ādemlerge ʿibādet üçün ḳoyulġan üy ḳayısı diyü

132.19 ṣoraduḳlarında mescid-i ḫarām ṣoñra beytü’l-muḳaddes digen araları niçe yıl digeç ḳırḳ yıl digen

132.20 (مُبَارَكًا) bereket iyesi bolġan ḫālde ol üy (وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ) daḫı bütün ʿālemni ḫaḳlıḳġa

132.21 köndürgüçi bolġan ẖālde ol üy (فيه آيات بيّنات) ol üyde (mescid-i ẖarāmda) ẓāhir bolġan

132.22 ʿalāmetler bardur (مقام ابراهيم) ol ʿalāmetler cümlesinden ibrāhīm (ʿaleyhi’s-selām)nıñ baṣup turġan ornıdur

132.23 yaʿnī beytu’l-lahda allahü teʿālānıñ ḳudretine delālet ḳıla turġan ẓāhir ʿalāmetler bardur ḳuşlarnıñ beytu’l-lah kubbesine

132.24 ḳonmavı hem ẖaremde yaratḳaç ẖayvānlarnıñ kiyüklerniñ cānına ḳaṣd ḳılmavı hem maḳām-ı ibrāhīm kibiler (ومن

132.25 دخله كان آمنا) ve kimdür beytu’l-lahġa kirse emīn bolur yaʿnī ḳıyāmet küniniñ ʿaẕābından ḳutulur niteki

132.26 resūl allah “من مات في أحد الحرمين بعث يوم القيامة آمنا“ didi maʿnāsı bir kişi iki ḥaremniñ birisinde ölse

132.27 ḳıyāmet küninde ʿaẕābdan emīn bolup ḳobarılmış bolur maʿnāsında yā ki bir kişi beytu’l-lahġa cāhiliyyet zamānında

132.28 kirse öltürülüvden ve talanuvdan emīn bolur islāmiyyet zamānında kirse hadlerden ve ḳıṣāṣlardan emīn bolur maʿnāsında

132.29 (ولله على الناس) ādemler üzerine allahü teʿālā rıżālıġı üçün vācibdür (حجّ البيت) beytu’l-lahnı ziyāret

I / 133

133.1 üçün ḳaṣd ḳıluv (من) şol kişige vācibdür (استطاع اليه سبيلا) yol yüzinden allahnı ziyāret üçün

133.2 ḳaṣd ḳıluvġa küçi yitdi yaʿnī ẖacge barup ḳayturlıḳ ḥarācatge (ومن كفر) ve bir kişi allahü teʿālā farż

133.3 ḳılġan ḫacnıñ farżlıġını inkār itse (فَاِنَّ اللّٰهَ) bes düristlikde allahü teʿālā (غَنِىٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ) bütün ʿālemden

133.4 muñsızdur (قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) ey muḫammed (ʿaleyhi'sselām) kitāb ehline eyt sin ey kitāb ehli (لِمَ تَكْفُرُونَ

133.5 بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) ni üçün allahü (teʿālā)nıñ āyetlerini inkār itesiz yaʿnī muḫammed (ʿaleyhi'sselām)nıñ daʿvā ḳılġan

133.6 nersesinde rast boluvına delālet ḳılınġan ʿalāmetlerni inkār itesiz kitāb ehliniñ āyetlerini bilüvi artuġraḳ

133.7 bolġanlıḳı üçün küfrleri de ḳabīḫrek bola şunıñ üçün allahü teʿālā ḫiṭābını ehl-i kitābḳa taḫṣīṣ ḳıldı

133.8 ehl-i kitāb tevrāt birlen incīlge īmān kitürüvlerini daʿvā ḳılsalar da likin ḫaḳīḳat de alar tevrāt

133.9 birlen incīlni münkirler (وَاللّٰهُ شَهِيدٌ) ve allahü teʿālā şāhiddür (عَلٰى مَا تَعْمَلُونَ) sizniñ ḳılġan nerseñiz üzerine

133.10 (قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) ey muḫammed kitāb ehline eyt sin ey kitāb ehli (لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) ni üçün

133.11 allahnıñ yolından (dīninden) ṭıyasız (مَنْ آمَنَ) īmān kitürgen ādemlerni (تَبْغُونَهَا عِوَجًا) allahü teʿālānıñ

133.12 ḥaḳḳ bolġan dīninde ḳañġırlıḳ istegeniñiz ḫālde (وَاَنْتُمْ شُهَدَاءُ) ḫālbūkim siz şāhidler (ʿālimler) siz ḥaḳḳ

133.13 dīn islām dīni ikençilikni (وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ) allahü teʿālā ġāfil imes (عَمَّا تَعْمَلُونَ) sizniñ ʿamel ḳılġan

133.14 nerseñizden bir vaḳtde enṣārden evs birlen ḫazrec kabīlesinden bir cemāʿat bir orunġa cıyuluşup

133.15 söyleşüp turalar idi bu cemāᶜat yanından yehūdlerden ḳays oġlı şās ütüp barġanda bularnıñ

133.16 cemᶜiyyetlerini kördi hem müselmānlarnıñ bu revişçe ülfetlenüvine ve söyleşüvine açuvı kildi yehūdlerden

133.17 bir yigitke bar bularġa biᶜāṣ̱ künini ẕikr ḳıl diyü ḳoşdı yaᶜnī evs birlen ḫazrec ḳabīlesiniñ muḫārebe

133.18 ḳılġan künini ol muḥārebede evsler ġālib bolġan iken bu yehūdī yigit şās ḳoşḳança bu cemāᶜatke

133.19 biᶜāṣ̱ künini ẕikr ḳıldı bu cemāᶜatniñ cāhiliyyet zamānındaġı cemiyyetleri ḳozġalup aralarında nizāᶜ ḳopdı

133.20 ḳılıç, ḳılıç! ṣoġışamız diyü ḳıçḳuruşdılar bu ṭavış resūl allahġa irişdi resūl allah naṣāradan muhācirlerden bir

133.21 az ḫalḳ birlen bu cemāᶜat yanına bardı ve eytdi min sizniñ arañızda bolġanım ḫālde cāhiliyyet zamānnı

133.22 çaḳırasız mı? islām sebebli allahü teᶜālā sizni ḥürmetledi köñilleriñizni ülfetlendürdi didi bu cemāᶜat bildiler

133.23 bu nizāᶜ ve ḳıçḳuruş şeyṭān vesvesesinden iken diyü bes ḳılıçlarını taşlap birisi birisine ḳuçaklap

133.24 yıġlaşdılar şol ḫaḳda allahü teᶜālā ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey andalayın

133.25 īmān kitürgen ādemler (أَن تُطِيعُوا) eger iyerseñiz ve boy ṣunsañız (فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ)

133.26 kitāb birilgen ādemlerden bir cemāᶜatge (يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ) sizni īmānıñız ṣoñında kiri ḳaytarurlar

133.27 (كَافِرِينَ) kāfir bolġanlarıñız ḫālde (وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ) ve niçük inkār itersiz yaᶜnī sizge inkār ḳaydan

133.28 kilür (وأنتم) ḥālbūkim siz (تتلى عليكم آيات الله) sizniñ üzeriñizge allahü teʿālānıñ āyetleri oḳulmış

133.29 bolur (وفيكم رسوله) daḫı sizniñ içiñizde (arañızda) allahnıñ resūli bar (muḫammed ʿaleyhi'ṣ-selām) ol

I / 134

134.1 sizni hemīşe vaʿaẓli ve ġafletden oyġata şübheleriñizni yibere (ومن يعتصم بالله) ve kimdür allah (teʿālā)ge

134.2 yaʿnī dīnine tutunur (فقد هدى الى صراط مستقيم) bes taḫḳīḳ ol kişini toġrı yolġa köndürülmiş

134.3 boldı (يا ايها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (اتقوا الله) allahdan ḫilāflıḳ ḳıluvda

134.4 ḳorḳıñız (حق تقاته) ḥaḳḳ ḳorḳuvı birlen yaʿnī allahü teʿālādan niçük ḳorḳarġa tiyüş şulay ḳorḳıñız (ولا

134.5 تموتن) daḫı ölmeñiz (الا) meger öliñiz (وانتم مسلمون) ḥālbūkim siz müselmānlarsız yaʿnī islām ḥālinde

134.7 başḳa ḥāl üzerinde ölüm irişken vaḳtde (واعتصموا بحبل الله جميعا) daḫı ey müʾminler cıyılġanıñız ḥālde

134.8 allahnıñ yipine (dīnine) yapışıñız (ولا تفرقوا) daḫı ayrılışmañız (واذكروا نعمة الله عليكم) daḫı sizniñ üzeriñizge

134.7 bolġan allahü teʿālānıñ niʿmetini isiñizge tüşüriñiz (اذ كنتم اعداء) cāhiliyyet zamānında biriñizge biriñiz düşmānlar

134.8 boldıñız (فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ) bes islām sebebli allahü teʿālā köñilleriñiz arasını ülfetlendürdi (فَأَصْبَحْتُمْ

134.9 بِنِعْمَتِهِ) bes allahü teʿālānıñ islām niʿmeti sebebli tañġa kirdiñiz yaʿnī evrildiñiz (اِخْوَانًا) dīnde ḳardeşler

134.10 bolup. bu āyetniñ mażmūnı birlen ʿamel itsek dünyāda birinçi müterakkī ve ġālib millet bolur idük (وَكُنْتُمْ

134.11 عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ) daḫı islām dīni kilmesden burun tamuġdan bolġan çuḳurnıñ ṭarafı üzerinde

134.12 boldıñız şol ḫālde ölseñiz cehennem çuḳurına tüşer idiñiz (فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا) bes allahü teʿālā islām sebebli

134.13 tamuġ çuḳurından ḳutḳardı sizni (كَذَلِكَ) uşandaḳ yaʿnī ẕikr ḳılınġan nerselerni beyān ḳılġan kibi

134.14 (يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ آيَاتِهِ) allahü teʿālā sizge ʿalāmetlerini beyān ḳılur (لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) sizniñ toġrı yolġa

134.15 könilüviñiz üçün şerʿā-ı maʿrūf bolġan nerse birlen emr ve şerʿā-ı münker bolġan nerseden nehy ḫaḳında allahü teʿālā

134.16 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ) sizlerden bir cemāʿat bolsun (يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ) ol

134.17 cemāʿat izkülikge ünderler (وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) daḫı şerʿā-ı maʿrūf bolġan nerse birlen buyururlar

134.18 (وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ) daḫı şeriʿā-ı ḳabāḫat bolġan işden tıyarlar bes allahü teʿālānıñ bolsun digen emrinden

134.19 emr-i bi'l-maʿrūf ve nehy-i ʿani'l-münkerniñ farż boluvı çıġa çünki emr-i vücūb üçün ammā farż-ı kifāye boluvı

134.20 sizlerden digen sözinden yaʿnī (مِنْكُمْ دن)çıġa çünki “مِنْ” tebʿīż üçün bes āyetniñ maʿnāsı bola

134.21 sizlerden baʿżıñız ādemlerni şeriʿatke muvāfıḳ bolġan körkem işlerge ündey turġan hem şerʿi ve ʿaḳl körkem

134.22 köre turġan işler birlen emr ḳıla turġan hem şerʿi ve ʿaḳl-ı ḳabīḫke ṣāyi turġan işlerden ṭıya turġan

134.23 cemāʿat bolsun maʿnāsında maʿrūf diyü kitābḳa ve senetke muvāfık bolġan işke, münker diyü kitābḳa ve senetke

134.24 muḥālif bolġan eske eytürler farż diyü şübhesiz delīl-i ḳatʿi birlen s̱ābit bolġan işke eytürler

134.25 farż-ı kifāye diyü bir meclisde yā ki bir şehrde ya ki bir maḫlede ḥalḳnıñ baʿżısı ḳılsa küllisiniñ üstinden tüşer

134.26 küllisi ḳılsa küllisine s̱evāb bolur hiç birisi ḳılmasa küllisi günāhlı bolur meclis iʿtibār ḳılınġanı selām

134.27 ḳaytaruv ve töçkergen kişige cevāb birüv kibi maḫle ve şehr iʿtibār ḳılınġanı cenāze namāzı kibi hem emr-i bi’l-maʿrūf

134.28 nehy-i ʿaniʿl münker ḫaḳında ebū saʿīd el ḥudrīden ḫadīs̱ rivāyet ḳılına resūl allah eytdidey “مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا

I / 135

135.1 فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَاِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَاِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ اَضْعَفُ الْاِيمَانِ„ diyü maʿnāsı sizlerden

135.2 biriñiz şerʿa veʿaḳlġa ḫilāf bolġan işni körse ḳuvvetinden kilse ḳolı birlen özgertsün eger ḳolı

135.3 birlen özgertürge küçi yitmese tili birlen özgertsün eger tili birlen özgertürge küçi yitmese

135.4 kõñli birlen özgertsün yaʿnī kõñlinden mekrūh körsün ve bu kõñlinden gine özgertüv īmānınıñ

135.5 żaʿifregidür (وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) ve bu izgülikge ündevçiler maʿrūf birlen emr ḳıluvçılar hem

135.6 münkerden nehy itüvçiler alardur kemāl saʿādetke irişüvçiler resūl allahdan ādemlerniñ izgüsi kim diyü

135.7 ṣoraldukda maʿrūf birlen emr ḳıluvçı münkerden nehy ḳıluvçı allahü teʿālādan ḳorḳuvçı ve ḳardeşleri birlen

135.8 dost turuvçı didi (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ) daḫı ey müselmānlar siz şunday ādemler kibi bolmañız

135.9 (تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا) ol ādemler allahü teʿālānı birlevde hem āḫiret ve ḳıyāmet ḫāllerinde ayruluşdılar ve iḫtilāf

135.10 ḳıldılar bu ādemlerden yehūdler naṣārālar murād (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ) ol ādemlerge ittifāḳnı vācib

135.11 itken ve ḥaḳnı beyān itken ẓāhir delīller kilgenniñ ṣoñında yaʿnī yehūdlerge naṣārālarġa allahü teʿālānı

135.12 birlevde hem āḫiret ve ḳıyāmet ḫāllerinde ittifāḳ boluvnı vācib itken delīller kilse de iftirāḳ ve iḫtilāf itdiler

135.13 bu āyetde nehy ḳılınġan teferruḳdan uṣūlde teferruḳ murād-ı füruʿda tügil çünki resūl allah "اِخْتِلَافُ أُمَّتِي رَحْمَةٌ"

135.14 diymiş yaʿnī ümmetimniñ dīniniñ füruʿlarında iḫtilāfları raḫmetdür hem مَنِ اجْتَهَدَ فَأَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ وَمَنْ أَخْطَأَ"

135.15 فَلَهُ أَجْرٌ وَاحِدٌ " digen yaʿnī müctehid ṭırışuvı sebebli ḫaḳġa toġrı kilse ṭurışuvı üçün bir s̱evāb ḫaḳġa

135.16 toġrı kilüvi üçün ikinçi s̱evāb ve eger müctehid ṭurışuvı sebebli ḫaḳġa toġrı kilmese ṭurışuvı

135.17 berāberinde hemīşe bir s̱evāb bolur (وأولئك) bu allahü teʿālānı birlevde hem āḫiret ve ḳıyāmet ḫāllerinde iḫtilāf

135.18 ḳıluvçılar (لهم عذاب عظيم) alarġa uluġ ʿaẕāb bardur (يوم) şol künde uluġ ʿaẕāb bardur (تبيض

135.19 وجوه) baʿżı ādemlerniñ (müʾminlerniñ) yüzleri aḳ bolur (وتسود وجوه) daḫı baʿżı ādemlerniñ (kāʿfirle

135.20 yüzleri ḳara bolur (فأما الذين اسودت وجوههم) ammā şunday ādemler alarnıñ yüzleri ḳara boldı bes

135.21 bularnı tamuġġa taşlanmış bolur hem bularġa şelte ḳılup eytilmiş bolur (أكفرتم بعد إيمانكم)

135.22 eyā mīsāḳ küninde īmān kitürgeniñiz ṣoñında kāfir boldıñız mu (فذوقوا العذاب) bes eger mīsāḳ

135.23 küninde īmān kitürgeniñiz ṣoñında kāfir bolsañız tatuñız ʿaẕābnı (بما كنتم تكفرون) kāfir

135.24 boluvıñız sebebli (وأما الذين ابيضت وجوههم) ammā şunday ādemler alarnıñ yüzleri aḳ boldı

135.25 (ففي رحمة الله) bes yüzleri aḳ bolġan ādemler allahü teʿālānıñ raḫmetindedür yaʿnī cennetdedür

135.26 (هم فيها خالدون) ol yüzleri aḳ bolġan ādemler allahnıñ raḫmetinde meñgü ḳaluvçılardur (تلك آيات الله)

135.27 bu vaʿde hem vaʿīd āyetleri allahnıñ āyetleridür (نتلوها عليك بالحق) ol āyetlerni ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) siniñ

135.28 üzeriñe ḫaḳlıḳ birlen oḳurmız (وما الله) daḫı imes allahü teʿālā (يريد ظلما) cebrni tilevçi

135.29 (لِلْعَالَمِينَ) ʿameller üzerine yaʿnī hiçbir maḫlūḳġa (وَلِلّٰهِ) daḫı allah üçün mülkdür (مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا)

I / 136

136.1 (فِي الْأَرْضِ) köklerde ve yirlerde bolġan nerseler (وَإِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ) daḫı allahü teʿālāge işlerni ḳaytarılmış

136.2 bolur ve her bir işke tiyüşli cezāsını birür ʿabdu'l-lah ibn-i mesʿūdge ubey bin kaʿbge muʿāẕ bin cebelge yehūdlerden

136.3 mālik bin ensaf birlen yehūdā oġlı vehb eytdiler biz sizden artuḳmız ve bizniñ dīnimiz sizniñ dīniñizden

136.4 izgü diyü şol haḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ) ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) ümmeti

136.5 siz allahnıñ ʿilminde şunday ümmetniñ izgüregi boldıñız (أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ) ol ümmetni ādemler üçün

136.6 ẓāhir ḳılındı (تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) şerʿā-ı maʿrūf bolġan nerseler birlen buyurursız yaʿnī īmān ve başḳa

136.7 yaḫşı işler birlen (وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ) daḫı şerʿā-ı ḳabīḫ bolġan nerseden ṭıyarsız yaʿnī küfr ve başḳa

136.8 ḳabāḫat işlerden (وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ) daḫı allahü teʿālāge īmānda hemīşe bolursız allahü teʿālāge īmān müʾmin bih

136.9 niñ küllisine īmānnı içine ala bes bu āyet delālet ḳıladur ümmet-i muḫammed ṣalʿamnıñ her bir ümmetden izgü

136.10 boluvına elbette ümmetniñ izgü boluvı dīnde kāmil boluvları üçün dīnde kāmil boluvları matbūʿaları bolġan

136.11 peyġamberleriniñ başḳa peyġamberlerden artuḳ boluvından bes ümmetniñ izgü boluvına matbūʿaları bolġan

136.12 peyġamberniñ efḍālü'l-enbiyāʾ boluvı lāzım bola hem bu āyetden emr-i bi'l-maʿrūfnıñ farżlıġı biline hem ümmet-i muḫammed

136.13 ṣalʿamnıñ icmāʿsınıñ hüccet boluvı biline çünki lāmnıñ istiġrāḳ üçün boluvına ḳaraġanda bu āyet

136.14 ümmet-i muḫammed ʿaleyhi's-selāmnıñ her bir maʿrūf birlen emr ḳıluvçı bolup her bir ḳabīḫden nehy ḳıluvçı boluvın

136.15 tili eger bāṭılga ittifāḳ ḳılsalar ümmet-i muḫammedniñ her bir maʿrūf birlen emr ḳılup ve her bir ḳabīḫden

136.16 nehy itüvçi bolmavı lāzım (وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ) eger kitāb ehli tiyüşinçe īmān kitürseler idi

136.17 (لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ) bu īmān ehl-i kitāb üçün izgü bolur idi (مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ) ehl-i kitābdan īmān

136.18 kitürgenleri de bar selām oġlı ʿabdu'l-lah hem anıñ yoldaşları kibi (وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ) daḫı ehl-i

136.19 kitābnıñ köpregi yavızlardur küfrde s̱ābitlerdür (لَنْ يَضُرُّوكُمْ) ey müselmānlar yehūdler sizge

136.20 hiç nerse birlen żarar ḳılmaslar (إِلَّا أَذًى) meger til birlen rencitüv birlen gine bir az żarar ḳılurlar (وَإِنْ

136.21 يُقَاتِلُوكُمْ) ve eger sizniñ birlen yehūdler ṣoġış ḳılsalar (يُوَلُّوكُمُ الْأَدْبَارَ) maʿlūm bolġanları ḫālde

136.22 sizge arṭlarnı döndürürler (ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ) munıñ ṣoñında yardem birilmiş bolmaslar

136.23 (ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ) yehūdler üzerine ḫorlıḳ ṣoġılmış boldı (أَيْنَمَا ثُقِفُوا) ḳayu orunda

136.24 bolsalar da kirek nindi memleketde ṭursunlar alarġa hemīşe ẕillet niteki bu āyetniñ mażmūnı hemīşe

136.25 yehūdler ḫaḳında tapılmaḳdadur (إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ) meger yehūdlerge ẕillet mażrūb bolmas allahü teʿālāden bolġan yip

136.26 sebebli (وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ) daḫı ādemlerden bolġan yip sebebli allahnıñ yipinden murād özlerine birilgen

136.27 tevrāt yā ki allahnıñ ẕemmesi cebl-i nāsdan murād cizye yaʿnī yehūdlerge her bir ḫālde ẕillet ve ḫaḳāret bolur

136.28 idi meger ẕillet ve ḫaḳāretden çıḳdılar dīnlerinde s̱ābit boluvları birlen yā ki islām yirinde bolġanda cizye

136.29 tölevleri birlen bu ḫabldan niçe türli maʿnā alurġa mümkin idāre-i meşrūṭa ve duma kibi nerseler almaġa

I / 137

137.1 mümkin her kim bu āyetni fikri yitkençe müṭālaʿa ḳılsun ve eger baʿżı müfessirler maʿnā birgençe gine eytsek bu

137.2 āyetniñ mażmūnı yehūdler ḫaḳında ḫāżır tapıluvı bir az müşkil bolur çünki yehūdler ġāyet müteraḳḳī hem alarda

137.3 bolġan ẕillet müselmānlarda bolġan ẕilletden niçe mertebe kim ḫāṣıl-ı kelām bu āyetde ẕilletden naṣārālarnıñ

137.4 rū-siyehdegi yehūdlerni talavı kibi şeyni alurġa mümkin likin "أَيْنَمَا ثُقِفُوا" ge bu vaḳt rū-siyehniñ ḳayu

137.5 yirinde tursalar da dip maʿnā birirge kirek çünki başḳa memleketlerde tamām ḥürriyet birlen turġan yehūdlerge

137.6 bar ḫaḳīḳat maʿnāsını allahü teʿālā bilür likin kendim böyle maʿnāsını münāsib körem yaʿnī yehūdler ġāyet evṣāl

137.7 ḥalḳ bolduḳlarından ḳayu memleketde olsalar da ḫaḳāret astında ḳalurlar idi likin dīnlerinde s̱ebātları

137.8 ve ittifāḳları sebebli hem ḫuḳūḳ-ı insāniye muḥāfaẓaları olan erbāb-ı muʿārif sāyesinde ḫaḳāretden necāt

137.9 tapdılar (2) (وَبَاؤُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللهِ) daḫı yehūdler allahü teʿālādan bolġan açuv birlen ḳaytdılar (وَضُرِبَتْ

137.10 عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ) daḫı yehūdler üzerine faḳīr ṣamān boluv hem bay bolup da faḳīrlikden ḳorḳuv ṣoġılmış

137.11 boldı (ذٰلِكَ) yehūdlerge ẕillet ve faḳīrlik maḍrūb boluv hem allahnıñ açuvı birlen ḳaytuvları (بِأَنَّهُمْ كَانُوا)

137.12 bunıñ sebeblidür düristlikde yehūdler boldılar (يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللهِ) allahü teʿālānıñ āyetlerini inkār

137.13 ḳılur boldılar (وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ) daḫı ḫaḳdan başḳa peyġamberlerni öltürür boldılar (ذٰلِكَ)

137.14 bu yehūdlerniñ kāfir boluvı hem peyġamberlerni öltürüvi (بِمَا) şol nerse sebeblidür (عَصَوْا) günāhlı boldılar

137.15 yaʿnī günāhlı boluvları sebeblidür (وَكَانُوا يَعْتَدُونَ) daḫı helālden ḫarāmġa üter boldılar yaʿnī ḫelālni

137.16 ṭaşlap ḫarāmnı ḳılur boldılar (لَيْسُوا سَوَاءً) ehl-i kitāb hemmesi beraber imesler (مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ

137.17 قَائِمَةٌ) kitāb ehlinden toġrı ve ḫaḳlıḳda s̱ābit bolġan bir cemāʿat bar (يَتْلُونَ آيَاتِ اللهِ) ol cemāʿat

137.18 allahü teʿālānıñ āyetlerini okurlar (آنَاءَ اللَّيْلِ) kiçeniñ saʿatlerinde (وَهُمْ يَسْجُدُونَ) ḥālbūkim alar secde

137.19 ḳılurlar yaʿnī yassıʿ namāznı oḳurlar çünki kitāb ehli yassıʿ namāznı oḳumas bolġanlar (يُؤْمِنُونَ)

137.20 بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ)kitāb ehli allahü teʿālāge daḫı āḫiret künine īmān kitürürler (وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ)

137.21 daḫı şerʿān yaḫşı bolġan iş birlen buyururlar (وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ) daḫı şerʿā ḳabāḫat bolġan işden

137.22 ṭıyarlar (وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ) daḫı izgüliklerge aşuġurlar (وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ) ehl-i kitābdan

137.23 bu ṣıfatda bolġan cemāʿat izgülerdendür (وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ) ve şol nerse kim izgülikden

137.24 anı ehl-i kitābdan bolġan cemāʿat ḳılur (فَلَنْ يُكْفَرُوهُ) bes alarġa ol izgülikniñ s̱evābı yoḳ

137.25 ḳılınmış bolmas s̱evābnı kāmil itüv şükr birlen atalġan kibi s̱evābnı żaʾiʿ itüv kimitüvde küfr birlen atala

137.26 (وَاللهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ) ve allahü teʿālā özinden ḳorḳuvçılarnı bilgüçidür (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) düristlikde

137.27 şunday ādemler kāfir boldılar (لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ) ol kāfir bolġan ādemlerden muñsız ḳılmas (أَمْوَالُهُمْ

137.28 وَلَا أَوْلَادُهُمْ) mālları daḫı balaları (مِنَ اللهِ) allahü teʿālādan (شَيْئًا) ʿaẕābdan hiç nerseni muñsız ḳılmas

---

137.29 yevropanıñ baʿżı orunda ẕilletde bolmavları bir de āyetke muḫālif tügil çünki ol yirlerde ve ḥablun mine'n-nāsdır. ş.h.

I / 138

138.1 yaʿnī yibermes (وأولئك أصحاب النار) ve bu kāfir bolġan ādemler ot iyeleridür (هم فيها خالدون) hem alar

138.2 oṭda meñgü ḳaluvçılardur (مثل ما ينفقون في هذه الحيوة الدنيا) bu dünyā tirükliginde kāfirlerniñ ittifāḳ

138.3 ḳılġan nerseleriniñ ṣıfatı (كمثل ريح) cil kibidür (فيها صر) ol cilde ḳatı ṣalḳunlıḳ bardur

138.4 (أصابت حرث قوم) ol ḳatı ṣalḳunlıḳ iyesi bolġan cil şunday ḳavmniñ iginine irişdi (ظلموا

138.5 أنفسهم) ol ḳavm küfr ve günāh sebebli nefslerine ẓulm itdiler (فأهلكته) bes ol ḳatı ṣalḳunlıḳ iyesi

138.6 bolġan cil küfr ve günāh sebebli nefslerine ẓulm ḳılġan ḳavmniñ iginini helāk ḳıldı (وما ظلمهم الله) iginlerini

138.7 helāk itüv sebebli ol ḳavmge allahü teʿālā ẓulm ḳılmadı (ولكن أنفسهم يظلمون) ve likin ol ḳavm özleriniñ

138.8 küfrleri sebebli özlerine ẓulm ḳıldılar (يا أيها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler

138.9 (لا تتخذوا بطانة) eç sırdeş itüp tutmañız (من دونكم) öziñizden başḳadan yaʿnī dīnde ḳardeş

138.10 bolmaġan kişilerni dost tutup eç sırrıñıznı söylemeñiz (لا يألونكم خبالا) bozuḳlıḳda sizniñ ḥaḳḳıñızda

138.11 kimçilik ḳılmaslar yaʿnī sizge żarar kitüre turġan nersede ṭaḳatlerini ṣarf ḳıluvda kimçilik

138.12 ḳılmaslar (وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ) ve sizge ḳatı żararnı istediler (قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ) taḫḳīḳ dīniñizde

138.13 ḫilāf kişilerniñ ağırlarından yaʿnī sözlerinden düşmānlıḳ ẓāhir boldı (وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ) daḫı

138.14 kökrekleri yaşirgen nerse uluġraḳdur yaʿnī kökreklerinde yaşirgen düşmānlıḳları sözlerinden

138.15 ẓāhir bolġan düşmānlıḳlarından uluġraḳdur (قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ) taḫḳīḳ iḫlāsnıñ vācib boluvına

138.16 hem müʾminler birlen dost bolup muḫālifler birlen düşmān boluvġa delālet ḳılġan āyetlerni sizge beyān ḳılduḳ

138.17 (إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ) eger beyān ḳılġan nerseni ʿaḳlıñız birlen añlap bilseñiz (هَا أَنْتُمْ أُولَاءِ) āgāh olıñız

138.18 siz ey müʾminler yaʿnī ehl-i kitābnıñ münāfıḳlarnı dost tutuvda ḫaṭāʾ ḳıluvçı müʾminler (تُحِبُّونَهُمْ) siz

138.19 ḳardeşlikleri ve dostlıḳları üçün ehl-i kitābdan bolġan münāfıḳlarnı dost körürsiz (وَلَا يُحِبُّونَكُمْ)

138.20 daḫı ehl-i kitābdan bolġan münāfıḳlar dīnde sizge muḫālif bolġanlıḳları üçün sizni dost

138.21 körmesler (وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ) daḫı siz allahü teʿālā indürgen kitābnıñ küllisine īmān kitürürsiz alar

138.22 sizniñ kitābıñızġa īmān kitürmesler (وَإِذَا لَقُوكُمْ) ve her ḳayçan ehl-i kitābdan bolġan münāfıḳlar sizge

138.23 yolıḳsalar (قَالُوا آمَنَّا) īmān kitürdük biz diyü eytürler (وَإِذَا خَلَوْا) ve her ḳayçan sizden avlaḳ

138.24 orunda bolsalar (عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ) açuvdan sizniñ üzeriñizge barmaḳ başlarunı tişlerler

138.25 (قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ) eyt sin ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) açuvıñız birlen öliñiz yaʿnī ölgeniñizge ḳadar

138.26 açuvda ḳalıñız (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) kökrek iyelerini bilgüçidür

138.27 yaʿnī münāfıḳlarnıñ kökreklerinde yaşirgen düşmānlıḳlarnı bilgüçidür (إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ)

138.28 eger sizge izgülik irişse ol izgülik ehl-i kitābdan bolġan münāfıḳlarnı ḫasretlendürür (وَإِنْ تُصِبْكُمْ)

I / 139

139.1 سَيِّئَةٌ) ve eger sizge yavızlıḳ irişse (يَفْرَحُوا بِهَا) ol sizge irişken yavızlıḳ sebebli şādlanurlar ol

139.2 münāfıḳlar (وَإِنْ تَصْبِرُوا) ve eger siz ehl-i kitābdan bolġan münāfıḳlarnıñ düşmānlıġına ṣabr ḳılsañız (وَتَتَّقُوا)

139.3 daḫı alarnı dost tutuvda allahdan ḳorḳıñız (لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا) alarnıñ mekrleri sizge hiç

139.4 nerse żarar itmes (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ) münāfıḳlarnıñ ḳılġan ʿamellerini

139.5 kāmil bilgüçidür (وَإِذْ غَدَوْتَ) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) şol vaḳtni isiñe tüşür irte birlen çıḳdıñ sin

139.6 (مِنْ أَهْلِكَ) ehliñden yaʿnī ḫażret-i ʿā’işe radiallahü teʿālā ʿanhā ḫücresinden (تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ) mü’minlerni

139.7 türli orunlarġa indürgeniñ ḫālde (لِلْقِتَالِ) ṣoġış ḳıluv üçün (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā sözleriñizni

139.8 işitküçidür ve niyetleriñizni bilgüçidür (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ) şol vaḳtde kim sizden iki türli cemāʿat

139.9 (ḫazrec ḳabīlesinden benū seleme üves ḳabīlesinden benū ḫāriṡe) ḳaṣd ḳıldı (أَنْ تَفْشَلَا)

ḳorḳmaḳlıḳlarnı

139.10 ve żaʿīfelenmekliklerini yaʿnī bu iki cemāʿatniñ köñillerine ḳorḳu tüşüp kitdi (وَاللّٰهُ وَلِيُّهُمَا) ve allahü teʿālā

139.11 bu iki cemāʿatke yardem birüvçidür yaʿnī köñillerine tüşken ḳorḳu ḫaṭresinden ṣaḳlavçıdur (وَعَلَى اللّٰهِ)

139.12 daḫı allahü teʿālā üzerine (فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) müʾminler işlerini tapşırsunlar bu ẕikr ḳılınġan āyet uḫud

139.13 ṣoġışı ḫaḳında bu ṣoġışda müşrikler üç miñ ḳadar bolup ṣaḥābeler bir miñ ḳadar bolġan müşrikler uḫud

139.14 ṭaġına ḫicretden üçünçi yılda on ikinçi şevvālde çeharşenbe kün kilgenler resūl allah ṣaḫābelerni hem ebī

139.15 oġlı ʿabdu’l-lāhnı meşveretke çaḳırġan ebī oġlı ʿabdu’l-lāh hem enṣārdan bir azı ey allahnıñ resūli bu ṣoġışḳa

139.16 sin çıḳma digenler baʿżılar çıġarġa ḳıstaġanlar āḫirinde resūl allah çıḳġan hem cerāḫatlengen müselmānlar maġlūb

139.17 bolġanlar (وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ) ve taḫḳīḳ sizge allahü teʿālā yardem birdi (بِبَدْرٍ) bedr ṣoġışında mekke birlen medīne

139.18 arasında bolġan bir ṣudur bedr isimli ādemniñ mülkinde bolġanlıḳdan ol ṣunı bedr diyü atalġan (وَأَنْتُمْ

139.19 (أَذِلَّةٌ) ḥālbūkim siz azlıġıñız sebebli ḥorlar yaʿnī żaʿīfler idiñiz (فَاتَّقُوا اللّٰهَ) bes şoġışda resūl allah

139.20 birlen birge s̱ābit boluvda allahdan ḳorḳıñız (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) allahü teʿālānıñ niʿmetine şükr ḳıluvıñız üçün

139.21 (إِذْ) şol vaḳtini bedr vaḳʿasında allahü teʿālā sizge yardem birdi (تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām)

139.22 sin müʾminlerge eytür boldıñ (أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ) eyā yitmes mi sizge (أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ) rabbiñizniñ sizge yardem

139.23 birüvi (بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ) feriştelerden üç miñ ferişte birlen (مُنْزَلِينَ) ol ferişteler indürülmiş

139.24 bolġanları ḫālde allahü teʿālā bedr şoġışında evvel bir miñ ferişte indürüp müʾminlerge yardem ḳıldı şoñra üç

139.25 miñ indürdi şoñra biş miñ indürdi (بَلَى) belī üç miñ ferişte birlen allahü teʿālānıñ yardem birüvi yiter

139.26 (إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا) eger müʾminler şoġışḳa şabrlıḳ ḳılsalar daḫı resūl allah emrine ḫilāflıḳ ḳıluvda allahü teʿālādan

139.27 ḳorḳsalar (وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا) müşrikler sizge bu tiz vaḳtlerinden kilürler yaʿnī şol sāʿatdenök

139.28 kilürler (يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ) ey müʾminler sizge rabbiñiz yardem birür (بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ) feriştelerden

140.1 biş miñ ferişte birlen (مُسَوِّمِينَ) ʿalāmetlengenleri ḫālde ol ferişteler (وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ) daḫı allahü teʿālā sizge

140.2 ferişteler birlen yardem birüvni ḳılmadı (إِلَّا بُشْرَى لَكُمْ) meger sizniñ üçün süyünç ḳıldı (وَلِتَطْمَئِنَّ

140.3 قُلُوبُكُمْ بِهِ) daḫı bu ferişteler birlen yardem birüvni ḳılmadı meger bu yardem birüv birlen köñilleriñiz ḳarar

140.4 tapsun üçün ḳıldı (وَمَا النَّصْرُ) yardem itmes (إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) meger allahü teʿālā ḫużūrındandur (الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ)

140.5 ol allahü teʿālā yardem birüvde ġālibdür hem ḥikmet iyesidür (لِيَقْطَعَ طَرَفًا) allahü teʿālā bedr ṣoġışında yardem

140.6 birdi müʾminlerge bir ṭā'ifeni kismeklik ve helāk ḳılmaḳlıḳ üçün (مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemlerden

140.7 (أَوْ يَكْبِتَهُمْ) yeise kāfir bolġan ādemlerni yüz töpen yiberüv üçün yaʿnī rüsvāy ḳıluv üçün (فَيَنْقَلِبُوا

140.8 خَائِبِينَ) bes müşrikler rüsvāy bolsalar maḳṣūdlarına irişüvden ümīdlerini kiskenleri ḫālde

140.9 yurṭlarına kiri ḳayturlar (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ) siniñ irkiñde işden hiç nerse yoḳ (أَوْ

140.10 يَتُوبَ عَلَيْهِمْ) yeise allahü teʿālā bedr ṣoġışında müʾminlerge yardem birdi müşrikler üzerine müselmān bolsalar

140.11 küfrden tevbelerini ḳabūl itüv birlen ḳaytuv üçün (يَتُوبَ عَلَيْهِمْ) yeise müşriklerni ʿaẕāb ḳıluv üçün eger

140.12 küfrlerinde s̱ābit bolsalar yaʿnī allahü teʿālā müşrikler niñ işine mālikdür tilese helāk ḳılur tilese rüsvāy

140.13 ḳılur tilese müselmān bolġan ṣūretde tevbelerini ḳabūl ḳılur tilese ʿaẕāb ḳılur küfrlerinde devām itseler

140.14 (فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) bes düristlikde müşrikler şirkleri sebebli ẓulm ḳıluvçılardur (وَلِلّٰهِ) daḫı allah üçün

140.15 mülkdür (مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) köklerde ve yirlerde bolġan nerseler (يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) tilegen

140.16 kişini yarlıḳar allahü teʿālā(وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) ve tilegen kişisini ʿaẕāb ḳılur (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

140.17 ve allahü teʿālā bendelerni yarlıḳaġuçı ve alarġa raḫmet itüvçidür (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān

140.18 kitürgen ādemler (لَا تَأْكُلُوا الرِّبٰوا) ribā aşamañız (أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً) ḳat ḳat artduruv birlen artdurġanıñız

140.19 ḫālde ḫalḳ müddetke ḳadar ribā alġaçda yine de müddet içinde ribā da artdurġanlar yaʿnī müddetni artdurġan

140.20 şayın ribāsını da artdurġanlar (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) ribā aşavda allahdan ḳorḳıñız (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) saʿādetke

140.21 irişüviñiz üçün (وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي) şunday otdan ṣaḳ bolıñız (أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) ḫażırlenmiş

140.22 boldı ol kāfirler üçün (وَأَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ) daḫı ribānı ḫarām itüvde allahü teʿālāge hem resūl ʿaleyhi's-

140.23 selāmġa iṭāʿat ḳılıñız (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) raḫmet ḳılınmış boluvıñız üçün bu āyetniñ ʿibāretinden ribānıñ

140.24 ḫarām boluvı biline ammā işāretinden uluġ günāh sebebli müʾmin bendeniñ īmāndan çıḳmavı biline çünki ribā uluġ

140.25 günāh şulay bola turup allahü teʿālā ribā aşamañız diyü müʾminlerge ḫiṭāb ḳıldı bes bilindi ki ribā aşav

140.26 birlen īmān hemīşe bāḳī boluvçılıḳ daḫı müʾminge günāhnıñ żararlı boluvına delālet ḳıla çünki allahü

140.27 teʿālā ribā aşavdan ṣaḳlanmasañız oṭḳa kirürsiz diyü vaʿīd ḳıldı imām-ı āʿẓam ḫażretleri bu āyetni ḳurānda

140.28 iñ ḳorḳınçlı āyet digen yine de bu āyetden māżī sīġāsından nārnıñ ḫāżır maḫlūḳ boluvı çıġa

140.29 (وسارعوا الى مغفرة من ربكم) daḫı rabbiñizden bolġan yarlıḳavġa aşuġıñız (وجنة) daḫı şunday ucmaḫḳa

I / 141

141.1 aşuġıñız (عرضها السموات والارض) ol ucmaḫnıñ kinligi köklernin ve yirlerniñ kiñligi kibidür

141.2 (أعدت للمتقين) ol ucmaḫnı allahü teʿālādan günāh ḳıluvda ḳorḳuvçılar üçün ḫażırlenmış boldı bu

141.3 āyet ucmaḫnıñ ḫāżır maḫlūk boluvına delālet ḳıla eger tamuġ kāfirler üçün ḫażırlense ucmaḫ takvā

141.4 kişiler üçün ḥāżırlense günāhlı müʾminler ḳayda bolur diyseñ cevābda eytürmiz cennetniñ biʿẓ-ẕāt ḥāżırlenüvi

141.5 müttaḳīler üçün gine bolur uşandaḳ cehennemniñ bi’z-zat ḫażırlenüvi kāfirler üçün gine bolur likin günāhlı

141.6 müʾminler günāhları ḳadar kāfirlerge tebʿā-i tamuġġa kirüp yanarlar ṣoñra müʾminlerge tebʿā-i īmānları beraberinde

141.7 ucmāḫḳa kirürler yā ki her bir müʾminni müttaḳī diyürmiz çünki müttaḳīniñ maʿnāsı şirkden ve günāhdan ṣaḳlanuvçı

141.8 maʿnāsında bolmayınça faḳat şirkden ṣaḳlanuvçı maʿnāsında bolur (اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ) müttaḳīler

141.9 şunday ādemlerdür baylıḳ ḫālinde de ve faḳīrlik ḫālinde de infāḳ ḳılurlar yaʿnī ḳullarından kilgen ḳadar

141.10 kirek az ve kirek köp allahü teʿālā yolında ṣarf ḳılurlar (وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ) daḫı müttaḳīler açuvnı içlerine

141.11 yotuvçılardür yaʿnī açuv mūcibinçe iş ḳılmaslar (وَالْعَافِينَ مِّنَ النَّاسِ) daḫı müttaḳīler rencitken ādemlerden

141.12 afv ḳıluvçılardur (وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) ve allahü teʿālā izgülik ḳıluçılarnı dost körür (وَالَّذِينَ اِذَا

141.13 فَعَلُوا فَاحِشَةً) daḫı şunday ādemler her ḳayçan fāḫiş işni (meselā zinānı) ḳılsalar (اَوْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ)

141.14 yeise özlerine ẓulm ḳılsalar meselā ḥarām ḥatunnı o bu kibi iş ḳılsalar (ذَكَرُوا اللّٰهَ) allahü teʿālānıñ

141.15 vaʿīdni iske tüşürürler (فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ) bes günāhları üçün yarlıḳamaḳ isterler (وَمَنْ يَغْفِرُ

141.16 الذُّنُوبَ) ve kimdür günāhlarnı yarlıḳar yaʿnī hiç kim yarlıḳamas (اِلَّا اللّٰهُ) meger allahü teʿālā gine yarlıḳar (وَمَنْ يَغْفِرُ

141.17 يُصِرُّوا عَلٰى مَا فَعَلُوا) daḫı ḳılġan işlerine devām itmediler (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) ḥālbūkim özleri ḳılġan

141.18 işlerin günāh ikenni bilürler (اُولٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ) bu ṣıfatlı ādemler alarnıñ cezāları

141.19 rablerinden yarlıkavdur (وجنات) daḫı ucmāḫlardur (تجري من تحتها الأنهار) ol ucmāḥlarnıñ astından

141.20 yılġalar aġar (خالدين فيها) ol ucmaḫlarda meñgü ḳalġanları ḫālde (ونعم أجر العاملين) ni ḫoş

141.21 körkem boldı ʿamel ḳıluvçılarnıñ ecri (قد خلت من قبلكم) taḫḳīḳ sizden burun ötdi (سنن)

141.22 ötkendegi ümmetlerde bolġan senetler (vāḳʿalar) (فسيروا في الأرض) bes yirde seyr ḳılıñız (فانظروا) bes

141.23 iʿtibār ḳılup ḳarañız yaʿnī evveldegi ümmetlerniñ ḫāllerini biliñiz (كيف كان) niçük boldı (عاقبة المكذبين)

141.24 peyġamberlerni yalġanġa tutḳan ādemlerniñ ṣoñġı ḫāli bu āyetde coġrafiyege işāret bar çünki allahü teʿālā

141.25 ʿibādetke hem günāhdan tevbege ġufrān ve cennet birlen vaʿde ḳıldı da ṭāʿat ḳıluvġa ve günāhdan tevbege bāʿiṯ

141.26 bolġan nerseni ẕikr ḳıldı ol peyġamber birlen birge muḫālifler birlen köp rablerine ʿibādet ḳıluvçı ʿalimler

141.27 yaʿnī ḳurūn-ı māżiyeniñ ḫāllerini teʾmil itüvde elbette ḳurūn-ı māżiyeniñ ḫāllerini bilüv üçün bütün vech-i

141.28 arżnı maddī seyr birlen emr-i murād tügil belki maʿnevī seyr birlen emr-i murād ḳurūn-ı māżiyeniñ ḫāllerini

141.29 bilüvde maʿnevī seyr elbette coġrafiya fenni birlen ḫāṣıl bola hem ḳuvvetinden ḳilgen kişige maddī seyr de kirek

I / 142

142.1 çünki müşāhede es̱eri yine de ḳuvvetlirek hem semāʿ es̱erinden artuġraḳ niteki bir şāʿir eytken

142.2 "إنَّ آثارَنا تَدُلُّ عَلَيْنا * فَانْظُروا بَعْدَنا إلى الآثارِ" diyü yaʿnī bizniñ es̱erlerimiz bizniñ kim ikenligimizge

142.3 delālet ḳılur bes biz ölgenniñ ṣoñında es̱erimizge ḳarañız maʿnāsında hem coġrafiyege işāret bola

142.4 allahü teʿālānıñ "أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ" āyeti maʿnāsı eyā ādemler

142.5 yirde seyr ḳılmadılar mu eger yirde seyr ḳılsalar özlerinden ilk bolġan ḳavmniñ ṣoñġı ẖālleri niçük

142.6 bolġannı iʿtibār ḳılup ḳararlar idi ve bilürler idi hem resūl allahnıñ "سِيَاحَةُ أُمَّتِي الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ"

142.7 hadīs̱inde coġrafiyege işāret bar yaʿnī ümmetimniñ seyāẖat ḳıluvı allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳıluv kibidür

142.8 coġrafiye diyü yirniñ ẖāllerini (mes̱elā iḳlīmlerni taġlarnı yılġalarnı yapanlarnı sularnı) hem yirde

142.9 turuvçılarnıñ ẖāllerini (tillerin ʿādetlerin dīnlerīn tabīʿatlerin ḥalḳların ʿamellerin rızḳların

142.10 daẖı ol yirde bolġan ẖayvānlarnı aġaçlarnı çuḳurlarnı havālarunı issilik ve ṣalḳunlıḳlarunı)

142.11 bilüvge eytürler (هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ) bu ẕikr ḳılınġan nerseler ādemlerge beyāndur (وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ) daẖı

142.12 şirkden ṣaḳlanuvçı ādemlerni ẖaḳlıḳġa köndürgüçidür hem alarġa vaʿaẓdür (وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا) ey

142.13 müselmānlar müşrikler birlen ṣoġış ḳıluvdan żaʿīflenmeñiz hem alardan irişken nersege ẖasretlenmeñiz

142.14 (وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ) ḥālbūkim siz alardan üstünsiz çünki siz ḥaḳlıḳdasız ve cihād ḳıluvıñız ḫāliṣ allahü teʿālā

142.15 rıżālıġı üçündür ve maḳtūlleriñiz ucmaḫdadur müşrikler bāṭıllıḳdadur alarnıñ cihādı şeyṭān üçündür

142.16 ve maḳtūlleri cehennemdedür (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) eger siz çın īmān kitürgen bolsañız müşriklerden ḳorḳmañız

142.17 yaʿnī żaʿīflenmeñiz ve ḫasretlenmeñiz (إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ) eger sizge ey müselmānlar uḫud ṣoġışında mecrūḫ

142.18 boluv kibi ḳatılıḳ irişse (فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ) bedr ṣoġışında müşrikler ḳavmine sizge irişken ḳatılıḳnıñ

142.19 meṡeli bolġan ḳatılıḳ irişdi (وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ) ve bu künlerni ādemler arasında döndürürmiz

142.20 yaʿnī künlerde bolġan nuṣret ve ġālibliklerini ādemler arasında döndürürmiz baʿżı vaḳt bir cemāʿatke

142.21 bolur nuṣret ve ġāliblik ve baʿżı vaḳt ikinçi cemāʿatke bolur (وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا) vaʿażlensünler

142.22 üçün daḫı allahü teʿālā ẓuhūr ilmi birlen īmān kitürgen ādemlerni bilsün üçün döndürürmiz (وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ

142.23 شُهَدَاءَ) daḫı sizlerden şehīdler tutsun üçün uḫud şehīdleri murād (وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ) ve allahü teʿālā

142.24 ẓulm ḳıluvçılarnı dost körmes (وَلِيُمَحِّصَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا) daḫı allah (teʿālā) īmān kitürgen

142.25 ādemlerni günāhlarından pāklasun üçün (وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ) daḫı kāfirlerni helāk itüv üçün (أَمْ حَسِبْتُمْ

142.26 (أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ) eyā ucmaẖḳa kirüviñizni ḥesāb ḳıldıñız mu ey müʾminler (وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ)

142.27 allahü teʿālā ayurup bilmegen zamānda (الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ) sizlerden cihād ḳılġan ādemlerni

142.28 (وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ) daẖı ṣoġışda ṣabırlıḳ ḳıluvçı ādemlerni yaʿnī ṣoġış ḳılıñız hem ṣoġışda ṣabırlıḳ

142.29 ḳılıñız allahü teʿālāge ʿilm-i ẓuhūr birlen maʿlūm bulmay turup ucmaẖḳa kirüvni ḥesāb ḳılmañız maʿnāsında

I / 143

143.1 (وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ) ve taẖḳīḳ siz ey müʾminler ṣoġışda şehīd bolup ölüvni arzu ḳıldıñız (مِنْ

143.2 قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ) ṣoġışḳa yoluḳmasıñızdan burun (فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ) bes taẖḳīḳ ṣoġışnı müşāhadet kördiñiz

143.3 (وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ) ẖālbūkim siz ḳararsız yaʿnī tamām köz birlen kördiñiz ḳamīʿe oġlı ʿabdu'l-lāh resūl allahġa

143.4 taş birlen bergeç resūl allahnıñ tişi şındı ve yüzi cerāẖatlendi ʿumeyr oġlı musʿab resūl allahnı ḳamīʿe

143.5 oġlı ʿabdu'l-lah cerāẖalegeç ḳamīʾe oġlı ʿabdu'l-lahnı öltürdi ḳamiʾe oġlı ʿabdu'l-lah muẖammed (ʿaleyhi's-selām)nı

143.6 öltürdim diyü bildi hem birev ḳıçḳurdı muẖammed (ʿaleyhi's-selām) öltürüldi diyü resūl allahnıñ öltürülüv ẖaberi ẖalḳ

143.7 arasında fāş boldı resūl allah ey allahnıñ ḳulları miñe kiliñiz! diyü ḳıçḳurdı oṭuzlap ṣaẖābe kildiler

143.8 ḳalġanları taraldılar resūl allah ni üçün maġlūb boldıñız diyü ṣelte ḳıldı ṣaḫābeler biz sini maḳtūl

143.9 diyü bildük şunıñ üçün kiri çikdük didiler münāfıḳlar muḫāmmed (ʿaleyhi'z-selām) maḳtūl bolsa iski dīniñizge

143.10 kiri ḳaytup ḳardeşleriñizge ḳoşulıñız didiler mālik oġlı enesniñ ata bir toġma ḳardeşi naṣr oġlı

143.11 enes eytdi ey ḳavm-i muḫammed (ʿaleyhi's-selām) maḳtūl bolsa rabbisi tirükdür resūl allah ölgenniñ ṣoñında

143.12 dünyāda tirük bolup ni ḳılmaḳçı bolasız eyideñiz ṣoġışıñız didi hem ḳılıçnı baġlap ṣoġışup maḳtūl

143.13 boldı radiallahü ʿanh şol ḫaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (وَمَا مُحَمَّدٌ) imes muḫammed (ʿaleyhi's-selām)

143.14 (اِلَّا رَسُولٌ) meger evvelgi resūller kibi bir resūldür (قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ) taḫḳīḳ muḫammed (ʿaleyhi's-selām)dan

143.15 ilk resūller ötdi (اَفَاِنْ مَاتَ اَوْ قُتِلَ) indi eger muḫammed (ʿaleyhi's-selām) ölse yā ki öltürilse (

143.16 اَعْقَابِكُمْ) o kiçeleriñiz üzerine eylenürsiz mi yaʿnī islām dīninden küfrge dönersiz mi yaʿnī muḫammed (ʿaleyhi's-selām)

143.17 ölse sizge anıñ dīni ḳalur niteki ni ḳadar peyġamberler öldi de dīnleri ḳaldı (وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلٰى

143.18 عَقِبَيْهِ) ve kimlerdür iki ökçesi üzerine eylenür yaʿnī islāmdan küfrge kiri döner (فَلَنْ يَضُرَّ اللّٰهَ

143.19 شَيْـًٔا) bes ol kişi allahü teʿālāge hiç nerseni żarar itmes (وَسَيَجْزِى اللّٰهُ الشَّاكِرِينَ) allahü teʿālā islām

143.20 niʿmeti üzerine şükr ḳıluvçılarġa elbette cezā birür allahü teʿālā ṣoġışḳa ḳızuḳdurup eytdi (وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ

143.21 (أَنْ تَمُوتَ) hiçbir nefske ölmek bolmadı (إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ) meger allahü teʿālānıñ iẕni birlen gine ölmek boldı

143.22 yaʿnī herbir nefske allahü teʿālānıñ ʿilminde ve ḳażāsında maʿlūm bolġan ecel bar şol ecelden hiçbir nefs

143.23 ilk de ölmes ve ṣoñġa da ḳalmas bes kirek ṣoġış ḳılsun ve ḳılmasun bendeniñ ecelsiz ölüv iḫtimāli

143.24 yoḳ (كِتَابًا مُؤَجَّلًا) allahü teʿālā ölümni mūḳit bolġan yazuv birlen yazdı hiçbir şol vaḳtden alda

143.25 hem ṣoñġa ḳaluv iḫtimāli yoḳ (وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا) ve kimdür dünyā s̱evābını tiler (نُؤْتِهِ مِنْهَا) ol kişige

143.26 dünyādan ülüş biremiz yaʿnī dünyā s̱evābından (وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ) ve kimdür āḫiret s̱evābından tiler (نُؤْتِهِ مِنْهَا)

143.27 ol kişige āḫiretden (s̱evābından) birürmiz (وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ) niʿmetu'llahġa şükr ḳıluvçılarġa

143.28 elbette cezāʾ (ülüş) birürmiz (وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ) ve köp medür peyġamberden (قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ)

143.29 ol perġamber birlen birge muḫālifler birlen köp rablerine ʿibādet ḳıluvçı ʿameller ṣoġış ḳıldı (فَمَا وَهَنُوا)

I / 144

144.1 bes ol cemāʿat żaʿīflenmediler yaʿnī ḳorḳmadılar (لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) allahü teʿālānıñ yulında

144.2 özlerine irişken nerse üçün yaʿnī matbūʿ bolġan peyġamberleri öltürilgenlik üçün yā ki

144.3 aralarından baᶜżısı öltürilgenliki üçün (وما ضعفوا) daḫı düşmāndan ḳorḳup dīnde hem

144.4 żaᶜīflenmediler (وما استكانوا) daḫı düşmānġa iyilmediler belki hemīşe ṣalābetlerinde boldılar (والله

144.5 يحب الصابرين) ve allahü teᶜālā ṣabrlıḳ ḳıluvçılarnı dost körür (وما كان قولهم) daḫı ol ᶜibādet

144.6 ḳıluvçı ᶜālim cemāᶜatniñ sözi bolmadı (الا ان قالوا) meger eytüvleri boldı (ربنا اغفرلنا) ey rabbimiz

144.7 bizni yarlıḳaġay idiñ (ذنوبنا) günāhlarımıznı (واسرافنا في امرنا) daḫı işimizde bolġan isrāfımıznı

144.8 (وثبت اقدامنا) daḫı ṣoġışda ayaḳlarımıznı berkitkey idiñ (وانصرنا على القوم الكافرين) daḫı kāfir

144.9 ḳavm üzerine bizge yardem birgey idin diyü yaᶜnī şundan başḳa söz eytmediler (فآتاهم الله ثواب الدنيا)

144.10 bes allahü teᶜālā alarġa dünyā s̱evābın birdi (وحسن ثواب الآخرة) daḫı āḫiret s̱evābının körkemin birdi

144.11 (والله يحب المحسنين) ve allahü teᶜālā izgülik ḳıluvçılarnı dost körür (يا ايها الذين آمنوا) ey

144.12 anday īmān kitürgen ādemler (ان تطيعوا الذين كفروا) eger kāfir bolġan ādemlerge boy ṣunsañız

144.13 (يردوكم على اعقابكم) sizni ökçeleriñiz üzerine ḳaytarurlar yaᶜnī īmāndan küfrge ḳaytarurlar

144.14 (فتنقلبوا خاسرين) bes öziñizge żarar itüvçi bolġan ḫāliñizde ḳaytursız (بل الله مولاكم) belki

144.15 allahü teʿālā sizge yardem birüvçidür sizge allahdan başḳanıñ yardami kirekmes (وهو خير الناصرين)

144.16 ve ol allahü teʿālā yardem birüvçilerniñ izgüsidür (سنلقي في قلوب الذين كفروا) kāfir bolġan ādemlerniñ

144.17 köñillerine taşlarmız (الرعب) ḳorḳuvnı yaʿnī allahü teʿālā uḫud ṣoġışında kāfirlerniñ köñline ḳorḳu taşladı

144.18 hiç sebebsiz ṣoġışnı ḳoydılar ebū süfyān resūl allahġa ey muḫammed kileçek sine de bedrde ṣoġış ḳılurmız

144.19 didi resūl allah inşāʾallah didi (بما أشركوا بالله) allahü teʿālāge şirk ḳaṭuvları sebebli (ما) şol nerser

144.20 şirk ḳatuvları sebebli (لم ينزل به سلطانا) ol nerseniñ maʿbūd boluvı birlen allahü teʿālā delīl

144.21 indürmedi yaʿnī allahü teʿālāge müşriklerniñ ʿibādetde ṣanemlerni şerīk ḳıluvçıları sebebli (ومأواهم النار)

144.22 ve ol kāfirlerniñ baraçak orunları tamuġdur (وبئس مثوى الظالمين) ve ni ve yavuz boldı ẓālimlerniñ

144.23 baraçak ornı (ولقد صدقكم الله وعده) ve taḫḳīḳ allahü teʿālā vaʿdesini rast ḳıldı yaʿnī allahü teʿālā

144.24 müselmānlarġa yardem birüv birlen ḳılġan vaʿdesini rast ḳıldı (إذ) şol vaḳtde (تحسونهم بإذنه) siz

144.25 ey müʾminler allahü teʿālānıñ iẕni birlen kāfirlerni öltürür boldıñız (حتى إذا فشلتم) ḫattā kim her ḳayçan

144.26 siz ṣoġış ḳıluvdan żaʿīflendiñiz ve ḳorḳdıñız (وتنازعتم في الأمر) daḫı muḫammed ʿaleyhi's-selāmnıñ emrinde nizāʿ

144.27 ḳılışdıñız yaʿnī nizāʿlaşup resūl allahġa ḳoşḳan orunda s̱ābit bolmay köñilleriñiz ġanīmet mālına kitdi

144.28 atuvçılardan baʿżıları toḳtay turġan ornımız bu tügil didiler baʿżıları resūl allah emrine ḫilāflıḳ

I / 145

145.1 ḳılmaymız didiler emrleri resūl allah ḳoşḳan orunda ondan kim ādem birlen s̱ābit boldı ḳalġanları

145.2 ġanīmet malunı alurġa ḳaçdılar (وعصيتم) daḫı muḫammed (ʿaleyhi’s-selām)nıñ emrine günāhlı boldıñız

145.3 (من بعد ما أراكم) allahü (teʿālā) sizge körsetkenniñ ṣoñında (ما تحبون) sizniñ söygen nerseñizni yaʿnī

145.4 yardemini yaʿnī şol sebebler üçün allahü teʿālā sizden yardemni menʿ ḳıldı ve bu işlerge ḳadar nuṣret birlen

145.5 vaʿdesinde rast boldı (منكم من يريد الدنيا) sizlerden dünyā fāʾidesini tilegeniñiz bar ġanīmet mālına

145.6 ḳızuġup resūl allah ḳoşḳan orunda toḳtavnı ḳoyuvçılar kibi (ومنكم من يريد الآخرة) ve sizden bar

145.7 āḫiret s̱evābnı tilegeniñiz resūl allah ḳoşḳan orunda s̱ābit boluvçılar kibi (ثم صرفكم عنهم) munıñ

145.8 ṣoñında allahü teʿālā sizni kāfirlerden döndürdi yaʿnī sizge yardemni ḳoydı da maġlūb boldıñız (ليبتليكم)

145.9 sizni imtihān ḳıluv üçün yaʿnī sizlerden iḫlāṣlılarıñız iḫlāṣsızlarıñızdan ayrılsun üçün (ولقد

145.10 عفا عنكم) ve taḫḳīḳ sizden allahü teʿālā kimçilikleriñizni afv ḳıldı (والله ذو فضل على المؤمنين) ve allahü teʿālā

145.11 müʾminler üzerine şefḳat iyesidür (إذ) şol vaḳtni yardemni sizden döndürdi allahü teʿālā (تصعدون) siz

145.12 yirde ḳaçup yıraḳ barur boldıñız (ولا تلوون على أحد) daḫı hiç kim üzerine ittifāk ḳılmas boldıñız

145.13 (والرسول يدعوكم في أخراكم) ḥālbūkim peyġamber sizni artıñızda ündeydür yaʿnī miñe kiliñiz ey allahnıñ

145.14 ḳulları mine kiliñiz ey allahnıñ ḳulları min allahnıñ resūli mini ḫürmetlegen ādem ucmaḫḳa kirür diyü

145.15 (فأثابكم) bes peyġamberiñizden ḳaçuvıñız sebebli rabbiñiz sizni cezāʾladı (غما بغم) birisi birisine tutaş bolġan

145.16 ḳayġu birlen yā ki resūl allahġa ḫilāflıḳ ḳıluv sebebli tutḳan ḳayġu sebebli sizni de allahü teʿālā ḳayġu birlen

145.17 cezāʾladı (لكيلا تحزنوا) allahü teʿālā sizden ḳuṣūrıñıznı ʿavf itdi ḳayġurmassızlıġıñız üçün (على ما)

145.18 şol nerse üzerine (فاتكم) ötdi sizden ol nerse (ولا ما أصابكم) daḫı sizge irişken nerse

145.19 üzerine ḳayġurmassızlıġıñız üçün ötken nerseden ġālib boluv ve ġanīmet mālı murād irişken nerseden

145.20 maḳtūl boluv ve mecrūḥ boluv murād (والله خبير بما تعملون) ve allahü teʿālā sizniñ ḳılġan ʿameliñizniñ ẓāhirini

145.21 bilüvi kibi bāṭınını da bilüvçidür (ثم أنزل عليكم) munıñ ṣoñında ey müʾminler sizge allahü teʿālā indürdi

145.22 (من بعد الغم) ḳayġu ṣoñından (أمنة) ṭınçlıḳnı (نعاسا) yoḳumsıravnı yaʿnī sizge ṭınçlıḳnı indürdi de

145.23 sizni yuku tutdı (يغشى طائفة منكم) yuḳu sizlerden bir cemāʿatni (yaʿnī ḥaḳḳ müʾminlerni) ürter

145.24 boldı (وطائفة قد اهمتهم انفسهم) ve bir cemāʿat (yaʿnī münāfıḳlar) alarnı nefsleri ḳayġuġa tüşürdi

145.25 yaʿnī müʾminlerge ṭınçlıḳ kilüv birlen münāfıḳlarġa ḫasret tüşdi yuḳlay almadılar (يظنون بالله غير الحق)

145.26 allahü teʿālāge ḥaḳḳ bolmaġan ẓannı ẓann ḳılġanları ḫālde (ظن الجاهلية) yaʿnī cāhiliyyet zamānındaġı milletlerge

145.27 ḫāṣṣ bolġan ẓānnı yaʿnī muḫammed (ʿaleyhi'➖s-selām)ge allahü teʿālā ṭarafından yardem birilmes diyü ẓānn ḳıldılar (يقولون)

145.28 münāfıḳlar resūl allahġa eytür boldılar (هل لنا من الامر من شيء) eyā bizge allahü teʿālā ḳoşḳan ve vaʿde ḳılġan

145.29 nerseden yaʿnī yardemden bir nerse bar mı diyü (قل ان الامر كله لله) eyt sin ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) münāfıḳlarġa

I / 146

146.1 cevābda düristlikde işniñ küllisi allahü teʿālā üçündür yaʿnī ḫaḳīḳat ġālib boluv allahü teʿālāge hem allahü teʿālānıñ

146.2 dostlarınadur (يخفون في انفسهم) münāfıḳlar köñillerinde yaşirgenleri ḫālde eytürler (ما لا يبدون لك)

146.3 siñe ẓāhir ḳılmaġan nerselerini yaʿnī siñe ẓāhirde allahdan yardem istegen kibi körineler ammā bāṭında

146.4 yardemini inkār ḳılalar (يقولون) münāfıḳlar içlerinden hem ḫalvetde eytürler (لو كان لنا من الامر شيء)

146.5 eger bizge yardem emrinden bir nerse bolsa idi (ما قتلنا ههنا) bu orunda biz öltürilmiş bolmas idük

146.6 diyü (قُلْ) eyt sin ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) münāfıḳlarġa (لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ) eger siz ṣoġışḳa çıḳmay ivleriñizde

146.7 bolsañız idi (لَبَرَزَ الَّذِينَ) şunday ādemler çıġar idi (كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ) ol kişilerge öltürülmiş

146.8 boluv levḫü’l-maḫfūẓda yazılmış boldı (إِلَى مَضَاجِعِهِمْ) öltürülgen vaḳtde yıġlay[2] turġan orunlarına çıġar

146.9 idi medīnede turuv faʾide itmes idi hem öltürüvden hiç birisi ḳutılmas idi çünki taḳdīrden

146.10 ṣaḳlanuv birlen ḳutuluv yoḳdur (وَلِيَبْتَلِيَ اللّٰهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ) yaʿnī allahü teʿālā bu işni ḳıldı sizniñ

146.11 kökrekleriñizde bolġan nerseni (iḫlāṣnı) imtiḫān ḳılmak üçün (وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ) daḫı köñilleriñizde

146.12 bolġan nerseni şeyṭān vesveselerinden pāk ḳıluv üçün (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) ve allahü teʿālā kökrek

146.13 iyelerini bilgüçidür yaʿnī köñillerde bolġan nerseni bilgüçidür (إِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday

146.14 ādemler (تَوَلَّوْا مِنْكُمْ) sizlerden ṣoġış ḳıluvda yüz döndürdiler (يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ) iki cemāʿāt yaʿnī

146.15 müselmānlar cemāʿati birlen kāfirler cemāʿati ḳara ḳarşı yoluḳġan künde (إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ)

budur başḳa

146.16 tügildür sizlerden ol cemāʿatni şeyṭān zilletge tüşürdi (بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا) kesb ḳılġan nerseleriniñ

---

[2] “yıġlay” olmalı.

146.17 baʿżısı sebebli yaʿnī resūl allah ḳoşḳan orunda toḳtamay ḫilāflıḳ ḳıluvları birlen yaʿnī uḫud ṣoġışında

146.18 ve müselmānlarnıñ maġlūb boluvı şeyṭānnıñ zillet ve ḫaṭāġa tüşürüvi birlen gine (وَلَقَدْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْ) ve taḫḳīḳ

146.19 allahü teʿālā ol cemāʿatden günāhlarnı ʿafv itdi (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ حَلِيمٌ)

146.20 günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur hem müʾminlerge şefḳat ḳıluvçıdır (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen

146.21 ādemler (لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemler kibi bolmañız yaʿnī münāfıḳlar kibi bolmañız (وَقَالُوا

146.22 لِاِخْوَانِهِمْ) ve ol münāfıḳlar ḳardeşlerine eytdiler (اِذَا ضَرَبُوا فِى الْاَرْضِ) her ḳayçan ḳardeşleri yirde

146.23 seyr ḳılsalar ticāret üçün yā ki başḳa nerse üçün (اَوْ كَانُوا غُزًّى) ḳardeşleri ṣoġış ḳıluvçı

146.24 bolsalar (لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا) eger ḳardeşlerimiz bizniñ ḫużūrımızda bolsalar idi (مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا) ölmegen

146.25 bolurlar idi daḫı öltürülmegen bolurlar idi diyü (لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ) bu sözni eytdiler allahü teʿālānıñ

146.26 bu sözni ʿāḳibetinde ḳıluvı üçün (حَسْرَةً فِى قُلُوبِهِمْ) münāfıḳlarnıñ köñillerinde ḥasret (وَاللّٰهُ يُحْيِى وَيُمِيتُ)

146.27 ve allahü teʿālā ölüklerni tirgüzür tirüklerni öltürür yaʿnī tirgüzüvde ve öltürüvde teʾs̱īr itüvçi allahü teʿālā ginedür

146.28 üyde boluvnıñ ve seferde boluvnıñ tirgüzüvde ve öltürüvde teʾs̱īri yoḳdur çünki allahü teʿālā misāfirni de ṣoġış

I / 147

147.1 ḳıluvçını da tirgüze ammā üyde turuvçını da ve şoġışmay turġan kişini de öltüre (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ)

147.2 ve allahü teʿālā siz ʿamel ḳılġan nerseni körgüçidür (وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) ve eger siz allahü teʿālā

147.3 yolında şoġışda öltürülmiş bolsañız (أَوْ مُتُّمْ) yā ki ölseñiz (لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ) elbette allahdan bolġan

147.4 günāhlarnı yarlıḳav (وَرَحْمَةٌ) daḫı allahdan bolġan raḫmet (خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ) alarnıñ dünyāda cıyġan

147.5 nerselerinden izgürekdür (وَلَئِنْ مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ) ve eger siz ölseñiz yā ki şoġışda öltürülmiş bolsañız

147.6 (لَإِلَى اللّٰهِ تُحْشَرُونَ) elbette maʿbūdıñız bolġan allahü teʿālā ṭarafına ḳobarılmış bolursız (فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ)

147.7 bes allahü teʿālādan bolġan raḫmet birlen (لِنْتَ لَهُمْ) ey muḫammed ʿaleyhi's-selām uḫud şoġışında emriñe ḫilāflıḳ

147.8 ḳıluvçılarġa yumşaḳ boldıñ yaʿnī ḫalḳıññı yumşak ḳıldıñ (وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ) ve eger sin

147.9 yavız ḫalḳlı ḳaṭı köñilli bolsañ idi (لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ) alar siñin tireñden taralurlar idi

147.10 yanıñda hiç kim ḳalmas idi (فَاعْفُ عَنْهُمْ) biz uḫud şoġışında emriñe ḫilāflıḳ ḳıluvçılardan öz ḥaḳıñda

147.11 bolġan ḳuṣūrlarıñ ʿafv ḳıl (وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ) daḫı allahü teʿālā üçün bolġan kimçiliklerinde alar üçün

147.12 yarlıḳamaḳ iste (وَشَاوِرْهُمْ فِى الْأَمْرِ) kiñeş tiyüş bolġan işde ṣaḫābelerge kiñeş ḳıl (فَاِذَا عَزَمْتَ)

147.13 bes her ḳayçan kiñeş ṣoñında bir işni bi'l-fiᶜil işlevni ḳaṣd ḳılsañ (فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ) bes işiñni allahü

147.14 teᶜālā üzeri tapşır (اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ) düristlikde allahü teᶜālā işlerin özine tapşuruvçılarnı

147.15 dost körür (اِنْ يَنْصُرْكُمُ اللّٰهُ) ey müʾminler allahü teᶜālā sizge yardem birse niteki bedr ṣoġışında yardem

147.16 birdi (فَلَا غَالِبَ لَكُمْ) bes sizge üstün boluvçı hiç kim yoḳdur (وَاِنْ يَخْذُلْكُمْ) ve eger allahü teᶜālā

147.17 sizni rüsvay ḳılsa niteki uḫud ṣoġışında rüsvāy ḳıldı (فَمَنْ ذَا الَّذِى يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ) bes allahü

147.18 teᶜālā rüsvāy ḳılġandan sizge yardem birüvçi kim bardur yaᶜnī hiç kim yoḳdur (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ)

147.19 (الْمُؤْمِنُونَ) daḫı allahü teᶜālā üzerine müʾminler işlerin tapşursunlar ḫamrānıñ ḳaṭīfesi (çigüli ḳaftānı)

147.20 bedr ṣoġışında yoġalġaç münāfıḳlar şāyed resūl allah alġandur didiler şol ḫuṣūṣda allahü teᶜālā ẕikr

147.21 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمَا كَانَ لِنَبِىٍّ اَنْ يَغُلَّ) peyġamber bolġan kişige ġanīmetde ḫiyānet ḳıluv dürist

147.22 bolmadı çünki peyġamberlik ḫiyānetke münāfī (وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ) ve kimdür ġanīmet mālında ḫiyānet ḳılur

147.23 ḫıyānet ḳılġan nersesi birlen kilür (يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) ḳıyāmet küninde (ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ) munıñ ṣoñında

147.24 her nefske kāmil birilmiş bolur (مَا كَسَبَتْ) kesb ḳılġan nersesinin cezāʾsı (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) ḥālbūkim

147.25 nefsler ẓulm ḳılınmaslar yaʿnī ṭāʿat iyesi bolġan nefslerniñ s̱evābı ḳimitilmes günāh iyesi bolġan

147.26 nefslerniñ ʿaẕābı artdurulmas (أَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ) eyā allahü teʿālānıñ rıżālıġına iyergen kişi (كَمَنْ)

147.27 (بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ) allahü teʿālādan açuvġa tiyüşli bolġan nerse birlen ḳaytuvçı şiklli mü elbette alay tügil

147.28 (وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ) daḫı ol allahü teʿālādan açuvġa tiyüşli bolġan nerse birlen ḳaytuvçı kişiniñ baraçak

I / 148

148.1 ornı cehennemdür (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ve ni yavız evrileçek orundur ol cehennem (هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ) alar

148.2 yaʿnī allahü teʿālānıñ rıżālıġına iyergen ādemler birlen allahü teʿālānıñ açuvına tiyüşli bolġan ademler s̱evābda

148.3 ʿiḳābda türli derecelerdür yaʿnī dereceler türli bolġan kibi alar da türlidür (وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ)

148.4 ve allahü teʿālā alarnın işlegen nerselerin körgüçidür (لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ) taḫḳīḳ allahü teʿālā enʿām ḳıldı

148.5 (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) müʾminler üzerine (إِذْ) şol vaḳtde enʿām ḳıldı (بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ) allahü teʿālā

148.6 mü᾽minlerge özleri cinsinden peyġamber yiberdi (يتلو عليهم آياته) ol resūl mü᾽minler üzerine allahü te῾ālānıñ

148.7 āyetlerin oḳur (ويزكيهم) daḫı mü᾽minlerni yavız i῾tiḳādlardan yavız ῾amellerden pāklar

148.8 (ويعلمهم الكتاب والحكمة) daḫı mü᾽minlerge kitāb hem ḫikmet üyretür (وان كانوا من

148.9 قبل) düristlikde ol mü᾽minler resūl allah kilmesden burun bolsalar da (لفى ضلال مبين) ẓāhir bolġan

148.10 azġunlıḳda (اولما اصابتكم مصيبة) sizge irişküçi ḳayġu irişken zamānda uḫud ṣoġışında ya῾nī yitmiş

148.11 ādemniñ maḳtūl boluvı (قد اصبتم مثليها) ol irişküçiniñ iki ülüşine irişdiñiz bedr ṣoġışında

148.12 ya῾nī müselmānlarga uḫud ṣoġışında yitmiş ādemniñ maḳtūl boluvı muṣībeti irişken ḫaynde bedr ṣoġışında

148.13 müşriklerge munıñ iki ülüşi irişdi çünki bedr ṣoġışında müselmānlar yitmiş müşrikni öltürdiler

148.14 ve yitmişni esīr itdiler (قلتم انى هذا) bu öltürülmiş boluv bizge ḳaydan kildi diyüp eytdiñiz tügil me

148.15 ya῾nī bizge allahü te῾ālā yardem birüv birlen va῾de ḳılġan idi bes niçük bizge maḳtūl boluv irişdi (قل هو

148.16 من عند انفسكم) eyt sin ey muḫammed ῾aleyhi's-selām ol maḳtūl boluvnıñ sebebi öz ḫużūrıñızdan ya῾nī öziñizden

148.17 diyü çünki öziñiz minim emrime ḫilāflıḳ ḳılmav birlen meşrūṭ idi diyü (ان الله على كل شيء قدير) düristlikde

148.18 allahü teʿālā her nerse üzerine küçi yitküvçidür (وَمَا أَصَابَكُمْ) ve şol nerse kim sizge irişdi uḫud

148.19 ṣoġışında (يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ) iki cemāʿat ḳara ḳarşı yoluḳġan vaḳtde yaʿnī müselmānlar cemāʿati birlen

148.20 kāfirler cemāʿati (فَبِإِذْنِ اللهِ) biz sizge bu künde irişken nerse allahü teʿālānıñ izni birlendür (وَلِيَعْلَمَ

148.21 الْمُؤْمِنِينَ) daḫı allahü teʿālā çın müʾminlerni bilsün üçün (وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا) daḫı münāfıḳlıḳ ḳılġan

148.22 ādemlerni bilsün üçün yaʿnī ḥaḳḳ müʾminler birlen münāfıḳlar ayrulsun üçün müʾminlerniñ īmānı

148.23 ve münāfıḳlarnıñ küfri ẓāhir bolsun üçün (وَقِيلَ لَهُمْ) ṣoġışdan döngenleri ṣoñında münāfıḳlarġa

148.24 eytildi (تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ) kiliñiz allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳılıñız (أَوِ ادْفَعُوا) yeise kāfirlerni

148.25 bizden yiberiñiz diyü (قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا) münāfıḳlar eytdiler eger biz ṣoġış birlen atalmış bolurġa yaraġan

148.26 nerseni bilsek idi (لَاتَّبَعْنَاكُمْ) sizge ṣoġışda iyerür idük likin sizniñ ḳılġan işiñiz ṣoġış birlen

148.27 atalmış bolġan nerse tügil belki cān telef itüv gine diyü yā ki maʿnāsı eger biz körkem ṣoġışabilsek

148.28 sizge iyerür idük likin körkem ṣoġışabilmeymiz maʿnāsında (هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ) bu künde ol münāfıḳlar küfr

I / 149

149.1 üçün (أقرب) yaḳınraḳdur (منهم) ol münāfıḳlardan (للايمان) īmān üçün yaḳın boluvdan yaʿnī

149.2 münāfıḳlar uḫud ṣoġışı kününde küfr ehline özlerinden yardem birüv yüzünden ehl-i īmānġa yardem birüvden

149.3 yaḳınraḳdur çünki ṣoġışda müselmān ʿaskerini ayuruvları sebebli az itüvleri müşriklerni ḳuvvetlevdür

149.4 bu künden burun münāfıḳlar düşmānlıḳların bildürmegenge köre allahü teʿālā bu künde küfrge yaḳınraḳlar

149.5 didi (يقولون بافواههم) ol münāfıḳlar aġızları birlen eytürler (ماليس في قلوبهم) köñillerinde

149.6 bolmaġan nerseni (والله اعلم بما يكتمون) ve allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ yaşirgen nerselerini bilgüçirekdür

149.7 yaʿnī allahü teʿālā tafṣīlā bilür siz ḳarīneler birlen icmālā bilürsiz (الذين قالوا لاخوانهم) şunday ādemlerdür

149.8 ol münāfıḳlar ḳardeşlerine eytürler yaʿnī uḫud ṣoġışında öltürülgen ḳardeşlerine (وقعدوا) ḥālbūkim

149.9 özleri ṣoġışdan olṭurup ḳaldılar yaʿnī ṣoġışġa barmay ḳalġanları ḫālde eytürler

149.10 (لو اطاعونا) eger uḫud ṣoġışında öltürülgen ḳardeşlerimiz ṣoġışdan ḳaluvda bizge boy ṣunġan

149.11 bolsalar idi yaʿnī bizniñ kibi barmay ḳalġan bolsalar idi (ما قتلوا) öltürülmiş

149.12 bolmasalar idi (قل) eyt sin ey muḫammed bu ṭarīḳ eytüvçi münāfıḳlarġa (فادرؤا عن انفسكم الموت)

149.13 öziñizden ölüvni yiberiñiz (ان كنتم صادقين) eger siz öltürülmiş boluv taḳdīr ḳılınġan kişiden öltürülmiş

149.14 boluvnı yiberüvde rast bolsañız yaʿnī ṣoġışḳa barmay ḳaluv ġına ölüvni yibermey çünki ölüvniñ sebebleri

149.15 köp niteki ṣoġış ḳıluv ẖelāketge sebeb bolup ṣoġışḳa barmay kaluv ẖelāketden ḳutuluvġa sebeb boladur

149.16 idi şunıñ kibi ṣoġış ḳıluv ẖelāketden ḳutuluvġa sebeb bolup ṣoġışḳa barmay ḳaluv ẖelāketke sebeb bola alur

149.17 uẖud şehīdleri ẖaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (وَلَاتَحْسَبَنَّ) ey muẖammed (ʿaleyhi's-selām) ḥesāb

149.18 ḳılma sin (الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) allahü teʿālā yolında öltürülmiş bolġan ādemlerni (أَمْوَاتًا) ölüklerdür

149.19 dip (بَلْ أَحْيَاءٌ) ölükler tügildür alar belki tirüklerdür (عِنْدَ رَبِّهِمْ) rableri ẖużūrında (يُرْزَقُونَ)

149.20 rızḳlandurulmış bolurlar (فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ) allahü teʿālānıñ raẖmetinden ve şefḳatinden özlerine

149.21 birgen nersesi birlen şādlanġanları ẖālde yaʿnī ol fażl şehīdlik hem meñgü bolġan tiriklikge irişüv

149.22 ve allahü teʿālāge yaḳın boluv hem ucmaẖ niʿmetleri kibi (وَيَسْتَبْشِرُونَ) daẖı şehīdler süyünç birürler (بِالَّذِينَ لَمْ

149.23 يَلْحَقُوا بِهِمْ) özlerine tutaşmaġan ādemlerge yaʿnī ṣoġışda bulup da öltürülmiş bolmaġan müʾmin ḳardeşlerine

149.24 (مِنْ خَلْفِهِمْ) özlerinin zamānında yā ki mertebede artlarında bolġan ādemlerden (أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) ṣoġışda bolup da

149.25 öltürülmegen ādemlerge ḳorḳu yoḳdur diyü (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) daẖı ol ādemler āẖiretde ẖasretlenür de imesler

149.26 diyü yaʿnī şehīdlerge āḥiret ḫālleri ẓāhir bolġaç hem özleriniñ artlarında tutaşmay ḳalġan müʾmin

149.27 ḳardeşleriniñ ḫāli ẓāhir bolġaç özlerine ẓāhir bolġan nerse birlen süyünç birürler (يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ

149.28 مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ) daḫı şehīdler süyünç birürler allahü teʿālādan bolġan niʿmet birlen hem fażl birlen (وَاَنَّ اللّٰهَ)

149.29 daḫı düristlikde allahü teʿālā (لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ) müʾminlerniñ ecrini żāʾiʿ itmes yaʿnī allahü teʿālānıñ

I / 150

150.1 müʾminlerniñ ecrini żāʾiʿ itmevi birlen süyünç birürler ebū süfyān hem yoldaşları uḫud ṣoġışından

150.2 döngenleri zamānda rūḫāʾ digen orunġa irişkeç bik ökinişdiler hem kiri uḫudke ḳayturġa ḳaṣd

150.3 ḳıldılar resūl allahġa bularnıñ ökünüv ḫaberleri irişdi bes resūl allah ebū süfyānlarnı ḳorḳutuvnı hem özinden

150.4 ve aṣḥābından ḳuvvet körsetüvni tiledi hem ebū süfyān istevi boyınça resūl allah ṣaḫābelerini çıġarġa daʿvet

150.5 itdi hem yekşenbe kün yitmiş kişi birlen medīneden çıḳdılar medīneden sikiz mil mesāfede bolġan “حمراء

150.6 الاسد” digen orunġa irişdiler ṣaḫābeler içinde mecrūḫlar da bar idi allahü teʿālā müşriklerniñ köñillerine

150.7 ḳorḳu tüşürdi müşrikler ṣoġışmay kitdiler allahü teʿālā şunı beyān itüp ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi

150.8 (الذين) şunday ādemler (استجابوا لله والرسول) allahü teʿālānın hem resūl allahnıñ ṣoġışḳa çıġarġa ündevini

150.9 ḳabūl itdiler (من بعد ما أصابهم القرح) özlerine uḫud ṣoġışında cerāḫatlenüv irişkenniñ şoñında (للذين

150.10 أحسنوا منهم) alardan resūl allahġa boy şunuv sebebli izgülik ḳılġanlarına (واتقوا) daḫı resūl allahġa

150.11 ḫilāflıḳ ḳıluvdan şaklanġanlarına bolġuçıdur (أجر عظيم) uluġ ṣevāb ebū süfyān uḫud ṣoġışından ḳaytup

150.12 kitken zamānda resūl allahġa ḳıçḳurdı ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) bizniñ ṣoġış üçün vaʿdemiz kilecek yılnıñ

150.13 bedr mevsiminde didi resūl allah inşāʾallah şulay bolur didi kileçek yıl irişkeç ebū süfyān yoldaşları

150.14 birlen ṣoġışḳa diyü çıḳdı allahü teʿālā ebū süfyānnıñ köñline ḳorḳu tüşürdi fikrini kiri ḳaytuvġa ḳarār birdi

150.15 ḳaytup barġanda ebū süfyānġa mesʿūd el-eşcaʿī oġlı nuʿaym yoluḳdı mekkege ʿumre ḫacga kilgen iken ebū

150.16 süfyān nuʿaymge eytdi ey nuʿaym min muḫammedke bedr mevsiminde ṣoġışḳa çıġarġa vaʿde ḳılġan idim likin fikrim

150.17 münḳalib boldı ḳaytamun didi sin medīnege bar da alarnı ṣoġışḳa çıġuvdan şuġüllendür siñe on teve

150.18 didi nuʿaym ibn-i mesʿūd el-eşcaʿī medīnege bardı müselmānlar hemmesi ḫażırlengenler ṣoġışḳa çıġarġa

150.19 dertlenüp turalar nuʿaym müselmānlarġa eytdi ṣoġışmaḳçı bolasız mı sizniñ birlen ṣoġışḳa ehl-i mekke

150.20 ḫażırlengenlerimin itüp eytem sizden hiç biriñiz mekke müşriklerinden ḳutula almaslar didi resūl ekrem

150.21 bu sözni işitkeç bir ādem çıḳmasa da yalġız bolsa da çıġam diyü yemīn itdi bes resūl allah yitmiş alṭı

150.22 ʿasker birlen çıḳdı her ḳayusı ḥasbināʼllahu ve niʿmel-vekīl diyü çıġup kitdiler bedrge barup sigiz kiç

150.23 turdılar yanlarında ṣatuv mālları bar idi anı ṣatup köp faʾide itdiler selāmet medīnege ḳaytup

150.24 kitdiler ṣoġış bolmadı ebū süfyān mekkege ḳaytdı mekke ḫalḳı bu ṣoġışnı "جيش السويق" talḳan ṣoġışı diyü

150.25 atadılar hem ṣoġışḳa çıḳġan ādemlerge talḳan aşar üçün gine çıḳdıñız didiler allahü teʿālā şunı beyān itüp ẕikr

150.26 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (اَلَّذِينَ) şunday ādemlerdür allahü teʿālānıñ hem resūluʼllahnıñ ṣoġışka ündevini ḳabūl itken

150.27 ādemler (قَالَ لَهُمُ النَّاسُ) ol ādemlerge mesʿūd el-eşcaʿī oġlı nuʿaym digen ādem eytdi (اِنَّ النَّاسَ) düristlikde

150.28 ādemler yaʿnī ebū süfyān hem yoldaşları (قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ) taḫḳīḳ sizniñ birlen ṣoġış üçün cıyıldılar (فَاخْشَوْهُمْ)

150.29 bes ḳorḳıñız siz ol cıyılġan ādemlerden ṣoġışḳa çıḳmañız diyü (فَزَادَهُمْ اِيمَانًا) bes mesʿūd oġlı nuʿaymniñ bu sözi

I / 151

151.1 ṣaḫābelerge īmānnı artdurdı (وَقَالُوا) daḫı ṣaḫābeler eytdiler (حَسْبُنَا اللّٰهُ) bizge allahü teʿālā yitküçi başḳa hiç kim

151.2 kirekmey (ونعم الوكيل) daẖı ni ẖoş işler tapşırılmış bolġan ẕāt allahü teʿālā (فانقلبوا بنعمة من الله)

151.3 bes ṣaẖābeler bedr ṣoġışından allahü teʿālānıñ niʿmeti birlen ḳaytdılar yaʿnī selāmetlik birlen (وفضل) daẖı

151.4 artuḳlıḳ birlen yaʿnī ṣatuvlarında faʾide itüp ḳaytdılar (لم يمسسهم سوء) ṣaẖābelerni yavızlıḳ

151.5 tutmadı bedr vaḳʿasında yaʿnī aṣla düşmāndan żarar irişmedi (واتبعوا رضوان الله) daẖı ṣaẖābeler

151.6 allahü teʿālānıñ dünyā ve āẖiretniñ saʿādetine irişüvniñ sebebi bolġan rıżālıġına iyerdiler (والله ذو فضل عظيم)

151.7 ve allahü teʿālā uluġ fażl ve merẖamet iyesidür (انما ذلكم الشيطان) budur başḳa tügildür sizge ebū

151.8 süfyān hem yoldaşları ṣoġış üçün cıyıldılar diyüvçü nuʿaym bin mesʿūd şeyṭāndur (يخوف اولياءه)

151.9 öziniñ dostlarını yaʿnī münāfıḳlarnı ḳorḳutur (فلا تخافوهم) bes şeyṭān bolġan nuʿaym bin mesʿūdnıñ

151.10 dostları bolġan münāfıḳlardan ḳorḳmañız (وخافون) minden gine ḳorḳıñız (ان كنتم مؤمنين) eger siz

151.11 çın īmān kitürüvçi bolsañız yā ki bu āyetniñ maʿnāsını şeyṭān bolġan nuʿaym bin mesʿūd sizni

151.12 öziniñ dostları ebū süfyān hem aṣẖābından ḳorḳutur siz alardan ḳorḳmañız maʿnāsında (ولا

151.13 يحزنك الذين يسارعون في الكفر) ey muẖammed (ʿaleyhi’s-selām) sini ẖasretlendürmesün şunday ādemler

151.14 alar küfrge aşuġurlar (انهم لن يضروا الله شيئا) düristlikde ol küfirge aşġuçı ādemler yaʿnī

151.15 şoġışḳa çıḳmay ḳalġan münāfıḳlar allahü teʿālāge hiç nerseni żarar ite almaslar (يريد الله) tiler

151.16 allahü teʿālā (الا يجعل لهم) ol münāfıḳlarġa ḳılmassızlıḳġa (حظا فى الآخرة) āḫiretde ülüşni yaʿnī cennetni

151.17 yaʿnī münāfıḳlarġa allahü teʿālā āḫiretde ülüş tilemevi üçün münāfıḳlar küfrge aşuḳdılar (ولهم

151.18 عذاب عظيم) ol münāfıḳlarġa uluġ ʿaẕāb bolġuçıdur (ان الذين اشتروا) düristlikde şunday kimseler

151.19 almaşturdılar (الكفر) küfrni (بالايمان) īmān beraberine (لن يضروا الله شيئا) bular allahġa hem żarar

151.20 itmesler (ولهم عذاب اليم) barı alarnıñ özlerine rencitküçi ʿaẕāb bolur (ولا يحسبن الذين كفروا)

151.21 daḫı ḥesāb ḳılmasun şunday ādemler alar kāfir boldılar (انما نملى لهم) ol kāfir bolġan ādemlerge

151.22 bizniñ mühlet birüvimiz (خير لانفسهم) özlerine izgüdür diyü (انما نملى لهم) budur başḳa tügildür

151.23 kāfirlerge mühlet birüvimiz (ليزدادوا اثما) günāhnı artdursunlar üçün (ولهم عذاب مهين) daḫı kāfirler

151.24 üçün ḫorlaġuçı ʿaẕāb bolġuçıdur (ما كان الله) allahü teʿālā bolmadı (ليذر المؤمنين) müʾminlerni ḳalduruv

151.25 bolmadı (عَلَىٰ مَا) şol nerse üzerine (أَنتُمْ عَلَيْهِ) ey ādemler siz ol nerse üzerinde idiñiz yaʿnī ṣāf

151.26 müʾminler birlen münāfıḳlarnı ayurmayınça ḳaṭnaşdurup ḳalduruv bolmadı (حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ)

151.27 ḫabīs̱ nerse yaʿnī münāfıḳ ayrılsun ḫoş ve ṣāfdan yaʿnī müʾminden (وَمَا كَانَ اللَّهُ) daḫı allahü teʿālā bolmadı

151.28 (لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ) ġayb üzerine sizni tüşündürüv üçün (وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن رُّسُلِهِ) likin allah

I / 152

152.1 resūllerinden ġaybke muṭṭaliʿ boluv (tüşünüv) üçün iḫtiyār ḳılur (مَن يَشَاءُ) tilegen ādemni (فَآمِنُوا بِاللَّهِ

152.2 وَرُسُلِهِ) bes allahü teʿālāge hem allahü teʿālānıñ resūllerine īmān kitüriñiz bu ẕikr ḳılınġan āyetniñ inüvine

152.3 sebeb şoldur kāfirler eytdiler eger muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) ḥaḳḳ peyġamber bolsa bizge bizlerden ḳayumız kāfir bolur şundan

152.4 ḫaber birsün didiler yine de resūl allah eytdi miñe ümmetimni körsetildi hem ḳayusı müʾmin ve ḳayusı müʾmin

152.5 tügil şunı bildürüldi diyü şundan ṣoñ münāfıḳlar eytdiler muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) üyli iken min kim müʾmin

152.6 ve kim müʾmin tügilni bilem diyü ḥālbū kim biz özi birlen birge yorımız bizni bilmey diyü bes bu āyetniñ maʿnāsı

152.7 bolasız allahü teʿālāge hem resūllerine īmān kitüriñiz her ġaybni bilüv allahü teʿālāge ḫāṣ ammā resūller allahü teʿālā

152.8 bildürgen ġayblerni gine bileler diyü maʿnāsında (وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا) ve eger siz allahü teʿālāge hem resūllerine ḫaḳīḳat

152.9 īmān kitürseñiz hem münāfıḳlardan ṣaḳlañsañız (فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ) bes sizge uluġ s̱evāb bolur (وَلَا يَحْسَبَنَّ)

152.10 ḥesāb ḳılmasun (الَّذِينَ) şunday ādemler (يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ) allahü teʿālā alarġa fażlından birgen

152.11 nerse birlen saranlıḳ ḳılurlar yaʿnī allahü teʿālā birgen mālnıñ zekātını birmesler (هُوَ خَيْرًا لَهُمْ) alarnıñ

152.12 saranlıġı alarġa izgüdür diyü ḥesāb ḳılma (بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ) izgü tügil belki alarnıñ saranlıġı alarġa

152.13 yavızlıḳdur (سَيُطَوَّقُونَ) moyınlarında ḳāmet kibi ḳılınmış bolur (مَا بَخِلُوا بِهِ) anıñ birlen saranlıḳ ḳılġan

152.14 nerselerni (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küninde şunıñ üçün de resūl allah zekeveti birilmegen mālnı ḳıyāmet küninde iyesiniñ moynında

152.15 yılan ḳılınmış bolur yaʿnī ḳāmet kibi bolup moynına yılan itüp uralmış bolur digen (وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ

152.16 وَالْأَرْضِ) daḫı allahü teʿālā üçündür köklerniñ ve yirlerniñ mīrāsı daḫı kökde ve yirde bolġan nerselerniñ

152.17 mīrās̱ı ḥāṣıl her ḳayusı allahü teʿālānıñ mülki şulay bolġaç zekevet birmevçilerge ni boldı allahü teʿālānıñ

152.18 mālı birlen saranlıḳ ḳılup allahü teʿālānıñ mülkinde ṣarf ḳılmaylar (قَوْلَ الَّذِينَ) ve allahü teʿālā

152.19 sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizniñ ẓāhirini hem bātınını bilgüçidür (لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ) taḥḳīḳ işitdi allahü teʿālā

152.20 (قَوْلَ الَّذِينَ) şunday ādemlerniñ sözini (قَالُوا) eytdiler alar (إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ) düristlikde allahü teʿālā

152.21 yarlıdır (وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ) daḫı biz baylarmız diyü allahü teʿālā körkem bolġan ḳarż birlen kim allahġa ḳarż bire

152.22 digeç yehūdler allahü teʿālā bay bolsa boruçḳa aḳçe ṣoramas idi didiler resūl ekrem ebū bekr el-ṣıddıḳ

152.23 birlen kinka balalarından bir yehūdke islāmge ündep hem namāz oḳurġa ve zekāt birürge hem allahü teʿālāge ḳarż

152.24 ḥasene birlen ḳarż birirge ündep ḫaṭṭ yazġaç yehūdlerden ʿazūrā oġlı finḥās digen ādem allah yarlı

152.25 iken boruçḳa aḳçe ṣoraġan digen ebū bekir el-ṣıddıḳ finḥāsnıñ yüzine ṣoḳġan eger de aramızda ẕemmelik ʿahdi

152.26 bolmasa idi moynıñnı ṣoġup ṣındurur idim digen finḥās ebū bekir el-ṣıddıḳdan resūl allahġa barup

152.27 şiḳāyet ḳılġan hem özinin eytken sözini inkār itken allahü teʿālā şunı beyān itüp ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi

152.28 (سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا) yehūdlerniñ eytken sözlerini elbette yazarmız ʿamel defterlerine (وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ

152.29 حَقٍّ) daḫı yehūdlerniñ ḥaḳdan başḳa peyġamberlerni ötürüvin yazarmız (وَنَقُولُ) daḫı yehūdlerge eytürmiz

I / 153

153.1 (ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ) yandurġuçı tamuġnıñ ʿaẕābını tatuñız diyü eytürmiz (ذَٰلِكَ) yehūdlerge bu ʿaẕāb

153.2 (بما قدمت أيديكم) ey yehūdler ḳullarıñız ilk ḳılġan nerse sebeblidür. ʿamelniñ köpisi ḳul birlen

153.3 ḳılınduḳından allahü teʿālā ādemden ḳul birlen taʿbīr itken (وأن الله) daḫı düristlikde allahü teʿālā (ليس

153.4 بظلام للعبيد) ḳullarına cebr itüvçi tügildür (الذين قالوا) şunday ādemler eytdiler bu eytüvçiler

153.5 eşret oġlı ḳaʿb ṣayfī oġlı mālik yehūdā oġlı vehb tabut oġlı zeyd ʿāzūrāʾ oġlı finḥas

153.6 aḥṭab oġlı ḥuyey (ان الله عهد الينا) düristlikte allahü teʿālā tevrātda bizge ʿahd ḳıldı yaʿnī emr ḳıldı

153.7 (أن لا نؤمن لرسول) resūlge īmān kitürmessizligimiz birlen (حتى يأتينا بقربان) şunday ḳurbān

153.8 birlen ol resūl bizlerge kilgenge ḳadar (تأكله النار) ol ḳurbānnı oṭ aşar diyü yaʿnī benū isrā'īlge

153.9 ḫāṣ bolġan muʿcizeni resūl ḳılmasa añar īmān kitürmeske allahü teʿālā tevrātda bizge emr itdi didiler

153.10 yaʿnī benū isrā'ilde bir kişi ḳurbān çalsa peyġamber bolġan ādem şunda duʿā ḳıla iken de kökden bir oṭ

153.11 tüşüp ḳurbānnı yandıra iken diyü yehūdler iftirāʾ ḳılalar çünki semāvī oṭnıñ ḳurbānını yanduruvı

153.12 muʿcize bolġanlıġı üçün gine īmānnı mūcib bola bes bu muʿcize birlen başḳa muʿcizeler beraber her bir peyġamberge

153.13 bir türli muʿcize birilmegen (قل) eyt sin ey muḥammed bu yehūdlerge (قد جاءكم رسل من قبلي) taḥḳīḳ

153.14 mindür ilk sizge peyġamberler kitürdi (بالبيّنات) peyġamber boluvlarına delālet ḳıla turġan ẓāhir muʿcizeler

153.15 (وبالّذى قلتم) daḫı siz eytken muʿcizelerni kitürdi (فلم قتلتموهم) bes ni üçün ol

153.16 resūllerni öltürdiñiz īmān kitürmediñiz (إن كنتم صادقين) eger siz bu söziñizde rast sözlilerden

153.17 bolsañız yaʿnī zekeriyyā hem yaḫya ʿaleyhi’s-selāmler taṣdīḳni vācib itken ni ḳadar muʿcizeler birlen hem siz

153.18 eytken muʿcizeler birlen kildiler eger īmānnı vācib itken nerse siz eytken muʿcize bolsa ni üçün

153.19 zekeriyyā (ʿaleyhi’s-selām) birle yaḫya (ʿaleyhi’s-selām)nı öltürdiñiz nīk īmān kitürmediñiz (فإن كذّبوك) bes eger

153.20 ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) yehūdler sini yalġanġa tutsalar (فقد كذّب رسل من قبلك) taḫḳīḳ sinden ilk de

153.21 ni ḳadar resūller yalġanġa tutuldı (جاؤا بالبيّنات) ol resūllerde ẓāhir bolġan muʿcizelerni kitürgenler idi

153.22 (والزّبر) daḫı ḫükm gine beyān ḳıla turġan kitāblarnı kitürgenler idi ṣaḫḫaf ibrāhīm kibi (والكتاب

153.23 المنير) daḫı nūrlandurġuçı kitābnı kitürgenler idi tevrāt incīl kibi ol peyġamberler de ṣabr

153.24 itdiler sin de ṣabr it maʿnāsında bu sözde resūl allahnı ḳavminiñ hem yehūdlerniñ yalġanġa tutuvından

153.25 tesliye bola (كلّ نفس ذائقة الموت) her bir nefs ölümni tatuvçıdur bu sözde peyġamberlerni taṣdīḳ

153.26 ḳıluvçılarġa vaʿd yalġanġa tutuvçılarġa vaʿīd bula (وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ) budur başḳa tügildür ecrleriñiz

153.27 kāmil birilmiş bolursız (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küninde yaʿnī ḳıyāmet küninde ʿamelleriñizniñ ecrleri kāmil

153.28 birilür kirek yavız ʿamel ve kirek izgü ʿamel bolsun (فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ) bes bir kişini tamuġ oṭından

I / 154

154.1 yıraḳ ḳılınsa (وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ) daḫı ucmaḫḳa kiritilse (فَقَدْ فَازَ) bes taḫḳīḳ ol kişi meñgülik saʿādetke

154.2 irişdi (وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) daḫı dünyā tirükligi imes (إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ) meger alday turġan bāṭıl

154.3 bolġan hem az vaḳt ġına faʾidelene turġan nersedür (لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ) mālların̄ızda imtiḫān ḳılınmış bolursız

154.4 ṣarf ḳıluv birlen tekellüf ḳılınuv birlen hem māllarġa irişken āfetler birlen (وَأَنْفُسِكُمْ) daḫı cānlarıñızda

154.5 imtiḫān ḳılınmış bolursız allah yolında ṣoġış ḳıluv öltürülmiş boluv mecrūḫ ve esīr boluv birlen

154.6 (وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ) daḫı şunday ādemlerden işitürsiz (أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ) ol ādemlerge

154.7 sizden ilk kitāb birilmiş boldı yaʿnī yehūdlerden naṣārālardan (وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا) daḫı müşrik

154.8 bolġan ādemlerden işitürsiz (أَذًى كَثِيرًا) til birlen köp rencitüvni kāfirlerniñ resūl allahnı ḥorlavı islām

154.9 dīninde ṭaʿn ḳıluvları kibi (وَاِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا) ve eger siz ey müʾminler muḫāliflerniñ rencitüvine ṣabr

154.10 itseñiz hem allahü teʿālāge ḫilāflıḳ ḳıluvdan ṣaḳlansañız (فَاِنَّ ذٰلِكَ) çünki düristlikde ṣabrlıḳ birlen

154.11 ṣaḳlanuv (مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ) işlerniñ s̱ābit boluvı vācib bolġanlarındandur (وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ) ey muḫammed şol

154.12 vaḳtni beyān ḳıl allahü (teʿālā) aldı (مِيثَاقَ الَّذِينَ) şunday ādemlerniñ ʿahdini (اُوتُوا الْكِتَابَ)

154.13 ol ādemlerge kitāb birilmiş boldı yaʿnī ehl-i kitābnıñ ʿamellerinden ʿahdlerini aldı (لَتُبَيِّنُنَّهُ)

154.14 لِلنَّاسِ) kitābnı ādemlerge beyān ḳılursız (وَلَا تَكْتُمُونَهُ) daḫı ol kitābnı yaşirmessiz diyü

154.15 (فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ) bes ol ʿahdini arḳalarınıñ artına taşladılar (وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا)

154.16 daḫı ol ʿahd birlen az s̱emenni yaʿnī dünyādan az ʿavżnı almaşdurdılar (فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ) bes

154.17 ni yavız boldı alarnıñ özleri üçün iḫtiyār kılup almaşdurġan nerseleri bu āyet ʿilmini üyretüv

154.18 ḫaḳında hem bu āyet delālet ḳıladur ʿālemlerge ādemlerge ḥaḳnı beyān itüvniñ vācib boluvına hem ḥaḳnı yaşirmevniñ

154.19 vācib boluvına delīl bar yaʿnī ʿālemlerge ḫalḳġa tiyüşli nerselerni üyretüv vācib buzuḳ ʿarż üçün

154.20 baylarnı reʿāya ḳıluv köñilleri ḫoş bulsun üçün alardan şerīʿatni yaşirüv yā ki özine bir fāʾide

154.21 üçün yā ki özinden żararnı yiberüv üçün ḥaḳnı yaşirüv aṣlā dürist tügil şunıñ üçün de resūl allah

154.22 “ehl bolġan ādemden ʿilm üyretüvni yaşirgen kişini oṭdan bolġan cügen birlen cügenlep ʿaẕāb ḳılınur”

154.23 digen yine de ḥażret-i ʿalī eytedür “allahü teʿālā bu āyetde ʿālemlerden ʿilm üyretüv üzerine ʿahd aldı ammā nādān

154.24 lardan ʿilm üyretüv üzerine ʿahd almadı” diyü daḫı bu āyet ḫaber ve ahdiniñ ʿamel ḫaḳında delīl boluvına delālet

154.25 ḳıla gerçi bizniñ ḳaşda ʿilm ḫaḳında ḫaber ve aḫd ḫüccet bolmasa da eger eytseñ ḫaber-i vāḥid-i ʿilm ḫaḳında ḫüccet bolmaġan

154.26 ʿamel ḫaḳında hem ḫüccet bolmay çünki ʿilmsiz ʿamel mümkin tügil nite ki allahü teʿālā “ولا تقف ما ليس لك به علم”

154.27 digen yaʿnī bilmegen nersege iyerme maʿnāsında cevābda eytürmiz hiçbir vecheden bilmegen nersege iyerme

154.28 maʿnāsında çünki āyetde nekre siyāḳ nefīde tüşken selb-i küllīni ifāde ḳıla ḫaber ve aḫdke hiçbir vecheden maʿlūm

154.29 bolmaġan nerse dīp bolmay yā ki iʿtiḳādde bolur bu āyet elbette iʿtiḳād ḫaḳında ḫaber ve aḫd yitmey yā ki zinā kibi birlen

I / 155

155.1 sevgü birlen hem yalġan şāhid boluv ḫaḳında bularda hem ḫaber ve aḫd yitmey (لا تحسبن الذين) ey muḫammed

155.2 (ʿaleyhi’s-selām) şunday ādemlerni ḥesāb ḳılma (يفرحون بما أتوا) ol ādemler ḳılġan işleri birlen şādlanurlar

155.3 yaʿnī ādemlerni azdıruv ve ḫaḳnı yaşirüv kibi işleri birlen (ويحبون أن يحمدوا) daḫı maḳtalmış

155.4 boluvlarını yaraturlar (بما لم يفعلوا) ḳılmaġan nerseleri birlen ḳılmaġan nerseleri ʿahdke vefā ḳıluv

155.5 ḥaḳlıḳġa iyerüv ve düristden ḫaber birüv kibiler (فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ) bes ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām)

155.6 ol ādemlerni ʿaẕābdan ḳutula turġan orunda diyü ḥesāb ḳılma (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) ve ol ādemlerge

155.7 rencitküçi ʿaẕāb bardur bu āyetniñ nüzūline sebeb resūl allah bir vaḳtde yehūdlerden tevrātda bolġan bir

155.8 nerseden ṣoradı yehūdler resūl allahġa tevrātda bolġan nersenin ḫilāfı birlen ḫaber birdiler hem resūl allahnı

155.9 uşandurduk diyü bildiler bu işlerine şādlandılar şunı beyān ḳılup ẕikr ḳılınġan āyet indi (وَلِلَّهِ

155.10 مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) allahü teʿālā üçündür köklerniñ ve yirlerniñ mülki (وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) ve allahü

155.11 teʿālā her bir nerse üzerine küçi yitküçi (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) düristlikde köklerni

155.12 ve yirlerni yaraṭuvda bolġuçıdur (وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) daḫı kiç birlen kündizniñ türli boluvında bolġuçıdur

155.13 yaʿnī kilüv kitüv artuv kimüv birlen türli boluvında bolġuçıdur (لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) ṣaf ʿaḳl iyeleri

155.14 üçün allahü teʿālānıñ barlıġına ve birligine ḳudretiniñ hem ʿilminiñ kāmilligine ʿalāmetler (اَلَّذِينَ)

155.15 şunday ādemlerdür ol ṣaf ʿaḳl iyeleri (يَذْكُرُونَ اللَّهَ) allahü teʿālānı ẕikr ḳılurlar (قِيَامًا) ayaḳ

155.16 üzere bolġanları ḫālde (وَقُعُودًا) daḫı olṭurġanları ḫālde (وَعَلَى جُنُوبِهِمْ) daḫı cānları

155.17 üzerine yatḳanları ḫālde yaʿnī her ḫālde allahü teʿālānı ẕikr ḳılurlar (وَيَتَفَكَّرُونَ فِي

155.18 خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) daḫı allahü teʿālānıñ köklerni ve yirlerni yaraṭuvında fikr ḳılurlar

155.19 yaʿnī iʿtibār birlen istidlāl birlen fikr ḳılurlar şunıñ üçün de resūl allah “tefekkür kibi uluġ ʿibādet yoḳ”

155.20 digen (رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا) ey rabbimiz biz fikr ḳılġan nerseni ʿabes̱ bolġan ḫālde yaraṭmadıñ diyü

155.21 eytkenleri ḫālde fikr ḳılurlar (سُبْحَانَكَ) ʿabes̱ iş ḳılmaḳdan sini pāklaymız (فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) bes

155.22 bizni oṭ ʿaẕābından ṣaḳlaġay idiñ (رَبَّنَا) ey rabbimiz (اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ) düristlikde şol kişini

155.23 oṭḳa meñgülikge kiritsün (فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ) bes taḫḳīḳ ol kişini ḫor ḳıldıñ sin (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ)

155.24 أَنْصَارٍ) daḫı ẓulm ḳıluvçılar üçün hiç yardem birüvçiler yoḳdur (رَبَّنَا اِنَّنَا) ey rabbimiz düristlikde

155.25 biz (سَمِعْنَا مُنَادِيًا) nidā ḳıluvçını işitdük (يُنَادِي لِلْاِيمَانِ) ādemlerni īmānġa ündeydür (أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ)

155.26 rabbiñizge īmān kitüriñiz diyü (فَآمَنَّا رَبَّنَا) bes ey rabbimiz siñe īmān kitürdük (فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) indi bizniñ

155.27 günāhlarımıznı yarlıḳaġay idiñ (وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا) daḫı bizlerden günāhlarımıznı ürtkey idiñ (وَتَوَفَّنَا مَعَ

155.28 الْأَبْرَارِ) daḫı bizni izgüler birlen birge öltürgey idiñ (رَبَّنَا وَآتِنَا) ey rabbimiz daḫı bizge birgey idiñ

I / 156

156.1 (مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ) peyġamberleriñe vaʿde ḳılġan nerseni yaʿnī peyġamberleriñni taṣdīḳ ḳıluv üzerine vaʿde

156.2 ḳılġan nerseñni (وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) daḫı ḳıyāmet küninde bizni rüsvāy ḳılmaġay idiñ (اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ)

156.3 (الْمِيعَادَ) düristlikde sin vaʿdelerge ḫilāflıḳ ḳılmaysun es̱erlerde kilgen bir kişige bir belāʾ

156.4 yoluḳdukda uşbu biş rabbenānı oḳusa allahü teʿālā ol kişini ḳutḳarur (فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ) rableri bu ādemlerniñ

156.5 duʿāların ḳabūl itdi (اَنِّي لَا اُضِيعُ) düristlikde min żāʾiʿ ḳılmamun dip eytür allahü teʿālā (عَمَلَ عَامِلٍ

156.6 مِنْكُمْ) sizlerden ʿamel ḳıluvçınıñ ʿamelini (مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثَىٰ) kirek ʿamel ḳıluvçı irden bolsun ve kirek

156.7 ḫātundan bolsun (بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ) sizniñ baʿżıñız baʿżıñızdandur çünki ir ḫatundan ḫatun irden yā ki

156.8 yardem ve dīnde baʿżıñız baʿżıñızdandur (فَالَّذِينَ هَاجَرُوا) indi şunday ādemler mekkeden medīnege hicret ḳıldılar

156.9 (وَاُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ) daḫı yurṭlarından çıġarıldılar (وَاُوذُوا فِي سَبِيلِي) daḫı minim yolımda rencitilmiş

156.10 boldılar (وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا) daḫı kāfirlerni öltürdiler hem özleri de kāfirler ṭarafından öltürüldiler

156.11 (لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) elbette ol hicret ḳılġan ādemlerden ve yavızlıḳların ürtermiz (وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ) daḫı

156.12 alarnı kiritürmiz (جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) astlarından yılġalar (ṣular) aġa turġan bakçalarġa

156.13 (ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) allahü teʿālā ḫużūrından bolġan s̱evāb birlen s̱evāblandurur alarnı allahü teʿālā (وَاللَّهُ) daḫı

156.1 allahü teʿālā (عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ) ol allahü teʿālānıñ ḫużūrındadur s̱evābnıñ körkemi (لَا يَغُرَّنَّكَ) ey muḫammed

156.15 (ʿaleyhi's-selām) sini ġurūrlandurmasun yaʿnī aldamasun (تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ) kāfir bolġan ādemlerniñ

156.16 türli şehrlerde kesb ve ticāret birlen taṣarruf ḳıluvları bu āyetde ẓāhirde ḫiṭāb resūl allahġa

156.17 bolsa da likin ümmetlerge ḫiṭāb-ı maḳṣūd çünki ḫiṭāb-ı muʿayyenge bolup ġayrnı irāde ḳıluv cāʾiz

156.18 bu āyetniñ nüzūline sebeb müʾminlerniñ baʿżısı kāfirlerni kiñlikde ve yaḫşı tirüklikde

156.19 körkeç eytdiler allahü teʿālānıñ düşmānları ni ḳadar yaḫşı yaşamaḳda biz ise açlıḳdan

156.20 ve faḳīrlikden helāk olmaḳdamız diyü (مَتَاعٌ قَلِيلٌ) bu türli şehirlerde kesb ve ticāret birlen taṣarruf itüv az

156.21 müddet faʾidelene turġan nersedür (ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) āḫirinde īmānsız bolġan ādemlerniñ baraçak ornı cehennemdür

156.22 (وَبِئْسَ الْمِهَادُ) ve ni yavız boldı īmānsız bolġan ādemlerniñ özleri üçün ḫāżırlegen nerseleri

156.23 (لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ) likin şunday ādemler rablerine ḫilāflıḳ ḳıluvda ṣaḳlandılar (لَهُمْ جَنَّاتٌ) ol

156.24 ādemler üçün ucmaẖlar bardur (تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol ucmaẖlarnıñ astlarından yılġalar

156.25 (ṣular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا) ol ucmaẖlarda meñgü ḳalġanları ẖālde (نُزُلاً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) allahü teʿālā

156.26 ẖużūrından ẖażırlenmiş bolġan ẖālde ol ucmaẖlar (وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ) daẖı allahü teʿālā ẖużūrında bolġan

156.27 nerse (خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ) izgüler üçün īmānsızlar taṣarruf ḳılġan nerselerden izgürekdür allahü teʿālā ʿabdu'l-lah

156.28 bin selām ẖaḳında hem anıñ yoldaşları ẖaḳında ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ) daẖı

I / 157

157.1 kitāb ehli cümlesinden (yehūdlerden) bardur (لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ) allahü teʿālāge īmān kitürgen ādemler (وَمَا

157.2 وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ) daẖı sizge (ümmet-i muẖammed ʿaleyhi's-selāmge) indürülgen nersege (ḳurānġa) īmān kitürgen ādemler

157.3 (وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ) daẖı özlerine (yehūdlerge) indürülgen nersege (tevrātge) īmān kitürgen ādemler (خَاشِعِينَ

157.4 لِلّٰهِ) allahü teʿālāge töbençilik ḳılġanları ẖālde īmān kitürgen ādemler (لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ) allah (teʿālā)nıñ

157.5 āyetleri birlen almaşdurmaslar (ثَمَنًا قَلِيلاً) az aḳçeni yaʿnī dünyānıñ az bolġan nersesini (أُولٰئِكَ) ehl-i

157.6 kitābdan bu ṣıfatda bolġan ādemler (لهم أجرهم عند ربهم) alar üçün rableri ḳaşında ecrleri bardur

157.7 (إن الله سريع الحساب) düristlikde allahü teʿālā ḥesābını tiz ḳıluvçıdur (يا أيها الذين آمنوا) ey anday

157.8 īmān kitürgen ādemler (اصبروا) aġırlıḳlarġa ve ʿameller meşaḳḳatine çıdañız (وصابروا) daḫı allahü teʿālānıñ

157.9 düşmānlarına cihād aġırlıḳlarına çıdav sebebli ġālib bolıñız (ورابطوا) daḫı tenleriñizni ve aṭlarıñıznı

157.10 ṣoġışnı kütkeniñiz ḫālde serḫad (çik) lerge beyleñiz ve öziñizni ʿibādetke beyleñiz (واتقوا الله) daḫı her

157.11 ḫālde allahü teʿālādan ḳorḳıñız (لعلكم تفلحون) meñgü bolġan saʿādetke irişüviñiz üçün al-i ʿimrān sūresiniñ

157.12 tercemesi tamām boldı.

157.13 4 inçi sūre * nisāʾ sūresi medīnede ingen yüz de yitmiş altı āyet *

157.14 bismi’l-lahi’r-raẖmani’r-raẖīm

157.15 (يا أيها الناس اتقوا ربكم) ay andayın ādemler rabbiñizden her ẖālde ḳorḳıñız (الذى خلقكم من نفس واحدة)

157.16 şunday rabbıñızġa ol sizni bir nefesden (ādem ʿaleyhi’s-selāmdan) yaratdı (وخلق منها زوجها) daẖı bir nefesden yaʿnī

157.17 ādemden ḥatunnı (ḥavvaʾ raḍiallahü anhümānı) yaratdı (وبث منهما رجالا كثيرا ونساء) daẖı atamız ādem ʿaleyhi’s-selām

157.18 birlen anamız ẖavvaʾdan köp irlerni ve köp ḥatunlarnı seçdı ve taratdı (واتقوا الله الذى)

157.19 daẖı şunday allahdan ḳorḳıñız (تساءلون به) ol allah birlen baʿżıñız baʿżıñızdan ṣoraşursız yaʿnī bi’l-lah

157.20 sinden ṣoraymun diyüp eytürsiz (والارحام) daẖı raḥmlerden ṣaḳlanıñız yaʿnī ḳardeşlikni kisüvden

157.21 (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (كان عليكم رقيبا) sizniñ üzeriñizge hemīşe tüşingüçi hem sizni

157.22 ṣaḳlavçı boldı (وآتوا اليتامى اموالهم) atasız bolġan yetīmlerge māllarını biriñiz

157.23 her ḳayçan belāġatge irişseler ġaṭafān ḳabīlesinden bir ir de özi birlen bir toġma ḳardeşiniñ

157.24 yetīm oġlınıñ köp malı bolġan iken bu yetīm bala atası birlen bir toġma ḳardeşinden mālını ṭaleb

157.25 ḳılġan bu ir birmegen ṣoñra bu āyet ingeç bu ir allahġa hem resūline boy ṣunduḳ uluġ günāhdan

157.26 allahġa ṣıġınamız diyü yetīmniñ mālnı birgen (ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب) daẖı ẖarāmnı ẖelāl birlen

157.27 almaşdurmañız yaʿnī yetīmler mālından ẖarām bolġan nerseni öz māllarıñızdan ẖelāl bolġan nerse birlen

157.28 almaşdurmañız yaʿnī yetīmlerge öz malıñızdan naçarnı birüp alarnıñ yaḫşı māllarını alup ḳalmañız

158.1 (وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ) daḫı yetīmlerniñ māllarını öz māllarıñız birlen birge ḳoşup aşamañız

158.2 (إِنَّهُ) düristlikde yetīm mālını aşav (كَانَ حُوبًا كَبِيرًا) uluġ günāh boldı (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى)

158.3 eger de ḫatunlarnıñ yetīmlerin de alarnı çiftlengen ṣūretde ʿadllemevden ḳorḳsañız hem zinādan ḳorḳsañız

158.4 (فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) bes yetīmlerden başḳa ḫatunlardan sizniñ üçün köñliñizge ḫoş

158.5 ve ḥelāl bolġanlarını nikāḥlanıñız zināġa yaḳın barmañız yā ki maʿnāsı yetīmlernin mālları ḥaḳında ẓulm ḳıluvdan

158.6 ḳorḳsañız bes ḫatunlarnı köp ḳıluvdan da ḳorḳıñız çünki ḫatunlarnı köp ḳıluvda da zulm bar

158.7 ʿadllevge küçiñiz yitken ḳadar gine alıñız mes̱elā dörtke çaḳlı andan artdurmañız maʿnāsında yā ki maʿnāsı

158.8 azād ḫatunlardan kiçkinelerde raġbet az bolġanlıġı üçün iştihā-ı żaʿīf bolġanlıġı öçün ʿaḳl

158.9 kim bolġanlıġı üçün ʿadllemevden ḳorḳsañız bes belāġatke irişken ḫatunlar alıñız alarnıñ raġbeti de

158.10 iştihāsı da ʿaḳlı da kāmil bolur maʿnāsında her ḳaysı maʿnāge münāsib nüzūl sebebi de bar münāsib bolġan

158.11 sebeb-i nüzūller ʿarablar yetīmler ḥaḳında bolġan āyet ingeç yetīmlerniñ māllarından ṣaḳlanġanlar zinādan

158.12 ṣaḳlanmaġanlar yā ki nüzūl sebebi bir ir māl ve cemāl iyesi yetīm ḳız tapsa ol yetīmeni nikāḥlı iken

158.13 bir bir irde elle ni ḳadar yetīmeler cıyılġan yā ki sebeb-i nüzūl ʿarablar ẓulmden ḳorḳup yetīmlerniñ māllarına

158.14 velī boluvdan ḳorḳḳanlar ḫatunlarnı elle ni ḳadarlı köp ḳıluvdan ḳorḳmaġanlar gerçi ẓulm ortaḳ bolsa da

158.15 (مَثْنَى وَثُلَثَ وَرُبَاعَ) ikişerni daḫı üçerni daḫı dörterni nikāḥlanıñız bes bu āyet bir irge dört

158.16 ḫatun aluvnıñ düristligine delālet ḳıladur kirek āzād ḫatunlar ve kirek kinizekler bolsun (فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا

158.17 تَعْدِلُوا) bes eger ḫatunlar arasında ʿadllik ḳılmavdan ḳorḳsañız (فَوَاحِدَةً) bes birni gine nikāḥlanıñız

158.18 (أَوْمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) yā ki oñ ḳollarıñız mülklengen nerseni yaʿnī kinizekleriñizni nikāḥlanıñız (ذَلِكَ أَدْنَى

158.19 أَنْ لَا تَعُولُوا) bu bir gine ḥatun aluv yā ki kinizek birlen gine kifāyelenüv dörtini nikāḥlavda bolġan ẓulm

158.20 kibi ẓulm ḳılmassızlıḳġa yaḳınraḳdur bes bu āyet ḥatunlar arasında ʿadāletniñ farż boluvına delālet

158.21 ḳıla kirek ḳart ḥatun ve kirek yaş ḥatun, kirek bākire ve kirek seyyibe, kirek müslime ve kirek kitābiye

158.22 bolsun bu ʿadālet kiyimde, nafaḳada, ivde tutuvda, kiç yuḳlavda ammā muẖabbet-i maḳdūr-ı beşer bolmaġanlıḳdan muẖabbetde

158.23 ʿadālet farż tügil hem cimāʿ muẖabbetke mevḳūf bolġanlıġı üçün cimāʿda hem ʿadālet farż tügil hem seferde

158.24 ʿadālet farż tügil istegen ḥatunı ile sefer ḳıluv dürist likin ḳariʿa ṣaluv artıġraḳ (وَآتُوا النِّسَاءَ

158.25 صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً) daẖı ḥatunlarġa ḥoş köñil ve kemāl rıżālıḳ birlen mihrlerini biriñiz (فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ

158.26 شَيْءٍ مِنْهُ) bes eger ḥatunlar mihrden bir nerseden sizge ḥoş bolsalar (نَفْسًا) nefs yüzinden yaʿnī eger

158.27 ḥatunlarıñız sizge ḥoş köñil ile mihrlerini hibe ḳılsalar (فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا) bes ol ḥatunlarıñız hibe ḳılġan

158.28 mihrini ümmetiñiz dünyāda istelmiş bolmaġanıñız ẖālde āẖiretde günāhsız bolġanıñız ẖālde aṣlda henīʾ birlen

158.29 murrīʾ taʿāmnıñ boġazdan yiñil ötüvi maʿnāsında bu āyet irniñ ḥatunġa mihrini birüvi ẖaḳında hem

I / 159

159.1 ḥatunnıñ irge mihrini hibe ḳıluvı ẖaḳında bu ẕikr ḳılınġan āyetniñ inüvine sebeb evvelde irlerden baʿżısı

159.2 ḥatunına birgen vaʿde ḳılġan nersesinden ḳaytarup aluvnı günāhġa ṣaydılar ḥatun hibe ḳılġan ṣūretde

159.3 günāh bolmavını allahü teʿālā beyān itdi (وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمْ) ey velīler ḳolıñızda bolġan māllarıñıznı

159.4 ʿaḳlı ornaşmaġan ādemlerge birmeñiz yaʿnī safiyelerniñ taṣarrufıñızda bolġan māllarını birmeñiz żāyiʿ ḳılurlar

159.5 (الّتى جعل الله لكم قياما) şunday māllarnı birmeñizge allahü teʿālā sizniñ üçün ol māllarnı ḳıyām cinsinden

159.6 ḳıldı yaʿnī ol māllar birlen turġuçı bola turġan nerse cinsinden ḳıldı yaʿnī öz māllarıñız tenleriñizniñ

159.7 ve cānlarıñıznıñ ṭuruvına sebeb idi safiyeler mālı da şol cinsden yā ki bu āyetniñ maʿnāsı māl ḳadrini bilmey

159.8 turġan ādemlerge yaʿnī ḫatunlarıñızġa ve balalarıñızġa māllarıñıznı birmeñiz bu āyet delālet ḳıladur kiçkine balaġa hem

159.9 mālnı orunsızġa ṣarf ḳıla turġan safiyege velīlerniñ mālda taṣarrufda iḫtiyār birüvleri dürist tügillikge

159.10 belki velīlerge bularnıñ māllarunı ṣaḳlavnıñ vācib boluvına aşarlıḳ ve kiyimlik ḳadar gine birüv tiyüş

159.11 ikenlikge hem velīge özi üçün kiçkine bala birlen safiyeniñ mālları birlen fāʾidelenüv yaramay meger faḳīr

159.12 bolġanda żarūret ḳadar gine aşav dürist bola ṣabī-i bāliġ bolġaç ʿaḳlġa oturġanlıġı maʿlūm bolġaç iki

159.13 şāhid aldında velīge ṣabīniñ mālın tapşıruvı lāzım bolur ammā safiyege aṣlā mālı birilmes (وارزقوهم فيها

159.14 واكسوهم) safiyelerni ol māllardan rızklandurıñız hem kiyim kiygüziñiz (واكسوهم) daḫı

159.15 safiyelerge māllarnı ṣoraġanda şerʿā ve ʿakla maʿrūf bolġan söz eytiñiz yaʿnī eger māl ḳadrini bilseñiz

159.16 ʿaḳlġa ötürseñiz māllarıñıznı öz ḳulıñızġa birürmiz dip (وابتلوا اليتامى) daḫı ey velīler bāliġ

159.17 bolmasdan burun yetīmlerni dīnde ve māl ṣaḳlavda ḫāllerini tikşirüp imtiḫān ḳılıñız (حتى اذا بلغوا

159.18 النكاح) tā kim her ḳayçan yetīmler nikāḫge irişseler yaʿnī iḫtilām birlen yā kī baş birlen belāġat çigine

159.19 irişseler (فان آنستم منهم رشدا) bes eger siz velīler yetīmlerden ʿaḳdġa oṭuruvçılıḳnı yaʿnī dīnlerinde

159.20 ve māllarında ṣalāḫnı körseñiz (فَادْفَعُوا اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ) bes yetīmlerge māllarunı biriñiz (وَلَاتَأْكُلُوهَا)

159.21 daḫı ey velīler yetīmlerniñ māllarını aşamañız (اِسْرَافًا وَبِدَارًا اَنْ يَكْبَرُوا) isrāf bolġan ḫālde hem

159.22 yetīmlerniñ uluġ boluvlarına aşuḳġanıñız ḫālde yaʿnī yetīmlerniñ māllarını aşamañız yetīmler

159.23 uluġ bolurlar da māllarnı özlerine tapşıruv lāzım bolur tizrek aşap ḳalayık dip * belāġatniñ

159.24 ʿalāmet birlen bolġan çigi ir balada iḫtilām iḫbāl-i inzāl birlen ḳız bala da ḫayż cebl-i iḫtilām birlen

159.25 bu ʿalāmetler bolmaġanda imām-ı āʿẓam ḳaşında ir bala on sigiz yaşında ḳız bala on yidi yaşda bāliġ bola

159.26 imām şāfiʿī imām ebū yūsuf imām muḫammed ḳaşında hem imām-ı aʿẓamdan bir rivāyetde ir bala da ḳız bala da

159.27 on biş yaşda bāliġ bolalar belāġatni evvel ʿalāmet birlen iʿtibār ḳılına ʿalāmet bolmasa yaş birlen iʿtibār

159.28 ḳılına (وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا) ve kimdür velīlerden bay bolsa (فَلْيَسْتَعْفِفْ) bes yetīm mālını aşavdan ṣaklansun

159.29 (وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا) ve kimdür velīlerden barlı bolsa (فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ) bes şerʿā maʿrūf bolġan ḳadar

I / 160

160.1 birlen yetīmniñ malından aşasun yaʿnī ḫāceti ḳadar ve ḫidmet yalı ḳadar allahü teʿālānıñ bay velīge yetīm

160.2 mālnı aşavdan ṣaklansun ve faḳīr velīge yetīm mālnı maʿrūf ḳadar aşasun diyüvi velīniñ yetīm malında

160.3 ḫaḳḳı barlıġını bildüre resūl allahdan berāber ṣoradı minim terbiyemde bir yetīm bar mālından aşasam dürist

160.4 bolur mu diyü resūl allah isrāf itmeyinçe gine aşasañ dürist bolur didi hem anıñ malunı aşap öz

160.5 mālıñnı ṣaḳlasañ dürist tügil didi (فَاِذَا دَفَعْتُمْ اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ) bes her ḳayçan ey velīler siz

160.6 yetīmlerniñ māllarunı özlerine birseñiz (فَاَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ) bes ol yetīmler üzerine şāhid ḳoyıñız

160.6 yaʿnī sizniñ māllarnı birgenligiñizge ve yetīmlerniñ alġanlıḳına şāhid ḳoyıñız (وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيبًا) ḫesāb

160.7 ḳıluvçı boluv yüzinden allahü teʿālā yiter cāhiliyyet zamānında ḥatun birlen kiçkine balalarġa mīrās̱ birmegenler

160.8 hem şol ḫükm-i islām zamānında da bir azġa ḳadar barġan bir vaḳt ṣāmit oġlı evs digen ādem vefāt

160.9 bolup köp mālı ḳalġan ve anlardan ḥatunı hem üç ḳızı ḳalġan cāhiliyyet zamānınıñ iski ḫükmi boyınça

160.10 evsniñ ata bir toġma ḳardeşiniñ iki oġlı bütün mālnı alġanlar ḥatunına ve ḳızlarına hiç nerse birmegenler

160.11 evsniñ ḥatun (ümmü kühsa[1]) resūl allahġa kilüp bu vāḳʿānı söylegen hem evsniñ atası birlen bir toġma

160.12 ḳardeşleriniñ oġıllarından şikāyet ḳılġan resūl allah ḥātunġa eytken bar üyüñe ḳaytup tur allahü teʿālā

160.13 āyet indürgenge ḳadar ṣabr it digen allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçak āyetni indürgen mażmūnı şol mīrās̱

160.14 ḳāʿidesi cāhiliyyet zamān ḥalḳı eytkençe tügil belki irlerge ata ve anası ḳaldurġan māldan hem yakın

160.15 ḳardeşleri ḳaldurġan māldan ülüş bar şunıñ kibi ḥatunlarġa da ata ve anası ve yaḳın ḳardeşleri

160.16 ḳaldurġan māldan ülüş bar maʿnāsında ṣoñra resūl allah evsniñ atası birlen bir toġma ir ḳardeşlerine

160.17 kişi yiberdi eyt evsniñ mālında taṣarruf ḳılmasunlar çünki allahü teʿālā mīrās̱dan ḥatunlarġa da ülüş

160.18 ḳıldı likin köp mü ülüş tigenligini ḫażırge taʿyīn ḳılmadı taʿyīn āyeti ingeç resūl allah evsniñ

160.19 mālından ḥatunına sikizden birni * iki ḳızġa üçden iki ülüşni daḫı atası birlen bir toġma ir

160.20 ḳardeşiniñ iki oġlına ḳalġanını birdi (لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ) irler üçün ülüş bardur (مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ

[1] "kühha" olmalı.

160.21 (وَالْأَقْرَبُونَ) ata ve ana ve yaḳın ḳardeşler ḳaldurġan nerseden (māldan) (وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ) dahı ḥatunlar üçün

160.22 ülüş bardur (مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ) ata ve ana ve yaḳın ḳardeşler ḳaldurġan nerseden (māldan) (مِمَّا قَلَّ

160.23 مِنْهُ) ol ḳalduḳdan az bolġanından (أَوْ كَثُرَ) yeise köp de bolġanından (نَصِيبًا مَفْرُوضًا) ol ülüş farż

160.24 bolmış ülüş bolġan ḫālde (وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُوا الْقُرْبَى) ve her ḳayçan mīrāṡ boluvġa yaʿnī vaḳtine

160.25 vāriṡ bolmaġan yaḳınlıḳ iyesi ḳardeşler ḥāżır bolsalar (وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ) dahı yetīmler

160.26 hem miskīnler ḥāżır bolsalar (فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ) bes bölünmiş māldan vāriṡ bolmaġan yaḳın ḳardeşlerge

160.27 hem yetīm ve miskīnlerge köñillerin ḫoş ḳıluv üçün bir az nerse biriñiz (وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا) dahı

160.28 bularġa şerʿā-ı maʿrūf bolġan sözni eytiñiz yaʿnī alarġa duʿā ḳılıñız hem birgen nersemiz az nerse

I / 161

161.1 diyiñiz bu āyet mensūḫ tügil belki ādemler bu āyet birlen ʿamelde yalḳavlıḳ itkenler baʿżılar mensūḫ

161.2 diseler de iltifāt ḳıluv lāzım tügil (وَلْيَخْشَ الَّذِينَ) dahı şunday vaṣīler (epikünler) yetīmler işinde

161.3 allahdan ḳorḳsunlar (لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ) eger özleri artından yaʿnī özleri ölgenden ṣoñ

161.4 ḳaldursalar (ذُرِّيَّةً ضِعَافًا) żaʿīf "kiçkine" balaların (خَافُوا عَلَيْهِمْ) ol kiçkine balaları üzerine żāʾiʿ

161.5 boluvdan ḳorḳalar idi (فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ) bes allahdan ḳorḳsunlar yetīmler işinde de (وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا)

161.6 dahı yetīmlerge ḫaḳḳ bolġan sözni eytsünler yaʿnī vaṣīler ölerge yaḳınlaşsalar balalarınıñ faḳīr

161.7 ve helāk boluvından ḳorḳalar idi hem balalarına şefḳat ve körkem edebli boluv kibi sözler eyteler idi

161.8 şunıñ kibi yetīmlerge de eytsünler hem yetīmlerni de öz balaları kibi körsünler (إنّ الّذين) düristlikde

161.9 şunday ādemler (يأكلون أموال اليتامى ظلما) ẓālim bolġanları ḫālde yetīmlerniñ mālların aşarlar

161.10 (إنّما) budur başḳa tügildür (يأكلون فى بطونهم نارا) içlerine oṭ aşarlar (وسيصلون سعيرا) daḫı

161.11 ḳızdurulmış oṭḳa tiz kirerler allahü teʿālā balanıñ ata ve anadan alġan mīrās̱nı beyān itüp ẕikr ḳılınaçak

161.12 āyetni indürdi (يوصيكم الله) allahü teʿālā vaṣiyyet ve ʿahd ḳılur sizge (فى أولادكم) balalarıġıznıñ mīrās̱ı

161.13 ḫaḳında (للذّكر مثل حظّ الأنثيين) ir balaġa bolur iki ḳız balanıñ ülüşi kibi yaʿnī iki

161.14 ḳıznıñ ülüşi bir ir balanıñ ülüşi ḳadardur (فإن كنّ نساء فوق اثنتين) bes eger balalar ikiden

161.15 üstün bolġan ḫatunlar bolsalar (فلهنّ ثلثا ما ترك) bes ol iki bolġan ḳızlarġa hem

161.16 ikiden üstün bolġan ḳızlarġa meyyit ḳaldurġan nerseniñ üçden iki ülüşi bolur (وإن

161.17 كانت واحدة) ve eger ḳız bala bir gine bolsa (فلها النّصف) bes ol bir ḳızġa meyyit ḳaldurġan nerseniñ

161.18 yarṭısı bolur yine allahü teʿālā ata ve ananıñ baladan alaçak mīrās̱nı beyān ḳılup ẕikr ḳılınaçak āyetni

161.19 indürdi (ولأبويه) daḫı meyyitniñ ata ve anası üçün (لكلّ واحد منهما السّدس ممّا ترك) ata anadan

161.20 her birisine meyyit ḳaldurġan mālnıñ altıdan birsi bolur (إن كان له ولد) eger de meyyit üçün bala bolsa

161.21 kirek ir ve kirek ḳız bolsun meger ata ḳız bala birlen ḳalġanda ṣāhib-i farż bolup altıdan birni ala

161.22 farż iyelerinden ḳalġanın ʿaṣaba bolup ala (فإن لم يكن له ولد) bes eger meyyitniñ ir balası da

161.23 ḳız balası da bolmasa (وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ) daḫı meyyitden faḳaṭ ata ve anası ġına mīrā̱s alsa (فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ) bes

161.24 meyyitniñ anasına ḳaldurġan mālından üçden birsi bolur ḳalġanı atasına bolur meyyitniñ vāri̱si yalġız ata

161.25 ana ġına bolġaç ananıñ naṣībin taʿyīn itilgeç ḳalġanı ataġa boluvçılıḳ maʿlūm bola şunıñ

161.26 üçün allahü teʿālā atanıñ bala bolmaġandaġı ülüşni beyān itmedi (فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ) bes

161.27 eger meyyit üçün ḳardeşler bolsa kirek iki ve kirek ikiden artuḳ bolsun (mīrā̱s vaṣiyyet

161.28 bābında cemʿniñ azı iki) kirek irler ve kirek ḳızlar bolsun (فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ) bes meyyitniñ

161.29 anasına altıdan bir bolur bu ayetden bilindi ir yā ki ḳız ḳardeşlerden ikevi

I / 162

162.1 gerçi ana birlen birge ḳalġanda mīrā̱s almasalar da ananı üçden birden altıdan birge köçireler

162.2 ikençilik (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ) vāri̱slerge bu ülüşler bolur vaṣiyyetin yürütkeniniñ ṣoñında (يُوصِي بِهَا)

162.3 ol vaṣiyyet birlen vaṣiyyet eytken bolur meyyit (أَوْ دَيْنٍ) yeise meyyitniñ boruçnı ötekenniñ ṣoñında

162.4 yaʿnī meyyitniñ ḳalġan mālını bülüvden burun ol buruçlarunı öterke kirek ṣoñra vaṣiyyetni yürütürge

162.5 kirek andan ṣoñ ġına māl bölünür vaṣiyyet mīrā̱sḳa müşābeh bolduḳdan allahü teʿālā ḥükmde ṣoñ bolġan vaṣiyyetni

162.6 ẕikrde ilk ḳıldı (آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ) sizniñ atalarıñız ve oġullarıñız (لَا تَدْرُونَ) bilmessiz siz (أَيُّهُمْ)

162.7 atalarıñız ve oġullarıñızdan ḳayusı (أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا) fāʾide yüzinden ḳayusı sizge yaḳınraḳ yaʿnī meyyitden

162.8 ḳalġan mālnı bölüvde allahü teʿālā ḥikmet ve maṣlaḥatın bilüp özi taḳdīr itdi eger terekeni bölüvni beyānsız ġına

162.9 sizge tapşırsa idi siz atalarıñız ve oġullarıñıznıñ ḳaysınıñ fāʾidede yaḳın bolup żararda yırak boluvını

162.10 yā ki kirisinçe żararda yaḳın bolup fā’idede yıraḳ boluvını bilmes idiñiz bes ḫikmetni tikşirmey

162.11 ve fāʾideni riʿāye ḳılmay ġına bolup mālnı żāʾiʿ iter idiñiz (فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ) allahü teʿālā sizge mīrās̱nı

162.12 farż itdi özinden farż itmek birlen (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا) mīrās̱nı

162.13 beyānda maṣlaḫatın bilür boldı hem ḫikmet iyesi boldı daḫı allahü teʿālā irlerniñ ḥatunlardan ve ḥatunlarnıñ

162.14 irlerden mīrās̱ alġan nerselerin beyān ḳılup ẕikr ḳılınmış āyetni indürdi (وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ

162.15 أَزْوَاجُكُمْ) siz irlerge ḥatunlarıñız ḳaldurġan nerseniñ (mālnıñ) yarṭısı bolur (اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ)

162.16 eger de ḥatunlarıñıznıñ balası bolmasa kirek ir ve kirek ḳız bala bolsun (فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ) bes eger

162.17 ḥatunlarıñıznıñ balası bolsa kirek ir ve kirek ḳız bala bolsun (فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ) bes siz irlerge

162.18 ḥatunlarıñız ḳaldurġan nerseden dört ülüşden bir ülüş bolur (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ) siz irlerge bu mīrās̱

162.19 bolur vaṣiyyetni yürütkenden yaʿnī ötegenden ṣoñ (يُوصِينَ بِهَا) ḥatunlarıñız ol vaṣiyyet birlen vaṣiyyet

162.20 eytürler (أَوْ دَيْنٍ) yeise ḥatunlarıñıznıñ boruçını ötegenden (tölegenden) ṣoñ (وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ)

162.21 ve siz irler ḳaldurġan nerseden ḥatunlarıñızġa dörtden bir bolur (اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ) eger siz

162.22 irler üçün bala bolmasa kirek ir ve kirek ḳız bala bolsun (فَاِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ) bes eger siz

162.23 irler üçün bala bolsa kirek ir ve kirek ḳız bala bolsun (فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ) bes siz irler

162.24 ḳaldurġan nerseden ol ḫatunlarıñızġa sigizden bir bolur (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ) vaṣiyyetni yürütkenden ṣoñ

162.25 (تُوصُونَ بِهَا) ol vaṣiyyet birlen vaṣiyyet eytürsiz siz irler (أَوْ دَيْنٍ) yeise siz irlerniñ boruçnı

162.26 ötegenden ṣoñ daḫı allahü teʿālā atası da balası da bolmaġan irden hem ḫatundan mīrās̱ aluvnı

162.27 beyān itüp ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ) ve eger anardan mīrās̱

162.28 aluna turġan ir bolsa (كَلَالَةً) atasız ve balasız ādem (أَوِ امْرَأَةٌ) yeise anardan mīrās̱ aluna

162.29 turġan ḫatun atasız ve balasız kişi bolsa (وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ) daḫı ol anardan mīrās̱ alınmış

I / 163

163.1 kişi üçün ana ṭarafından ir yā ki ḳız ḳardeş bolsa yaʿnī meyyit birlen ana bir ata başḳa bolġan

163.2 ir yā ki ḳız ḳardeşler ḳalsa (فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ) bes ir ḳardeş birlen ḳız ḳardeşden

163.3 her birisine meyyit ḳaldurġan nerseniñ altıdan birisi bolur (فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ) bes eger

163.4 ana bir ata başḳa bolġan ir ve ḳız ḳardeşler birden köprek bolsalar (فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ)

163.5 bes ol ana bir ata başḳa bolġan ḳardeşler üçden birde ortaḳlardur irleri ve ḳızları beraberdür

163.6 (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ) ana bir ata başḳa bolġan ḳardeşlerge bu mīrās̱ bolur meyyitniñ vaṣiyyetni yürütkenden ṣoñ

163.7 (يُوصَى بِهَا) ol vaṣiyyet birlen vaṣiyyet eytilmiş bolur (أَوْ دَيْنٍ) yeise meyyitniñ boruçnı ötegenden

163.8 ṣoñ (غَيْرَ مُضَارٍّ) vaṣiyyet eytüvçi vaṣiyyet eytür vāris̱lerge żarar itüvçi bolmaġanı ḫālde (وَصِيَّةً مِنَ

163.9 اللَّهِ) allahü teʿālādan bolġan vaṣiyyet birlen vaṣiyyet eytkeni ḫālde yaʿnī üçden birden artdurmayınça (وَاللَّهُ

163.10 (عَلِيمٌ حَلِيمٌ) ve allahü teʿālā vārişlerge żarar itüp vaṣiyet eytüvçini bilüvçidür hem añar şefḳat itüvçidür

163.11 ʿaẕābını aşıḳdurmavda (تِلْكَ حُدُودُ اللهِ) bular yaʿnī yetīmler emri vaṣiyyetler mīrāṣlar allahü teʿālānıñ çikleridür

163.12 yaʿnī ötüv dürist bolmaġan çikler kibi çiklengen şerīʿatleridür (وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ) ve kimdür allahü teʿālāge

163.13 hem resūline iṭāʿat ḳılur (يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ) allahü teʿālā ol kişini ucmaḥlarġa kiritür (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا)

163.14 الْأَنْهَارُ) ol ucmaḥlarnıñ astlarından yılġalar (şular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا) ol ucmaḥlarda

163.15 meñgü ḳalġanları ḫālde (وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) ve ol ucmaḥḳa kirüv uluġ saʿādetge irişüvdür (وَمَنْ

163.16 يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ) ve kimdür allahü teʿālāge hem resūline iṭāʿat ḳılmay günāhlı bolur (وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ) daḫı

163.17 allahü teʿālānıñ çiklerinden öter (يُدْخِلْهُ نَارًا) allahü teʿālā ol kişini oṭḳa kiritür (خَالِدًا فِيهَا) ol oṭda

163.18 meñgü ḳalġanı ḫālde (وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ) daḫı ol kişige ḥorlaġuçı ʿaẕāb bolur (وَاللَّاتِي يَأْتِينَ

163.19 الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ) sizniñ ḥatunlarıñızdan şunday ḥatunlar zināʾ ḳılurlar (فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ)

163.20 bes ol ḥatunlar üzerine yaʿnī zināʾ ḳıluvlarına şāhid ḳoyıñız (أَرْبَعَةً مِنْكُمْ) sizler (irler)den

163.21 dört şāhidni (فَإِنْ شَهِدُوا) bes eger ol ḥatunlarnıñ zināʾ ḳıluvı birlen dört ir güvāhlıḳ birseler

163.22 (فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ) bes ol ḥatunlarnı üylerde habs ḳılup tutıñız yaʿnī üylerni ḥatunlarġa

163.23 türme ḳılıñız (حَتَّى يَتَوَفَّيهُنَّ الْمَوْتُ) ol ḫatunlarnı ölüm ferişteleri öltürgenge ḳadar (أَوْ يَجْعَلَ اللهُ)

163.24 لَهُنَّ سَبِيلًا) yeise allahü teʿālā ol ḫatunlarġa meşrūʿ bolġan yol ḳılġanġa ḳadar ẖabsden ḳutḳara turġan

163.25 ḥadd yeise zinādan muñsız ḳıla turġan nikāḥ kibi (وَالَّذَانِ) daḫı şunday iki ādem (يَأْتِيَانِهَا مِنْكُمْ)

163.26 sizlerden fāẖişegе yaʿnī zināġa kilürler (فَآذُوهُمَا) bes evvel şelte ḳıluv birlen rencitiñiz yaʿnī allahdan

163.27 oyalmadıñız mı ve allahdan ḳorḳmadıñız mı diyü (فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا) bes eger bu zinā ḳıluvçı ādemler yaʿnī

163.28 ir birlen ḫatun tevbe itse ve işlerini tüzük ḳılsalar (فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا) bes bu zināçı ir birlen

I / 164

164.1 ḫatundan yüz döndüriñiz yaʿnī şelte ḳıluv birlen rencitüvni ḳoyıñız (إِنَّ اللهَ كَانَ) düristlikte allahü teʿālā

164.2 boldı (تَوَّابًا رَحِيمًا) tevbelerni ḳabūl itüvçi hem tevbe ḳılġan ādemge raẖmet ḳıluvçı ẖażret-i ẖasan eyte

164.3 zinānıñ evvel ḥaddi eẕā boldı ṣoñra ẖabs boldı ṣoñra celd yā ki recm boldı diyü * zināġa dört

164.4 şāhid iḳāmet ḳıluv öz ẖālinçe bāḳī ammā zinā ḳıluvçı ḫatunlarnı ölgenge ḳadar yā ki ikinçi yol

164.5 meşrūʿ bolġanġa ḳadar üylerde ẖabs ḳıluv celd birlen yā ki recm birlen mensūḫ digenler likin allahü

164.6 teʿālā zinā ḳıluvçı ḫatunlarnı ẖabs ḳıluvnıñ ẖükmini ikinçi yol meşrūʿ ḳıluv birlen vaḳtladı bes

164.7 nūr sūresindegi "الزانية والزاني فاجلدوا كل واحد منهما" āyeti beyān hem tefsīr bola nesḫ bolmay çünki

164.8 muvaḳḳatni beyān nesḫ tügil yā ki "وَاللَّاتِي" āyeti faḳaṭ ḫatunlar zināsı ẖaḳında bolur "وَاللَّذَانِ آيتي" āyeti

164.9 livāṭa ẖaḳında bolur nūr sūresindegi “الزانية والزاني “ āyeti ir birlen ḥatunnıñ ikisi ẖaḳında bolur

164.10 beʾis ẖālindegi īmānnıñ maḳbūl bolmavı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (انما التوبة)

164.11 budur başḳa tügildür tevbeniñ maḳbūl boluvı (على الله) allahü teʿālā üzerine (للذين) şunday ādemler

164.12 üçündür (يعملون السوء بجهالة) ol ādemler yavızlıḳnı nādānlıḳ sebebli ḳılurlar çünki günāhḳa kirişüv

164.13 elbette nādānlıḳdan (ثم يتوبون من قريب) munıñ ṣoñında günāh ḳılġannıñ ṣoñında tiz zamāndan tevbe ḳılurlar

164.14 yaʿnī ölüm kilmesden burun çünki resūl allah “allahü teʿālā bendeniñ tevbesini ġarġara ẖāline yitmegende ḳabūl

164.15 ḳılur” digen tirüklik vaḳti az bolġanlıġı üçün allahü teʿālā yaḳın dip ataġan yā ki günāhnıñ muẖabbeti

164.16 köñilge siñişmesden burun maʿnāsında (فاولئك) bes bu günāh ḳılup da tiz zamān tevbe itken

164.17 ādemler (يتوب الله عليهم) allahü teʿālā ol ādemler üzerine tevbelerini ḳabūl ḳıluv birlen ḳaytur (وكان الله)

164.18 daẖı allahü teʿālā hemīşe boldı (عليما حكيما) tevbe ḳıluvçılarnıñ iḫlāṣlarını bilgüçi hem tevbe

164.19 ḳılġan kişini ʿaẕāb ḳılmavda ẖikmet iyesi boldı (وليست التوبة) tevbeniñ ḳabūl boluvı yoḳdur

164.20 (للذين يعملون السيئات) şunday ādemler üçün alar yavızlıḳlarnı ḳılurlar (حتى اذا حضر احدهم

164.21 الموت) tā kim ol yavızlıḳ ḳıluvçılarnıñ birisine ölüm ẖāżır bolsa (قال اني تبت الآن) mīn ẖāżır zamān

164.22 tevbe itdim dip eytür yaʿnī ölüm ḳorḳunçlarını körgeç gine tevbe iter (ولا الذين) daẖı şunday

164.23 ādemlerge tevbe yoḳdur (يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ) ol ādemler ölerler ḫālbūkim özleri kāfirlerdür yaʿnī āḫiretde

164.24 ʿaẕābnı körgenniñ ṣoñında tevbe iterler alarnıñ tevbeleri maḳbūl tügil allahü teʿālā ölüm vaḳtine ḳadar

164.25 tevbeni kiçüktürgen fāsıḳlar birlen tevbesiz ölgen kāfirler arasını berāber ḳıldı yaʿnī ölüm vaḳtinde

164.26 ḳılınġan tevbe birlen tevbesiz ölüv arasında farḳ yoḳ maʿnāsında (أُولَٰئِكَ) bu tevbeni ölüm vaḳtine ḳadar

164.27 kiçüktürgen ādemler birlen tevbesiz ölgen ādemler (أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) ol ādemlerge rencitküçi

164.28 ʿaẕābnı ḫāżırledük allahü teʿālā bu iki āyetde ʿaẕābnı körmesden burun iḫtiyār ḫālinde tevbe ḳılġan

164.29 ādemniñ tevbesini ḳabūl ḳıluv birlen ʿaẕābnı körgenniñ ṣoñında iḫtiyārsız ḫālde tevbe itken ādemniñ

I / 165

165.1 tevbesini ḳabūl ḳılmav birlen açıḳ beyān itdi kirek tevbesiz ölgen kişi günāhlı müʾmin bolsun

165.2 ve kirek īmānsız ādem bolsun beʾis ḫālindegi īmān bala cimāʿ maḳbūl tügil beʾis ḫālindegi tevbe

165.3 allahü teʿālānıñ tilevinde ve ihtiyārında tilese īmān-ı şerāfeti üçün ḳabūl ḳılur tilese tevbesinde kimçilik

165.4 bolġanlıḳı üçün ḳabūl ḳılmas īmān-ı beʾis diyü ḫāżirlerden hiç kimge işitilmegen īmānġa eytürler

165.5 bes bu āyetke bināen firʿavunnıñ ḫāll-i ġarḳdaġı īmānı maḳbūl bolmay çünki ġarḳ ḫāli beʾis ḫāli bola cāhiliyyet zamānında

165.6 bir ir vefāt bolsa ḥatunı daḫı bu ḥatundan başḳa ḥatundan bolġan oġlı ḳalsa hem yaḳın ir ḳardeşleri

165.7 ḳalsa bu ir ölgen vaḳtde ügey oġul yā ki başḳa yaḳın ir ḳardeşleri bu ḥatunġa kiyimlerini taşlaylar

165.8 iken hem bu ḥatunġa min tiyüşli dip eyteler iken tileseler küçlep bu ḥatunnı evvelgi mihri beraberine

165.9 nikāḫlanalar iken tileseler mihr alup ikinçi kişige nikāḫlaylar iken tileseler ḥatunnı bir ḳayda yibermey

165.10 ḥabs ḳılup turalar iken irinden alġan mīrāṡı birlen özini bolup alsun üçün eger de ḥatun

165.11 kiyim taşlanmasdan burun öz ehline ḳaytup kitse iriniñ mīrāṡından bütünley maḫrūm iteler iken

165.12 bu ḫükm bu ḳays isimli ādem ölgenge ḳadar cārī bolġan bir vaḳt bu ḳays ölgeç bu ḳaysnıñ ḥatunnı

165.13 ḥatunnıñ ügey oġlı mücerred kiyim taşlav birlen taṣarrufına kiritdi bu ḳaysnıñ ḥatunı kişi resūl allahġa

165.14 bu işden şikāyet ḳıldı şundan ṣoñ resūl allahġa allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

165.15 آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (لَا يَحِلُّ لَكُمْ) sizge helāl bolmas (أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا)

165.16 küçlegeniñiz ḫālde ḥatutun[2]larnı mīrāṡ yolınça iḫtiyārıñızġa aluvıñız (وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ) daḫı ol

165.17 ḥatunlarnı ikinçi kişige nikāḥlanuvlarından ṭıyuvıñız ḫelāl bolmas (لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ) ol

165.18 ḥatunlarıñızġa birgen nerseñizniñ baʿżısını yibermegiñiz üçün yaʿnī öziñiz birgen mihrini alup

165.19 ḳalur üçün hiçbir vaḳtde ḥatunlarıñıznı ikinçi kişilerge nikāḥlanuvından ṭıyuv ḫelāl bolmas (إِلَّا) meger

165.20 ḫelāl bolur (أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ) ḥatunlarıñıznıñ ẓāhir bolġan bozuḳ işini kitürüvleri vaḳtinde

165.21 meṡelā zināçı boluv nāşize boluv kibi yaʿnī eger ḥatunlarıñız zināçı yā ki nāşize bolsa bu vaḳtde birgen

165.22 mihriñizni alup ḳalur üçün ikinçi irge nikāḥlanuvdan ṭıyuv ḫelāl bolur hem irge ḥatunından ḫalʿ yaʿnī

165.23 mihri beraberinde ṭalāḳ ḳıluvnı ṣorav dürist bolur (وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ) şeriʿā-ı maʿrūf bolġan

165.24 nerse birlen ḥatunlarıñız birlen ṣoḥbet ḳılıñız nafaḳa körkem söz kibi (فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ) indi eger

[2] "Ḥatunlarnı" olmalı.

165.25 ḫatunlarıñıznı ḫulḳlarının naçarlıġı üçün yā ki ḳabāḥatlikleri üçün mekrūh körseñiz ṣabr itiñiz

165.26 ayurup yibermeñiz (فعسى ان تكرهوا شيئا) bes yaḳındur ki sizniñ bir nerseni mekrūh körüviñiz yaʿnī

165.27 yaratmavıñız (ويجعل الله فيه) daḫı allahü teʿālānıñ ol nersede ḳıluvı yaḳındur (خيرا كثيرا) köp izgülikni

165.28 yaʿnī siz bir nerseni mekrūh körürsiz ol nersede köp izgülik bolur cāhiliyyet zamānında bir ir körkem

165.29 ve māl iyesi bir ḫatunnı almaḳçı bolup evvelgi ḫatunnı ayurmaḳçı bolsa evvelgi ḫatunına zinā birlen

I / 166

166.1 töhmet ḳıla iken birgen mihrini alup ḳalup evvelgi ḫatunnı ḫalʿ ḳıluv üçün hem ikinçi cemāl

166.2 ve māl iyesi ḫatunını alur üçün allahü teʿālā bu işden nehy itüp ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وان

166.3 اردتم استبدال زوج) ve eger siz irler bir ḫatunnı almaşduruvnı tileseñiz (مكان زوج) ikinçi ḫatun

166.4 ornına yaʿnī bir ḫatunnı ṭalāḳ ḳılup ikinçi ḫatunnı nikāḥlenüvni tileseñiz (وآتيتم احداهن قنطارا)

166.5 daḫı ol ḫatunlarnıñ birisine köp māl birgen bolsañız (فلا تأخذوا منه شيئا) bes ol köp māldan

166.6 hiç nerse almañız yaʿnī az mālda ve köp mālda almañız çünki sizniñ aluvıñız mücerred zinā birlen

166.7 töhmet üçün (أتأخذونه) eyā alursız mı ol mālnı (بهتانا واثما مبينا) iftirā ve günāh bolġan ḫālde (وكيف

166.8 تأخذونه) ve niçük alursız siz ol ḫatunlarıñıznıñ birisine birgen mālıñıznı (وقد افضى بعضكم الى بعض)

166.9 ve hālbūkim sizniñ baʿżıñız baʿżıñızge ulaşdı yaʿnī ḫalvet ḳıldı yaʿnī mihr-i ʿalehsi bolġan cimāʿnı ḳıldı

166.10 (وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا) daẖı hālbūkim ḥatunlarıñız sizden ağır ve ışançlı bolġan ʿahdni aldılar

166.11 yaʿnī körkem ṣohbet ẖaḳḳı aldı allahü teʿālā āzād irge nikāḥlanuv ẖarām bolġan ḥatunlarnı beyān ḳılup

166.12 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ) daẖı ey müʾmin irler atalarıñız nikāḥlengen

166.13 nerseler (ḥatunlarnı) nikāḥlenmeñiz (مِنَ النِّسَاءِ) ḥatunlardan yaʿnī nikāḥlenseñiz ʿaẕābġa tiyüşli

166.14 bolursız (إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ) likin ötkende bolġan nerse anıñ birlen siz ʿaẕāb ḳılmassız yaʿnī cāhiliyyet

166.15 zamānında bolġan atalarnıñ ḥatunlarnı nikāḥlanuvnı ẖarām itüvden burun bolġanlıġı üçün afv maʿnāsında

166.16 (إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا) düristlikde atalarıñız nikāḥlengen ḥatunlarnı nikāḥlenüv allahü teʿālā ẖużūrında zinā

166.17 boldı hem açuvlanmış iş boldı (وَسَاءَ سَبِيلًا) daẖı bu iş ʿādet ve yol boluv yüzinden yavız boldı

166.18 (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ) sizge analarıñıznı nikāḥlenüv ẖarām ḳılındı (وَبَنَاتُكُمْ) daẖı ḳızlarıñıznı nikāḥlenüv

166.19 ẖarām ḳılındı (وَأَخَوَاتُكُمْ) daẖı öziñiz birlen bir toġma ḳız ḳardeşleriñizni nikāḥlenüv ẖarām ḳılındı (وَعَمَّاتُكُمْ)

166.20 daẖı atalarıñız birlen bir toġma ḳız ḳardeşleriñizni nikāḥlenüv ẖarām ḳılındı (وَخَالَاتُكُمْ) daẖı analarıñız birlen

166.21 bir toġma ḳız ḳardeşleriñizni nikāḥlenüv ẖarām ḳılındı (وَبَنَاتُ الْأَخِ) daẖı öziñiz birlen bir toġma bolġan

166.22 ir ḳardeşleriñizniñ ḳızlarını nikāḥlenüv ẖarām ḳılındı (وَبَنَاتُ الْأُخْتِ) daẖı öziñiz birlen bir toġma bolġan

166.23 ḳız ḳardeşleriñizniñ ḳızlarınıñ nikāḥı ẖarām ḳılındı (وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي) daẖı şunday atalarıñıznıñ nikāḥı

166.24 ḫarām ḳılındı (أَرْضَعْنَكُمْ) ol analar sizni imçek imizdiler imām-ı aʿẓam ḳaşında iki yaş yarım

166.25 içinde bir mertebe ṣoruv birlen rıżāʿ ḫükmi s̱ābit bola çünki allahü teʿālā az birlen köp arasını ayurmadı

166.26 (وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ) daḫı imçek imüv cihetinden bolġan ḳız ḳardeşleriñizniñ nikāḥı sizge ḫarām ḳılındı

166.27 (وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ) daḫı sizge ḥatunlarıñıznıñ analarını nikāḥlenüv ḫarām ḳılındı (وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِى)

166.28 daḫı şunday ḥatunlarnıñ iyerüp kilgen ḳızlarınıñ nikāḥı sizge ḫarām ḳılındı (فِى حُجُورِكُمْ) sizniñ

166.29 terbiyeñizdedür ol iyerüp kilgen ḳızlar yaʿnī ʿānide şulay bola maʿnāsında vāḳʿanı beyān üçün gine

I / 167

167.1 bolġan (مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِى) ol iyerüp kilgen ḳızlarnıñ nikāḥı ḫarām bolur ol ḳızlar şunday

167.2 ḥatunlarıñızdan bolsalar (دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) ol ḥatunlarıñızġa duḫūl itdiñiz yaʿnī alarnı vaṭy ḳıldıñız

167.3 (فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا) bes eger siz irler bolmasañız (دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) ol ḥatunlarıñızġa vaṭy ḳılġan

167.4 bolmasañız belki nikāḥlengengine bolsañız (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) bes sizniñ üzeriñizge ol ḥatunlarıñıznıñ

167.5 ḳızlarını nikāḥlenüvde günāh yoḳdur her ḳayçan ol ḥatunlarıñıznı ayurup yiberseñiz yā ki vaṭydan

167.6 burun ölseler (وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ) daḫı şunday oġullarıñıznıñ ḥatunlarnı nikāḥlenüv sizge

167.7 ḫarām ḳılındı (مِنْ أَصْلَابِكُمْ) ol oġullar sizniñ arḳalarıñızdandur yaʿnī öz noḳṭalarıñız sebebli vücūdke

167.8 kilgenlerden oġul itüp kine alınġan tügillerdür çünki mütebennī yaʿnī oġullıḳġa alınġan kişiniñ

167.9 ḥatunnı aluv dürist niteki resūl allah zeyd ṭalāḳ ḳılġandan ṣoñ ḥatunnı nikāḥlendi ve ẖālānki zeyd

167.10 resūl allahnıñ oġullıḳġa alınġan ādemi idi (وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ) daẖı nikāḥda iki ḳız ṭuvġan

167.11 arasını cıyuvıñız ẖarām ḳılındı (إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ) likin cāhiliyyet zamānındaġı ütken nerse ʿafv yaʿnī cāhiliyyet

167.12 zamānında iki ḳız ṭuvġannı nikāḥlengenler anası ʿafv (إِنَّ اللهَ) düristlikde allahü teʿālā (كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا)

167.13 hemīşe yarlıḳaġuçı hem raẖmet ḳıluvçı boldı. nikāḥı ẖarām bolġan ḥatunlar barusı neseb cihetinden

167.14 bolġanları yidi: 1 (ümmehāt), 2 (benāt), 3 (aẖvāt), 4 (ʿammāt), 5 (ẖālāt), 6 (benāt-ı āẖ), 7 (benāt-ı uẖt)*

167.15 ümmehāt taḥtına her bir anañız ni ḳadar yoġarı aşsa da hem ana ṭarafından bolġanları da kire* benāt her

167.16 bir ḳıznı şāmil ḳıznıñ ḳızlarnı da hem oġlınıñ ḳızlarnı da *ʿaẖvāt hem her bir ḳız ḳardeşini şāmil

167.17 kirek ata ve ana bir bolsun kirek ata bir ana başḳa bolsun kirek ana bir ata başḳa bolsun *

167.18 ʿammat hem her bir ata birlen bir toġma ḳız ḳardeşlerni şāmil kirek ana birlen bir ata ve bir anadan

167.19 bolsunlar kirek ata bir ana başḳa ve kirek ana bir ata başḳa bolsunlar * ẖālāt hem benāt-ı āẖ benāt-ı

167.20 uẖt da her ḳayusı ʿāmm-ı rıżāʿ cihetinden ẖarām bolġanlar da yidi çünki allahü teʿālā imçek imzüvçini ana

167.21 menzilinde ḳoydı bes ḳızı uẖt menzilinde bola murażaʿanıñ uẖtı rażiʿage bola murażaʿanıñ iri rażiʿage ata

167.22 bola murażaʿanıñ iriniñ uḥtı rażiʿage a.m.e bola murażaʿanıñ anası rużaʿāge cedde(?) bola resūl allah neseb cihetinden

167.23 ẖarām bolġan nerse rużāʿa cihetinden de ḥarām didi bes rużāʿa ẖarām bolġan ḥatunlarda yidi deymiz likin

167.24 bu ẖadīs̱den bir az ḥatunlar müstes̱ni bola mes̱elā rużāʿa ḳız ḳardeşiniñ hem ir ḳardeşiniñ anası hem

167.25 rużāʿā ebīsi ʿamm rużāʿanın anası ḥālet-i rużāʿaiyyeniñ anası bular rużāʿada ẖelāl nesebde ẖelāl tügil *

167.26 muṣāheret-i ẖarām bolġan ḥātunlar: 1ümmehātü’l-nisā˒, 2 rabā˒ib,3 ḥalā˒ilü’l-ebnā˒, 4 ḥalā˒ilü’l-ebā. muṣāhere

167.27 ẖelāl vaṭyde bolġan kibi zināda hem bola (dörtinçi cüzʿniñ tercemesi tamām boldı)

167.28 (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ) daẖı ḥatunlardan irli ḥatunlar sizge ẖarām ḳılındı (إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ)

167.29 meger irli ḥatunlardan oñ ḳullarıñız mülklengen nerse ẖarām bolmas yaʿnī irleri dar-ı ẖarbde bolġan

168

168.1 ḥatunlarnı soġış vaḳtinde esīre itüp alınsa ol ḥatunlarnı vaṭy ḳıluv ẖelāl bolur evvelgi irlerinden

168.2 nikāḥleri esīrlik sebebli münḳaṭiʿ bola (كِتَابَ اللهِ عَلَيْكُمْ) allahü teʿālā bu ḥatunlarnı ẖarām ḳıluvnı sizge

168.3 yazmaḳlıġı birlen yazdı (وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكُمْ) daẖı sizge ẖarām ḳılınġan ḥatunlardan başḳaları

168.4 ẖelāl ḳılındı (أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ) sizge ẖarām bolġan ḥatunlar birlen ẖelāl bolġan ḥatunlarnı allahü teʿālā

168.5 beyān ḳıldı sizñiñ māllarıñız birlen ḥatunlarnı istemegiñiz üçün (مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ) ciftlengeniñiz

168.6 ẖālde ve zinā ḳıluvçı bolmaġanıñız ẖālde eger de çiftlenmey zinā ḳılup yürüseñiz māllarıñız żā˒iʿ bolur öziñiz

168.7 fakīr bolursız bes dünyā ve āẖiretde ẖarāb bolursız bu āyet delālet ḳıladur nikāḥ mihrsiz bolmay ikenlikge

168.8 hem atalmaġan ṣūretde de mihr vācib ikenlikge daẖı māl bolmaġan nerse mihr boluvġa yaramavġa hem bik

168.9 az nerseniñ mihr boluvı yaramavına hem bu āyetde allahü teʿālā ḥatunlarnı istevni mālġa tutaşdurdı

168.10 çünki بأموالكم digende باالصاق üçün bes bu āyet delālet ḳıladur nefs nikāḥ ʿaḳdi birlen

168.11 mihrniñ vācib boluvına vaṭydan başḳa (فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ) bes şol nerse kim anañ birlen

168.12 ḥatunlardan fā᾽idelendiñiz yā ki ḥatunlardan şol ḥatun kim ol ḥatun birlen fā᾽idelendiñiz yaʿnī

168.13 ol ḥatunnı cimāʿ ḳıldıñız bu vaḳt mā "من" maʿnāsında bola (فآتوهن أجورهن) bes ol fā᾽idelengen

168.14 ḥatunlarġa ecrlerin (mihrlerin) biriñiz (فريضة) farżlanmış bolġan ḫālde ol mihrler (ولا جناح عليكم)

168.15 daḫı siz irler üzerine günāh yoḳdur (فيما) şol nersede (تراضيتم به) siz ḥatunlarıñız birlen ol

168.16 nersede rāżı bolışdıñız yaʿnī mihrni tüşürüvde yā ki artduruvda (من بعد الفريضة) farż bolmış

168.17 mihrden ṣoñ (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (كان عليما حكيما) maṣlaḫātlarnı bilgüçi bolur hem

168.18 meşrūʿ ḳılġan ḫükmlerinde ḫikmet iyesi boldı (ومن لم يستطع منكم طولا) ve kimdür sizlerden

168.19 baylıḳ yüzinde küçi yitmes (ان ينكح المحصنات المؤمنات) mü᾽mine bolġan āzad ḥatunlarnı nikāḥlenüvge

168.20 (فمن ما ملكت أيمانكم) bes sizniñ oñ ḳullarıñız mülklengen nersede nikāḥlensün (من فتياتكم المؤمنات)

168.21 mü᾽mine bolġan kinizekleriñizden yaʿnī eger de baylıḳıñız bolmav sebebli āzād bolġan mü᾽minlerni nikāḥlanuvġa

168.22 küçiñiz yitmese kinizek bolġan mü᾽minelerni nikāḥlanıñız kitābiye bolġan kinizekni imām-ı aʿẓam ḳaşında

168.23 nikāḥlanuv dürist bes āyetde īmān birlen ḳaydlev istiḫbāb üçün gine bola (والله أعلم بإيمانكم) ve allahü

168.24 teʿālā sizniñ īmānıñıznı bilgüçirekdür bu āyet delālet ḳıladur kinizeklerniñ īmānlarınıñ

168.25 ẓāhiri maḳbūl boluvġa hem īmānnıñ taṣdīḳ bi'l-ḳalb bolup til ʿameli bolmavına çünki mesmūʿ bolġan

168.26 īmānnı her kim bile (بعضكم من بعض) sizniñ baʿżıñız baʿżıñızdan bir kisekdür yaʿnī her ḳayuñız ādem

168.27 balası siz kinizeklerni ciftlenüvden ḥorlanmañız (فَانْكِحُوهُنَّ بِاِذْنِ اَهْلِهِنَّ) bes kinizeklerni nikāḥlanıñız

168.28 ḫ’ācelerniñ iẕni birlen (وَآتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ) daḫı kinizeklerge mihrlerin biriñiz maʿrūf ḳadar

168.29 birlen yaʿnī ṣaranlıḳ ḳılmayınça ve kimitmeyinçe (مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ) ol kinizekler ʿafīfeler

I / 169

169.1 hem zinā ḳılmavçılar bolġanları ḫālde (وَلَا مُتَّخِذَاتِ اَخْدَانٍ) daḫı zināçı dostlar (süyerkeler)

169.2 tutḳuçı bolmaġanları ḫālde (فَاِذَا اُحْصِنَّ) bes her ḳayçan ol kinizekler nikāḥlenmiş bolsalar

169.3 (فَاِنْ اَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ) indi eger nikāḥlengen ṣoñında fāḫişelikni kiltürseler yaʿnī zinā ḳılsalar (فَعَلَيْهِنَّ

169.4 نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ) bes kinizeklerge āzad ḥatunlarġa bolġan nerseniñ yarṭısı bolur

169.5 (مِنَ الْعَذَابِ) ʿaẕābdan yaʿnī ḥadden bu āyet delālet ḳıladur kinizeklerniñ zinā ḫadleri illi celd boluvġa

169.6 recm nısflanmaġanlıḳdan zinā ḳılġan kinizeklerge recm bolmavġa (ذَلِكَ) bu baylıḳ bolmaġanda kinizeklerni

169.7 nikāḥlenüv (لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ) sizlerden zinādan ḳorḳġan kişiler üçündür (وَاَنْ تَصْبِرُوا) daḫı sizniñ

169.8 zinādan ṣaḳlanġanıñız ḫālde kinizeklerni nikāḥlenüvden ṣabr itüñiz (وَاَنْ تَصْبِرُوا) sizniñ üçün izgüdür

169.9 (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) ve allahü teʿālā ṣabrlıḳ ḳıluvçını yarlıḳaġuçıdur hem kinizeklerni nikāḥlenüvge ruḫṣat birüvde

169.10 raḫmet ḳıluvçıdur (يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ) allahü teʿālā sizge beyān ḳıluvnı tileydür yaʿnī dīniniñ meşrūʿ

169.11 bolġan nerselerni hem sizniñ üçün fāʾideli nerselerni beyān ḳıluvnı tileydür (وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ

169.12 قبلكم) daḫı sizni öziñizden burun bolġan ādemlerniñ (peyġamberlerniñ ve izgülerniñ) yollarına köndürüvni

169.13 tileydür (ويتوب عليكم) daḫı sizniñ üzeriñizge ḳaytuvnı tileydür yaʿnī günāḫlarıñıznı yarlıḳavnı (والله

169.14 عليم حكيم) ve allahü teʿālā bendelerine fāʾideli bolġan nerselerni bilgüçidür hem bendelerge meşrūʿ ḳılġan

169.15 nersesinde ḥikmet iyesidür (والله يريد أن يتوب عليكم) ve allahü teʿālā sizniñ üzeriñizge tevbelerini ḳabūl

169.16 itüv birlen ḳaytuvnı tileydür (ويريد الذين يتبعون الشهوات) daḫı nefs arzularına iyergen ādemler

169.17 tileydür (أن تميلوا ميلا عظيما) sizniñ ḥaḳdan uluġ avışuv birlen avışuvıñıznı (يريد الله أن يخفف عنكم)

169.18 allahü teʿālā sizlerden yiñil ḳıluvnı tileydür şunıñ üçün de sizge yiñil bolġan şeriʿat birdi (وخلق الانسان

169.19 ضعيفا) ve bende żaʿīf yaratılmış boldı yaʿnī nefs arzularından ṣabr ite almas hem ʿibādet meşaḳḳatlerine çıday

169.20 almas üstlerine ibn-i ʿabbās eyte nisāʾ sūresinde sigiz āyet bu ümmet üçün ḳuyaş ṭoġup batḳan nerselerniñ

169.21 küllisinden artuḳdur üçisi ẕikr ḳılındı yaʿnī "yerīd" birlen başlanġan āyetler dörtinçi uluġ

169.22 günāhlardan ṣaḳlansañız kiçük günāḫlarıñıznı ʿafv ḳılurmun digen āyet bişinçisi allahü teʿālā şirkni

169.23 yarlıḳamay andan başḳa her bir günāḫlarnı yarlıḳay digen āyet altınçısı allahü teʿālā bendelerge ḳızıl ḳurmısḳa

169.24 ḳadar da ẓulm ḳılmay digen āyet yidinçisi bir kişi yavızlıḳ ḳılsa şol ḳılġan yavızlıḳı beraberinde cezā ḳılınur

169.25 digen āyet sikizinçisi allahü teʿālā sizni ʿaẕāb ḳıluv birlen ni ḳılur digen āyet diyü (يا أيها الذين آمنوا)

169.26 ey anday īmān kitürgen ādemler (لا تأكلوا أموالكم بينكم بالباطل) aralarıñızda māllarıñıznı bāṭıllıḳ

169.27 birlen aşamañız (الا أن تكون تجارة عن تراض منكم) likin aşav ẖelāl bolur māllarnıñ sirlerden
169.28 rıżālıḳ birlen ṣādir bolġan ṣatuv malları boluvı vaḳtinde allahü teʿālā bizni şerʿa körkemge ṣaymaġan ṭarīḳ
169.29 birlen māllarnı aşavdan nehy itdi urlap aşav ḥiyānet birlen aşav ġasb birlen aşav hem ribā ṭarīki

I / 170

170.1 birlen aşav kibilerden suñra iki ṭarāfdan rıżālıḳ birlen bolġan nerseni aşavnı dürist kürdi bu āyet
170.2 delālet ḳıladur bey-iʿ taʿāṭnıñ dürist boluvına daẖı bey-iʿ mevḳūfnıñ dürist boluvına her ḳayçan rıżālıḳ
170.3 tapılsa (ولا تقتلوا أنفسكم) daẖı özleriñizni öltürmeñiz yā ki öz cinsiñizden bolġan müʾminlerni
170.4 öltürmeñiz çünki müʾminler bir nefs kibi (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (كان) boldı (بكم) sizge
170.5 (رحيما) raẖmet ḳıluvçı (ومن يفعل ذلك) ve kimdür bu işni yaʿnī özin yā ki öz cinsini öltürüvni
170.6 ḳılur (عدوانا وظلما) ẖelālden ẖarāmġa ötken ẖālde hem ẓulm ḳılġan ẖālde (فسوف نصليه نارا) bez tiz
170.7 ol kişini oṭḳa kiritürmiz (وكان ذلك) daẖı bu oṭḳa kiritüv boldı (على الله) allahü teʿālā üzerine (يسيرا)
170.8 yiñil (إن تجتنبوا كبائر ما) eger şol günāẖlarnıñ uluġlarından ṣaḳlansañız (تنهون عنه) ol
170.9 günāẖlardan ṭıyılmış bolursız siz (نكفر عنكم سيئاتكم) sizden kiçgine günāẖlarıñıznı ürtermiz (وندخلكم
170.10 مدخلا كريما) daẖı sizni ucmaẖḳa ẖürmetlep kiritüv birlen kiritürmiz (ولا تتمنوا) daẖı arzu ḳılmañız

170.11 siz (ما) şol nerseni (فضّل الله به) allahü teʿālā ol nerse birlen artuḳ ḳıldı (بعضكم على بعض) baʿżıñıznı

170.12 baʿżıñız üzerine yaʿnī baʿżıñıznın baʿżıñızdan mālda ve mertebede artuḳlıġı üçün baʿżıñızda bolġan nerseni

170.13 istemeñiz çünki ḫased ḳıluvġa ve düşmānlıḳġa hem allahü teʿālānıñ ḳısmetine rāżı bolmavġa bāʿiṡ bolur

170.14 (للرّجال نصيب) irler üçün ülüş bardur (ممّا اكتسبوا) kesb ḳılġan nerselerinden (وللنّساء نصيب)

170.15 daḫı ḫatunlar üçün ülüş bardur (ممّا اكتسبن) özleri kesb ḳılġan nerselerinden yaʿnī irlerden

170.16 ve ḫatunlardan her birisi üçün kesb ḳılġan nerseleri sebebli ülüş ve fażl bardur bes fażlını ʿamel birlen

170.17 allahdan ṣorañız ḫased birlen temennī birlen ṣoramañız (واسئلوا الله من فضله) daḫı allahnıñ fażlından ṣorañız

170.18 (انّ الله) düristlikde allahü teʿālā (كان بكلّ شىء عليما) her nerseni bilgüçi boldı bu āyetniñ nüzūline

170.19 sebeb ümmü selleme raḍīallahü teʿālā ʿanhā eytdi ey allahnıñ resūli irler ṣoġış ḳılalar biz ṣoġış ḳıla almaymız

170.20 hem bizge mīrāṡda yarṭı ülüşgine birle kāşki ir bolsaḳ idi diyü (ولكلّ جعلنا) ir birlen ḫatundan

170.21 her birisini ḳılduk biz (موالى) mīrāṡ aluvçılar (ممّا ترك الوالدان والاقربون) ata ve ana hem yaḳın ḳardeşler

170.22 ḳaldurġan nerseden (والّذين) daḫı şunday ādemler (عقدت ايمانكم) yemīnleriñiz ʿaḳd ḳıldı ol ādemlerge

170.23 yaʿnī yardem ve mīrāṡ üzerine ʿahd itüp yemīn itken ādemleriñiz (فآتوهم نصيبهم) bes alarġa

170.24 ülüşlerini biriñiz yaʿnī altıdan birni mundan muvālāt ʿaḳdi murād muvālāt ʿaḳdi meşrūʿ hem ʿaḳd-i

170.25 muvālāt birlen mīrāṡ ṡābit munıñ ṣūreti şol her ḳayçan bir ʿarabī bolmaġan daḫı āzād ḳılınġan da bolmaġan

170.26 hem vāriṡi bolmaġan ir yā ki ḥatun müselmān bolsa ikinçi kişige eytür min sini velī ḳıldım

170.27 cināyet ḳılsam ʿaḳl tölersün ölsem mīrāṡ alursun diyü eytilmiş kişi ḳabūl itdim dise bu muvālāt

170.28 ʿaḳdi bola hem eytken kişi cināyet ḳılsa ʿaḳl töley ölse mīrāṡ ala (انّ الله) düristlikde allahü teʿālā

170.29 (كانَ) boldı (على كلّ شيء) her bir nerse üzerine (شهيدا) tüşingüçi boldı (الرّجالُ قوّامون على

I / 171

171.1 النّساء) irler ḥatunlar üzerine yaḫşı işler birlen buyurġanları ḥalde ve yaman işlerden ṭıyġanları

171.2 ḫālde turġuçılardur vālīniñ raʿiyyelerine turuvları kibi (بما فضّل الله) allahü teʿālānıñ artuḳ

171.3 ḳıluvı sebebli (بعضهم على بعض) irler birlen ḫatunlardan baʿżısını baʿżısı üzerine yaʿnī irlerni

171.4 ḥatunlar üzerine ʿaḳlnıñ kāmil boluvı birlen daḫı ḫüsn-i tedbīr birlen ʿibādet ḳuvveti birlen artuḳ ḳıluvı

171.5 sebebli şunıñ üçün de irlerde artuḳ ḫāṣiyyetler bar peyġamber boluv velī boluv şuʿāiru'llahnı ötev

171.6 ḫükm meclislerinde şāhid boluv cihād cumʿa vācib boluv mīrāṡda ülüş artuḳ boluv kibiler (وبما

171.7 انفقوا من اموالهم) daḫı irler ḥatunlarġa mällarından infāḳ ḳıluvları sebebli nafaḳa mihr birüv kibi

171.8 yaʿnī infāḳ sebebli irler ḥatunlar üzerine turġuçılardur bu āyetniñ nüzūline sebeb enṣārdan

171.9 rabiʿ oġlı saʿadnıñ ḫatunı zeyd ḳızı ḫabībe saʿadke iṭāʿat ḳılmavı sebebli saʿad-ı ḫabībeniñ yüzine

171.10 ṣoḳdı ḫabībeniñ anası ḳızın alup resūl allahġa barup şikāyet ḳıldı resūl allah ḳıṣāṣ birlen

171.11 yaʿnī saʿadnıñ de yüzine ḫabībeniñ ṣoġuvı birlen ḫükm itdi şundan ṣoñ bu āyet indi yaʿnī irler

171.12 ḥatunlarġa irkliler irniñ bir ṣoġuvı sebebli ḥatunġa ḳıṣāṣ tiymey maʿnāsında şundan ṣoñ resūl allah

171.13 eytdi biz de emr ḳılduḳ allah teʿālā de emr ḳıldı allah teʿālā emr ḳılġan nerse izgü diyü bes resūl allah

171.14 ḳıṣāṣnı rifʿ ḳıldı (فَالصّالِحاتُ) bes izgü ḥatunlar (قانِتاتٌ) irlerine boy ṣunuvçılardur

171.15 (حافِظاتٌ لِلْغَيْبِ) irleri ġāʾib bolġanda özlerine ṣaḳlav vācib bolġan nerselerni ṣaḳlavçılardur

171.16 (بِما حَفِظَ اللّٰهُ) allahü teʿālānıñ ol ḥatunlarnı ṣaḳlavvı birlen (وَاللّاتى) daḫı şunday ḥatunlar

171.17 (تَخافُونَ نُشُوزَهُنَّ) ol ḥatunlarnıñ öziñizge iṭāʿat ḳıluvdan baş tartuvlarından ḳorḳasız (فَعِظُوهُنَّ)

171.18 bes ol ḥatunlarnı vaʿaẓ ḳılıñız (وَاهْجُرُوهُنَّ فِى الْمَضاجِعِ) daḫı ol ḥatunlarnı yaṭa turġan

171.19 orunlarda ḳuyıñız yaʿnī birge yaṭmañız (وَاضْرِبُوهُنَّ) bulay da bolmasa ol ḥatunlarnı cerāḥatlemey gine

171.20 ṣoġıñız allahü teʿālā irlerine boy ṣunmaġan ḥatunlarnı evvel vaʿaẓ ḳıluv birlen ṣoñra bir az ṣoġuv birlen

171.21 emr ḳıldı (فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ) bes eger bu üç türli işni ḳılġannıñ ṣoñıda ḥatunlarıñız sizge iṭāʿat

171.22 ḳılsalar (فَلا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلاً) bes ol ḥatunlarıñız üzerine yol istemeñiz yaʿnī şelte ḳılmañız

171.23 rencitmeñiz hem alardan ötkende ṣādir bolġan işni yoḳ ḥükminde ḳılıñız (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā

171.24 (كانَ عَلِيًّا كَبِيرًا) üstün ve uluġ boldı yaʿnī allahü teʿālānıñ ḳudreti sizniñ ḥatunlarıñızġa bolġan ḳudretiñizden

171.25 üstündür bes allahdan ḳorḳıñız ḥatunlarıñıznı rencitmeñiz (وَاِنْ خِفْتُمْ شِقاقَ بَيْنِهِما) ve eger siz ey ḥākimler

171.26 ve velīler ir birlen ḥatun arasındaġı düşmānlıḳdan ḳorḳsañız (فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ اَهْلِهِ) bes ir ehlinden

171.27 hükūmetge hem ıṣlāḥḳa ṣāliḥ bolġan bir irni yiberiñiz (وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِها) daḫı ḥatun ehlinden

171.28 hükūmetge ve ıṣlāḫḳa ṣāliḫ bolġan bir irni yiberiñiz çünki yaḳın ḳardeşler ḫāllerniñ yaşrinlerini de

171.29 bilür hem yaḳın ḳardeşlerge ir birlen ḥatunnıñ nefsleri de ḳarār tapar bes ir birlen ḥatun ḳalblerinde

I / 172

172.1 bolġan dostlıḳ ve düşmānlıḳnı ṣoḫbet ve fırḳatni iẓhār ḳılurlar (إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا) eger ḫükūmetke

172.2 ṣāliḫ bolġan ṭarafında kilgen iki ir, birlen ḥatun arasını tüzük ḳıluvnı tileseler

172.3 (يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَا) allahü teʿālā ir birlen ḥatun arasına ittifāḳnı tüşürür yaʿnī ṭarafın cıyılġan ḫükūmetke

172.4 ṣāliḫ bolġan iki ir, ir birlen ḥatun arasını ıṣlāḫ ḳıluvnı tilese niyetleri izgü

172.5 bolsa allahü teʿālā bu iki irniñ ṭırışuvı sebebli ir birlen ḥatun arasına ülfet vifāk tüşürür

172.6 hem köñillerine dostlıḳ ittifāḳ tüşürür (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا) hemīşe

172.7 bu ḫikmet üçün kilgen iki irniñ niyetlerini bilgüçidür hem ir birlen ḥatundan ḳayusı

172.8 ẓālim ikenlikden ḫaber tutuvçıdur (وَاعْبُدُوا اللّٰهَ) allahü teʿālāge gine ʿibādet ḳılıñız (وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا)

172.9 daḫı allahü teʿālāge ʿibādetde hiç nerseni şerīk ḳılmañız (وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) daḫı ata ve anaġa izgülik

172.10 ḳıluv birlen izgülik ḳılıñız (وَبِذِي الْقُرْبَى) daḫı yaḳınlıḳ iyesi bolġan ḳardeşlerge izgülik ḳılıñız

172.11 (وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ) daḫı yetīmlerge ve miskīnlerge izgülik ḳılıñız (وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى) daḫı yurṭı

172.12 yaḳın bolġan kişige yā ki ḳardeş bolġan körşige izgülik ḳılıñız (وَالْجَارِ الْجُنُبِ) daḫı yurṭı

172.13 yıraḳ bolġan körşige yā ki ḳardeşligi bolmaġan körşige izgülik ḳılıñız (وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ)

daḫı

172.14 körkem işde yoldaş bolġan kişige izgülik ḳılıñız ʿilm istevde şerīk bolġan ādemler yā ki hünerde

172.15 yā ki zevciyetde yā ki seferde yoldaş bolġan ādemler kibi (وابن السبيل) daẖı yol oğlına yaʿnī misāfirge

172.16 yā ki ḳonaḳġa izgülik ḳıluñız (وما ملكت ايمانكم) daẖı oñ ḳollarıñız mülklengen nerselerge yaʿnī

172.17 ḳollarġa ve kinizeklerge hem ḥidmetçilerge izgülik ḳılıñız (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (لا يحب) dost

172.18 körmes (من كان مختالا فخورا) bu ẕikr ḳılınġan ādemlerge tekebbürlik körsetüvçi hem maḳtanġuçı bolġan

172.19 ādemni bu āyetde allahü teʿālā türli ẖaḳlarnı beyān itdi evvel rubūbiyyet hem ʿubudiyyet ẖaḳḳını beyān itdi

172.20 ikinçi ata ve ana ẖaḳlarını beyān itdi üçinçi yaḳınlar ẖaḳḳını beyān itdi kirek nesepde yaḳın bolsun

172.21 ve kirek dostluḳ cihetinden yaḳın bolsun dörtinçi yetīmler ve miskīnler ẖaḳḳını beyān itdi bişinçi körşiler

172.22 ẖaḳḳını beyān itdi ve kirek yurṭınıñ yaḳınlığı cihetindengine körşi bolsun ve kirek yorṭınıñ yaḳınlığı cihetinden de

172.23 hem neseb ve dīn cihetinden de körşi bolsun kirek yurṭı yıraḳ bolġan körşi bolsun yā ki bir de yaḳınlığı

172.24 bolmaġan körşi bolsun resūl allah körşiler üç türli digen birinçisiniñ üç ẖaḳḳı bar körşilik

172.25 ẖaḳḳı ḳardeşlik ẖaḳḳı islāmiyyet ẖaḳḳı ikinçisiniñ iki ẖaḳḳı bar körşilik ẖaḳḳı islāmiyyet ẖaḳḳı üçünçisiniñ

172.26 bir ẖaḳḳı bar körşilik gine ẖaḳḳı altınçı ẖatun ẖaḳḳını hem her bir işde yoldaş bolġan ādemniñ ẖaḳḳın

172.27 beyān itdi yidinçi misāfir yā ki ḳonaḳ ẖaḳḳını beyān itdi sigizinçi ḳollar ve kinizekler ẖaḳḳını beyān itdi

172.28 ʿubūdiyyet ẖaḳḳı dört vaʿdelerge vefā ḳıluv, allahü teʿālānıñ birgen nersesine rāżı boluv, allahü teʿālānıñ

172.29 çiklegen şerīʿat çiklerin ṣaḳlav hem allahü teʿālānın birmegen nersesine ṣabr itüv ata ve ananıñ ẖaḳlarını

I / 173

173.1 tirük ẖāllerinde alarnı terbiye itüv söyleşken olṭurġan ve barġanda edebli boluv şerīʿatke muvāfıḳ bolġan

173.2 her işde iṭāʿat ḳıluv ölgen ẖāllerinde raẖmet birlen istiġfār birlen duʿā ḳıluv ḳardeşleriniñ ẖaḳḳı yoluḳḳanda

173.3 selām birüv köñilden düşmānlıḳnı künçilikni yiberüv aġyārnıñ düşmānlıġı vaḳtinde yaḳlav yetīmlerniñ

173.4 miskīnlerniñ ẖaḳlarını alarġa şefḳat ḳıluv hem alarnı tilençilikden muñsız ḳıluv alarġa ẓulm ḳaṣd ḳılġan

173.5 ādemden ẓulmni yiberüv māllarnı aşamav körşiniñ ẖaḳḳı hiçbir vaḳt añar żarar itmessizlik żiyāfet

173.6 vaḳtinde ḳaldurmassızlıḳ ḳayġu vaḳtinde yardem itmeklik bir izgü işde yoldaş bolġan ādemniñ ẖaḳḳı

173.7 eger ḥatun bolsa nafaḳa kiyim turaçak orun birüv şerīʿat ẖükmlerin hem edeblerin üyretüv ornına köre

173.8 ġayret ve seyāẖat körsetüv eger yoldaşdan her bir işde yoldaş murād bolsa anıñ ẖaḳḳı yardem itüşüv

173.9 ʿaybnı ẕikr ḳılmav ḳuṣūrını ʿafv itüv tirük ẖālinde izgülik birlen duʿā ḳılup
ölgeç istiġfār

173.10 ḳıluv misāfirniñ yā ki ḳonaḳnıñ ẖaḳḳı açuḳ yüz birlen ḳarşı aluv hem aşatuv ve içirtüv ḳullarnıñ ve kinizekler

173.11 ve ẖidmetçilerniñ ẖaḳları sükmessizlik ve ḳınamassızlıḳ küçleri yitmegen işke ḳoşmassızlıḳ öziñ

173.12 aşaġan nerseni aşatuv öziñ kiygen kiyimini kiygüzüv ẖāṣıl alarnı da öziñ kibi ẖalḳ allah diyü bilüv

173.13 (اَلَّذِينَ يَبْخَلُونَ) şunday ādemlerdür tekebbürlik ḳıluvçı ve maḳtanuvçı ādemler alar özlerine vācib bolġan

173.14 nerseni birüv birlen saranlıḳ ḳılurlar (وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ) daẖı ādemlerge ṣaranlıḳ birlen buyururlar

173.15 (وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ) daẖı allahü teʿālānıñ fażlından özlerine birgen nerseni baylıḳnı hem

173.16 ʿilmini yaşirirler bes bu ṣıfatlı ādemler her bir türli şeltege tiyüşlilerdür (وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ) daẖı

173.17 allahü teʿālā niʿmetine kāfir bolġan ādemler üçün ẖażırledük biz (عَذَابًا مُهِينًا) ḥorlaġuçı ʿaẕābnı (وَالَّذِينَ)

173.18 daḫı tekebbürlik ḳıluvçı ve maḳtanuvçı ādemler şunday ādemlerdür (ينفقون أموالهم) māllarnı ṣarf

173.19 ḳılurlar (رئاء الناس) ādemlerge riyālık ḳıluv üçün yaʿnī maḳtanuv üçün (ولا يؤمنون بالله وباليوم)

173.20 (الآخر) daḫı allahü teʿālāge hem āḫiret künine īmān kitürmesler (ومن يكن الشيطان له قرينا) ve kimdür

173.21 ol kişige şeyṭān yoldaş bolur yaʿnī şeyṭān ḳoşuvı boyınça ʿamel ḳılur (فساء قرينا) bes yoldaş

173.22 boluv yüzinden ni yavız boldı şeyṭān yaʿnī bularnı sarañlıḳġa ve riyāġa yüklegen nerse şeyṭāndur (وماذا

173.23 عليهم) bu saranlıḳ ḳıluvçı ve riyālanuvçılarġa nindi żarar bar yaʿnī hiç żarar yoḳ (لو آمنوا بالله)

173.24 eger allahü teʿālāge īmān kitürseler (واليوم الآخر) daḫı āḫiret künine īmān kitürseler (وأنفقوا مما

173.25 رزقهم الله) daḫı allahü teʿālā özlerine rızḳlandurġan nersede riyāsız ġına ṣarf itseler (وكان الله) daḫı

173.26 allahü teʿālā boldı (بهم) bu saranlıḳ ve riyāʾ ḳıluvçılarnı (عليما) bilgüçi bes ʿamelleri beraberinde tiyüşli

173.27 cezānı birür (إن الله لا يظلم) düristlikde allahü teʿālā bendelerge ẓulm ḳılmas (مثقال ذرة) (kiçkine ḳızıl

173.28 kurmıska) aġırlıġı ḳadar da yaʿnī ecrlerini kimitmes ve ʿaẕāblarını artdurmas (وإن تك حسنة) ve eger

173.29 kurmıska(tüzeñ) aġırlıġı nerse izgülik bolsa (يضاعفها) ol izgüligini artdurur (ويؤت من

I / 174

174.1 (لدنه) dahı öz hużūrından birür ol az izgülik iyesine (أجرا عظيما) uluġ s̱evābnı (فكيف)

174.2 bes yehūdlerden ve başḳalardan bu kāfirlerniñ ḫāli niçük bolur (إذا جئنا من كل أمة بشهيد) her ḳayçan

174.3 her bir ümmetden şāhid kitürsek yaʿnī şol ümmetniñ peyġamberini kitürsek ol peyġamber bu ümmetniñ iʿtiḳādlarınıñ

174.4 bozuḳ boluvı birlen ve ʿamellerinin ḳabīḥ boluvı birlen güvāhlıḳ birse (وجئنا بك على هؤلاء) dahı ey

174.5 muḥammed (ʿaleyhi'ss-selām) sini uşbu ümmetiñ üzerine kitürsek (شهيدا) şāhid itüp sin īmān kitürgen

174.6 ādemlerge īmān birlen hem kāfir bolġan ādemlerge küfr birlen hem münāfıḳlarġa nifāḳ birlen güvāhlıḳ birseñ şol

174.7 vaḳt yehūdden ve başḳalardan bu kāfirlerniñ ḫāli niçük bolur (يومئذ يود الذين) bu şāhidlerni kitürgen

174.8 künde şunday ādemler arzu ḳılurlar (كفروا) ol ādemler kāfir boldılar (وعصوا الرسول) dahı

174.9 resūlge güvāhlı boldılar yaʿnī boy şunmadılar (لو تسوى بهم الأرض) eger kömilmiş bolsalar idi de

174.10 alar birlen birini tigizlenmiş bolsa idi diyü yaʿnī kāşki yirge kömülüp tofraḳ bolsaḳ idi diyü

174.11 arzu ḳılurlar (ولا يكتمون الله حديثا) dahı allahü teʿālādan sözni yaşirmesler yaʿnī yaşirürge küçleri

174.12 yitmes çünki aʿżāları şehādet birür allahü teʿālā isrik hem cünüb ḫālde namāz oḳuvnıñ ḫarāmlıġını hem

174.13 teyemmümniñ farżlıġını beyān itüp ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يا أيها الذين آمنوا) ey anday īmān

174.14 kitürgen ādemler (لا تقربوا الصلوة) namāzġa yaḳın bolmañız (وأنتم سكارى) ḫālbūkim siz isriksiz

174.15 (حتى تعلموا ما تقولون) ni eytken nerseñizni bilgeniñizge ḳadar bu āyetniñ inüvine sebeb ḫamr mübāḥ

174.16 bolġan vaḳtde ʿavf oğlı ʿabdu’r-raḫman ṭaʿām ve şarāb ḫāżirlep aṣḫāb-ı kirāmdan bir cemāʿatni żiyāfetke

174.17 ündedi aşadılar hem ḫamr içdiler tamām keyflendiler aḫşām namāzı yitdi aralarından birevini imām itüp

174.18 aḫşāmnı oḳurġa kirişdiler imāmları kāfirūn sūresini “لا” kelimelerin ḳaldurup “اعبد ما تعبدون”

174.19 diyü oḳudı yaʿnī isriklik sebebli dört orunda “لا” kelimesini ḳaldurdı ṣoñra allahü teʿālā isrik ḫālde

174.20 namāz uḳuvdan nehy itüp ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi bes bu āyetden bilindi isrikniñ mürted boluvı

174.21 mürtedlik tügil ikençilik çünki kāfirūn sūresini “لا” kelimelerini ḳaldurup oḳuv elbette küfr ḫālbūkim

174.22 bu imāmnıñ küfri birlen ḫükm ḳılınmadı belki allahü teʿālā īmān ismi birlen ḫiṭāb itdi hem resūl allah

174.23 bu īmām birlen ḫatunı arasını ayuruv birlen de buyurmadı hem īmān yañartuv birlen de buyurmadı hem āyetde

174.24 isriklikden ġaflet isrikligi hem yuḳu isrikligi aluv da mümkin (وَلَا جُنُبًا) daḫı cünüb (ġusülsiz)

174.25 ḫālde namāzġa yaḳın bolmañız (إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ) meger yol ötküçü bolġanınız ḫālde cünüb ḫālde namāzġa

174.26 yaḳın bolıñız yaʿnī cünübliknıñ hiç ḫālinde namāzġa yaḳın bolmañız meger sefer ḫālinde yaḳın bolıñız eger

174.27 ġusl ḳılurġa ṣu tapmasañız ve teyemmüm ṣoḳsañız (حَتَّى تَغْتَسِلُوا) yaʿnī cünüb ḫālde namāzġa yaḳın bolmañız

174.28 ġusl ḳılġanıñızġa ḳadar eger bu āyetde namāzdan namāz oḳuy turġan orun murād bolsa ol vaḳt maʿnāsı

174.29 boladur cünüb ḫālde mescidke barmañız meger ötüp kitüvçi bolġan ḫālinde gine baruv dürist bolur maʿnāsında

I / 175

175.1 (وان كنتم مرضى) ve eger siz avruvlar bolsañız (أو على سفر) yeise seferde bolsañız (أو جاء أحد)

175.2 (منكم من الغائط) yeise sizlerden biriñiz ḫācet ötey turġan orundan kilseñiz yaʿnī ṭahāretiñizni

175.3 şındursañız (أو لامستم النساء) yeise ḫatunlarnı cimāʿ ḳılsañız (فلم تجدوا ماء) bes eger şu tapmasañız

175.4 yaʿnī şunı istiʿmālge küçiñiz yitmese kirek şu bola turup kirek şu yoḳlıḳdan çünki istiʿmālge

175.5 ḳudret bolmaġan nerse yoḳ ḫükminde bola (فتيمموا صعيدا طيبا) bes pāk bir cinsine teyemmüm şoġıñız

175.6 (فامسحوا بوجوهكم) yaʿnī teyemmümni şol revişçe şoġıñız yüzleriñizni sürtiñiz (وأيديكم) daḫı

175.7 ḳollarıñıznı sürtiñiz tirsekleri birlen (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (كان) boldı (عفوا غفورا)

175.8 ruḫṣat birüv sebebli ʿavf ḳıluvçı hem kimçiliklerni yarlıḳaġuçı "وان كنتم مرضى" āyeti benū muṣṭaliḳ

175.9 şoġışında indi islām ʿaskeri bu şoġışda kiç birlen şusız yirge barup tüşdiler tañ vaḳtinde maḳṣūdları

175.10 ol orundan köçüv idi şol vaḳt ḫażret-i ʿā'işeniñ moyınçaġı yoġaldı şol sebebli bu orunda uzaḳ

175.11 turdılar ṣaḫābelerniñ baʿżısı cünüb ve baʿżısı ṭahāretsiz boldılar hem resūl allahġa bu ḫālden şikāyet

175.12 ḳıldılar şundan şoñ allahü teʿālā yiñillik üçün teyemmüm ḫükmi beyān itken āyetni indürdi (ألم تر)

175.13 eyā ʿilmiñ irişmedi mü (الى الذين) şunday ādemlerge (أوتوا نصيبا من الكتاب) ol ādemlerge

175.14 kitābdan ülüş birildi yaʿnī tevrāt ʿilminden bir az ülüş birildi murād yehūdīlerniñ ʿālimleri (يشترون

175.15 (الضَّلَالَةَ) azġunlıḳnı hidāyet birlen almaşurlar (وَيُرِيدُونَ أَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَ) daḫı sizni yaʿnī müʾminlerni

175.16 ḫaḳḳ yoldan azduruvnı tilerler (وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ) ve allahü teʿālā sizniñ düşmānlarıñıznı sizden yigrek de

175.17 bilgüçirekdür (وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا) daḫı allahü teʿālā sizni ṣaḳlavçı boluv yüzinden yiter (وَكَفَى بِاللَّهِ

175.18 نَصِيرًا) daḫı allahü teʿālā sizge yardem birüv yüzinden yite bes siz allahü teʿālāge gine tayanıñız hem allahü teʿālānıñ

175.19 gine yardemi birlen kifāyeleniñiz (مِنَ الَّذِينَ هَادُوا) yehūd bolġan ādemlerden şunday ḳavm bardur (يُحَرِّفُونَ

175.20 الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ) tevrāt sözlerini orunlarından döndürürler yaʿnī allahü teʿālā ḳoyġan orunlarından

175.21 tevrāt sözlerini alup anıñ ornına ikinçi sözler ḳoyarlar (وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا) daḫı peyġamber

175.22 ʿaleyhi's-selāmge eytürler söziñni işitdük ve ḳoşḳan işiñe iṭāʿat ḳılmaduḳ (وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ) daḫı bizniñ

175.23 sözimizni işit ḫālbūkim sin işitilmiş ve ḳabūl ḳılınmış tügilsün diyü eytürler yā ki işitsün

175.24 muvāfıḳ bolġan cevābnı işitmegeniñ ḫālde (وَرَاعِنَا) daḫı bizge ḳarasun siniñ birlen söyleşürmiz diyü

175.25 eytürler (لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ) tilleri birlen ḫaḳnı bāṭılġa özgertkenleri ḫālde (وَطَعْنًا فِي الدِّينِ) daḫı

175.26 islām dīninde ṭaʿn ve istihzāʾ ḳılġanları ḫālde eytürler yaʿnī özleri arasında sügüşüv ornında

175.27 istiʿmāl ḳılına turġan "رَاعِنَا" digen sözni "انْظُرْنَا" digen söz ornına aralarında hem mekrūh körüp

175.28 eytile turġan "وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ" digen sözni "وَاسْمَعْ لَا أُسْمِعْتَ" digen söz ornına eytürler (وَلَوْ أَنَّهُمْ

I / 176

176.1 (قالوا) ve eger ol yehūdlerniñ ʿālimler eytseler idi (سمعنا وأطعنا) söziñni işitdük ve ḳoşḳan

176.2 işiñe boy şunduḳ diyü "سمعنا وعصينا" digen sözleri ornına (واسمع) daḫı yalġız işitsün diyüv gine

176.3 "غير مسمع" ni ḳoşmay eyteler idi (وانظرنا) daḫı bizge ḳarasun diyü eytseler idi "راعنا"

176.4 digen sözleri ornına (لكان خيرا لهم) yehūdlerniñ ʿalimleri üçün elbette izgürek bolur idi

176.5 (وأقوم) daḫı toġrıraḳ bolur idi (ولكن لعنهم الله بكفرهم) likin küfrleri sebebli laʿnet ḳıldı

176.6 allahü teʿālā ol yehūdlerge (فلا يؤمنون الا قليلا) bes yehūdler īmān kitürmesler meger alardan az kişi

176.7 gine īmān kitürürler yā ki az īmān kitürüv birlen gine īmān kitürirler yaʿnī resūllerniñ baʿżısına īmān

176.8 kitürüp baʿżısını inkār iterler az īmān maḳbūl tügil (يا أيها الذين) ey andayın ādemler

176.9 (أوتوا الكتاب) ol ādemlerge kitāb birilmiş boldı yaʿnī ey ehl-i kitāb (آمنوا

176.10 بما نزلناه) biz indürgen nersege (ḳurānġa) īmān kitüriñiz (مصدقا لما معكم) ol ḳurān

176.11 sizniñ birlen birge bolġan nerseni rastlavçı bolġan ḫālde yaʿnī tevrātnı (من قبل أن نطمس وجوها)

176.12 yüzlerni yaʿnī yüzlerde bolġan köz burun ḳaşlarnı cuymasdan burun (فنردها على أدبارها)

176.13 bes ol yüzde bolġan nerselerni cuyġanımız ṣoñında yüzlerni artları ṣūretine ḳaytarurmız yaʿnī

176.14 cilkeler kibi ḳılurmız (أو نلعنهم) yeise laʿnet ḳıluvımızdan ilk ol yüzlerge yaʿnī maymun

176.15 ṣūretlerine almaşduruvımızdan ilk (كما لعنا أصحاب السبت) niteki şenbe kün iyelerini laʿnet ḳılduḳ

176.16 yaʿnī ṣūretlerini maymun ṣūretine almaşdurduḳ şenbe kün iyelerinden şenbe künini balıḳ avlavçılar

176.17 murād (وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُولًا) daḫı allahü teʿālānıñ ḫükm itken işi ḳılınmış boldı (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ)

176.18 düristlikde allahü teʿālā yarlıḳamas (اَنْ يُشْرَكَ بِهٖ) özine şirket ḳatılmış boluvnı yaʿnī şirkni (وَيَغْفِرُ)

176.19 (مَادُونَ ذٰلِكَ) daḫı şirkden başḳa bolġan günāhlarnı yarlıḳar (لِمَنْ يَشَاۤءُ) yarlıḳavnı tilegen kişi üçün

176.20 (وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ) ve kimdür allahġa şirk ḳatsa (فَقَدِ افْتَرٰى اِثْمًا عَظِيمًا) bes taḫḳīḳ allahü teʿālāge uluġ

176.21 günāhnı iftirāʾ ḳıldı yaʿnī uluġ günāhına kirişdi bu āyet delālet ḳıladur tevbeden başḳa şirkniñ

176.22 yarlıḳanmavına ammā şirkden başḳa günāhlar allahü teʿālānıñ tilevine toḳtay eger tilese allahü teʿālā şirkden

176.23 başḳa bolġan günāhlarnı yarlıḳay tilese ol günāhlar beraberinde ʿaẕāb ḳıla ammā tevbe birlen şirkde hem uluġ

176.24 ve kiçük günāhlar da elbette yarlıḳana (اَلَمْ تَرَ) eyā ḳaramadıñ mı sin ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) (اِلَى الَّذِينَ) şunday

176.25 ādemlerge yaʿnī ehl-i kitābḳa (يُزَكُّونَ اَنْفُسَهُمْ) özlerini maḳtarlar ve pāklarlar yaʿnī biz allahnıñ

176.26 oġulları ve dostları diyürler (بَلِ اللّٰهُ يُزَكِّى مَنْ يَشَاۤءُ) belki allahü teʿālā tilegen kişisine pāklar

176.27 ve maḳtar yaʿnī ehl-i kitābnıñ özlerini pāklavına iʿtibār yoḳ belki allahü teʿālānıñ pāklavına iʿtibār

176.28 (وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا) özlerini maḳtaġan kişilerni ʿaẕāb ḳılınur likin alar ḫurma tişiniñ yarıġında

176.29 bolġan yip ḳadar da ẓulm ḳılmaslar yaʿnī aṣlā ẓulm ḳılmaslar (اُنْظُرْ) ḳara sin ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) ehl-i

I / 177

177.1 kitābḳa (كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ) niçük allahü teʿālā üzerine yalġannı iftirāʾ ḳılalar

177.2 yaʿnī biz allahnıñ oġulları ve dostları dip bātıl gümān ḳılalar (وَكَفٰى بِهٖ اِثْمًا مُبِينًا) ve bu

177.3 allahü teʿālāge iftirāları ẓāhir günāh boluv yüzinden yiter yehūdler ṣanemlarġa ʿibādet ḳıluv allah ḳaşında

177.4 muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellem ündegen nerseden izgürek didiler şol ḫaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

177.5 āyetni indürdi (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ) eyā ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şunday ādemlerge ʿilmiñ irişmedi mü (أُوتُوا)

177.6 نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ) ol ādemlerge kitābdan ülüş birildi yaʿnī yehūdlerge (يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ

177.7 وَالطَّاغُوتِ) ṣanemlarġa daḫı bāṭıl bolġan nerselerge yaʿnī şeyṭānġa īmān kitürürler (وَيَقُولُونَ)

177.8 daḫı eytürler (لِلَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemlerge (هَؤُلَاءِ) bu ṣanemlar ve şeyṭānlar (أَهْدَى)

177.9 toġrıraḳlardur (مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا) muḥammed ʿaleyhi's-selāmġa īmān kitürgen ādemlerden (سَبِيلًا) yol ve dīn

177.10 yüzinden (أُولَئِكَ) bu ṣıfatda bolġan yehūdler (الَّذِينَ) şunday ādemlerdür (لَعَنَهُمُ اللَّهُ) laʿnet ḳıldı

177.11 allahü teʿālā alarġa (وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ) ve kimdür ol kişige allahü teʿālā laʿnet ḳılsa (فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا) bes ol

177.12 kişige yardem birüvçi tapmassuñ sin (أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ) eyā ol yehūdler üçün pādişāhlıḳdan

177.13 ülüş bar mı elbette yoḳ (فَإِذًا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا) bes pādişāhlıḳdan ülüş bolġan vaḳtde de ādemlerge

177.14 ḫurma tişinde bolġan tişük ḳadarı da yardem birmesler idi bes faḳīr bolġanda nerse birsünler yehūdlerniñ

177.15 ġāyet ṣaranlıḳlarından kināye (أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ) yeise ādemlerden ḫased ḳılalar mı yaʿnī resūl allahdan

177.16 hem ṣaḫābelerinden yā ki bütün ādemden (عَلَى مَا) şol nerse üzerine ḫased ḳılalar mı (آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ)

177.17 allahü teʿālā ol nerseni ādemlerge fażlından ve maḥż-ı raḫmetinden birdi ol nerseden peyġamberlik, kitāb, yardem

177.18 hem peyġamberniñ ʿarablerden boluvı murād (فقد آتينا آل ابراهيم) bes eger allahü teʿālā fażlinden birgen

177.19 nerse üçün ādemlerden künçilik ḳılsalar ibrāhīm balalarına da birdük (الكتاب والحكمة) tevrātnı

177.20 ve peyġamberlikni mes̱elā mūsā ʿaleyhi’s-selāmge ve ḥālānki alardan ḫased ḳılmaylar (وآتيناهم ملكا عظيما) daḫı

177.21 ibrāhīm balalarına uluġ mülkni birdük mes̱elā yūsuf, dāvut hem süleymān ʿaleyhi’s selāmlerge (فمنهم من آمن به)

177.22 bes yehūdlerden muḫammed ʿaleyhi’s-selāmge īmān kitürgenleri de bar (ومنهم من صد عنه) daḫı yehūdlerden muḫammed

177.23 ʿaleyhi’s-selāmge īmān kitürüvden yüz döndürgenleri de bar (وكفى بجهنم سعيرا) īmān kitürmegenlerge ḳızdurulmış

177.24 oṭ boluv yüzinden cehennem yiter (ان الذين) düristlikde şunday ādemler (كفروا بآياتنا) bizniñ āyetlerimizni

177.25 inkār itdiler (سوف نصليهم نارا) tiz alarnı oṭḳa kiritürmiz (كلما نضجت جلودهم) ḳayu ġına zamān

177.26 tirileri ḳuvrılsa (بدلناهم جلودا غيرها) ol tirilerini başḳa tiriler birlen almaşdururmız (ليذوقوا

177.27 العذاب) ʿaẕābnı hemīşe tatsunlar üçün (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (كان عزيزا حكيما) tilegen

177.28 nersesinde ġālib boldı hem ʿaẕāb ḳıluvında ḫikmet iyesi boldı (والذين) daḫı şunday ādemler

I / 178

178.1 (آمنوا) īmān kitürdiler (وعملوا الصالحات) daḫı izgü işlerni ḳıldılar (سندخلهم جنات) tizden

178.2 ol ādemlerni şunday ucmaḫlarġa kiritürmiz (تجري من تحتها الأنهار) ol ucmaḫlarnıñ astından

178.3 yılġalar "ṣular" aġar (خالدين فيها أبدا) ol ucmaḫlarda meñgü ḳalġanları ḫālde (لهم فيها أزواج

178.4 مطهرة) īmān kitürüp izgü ʿamel ḳılġan ādemler üçün ol ucmaḫlarda ḥatunlarġa ḫāṣ bolġan

178.5 ḳaẕūrātlardan hem insānnıñ ṭabīʿī bolġan ḥācetlerinden pāk ḳılınmış ḫatunlar bardur (وندخلهم ظلا ظليلا)

178.6 daḫı ol īmān kitürüp izgü ʿamel ḳılġan ādemlerni hemīşe bolġan kölegege kiritürmiz (ان الله يأمركم)

178.7 düristlikde allahü teʿālā sizge ḳoşadur (أن تؤدوا الأمانات الى أهلها) emānetlerni ehline tapşıruv birlen bu āyet

178.8 ḫaḳlıḳ vechesi üzerine emānetni ötev ḫaḳında * bu āyetniñ nuzūline sebeb feth-i mekke küninde kaʿbeniñ hidmetçisi

178.9 bolġan ṭalḫa oġlı ʿos̱mān kaʿbe işigini bikledi hem resūl allahnıñ kirüvi üçün eçkiçini birüvden baş

178.10 tarttı resūl allah ikenni bilgen bolsam birür idim didi munıñ ṣoñında ḫażret-i ʿalī ṭalḫa oġlı ḫażret-i

178.11 ʿos̱mānnıñ ḳolından ḳolunı ḳıṣup açup eçkiçini aldı resūl allah kaʿbege kirüp iki rekʿat namāz oḳudı

178.12 resūl allah kaʿbeden çıḳġaç ḫażret-i ʿabbas eçkiçni ṣoradı allahü teʿālā bu āyetni indürdi yaʿnī emānetni

178.13 ehline biriñiz kimden aldıñ eçkiçni şol kişige bir diyü şundan soñ resūl allah eçkiçni ḫażret-i ʿalīge

178.14 ṭalḫa oġlı ḫażret-i ʿos̱mānġa bir diyü ḳoşdı hem ḫażret-i ʿos̱mān müselmān boldı islāmına sebeb şol boldı

178.15 resūl allah kaʿbeniñ ḥıdmeti ṭalḫa oġlı ʿos̱mānnıñ evlādında bolsun diyü duʿaʾ ḳıldı munıñ nuzūl sebebi

178.16 ḫaṣ bolsa da likin iʿtibār lafẓınıñ ʿāmm boluvına lafẓı ʿām her bir emānetni şāmil * (وإذا حكمتم بين الناس)

178.17 ve her ḳayçan ādemler arasında ḫükm ḳılsañız (أن تحكموا بالعدل) sizge toġrılıḳ ve ḫaḳlıḳ birlen ḫükm

178.18 ḳılurġa ḳoşadur allahü teʿālā bu āyet delālet ḳıladur her bir ḫākimniñ ʿādil boluvınıñ vācip boluvına kirek

178.19 müfti kirek imām bolsun kirek ḳaḍı kirek ḫākim bolsun daḫı her vecheden ʿādil boluv tiyüşlikge delālet

178.20 ḳıladur kirek daʿvāda bolsun ve kirek şāhidlerde ve kirek yemīnde bolsun kirek ölṭürüvde ve kirek ḳaravda

178.21 ve kirek söyleşüvde bolsun kirek yaṭ kişi ḫaḳında ve kirek ḳardeşleri ve kirek özi ḫaḳında bolsun (إنّ الله

178.22 نعمّا يعظكم به) düristlikde ni ḥoş nersedür allahü teʿālā sizni anıñ birlen vaʿaẓ ḳılġan nerse

178.23 (إنّ الله كان سميعا بصيرا) düristlikde allahü teʿālā sözleriñizni işitüvçi hem ḫükmleriñiz hem emānetler ḫaḳında

178.24 ḳılġan işleriñizni körgüçi boldı (يا أيّها الّذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler (أطيعوا الله)

178.25 allaḫġa boy ṣunuñız (وأطيعوا الرّسول) daḫı resūlge boy ṣunuñız (وأولي الأمر منكم) daḫı öziñizden

178.26 iş iyelerine yaʿnī ḫākimlerge boy ṣunuñız bu āyetniñ nuzūline sebeb şol bir vaḳtde resūl allah velīd

178.27 oġlı ḥālidni bir ḳadar ʿasker birlen bir ḳabīle birlen ṣoġış ḳılurġa yiberdi yāser oġlı ʿammār ʿasker

178.28 içinde idi velīd oġlı ḥālid raḍiallahü ʿanhanıñ kilüvini kürgeç mez̠kūr ḳabīle bütünley ḳaçdılar

178.29 meger aralarından bir ir müselmān bolup ḳaçmay ḳaldı hem yāsser oġlı ʿammārnıñ ḫücresine kirdi hem bu

I / 179

179.1 ir eytdi min müselmān boldım mine islāmım fāʾide birür mi didi ʿammār belī birür didi ikinçi künni

179.2 bu irni ʿasker başı bolġan emīr yaʿnī ḫażret-i ḫālid tutdı mālnı hem aldı ʿammār bu irni ḳoy

179.3 min muñar aman birdim didi ḫālid eytdi min emīr bola turup minim ruḫṣatımdan başḳa niçük amān biresüñ

179.4 didi ʿammār şulay birem min didi daʿvāleşdiler resūl allahġa kitdiler resūl allah ʿammārnıñ amānnı dürist

179.5 kördi bu irni yiberdi hem ʿammārge eytdi ikinçi vaḳt emīrniñ emrinden başḳa hiç kimge amān birme

179.6 didi ʿammār birlen ḫālid resūl allah ḫużūrında ḳıçḳuruşdılar ʿammār ḫālidke ḳatı söz eytdi ḫālid resūl allahġa

179.7 bu ḳuldan mini ḳutḳar aldıñda ḥakāret ḳıldurma didi (ʿammār maġīre ḥāşimniñ mevlāsı bolġan)

179.8 eger siniñ ḫürmetin bolmasa idi min ʿammārge filān sözler eytür idim didi resūl allah ey ḫālid ʿammārdan

179.9 tiliñni ṭıy bir kişi ʿammārnı sükse ol kişige allahü teʿālā açuvlanur ve bir kişi ʿammārge laʿnet ḳılsa

179.10 ol kişige allahü teʿālā laʿnet ḳılur didi şundan ṣoñ ʿammār turup kitdi artından ḫālid iyerüp

179.11 kitdi hem kiyiminden tutup ʿammārdan rıżālıḳ istedi ṣoñra allahü teʿālā ḫükm iyelerine iṭāʿat ḳılıñız diyü

179.12 ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi ulü'l-emrden murād aʿmm kirek imām bolsun ve kirek emīr bolsun

179.13 ve kirek pādişāh bolsun kirek ḫākim ve kirek ʿālim ve kirek müctehid bolsun ve kirek ḳaḍı ve kirek müfti

179.14 bolsun (فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ) bes eger siz hem ḫükm iyeleri nizāʿ ḳılışsañız (فِى شَىْءٍ) dīn işlerinden bir işde

179.15 (فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ) bes ol işni allahü teʿālāge ḳaytarıñız yaʿnī ḳurānġa (وَالرَّسُولِ) daḫı resūlge ḳaytarıñız

179.16 yaʿnī tirük vaḳtinde özine vefātı ṣoñında senetine yaʿnī muḫtelif-i fīh bolġan ḫükmini ḳıyās ṭarīḳi birlen kitāb

179.17 birlen senetke ḳaytarıñız bu āyet delālet ḳıladur aḫkāmnıñ üç türli boluvına birisi ẓāhir kitāb birlen s̱ābit

179.18 bolġan ḫükmler, ikinçi ẓāhir senet birlen s̱ābit bolġan ḫükmler, üçünçisi kitāb birlen senetke ḳıyās

179.19 ṭarīḳi birlen redd ḳıluv birlen s̱ābit bolġan ḫükmler (اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) eger siz allahü

179.20 teʿālāge hem āḫiret künine īmān kitürür bolsañız (ذٰلِكَ خَيْرٌ) bu muḫtelif-i fīh bolġan ḫükmni allahü teʿālāge

179.21 hem resūl allahġa yaʿnī ḳurān birlen senetge ḳaytaruv siznin üçün izgüdür (وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا) daḫı ʿāḳibet

179.22 yüzinden körkemrekdür yā ki teʾvīl yüzinden sizniñ teʾvīliñizden körkemrekdür bir vaḳtde bir münāfıḳ

179.23 birlen yahūdī bir iş ḫuṣūṣında daʿvā ḳılışdılar yehūdī ḫükm üçün resūl allahġa barayıḳ didi münāfıḳ

179.24 eşref oġlı kaʿbge barayıḳ didi āḫirinde resūl allahġa kitdiler resūl allah yehūdī fāʾidesine ḫükm itdi

179.25 münāfıḳ rāżı bolmadı ḫażret-i ʿömer kitdiler ḫażret-i ʿömerge barġaç yehūdī resūl allahnıñ öz fāʾidesine

179.26 ḫükm itüp de münāfıḳnıñ rāżī bolmavını söyledi ḫażret-i ʿömer münāfıḳdan rāżī bolmavıñ dürist mi didi

179.27 münāfıḳ belī dürist didi ḫażret-i ʿömer ornıñızda turıñız ḫāżir çıġam diyü kirüp kitdi hem ḳılıçnı alup

179.28 çıġup münāfıḳnıñ moynını çavup üzdi resūl allah ḫükmine rāżı bolmaġan kişige şulay ḫükm ḳılam didi

179.29 şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi hem ḫażret-i cebrāʾīl ʿömer ḫaḳḳ birlen bāṭıl arasını

I / 180

180.1 ayurdı didi şunıñ üçün de ḫażret-i ʿömerni “fārūḳ” diyü ataldı (أَلَمْ تَرَ) ey muḫammed ʿilmiñ irişmedi mü

180.2 (إِلَى الَّذِينَ) şunday ādemlerge (münāfıḳlarġa) (يَزْعُمُونَ) bāṭıl gümān ḳılurlar alar (أَنَّهُمْ آمَنُوا) düristlikde

180.3 alar īmān kitürdiler diyü (بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ) sine indürülgen nersege (وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ) daḫı

180.4 sinden burun bolġan peyġamberlerge indürülgen nersege (يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ) artuḳ

180.5 azġan kişige ḫükm ḳılduruvġa baruvnı tilegenleri ḫālde bāṭıl gümān ḳılurlar yaʿnī eşref oġlı

180.6 kaʿbke (وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ) ḫālbūkim alar artuḳ azġan eşref oġlı kaʿbnı inkār ḳıluv birlen

180.7 anı dost tutmav birlen buyurulmış boluvıdur (وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ) dahı şeyṭān alarnı

180.8 ḫaḳlıḳdan azduruvnı tiley (ضَلَالًا بَعِيدًا) yıraḳ ve uzaḳ bolġan azduruv birlen (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ) ve her ḳayçan

180.9 ol münāfıḳlarġa eytilmiş bolsa (تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) allahü teʿālā indürgen nersege (ḳurānġa) ḫükm

180.10 üçün kiliñiz diyü (وَإِلَى الرَّسُولِ) dahı resūlge kiliñiz diyü (رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ) münāfıḳlarnı körürsüñ

180.11 sin (يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا) yüz döndürmek birlen sinden (muḫammed ʿaleyhi's-selāmdan) yüz döndürürler (فَكَيْفَ

180.12 إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ) bes niçük bolur ol münāfıḳlarnıñ hāli her ḳayçan alarġa irişküçi ʿaẕāb irişse

180.13 niteki ḫażret-i ʿömer irişdürdi (بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ) ḳulları ilk ḳılġan ʿamel sebebli yaʿnī resūl allahdan

180.14 başḳaġa ḫükm ḳıldururġa baruv sebebli (ثُمَّ جَاؤُكَ) munıñ ṣoñında (ey muḫammed ʿaleyhi's-selām) sine kilürler

180.15 münāfıḳlardan maḳtūlniñ iyeleri ḳan ṭaleb ḳılup (يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ) allahü teʿālā birlen yemīn itkenleri ḫālde

180.16 (إِنْ أَرَدْنَا) biz sinden başḳaġa ḫükm üçün baruvımızdan tilemedük (إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا) meger izgülik

180.17 yaʿnī ṣulḫ dahı tevfīḳ yaʿnī ülfet tiledük diyü yaʿnī biz siniñ hükmiñe rāżı bolmaġanlıḳdan sinden

180.18 başḳaġa ḫükm üçün barmaduḳ meger iki ḫışım arasını körkem bolġan vech birlen ayursun hem

180.19 ülfetlendürsün diyü barduḳ (أُولٰئِكَ) bu münāfıḳlar (الَّذِينَ) şunday münāfıḳlardur (يَعْلَمُ اللّٰهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ) ol

180.20 münāfıḳlarnıñ köñillerinde bolġan nerseni yaʿnī nifāḳlarunı ve yalġan yemīn itüvlerini allahü teʿālā bilür

180.21 (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ) bes ol münāfıḳlardan yüz döndür ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) (وَعِظْهُمْ) dahı til birlen vaʿaẓ

180.22 ḳıl ol münāfıḳlarnı (وقل لهم) daḫı ol münāfıḳlarġa eyt (فى أنفسهم) özlerine yaşringine (قولا بليغا)

180.23 es̱erli bolġan sözni (وما أرسلنا من رسول) daḫı biz hiç resūlden yibermedük (إلا ليطاع بإذن الله)

180.24 meger allahü teʿālānıñ iẕni birlen boy ṣunulmış bolsun üçün yiberdük yaʿnī resūlni yiberüvden maḳṣūd

180.25 iṭaʿāt ḳılmaḳ üçün bes kimde kim resūlge iṭāʿat ḳılmasa ve anıñ ḫükmine rāżı bolmasa ol kişi

180.26 resūlniñ resūlligini ḳabūl ḳılmaġan bola müʾmin bolmay anı ḳatl dürist bola ḳanı boş bola maʿnāsında

180.27 (ولو أنهم إذ ظلموا أنفسهم) eger ol münāfıḳlar nifāḳ sebebli yā ki artuḳ azġan eşref oġlı kaʿbge

180.28 ḫükmge baruvnı tilev sebebli özlerine ẓulm ḳılġanları zamānda (جاؤك) tevbe ḳılġanları ḫālde siñe kilseler

I / 181

181.1 idi (فاستغفروا الله) bes allah teʿālādan günāhları üçün iḫlāṣ birlen yarlıḳamaḳ isteseler idi

181.2 (واستغفر لهم الرسول) daḫı ol münāfıḳlar üçün resūlde yarlıḳamaḳ isteseler idi (لوجدوا الله) elbette

181.3 ol münāfıḳlar allahü teʿālānı taparlar idi (توابا رحيما) tevbelerini ḳabūl itüvçi hem raḫmet ḳıluvçı

181.4 (فلا وربك لا يؤمنون) bes rabbiñ birlen ḳasem itüp eytemün ol münāfıḳlar īmān kitürüvçi bolmaslar

181.5 * lā kelimesi ḳasem maʿnāsını teʾkīd üçün artdurulġan" (حتى يحكموك فيما شجر بينهم) aralarında iḫtilāflı

181.6 bolġan ḫükmde sini (resūl allahnı) ḫākim itkenlerine ḳadar (ثم لا يجدوا فى أنفسهم حرجا) munıñ ṣoñında

181.7 özlerinde tarlıḳ ve şik tapmaġanlarına ḳadar (مما قضيت) sin ḫükm ḳılġan nerseden (ويسلموا تسليما)

181.8 daḫı sine kāmil boy şunuv birlen boy şunġanlarına ḳadar yaʿnī şol ṣıfatlar tapılmay turup münāfıḳlar

181.9 müʾmin bolmaslar (ولو انا كتبنا عليهم) ve eger biz ol münāfıḳlar üzerine yazsaḳ ve emr itsek (ان اقتلوا

181.10 انفسكم) öziñizni öltüriñiz dip yaʿnī ṣoġışḳa çıġıñız dip (او اخرجوا من دياركم) yā ki yurtıñızdan

181.11 çıġıñız yaʿnī hicret ḳılıñız dip (ما فعلوه) münāfıḳlar bu biz ḳoşḳan işlerini ḳılmaslar (الا قليل منهم)

181.12 meger münāfıḳlardan azıġına ḳılur yaʿnī iḫlāṣlılarıġına (ولو انهم فعلوا) ve eger münāfıḳlar ḳılsalar idi

181.13 (ما) şol nerseni (يوعظون به) ol nerse birlen vaʿaẓ ḳılınurlar yaʿnī resūl allahġa iṭāʿat ḳıluvnı (لكان خيرا

181.14 لهم) elbette ol münāfıḳlar üçün izgü bolur idi (واشد تثبيتا) daḫı īmānlarını ḫaḳlav yüzinden ḳatıraḳ

181.15 bolur idi (واذا لاتيناهم) ve bu vaḳtde yaʿnī īmānlarında s̱ābit boluvları vaḳtde münāfıḳlarġa birür idük (من

181.16 لدنا) öz ḥużūrımızdan (اجرا عظيما) uluġ s̱evābnı (ولهديناهم صراطا مستقيما) daḫı ol münāfıḳlarnı

181.17 toġrı yolġa köndürür idük (ومن يطع الله والرسول) ve kimdür allahü teʿālāge hem resūl allahġa boy şunsa

181.18 (فاولئك) bes bu ṣıfatda bolġan boy şunuvçı ādemler (مع الذين) şunday ādemler birlen birgedür (انعم

181.19 الله عليهم) allahü teʿālā ol ādemlerge enʿām ḳıldı (من النبيين والصديقين) allahü teʿālā enʿām ḳılġan kişiler

181.20 peyġamberden daḫı ṣıddīḳlardan bolġuçı (وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ) daḫı şehīdlerden hem izgü ādemlerden bolġuçı

181.21 (وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا) ve bu ādemler yoldaş boluv yüzinden ʿaceb körkem boldı (ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ)

181.22 bu ādemler birlen birge boluv allahü teʿālādan fażl ve maḫż-ı raḫmetdür (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عَلِيمًا) ṭāʿat ḳılġan ādemniñ

181.23 s̱evābnı bilüv yüzinden allahü teʿālā yiter yaʿnī başḳanıñ boluvı ḫācet tügil (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān

181.24 kitürgen ādemler (خُذُوا حِذْرَكُمْ) ṣaḳlana turġan nerseñizni tutıñız yaʿnī ġafletden oyanıñız düşmānlar

181.25 birlen ṣoġışḳa ḥażirleniñiz (فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ) bes türli yaḳġa taralġan cemāʿatler bolġanıñız ḫālde ṣoġışḳa

181.26 çıġıñız (أَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا) yeise cıyılġan ḫālde çıġıñız bu āyetniñ ẓāhiri ṣoġışḳa çıġuvġa delālet ḳılġan

181.27 kibi ʿilm istevge çıġuvġa hem delālet ḳıla hem her izgü işke aşıġuvġa delālet ḳıla (وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ) daḫı

I / 182

182.1 düristlikde siz müselmān ʿaskerlerinden şol kişiler bardur (لَيُبَطِّئَنَّ) ṣoġışḳa çıġuvdan avırayurlar teḫallüf

182.2 ḳılurlar yaʿnī münāfıḳlar bardur (فَإِنْ أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ) bes eger sizge irişküçi ʿuḳūbet irişse yaʿnī

182.3 ṣoġışda maḳtūl ve maġlub boluv kibi ʿaẕāb irişse (قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ) ṣoġışḳa çıġuvdan teḫallüf itken

182.4 münāfıḳ eytür taḥḳīḳ mine allahü teʿālā enʿām ḳıldı (إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا) şol vaḳtde mine allahü teʿālā enʿām

182.5 ḳıldı ṣoġışḳa çıḳġan ādemler birlen birge ḫāżir bolmadım eger alar birlen birge bolġan bolsam idi

182.6 alarġa irişken nerse mine de irişken bolur idi diyü (ولئن اصابكم فضل من الله) ve eger sizge

182.7 şoġışda allahnıñ fażlından irişse yaᶜnī ġālib bolsañız şehrlerni alsañız ġanīmetler alsañız (ليقولن)

182.8 elbette ol şoġışdan teḫallüf ḳılġan münāfıḳ eytür (كأن لم تكن) göyā ki bolmadı (بينكم وبينه) sizniñ

182.9 arañız birlen ol münāfıḳ arasında (مودة) dostlıḳ ve tanışlıḳ (ياليتنى كنت معهم) kāşki şoġış

182.10 ḳıluvçı müselmānlar birlen birge bolsam idi (فأفوز فوزا عظيما) bes ganīmetden uluġ ülüşke irişken

182.11 bolur idim diyüp eytür (فليقاتل فى سبيل الله) bes allah (teᶜālā) yolında şoġış ḳılsun (الذين)

182.12 şunday ādemler (يشرون الحيوة الدنيا بالآخرة) dünyā tirükligini āḫiret beraberinde şatarlar yaᶜnī āḫiretni iḫtiyār

182.13 ḳıluvçılar (ومن يقاتل فى سبيل الله) ve kimdür allahü teᶜālā yolında şoġış ḳılur (فيقتل أو يغلب) bes öltürülmiş

182.14 bolsun şoġışda yeise özi gālib bolsun yaᶜnī kirek cinsün ve kirek ciñilsün (فسوف نؤتيه أجرا عظيما)

182.15 bes tizden ol kişige uluġ s̱evāb birürmiz (وما لكم) ve ni boldı sizge (لا تقاتلون) şoġış ḳılmaysız

182.16 (فى سبيل الله) allahü teᶜālā yolında (والمستضعفين من الرجال والنساء) daḫı irlerden ve ḫatunlardan

182.17 żaᶜīf ḳılınġan ādemlerni ḳutḳaruv yolında (والولدان) daḫı balalardan żaᶜīf ḳılınġan ādemlerni ḳutḳaruv

182.18 yolında mustażaᶜflardan mekkede müselmān bolup da hicretden müşrikler menᶜ ḳılġan ādemler murād (الذين

182.19 (يَقُولُونَ) żaʿīf ḳılınġan ādemler şunday ādemlerdür eytürler (رَبَّنَا أَخْرِجْنَا) ey rabbimiz çıġarġay idiñ

182.20 bizni (مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا) ehl-i ẓālim bolġan bu ḳaryeden yaʿnī mekkeden (وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ)

182.21 daḫı öz ḫużūrından bizge ḳılġay idiñ (وَلِيًّا) işimizde taṣarruf ḳıluvçını (وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا)

182.22 daḫı öz ḫużūrından bizge yardem birüvçini ḳılġay idin allahü teʿālā duʿālalarını ḳabūl itdi baʿżısı

182.23 fetḫ-i mekkeden burun çıġup müşrikler ẓulminden ḳutuldılar baʿżısı fetḫ-i mekke ṣoñında müşrikler ẓulminden

182.24 ḳutuldılar çünki mekkeni fetḫ ṣoñında resūl allah useyd uğlı ʿitābnı mekkege baş itüp ḳoydı ol

182.25 ẓālimlerden cebr ḳıldurmadı (الَّذِينَ آمَنُوا) şunday ādemler īmān kitürdiler (يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ)

182.26 allahü teʿālā yolında ve rıżālığını istevde ṣoġış ḳılurlar (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) ve şunday ādemler kāfir boldılar

182.27 (يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ) şeyṭān yolında ṣoġış ḳılurlar (فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ) bes şeyṭān

182.28 dīnine yardemçi bolġan ādemler birlen ṣoġış ḳılıñız ey müʾminler (إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا) düristlikde

I / 183

183.1 şeyṭānnıñ hīlesi żaʿīf boldı (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) ʿilmiñ irişmedi mü şunday

183.2 ādemlerge (قِيلَ لَهُمْ) ol ādemlerge eytilmiş boldı (كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ) ḳollarıñıznı kāfirler birlen ṣoġış

183.3 ḳıluvdan ṭıyıñız yaʿnī ṣaḫābelerden bir cemāʿat müşrikler rencitkenligi üçün ṣoġış ḳıluvnı istediler

183.4 şol vaḳt alarġa ṣoġış ḳıluvdan ḳolıñıznı ṭıyıñız dip eytildi (وأقيموا الصلوة) daḫı namāz oḳuñız

183.5 (وآتوا الزكوة) daḫı zekevet biriñiz dip (فلما كتب عليهم القتال) bes ṣoġışnı istegen ādemlerge

183.6 ṣoġış ḳıluvnı farż ḳılınġan zamānda (إذا فريق منهم) şol vaḳt ṣoġış ḳıluvnı istegen ādemlerden

183.7 bir cemāʿat (يخشون الناس) ādemlerden yaʿnī kāfirlerden ḳorḳar boldılar yaʿnī kāfirlerniñ öltürüv sebebli

183.8 ʿaẕāb ḳıluvlarından (كخشية الله) allahü teʿālādan ḳorḳuvları kibi yaʿnī allahü teʿālānıñ ʿaẕābından

183.9 ḳorḳuvları kibi (أو أشد خشية) yeise allahü teʿālādan ḳorḳuvdan da ḳaṭıraḳ ḳorḳuv birlen (وقالوا) daḫı

183.10 eytdiler bu cemāʿat (ربنا لم كتبت علينا القتال) ey rabbimiz bizniñ üzerimizge ni üçün ṣoġışnı farż

183.11 ḳıldıñ (لولا أخرتنا إلى أجل قريب) bizni yaḳın bolġan müddetke kiçüktürseñçi yaʿnī bizge mühlet birseñ

183.12 töşekde yatup öler idük diyü (قل متاع الدنيا قليل) ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) bu cemāʿatke eyt dünyānıñ

183.13 fāʾidelene turġan nersesi az (والآخرة خير لمن اتقى) allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳġan kişi üçün āḫiret

183.14 yaʿnī cennet izgürekdür (ولا تظلمون فتيلا) bes muḳadder bolġan eceliñizden yā ki ʿameliñizniñ

183.15 s̱evābından ḫurma tişinde bolġan yarıḳ ḳadarı da yaʿnī az ġına da kimitüv birlen ẓulm ḳılınmış bolmassız (أينما

183.16 تكونوا) ḳayu orunda bolsañız da yaʿnī kirek ṣoġışda ve kirek töşekde bolıñız (يدرككم الموت) sizge ölüm irişür

183.17 yaʿnī ḳaçup ḳutula almassız (ولو كنتم في بروج مشيدة) egerçe büyük ve uzun saraylarda bolsañız da

183.18 (وَاِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ) ve eger yehūdlerge izgülik irişse yaʿnī māl ve devlet kibi nerseler (يَقُولُوا هٰذِهِ مِنْ

183.19 عِنْدِ اللّٰهِ) bu izgülik allahü teʿālā ḥużūrından dip eytürler (وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ) ve eger yehūdlerge yavızlıḳ

183.20 irişse açlıḳ vebāʾ kibi nerseler kilse (يَقُولُوا هٰذِهِ مِنْ عِنْدِكَ) yehūdler eytürler bu yavızlıḳ ey

183.21 muḥammed (ʿaleyhi'❜s-selām) siniñ ḥużūrından yaʿnī siniñ şomluġuñdan diyü (قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

183.22 yehūdlerge eyt sin izgülik ve yavızlıḳdan her birisi allahü teʿālā ḥużūrından diyü (فَمَالِ هٰٓؤُلَٓاءِ الْقَوْمِ) bes

183.23 bu yehūdī ḳavmine boldı (لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا) özlerine vaʿaẓ ḳıla turġan ḳurān sözini añlarġa

183.24 yaḳın bolmaslar (مَا اَصَابَكَ) ey ādem sine irişken nerse (مِنْ حَسَنَةٍ) izgü işden (فَمِنَ اللّٰهِ) bes ol

183.25 nerse allahü teʿālādandur fażl yüzinden (وَمَا اَصَابَكَ) daḫı şol nerse kim ey ādem irişdi siñe (مِنْ سَيِّئَةٍ) yavız

183.26 işden (فَمِنْ نَفْسِكَ) bes öziñdendür yaʿnī ol yavızlıḳnıñ kilüvine öziñ sebebsiñ (وَاَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا)

183.27 daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) biz sini dīn üyretüvçi bolġan ilçi itüp yiberdük (وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا) daḫı

183.28 resūl boluvıña şāhid boluv yözinden allahü teʿālā yiter siñe (مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ) kimdür resūlge boy şunsa (فَقَدْ

I / 184

184.1 اَطَاعَ اللّٰهَ) bes taḥḳīḳ ol kişi allah (teʿālā)ge boy şundı resūl ekrem bir kişi mini dost körse

184.2 taḫḳīḳ allahü teʿālānı dost kördi ve bir kişi miñe iṭāʿat ḳılsa taḫḳīḳ allahü teʿālāge iṭāʿat ḳıldı digeç

184.3 yehūdler muḫammed (ʿaleyhi'→s-selām) özi şirkden ṭıyadur idi ḫālānki özini rab tutuv birlen emr ḳıldı bu şirk

184.4 didiler allahü teʿālā şol ḫaḳda ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi (وَمَنْ تَوَلّٰى) ve kimdür muḫammed (ʿaleyhi's-selām)ge iṭāʿatden

184.5 yüz döndürse (فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) bes biz sini ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) ādemler üzerine ʿamellerini

184.6 şaḳlavçı itüp yibermedük (وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ) daḫı münāfıḳlar her ḳayçan sin emr ḳılsañ bizniñ işimiz iṭāʿat

184.7 ḳıluv diyürler (فَاِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ) bes her ḳayçan ol münāfıḳlar siniñ ḫużūrından çıḳsalar (بَيَّتَ

184.8 طَائِفَةٌ مِنْهُمْ) münāfıḳlardan bir cemāʿat kiçde tedbīr ḳılur ve özgertür (غَيْرَ الَّذِى تَقُولُ) sin eytken

184.9 sözden başḳanı (وَاللّٰهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ) ve allahü teʿālā ol münāfıḳlarnıñ kiç birlen tedbīr ḳılġan ve özgertken

184.10 nerselerini yazar (فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ) bes ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) münāfıḳlardan yüz döndür (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ)

184.11 daḫı allahü teʿālā üzerine işiñni tapşır (وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا) daḫı allahü teʿālā iş tapşırılmış boluv yüzinden

184.12 yiter başḳa ademge ṭayanuv lāzım tügil (اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْاٰنَ) eyā ḳurānnı hem ḳurʿānda bolġan maʿnālerni

184.13 münāfıḳlar oylamay mu (وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ) eger de ḳurān allahü teʿālāge başḳa bolġan ādem ḫużūrından

184.14 bolsa idi (لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا) ḳurānda köp iḫtilāfnı taparlar idi yaʿnī naẓmları türliçe

184.15 bolur idi baʿżısı feṣāḥatli ve baʿżısı feṣāḥatsiz hem maʿnāları birisi birisine muʿārıż bolur idi (وَاِذَا

184.16 جَاءَهُمْ) ve her ḳayçan müselmānlarnıñ żaʿīflerine kilse (أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ) emīnlikden yā ki ḳorḳuvdan

184.17 bir iş yaʿnī emīnlikni yā ki ḳorḳuvnı mūcib bolġan resūl allahġa ḥāṣıl bolġan sirlerden bir sir kilse

184.18 (أَذَاعُوا بِهِ) ol işni fāş ḳılurlar bularnıñ fāş ḳıluvlarından żarar kilür boldı (وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ)

184.19 eger bu işni resūlge ḳaytarsalar idi (وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ) daḫı özlerinden ḥükm iyelerine ḳaytarsalar

184.20 idi yaʿnī resūl allah yā ki erbāb-ı baṣīret bolġan aṣḥāb-ı raʾinā ḳaytarsalar idi (لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ)

184.21 (مِنْهُمْ) elbette bu işni şunday ādemler bilürler idi alar ol işni resūl allahdan hem aṣḥābdan çıġarurlar

184.22 yaʿnī ol işniñ tedbīrini tecrübe ve fikr birlen bilürler idi ol iş fāş ḳılurġa yaray mı yā ki yoḳ mı

184.23 ikençiligini eger resūl allah hem aṣḥāb-ı raʾinā ḳaytarsalar (وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) eger sizniñ

184.24 üzeriñizge resūl yiberüv birlen daḫı kitāblar indirüv birlen allahü teʿālānıñ fażlı ve raḥmeti bolmasa idi

184.25 (لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ) küfr ve azġunlıḳ sebebli şeyṭānġa iyerür idiñiz (إِلَّا قَلِيلًا) meger sizlerdan az ġına

184.26 ādem ʿaḳlınıñ ḳuvveti sebebli şeyṭānġa iyermes idi zeyd bin ʿamr ve bin nüfeyl kibi hem varaḳa bin nevfal kibi

184.27 (فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) bes ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) allah yolında ṣoġış ḳıl sin (لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ) küçlenmiş

184.28 bolmassun sin meger öz işin birlengine küçlenmiş bolursuñ yaʿnī siñe başḳa ādemlerniñ muḫālefet ḳılup

I / 185

185.1 ṣoġışḳa çıḳmay ḳaluvları żarar birmes hiç birisi çıḳmasa da yalġızıñçaḳ çünki siñe yardem birüvçi

185.2 allahü teʿālā ʿasker tügil bedr-i ṣuġrā ṣoġışına çıġarġa resūl allah ḫalknı daʿvet itkeç baʿżıları çıġuvnı mekrūh

185.3 kördi şundan ṣoñ allahü teʿālā bu āyetni indürdi resūl allah hiç kimge yalbarmadı ṣoġışḳa çıḳdı

185.4 yanında faḳaṭ yitmiş ādem idi (وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ) daḫı müʾminlerni ṣoġışḳa ḳızdur çünki siniñ şāʾnıñ

185.5 ḳızduruv ġına (عَسَى اللّٰهُ أَنْ يَكُفَّ) allahü teʿālānıñ ṭıymaḳlıġı yaḳındur (بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemlerniñ

185.6 ḳaṭılıḳlarnı ve ḍarlarnı hem allahü teʿālā şol ṭarīḳ ḳıldı köñillerine ḳorḳu tüşürdi ṣoġışmay ḳureyş

185.7 kāfirleri ḳaytup kitdiler (وَاللّٰهُ أَشَدُّ بَأْسًا) ve allahü teʿālā ḳaṭılıḳ ve żarar yüzinden ḳureyşlerden ḳaṭıraḳdur

185.8 (وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا) daḫı ʿaẕāb ḳıluv yüzinden ḳureyşlerden ḳaṭıraḳdur (مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً) kimdür

185.9 izgü şefāʿat birlen şefāʿat ḳılsa yaʿnī ol şefāʿat sebebli müʾminniñ ḫaḳḳını riʿāye ḳılur müʾminden yavızlıḳnı

185.10 yiberür ve añar izgülikni tartur (يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا) ol şefāʿatden ol kişige ülüş bolur yaʿnī

185.11 ol şefāʿatniñ s̱evābından (وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً) ve kimdür yavuz şefāʿat birlen şefāʿat ḳılsa yaʿnī

185.12 ḫarām bolġan nerse birlen şefāʿat ḳılsa (يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا) ol kişige yavız şefāʿatden ülüş bolur

185.13 yaʿnī yavız şefāʿatniñ günāhsınden (وَكَانَ اللّٰهُ) daḫı boldı allahü teʿālā (عَلَى كُلِّ شَيْءٍ) her bir nerse üzerine

185.14 (مُقِيتًا) küçi yitküçi boldı (وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ) ve her ḳayçan sizge selām birlen selām birilmiş bolsa

185.15 (فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا) bes ol selāmdan körkemrek bolġan selām birlen selām ḳaytarıñız (أَوْ رُدُّوهَا) yā ki

185.16 ol selāmnın mislini ḳaytarıñız yaʿnī her ḳayçan sizge selām birilse "ʿaleykümü's-selām" diyilse siz hem cevāb

185.17 ḳaytarıñız likin cevāb ḳaytaruvda iḫtiyārlaysız birgen ḳadar ḳaytaruv birlen körkem itüp ḳaytaruv arasında

185.18 bu āyet selām ḳaytaruvnıñ farż boluvına delālet ḳıla ammā selām birüv senet selāmnı mis̱li birlen ḳaytaruv

185.19 “ve ʿaleykümü’s-selām” dimek körkemrek itüp ḳaytaruv “ve ʿaleykümü’s-selāmü ve raḥmetu’l-lah ve berekātü” dimek selāmnı

185.20 ḳaytarġanda hem ṭayyibü’l-ḳaʾ bolġanlıġı üçün hem żararġa duʿāʾ ḳıluv fehmlenmesün üçün ẖavāṣ arasında

185.21 “es-selāmü ʿaleyküm” diyüp almaḳ körkemrek bir vaḳtde bir ir resūl allahġa kilüp “es-selāmü ʿaleyk” didi

185.22 resūl allah “ve aleykümü’s-selām” diyü ḳaytardı ikinçi ir kilüp “es-selāmü ʿaleyk ve raḥmetu’llah” didi resūl allah

185.23 “ve ʿaleyhümü’s-selām ve raḥmetu’l-lah ve berekāte” diyü ḳaytardı ikinçi ir kilüp “es-selāmü ʿaleyk ve raḥmetu’l-lah ve berakāte”

185.25 didi resūl allah şol revişçe artdurmayġına ḳaytardı bu ir ey allahnıñ resūli cevābını kimitdiñ allahü teʿālānıñ

185.26 sözi ḳayda ḳaldı diyü āyetni oḳudı resūl allah eytdi sin miñe artuḳnı ḳaldurmadıñ yaʿnī her

185.26 nerseniñ müntehāsı bar selāmnıñ müntehāsı ve berekāte didi çünki bu ṭarīḳ selāmda maṭlūbnıñ her ḳısmı

185.27 bar żarardan selāmetlik fāʾideniñ ḥuṣūli hem fāʾideniñ s̱ebātı (إنّ الله) düristlikde allahü teʿālā (كان) boldı

185.28 (على كلّ شيء) her bir nerse üzerine (حسيبا) ẖesāb ḳıluvçı (ألله) her bir körkem ṣıfatnı cıyġan ẕāt

185.29 (لا إله إلا هو) maʿbūd-ı bi’l-ḥaḳḳ yoḳ meger allahü teʿālā ginedür (ليجمعنكم إلى يوم القيامة) elbette allah (teʿālā)

I / 186

186.1 sizni ḳabrleriñizden ḳobarup ḳıyāmet kün ṣarı cıyar yaʿnī ḳıyāmet künine irişdürür (لا ريب فيه)

186.2 ol künniñ boluvında aṣlā şik yoḳdur (وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيثًا) ve kimdür allahü teʿālādan söz yüzinden

186.3 rastraḳ yaʿnī hiç kim yoḳdur (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ) bes sizge münāfıḳlar işi ẖaḳında ni boldı

186.4 iki fırḳage ayrıldıñız ve ni üçün münāfıḳlarnıñ küfrine infāḳ ḳılmadıñız münāfıḳlardan bir ḳavm resūl

186.5 allahdan ṣaẖrāġa çıġarġa ruẖṣat ṣoradılar medīneniñ havāsı avır diyü resūl allah iẕn birdi medīneden

186.6 birer merẖale kitkeç müşriklerge tutaşdılar şundan ṣoñ müslümānlar arasına iẖtilāf tüşdi ḳaysı

186.7 bular kāfir ḳatl iteyik didiler ve ḳaysı bular müselmānlar afv iteyik didiler (وَاللّٰهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا)

186.8 ve allahü teʿālā ol münāfıḳlarnı kesb ḳılġan nerseleri sebebli ḳāfirler ẖükmine ḳaytardı (أَتُرِيدُونَ أَنْ

186.9 تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللّٰهُ) ey müselmānlar eyā siz allahü teʿālā ẖaḳlıḳdan azdurġan ādemlerni ẖaḳlıḳġa köndürüvni

186.10 tileysiz mi (وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ) ve kimdür ol kişini allahü teʿālā ẖaḳdan azdursa (فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا) bes ey

186.11 muẖammed (ʿaleyhi’s-selām) ol kişi üçün hidāyetke yol tapmazsañ (وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ) münāfıḳlar sizniñ kāfir

186.12 boluvıñıznı arzu ḳıldılar (كَمَا كَفَرُوا) niteki özleri kāfir boldılar yaʿnī özleriniñ küfri kibi

186.13 sizniñ de küfriñizni istediler (فَتَكُونُونَ سَوَاءً) bes münāfıḳlar birlen azġunlıḳda beraber bolursız (فَلَا تَتَّخِذُوا

186.14 مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ) bes münāfıḳlardan velīler ve dostlar tutmañız gerçi ẓāhir de īmān iẓẖār ḳılsalar da (حَتَّى

186.15 يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) īmānlarnı taẖḳīḳ ḳıla turġan hicret birlen allahü teʿālā yolında hicret ḳılġanlarına

186.16 ḳadar yaʿnī dünyā ʿarżı üçün bolmayınça allahü teʿālā hem resūl allah üçün bolġan hicret sebebli şiksiz

186.17 īmānları maʿlūm bolġanġa ḳadar (فَإِنْ تَوَلَّوْا) bes eger hicret birlen ẓāhir bolġan īmāndan yüz

186.18 döndürseler (فَخُذُوهُمْ) bes tutıñız ol münāfıḳlarnı (وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ) daḫı öltüriñiz ol

186.19 münāfıḳlarnı ḳayu ġına orunda tapsañız da (وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ) daḫı münāfıḳlardan tutmañız (وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا)

186.20 velī itüp hem yardem birüvçi itüp çünki alar sizniñ bāṭında düşmānlarıñızdur yardem itüv iḫtimālleri

186.21 yoḳ (إِلَّا الَّذِينَ) meger şunday ādemlerni tutmañız ve öltürmeñiz (يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ) ol ādemler tutaşurlar

186.22 ve şıyınurlar şunday ḳavmge (بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ) sizniñ birlen ol ḳavm arasında ʿahd bardur bu ḳavmden

186.23 eslemeyün murād çünki resūl allah mekkege çıḳġan vaḳtinde ʿuveymir el-eslemī oġlı helālge hem añar şıyınġan

186.24 ādemlerge żarar ḳılmav birle vaʿde ḳılışdı (أَوْ جَاءُوكُمْ) yā ki şunday ādemlerni tutmañız ve öltürmeñiz

186.25 alar sizge kildiler (حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ) kökrekleri tar bolġan ḫālde (أَنْ يُقَاتِلُوكُمْ) sizniñ birlen

186.26 şoġış ḳıluvdan (أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ) yā ki özlerine iyergen ḳavmleriniñ sizniñ birlen şoġış ḳıluvdan

186.27 kökrekleri tar bolġan ḫālde bulardan benū medlec ḳavmi murād alar resūl allahġa şoġış ḳıluvdan

186.28 ṭıyılġanları ḫālde kildiler (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ) ve eger allahü teʿālā tilese idi (لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ) alarnıñ

I / 187

187.1 ḳalblerini ḳutlı ḳıluv sebebli sizniñ üzeriñizge iḫtiyārlı ḳılur idi (فَلَقَاتَلُوكُمْ) bes sizniñ birlen

187.2 şoġış ḳılurlar idi (فَإِنِ اعْتَزَلُوكُمْ) bes eger alar sizden ayrılsalar (فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ) bes sizniñ

187.3 birlen ṣoġış ḳılmaslar (وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ) bes eger sizge boy ṣunuvnı taşlasalar (فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ)

187.4 bes sizniñ üçün ḳılmadı allahü teʿālā (عَلَيْهِمْ) alar üzerine (سَبِيلًا) tutarġa ve ṣoġış ḳılurġa

187.5 yolnı yaʿnī sizge alarnı tutuvġa ve öltürüvge iẕn ḳılmadı (سَتَجِدُونَ آخَرِينَ) siz ey müʾminler ṭiz

187.6 ikinçi ḳavmni taparsız (يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ) sizni emīn ḳıluvnı tilerler (وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ) daḫı

187.7 özleriniñ ḳavmlerini de emīn ḳıluvnı tilerler bulardan esed ve ġaṭafān ḳabīlesi murād bular medīnege kilüp

187.8 resūl allahġa emīn iẓhār ḳıldılar medīneden ḳaytḳaç kāfir boldılar (كُلَّمَا رُدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ) ḳayu ġına

187.9 zamān bularnı fitnege ve şirkge ḳaytarılmış yaʿnī ündelmiş bolsa (أُرْكِسُوا فِيهَا) fitnege tüşilmiş

187.10 boldılar (فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ) bes eger alar sizden ayrılmasalar (وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ) daḫı sizge boy ṣunuvnı

187.11 taşlamasalar (وَيَكُفُّوا أَيْدِيَهُمْ) daḫı sizniñ birlen ṣoġış ḳıluvdan ḳullarını ṭıymasalar (فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ)

187.12 bes alarnı tutıñız ve öltüriñiz (حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ) alarnı ḳayu ġına orunda tapsañız da (وَأُولٰئِكُمْ) ve bu ṣıfatda

187.13 bolġan ādemler yaʿnī sizge inḳıyāvnı taşlamaġan hem siznin birlen ṣoġış ḳıluvdan ḳullarını ṭıymaġan ādemler

187.14 (جَعَلْنَا لَكُمْ) sizniñ üçün ḳılduḳ (عَلَيْهِمْ) ol ādemler üzerine (سُلْطَانًا مُبِينًا) ẓāhir bolġan ḥüccetni yaʿnī

187.15 alarnı esīr itüp tutuvġa hem öltürüvge ẓāhir delīl ḳılduḳ çünki alarnıñ düşmānlıḳları ẓāhir küfrleri

187.16 yaḳındur (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ) hiçbir müʾminge dürist bolmadı (أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا) müʾminni öltürüv (إِلَّا خَطَأً)

187.17 meger ḥaṭāʾ ḫālinde gine öltürüv dürist boldı * fuḳaha ḳatlini bişge bölgenler : birisi ḳatl-i ʿamd ikinçisi ḳatl-i

187.18 şibh-i ʿamed üçünçisi ḳatl-i ḥaṭāʾ dörtinçisi ḥaṭāʾ ornında yürüy turġan ḳatl bişinçisi ḳatl-i bi’s-sebeb * ḳatl-i

187.19 ʿamd şol ḳaṣda ötken ḳural birlen yā ki başḳa ötken nerse birlen öltürüv * ḳatl-i şibh-i ʿamd ötken

187.20 bolmaġan nerse birlen ḳaṣda öltürüv meṡelā tayaḳ birlen ṣoġup yā ki ḳamçı yā ki zor taş birlen ṣoġup *

187.21 ḥaṭāʾ-i ḳatl iki türli: birisi ḳaṣdda ḥaṭāʾ meṡelā kiyük diyü ẓann ḳılup bir ādemni aṭup öltürür ikinçisi

187.22 fiʿilde ḥaṭāʾ meṡelā kiyükge dip atar da yañlış ādemge barup tiyer * ḥaṭāʾ-i ḳatl ornında yürüy turġan

187.23 ḳatl şol yuḳlaġan ādem ikinçi ādem üstine yıġılup tüşüp öltürüv kibi * sebeb birlen ḳatl öz mülkinden

187.24 başḳa orunġa taş ḳoyar yā ki ḳuyu ḳazurda bir ādem taşḳa berilüp yā ki kuyuġa tüşüp öler (ومن قتل

187.25 مؤمنا خطأ) ve bir kişi müʾminni ḥaṭālıḳ birlen öltürse (فتحرير رقبة مؤمنة) bes öltürüvçi ādemge bir

187.26 müʾmin ḳul āzād itüv vācib bolur (ودية مسلمة الى أهله) daḫı öltürülmiş kişiniñ ehline tapşırılmış bolġan

187.27 diyet vācip bolur yaʿnī öltürüvçige öltürüvine kefāret bolsun üçün bir müʾmin ḳul āzād itüv vācib

187.28 bolur daḫı öltürüvçiniñ ʿāḳilesine öltürülmiş ādemniñ vāriṡlerine diyet birüv vācib bolur (الاان يصدقوا)

187.29 meger diyet vācib bolmas öltürülmiş kişiniñ ehl-i diyetni ṣadaḳa ḳıluvları yaʿnī afv itüvleri vaḳtinde

I / 188

188.1 bes bu vaḳt ḳul āzād itüv gine vācib bolur diyet imām-ı aʿẓam ḳaşında üç türli māldan bola altundan

188.2 ve kümişden ve deveden altundan miñ dīnār kümişden on miñ dirhem deveden yüz deve bir yaş ṭolup ötken

188.3 yigirmi irkek deve (ibn-i muḫāż) bir yaş ṭolup ötken yigirmi orġaçı deve (بنت مخاض) iki yaş

188.4 ṭolup ötken yigirmi deve (بنت لبون) üç yaş ṭolup ötken yigirmi deve (بنت جذعة) dört yaş

188.5 ṭolup ötken yigirmi deve (بنت حقة) öltürülmiş kişiniñ terekesinden mīrāṡ alġan her kişige dīnden

188.6 birile dīnni üç yılda ötep bitürüv vācib (فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ) bes eger öltürülmiş ādem sizge

188.7 düşmān bolġan ḳavmden bolsa (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) ḫālbūkim öltürülmiş ādem müʾmin bolsa yaʿnī maḳtūl ḥarbī

188.8 bolup dar-ı ḫarbde īmān kitürgen bolup, dar-ı islāmge ḫicret ḳılmaġan bolur şunı bir müselmān

188.9 ḫaṭālıḳ birlen öltürse (فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) bes öltürüvçige bir müʾmin ḳılına āzād itüv vācib bolur

188.10 ammā diyet vācib bolmas (وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ) ve eger öltürülmiş kişi şunday ḳavmden bolsa (بَيْنَكُمْ

188.11 وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ) sizniñ birlen ol ḳavm arasında ʿahd bolsa yaʿnī maḳtūl daḫı bolsa (بَيْنَكُمْ

188.12 إِلَى أَهْلِهِ) bes maḳtūlniñ ehline tapşırılmış diyet bolur yaʿnī ḳatliniñ ʿākilesi diyet birür (وَتَحْرِيرُ

188.13 رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) daḫı öltürüvçige müʾmin bolġan bir ḳul āzād itüv vācib bolur (فَمَنْ لَمْ يَجِدْ) bes bir

188.14 kişi yaʿnī ḫaṭā öltürüvçi ḳulnı tapmasa (فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) bes ṭutaşdan iki ay

188.15 rūze tutuv vācib bolur (تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ) bu kefāret meşrūʿ boldı allahü teʿālādan tevbe bolġan ḫālde

188.16 yaʿnī allahü teʿālā ḫaṭā öltürüvçige raḫmet itüp bu kefāretni meşrūʿ ḳıldı (وَكَانَ اللَّهُ) daḫı boldı allahü

188.17 teʿālā (عليما حكيما) ḳuşḳan nersesini bilüvçi hem ḳuşḳan işinde ẖikmet iyesi bu āyetniñ nuzūline

188.18 sebeb rebīʿa oğlı ʿayyāş hicretden ḳabl-i mekkede īmān kitürdi likin ḳavminden īmān kitürgenligini

188.19 yaşirdi bir künni hicretden ṣoñ mekkeden ḳaçup medīnege çıġup kitdi likin anasınıñ bik yalbaruvı

188.20 sebebli ana bir toġma ḳardeşleri ebū cehl birlen ẖāriṡ artından barup mekkege kiri ḳaytardılar

188.21 ayaḳlarnı ve ḳullarnı beylediler hem ġāyet issi orunġa ḳuydılar ʿayyāşge zeyd oğlı ẖāriṡ üçiredi.

188.22 mürted bolurġa ḳızdurdı ʿayyāş mürted bolġaç zeyd oğlı ẖāriṡni öltürüv birlen vaʿīd ḳıldı

188.23 ṣoñra rebīʿa oğlı ʿayyāş medīnege hicret ḳılup īmānnı tecdīd itdi hem zeyd oğlı ẖāriṡ de medīnege

188.24 hicret ḳılup resūl allahġa īmān kitürgen idi ʿayyāş ẖāriṡniñ müselmān bolġanını bilmedi ẖāriṡni

188.25 vaʿdesi buyınça öltürdi ṣoñra zeyd oğlı ẖāriṡniñ müselmān bolġanını bildi öltürüvine bik

188.26 ökündi resūl allahġa ẖālini beyān itdi bes ʿayyāş ẖaḳında allahü teʿālā kefāretni hem diyetni beyān

188.27 ḳılup ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi (ومن يقتل مؤمنا متعمدا) ve kimdür müʾminni ḳaṣd ḳılġan

188.28 ẖālde öltürse (فجزاؤه جهنم) bes ol öltürüvçi kişiniñ cezāsı cehennemdür (خالدا فيها) ol cehennemde

188.29 meñgü ḳalġanı ẖālde (وغضب الله عليه) daẖı ol kişi üzerine açulandı allahü teʿālā (ولعنه) daẖı ol kişige

I / 189

189.1 laʿnet ḳıldı allahü teʿālā (وأعد له عذابا عظيما) daẖı allahü teʿālā ol kişige uluġ ʿaẕābnı ẖażirledi bu āyet

189.2 birlen imām-ı aʿẓam ḳaṣd birlen ḳatlde kefāretniñ vācib bolmavına istidlāl ḳıladur çünki allahü teʿālā ḳaṣd birlen

189.3 ḳatlniñ bütün cezāʾsını cehennem ḳıldı bes bu naṣnıñ işāreti birlen cehennemden başḳa bolġan kefāretniñ

189.4 vācib bolmavı bilindi ammā ḳıṣāṣ öltürüv işiniñ cezāʾsı tügil belki öltürülmiş maḥalniñ cezāʾsı

189.5 şunıñ üçün ḳıṣāṣ vācib yine de bu āyetden ḳaṣdā ḳişi öltürgen ādemniñ kāfir boluvı çıḳmay

189.6 çünki ẖükm-i müştaḳġa müteʿallik bolsa şol ẖükmge meʾḥaẕ-i iştiḳāḳ ʿalh bolurġa kirek bes āyetniñ

189.7 maʿnāsı boladur müʾminni müʾmin bolġanlıġı üçün öltürse maʿnāsında elbette müʾminni müʾmin bolġanlıġı üçün

189.8 öltürüv şiksiz küfr yā ki öltürmiz cehennemde meñgü boluvdan uzaḳ turuv murād bolur çünki

189.9 ẖulūdnı mekṣ-i ṭavīl maʿnāsında istiʿmāl şāʾiʿ ḳurānda ḳayu ġına orunda küffār cezāsı ẖaḳında bolġan ḥulūd

189.10 lafẓı ebedā lafẓına maḳrūn ammā uluġ günāh ḳılġan müʾmin ẖaḳında bolġan cezāʾda ẖulūd lafẓı ebedā lafẓına maḳrūn

189.11 tügil bu āyetniñ nuzūline sebeb cünāne oġlı maḳīs öziniñ ḳardeşi cünāne oġlı hişāmnı benū neccār

189.12 ḳabīlesi içinde maḳtūl tapġaç resūl allahġa ḥaber birdi resūl allah benū neccār ḳabīlesine benū fehrden bir

189.13 ilçi yiberdi ve eytdi eger hişāmnı öltürgen ādemni bilseñiz öltürüvçini cünāne oġlı maḳīske

189.14 yiberiñiz ḳıṣāṣ alsun üçün ve eger öltürüvçini bilmeseñiz yemīn ṣoñında diyet yiberiñiz diyü benū

189.15 neccār ḳabīlesi kemāl rıżālıḳ birlen biz öltürmedük hem öltürüvçini bilmedük diyü yemīn itdükleri

189.16 ṣoñında maḳīsge yüz deve diyet birdiler maḳīs birlen benū fehrden bolġan ilçi medīnege ḳayturġa

189.17 çıḳdılar yolda ḳaytḳanda maḳīsniñ köñline vesvese tüşdi sin ḳardeşiñni öltürgen ādemni öltürmediñ

189.18 bu sine bik uluġ elbette şiksiz siniñ ḳardeşiñni müselmān ādem öltürdi nefs ornına nefs bolur

189.19 yañındaġı benū fehrden bolġan ilçini öltür diyet öziñe bolur diyü hem maḳīs bu vesvesege iyerüp benū

189.20 fehrden bolġan ilçini öltürdi hem mürted boldı (islāmda evvel mürted şol boldı) hem maḳīs özini

189.21 maḳtab bir şiʿir oḳudı resūl allahġa bu ḫaber işitilgeç bik ḳayġurdı allahü teʿālā şol maḳīs ḫaḳında ẕikr

189.22 ḳılınġan āyetni indürdi (يا ايها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler (اذا ضربتم في سبيل الله) eger

189.23 allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳıluv üçün seyr ḳılsañız (فتبينوا) bes işniñ beyānını isteñiz aşuḳmañız

189.24 (ولا تقولوا) daḫı eytmeñiz (لمن القى اليكم السلم) sizge boy ṣunuvnı taşlaġan kişige (لست مؤمنا)

189.25 sin müʾmin tügilsüñ diyü (تبتغون عرض الحيوة الدنيا) bu söziñiz birlen dünyā tirükliginiñ maḳṣūdını

189.26 istegeniñiz ḫālde yaʿnī mālnı ve ġanīmetni (فعند الله مغانم كثيرة) bes allahü teʿālā ḫużūrında köp

189.27 ġanīmetler bardur allahü teʿālā ḫużūrında bolġan ġanīmetler islām iẓhār ḳılġan irni öltürüvden sizni muñsız

189.28 ḳılur (كذلك كنتم من قبل) öziñizde mundan ilk şulay boldıñız yaʿnī islāmge evvel kirgen vaḳtiñizde

189.29 şehādetniñ iki kelimesini eytüviñiz sebebli ḳanlarıñız ve mallarıñız maḥfūẓ boldı köñliñizde bolġan nerseni

I / 190

190.1 tikşirilmedi (فمن الله عليكم) bes allahü teʿālā sizniñ üzeriñizge enʿām ḳıldı yaʿnī īmān birlen dīnde

190.2 istiḳāmet birlen şöhret tapdıñız (فتبينوا) bes işniñ beyānını isteñiz öltürüvge aşuḳmañız yaʿnī allahü teʿālā

190.3 öz ḥaḳḳıñızda niçük ḳıldı islāmge kirüvçiler ḫaḳında da şulay ḳılıñız ḳorḳup ḳına īmān kitüre diyü öltürüvge

190.4 aşuḳmañız (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (كان) boldı (بما تعملون) sizniñ işlegen nerseleriñizni

190.5 (خبيرا) ẓāhirini ve bāṭınını bilgüçi bu āyetniñ nuzūline sebeb nehiyk oġlı mirdās müselmān boldı

190.6 ḳavminden hiç kim müselmān bolmadı resūl allahnıñ ʿaskeri mirdās ḳavmi birlen ṣoġış ḳıldılar mirdāsnıñ

190.7 ḳavmi hemmesi ḳaçdılar mirdās öziniñ müselmān bolmavına tayanup ḳaçmay ḳaldı mirdās atlı ʿaskerini

190.8 körgeç ḳoylarını taġ başına ḳavladı özi de taġġa aşdı ʿaskerler kilüp yitkeç tekbīr eytdiler

190.9 mirdās da tekbīr eytüp taġdan tüşdi hem (لا اله الا الله محمد رسول الله السلام عليكم) didi mirdāsnı

190.10 bu şehādetine ḳaramay zeyd oġlı usāme öltürdi ḳoylarnı sürüp alup kitdi resūl allahġa bu vāḳʿadan

190.11 ḫaber birdiler resūl allah bik ḳayġurdı mirdāsnı ḳoylarnı alur üçün öltürdiñiz mi didi hem allahü

190.12 teʿālānıñ ẕikri ötken āyetni oḳudı (لا يستوى القاعدون من المؤمنين) müʾminlerden ṣoġışdan

190.13 olṭurup barmay ḳaluvçılar beraber bolmas (غير أولى الضرر) żarar iyesinden başḳa barmay ḳaluvçılar

190.14 beraber bolmas yaʿnī ṣoġışḳa çıġuvġa ḳudreti yitmeslik kişilerden başḳa barmay ḳaluvçılar beraber bolmas

190.15 (والمجاهدون فى سبيل الله) daḫı allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳıluvçılar beraber bolmas (بأموالهم وأنفسهم)

190.16 mālları ve cānları birlen ṣoġış ḳıluvçılar yaʿnī allahü teʿālā yolında mālını ve cānını ayamay cihād

190.17 ḳılġan ādemler birlen ʿöẕrsiz ṣoġışḳa çıḳmay tik yaṭuvçı ādemler berāber bolmas (فضّل الله) artuḳ

190.18 ḳıldı allahü teʿālā (المجاهدين بأموالهم وأنفسهم) mālları ve cānları birlen ṣoġış ḳıluvçılarnı

190.19 (الحسنى) ṣoġışdan ʿalehsiz teḫallüf ḳıluvçılar üzerine (درجة) derece yüzinden (وكلا وعد الله

190.20 الحسنى) ṣoġış ḳıluvçılar birlen ṣoġışdan teḫallüf ḳıluvçılardan her birisine iʿtiḳādları körkem ve niyetleri

190.21 dürist bolġanlıġı üçün körkem s̱evābın vaʿde ḳıldı yaʿnī ucmaḥnı ammā ayurma s̱evābnıñ artuvın

190.22 tiley turġan ʿameliniñ artuvında ġına (وَفَضَّلَ اللهُ الْمُجَاهِدِينَ) daẖı ṣoġış ḳıluvçılarnı artuḳ ḳıldı

190.23 allahü teʿālā (عَلَى الْقَاعِدِينَ) ṣoġışḳa çıḳmay oturup ḳaluvçılar üzerine (أَجْرًا عَظِيمًا) uluġ ecr

190.24 birüv birlen (دَرَجَاتٍ مِنْهُ) allahü teʿālādan köp dereceler birlen artuḳ ḳıldı (وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً)

190.25 daẖı yarlıḳamaḳ hem raẖmet ḳılmaḳ birlen artuḳ ḳıldı (وَكَانَ اللهُ) daẖı boldı allahü teʿālā (غَفُورًا رَحِيمًا)

190.26 günāhlarnı yarlıḳaġuçı ve s̱evāb birüv birlen raẖmet ḳıluvçı (إِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday ādemler

190.27 (تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ) ol ādemlerniñ cānlarını ölüm feriştesi hem anıñ yardemçileri alurlar (ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ)

190.28 ol ādemler nefslerine ẓulm ḳılġanları ẖālde (قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ) ferişteler ol ādemlerge şelte ḳılup eytdiler

190.29 dīniñizniñ işinden ḳayu şeyde boldıñız diyü (قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ) ol ādemler iʿtiẕār ḳılup

I / 191

191.1 eytdiler biz yirde dīn tutuvdan ʿācizler bolduḳ (قَالُوا) ferişteler bu kişilerniñ sözlerini yalġanġa

191.2 tutup eytdiler (أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللهِ وَاسِعَةً) eyā allahü teʿālānıñ yiri kiñ bolmadı mu elbette kiñ boldı

191.3 (فَتُهَاجِرُوا فِيهَا) bes yirde hicret ḳılursız niteki muẖācirler mekkeden medīnege hicret ḳıldılar (فَأُولَئِكَ)

191.4 bes bu ādemler (مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) alarnıñ baraçak ornı cehennemdür (وَسَاءَتْ مَصِيرًا) evrileçek orun

191.5 boluv yüzinden ni yavız boldı ol cehennem bu āyet hicretni ḳoyuvġa vaʿīd bola islāmnıñ başında hicret muṭlaḳ

191.6 vācib bolġan kirek dīnni kāmil tutuvġa küçi yitsün ve kirek yitmesün ammā bu zamānda ẓālimlerniñ ẓulmi

191.7 sebebli özi turġan orunda dīnni vācib bolġan revişçe tutuvġa ḳudret bolmaġanda elbette hicret s̱ābit

191.8 ve tiyüş niteki bu āyetden bilindi hem resūlimiz "من فر بدينه من أرض الى أرض وإن كان شبرا من الأرض

191.9 استوجبت له الجنة وكان رفيق أبيه ابراهيم ونبيه محمد صلوات الله عليهم اجمعين " dimiş maʿnāsı bir kişi

191.10 dīninde (ḳışınḳılıḳ) sebebli bir yirden ikinçi yirge ḳaçsa gerçi ḳaçḳan yiri turġan yirinden bir gine ḳarış

191.11 bolsa da (yaʿnī yıraġraḳ kitse bigrek yaḫşı) ol kişige ucmaḫ vācib bolur hem ucmāhda atası

191.12 ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmge peyġamberi muḫammed ʿaleyhi's-selāmge yoldaş bolur maʿnāsında (mundan artuḳ saʿādet

191.13 bolur mı) medīnege hicret ḳılġan müselmānlar mekkede ḳalġan dīn ḳardeşlerimiz helāk boldı digeç allahü teʿālā

191.14 istis̱nāʾ ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (إلا المستضعفين) meger bu cehennem birlen vaʿīdke tiyüşli bolmas

191.15 maḳṣūdları hicret yolıda hicretden ʿāciz bolġan ādemler (من الرجال والنساء والولدان) irlerden hem

191.16 ḫatunlardan ve balalardan (لا يستطيعون حيلة) faḳirlikleri üçün mekkeden çıġuvġa hīlege küçleri yitmes

191.17 (ولا يهتدون سبيلا) daḫı yol yüzinden toġrılıḳġa könile almaslar yaʿnī mekkeden medīnege hicret ḳıla turġan

191.18 yolnı bilmesler yaʿnī şol ṣıfatda bolġan ādemler gine hicret ḳılmav sebebli cehennem birlen vaʿīdke müsteḫaḳ

191.19 bolmaslar (فأولئك) bes bu ṣıfatda bolġan hicretden ʿāciz bolġan ādemler (عسى الله أن يعفو عنهم)

191.20 allahü teʿālānıñ ol ādemlerni ʿafv ḳıluvı yaḳındur (وكان الله) daḫı allahü teʿālā boldı (عفوا غفورا) ḳuṣūrlarnı

191.21 ʿafv ḳıluvçı ve günāhlarnı yarlıḳavçı (وَمَن يُهَاجِرْ فِى سَبِيلِ اللّٰه) ve kimdür allahü teʿālā yolında hicret ḳılsa

191.22 (يَجِدْ فِى الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً) ol kişi yirde köp hicret ḳıla turġan orunnı hem rızḳda

191.23 kiñlikni tapar (وَمَن يَخْرُجْ مِن بَيْتِهِ) ve kimdür üyünden çıġar (مُهَاجِرًا اِلَى اللّٰه وَرَسُولِه) allahü teʿālā

191.24 hem resūl allah ḳoşḳan orunġa hicret ḳılġan ḫālde (ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ) munıñ ṣoñında bu kişige ölüm

191.25 irişür yaʿnī irişse (فَقَدْ وَقَعَ اَجْرُهُ عَلَى اللّٰه) bes taḫḳīḳ ol kişiniñ hicret ḳıluvınıñ s̱evābı allahü teʿālā

191.26 üzerine s̱ābit bolur (وَكَانَ اللّٰه) daḫı boldı allahü teʿālā (غَفُورًا رَحِيمًا) günāhlarnı yarlıḳavçı ve raḫmet

191.27 ḳıluvçı bu ẕikr ḳılınġan āyet ḍamre oġlı cündep ḫaḳında indi ḫażret-i cündebni balaları serīrge

191.28 yüklediler özi avruv idi medīnege hicret ḳıluvġa çıġup kitdi yolda barġanda“تنعيم“ digen

191.29 orunġa yitkeç ḫāli avır idi hem oñ ḳolnı ṣol ḳolı üzerine ṣoġup ey allah bu ḳolım siniñ üçün

I / 192

192.1 ve bu ḳolım resūlin üçün resūliñ bīʿat birgen nerse üzerine siñe bīʿat biremün diyü cān teslīm

192.2 ḳıldı ṣāḫib keşşāf ile medārıñ ṣāḫibi eyte her bir hicret ʿilm istev üçün yeise ḫacc ḳıluv üçün

192.3 yā ki cihād ḳıluv üçün yā ki ḫelāl rızḳ istev üçün bolsa allahü teʿālā hem resūl allah rıżālıġı üçün

192.4 hicret bola diyü allahü teʿālā bu āyetde hicretniñ fażīletini beyān itdi (وَاِذَا ضَرَبْتُمْ فِى الْاَرْضِ) ve her ḳayçan

192.5 yirde sefer ḳılsañız (فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ) bes sizge günāh yoḳdur (اَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلٰوةِ) namāzdan ḳısḳa

192.6 ḳılup oḳuvıñızda yaʿnī dört rekʿatlı namāznı iki rekʿāt itüp oḳuvıñızda (إن خفتم أن يفتنكم الذين

192.7 كفروا) eger ḳāfir bolġan ādemlerniñ fitnelenüvinden ḳorḳsañız (إن الكافرين) düristlikde kāfirler (كانوا لكم

192.8 عدوا مبينا) sizniñ üçün ẓāhir düşmān boldılar bu āyetden her bir namāznıñ rekʿatlarını ḳuṣr ḳıluv fehmlense de

192.9 likin icmāʿ birlen dört rekʿatlı namāzġa taḫṣīṣ ḳılına ammā üç rekʿatlı hem iki rekʿatlı namāz öz ḫālinçe

192.10 ḳala imām-ı aʿẓam ḳaşında ḳuṣr s̱ābit bolġan sefer müddetiniñ iñ azı deve seyri birlen hem cayavlı ādemniñ

192.11 seyri birlen üç kiçe ve kündüzlik mesāfe bu seyrde hem ortaça seyr muʿteber seyr ḳıluvçınıñ bik tiz

192.12 yā ki bik aḳran seyri muʿteber tügil eger de bir ādem üç kün seyr ḳılurlıḳ mesāfeni bir künde seyr ḳılsa

192.13 hemīşe ḳuṣr ḳıla yā ki bir tevlik seyr ḳılına turġan mesāfeni üç tevlik seyr ḳılsa hemīşe ḳuṣr ḳılmay

192.14 şuda cil ortaça bolġan kimeniñ seyri iʿtibār ḳılına taġda hem özine münāsib seyr iʿtibār ḳılına

192.15 āyetde allahü teʿālānıñ ḳuṣr ḳıluvda günāh yoḳ dimegi ḫalḳ namāznı tamām ḳılup oḳuvġa ʿādet itkenge köre

192.16 namāznı ḳuṣr ḳıluvda köñillerine günāh boluv iḫtimāli ḫuṭūr ḳıluv ḳarīb boldıḳdan allahü teʿālā köñillerini

192.17 ḫoş ḳıluv üçün günāh yoḳ diyü taʿbīr itdi ḫāṣıl āyetni allahü teʿālā muḫāṭablar iʿtiḳādınça sürdi bes

192.18 her dört rekʿatlı namāznı ḳuṣr vācib bola seferde kirek küffārdan emīnlik bolsun ve kirek bolmasun

192.19 ammā eger ḳorḳsañız digen ḳayd muḫāṭablarnıñ ḫālleriniñ ġālibi iʿtibārı birlen ḫāllerine muvāfıḳ bolġan

192.20 ḳayd-ı vifāḳı bola yā ki bu āyetde namāznı ḳuṣrdan ẕāt namāznı da (mes̱elā rekʿatnı ve secdeni) daḫı ḫāl

192.21 namāznı da (mes̱elā ḳırāʾatnı rukūʿ ve secdelerni taḫfīf ḳıluv) ḳuṣr murād bolur bu iki ḳuṣr elbette ḫavf vaḳtinde

192.22 bolmaḳ birlen meşrūṭ (وإذا كنت فيهم) ve her ḳayçan sin ey muḫammed (ʿaleyhi'sselām) ḳavmiñ içinde bolsañ düşmāndan

192.23 ḳorḳsañız (فأقمت لهم الصلوة) bes ḳavmiñ üçün namāz öteseñ yaʿnī ḳavmiñ birlen birge imām bolup namāz

192.24 oḳuvnı tileseñ (فلتقم طائفة منهم) bes ḳavmiñden bir cemāʿat tursun (معك) siniñ birlen birge yaʿnī

192.25 ḳavmiñni iki fırḳage ayur bir fırḳası siniñ birlen birge namāz oḳusun ikinçisi düşmān şarı

192.26 kitsün (وليأخذوا أسلحتهم) daḫı düşmān şarı kitken fırḳa ḳurallarnı alsunlar (فإذا سجدوا)

192.27 bes her ḳayçan siniñ birlen birge bolġan fırḳa secde ḳılsalar yaʿnī evvelgi rekʿatnı iki secde birlen

192.28 ḳaydleseler (فليكونوا من ورائكم) bes bu bir rekʿatnı tamām oḳuġan fırḳa sizniñ ṭışıñızdan bolsunlar

192.29 yaʿnī düşmān şarı kitsünler (ولتأت طائفة أخرى لم يصلوا) bes düşmān şarı bolġan namāz

---

192.30 2) bu āyet misāfirge dört rekʿatlı namāzlarnı iḫtiyārınça oḳuvnı bildüre. yaʿnī tilese dört rekʿat oḳuy tilese iki gine iki gine

192.31 vācib boluvġa delāleti yoḳ f. b

I / 193

193.1 oḳumaġan ikinçi cemāʿat kilsün (فليصلوا معك) bes ol ikinçi cemāʿat siniñ birlen ikinçi

193.2 rekʿatnı oḳusunlar (وليأخذوا حذرهم وأسلحتهم) daḫı düşmān şarı bolġan bir rekʿat oḳup kitken

193.3 fırḳa düşmāndan şaḳlana turġan nerselerini hem ḳurallarnı alsunlar allahü teʿālā bu iki ṭāʾifeniñ

193.4 ḳalġan rekʿatlarını ni revişçe oḳuvların tafṣīl itmedi imām-ı aʿẓam ḳaşında munıñ revişi imām her iki

193.5 fırḳa birlen birer rekʿat oḳuġaç özi gine selām birür çünki imāmnıñ namāzı tamām evvelgi fırḳa kilüp ikinçi

193.6 rekʿatnı yalġız yalġız ḳırāʾatsız gine tamām ḳılurlar çünki lā-ḫaḳlar tamām itkeç düşmān şarı kiterler ikinçi

193.7 fırḳa kilüp yalġız yalġız ikinçi rekʿatnı ḳırāʾat birlen tamām ḳılurlar çünki bular mesbūḳlar mesbūḳnıñ ḫükmi

193.8 ḳırāʾat birlen tamām itüv niteki lā-ḫaḳnıñ ḫükmi ḳırāʾatsız tamām itüv idi ammā eger muḳīm bolsalar dört rekʿat

193.9 namāznıñ evvelgi iki rekʿatını imām evvelgi ṭāʾife birlen oḳur ṣoñġı iki rekʿatnı iki ṭāʾife birlen oḳur

193.10 ammā üç rekʿatlı namāzda imām evvelgi fırḳa birlen iki rekʿat oḳur ikinçi fırḳa birlen bir rekʿat oḳur

193.11 bu namāzġa fuḳahāʾ ḫavf namāzı digenler (ودّ الذين كفروا) kāfir bolġan ādemler arzu ḳıldı (لو تغفلون

193.12 عن أسلحتكم وأمتعتكم) sizniñ namāzġa kirişkeç ḳurallarıñızdan ve fāʾidelene turġan nerseleriñizden ġāfil

193.13 boluvıñıznı (فيميلون عليكم ميلة واحدة) bes eger siz ḳurallarıñızdan ve fāʾidelene turġan nerseleriñizden

193.14 ġāfil bolsañız alar sizniñ üzeriñizge bir avışuv birlen avışurlar yaʿnī bir ḳaṭılıḳ ḳıluv birlen ḳaṭılıḳ

193.15 ḳılurlar ḫāṣıl sizni bir yolı birden kilüp başup alurlar bes namāz oḳuġanda hem ḳurallarıñıznı

193.16 hem metāʿalarıñıznı ḳoymañız munıñ ṣoñında allahü teʿālā avruv ve yaġmur ḫālinde ḳuralların ḳoyuvġa ruḫṣat

193.17 itüp ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ولا جناح عليكم) ey müselmānlar sizniñ üzeriñizge żarar yoḳdur

193.18 (ان كان بكم أذى) eger sizniñ birlen rencite turġan nerse bolsa (من مطر) yaġmurdan bolġuçı ol

193.19 rencite turġan nerse (أو كنتم مرضى) yā ki avruvlar bolsañız (أن تضعوا أسلحتكم) ḳurallarıñıznı

193.20 ḳoyuvda żarar yoḳdur (وخذوا حذركم) daḫı de ṣaḳlana turġan nerseleriñizni aluvıñız mes̱elā timir kölmek kibi

193.21 nerseleriñizni (أن الله أعد للكافرين) düristlikde allahü teʿālā kāfirlerge ḫażirledi (عذابا مهينا) ḫorlavçı

193.22 ʿaẕābnı ḥavf namāzı ḫaḳındagi āyetniñ nuzūline imām zāhidī eyte ḫażret-i cābirden rivāyet ḳılup ḫażret-i

193.23 cābir eyte biz resūl allah birlen birge cüheyneden bolġan bir ḳavm birlen ṣoġış ḳılduḳ cüheyneler bik ḳaṭı

193.24 ṣoġış ḳıluv birlen ṣoġış ḳıldılar biz öyle namāzı oḳuġannıñ ṣoñında müşrikler eytdiler eger biz

193.25 namāz oḳuġan ḫāllerinde bir yolı hücūm itken bolsaḳ müselmānlarnı tutup alġan bolur idük biz aralarında

193.26 namāz oḳuġança iḫtiyār birüp ḫaṭāʾ ḳılduḳ dip ökündiler aralarından baʿżısı eytdi ṣabr itiñiz

193.27 alarnıñ yine de atalarından ve balalarından süyükli namāzları bar "murādları ikindi namāzı" şol namāznı

193.28 oḳuġan vaḳtlerinde ġaflet ḳılmasḳa kirek diyü şundan ṣoñ resūl allah aṣḫāb birlen ikindi namāzını

193.29 oḳurġa ḳaṣd ḳılġaç allahü teʿālā ḥavf namāzı ḫaḳındagi āyetni indürdi yine de ḫażret-i cābir "وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا"

I / 194

194.1 āyetiniñ nuzūl sebebinde eyte resūl allah bir ṣoġışda düşmānlarġa ġālib bolup māllarunı ġanīmet itüp bala,

194.2 ve ḫatunlarnı esīr itüp alup düşmānlardan emīn bolup ḳażāʾ-ı ḫācet üçün yalġızı ġına bir çuḳurġa bardı

194.3 düşmānlar ṭarafından bir bahādır yaʿnī ḫāriṡ el-muḥārī oġlı ḥuveyreṡ muḫammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) ʿaskerinden

194.4 ayrılup yıraḳ orunda yalġızıġına ṭabīʿī ḫācetin ötep oṭura diyü ḫaber birildi ḫāriṡ oġlı ḥuveyres

194.5 islām ʿaskerinden yaşrinüp ḳılıçın ḳınından çıġarup taġdan yaşrinüp gine tüşdi hem resūl allah başı toġrısına

194.6 kinetgine kilüp toḳtadı hem eytdi ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) bu ḥaynda minden sini kim ṣaḳlay aladur

194.7 diyüp resūl allah allahü teʿālā ṣaḳlay didi hem ey rabbim ḥuveyreṡni tilegen nerseñ birlen minden ṭıy diyü duʿāʾ

194.8 ḳıldı ḥuveyreṡ resūl allahġa ḳılıç birlen ṣoġuvnı ḳasd ḳılġan idi yüzine yıġılup ḳılıçı ḳolından tüşüp

194.9 kitdi resūl allah ḳılıçını aldı hem ey ḥuveyreṣ sini ḫāżir minden kim ṣaḳlay didi ḥuveyreṣ hiç kimni

194.10 tapmaym bu ḥaynde didi resūl allah allahġa hem minim peyġamberligime şehādet bir didi ḥuveyreṣ şehādet birmeym

194.11 likin siniñ birlen ʿömrim boyınça özimde ṣoġış ḳılmasḳa hem siñe düşmān bolup ṣoġış ḳıla turġan

194.12 kişige yardem ḳılmasḳa şehāt birem didi şundan ṣoñ resūl allah ḥuveyreṣniñ ḳılıçını birdi hem ḥuveyreṣ

194.13 ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) sin minden izgü ikensiñ didi resūl ekrem belī mine sinden izgü boluvçılıḳ

194.14 lāʾiḳ didi hem resūl allah ṣaḫābelerge ḳaytup bu ḳıṣṣanı söyledi şundan ṣoñ allahü teʿālā ṣaḳlana turġan

194.15 nerseni hem ṣoġışa turġan ḳuralnı yanıñızdan ayurmañız diyü āyet indürdi (فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ) bes

194.16 her ḳayçan namāznı öteseñiz yaʿnī namāznı ötep boşansañız (فَاذْكُرُوا اللّٰهَ) bes allahü teʿālānı teḫayyül

194.17 ve tesbīḫ birlen ẕikr ḳılıñız (قِيَامًا وَقُعُودًا) ayaḳ üzere bolġanıñız hem oturġanıñız ḫālde (وَعَلٰى

194.18 جُنُوبِكُمْ) daḫı yanlarıñız üzerine yatḳanıñız ḫālde yaʿnī her ḫālde ẕikr ḳılıñız (فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ)

194.19 bes her ḳayçan ḳarār tapsañız yaʿnī köñilleriñiz ḳorkudan ḳarār tapsa (فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ) bes namāznı bütün

194.20 ḫaḳları birlen kāmil itüp oḳuñız (اِنَّ الصَّلٰوةَ) düristlikde namāz (كَانَتْ) boldı (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) müʾminler

194.21 üzerine (كِتَابًا مَوْقُوتًا) vaḳtları çiklenmiş bolġan farż (وَلَا تَهِنُوا فِى ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ) kāfir ḳavmni

194.22 ṣoġış ḳıluv üçün istevde żaʿīf bolmañız (اِنْ تَكُونُوا تَاْلَمُونَ) eger cerāḫat rencitüvi birlen rencür

194.23 bolsañız da (فَاِنَّهُمْ يَاْلَمُونَ كَمَا تَاْلَمُونَ) çünki düristlikde kāfirlerde cerāḫat rencitüvi birlen rencürler niteki

194.24 siz rencidür idiñiz (وترجون من الله ما لا يرجون) daḫı siz ṣoġış ḳıluvıñız sebebli allahü teʿālādan kāfirler

194.25 ümīd itmegen nerseni ümīd itersiz yaʿnī ṣoġışnıñ żararı müʾminler ṭāʾifesi birlen kāfirler ṭāʾifesi

194.26 arasında ortaḳ hem siz ṣoġış ḳıluvıñız birlen islām dīnini üstün ḳıluv hem s̱evābġa müsteḥaḳ boluv sebebli

194.27 düşmānlarıñız ümīd itmegen nerseni allahü teʿālādan ümīd itesiz şulay bolġaç sizge bigrek ṣoġışḳa

194.28 قزغوالمنة ṣabr itüv tiyüş bu āyet bedr ṣaġırı ṣoġışında ingen (وكان الله) daḫı hemīşe boldı

194.29 allahü teʿālā (عليما حكيما) sizniñ ʿamelleriñizni ve köñilleriñizde bolġan nerseni bilgüçi hem sizge ḳoşḳan

I / 195

195.1 ve ṭıyġan işinde ḥikmet iyesi bir vaḳtde benū ẓaferden ubeyrıḳ oġlı ṭaʿme körşisi nuʿmān oġlı ḳatādeniñ

195.2 ön ṣavtına ḳoyġan kölmegini oġurladı külmekniñ tişüginden ön saçılup bardı yehūdīlerden semīn

195.3 oġlı zeydniñ yurṭına kölmekni yaşirdi ṭaʿmeden kölmekni izlediler tapa almadılar ubeyrıḳ oġlı

195.4 ṭaʿme min almadım hem alġan ādemni bilmedim diyü yemīn itdi ṭaʿmeni yiberdiler önniñ izi boyınça izlediler

195.5 önniñ izi semīn oġlı zeyd isimli yehūdī üyiniñ toġrısında bitken bes bu yehūdīni tutdılar min

195.6 ṭaʿmeden aldım didi hem bu yehūdke ṭaʿmeniñ birgenligine yehūdīlerden köp ādemler şāhid boldılar benū ẓafer

195.7 ḳabīlesi eyide resūl allahġa baramız didiler hem resūl allahdan ṭaʿme üçün cidāl ḳıluvnı ṣoradılar ve ala bizniñ

195.8 ṭaʿme helāk bola ve rüsvay bola yehūdī ʿaybsız ḳala diyü resūl allah ṭaʿme yaḳlavnı ḳaṣd ḳıldı şol ḥaḳda allahü teʿālā

195.9 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (انا انزلنا اليك الكتاب) ey muḥammed (ʿahm) düristlikde biz siñe kitābnı

195.10 (ḳurānnı) indürdük (بِالْحَقِّ) ḫaḳlıḳ birlen (لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ) ādemler arasında ḫükm ḳıluvıñ üçün

195.11 (بِمَا أَرَاكَ اللّٰهُ) allah (teʿālā) siñe körsetken (bildürgen) nerse birlen (وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا) ḫıyānet

195.12 ḳıluvçılar üçün ḫuṣūmet ḳıluvçı bolma yaʿnī benū ẓafer üçün yehūdī birlen cidāl ḳılma (وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ)

195.13 daḫı yehūdīge ḳaṣd ḳılġan nerseñ üçün allahü teʿālāden yarlıḳavnı iste (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā

195.14 (كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا) yarlıḳamaḳ istegen ādemni yarlıḳavçı hem añar raḫmet ḳıluvçı boldı (وَلَا تُجَادِلْ)

195.15 (عَنِ الَّذِينَ) daḫı şunday ādemler ṭarafından cidāl ḳılma (يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ) ol ādemler özlerine özleri

195.16 ḫıyānet ḳılurlar yaʿnī ḫıyānet ḳıluvlarınıñ żararı özlerine ḳaytur mundan murād ṭaʿme hem anıñ

195.17 paklavçı ādemleri (إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ) düristlikde allah dost körmes (مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا) köp ḫıyānet

195.18 ḳıluvçı ve köp günāh ḳıluvçı bolġan kişini ṭaʿme köp ḫıyānet ve köp günāh ḳılġan (يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ)

195.19 oyalup ve ḳorḳup ādemlerden yaşirirler (وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللّٰهِ) ve allahü teʿālāden yaşirmesler (وَهُوَ مَعَهُمْ)

195.20 ḫālbūkim ol allah (teʿālā) alar birlen birgedür yaʿnī alarnıñ yanındaġı ādem kibi ḫāllerini bilgüçidür

195.21 (إِذْ يُبَيِّتُونَ) şol vaḳtde kiç birlen yaşrin tedbīr ḳılurlar (مَا لَا يَرْضَى) allahü teʿālā rāżı bolmaġan nerseni

195.22 (مِنَ الْقَوْلِ) sözden yaʿnī kiç birlen ṭaʿme semīn oġlı zeyd yurṭına kölmekni yaşireym de anı

195.23 oġrı dip bilsünler mini bilmesünler diyü tedbīr itdi hem orlamadım diyü yalġan yemīn itdi

195.24 (وَكَانَ اللهُ) daḫı hemīşe boldı allahü teʿālā (بِمَا يَعْمَلُونَ) ol ṭaʿmelerniñ işlegen nerselerini (مُحِيطًا)

195.25 bilüv yüzinden çulġap aluvçı yaʿnī kāmil bilüvçi (هَا أَنْتُمْ) āgāh olıñız siz (هٰؤُلَاءِ) ey anday ṭaʿme kavmi

195.26 (جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ) ṭaʿmelerden cidāl ḳıldıñız (فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) dünyā tirükliginde yaʿnī dünyā tirükliginde öz ṭarafıñıznı

195.27 yaḳlap yehūdīge ḫuṣūmet ḳıldıñız (فَمَنْ يُجَادِلُ اللهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) bes ṭaʿme hem ḳavmi ṭarafından

195.28 ḳıyāmet küninde ʿaẕāb birlen tutḳanda allah (teʿālā)ge kim ḫuṣūmet ḳılur (أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا)

195.29 yeise ṭaʿme hem ḳavmi üzerine ʿaẕāb irişdükde alarġa kim vekīl bolur yaʿnī kim ʿaẕābden alarnı

I / 196

196.1 ṣaḳlar yaʿnī hiç kim cidāl ḳılışmas kim alardan ʿaẕābını ṣaḳlay almas (وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءً) kimdür

196.2 yavızlıḳnı ḳılsa (أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ) yā ki özine cebr ḳılsa (ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللهَ) munıñ ṣoñında allah (teʿālā)den

196.3 yarlıḳamaḳ istese (يَجِدِ اللهَ) tapar allahü teʿālānı (غَفُورًا رَحِيمًا) günāhlarnı yarlıḳavçı hem raḫmet ḳıluvçı

196.4 bu āyetde ṭaʿmeni hem ḳavmini tevbe itüvge ḳızduruv bola (وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا) ve kimdür günāhını kesb ḳılsa

196.5 (فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ) bes budur başḳa tügildür ol kişi günāhnı öziniñ żararına kesb ḳılur

196.6 (وَكَانَ اللهُ) daḫı hemīşe boldı allahü teʿālā (عَلِيمًا حَكِيمًا) her nerseni bilgüçi ve her işde ḫikmet iyesi

196.7 (وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً) ve kimdür kiçkine günāhnı kesb ḳılur (أَوْ إِثْمًا) yeise uluġ günāhını kesb

196.8 ḳılsa (ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا) munıñ ṣoñında ol günāh birlen aṭar ol günāhdan bizgüçi kişini

196.9 niteki ṭaʿmeni özi ḳılġan süraḳa günāhsını yehūdīge aṭdı (فقد احتمل بهتانا) bes bu kişi

196.10 bu işi sebebli taḫḳīḳ kişige yalġannı taġuv günāhsını yükledi (واثما مبينا) daḫı öziniñ kesbi sebebli

196.11 ẓāhir bolġan günāhnı yükledi (ولولا فضل الله عليك ورحمته) ey muḫammed (ʿahm) eger de yehūdī ḫaḳında ḳaṣd

196.12 ḳılġan nerseñ ḫaḳında vaḫy birlen bildürüv sebebli allah (teʿālā)nıñ siñe fażlı ve raḫmeti bolmasa idi

196.13 (لهمت طائفة منهم) benū ẓaferden bir cemāʿat ḳaṣd ḳılġan idi (ان يضلوك) ḫaḳlıḳ birlen ḫükm itüvden

196.14 sini azduruvġa (وما يضلون الا انفسهم) benū ẓaferden ol cemāʿat azdurmaslar meger özlerini azdururlar

196.15 çünki sin ḫaḳdan meyl itmediñ kõñliñe tüşken nerse işniñ ẓāhirine ḳarap ḳına boldı hem azdururġa

196.16 ṭırışuvlarınıñ günāhsı benū ẓaferlerniñ özlerinedür (وما يضرونك من شىء) alar hiç nerse sine żarar ite

196.17 almaslar (وانزل الله عليك) daḫı siniñ üzeriñe indürdi allahü teʿālā (الكتاب والحكمة) ḳurānnı hem

196.18 ḳurānda bolġan ḫükmlerni (وعلمك ما لم تكن تعلم) daḫı vaḫy birlen siñe bilmegen nerseleriñizni bildürdi

196.19 (وكان فضل الله عليك عظيما) daḫı allahü teʿālānıñ siñ üzeriñe fażlı uluġ boldı (لا خير فى كثير

196.20 من نجواهم) ādemlerniñ sır sözlerinden köpisinde izgülik yoḳ (الا من امر بصدقة) meger izgülik yolġa

196.21 ṣadaḳa birüv birlen emr ḳılġan ādemniñ sır sözinde gine izgülik bar (او معروف) yeise izgü iş

196.22 birlen buyurġan ādemniñ sır sözinde gine izgülik bar (او اصلاح بين الناس) yā ki ādemler arasını

196.23tüzük ḳıluv birlen buyurġan ādemniñ sır sözinde gine izgülik bar (ومن يفعل ذلك) ve kimdür bu işler birlen

196.23 buyuruvnı ḳılur (ابتغاء مرضات الله) allah teʿālānıñ rıżālıġını istev üçün (فسوف نؤتيه) bes tiz

196.24 birürmiz ol buyuruvçı kişige (أجرا عظيما) uluġ s̱evābnı bu āyetde "الدال على الخير كفاعله" ẖadīs̱ine

196.25 işāret bar eger de bu üç türli iş birlen buyuruvçı ādemge uluġ ecr bolsa ḳıluvçısına bigrekde

196.26 köp ecr bolur (ومن يشاقق الرسول) ve kimdür resūlge ẖilāflıḳ ḳılsa (من بعد ما تبين له الهدى)

196.27 ol kişige hidāyet ve ẖaḳlıḳ ẓāhir bolġandan ṣoñ (ويتبع غير سبيل المؤمنين) daẖı müʾminler iyergen

---

196.28 2) bu ṣadaḳa lafẓı (ṣadāḳat) maʿnāsında bolup dostlıḳ ile buyurġan kimse dimek boluv bik muvāfıḳdur. ş. ḥ.

I / 197

197.1 yoldan başḳaġa iyerse yaʿnī müʾminler ʿamelinden yā ki iʿtiḳādından başḳa ʿamelde yā ki başḳa iʿtiḳādda bolsa

197.2 (نوله ما تولى) ol kişini süygen nersesini irkli ḳılurmız (yaʿnī mürtedlik küfrlik azġunlıḳġa)

197.3 (ونصله جهنم) daẖı ol kişini cehennemge kiritürmiz (وساءت مصيرا) ol cehennem evrileçek orun boluv yüzinden

197.4 ni ʿaceb yavız boldı bu āyet delālet ḳıladur icmāʿnıñ kitāb birlen senet kibi ḥüccet-i ḳaṭʿıye boluvına çünki

197.5 allahü teʿālā müʾminlerniñ ʿamel yā ki iʿtikād yolından başḳa bolġan yolına iyerüvni resūl allahġa ẖilāflıḳ ḳıluv

197.6 kibi ḳılup her ikisini bir cezāda ortaḳ itdi hem bu cezā her birisine bi'l-istiḳlāl bola daẖı bu āyet delālet

197.7 ḳıladur icmāʿġa ẖilāflıḳ ḳıluvnıñ ẖarām boluvına çünki allahü teʿālā resūl allahġa muḥālefet ḳıluvġa hem müʾminler

197.8 yolından başḳa yolġa iyerüvge ḳatı vaʿīdni müteretteb itdi bu muḥālefetniñ ẖarām boluvı elbette her birisine

197.9 bolurġa kirek çünki faḳaṭ birisine gine bolurġa yaramay çünki ḥamr içüv hem ikmek aşav ḥaddini mūcib bola

197.10 dimek dürist tügil hem mecmūʿage yaramay çünki resūl allahġa ẖilāflıḳ ḳıluv ẖarām kirek ol muḥālefetge başḳa

197.11 nerse ḳoşulsun ve kirek ḳoşulmasun bes resūl allahġa muḥālefetde hem müʾminler iyergen yolġa muḥālefetde her

197.12 birisi ẖarām bola müʾminler iyergen yoldan başḳaġa iyerüv ẖarām bolsa müʾminler yolına iyerüv vācib bola

197.13 (أَنَّ اللهَ) düristlikde allahü teʿālā (لَايَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ) özine şirket ḳılınmış boluvnı yarlıḳamas (وَيَغْفِرُ

197.14 مَا دُونَ ذٰلِكَ) ve şirkden başḳa bolġan günāhnı yarlıḳar (لِمَنْ يَشَاءُ) tilegen kişi sengen * bu āyetniñ

197.15 nuzūline sebeb bir vaḳtde bir ḳart resūl allahġa kilüp eytdi ey allahnıñ resūli min günāhlarġa çomġan

197.16 ḳartmun likin min allahü teʿālānı tanuġan zamāndan birli hiç şirk ḳılġanım yoḳ daẖı min allahü teʿālāge

197.17 īmān kitürdim allahü teʿālādan başḳa hiç kimni dost ve ẖoca tutmadım allahü teʿālāge baṭırçılıḳ ḳılup

197.18 günāh ḳılmadım ve hiçbir vaḳt ḳaçup allahü teʿālānı ʿaẕāb ḳıluvdan ʿāciz ḳılamın diyü oylamadım min ẖāżir

197.19 ḳılġan işlerime ökündim ve tevbe ḳıldım minim allahü teʿālā ẖużūrında ẖālim niçük bolur didi (وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ)

197.20 ve kimdür allahġa şirk ḳılsa (فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) bes taẖḳīḳ ol kişi ẖaḳlıḳdan yıraḳ bolġan azuv

197.21 birlen azdı (إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) müşrikler allahü teʿālādan başḳaġa ʿibādet ḳılmaslar (إِلَّا إِنَاثًا) meger muʾniṡ

197.22 bolġan ṣanemlerge gineʿibādet ḳılurlar yaʿnī "لَاتْ عُزّٰى مَنَاتْ" kibilerge bularnıñ muʾniṡ boluvları ismleri

197.23 iʿtibārı birlen (وَإِنْ يَدْعُونَ) daẖı müşrikler ʿibādet ḳılmaslar (إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا) meger allahü teʿālānıñ

197.24 ṭāʿatinden çıḳġan şeyṭānġa (لَعَنَهُ اللهُ) laʿnet ḳıldı ol şeyṭānġa allahü teʿālā yaʿnī raẖmetinden yıraḳ ḳıldı

197.25 (وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ) dahı şeyṭān eytdi elbette min siniñ ḳollarıñdan tutarmun (نَصِيبًا مَفْرُوضًا)

197.26 maḳtūʿ bolġan ülüşni yaʿnī özime çiklenüp birilgen ülüşni (وَلَأُضِلَّنَّهُمْ) dahı elbette ḳollaruñnı

197.27 ḫaḳḳ yoldan azdururmın (وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ) dahı ḳollaruña bāṭıl bolġan maḳsūdlarnı ümīd itdürürmün dahı

197.28 köñillerine bāṭıl bolġan ümīdlerni taşlarmun ḳıyāmet hem ʿaẕāblarnıñ bolmavı kibilerni (وَلَآمُرَنَّهُمْ)

I / 198

198.1 dahı ḳullarıña bāṭıl bolġan işler birlen buyururmın (فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ) bes ḳullarıñ dört ayaḳlı

198.2 ḫayvānlarnıñ ḳulaḳlarını kiserler yaʿnī allahü teʿālā ḫelāl itken nerselerni ḫarām ḳıluv üçün yehūdler

198.3 baʿżısı ḫayvānlarnıñ ḳulaḳlarnı yarġanlar (وَلَآمُرَنَّهُمْ) dahı ḳullarıña bāṭıl işler birlen buyururmın

198.4 (فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ) bes allahü teʿālā ḫalḳın özgertürler yaʿnī allahü teʿālā ḫulḳ ḳılġan ṣūretinden baʿżı

198.5 ḫayvānlarnı özgertürler yaʿnī baʿżısınıñ közini çıġarurlar ḳollarnı peçterürler bularnıñ beyānı öz

198.6 orunlarında inşāʾallah kilür (وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا) ve kimdür şeyṭānnı boy ṣunulmış itüp

198.7 tutar (مِنْ دُونِ اللَّهِ) allahü teʿālāge başḳadan yaʿnī allahü teʿālānı boy ṣunılmış tutuvdan başḳa (فَقَدْ خَسِرَ

198.8 خُسْرَانًا مُبِينًا) bes taḫḳīḳ ol kişi ẓāhir żarar itüv birlen żarar itdi çünki bu kişi cennetde bolġan ornını

198.9 cehennemde bolġan orun birlen almaşduruvı sebebli sermāyesini żāʾiʿ ḳıldı (يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ) şeyṭān

198.10 ādemlerge özi vefā ḳıla almay turġan nerse birlen vaʿde ḳılur daḫı irişüv mümkin bolmaġan nerselerni

198.11 ümīd ḳıldurur (وما يعدهم الشيطان) ādemlerge şeyṭān vaʿde ḳılmas (الا غرورا) meger bāṭılnı gine vaʿde

198.12 ḳılur yaʿnī żararlı nersede fāʾide iẓhār ḳılur bu vaʿdesi köñillerge bāṭıl ḫāṭıralarnı ṣaluv birlen bolur

198.13 yā ki öziniñ dostlarınıñ tilleri birlen bolur (اولئك مأواهم جهنم) bu ṣıfatda bolġan ādemler

198.14 alarnıñ baraçaḳ orunları cehennemdür (ولا يجدون عنها محيصا) daḫı ol ṣıfatda bolġan ādemler

198.15 cehennemden ḳutula turġan ve ḳaça turġan orun tapmaslar (والذين آمنوا) ve şunday ādemler īmān

198.16 kitürdiler (وعملوا الصالحات) daḫı izgü işler ḳıldılar (سندخلهم جنات) ol ādemlerni şunday

198.17 ucmāḫlarġa tiz kiritürmiz (تجري من تحتها الانهار) ol ucmāḫlar astından yılġalar aġar (خالدين)

198.18 (فيها ابدا) ol ucmāḫlarda meñgü ḳalġanları ḫālde (وعد الله حقا) allahü teʿālāge īmān kitürüp de izgü

198.19 ʿamel ḳılġan kişilerge ucmāḫ birlen vaʿde ḳıldı hem vaʿdesini ḥaḳlamaḳ birlen ḥaḳladı (ومن اصدق)

198.20 (من الله قيلا) ve kimdür söz yüzinden allahü teʿālādan rastraḳ yaʿnī hiç kim yoḳdur ehli birisi birisine

198.21 maḳtanışdılar ehl-i kitāb eytdi bizniñ peyġamberimiz sizniñ peyġamberiñizden ilk hem bizniñ kitābımız sizniñ

198.22 kitābıñızdan ilk bes biz sizge ḳaraġanda allahü teʿālāge yaḳınraḳ biz diyü müʾminler eytdiler sizge ḳaraġanda

198.23 biz allahü teʿālāge yaḳınraḳmız çünki peyġamberimiz peyġamberlerniñ in ṣoñġısı hem bizniñ ḳurānımız özinden

198.24 ilk bolġan kitāblarġa ḫākim diyü allahü teʿālā şol ḥaḳda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ليس بامانيكم)

198.25 ey müselmānlar allahü teʿālānıñ vaʿde ḳılġan s̱evābına irişüv sizniñ ümīd itken nerseleriñiz birlen tügil (ولا

198.26 اماني اهل الكتاب) daḫı ehl-i kitābnıñ ümīd itken nerseleri birlen de tügil belki allahü teʿālā vaʿde ḳılġan

198.27 s̱evābḳa irişüv īmān hem izgü ʿamel birlen (من يعمل سوء) kimdür yavızlıḳnı ḳılur (يجز به) ol

198.28 yavızlıḳ birlen cezālanmış bolur kirek dünyāda ve kirek āḫiretde bolsun bu āyet ingeç ebū bekr el-sıddīḳ

198.29 ey allahnıñ resūli bu cezālanuvdan kim ḳutulur didi resūl allah eytdi ey ebū bekr sin dünyāda ḳayġırmaysun mı

I / 199

199.1 avırmaysun mı ve sine aġırlıḳlar irişmey mü diyü ebū bekr el-ṣıddīḳ belī bular hemmesi de bar didi resūl allah

199.2 eytdi dünyāda bolġan cezāsı şol didi (ولا يجد له) daḫı ol kişi özi üçün tapmas (من دون الله)

199.3 allahü teʿālādan başḳadan (وليا) özine ṣaḳlay turġan velīni (ولا نصيرا) daḫı özinden cezānı yiberüvde

199.4 yardemçini (ومن يعمل من الصالحات) ve kimdür izgü işlerden ḳılur (من ذكر او انثى) irden yā ki

199.5 ḫatundan (وهو مؤمن) ḫālbūkim ol kişi müʾmin idi yaʿnī müʾmin boluv şarṭı birlen (فاولئك) bes

199.6 izgü işler ḳılup da müʾmin bolġan ādemler (يدخلون الجنة) ucmaḫḳa kirürler (ولا يظلمون نقيرا) daḫı ḫurma

199.7 tişinde bolġan yarıḳ ḳadarı da (murād az ġına da) s̱evāblarnı kimitüv birlen ẓulm ḳılınmaslar (ومن احسن

199.8 دينا) ve kimdür dīn yüzinden körkemrek (ممن اسلم وجهه لله) yüzini allahü teʿālāge tapşırġan

199.9 kişiden yaʿnī nefsini allahü teʿālāge ḫāliṣ ḳılup başḳanı (ربّ) diyü bilmegen kişiden yaʿnī bu kişiden

199.10 dīnde hiç körkem kişi yoḳdur (وهو محسن) daḫı ol kişi izgü işler ḳıluvçıdur (واتّبع ملّة ابراهيم)

199.11 daḫı ibrāhīm (ʿaleyhi’s-selām) milletine iyerdi ol kişi (حنيفا) ol ibrāhīm bāṭıl dīnlerden ḫaḳḳ dīnge

199.12 avışḳan ḫālde (واتّخذ الله ابراهيم خليلا) daḫı allahü teʿālā ibrāhīm (ʿaleyhi’s-selām)nı özine dost tutdı

199.13 (ولله) daḫı maḫlūḳ boluv ve memlūk boluv yüzinden allahü teʿālā üçündür (ما في السّموات وما في الأرض) köklerde

199.14 ve yirlerde bolġan nerseler (وكان الله) daḫı allahü teʿālā hemīşe boldı (بكلّ شيء) her bir nerseni (محيطا)

199.15 ʿilmi ve ḳudreti birlen çulġap aluvçı ʿayyine(?) bin ḥuṣayn bir vaḳtde resūl allahġa kilüp ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām)

199.16 sin meyyitniñ ḳızına terekeden mālnıñ yarṭısını hem ḳız ḳardeşine yarṭısını biresün ve ḫālāniki biz ṣoġışḳa çıġa

199.17 turġan ādemlerge gine mīrāṡ biredür idük diyü resūl allah allahü teʿālā miñe şol ṭarīḳ birlen emr ḳıldı

199.18 didi şol ḫaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ويستفتونك في النّساء) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām)

199.19 ḥatunlarnıñ mīrāṡı ḫaḳında sinden fetvā ṣorarlar (قل الله يفتيكم فيهنّ) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) ṣoravçılarġa

199.20 cevābın eyt ḥatunlar mīrāṡı ḫaḳında allahü teʿālā sizge fetvā biredür (وما يتلى عليكم في الكتاب)

199.21 daḫı ḳurānda sizniñ üzeriñizge oḳulmış bolġan nerse fetvā biredür (في يتامى النّساء اللّاتي) şunday

199.22 yetīme ḥatunlar ḫaḳında (لا تؤتونهنّ ما كتب لهنّ) siz ol ḥatunlarġa birmessiz alar üçün farż ḳılınġan

199.23 nerseni yaʿnī mīrās̱nı (وترغبون أن تنكحوهن) daẖı ol yetīme ḥatunlarnıñ nikāḥlarına ḳızıġasız

199.24 yaʿnī ḥatun itüp aluvġa çünki yetīmelerniñ velīleri yetīmeler körkem bolġanda nikāḥ itüp aluvġa

199.25 ḳızıḳġanlar (والمستضعفين من الولدان) daẖı balalardan żaʿīf ve kiçük bolġanlarında oḳulmış nerse

199.26 fetvā birür çünki ʿarablar ḥatunlarġa mīrās̱ birmedükleri kibi kiçkine balalarġa da mīrās̱ birmegenler (وأن

199.27 تقوموا لليتامى بالقسط) daẖı yetīmler üçün ʿadllik birlen turmaḳlıġıñız ẖaḳında oḳulġan nerse fetvā birür

199.28 (وما تفعلوا من خير) ve şol nersege izgülikden siz anı ḳılursız (فإن الله) bes düristlikde allahü teʿālā

I / 200

200.1 (كان به عليما) ol nerseni bilgüçi boldı bir iki ḥatunlı ir bir ḥatunnı ṭalāḳ ḳıluvnı tiledi

200.2 ḥatun maʿişet tarlıġı üçün balalar terbiyesiniñ aġırlıġı üçün irinden ayrıluvġa rāżı bolmadı

200.3 hem irine eytdi mini ayurma öz nöbetimni ikinçi ḥatunıña hiba ḳıldım diyü şol ḥuṣūṣda allahü teʿālā

200.4 z̠ikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وإن امرأة خافت من بعلها) ve eger bir ḥatun irinden ḳorḳsa (نشوزا

200.5 أو إعراضا) iriniñ bu ḥatun birlen ṣoẖbetden tekebbürlenüvinden yeise bu ḥatun birlen olṭuruşuvdan

200.6 ve söyleşüvden yüz döndürüvinden (فلا جناح عليهما) bes bu ir birlen ḥatun üzerine günāh ve żarar yoḳdur (أن

200.7 يصلحا بينهما صلحا) ir birlen ḥatunnıñ özleriniñ aralarını ṣulḫ ḳıluv birlen tüzük ḳıluvda mes̱elā irniñ

200.8 bir ḥatunnı ayurmavı hem ḥatunnın öz nöbetini kündeşine hibe ḳıluvı üzerine (والصلح خير) ve ṣulḫ

200.9 ḳıluv izgüdür (وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ) nefslerge artuḳ saranlıḳnı ẖażır ḳılındı bes ḥatunnıñ iriniñ
200.10 özinden yüz döndürüvi birlen hem öziniñ ẖaḳında kimçilik ḳıluvı birlen nefsi comartlanmas
200.11 oşandaḳ irniñ de ḥatunnı yaraṭmaġan ṣūretde ḥatunnı ḥatun itüp tutuv birlen hem ḥatunnıñ
200.12 ẖaḳḳını ötev birlen nefsi comarṭlanmas (وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا) ve eger siz irler ḥatunlar birlen ṣoẖbet
200.13 ḳıluvda izgülik ḳılsañız hem ḥatunlardan yüz döndürüvde allahdan ḳorḳsañız (فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ) bes
200.14 düristlikde allahü teʿālā hemīşe boldı (بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا) siz ḳılġan nerseni ṭışını ve içini bilgüçi
200.15 (وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ) ey köp ḥatunlar iyesi ḥatunlarıñız arasını allahü teʿālā
200.16 ḳoşḳan revişçe ʿadllevge küçiñiz yitmes (وَلَوْ حَرَصْتُمْ) ve egerçe ḥatunlarıñız arasını tigiz tutuvġa
200.17 ṭırışsañız da (فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ) bes ḥatunlarıñızdan birisine bütün avışuv birlen avışmañız yaʿnī köñil
200.18 meylinde tigizli almasañız fiʿl meylinde tigizleñiz köñil meylinden muḥabbet-i cimāʿ murād meyl-i fiʿlden nafaḳa kisve
200.19 sikkene bitütüt murād (فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ) bes eger köñil birlen de fiʿl birlen de meyl ḳılsañız ḥatunlarıñıznıñ
200.20 birisine bes ol köñil birlen de fiʿl birlen de yüz döndürgen ḥatunıñıznı beylenmiş nerse kibi itüp
200.21 ḳaldurursız yaʿnī ni iri yoḳ ve ni muṭlaḳa tügil yaʿnī bu irinden fāʾide körmey ikinçi irge bara almay
200.22 bes bu āyetden bilindi mümkin ḳadar ḥatunlar arasında ʿadllik vācib boluvçılık hem resūl ekrem bir kişiniñ
200.23 iki ḥatunı bolup birisine artuḳ meyl itse ḳıyāmet küninde allahü teʿālā ḥużūrına bir yaġına avışup çalış
200.24 bolup barur didi (وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا) ve eger ḥatunlarıñız ẖaḳında bozuḳ işleriñizni tüzetseñiz

200.25 ve kileçek zamānda bu bozuḳ işlerni ḳıluvda allahü teʿālādan ḳorḳsañız (فان الله كان) bes düristlikde allahü teʿālā

200.26 hemīşe boldı (غفورا رحيما) ötkendegi günāhlarıñıznı yarlıḳavçı hem raḫmet ḳıluvçı (وان يتفرقا)

200.27 ve eger ir birlen ḫatun ayruluşsalar yaʿnī aralarında ṭalāḳ vāḳʿı bolsa (يغن الله كلا من سعته) ir

200.28 birlen ḫatundan her birisini allahü teʿālā öziniñ baylıġından ve rızḳından ve ḳudretinden muñsız ḳılur (وكان الله)

200.29 daḫı allahü teʿālā hemīşe boldı (واسعا حكيما) rızḳı kiñ ve ḫikmet iyesi (ولله) daḫı maḫlūḳ ve memlūk

I / 201

201.1 boluv yüzinden allahü teʿālā üçündür (ما في السموات وما في الارض) köklerde ve yirlerde bolġan nerseler

201.2 (ولقد وصينا الذين) ve taḫḳīḳ şunday ādemlerge buyurduḳ (اوتوا الكتاب) ol ādemlerge kitāb birildi

201.3 (من قبلكم) sizden burun yaʿnī yehūdīlerge ve nesārālarġa (واياكم) daḫı sizge buyurdı (ان اتقوا

201.4 الله) ḫilāflıḳ ḳıluvda allahü teʿālādan ḳorḳıñız diyü (وان تكفروا) ve eger min buyurġan nerseni inkār

201.5 ḳılsañız (فان الله) bes düristlikde allahü teʿālā üçündür (ما في السموات وما في الارض) köklerde

201.6 ve yirlerde bolġan nerseler bes siz allahü teʿālā ḳoşḳan nerseni inkār ḳıluvıñız birlen hiç nerse allahü teʿālāge

201.7 żarar ḳıla almaysız niteki şükrāne ḳıluvıñız birlen fāʾide ḳılmay idiñiz (وكان الله) daḫı allah (teʿālā) hemīşe

201.8 boldı (غنيا حميدا) ḫalḳdan muñsız vaḫd-i ẕātında maḳtalmış (ولله ما في السموات وما في الارض) daḫı

201.9 allahü teʿālā üçündür köklerde ve yirlerde bolġan nerseler (وَكَفَى بِاللهِ وَكِيلًا) işlerni tapşırılmış boluv

201.10 yüzinden allahü teʿālā kifāye ḳılur (اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ) ey anday ādemler eger allahü teʿālā

201.11 tilese sizni yiberür de (وَيَأْتِ بِاٰخَرِينَ) daḫı ikinçi ḳavmini kitürür (وَكَانَ اللهُ) daḫı allahü teʿālā boldı

201.12 (عَلٰى ذٰلِكَ) oşbu bar ḳıluvġa da ve yoḳ ḳıluvġa da (قَدِيرًا) küçi yitküçi (مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا)

201.13 bir kişi dünyā s̱evābını tilese mes̱elā cihād ḳılup ġanīmet mālnı tilev kibi (فَعِنْدَ اللهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ)

201.14 bes allahü teʿālā ḳaşında dünyā hem āḫiret s̱evābı bardur (وَكَانَ اللهُ) daḫı allahü teʿālā boldı (سَمِيعًا بَصِيرًا)

201.15 sözlerni işitüvçi ve işlerni körgüçi (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler

201.16 (كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ) ʿadllik birlen turġuçılar bolıñız yaʿnī ʿadāletni turġızuvda ṭırışuvçı bolıñız

201.17 ve ẓulm ḳılmañız (شُهَدَاءَ لِلّٰهِ) ḥaḳlıḳ birlen allahü teʿālā üçün güvāhlıḳ birüvçi bolġanıñız ḥālde (وَلَوْ عَلٰى

201.18 اَنْفُسِكُمْ) gerçi ol güvāhlıḳ birüviñiz öz żararıñızġa bolsa da (اَوِ الْوَالِدَيْنِ) yeise ata ve anañız żararına

201.19 bolsa da (وَالْاَقْرَبِينَ) daḫı yaḳın ḳardeşleriñiz żararına bolsa da (اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا) eger żararına güvāhlıḳ

201.20 birilmiş kişi bay bolsa (اَوْ فَقِيرًا) yeise faḳīr bolsa (فَاللهُ اَوْلٰى بِهِمَا) bes allahü teʿālāge bay birlen

201.21 faḳīrge ḳaravda ve raḥmet ḳıluvda yaḳınraḳdur yaʿnī bay żararına güvāhlıḳ birürge tiyüş bolġanda baynıñ

201.22 rıżālıġını istev üçün güvāhlıḳ birüvden ṭıyılmañız ve faḳīr żararına güvāhlıḳ birürge tiyüş bolġanda

201.23 faḳīrge şefḳat üçün güvāhlıḳ birüvden ṭıyılmañız * bu āyetniñ nuzūline sebeb bir vaḳtde enṣārdan bir ir

201.24 resūl allahġa ey resūl allah minim atamnıñ bir kişige bireçegi bar min atamnıñ żararına şāhidmün likin
201.25 atamnıñ faḳīrligine köre şefḳat üçün şehādetni iẓhār ḳıluvdan ḳorḳamun didi resūl allah eytdi
201.26 allahü teʿālā baylıḳ ve faḳīrlik üçün güvāhlıḳnı ḳoyuvdan menʿ ḳıldı kirek ol güvāhlıḳ öziñizniñ ve kirek
201.27 ata ve anañıznıñ ve kirek yaḳın ḳardeşleriñiznin żararına bolsun öz żararına güvāhlıḳdan özine iḳrār
201.28 murād bu āyet delālet ḳıladur iḳrār mesʾelesiniñ meşrūʿ boluvına hem ata ve ananıñ żararına iḳrārnıñ
201.29 dürist boluvına amā bu kişilerniñ fāʾidelerine iḳrār dürist tügil daḫı bu āyet şehādetde ʿadāletniñ

I / 202

202.1 vācib boluvına delālet ḳıla (فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَى) bes nefs arzusına iyermeñiz (أَنْ تَعْدِلُوا)
202.2 ḫaḳdan avışmaḳlıḳıñız üçün (وَإِنْ تَلْوُوا) ve eger ḫaḳlıḳġa şāhid boluvdan tilleriñizni döndürseñiz
202.3 (أَوْ تُعْرِضُوا) yeise güvāhlıḳnı ötevden yüzleriñizni döndürseñiz (فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ) bes düristlikde
202.4 allahü teʿālā boldı (بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا) siznin ḳılġan ʿameliñizni ẓāhirini ve bāṭınını bilür boldı
202.5 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (آمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) allahü teʿālāge hem resūline
202.6 īmān kitüriñiz (وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ) daḫı allahü teʿālānıñ resūline indürgen kitābına īmān
202.7 kitüriñiz (وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ) daḫı mundan ilk allahü teʿālā indürgen kitābḳa īmān kitüriñiz
202.8 yaʿnī şol īmānıñızda dāʾim ve s̱ābit bolıñız yā ki tiliñiz birlen īmān kitürgen kibi köñliñiz birlen de īmān
202.9 kitüriñiz yā ki her bir kitābnı ve her bir resūlni ʿāmm ḳılġan īmān birlen īmān kitüriñiz maʿnāsında evvelgi

202.10 kitābdan kurān ikinçisinden cins kitāb murād bu āyetde ẖitāb müselmānlarġa yā ki münāfıḳlarġa yā ki ehl-i

202.11 kitābnıñ īmān kitürgenlerine üçünçi iẖtimālni resūl allahdan rivāyet ḳılınġan nerse ḳuvvetlendüredür çünki

202.12 resūl allahdan rivāyet ḳılına selām oġlı ẖażret-i ʿabdu'llah hem yoldaşları resūl allahġa eytdiler biz siñe

202.13 hem siniñ ḳurānıña hem mūsāġa hem anıñ tevrātına daẖı ʿüzeyr (ʿaleyhi's-selām)ge īmān kitüremiz başḳaların inkār

202.14 itemiz diyü (وَمَن يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ) ve kimdür allahü teʿālāge küfr hem anıñ feriştelerini inkār ḳılsa (وَكُتُبِهِ

202.15 وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) daẖı allahü teʿālānıñ kitāblarına hem allahü teʿālānıñ resūllerine daẖı āẖiret künine

202.16 inkār ḳılsa (فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) bes taẖḳīḳ ol kişi ẖaḳdan yıraḳ bolġan azuv birlen azdı (اِنَّ

202.17 الَّذِينَ آمَنُوا) düristlikde şunday ādemler īmān kitürdiler yaʿnī yehūdler evvel mūsā ʿaleyhi's-selāmġa īmān kitürdiler

202.18 (ثُمَّ كَفَرُوا) munıñ ṣunında buzavġa ʿibādet ḳılġan vaḳtlerinde kāfir boldılar (ثُمَّ آمَنُوا) munıñ ṣunında

202.19 yine mūsā ʿaleyhi's-selāmge mūsā ʿaleyhi's-selām mīḳātdan ḳaytḳannıñ ṣoñında īmān kitürdiler (ثُمَّ كَفَرُوا) munıñ

202.20 ṣoñında ʿīsā ʿaleyhi's-selāmnı inkār ḳıldılar (ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا) munıñ ṣoñında muẖammed ʿaleyhi's-selāmnı inkār

202.21 ḳıluvları sebebli küfrni artdurdılar hem şol küfrlerinde tevbe itmeyinçe devām itdiler (لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ) allahü teʿālā

202.22 tilevçi bolmadı (لِيَغْفِرَ لَهُمْ) anday ādemlerni yarlıḳavnı (وَلَا) daẖı tilevçi bolmadı (لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا) anday

202.23 ādemlerni ẖaḳḳ yolġa köndirüvni çünki munday ādemlerniñ köñilleri küfr birlen örtülgeni üçün ve közleri ẖaḳnı

202.24 körüvden ṣoḳır bolġanlıḳı üçün küfrden tevbe itüp īmān üzerinde s̱ābit boluvları yıraḳ (بشر المنافقين)

202.25 ey muḫammed ʿaleyhi’s-selām münāfıḳlarġa süyünç ḥaber bir (بأن لهم عذابا أليما) bunıñ birlen ḥaber bir ki düristlikde

202.26 münāfıḳlar üçün rencitküçi ʿaẕāb bardur (الذين) şunday ādemler (يتخذون الكافرين أولياء) kāfirlerni

202.27 dostlar tutarlar (من دون المؤمنين) müʾminlerni dost tutuvdan başḳa (أيبتغون عندهم العزة) eya kāfirler

202.28 ḳaşında uluġlıḳnı isterler mi yaʿnī istemesünler alar ḳaşında uluġlıḳ tapa almaslar (فإن العزة لله جميعا)

I / 203

203.1 bes düristlikde uluġlıḳ barçası da allahü teʿālā üçündür bes allahü teʿālā ḥürmetli ḳılġan kişi gine

203.2 uluġ ve ḫürmetli bolur (وقد نزل عليكم) ve taḫḳīḳ sizniñ üzeriñizge indürdi (في الكتاب) ḳurānda

203.3 (أن إذا سمعتم آيات الله) düristlikde siz her ḳayçan allah (teʿālā)nıñ āyetlerini işitseñiz (يكفر بها

203.4 ويستهزأ بها) ol āyetlerni inkār ḳılınmış bolġan ḫālde daḫı ol āyetlerni ḥorlanmış bolġan ḫālde

203.5 işitseñiz (فلا تقعدوا معهم) bes bu ḳurān āyetlerni inkār itüvçiler ve ḥorlavçılar birlen birge olṭurmañız

203.6 (حتى يخوضوا في حديث غيره) inkār birlen ḥorlavdan başḳa sözge çomġanlarına ḳadar (إنكم إذا

203.7 مثلهم) düristlikde siz ḳurān āyetlerni inkār itüvçi ve ḥorlavçı ādemler birlen birge olṭurġanıñız vaḳtde

203.8 günāhda inkār itüvçi ve ḥorlavçılar kibisiz çünki siz bulardan yüz döndürüvge ḳādirsiz yā ki küfrde

203.9 alar işini ṣorap körüp ve rāżı bolup olṭursañız bu āyetde günāhġa rāżı boluvnıñ günāh boluvına

203.10 ve küfrge rāżı boluvnıñ küfr boluvına işāret hem delālet bar (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ

203.11 وَالْكَافِرِينَ) münāfıḳlarnı hem kāfirlerni cıyġuçıdur (فِي جَهَنَّمَ) cehennemde (جَمِيعًا) barçasında (الَّذِينَ

203.12 يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ) münāfıḳlar şunday ādemlerdür sizge bir nerseniñ tüşüvini köterler (فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ

203.13 مِنَ اللّٰهِ) bes eger sizniñ üçün allahü teʿālādan yardem bolsa yaʿnī ṣoġışda ġālib bolup ġanīmet malı

203.14 alsañız (قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ) münāfıḳlar eytürler eyā biz siznin birlen birge bolmaduḳ mı bes bizge de

203.15 ġanīmet mālından ülüş biriñiz diyü (وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ) ve eger ṣoġışdan kāfirler üçün ülüş

203.16 bolsa yaʿnī kāfirler ġālib bolsalar (قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ) münāfıḳlar kāfirlerge eytürler eyā biz

203.17 sizniñ üzeriñizge ġālib bolmaduḳ mı yaʿnī sizniñ birlen ṣoġış ḳılurġa ḳudretimiz bola turup sizni

203.18 ḳaldurduḳ diyü (وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) daḫı sizni müʾminlerden ṭıymaduḳ mı yaʿnī müʾminlerniñ sizge ġālib

203.19 boluvlarından nifāḳ ve ḥīle sebebli ṭıyduḳ (فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) bes allahü teʿālā ḳıyāmet küninde sizniñ

203.20 arañızda ḥükm ḳılur (وَلَنْ يَجْعَلَ اللّٰهُ) daḫı elbette ḳılmas allahü teʿālā dünyāda (لِلْكَافِرِينَ) kāfirler üçün

203.21 (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) müʾminler üzerine (سَبِيلًا) yol yaʿnī muḥabbet eger bu ṭarīḳ maʿnā birsek bu āyetde kāfirniñ

203.22 müselmān üzerine güvāhlıġınıñ dürist bolmavı biline çünki kāfirniñ müʾminge şehādetinde kāfirniñ müʾminge

203.23 velāyeti bola daẖı bu āyet kāfirniñ müʾminniñ nikāḥına velī bolurġa yaramavına hem kāfirniñ müʾminden mīrāṯ

203.24 almavına delālet ḳıla oşandaḳ müslimde kāfirden mīrāṯ almavġa delālet ḳıla (إنَّ المُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللّٰهَ)

203.25 düristlikde münāfıḳlar allahü teʿālānı aldarlar yaʿnī özlerinden ẖarbīlik cezāsını yiberüv üçün bāṭınlarında

203.26 bolġan nerseniñ ẓāhirlerinde helāḳın bildürürler (وَهُوَ خَادِعُهُمْ) ẖālbūkim allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ aldavları

203.27 üzerine cezāʾ birüvçidür bes allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ nifāḳlarını öziniñ peyġamberine vaẖy birlen bildürüp

203.28 münāfıḳlarnı rüsvāy ḳılur (وَإذَا قَامُوا إلَى الصَّلٰوةِ) ve her ḳayçan münāfıḳlar namāz oḳurġa tursalar (قَامُوا

203.29 كُسَالَى) yalḳav ve aġır ṭabīʿatli bolġanları ẖālde tururlar (يُرَآؤُنَ النَّاسَ) ādemlerge riyāʾ ḳılurlar

I / 204

204.1 müʾminler dip bilsünler üçün (وَلَا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ) daẖı allahü teʿālānı ẕikr ḳılmaslar (إلَّا قَلِيلًا) meger

204.2 az ġına ẕikr ḳılurlar yaʿnī kişi aldında ġına (مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذٰلِكَ) īmān birlen küfr arasında tereddüdde

204.3 ve ẖayrānda bolġanları ẖālde riyāʾ ḳılurlar (لَا إلَى هٰؤُلَاءِ) müʾminlerge de mensūb bolmaslar ol vaḳtde müʾmin

204.4 bolurlar idi (وَلَا إلَى هٰؤُلَاءِ) daẖı kāfirlerge de mensūb bolmaslar ol vaḳtde kāfir bolurlar idi

204.5 (وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ) ve kimdür ol kişini allahü teʿālā azdursa (فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا) bes ol kişini ẖaḳlıḳġa

204.6 köndürüvge yol tapmassın (يَا أيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (لَا تَتَّخِذُوا)

204.7 (الكافرين أولياء) kāfirlerni dostlar tutmañız (من دون المؤمنين) müʾminlerni dost tutuvdan başḳa

204.8 çünki bu iş münāfıḳlar işidür (أتريدون أن تجعلوا لله) allahü teʿālānı ḳıluvnı tileysiz mi (عليكم)

204.9 sizniñ üzeriñizge yaʿnī nifāḳıñızġa (سلطانا مبينا) ẓāhir bolġan hüccet çünki kāfirlerni dost tutuv

204.10 nifāḳġa delālet ḳıla (إن المنافقين في الدرك الأسفل) düristlikde münāfıḳlar töpengi ḳaṭdadur (من النار)

204.11 oṭdan (ولن تجد لهم) daḫı münāfıḳlar üçün tapmassañ sin (نصيرا) ʿaẕābdan ṭıyuvda yardemçini

204.12 (إلا الذين تابوا) meger şunday münāfıḳlar oṭdan töpengi ḳaṭında bolmas alar nifāḳlarından tevbe ḳıldılar

204.13 (وأصلحوا) daḫı nifāḳ ḫālinde bozġan ḫāllerini tözetdiler (واعتصموا بالله) daḫı allahü teʿālānıñ dīnine

204.14 ṭutundılar (وأخلصوا دينهم لله) daḫı dīnlerini allahü teʿālā üçün ṣāf ḳıldılar yaʿnī ʿibādetlerinden allahü

204.15 teʿālānıñ rıżālıġını ġına isterler (فأولئك مع المؤمنين) bes münāfıḳlardan bu ṣıfatda bolġanlar müʾminler

204.16 birlen birgedir (وسوف يؤت الله المؤمنين) ve tiz allah (teʿālā) müʾminlerge birür (أجرا عظيما) uluġ s̱evābnı

204.17 (ما يفعل الله بعذابكم) sizni ʿaẕāb ḳıluv birlen ni ḳılur allahü teʿālā yaʿnī sizni ʿaẕāb ḳıluvda allahü teʿālāge

204.18 ni fāʾide bar ʿaẕāb ḳılmavda ni żarar bar (إن شكرتم وآمنتم) eger allahü teʿālānıñ niʿmetlerine şükr ḳılsañız daḫı

204.19 allahü teʿālāge īmān kitürseñiz (وكان الله) daḫı boldı allahü teʿālā (شاكرا عليما) bendelerniñ az ʿamelleri beraberinde

204.20 köp s̱evāb birüvçi boldı hem bendelerniñ şükr birlen īmān ḫaḳlarnı bilüvçi boldı bişinçi cüzʾ tamām altınçı

204.21 cüz᾽ başı (لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ) allahü teʿālā yavızlıḳ birlen ḳıçḳuruvnı süymes (مِنَ الْقَوْلِ) sözden

204.22 bolġan yavızlıḳ birlen (إِلَّا مَنْ ظُلِمَ) meger cebr ḳılınmış kişiniñ cebr ḳıluvçıġa yavız duʿā birlen ḳıçḳuruvnı

204.23 süyer yaʿnī cebr ḳıluvçınıñ cebrinden ḫaber birgende ḳıçḳuruvını * bu āyetniñ nuzūli żiyāfet ḥaḳında bir ḳavmge

204.24 bir ḳonaḳ kilse ol ḳonaḳnı körkem żiyāfet ḳılmaslar bu ḳonaḳ maẓlūm bola muñar şikāyet ḳıluv dürist

204.25 (وَكَانَ اللّٰهُ) daḫı boldı allahü teʿālā (سَمِيعًا عَلِيمًا) ẓulm ḳılınmış ādemniñ sözini işitüvçi ve ẓulm ḳıluvçını

204.26 bilüvçi (إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا) eger izgülikni bildürseñiz (أَوْ تُخْفُوهُ) yeise izgülikni bildürmey yaşirseñiz

204.27 (أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ) yā ki yavızlıḳdan (ẓulmden) ʿafv itseñiz (فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ) bes düristlikde allahü teʿālā

204.28 boldı (عَفُوًّا قَدِيرًا) günāhlarnı afv ḳıluvçı hem öç aluvġa ve ʿaẕāb ḳıluvġa küçi yitküçi (إِنَّ الَّذِينَ)

I / 205

205.1 düristlikde şunday ādemler (يَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ) allahü teʿālānı hem resūllerini inkār ḳılurlar (وَيُرِيدُونَ

205.2 أَنْ يُفَرِّقُوا) daḫı īmānda ayuruvnı tilerler (بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهِ) allahü teʿālā birlen resūlleri arasını yaʿnī allahü teʿālāge

205.3 īmān kitüreler ve peyġamberlerni inkār iteler (وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ) daḫı eytürler peyġamberlerniñ baʿżısına

205.4 īmān kitüremiz (وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ) daḫı peyġamberlerniñ baʿżısını inkār itemiz (وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ

205.5 (ذٰلِكَ) daḫı īmān birlen küfr arasında yaşavnı tilerler (سَبِيلًا) orta yol ve ḫālānki īmān birlen küfr

205.6 arasında vāsıṭa yoḳ bes allahü teʿālāge īmān peyġamberlerge īmāndan başḳa tamām bolmay hem peyġamberlerniñ baʿżısına

205.7 īmān küllisine īmāndan başḳa tamām bolmay (أُولٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا) bu revişde ayurup īmān kitürüvçiler

205.8 ḫaḳḳ kāfirlerdür ve bu īmānġa iʿtibār yoḳdur (وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ) daḫı kāfirler üçün ḫażirledük biz (عَذَابًا

205.9 مُهِينًا) ḫorlaġuçı ʿaẕābnı (وَالَّذِينَ) daḫı şunday ādemler (آمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ) allahü teʿālāge hem anıñ

205.10 resūllerine īmān kitürdiler (وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ) daḫı īmānda allahü teʿālā hem peyġamberlerden hiç

205.11 birisiniñ arasını ayurmadılar belki küllisine īmān kitürdiler (أُولٰئِكَ) bu revişçe īmān kitürgen ādemler

205.12 (سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ) bu revişçe īmān kitürgen ādemlerge allah (teʿālā) tiz ecrlerini birür (وَكَانَ

205.13 اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) daḫı allahü teʿālā müʾminlerniñ günāhlarnı yarlıḳaġuçı boldı hem izgüliklerini artduruv

205.14 sebebli raḫmet ḳıluvçı boldı. yehūdīlerniñ ʿālimleri resūl allahġa mūsā ʿaleyhi’s-selām tevrātnı bir yolı kitürgen

205.15 kibi sinde ḳurānnı bir yolı kitür eger rast peyġamber bolsañ didiler şol ḫuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr

205.16 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) kitāb ehli (yehūdīler) ṣorar

205.17 sinden (أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ) ehl-i kitāb üzerine siniñ indürüviñni (كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ) kökden kitābnı

205.18 yaʿnī ḳurānnı bir yolı kökden kitürüvni eger sin öziñden yehūdlerniñ bu ṣoravlarnı uluġġa ṣaysañ

205.19 (فَقَدْ سَأَلُوا مُوسٰى) bes taḫḳīḳ ol yehūdīler mūsādan ṣoradılar (أَكْبَرَ مِنْ ذٰلِكَ) sinden ṣoraġan

205.20 nerseden de uluġraḳnı ḫażret-i mūsādan ṣoravçı resūl allah zamānındaġı yehūdlerniñ ataları bolsa da likin

205.21 resūl allah zamānındaġı yehūdler atalarınıñ meẕhebinde bolġanlıḳları üçün ṣoravnı resūl allah zamānındaġı

205.22 yehūdlerge isnād ḳılındı (فقالوا) bes yehūdler eytdiler ḫażret-i mūsāġa (أرنا الله جهرة) bizge allah

205.23 (teʿālā)nı āşikāre körset yaʿnī közimiz birlen köreyik didiler (فأخذتهم الصاعقة) bes bu yehūdlerni

205.24 kök ṭarafından kilgen bir oṭ tutdı yaʿnī helāk ḳıldı (بظلمهم) yehūdlerniñ ẓulmi sebebli yaʿnī

205.25 mümkin bolmaġan nerseni ṣoravları sebebli (ثم اتخذوا العجل) munıñ ṣoñında yehūdler buzavnı maʿbūd

205.26 tutdılar (من بعد ما جاءتهم البينات) yehūdlerge allahü teʿālānıñ birligine ẓāhir bolġan delīller kilgenniñ ṣoñında

205.27 (فعفونا عن ذلك) bes yehūdlerni bu uluġ günāhlarından ʿafv ḳılduḳ ʿaẕāb ḳılmaduḳ (وآتينا موسى سلطانا

205.28 مبينا) daḫı mūsā (ʿaleyhi'ṣ-selām)ġa ẓāhir bolġan ḫüccetni birdük ḥaḳḳ peyġamber idigine delālet ḳıla turġan (ورفعنا

I / 206

206.1 فوقهم الطور) daḫı ol yehūdlerniñ üstlerine ṭūr taġın köterdük (بميثاقهم) özleriniñ ʿahdleri

206.2 sebebli yaʿnī yehūdler tevrātnı ḳabūl itüvden baş tartḳaç allahü teʿālā üstlerine ṭūr taġın köterdi tevrātnı

206.3 ḳabūl (yā tevrātnı yükletdi) maʿnāsında ḳılmaġanda üstlerine tüşürüv birlen ḳorḳıtdı (وقلنا لهم) daḫı mūsā tiley

206.4 üzerine yehūdlerge eytdük biz (ادخلوا الباب سجدا) ḳaryeniñ ḳabḳasına bügilgeniñiz ḥālde kiriñiz (وقلنا لهم)

206.5 dahı yehūdlerge dāvud tiley üzerine eytdük biz (لَا تَعْدُوا فِى السَّبْتِ) şenbe kün balıḳ tutuv sebebli

206.6 ḫelāl bolmaġan nersege ötmeñiz diyü (وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا) dahı yehūdlerden şenbe kün balıḳ

206.7 tutmav üzerine aġır ʿahd alduḳ yaʿnī yehūdler ey allah söziñni işitdük ve ḳabūl itdük didiler (فَبِمَا

206.8 نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ) bes yehūdlerniñ ʿahdlerini yimirüvleri ve bozuvları sebebli (وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللّٰهِ) dahı

206.9 allahü teʿālānıñ āyetlerini inkār itüvleri sebebli (وَقَتْلِهِمُ الْاَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ) dahı ḫaḳdan başḳa peyġamberlerni

206.10 öltürüvleri sebebli (وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ) dahı yehūdlerniñ resūl allahġa bizniñ köñillerimiz ʿilm ṣavtları

206.11 siniñ vaʿẓıñnı ṣaḳlay almay digen sözleri sebebli yaʿnī şol sebebler üçün yehūdlerge ḳılurġa

206.12 tiyüş bolġan işlerimizni ḳılduḳ (بَلْ طَبَعَ اللّٰهُ عَلَيْهَا) yehūdlerniñ köñilleri ʿilm ṣavtları tügil belki

206.13 allahü teʿālā yehūdlerniñ köñilleri üzerine tabʿi ḳıldı yaʿnī perdeledi (بِكُفْرِهِمْ) küfrleri sebebli şunıñ

206.14 üçün resūl allahnıñ vaʿẓını işitmeyler (فَلَا يُؤْمِنُونَ اِلَّا قَلِيلًا) bes yehūdleri īmān kitürmesler meger

206.15 az ġınası īmān kitürürler (وَبِكُفْرِهِمْ) dahı ʿīsā ʿaleyhi's-selāmnı inkār ḳıluvları sebebleri allahü teʿālā

206.16 yehūdlerniñ köñillerine tabʿi ḳıldı (وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ) dahı ḥażret-i meryemge eytüvleri sebebli köñillerine

206.17 mührledi (بُهْتَانًا عَظِيمًا) uluġ iftirānı yaʿnī (العياذ بالله) zināġa nisbetni (وَقَوْلِهِمْ) dahı eytüvleri

206.18 sebebli allahü teʿālā köñillerine mührledi (اِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى بْنَ مَرْيَمَ) düristlikde biz meryem oġlı

206.19 ʿīsānı öltürdük (رسول الله) allah (teʿālā)nıñ resūli bolġan ʿīsānı ẖażret-i ʿīsānı allahnıñ

206.20 resūli diyü eytüvleri ḥorlav üçün (وما قتلوه وما صلبوه) yehūdler ʿīsānı öltürmediler de hem aṣmadılar da

206.21 (وما قتلوه وما صلبوه) likin yehūdler üçün öltürülmiş ve aṣılmış kişini ʿīsāġa oḫşatıldı yehūdlerden

206.22 bir ḳavm ẖażret-i ʿīsāni hem anası ẖażret-i meryemni sökdiler ve ẖaḳāretlediler ẖażret-i ʿīsā hem anası

206.23 ẖażret-i meryem bu ḳavmge yavız duʿāʾ ḳıldılar allahü teʿālā bu ḳavmnıñ ṣūretlerini maymūn hem ẖınzīr

206.24 ṣūretine almaşdurdı bes yehūdler ẖażret-i ʿīsānı öltürüvge infāḳ ḳıldılar allahü teʿālā ẖażret-i

206.25 ʿīsāġa kökge kötereçeginden yehūdlerniñ öltürmevlerinden ḫaber birdi şundan ṣoñ

206.26 ẖażret-i ʿīsā ṣaẖābelerine eytdi ḳayuñız özine minim ṣūretimniñ taşlanmış boluvına hem min diyü yehūdler

206.27 ṭarafından öltürülüp aṣduruluvġa ṣoñra ucmaẖḳa kirüvge rāżı bolur didi ṣaẖābelerinden

206.28 bir ir turup min rāżī bolamun didi bes allahü teʿālā bu irni ẖażret-i ʿīsā ṣūretinde

I / 207

207.1 ḳıldı bes yehūdler ẖażret-i ʿīsā dip bu irni öltürdiler hem aṣdılar munda başḳaça da rivāyetler bar

207.2 (وان الذين اختلفوا فيه) daẖı düristlikde şunday ādemler ʿīsā ẖaḳında iḫtilāf ḳıldılar (لفي شك منه)

207.3 elbette anlar ʿīsādan şikdedür çünki baʿżısı eytdi ʿīsā yalġançı idi ẖaḳḳ anı öltürdük ve baʿżısı

207.4 eger bu öltürülgen ādem ʿīsā bolsa yoldaşımız ḳayda didiler baʿżıları bu öltürülgen ādemniñ yüzi

207.5 ʿīsā yüzi teni yoldaşımıznıñ teni didiler ẖażret-i ʿīsānıñ kökge aşuvını bilgenleri ʿīsānıñ

207.6 ādemlik (nāsūtiyyet) ciheti öltürüldi allahlıḳ (ulūhiyyet) ciheti kökge aşdı didiler (ما لهم به من علم)

207.7 ʿīsā ẖaḳında iḫtilāf ḳıluvçı ādemler üçün ʿīsānıñ öltürülüvini bilüv yoḳdur (الا اتباع الظن) meger

207.8 gümānġa iyerüvdür (وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا) ʿīsānı şiksiz öltürmediler (بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ) belki allahü teʿālā ʿīsānı

207.9 köterdi (اِلَيْهِ) özi tilegen orunġa (وَكَانَ اللّٰهُ) daḫı allahü teʿālā boldı (عَزِيزًا حَكِيمًا) tilegen

207.10 nersesinde ġālib ve ʿīsā ḫaḳında tedbīr ḳılġan nersesinde ḫikmet iyesi (وَاِنْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ) daḫı

207.11 kitāb ehlinden yaʿnī yehūdler ve naṣārālardan hiç kim yoḳdur (اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ) meger boldı ise (ʿīsā ʿaleyhi's-

207.12 selām)ge īmān kitürür (قَبْلَ مَوْتِهِ) şol kitābı kişi ölmesinden burun gerçi cān birgen ḫālinde bolsa da

207.13 yā ki ʿīsā ölmesden burun (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) daḫı ḳıyāmet küninde (يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا) ʿīsā ol

207.14 ehl-i kitāb üzerine şāhid bolur yaʿnī yehūdlerniñ yalġanġa tutuvlarına naṣārālarnıñ allahnıñ oġlı

207.15 diyüvlerine (فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا) bes yehūd bolġan ādemlerden bolġan uluġ ẓulm sebebli (حَرَّمْنَا

207.16 عَلَيْهِمْ) ol yehūdler üzerine ḫarām ḳılduḳ biz (طَيِّبَاتٍ اُحِلَّتْ لَهُمْ) yehūdlerge ḫelāl ḳılınġan ḫoş bolġan

207.17 nerselerni (وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) daḫı yehūdlerniñ allahü teʿālānıñ yolından yaʿnī dīninden ṭıyuvları

207.18 sebebli (كَثِيرًا) köp ādemni (وَاَخْذِهِمُ الرِّبٰوا) daḫı yehūdlerniñ ribā aşavları sebebli (وَقَدْ

207.19 نُهُوا عَنْهُ) ve taḫḳīḳ ol yehūdler ribā aşavdan ṭıyılmış boldılar (وَاَكْلِهِمْ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ) daḫı

207.20 ādemlerniñ māllarnı bāṭıllıḳ (rüşvet) birlen aşavları sebebli (وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ) daḫı kāfirler üçün

207.21 ḫażirledük biz (مِنْهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا) rencitküçi ʿaẕābnı yaʿnī yehūdlerniñ bu ḳabāḫatlikleri sebebli alarġa

207.22 ḫelāl bolġan nerselerni ḫarām ḳılduḳ hem alarġa rencitküçi ʿaẕābnı ḫażirledük bu ḫelāl bolġan nerselerden

207.23 yehūdlerge ḫarām ḳılınġan nerselerni beyān enʿām süresinde kilür (لكن الراسخون فى العلم) likin ʿilmde

207.24 ayaḳları berkitilgen ādemler yaʿnī çın ʿālimler (منهم) ol yehūdlerden (والمؤمنون) enṣār ve muhācirlerden

207.25 bolġan müʾminler (يؤمنون بما أنزل اليك) siñe indürülgen nersege (ḳurānġa) īmān kitürürler (وما

207.26 أنزل من قبلك) daḫı sinden burun indürülgen nersege yaʿnī semāvī kitāblarġa īmān kitürürler

207.27 (والمقيمين الصلوة) daḫı namāz oḳuvçılarġa yaʿnī peyġamberlerge īmān kitürürler (والمؤتون الزكوة)

207.28 daḫı zekevet birüvçiler (والمؤمنون بالله واليوم الآخر) daḫı allahü teʿālāge hem āḫiret künine īmān

I / 208

208.1 kitürüvçiler (أولئك) bu ṣıfatda bolġan ādemler (سنؤتيهم أجرا عظيما) bu ṣıfatda bolġan ādemlerge uluġ

208.2 s̱evāb birürmiz (إنا أوحينا إليك) düristlikde biz siñe ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) vaḫy ḳılduḳ (كما أوحينا

208.3 إلى نوح) niteki biz nūḫ (ʿaleyhi's-selām)ge vaḫy ḳılġan idük (والنبيين من بعده) daḫı nitek nūḫ

208.4 ṣoñındaġı peyġamberlerge vaḫy ḳılduḳ (وأوحينا إلى إبراهيم وإسمعيل) daḫı nitek vaḫy ḳılduḳ ibrāhīm

208.5 hem ismaʿīl ʿaleyhimü's-selāmge (وإسحق ويعقوب) daḫı isḫāḳ hem yaʿḳūb ʿaleyhimü's-selāmge vaḫy ḳılduḳ

208.6 (والأسباط) daḫı yaʿḳūbnıñ balalarına vaḫy ḳılduḳ (وعيسى وأيوب) daḫı ʿīsā hem eyyūb ʿaleyhimü's-selāmge

208.7 vaḫy ḳılduḳ (وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ) daḫı yūnus hem hārūn hem süleymān ʿaleyhimü’s-selāmge vaḫy ḳılduḳ

208.8 (وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا) daḫı dāvudḳa zebūrnı birdük (وَرُسُلًا) daḫı resūllerge vaḫy ḳılduḳ (قَدْ قَصَصْنَاهُمْ

208.9 عَلَيْكَ) taḫḳīḳ ol resūllerni siniñ üzeriñe beyān ḳılduḳ (مِنْ قَبْلُ) mundan ilk (وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ

208.10 عَلَيْكَ) daḫı şunday resūllerge vaḫy ḳılduḳ ol resūllerni siñe beyān ḳılmaduḳ (وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا)

208.11 daḫı allahü teʿālā mūsā birlen söyleşmek birlen söyleşdi (رُسُلًا) resūllerni yiberdük (مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ)

208.12 süyünç birüvçi ve ḳorḳıtuvçı bolġanları ḫālde (لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ) ādemler üçün bolmasun üçün

208.13 (عَلَى اللَّهِ) allahü teʿālā üzerine (حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ) resūller ṣoñında delīl yaʿnī eger allahü teʿālā resūller

208.14 yibermese bendeler eytürler idi eger bizge resūller yibergen bolsañ idi ol resūller bizge tenbīh

208.15 ḳılurlar idi hem bilmegen nersemizni üyretürler idi dip eytmesünler üçün allahü teʿālā resūller yiberdi

208.16 (وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا) daḫı allahü teʿālā tilegen nersesinde ġālib ve peyġamber yiberüvinde tedbīr iyesi

208.17 boldı (لَٰكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ) likin allahü teʿālā güvāhlıḳ birür (بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ) siñe indürgen nersesi

208.18 birlen yaʿnī ḳurān birlen (أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ) allahü teʿālā siñe indürgen nersesini ʿilmi birlen indürdi

208.19 (وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ) daḫı ferişteler siniñ peyġamberligiñ birlen güvāhlıḳ birürler (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا)

208.20 daḫı siniñ peyġamber boluvıña şāhid boluv yüzinden allahü teʿālā yiter (إِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday ādemler

208.21 (كَفَرُوا) kāfir boldılar (وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) daḫı allahü teʿālānıñ yolından (dīninden) ṭıydılar

208.22 (قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا) taḫḳīḳ ol ādemler ḫaḳdan yıraḳ bolġan azuv birlen azdılar (اِنَّ الَّذِينَ)

208.23 düristlikde şunday ādemler (كَفَرُوا وَظَلَمُوا) muḫammed ʿaleyhi's-selāmnıñ peyġamberlikni inkār itdiler hem ādemlerge

208.24 ẓulm itdiler yaʿnī allahü teʿālānıñ dīnine kirüvden ḫalḳnı ṭıydılar (لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ) allahü teʿālā elle güçi bolmadı

208.25 (لِيَغْفِرَ لَهُمْ) alarnı yarlıḳavnı (وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا) daḫı alarnı ḫaḳḳ yolġa köndürüvni tilegüçi bolmadı

208.26 (اِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ) meger cehennem yolına köndürüvni tiledi (خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا) ol cehennemde meñgü ḳalġanları

208.27 ḫālde (وَكَانَ ذٰلِكَ) daḫı bu cehennem yolına köndürüv boldı (عَلَى اللّٰهِ) allahü teʿālā üzerine (يَسِيرًا) yiñil

208.28 boldı (يَا اَيُّهَا النَّاسُ) ey anday ādemler (قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ) taḫḳīḳ rabbiñizden

I / 209

209.1 ḫaḳlıḳ birlen sizge resūl kildi (فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ) bes ol resūlge öziñiz üçün izgü bolġan

209.2 īmān birlen īmān kitüriñiz (وَاِنْ تَكْفُرُوا) ve eger siz ol resūlni inkār itseñiz (فَاِنَّ اللّٰهَ) çünki

209.3 allahü teʿālā üçündür (مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) köklerde ve yirlerde bolġan nerseler yaʿnī siz

209.4 ol resūlni inkār itseñiz sizniñ inkār itüviñizden allahü teʿālāge żarar yoḳ niteki sizniñ ol resūlge

209.5 īmān kitürüviñizden allahü teʿālāge fāʾide yoḳ idi (وَكَانَ اللّٰهُ) daḫı boldı allahü teʿālā (عَلِيمًا حَكِيمًا)

209.6 ādemlerniñ ḫāllerini bilgüçi hem ādemlerge tedbīr ḳılġan nersesinde ḥikmet iyesi (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ)

209.7 ey kitāb ehli yaʿnī naṣārālar ve yehūdler (لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ) dīniñizde allahü teʿālā taʿyīn itken çikden

209.8 ötmeñiz (وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللهِ) daḫı allahü teʿālā üzerine eytmeñiz (إِلَّا الْحَقَّ) meger ḥaḳnı ġına eytiñiz

209.9 yaʿnī allahü teʿālānı yoldaş tutmaḳdan ve bala tutmaḳdan pāklañız (إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ) budur

209.10 başḳa tügildür atasız maḫlūḳ bolġan mesīḥ meryem oġlı ʿīsādur (رَسُولُ اللهِ) allahü teʿālānıñ resūlidür

209.11 (وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ) daḫı allahü teʿālānıñ ḥażret-i meryemge taşlaġan ve irişdürgen bol sin digen

209.12 sözidür (وَرُوحٌ مِنْهُ) daḫı allahü teʿālādan ṣādir bolġan cān iyesidür (فَآمِنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ) bes allahü

209.13 teʿālāge hem resūllerine īmān kitüriñiz (وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ) ilahlar üçdür allah, mesīḥ, meryemdür dip eytmeñiz

209.14 naṣārālar ilah üç digenler ebb, ibn, rūḫü'l-ḳuddüs abdan ẕātını ibnden ʿilmini rūhu'l-ḳuddüsden ḥayātnı

209.15 irāde ḳılġanlar (اِنْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ) allahnı üç dimekden öziñiz üçün izgü bolġan ṭıyıluv birlen

209.16 ṭıyılıñız (إِنَّمَا اللهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ) budur başḳa tügildür allah bir gine maʿbūddur yaʿnī allah bi'ẕ-ẕāt birdür hiç

209.17 taʿaddud yoḳdur (سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ) allahü teʿālānı pāklaymın ol allahü teʿālā üçün bala bolmaḳdan

209.18 (لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) ol allahü teʿālā üçündür köklerde hem yirlerde bolġan nerseler (وَكَفَى

209.19 بِاللهِ وَكِيلًا) iş tapşırılmış boluv yüzinden allahü teʿālā yiter yaʿnī başḳa ādemge işni tapşıruv kirekmes

209.20 necrān ḳabīlesi resūl allahġa ni üçün bizniñ ṣāḫibimizni ḥorlaysun didiler resūl allah ṣāḫibiñiz kim didi

209.21 necrān ḳabīlesi ʿīsā didiler resūl allah min niçük itüp ʿīsā ʿaleyhi’s-selāmnı ḥorlaym didi allahnıñ ḳulı
209.22 hem resūli dip ḥorlaysun didiler resūl allah allahnıñ ḳulı dimek ʿārilik ve ḥorlıḳ tügil didi necrān
209.23 ḳabīlesi belī ḥorlıḳ şol didiler şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (لَنْ يَسْتَنْكِفَ
209.24 الْمَسِيحُ) mesīḫ baş tartmas ʿārilenmes (أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلّٰهِ) allahü teʿālāge ḳul bolmaḳdan (وَلَا الْمَلَائِكَةُ
209.25 الْمُقَرَّبُونَ) daḫı allahü teʿālāge yaḳın bolġan ferişteler de ḳul bolmaḳdan baş tartmaslar ve ʿārilenmesler
209.26 bu āyetden ferişteleriñ peyġamberlerden artuḳ boluvı çıḳmay çünki bu āyet mesīḥḳa hem feriştelerge ʿibādet
209.27 ḳıluvçılarnı redd ḳıluv üçün maʿṭūfnıñ maʿṭūf-ı ʿāliyyeden derecede bülend boluvı lāzım tügil niteki “وَأَصْبَحَ الْأَمِيرُ
209.28 لَا يُخَالِفُهُ رَئِيسٌ وَلَا مَرْؤُسٌ„ dimek dürist (وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ) ve kimdür allahü teʿālānıñ ʿibādetinden

I / 210

210.1 baş tartur ve ʿārilenir (وَيَسْتَكْبِرْ) daḫı uluġlanur (فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا) ol allahü teʿālānıñ ʿibādetinden
210.2 ʿārilengen ve uluġlanġan ādemlerni allahü teʿālā özi ṣarı tizden ḳobarur da tiyüşli cezālarnı birür
210.3 (فَأَمَّا الَّذِينَ) ammā şunday ādemler (آمَنُوا) īmān kitürdiler (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) daḫı izgü işlerni
210.4 işlediler (فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ) bes allahü teʿālā öz ādemlerge ecrlerini kāmil birür (وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ)
210.5 daḫı allahü teʿālā ol ādemlerge fażlından artdurur (وَأَمَّا الَّذِينَ) ammā şunday ādemler (اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا)

210.6 allahnıñ ʿibādetinden baş tartaylar daḫı tekebbürlendiler (فيعذبهم عذابا أليما) bes allahü teʿālā ol ādemlerge

210.7 rencitküçi ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳılur (ولا يجدون لهم من دون الله) daḫı ol ādemler özleri üçün

210.8 allahdan başḳadan ṭabmaslar (وليا ولا نصيرا) dostnı hem ʿaẕābnı yiberüvde yardemçini (يا أيها الناس)

210.9 ey anday ādemler (قد جاءكم برهان من ربكم) taḥḳīḳ sizge rabbiñizden delīl kildi yaʿnī ʿaḳlī

210.10 delīller ve naḳlī şāhidler sizge hiç allahü teʿālānı bilmevde ʿöẕr yoḳ yā ki bir hāndan resūl allah murād (وأنزلنا

210.11 إليكم نورا مبينا) daḫı sizge ẓāhir bolġan nūr indürdük yaʿnī ḳurān (فأما الذين) amā şunday ādemler

210.12 (آمنوا بالله) allahü teʿālāge īmān kitürdiler (واعتصموا به) daḫı allahġa tutundılar yā ki ḳurānġa

210.13 (فسيدخلهم في رحمة منه) bes kiritür allahü teʿālā alarnı özinden bolġan raḥmetke yaʿnī cennetke (وفضل)

210.14 daḫı raḥmetine artuḳ bolġan izgülikke (ويهديهم إليه) daḫı alarnı köndürür allahü teʿālā özine

210.15 yā ki öziniñ yolına (صراطا مستقيما) ol yol toġrı yol bolġan ḫālde ʿabdu'llah oġlı cābir bir

210.16 vaḳtde avırġaç resūl allah ḫālini ṣorarġa bardı ʿabdu'l-lah oġlı cābir eytdi min kelālemün yaʿnī atam da

210.17 balam da yoḳ mālımda ni ḳılaym diyü şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi aḥkāmdan iñ

210.18 ṣoñ ingen āyet şol boldı (يستفتونك) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) sinden kelāle ḥaḳında fetvā ṣorarlar yaʿnī

210.19 atası da balası da bolmaġan ādemniñ mālı ḥaḳında bilimsiz bolġan nerseni beyān ḳıluvnı ṣorarlar (قل الله

210.20 (يفتيكم في الكلالة) eyt sin kelāle ḫaḳında allahü teʿālā sizge fetva birür yaʿnī beyān iter (ان امرؤ)

210.21 (هلك) eger de bir ir helāk bolsa (ليس له ولد) ol irniñ balası bolmasa (وله اخت) daḫı ol

210.22 irniñ ḳız ḳardeşi bolsa (فلها نصف ما ترك) ol ḳız ḳardeşke ol irniñ ḳaldurġan mālınıñ yarṭısı

210.23 bolur (وهو يرثها) daḫı ol ir ḳız ḳardeşinden mīrāṡ alur (ان لم يكن لها ولد) eger ol ḳız

210.24 ḳardeşi üçün bala bolmasa (فان كانتا اثنتين) bes eger ḳız ḳardeşler ikev bolsalar (فلهما الثلثان)

210.25 bes iki ḳız ḳardeşke üç ülüşden iki ülüş bolur (مما ترك) ḳardeşlik sebebli mīrāṡ aluvçı

210.26 ādemniñ ḳaldurġan mālından (وان كانوا اخوة) ve eger ḳardeşlik sebebli mīrāṡ aluvçılar ḳardeşler

210.27 bolsalar kirek ir ḳardeş ve kirek ḳız ḳardeş bolsunlar (رجالا ونساء) ir ḳardeş yā ki ḳız ḳardeşler

210.28 bolsalar (فللذكر مثل حظ الانثيين) bes ir ḳardeşke bolur iki ḳız ḳardeşke bolġan miḳdār (يبين

I / 211

211.1 (الله لكم) allahü teʿālā sizge beyān ḳılur (ان تضلوا) şāʾnıñızdan bolġan azmaḳlıġıñıznı şaḳlanuvıñız üçün

211.2 (والله بكل شيء عليم) ve allahü teʿālā her nerseni bilgüçidür. nisāʾ sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

211.3 * bişinçi sūre maʾide sūresi medīnede ingen yüzde yigirmi üç āyet *

211.4 bismiʾl-lahiʾr-raẖmaniʾr-raẖīm

211.5 (يا ايها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (أوفوا بالعقود) vaʿdeleriñizge vefāʾ ḳılıñız

211.6 (أحلت لكم بهيمة الانعام) sizge dört ayaḳlı ẖayvānlarnıñ ʿaḳlı bolmaġanları ẖelāl ḳılındı "بهيمةنى

211.7 enʿāmge iżāfe beyān üçün" imām zāhidī eyte ʿahd üç türli birisi allahü teʿālānıñ bendeler birlen ʿahdi

211.8 emrler nehyler kibi ikinçisi bendelerniñ allahü teʿālā birlen ʿahdi neẕrler yemīnler kibi üçünçisi bendelerniñ

211.9 aralarındaġı ʿahdleri diyü behīmetü'l-enʿāmdan teve şıġır ṣarıḳ kibi ẖayvānlar murād (الا ما يتلى عليكم)

211.10 meger ẖelāl ḳılınmadı sizniñ üzeriñizge ḥarāmlıġı oḳulġan nerseler doñġız kibiler (غير محلى الصيد) dört

211.11 ayaḳlı ẖayvānlar sizge ẖelāl ḳılındı avnı ẖelālge ṣayġuçı bolmaġanıñız ḥālde (وأنتم حرم) ḥālbūkim

211.12 siz iḥrām baġlaġuçılarsız yaʿnī meger iḥrām baġlaġanıñız ḥālde yapan kiyikleri ẖelāl bolmas (ان الله

211.13 يحكم ما يريد) düristlikde allahü teʿālā tilegen nersesi birlen ẖükm ḳılur yavızlıḳ birlen meşhūr bolġan

211.14 ẖanīfe oġlı şerīḥ bir vaḳtde resūl allahġa kilüp ey muẖammed (ʿaleyhiʾs-selām) sin ḥalḳnı nersege daʿvet

211.15 itesün didi resūl allah özimniñ peyġamberlikimni taṣdīḳ ḳıluv birlen rabbime īmān kitürüv birlen daʿvet

211.16 ḳılam hem siñe de bu ikisi birlen emr ḳılam didi şerīẖ ḳavmim birlen meşveret ḳılaym fetvā birseler söziñni

211.17 ḳabūl ḳılurmun didi medīneden çıḳġaç dört ayaḳlı ẖayvānlarnı sürdi māllarnı ṣanadı hem mālları

211.18 birlen mekkege kitdi şerīẖ kilmesden burun resūl allah ṣaẖābelerge eytüp ḳoydı bu kün bir ir

211.19 kilür şeyṭān tili birlen söyleşür kāfir bolup kirür aldavçı bolup çıġar diyü şundan ṣoñ resūl

211.20 allah "عام القضية" de ṣaḫābeler birlen mekkege yöneldi şerīḫni kördiler ḫayvānlarnı ʿalāmetlegen mekkege

211.21 hüdā itüp alup bara şerīḫni tanuv diyler māllarnı kiri ḳaytaruvnı ḳaṣd ḳıldılar şol ḫaḳda allahü

211.22 teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يا ايها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (لاتحلوا

211.23 شعائر الله) allahü teʿālānıñ şuʿāʾiriniñ ḫürmetin ḫelāl ḳılmañız yaʿnī bozmañız şuʿāʾirden ḥacc ʿamellerini

211.24 ötey turġan orunlar murād (ولا الشهر الحرام) daḫı ḥarām ayınıñ ḫürmetin ḫelāl ḳılmañız yaʿnī

211.25 ṣoġış ḳılmañız (ولا الهدى) daḫı hüdālarnıñ ḫürmetin ḫelāl ḳılmañız (ولا القلائد) daḫı ḳulādelerniñ

211.26 ḫürmetin ḫelāl ḳılmañız yā ki ḳulāde iyesi bolġan hüdālarnıñ ḫürmetini ḫelāl ḳılmañız "hüdānı ʿalāmetlendürülgen

211.27 nerselerge ḳulāde diyler" (ولا آمين البيت الحرام) daḫı beyt-i ḥarāmnı ziyāretni ḳaṣd ḳıluvçılarnıñ ḫürmetni

211.28 ḫelāl ḳılmañız yaʿnī şerīḫni hem añar iyergen ādemlerni öltürmeñiz (2) hem alarġa ve hiç bir nerselerine

---

211.29 2) munıñ kibi resūl allahnıñ tişsiz işlerin körsetken āyetler ḳurānnıñ allahdan boluvın körsetüvçi delīllerdür. ş.h.

I / 212

212.1 tiymeñiz (يبتغون فضلا من ربهم) rablerinden s̱evābnı istegenleri ḥālde yā ki ticāret sebebli rızḳnı istegenleri

212.2 ḥālde (ورضوانا) daḫı rıżālıḳnı yaʿnī ḥacnı istegenleri ḥālde yaʿnī bu ṣıfatdaġı ādemlerge bu ḥāllerinde

212.3 tiymeñiz gerçi başḳa vaḳtde tiymek dürist bolsa da (واذا حللتم فاصطادوا) bes her ḳayçan iḥrāmdan çıġup

212.4 ḫelāl bolsañız av avlañız yaʿnī sizge av avlavnı ḥarām ḳıldım iḥrām baġlaġan ḥāliñizde ammā her ḳayçan

212.5 iḥrāmdan çıḳsañız av avlañız maʿnāsında bu emr ḫażır ṣoñında bolġanlıḳı üçün ibāḥat üçün bola (وَلَا

212.6 يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ) daḫı sizni şunday ḳavmniñ ḳatı açuvı yüklemesün (أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ)

212.7 mescid-i ḥarāmdan sizni ṭıymaḳları üçün (أَنْ تَعْتَدُوا) sizniñ öç aluvıñızġa yüklemesün ḫudeybiye yılında

212.8 resūl ekremni hem başḳa ṣaḫābelerni müşrikler ʿumre ḥaccından menʿ ḳılġanlar (وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى)

212.9 daḫı izgülik ve taḳvālıḳ üzerine yardem itiñiz (وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ) daḫı günāh ve ẓulm üzerine

212.10 yardem itmeñiz (وَاتَّقُوا اللَّهَ) daḫı allahü teʿālānıñ ʿaẕābından ṣaklanıñız (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü teʿālā

212.11 (شَدِيدُ الْعِقَابِ) ʿaẕābı ḳatı bolġuçıdur bu āyetni baʿżı müfessirler mensūḫ diseler de likin mensūḫ bolmasḳa

212.12 kirek çünki maʾide sūresi nuzūlde iñ āḫırġı sūre nesḫni iḥtimāl tutmay niteki resūl ekrem eyte

212.13 maʾide sūresi nuzūlde ḳurānnıñ iñ ṣoñġısı ol sūre ḥelāl ḳılġan nerseni ḥelāl dip biliñiz ve ol

212.14 sūre ḫarām ḳılġan nerseni ḫarām dip biliñiz diyü ḥażret-i ʿabbāsnıñ oġlı eyte müselmānlar da müşrikler de

212.15 beytuʾl-lah da ḫacc ḳılalar idi allahü teʿālā müselmānlarnı beytuʾl-lahda ḫacc ḳıluvdan hiç kimni menʿ ḳılmañız diyü

212.16 nehy itdi diyü (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ) sizniñ üzeriñizge ölekse aşav ḫarām ḳılındı (وَالدَّمُ) daḫı

212.17 ḳan aşav ḫarām ḳılındı (وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ) daḫı doñġız iti aşav ḫarām ḳılındı (2) (وَمَا) daḫı şunday

212.18 ḥayvānnı aşav ḫarām ḳılındı (أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ) ol ḥayvānnı boġazlaġanda allahdan başḳa üçün tavış

212.19 köterilmiş boldı yaʿnī allahdan başḳanıñ ismi ẕikr ḳılındı (وَالْمُنْخَنِقَةُ) daḫı bovulup ölgen ḥayvānnı

212.20 aşavnı ḫarām ḳılındı (وَالْمَوْقُوذَةُ) daḥı bir nersege berilüp ölgen ḥayvānnı aşavnı ḫarām ḳılındı (وَالْمُتَرَدِّيَةُ)

212.21 daḥı bir orundan yıġılup tüşüp ölgen ḥayvānnı aşavnı ḫarām ḳılındı (وَالنَّطِيحَةُ) daḥı süzişüp ölgen

212.22 ḥayvānnı aşavnı ḫarām ḳılındı (وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ) daḥı yırṭḳıç ḥayvān aşaġan ḥayvānnı aşavnı ḫarām

212.23 ḳılındı yaʿnī yırṭḳıç ḥayvān cerāḥatlev sebebli ölse (إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ) meger bu biş türli ḥayvāndan sizniñ

212.24 boġazlaġan ḥayvānıñız ḫarām ḳılınmadı yaʿni cānı çıḳġanġa ḳadar irişüp boġazlasañız ḫarām bolmas (وَمَا)

212.25 daḥı şol ḥayvānnı aşav ḫarām ḳılındı (ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ) ol ḥayvānnı boġazlandı kaʿbe tiresinde

212.26 ḳadap ḳalġan taşlar üzerinde cāhiliyyet zamanında ʿarablar kaʿbe tiresinde ḳoyulġan taşlar üstinde ḥayvānnı

212.27 boġazlaylar hem ol taşlarnı uluġlaylar hem bu işlerini ʿibādet ṣayaylar iken allahü teʿālā islām zamanında

212.28 bu işden nehy itdi yā ki niṣabdan ṣanemler murād bu vaḳtde على لام maʿnāsında bolur (وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا)

212.29 1) ḳāṣıṭā-i devā emri ibāḥat üçün (احل لكم الطيبات) āyetiniñ ḳarīnesi ile ḥażır ṣoñında bolduġından tügil muṣaḥḥiḥī. f.b.

212.30 2) doñġız iti ḫarām boluv anıñ itinde ādem balasını helāk ite turġan (آفيست) ve aḳ ḳurtlar bardur. ş.ḫ.

I / 213

213.1 (بِالْأَزْلَامِ) daḥı sizniñ ʿalāmetli oḳlar birlen bir işde ḥükm isteviñiz ḫarām ḳılındı cāhiliyyet zamanında ʿarāblardan

213.2 birisi seferge yā ki ṣoġışḳa çıḳmaḳçı yā ki ḫātun almaḳçı bolsa üç türli ḳadeḥden ḥükm istey iken

213.3 ol ḳadeḥlerden birisine "أَمَرَنِي رَبِّي" dip ikinçisine "نَهَانِي رَبِّي" dip üçünçisine "غفل" dip yazılġan

213.4 bola iken şol ḳadeḥlerni bir nersege ṣalup silke de eger " emrni rabbi" dip yazılġan çıḳsa şol

213.5 işke kirişe iken eger de "nihānī rabbi" dip yazılġan çıḳsa ol işden ṭıyıla iken eger "غفل" dip

213.6 yazılġan çıḳsa ḳaytadan "emrini rabbi" yā ki "nihānī rabbi" dip yazılġanı çıḳġanġa ḳadar bu işni tekrār

213.7 ḳıla iken islām zamanında allahü teʿālā bu işden ṭıyġan (ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ) sizniñ bu ḥükmini ḳadeḥlerden [1] isteviñiz

213.8 allahü teʿālānıñ ṭāʿatinden çıġuvdur hem ġayb ʿilmine kirişüvdür bu āyet astına kāhinler ve müneccimler de kiredür (اَلْيَوْمَ

213.9 يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا) bu künde yaʿnī ḥāżırgi künde kāfir bolġan ādemler ümīd kisdi (مِنْ دِينِكُمْ)

213.10 sizniñ dīniñizden yaʿnī sizin dīniñizni bāṭıl ḳıluvdan (فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ) bes kāfirlerden ḳorḳmañız

213.11 minden gine ḳorḳıñız (اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ) bu ḥażırgi künde sizniñ üçün kāmil ḳıldım (دِينَكُمْ)

213.12 dīniñizni (وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي) daḫı sizniñ üzeriñizge niʿmetimni tamām ḳıldım (وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ)

213.13 ve sizniñ üçün islāmge rāżı boldım yaʿnī islāmnı iḫtiyār ḳıldım (دِينًا) dīn yüzinden (فَمَنِ اضْطُرَّ

213.14 فِي مَخْمَصَةٍ) bes bir kişi ʿāciz bolup açlıḳ ḫālinde mezkūr ḫarāmlardan birisini aşavġa iḫtiyārsız bolsa

213.15 (غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ) günāhġa avışḳuçı bolmaġan ḫālde yaʿnī lezzetlenüv üçün aşamasa daḫı żarūret

[1] Ḳadeḥ,oḳ maʿnāsında

213.16 ḳadarından artuḳ aşamasa (فَاِنَّ اللّٰهَ) bes düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) bu kişini

213.17 yarlıḳaġuçıdur hem ruḫṣat birüvinde şefḳat ḳıluvçıdur * allahü teʿālānıñ muḥarremātını beyān itken āyeti

213.18 ingeç ḥātem oġlı ʿadiy birlen cebel oġlı dāvud resūl allahġa eytdiler ey allahnıñ resūli

213.19 biz itsiz orunlarda turamız bizge hiçbir ṭarīḳ ile it ḥāṣıl itüv mümkin tügil meger etler birlen

213.20 ḳuşlar birlen avlap ḥāṣıl itsek gine mümkin ve köp vaḳtde avlanġan kiyikge irişmey ḳalamız

213.21 et telef itken bola ve baʿżı vaḳt selāmet ḥālinde irişüp boġazlaymız ve bu avlaġan ḥayvānlarımıznıñ

213.22 iti birlen ḳonaḳlar ṣaylaymız bu işimiz bizge niçük bolur didiler şol ḫuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

213.23 āyetni indürdi (يَسْـَٔلُونَكَ) ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) ādemler sinden ṣorarlar (مَاذَا اُحِلَّ لَهُمْ) ādemlerge ṭaʿāmdan

213.24 ḳayu nerse ḥelāl ḳılındı diyü (قُلْ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ) ey muḥammed ādemlerge eyt sin sizge selāmet ṭabīʿatler

213.25 eşekīge ṣaymaġan nerseler ḥelāl ḳılındı (وَمَا) daḫı şol ḥayvānnıñ avlaġan kiyigi ḥelāl ḳılındı

213.26 (عَلَّمْتُمْ) avlarġa üyretdiñiz siz alarnı (مِنَ الْجَوَارِحِ) cerāḥatlevçi ḥayvānlardan (مُكَلِّبِينَ) ol ḥayvānlarnı

213.27 avlarġa iyertkeniñiz ḥālde (تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللّٰهُ) ol ḥayvānlarnı avlarġa üyretürsiz allahü teʿālā

213.28 sizge üyretken nerseden yaʿnī ḥīleler ve edeb ṭarīḳlerni üyretürsiz (فَكُلُوا مِمَّا اَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ) bes

213.29 üyretken ḥayvānlar sizniñ üzeriñizge tutḳan kiyiklerden aşañız (وَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهِ) daḫı üyretken

2) ḳadeḫ- oḳ maʿnāsında.

214.1 ḥayvānıñız üzerine allahnıñ ismini ẕikr itiñiz (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) allahnıñ ṭıyġanından ṭıyılıñız (اِنَّ اللّٰهَ

214.2 سَرِيعُ الْحِسَابِ) düristlikde allahü teʿālā ḳatı ḥesāb iyesi ẕāt yaʿnī üyretken ḥayvānlarıñıznı avlarġa

214.3 yibergende bismiʾl-lah itüp yiberiñiz yaʿnī üyretken ḥayvānıñız sizniñ üzeriñizge tutḳan nerse üzerine allahnıñ

214.4 ismini ẕikr itiñiz yaʿnī tirük ḫālinde irişseñiz bismiʾl-lah eytüp boġazlaġız * bu āyetden biline cerāḥatlevçi

214.5 ḥayvānnı yiberüp de ol ḥayvānnıñ tutḳan kiyiginiñ ḥelāl boluvı üçün köp şarṭlar kirek ikençilik

214.6 evvel ol ḥayvān müselmānınḳı yā ki müselmān ḥükminde bolġan kitābınki bolurġa kirek ikençilik ikinçi

214.7 ol ḥayvān üyretilgen ḥayvān bolurġa kirek ikençilik üçünçi ol ḥayvānnıñ avlaġan kiyigini

214.8 cerāḥatlevi kirek ikençilik dörtinçi ol ḥayvānnı yibergen vaḳtde allahnıñ ismini ẕikr ḳıluvı

214.9 kirek ikençilik bişinçi eger de avlanġan ḥayvānġa tirük ḫālinde irişse boġazlav kirek ikençilik eger de

214.10 bu şarṭlarnıñ birisi ḳalsa da ḥelāl bolmay (اَلْيَوْمَ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ) ḫażırgi künde sizge ṭabīʿat-ı

214.11 selīme iyeleri ḥelālge ṣayġan nerseler ḥelāl ḳılındı (وَطَعَامُ الَّذِينَ) daḫı şunday ādemlerniñ ṭaʿāmı

214.12 yaʿnī boġazlaġan ḥayvānları (اُوتُوا الْكِتَابَ) ol ādemlerge kitāb birildi yaʿnī yehūd ve naṣārālarınḳı

214.13 (حِلٌّ لَكُمْ) sizge ḥelāldür (وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ) daḫı sizniñ ṭaʿāmıñız yaʿnī boġazlaġan ḥayvānıñız (حِلٌّ لَهُمْ)

214.14 kitābīlarġa ḥelāldür bu āyetden bilindi boġazlavçı ādem müselmān yā ki kitābı bolurġa kirek

214.15 ikençilik ammā vennīniñ mecūsīniñ mürtedniñ boġazlaġan ḥayvānınıñ ḥelāl bolmavı bilindi ammā

214.16 boġazlavçı ādemniñ ir boluvı şarṭ tügil ḫatunnıñ boġazlaġan ḥayvānı da ḥelāl daḫı tesmiyeni

214.17 bilürlik dīvāne ādemniñ (boġazlı bilse) boġazlaġan ḥayvānı da ḥelāl (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ)

214.18 daḫı müʾmine ḫatunlardan āzād bolġanlarınıñ nikāḥları ḥelāl (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ) daḫı

214.19 şunday ādemlerden āzād ḫatunlarnıñ nikāḥları ḥelāl (أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ) ol ādemlerge

214.20 sizden ilk kitāb birilmiş boldı yaʿnī yehūdīlerniñ ve naṣārālarnıñ āzād ḫatunlarınıñ

214.21 nikāḥı ḥelāl āzādlıḳ birlen ḳaydlev istiḥbāb üçün gine çünki emeniñ nikāḥı da ḥelāl (إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ

214.22 أُجُورَهُنَّ) her ḳayçan ol āzād ḫatunlarnıñ mihrlerini birseñiz (مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ) yaʿnī sizge

214.23 bu ḫatunlarnıñ nikāḥı ḥelāl boldı zinādan ṣaḳlanuvçı bolġanıñız ve zinā ḳıluvçı bolmaġanıñız ḫālde

214.24 (وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ) daḫı dostlar (süyergeler) tutkuçı bolmaġanıñız ḫālde ehl-i kitāb allahü teʿālā bizniñ

214.25 dīnimizge rāżı bolmasa müʾminlerge bizniñ ḫatunlarımıznı nikāḥlanuvnı hem bizniñ boġazlaġan ḥayvānımıznı

214.26 aşavnı dürist itmes idi didiler allahü teʿālā ehl-i kitāb birlen müşrikler arasında ahkām-ı āḫiretde ayurma

214.27 barlıḳnı beyān ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ) ve kimdür şerāʾiʿ-i islāmge

214.28 īmānnı inkār ḳılsa (فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ) bes taḥḳīḳ ol kişiniñ ʿameli bāṭıl bolur (وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ

I / 215

215.1 مِنَ الْخَاسِرِينَ) daḫı ol kişi āḫiretde īmān birlen küfrini almaşduruvı sebebli uluġ żarar itüvçilerdendür

215.2 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلٰوةِ) her ḳayçan namāzġa

215.3 turурġa tileseñiz ve ṭahāretsiz bolsañız (فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ) bes yüzleriñizni yuvıġız (وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى)

215.4 (الْمَرَافِق) dahı tirsekleriñiz birlen ḳollarıñız yuvıġız (وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ) dahı başlarıñızġa mesḥ

215.5 ḳılıñız (وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِ) dahı ṭopuḳlarıñız birlen ayaḳlarıñıznı yuvıġız allahü teʿālā bu āyetde

215.6 ṭahāretniñ dört farżını beyān itdi çünki emr ḳıldı emr-i vucūb üçün (وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا)

215.7 ve eger siz cünüb bolsañız bes paḳlanıñız yaʿnī ġusl ḳılıñız (وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى) ve eger siz avruv bolsañız

215.8 (اَوْ عَلَى سَفَرٍ) yeise sefer ḫāli üzerinde bolsañız (اَوْ جَاءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ) yeise sizniñ biriñiz

215.9 ḥācet ötey turġan orundan ḥācetin ötep kilse yaʿnī ṭahāretni şındursa (اَوْلَامَسْتُمُ النِّسَاءَ) yā ki

215.10 ḫatunlarnı cimāʿ ḳılsañız (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً) bes eger ġusl ḳılurġa yā ki ṭahāret alurġa şu tabmasañız

215.11 (فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا) bes pāk yir cinsine teyemmüm şoġıñız (فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ) bes teyemmüm şoḳġanda

215.12 yüzleriñizge mesḥ ḳılıñız (وَاَيْدِيكُمْ) dahı ḳollarıñızġa mesḥ ḳılıñız (مِنْهُ) ol pāk yir cinsinden (مَا

215.13 (يُرِيدُ اللّٰهُ) tilemes allahü teʿālā (لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ) sizniñ üzeriñizge meşaḳḳatni ḳıluvnı (وَلٰكِنْ يُرِيدُ

215.14 (لِيُطَهِّرَكُمْ) ve likin sizni pāklavnı tiler (وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ) dahı sizniñ üzeriñizge niʿmetni tamām

215.15 ḳıluvnı tiler (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) sizniñ şükrāne ḳıluvıñız üçün (وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ) dahı allah

215.16 (teʿālā)nıñ sizniñ üzeriñizde bolġan niʿmetni ẕikr ḳılıñız (وَمِيثَاقَهُ الَّذِى) daḫı şunday ʿahdini

215.17 ẕikr ḳılıñız (وَاثَقَكُم بِهِ) allahü teʿālā ol ʿahd birlen ʿahd ḳıldı sizge (إِذْ قُلْتُمْ) şol vaḳt siz

215.18 eytdiñiz yaʿnī müselmānlardan resūl allahġa bīʿat birdükleri vaḳtde alġan ʿahdni (سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا) söziñni

215.19 işitdük ve boy şunduḳ diyüp (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) niʿmetni unutuvda ve ʿahdini bozuvda allahdan ṣaḳlanıñız (اِنَّ اللّٰهَ)

215.20 düristlikde allahü teʿālā (عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) kökrek iyelerini yaʿnī kökrekdegi yaşrin nerselerni

215.21 bilgüçidür (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (كُونُوا قَوَّامِينَ لِلّٰهِ) allahü teʿālānıñ

215.22 ḥaḳları birlen turġuçı bolıñız (شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ) ʿadllik birlen şāhidler bolıñız (وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ

215.23 شَنَآنُ قَوْمٍ) müşrik ḳavminiñ ḳatı düşmānlıġı yüklemesün sizni (عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا) müşrik ḳavminde ʿadllik

215.24 ḳılmassızlıḳġa (اِعْدِلُوا) dost ve düşmān ḥaḳında ʿādil bolıñız (هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى) ʿadllik allahü teʿālādan

215.25 ḳorkuvġa yaḳınraḳdur (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) ʿadllikni ḳoyuvda allahdan ṣaḳlanıñız (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā

215.26 خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) siznin ḳılġan işiñizniñ ṭışın ve için bilgüçidür (وَعَدَ اللّٰهُ) vaʿde ḳıldı allahü teʿālā

215.27 (الَّذِينَ) şunday ādemlerge (آمَنُوا) alar īmān kitürdiler (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) daḫı izgü işler

215.28 işlediler (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemler üçün allahnıñ yarlıḳavı bardur (وَأَجْرٌ

I / 216

216.1 (عظيم) dahı uluġ s̱evāb bardur yaʿnī ucmāẖ (والذين) dahı şunday ādemler (كفروا) kāfir boldılar

216.2 (وكذبوا بآياتنا) dahı bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar (أولئك أصحاب الجحيم) bu ādemler ceḥīm

216.3 ṭamuġınıñ iyeleridür (يا أيها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (اذكروا نعمة الله)

216.4 (عليكم) allahü teʿālānıñ sizniñ üzeriñizge bolġan niʿmetini isiñizge tüşüriñiz * resūl-i ekrem ẖulefāʾ-i erbaʿa

216.5 birlen benū ḳarīẓege boruçḳa aḳçe ṣorarġa kildi ḳarżġa aḳçe ṣoravınıñ sebebi iki müselmānnı

216.6 müşrik diyüp ḥesāb itüp ẖaṭālıḳ birlen ümeyye oġlı ʿömer öltürgen idi şol iki müselmānnıñ diyeti

216.7 üçün ḳarżġa aḳçe ṣoradı benū ḳarīẓa ey ebū el-ḳāṣım oṭur sin ẓiyāfet ḳılayık ṣoñra ḳarżġa aḳçe

216.8 birürmiz didiler resūl ekremni oṭurtdılar maḳṣūdları resūl allahnı öltürüv idi ceẖẖāş oġlı

216.9 ʿamru resūl allah üstine uluġ taş tüşürüvni ḳaṣd ḳıldı allahü teʿālā ʿamrunıñ ḳolını tutdı ḥażret-i

216.10 cebrāʾīl tüşüp resūl allahġa bu vāḳıʿādan ḥaber birdi resūl allah şundan ṣoñ benū ḳarīẓalardan çıġup

216.11 kitdi şol ḥaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (إذ هم قوم) allahü teʿālānıñ şol vaḳtdaġı

216.12 niʿmetini isiñizge tüşüriñiz bir ḳavm yaʿnī benū ḳarīẓalar ḳaṣd ḳıldılar (أن يبسطوا إليكم أيديهم) sizge

216.13 öltürüv birlen ḳollarını töşevni (فكف أيديهم عنكم) bes allahü teʿālā sizlerden ol ḳavmniñ kollarunı

216.14 ṭıydı alarnıñ żararlarını sizden ḳaytaruvnı (واتقوا الله) dahı allahdan ḳorḳıñız (وعلى الله) dahı

216.15 allahü teʿālā üzerine (فليتوكل المؤمنون) müʾminler işlerini tapşursunlar * benū isrāʾīl firʿavundan ḳutulup

216.16 mıṣırda ḳararlanġanları zamanda allahü teʿālā arż-ı şāmdan bolġan erīḥāʾ şehrine sefer ḳıluv birlen emr ḳıldı

216.17 ol vaḳtde erīḥāʾda kenʿanīler turalar idi hem allahü teʿālā eytdi benū isrāʾilge min sizge erīḥāʾ şehrini

216.18 ḳararlana turġan orun hem ṭura ṭurġan yurṭ ḳıldım mıṣırdan çıġup erīḥāʾġa barıñız didi hem erīḥāda

216.19 bolġan kenʿanīler birlen ṣoġış ḳılıñız min sizge yardem birüvçimün didi ḥażret-i mūsā her bir sebaṭdan

216.20 allahü teʿālā ḳoşḳan nersege vefāʾ ḳıluvlarına kefīl aldı hem benū isrāʾīlden şāhidler alup erīḥāʾġa seyr

216.21 ḳıldı kenʿān yirine yaḳınlaşḳaç şāhidlerni ḫaber tikşirüp kiliñiz likin kenʿān ḳavmi birlen söyleşmeñiz

216.22 diyüp yiberdi bu kenʿān ḳavminiñ ḫāllerini tikşirürge kitken naḳībleri kenʿānīlerni uluġ tenli ve bik ḳuvvetli

216.23 ādem tabuvları sebebli ḳorḳup hemmesi ḳaçdılar hem kiri ḳaytdılar ḳavmlerine kenʿānīlerniñ ḫāllerini

216.24 söylediler meger yehūdā sıbtından yufnā oġlı kālib efrāʾīm[2] sıbṭından nūn oġlı yuşāʿ ḳaçmay ḳaldı

216.25 allahü teʿālā şol ḫuṣūṣda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلَقَدْ أَخَذَ اللّٰهُ) taḥḳīḳ aldı allahü teʿālā

216.26 (مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ) yaʿḳūb (ʿaleyhiʾs-selām)nıñ balalarınıñ ʿahdini (وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ) daḫı yaʿḳub balalarından

216.27 yiberdük biz (اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا) on iki tikşirüvçi şāhidni (وَقَالَ اللّٰهُ) daḫı benū isrāʾīlge eytdi

216.28 allahü teʿālā (إِنِّي مَعَكُمْ) düristlikde min yardem birüvde sizniñ birlen birgemün diyüp (لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ)

I / 217

217.1 eger namāz okusañız (وَآتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ) daḫı zekevet birseñiz (وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي) daḫı resūllerime īmān

217.2 kitürseñiz (وَعَزَّرْتُمُوهُمْ) daḫı resūllerime yardem birseñiz (وَأَقْرَضْتُمُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا) daḫı allahü teʿālāge

---

[2] efrā'īm ḥażret-i yūsufnıñ oġlınıñ ismidir.

217.3 körkem boruçḳa birüv birlen boruçḳa birseñiz yaᶜnī allah yolında māllarıñıznı ṣarf ḳılsañız (لأكفرن

217.4 عنكم سيئاتكم) sizlerden yavızlıḳlarıñıznı ürtermün (ولأدخلنكم جنات) daḫı sizni şunday ucmāḫlarġa

217.5 kiritürmün (تجري من تحتها الأنهار) ol ucmāḫlarnıñ astındın yılġalar (ṣular) aġar (فمن كفر

217.6 بعد ذلك) bes bir kişi bu ᶜahd ṣoñında kāfir bolsa (منكم) sizden (فقد ضل سواء السبيل) bes taḥḳīḳ

217.7 ol kişi yolınıñ toġrısından adaşdı (فبما نقضهم ميثاقهم) benū isrāʾīlniñ ᶜahdlerin bozuvları sebebli

217.8 (لعناهم) alarnı raḥmetimden yıraḳ ḳılduk hem ṣūretlerini almaşdurduḳ (وجعلنا قلوبهم قاسية) daḫı köñillerini

217.9 āyetlerden ḳorḳmay turġan ḳara ve ḳatı ḳılduḳ (يحرفون الكلم عن مواضعه) tevrātda muḥammed (ᶜaleyhiʾs-selām)nıñ

217.10 ṣıfatı ḥaḳında bolġan sözlerni orunlarından döndürür boldılar yaᶜnī allahü teᶜālā ḳoyġan orunlarından

217.11 (ونسوا حظا) daḫı ülüşlerini unutdılar (مما) şol nerseden bolġan ülüşlerini (ذكروا به) ol nerse birlen

217.12 buyurılmış boldılar idi yaᶜnī tevrātda resūl allahġa iyerüv birlen buyurulmış bolġan ülüşlerini unutdılar

217.13 (ولا تزال تطلع) daḫı ey muḥammed (ᶜaleyhiʾs-selām) hemīşe tüşünür bolursun (على خائنة منهم) benū isrāʾīlden

217.14 ḫıyānetke yaᶜnī alarnıñ ᶜādetlerindendür ḫıyānet (إلا قليلا منهم) meger benū isrāʾīlniñ azından ġına ḫıyānetke

217.15 tüşüngüçi bolmassun yaᶜnī īmān kitürgenleri gine ḫıyānet ḳılmaslar (فاعف عنهم) bes benū isrāʾīlden

217.16 eger tevbe itüp īmān kitürseler ᶜafv it (واصفح) daḫı ötkendegi işlerinden yüz döndür (إن الله

217.17 يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) düristlikde allahü teᶜālāᶜafv ḳıluv birlen izgülik ḳıluvçılarnı dost köredür (وَمِنَ الَّذِينَ

217.18 قَالُوا) daḫı şunday ādemlerden alar eytdiler (اِنَّا نَصَارٰى) biz naṣārālarımız diyü (اَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ) biz

217.19 naṣārālar digen ādemlerden ᶜahdlerini alduḳ yaᶜnī biz naṣārā diyüp daᶜvā ḳıluvçılardan (فَنَسُوا حَظًّا)

217.20 bes ol naṣārālıḳ daᶜvāsında bolġan ādemler ülüşlerini unutdılar (مِمَّا) şol nerseden bolġan ülüşlerini

217.21 (ذُكِّرُوا بِهِ) ol nerse birlen buyuruldılar yaᶜnī incīlde muḥammed ᶜaleyhi ͗s-selāmge iyerüv birlen buyurulmış boluvlarını

217.22 unutdılar (فَاَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ) bes naṣārālıḳ daᶜvāsında bolġan ādemler arasında düşmānlıḳnı

217.23 hem de açulanuşuvnı lāzım itdük (اِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet künine ḳadar şunıñ üçün naṣārālıḳ daᶜvāsında

217.24 bolġan ādemler nasṭūriye yaᶜḳūbiye melekāniyege ayrıldılar (وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللّٰهُ) ve tiz ol naṣārālıḳ daᶜvāsında

217.25 bolġan ādemlerge allahü teᶜālā ḫaber birür (بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ) naṣārālıḳ daᶜvāsında bolġan ādemlerniñ ḳılġan

217.26 nerseleri sebebli yaᶜnī cezā͗ hem ᶜaẕāb birlen tiz ḫaber birür allahü teᶜālā (يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) ey kitāb ehli

217.27 yaᶜnī yehūdler ve naṣārālar (قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا) taḥḳīḳ ḳıldı sizge ilçimiz yaᶜnī muḥammed ᶜaleyhi ͗s-selām (يُبَيِّنُ لَكُمْ

217.28 كَثِيرًا) sizge köpini beyān ḳılur (مِمَّا) şol nerseden (كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ) tevrāt birlen incīl

I / 218

218.1 kitābından siz ol nerseni yaşirür boldıñız yaʿnī yehūdler tevrātdan recm āyetni hem resūl allahnıñ ṣıfatnı

218.2 beyān itken āyetni yaşirdiler nasārālar ḥażret-i ʿīsānıñ āḫir zamanda aḥmed isimli peyġamberniñ kilüvi birlen

218.3 süyünç birüvini incīlden yaşirdiler resūl allahnıñ başḳa kitāb semāviyede ismi aḥmed bolġan (وَيَعْفُوا

218.4 عَنْ كَثِيرٍ) daḥı siz yaşirgen nerseniñ köpisinden ḥaber birmey afv ḳılur boldı (قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللّٰهِ نُورٌ)

218.5 ey kitāb ehli taḥḳīḳ sizge allahdan şik ve azġunlıḳ ḳaranġulıḳlarını bitüre turġan nūr ḳildi yaʿnī muḥammed

218.6 ʿaleyhiʾs-selām (وَكِتَابٌ مُبِينٌ) daḥı muʿcize boluvı ẓāhir bolġan kitāb yaʿnī ḳurān kildi (يَهْدِى بِهِ اللّٰهُ) ol

218.7 kitāb birlen köndürür allahü teʿālā (مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ) öziniñ rıżālıġına iyergen kişini yaʿnī īmān kitürgen

218.8 kişini (سُبُلَ السَّلَامِ) ʿaẕābdan selāmet bola turġan yollarġa (وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ) daḥı

218.9 ol kitāb birlen allahü teʿālā ādemlerni küfr ḳaranġulıklarından īmān nūrına çıġarur (بِاِذْنِهِ) öziniñ iẕni

218.10 ve tilevi birlen (وَيَهْدِيهِمْ اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) daḥı allahü teʿālā ol kitāb birlen ḥaḳḳ yoldan azġan ādemlerni

218.11 toġrı bolġan yolġa köndürür (لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ) taḥḳīḳ şunday ādemler kāfir boldı (قَالُوا) ol ādemler

218.12 eytdiler (اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيحُ بْنُ مَرْيَمَ) düristlikde allah meryem oġlı mesīḥdür yaʿnī ʿīsādur diyü

218.13 yaʿnī nasārānıñ yaʿḳūbiye digen fırḳası ḥażret-i ʿīsānı allah digenler (قُلْ) eyt sin ey muḥammed meryem

218.14 oġlı ʿīsānı allah diyüçilerge (فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا) bes allahdan bir nerseni kim mülklenür yaʿnī

218.15 allahü teʿālānıñ ḳudretinden ve irādesinden bir nerseni kim mülklenür yaʿnī hiç kim mülklenmes (اِنْ اَرَادَ اَنْ يُهْلِكَ

218.16 (الْمَسِيحَ بْنَ مَرْيَمَ) eger de allahü teʿālā meryem oğlı mesīḥni helāk itüvni tilese (وَأُمَّهُ) daḥı mesīḥniñ

218.17 anası ḥażret-i meryemni helāk itüvni tilese (وَمَنْ فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا) daḥı yirde bolġan ādemlerniñ

218.18 barçasını helāk itüvni tilese elbette hiç kim allahü teʿālānı tilegen nersesinden ṭıyuvçı bolmas bes

218.19 niçük ʿīsā allah bolsun (وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ) allahü teʿālā üçündür köklerniñ ve yirlerniñ mülki

218.20 (وَمَا بَيْنَهُمَا) daḥı kökler birlen yirler arasında bolġan nerseleriniñ mülki (يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ) allahü teʿālā

218.21 tilegen nersesini yaraṭur (وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ) ve allahü teʿālā her bir nerse üzerine küçi yitküçidür

218.22 yaʿnī allahü teʿālā her bir nersege muṭlak küçi yite aṣılsız da yaraṭa niteki köklerni ve yirlerni yaraṭdı

218.23 aṣıldan da yaraṭa niteki kökler ve yirler arasında bolġan nerselerni yaraṭdı cinsī bolmaġan aṣıldan

218.24 hem yaraṭa niteki ādem ʿaleyhiʾs-selāmnı ve köp ḥayvānlarnı yaraṭdı hem cinsī bolġan aṣıldan da yaraṭa

218.25 yalġız irden gine de yaraṭa niteki ḥażret-i ḥavvānı yaraṭdı ve yalġız ḫatundan ġına da yaraṭa niteki ʿīsā

218.26 ʿaleyhiʾs-selāmnı yaraṭdı ata birlen ananıñ ikisinden hem yaraṭa niteki başḳa ādemlerni yaraṭdı (وَقَالَتِ

218.27 الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى) daḥı yehūdler hem naṣārālar eytdi (نَحْنُ اَبْنَاءُ اللّٰهِ وَاَحِبَّاؤُهُ) biz allahnıñ oġılları

218.28 ve dostlarımız yaʿnī allahnıñ oğlı bolġan ʿüzeyr birlen ʿīsāge iyergen ādemlerimiz diyü (قُلْ) eyt sin

218.29 ey muḥammed ʿaleyhiʾs-selām bu revişçe eytüvçi yehūdler birlen naṣārālarġa (فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ) bes siz allahnıñ

I / 219

219.1 oġılları ve dostları bolsañız ni üçün allahü teʿālā sizni günāhıñız sebebli ʿaẕāb ḳıla ve ẖālenki ata

219.2 balasını ve dostını ʿaẕāb ḳılmaydur idi (بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ) siz allahnıñ oġılları ve dostları

219.3 tügilsiz belki allahü teʿālā yaraṭḳan ādemler cümlesinden bolġan ādemsiz (يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) allahü teʿālā

219.4 sizlerden tilegen kişisini yarlıḳar yaʿnī īmān kitürgeniñizni (وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) ve tilegen

219.5 kişisini ʿaẕāb ḳılur yaʿnī īmān kitürmegeniñizni diyüp (وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) daḥı

219.6 allahü teʿālā üçündür köklerniñ ve yirlerniñ mülki (وَمَا بَيْنَهُمَا) daḥı kökler birlen yirler arasında

219.7 bolġan nerselerniñ mülki (وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ) daḥı ol allahü teʿālāgedür evrileçek ve ḳaytaçaḳ orun

219.8 (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ey kitāb ehli yaʿnī yehūdler ve naṣārālar (قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا) taḥḳīḳ sizge ilçimiz muḥammed

219.9 ʿaleyhi ʾs-selām kildi (يُبَيِّنُ لَكُمْ) sizge islām dīnini beyān ḳılur (عَلٰى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ) peyġamberlerden kisilgen

219.10 vaḳtde kildi sizge ḥażret-i ʿīsā birlen resūl allahnıñ peyġamber boluvı arasında biş yüz toḳsan toḳız yıl

219.11 miḳdārı bolġan zamanġa fetret ve cāhiliyyet zamanı deyler (أَنْ تَقُولُوا) sizniñ eytüviñiz mekrūh bolġanlıḳı üçün

219.12 kildi (مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ) bizge ucmāẖ birlen süyünç birüvçi ve tamuġdan ḳorḳıtuvçı hiç kim kilmedi

219.13 diyüp yaʿnī eger kilgen bolsa īmān kitürür idük diyü ʿözr isteviñizni bitürüv üçün kildi (فَقَدْ

219.14 جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ) bes bizge kilmedi diyü iʿtiẕār ḳılmañız taḥḳīḳ sizge ucmāẖ birlen süyünç

219.15 birüvçi ve tamuġdan ḳorkutuvçı kildi (وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) allahü teʿālā her bir nerse üzerine

219.16 küçi yitküçidür (وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ) ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) şol zamannı ẕikr ḳıl ol zamanda mūsā

219.17 ʿaleyhiʾs-selām) ḳavmine eytdi (يٰقَوْمِ) ey ḳavmim (اُذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ) sizniñ üzeriñizge bolġan allah (teʿālā)nıñ

219.18 niʿmetini isiñizge tüşüriñiz (اِذْ) şol vaḳtde bolġan niʿmetini (جَعَلَ فِيكُمْ اَنْبِيَاءَ) sizniñ içiñizde peyġamberler

219.19 ḳıldı ol peyġamberler sizni ḥaḳḳ yolġa köndürdiler ve ol peyġamberler sebebli şerāfet tabdıñız benū isrāʾīlde

219.20 yiberilgen ḳadar peyġamber hiç bir ümmetke yiberilmegen (وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا) daḫı sizlerni yaʿnī sizniñ

219.21 içiñizde pādişāhlar ḳıldı yaʿnī firʿavun ṣoñında peyġamberler köpeydügi kibi benū isrāʾīl içinde

219.22 pādişāhlar da köpeydi (وَآتٰيكُمْ) daḫı allah teʿālā sizge birdi (مَا) şol nerseni (لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا

219.23 مِنَ الْعَالَمِينَ) ol nerseni bütün ʿālemden hiç kimge birilmedi yaʿnī sizni deryā yarup firʿavundan ḳutḳardı

219.24 hem sizni "tīh" ṣaḥrāsında bulut birlen kölegeledi hem sizge kökden "men" hem "selvā" indürdi

219.25 (يٰقَوْمِ) ey ḳavmim (اُدْخُلُوا الْاَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ) muḳaddes bolġan yirge kiriñiz yaʿnī peyġamberlerniñ ḳarargāhı

219.26 olġan ve müselmānlarnıñ meskeni bolġan beytüʾl-muḳaddes yirine kiriñiz (الَّتِى كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ) şunday

219.27 muḳaddes bolġan yir kim allah teʿālā ol yirni sizge turaçaḳ orun itüp levḥüʾl-maḥfūẓda yazdı (وَلَا

219.28 تَرْتَدُّوا عَلٰى اَدْبَارِكُمْ) daḫı artlarıñız üzerine kenʿān cebābirelerinden ḳorḳup ḳaytmañız benū isrāʾīl

219.29 naḳīblerden yaʿnī kenʿān cebābireleriniñ ḫāllerini tikşirürge barġan ādemlerden cebābirelerniñ ḫāllerini

I / 220

220.1 işitüp yıġladılar kāşki mıṣırda ölgen bolsaḳçı didiler hem ḥażret-i mūsāġa mıṣırġa bizniñ birlen birge

220.2 ḳayt öziñni reʾīs itermiz didiler (فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ) bes eger cebābireden ḳorḳup kiri ḳaytsañız

220.3 żarar itkeniñiz ḫālde yaʿnī dünyā ve āḫiret s̱evābından maḥrūm bolġanıñız ḫālde kiri ḳaytursız (قَالُوا

220.4 يَا مُوسَى) kenʿān cebābiresiniñ ḫāllerini tikşirüp ḳaytuvçılar eytdiler ey mūsā (إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ)

220.5 düristlikde arż-ı muḳaddesde ʿād ḳavminden ḳalġan uzun ve ḳuvvetli ādemler bar bizniñ alarġa ḳarşı tururġa

220.6 küçimiz yiterlik tügil (وَإِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا) düristlikde biz arż-ı muḳaddesege kirmeymiz (حَتَّى يَخْرُجُوا مِنْهَا)

220.7 kenʿān cebābiresi arż-ı muḳaddeseden çıḳġanġa ḳadar (فَإِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا) bes eger kenʿān cebābiresi arż-ı

220.8 muḳaddeseden çıḳsalar (فَإِنَّا دَاخِلُونَ) bes biz arż-ı muḳaddesege kirgüçilerimiz diyüp (قَالَ رَجُلَانِ) cebābire

220.9 ḫālini tikşirürge barġan naḳīblerden iki ir eytdi yaʿnī yehūdā sıbṭından bolġan yufnā oġlı kālib

220.10 birlen yūsuf ʿahm oġlı bolġan efrāʾīm sıbṭından nūn oġlı yuşaʿ (مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ) allahü teʿālādan

220.11 ḳorka turġan ādemlerden (أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا) allahü teʿālā ol iki ir üzerine īmān hem sebāt birlen

220.12 enʿām ḳıldı (ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ) kenʿān cebābiresi üzerine ḳaryeleriniñ ḳabḳasından kiriñiz alardan

220.13 ḳorkmañız alarnıñ gevdeleri zor bolsa da yürekleri yoḳ diyüp eytdiler (فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ)

220.14 bes her ḳayçan siz alarnıñ ḳabḳalarından kirseñiz ol vaḳtde siz ġālib bolursız (وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا)

220.15 daḫı allahü teʿālā üzerine işleriñizni tabşırıñız (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) eger siz allahü teʿālāge īmān kitürüvçi

220.16 vaʿdesiniñ rastlıġını taṣdīḳ ḳıluvçı bolsañız (قَالُوا يَا مُوسَى) mūsā ʿaleyhiʾs-selāmnıñ ḳavmi eytdiler

220.17 ey mūsā (اِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا اَبَدًا) arż-ı muḳaddesege biz mengü kirmeymiz (مَا دَامُوا فِيهَا) kenʿān cebābiresi ol

220.18 arż-ı muḳaddesede bolġanları müddetde (فَاذْهَبْ اَنْتَ وَرَبُّكَ) bes sin özin bar hem rabbin barsun (فَقَاتِلَا)

220.19 bes rabbin birlen ikiñiz cebābire birlen ṣoġış ḳılıñız (اِنَّا هٰهُنَا قَاعِدُونَ) düristlikde biz bu orunda

220.20 ṣoġışḳa barmay oṭurup turuvçılarmız diyü (قَالَ رَبِّ) ḥażret-i mūsā eytdi ey rabbim (اِنِّى لَا اَمْلِكُ)

220.21 düristlikde min ḫoca bola almaym (اِلَّا نَفْسِى وَاَخِى) meger özime daḫı ḳardeşim hārūnġa ḫoca bola alam

220.22 ḥażret-i mūsā ḳavminden ümīd kisgeç şiḳāyet bu sözni eytdi uşançlı kişisi ḳardeşi hārūn da mezkūr

220.23 iki ir gine ḳaldı ol iki irge de tamām uşanup bite almadı (فَافْرُقْ بَيْنَنَا) bes bizniñ aramıznı

220.24 ayur (وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) daḫı iṭāʿatden çıġuvçı ḳavm arasını ayur yaʿnī her ḳayumızġa tiyüşinçe

220.25 ḥükm it (قَالَ) allahü teʿālā eytdi (فَاِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ) bes düristlikde arż-ı muḳaddese benū isrāʾīl

220.26 üzerine ḥarām ḳılınmışdur yaʿnī günāhları sebebli arż-ı muḳaddesege kire almaslar hem arż-ı muḳaddeseni

220.27 mālik de bola almaslar (اَرْبَعِينَ سَنَةً) ḳırḳ yıl (يَتِيهُونَ فِى الْاَرْضِ) yirde ḥayrān bolup yorurlar

220.28 (فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) bes ey mūsā bozuḳlıḳ ḳıluvçı ḳavm üzerine yavız duʿāʾ ḳıluvıña ḳayġurma

220.29 şundan ṣoñ benū isrāʾīl tīh ṣaḥrāsında altı fersaḫ (yitmiş iki miñ adum) mesāfeni ḳırḳ yıl

I / 221

221.1 seyr ḳıldılar seyrleri her künini irteden kiçke ḳadar boldı ni ḳadar kün boyı seyr ḳılsalar da kiç

221.2 birlen hemīşe irte birlen köçken orunlarında boldılar kündiz ḳuyaşdan buluṭ kölegelep kiç birlen

221.3 nūr-ı ẓāhir bolup yaḳtı birür boldı aşaġan ṭaʿāmları men birlen selvā bolup özleri yüklegen

221.4 ṭaşlarından ṣu çıġup şol ṣu şarābları boldı mūsā ʿaleyhiʾs-selām birlen hārūn ʿaleyhiʾs-selāmda birge

221.5 tīh ṣaḥrāsında bolsalar da alarġa hiç bir meşaḳḳat ve aġırlıḳ bolmadı her ikisi tih ṣaḥrāsında vefāt boldılar

221.6 ḥażret-i hārūndan mūsā ʿaleyhiʾs-selām altı yıl ṣoñ vefāt boldı munıñ ṣoñında yūşaʿ ʿaleyhiʾs-selām

221.7 üç aydan ṣoñ erīḥānı fetḥ itdi naḳīblerden kālib birlen yūşaʿdan başḳası kinet öldiler

221.8 (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ) ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) ehl-i kitāb üzerine ādemniñ iki oġlınıñ ḫaberini

221.9 oḳuv yaʿnī ḳābil birlen hābil ḫaberini allahü teʿālā ādem ʿaleyhiʾs-selāmge bir ḳurṣaḳda tuvġan ḳız balasını ikinçi

221.10 ḳurṣaḳda tuvġan ir balasına çiftlendürüv birlen vahy ḳıldı ḳābil birlen birge tuvġan ḳız bala “iḳlīmā” körkemrek

221.11 boldukdan hābilge birüvge rāżī bolmadı ḳābil açulandı ādem ʿaleyhiʾs-selām ḳābīl birlen hābīlge ikiñizde

221.12 ḳurbān çalıġız ḳaysıñıznıñ ḳurbānı maḳbūl olsa iḳlīmā añar bolur didi her ikisi ḳurbān boġazladılar

221.13 hābīlniñ ḳurbānını kökden oṭ tüşüp yandurdı ol vaḳt ḳurbān maḳbūl boluvnıñ ʿalāmeti şol idi

221.14 şundan ṣoñ ḳābīlniñ bigrek açuvı artdı (بِالْحَقِّ) ḥaḳlıḳ birlen oḳuv (إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا) şol vaḳtdaġı

221.15 ḫaberlerini oḳuv ādemniñ iki oġlı allahü teʿālāge yaḳın boluna turġan nerse birlen yaḳınlık ḳıldılar yaʿnī

221.16 ḳurbān çaldılar (فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا) bes ol ḳurbānnı iki oġlınıñ birisinden ḳabūl ḳılındı (وَلَمْ يُتَقَبَّلْ

221.17 مِنَ الْآخَرِ) ve ikinçisinden ḳabūl ḳılınmadı (قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ) ḳurbānı ḳabūl ḳılınmaġanı yaʿnī ḳābīl ḳurbānı ḳabūl

221.18 ḳılınġanı yaʿnī hābīlge eytdi min sini öltürürmün ḳābīlge hābīl ni üçün mini öltüresün didi

221.19 kābīl allahü teʿālā siniñ ḳurbanıñnı ḳabūl itdi şunın üçün öltürem didi (قَالَ) hābil eytdi (اِنَّمَا)

221.20 (يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ) budur başḳa tügildür ḳurbānnı allahü teʿālā ẖilāflıḳ ḳıluvda özinden ṣaḳlanuvçılardan

221.21 ḳabūl ḳılur ammā sin allahü teʿālāge ẖilāflıḳ ḳıldıñ ve ḥükmine rāżı bolmadıñ (لَئِنْ بَسَطْتَ اِلَىَّ) eger sin

221.22 mine töşeseñ (يَدَكَ) ḳolıñnı (لِتَقْتُلَنِى) mini öltürmegin üçün (مَا اَنَا بِبَاسِطٍ يَدِىَ) min ḳolımnı

221.23 töşegüçi tügilmün (اِلَيْكَ) siñe (لِاَقْتُلَكَ) sini öltürmekim üçün (اِنِّى) düristlikde min (اَخَافُ اللّٰهَ)

221.24 (رَبَّ الْعَالَمِينَ) bütün ʿālemni terbiye itüvçi bolġan allahdan ḳorḳamun (اِنِّى اُرِيدُ اَنْ تَبُوءَ) düristlikde

221.25 min siniñ ḳaytuvıñnı tileymün (بِاِثْمِى وَاِثْمِكَ) özümniñ hem siniñ günāhıñ birlen yaʿnī min siñe boy

221.26 şunamun şunıñ üçün eger de min siñe öltürüv birlen ḳolımnı töşesem siniñ minim günāhımnı yükleviñni

221.27 tilev üçün eger sin miñe öltürüv birlen ḳolıñnı töşeseñ öziñniñ günāhıñnı yükleviñni tilev üçün

221.28 (فَتَكُونَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ) bes eger sin mini öltürseñ oṭ iyelerinden bolursun bes şunıñ üçün

221.29 min siñi öltürüv sebebi birlen sini öltürüv günāhsı birlen ḳaytuvnı tilemeym ol vaḳt min oṭ iyelerinden

I / 222

222.1 bolur idim (وَذٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ) ve bu oṭ cebr ḳıluvçılarnıñ cezāsıdur (فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ) bes ḳābīlge

222.2 nefsi ziynetli ve yiñil iş ḳıldı (قَتْلَ أَخِيهِ) ḳardeşi hābīlni öltürüvni (فَقَتَلَهُ) bes ḳardeşi hābīlni

222.3 öltürdi (فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) bes ḳābīl dünyā ve āḫiret cihetinden żarar itüvçilerden bolup ṭañġa

222.4 kirdi (evrildi) çünki ḳābīl ʿömri boyınça sürülmiş ve ḳayġulı bolup yorıdı ḳābīlniñ hābīlni

222.5 öltürüvi ḥirā tağında hābīlniñ yigirmi yaşında vaḳtinde boldı dimişler ḳābīl hābīlni öltürgen ṣoñında

222.6 yirde evvelgi meyyit bolġanlıḳı üçün ni ḳılurġa bilmey ḥayrān bolup yorıdı (فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا) bes

222.7 allahü teʿālā ḳarġa yiberdi (يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ) ol ḳarġa yirge burnu birlen hem ayağı birlen ḳazur boldı

222.8 hem tofrağını ölgen ḳarġa üzerine saçar boldı (لِيُرِيَهُ) allahü teʿālā ḳarġanı yiberdi kābīlge körsetür

222.9 üçün (كَيْفَ يُوَارِي سَوْأَةَ أَخِيهِ) ol ḳarġa ḳardeşi bolġan ḳarġanıñ öleksesini niçük örtür ḳābīl

222.10hābīlniñ defni ḥaḳında ḥayrān bolup yorıgeç allahü teʿālā iki ḳarġa yiberdi bu ḳarġalar ṣoġışdılar da

222.11 birisi ikinçisini öltürdi bes öltürgen ḳarġa burnı hem ayağı birlen yirni ḳazup çuḳur yaṣap

222.12 defn ḳıldı (قَالَ يَا وَيْلَتَى) ḳābīl eytdi ey minim helāklikim (أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ)

222.13 eyā min bu ḳarġa kibi bolmaḳdan da ʿāciz boldım mu (فَأُوَارِيَ سَوْأَةَ أَخِي) bes ḳardeşimniñ öleksesini

222.14 ve ʿavretni yaşirürmün (فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ) bes ḳābīl ḳardeşini öltürüvine ökinüvçilerden bolup

222.15 ṭañġa kirdi ve ökindi çünki ḳayda ḳoyarġa bilmeyinçe abdurap bir yıl köterüp yorıdı hem

222.16 ḳardeşini öltürüvi sebebli tüsi ḳarġaġa eylendi (مِنْ أَجْلِ ذٰلِكَ) bu ḳābīl ḳılġan iş üçün de (كَتَبْنَا

222.17 (على بنى اسرائيل) benū isrāʾīl üzerine yazduḳ ve ḥükm itdük biz (أنه) düristlikde şaʾn (من قتل)

222.18 (نفسا) bir kişi kişi öltürse (بغير نفس) ḳıṣāṣnı vācib ite turġan kişi öltürüvniñ başḳa (او فساد)

222.19 (فى الارض) yā ki yirde şirk kibi ve yol kisüv kibi bozuḳlıḳ ḳıluvdan başḳa (فكانما قتل الناس جميعا)

222.20 bes göyā ki ol kişi bütün ādemni öltürdi çünki bir ādemni öltürüv birlen bütün ādemni öltürüv

222.21 allahü teʿālānıñ açuvını tartuvda berāber (ومن احياها) ve bir kişi bir kişini tirgizse yaʿnī tirük ḳaluvına

222.22 sebeb bolsa ḳıṣāṣdan afv ḳıluv öltürüvden ṭıyıluv yāʿki helāk ite turġan sebeblerden ḳutḳaruv kibi

222.23 (فكانما احيا الناس جميعا) bes göyā ki ol kişi bütün kişini tirgüzdi yaʿnī bütün kişiniñ tirük ḳaluvına

222.24 sebeb boldı (ولقد جاءتهم رسلنا) ve taḥḳīḳ benū isrāʾīlge resūllerimiz kildi (بالبينات) ẓāhir bolġan

222.25 muʿcizeler birlen (ثم ان كثيرا منهم) munıñ ṣoñında benū isrāʾīlden köpisi (بعد ذلك) peyġamberlerimiz kilgenniñ

222.26 ṣoñında (فى الارض لمسرفون) yirde kişi öltürüv birlen isrāf ḳıluvçılardur yol kisüv mesʾelesinde

222.27 allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi bu ẕikr ḳılınaçaḳ āyetniñ nuzūline sebeb şol ʿurnadan bir ḳavm

222.28 hicretden altınçı yılda medīne-i münevverege kilüp islām birlen müşerref bolduḳları ṣoñında medīne

222.29 havāsı tabīʿatlerine muvāfıḳ bolmaġanlıġı üçün medīnede turuvnı yaratmadılar hem tabīʿatleri

I / 223

223.1 özgerdi tüsleri ṣarġaydı ḳurṣaḳları köpdi uluġlandı resūl allah bu ḳavmge medīneden çıġup

223.2 teveler ḳaṭına barup teve sütleri ve teve bevlleri içerge ḳoşdı bu orniyun(?) ḳavmi resūl allah eytkençe teve

223.3 sütleri ve teve bevlleri içdiler hem selāmetlendiler soñra irtidād itüp on biş teve oġırlap öz

223.4 yurṭlarına ḳaytup kitdiler resūl allah bular artından öziniñ mevlāsı (azād ḳılġan kulı) bolġan

223.5 yesārnı bir niçe ādemler birlen birge yiberdi arınyun(?) ḳavmi yesārge ġālib bolup yesārnıñ iki ayaġnı

223.6 ve iki ḳolnı kisüp şehīd itdiler munıñ ṣoñında resūl allah ḥażret-i cābirni bir ḳavm birlen birge yiberdi

223.7 bes arınyun(?) tutup resūl allahġa kitürdiler resūl allah bu arınyun(?) ḳavminiñ ḳollarnı ve ayaḳlarnı

223.8 kisdi ve aṣdurdı allahü teʿālā şol ḥaḳda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (إنما جزاء الذين) budur başḳa

223.9 tügildür şunday ādemlerniñ cezāʾsı (يحاربون الله ورسوله) ol ādemler allah hem allahnıñ resūli birlen

223.10 ṣoġış ḳılurlar yaʿnī allahü teʿālānıñ hem resūl allahnıñ dostları birlen ṣoġış ḳılurlar (ويسعون

223.11 في الأرض فسادا) dahı yirde bozuḳlıḳ üçün yorurlar (أن يقتلوا) alarnıñ cezāsı öltürülmiş boluvlarıdur

223.12 (أو يصلبوا) yeise aşılmış boluvlarıdur (أو تقطع أيديهم وأرجلهم) yeise ḳollarınıñ ve ayaḳlarınıñ

223.13 kisilmiş boluvıdur (من خلاف) ḫilāfdan yaʿnī oñ ḳolları ṣol ayaḳları kisilmiş bolur (أو

223.14 ينفوا من الأرض) yeise yirden nefy ḳılınuvlarıdur yaʿnī ḥabs ḳılınuvlarıdur yā ki bir şehrden ikinçi

223.15 şehrge yiberilmiş boluvlarıdur allahü teʿālā bu āyetde yol kisüvniñ cezāsında dört nerse beyān itdi hemmesi

223.16 "o" kelimesi birlen bu "o" kelimesi bizniñ ḳaşda bil maʿnāsında çünki bu cezālar muḥārebege muḳābele ṭarīḳi

223.17 birlen ẕikr ḳılındı muḥārebeniñ nevʿileri ʿādetde maʿlūm çünki muḥārebe faḳaṭ ḳorḳutuv birlen gine bola yā ki faḳaṭ

223.18 mālunı ṭalap aluv birlen gine bola yā ki faḳaṭ öltürüv birlen gine bola yā ki öltürüv ve māl aluvnıñ ikisi

223.19 birlen bola bes cezā nevʿileri muḥārebe nevʿilerine muḳābil bola bes āyetniñ maʿnāsı bola yol kisüvçilerniñ

223.20 cezāsı faḳaṭ öltürüv bola eger özleri faḳaṭ öltürseler öltürüvde aṣuvda bola eger özleri öltürseler de

223.21 ve mālnı da ṭalap alsalar ẖilāf yaḳdan ḳollarını ve ayaḳlarını kisüv bola eger faḳaṭ mālnı talap alsalar

223.22 ḥabs ḳılınur yā ki bir şehrden ikinçi şehrge yiberüv bola eger faḳaṭ ḳorḳutsalar (ذٰلِكَ) ẕikr ḳılınġan cezāʾ

223.23 (لَهُمْ خِزْىٌ فِى الدُّنْيَا) yol kisüvçiler üçün dünyāda rüsvālıḳdur (وَلَهُمْ فِى الْآخِرَةِ) daḥı yol kisüvçiler

223.24 üçün āẖiretde bardur (عَذَابٌ عَظِيمٌ) uluġ ʿaẕāb (اِلَّا الَّذِينَ) meger dünyāda rüsvālıḳ āẖiretde uluġ

223.25 ʿaẕāb bolmas şunday ādemlerge (تَابُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ) yol kisüvçiler üzerine sizniñ

223.26 küç yitküçi boluvıñızdan ilk alar tevbe itdiler yaʿnī ol ādemler māl almasdan burun bu işlerinden

223.27 tevbe ḳıldılar ammā yol kisüvçiler kişi öltürseler yā ki māl ṭalap alsalar yā ki cerāḥatleseler

223.28 bu vaḳtde iẖtiyār velīler de tileseler ʿafv ḳılurlar ve tileseler ḳıṣāṣ alurlar (فَاعْلَمُوا) bes biliñiz (اَنَّ

223.29 اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) tevbe ḳılġan ādemlerni yarlıḳaġuçıdur hem alarġa raḥmet

I / 224

224.1 itküçidür yaʿnī tevbe ḳıluv sebebli ḥudūd allah sāḳit bolur ammā ḥuḳūḳ-ı ʿibād sāḳit bolmas digen baʿżılar

224.2 ammā hidāye iyesi bu istis̱nāʾge bināʾ tevbe ṣoñında bu cināyetde ḥadd yoḳ digen (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ey anday

224.3 īmān kitürgen ādemler (اتقوا الله) allahnıñ ʿaẕābından ṣaḳlanıñız (وابتغوا اليه الوسيلة) daḫı allahü teʿālā

224.4 yaḳın boluvġa sebeb bolġan izgü işlerni ḳıluv birlen allahü teʿālāge yaḳın boluvnı isteñiz (وجاهدوا في

224.5 سبيله) daḫı allahü teʿālā yolında cihād ḳılıñız (لعلكم تفلحون) saʿādet-i ebediyege irişüviñiz üçün (ان الذين

224.6 كفروا) düristlikde şunday ādemler kāfir boldılar (لو ان لهم) eger de kāfir bolġan ādemler üçün

224.7 bolsa (ما في الارض جميعا) yirde bolġan nerseniñ küllisi (ومثله معه) daḫı yerde bolġan nerse birlen birge

224.8 mes̱eli bolsa yaʿnī yine şol ḳadar nerse alarnıñ mülki bolsa (ليفتدوا به) ol miḳdār nerse birlen özlerini

224.9 colup aluvları üçün (من عذاب يوم القيامة) ḳıyāmet küniniñ ʿaẕābından (ما تقبل منهم) kāfir bolġan

224.10 ādemlerden özlerine fidye üçün ol miḳdār nerseni ḳabūl ḳılınmas (ولهم عذاب اليم) daḫı ol kāfirlerge

224.11 hemīşe rencitküçi ʿaẕāb bolur (يريدون ان يخرجوا من النار) kāfir bolġan ādemler tamuġ otından

224.12 çıġuvnı tilerler (وما هم بخارجين منها) ol kāfirler tamuġ otından çıġuvçı tügillerdür (ولهم عذاب مقيم)

224.13 daḫı ol kāfirler üçün hemīşe bolġuçı ʿaẕāb bardur allahü teʿālā orlav mesʾelesinde ẕikr ḳılınaçaḳ

224.14 āyetni indürdi bu sürḳa āyetiniñ nuzūline sebeb şol ubeyrıḳ oġlı ṭaʿme ḥaḳında nāzil boldı digenler

224.15 anıñ ḳıṣṣası ötdi (والسارق والسارقة) orlavçı irniñ ve orlavçı ḫatunnıñ ḥükmi (فاقطعوا

224.16 (ايديهما) bes orlavçı ir birlen orlavçı ḫatunnıñ ḳolların kisiñiz yaʿnī on ḳollarnı

224.17 sürḳanıñ rükni yaşrin aluv şartı kişi mülkinde bolġan ṣaḳlanġan mālnı aluv niṣābı altun tenekeniñ

224.18 dörtden birini yaʿnī on dirhemni aluv eger sarıḳ evvel mertebe orlasa oñ ḳolnı bileziginden kisilür

224.19 ikinçi mertebe oğırlasa ṣoñ ayaḳnı kisilür üçünçi mertebe oğırlasa kisilmes belki tevbe itkenine ḳadar

224.20 ḥabske yabılur (جزاء بما كسبا) kisüp ḳılġan nerseleri berāberinde cezāʾ birüv üçün ḳollarnı kisilür

224.21 (نكالا من الله) allahü teʿālā ṭarafından ʿaẕāb üçün ḳolları kisülür (والله عزيز حكيم) ve allahü teʿālā ḥükm ḳılġan

224.22 nersesinde ġālibdür hem ḥikmet iyesidür (فمن تاب من بعد ظلمه) bes bir kişi orlav sebebli ḥaber itüvi

224.23 ṣoñından orlavdan tevbe itse (وأصلح) daḫı orlaġan nersesini iyesine ḳaytarup birüv sebebli işini

224.24 tüzük ḳılsa (فإن الله) bes düristlikde allahü teʿālā (يتوب عليه) ol oğırlavından tevbe itken kişi

224.25 üzerine tevbesini ḳabūl ḳıluv birlen ḳaytur (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (غفور رحيم) oğırlaġan ādemniñ

224.26 günāhsını yarlıḳaġuçıdur hem añarġa raḥmet ḳıluvçıdur (ألم تعلم) ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) eyā bilmeysün mi sin

224.27 (أن الله) düristlikde allahü teʿālā (له ملك السموات والأرض) ol allahü teʿālā üçündür köklerniñ ve yirlerniñ

224.28 mülki (يعذب من يشاء) allahü teʿālā tilegen ādemni ʿaẕāb ḳılur (ويغفر لمن يشاء) daḫı tilegen

224.29 ādemni yarlıḳar (والله على كل شيء قدير) ve allahü teʿālā her bir nerse üzerine küçi yitküçidür (يا أيها

I / 225

225.1 الرسول) ey anday peyġamber (لا يحزنك الذين يسارعون في الكفر) sini küfrge aşıġuvçı ādemlerniñ

225.2 işi ḥasretlendürmesün (من الذين) şunday ādemlerden (münāfıḳlardan) (قالوا آمنا بأفواههم) alar aġızları

225.3 birlen īmān kitürdük dip eytdiler (وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ) ḫālbūkim köñilleri īmān kitürmedi (وَمِنَ

225.4 الَّذِينَ) daḥı şunday ādemlerden (هَادُوا) alar yehūd boldılar (سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ) bu münāfıḳlar birlen

225.5 yehūdler yalġan sözni ḳabūl itüp işitüvçilerdür (سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ) daḥı ol münāfıḳlar birlen

225.6 yehūdler ikinçi yehūd ḳavmi üçün sinden işitüvçilerdür (لَمْ يَأْتُوكَ) ol yehūdler ikinçi ḳavm ʿinād

225.7 üçün siñe kilmediler yaʿnī siniñ meclisiñde ḥāżır bolmadılar (يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ) ol

225.8 yehūdler tevrāt sözlerini allahü teʿālā ḳoyġan orunlarından ṣoñ avışdururlar (يَقُولُونَ) hem ol yehūdler

225.9 eytürler (إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا) eger allahü teʿālā ḳoyġan orunlarından avışdurulġan sözler sizge birilmiş bolsa

225.10 (فَخُذُوهُ) bes tutuvıñız ol avışdurulmışnı hen anıñ birlen ʿamel itiñiz (وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ) ve eger allahü teʿālā

225.11 ḳoyġan orunlarından döndürülmiş bolmaġan sözler sizge birilmese belki muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) anıñ ḫilāfı

225.12 birlen sizge fetvā birse (فَاحْذَرُوا) bes ol muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) fetvā birgen sözden ṣaḳlanıñız yaʿnī

225.13 ol söz birlen ʿamel ḳılmañız * bu āyetniñ nuzūline sebeb şol: bir vaḳtde ehl-i ḫayberden bir şerīf birlen

225.14 şerīfe zinā ḳıldılar her ikisi muḥṣan idiler bularnı ṭaş birlen aṭup öltürüvni mekrūh kördiler

225.15 şundan ṣoñ bu şerīf birlen şerīfeni ehl-i ḫayber özlerinden bir ḳavm birlen benū ḳarīẓaġa yiberdiler benū

225.16 ḳarīẓalar resūl allahdan fetvā ṣorasunlar üçün hem ehl-i ḫayber benū ḳarīẓaġa eytdiler eger de muḥammed

225.17 ʿaleyhiʾs-selām yüz mertebe ṣoġuv birlen hem yüzlerini ḳaraġa boyap yurtu birlen buyursa ḳabūl itiñiz eger de

225.18 taş birlen aṭdurup öltürüvni buyursa ḳabūl ḳılmañız didiler resūl allah benū ḳarīẓaġa bu şerīf birlen

225.19 şerīfeni recm birlen emr itdi recmden baş tartdılar resūl allah süreyyā oġlı yehūdīler ʿālimini özi

225.20 birlen yehūdler arasında ḥākim ḳıldı resūl allah süreyyā oġlına eytdi mūsā üçün deryānı yarġan hem

225.21 sizge ḥaḳḳ ik bāṭılnı ayurġuçı tevrātnı birgen hem sizni ḳutḳarup firʿavunnı ġarḳ itken maʿbūd-ı

225.22 biʾl-ḫaḳḳ bolġan allahnı ḥaber biremün siñe tevrāt kitābında muḥṣan bolġan ādemge recmni tabasun mı didi

225.23 ṣureyyā oġlı belī tabam didi yehūdler birden ṣureyyā oġlına hücūm itdiler ṣureyyā oġlı ʿaẕāb itüvden

225.24 ḳorḳup eytdim didi şundan ṣoñ resūl allah mescid ḳayusı aldında şerīf birlen şerīfeni taş birlen

225.25 aṭup öltürüvge emr itdi hem şolay itdiler (وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ) ve kimdür allahü teʿālā ol kişini

225.26 rüsvāy itüvni ve azdıruvnı tilese (فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ) bes ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) ol kişi üçün mālik bola

225.27 almassuñ (مِنَ اللَّهِ) allahdan (شَيْئًا) fitneni yibere turġan hiç nerseni (أُولَٰئِكَ) bu yehūdler (الَّذِينَ)

225.28 şunday ādemlerdür (لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ) allahü teʿālā ol yehūdlerniñ köñillerini küfrden pāklavnı

225.29 tilemedi (لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ) ol yehūdler üçün dünyāda rüsvālıkdur. (وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ) daḥı

I / 226

226.1 ol yehūdler üçün āḫiretde uluġ ʿaẕāb bardur (سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ) ol yehūdler yalġannı ḳabūl itüp

226.2 işitküçilerdür (أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ) ḥarām aşavçılardur (فَإِنْ جَاءُوكَ) bes eger ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) ḥükm

226.3 üçün yehūdler siñe kilseler (فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ) bes yehūdler arasında ḥükm it (أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ) yā ki

226.4 ḥükm itmeyinçe yehūdlerden yüz döndür resūl ekremge ehl-i kitāb ḥükm üçün kilgende resūl allahnıñ ḥükm

226.5 ḳıluv birlen aʿrāż ḳıluv arasında bu āyetden iḫtiyārlı boluvı biline (وَاِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ) ve eger sin ey

226.6 muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) ḥükm itmeyinçe yehūdlerdien yüz döndürseñ (فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا) bes yehūdler siñe hiç

226.7 nerse żarar ite almaslar allahü teʿālā sini alarnıñ żararından ṣaḳlar (وَاِنْ حَكَمْتَ) ve eger sin yehūdler

226.8 arasında ḥükm itseñ (فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) bes yehūdler arasında ʿadllik birlen ḥükm it (اِنَّ اللّٰهَ

226.9 يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ) düristlikde allahü teʿālā ḥükmde ʿadllik ḳıluvçılarnı dost köredür (وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ

226.10 ve niçük yehūdler sini īmān kitürmey turup ḥükm ḳıluvçı ḳılurlar (وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰاةُ) ḫālbūkim yehūdler

226.11 ḳaşında tevrāt bar (فِيهَا حُكْمُ اللّٰهِ) ol tevrātda allahü teʿālānıñ ḥükmi de bar ol ḥükmler içinde recm-i

226.12 muḥṣan da bar (ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) munıñ ṣoñında sini ḥākim ḳılġandan ṣoñ özleriniñ ḳaşında

226.13 bolġan kitāblarına muvāfıḳ ḳılġan ḥükminden niçük yüz döndüreler yaʿnī bu ḫālleri ʿacebdür (وَمَا اُولٰئِكَ

226.14 بِالْمُؤْمِنِينَ) ve bu yehūdler özleriniñ kitāblarına īmān kitürüvçi tügillerdür çünki eger özleriniñ

226.15 kitāblarına īmān kitürseler kitāblarına muvāfıḳ bolġan ḥükmden baş tartmaslar idi (اِنَّا اَنْزَلْنَا التَّوْرٰاةَ)

226.16 düristlikde biz tevrātnı indürdük (فِيهَا هُدًى وَنُورٌ) ol tevrātda ḥaḳlıḳġa köndürüv hem bilimsiz ḥükmlerni

226.17 açuḳ ḳıla turġan nūr bardur (يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ) ol tevrāt birlen benū isrāʾīl peyġamberleri ḥükm

226.18 ḳılur boldılar (الَّذِينَ أَسْلَمُوا) şunday peyġamberler ḥükm ḳılur boldılar alar allahġa boy şundılar

226.19 (لِلَّذِينَ هَادُوا) yehūd bolġan ādemlerge ḥükm ḳılur boldılar (وَالرَّبَّانِيُّونَ) daḥı benū isrāʾīlniñ

226.20 zāhidleri ḥükm ḳılur boldılar (وَالْأَحْبَارُ) daḥı benū isrāʾīlniñ ʿālimleri ḥükm ḳılur

226.21 boldılar (بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ) allahü teʿālānıñ kitābından şaḳlanmış bolġan nerseleri

226.22 birlen ḥükm ḳılur boldılar yaʿnī alarġa allahü teʿālānıñ kitābını şaḳlav birlen żāʾiʿ ḳılmav

226.23 ve özgertmev birlen emr ḳıluvı sebebli ḥükm ḳılur boldılar (وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ) daḥı benū isrāʾīl

226.24 peyġamberleri hem zāhidleri ve ʿālimleri ol kitāb üzerine şāhidler yaʿnī özgertilmesün diyü tikşirüvçiler

226.25 boldılar (فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ) bes ey ḥākimler ḥükm itüvde ādemlerden ḳorḳmañız (وَاخْشَوْنِ) ve minden gine

226.26 ḳorḳıñız (وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي) daḥı minim indürgen ḥükm-i āyetlerim birlen almaşdurmañız (ثَمَنًا قَلِيلًا) dünyānıñ

226.27 az bolġan aḳçesini yaʿnī rüşvet birlen ḥükm ḳılmañız köp aḳçe berāberinde allahü teʿālānıñ āyetlerini

226.28 almaşduruvnıñ düristligi bilinmey yaʿnī dünyā nersesi ḥadd-i zātında az maʿnāsında iżāfe birlen kirek az ve kirek

I / 227

227.1 köp bolsun (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ) ve bir kişi ḥükm ḳılmasa (بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ) allahü teʿālā indürgen nerse birlen

227.2 (فَأُولَٰئِكَ) bes allahü teʿālā indürgen nerse birlen ḫorġa şayup ḥükm ḳılmavçı ādemler (هُمُ الْكَافِرُونَ)

227.3 alardur kāfirler yaʿnī allahü teʿālā indürgen āyetlerni inkār itüvçiler allahü teʿālā ḳışāṣ mesʾelesi ḥaḳında

227.4 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ) yehūdler üzerine yazduḳ ve farż ḳılduḳ (فِيهَا) tevrātda

227.5 (أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ) düristlikde nefs nefs berāberinde öltürülmiş bolur yaʿnī bir kişi kişi öltürse

227.6 özini öltürülür bes bu āyet delālet ḳıladur bir müselmān ẕemmīnī öltürse müselmānnı öltürülüvge oşandaḳ

227.7 ir kişi ḫatunnı öltürse irni öltürülüvge hem āzād kişi ḳulnı öltürse āzād kişini öltürülüvge (وَالْعَيْنَ

227.8 بِالْعَيْنِ) dahı közni çıġarılmış bolur köz berāberinde (وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ) dahı burunnı kisilmiş bolur burun

227.9 berāberinde (وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ) dahı ḳulaḳnı kisilmiş bolur ḳulaḳ berāberinde (وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ) dahı tişni

227.10 ṣoralmış bolur tiş berāberinde (وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ) dahı cerāḥatler ḳıṣāṣ iyesidür eger ḳıṣāṣ mümkin

227.11 bolsa eger mümāẟilni iʿtibār müşkil bolduḳdan ḳıṣāṣ mümkin bolmasa ḥukūmet ʿadl-i vācib bolur * bu āyet birlen

227.12 bizniñ şerīʿatimizde ḳıṣāṣ mesʾelesine istidlālniñ fāʾidesi şol çünki allahü teʿālā bu āyetde mūsā ʿaleyhiʾs-selāmge

227.13 hem ḳavmine meşrūʿ bolġan nerseden ḫaber birdi indi bizden burun bolġan peyġamberlerniñ şerīʿatni

227.14 allahü teʿālā yā ki resūl allah inkārsız ġına beyān ḳılsa bizge ol şerīʿat birlen ʿamel ḳıluv lāzım bola bu orun da

227.15 allahü teʿālā mūsā ʿaleyhiʾs-selāmnıñ şerīʿatinden inkārsız bizge ḫaber birdi (فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ) bes bir kişi ḳıṣāṣnı

227.16 ṣadaḳa ḳılsa yaʿnī ḳıṣāṣ alınurġa tiyüş bolġan ādemden ḳıṣāṣnı ʿafv itse (فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ) bes

227.17 bu taṣdiḳ taṣdiḳ ḳıluvçınıñ günāhsını ürtküçidür yaʿnī ḳıṣāṣnı ʿafv ḳıluvı sebebli ʿafv ḳıluvçınıñ

227.18 günāhsı yarlıḳanur (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ) ve bir kişi ḥükm itmese kirek ḳıṣāṣda ve kirek başḳa işde bolsun

227.19 (بما انزل الله) allahü teʿālā indürgen nerse birlen (فاولئك هم الظالمون) bes allahü teʿālā indürgen nerse birlen

227.20 ḥükm ḳılmavçılar alardur cebr itüvçiler (وقفينا على آثارهم) daḫı peyġamberlerniñ eserleri üzerine

227.21 iyertdük biz yaʿnī peyġamberler artından iyertdük (بعيسى بن مريم) meryem oġlı ʿīsānı (مصدقا لما)

227.22 (بين يديه) özi aldında bolġan nerseni taṣdīḳ ḳıluvçı bolġan ḫālde ol ʿīsā (من التوراة)

227.23 öziniñ aldında bolġan nerse tevrātdan bolġuçı (وآتيناه الانجيل) daḫı ʿīsāġa incīl birdük (فيه هدى)

227.24 (ونور) ol incīlde ḥaḳlıḳġa köndürüv hem şübheli nerselerni açuḳ ḳıla turġan nūr s̱ābit bolġan ḫālde (ومصدقا)

227.25 daḫı ol incīl taṣdīḳ ḳıluvçı bolġan ḫālde (لما بين يديه) öziniñ aldında bolġan nerseni (من)

227.26 (التوراة) öziniñ aldında bolġan nerse tevrātdan bolġuçı (وهدى وموعظة للمتقين) daḫı incīlde

227.27 hidāyet hem vaʿaẓ bolġuçıdur allahdan ḳorḳuvçılar üçün (وليحكم اهل الانجيل) daḫı incīl ehl-i ḥükm

227.28 ḳılsun (بما انزل الله فيه) allahü teʿālā incīlde indürgen nerse birlen (ومن لم يحكم) ve kimdür ḥükm

227.29 ḳılmasa (بما انزل الله) allahü teʿālā indürgen nerse birlen (فاولئك) bes bu allahü teʿālā indürgen nerse

I / 228

228.1 birle ḥükm ḳılmaġan ādemler (هم الفاسقون) alardur allahü teʿālānıñ ṭāʿatinden çıġuvçılar allahü teʿālā özi

228.2 indürgen nerse birlen ḥükm ḳılmaġan ādemlerni kāfir hem ẓālim hem fāsiḳ dip aṭadı bes ḥükm itmevden

228.3 inkār murād bolur elbette allahü teʿālā indürgen nerseni inkār itüvçi kāfir de ẓālim de fāsiḳ de bola çünki

228.4 muṭlaḳ ẓālim birlen muṭlaḳ fāsiḳ elbette kāfir bola yā ki allahü teʿālā indürgen nerse birlen ḥükm itmegen kişi

228.5 allahü teʿālānıñ niʿmetini inkār itüvçi ḥükminde cebr itüvçi işinde allahü teʿālānıñ ṭāʿatinden çıġuvçı maʿnāsında

228.6 bolur (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ) daḫı ey muḥammed siñe kitāb (ḳurān) indürdük (بِالْحَقِّ) ḥaḳlıḳ birlen

228.7 (مُصَدِّقًا) rastlavçı bolġan ḫālde ol kitāb (لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ) öziniñ aldında bolġan nerseni

228.8 (مِنَ الْكِتَابِ) öziniñ aldında bolġan nerse semāvī kitāblardan bolġuçı (وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ) daḫı başḳa

228.9 semāvī kitāblar üzerine şāhid bolġan ḫālde (فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ) bes ehl-i kitāb arasında ḥükm it sin

228.10 ey muḥammed (بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) allahü teʿālā indürgen nerse birlen (وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ) daḫı ehl-i kitābnıñ nefs

228.11 arzularına iyerme (عَمَّا جَاءَكَ) öziñe kilgen nerseden avışuv birlen (مِنَ الْحَقِّ) öziñe ḳilgen nerse

228.12 ḥaḳdan bolġuçı (لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ) ey ādemler sizlerden her biriñiz üçün ḳılduḳ (شِرْعَةً) meñgülik

228.13 tirüklikge sebeb bolġan şerīʿat (وَمِنْهَاجًا) daḫı dīnde rūşān bolġan ṭarīḳ (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ) ve eger

228.14 allahü teʿālā tilese idi (لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً) sizni dīnde müttefik bolġan bir ümmet ḳılur idi (وَلٰكِنْ

228.15 لِيَبْلُوَكُمْ) likin allahü teʿālā sizni imtiḥān ḳıluvnı tiler (فِيمَا آتَاكُمْ) sizge birgen nersesinde yaʿnī

228.16 sizge birgen türli şerīʿatlerinde şunıñ üçün sizni muḫtelif bolġan ümmet ḳıldı (فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ)

228.17 bes izgü işlerge āşuġıñız (إِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا) cıyılġanıñız ḫālde baraçak ornıñız allahü teʿālāgedür

228.18 (فينبئكم) bes allahü teʿālā sizge ḫaber birür (بما) şol nerse birlen (كنتم فيه تختلفون) ol nersede

228.19 iḫtilāf ḳılur boldıñız (وأن احكم بينهم) daḫı kitābnı ey muḥammed (ʿaleyhi ʾs-selām) biz siñe indürdük ehl-i

228.20 kitāb arasında ḥükm ḳıl diyü birlen (بما أنزل الله) allahü teʿālā indürgen nerse birlen (ولا تتبع

228.21 أهواءهم) daḫı ḥükm itüvde ehl-i kitābnıñ nefsleri arzu ḳılġan nersege iyermesün (واحذرهم

228.22 أن يفتنوك) daḫı ehl-i kitābnıñ siñi fitnege tüşürüvinden yaʿnī döndürüvinden ṣaḳlansun (عن

228.23 بعض ما أنزل الله إليك) allahü teʿālānıñ siñe indürgen nersesiniñ baʿżısından (فإن تولوا) bes

228.24 eger ehl-i kitāb ḥükmden yüz döndürse (فاعلم) bes bilsün (أنما يريد الله) budur başḳa tügildür

228.25 allahü teʿālā tiler (أن يصيبهم ببعض ذنوبهم) ehl-i kitābḳa günāhlarınıñ baʿżısı sebebli ʿaẕāb birlen

228.26 irişüvi yaʿnī ʿaẕāb ḳıluvnı (وإن كثيرا من الناس) daḫı düristlikde ādemlerden köpisi (لفاسقون)

228.27 elbette allahü teʿālānıñ ṭāʿatinden çıġuvçılardur (أفحكم الجاهلية يبغون) eyā bu yehūd cāhiliyyet milletiniñ ḥükmini

228.28 isterler mi bu āyetniñ nuzūline sebeb şol yehūdlerden benū ḳarīża ḳabīlesi arasında öltürüşüv vāḳʿa boldı

I / 229

229.1 resūl allahġa ḥükmge kildiler benū ḳarīżalar eytdiler benū naẕīr bizniñ ḳardeşimiz dīnimiz bir kitābımız bir

229.2 eger de benū naẕīrden bir ādem bizden bir ādemni öltürse bizge yitmiş vesk (bir vesk altmış ṣāʿ her

229.3 ṣāʿ sikiz ḳadak) ḫurma birsünler eger bizden bir ādem benū naẕīrdeñ bir ādemni öltürse bizden yüz ḳırḳ

229.4 vesk ḫurmā alsunlar didi resūl allah eytdi ḳanlar berāber benū naẕīr ḳanı birlen benū ḳarīẓa ḳanı

229.5 arasında ayurma yoḳ diyüp ḥükm itemün didi benū naẕīrler resūl allahġa açuvlandılar biz siniñ ḥükmiñe

229.6 rāżī tügil sin bizge düşmān didiler (وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللهِ حُكْمًا) ḥükm yüzinden allahü teʿālādan kimdür

229.7 körkemrek yaʿnī hiç kim yıraḳ (لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ) şiksiz işanuvçı ḳavm üçün (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا)

229.8 ey anday īmān kitürgen ādemler (لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى) yehūdlerni daḫı naṣārālarnı tutmañız

229.9 (أَوْلِيَاءَ) çın dostlar itüp (بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) yehūdlerniñ naṣārālarnıñ baʿżısı dīnleri küfr

229.10 boluvda bir bolġanlıḳı üçün sizniñ ḫilāfıñızda baʿżısına dostlardur çünki küfr-i millet vāḥide öz aralarında

229.11 ni ḳadar düşmān bolsalar da sizniñ ḫilāfıñızġa kilgende dost boluşurlar iki muḫālifniñ üçünçi

229.12 nersede ittifāḳları cāʾiz (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ) ey müʾminler sizlerden kimdür yehūd ve naṣārālarnı çın dost

229.13 tutsa (فَإِنَّهُ مِنْهُمْ) bes düristlikde ol kişi yehūdler ve naṣārālar cümlesindendür (إِنَّ اللهَ) düristlikde allahü

229.14 teʿālā (لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) ẓulm ḳıluvçı ḳavmni ḥaḳlıḳġa köndürmes (فَتَرَى الَّذِينَ) bes ey muḥammed

229.15 ʿaleyhiʾs-selām sin şunday ādemlerni körürsüñ (فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) ol ādemlerniñ köñillerinde żaʿīf iʿtiḳād

229.16 bardur yaʿnī münāfıḳlarnı körürsün ʿabduʾl-lah bin übey kibi (يُسَارِعُونَ فِيهِمْ) yehūd ve naṣārālarġa yaʿnī alarġa

229.17 dost bolurġa aşuġurlar (ويقولون نخشى) eytürler ol münāfıḳlar biz ḳorḳamız (أن تصيبنا دائرة) bizge

229.18 zaman dāʾirelerinden bir dāʾire irişüvinden yaʿnī biz özimizge bir nāçār ḫāliniñ irişüvinden ḳorḳamız yaʿnī biz

229.19 żaʿiflenüvimizde devlet kāfirlerge köçer dip ʿabduʾl-lah bin ṣāmet bir vaḳtde resūl allahġa eytdi ey

229.20 resūl allah minim yehūdlerden köp dostlarım bar ḥāżır min alarnıñ dostlıḳından bizemün diyü şol vaḳt

229.21 ʿabduʾl-lah bin ubeyy eytdi min irmün zamannıñ eylenüp kitüvinden ḳorḳam alarnıñ da kirek vaḳti bolmaġay

229.22 idi min alarnıñ dostlıḳından bizmeym didi (فعسى الله أن يأتي بالفتح) bes yaḳındur ki allahü teʿālā

229.23 resūline dīnni üstün ḳıluvnı hem yardemni kitürmeki (أو أمر من عنده) yeise özi ḳaşından bir iş

229.24 ni kitürmeki yaʿnī münāfıḳlarnı rüsvāy ḳılmaḳı (فيصبحوا) bes bu münāfıḳlar ṭanġa kirürler yaʿnī

229.25 evrilürler (على ما أسروا في أنفسهم) köñillerinde yaşirgen nerseleri yaʿnī şik ve nifāḳları üzerine

229.26 (نادمين) ökingenleri ḫālde (ويقول الذين آمنوا) daḥı allahü teʿālā münāfıḳlarnı rüsvāy ḳılġan ve perdelerini

229.27 yırtḳannıñ ṣoñında īmān kitürgen ādemlerniñ baʿżısı baʿżısına eytürler (أهؤلاء) eyā bu ādemler mi

229.28 (الذين أقسموا بالله) şunday ādemlerdür ki allah birlen ḳasem itdiler (جهد أيمانهم) yemīnlerinin ġāyesi

229.29 birlen (إنهم لمعكم) düristlikde ol münāfıḳlar elbette siz müʾminler birlen birgemiz diyü yemīn iterler yaʿnī

I / 230

230.1 yemīnlerinin ġayesi birlen allahü teʿālā birlen biz sizniñ birlen birge diyü yemīn itken ādemler bular mı dip

230.2 eytürler (حبطت أعمالهم) münāfıḳlarnıñ nifāḳ sebebli izgü ʿamelleri bāṭıl boldı (فأصبحوا خاسرين)

230.3 bes münāfıḳlar dünyāda żarar itüvçi bolup ve rüsvāy bolup evrildiler (يا أيها الذين آمنوا) ey anday

230.4 īmān kitürgen ādemler (من يرتد منكم عن دينه) sizlerden kimdür dīninden kiri küfrge ḳaytur

230.5 (فسوف يأتي الله بقوم) bes allahü teʿālā tiz kitürür şunday ḳavmni (يحبهم ويحبونه) ol ḳavmni allahü teʿālā

230.6 dost körür hem ol ḳavm allahü teʿālānı dost körürler allahü teʿālā ve vuḳuʿsını bilgen nerse birlen bolmasından

230.7 burun ḫaber birdi resūl allah vefāt bolġannıñ ṣoñında ʿarabdan bir niçe cemāʿat mürted boldılar allahü teʿālā

230.8 dost körgen ḳavmden ḫālifeler murād hem resūl allah bu āyet ingeç ebū mūsā el-eşʿārīge işāret ḳıldı

230.9 (أذلة على المؤمنين) ol ḳavm müʾminlerge şefḳatlilerdür (أعزة على الكافرين) (1) kāfirler üzerine ḳaṭılardur

230.10 (يجاهدون في سبيل الله) ol ḳavm allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳılurlar (ولا يخافون لومة لائم) daḫı şelte

230.11 ḳıluvçınıñ şeltesinden ḳorḳmaslar (ذلك فضل الله) bu ẕikr ḳılınġan ṣıfatlar allahnıñ fażlıdur (يؤتيه من يشاء)

230.12 allahü teʿālā ol fażlını tilegen kişisine birür (والله واسع عليم) ve allahü teʿālānıñ fażlı kiñdür fażlına ehl bolġan

230.13 ādemni bilgüçidür allahü teʿālānıñ yehūdlerni naṣārālarnı dost tutmañız digen āyeti ingeç müselmānlar

230.14 kāfirlerden bizdiler hem benū ḳarīẓa ve benū naẓīrada müselmānlardan bizdiler hem hiçbir müselmān birlen söyleşmeske

230.15 ve olṭurışmasḳa yemīn itdiler şundan ṣoñ ʿabduʾl-lah bin selām hem anıñ yoldaşları resūl allahġa eytdiler

230.16 ey allahnıñ resūlī bizniñ yaḳınlarımız bizden bizdiler ve biznin ṭura turġan orunlarımız alar arasında idi

230.17 bizge bu iş ağır boldı diyü şol ḥaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ) budur başḳa

230.18 tügildür sizniñ dostıñız (اللهُ وَرَسُولُهُ) allahü teʿālā hem anıñ resūlidür (وَالَّذِينَ آمَنُوا) daḫı īmān kitürgen

230.19 ādemlerdür yaʿnī kāfirler sizden bizse sizge ni żarar (اَلَّذِينَ) şunday īmān kitürgen ādemlerdür (يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ)

230.20 alar namāz oḳurlar (وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ) daḫı zekāt birürler (وَهُمْ رَاكِعُونَ) ḫālbūkim alar rukūʿ ḳıluvçılardur

230.21 yaʿnī namāzda rukūʿ ḳılġan ḫāllerinde zekāt birürler * bu āyet ḥażret-i ʿalī ḥaḳında indi digenler ḥażret-i ʿalīden

230.22 rukūʿda ḫālde bir ṣadaḳa ṣoravçı ṣadaḳa ṣoradı ḥażret-i ʿalī az ġına ʿamel birlen yüzigini ṣalup

230.23 birdi bes bu āyet delālet ḳıladur namāzda ḫālde ṣadaḳa birüvniñ düristligine hem az ʿamelniñ namāznı bozmavına

230.24 yā ki "وَهُمْ رَاكِعُونَ"nıñ maʿnāsı ḫālbūkim alar nefl-i ʿibādetde ḳıluvçılardur maʿnāsında yaʿnī farż namāznı

230.25 ve farż zekātını edāʾ ḳılurlar hem namāz oḳuġanda zekāt birgende nefl-i ʿibādetni de ḳılurlar bes bu vaḳtde

230.26 bu āyet delālet ḳıladur zekāt ismi nefl-i ṣadaḳaġa da vāḳʿa boluvġa hem az ʿamelniñ namāzda mübāḥ boluvına (وَمَنْ

230.27 يَتَوَلَّ اللهَ وَرَسُولَهُ) ve kimdür allahü teʿālānı hem resūlni dost tutsa (وَالَّذِينَ آمَنُوا) daḫı īmān kitürgen

230.28 ādemlerni dost tutsa (فَإِنَّ حِزْبَ اللهِ) bes düristlikde allahü teʿālānıñ ḫizbī yaʿnī dīnine yardem birüvçileri

230.29 (هُمُ الْغَالِبُونَ) alardur ġālibler (küçliler) zeyd oğlı rifāʿe ḥars oğlı suveyd evvel islām

230.30 1) bu āyetniñ delāleti ile müʾmin ṣıfatı müʾminke özin kibi körsetüp kāfirge uluġ boluvçılıḳ biline zamanımızda ise her kim

230.31 öziniñ baş buluvın süydükinden birisi ikinçisiniñ żararına söylevden hiç tartmaylar.

I / 231

231.1 iẓhār ḳılup yorıdılar da ṣoñra münāfıḳ boldılar müselmānlardan bir niçe irler bu iki münāfıḳnı dost

231.2 körüp yorıylar idi allahü teʿālā şol işden ṭıyup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يا أيّها الّذين آمنوا)

231.3 ey anday īmān kitürgen ādemler (لا تتّخذوا الّذين) şunday ādemlerni tutmañız (اتّخذوا دينكم

231.4 هزوا ولعبا) ol ādemler sizniñ dīniñizni masḫara ve oyun itüp tutdılar (من الّذين) şunday ādemlerdendür

231.5 ol sizniñ dīniñizni masḫara ve oyun itüp tutuvçılar (أوتوا الكتاب من قبلكم) ol ādemlerge sizden ilk

231.6 kitāb birildi yaʿnī ḫor tutḳan ehl-i kitāb tutmañız (والكفّار) daḫı müşrik bolġan kāfirlerni tutmañız

231.7 (أولياء) dostlar itüp (واتّقوا الله) ṭıyġan nersesinde allahdan ḳorḳıñız (إن كنتم مؤمنين) eger siz

231.8 ḥaḳḳ müʾmin bolsañız (وإذا ناديتم إلى الصّلوة) her ḳayçan namāzġa nidā ḳılsañız yaʿnī ezān eytseñiz

231.9 (اتّخذوها هزوا ولعبا) ol nidānı hem namāznı masḫara tutarlar niteki medīnede bir naṣrāni müʾeẕẕin

231.10 "اشهد ان محمدا رسول الله" digeç allahü teʿālā ol yalġançını yandursa idi dip eytdi şundan ṣoñ

231.11 şol naṣrāni bir kiçede ehl-i beyti yuḳlaġaç ḳolına oṭ alup hidmetçisi yanına kirdi oṭnıñ oçḳunları

231.12 ivge öçüp tüşüp naṣrānīni de ehl-i beytni de yandurdı (ذلك) bu iş yaʿnī bularnıñ eẕānnı hem namāznı

231.13 masḫara ve oyun tutuvları (بأنّهم قوم لا يعقلون) şunıñ sebeblidür düristlikde bu eẕānnı hem namāznı masḫara

231.14 ve oyun tutuvçılar ʿaḳlları bolmaġan ḳavmdür yaʿnī fikr ḳılmavları sebebli göyā ʿaḳlları yoḳ kibidür

231.15 bu āyet delālet ḳıladur eẕānnıñ naṣṣ kitāb birlen meşrūʿ bolmavına hem fażīletine delālet ḳıladur (قل يا أهل

231.16 الْكِتَابِ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi ʾs-selām) ey kitāb ehli yaʿnī yehūdler ve naṣārālar (هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا)

231.17 bizden hiç nerseni inkār ḳılmaysız (اِلَّا اَنْ آمَنَّا) meger bizniñ īmān kitürüvimizni inkār itesiz (بِاللّٰهِ)

231.18 allahü teʿālāge īmān kitürüvimizni (وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْنَا) daḥı bizniñ üzerimizge indürilgen nersege (ḳurānġa)

231.19 īmān kitürüvimizni (وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ) daḥı bizden burun başḳa peyġamberlerge indürülgen nersege

231.20 (kitāb-ı semāviyege) īmān kitürüvimizni (وَاَنَّ اَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ) daḥı düristlikde sizniñ köpiñiz allahü

231.21 teʿālānıñ ṭāʿatinden çıġuvçılar siz bu āyetniñ nuzūline sebeb bir vaḳtde yehūdler resūl allahdan ey muḥammed sin

231.22 nersege īmān kitüresün dip ṣoradılar resūl allah allahü teʿālāge hem özime indürülgen ḳurānġa hem başḳa

231.23 peyġamberlerge özlerine hem kitāblarına īmān kitürem didi ʿīsā ʿaleyhi ʾs-selāmge īmān kitürem digeç

231.24 yehūdler sizniñ dīniñizden yavız dīn yoḳ iken didiler (قُلْ هَلْ اُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكَ) ey muḥammed (ʿaleyhi ʾs-

231.25 selām) eyt sin ehl-i kitābġa eyā min sizge siz inkār ḳıla turġan nerseden de yavızraḳ bolġan nerse

231.26 birlen ḥaber bireym mü (مَثُوبَةً عِنْدَ اللّٰهِ) allahü teʿālā ḥużūrında s̱ābit bolġan izgü cezā yüzinden (مَنْ) şol

231.27 kişidür allahü teʿālā ḥużūrında s̱ābit bolġan izgü cezā yüzinden siz inkār itken nerseden de yavızraḳ

231.28 bolġan nerse (لَعَنَهُ اللّٰهُ) laʿnet ḳıldı allahü teʿālā ol kişige (yaʿnī raḥmetinden yıraḳ ḳıldı)

231.29 (وَغَضِبَ عَلَيْهِ) daḥı allahü teʿālā ol kişige açuvlandı (وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ) daḥı alardan

I / 232

232.1 maymunlar hem doñġızlar ḳıldı (yaratdı) yaʿnī baʿżısını maymun ṣūretine almaşdurdı alar yehūdlerden

232.2 şenbe kün balıḳ avlavçılar (aṣḥābü ʾl-sebat) baʿżısını doñġız ṣūretine almaşdurdı alar ʿīsā (ʿaleyhi ʾs-

232.3 selām)nıñ maʾidesini inkār itüvçiler (وعبد الطاغوت) daḫı şeyṭānġa ʿibādet ḳıldı (أولئك) bu laʿnet

232.4 ḳılınmışlar (شر مكانا) orun yüzinden yavızraḳlardur (وأضل عن سواء السبيل) daḫı yolnıñ

232.5 toġrısından azġuçıraḳlardur (وإذا جاؤكم) ve her ḳayçan yehūdlerden münāfıḳlar kilse siñe (قالوا آمنا)

232.6 biz īmān kitürdük diyü eytürler (وقد دخلوا بالكفر) ve taḥḳīḳ ol münāfıḳ yehūdler siñe küfr birlen kirdiler

232.7 (وهم قد خرجوا به) ḫālbūkim ol münāfıḳ yehūdīler şol küfr birlen siniñ yanıñdan çıḳdılar yaʿnī siniñ

232.8 meclisiñden hiç fāʾidelenmediler (والله أعلم) ve allahü teʿālā bilgüçirek (بما) şol nerseni (كانوا يكتمون)

232.9 ol nerseni münāfıḳ yehūdler yaşirür boldılar yaʿnī küfrni (وترى كثيرا منهم) daḫı yehūdlerden köpisini

232.10 körürsüñ sin ey muḥammed (يسارعون في الإثم) alar günāhġa aşuġurlar (والعدوان) daḫı ẓulmġa aşuġurlar

232.11 (وأكلهم السحت) daḫı ḫarām aşavlarına aşuġurlar (لبئس ما) ni yavız boldı şol nerse (كانوا يعملون)

232.12 ol nerseni yehūdler ḳılur boldılar (لولا ينهاهم) ṭıysaçı ol yehūdlerni (الربانيون) zāhidleri (والأحبار)

232.13 daḫı ʿamelleri (عن قولهم الإثم) ol yehūdlerniñ günāh (yalġan) bolġan sözlerinden (وأكلهم السحت)

232.14 daḫı ḫarām aşavlarından yaʿnī yehūdlerni zāhidleri ve ʿālimleri bu işlerinden ṭıysalar idi yaḫşı iş

232.15 bolur idi likin ṭıymadılar (لبئس) ni yavız boldı (ما) şol nerse (كانوا يصنعون) ol nerseni
232.16 yehūdlerniñ ve zāhidleri ve ʿālimleri ḳıldılar iḥtisābnı ḳoyuv günāh ḳıluvdan yamanraḳ bolġanġa köre allahü teʿālā
232.17 muṭlaḳ yehūdler işinde ʿamel, zāhid ve ʿālimleri işinde ṣunʿi ʿibāretni kitürdi çünki ṣunʿi bir nerseni tamām
232.18 fikrlep işlev (وقالت اليهود) daḥı yehūdler eytdi (يد الله مغلولة) allahü teʿālānıñ ḳolı baġlanmışdur
232.19 yaʿnī rızḳ birüvden ṭıyılmışdur (غلت ايديهم) yehūdlerniñ kolları izgü işlerden baġlanmış boldı
232.20 (ولعنوا بما قالوا) daḥı yehūdlerge eytken nerseleri (sözleri) sebebli laʿnet ḳılındı (بل يداه)
232.21 مبسوطتان) belki allahü teʿālānıñ iki kolı töşelmişdür yaʿnī yehūdler eytkençe allahü teʿālā (وليزيدن كثيرا منهم) tügildür
232.22 belki kāmil comarṭdur (ينفق كيف يشاء) tilegençe ittifāḳ ḳılur allahü teʿālā (وليزيدن كثيرا منهم)
232.23 yehūdlerden köpisine elbette artdurur (ما انزل اليك من ربك) rabbiñden siñe indürülgen nerse yaʿnī ḳurān
232.24 (طغيانا وكفرا) azġunlıḳnı ve küfrlikni artdurur (والقينا بينهم العداوة والبغضاء) daḥı yehūdler
232.25 ve nasārālar arasına taşladuḳ düşmānlıḳnı ve açuvlanışuvnı (الى يوم القيامة) ḳıyāmet künine ḳadar bes yehūd birlen
232.26 naṣārānıñ ḳalbleri ve sözleri muvāfıḳ boluv iḥtimālī yoḳ (كلما اوقدوا نارا للحرب) ḳayu ġına zaman yehūdler
232.27 resūl allah birlen ṣoġış ḳıluv üçün oṭ yaḳsalar yaʿnī resūl birlen ṣoġış ḳıluvnı tileseler (اطفأها)
232.28 الله) ol oṭnı söndürür allahü teʿālā yaʿnī ḳaytarur allahü teʿālā (ويسعون في الارض فسادا) daḥı yehūdler

232.29 yirde bozuḳlıḳ üçün ṭırışurlar (وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ) ve allahü teʿālā bozuḳlıḳ ḳıluvçılarnı dost

I / 233

233.1 körmes (وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا) eger kitāb ehli muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām)ge īmān kitürseler idi (وَاتَّقَوْا)

233.2 daḥı küfrden ṣaḳlansalar idi (لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ) elbette ehl-i kitābdan ürter idi (سَيِّئَاتِهِمْ) yavızlıḳlarunı

233.3 (وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ) daḥı ehl-i kitābnı niʿmetler ucmāḫlarına kiritür idük (وَلَوْ أَنَّهُمْ) eger düristlikde

233.4 ehl-i kitāb (أَقَامُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ) tevrāt birlen incīlni turġuzsalar idi yaʿnī tevrāt birlen incīlniñ

233.5 ḥükmlerin hem resūl allahnıñ niʿmetni öteseler idi yaşirmeseler idi (وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ) daḥı

233.6 rablerinden özlerine indürülmiş bolġan nerseni yaʿnī başḳa kütb-i uluhyeni ötemeseler idi yaʿnī her ḳayusı

233.7 birlen ʿamel itseler idi (لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ) başları üstünden yimişler aşarlar idi (وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ)

233.8 daḥı ayaḳları astından ikinler aşarlar idi yaʿnī rızḳları kiñ bolur idi bu āyet delālet

233.9 kıladur allahü teʿālānıñ ṭāʿati birlen ʿamel itüvniñ yaʿnī rızḳ tabuv bābında allahü teʿālā ḳoşḳança ʿamel ḳıluv

233.10 rızḳınıñ kiñeyüvine sebeb boluvġa (مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ) ehl-i kitābdan bardur ʿādil bolġan ümmet yaʿnī

233.11 resūl allahġa īmān kitürgen (وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ) daḥı ehl-i kitābdan köpisi (سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ) ol ehl-i

233.12 kitābdan köpisiniñ işlegen işleri yavız boldı (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ) ey anday peyġamber (بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ

233.13 إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) rabbiñden öziñe indürülgen nerseniñ hemmesini hiç kimden ḳorḳmayınça irişdür

233.14 (وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ) ve eger öziñe indürülgen nerseniñ hemmesini irişdürmeseñ (فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ) bes

233.15 allahnıñ yibergen nersesiniñ hiç birisini irişdürmegen bolursuñ çünki baʿżısını irişdürmev küllisini irişdürmev

233.16 kibidür niteki erkān ṣalvetniñ baʿżısını ḳalduruv küllisini ḳalduruv kibi idi (وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ)

233.17 ve allahü teʿālā siniñ cānıññı düşmāndan ṣaḳlaġuçıdır (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ)

233.18 kāfir bolġan ḳavmni ḥaḳlıḳġa köndürmes (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) ey kitāb

233.19 ehli (لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ) siz hiç nerse yaʿnī hiç bir dīn üzerinde tügilsiz (حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ)

233.20 tevrātnı hem incīlni ḳāʾim ḳılġanıñızġa ḳadar (وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) daḫı rabbiñizden sizge indürülgen

233.21 nerseni (kütb-i semāviyeni ḳāʾim ḳılġanıñızġa ḳadar bularnı ḳāʾim ḳıluv cümlesinden resūl allahġa īmānda bar

233.22 çünki kütb-i uluhiyeniñ küllisi resūl allahġa īmān birlen buyuradur (وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ) ehl-i kitābdan

233.23 köpisine artdurur (مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) rabbiñden siñe indürülgen nerse (ḳurān) (طُغْيَانًا وَكُفْرًا)

233.24 azġunlıḳnı ve küfrlikni artdurur (فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) bes ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) kāfir ḳavmi

233.25 üzerine azġunlıḳları ve küfrlikleri arṭḳanlıġı üçün ḳayġurma (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) düristlikde şunday ādemler

233.26 īmān kitürdiler (وَالَّذِينَ هَادُوا) daḫı şunday ādemler yehūd boldılar (وَالصَّابِئُونَ) daḫı ḳuyaşḳa

233.27 ʿibādet ḳıluvçılar yā ki ferişteleri benatuʿllah diyüvçiler (وَالنَّصَارَى) daḫı naṣārālar (مَنْ آمَنَ) bu

233.28 ṭāʾifelerden īmān kitürgen ādemler (بِاللّٰهِ) allahü teʿālāge (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) daḫı āḫiret künine (وَعَمِلَ صَالِحًا)

I / 234

234.1 dahı izgü ʿamel kılġan ādemler (فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) bes bu ṭāʾifelerden īmān kitürüp de izgü ʿamel

234.2 kılġanlarına korku yokdur (وَلَاهُمْ يَحْزَنُونَ) dahı bu ṭāʾifelerden īmān kitürüp de izgü ʿamel kılġanları

234.3 ḥasretlenür de imesler (لَقَدْ اَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِى اِسْرَائِيلَ) taḥkīk benī isrāʾīl balalarınıñ ʿahdin

234.4 alduk (وَاَرْسَلْنَا اِلَيْهِمْ رُسُلًا) dahı isrāʾīl balalarına resūller (peyġamberler) yiberdük (كُلَّمَا جَاءَهُمْ

234.5 رَسُولٌ) kayu ġına zaman isrāʾīl balalarına ilçi (peyġamber) kilse (بِمَا لَا تَهْوٰى اَنْفُسُهُمْ) nefsleri arzu

234.6 kılmaġan ve istemegen nerse birlen (فَرِيقًا كَذَّبُوا) peyġamberlerden bir cemāʿatni yalġanġa tutdılar

234.7 (وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ) dahı peyġamberlerden bir cemāʿatni öltürür boldılar (وَحَسِبُوا اَنْ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ)

234.8 dahı isrāʾīl balaları fitne bolmassızlıknı ḥesāb kıldılar yaʿnī peyġamberlerni öltürüvleri sebebli

234.9 özlerine belā ve ʿaẕāb irişmevni ḥesāb kıldılar (فَعَمُوا وَصَمُّوا) bes isrāʾīl balaları ḥaknı körüvden

234.10 ṣokır ve ḥaknı işitüvden çokrak boldılar (ثُمَّ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) munıñ ṣoñında isrāʾīl balaları

234.11 küfrlerinden tevbe itdiler de bes allahü teʿālā alarġa tevbelerin kabūl itüv birlen kaytdı (ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا)

234.12 munıñ ṣoñında yine de ḥaknı körüvden ṣokır ve ḥaknı işitüvden çokrak boldılar (كَثِيرٌ مِنْهُمْ) isrāʾīl

234.13 balalarından köpisi (وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ) ve allahü teʿālā isrāʾīl balalarınıñ kılġan işlerini körgüçidür

234.14 (لقد كفر الذين) taḥḳīḳ şunday ādemler kāfir boldılar (قالوا) eytdiler alar yaʿnī naṣārālar (ان

234.15 الله هو المسيح بن مريم) düristlikde allahü teʿālā meryem oġlı mesīḥdür (ʿīsādur) diyü (وقال المسيح)

234.16 daḫı mesīḥ yaʿnī ʿīsā ʿaleyhiʾs-selām eytdi (يابنى اسرائيل) ey isrāʾīl balaları (اعبدوا الله) allahü teʿālāge

234.17 ʿibādet ḳılıñız (ربى وربكم) ol allahü teʿālā minim ve sizniñ rabbiñizdür (انه من يشرك بالله) düristlikde

234.18 şāʾn kimdür allahġa ʿibādetde şirk ḳatsa (فقد حرم الله عليه الجنة) bes taḥḳīḳ ol kişige allahü teʿālā

234.19 ucmāḫnı ḫarām ḳılur (ومأواه النار) ve ol kişiniñ baraçaḳ ornı tamuġdur (وما للظالمين من انصار)

234.20 daḫı ẓulm ḳıluvçılar üçün tamuġdan ḳutḳara turġan yardemçiler hiç yoḳdur (لقد كفر الذين) taḥḳīḳ

234.21 şunday ādemler kāfir boldı (قالوا ان الله ثالث ثلثة) ol ādemler allahü teʿālā üçiniñ üçünçisidür

234.22 didiler yaʿnī naṣārādan nasṭūriye ve merḳūsiye allah üç ilahnıñ üçünçisi didiler ikisinden murād ʿīsā

234.23 birlen anası (وما من اله) yoḳdur hiç ḥaḳḳ maʿbūd (الا اله واحد) meger bir ḥaḳḳ maʿbūd bardur (وان

234.24 لم ينتهوا عما يقولون) eger de naṣārādan bu ṭāʾife eytken nerselerinden (tes̱liyyes̱den) ṭıyılmasalar (ليمسن

234.25 الذين كفروا) kāfir bolġan ādemlerni elbette tutar (منهم) naṣārānıñ bu revişçe eytüvçilerinden (عذاب

234.26 اليم) rencitküçi ʿaẕāb tutar (افلا يتوبون الى الله) eyā naṣārālar bu yavız iʿtiḳādlarından ve bozuḳ

234.27 sözlerinden allahü teʿālāge ḳaytmaslar mı (ويستغفرونه) daḫı allahü teʿālānı birlev sebebli allahü teʿālādan yarlıḳamaḳ

234.28 istemesler mi (والله غفور رحيم) ve allahü teʿālā eger tevbe ḳılsalar alarnı yarlıḳaġuçıdur (ما المسيح ابن

I / 235

235.1 مريم الا رسول) meryem oġlı mesīḥ (ʿīsā) imes meger dīn üyretür üçün allahü teʿālānıñ yibergen

235.2 ilçisidür (قد خلت من قبله الرسل) taḥḳīḳ ʿīsādan burun resūller yaʿnī dīn üyretür üçün allahü

235.3 teʿālānıñ yibergen ilçileri ötdi eger allahü teʿālā ʿīsā ʿaleyhiʾs-selām ḳolında ölüklerni tirgüzse taḥḳīḳ

235.4 mūsā ʿaleyhiʾs-selām ḳolında ṭayaḳnı tirgüzdi ve yalan ḳıldı ve eger ʿīsāni atasız ḫulḳ itse ādem ʿaleyhiʾs

235.5 selāmnı atasız ve anasız ḫulk itdi (وامه صديقة) daḫı ʿīsānıñ anası rastlıḳġa lāzım bolġuçı ḫatundur

235.6 başḳa rastlıḳġa lāzım bolġan ḫatunlar kibi yā ki başḳa peyġamberlerni taṣdīḳ ḳıluvçı ḫatunlar kibi

235.7 peyġamberlerni taṣdīḳ ḳıluvçı ḫatundur (كانا يأكلان الطعام) başḳa ādemler kibi ʿīsā hem anası ṭaʿām

235.8 aşar boldılar bu ṣıfatda bolġan ādemlerniñ ilah boluv iḥtimāli niçük bolsun (انظر كيف نبين لهم الآيات)

235.9 ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) iʿtibār ḳılup ḳara niçük naṣārālarġa özimniñ bir lokma delālet ḳıla turġan āyetlerni

235.10 beyān ḳılurmun (ثم انظر انى يؤفكون) munıñ ṣoñında yine iʿtibār ḳılup ḳara niçük ol naṣārālar ḥaḳnı

235.11 işitüvden döndürülmiş bolurlar (قل أتعبدون من دون الله) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) naṣārālarġa

235.12 elle siz allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılasız mu (ما لا يملك لكم) sizniñ üçün mülklenmegen nersege

235.13 (ضَرًّا وَلَا نَفْعًا) żararnı daḫı fāʾideni yaʿnī ʿīsāġa ʿibādet ḳılasız mı ḫālbūkim ʿīsā sizniñ üçün ḥadd-i

235.14 ẕātında żararnı da fāʾideni de mālik bola almay meger allahü teʿālānıñ mülklendürüvi birlen gine mālik bola (وَاللّٰهُ

235.15 هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ve allahü teʿālā sözlerni işitküçi ve iʿtiḳādlarnı bilgüçidür (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ey muḥammed

235.16 (ʿaleyhiʾs-selām) eyt sin ey kitāb ehli (لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ) dīniñizde çikden ötmeñiz (غَيْرَ الْحَقِّ) ḥaḳdan

235.17 başḳa bolġan ötüv birlen yaʿnī bāṭıl bolġan ötüv birlen niteki naṣārālar ḥażret-i ʿīsāni mertebesinden

235.18 artuḳ ulūhiyyet mertebesine köterdiler yehūdler mertebesinden kim bolġan mertebege tüşürdiler bühtān itdiler

235.19 (وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ) daḫı şunday ḳavmnıñ nefs arzularına iyermeñiz (قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ) taḥḳīḳ ol ḳavm

235.20 sizden ilk azdılar (وَأَضَلُّوا كَثِيرًا) daḫı köp kişini azdurdılar da (وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ) daḫı yolnıñ

235.21 toġrısından azdılar yaʿnī öziñizniñ aldıñızda ötken ḳavmlerniñ nefsleri arzu ḳılġan bozuḳ

235.22 işlerine ve yaman iʿtimādlarına iyermeñiz (لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemlerge laʿnet ḳılındı

235.23 (مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ) isrāʾīl balalarından (عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ) dāvud (ʿaleyhiʾs-selām) tiley üzerine (وَعِيسَى ابْنِ

235.24 مَرْيَمَ) daḫı meryem oġlı ʿīsā tiley üzerine yaʿnī allahü teʿālā tevrāt birlen incīlde laʿnet ḳıldı

235.25 (ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا) bu laʿnet isrāʾīl balalarına günāh ḳıluvları sebeblidür (وَكَانُوا يَعْتَدُونَ) daḫı ẓulm ḳıluvçı

235.26 boluvları sebeblidür (كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ) benū isrāʾīl münkerden birisin birisi ṭıymas boldılar

235.27 (فعلوه) ḳıldılar ol münkerni yaʿnī benū isrāʾīlniñ baʿżısı baʿżısını bir ḳılġan ḳabāḥat işni ḳaytadan

235.28 ḳıluvdan ṭıyılmas boldılar (لبئس) ni yavız boldı (ما كانوا يفعلون) ol benū isrāʾīlniñ ḳılġan

235.29 işleri (ترى كثيرا منهم) ey muḥammed (ʿaleyhiʾs-selām) ehl-i kitābdan köpisini yaʿnī münāfıḳlarunı körür mü

I / 236

236.1 (يتولون الذين كفروا) kāfir bolġan ādemlerni dost tutarlar (لبئس) ni yavız boldı (ما قدمت

236.2 لهم أنفسهم) ehl-i kitābnıñ nefsleri özleri üçün ilk ḳılġan nerse yaʿnī āḫiretleri üçün ḫażirlegen

236.3 ʿamelleri ni yavız boldı (أن سخط الله عليهم) ehl-i kitāb üzerine allahü teʿālānıñ açulanuvıdur kāfirlerni

236.4 dost tutuvları sebebli ḥażirleġen ʿamelleri (وفي العذاب هم خالدون) daḥı ʿaẕābda ol ehl-i kitāb

236.5 meñgü ḳaluvçılardur yaʿnī kāfirlerni dost tutuvları sebebli özleri üçün ḥażırlegen ʿamelleri ʿaẕābda

236.6 meñgü ḳaluvdur (ولو كانوا يؤمنون بالله والنبي) daḥı eger ehl-i kitābdan bolġan münāfıḳlar allahü teʿālāge

236.7 daḥı peyġamberge ḥaḳḳ īmān kitürür bolsalar idi (وما أنزل إليه) daḥı peyġamberge indürülgen nersege

236.8 ḥaḳḳ īmān kitürür bolsalar idi (ما اتخذوهم أولياء) kāfirlerni dost tutmaslar idi (ولكن

236.9 كثيرا منهم فاسقون) likin ehl-i kitāb münāfıḳlarından köpisi yavızlardur ve nifāḳlarında s̱ābitlerdür (لتجدن

236.10 أشد الناس عداوة) düşmānlıḳ yüzinden ādemlerniñ iñ ḳatısı tabarsañ sin ey muḥammed ʿaleyhiʾs-selām (للذين

236.11 (آمَنُوا) īmān kitürgen ādemlerge (الْيَهُودَ) yehūdlerni (وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا) daḫı müşrik bolġan ādemlerni

236.12 tabarsañ sin (وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً) daḫı dostlıḳ yüzinden ādemlerniñ yaḳınraġını tabarsañ sin

236.13 (لِلَّذِينَ آمَنُوا) īmān kitürgen ādemlerge (الَّذِينَ) şunday ādemlerni tabarsañ (قَالُوا إِنَّا نَصَارَى)

236.14 ol ādemler eytdiler düristlikde biz naṣārālarmız diyü (ذَلِكَ) bu biz naṣārā digen ādemlerniñ īmān kitürgen

236.15 ādemlerge dostlıḳ yüzinden ādemlerniñ yaḳınraġı boluvı (بِأَنَّ مِنْهُمْ) şunıñ sebeblidür düristlikde biz

236.16 naṣārā digen ādemler cümlesinden bardur (قِسِّيسِينَ) ʿālimler (وَرُهْبَانًا) daḫı ʿābidler (وَأَنَّهُمْ) daḫı düristlikde

236.17 ol biz naṣārā digen ādemler (لَا يَسْتَكْبِرُونَ) tekebbürlik ḳılmaslar yaʿnī tekebbürlik ḳılmavları sebeblidür

236.18 "altınçı cüzʾniñ tercemesi tamām boldı" (وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ) ve her ḳayçan biz

236.19 naṣārā diyüvçiler resūlge indürülgen nerseni (ḳurānnı) işitseler (تَرَى) körürseñ sin alarnı ey muḥammed ʿaleyhiʾs-selām

236.20 (أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ) közleri yaşnı ḳuyar yaʿnī yaşnı aġızur (مِمَّا عَرَفُوا) şol nerseden ki tanudılar

236.21 ol nerseni (مِنَ الْحَقِّ) ol nerse ḥaḳdan bolġuçı yaʿnī ḥaḳnı tanuġanları üçün resūl ekrem

236.22 necāşīlerġa yāsīn sūresini oḳuduḳda necāşīler yıġladılar hem müselmān boldılar (يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا) eytürler

236.23 ol biz naṣārālar diyüvçiler ey rabbimiz biz muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem)ge īmān kitürdük (فَاكْتُبْنَا

236.24 مَعَ الشَّاهِدِينَ) bes bizni muḥammed ʿaleyhiʾs-selāmnıñ ḥaḳḳ peyġamber boluvı birlen güvāhlıḳ birüvçiler birlen birge

236.25 yazġıl (وَمَا لَنَا) ve ni boldı bizge (لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ) allahü teʿālāge īmān kitürmeymiz (وَمَا جَاءَنَا) daḫı bizge

236.26 kilgen nersege īmān kitürmeymiz (مِنَ الْحَقِّ) bizge kilgen nerse ḥaḳdan bolġuçı (yaʿnī ḳurāndan) yaʿnī bizge

236.27 īmān kitürüvden hiç ṭıyġuçı nerse yoḳ (وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا) ḫālbūkī rabbimizniñ ucmaḫḳa kiritüvini

236.28 ṭamaʿ ḳılamız (مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ) izgü ḳavmler ile birge (فَأَثَابَهُمُ اللّٰهُ) bes allahü teʿālā bu ṭarīḳ eytüvçilerni

236.29 s̱evābladı (بِمَا قَالُوا) eytken nerseleri sebebli (جَنَّاتٍ) ucmaḫlar birlen (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ)

I / 237

237.1 ol ucmaḫlarnıñ astlarından yılġalar (ṣular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا) ol ucmāḫlarda meñgü ḳalġanları

237.2 ḫālde (وَذٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ) ve bu ucmaḫ īmān sebebli izgü ʿamel ḳılġan ādemler üçündür bu ẕikr

237.3 ḳılınġan āyet necāşi hem necāşiniñ yoldaşları ḥaḳında indi resūl ekrem necāşilerge ḳurān birlen

237.4 ebū ṭālib oġlı caʿferni yiberdi muhācirler necāşīler birlen idi hem necāşilerniñ zāhidleri ve ʿālimleri

237.5 cıyıldılar ḥażret-i caʿfer ḳurāndan meryem sūresini okudı her ḳayusı yıġladılar ve īmān kitürdiler

237.6 (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı şunday ādemler kāfir boldılar (وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) daḫı bizniñ āyetlerimizni

237.7 tekẕīb itdiler (أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) bu ādemler ceḫīm tamuġınıñ iyeleridür (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا)

237.8 ey anday īmān kitürgen ādemler (لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ) allahü teʿālā sizge ḥelāl ḳılġan

237.9 nerselerniñ ḫoş bolġanlarını ḫarām ḳılmañız (وَلَا تَعْتَدُوا) daḫı allahü teʿālā ḳoşḳan işden ötmeñiz

237.10 (إن الله لا يحب المعتدين) düristlikde allahü teʿālā ḳoşḳan işinden ötken kişilerni dost körmes

237.11 resūl ekrem bir künni ṣaḥābelerge ḳıyāmetni ṣıfatlap körsetdi hem ḳıyāmet birlen ṣaḥābelerni bik ḳorḳutdı

237.12 şundan ṣoñ ṣaḥābeler taraluşup maṭʿūn oğlı ḥażret-i ʿos̱mānnıñ üyine cıyıldılar hemīşe kündüz

237.13 rūze totup kiç oyaġ turup ʿibādet ḳıluvġa töşekde yuḳlamasḳa it aşamasḳa ḫatunlarġa

237.14 yaḳınlıḳ ḳılmasḳa ḥāṣıl dünyānı bütünley taşlap āḫiretke gine iḳbāl ḳıluvġa ittifāḳ ḳıldılar bu ittifāḳ

237.15 ḥaberi resūl allahġa irişdi resūl allah eytdi min sizge bu ṭarīḳ ḳoşḳanım yoḳ nefsiñizniñ sizde

237.16 ḥaḳḳı bar baʿżı künlerde rūze tutıñız baʿżı künlerde ifṭār ḳılıñız baʿżı kiçlerde oyaġ turıñız baʿżısında

237.17 yuḳulañız min vaḳti ile oyaġ da turam vaḳti ile yuḳulaym da rūze de tutam iftār da ḳılam it de aşaym

237.18 didi şol ḥuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وكلوا مما رزقكم الله) daḫı allahü teʿālā

237.19 sizge rızḳlandurġan nerseden aşañız (حلالا طيبا) ḥelāl ve ḫoş bolġannı (واتقوا الله الذى) daḫı şunday

237.20 allahdan ḳorkıñız (أنتم به مؤمنون) siz ol allahġa īmān kitürüvçi siz * yemīn kefāreti ḥaḳında allahü teʿālā

237.21 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (لا يؤاخذكم الله) allahü teʿālāʿaẕāb ḳılmas sizni (باللغو فى أيمانكم)

237.22 yemīnleriñizde ḳaṣdsız boş bolġan yemīn sebebli (ولكن يؤاخذكم) likin ʿaẕāb ḳılur allahü teʿālā (بما)

237.23 şol nerse sebebli (عقدتم الأيمان) yemīnleriñizni beylediñiz siz ol nersege yaʿnī ḳaṣd birlen yemīn itdiñiz

237.24 yaʿnī kileçekde bir işni ḳılurmun yā ki ḳılmasmun diyü yemīn iter de yemīninde ṭura almas (فكفارته)

237.25 bes bozġan ṣūretde bu yemīnniñ kefāreti yaʿnī ʿaẕābnı ürtküçi ------ (إطعام عشرة مساكين) on miskīni

237.26 ṭaʿāmlanduruvdur (مِنْ اَوْسَطِ مَا) şol nerseniñ ortaçasından (تُطْعِمُونَ اَهْلِيكُمْ) ol nerseden üy

237.27 cemāʿatiñizni ṭaʿāmlandurursız (اَوْ كِسْوَتُهُمْ) yeise on miskīnge kiyim kiygüzüvdür (اَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ) yā ki

237.28 ḳul āzād itüvdür (فَمَنْ لَمْ يَجِدْ) indi eger bir kişi bu ẕikr ḳılınġan nerselerden hiç birsini tabmasa

237.29 mes̱elā ṭaʿāmlanduruvge yā ki kiyim kiygüzüvge yā ki ḳul āzād itüvge küçi yitmese (فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ) bes

I / 238

238.1 üç kün rūze tutuvdur (ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ) bu ẕikr ḳılınġan dört türli nerse yemīnleriñizge kefāretdür

238.2 (اِذَا حَلَفْتُمْ) her ḳayçan yemīn itseñiz ve yemīniñizni bozsañız (وَاحْفَظُوا اَيْمَانَكُمْ) ammā yemīnleriñizni ṣaḳlañız

238.3 (كَذٰلِكَ) bu beyān ḳılġan kibi (يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ آيَاتِهِ) allahü teʿālā sizge āyetlerini beyān ḳılur (لَعَلَّكُمْ

238.4 تَشْكُرُونَ) sizniñ şükr ḳıluvıñız üçün (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (اِنَّمَا الْخَمْرُ

238.5 وَالْمَيْسِرُ) budur başḳa tügildür çiy yüzim ṣuvından yaṣalġan (2) içmelik daḫı öṭüş oyunı (وَالْاَنْصَابُ

238.6 وَالْاَزْلَامُ) daḫı ʿibādet üçün ḳoyulġan ṣanemler daḫı ḥükm istev üçün taʿyīn idilgen ḳadeḥler (oḳlar)

238.7 (رِجْسٌ) necsdür (مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ) şeyṭān ʿamelindendür (فَاجْتَنِبُوهُ) bes ol şeyṭān ʿamelinden bolġan

238.8 necsden ṣaḳlanıñız (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) dünyā ve āḫiret saʿādetine irişüviñiz üçün * allahü teʿālānıñ "وَمِنْ ثَمَرَاتِ

238.9 „النخيل والأعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا„ digen sözinden ḥamrnıñ muṭlaḳ ḥelāl boluvı fehmlene çünki

238.10 maʿnāsı siz müʾminler ḫurma ve yüzüm yimişlerinden içmelik ve körkem rızḳ yaṣarsız munıñ ṣoñında allahü teʿālānıñ

238.11 „قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس„ digen sözinden içmelikniñ günāhlı iş boluvı biline munıñ ṣoñında allahü

238.12 teʿālānıñ “لاتقربوا الصلوة وانتم سكارى„ digen kolından faḳat namāz oḳuġan vaḳtde ḥamrnıñ ḫarām boluvı biline

238.13 meẕkūr āyetden muṭlaḳ ḫarām boluvı biline ebū vaḳḳaṣ oğlı suʿad eyte dört türli āyetniñ inüvine min

238.14 sebeb boldım alar minim ḥaḳḳımda indürüldidi evvelgisi şol bedr ṣoġışı küninde bir ḳılıç tabdım resūl allahġa

238.15 eytdim miñe nefl itüp bir diyü resūl allah alġan ornıña ḳoy didi resūl allahdan üç mertebe ṣoradım munıñ

238.16 ṣoñında allahü teʿālānıñ “يسألونك عن الانفال “ digen kolı indi ikinçisi şol bir vaḳtde avırdım resūl

238.17 allahdan bir kişige vaṣiyyet eytüv ḥaḳında tekrār ṣoradım bes allahü teʿālānıñ „كتب عليكم اذا حضر احدكم

238.18 الموت” āyeti indi üçünçisi anam miñe islāmım ṣoñında küfrini ʿarż itdi yoğısa sinden rāżī

238.19 tügilmün didi bes allahü teʿālānıñ „وصاحبهما فى الدنيا معروفا “ āyeti indi dörtinçisi enṣārdan

238.20 bir ir ṭaʿām yaṣap bizni żiyāfetke ündedi żiyāfetke kildük aşaduḳ ḥamr içdük isridük ḳıçḳuruşduḳ

238.21 şundan ṣoñ “انما الخمر” āyeti indi bu āyetden ḥamr birlen öṭüş oyunınıñ ḳıṭʿā boluvı biline

238.22 imām-ı aʿẓam ḳaşında ḥamr diyüp yüzimden yaṣalġan içmelikge eytile eger de ḳaynasa ve isritküçi bolup

238.23 evrilse köpigini aṭsa ammā “كل مسكر خمر” ḥadīs̱ni yaḫyā bin muʿin maṭʿūn digen bes her bir isritken

238.24 nersege ḥaḳīḳat ḥamr ıṭlāḳ ḳılınmay ve diger ḥamrnıñ ḫarāmlıġı ḳaṭʿī başḳa isritkiçlerniñ ḫarāmlıġı ẓannı

238.25 yine de imām-ı aʿẓam ḥamr boluv üçün köpikni aṭuvnı şarṭ itken imām ebū yūsuf birlen imām muḥammed köpikni
238.26 aṭuvnı şart itmegenler belki isritküçi bolup evrilüvni gine şarṭ itkenler yine bizniñ ḳaşda ḥamrnıñ
238.27 ḥarāmlıġı ẕātı üçün isritkenligi üçün tügil hem necāseti de ḳaṭʿī digenler (انما يريد الشيطان)
238.28 budur başḳa tügildür şeyṭān tiler (ان يوقع بينكم العداوة والبغضاء) sizniñ arañızda düşmānlıḳnı ve açuvnı
238.29 tüşürüvni (في الخمر والميسر) ḥamr daḥı öṭüş oyunında (ويصدكم عن ذكر الله) daḥı şeyṭān ḥamr birlen
2)ʿaḳlını çıġara ṭurġan isritkiç

I / 239

239.1 öṭüş oyunıñda sizni allahnıñ ẕikrinden ṭıyuvnı tiley (وعن الصلوة) daḥı namāzdan ṭıyuvnı tiley (فهل
239.2 انتم منتهون) bes eyā siz ḥamr içüv birlen öṭüş oyunı oynavdan ṭıyılmış imessiz mi yaʿnī
239.3 ṭıyılıñız beyāndan maḳṣūd ḥaber birlen öṭüş oyunı bolġanlıḳı üçün allahü teʿālā bu ikisini ḳaytadan
239.4 ayurup beyān itdi ammā evvelde dörtisini birge ẕikr ḳıluvı ḥarām boluvda ve yavız kişi boluvda berāber
239.5 bolġanlıḳları üçün gine (واطيعوا الله) daḥı allahü teʿālāge emrlerinde ve nehylerinde boy ṣunuñız (واطيعوا
239.6 الرسول) daḥı emrlerinde ve nehylerinde resūlge muḥammed ʿaleyhiʾs-selāmge boy ṣunuñız (واحذروا) daḥı allahġa hem
239.7 resūlge ḫilāflıḳ ḳıluvdan ṣaḳlanıñız (فان توليتم) bes eger allahü teʿālāge hem resūl allahġa boy ṣunuvdan yüz
239.8 döndürseñiz (فاعلموا) bes biliñiz (انما على رسولنا) budur başḳa tügildür bizniñ resūlimiz üzerine

239.9 vācib bolur (الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) zāhir bolġan irişdürüv yaʿnī vaḥy ḳılınġan nerselerni ümmetke irişdürüv gine

239.10 vācib sizniñ itāʿat ḳılmavıñızda añar żarar yoḳdur (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ) şunday ādemlerge yoḳdur

239.11 (آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ol ādemler īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا)

239.12 aşaġan nerselerinde günāh yoḳdur (إِذَا مَا اتَّقَوْا) her ḳayçan ḫarāmdan ṣaḳlansalar (وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)

239.13 daḫī īmān ve izgü ʿamel üzerinde bolsalar (ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا) munıñ ṣonıñda ḫarāmdan ṣaḳlansalar hem

239.14 ḫarāmnıñ ḫarāmlıġına īmān kitürseler (ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا) munıñ ṣoñında ḫarāmdan saḳlanuvlarında hemīşe

239.15 bolsalar hem ʿamelni izgü ḳılsalar (وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) ve allahü teʿālāʿamelni izgü ḳıluvçılarnı dost

239.16 körür bu āyetniñ nuzūline sebeb şol ḥamr ḫarām ḳılınġannıñ ṣoñında ṣaḥābeler eytdiler ey allahnıñ resūlī

239.17 bizniñ ḥamr içken ḫālde ve öṭüş oyunı oynaġan ḫālde ölgen ḳardeşlerimizniñ ḫāli niçük bolur diyüp

239.18 şol ḥuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi allahü teʿālānıñ bu āyetde taḳvālıḳnı ḳat ḳat eytüvi

239.19 üç vaḳt iʿtibārı birlen yā ki üç ḫāl iʿtibārı birlen bolur yaʿnī ādemge özinde hem özi

239.20 birlen ādemler arasında hem özi birlen allahü teʿālā arasında taḳvālıḳnı istiʿmāl ḳıluv tiyüş yā ki

239.21 ḳat ḳat eytüvi üç mertebe iʿtibārı birlen bolur yaʿnī mebde'i vasaṭ müntehī iʿtibārı birlen yā ki

239.22 ṣaḳlana turġan nerse iʿtibārı birlen bolur yaʿnī bendege ḫarāmdan ṣaḳlanuv kirek ʿaẕābdan ḳorḳuv üçün

239.23 şübheden ṣaklanuv kirek ḫarāmġa tüşüvden ḳorkuv üçün baʿżı mübāḥlardan ṣaḳlanuv kirek nefsni ḥasīslikden

239.24 ṣaḳlanuv üçün (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ)

239.25 allahü teʿālā sizni avdan bir nerse birlen şınar (تناله أيديكم ورماحكم) ol avġa sizniñ ḳollarıñız

239.26 ve süngüleriñiz irişür boldı bu āyet ḥudeybiye şoġışı yılında indi allahü teʿālā müselmānlarnı av birlen ibtilāʾ

239.27 itdi şol ḳadar av köp boldı ḥattā ḳol birlen tutıp ve süngü birlen sançup alurġa ḳudretleri yitdi

239.28 müselmānlar iḥrām baġlaġanlar idi (ليعلم الله) allahü teʿālānıñ ayurup bilüvi üçün (من يخافه بالغيب)

239.29 allahü teʿālādan ġaybde kim ḳorḳar yaʿnī ḳuvvet īmān sebebli allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳġan ādem birlen īmānnıñ

I / 240

240.1 żaʿīfligi sebebli allahü teʿālānıñ ʿaẕābından ḳorḳmaġan ādem ayrılsun üçün ibtilāʾ itdi yaʿnī allahdan

240.2 ḳorkuvçılar avdan şaḳlandılar ḳorḳmaġanları şaḳlanmadılar (فمن اعتدى بعد ذلك) bes bir kişi

240.3 av birlen ibtilāʾ şoñında ẓulm itse yaʿnī avlasa (فله عذاب أليم) bes ol kişige rencitküçi ʿaẕāb bolur

240.4 (يا أيها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (لا تقتلوا الصيد وأنتم حرم) kiyikni öltürmeñiz

240.5 iḥrām baġlaġanıñız ḥālde (ومن قتله منكم متعمدا) ve kimdür sizlerden kiyikni ḳaṣd birlen öltürse (فجزاء مثل ما

240.6 قتل من النعم) bes ol öltürüvçi kişige dört ayaḳlı ḥayvāndan öltürgen nersesiniñ ḳıymetde

240.7 meẟeliniñ cezāsı bolur yaʿnī kiyikniñ ḳıymetini töler avlaġan orunda ḳıymetni taʿyīn ḳılınur eger de

240.8 ḳıymeti hedy ẟemenine yiterlik bolsa öltürüvçi kişi iḫtiyārlı bolur kiyik ḳıymeti ḳadar ḳıymetli hedy

240.9 alup boġazlar yā ki ṭaʿām alup miskīnlerge dört ḳadaḳ buġdaydan yā ki sigiz ḳadaḳ arpadan

240.10 ṭaʿāmlandurur tilese her miskīn ṭaʿāmı miḳdārına bir kün rūze tutar (يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ) bu mes̱el birlen

240.11 ʿadālet iyesi iki kişi ḥükm ḳılur (مِنْكُمْ) siz müselmānlardan (هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ) kaʿbege irişküçi

240.12 hedy bolġan ḫālde ol mes̱el yaʿnī ol hedyni ḫarāmġa iletüp boġazlap ḫarām miskīnlerine taṣadduḳ ḳılur

240.13 (أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ) yā ki öltürüvçige miskīnlerni ṭaʿāmlandıra turġan kefāret tiyüş bolur

240.14 yaʿnī her miskīnge buġdaydan yarṭı saʿ arpadan bir saʿ birür (أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا) yeise ol

240.15 öltürüvçige ṭaʿāmnıñ mes̱eli bolġan rūze tiyüş bolur yaʿnī her miskīnniñ ṭaʿāmı berāberinde bir kün

240.16 rūze tutar (لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ) öltürüvçige cezā yā ki rūze vācib bolur ḳılġan işiniñ

240.17 günāhsını tatsun üçün (عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ) allahü teʿālā bendelerniñ ötkende ḳılġan

240.18 nerselerinden ʿafv ḳıldı yaʿnī ḫarām ḳılınuvından burun kiyikni öltürüv günāhlarnı (وَمَنْ عَادَ) ve bir kişi

240.19 ḫarām ḳılınġan ṣoñında kiyik öltürüvge kiri ḳaytsa yaʿnī taġın öltürse (فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ) bes allahü teʿālā bu kişiden

240.20 cezā birlen öç alur (وَاللَّهُ عَزِيزٌ) ve allahü teʿālā ḥükmlerni lāzım itüvinde ġālibdür (ذُو انْتِقَامٍ) günāhġa devām itken

240.21 kişiden öç aluv iyesidür bu āyet iḫrām ḫālinde av avlavnıñ ḫarāmlıḳnı beyānda bu āyetde ṣayddan her bir

240.22 vaḥşī ḥayvān murād kirek iti aşalmış bolsun ve kirek bolmasun meger tişlek et ḳarġa çayan tilgen

240.23 sıçḳan resūl allahnın "خَمْسٌ مِنَ الْفَوَاسِقِ يُقْتَلْنَ فِي الْحِلِّ وَالْحَرَمِ الْحِدَأَةُ وَالْغُرَابُ وَالْعَقْرَبُ وَالْفَأْرَةُ وَالْكَلْبُ

240.24 الْعَقُورُ" digen ḥadīs̱i birlen bu ḥükmden çıġarılġan yaʿnī biş türli nerse yavızlardan ḫalde[3] hem ḫarāmda

240.25 öltürmek dürist yaʿnī tilgen çayan ḳarġa sıçḳan tişlek etni allahü teʿālā iḫrām baġlaġan ādemge

---

[3] "helālde" olmalı.

240.26 deryā kiyikiniñ ḥelāl bolup yapan kiyikiniñ ḫarām boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

240.27 (أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ) sizge deryāda bolġan kiyikler ḥelāl ḳılındı yaʿnī ṣadaġına tirüklik ite turġan

240.28 kiyikler kirek itlerni aşalsun ve kirek aşalmasun (وَطَعَامُهُ) daḫı deryā kiyikiniñ iti

240.29 aşala turġanınıñ ṭaʿāmı ḥelāl ḳılındı yaʿnī envāʿi balıḳdan yaşalġan ṭaʿāmlar (مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ)

I / 241

241.1 sizge deryā kiyikleri ḥelāl ḳılındı sizge hem seyr ḳıluvçılarġa fāʾide bolsun üçün yaʿnī misāfir bolmaġanlarıñız

241.2 ḳaḳlamayınça aşap misāfirleriñiz ḳaḳlap aşap fāʾidelenürsiz (وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ) daḫı sizge yapan

241.3 kiyikleri ḫarām ḳılındı (مَا دُمْتُمْ حُرُمًا) iḫrāmlı bolġanıñız müddetde (وَاتَّقُوا اللَّهَ) daḫı iḫrāmlı ḫālde av

241.4 avlavda allahdan ḳorḳıñız (الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) şunday allahġa ol allah ṣarı kobarılmış bolursız yine de

241.5 allahü teʿālā haddiniñ hem ḳalāʾidiniñ meşrūʿ boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (جَعَلَ اللَّهُ) evürdi

241.6 allahü teʿālā (الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ) beytü'l-ḫarām bolġan ḳaʿbeni (قِيَامًا لِلنَّاسِ) ādemlerge turaçaḳ nerse itüp

241.7 yaʿnī ādemlerniñ dīn ve dünyā işleriniñ maṣlaḥatlarını turġuzuvġa sebeb itüp evürdi (وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ) daḫı

241.8 ḫarām ayında yaʿnī ḫacc ötele turġan ẕü'l-ḫicce aynı ādemlerniñ dīn ve dünyā işlerini turġuzuvına sebeb itüp

241.9 evürdi (وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ) daḫı mekkege köndürüle turġan ḳurbānlıḳnı hem hedy boluvı bilinsün üçün

241.10 moynına yip beylengen tevelerni ādemlerniñ dīn ve dünyā maṣlaḥatlarını turġuzuvına (ötevge) sebeb itüp evürdi

241.11 (ذٰلِكَ) bu ḳaʿbeni ādemlerniñ dīn ve dünyā maṣlaḥatlarını ötevge sebeb itüp evürüv (لِتَعْلَمُوا) bendeler

241.12 bilsünler üçün (أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ) düristlikde allahü teʿālā biledür (مَا فِي السَّمٰوٰاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) köklerde

241.13 ve yirlerde bolġan nerselerni (وَأَنَّ اللّٰهَ) daḫı bilsünler üçün düristlikde allahü teʿālā (بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) her bir

241.14 nerseni bilgüçidür hedy türli boladur teṭavvuʿ hedysi mütʿa hem ḳurān iḥṣār hem cināyet hedyleri hedy

241.15 diyüp ḳoyġa saġirġa tevege ıṭlāḳ ḳılınadur (اعْلَمُوا) biliñiz (أَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) düristlikde allahü teʿālā

241.16 ʿaẕābı ḳaṭı bolġuçıdur (وَأَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) daḫı düristlikde allahü teʿālā günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur

241.17 hem raḥmet ḳıluvçıdur bu āyetde allahü teʿālā ḫarām ḳılġan nersege devām itüvçilerge vaʿad hem vaʿīd bar

241.18 (مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ) resūl üzerine vācib bolmas meger allahü teʿālā emr ḳılġan nerseni irişdürüv gine

241.19 vācib bolur (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ) ve allahü teʿālā sizniñ ẓāhir ḳılġan nerseñizni de biledür (وَمَا تَكْتُمُونَ)

241.20 daḫı sizniñ yaşirgen nerseñizni de biledür (قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi ʾs-

241.21 selām) ḳabāḥat nerse birlen körkem nerse berāber bolmas diyüp yaʿnī allahü teʿālā ḥużūrında hiç bir ḳabāḥat

241.22 kirek ādem kirek ʿamel ve kirek māl bolsun yaḫşı birlen berāber bolmas ol yaḫşı kirek kişi ve kirek

241.23 ʿamel ve kirek māl bolsun (وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ) gerçi sini ḳabāḥat nerseniñ köpligi ʿaceblendürse de

241.24 çünki köplikke azlıḳġa iʿtibār yoḳ belki yaḫşılıḳġa ve naçarlıḳġa iʿtibār az bolup maḳtavlı bolġan nerse

241.25 köp bolup ḫorlanmış bolġan nerseden izgürek bu āyetde ḫiṭāb her bir iʿtibār iyesine çünki

241.26 ḫiṭāb-ı muʿayyenge bolup ġayr-i muʿayyenni irāde ḳıluv dürist (فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَا أُولِى الْأَلْبَابِ) bes yaḫşı nerseni

241.27 iḫtiyār da gerçi az bolsa da yaman nerseden ṣaḳlanuvda gerçi köp bolsa da ey ṣāf ʿaḳl iyeleri allahdan ḳorḳıñız

241.28 (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) dünyā ve āḫiret saʿādetine irişüviñiz üçün muṭlaḳnı muḳayyedke ḫamlniñ bāṭıl boluvı ḥaḳında

241.29 allahü teʿālānıñ ẕikr ḳılınaçaḳ āyeti vārid boldı (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler

I / 242

242.1 (لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ) şeylerden ṣoramañız * bu āyetniñ inüvine sebeb iki türli beyān itilgen birisi

242.2 şol allahü teʿālā "وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ" āyeti ingeç mālik oġlı sürāḳa ey allahnıñ resūli her

242.3 yılda ḫacc ḳıluv farż mı diyü ṣoradı resūl allah yüz döndürdi cevāb birmedi sürāḳa üç mertebe ṣoradı

242.4 resūl allah yoḳ her yıl farż tügil didi eger de niʿam disem her yıl ḫacc ḳıluv farż bolur idi her yıl

242.5 ḫacc ḳıluv farż bolsa küçiñiz yitmes idi ḳaldurur idiñiz de günāhlı bolur idiniz bes min sizni ḳaldurġan

242.6 kibi siz de mini ḳaldurıñız ṣoramañız didi ikinçisi şol resūl allah ḫalḳnıñ fāʿidesiz sözni köp ṣoravından

242.7 açuvı kilüp bir künde ḫuṭbe oḳuydur idi şol vaḳtde eytdi min hiç nerseden ṣoralmış bolmam meger

242.8 boldım ise cevāb biremün diyü şol vaḳt bir ir min ḳıyāmetde ḳayu orunda bolurmun diyü ṣoradı resūl allah

242.9 tamuġda bolursun didi ikinçisi minim atam kim didi resūl allah ḥuzāka didi bu ādem huzāḳadan başḳanı atam

242.10 diyü daʿvā ḳıladur idi (إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) eger sizge ṣoraġan nerseñiz ẓāhir ḳılınsa ḳayġuġa ṣalur

242.11 sizni hem sizge meşaḳḳat bolur (وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا) ve eger şeylerden ṣorasañız (حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ) ḳurān

242.12 indürülmiş bolġan vaḳtde (تُبْدَ لَكُمْ) sizge ṣoraġan nerseñiz żāhir ḳılınur da siz ḳayġurursız yaʿnī şeylerden

242.13 ṣoramañız çünki vaḫy zamanında ṣorasañız sizge ẓāhir ḳılınur da ṣoraġan nerseñiz öziñizge aġır bolur

242.14 nige ṣoraduḳ iken diyüp ökinürsiz (عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا) ol şeylerden allahü teʿālā ʿafv ḳıldı yaʿnī allahü teʿālā

242.15 teklīf itmegen nerselerden ṣoramañız yā ki allahü teʿālā evvelde ṣoraġan nerseleriñizden ʿafv ḳıldı ḳaytadan

242.16 munday ṣoravnı ḳılmañız maʿnāsında (وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ) ve allahü teʿālā ötken günahlarnı yarlıḳaġuçıdur hem

242.17 raḫmet ḳıluvçıdur (قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ) sizden ilk taḫḳīḳ bir mesʾeleden bir ḳavm ṣoradı (ثُمَّ أَصْبَحُوا

242.18 بِهَا كَافِرِينَ) ṣoraġan ṣoñında bu mesʾele sebebli kāfir bolup evrildiler * yaʿnī benū isrāʾīl peyġamberlerinden

242.19 köp nerselerde fetvā ṣoradılar peyġamberler emr itkeç ṣoraġan nerseleri birlen ʿamel itmediler de helāk

242.20 boldılar bu āyet ingeç ṣaḫābeler kireksiz nerselerni ṣoravdan ṭıyıldılar żarūr nerselerini gine ṣoradılar

242.21 bu āyet birlen muṭlaḳnı muḳayyedge ḫamlniñ bāṭıl boluvına istidlāl ḳılına çünki muṭlaḳnı ḳaydlavdan ṣorav ḳayġunı

242.22 ve aġırlıḳnı vācib itse bes muṭlaḳnı ḳaydlav bigrekde ḳayġunı ve aġırlıḳnı vācib ite * cāhiliyet ʿādetlerini

242.23bitürüv ḫaḳında allahü teʿālā żikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi cāhiliyet zaman ḫalḳı teve eger de biş bala toġdursa

242.24bişinçisi irkek bolsa bu teveniñ iki ḳulaġına yarup aṭlanmay hem boġazlamaylar idi özini baḫīre

242.25dip aṭaylar idi daḫı cāhiyyet zaman ḫalḳı eyteler idi eger de bu seferimden ḳaytsam yā ki bu avruvımdan

242.26tirilsem ana tevem sāʾibe bolsun diyü yaʾnī özine fāʾidelenüvni ḫarām itüp itini aşamayınça ve sütini içmeyinçe

242.27hem aṭlanmayınça ölgençe ḳalduralar idi özine sāʾibe diyü ism bireler idi daḫı ṣāriḳ eger de yidi

242.28bala toġdursa yidinçi balası teke bolsa munıñ itini irler gine aşaydur idi eger ṣavmlıḳ bolsa ṣārikler arasına

242.29yibereler idi hem vaṣīle (irişküçi) diyü ism bireler idi daḫı ata ḫayvānnıñ ṣalbından (nuṭfesinden) on

I / 243

243.1 bala ṭuvsa arḳası bükreydi indi diyü aṭlanmay ve yük tartdurmay ölgençe ḳalduralar idi hem “ḫām” diyü

243.2 ism bireler idi bu ḳabāḫat ʿādetleri islāmnıñ evveline ḳadar kildi munıñ ṣoñında allahü teʿālā bu cāhiyyet

243.3 ʿādetlerini nesḫ itüp ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (مَا جَعَلَ اللّٰهُ) meşrūʿ ḳılmadı hem emr ḳılmadı allahü

243.4 teʿālā (مِنْ بَحِيرَةٍ) biş bala toġdurup da bişinçi balası irkek bolup iki ḳulaġı yarılġan teveni (وَلَا

243.5 سَائِبَةٍ) daḫı neẕr eytilgen ana teveni (وَلَا وَصِيلَةٍ) daḫı yidi mertebe bala tabḳan ṣarıḳnı (وَلَا حَامٍ) daḫı

243.6 ṣalbından on bala dünyāġa kilgen ata ḫayvānnı yaʿnī bu işlerni meşrūʿ ḳılmadı hem bu işler birlen emr de

243.7 ḳılmadı (وَلٰكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) likin kāfir bolġan ādemler (يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ) allahü teʿālā üzerine

243.8 bu ḫayvānlarnı ḫarām ḳıluvnı nisbet birüvde allahü teʿālāge yalġannı iftirā ḳılalar yaʿnī yoḳ ve yalġan sözni

243.9 eyteler bes siz müselmānlar bu cāhiyyet zamanından ḳalġan ʿādetlerinde kāfirlerni taṣdīḳ ḳılmañız hem alar

243.10 sözi birlen ʿamel ḳılmañız (وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) ve kāfirlerniñ köpisi ḫarām birlen ḫelālni bilmesler yaʾnī

243.11 nādānları ammā ʿamelleri iftirā ḳılurlar yaʿnī baş bolġanları allahü teʿālāge yalġannı eytürler ʿavāmı aṣla

243.12 bilmesler (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ) ve her ḳayçan ol kāfirlerge eytilse (تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) allahü teʿālā indürgen

243.13 nersege (kitābke) kiliñiz diyüp (وَإِلَى الرَّسُولِ) daḫı resülge muḫammed (ʿaleyhi's-selām) ge kiliñiz diyüp (قَالُوا

243.14 (حَسْبُنَا مَا) eytür boldılar bizge şol nerse (dīn) yite (وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا) ol nerse (dīn) üzerinde biz

24315 atalarımıznı tabduḳ bizge başḳa dīn kirek tügil diyü (أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ) gerçi ataları bolsalar da yiter mi

243.16 (لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا) hiç nerseni bilmes bolsalar da (وَلَا يَهْتَدُونَ) daḥı ḥaḳḳ yolġa könülmes bolsalar da yaʿnī

243.17 cāhiliyyet kāfirlerine ataları bolġan dīn yiter mi gerçi ataları nādān ve bāṭıllıḳda bolsalar da elbette yitmey

243.18 çünki dīnde ālim bolup ḥaḳlıḳda bolġan ādemge gine iyerüv dürist bu āyet cāhiliyet zamanından ḳalġan kāfirlerniñ

243.19 ʿaḳllarınıñ kim bolup delīlsiz gine atalarına iyerüvlerini beyān bola hem āyetde işāret bar yalġız ḥüsn-ü ẓann

243.20 birlen gine delīlsiz kişige iyerüvniñ dürist bolmavına mürīdleriniñ ve ʿavām ḥalḳınıñ işanlarġa ve imāmlarġa ni eytdiler

243.21 şunı farż bolup alarnıñ ḳurān ḥadiṣlerden birni de bilmevlerini fehmlemey iyerüvleri kibi (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا)

243.22 ey anday īmān kitürgen ādemler (عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ) sizge lāzım bolsun öziñizni ṣaḳlamaḳ ve ıṣlāḥ itmek

243.23 (لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ) azġan ādemniñ azġınlıḳı sizge żarar itmes (إِذَا اهْتَدَيْتُمْ) her ḳayçan öziñiz ḥaḳlıḳġa

243.24 könülseñiz müʾminler kāfirlerniñ küfrlerine ḥasretlenüp īmān kitürüvlerin arzu itdükleri ṣoñında ẕikr

243.25 ḳılınġan āyet ingen (إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا) cıyılġanıñız ḥālde ḳaytaçaḳ ornıñız allahü teʿālāgedür

243.26 (فَيُنَبِّئُكُمْ) bes ḥaber birür allahü teʿālā sizge (بِمَا) şol nerse birlen (كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ol nerseni ʿamel ḳılur

243.27 boldıñız bu āyetde bir ādemniñ günāhsı birlen ikinçi ādemniñ muʾāḥaẕa ḳılınmavına tenbiye bar allahü teʿālā şāhid

243.28 ḳoyuv hem daʿvā şāhidni yemīn itdürüv hem daʿvā ḳıluvçı birlen żararına daʿvā ḳılınġan ādem ḥaḳında

243.29 ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi hem ẕikr ḳılınaçaḳ āyetniñ nuzūline sebeb şol bir vaḳtde āṣ oġlı

I / 244

244.1 ʿamrūnıñ mevlāsı bolġan bedīl şāmġa sevdāge barurġa çıḳdı yoldaşları naṣārādan ʿadiyy birlen

244.2 temīm idi bedīl yolda avırdı hem vasiyyet yazuvın yazdı yanında bolġan her bir nersesini yazdı

244.3 yazuvın sevdā mālı arasına taşladı yoldaşlarına eytmedi barı bu metāʿımnı ölsem ehl-i beytime ḳaytarup

244.4 birürsiz dip ʿadiyy birlen temīmge vasiyet ḳıldı hem ikisini bu işke şāhid ḳıldı bedīl vefāt boldı bu iki

244.5 naṣrānī yoldaşları bedīl ölgeç bedīlniñ mālnı tikşirdiler hem malı arasından üç misḳāl aġırlıġında

244.6 altun birlen naḳışlengen kümiş ṣavt tabdılar bu ṣāvtnı yaşirdiler şāmdan medīnege ḳaytġaç bedīlniñ mālını

244.7 ehl-i beytine birdiler ehl-i beyti mālın açup ḳarap bedīlniñ vaṣiyet yazuvını tabdılar vaṣiyyetde mezkūr kümiş

244.7 ṣāvtda yazılġan idi bedīlniñ yaḳınlarından iki ādem ʿadiyy birlen temīmden ṣāvtnı ṣoradılar ʿadiyy birlen

244.8 temīm biz bedīlden alġan nerseni ehl-i beytine tabşırdıḳ biz de başḳa nerse yoḳ didiler bedīl malundan bir az

244.9 nerse ṣatdı mu didiler bu iki naṣrānī hiç nerse ṣatmadı uzaḳ vaḳt avırdı medīnege ḳaytḳanda ġına

244.10 öldi öz ḫācetine ṣarf ḳıldı didiler bu bedīlniñ yaḳınları biz mālı arasında bir yazu tabduḳ anda kümiş

244.11 ṣāvtda yazılġan biz ol ṣāvtnı tabmaymız didiler bes naṣrānīler biz bilmeymiz diyü inkār itdiler nizāʿ ḳobdı

244.12 resūl allahġa ḫükmge bardılar şol ḫuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يا أيها الذين آمنوا)

244.13 ey anday īmān kitürgen ādemler (شهادة بينكم) vaṣiyyetde sizniñ arañızda farż bolġan şehādet yaʿnī

244.14 şāhid ḳoyuv (إذا حضر أحدكم الموت) her ḳayçan sizniñ biriñizge ölüm ḫāżır bolsa (حين الوصية) vaṣiyyet

244.15 vaḳtinde ölüm ḫāżır bolsa (اثنان ذوا عدل منكم) sizniñ yaḳınlarıñızdan yā ki siz müselmānlardan ʿadālet iyesi

244.16 bolġan iki irniñ şehādetidür (أو آخران من غيركم) yā ki sizniñ yaḳınlarıñızġa başḳadan yā ki siz

244.17 müselmānlarġa başḳadan iki kişiniñ şehādetidür (إن أنتم ضربتم في الأرض) eger siz yirde seyr (sefer)

244.18 ḳılsañız (فأصابتكم مصيبة الموت) bes sizge ölüm ḳayġusı irişse yaʿnī ölseñiz (تحبسونهما من بعد

244.19 (الصلوة) bes siz iki şāhidni ikindi namāzı ṣoñında ḫabs ḳılursız yaʿnī toḳtatursız (فيقسمان بالله)

244.19 bes iki şāhid allah birlen ḳasem iterler (إن ارتبتم) eger şāhidlerniñ uşançlı boluvında şik ḳılsañız

244.20 (لا نشتري به ثمنا) kasem berāberinde dünyā semenni almaşdurmaymız dip eytürler yaʿnī şāhidler māl üçün yalġandan

244.21 yemīn itmeymiz diyü eytürler (ولو كان ذا قربى) gerçi fāʾidesine yemīn itilmiş yaḳınlıḳ iyesi bolsa da yaʿnī

244.22 ḳardeşimiz bolsa da (ولا نكتم شهادة الله) daḫı allahü teʿālānıñ şehādetini yaşirmeymiz yaʿnī allahü teʿālānıñ uluġlav

244.23 birlen emr ḳılġan şehādetni yaşirmeymiz (إنا إذا لمن الآثمين) düristlikde şehādetni yaşirdügimiz vaḳtde elbette biz günāhlı

244.24 ādemlerdenmiz diyüp eytürler bu āyet ingenden ṣoñ resül allah ikindi namāzını okudı da ʿadiyy birlen temīmni

244.25 çaḳurdı minber aldında "بالله لم نخن بشيء مما دفع إلينا الميت" ve bu yemīn itdürdi yaʿnī biz ölgen ādem

244.26 özimizge birgen nerseden hiç nersege ḫıyānet ḳılmaduḳ maʿnāsında bes bu ʿadiyy birlen temīm yemīn itkeç

244.27resūl allah bularnı yiberdi bir az zamandan ṣoñ mezkūr kümiş ṣavt bular ḳolında ẓāhir boldı bazarda ṣatup

I / 245

245.1 turalar idi bu ḥaber bedilniñ iki yaḳın ḳardeşi muṭṭalib birlen ʿömerge irişdi muṭṭalib birlen ʿömer

245.2 ʿadiyy birlen temīmge eytdiler siz bedīlnin hiç nersesi bizde yoḳ diyü yemīn itdiñiz tügil me diyü

245.3 belī yemīn itdük biz bedīldiñ ṣatup alġan idük likin şāhidimiz yoḳ idi siz şāhid ṭaleb

245.4 ḳılursız diyü ḳorkduḳ şunıñ üçün inkār itdük didiler bes bu vāḳʿānı yine de resūl allahġa beyān

245.5 itdiler şundan soñ ẕikr ḳılınacaḳ āyet indi (فَاِنْ عُثِرَ) bes eger tüşinilmiş bolsa (عَلٰى)

245.6 bunıñ üzerine (اَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا اِثْمًا) düristlikde iki şāhid günāhnı vācib ite turġan nersege tiyüşli

245.7 boldılar yaʿnī iki şāhidniñ ḥıyāneti yā ki güvāhlıḳ birüvde yalġanlavı ẓāhir bolsa (فَاٰخَرَانِ يَقُومَانِ)

245.8 مَقَامَهُمَا) bes evvelgi iki şāhid ornına tura turġan ikinçi iki şāhid tiyüş bolur (مِنَ الَّذِينَ)

245.9 şunday ādemlerden (اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْاَوْلَيَانِ) şāhid bolur üçün vāriṡler üzerine ẖaḳlıraḳ boldı

245.10 ol iki şāhid yaʿnī alar üzerine cināyet ḳılınġan ehl-i meyyitden bolur ikinçi iki şāhid yaʿnī

245.11 evvelgi iki naṣrānī şāhidlerniñ kollarında bedīlniñ ṣavtı ẓāhir boluv sebebli ḥıyānetleri bilingeç

245.12 bedīlnin vāriṡlerinden iki şāhid bolsun çünki evvelgi iki şāhid bedilniñ ṣavtını ṣatup aluvnı

245.13 daʿvā ḳıluvları sebebli müddeʿī bolup evrildiler yaʿnī muṭṭalib birlen ʿömer şāhid bolsun (فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ)

245.14 bes ikinçi iki şāhid allah birlen ḳasem iterler (لَشَهَادَتُنَا اَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا) bizniñ güvāhlıġımız (yemīnimiz)

245.15 ḳabūl itüvge alarnıñ günāhlıḳlarından (yemīnlerinden) ẖaḳlıraḳdur (وَمَا اعْتَدَيْنَا) daḥı biz şehādetimizde.

245.16 (yemīnimizde) şerīʿat çiginden ötmedük (اِنَّا اِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ) düristlikde biz eger yalġandan yemīn

245.17 itsek elbette ẓulm ḳıluvçılardanmız diyü bu orunda yemīnni ikige gine ḳuṣr ḳıluv meyyitniñ vāriṡleri

245.18 iki gine bolġanġa köre bolur vālā her vāriṡ inkār itdükden her ḳayusına yemīn tiyüş bu āyet ingeç

245.19 bedīlniñ vāriṡleri muṭṭalib birlen ʿömer ayaḳ üzere turup yemīn eytdiler resūl allah bedīlnin ṣavtını

245.20vāriṡleri olan muṭṭalib birlen ʿömerge birdi eger de bu āyetde şehādetden yemīn murād bolsa nizāʿ yoḳ

245.21 eger ḥaḳīḳī maʿnāsı murād bolsa eger “مِنْكُمْ» برلەن «أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ”den meyyitniñ yaḳın ve yıraḳ

245.22 ḳardeşleri murād bolsa bu vaḳtde hem nizāʿ yoḳ eger “منكم”den müselmānlar murād bolup “أَوْ آخَرَانِ

245.23 مِنْ غَيْرِكُمْ” den ehl-i ẕemme murād bolsa bu āyet mensūḫ bola çünki ẕemmīniñ müselmānġa şehādeti maḳbūl tügil

245.24 digenler oşandaḳ “فَيُقْسِمَانِ”den murād vaṣīlerni yemīn itdürüv bolsa bu āyet mensūḫ bolmay

245.25 şāhidlerni yemīn itdürüv murād bolsa mensūḫ bola çünki şāhidni yemīn itdürülmey digenler allahü aʿlem

245.26 (ذٰلِكَ) bu ẕikr ḳılınġan ḥükm yaʿnī yemīnni şāhidlerge ḳaytaruv (أَدْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ) şāhidlerniñ

245.27 şehādetni kitürüvine yaḳınraḳdur (عَلَىٰ وَجْهِهَا) şehādetniñ tiyüşli bolġan vechesi üzerine (أَوْ يَخَافُوا

245.28 أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ) yā ki şāhidlerniñ yemīnleriniñ ḳaytarılmış boluvından ḳorḳuvlarına yaḳınraḳdur (بَعْدَ

245.29 أَيْمَانِهِمْ) şāhidlerniñ yemiñleri ṣoñında yaʿnī evvelgi şāhidler yemīn itkenden ṣoñ ikinçi şāhidlerden

I / 246

246.1 yemīn itdürülse evvelgi şāhidler yalġanlıḳlarınıñ ẓāhir boluvı sebebli rüsvāy bolurlar (وَاتَّقُوا اللَّهَ)

246.2 ḥıyānet ve yalġan yemīn itüvde allahdan ṣaḳlanıñız (وَاسْمَعُوا) daḥı allahü teʿālānıñ ḳoşḳan nersesini

246.3 ḳabūl ḳılup işitüv birlen işitiñiz (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ) ve allahü teʿālā öziniñ ṭāʿatinden çıġuvçı

246.4 ḳavmni ḫaḳḳ yolġa köndürmes yaʿnī ḥıyānetde ve yalġan yemīnde allahdan ṣaḳlanmasānız hem allahü teʿālānıñ

246.5 ḳoşḳan nersesini ḳabūl ḳılup işitmeseñiz allahü teʿālānıñ ṭaʿatinden çıġuvçı bolasız allahü teʿālā öziniñ

246.6 ṭaʿatinden çıġuvçı ḳavmni ḫaḳḳ yolġa köndürmes (يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ) ey muḫammed şol künni beyān ḳıl

246.7 (allah) teʿālā ol künde peyġamberlerni cıyar yaʿnī ḳıyāmet künni (فَيَقُولُ مَاذَا اُجِبْتُمْ) bes allah peyġamberlerni

246.8 ḳavmlerini şelte ḳılup eytür allahnı birlevge ündegen vaḳtde ḳayu nersede ḳabūl ḳılındıñız (قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا)

246.9 peyġamberler eytürler bizge sin bilgen nerseni bilüv yoḳ (اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ) düristlikde sin ġayblerni

246.10 bilgüçisüñ (اِذْ قَالَ اللّٰهُ) ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) şol vaḳtni beyān ḳıl ol vaḳtde allahü teʿālā eytdi (يَا عِيسَى

246.11 ابْنَ مَرْيَمَ) ey meryem oġlı ʿīsā (اذْكُرْ نِعْمَتِى عَلَيْكَ) siniñ üzeriñe bolġan niʿmetimni isiñe tüşür (وَعَلَى

246.12 وَالِدَتِكَ) daḥı siniñ anañ üzerine bolġan niʿmetni isiñe tüşür (اِذْ اَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ) şol vaḳtde

246.13 bolġan niʿmetimni ẕikr ḳıl sini rūḫü'l-ḳuddüs (cebrāʾīl ʿaleyhi's-selām) birlen ḳuvvetledim (تُكَلِّمُ النَّاسَ فِى الْمَهْدِ وَكَهْلًا)

246.14 ādemlerge söyleşür boldıñ bişikde vaḳtiñde daḥı yigit vaḳtiñde (otuz yaşından ötken irge kehl ḥatunġa kehle

246.15 diyürler) yaʿnī bişikdegi bala vaḳtinde söyleşüviñ birlen yigit vaḳtinde söyleşüviñ berāber boldı mundan maḳṣūd

246.16 ʿaḳlınıñ kemālinde hem söyleşüvde bala ḫālini kuhūlet ḫāline tutaşduruv (وإذ علمتك الكتاب) daḫı şok vaḳtdaġı

246.17 niʿmetimni isiñe tüşür siñe kitāb (yazuv) üyretdim (والحكمة والتوراة والانجيل) daḫı ḫikmet hem tevrāt

246.18 ve incīl üyretdim (وإذ تخلق من الطين) daḫı şol vaḳtdaġı niʿmetimni isiñe tüşür balçıḳdan ṣūretlendürür

246.19 boldıñ (كهيئة الطير) ḳuş ṣūreti kibi (باذنى) minim iẕnim birlen (فتنفخ فيها) bes ol ṣūretke ürür boldıñ

246.20 (فتكون طيرا باذنى) bes ol ṣūret minim iẕnim ve tilevim birlen ḳuş bolur boldı (وتبرئ الاكمه والابرص

246.21 باذنى) daḫı minim tilevim birlen közsiz toġmalarnı ve ala tenlilerni selāmetlendürür boldıñ (وإذ

246.22 تخرج الموتى باذنى) daḫı şol vaḳtdaġı niʿmetimni beyān ḳılġan ölüklerni tirgüzüp ḳabrlerinden

246.23 çıġarur boldıñ (وإذ كففت بنى اسرائيل عنك) daḫı şol vaḳtdaġı niʿmetimni isiñe tüşür

246.24 israʾīl balalarnı (yehūdlerni) öltürürge ḳaṣd ḳıluvlarında sinden ṭıydım yaʿnī öltürtmedim (إذ) şol

246.25 vaḳtde öltürüvden ṭıydım (جئتهم بالبينات) isrāʾīl balalarına ẓāhir bolġan muʿcizeler kitürdiñ sin

246.26 (فقال الذين كفروا منهم) bes isrāʾīl balalarından kāfir bolġan ādemler eytdiler (ان هذا الاسحر مبين)

246.27 sin kitürgen nerse tügildür meger ẓāhir şiʿirdür diyü (وإذ أوحيت الى الحواريين) daḫı şol vaḳdaġı

246.28 niʿmetimni isiñe tüşür ḫavārīlerġa (benū isrāʾīlniñ ḫavāṣına) siniñ tiliñ üzeriñe vaḫy ḳıldım (أن

246.29 (أن آمنوا بي وبرسولي) mīñe hem resūlime īmān kitüriñiz diyü (قالوا آمنا واشهد) ḫavārīler eytdiler ey rabbimiz

I / 247

247.1sine hem resūliñ ʿīsāġa īmān kitürdük şāhid bolsun (بأننا مسلمون) düristlikde biz boy ṣunuvçılarmız

247.2diyü (إذ قال الحواريون) ey muḫammed ʿaleyhi's-selām şol vaḳtni beyān ḳılġan ḫavārīler eytdiler (يا عيسى بن مريم

247.3 ey meryem oğlı ʿīsā (هل يستطيع ربك) eyā rabbiññiñ küçi yiter mi yaʿnī ḳılur mı (أن ينزل علينا

247.4مائدة من السماء) bizniñ üzerimizge kökden māʾide (ṭaʿamlı aş yavlıḳ) yaʿnī içine ṭaʿām ḳoyılġan nerse

247.5 indürüvge (قال اتقوا الله) ḫażret-i ʿīsā ḫavārīlerge eytdi munıñ kibi nerseni ṣoravda allahdan ḳorḳıñız

247.6(إن كنتم مؤمنين) eger siz allahü teʿālānıñ ḳudretiniñ ḳamil boluvına ve minim peyġamber boluvıma īmān kitürüvçi

247.7bolsañız (قالوا نريد أن نأكل منها) ḫavārīler eytdiler ol māʾīdeden aşavımıznı tileymiz (وتطمئن قلوبنا)

247.8daḥı allahü teʿālānıñ ḳudretiniñ kāmillikni köz birlen körüp köñillerimizniñ ḳararlanuvını tileymiz (ونعلم

247.9 أن قد صدقتنا) daḥı peyġamberlikni daʿvā ḳıluvda taḥḳīḳ siniñ rast eytken boluvıñnı bilüvimizni tileymiz

247.10 (ونكون عليها من الشاهدين) daḥı māʾide üzerine şāhidler cümlesinden boluvnı tileymiz eger bizden şehādet

247.11 isteseñ yā ki köz birlen müşāhede ḳıluvçılardan boluvnı tileymiz yaʿnī şol sebebler üçün kökden allahü

247.12 teʿālānıñ māʾide indürüvini tileymiz (قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ) meryem oġlı ʿīsā ʿaleyhi'sselām eytdi (اللَّهُمَّ

247.13 رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا) ey allah ve ey rabbimiz bizniñ üzerimizge indürgey idiñ (مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ) kökden māʾideni

247.14 (تَكُونُ لَنَا عِيدًا) ol māʾide bizge şādlıḳ bolur idi yaʿnī māʾide ingen kün bizge şādlıḳ küni bolur

247.15 idi (لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا) bizniñ evvelgilerimiz ve ṣoñġılarımız üçün māʾide yekşenbe kün indi digenler

247.16 şunıñ üçün naṣāralar yekşenbe künni bayram itüp tutalar (وَآيَةً مِنْكَ) daḫı sinden bir ʿalāmet

247.17 bolur idi (وَارْزُقْنَا) daḫı māʾideden bizni rızḳlandurġay idiñ (وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) daḫı

247.18 sin rızḳlanduruvçılarnıñ iñ izgüsisün (قَالَ اللَّهُ) allahü teʿālā ḫażret-i ʿīsānıñ duʿāsını

247.19 ḳabūl itüp eytdi (إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ) düristlikde min māʾideni sizge indürgüçimün (فَمَنْ يَكْفُرْ

247.20 بَعْدُ مِنْكُمْ) kimdür sizlerden māʾide indürgen ṣoñında kāfir bolsa yāʿnī minim birlikimni ve ʿīsānıñ ḫaḳḳ

247.21 peyġamberlikni inkār itse (فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا) bes düristlikde min ol kişini şunday ʿaẕāb birlen

247.22 ʿaẕāb ḳılurmun (لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ) ol ʿaẕāb birlen bütün ʿālemden hiç birevni ʿaẕāb ḳılmamun

247.23 yaʿnī meẟeli bolmaġan ḳatı ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳılurmun *beyḍāvī rivāyetine köre māʾide ḳıṣṣası şol

247.24 revişçe allahü teʿālā kökden iki buluṭ arasında ḳızıl aş yavlıḳ indürdi ḫavārīler karap turalar idi

247.25 tamām köz aldlarında şunday ḫażret-i ʿīsā yıġladı hem allah māʾideni bizge raḫmet ḳıl ʿaẕāb ḳılma

247.26 ve bizni şükr ḳıluvçılardan ḳıl didi hem māʾide ingeç turup ṭahāret alup namāz okudı ve māʾideni açdı

247.27 "بسم الله خير الرازقين" diyü oḳudı māʾide şundan ʿibāret boldı bu ḳuvurġan balıḳ tekne ve ḳılçıkları

247.28 aṣlā yoḳ idi balıḳnıñ başı üçün de töz ḳuyruġı üçün de sizge tiresinde turmadan başḳa her türli

247.29 yaşılçeler balıḳ yanında biş kömeç birisinde zeytün ikinçisinde bal öçinçisinde ṣarı māī dörtinçisinde

I / 248

248.1 peynir (ṣır) bişinçisinde ḳuvurġan it havāriyundan şemʿūn ẖażret-i ʿīsādan ey rūẖ allah bu dünyā

248.2 ṭaʿāmından mı āẖiret ṭaʿāmından mı diyü ṣoradı ẖażret-i ʿīsā hiç ḳayusından tügil bu ṭaʿāmnı kemāl

248.3 ḳudretinden allahü teʿālā özi ẖulk itdi ṣoraġan nerseñizni aşañız hem şükrāne ḳılıñız allahü teʿālā niʿmetini

248.4 artdurur didi ẖavāriler ẖażret-i ʿīsāġa eytdiler ey rūẖ allah eger de bu māʾide ʿalāmetinden bizge

248.5 ikinçi ʿalāmet körsetseñ idi didiler ẖazret-i ʿīsā ey balıḳ allahnıñ iẕni birlen tirük bol didi

248.6 balıḳ silkindi ve tibrendi[4] munıñ ṣoñında ey balıḳ evveldegi ẖāliñe kayıṭ didi balıḳ kuvurulġan balıḳ

248.7 boldı maḳṣūd tamām bolġaç māʾide kök ṭarafına oçdı māʾide oçḳannıñ ikinçi küninde ẖavārīler iṭāʿatden

248.8 baş tartup günāhlı boldılar allahü teʿālā ṣūretlerini doñġıż ve maymūn ṣūretine almaşdurdı baʿżılar

248.9 māʾideden maʿrifetlerniñ ẖaḳīḳīleri murād digenler çünki ṭaʿām bedenge azuḳ bolġanı kibi ẖaḳīḳi maʿārifde

248.10 rūẖġa azuḳ bola ẖavārīler ẖaḳāʾiḳġa vuṣūlni istegen bolur özleri ẖaḳāʾiḳġa irişüvge ẖażırligi

248.12 bolmaġan bolurlar ẖażret-i ʿīsā eytken bolur eger īmānnı ẖāṣıl ḳılġan bolsañız taḳvālıḳnı da

248.13 istiʿmāl ḳılıñız şundan ṣoñ ẖaḳāʾiḳ maʿārifke tüünürsiz diyü (وإذ قال الله) daẖı ey muẖammed ʿaleyhi's-selām

[4] Bu satırda satır başında yer alan dört kelime metinde silik çıktığı için bu kelimelerin okunuşunda hata bulunabilür.

248.14 şol vaḳtni ẕikr ḳılġan allahü teʿālā eytdi (يا عيسى بن مريم) ey meryem oġlı ʿīsā (أنت قلت للناس)

248.15 sin mi ādemlerge eytdiñ (اتخذوني وأمي) mini hem anamnı tutuñız (إلهين من دون الله) allahġa

248.16 başḳa iki ilah itüp diyü allahü teʿālā bu sözi birlen kāfirlerge şelte ḳıladur (قال سبحانك)

248.17 ḥażret-i ʿīsā eytdi ey allah sini kāmil pāklav birlen pāklaymun (ما يكون لي أن أقول) miñe münāsib bolmas

248.17 eytüv (ما ليس لي بحق) miñe eytüv ḥaḳḳ bolmaġan sözni (إن كنت قلته) eger min özimni ve anamnı maʿbūd

248.18 tutuñız diyü eytken bolsam (فقد علمته) bes taḥḳīḳ sin ol sözimni bilesüñ (تعلم ما في نفسي) minim

248.19 nefsimde yaşrin bolġan nerseni bilesüñ (ولا أعلم ما في نفسك) daḥı siniñ nefsiñde yaşrin bolġan nerseni

248.20 min bilmeym bu āyetde nefsden ẕāt-ı murād yā ki evvelgi nefs ṣoḥbetinde tüşkenligi üçün ẕātdan nefs

248.21 lafẓı birlen müşākele üçün ẕikr ve taʿbīr itilgen (إنك أنت علام الغيوب) düristlikde sin ġayblerni

248.22 bilgüçisüñ (ما قلت لهم) ādemlerge min eytmedim (إلا ما أمرتني به) meger sin eytüv birlen emr ḳılġan

248.23 nerseni gine eytdim (أن اعبدوا الله ربي وربكم) minim de siziñ de terbiye itüvçiñiz bolġan allahü teʿālāge ʿibadet

248.24 ḳılıñız didim (وكنت عليهم شهيدا) daḥı ādemler üzerine şāhid boldım yaʿnī ādemlerniñ ḳılġan işleri

248.25 üzerine (ما دمت فيهم) ādemler içinde tirük bolġan müddetimde (فلما توفيتني) bes mini kökge köterüv

248.26 birlen öltürgeniñ (yirden alġanıñ) zamanda (كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ) ādemler üzerine sin ṣaḳlavçı

248.27 bolursuñ yaʿnī ḫāllerin tikşirüvçi bolursuñ (وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) daḫı sin her bir nerse

248.28 üzerine tüşüngüçisüñ ve her nerseni bilgüçisüñ (إِنْ تُعَذِّبْهُمْ) eger sin ādemlerni ʿaẕāb ḳılsañ

248.29 (فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ) bes düristlikde ol ādemler siniñ ḳullarıñdur ve sin ḥocasuñ öz mülkinde

I / 249

249.1tilese ni ḳılur (وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ) ve eger sin ādemlerni yarlıḳasañ (فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) bes düristlikde

249.2sin işiñde küçlisüñ ve ḫikmet iyesisüñ eger günāhlı bendelerni ʿaẕāb ḳılsañ ʿadliñ yarlıḳasañ

249.3fażlıñdur (قَالَ اللهُ) eytdi allahü teʿālā (هَذَا يَوْمُ) bu ḳıyāmet küni şunday kündür (يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ)

249.4bu künde dünyāda rast toġrı bolġan ādemlerniñ rastlıġı ve toġrılıġı fāʾide birür (لَهُمْ جَنَّاتٌ) dünyāda

249.5rast ve toġrı bolġan ādemlerge ucmāḫlar bardur (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol ucmaḫlarnıñ astından

249.6yılġalar (ṣular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا) ol ucmaḫda meñgü ḳalġanları ḫālde (رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ) allahü

249.7teʿālā ol ucmaḫ ehli bolġan ādemlerden rāżī boldı (وَرَضُوا عَنْهُ) ol ucmaḫ ehli bolġan ādemler

249.8allahü teʿālādan rāżī boldılar (ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) bu ucmaḫ birlen s̱evāb uluġ bolġan meñgülik saʿādetdür

249.9(لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) allah üçündür köklerniñ ve yirlerniñ mülki (وَمَا فِيهِنَّ) daḫı köklerde ve yirlerde

249.10 bolġan nerseniñ mülki (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) ….[5]

249.11 māʾide sūresiniñ tercemesi tamām boldı

[5] Bu bölüm metinde silik olduğu için okunamamıştır.

249.12 * altunçı sūre enʿām sūresi altı āyetden başḳası mekkede ingen cemʿī yüzde altmış biş āyet
249.13 bismi'l-lāhir raḥmani'r-raḥīm
249.14 (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى) her bir maḳtav şunday allahü teʿālāge bolġay idi (خَلَقَ السَّمٰوٰاتِ وَالْاَرْضَ) ol allahü teʿālā
249.15 köklerni ve yirlerni yaratdı (وَجَعَلَ الظُّلُمٰاتِ وَالنُّورَ) daḫı ḳaranġulıḳlarnı ve nūrnı yaratdı yā ki
249.16 azġunlıḳ birlen toġrılıḳnı yaratdı (ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) munıñ ṣoñında kāfir bolġan ādemler (بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ)
249.17 rablerine ʿibādetde başḳa nerselerni berāber ḳılur boldılar (هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ) ol allahü teʿālā
249.18 şunday allahdur ki sizni balçıḳdan yaratdı yaʿnī sizni yaraṭuvnı balçıḳdan başladı çünki balçıḳ
249.19 evvelgi madde daḫı evvelgi maḫlūḳ bolġan atamız ādem ʿaleyhi's-selām balçıḳdan yaratıldı (ثُمَّ قَضٰى اَجَلًا) munıñ ṣonında
249.20 siznin üçün ölim müddeti ḥükm indi (وَاَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ) daḫı allahü teʿālā ḥużūrında atalmış maʿlūm bolġan
249.21 ḳıyāmet eceli bardur (ثُمَّ اَنْتُمْ تَمْتَرُونَ) munıñ ṣoñında siz ḳıyāmet kün ḳabrlerinden ḳobarıluvda şik ḳılursız
249.22 (وَهُوَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوٰاتِ وَفِى الْاَرْضِ) ve ol allahü teʿālā köklerde ve yirlerde ʿibādetge müsteḥaḳ bolġan allahdur
249.23 (يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ) ol allahü teʿālā sizniñ arañızda yaşrun söyleşken nerseñizni hem ḳıçḳurup söyleşken
249.24 nerseñizni bilür (وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ) daḫı sizniñ kesb ḳılġan nerseñizni bilür kirek kesb ḳılġan
249.25 nerseñiz izgü bolsun ve kirek yavız bolsun (وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ) mekke ehline hiçbir āyet kilmes (مِنْ آيَاتِ
249.26 رَبِّهِمْ) rableriniñ āyetlerinden (اِلَّا) meger kildi ise (كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ) ol āyetden yüz döndürüvçi

249.27 boldılar (فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ) bes taḥḳīḳ mekke ehli ḥaḳnı (ḳurānnı) yalġanġa tutdılar (لَمَّا جَاءَهُمْ)

249.28 ḥaḳḳ (ḳurān) ol mekke ehline kilgen zamānda (فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْبَاؤُا) bes mekke ehline şol nerseniñ

I / 250

250.1 ḫaberleri tiz kilür (كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) ol nerseni ḫorlar boldılar yaʿnī özlerini dünyāda ve āḫiretde

250.2 ʿaẕāb ingen vaḳtde ḫorlaġan nerseleri ẓāhir bolur (أَلَمْ يَرَوْا) eyā mekke ehli körmediler mi (كَمْ أَهْلَكْنَا

250.3 مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ) ol mekke ehlinden burun zaman ehlinden köp mi helāk itdük (مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ)

250.4 mekke ehlinden burun bolġan zamān ehlini yirde ḳararlandurduḳ yaʿnī birdük (مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ) sizge

250.5 (ehl-i mekkege) ḳararlandurmaġan yaʿnī birmegen nerseni yaʿnī sizge birmegen māl ve beden ḳuvvetni alarġa

250.6 birdük (وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا) daḫı ehl-i mekkeden burun bolġan zamān ehli üzerine kökni

250.7 (yaġmurnı) tutaşdan yiberdük (وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ) daḫı yılġalarnı ḳılduḳ (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ) ol mekke ehlinden

250.8 burun bolġan zamān ehliniñ astından aġar ḳılduḳ yaʿnī şol ḳadar baylıḳda ve raḥatda yaşadılar (فَأَهْلَكْنَاهُمْ

250.9 بِذُنُوبِهِمْ) bes alarnı günāhları sebebli helāk ḳılduḳ mālları sebebli helāketden ḳutula almadılar (وَأَنْشَأْنَا

250.10 مِنْ بَعْدِهِمْ) daḫı alar ṣoñından yaratduḳ (قَرْنًا آخَرِينَ) ikinçi zamān ḫalḳnı (وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ) ve eger

250.11 ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) siniñ üzerine indürsek (كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ) kāġıdge yazılġan nerseni (فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ)

250.12 bes ol kāġıdnı ḳolları birlen tutṣalar (لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) elbette kāfir bolġan ādemler eytürler (إِنْ

250.13 هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ) tügildür bu kāġıdge yazılġan nerse meġer ẓāhir siḥrdür diyü (وَقَالُوا) daẖı eytdiler

250.14 (لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ) muḥammed ʿaleyhi's-selām üzerine bu peyġamber diyü bizge söyleşe turġan ferişte indürülseçi

250.15 diyü (وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا) ve eger ferişte indürsek (لَقُضِيَ الْأَمْرُ) alarnıñ helāk boluv işlerni ötelmiş bolur

250.16 idi çünki allahü teʿālā bir ḳavmge ferişte yiberdi ise ol ḳavmge helāklik tutaşdı (ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ) munıñ

250.17 ṣoñında mühlet birilmiş bolmaslar idi (وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا) ve eger alarġa indürülmişni ferişte ḳılsaḳ

250.18 (لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا) ol ferişteni ir ṣūretinde ḳılur idük (وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ) daẖı alar üzerine şübheli ḳılur

250.19 idük (مَا يَلْبِسُونَ) özleri şübhelengen nerseni yaʿnī özlerinden ayuruv müşekkel bolur idi bes eytürler

250.20 idi bu imes meger bizniñ kibi ādem diyü (وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ) ve taḥḳīḳ ey muḥammed ʿaleyhi's-selām sinden

250.21 burun resūllerni ẖorlanmış boldı (فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ) bes resūllerden masẖara ḳılġan ādemlerge

250.22 indi (مَا) şol nerseniñ cezāsı (كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ol nerse birlen peyġamberlerni ẖorlar boldılar

250.23 (قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ol ādemlerge yirde seyr ḳılıñız (ثُمَّ انْظُرُوا) munıñ

250.24 ṣoñında iʿtibār ḳılup ḳarañız (كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) peyġamberlerni yalġanġa tutuvçılarnıñ ṣoñġı

250.25 ḥāli niçük bolur (قُلْ لِمَنْ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) kim üçündür (مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ) köklerde

250.26 ve yirlerde bolġan nerseler (قُلْ لِلّٰهِ) eyt sin ey muḥammed köklerde ve yirlerde bolġan nerseler allahü teʿālā üçün

250.27 mülkdür (كَتَبَ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ) özine allahü teʿālā raḥmetni yazdı yaʿnī raḥmet ḳıluvnı iltizām itdi

250.28 (لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) ḳıyāmet küni ṣarı elbette sizni cıyar (لَا رَيْبَ فِيهِ) ol ḳıyāmet küninde

250.29 şik yoḳdur (اَلَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ) şunday ādemler özlerine żarār ittiler yaʿnī īmān fıṭrīlerini

I / 251

251.1 ve selāmet ʿaḳllarunı żāʾiʿ itüvlerni sebebli sermāyelerini başḳa çıġardılar (فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) bes reʾis māl

251.2 bolġan īmān fıṭrīni ẓāʿīʾ itüv sebebli özlerine żarar itüvçiler müʾmin bolmaslar (وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ

251.3 وَالنَّهَارِ) daḫı allahü teʿālā üçündür kiçde ve kündizde ḳararlanġan nerse (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ve ol allahü teʿālā

251.4 sözlerni işitküçidür hem niyetlerni bilgüçidür (قُلْ أَغَيْرَ اللّٰهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

251.5 eyā allahdan başḳanı yardemçi tutaym mu elbette tutmaym (فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ) ol allahü teʿālā köklerni

251.6 ve yirlerni yaratuvçıdur (وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ) ve ol allahü teʿālā ādemlerni ṭaʿāmlandurur ve özi ṭaʿāmlanmış

251.7 bolmas (قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) min bolmaḳlıḳım birlen buyurılmış boldım

251.8 (أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ) boy şunġan ādemniñ evvelgisi bolmaḳlıḳım birlen (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı miñe

251.9 müşriklerden bolma sin diyü eytildi (قُلْ إِنِّي أَخَافُ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām düristlikde min ḳorḳamun

251.10 (إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي) eger rabbime günāhlı bolsam yaʿnī boy şunmasam (عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) uluġ künniñ ʿaẕābından

251.11 ḳorḳamun diyü (مَنْ يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ) kimdür ol kişiden ḳıyāmet küniñde ʿaẕābnı döndürülmiş bolsa

251.12 (فَقَدْ رَحِمَهُ) bes taḥḳīḳ ol kişige allahü teʿālā raḥmet ḳıldı (وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ) bu ʿaẕābnıñ döndürülmiş

251.13 boluvı yā ki raḥmet żāhir ḳılınuv saʿādetdür (وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ) ve eger allahü teʿālā sini avruv ve faḳīrlik

251.14 kibi żararlı nerse birlen tutsa (فَلَا كَاشِفَ لَهُ) bes ol żararlı nerseni açuvçı yoḳdur yaʿnī bitürüvçi, yoḳdur

251.15 (إِلَّا هُوَ) meger açuvçı ol allahü teʿālā ginedür (وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ) ve eger allahü teʿālā sini baylıḳ ve selāmetlik

251.16 kibi izgü nerse birlen tutsa (فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) bes ol allahü teʿālā her nerse üzerine küçi

251.17 yitküçidür (وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ) ve ol allahü teʿālā ḳulları üstinde ḳudreti birlen ġālib boluvçıdur

251.18 (وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ) ve ol allahü teʿālā işinde ḥikmet iyesidür hem bendeleriniñ ḫālleriniñ ṭışını ve içini

251.19 bilgüçidür * ḳureyşler bir vaḳte resūl allahġa eytdiler ey muḥammed biz yahūd ve naṣārā ʿulemāsından ṣoraduḳ siniñ

251.20 peyġamber boluvıñ ḥaḳında tevrāt birlen incīlde bar mı diyü bizge anıñ peyġamber boluvı ḥaḳında tevrāt birlen

251.21 incīlde hiç nerse yoḳ didiler indi siniñ peyġamber boluvıñ birlen bizge kim güvāhlıḳ birür didiler allahü teʿālā

251.22 şol ḫuṣūṣda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-

251.23 selām) ḳureyşlerge güvāhlıḳ birüv yüzinden ḳayu nerse uluġraḳ (قُلِ اللّٰهُ) eyt ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām)

251.24 güvāhlıḳ birüv yüzinden iñ uluġ bolġan şeyʾ allahü teʿālādur (شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ) ol allahü teʿālā minim birlen

251.25 sizniñ arañızda şāhiddür (وَأُوحِيَ إِلَيَّ هٰذَا الْقُرْآنُ) daḫı miñe bu ḳurān vaḥy ḳılındı (لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ)

251.26 ol ḳurān birlen sizni ḳorkutmaḳım üçün (وَمَنْ بَلَغَ) daḫı ḳurān anıñ üzerine irişken ādemlerni

251.27 ve cinlerni ḳorḳutmaḳım üçün bu āyet delālet ḳıladur ḳurān ḥükmlerni ḳurān ingen vaḳtde bar bolġan ādemler

251.28 birlen ḳurān ingenden ṣoñ bar bolġan ādemlerden ʿāmm boluvına hem ḳurān aḥkāmı irişmeġen kişiniñ

251.29 muʾāḫeẕe ḳılmavına delālet ḳıladur (أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ) eyā siz mi güvāhlıḳ biresiz (أَنَّ مَعَ اللّٰهِ آلِهَةً

I / 252

252.1 أُخْرَى) düristlikde allahü teʿālā ikinçi maʿbūdlar bar diyü (قُلْ لَا أَشْهَدُ) eyt sin ey muḥammed

252.2 müşriklerge min siz güvāhlıḳ birgen nerse birlen güvāhlıḳ birmeym diyü (قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلٰهٌ وَاحِدٌ) eyt

252.3 sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām müşriklerge budur başḳa tügildür allahü teʿālā bir gine bolġan maʿbūddur başḳa maʿbūdnıñ

252.4 boluv iḥtimāli yoḳdur (وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ) daḫı düristlikde min siz allaġa şerīk ḳılġan nerselerden

252.5 (ṣanemlerden) bizgüçimün (اَلَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ) şunday ādemler alarġa biz kitāb birdük yaʿnī

252.6 yahūdler ve naṣārālar (يعرفونه كما يعرفون أبناءهم) alar muḥammed (ʿaleyhi's-selām)nıñ peyġamber boluvını bilürler

252.7 niteki özleriniñ oġullarını bileler idi (الذين خسروا أنفسهم) ehl-i kitābdan hem müşriklerden şunday

252.8 ādemler özlerine żarar itdiler (فهم لا يؤمنون) bes īmān kesb ite turġan nerselerini żāʾiʿ itüv

252.9 sebebli özlerine żarar itüvçiler müʾmin bolmaslar (ومن أظلم ممن) daḫı şol kişiden kimdür ẓālimrek

252.10 (افترى على الله كذبا) ol kişi allahü teʿālā üzerine yalġannı iftirā ḳıldı (أو كذب بآياته) yeise

252.11 allahü teʿālānıñ āyetlerini yaʿnī ḳurānnı yalġanġa tutdı bu kişiden ẓālimrek kişi bar mı yaʿnī bu türli

252.12 kişiden ẓālim bolġan hiç kim yoḳdur (إنه لا يفلح الظالمون) düristlikde şāʾn ẓālimler saʿādetke irişmesler

252.13 (ويوم نحشرهم جميعا) ey muḥammed şol künni beyān ḳıl ādemlerniñ barçasını ḳabrlerinden ḳobarurmız (ثم نقول

252.14 للذين أشركوا) ḳabrlerinden ḳobarġandan ṣoñ ʿibādetde allahġa şerīk ḳatḳan kişilerge eytürmiz

252.15 (أين شركاؤكم) ʿibādetde allahġa şerīk itken maʿbūdlarıñız ḳayda diyüp (الذين كنتم تزعمون) şunday

252.16 şerīklerdür alar siz alarnı ʿibādetde allahġa şerīkler diyü bāṭıl gümān ḳıldıñız (ثم لم تكن فتنتهم) munıñ

252.17 ṣoñında müşriklerniñ küfri yaʿnī küfrleriniñ ʿāḳibeti bolmadı (إلا أن قالوا) meger eytüvleri boldı

252.18 (والله ربنا) rabbimiz bolġan allahü teʿālā birlen ḳasem itüp eytemiz (ما كنا مشركين) biz ʿibādetde allahġa şerīk

252.19 ḳatuvçılardan bolmaduḳ diyü (انظر كيف كذبوا على أنفسهم) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām iʿtibār ḳılup ḳara

252.20 ol müşrikler niçük özlerine yalġanladılar yaʿnī biz müşrik tügil diyü (وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) daḫı

252.21 müşriklerden iftirā ḳılġan nerseleri (şerīkler) ġāʾib boldı * bir vaḳtde ebū süfyān daḫı velīd hem nażr

252.22 daḫı ʿatebe hem şiybe birlen ebū cehl hem başḳalar birge cıyulışıp resūl allahnıñ ḳurān oḳuġannı ṭıñlap

252.23 turdılar nażrġa eytdiler muḥammed (ṣallallahü teʿālā aleyh sellem) nerse eyte diyü nażr eytdi nerse eytkenni

252.24 hiç bilmeym likin tilini silkite min sizge söylegen kibi ötken ümmetlerniñ żaʿīf ḥikāyetlerini eyte

252.25 didi ebū süfyān eytdi min muḥammed ʿaleyhi's-selāmnıñ eytken nersesini ḥaḳḳ diyü bilem didi ebū cehl ḳayda ol

252.26 ḥaḳḳ boluv didi şol ḫuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ)

252.27 müşrikler cümlesinden baʿżısı ḳurān oḳuġan vaḳtiñde ey muḥammed ʿaleyhi's-selām siniñ söziñe ḳulaḳ ṣalurlar

252.28 yaʿnī işitürler (وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً) daḫı biz ol müşriklerniñ köñilleri üzerinde perdeler ḳılduḳ

252.29 (أَنْ يَفْقَهُوهُ) siniñ söziñni (ḳurānnı) ol müşriklerniñ añlavları mekrūh bolġanlıḳı üçün (وَفِي آذَانِهِمْ

I / 253

253.1 وَقْرًا) daḫı ol müşriklerniñ ḳulaḳlarında ḳurānnı işitüvden aġırlıḳ (çoḳraḳlıḳ) ḳıldı (وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ

253.2 آيَةٍ) ve eger ol müşrikler siniñ ḥaḳḳ peyġamber boluvıña delālet ḳıla turġan her bir ʿalāmetlerni körseler de

253.3 (لَا يُؤْمِنُوا بِهَا) ol ʿalāmetlerge uşanmaslar (حَتَّى إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ) tā kim ol müşrikler siñe kilseler

253.4 siniñ birlen cidāl ve nizāʿ ḳılışurlar yaʿnī ḳıçḳuruşurlar (يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemler

253.5 eytürler (إن هذا إلا أساطير الأولين) tügildür bu ḳurān meger evvelgilerniñ yalġanlaġan

253.6 nerseleridür diyü (وهم ينهون عنه) ol kāfirler ādemlerni ḳurāndan ṭıyārlar (وينأون عنه)

253.7 daḫı özleri de ḳurāndan yıraḳ bolurlar (وإن يهلكون إلا أنفسهم) kāfirler bu işleri birlen hiç kimni

253.8 helāk ḳılmaslar meger özlerini helāk ḳılurlar (وما يشعرون) likin özlerini özleri helāk ḳılġanlıḳlarunı

253.9 bilmesler (ولو ترى إذ وقفوا على النار) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) eger sin kāfirlerni cehennem oṭı ṣarı toḳtalmış

253.10 bolġan vaḳtde körseñ idi elbette uluġ helāklik işini körür idiñ (فقالوا يا ليتنا نرد) bes şol vaḳtde

253.11 kāfirler eytürler kāşki biz dünyāġa kiri ḳaytarılmış bolsaḳ idi (ولا نكذب بآيات ربنا) daḫı

253.12 rabbimizniñ āyetlerini yalġanġa tutmaġan bolsaḳ idi (ونكون من المؤمنين) daḫı islām dīnine īmān

253.13 kitürüvçilerden bolsaḳ idi diyü arzu ḳılup eytürler (بل بدا لهم) kāfirlerniñ dünyāġa ḳaytuvnı

253.14 arzu ḳıluvları īmān kitürür üçün tügil çünki alar meñgüde īmān kitüreçekler tügil belki alarnıñ dünyāġa

253.15 kirü ḳaytuvnı arzu ḳıluvları şunıñ üçün ol kāfirlerge ẓāhir boldı (ما كانوا يخفون من قبل)

253.16 muñdan ilk yaşirgen nerseleri yaʿnī nifāḳları yā ki ʿamelleriniñ ḳabāḥatleri (ولو ردوا) ve eger

253.17 ol kāfirlerni dünyāġa kirü ḳaytarılsa (لعادوا لما نهوا عنه) elbette ol kāfirler añardan ṭıyılmış nersege

253.18 yaʿnī küfrge ḳabāḥat ʿamellerge kirü ḳayturlar (وإنهم لكاذبون) daḫı ol kāfirler ḳılġan vaʿdelerinde

253.19 yalġançılardur (وقالوا) daḫı baʿẕni inkār itüvçiler eytdiler (إن هي إلا حياتنا الدنيا) imes tiriklik

253.20 meger dünyāda tirik boluvımızdur başḳa tiriklik yoḳdur ve āḫiretde tirileçek tügilmiz diyü (وما نحن بمبعوثين) daḫı

253.21 biz ḳıyāmet küninde ḳobarılmışlardan tügilmiz diyü (وَلَوْ تَرَى) eger körseñ sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) baʿs̱ni

253.22 inkār itüvçilerni (اِذْ وُقِفُوا عَلَى رَبِّهِمْ) rableri ḥużurında toḳtalmış bolġanları vaḳtde (قَالَ اَلَيْسَ)

253.23 (هٰذَا بِالْحَقِّ) allahü teʿālā ferişteler tiley üzerine baʿs̱ni inkār itüvçi kāfirlerge şelte ḳılup eytür eyā bu baʿs̱

253.24 ḥaḳḳ tügil mi diyü (قَالُوا بَلٰى) baʿs̱ni inkār itüvçiler eytürler belī baʿs̱ ḥaḳḳ diyü (وَرَبِّنَا) rabbimiz birlen

253.25 ḳasem itüp eytemiz baʿs̱ ḥaḳḳ diyürler (قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ) allahü teʿālā eytür ey baʿs̱ni inkār itüvçiler

253.26 tamuġ ʿaẕābnı tatuñız (بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ) şol nerse sebebli ki ol nerseni inkār ḳılur boldıñız yaʿnī

253.27 küfriñiz sebebli tatuñız maʿnāsında (قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ) taḥkīḳ şunday ādemler özlerine uluġ żarar itdi

253.28 (كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ) ol ādemler allahġa yoluġuvnı yalġanġa tutdılar (حَتّٰى اِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً)

I / 254

254.1 tā kim allahġa yoluġuvnı yalġanġa tutuvçılarġa ḳıyāmet kinet kilse (قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا) eytürler alar ey

254.2 bizniñ ḳayġumız (عَلٰى مَا فَرَّطْنَا فِيهَا) dünyā tirikliginde kimçilik ḳıluvımız üzerine (وَهُمْ يَحْمِلُونَ اَوْزَارَهُمْ)

254.3 daẖı allahü teʿālāge yoluġuvnı inkār itüvçiler günāhlarını yüklerler (عَلٰى ظُهُورِهِمْ) arḳaları üzerine

254.4 (اَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ) agāh olıñız alarnıñ arḳalarına yüklegen nerseleri (günāhları) ni yavız boldı

254.5 (وَمَا الْحَيَوٰةُ الدُّنْيَا) daḫı dünyā tirikligi tügildür (إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ) meger üyrendürüv fāʾidesiz işdür (وَلَلدَّارُ)

254.6 (الْآخِرَةُ) daḫı āḫiret yurṭı (خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ) şirkden ṣaḳlanuvçılar üçün izgüdür (أَفَلَا تَعْقِلُونَ)

254.7 eyā dünyā birlen āḫiretden ḳayusınıñ izgü ikenni ʿaḳlıñız birlen oylap ḳaramaysız mı eger de

254.8 ḳaraṣañız bilür idiñiz (قَدْ نَعْلَمُ) taḥḳīḳ bilemiz (إِنَّهُ) düristlikde şāʾn (لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ) siniñ

254.9 ḥaḳında kāfirlerniñ eytken sözleri sini ḥasretlendüre (فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ) indi düristlikde kāfirler ḥaḳīḳatde

254.10 sini yalġanġa tutmaylar (وَلَٰكِنَّ الظَّالِمِينَ) likin ẓulm ḳıluvçılar (بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ) allahü teʿālānıñ

254.11 āyetlerini inkār iteler yalġanġa tutalar yaʿnī sini yalġanġa tutuvları ḥaḳīḳatde allahü teʿālāġa ḳayta

254.12 çünki sin allahnıñ muʿcizeler birlen rastlaġan peyġamberisün bes alar allahü teʿālānı yalġanġa tutalar

254.13 anıñ üçün peyġamberlerni yalġanġa tutuv fī'l-ḥaḳīḳat peyġamberlerni yiberüvçini yalġanġa tutuvdur niteki

254.14 ebū cehl resūl allahġa biz sini yalġançı dimeymiz sin rastsun likin allahü teʿālā ḥużūrından kitürgen

254.15 nerseñ yalġan dimiş (وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ) ve taḥḳīḳ sinden burun bolġan resūller de yalġanġa

254.16 tutuldı bu sözde resūl allahnıñ köñlini cuvatuv bola (فَصَبَرُوا) bes sinden burun bolġan resūller

254.17 ṣabrlıḳ ḳıldılar (عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا) yalġanġa tutulġan nerseleri üzerine (وَأُوذُوا) daḫı yalġanġa

254.18 tutuv sebebli rencitülmiş boluvları üzerine (حَتَّىٰ أَتَاهُمْ نَصْرُنَا) biznin ol peyġamberge ḳavmlerini helāk

254.19 ḳıluv birlen yardemimiz kilgenge ḳadar (وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ) daḫı allahü teʿālānıñ sözlerini almaşduruvçı

254.20 hiç kim yoḳdur (وَلَقَدْ جَاءَكَ مِن نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām taḥḳīḳ siñe resūllerniñ ḫaberlerinden baʿżısı

254.21 kildi (وَإِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām düristlikde siniñ üzeriñe ḳavmiñniñ sine īmān

254.22 kitürüvden yüz döndürüvleri uluġ ve aġır bolsa da (فَإِنِ اسْتَطَعْتَ) bes eger sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām küçiñ

254.23 yitküçi bolsañ (أَن تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ) yir içine kire turġan tişük istevge (أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ)

254.24 yā ki kökge minerge baṣḳıç istevge (فَتَأْتِيَهُم بِآيَةٍ) bes ḳavmiñe yir astından ve kök astından ʿalāmet

254.25 kiltürür idük likin küçiñ yitmey maʿnāsında bu āyetden resūl allahnıñ ḳavminiñ īmānına beyān

254.26 maḳṣūd (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَى) ve eger allahü teʿālā tilese idi bütün ḳavmiñni hidāyet ve ḥaḳlıḳ

254.27 üzerine cıyar idi ve hemmesi siñe īmān kitürür idi likin allahü teʿālā ḳavmiñniñ küfrini īmān

254.28 üzerine iḫtiyār ḳıluvlarını bildi şunıñ üçün hidāyet ve ḥaḳlıḳ üzerine hemmesini cıymadı (فَلَا

254.29 تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām sin bütün ḳavmiñni hidāyet ve ḥaḳlıḳ üzerine cıymavnıñ ḥikmetini

I / 255

255.1 bilmey turġan ādemlerden bolma (إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ) budur başḳa tügildür siniñ islām dīnine

255.2 ündeviñni ḳabūl iter siniñ söziñni çın köñilleri birlen eytken ādemler gine (وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ)

255.3 daḫı ölükler (kāfirler) allahü teʿālā alarnı ḳıyāmet küninde ḳabrlerinden ḳobarur alar şol vaḳtde siniñ ḥaḳḳ

255.4 dīnge ündegeniñni bilürler likin ol vaḳt īmānları fāʾide birmes (ثم اليه يرجعون) munıñ ṣonıñda

255.5 cezā üçün allahü teʿālāge ḳaytarılmış bolurlar bes şol vaḳtde siniñ söziñni ḳabūl itip işitürler

255.6 likin iş öter (وقالوا لولا نزل عليه آية) daḫı ḳureyş kāfirleriniñ başları eytdiler muḥammed (ʿaleyhi's-

255.7 selām) üzerine başḳa peyġamberler üzerine indürülgen muʿcizeler kibi muʿcize indürülmiş bolsaçı diyü yaʿnī

255.8 mekke kāfirleri ṣafā taġını altun it mekke yirini kiñ it mekke yirlerinde ṣular aġız dimek kibi

255.9 muʿcizeler resūl allahdan istediler (من ربه) rabbisinden (قل ان الله قادر) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) mekke kāfirlerine

255.10 cevābda eyt düristlikde allahü teʿālānıñ küçi yitküçidür (على ان ينزل آية) siz ṣoraġan muʿcizelerden bolġan

255.11 muʿcizeni indürüv üzerine (ولكن اكثرهم لا يعلمون) likin mekke kāfirleriniñ köpisi allahü teʿālānıñ

255.12 ṣoraġan muʿcizelerini indürüvge küçi yitküçi ikenni bilmesler (وما من دابة في الارض) yirde

255.13 yürüy hiçbir cān iyesi yoḳdur (ولا طائر يطير بجناحيه) daḫı iki ḳanaṭı birlen havada uça turġan

255.14 hiç bir kuş yokdur (الا امم امثالكم) meger boldı ise alar da sizniñ kibi ḥālleri ṣaḳlanmış rızḳ

255.15 ve ecelleri çiklenmiş ümmetlerdür hem sizniñ kibidür yaraṭuluvda ve ölüvde ve ḳobarıluvda ve müdeyyerge muḥtāc boluvda

255.16 ما فرطنا في الكتاب من شيء) levḥü'l-maḥfūẓda bendeler üçün ḥācet bolġan hiç nerseni yazuvda kimlik

255.17 ḳılmaduḳ yaʿnī ḥācet bolġan hiç nerseni yazmay ḳaldurmaduḳ (ثم الى ربهم يحشرون) munıñ ṣonıñda

255.18 bütün ümmet rableri ṣarı ḳobarılmış bolurlar hemmesi arasında ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳılınur hiç bir maḫlūḳ

255.19 dünyāda bolġan ḥaḳḳnı almay ḳaldurmas ḥattā dünyāda vaḳt süzüşüp mügizi ṣınġan ḥayvān mügizni ḥayvāndan

255.20 ḥaḳḳnı alur ibn-i ʿabbās ḥażretleri "حشرها موتها" dimiş yaʿnī ḥayvānlarnıñ ḥaşrı ölüvleridür (وَالَّذِينَ

255.21 كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) şunday ādemler bizniñ kemāl ʿilmimizge ve ḳudretimizniñ uluġ boluvına delālet ḳıla turġan

255.22 āyetlerimizni yalġanġa tutdılar (صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ) alar ḥaḳnı işitüvden çoḳraḳlardur ve ḥaḳḳ sözni

255.23 söylevden tilsizlerdür hem küfr ve nādānlıḳ ḳaranġulıḳlarında çomġanlardur (مَنْ يَشَإِ اللَّهُ يُضْلِلْهُ) kimnidür

255.24 kim allahü teʿālā ḥaḳḳ yoldan azduruvnı tilese ol kişini azdurur (وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)

255.25 ve kimnidür allahü teʿālā ḥaḳlıḳġa köndürüvni tilese ol kişini toġrı ve ḥaḳḳ bolġan yol üzerinde ḳılur

255.26 (قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) eyt sin allahü teʿālāge ʿibādetni ḳoyuvçı kāfirlerge eyā siz bilesiz mi

255.27 iş sizge eytilgençe mi eger bilseñiz öz ḳaşıñızda bolġan nerse birlen mine ḥaber biriñiz (قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ)

255.28 eger sizge dünyāda allahnıñ ʿaẕābı kilse (أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ) yeise sizge ḳıyāmet kilse (أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ) eyā ʿaẕābnı

255.29 yiberüvde allahdan başḳanı ündersiz mi elbette ündemessiz (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger ṣanemler maʿbūd digen

I / 256

256.1 söziñizde rastlar bolsañız yaʿnī bu sözleriñizde rast sözlilerden bolsañız allahġa başḳanı ʿaẕābıñıznı

256.2 yiberüvde ündeñiz (بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ) allahġa başḳanı ündemessiz belki allahnı ündersiz (فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ)

256.3 bes allahü teʿālā açuvġa ündegen nersenizni açar (إِنْ شَاءَ) eger açuvnı tilese yaʿnī allahü teʿālā ʿaẕābıñıznı

256.4 yiberür (وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ) dahı allahġa şerīk ḳılġan nerseleriñizni (bāṭıl maʿbūdlarıñıznı) unutursız

256.5 (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ) ve taḥḳīḳ sinden ilk bolġan ümmetlerge resūller yiberdük ol resūllerni

256.6 yalġanġa tutdılar (فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ) bes ol ümmetlerni faḳīrlik ve avruv ve başḳa āfetler birlen

256.7 tutduḳ yaʿnī açlıḳlar ve avruvlar ve balalar yiberdük (لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ) rablerine yalbarsunlar üçün

256.8 ve boy ṣunsunlar üçün (فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا) rablerine yalbarġan bolsalarçı yaʿnī yalbarmadılar

256.9 (وَلَٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ) likin ol evvelgi ümmetlerniñ köñilleri ḳara boldı (وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ) dahı

256.10 şeyṭān alarġa ziynetledi yaʿnī mātūr itüp körsetti (مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) alarnıñ ḳılġan yavız ḳabāḥat

256.11 ʿamellerin (فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ) bes ol evveldegi ümmetler vaʿaẓ ḳılınġan nerseni unutḳanları zamānda

256.12 (فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ) bes ol evvelgi ümmetler üzerine her bir nerseniñ işiklerin açduḳ yaʿnī

256.13 alarnı imtiḥān üçün türli niʿmetler birlen niʿmetlendürdük (حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا) tā kim ol evvelgi

256.14 ümmetler özlerine birilmiş bolġan niʿmetler sebebli şādlanġanları zamānda (أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً) kinet alarnı

256.15 ʿaẕāb birlen tutduḳ (فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ) bes şol vaḳtde alar ḥasretlenüvçi ve ümīd kisüvçi boldılar

256.16 (فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ) şunday ḳavmnıñ āḫirleri kisilmiş boldı (ظَلَمُوا) ol ḳavm ẓulm ḳıldılar

256.17 yaʿnī ẓulm ḳılġan ḳavmnıñ āḫirleri helāk boldı hiç kim ḳalmadı (وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) her bir maḳtavlı

256.18 ṣıfat bütün ʿālemni terbiye itüvçi allahü teʿālāgedür bu ḥamd kāfirlerni allahü teʿālānıñ helāk ḳıluvı üzerine

256.19 çünki kāfirlerniñ helāk boluvı yir ehlin yavız iʿtiḳādlardan ve bozuḳ ʿamellerden ṣaḳlav boluv cihetinden ḥamd

256.20 itilmiş bolurġa lāʾik bolġan uluġ niʿmet bola (قُلْ أَرَأَيْتُمْ) eyt sin ey muḥammed mekke müşriklerine ḫaber biriñiz miñe

256.21 (إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ) eger allahü teʿālā işite turġan ḳulaḳıñıznı alsa (وَأَبْصَارَكُمْ) daḫı köre turġan köziñizni alsa ṣoḳır

256.22 ḳılsa (وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ) daḫı köñilleriñiz üzerine perdelese hiç nerse bilmes bolsañız (مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ) allahġa başḳa

256.23 nindi maʿbūd (يَأْتِيكُمْ بِهِ) allahü teʿālā alġan nerseni yaʿnī ḳuvveʾ-i sāmiʿa ve ḳuvveʾ-i bāṣire ve ḳuvveʾ-i ʿāḳıleni sizge kitürür ve birür

256.24 elbette bu nerselerni bire turġan allahdan başḳa maʿbūd yoḳ (انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām)

256.25 iʿtibār ḳılup ḳara biz niçük birlikge delālet ḳıla turġan āyetlerni ḳat ḳat beyān ḳılamız (ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ)

256.26 biz birlikge delālet ḳıla turġan āyetlerni beyān ḳılġannıñ ṣoñında ol müşrikler āyetlerimizden yüz döndüreler

256.27 (قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) eyt sin mekke müşriklerine miñe ḫaber biriñiz

256.28 eger de sizge allahnıñ ʿaẕābı kinet kilse (أَوْ جَهْرَةً) yeise āşikāre körünüp kilse (هَلْ يُهْلَكُ) açuv

256.29 helākligi birlen helāk bolur mı yaʿnī helāk bolmas (إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ) meger ẓulm ḳıluvçı helāk bolur

I / 257

257.1 (وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ) biz ilçilerni (peyġamberlerni) yibermeymiz (إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ) meger ucmaḫ birlen

257.2 süyünç birüvçi ve tamuġdan ḳorḳuvçı ḥālde yiberemiz (فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ) beş bir kişi īmān

257.3 kitürse ve şerʿā özine vācib bolġan nerseni tüzük ḳılsa (فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) bes munday ādemler üzerine

257.4 ʿaẕabdan ḳorḳuv yoḳdur (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) daḫı munday ādemler s̱evābnıñ ötüvi birlen ḥasretlenüvçi de tügillerdür

257.5 (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) daḫı şunday ādemler bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar (يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ)

257.6 ol ādemlerni ʿaẕāb tutar (بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) allahnıñ tāʿatinden çıġuvları sebebli (قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ)

257.7 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eyt sin mekke müşriklerine min eytmeym sizge (عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ) minim ḳaşımda allahü teʿālānıñ

257.8 ḫazīneleri bar diyüp (وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ) daḫı min ġaybni bilemün dip de eytmeym (وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ)

257.9 daḫı min sizge eytmeym düristlikde min feriştemün dip (إِنْ أَتَّبِعُ) iyermeymün min (إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ)

257.10 meger özime vaḥy ḳılınġan nersege gine iyeremün allahü teʿālā resūl ekremni ulūhiyyet ve feriştelik daʿvāsından

257.11 pāk ḳıldı peyġamberlikni daʿvāsı birlen emr ḳıldı (قُلْ هَلْ يَسْتَوِي) eyt sin ey muḥammed mekke müşriklerine

257.12 eyā berāber bolur mı (الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ) ṣoḳır ādem daḫı közli ādem yaʿnī ṣoḳır ḥükminde bolġan ḥaḳḳ

257.13 yoldan adaşḳan ādem birlen közli ḥükminde bolġan ḥaḳḳ yoldan bara turġan ādem berāber bolur mı elbette

257.14 bular berāber bolmaslar (أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ) eyā fikr ḳılup ḳaramaymız mı eger fikr ḳılup ḳarasañız ḥaḳḳ yolġa

257.15 könülür idiñiz (وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām öziñe vaḥy ḳılınġan nerse (ḳurān) birlen

257.16 şunday ādemlerni ḳorḳut sin alar ḳorḳarlar (أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ) rableri ṣarı ḳobarılmış boluvdan

257.17 yaʿnī īmān kitürüp de ʿamelde kimçilik ḳılġan müʾminlerni yā ki ḥaşrni iʿtiḳād ḳıluvçılarnı ḳorḳut

257.18 (لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ) rableri şarı ḳobarılmış boluvdan ḳorkuvçılar üçün rablerinden başḳa yokdur

257.19 (وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ) ʿaẕābdan ḳutḳaruvda yardem birüvçi hem şefāʿat ḳıluvçı (لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) ṭıyılġan

257.20 nerselerinden şaḳlansunlar üçün * bir vaḳtde ḳureyşler resūl allahġa eytdiler ey (muḥammed ʿaleyhi's-selām) yanıñdan

257.21 bu kullarnı ḳavlap yiberüv kirek idi yaʿnī ʿammār suheyb ẖabbāb selmān (raḍi allahü ʿanhüm)ler kibi faḳīr

257.22 müselmānlarnı yanıñdan ḳavlap çıġaruv kirek idi eger bularnı yanıñdan ḳavlap çıġarsañ bizniñ

257.23 birlen meclisdeş bolur idiñ bu yārlı müselmānlar birlen olṭurışuvdan ʿārilenemiz didiler resūl ekrem

257.24 min müʾminlerni meclisimden ḳavlamaym didi ḳureyşler alay bolsa bizge ayrım meclis yaṣa alar birle birge

257.25 olṭurmaymız yanlarından naçar isler kile didiler bizden soñ yanıñda olṭurtursun didiler resūl allah yarar

257.26 didi şol ḥuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr ḳılınacaḳ āyetni indürdi (وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ) daẖı ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

257.27 şunday ādemlerni sürme yaʿnī yanıñdan ḳavlama (يَدْعُونَ رَبَّهُمْ) ol ādemler rablerine duʿā (ʿibādet)

257.28 ḳılurlar (بِالْغَدَاوةِ وَالْعَشِيِّ) irtede daẖı kiçde (يُرِيدُونَ وَجْهَهُ) ʿibādet birlen allahü teʿālānıñ rıżālıġını

I / 258

258.1 tilegenleri ḥālde (مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ) ol ādemlerniñ ḥesābından siniñ üzeriñde hiç nerse

258.2 yoḳdur (وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ) daẖı siniñ ḥesābıñdan alar üzerinde hiç nerse yoḳdur yaʿnī

258.3 ol ādemlerniñ īmānlarınıñ ḥesābı şiniñ üzeriñde tügildür (فتطردهم فتكون من الظالمين) bes

258.4 sin ol rablerine hemīşe duʿāda bolġan ādemlerni (ḳureyşlerniñ īmānlarına ṭamaʿ ḳılup) ötinüvleri

258.5 boyunça sürseñ de cebr ḳıluvçılardan bolursun (وكذلك فتنا بعضهم ببعض) oşandaḳ dünyāda ādemlerniñ

258.6 ḥalleriniñ türli boluvı birlen ibtidāʿ ḳılġan kibi ādemlerniñ baʿżısını baʿżısı birlen dīn işinde hem

258.7 ibtidāʿ ḳılduḳ şunıñ üçün barlı müselmañlarnı īmānda ilk boluvları sebebli ḳureyş başlarına ilk

258.8 ḳılduḳ (ليقولوا) eytsünler üçün baylar ve şerīfler ve erʾīsler (أهؤلاء من الله عليهم من بيننا) eyā

258.9 bu yarlılar ve żaʿīfler mi bizniñ aramızdan allahü teʿālā alarġa enʿām ḳılġan ādemler diyü yaʿnī şunıñ

258.10 üçün şerīfni żaʿīfler birlen baynı yarlı birlen imtiḥān ḳılduḳ (أليس الله) eyā allahü teʿālā imes mi

258.11 (بأعلم بالشاكرين) ẕikr ḳıluvçılarnı bilüvçi elbette bilgüçidür (وإذا جاءك الذين) ve her ḳayçan

258.12 siñe kilse şunday ādemler (يؤمنون بآياتنا) ol ādemler allahü teʿālānıñ āyetlerine īmān kitürler

258.13 (فقل سلام عليكم) bes bu ādemlerge eyt sizniñ üzeriñizge selām bolsun (كتب ربكم على نفسه

258.14 الرحمة) rabbiñiz özine īmān kitürgen ādemlerge raḥmet ḳıluvnı ḥükm itdi diyü (أنه) düristlikde şāʾn

258.15 (من عمل منكم سوءا) kimdür siz müʾminlerden yavız iş ḳılsa (بجهالة) günāhġa żararnıñ iyerüvini bilmegeni

258.16 ḥālde (ثم تاب من بعده) munıñ ṣoñında yavız iş ḳılġandan ṣoñ tevbe ḳılsa yaʿnī bu işinden ökinip

258.17 ḳaytsa (وأصلح) daḫı tevbesini ṣāf ḳılsa (فإنه غفور رحيم) bes düristlikde rabbiñiz ol yavız işiñizni

258.18 yarlıḳaġuçıdur hem sizge raḥmet ḳılġuçıdur (وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ) ve bu açuḳ beyān ḳıldıġımız kibi

258.19 āyetlerni ayurup beyān ḳılurmız ḥaḳlıḳ ẓāhir bolsun üçün (وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ) daḫı

258.20 yavızlarnıñ yolları ẓāhir bolsun üçün bes siz ol yoldan ṣaḳlanursız (قُلْ اِنّي نُهِيتُ)
258.21 eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) müşriklerge düristlikde min ṭıyılmış boldım (اَنْ اَعْبُدَ الَّذِينَ) şunday

258.22 nerselerge ʿibādet ḳıluvımdan (تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahdan başḳa nerselerge ʿibādet ḳılursız
258.23 siz yaʿnī siz ʿibādet ḳılġan nerselerge ʿibādet ḳıluvdan ṭıyılmış boldım min (قُلْ لَا اَتَّبِعُ اَهْوَاۤءَكُمْ)
258.24 eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) min sizniñ yavız nefsleriñiz arzu ḳılġan nersege iyermeym

258.25 (قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا) sizniñ yavız nefsleriñiz arzu ḳılġan nersege iyergenim vaḳtde taḥḳīḳ ḥaḳḳ yoldan

258.26 azsam kirek (وَمَا اَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ) daḫı min ḥaḳḳ yolġa könülüvçilerden bolmasam kirek (قُلْ اِنّي

258.27 عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبّي) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) mekke müşriklerine eyt sin min rabbimden bolġan beyān üzerindemün

258.28 yaʿnī rabbimni tanuvdan yaḳın üzerindemün (وَكَذَّبْتُمْ بِهِ) ve siz rabbimni yalġanġa tutdıñız yaʿnī ʿibādetde

I / 259

259.1 şerīk is̱bāt ḳıldıñız (مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ) siz anı aşuḳdurġan nerse minim ḳaşımda tügildür yaʿnī
259.2 müşrikler resūl allah ʿaẕāb inüv birlen ḳorḳıtġan zamānda resūl allahnı ḫorlap ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) alay bolsa
259.3 ḳorḳutḳan nerseñni kiltür kökden ṭaş yavdur bizge yā ki başḳa rencitküçi ʿaẕāb indür didiler

259.4 (إن الحكم إلا لله) ʿaẕābnı aşuḳduruvda ve kiçüktürüvde ḥükm yoḳdur meger allahü teʿālā üçündür (يقص الحق)

259.5 allahü teʿālā ḥaḳnı beyān ḳılur (وهو خير الفاصلين) daḫı ol allahü teʿālā ḥükm ḳıluvçılarnıñ izgüregidür

259.6 özi ḥükm ḳılur (قل لو أن عندي) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) mekke müşriklerine eger minim ḳaşımda bolsa

259.7 idi (ما تستعجلون به) siz anı aşuḳdurġan nerse (ʿaẕāb) (لقضي الأمر بيني وبينكم) minim birlen sizniñ arañızda

259.8 iş ḥükm ḳılınur idi yaʿnī sizni rabbime düşmānlıḳıñız üçün şol ṣoraġan ḥāliñizde helāk ḳılur idim

259.9 (والله أعلم بالظالمين) ve allahü teʿālā ẓulm ḳıluvçılarnı bilgüçirekdür yaʿnī ʿaẕāb ḳıluv iş allahü teʿālāniki

259.10 kimni ḥāżir ʿaẕāb ḳılurġa tiyüş ve kimge mühlet birürge tiyüş özi bilür maʿnāsında (وعنده مفاتح الغيب)

259.11 ve ol allahü teʿālā ḥużūrındadur ġayb ḫażīneleri (لا يعلمها إلا هو) ġayb ḫażīnelerini hiç kim bilmes meger

259.12 ol allahü teʿālā gine bilür (ويعلم ما في البر والبحر) daḫı ol allahü teʿālā ḳurı yirde ve diñgizlerde bolġan

259.13 nerselerni bilür (وما تسقط من ورقة) daḫı hiçbir yafraḳ aġaçından üzilip tüşmes (إلا يعلمها) meger

259.14 tüşdi ise ol yafraknı allahü teʿālā bilür (ولا حبة في ظلمات الأرض) daḫı yirniñ ḳaranġulıḳlarında hiç

259.15 orlıḳ yoḳdur boldı ise allahü teʿālā anı bilür (ولا رطب ولا يابس) daḫı hiçbir ösmey turġan

259.16 ḳurı nerse ve öse turġan yuvaş nerse yoḳdur meger boldı ise allahü teʿālā bilür (إلا في كتاب مبين) meger

259.17 bu nerseler boldı ise ẓāhir bolġan kitābdadur yaʿnī levḥü'l-maḥfūẓda yazılġandur yaʿnī bu mezgurlardan her birisini

259.18 allahü teʿālā bilür hem bu nerselerden her birisi levhü'l-maḥfūẓda yazılġandur yā ki ẓāhir bolġan kitābdan ilmuʿllāh

259.19 irāde ḳıluvda mümkin yaʿnī bu meẕkūrlardan her birisi allahnıñ ʿilmindedür (وهو الذي يتوفاكم بالليل) ve ol allahü teʿālā

259.20 şunday allahdur sizni kiçde öltürür yaʿnī yuḳulatur (ويعلم ما جرحتم بالنهار) daḫı kündizde kesb ḳılġan

259.21 nerseñizni bilür (ثم يبعثكم فيه) munıñ ṣoñında kündizde allahü teʿālā sizni ḳobarur yaʿnī yuḳuñızdan oyġatur

259.22 (ليقضى أجل مسمى) atalmış bolġan tiriklik eceli ölgenge ḳadar ötelmiş bolsun üçün yaʿnī

259.23 bendelerniñ ecelleri tamāmlıḳ ṣıfatın alsunlar üçün (ثم إليه مرجعكم) munıñ ṣoñında ölüm sebebli ḳaytaçaḳ

259.24 ornıñız allahü teʿālāgedür (ثم ينبئكم بما كنتم تعملون) munıñ ṣonıñda allahü teʿālā sizge ḫaber birür sizniñ

259.25 ḳılġan ʿamelleriñiz birlen (وهو القاهر فوق عباده) ve ol allahü teʿālā ḳulları üstinde ġālibdür (ويرسل عليكم حفظة)

259.26 daḫı ol allah sizniñ üzeriñizge ʿamelleriñizni ṣaḳlay turġan yazġuçı feriştelerni yiberür (حتى إذا جاء

259.27 أحدكم الموت) tā kim sizniñ biriñiz üzerine ölüm kilse (توفته رسلنا) ol ādemni ilçilerimiz öltürür

259.28 yaʿnī anıñ cānın ölüm feriştesi hem anıñ cān aluvda yardemçileri cānını alur (وهم لا يفرطون) ve ol

259.29 cān aluvçı ferişteler yalḳavlıḳ ve kiçüktürüv birlen cān almavda kimçilik ḳılmaslar (ثم ردوا إلى الله) munıñ

I / 260

260.1 ṣoñında bendeler allahü teʿālāge ḳaytarılmış bolurlar (مولاهم الحق) ol allahü teʿālā bendelerniñ ḥaḳḳ ḫocalarıdur

260.2 (أَلَا لَهُ الْحُكْمُ) aġāh olıñız bendeler ḳıyāmet küninde ḥükm itüv allahü teʿālā üçün ginedür (وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ)

260.3 allahü teʿālā ḥesāb ḳıluvçılarnıñ tizregidür (قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ) ey muḥammed mekke ehline eyt sizni kim ḳutḳarur

260.4 (مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) ḳurı yir ve dīñgiz ḳaranġulıḳlarından (تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً) ol allahü teʿālāge

260.5 duʿā ḳılursız yalbarġanıñız (ḳıçḳurġanıñız) ḥālde hem yaşrın ḥālde (لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ) daḫı eytürsiz bu

260.6 ḳaranġulıḳlardan bizni ḳutḳarsañ idi (لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ) elbette şükr ḳıluvçılardan bolur idük

260.7 diyüp (قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) eyt sin mekke ehline ḳurı yirniñ ve diñigizniñ ḳaranġulıḳlarından

260.8 allahü teʿālā ḳutḳarur (وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ) daḫı mundan başḳa bolġan her bir ḳayġudan allahü teʿālā ḳutḳarur

260.9 (ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ) munıñ ṣoñında yine de şirkge ḳaytursız ʿahdiñizde turmassız diyü (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ) eyt

260.10 muḥammed (ʿaleyhi's-selām) mekke ehline ol allahü teʿālā küçi yitküçidür (عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ) sizniñ üzeriñizge yiberüvge

260.11 (عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) üstiñizden ʿaẕābnı yiberüvge (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ.) yeise ayaḳ astıñızdan ʿaẕābnı

260.12 yiberüvge niteki firāvunnı ṣuġa baṭurdı ḳārūnnı yirden yutdurdı (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا) yeise sizge türli

260.13 fırḳalarnı kaṭışṭururġa bes arañızda ṣoġışlar ḳopar idi (وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ) daḫı türli

260.14 fırḳalardan sizniñ baʿżıñızġa baʿżıñıznın żararın tanutuvġa küçi yitküçidür (انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ)

260.15 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām iḫtiyār ḳılup ḳaranaçaḳ ʿalāmetlerni ḳat ḳat beyān ḳılurmız (لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ) ādemler bilsünler

260.16 üçün (وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ḳurānnı siniñ ḳavmiñ yalġanġa tutdı (وَهُوَ الْحَقُّ) ḥālbūkim ol

260.17 ḳurān ḥaḳḳ idi (قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ) eyt sin ey muḥammed *ʿaleyhi's-selām* ḳavmiñe min sizniñ üzeriñizge iş tapşırılmış

260.18 kişi tügilmün belki min sizni ḳorḳıtuvçı ġınamun iş tapşırılmış żāt allahü teʿālādur diyüp (لِكُلِّ نَبَإٍ مُسْتَقَرٌّ) her

260.19 bir ḫaber üçün ḳararlana turġan vāḳʿa bola turġan vaḳt bar bes ʿażāb birlen ḫaberniñde vāḳʿa bola turġan

260.20 vaḳti bolur (وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) ve tiz ol ḫaberni vāḳʿa bolġan vaḳtinde bilürsiz *bidʿat meclisine ḥāżır bolmav ḥaḳında

260.21 allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām her ḳayçan şunday ādemlerni

260.22 körseñ (يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا) bizniñ āyetlerimizde (ḳurān āyetlerinde) ḫorlav ve ṭaʿn birlen çomarlar niteki ḳureyşler

260.23 meclislerinde şol ṭarīḳ ḳıldılar (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām munday ādemlerden yüz döndür ve alar birle

260.24 birge olṭurma (حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ) ḳurānġa başḳa ḥadīsge (sözge) çomġanlarına ḳadar ikinçi

260.25 sözge kirişseler birge olṭur (وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ) ve eger sini şeyṭān vesvesesi birlen şuġullendürüp

260.26 ḳurān āyetlerinde ṭaʿn ḳılup söyleşüvçiler birlen olṭuruşuvdan allahü teʿālānıñ ṭıyuvını unutdursa (فَلَا تَقْعُدْ

260.27 بَعْدَ الذِّكْرَى) bes allahü teʿālānıñ ṭıyuvını isiñe tüşürgeniñ ṣoñında olṭurma (مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ)

260.28 özlerine cebr itüvçi ẓālim ḳavm birlen birge (وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ) şirkden ṣaḳlanġan ādemlerge yoḳdur

I / 261

261.1 (مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ) ḳurān āyetlerine çomuvçılarnıñ ḥesābından hiç nerse; allahü teʿālā ḳurān āyetlerine ṭaʿn

261.2 birlen çomuvçılar birlen olṭuruşuvdan ṭıyġaç müselmānlar resūl allahġa eytdiler alay bolġaç biz mescid-i

261.3 ḥarāmda niçük olṭurayıḳ ve niçük ṭavāf ḳılayık alar hemīşe ḳurān āyetlerinde ṭaʿn diyü şundan

261.4 ṣoñ allahü teʿālā ruḫṣat itüp ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi yaʿnī öziñiz ṣaḳlansañız alarnıñ günāhlarınıñ

261.5 ḥesābları sizge tügil diyüp (وَلَٰكِنْ ذِكْرَىٰ) likin sizge vācib bolur alarġa ẕikr ve vaʿaẓ ḳıluv (لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ)

261.6 vaʿaẓ sebebli ḳurān āyetlerinde ṭaʿn ḳılup söyleşüvçiler bu işlerinden ṣaḳlansunlar üçün bu āyetde ẓālim

261.7 ḳavmden mübtediʿ ve fāsıḳ ve kāfir murād (وَذَرِ الَّذِينَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şunday ādemlerni ḳoy (اتَّخَذُوا دِينَهُمْ

261.8 لَعِبًا وَلَهْوًا) ol ādemler dīnlerni oyun ve fāʾidesiz nerse itüp tutdılar (وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) daḫı

261.9 alarnı dünyā tirikligi aldadı (وَذَكِّرْ بِهِ) daḫı ḳurān birlen vaʿaẓ ḳıl (أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ) nefsiniñ

261.10 kesb ḳılġan nersesi sebebli hilākatge tapşırılmış boluvından ḳorkuv üçün (لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ) nefsge

261.11 allahdan başḳa yoḳdur (وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ) ʿaẕābnı yiberüvde fāʾide birüvçi hem şefāʿat ḳıluvçı (وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ

261.12 عَدْلٍ) ve eger sin ol nefsini her bir fedā birlen fidyeleseñ (لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا) nefsden fedānı alınmas yaʿnī

261.13 ol nefsni hiçbir nerse birlen cehennemden culup aluv mümkin bolmas (أُولَٰئِكَ الَّذِينَ) bu dinlerni üçün

261.14 ve fāʾidesiz nerse itüp tutuvçılar şunday ādemlerdür (أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا) kesb ḳılġan nerseleri sebebli yaʿnī

261.15 bozuk iʿtikādları ve yavız ʿamelleri sebebli ʿaẕābġa tapşırılmış boldılar (لهم شراب من حميم) bu ṣıfatlı

261.16 ādemler üçün ġāyet ḳızdurulmış ṣudan içmelik bardur (وعذاب اليم) daḫı rencitküçi ʿaẕāb bardur (بما

261.17 كانوا يكفرون) kāfir boluvları (قل اندعو من دون الله) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) atalarınıñ dīnlerine sini

261.18 ündegen mekke müşriklerine eyt eyā biz allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılayıḳ mu (ما لا ينفعنا ولا يضرنا) özimizge fāʾidede

261.19 hem żararda birmey turġan nersege yaʿnī żarar ve fāʾideden hiç birisine ḳudreti bolmaġan nersege (ونرد على

261.20 اعقابنا) daḫı ökçelerimiz üzerine yaʿnī şirkge kiri ḳaytarılmış bolayıḳ mı (بعد اذ هدانا الله) allahü teʿālā

261.21 bizlerni küfrden ḳutḳarup islāmga köndürgenniñ ṣonıñda (كالذى استهوته الشياطين) şeyṭānlar alup kitüp

261.22 adaşdurġan ādem şiklli (فى الارض) yirde (حيران) ḳayu orunġa barurġa bilmeyinçe abdıraġanı ḥālde ol

261.23 ādem (له اصحاب يدعونه الى الهدى) ol şeyṭānlar adaşdurġan ḥayrān bolġan ādem üçün toġrı yolġa

261.24 ündey turġan yoldaşlar bardur (ائتنا) ol yoldaşlar ol adaşḳan ve abdıraġanı ādemge bizniñ yanımızġa

261.25 kil dip eytürler bu ādem cevāb birmes ve kilmes bu söz baʿżı ādemlerniñ cinler ve şeytānlar ādemni

261.26 alup kitüp adaşduralar digen sözine ve iʿtiḳādına bināʾ bolur *ḥāṣıl yoldan adaşup ḳayda barurġa

261.27 bilmeyinçe abdırap turġan kişige islām yolından adaşup şeyṭān yollarına iyergen ādemni teşbīh ḳılınġan

261.28 müselmānlar bu islām yolından adaşḳan ādemni islām yolına çaḳırup turalar bu ādem müselmānlarġa iltifāt itmey

261.29 (قل ان هدى الله) ey ʿaleyh-i muḥammedü'selām müşriklerge eyt sin düristlikde allahü teʿālānıñ bendeleri üçün ravşān

I / 262

262.1 ḳılġan yolı ve meşrūʿ ḳılġan dīni (هُوَ الْهُدَى) ol yol ve ol dīn toġrı yoldur ve nūrdur (ve ḥaḳḳ dīndür)

262.2 başḳaları azġunlıḳdur (وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) daḫı biz bütün ʿālemniñ terbiye itüvçisi bolġan

262.3 allahü teʿālāge iṭāʿat ḳıluvımız birlen buyurılmış bolduḳ (وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلٰوةَ) daḫı namāz oḳuñız diyü buyurılmış

262.4 bolduḳ (وَاتَّقُوهُ) daḫı allahü teʿālādan ḳorḳıñız diyü buyurılmış bolduḳ dip eyt (وَهُوَ الَّذِي) ol allahü

262.5 teʿālā şunday allahdur (إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) ol allahü teʿālā ṣarı ḳobarılmış bolursız (وَهُوَ الَّذِي) ve ol allahü

262.6 teʿālā şunday allahdur (خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ) köklerni ve yirlerni yaratdı (بِالْحَقِّ) ḥaḳlıḳ birlen (وَيَوْمَ

262.7 يَقُولُ كُنْ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol künni beyān ḳıl ol künde allahü teʿālā bir nersege bol sin diyür de

262.8 (فَيَكُونُ) bes ol nerse bolur (قَوْلُهُ الْحَقُّ) allahü teʿālānıñ sözi şiksiz ḥaḳdur (وَلَهُ الْمُلْكُ) daḫı allahü teʿālā

262.9 üçündür ḫocalıḳ (يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ) şūrġa ürilgen künde yaʿnī ḳıyāmet küninde (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ)

262.10 ol allahü teʿālā ġāʾibni daḫı ḥāżırnı bilgüçidür (وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ) ve ol allahü teʿālā her bir işinde ḥikmet

262.11 iyesidür hem her bir bendeniñ ḳılġan işiniñ ṭışını ve içini bilgüçidür (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ آزَرَ)

262.12 ey muḥammed (ʿaleyhi's-elām) şol vaḳtni beyān ḳıl ḳayçan ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) atası āzirge eytdi (أَتَتَّخِذُ

262.13 (أصناما آلهة) ey atam eyā sin ṣanemlerni maʿbūdlar tutasuñ mı (اني اراك وقومك) düristlikde min ey atam

262.14 sini daḫı siniñ iyergen kavmiññi bilemün (في ضلال مبين) ṣanemlerni maʿbūd tutuvları sebebli ẓāhir

262.15 azġunlıḳda diyü (وكذلك) daḫı oşandaḳ yaʿnī ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmge atasınıñ hem atasına iyergen ḳavminiñ

262.16 ḥakk yoldan adaşḳanlıḳlarını körsetken kibi (نري ابراهيم) ibrāhīmge körsetürmiz (ملكوت السموات)

262.17 (والارض) köklerniñ ve yirlerniñ mülklerini yā ki ʿacaʾibni ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) köklerniñ ve yirlerniñ mülklerini

262.18 körüv sebebli bizniñ birligimizge istidlāl ḳılsun üçün (وليكون من الموقنين) daḫı bizniñ birligimizni

262.19 şiksiz bilüvçilerden bolsun üçün (فلما جن عليه الليل) bes ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām)ge kiç ḳaranġulanġan

262.20 zamānda (رأى كوكبا) ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) yuldıznı kördi (قال هذا ربي) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām bu yuldız minim rabbim

262.21 didi ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ atası ḳavmi birlen ṣanemlerġa ḳuyaşġa ayġa yuldızlarġa ʿibādet ḳılalar idi

262.22 şunıñ üçün alarnıñ dīnde ḫaṭā ḳıluvlarına tenbīh itüp fikr ve delīl ṭarīḳine alarnı köndürüvni tilep bu nerselerniñ

262.23 maʿbūd bolurġa yaramavlarını bildürdi (فلما افل) bes yuldız ġāʾib bolġan zamānda (قال لا احب الافلين)

262.24 ibrāhīm ʿaleyhi's-selām min ġāʾib boluvçılarnı süymeymün didi çünki bir orundan ikinçi orunġa köçüv hem

262.25 ġāʾib boluv yokdan bar boluvnı bildüre ilah bolġan ẕāt hemīşe bar bolurġa ḳirek

262.26 ibrāhīm ʿaleyhi's-selām aynıñ ḳalḳup barġannı körgen zamānda (قال هذا ربي) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām bu ay

262.27 minim rabbim didi (فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ) bes ay ġāʾib bolġan zamānda ibrāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi (لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي)

262.28 eger rabbim mini ḥaḳḳ yolġa köndürmese (لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ) elbette min ḥaḳdan azġuçı ḳavmlerden

262.29 bolurmun diyüp yaʿnī ayda yuldız kibi bir ḥālden ikinçi ḥālge özgere turġan nerse iken elbette bu ṣıfat

I / 263

263.1 ilah boluvġa münāfī diyüp öziniñ ʿācizligini bildürüp ḥaḳġa irişüvde rabbinden yardem istedi hem ayġa ʿibādet

263.2 ḳıluvçılarnıñ ḥaḳḳ yoldan adaşḳan boluvını bildürdi (فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً) ṣoñra ibrāhīm ʿaleyhi's-selām ḳuyaşnı

263.3 çıġup barġan vaktinde körgen zamānda (قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ) ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) eytdi bu ḳuyaş minim

263.4 rabbimdür ve bu ḳuyaş yuldız birlen andan uluġraḳdur diyü (فَلَمَّا أَفَلَتْ) bes ḳuyaş ġāʾib bolġan zamānda

263.5 ibrāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi (يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ) ey ḳavmim düristlikde min bizgüçimün (مِمَّا تُشْرِكُونَ) sizniñ allahġa

263.6 şerīk ḳılġan nerseleriñizden yaʿnī yokdan bar bolup bar ḳıluvçıġa muḥtāc bolġan nerselerden (إِنِّي وَجَّهْتُ

263.7 وَجْهِيَ) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi düristlikde min yüzümni döndürdim ve yöneldürdim (لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ)

263.8 köklerni ve yirlerni yaratḳan allahü teʿālāge (حَنِيفًا) bāṭıl dīnden ḥaḳḳ dīnge avışḳanım ḥālde (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ)

263.9 daḫı min allahġa şerīk ḳıluvçılardan tügilmün (وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ) daḫı ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmge allahü teʿālānı birlev ḥaḳında ḳavmi

263.10 daʿvā ḳılışdı (قال أتحاجوني في الله) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi eyā minim birlen allahnı birlevde daʿvā ḳılışasız mı

263.11 (وقد هدان) ve taḥḳīḳ mini allahü teʿālā özini birlevge köndürdi (ولا أخاف ما تشركون به) daḫı min

263.12 sizniñ allahġa ʿibādetde şerīk ḳılġan nerseleriñizden (maʿbūdlarıñızdan) ḳorḳmaym çünki alarnıñ özleriniñ gine

263.13 faʾide ḳılurġa ve żarar ḳılurġa da ḳudretleri yokdur (إلا أن يشاء ربي شيئا) meger ḳorḳamun rabbimniñ sizniñ

263.14 maʿbūdlarıñız cihetinden bir mekrūh nerseni irişdürüvni tilevi vaḳtında ġına ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavmi ibrāhīm

263.15 ʿaleyhi's-selāmnı maʿbūdları cihetinden ʿaẕāb irişür diyüp ḳorḳutdılar şunıñ üçün bu sözni eytdi dimişler

263.16 (وسع ربي كل شيء علما) rabbim her nerseni bilüv yüzinden ṣaydurdı (çulġap aldı) (أفلا تتذكرون) eyā bu

263.17 maʿbūdlarıñıznıñ żararġa ve fāʾidege küçleri yitmegenliklerini iʿtibār ḳılup ḳaramaysız mı eger iʿtibār ḳılup

263.18 ḳarasañız ḳādir birlen ʿācizni ayurur idiñiz de ḳādir bolġan allahġa ʿibādet ḳılur idiñiz ʿāciz bolġan

263.19 ṣanemlerge ʿibādet ḳılmas idiñiz (وكيف أخاف ما أشركتم) ve niçük min siz ʿibādetde allahġa şerīk ḳılġan

263.20 ʿaciz nerselerden ḳorḳaym (ولا تخافون) ve siz her nersege ḳādir bolġan allahdan ḳorḳmaysız (أنكم أشركتم بالله)

263.21 düristlikde siz allahġa ʿibādetde şerīk-i is̱bāt ḳıldıñız (ما لم ينزل به عليكم) şol nerseni şerīk ḳıldıñız

263.22 ol nerseġe ʿibādet birlen sizniñ üzeriñizge allahü teʿālā indürmedi (سلطانا) delīlni (فأي الفريقين

263.23 أحق بالأمن) bes iki cemāʿatniñ (allahnı ʿibādetde birlevçi cemāʿat birlen allahġa ʿibādetde şerīk-i is̱bāt

263.24 ḳıluvçı cemāʿatniñ) ḳayusı emīn boluvġa (ḳorḳmasḳa) tiyüşlirek yaʿnī siz mi yā ki biz

mi elbette biz

263.25 ḳorḳmasḳa tiyüşli (إن كنتم تعلمون) eger siz kim emīn boluvġa tiyüşli ikenligini bilseñiz (الذين

263.26 آمنوا) şunday ādemler īmān kitürdiler (ولم يلبسوا إيمانهم بظلم) daḫı īmānlarını ẓulm birlen

263.27 ḳatışdurmadılar (أولئك) bu īmān kitürüp de īmānlarını ẓulm birlen ḳatışdurmaġan ādemler (لهم الأمن) bu ādemler

263.28 üçündür ʿaẕābdan emīn boluv (وهم مهتدون) bu ādemler toġrı yolġa könilmişlerdür bu āyet ingen ṣonıñda

263.29 ṣaḥābelerge keyfsizlik ḥāṣıl boldı resūl allahġa eytdiler bizniñ ḳayumız nefsine ẓulm ḳılmaġanımız bar her ḳayumız

I / 264

264.1 nefsimizge ẓulm ḳılamız diyüp resūl allah eytdi bu āyetniñ maʿnāsı siz ẓann ḳılġança tügil belki loḳmān ʿaleyhi's-

264.2 selāmnıñ oġlına ey oġlım allahġa şirk ḳılma şirk uluġ ẓulm didügi kibidür elbette allahġa īmān tügil allahnıñ

264.3 barlıġını taṣdīḳ ḳılup da bu taḳdīḳġa şirkni ḳatnaşduruv yaʿnī ẓulmden şirk murād didi (وتلك

264.4 حجتنا) ve bu ibrāhīmniñ ḳavmine körsetken delīli bizniñ delīlimizdür yaʿnī yuldızlar ve ay ve ḳuyaşnıñ maʿbūd

264.5 bolurġa yaramavlarınıñ delīli yaʿnī ġāʾīb boluvları bizniñ birligimizge delīldür (آتيناها إبراهيم) bu ḥüccetni

264.6 biz ibrāhīmge birdük (على قومه) ibrāhīmniñ ḳavmi üzerine bolġan delīlimizdür (نرفع درجت من نشاء)

264.7 tilegen kişini biz ʿilmde ve ḥikmetde köp derecelerge köterürmiz (إن ربك حكيم عليم) düristlikde siniñ

264.8 rabbiñ derecelerge köterüvde ḥikmet iyesidür ve kimni köterürge tiyüş idügini

bilgüçidür (وَوَهَبْنَا لَهُ

264.9 إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) daḫı ibrāhīmge biz isḥāḳnı hem isḥāḳnıñ oġlı yaʿḳūbnı hibe ḳılduḳ (كُلًّا هَدَيْنَا)

264.10 isḥāḳ birlen yaʿḳūbdan her birisini ḥaḳḳ yolġa köndürdük (وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ) daḫı ibrāhīmden ilk

264.11 nūḥ ʿaleyhi's-selāmnı ḥaḳḳ yolġa köndürdük (وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ) daḫı nūḥnıñ balalarından ḥaḳḳ yolġa köndürdük (دَاوُدَ

264.12 وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ) dāvud hem süleymān hem eyyūb ʿaleyhi's-selāmnı (وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ) daḫı yūsuf hem mūsā

264.13 hem hārūn (ʿaleyhi's-selām)nı (وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) ve oşandaḳ yaʿnī ibrāhīmniñ derecelerin köterüv

264.14 birlen cezālaġanımız kibi izgülik ḳıluvçılarnı cezālarmız (وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ) daḫı zekeriyyā

264.15 hem yaḥya yine ʿīsā hem ilyās (ʿaleyhi's-selām)nı (كُلٌّ مِنَ الصَّالِحِينَ) bulardan her birisi kāmil izgü ādemlerdendür

264.16 (وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا) daḫı ismaʿīl hem ilyasʿ hem yūnus hem lūṭ ʿaleyhimü's-selāmnı (وَكُلًّا فَضَّلْنَا

264.17 عَلَى الْعَالَمِينَ) bulardan her birisini öz zamānlarındaġı ādemler üzerine peyġamberlik sebebli artuḳ ḳılduḳ

264.18 (وَمِنْ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ) daḫı bu peyġamberlerniñ atalarından hem balalarından ve ḳardeşlerinden baʿżısını

264.19 artuḳ ḳılduḳ (وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) daḫı alarnı ḫalk arasında iḫtiyār ḳılduḳ hem

264.20 toġrı ve ḥaḳḳ bolġan yolġa köndürdük (ذَلِكَ هُدَى اللهِ) bu ẕikr ḳılınġan ādemler köndürilgen allahnıñ

264.21 ḥaḳḳ bolġan dīnidür (يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) bu ḥaḳḳ dīnge ḳullarından tilegen

ādemni köndürür

264.22 allahü teʿālā (ولو اشركوا) ve eger bu ẕikr ḳılınġan ādemler (peyġamberler) mertebeleri büyük bola turup allahġa

264.23 ʿibādetge şirket yaṣasalar (لحبط عنهم ما كانوا يعملون) bu ādemlerden ʿamel ḳılġan nerseleri hemmesi bāṭıl

264.24 bolur (أولئك الذين) bu ẕikr ḳılınġan peyġamberler şunday ādemlerdür (آتيناهم الكتاب والحكم والنبوة)

264.25 bu ādemlerge kitāb hem ḥikmet hem peyġamberlik birdük (فان يكفر بها هؤلاء) bes eger de bu ḳureyşīler

264.26 bu kitāb hem ḥikmet hem peyġamberligini inkār itseler (فقد وكلنا بها قوما) bes taḥḳīḳ bu kitāb hem ḥikmet

264.27 hem peyġamberlikni riʿāye ḳıluvnı şunday ḳavmge tapşurduḳ (ليسوا بها بكافرين) ol ḳavm bu kitāb
264.28 hem ḥikmet hem peyġamberlikni inkār itüvçi tügildür ol ḳavm yaʿnī peyġamberler hem alarġa iyergen ādemlerge

264.29 tapşurduḳ (أولئك الذين هدى الله) bu ẕikr ḳılınġan ādemler (peyġamberler) şunday ādemlerdür

I / 265

265.1 allahü teʿālā alarnı ḥaḳḳ yolġa köndürdi (فبهداهم اقتده) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām bu ẕikr ḳılınġan peyġamberlerniñ

265.2 tevḥīd ve uṣūl dīnlerine iyer (قل لا اسألكم عليه اجرا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eyt sin kāfirlerge ḳurān üyretüv

265.3 üzerine sizden yal ṣoramaym (ان هو الا ذكرى للعالمين) ḳurān tügildür meger bütün ʿālemge vaʿaẓdür

265.4 (وما قدروا الله حق قدره) yehūdler allah (teʿālā)nı ḥaḳḳ tanuv birlen tanımadılar ve ḥaḳḳ uluġlav birlen

265.5 uluġlamadılar (اذ قالوا) şol vaḳtde allahü teʿālānı ḥaḳḳ tanuv birlen tanımadılar yehūdler

resūl allahġa eytdiler

265.6 (مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ) allahü teʿālā ādem üzerine hiç nerse indürmedi yaʿnī uluġ niʿmetden bolġan

265.7 vaḥyini hem allahü teʿālānıñ peyġamberlerini yiberüvini inkār itdiler şunıñ üçün allahü teʿālānı ḥaḳḳ tanuv birlen

265.8 tanımadılar (قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِى) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) yehūdlerge eyt şunday kitābnı kim indürdi

265.9 (جَاءَ بِهِ مُوسَى) ol kitābnı mūsā (ʿaleyhi's-selām) kitürdi yaʿnī tevrātnı kim indürdi diyü (نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ)

265.10 ol kitāb nūr hem ādemlerni ḥaḳḳ yolġa köndürgüçi bolġan ḥālde (تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا) ol kitābnı

265.11 kāġıdlarda ḳılursız siz yaʿnī kisek kisek kāġıdlarga yazarsız da ol yazılġan kāġıdlarnı ẓāhir ḳılursız

265.12 (وَتُخْفُونَ كَثِيرًا) ve köpsini yaşirürsiz yaʿnī muḥammed ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellemniñ naʿti bolġanlarını

265.13 mālik bin esṣayf digen kişige resūl allah tevrātnı mūsā (ʿaleyhi's-selām)ġa indürgen allah birlen ḳasem ḳılup

265.14 eytemün siñe tevrātda allahü teʿālā simiz ʿālemge açuvlana digen sözni tapasuñ mı didi ṣayf oġlı mālik belī

265.15 tapam didi şundan ṣoñ resūl allah alay bolsa sin simiz ʿālem allahü teʿālā siñe açuvlana iken didi

265.16 şundan ṣoñ ṣayf oġlı mālik resūl allaġa açuvlanup allahü teʿālā ādemge hiç nerse indürmedi didi

265.17 (وَعُلِّمْتُمْ مَا) ḫayy ey yehūdler siz ḳurān birlen muḥammed (ʿaleyhi's-selām) tiley üzerine şol nerseni üyretilmiş boldıñız

265.18 (لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ) ol nerseni siz de daḫı atalarıñız da bilmediñiz (قُلِ اللّٰهُ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām)

265.19 eyt sin yehūdlerge mūsā (ʿaleyhi's-selām) sizge kitürgen kitābnı allah indürdi diyü (ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ)

265.20 munıñ ṣoñında ol yehūdlerni bāṭıllıḳlarında oynaġanları ḥālde ḳaldur (وَهٰذَا كِتَابٌ) ve bu ḳurān şunday

265.21 kitābdur (أَنْزَلْنَاهُ) indürdük biz ol kitābnı (مُبَارَكٌ) fāʾidesi köpdür (مُصَدِّقُ الَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ) öziniñ
265.22 aldında bolġan kitābnı (tevrātnı yā ki her bir kütb-i semāviyeni) rastlavçıdur (وَلِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرٰى)
265.23 bu ḳurānnı indürdük bereket üçün daḫı siniñ bu ḳurān birlen avıllarnıñ anası bolġan mekke ḫalkını
265.24 ḳorḳutuvıñ üçün (وَمَنْ حَوْلَهَا) daḫı avıllarnıñ anası bolġan mekke tiresinde bolġan ādemlerni (maşrıḳ
265.25 ve maġrib ehlini) ḳorkutuvıñ üçün (وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ) daḫı şunday ādemler āḫiret künine īmān
265.26 kitürürler (يُؤْمِنُونَ بِهِ) āḫiret künine īmān kitürgen ādemler ḳurānġa īmān kitürürler (وَهُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ
265.27 يُحَافِظُونَ) daḫı āḫiret künine īmān kitürgen ādemler namāzlarına devām iterler çünki āḫiret künine īmān
265.28 kitürgen kişi ṣoñġı ḥālinden ḳorḳa hemīşe ḳorkuv bu ādemni peyġamberge hem ḳurānġa īmān kitürgenine ḳadar
265.29 fikrde bala fikrli fikrli ʿāḳıbetinde ḥaḳlıḳġa irişe (وَمَنْ اَظْلَمُ) ve kimdür ẓālimrek (مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا)

I / 266

266.1 allahü teʿālāge yalġannı iftirāʾ ḳılġan (ṭoḳġan) ādemden yaʿnī bu ādemden ẓālimrek hiç kim yoḳdur yaʿnī
266.2 min peyġambermün allahü teʿālā mini peyġamber itip yiberdi dip iftirā ḳıluvçıdan hiç ẓālim kişi yoḳ müseylimetü'l-
266.3 el-kezẕāb, esvedü'l-ʿansī kibiler (اَوْ قَالَ اُوحِىَ اِلَىَّ) yeise eytdi ol kişi miñe allahü teʿālādan vaḥy ḳılındı diyü
266.4 (وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ شَىْءٌ[2]) ḥālbūkim ol kişige hiç nerse vaḥy ḳılınmadı yaʿnī bu kişiden ẓālimrek kim bar elbette
266.5 hiç kim yoḳ resūl allahnıñ yazuvçısı bolġan ebū serḥ oġlı bolġan suʿud oġlı ʿabdu'l-lah kibi allahü teʿālānıñ

266.6 "ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين" āyeti ingeç "ثم انشأناه خلقا آخر" ge yitkeç allahü teʿālānıñ

266.7 ādemni tafżīl ḳıluvından ʿaceblenüp "فتبارك الله احسن الخالقين" didi resūl allah eytdi şol ṭarīḳ bar

266.8 inüvni hem siniñ eytkeniñçe didi bes ʿabdu'l-lah şikge tüşdi didi hem eger muḥammed ʿaleyhi's-selām rast sözli

266.9 bolsa añar vaḥy ḳılınġan kibi miñe de vaḥy ḳılındı didi ve eger yalġançı bolsa ol eytken kibi min de "فتبارك الله

266.10 احسن الخالقين" diyü eytdim didi (ومن) daḫı şol kişiden ẓālimrek kişi kimdür (قال سانزل مثل

266.11 ما انزل الله) ol kişi eytdi allahü teʿālā indürgen kitāb kibi min de indürürmün diyü yaʿnī eger tilesek

266.12 bizde muḥammed (ṣallallahü aleyh ve sellem) kibi eytürmiz diyüvçiler (ولو ترى) eger körseñ idi sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-

266.13 selām) (اذ) şol vaḳtni (الظالمون في غمرات الموت) ẓulm kıluvçılar ölümniñ ḳatılıḳlarındadur (والملائكة باسطوا

266.14 ايديهم) daḫı ferişteler kollarını ẓālimlemiñ cānlarını alurġa töşegüçilerdür (اخرجوا انفسكم)

266.15 cānlarıñıznı öziñiz çıġarıñız diyü ẓālimlerge eytürler (اليوم تجزون عذاب الهون) bu künde yaʿnī ölgen

266.16 künde ʿaẕābnıñ ḫorlavlı bolġanı birlen cezālanmış bolursız (بما كنتم تقولون على الله) allahü teʿālāge eytür

266.17 boluvıñız sebebli (غير الحق) ḥaḳdan başḳa sözni (وكنتم عن آياته تستكبرون) daḫı allahü teʿālānıñ

266.18 āyetlerinden tekebbürlik ḳılur boluvıñız sebebli yaʿnī sizge ḫorlavçı ʿaẕāb allahü teʿālāge yalġannı eytüviñiz

266.19 sebebli daḫı ḳurān āyetlerine īmān kitürüvden tekebbürlik ḳıluvıñız sebeblidür (ولقد جئتمونا فرادى)

266.20 ve taḥḳīḳ bizge māllarıñızdan ve balalarıñızdan ve başḳa dünyāda vaḳt mālik bolġan nerseleriñizden yalġız bolġanıñız

266.21 ḥālde kildiñiz (كما خلقناكم أول مرة) niteki evvel mertebede sizni yalġız itip yaraṭḳan idük yaʿnī

266.22 evvel yaraṭıluvda ni revişde idiñiz şol revişde kildiñiz (kilürsiz) yaʿnī baş ve ten ve ayaḳlarıñız

266.23 yalanġaç ḥālde yaʿnī ḳıyāmet küninde allahü teʿālā ḥużūrına şol revişçe barılaçaḳ (وتركتم ما خولناكم)

266.24 daḫı biz sizge birgen māllarnı ḳaldurdıñız (وراء ظهوركم) arḳalarıñıznıñ ṭışına yaʿnī hiç nerse alup

266.25 kilmediñiz (وما نرى معكم) daḫı müşriklerge eytürler allahü teʿālā ḥużūrına barġaç sizniñ birlen

266.26 birge körmeymiz (شفعاءكم الذين زعمتم) şunday şefāʿat ḳıluvçılarıñıznı siz alarnı gümān ḳıldıñız

266.27 (أنهم فيكم شركاء) düristlikde alar sizniñ ʿibādetiñizge müsteḥaḳ boluvda allahġa şerīklerdür diyü

266.28 yaʿnī müşrikler dünyāda vaḳtde ṣanemlerġa ʿibādet ḳıldılar ḳıyāmet kün şefāʿat ḳılsunlar üçün

266.29 allahü teʿālā şunıñ üçün de bu āyet birlen müşriklerge şelte ḳıldı (لقد تقطع بينكم) taḥḳīḳ sizniñ

I / 267

267.1 arañızda taralışuv vāḳıʿa boldı (وضل عنكم) daḫı sizden ġāʾib boldı (ما كنتم تزعمون) sizniñ

267.2 ḳıyāmet küninde sefāʿatçiler diyü gümān ḳılġan nerseleriñiz yaʿnī ṣanemleriñiz (إن الله فالق الحب والنوى)

267.3 düristlikde allahü teʿālā başaḳdan orlıḳnı ḫurmā aġaçından tişini yarġuçıdur (يخرج الحي من الميت)

267.4 tirikni ölükden çıġarur allahü teʿālā cānlı nerseni cānsızdan çıġarur ādemni nuṭfeden ḳuşnı yumırkadan
267.5 ölenlerni orlıḳdan çıġaruv kibi öse turġan nersege de ḥayy dip eytiledür (وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ)
267.6 daḫı ölükni tirikden çıġaruvçı yaʿnī cānsıznı cānlıdan çıġaruvçıdur nuṭfe birlen yumırḳanı ādem birlen
267.7 ḳuşdan hem orlıḳnı ölenden çıġaruv kibi (ذَلِكُمُ اللَّهُ) oşbu orlıḳ birlen tişini yaruvçı daḫı tirikni
267.8 ölükden ölükni tirikden çıġaruvçı ʿibādet ḳılurġa tiyüşli bolġan sizniñ allahıñızdur (فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ)
267.9 bes niçük ol allahnıñ ʿibādetinden ġayrge döndürilmiş bolasız (فَالِقُ الْإِصْبَاحِ) kiçniñ ḳaranġulıġından
267.10 tañnı yarġuçı ol allahü teʿālā (وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا) daḫı ol allahü teʿālā kiçni ḫalḳnın kündizgi
267.11 meşaḳḳatden ḳararlana turġan ornı ḳıldı (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا) daḫı ḳuyaşnı ve aynı vaḳtlar üçün
267.12 ḥesāb ḳıldı (ذَلِكَ) bu ḳuyaş birlen aynı ḥesāb ḳıluv yaʿnī bilgüli ḥesāb birlen seyr ḳılduruv
267.13 (تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ) ḳuyaş birlen bilgüli ḥesāb birlen seyr ḳılduruvda ġālib bolġan hem ḳuyaş
267.14 birlen aynıñ tedbīrini bilgüçi bolġan allahnıñ taḳdüridür (وَهُوَ الَّذِي) ve ol allahü teʿālā şunday
267.15 allah (teʿālā) dur (جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ) sizniñ üçün yuldızlarnı ḳıldı (لِتَهْتَدُوا بِهَا) ol yuldızlar birlen
267.16 toġrı yolġa könülüviñiz üçün (فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) ḳurı yir ve dīñgiz ḳaranġulıḳlarında bes mundan
267.17 bilinedür ḳurı yirde ve suda adaşmayınça yorur üçün yuldızlar birlen istidlāl ṭārīḳini bildüre turġan ʿilmni
267.18 üyretüv tiyüş ikenligi (قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ) taḥḳīḳ biz āyetlerni ayurup beyān itdük

(لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ)

267.19 bile turġan ḳavm üçün çünki bile turġan ḳavm gine fāʾideleneçek (وَهُوَ الَّذِى اَنْشَأَكُمْ) ve ol allahü teʿālā

267.20 şunday allahdur ki sizni yaratdı (مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) bir nefsden yaʿnī ādem ʿaleyhi's-selāmdan (فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ)

267.21 bes sizniñ üçün analar ḳurṣaġında ḳararlana turġan orun bardur ve atalar arḳasında ṣaḳlana turġan orun

267.22 bardur yā ki sizniñ üçün yir üstinde ḳararlana turġan orun bardur ve yir astında ṣaḳlana turġan

267.23 orun bardur (قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ) taḥḳīḳ āyetlerni ayurup beyān ḳılduḳ (لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ) añlay turġan ḳavm

267.24 üçün çünki añlamay turġan ḳavmge ni ḳadar beyān ḳılınsa da fāʾidelenüv iḥtimālleri yoḳdur (وَهُوَ الَّذِى) ve ol

267.25 allahü teʿālā şunday allahdur (اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) kökden (buluṭdan) ṣu indürdi (فَاَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَىْءٍ)

267.26 bes ol ṣu birlen her bir öse turġan ʾālemni çıġarduḳ bu sözden maḳṣūd bir ṣu birlen ṣuġarılġan türli

267.27 öse turġan nerselerni ösdürüvde kemāl ḳudretni iẓhār (فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا) bes öse turġan nerseden

267.28 yeşil nerse çıġarduḳ (نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا) ol yeşil nerseden birisi birisine aṭlanġan orlıḳlar

267.29 (başaḳlar) çıġarurmız (وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا) daḫı ḫurmā aġaçındandur yaʿnī ḫurmā aġaçınıñ evvel ẓāhir bolġan

I / 268

268.1 çeçek boḳçasından ḥāṣıldur (قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ) birisi birisine yaḳın bolġan ḫurma ṣalḳımları (ḫurmā buṭaḳları)

268.2 (وَجَنَّاتٍ مِنْ اَعْنَابٍ) daḫı ṣu birlen çıġarduḳ biz yüzimlerden bolġan baḳçalarnı

(وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ)

268.3 daḫı şu birlen çıġarduḳ zeytün aġaçnı daḫı rummān (anar) nı (مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ) zeytün birlen

268.4 rummāndan her birisiniñ baᶜżısı baᶜżısına miḳdārda tüsde ve temde oḫşaġanı ḥālde baᶜżısı oḫşamaġan

268.5 ḥālde (انْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ) bulardan her birisiniñ yimişine iᶜtibār birlen ḳarañız her ḳayçan

268.6 yimişini çıġarsa (وَيَنْعِهِ) daḫı yimişiniñ pişüvine ve kemāletge irişüvine iᶜtibār ḳılup ḳarañız (إِنَّ

268.7 فِي ذَٰلِكُمْ) düristlikde sizniñ rabbiñizniñ bu ẕikr ḳılınġan işlerinde bolġuçıdur (لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ)

268.8 ḥikmet iyesi bolġan ve her nersege ḳudretli bolġan allahnıñ barlıġına ve birligine delīller bolġuçıdur īmān

268.9 kitürgen ḳavm üçün çünki türli cinslerniñ ve türli nevᶜilerniñ bir aṣldan (ṣudan) ḥādiṡ boluvı

268.10 hem bularnıñ bir ḥālden ikinçi ḥālge köçüvleri elbette her birem biremni ayurup bile turġan yoḳdan

268.11 bar ḳıluvçı birlen bolurġa ḳirek ol yoḳdan bar ḳıluvçı elbette allahü teᶜālā hem ol allahü teᶜālānıñ tilevinçe

268.12 ḳılġan işinden ṭıya turġan tiñdeşi bolmasḳa kirek (وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ) daḫı müşrikler allahü teᶜālāge

268.12 yaşrin bolġan şerīkler ḳıldılar yaᶜnī feriştelerge ᶜibādet ḳıldılar hem alarnı allahnıñ ḳızları didiler

268.13 yā ki şeytānlarnı şerīkler ḳıldılar maᶜnāsında çünki müşrikler allahü teᶜālāge ᶜibādet ḳılġan kibi şeyṭānlarġa da

268.14 ᶜibādet ḳıldılar (وَخَلَقَهُمْ) ve ḥāleniki allahü teᶜālā taḥḳīḳ ol şerīklerni yoḳdan bar ḳıldı yoḳdan bar

268.15 bolġan nerse niçük allahü teᶜālāge ᶜibādetde şerīk bolsun (وَخَرَقُوا لَهُ) daḫı allahü teᶜālāge müşrikler iftirā

268.16 ḳıldılar (بَنِينَ وَبَنَاتٍ) ir balalarnı ve ḳız balalarnı yaʿnī yehūdler ʿazīr ʿaleyhi's-selāmnı naṣārālar ʿīsā

268.17 ʿaleyhi's-selāmnı allahnıñ oğlı didiler ʿarablar ferişteleri allahnıñ ḳızı didiler (بِغَيْرِ عِلْمٍ) eytken

268.18 nerseleriniñ ḥaḳīḳatini bilüvden başḳa (سُبْحَانَهُ) allahü teʿālānı kāmil pāḳlav birlen pāḳlaymun (وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ)

268.19 daḫı allahü teʿālā müşrikler ṣıfatlaġan nerseden bülend ve pāḳ boldı yāʿnī şerīk ve bala bolmaḳdan (بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ

268.20 وَالْأَرْضِ) ötkende oḫşaşı boluvdan başḳa allahü teʿālā köklerni ve yirlerni yoḳdan bar ḳıluvçıdur (أَنَّى

268.21 يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ) niçük ve ḳaydan allahü teʿālāge bala bolsun (وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ) ḥālbūkim allahü teʿālāge yoldaş

268.22 (ḫatun) bolmadı (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ) daḫı allahü teʿālā her nerseni yaratdı (وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) ve ol allahü

268.23 teʿālā her nerseni bilgüçidür bu āyetde allahü teʿālādan balanı nefyge bir niçe vechden istidlāl mümkin evvelgi

268.24 vech şol allahü teʿālā köklerniñ ve yirlerniñ mübdeʿī kökler ve yirler bala toġdurmaḳ birlen mevṣūf bolġan nerse

268.25 cinsinden (mümkinātdan) bola torup bala toġduruvdan münezzehler bes allahü teʿālā bala toġduruv birlen mevṣūf bolġan

268.26 nerse cinsinden bolmaġanlıġı üçün bigrekde bala toġdurmaḳdan münezzeh bola ikinçi vech ʿaḳlınıñ ḥükmine bināʾen

268.27 bala bir cinsden ir birlen ḫatundan ḥāṣıl bola ve allah bir nerse birlen cinsdeş bolmakdan bülend üçünçi

268.28 vech bala ataġa tiñ bola ve ḥāleniki allahü teʿālāge tiñ bolġan hiç nerse yoḳ çünki allahü teʿālāge başḳa

I / 269

269.1 her nerse yoḳdan bar bolġan allahü teʿālā hemīşe barına da allahü teʿālā ẕātı üçün her

nerseni üyrenmeyinçe bile allahġa

269.2 başḳa nerseler ẕātları üçün gine hiç nerseni bilmeyler (ذَٰلِكُمُ اللَّهُ) ütkendegi ṣıfatlar birlen mevṣūf

269.3 bolġan ẕāt sizniñ maʿbūdıñız bolġan allah (رَبُّكُمْ) sizniñ rabbiñizdür (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳdur

269.4 meger allahü teʿālā ginedür (خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) her nerseni yaraṭḳuçıdur ol allahü teʿālā (فَاعْبُدُوهُ) bes ol allahü

269.5 teʿālāge ʿibādet ḳılıñız (وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ) ve ol allahü teʿālā her nerse üzerine vekīldür yaʿnī her

269.6 nerseniñ taṣarrufı allahü teʿālāge tapşırılmışdur (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) ve ol allahü teʿālānı her köz körmes (وَهُوَ

269.7 يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ) ve ḥālbūkim ol allahü teʿālā her közni körür (وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) ve ol allahü teʿālā öziniñ

269.8 dostlarına şefḳatlidür ve hem dostlarınıñ ṭışlarnı ve içlerni bilgüçidür (قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ)

269.9 taḥḳīḳ sizge rabbiñizden köñliniñ köre turġan nūrları kildi (فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ) bes bir kişi köñil

269.10 nūrı birlen ḥaḳnı körse hem ḥaḳġa īmān kitürse özi üçündür yaʿnī fāʾidesi özinedür (وَمَنْ عَمِيَ

269.11 فَعَلَيْهَا) daḫı bir kişi köñil nūrı birlen ḥaḳnı körüvden ṣoḳır bolsa ve ḥaḳġa īmān kitürmese bes

269.12 żararı özinedür (وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ) ve min sizniñ üzeriñizge ḳaravlıçı tügilmün yaʿnī sizniñ

269.13 ʿamelleriñizni ve işlegen işleriñizni ṣaklaġuçı tügilmün belki min sizni ḳorḳıtuvçı ġınamun sizni ʿamelleriñiz

269.14 ve işlegen işleriñizni ṣaklaġuçı allahü teʿālādur dip eyt bu söz resūl allah tiley üzerine kilgen söz

269.15 (وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ) oşandaḳ yaʿnī siñe oḳuġan kibi āyetlerni döndürürmiz (beyān ḳılurmız) alarġa

269.16 (وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ) kāfirler işleriniñ ṣonıñda eytürler kitāb ehline bu āyetlerni oḳudıñ ẕikr ḳıldıñ diyü (وَلِنُبَيِّنَهُ

269.17 لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) daḫı biz ḳurānnı beyān ḳılurmız bile turġan ḳavm üçün çünki beyān birlen fāʾidelenüvçi elbette ʿālim

269.18 ḳavm ginedür (اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) rabbiñden öziñe vaḥy ḳılınġan nersege iyer yaʿnī ḳurānġa (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ)

269.19 maʿbūd bi'l-ḥaḳḳ yokdur meger ol rabbiñ ginedür (وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ) daḫı müşriklerden yüz döndür (وَلَوْ

269.20 شَاءَ اللَّهُ) ve eger allah (teʿālā) müşriklerniñ özini birlevini ve özine şerīk ḳılmavlarını tilese idi

(مَا أَشْرَكُوا

269.21 müşrikler ʿibādetde allahġa şirket ḳılmaslar idi (وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) ey muḥammed (ʿaleyhi'sselām) biz sini

269.22 müşrikler üzerine (ʿamellerine) ṣaḳlaġuçı ḳılmaduḳ (وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ) daḫı sin müşrikler üzerine

269.23 vekīl tügilsün yaʿnī müşriklerniñ işi sine tapşırılmış tügildür resūl ekrem müşriklerniñ üzerine

269.24 ṭaʿn ḳılġaç müşrikler resūl allahġa eytdiler bizniñ maʿbūdlarımıznı sögüvden ṭıyılasun mı yā ki öziññiñ

269.25 maʿbūdıññı biz de sögemiz mi diyü şol ḫuṣūṣda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ) daḫı

269.26 şunday ādemlerni (maʿbūdlarını) sökmeñiz (يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) ol ādem allahdan başḳanı ünderler

269.27 yaʿnī allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılurlar yaʿnī allahdan başḳaġa ʿibādet ḳıluvçı müşriklerniñ maʿbūdlarını

269.28 sökmeñiz (فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ) bes ol allahdan başḳaġa ʿibādet ḳıluvçılar ḥaḳdan bāṭılge

269.29 ötkenleri ḥālde allahnı bilüvden başka allahnı sögerler yaʿnī siz alarnıñ maʿbūdlarını sökseñiz alar da

I / 270

270.1 sizniñ maʿbūdıñıznı sögerler (كَذَلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ) oşandaḳ yaʿnī müşriklerge sanemlerge ʿibādetni
270.2 ziynetlengen kibi her bir ümmet üçün ʿamellerini ziynetledük kirek izgü ʿamel ve kirek yavız ʿamel bolsun
270.3 (ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ) munıñ ṣoñında āḫiretde her bir ümmetniñ ḳaytaçak ornı rableri ṣarıdur (فَيُنَبِّئُهُمْ
270.4 بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) bes rableri her bir ümmetniñ ʿamel ḳılġan nerseleri birlen özlerine ḫaber birür (وَأَقْسَمُوا
270.5 بِاللهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ) müşrikler allah birlen ḳasem itdiler yemīnleriniñ ġāyesi birlen (لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ) eger
270.6 ol müşriklerge ṣoraġan āyetlerinden bolġan āyet (muʿcize) kilse (لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا) ol āyetke (muʿcizege)
270.7 īmān kitürürler yaʿnī şulay yemīn iterler bir vaḳtde müşriklerden baʿżısı resūl allahġa eytdiler mūsā (ʿaleyhi's-selām)
270.8 ṭayaġı birlen ṭaşḳa ṣoḳġaç ṭaşdan on iki çişme çıḳdı ve ʿīsā ölüklerni tirgüze idi diyü eytesün
270.9 alay bolsa sin de bizge muʿcize körset biz de siñe īmān kitürürmiz mine ṣafā ṭaġnı altun yaṣa baʿżı ölüklerimizni
270.10 tirgüz de alar sin ḥaḳḳ peyġamber diyü güvāhlıḳ birsünler hem bizge ferişteleri körset sin ḥaḳḳ resūl dip
270.11 şehādet birsünler diyü (قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللهِ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) bu müşriklerge budur başḳa tügildür
270.12 muʿcizeler allahü teʿālā ḥużūrındadur minim ḳudretimde ve irādemde tügildür tilese allahü teʿālā özi iẓhār ḳılur (وَمَا يُشْعِرُكُمْ)
270.13 daḫı bilmeysiz siz müʾminler alarnıñ īmānlarını yoḳġa ṭamaʿ ḳılasız (أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ) düristlikde ol müşrikler

270.14 ṣoraġan muʿcizeler her ḳayçan kilse (لَا يُؤْمِنُونَ) ol müşrikler īmān kitürmesler (وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ

270.15 وَأَبْصَارَهُمْ) dahı siz bilmeysiz biz ol müşriklerniñ köñillerini ve közlerini ḥaḳdan eylendürürmiz şunıñ üçün

270.16 ḥaḳnı körmesler de işitmesler de (كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ) niteki indürülgen āyetlerge evvel mertebede īmān

270.17 kitürmediler şunıñ kibi ḥāżırda īmān kitürmesler (وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ) ol müşriklerni

270.18 azġunlıḳlarında ḥayrān bolġanları ḥālde ḳaldururmız (yidinçi pāre tercemesi tamām boldı)

270.19 (وَلَوْ أَنَّنَا) ve eger düristlikde biz (نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ) ol müşrikler üzerine feriştelerni indürsek ferişteler

270.20 siniñ ḥaḳḳ peyġamber boluvın birlen güvāhlıḳ birseler (وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى) dahı ol müşriklerge ölükler tirilip

270.21 söyleşseler yaʿnī ölükler de siniñ ḥaḳḳ peyġamber boluvın birlen güvāhlıḳ birseler (وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا)

270.22 dahı müşrikler üzerine her nerseni gürūh gürūh itip ḳobarsaḳ (cıysaḳ) her ḳayusı siniñ ḥaḳḳ peyġamber

270.23 boluvıñ birlen güvāhlıḳ birseler (مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا) alar hiç ḥālde īmān kitürür bolmadılar (bolmaslar)

270.24 (إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) meger allahü teʿālā alarnıñ īmānlarını tilevi ḥālinde gine īmān kitürürler (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ

270.25 يَجْهَلُونَ) likin ol müşriklerniñ köpisi bilmesler yaʿnī ṣoraġan muʿcizeleri kilse de īmān kitürmesler

270.26 belki bilmegen nerselerine yemīn iterler bilmegen nerselerine yemīn itdükleri üçün nādānlardur çünki

270.27 özleriniñ īmān kitürmegenliklerini bilmeyler (وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا) ve oşandaḳ yaʿnī siñe

270.28 düşmān ḳılduḳımız kibi her bir peyġamberge de düşmān ḳılduḳ (شَيَاطِينَ الانس وَالْجِن) ādem ve cin

I / 271

271.1 şeyṭānlarını düşmān ḳılduḳ yaʿnī ādemniñ yavızlarını ve cinniñ yavızlarını (يوحى بعضهم الى بعض)

271.2 ādem birlen cinniñ yavızlarından her birisinden baʿżısı baʿżısına vesvese ḳılur yaʿnī köñil ṣalur

271.3 (زُخْرُفَ الْقَوْلِ) sözniñ bāṭılını (غُرُورًا) aldar üçün (وَلَوْشَاءَ رَبُّكَ) ve eger rabbiñ ol düşmānlarnıñ

271.4 īmānlarını tilese idi (مَا فَعَلُوهُ) peyġamberlerge düşmānlıḳnı ḳılmaslar idi (فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ)

271.5 bes müşriklerni özlerinde hem iftirā ḳılġan nerselerinde ḳavī sin ey muḥammed (وَلِتَصْغَى اِلَيْهِ) sözniñ bāṭıllarını köñilge

271.6 taşlarlar aldav üçün daḫı ol bāṭıl sözge meyl itsün (avışsun) üçün (اَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ)

271.7 īmān kitürmegen ādemlerniñ köñilleri (بِالْاٰخِرَةِ) aḫiret künine (وَلِيَرْضَوْهُ) daḫı bu bāṭıl sözge

271.8 rāżı bolsunlar üçün (وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ) daḫı günāhlardan kesb ḳıla turġan nerselerini

271.9 kesb ḳıluvları üçün yaʿnī şol sebebler üçün ol ādem birlen cinniñ yavızları baʿżısı baʿżısına

271.10 sözniñ yalġan boyav birlen boyalġan bāṭılnı vesvese ḳılurlar yaʿnī köñillerine taşlarlar (اَفَغَيْرَ اللّٰهِ

271.11 اَبْتَغِى حَكَمًا) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) müşriklerge eyt eyā min özim birlen sizniñ arañızda allahdan başḳa ḥükm

271.12 ḳıluvçını isteymün mü elbette istemem (وَهُوَ الَّذِى اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ) ḥālbūkim ol allahü teʿālā

271.13 sizge kitāb indürdi yaʿnī muʿcize bolġan ḳurānnı indürdi (مُفَصَّلًا) ol kitābda ḥaḳḳ birlen

bāṭıl

271.14 ayrılmış bolġan ḥālde (وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ) daḫı şunday ādemler biz alarġa kitāb birdük

271.15 yaʿnī yehūdler ve naṣārālar (يَعْلَمُونَ) bilürler (أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ) düristlikde ol ḳurān siniñ

271.16 rabbinden ḥaḳlıḳ birlen indürülmişdür diyü (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ehl-i kitābnıñ

271.17 ḳurānnıñ rabbinden indürülmiş boluvını bilüvlerinde şik ḳıluvçılardan bolma (وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ) daḫı

271.18 rabbiñniñ sözi tamām boldı yaʿnī rabbiñniñ ḫaberleri ve hükmleri ve vaʿīdleri ġāyesinde irişdi (صِدْقًا)

271.19 ḫaberlerde ve vaʿīdlerde rastlıḳ yüzinden (وَعَدْلًا) daḫı ḥükmlerde ʿadllik yüzinden (لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ)

271.20 rabbiñniñ sözlerini almaşduruvçı yoḳdur yaʿnī rabbiñniñ sözlerini rastraḳ vaʿadlirek bolġan söz

271.21 birlen hiç kim almaşdura almas (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ve ol allahü teʿālā bendelerniñ sözlerini işitküçi

271.22 ve niyetlerini bilgüçidür (وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ) ve eger sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām yirde bolġan ādemlerniñ

271.23 köprek bolġanına boy ṣunsañ yaʿnī kāfirlerge yā ki nādānlarġa (يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) ol yirde

271.24 köp bolġan ādemler sini allahnıñ ḥaḳḳ bolġan dīninden adaşdururlar (إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ) ol yirde

271.25 köp bolġan ādemler (kāfirler yā ki nādānlar) iyermesler meger gümānġa ġına iyerürler yaʿnī atalarımız ḥaḳlıḳda

271.26 boldı diyüp gümān ḳılurlar (وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ) hiç nerse tügildür ol yirde köp bolġan ādemler

271.27 meger yalġanlavçılardur yaʿnī allahü teʿālāge bala isbāt ḳıluvda hem ṣanemlerge ʿibādet ḳıluvda daḫı allahü teʿālā

271.28 ḥelāl ḳılġan baʿẕı hayvānlarnı ḥarām ḳıluvda yalġançılardur alar (إنّ ربّك) düristlikde siniñ rabbiñ (هو

271.29 أعلم من يضلّ عن سبيله) ol rabbiñ öziniñ ḥaḳḳ yolından kim azar anı bilgüçirekdür (وهو أعلم

I / 272

272.1 بالمهتدين)ve ol allahü teʿālā toġrı yolġa könilmişlerni de bilgüçirekdür allahü teʿālā ḥayvān boġazlaġanda

272.2 aşav helāl bolsun üçün ism-i allahnı ẕikrniñ şarṭ boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (فكلوا)

272.3 bes aşañız ey müʾminler (مما) şol ḥayvāndan (ذكر اسم الله عليه) ol ḥayvānnı boġazlav üzerine

272.4 allahnıñ ismi ẕikr ḳılındı (إن كنتم بآياته مؤمنين) eger de allahü teʿālānIñ āyetlerine īmān kitürüvçiler

272.5 bolsañız yaʿnī eger siz müʾmin bolsañız allahnıñ ismi ẕikr ḳılınup boġazlanġan ḥayvāndan ġına aşañız

272.6 ama allahnıñ isminden başḳa nerseniñ ismi ẕikr ḳılınġan nerseden yā ki ecel yitip˙ ölgen ḥayvāndan

272.7 aşamañız (وما لكم ألّا تأكلوا) sizniñ üçün aşavıñızda nindi ġaraż bar (مما) şol ḥayvāndan

272.8 (ذكر اسم الله عليه) ol ḥayvānnı boġazlav üzerine allahnıñ ismi ẕikr ḳılındı (وقد فصّل لكم) ḥālbūkim

272.9 taḥḳīḳ sizniñ üçün ayurup beyān itdi allahü teʿālā (ما حرّم عليكم) sizniñ üzeriñizge ḥarām ḳılġan

272.10 nersesini ḥarām ḳılmaġan nersesinden (إلّا) yaʿnī allahü teʿālā sizge her ḥālde ḥarām bolġan nerseni ayurup

272.11 beyān itdi meger beyān itmesi (ما اضطررتم إليه) sizge ḥarām ḳılınġan nerseden anı aşarġa iḫtiyārsız bolġan

272.12 nerseni yaʿnī ˙ ölekseni ol hem sizge żarūret vaḳtinde ḥelāl bu āyetden bilinedür ˙ ölekse aşavnıñ ḥarāmlıġı

272.13 küçlenmiş kişi birlen aşarġa iḫtiyārsız bolġan kişiden bütünley tüşüvçilik şunıñ üçün de birevni ölekse

272.14 aşarġa küçlense yā ki birev açlıḳdan ölekse aşarġa muẕṭarr bolsa aşamay ölse günāhlı bola çünki

272.15 bu āyetde "الّا ما اضطررتم ما حرم عليكم" din istis̱nā-i müstes̱nānıñ ḥükmi müstes̱nā minege başḳa bolurġa kirek

272.16 şunıñ üçün ḥürmet bütünley sāḳiṭ boladur ammā küçlengen vaḳtde küfr kelimesini eytüv ḥaḳında hem " الّا

272.17 من اكره" birlen istis̱nā bolsa da likin ḥürmetden istis̱nā bolmaġanlıḳı üçün belki ġażab ve ʿaẕābdan

272.18 istis̱nā bolġanlıḳı üçün ḥürmet sāḳiṭ bolmay belki ġażab birlen ʿaẕab kine sāḳiṭ bola (وانّ كثيرا ليضلّون

272.19 باهوائهم) daḫı düristlikde köp ādem özlerini ḥaramlıḳdan nefs arzuları sebebli azdururlar yaʿnī

272.20 harāmnı ḥelāl ve ḥelālni ḥarām itüvleri sebebli (بغير علم) ḥarāmnı ve ḥelālni bilüvden başḳa (انّ ربّك

272.21 düristlikde siniñ rabbiñ (هو) ol rabbiñ (اعلم بالمعتدين) ḥaḳdan bāṭılga ḥelālden ḥarāmġa ötüvçilerni

272.22 bilgüçirekdür (وذروا ظاهر الاثم وباطنه) ey ādemler günāhnıñ ẓāhir bolġanını da ve yaşrin bolġanını da

272.23 ḳoyıñız (انّ الّذين) düristlikde şunday ādemler (يكسبون الاثم) günāhnı kesb ḳılurlar (سيجزون بما)

272.24 elbette şol nerse birlen ˙ ülüşlenmiş bolurlar (كانوا يقترفون) ol nerseni kesb ḳılur boldılar bir vaḳtde

272.25 kāfirler resūl allahdan ṣoradılar her ḳaycan ḳoy ecelī yitüp āfetsiz gine ölse anı kim öltüre dip

272.26 resūl allah eytdi allahü teʿālā öltüre dip bu cevābnı işitken kāfirler resūl allahġa ʿaceb siniñ söziñ yırtḳıç

272.27 ḥayvān helāk itken kiyikni aşav ḥelāl bolsun da hiç bir vāṣıṭasız allahü teʿālā öltürgen

ḥayvānnı aşav

272.28 ḥelāl bolmasun imes diyü eytdiler kāfirlerden bu sözni işitkeç müselmānlarnıñ da köñillerine şübhe tüşdi

272.29 şol ḥaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi müselmānlarnıñ şübhelerini yiberüv üçün (وَلَا تَأْكُلُوا)

I / 273

273.1 ey müselmānlar aşamañız (مِمَّا) şol ḥayvāndan (لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ) ol ḥayvānnı boġazlav üzerine

273.2 allahnıñ ismi ẕikr ḳılınmadı (وَاِنَّهُ لَفِسْقٌ) daẖı düristlikde boġazlaġanda allahnıñ ismi ẕikr ḳılınmaġan

273.3 hayvānnı aşav allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvdur yaʿnī günāhdur kirek eceli yitüp ölsün kirek bismi'l-lahsız

273.4 boġazlansun ve kirek boġazlaġanda allahdan başḳa nerseniñ ismi ẕikr ḳılınsun hiç birisini aşamañız

273.5 meger allahü teʿālānıñ ismi ẕikr ḳılınup boġazlanġan ḥayvānnı ġına aşañız bu āyetniñ ẓāhiri delālet ḳıladur

273.6 ismu'llahnı ẕikrden başḳa boġazlanġan ḥayvānnıñ muṭlaḳ ḥarām boluvına kirek tesmiye kaṣda ḳaldurulsun

273.7 ve kirek unuṭulup ḳaldurulsun likin ḥanefīler ḳaşında bismi'l-lah unuṭulup ḳalsa bu ḥayvānnı aşav ḥelāl

273.8 çünki allahü teʿālā "لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ نَسِينَا اَوْ اَخْطَأْنَا" didi hem resūlimiz "تسمية المؤمن فى قلبه" didi

273.9 (وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ) daẖı düristlikde şeyṭānlar vesvese ḳılurlar (اِلٰى اَوْلِيَائِهِمْ) özleriniñ

273.10 dostlarına (kāfirlerge) (لِيُجَادِلُوكُمْ) siz müselmānlar birlen ḳıçḳuruşsunlar üçün ol kāfirler yaʿni kāfirler

273.11 şeyṭān vesvesesi boyunça müselmānlarġa eytürler siz öziñiz hem cerāḥat ḳıluvçı ḥayvānlarıñız öltürgen

273.12 nerseni aşaysız ammā allahü teʿālā öltürgen nerseni aşamaysız diyü (وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ) ve eger siz müselmānlar

273.13 ḥarām nerseni ḥelāl ḳıluvda kāfirlerge iyerseñiz (اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ) düristlikde siz

müselmānlar müşriklersiz

273.14 çünki allahġa iṭāʿatni ḳoyup başḳaġa iṭāʿat ḳılġan kişi elbette müşrikdür (أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا) eyā ölük

273.15 bolġan ādem yaʿnī azġunlıkda bolġan ādem (فَأَحْيَيْنَاهُ) bes tirgüzdük biz anı yaʿnī ḥaḳlıḳġa köndürdük

273.16 ve azġunlıḳdan ḳutḳarduḳ (وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا) daḫı ol kişi üçün nūr yaratduḳ (يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ)

273.17 ādemler içinde ol nūr birlen yorur yaʿnī ol ādemde delīller ve āyetler nūrı yaratduḳ ol delīller ve āyetler

273.18 birlen oylarda ḥaḳḳ birlen bāṭılnı ḥaḳlıḳda bolġan ādem birlen bāṭıllıkda bolġan ādemni ayurur yaʿnī

273.19 şol ṣıfatlı kişi (كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ) şol kişi ol kişiniñ ṣıfatı ḳaranġılıklarda boluvçılıḳdur

273.20 (لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا) ol ḳaranġılıḳlardan çıġuvçı tügildür yaʿnī ḳüfr ve nādānlıḳ ḳaranġılıḳında hemīşedür

273.21 elbette evvelgi ādem ṣoñġı ādem kibi tügildür (كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ) oşandaḳ yaʿnī müʾminlerge

273.22 īmānları ziynetlengen kibi kāfirlerge de ziynetlenmiş boldı (مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ʿamel ḳılġan nerseleri

273.23 (وَكَذَلِكَ) daḫı oşandaḳ yaʿnī mekkede ḳılduḳımız kibi (جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ) her bir ḳaryede ḳılduḳ biz

273.24 (أَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا) şol ḳaryeniñ yavızları bolġan uluġlarnı (لِيَمْكُرُوا فِيهَا) şol ḳaryede īmāndan

273.25 ḫalḳnı ṭıyuv birlen mekr (ḥīle) ḳılsunlar üçün (وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ) ol ḳaryeniñ uluġları

273.26 mekr ḳılmaslar meger özlerine mekr ḳılurlar yaʿnī mekrleriniñ żararı özlerine gine bolur (وَمَا يَشْعُرُونَ)

273.27 mekrleriniñ żararı özlerine boluvına bilmesler * ebū cehl bir vaḳtde eytdi ʿabd-ı menāf balalarına

273.28 şerefde ṭıyġuzlıḳ ḳılduḳ biz meydānda aldan kilgen aṭlar kibük bolup evrilgeç bizden

vaḥy ḳılınġan

273.29 peyġamber bar diyüp eyteler biz ve allah ol peyġamberge rāżī bolmaymız añar vaḥy kilgen kibi bizge de vaḥy

I / 274

274.1 kigenge ḳadar diyü şol ḥaḳ da allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ) ve her ḳayçan

274.2 ḳureyş kāfirlerine muḥammed ʿaleyhi's-selāmnıñ rastlıġına delālet ḳıla turġan āyet kilse (قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ) ḳureyş

274.3 kāfirleri eytürler biz īmān kitürmeymiz bu āyetke (حَتَّى نُؤْتَى) bizge birilmiş bolġanġa ḳadar (مِثْلَ مَا أُوتِيَ

274.4 رُسُلُ اللَّهِ) allahnıñ resūllerine birilmiş bolġan nerseniñ oḫşaşı yaʿnī peyġamberlik hem vaḥy çünki bizniñ

274.5 muḥammedden mālımız köp ve başımız uluġ didiler (اللَّهُ أَعْلَمُ) allah sizden bilgüçirekdür (حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ)

274.6 resūlligini ḳıla turġan ornını yaʿnī allahü teʿālā kimni resūl iterge tiyüş ikenligini sizden artuġraḳ

274.7 biledür (سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا) tiz irişür şunday ādemlerge alar yavızlıḳ ḳıldılar ve tekebbürlendiler (صَغَارٌ

274.8 عِنْدَ اللَّهِ) ḫorlıḳ ve kimçilik irişür ḳıyāmet küninde allah ḥużūrında (وَعَذَابٌ شَدِيدٌ) daḫı ḳaṭı ʿaẕāb tiz

274.9 irişür (بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ) īmāndan ṭıyuv birlen mekr ve ḥile ḳıluvları sebebli (فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ) bes

274.10 kimdür tiler allahü teʿālā ol kişini ḥaḳlıḳġa köndürüvni (يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ) ol kişiniñ kökregini

274.11 islām üçün rūşān ḳılur yaʿnī kökregine kiñ ḳılur ve köñlin nūrlandurur niteki resūl allah „إِذَا دَخَلَ

274.12 النُّورُ فِي الْقَلْبِ انْشَرَحَ وَانْفَسَحَ” didi yaʿnī köñilge nūr kirse köñil rūşānlanur ve kiñeyür bu

nūr

274.13 kirüvniñ ʿalāmeti nerse diyü resūl allahdan ṣoralduḳda meñgülik yurṭḳa ḳaytmaḳ aldav yurṭından yıraḳ

274.14 bolmaḳ ölümge ḥāżirlenmek diḍi (وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ) ve kimdür ol kişini allahü teʿālā ḥaḳḳ yoldan

274.15 azduruvnı tilese (يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا) ol kişiniñ kökregin bik ḳaṭı ṭār ḳılur ḥaḳnı ḳabūl

274.16 itüvden bütünley yıraḳ bolur bes ol kişiniñ kökregine (köñline) īmān ve başḳa izgülikler kirmes

274.17 (كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ) īmān birlen teklīf itilse göyā ki kökke aşuv birlen teklīf itilgen kibi bolur

274.18 (كَذَٰلِكَ) oşandak yaʿnī allahü teʿālā azdurġan ādemniñ kökregi ve köñli ḥaḳnı ḳabūl itüvden ṭar ve yıraḳ

274.19 ḳılġan kibi (يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ) ʿaẕābnı ve rüsvālıḳnı ḳılur allahü teʿālā (عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) īmān kitürmegen

274.20 ādemler üzerine (وَهَٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ) ve bu ḳurān kitürgen beyān rabbiñniñ yolıdur (مُسْتَقِيمًا) toġrı bolġan

274.21 ḥālde ol yol (قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ) taḥḳīḳ biz āyetlerni ayurup beyān itdük (لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ) vaʿaẓlene

274.22 ve eṣerlene turġan ḳavm üçün bes eger āyetler birlen vaʿaẓlenseler bilürler düristlikde her nersege küçi

274.23 yitküçi allahü teʿālādur daḫı her bir yoḳdan bar bolġan nerse allahü teʿālānıñ ḳażāsı yaraṭuvı birlendür

274.24 daḫı allahü teʿālā bendelerniñ ḥāllerin bilgüçidür hem işinde ḥikmet iyesidür ādemlerge ḳılġan işinde ʿādildür

274.25 diyü (لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ) ol ḳurān āyetleri birlen vaʿaẓlenüvçi ādemler üçün bolur selāmetlik yurṭı ucmaḫ

274.26 (عِنْدَ رَبِّهِمْ)rableri hużūrında (وَهُوَ وَلِيُّهُمْ) ve ol rableri ol vaʿaẓlenüvçilerniñ yardemçileridür

274.27 (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ʿamel ḳılġan nerseleri sebebli bolur ol selāmetlik yurṭı bolġan ucmaḫ

(ويوم

274.28 يحشرهم جميعا) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) şol künni isiñe tüşür allahü teʿālā ol künde ādem birlen cüzʾden

274.29 her birisini cıyılġanları ḥālde ḳobarur (يامعشر الجن) ey cinler (şeyṭānlar) gürūhsı (قد استكثرتم

I / 275

275.1 من الانس) taḥḳīḳ ādemlerni azduruvdan (azduruvnı) köp ḳıldıñız (وقال أولياؤهم من الانس) daḫı

275.2 ādemlerden şeyṭānlarnıñ dostları yaʿnī şeyṭānlarġa iṭāʿat ḳıluvçılar eytdi (ربنا استمتع بعضنا ببعض)

275.3 ey rabbimiz bizniñ baʿżımız baʿżımız birlen fāʾidelendi yaʿnī cin ādem birlen ādem cin birlen fāʾidelendi çünki

275.4 şeyṭān ādemni nefs arzularına delālet ḳıla ammā cinniñ ādem birlen fāʾidelenüvi çünki ādemler şeyṭāñġa iṭāʿat ḳıla

275.5 (وبلغنا) daḫı irişdük biz (أجلنا الذى) şunday ādemlerge (أجلت لنا) ol ecelni bizge müddetlediñ yaʿnī

275.6 baʿs̱ke irişdük bu söz ādemlerniñ şeyṭāñġa iṭāʿat ḳıluv birlen nefs arzularına iyerüv birlen hem baʿs̱ni

275.7 inkār birlen ḥasretlenüp iḳrārları bola (قال النار مثواكم) allahü teʿālā eytdi oṭ siznin baraçak ornıñızdur

275.8 (خالدين فيها) ol oṭda mengü ḳalġanıñız ḥālde (الا ما شاء الله) meger oṭda meñgü ḳalmassız allahü teʿālānıñ

275.9 oṭ ʿaẕābından zemherīr (ṣalḳunlıḳ) ʿaẕābına köçürüvni tilegen vaḳtda ġına (ان ربك حكيم عليم) düristlikde

275.10 siniñ rabbiñ işinde ḥikmet iyesidür hem ādem birlen cinniñ ʿamellerini ve ḥāllerini bilgüçidür (وكذلك

275.11 نولى) ādem birlen cinniñ günāhlılarını bażısı birlen fāʾidelendürdüki kibi irkli

ḳılurmız (بعض

275.12 الظالمين بعضا) ẓulm ḳıluvçılarnıñ baʿżısını baʿżısına (بما كانوا يكسبون) kesb ḳılġan nerseleri

275.13 (küfrleri ve günāhları) sebebli (يا معشر الجن والانس) ey cinler ve ādemler gürūhsı (ألم يأتكم

275.14 رسل منكم) eyā sizlerden sizge resūller kilmedi mü resūller faḳaṭ ādemden gine bolsa da likin ādem birlen

275.15 ḫitābda cemʿ ḳılınduḳdan bu söz dürist bola niteki "يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان" dimek

275.16 dürist idi ve ḥālāniki mercān tozlı ṣulı dingizden gine ṭatlı ṣulı dingizden çıḳmay yā ki cinlerden

275.17 özlerine meyʿūs̱ bolġan resūller bolur (يقصون عليكم آياتي) ol resūller sizge minim āyetlerimni ḳıṣṣa

275.18 (beyān) ḳılurlar (وينذرونكم لقاء يومكم هذا) daḫı sizni bu küniñizge (ḳıyāmet küniñizge) yoluḳuvdan

275.19 ḳorḳuturlar (قالوا شهدنا على انفسنا) ādemler ve cinler eytdiler (eytürler) özimizniñ żararımızġa günāh

275.20 birlen güvāhlıḳ birdük (biremiz) diyü bu söz ādemlerden ve cinlerden küfr birlen hem ʿaẕābḳa tiyüşli boluv

275.21 birlen iḳrār bola (وغرتهم الحيوة الدنيا) ve ol ādemlerni ve cinlerni dünyā tirikligi aldadı (وشهدوا على

275.22 انفسهم) daḫı ādemler ve cinler özleriniñ żararlarına güvāhlıḳ birdiler (انهم كانوا كافرين) düristlikde

275.23 ādemler ve cinler kāfirler boldılar diyü özleriniñ żararlarına güvāhlıḳ birdiler allahü teʿālā bu āyetde ādemlerni

275.24 ve cinlerni fikrleriniñ yavız boluvı reʾyleriniñ yavız bolup reʾyleriniñ ḫaṭā boluvı üzerine

275.25 ḫorladı (ذلك) bu resūllerni yiberüv (ان لم يكن ربك) düristlikde rabbiñ bolmadı (مهلك القرى بظلم)

275.26 özlerinden ṣādir bolġan ẓulm sebebli hiçbir ḳarye ehlin helāk itüvçi (واهلها غافلون) ve

ḥālbūkim
275.27 ol ḳarye ehli ġāfillerdür yaʿnī alarġa dīnni beyān ḳıla turġan peyġamberler yiberilmedi yaʿnī allahü teʿālā
275.28 peyġamber yiberüp dīnni beyān ḳılmayınça ẓulmleri sebebli gine hiçbir ḳarye ehline helāk itmedi (وَلِكُلٍّ
275.29 دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا) ʿaḳıllı ādemlerden (mükelleflerden) her birisi üçün ʿamel ḳılġan nerselerinden dereceler

I / 276

276.1 bardur (وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) siniñ rabbiñ ġāfil imes (عَمَّا يَعْمَلُونَ) mükelliflerniñ ʿamel ḳılġan
276.2 nerselerinden (وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ) ve siniñ rabbiñ bendelerden hem ʿibādetlerinden muñsızdur hem bendelerge
276.3 raḥmet iyesidür yaʿnī rabbinniñ bendelerge peyġamber yiberüvi öz fāʾidesi üçün tügildür belki sizge
276.4 merḥamet üçündür (اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ) eger tilese allahü teʿālā ey günāhlı ādemler sizni yiberür (وَيَسْتَخْلِفْ
276.5 مِنْ بَعْدِكُمْ) daḫı sizniñ soñıñızdan ornıñızġa ḳoyar (مَا يَشَاءُ) tilegen ḫalḳından tilegen nerselerni
276.6 (ādemlerni) (كَمَا اَنْشَاَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ) niteki sizni sizniñ ṣıfātıñızda bolmaġan ikinçi ḳavm
276.7 balalarından yaratdı yaʿnī nūḥ ʿaleyhi's-selām kimesiniñ ehlinden (اِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ) ey günāhlı ādemler
276.8 düristlikde sizge vaʿde ḳılınġan nerse (ḳıyāmet hem aḥvāli) elbette şiksiz kilgüçidür (وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ)
276.9 ve siz minim ʿaẕābımdan ʿāciz ḳıluvçı tügilsiz (قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ḳavmiñe eyt
276.10 ey ḳavmim ṭāḳatlerniñ ġāyesi üzerine ʿamel ḳılıñız yaʿnī bar ḳuvvetiñiz ile ʿamel itiñiz (اِنِّي عَامِلٌ) düristlikde

276.11 min bar ḳuvvetim üzerine ʿamel itüvçimün (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) bes tiz bilürsiz siz (مَنْ) şol ḳişini (تَكُونُ لَهُ

276.12 عَاقِبَةُ الدَّارِ) ol kişige yurṭnıñ ṣoñı bolur yaʿnī aḫiret yurṭında maḳtalmış bolġan ṣoñġı yurṭ

276.13 kimge bolur şunı tiz bilürsiz bizge bolur mı yā ki sizge mi (اِنَّهُ) düristlikde aşʾn (لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ)

276.14 ẓulm ḳıluvçılar saʿādetke irişmesler cāhiliyyet ʿādetleriniñ baʿżısını nesḫ itüp allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

276.15 āyetni indürdi ol ʿādet şol cāhiliyyet ehli iginden ve ḥayvān balalarından baʿżısını allahü teʿālāge

276.16 aṭaylar iken bażısını ṣanemlarġa allahü teʿālāge dip aṭalġanından ḳonaḳlar ve misḳīnlerni terbiye ḳılalar iken

276.17 ṣanemlarġa dip aṭalġannı putḫāne ṣaḳçılarına bireler iken hem ṣanemler ḫużūrında ṣanemlarġa aṭalġan

276.18 ḫayvānnı boġazlaylar iken eger de allahü teʿālāge dip bilgülengen nerse yaḫşıraḳ ve ösküçirek bolsa

276.19 bunı allahü teʿālā bay dip yine de sanemlarġa diyü taʿyīn iteler iken eger de ṣanemlarġa diyü taʿyīn itken nerse

276.20 yaḫşıraḳ ve ösküçirek bolsa ol nerseni ṣanemlarġa ḳalduralar iken ṣanemlarġa muḥabbetleri artuḳ

276.21 bolġanlıḳı üçün hem ṣanemlarnı allahġa iḫtiyār ḳılduḳları üçün (وَجَعَلُوا لِلّٰهِ) cāhiliyyet kāfirleri allah

276.22 üçün ḳıldılar (مِمَّا ذَرَأَ) allahü teʿālā yaraṭḳan nerseden (مِنَ الْحَرْثِ وَالْاَنْعَامِ) iginden ve dört ayaḳlı

276.23 ḥayvānlardan (نَصِيبًا) ülüş ḳıldılar (فَقَالُوا هٰذَا لِلّٰهِ بِزَعْمِهِمْ) bes ol kāfirler özleriniñ bāṭıl gümānları

276.24 birlen eytdiler bu ülüşi allah üçündür (وَهٰذَا لِشُرَكَائِنَا) ve bu ülüşi bizniñ (allahnıñ) şerīklerine (ṣanemlarġa)

276.25 diyü (فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ) bes allahnıñ şerīklerine dip iʿtiḳād ḳılġan nerselerine bolġan nerse (ülüş)

276.26 (فَلَا يَصِلُ اِلَى اللّٰهِ) bes ol nerse allahü teʿālāge irişmes (وَمَا كَانَ لِلّٰهِ) daḫı allah üçün bolġan

nerse (ülüş)

276.27 (فهو يصل الى شركائهم) bes ol allah üçün bolġan nerse allahnıñ şerīkleri dip iʿtiḳād ḳılġan nerselerine

276.28 irişür (ساء ما يحكمون) cāhiliyyet kāfirleriniñ ḥükm ḳılġan nerselerini yavız boldı (وكذلك) daḫı

276.29 oşandaḳ igin birlen dört ayaḳlı mālını ülüşlevini ziynetlegen kibi (زين لكثير من المشركين)

I / 277

277.1 müşriklerden köpisine ziynetledi (قتل اولادهم) balalarını öltürüvni (شركاؤهم) müşriklerniñ allahnıñ

277.2 şerīkleri dip iʿtiḳād ḳılġan nerseleri balalarnı öltürüvden ḳızlarnı esīr boluvdan ve faḳīr boluvdan

277.3 ḳorḳuv üçün öltürüv murād bolsa şerīklerden şeyṭānlar murād bola eger balalarnı öltürüvden
maʿbūdleri

277.4 üçün balalarnı ḳurbān itüp boġazlav murād bolsa şerīklerden ṣanemler murād bola (ليردوهم) müşriklerden

277.5 köpisine şerīkleri balalarını öltürüvni ziynetlevi müşriklerni küfr sebebli helāk itüv üçün (وليلبسوا)

277.6 عليهم دينهم) daḫı müşrikler üzerine dinlerini ḳatnaşduruv üçün yaʿnī ʿismāʿīl ʿaleyhi's-selām dīni üzerinde

277.7 bolġan nerseni (balaları ḳurbān itüvni) yā ki ʿamel itüv vācib bolmaġan nerseni ḳatnaşduruv üçün

277.8 (ولو شاء الله) ve eger allahü teʿālā tilese idi (ما فعلوه) müşrikler özleri üçün ziynetlengen nerseni

277.9 ḳılmaslar idi yā ki şerīkler ziynetlevni ḳılmaslar idi (فذرهم وما يفترون) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

277.10 müşriklerni hem iftirā ḳılġan nerselerini ḳoy (وقالوا) daḫı müşrik ḳāfirler eytdiler (هذه انعام) bular

277.11 ṣanemler üçün bolġan dört ayaḳlı ḥayvānlardur (وَحَرْثٌ) daḫı sanemler üçün bolġan iginlerdür

277.12 (حِجْرٌ) ḥarāmlardur bular (لَا يَطْعَمُهَا اِلَّا مَنْ نَشَاءُ) bu ḥayvānlar birlen iginlerni ṭaʿāmlanmas meger biz

277.13 tilegen ādemler gine ṭaʿāmlanur yaʿnī sanemler ḫidmetçileri daḫı irler gine ḫatunlarġa ṭaʿāmlanuv dürist tügildür

277.14 (بِزَعْمِهِمْ) özleriniñ bāṭıl gümānları boyınça şulaydur bu ḥükm (وَاَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا) daḫı bular

277.15 arḳalarına aṭlanuv ve yük ḳoyuv ḥarām ḳılınġan ḥayvānlardur murādları baḥīreler sāʾibeler ḥāmlar (وَاَنْعَامٌ)

277.16 daḫı bular şunday dört ayaḳlı ḥayvānlardur (لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا) bu ḥayvānlar üzerine

277.17 boġazlaġanda allahnıñ ismini ẕikr ḳılmaslar belki ṣanemler ismini gine ẕikr ḳılurlar (افْتِرَاءً عَلَيْهِ) müşrikler

277.18 ḥayvānlarını üçke böldiler allahü teʿālāge iftirāʾ ḳılġanları ḥālde yaʿnī müşrikler ḥayvānlarını üçke

277.19 böldiler bir kısmı birlen fāʾidelenüv ḥarām meger ṣanem ḫādimlerini hem irlerge gine, fāʾidelenüv dürist bir ḳısmı

277.20 şol ol ḥayvānlarġa aṭlanuv ve yük ṣaluv dürist tügil ve bir ḳısmı şol ol ḥayvānlarnı boġazlaġanda

277.21 allah ismi ẕikr ḳılınmayınça ṣanemler ismi gine ẕikr ḳılınur bu işlerini iftirāʾ ḳılup allahü teʿālāge nisbet

277.22 birdiler (سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) müşriklerge allahü teʿālā iftirāʾ ḳılġan nerseleri sebebli tiz ülüş

277.23 birür allahü teʿālā şol yavız ʿādetni ḫorlap ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi ḥāṣıl allahü teʿālā ḥelāl

277.24 ḳılınmış ve ḥarām ḳılınmış mesʾelelerini ẕikr itdi ḥelālni ḥarām itüvçi ve ḥarāmnı ḥelāl itüvçi kāfirlerni

277.25 red ḳıluv üçün tefsīrāt-ı aḥmediye iyesi eyte bu bidʿat ʿādetlerniñ köpisi ḥāżirde bizniñ ḫalḳ arasında

277.26 bar diyü mes̱elā şeyṭānlarġa ve cinlerge neẕr eytüv kibi hem baʿżı ādem balalarına neẕr eytilgen

277.27 ḥayvāndan aşavnı özine ḥarām itüv kibi daḫı allahü teʿālā boġazlanġan ḥayvān

ḳurṣaġındaġı ölgen balanıñ
277.28 ḥarām boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi ḥayvānnı boġazlaġaç ḳurṣaġından çıḳġan bala cānlı bolsa
277.29 boġazlav birlen bi’l-ittifāk helāl eger ölgen bolsa bovılup ölgen ḥayvān ḥükminde bolġanlıḳı üçün

I / 278

278.1 imām-ı aʿẓam ḳaşında ḥarām anasını boġazlav balasını boġazlav kibi bolġanlıḳı üçün imām ebū yūsuf
278.2 ve imām muhammed ve imām şāfiʿī ḳaşlarında ḥelāl eger de aʿżāsı tamām bolup yitken bolsa (وَقَالُوا مَا فِى بُطُونِ
278.3 هَذِهِ الْأَنْعَامِ) daẖı müşrikler eytdiler bu baḥīre ve sā ˙ ibe ḳurṣaḳlarında bolġan nerse (cenīñ) (خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا
278.4 bizniñ irlerimiz üçün ẖāliṣdür yaʿnī irlerimizge gine ḥelāldür (وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَزْوَاجِنَا) ve bizniñ ẖatunlarımızġa
278.5 ḥarāmdur (وَإِنْ يَكُنْ مَيْتَةً) ve eger bu baḥīre ve sāʾibe bolġan ḥayvānlar ḳurṣaġında bolġan nerse (bala) ölgen
278.6 bolsa (فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ) bes ol ölgen balada irler ve ẖātunlar ortaḳlardur yaʿnī her ḳayusına
278.7 aşav ḥelāldür dip (سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ) allahü teʿālā müşriklerniñ baḥīre ve sāʾibe bolġan ḥayvān ḳurṣaġında
278.8 bolġan balanı ṣıfatlavlarınıñ cezāsı bolġan yavız cezāʾ birlen cezālar ol müşriklerni (إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ)
278.9 düristlikde ol allah işinde ḥikmet iyesidür öziniñ ẖalḳını bilgüçidür (قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ) taḥḳīḳ şunday
278.10 ādemler özleri üçün żarar itdi (قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا) żaʿīf ʿaḳıllı bolġanları ḥālde balalarını
278.11 öltürdiler (بِغَيْرِ عِلْمٍ) bilüvden başḳa yaʿnī ʿarap nādānları faḳīrlikden ve esīr boluvdan ḳorḳup ḳızlarını

278.12 tiri ḥālinçe yirge kömer boldılar (وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ) daḫı allahü teʿālā özlerine ḥelāl itüp

278.13 rızḳlandurġan nerseni ḥarām ḳıldılar yaʿnī baḥīre ve sā᾽ibelerni (افْتِرَاءً عَلَى اللّٰهِ) allahü teʿālā üzerine iftirā᾽

278.14 ḳılġanları ḥālde (قَدْ ضَلُّوا) daḫı taḥḳīḳ müşrikler bu işleri sebebli azdılar (وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ) daḫı ḥaḳḳ

278.15 yolġa könilmes bolmadılar bu āyetden ḥayvānlar içinden ölük ḥālde çıḳġan balanıñ boluvı biline çünki

278.16 allahü teʿālā tirik bolġan balanıñ (ceninniñ) irler birlen ḫatunlar arasında bir ḥükmde bolup ölük bolġan

278.17 balanıñ ikinçi ḥükmde boluvı ḥaḳında bolġan müşriklerniñ ḥükmine rāżī bolmadı allahü teʿālānıñ bu ḥükmge

278.18 rāżī bolmavı üç nerseni iḥtimāl tuta birisi şol allahü teʿālānıñ bu ḥükmge rāżī bolmavı tirik cenīnniñ

278.19 irlerge ḥarām bolmayınça ḫatunlarġa ġına ḥarām boluvı hem ölük cenīnniñ irlerge de ḫatunlarġa da ḥelāl

278.20 boluvı üçün mi yā ki tiriḳ cenīnniñ irlerge ḥelāl bolup ḫatunlarġa ḥarām boluvı üçün gine mi

278.21 yā ki ölük cenīnniñ irlerge de ḫatunlarġa da ḥelāl boluvı üçün gine mi elbette üçünçi sebeb üçün tügil

278.22 çünki üçünçisi birlen eytüvçi de yoḳ eger allahü teʿālānıñ rāżī bolmavı üçünçi sebeb üçün bolsa müşriklerniñ

278.23 tirik çıḳġan cenīnniñ irlerge ḥelāl ve ḫatunlarġa ḥarām dip ḥükmleri körkem iş bolsa kirek barı allahü teʿālānıñ

278.24 rāżī bolmavı irler birlen ḫatunlarnı ölük cenīnde ortaḳ ḳılġanlıḳları üçün gine bolsa kirek

278.25 bes allahü teʿālānıñ bu ḥükmge rāżī bolmavı evvelgi sebeb birlen ikinçi sebeb üçün bola imām şāfiʿī

278.26 ikinçi sebebke meyl itdi şunıñ üçün de boġazlanġan ḥayvān ḳurṣaġından çıḳġan cenīn muṭlaḳ ḥelāl

278.27 didi kirek ölük bolsun ve kirek tirik bolsun çünki allahü teʿālā ölük çıḳġan cenīnde gine ir birlen

278.28 ḫatunnı orṭaḳ ḳılġanlıḳları üçün müşriklerge rāżī bolmadı didi imām-ı aʿẓam evvelgi sebebke

278.29 meyl itdi şunıñ üçün boġazlanġan ḥayvān ḳurṣaġından tirik çıḳġan cenīn ḥelāl ve ölük

çıḳġan cenīn

I / 279

279.1 ḥarām didi çünki allahü teʿālā tirik cenīnni irlerge ḫāṣ itüp de ve ölük cenīnni irler birlen ḫatunlar

279.2 arasında orṭaḳ itkenlikleri üçün müşriklerge rāżī bolmadı (وَهُوَ الَّذِى) ve ol allahü teʿālā şunday

279.3 allahdur (أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ) yirden köterilmiş bolġan baḳçalarnı yaratdı (وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ) daḫı

279.4 yirden köterilmiş bolmaġan baḳçalarnı yaratdı (وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ) daḫı ḫurmānı ve iginlerni

279.5 yaratdı (مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ) aşalmış nerselerni tösde temde isde miḳdārda türli bolġan ḥālde (وَالزَّيْتُونَ)

279.6 (وَالرُّمَّانَ) daḫı zeytünni hem anarnı yarattı (مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ) zeytün birlen rummāndan her birisi

279.7 tösde oḫşaġanları ḥālde ve temde oḫşamaġanları ḥālde yaratdı yā ki zeytün birlen rummāndan

279.8 baʿżı ferdleri tösde ve temde oḫşap baʿżısı oḫşamaġan ḥālde (كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ اِذَا اَثْمَرَ) bu ẕikr

279.9 ḳılınġan nerselerden her birisiniñ yimişini aşaġız her ḳayçan yimiş birse (وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ) daḫı

279.10 bulardan her birisiniñ ḥaḳḳın biriñiz bularden her birisini kisken künde (وَلَا تُسْرِفُوا) daḫı isrāf ḳılmañız

279.11 yaʿnī bir de ḳaldurmayınça bütünley birmeñiz (اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ) düristlikde allahü teʿālā isrāf ḳıluvçılarnı

279.12 dost körmes bu āyet delālet ḳıladur iginlerniñ ve yimişlerniñ zekātını birüvniñ vācib boluvına

279.13 çünki emr-i vücūb üçün imām-ı aʿẓam ḳaşında oṭun ḳamış ve peçenden başḳa her bir yirden çıḳġan

279.14 nerseden zekāt vācib likin yaġmur ṣuvı birlen össe ondan bir "ʿöşr" vācib eger bende

279.15 özi ṣuġarup ösdürse ondan birniñ yarṭısı yaʿnī yigirmiden bir "نصف عشر" vācib kāfirler

279.16 özleriniñ bāṭıl gümānlarına iyerüp hiç bir delīlsiz bir mertebe allahü teʿālā bizge dört ayaḳlı

279.17 ḥayvānlarnıñ irkeklerini ḥarām ḳıldı ve bir mertebe boġazlanġan ḥayvānlar içlerinden çıḳġan balalarnı

279.18 ḥarām ḳıldı diyü iʿtiḳād ḳılġanları zamānda allahü teʿālā bu bozuḳ iʿtiḳādlarını red ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ

279.19 āyetlerni indürdi (وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا) daḫı allahü teʿālā dört ayaḳlı ḥayvānlardan yük ṭaşıy

279.20 ṭurġanlarnı daḫı yünleri tükleri ḳılları birlen palaṣ yaṣap astḳa töşelmiş bola ṭurġanlarnı

279.21 yaratdı (كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ) allahü teʿālā sizge rızḳlandurġan nerselerden aşañız yaʿnī dört ayaḳlı

279.22 ḥayvānlarnıñ ḥelāl bolġanlarından (وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) daḫı öz ḳaşıñızdan ḥelālni ḥarām ḳıluvda

279.23 ve ḥarāmnı ḥelāl ḳıluvda şeyṭān vesveselerine iyermeñiz (اِنَّهُ لَكُمْ) düristlikde ol şeyṭān sizge (عَدُوٌّ

279.24 مُبِينٌ) ẓāhir düşmāndur (ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ) sigiz şınıfnı yaratdı (مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ) ṣārıḳdan iki

279.25 şınıfnı yaratdı yaʿnī teke (kebş) ṣavlıḳ (naʿce) ni (وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ) daḫı kiçeden iki

279.26 şınıfnı yaratdı yaʿnī teke (tiyese) birlen ṣavlıḳ (ʿunz) nı (قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ) eyt

279.27 sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām müşriklerge allahü teʿālā ṣārıḳ birlen kiceden iki irkekni mi ḥarām yā ki iki

279.28 orġaçını mı ḥarām ḳıldı (أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ) yeise ṣārıḳ birlen kiceden iki orġaçılarnı bala

279.29 ḳapçıḳlarınıñ içine alġan nersesinin (cenīnni) ḥarām ḳıldı mı yaʿnī içlerindegi balalarını ḥarām ḳıldı mı

I / 280

280.1 (نبّؤني بعلم) allahü teʿālānıñ ḥarām ḳılınġanlıḳına delālet ḳıla turġan bilgüli nerse birlen ḫaber biriñiz miñe (أن

280.2 كنتم صادقين) eger siz allahü teʿālānıñ ḥarām ḳıluvını daʿvā da rast sözlilerden bolsañız (ومن الابل

280.3 اثنين) daḫı teveden iki ṣınıfnı yaʿnī irkek birlen orġaçını yaratdı (ومن البقر اثنين) daḫı ṣıġırdan

280.4 iki ṣınıfnı yaratdı yaʿnī ögiz birlen ṣavlıḳnı (قل آلذكرين حرم أم الأنثيين) eyt sin ey muḥammed

280.5 ʿaleyhi's-selām kāfirlerge allahü teʿālā teve birlen sıġırdan iki irkekni ḥarām ḳıldı mı yā ki iki orġaçını

280.6 ḥarām ḳıldı mı (أما اشتملت عليه أرحام الأنثيين) yeise teve birlen ṣıġırdan iki orġaçınıñ bala ḳapçıḳları

280.7 içine alġan nerseni "ceniñni" ḥarām ḳıldı mı diyü yaʿnī allahü teʿālā bu dört cinsden hiç bir ṣınıfnı

280.8 ḥarām ḳılmadı bes ey müselmānlar bu dört cinsniñ sigiz ṣınıfnı da aşañız hem cenīnlerni de aşañız

280.9 (eger de tiri bolup çıḳsalar) (أم كنتم شهداء) yeise siz ey müşrikler ḥāżirler boldıñız mı (إذ

280.10 وصّيكم الله بهذا) allahü teʿālā bu nerselerniñ ḥarām boluvı birlen buyurġan vaḳtde elbette ḥāżir bolġanıñız

280.11 yoḳ peyġamberge īmān kitürgeniñiz yoḳ bes sizge munı bilüv mümkin tügil (فمن أظلم) bes kimdür ẓālimrek

280.12 (ممن افترى على الله كذبا) allahü teʿālā üzerine yalġannı iftirā ḳılġan kişiden (ليضل الناس بغير علم)

280.13 ʿilmden başḳa ādemlerni azdurur üçün iftirā ḳılġan kişiden yaʿnī bu kişiden ẓālimrek hiç kim yoḳdur

280.14 (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (لا يهدى القوم الظالمين) ẓulm ḳıluvçı ḳavmni ḥaḳlıḳġa köndürmes allahü

280.15 teʿālā bu āyetni ḥelāl ḳılup ḥarāmnı ḥarām ḳıluv ḥaḳında indürdi bu āyetniñ ẓāhiri

boġazlaġan ḥayvānlar

280.16 içinden çıḳġan balanıñ “cenīnniñ” muṭlaḳ kirek tirik bolsun ve kirek ölük bolsun ḥelāl boluvına

280.17 delālet ḳıla yaʿnī imām ebū yūsuf ve imām muḥammed ve imām şāfiʿīniñ maḳṣūdlarını bire daḫı bu āyet aṭ ḳaçır

280.18 işek itiniñ ḥarām boluvına delālet ḳıla çünki allahü teʿālā dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ ḥelāl boluvında

280.19 yalġız dört cinsden sigiz ṣınıfnı iḫtiyār ḳıldı bes bu dört cinsniñ sigiz ṣınıfından başḳasınıñ

280.20 ḥarām boluvı çıġa çünki bu ḥelāl likin beyān ornı beyān ornıñda beyānnıñ yoḳlıġı yoḳlıḳġa delīl

280.21 dimişler “عَدَمُ الْبَيَانِ فِى مَوْضِعِ الْبَيَانِ دَلِيلٌ لِلْعَدَمِ” bizniñ munda kelām üyde tura turġan ehli ḥayvānlarda

280.22 bolduḳdan vahşī bolġan dört ayaḳlı ḥayvānlar birlen baḥs̱ kilmey ammā ṣu ṣıġırı ʿarapda bolmaduḳından

280.23 ẕikr ḳılmaġan ṣu ṣıġırını baḳarge kiritüv mümkin tügil çünki kiceniñ ṣarıḳġa başḳalıġı kibi bular da

280.24 başḳa allahü teʿālā özi ḳaşında ḥarām bolġan nerseni beyān itip ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قُلْ

280.25 لَا اَجِدُ فِيمَا اُوحِىَ اِلَىَّ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eyt sin kāfirlerge miñe vaḥy ḳılınġan nersede (ḳurānda)

280.26 tapmaymun (مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ) ṭaʿāmlanuvçı üzerine ḥarām bolġan ṭaʿāmnı (يَطْعَمُهُ) ṭaʿāmlanuvçı ol ṭaʿāmnı

280.27 ṭaʿāmlanadur idi (اِلَّا) meger harām bolġan ṭaʿāmnı tapamun (اَنْ يَكُونَ مَيْتَةً) ol ṭaʿāmnıñ ölekse iti

280.28 boluvı vaḳtinde (اَوْ دَمًا مَسْفُوحًا) yeise tügilmiş ḳan boluvı vaḳtinde yaʿnī boġaz ḳanı boluvı ḥaḳında

280.29 (اَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ) yeise doñġız iti boluvı vaḳtinde (فَاِنَّهُ رِجْسٌ) bes düristlikde doñġız necsdür bes

I / 281

281.1 bu āyet delālet ḳıladur doñġıznıñ ʿayn-ı necs boluvına (أو فسقا) yeise ol ṭaʿām yaʿnī boġazlanmış bolġan

281.2 ḥayvān yavuz nerse boluvı vaḳtinde (أهلّ لغير الله به) ol ḥayvānnı boġazlaġanda allahdan başḳa üçün tavış

281.3 köterilmiş boluvı yaʿnī allahnıñ isminden başḳa nerseniñ ismini ẕikr ḳılınup boġazlanġan ḥayvān boluvı

281.4 vaḳtinde yaʿnī ölekse, boġaz ḳanı, doñġız iti, allah isminden başḳa nerse ismi ẕikr ḳılınup boġazlanġan

281.5 ḥayvān bular hemmesi ḥarām bu āyetniñ ẓāhiri ḥarām bolġan nerselerniñ bu dört nerse gine boluvını tiley

281.6 ve hālāniki bu dörtden başḳa ḳurān birlen senet birlen ḳıyās birlen s̱ābit bolġan ḥarāmlar bik köp şunıñ

281.7 üçün ḥarāmlıḳnı bu dörtge ḥaṣr kāfirler helāl bolġan sikiz nerseni nefs arzuları boyınça ġına ḥarām

281.8 ḳılġanlıḳları üçün bu sikiz nersege iżāfe birlen bolur yā ki şol vaḳtde vaḥy ḳılınġan nerseden gine iḫbār

281.9 bular ol vaḳtde resūl allahġa şol dört nerseniñ gine ḥarāmlıġı vaḥy ḳılınġan bolur ammā başḳa nerselerniñ

281.10 ḥarāmlıġı ṣoñra vaḥy ḳılınġan bolur (فمن اضطرّ غير باغ ولا عاد) bes bir kişi bu ḥarāmlardan birisini

281.11 aşarġa muẓṭarr bolsa yaʿnī żarūret ündese özi kibi muẓṭarrġa ẓulm ḳılmaġan hem żarūret ḳadrinden

281.12 ötmegen ḥālde (فانّ ربّك غفور رحيم) bes düristlikde siniñ rabbiñ bu kişini yarlıḳaġuçı hem ruḫṣat

281.13 birüvinde raḥmet ḳılġuçıdur (وعلى الّذين) daḫı şunday ādemler üzerine (هادوا) ol ādemler yehūd boldılar

281.14 (حرّمنا كلّ ذى ظفر) her bir tırnaḳ ve ṭuyaḳ yaʿnī barmaḳ iyesini ḥarām ḳılduḳ teve yırṭḳıç ḥayvānlar hem

281.15 yırṭḳıç ḳuşlar kibi (ومن البقر والغنم) daḫı ṣıġır birlen koydan (حرّمنا عليهم) yehūdler üzerine ḥarām

281.16 ḳılduḳ (شحومهما) ṣıġır birlen ṣarıḳnıñ iç ve böyüri maylarnı (الّا) meger ḥarām ḳılmaduḳ (ما) şol maynı

281.17 (حملت ظهورهما) ol maynı şıġır birlen ṣārıḳnıñ arḳaları yükledi yaʿnī arḳadaġı itleri üstinde

281.18 bolġan maynı (أو الحوايا) yeise içekleri yükledi yaʿnī içek maylarını ḥarām ḳılmaduḳ (أو ما) yeise şol

281.19 maynı ḥarām ḳılmaduḳ (اختلط بعظم) ol may söyek birlen ḳatışdı (ذلك) bularnı ḥarām itüv (جزيناهم

281.20 ببغيهم) yehūdlerni ẓulmleri sebebli cezāladuḳ (وإنا لصادقون) daḫı düristlikde biz ḫaberimizde ve vaʿīdimizde

281.21 rastlardanmız allahü teʿālā evvel bu āyetde yehūdlerge ḥarām ḳılġan nersesi birlen ḫaber birdi munıñ ṣoñında

281.22 biz yehūdlerni ẓulmleri sebebli bu nerselerni harām ḳıluv birlen cezāladuḳ didi mundan bilindi ki yehūdlerge

281.23 ḥarām bolġan nerse bizge ḥelāl ikençilik çünki allahü teʿālā bizden burun bolġan peyġamberniñ şerīʿatni ḳıṣṣa

281.24 ḳıldı şāriʿ bizden burun bolġan şerīʿatni ḳıṣṣa ḳılġan da ol şerīʿat bizge lāzım bola eger şāriʿden

281.25 inkār mevcūd bolmasa bu orunda inkār mevcūd boldı çünki bularnı ḥarām itüv birlen cezāladuḳ didi

281.26 bes yehūdlerge ḥarām bolġan nerseler bizge şübhesiz ḥelāl bola (فإن كذبوك) bes eger yehūdler ey muḥammed

281.27 sini yalġanġa tutsalar (فقل ربكم ذو رحمة واسعة) bes yehūdlerge eyt sin sizniñ rabbiñiz kiñ bolġan

281.28 raḥmet iyesidür sizge mühlet birür likin mühlet birüvine aldanmañız hiçbir cezā birmey ḳaldurmas

I / 282

282.1 (ولا يرد بأسه) daḫı allahü teʿālānıñ ʿaẕābı kilgeç kiri ḳaytarılmas (عن القوم المجرمين) peyġamberlerni

282.2 yalġanġa tutḳan yavız ḳavmden (سيقول الذين أشركوا) tizden müşrik bolġan ādemler eytürler (لو شاء الله)

282.3 eger allah şirkni tilemese idi (ما أشركنا) biz allahġa ʿibādetde şerīk ḳılmas idük (ولا آباؤنا)

282.4 daḫı atalarımız da şerīk ḳılmas idi (ولا حرمنا من شىء) daḫı hiçbir ḥelāl bolġan nerseden ḥarām

282.5 ḳılmas idük (كذلك كذب الذين من قبلهم) ey muḥammed bu müşrikler sini yalġanġa tutḳan kibi bulardan

282.6 burun bolġanları da peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (حتى ذاقوا بأسنا) bizniñ ʿaẕābımıznı ṭatuġanlarına

282.7 ḳadar (قل هل عندكم من علم) eyt sin ey muḥammed eyā sizniñ ḳaşıñızda işiñizge allahü teʿālānıñ rāżı

282.8 boluvını bilüvden bar mı (فتخرجوه لنا) bes ol ʿilmni bizge çıġarursız yaʿnī ẓāhir ḳılursız (ان تتبعون

282.9 الا الظن) iyermeysiz siz meger gümānġa iyeresiz (وان انتم الا تخرصون) daḫı tügilsiz meger allahġa

282.10 yalġanlarsız (قل فلله الحجة البالغة) ey muḥammed eyt sin müşriklerge eger sizniñ delīliñiz bolmasa allahü

282.11 teʿālā üçün tamām bolġan delīl bardur (فلو شاء لهداكم اجمعين) bes eger allahü teʿālā tilese idi

282.12 hemmeñizni ḥaḳlıḳġa köndürir idi (قل) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām müşriklerge (هلم شهداءكم الذين

282.13 يشهدون) şunday şāhidleriñizni ḥāżir ḳılıñız (يشهدون) ol şāhidleriñiz güvāhlıḳ birürler (ان الله حرم هذا)

282.14 düristlikde allahü teʿālā oşbunı yaʿnī siz ḥarām kılġan nerselerni ḥarām ḳıldı diyü (فان شهدوا) bes

282.15 eger şāhidler allahü teʿālā biz harām ḳılġan nerseni ḥarām ḳıldı diyü güvāhlıḳ birseler (فلا تشهد

282.16 معهم) bes ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) sin ol şāhidler birle birge şehādet birme yaʿnī ol şāhidler

282.17 yalġançılar alarnı şehādetlerinde taṣdīḳ ḳılma (ولا تتبع أهواء الذين كذبوا بآياتنا) daḫı ey muḥammed bizniñ

282.18 āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ādemlerniñ bāṭıl arzularına iyerme (والذين لا يؤمنون بالآخرة) daḫı āḫiret

282.19 künine īmān kitürmegen ādemlerniñ (müşriklerniñ) bāṭıl arzularına iyerme (وهم بربهم يعدلون) ve ol

282.20 āḫiret künine īmān kitürmegen ādemler rablerine şerīk …….[1] ḳılurlar (قل تعالوا) eyt sin ey muḥammed

282.21 müşriklerge kiliñiz (أتل ما حرم ربكم عليكم) rabbiñiz sizge ḥarām ḳılġan nerseni oḳurmun (ألا

282.22 تشركوا به) allahü teʿālāge şerīk sizniñ üzeriñizge ḥarām ḳılġan nerseler şol allahü teʿālāge şerīk ḳılmazsızlıḳ yaʿnī

282.23 allahü teʿālāge şerīk iṡbāt ḳılmañız (شيئا) hiç nerseni (وبالوالدين احسانا) daḫı ata ve anaġa izgülik

282.24 ḳıluvıñız yaʿnī izgülik ḳılmav ḥarām (ولا تقتلوا أولادكم من املاق) daḫı faḳīrlikden ḳorḳuvdan

282.25 balalarıñıznı öltürmeñiz (نحن نرزقكم وإياهم) biz sizni de balalarnı da rızḳlandururmız (ولا تقربوا

282.26 الفواحش) daḫı uluġ günāhlarġa yaḳın bolmaġız yaʿnī zinā ve livāṭa kibi uluġ günāhlarnı ḳılmañız

282.27 (ما ظهر منها) uluġ günāhlardan ẓāhir bolġanına da yaḳın bolmañız (وما بطن) daḫı uluġ günāhlarnıñ

282.28 yaşrin bolġanına da yaḳın bolmañız (ولا تقتلوا النفس التي) daḫı şunday nefsni (ādemni) öltürmeñiz

[1] Bu bölüm metnin aslında silik çıkmıştır.

I / 283

283.1 (حَرَّمَ اللّٰهُ) ol nefsni öltürüvni allahü teʿālā ḳıldı (اِلَّا بِالْحَقِّ) meger ḥaḳḳ birlen öltüriñiz ḳıṣāṣ

283.2 üçün irtidād üçün recm üçün öltirüv kibi (ذٰلِكُمْ) bu sizniñ ẕikr ḳılınmış nerseleriñiz (وَصّٰيكُمْ بِهٖ)

283.3 bu nerseler birlen allahü teʿālā sizge buyurur (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) ʿaklıñız birlen toġrılıḳnı tapuvıñız üçün

283.4 (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ) daḫı yetīmniñ mālına yaḳın bolmañız yaʿnī aşamañız (اِلَّا بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ) meger

283.5 körkem bolġan ḫaṣlet birlen gine yaḳın bolıñız yaʿnī ṣaklañız ve artdururġa tırışıñız (حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُ)

283.6 yetīm ʿaklınıñ ḳuvvetine (belāġatke) irişkenine ḳadar (وَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ) daḫı ṣavt birlen

283.7 ve aġırlıḳ birlen ölçevde ʿadillik ve tiygüzlik birlen kāmil ḳılıñız yaʿnī kimitüp ölçemeñiz (لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا)

283.8 hiçbir nefsi (ādemni) küçlemebiz (اِلَّا وُسْعَهَا) meger taktay ḳadar gine küçlerbiz (وَاِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا)

283.9 ve her ḳayçan ḥükmde yā ki başḳa işde söz eytseñiz toġrılıḳ birlen eytiñiz (وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى) egerçe

283.10 fāʾidesine yā ki żararına söz eytilmiş kişi öziñizge yaḳınlıḳ iyesi kişi bolsa da (وَبِعَهْدِ اللّٰهِ اَوْفُوا) daḫı

283.11 allahnıñ ʿahdine vefā ḳılıñız yaʿnī allahü teʿālānıñ toġrılıḳġa lāzım bolıñız ve şerīʿat ḥükmlerini öteñiz! dip

283.12 sizge ʿahd ḳılġan nersesine (ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهٖ) sizniñ ötkendegi nerseñiz ol nerse birlen sizge allahü teʿālā

283.13 buyurur (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) sizniñ vaʿaẓlenmekligiñiz ve eẟerlenmekligiñiz üçün allahü teʿālā yitmiş üç fırḳadan

283.14 birisiniñ cehennemden ḳutuluvçı (fırḳa-i nāciye) bolup yitmiş ikisi helāk boluvçı (fırḳa-i hālike) boluvı

283.15 ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَأَنَّ هٰذَا صِرَاطِي) daḫı düristlikde bu allahnıñ birligini is̱bāt

283.16 hem resūl allahnıñ peyġamberligini is̱bāt hem şerīᶜatlerni beyān minim yolumdur (مُسْتَقِيمًا) toġrı bolġan ḥālde

283.17 ol yol (فَاتَّبِعُوهُ) bes ol yolġa iyeriñiz (وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ) daḫı başḳa bāṭıl ve bidᶜat bolġan yollarġa

283.18 iyermeñiz (فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ) bes başḳa yollarġa iyerüv sizni allahnıñ yolından (dīninden) ayurur

283.19 (ذٰلِكُمْ وَصّٰاكُمْ بِهِ) bu sizniñ allahnıñ yolına (dīnine) iyeriñiz ol iyerüv birlen allah (teᶜālā) sizge buyuradur

283.20 (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) başḳa bāṭıl ve bidᶜat bolġan yollardan ṣaklanuvıñız üçün * bu āyetniñ ẓāhirinde

283.21 ḳaraġanda yitmiş üç fırḳanı is̱bātke delālet bolmasa da likin medārıñ iyesi eytedür resūl allah bir vaḳtde

283.22 bir toġrı ṣızuḳ ṣızdı ve eytdi bu toġrı va ḥaḳlıḳ yolı bu yolġa iyeriñiz diyü munıñ ṣoñında oñdan

283.23 ve soldan altışar kekri ṣızuḳ ṣızdı ve eytdi bular türli yollar ve her birisinde şeyṭān bar

283.24 özi bolġan yolġa ḫalḳını ütdidür bu yollardan ṣaḳlanıñız didi hem meẕkūr āyetni oḳudı

283.25 munıñ ṣoñında on iki yoldan her birisi altı yol bolup evrile de (niçük evrile turġandur?) cemᶜī

283.26 yitmiş iki yol bola bes resūl allahnıñ bu ṣızuḳlarnı ṣızġanda bu āyetni oḳuvından toġrı bir yoldan

283.27 hem bāṭıl türli yollardan ümmetinde bolġan yitmiş üç fırḳa boluvġa delālet ḳıla yitmiş ikisi helāk bolġan

283.28 fırḳa bolup birisi cehennemden ḳutuluvçı bolġan fırḳa bola niteki resūl allah „ستفترق امتى على ثلثة وسبعين

283.29 فرقة واحدة منها ناجية والباقى هالكة" digen yaᶜnī ümmetim yitmiş üç türli cemāᶜatge böline birisi cehennemden

I / 284

284.1 ḳutuluvçı ve ḳalġanları helāk boluvçı (fırḳa-i nāciye) hem ehli'l-senet-i ve'l-cemāʿat diyü resūl ekrem hem aṣḥāb-ı kirām

284.2 iʿtiḳādında bolġan ādemlerge eytürler (likin resūl ekrem ve aṣḥāb-ı kirām iʿtiḳādını bilüv üçün ʿilm-i kelām

284.3 birlen ve safsata sözler birlen ḳatnaşmaġan ṣāf iʿtiḳād kitābnı oḳurġa kirek damla şehābeddīn el-ḳazāni

284.4 el-mercānīniñ ḥikmet-i bāliġası yā ki ḳorṣavı ebū el-naṣrnıñ iʿtikād kitābı yā ki ḥāmīdiye kibilerni)

284.5 ibn-i ʿabbās (raḍiallahü ʿanhümā) eyte ehli's-senet-i ve'l-semāʿatke ḫāṣ bolġan iʿtiḳādlar köp likin ehli's-senet

284.6 ve'l-cemāʿatden bolmak üçün şarṭ bolġanı on nerse gine diyü birisi "تَفْضِيلُ الشَّيْخَيْن" yaʿnī ebū bekr el-ṣıdduḳ ile

284.7 ḥażret-i ʿömer de (raḍiallahü ʿanhümā) fażīlet bar dimek (başḳa ṣaḥābelerġa ḳaraġanda artuḳ maʿnāsında

284.8 bolmasa kirek anasını allahü teʿālā özi bilür) 2 "تَوْقِيرُ الْخَتَنَيْن" resūl ekremniñ iki kiyevini yaʿnī

284.9 ḥāżret-i ʿos̱mān birlen ḥażret-i ʿalīni uluġlamaḳ (sökmesizlik) 3 "تَعْظِيمُ الْقِبْلَتَيْن" iki ḳıbleni

284.10 yaʿnī ḳaʿbetu'l-lah birlen beytü'l-muḳaddesni uluġlamaḳ 4 "اَلصَّلٰوةُ عَلَى الْجِنَازَتَيْن" iki cenāze üzerine

284.11 yaʿnī ẓāhir şeriʿada izgi kişi birlen zāhir şeriʿade yavız kişiniñ cenāzeleri üzerine namāz oḳumaḳlıḳ

284.12 5 "وَالصَّلٰوةُ خَلْفَ الْاِمَامَيْن" daḫı iki imāmġa yaʿnī izgü imām arṭına da ve yavız imām arṭına da

284.13 oyup namāz oḳumaḳlıḳ 6 "اَلْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْن" iki çitük üzerine seferde hem ḥażirde mesḥ ḳılmaḳlıḳ

284.14 7 "اَلْقَوْلُ بِالتَّقْدِيرَيْن" iki taḳdir birlen yaʿnī izgülik ve yavızlıḳ taḳrīrleriniñ allahü teʿālādan

284.15 boluvı birlen eytmeklik 8 "اَلْاِمْسَاكُ عَنِ الشَّهَادَتَيْن" iki türli güvāhlıḳdan yaʿnī bilgüli ādemge

284.16 ucmaḫlıḳ yā ki tamuġlıḳ diyü güvāhlıḳ birüvden ṭıyılmaḳ (resūl allah dünyāda ucmaḫlı boluv birlen

284.17 süyünç birgen ādemlerden başḳa ḥaḳında) 9 "ترك الخروج على الامامين" iki pādişāh üzerine yaʿnī

284.18 ʿādil pādişāh üzerine de ẓālim pādişāh üzerine de ḳarşı soġışḳa çıġuvnı ḳoymaḳlıḳ (dīnge noḳṣanlıḳ

284.19 ḳılmaġanda) 10 "اداء الفريضتين" iki farżnı yaʿnī namāz birlen zekātnı ötemeklik ehli's-senet

284.20 ve'l-cemāʿatge başḳa bolġan fırkalarnıñ aṣılları yidi (1 muʿtezele) bular özleri yigirmi şuʿbe (2 şīʿa)

284.21 bular özleri yigirmi iki şuʿbe (3 ḫavāric) bular özleri yigirmi şuʿbe (4 mürciʾe) bular biş şuʿbe

284.22 (5 necāriye) bular üç şuʿbe (6 cebriye) bular bir şuʿbe (7 müşebbehe) bular bir şuʿbe (ثم آتينا موسى الكتاب)

284.23 munıñ ṣoñında mūsā ʿaleyhi's-selāmġa kitāb (tevrāt) birdük (تماما على الذى احسن) niʿmetimni tamām

284.24 ḳıluv üçün ol kitāb birlen ʿamel ḳıluvnı körkem ḳılġan kişi üzerine yaʿnī mūsā ʿaleyhi's-selāmge (وتفصيلا

284.25 لكل شئ) daḫı her bir dīnde kirekli nerseni ayurup beyān ḳıluv üçün (وهدى ورحمة) daḫı ḥaḳlıḳġa

284.26 köndürüvçi bolsun üçün hem raḥmet üçün (لعلهم بلقاء ربهم يؤمنون) isrāʾīl balaları rablerine

284.27 yoluḳuvġa īmān kitürsünler üçün (yaʿnī ḥaşrge) (وهذا كتاب) ve bu ḳurān şunday kitābdur

284.28 (انزلناه) indürdük biz bu kitābnı (مبارك) fāʾidesi köpdür (فاتبعوه) bes ḳurānġa iyeriñiz yaʿnī ḳurān

284.29 eytkençe ʿamel idiñiz (واتقوا) daḫı ḳurānġa ḫilāflıḳ ḳıluvdan ṣaklanıñız (لعلكم ترحمون) raḥmet ḳılınmış

I / 285

285.1 boluvıñız üçün (أن تقولوا) sizge ḳurānnı indürdük sizniñ eytüviñiz mekrūh bolġanlıġı üçün (إنما أنزل الكتاب)

285.2 budur başḳa tügildür kitāb indürildi (على طائفتين من قبلنا) bizden burun bolġan iki

285.3 cemāʿatke gine yaʿnī yehūd birlen naṣārāġa ġına diyü islām zamānında meşhūr bolġan kitāb tevrāt birlen incīl gine

285.4 bolġanlıġı üçün allahü teʿālā ḥaṣr birlen eytdi (وإن كنا عن دراستهم لغافلين) düristlikde biz ol

285.5 iki cemāʿatniñ kitāblarını oḳuvdan ġāfiller bolduḳ oḳumaduḳ diyü (أو تقولوا) yeise sizge ḳurān indürdük

285.6 sizniñ eytüviñiz mekrūh bolġanlıġı üçün (لو أنا) eger düristlikde biz (أنزل علينا الكتاب) eger bizniñ

285.7 üzerimizge kitāb indürülse idi (لكنا أهدى منهم) elbette biz yehūd birle naṣārālardan ḥaḳlıḳġa könülüvçirek

285.8 bolur idük diyü (فقد جاءكم بينة من ربكم) bes taḥkīḳ sizge “müselmānlarġa” rabbiñizden ẓāhir delīl

285.9 kildi (وهدى ورحمة) daḫı ḥaḳlıḳġa köndürüvçi hem raḥmet kildi (فمن أظلم ممن) bes şol

285.10 kişiden kimdür ẓālimrek (كذب بآيات الله) ol kişi allahü teʿālānıñ āyetlerini yalġanġa ṭutdı (وصدف

285.11 عنها) daḫı allahü teʿālānıñ āyetlerinden yüz döndürdi bes özi de azdı kişini de azdurdı (سنجزي الذين

285.12 يصدفون) bes şunday ādemlerge cezā birürmiz alar yüz döndürürler (عن آياتنا) bizniñ āyetlerimizden (سوء العذاب)

285.13 ʿaẕābnıñ yavızı birlen cezā birürmiz (بما كانوا يصدفون) āyetlerden yüz döndürüvleri sebebli ḳıyāmet ʿalāmetlerini

285.14 beyān mesʾelesinde allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (هل ينظرون) mekke ehli kütmesler (إلا

285.15 (أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ) meger ʿaẕāb ferişteleri kilüvni yā ki cānlarını alur üçün özlerine ölüm

285.16 feriştelериniñ kilüvini küterler (أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ) yā ki rabbiññiñ ʿaẕābınıñ yā ki ḳıyāmetniñ kilüvini

285.17 küterler (أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ) yā ki rabbiññiñ ʿalāmetleriniñ baʿżısınıñ kilüvini küterler yaʿnī

285.18 ḳıyāmet ʿalāmetleriniñ kāfirler īmān kitürüv ḥaḳında bu nerselerni kütmeseler de likin bu nerselerni (ʿalāmetlerni

285.19 ve ʿaẕāblarnı) körgen vaḳtde īmān kitürüvge mużṭarr bolaçaḳlar şunıñ üçün kāfirlerni kitüvçiler menziline

285.20 indürildi (يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ) rabbiññiñ ʿalāmetleriniñ baʿżısı kilgen künde (لَا يَنْفَعُ نَفْسًا

285.21 إِيمَانُهَا) hiçbir nefske īmānı fāʾide birmes (لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ) eger ol nefs bu ʿalāmetler

285.22 kilmesden burun īmān kitürgen bolmasa (أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا) yā ki īmānında izgülikni yaʿnī

285.23 ihlāṣını yā ki tevbeni kesb itken bolmasa (قُلِ انْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ) ey muḥammed eyt sin mekke

285.24 ehline bu ʿalāmetlerni kütüviñizni biz de sizniñ ile birlikde küteçeklerimiz diyü * bu āyetde ḳıyāmet yaḳın

285.25 bolduḳda ẓāhir bola turġan ʿalāmetler barlıḳġa delālet bar ḳıyāmetniñ kiçük ʿalāmetleri ve uluġ ʿalāmetleri bar

285.26 digenler uluġ ʿalāmetleri "ʿalāmet-i kebirī " ol ʿalāmetler ḥażret-i ḥaẕīfe birlen ʿāẕib oġlı berāʾ eyte bir

285.27 vaḳtde biz ḳıyāmetni söyleşüp turadur idük resūl allah kilüp çıḳdı da nerse söyleşesiz didi biz ḳıyāmet

285.28 ḳayçan bolur iken diyüp söyleşüp oturamız didük resūl allah ḳıyāmet bolmas aldından on türli ʿalāmet

285.29 bolmayınça didi şol ʿalāmetlerni ẕikr itdi 1 duḫān, 2 dabbetü'l-arż, 3 maşrıḳda ḫasef , 4 maġribde ḫasef

I / 286

286.1 5 eizyetü'l-ʿarabda ḫasef, 6 deccāl çıġuv, 7 ṭulūʿ-ı şems mine'l-maġrib , 8 yė cūc ve mė cüc, 9 nuzūl-i ʿīsā, 10 yemīnden

286.2 çıġup ḫalḳnı maḥşerge süre ṭurġan oṭ * bular iʿtiḳād kitāblarında beyān ḳılına turġan nerse bolduḳları üçün

286.3 beyān itmedük oşandaḳ iʿtiḳād kitāblarında da bularnıñ taʿrīf hem beyānları türlilikden ḳayu mez̠hebniñ sözi

286.4 rast ikeninde bilüv çitindür mes̠elā yeʾcūc meʾcūcni baʿżılar bizniñ kibi ḫulḳ dimişler duḫānnı da baʿżılar zor açlıḳ

286.5 sebebli bolġan köz aldları üötün kibi ḳaranġulanuvdan ʿibāret dimişler. başḳalar da hem başḳa teʾvīl itmişler.

286.6 (إنّ الّذين فرّقوا دينهم) düristlikde şunday ādemler dīnlerini ayurdılar yaʿnī dīn ḳāʾideleriniñ baʿżısına

286.7 īmān kitirdiler baʿżısına īmān kitürmediler (وكانوا شيعا) daḫı türli fırḳa boldılar şunıñ üçün de resūl allah

286.8 yehūdler yitmiş bir fırḳage ayrıldılar küllisi hāviyede meger birisi gine hāviyede tügil naṣārālar yitmiş iki fırḳage

286.9 ayrıldılar küllisi hāviyede meger birisi gine hāviyede tügil minim ümmetim yitmiş üç fırḳage bölindi küllisi ḥaviyede

286.10 meger birisi gine hāviyede tügil dip eytdi (beyḍāvī) (لست منهم فى شىء) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām sin dīnlerini

286.11 ayurup türli fırḳaġa bölingen ādemlerden hiç nersede tügilsüñ yaʿnī alarnıñ ayrıluvından sin sūʾāl ḳılınmaysuñ

286.12 (إنّما أمرهم الى الله) başka tügil barı alarnıñ işleri allahġa tapşırılmışdur (ثمّ ينبّئهم) munıñ ṣoñında ḫaber

286.13 birür (allahü teʿālā) alarġa (بما كانوا يفعلون) alarnıñ ḳılġan işleri birlen (من جاء بالحسنة) bir kişi izgü

286.14 işni kitürse yaʿnī izgülik ḳılsa (فله عشر أمثالها) bes ol kişige izgüligi ḳadar on ülüş izgülik

286.15 bolur (ومن جاء بالسّيّئة) ve bir kişi yavızlıḳnı kitürse (فلا يجزى الاّ مثلها) bes bu kişige yavızlıḳı berāberinde

286.16 ülüş birilmiş bolmas meger yavızlıġı ḳadar gine ülüş birilür (وهم لا يظلمون) ve ādemler s̠evāblarını kimitüv birlen

286.17 ve ʿaẕāblarını artduruv birlen ẓulm ḳılınmış bolmaslar (قُلْ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ḳavmiñdan bolġan müşriklerge

286.18 eyt (اِنَّنِى هَدٰانِى رَبِّى) düristlikde mini rabbim köndürdi (اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) toġrı bolġan (دِينًا قِيَمًا)

286.19 toġrı bolġan dīnge (مِلَّةَ اِبْرٰاهِيمَ) ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) milletine (حَنِيفًا) ol ibrāhīm bāṭıl dīndan ḥaḳḳ dīnge

286.20 avışḳanı ḥālde (وَمٰا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı ol ibrāhīm allahġa şerīk ḳatuvçılardan bolmadı (قُلْ اِنَّ صَلٰوتِى)

286.21 eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) düristlikde minim namāzım (وَنُسُكِى) daḫı minim ʿibādetlerim (وَمَحْيٰاىَ) daḫı

286.22 minim tirikligim (وَمَمٰاتِى) daḫı minim ölüvim (لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰالَمِينَ) ḫāliṣ bütün ʿālemni terbiye itüvçi allahü teʿālā

286.23 üçündür (لٰا شَرِيكَ لَهُ) ol allahü teʿālāge ʿibādetde tiñdeş yoḳdur (وَبِذٰلِكَ اُمِرْتُ) daḫı min allahnı birlev

286.24 birlen yā ki bu söz birlen buyurıldım (وَاَنٰا اَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ) dīnde min allahġa boy ṣunuvçılarnıñ evvelgisi

286.25 mün çünki her peyġamberniñ islāmī ümmetiniñ islāmından burun * müşrikler özleriniñ maʿbūdlarına ʿibādet

286.26 ḳılurġa ündegeç allahü teʿālā şol ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغِى رَبًّا) eyt sin

286.27 ey muḥammed müşriklerge eyā min terbiye ḳıluvçı ve maʿbūd boluv yüzinden allahġa başḳanı isteym mü daḫı sizniñ

286.28 maʿbūdlarıñıznı ʿibādetde şerīk ḳılaym mu elbette istemem hem ḳılmam (وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَىْءٍ) ve ol allahü teʿālā

I / 287

287.1 her nersenin terbiye itüvçisidür (وَلٰا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ) daḫı hiç bir nefs günāhnı kesb ḳılmas

287.2 (إلا عليها) meger şol nefsniñ żararına ġına kesb ḳılur (ولا تزر وازرة) daḫı günāh ḳıluvçı hiç nefs

287.3 yüklemes (وزر أخرى) ikinçi nefsniñ günāhsını (ثم إلى ربكم مرجعكم) munıñ ṣoñında ḳaytaçaḳ

287.4 ornıñız rabbiñizdür (فينبئكم) bes rabbiñiz sizge ḫaber birür (بما كنتم فيه تختلفون) sizniñ iḫtilāf

287.5 ḳıla turġan nesneñiz de şol vaḳt ḥaḳlıḳ bāṭıldan ve ḥaḳlıḳda bolġan kişi bāṭıllıḳda bolġan kişiden ẓāhir

287.6 bolur (وهو الذي) ve ol allahü teʿālā şunday allahdur (جعلكم خلائف الأرض) sizni yirniñ ḫalīfeleri

287.7 ḳıldı yaʿnī baʿżıñıznı baʿżıñīz ornında ḳalġuçı ḳıldı niteki resūl allah peyġamberlerniñ iñ ṣoñġısı

287.8 hem ümmeti başḳa ümmetlerniñ iñ ṣoñġısı (ورفع بعضكم فوق بعض) daḫı baʿżıñıznı baʿżıñız üstinde

287.9 şerāfetde ve baylıḳda köterdi (درجات) köp derecelerge (ليبلوكم فيما آتاكم) sizge birgen nerselerinde

287.10 (mertebe ve māllarda) sizni ṣıñar üçün niçük bu niʿmetlerniñ şükrānesini ötersiz niçük

287.11 mertebe iyesi mertebesiz kişi birlen bay yarlı birlen ḫoca hidmetçi birlen muʿāmele ḳılur (إن ربك

287.12 سريع العقاب) düristlikde siniñ rabbiñ günāhlılarġa ʿaẕābnı tiz ḳıluvçıdur (وإنه لغفور رحيم)

287.13 daḫı düristlikde siniñ rabbiñ müʾminlerniñ günāhlarını yarlıḳaġuçı hem raḥmet ḳılġuçıdur

287.14 enʿām sūresiniñ tercemesi tamām boldı

287.15 * yidinçi sūre aʿrāf sūresi sigiz āyetden başḳası mekkede ingen cemʿī iki yüzde biş başrī

287.16 iki yüzde altı kūfī āyet *

287.17 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

287.18 (المص) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi bilür yā ki "أنا الله أعلم وأفصل" maʿnāsında yaʿnī min

287.19 allahmun bilürmün ve ayururmun maʿnāsında 2(كتاب أنزل إليك) ol ḳurān kitābdur ki ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

287.20 siñe indürüldi ol kitābnı (فلا يكن في صدرك حرج منه) bes siniñ kökregiñde ol kitābdan

287.21 (irişdürüvden) tarlıḳ bolmasun (لتنذر به) ol kitābnı siñe indürdük ol kitāb birlen siniñ

287.22 ḳorḳutuvıñ üçün (وذكرى للمؤمنين) daḫı müʾminlerge vaʿaẓ bolsun üçün (اتبعوا ما أنزل إليكم من ربكم)

287.23 ey ādemler rabbiñizden öziñizge indürülgen nersege (ḳurānġa hem senetġe) iyeriñiz (ولا تتبعوا من دونه أولياء)

287.24 daḫı allahdan başḳa bolġan velīlerge iyermeñiz yaʿnī allahdan başḳanı dostlar tutmañız ve allahdan başḳa

287.25 cin ve ādem şeyṭānlarına iyermeñiz alar sizni azdururlar (قليلا ما تذكرون) az vaʿaẓlenüv birlen gine

287.26 vaʿaẓlenürsiz (وكم من قرية أهلكناها) ve köp midür kim ḳaryelerinden yaʿnī köp ḳaryelerni (ehlini) biz helāk

287.27 ḳılduḳ (فجاءها بأسنا بياتا) bes ol ḳaryelerge (ehline) bizniñ ʿāẕābımız kiçde kildi (أو هم قائلون)

287.28 yā ki ol ḳarye ehli kündizniñ yarṭısında ḳıluv birle yuḳusını yoḳlaġuçılar idi (فما كان دعواهم)

287.29 2) elmaṣ ḥesāb boyınça 367 dür. şol ḥesābdan bütün ḳurāndaġı sūre başındaġı ḥarflerniñ ḥesābı… 6900 dan artuġraḳ boladur.

I / 288

288.1 bes biz helāk itken ḳavmniñ sözleri bolmadı (إذ جاءهم بأسنا) ol ḳavmge bizniñ ʿaẕābımız kilgen

288.2 vaḳtde (إلا أن قالوا) meger eytüvleri boldı (إنا كنا ظالمين) düristlikde biz özimizge ẓulm ḳıluvçılar

288.3 bolduḳ diyü (فلنسألن الذين) bes şunday ādemlerden ṣorarmız (أرسل إليهم) ol ādemlerge peyġamberler

288.4 yiberildi yaʿnī resūllerniñ sözlerini ḳabūl itüvlerinden ṣorarmız (ولنسألن المرسلين) daḫı resūllerden

288.5 ṣorarmız ni nersede sizni ḳabūl itdiler diyü yā ki resūllikni irişdürdiñiz mü diyü (فلنقصن عليهم)

288.6 (بعلم) bes resūller hem ümmet üzerine ḳılġan işleri birlen bilgenimiz ḥālde beyān ḳılurmız ve ḫaber birürmiz

288.7 resūllerniñ biz bilmeymiz ġayblerni sin öziñ bilüvçisün diyüvleri vaḳtinde (وما كنا غائبين) daḫı

288.8 resūllerniñ ve ümmetleriniñ ḥāllerinden ġāʾib boluvçı bolmaduḳ (والوزن يومئذ الحق) ʿamellerni ḥaḳlıḳ

288.9 ve tiygüzlik birlen ölçev peyġamberlerden ve ümmetlerden ṣoralġan kündedür (فمن ثقلت موازينه) bes

288.10 bir kişiniñ izgülikler sebebli ölçevleri aġır bolsa yaʿnī izgü ʿamel mīzānı aġır kilse (فأولئك)

288.11 (هم المفلحون) bes bu izgülik mīzānları aġır kilgen ādemler alar meñgi saʿādetke irişküçilerdür

288.12 (ومن خفت موازينه) ve baʿżı kişilerniñ yavızlıḳlar sebebli mīzānları yiñil bolsa yaʿnī izgü ʿamel mīzānı

288.13 yiñgil kilse (فأولئك الذين خسروا أنفسهم) bes bu izgü ʿamel mīzānları yiñil ādemler

288.14 dünyāda vaḳtde özlerine żarar itken ādemlerdür (بما كانوا بآياتنا يظلمون) bizniñ āyetlerimizni yalġanġa

288.15 tutuv sebebli ve āyetlerimizge ẓulm ḳılur boluvları sebeblidür (ولقد مكناكم في الأرض) ey ādem balaları

288.16 taḥḳīḳ sizni yirde ḳararlandurduḳ (وجعلنا لكم فيها معايش) daḫı sizge tirüklik ḳıla turġan sebebler

288.17 ve ḳurallar yaratduḳ (قليلا ما تشكرون) minim sizge enʿām ḳılġan nersemde az şükr ḳıluv birlen gine şükr ḳılursız

288.18 (ولقد خلقناكم) ve taḥḳīḳ sizni yaʿnī atañız ādemni balçıḳdan yaratduḳ biz (ثم صورناكم) munıñ ṣoñında

288.19 sizni yaʿnī atañız ādemni ṣūretledük biz ādem ʿaleyhi's-selāmnı yaratuv hem ṣūretini ṣūretlev bütün ādemni yaratuv

288.20 hem ṣūretlev hükminde bolġanġa köre allahü teʿālā benū ādemniñ küllisine ḫiṭāb itken (ثم قلنا للملائكة)

288.21 munıñ ṣoñında feriştelerge eytdük (اسجدوا لآدم) ādem (ʿaleyhi's-selām)ge secde ḳılıñız diyü (فسجدوا الا ابليس)

288.22 bes ferişteler hemmesi ādemge secde ḳıldılar (bügildiler) meger iblīs secde ḳılmadı (لم يكن من الساجدين)

288.23 iblīs ādemge secde ḳıluvçılar cümlesinden bolmadı (قال ما منعك ان لا تسجد) allahü teʿālā eytdi

288.24 ey iblīs ādemge secde ḳıluvdan sini ḳayu nerse ṭıydı (اذ امرتك) minim siñe ādemge secde ḳıl dip

288.25 buyuruvım vaḳtinde (قال انا خير منه) iblīs eytdi cevābda min ādemden izgümün (خلقتني من نار)

288.26 sin mini otdan yaraṭdıñ (وخلقته من طين) daḫı sin ādemni balçıḳdan yaratdıñ elbette oṭ nūrānī

288.27 nerse bolduḳdan ẓulmānī bolġan balçıḳdan izgürek (قال فاهبط منها) allahü teʿālā iblīske eytdi

288.28 bes tüş sin ucmaḫdan (فما يكون لك ان تتكبر فيها) bes siñe ucmaḫda tekebbürlik ḳılurġa

288.29 dürist bolmas (فاخرج انك من الصاغرين) bes çıḳ sin ucmaḫdan düristlikde sin tekebbürlik sebebli

I / 289

289.1 ḥorlıḳġa töşken nerseler cümlesinden sen (قَالَ أَنْظِرْنِى إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) iblīs eytdi miñe ḳobarılmış

289.2 bolġan kün (ḳıyāmet küni)ge ḳadar mühlet bir yaʿnī mini ḳıyāmet künine ḳadar öltürme diyü (قَالَ إِنَّكَ

289.3 مِنَ الْمُنْظَرِينَ) iblīske allahü teʿālā eytdi düristlikde sin ḳıyāmet künine ḳadar mühlet birilmişlerdensün

289.4 (قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِى) allahü teʿālāge eytdi siniñ mini azduruvıñ sebebli ni ṭarīḳ birlen azdururġa

289.5 mümkin minde bendeleriññi şulay azdururmun diyü (لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ) ādem balalarını

289.6 azdurur üçün siniñ toġrı yolıña olṭururmun yaʿnī alarnı siñe irişdüre turġan yollarġa

289.7 yibermeske ṭırışurmun yaʿnī siñe irişdüre turġan yolġa oṭurup kütüp ṭururmun alarnı ol yoldan

289.8 ḳaytarup yiberüv üçün (ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ) munıñ ṣoñīnda ādem balalarına kilürmün (مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ) ādem

289.9 balalarınıñ allarından (وَمِنْ خَلْفِهِمْ) daḫı ādem balalarınıñ arṭlarından (وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ) daḫı ādem balalarınıñ

289.10 oñ yaḳlarından (وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ) daḫı ṣol yaklarından yaʿnī dört yaḳlarından da kilürmün yaʿnī türli

289.11 vech birlen azdururġa ṭırışurmun yā ki al yaḳlarından kilürmünniñ maʿnāsı aḫiret ṭarafından kilürmün

289.12 maʿnāsında art yaḳlarından kilürmünniñ maʿnāsı dünyā maʿnāsından kilürmün maʿnāsında oñ yaḳlarından

289.13 kilürmünniñ maʿnası izgülikleri ṭarafından kilürmün maʿnāsında ṣol yaḳlarından kilürmünniñ maʿnāsı

289.14 yavızlıḳları tarafından kilürmün maʿnāsında (وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ) daḫı ādem balalarınıñ köpisini

289.15 şükr ḳıluvçılar ve iṭāʿat kıluvçılar tapmazsuñ (قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَدْحُورًا) allahü teʿālā iblīske

289.16 eytdi ucmaḫdan ḫorlanmış ve sürilmiş bolġanıñ ḥālde çıḳ sin! diyü (لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ) ādemlerden

289.17 siñe iyergen kişiler (لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ) sizden yaʿnī ādemlerden ve sinden barçañıznı da

289.18 cehennemge ṭoltururmun (وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ) ey ādem ṭursun (وَزَوْجُكَ) daḫı ḫatunıñ ḥavvāʾ tursun

289.19 (الْجَنَّةَ) ucmaḫda (فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا) bes ucmaḫda iḳiñizde tilegen ornıñızdan ve tilegen nerseñizden

289.20 aşañız (وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ) daḫı bu aġaçḳa (buġday aġaçına) yaḳın bolmañız yaʿnī buġday aġaçından

289.21 aşamañız (فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ) bes öziñizge ẓulm ḳıluvçılardan bolursız (فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ) bes

289.22 ādem birlen ḥavvāġa iblīs vesvese ḳıldı (لِيُبْدِيَ لَهُمَا) ādem birlen ḥavvāġa ẓāhir ḳıluv üçün (مَا وُورِيَ

289.23 عَنْهُمَا) ādem birlen ḥavvādan ertilgen nerseni (مِنْ سَوْآتِهِمَا) ādem birlen ḥavvānıñ ʿavretlerinden bolġuçı

289.24 ol ertilgen nerse (وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا) daḫı iblīs ādem birlen ḥavvāġa eytdi rabbiñiz sizni

289.25 ṭıymadı (عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ) bu aġaçdan (buġday aġaçından) aşavdan (إِلَّا) meger ṭıydı (أَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ)

289.26 sizniñ ferişteler boluvıñıznı mekrūh körkenliki üçün (أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ) yā ki ucmaḫda meñgü

289.27 ḳaluvçılardan boluvıñıznı mekrūh körkenligi üçün (وَقَاسَمَهُمَا) daḫı iblīs ādem birlen ḥavvāġa yemīn

289.28 itdi (إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ) düristlikde min sizge naṣīḥat ḳıluvçılardanmun (فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ)

290.1 bes iblīs ādem birlen ḥayvānı buğday aġaçından aşarġa aldav sebebli indürdi yaʿnī aşatdı (فَلَمَّا

290.2 ذَاقَا الشَّجَرَةَ) bes ādem birlen ḥavvā buğday aġaçından ṭatuvġanları zamānda (بَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا) ādem

290.3 birlen ḥavvānıñ ʿavretleri açıldı (وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا) daḫı ādem birlen ḥavva ʿavretleri üzerine

290.4 yafraḳ üstine yafraḳ yapışdururġa kirişdiler (مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ) ucmaḫ aġaçınıñ yafraḳından (وَنَادَاهُمَا

290.5 رَبُّهُمَا) daḫı ādem birlen ḥavvāġa rableri nidā ḳıldı (أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ) eyā min sizni

290.6 sizniñ nigi aġaçıñızdan “buğday aġaçından” aşavdan ṭıymadım mı (وَأَقُلْ لَكُمَا) daḫı sizge

290.7 eytmedim mi (إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ) düristlikde şeyṭān sizniñ üçün ẓāhir bolġan düşmāndur

290.8 diyü elbette ṭıydım ve eytdim (قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا) ādem birlen ḥavvā eytdiler ey rabbimiz biz nefsimizge

290.9 ẓulm ḳılduḳ yaʿnī özimizge özimiz cebr itdük (وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا) ve eger bizniñ

290.10 günāhlarımıznı yarlıḳamasañ ve ḥālimizge merḥamet ḳılmasañ (لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ) elbette biz żarar

290.11 itüvçilerden bolurmız (قَالَ اهْبِطُوا) allahü teʿālā eytdi tüşiñiz cennetden yaʿnī ādem ve ḥavvā ve balalarıñız

290.12 (بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ) sizniñ baʿżıñız baʿżıñızga düşmānsız (وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ) daḫı sizniñ üçün yirde

290.13 bolġuçıdur (مُسْتَقَرٌّ) ḳararlana turġan orun (وَمَتَاعٌ) daḫı fāʾidelenüv (إِلَى حِينٍ) bir zamānġa ḳadar yaʿnī

290.14 ʿömriñizniñ müddeti ötkenge ḳadar (قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ) allahü teʿālā eytdi ādem birlen ḥavvāʾ hem balalarına

290.15 yirde tirüklik ḳılursız (وفيها تموتون) daḫı yirde ölersiz (ومنها تخرجون) daḫı ḳıyāmet küninde yirden

290.16 çıġarılmış bolursız (يا بنى آدم) ey ādem balaları (قد أنزلنا عليكم لباسا) taḥḳīḳ sizniñ üzeriñizge

290.17 kiyim indürdük (yaratduḳ) yaʿnī semāvī birlen tedbīrler ve kökden ingüçi sebebler birlen (يوارى سوآتكم)

290.18 ol kiyim ʿavretleriñizni ürter (وريشا) daḫı körkemlik üçün kiye ṭurġan kiyim indürdük (ولباس التقوى)

290.19 daḫı taḳvālik (allahdan ḳorḳuv) kiyüv mi (ذلك خير) bu kiyim izgüdür (ذلك من آيات الله) bu kiyim

290.20 indürüv allahü teʿālānıñ ʿalāmetlerindendür (لعلهم يذكرون) ādemler vaʿaẓlensünler ve niʿmetni bilsünler üçün

290.21 indürdük (يا بنى آدم) ey ādem balaları (لا يفتننكم الشيطان) şeyṭān sizni azdurmasun (كما أخرج)

290.22 (أبويكم من الجنة) niteki şeyṭan atañız ādem birlen anañız ḥavvānı azdurup cennetden çıġardı (ينزع)

290.23 (عنهما لباسهما) atañız ādem birlen anañız havvādan kiyimlerini ṣovurġan ḥālde yaʿnī ṣoruvġa sebeb

290.24 bolġan ḥālde (ليريهما سوآتهما) atañız ādem birlen anañız ḥavvānıñ ʿavretlerini ẓāhir ḳıluv üçün (إنه)

290.25 (يراكم هو وقبيله) düristlikde şeyṭān özi hem ʿaskerleri sizni körür (من حيث لا ترونهم) siz

290.26 alarnı körmegen orundan (إنا جعلنا الشياطين أولياء) düristlikde biz şeyṭānlarnı dostlar

290.27 ve yardemçiler ḳılduḳ (للذين لا يؤمنون) īmān kitürmegen ādemlerge (وإذا فعلوا فاحشة) ve her ḳayçan

290.28 müşrikler şirk kibi ḳabāḥat iş ḳılsalar (قالوا وجدنا عليها آباءنا) müşrikler eytdiler bu fāḥişe (şirk)

I / 291

291.1 üzerinde biz atalarımıznı tapduḳ (والله أمرنا بها) daḫı allahü teʿālā bizge bu fāḥişe birlen emr ḳıldı diyü

291.2 (قل إن الله) eyt sin muḥammed ʿaleyhi's-selām müşriklerge düristlikde allahü teʿālā (لا يأمر بالفحشاء) ḳabāḥat iş

291.3 birlen (şirk birlen) buyurmas diyü (أتقولون على الله) eyā allahü teʿālā üzerine eytesiz mi (ما لا تعلمون)

291.4 bilmegen nerseñizni (قل أمر ربي بالقسط) ey muḥammed müşriklerge eyt rabbim her işde orṭaça boluv birlen buyurdı

291.5 ifrāṭ ve tefrīṭden nehy itdi diyü (وأقيموا وجوهكم) daḫı sözleriñizni turġuzıñız yaʿnī toġrı

291.6 bolġanıñız ḥālde yüzleriñizni ʿibādetke yöneldüriñiz diyü (عند كل مسجد) her bir secde ḳılġan vaḳtde

291.7 ve nindi mescidde namāzġa ḥāżir bolsañız da (وادعوه مخلصين له) daḫı allahü teʿālāge ṣāf ḳılġanıñız ḥālde

291.8 ʿibādet ḳılıñız (الدين) dīnni ṭāʿatni (كما بدأكم تعودون) başda sizni allah niçük yaratdı şol

291.9 revişçe tirik ḥālinçe kiri ḳaytursız yaʿnī allahü teʿālā sizni tirik itüp yaraṭḳan kibi tirik itüp

291.10 ḳabrleriñizden ḳobarur hem ʿamelleriñiz berāberinde cezāʾ birür (فريقا هدى) bir cemāʿatni allahü teʿālā īmānġa muvaffaḳ

291.11 itüv birlen ḥaḳlıḳġa köndürdi (وفريقا حق عليهم الضلالة) ve bir cemāʿatni rüsvāy ḳıldı alar üzerine

291.12 azġunlıḳ s̱ābit boldı (إنهم) düristlikde ol allahü teʿālā rüsvāy ḳılġan ādemler (اتخذوا الشياطين أولياء)

291.13 şeyṭānlarnı dostlar ve yardemçiler tutdılar (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahü teʿālānı dost tutuvdan başḳa (وَيَحْسَبُونَ)

291.14 daḫı ol allahü teʿālā rüsvāy ḳılġan ādemler gümān ḳılurlar (أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ) düristlikde ol ādemler ḥaḳlıḳġa

291.15 könülmişler diyü bu āyet namāzda ayaḳ üzere turuvnıñ hem ḳıbleġa yönelüvniñ hem namāznı mescidde

291.16 ötevniñ hem namāzda niyetniñ şarṭ boluvı mesʾeleleri ḥaḳında yine de allahü teʿālā namāzda ʿavret ürtüvniñ

291.17 farżlıġı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يَابَنِي آدَمَ) ey ādem oġulları (خُذُوا زِينَتَكُمْ) ʿavretleriñizni

291.18 ürtiñiz (عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ) her bir secde ḳıla turġan orun ḥużūrında yaʿnī her bir namāzda bu āyetden

291.19 namāzda ʿavret ürtüvniñ farż boluvı çıġadur çünki ziynetden murād ʿavret ürte turġan kiyimler

291.20 mescidden namāz murād (وَكُلُوا وَاشْرَبُوا) daḫı öziñizge ḥelāl bolġan nerselerni aşañız ve içiñiz

291.21 (وَلَا تُسْرِفُوا) daḫı allahü teʿālā sizge ḥelāl ḳılġan nerseni harām ḳıluv sebebli isrāf ḳılmañız müselmānlar

291.22 ḥac vaḳtinde may ve başḳa ḥelāl ṭaʿāmlarnı aşamavnı ḳaṣd ḳılġaç bu āyet indi (إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ)

291.23 düristlikde allahü teʿālā isrāf kıluvçılarnı dost körmes vāḳid oġlı ḥüseyn oġlı ʿalīden bir naṣrānī

291.24 ṭabīb sizniñ kitābıñızda ʿilm-i ṭıbdan hiç nerse yoḳ diyü ṣoraduḳda ʿalī allahü teʿālā ʿilm-i ṭıbnı ḳurāndan

291.25 yarṭı āyetde cıydı didi yaʿnī aşañız ve içiñiz likin isrāf ḳılmañız digen āyetde mundan naṣrānī

291.26 tabīb resūliñizden tıbb ḥaḳında hiç rivāyet yoḳ didi ʿalī eytdi bizniñ resūlimiz az ġına sözlerde

291.27 ṭıbnı cıydı diyü yaʿnī resūl allah eytdi "اَلْمَعِدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ وَالْحِمْيَةُ رَأْسُ كُلِّ دَوَاءٍ" diyü yaʿnī aş ḳazanı

291.28 avruvnıñ üyidür ṣaḳlanup taḳdīr birlen aşav her darūnıñ başıdur diyü şundan ṣoñ naṣrānī sizniñ

291.29 kitābıñız hem resūliñiz cālīnūs ṭabībke ṭıbnı ḳaldurmaġan iken didi (قل من حرم) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

I / 292

292.1 ʿarab nādanlarına eyt kim ḥarām itdi (زينة الله التي) allahü teʿālānıñ şunday ziynetni yaʿnī

292.2 ʿavret ürtür üçün hem körkemlik üçün kiye turġan kiyimlerni (أخرج لعباده) allahü teʿālā ol

292.3 ziynetni öziñ ḳulları fāʾidesine çıġardı (والطيبات من الرزق) daḫı rızḳdan leẕīẕ bolġan ṭaʿāmlarnı

292.4 kim ḥarām itdi yaʿnī hiç kim ḫarām itkeni yoḳ beyḍāvī iyesi elbette bu āyetde ṭaʿāmlarda ve şarāblarda

292.5 ve kiyimlerde aṣl ibāḥat boluvġa delālet bar diye (قل) eyt sin muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ʿarab nādānlarına (هي للذين

292.6 آمنوا في الحيوة الدنيا) rızḳdan leẕīẕ bolġanları ḥaḳīḳatde dünyā tirikliginde īmān kitürgen ādemlergedür

292.7 (خالصة يوم القيامة) ḳıyāmet küninde ḫāliṣ bolġan ḫālde gerçi dünyāda īmānsızlarda orṭaḳ bolsalar da

292.8 ama ḳıyāmet küninde orṭaḳ bolmaslar (كذلك نفصل الآيات) bu ḫükmni ayurup beyān ḳılġanımız kibi

292.9 āyetlerni de ayurup beyān ḳılurmız (لقوم يعلمون) bilgen ḳavm üçün (قل) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ḳaʿbetu'l-lahnı yalanġaç

292.10 kiyimsiz ṭavāf ḳıluvçı müşriklerge eyt sin (إنما حرم ربي الفواحش) budur başḳa tügildür rabbim uluġ

292.11 günāhlarnı ḥarām ḳıldı (ما ظهر منها وما بطن) uluġ günāhlardan ẓāhir bolġanlarnı da daḫı yaşrin bolġan

292.12 larnı da ḥarām itdi (والإثم والبغي بغير الحق) daḫı günāhnı vācib ite turġan nerseni hem ḫaksız ẓulm

292.13 ḳıluvnı ḥarām itdi (وأن تشركوا بالله ما) daḫı allahü teʿālāge şol nerseni şerīk ḳıluviñıznı ḥarām itdi

292.14 (لم ينزل به سلطانا) ol nerseni şerīk ḳıluv birlen delīl indürmedi (وأن تقولوا على الله) daḫı

292.15 sizniñ allah (teʿālā) üzerine eytüviñizni ḥarām itdi (ما لا تعلمون) bilmegen nerseñizni (ولكل أمة أجل) ve her

292.16 bir ümmet üçün müddet bar (فإذا جاء أجلهم) bes her ḳayçan ol ümmetniñ müddeti kilse (لا يستأخرون ساعة)

292.17 ol ümmetni müddetden bir az zamānda kiçiktürülmes (ولا يستقدمون) daḫı müddetden ilk de ḳılınmaslar

292.18 (يا بني آدم) ey ādem oġulları (إما يأتينكم رسل منكم) eger öz cinsiñizden sizge peyġamberler kilse (يقصون

292.19 عليكم آياتي) daḫı bu peyġamberler sizge minim āyetlerimni beyān ḳılur bolsalar (فمن اتقى وأصلح) bes şol

292.20 kişiler şirkden ṣaḳlandılar ve ʿamellerin tüzük ḳıldılar (فلا خوف عليهم) bes ol kişiler üzerine

292.21 ḳorḳuv yoḳdur (ولا هم يحزنون) daḫı ol kişiler ḥasretlernüvçi de tügillerdür (والذين كذبوا بآياتنا) daḫı

292.22 şunday ādemler bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar (واستكبروا عنها) daḫı bizniñ āyetlerimizden

292.23 tekebbürlendiler (أولئك أصحاب النار) bu ḳabāḫat ṣıfatlı ādemler tamuġ oṭınıñ iyeleridür (هم فيها خالدون)

292.24 alar tamuġ oṭında meñgü ḳaluvçılardur (فمن أظلم) bes kimdür ẓālimrek (ممن افترى على الله كذبا) allahü teʿālā

292.25 üzerine yalġannı iftirāʾ ḳılġan ādemden (أو كذب بآياته) yā ki allahü teʿālānıñ āyetlerini yalġanġa

292.26 tutḳan ādemden yaʿnī bu kişiden ẓālimrek bolġan hiç kim yoḳdur (أُولٰئِكَ) bu ḳabāḫat ṣıfatda bolġan ādemler

292.27 (يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ) ol ādemlerge kitābda yazılġan nerselerden (rızḳlardan ve ecellerden) ülüşleri

292.28 irişür (حَتّٰى اِذَا جَاۤءَتْهُمْ رُسُلُنَا) tā kim ol ādemlerge bizniñ resūllerimiz (cān aluvçı feriştelerimiz

I / 293

293.1 kilse (يَتَوَفَّوْنَهُمْ) ol ādemlerniñ cānlarını alġanları ḥālde (قَالُوا) ol ādemlerge feriştelер eytürler

293.2 (اَيْنَمَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahġa başḳaġa ʿibādet ḳılur bolġan nerseleriñiz ḳayda yaʿnī maʿbūdlarıñız

293.3 ḳayda diyü (قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا) ol ādemler feriştelerge eytürler maʿbūdlarımız bizden ġāʾib boldılar diyü

293.4 (وَشَهِدُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ) daḫı özleriniñ żararlarına güvāhlıḳ birürler (اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ) düristlikde ol

293.5 ādemler kāfirler boldılar diyü yaʿnī özleriniñ küfrleri birlen iḳrār ḳılurlar (قَالَ ادْخُلُوا فِي اُمَمٍ) allahü

293.6 teʿālā ḳıyāmet küninde ol ādemlerge eytür kiriñiz şunday ümmetler cümlesinde bolġanıñız ḥālde (قَدْ خَلَتْ مِنْ

293.7 قَبْلِكُمْ) taḥḳīḳ ol ümmetler sizden burun ötdi (مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ) ol ümmetler cinlerden daḫı ādemlerden

293.8 bolġuçı yaʿnī öziñizden burun ötken ümmetler cümlesinde bolġanıñız ḥālde kiriñiz (فِي النَّارِ) otḳa kiriñiz

293.9 (كُلَّمَا دَخَلَتْ اُمَّةٌ) ḳayu ġına zamān bir cemāʿat otḳa kirse (لَعَنَتْ اُخْتَهَا) öziniñ ḳardeşi bolġan (iyerilmişi

293.10 bolġan) cemāʿatke laʿnet ḳılur (حَتّٰى اِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا) tā kim iyerüvçi ve iyerilmiş cemāʿatler

293.11 oṭda cıyılġanları ḫālde birisi birisine tutaşsalar yaʿnī hemmesi birge cıyılsalar (وَقَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولَاهُمْ)

293.12 mertebede ṣoñġıları mertebede evvelgileri üçün yaʿnī iyergenleri iyerilmişleri üçün eytürler yaʿnī

293.13 iyerilmişleri ḥaḳında allahü teʿālāge eytürler (رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا) ey rabbimiz bizni bu iyerilmişler azdurdılar

293.14 (فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ) bes ey rabbimiz bu iyerilmişlerge oṭdan iki ülüş ʿaẕāb bir diyü (قَالَ لِكُلٍّ

293.15 ضِعْفٌ) allahü teʿālā eytür her ḳayuñızġa iki ülüş diyü iyerilmişleriñizge küfrleri ve azduruvları sebebli

293.16 iki ülüş ʿaẕāb iyerüvçilerge küfrleri ve iyerüvleri sebebli iki ülüş (وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ) likin

293.17 siz öziñizge hem başḳa cemāʿatlerge bolġan nerseni bilmeysiz (وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ) daḫı ol ümmetniñ

293.18 mertebede evvelgisi (iyerilmişleri) mertebede ṣoñġılarına eytdiler (فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ) sizniñ

293.19 üçün bizniñ üzerimizge artuḳlıḳdan bolmadı biz de siz de azġunlıḳda ve ʿaẕābga tiyüşli boluvda berāberlermiz diyü

293.20 (فَذُوقُوا الْعَذَابَ) bes ʿaẕābnı tatuñız iki cemāʿat (بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ) kesb ḳılġan nerseñiz

293.21 (küfriñiz) sebebli (إِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday ādemler (كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar

293.22 (وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا) daḫı bizniñ āyetlerimizden (īmān kitürüvden) tekebbürlendiler (لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ)

293.23 ol ādemlerge kök işikleri açılmış bolmas yaʿnī duʿāları ve ʿamelleri maḳbūl bolmas (وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ)

293.24 daḫı ucmaḫġa kirmesler (حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ) teve ine tiş gine (közine) kirgenge ḳadar teveniñ

293.25 ine közine kirüvi mümkin tügil şunıñ kibi bu ṣıfatlı ādemlerniñ ucmaḫḳa kirüvleri de mümkin tügil (وَكَذَلِكَ)

293.26 daḫı oşandaḳ yaʿnī bu ḳabāḥat cezā birlen cezālaġan kibi (نجزى المجرمين) yavız ādemlerni cezālarmız

293.27 (لهم من جهنم مهاد) bu ādemler üçün cehennemden töşek bardur (ومن فوقهم غواش) daḫı üstlerinden

293.28 perdeler bardur (وكذلك) daḫı oşandaḳ yaʿnī bu ḳabāḥat cezā birlen cezālaġan kibi (نجزى الظالمين)

I / 294

294.1 ẓulm ḳıluvçılarnı cezālarmız (والذين آمنوا) daḫı şunday ādemler īmān kitürdiler (وعملوا الصالحات) daḫı

294.2 izgü işler ḳıldılar (لا نكلف نفسا) hiç bir nefsni küçlemeymiz (الا وسعها) meger ṭaḳtay ḳadar ġına köçlermiz

294.3 (أولئك أصحاب الجنة) īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemler ucmaḫ iyeleridür (هم فيها خالدون)

294.4 bu ādemler ucmaḫda meñgü ḳaluvçılardur (ونزعنا ما فى صدورهم) daḫı biz īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan

294.5 ādemlerniñ kökreklerinde bolġan nerseni ṣorduḳ (من غل) kine sebeblerinden bolġuçı ol kökreklerinde

294.6 bolġan nerse yaʿnī dünyāda vaḳt bolġan kineler āḫiretde ucmaḫġa kirgenniñ ṣoñında bolmas (تجرى

294.7 من تحتهم الأنهار) ucmaḫ ehlleriniñ serāyları astından yılġalar aġar (وقالوا) daḫı ucmaḫ ehli

294.8 eytürler (الحمد لله الذى) her bir maḳtav şunday allahġa bolġay idi (هدانا لهذا) ol allah bizni cezāsı

294.9 ucmaḫ bolġan ʿamelge köndürdi (وما كنا لنهتدى) ve biz bu cezası ucmaḫ bolġan ʿamelge könülür

294.10 bolmaduḳ (لولا أن هدانا الله) eger allahü teʿālānıñ bizlerni köndürüvi bolmasa (لقد جاءت رسل ربنا بالحق)

294.11 taḥḳīḳ rabbimizniñ resūlleri ḥaḳlıḳ birlen kildi alarnıñ ḥaḳḳ yolnı körsetüvi sebebli biz ḥaḳḳ yolġa

294.12 könüldük (ونودوا) daḫı ucmaḫ ehlleri nidā ḳılınmış bolurlar (أن تلكم الجنة) düristlikde sizniñ

294.13 ucmaḫıñız (أورثتموها) ol ucmaḫıñıznı aluvıñız (بما كنتم تعملون) ʿamel ḳıluvıñız sebebli (ونادى أصحاب الجنة)

294.14 daḫı ucmaḫ iyeleri ḳıçḳurur (أصحاب النار) oṭ iyelerine (أن قد وجدنا) düristlikde taḥḳīḳ tapduḳ biz

294.15 (ما وعدنا ربنا حقا) rabbimiz bizge vaʿde ḳılġan nerseni ḥaḳḳ itüp (فهل وجدتم) bes eyā siz (tamuġ

294.16 ehlleri) tapdıñız mu (ما وعد ربكم حقا) rabbiñiz vaʿde ḳılġan nerseni ḥaḳḳ itüp (قالوا نعم) tamuġ

294.17 iyeleri eytürler belī ḥaḳḳ tapduḳ diyü (فأذن مؤذن بينهم) bes ucmaḫ iyeleri birlen tamuġ iyeleri

294.18 arasında bildürüvçi bildürür yaʿnī nidā ḳıluvçı nidā ḳılur (أن لعنة الله) düristlikde allahü teʿālānın laʿneti

294.19 (على الظالمين) ẓulm ḳıluvçılar üzerine bolsun diyü (الذين) şunday ādemler ol ẓulm ḳıluvçılar

294.20 (يصدون عن سبيل الله) allahü teʿālānıñ yolından (dīninden) ādemlerni ṭıyar boldılar (ويبغونها عوجا)

294.21 daḫı allahü teʿālānıñ yolına (dīnine) ḳañġırlıḳnı ister boldılar (وهم بالآخرة كافرون) daḫı alar

294.22 āḫiret künini inkār itüvçilerdür aʿrāfnıñ ḥaḳlıġı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

294.23 indürdi (وبينهما حجاب) daḫı ucmaḫ iyeleri birlen tamuġ iyeleri arasında perde bardur yaʿnī

294.24 aʿrāf sūr-ı iḥāṭası (وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ) daḫı aʿrāf digen orun üzerinde irler

294.25 bardur (يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ) ucmaḫ ehlinden ve tamuġ ehlinden her birisini ʿalāmetleri birlen bilürler

294.26 ucmaḫ ehliniñ ʿalāmetleri yüzleri aḳ boluvçılıḳ tamuġ ehliniñ ʿalāmetleri yüzleri ḳara

294.27 boluvçılıḳ aʿrāfda nindi ādemler boluv ḥaḳında iḫtilāf baʿżılar ata ve ananıñ rıżalığından başḳa ʿilm

294.28 istev yolında ölgen ādemler yā ki ṣoġışda şehīd bolġan ādemler digenler baʿżılar izgülikleri

I / 295

295.1 ve yavızlıḳları berāber bolġan ādemler digenler baʿżılar peyġamberler bolmaġan fetret zamānında ölgen ādemler

295.2 digenler baʿżılar müşriklerniñ balaları digenler (وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ) daḫı aʿrāfda bolġan ādemler

295.3 ucmaḫ iyelerine nidā ḳılurlar baʿżı ucmaḫ ehllerine ḳarasalar (أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) düristlikde şāʾn

295.4 sizge selām bolsun (لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ) aʿrāfda bolġan ādemler ucmaḫḳa kirmediler ḥālbūkim

295.5 özleri ucmaḫḳa kirüvni ümīd iterler (وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ) ve her ḳayçan aʿrāfda bolġan ādemlerniñ

295.6 közleri döndürilmiş bolsa (تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ) oṭ iyeleri cānibine (قَالُوا رَبَّنَا) aʿrāfda bolġan ādemler

295.7 eytürler ey rabbimiz (لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ẓulm ḳıluvçı ḳavm birlen birge ḳılmaġay idük bizni diyü

295.8 (وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ) daḫı aʿrāf iyeleri nidā ḳılurlar (رِجَالًا) şunday irlerge (يَعْرِفُونَهُمْ

295.9 بِسِيمَاهُمْ) ol irlerni yüz ḳaralıḳ ʿalāmetleri birlen tanurlar yaʿnī kafirlerge nidā ḳılurlar (قَالُوا مَا

295.10 أَغْنَى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ) eytürler ey kāfirler sizlerden cıyıluvıñız (köpligiñiz) oṭnı muñsız ḳılmadı yaʿnī

295.11 ʿaẕābnı yibermedi diyü (وما كنتم تستكبرون) daḫı tekebbürlik ḳıluvıñız muñsız ḳılmadı yaʿnī īmān

295.12 kitürüvden tekebbürlenüviñizde ʿaẕābnı yibermedi (أهؤلاء) bu ādemler yaʿnī müʾminlerniñ faḳīrleri (الذين)

295.13 şunday ādemlerdür (أقسمتم) siz müşrikler dünyāda vaḳt yemīn itdiñiz (لا ينالهم الله برحمة) allahü teʿālā

295.14 bu ādemlerge (faḳīr müʾminlerge) raḥmetni irişdürmes diyü (ادخلوا الجنة) ey faḳīr müʾminler kiriñiz ucmaḫḳa

295.15 (لا خوف عليكم) sizniñ üzeriñizge ḳorkuv yoḳdur (ولا أنتم تحزنون) daḫı siz ḫasretlenüvçi de tügilsiz

295.16 (ونادى أصحاب النار) daḫı oṭ iyeleri nidā ḳılur (أصحاب الجنة) ucmaḫ iyelerine (أن أفيضوا

295.17 علينا من الماء) bizniñ üzerimizge ṣudan ḳuyuñız (أو مما رزقكم الله) yeise allahü teʿālā sizge rızḳlandurġan

295.18 nerseden ḳuyuñız yaʿnī biz ṣuṣaduḳ ve açuḳduḳ bizge şarāb yā ki ṭaʿām biriñiz diyü (قالوا) ucmaḫ iyeleri

295.19 eytürler (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (حرمهما على الكافرين) ucmaḫ şarabı ile ucmaḫ ṭaʿāmnı

295.20 kāfirler üzerine ḫarām ḳıldı diyü (الذين) şunday ādemler (اتخذوا دينهم) dīnlerini tutdılar

295.21 (لهوا ولعبا) boş iş ve oyın itüp yaʿnī tilegençe bir nerseni ḥarām ve bir nerseni ḥelāl itdiler

295.22 (وغرتهم الحياة الدنيا) daḫı alarnı dünyā tirikligi aldadı (فاليوم ننساهم) bes biz ol ādemlerni

295.23 bu künde (ḳıyāmet küninde) onuturmız ʿaẕābda ḳaldurурmız (كما نسوا لقاء يومهم هذا) niteki özleri

295.24 bu künge (ḳıyāmet künine) yoluḳuvlarını unutdılar (وما كانوا) ve niteki boldılar alar (بآياتنا يجحدون)

295.25 bizniñ āyetlerimizni inkār iter boldılar (ولقد جئناهم بكتاب) ve taḫḳīḳ biz ḳurān āyetlerini inkār itüvçi

295.26 kāfirlerge kitābnı (ḳurānnı) kitürdük (فصّلناه) ol kitābnı ayurup beyān ḳılduḳ biz yaʿnī ol kitābda

295.27 bolġan iʿtiḳādlarnı ve hükmlerni ve vaʿaẓlerni açuḳ beyān itdük (على علم) ol kitābnı ayurup beyān

295.28 ḳıluvnı bilüv üzerinde bolġanımız hālde (هدى ورحمة) ol kitābnı ḫaḳġa köndürgüçi hem raḫmet bolġan ḫālde

I / 296

296.1 indürdük (لقوم يؤمنون) īmān kitürüvçi ḳavm üçün (هل ينظرون) allahnıñ āyetlerini yalġanġa

296.2 tutuvçı kāfirler kütmes (إلا تأويله) meger allahü teʿālā işiniñ ṣoñını ve merciʿini küterler yaʿnī ḳurān eytken

296.3 vaʿadniñ hem vaʿīdniñ rast boluvınıñ ẓāhir boluvını (يوم يأتي تأويله) allahü teʿālā nıñ işiniñ ḳaytaçaḳ

296.4 vaḳti kilgen künde (kıyāmet küninde) (يقول الذين نسوه من قبل) mundan ilk allahü teʿālāge īmān

296.5 kitürüvni unutḳan ādemler eytürler (قد جاءت رسل ربنا بالحق) taḥḳīḳ rabbimizniñ resūlleri ḫaḳlıḳ birlen

296.6 kildi (فهل لنا من شفعاء) bes eyā bizge şefāʿat ḳıluvçılardan bar mı diyü (فيشفعوا لنا) bes bizge

296.7 bu künde şefāʿat ḳılurlar idi (أو نرد) yeise dünyāġa ḳaytarılmış bolurmız mu (فنعمل) bes biz ʿamel

296.8 ḳılur idük (غير الذي) şol ʿamelden başḳanı (كنا نعمل) ol ʿamelni dünyāda ʿamel ḳılur bolduḳ biz

296.9 yaʿnī evveldegi dünyāda ḳılġan ʿamelimizden başḳanı ʿamel ḳılur idük diyü (قد خسروا أنفسهم) taḫḳīḳ bu

296.10 ādemler ʿömrlerini küfrge ṣarf itüvleri sebebli özlerine żarar itdiler (وَضَلَّ عَنْهُمْ) daḫı bu ādemlerden

296.11 ġāʾib ve bāṭıl boldı (مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) iftirā ḳılġan nerseleri yaʿnī allahġa şirket daʿvāları (اِنَّ

296.12 رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِى) düristlikde sizniñ rabbiñiz şunday allahdur ki (خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ) ol allahü teʿālā

296.13 köklerni ve yirlerni yaratdı (فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ) dünyā künlerinden altı kün miḳdārında (ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ)

296.14 munıñ ṣoñında ʿarşı üzerine ġālib boldı (يُغْشِى الَّيْلَ النَّهَارَ) kiçni kündiz birlen ve kündizni kiç

296.15 birlen ürtkeni ḥālde (يَطْلُبُهُ حَثِيثًا) kiç birlen kündizden her birisi ikinçisini tizlik birlen istegen

296.16 ḥālde (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ) daḫı ḳuyaşnı hem aynı hem yuldızlarnı yaratdı (مُسَخَّرَاتٍ بِاَمْرِهِ)

296.17 öziniñ emri (ḳażāsı ve taḳdīri) birlen musaḫḫar (müẕellil) bolġanları ḥālde (اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ)

296.18 āgāh olıñız allahü teʿālā üçündür yaratuv hem her iş (تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) bütün ʿālemniñ terbiye

296.19 idüvçisi bolġan allah (teʿālā) uluġ boldı (اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً) rabbıñızġa yalbarġanıñız ve yaşrin

296.20 bolġanıñız ḥālde duʿā ḳılıñız (اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) düristlikde allahü teʿālā duʿāda emr ḳılġan nersesinden

296.21 ötüvçilerni dost körmes (وَلَا تُفْسِدُوا فِى الْاَرْضِ) daḫı yirde küfr ve günāhlar sebebli bozuḳlıḳ

296.22 ḳılmañız (بَعْدَ اِصْلَاحِهَا) yirni peyġamberler yiberüv birlen allahü teʿālā tüzük ḳılġannıñ ṣoñında (وَادْعُوهُ)

296.23 (خوفا وطمعا) daḫı allahü teᶜālāge ḳorḳġanıñız ve ümīd itkeniñiz ḥālde duᶜā ḳılıñız (إن رحمت الله) düristlikde allahü

296.24 teᶜālānıñ raḥmeti (قريب من المحسنين) izgülik ḳıluvçılarġa yaḳındur (وهو الذي) ve ol allahü teᶜālā şunday

296.25 allahdur (يرسل الرياح بشرا) süyünç birgen ḥālde cillerni yiberür (بين يدي رحمته) öziniñ raḥmeti

296.26 (yaġmur) aldından (حتى إذا أقلت سحابا ثقالا) tā kim ol ciller her ḳaycan yaġmur sebebli aġır bolġan

296.27 bulutlarnı yükleseler (سقناه لبلد ميت) ölgen (ölensiz) şehrge ol bulutnı şoġarurmız (فأنزلنا به

296.28 الماء) bes ol şehrge şu indürürmiz (فأخرجنا به من كل الثمرات) bes ol şu birlen her türli

296.29 yimişlerden çıġarurmız (كذلك نخرج الموتى) oşandaḳ yimişlerni çıġaruvımız kibi ölüklerni de ḳabrlerinden

I / 297

297.1 çıġarurmız (لعلكم تذكرون) sizniñ vaᶜaẓlanmaḳlıġıñız üçün bes bilürsiz yimişlerni çıġarurġa küçi

297.2 yitken allahnıñ ölüklerini de ḳabrlerinden çıġarġa küçi yiter diyü (والبلد الطيب) tofraġı yaḫşı ve münbit

297.3 bolġan şehr hem avıl (يخرج نباته بإذن ربه) ol şehrniñ öse turġan nerseleri allahnıñ iẕni birlen

297.4 körkem bolup çıġar (والذي خبث) ve şunday tofraġı naçar bolġan ve münbit bolmaġan şehr ve avıl

297.5 (لا يخرج إلا نكدا) ol şehrniñ öse turġan nerseleri çıḳmas meger aġırlıḳ birlen azġına fāᵓidesiz gine

297.6 bolup çıġar (كذلك) bu beyān ḳıluvımız kibi (نصرف الآيات) ᶜalāmetlerni beyān ḳılurmız (لقوم

297.7 يَشْكُرُونَ) allahü teᶜālānıñ niᶜmetine şükr ḳıluvçı ḳavm üçün (لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا) taḥḳīḳ nūḥ ᶜaleyhi's-selāmnı yiberdük

297.8 (إِلَى قَوْمِهِ) öziniñ ḳavmine (فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) bes nūḥ ᶜaleyhi's-selām eytdi ey ḳavmim allahġa ᶜibādet

297.9 ḳılıñız yaᶜnī allahnı birleñiz diyü (مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ) sizge allahġa başḳa maᶜbūddan yoḳdur (إِنِّي أَخَافُ

297.10 عَلَيْكُمْ) düristlikde min sizniñ üzeriñizge ḳorḳamun (عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) uluġ künniñ ᶜaẕābından

297.11 (قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ) nūḥ ᶜaleyhi's-selāmnıñ ḳavminden bolġan cemāᶜat eytdi yaᶜnī başları (إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ

297.12 مُبِينٍ) düristlikde biz sini ḥaḳdan ẓāhir bolġan azġunlıḳda köremiz (قَالَ) nūḫ ᶜaleyhi's-selām eytdi (يَا قَوْمِ

297.13 لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ) ey ḳavmim minde ḥaḳdan azġunlıḳ yoḳ (وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) likin min

297.14 bütün ᶜālemni terbiye itüvçi bolġan allahü teᶜālā tarafından yiberilmiş ilçimün yaᶜnī dīn üyretüvçimün

297.15 (أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي) sizge rabbimniñ uzun vaḳtlarda vaḥy ḳılġan nerselerni irişdürem (وَأَنْصَحُ

297.16 لَكُمْ) daḫı sizge naṣīḥat ḳılam yaᶜnī fāʾide tileym (وَأَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ) daḫı allahü teᶜālānıñ bildürüvinden bilemün

297.17 (مَا لَا تَعْلَمُونَ) siz bilmegen nerselerni (أَوَعَجِبْتُمْ) eyā yalġanġa tutasız mı ve ᶜaceblenesiz mi? (أَنْ جَاءَكُمْ

297.18 ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ) rabbiñizden sizge ẕikr (vaᶜaẓ) kilüvden (عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ) sizlerden bolġan bir irniñ tiley

297.19 üzerine yaᶜnī nūḥ ᶜaleyhi's-selām tiley üzerine (لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا) sizni küfrden ve günāhdan ḳorḳutmaḳlıḳ üçün

297.20 hem sizniñ küfrden ve günāhdan ṣaḳlanuvıñız üçün (ولعلكم ترحمون) daḫı sizniñ raḥmet ḳılınmış boluvıñız

297.21 üçün yaʿnī bu işler üçün rabbiñizden öziñizniñ öziñizden cümleñizden bolġan bir irniñ tiley üzerine vaʿaẓ kilgenligi

297.22 üçün yalġanġa tutasız mı ve ʿaceblenesiz mi (فكذبوه) bes ḳavmi nūḥ (ʿaleyhi's-selām)nı yalġanġa tutdılar

297.23 (فانجيناه والذين معه) bes biz nūḥ (ʿaleyhi's-selām)nı hem īmān kitürgen ādemlerni ḳutḳarduḳ (في الفلك)

297.24 kimede nūḥ birlen birge bolġan ādemlerni (واغرقنا الذين كذبوا بآياتنا) daḫı bizniñ ʿalāmetlerimizni

297.25 yalġanġa tutḳan ādemlerni ġarḳ ḳılduḳ (انهم كانوا قوما عمين) düristlikde nūḥ ḳavmi köñilleri

297.26 ṣoḳır bolġan ḳavm boldılar (والى عاد اخاهم هودا) daḫı ʿād ḳavmine ḳardeşleri hūd (ʿaleyhi's-selām)nı yiberdük

297.27 (قال يا قوم اعبدوا الله) hūd (ʿaleyhi's-selām) eytdi ey ḳavmim allahġa ʿibādet ḳılıñız yaʿnī allahnıñ birligine

297.28 īmān kitüriñiz (ما لكم من اله غيره) sizge allahdan başḳa maʿbūd yoḳdur (افلا تتقون) eyā allahnıñ ʿaẕābından

297.29 ḳorḳmaysız mı (قال الملأ الذين كفروا من قومه) hūd ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminden bir cemāʿat (reʾisleri) eytdi

I / 298

298.1 (انا لنراك في سفاهة) düristlikde biz sini yiñil ʿaḳıllıḳda köremiz yaʿnī dīvāne semen köremiz (وانا

298.2 لنظنك من الكاذبين) daḫı düristlikde biz sini yalġançılardan diyü gümān ḳılamız (قال يا قوم) hūd ʿaleyhi's-selām

298.3 eytdi ey ḳavmim (ليس بي سفاهة) minde aḳlnıñ yiñilligi yoḳ (ولكني رسول من رب العالمين) likin min

298.4 bütün ʿalemni terbiye itüvçi bolġan allahü teʿālādan sizge dīn üyretür üçün yiberilgen ilçimün (أبلغكم

298.5 رسالات ربي) sizge rabbimniñ ozun vaḳtlarda vaḥy ḳılġan nersesini irişdüremün (وأنا لكم ناصح أمين)

298.6 daḫı düristlikde min sizge ışançlı naṣīḥat ḳıluvçımun (أوعجبتم) eyā siz yalġanġa tutdıñız daḫı

298.7 ʿaceblendiñiz mi (أن جاءكم ذكر من ربكم) sizge rabbiñizden ẕikr (vaʿaẓ) ḳıluvdan (على رجل منكم)

298.8 sizlerden bolġan bir irniñ tiley üzerine (لينذركم) sizni ḳorḳıtuv üçün (واذكروا) daḫı ey hūd ḳavmi

298.9 isiñizge tüşüriñiz (إذ) şol vaḳtni (جعلكم خلفاء من بعد قوم نوح) allahü teʿālā sizni nūḥ ʿaleyhi's-selām ḳavmi

298.10 ṣoñında ḫalīfeler ḳıldı yaʿnī nūḥ ḳavmi ornına turġuçılar ḳıldı (وزادكم في الخلق بسطة) daḫı sizge

298.11 ḫalḳ içinde ḳuvvet ve uzunlıḳ artdurdı (فاذكروا آلاء الله) bes allahü teʿālānıñ niʿmetlerini isiñizge tüşüriñiz

298.12 (لعلكم تفلحون) izgülikge irişilmiş boluvıñız üçün (قالوا أجئتنا) hūd (ʿaleyhi's-selām)nıñ ḳavmi eytdiler

298.13 ey hūd eyā sin bizge kildiñ mü (لنعبد الله وحده) bizniñ yalġız allahġa ʿibādet ḳıluvımız üçün (ونذر

298.14 ما كان يعبد آباؤنا) daḫı atalarımız ʿibādet ḳılġan nerseni ṣanemlerni bizniñ ḳoymaḳlıġımız üçün yaʿnī

298.15 sin bizge peyġamber bolup şol işler üçün kildiñ mü (فأتنا بما تعدنا) bes bizge vaʿīd ḳılġan nerseñni

298.16 (ʿaẕābnı) kitür (إن كنت من الصادقين) eger sin rast sözlilerden bolsañ (قال) hūd (ʿaleyhi's-selām)

298.17 eytdi (قد وقع عليكم) taḥḳīḳ sizniñ üzerñizge vācib boldı (من ربكم) rabbiñizden (رجس وغضب)

298.18 ʿaẕāb hem açuv (اتجادلوننى فى اسماء) şunday ḳurı isimler ḥaḳında minim birlen ḳıçḳurışasız mı (سميتموها

298.19 انتم وآباؤكم) ol ismler birlen siz daḫı atalarıñız atadıñız yaʿnī ṣanemlerni ilahlar ismi birlen atavçı

298.20 siz hem atalarıñız ġına alarda ulūhiyyet ismi aṣla yoḳ (ما نزل الله بها من سلطان) bu ismler birlen ismlerge

298.21 allahü teʿālā sizge delīlden hiç nerse indürmedi (فانتظروا) bes ʿaẕābnı kütiñiz

298.22 düristlikde min sizniñ birlen birge kitüvçilerdenmün (فانجيناه والذين معه) bes biz hūdnı hem hūd birlen

298.23 dīnde birge bolġan ādemlerni ḳutḳarduḳ ʿaẕābdan (برحمة منا) bizlerden bolġan raḥmet birlen (وقطعنا)

298.24 daḫı kisdük biz (دابر الذين كذبوا بآياتنا) bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ādemlernin arṭnı

298.25 yaʿnī nesillerini bitürdük (وما كانوا مؤمنين) daḫı hūdġa īmān kitürgen bolmaġan ādemlerniñ arṭlarını

298.26 kisdük (والى ثمود اخاهم صالحا) daḫı s̱emūd ḳavmi üzerine ḳardeşleri ṣāliḥ ʿaleyhi's-selāmnı yiberdük (قال يا

298.27 قوم) ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām eytdi ey ḳavmim (اعبدوا الله) allahġa ʿibādet ḳılıñız yaʿnī allahnıñ birligine īmān kitüriñiz

298.28 (ما لكم من اله غيره) sizniñ üçün allahdan başḳa maʿbūd yoḳdur (قد جاءتكم بينة من ربكم) taḥḳīḳ

298.29 sizge rabbiñizden minim rast peyġamber idügime delālet ḳıla turġan muʿcize kildi (هذه ناقة الله) bu ḳaṭı

299.1 ṭaşdan çıḳġan köziñiz ile körgen nerseñiz allahnıñ ana tevesidür (لكم آية) sizniñ üçün muʿcize

299.2 bolġan ḥālde (فذروها) bes ḳoyıñız ol ana teveni (timeñiz) (تأكل في أرض الله) allahnıñ yirinde aşaġan

299.3 ḥālde (ولا تمسوها بسوء) daḫı ol teveni yavızlıḳ birlen tutmañız yaʿnī ol teveni boġazlamañız yaʿnī

299.4 ḳınamañız (فيأخذكم عذاب أليم) bes sizni rencitküçi ʿaẕāb tutar (واذكروا) daḫı ey ṣāliḥ ḳavmi

299.5 isiñizge tüşüriñiz (إذ) şol vaḳtde (جعلكم خلفاء من بعد عاد) ʿād ḳavmi ṣoñında sizni yirde ḫalīfeler

299.6 ḳıldı yaʿnī alar ornına turġuçı ḳıldı (وبوأكم في الأرض) daḫı sizni yirde tutdı (تتخذون

299.7 من سهولها قصورا) yirniñ yomşaḳ orunlarından cay turur üçün ṣaraylar yaṣarsız (فاذكروا آلاء الله) bes allahü

299.9 teʿālānıñ niʿmetlerini isiñizge tüşüriñiz (ولا تعثوا في الأرض مفسدين) daḫı yirde bozuḳlıḳ ḳılġanıñız

299.10 ḥālde yürümeñiz (قال الملأ الذين) şunday cemāʿat eytdi (استكبروا من قومه) ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām ḳavminden

299.11 īmān kitürüvden tekebbürlendiler ol ḳavm (للذين استضعفوا) żaʿīf ḳılınġan ādemlerge (لمن آمن منهم)

299.12 ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām ḳavminden īmān kitürgen ādemlerden yaʿnī ṣāliḫ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminiñ başları īmān kitürgen

299.13 ādemlerni ẓulmleri sebebli żaʿiflendürdiler hem şularġa eytdiler (أتعلمون) eyā bilesiz mi siz (أن صالحا مرسل

299.14 من ربه) düristlikde ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām rabbinden dīn üyretür üçün yiberilgen peyġamber diyü (قالوا) īmān kitürgen

299.15 ādemler eytdiler (إنّا) düristlikde biz (بما) şol nersege (dīnge) (أرسل به) ol nerse birlen ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām

299.16 yiberildi (مؤمنون) īmān kitürüvçilerimiz diyü (قال الذين استكبروا) ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām ḳavminden īmān kitürüvden

299.17 tekebbürlengen ādemler eytdi (إنا بالذي آمنتم به كافرون) düristlikde biz siz añar īmān kitürgen nerselerge inkār

299.18 ḳıluvçılarmız (فعقروا الناقة) bes ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām ḳavminden īmān kitürmegenleri teveni boġazladılar (وعتوا عن أمر

299.19 ربهم) daḫı rableriniñ emrinden tekebbürlendiler (وقالوا يا صالح ائتنا) daḫı eytdiler ey ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām

299.20 kitür sin bizge (بما تعدنا) bizge vaʿde ḳılġan nerseñni (ʿaẕābnı) (إن كنت من المرسلين) eger sin dīn

299.21 üyretür üçün yiberilmiş peyġamberlerden bolsañ (فأخذتهم الرجفة) bes ṣāliḥ (ʿaleyhi's-selām) ḳavmini yir titrevi

299.22 tutdı (فأصبحوا في دارهم جاثمين) bes yurṭlarında ölükler bolup evrildiler (فتولى عنهم) bes ṣāliḥ

299.23 (ʿaleyhi's-selām) ḳavminden yüz döndürdi (وقال يا قوم) daḫı ṣāliḥ (ʿaleyhi's-selām) eytdi ey ḳavmim (لقد أبلغتكم

299.24 رسالة ربي) taḥḳīḳ rabbimniñ vaḥy ḳılġan nerselerni sizge irişdürdim (ونصحت لكم) daḫı sizge naṣīḥat

299.25 ḳıldım (ولكن لا تحبون الناصحين) likin siz naṣīḥat ḳıluvçılarnı dost körmeysiz allahü teʿālā livāṭanıñ

299.26 (ir kişi birlen iş ḳıluvnıñ) ḥarāmlıġı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ولوطا) daḫı

299.27 lūt (ʿaleyhi's-selām)nı yiberdük (إذ قال لقومه) şol vaḳtni lūṭ ḳavmine eytdi (أتأتون الفاحشة) eyā siz

299.28 şunday ḳabāḥat işni ḳılasız mı (ما سبقكم بها من أحد) bu ḳabāḫat iş birlen sizge hiç ilk bolmadı

I / 300

300.1 yaʿnī sizge ḳadar bu işni hiç ḳılġan ādem yoḳ (من العالمين) bütün ʿālemden (انكم لتأتون الرجال)

300.2 düristlikde siz irlerge kilürsiz (شهوة) ḳızuġuv üçün (من دون النساء) ḫatunlarġa kilüvden başḳa

300.3 (بل انتم قوم مسرفون) belki siz isrāf ḳıluvçı kavmsiz bu āyet gerçi lūṭ ʿaleyhi's-selām ḳavmi ḥaḳında vārid bolsa da

300.4 likin bizden evvel bolġan peyġamberlerniñ şerīʿati bizge de şerīʿat bola her ḳayçan allahü teʿālā inkārsız beyān itse

300.5 livāṭanıñ ḥükmi teʿzīr birmek (وما كان جواب قومه) daḫı lūṭ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminiñ cevābı bolmadı

300.6 (الا ان قالوا) meger eytüvleri boldı (اخرجوهم من قريتكم) lūṭnı hem añar iyergen ḳavmni ḳaryeñizden

300.7 çıġarıñız (انهم اناس يتطهرون) düristlikde lūṭ hem añar iyergen ḳavm sizniñ ḳılġan işiñizden

300.8 (livāṭadan) pāklik daʿvāsında bolġan ādemlerdür yaʿnī alar sizniñ ḳılġan işiñizni ḳabāḥatlik diyler (فانجيناه واهله)

300.8 bes biz lūṭnı hem ehlini ḳutḳarduḳ (الا امرأته) meger ḫātunnı ḳutḳarmaduḳ (كانت من الغابرين) lūṭnıñ ḫātunı

300.9 ʿaẕābda ḳaluvçılardan boldı (وامطرنا عليهم مطرا) daḫı lūṭnıñ yavız ḳavmi üzerine yaġmurdan ʿaceb

300.10 bolġan yaġmurnı yavdurduḳ yaʿnī ḳızġan balçıḳdan bolġan ṭaşlarnı yavdurduḳ (فانظر) bes ey muḥammed

300.11 (ʿaleyhi's-selām) iʿtibār ḳılup ḳara (كيف كان) niçük boldı (عاقبة المجرمين) yavız ādemlerniñ ṣoñġı

300.12 ḥāli (والى مدين اخاهم شعيبا) daḫı medyen ḫalḳına yiberdük ḳardeşleri şuʿayyib ʿaleyhi's-selāmnı (قال يا قوم اعبدوا الله)

300.13 şuʿayyib ʿaleyhi's-selām eytdi ey ḳavmim allahġa ʿibādet ḳılıñız yaʿnī allahü teʿālānıñ birligine īmān kitüriñiz diyü

300.14 (مَالَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ) sizniñ üçün bir allahdan başḳa maʿbūd yoḳdur (قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ)

300.15 taḥḳīḳ sizge rabbiñizden minim rast peyġamber boluvıma delālet ḳıla turġan muʿcize kildi (فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ)

300.16 bes ṣavt birlen ölçevde hem mīzān birlen ölçevde tamām ḳılup ölçeñiz kimitmeñiz (وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ)

300.17 (أَشْيَاءَهُمْ) daḫı ādemlerge şeylerin (ḥaḳların) kimitmeñiz (وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ) daḫı yirde küfr ve günāh birlen

300.18 bozuḳlıḳ ḳılmañız (بَعْدَ إِصْلَاحِهَا) allahü teʿālā peyġamberler yiberüv birlen yirni tüzük ḳılġannıñ ṣonıñda (ذٰلِكُمْ)

300.19 sizniñ allahü teʿālā emr ḳılġan nerse birlen ʿamel itüñiz (خَيْرٌ لَكُمْ) sizniñ üçün izgüdür (إِنْ كُنْتُمْ)

300.20 (مُؤْمِنِينَ) eger siz īmān kitürüvçi bolsañız (وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ) daḫı şeyṭān kibi her bir dīn yollarından

300.21 bolġan yolġa olṭurmañız (تُوعِدُونَ) īmān kitürgen ādemlerni ḳorḳutḳanıñız ḥālde ḥażret-i şuʿayyibniñ ḳavmi

300.22 her ḳayçan bir ādem yolında saʿy kılur bolsa ol ādemni ṭıyalar idi hem şuʿayyib yalġançı sizni yalġanlap

300.23 fitnege tüşürmesün diyü eyteler (وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) daḫı allahnıñ yolından (dīninden) ṭıyġanıñız ḥālde

300.24 öltürmeñiz (مَنْ آمَنَ بِهِ) şuʿayyibke īmān kitürgen ādemni (وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا) daḫı allahnıñ yolına (dīnine)

300.25 ḳañġırlıḳ istegeniñiz ḥālde öltürmeñiz (وَاذْكُرُوا إِذْ) daḫı ey şuʿayyib ḳavmi siz şol vaḳtni isigizge

300.26 tüşüriñiz (كُنْتُمْ قَلِيلًا) az boldıñız (فَكَثَّرَكُمْ) bes sizni allahü teʿālā köpeytdi (وَانْظُرُوا) daḫı iʿtibār

300.27 ḳılup ḳarañız (كيف كان عاقبة المفسدين) yirde bozuḳlıḳ ḳıluvçılarnıñ ṣoñġı ḥāli niçük boldı

I / 301

301.1 (وإن كان طائفة منكم) ve eger sizden bir cemāʿat bolsa (آمنوا) īmān kitürür bolsa (بالذي) şol nersege

301.2 (dīnge) (أرسلت به) min ol nerse (dīn) birlen yiberilmiş boldım (وطائفة لم يؤمنوا) ve bir cemāʿat min anıñ

301.3 birlen yiberilgen nersege (dīnge) īmān kitürmeseler (فاصبروا) bes ṣabr itüp turıñız (حتى يحكم الله بيننا)

301.4 allahü teʿālā bizniñ aramızda yaʿnī sizniñ birlen bizniñ aramızda ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳılġanġa ḳadar (وهو خير الحاكمين)

301.5 ve ol allahü teʿālā ḥükm ḳıluvçılarnıñ izgüregidür. sikizinçi cüzʾniñ tercemesi tamām boldı

301.6 (قال الملأ الذين) şunday cemāʿat eytti (استكبروا من قومه) ol cemāʿat şuʿayyib ʿaleyhi's-selām ḳavminden

301.7 īmān kitürüvden tekebbürlendiler (لنخرجنك يا شعيب) ey şuʿayyib elbette sini çıġarurmız (والذين آمنوا معك)

301.8 daḫı sine īmān kitürgen ādemlerni siniñ birlen birge çıġarurmız (من قريتنا) ḳaryemizden çıġarurmız

301.9 (أو لتعودن في ملتنا) yeise sin bizniñ milletimizge (dīnimizge) ḳaytursañ yaʿnī iki işniñ birisi bolur

301.10 yā sizni ḳaryemizden çıġaramız yā ki küfrge ḳaytasız elbette şuʿayyib ʿaleyhi's-selām alar milletinde bolmadı çünki

301.11 peyġamberlerge aṣla küfr dürist tügil likin cemāʿatni vāḥidke tıġılup idüp ḳavminiñ ḫiṭābı birlen şuʿayyib

301.12 ʿaleyhi's-selām da ḳavmi de ḫiṭāb ḳılınġan (قال أولو كنا كارهين) şuʿayyib ʿaleyhi's-selām eytdi eyā biz sizniñ

301.13 milletiñizni mekrūh ḳıluvçı bolsaḳ da ḳayturmız mu yaʿnī biz niçük sizniñ milletiñizge ḳaytayıḳ ḥālbūkim biz sizniñ

301.14 milletiñizni mekrūh körüvçimiz (قد افترينا على الله كذبا) taḥḳīḳ biz allahü teʿālāge yalġannı iftirāʾ ḳılsaḳ

301.15 kirek (ان عدنا فى ملتكم) eger sizniñ milletiñizge ḳaytsaḳ (بعد اذ نجانا الله منها) allahü teʿālā bizni

301.16 sizniñ milletiñizden ḳutḳarġannıñ ṣoñında şuʿayyib ʿaleyhi's-selāmnıñ eger biz sizniñ milletiñizge ḳaytsaḳ digen

301.17 sözinden ḳavminiñ ḳaytuvı murād şuʿayyib ʾaleyhi's-selām peyġamber bolduḳından anıñ küfr milletine ḳaytuvı maḥāl

301.18 (وما يكون لنا) daḫı bizge dürist bolmas (ان نعود فيها) sizniñ milletiñizge ḳaytuvımız (الا ان يشاء الله

301.19 ربنا) meger sizniñ milletiñizge ḳaytuvımız dürist bolur terbiye itüvçimiz bolġan allahü teʿālānıñ bizni rüsvāy

301.20 ḳıluvnı tilevi vaḳtında ġına (وسع ربنا كل شىء علما) rabbimiz her nerseni bilüv yüzinden şıydurdı ve çulġap

301.21 aldı yaʿnī bolġan nerseni de hem sizden ve bizden bolaçaḳ nerseni de (على الله توكلنا) īmānda s̱ābit

301.22 ḳılup yavızlardan ḳutḳaruvda işlerimizni allahġa tapşırduḳ (ربنا افتح) ey rabbimiz açḳay idiñ yaʿnī ḥükm

301.23 ḳılġay idiñ (بيننا وبين قومنا) bizniñ daḫı ḳavmimiz arasını (بالحق) ḥaḳlıḳ birlen (وانت خير الفاتحين)

301.24 daḫı sin açuvçılarnıñ ḥükm itüvçilerniñ izgüregisün (وقال) daḫı eytdi (الملأ الذين

301.25 كفروا من قومه) şuʿayyib ʿaleyhi's-selām ḳavminden kāfir bolġan cemāʿat (لئن اتبعتم شعيبا) eger siz şuʿayyibke

301.26 iyerseñiz ve öz dīniñizni ḳuysañız (انكم اذا لخاسرون) düristlikde siz şuʿayyibke iyergen vaḳtde hidāyetiñiz

301.27 birlen şuʿayyibniñ azġunlıḳını alışdurġanıñız üçün żarar itüvçilersiz (فاخذتهم الرجفة) bes şuʿayyib

301.28 ʿaleyhi's-selāmnıñ īmān kitürmegen ḳavmni zelzele yir silkinüv tutdı (فأصبحوا في دارهم جاثمين) bes

I / 302

302.1 şuʿayyib ʿaleyhi's-selāmnıñ īmān kitürmegen ḳavmi özleriniñ yurṭlarında şehrlerinde ölükler bolup

302.2 evrildiler (الذين كذبوا شعيبا) şunday ādemler şuʿayyibni yalġanġa tutdılar (كأن لم يغنوا فيها)

302.3 göyā ki yurṭlarında turmaġan ādemler kibilerdür yaʿnī şol ḳadar ʿaẕāb ḳılındılar (الذين كذبوا شعيبا)

302.4 şunday ādemler şuʿayyibni yalġanġa tutdılar (كانوا هم الخاسرين) şuʿayyibni yalġanġa tutuvçı ādemler özlerine

302.5 żarar itüvçi boldılar yaʿnī dünyā ve āḫiret żarar itdiler ammā şuʿayyib ʿaleyhisselāmge īmān kitürgen ādemler

302.5 dünyā ve āḫiret fāʾide itdiler (فتولى عنهم) bes şuʿayyib (ʿaleyhi's-selām) ḳavminden yüz döndürdi (وقال يا قوم)

302.6 daḫı eytdi ey ḳavmim (لقد أبلغتكم رسالات ربي) taḥḳīḳ min sizge rabbimniñ vaḥy ḳılġan nerselerin

302.7 irişdürdim (ونصحت لكم) daḫı sizge naṣīḥat ḳıldım (فكيف آسى على قوم كافرين) bes niçük min

302.8 kāfir bolġan ḳavmnıñ helāk boluvı üzerine ḳayġuraym alar ayarġa münāsib ādemler tügil (وما أرسلنا) daḫı

302.9 yiberdük biz (في قرية) hiçbir ḳaryege (من نبي) peyġamberden (إلا أخذنا أهلها) meger yiberdük ise ol

302.10 ḳarye ehlini tutduḳ biz (بالبأساء والضراء) faḳīrlikler ve avruvlar birlen (لعلهم يضرعون) yalbarsunlar

302.11 ve bu işlensünler üçün (ثم بدلنا مكان السيئة الحسنة) munıñ ṣonıñda yavızlıḳ (açlıḳ ve avruv) ornına izgülik

302.12 (baylıḳ ve selāmetlik)ni almaşdurduḳ (حتى عفوا) tā kim köpeydiler yaʿnī özleri ve mālları köpeydi

302.13 (وَقَالُوا) daḫı eytdiler (قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ) taḥḳīḳ bizni ḳayġı ve şādlıḳ tutḳan kibi aṭalarımıznı da

302.14 ḳayġı ve şādlıḳ tutdı yaʿnī bir vaḳt ḳayġı irişüp bir vaḳt şādlıḳ irişüv dehrniñ ʿādetinden günāh şomlıġından

302.15 tügil diyü allahü teʿālānıñ niʿmetini güfrān idüp bu sözni eytdiler (فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً) bes biz şuʿayyib ḳavmini

302.16 kinet ʿaẕāb birlen tutduḳ (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) ḥālbūkim şuʿayyib ḳavmi ʿaẕāb itüvni bilmesler (وَلَوْ أَنَّ

302.17 أَهْلَ الْقُرَى) ve eger ḳarye ehli (آمَنُوا وَاتَّقَوْا) allahü teʿālāke hem yibergen peyġamberlerine īmān kitürseler

302.18 idi hem küfrden şaḳlansalar idi (لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ) ol ḳarye ehli üzerine açar idük (بَرَكَاتٍ

302.19 مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) kökden ve yirden bereketlerni yaʿnī vaḳtinde yaġmurlar birüp köp rızḳlar birür idük

302.20 (وَلَٰكِنْ كَذَّبُوا) likin peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) bes ol ḳarye

302.21 ehlini kesb ḳılġan nerseleri (küfr ve günāhları) sebebli tutduḳ biz (أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى) eyā ḳarye

302.22 ehilleri emīn boldı ma (أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا) ʿaẕābımıznıñ alarġa kiç birlen kilüvinden (وَهُمْ نَائِمُونَ)

302.23 ḥālbūkim alar yuḳlaġanlardur yaʿnī yuḳlaġan ḥāllerinde ʿaẕābımıznıñ kilüvinden emīn bolurlar mı yaʿnī

302.24 emīn bolmasunlar (أَوَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى) yā ki ḳarye ehlleri emīn bolurlar mı (أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى)

302.25 özlerine ʿaẕābımıznıñ kündiz ḳobaş köterilgen vaḳtda kilüvinden (وَهُمْ يَلْعَبُونَ) ḥālbūkim alar oynarlar

302.26 yaʿnī kündiz oynap yürügenleri ḥālde ʿaẕābımıznıñ kilüvinden emīn bolurlar mı yaʿnī emīn bolmasunlar

302.27 allahü teʿālā öziniñ ʿaẕābından emīn boluvnıñ küfr boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (أَفَأَمِنُوا

I / 303

303.1 مَكْرَ اللّٰهِ) eyā şuʿayyib lūṭ hem başka peyġamberlerniñ ḳaryelerinden bolġan ḳarye ehli allahü teʿālānıñ ʿaẕābından emīn

303.2 boldılar mı (فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ) bes allahü teʿālānıñ mekrinden emīn bolmas (إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ) meger

303.3 īmān birlen küfrini almaşduruv sebebli özlerine żarar itüvçi ḳavmge gine bu āyet delālet ḳıladur allahü

303.4 teʿālānıñ ʿaẕābından emīn boluvnıñ küfr boluvına niteki allahnıñ raḥmetinden ümīd kisüv küfr idey hem

303.5 ḳurān birlen s̱ābit idi şunıñ üçün de eytildi īmān ḳorḳuv birlen ümīd itüv arasında devrān ḳıla

303.6 īmān yalġız ḳorḳuv ġına tügil ve alā allahnıñ raḥmetinden ümīd kisüv bola ol küfr hem yalġız ümīd itüv gine tügil

303.7 ve alā allahnıñ ʿaẕābından emīn bola evvelde küfr diyü (أَوَلَمْ يَهْدِ) eyā allahü teʿālā beyān ḳılmadı mu (لِلَّذِينَ

303.8 يَرِثُونَ الْأَرْضَ) yirni turuv birlen alġan ādemlerge (مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا) ol yir ehlini helāk ḳılġannıñ

303.9 ṣonıñda (أَنْ) düristlikde şāʾn (لَوْ نَشَاءُ أَصَبْنَاهُمْ) eger tilesek biz ol yirni aluvçılarġa ʿaẕāb birlen

303.10 irişürmiz (بِذُنُوبِهِمْ) günāhları sebebli (وَنَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ) daḫı köñilleri üzerine mührlermiz (فَهُمْ لَا

303.11 يَسْمَعُونَ) bes alar vaʿaẓni fāʾidelenüv ṭarīḳınça işitmesler diyü yaʿnī şol revişçe allahü teʿālā beyān ḳılmadı mu

303.12 elbette ḳıldı (تِلْكَ الْقُرَى) bu ẕikri ötken helāk ḳılıngan ḳaryeler (نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَائِهَا) ol ḳaryelerniñ

303.13 ḫaberlerinden ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) siñe beyān ḳılurmız (وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ) taḥḳīḳ ol ḳarye ehllerine

303.14 peyġamberleri kildi (بالبينات) ẓāhir bolġan muʿcizeler birlen (فما كانوا ليؤمنوا) bes ol ḳarye ehlleri

303.15 peyġamberlerge īmān kitürür bolmadılar (بما كذبوا من قبل) peyġamberler kilmesden burun yalġanġa tutuvları

303.16 sebebli belki hemīşe küfrlerinde ḳararlandılar (كذلك) oşandaḳ yaʿnī ötkendegi ümmetlerniñ köñillerini

303.17 mührlegen kibi (يطبع الله على قلوب الكافرين) kāfirlerniñ köñilleri üzerine tabiʿ ḳılur allahü teʿālā bes

303.18 alarnıñ köñilleri muʿcizeler hem ḳorkınuvlar birlen de yomşarmas (وما وجدنا لاكثرهم) daḫı ādemlerniñ köpisini

303.19 tapmaduḳ (من عهد) vaʿdege vefā' ḳıluvdan yaʿnī allahü teʿālānıñ āyetler indürüv hem delīller indürüv birlen

303.20 īmān hem taḳvālıḳ birlen ādemlerge vaʿdelerine ādemlerniñ köpisini vefā ḳıluvçı tapmaduḳ (وان وجدنا

303.21 اكثرهم لفاسقين) daḫı düristlikde ādemlerniñ köpisini allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılar tapduḳ (ثم بعثنا من

303.22 بعدهم موسى) munıñ ṣoñında ẕikr ḳılınġan resūllerden ṣoñ mūsānı peyġamber itüp yiberdük (بآياتنا)

303.23 muʿcizelerimiz birlen (الى فرعون وملائه) firʿavunge hem firʿavunnıñ ḳavmine (فظلموا بها) bes firʿavun hem ḳavmi

303.24 muʿcizelerimizge ẓulm itdiler yaʿnī īmān kitürüv ornına inḳār itdiler firʿavun diyü mıṣır pādişāhlarından

303.25 her bir pādişāhġa eytile niteki fāris pādişāhsına kesrī , rūm pādişāhlarına ḳayṣar, ḥabeş pādişāhsına necāşī

303.26 diyile idi firʿavunnıñ ismi ḳābūs yā ki velīd bin musʿab (فانظر) bes ey muḥammed iʿtibār ḳılup ḳara

303.27 (كيف كان عاقبة المفسدين) bozuḳlıḳ ḳıluvçılarnıñ ṣoñġı ḥāli niçük boldı (وقال موسى يا فرعون) daḫı

303.28 mūsā ʿaleyhi's-selām eytdi ey firʿavun (إني رسول من رب العالمين) düristlikde min bütün ʿālemni terbiye itüvçi

303.29 bolġan allahdan siñe hem ḳavmiñe dīn üyretür üçün yiberilmiş peyġambermün (حقيق على أن لا أقول) lāyıḳdur

I / 304

304.1 miñe eytmessizligim (على الله) allahü teʿālā üzerine (إلا الحق) meger ḥaḳnı ġına eytüvim lāʾikdür (قد جئتكم

304.2 ببينة من ربكم) taḥḳīḳ min sizge rabbiñizden ẓāhir muʿcize birlen kildim (فأرسل معي بني إسرائيل) bes

304.3 minim birlen birge isrāʾīl balalarını yiber yaʿnī isrāʾīl balalarını āzād it atalarınıñ yirleri bolġan

304.4 arż-ı muḳaddesege ḳaytsunlar yūsuf ʿaleyhi's-selām vefāt bolġandan ṣoñ firʿavun benū isrāʾīlge gālib bolup

304.5 alarnı ḳul itdi hem aġır ḫiḍmetler itdürdi (قال إن كنت جئت بآية) firʿavun eytdi eger sin rabbiñden

304.6 muʿcize birlen kilgen bolsañ (فأت بها) bes ol muʿcizeñni kitür yaʿnī minim ḥużūrımda körset

304.7 rast peyġamber boluvıñ s̱ābit bolsuñ diyü (إن كنت من الصادقين) eger sin rabbiñizden ẓāhir muʿcize

304.8 birlen kildim digen söziñde rast sözlilerden bolsañ (فألقى عصاه) bes ḥażret-i mūsā ṭayaġını taşladı

304.9 (فإذا هي ثعبان مبين) bes şol vaḳtduḳ ṭayaġı cılanlıġı ẓāhir şiksiz bolġan uluġ cılan boldı

304.10 hażret-i mūsā ṭayaḳnı yirge ṭaşlaġan ṣoñında tükli cılan bolup evrildi hem aġzını açdı aġzınıñ

304.11 iki arası siksen arşın miḳdārı körindi aġzınıñ töpen yaġnı yirge ve yoġarı yaġını firʿavun

304.12 serāyınıñ töpesine ḳoydı munıñ ṣonıñda firʿavunga yöneldi firʿavun ḳaçdı hem ḳorkuvından ṭabīʿī ḥācetini

304.13 ötedi her ḳayu ḫalḳ ziyāde ḳorḳuşdılar yigirmi biş miñ ādem ḳorḳudan öldi firʿavun ey mūsā

304.14 cılannı tut ḳasem itüp eytemün siñe īmān kitürürmün didi hem benū isrāʾīlni azād ḳılup siniñ

304.15 birlen yiberürmün didi ḥażret-i mūsā ṭayaḳnı tutdı evvelgiçe tayaḳ boldı “beyḍāvī” (ونزع يده)

304.16 daḫı ḥażret-i mūsā ḳolnı çiñinden ṣovırdı (çıġardı) (فإذا هي بيضاء للناظرين) bes şol vaḳtduḳ

304.17 ḳolı ʿādetden ṭış ḳaravçılarġa aḳ bolup körindi nūrı ḳuyaş yaḳtılıġına ġālib boldı (قال الملأ

304.18 من قوم فرعون) firʿavun ḳavminden bolġan cemāʿat eytdi (ان هذا) düristlikde bu mūsā (لساحر عليم)

304.19 siḥr ʿilmini bilgüçi sāḥirdür (يريد أن يخرجكم من أرضكم) siḥri birlen sizni yiriñizden (mıṣır

304.20 yirinden) çıġaruvnı tileydür (فماذا تأمرون) bes nerse buyurasız ve meşveret ḳılasız diyü yaʿnī şol revişçe

304.21 firʿavun hem reʾīsleri ḥażret-i mūsā ḥaḳında meşveret ḳıldılar (قالوا أرجه وأخاه) firʿavunnıñ ḳavmi firʿavunge

304.22 eytdiler mūsānıñ hem ḳardeşi hārūnnıñ işlerinde kiçiktür aşuḳma (وأرسل في المدائن حاشرين) daḫı

304.23 türli şehrlerge siḥrçilerni cıyuvçılarnı yiber (يأتوك بكل ساحر عليم) ol cıyuvçılar siñe her bir siḥr

304.24 ʿilmini bilgüçi siḥrçilerni kitürürler (وجاء السحرة فرعون) siḥrçiler firʿavunge kildiler

304.25 (قالوا ان لنا لأجرا) siḥrçiler firʿavunge eytdiler eyā bizge ḫidmet yalı barmay (ان كنا نحن الغالبين)

304.26 eger biz mūsāġa üstün bolsaḳ (قال نعم) firʿavun eytdi belī sizge eger üstün bolsañız ḫidmet yalı

304.27 bar (وانكم لمن المقربين) daḫı düristlikde siz miñe yaḳın ḳılınmış ādemlerden siz (قالوا يا موسى) siḥrçiler

304.28 eytdiler ey mūsā (إِمَّا أَنْ تُلْقِىَ) yā ki sin evvel ṭayaġıñnı taşlaysañ mı (وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ) ve yā ki

304.29 evvel taşlavçılar biz bolamız mı (قَالَ أَلْقُوا) ḥażret-i mūsā sāḥīrlerge eytdi evvel siz taşlañız diyü (فَلَمَّا أَلْقَوْا)

I / 305

305.1 bes siḥrçiler yiplerini ve ṭayaḳlarını taşlaġanları zamānda (سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ) ādemlerniñ közlerini

305.2 siḥrlediler yaʿnī ādemlerniñ közlerine vāḳaʿda bolġan nerseniñ ḫilāfını körsetdiler (وَاسْتَرْهَبُوهُمْ) daḫı

305.3 siḥrleri birlen ādemlerni ḳorḳutdılar (وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ) daḫı uluġ siḥrini kitürdiler yaʿnī sāḥirler ḳalun

305.4 yipler ozun aġaçlar taşladılar küllisi yügürüp yürüy turġan cılan bolup yir üsti cılan birlen ṭoldı

305.5 birisi üstine birisi aṭlandılar (وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى) daḫı mūsāġa biz vaḥy ḳılduḳ (أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ) ṭayaġıñnı

305.6 taşla dip bes ḥażret-i mūsā tayaġını taşladı uluġ cılan bolup evrildi (فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ)

305.7 bes şol vaḳtduḳ cılan bolup evrilgeç siḥrçiler yalġandan körsetken cılanlarnı yutar boldı ḥażret-i

305.8 mūsānıñ ṭayaġı cılan bolup siḥrçilerniñ cılan bolup körüngen ṭayaḳlarını ve yirlerini hemmesini aşap bitürdi

305.9 munıñ ṣonıñda ḥażret-i mūsā cılannı tutdı evvelgiçe ṭayaḳ boldı siḥrçilerden başḳaları hemmesi ḳorḳup

305.10 ḳaçdılar sāḥirler eytdiler eger mūsā işlegen iş bizniki kibi siḥr bolsa bizniñ ṭayaḳlarımız ve yiplerimiz öz

305.11 ḥāllerinde ḳalurlar idi elbette bu siḥr tügildür didiler (فَوَقَعَ الْحَقُّ) bes ḥaḳlıḳ vāḳaʿ ve s̱ābit boldı

305.12 (وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) daḫı sāḥirlerniñ ḳılġan ʿamelleri bāṭıl boldı (فَغُلِبُوا هُنَالِكَ) bes bu orunda

305.13 firʿavun hem ḳavmi ciñildiler (وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ) daḫı ḫorlıḳġa ve töpenlikge töşkenleri ḥālde ḳaytdılar

305.14 (وَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ) daḫı sāḥirler secde ḳılġanları ḥālde yüzleri üzerine taşlanmış boldılar

305.15 yaʿnī sāḥirler ḥażret-i mūsā işlegen işniñ allahü teʿālā ṭarafından muʿcize bolduḳını bildüklerinde şol ḥālde īmān

305.16 kitürmege mecbūr bolup secdege yıġıldılar (قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) daḫı bütün ʿālemniñ terbiye itüvçisi

305.17 bolġan allahġa īmān kitürdük didiler (رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ) yaʿnī mūsā birlen hārūn ʿaleyhi's-selām rabbisine

305.18 īmān kitürdük didiler (قَالَ فِرْعَوْنُ آمَنْتُمْ بِهِ) firʿavun sāḥirlerge açuvlanup eytdi allahġa yā ki mūsāġa īmān

305.19 kitürdiñiz mü (قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ) minim sizge ruḫṣat birivimden burun (إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ) düristlikde sizniñ hem

305.20 mūsānıñ bu işlegen işi elbette hīledür (مَكَرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ) bu mekrini siz yaʿnī mūsā hem siz siḥrçiler

305.21 mıṣır şehrinde mekr ḳıldıñız yaʿnī siz bu işni hīle birlen ḳıldıñız vaʿde ḳılınġan orunġa (ṣaḥrāġa) çıḳmay

305.22 şehrde ḳıldıñız (لِتُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا) mıṣır şehrinden ehlini (ḳıbṭīlerni) çıġaruvıñız üçün öziñizni hem benū

305.23 isrāʾīlni ḳutḳaruv üçün (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) bes ḳılġan işiñizniñ ṣoñġı ḥāli ni bolacaġını tiz bilürsiz

305.24 (لَأُقَطِّعَنَّ) elbette kisermün (أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ) ḳollarıñıznı ve ayaḳlarıñıznı ḫilāf yaḳdan yaʿnī

305.25 oñ ḳolıñıznı ve ṣol ayaġıñıznı yā kirisinçe kisüp kişilikden çıġarurmun (ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ) munıñ ṣonıñda

305.26 hemmeñizni aṣarmun başḳalarġa ʿibret bolursız diyü (قَالُوا) siḥrçiler eytdiler iḫtiyārıñ tilediñ ni ḳıl

305.27 (إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ) düristlikde biz niçük ölsek de ölgenniñ ṣoñında rabbimizge ḳaytuvçılarımız bes

305.28 siniñ ḳorḳutuvıñdan ḳorḳmaybiz (وما تنقم منا) ve bizlerden sin hiç nerseni inkār itmeysün ve ʿayblamaysun

I / 306

306.1 (الا ان آمنا بايات ربنا) meger rabbiñizniñ āyetlerine īmān kitürüvimizni inkār ve ʿayb itesün (لما جاءتنا) rabbimizniñ

306.2 āyetleri bizge kilgenniñ ṣoñında yaʿnī sin münāḳıbnıñ ve müġāḫirniñ aṣlı bolġan īmān kitürüvimizni gine inkār

306.3 iteseñ siniñ rıżālıġıñnı istep īmāndan döner ḥālimiz yoḳ diyü (ربنا افرغ علينا صبرا) ey rabbimiz bizge (firʿavun)

306.4 ḳorḳutḳan nersesini ḳılġan vaḳtde) ṣabırlıḳnı bir (وتوفنا مسلمين) daḫı bizni müselmān bolġan ḥālimizde öter

306.5 baʿżılar firʿavun vaʿīd ḳılġan nersesini ḳıldı digenler niteki ibn-i ʿabbās kündizniñ evvelinde sāḥirler idi

306.6 āḫirinde şehīdler boldılar didi baʿżılar ḳılurġa küçi yiṭmedi didiler çünki allahü teʿālā ḥażret-i mūsā

306.7 birlen hażret-i hārūnġa hem sizge iyergen ādemler ġāliblersiz diyü ḳurānda ḫaber birdi (وقال الملأ من قوم

306.8 فرعون) firʿavun ḳavminden bolġan cemāʿat eytdi (أتذر موسى وقومه) ey firʿavun eyā sin mūsānı hem mūsānıñ

306.9 ḳavmini ḳaldurursañ mı (ليفسدوا في الأرض) yirde bozuḳlıḳ ḳılsunlar üçün yaʿnī ādemlerni ḳuturtup siñe

306.10 ḳarşılıḳ ḳıluvġa ündevleri üçün (ويذرك وآلهتك) daḫı sini hem maʿbūdlarıñnı ḳoyuvları üçün firʿavun

306.11 yuldızlarġa ʿibādet ḳıla idi digenler yā ki ḳavmi üçün maʿbūdlar yaṣap miñe yaḳınlıḳ ḥāṣıl itüv üçün

306.12 şol maʿbūdlarge (ṣanemlerge) ʿibādet ḳılıñız diyü buyurdı dimişler yaʿnī mūsānı hem mūsāġa iyergen ḳavmni

306.13 cezālamay ḳaldurasun mı ḥālbūkim alar siniñ żararıña ni ḳadar işler ḳılalar didiler (قال سنقتل أبناءهم) firʿavun

306.14 eytdi mundan burun niçük ḳılġan idim yine de şol ṭarīḳ benū isrāʾīlniñ yeñi tuvġan ir balalarını

306.15 ötürtürmün (ونستحيي نساءهم) dahı ḳız balalarını tirik köyinçe ḳaldurturmun (وإنا فوقهم قاهرون) ve düristlikde

306.16 biz benū isrāʾīller üstinde ġāliblermiz alar bizniñ ḳol astımızda maġlūblardur (قال موسى لقومه) ḥażret-i mūsā

306.17 öziniñ ḳavmine (benū israʾīlge) eytdi (استعينوا بالله واصبروا) allahdan yardem isteñiz hem firʿavundan işitken

306.18 sözge ṣabırlıḳ ḳılıñız (إن الأرض لله) düristlikde yir allah üçün mülkdür (يورثها من يشاء من عباده) ol

306.19 yirni ḳullarından tilegen ādemge birür (والعاقبة للمتقين) maḳtavlı ṣoñġı ḥāl şirkden ṣaḳlanuvçılarġadur

306.20 yaʿnī ḥażret-i mūsā allahnıñ benū isrāʾīlge yardem itüvi birlen ḳıbtīlarnı helāk itüvi birlen vaʿdesini

306.21 itdi (قالوا أوذينا) benū isrāʾīl eytdiler biz firʿavunlar ṭarafından rencitilmiş bolduḳ balalarımıznı ötürüvleri

306.22 birlen (من قبل أن تأتينا) siniñ bizge peyġamber bolup kilüviñden burun (ومن بعد ما جئتنا) dahı siniñ

306.23 bizge peyġamber bolup kilüviñden ṣoñda ir balalarımıznı ḳaytadan ötürüvleri birlen rencitilmiş bolduḳ

306.24 (قال عسى ربكم) ḥażret-i mūsā benū isrāʾīlge eytdi yaḳındur rabbiñizden (أن يهلك عدوكم) sizniñ

306.25 düşmānıñıznı helāk ḳıluvı yaʿnī firʿavunlarnı (ويستخلفكم في الأرض) dahı sizni firʿavunlar ornına yirde

306.26 ḳaldurmaḳlıġı (فينظر كيف تعملون) bes rabbiñiz sizniñ yirde niçük ʿamel ḳıluvıñıznı ḳarar ve körür yaʿnī sizlerden

306.27 ḳayuñız allahü teʿālānıñ niʿmetine şükrāne ḳılup ve ḳayuñız küfrān ḳılur ve ḳayuñızġa tiyüşli cezāsını birür

306.28 (وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ) ve taḥḳīḳ açlıḳ birlen tutduḳ firʿavunnıñ ḳavmi (بِالسِّنِينَ) köp yıllarda yaʿnī

I / 307

307.1 yaġmurlar ve ṣular az boluvı birlen (وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ) daḫı yimişlerden kimitüv birlen (لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ)

307.2 firʿavun hem ḳavmi vaʿaẓlensünler üçün yaʿnī bu açlıḳnıñ küfrleri ve günāhları şomlıġında idükni

307.3 bilsünler üçün (فَإِذَا جَاءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ) bes her ḳayçan firʿavun ḳavmine izgülik kilse yaʿnī toḳlıḳ

307.4 ve baylıḳ ve selāmetlik kilse (قَالُوا لَنَا هَذِهِ) bu toḳlıḳ ve baylıḳ ve selāmetlik bizniñ üçündür biz bu niʿmetlerge

307.5 tiyüşlimiz diyü eytdiler (وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ) ve eger firʿavun ḳavmine yavızlıḳ kilse yaʿnī açlıḳ ve faḳīrlik ve avruvlıḳ

307.6 (يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ) mūsā hem mūsā birlen birge bolġan müʾminlerden şomlanurlar yaʿnī

307.7 bizge bu yavızlıḳ sizniñ şomlıġıñızdan diyü (أَلَا) āgāh bolıñız (إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللهِ) ol firʿavunlarnıñ

307.8 şomlarınıñ sebebi allahü teʿālā ḥużūrundadur yaʿnī allahü teʿālānıñ ḥükminde ve tilevindedür ve alarġa irişken

307.9 yavızlıḳ ve izgülik küllisi allahü teʿālādandur (وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) likin firʿavun ḳavminiñ köpisi

307.10 munı bilmesler yaʿnī özlerine irişken nerseniñ allahü teʿālādan idükni (وَقَالُوا) daḫı firʿavun ḳavmi eytdi

307.11 (مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ) ḳayu zamān bizniñ ḳaşıbızda siḥr dip iʿtiḳād ḳılınġan nerseni kitürürsün (مِنْ آيَةٍ) muʿcizeden

307.12 yaʿnī bizniñ iʿtikādımızda siḥr bolup öz iʿtiḳādınça muʿcize bolġan nerseni ḳayu zaman bizge kitürürsün diyü

307.13 mūsā ʿaleyhi's-selāmge eytdiler (لِتَسْحَرَنَا بِهَا) ol öziñ muʿcize dip iʿtiḳād āyetiñ birlen bizniñ közlerimizni

307.14 siḥrleviñ üçün (فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ) bes biz siñe īmān kitürüvçilerden tügilmiz (فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ)

307.15 bes biz firʿavunlar üzerine özlerini ṭavāf ḳılup orunlarını ve iginlerini ürte turġan ḳuvvetli

307.16 yaġmur yiberdük (وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ) daḫı çikirtkeler hem uluġ kibekler yiberdük (وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَ) daḫı ṭaş

307.17 baḳalar hem ḳanlar yiberdük sigiz kün bik ḳaṭı ḳaranġu bolup ʿaceb ḳuvvetli yaġmur yaġup ḳıbṭīlarnıñ

307.18 bütün ivlerine ṭolġan ivlerinden çıġuv mümkin bolmaġan ammā benū isrāʾīllerniñ ivleri birsine birisi

307.19 kiritilüp bināʾ ḳılınġan bolduḳdan alarġa bu yaġmurdan żarar kilmedi digenler bütün yirleri ṣu birlen

307.20 ṭolġan şundan ṣoñ ḥażret-i mūsāġa yalbarġanlar ey mūsā rabbiñe duʿā ḳıl bu yaġmurdan bizni ḳutḳarsa

307.21 siñe īmān kitüremiz digenler ḥażret-i mūsā duʿā ḳılġaç yaġmur ṭoḳtaġan kün açılup kitken ölenler

307.22 ve iginler mes̱eli körülmegen revişde öskenler ḳıbṭīlar hemīşe īmān kitürmegenler şundan ṣoñ allahü teʿālā

307.23 çikirtkeler yibergen iginlerni ve yemişlerini tamām aşap bitürgenler ṣoñra ivleriniñ işiklerin ve tevbelerin

307.24 hem kiyimlerin aşay başlaġanlar kıbtīler ḥażret-i mūsāġa yine de yalbarurġa kilgenler şundan ṣoñ

307.25 ḥażret-i mūsā ṣaḥrāġa çıġup ṭayaġı birlen maşrıḳ hem maġrib ṭarafına işāret ḳılġanda çikirtkeler

307.26 ṭaralġanlar yine de ḳabṭīlar īmān kitürmegenler mundan ṣoñ allahü teʿālā uluġ ḳandalalar (kibekler)

307.27 yibergen ol ḳandalalar çikirtkelerden ḳalġan nerselerni aşaġanlar hem ṭaʿāmlarına tüşkenler kiyimlerine

307.28 ve tirilerine kirüp ḳanlarnı ṣovurġanlar ḥażret-i mūsāġa üçünçi mertebe kilüp yalbarġanlar ḥażret-i

307.29 mūsā duʿā ḳılġaç allahü teʿālā ḳandalalarnı da alġan şundan ṣoñ yine īmān kitürmegenler ḥāżir yaḳına bildiñ

I / 308

308.1 sin çın siḥrçi ikensün digenler şundan ṣoñ ṭaş baḳalar yibergen alar ile bütün kiyimleri

308.2 ve ṭaʿāmları ve yaṭa turġan orunları ṭolġan ayaḳlarına ve üstlerine hem söyleşken vaḳtde aġızlarına sikirgenler

308.3 dörtinçi mertebe ḥażret-i mūsāġa kilüp yalbarġanlar ḥażret-i mūsā ḳabṭīlardan īmān kitürürge ʿahd

308.4 alup duʿā ḳılup allahü teʿālādan ṣoraġan allahü teʿālā bu baḳa belāsından hem ḳutḳarġan ṣoñra yine ḳıbṭīlar

308.5 īmān kitürmegenler vaʿdelerinde turmaġanlar munıñ ṣoñında allahü teʿālā ḳan yibergen bütün ṣuları ḳan bolġan

308.6 ḥattā ḳıbṭī birlen isrāʾīli bir ṣavtdan içmekçi bolsalar ṣavtnıñ ḳabṭīġa ḳaraġan yaġı ḳan bola iken

308.7 isrāʾīliniñ aġzından ḳabtī ṣu içse aġzına ḳanġa eylenüp kire iken (آيات مفصلات) ʿaḳıllı ādemge

308.8 bilimsiz bolmaġan beyān ḳılınġan ʿalāmetlerni yiberdük (فاستكبروا) bes īmān kitürüvden tekebbürlendiler

308.9 (وكانوا قوما مجرمين) daḫı kabṭīlar çikden ötken yavız ḳavm boldılar (ولما وقع عليهم الرجز) ḳabṭīlar

308.10 üzerine ʿaẕāb tüşken zamānda yaʿnī beyān ḳılınġan ʿaẕāblar (قالوا) eytdiler (يا موسى ادع لنا ربك) ey

308.11 mūsā bizniñ üçün rabbiñe duʿā ḳıl (بما عهد عندك) siniñ ḥużurında ʿahd ḳılġan nersesi birlen yaʿnī

308.12 peyġamberlik ʿahdi birlen (لئن كشفت عنا الرجز) eger de duʿāʾ ḳılup bizden ʿaẕābnı açsañ yaʿnī

308.13 siniñ duʿāñ berekātında allahü teʿālā bizden bu ʿaẕābnı köterse (لنؤمنن لك) elbette siñe īmān kitürürmiz

308.14 (ولنرسلن معك بني اسرائيل) daḫı āzād ḳılup siniñ birlen birge isrāʾīl balalarını yiberürbiz diyü

308.15 (فلما كشفنا عنهم الرجز) bes firʿavunlardan ʿaẕābnı açḳanımız (alġanımız) zamānda (إلى أجل) şol

308.16 müddetke ḳadar (هم بالغوه) ol firʿavunlar ol müddetke irişküçilerdür yaʿnī ʿaẕāb ḳılına turġan yā ki

308.17 helāk bola turġan müddetke ḳadar (إذا هم ينكثون) ʿaẕābnı açḳanımız zamānduḳ ol firʿavun ḳavmi ʾahdlerini

308.18 bozġuçılardur yaʿnī īmān kitürmesler hem benū isrāʾīlni āzād itmesler (فانتقمنا منهم) bes ḳıbṭīlardan

308.19 öç aluvnı tiledük biz (فأغرقناهم في اليم) daḫı tebrenligi maʿlūm bolmaġan dīñgizge ġarḳ itdük biz

308.20 alarnı (بأنهم كذبوا بآياتنا) oşbunıñ sebebli ġarḳ itdük ḳıbṭīlar bizniñ ʿalāmetlerimizni yalġanġa

308.21 tutdılar (وكانوا عنها غافلين) daḫı bizniñ ʿalāmetlerimizden ġāfiller boldılar yaʿnī alarnı ġarḳ itüvimiz

308.22 ʿalāmetlerimizni yalġanġa tutuvları hem ʿalāmetlerimizden ġāfil ādemler kibi fikr ḳılmavları sebeblidür (وأورثنا

308.23 القوم الذين) daḫı şunday ādemlerni ḳararlandurduḳ (كانوا يستضعفون) ol ādemler żaʿīf ḳılınmış

308.24 boldılar yaʿnī firʿavunlar ḳul itüp ve ir balalarını boġazlap żaʿīflendürgen isrāʾīl balalarını

308.25 ḳarārlandurduḳ (مشارق الأرض ومغاربها) yirniñ ḳuyaş çıġış hem çuyaş baṭış orunlarında yaʿnī firʿavun

308.26 ʿamālḳa ṣoñında benū isrāʾīlni şām yirinde ḳararlandurduḳ (التي باركنا فيها) şunday yirniñ ḳuyaş çıġış

308.27 ve ḳuyaş baṭışı orunlarġa ol orunlarda (yirlerde) ṣu ve aġaçnıñ köpligi birlen bereket birdük biz

308.28 yaʿnī fāʾidesini köp ḳılduḳ biz (وتمت كلمة ربك الحسنى) daḫı rabbiñniñ körkem bolġan sözi tamām boldı

308.29 yaʿnī yirine yiṭdi allahü teʿālānıñ żaʿiflendürülgen ve cebr itilgen ādemlerge enʿām ḳıluvnı tileymiz

I / 309

309.1 digen sözi (عَلَى بَنِى اِسْرَائِيلَ) isrāʾīl balaları üzerine körkem sözi tamām boldı (بِمَا صَبَرُوا)

309.2 firʿavunlarnıñ rencitüvlerine ṣabr ḳıluvları sebebli (وَدَمَّرْنَا) daḫı ḫarāb ḳılduḳ biz (مَا) şol nerseni (كَانَ

309.3 يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ) ol nerseni firʿavun hem ḳavmi ḳılur boldı yaʿnī firʿavunīlerniñ bināʾ itken serāylarını

309.4 ve ʿimāretlerini (وَمَا) daḫı şol nerseni ḫarāb itdiñ (كَانُوا يَعْرِشُونَ) ol nerseni firʿavunīler yoḳarı köterür

309.5 boldılar yaʿnī büyük binālarını (وَجَاوَزْنَا بِبَنِى اِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ) daḫı isrāʾīl balaların dīñgizden ötkerdük

309.6 ḥażret-i mūsā ʿāşūrā küninde firʿavun helāk bolġannıñ ṣoñında benū isrāʾīl birlen ġark bolmayınça dīñgizden

309.7 ötdi digenler hem benū isrāʾīl allahü teʿālānıñ bu uluġ niʿmetiniñ şükrānesi üçün bu künde rūze tutḳanlar

309.8 (فَاَتَوْا عَلَى قَوْمٍ) bes isrāʾīl balaları şunday ḳavm üzerine kildiler (يَعْكُفُونَ عَلَى اَصْنَامٍ لَهُمْ) ol

309.9 ḳavm özleri üçün bolġan ṣanemlarġa ʿibādet birlen tururlar yaʿnī ṣanemlerġa ʿibādet ḳılurlar bu ḳavmden

309.10 ʿamaliḳa ḳavmi murād (قَالُوا يَامُوسَى) benū isrāʾīl eytdiler ey mūsā (ʿaleyhi's-selām) (اِجْعَلْ لَنَا اِلَهًا) bizge

309.11 ilah-ı maʿbūd yaṣaġıl (كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ) niteki bu ḳavm üçün maʿbudlar bar (قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ) ḥażret-i

309.12 mūsā benū isrāʾīlge eytdi düristlikde siz nādān bolġan ḳavmsiz (اِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَبَّرٌ مَا هُمْ فِيهِ) düristlikde

309.13 bu ḳavm anda nerse bolġan helākdür yaʿnī bu ḳavmniñ tutḳan dīnlerini allahü teʿālā vīrān ḳılur ve ʿibādet ite turġan

309.14 şanemlerni şındurur (وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) daḫı bu ḳavmniñ ʿamel ḳılġan nerseleri bāṭıldur (قَالَ أَغَيْرَ اللّٰهِ

309.15 أَبْغِيكُمْ إِلٰهًا) ḥażret-i mūsā benū isrāʾīlge eytdi eyā min allahġa başḳanı sizge maʿbūd boluvġa isteymün mü

309.16 (وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ) ḥālbūkim ol allahü teʿālā sizni öz zamānıñızdan bolġan bütün ʿālem üzerine

309.17 artuḳ ḳıldı yaʿnī başḳalarġa birmegen niʾmetlerni sizge birdi (وَإِذْ) daḫı ey isrāʾīl balaları şol vaḳtni

309.18 isiñizge tüşüriñiz (أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ) sizni firʿāvun ḳavminden ḳutḳarduḳ (يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ)

309.19 firʿavun ḳavmi sizge ʿaẕābnıñ yavızını tutalar idi (يُقَتِّلُونَ أَبْنَاءَكُمْ) oġullarıñıznı öltüreler idi

309.20 (وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ) daḫı ḫatunlarıñıznı tirik ḥālinçe ḳalduralar idi (وَفِي ذٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ)

309.21 ve sizniñ ir balalarıñıznı öltürüvlerinde rabbiñizden sizge uluġ belāʾ bar idi (وَوَاعَدْنَا مُوسَى) daḫı biz mūsāġa

309.22 vaʿde ḳılduḳ (ثَلَاثِينَ لَيْلَةً) zü'l-ḳā-ʿdeniñ oṭuz kiçesini (وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ) daḫı otız kiçeni zü'l-hicceden

309.23 on kiçe birlen tamām ḳılduḳ (فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ) bes mūsānıñ rabbisiniñ söyleşürge ḳılġan vaʿdesi tamām

309.24 boldı (أَرْبَعِينَ لَيْلَةً) ḳırḳ kiçe bolġan ḥālde ḥażret-i mūsā mışırda firʿavun helāk bolġandan soñ benū isrāʾīlge

309.25 allahdan dīn üyrete turġan bir kitāb kitürem diyü vaʿde ḳıldı ol kitābda sizge ḳılurġa yaraġan nerseler de

309.26 ḳılurġa yaramaġan nerseler de bar didi firʿavun helāk bolġandan şoñ ḥażret-i mūsā ol kitābnı allahü teʿālādan

309.27 şoradı allahü teʿālā oṭuz kün rūze tutuv birlen buyurdı ḥażret-i mūsā oṭuz kün rūze tutḳaç aġzından

309.28 eşegi is kile başlav sebebli misvāḳ istiʿmāl itdi şundan şoñ ferişteler ḥażret-i mūsāġa eytdiler

I / 310

310.1 rūze vaḳtinde misvāk istiʿmāl ḳılmavıñdan burun aġzıñdan misk isi kiledür idi misvāk istiʿmāl

310.2 ḳılup aġzıñnıñ isini bozdıñ didiler allahü teʿālā şundan ṣoñ yine on kün ruze tutuv birlen emr

310.3 itdi ḥażret-i mūsā yine on kün rūze tutdı şol ẕü'l-hicceniñ on kün içinde allahü teʿālā ḥażret-i

310.4 mūsāġa tevrāt indürdi hem ḥazret-i mūsā birlen söyleşdi (وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ) daḫı mūsā

310.5 ḳardeşi hārūnġa eytdi (اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي) minim ḳavmimde minim ornıma turġuçı bol (وَأَصْلِحْ) daḫı

310.6 ḳavmimniñ işlerini tüzet (وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ) daḫı bozuḳlıḳ ḳıluvçılarnıñ yolına iyerme (وَلَمَّا

310.7 جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا) daḫı mūsā ʿaleyhi's-selām bizniñ tevrāt birüv birlen ve söyleşüv birlen vaʿde ḳılġan

310.8 ornımızġa kilgen zamānda (وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ) daḫı mūsānıñ rabbisi mūsāġa söyleşken zamānda ḥażret-i mūsā

310.9 allahü teʿālānıñ sözini her bir cihetden işitdi bu ṭarīḳ işitüvi allahü teʿālānıñ sözi bendeler sözi

310.10 kibi tügil ikenlikge işāret üçün didiler (قَالَ رَبِّ أَرِنِي) ḥażret-i mūsā eytdi ey rabbim öziñni

310.11 miñe körset (أَنْظُرْ إِلَيْكَ) siniñ ṣarı ḳararmun diyü bu sözde allahü teʿālānı fi'l-cümle körüvniñ

310.12 düristligine işāret bar çünki peyġamberlerden maḥālni istev mümkin tügil (قَالَ لَنْ تَرَانِي) allahü teʿālā cevābda

310.13 eytdi ey mūsā mini körmessün yaʿnī mini körürge küçin yitmes (وَلَٰكِنِ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ) likin

310.14 taġġa ḳara (zebīr taġı murād digenler) (فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ) indi eger taġ ornında ḳararlansa ve s̱ābit

310.15 bolsa (فسوف ترانى) bes mini tiz körürsün bu sözde hem allahü teʿālānı körüvniñ düristligine delālet

310.16 bar çünki tağnıñ ornında ḳararlanuvı ḥadd-i ẕātında mümkin mümkinge taʿlīḳ ḳılınġan nerse de mümkin bola (فلما

310.17 تجلى ربه للجبل) mūsānıñ rabbisiniñ nūr-ı tağġa ẓāhir bolġan zamānda (جعله دكا) tağnı taralmış

310.18 ḳıldı (وخر موسى صعقا) daḫı ḥażret-i mūsā körgen nersesinden ḳorḳuvdan hoşsız bolġan ḥālde

310.19 yıġıldı (فلما افاق قال) bes ḥażret-i mūsā hoşuna kilgen zamānda körgen nersesini uluġlap eytdi

310.20 (سبحانك تبت اليك) kāmil pāklav birlen pāklaymun sini iẕinsiz munday suʾālge bāṭırçılıḳ ḳıluvdan

310.21 siñe tevbe itdim (ḳayıtdım) (وانا اول المؤمنين) daḫı min ḳavmim içinden siñe īmān kitürüvçilerniñ

310.22 evvelgisimün yā ki siniñ dünyāda körülmiş bolmavıña īmān kitürüvçilerniñ evvelgisimün (قال ياموسى)

310.23 allahü teʿālā eytdi ey mūsā (انى اصطفيتك على الناس) düristlikde min sini ādemler üzerine iḫtiyār

310.24 ḳıldım (برسالاتى) tevrātnıñ yazılmış kāġıdları birlen (وبكلامى) daḫı sine söyleşüvim birlen (فخذ ما آتيتك)

310.25 bes sin min öziñe birgen nerseni tut (وكن من الشاكرين) daḫı minim bu birgen niʿmetime şükr

310.26 ḳıluvçılardan bol ḥażret-i mūsānıñ allahü teʿālānı körüvni ṣoravı ʿarefe küninde boldı allahü teʿālānıñ

310.27 ḥażret-i mūsāġa tevrātnı birüvi ḳurbān ʿıydı küninde boldı digenler (وكتبنا له فى الالواح) daḫı

310.28 mūsā üçün tevrāt ṭaḳṭalarında yazduḳ biz (من كل شىء) dīnde kirekli her bir nerseden (موعظة)

310.29 vaʿaẓden her nerseni (وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ) daḫı ḥükmlerden her nerseni beyān ḳıluvdan her nerseni yazduḳ

I / 311

311.1 bu tevrāt yazılġan ṭaḳṭalarda iḫtilāf ḳıldılar baʿżılar on idi ve baʿżılar yidi idi didiler
311.2 baʿżılar zebercedden baʿżılar zümrüdden baʿżılar ḳızıl yāḳūtdan baʿżılar bu ṭaḳṭa ḳaṭı ḳara ṭaşdan idi
311.3 didiler (kara ṭaḳṭaġa balalarnıñ yazuvı dürist tügil dip ṭalaşḳan mollalarġa ʿibret (فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ)
311.4 bes ol tevrāt ṭaḳṭalarnı turuşuv birlen tut (وَأْمُرْ قَوْمَكَ) daḫı ḳavmiñe buyur (يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا)
311.5 tevrātnıñ körkemregini ṭaḳṭalar tutarlar yaʿnī ṣabr ʿafv ḳıṣāṣ kibilerni (سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ) tiz sizge
311.6 allah (teʿālā) nıñ ṭāʿatinden çıġuvçılarnıñ yurṭlarını körsetürmün yaʿnī firʿavun hem ḳavminiñ
311.7 yurṭlarını (mıṣırnı) hem ʿād ve semūdnıñ menzillerini körsetürmün sizniñ iʿtibār ḳılup ḳaravıñız üçün
311.8 eger iʿtibār ḳılup ḳarasañız alar kibi allahnıñ ṭaʿatinden çıġuvdan ṣaḳlanursız (سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ)
311.9 kemāl ḳudretime delālet ḳıla turġan āyetlerimden elbette döndürürmün (الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ) yirde
311.10 tekebbürlik ḳıluvçı ādemlerni (بِغَيْرِ الْحَقِّ) ḥaḳdan başḳa tekebbürlik ḳıluvçı ādemlerni yaʿnī bāṭıl dīnleri
311.11 birlen tekebbürlenüvçilerni (وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ) ve eger ol bāṭıl dīnleri birlen yirde tekebbürlik ḳıluvçılar her
311.12 muʿcizeni körseler (لَا يُؤْمِنُوا بِهَا) ol muʿcizege īmān kitürmesler (وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ) ve eger ol
311.13 tekebbürlik ḳıluvçılar allahü teʿālā ḥużurından kilgen ḥaḳlıḳ yolını körseler (لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا) ol ḥaḳlıḳ

311.14 yolını özlerine yol itüp tutmaslar (وان يروا سبيل الغي) ve eger alar azġunlar boluvnı körseler

311.15 (يتخذوه سبيلا) ol azġunlıḳ boluvnı özlerine yol itüp tutarlar (ذلك) bu tekebbürlik ḳıluvçılarnı

311.16 kemāl ḳudretimizge delālet ḳıla turġan āyetlerden döndürüv (بانهم كذبوا بايٰتنا) oşbunıñ sebeblidür düristlikde

311.17 tekebbürlik ḳıluvçılar bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar (وكانوا عنها غافلين) daḫı bizniñ āyetlerimizden

311.18 ġāfiller boldılar yaʿnī tekebbürlik ḳıluvçılar bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutuvları hem āyetlerimizden ġāfil

311.19 boluvları sebebli bizniñ āyetlerimizde fikr ve iʿtibār ḳıluv iḥtimālleri yoḳ şunıñ üçün alarnıñ köñillerinden

311.20 āyetlerimizni döndürdük (والذين) daḫı şunday ādemler (كذبوا بايٰتنا) bizniñ āyetlerimizni yalġanġa

311.21 tutdılar (ولقاء الاخرة) daḫı āḫiret yurṭına yoluḳuvnı yalġanġa tutdılar (حبطت اعمالهم) munday

311.22 ādemlerniñ ʿamelleri bāṭıl boldı yaʿnī ʿamelleri birlen faʿidelenmesler (هل يجزون) cezālanmış bolmaslar

311.23 (الا ما كانوا يعملون) meger ʿamel ḳılġan nerseleri birlen gine cezālanmış bolurlar yaʿnī alarnıñ cezāları

311.24 yavız ʿamelleri üçündür (واتخذ قوم موسى من بعده) mūsā mīḳātke kitkenniñ ṣoñında mūsānıñ ḳavmi

311.25 yaṣadı (من حليهم) mıṣırdan çıġuvnı ḳaṣd ḳılġanda ḳıbṭīlerden ʿāriyetke alġan altun kümişlerinden (عجلا

311.26 جسدا) ḳan ve it iyesi bolġan buzav teni yaʿnī buzav yaṣadılar (له خوار) ol buzavnıñ şıġır

311.27 tavışı kibi tavışı bardur sāmiri(2) bu buzavnı ḥīle birlen ḳuydı içine cil kirüp ḳıçḳura turġan yaṣadı

311.28 yā ki buzavnıñ aġzına ḥażret-i cebrāʾīl aṭınıñ ayaḳ izi bolġan tofraḳnı ṣaldı da buzav can

311.29 2) ṣāmirniñ ismi de mūsādur şiʿir موسى الذي رباه جبريل كافر ، وموسى الذي رباه فرعون مرسل ş.h

I / 312

312.1 iyesi bolup evrildi digenler beyḍāvī (أَلَمْ يَرَوْا) eyā buzavġa ʿibādet ḳılġanda benū isrāʾīl bilmediler mi

312.2 (أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ) düristlikde ol buzav benū isrāʾilge söyleşmes (وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا) daḫı benū isrāʾīlni

312.3 ḥaḳḳ yolġa köndürmes (اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ) benū isrāʾīl buzavnı maʿbūd tutdılar daḫı allahġa ḫāṣ

312.4 bolġan ʿibādetni buzavġa ḳıluvları sebebli özlerine ẓulm itüvçi boldılar (وَلَمَّا سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ)

312.5 benū isrāʾīlniñ ḳollarına tüşken zamānda yaʿnī benū isrāʾīl buzavġa ʿibādet ḳıluvlarına ökingenleri

312.6 zamānda çünki bir nersege bik ökingen kişi ḳolını tişleyde buṭane şuġa şunıñ üçün allahü teʿālā bu ʿibāret

312.7 birlen kitürdi (وَرَأَوْا) daḫı bilgenleri zamānda (أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا) dürsitlikde benū isrāʾīl taḥḳīḳ

312.8 azdılar yaʿnī özleriniñ buzavġa ʿibādet ḳıluvları sebebli ḥaḳḳ yoldan adaşḳanlıḳlarını bilgenleri zamānda

312.9 (قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا) benū isrāʾīl eytdiler eger bizge rabbimiz merḥamet ḳılmasa (وَيَغْفِرْ لَنَا) daḫı

312.10 rabbimiz bizni yarlıḳamasa (لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ) elbette biz żarar itüvçilerden bolurmız (وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَى إِلَى

312.11 قَوْمِهِ) daḫı mūsā öziniñ ḳavmi ṣarı ḳaytḳan zamānda (غَضْبَانَ أَسِفًا) ḳaṭı açuv birlen açuvlanġanı ḥālde

312.12 (قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي) minim ṣoñımda mine ḫālīfelik itken ḫalīfelikñiz ni yavız boldı yaʿnī

312.13 minden ṣoñ ḳılġan işiñiz ni yavız boldı (أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ) eya buzavġa ʿibādet ḳıluv birlen rabbiñizniñ

312.14 buyuruv ġına aşuḳdıñız mı ve ilk boldıñız mı yaʿnī rabbiñizniñ ḳırḳ künge ḳılġan vaʿdesini aşuḳdurdıñız mı vaʿdesini

312.15 kötmediñiz mi (وألقى الألواح) daḫı tevrātnıñ ṭaḳtalarnı açuvlanup taşladı tevrāt cemʿī yidi ṭaḳṭa idi

312.16 ḥażret-i mūsā taşlaġaç birisi ovaldı altısı köterildi bu altı ṭaḳṭada her bir ġayb ḫaberler bar idi

312.17 yidinçisinde hükmler vaʿaẕler idi anası ḳaldı (وأخذ برأس أخيه) daḫı ḳardeşi hārūnnıñ başının saçından

312.18 tutdı (يجره إليه) açuv birlen özine ṭarṭḳanı ḥālde çünki mūsā ʿaleyhi's-selām ḳuṣūr hārūn ʿaleyhi's-selāmda diyü

312.19 oyladı ḥażret-i hārūn mūsā ʿaleyhi's-selāmdan üç yaş uluġ bolġan körkem ḫalḳlı yomşaḳ köñilli ādem bolġan

312.20 şunıñ üçün de benū isrāʾīl hārūn ʿaleyhi's-selāmnı bik yaratḳanlar ammā ḥażret-i mūsā ḳızuv ṭabīʿatli bolġan (قال ابن أم)

312.21 ḥażret-i mūsāġa hārūn ʿahm eytdi ey anamnıñ oġlı ana ṭarafında şefḳat köçlirek bolduḳdan ananı ḥāṣlaġan

312.22 velā her ikisiniñ ata ve anası bir (إن القوم استضعفوني) düristlikde benū isrāʾīl ḳavmi mini żaʿīflendürdiler

312.23 (وكادوا يقتلونني) daḫı mini ötürürge yaḳın boldılar (فلا تشمت بي الأعداء) bes mini ḫorlavıñ birlen düşmānlarnı

312.24 şādlandurma (ولا تجعلني مع القوم الظالمين) daḫı buzavġa ʿibādet ḳıluvçı ẓālim ḳavm birlen şeltede mini

312.25 birge ḳılma (قال رب اغفر لي ولأخي) ḥażret-i mūsā eytdi ey rabbim mini ve ḳardeşim hārūnnı yarlıḳa

312.26 (وأدخلنا في رحمتك) daḫı bizni her ikimizni raḥmetiñe kiritkil (وأنت أرحم الراحمين) ve sin raḥmet

312.27 ḳıluvçılarnıñ raḥmet ḳıluvçıraġısun şundan ṣoñ allahü teʿālā eytken (إن الذين اتخذوا العجل) düristlikde

312.28 şunday ādemler buzavnı maʿbūd tutdılar (سينالهم غضب من ربهم) ol ādemlerge rablerinden açuv

312.29 (ʿaẕāb) tiz irişür yaʿnī allahü teʿālānıñ özlerini ötürüvge emr ḳıluvı (وذلة في الحيوة الدنيا) daḫı

I / 313

313.1 dünyā tirikliginde ḫorlıḳ tiz irişür yaʿnī turġan yurṭlarından çıġuvı yā ki cizye tölevleri (وكذلك

313.2 نجزى المفترين) allahġa iftirā ḳıluvçılarġa şulay cezā birürmiz elbette benū isrāʾīlniñ iftirāsından uluġ

313.3 iftirā yoḳ çünki buzavnı bu sizniñ hem mūsānıñ maʿbūdı didiler (والذين) daḫı şunday ādemler

313.4 (عملوا السيئات) yavızlıḳlarnı (küfrini ve başḳa günāhlarnı) ḳıldılar (ثم تابوا من بعدها) munıñ ṣoñında

313.5 ol yavızlıḳlarından ṣoñ tevbe itdiler (وآمنوا) daḫı īmān kitürdiler ve izgü ʿameller ḳıldılar

313.6 (ان ربك من بعدها) düristlikde siniñ rabbin tevbe ṣoñından (لغفور رحيم) elbette yarlıḳaġuçıdur hem raḥmet

313.7 ḳılġuçıdur gerçi buzavġa ʿibādet ḳıluvçılarnıñ günāhsı kibi uluġ bolup benū isrāʾīlniñ günāhları

313.8 kibi köp bolsa da (ولما سكت عن موسى الغضب) daḫı mūsādan açuv ṭoḳtaġan (başılġan) zamānda

313.9 (اخذ الالواح) tevrāt yazılġan taḳṭalarnıñ ṭaşlaġanlarını aldı (وفى نسختها) ve tevrāt ṭaḳtalarında

313.10 yazılġan nerse de bolġuçıdur (هدى ورحمة) ḥaḳlıḳnı beyān hem raḥmet (للذين) şunday ādemler üçün

313.11 (هم لربهم يرهبون) ol ādemler rablerinden ḳorḳarlar yaʿnī rablerine günāh ḳıluvdan ḳorḳarlar (واختار

313.12 موسى قومه) daḫı mūsā ʿaleyhi's-selām ḳavminden iḫtiyār ḳıldı (ṣaylap aldı) (سبعين رجلا) yitmiş irni

313.13 (لميقاتنا) bizniñ kilürge vaʿde ḳılġan vaḳtimiz üçün allahü teʿālā ḥażret-i mūsāġa benū isrāʾīlden yitmiş ir alup

313.14 kil diyü emr ḳıldı ḥażret-i mūsā on iki sıbṭdan altışar ir iḫtiyār ḳıldı iki ir artup kitdi

313.15 ḥażret-i mūsā arañızdan ikiñiz ḳalur didi bes benū isrāʾīl arasında nizāʿ çıḳdı hiç birisi

313.16 ḳalurġa nāżı bolmadılar şundan ṣoñ ḥażret-i mūsā barġan kişige bolġan ecr barmaġan kişige de

313.17 berāber bolaçak didi şundan ṣoñ kālib ve yūşaʿ isminde iki ādem ḳalurġa rāżı boldılar ḳalġan

313.18 yitmiş ādem birlen ḥażret-i mūsā kitdi taġġa yaḳın bolġaç ḥażret-i mūsānı bir buluṭ ürtdi (ḳablap

313.19 aldı) ḥażret-i mūsā birlen iyergen ḳavmi birlen buluṭ içine kirdiler ve her ḳayusı secdege yıġıldılar allahü

313.20 teʿālā ḥażret-i mūsā birlen söyleşdi baʿżı nerseler birlen emr ḳıldı ve baʿżı nerselerden nehy ḳıldı iyergen

313.21 ḳavmi işitüp turdılar ṣoñra buluṭ açıldı bes iyergen ḳavmi bizge rabbiñni körset eger rabbiñni

313.22 közimizge körsetmeseñ ṣine īmān kitürmeymiz didiler şundan ṣoñ bik ḳaṭı yir titredi küllisi

313.23 helāk boldılar (فَلَمَّا اَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ) bes ḥażret-i mūsāġa iyergen yitmiş irni ḳaṭı yir titrevi

313.24 tutḳan zamānda (قَالَ رَبِّ) hażret-i mūsā eytdi ey rabbim (لَوْ شِئْتَ اَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ) eger tileseñ minim

313.25 alar birlen çıḳmasımdan ilkde alarnı buzavġa ʿibādet ḳıluvları üçün helāk ḳılursañ (وَاِيَّايَ)

313.26 daḫı ḳıbṭīni öltürgenim üçün mini de helāk ḳılursañ yaʿnī ḥażret-i mūsā özi birlen birge bolġan

313.27 ḳavmini de hem özini de körgen nersesini körmesden ilk helāk ḳıluvnı arzu ḳıldı yā ki ey rabbim

313.28 sin benū isrāʾīlni firʿavun vāḳʿasında hem mundan ilk helāk ḳılurġa ḳādir idiñ anda helāklikden

313.29 ḳutḳarup alarġa merḥamet ḳıldıñ ḥużūrda helāk ḳılmay merḥamet ḳılġan bolsañ iḥsānıñdan yıraḳ bolmas

I / 314

314.1 idi didi (أتهلكنا) eyā bizni helāk ḳılursañ mı (بما فعل السفهاء منّا) bozlardan aḥmaḳlar ḳılġan

314.2 nerse sebebli yaʿnī sini köz birlen körüvni ṣoravġa batırçılıḳ ḳılġan aḥmaḳlarnıñ ḳılġan işleri

314.3 sebebli (إن هي إلا فتنتك) bu bizden aḥmaḳlar tüşken fitne imes meger siniñ ibtilāñdur yaʿnī alarġa

314.4 söziñni işitdürgen vaḳtde alarnıñ sini köz birlen körüvin ṭamʿ ḳıluv fitnesi alarnı ibtilāʾ ḳıluvındur

314.5 (تضل بها من تشاء) bu fitne birlen azduruvnı tilegen ādemiñni azdurursañ (وتهدي من تشاء) ve tilegen

314.6 ādemiñni ḥaḳlıḳġa köndürürseñ (أنت ولينا) sin bizniñ ḫocamızsañ (فاغفر لنا وارحمنا) bes bizni

314.7 yarlıḳaġay idiñ hem bizge raḥmet ḳılġay idiñ (وأنت خير الغافرين) daḫı günāhlarnı yarlıḳaġuçılarnıñ

314.8 izgüsi sin yaʿnī günāhlarnı yarlıḳarsañ ve izgülikler birlen almaşdurursañ (واكتب لنا) daḫı bizge

314.9 yazġay idiñ (في هذه الدنيا حسنة) bu dünyāda izgülikni yaʿnī körkem māʿişetni hem ṭāʿatiñe tevfīḳni

314.10 (وفي الآخرة) daḫı āḫiretde izgülikni yazġay idiñ yaʿnī ucmaḫnı (إنا هدنا إليك) düristlikde

314.11 biz siñe ḳaytduḳ (tevbe itdük) (قال عذابي) allahü teʿālā eytdi minim ʿaẕābım (أصيب به من أشاء) ol

314.12 ʿaẕābımnı tilegen ādemge irişdürürmün (ورحمتي وسعت كل شيء) daḫı dünyāda raḥmetim her nerseni ṣıydurdı

314.13 (çolġap aldı) ādemlerni ve başḳa ḥayvānlarnı (فسأكتبها) bes āḫiretde raḥmetimni yazarmun (للذين)

314.14 şunday ādemlerge (يتقون) ol ādemler küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanurlar (ويؤتون الزكوة) daḫı zekevet

314.15 birürler (وَالَّذِينَ) dahı āhiretde raḥmetimni şunday ādemlerge yazarmun (هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ) ol ādemler bizniñ
314.16 āyetlerimizge īmān kitürürler allahü teʿālā ḫabāʾiṡ ḥarām ḳıluv hem benū isrāʾīlde bolġan aġırlıḳlarnı bizden
314.17 köterüv ḥaḳında ẕikr ḳılınacak āyetni indürdi (الَّذِينَ) şunday ādemler (يَتَّبِعُونَ) iyerürler
314.18 (الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِين) şunday oḳuv ve yazuv bilmegen peyġamber bolġan allahnıñ ilçisine
314.19 (يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ) ehl-i kitāb özleri ḳaşında ol ilçini yazılmış taparlar (فِي التَّوْرَاةِ
314.20 وَالْإِنْجِيلِ) tevrātda hem incīlde yaʿnī ehl-i kitābdan yehūdler tevrātda naṣārālar incīlde yazılmış
314.21 taḳan ilçige (yaʿnī muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemge) iyergen ādemler (يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ) ol peyġamber
314.22 benū isrāʾīlden özine īmān kitürgen ādemlerge izgü iş birlen buyurur yaʿnī allahnı birlev birlen
314.23 ve bendelerge inṣāf birlen (وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ) dahı ol ādemlerni yavız işden ṭıyar yaʿnī ṣanemlerge
314.24 ʿibādet ḳıluvdan ve ḳardeşler birlen bozıluşuvdan (وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ) dahı alarġa ḥaram ḳılınġan nerselerden
314.25 köñil ḫoş köre turġanlarını ḥelāl ḳılur (وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ) dahı alarġa ṭabīʿat ḫoş
314.26 körmey turġan nerselerni ḥarām ḳılur yaʿnī ḥelāl ve ḥarām ikenliklerini beyān ḳılur (وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ)
314.27 dahı benū isrāʾīlden aġırlıḳlarnı ḳoyar yaʿnī aġır teklīflerni tevbede özin özi öltürüv günāh ḳılġan
314.28 aʿżānı kisüv kibi (وَالْأَغْلَالَ) dahı ḳaṭılıḳlarnı ḳoyar (bitürür) (الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ) şunday
314.29 aġırlıḳlar ve ḳaṭılıḳlardur alar benū isrāʾīlde boldılar aġlāldan murād aġır bolġan ḥükmler kişi

I / 315

315.1 öltürüvçige diyetden başḳa ḳıṣāṣnıñ müttaʿīn boluvı kibi kirek ḳaṣda öltürsün ve kirek ḫaṭāʿ hem tenden

315.2 ve kiyimden necāset orunnı kisüv lāzım boluv kibi ġaʿnīmet māllarını yanduruv hem günāhlarnıñ ḳabḳalarġa yazıluvı

315.3 kibiler daḫı kiçde namāznıñ farż boluvı zekevetde mālnıñ dörtden birini birüvniñ farż boluvı hem tevlikde

315.4 illi vaḳt namāznıñ farż boluvı hem namāznıñ mescidde gine dürist boluvı hem ramażān ayınıñ kiçlerinde

315.5 cumāʿnıñ ḥarām boluvı hem yuḳlaġannıñ ṣoñında ṭaʿām aṣavnıñ ḥarām boluvı hem bir izgülikge ḳarşı

315.6 bir s̱evāb kine boluvı küllisi aġır teklīflerden ve ḳatı ḥükmlerden bizniñ şerīʿatimizde bu aġırlıḳlarnıñ hiç

315.7 birisi yoḳ (فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ) bes şunday ādemler muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellemge) īmān kitürdiler (وَعَزَّرُوهُ)

315.8 daḫı muḥammed (ʿaleyhi's-selām)nı uluġladılar (وَنَصَرُوهُ) daḫı muḥammed (ʿaleyhi's-selām)ge yardem birdiler (وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي)

315.9 daḫı şunday nūrġa iyerdiler (أُنْزِلَ مَعَهُ) ol nūrnı muḥammed (ʿaleyhi's-selām)nıñ peyġamberligi birlen birge indürüldi

315.10 (yaʿnī ḳurānġa iyerdiler) (أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) bu ṣıfaṭda bolġan ādemler alardur meñgülik sāʿadetke irişküçiler

315.11 (قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eyt sin ey ādemler (إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ) düristlikde min sizlerge allahü

315.12 teʿālānıñ dīn üyretür üçün yibergen ilçisimün (جَمِيعًا) cıyılġanıñız ḥālde resūl allah ādem birlen cinniñ her ikisine

315.13 mebʿūs boldı başḳa peyġamberler öz ḳavmlerine gine mebʿūs boldılar (الَّذِي) şunday allahdur (لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ

315.14 وَالْأَرْضِ) ol allahü teʿālā üçündür köklerniñ ve yirlerniñ ḫocalıġı (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳdur meger ol

315.15 allahü teʿālā ginedür (يحي ويميت) ölüklerni tirgüzür ve tiriklerni öltürür ol allahü teʿālā (فآمنوا بالله)

315.16 bes allahü teʿālāge īmān kitüriñiz (ورسوله النبي الأمي) daḫı allahü teʿālānıñ oḳuy ve yaza bilmegen peyġamber bolġan

315.17 ilçisine muḥammed ʿaleyhi's-selāmġa īmān kitüriñiz (الذي) şunday ilçidür ol muḥammed ʿaleyhi's-selām (يؤمن بالله وكلماته)

315.18 allahü teʿālāge hem allahü teʿālānıñ sözlerine "ḳurānġa" īmān kitürür (واتبعوه) daḫı allahnıñ resūline sözde

315.19 ve işde iyeriñiz (لعلكم تهتدون) ḥaḳḳ yolġa köñülüviñiz üçün (ومن قوم موسى أمة) daḫı mūsā ḳavminden

315.20 şunday cemāʿat bardur (يهدون بالحق) ḥaḳḳ söz birlen ādemlerni ḥaḳlıḳġa köndürürler (وبه يعدلون) daḫı

315.21 ḥaḳlıḳ birlen aralarında ḥükmde ʿādil bolurlar allahü teʿālā benū isrāʾīlden ḥaḳlıḳda bolġan ḳavmni ẕikr ḳılġannıñ ṣoñında

315.22 bāṭıllıḳda bolġanlarını ẕikr ḳıldı hem eytdi (وقطعناهم اثنتي عشرة أسباطا) daḫı benū isrāʾīlni on iki

315.23 sıbṭ (ḳabīle) itüp baʿżısı baʿżısından ayrılġan kisekler itüp evürdük (أمما) türli cemāʿatler itüp (وأوحينا

315.24 إلى موسى) daḫı mūsā ʿaleyhi's-selāmġa vaḥy ḳılduḳ biz (إذ استسقاه قومه) mūsādan tīh ṣaḥrasında ḳavmi ṣoġaruvnı

315.25 istegen zamānda (أن اضرب بعصاك الحجر) ṭayaġın birlen ṭaşḳa ṣoḳ diyü vaḥy ḳılduḳ (فانبجست منه) bes

315.26 mūsā ʿaleyhi's-selām ṭaşḳa ṭayaġı birlen ṣoḳdı da bes ṭaşdan yarulup çıḳdı (اثنتا عشرة عينا) on iki çişme

315.27 (قد علم كل أناس مشربهم) her bir ādem "sıbṭ" öziniñ içe turġan ornını (çişmesini) bildi

315.28 (وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ) daẖı tīh ṣaḥrāsında ḳuyaş issiliginde ṣaḳlasun üçün benū isrāʾīlge buluṭ

315.29 birlen kölegeledük (وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى) daẖı benū isrāʾīlge tīh ṣaḥrāsında ṭaʿām idüp

I / 316

316.1 terencübin birlen selvā ḳuşı yiberdük (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) daẖı benū isrāʾīlge eytdük biz

316.2 sizge rızḳlandurġan nerseniñ ḥelāl bolġanlarından aşañız diyü (وَمَا ظَلَمُونَا) bu niʾmetlerge küfrān ḳıluvları birlen

316.3 birge ẓulm ḳılmadılar (وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) likin özlerine ẓulm ḳılur boldılar çünki ẓulmleriniñ

316.4 cezāları özlerinedür (وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ) ey (muḥammed ʿaleyhi's-selām) şol vaḳtni beyān ḳıl benū isrāʾīlge eytildi

316.5 (اُسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ) bu beytü'l-muḳaddes ḳaryesinde turuġuz (وَكُلُوا مِنْهَا) daẖı bu ḳaryeniñ yimişlerinden

316.6 aşaġuz (حَيْثُ شِئْتُمْ) tilegen ornıñızdan (وَقُولُوا حِطَّةٌ) daẖı bizniñ günāhlarımıznı cuy dip eytiñiz

316.7 (وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا) daẖı beytü'l-muḳaddes ḳaryesiniñ ḳabḳasına bügilgeniñiz ḥālde kiriñiz (نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ)

316.8 günāhlarıñıznı yarlıḳarmız (سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ) izgülik ḳıluvçılarġa s̱evābını artdururmız yaʿnī şol sözlerni

316.9 eytildi benū isrāʾīlge (فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ) bes benū isrāʾīden ẓālim bolġan ādemler almaşdurdı

316.10 (قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ) özlerine eytilmiş bolġan sözge başḳa bolġan sözni yaʿnī ḥaṭa diġen söz ornına

316.11 "حنطة في شعيرة" digen sözni almaşdurdı (فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ) bes benū isrāʾīl üzerine yiberdük biz

316.12 (رجزا من السماء) kökden ʿaẕābnı (بما كانوا يظلمون) ẓulm ḳılġan nerseleri sebebli yaʿnī ẓulm

316.13 ḳıluvları sebebli (واسألهم عن القرية التى) ey muḥammed yehūdlerden şunday ḳaryeniñ ḫaberinden ṣora (كانت

316.14 حاضرة البحر) ol ḳarye diñgizge yaḳın boldı yaʿnī medyen birlen ṭūr arasında diñgiz yanında bolġan

316.15 "ئه يله" ḳaryesiniñ ḫaberinden ṣora (اذ يعدون فى السبت) şol vaḳtde ol ḳarye diñgizge yaḳın boldı

316.16 "ئه يله" ḳaryesiniñ ehli şenbe kün balıḳ tutuvları sebebli allahü teʿālānıñ çiklerinden öter boldılar

316.17 (اذ) şol vaḳtde allahü teʿālānıñ çiklerinden öter boldılar (تأتيهم حيتانهم) bu ḳarye ādemlerniñ balıḳları

316.18 kilür boldı bu ādemlerge (يوم سبتهم) şenbe künlerinde şenbe emrin uluġlaġan künlerinde (شرعا) şu üstinde

316.19 ẓāhir bolup (ويوم لا يسبتون) daḫı şenbe emrini uluġlamaġan künlerinde yaʿnī şenbeden başḳa künlerde

316.20 (لا تأتيهم) bu ādemlerge balıḳları şenbe kün kilgen kibi kilmes boldı (كذلك نبلوهم) oşandaḳ

316.21 bilelendürürmiz ol "ئه يله" ḫalḳnı (بما كانوا يفسقون) allahü teʿālānıñ ṭāʿatinden çıġuvları sebebli (واذ) daḫı

316.22 ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) şol vaḳtni beyān ḳıl (قالت امة منهم) "ئه يله" ḳaryesi ehlinden bir cemāʿat ʿeytdi yaʿnī

316.23 izgüleri ve yaḫşıları (لم تعظون قوما) ni üçün şunday ḳavmni vaʿaẓleysiz (الله مهلكهم) ol ḳavmni allahü teʿālā

316.24 helāk itüvçidür (او معذبهم عذابا شديدا) yeise ol ḳarye ehlini ḳatı ʿaẕāb birlen ʿaẕāb itüvçidür

316.25 (قالوا معذرة الى ربكم) bu vaʿazlevçi ḳavm eytdiler bizniñ vaʿaẓlevimiz sizniñ rabbıñızġa ʿöẕr ḳılına turġan

316.26 ʿöẕr bolsun üçün yaʿnī rabbiñiz yavız işden ṭıymaġanlıḳ üçün şelte ḳılġanda ʿöẕr bolsun üçün

316.27 "eyle" ẖalḳı üç ṭāʾifege bölüngenler bir ṭāʾifesi şenbe kün balıḳ tutuv sebebli ẓālim bolġanlar ikinçi

316.28 ṭāʾifesi özleri de şenbe kün balık tutmaġanlar hem balıḳ tutuvçı ṭāʾifege vaʿaẓ de ḳılġanlar üçünçi

316.29 ṭāʾife özleri tutmaġan tutḳan tāʾifeni vaʿaẓlemegenler üçünçi ṭāʾife ikinçi ṭāʾifege ni üçün allahü teʿālā

I / 317

317.1 helāk ḳılaçaḳ yā ki āẖiretde ḳaṭı "aẕāb birlen ʿaẕāb ḳılaçaḳ ḳavmni vaʿaẓleysiz alarġa ni ḳadar

317.2 vaʿaẓleseñiz de es̱r itüv iḥtimāli yoḳ digenler ikinçi ṭāʾife cevābda eytkenler emr-i bi'l-maʿrūf nehy-i

317.3 ʿani'l-münker bizge farż biz allahü teʿālā ḥużūrında ʿöẕr bolsun diyü vaʿaẓleymiz (ولعلهم يتقون) daẖı balıḳ

317.4 tutuvdan ṣaḳlansunlar üçün diyü (فلما نسوا) bes şenbe kün balıḳ avlavçı eyle ḥalḳı unutḳanları

317.5 zamānda (ما ذكروا به) anıñ birlen vaʿaẓ ḳılġan nerseni yaʿnī izgüleri vaʿaẓ ḳılġan nerseni (أنجينا الذين

317.6 ينهون عن السوء) yavızlıḳdan bolġan ādemlerni ḳutḳarduḳ (وأخذنا الذين ظلموا) daẖı ẓulm ḳılġan ādemlerni

317.7 tutduḳ (بعذاب بئيس) ḳaṭı bolġan ʿaẕāb birlen (بما كانوا يفسقون) allahü teʿālānıñ ṭāʿatinden çıġuvları

317.8 sebebli (فلما عتوا) bes şenbe kün balıḳ avlavçılar tekebbürlengenleri zamānda (عما نهوا عنه) anlardan

317.9 ṭıyılmış nerseden yaʿnī şenbe kün balıḳ avlavnı ḳoyuvdan tekebbürlengenleri zamānda (قلنا لهم) şenbe kün

317.10 balıḳ avlavçılarġa eytdük (كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ) ẖor bolġan maymūnlar bolıñız diyü "---
--" ẖalḳının
317.11 şenbe kün balıḳ avlaġan ṭāʾifeni vaʿaẓ ḳıluvçılarnı vaʿaẓleriniñ es̱r itüvinden ümīdlerni kiskeç
317.12 bu ẓālimler birlen birge turuvġa rāżı bolmadılar hem avılnı iḥāṭa birlen bolup alup ikinçi orundan
317.13 yürürge özlerine ẖāṣ ḳabḳa yaṣadılar hem bir kün vaʿaẓlevçi ṭāʾife bir ẖidmet birlen çıġup kiktenler idi
317.14 ama ẓālim ṭāʾifeden bir ādem de yoḳ idi şol çıġuvlarından ḳaytmalar bu ẓālim ṭāʾife hemmesi maymūn
317.15 bolġanlar hiç ḳardeş bolġanlarını tapuv mümkin bolmaġan likin maymūnlar özleri kiyimlerine
317.16 kilüp ṣıyınġanlar hem tirelerinde yıġlap yürügenler üç künden ṣoñ hemmesi ölgenler ẖażret-i
317.17 mücāhid tenleri mesẖ ḳılınmadı köñilleri gine mesẖ ḳılındı didi (وَإِذْ) daẖı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) şol
317.18 vaḳtni beyān ḳıl (تَأَذَّنَ رَبُّكَ) rabbiñ bildürdi (لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) yehūdler üzerine ḳıyāmet künine
317.19 ḳadar yiberüvini (مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ) yehūdlerge ʿaẕābnıñ yavızını tatuta turġan āmmlerni cizye
317.20 töletüv kibi teʾrīẖ-i ʿālemden ẖaberi bolġan kişige bu āyetniñ muʿcize bolmaḳlıġı ġāyet ẓāhir hem yehūdler
317.21 başına kilġen āfetlerni ve talavlarnı oylaġanda bigrekde biline yehūdler ẓulmleri sāyesinde evvelden
317.22 dünyāda raḥat yaşamagenler ḥażīrde raḥat yaşameyler allahü teʿālā ḥażret-i süleymān vefāt bolġannıñ ṣoñında
317.23 yehūdlerge baẖt-ı naṣrnı irkli ḳılġan baẖt-ı naṣr yehūdlerniñ yurṭlarunı ẖarāb itüp ʿaskerlerini
317.24 ötürgen ḥatunlarını ve balalarını esīr itüp özlerine cizye taʾyīn itken hem mecūs bolġan baẖt-ı
317.25 naṣrge mecbūr ḥāllerinde cizye tölegenler ṣoñra resūl allah yine özlerine cizye taʿyīn itken ve bu ḥālde
317.26 naṣārālar ṭarafından hemīşe cebr ve ʿaẕāb çikmekdedürler (إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ) düristlikde siniñ rabbiñ günāh

317.27 iyelerine ʿaẕābnı tiz ḳıluvçıdur (وإنه لغفور رحيم) daḫı düristlikde siniñ rabbiñ günāhsından tevbe itken

317.28 ve īmān kitürgen ādemni yarlıḳaġuçı hem raḥmet ḳılġuçıdur (وقطعناهم في الأرض أمما) isrtāʾīl balalarını

317.29 yirde türli cemāʿatler itüp ayurduḳ (منهم الصالحون) ol isrāʾīl balalarından izgüler bar (ومنهم

I / 318

318.1 دون ذلك) daḫı isrāʾīl balalarından izgüden başḳalar yaʿnī yavızlar bar (وبلوناهم بالحسنات والسيئات)

318.2 daḫı isrāʾīl balalarını biz izgülikler ve yavızlıḳlar birlen bilelendürdük yaʿnī bir vaḳt niʿmetler birdük

318.3 ve bir vaḳt ʿaẕāb indürdük (لعلهم يرجعون) yavızlıḳlarından ḳaytsunlar üçün (فخلف من بعدهم)

318.4 bu ṣıfatları ẕikr ḳılınġan ādemler ṣoñından orunlarına turuvçılar yaʿnī peydā boldı (خلف) şunday

318.5 yavız bedel yaʿnī evvelgilerniñ orunlarına turuvçılar yaʿnī ṣıfatları ẕikr ḳılınġan ādemlerinden ṣoñ

318.6 resūl allah zamānındaġı yavızlar peydā boldı (ورثوا الكتاب) tevrāt kitābını atalarından alur boldılar

318.7 (يأخذون عرض هذا الأدنى) bu töpen bolġan dünyānıñ mālını ḥükümet vaḳtinde rüşvet itüp alur boldılar

318.8 (ويقولون سيغفر لنا) daḫı bizniñ günāhımız yarlıḳanmış bolur diyür boldılar (وإن يأتهم عرض مثله)

318.9 ḥālbūkim alarġa alġanlarınıñ meẟeli bolġan māl yine de kilse (يأخذوه) ol mālnı da alurlar yaʿnī

318.10 ḥükūmet vaḳtinde hemīşe rüşvet aluvġa devām itkenleri ḥālde de allahnıñ yarlıḳavını ümīd iterler (ألم

318.11 (يؤخذ عليهم ميثاق الكتاب) eyā bu ḥükm vaḳtinde rüşvet aluvçılar üzerine tevrāt kitābında ʿahd alınmadı mu

318.12 elbette alındı (أن لا يقولوا على الله) allahü teʿālā üzerine eytmessizlikke (الا الحق) meger ḥaḳḳını ġına eytürge

318.13 ʿahd alınmadı mı (ودرسوا ما فيه) daḫı tevrāt kitābında bolġan nerseni oḳumadılar mı bes eger oḳusalar

318.14 ni üçün tevrātda bolġan nerseni yalġanġa tutalar (والدار الآخرة خير) daḫı āḫiret yurṭı izgüdür

318.15 (للذين يتقون) allahdan ḳorḳġan ādemlerge (أفلا تعقلون) eyā bu ḥükmde rüşvet aşavçılar āḫiret yurṭınıñ

318.16 izgürek idükni ʿaḳlıñıznı yürütüp ḳarap bilmeysiz mi (والذين يمسكون بالكتاب) daḫı şunday ādemler

318.17 tevrāt kitābına tutunurlar yaʿnī tevrāt kitābında bolġan nerse birlen ʿamel iterler (وأقاموا الصلوة) daḫı

318.18 namāz oḳurlar (وإذ نتقنا الجبل فوقهم) düristlikde biz żāʿiʾ kılmamız (أجر المصلحين) ʿamellerin ıṣlāḥ ḳılġan ādemlerniñ

318.19 ecrini (وإذ نتقنا الجبل فوقهم) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol vaḳtni beyān ḳıl biz ṭūr ṭaġnı ornından ḳobarup benū

318.20 isrāʾīlniñ üstlerine köterdük (كأنه ظلة) göyā ki ol taġ benū isrāʿīlge kölege boldı her bir kölegelegen

318.21 nersege ẓıl diyüledür. (وظنوا أنه واقع بهم) daḫı benū isrāʾīl taġını bizge (üstimizge) tüşküçidür diyü gümān

318.22 ḳıldılar yaʿnī tevrātda bolġan ḥükmler ve teklīfler aġır bolduḳdan benū isrāʾīl tevrātnı ḳabūl ḳılmadılar

318.23 allahü teʿālā üstlerine ṭūr ṭaġnı kördi hem eger tevrātda bolġan nerselerni ḳabūl ḳılmasañız üstiñizge bu ṭaġ

318.24 tüşeçek diyü eytildi ḳorḳularından tevrātnı ḳabūl itdiler (خذوا ما آتيناكم بقوة) daḫı benū isrāʾīlge

318.25 eytdük biz, biz sizge birgen nerseni tevrātnı ṭırışuv birlen alıñız (واذكروا ما فيه) daḫı ol nersede

318.26 (tevrātda) bolġan nerseni ʿamel itüv birlen isiñizge tüşüriñiz (لعلكم تتقون) ḳabāḥat ʿamellerden ve yavız

318.27 iʿtiḳādlarden ṣaḳlanuvıñız üçün allahü teʿālā mīs̱āḳ ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وإذ أخذ ربك)

318.28 ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) şol vaḳtni beyān ḳıl siniñ rabbiñ aldı (من بني آدم) ādem balalarından

318.29 (من ظهورهم) ādem balalarınıñ arḳalarından (ذريتهم) balalarını yaʿnī atalarınıñ arḳalarından çıġardı

I / 319

319.1 (وأشهدهم على أنفسهم) daḫı ādem balalarını özleri üzerine şāhid turġuzdı yaʿnī şāhid itdi

319.2 (ألست بربكم) eyā min sizniñ terbiye itüvçiñiz tügil mi diyü (قالوا بلى) ādem balaları eytdiler belī

319.3 sin bizniñ terbiye idüvçimiz ve yaraṭuvçımız sin (شهدنا) biz siniñ terbiye idüvçimiz boluvıñ birlen

319.4 güvāhlıḳ birdük (أن تقولوا يوم القيامة) yaʿnī biz bu işni (ʿahd aluvnı) ḳılduḳ ḳıyāmet küninde sizniñ

319.5 eytüviñiz mekrūh bolġanlıḳı üçün (إنا كنا عن هذا غافلين) düristlikde biz bu işden (mīs̱āḳdan)

319.6 ġāfil bolduḳ diyü (أو تقولوا) yeise bu mīs̱āk aluv işini ḳılduḳ sizniñ eytüviñizniñ mekrūhligi

319.7 üçün (إنما أشرك آباؤنا من قبل) budur başḳa tügildür bizden burun atalarımız müşrik boldı

319.8 (وكنا ذرية من بعدهم) daḫı biz atalarımız ṣoñındaġı balalar bolduḳ atalarımızġa iyerdük (أفتهلكنا

319.9 بما فعل المبطلون) eyā bizni atalarımızdan bāṭıllıḳda bolġan ādemlerniñ ḳılġan işleri sebebli helāk iteseñ mi

319.10 diyü yaʿnī şol ṭarīḳ eytürge yol ḳalmasun üçün mīs̱āḳ alduḳ ḥażret-i ibn-i ʿabbās eyte ādem ʿahnnıñ

319.11 balaların çıḳardı da ādem ʿaleyhi's-selāmge körsetdi tözen ḳadrinde idiler alarġa allahü teʿālā ʿaḳl birdi hem bir

319.12 türlisine bular cennetlik ve bir türlisine bular cehennemlik didi bu mīs̱āḳ ādem ʿaleyhi's-selāmge cennetke kirmesden burun

319.13 mekke birlen ṭāʾīf arasında boldı diyler baʿżılar cennetde boldı baʿżılar cennetden çıkġaç boldı didiler

319.14 özlerinden şehādet birdürüvni baʿżılar ʿurfe ṭağında nuʿmān ismli çuḳurda boldı baʿżılar hind şehrlerinden

319.15 ve hebā ismli şehrde boldı didiler baʿżılar bu söz tems̱īl gine ḥaḳīḳī tügil didiler yaʿnī allahü teʿālā öziniñ

319.16 rabligine ve birligine delīller taʿyīn itdi ādem balalarınıñ ʿaḳlları allahü teʿālānıñ rabligi ve birligi

319.17 birlen şahādet birdiler didiler (وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ) oşandaḳ yaʿnī mīs̱āḳnı beyān ḳılduḳımız kibi

319.18 āyetlerni beyān ḳılurmız (وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) ādem balaları atalarına iyerüvden ve başḳa bāṭıl nerselerge

319.19 iyerüvden yā ki şirkden ḳaytsunlar üçün (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām yehūdler üzerine oḳu

319.20 (نَبَأَ الَّذِي) şol kişiniñ ẖaberini (آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا) ol kişige āyetlerimizni birdük yaʿnī benū

319.21 isrāʾīl ʿālimlerinden bir ʿālimniñ ẖaberini oḳu bu ʿālimden baʿżılar belʿam bin bāġuraʾ murād digenler

319.22 baʿżılar başḳa kişi digenler (فَانْسَلَخَ مِنْهَا) bes bizniñ āyetlerimizden ṣoruldı yaʿnī kāfir boldı ve yüz

319.23 döndürdi (فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ) bes bu ādemlerge şeyṭān tutaşdı (فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ) bes bu ʿālim azġunlardan

319.24 bolup evrildi bu ʿālimniñ ḳavmi mūsāġa hem mūsā birlen birge bolġan ādemlerge yavız duʿā ḳıl diyü ṣoradılar

319.25 bu ʿālim eytdi yardemlerinde ferişteler bolġan ādemlerge niçük yavız duʿā ḳılaym didi ḳavmi bik ḳısḳaġaç yavız

319.26 duʿā ḳıldı şunıñ üçün ḥażret-i mūsā hem ḳavmi tih ṣaḥrāsında ḳaldılar diyü rivāyet ḳılġanlar (الله اعلم

319.27 بصحته) (ولو شئنا لرفعناه بها) ve eger tilesek idi bu ʿālimni bu āyetler sebebli uluġlar mertebesine kötergen bolur

319.28 idük (ولكنه اخلد الى الارض) likin ol ʿālim yirge yā ki töpen mertebege meyl itdi (واتبع هواه) daḫı

319.29 dünyānı iḫtiyārda ve ḳavmni rāżı ḳıluvda nefs arzusına iyerdi (فمثله كمثل الكلب) bes bu ʿālimniñ ṣıfatı

I / 320

320.1 ḳabāḥatlik de et ṣıfatı kibidür (ان تحمل عليه يلهث) eger sin et üzerine ḳavlav birlen ḥamle (ḳaṣd)

320.2 ḳılsañ da tilini çıġarur (او تتركه يلهث) yeise ḳavlamay ḥamle ḳılmay ḳoysañ da tilini çıġarur yaʿnī dāʾimā

320.3 tilini çıġarup turur kirek ḥamle ḳıl kirek ḥamle ḳılma şunıñ kibi bu ʿālemde baʿżılar belʿām bin bāʿūrāʾ ḥazret-i

320.4 mūsālarġa yavız duʿā ḳılġaç allahü teʿālā et kibi tilini kökregine ḳadar çıġardı digenler (allahü aʿlem)

320.5 (ذلك) bu (مثل القوم الذين كذبوا بآياتنا) bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ādemlerniñ (ḳavmlerniñ)

320.6 ṣıfatıdur (فاقصص القصص) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ẕikr ḳılınġan ḳıṣṣanı yehūdlerge beyān ḳıl (لعلهم يتفكرون)

320.7 yehūdler fikr ḳılsunlar üçün (ساء مثلا) mes̱el (ṣıfat) yüzinden ni yavız boldı (القوم الذين كذبوا

320.8 بآياتنا) bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ḳavmniñ mes̱eli (ṣıfatı) (وانفسهم كانوا يظلمون) daḫı āyetlerimizni

320.9 yalġanġa tutuv birlen özlerine gine ẓulm itdiler hiç kimge ẓulm itmediler (من يهد الله فهو المهتدى) kimlerdür

320.10 alarnı allahü teʿālā ḥaḳlıḳġa köndürür bes ol ādemler ḥaḳlıḳġa könülmişdür (وَمَنْ يُضْلِلْ) ve kimlerdür

320.11 alarnı allahü teʿālā azdurur (فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ) bes allahü teʿālā azdurġan ādemler alardur özlerine

320.12 żarar itüvçiler bu āyetden açıḳ bilinedür ḥaḳlıḳġa köndürüv hem ḥaḳlıḳdan azduruv allahü teʿālādan boluvġa

320.13 daḫı allahü teʿālānıñ ḥaḳlıḳġa köndürüvi tilegen ādemge ḫāṣ boluvına daḫı allahü teʿālānıñ ḥaḳlıḳġa köndürüvine

320.14 ḥaḳlıḳġa könülüvniñ lāzım boluvına (وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ) ve taḥḳīḳ cehennemge kirür üçün yaratduḳ (كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ

320.15 وَالْإِنْسِ) cinlerden ve ādemlerden köpisini yaʿnī ʿilmu'llāhda küfr üzerine devām itüvleri maʿlūm bolġanlarını

320.16 gerçi allahü teʿālānıñ cinlerni ve ādemlerni aṣl yaratuvı ʿibādet üçün bolsa da likin allahü teʿālā küfrni

320.17 iḫtiyār ḳıluvlarını bilgeç cehennemlik itüp ḫalḳ itdi (لَهُمْ قُلُوبٌ) ol cehennemlerge kirür üçün

320.18 yaraṭılmış bolġanlarnıñ ḳalbleri bardur (لَا يَفْقَهُونَ بِهَا) ol ḳalbleri birlen ḥaḳnı bilmesler yaʿnī

320.19 ḥaḳnı bilüvge köñillerini şart ḳılmaslar (وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا) daḫı ol cehennemliklerniñ közleri de bar

320.20 likin közleri birlen ḥaḳnı körmesler yaʿnī iʿtibār birlen ḳaramaslar (وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا) daḫı

320.21 ol cehennemlikler üçün ḳulaḳlar da bardur likin ol ḳulaḳları birlen ḥaḳnı (āyetlerni vaʿaẓlerni)

320.22 iḫlāṣ birlen işitmesler (أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ) bu ṣıfatda bolġanlar ḥaḳnı bilmevde ḥaḳnı körmevde hem ḥaḳnı

320.23 işitmevde dört ayaḳlı ḥayvānlar kibidürler (بَلْ هُمْ أَضَلُّ) dört ayaḳlı ḥayvānlar kibi gine tügil belki

320.24 alardan da azġunraḳlardur çünki dört ayaḳlı ḥayvānlarda özlerine fāʾideli bolġan nerselerni

320.25 ḥāṣıl itüvge hem özlerine żararlı bolġan nerselerden ṣaḳlanurġa ḳuvvelerini (köñillerini közlerini

320.26 ve ḳulaḳlarını) ṣarf iterler (أُولٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ) bu ṣıfatda bolġanlar alardur ġāfiller (وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ

320.27 الْحُسْنٰى) daḫı allahü teʿālā üçün körkem maʿnālarġa delālet ḳıla turġan ismler bardur (فَادْعُوهُ بِهَا) bes

320.28 allahü teʿālānı bu ismler birlen ismleñiz (وَذَرُوا الَّذِينَ) daḫı şunday ādemlerni ḳoyıñız (يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ)

320.29 ol ādemler allahnıñ ismlerinde çikden öterler ve ḥaḳdan meyl iterler (سَيُجْزَوْنَ) bu ādemler tiz cezālanmış

I / 321

321.1 bolurlar (مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ʿamel ḳılġan nerseleri birlen bu āyet allahnıñ ṣıfatlarına dalalet ḳıla çünki

321.2 esmāʾdan ṣıfāt murād bolurġa kirek (وَمِمَّنْ خَلَقْنَا) daḫı biz ḫalḳ ḳılġan nerseler cümlesinden bardur

321.3 (أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ) ādemlerni ḥaḳlıḳġa köndüre turġan cemāʾat (وَبِهِ يَعْدِلُونَ) daḫı ḥaḳḳ birlen

321.4 ḥükmlerinde toġrı bolurlar bu ümmetden muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) ümmeti murād digenler allahü teʿālā cehennem üçün

321.5 ḫalḳ ḳılınġan azġun ḫalḳnı beyān ḳılġannıñ ṣoñında cennet üçün ḫalḳ ḳılınġan ʿādil bolġan ḫalḳnı beyān

321.6 itdi hem bu āyetden icmāʿnıñ her zamānda düristligi biline çünki mundan her ḳarında bu ṣıfatda bolġan

321.7 ādemlerniñ boluvı biline eger resūl allah ʿahdine ḫāṣ bolsa munı ẕikrde fāʾide bolmas idi çünki

321.8 resūl allah zamanında munday ādemlerniñ barlıġı maʿlūm niteki resūl allah لَا تَزَالُ مِنْ أُمَّتِي طَائِفَةٌ عَلَى الْحَقِّ إِلَى..

321.9 أن يأتى امر الله " didi mażmūnı ḳıyāmet künine ḳadar minim ümmetimden ḥaḳlıḳda bolġan cemāʿat bitmez maʿnāsında

321.10 (والذين كذبوا بآياتنا) şunday ādemler bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar (سنستدرجهم) ol ādemlerni

321.11 az az helāklikge yaḳın ḳılurmız (من حيث لا يعلمون) alarġa tilegen nersemizni bilmegenleri ornındın

321.12 yaʿnī alarġa tilegen nersemizni ḥesāblamaġan orundan birürmiz helāk ḳılġanımıznı bilmeyde ḳalurlar

321.13 (وأملى لهم) āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ādemlerge mühlet birürmiz (ان كيدى متين) düristlikde minim ʿazāb

321.14 birlen tutuvım ḳatıdur (أولم يتفكروا) eyā ḳureyşler fikr ḳılmadılar mı (ما بصاحبهم من جنة) yoldaşlarında

321.15 (muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemde) dīvāneliḳden hiç nerse yoḳlıġını resūl ekrem bir vaḳtde ṣafā ṭaġına minüp ḳureyşlerni

321.16 erüvi erüvi birlen çaḳurdı günāhdan ṣaḳlanıñız diyü ḳıçḳurdı ḳureyşler bu dīvāna iken taġ başında ṭañġa

321.17 ḳadar ḳıçḳurup tura didiler (ان هو) tügildür yoldaşıñız muḥammed ʿaleyhi's-selām (الا نذير مبين) meger sizni allahnıñ

321.18 ʿaẕābından ẓāhir ḳıçḳurtuvçıdur (أولم ينظروا) eyā ḳureyşler istidlāl ḳılup ḳaramadılar mı (فى ملكوت السموات

321.19 والارض) köklerniñ ve yirlermiñ mülkinde (وما خلق الله) daḫı allahü teʿālā yaratḳan nerselerde (من شىء) sanap

321.20 bitürüv mümkin bolmaġan nerselerden (وان عسى) daḫı düristlikde şāʾn yaḳın boldı (ان يكون قد اقترب اجلهم)

321.21 ecelleriniñ yaḳın boluvı yaʿnī ecelleriniñ yaḳınlıġında daḫı ecelleriniñ inüvini kütüvde istidlāl ḳaravı

321.22 birlen ḳaramadılar mı (فبأى حديث بعده) ḳurān ṣoñında ḳayu sözge (يؤمنون) köñilleri birlen uşanurlar

321.23 her ḳayçan kurānġa uşanmasalar yaʿnī ḳurānġa uşanmaġaç başḳa sözge bigrekde uşanmaslar (من يضلل الله)

321.24 kimdür ol kişini allahü teʿālā ḥaḳḳ yoldan azdursa (فلا هادي له) bes ol kişini ḥaḳḳ yolġa köndürüvçi

321.25 yoḳdur (ويذرهم في طغيانهم يعمهون) daḫı allahü teʿālā ḥaḳdan azdurġan ādemlerni ḥayrān bolġanları

321.26 ḥālde azġunlıḳlarında ḳaldurur (يسألونك عن الساعة) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) sinden ḳıyāmetden ṣorarlar

321.27 (أيان مرساها) ḳıyāmetniñ ḳarār tapuvı ḳayu zamāndadur diyü (قل انما علمها عند ربي) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām)

321.28 ḳıyāmetden ṣoravçılarġa cevābda eyt budur başḳa tügildür ḳıyāmetni bilüv rabbim ḥużūrındadur başḳa

321.29 hiçbir peyġamber de ve ferişte de ḳıyāmetni ḳayçan boluvını bilmes (لا يجليها لوقتها) ḳıyāmetniñ emrini

I / 322

322.1 vaḳtinde ẓāhir ḳılmas (الا هو) meger allahü teʿālā gine ẓāhir ḳılur yaʿnī ḳıyāmetniñ vaḳtiniñ yaşrinligi

322.2 ḳıyāmet bolġanġa ḳadardur ḳıyāmet bolmasdan burun hiç kim vaḳtni bilmes (ثقلت في السموات والارض)

322.3 ḳıyāmet köklerde ve yirlerde uluġ ve aġır boldı yaʿnī kökler ve yirler ehline ḳıyāmet ḳorḳuvı uluġ boldı

322.4 (لا تأتيكم الا بغتة) sizge ḳıyāmet kilmes meger kinetden kilür niteki resūl allah eytdi ḳıyāmet kilür ammā ḫalḳ

322.5 aṣla bilmey ḳalur ḳayısı kölni tözete turġan bolur ḳayusı ḥayvānlarına su içüre turġan bolur

322.6 ḳayusı bazarda ṣatuv malı birlen meşġūl bolur ḳayusı mīzān birlen meşġūl bolur diyü (يسألونك)

322.7 كأنك حفي عنها) ey muḥammed ḳıyāmetni sinden ṣorarlar göyā ki sin ḳıyāmetniñ ḳayu zamān boluvnı bilürsün

322.8 diyü oylap (قل انما علمها عند الله) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ḳıyāmetden ṣoravçılarga eyt ḳıyāmetni bilüv allah

322.9 ḥużūrındadur diyü (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) likin ādemlerniñ köpisi ḳıyāmetni bilüv allahġa ġına ḫāṣ

322.10 ikenni bilmesler (قل لا املك لنفسى) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām mekke ehline eyt min özim üçün mülklene almaymun

322.11 (نفعا ولا ضرا) fāʾideni daḫı żararnı da mülklene almaym (الا ما شاء الله) meger fāʾide ve żarardan allahü teʿālā tilegen

322.12 nerseni gine mülklene alam (ولو كنت اعلم الغيب) ve eger min ġaybni bilsem idi (لاستكثرت من الخير)

322.13 özime izgülikden ve fāʾideden köp ḳılur idim (وما مسنى السوء) daḫı yavızlıḳ mini tutmas idi

322.14 her ṣoġışlarda bir mertebe ciñilüp bir mertebe ciñilmes idim belki hemīşe ciñer idim diyü eyt (ان انا)

322.15 tügilmün min (الا نذير وبشير) meger günāh ḳıluvçılarnı tamuġ birlen ḳorḳıtuvçımun ve ʿibādet ḳıluvçılarga

322.16 ucmaḫ birlen süyünç birüvçimün (لقوم يؤمنون) īmān kitürüvçi ḳavmge (هو الذى) ol allahü teʿālā

322.17 şunday allahdur ki (خلقكم من نفس واحدة) sizni bir nefsden yaratdı yaʿnī ādem ʿaleyhi's-selāmdan (وجعل

322.18 منها زوجها) daḫı ol bir nefsden (ādem cinsinden) ḫatunnı (ḥavvāʾnı) yaratdı (ليسكن اليها) ādem

322.19 ḫatunnı ḥavvāʾ üzerine ḳarar tapsun ve eyleşsün üçün (فلما تغشاها) bes ādem ʿaleyhi's-selām ḫatunı ḥavvāʾ üzerine

322.20 yaḳınlıḳ (cimāʿ) ḳılġan zamānda (حملت حملا خفيفا) ḥavvāʾ yiñil yüklü boluv birlen yükli boldı yaʿnī

322.21 başḳa yükli ḫatunlar çikken avırlıḳnı çikmedi (فمرّت به) bes ḥavvāʾ ol yük birlen hemīşe boldı

322.22 yürüdi turdı ve olṭurdı (فلمّا أثقلت) ḳursaġında balanıñ uluġ boluvı sebebli ḥavvāʾ avırayġan zamānda

322.23 (دعوا الله ربهما) rableri bolġan allahġa ādem birlen ḥavvāʾ duʿā ḳıldılar (لئن آتيتنا صالحا) eger bizge aʿżāsı

322.24 tiygüz selāmet bala birseñ (لنكوننّ من الشاكرين) biz siniñ bu birgen niʿmetiñe şükr ḳıluvçılardan

322.25 bolur idük diyü (فلمّا آتاهما صالحا) bes allahü teʿālā ādem birlen ḥavvāʾġa aʿżāları tiygüz selāmet bolġan

322.26 bala birgen zamānda (جعلا له شركاء فيما آتاهما) bes ādem birlen ḥavvāʾ balalarını allahü teʿālāge şerīkler ḳıldılar

322.27 balalarına birgen nerselerinde yaʿnī ismde yaʿnī balalarını ʿabdu'l-lah ʿabdu'r-raḥman diyü ismlev

322.28 ornına ʿabdü'l-ʿuzza ʿabd-i menāf abdu'ş-şems diyü ismlediler ammā ʿibādetde allahġa şerīk ḳıldılar maʿnāsında

322.29 tügil ādem birlen ḥavvāʾ şirkden pāḳlar bu tārīḳ ismlevlerine sebeb iblīsniñ vesvesesi boldı digenler

I / 323

323.1 (فتعالى الله) bes allahü teʿālā bülend boldı (عمّا يشركون) mekke ehliniñ ʿibādetde allahġa şirket ḳıluvlarından

323.2 yaʿnī ṣanemlarına şerīk itüvlerinden (أيشركون ما لا يخلق شيئا) eyā hiç nerseni ḫalḳ ḳılurġa ḳādir

323.3 bolmaġan ṣanemlarnı mekke müşrikleri allahġa ʿibādetde şerīk ḳılurlar mı (وهم يخلقون) ḥālbūkim ol ṣanemlar

323.4 özleri maḫlūḳlardur (ولا يستطيعون لهم نصرا) daḫı ṣanemlar özlerine ʿibādet ḳıluvçılarġa yardem birüvge

323.5 küçleri yitmes (ولا أنفسهم ينصرون) daḫı özlerine de yardem birmesler yaʿnī ṣanemlarnıñ özlerine yardem

323.6 birüvge ḳuvvetleri yitmes (وان تدعوهم الى الهدى) ey müʾminler eger siz müşriklerni islāmge ündeseñiz (لايتبعوكم)

323.7 sizge iyermesler (سواء عليكم) sizniñ üzeriñizge berāberdür (أدعوتموهم) müşriklerni islāmge ündeñiz

323.8 (أم انتم صامتون) yeise siz īmānġa ündemey tik turuvçı bolıñız yaʿnī sizniñ ündeviñizde fāʾide yoḳdur

323.9 (ان الذين) düristlikde şunday ādemler (تدعون من دون الله) allahdan başḳa alarnı ündersiz yaʿnī

323.10 allahdan başḳa alarġa ʿibādet ḳılursız (عباد امثالكم) sizniñ ʿibādet ḳılġan maʿbūdlarıñız sizniñ kibi

323.11 ḳullardur allahnıñ memlūkleridür (فادعوهم) bes ündeñiz allahdan başḳa bolġan maʿbūdlerge (فليستجيبوا لكم)

323.12 sizge cevāb birsünler yaʿnī sizniñ ündeviñizni ḳabūl itsünler (ان كنتم صادقين) eger siz ol

323.13 ʿibādet ḳılġan nerseleriñizni maʿbūdler digen söziñizde rast sözlilerden bolsañız (الهم ارجل يمشون بها)

323.14 eyā ol sizniñ maʿbūdlarıñız (ṣanemleriñiz) üçün ayaḳlar bar mı ol ayaḳlar birlen yürürler idi (أم لهم

323.15 أيد يبطشون بها) yā ki ol maʿbūdlarıñız üçün kollar bar mı ol ḳolları birlen tutarlar idi (أم لهم

323.16 أعين يبصرون بها) yā ki ol maʿbūdlarıñız üçün közler bar mı ol közleri birlen körürler idi

323.17 (أم لهم آذان يسمعون بها) yā ki ol maʿbūdlarıñız üçün ḳulaḳlar bar mı ol ḳulaḳları birlen işitürler

323.18 idi yaʿnī bu mez̠kūrlarnıñ hiç ḳayusı yoḳ bes ol maʿbūdlarıñız yürümeyler de tutmaylar da körmeyler de

323.19 işitmeyler de (قل ادعوا شركائكم) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) müşriklerge allahġa şerīk dip iʿtiḳād ḳılġan

323.20 nerseleriñizni çaḳurıñız ve miñe düşmānlıḳda alardan yardem isteñiz (ثُمَّ كِيدُونِ) munıñ soñında miñe

323.21 mekr ḳılıñız yaʿnī öziñizde ḳuvvetiñiz ḳadar miñe mekr ḳılurġa tırışıñız (فَلَا تُنْظِرُونِ) bes miñe mühlet birmeñiz

323.22 (اِنَّ وَلِيِّيَ اللّٰهُ الَّذِى) düristlikde minim her işde yardemçim şunday allahdur (نَزَّلَ الْكِتَابَ) ol allah (teʿālā)

323.23 kitāb (ḳurān)nı indürdi (وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ) ve ol allah (teʿālā) izgü ādemlerge yardem

323.24 itüv birlen ve alarnı ṣaḳlav birlen ẖoca bolur (وَالَّذِينَ) daẖı şunday nerseler (تَدْعُونَ) ündersiz siz

323.25 ol nerseni (مِنْ دُونِهِ) allahġa başḳadan yaʿnī sizniñ allahġa başḳa ʿibādet ḳıla turġan nerseleriñiz

323.26 (ṣanemleriñiz) (لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ) sizge yardem birüvge alarnıñ küçleri yitmes (وَلَا اَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ)

323.27 daẖı ol maʿbūdleriñiz özlerine yardem birmesler yaʿnī özlerine yardem birüvge de küçleri yitmes

323.28 (وَاِنْ تَدْعُوهُمْ اِلَى الْهُدٰى) ve eger ey müʾminler siz ṣanemlarnı islāmġa ündeseñiz (لَا يَسْمَعُوا) sizniñ

I / 324

324.1 ündeviñizni işitmesler (وَتَرٰيهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ) daẖı sin ey muẖammed ʿaleyhi's-selām ṣanemlerni körürsün siñe

324.2 ḳararlar yaʿnī ḳaraġan kibi bolurlar (وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ) ḥālbūkim ol ṣanemler sini körmesler (خُذِ الْعَفْوَ)

324.3 ādemlerniñ işlerinden öziñe ciñil bolġannı tut (وَاْمُرْ بِالْعُرْفِ) daẖı izgü iş birlen ādemlerge buyur

324.4 (وَاَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) daẖı söz anlamay turġan nādānlardan yüz döndür (وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ)

324.5 (نزغ) ve eger siñi ey muḥammed min ḳoşḳan işni ḳıluvdan şeyṭandan bolġan döndürüvçi döndürse yaʿnī

324.6 şeyṭān vesvesesi birlen min ḳoşḳan işden döndürse yā ki min ḳoşḳan işniñ ḫilāfına yüklese (فاستعذ بالله)

324.7 bes şeytāndan allahġa ṣıġın (انه سميع عليم) düristlikde ol allahü teʿālā siniñ ṣıġınuvıñnı işitüvçidür

324.8 miñe ḳılġan şeyṭānnıñ vesvesesini yiberüvni bilgüçidür (ان الذين اتقوا) düristlikde şunday ādemler

324.9 allahdan ḳorḳdılar (اذا مسهم طائف من الشيطان) her ḳayçan allahdan ḳorḳġan ādemlerge şeyṭāndan bir

324.10 ṭavāf ḳıluvçı vesvese irişse (تذكروا) allahü teʿālānıñ ḳoşḳan ve ṭıyġan nersesini islerine tüşürürler

324.11 (فاذاهم مبصرون) bes şol vaḳde allahdan ḳorḳuvçı ādemler ḥaḳnı körürler ve şeytān vesvesesini

324.12 yiberürler (واخوانهم يمدونهم في الغي) ve şeyṭānlarnıñ ḳardeşleri (allahdan ḳorḳmaġan ādemler) şeyṭānlarġa

324.13 azduruvda yardem birürler (ثم لا يقصرون) munıñ ṣoñında azduruvdan ṭıyılmaslar ol şeyṭānlarnıñ ḳardeşleri

324.14 azġunlıḳdan ṭıyılmaslar (واذا لم تأتهم بآية) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām her ḳayçan sin müşriklerge ḳurāndan āyet

324.15 kitürmeseñ (قالوا) müşrikler eytdiler (لولا اجتبيتها) ey muḥammed öz ṭarafıñdan āyetni yaṣasañçı diyü

324.16 (قل انما اتبع ما يوحى الي من ربي) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām müşriklerge budur başḳa tügil min özime

324.17 rabbimden vaḥy ḳılınġan nersege iyeremün (هذا بصائر من ربكم) bu ḳurān rabbiñizden köñilleriñiz üçün

324.18 baṣīretlerdür (közlerdür) bu köñil közleriñiz birlen ḥaḳnı körürsiz (وهدى ورحمة) ve bu ḳurān ḥaḳlıḳġa

324.19 köndürgüçidür hem rabbiñizden raḥmetdür (لقوم يؤمنون) īmān kitürgen ḳavm üçün imāmġa iftida

324.20 ḳılġan ādemniñ imām artında ḳırāʾat oḳumavı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

324.21 (وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْاٰنُ) ve her ḳayçan ḳurān oḳulsa (فَاسْتَمِعُوا لَهُ) bes ol ḳurānnı işitiñiz

324.22 (tıñlap turıñız) (وَاَنْصِتُوا) daḫı tik turıñız (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) raḥmet ḳılınmış boluvıñız üçün

324.23 ḥanefī ʿuleması bu āyet birlen imāmġa oyuġan ādemniñ imām artında ḳırāʾat oḳumavına istidlāl ḳılġanlar

324.24 çünki allahü teʿālā ḳurānnı işitüv birlen hem ḳurān oḳuġanda tik turuv birlen emr ḳıldı kirek ḳurān namazda

324.25 oḳulsun ve kirek başḳa orunda oḳulsun likin ʿulemānıñ köpisi namāz ṭışında ḳurān oḳulġanda işitüv

324.26 farż tügil belki müsteḥab didiler şunıñ üçün bu āyetni namāzda ḳurān oḳulġanda ṭıñlap turuvġa

324.27 ḥaml ḳıldılar hem bu āyetniñ inüvinde enṣārdan resūl allah artında ḳurān oḳuġan kişi ḥaḳında

324.28 bes ḳurānı namāzda işitüp ṭıñlap turuv farż boluv s̱ābit boldı elbette ṭıñlavnıñ kāmili tik

324.29 turuv birlen bola yaşrin oḳuv birlen bolmay baʿżılar bu āyet namāzda hem namāz ṭışında ḳırāʾatdan ʿamm bolġaç

I / 325

325.1 munı namazdaġı ḳırāʾatke hem muʾtemge taḫṣīṣ ḳılınġaç ʿamm-ı maḫṣūṣ bola ol ẓannı bes niçük bu āyet

325.2 birlen muʾtemge tirik ḳırāʾtnıñ farżlıġı s̱ābit bolsun digenler likin eytemiz farżlıḳ s̱ābit bolmasa vācıblik

325.3 s̱ābit ʿamelde farż birlen vācib bir diyü baʿżılar ikindi birlen üylede ḳırāʾat ḳıçḳurup oḳulmaduḳdan

325.4 muʾtemniñ yaşrin ḳırāʾat oḳuvı işitüvge münāfī bolmay digenler likin eytemiz ibtidāʾ-ı islāmda her namāzda

325.5 ḳırāʾatnı ḳıçḳurup oḳuv meşrūʿ bolġan munıñ ṣoñında müşriklerniñ teşvişleri sebebli üyle birlen ikindiden

325.6 cehr ḥükmi sāḳit bolup üç namāzda iskice ḳalġan baʿżılar bu āyet namāzda söyleşken ādem ḥaḳında

325.7 indi bes dünyā sözinden gine tik turuvnı vācib ite kırāʾatdan tik turuvnı vācib itmey diyü

325.8 eytdiler likin cevāb biremiz lafẓ ʿamm bolġaç sebebniñ ḫāṣlıġına iʿtibār yoḳ baʿżılar bu āyetniñ

325.9 maʿnāsı ḳurān ingeç resūl allah oḳuġanda ḳurānnı ṭıñlap turuvıñız maʿnāsında digenler likin muñar da lafẓ

325.10 ʿamm diyü cevāb biremiz likin müʾtemniñ imām artında ḳırāʾat oḳumavına „من كان له امام فقراءة الامام قراءة له"

325.11 digen ḥadīs̱ birlen istidlāl artuḳ yaʿnī bir kişi üçün imām bolsa imāmnıñ oḳuġan ḳırāʾatı bu kişige de

325.12 ḳırāʾat bola (واذكر ربك فى نفسك) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām rabbiñni yaşrin ẕikr ḳıl (تضرعا وخيفة)

325.13 yalbarġanıñ hem allahdan ḳorḳġanıñ ḥālde (ودون الجهر من القول) daḫı sözden ḳıçḳuruvdan töpen bolġan

325.14 süz birlen söyleşkeniñ ḥālde yaʿnī ḳıçḳuruv birlen yaşrın arasında ortaça bolġan söz birlen söylevçi

325.15 bolġanıñ ḥālde (بالغدو والآصال) kündizniñ evvellerinde hem āḫirlerinde ẕikr ḳıl (ولا تكن من الغافلين)

325.16 daḫı allahnıñ ẕikrinden ġāfiller cümlesinden bolma (ان الذين) düristlikde şunday nerseler (عند

325.17 ربك) rabbiñ ḥużūrındadur yaʿnī ferişteler (لا يستكبرون عن عبادته) allahnıñ ʿibādetinden tekebbürlenmesler

325.18 (ويسبحونه) daḫı allahü teʿālānı kimçiliklerden pāklarlar (وله يسجدون) daḫı allahġa secde ḳılurlar

325.19 (aʿrāf sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

325.20 * enfāl sūresi medīnede ingen yitmiş biş āyet *

325.21 bismi'l-lahi'r-raḥmāni'r-raḥīm

325.22 (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) sinden ġanīmetlerniñ ḥükmlerinden ṣorarlar neflniñ lüġat maʿnāsı

325.23 artuḳlıḳ şunıñ üçün de farżġa artuḳ bolġanġa köre nefl namāzına nefl diyler fuḳahāʾ ıṣṭılāḥında neflniñ

325.24 maʿnāsı ġanīmet mālına eytiline çünki ġanīmet mālı ṣoġışdan maḳṣūd bolġan allahnıñ sözini üstün ḳıluvġa

325.25 artuḳ yā ki ġanīmet mālı evveldegi ümmetlerge ḥarām bolup bu ümmetge ḥelāl bolduḳından allahü teʿālādan

325.26 artuḳlıḳ bola daḫı nefl diyüp ʿaskerge imāmnıñ birürge şarṭ itken nersesine de eytile bu āyetniñ nuzūline sebeb

325.27 bedr ṣoġışında ġanīmet mālnı bölüv ḥaḳında saḥābeler arasında iḫtilāf tüşüp niçük bölemiz bölüv ḥükmi

325.28 kimge tiyüş enṣārġa mı muhācirge mi diyü resūl allahdan ṣoradılar (قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ) eyt sin

325.29 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām cevābda ġanīmet mallarnı bölüv allahġa hem allahnıñ resūline ḫāṣdur yaʿnī ġanīmet mālnı

I / 326

326.1 bölüvniñ ḥükmi allah birlen resūl allahġa ḫāṣ allahü teʿālā ḥikmetni riʿāye ḳılup ġanīmet mālnı bölüv birlen

326.2 resūline buyurur resūli hem allahü teʿālā buyurġança bular (فَاتَّقُوا اللَّهَ) ġanīmet mālnı bölüv ḥaḳında iḫtilāf ḳıluvda

326.3 allahdan ṣaḳlanıñız (وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ) daḫı aralarıñızdaġı ḥālini tüzetiñiz (وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ)

326.4 daḫı allahü teʿālāge hem allahnıñ resūline boy ṣunuñız (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) eger siz kāmil īmān birlen īmān

326.5 kitürüvçi bolsañız (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ) budur başḳa tügildür kāmil müʾminler (الَّذِينَ) şunday ādemlerdür

326.6 (إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ) her ḳayçan ol ādemler üzerine allahnı ẕikr ḳılınsa (وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ) ol ādemlerniñ köñilleri

326.7 ḳorḳar (وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ) ve her ḳayçan kāmil müʾminler üzerine allahnıñ āyetleri oḳulmış bolsa

326.8 (زَادَتْهُمْ اِيمَانًا) ol ādemlerge allahnıñ āyetleri īmānlarını (nūrrlarını[1]) artdurır (وَعَلَى رَبِّهِمْ)

326.9 يَتَوَكَّلُونَ) daḫı kāmil müʾminler işlerini rableri üzerine tapşırurlar (اَلَّذِينَ) şunday ādemlerdür

326.10 kāmil müʾminler (يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ) namāz oḳurlar (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) daḫı biz alarġa rızḳlandurġan

326.11 nerselerden bizniñ dīn bölüvimizde ṣarf ḳılurlar (أُولٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا) bu meẕkūr ṣıfatda bolġan

326.12 ādemler ḥaḳlıḳ yüzinden müʾminlerdür çünki bu ādemler īmānlarına ḳalb ʿamelleriniñ körkemlerinden bolġan

326.13 ḳorḳuvnı iḫlaṣnı tügilni hem aʿżāʾ ʿamellerinden bolġan namāznı ṣadaḳanı ḳoşuvları sebebli īmānlarını

326.14 ḥaḳladılar bir vaḳtde ḥażret-i ḥasandan bir ir sin müʾmin mi diyü suʾāl ḳıldı ḥażret-i ḥasan eger de

326.15 allahġa feriştelerge kitāblarġa peyġamberlerge āḫiret künine ve başḳa īmān kitürüv vācib bolġan nerselerge

326.16 īmāndan ṣorasañ müʾmin eger allahü teʿālānıñ bu āyetde ẕikr ḳılġan īmānından ṣorasañ

326.17 bilmeym didi bir vaḳtde ʿabdu'l-lah ismli ādem aḥmed ismli ādemden ismiñ niçük diyü suʾāl ḳıldı

326.18 bu ṣoralmış ādem ismim aḥmed dip mini ḥaḳḳ aḥmed dip eytesün mi yā ki inşāʾllah aḥmet dip

326.19 eytesün mi diyü ʾabdu'l-lah yine ṣoradı bu ṣoralmış ādem min ḥaḳḳ aḥmed dip eytem didi ʿabdu'l-lah eytdi

326.20 atañ ve anañ ḳoyġan ismde şik ḳılmay sen de allahü teʿālā ḳurānda ḥaḳḳ müʾmin dip aṭaġan ismiñde

326.21 nīk inşāʾllah müʾmin dip şik birlen eytesün didi (لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ) bu ḥaḳḳ müʾminler

[1] "nūrlarını" olmalı.

326.22 üçün rableri ḥużūrında uluġ dereceler bardur (وَمَغْفِرَةٌ) daḫı yarlıḳav bardur (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ)

326.23 uluġ rızḳ bardur yaʿnī cennetde ḥāżirlengen rızḳ (كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ) niteki

326.24 ey muḥammed sini rabbiñ üyüñden ḥaḳlıḳ birlen çıġardı yaʿnī ġanīmet māllarını bölüvniñ siñe ḫāṣ boluv

326.25 ḥāli ṣaḥābelerniñ mekrūh körüvlerinden rabbiññiñ sini üyüñden ḥaḳlıḳ birlen ṣaḥābeler mekrūh kördükleri

326.26 ḥālde çıġaruv ḥāli kibidür yaʾnī bu iki ḥāl birisi birisine oḫşaġuçıdur (وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ)

326.27 ḥālbūkim düristlikde müʾminlerden bir cemāʾat (لَكَارِهُونَ) çıġuvnı mekrūh körüvçilerdür bir vaḳtde ḳureyşlerniñ

326.28 ḳāfilesi şāmdan köp māl birlen ḳaytalar idi aralarında ebū süfyān bar idi ḥażret-i cebrāʾīl

326.29 resūl allahġa ḫaber birüp resūl allah müʾminlerge ḫaber birdi şundan ṣoñ resūl allah müʾminler ġanīmet

I / 327

327.1 itüp ḳureyşlerniñ mālnı alurġa çıḳdılar bu ḫaber ebū cehlge irişdi ebū cehl de bu māllarnı birmes

327.2 üçün mekkeden ṣoġışçılar alup çıḳdı şundan ṣoñ ḥāżret-i cebrāʾīl resūl allahġa kilüp eytdi

327.3 allahü teʿālā iki ṭāʾifeniñ birisi birlen sizge vaʿde ḳıla yaʿnī ḳāfileni alasız yā ki ḳureyşlerni özlerini

327.4 resūl allah ṣaḥābelerge kiñeşdi ṣaḥābelerniñ baʿżısı eytdi başda bizge ṣoġışḳa çıġarġa eytken

327.5 bolsañ ḥāżirlengen bolur idük biz barı ḳāfileni alurġa dip çıḳduḳ diyü resūl allah eytdi ḳāfileni

327.6 ebū süfyān deryā yolı birlen alup kitdi ammā ḳureyşler ḳarşuñızda diyü ṣaḥābeler hemīşe allahnıñ

327.7 resūlī ḳāfileni alamız düşmān birlen ṣoġış ḳılmaymız didiler resūl allah bik açulandı şundan ṣoñ

327.8 ḥāżret-i ebū bekr birlen ʿömer turdılar da biz rāżı ṣoġışamız didiler munıñ ṣoñında ʿabbān oġlı saʿid

327.9 hem başḳalar birisi artından birisi rāżı boldılar şunıñ ṣoñında ṣoġışurġa rāżı boldılar (يجادلونك

327.10 فى الحق) ḥaḳda (ṣoġış ḳıluvnı iḫtiyārda) siniñ birlen müʾminler cidāl (nizāʾ) ḳılışalar (بعد ما تبين)

327.11 müʾmilerge ḥaḳlıḳ ẓāhir bolġannıñ ṣoñında yaʿnī resūl allah bildürgençe ḳayu orunġa yönelseler de allahnıñ

327.12 yardeminde boluvları (كأنما يساقون الى الموت) ṣoġış ḳıluvnı mekrūh körürler göyā ki alarnı (müʾminlerni)

327.13 ölümge sürilmiş bolur yaʿnī ölümge sürilmiş bolġan ādemniñ mekrūh körüvi kibi mekrūh körürler (وهم

327.14 ينظرون) ḥālbūkim alar ölümge ḳaraylar ve ölüm ile kile dip bileler yaʿnī ölümniñ kilüvini ḳarap turup da

327.15 ol ölümge sürilmiş bolġan ādemniñ mekrūh körüvi kibi ṣoġışnı mekrūh köreler ṣaḥābelerniñ bu ṭarīḳ

327.16 mekrūh körüvleri ṣanları az bolġanlıḳı üçün hem özleri ḥāżirlenmegenlikleri üçün (واذ) daḫı ey

327.17 muḥammed ʿaleyhi's-selām şol vaḳtni isiñe tüşür (يعدكم الله) allahü teʿālā sizge vaʿde ḳılur (احدى الطائفتين) iki

327.18 ṭāʾifeniñ birisini yaʿnī ḳureyşlerni yā ki ḳāfileni (انها لكم) düristlikde iki ṭāʾifeniñ birisi sizgedür diyü

327.19 vaʿde ḳılur (وتودون) daḫı müʾminler arzu ḳılursız (ان غير ذات الشوكة) düristlikde ḳuvvet ve ḳural iyesi

327.20 bolġanġa başḳası yaʿnī ḳāfile (تكون لكم) sizge bolsa idi diyü (ويريد الله ان يحق الحق) daḫı allahü

327.21 teʿālā ḥaḳnı ḥaḳlavnı tiler (بكلماته) öziniñ sözleri (vaḥyleri) birlen (ويقطع دابر الكافرين)

327.22 daḫı kāfirlerniñ dünyā ʿaẕābı birlen artlarını kisüvni tileydür yaʿnī siz meşaḳḳatsiz gine mālġa irişüvni

327.23 tileysiz allahü teʿālā özinin dīnni üstün ḳıluvnı ve ḥaḳnı ẓāhir ḳıluvnı tileydür (لِيُحِقَّ الْحَقَّ) allahü teʿālā

327.24 bu işni ḳıldı ḥaḳnı ḥaḳlav üçün (وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ) daḫı bāṭılnı bāṭıl ḳılur üçün (وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ)

327.25 gerçi ḥaḳnı ḥaḳlavnı ve bāṭılnı bāṭıl ḳıluvnı yavızlar yaratmasalar da (إذْ) şol vaḳtni isiñizge tüşüriñiz

327.26 (تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ) rabbiñizden yardem ister boldıñız (فَاسْتَجَابَ لَكُمْ) bes rabbiñiz sizge cevāb birdi

327.27 (أَنِّي مُمِدُّكُمْ) düristlikde min sizge yardem birirmün diyü (بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ) feriştelerden miñ ferişte birlen

327.28 (مُرْدِفِينَ) müʾminlerge iyergenleri ḥālde (وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ) daḫı allahü teʿālā yardem birüvni ḳılmadı (إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ)

327.29 meger sizge süyünç ḳıldı (وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ) daḫı bu yardem birüvni ḳıluvnı yardem birüv sebebli

I / 328

328.1 köñilleriñiz ḳarar tapsun üçün (وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) yardem tügildür meger allahnıñ ḥużūrındadur

328.2 (إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) düristlikde allahü teʿālā yardem birüvde ġālibdür hem ḥikmet iyesidür (إذْ) şol

328.3 vaḳtni isiñizge tüşüriñiz (يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ) allahü teʿālā sizge yuḳunı taşlar boldı özinden

328.4 sizge emīnlik bolsun üçün çünki yuḳu ḳayġularnı bitüre nefsni raḥatlandura (وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ) daḫı

328.5 sizge indürür boldı (مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) şunı (لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ) ol şu birlen pāklanuvıñız üçün (وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ)

328.6 daḫı sizden yiberüv üçün (رجز الشيطان) şeyṭān vesvesesini (وليربط على قلوبكم) daḫı köñilleriñizge

328.7 ṣabrlıḳnı biylev üçün (ويثبت به الأقدام) daḫı ṣu indürüv sebebli ayaḳlarıñıznı berkitüv üçün munıñ

328.8 ḳıṣṣaṣı ṣaḥābeler ṣoġışda bik ḳumlı yirge tüşdiler ayaḳları ḳumġa baṭadur idi hem şol ḳumlıḳda

328.9 yuḳuladılar köpisi tüşlendiler ġusl ḳılınurġa ṣoyuḳ ṣunı kāfirler ġalebe ḳılup alġanlar idi

328.10 şeyṭān ṣaḥābelerge vesvese ḳıldı ḳayda sizge allah ṭarafından yardem ṣunı kāfirler aldılar siz ḳayuñız

328.11 ṭahāretsiz ve ḳayuñız cünüb ḥālinçe namāz oḳuysız öziñiz biz allahnıñ dostları diyü gümān ḳılasız arañızda

328.12 resūl allah da bar bes resūl allahdan şefāʾat isteñiz diyü şundan ṣoñ allahü teʿālā kiç birlen kökden yaġmur

328.13 yaġdurdı çuḳurlar ṣu birlen ṭoldı köllerge ṣu ṭolṭurdılar ḥayvānlarını ṣuġardılar ġusl ḳuyındılar

328.14 ṭaḥāret aldılar yaġmur sebebli ḳumlar batmay başladı ayaḳları yirde s̱ābit boldı hem şeyṭān

328.15 vesvesesi kitdi bu āyet ṣunıñ pāklavçı boluvına delālet ḳıla bes ṣu pāklavçı bolsa özi de pāk

328.16 bola (إذ يوحي ربك) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol vaḳtni isiñe tüşür rabbiñ vaḥy ḳılur boldı (إلى الملائكة)

328.17 feriştelerge (أني معكم) düristlikde min sizniñ birlen birgemün yaʿnī sizniñ yardemiñizde diyü (فثبتوا الذين آمنوا)

328.18 bes īmān kitürgen ādemlerni süyünç ve yardem birlen berkitiñiz (سألقي في قلوب الذين كفروا) kāfir bolġan

328.19 ādemlerniñ köñillerine taşlarmız (الرعب) ḳorḳuvnı (فاضربوا فوق الأعناق) bes kāfirlerniñ moyınları

328.20 üstine boġazlarına yā ki ṣoġıñız (واضربوا منهم كل بنان) daḫı kāfirlerden her bir ṭaraflarına

328.21 şoġıñız yaʿni iki kol ve iki ayaḳ ṭaraflarına (ذٰلِكَ) bu kāfirlerge soġuv birlen buyuruv (بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللّٰهَ

328.22 وَرَسُولَهُ) bunıñ sebeblidür düristlikde ol kāfirler allahġa hem allahnıñ resūline ḫilāflıḳ ḳıldılar (وَمَنْ يُشَاقِقِ

328.23 اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) ve kimdür allahġa hem allahnıñ resūline ḫilāflıḳ ḳılur (فَإِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) bes düristlikde allahü teʿālā

328.24 ʿaẕābı ḳaṭı bolġuçıdur (ذٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ) bes ey kāfirler dünyāda ʿaẕābnı tatuñız (وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ)

328.25 daḫı düristlikde kāfirler üçün ḳıyāmetde oṭ ʿaẕābı bolġuçıdur allahü teʿālā ṣoġışdan ḳaçuvnıñ ḥarāmlıġı

328.26 ḥaḳında hem ṣoġış vaḳtinde hīle aldavnıñ düristligi ḥaḳında ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

328.27 آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا) her ḳayçan kāfir bolġan ādemlerge

328.28 yoluḳsañız ( ) köp ʿasker bolġanları ḥālde ( ) bes ciñgenñiz ḥālde kāfirlerden

328.29 ḳorḳup artlarıñıznı döndürmeñiz yaʿnī ḳaçmañız (وَمَنْ يُوَلِّهِمْ) ve kimdür kāfirlerden ḳorḳup döndürür

I / 329

329.1 bu künde artnı döndürür yaʿnī kāfirlerge yoluḳġan künde kimdür ḳaçar (إِلَّا) meger artnı döndürüv

329.2 (ḳaçuv) yarar (مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ) ḳaçḳannıñ ṣoñında ḳaytadan ṣoġış ḳıluvġa meyl itken ḥālde yaʿnī

329.3 düşmān ciñdi diyü oylasun üçün evvel ḳaçar da munıñ ṣoñında yañadan soġışurġa kirişür (أَوْ مُتَحَيِّزًا

329.4 (إلى فئة) yā ki ḳaçuv yarar müselmānlardan ikinçi cemāʿatke ḳoşılġan ḥālde (فقد باء بغضب من الله) ṣoġış

329.5 vaḳtinde kāfirlerden ḳorḳup ḳaçḳan kişi taḥḳīḳ allahdan açuvġa tiyüşli boluv birlen ḳaytdı (ومأواه جهنم)

329.6 daḫı ṣoġışdan ḳaçuvçınıñ baraçak ornı cehennemdür (وبئس المصير) ni yavız evrileçek orundur

329.7 ol cehennem bu āyet ṣoġışdan ḳaçuvnıñ günāh boluvı ḥaḳında hem ṣoġışda ḫīle ḫadiʿniñ dürist boluvını da

329.8 bildüre çünki allahü teʿālā ṣoġışdan ḳaçuvçılarġa vaʿīd ḳıldı likin ṣoġışdan ḳaçuvnıñ günāh boluvı

329.9 kāfirler müselmānlardan birge bir gine ülüş artuḳ bolsalar yaʿnī bir müselmānġa iki kāfir gine bolsa ammā

329.10 birge birden artuḳ bolsalar mes̱elā bir müselmānġa üç kāfir bolaçaḳ bolsa bu vaḳtde ḳaçuv ḥarām

329.11 tügil daḫı allahü teʿālā bu ḥükmden iki türli kişini çıġardı birisi düşmānlarnı aldar üçün

329.12 ḳaçḳan kişi ikinçisi ḳaçup ikinçi müselmān cemāʿatine ḳoşılġan kişi bes mundan bilindi ṣoġışda

329.13 aldav yaray iken ammā ḫıyānet ġadr bu dürist tügil bu ikisi arasında ayurma şol ḫadiʿa diyü şuña

329.14 eytile düşmān ṣoġışmay indi ḳorḳdı dip oylasun üçün başḳa bir iş birlen meşġūl bolup ṣoñra

329.15 ṣoġışḳa iḳdām ḳılur ammā ḫıyānet (ġadr) min bu kün ṣoġışmaym diyü aldar da düşmānnıñ ġafleti vaḳtinde

329.16 kilüp ṣoġış başlar bir vaḳte ḥażret-i ʿömerniñ oġlı resūl allah yibergen bir ʿasker içinde idi

329.17 kāfirlerden ḳaçup medīnege kildiler ibn-i ʿömer ey allahnıñ resūli biz soġışdan ḳaçḳan kişiler didi

329.18 resūl allah siz ḳaçuvçılar tügil içlerinde min hem aṣḥābım bolġan müselmānlar cemāʾatine ḳoşuluvçılar didi

329.19 (فلم تقتلوهم) bes ey müʾminler siz ḳuvvetiñiz birlen müşriklerni öltürmediñiz (ولكن الله قتلهم) likin allahü teʿālā

329.20 müşriklerni öltürdi (وما رميت) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) müşriklerniñ közlerine irişküçi itüp sin atmadıñ

329.21 (إذ رميت) şūretde atḳan zamānıñda (ولكن الله رمى) likin allahü teʿālā anday bir vaḳtde ḳureyşler müselmānlar

329.22 birlen ṣoġışurġa ʿaḳanḳalden kilüp çıḳġaç resūl allah eytdi ey allah bular ḳureyşler maḳtanuşup ve tekebbürlenüp

329.23 ṣoġışurġa kildiler resūliñni yalġanġa tutalar sinden ṣoraymun vaʿde ḳılġan nerseñni bir diyü

329.24 şundan ṣoñ ḥażret-i cebrāʾīl kildi bir avuç tofraḳ al da kāfirlerge aṭ didi müselmānlar cemāʿati birlen

329.25 ḳureyş kāfirleriniñ cemāʿati soġışurġa ḳara ḳarşı kilgenleri zamānda resūl allah bir avuç tofraḳ alup

329.26 شاهت الوجوه" diyü kāfirlerniñ yüzlerine anday her bir müşrik közleri birlen meşġūl boldılar bes ḳaçdılar

329.27 müselmānlar artlarından ḳovup ḳayusını öltürdiler ve ḳayusını esīr itdiler müselmānlar ḳaytḳaç maḳtana

329.28 başladılar ḳayusı eytdi min filānnı öltürdim ḳayusı min öltürdim hem esīr de aldım diyü şol haḳda

329.29 allahü teʿālā ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi allahü teʿālā bu işni ḳıldı kāfirlerge ḳahr üçün (وليبلي المؤمنين

I / 330

330.1 منه بلاء حسنا) daḫı allahü teʿālānıñ özinden īmān kitürgen ādemlerni körkem niʿmet birlen niʿmetlev üçün

330.2 ḥāṣıl allahü teʿālānıñ bu işlerni ḳıluvı müʾminlerge izgülik ve ḳureyşlerge ḳahr üçün (إن الله سميع عليم)

330.3 düristlikde allahü teʿālā müʾminlerniñ yardem istevlerini ve duʿālarını işitküçidür hem niyetlerini bilgüçidür

330.4 (ذلكم) siz müʾminlerge allahü teʿālā körkem niʾmet birlen enʿām ḳıluvından maḳṣūd (وأن الله) daḫı düristlikde

330.5 allahü teʿālā (موهن كيد الكافرين) kāfirlerniñ ḥīlelerini żaʿīflendürüvçidür yaʿnī mundan maḳṣūd müʿminlerge

330.6 enʿāmdur kāfirlerni żaʿīflendürüv ve hīlelerini bāṭıl ḳıluvdur (إن تستفتحوا) eger siz yardem isteseñiz

330.7 (فقد جاءكم الفتح) taḥḳīḳ sizge yardem kildi bu söz mekke ehline ḫorlav ṭarīḳi birlen ḫiṭāb çünki

330.8 mekke kāfirleri ṣoġışḳa çıḳġan vaḳtde kaʿbe perdelerine aṣılup yarup ḳayu ṭarafda ḥaḳlıḳ şol ṭarafḳa yardem bir

330.9 eger muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ḥaḳlıḳda bolsa añar yardem bir eger biz ḥaḳlıḳda bolsaḳ bizge yardem bir diyü yalbardılar

330.10 (وإن تنتهوا) ve eger siz mekke kāfirleri küfrden hem resūl allahġa düşmānlıḳdan ṭıyılsañız (فهو خير لكم)

330.11 bes ol ṭıyıluv sizge izgüdür (وإن تعودوا نعد) ve eger siz muḥammed (ʿaleyhi's-selām) birlen ṣoġışḳa ḳaytadan

330.12 kirişseñiz biz de muḥammed (ʿaleyhi's-selām)ge yardem birlen ḳayturmız yaʿnī ḳaytadan yardem ḳılurmız (ولن تغني عنكم

330.13 فئتكم شيئا) ve sizlerden cemāʿatiñiz hiç nerseni yibermes (ولو كثرت) gerçi köp bolsa da (وأن الله

330.14 مع المؤمنين) daḫı düristlikde allahü teʿālā müʾminler birlen birgedür yaʿnī müʾminlerge yardem itüvdedür (يا

330.15 أيها الذين آمنوا) ey anday īmān īmān kitürgen ādemler (أطيعوا الله ورسوله) allahġa daḫı allahnıñ resūline

330.16 iṭāʿat ḳılıñız (ولا تولوا عنه) daḫı resūlden iṭāʿatinden yüz döndürmeñiz (وأنتم تسمعون) ḥālbūkim

330.17 siz ḳurānnı daḫı vaʿażlerni işitesiz (ولا تكونوا) daḫı ey müʾminler siz bolmañız (كالذين) şunday

330.18 ādemler kibi (قالوا) ol ādemler eytdiler (سمعنا) işitdük biz diyü (وهم لا يسمعون) ḥālbūkim özleri

330.19 fāʾidelenüv işitüvi birlen işitmesler göyā ki bütünley işitmegen kibidürler (إن شر الدواب عند الله) düristlikde

330.20 allahü teʿālā ḥużūrında yir yüzinde yürüy turġan cān iyeleriniñ iñ yavızı (الصم البكم الذين لا يعقلون)

330.21 ḥaḳnı işitüvden çoḳraḳ ve ḥaḳnı söylevden tilsiz şunday bolġan cān iyeleridür ki ḥaḳnı bilmesler de

330.22 (ولو علم الله فيهم خيرا) ve allahü teʿālā bu çoḳraḳ ve tilsiz bolġan cān iyelerinde (kāfirlerde) izgülik

330.23 barlıḳnı bilse idi (لاسمعهم) elbette alarġa fāʾidelenüv işitdürüvi birlen izgülikni işitdürür idi (ولو

330.24 اسمعهم) ve eger alarġa izgülikni işitdürse (لتولوا) izgülikden yüz döndürürler fāʾidelenmesler

330.25 yā ki taṣdīḳ ṣoñında da ḳaytadan mürted bolurlar (وهم معرضون) ḥālbūkim alar īmāndan yüz döndürüv-

330.26 çilerdür (يا ايها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (استجيبوا لله وللرسول) allahnı daḫı

330.27 resūlni boy ṣunuv birlen ḳabūl itiñiz (اذا دعاكم) her ḳayçan resūl sizni ündese (لما يحييكم) sizni

330.28 meñgülik tirüklik birlen tirgüze turġan nersege yaʿnī dīn işine bir vaḳtde resūl allah "أبي" yanından ötüp

330.29 barġanda ubey namāz okuydur idi resūl allah ubeyge ündedi ubey namāznı aşuġup tamām itüp resūl allah

I / 331

331.1 yanına kildi resūl allah min ündegeçde kilüvden sini nerse ṭıydı didi ubey yā resūl allah namāz

331.2 oḳuydur idim didi resūl allah eytdi eyā miñe vaḥy ḳılınġan nersede miñe resūl ündegende ḳabūl itiñiz

331.3 digen āyetden ḫaber birilmedi mü didi bu rivāyet ḥaḳında baʿżılar eytdiler resūl allahnıñ kiçiktürürge yaramay

331.4 turġan ündevi murād elbette munday عمله işde namāznı da kisüv tiyüş bolur (واعلموا) daḫı ey müʾminler

331.5 biliñiz (أَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ) düristlikde allahü teʿālā ir birlen irniñ kõñli arasında perde bolur yaʿnī
331.6 ir allahnıñ tilevinden başḳa müʾmin bolurġa da kāfir bolurġa kādir bolmas (وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) daḫı biliñiz
331.7 düristlikde allahü teʿālā ol allahü teʿālāge āḫiretde ḳobarılmış bolursız (وَاتَّقُوا فِتْنَةً) eger sizge fitne irişse
331.8 fitneden ḳorḳıñız yaʿnī ʿaẕābdan (لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً) ol fitne sizlerden ẓālim bolġan
331.9 larġa ḫāṣ bolġan ḥālde irişmes belki hemmeñizni ʿāmmler (وَاعْلَمُوا) daḫı biliñiz (أَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ
331.10 الْعِقَابِ) düristlikde allahü teʿālānıñ ʿaẕābı ḳatı boluvçıdur (وَاذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ) daḫı ey muḥācir
331.11 müʾminler şol vaḳtni isiñizge tüşüriñiz ol vaḳtde siz az boldıñız (مُسْتَضْعَفُونَ فِى الْأَرْضِ) mekke yirinde żaʿīf
331.12 lendürilmiş boldıñız yaʿnī ḳureyşler sizni żaʿīflendürdiler (تَخَافُونَ) ḳorḳar boldıñız (أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ
331.13 النَّاسُ) öziñizni ādemlerniñ (ḳureyşlerniñ) tizlik birlen tutup aluvlarından (فَآوَاكُمْ) bes sizni
331.14 medīnege ḳaytardı (وَأَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ) daḫı allahü teʿālā sizni yardemi birlen ḳuvvetli ḳıldı (وَرَزَقَكُمْ مِنَ
331.15 الطَّيِّبَاتِ) daḫı sizni ḥelāl niʿmetlerden rızḳlandurdı (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) bu niʿmetlerge şükr ḳıluvıñız
331.16 üçün allahü teʿālā emānetke ve başḳa nerselerge ḫıyānet ḳıluvnıñ dürist tügilligi ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ
331.17 āyetni indürdi (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ) allahġa
331.18 daḫı resūl allahġa ḫıyānet ḳılmañız yaʿnī allahġa farżlarnı ḳılmav birlen resūl allahġa senetlerini ḳılmav

331.19 birlen ḫıyānet ḳılmañız (وتخونوا أماناتكم) daḫı aralarıñızda emānetleriñizge ḫıyānet ḳılmañız (وأنتم تعلمون)

331.20 ḥālbūkim siz ḫıyānetniñ günāhsını bilürsiz allahü teʿālā bu āyetde allahġa hem resūl allahġa hem emānetke ḫıyānet

331.21 ḳıluvdan ṭıydı bir vaḳtde resūl allah benū ḳarīẓe yehūdlerini yigirmi bir kiçe muḥāṣara ḳılup turdı benū

331.22 ḳarīẓeler resūl allahdan ṣulḥ ṣoradılar resūl allah ṣulḥdan baş tartdı benū ḳarīẓeler bizge ebu'l-bābeni

331.23 yiber anarġa meşveret ḳılayık didiler resūl allah ebu'l-bābeni yiberdi benū ḳarīẓeler ebū'l-bābege eytdiler

331.24 bu iş ḥaḳında ni meşveret biresün diyü ebū'l-bābe eytdi saʿd bin muʿaẕnıñ ḥükmine rażı bolamız diyü

331.25 boġazına işāret ḳıldı bizni boġazlav tiyüş didi min allahġa hem resūl allahġa ḫıyānet ḳıldım diyü

331.26 özini mescid divarlarından bir divarġa beyledi hem yemīn itdi ölgenime ḳadar yā ki allahü teʿālā

331.27 tevbemni ḳabūl itkenge ḳadar ṭaʿām aşamam şarāb içmem diyü hem yidi kün beylengen köyinçe turdı

331.28 hūşī kitüp yıġıldı soñra allahü teʿālā tevbesini ḳabūl itdi hem ebū'l-bābege allahü teʿālā tevbeñni ḳabul

331.29 itdi öziñni çişüp ḳutḳar didiler ve allah resūl allah özi kilüp çişmeyinçe çişmeym didi hem

I / 332

332.1 resūl allah öz ḳolı birlen çişdi şundan ṣoñ ebū'l-bābe eytdi tevbemniñ tamāmlıġı cümlesinden şol

332.2 bolsun günāh ḳılġan ḳavmimniñ yurṭından hicret ḳılam malımdan bütünley ayrılam didi resūl allah

332.3 üçden birini taṣdīḳ ḳılsañ yiter didi (واعلموا) daḫı biliñiz (أنما أموالكم وأولادكم فتنة) budur

332.4 başḳa tügildür māllarıñız ve balalarıñız fitnedür ve sizni āḫiret işinden döndürgüçidür (وأن الله) daḫı

332.5 düristlikde allahü teʿālā (عنده أجر عظيم) ol allahü teʿālā ḥużūrında uluġ s̱evāb bardur (يا ايها الذين آمنوا)

332.6 ey anday īmān kitürgen ādemler (ان تتقوا الله) eger allahdan ḳorḳsañız (يجعل لكم فرقانا) allahü teʿālā

332.7 sizniñ üçün ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını ayura turġan köñilleriñizde hidāyet ve yardem ḳılur (ويكفر)

332.8 عنكم سيئاتكم) daḫı allahü teʿālā sizden yavızlıḳlarıñıznı ürter (ويغفر لكم) daḫı sizniñ günāhlarıñıznı

332.9 yarlıḳar (والله ذو الفضل العظيم) ve allahü teʿālā uluġ fazl iyesidür (واذ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām)

332.10 şol vaḳtni isiñe tüşür (يمكر بك الذين كفروا) kāfir bolġan ādemler siñe mekr ḳılurlar (ليثبتوك)

332.11 sini ḥabs ḳıluvları üçün (أو يقتلوك) yā ki sini öltürüvleri üçün (أو يخرجوك) yā ki sini

332.12 çıġaruvları üçün bir vaḳtde ḳureyş kāfirleri ensārnıñ resūl allahġa īmān kitürüp bīʿat birüvlerini

332.13 işitkeç resūl allah ḥaḳında kiñeş iter üçün dārü'n-nedve (meşveret yurṭı)ge cıyıldılar bir ḳart ādem

332.14 ṣūretinde bolup iblīs de kirdi min necd şehrinden kilgen ḳartmun sizniñ meşveretiñiz bolaçaḳını işitüp

332.15 kildim sizniñ meclisiñizde ḥāżir boluvnı tiledim likin minim fikrimni ve naṣīḥatimni yoḳġa çıġarmassız min köpni

332.16 körgen ḳart didi ḳureyşler türli sözler söyleşdiler aralarından ebū'l-baḫterī digen kişi eytdi

332.17 muḥammed ḥaḳında minim fikrim şol muḥammedni bir ivge biklep ḳoyayıḳ ol ivniñ bütün tişeklerini bikleyik aşamalıḳ

332.17 içmelik bire turġan bir tişek gine ḳaldurayıḳ ölgençe şol ivde yatsun didi necd ḳartı eytdi bu fikr

332.18 bir nersege yaray turġan fikr tügil muḥammed ḳavmi kilür de sizniñ birlen ṣoġışup muḥammed (ʿaleyhi's-selām)nı

332.19 çıġarurlar didi ʿömer ve oġlı hişām eytdi muḥammed ḥaḳında minim fikrim şol bir tevege meñgizesiz de yiriñizden yıraḳ itüp

332.20 taşlay siz başḳa yirde tilese ni ḳılsun sizge żararı yoḳ diyü ve yine meẕkūr necd ḳartı bu fikrde bir nersege de yaray

332.21 turġan fikr tügil didi muḥammed (ahm)nı siz mundan adaşdurġan birlen barġan yirinde ikinçi ḳavmni boza didi

332.22 ebū cehl eytdi minim muḥammed ḥaḳında fikrim şol mekkeniñ her ḳabīlesinden köp balalar cıyamız her ḳayu bala ḳolına ötken

332.23 ḳılıç tutduramız hemmesi birden moynını cavup üzsünler ḳanı bütün ḳabīlege taralsun bütün ḳabīle birlen ṣoġışurġa

332.24 benū hāşimlerniñ ḳuvveti yitmes ʿaḳl ṣorasalar tölermiz didi mezkūr necd ḳartı mine bu yigitnin fikri barı toġrı

332.25 ādem ikenseñ didi hem ebū cehl fikri boyınça ʿamel itüvge ḳarar birüp taraldılar ḥażret-i cebrāʾīl kilüp

332.26 bu vāḳʿadan resūl allahġa ḫaber birdi hem hicret birlen emr ḳıldı resūl allahnıñ yaṭa turġan ornına ḥażret-i ʿalī

332.27 yatdı resūl allah ebū bekr el-ṣıddīḳ birlen ġarge kitdiler (وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللّٰهُ) ḳureyş kāfirleri de mekr ḳılurlar

332.28 hem allahü teʿālā de mekr ḳılur yaʿnī alarnıñ mekrleri berāberinde tedbīr ḳılur (وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ) allahü teʿālā

I / 333

333.1 mekr ḳıluvçılarnıñ izgüregidür hem allahnıñ mekri esrlirekdür (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا) ve her ḳayçan müşrikler

333.2 üzerine bizniñ āyetlerimiz oḳulmış bolsa (قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا) taḥḳīḳ işitdük biz dip eytdiler (لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا)

333.3 eger biz tilesek idi biz de kurān kibini eytür idük diyü bu sözni eytüvçi ḥarṡ oğlı nażr bir ḳavmniñ

333.4 başı bolduḳından ḥarṡ oğlı nażrniñ eytüvi bütün ḳavmniñ eytüvi kibi bola (اِنْ هٰذَا اِلَّا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ)

333.5 imes bu ḳurān meger evvelgilerniñ yalġanlaġan nerseleridür diyü (وَاِذْ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) şol vaḳtni

333.6 isiñe tüşür (قَالُوا اللّٰهُمَّ) ḥarṡ oġlı nażrler eytdiler ey allah (اِنْ كَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقَّ) eger bu muḥammed ʿaleyhi's-selām

333.7 oḳuy turġan nerse (ḳurān) ḥaḳḳ bolsa (مِنْ عِنْدِكَ) siniñ ḥużūrından indürilmiş bolsa (فَاَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً)

333.8 (مِنَ السَّمَاءِ) bes bizniñ üzerimizge kökden ṭaş yavdur (اَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ اَلِيمٍ) yeise bizge rencitküçi

333.9 ʿaẕābnı kitür (وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ) allahü teʿālā bu kāfirlerni ṣoraġan nerseleri birlen ʿaẕāb ḳılur

333.10 bolmadı (وَاَنْتَ فِيهِمْ) sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām alar içinde bolġanda (وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ) daḫı allahü teʿālā ol

333.11 kāfirlerni ʿaẕāb ḳılur bolmadı (وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ) ḥālbūkim ol kāfirler yarlıḳamaḳ isterler yaʿnī ṭavāf

333.12 ḳılġan vaḳtlarında "غفرانك غفرانك" dip yürürler (وَمَا لَهُمْ اَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللّٰهُ) ve ni nerse boldı alar üçün

333.13 allahü teʿālānıñ alarnı ʿaẕāb ḳılmavından yaʿnī alarnı allahü teʿālānıñ ʿaẕāb ḳıluvından ṭıyġan hiç nerse

333.14 yoḳ siniñ ve müʾminlerniñ mekkeden çıġuvı ṣoñında ʿaẕāb ḳılur (وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) ḥālbūkim

333.15 alar mescid-i ḥarāmda ṭavāf ḳıluvdan sini ve müʾminlerni ṭıyarlar (وَمَا كَانُوا اَوْلِيَاءَهُ) ve ol kāfirler allahnıñ

333.16 mescid-i ḥarāmınıñ ḫocaları bolmadılar (اِنْ اَوْلِيَاؤُهُ اِلَّا الْمُتَّقُونَ) mescid-i ḥaramnıñ ḫocaları imes meger

333.17 şirkden ṣaḳlanuvçılardur (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) likin müşriklerniñ köpisi mescid-i ḥarāmġa ḫoca

333.18 tügilliklerini bilmesler mescid-i ḥarāmnıñ ḫocası biz dip yürürler (وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ) daḫı

333.19 müşriklerniñ beytu'l-lah ḥużūrındaġı duʿāları bolmadı (اِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً) meger ḳuş ṭavışı kibi olav hem ḳol

333.20 çapuv boldı müşrikler beytu'l-lah tiresinde yalanġaç barmaḳlarnı birisini birisine kiritüp olap ve ḳollarnı

333.21 ḳara ḳarşı çavup yürüyler idi dimişler (فَذُوقُوا الْعَذَابَ) bes ey kāfirler bedr ṣoġışındaġı ʿaẕābnı

333.22 tatuñız (بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ) kāfir boluvıñız sebebli (اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) düristlikde kāfir bolġan ādemler

333.23 (يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ) māllarnı ṣarf ḳılurlar (لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللهِ) allahü teʿālānıñ yolından (dīninden)

333.24 ṭıyuvları üçün bedr ṣoġışında ḳureyşlerden iki irden her birisi boġazlar üçün onar teve aşandılar

333.25 (فَسَيُنْفِقُونَهَا) bes māllarnı bu niyet birlen ṣarf ḳılurlar (ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً) munıñ ṣoñında bu

333.26 māllar ol kāfirler üzerine ʿāḳibetinde ḥasret bolur (ثُمَّ يُغْلَبُونَ) munıñ ṣoñında āḫirü'l-emr

333.27 ol kāfirler ciñilmiş bolurlar (وَالَّذِينَ كَفَرُوا) ve şunday ādemler kāfir boldılar

333.28 yaʿnī küfrlerinde s̱ābit boldılar (اِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ) cehennem ṣarı ḳobarılmış bolurlar (لِيَمِيزَ اللهُ

I / 334

334.1 الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ) cehennem ṣarı ḳobarılmış bolurlar allahü teʿālānıñ ḳabāḥatni (kāfirni) yaḫşıdan (müʾminden)

334.2 ayuruvı üçün (وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ) daḫı ḳabāḥatniñ baʿżısını baʿżısı üzerinde

334.3 (üstünde) ḳıluv üçün (فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا) bes ḳabāḥatniñ hemmesini birge cıyar baʿżısını baʿżısına ḳoşar

334.4 (فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ) bes ḳabāḥat bolġan ferīḳniñ küllisini cehennemde ḳılur (أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ) bu ḳabāḥat

334.5 ferīḳ alardur özlerine żarar itüvçiler (قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām kāfir bolġan ādemlerge eyt

334.6 yaʿnī ebū süfyān ve yoldaşlarına (إن ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف) eger islāmġa kirüv sebebli resūl allahġa

334.7 düşmānlıḳdan ṭıyılsalar alarnıñ evvelgi günāhları yarlıḳanmış bolur (وإن يعودوا فقد مضت سنة الأولين)

334.8 ve eger resūl allah birlen ṣoġış ḳıluvġa ve düşmānlıḳġa kiri ḳaytsalar bes taḥḳīḳ evvelgileriniñ seneti

334.9 ötdi yaʿnī evvelgiler ḥaḳında bizniñ senetimiz (ʿādetimiz) dünyāda helāk itüv ve āḫiretde ʿaẕāb ḳıluv idi

334.10 bularġa hem şol senetimizni ḳılurmız (وقاتلوهم) ey müʾminler kāfirler birlen ṣoġış ḳılıġız (حتى لا تكون

334.11 فتنة) kāfirlerde küfr ve şirk bolmasun üçün (tapılmasun üçün) (ويكون الدين كله لله) daḫı

334.12 dīniniñ küllisi ḫāliṣ allah üçün bolsun üçün (فإن انتهوا) bes eger kāfirler küfrden ṭıyılsalar (فإن

334.13 الله) bes düristlikde allahü teʿālā (بما يعملون بصير) kāfirlerniñ işlegen ve ḳılġan nerselerini körgüçidür

334.14 yaʿnī küfrden ṭıyıluvları ve islāmları berāberinde ülüş birür (وإن تولوا) ve eger kāfirler islāmdan yüz

334.15 döndürseler ve küfrden ṭıyılmasalar (فاعلموا) bes biliñiz (أن الله مولاكم) düristlikde allahü teʿālā sizniñ

334.16 ḫocañız ve yardem birüvçiñizdür (نعم المولى) ni ḫoş ḫocadur ol allahü teʿālā (ونعم النصير) ve ni ḫoş yardem

334.17 birüvçidür ol allahü teʿālā 10 ınçı pāre başı (واعلموا) daḫı ey müʾminler biliñiz (أنما غنمتم) düristlikde sizniñ

334.18 kāfirlerden ḳahra alġan nerseñiz (من شيء) bar bolġan nerseden (فأن لله خمسه) bes düristlikde ol ġanīmet

334.19 mālınıñ bişden birisi allahü teʿālāgedür likin bu orunda allahü teʿālānı ẕikr-i taʿẓīm üçün gine digenler yā ki

334.20 bişden biri biş türli kişige bölüv allahü teʿālāge s̱ābitdür (وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى) dahı resūlgedür

334.21 hem resūlge yaḳınlıḳ iyesi bolġan ādemlergedür (وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ) dahı yetīmlerge

334.22 hem miskīnlerge hem yol oġlına (misāfirge) dür yaʿnī şol biş türli ṣınıfġadur likin allahnıñ

334.23 vefātı birlen öz ülüşi de hem yaḳınlıḳ iyesi ḳardeşleriniñ ülüşi de sāḳiṭ digenler bes üç ṣınıf ġına

334.24 ḳala (إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ) eger siz allahü teʿālāge īmān kitürür bolsañız (وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا يَوْمَ)

334.25 الْفُرْقَانِ) dahı ḳulımız muḥammed ʿaleyhi's-selāmga ḥaḳḳ birlen bāṭılnı ayurġuçı bolġan bedr ṣoġışı küninde indürgen

334.26 nersemizge (ferişṭelerge āyetlerge) īmān kitürür bolsañız (يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ) ol ḥaḳḳ birlen bāṭılnı

334.27 ayurġuçı bolġan bedr ṣoġışınıñ müselmānlar birlen kāfirler cemāʿatiniñ yoluḳġan künidür

334.28 (وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) ve allahü teʿālā her bir nerse üzerine küçi yitküçidür (إِذْ) şol vaḳtdür ol

334.29 bedr küni (أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا) siz medīnege yaḳın bolġan çuḳur yanında boldıñız (وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى)

I / 335

335.1 ve ol kāfirler medineden yıraḳ bolġan çuḳur yanında boldılar (وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ) dahı kāfile sizniñ

335.2 ornıñızdan töben bolġan orunda idi (وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ) ve eger siz hem mekke kāfirleri

335.3 ṣoġış ḳılur üçün vaʿde ḳılışḳan bolsañız idi vaʿdege vefā ḳıluvda iḫtilāf ḳılġan bolur idiñiz

335.4 yaʿnī alarnıñ köplik ḥālini ve öziñizniñ azlıḳ ḥāliñizni bilseñiz idi alarnıñ ġālib boluvından

335.5 ḳorḳup sizniñ vaʿdege vefā ḳıluvda baʿżıñız bażıñızġa ḳarşı bolġan bolur idi (وَلَٰكِن لِّيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا

335.6 كَانَ مَفْعُولًا) likin allahü teʿālā sizni mīʿādsız cidi ḳılurġa tiyüş bolġan işni (dostlarına yardemni

335.7 düşmānlarına ḳahrnı) ötevi üçün (لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَن بَيِّنَةٍ) helāk bolġan kişi ẓāhir delīlden

335.8 helāk bolsun üçün (وَيَحْيَىٰ مَنْ حَيَّ عَن بَيِّنَةٍ) hem tirüklik iṭken kişi ẓāhir delīlden tirüklik itsün

335.9 üçün yaʿnī allahü teʿālā bu işni ḳıldı ölgen kişi ẓāhir delīlni ve ʿibretni körüp ölsün üçün

335.10 hem tirüklik ḳılġan kişi de ẓāhir delīlni ve ʿibretni körüp tirüklik kılsun üçün (وَإِنَّ اللَّهَ) daẖı

335.11 düristlikde allahü teʿālā (لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ) elbette kāfirniñ küfrini hem tiyüşli ʿāzābnı oşandaḳ müʾminniñ

335.12 īmānnı hem tiyüşli s̱evābnı işitküçidür hem bilgüçidür (إِذْ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol vaḳtni isine

335.13 tüşür (يُرِيكَهُمُ اللَّهُ) allahü teʿālā körsetür ol kāfirlerni siñe (فِي مَنَامِكَ) yuḳuñda (قَلِيلًا) az itüp sin

335.14 alarnıñ azlıġından ṣaḥābeleriñe ẖaber birürseñ de alarġa ḳuvvet ve ġayret ḥāṣıl bolur (وَلَوْ أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا

335.15 لَّفَشِلْتُمْ) ve eger siñe ol kāfirlerni yuḳuñda köp itüp körsetse idi siz ḳorḳar idiñiz (وَلَتَنَازَعْتُمْ

335.16 فِي الْأَمْرِ) daẖı ṣoġış emrinde nizāʿ ḳılışur idiñiz fikrleriñiz taralur idi (وَلَٰكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ) likin allahü

335.17 teʿālā sizni ḳorḳudan ve nizāʿleşüvden selāmet ḳıldı (إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) düristlikde ol allahü teʿālā

335.18 kökrek iyelerini bilgüçidür yaʿnī bendelerniñ köñillerinde bolġan nerselerini bilgüçidür (وَإِذْ) daẖı

335.19 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām hem müʾminler şol vaḳtni isiñizge tüşüriñiz (يريكموهم) kāfirlerni sizge körsetür boldı

335.20 allahü teʿālā (اذا التقيتم) sizniñ kāfirler birlen yoluḳġan vaḳtiñizde (في أعينكم) sizniñ köziñizde (قليلا)

335.21 az itüp tā kim ibn-i mesʿūd yanındaġı ādemge köresün mi ol kāfirlerni yitmiş gine didi yanındaġı ādem

335.22 eytdi yüz bolur diyü (ويقللكم في أعينهم) daẖı kāfirlerniñ közlerinde sizni az itüp körsetür

335.23 allahü teʿālā tā kim ebū cehl muḥammed (ʿaleyhi's-selām) hem ṣaḥābeleri boġazlana turġan teve aşarlıḳ

335.24 azuḳ ġına iken didi müselmānlarnı ṣoġış başlanmasdan burun kāfirler közinde az itüp körsetüv

335.25 kāfirler müselmānlar bik az diyü bāṭırçılıḳ ḳılup ṣoġışḳa ḥāżirlenmey gine kirsünler üçün ṣoġış

335.26 ḳıla başlaġaç allahü teʿālā müselmānlarnı köpeytdi yaʿnī köp itüp körsetdi kāfirler ḳorḳsunlar

335.27 üçün allahü teʿālānıñ köp ʿaskerni az itüp az ʿaskerni köp itüp körsetüvi uluġ ʿalāmetlerindendür

335.28 çünki köz gerçi aznı köp köpni az itüp körse de bu vech üzerine tügil ammā bu vech üzerine

335.29 kāfirlerni müʾminlerge az itüp körsetüv hem ṣoġışdan burun müʾminlerni kāfirlerge az itüp körsetüv ṣoġışa

I / 336

336.1 başlaġaç köp itüp körsetüv elbette allahü teʿālānıñ közlerni baʿżı ādemlerni körüvden menʿ ḳıluvı birlen

336.2 bola (ليقضي الله أمرا كان مفعولا) allahü teʿālānıñ bu revişçe körsetüvi öziniñ ʿilminde ḳılurġa tiyüşli

336.3 bolġan nerseni ötevi üçündür (وإلى الله ترجع الأمور) ve ol allahü teʿālāge işlerni ḳaytarılmış bolur

336.4 (يا أيها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (إذا لقيتم فئة) her ḳayçan ṣoġışda kāfirler

336.5 cemāʿatine yoluḳsañız (فَاثْبُتُوا) bes ṣoġışurġa ṣābit bolıñız ḳaçmañız (وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا) daḫı

336.6 allahü teʿālānı köp ẕikr iṭiñiz ṣoġış vaḳtlarında (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) maḳṣūdıñızġa irişüviñiz üçün (وَاَطِيعُوا

336.7 اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) daḫı allahġa ve allahnıñ resūline iṭāʿat ḳılıñız (وَلَا تَنَازَعُوا) daḫı bedr ṣoġışında nizāʿlaşḳa-

336.8 nıñız kibi nizāʿlaşmañız (فَتَفْشَلُوا) bes żaʿiflenürsiz ve ḳorḳaḳlanursız (وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ) daḫı

336.9 ḳuvvetiñiz ve devletiñiz ḳolıñızdan kiter bu āyetden bilindi ki devletniñ ḳoldan kitüvine baş sebeb ittifāḳsızlıḳ

336.10 iken rūsiyehdegi müselmānlarnıñ hem devletleriniñ ḳollarından kitüvi açuḳ ittifāḳsızlıḳdandur ḫānlar

336.11 arasında türli ʿadāvetler bolduḳdan ehliniñ ḥaḳnı anlamavındandur (وَاصْبِرُوا) daḫı düşmān birlen

336.12 ṣoġış ḳılġanda ṣabrlıḳ ḳılıñız (اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ) düristlikde allahü teʿālā ṣabrlıḳ ḳıluvçılarnıñ

336.13 yardemi birlendür (وَلَا تَكُونُوا) daḫı ey müʾminler siz bolmañız (كَالَّذِينَ) şunday ādemler (mekke kāfirleri)

336.14 kibi (خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا) ol ādemler yurṭlarından maḳṭanġanları ḥālde çıḳdılar (وَرِئَاءَ النَّاسِ)

336.15 daḫı ādemlerge riyālanġanları ḥālde bāṭır ve comarṭ dip maḳṭasunlar digenleri ḥālde çıḳdılar mükrikler

336.16 bedr vāḳıʿasında ḥacġa digen orunġa yitkeç ebū süfyānnıñ ilçisi kildi kiri ḳaytıñız ḳāfileñiz

336.17 selāmet ḳutuldı didi ebū cehl yok ḳaytmaybiz bedrge baramız anda ḫamr içemiz ḳızlardan oyunlar

336.18 oynatduramız teveler boġazlaymız ʿarablarnı da ṭaʿāmlanduramız didi vākʿā ebū cehl sözi boyınça bardılar

336.19 ammā isritkeç ḫamr ornına ölüm ḫamrını içdiler ḳızlar oyınnı işitüv ornına ölüm ḥasreti üçün yıġlav

336.20 çılarnıñ nevhelerini işitdiler allahü teʿālā müʾminlerni alar kibi bolmaḳdan ṭıydı (وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ)

336.21 daḫı allahü teʿālānıñ (dīninden) ṭıyġanları ḥālde çıḳdılar (وَاللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ) ve allahü teʿālā kāfirlerniñ

336.22 ḳılġan ʿamellerni kāmil bilgüçidür (وَإِذْ) daḫı şol vaḳtni isiñe tüşür ey muḥammed ʿaleyhi's-selām (زَيَّنَ لَهُمُ

336.23 الشَّيْطَانُ) kāfirlerge şeyṭān ziynetledi (أَعْمَالَهُمْ) ʿamellerini yaʿnī resūl allahġa düşmān bolurdı

336.24 ʿamellerini iblīs kāfirlerge mātūr itüp körsetdi (وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ) daḫı şeyṭān

336.25 eytdi sizge bu künde ādemlerden ġālib kilüvçi hiç kim yoḳ (وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ) ve min sizni ḳutḳaruvçımun

336.25 diyü yaʿnī şeyṭān kāfirlerniñ köñillerine ṣaldı bu künde sizniñ ciñilüv iḥtimāliñiz yoḳ diyü (فَلَمَّا تَرَاءَتِ

336.26 الْفِئَتَانِ) bes müʾminler fırḳası birlen kāfirler fırḳası birisini birisi körüp yoluġışḳanları zamānda

336.27 (نَكَصَ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ) şeyṭān ḳaçḳanı ḥālde iki ökçesi üzerine kiri ḳaytdı yaʿnī ḥīlesi bāṭıl

336.28 boldı ḳutḳaram dip vaʿde ḳılsa da kāfirlerniñ helāk boluvına sebeb boluvını bildi (وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ)

I / 337

337.1 daḫı şeyṭān eytdi düristlikde min sizden (kāfirlerden) bizgüçimün (إِنِّي أَرَىٰ مَا لَا تَرَوْنَ) düristlikde

337.2 min siz körmegen nerseni körem yaʿnī iblīs müselmānlarġa allahü teʿālānıñ ferişte birlen yardem birüvni

337.3 kördi (إِنِّي أَخَافُ اللّٰهَ) düristlikde min allahdan ḳorḳamun (وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ) allahü teʿālā ʿaẕābı ḳaṭı

337.4 bolġuçıdur baʿżılar bu revişçe ẕikr itkenler ḳureyşler bedr ṣoġışına çıġarġa kiñeş üçün cıyılġaç

337.5 özleri birlen kenāne arasında bolġan ṣoġışnı ẕikr itkenler şol vaḳt iblīs kenāneden mālik oġlı

337.6 sürāḳa ḳıyāfetine kirüp kureyşlerge eytken bu künde sizni ciñe turġan hiç ādem yoḳ ḳorḳmañız

337.7 ṣoġışıñız min sizni kenāneden özim ḳutḳaruvçımun digen müselmān ʿaskeri arasında feriştelerni körgeç kiri

337.8 çige başlaġan bu vaḳt iblīsniñ ḳolı hişām oġlı ḥars̱ ḳolında iken ḥars̱ eytken bizni bu ḥālde ṭaşlap

337.9 kayda kitmekçi bolasun diyüp iblīs min siz körmegen nerseni körem dip ḥarṣnıñ ḳolından kökregine

337.10 berüp açuḳunġan şundan ṣoñ kāfirler ḳorkup ḳaçḳanlar maġlup bolġanlar mekkeġe ḳaytḳaç mālik oġlı sürāḳa

337.11 bizni ciñdürdi ve ḫarāb itdi diyü söylep yürügenler sürāḳa munı işitkeç ve allah min sizniñ bedrge çıḳġanıñıznı

337.12 bilmeym sizniñ ciñilüviñizni ḥāżir işitdim digen ḳureyşler müselmān bolduḳları vaḳtde sürāḳa ḳıyāfetinde iblīsniñ

337.13 ṣūretlendügini bilgenler (إذ يقول المنافقون) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām hem müʾminler şol vaḳtni isiñizge tüşüriñiz

337.14 münāfıḳlar eytür (والذين في قلوبهم مرض) daḫı köñillerinde şübhe bolġan ādemler eytür (غرّ هؤلاء دينهم)

337.15 bu müʾminlerni dīnleri ġurūrlandurdı yaʿnī şol ḳadar özleri az bola turup dīnlerine aldanup

337.16 ṣoġışḳa çıḳdılar maʿnāsında (müʾminler üç yüzde on üç miḳdarı gine bolġanlar) (ومن يتوكل

337.17 على الله) ve kimdür allahġa tügil ḳılur (فإن الله) bes düristlikde allahü teʿālā (عزيز حكيم)

337.18 az kişini de ġālib itüvde ḳuvvetlidür hem her işinde ḥikmet iyesidür (ولو ترى) ve eger körseñ

337.19 idi sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) (إذ) şol vaḳtni (يتوفى الذين كفروا الملائكة)

337.20 kāfir bolġan ādemlerni feriştelerniñ bedrde öltürgenni (يضربون وجوههم) feriştelerniñ

337.21 kāfirlerniñ yüzlerine ṣoḳġan ḥāllerinde (وَأَدْبَارَهُمْ) daḫı arḳalarına ṣoḳġan ḥāllerinde körseñ idi

337.22 (وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ) daḫı yandurġuçı ʿaẕābnı tatıñız digen ḥāllerinde körseñ idi uluġ rüsvālıḳnı

337.23 körür idiñ (ذَٰلِكَ) ferişt elerniñ kāfirlerni ṣoġuvı hem ʿaẕāb itüvi (بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ) ḳullarıñız ilk

337.24 ḳılġan nerse küfr ve günāhlar sebeblidür (وَأَنَّ اللَّهَ) daḫı düristlikde allahü teʿālā (لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ) ḳullarına

337.25 ẓulm ḳıluvçı tügildür (كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ) bu mekke kāfirleriniñ ʿādeti firʿavun ḳavminiñ ʿādeti kibidür

337.26 (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) daḫı firʿavun ḳavmindan burun bolġan kāfirlerniñ ʿādeti kibidür (كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ)

337.27 evveldegi ümmetler allahü teʿālānıñ āyetlerine kāfir boldılar (فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ) bes allahü teʿālā alarnı

337.28 günāhları sebebli ʿaẕāb birlen tutdı niteki bu kāfirlerni tutḳan idi (إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ) düristlikde allahü teʿālā

337.29 ḳuvvetlidür (شَدِيدُ الْعِقَابِ) ʿaẕābı ḳatı bolġuçıdur (ذَٰلِكَ) kāfirlerge bu ʿaẕāb (بِأَنَّ اللَّهَ) bunıñ sebeblidür

I / 338

338.1 düristlikde allahü teʿālā (لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً) niʿmetni özgertüvçi bolmadı (أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ) ol niʿmet

338.2 birlen bir ḳavmge enʿām ḳılġan idi yaʿnī bir ḳavmge birgen niʿmetni kiri almadı (حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ)

338.3 ol ḳavm özlerinde bolġan izgü ḥālni yavız ḥālge özgertkenlerine ḳadar şunıñ kibi müselmānlarġa da

338.4 allahü teʿālā dünyadā uluġ niʿmet birgen ṣoñra müselmānlar özleriniñ ḥällerini özgertüvleri sebebli

338.5 bu niʿmetlerniñ köpisini alġan bu āyetke münāfıḳ resūl ekremniñ "كَمَا تَكُونُوا يُوَلَّى عَلَيْكُمْ" digen

338.6 ḥadīs̱i çünki bu ḥadīsniñ maʿnāsı öziñizni bolġan revişçe sizniñ üstiñizde taṣarruf ḳılınur

338.7 her vaḳt bu iş ḫalḳ üstinde bolġan ḥākimler başḳa türlirek taṣarruf iteler müselmānlar eger de evveldegi

338.8 ġayretlerini cuymaġan bolsalar idi bu ḳadar reẕāletke tüşmegen bolurlar idi "tefekkür ve eyā olı

338.9 الالباب „ (وَأَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) daḫı düristlikde allahü teʿālā elbette kāfirlerniñ eytken sözlerini işitküçidür

338.10 işlegen işlerini bilgüçidür (كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ) bu mekke kāfirleriniñ ʿādeti firʿavun ḳavminiñ

338.11 ʿādeti kibidür (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) daḫı firʿavun ḳavminden burun bolġan ādemlerniñ ʿādeti kibidür

338.12 (كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) evveldegi ümmetler rableriniñ āyetlerini yalġanġa tutdılar (فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ)

338.13 bes evveldegi ümmetlerni günāhları sebebli helāk itdük (وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ) daḫı firʿavun ḳavmini ṣuġa

338.14 ġarḳ itdük (وَكُلٌّ كَانُوا ظَالِمِينَ) ve allahü teʿālānıñ āyetlerini yalġanġa tutḳan ḳaryelerden her birisi

338.15 özlerine ẓulm itüvçi boldılar (إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللّٰهِ) düristlikde allahü teʿālā ḥużūrında yir üzerinde

338.16 yürüy turġan cān iyeleriniñ in yavızı (الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemlerdür yaʿnī küfrlerinde

33817 s̱ābit bolġan ādemlerdür (فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) bes küfrlerinde s̱ābit bolġan ādemler īmān kitürmesler

338.18 benū ḳarīẓa yehūdleri resūl allah birlen ṣoġış ḳılmasḳa hem resūl allahnıñ düşmānlarına yardem itmeske

338.19 ʿahd ḳıldılar özleri ṣoġış vaḳtinde müşriklerge ḳural birüv birlen yardem itdiler biz ḳılġan ʿahdimizni

338.20 unutduḳ didiler munıñ ṣoñında yine ʿahd ḳıldılar ẖendeḳ ṣoġışında ṣoġışḳa çıġuv sebebli yiñe ʿahdlerini

338.21 bozdılar allahü teʿālā şol ḥaḳda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (الَّذِينَ) şunday ādemler (عَاهَدْتَ

338.22) ol ādemler ki ʿahd ḳıldıñ sin yaʿnī benū ḳarīẓe yehūdlerine ( ) munıñ

338.23 ṣoñında ol ādemler her bir mertebe ʿahdlerinde ʿahdlerini bozar boldılar (وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ) ve alar ʿahd

338.24 bozuvda allahdan ḳorḳmas boldılar (فَإِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ) bes eger sin vaʿde bozuvçı kāfirlerni

338.25 ṣoġış vaḳtinde ṭabsañ (oçraṭsañ) (فَشَرِّدْ بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ) bu kāfirlerni yavız öltürüv birlen öltürüv sebebli

338.26 bular arṭında bolġan kāfirlerni ṣoġışıñdan ayur yaʿnī ṣoġışa turġan kāfirlerni öltürüv şol ḳadar ḳaṭı

338.27 olsun alar artındaġı kāfirlerge ʿibret bolurlıḳ bolsun siñe kirişürlik bolmasunlar (لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ)

338.28 ol kāfirlerniñ arṭlarında bolġanları vaʿazlensünler üçün (وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ) ve eger siñe ʿahd ḳılġan

338.29 ḳavmden ḳorḳsañ (خِيَانَةً) ʿahdlerine ẖıyānet ḳıluvlarından (فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ) alarnıñ ʿahdlerini

I / 339

339.1 ʿadllik üzerine özlerine ṭaşla yaʿnī ʿahdni bozġanlıḳnı alar da bilsün öziñ de bil (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde

339.2 allahü teʿālā (لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ) ẖıyānet ḳıluvçılarnı dost körmes bu āyetden bilinedür eger de ẕemmī ʿahdini

339.3 bozsa ḥarbī ḥükminde boluvçılıḳ çünki allahü teʿālā ʿahdini bozġan ẕemīlerni öltürüvni köp ḳıluv

339.4 birlen emr ḳıldı daẖı bu āyetde ʿöẕrniñ menʿ boluvına delālet bar çünkü allahü teʿālā ʿahdlerinde ẖıyānetlerini

339.5 bilseñ ʿahdlerini özlerine ṭaşlavnıñ maʿnāsı biz sizler birlen ʿahd ḳılmaymız belki sizni ḳatl ḳılamız maʿnāsında

339.6 yine de bu āyet delālet ḳıla ʿahdke ḫıyānetden korḳġanda ʿahdni ṭaşlav vācib boluvġa (وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ

339.7 كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemler ḥesāb ḳılmasun (سَبَقُوا) müselmānlarnıñ ġālib boluvından ḳutuldılar

339.8 dip (إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ) düristlikde kāfirler özlerini istegüçilerni özlerine irişüvden ʿāciz ḳıla

339.9 almaslar (وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ) ey müʾminler kāfirler birlen ṣoġış üçün küçiñiz yitken ḳadar

339.10 ḥāżirleñiz (مِنْ قُوَّةٍ) ḳuvvetden yaʿnī mılṭıḳlar ṭoplar polamitler ḥāżirleñiz (وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ)

339.11 daḫı allah yolında ṣoġış üçün biylenmiş aṭlardan ḥāżirleñiz imām zāhıdī eyte allahü teʿālā hiç orunda bütün

339.12 ṭāḳatni ṣarf ḳılurġa ḳoşmadı meger iki nersede ḳoşdı birisi taḳvālıḳda ikinçisi dīnde muḫālifler birle

339.13 ṣoġış ḳıluv esbābını ḥażirlevde (تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ) bu ḥāżirlengen ḳuvvet hem aṭlar birlen

339.14 allahnıñ ve öziñizniñ düşmānıñıznı ḳorḳutursız (وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ) daḫı bularġa başḳa bolġan kāfirlerni

339.15 (baʿżılar yehūdler baʿżılar münāfıḳlar murād digenler) likin müselmānlarnıñ ṣoġışḳa çıġuvdan ḳorḳuvçıları

339.16 murād boluvı ḳarībrek (لَا تَعْلَمُونَهُمْ) ol ikinçileri yaʿnī allahnıñ ve öziñizniñ düşmānlarıñızġa

339.17 başḳalarnı siz bilmessiz (اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ) allahü teʿālā alarnı bilür (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ) ve şol nerse kim

339.18 siz anı infāḳ ḳılursız infāḳ ḳıla turġan nerseden (فِي سَبِيلِ اللَّهِ) allah yolında (يُوَفَّ إِلَيْكُمْ) ol

339.19 nerseniñ cezāsı sizge kāmil birilmiş bolur (وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ) daḫı siz cezāñıznı kimitüv birlen ẓulm ḳılınmassız

339.20 (وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ) ve eger kāfirler ṣoġışdan ṣulḥḳa meyl itseler (فَاجْنَحْ لَهَا) ol vaḳt sin de ṣulḥḳa

339.21 meyl it (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ) daḫı işiñni allahü teᶜālā üzerine ṭabşır sin (إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ)

339.22 düristlikde ol allahü teᶜālā kāfirlerniñ sözlerini işitküçidür ve niyetlerini bilgüçidür (وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ

339.23 يَخْدَعُوكَ) ve eger siñe mekr ve ḥīle ḳıluvnı tileseler kāfirler (فَإِنَّ حَسْبَكَ اللّٰهُ) bes düristlikde siniñ her

339.24 işde yitküçiñ allahdur (هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ) ve ol allah şunday allahdur sini yardemi birlen ḳuvvetledi

339.25 (وَبِالْمُؤْمِنِينَ) daḫı müʾminler birlen ḳuvvetledi (وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ) daḫı müʾminlerniñ köñilleri arasını

339.26 iffetlendürdi (لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا) eger de ᶜarabdan bolġan müʾminlerniñ köñillerini iffetlendürüv

339.27 üçün yirde bolġan bütün nerseni ṣarf itseñ de (مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ) müʾminlerniñ köñilleri arasını

339.28 iffetlendüre almas idiñ (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ) şulay da allahü teᶜālā müʾminler arasını iffetlendürdi (إِنَّهُ عَزِيزٌ

339.29 حَكِيمٌ) düristlikde allahü teᶜālā işinde ġālibdür hem ḥikmet iyesidür (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ey anday peyġamber

I / 340

340.1 (حَسْبُكَ اللّٰهُ) allahü teᶜālā her işde yardem birüv yüzinden siñe yiṭküçidür (وَمَنِ اتَّبَعَكَ) daḫı siñe iyergen

340.2 ādemler yitküçidür (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) siñe iyergen ādemler müʾminlerden bolġuçı (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ey anday

340.3 peyġamber (حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ) müʾminlerni ṣoġış ḳılurġa ḳızdur (إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ

340.4 صَابِرُونَ) eger sizden (müʾminlerden) yigirmi ṣabr ḳıluvçı ādem bolsa (يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) kāfirlerden iki
340.5 yüz ādemge üstün bolurlar maʿnā müselmānlardan kāfirler on derece gine artuḳ bolsa müʾminlerge ḳaçuv ḥarām
340.6 bolur ṣoġış ḳıluv vācib bolur (وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ) ve eger sizden yüz ādem bolsa
340.7 (يَغْلِبُوا أَلْفًا) miñ ādemge üstün bolurlar (مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemlerden birisi birisine
340.8 mütenāsib bolġan ʿahd birlen bir maʿnānı ḳart ḳat ẕikr ḳıluv az birlen köpniñ ḥükmi bir ikençilikge
340.9 delālet üçün (بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ) yigirmi müselmānnıñ iki yüz kāfirge daḫı yüz müselmānnıñ
340.10 miñ kāfirge üstün boluvı bunıñ sebeblidür düristlikde ol kāfirler allahnı hem āḫiret künini bilmey turġan
340.11 ḳavmlerdür alar ḥayvānlar kibi s̱evāb ümīd itmey gine ṣoġış ḳılalar allahnıñ yardemini ümīd itmeyler
340.12 şunıñ üçün alarnıñ ṣoġışda s̱ebātları ve tözümleri żaʿīf ammā müʾminler allahü teʿālānıñ rıżālıġı ve āḫiret
340.13 s̱evābnı ümīd itüp ṣoġış ḳılduḳlarından s̱ebātlı ve tözümlilerdür (الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ) ḥāżir zamānda
340.14 allahü teʿālā sizden ṣoġış emrin ciñil eytdi (وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا) daḫı sizde żaʿīflik barlıġını
340.15 bildi (فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ) bes eger sizden yüz ṣabrlıḳ ḳıluvçı ādem bolsa (يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ)
340.16 kāfirlerden iki yüz ādem üstün bolur (وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ) ve eger sizden miñ ādem bolsa (يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ)
340.17 iki miñ ādemge üstün bolur yaʿnī ṣoġışda müselmānlardan kāfirler iki derece gine artuḳ bolsa
340.18 ṣoġış ḳılmay ḳaçuv müselmānlarġa ḥarām bolup ṣoġış ḳıluv vācib bola (بِإِذْنِ اللَّهِ) allahü teʿālānıñ tilevi birlen

340.19 üstün bolur (وَاللّٰهُ مَعَ الصَّابِرِينَ) ve allahü teʿālā ṣabrlıḳ ḳıluvçılar birlen birgedür yaʿnī alarnıñ yardemindedür

340.20 bu iki āyet evvelgisi mensūẖ ikinçisi nāsiẖ digenler ḳurānda mensūẖ bolġan āyetniñ ṣoñınduḳ

340.21 nāsiẖ bolġan āyeti kilgen orun iki gine birisi oşbu āyetdür birisi mücādele süresinde digenler baʿżılar

340.22 bu iki āyetniñ evvelgisi mensūẖ bolup ikinçisi nāsiẖ tügil digenler çünki evvelde müselmānlar

340.23 az idi on ḳāfirge birden artuḳ tiyerlik tügil idi ṣoġış ḳılmay ṭuruvda yaramay çünki maḳṣūd

340.24 allahnıñ dīnini üstke çıġaruv şunıñ üçün müselmānlar az zamānda bir müselmān on kāfirge ḳarşı turuv birlen

340.25 buyuruldı ammā müselmānlar köpeygen ṣoñında allahü teʿālā ciñil eytdi gine bu āyetde żaʿiflikden baʿżılar

340.26 ten żāʿīfligi baʿżılar baṣīret żaʿīfligi dip alġanlar bedr ṣoġışında ḳureyş kāfirlerinden yitmiş ādemni

340.27 müselmānlar esīr itüp alġaç bu esīrler ḥaḳında resūl allah ṣaḥābelerge meşveret ḳıldı bularnı ni işleyik didi

340.28 ebū bekr el-ṣıddīḳ raḍiallahü ʿanh eytdi fidye al da bularnı ḳul itüp ḳaldur öz ḳavmiñ ve öz ehliñ didi

340.29 ḥażret-i ʿömer raḍiallahü ʿanh eytdi ey allahnıñ resūli bular kāfirlerniñ başları öziñni yalġanġa tutdılar

I / 341

341.1 tuvġan yurṭından çıġardılar bir bizge bularnıñ moyınlarına soġamız didi resūl allah eytdi allahü teʿālā bażı

341.2 irlerniñ köñillerini şol derece yumşaḳ ḳıla tā kim ḳaymaḳdan yumşaḳ bola iken baʿżı irlerniñ köñillerini

341.3 şol derece ḳaṭı ḳıla ḥatta ṭaşdan da ḳaṭı bola iken ey ebū bekr siniñ mes̱eliñ ibrāhīm ʿaleyhi's-selām kibi niteki

341.4 ibrāhim kimdür miñe iyerür ol minim ümmetimden ve kimdür günāhlı sin anı yarlıḳaġuçı ve raḥmet ḳılġuçısun didi

341.5 ey ʿömer siniñ mes̱eliñ nūḥ peyġamber kibi niteki ol eytdi ey rabbim yir yüzinde kāfirlerden bir cān iyesini de

341.6 ḳaldurma diyü munıñ ṣoñında resūl allah esīrlerni ṣaḥābelerge tapşırdı tileseñiz ʿömer reʾyinçe ḳılıñız (öltüriñiz)
341.7 ve tileseñiz ebū bekr reʾyinçe ḳılıñız (māl birlen fidyeleñiz) didi ṣaḥābeler ebū bekr reʾyinçe ḳıldılar şundan
341.8 ṣoñ ẕikr ḳılınaçaḳ iki āyet indi (ما كان لنبى) peyġamber üçün münāsib iş bolmadı (أن يكون له أسرى)
341.9 ol peyġamberge esīrler boluv (حتى يثخن فى الأرض) kāfirlerni öltürüvde yirde bik turuşḳanına ḳadar (تريدون
341.10 عرض الدنيا) ey müʾminler fedā aluv birlen dünyā fāʾidesini tileysiz (والله يريد الآخرة) ve allahü teʿālā sizge āḫiret
341.11 s̱evābnı tileydür (والله عزيز حكيم) ve allahü teʿālā dostların düşmānlarına üstün ḳıluvda ġālibdür hem dostlarınıñ
341.12 ve düşmānlarınıñ ḥāline lāʾik bolġan nerseni bilüvde ḥikmet iyesidür bu āyet ingenniñ ṣoñında ḥāżret-i ʿömer
341.13 resūl allah kaṭına kirdi resūl allah hem ebū bekr el-ṣıddīḳ yıġlap oṭuralar idi ḥażret-i ʿömer ey allahnıñ resūli
341.14 ni üçün yıġlaysız miñe de ḫaber biriñiz eger yıġlarġa ḳuvvetim yitse min de yıġlarmun ḳuvvetim yitmese küçlenüp bolsa da
341.15 yıġlarmun didi resūl allah eytdi ey ʿömer yoldaşlarıñ üçün yıġla fedā alduḳları üçün bu aġaçdan da
341.16 ʿaẕābke ʿarż ḳılınuvları yaḳın boldı diyü yaḳın aġaçḳa işāret ḳıldı ey ʿömer eger ʿaẕāb inse siniñ
341.17 birlen muʿāz oġlı suʿaddan başḳa hiç kim ḳalmas idi didi (لولا كتاب من الله) eger de allahdan yazılmış
341.18 ḥükm bolmasa idi (سبق) icṭihād birlen ʿamel ḳılġan ādem üzerine ʿaẕāb ḳılmasızlıḳ ḥükmi ötken
341.19 bolmasa idi (لمسكم) elbette sizni tutar idi (فيما أخذتم) alġan nerseñizde (esīrlerniñ fedāsında)
341.20 (عذاب عظيم) uluġ ʿaẕāb yaʿnī sizniñ fedā aluvıñız havvāʾ nefsāniyeñiz üçün tügil belki ictihād

341.21 birlen eger havvā᾽ nefsāniyeñiz üçün bolsa allahü teʿālā sizni uluġ ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳılur idi bes

341.22 bu āyetden bilinedür müctehidniñ ḫaṭāsı üçün ʿiḳāb bolmavı yine eger de bir ḥükm ictihād birlen bilinse

341.23 munıñ ṣoñında bu hükmniñ ḫilāfı birlen naṣṣ kilse bu ictihād birlen ʿamelniñ sāḳiṭ bolmavı biline hem bu

341.24 naṣṣ birlen ʿamelniñ vācib bolmavı biline çünki resūl allah fedā aluv birlen ḥükm itkeç ḫilāfına naṣṣ

341.25 kilse de fedā aluv ḥükmi hemīşe cā᾽iz bolup ḳalġan ammā müctehidniñ ictihād birlen ḥükm çıġaruvından

341.26 burun naṣṣ vārid bolġan bolsa ol naṣṣnı müctehid bilmegen bolsa bu vaḳtde naṣṣ birlen ʿamel ḳılına ictihād birlen

341.27 ʿamel ḳılınmay (فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ) bes ey mü᾽minler siz ġanīmet itüp alġan nerseleriñizden aşañız mü᾽minler

341.28 evvelgi āyet ingeç ġanīmet mālından ṣaḳlanġanlar yā ki fedā üçün alġan nerseleriñizden aşañız çünki bu da

341.29 ganīmet cümlesinden (حَلَالًا طَيِّبًا) ḥelāl ve ḥoş bolġan ḥālde ol ġanīmetler ikinçi maʿnāġa binā᾽en bu āyet

I / 342

342.1 birlen ḥaẓr ṣoñındaġı emrniñ ibāḥat üçün boluvına istidlāl ḳıluv mümkin ibtidāʿ-i islāmda esīrlerni

342.2 faḳaṭ öltürüv ḥükmi meşrūʿ bolġan fedā dürist bolmaġan ḥāżir bizniñ ḳaşda meşrūʿ iḫtiyār tilese ḳatl

342.3 tilese ḳul itüv tilese fedā (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) daḫı allahdan ḳorḳıñız (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ)

342.4 günāhlarıñīznı yarlıḳaġuçıdur hem alġan nerseñizni ḥelāl itüvinde raḥmet ḳılġuçıdur (يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ) ey

342.5 anday peyġamber (قُلْ لِمَنْ فِي اَيْدِيكُمْ) ḳolıñızda bolġan ādemlerge eyt (مِنَ الْاَسْرٰى) esīrlerden bolġuçı

342.6 ol ḳolıñızda (taṣarrufıñızda) bolġan ādemler yaʿnī esīrlerge eyt (إن يعلم الله في قلوبكم) eger sizniñ

342.7 köñilleriñizde allahü teʿālā bilse idi (خيرا) izgülikni yaʿnī īmānnı ve iḫlāṣnı (يؤتكم خيرا) sizge

342.8 izgürekni birür idi (مما أخذ منكم) sizden alġan nerseden yaʿnī fedādan (ويغفر لكم) daḫı sizniñ

342.9 günāhıñıznı yarlıḳar idi (والله غفور رحيم) ve allahü teʿālā günāhlar yarlıḳaġuçı hem raḥmet itüvçidür

342.10 (وإن يريدوا خيانتك) eger esīrler sine ʿahd ḳılġan nerselerinde ḫıyānetni tileseler (فقد خانوا الله)

342.11 bes taḥḳīḳ ol esīrler küfr sebebli hem mis̱āḳ ʿahdini bozuv sebebli allahġa da ḫıyānet ḳıldılar (من قبل)

342.12 bedr ṣoġışından ilk (فأمكن منهم) bes allahü teʿālā sini ol esīrlerge üstün boluvġa ḳudretli ḳıldı

342.13 eger yine de ḫıyānet ḳılsalar allahü teʿālā yine sini alarġa üstün boluvġa ḳudretli ḳılur (والله عليم حكيم)

342.14 ve allahü teʿālā bütün ḫalḳnı bilgüçidür hem her işinde ḥikmet iyesidür (إن الذين) düristlikde şunday ādemler

342.15 (آمنوا) īmān kitürdiler (وهاجروا) daḫı allahü teʿālāge hem resūl allahġa muḥabbet üçün ṭuvġan yurṭlarından

342.16 küçdiler hicret itdiler (وجاهدوا بأموالهم وأنفسهم) daḫı māllları ve cānları birlen ṣoġış ḳıldılar

342.17 yaʿnī ṣoġışda māllarını ve cānlarını ayamadılar (في سبيل الله) allahü teʿālā yolında yaʿnī muḥācirler

342.18 (والذين آووا ونصروا) daḫı şunday ādemler resūl allahnı hem ṣaḥābelerini yurṭlarında tutdılar

342.19 hem yardem birdiler yaʿnī enṣārlar (أُولَئِكَ) bu muhācirler hem enṣār (بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) bularnıñ baʿżısı

342.20 mīrās̱da baʿżılarına yaḳınlardur evvelde muhācirler ve enṣārlar hicret ve yardem sebebli mīrās̱ aluşḳanlar neseb

342.21 yaḳınlıġı birlen mīrās̱ aluşmaġanlar ṣoñra bu āyet "وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ" āyeti birlen

342.22 nesḫ idilgen hem bu nāsiḫ bolġan āyet birlen imām-ı aʿẓam ẕevi'l-erḥāmıñ mīrās̱ aluvına istidlāl ḳılġan

342.23 (وَالَّذِينَ آمَنُوا) daḫı şunday ādemler īmān kitürdiler (وَلَمْ يُهَاجِرُوا) daḫı mekkeden hicret ḳılmadılar

342.24 (مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ) sizniñ üçün alarnı mīrās̱da mütevellī ḳıluvdan hiç nerse yoḳdur (حَتَّى يُهَاجِرُوا)

342.25 hicret ḳılġanlarına ḳadar yaʿnī sizniñ birlen hicret ḳımaġan ādemler arasında mīrās̱ aluşuv yoḳdur

342.26 (وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ) ve eger īmān kitürüp de hicret ḳılmaġan ādemler sizden dīnde yardem isteseler

342.27 (فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ) bes sizge yardem birüv vācib bolur yaʿnī mekkede hicret ḳılmay ḳalġan müʾminler birlen kāfirler

342.28 arasında ṣoġış vāḳʿā bolsa ve sizden yardem isteseler ol vaḳtde sizge yardem itüv tiyüş hem vācib bolur (إِلَّا

342.29 عَلَى قَوْمٍ) meger şunday ḳavmnıñ żarārına yardem itmeñiz (بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ) sizniñ birlen ol ḳavm

I / 343

343.1 arasında ʿahd bardur bes bu vaḳtde hicret ḳılmaġan müʾminlerge yardem itüv üçün ʿahdli bolġan ḳavm

343.2 żararına yardem birüp ʿahdiñizni bozmañız bu āyetde uluġ günāhlı ādemniñ īmāndan çıḳmavına hemīşe

343.3 müʾmin boluvına delālet bar çünki hicret farż idi hicretni ḳoyuv günāh idi şulay bola turup

343.4 allahü teʿālā hicret ḳılmaġan ādemlerni müʾmin dip aṭadı (والله بما تعملون بصير) ve allahü teʿālā sizniñ ʿamel

343.5 ḳılġan nerseñizni körgüçidür (والذين كفروا) daḫı şunday ādemler kāfir boldılar (بعضهم أولياء

343.6 بعض) kāfir bolġan ādemlerniñ baʿżısı baʿżısına mīrāsda mütevellī (taṣarruf ḳıluvçı) lardur yaʿnī baʿżısı

343.7 baʿżısından mīrās alurlar (الا تفعلوه) eger de min sizge buyurġan nerseni ḳılmasañız yaʿnī öz

343.8 aralarıñızda dostlıḳnı hem baʿżıñıznıñ baʿżıñızdan mīrāṣ aluvını daḫı öziñiz birlen muḫālifler arasında

343.9 bolġan yaḳınlıḳnı bitürüvni (تكن فتنة في الأرض) bu işiñiz yirde fitne bolur yaʿnī īmānnıñ żaʿīflenüvi

343.10 küfrniñ ġālib boluvı bolur (وفساد كبير) daḫı dīnde uluġ bozuḳlıḳ bolur (والذين آمنوا وهاجروا)

343.11 daḫı şunday ādemler īmān kitürdiler ve ṭuvġan yurṭlarından (mekkeden) hicret itdiler (وجاهدوا

343.12 في سبيل الله) daḫı allahü teʿālānıñ rıżālıḳ yolında ṣoġış ḳıldılar (والذين آووا ونصروا) daḫı şunday

343.13 ādemler mekkeden hicret ḳılġan resūl allahnı hem ṣaḥābelerni yurṭlarında tutdılar ve yardem itdiler yaʿnī

343.14 mühācirler birlen enṣār (أولئك هم المؤمنون حقا) bu ṣıfatda bolġan muhācirler hem enṣārlar alardur ḥaḳḳ

343.15 müʾminler allahü teʿālā müʾminlerni üçke böldi hicret ḳılmaġan müʾminler muhācirler enṣārlarġa ṣoñra īmānda

343.16 kāmil bolġanlarını beyān itdi (لهم مغفرة) bu ṣıfatda bolġan ādemler üçün yarlıḳav bolġuçıdur

343.17 (ورزق كريم) daḫı ucmaḫda ḥürmetli rızḳ bolġuçıdur (والذين) daḫı şunday ādemler (آمنوا

343.18 من بعد) siz hicret ḳılġandan ṣoñ īmān kitürdiler (وهاجروا) daḫı hicret ḳıldılar (وجاهدوا

343.19 مَعَكُمْ) daḫı sizniñ birlen birge ṣoġış ḳıldılar (فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ) bes bu ṣıfatda bolġan ādemler ey

343.20 muhācirler ve enṣārlar alar sizniñ cümleñizdendür (وَأُولُوا الْأَرْحَامِ) daḫı neseb ve rehm cihetinden yaḳınlıḳ iyeleri

343.21 (بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ) bularnıñ baʿżısı baʿżısına mīrās̱da yaṭ kişilerden artuġraḳdur (فِي كِتَابِ اللَّهِ)

343.22 allahü teʿālānıñ ḥükminde (إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) düristlikde allahü teʿālā her nerseni bilgüçidür

343.23 enfāl sūresiniñ tercemesi tamām boldı. tevbe sūresi başlana.

343.24 berāʾat tevbe sūresi medīnede ingen cemʿī yüzde otuz ayet[1] bu sūreniñ başında bismi'l-lahi'r-rahmani'r-rahīm

343.25 dip eytilmey niteki imām-ı şaṭbī ḥażretleri eytken (مهما تصلها أو بدأت براءة * لتنزيلها بالسيف لست

343.26 مبسملا * ولابد منها في ابتدائك سورة * سواها وفي الاجزاء خير من تلا) diyü mażmūnı bir sūreni tutaş

343.27 ḳılup oḳusañ yā ki berāʾat sūresini oḳurġa başlasañ emīnlikni köterüv üçün ingenlikden

343.28 bismi'l-lah eytüvçi tügilsün ammā berāʾatden başḳa sūresini başlap oḳuġan vaḳtinde elbette bismi'l-lah eytüvden

343.29 çāre yoḳ ammā sūreniñ orṭasından oḳurġa tutunġanda oḳuġan ādem bismi'l-lah eytüv birlen eytmev arasında

I / 344

344.1 iḫtiyārlı eytse de yaray eytmese de yaray bir ṭarafda da artuḳlıḳ yoḳ yalġız eʿūẕ eytüv birlen kifāyelenür

344.2 (براءة من الله ورسوله) bu allahdan hem resūl allahdan irişküçi berāʾatdür yaʿnī ʿişmetniñ kisilüvidür

344.3 (الى الذين عاهدتم من المشركين) mükriklerden siz müʾmimler ʿahd ḳılġan ādemlerge yaʿnī allahü teʿālā hem

344.4 allahnıñ resūli bizniñ müşriklerge ḳılġan ʿahdiñizden bizdiler (فسيحوا في الارض) bes yirde seyr ḳılıñız

344.5 (أربعة أشهر) dört ay yaʿnī şevvāl aylarında zü'l-ḳaʿde zü'l-ḥicce muḥarrem aylarında yaʿnī ṣaḥābeler ʿarab müşriklerini

344.6 ʿişmet birlen ʿahd ḳıldılar bu müşrikler ʿahdlerini bozdılar meger benū żamere birlen benū kenāne gine bozmadı

344.7 bes ʿahd bozuvçılarnıñ ʿahdlerini özlerine ṭaşlandı da dört ay ṭınç bolup yürüv birlen emr

344.8 ḳıldılar müşriklerge bu āyet ingenden ṣoñ resūl allah ḥażret-i ʿalīni özi aṭlana turġan tevesine

344.9 (ʿażbāʾġa) aṭlandurup münāġa ḥacc mevsimine yiberdi ḥażret-i ebū bekrni aldan emīr itüp yibergen idi

344.10 ḥażret-i ʿalī yiberge yaḳınlaşḳaç teve ayaġınıñ ṭavışını işitüp ebū bekr el-ṣıddīḳ ṭoḳtadı hem resūl allah

[1] "āyet" olmalı.

344.11 tevesiniñ ayaḳ ṭavışı işitile didi ḥażret-i ʿalī kilüp yitkeç ebū bekr el-ṣıddīḳ ey ʿalī emīr bolup

344.12 kildiñ mi meʾmūr bolup kildiñ mi yaʿnī buyuruvçı bolup kildiñ mi yā ki buyurulmış bolup kildin mi

344.13 maʿnāsında ḥażret-i ʿalī buyurulmış bolup kildim didi ẕü'l-hicceniñ yidinçi küni bolġaç ebū bekr el-ṣıddīḳ

344.14 ḫuṭbe oḳudı ḥacc ʿamellerini ḫalḳġa söyledi ḳurbān ʿıydı künini cemre-i ʿuḳbede ḥażret-i ʿalī ayaḳ üzere

344.15 başup ḫalḳġa nuṭḳ söyledi eytdi ey ādemler min allahnıñ resūliniñ sizge yiberilgen ilçisimün

344.16 ḫalk ni birlen yiberildiñ didiler ḥażret-i ʿalī ḫalḳġa otuz āyet miḳdārı kurān oḳudı min

344.17 dört türli nerse birlen buyurılmış boldım birisi şol bu yıldan ṣoñ beytu'l-lahġa hiç bir müşrikniñ

344.18 yaḳın bolmavı birlen ikinçisi şol ḳaʿbetu'l-lahda hiç kimniñ yalanġaç ṭavāf ḳılmavı birlen üçünçisi

344.19 ucmaḫḳa kirmes meger müʾmin bolġan ādem gine kirür digen söz birlen dörtinçisi şol her bir ʿahd iyesine

344.20 ʿahdlerini tamām ḳıluv birlen (وَاعْلَمُوا) daḫı biliñiz müşrikler (أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِى اللهِ) düristlikde siz

344.21 allahü teʿālānıñ ʿaẕābını kuvvet ḳılduruvçılar tügilsiz gerçi sizge allahü teʿālā mühlet birse de (وَأَنَّ اللهَ)

344.22 daḫı biliñiz düristlikde allahü teʿālā (مُخْزِى الْكَافِرِينَ) kāfirlerni dünyāda öltürüv birlen āḫiretde

344.23 ʿaẕāb birlen rüsvāy ḳıluvçıdur (وَأَذَانٌ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ اِلَى النَّاسِ) daḫı bu allahdan hem allahnıñ

344.24 resūlinden ādemlerge bildürüvdür (يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ) ḥacc özi hem uluġ ʿamelleri tamām bola turġan

344.24 uluġ küninde (ʿıyd küninde) baʿżılar resūl allahnıñ "اَلْحَجُّ عَرَفَةُ" digen sözine ḳarap ḥacc ekber

344.25 künni ʿarefe küni digenler (أَنَّ اللهَ) bu bildürilgen nerse şoldur düristlikde allahü teʿālā (بَرِىءٌ

344.26 (مِنَ الْمُشْرِكِينَ) müşriklerniñ ʿahdlerinden bizgüçidür (وَرَسُولُهُ) daḫı allahü teʿālānıñ resūli de müşriklerniñ

344.27 ʿahdlerinden bizgüçidür (فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) bes eger küfrden daḫı vaʿde bozuvdan tevbe itseñiz

344.28 bes ol tevbeñiz sizniñ üçün izgüdür (وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ) ve eger tevbeden hem vaʿdege vefā ḳıluvdan yüz

I / 345

345.1 döndürseñiz (فَاعْلَمُوا) bes biliñiz (أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ) düristlikde allahü teʿālānı ʿaẕab ḳıluvdan

345.2 ʿāciz itüvçi tügilsiz (وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemlerge süyünç (ḫaber) bir (بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

345.3 rencitküçi ʿaẕāb birlen (إِلَّا الَّذِينَ) meger allahü teʿālā hem allahnıñ resūli şunday ādemlerniñ ʿahdlerinden

345.4 bizmes (عَاهَدْتُمْ) ol ādemlerge siz ʿahd ḳıldıñız (مِنَ الْمُشْرِكِينَ) müşriklerden bolġuçı ol ʿahd

345.5 ḳılġan ādemleriñiz (ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا) munıñ ṣoñında ʿahdniñ şarṭlarından hiç nerseni kimitmeseler

345.6 (وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا) daḫı şunday żararıñız üzerine düşmānlarıñızdan hiç kimge yardem birmeseler

345.7 (فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَى مُدَّتِهِمْ) bes ol müşriklerge müddetleri tamām bolġanġa ḳadar ʿahdlerini tamām

345.8 itiñiz (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde ʿ allahü teʿālā (يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) ʿahdni tamām ḳıluv birlen özinden ṣaḳlanuvçılarnı

345.9 dost ḳörür (فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ) bes her ḳayçan ḥarām aylar ötse (فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ) bes

345.10 ʿahdlerini bozġan hem müselmānlarnıñ żararına kāfirlerge iʿānet ḳılġan müşriklerni öltüriñiz (حَيْثُ

345.11 (وَجَدْتُمُوهُمْ) ḳayu ġına orunda tapsañız da (وَخُذُوهُمْ) daḫı esīr itüp alıñız (وَاحْصُرُوهُمْ) daḫı

345.12 boġavlañız (وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ) daḫı müşriklerni şaḳlar üçün her bir öte ṭurġan orunlarında

345.13 ḳaçup (puşup) olṭırıñız (فَاِنْ تَابُوا) bu eger müşrikler küfrlerinden tevbe itseler (وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ)

345.14 daḫı namāz oḳusalar (وَآتَوُا الزَّكٰوةَ) daḫı zekevet birseler (فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ) bes ol müşriklerniñ

345.15 yollarını boş ḳılıñız yaʿnī alarnı ḳullıḳdan ḳutḳarıñız ve alarġa yavızlıḳ birlen kirişmeñiz (اِنَّ اللّٰهَ)

345.16 düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) tevbe ḳılġan ādemlerni yarlıḳaġuçıdur ve raḥmet ḳılġuçıdur beyḍāvī

345.17 iyesi bu āyetde namāz oḳumaġan ve zekevet birmegen kişini de ḳul kibi itüp bilep tutuvġa delālet

345.18 bardı likin imām-ı aʿẓam mez̠hebinden bolġan fuḳāḥa kitābında bu ṭarīḳ ġına bar eger de bir şehr ḥalḳı namāz

345.19 oḳumasalar hem zekevet birmeseler ol ḫalḳ birlen imāmġa şoġış açmaḳ dürist digen söz ḥażret-i

345.20 ʿalī berāʾat sūresi ḫalḳġa oḳup bu āyetke yitkeç bir ir şoradı eger de müşriklerden bir ir kelām allahnı

345.21 işitüvge ḳadar emīnlik istese anı da öltürürsün mi diyü ḥażret-i ʿalī şabr itseñçi allahü teʿālānıñ ḥükmini

345.22 oḳup bireym diyü ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni oḳudı (وَاِنْ اَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ) eger de müşriklerden bir

345.23 ādem imān istese (فَاَجِرْهُ) bes ol müşrikge imān bir (حَتّٰى يَسْمَعَ كَلَامَ اللّٰهِ) allahnıñ kelāmını işitkenine

345.24 ve oylaġanına ḳadar yaʿnī kelām allahnı oylap ḥaḳīḳatine irişkenine ḳadar (ثُمَّ اَبْلِغْهُ مَاْمَنَهُ) munıñ şonıñda ol

345.25 müşrikni emīnlik ornına irişdür (yiber) yaʿnī müddet ötkenniñ şonıñda eger de bu orunda müselmān

345.26 bolmasa öziniñ emīn tura turġan yurṭına irişdür munıñ şoñında tileseñ anıñ birlen şoġış ḳıl

345.27 (ذلك) bu imān istegen müşriklerge imān birüv birlen emr (بأنهم قوم لا يعلمون) oşbunıñ sebeblidür

345.28 düristlikde müşrikler īmān hem īmānnıñ ḥaḳīḳati ni ikenligini bilmey turġan ḳavmdür (كيف يكون

345.29 للمشركين عهد) müşrikler üçün niçük ʿahd bolsun (عند الله وعند رسوله) allahü teʿālā hem allahnıñ resūli

I / 346

346.1 ḥużūrında elbette alarġa ʿahd yoḳ (إلا) meger allah hem allahnıñ resūli ḥużūrında ʿahd bolur (الذين)

346.2 şunday müşriklerge (عاهدتم عند المسجد الحرام) ol müşriklerge siz mescid-i ḥarām ḥużūrında ʿahd ḳıldıñız

346.3 (فما استقاموا لكم) bes sizniñ üçün bolġan ʿahdlerinde ol müşrikler toġrı bolup turġanları zamānda

346.4 (فاستقيموا لهم) siz de alar üçün bolġan ʿahdiñizde ṭoġrı turıñız yaʿnī alar sizge ḳılġan ʿahdlerini

346.5 bozmasalar siz de alarġa ḳılġan ʿahdiñizni bozmañız (إن الله) düristlikte allahü teʿālā (يحب المتقين)

346.6 taḳvālıḳ ḳıluvçılarnı dost körür yaʿnī ʿahdlerinde turuvçılarnı dost körür (كيف) niçük müşrikler

346.7 üçün ʿahd bolur (وإن يظهروا عليكم) ḥālbūkim ol müşrikler eger sizniñ üzeriñizge üstün boluvġa

346.8 yol tapsalar (لا يرقبوا فيكم إلا) ol müşrikler sizlerde yemīnni ve yaḳınlıḳnı riʿāye ḳılmaslar (ولا ذمة)

346.9 daḫı ʿahdni riʿāye ḳılmaslar (يرضونكم بأفواههم) ol müşrikler sizni aġızları sözleri birlen rāżī

346.10 ḳılurlar (وتأبى قلوبهم) daḫı ol müşriklerniñ köñilleri ʿahdlerine vefā ḳıluvdan ṭarṭulur (وأكثرهم)

346.11 (فاسقون) ol müşriklerniñ köpisi allahnıñ ṭaʿātinden çıġuvçılardur (اشتروا بآيات الله) müşrikler allahü teʿālānıñ

346.12 āyetleri birlen almaşdurdılar (ثمنا قليلا) az bolġan s̱emenni yaʿnī nefs arzularına iyerüvni

346.13 (فصدوا عن سبيله) bes müşrikler allahü teʿālānıñ yolından (dīninden) ḫalḳnı ṭıydılar (انهم) düristlikde

346.14 müşrikler (ساء ما كانوا يعملون) müşriklerniñ ḳılġan nerseleri ni ʿaceb yavız boldı (لا يرقبون فى مؤمن)

346.15 hiç müʾmin ḥaḳında ṣaḳlamaslar (الا ولا ذمة) yemīnni ve yaḳınlıḳnı hem ʿahdni ṣaḳlamasalar (واولئك هم

346.16 المعتدون) ve bu müşrikler yavızlıḳda çikden ötüvçilerdür (فان تابوا) bes eger müşrikler küfrden tevbe

346.17 itseler (واقاموا الصلوة) daḫı namāz oḳusalar (وآتوا الزكوة) daḫı zekevet birseler (فاخوانكم

346.18 فى الدين) bes bu ṣıfatda bolġan müşrikler sizniñ dīnde ḳardeşleriñizdür (ونفصل الآيات) daḫı āyetlerni

346.19 beyān ḳılurmız (لقوم يعلمون) bile turġan ḳavm üçün çünki fāʾidelenüvçi bile ṭurġan ḳavm ginedür (وان

346.20 نكثوا ايمانهم) ve eger müşrikler yemīnlerini ʿahdlerini bozsalar (من بعد عهدهم) ʿahdleri ṣoñından

346.21 (وطعنوا فى دينكم) daḫı sizniñ dīniñizde taʿn ḳılsalar yaʿnī dīniñizni ḫorlasalar (فقاتلوا ائمة

346.22 الكفر) bes küfrniñ imāmları yaʿnī müşriklerniñ başlarını öltüriñiz (انهم لا ايمان لهم)

346.23 düristlikde ol müşriklerniñ başları alar üçün ʿahdler yoḳdur (لعلهم ينتهون) müşriklerniñ

346.24 başlarını öltüriñiz küfrlerinden ṭıyılsunlar üçün (الا تقاتلون قوما) şunday ḳavmler birlen

346.25 şoġış ḳılmassız mı (نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ) ol ḳavm ʿahdlerini bozdılar (وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ)
346.26 daḫı meşveret yurṭında ḳiñeş ḳılup resūlni muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı ṭuvġan yurṭından çıġaruvnı ḳaṣd ḳıldılar
346.27 (وَهُمْ بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ) daḫı ol müşrikler sizge düşmānlıḳ ve ṣoġış ḳıluv birlen evvel mertebe başladılar çünki
346.28 resūl allah ol müşriklerni yaḫşılıḳ birlen dīnge ünderge başladı müşrikler añar ḳarşı ḳılıç birlen
346.29 ṣoġışurġa başladılar (أَتَخْشَوْنَهُمْ) bes siz ol müşriklerden ḳorḳasız mı (فَاللَّهُ) bes allahü teʿālā (أَحَقُّ أَنْ

I / 347

347.1 تَخْشَوْهُ) sizniñ ḳorḳuvıñızġa ḥaḳlıraḳ idi (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) eger siz çın ve ḥaḳīḳī īmān kitürüvçi
347.2 bolsañız (قَاتِلُوهُمْ) ṣoġış ḳılıñız ol müşrikler birlen (يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ) allahü teʿālā ol müşriklerni
347.3 sizniñ ḳolıñız birlen ʿaẕāb ḳılur (وَيُخْزِهِمْ) daḫı ol müşriklerni rüsvāy ḳılur (وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ)
347.4 daḫı müşriklerniñ żararı üzerine sizge yardem birür (وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ) daḫı müşriklerge ḳılġan
347.5 işi birlen allahü teʿālā īmān kitürüvçi ḳavmniñ kökreklerine şifā birür yaʿnī benū ḫuzāʿage (وَيُذْهِبْ
347.6 غَيْظَ قُلُوبِهِمْ) daḫı īmān kitürüvçi ḳavmniñ köñillerinden açuvnı yiberür (وَيَتُوبُ اللَّهُ) daḫı tevbe ḳılur
347.7 allahü teʿālā (yaʿnī yarlıḳav birlen ḳaytur) (عَلَى مَنْ يَشَاءُ) tilegen ādemi üzerine (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) ve allahü
347.8 teʿālā her bir bolġan ve bolaçaḳ nerseni bilgüçidür hem ḥikmet iyesidür hiç bir işni ḥikmetsiz ḳılmas

347.9 mü᾽minlerniñ baᶜżısı şoġış ḳıluvnı mekrūh körgen vaḳtde allahü teᶜālā eytdi (أَمْ حَسِبْتُمْ) eyā siz mü᾽minler

347.10 ḥesāb ḳıldıñız mı (أَنْ تُتْرَكُوا) ḳaldurılmış boluvıñıznı (وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ) allahü teᶜālānıñ ẓuhūr ᶜilmi

347.11 birlen şunday ādemlerni bilmegeni zamānda (جَاهَدُوا مِنْكُمْ) ol ādemler sizden cihād ḳıldılar (وَلَمْ

347.12 يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ) daḫı allahdan başḳadan tutmadılar (وَلَا رَسُولِهِ) daḫı allahnıñ resūlinden başḳadan

347.13 tutmadılar (وَلَا الْمُؤْمِنِينَ) daḫı mü᾽minlerden başḳadan tutmadılar (وَلِيجَةً) yaşrin sırnı yaᶜnī sizlerden

347.14 ṣāf müᶜmin bolġan ādemler başḳalardan ẓāhir ayrılmış bolmayınça ḳaldurulmış boluvıñıznı hesāb

347.15 ḳıldıñız mı (وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) ve allahü teᶜālā sizniñ ᶜameliñizniñ ṭışını ve içini hem

347.16 bilgüçidür ḥażret-i ᶜabbās müşrik vaḳtinde esīr alunġaç ṣaḥābeler ḥażret-i ᶜabbaske islām ᶜarż itdiler

347.17 müşrikligi üçün ve ḳardeşligini kisdigi üçün şelte ḳıldılar ḥattā ḥażret-i ᶜalī ḳatı

347.18 sözler de eytdi şundan soñ ḥażret-i ᶜabbās eytdi ᶜaceb sizniñ ḥāliñiz bizniñ ᶜayblarımıznı ẕikr

347.19 ḳılasız izgüliklerimizni yaşiresiz biz mescid-i ḥarāmnı ᶜimāret ḳılamız ve kaᶜbeni perdeleymiz ḥācīlarnı ṣuġaramız

347.20 ḳullar azād itemiz didi şol ḫuṣūṣda allahü teᶜālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ)

347.21 müşrikler üçün dürist bolmadı (أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللّٰهِ) allahnıñ mescidlerini ᶜimāret ḳıluvları (شَاهِدِينَ

347.22 عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ) küfr birlen özlerine şehādet birüvleri ḥālde (أُولٰئِكَ) bu ṣıfatda bolġan ādemler

347.23 (حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ) ᶜamelleri bāṭıl boldı (وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ) daḫı bu ṣıfatda bolġan ādemler cehennem

347.24 oṭında meñgü ḳaluvçılardur (إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ) budur başḳa tügildür allahnıñ mescidlerini ʿimāret

347.25 ḳılur (مَنْ) şol kişi (آمَنَ بِاللّٰهِ) ol kişi allahġa īmān kitürdi (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) daḫı āḫiret

347.26 künine īmān kitürdi (وَأَقَامَ الصَّلٰوةَ) daḫı namāz oḳudı (وَآتَى الزَّكٰوةَ) daḫı zekāt birdi (وَلَمْ

347.27 يَخْشَ إِلَّا اللّٰهَ) daḫı ol kişi ḳorḳmadı meger allahdan ġına ḳorḳdı yaʿnī allahnıñ mescidlerini ʿimāret

347.28 ḳıluvçılar ʿilmī ve ʿameli bolġan kemāletlerni çıġuvçılar bu āyetden maḳṣūd müşriklerni şirk ḥāllerinde

347.29 mescidlerni teʿmīrden ṭıyuv mescidni ʿimāretden termīm murād yaʿnī iskürgen orunlarnı yañartuv daḫı

I / 348

348.1 pāklar daḫı oṭlar yaġup nūrlanduruv daḫı mescidni ʿibāret üçün ʿilm ve dīn üyretüv üçün bināʾ

348.2 ḳılındıġından dünyā sözlerinden ṣaḳlav bes bu sözge ḳaraġanda başlap mescid taʿmīr itüv müşriklerge

348.3 bütünley memnūʿ bola hem kāfir mescid binā ḳıluvnı tilese menʿ ḳılına digenler allahü aʿlem * bu orunda ḳıṣṣa mescid-i

348.4 ḥarām ḥaḳında bolsa da allahü teʿālā cemʿi ṣıġāsı birlen ẕikr ḳıldı her ḳayusını ḥükmde ʿāmm itsün üçün baʿżılar

348.5 cemʿ ḳıluvnıñ sebebinde bu ṭarīḳ dimişler mescid-i ḥarām bütün mescidniñ ḳıblesi bolduḳından anı ʿimāret

348.6 ḳıluvçı bütün mescidni ʿimāret ḳıluvçı kibi bola baʿżılar ʿimāretden mescidke kirüvni alġanlar bu vaḳtde

348.7 bu āyet kāfirge müselmānnıñ ruḫṣatından başḳa mescidke kirüvniñ dürist bolmavına delālet ḳıladur (فَعَسَى

348.8 أُولٰئِكَ) bes bu ṣıfatda bolġan ādemlerniñ yaḳındur (أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ) toġrı yolġa könilmiş

348.9 bolġan ādemlerden boluvları (أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ) eyā ḥācīlarnı ṣuġaruv ehlini (ṣuġaruvçılarnı)

348.10 ḳıldıñız mı (وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) dahı mescid-i ḥarāmnı ʿimāret ehlini (ʿimāret ḳıluvçılarnı)

348.11 ḳıldıñız mı (كَمَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ) allahü teʿālāge dahı āhiret künine īmān kitürgen ādem kibi

348.12 (وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللهِ) dahı allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳılġan ādem kibi (لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللهِ) ḥācīlarnı

348.13 ṣuġaruvçı ve mescid-i ḥarāmnı ʿimāret ḳıluvçı müşrikler allahü teʿālāge hem āhiret künine īmān kitürgen

348.14 hem allah yolında ṣoġış kılġan müʾminler birlen berāber bolmaslar yaʿnī müşrikler müʾminlerden niçe mertebe artuḳ

348.15 ʿamel ḳılsalarda s̱evāb da artdurmas ve fāʾide de artdurmaslar īmān birlen müşerref bolġanlarına ḳadar

348.16 (وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) ve allahü teʿālā ẓulm ḳıluvçı ḳavmni ḥaḳḳ yolġa köndürmes (الَّذِينَ)

348.17 şunday ādemler (آمَنُوا وَهَاجَرُوا) īmān kitürdiler hem ṭuvġan yurṭlarından (mekkeden) hicret

348.18 ḳıldılar (وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ) dahı allahü teʿālā yolında mālları ve cānları birlen

348.19 ṣoġış ḳıldılar (أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللهِ) munday ādemler allahü teʿālā ḥużūrında derece yüzinden uluġraḳdur

348.20 (وَأُولَئِكَ) dahı bu ṣıfatda bolġan ādemler (هُمُ الْفَائِزُونَ) alardur dünyā ve āhiretde saʿādetke

348.21 irişüvçiler (يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ) bu ādemlerge rableri özinden bolġan raḥmet birlen süyünç

348.22 birür (وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ) dahı allahü teʿālā öziniñ rıżālıġı hem ucmahları birlen süyünç birür (لَهُمْ

348.23 فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ) ol ādemler üçün ucmahlarda hemīşe bolġan niʿmetler bolur (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا) ol

348.24 ucmaḫlarda meñgü ḳalġanları ḥālde (إنّ الله) düristlikde allahü teʿālā (عنده أجر عظيم) ol allahü teʿālā ḥużūrında

348.25 uluġ s̱evāb bardur (يا أيها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (لا تتخذوا آباءكم وإخوانكم

348.26 أولياء) atalarıñıznı ve ḳardeşleriñizni dostlar tutmañız (إن استحبوا الكفر على الإيمان) eger de atalarıñız

348.27 ve ḳardeşleriñiz īmān üzerine küfrni iḫtiyār ḳılsalar bu āyet muhācirler ḥaḳında indi çünki hicret birlen allahü

348.28 teʿālā emr ḳılġaç muhācirler eytdiler eger biz hicret ḳılsaḳ atalarımız ve balalarımız ve ḳardeşlerimizden ayrulamız

348.29 ve sevdālarımızdan maḥrūm ḳalamız bes bizniñ żāʾiʿ boluvımız iḥtimāl diyü (ومن يتولهم منكم) ve sizlerden kimlerdür

I / 349

349.1 ol īmān üzerine küfrni iḫtiyār ḳılġan atalarını ve ḳardeşlerini dost tutar (فأولئك هم الظالمون)

349.2 bes bu ṣıfatda bolġan ādemler alardur ẓulm itüvçiler dostlıḳnı tiyüşsiz orunġa ḳoyduḳları üçün (قل)

349.3 eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) müʾminlerge (إن كان آباؤكم وأبناؤكم) eger de atalarıñız daḫı balalarıñız bolsa

349.4 (وإخوانكم وأزواجكم) daḫı ḳardeşleriñiz ve ḫatunlarıñız bolsa (وعشيرتكم) daḫı yaḳınlarıñız bolsa (وأموال

349.5 اقترفتموها) daḫı kesb ḳılġan māllarıñız bolsa (وتجارة تخشون كسادها) daḫı revāc vaḳtiniñ ötüvünden

349.6 korḳġan sevdāñız bolsa (ومساكن ترضونها) daḫı rāżī bolup vaṭan tutḳan tura turġan orunlarıñız

349.7 bolsa (أحب إليكم) bu ẕikr ḳılınġanlar sizniñ üzeriñizge süyüklirek bolsa (من الله ورسوله) allahdan hem allahnıñ

349.8 resūlinden (وجهاد في سبيله) daḫı allah yolında ṣoġış ḳıluvdan (فتربصوا حتى يأتي الله بأمره) bes ḳuvvetiñiz

349.9 allahnıñ emri birlen (ʿaẕābı birlen) kilgenne ḳadar (والله لا يهدي القوم الفاسقين) ve allahü teʿālā öziniñ

349.10 ṭaʿatinden çıġuvçı ḳavmni ḥaḳḳ yolġa köndürmes (لقد نصركم الله) taḥḳīḳ allah sizge yardem birdi (في مواطن

349.11 كثيرة) ṣoġış vāḳʿa bola ṭurġan orunlardan köp orunlarda (ويوم حنين) daḫı ḥuneyn (mekke birlen ṭāʾif

349.12 arasındaġı bir çuḳur) ṣoġışı küninde yardem birdi (اذ اعجبتكم كثرتكم) şol vaḳtni yardem birdi sizni

349.13 köplikiñiz ʿaceblendürdi resūl ekrem ṣallallahü ʿaleyh ve sellem ḥuneyn soġışına on iki miñ ʿasker birlen çıḳdı

349.14 arasından birisi köpliklerine tayanup bu kün maġlup bolmamız didi ṣoñra bik ḳaṭı ṣoġış ḳıldılar

349.15 bes müselmānlar muḳābeleden ʿāciz boldılar hemmesi ḳaçdılar meger ḥażret-i ʿabbas ile ḥarṣ oġlı süfyān

349.16 ḳaldı resūl allah ṣaḥābelerge ḳıçḳur kilsünler diyü ḥażret-i ʿabbasḳa emr itdi ḥażret-i ʿabbas ḳıçḳurdı lebbeyk diyü

349.17 kildiler hem allahü teʿālā ferişteler indürdi ṣoñra müselmānlar ġālib boldılar (فلم تغن عنكم شيئا) bes köplikiñiz

349.18 sizden hiç nerseni muñsız ḳılmadı (وضاقت عليكم الارض بما رحبت) daḫı sizge yir vāḳıʿada kiñ bola

349.19 turup da ṭar boldı 2(ثم وليتم مدبرين) munıñ ṣonıñda artuñız birlen bolġanıñız ḥālde döndiñiz yaʿnī ciñilgeniñiz

349.20 ḥālde ḳaçdıñız (ثم انزل الله سكينته) munıñ ṣonıñda allahü teʿālā öziniñ ḳarārını (s̱ebātın) indürdi (على

349.21 رسوله وعلى المؤمنين) resūli üzerine hem müʾminler üzerine (وانزل جنودا لم تروها) daḫı sizniñ köziñiz

349.22 birlen körmey turġan ʿaskerni (ferişteleri) indürdi (وعذب الذين كفروا) daḫı kāfir bolġan ādemlerni

349.23 ʿaẕābladı (وَذٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ) ve bu cezā kāfirlerge tiyüşli bolġan cezādur yaʿnī öltürülmiş boluv ve esīr

349.24 boluv (ثُمَّ يَتُوبُ اللّٰهُ) munıñ ṣoñında allahü teʿālā ḳaytur (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) oşbunıñ ṣoñında (عَلٰى مَنْ يَشَاءُ)

349.25 tilegen ādem üzerine yaʿnī tilegen ādemni islāmge köndürür (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) ve allahü teʿālā günāhlarnı

349.26 yarlıḳaġuçıdur hem raḥmet ḳılġuçıdur * ḥuneyn ṣoġışında bolġan kāfirlerden bir cemāʿat resūl allahġa kildiler hem

349.27 īmān kitürdiler daḫı eytdiler ey allahnıñ resūli sin ādemlerniñ izgüregi ve şefḳatliregi bizniñ balalarımız

349.28 esīr boldılar ve māllarımız alındı "altı miñ cān ve ḥesābsız teveler ve ḳoylar alınġan" bizge şefḳat

---

349.29 2) niteki bizniñ yirlerimizde baʿżı ḫalḳ üçün yir bik tar boladur.

I / 350

350.1 ayt didiler resūl allah aytdı iḫtiyārıñız māllarıñıznı yā ki esīrleriñizni alıñız ikisiniñ birisini alurġa

350.2 ruḫṣat didi bular eytdiler biz hiç ḳayusını iḫtiyār ḳılurġa bilmeymiz didiler resūl allah ṣaḥābelerge

350.3 eytdi bular müselmān bolup kildiler sizniñ dīnde ḳardeşiñiz boldılar min bularġa balaları birlen

350.4 māllarından birisini aluv birlen iḫtiyārlı ḳıldım hiç birisini alurġa bilmeymiz didiler bes kimniñ ḳolında

350.5 esīr bolsa köñli rāżī bolup birse uluġ izgüligidür ve kimdür boş biresi kilmese miñe birsün

350.6 ol esīrni minim üstimde boruç bolsun māl ḥāṣıl bolġanda esīr ornına bedelni tölermün didi her

350.7 ḳayusı rāżī bolduḳ ḳolımızdaġı esīrlerni biremiz didiler resūl allah eytdi ihtimāl arañızda rāẓī

350.8 bolmaġan ādemleriñiz bardur bes reʾīsleriñizge ḳaytup eytiñiz alar miñe kilüp eytsünler didi

350.9 reʾīsleri kilüp her ḳayusı resūl allahġa rāẓı boluvlarından ḫaber birdiler üçün farż ḥacda

350.10 nefl ḥacda dürist bolmav ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يا ايها الذين آمنوا) ey

350.11 anday īmān kitürgen ādemler (انما المشركون نجس) budur başḳa tügildür müşrikler necs iyesidür

350.12 çünki alar necāsetden pāklanmaslar ve ṣaḳlanmaslar hem ġusül de ḳılmaslar bes alar hiç bir vaḳt necāsetden

350.13 ẖālī bolmaslar yā ki iʿtiḳādları necsdür ibn-i ʿabbāsdan ʿıyn-ı necs boluvlarını rivāyet ḳılġanlar ḥattā

350.14 bir kişi müşrik birlen körüşse ṭahāret aluv vācib bola digenler allahü aʿlem (فلا يقربوا المسجد الحرام)

350.15 bes müşrikler mescid-i ḥarāmġa yaḳın bolmasunlar (بعد عامهم هذا) bu yılları ṣonıñda yaʿnī hicretden

350.16 toḳızınçı yıl ṣoñında mescid-i ḥarāmġa yaḳın bolmavdan farż hem nefl ḥacc ḳılur üçün yakın bolmav murād

350.17 (وان خفتم عيلة) eger müşriklerden sevdāñıznıñ kisilüvi sebebli faḳīrlikden ḳorḳsañız (فسوف

350.18 يغنيكم الله من فضله) bes tizden allahü teʿālā öziniñ fażlından sizni muñsız ḳılur (ان شاء) eger

350.19 tilese (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (عليم حكيم) her nerseni bilgüçi ve her işinde ḥikmet iyesidür

350.20 cizyeniñ vācib hem meşrūʿ boluvı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قاتلوا الذين)

350.21 şunday ādemler birlen soġış ḳılıñız (لا يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر) ol ādemler alllahġa hem āẖiret

350.22 künine īmān kitürmesler (ولا يحرمون ما حرم الله ورسوله) daẖı allahü teʿālā hem allahnıñ resūli ḥarām ḳılġan

350.23 nerseni ḥarām ḳılmaslar (ولا يدينون دين الحق) daẖı ḥaḳḳ dīn birlen dīnlenmesler yaʿnī ḥaḳḳ dīnni

350.24 tutmaslar (من الذين اوتوا الكتاب) şunday ādemlerden ol ādemlerge kitāb birilmiş boldı yaʿnī

350.25 bu ṣıfatda bolġan ādemler birlen ṣoġış ḳılıñız (حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ) cizye birgenlerine ḳadar (عَنْ يَدٍ)

350.26 ḳoldan ḳolġa (وَهُمْ صَاغِرُونَ) ḥālbūkim cizye birüvçiler ẕilletdedür cizyeler bizniñ meẕhebimizde ʿarab

350.27 müşrikleri birlen mürtedden başḳa her bir kāfirden alına cizye bay ādemden kırḳ sikiz dirhem orṭa ḥālliden

350.28 yigirmi dört dirhem kesbke ḳādir bolġan faḳīrden on iki dirhem ammā kesbke ḳudreti bolmaġan

350.29 faḳīrden hem ṣabīden ḫatundan ḳuldan iki közi yoḳ kişiden uzun müddet oñalmay turġan avruvdan

I / 351

351.1 ruhbānlardan alınmas (وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللّٰهِ) daḫı yehūdler eytdiler ʿüzeyr (ʿaleyhi's-selām) allahnıñ

351.2 oġlı diyü yehūdlerniñ ʿüzeyr ʿaleyhi's-selāmnı allahnıñ oġlı diyüvlerine sebeb şol buḫtü'n-naṣr ölgenniñ ṣoñında

351.3 yehūdlerniñ tevrāt ḥıfżında bolġan ādemleri ḳalmadı yüz yıldan ṣoñ ʿüzeyr ʿaleyhi's-selāmnı allahü teʿālā tirgüzgeç

351.4 yehūdlerge tevrātnı köñilden yazup birdi yehūdler bu işke bik ʿaceblendiler hem bu iş ʿüzeyr ʿaleyhi's-selāmnıñ

351.5 allahnıñ oġlı bolduḳdan diyü bildiler (وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللّٰهِ) daḫı naṣāralar ʿīsā allahnıñ oġlı

351.6 didiler naṣārālarnıñ bu sözni eytüvlerine sebeb ḥażret-i ʿīsānıñ atasız dünyāġa kilüvi hem közsizlerni

351.7 közlü ḳılup ala tenlilerni selāmetlendürüvi hem ölüklerni tirgüzüvi (ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ) bu ʿüzeyr allahnıñ

351.8 oġlı hem ʿīsā allahnıñ oġlı dimek naṣārā ve yehūdlerniñ aġızları birlen eytken sözleridür (يُضَاهِئُونَ)

351.9 (قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ) yehūd ve naṣārālarnıñ sözleri özlerinden borun kāfir bolġan ādemlerniñ

351.10 sözlerine oḫşar (قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ) yehūd naṣārālarġa allahü teʿālā laʿnet ḳıldı yā ki alar ḥaḳında allahü teʿālā alarnı

351.11 öltürgey idi dimek lāyıḳdur maʿnāsında (أَنّٰى يُؤْفَكُونَ) niçük alar ḥaḳdan bāṭılge döndürülmiş bolurlar (اِتَّخَذُوا

351.12 أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ) ehl-i kitāb ʿālimlerini ve zāhidlerini tutdılar (أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahġa başḳa rabler

351.13 (maʿbūdler) itüp yaʿnī ʿālimlerine ve zāhidlerine allahü teʿālā ḥarām ḳılġan nerselerni ḥelāl ḳıluvlarında ve allahü

351.14 teʿālā ḥelāl ḳılġan nerselerni ḥarām ḳıluvlarında iyerdiler (وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ) daḫı meryem oġlı ʿīsānı

351.15 maʿbūd tutdılar (وَمَا أُمِرُوا) ḥālbūkim ehl-i kitāb buyurulmadılar (إِلَّا لِيَعْبُدُوا) meger ʿibādet ḳıluv birlen

351.16 buyuruldılar (إِلٰهًا وَاحِدًا) bir maʿbūdke (لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳdur meger allahü teʿālā özi ginedür

351.17 (سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ) müşriklerniñ şerīk ḳılġan nerselerinden allahnı kāmil pāklav birlen pāklaymun (يُرِيدُونَ

351.18 أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللّٰهِ) ehl-i kitābnıñ başları allahnıñ nūrını dīnini söndürüvni tilerler (بِأَفْوَاهِهِمْ) aġızları

351.19 birlen yaʿnī şirk ve tekẕibleri birlen (وَيَأْبَى اللّٰهُ) daḫı allahü teʿālā abāʾ ḳılur yaʿnī rāżī bolmas (إِلَّا أَنْ

351.20 يُتِمَّ نُورَهُ) meger nūrını tamām ḳıluvġa ġına rāżī bolur yā ki allahü teʿālā resūl allahnıñ nübuvvetni yalġanġa tutuv

351.21 birlen bāṭıl ḳılurġa istegen ādemniñ ḥālini etrāfġa saçılgen uluġ nūrnı söndürüvni istegen ādem

351.22 ḥāline miṡāl kitürgen ḥālbūkim allahü teʿālā ol nūrnı uruv birlen artduruvnı tileydür bu nūrnıñ sönüv iḥtimāli

351.23 bar mı elbette yoḳ (وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ) gerçi kāfirler bu işni mekrūh körseler de (هُوَ الَّذِي) ol allahü teʿālā

351.24 şunday allahdur (أَرْسَلَ رَسُولَهُ) öziniñ resūlini muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı yiberdi (بِالْهُدَى) ḥaḳlıḳġa köndürüvçi

351.25 (ḳurān) birlen (وَدِينِ الْحَقِّ) daḫı islām dīni birlen (لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ.) bu ḥaḳḳ bolġan islām dīnni

351.26 bütün dīnler üzerine üstün ḳıluv üçün (وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ) gerçi islām dīniniñ bütün dīnge ġālib

351.27 boluvını müşrikler (ḫuṣūṣā misyonirler) mekrūh körseler de bu āyetniñ ḥükmi aḳran ġına ḥāżir zamānlarda biline

351.28 başladı tamāma çıġup bitüvini körme gine allahü teʿālā müyesser itsün (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday īmān

351.29 kitürgen ādemler (إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ) düristlikde ʿālimlerden ve zāhidlerden köpisi (لَيَأْكُلُونَ

I / 352

352.1 أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ) ādemlerniñ māllarını bāṭıllıḳ birlen aşarlar yaʿnī ehl-i kitābnıñ ʿālimleri ve zāhidleri

352.2 ḥükmlerde rüşvet alurlar (وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) daḫı allahnıñ yolından (dīninden) ḫalḳnı ṭıyarlar

352.3 (وَالَّذِينَ) daḫı şunday ādemler (يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ) altunnı ve kümişni ḫazīne itüp ṣaḳlarlar

352.4 (وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ) daḫı ol altun birlen kümişni allah yolına ṣarf ḳılmaslar yaʿnī ol altun

352.5 ve kümişniñ zekevetini birmesler (فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) bes munday ādemlerge rencitküçi ʿazāb birlen süyünç

352.6 (ḫaber) bir (يَوْمَ) şol künde (يُحْمَى عَلَيْهَا) ol altun ve kümiş ḫazīneleri üzerine ḳızdurulmış bolur (فِي نَارِ

352.7 جهنم) cehennem oṭında (فتكوى بها) bes ol altun ve kümiş ḫazīneleri birle yandurulmış bolur (جباههم

352.8 وجنوبهم وظهورهم) ol altun ve kümiş ḫazīneleriniñ iyeleriniñ mañlayları hem yanları hem arḳaları

352.9 yaʿnī altun ve kümişni şol aʿżālarına ḳızdurup başılmış bolur (هذا ما كنزتم لانفسكم) eytilmiş

352.10 bolur bu altun ve kümiş iyelerine bu māllarıñız öziñiz üçün ḫazīne itüp cıyġan nerseleriñizdür (فذوقوا

352.11 ما كنتم تكنزون) bes taṭıñız öziñizniñ ḫazīne itüp cıyġan nerseñizniñ ʿaẕābını diyü bu āyet altun

352.12 ve kümişniñ zekevetni birüvniñ vācib boluvı ḥaḳında allahü teʿālā şerīʿatde yılnın aylar ḥesābı birlen muʿteber boluvı

352.13 ḥaḳında ẕikr ḳılınaçak āyetni indürdi (ان عدة الشهور عند الله) düristlikde allahü teʿālā ḥużūrında aylarnıñ

352.14 şanı (اثنى عشر شهرا) on iki aydur (فى كتاب الله) allahü teʿālānıñ kitābında (levḥü'l-maḥfūẓda) yā ki vācib

352.15 itken hükminde ādemlerniñ vāḳıʿālarnı ḥıfẓda teʾrīḫ tutuvġa iḥtiyārları żarūr bolduḳından türliçe

352.16 teʾrīḫ tutḳanlar ḳayusı bir devletniñ ẓāhir boluvından ḳayusı bir milletniñ ḥādiṡ boluvından ḳayusı

352.17 başḳa nerseden ḥāṣıl her ḳavmniñ özine ḥāṣ teʾrīhi bolġan hicretden ṣoñ ṣaḥābeler ikisi

352.18 teʾrīhlerini ḳoyup her bir yılnı bir ʿünvān birlen ẕikr ḳıla başlaġanlar meṡelā ʿāmel-i hicret ʿāmel-i izn

352.19 ʿāme'l-bedr ʿām-i uḥud ʿāme'l-ḫendeḳ ʿāme'l-ḥudeybiye ʿām-i ḫabīr ʿāme'l-fetḥ ʿām-ı hüccetü'l-vedāʿ diyü hicret birlen evvel teʾrīḫ

352.20 tutḳan ādem ḫiṭāb oġlı ḥāżret-i ʿömerdür hicretden on yidinçi yılda başlaġan munıñ sebebin ebū mūsā

352.21 el-eşʿarī ḥażret-i ʿömerge ḥaṭṭ yzaġan sizden bizge ḥaṭlar kile ol ḥaṭlarnıñ ḳayusı birlen ʿamel

352.22 ḳılurġa da bilmeymiz ḫatlarıñız cümlesinden birisini oḳuduḳ şaʿbanda diyü yazılġan bu bizge maʿlūm bolmadı

352.23 ötken yılnıñ şaʿbanı mı kileçek yılnıñ şaʿbanı mı diyü şundan ṣoñ ṣaḥābeler cıyılup teʾrīḫ yaṣav

352.24 ḫuṣūsında meşveret ḳılġanlar ḳayusı eytken vaḥy ine başlaġan vaḳtdan yaṣayıḳ diyü ḳayusı

352.25 resūl allahnıñ vefātından yaṣayıḳ diyü ḳayusı resūl allahnıñ tuvġan küninden (vaḳtinden) yaṣayıḳ diyü iḫtilāf

352.26 ḳılġanlar ḥażret-i ʿalīden ḳayusı maʿḳūl diyü ṣoraġanlar ḥażret-i ʿalī eytken resūl allahnıñ ṭuvġan

352.27 vaḳti birlen vaḥy ingen vaḳt yaḳına maʿlūm tügil ammā resūl allahnıñ ölgen vaḳti ḥasret vaḳti her

352.28 ḥādiṡede teʾrīḫ ẕikr ḳılınġanda ḥasretni yañartuv bola hicretden teʾrīḫ yasav münāsib çünki hicret islām

352.29 dīniniñ ḳuvvet tapuvına sebeb boldı müselmānlar her ḥādiṡede teʾriḫlerni ẕikr ḳılġanda bu uluġ niʿmetni

I / 353

353.1 islerine tüşürürler de allahü teʿālāge şükrāne ḳılurlar digen ḥażret-i ʿalīniñ bu sözini ḥażret-i ʿömer de

353.2 başḳalar da maʿḳūl körüp hicretden teʾrīḫ yaṣadılar hem yılnıñ başını muḥarrem ḳıldılar çünki muḥarrem ayı

353.3 ʿarab aylarınıñ evvelgisi bu āyetniñ ḥükmi boyınça müselmānlarġa ḥükmlerini ʿarab ayları birlen

353.4 ve ʿarab yılları birlen yürütürge tiyüş ṣatuv ve aluvlarında hem boruç müddetlerinde hem zekātlarında ve başḳa

353.5 nerselerde ʿacem rūm yıllarına iʿtibār ḳılmasḳa kirek ammā ʿöşrler cıyuvda ḫarāclar aluvda ve devlet maṣraflarında

353.6 (ʿasker vaẓīfeleri ve menṣub iyeleriniñ vaẓīfeleri kibilerde) żarūret bolduḳdan hem bular diyānetden

353.7 bolmay muʿāmelātdan bolduḳdan sene-i şemsiyeni iʿtibār ḳılup ʿamel itüvniñ düristligine barġanlar ibrāhīm

353.8 hem ismāʿīl ʿaleyhi's-selām zamānında ʿarablar yıllarnı ve aylarnı ḥaḳīḳī itüp iʿtibār ḳılġanlar

353.9 aylarını ay körüv birlen yılnı on iki ay itüp iʿtibār ḳılġanlar yılnıñ künlerini üç yüzde

353.10 illi dört yā ki üç yüzde illi biş kün itüp iʿtibār ḳılġanlar şundan arṭmay da kimimey de

353.11 ʿarab aylarınıñ dürist ismleri 1 muḥarrem, 2 ṣafer, 3 şehr-i rebiʿu’l-evvel, 4 şehrü rebiʿu-s ṡāni, 5 cemādiyü’l-

353.12 evvel, 6 , 7 cemādiyü’s̱-s̱āniye, receb, 8 şaʿbān, (9 şehrüʿr-ramażān), 10 şevvāl, 11 ẕü'l-kaʿde,
12 ẕü'l-hicce
353.13 üç aydan şehr lafẓı cüzʾ ḳalġan toḳız aylar ʿilmler bolduḳından alarġa şehr lafẓını kiritüp istiʿmāl
353.14 itüv dürist tügil cemādī muʾnis̱ * on iki ay içinden zü’l-ḳaʿde zü’l-hicce muḥarrem recm ḥarām ayları
353.15 bu dört ayda ṣoġış ḳıluv ḥarām sene-i ḳameriye sene-i şemsiyeden on bir kün miḳdārı az bes her bir
353.16 sene-i şemsiye birlen bolġan altmış biş yıl sene-i ḳameriye birlen altmış yidi yıl bola dimekke otuz iki
353.17 yıl yarımda bir yıl arṭa sene-i şemsiye birlen yüz yıl ḳameriye birlen yüzde üç yıl bola bilindi ki şemsiye birlen
353.18 üç yüz yıl kameriye birlen üç yüzde toḳız yıl bola taḳrībā (يَوْمَ خَلَقَ السَّموٰاتِ وَالْاَرْضَ) yılnıñ on iki
353.19 ay boluvı s̱ābitdür allahü teʿālānıñ köklerni ve yirlerni yaraṭḳan küninde (مِنْهَا اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ) bu on iki
353.20 aydan dörtisi (ẕü'l-kaʿde ẕü'l-hicce muḥarrem receb) ṣoġış ḥarām bolġan aylardur (ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ)
353.21 on iki aydan dört aynı ṣoġış ḥarām bolġan ay ḳıluv toġrı bolġan dīndür yaʿni ibrāhim
353.22 ʿaleyhi's-selām birlen ismāʿīl ʿaleyhi's-selām dīnidür bu bizge alardan alınġandur (فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ) bes bu dört ayda
353.23 hiç ẓulm ḳılmañız başka aylarda hem ẓulm ḳıluv dürist bolmasa da bu aylarda bigrekde ẓulm ḳılmañız
353.24 yā ki bu aylarda ṣoġış ḳıluv birlen ẓulm ḳılmañız maʿnāsında (اَنْفُسَكُمْ) özleriñizge (وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ)
353.25 (كَافَّةً) daẖı siz müselmānlar müşriklerniñ barçasını öltüriñiz (كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً) niteki ol müşrikler siz
353.26 müselmānlarnıñ barçañıznı öltüreler idi (وَاعْلَمُوا) daẖı biliñiz (اَنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (مَعَ

353.27 (المتقين) şirkden saḳlanuvçılar birlen birgedür (انما النسئ زيادة فى الكفر) budur başḳa tügildür
353.28 bir aynıñ ḥürmetini ikinçi ayġa kiçiktürüv küfrde artduruvdur çünki bir aynıñ ḥürmetini ikinçi ayġa
353.29 kiçiktürüv allahü teʿālā ḥarām ḳılġan nerseni ḥelāl itüv bola ol küfr iski küfrlerine ḳoşḳaç küfr

I / 354

354.1 üzerine küfrni artduruv bola (يضل به الذين كفروا) bir aynıñ ḥürmetini ikinçi ayġa kiçiktürüv sebebli
354.2 kāfir bolġan ādemlerni ḥaḳlıḳdan azdurılmış bolur (يحلونه عاما) bu kiçiktürilgen aynı bir yılda ḥelāl ḳılurlar
354.3 (ويحرمونه عاما) daḫı bir yılda ḥarām ḳılurlar yaʿnī ḥarām aylarından kiçiktürilgen aynı bir yılda ḥelāl ay
354.4 ḳılurlar anıñ ornına ikinçi aynı ḥarām ay yaṣarlar ve ikinçi yılda ḥarām aynı ḥarām köyinçe ḳaldururlar
354.5 (ليواطئوا عدة ما حرم الله) allahü teʿālā ḥarām ḳılġan nerseniñ (aylarnıñ) ṣanına muvāfıḳ bolsunlar üçün yaʿnī
354.6 ḥarām ayları dörtke ṭolsun üçün (فيحلوا ما حرم الله) bes allahü teʿālā ḥarām ḳılġan nerseni ḥelāl ḳılurlar
354.7 ḥarāmnı ḥelāl ḳıluv küfr ʿarab müşrikleri ṣoġışḳa meyl itüvçen ḫalḳ bolġanlar bularnıñ ṣoġışḳan ḥāllerinde
354.8 ḥarām ayı kilse ṣoġışnı ṭaşlav aġır bolġan ol ay ornına ikinçi aynı ḥarām ayı yaṣap muḥārebelerinde
354.9 devām itkenler şulay itüp ḥarām aylarınıñ ḥürmetini bütünley bitürgenler (زين لهم سوء اعمالهم) bu
354.10 kāfirlerge yavız ʿamelleri ziynetli ḳılındı (والله لا يهدى القوم الكافرين) ve allahü teʿālā kāfir ḳavmni ḥaḳlıḳġa
354.11 köndürmes (يا ايها الذين آمنوا) ey anday īmān kitürgen ādemler (ما لكم) ni boldı sizge (اذا قيل لكم)

354.12 her ḳaycan sizge eytilmiş bolsa (انفروا فى سبيل الله) allahü teʿālā yolında ṣoġış ḳıluvġa çıġıñız diyü eytilse

354.13 (أثاقلتم) avır idiñiz ve köñilleriñiz rāżī bolmadı (الى الارض) yir ṣarı meyl itdigiñiz ḥālde yaʿnī dünyāġa

354.14 meyl itdiñiz ve dünyā arzularını sevdiñiz sefer aġırlıḳlarnı yükleysiñiz kilmedi ṣaḥābelerniñ ṣoġışḳa çıġarġa

354.15 avır ivleri tebūk ṣoġışında bolġan çünki yimişniñ pişüp kile turġan hem ġāyet issilik vakti bolġan

354.16 ṣoġışḳa bir de ḥāzirlenmegen bolġanlar (أرضيتم بالحيوة الدنيا) eyā siz dünyā tirükligine rāżī boldıñız mı

354.17 (من الآخرة) aḫiretden yaʿnī āḫiret bedelinden (فما متاع الحيوة الدنيا فى الآخرة) bes āḫiret cānında

354.18 dünyā tirükligin iñ fāʾidelene turġan nerseni tügildür (الا قليل) meger azdur (الا تنفروا) eger siz

354.19 ṣoġışḳa çıḳmasañız (يعذبكم عذابا أليما) allahü teʿālā sizni rencitküçi ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳılur

354.20 (ويستبدل قوما غيركم) daḫı sizni sizden başḳa ḳavm birlen almaşdurur (ولا تضروه شيئا) daḫı

354.21 allahü teʿālāge hiç nerse żarar itmessiz (والله على كل شىء قدير) ve allahü teʿālā her bir nersege küçi

354.22 yitküçidür (الا تنصروه) eger siz muḥammed ʿaleyhi's-selāmge ṣoġışda yardem ḳılmasañız (فقد نصره الله) bes taḥḳīḳ

354.23 allahü teʿālā yardem ḳıldı ol muḥammed ʿaleyhi's-selāmge (اذ) şol vaḳtde yardem ḳıldı (أخرجه الذين كفروا)

354.24 kāfir bolġan ādemler ol muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı mekkeden çıġardılar (ثانى اثنين) ikiniñ ikinçisi bolġanı ḥālde

354.25 ikinçisi ebū bekr el-ṣıddīḳ radallahü teʿālā ġına (اذ هما فى الغار) şol vaḳtde çıġardılar bu ikisi

354.26 (resūl allah birlen ebū bekr el-ṣıddīḳ) tūr taġınıñ çuḳurında idiler (إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ) şol vaḳtde ol

354.27 ikinçi (muḥammed ʿahm) yoldaşına (ebū bekr el-ṣıddīḳġa) eytür boldı (لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا) ḥasretlenme düristlikde

354.28 allahü teʿālā bizniñ birlen birgedür müşrikler cebl-i tūrda taġ cıyılġaç ebū bekr el-ṣıddīḳ resūl allahnı

I / 355

355.1 ayap ḳorḳa başladı şol vaḳt resūl allah eytdi ey ebū bekr iki kişi ḥaḳında ne ẓann ḳılasañ

355.2 üçünçileri allah bolġanda diyü bes allahü teʿālā müşriklerni közsizler ḥükminde taġda eylenüp

355.3 yürüdiler resūl allahnı hem ebū bekrni köre almadılar baʿżılar çuḳurnıñ tişgine kögerçin oya yaṣadı

355.4 ürmeküç üy ṭartdı didiler (فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ) bes allahü teʿālā ebū bekr el-ṣıddīḳġa öziniñ

355.5 ḳarārını (tınçlıḳnı) indürdi yā ki resūl allahġa maʿnāsında (وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا) daḫı resūl allahnı allahü

355.6 teʿālā siz körmey turġan ʿaskerler ferişteler birlen ḳuvvetledi çuḳurda daḫı ṣoġışlar da (وَجَعَلَ كَلِمَةَ

355.7 الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى) daḫı kāfir bolġan ādemlerniñ sözlerini töpen ḳıldı ve asḳta ḳaldurdı (وَكَلِمَةُ اللَّهِ)

355.8 daḫı allahnıñ sözi (هِيَ الْعُلْيَا) ol allahnıñ sözi bülend ve üstündür (وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) ve allahü teʿālā

355.9 her işinde ġālib ve ḥikmet iyesidür bütün müselmān üzerine ṣoġışnıñ farżlıġı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr

355.10 ḳılınaçaḳ ayetni indürdi (انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا) ṣoġışḳa çıġıñız şādlanup ciñgil bolġan ḥāliñizde

355.11 hem ṣoġış meşaḳḳati üçün avırayġan ḥāliñizde de yaʿnī niçük bolsa da çıġıñız yā ki aṭlanġan

355.12 ḥāliñizde ve cayav ḥāliñizde yā ki yaş ḥāliñizde ve ḳart ḥāliñizde çıġıñız maʿnāsında yā ki faḳīr

355.13 ḥāliñiz ve bay ḥāliñizde yā ki balalarıñıznıñ azlıġı üçün ciñgil bolġan ḥāliñizde ve balalarıñıznıñ

355.14 köpligi üçün avır bolġan ḥāliñizde yā ki arḳ ve simiz ḥāliñizde yā ki selāmet ve avruv ḥāliñizde

355.15 çıġıñız maʿnāsında ḥāṣıl her nindi ḥālde bolsa da ṣoġışḳa çıḳmay ḳalmañız maʿnāsında (وجاهدوا بأموالكم)

355.16 (وأنفسكم في سبيل الله) daḫı allah yolında ṣoġış ḳılıñız yaʿnī dīniñiz üçün māllarıñız ve cānlarıñız birlen

355.17 (ذلكم خير لكم) allah yolında māllarıñız ve cānlarıñız birlen sizniñ ṣoġış ḳıluvıñız öziñiz üçün izgüdür

355.18 (إن كنتم تعلمون) eger siz munıñ izgü ikenni bilseñiz (likin bilüvçiler barmay iken) (لو كان)

355.19 eger münāfıḳlarnıñ ündelengen nerseleri bolsa idi (عرضا قريبا) yaḳın ve aluvı anṣat bolġan dünyā fāʾidesi

355.20 (وسفرا قاصدا) daḫı orṭaça ve ciñgil sefer bolsa idi (لاتبعوك) elbette münāfıḳlar siñe iyerürler idi

355.21 (ولكن بعدت عليهم الشقة) likin münāfıḳlar üzerine meşaḳḳatli sefer yıraḳ boldı (وسيحلفون بالله)

355.22 daḫı ṣoġışḳa barmay ḳaluvçı münāfıḳlar allah birlen yemīn iterler (لو استطعنا لخرجنا معكم) eger ṣoġışḳa

355.23 çıġarġa küçimiz yitse idi sizniñ birlen birge çıḳġan bolur idik (يهلكون أنفسهم) yalġan yemīn

355.24 itüvleri sebebli münāfıḳlar özlerini helāk iterler (والله يعلم) daḫı allahü teʿālā biledür (إنهم لكاذبون)

355.25 düristlikde münāfıḳlar küçimiz yitse sizniñ birlen birge ṣoġışurġa çıġar idük digen sözlerinde yalġançılardur

355.26 resūl ekrem bir türli cemāʿatke ṣoġışḳa çıḳmay ḳalurġa ictihādī birlen iẕn birgen idi şol ḫuṣūṣda

355.27 allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (عَفَى اللّٰهُ عَنْكَ) ey muḥammed allah sinden iẕn birüvde ḫaṭāʾ

355.28 ḳıluvıñdan ʿavf itdi (لِمَ أَذِنْتَ لَهُمْ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ni üçün ṣoġışḳa çıḳmay ḳalurġa münāfıḳlarġa

355.29 iẕn birdiñ (حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكَ) siñe ẓāhir bolġanġa ḳadar (الَّذِينَ صَدَقُوا) ṣoġışḳa çıḳmavda ʿüzeyr

I / 356

356.1 körsetüvlerinde rast bolġan ādemler (وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ) daḫı ṣoġışḳa çıḳmavda ʿöẕr körsetüvlerinde yalġançı

356.2 bolġan ādemlerni bilgeniñe ḳadar resūl ekrem iki işni allahü teʿālādan iẕnsiz ḳıldı ikisinde de

356.3 şelte ḳıldı birisi eṡīrlerden fedā aluv birisi münāfıḳlarġa ṣoġışḳa çıḳmasḳa iẕn birüv digen (لَا يَسْتَأْذِنُكَ)

356.4 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām sinden iẕn ṣoramas (الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) allahü teʿālāge hem āḫiret künine

356.5 īmān kitürgen ādemler (أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ) mālları ve cānları birlen ṣoġış ḳıluvlarında

356.6 yaʿnī müʾminlerniñ ʿādetinden tügil ṣoġış ḳıluvda iẕn ṣorav çünki ṣāf müʾminler ṣoġış ḫaberini

356.7 işitkeçde ṣoġış ḳılurġa aşuġurlar iẕn ṣorap turmaslar (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ) ve allahü teʿālā özine

356.8 ḫilāflıḳ ḳıluvdan ḳorḳuvçılarnı bilür (إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ) budur başḳa tügildür sinden ṣoġışdan ḳalurġa

356.9 iẕn ṣorar (الَّذِينَ) şunday ādemler (لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) ol ādemler allahġa hem āḫiret

356.10 künine īmān kitürmesler (وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ) daḫı ol ādemlerniñ köñilleri imānda şik ḳıldı

356.11 (فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ) bes ol allahġa hem āḫiret künine īmān kitürmegen ādemler özleriniñ

356.12 şiklerinde ḥayrān bolurlar (وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ) ve eger ol münāfıḳlar siniñ birlen birge şoġışḳa

356.13 çıġuvnı tilseler idi (لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً) şoġış üçün kirek nerselerni (ḳurallar ve azıḳlar)

356.14 ḥāżirlerler idi (وَلَٰكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انْبِعَاثَهُمْ) likin allahü teʿālā ol münāfıḳlarnıñ sizniñ birlen birge şoġışḳa

356.15 çıġuvlarını yaratmadı (فَثَبَّطَهُمْ) bes allahü teʿālā ol münāfıḳlarnı şoġışḳa çıġuvdan ṭıydı ve ḥabs itdi

356.16 (وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ) daḫı münāfıḳlarġa şoġışdan olṭurup ḳaluvçılar birlen birge olṭurup ḳalıñız

356.17 dip eytildi bu söz kināye bola allahü teʿālānıñ münāfıḳlarnıñ köñillerine şoġışḳa çıḳmav fikrini şaluvından

356.18 yā ki şeyṭān vesvese yolı birlen eytdi maʿnāsında (لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ) eger de münāfıḳlar sizniñ içiñizde birge

356.19 şoġışḳa çıḳġan bolsalar idi (مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا) sizge artdurmaslar idi meger bozuḳlıḳnı artdururlar

356.20 idi (وَلَأَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ) daḫı arañızda söz sürtüvge aşuġurlar idi (يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ) sizniñ üçün

356.21 fitne istegenleri ḥālde (وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ) daḫı siz müselmānlar arasında hem ol münāfıḳlarnıñ sözlerini

356.22 ḳabūl itüp işitüvçiler bolur idi yaʿnī żāʿīf ala ʿitiḳādlarıñız ol münāfıḳlarnıñ sözlerine ışanurlar

356.23 idi (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ) ve allahü teʿālā ẓulm ḳıluvçılarnı bilgüçidür (لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ) ẓaʿīf münāfıḳlar

356.24 siniñ işiñni bozuvda ve ṣaḥābeleriñni taratuvda fitne istediler (مِنْ قَبْلُ) mundan (tebūk şoġışından) ilkde

356.25 yaʿnī uḫud şoġışı küninde de (وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ) hem siniñ üçün bolġan işlerni eylendürdiler yaʿnī siniñ

356.26 işiñni bozuvda mekrler ḳıldılar (حَتَّىٰ جَاءَ الْحَقُّ) ḥaḳlıḳ yardem kilgenge ḳadar (وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ) daḫı allahnıñ

356.27 emri dīni ġālib bolġanġa ḳadar (وَهُمْ كَارِهُونَ) ḥālbūkim ol münāfıḳlar allahnıñ dīniniñ ġālib (üstün) boluvını

356.28 mekrūh körüvçilerdür (وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ ائْذَنْ لِي) daḫı münāfıḳlardan ḳayusı eytür miñe ṣoġışdan ḳaluvġa iẕn

356.29 bir (وَلَا تَفْتِنِّي) daḫı mini fitnege tüşürme diyü (أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا) āgāh olıñız münāfıḳlar ṣoġışdan ḳaluv

I / 357

357.1 fitnesine tüşdiler (وَإِنَّ جَهَنَّمَ) daḫı düristlikde cehennem (لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ) kāfirlerni çulġap aluvçıdur (إِنْ)

357.2 (تُصِبْكَ حَسَنَةٌ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eger sine baʿżı ṣoġışlarıñda izgülik (üstünlik ve ġanīmet) irişse (تَسُؤْهُمْ)

357.3 ol izgülik ġāyet ḥasedleri üçün münāfıḳlarnı ḳayġurtur yaʿnī ḳayġuġa tüşürür (وَإِنْ تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ)

357.4 ve eger siñe baʿżı ṣoġışlarıñızda ḳayġu irişse yaʿnī maġlūb bolsañ yā ki bir yirge cerāḥat irişse niteki

357.5 uḥud ṣoġışında resūl allahnıñ tişi ṣındı (يَقُولُوا) münāfıḳlar eytürler (قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ) taḥḳīḳ

357.6 bu ḳayġudan burun işimizni tutduḳ yaʿnī yaḫşı eli ṣoġışḳa barmay ḳalduḳ dip eytürler (وَيَتَوَلَّوْا)

357.7 daḫı bu sözni söyleşken orunlarından öz dostlarına dönerler kiterler (وَهُمْ فَرِحُونَ) ḥālbūkim

357.8 ol münāfıḳlar şādlanġuçılardur (قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām münāfıḳlarġa bizge irişmes

357.9 (إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا) meger irişür allahü teʿālā bizge levhü'l-maḥfūẓda yazġan nerse gine (هُوَ مَوْلَانَا) ol

357.10 allahü teʿālā bizniñ ḫocamızdur (وَعَلَى اللَّهِ) daḫı allahü teʿālā üzerine (فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) müʾminler işlerin

357.11 tapşırsunlar (قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eyt sin münāfıḳlarġa siz bizge kütmeysiz (إِلَّا إِحْدَى

357.12 الْحُسْنَيَيْنِ) meger iki körkem işniñ birisini kütersiz yaʿni yardem birilüv birlen şehīd boluvdan birisini yaʿnī bizde

357.13 ṣoġışda allahü teʿālā yardem birse ġālib bolamız eger maġlūb bolsaḳ şehīd bolamız bular her ikisi izgü

357.14 iş (وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ) ve biz sizge kütemiz (أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ) allahnıñ sizge irişdürüvini (بِعَذَابٍ

357.15 مِنْ عِنْدِهِ) öz ḥużūrından bolġan ʿaẕābnı (أَوْ بِأَيْدِينَا) yeise bizniñ ḳollarımız birlen ʿaẕāb irişdürüvini

357.16 (فَتَرَبَّصُوا) bes sizde kütiñiz bizniñ ṣoñġı ḥālimizni (إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ) düristlikde biz de sizniñ

357.17 birlen birge kütüvçilermiz sizniñ ṣoñġı ḥaliñizni diyü (قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

357.18 münāfıḳlarġa allahnıñ ṭāʿatinde mālları̇ñıznı kirek iḫtiyār birlen ve kirek küçlenüp ṣarf itịñiz (لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْ)

357.19 sizden bu ṣarf itüviniz ḳabūl ḳılınmas bu āyet ḳays oġlı cedniñ sözine cevāb bolup indi

357.20 ḳays oġlı ced resūl allahdan ṣoġışdan ḳalurġa izn ṣoradı min sizge māl birlen yardem itermün didi

357.21 (إِنَّكُمْ) düristlikde münāfıḳlar (كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ) yavız ḳavm boldıñız yaʿnī allahnıñ ṭāʿatindan çıġuvçı

357.22 ḳavm boldıñız (وَمَا مَنَعَهُمْ) daḫı hiç nerse ṭıymadı münāfıḳlarnı (أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ) münāfıklardan

357.23 ṣarf ḳılġan nerseleriniñ maḳbūl boluvından (إِلَّا) meger ṭıydı maḳbūl boluvdan (أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ)

357.24 düristlikde ol münāfıḳlar allahġa hem allahnıñ resūline kāfir boldılar yaʿnī münāfıḳlarnıñ allah ṭāʿatinde ṣarf

357.25 ḳılġan māllarınıñ maḳbūl boluvından ṭıyġan hiç nerse yoḳ meger küfrleri (وَلَا يَأْتُونَ الصَّلٰوةَ) daḫı münāfıḳlar

357.26 namāzġa kilmesler (إِلَّا) meger kildiler ise (وَهُمْ كُسَالٰى) ḥālbūkim ol münāfıḳlar yalḳavlardur (وَلَا يُنْفِقُونَ)

357.27 daḫı münāfıḳlar allah yolına māllarını ṣarf ḳılmaslar (إِلَّا) meger ṣarf ḳılsalar (وَهُمْ كَارِهُونَ) ol

357.28 münāfıḳlar ṣarf ḳıluvların mekrūh körüvçilerdür yaʿnī ṣarf ḳıluvlarında küçlenüvçilerdür çünki

357.29 münāfıḳlar namāz oḳumaġan ve māl ṣarf ḳılmaġan üçün ʿaẕāb bolur diyü allahdan ḳorḳmaylar hem bu işlerine

I / 358

358.1 s̱evābda ümīd itmeyler (فَلَا تُعْجِبْكَ) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām sini ʿaceblendürmesün (أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ)

358.2 münāfıḳlarnıñ mālları ve balaları (إِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ) budur başḳa tügildür tiler allahü teʿālā (لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا)

358.3 mālları ve balaları birlen münāfıḳlarnı ʿaẕāb ḳıluvnı (فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) dünyā tirükliginde (وَتَزْهَقَ

358.4 أَنْفُسُهُمْ) daḫı kāfirlerniñ münāfıḳlarnıñ cānlarınıñ çıġuvnı tiler (وَهُمْ كَافِرُونَ) ḥalbūkim ol

358.5 münāfıḳlar kāfirlerdür yaʿnī küfr ḥāllerinde cānlarınıñ çıġuvnı tiler (وَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ) daḫı münāfıḳlar

358.6 allah birlen yemīn iterler (إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ) düristlikde özleri elbette sizdendür müselmānlar cümlesindendür

358.7 diyü (وَمَا هُمْ مِنْكُمْ) ḥālbūkim ol münāfıḳlar sizden müselmānlardan tügillerdür (وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ)

358.8 likin ol münāfıḳlar sizden ḳorḳa turġan ḳavmlerdür yaʿnī sizden ḳorḳup ḳına biz müselmān dip yürüyler

358.9 (لو يجدون ملجأ) eger münāfıḳlar ṣıyınaçaḳ orun tapsalar (أو مغارات) yeise taġda kirürge

358.10 çuḳurlar tapsalar (أو مدخلا) yeise başḳa kire turġan orun tapsalar (لولوا اليه) ol orun ṭarafına

358.11 yönelürler idi (وهم يجمحون) ḥālbūkim ol münāfıḳlar aşġuçılardur (ومنهم من يلمزك فى الصدقات)

358.12 daḫı münāfıḳlardan baʿżısı ey muḥammed ʿaleyhi's-selām sini ṣadaḳalarnı bölüvde ʿaybler (فان أعطوا منها) bes eger

358.13 ol ṣadaḳalardan özlerine birilse (رضوا) rāżī bolurlar (وان لم يعطوا منها) ve eger ol ṣadaḳalardan

358.14 özlerine birilmese (اذا هم يسخطون) şol vaḳtde ol münāfıḳlar siñe açuvlanurlar münāfıḳlardan ebū'l-cevāẓ

358.15 ismli münāfıḳ müselmānlarġa eytdi muna ḳarañız yoldaşıñız muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı ṣadaḳalarnı kütüvçilerge üleşe de

358.16 özi min ʿādilmün dip daʿvā ḳıla didi şol münāfıḳ ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılġan āyetin indürdi

358.17 (ولو أنهم رضوا) ve eger ol münāfıḳlar rāżī bolsalar idi (ما آتاهم الله ورسوله) allahü teʿālā hem allahnıñ

358.18 resūli ṣadaḳalardanve ġanīmetlerden birgen nerselerine (وقالوا حسبنا الله) daḫı allahü teʿālā bizge her

358.19 işimizde yitküçi dip eytseler idi (سيؤتنا الله من فضله) allahü teʿālā bizge öziniñ fażlından birür

358.20 yaʿnī ṣadaḳa ve ġanīmetlerden (ورسوله) daḫı allahnıñ resūli birür (انا الى الله راغبون) düristlikde biz

358.21 allahġa raġbet idüvçimiz dip yaʿnī bu ṭarīḳ rāżī bolup eytseler idi münāfıḳlar üçün izgü bolur

358.22 idi allahü teʿālā zekevet maṣraflarını beyān itüp ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (انما الصدقات) budur başḳa

358.23 tügil farż bolġan ṣadaḳalar (للفقراء) faḳīrlergedür yaʿnī bir az ġına mālı bolġan ādemlergedür (والمساكين)

358.24 daḫı miskīnlergedür yaʿnī hiç nerseni bolmaġan ādemlergedür (والعاملين عليها) daḫı ṣadaḳalar üzerine

358.25 yaʿnī aluv üzerine ʿamel itüvçiler üzerinedür yaʿnī pādişāh ṭarafından ṣadaḳalar cıyar üçün taʿyīn ḳılınġan

358.26 ādemler üzerinedür bu ādemlerge pādişāh ḫidmetleri ḳadarınça özlerine ve balalarına ve ḫatunlarına yiterlik ḳadar

358.27 birür (والمؤلفة قلوبهم) daḫı köñilleri ülfetlendürilmiş ādemlergedür yaʿnī īmān kitürüp de köñillerinde żaʿīflik

358.28 bolġan ādemlerge birilür köñilleri ülfetlensün üçüy[2] yā ki īmān kitürsünler üçün birilgen ādemlerdür

358.29 uyeyne oġlı ḥısn ḥābis oġlı mirdās oġlı ʿabbās kibiler mundan ṣoñ bu ādemlerge birüv

I / 359

359.1 islām ḳuvvet tapdıġı sebebli sāḳit bolġan (وفي الرقاب) daḫı ḳullıḳdan moyınlarnı çişüvgedür yaʿnī

359.2 ḳullarına ḫocaları ṭarafından filān ḳadar aḳçe tapsañ āzād bolursun dip yazuv birilgen ḳullarġa

359.3 birilür (والغارمين) boruçlı ādemlergedür (وفي سبيل الله) daḫı allahü teʿālānıñ rıżālıġı tapılġan

359.4 yolġa ṣarf idilür mekteb medrese mescid hem bularnıñ ḫādimleri kibi ḫāṣıl her bir izgü yolġa ve milletniñ

359.5 alġa baruvına sebeb bolġan yollarġa ṣarf idilür imām ebū yūsuf ḥażretleri islām ʿaskerlerinden ayrılup

359.6 ḳalġan kişini hem imām muḥammed ḥażretleri ḥācīlerden ayrılup ḳalġan kişini irāde ḳılsa da elbette bularġa ġına

359.7 ḫāṣ tügil dürist bular da bu āyet taḥtına kireler allanıñ rıżālıġnı istev yolında bolduḳları üçün

359.8 bu naṣnıñ lafẓı şiksiz ʿāmm ʿibret lafẓnıñ ʿumūmına yine de ʿāmmnı ḫaber ve aḥd birlen de ḳıyās birlen de ibtidāʾ

---

[2] "üçün" olmalı.

359.9 taḫṣīṣ dürist tügil ammā min kolı ile niçük taḫṣīṣ dürist bolsun bu orunda köp söz yazarġa

359.10 mümkin bolsa da ekābir-i ʿulemāġa ḳalduruldı alar beyān iterler diyü meʾmūldür (وَابْنِ السَّبِيلِ) daḫı yol

359.11 oġlınadur yaʿnī misāfirgedür yanında aḳçesi bolmasa gerçi bay bolsa da likin bu zamānda tiz vaḳtde

359.12 her yirden aḳçe alurġa mümkin ḥāżir bularġa birüv niçükdür (فَرِيضَةً مِنَ اللهِ) bu ādemlerge zekevet farż ḳılındı

359.13 allahdan farż ḳılınmaḳ birlen (وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) ve allahü teʿālā zekevet ṣarf ḳılına turġan orunlarnı

359.14 bilgüçidür hem zekevetni bu maṣraflarġa ṣarf ḳılurġa ḳoşuvunda ḥikmet iyesidür (وَمِنْهُمُ الَّذِينَ) daḫı

359.15 münāfıḳlardan şunday ādemler bardur (يُؤْذُونَ النَّبِيَّ) ʿayblev hem sözini yürütüv birlen peyġamberni (muḥammed ʿaleyhi's-

359.16 selāmnı) rencitürler (وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ) daḫı eytürler ol peyġamber her eytilgen nerseni işite turġan ve ḳabūl

359.17 ite turġan ḳulaḳdur dip (bu sözde mübalaġa bar) (قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām münāfıḳlarġa

359.18 ol peyġamber sizniñ üçün izgü bolġan nerseni işitüvçi ḳulaḳdur dürist işitken nerseni taṣdīḳ ḳılur

359.19 likin ḫayr bolsa (يُؤْمِنُ بِاللهِ) ol peyġamber allahnı taṣdīḳ ḳılur yaʿnī allahü teʿālānıñ sözini işitür ve taṣdīḳ

359.20 ḳılur (وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ) daḫı müʾminlerni eytken sözlerinde taṣdīḳ ḳılur (وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ) daḫı

359.21 siz münāfıḳlardan çın īmān kitürgen ādemlerge raḥmetdür ammā münāfıḳlarġa raḥmet tügildür (وَالَّذِينَ) daḫı şunday

359.22 ādemler (يُؤْذُونَ رَسُولَ اللهِ) allahnıñ resūlini rencitürler (لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) allahnıñ resūlini rencitküçiler üçün

359.23 rencitküçi ʿaẕāb bardur (يَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ) ol münāfıḳlar sizge allah birlen yemīn iterler (لِيُرْضُوكُمْ)

359.24 siz müʾminlerni rāżī ḳıluvları üçün (وَاللّٰهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ) ḥālbūkim allahü teʿālā hem allahnıñ resūli tiyüşlirek

359.25 idi (أَنْ يُرْضُوهُ) münāfıḳlarnıñ resūl allahnı rāżī ḳıluvlarına allahnı rāżī kıluv birlen resūl allahnı rāżī ḳıluv

359.26 arasında telāzüm bolġanlıḳı üçün yā ki kelām resūl allahnı rencitüv ḥaḳında bolġanlıḳı üçün allahü teʿālā żamīrni

359.27 resūl allahġa ġına ḳayta turġan itüp bir gine ḳıldı (إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ) eger münāfıḳlar ḥaḳḳ īmān

359.28 kitürüvçi bolsalar niteki özleri biz müʾmin diyü gümān ḳıldılar (أَلَمْ يَعْلَمُوا) eyā münāfıḳlar bilmediler mi

359.29 (أَنَّهُ) düristlikde şāʾn (مَنْ يُحَادِدِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) kimdür allahġa hem resūl allahġa ḫilāflıḳ ḳılsa (فَأَنَّ لَهُ

I / 360

360.1 نَارَ جَهَنَّمَ) bes düristlikde ol kişiye cehennem oṭı bolur (خَالِدًا فِيهَا) cehennem oṭında meñgü ḳalġanı

360.2 ḥālde (ذٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ) bu cehennemde meñgü ḳaluv uluġ rüsvālıḳdur (يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ) münāfıḳlar ḳorḳar

360.3 (أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ) müʾminler üzerine sūre indürülmiş boluvdan (تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ) ol sūre

360.4 müʾminlerge, ḫaber birür münāfıklarnıñ köñillerinde bolġan nesre birlen (قُلِ اسْتَهْزِئُوا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eyt

360.5 sin münāfıḳlarġa ḫorlañız (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ) sizniñ çıġaruvdan

360.6 ḳorḳa turġan nerseñizni çiġaruvçıdur yaʿnī nifāḳıñıznı (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ) ve eger sin ey (muḥammed ʿaleyhi's-selām)

360.7 münāfıḳlardan ṣorasañ öziñni hem ḳurānnı ḫorlavlarından (لَيَقُولُنَّ) elbette ol münafıḳlar eytürler (إِنَّمَا

360.8 كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ) budur başḳa tügildür biz sözge çomamız ve oynaymız diyü yaʿni biz oynapḳına eytdük

360.9 diyü bu āyetniñ nuzūline sebeb şol müñfıḳlar tebūk ṣoġışında resūl allah yanından aṭlanġan ḥāllerinde ötüp

360.10 baralar idi resūl allahġa ḳarap eytdiler ḳarañız bu irge şāmnıñ sarāylarnı ve keripiçlerini açmaḳçı

360.11 (almaḳçı) bola bu iş añar yıraġrak eli dip allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ bu ṭarīḳa söyleşüvlerinden resūl allahġa

360.12 ḫaber birdi resūl allah münāfıḳlarnı çaḳırup eytdi siz mi şulay söyleşesiz diyü münāfıḳlar yoḳ ve allah

360.13 biz siniñ ḥaḳıñda hem ṣahābeleriñ ḥaḳında söyleşmedük öz aramızdaġı ġına söz sefer ḳısḳa bolsun üçün

360.14 oyun sözler gine söylep baradur idük didiler (قُلْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyh's-selām münāfıḳlarġa

360.15 (كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤُنَ) eyā allahnı hem allahnıñ āyetlerini hem resūlini (لَاتَعْتَذِرُوا) ḫorlar

360.16 boldıñız mı (لَاتَعْتَذِرُوا) ḫorlavıñızdan ʿöẕr istep mataşmañız çünki yalġan idüki maʿlūmdur

360.17 (قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ) taḥḳīḳ īmānıñız ṣoñında kāfir boldıñız yaʿnī resūl allahnı ḫorlavıñız sebebli

360.18 īmān iẓhār kılduḳıñız ṣoñında kāfir boldıñız bu āyet şerīʿatni ḫorlavnıñ küfr boluvına delālet ḳıladur

360.19 (اِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ) eger sizden bir cemāʿatden tevbeleri ve iḫlaṣları sebebli ʿafv ḳılsaḳ

360.20 (نُعَذِّبْ طَائِفَةً) sizden bir cemāʿatni ʿaẕāb ḳılurmız (بِاَنَّهُمْ) bunıñ sebebli ʿaẕāb ḳılurmız düristlikde

360.21 ol cemāʿat (كَانُوا مُجْرِمِينَ) nifāḳlarında devām itüvçi boldılar (اَلْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ) münafıḳ

360.22 irler ve münāfıḳe ḫatunlar (بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ) ol münāfıḳ irler birlen münafıḳe ḫatunlardan

360.23 baʿżısı baʿżısındandur yaʿnī münāfıḳda hem īmāndan yıraḳ boluvda baʿżısı baʿżısına oḫşaġuçıdur (يَأْمُرُونَ

360.24 بِالْمُنْكَرِ) münāfıklar baʿżısı baʿżısına günāh ve küfr birlen buyururlar (وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ) baʿżısı baʿżısını

360.25 izgü işden ve īmāndan ṭıyarlar (وَيَقْبِضُونَ اَيْدِيَهُمْ) daḫı izgülikden ḳollarunı türürler yaʿnī ṣaranlıḳ

360.26 ḳılurlar (نَسُوا اللّٰهَ) münāfıḳlar iṭāʿat ḳılmavları sebebli allahnı unutdılar (فَنَسِيَهُمْ) bes allah da alarnı

360.27 fażlından unutdı (اِنَّ الْمُنَافِقِينَ) düristlikde münāfıḳlar (هُمُ الْفَاسِقُونَ) alardur allahnıñ ṭaʿatinden çıġuvçılar

360.28 (وَعَدَ اللّٰهُ الْمُنَافِقِينَ) allahü teʿālā ir münāfıḳlarġa vaʿde ḳıldı (وَالْمُنَافِقَاتِ) daḫı ḫatun münāfıḳlarġa vaʿde ḳıldı

360.29 (وَالْكُفَّارَ) daḫı başḳa kāfirlerge vaʿde ḳıldı (نَارَ جَهَنَّمَ) cehennem oṭnı (خَالِدِينَ فِيهَا) cehennem oṭında meñgü

I / 361

361.1 ḳalġanları ḥālde (هِيَ حَسْبُهُمْ) ʿaẕāb yüzinden cehennem yiter alarġa (هِيَ حَسْبُهُمْ) ḍaḫi allahü teʿālā münāfıḳlarnı

361.2 irlerini ve hatunlarını hem başḳa ḳāfirlerni raḥmetînden yıraḳ ḳıldı (وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ) daḫı münāfıḳlarġa

361.3 irlerine ve hatunlarına hem başḳa kāfirlerge hemīşe bolġuçı ʿaẕāb bardur (كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) ey münāfıkar

361.4 siz aldıñızdan bolġan ādemler kibisiz (كَانُوا اَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً) sizden burun bolġan ādemler (kāfirler)

361.5 ḳuvvet yüzinden sizden ḳaṭıraḳ boldılar yaʿnī sizden de ḳuvvetlirek idiler (وَاَكْثَرَ اَمْوَالًا وَاَوْلَادًا) daḫı

361.6 māllar ve balalar yüzinden sizden käbrek boldılar (فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلَاقِهِمْ) bes alar özleriniñ dünyādan

361.7 bolġan ülüşleri birlen fāʾidelendiler (فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلَاقِكُمْ) bes ey münāfıḳlar sizde dünyādan bolgān

361.8 ülüşlerñiz birlen fāʾidelendiñiz (كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) nitekim sizden burun bolġan ādemler (kāfirler)

361.9 fāʾidelengenler idi (بِخَلَاقِهِمْ) özleriniñ dünyādan bolġan üşüşleri birlen yaʿni öziñizden burun bolġan

361.10 kāfirler fāʾidelendigi kibi siz münāfıḳlar da fāʾidelendiñiz (وَخُضْتُمْ) daḫı siz münāfıḳlar da bāṭılga çomdıñız

361.11 (كالذى) şunday ādemler kibi alar da bāṭılġa çomġanlar idi (أولئك) bu ḳabāḥat ṣıfatda bolġan ādemler

361.12 (حبطت أعمالهم فى الدنيا والآخرة) bu ādemlerden dünyāda ve āḫiretde ʿamelleri bāṭıl boldı (وأولئك)

361.13 daḫı bu ḳabāḥat ṣıfatda bolġan ādemler (هم الخاسرون) alardur özlerine żarar itüvçiler (ألم يأتهم)

361.14 eyā bu münāfıḳlarġa ve kāfirlerge kilmey mi (نبأ الذين من قبلهم) özlerinden burun bolġan ādemleriniñ

361.15 ḫaberleri (قوم نوح) nūḥ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminiñ ḫaberleri ṭūfān ṣuvı birlen helāk boldılar

361.16 (ḳılındılar) günāhları sebebli (وعاد وثمود) daḫı ʿād ḳavminiñ hem s̱emūd ḳavminiñ ḫaberi kilmedi mi niçük

361.17 ʿād ḳavmi cil birlen helāk ḳılındılar s̱emūd ḳavmi zelzele (yir silkinüv) birlen helāk ḳılındılar (وقوم ابراهيم)

361.18 daḫı ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminiñ ḫaberi kilmedi mi niçük nemrūd özi çıban birlen ḳavmi niʿmetni alınuv birlen

361.19 helāk ḳılındı (وأصحاب مدين) daḫı medyen ehliniñ yaʿnī şuʿayyib ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminiñ ḫaberi kilmedi mi

361.20 niçük oṭ birlen helāk ḳılındılar (والمؤتفكات) daḫı yüz töpen ḳayusınıñ ḳablanġan lūṭ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳaryeleriniñ

361.21 ehlleriniñ ḫaberi kilmedi mi elbette bularnıñ her ḳayusınıñ ḫaberi kildi şulay bolġaç ni üçün münāfıḳlar

361.22 ve başka kāfirler bularnı iʿtibār ḳılup ḳaramaylar (أتتهم رسلهم بالبينات) bu ẕikr ḳılınġan ḳavmlerge peyġamberleri

361.23 muʿcizeler birlen kildiler (فما كان الله ليظلمهم) bes bu zikr ḳılınġan peyġamberlerini yalġanġa tutḳan ḳavmlerge

361.24 allahü teʿālā ẓulm ḳılur bolmadı (ولكن كانوا أنفسهم يظلمون) likin bu ẕikr ḳılınġan ḳavmler peyġamberlerini

361.25 yalġanġa tutuvları sebebli ẓulm ḳıluvçı boldılar (والمؤمنون والمؤمنات) daḫı müʾmin irler

361.26 ve müʾmine ḫatunlar (بعضهم أولياء بعض) müʾmin irlerniñ müʾmine ḫatunlarnıñ baʿżısı baʿżısınıñ yardemçileri

361.27 ve dostlarıdur (يأمرون بالمعروف) müʾminlerniñ baʿżısı baʿżısına izgü iş birlen buyururlar (وينهون

361.28 عن المنكر) daḫı bażısı baʿżısını yavız işden ṭıyarlar (ويقيمون الصلوة) daḫı namāz oḳurlar müʾminler

361.29 (ويؤتون الزكوة) daḫı zekevet birürler müʾminler (ويطيعون الله ورسوله) daḫı müʾminler allahġa hem allahnıñ

I / 362

362.1 resūline iṭʿat ḳılurlar (أولئك) bu yaḫşı ṣıfatda bolġan müʾminler (سيرحمهم الله) şiksiz rahmet ḳılur

362.2 allahü teʿālā bu müʾminlerge (وعد الله المؤمنين والمؤمنات) düristlikde allahü teʿālā (جنات) her işinde ġālibdür hem ḥikmet iyesidür

362.3 (تجري من تحتها الأنهار) allahü teʿālā müʾmin irlerge ve müʾmine ḫatunlarġa vaʿde ḳıldı (خالدين فيها) ucmāḫlar

362.4 birlen (تجري من تحتها الأنهار) ol ucmaḫlarnıñ astlarından yılġalar (ṣular) aġar (خالدين فيها) ol

362.5 ucmaḫlarda meñgü ḳalġanları ḥālde (ومساكن طيبة) daḫı ḫoş bolġan turaçaḳ orunlar birlen vaʿde

362.6 ḳıldı (في جنات عدن) ʿadn* ucmaḫlarında (ورضوان من الله أكبر) daḫı allahdan bolġan rıżālıḳ bularnıñ

362.7 küllisinden uluġdur (ذلك) bu allahnıñ rıżālıġı (هو الفوز العظيم) ol allahnıñ rıżālıġı uluġ saʿādetke irişüvdür

362.8 (يا أيها النبي) ey anday peyġamber (جاهد الكفار والمنافقين) kāfirler hem münāfıḳlar birlen ṣoġış ḳıl

362.9 (واغلظ عليهم) daḫı kāfirler hem münāfıḳlar üzerine ḳatılıḳ ḳıl (ومأواهم جهنم) ol kāfirlerniñ ve münāfıḳlarnıñ

362.10 baraçak ornı cehennemdür (وبئس المصير) ve ni yavız evrileçek orundur ol cehennem (يحلفون بالله ما قالوا) münāfıḳlar

* Cennette bir makam adı (En yüksek makamlarda).

362.11 eytmediler "eytmedük" dip allah birlen yemīn iterler resūl ekrem ṣallallahü ʿaleyh ve sellem tebūk[*] ṣoġışında iki

362.12 ay turdı şol vaḳtde ṣoġışdan kalġan münāfıḳlarnı ʿayblap ḳurān inedür idi süveyd[*] oġlı celās[*]

362.13 eytdi eger de muḥammed ʿaleyhi's-selāmnıñ bizniñ ḳardeşlerimiz münāfıḳlar ḥaḳında eytken sözi ḥaḳḳ bolsa biz işekden de

362.14 yavız bolamız diyü celāsnıñ bu sözi resūl allahġa irişdi resūl allah celās çaḳurup ṣoradı celās

362.15 eytmedim dip yemīn itdi şol celās ḥaḳında bu āyet indi ṣoñra celās ḥaḳīḳī tevbe itdi (وَلَقَدْ

362.16 قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ) ve taḥkīḳ münāfıḳlar küfr sözni eytdiler (وَكَفَرُوا بَعْدَ اِسْلَامِهِمْ) daḫı münāfıḳlar

362.17 islāmnı iẓhārları ṣoñında kāfir boldılar (وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا) daḫı irişmegen nerselerini yaʿnī

362.18 resūl allahnı öltürüvni ḳaṣd ḳıldılar münāfıḳlardan on biş kişi tebūk ṣoġışından ḳaytḳanda resūl allahnı

362.19 tevesinden kiç birlen çuḳurġa yıġup tüşürüp helāk iterge ittifāḳ ḳıldılar yāser oġlı ʿammar[*] resūl allahnıñ

362.20 tevesiniñ tizgininden tutdı ḥaẕīfe[*] teveni artdan ḳavlap baradur idi münāfıḳlar resūl allahnı

362.21 çuḳurġa tüşürüvni ḳaṣd ḳılġaç ḥaẕīfe teveniñ ayaġı töpen[*] kitkenni hem ḳılıç tavışnı işitdi de ey

362.22 allahnıñ düşmānları allahdan ḳorḳıñız diyü ḳıçḳırdı şundan ṣoñ münafıḳlar ḳaçdılar (وَمَا نَقَمُوا) daḫı

362.23 münāfıḳlar inkār itmediler (اِلَّا اَنْ اَغْنَاهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ) meger allahü teʿālāniñ hem resūl allahnıñ

362.24 münāfıḳlarnı fażlından muñsız ḳıluvını inkār itdiler çünki resūl allah medīnege kilmesden burun

362.25 medīne ehliniñ köpisi açlıḳda ve ṭar maʿişetde boldılar resūl allah medīnege kilgeç ganīmetler

---

[*] Hicaz'ın kuzey tarafında Medine-i Münevver'den Şam'a giden yolun ortasında bir yerdir ve Peygamber Efendimizin son gözdesinin yeri olmakla meşhurdur.

[*] Süveyd oğlı.

[*] Tebük savaşında Hz. Muhammed'e nankörlük eden münāfıklardan biri.

[*] En tanınmış sahabelerden biri. Şii Müslümanlara göre Ali Bin Ebu Talib'i destekleyen 4 sadık sahabeden biri.

[*] Allahın birliğine iman eden hanım.

[*] Tepe taklak gitmek.

362.26 sebebli bayıdılar hem celāsnıñ mollası öltürildi resūl allah celāske on iki miñ dirhem diyet alup

362.27 birdi (فَاِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ) bes eger münāfıḳlar tevbe itseler münāfıḳlar üçün izgü bolur

362.28 idi (وَاِنْ يَتَوَلَّوْا) ve eger münāfıḳlar nifāḳlarında devām itüv sebebli tevbeden yüz döndürseler (يُعَذِّبْهُمُ

362.29 اللّٰهُ) allahü teʿālā münāfıḳlarnı ʿaẕāb ḳılur (عَذَابًا اَلِيمًا) rencitküçi ʿaẕāb birlen (فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ)

I / 363

363.1 dünyāda hem āḫiretde (وَمَا لَهُمْ فِى الْاَرْضِ) daḫı münāfıḳlar üçün yirde yoḳdur (مِنْ وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ) allahnıñ

363.2 ʿaẕābından menʿ ḳıla turġan yaḳın ādem hem yardemçi ādem yoḳdur (وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللّٰهَ) daḫı münāfıḳlardan

363.3 bardur şunday ādemler allahġa ʿahd ḳıldılar (لَئِنْ آتَانَا مِنْ فَضْلِهِ) eger allahü teʿālā bizge öziniñ fażlından

363.4 birse idi (لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ) elbette ṣadaḳa birür idük hem izgülerden bolur idük diyü

363.5 bu āyet ḥāṭib oġlı s̱aʿlebe* ḥaḳında indi bir vaḳde ḥāṭib oġlı s̱aʿlebe resūl allahġa kildi ve eytdi allahġa

363.6 duʿā ḳıl miñe māl birsün diyü resūl allah eytdi ey s̱aʿlebe şükrini ötegen az mālıñ şükrini öterge

363.7 küçiñ yitmegen köp māldan izgürek diyü s̱aʿlebe eytdi sini ḥaḳlıḳ birlen peygāmber itüp yibergen allah

363.8 birlen yemīn itüp eytemün eger de allahü teʿālā māl birse her bir şol māldan ḥaḳḳ iyesine ḥaḳnı birür idim

363.9 diyü şundan ṣoñ resūl allah duʿā ḳıldı s̱aʿlebe bir ḳoy aldı ḳurd uruçgen kibi ḳoylar urçedi ḥattā medīnege

363.10 ṣıymadı medīneden bir çuḳurda tura başladı cemāʿat namāzına ḥattā cumʿaġada kilmey başladı resūl allah

---

* Tebük savaşına katılan münāfıklardan birisi olarak söyleniyor.

363.11 bir vaḳtında bizniñ s̱aʿlebe ḳayda diyü ṣoradı ṣaḥābeler eytdiler s̱aʿlebe bayıdı indi mālı bik köpeydi ḥattā

363.12 medīnege ṣıymaġaç çuḳurġa çıḳḳan idi anda hem mālı ṣıymay başladı didiler resūl allah s̱aʿlebe helāk

363.13 bolġan iken didi hem resūl allah s̱aʿlebege ṣadaḳa aluvçılarnı iki ādem zikvet alur üçün yiberdi s̱aʿlebe bu larġa

363.14 karşı boldı başḳa ādemler her ḳayusı zekevetlerin birdiler s̱aʿlebeden zekat ṣoradılar hem zekevetniñ farż boluvı

363.15 ḥaḳında ingen āyetni oḳudılar s̱aʿlebe eytdi bu ṣoraġan nerseñiz tügil meger kāfirlerden alına turġan cizyeniñ

363.16 ḳardeşi ḍede bar ḳaytuñız fikrlep ḳarayım didi şundan ṣoñ ẕikr ḳılınġan āyet indi s̱aʿlebe ṣadaḳasını

363.17 alup resūl allahġa kildi resūl allah eytdi allahü teʿālā siniñ ṣadaḳañnı alurġa ḳoşmadı diyü s̱aʿlebe

363.18 ḥasretlendi başına ṭofraḳ saçdı resūl allah eytdi ey s̱aʿlebe min siñe eytdim ṭınlamadıñ didi resūl

363.19 ekrem dünyādan ötkenniñ ṣoñında ḥażret-i ebū bekrge ṣadaḳasını iletdi ol hem ḳabul itmedi ṣoñra

363.20 ḥażret-i ʿömerge iletdi ol hem ḳabūl itmedi ḥażret-i ʿos̱mān zamanında helāk boldı (فلمّا آتاهم من فضله)

363.21 bes allahü teʿālā münāfıḳlarġa öziniñ fażlından birgen zamānda (بخلوا به) allahnıñ birgen fażlı (mālı) birlen

363.22 ṣaranlıḳ ḳıldılar (وتولّوا) daḫı allahnıñ ṭāʿatinden yüz döndürdiler (وهم معرضون) ḥālbūkim alar

363.23 yüz döndürüvçilerdür yaʿnī yüz döndürüv alarnıñ ʿādetindendür (فأعقبهم نفاقا في قلوبهم) bes allahü teʿālā

363.24 ol münāfıḳlarnıñ köñillerinde münāfıḳlıḳnı ṣoñlavdan yaʿnī alarnıñ ṣoñġı ḥāllerin nifāḳ ḳıldı (الى يوم)

363.25 şol künge ḳadar (يلقونه) münāfıḳlar ol künge yoluḳurlar yaʿnī ḳıyāmet künine ḳadar (بما أخلفوا الله) allahġa

363.26 ḫilāflıḳ ḳıluvları sebebli (ما وعدوه) allahü teʿālāge vaʿde ḳılġan nerselerinde yaʿnī eger māl birseñ ṣadaḳasını

363.27 birür idük izgülerden bolur idük diyü vaʿde ḳılġan nerselerinde (وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ) daḫı yalġanlaġan

363.28 nerseleri sebebli çünki vaʿdege ḫilāflıḳ ḳıluv elbette yalġanlav bola (أَلَمْ يَعْلَمُوا) eyā münāfıḳlar bilmediler mi

363.29 (أَنَّ اللهَ) düristlikde allahü teʿālā (يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ) münāfıḳlarnıñ köñillerinde yaşirgen nerselerini hem aralarında

I / 364

364.1 sırleşken nerselerini bilür (وَأَنَّ اللهَ) daḫı düristlikde allahü teʿālā (عَلَّامُ الْغُيُوبِ) ġayblerni bilgüçidür

364.2 (اَلَّذِينَ) şunday ādemlerdür ol münāfıḳlar (يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ) nefllenüvçilerni ʿayblerler (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ)

364.3 müʾminlerden (فِي الصَّدَقَاتِ) ṣadaḳalarda yaʿnī nefl ṣadaḳa birüvçilerni ʿayblerler resūl ekrem ṣallallahü ʿaleyh ve sellem

364.4 ṣadaḳa birürge ḫalḳnı ḳızuḳdurup söylegenniñ ṣoñında ʿavf oġlı ḥażret-i ʿabdu'r-raḥman dört miñ dirhem

364.5 ṣadaḳa kitürdi sikiz miñ dirhem malım bar idi dört miñ dirhemni ehl-iʿıyal* üçün alup ḳaldım

364.6 dört miñ dirhemni rabbime ḳarżġa (boruçḳa) birdim didi resūl allah eytdi allah yolına birgen ṣadaḳañda da

364.7 ehl-i ʿiyālin üçün alup ḳalġan mālıñda da allahü teʿālā siñe mübāreklik birsün didi hem resūl allah duāsı

364.8 maḳbūl boldı ʿabdu'r-raḥman ölgenden ṣoñ iki ḫatunınıñ birisi sikizden birniñ yaraṭsına yaʿnī

364.9 sikiz miñ dirhemge ṣulḥ ḳılup teḫārrüc itdi on altı miñ dirhem mīrās̱ tiyedür idi hem ʿadī oġlı

364.10 ʿāṣım yüz vasḳ ḫurmā taṣdīḳ itdi (bir vasḳ altmış ṣāʿ her ṣāʿ sikiz ḳadaḳ) ebū ʿaḳīl el-enṣārī*

364.11 iki ṣaʿ ḫurmāsından bir ṣāʿ kitürdi resūl ekrem bu māllarnı faḳīrlerge taratdı münāfıḳlar bularnı ġayb

* Bir adamın üzerine nafakasını vermek vācib olan, kendilerini geçindirdiği kimseler (ʿayal)
* Abdurrahman b. Seyhan.

364.12 itdiler ʿabdu'r-raḥman birlen ʿāṣım naki riyāʾ didiler ebū ʿaḳīl ṣadaḳa birgende mini de unuṭmasun diyü tamaʿ

364.13 ḳılup birdi anıñ bir ṣāʿ ḫurmāsından allahü teʿālā müstaġnī didiler (وَالَّذِينَ) daḫı şunday ādemler

364.14 (لَايَجِدُونَ اِلَّا جُهْدَهُمْ) tapmaslar meger tāḳatlerini taparlar yaʿnī āḫir ḳudretlerinde bolġan nerselerini ṣarf

364.15 ḳılurlar ebū ʿaḳīl el-enṣārī kibi (فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ) bes münāfıḳlar naḳl-i ṣadaḳa birüvçi müselmānlardan masḫara

364.16 ḳılurlar (سَخِرَ اللّٰهُ مِنْهُمْ) allahü teʿālā münāfıḳlardan masḫara ḳıldı yaʿnī müselmānlarnı masḫara ḳıluvları berāberinde

364.17 cezā birdi (وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) daḫı münāfıḳlar üçün rencitküçi ʿaẕāb bardur ebū oġlı bolġan ʿabdu'l-lah

364.18 oġlı ḥażret-i ʿabdu'l-lah münāfıḳlardan bolġan atasınıñ ölüm avruvında resūl allahġa kilüp ey allahnıñ

364.19 resūli atam üçün allahdan yarlıḳamaḳ iste didi resūl ekrem yarlıḳamaḳ istedi şundan ṣoñ allahü teʿālā

364.20 ẕikr ḳılınacaḳ āyetni indürdi resūl ekrem allahü teʿālānıñ sözinden yitmiş mertebe istiġfār ḳılġanda

364.21 yarlıḳavını fehm itdi hem yitmiş dinde istiġfārnı artdururmun didi şundan ṣoñ allahü teʿālā yitmişden

364.22 ʿaded maḫṣuṣ murād tügillikni beyān itdi (اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ) kirek münāfıḳlar üçün yarlıḳavnı iste (اَوْلَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ)

364.23 kirek münāfıḳlar üçün yarlıḳavnı isteme (اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً) eger sin münāfıḳlar üçün yitmiş

364.24 mertebe istiġfār ḳılsañda yaʿnī tileseñ ni ḳadar istiġfār ḳıl (فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) bes allahü teʿālā münāfıḳlarnı

364.25 yarlıḳamas yidi hem yitmiş hem yidi yüz ʿadedni ẕikr ḳıluv köp vaḳtde tekṡīr üçün bola ḥaṣr üçün bolmay

364.26 (ذٰلِكَ) bu münāfıḳlarnı allahnıñ yarlıḳamavı (بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) oşbunıñ sebeblidür düristlikde münāfıḳlar

364.27 allahġa hem allahnıñ resūline kāfir boldılar (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ) ve allahü teʿālā öziniñ ṭāʿatinden çıġuvçılarnı

364.28 ḥaḳḳ yolġa köndürmes (فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ) tebūk ṣoġışından ḳaluvçılar olṭurup ḳaluvları sebebli

I / 365

365.1 şādlandılar yaʿnī ṣaġışḳa çıḳmavlarına ḳuvandılar (خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ) resūl allah artında yaʿnī ṣoñında

365.2 (وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا) daḫı ṣoġış ḳıluvlarını mekrūh kördiler (بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) allah

365.3 yolında mālları ve cānları birlen ṣoġış ḳıluvlarını (وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ) daḫı münāfıḳlar baʿżısı baʿżısına

365.4 eytdiler issilikke çıḳmañız diyü (tebūk ṣoġışı bik issi vaḳtde bolġan (قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا

365.5 ey muhammed ʿaleyhi's-selām bulay eytüvçi münāfıḳlarġa eyt cehennem oṭı issilik yüzinden tebūk ṣoġışı vaḳtinde bolġan

365.6 issilikden ḳaṭıraḳdur dip (لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ) eger münāfıḳlar baraçaḳ orunlarınıñ cehennem idükni

365.7 bilseler (فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا) bes münāfıḳlar dünyāda az külsünler (وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا) daḫı āḫiretde köp

365.8 yıġlasunlar (yıġlarlar) (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) āḫiretde köp yıġlavları dünyāda kesb ḳılġan nerselerine

365.9 cezā boluv yüzinden (فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ) bes eger allahü teʿālā ey muḥammed ʿalehhi's-selām tebūk ṣoġışından sini medīnege

365.10 ḳaytarsa (إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ) münāfıḳlardan bir cemāʿatke yaʿnī soġışḳa çıḳmay ḳalġan cemāʿatke (فَاسْتَأْذَنُوكَ

365.11 لِلْخُرُوجِ) bes ikinçi soġışḳa çıġar üçün sinden iẕn isteseler (فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا) bes

365.12 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām iẕn istegüçi münāfıḳlarġa eyt minim birlen meñgü ṣoġışḳa çıḳmassız (وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا

365.13 daḫı minim birlen birge düşmān birlen ṣoġış ḳılmassız (إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ) düristlikde siz ṣoġışdan

365.14 olṭurup ḳalurġa rāżī boldıñız (أوّل مرّة) evvel mertebede yaʿnī tebūk ṣoġışında da (فاقعدوا مع الخالفين)

365.15 bes ṣoġışḳa barmay ḳaluvçılar birlen birge olṭurup ḳalıñız * kāfirlerge cenāze namāzı dürist tügilliki ḥaḳḳında

365.16 allahü teʿālā ẕikr ḳılınacaḳ āyetni indürdi (ولا تصلّ) daḫı ey muḥammed ʿaleyi's-selām cenāze namāzı oḳuma (على أحد

365.17 منهم) münāfıḳlardan hiç birisi üzerine (مات) ölse (أبدا) meñgü oḳuma ebū oġlı ölgeç müʾmin

365.18 bolġan oġlı resūl allahdan ṣoradı atamnı kölmeki üzerine kefenlep cenāze namāzı oḳuv diyü

36519 resūl allah kölmeki üzerine kefenlep cenāze namāzı oḳudı ḥażret-i ʿömer ey allahnıñ resūli münāfıḳ

365.20 üzerine cenāze namāzın oḳudıñ mı didi resūl allah eytdi bu namāzdan münāfıḳġa fāʾide yoḳ likin

365.21 min bu münāfıḳġa namāz oḳuvım sebebli ḳavmiñden miñ ādemniñ īmān kitürüvini ümīd item didi şundan

365.22 ṣoñ ẕikr ḳılınġan āyet indi (ولا تقم على قبره) daḫı münāfıḳlardan hiç birsiniñ ḳabri üzerinde

365.23 turma yaʿnī defn ḳılma hem ziyāret ḳılma (إنهم كفروا بالله ورسوله) düristlikde ol münāfıḳlar allahġa hem

365.24 resūl allahġa boldılar (وماتوا) daḫı ol münāfıḳlar öldiler (وهم فاسقون) ḥālbūkim fāsiklerdür ol

365.25 münāfıḳlar yaʿnī allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılardur allahü teʿālānıñ münāfıḳlarġa cenāze namāzı oḳuv tiyüş

365.26 tügillikge küfrlerini ʿilah itüvi müʾminler üzerine cenāze namāzı oḳuvnıñ düristligine delālet ḳıla çünki

365.27 münāfıḳlarġa cenāze namāzı oḳuv dürist bolmavnıñ ʿilahsı küfr hem küfr üzerine ölüv boldı bu ʿilah

365.28 müʾminlerde yoḳ ammā cenāze namāzınıñ farż hem farż-ı kifāye boluvına hadīs̱ meşhūr delīl ammā " وصلّ عليهم

365.29 إنّ صلاتك سكن لهم " āyeti tirük ḥālinde duʿā ḳıluv ḥaḳında digenler (ولا تعجبك أموالهم وأولادهم) ey

I / 366

366.1 muḥammed ʿaleyhi's-selām sini münāfıḳlarnıñ malları ḍaḫi balaları ʿaceblendürmesün (إنما يريد الله) budur başḳa tügildür tiler

366.2 allahü teʿālā (أن يعذبهم بها في الدنيا) dünyāda mālları ve balaları birlen ve münāfıḳlarnı ʿaẕāb ḳıluvnı (وتزهق أنفسهم)

366.3 daḫı münāfıḳlarnıñ cānlarınıñ çıġuvını (وهم كافرون) ḥālbūkim ol münāfıḳlar kāfirlerdür yaʿnī kāfir

366.4 bolġanlar ḥālde cānlarınıñ çıġuvını tiler (وإذا أنزلت سورة) ve her ḳayçan ḳurānda sūre indürülmiş

366.5 bolsa (أن آمنوا بالله) allahġa īmān kitüriñiz (وجاهدوا مع رسوله) daḫı allahnıñ resūli birlen birge soġış

366.6 ḳılıñız dip (استأذنك أولوا الطول منهم) münāfıḳlardan baylıḳ iyeleri ṣoġışḳa çıḳmasḳa sinden iẕn

366.7 istediler (وقالوا) daḫı eytdiler (ذرنا) ḳaldursun bizni (نكن مع القاعدين) biz ṣoġışḳa çıḳmayınça

366.8 olturup ḳaluvçılar birlen birge bolurmız (رضوا بأن يكونوا مع الخوالف) münāfıḳlar rāẓı boldılar

366.9 ṣoġışdan ḳalkuvçılar (ḫatunlar) birlen birge boluvlarına (وطبع على قلوبهم) daḫı münāfıḳlarnıñ köñillerine

366.10 mührlendi (فهم لا يفقهون) bes ol münāfıḳlar ṣoġışda bolġan sevābnı bilmesler hem resūl allahġa ḫilāflıḳ

366.11 ḳıluvda ve soġışdan ḳaluvda bolġan żararnı ve günāhnı bilmesler (لكن الرسول) likin resūl (والذين

366.12 آمنوا معه) daḫı resūl birlen birge īmān kitürgen ādemler (جاهدوا بأموالهم وأنفسهم) mālları ve cānları

366.13 birlen ṣoġış ḳıldılar (وأولئك لهم الخيرات) bu ṣıfatda bolġan ādemler alarġadur izgülikler yaʿnī dünyā

366.14 ve āhiretniñ izgüligi (وأولئك هم المفلحون) daḫı bu ṣıfatda bolġan ādemler alardur dünyā ve āḫiretniñ

366.15 saʿādetine irişüvçiler (أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ) allahü teʿālā bu ṣıfatda bolġan ādemlerge ḫāżirledi (جَنَّاتٍ) ucmaḫlarnı

366.16 (تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol ucmaḫlarnıñ astından yılġalar (ṣular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا)

366.17 ol ucmaḫlarda meñgü ḳalġanları ḥālde (ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) bu uçmaḫda meñgü ḳaluv uluġ bolġan

366.18 saʿādetdür (وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ) daḫı bedevī ʿarablardan ʿözr ḳıluvçılar resūl ekremge kildi

366.19 yaʿnī babaları köp bolup faḳīr bolġanları (لِيُؤْذَنَ لَهُمْ) özlerine ṣoġışḳa çıḳmasḳa iẕn birilsün

366.20 üçün (وَقَعَدَ الَّذِينَ) daḫı şunday ādemler ṣoġışḳa çıḳmay oṭurup ḳaldı (كَذَبُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ)

366.21 ol ādemler allahġa hem allahnıñ resūline yalġanladılar yaʿnī bedevī ʿarablarnıñ münāfıḳları īmān kitürdük

366.22 diyü allahġa hem resūline yalġanladılar (سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ) bedevī ʿarablardan kāfir bolġanlarına

366.23 şiksiz irişür (عَذَابٌ أَلِيمٌ) rencitküçi ʿaẕāb * żaʿīflerge ve avruvlarġa ṣoġışnıñ farż bolmavı

366.24 ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni irdürdi (لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ) ẕaʿīfler (ḳartlar) üzerine

366.25 bolmas (وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى) daḫı avruv ādemler üzerine bolmas (وَلَا عَلَى الَّذِينَ) daḫı şunday

366.26 ādemler üzerine bolmas (لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ) alar faḳīrlikleri üçün ṣarf ḳıla turġan nerselerini

366.27 tapmaslar (حَرَجٌ) bu ādemlerge ṣoġışdan kiçüvde günāh bolmas (إِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ) her ḳayçan

366.28 ṣoġışdan ḳalġan ḥallerinde allah hem resūl allah üçün ṣoġış ḳıluvçılarġa izgülik irişdürüvni tileseler

366.29 yaʿnī ṣoġışdan özleri ḳalsalar da hemīşe ṣoġışda bolġan müselmānlarınıñ yardeminde saʿy ḳılsalar (مَا عَلَى

I / 367

367.1 (الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ) ʿözr sebebli ṣoġışdan ḳalupda ṣoġışda bolġan ḳardeşlerine izgülik ḳıluvçılarġa

367.2 şeltege hiç yol yoḳdur (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) ve allahü teʿālā ol ṣıfatlı ādemlerni yarlıḳaġuçı hem alarġa

367.3 raḥmet ḳıluvçıdur (وَلَا عَلَى الَّذِينَ) daḫı şunday āṣdemler üzerine ṣoġışdan kiçügüvde günāh yoḳdur

367.4 (إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ) her ḳayçan alar siñe siniñ alarnı yükleviñ üçün kilseler * enṣārdan yidi ādem

367.5 yesār oġlı muʿakkil, ḫansāʾ oġlı ṣaḫr, kaʿb oġlı ʿabdu'l-lah, ʿumeyr oġlı sālim, ġanime oġlı s̱aʿlebe, muġaffil oġlı

367.6 ʿabdu'l-lah, zeyd oġlı ʿulbe resūl allahġa kilüp eytdiler ey allahnıñ resūli bizni yükle sizniñ birlen birge

367.7 ṣoġışḳa çıġar üçün nez̠r eytdük didiler resūl allah sizni yükley turġan hiç nerse tapmaymun

367.8 didi bular yıġlap kitdiler (قُلْتَ) eytdiñ sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) bu ādemlerge (لَا أَجِدُ) tapmaymun

367.9 min (مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ) anıñ üzerine sizni yükley turġan nerseni (تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ)

367.10 ol ādemler siniñ yanıñdan döndiler ḥālbu ḳim közleri yaşnı ḳuyar (حَزَنًا) ḳayġuruv yüzinden

367.11 (أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ) ṣoġışda ṣarf ḳıla turġan nerselerini tapmaġanlıḳları üçün (faḳirlikleri

367.12 üçün) (إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ) budur başḳa tügildür şelte ḳıluvġa yol bolur şunday ādemler

367.13 üzerine (يَسْتَأْذِنُونَكَ) ṣoġışdan ḳaluvġa şinden iz̠n isterler (وَهُمْ أَغْنِيَاءُ) ḥālbūkim özleri baylardur

367.14 (رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ) ol ādemler ṣoġışdan ḳaluvçı ḫatunlar birlen birge boluvlarına rāżī boldılar

367.15 (وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ) daḫı allahü teʿālā ol ādemlerniñ üzerine mührledi (فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ)

367.16 bes alar ṣoġış ḳıluvda bolġan saʿādetni ʿöẕrsiz ṣoġışdan ḳaluvda bolġan şekāvetni* bilmesler

367.17 10 ıncı cüzʾniñ tercemesi tamām boldı (el-ḥamdü'l-lah)

367.18 (يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ) ṣoġışdan ḳalġan münāfıḳlar ṣoġışdan ḳaluvlarında sizge ʿöẕr körsetürler (اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ)

367.19 her ḳayçan siz müʾminler ṣoġışdan münāfıḳlar ṣarı ḳaytsañız (قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām münāfıḳlarġa

367.20 eyt ʿöẕrlenmeñiz (لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ) sizge uşanmaybiz (قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ) taḥḳīḳ allahü teʿālā bizge

367.21 sizniñ ḫaberlerñizniñ baʿżısından ḫaher birdi (وَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ) daḫı sizniñ ʿameliñizni allahü teʿālā bilür

367.22 nifāḳñızdan ḳaytursız mı yā ki nifāḳıñızda s̱ābit bolursız mı (وَرَسُولُهُ) daḫı allahnıñ resūli bilür (ثُمَّ

367.23 تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) munıñ ṣoñında ġāʾibni ḥāżirni bilgüçi allahġa ḳaytarılmış bolursız

367.24 (فَيُنَبِّئُكُمْ) bes allahü teʿālā ḫaber birür sizge (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) sizniñ ʿamel ḳılġan nerseñiz birlen (سَيَحْلِفُونَ

367.25 بِاللّٰهِ لَكُمْ) münāfıḳlar allah birlen sizge yemīn iterler (اِذَا انْقَلَبْتُمْ اِلَيْهِمْ) her ḳayçan siz münāfıḳlarġa ḳaytsañız

367.26 (لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ) sizniñ ol münāfıḳlardan yüz döndürüvñiz üçün yaʿnī şelte ḳılmavıñız üçün (فَاَعْرِضُوا

367.27 عَنْهُمْ) bes siz müselmānlar münāfıḳlardan yüz döndüriñiz yaʿnī alarnı şelte ḳılmañız (اِنَّهُمْ رِجْسٌ) düritlikde ol

367.28 münāfıḳlarnıñ bāṭınları necslerdür (وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ) daḫı münāfıḳlarnıñ baraçaḳ orunları cehennemdür (جَزَاءً بِمَا كَانُوا

367.29 يَكْسِبُونَ) münāfıḳlarnıñ baraçaḳ orunları cehennem boluv kesb ḳılġan nerseleri (nifāḳları) berāberinde cezā boluv

---

* Kötülük içinde bulunmak.

I / 368

368.1 yüzindendür (يحلفون لكم) münāfıḳlar sizge yemīn iterler (لترضوا عنهم) sizniñ münāfıḳlardan rāżī boluvıñız

368.2 üçün (فان ترضوا عنهم) bes eger siz münāfıḳlardan rāżī bolsañız da (فان الله) ammā ḥaḳīḳatde allahü teʿālā

368.3 (لا يرضى عن القوم الفاسقين) öziniñ tāʿatinden çıġuvçı yavız ḳavmlerden (münāfıḳlardan) rāżī bolmas yaʿnī

368.4 siz müselmānlarnıñ rāżī boluvñızdan allahnıñ rāżī boluvı lāzım tügil hem münāfıḳlar allahnıñ açuvında bolġanda

368.5 sizniñ rāżī boluvıñızdan alarġa fāʾide yoḳ bu āyetden maḳṣūd münāfıḳlardan rāżī boluvdan ṭıyuv hem alarnıñ iʿtiẕār

368.6 ḳıluvlarına iltifāt itmev birlen buyuruvdur (الاعراب اشد) bedevī ʿarablar medenī ʿarablardan ḳaṭıraḳdur (كفرا

368.7 ونفاقا) küfrlik ve münāfıḳlıḳ yüzinden çünki bedevīler vaḥşī bolup ʿilm ehlleri birlen ḳatnaşmaġanlıḳları

368.8 üçün hem kitābnı senetni az işitdükleri üçün köñilleri ḳaradur (واجدر الا يعلموا) daḫı

368.9 bilmeslikge ḥaḳlıraḳdur (حدود ما انزل الله على رسوله) allahnıñ resūline indürgen nersesiniñ ḥadlerini

368.10 (şerīʿatniñ farżlarını ve senetlerini) (والله عليم حكيم) ve allahü teʿālā bedevīlerden her kimniñ ḥālini

368.11 bilgüçidür hem bedevīlerniñ izgülerine s̱evāb birüp yavızlarını ʿaẕāb ḳıluvda ḥikmet iyesidür

368.12 (ومن الاعراب) daḫı bedevī ʿarablar cümlesinden bardur (من يتخذ ما ينفق) allah yolında ṣarf ḳılġan

368.13 nersesini tutḳan ādemler (مغرما) lāzım bolmaġan nerseni iltizām itüp hem ḫüsrān itüp yaʿnī s̱evāb

368.14 ümīd itmeyinçegine başḳa kitgen nesre itüp (ويتربص بكم الدوائر) daḫı sizge zamānnıñ eylenüvlerini

368.15 kütken ādemler bardur yaʿnī sizniñ ḳuvvetiñiz żaʿīflenüp özleriniñ ġālib bolup infākdan ḳutuluvnı kütken

368.16 ādemler bardur (عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ) ol münāfıḳlar üzerinedür yavızlıḳnıñ eylenüvi yaʿnī zamānnıñ alar

368.17 żararına eylenüvi hem yavızlıḳnıñ ve balalarnıñ tinesinde devrān itüvi (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā

368.18 münāfıḳlarnıñ infāḳ vaḳtinde eytken sözlerini işitküçidür hem köñillerinde yaşirgen nifāklarını bilgüçidür

368.19 (وَمِنَ الْأَعْرَابِ) daḫı bedevī ʿarablarından bar (مَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) allahü teʿālāge daḫı āḫiret künine

368.20 īmān kitürgen ādemler (وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ) daḫı allahü teʿālā yolında ṣarf ḳılġan nersesini tutḳan ādemler

368.21 (قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللّٰهِ) allah hużūrında yaḳınlıklarġa sebeb diyü (وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ) daḫı resülniñ duʿāsına sebeb

368.22 diyü (أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ) āgāh olıñız düristlikde allah yolında infāk ḳılġan nerseleri infāḳ ḳılġan

368.23 ādemler üçün allah huzurında yaḳın boluvġa sebebdür (سَيُدْخِلُهُمُ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ) allahü teʿālā yolında infāḳ

368.24 ḳıluvçılarnı öziniñ raḥmetine (cennetke) kiritür (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) yolında infāḳ

368.25 ḳıluvçılarnı yarlıḳaġuçı hem alarġa raḥmet ḳıluvçıdur (وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ) mekkeden

368.26 medīnege hicret ḳıluvçı ṣaḥābelerden evvel ve muḳaddem bolġanları yaʿnī ḳıbleteynge yönelüp namāz oḳuvçılar

368.27 yā ki bedr ṣaġışında şehīd boluvçılar yā ki hicretden burun īmān kitürüvçiler (وَالْأَنْصَارِ) daḫı

368.28 hicret ḳıluvçılarġa yardem birüvçi medīne ṣaḥābelerinden evvel ve muḳaddem bolġan ādemler yaʿnī ʿaḳibe-i evvelīde

368.29 bīʿat birüvçiler (وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ) daḫı izgülik (īmān) birlen muḥācilerge hem enṣārġa

I / 369

369.1 iyergüçi ādemler (وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍ) bu ādemlerden allahü teʿālā rāżī boldı (وَرَضُوا عَنْهُ) ve bu ādemler

369.2 allahdan rāżī boldılar (وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ) daḫı munday ādemler üçün allahü teʿālā ucmāhlar ḥāżirledi

369.3 (تَجْرِى ٢ تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ) ol ucmaḫlarnıñ astından yılġalar (ṣular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا) ol

369.4 ucmaḫlarda meñgü ḳalġanları ḫālde (ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) bu ucmaḫda meñgü ḳaluv uluġ saʿādetdür

369.5 (وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ) ve sizniñ şehriñiz "medīne" tiresinde bolġan bedevī ʿarablarından bardur (مُنَافِقُونَ)

369.6 münāfıḳlar (وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ) daḫı medīne-i menūre ehlinden münāfıḳlar bardur (مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ) münāfıḳlıḳ

369.7 üzerinde müstemir boldılar alar yaʿñī hemīşe boldılar (لَا تَعْلَمُهُمْ) siz ol münāfıḳlarnı bilmessiz (نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ)

369.8 biz ol münāfıḳlarnı bilemiz (سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ) biz ol münāfıḳlarnı iki mertebe ʿaẕāb ḳılurmız yaʿnī

369.9 dünyāda öltürülüv yā ki rüsvāy boluv hem ḳabrde ʿaẕāb ḳılınuv birlen (ثُمَّ يُرَدُّونَ اِلٰى عَذَابٍ عَظِيمٍ) munıñ ṣoñında

369.10 āḫiretde uluġ ʿaẕābka ḳaytarılmış bolurlar (وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ) bu münāfıḳlardan ikinçi ḳavm günāhları

369.11 birlen iḳrār ḳıldılar ve hem yalġan ʿöẕrler birlen ʿöẕrlenmediler ṣoġışdan ḳalġan münāfıḳlardan bir ḳavm özlerin

369.12 mescid dīvārlarına beylediler hem resūl allah çişkençe özlerin çişmev birlen yemīn itdiler resūl allah

369.13 ṣoġışdan ḳaytḳaç evvelgi ʿādetinçe mescidke kirüp iki rekʿat nāmāz oḳudı hem özlerini beylegen

369.14 ādemlerden ṣoradı bular* sin çişmeseñ özimizni çişmeymiz didiler resūl allah min de allahü teʿālā emr ḳılmayınça

* Bular yanmış ama onlar bular.

369.15 çişmeymün dip yemīn itdi şundan ṣoñ ẕikr ḳılınġan āyet indi resūl allah bularnı çişüp yiberdi

369.16 (خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا) bu ādemler izgü ʿamelni (ökinüvni ve günāhları birlen iḳrārnı) ḳatnaşdurdılar (وَآخَرَ

369.17 سَيِّئًا) daḫı ikinçi yavız ʿamelni (şoġışdan ḳaluvnı) ḳatnaşdurdılar (عَسَى اللّٰهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ

369.18 allahnıñ ol ādemler üzerine tevbelerin kabūl itüv birlen ḳaytuvı yaḳındur (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā

369.19 (غَفُورٌ رَحِيمٌ) günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur hem tevbe ḳıluvçılarġa raḥmet ḳılġuçıdur (خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ

369.20 ṣoġışdan ḳalup da özlerini mescid dīvārlarına beylegen ādemlerniñ māllarından al (صَدَقَةً) nefl* ve farż

369.21 ṣadaḳanı resūl ekrem ṣoġışdan taḫalluk* ḳılġan münāfıḳlarnı özlerin ökünüp mescid dīvārlarına beylevlerinden çişüp

369.22 yibergen ṣoñında bular eytdiler ey allahnıñ resūlī bu bizniñ māllarımız bu māllarımıznı ṣadaḳa ḳıl ve bizni pākla

369.23 didiler resūl allah eytdi min sizniñ māllarıñızdan hiç nerse aluv birlen buyurulġanım yoḳ didi şundan ṣoñ

369.24 allahü teʿālā ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi (تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا) ol ādemlerni ṣadaḳaları sebebli pāklarsañ daḫı

369.25 izgüliklerini artdurursañ yaʿnī ol ṣadaḳa alarnıñ günāhlardan pāklanırlarına hem izgülikleriniñ artuvına

369.26 sebeb bolur (وَصَلِّ عَلَيْهِمْ) daḫı alar üzerine duʿā ḳıl (إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ) düristlikde siniñ duʿāñ alar

369.27 üçün raḥmetdür ve köñilleri ḳararlanuvġa sebebdür (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) ve allahü teʿālā alarnıñ günāhları birlen iḳrār

369.28 ḳıluvlarını işitküçidür hem ökünüvlerini bilgüçidür (أَلَمْ يَعْلَمُوا) eyā tevbe ḳılġan münāfıḳlar

369.29 tevbe itüvlerinden burun bilmediler mi (أَنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ

* Sevap için yapılan ibādet.
* İslāmi ahlakla ahlaklanmak.

I / 370

370.1 ḳullarından tevbeni ḳabūl ḳılur ol (ويأخذ الصدقات) daḫı ṣadaḳalarnı alur yaʿnī ḳabūl iter (هو التواب الرحيم)

370.2 daḫı düristlikde allahü teʿālā (هو التواب الرحيم) ol allahü teʿālā ginedür tevbelerni ḳabūl itüvçi hem tevbe ḳıluvçılarġa

370.3 raḥmet ḳıluvçı (وقل اعملوا) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) tevbe ḳıluvçılarġa eyt sin tileseñiz nerseni

370.4 ʿamel ḳılıñız (فسيرى الله عملكم) elbette ʿameliñizni allahü teʿālā bilür (ورسوله) daḫı allahnıñ resūli bilür

370.5 (والمؤمنون) daḫı müʿminler bilür (وستردون الى عالم الغيب والشهادة) daḫı elbette ġāʾibni hem ḥāżirni

370.6 bilüvçi allahġa ḳıyāmet küninde ḳaytarılmış bolursız (فينبئكم) bes allahü teʿālā sizge ḫaber birür (بما كنتم

370.7 تعملون) sizniñ ʿamel ḳılġan nerseñiz birlen (وآخرون) daḫı ṣoġışdan ḳaluvçı ikinçi ḳavm (مرجون

370.8 لامر الله) allahnıñ emri üçün tevbeden kiçgüçilerdür (اما يعذبهم) yā ol münāfıḳlarnı allahü teʿālā ʿaẕāb ḳılur

370.9 eger nifāḳlarında ḍevām itseler (واما يتوب عليهم) yā ki allah (teʿālā) ol münāfıḳlar üzerine ḳaytur eger

370.10 tevbe itseler yaʿnī tevbelerini ḳabūl ḳılur (والله عليم حكيم) ve allahü teʿālā ṣoġışdan ḳaluvçılarnıñ

370.11 ḥāllerini bilgüçidür hem alarġa ḳılġan işinde ḥikmet iyesidür * allahü teʿālā mescid-i ḍırār* hem mescid-i taḳvā

370.12 ḥaḳında hem ṣu birlen istincāʾ ḥaḳında daḫı ẕikrni tutuvnıñ ṭahāretni ṣındurmavı ḥaḳında ẕikr ḳılınacaḳ

370.13 āyetni indürdi hem bu ẕikr ḳılınaçaḳ āyetniñ nuzūl sebebi şoldur ʿavf oğlı ʿamrunın balaları

---

* Sahīh sālim ve kādir olan mescid.

370.14 mescid-i ḳubānı binā ḳılġannıñ ṣoñında resūl ekremni çaḳurup yiberdiler resūl allah kildi hem mescid-i ḳubāda namāz

370.15 oḳudı ʿamru balalarınıñ ḳardeşleri ʿavf oġlı ġanem balaları ḥased ḳıldılar hem biz de mescid binā

370.16 ḳılamız da resūl allahnı namāz oḳurġa çaḳuramız rāhib ebū ẕāmirni şāmdan ḳaytḳaç imām itemiz didiler

370.17 (uḥud ṣoġışı küninde ebu ʿāmir resūl allahġa eytken idi siniñ birlen ṣoġış ḳıla turġan nindi

370.18 ḳavm bolsa min de ol ḳavm ṭarafından siniñ birlen ṣoġış ḳılam diyü hem ḥuneyn ṣoġışı künine ḳadar resūl allah

370.19 birlen muḫālifler ṭarafından ṣoġış ḳıldı) ġanem balaları mescid-i ḳuba yanında bir mescid binā ḳıldılar hem

370.20 resūl allahġa eytdiler yaġmurlı künler ve ḳış künleri üçün sebeb birlen bir mescid binā ḳılduḳ sin

370.21 bizniñ mescidmizde namāz oḳu resūl allah eytdi min elī ḥāżir ṣoġış ḥaḳında ḥāżirlenüp turam tebūk

370.22 ṣoġışından ḳaytḳaç inşāʾallāh oḳurmun didi resūl allah tebūk ṣoġışından ḳaytḳaç ġanem balaları yine de

370.23 resūl allahdan namāz oḳurġa ötindiler şundan ṣoñ ẕikr ḳılınacaḳ āyet indi resūl allah şundan ṣoñ

370.24 bir niçe ādemlerge barıñız ehl-i ẓālim bolġan şol mescidni ciymirmek ve yandurıñız didi hem resūl allah ḳoşḳança

370.25 ḳıldılar hem ornını künāse (çöblik) itdiler necāsetler ṭaşlar üçün ebū ʿāmir şāmda vefāt boldı

370.26 (وَالَّذِينَ) daḫı şunday ādemler (ʿavf oġlı ġanem balaları) (اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا) ehl-i kubāġa żarār bolsun

370.27 üçün mescid yāsadılar (وَكُفْرًا) daḫı köñillerindegi küfrni ḳuvvetler üçün yaṣadılar çünki benü ġanem

370.28 bu mescidni fāsiḳ ebū ʿāmir emri birlen yaṣadılar (وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ) daḫı müminler arasını

370.29 ayuruv üçün yaṣadılar (وَإِرْصَادًا لِمَنْ) daḫı şol ādemni kütüp turuv üçün yaṣadılar (حَارَبَ اللَّهَ

I / 371

371.1 وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ) ol ādem mundañ ilk allah hem resūl allah birlen ṣoġış ḳıldı yaʿnī nindi ḳavm siniñ

371.2 birlen (muḥammed ʿaleyhi's-selām birlen) ṣoġış ḳılsa min ol ḳavm ṭarafından siniñ birlen ṣoġış ḳılurmun digen

371.3 rāhip fāsiḳ. ebū ʿāmir ḳoşuvı boyınça yaṣadılar hem anı şāmdan ḳaytḳaç anda imām ḳılmaḳçı boldılar likin

371.4 ol fāsiḳ şāmda vefāt boldu (وَلَيَحْلِفُنَّ اِنْ اَرَدْنَا) daḫı mescid-i ḍırārnı binā itüvçi benū ġanem biz bu

371.5 mescidni binā ḳıluvdan tilemedük diyü yemīn iterler (اِلَّا الْحُسْنٰى) meger körkem işni tiledük diyü yaʿnī namāz

371.6 oḳuvnı ẕikrni hem müselmānlarġa namāz oḳurġa ornınıñ kiñ boluvını (وَاللّٰهُ يَشْهَدُ) ve allahü teʿālā güvāhlıḳ

371.7 birür (اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) düristlikde benū ġanem mescid binā ḳıluvdan tilemedük meger izgü işni tiledük digen

371.8 sözlerinde yalġançılardur (لَا تَقُمْ فِيهِ اَبَدًا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ol mescide namāz oḳuv birlen meñgü turma yaʿnī

371.9 ol mescidḳe kirüp namāz oḳuma (لَمَسْجِدٌ اُسِّسَ) şunday mescid nigizlendi yaʿnī binā ḳılındı (عَلَى التَّقْوٰى

371.10 مِنْ اَوَّلِ يَوْمٍ) evvel künindenök taḳvālıḳ üzerine yaʿnī mescid-i ḳubā başınduḳ ḫāliṣ allahnıñ rıżalıġı üçün

371.11 binā ḳılındı (اَحَقُّ اَنْ تَقُومَ فِيهِ) indi ol mescid siniñ namāz üçün turmaḳıñda ḥaḳlıraḳdur çünki resūl allah

371.12 mescid-i ḳubānıñ nigizini özi yaṣap düşenbe künden cumʿa künine ḳadar ol mescidde namāz oḳudı

371.13 müdārik iyesi eytke bu ayet delālet ḳıladur her bir mescid maktanuv üçün yā ki riyā ve şöhret içün yā ki

371.14 allahnıñ rıżālıġından başḳa bir sebeb üçün binā idilse yā ki ḥelāl bolmaġan māl birlen binā idilse

371.15 ol mescid-i ḍırār bola diyüp * keşāf iyesi eyte allahü teʿālā ḥażret-i ʿömer zamānında küfe* yaġındaġı şehrlerni fetḥ

---

* Şehir ismi.

371.16 itkeç müselmānlarġa mecidler binā ḳıluv birlen hem bir şehrde birsi ikinçisine żarar ite turġan iki mescid

371.17 binā ḳılmav birlen emr ḳıldı bes bizniñ zamānımızdaġı müşāyiẖ mutaʿaṣṣıbınıñ ḥālleri ʿaceb her bir kiçik

371.18 avıllarda ism üçün mescid binā ḳılalar! (ḥayr bizniñ zamānmızdaġı meşāyiẖlerniñ ḥāli ʿaceb tügil çünki

371.19 alar aḳçe cıyuvdan başḳa işke ḳatnaşmaylar (فيه رجال) ol mescide-i ḳubā şunday irler bardur

371.20 (يحبون أن يتطهروا) ol irler bik pāklanuvnı süyerler bu āyetde ṣu birlen istincā ḳıluvnıñ fażīletine

371.21 delālet bar digenler çünki allahü teʿālā ehl-i ḳubā pāklik birlen medḥde mübālaġa ḳıldı allahü teʿālānIñ

371.22 pāklikni medḥ ḳıluvından pāklikniñ maḥbūb nerse boluvı biline maḥbūb nerseniñ iñ töpen derecesi

371.23 müsteḥab boluv hem bu āyet ẕikr tutuvnıñ ṭahāretni ṣındurmavına delālet ḳıla çünki allahü teʿālā ṣu birlen

371.24 istincā ḳılup pāklanuvçılarnı medḥ itdi elbette istincāda ẕikrni tutuv bar eger ẕikrni temettü ṭahāretni

371.25 ṣındursa idi ṣu birlen istincā ḳıluvçılar medḥke ehl bolmaslar idi (والله يحب المطهرين) ve allahü

371.26 teʿālā pāklanuvçılarnı dost körür (أفمن أسس بنيانه) eyā dīniniñ bināsını nigizlegen ādem (على

371.27 تقوى من الله) allahdan ḳorḳuv üzerine (ورضوان) daẖı allahnıñ rıżālıġı üzerine (خير) iżgü mi

371.28 (أم من أسس بنيانه) yeise dīniniñ bināsını nigizlegen ādem izgü mi (على شفا جرف هار) işlüp

371.29 tüşerge yaḳın bolġan astı ḳuş bolġan orunnıñ ṭarafı üzerine (فانهار به) beş orun binā

371.30 2) hem de alar özlerine müteʿalliḳ şākirdlerge orun ḥāżirleyler ş.h.

I / 372

372.1 ḳıluvçını tüşürdi (في نار جهنم) cehennem oṭına yaʿnī allahdan ḳorkuv hem allahnın rıżālıġı bolġan muḥkem nigiz

372.2 üzerine dīniniñ nigizini ḳurġan ir köp mi yā ki nigizlerniñ in ẓaʿīfi bolġan bāṭıl ve nifāḳ
372.3 nigizi üzerine dīniniñ nigizini ḳurġan ādem izgüymi elbette evvelgisi izgü (وَاللهُ لا يَهْدِى الْقَوْمَ

372.4 الظَّالِمِينَ) ve allahü teʿālā ẓulm ḳıluvçı ḳavmni ḥaḳlıḳġa köndürmes (لايَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِى بَنَوْا) münāfıḳlarnıñ

372.5 binā ḳılġan bināları hemīşe sebeb bolur (رِيبَةً فِى قُلُوبِهِمْ) köñillerinde boluvçı şik ve nifāḳġa (إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ)

372.6 meger binā ḳılġan bināları köñillerinde şik ve nifāḳġa sebeb bolmas ol münāfıḳlarnıñ köñilleri kisek
372.7 kisek bolup taraluvı vaḳtinde köñilleriniñ hem bilürge ḳuvveti bitken vaḳtde yaʿnī ölgen vaḳtlarında

372.8 (وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) ve allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ niyetlerini bilgüçidür hem binā ḳılġan nerselerini ciymirüv

372.9 birlen emr ḳıluvvında ḥikmet iyesidür (إِنَّ اللهَ) düristlikde allahü teʿālā (اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) müʾminlerden

372.10 ṣatup aldı (almaşdurdı) (أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ) cānlarını ve māllarını (بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ) oşbunıñ berāberinde
372.11 ṣatup aldı düristlikde müʾminler üçün ucmaḫ bolġuçıdur yaʿnī ucmaḫ berāberinde ṣatup aldı *
372.12 bu āyet müʾminlerniñ allah yolında cānlarını ve māllarını ṣarf itüvleri berāberinde cennet birlen

372.13 allahü teʿālānıñ s̱evāb birüvine tems̱il boladur (يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللهِ) allahü teʿālā yolında müʾminler ṣoġış

372.14 ḳılurlar (فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ) bes müʾminler özleri de öltürürler hem öltürülmiş de bolurlar (وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا)

372.15 ṣoġış ḳılġan müʾminlerge cennet birlen vaʿde ḳıldı allahü teʿālā özi üzerine ḥaḳḳ bolġan vaʿde birlen
372.16 ṣoġış ḳılġan müʾminlerge cennet birlen veʿde ḳıldı allahü teʿālā özi üzerine ḥaḳḳ bolġan vaʿde birlen

372.17 (فِى التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ) ṣoġış ḳılġan müʾminlerge cennet birlen vaʿde tevrātda ve incīlde hem ḳurānda s̱ābitdür

372.18 (وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ) dahı kimdür ʿahdine allahdan vefā ḳıluvçıraḳ yaʿnī hiç kim yoḳdur (فَاسْتَبْشِرُوا

372.19 بِبَيْعِكُمُ الَّذِي) bes ey müʾminler şunday nerseni ṣatuvıñız birlen süyünüşiñiz (بَايَعْتُمْ بِهِ) ol nerseni allahġa

372.20 ṣatdıñız yaʿnī cānlarıñıznı ve māllarıñıznı cennet berāberinde ṣatuvıñızġa süyünüşñiz (بَايَعْتُمْ بِهِ) ve bu ṣatuv

372.21 yaʿnī cānlarını ve māllarını cennet berāberinde ṣatuv (وَذَٰلِكَ) ol ṣatuv uluġ saʿādetdür (هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

372.22 الْعَابِدُونَ) bu ẕikr ḳılınġan müʾminler tevbe itüvçiler hem ʿibādet ḳıluvçılardur (الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ) ḥamd

372.23 eytüvçiler hem rūze tutuvçılardur yā ki ṣoġış ḳıluv üçün seyāḥat itüvçilerdür (الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ)

372.24 dahı namāzda rukūʿ ve secde ḳıluvçılardur (الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) dahı izgülik (īmān ve ṭāʿat) birlen

372.25 buyuruvçılardur (وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ) dahı yavız işden (küfrden ve günāhlardan) ṭıyġuçılardur (وَالْحَافِظُونَ

372.26 لِحُدُودِ اللَّهِ) dahı allahnıñ şerīʿat boyınça çiklegen çiklerini ṣaḳlaġuçılardur (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ)

372.27 ve bu ṣıfatda bolġan müʾminlerge ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ucmaḫ birlen süyünç bir ṣaḥābeler müşrik bolġan ata

372.28 ve anaları üçün istiġfār ḳılduḳlarında allahü teʿālā nehy itüp ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ)

372.29 peyġamberge münāsib iş bolmadı (وَالَّذِينَ آمَنُوا) dahı īmān kitürgen ādemlerge münāsib iş bolmadı

372.30 (أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ) müşrikler üçün istiġfār ḳıluvları * resūl ekrem ata bir toġma ḳardeşi

I / 373

373.1 ebū ṭālib ölerge yaḳınlaşḳaç kelime-i tevḥīdni eytüv birlen emr ḳıldı ebū ṭālib baş tartdı resūl allah

373.2 eytdi min siniñ üçün allahü teʿālā nehy ḳılġanġa ḳadar hemīşe istiġfār ḳılurmun didi şundan ṣoñ ẕikr ḳılınġan

373.3 āyet indi digenler * baʿżılar feth-i mekke ṣoñında resūl ekrem anasına ziyāret ḳıldı şundan ṣoñ eytdi

373.4 min anama ziyāret ḳılurġa allahdan iẕn ṣoradım allahü teʿālā mine iẕn birdi istiġfār ḳılurġa iẕn ṣoradım

373.5 allahü teʿālā miñe iẕn birmedi diyü rivāyet ḳıldılar bu ḥaḳda ḥaḳīḳatin allahü teʿālā bilür likin biz sükūt ṭarafında

373.6 ammā köñil bir az söz yazmaḳnı münāsib köre bu mesʾelede ḥaḳīḳatni bilesi kilgen ādem merhūm ʿalāme-i şehābe'd-dīn

373.7 el-mercānīniñ muḳaddemet-ü vefiyyeti'il-eslāfına mürācaʿat itsün resūl ekrem ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellemniñ ata ve anası

7 373.8 ḥaḳḳında til uzatmaḳdan her müʾminge ṭıyıluv vācib bolsa kirek çünki dīnde iʿtiḳād vācib bolġan mesʾele tügil

373.9 belki her müʾminge vācib resūl allah cānını riʿāye ḳıluv evvel resūl ekremniñ ata ve anası zamān-ı fetretde boldılar

373.10 her ikisine dīnge daʿvet irişmedi hem resūl allahnıñ ata ve anası allahnıñ birligin iʿtiḳād ḳıluvda ḳuṣūr

373.11 itmediler belki müvaḥḥid boluvları rivāyet ḳılındı hem allahü teʿālā bir resūl yibermeyinçe hiç kimni ʿaẕāb ḳıluvçı

373.12 tügilmiz didi bir taḳdīr tevḥīdde bolmasun ma ʿrifetu'l-lāhda ʿaḳlnıñ kifāye ḳıluv mesʾele dürist bolġanda hem ẓannı

373.13 bolġan mesʾele küfr maḳāmında delīl bola almay hem ḥażret-i ibn-i mesʿūddan ḥadīs̱ rivāyet ḳılındı resūl āllah

373.14 eytdi ata ve anasınıñ hālinden ṣoraduḳlarında ata ve ana ḥaḳında ṣoraġan nersemni allahü teʿālā birdi diyü

373.15 yine de ni ḳadar ādem ḥażret-i ʿāʾişeden ḥadīs̱ rivāyet ḳıldılar bu revişçe resūl allah eytdi rabbimden atam

373.16 ḥaḳında ṣoradım allahü teʿālā atamnı tirgüzdi hem atam miñe īmān kitürdi diyü hem celāle'd-dīn el-suyūtī ḥażretleri

373.17 resūl allahnıñ ata ve anası ḥaḳında tilni ṭıyuvnıñ vācib boluvını ve kirişüvniñ ḥarām boluvını beyān itüp

373.18 altı risāle bağladı hem resūl allahnıñ ata ve anasını allahü teʿālānıñ tirgüzüp īmān birlen müşerref boluvları

373.19 ḥadīs̱de kildi diyü ẕikr itdi digenler hem resūl allahnıñ ata ve anasınıñ īmān birlen müşerref boluvı

373.20 ḥaḳında bir muʿteber şāʿir şiʿir eytdi (حيّا الله النبي مزيد فضل * على فضل وكان به رؤوفا * فآمنا امّه وكذا

373.21 اباه * لايمان به فضلا منيفا * فسلّم فالقديم بذا جدير * وان كان به الحديث ضعيفا) diyü mażmūnı: “allahü teʿālā

373.22 resūl ekremni peyġamberlik fażlından artuḳ fażl birlen bölekledi hem şefḳat itdi ata ve anasını resūl

373.23 allahġa īmān üçün kāmil fażlı birlen tirgüzdi bu sözge oşan evvelgi ʿālimler bu sözni eytdiler mundan

373.24 başḳa hem sözler köpdür “ḥażret-i ʿabdu’l-lah raḍiallahü ʿanhnıñ resūl allah ḥaḳında eytdüki şiʿiri (الحمد لله الذي

373.25

اعطاني * هذا الغلام الطيب الاردان * قد ساد في المهد على الغلمان * أعيذه بالبيت والأركان * مضموني:

373.26 “bu izgū ve pāk iʿtiḳādlı bolġan allahü teʿālānıñ miñe buyuruvı üzerine ḥamdler olsun bu bala

373.27 bişikde vaḳtınduḳ balalarġa baş boldı bu balanı kaʿbege hem anıñ rekatlarına şıyıñduramun” resūl ekremniñ

373.28 mübārek atası (ḥażret-i ʿabdu’l-lah raḍiallahü ʿanh) resūl allah ṭuvġaç yikirmi sikiz ay dünyāda tirüklik itüp

373.29 vefāt boldı digenler oşandaḳ ebū tālibniñ īmānı ḥaḳında hem tilini ṭıyuv tiyüş ḥażret-i ebū ṭālib

I / 374

374.1 islām dīniniñ teraḳḳisine sebeb bolġan resūl ekremge müşeffiḳ bolup her vaḳtde kāfirlerniñ ẓulminden ḥimāye

374.2 ḳılġan hem haḳḳ peyġamber dip eytken resūl eytti ūmm-i ebū ṭālib ölgenge ḳadar ḳureyşler minden ḳorḳalar

374.3 idi diyü hem ölüvine bik ḥasretlengen hem ehli’l-sünnetden ni ḳadar ādemler hem şīʿalerden küllisi ḥaḳḳ müselmān

374.4 boluvına barġanlar hem īmānlı boluvı ḥaḳında ḥadīs̱ler rivāyet ḳılġanlar niteki “المختصر في اخبار البشر”

374.5 nām kitābında mülk-i müʾeyyid eyte ebū ṭālibniñ avruvı köçeygeç resūl allah ebū ṭālibke eytdi ey atam birlen

374.6 bir toġma ḳardeşim īmān kilmesini eyt ḳıyāmet küninde şefāʿ atim ḥelāl didi ḥażret-i ebū ṭālib eytdi

374.7 eger de ādemlerniñ sögüvinden hem ebū ṭālib allahdan ḳorḳup īmān kitürmedi barı ölümden ḳorḳup ḳına imān

374.8 kitürdi diyü gümān ḳıluvlarından ḳorḳmasam idi eytür idim didi ebū ṭālib ölerge yaḳınlaşḳaç iki

374.9 irinni silkitdi ḥażret-i ʿabbās ḳulağı birlen ṭıñlap turdı ve eytdi ey ḳardeşimniñ eğlı muhammed ṣalliallahü

374.10 ʿaleyh ve sellem ve allah ebū ṭālib sin ḳoşḳan sözni eytdi didi şundan ṣoñ resūl allah eytdi “اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ

374.11 الَّذِى هَدَاكَ يَاعَمِّى ” diyü yaʿnī sini (ata bir tuvġan ḳardeşim ebū ṭālibni) islām dinine köndürgen allahġa ḥamler

374.12 bolsun maʿnda hem hanāsıżret-i ʿömerniñ oğlından tamām ilzāz-ı fevādinde ḥadiṡ rivāyet ḳıla resūl allah eytken

374.13 (اذا كان يوم القيامة شفعت لأبي وأمي وعمي أبي طالب وأخ لي في الجاهلية) diyü yaʿnī her ḳayçan ḳıyāmet küni

374.14 bolsa ata ve anama hem atam birlen bir toğma ḳardeşim ebū ṭālibge hem cāhiliyyet zamānında imçekdeş bolġan

374.15 ḳardeşime şefāʿ at ḳılurmun maʿnāsında hem bahārī ve ʿabdü’r-rezzāḳ hem ismāʿīl ḳatāde rivāyet ḳılalar

374.16 ebū ṭālib balalarından birisi ebū lehebni tüşinde körüp ḥālinden ṣoradı ebū leheb eytdi ḳardeşim muḥammed ʿaleyhi’s-

374.17 selām ṭuvġan kiçeni süyünç birgen kinīzegim ṡüveybe āzād itdükim üçün her bir düşenbe kiçide baş barmaḳ

374.18 çuḳurunda ḳararlanırlıḳ ḳadar şu birlen ṣuġaralar didi inṣāf itüp oylap ḳara resūl ekremniñ birinçi düşmānı

374.19 hem küfri müttefik ʿaleyh bolġan ḳurān ḥelākligi birlen nāṭıḳ bolġan ebū lehebniñ ʿömrinde bir mertebe resūl allah ṭuvġan

374.20 kiçni ṣādlanuvı ʿazābınıñ ciñgil boluvına eṡr itkeç müveḥḥid bolup da ʿömri boyı resūl allahnıñ yardemde

374.21 bolġan islām dīniniñ teraḳḳisine sebeb bolġan ebū ṭālib ḥaḳında ni oylarsañ üstine ni ḳadar müʾmin boluvına rivāyetler

374.22 bar ebū ṭālibniñ muṣaddıḳ boluvına delālet ḳıla turġan şiʿiri: (وَدَعَوْتَنِى وَعَلِمْتُ اَنَّكَ صَادِقٌ * وَلَقَدْ صَدَقْتَ

374.23

وَكُنْتَ ثَمَّ اَمِينًا * وَلَقَدْ عَلِمْتُ بِاَنَّ دِينَ مُحَمَّدٍ * مِنْ خَيْرِ اَدْيَانِ الْبَرِيَّةِ دِينًا * لَوْلَا الْمَلَامَةُ اَوْ حَذَارُ مَسَبَّةٍ *

374.24 (لوجدتني سمحا بذاك مبينا * والله لن يصلوا اليك بجمعهم * حتى أوسد في التراب دفينا) mażmūnı:

374.25 sin mini ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām dinine ündeyseñ ve taḥḳīḳ min siniñ rast peyġamber ikeniñni bilem hem rast

374.26 peyġambersün ve emīnsün hem siniñ dīniññiñ bütün dīnlerniñ izgüsi idükni bilem eger ḳureyşlerniñ

374.27 şelte ḳıluvından ve sögüvinden ḳorḳuv bolmasa ḳoşḳan nersen birlen (īmān kitürüv birlen) ẓāhir

374.28 comard tapar idiñ min allah ile yemīn itüp eyte min tofraḳna kömilgenge ḳadar ḳureyşler sine żarar

374.29 birlen irişe almaslar (ربنا لاتزغ قلوبنا) ḥāṣıl iʿtiḳād bābında allah hem resūli eytken nerseni iʿtīḳād

I / 375

375.1 ḳılup ṭıyġan nersesinden ṭıyılup sukūt itken nersesinden sukūt tiyüş (ولو كانوا أولي قربى)

375.2 gerçi ol müşrikler yaḳınlıḳ iyesi ḳardeşler bolsalar da (من بعد ما تبين لهم) müʾminlerge ẓāhir bolġannıñ

375.3 ṣoñında (أنهم أصحاب الجحيم) düristlikde ol müşrikler cehīm tamuġınıñ iyeleridür yaʿnī müşriklerniñ

375.4 tamuġlıḳ boluvları ẓāhir bolġannıñ şañında alar üçün gerçi yaḳın ḳardeş bolsalar da istiġfār tiyüş

375.5 tügil (وما كان استغفار ابراهيم) daḫı ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmnıñ yarlıḳamaḳ istevi bolmadı (لأبيه) atası

375.6 üçün (الا عن موعدة) meger istiġfār ḳılurmun diyü vaʿde ḳıluvından ġına boldı (وعدها اياه) ol vaʿdeni

375.7 atasına vaʿde ḳıldı (فلما تبين له) bes ibrāhīmge ẓāhir bolġan zamānda (أنه عدو لله) dürüstlikde

375.8 ibrāhīmniñ ataşı allahnıñ düşmānıdur (تبرأ منه) ibrāhīm atasından bizdi hem istiġfārnı ḳoydı

375.9 (ان ابراهيم) dürüstlikde ibrāhīm (لأواه حليم) bik yomşaḳ köñillidür hem rencitüvge ṣabr itüvçidür

375.10 (وَمَا كَانَ اللّٰهُ) daḫı allahü teʿālā bolmadı (لِيُضِلَّ قَوْمًا) hiç ḳavmni azdurur bolmadı (بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ) ol

375.11 ḳavmni ḥalḳ yolġa köndürgenniñ ṣoñında (حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ) ol ḳavmge beyān ḳılınġanna ḳadar (مَا يَتَّقُونَ)

375.12 ṣaḳlana turġan nerselerini yaʿnī evvel nindi işden ṣaḳlanurġa tiyüş şunı eytdi eger ol

375.13 işden ṣaḳlanmasalar ṣoñra azdurdı (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) her nerseni

375.14 bilgüçidür (اِنَّ اللّٰهَ) düristikde allahü teʿālā (لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ol allahü teʿālā üçündür köklermiñ

375.15 ve yirlermiñ ḫocalıġı (يُحْيِي وَيُمِيتُ) ol allahü teʿālā ölüklerni tirgüzür ve tirüklerni öltürür (وَمَا لَكُمْ) daḫı

375.16 yoḳdur sizge (مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahdan başḳadan (مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ) işleriñizde taṣarruf itüvçi hem żarardan

375.17 ṭıyġuçı hiç kim (لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ) taḥḳīk tevbe itdi ḳaytdı allahü teʿālā (عَلَى النَّبِيِّ) peyġamber üzerine

375.18 (وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ) daḫı muhācirler hem enṣārlar üzerine (اَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ) şunday

375.19 muhācirler hem enṣārlar alar resūl allahġa aġırlıḳ vaḳtinde iyerdiler yaʿnī tebūk ṣoġışında bir tevege birisi

375.20 ṣoñında birisi onar kişi aṭlandılar hem bir ḫurmanı iki ādemge bölüp aşadılar necs ṣular içdiler

375.21 (مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ) yaḳın bolġannıñ ṣoñından (يَزِيغُ) īmānda s̱ābit boluvdan aşavġa (قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ)

375.22 müselmānlardan bir cemā ʿatniñ köñilleri (ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ) munıñ ṣoñında allahü teʿālā iḫlāṣlarınıñ ḳamil idükni

375.23 ve tevbeleriniñ çın idükni bilgeç alar üzerine tevbelerini ḳabūl itüv birlen ḳaytdı (اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحِيمٌ)

375.24 düristlikde allahü teʿālā alarġa şefḳat hem raḫmet ḳılġuçıdur (وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِينَ) daḫı şunday üç ādem

375.25 üzerine allahü teʿālā tevbelerini ḳabūl itüv birlen eytdi (خُلِّفُوا) ṣoġışdan ḳaldılar yaʿnī mālik oġlı

375.26 kaʿb umeyh oġlı helāl raʿbia oġlı merh (حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ) tā kim ol kişi üzerine yir ṭar

375.27 boldı (بِمَا رَحُبَتْ) kiñ boluvı birlen yaʿnī kiñ bola ṭurup (وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ) daẖı ol üç

375.28 kişi üzerine ġāyet ḳayġuruvlarından köñilleri ṭar boldı (وَظَنُّوا) daẖı bular bildiler (أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ)

375.29 allahdan açuvından ḳaça turġan orun yoḳ iken (إِلَّا إِلَيْهِ) meger ḳaça turġan orun allahnıñ yarlıkavına

I / 376

376.1 iken diyü (ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ) munıñ ṣoñında tevbelerini kabūl itüv birlen alar üzerine allahü teʿālā ḳaytdı

376.2 (لِيَتُوبُوا) tevbe ḳıluvçılar cümlesinden bolsunlar üçün (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü teʿālā (هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ)

376.3 olġınadur tevbelerni ḳabūl itüvçi hem tevbe kıluvçılarġa raḥmet ḳıluvçı (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey anday

376.4 īmān kitürüvçi ādemler (اتَّقُوا اللَّهَ) rāżī bolmaġan işde allahdan ḳorḳıñız (وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ) daẖı

376.5 īmānda rast boluvçılar birlen birge bolıñız ġanīmet mālına müsteḥāḳ boluvda ṣoġışda yardem birüvçi

376.6 ādemniñ ṣoġış ḳıluvçı ādem kibi boluvı ḥaḳında allahü teʿālā żikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (مَا كَانَ

376.7 لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ) medīne ehli üçün toġrı iş bolmadı (وَمَنْ حَوْلَهُمْ) daẖı medīne ehli tiresinde bolġan

376.8 ādemler üçün toġrı iş bolmadı (مِنَ الْأَعْرَابِ) medīne ehli tiresinde bolġan ādemler bedevī ʿarablardan

376.9 bolġuçı (أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ) resūl allahdan şoġışda ayrılup ḳaluvları (وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ

376.10 نَفْسِهِ) daḫı özlerini resūl allahġa irişken ḳatılıḳlardan şaḳlavları (ذٰلِكَ) bu işlerden yaʿnī resūl allahdan

376.11 şoġışda ayrılup kaluvdan hem resūl allahġa irişken ḳatılıḳlardan özlerini şaḳlavdan nehy ḳıluv (بِأَنَّهُمْ)

376.12 bunıñ sebeblidür düristlikde medīne ehli hem alar tiresinde bolġan bedevīler (لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ) alarġa şuşav

376.13 irişmes (وَلَا نَصَبٌ) daḫı da aġırlıḳ irişmes (وَلَا مَخْمَصَةٌ) daḫı açlıḳ irişmes (فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) allahü teʿālā yolında

376.14 şoġış ḳıluvda (وَلَا يَطَؤُنَ مَوْطِئًا) daḫı kāfirlerniñ ṭabṭay turgan orunlarından aṭları ve ayaḳları birlen

376.15 ṭabtamaslar (يَغِيظُ الْكُفَّارَ) kāfirlerniñ özlerine açuvlanuvlarına sebeb bolġan ṭabṭav birlen (وَلَا يَنَالُونَ مِنْ

376.16 عَدُوٍّ نَيْلًا) daḫı düşmānlar ṭarafından öltürülüv mecrūḥ boluv ve maġlūb boluv kibi işlerden hiç nersege irişmesler

376.17 (إِلَّا) meger kāfirlerniñ açuvlanuvına sebeb bolġan ornını ṭabṭasalar ayaḳ basşalar hem düşmānlar ṭarafından

376.18 bir żararlı nersege irişseler yaʿnī öltürilmiş yā ki mecrūḥ bolsalar (كُتِبَ لَهُمْ بِهِ) bu iş sebebli

376.19 şoġış ḳıluvçı müʾminlerge yazılmış bolur (عَمَلٌ صَالِحٌ) izgü ʿamel yaʿnī şoġış kıluvçı ādemlerniñ rher bi

376.20 şoġışḳa müteʿāllik bolġan izgü ʿamelden ḥesāb idilür (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (لَا يُضِيعُ)

376.21 żāiʾ ḳılmas (أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) izgülik ḳıluvçılarnıñ ecrini (وَلَا يُنْفِقُونَ) daḫı şoġış ḳıluvçı

376.22 müselmānlar allah yolında şarf ḳılmaslar (نَفَقَةً صَغِيرَةً) kiçkine nafaḳanı meşelā bir ḫurma yā ki andan da

376.23 az nesre ḫażret-i ʿaḳīlniñ infāḳ ḳıluvı ḳibi (وَلَا كَبِيرَةً) daḫı uluġ nafaḳanı ḫazret-i ʿoṣmān birlen ʿavf oğlı

376.24 ʿabdu'r-raḫmannıñ infāk ḳıluvı kibi (وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا) daḫı seyrlerinde kirek barġanda ve kirek ḳaytḳanda

376.25 bolsun çuḳurnı kismesler (اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ) meger bu işlerni ḳıldılar ise her ḳayusı beraberinde bu ādemlerge

376.26 izgülik yazılur (لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ) ṣoġış ḳılġan müselmānlarnı allahü teʿālāniñ cezālavı üçün her bir

376.27 ṣoġışdağı işlerine izgü ʿamel yazılur (أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ʿamel ḳılġan nerseleriniñ körkemreginiñ

376.28 cezāsı birlen allahü teʿālānıñ medīne ehline alar tiresindegi bedevīlerge resūl allahġa irişken ḳatılıḳlardan

I / 377

377.1 özlerini ṣaḳlav toġrı iş bolmadı digen sözi ingeç ebū ḫıs̱me leylā bint ebū hısme isimli ṣaḥābe ṣoġışḳa bik

377.2 aşuġup çıḳtı anıñ ḳıṣṣası bu ṭarīḳ ebū ḫıṣmanın baḳçe yimişleri tamām pişüp yitken idi ve ḫatunı

377.3 ġāyet körkem ādem idi ḫatunı baḳçede ebū ḫıs̱mege kölegede orun ḥāżirledi astına palas tüşedi

377.4 pişken ḫurmalar kitürdi ve ṣalḳun ṣu kitürdi ebū ḫıs̱me fikrge kitdi ve eytdi özim kölegede oturġanmun

377.5 yanımda ṣalḳun ṣu ve pişken ḫurma mātūr ḫatun resūl ekrem bolsa isside ṣuṣap açlıḳ ve meşaḳḳat ile

377.6 allah yolında ṣoġış ḳıla miñe bu iş münāsib bolmas diyü ḳılıçnı ve süñgüsini alup tevege aṭlanup cil kibi

377.7 aşuġup ṣoġışḳa kitdi resūl allah munıñ kilüvine bik şāldandı bu āyet delālet ḳıladur ṣoġış tamām

377.8 bolġan ṣoñında ṣoġışḳa yardem üçün kilgen ʿasker ṣoġış ḳılgān ʿasker kibi ġanīmet mālına müsteḫaḳ

377.9 boluvġa hem resūl ekrem ṣoġış tamām bolġannıñ ṣoñında kilgen ʿāmirniñ iki oğlına ġanīmetden ülüş

377.10 birdi çünki allahü teʿālā kāfirlerni açuvlanduruvġa sebeb bolġan aṭlarnıñ ṭabṭavı berāberinde hem ecr bar

377.10 didi allahü teʿālā muḫālifler birlen ṣoġış ḳıluvnıñ farż-ı kifāye boluvı ḥaḳında hem ḫaber i vāḥidniñ ʿāmelni

377.11 mūcib boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ) müʾminler bolmadı (لِيَنْفِرُوا كَافَّةً)

377.12 küllisi ṣoġışḳa çıġar bolmadı yā ki ʿilm isterge yaʿnī müʾminlemiñ küllisine bir yolı ṣoġışḳa çıġuv yā ki

377.13 ʿilm isterge çıġuv münāsib iş bolmadı bu āyetde iki türli müṭālaʿa bar birisi ṣoġışḳa çıġuvnı irāde

377.14 ḳıluv birsi ʿilm istevge çıġuvnı irāde kıluv bir müṭālaʿası şol (فَلَوْلَا نَفَرَ) bes ṣoġışḳa bütün müselmānnıñ

377.15 birden çıġuvı münāsib bolmasa bes ṣoġışḳa çıḳsaçı (مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ) müʾminlerden her bir köp cemāʿatden

377.16 (طَائِفَةٌ) az cemāʿat yaʿnī bir ḳabīle yā ki bir şehr ehli (لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ) ṣoġışḳa çıḳmay ḳalġan

377.17 köp cemāʿat dīde-i fıḳh (ʿilm) üyrenüv üçün (وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ) daḫı ṣoġışḳa çıḳmay ḳalġan cemāʿatlerini

377.18 ḳorḳutuv üçün (إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ) her ḳayçan ṣoġışḳa çıḳġan cemāʿat ṣoġışḳa çıḳmay cemāʿat üzerine

377.19 ḳaytsalar bu müṭālaʿage bināʾen bu āyetniñ nuzūl sebebinde şol ṭarīḳ ẕikr ḳılġanlar ṣoġışdan ḳaluvçılarnı

377.20 ẕemm birlen āyet ingenniñ ṣoñında müʾminler hemmesi ṣoġışḳa çıġarġa aşuġup ʿilm istevni bütünley ḳoydılar

377.21 şundan ṣoñ allahü teʿālā her bir köp cemāʿatden bir az cemāʿatke ṣoġışḳa çıġup ḳalġanlarına uluġ ṣoġışdan

377.22 ʿibāret bolġan nafaḳa bābı kisilmesün üçün ʿilm istev birlen emr ḳıldı bu müṭālaʿage bināʾen bu āyet ḫaber-i

377.23 meşhūrnıñ ʿamelde ḫüccet boluvına cihādnıñ farż-ı kifāye boluvına hem fıḳh üyretüvniñ farż-ı kifāye boluvına delālet ḳıla

377.24 ikinçi mütālaʿage bināʾen bu āyetniñ maʿnāsı bu ṭarīḳ bola müʾminlerniñ küllisiniñ birden ʿilm isterge çıġuvları

377.25 münāsib bolmadı bes her bir köp cemāʿatden az cemāʿat ʿilm isterge çıḳsaçı ʿilm isterge çıḳḳan az cemāʿat

377.26 dīnde fıḳhnı üyretüp ʿilm isterge çıḳmay ḳalġan cemāʿatlerini taḥṣīl ḳılup ḳaytḳaç bildürüp korḳutsunlar

377.27 üçün maʿnāsında yaʿnī oḳuvdan maḳṣudları ḳavmni irşād bolsun dünyā ʿarżı bolmasun bu müṭālaʿage binā᾽en bu āyet

377.28 fıḳhnıñ farż-ı kifāyeden boluvına hem ḫaber-i vāḥidniñ ʿamelde delīl boluvına delālet ḳıla ṭā᾽ife birge de birden artuḳġa da

I / 378

378.1 iṭlāḳ ḳılına (لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ) ḳorḳutḳan nerseden ṣaḳlansunlar üçün (يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey imān

378.2 kitürgen ādemler (قَاتِلُوا الَّذِينَ) şunday ādemler birlen ṣoġış ḳılıñız (يَلُونَكُمْ) ol ādemler sizge

378.3 yaḳın bolurlar (مِنَ الْكُفَّارِ) kāfirlerden mü᾽minlerge allahü teʿālā evvel yaḳınları bolġan kāfirler birlen ṣoġış

378.4 ḳıluv birlen emr ḳıldı niteki resūl allahġa yaḳınları birlen ṣoġış ḳıluv birlen emr ḳılġan idi (وَلْيَجِدُوا

378.5 فِيكُمْ غِلْظَةً) siz de yaḳınlarınız ḳatılıḳ ve ṣoġışḳa tözümlilik tapsunlar üçün (وَاعْلَمُوا) daḫı

378.6 bilsünler üçün (أَنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (مَعَ الْمُتَّقِينَ) küfrden ṣaḳlanuvçılarnıñ yardemi birlendür dip

378.7 (وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ) ve her ḳayçan sūre indürilmiş bolsa (فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ) bes münāfıḳlardan şunday ādem

378.8 bardur eytür (أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهِ إِيمَانًا) sizniñ ḳayuñızġa bu indürülgen sūre īmān (taṣdīk) ni

378.9 artdurdı diyü (فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا) allahü teʿālā cevābda eytdi ammā īman kitürgen ādemler (فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا)

378.10 bu indürülgen sūre īmān kitürgen ādemlerge īmān (taṣdīḳ) ni artdurdı (وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ) daḫı

378.11 īmān kitürgen ādemler sūre inüv sebebli şādlanurlar (وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) ammā şunday ādemler

378.12 alarnıñ köñillerinde avruv (küfr ve nifāḳ) bardur (فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ) bes indürülgen sūre

378.13 münāfıḳlarnıñ ve kāfirlerniñ necsleri üzerine necs (küfrleri üste küfrni) artdurdı (وَمَاتُوا) daḫı bu münāfıḳlar

378.14 ve kāfirler öldiler (وَهُمْ كَافِرُونَ) ḥālbūkim bular kāfirlerdür yaʿnī küfrlerinde hemīşelerdür (أَوَلَا يَرَوْنَ) eyā münāfıḳlar

378.15 körmesler mi (bilmesler mi) (أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ) düristlikde ol münāfıḳlar türli belālar birlen belāʾlanurlar (فِي كُلِّ

378.16 عَامٍ) her bir yılda ṣoğış ḳılġanda (مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ) bir yā ki iki mertebe (ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ) munıñ ṣoñında

378.17 nifāḳlarından tevbe itmesler (وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ) daḫı vaʿaẓlenmesler de (وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ) ve her ḳayçan

378.18 münāfıḳlarnı ʿayblegen sūre irdürülmiş bolsa (نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ) münāfıḳlarnıñ baʿżısı baʿżısına

378.19 ḳarar yaʿnī bu āyetni inkār ve masḫara ḳılup köz ḳışışurlar (هَلْ يَرَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ) eyā müselmānlardan

378.20 hiç kim körmes mi sizni eger resūl allah ḥużūrında turup kitseñiz diyü eytürler eger münāfıḳlarnı

378.21 müselmānlardan bir kişid e körmese ṭurup çıġup kiterler eger bir az kişi körseşüvinde ṭururlar

378.22 (ثُمَّ انْصَرَفُوا) munıñ ṣoñında rüsvāy boluvdan ḳorḳup resūl allah ḥużūrından dönerler çıġarlar (صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ)

378.23 münāfıḳlarnıñ köñillerini allahü teʿālā īmāndan döndürdi (بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ) bunıñ sebebli düristlikde ol

378.24 münāfıḳlar ḥaḳnı fehm ḳılmay turġan ḳavmdür (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ) taḥḳīk sizge öz cinsiñizden

378.25 peyġamber kildi (عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ) ol peyġamber üzerine siz müselmānlarnıñ meşaḳḳati ve ḳayġuġa

378.26 irişüvi ḳatı aġırdur (حريص عليكم) ol peyġamber sizniñ īmānıñız üzerine hem sizge izgülikniñ

378.27 irişüvi üzerine ḥarīṣdür (bik tileydür) (بالمؤمنين رؤف رحيم) her bir mü᾿min üzerine şefḳatlidür

378.28 hem raḫmet ḳıluvçıdur (فان تولوا) bes eger münāfıḳlar ve ḳafirler siñe īmān kitürüvden yüz döndürseler

I / 379

379.1 (فقل حسبى الله) bes eyt sin ey muḥammed ʿaleyi'ʼs-selām miñe her işde allahü teʿālā yitküçidür (لا اله الا هو) maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ

379.2 yoḳ meger allahü teʿālā ginedür (عليه توكلت) ol allahü teʿālā üzerine işimni tapşırdım (وهو رب العرش العظيم)

379.3 ve ol allah uluġ bolġan ʿarşınıñ rabsidür. tevbe sūresiniñ tercemesi tamām boldı

379.4 (onunçı süre yūnus ʿaleyi'ṡ-selām süresi mekkede ingen cemʿī yüzde toḳız āyet)

379.5 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

379.6 (الٓر) murād bolġan maʿnāsın allahü teʿālā özi gine bilür "أنا الله أرى" maʿnāsında diyüvçiler de bar (تلك)

379.7 bu sūre içine alġan āyetler (آيات الكتاب الحكيم) ḥikmet iyesi bolġan allahü teʿālānıñ āyetleridür

379.8 (أكان للناس عجبا) eyā ʿaceb boldı mu ādemlerge (أن أوحينا إلى رجل منهم) özlerinden bolġan bir

379.9 irge vaḥy kıluvımız ḳāfirler resūl allahġa vaḥy kile başlaġaç ʿaceb allahü teʿālā ādemlerge resūl yiberürge ebū

379.10 ṭālib yetīminden başḳa kişi tapmadı didiler (أن أنذر الناس) ademlerni (kāfirlerni) ʿaẕāb birlen

379.11 ḳorḳut sin diyü (وبشر الذين آمنوا) daḫı īmān kitürgen ādemlerge süyünç bir diyü (أن لهم) bu ṭarīḳ

379.12 süyünç birüv düristlikde īmān kitürgen ādemler üçün bolġuçıdur (قدم صدق عند ربهم) rableri

379.13 ḥużūrında rastlıknıñ ilk bolġan yaʿnī uluġ ve büyük mertebesi (قال الكافرون) kāfirler eytdi (إن هذا

379.14 düristlikde bu resūl muḥammed ʿaleyhi's-selām (لساحر مبين) ẓāhir siḥrçidür diyü kāfirler bu sözleri birlen resūl allahdan

379.15 ʿādetde bolmaġan işlerniñ ṣudūrı birlen iʿtirāf ḳıldılar (إن ربكم الله الذي) düristlikde sizniñ rabbiñiz

379.16 şunday rabdür kim (خلق السموات والأرض) köklerni ve yirlerni yaratdı (في ستة أيام) altı künde

379.17 (ثم استوى على العرش) munıñ ṣoñında ʿarş üzerine ġālib boldı (يدبر الأمر) ḫaḳlar arasında

379.18 işlerni tedbir ḳılur (ما من شفيع) hiç kimge hiç şefāʿat ḳılıvçı yoḳdur (إلا من بعد إذنه) meġer

379.19 allahnıñ iẕni ṣoñında ġına şefāʿat ḳılur bu āyet kāfirlerniñ ṣanemleri şefāʿat ḳıluvçı dip iʿtiḳādlarını

379.20 redd bola (ذلكم الله) bu maʿbūdlikni ve rablikni muḳteżī bolgan ṣıfatlar birlen ṣıfatlanġan allahıñız (ربكم)

379.21 sizniñ rabbiñizdür (فاعبدوه) bes ol rabñizge ʿibādet ḳılıñız (افلا تذكرون) eyā fikr ḳılmaysız mı

379.22 fikr ḳılmañız allahdan başḳaga ʿibādet ḳılmas idiñiz (اليه مرجعكم جميعا) cıyılġanıñız ḥālde ḳaytaçaḳ

379.23 ornıñız allahġadur (وعد الله حقا) allah ḥaḳḳ balġan vaʿde birlen vaʿde ḳıldı (انه يبدؤا الخلق) düristlikde

379.24 allahü teʿālā ḫalḳnı yaratuvnı başladı (ثم يعيده) munıñ ṣoñında yaʿnī yaratḳannıñ ve helāk itkenniñ ṣoñında

379.25 ḳaytadan tirgüzür allahü teʿālā (ليجزي الذين) şunday ādemlerge cezā birüv üçün (آمنوا وعملوا الصالحات) ol

379.26 ādemler īmān kitürdiler ve izgü ʿameller ḳıldılar (بالقسط) toġrılıḳ birlen cezā birüv üçün (والذين كفروا)

379.27 daḫı şunday ādemler kāfir boldılar (لهم شراب من حميم) kāfir bolġan ādemlerge ḳızdurulġan issi

379.28 ṣudan içmelik bolġuçıdur (وعذاب اليم) daḫı rencitilüvçi ʿaẕāb bolġuçıdur (بما كانوا يكفرون)

I / 380

380.1 kāfir boluvları sebebli bu āyetde tenbih bar ḫalḳnı yaraṭuvdan hem ḳabrlerinden tirgüzüvden maḳṣūd bi’ẕ ẕāt s̱evāb

380.2 yiberüv ammā ʿaẕāb maḳṣūd bīl-ġareż ġına ikenlikge daḫı allahü teʿālānıñ müʾminlerge s̱evāb birüvi luṭfına ve keremine

380.3 münāsib bolġan nerse birlen boluvına şunıñ üçün s̱evābnı taʿyīn itmedi ammā kāfirlerge ʿaẕāb göyā ki

380.4 bir avruv menzilinde ol ʿaẕābke kāfirlerni yavız iʿtiḳādları ve ḳabāḥat ʿamelleri sürgen ikençilikge

380.5 (هو الذي جعل الشمس) ol allahü teʿālā şunday allahdur ḳuyaşnı yaratdı (ضياء) yaḳtılık iyesi

380.6 itüp (والقمر نورا) daḫı āyeti nūr iyesi itüp yaratdı bu āyetde tenbih bar ḳuyaşnıñ ḥadd-i ẕātında nūrlı

380.7 bolup aynıñ ḳuyaşḳa muḳābil boluv sebebli bi'l-ġarez ġına türli boluvına yaʿnī ḳuyaşdan nūrnı kesb

380.8 ḳıluvına (وقدره منازل) daḫi allahü teʿālā ḳuyaş birlen aydan her birisine seyr ḳıla ṭurġan orunlar

380.9 çikledi (لتعلموا عدد السنين والحساب) yıllarnıñ ṣanını ve ḥesābını bilüviñiz üçün yaʿnī aylarnıñ

380.10 ḥesābnı daḫı künlemiñ ḥesābını muʿāmeleleriñizde bilüviñiz üçün (ما خلق الله ذلك) bu mezkūrlarnı

380.11 allahü teʿālā yaratmadı (الا بالحق) meger ḥaḳlıḳ birlen yaratdı (الا بالحق) āyetlerni beyān ḳılur

380.12 (لقوم يعلمون) bile ṭurġan ḳavm üçün çünki ḳurān āyetleri birlen fāʾidelenüvçi bile turġan ḳavm ginedür

380.13 (ان في اختلاف الليل والنهار) düristlikde kiçniñ ve kündizniñ kilüv ve kitüv birlen arṭuv kimüv birlen

380.14 türli boluvında bolġuçıdur (وما خلق الله) daḫı allahnıñ ḫalḳ kılġan nerselerinde bolġuçıdur (في السموات

380.15 والارض) köklerde ve yirlerde (لآيات لقوم يتقون) işleriniñ ʿāḳibetinden ḳorḳuvçı ḳavm üçün ʿalāmetler

380.16 (ان الذين) düristlikde şunday ādemler (لا يرجون لقاءنا) bizge yoluġuvnı ümīd ḳılmaslar yaʿnī baʿṣni

380.17 inkār itüvçidür (ورضوا بالحيوة الدنيا) daḫı dünyā tirükligine rażı boldılar (واطمأنوا بها) daḫı dünyā

380.18 tirükligi birlen ḳarar tapdılar (والذين) daḫı şunday ādemler (هم عن آياتنا) alar bizniñ āyetlerimizden

380.19 (غافلون) ġāfillerdür (أولئك) bu ṣıfatda bolġan ādemler (مأواهم النار) alarnıñ baraçaḳ ornı cehennemdür

380.20 (بما كانوا يكسبون) kesb ḳılġan nerseleri sebebli (ان الذين) düristlikde şunday ādemler (آمنوا

380.21 (وعملوا الصالحات) īmān kitürdiler daḫı izgü ʿamel ḳıldılar (يهديهم ربهم بايمانهم) ol ādemlerni

380.22 rableri īmānları sebebli ḫaḳḳ yolġa köndürür (تجرى من تحتهم الانهار) ol ādemlerniñ astlarından

380.23 yılġalar (ṣular) aġar (فى جنات النعيم) niʿmetler ucmaḫlarında (دعواهم فيها) ol ādemlerniñ ucmaḫlarda

380.24 daʿvāları (duʿāları) (سبحانك اللهم) ey allah sini kāmil pāklav birlen pāklaymız (وتحيتهم فيها) daḫı

380.25 ol ādemlerniñ ucmaḫda aralarında yā ki ferişteler ṭarafından bölekli turġan nerseleri (سلام) selāmdur

380.26 (وآخر دعواهم) ucmaḫda müʾminlerniñ ṣoñġı duʿāları (أن الحمد لله رب العالمين) "düristlikde her bir maḳtav

380.27 bütün ʿālemni terbiye idüvçi bolġan allahü teʿālā üzerinedür" dip eytüvleri yaʿnī müʾminler ucmaḫḳa kirseler

380.28 ve allahü teʿālānıñ uluġlık ṣıfatnı bilseler (körseler) allahü teʿālānı celāl ṣıfatı birlen ṣıfatlarlar munıñ

380.29 ṣoñında ferişteler bularnı āfetlerden selāmet bolmaḳ birlen taḥiyyelerler *müşrikler ʿaẕāb inüvni

I / 381

381.1 aşuḳdurġanları zamānda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ولو يعجل الله للناس الشر) ve eger

381.2 allahü teʿālā ādemlerge yavızlıḳnı (ʿaẕābnı) aşuḳdursa idi (استعجالهم بالخير) ādemlerge izgülikni

381.3 aşuḳduruvı kibi (لقضى اليهم اجلهم) ādemlerge ölüm müddetleri ḥükm ḳılınur idi bes hemmesi ölerler

381.4 ve helāk bolurlar idi (فنذر الذين لا يرجون لقاءنا) bes bizge yoluḳuvnı ümīd itmegen ādemlerni (baʿżni

381.5 inkār itüvçilerni) ḳaldururmız (فى طغيانهم) azġunlıḳlarında (يعمهون) ḥayrān bolġanları ḥālde (واذا

381.6 (مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ) ve her ḳayçan ademni żarar (avruv ve faḳīrlik) tutsa (irişse) (دَعَانَا لِجَنْبِهٖ) bu żarardan

381.7 ḳutulur üçün yānī üzerine yatḳan ḥālde bizge duʿā ḳılur (اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَائِمًا) yeise olṭurġanı ḥālde yeise

381.8 ayaḳ üzere bolġanı ḥālde duʿā ḳılur (فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهٗ) bes ol ādemden żarārını açḳanımız (yibergenimiz)

381.9 zamānda (مَرَّ) küfr yolı üzerine ötdi ol kişi yā ki duʿā ḳılġan ornından ötdi (كَاَنْ لَمْ يَدْعُنَا اِلٰى ضُرٍّ

381.10 مَسَّهٗ) özine irişken żararġa yaʿnī żararnı açuvġa bizge duʿā ḳılmaġan kibi yaʿnī duʿā ḳıluvını bütünley

381.11 unutdı (كَذٰلِكَ) oşandaḳ yaʿnī kāfirlerge ḳabāḥat ʿamelleri ziynetli ḳılınġan kibi (زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ)

381.12 isrāf ḳıluvçılara ziynetli ḳılındı (مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ʿamel ḳılġan nerseleri yaʿnī ʿibādetlerden yüz

381.13 döndürüvleri ve nefs arzularına çomuvları (وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ) ve taḥḳīḳ ötken ümmetleri helāk ḳılduḳ

381.14 (مِنْ قَبْلِكُمْ) sizden burun (mekke ḫalḳından) (لَمَّا ظَلَمُوا) küfr sebebli ẓulm ḳılġanları zamānda (وَجَاءَتْهُمْ

381.15 رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) ve taḥḳīḳ ötken ümmetlerniñ resūlleri ẓāhir muʿcizeler birlen kildiler (وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا)

381.16 ötkendegi ümmetler resūllerine īmān kitürür bolmadılar (كَذٰلِكَ) oşandaḳ yaʿni ötkendegi ümmetlerni

381.17 resūllerni yalġanġa tutuvları sebebli cezālaġanımız kibi (نَجْزِى الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ) kāfir ḳavmni cezālarmız

381.18 ey mekke ehli sizni de ötken ümmetler kibi muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı yalġanġa tutuvıñız sebebli cezālarmız (ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ

381.19 خَلَائِفَ فِى الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ)munıñ şoñında ötken ümmetlerni helāk ḳılġannıñ soñında sizni yirde alar

381.20 ornına turġuçılar ḳılurmız (لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ) sizniñ niçük ʿamel ḳıluvıñıznı ḳaravımız üçün yaʿnī

381.21 izgü ʿamel ḳılursız mı yā ki ötkendegi ümmetler kibi yavız ʿameller ḳılursız mı (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ) ve her

381.22 ḳayçan mekke kāfirleri üzerine oḳulmış bolsa (آيَاتُنَا) bizniñ āyetlerimiz (بَيِّنَاتٍ) ẓāhir

bolġanları

381.23 ḥālde ol āyetler (قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا) bizge yoluḳuvnı ümīd itmegen ādemler eytürler yaʿnī müşrikler

381.24 (ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هٰذَا) bu ḳurānġa başḳa bolġan ḳurānnı (kitābnı) kitür ol kitābda biz yıraḳġa

381.25 ṣanay turġan baʿs s̱evāb ʿikāb kibi nerseler bolmasun yā ki biz mekrūh köre turġan maʿbūdlarımıznı

381.26 ayblev kibi işler bolmasun (اَوْ بَدِّلْهُ) yā ki öz ṭarafından bu ḳurānnı almaşdur yaʿnī biz uşanmay turġan

381.27 yā ki mekrūh köre turġan āyetler ornına başḳa āyetler kitür diyü (قُلْ مَا يَكُونُ لِي) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

381.28 bu müşriklerge cevābda eyt minim dürist bolmas (اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي) ḳurānnı öz ṭarafımdan

381.29 almaşduruvım (اِنْ اَتَّبِعُ) iyermeymün min (اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ) meger özime vaḥy ḳılınġan nersege gine iyeremün

I / 382

382.1 (اِنِّي اَخَافُ) düristlikde min korḳamun (اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي) eger ḳurānnı almaşduruv birlen rabbime günāhlı

382.2 bolsam (عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) uluġ künniñ ʿaẕābından ḳorḳamun (قُلْ لَوْ شَاءَ اللّٰهُ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

382.3 eger allahü teʿālā tilese (مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ) min ḳurānnı sizniñ üzeriñizge oḳumas idim (وَلَا اَدْرٰيكُمْ بِهِ)

382.4 dahı allahü teʿālā ol ḳurānnı minim tilim üzerine sizge bildürmes idi yaʿnī allahü teʿālā tilese miñe

382.5 ḳurānnı indürmes idi hem miñe ḳurānnı sizge üyretüv birlen boyurmas idi elbette minim ḳurānnı sizge

382.6 üyretüvim allahnıñ tilevi birlendür (لَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا) taḥḳīḳ min sizniñ arañızda ḳırḳ yıl ʿömr sürdim

382.7 (ṭurdım) (مِنْ قَبْلِهِ) ḳurān indürilmesden burun (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) eyā siz ḳurānnıñ minim ṭarafımdan tügil

382.8 idükni bilmeysiz mi yaʿnī min sizniñ arañızda ḳırḳ yıl ṭurdım ḳurān indürilmesden burun sizge hiç

382.9 nerse oḳumadım hem üyretmedim bu āyet işāret boladur ḳurānnıñ ʿādetden ṭış bolġan muʿcize boluvına çünki

382.10 resūl allah nādān ḳavm arasında ḳırḳ yıl turup da hiçbir ʿilm birlen şuġullenmedi ve hiç bir ʿālemni körmedi

382.11 bir şiʿir de çıġarmadı hem ḫuṭbe de oḳumadı ḳırḳ yaşına irişdükde ḫalḳġa şunday kitāb oḳudu ol kitābnıñ

382.12 fesāḥati her bir feṣāḥat birlen süylevçi ādemniñ feṣāḥatinden üstün hem her bir menṡūr ve manẓūm bolġan kelāmdan

382.13 bülend boldı hem ol kitāb usūl ve furūʿ kāʿidelerini cāmiʿ evvelgilerniñ ḳıṣṣalarından muḫbir ṣoñġılarınıñ

382.14 ḥadīṡlerinden mübeyyen boldı elbette bu kitābnı allahū teʿālā ṭarafından resūl allahġa taʿlīm idildi bes her bir ʿaḳlı

382.15 birlen fikr ḳılup vicdānına ḳaytup ḳaraġan ādem bu kitābınıñ kelām-ı allah idükni ādem sözi tügil idükni

382.16 bilür (فَمَنْ اَظْلَمُ) bes kimdür ẓālimrek (مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا) allahü teʿālā üzerine yalġannı iftirā

382.17 ḳılġan ādemden (اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ) yeise allahnıñ āyetlerini yalġanġa tutḳan ādemden yaʿnī munlardan da

382.18 ẓālim hiç kim yoḳdur maʿnāsında (اِنَّهُ) düristlikde şāʾn (لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ) müşrikler saʿādetke irişmesler

382.19 (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) dahı müşrikler allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılurlar (مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ) özlerine

382.20 żarar da ve fā᾿ide de birmey turġan nersege yaʿnī cānsız ṣanemlerge (وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ) daḫı

382.21 eytürler bu ṣanemler allah ḥużūrında bizniñ dünyā ve āḫiret işlerinde yardem birüvçilerimiz diyü (قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ)

382.22 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ṣanemlerge ʿibādet ḳıluvçı müşriklerge eyt eyā siz allahġa ḫaber biresiz mi (بِمَا لَا يَعْلَمُ) bütün

382.23 maḫlūḳātnı bilgen allahü teʿālānıñ bilmegen nersesi birlen yaʿnī bu ṣanemler allah ḥużūrında bizniñ yardemçilerimiz

382.24 diyü allahġa ḫaber biresiz mi bu allahġa maʿlūm bolmaġan nerse birlen ḫaber birüv bola allahġa maʿlūm bolmaġan nerse

382.25 yoḳ çünki allahü teʿālā her bar bolġan nerseni biledür (فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ) köklerde ve yirlerde maʿlūm

382.26 bolmaġan nerse birlen ḫaber biresiz mi yaʿnī sizniñ ʿībādet ḳılġan nerseñiz yā kökde yā ki yirde bolur

382.27 niçük bolsa da bular ḥādiṡ bolalar allahġa şerīk bolurġa lā᾿ik bolmaylar (سُبْحَانَهُ) kāmīl pāklav birlen

382.28 pāklaymun allahnı (وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ) daḫı allahü teʿālā müşriklerniñ şerīk ḳılġan nerselerinden

382.29 hem işrāklarından bülend boldı (وَمَا كَانَ النَّاسُ) daḫı ādem bolmadı (إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً) meger bir gine ümmet boldı

I / 383

383.1 yaʿnī ḥaḳlıḳ üzerine müttefīk boldılar bu ittifāḳ ādem ʿaleyhi's-selām zamānında ḳābilniñ hābilni öltürüvine ḳadar

383.2 yā ki ṭūfān ṣoñında mü᾿minlerden başḳa ādem ḳalmavı ṣoñında (فَاخْتَلَفُوا) bes nefs arzularına iyerüvleri sebebli

383.3 türlendiler yā ki peyġamberler kilüvi sebebli ḳayusı īmān kitürdi ḳayusı inkār itdi (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ

383.4 مِنْ رَبِّكَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eger de rabbiñden ḥükmni yā ki ʿazābnı ḳıyāmet künine ḳadar kiçiktürüv birlen söz

383.5 ötmegen bolsa idi (لقضي بينهم) ümmetler arasında ʿaẕāb birlen dünyāda vaḳtduḳ ḫükm ḳılınur idi (فيما

383.6 فيه يختلفون) ādemlerniñ iḫtilāf ḳılġan nerselerinde yaʿnī bāṭıllıḳda bolġan ādem birlen ḥaḳlıḳda bolġan ādem ayrılur

383.7 idi bāṭıllıḳda bolġan ādemni helāk ḳılınur idi ḥaḳlıḳda bolġan ādemni ḳaldurulur idi (ويقولون)

383.8 daḫı mekke kāfirleri eytürler (لولا انزل عليه آية) muḥammed ʿaleyhis-selām üzerine biz ṣoraġan ʿalāmetlerden bolġan

383.9 ʿalāmet indürülseçi (من ربه) rabbisinden (فقل انما الغيب لله) bes eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām mekke kāfirlerine

383.10 budur başḳa tügildür ġaybni bilüv allahġa ḥāṣdur (فانتظروا) bes ṣoraġan nerseñizniñ inüvini kütiñür[1] (اني معكم

383.11 من المنتظرين) düristlikde min sizniñ birlen birge kütüp ṭuruvçılardanmun (واذا اذقنا الناس رحمة)

383.12 ve her ḳayçan ādemlerge raḥmetni tatutsak yaʿnī selāmetlikni ve baylıḳnı (من بعد ضراء) żararlı nerse (avruv

383.13 ve faḳīrlik) ṣoñında (مستهم) tutdı idi ol żararlı nerse ādemlerni (اذا لهم مكر في آياتنا) şol vaḳtde

383.14 ādemler üçün bizniñ āyetlerimizde (yiberüvde) mekr (ṭaʿan ve hīle) bolur mekke ehline yidi yıl açlıḳ bolġannıñ

383.15 ṣoñında mekke ḫalḳı tamām helāk bolurġa yaḳınlaşdılar şundan ṣoñ allahü teʿālā raḥmeti birlen açlıḳnı

383.16 köterdi soñra allahü teʿālādan āyet indürüvni istey başladılar resūl allahġa hīle ḳıla başladılar (قل الله

383.17 اسرع مكرا) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ādemlerge allah mekr yüzinden yaʿnī mekrge cezā birüv yüzinden

383.18 aşuġuvçıraḳdur (ان رسلنا) düristlikde bizniñ ilçilerimiz (ṣaḳçı feriştelerimiz) (يكتبون ما تمكرون) siz mekr

---
1 "kütiñiz" olmalı.

383.19 ḳılġan nerseni yazarlar (هو الذي) ol allahü teʿālā şunday allahdur (يسيركم) seyr kıldurur sizni (في البر

383.20 والبحر) ḳurı yirde ve deryāda (حتى إذا كنتم في الفلك) tā kim her ḳayçan siz kimede paraẖoṭlarda

383.21 bolsañız (وجرين بهم) daẖı kimeler ve poraẖaṭlar ādemler birlen aḳsalar (بريح طيبة) ẖoş ve tiygüz

383.22 cil birlen (وفرحوا بها) daẖı ādemler bu yaẖşı cil birlen şādlansalar (جاءتها ريح عاصف) ol kimege

383.23 ḳaṭı isküçi cil kilür bolsa (وجاءهم الموج من كل مكان) daẖı her bir ṭolḳun kile turġan

383.24 orundan ṭolḳun kilür bolsa ol kimedegi ādemlerge (وظنوا أنهم أحيط بهم) daẖı ol kimedegi

383.25 ādemler ẓann ḳılur bolsalar özleri helāḳlik birlen çolġanmış boluvlarını yaʿnī helāk bolamız diyü ẓann

383.26 ḳılsalar (دعوا الله) birden her ḳayusı allahġa yalbarurlar (مخلصين له الدين) allah üçün dīnni ṣāf

383.27 ḳılġanları ḥālde yaʿnī şirkden başḳa (لئن أنجيتنا من هذه) daẖı eytürler eger bizni bu hilākatden

383.28 kutḳarsañ (لنكونن من الشاكرين) şükr ḳıluvçılardan bolur idük diyü (فلما أنجاهم) bes bu ādemlerni

383.29 hilākatden ḳutḳarġan zamānda (إذا هم يبغون في الأرض) şol vaḳtduḳ alar yirde bozuḳlıḳ kılurlar (بغير

I / 384

384.1 الحق) ḥaḳdan başḳa (يا أيها الناس) ey ādemler (إنما بغيكم على أنفسكم) budur başḳa tügildür bozuḳlıḳıñıznıñ

384.2 żararı öziñizgedür (متاع الحيوة الدنيا) dünyā tirükliginiñ fā idelene turġan nersesi birlen gine fā idelenürsiz

384.3 (ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ) munıñ ṣoñında ḳaytaçaḳ orunñız bizgedür (فَنُنَبِّئُكُمْ) bes ḫaber birürmiz sizge (بِمَا

384.4 كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) sizniñ ʿamel ḳılġan nerseñiz birlen (اِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) budur başḳa tügildür dünyā

384.5 tirükliginiñ ṣıfatı (كَمَاءٍ) şu kibidür (اَنْزَلْنَاهُ) indürdük biz ol şunı (مِنَ السَّمَاءِ) yuḳarıdan

384.6 (فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ) bes ol şu sebebli yirniñ ölenleri (öse turġan nerseleri) birisi birisi

384.7 birlen ḳatnaşdı (مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْاَنْعَامُ) ādemler daḫı dört ayaḳlı ḥayvānlar aşay turġan nerselerden

384.8 (حَتّٰى اِذَا اَخَذَتِ الْاَرْضُ زُخْرُفَهَا) tā kim yir öziniñ körkemligini alsa (وَازَّيَّنَتْ) daḫı türli ösli

384.9 ölenler ve iginler birlen (yaş kilinler kibi) ziynetlense (وَظَنَّ اَهْلُهَا) daḫı yir ehli żann ḳılsa (اَنَّهُمْ

384.10 قَادِرُونَ عَلَيْهَا) düristlikde ol yir ehli bizniñ yir üzerine küçimiz yitküçidür diyü yaʿnī yirde

384.11 ösken fāʾideli türli nerselerini alurġa küçimiz yiter diyü ẓann ḳılsalar (اَتَاهَا اَمْرُنَا لَيْلًا اَوْ نَهَارًا) ol

384.12 yirge bizniñ emrimiz (ḳażāmız yā ki ʿaẕābımız) kilse kiçde yā ki kündizde yaʿnī ol yirde ösken

384.13 nerselerge āfet yiberürmiz (فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا) bes ol yirni (ösken nerselerini) evrilmiş kibi

384.14 ḳılsaḳ (كَاَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْاَمْسِ) göyā ki ol yirde ösken nerseleri ötken kiçde turmaġan (bolmaġan)

384.15 idi (كَذٰلِكَ) oşandaḳ bu beyān ḳıluvımız kibi (نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ) āyetlerni beyān ḳılurmız (لِقَوْمٍ

384.16 يَتَفَكَّرُونَ) fikr ḳıla turġan kavm üçün çünki fikrsiz ḳavmni ḳadar āyetler ẕikr ḳılınsa da bileçek

384.17 ve fāʾideleneçek tügiller (وَاللّٰهُ يَدْعُوا اِلٰى دَارِ السَّلَامِ) ve allahü teʿālā selāmetlik yurṭına (cennetke) ünder ḫalḳnı

384.18 (ويهدي من يشاء) dahı tilegen ādemni köndürür (الى صراط مستقيم) toġrı bolġan yolġa (للذين

384.19 احسنوا) izgülik kılġan ādemlerge bolur (الحسنى وزيادة) körkem s̱evāb (cennet) daḫı artuḳlıḳ

384.20 (allahü teʿālānı körüv) (ولا يرهق وجوههم قتر) daḫı izgülik ḳılġan ādemlemiñ yüzlerini ḳaralıḳ

384.21 ürtmes (ولا ذلة) daḫı ḫorlıḳ ürtmes yaʿnī tamuġ ehlleriniñ yüzlerini yüzlerini ürtken kibi ḳaralıḳ ve ḫorlıḳ

384.22 ürtmes (اولئك اصحاب الجنة) bu ṣıfatda bolġan ādemler ucmaḫ iyeleridür (هم فيها خالدون) hem alar ucmaḫda

384.23 (والذين كسبوا السيئات) meñgü ḳaluvçılardur (جزاء) daḫı şunday ādemler yavızlıḳlarnı kesb itdiler (سيئة بمثلها

384.24 سيئة بمثلها) alarnıñ yavızlıḳları (küfr) niñ cezāsı mes̱eli berāberindedür yaʿnī ʿaẕāb şol yavızlıḳları

384.25 ḳadar ġınadur artuḳ bolmas ammā izgülikniñ cezāsı mes̱eli berāberinde gine tügildür artuḳ da bolur (وترهقهم ذلة)

384.26 daḫı yavızlıḳlarnı kesb ḳılġan ādemlerni ḫorlıḳ ürter (ما لهم من الله) ol ādemler üçün allahdan (açuvından)

384.27 yoḳdur (من عاصم) hiç ṣaḳlaġuçı (كانما اغشيت وجوههم) göyā ki ol yavızlıḳlarnı kesb ḳılġan

384.28 ādemlerniñ yüzleri ürtüldi (قطعا من الليل) kiçden bolġan kisekler birlen (مظلما) ḳaranġu bolġan ḥālde ol kiç

I / 385

385.1 yaʿnī yüzlerine göye ḳaranġu kiçlerniñ ḳaralġı kiygüzildi (اولئك اصحاب النار) bu ṣıfatda bolġan ādemler

385.2 oṭ iyeleridür (هم فيها خالدون) alar tamuġ oṭında meñgü ḳaluvçılardur (ويوم نحشرهم جميعا)

385.3 cıyılġanları ḥālde her iki tāʾifeni ḳıyāmet küninde ḳabrlerinden ḳobarurmız (cıyarmız)
(ثم نقول) munıñ

385.4 ṣoñında eytürmiz (للذين اشركوا) allahġa ʿibādetde ġayrni şerīk ḳılġan ādemlerge
(مكانكم) ornıñızġa

385.5 lāzım ve s̱ābit bolıñız (انتم وشركاؤكم) siz hem allahnıñ şerīkleri diyü iʿtiḳād ḳılġan
şerīkleriñiz (فزيلنا)

385.6 (بينهم)bes ol müşrikler birlen şerīkleri arasını ayurduḳ hem aralarındaġı dostlıḳlarunı
bitürdük

385.7 (وقال شركاؤهم) daḫı müşriklerniñ allahġa şerīk diye iʿtiḳād ḳılġan nerseleri (maʿbūdları)
eytür

385.8 (ما كنتم ايانا تعبدون) siz bizge ʿibādet ḳılur bolmadıñız çünki ḥaḳḳiyyetde müşrikler
nefs arzularına

385.9 ʿibādet ḳıldılar (فكفى بالله) bes allahü teʿālā yiter (شهيدا بيننا وبينكم) bizniñ birlen
sizniñ arañızda

385.10 şāhid boluv yüzinden (ان كنا عن عبادتكم لغافلين) düristlikde biz sizniñ ʿibādetleriñizden
ġāfiller bolduḳ

385.11 (هنالك تبلو كل نفس) bu orunda her bir nefs ṣınar-bilür (ما اسلفت) ȫziniñ ötkende ḳılġan
ʿamelni

385.12 bes ol ʿamelniñ fāidesini ve żararını körür (وردوا الى الله) daḫı her nefs allahġa
ḳaytarılmış

385.13 bolurlar (مولاهم الحق) ol allahü teʿālā her nefsniñ ḥaḳḳ bolġan ḫocasıdur (وضل عنهم) daḫı
müşriklerden

385.14 ġāʿib bolur (ما كانوا يفترون) allahġa iftirā ḳılġan nerseleri (maʿbūdları) (قل من يرزقكم)
385.15 eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol müşriklerge kim rızḳlandurur sizni
(من السماء والارض) kökden hem
385.16 yirden elbette rızḳlar semāvī bolġan sebeblerden arżī maddelerden ḫāṣıl bolalar
(ام من يملك السمع

385.17 (وَالْأَبْصَارَ) yā ki kim mālik bolur (ḫalḳ ḳılur) işite turġan ḳuvve birlen köre turġan ḳuvveni (وَمَنْ

385.18 يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ) daḫı ölükden tirükni kim çıġarur yaʿnī nuṭfeden ḥayvānnı (وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ)

385.19 مِنَ الْحَيِّ) daḫı ölükni tirükden kim çıġarur yaʿnī ḥayvāndan nuṭfeni (وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ) ve kim ʿālemniñ

385.20 işini tedbīr ḳılur (فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ) elbette bularnı inkār ḳıla almaslar allah dip eytürler (فَقُلْ أَفَلَا

385.21 تَتَّقُونَ) bes eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi'ṣ-selām) iş şulay bolsa yaʿnī bu mezkūrlerni hemmesini allahü teʿālā ḳılur

385.22 bolsa niçük allahdan ḳorḳmaysız ʿibādetde şerīk ḳıluvıñızda (فَذَلِكُمُ اللَّهُ) bes oşbu maʿbūd bolġan

385.23 allahıñız (رَبُّكُمُ الْحَقُّ) sizniñ ḥaḳḳ rabbiñizdür (فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ) bes ḥaḳlıḳ ṣonında nerse bar yaʿnī ḫiç

385.24 nerse yoḳ (إِلَّا الضَّلَالُ) barı azġunlıḳ ġına bar bes bir kişi maḥż ḥaḳlıḳ bolġan yalġız allahġa ʿibādetden

385.25 şirkke ʿudūl ḳılsa taḥḳīḳ azġunlıḳġa tüşdi (فَأَنَّى تُصْرَفُونَ) bes niçük ḥaḳdan

385.26 azġunlıḳġa döndürilmiş bolasız (كَذَلِكَ) oşandak yaʿnī rabbiñ allahü teʿālāge s̱ābit bolġan kibi

385.27 (حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ) rabbiññiñ sözi ve ḥükmi s̱ābit boldı (عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا) allahü teʿālānıñ ṭāʿatinden çıḳġan

385.28 ādemlerge yaʿnī küfrlerinde s̱ābit bolġan ādemlerge (أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) düristlikde allahnıñ ṭāʿatinden çıḳġan ādemler

I / 386

386.1 īmān kitürmesler digen sözni (قُلْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhis-selām müşriklerge (هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ)

386.2 eyā sizniñ ʿibādetde allahġa şerīk ḳılġan nerselerñizden (maʿbūdlarñızdan) bar mı (مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ) ḫalḳnı

386.3 başdan yaratḳan ẕāt (ثُمَّ يُعِيدُهُ) munıñ ṣoñında ölgeç ḳaytadan ḥaşr üçün yaraṭḳan ẕāt (قُلِ اللّٰهُ

386.4 يَبْدَأُ الْخَلْقَ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi'❜s-selām müşriklerge allahü teʿālā ḫalḳnı başda yaraṭur (ثُمَّ يُعِيدُهُ)

386.5 munıñ ṣoñında ḥaşr üçün ölgeç ḳaytadan yaraṭur (فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ) bes niçük toġrı ve ḥaḳḳ yoldan

386.6 döndürilmiş bolasız (قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām müşriklerge eyā sizniñ allahġa ʿibādetde

386.7 şerīk ḳılġan şerīkleriñizden bar mı (مَنْ يَهْدِى اِلَى الْحَقِّ) ḫaḳlıḳġa köndürgen ẕāt (قُلِ اللّٰهُ يَهْدِى لِلْحَقِّ)

386.8 eyt ṣin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) müşriklerge ḥaḳlıḳġa allahü teʿālā köndürür (أَفَمَنْ يَهْدِى اِلَى الْحَقِّ) eyā ḥaḳlıḳġa

386.9 köndürgen ẕāt mı (أَحَقُّ اَنْ يُتَّبَعَ) iyerilmiş boluvġa ḫaḳlıraḳ (أَمَّنْ لَا يَهِدِّى) yā ki ḥaḳlıḳġa könülmegen

386.10 ẕāt mı iyerilmiş boluvġa ḫaḳlıraḳ (اِلَّا اَنْ يُهْدَى) meger ḫaḳlıḳġa könilmiş bolur köndürülmiş bolġan vaḳtda ġına

386.11 yaʿnī bu iki ẕātnıñ ḳayusı iyerilmiş boluvġa ḫaḳlıraḳ ve münāsibrek elbette evvelgisi ḫaḳlıraḳ boluvı yaḳına

386.12 ve bedāhet maʿlūmdur (فَمَا لَكُمْ) bes ni boldı sizge (كَيْفَ تَحْكُمُونَ) ʿaḳl-ı bāṭıl boluvını tilegen nerse birlen

386.13 niçük ḥükm ḳılursız yaʿnī iyerürge ḫaḳlı bolmaġan nersege iyerüv birlen niçük ḥükm ḳılursız (وَمَا يَتَّبِعُ

386.14 أَكْثَرُهُمْ) müşriklerniñ köpisi iyermes iʿtiḳād ḳılġan nerselerinde (اِلَّا ظَنًّا) meger ḫayāli bolġan gümānġa iyerür

386.15 yaʿnī ġaʿībni şāhidke maḫlūḳnı ḫalḳġa ḳıyās ḳıluv birlen bātıl ḳıyāslarġa iyerür (اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِى مِنَ الْحَقِّ

386.16 (شَيْئًا) düristlikde zann ḥaḳdan hiç nerseni muñsız ḳılmas (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ)

386.17 müşriklerniñ ḳılġan işlerni bilgüçidür bes tiyüşli cezālarnı birür (وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْآنُ) daḫı bu ḳurān

386.18 bolmadı (أَنْ يُفْتَرٰى مِنْ دُونِ اللّٰهِ)allahdan başḳadan iftirā ḳılınmış bolmadı yaʿnī ḫalḳ ṭarafından iftirā ḳılınmadı

386.19 (وَلٰكِنْ) likin allahü teʿālā bu ḳurānnı indürdi (تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ) aldında bolġan nerseni yaʿnī başḳa

386.20 semāvī kitāblarnı taṣdīḳ itüp yaʿnī rastlavçı itüp ve alarġa muvāfıḳ itüp (وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ) daḫı allahü

386.21 teʿālānıñ yazġan iʿtiḳādlarnı ve şerīʿatlerni ayurup beyān idüvçi itüp (لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) ol

386.22 ḳurānnıñ bütün ʿālemni terbiye idüvçi bolġan allahü teʿālānıñ ḥużūrından indürülmiş boluvında aṣlā şik yoḳdur

386.23 (أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ) ve yā ki kāfirler ḳurānnı muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh-i ve sellem) iftirā ḳıldı diyü eytürler mi

386.24 (قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) eger kāfirler ḳurānnı muḥammed ʿaleyhi's-selām öz iftirā ḳılup çıġardı

386.25 diyseler alarġa cevābda eyt feṣāḥat ve belāġatde ḳurānnıñ meṡeli bolġan bir gine sūreni kitüriñiz yaʿnī eger de ḳurānnıñ

386.26 minim ṭarafımdan çıġarıluvı mümkin bolsa siz de minim kibi faṣīḥ ʿarabsız aḳıllı bir gine şunday faṣīḥ sūre yaṣañız

386.27 (وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) daḫı allahdan başḳa küçiñiz yitken ādemlerni bu bir sūreni kitürüvge yardem itüvge

386.28 çakırıñız (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger kurānı muḥammed ʿaleyhi's-selām özī çıġardı digen daʿvāñızda rast bolsañız

386.29 (بَلْ كَذَّبُوا بِمَا) belki şol nerseni (ḳurānnı) āyetlerinde oylanmasdan evvel işitkeçde yalġanġa tutdılar

I / 387

387.1 (لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ) ol nerseniñ (ḳurānnıñ) sāʾnını bilüvni iḥāṭa ḳılmadılar (وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ)

387.2 daḫı alarġa ḳurānnıñ teʾvīli kilmedi yaʿnī aṣlā oylamayınça hem ḳurānnıñ maʿnālarına ẕihnleri irişmeyinçe

387.3 evvel işitkeçde ata ve babalarına iyerüp ḳurānnı inkār itüvge ve yalġanġa tutuvġa aşuḳdılar (كَذَٰلِكَ)

387.4 oşandak yaʿnī mekke kāfirleri sini yalġanġa tutduḳları kibi (كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ) mekke kāfirlerinden

387.5 burun bolġan kāfirler de peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (فَانظُرْ) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām iʿtibār ḳılup

387.6 ḳara sin (كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ) ẓālimlerniñ ṣoñġı ḥālleri niçük boldı yaʿnī peyġamberlerini

387.7 yalġanġa ṭutḳan ötken ümmetlerge niçük ʿaẕāb ḳılındı sini yalġanġa ṭutḳan kāfirlerge de şunday ʿaẕāb

387.8 bolur (وَمِنْهُم مَّن يُؤْمِنُ بِهِ) mekke ehlinden ḳurānġa īmān ḳitürgenleri bardur (وَمِنْهُم مَّن لَّا يُؤْمِنُ بِهِ) daḫı

387.9 mekke ehlinden ḳurānġa īmān ḳirtürmegenleri bar (وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām siniñ rabbiñ

387.10 bozuḳlıḳ ḳıluvçılarnı bilgüçirekdür (وَإِن كَذَّبُوكَ) ve ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eger sini hemişe ḳavmiñ

387.11 yalġanġa ṭutsalar da (فَقُل لِّي عَمَلِي) bes eyt sin özüm üçün öz ʿamelim (وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ) ve sizniñ

387.12 üçündür sizniñ ʿameliñiz yaʿnī miñe öz ʿamelimniñ cezāsı bolur ve sizge hem öz ʿameliñizniñ cezāsı bolur

387.13 (أَنتُم بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ) siz minim ʿamel ḳılġan nerselerimden bizgüçisiz (وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ) ve hem min sizniñ

387.14 ʿamel ḳılġan nerseñizden bizgüçimün (وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ) daḫı ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ḳavmiñden bardur

387.15 şunday ādemler ḳurān oḳuġan vaḳtiñde hem şerīʿatni üyretken vaḳtiñde siniñ söziñe ḳulaḳ ṣalurlar

387.16 yaʿnī söziñni ṭıñlap tururlar likin aṣla işitmegen ādem kibi söziñññi ḳabūl ḳılmaslar (أفأنت

387.17 تسمع الصم) sin mi ey muḥammed ʿaleyhi's-selām çoḳraḳ ḥükminde bolġan ādemge ḥaḳḳ söziñni işitdürürsün elbette

387.18 işitdüre almassun (ولو كانوا لا يعقلون) daḫı ol çoḳraḳ ḥükminde bolġan ādemler ʿaḳlsızlar da bolsalar

387.19 yaʿnī ol ādemlernin çoḳraḳ ḥükminde boluvlarına ʿaḳlları birlen oylamavları da ḳoşulsa (ومنهم من ينظر

387.20 إليك) daḫı ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ḳavmiñ cümlesinden şunday ādemler bar siñe ḳararlar yaʿnī siniñ peyġamber

387.21 boluvıññıñ delīllerini ve ʿalāmetlerini körürler likin hemīşe şini bir de körmey turġan ṣoḳır ādem kibi taṣdīḳ

387.22 kılmaslar (أفأنت تهدي العمى) bes sin mi ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ṣoḳır ḥükminde

bolġan ādemlerni ḫaḳḳ

387.23 yolġa köndürürsün elbette köndüre almassun (ولو كانوا لا يبصرون) daḫı ol közleri ṣoḳır ḥükminde bolġan

387.24 ādemlerniñ ḳalbleri de körmes bolsa yaʿnī közleriniñ yoḳ ḥükminde boluvına baṣīretniñ de yoḳlıġı ḳoşulsa

387.25 (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (لا يظلم الناس شيئا) ādemlerge hiç nersede żulm ḳılmas (ولكن الناس

387.26 أنفسهم يظلمون) likin ādemler özleri özlerine ẓulm ḳılurlar bu āyetde bende üçün fiʿl iḫtiyārı bolup

387.27 bendeniñ bütünley iḫtiyārı meslūb bolmavına delālet bar (ويوم يحشرهم) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol

387.28 künni ẕikr ḳıl ol künde müşriklerni ḥesāb üçün ḳabrlerinden ḳobarur allahü teʿālā (كأن لم يلبثوا)

387.29 eytür senle ol müşrikler dünyāda yā ki ḳabrlerinde ṭurmaġan kibi bolurlar (إلا ساعة من النهار) meger kündizden

388.1 bir az zamān ġına ṭurġan kibi bolurlar yaʿnī ḳıyāmet ḳorḳuvından dünyāda yā ki ḳabrlerde ṭuruv müddetlerini
388.2 azġa ṣayurlar (يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ) aralarında birisini birisi tanışurlar yaʿnī az ġına müddet ayrılışup ṭurġan
388.3 ādemler kibi bażısı baʿżısını tanurlar likin bu tanışuv ḳabrlerinden ḳobarılġan vaḳtda ġına bolur mundan ṣoñ
388.4 başlarına kilgen işlerniñ ḳatılıġından tanışuvları biter çünki her kimde öz ḳayġusında bolur (قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ)
388.5 taḥḳīḳ şunday ādemler żarar itdi (كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ) ol ādemler allahġa yoluḳuvnı yalġanġa ṭutdılar idi
388.6 (وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ) daḫı ḥaḳlıḳġa köñilmiş bolmadılar idi (وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ) eger körsetsek siñe ey
388.7 muḥammed ʿaleyhi's-selām (بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ) müşriklerge dünyāda vaʿde ḳılġan nersemizniñ (ʿaẕābmıznıñ) baʿżısını
388.8 niteki bedr ṣaġışı küninde körsetdi allahü teʿālā (أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ) yā ki siñe körsetmesden sini öltürsek
388.9 (فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ) bes bizgedür hemmesiniñ ḳaytaçaḳ ornı (ثُمَّ اللّٰهُ شَهِيدٌ) munıñ ṣoñında allah şāhiddür
388.10 (عَلَى مَا يَفْعَلُونَ) ol müşriklerniñ ḳılġan işleri üzerine (وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ) ötken ümmetlerden her bir
388.11 ümmet üçün peyġamber bardur allahü teʿālā ol resūllerni ümmetlerini ḥaḳlıḳġa ünder üçün yiberdi (فَإِذَا
388.12 جَاءَ رَسُولُهُمْ) bes her ḳayçan ol ümmetlerniñ peyġamberleri muʿcizeler birlen kilseler ümmetler ol peyġamberlerini
388.13 yalġanġa tutsalar (قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) peyġamberler birlen yalġanġa tutuvçı ümmetler arasında ʿadllik hem
388.14 ḥaḳlık birlen ḥükm ḳılınur yaʿnī allahü teʿālā peyġamberlerni ʿaẕābdan ḳutḳarur yalġanġa tutuvçılarnı helāk
388.15 ḳılur (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) ḥālbūkim ol ümmetler ʿaẕāb ḳılunuv sebebli ẓulm ḳılınmaslar belki her birisinin

388.16 ʿaẕābları günāhları berāberinde bolur (وَيَقُولُونَ مَتَى هٰذَا الْوَعْدُ) daḫı müşrikler eytürler yıraḳġa
388.17 ṣayup bu ʿaẕāb birlen vaʿde ḳayu zamān bolur diyü yaʿnī bu ʿaẕāb vaʿde ḳılınġan bolsa ḳayçan
388.18 iner diyü (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger siz (muḥammed ʿaleyhi's-selām hem müʾminler) bu vaʿdede rast
388.19 sözliler bolsañız (قُلْ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) (لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِى) min özüm üçün mülklene
388.20 almaym (ضَرًّا) żararnı (وَلَا نَفْعًا) daḫı fāʾideni bes min özüm üçün żarar ve fāʾideni mülklene almaġaç
388.21 sizniñ üçün niçük ʿaẕāb inüvini mālik bolaym (إِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ) meger allahü teʿālā tilegen nerse gine mülklene
388.22 alam (لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ) ötkendegi ümmetlerden her bir ümmet üçün ecel bardur yaʿnī helāk boluvları üçün
388.23 taʿyīn ḳılınġan müddet bardur (إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ) her ḳayçan ol ümmetlerniñ helāk boluvları üçün taʿyīn
388.24 ḳılınġan müddetleri kilse (فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً) bes ol müddetden bir az zamān ġına da kiçikmesler (قُلْ أَرَأَيْتُمْ)
388.25 daḫı ol müddet üzerine ilk de bolmaslar (إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ʿaẕabnı aşuḳduruvçı
388.26 kāfirlerge eyt miñe ḫaber biriñiz (بَيَاتًا) eger allahnıñ siz aşuḳdurġan ʿaẕābı sizge kilse
388.27 (أَوْ نَهَارًا) kiçde yaʿnī sizniñ yuḳlaġan vaḳtiñizde (أَوْ نَهَارًا) yeise kündizde yaʿni sizniñ maʿāş istev
388.28 birlen meşġūl vaḳtıñızda (مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ) ʿaẕābdan ḳayu nerseni aşuḳdururlar müşrikler (ثُمَّ
388.29 إِذَا مَا وَقَعَ) her ḳayçan allahnıñ ʿaẕābı inse ve vāḳıʿa bolsa (آمَنْتُمْ بِهِ) ol allahġa yā ki ʿaẕabke īmān

I / 389

389.1 kitürürsiz mi (آلآن) ḳayçan kāfirler ʿaẕāb ingenniñ ṣoñında īman kitürseler alarġa ḥāżır mı īmān ḳitürdiñiz dip eytilür

389.2 (وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ) ve taḥḳīḳ ol ʿaẕābnı aşuḳdurur boldıñız ẖorlaġanıñız ḥālde (ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا)

389.3 munıñ ṣoñında küfr sebebli özlerine ẓulm ḳılġan ādemlerge eytilür (ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ) hemīşe rencitüvde

389.4 bolġan ʿaẕābnı tatuñız diyü (هَلْ تُجْزَوْنَ) cezā ḳılınmış bolmassız (إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ) meger kesb

389.5 ḳılġan nerseñiz (küfriñiz ve günāhlarıñız) sebebli cezā ḳılınursız (وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقٌّ هُوَ) ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām)

389.6 sinden bu bizni ḳorḳutḳan ʿaẕābıñ ḥaḳ mı diyü ẖaber isterler kāfirler (قُلْ إِي وَرَبِّي) eyt sin cevābda

389.7 ey muḥammed belī rabbim birlen ḳasem ḳılup eytemün (إِنَّهُ لَحَقٌّ) düristlikde sizge vaʿde ḳılınġan ʿaẕāb ḥaḳdur

389.8 (وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ) daẖı siz ol ʿażābnı ötkergüçiler (bitürüvçiler) tügilsiz (وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ)

389.9 ظَلَمَتْ) ve eger küfr hem ẖaḳḳ ġayr sebebli ẓulm ḳılġan nefs üçün bolsa idi (مَا فِي الْأَرْضِ) yirde

389.10 bolġan nerselerniñ hemmesi yaʿnī yirde bolġan ẖazīneler ve māllar (لَافْتَدَتْ بِهِ) ol māllar ve ẖazīneler

389.11 birlen özini ʿaẕābdan fidyeler (çulup alur) idi hiç ayamas idi likin ḳıyāmet küninde

389.12 fidyeni ḳabūl ḳılınmay (وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ) kāfirler īmān kitürmev üzerine ökinüvni yaşirürler (لَمَّا رَأَوُا

389.13 الْعَذَابَ) ʿaẕābnı körgenniñ ṣoñında çünki dünyāda vaḳtda bir de ḥesāb ḳılmaġan ʿaẕābnı körüvleri sebebli

389.14 ḥayrān bolup ḳalurlar bes süyleşürge ḳuvvetleri yitmes (وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ) daẖı ẕālimler birlen maẓlūmlar

389.15 arasında ḥükm ḳılınur (بالقسط) toġrılıḳ birlen (وهم لا يظلمون) ḥālbūkim ol ẓālimler birlen maẓlumlar

389.16 ḥükminde ẓulm ḳılınmaslar (ألا إن لله) āgāh olıñız düristlikde allah üçündür (ما في السموات والأرض)

389.17 köklerde ve yirlerde bolġan nerseler (ألا إن وعد الله حق) āgāh olıñız düristlikde allahnıñ vaʿdesi

389.18 ḥaḳdur (ولكن أكثرهم لا يعلمون) likin ādemlerniñ köpisi allahnıñ vaʿdesiniñ ḫaḳḳ idükni

389.19 bilmesler (هو يحيي ويميت) ol allahü teʿālā dünyāda ölüklerni tirgüzür ve tiriüklerni öltürür bes āḫiretde hem

389.20 tirgüzüv ile öltürüvge ḳādir bolur çünki ḳudret-i ẕātından kilgen allahü teʿālā hemīşe ḳādir bolur hem

389.21 ḥayāt birlen mevtni bi'ẕ-żāt kābil bolġan madde hemīşe ḥayāt birlen mevtni ḳābil bolur (وإليه ترجعون)

389.22 ve ol allahü teʿālāge hemmeñiz ḳıyāmetde ḳaytarılmış bolursız (يا أيها الناس) ey ādemler (قد جاءتكم موعظة من ربكم)

389.23 taḥḳīḳ sizge rabbiñizden vaʿaẓ kildi yaʿnī ḥikmetni cāmiʿ bolġan ve āmellernin körkemlerinden ve eşekīlerin de

389.24 kāşif bolup da ʿamelleriniñ körkemlerine ḳızuḳdurġan ve eşekīlerinden ḳorḳutḳan kitāb kildi (وشفاء لما

389.25 في الصدور) daḫı köñilleriñizde bolġan nerselerge (şik ve küfr avruvlarına) şifā bolġan kitāb kildi

389.26 (وهدى ورحمة للمؤمنين) daḫı īmān kitürüvçilerni ḥaḳlıḳġa köndüre turġan ve raḥmet bolġan kitāb

389.27 kildi yaʿnī īmān kitürüvçiler ol ḳurān birlen ʿamel ḳıluvları sebebli azġunlıḳ ḳaranġulıḳlarından

389.28 ḳutulup īmān nūrı ile müşerref bolurlar hem ol ḳurānġa īmān kitürüvleri sebebli cehennem ṭabaḳalarında

I / 390

390.1 bolġan orunları cennet derecelerinde bolġan orunlar birlen almaşdurulur (قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهِ)

390.2 ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām allahü teʿālā fażlı bolġan islām birlen hem allahnıñ raḥmeti bolġan ḳurān birlen ādemlerge süyle

390.3 yaʿnī islām birlen ḳurānnıñ allahnıñ bendelerge fażlı ve raḥmeti idükni eyt (فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا) bes allahnıñ fażlı

390.4 bolġan islām sebebli hem allahnıñ raḥmeti bolġan ḳurān sebebli ādemler şādlansunlar (هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ) ol

390.5 allahnıñ fażlı bolġan islām birlen allahnıñ raḥmeti bolġan ḳurān ādemlerniñ cıyġan nerselerinden (dünyā māllarından)

390.6 izgürekdür (قُلْ أَرَأَيْتُمْ) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām eyt siñ ādemlerge (yehūdlerge) miñe ḫaber biriñiz dip (مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ

390.7 لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ) allahü teʿālā sizge rızḳdan nerse indürdi (فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا) bes allahü teʿālā indürgen

390.8 rızḳdan baʿżısını ḥarām ve baʿżısını ḥelāl ḳıldıñız yaʿnī bu ḥayvānlarnıñ ḳarınlarında bolġan balalar irlerimizge

390.9 ḥelāl ve ḫatunlarımızġa ḥarām didiñiz (rızḳnıñ bendelerge vuṣūli semāvī bolġan sebebler birlen muḳadder bolġanlıḳı

390.10 üçün indürülmiş boluv birlen taʿbīr ḳılındı (قُلْ آللّٰهُ أَذِنَ لَكُمْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām müşriklerge

390.11 rızḳınıñ baʿżısını ḥarām ḳılup baʿżısını ḥelāl ḳıluvda sizge allah iẕn birdi mi (أَمْ عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُونَ)

390.12 yā ki allahġa iftirā ḳılasız mı (وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ) nidür şunday ādemlerniñ gümānı (يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ

390.13 الْكَذِبَ) ol ādemler allahġa yalġannı iftirā’ ḳılurlar (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küninde yaʿnī ḳıyāmet küninde

390.14 bu yalġannı iftiraları üzerine ʿaẕāb ḳılmamız dip ḥesāb ḳılalar mı elbette ʿaẕāb ḳılanaçaḳlar (إِنَّ اللّٰهَ)

390.15 düristlikde allahü teʿālā (لذو فضل على الناس) ādemlerge fażl ve raḫmet iyesidür yaʿnī ādemlerni ʿaḳl

390.16 birüp ve peyġamberler yiberüp ve kitāblar indürüp ḥaḳlıḳġa köndürdi (ولكن أكثرهم) likin

390.17 ādemlerniñ köpisi (لا يشكرون) bu niʿmetlerge şükr ḳılmaslar (وما تكون في شأن) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi'ṡ-selām)

390.18 hiç işde bolmassañ (وما تتلوا منه) daḫı hiç işden oḳumassañ (من قرآن) ḳurāndan baʿżısını

390.19 oḳumassañ çünki ḳurān oḳuv resūl allahnıñ iñ uluġ şāʾnı (ولا تعملون من عمل) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi-s-selām)

390.20 hem ümmetiñ siz hiç ʿamelden ʿamel ḳılmassız (إلا كنا عليكم شهودا) meger bu işlerni ḳılsañız biz sizniñ

390.21 üzeriñizge şāhid bolurmız (إذ تفيضون فيه) ol ʿamelge kirişkeniñiz vaḳtde (وما يعزب عن ربك) daḫı ey

390.22 muḥammed ʿaleyhi'ṡ-selām rabbiññiñ ʿamelinden ġāʾib bolmas (من مثقال ذرة) ḳızıl <u>ḳurmısḳa</u> aġırlıġı nersede yaʿnī hiç nerse

390.23 ġāʾib bolmas (في الأرض ولا في السماء) yirde bolġan nerse de daḫı kökde bolġan nerse de ġāʾib bolmas

390.24 (ولا أصغر من ذلك) daḫı ḳızıl ḳurmısḳadan kiçkine bolġan nerse de yoḳdur (ولا أكبر) daḫı ḳızıl ḳurmısḳadan

390.25 uluġ bolġan nerse de yoḳdur (إلا في كتاب مبين) meger bolsa ẓāhir bolġan kitābdadur yaʿnī levhü'l-maḥfūẓda

390.26 yazılġandur (ألا إن أولياء الله) āgāh bolıñız düristlikde allahnıñ dostları (لا خوف عليهم) allahnıñ dostları

390.27 üzerine ḳorḳu yoḳdur (ولا هم يحزنون) daḫı allahnıñ dostları ḥasretlenüvçi de tügillerdür (الذين)

390.28 şunday ādemlerdür allahnıñ dostları (آمنوا) īmān kitürdiler (وكانوا يتقون) daḫı küfrden ve günāhlardan

390.29 şaḳlanur boldılar (لَهُمُ الْبُشْرٰى فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) allahnıñ dostları üçün dünyā tirükliginde süyünç bardur

I / 391

391.1 (وَفِى الْاٰخِرَةِ) daḫı āḫiretde süyünç bardur (لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ) allahnıñ sözlerine özgertüv hem vaʿdelerine ḫilāflıḳ

391.2 ḳıluv bolmas (ذٰلِكَ) bu dünyā ve āḫiretde bolġan süyünç (هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) ol süyünç uluġ saʿādetdür (وَلَا يَحْزُنْكَ

391.3 قَوْلُهُمْ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām müşriklerniñ sin peyġamber tügil digen sözleri siñi ḥasretlendürmesün (اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا)

391.4 düristlikde ḳuvvetniñ ve ġalebeniñ küllisi allah üçündür (هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ol allahü teʿālā sözlerni işitküçi ve işlerni

391.5 bilgüçidür (اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ) añda bolıñız düristlikde allah üçündür (مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ) köklerde bolġan cān iyeleri

391.6 (وَمَنْ فِى الْاَرْضِ) daḫı yirlerde bolġan cān iyeleri yaʿnī ferişteler hem ādem birlen cinler bes maḫlūḳātnıñ eşrefi

391.7 bolġan ferişteler hem ādemler birlen cinler allahnıñ ḳulları bolup maʿbūd boluvġa ṣāliḥ bolmaġaç bes ʿaḳl iyesi

391.8 bolmaġan ṣanemler niçük maʿbūdlikde allahġa şerīk boluvġa lāʾik bolsun (وَمَا يَتَّبِعُ) iyermes (الَّذِينَ يَدْعُونَ

391.9 مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahdan başḳaġa ʿibādet ḳıluvçılar (شُرَكَاءَ) ḥaḳīḳat allahġa şerīk bolġan nerselerge (اِنْ يَتَّبِعُونَ

391.10 اِلَّا الظَّنَّ) allahdan başḳaġa ʿibādet ḳıluvçılar şerīklerge iyerüvlerinde gümānġa ġına iyerürler (وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ)

391.11 daḫı allahdan başḳaġa ʿibādet ḳıluvçılar hiç nerse imesler meger yalġanlarlar (هُوَ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ

391.13 ol allahü teʿālā şunday allahdur sizniñ üçün kiçni ḫalḳ ḳıldı (لِتَسْكُنُوا فِيهِ) ol kiçde ḳararlanuvıñız üçün

391.13 (وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا) daḫı kündizni yaḳturtuçı itüp ḫalḳ itdi esbāb-ı maʿişetni isteviñiz üçün (اِنَّ فِي ذٰلِكَ

391.14 düristlikde bu ḳiç birlen kündizni bu revişçe allahnıñ yaraṭuvında bolġuçıdur (لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ) fikr

391.15 hem iʿtibār ḳılup işitken ādemlerge uluġ ʿalāmetler (قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا) müşrikler allahü teʿālā bala tutdı

391.16 didiler (سُبْحَانَهُ) allahü teʿālā bala tutmaḳdan yıraḳ boldı (هُوَ الْغَنِيُّ) ol allahü teʿālā baladan müstaġnīdür bala

391.17 tutuv iḫtiyāc üçün bola (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) ol allahü teʿālā üçündür köklerde hem yirlerde

391.18 bolġan nerseler (اِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهٰذَا) sizniñ ḥużūrıñızda allahnıñ bala tutuvına aṣlā delīl yoḳdur

391.19 (اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ) allah üzerine eytesiz mi (مَا لَا تَعْلَمُونَ) bilmegen nerseñizni * bu āyetde delālet bar her

391.20 bir delīlsiz söznin cehālet idükne hem iʿtikādāt üçün delīl ḳaṭiʿ kirek ikenlikge hem iʿtiḳadatda taḳlīdniñ

391.21 dürist tügilligine (قُلْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām (اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ) düristlikde allah

391.22 üzerine yalgannı iftirā ḳılġan ādemler (لَا يُفْلِحُونَ) saʿādetke irişmesler yaʿnī tamuġdan ḳutılmaslar ve cennet

391.23 saʿādetine irişmesler (مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا) kāfirlerniñ allahü teʿālā üzerine yalgannı iftirā ḳıluvları dünyāda tirüklik müddetlerinde

391.24 az fāʾidelene turġan nerseleridür (ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ) munıñ ṣoñında bizgedür alarnıñ ḳaytaçaḳ orunları

391.25 (ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ) munıñ ṣoñında yaʿnī ölgeç alarġa ḳatı ʿaẕābnı tatuturmız (بِمَا كَانُوا

391.26 يَكْفُرُونَ) kāfir boluvları sebebli (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām mekke kāfirleri üzerine oḳu sin (نَبَأَ نُوحٍ)

391.27 nūh ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḫaberini hem ḳavminiñ ḫaberini (اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) nūḥ ʿaleyhi’s-selāmnıñ şol vaḳtdağı ḫaberini

391.28 oḳu ol vaḳtda nūḥ ḳavmine eytdi (يَا قَوْمِ) ey ḳavmim (اِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ) eger sizge uluġ ve aġır iş bolsa

---

391.29 kökdegi cān iyeleri ferişteler gine tügil belki şūrā süresinde eytkençe bizim kibi ḥayvānlar bardur. ş. ḥ.

I / 392

392.1 (مَقَامِى وَتَذْكِيرِى) minim sizniñ arañızda turuvım hem sizni dīnge kirürge vaʿaẓ ḳıluvım (بِآيَاتِ اللهِ) allahnıñ

392.2 āyetleri birlen vaʿaẓ ḳıluvım (فَعَلَى اللهِ تَوَكَّلْتُ) bes min işlerimni allahġa tapşırdım (فَاَجْمِعُوا اَمْرَكُمْ وَشُرَكَائَكُمْ)

392.3 bes öz işiñizge kaṣd vaʿaẓm ḳıluvıñız şerīkleriñiz (maʿbūdlarıñız) birlen birge * vāv-ı maʿ maʿnāsında (ثُمَّ لَا يَكُنْ

392.4 اَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً) munıñ ṣoñīnda işiñiz ve mālıñız öziñizge yaşrın bolmas yaʿnī işiñizni ve ḥāliñizni

392.5 ẓāhir ḳılıñız (ثُمَّ اقْضُوا اِلَىَّ) munıñ ṣoñında ḳaṣd ḳılġan işiñizni mine öteñiz yaʿnī ḳılıñız (وَلَا تُنْظِرُونِ)

392.6 miñe mühlet birmeñiz (فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ) bes eger minim vaʿaẓımdan yüz döndürseñiz (فَمَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ) bes

392.7 min sizden vaʿaẓ ḳıluvım üzerine s̱evāb ṣoramadım (اِنْ اَجْرِىَ) minim vaʿaẓ ḳıluvımnıñ s̱evābı tügildür (اِلَّا عَلَى

392.8 اللهِ) meger allah üzerinedür kirek minim ve ʿaẓm sebebli īmān kitüriñiz ve kirek minim vaʿaẓımden yüz döndüriñiz

392.9 miñe żarar yoḳ miñe hemīşe allahü teʿālā ḫidmetim ecrini birür (وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) daḫı allahnıñ

392.10 ḥükmine iṭāʿat ḳıluvçılardan boluvım birlen boyurılmış boldım (فَكَذَّبُوهُ) bes ḳavmi nūḥ ʿaleyhi's-selāmnı yalġanġa

392.11 tutdılar yaʿnī yalġanġa tutuvlarında devām itdiler (فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ) bes nūḫnı hem nūḫ birlen

392.12 kimede birge bolġan müʾminlerini ṣoġa ġarḳ boluvdan ḳutḳarduḳ (cemʿī siksen ādem digenler) (وَجَعَلْنَاهُمْ

392.13 خَلَائِفَ) hem bu ḳutḳarġan ādemlerimizni helāk boluvçılarġa ḫalīfeler (ḳāʾim maḳāmlar) ḳılduḳ (وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ)

392.14 daḫı şunday ādemlerni ṭūfān şuvına ġark itdük (كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) ol ādemler bizniñ āyetlerimizni yalġanġa

392.15 tutdılar idi (فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ) bes ey muḥammed ʿaleyhis-selām iʿtibār ḳılup ḳara niçük boldı (عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ)

392.16 peyġamberler birlen ḳorḳıtılmış ādemlerniñ ṣoñġı ḥālleri (ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ) munıñ ṣoñında nūḥ ṣoñından

392.17 yiberdük biz (رُسُلًا) peyġamberlerini (إِلَى قَوْمِهِمْ) özleriniñ ḳavmlerine (فَجَاؤُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) bes ol peyġamberler

392.18 özleriniñ ḳavmlerine müddeʿalarnı is̱bāt ḳıla ṭurġan ẓāhir muʿcizelerini kitürdiler (فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا)

392.19 bes ol peyġamberniñ ḳavmi ol peyġamberlerge īmān kitürür bolmadılar (بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ) peyġamberler

392.20 yiberilmesden burun ḥaḳnı yalġanġa tutuvġa ʿādet itüvleri sebebli (كَذَلِكَ) oşandaḳ yaʿnī nūḥ ʿaleyhi's-

392.21 selāmnı yalġanġa tutuvları sebebli ḳavmini helāk itdügimiz kibi (نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ) şerīʿat çiginden

392.22 ötken ādemlerniñ köñilleri üzerine ḳaralıḳ mührini başarmız bu āyetde bendelerniñ fiʿilleriniñ allahnıñ ḳudreti

392.23 bendelerniñ kesbi birlen vāḳıʿa boluvına işāret bar (ثم بعثنا من بعدهم) munıñ ṣoñında bu peyġamberler ṣoñından yiberdük

392.24 biz (موسى وهارون) mūsā birlen hārūn ʿaleyhi’s-selāmnı (والى فرعون وملائه) firʿavunga hem ḳavmine yiberdük (بآياتنا)

392.25 muʿcizelerimiz ve ʿalāmetlerimiz birlen yaʿnī toḳız türli muʿcize birlen (فاستكبروا) bes firʿavun hem ḳavmi mūsā

392.26 birlen hārūn ʿaleyhis-selāmga iyerüvden tekebbürlendiler (وكانوا قوما مجرمين) daḫı firʿavun hem ḳavmi uluġ günaḫ

392.27 iyesi bolġan ḳavm boldılar (فلما جاءهم الحق من عندنا) bizniñ ḥużurımızdan firʿavun hem ḳavmine şekni

392.28 yibergüçi ẓāhir muʿcizeler birlen ḫaḳlıḳ kilgen zamānda ḫaḳlıḳnı bildiler (قالوا) ḥaḳlıḳnı bilseler de ifrāṭ

392.29 düşmānlıḳlarından eytdiler (ان هذا) düristlikde mūsā kitürgen nerse (لسحر مبين) ẓāhir siḥrdür mūsānıñ

I / 393

393.1 fen siḥrde kāmil mahāreti bar didiler (قال موسى) mūsā ʿaleyhi’s-selām eytdi (أتقولون للحق) ḫaḳġa siḥr dip

393.2 eytürsiz mi (لما جاءكم) ḥaḳlıḳ sizge kilgen żamānda (أسحر هذا) bu minim sizge kitürgen nersem sihr mi (ولا

393.3 يفلح الساحرون) ḥālbūkim siḥrçiler maḳṣūdlarına irişmesler ammā min maḳṣūdıma irişdim bes min ḳılġan

393.4 nerse elbette siḥr tügil (قالوا أجئتنا) firʿavunnıñ ḳavmi ḥażret-i mūsāġa eytdiler sin bizge kildiñ mi

393.5 (لتلفتنا عما) bizni şol nerseden “dīnden” döndürüviñ üçün (وجدنا عليه آباءنا) ol nerse

393.6 “dīn” üzerinde biz atalarımıznı ṭapduḳ yaʿnī bizni aṭalarımız ʿibādet ḳılġan ṣanemlerge ʿibādet

393.7 ḳıluvdan döndürüv üçün kildiñ mi (وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ) daḫı siz ikiñizge

393.8 (mūsā birlen hārūnġa) yirde uluġlıḳ (pādişāhlıḳ) bolsun üçün kildiñ mi ey mūsā (وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ)

393.9 ve biz siz ikiñizge īmān kitürüvçiler tügilmiz (وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي) daḫı firʿavun ḳavmine eytdi miñe

393.10 kitüriñiz (بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ) bik māhir bolġan her bir siḥrçini diyü (فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ) bes siḥrçiler

393.11 kilgen zamānda (بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ) siḥrçilerge mūsā eytdi (أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ) ṭaşlay turġan

393.12 nerseñizni taşlañız diyü yaʿnī ḳıla ṭurġan siḥriñizni ḳılıñız (فَلَمَّا أَلْقَوْا) bes siḥrçiler siḥrley

393.13 ṭurġan ceblerini ve ṭayaḳlarnı taşlaġanları zamānda (قَالَ مُوسَى) mūsā ʿaleyhi's-selām eytdi (مَا جِئْتُمْ بِهِ

393.14 السِّحْرُ) sizniñ kitürgen nerseñiz elbette siḥrdür yaʿnī sizniñ ḥāżīr ḳılġan nerseñiz siḥrdür ammā firʿavun hem ḳavmi

393.15 siḥr dip ataġan nerse (yaʿnī minim ḳılġan muʿcizem) siḥr tügildür (إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ) düristlikde allahü teʿālā

393.16 sizniñ ḳılġan siḥriñizni tiz bāṭıl ḳılur yaʿnī yoḳġa çıġarur (إِنَّ اللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ) düristlikde

393.17 allahü teʿālā bozuḳlıḳ ḳıluvçılarnıñ işini tüzük ḳılmas bu āyetde siḥrnin ḫāḳīḳi bir nerse bolmay ḫayāli

393.18 bir işi gine idükne delālet bar (وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ) daḫı allahü teʿālā öziniñ emrleri birlen ḫaḳḳ

393.19 işni ḥaḳlar (وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ) gerçi uluġ günāh iyesi bolġan yavız ādemler allahü teʿālānıñ ḥaḳḳ işni

393.20 ḥaḳlavını mekrūh körseler de (فَمَا آمَنَ لِمُوسَى) bes başda mūsāġa īmān kitürmedi (إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ

393.21 قَوْمِهِ) meger mūsā ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminden benū isrāʾīl balalarından bolġan balalarından baʿżısı ġına īmān

393.22 kitürdi (عَلَى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِمْ) firʿavundan hem ḳavminden ḳorḳuv üzerinde gine īmān kitürdiler

393.23 "وملائهم" żamīrni cemʿ ḳıluv uluġlıḳ daʿvāsında bolġan ādemlerge ḳayta ṭurġan żamīrni cemʿ ḳıluv ʿādet

393.24 bolġanġa bināʾ yā ki firʿavundan alay murād boluvġa bināʾ (أَنْ يَفْتِنَهُمْ) firʿavunnıñ īmān kitürgen

393.25 ādemlerini ʿaẕāb ḳıluvından ḳorḳuv üzerine yaʿnī ḳorḳup ġına īmān kitürdiler (وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ

393.26 فِي الْأَرْضِ) daḫı düristlikde firʿavun elbette yirde ġālib ve üstündür (وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ) daḫı düristlikde

393.27 ol firʿavun isrāf ḳıluvçılardandur yaʿnī ulūhiyyet daʿvā ḳıluvı sebebli çikden ötüvçilerdendür (وَقَالَ

393.28 مُوسَى يَا قَوْمِ) daḫı mūsā ʿaleyhi's-selām eytdi ey ḳavm (إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ) eger siz allahġa īmān kitürgen

I / 394

394.1 bolsañız (فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا) bes ol allahü teʿālā üzerine işleriñizni tapşırıñız (إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ) eger siz

394.2 allahnıñ ḳażāsına boy ṣunuvçı bolsañız (فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا) bes mūsā ʿaleyhi's-selāmnıñ īmān kitürgen

394.3 ḳavmi eytdiler biz işlerimizni allahġa tapşırduḳ (رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً) ey rabbimiz bizni fitne ve ʿaẕāb ornı

394.4 ḳılma (لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ẓulm ḳıluvçı ḳavm üçün yaʿni ẓālim bolġan ḳavmlerni bizge irkli ḳılma eger

394.5 irkli ḳılsañ alar bizni ʿaẕāb ḳılurlar (وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ) daḫı bizni raḥmetiñ birlen ḳutḳarġay

394.6 idiñ (مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) kāfir bolġan ḳavmden "mescidü'l-beyt" üy mescidi ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

394.7 āyetni indürdi (وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ) biz mūsāġa hem ḳardeşi hārūnġa vaḥy ḳılduḳ (أَنْ تَبَوَّآ)

394.8 لِقَوْمِكُمَا) ḳavmleriñiz üçün ʿibādet ve namāz üçün ḥāżir ḳılıñız diyü (بِمِصْرَ) mıṣrda (بُيُوتًا) üylerni

394.9 bu āyetde allahü teʿālā mūsā birlen hārūn (ʿaleyhi's-selām)ġa ḫiṭāb itken çünki ʿibādet orunları iḫtiyār

394.10 ḳılmak elbette peyġamberlerge tapşırıla (وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً) daḫı siz ey ḳavm üyleriñizni ḳıble ṭarafına ḳılıñız

394.11 yā ki üyleriñizni mescid ḳılıñız yā ki üylerñizni ḳıble ṭarafına yönelgen mescidler ḳılıñız (وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ)

394.12 daḫı namāz oḳuvıñız yaʿnī üyleriñizde oḳuvıñız emīn bolġanıñızġa ḳadar bu āyetde allahü teʿālā ʿāmhge ḫiṭāb indi

394.13 çünki mescidler yasav hem mescidlerde namāz oḳuv ʿāmhge vācib (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) daḫı ey mūsā müʾminlerge

394.14 dünyāda nuṣret birlen āhiretde cennet birlen süyünç bir bu āyetde allahü teʿālā mūsā ʿaleyhi'-selāmġa ġına ḫiṭāb

394.15 itken beşāretni hem beşāret birüvçini taʿẓīm üçün çünki beşāret-i ḫaḳīḳatde şerīʿat iyesiniñ vaẓifesi

394.16 bola mūsā ʿaleyhi's-selām hem ḳavmi ḳaʿbetu'l-lahġa ḳarap namāz oḳuylar idi ammā başda kāfirlerniñ rencitüvinden

394.17 korḳup yaşrin üylerinde namāz oḳudılar niteki resūl allah hem ümmeti de ibtidā-ı islāmda mekkede yaşrin

394.18 namāz oḳudılar bu āyet mūsā ʿaleyhi's-selām birlen hārūn ʿaleyhi's-selām ḳıṣṣasında bolsa da hem ḳorḳuv vaḳtinde

394.19 üylerde mescid tutuv ḥaḳında bolsa da likin bizden ilk bolġan peyġamberlerniñ şerīʿatlerin allahü teʿālā hem resūl allah

394.20 inkārsız ḳıssa ḳılġanda bizge şerīaʿt boluvına bināʾ hem "وَاَقِيمُوا الصلوة" lafżınıñ ḫavf birlen emin birlen mukayyed

394.21 bolmay mutlak boluvına bināʾ bu āyet delālet ḳıladur mescid-i beytni tutuvnıñ meşrūʿ ve müsteḥab boluvına bu mescidni

394.22 fukehā-ı ʿarefinde "mescidü'l-beyt" dip aṭaylar likin mescidü'l-beyt hükmde mescidü'l-cemāʿatke başḳa çünki mescidü'l-beytniñ

394.23 üstünde vaṭy, bol hem taġuṭ dürist ammā mescid cemāʿatiniñ üstünde bu işlerni ḳıluv dürist tügil hem üylerinde bir

394.24 ḫāṣ ornını mescid yasap nāfile namāzlarnı şol orunda edāʾ ḳıluv körkem iş resūl ekrem hem selefniñ köpregi nefl

394.25 namāzlarnı hem sünnet-i müʾekkidelerni ḫuṣūṣā irte nāmāzınıñ sünnetini hem cumʿa kiçesinde ve vitrni mescidü'l-beytde edā ḳılġanlar

394.26 bu meşrū iş ammā bizde ni üçün taşlanġandur? (وقال موسى ربنا) daḫı mūsā (ʿaleyhi's-selām) eytdi ey rabbimiz

394.27 (انك آتيت فرعون وملأه) düristlikde sin firʿavunge hem ḳavmine birdiñ (زينة وأموالا فى الحيوة الدنيا)

394.28 dünyā tirükliginde ziynetni (yaʿnī müzeyyen kiyimlerni ve aṭlanaçaḳ körkem ḥayvānlarını) daḫı köp māllarnı

394.29 (ربنا ليضلوا عن سبيلك) ey rabbimiz firʿavunlar dīniñden azdururlar (ربنا اطمس على أموالهم) ey rabbimiz

I / 395

395.1 ol firʿavunlarnıñ balaları üzerine hrlāketni bir yaʿnī māllarını helāk it (واشدد على قلوبهم) daḫı

395.2 firʿavunlarnıñ köñillerine ḳaṭılıḳnı bir yaʿnī kōñillerine ḳaralıḳ mührini baṣ (فلا يؤمنوا حتى يروا

395.3 العذاب الأليم) bes firʿavunlar īmān kitürmesünler rencitküçi ʿaẕābını körgenlerine ḳadar ḥazret-i mūsā

395.4 şol ṭarīḳ firʿavunlarnıñ ḥāline muṭṭaliʿ bolġanınıñ ṣonıñda duʿā ḳıldı ḥaẓret-i hārūn āmin didi (قال قد

395.5 أجيبت دعوتكما) allahü teʿālā eytdi duʿālarıñız (yaʿnī mūsā birlen hārunnıñ duʿāsı) taḥḳīḳ kabūl

395.6 ḳılındı (فاستقيما) bes resūlligiñiz hem daʿvetiñiz üzerinde s̱ābit bolıñız (ولا تتبعان سبيل الذين لا يعلمون)

395.7 daḫı bilmegen nādān ādemleriniñ yollarına ḥükmni aşuḳduruvda daḫı vaʿdeme işanmavda iyermeñiz

395.8 ḥażret-i mūsānıñ duʿāsından ḳırḳ kün ṣoñ ötkeç firʿavunlarge ʿaẕāb indi ḍigenler (وَجَاوَزْنَا)

395.9 (بِبَنِىٓ اِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ) daḫı biz isrā īl balalarını dīñgizden ötkerdük (فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ) bes
395.10 isrā ʾīl balalarına firʿavun hem ʿaskeri arṭlarından yitüp tutaşdılar yaʿnī ḳovup yitdiler

395.11 iṭāʿatden baş tartḳanları ve ẓālim bolġanları ḥālde (حَتّٰى اِذَا اَدْرَكَهُ الْغَرَقُ) tā kim firʿavunge

395.12 ṣuġa batuv tutaşdı yaʿnī ṣuġa baṭup helāk boluvı yaḳınlaşḳaç (قَالَ آمَنْتُ) firʿavun eytdi īmān

395.13 kitürdim min (اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا الَّذِى) oşbu ṭarīk birlen īmān kitürdim düristlikde şāʾn ḥaḳlıḳ birlen ʿibādet

395.14 ḳılınmış ẕāt yok meger sol ẕat ginedür (آمَنَتْ بِهِ بَنُوا اِسْرَائِيلَ) ol ẕāt ki isrāʾ īl balaları īmān

395.15 kitürdi yaʿnī isrāʾ il balaları īmān kitürgen maʿbūdke īmān kitürdim (وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ) ḥālbūkim

395.16 min allahġa boy ṣunuvçılardanmun (آلْاٰنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ) allahü teʿālā eytdi ḫāżir mi īmān ḳitürdiñ

395.17 ḥālbūkim mundan ilk ʿömriñ boyınça günāh ḳıldıñ (وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ) daḫı īmāndan azduruvçı

395.18 ve bozuḳlıḳ ḳıluvçılardan boldıñ sin (فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ) bes bu künde sini ey firʿavun cānsız ġına
395.19 teniñ birlen bolġanıñ ḥālde dīñgiz tübinden yıraḳ ḳılup yir yüzine çıġarurmız (لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ)

395.20 (آيَةً) öziñden ṣoñġı ādemlerge ʿalāmet boluvıñ üçün çünki isrāʾ īl balalarınıñ kōñillerinde firʿavunnıñ
395.21 uluġlıġı ḳararlanġan hem firʿavunnı ḥazret-i mūsā allahü teʿālā ġarḳ ḳılaçaḳ diyü süyledüginde taṣdīḳ
395.22 ḳılmadılar dīñgiz ḳarıyında taşlanġan ḥālde tenni körgeç kine taṣdīḳ ḳıldılar (وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ)

395.23 daḫı düristlikde ādemlerden köpisi (عن آياتنا لغافلون) bizniñ āyetlerimizden ġāfillerdür hiç iʿtibār ve fikr

395.24 ḳılmaslar (ولقد بوأنا بنى اسرائيل) ve taḥḳīḳ isrāʾil balalarını indürdük (مبوأ صدق) rastlıḳ ve tüzük

395.25 bolġan orunġa yaʿnī şāmġa ve mıṣrġa (ورزقناهم من الطيبات) daḫı ḫoş ve leẕīẕ niʿmetlerden rızḳlandurduḳ

395.26 biz isrā īl balalarını (فما اختلفوا) bes isrā ʾīl balaları dīn işlerinde iḫtilāf ḳılmadılar (حتى جاءهم

395.27 العلم) özlerine tevrātnı bilüv kilgenge ḳadar yaʿnī benū isrāʾ īlniñ dīn işlerinde iḫtilāfları bolmadı

395.28 meger tevrātnı oḳup da ḥükmlerini bilgen ṣoñında ġına boldı yā ki resūl allah emrinde iḫtilāfları bolmadı

395.29 meger resūl allahnıñ ṣıdḳını bilgeniniñ ṣoñında ġına boldı (ان ربك يقضى بينهم) düristlikde siniñ

I / 396

396.1 rabbiñ ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) benū isrā ʾīl arasında ḥükm ḳılur (يوم القيامة) ḳıyāmet küninde (فيما)

396.2 şol nersede ḥükm ḳılur (كانوا فيه يختلفون) ol nersede isrā ʾīl balaları ihtilāf ḳıldılar bes

396.3 ḳıyāmet küninde allahü teʿālā ḥaḳlıḳda bolġan ādemler birlen bāṭıllıḳda bolġan ādemler arasını ayurur yaʿnī

396.4 ḥaḳlıḳda bolġan ādemlerni ucmaḫḳa kiritür bāṭıllıḳda bolġan ādemlerni tamuġġa kiritür (فان كنت فى شك) bes

396.5 eger ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) şikde bolsañ sin (مما انزلنا اليك) bizniñ siñe indürgen nersemizden (ḳıṣṣalardan)

396.6 yaʿnī şikde boluvıñ farż ḳılınġan taḳdirde (فاسأل الذين) bes bu ḳıṣṣalarnı şunday ādemlerden (yehūdlerden)

396.7 ṣora (يقرؤن الكتاب) ol ādemler tevrāt kitābını oḳurlar (من قبلك) sinden ilk çünki ehl-i kitāb

396.8 ḳaşında bu ḳıṣṣalar muḥaḳḳaḳdur yā ki bu emrden maḳṣūd resūl ekremni artuḳ kararlanduruv murad ̣şunıñ üçün de

396.9 resūl allah şik de ḳılmaym ve ṣoramaym da dimiş yā ki resūl allahġa ḫiṭābdan ümmetine ḫiṭāb murād (لقد جاءك الحق

396.10 من ربك) taḥḳīḳ ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) siñe rabbiñden ḳaṭʿī āyetler birlen ḥaḳlıḳ ḳildi (فلا تكونن من الممترين)

396.11 bes ḥaḳda şik ḳıluvçılardan bolmaġıl (ولا تكونن من الذين) daḫı şunday ādemlerden bolmaġıl

396.12 (بآيات الله) ol ādemler allahnıñ āyetlerini yalġanġa tutdılar (فتكون من الخاسرين) eger allahnıñ

396.13 āyetlerini yalġanġa tutuvçılardan bolsañ żarar itüvçilerden bolursun (ان الذين) düristlikde şunday

396.14 ādemler (حقت عليهم كلمت ربك) ol ādemler üzerine rabbiññiñ sözi s̱ābit boldı yaʿnī alar küfrlerinde

396.15 ölerler ʿaẕābda meñgü ḳalurlar digen sözi (لا يؤمنون) elbette ol ādemler īmān ḳitürmesler çünki

396.16 rabbiniñ söziniñ yalġan boluvı ḳıṣṣasınıñ bozuluvı iḥtimāl ve ṣūret tutmay (ولو جاءتهم كل آية)

396.17 gerçi alarġa allahnıñ her bir āyeti kilse de çünki īmānlarınıñ aṣıl sebebi allahnıñ irādesiniñ müteʿalliḳ

396.18 boluvı elbette ol müntefī (حتى يروا العذاب الأليم) rencitüvçi ʿaẕābnı körgenlerine ḳadar īmān kitürmesler

396.19 ama ʿaẕābını ḳörgenniñ ṣoñında īmān kitürürler likin ol īmānnıñ fāʾidesi bolmas (فلولا كانت

396.20 قرية آمنت) bes biz helāk itken ḳarye ehlleri ʿaẕābnı kōrmesden burun īmān kitürgen bolsalar

396.21 idi (فنفعها ايمانها) ol ḳarye ehlleriniñ īmānları özlerine fāʾide birgen bolur idi yaʿnī

396.22 īmānlarını allahü teʿālā ḳabūl itüp ʿaẕāb indürmegen bolur idi likin iş ötkeç īmān kitürdiler

396.23 (إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ) likin yūnus (ʿaleyhi’s-selām)nıñ ḳavmi (لَمَّا آمَنُوا) ʿaẕāb inmesden burun ʿalāmetni körgeçde

396.24 īmān kitürgenleri zamānda (كَشَفْنَا عَنْهُمْ) yūnus (ʿaleyhi’s-selām)nıñ ḳolından açduḳ biz (عَذَابَ الْخِزْىِ فِى الْحَيٰوةِ

396.25 الدُّنْيَا) dünyā tirükliginde rüsvālıḳ ʿaẕābnı yaʿnī yiberdük indürmedük (وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى حِينٍ) dahı ḳavm

396.26 yūnusnı ecel vaḳtlarına ḳadar fāʾidelendürdük biz * yūnus ʿaleyhi’s-selām muṣul ḳaryesinden ninova ḫalḳına peyġamber itüp

396.27 yiberildi ninova ḫalḳı yūnus ʿaleyhi’s-selāmnıñ peyġamberligine īmān kitürmediler yalġanġa tutdılar yūnus ʿaleyhi’s-

396.28 selām öziniñ ḳavmini sizge üç künden ʿaẕāb ite diyṻ korḳıtdı allahnıñ vaʿdesini söyledi ʿaẕāb vaʿdesi

396.29 yaḳınlaşḳaç kökde bik tütünli ḳara buluṭ ẓāhir boldı ninova ḫalḳınıñ şerhlerini tamām bulut kapladı

I / 397

397.1 bes ḫalḳ bik ḳorḳıuşup yūnus ʿaleyhi’s-selāmnı istediler likin tapmadılar yūnus ʿaleyhi’s
selāmnıñ rast peyġamber

397.2 idükni hem söziniñ rastlıġını şiksiz bildiler ṣoñra balalarını ḫatunlarını ve bütün māllarını alup

397.3 ḳarġa çıḳdılar balalar birlen analar arasını ayurdılar bik ḳorḳup yıġlaşdılar tavışlar köterildi iḫlāṣ

397.4 birlen küfrlerinden tevbe ḳılup īmān īẓhār ḳılup allahġa bik yalvardılar allahü teʿālā bularnı cumʿa muḥarrem onı

397.5 ʿāşūrāʾ kün ʿaẕābdan ḳutḳardı (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām eger rabbiñ tilese idi (لَآمَنَ مَنْ

397.6 فِى الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا) yirde bolġan ādemler cıyılġanları ḥālde hiç birisi ḳalmayınça īman kitürürler

397.7 idi likin tilemedi (اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām allah tilemegen nerse birlen sin mi ādemlerni

397.8 küçleysün (حَتّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) müʾmin bolġanlarına ḳadar yaʿnī elbette sin allahü teʿālā īmānlarını tilemegende

397.9 alarnı küçlep īmān kitürte almazsun * resūl ekrem ḳavminiñ īmānına artuḳ ḥarīṣlıḳnı bildürgeç

397.10 allahü teʿālā bu āyetini indürdi (وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ) hiçbir nefs üçün īmān kitürüv lāʾiḳ

397.11 bolmadı (اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) meger allahnıñ iẕni hem irādesi birlen gine lāʾiḳ boldı (وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ) daḫı allahü

397.12 teʿālā ʿaẕābnı ḳılur (عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) ʿaḳllı bolmaġan ādemler üzerine yaʿnī delīllerde ve āyetlerde

397.13 fikr ḳıluvġa ʿaḳllarını ṣarf ḳılmaġan ādemler üzerine (قُلِ انْظُرُوا) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhī's-selām mekke

397.14 kāfirlerine fikr ḳılıñız (مَاذَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) köklerde ve yirlerde nerse bar eger köklerde

397.15 ve yirlerde bolġan nerselerde fikr ḳılsañız alllahnıñ bir boluvınıñ delīllerine irişürsiz hem kāmil ḳudret

397.16 iyesi idükni bilürsiz (وَمَا تُغْنِي الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ) āyetler hem ḳorḳıtuvçı resūller muñsız ḳılmas (عَنْ

397.17 قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ) allahnıñ ʿilminde īmān kitürmegen ḳavmden yaʿnī īmān kitürmevleri allahnıñ ʿilminde hem

397.18 ḥükminde s̱ābit bolġan ḳavmge āyetler hem resūller fāʾide birmesler (فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ) bes mekke kāfirleri

397.19 kütmesler (اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ) meger şunday ādemlerniñ künleriniñ oḫşaşını küterler (خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ)

397.20 ol ādemler mekke kāfirlerinden burun eytdiler yaʿnī özlerinden burun bolġan ḳavmge ingen ʿaẕābnıñ

397.21 meṡelni küterler (قُلْ فَانْتَظِرُوا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām mekke kāfirlerine eyt ʿaẕābnı kütiñiz (اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ)

397.22 düristlikde min sizniñ birlen birge kütüp turuvçılardanmun diyü (ثم ننجى) munıñ ṣoñında ʿaẕābdan

397.23 ḳutḳarurmız (رسلنا والذين آمنوا) peyġamberlerimizni hem peyġamberlerge īmān kitürgen ādemlerni (كذلك) oşandak

397.24 yaʿnī resūllerimizni hem īmān ḳitürgen ādemlerni ḳutḳarduḳımız kibi (حقا علينا) bu ʿaẕābdan resūllerni hem müʾminlerni

397.25 ḳutḳaruv bizniñ üzerimizge s̱ābit bolmaḳ birlen s̱ābit boldı (ننج المؤمنين) peyġamberlerni ve müʾminlerini

397.26 ḳutḳarduḳımız kibi ey muḥammed ʿaleyhis-selām sini hem siñe īmān kitürüvçilerini ʿaẕābdan ḳutḳarurmız (قل يا أيها الناس)

397.27 ey muḥammed ʿaleyhiʾs-selām eyt sin ey ādemler (mekke ehli) (ان كنتم فى شك من دينى) eger siz minim dīnimden

397.28 şikde bolsañız (فلا اعبد الذين) bes min şunday nerselerge ʿibādet ḳılmamun (تعبدون من دون الله)

397.29 siz allahdan başḳa bolġan nerselerge (ṣanemlerge) ʿibādet ḳılursız (ولكن اعبد الله الذى) likin şunday

I / 398

398.1 allahġa ʿibādet ḳılurmun (يتوفاكم) ol allah sizlerniñ cānlarıñıznı alur (öltürür) yaʿnī minim dīnimniñ

398.2 ḫulāṣāsı şol min siz yaṣaġan nerselerge ʿibādet ḳılmaym belki özimni ve sizni yaraṭḳan hem öltüreçek

398.3 allahġa ʿibādet ḳılam minim dīnimde inṣāf közi ile iʿtibār ḳılup ḳarañız hem ṣāf ʿaḳlġa ʿarż ḳılıñız

398.4 (وأمرت أن أكون من المؤمنين) daḫı min ṣāf ʿaḳl birlen hem vaḥy birlen s̱ābit bolġan nersege

398.5 (dīnge) īmān kitürüvçilerden bolmaym buyurulmış boldım (وأن أقم وجهك للدين) daḫı

398.6 yüziñni dīnge toġrı tut diyü buyuruldım (حنيفا) ol bāṭıl dīnden ḥaḳlıḳġa avışḳuçı bolġanı

398.7 ḥālde yaʿnī min dīnde toġrı s̱ābit boluv birlen buyurulmış boldım (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı

398.8 allahġa şirket ḳaṭuvçılardan bolma sin diyü buyurılmış boldım (وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللهِ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām)

398.9 allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılma sin (مَا لَا يَنْفَعُكَ) öziñe fāʾide birmegen nersege (وَلَا يَضُرُّكَ) daḫı öziñe

398.10 żarar da birmegen nersege (فَإِنْ فَعَلْتَ) bes ey muḥammed (ʿaleyhi'selām) eger bu işni ḳılsañ yaʿnī fāʾide ve żarar

398.11 birüvge ḳudreti yitmegen nersege bir taḳdīr ʿibādet ḳılsañ (فَإِنَّكَ إِذًا) bes düristlikde bu vaḳtde şin

398.12 (مِنَ الظَّالِمِينَ) özine ẓulm itüvçilerdensün bu ḫiṭāb ẓāhirde resūl allahġa bolsa da ḥaḳīḳatde ümmetinedür

398.13 (وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللهُ بِضُرٍّ) ve ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) eger sini allah żarar /faḳīrlik ve avruv) birlen tutsa (وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ)

398.14 bes ol żararnı hiç açuvçı (bitürüvçi) yoḳdur (إِلَّا هُوَ) meger ol allahü teʿālā özine ginedür (وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ)

398.15 ve eger ey muḥammed ʿaleyhi's-selām allah sini izgülik birlen tilese (فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ) bes allahü teʿālānıñ tilegen fażlını hiç

398.16 ḳaytaruvçı (yiberüvçi) yoḳdur (يُصِيبُ بِهِ) ol izgülikni allahü teʿālā irişdürür (مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ)

398.17 ḳullarından tilegen ādemine (وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) ve ol allahü teʿālā günāhlarnı yarlıḳaġuçı ve raḥmet ḳılġuçıdur

398.18 (قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ) eyt sin ey muḥammed ey ādemler diyü (قَدْ جَاءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ) taḥḳīḳ rabbiñizden sizge ḥaḳḳ

398.19 (ḳurān yā ki resūl) kildi ḥāżir aṣlā ʿöẕr ḳılmadı (فَمَنِ اهْتَدَى) bes kimdür ol ḥaḳġa īmān ḳitürüv sebebli

398.20 toġrı yolġa könildi (فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ) bes budur başḳa tügildür ol kişi ḥaḳġa özi üçün

398.21 könilür yaʿnī fāʾ idesi özine bolur (وَمَنْ ضَلَّ) ve kimdür ḥaḳġa īmān ḳitürmev sebebli toġrı yoldan

398.22 adaşsa (فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا) bes budur başḳa tügildür ol kişiniñ ḥaḳdan azuvı öziniñ żararına yaʿnī

398.23 żararı özine bolur (وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ) ve min sizniñ üzeriñizge vekīl tügilmün yaʿnī işleriñiz

398.24 tapşırılmış kişi tügilmün diyüp eyt (وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى اِلَيْكَ) ve ey muḥammed ʿaleyhi'
s-selām öziñe vaḥy ḳılınġan nersege iyer

398.25 (وَاصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ اللّٰهُ) daḫı allah yardem birlen ḥükm ḳılġanġa ḳadar kāfirlerniñ rencitüvine ṣabr ḳıl (وَهُوَ خَيْرُ

398.26 الْحَاكِمِينَ) ve ol allahü teʿālā ḥükm ḳıluvçılarnıñ izgüregidür yūnus sūresinin tercemesi tamām boldı

398.27 * on birinçi sūre hūd süresi mekkede ingen yüzde yigirmi üç āyet*

398.28 bismi’l-laḥi’r-raḥmani’r-raḥīm

398.29 (الٓر) bu sözinden murādını cenāb-ı ḥaḳḳ özi bilür (كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ) āyetleri muḥkem ḳılınġan

I / 399

399.1 kitābdur oşbu yaᶜnī lafż hem maᶜnā cihetinden iḫtilāf kilmey ṭurġan naẓm birlen naẓm ḳılġandur (ثُمَّ فُصِّلَتْ)

399.2 munıñ ṣoñında bu kitābnıñ āyetleri iᶜtiḳādlar hem ḥükmler hem vaᶜaẓlar ve ḫaberler birlen beyān ḳılındı (مِنْ لَدُنْ

399.3 حَكِيمٍ خَبِيرٍ) her nerseniñ ẓāhirini ve bāṭınını bilgüçi bolup ve her işde ḥikmet iyesi bolġan allah

399.4 ḥużūrından (أَلَّا تَعْبُدُوا) bu kitābnıñ āyetleri beyān kılındı bendeler ᶜibādet ḳılmasunlar üçün (إِلَّا اللَّهَ)

399.5 meger bir allahġa ġına ᶜibādet ḳılsunlar üçün (إِنَّنِي) düristlikde min yaᶜnī muḥammed ᶜaleyhi’s-selām (لَكُمْ) sizlerge

399.6 (مِنْهُ) ol allahü teᶜālā tarafından (نَذِيرٌ) şirk üzerine ᶜaẕāb birlen ḳorḳıtuvçımun (وَبَشِيرٌ) daḫı tevḥid

399.7 ucmaḫ birlen süyünç birüvçimün diyü eytkil (وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ) daḫı bu kitābnıñ āyetleri beyān ḳılındı

399.8 rabbiñizden günāhlarñızdan yarlıḳamaḳ isteviñiz üçün (ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ) munıñ ṣoñında rabbiñizge ḳaytuvıñız üçün

399.9 yaᶜnī tevbe birlen maḳṣūdlarıñızġa irişüviñiz üçün (يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا) rabbiñiz sizni körkem fāʾidelendürüv

399.10 birlen fāʾidelendürür (إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) aṭalmış ve maᶜlūm bolġan müddetke ḳadar yaᶜnī miḳdar bolġan ömrleriñizniñ

399.11 āḫirine ḳadar (وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ) daḫı allahü teᶜālā her bir dīnde fażl iyesine birür (فَضْلَهُ) dünyāda ve āḫiretde

399.12 fażlınıñ cezāsını yaʿnī tevbe ḳılġan tevḥīd iyesi dünyā ve ahiret saʿādetine irişür (وان تولوا) ve eger siz

399.13 tevḥīdden hem tevbeden yüz döndürseñiz (فاني اخاف عليكم) bes düristlikde min sizniñ üzeriñizge ḳorḳamun

399.14 (عذاب يوم كبير) uluġ künniñ ʿaẕābından (الى الله مرجعكم) allahġadur ḳaytacaḳ ornıñız (وهو على

399.15 كل شيء قدير) ve ol allahü teʿālānıñ her nerse üzerine küçi yitküçidür (الا) āgāh olıñız (انهم يثنون صدورهم)

399.16 düristlikde ol kāfirler kökreklerini ḥaḳdan döndürürler (ليستخفوا منه) sırlarını allahdan yaşirüvleri

399.17 üçün bes alarnıñ sırlarına resūl allah müʾminler tüşünmesler diyü gümān ḳılurlar bu ẕikr ḳılınġan

399.18 āyet müşriklerden bir cemāʿat ḥaḳında indi digenler ol cemāʿat gümān ḳılġanlar eger tereze perdelerini

399.19 tüşürsek kiyimlerimiz birlen ürtilsek kökreklerimizde bolġan muḫammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemge düşmānlıḳımıznı

399.20 yaşirsek hiç kim bilmes diyü (الا حين يستغشون ثيابهم) āgāh olıñız kāfirler kiyimleri birlen ürtilgenleri

399.21 vaḳtda (يعلم ما يسرون) allahü teʿālā kāfirlerniñ köñillerinde yaşirgen nerselerini bilür (وما يعلنون) daḫı

399.22 kāfirlerniñ avızları birlen āşikāre ḳılġan nerselerini bilür (انه) düristlikde ol allahü teʿālā (عليم بذات

399.23 الصدور) kökrek iyelerini bilgüçidür yaʿnī kökrekdegi sırlarını bilgüçidür (12 nçi cüzʾ başı)

399.24 (وما من دابة في الارض) ve yirde yürüy ṭurġan can iyesinden yoḳdur (الا على الله رزقها) meger boldı ise ol cān

399.25 iyesiniñ rızḳı allahü teʿālā üzerinedür yaʿnī rızḳlarına ve maʿīşetlerine allahü teʿālā kefīldür (ويعلم مستقرها ومستودعها)

399.26 daḫı ol allahü teʿālā cān iyesiniñ tirük vaḳtinde ḳararlanġan ornını ve ölgen ṣoñında ḳoyılġan ornını bilür

399.27 (كل فى كتاب مبين) cān iyelerinden hem ḥāllerinden her birisi ẓāhir bolġan kitābda (levḥü'l-maḥfūẓda) dur (وهو الذى)

399.28 ve ol allahü teʿālā şunday allahdur (خلق السموات والارض) köklerni ve yirlerni yaratdı (فى ستة ايام)

I / 400

400.1 altı künde (وكان عرشه على الماء) daḫı allahnıñ ʿarşı köklerni ve yirlerni yaraṭmasdan burun ṣu

400.2 üzerinde idi yaʿnī ʿarşı birlen ṣu arasında hiç nerse yoḳ idi ammā ʿarşı ṣu üstünde idi

400.3 maʿnāsında tügil bu āyet delālet ḳıladur ʿarş birlen ṣunıñ köklerden ve yirlerden burun maḫlūḳ boluvına (ليبلوكم)

400.4.1 allahü teʿālā köklerni ve yirlerni hem bu ikisinde bolġan nerselerni yaraṭdı sizni imtiḥān ḳıluvı üçün yaʿnī

400.5 imtiḥān ḳılġan ādemniñ muʿāmelesi kibi muʿāmele ḳıluvı üçün (ايكم احسن عملا) sizniñ ḳayuñız

ʿamel yüzinden

400.6 körkemrekdür çünki kökler ve yirler hem köklerde ve yirlerlerde bolġan nerseler sizniñ vucūdlarıñızge ve maʿīşetleriñizge

400.7 hem ʿamelleriñiz üçün muḥtāc-ı ʿileyh bolġan nerselerge sebeblerdür hem delīl ve ʿalāmetlerdür (ولئن قلت) ve eger ey

400.8 muḥammed ʿaleyhi's-selām eytseñ sin kāfirlerge (انكم مبعوثون من بعد الموت) düristlikde siz ölgenden ṣoñ

400.9 ḳabrleriñizden ḳobarılmış bolursız diyü (ليقولن الذين كفروا) elbette kāfir bolġan ādemler eytürler (ان

400.10 هذا) tügildür bu baʿṣni iṣbāt itüvçi ḳurān (الا سحر مبين) meger ẓāhir siḥrdür (ولئن اخرنا عنهم العذاب)

400.11 ve eger biz ol baʿşni inkār itüvçi kāfirlerden ʿaẕābnı kiçiktürsek (الى أمة معدودة) vaḳtlardan ṣanalmış bolġan

400.12 az cemāʿatke yaʿnī bir az müddet kiçiktürsek (ليقولن ما يحبسه) elbette kāfirler ḫorlap eytürler bu ʿaẕābnı nerse

400.13 vākıʿa boluvından ṭıyadur dip (الا يوم يأتيهم) āgāh olıñız ol kāfirlerge ʿaẕāb kilgen künde (ليس مصروفا عنهم)

400.14 ol ʿaẕāb kāfirlerden döndürilmiş tügildür (وحاق بهم) ve ol kāfirlerge indi (ما) şol nerse sebebli (كانوا به)

400.15 ol nerseni (ʿaẕābnı) kāfirler boldılar (يستهزءون) ḫorġa ṣayur boldılar (ولئن اذقنا الانسان منا رحمة)

400.16 ve eger biz özimizden ādemge raḥmetni ṭatutsaḳ yaʿnī niʿmet birsek ādem ol niʿmetniñ lezzetin ṭatutsa (ثم

400.17 نزعناها منه) munıñ ṣoñında ādemden ol raḥmetni ṣorsaḳ (alsaḳ) (انه ليؤس كفور) düristlikde ol ādem

400.18 elbette allahnıñ raḥmetinden ümīd kisüvçidür hem raḥmetni ḳatı inkār itüvçidür (ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء)

400.19 ve eger biz ādemge ṭatutsaḳ żararlar (faḳīrlik ve avruv) ṣoñında niʿmetlerni (baylıḳ ve selāmetlikni) yaʿnī evvel

400.20 faḳīr yā ki avruv itüp ṣoñra baylıḳ ve selāmetlik birsek (مسته) ol żararlar ol ādemni ṭutḳan idi

400.21 (ليقولن ذهب السيئات عني) elbette ādem eytür minden yavızlıḳlar (ḳayġular) kitdi diyü (انه لفرح

400.22 فخور) düristlikde ol ādem elbette şādlanġuçıdur hem maḳtanuvçıdur allahü teʿālānıñ ṭatutsaḳ digen sözinde

400.23 dünyā niʿmetleri, ahiret niʿmetleriniñ örnegi idükne işāret bar (الا الذين صبروا) likin dünyāda

400.24 avırlıḳlarġa ṣabrlıḳ ḳılġan ādemler (وعملوا الصالحات) daḫı izgü ʿameller ḳılġan ādemler (اولئك)

400.25 bu ṣıfatd[1] bolġan ādemler (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) bu ādemler üçün allahnıñ yarlıḳavı bolġuçıdur (وَأَجْرٌ كَبِيرٌ) daḫı

400.26 uluġ ecr bolġuçıdur (فَلَعَلَّكَ) bes taḥḳīḳ sin ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām (تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ) siñe vaḥy

400.27 ḳılınġan nerseniñ baʿżısını ḳoyġuçı sin (وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ) daḫı baʿżı vaḳtda öziñe vaḥy ḳılınġan nerseñiñ baʿżısı

400.28 sebebli kökregiñ tar (أَنْ يَقُولُوا) kāfirlerniñ eytüvlerinden ḳorkuvıñ üçün (لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ)

I / 401

401.1 “muḥa”mmed[2] ʿaleyhi’s-selām üzerine kökden ḫazīne indürülseçi (أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ) yeise ol muḥammed ʿaleyhi’s-selām birlen birge

401.2 “ü”stelevçi[3] ferişte inseçi didiler * bir vaḳtde resūl allahġa mekke kāfirleri eytdiler ey muḥammed ʿalehi’s-selām bizge

401.3 bu ḳurāndan başḳanı kitür ol başḳa ḳurānda bizniñ maʿbūdlarımıznı sögüv bolmasun diyü şundan ṣoñ resūl allah

401.4 kāfirlerniñ maʿbūdlarını sögüvde kilgen baʿż āyetlerini ẕikr ḳılmasḳa ḳaṣd ḳıldı şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr

401.5 ḳılınġan āyetini indürdi hem bir vaḳtde resūl allahġa mekke kāfirleri eytdiler allahü teʿālānıñ her nersege küçi yitküçi

401.6 digen sözinde rast bolsañ sin allah ḥużūrında bir ḥürmetli bendesün ḥabūkim öziñ faḳīrsün eger siñe kökden

401.7 ḫazīne inse idi yā ki bir ferişte itüp siniñ peyġamber idükiñ birlen şehādet birse idi siniñ ḥaḳıñda

401.8 şübhe iter idi didiler şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikri ötken hem ẕikr ḳılınaçaḳ āyet birlen ḫaber birdi

401.9 (إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām sin öziñe vaḥy ḳılınġan nerse birlen ḳorkıtuvçı ġına sin (وَاللهُ عَلَى

---

[1] “ṣıfatda” olmalı.
[2] Bu bölüm metnimizde silik çıkmıştır.
[3] Bu bölüm metnimizde silik çıkmıştır.

401.10 كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ) ve allahü teʿālā her nerse üzerine vekīldür yaʿnī her nersede taṣarruf itüv allahü teʿālāge tapşırılmışdur
401.11 bes sin işiñni allahġa tapşır allahü teʿālā ol kāfirlemiñ ḥāllerini bilgüçidür hem sözleri ve işleri
401.12 berāberinde cezā birgüçidür (أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ) yā ki kāfirler siñe vaḥy ḳılınġan nerseni muḥammed ʿaleyhi's-selām özi
401.13 iftirā ḳıldı dip eytürler mi (قُلْ فَأْتُوا) eger bu ṭarīḳ eytseler cevābda eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām
401.14 kitüriñiz (بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ) lafẓınıñ ve maʿnāsınıñ körkemliginde miñe vaḥy ḳılınġan nerseniñ oḫşaşı
401.15 bolġan iftirā ḳılınġan on sūreni yaʿnī eger min ḳurānnı öz ṭarafımdan iftirā ḳılġan bolsam siz de minim kibi
401.16 ʿarabsız iftirā ḳılup on sūre kitüriñiz eger on sūre kitürüvden ʿāciz bolsañız azı bir süre kitüriñiz
401.17 (وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ) daḫı ol sūrelerni kitürüvge allahdan başḳa küçiñiz yitken ādemlerni
401.18 ündeñiz (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger ḳurānnı muḥammed ʿaleyhi's-selām iftirā ḳıldı digen söziñizde rast bolsañız
401.19 (فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ) eger ündegen ādemleriñiz siz daʿvā ḳılġan nerseni kitürüv birlen sizge (kāfirlerge)
401.20 cevāb birmeseler yā ki kāfirler sizge resūl allahġa hem müʾminlerge cevāb birmeseler (فَاعْلَمُوا) bes biliñiz
401.21 siz kāfirler (أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ) budur başḳa tügildür ḳurānnı allahnıñ ʿilmi birlen indürildi (وَأَنْ لَا إِلَهَ
401.22 إِلَّا هُوَ) daḫı biliñiz düristlikde maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳ meger allahü teʿālā gine (فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) bes siz müşrikler
401.23 bu ḳaṭʿī bolġan ḥüccet ṣoñında da boy ṣunuvçı tügilsiz mi yaʿnī boy ṣunuvıñız (مَنْ كَانَ يُرِيدُ) bir kişi

401.24 tiler bolsa (الحيوة الدنيا) dünyā tirüklikni (وزينتها) daḫı dünyā tirükliginiñ ziynetini (نوف اليهم اعمالهم)

401.25 ol kişilerge ʿamelleriniñ cezālarını kāmil birürmiz (فيها) ol dünyā tirükliginde yaʿnī dünyānı tilep dünyāda

401.26 ḳılġan izgü ʿamelleriniñ cezāsını kāmil birürmiz (وهم فيها) ḥālbūkim ol kişiler dünya tirükliginde (لا يبخسون)

401.27 ecrlerinden kimitilmiş bolmaslar bu āyet ribāʾ ehli ḥaḳında (أولئك) bu ṣıfatda bolġan ādemler (الذين)

401.28 şunday ādemlerdür (ليس لهم في الآخرة) bu ṣıfatlı ādemler üçün āḫiretde hiç nerse yoḳdur (الا النار)

401.29 meger tamuġ oṭı bardur (وحبط ما صنعوا فيها) dünyāda ḳılġan izgü işleri bāṭıl boldı çünki maḥż

I / 402

402.1 dünyānı tilep izgülik ḳıldılar allahnıñ rıżālıġını tilemediler (وباطل ما كانوا يعملون) daḫı alamıñ

402.2 ʿamel ḳılġan nerseleri ḥadd-i ẕātında bāṭıldur (أفمن كان على بينة من ربه) rabbinden ḥaḳlıḳġa köndüre turġan

402.3 delīl üzerinde bolġan kişi dünyā tirükligini tilegen ādem kiyimi elbette tügil (ويتلوه شاهد منه) daḫı delīl

402.4 ʿaḳlı bolġan bir hānġa rabbisinden şāhid de iyerse yaʿnī ḳurān yā ki cebrā il bu vaḳtda bigrekde bu kişi dünyā

402.5 tirükligini tilegen ādem kibi tügildür (ومن قبله كتاب موسى) daḫı ol ḳurānnıñ aldından mūsā

402.6 ʿaleyhi's-selāmnıñ kitābı tevrāt indürilmiş bolsa (اماما ورحمة) imām dīnde muḳtedā-i bih hem raḥmet bolġan ḥālde bu

402.7 vaḳt bigrek de rabbisinden bir hān üzerinde bolġan kişi dünyā tirükligini tilegen ādem kibi tügildür (أولئك

402.8 (يؤمنون به) rablerinden delīl üzerinde bolġan ādemler ḳurānġa īmān kitürürler bes alarġa vaʿde ḳılınġan

402.9 orun ucmaḫdur (ومن يكفر به) ve kimdür ḳurānga kāfir bolur (من الاحزاب) ṭāʾifelerden yaʿnī kāfirlerden

402.10 (فلاتك في مرية منه) bes tamuġ ol kişiniñ vaʿde ḳılınġan ornıdur (فلاتك في مرية منه) bes ey muḫammed ʿaleyhi's-selām

402.11 ḳurānġa kāfir bolġan ādemlerge vaʿde ḳılınġan ornınıñ tamuġ boluvından yā ki ḳurāndan şikde bolma sin

402.12 (انه الحق من ربك) düristlikde ol kāfirlerge vaʿde ḳılınġan ornınıñ tamuġ boluvı yā ki ḳurānnıñ

402.13 rabbiñden boluvı s̱ābitdür (ولكن اكثر الناس) likin ādemlerniñ köpisi (لا يؤمنون) īmān kitürmesler

402.14 iʿtibārları az bolup fikrleri żaʿīf bolġanlıġı üçün (ومن اظلم) ve kimdür ẓālimrek (ممن افترى) iftirā

402.15 ḳılġan kişiden (على الله) allahü teʿālā üzerine (كذبا) yalġannı yaʿnī bu kişiden ẓālim hiç kim yoḳdur

402.16 (اولئك) bu allahü teʿālā üzerine yalġannı iftirā ḳılġan ādemler (يعرضون على ربهم) ḳıyāmet küninde

402.17 ḫalḳ arasında rablerine ʿarż ḳılınurlar (körsetilinürler) (ويقول الاشهاد) daḫı feriştelerden ve peyġamberlerden

402.18 bolġan şāhidler eytürler (هؤلاء الذين) bular şunday ādemlerdür (كذبوا على ربهم) rableri üzerine

402.19 yalġanladılar (الا) āgāh olıñız (لعنة الله على الظالمين) allahnıñ laʿneti ẓulm ḳıluvçı ādemler üzerine

402.20 bolsun (الذين) şunday ādemlerdür ol ẓulm ḳıluvçılar (يصدون عن سبيل الله) allahnıñ dīninden

402.21 ṭıyarlar (ويبغونها عوجا) daḫı allahnıñ dīnine ḳanġırlıḳnı isterler (وهم بالاخرة) daḫı ol ẓulm itüvçiler

402.22 āḫiret künine (هُمْ كَافِرُونَ) alardur inkār itüvçiler (أُولَئِكَ) bu ṣıfatda bolġan ẓālimler (لَمْ يَكُونُوا)

402.23 (مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ) allahnı yirde ʿaẕāb ḳıluvdan ʿāciz ḳıluvçı bolmadılar (وَمَا كَانَ لَهُمْ) daḫı bu ẓulm

402.24 ḳıluvçılarġa bolmadı (مِنْ دُونِ اللَّهِ) allahdan başḳa (مِنْ أَوْلِيَاءَ) ʿaẕābdan ṭıya turġan yardemçiler

402.25 (يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ) ol ẓālimlerge ʿaẕābnı iki ülüş ḳılınur bir ülüşi özleriniñ azġunlıḳları

402.26 üçün bir ülüşi balıḳlarnı azduruvları üçün (مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ) bu ẓālimler ḥaḳnı işitüvge

402.27 küçleri yitküçi bolmadılar (وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ) daḫı ḥaḳnı körür de bolmadılar (أُولَئِكَ) bu ṣıfatda

402.28 bolġan ādemler (الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ) şunday ādemlerdür allahnıñ ʿibādeti birlen ṣanemlerge ʿibādetni

402.29 almaşduruvları sebebli özlerine żarar itdiler (وَضَلَّ عَنْهُمْ) daḫı bu ādemlerden ġāʾib boldı (مَا كَانُوا)

I / 403

403.1 (يَفْتَرُونَ) iftirā ḳılġan nerseleri (لَا جَرَمَ) şiksiz (أَنَّهُمْ) düristlikde bu ādemler (فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ)

403.2 āḫiretde alardur żarar itüvçiler (إِنَّ الَّذِينَ) dürislikde şunday ādemler (آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)

403.3 īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (وَأَخْبَتُوا إِلَى رَبِّهِمْ) daḫı rablerine ḳararlandılar hem

403.4 ḫuşūʿ ḳıldılar (أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ) bu ṣıfatda bolġan ādemler ucmaḫ iyeleridür (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)

403.5 hem ol ādemler ucmaḫda meñgü ḳaluvçılardur (مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ) iki fırḳanıñ (müselmān birlen kāfirniñ)

403.6 meẟeli (كَالْأَعْمَى وَالْأَصَمِّ) ṣoḳır hem çoḳraḳ kibidür (وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ) daḫı körüvçi hem işitüvçi

403.7 kibidür yaʿnī kāfirniñ meẟeli ṣoḳır birlen çoḳraḳ kibidür müʾminniñ meẟeli közli ve işitüvçi

403.8 ādem kibidür kāfirniñ aʿmā kibi oluvı żāhir bolġan ḳurān āyetleriniñ maʿnālarını fehmlep körmevi

403.9 üçün çoḳraḳ kibi oluvı ẓāhir bolġan ḳurān āyetlerinin maʿnālarını ḳabūl itüp işitmevi üçün

403.9 (هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا) miẟāl yüzinden bu iki fırḳa berāber bolurlar mı elbette berāber tügiller

403.10 (أَفَلَا تَذَكَّرُونَ) bes bu meẟeller birlen vaʿẓlenmessiz mi (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا) ve taḥḳīḳ biz nūḫ ʿaleyhi'ʾs-

403.11 selāmnı peyġamber itüp yiberdük (إِلَى قَوْمِهِ) öziniñ ḳavmine (إِنِّي لَكُمْ) düristlikde min sizge (نَذِيرٌ مُبِينٌ)

403.12 ẓāhir ḳorḳıtuvçımun didi yaʿnī sizge ʿaẕābnı vācib itüvçi nerselerni hem ʿaẕābdan ḳutḳaruvnı vācib

403.13 itüvçi nerselerni beyān ḳıluvçımun (أَنْ لَا تَعْبُدُوا) ʿibādet ḳılmaġız siz (إِلَّا اللّٰهَ) meger allahġa ġına ʿibādet

403.14 ḳılıñız diyü eyt dip yiberdük (إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ) düristlikde min sizniñ üzeriñizge ḳorḳamun (عَذَابَ

403.15 يَوْمٍ أَلِيمٍ) rencitküçi künniñ ʿaẕābından yaʿnī ʿaẕāblı rencitküçi bolġan künden (فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ

403.16 كَفَرُوا) bes kāfir bolġan cemāʿat eytdi (مِنْ قَوْمِهِ) nūḥ ʿahmnıñ ḳavminden (مَا نَرَاكَ) körmeybiz sini ey

403.17 nūḥ ʿahm (إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا) meger özimiz kibi ādem köremiz bizden birge artuḳ ciriñ yoḳ indi niçük aramızdan

403.18 biz sini peyġamber dip bileyik ve niçük sine iṭāʿat vācib dip oylayıķ (وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ) daẖı siñe iyerür

403.19 dip bilmeybiz (إِلَّا الَّذِينَ) meger şunday ādemler iyerür (هُمْ أَرَاذِلُنَا) ol siñe iyergen ādemler bizniñ

403.20 iñ töben ve naçar ādemlerimizdür (بَادِيَ الرَّأْيِ) ķaravnıñ ẓāhirinde nūh ʿaleyhi’s-selāmnıñ ķavmi dünyā tirükliginden

403.21 ẓāhirni bilgenlerine köre bay ādemlerni şerīf ṣanap faķīrni ẖor ve ẕelīl ṣanaġanlar şunıñ

403.22 üçün de īmān kitürgen ādemler faķīr bolġanġa köre alarnı erẕel nāṣ diyü taʿbīr itkenler (وَمَا نَرَى

403.23 لَكُمْ) biz sizniñ (nūḥ hem dīnde añar iyergen ādemler) üçün bar dip bilmeymiz (عَلَيْنَا) bizniñ üzerimizge

403.24 (مِنْ فَضْلٍ) artuķlıķdan (بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ) belki biz sizni yalġançılar diyü gümān ķılamız dip eytdiler

403.25 (قَالَ يَا قَوْمِ) nūh ʿahm eytdi ey ķavmim (أَرَأَيْتُمْ) ẖaber biriñiz miñe (إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي) eger min

403.26 peyġamberlik daʿvāsında rast idügime rabbimden ẓāhir bolġan delīl üzerinde bolsam (وَآتَانِي رَحْمَةً مِنْ

403.27 عِنْدِهِ) daẖı rabbim öziniñ ḥuzūr-ı maʿnāviyesinde raḥmet (peyġamberlik) birse (فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ) bes ol

403.28 raḥmet (peyġamberlik) sizge yaşrin bolsa ve sizni ẖaķlıķġa köndürmesek (أَنُلْزِمُكُمُوهَا) min sizni ol

I / 404

404.1 raḥmetni ķabūl itüvge küçli alurmun mı (وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ) ve ḥālbūkim siz ol raḥmetni mekrūh körüvçiler

404.2 siz elbette min sizni küçley almam (وَيَا قَوْمِ) daẖı nūḥ ʿaleyhi’s-selām eytdi ey ķavmim (لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا)

404.3 peyġamberlikni irişdürüv üzerine min sizden māl ṣoramaym maḥż allah rıżālıġını istep irişdürem (إِنْ أَجْرِيَ)

404.4 peyġamberlikni irişdürüv üçün minim ecrim hiç kim üstünde tügildür (إِلَّا عَلَى اللهِ) meger allahü teʿālā üzerinedür*

404.5 nūḫ ʿahm ḳavminden bolġan baylar yanıñda bolġan yoḳ bar ḫalḳını ḳavla biz alar birlen olṭuruşurġa ḫorlanamız

404.6 didiler allahü teʿālā şol ḥaḳda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمَا أَنَا) ve min tügilmün (بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا)

404.7 īmān kitürgen ādemlerni sürüvçi yaʿnī alarnı sürüv miñe dürist bolmas (إِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ)

404.8 düristlikde īmān kitürüvçi ādemler rablerine bolġuçılardur hem rableri ḥużūrında saʿdetke

404.9 irişüvçilerdür bes niçük min alarnı ḳavlaym (وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ) likin min sizni bilemün (قَوْمًا تَجْهَلُونَ)

404.10 ḥaḳlıḳını bilmey ṭurġan nādān ḳavm dip çünki siz faḳīrlerni bir de sebebsiz yanımdan ḳovarġa ötinesiz

404.11 (وَيَا قَوْمِ) daḫı nūḥ ʿaleyhi’s-selām eytdi ey ḳavmim (مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللهِ) allahdan intiḳāmını yiberüvde

404.12 kim yardem birür miñe (إِنْ طَرَدْتُهُمْ) eger min faḳīr müselmānlarımnı meclisimizden sürsem (ḳovalasam) (أَفَلَا

404.13 تَذَكَّرُونَ) va ʿazlenmeysiz mi minim sözimden (وَلَا أَقُولُ لَكُمْ) daḫı ey ḳavmim min sizge eytmeym (عِنْدِي

404.14 خَزَائِنُ اللهِ) minim hużūrımda allahnıñ ḫazīneleri bardur dip (وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ) daḫı ġaybni bilemün dip

404.15 eytmeym (وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ) daḫı min eytmeym düristlikde min ferişṭemün dip (وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ) daḫı

404.16 şunday ādemlerge eytmeym (تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ) ol kişilerni sizniñ közleriñiz ḫorġa ṣayur

404.17 (أن يؤتيهم الله خيرا) allah ol siz ḫor körgen faḳīr müselmānlarġa izgülik birmes diyü çünki ol

404.18 faḳīr müselmānlarġa āḫiretde ḥāżirlengen nerse dünyāda sizge birilgen māllardan izgürekdür (الله أعلم

404.19 بما في أنفسهم) fakīr müselmānlarnıñ köñillerinde bolġan nerseni allahü teʿālā bilgüçirekdür (إني إذا)

404.20 düristlikde min bu vaḳtde yaʿnī mezkūr sözlerni eytkenim vaḳtda (لمن الظالمين) ẓulm ḳıluvçılardanmun

404.21 yaʿnī ẓulm ḳıluvçılardan bolsam kirek (قالوا يا نوح) nūḥ ʿahmnıñ ḳavmi eytdiler ey nūḥ (قد جادلتنا)

404.22 taḫḳīḳ bizniñ birlen daʿvā ḳılışdıñ (فأكثرت جدالنا) hem daʿvā ḳılışuvnı köp ḳıldıñ (فأتنا بما تعدنا)

404.23 bes bizge vaʿde ḳılġan nerseñni (ʿaẕābnı) kitür (إن كنت من الصادقين) eger daʿvāñda rast ādemlerden

404.24 bolsañ (قال) nūḥ ʿaleyhi'lesselām eytdi (إنما يأتيكم به الله) budur başḳa tügildür min vaʿde ḳılġan nerseni

404.25 (ʿaẕābnı) allahü teʿālā kitürür (إن شاء) eger kitürüvni tilese (وما أنتم بمعجزين) daḫı siz ʿaẕābnı kitürüvden

404.26 allahnı ʿāciz ḳıluvçı tügilsiz (ولا ينفعكم نصحي) ve minim nasīḥatim sizge fāʾide birmes (إن أردت أن أنصح

404.27 لكم) eger min sizge naṣīḥat ḳıluvnı tilesem (إن كان الله يريد أن يغويكم) eger allah bolsa sizni

404.28 azduruvnı tiler bolsa allahü teʿālā sizni ḥaḳlıḳdan azduruvnı tilese minim sizge naṣīḥatim fāʾide birmes

404.29 gerçi naṣīḥat ḳıluvnı tilesem de (هو ربكم) ol allahü teʿālā sizniñ rabbiñizdür (وإليه ترجعون) daḫı

404.30 ol allahü teʿālāge ḳıyāmet küninde ḳaytarılmış bolursız siz (أم يقولون افتراه) yeise mekke kāfirleri

I / 405

405.1 muḥammed ʿaleyhi's-selām ḳurānnı iftirā ḳıldı diyü eytürler mi (قُلْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām eger bulay eytseler

405.2 (إِنِ افْتَرَيْتُهُ) eger min ḳurānnı iftirā ḳılsam yaʿnī özimden çıġarup da allahü teʿālādan diysem (فَعَلَيَّ إِجْرَامِي) bes iftirām

405.3 nıñ cezāsı özime bolur (وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ) ve min sizniñ miñe iftirā ḳılavıñıznıñ günāhsından bizgüçimün (وَأُوحِيَ إِلَى

405.4 نُوحٍ) daḫı nūḥ ʿaleyhi's-selāmge vaḥy ḳılındı bu revişçe (أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ) düristlikde şāʾn elbette siniñ ḳavmiñden

405.5 īmān kitürmes (إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ) meger bu künge ḳadar rast īmān kitürgen ādemler gine īmān kitürürler (فَلَا تَبْتَئِسْ)

405.6 bes ḳayġurma sin (بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) ḳavmiññiñ işlegen işlerine (وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا) ey nūḥ ʿaleyhi's-selām kimeni

405.7 bizniñ aldımızda ṣaḳlanmış bolġan ḥālde yaṣa (وَوَحْيِنَا) daḫı bizniñ emrimiz birlen yaṣa (وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا)

405.8 daḫı ẓulm ḳıluvçı ādemler ḥaḳında ḥelāketni yiberüv birlen miñe duʿā ḳılma (إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ) düristlikde ḳavmiñden ẓālim bolġan

405.9 ādemler ṣuġa ġarḳ bolmışlardur yaʿnī alarġa ṣuġa ġarḳ bolup helāk boluv birlen ḥükm ḳılınmışdur (وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ)

405.10 daḫı nūḥ ʿaleyhis'-selām bizniñ emrimizçe kimeni yaṣar boldı (وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ) ve ḳayu ġına zamān nūḥ yanından üter bolsa

405.11 (مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ) öziniñ ḳavmiñden bir cemāʿat (سَخِرُوا مِنْهُ) nūḥdan masḫara ḳıldılar nūḥ ʿāleyhi's-selām ṣudan yıraḳ

405.12 bolġan yapanda kime yaṣaydur idi ḳavmi evvelde peyġamber idiñ ḫāżirde idi naçar „بالقا وسطاسي„

405.13 boldıñ diyeler idi (قال ان تسخروا منا) nūḥ ʿaleyhi’s-selām eytdi eger siz ḥāżir bizden masḫara ḳılsañız (فانا نسخر

405.14 منكم) bilüp ṭurıñız bizde sizden kileçekde masḫara ḳılurmız yaʿnī siz ṣuġa baṭup helāk bolsañız ve biz ḳutulsaḳ

405.15 (كما تسخرون) niteki siz ḥāżir masḫara ḳılasız (فسوف تعلمون من) bes şol kişini tiz bilürsiz

405.16 (يأتيه عذاب يخزيه) ol kişige rüsvāy ḳıla turġan ʿaẕāb kilür (ويحل عليه) daḫı ol kişige iner hem tiyüşli

405.17 bolur (عذاب مقيم) hemīşe bolġuçı ʿaẕāb (حتى اذا جاء امرنا) nūḥ kimeni yaṣar boldı bizniñ emrimiz

405.18 (ʿaẕābımız) kilgenge ḳadar (وفار التنور) daḫı mīç/miçden (2) ḳaynap ṣu çıḳġanġa ḳadar (قلنا احمل فيها) allahü teʿālā

405.19 eytebiz nūḥḳa eytdük kimege yükle sin (من كل زوجين اثنين) her bir ir birlen ḫātundan ikini

405.20 yaʿnī her ṣınıfdan bir irkek bir ḫatun al diyüp (واهلك) daḫı ehliñni yükle diyü (الا من) meger ehliñden

405.21 şol kişini yükleme (سبق عليه القول) ol kişi üzerine söz ilk boldı yaʿnī oğlıñ kenʿānnı

405.22 hem anası ve aʿileni yükleme (ومن آمن) daḫı īmān kitürgen ādemlerini yükle (وما آمن معه) daḫı nūḥ

405.23 birlen birge īmān kitürmedi (الا قليل) meger az kişi gine īmān kitürdi cemʿī siksen ādem digenler

405.24 müslime bolġan ḫatunı, sām, ḥām, yāfeṣ isminde üç oğlı, ve üç kilini daḫı yitmiş iki irine bir irsiz ḫatun

405.25 idiler nūḥ ʿaleyhi’s-selām kimeni iki yılda tamām itdi saç aġaçından yaṣadı kimeniñ uzunlıġı üç yüz arşın

405.26 kiñligi illi arşın büyükligi otuz arşın bolup üç ḳatlı bolġan töben ḳatında vaḥşī

405.27 ve ehlī ḥayvānlar bolġan orṭa derecesinde ādemler üçünçi iñ yuḳarı derecesinde ḳuşlar bolġan (وقال

405.28 (اركبوا فيها) daḫı nūh ʿaleyhi’s-selām ḳavmine eytdi kimege aṭlanıñız (kiriñiz) (بسم الله) allahnıñ ismini ẕikr

---

405.29 2) iltür- miç maʿnāsında bolsa da yir yüzi hem de yirniñ ḳalḳup turġan ornına da eytiledür. ş.h.

I / 406

406.1 ḳıluv birlen kiriñiz (مجريها ومرسيها) kimeni allahü teʿālānıñ ṣuda yürütkeni vaḳtda da hem kimeniñ

406.2 seyrini çigine irişdürüp toḳtatḳanı vaḳtda da * ḥażret-i nūḥ kimeniñ yürüvini tilese bismil-lah dip

406.3 eyte iken de kimi yürüy iken oşandak kimeni toḳtatuvnı tilese de bismi’l-lah dip eyte ikende kime

406.4 toḳtay iken dimişler (ان ربي) düristlikde minim rabbim (لغفور رحيم) elbette günāhlarnı bik yarlıḳaġuçı

406.5 ve bendelerge bik raḥmet itüvçidür şunıñ üçün de nūḥ ʿaleyhi’s-selām ḳavmini ṭufandan ḳutḳardı (وهي تجري بهم)

406.6 ve ol kime nūḥ ve kavmi birlen yürür (في موج كالجبال) uluġlıġda taġ kibi bolġan ṭolḳunlar içinde * ṭufān ṣuvı ḥaḳında

406.7 ġāyet mübālaġalı sözler bar ḥatta baʿżılar kök birlen yir arası ṣu birlen tamām ṭoldı kime ṣu içinde

406.8 idi digenler likin inşāʾallah dürist bolmas likin meşhūr söz büyük taġlardan on biş arşın ṣu

406.9 yoġarı boldı digen sözler bar allahü aʿlem (ونادى نوح ابنه) daḫı nūḥ oġlı kenʿānga nidā ḳıldı

406.10 (وكان في معزل) ve oġlı atası nūḥdan yıraḳ orunda boldı (يا بني اركب معنا) ey oġlım bizniñ birlen

406.11 birge kimege aṭlan (kir) (ولا تكن مع الكافرين) daḫı dīnde kāfirler birlen birge bolma sin diyü (قال

406.12 (سآوي الى جبل) nūh ʿaleyhi’s-selāmnıñ oġlı kenʿān eytdi min ṭufan vaḳtında ṭaġġa şıyunurmun (يعصمني

406.13 من الماء) ṭaġ mini ṣudan ṣaḳlar (قال لا عاصم اليوم) eytdi nūh ʿaleyhi’s-selām ṭufan küninde ṣuġa ġarḳ

406.14 boluvdan hiç ṣaḳlavçı yoḳ (من أمر الله) allahnıñ ʿazābından (الا من رحم) meger rabbim raḥmet ḳılġan ādemni gine

406.15 ṣaḳlavçı bar yaʿnī rabbim gine ṣaḳlayaçaḳ taġ ṭufandan ṣaklayaçaḳ tügil (وحال بينهما الموج) nūḥ birlen

406.16 oġlı arasında ṭolḳun perdeledi (فكان من المغرقين) bes nūḫnıñ oġlı ṣuġa ġarḳ bolmışlardan boldı

406.17 yaʿnī ġarḳ bolup helāk boldı (وقيل يا ارض ابلعى ماءك) daḫı ʿilm iyelerine eyitile turġan nerse birlen

406.18 eytdi (nidā ḳılındı) hem ʿilm iyelerine buyurula turġan nerse birlen buyurıldı ey yir ṣuvıññı yut dip

406.19 (ويا سماء اقلعى) ve ey kök ṣuvınnı tut yaġdurma diyü bu ṭarīḳ nidā ḳıluvnıñ sebebi allahnıñ ḳudretiniñ kemāline

406.20 temṣīl hem yir birlen kökniñ allahġa boy ṣunuvlarına tems̱īl (وغيض الماء) ve ṭufan ṣuvı kimdi (وقضى

406.21 الامر) ve ḥükm öteldi yaʿnī nūḥ ḳavmine ṣuġa ġarḳ bolup helāk boluvları birlen ḥükm tamām ḳılındı

406.22 (واستوت على الجودى) daḫı kime cudi taġında ḳararlandı yehūd ve naṣārā ulemāsı nūḫ ʿaleyhi’s-selāmnıñ

406.23 kimesi ārārāt ṭavında toḳtadı diyler ārārāt ṭavı asyada ʿos̱manlı memleketinde ermenistān içindedür

406.24 ammā cudi ṭavı asyada ʿosmanlı memleketi içinde diyārbekr şehri ile muṣul şehri arasındadur hem

406.25 beyḍāvī iyesi cudi ṭavını muṣulda bir ṭav diyü beyān itken nūḥ ʿaleyhi’s-selām kimege recep öninde

406.26 minüp muḫarrem önünde çıḳdı digenler hem şol muḫarremniñ onınçı küninde rūze tutdı bu rūze senet bolup evrildi

406.27 digenler (وقيل) daḫı eytildi (بعدا للقوم الظالمين) īmān kitürmev sebebli ẓulm ḳılġan ādemlerge helāklik

406.28 bolsun diyü (ونادى نوح ربه) daḫı nūḥ rabbisine nidā ḳıldı (فقال رب ان ابنى من اهلى) bes nūḥ ʿaleyhi'S-selām

406.29 eytdi düristlikde minim oġlım öz ehlimdendür (وان وعدك الحق) daḫı düristlikde siniñ vaʿdeñ ḥaḳdur ḥālbūkim

I / 407

407.1 öziñ ehliññi ḳutḳaram diyü vaʿde ḳıldıñ bes niçün minim oġlım helāklikden ḳutulmadı (وانت احكم

407.2 الحاكمين) ḥālbūkim sin ḥükm ḳıluvçılarnıñ ḥükm ḳıluvçıraġı idiñ yaʿnī ḥükm ḳıluvçılarnıñ ʿālimregi

407.3 ve ʿādilregi idiñ diyü (قال يا نوح) allahü teʿālā eytdi ey nūḥ (انه ليس من اهلك) düristlikde siniñ

407.4 oġlıñ dīnde ehliñden tügil çünki müʾmin birlen kāfir arasında velāyet yoḳ (انه عمل غير صالح) düristlikde

407.5 minden oġlıññı helāklikden ḳutḳaruvnı ṣoravıñ izgü bolmaġan ʿameldür (فلا تسألنى ما) bes minden

407.6 şol nerseni ṣorama (ليس لك به علم) ol nerseni siniñ üçün bilüv yoḳdur yaʿnī bir nerseniñ ṣevāb

407.7 yā ki sevāb tügil idükni bilmeseñ ol nerseni ṣorama (انى اعظك) düristlikde min sine vaʿaẓ ḳılamun

407.8 (ان تكون من الجاهلين) siniñ bilmegen nerseñni ṣoravıñ sebebli nādānlar cümlesinden boluvıñ mekrūh

407.9 bolġanlıḳı üçün (قال رب) nūḥ ʿaleyhi'selām eytdi (انى اعوذ بك) düristlikde min siñe şıġınamun (ان اسألك)

407.10 kileçek zamānda sinden ṣoravımdan (ما) şol nerseni (ليس لى به علم) ol nerseni ṣevāb yā ṣevāb

407.11 tügil idükni) minim üçün bilüv yokdur (والا تغفر لى) ve eger bilmegen nerseni ṣoravım sebebli mini

407.12 yarlıḳamasañ (وَتَرْحَمْنِى) daḫı miñe raḫmet ḳılmasañ (أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ) min özine żarar

407.13 itüvçilerden bolurmun (قِيلَ يَانُوحُ) eytildi ey nūḥ ʿaleyhi’s-selām (اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا) kimeden tüş sin

407.14 bizlerden bolġan selāmetlikge yaḳın bolġanıñ ḥālde (وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ) ve üzeriñe köp izgülikler

407.15 bolġan ḥālde (وَعَلَى أُمَمٍ) daḫı ümmetleriñ üzerine köp izgülikler bolġan ḥālde

407.16 (مِمَّنْ مَعَكَ) siniñ birlen birge bolġan ādemlerden (وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ) daḫı siniñ birlen birge bolġan ādemlerden

407.17 şunday ümmetler bardur alarnı dünyāda fāʾidelendürürmiz (ثُمَّ يَمَسُّهُمْ) munıñ ṣoñında alarnı tutar (مِنَّا) bizniñ

407.18 tarafdan (عَذَابٌ أَلِيمٌ) āḫiretde rencitküçi ʿaẕāb (تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ) bu nūḥ ʿaleyhi’s-selām ḳıṣṣası ġayb

407.19 ḫaberlerdendür (نُوحِيهَا إِلَيْكَ) ol ġayb ḫaberlerni ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām siñe vaḥy ḳılurmız (مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ)

407.20 ol ġayb ḫaberlerini sin bilür bolmadıñ (وَلَا قَوْمُكَ) daḫı ḳavmin de bilür bolmadı (مِنْ قَبْلِ هَذَا) bu

407.21 ḳurāndan ilk yaʿnī ḳurān birlen vaḥy ḳıluvımızdan ilk (فَاصْبِرْ) bes ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām peyġamberlik meşaḳḳatine

407.22 daḫı ḳavmiñniñ rencitüvine ṣabr ḳıl (إِنَّ الْعَاقِبَةَ) düristlikde dünyā ve ahiret saʿādetine āḫir ḥālde irişüv

407.23 (لِلْمُتَّقِينَ) küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanġuçı ādemlergedür (وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا) daḫı ʿād ḳabīlesine

407.24 ḳardeşleri hūd ʿaleyhi’s-selāmnı yiberdük (قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ) hūd ʿaleyhi’s-selām ey ḳavmim allahġa ʿibādet

407.25 ḳılıñız (allahnı birleñiz) dip eytdi (مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ) ey ḳavmim sizniñ üçün bir allahdan başḳa maʿbūd

407.26 yoḳdur (إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ) tügilsiz ṣanemlerni maʿbūd tutuvıñız sebebli meger allahġa iftirā ḳıluvçılarsız

407.27 (يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ) ey ḳavmim min sizden -------[4] allahnıñ birligini üyretüvim üzerine ṣoramaym

407.28 (أَجْرًا) ḫidmet ḥaḳnı (s̱evābnı) (إِنْ أَجْرِيَ) tügildür minim sizge tevḥīd üyretüvimniñ s̱evābı (إِلَّا عَلَى الَّذِي)

I / 408

408.1 meger şol allahnıñ üzerinedür (فَطَرَنِي) yaratdı ol allahü teʿālā mini (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) ʿaḳlıñıznı istiʿmāl

408.2 ḳılup ẕikr ḳılmaysız mi eger fikr ḳılsañız idi ḥaḳīḳde bolġan ādem birlen bāṭıllıḳda bolġan ādem

408.3 arasını hem ḫaṭānı ṣevābdan ayurur idiñiz (وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ) daḫı hūd (ʿaleyhi's-selām) eytdi

408.4 ey ḳavmim rabbiñizden günāhlarıñıznı yarlıḳamaḳını isteñiz (ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ) munıñ ṣoñında allahġa tevbe ḳılıñız yaʿnī

408.5 tevbe sebebli allahġa yaḳın bolurġa ṭırışıñız (يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ) allahü teʿālā sizge yaġmurnı yiberür

408.6 (مِدْرَارًا) ṭutuş birisi artından birisi bolġanı ḥalde (وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ) daḫı allahü teʿālā sizge

408.7 öziñizniñ ḳuvvetiñizge yine māl ve balalar birlen ḳuvveti artdurur (وَلَا تَتَوَلَّوْا) daḫı min ündegen nerseden

408.8 (tevḥīdden) yüz döndürmeñiz (مُجْرِمِينَ) müşriklikiñiz üzerinde hemīşe bolġanıñız ḥālde (قَالُوا) eytdiler

408.9 hūd ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavmi (يَا هُودُ) ey hūd (مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ) daʿvāñnıñ düristligi üzerine delīlni kitürmediñ

408.10 diyü ifrāṭ düşmānlıḳlarından hūd ʿaleyhi's-selāmnıñ muʿcizelerini inkār ḳılġanlar (وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا)

[4] İlgili bölüm silik çıkmıştır.

408.11 ve biz maʿbūdlarımıznı ḳoyuvçı tügilmiz (عَنْ قَوْلِكَ) siniñ söziñ üçün (وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ) daẖı

408.12 biz siñe īmān kitürüvçi tügilmiz (إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ) biz hiç nerse eytmeymiz meger siñe irişdi diyü eytemiz

408.13 (بَعْضُ آلِهَتِنَا) maʿbūdlarımıznıñ baʿżısı (بِسُوءٍ) yavızlıḳ birlen yaʿnī maʿbūdlarımıznı sögüviñ sebebli siñe

408.14 dīvānelik irişdi şunıñ üçün sin min peyġamber diyüp yoḳ sözler söylep yürüysün diyüp eytemiz

408.15 (قَالَ) hūd ʿaleyhi's-selām ḳavmine eytdi (إِنِّي أُشْهِدُ اللهَ) min özime allahü teʿālānı şāhid ḳılam (وَاشْهَدُوا)

408.16 ve siz de miñe şāhid bolıñız (أَنِّي بَرِيءٌ) düristlikde min bizgüçimün (مِمَّا تُشْرِكُونَ) sizniñ allahġa şerīk

408.17 ḳıluvıñızdan (مِنْ دُونِهِ) allahdan başḳanı yaʿnī min özimniñ sizniñ maʿbūdlarıñızdan bizüvime allahnı şāhid ḳılam

408.18 ve siz de minim maʿbūdlarıñızdan bizüvime şāhid bolıñız (فَكِيدُونِي جَمِيعًا) bes mini helāk itüvde cıyılġanıñız ḥālde

408.19 ḥīle ḳılıñız (ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ) munıñ ṣoñında mine mühlet birmeñiz helāk itiñiz hūd ʿaleyhi's-selām ḳavmini ẖorlap

408.20 minim maʿbūdlarıñızdan bizüvime şāhid bolıñız hem miñi mühlet birmey helāk itiñiz diyüp emr ḳıldı ḳavminiñ

408.21 cānsız hiç fāʾide ve żarar ḳıluvġa küçleri yitmegen maʿbūdlarınıñ maʿbūd bolmavında şübheleri ḳalmasun üçün

408.22 çünki ḳavminiñ şol ḳadar helāk itüvge ittifāḳ birlen ṭırışup da hiç ḳuvvetleriniñ yitmevi hem maʿbūdlarınıñ

408.23 hūd ʿaleyhi's-selāmdan üç almavı elbette özleriniñ ve maʿbūdlarınıñ ʿaczlerinden kile (إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ)

408.24 düristlikde min allahġa işlerimni tapşırdım (رَبِّي وَرَبِّكُمْ) ol allah minim ve sizniñ rabbiñizdür yaʿnī siz bütün

408.25 ḳuvvetiñizni ṣarf ḳılup mini helāk itüvge ṭırışsañız da miñe hiç żarar ḳıla almaysız çünki her nersege

408.26 ḳādir bolġan allahġa işāretini tapşırdım (ما من دابة) yirde yürüy turġan hiç cān iyesi yoḳdur (الا هو

408.27 آخذ بناصيتها) meger boldıysa ol allahü teʿālā ol cān iyesiniñ māñlayından tutuvçıdur yaʿnī añar

408.28 ḫocadur (ان ربى) düristlikde minim rabbim (على صراط مستقيم) toġrı yol üzerindedür yaʿnī rabbim ḥaḳlıḳda

I / 409

409.1 ve ʿadllikdedür özine īmān kitürgen ādemini żāʾiʿ itmes ẓālim ademni ʿaẕābsız ḳaldurmas (فان

409.2 تولوا) bes eger īmāndan yüz döndürseñiz (فقد ابلغتكم) bes taḥḳīḳ min sizge irişdürdim (ما)

409.3 şol nerseni (ارسلت به) min ol nerse birlen yiberilmiş boldım idi (اليكم) sizge yaʿnī min özime

409.4 vācib bolġan ḫidmetni ötedim kimçilik ḳılmadım sizge ʿöẕr ḳalmadı (ويستخلف ربى) rabbim sizni helāk

409.5 ḳılur da sizniñ ornıñızġa koyar (قوما غيركم) sizden başḳa ḳavmni (ولا تضرونه شيئا) īmāndan yüz

409.6 döndürüv sebebli allahġa hiç nerse żarar ḳılmassız (ان ربى) düristlikde minim rabbim (على كل شىء حفيظ)

409.7 her bir nerse üzerine ṣaḳlavçıdur yaʿnī her ḳayuñıznıñ ʿamellerini bilür cezā birüvden ġāfil bolmas

409.8 (ولما جاء امرنا) hūd ḳavmine ʿāẕāb birlen emrimiz kilgen zamānda (نجينا هودا) hūd (ʿaleyhi's-selām)nı ʿaẕābdan

409.9 ḳutḳarduḳ (والذين آمنوا معه) daḫı īmān kitürgen ādemlerni hūd birlen birge ḳutḳarduḳ (برحمة منا)

409.10 özimizden bolġan raḥmet sebebli * īmān kitürgen ādemlerniñ cemʿisi dört miñ idi digenler (ونجيناهم من

409.11 (عَذَابٍ غَلِيظٍ) hūdnı hem īmān kitürgen ḳavmini ḳatı ve uluġ ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ yaʿnī issi cil birlen ʿaẕābdan

409.12 cil hūd ḳavminiñ burunlarından kirüp dübürlerinden çıġar boldı digenler bu āyetde hūd ʿaleyhi's-selām ḳavmni ʿaẕābdan

409.13 ḳutḳaruvdan murād dünyā ve ahiret ʿaẕābından ḳutḳaruv hem bu āyetde işāret bar hūd ʿaleyhi's-selāmnıñ īmān

409.14 kitürmegen ḳavminiñ dünyāda helāk boluvları kibi āḫiretde hem ʿaẕābda boluvlarına (وَتِلْكَ عَادٌ) bu ẕikr

409.15 ḳılınġan ḳabīle ʿād kabilesidür (جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) rableriniñ āyetlerine īnkār itdiler (وَعَصَوْا رُسُلَهُ)

409.16 daḫı allahnıñ resūllerine günāhlı boldılar bir resūlge boy sunmav bütün resūlge boy ṣunmav ḥükminde

409.17 çünki ümmetler her bir resūlge boy ṣunuv birlen meʾmūrlar (وَاتَّبَعُوا) daḫı bu ḳabīle (töbenleri) iyerdiler

409.18 (أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ) her bir ḥaḳġa düşmān bolġan mütekebbirlerniñ ḳoşḳan sözlerine yaʿnī īmānġa ündegen

409.19 kişige iyermeyince küfrge ündegen ādemlerge iyerdiler (وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً) ʿād ḳabīlesine bu

409.20 dünyāda laʿnet iyertilmiş boldı (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) daḫı ḳıyāmet küninde laʿnet iyertilmiş boldı (أَلَا)

409.21 āgāh olıñız (إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ) düristlikde ʿād ḳabīlesi rablerine kāfir boldılar (أَلَا) āgāh

409.22 olıñız (بُعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ) hūd ḳavmi bolġan ʿād ḳabīlesine allahnıñ raḥmetinden yıraḳlıḳ (helāklik) bolsun

409.23 (وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا) daḫı s̱emūd ḳabīlesine ḳardeşleri ṣāliḥ ʿaleyhi's-selāmnı peyġamber itüp yiberdük (قَالَ) ṣāliḥ

409.24 ʿaleyhi's-selām eytdi (يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ) ey ḳavmim allahġa ʿibādet ḳılıñız yaʿnī allahnı birleñiz (مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ)

409.25 sizniñ üçün bir allahdan başḳa maʿbūd yoḳdur (هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ) ol allahü teʿālā sizni yirden yaratdı

409.26 çünki ādem ʿaleyhi'ṡ-selāmnı hem ādem ʿaleyhi's-selamnıñ nesli yaraṭılġan nuṭfelerniñ maddelerini tofraḳdan

409.27 yaratdı (وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا) daḫı sizni yirde ʿömr kiçirtdi (فَاسْتَغْفِرُوهُ) bes īmān kitürüp

409.28 küfriñizni allahdan ʿafv itüvni isteñiz (ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ) munıñ ṣonıñda allahġa ʿibādet birlen ḳaytıñız

409.29 (إِنَّ رَبِّي) düristlikde minim rabbim (قَرِيبٌ مُجِيبٌ) raḥmeti yaḳındur hem duʿā ḳıluvçınıñ duʿāsını ḳabūl itüvçidür

I / 410

410.1 (قَالُوا) eytdiler ṣāliḥ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavmi (يَا صَالِحُ) ey ṣāliḥ (قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا) taḥḳīḳ bizniñ aramızda

410.2 baş boluvıñ ümīd itilgen ādem boldıñ (قَبْلَ هٰذَا) sinden peyġamberlik daʿvāsı ve dīnge ündev ṣādir

410.3 bolmasdan ilk çünki aramızda fikrli ve toġrı birinçi ādem idiñ ammā bu işiñden ṣoñ ümīd kisildi

410.4 (أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ) bizni ʿibādet ḳıluvımızdan ṭıyasun mı (مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا) atalarımız ʿibādet ḳılġan nerseden

410.5 (ṣanemlarġa ʿibādet ḳıluvdan) (وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ) daḫı düristlikde biz şikdemiz (مِمَّا) şol nerseden

410.6 (تَدْعُونَا إِلَيْهِ) sin bizni ol nersege ündersün yaʿnī sin bizni tevḥīdke hem ṣanemler ʿibādetinden bizüvge

410.7 ündeysün likin biz şikdemiz (مُرِيبٍ) ḥayrān boluvġa tüşürüvçi şikdemiz (قَالَ يَا قَوْمِ) ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām eytdi

410.8 ey ḳavmim (أَرَأَيْتُمْ) ḫaber biriñiz miñe (إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي) eger min daʿvā ḳılġan nersemniñ düristligi

410.9 üzerine rabbimden delīl üzerinde bolsam (وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً) daḫı rabbim miñe öz ṭarafından raḥmet (peyġamberlik)

410.10 birse (فمن ينصرني من الله) bes kim yardem birür miñe allahnıñ ʿaẕābından ḳutḳaruvġa yaʿnī kim mini allahnıñ

410.11 ʿaẕābından ḳutḳarur (ان عصيته) eger rabbime vaḥy ḳılġan nersesini irişdürüvde hem şirkden ṭıyuvda günāhlı

410.12 hem boy sunmavçı bolsam (فما تزيدونني غير تخسير) bes ey ḳavmim siz atalarımız ʿibādet ḳılġan nerseden

410.13 bizni ṭıyasun mı digen söziñiz birlen miñe artdurmazsız minim öziñizni ḫasāret ve helāketke nisbet

410.14 birüvimden başḳanı (ويا قوم) daḫı ṣāliḥ ʿaleyhi'(s-selām eytdi ey ḳavmim (هذه ناقة الله) bu allahnıñ ana tevesidür

410.15 (لكم آية) sizniñ üçün ʿalāmet ve muʿcize bolġan ḥālde (فذروها تأكل في ارض الله) bes bu teveni iḫtiyārına

410.16 ḳoyıñız allahnıñ yirinde aşasun (ولا تمسوها بسوء) ve bu tevege yavızlıḳ birlen tutunmañız yaʿnī boġazlamañız

410.17 (فيأخذكم عذاب قريب) bes eger bu teveni boġazlasañız sizni yaḳın bolġan ʿaẕāb tutar (فعقروها)

410.18 bes ṣālih ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavmi teveni boġazladılar (فقال تمتعوا في داركم) bes ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām ḳavmine

410.19 eytdi dünyāda bolġan yurṭıñızda fāʾideleniñiz yaʿnī üyleriñizde tirüklik idiñiz (ثلثة ايام) üç kün

410.20 yaʿnī çehārşenbe pençşenbe cumʿa kün (ذلك وعد غير مكذوب) bu vaʿde yalġan bolmaġan rast vaʿdedür

410.21 (فلما جاء امرنا) bes ṣālih ḳavmine ʿāẕāb birlen emrimiz kilgen zamānda (نجينا صالحا) ṣāliḥ ʿaleyhi's-selāmnı

410.22 ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ (والذين آمنوا معه) daḫı ṣāliḥ birlen birge īmān kitürgen ādemlerni ḳutḳarduḳ (برحمة

410.23 منا) özimizden raḥmet sebebli (ومن خزي يومئذ) daḫı ṣāliḫni hem īmān kitürgen ḳavmni bu künniñ

410.24 rüsvālıḳından ḳutḳarduḳ biz yaʿnī ṭavış birlen helāk boluvdan (إِنَّ رَبَّكَ) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām düristlikde

410.25 siniñ rabbiñ (هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ) ol rabbiññiñ her nerse üzerine küçi yitküçidür hem her nerse üzerine

410.26 ġālibdür (وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا) daḫı ẓulm ḳılġan ādemlerni tutdı yaʿnī īmān kitürmegen ṣāliḥ peyġamber

410.27 ḳavmni (الصَّيْحَةُ) ṭavış yaʿnī cebrā īl ʿaleyhi’s-selām ḳıçḳurdı da küllisi bir yolı helāk boldılar (فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ

410.28 جَاثِمِينَ) bes tizlerine çökkenleri ḥālde yurṭlarında meyyitler bolup evrildiler (كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا)

I / 411

411.1 göyā ki yurṭlarında turmaġan kibi boldılar (أَلَا) āgāh olıñız (إِنَّ ثَمُودَا كَفَرُوا رَبَّهُمْ) düristlikde

411.2 s̱emūd ḳabīlesi rablerine kāfir boldılar (أَلَا) āgāh olıñız (بُعْدًا لِثَمُودَ) allahnıñ raḥmetinden yıraḳlıḳ

411.3 (helāklik) s̱emūd ḳabīlesinedür (وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا) ve taḥḳīḳ bizniñ resūllerimiz (ferişterelimiz) kildi

411.4 (إِبْرَاهِيمَ) ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmge (بِالْبُشْرَى) süyünç ḫaber birlen yaʿnī isḥāḳ hem anıñ ṣoñında yaʿḳūb ʿaleyhi’s-

411.5 selāmnıñ dünyāġa kilüvi birlen yā ki lūt ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳavminiñ helāk boluvı birlen (قَالُوا سَلَامًا) bu ferişteler

411.6 ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmge siñe selām bolsun didiler yaʿnī “سَلَامٌ عَلَيْكَ” didiler (قَالَ سَلَامٌ) ibrāhim ʿaleyhi’s-selām

411.7 eytdi sizge selām bolsun dip yaʿnī “ve ʿaleykümü’s-selām” didi (فَمَا لَبِثَ) bes ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmdan kiçikmedi—

411.8 (أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ) ḳuvurġan buzav itini kitürmekligi yaʿnī bik tiz kitürdi (فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ) bes

411.9 ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām ferişterlerniñ ḳollarını körgen zamānda (لَاتَصِلُ اِلَيْهِ) bozav itine irişmes körgen zamānda

411.10 yaʿnī ṭaʿāmġa ferişterlerniñ ḳollarını ṣozmaġanlarını körgeç (نَكِرَهُمْ) ferişterlerni mekrūh kördi (وَاَوْجَسَ

411.11 مِنْهُمْ خِيفَةً) daẖı ferişterlerden ḳorḳuvını yaşirdi yāʿnī ḳorḳdı likin ḳoḳġanlıḳnı bildürmedi (قَالُوا لَاتَخَفْ

411.12 ferişteler ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳorḳġannı bilgen zamānda eytdiler ey ibrāhīm ḳorḳma (اِنَّا اُرْسِلْنَا

411.13 اِلَى قَوْمِ لُوطٍ) düristlikde biz lūt ḳavmine yiberilmiş bolduḳ yaʿnī luṭ ʿaleyhi’s-selām ḳavmini helāk ḳılur üçün ammā

411.14 ṭaʿāmıña ḳol ṣozmavımız çünki biz ferişteler aşamaymız (وَامْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ) daẖı ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmnıñ ẖatunı perde

411.15 arṭında turadur idi (فَضَحِكَتْ) bes ḳorḳuv kitüv sebebli yā ki bozuḳ ḳavmni allahnıñ helāk ḳıluvı

411.16 sebebli şādlanuvından küldi yā ki fikriniñ toġrılıġı ẓāhir bolduḳdan küldi çünki ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmge

411.17 ẖatunı eyte iken bu lūṭ ḳavmine ʿaẕāb iner ʿazābdan ḳutuluvnı allahdan ṣoraġanda lūṭnı da ḳoş dip

411.18 (فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحَاقَ) bes ibrāhīmniñ ẖatunına isḥāḳ ʿaleyhi’s-selāmnıñ dünyāġa kilüvi birlen süyünç birdük

411.19 (وَمِنْ وَرَاءِ اِسْحَاقَ يَعْقُوبَ) daẖı isḥāḳ ṣoñında yaʿkūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ dünyāġa kilüvi birlen süyünç

411.20 birdük yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām isḥāḳ ʿaleyhi’s-selamnıñ balası (قَالَتْ) eytdi ibrāhīmniñ ẖatunı (يَا وَيْلَتَا) ey

411.21 minim ʿaceb işim (ءَاَلِدُ وَاَنَا عَجُوزٌ) eyā min bala toġdururmun mı ḥālbūkim min ḳarçıḳmun bu vaḳtde ḥażret-i ibrāhīmniñ

411.22 ẖatunı toḳsan yaşında baʿż sözde toḳsan toḳız yaşında idi digenler (وَهٰذَا بَعْلِى شَيْخًا) daẖı

411.23 bu zevcem ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām ḳart bolġan ḥālde bu vaḳtında ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām yüz yaşında baʿż rivāyetde yüz

411.24 yigirmi yaşında idi digenler (إنَّ هٰذا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ) düristlikde bu ḳadar yaşke irişken ḳart birlen

411.25 ḳarçıḳdan bala boluv ʿādetde elbette ʿaceb nersedür gerçi allahnıñ ḳudretine ḳaraġanda ʿaceb bolmasa da (قالُوا)

411.26 eytdiler ferişteler ḥażret-i ibrāhīmniñ ḫatunına (أتَعْجَبِينَ مِنْ أمْرِ اللهِ) allahnıñ emrinden ʿaceblenesün mi (رَحْمَتُ اللهِ

411.27 وَبَرَكاتُهُ) allahnıñ raḥmeti hem bereketleri (عَلَيْكُمْ) sizniñ üzeriñizgedür (أهْلَ الْبَيْتِ) ey ibrāhīmniñ üy ehli

411.28 peyġamberlik üyiniñ hem muʿcize vāḳıʿa bolġan ornınıñ ehline ʿādetde bolmaġan iş ʿaceblene turġan nerse tügil

411.29 (إنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ) düristlikde ol allahü teʿālā her işde maḳtavlıdur hem bik uluġdur (فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ

I / 412

412.1 إبْراهِيمَ) bes ibrāhīmden kitken zamānda (الرَّوْعُ) ḳorḳuv (وَجاءَتْهُ الْبُشْرى) daḫı ibrāhīmge ḳorḳuv

412.2 ornına süyünç kilgen zamānda (يُجادِلُنا فِي قَوْمِ لُوطٍ) lūṭ ḳavmi ḥaḳında ibrāhīm feriştelerimiz birlen cidāl

412.3 ḳıluşur (nizāʿleşür) boldı yaʿnī lūṭ ḳavmini helāk ḳılsañız ol ḳavm içinde lūṭ (ʿaleyhi's-selām)da

412.4 bar anı tiyüşleysiz dip cidāl ḳıldı (إنَّ إبْراهِيمَ) düristlikde ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) (لَحَلِيمٌ) aşuḳmay

412.5 turġan şefḳatli ādemdür (أوّاهٌ) köp āh ḳıluvçı ve ḥasretlenüvçidür (مُنِيبٌ) allahġa ḳaytuvçıdur (يا إبْراهِيمُ)

412.6 ey ibrāhīm diyü ferişteler eytdiler (أعْرِضْ عَنْ هٰذا) bu ḳıçḳırışuvdan yüz döndür (إنَّهُ) düristlikde şāʾn

412.7 (قَدْ جاءَ أمْرُ رَبِّكَ) taḥḳīḳ lūṭ (ʿaleyhi's-selām) ḳavmni helāk itüv birlen rabbiñniñ emri kildi (وَإنَّهُمْ) daḫı

412.8 düristlikde lūt ḳavmi (آتيهم) lūṭ ḳavmine kilgüçidür (عذاب غير مردود) cidāl birlen ḳaytarılmış

412.9 bolmay turġan ʿaẕāb (ولما جاءت رسلنا لوطا) ilçi ferişţelerimiz lūṭ (ʿaleyhi's-selām)ġa kilgenleri zamānda

412.10 (سيء بهم) lūṭ (ʿaleyhi's-selām) bu ilçilerniñ kilüvi sebebli ḳayġurdı (وضاق بهم ذرعا) daḫı bu ferişterniñ

412.11 kilüvi sebebli kökrek yüzinden ṭar idi yaʿnī kökregi ṭar boldı (وقال هذا يوم عصيب) daḫı

412.12 lūṭ (ʿaleyhi's-selām) eytdi bu kün ḳatı ve aġır kündür dip (وجاءه قومه) daḫı lūṭnıñ ḳavmi ferişteler kilgenni

412.13 bilgeç kildi (يهرعون) aşuḳġanları ḥālde (اليه) lūṭ ʿaleyhi's-selāmge (üyine) (ومن قبل كانوا) lūṭ ʿaleyhi's-

412.14 selām ḳavmi ferişteler kilmesden burun boldılar (يعملون السيئات) yavız işlerini işler boldılar yaʿnī livāṭā

412.15 ḳılur boldılar ferişteler kilgenni bilgeç hem şol niyet birlen kildiler (قال يا قوم) lūṭ ʿaleyhi's-selām eytdi

412.16 ey ḳavmim (هؤلاء بناتي) muña bular ḳızlarım ḳızlarımnı çiftleniñiz didī mundan ilk ḥażret-i lūṭnıñ

412.17 ḳızlarını ḳavmi ṣorasa da ḳabāḥatlikleri üçün hem kifāʾet yoḳlıḳ üçün birmeydür idi ammā

412.18 ḳonaḳlarnıñ ḥürmetini ṣaḳlav üçün birmege rāżı boldılar (ḥażret-i lūṭnıñ şerīʿatde müselmanı kāfirge

412.19 nikāhlemek dürist bolġan) yā ki ḳızlardan murād ḳavminiñ özleriniñ ḫatunları çünki her bir peyġamber

412.20 terbiye ve şefḳat cihetinden ümmetine ata bola peyġamberniñ ḫatunı ümmetiniñ ḫatunlarına ana bolduḳı kibi (هن

412.21 اطهر لكم) ḳızlarım livātā ḳıluvġa ḳaraġanda sizniñ üçün pākrekdür (فاتقوا الله) bes livāṭā ḳıluvda

412.22 allahdan ḳorḳıñız (ولا تخزون في ضيفي) daḫı ḳonaḳlarım aldında mini rüsvāy ḳılmañız çünki kişiniñ

412.23 ḳonaġını rüsvāy itüv ʿayn-ı ḫocanı rüsvāy itüv bola (أَلَيْسَ مِنْكُمْ) sizlerden yok mı (رَجُلٌ رَشِيدٌ) toġrı

412.24 ve yaḫşı ir (قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ) lūṭ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavmi eytdiler ey lūṭ taḫḳīḳ sin bildiñ (مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ

412.25 مِنْ حَقٍّ) bizniñ üçün siniñ ḳızlaruñ da ḥaḳḳ ve ḥācet yoḳlıḳnı yaʿnī bizge ḳızlarıñ ḥācet tügil (وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ

412.26 مَا نُرِيدُ) daḫı düristlikde sin bizniñ nerse tilegenimizni bilesün bizge irler kirek (قَالَ) lūṭ ʿahm eytdi (لَوْ أَنَّ

412.27 لِي بِكُمْ قُوَّةً) eger minim üçün sizge ḳudret bolsa idi (أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ) yā ki miñe ḳatılıḳda ṭaġ kibi

412.28 bolġan ḳabīlege ḳoşuluv mümkin bolsa idi yaʿnī eger minim sizni yiberürge özimniñ ḳuvvetim yitse idi yā ki ikinçi

412.29 ir ḳabīlege ḳoşulup alar sebebli sizni yiberürge ḳuvvetim yitse idi elbette sizni ḳavlap yiberür

idim likin

I / 413

413.1 munday māddī ḳuvvet minde yoḳ ḥazret-i lūṭ ḳavmi ferişteler ge yavız ḳasd birlen kilgeç ḳabḳasını bikledi

413.2 ḳabkanıñ içki yaġından ḳavmi birlen ḳıçkuruşdı ve ḳavmine vaʿaẓ ḳıldı ḳavmi hiç ḳabūl itmediler ḳıyma aşa

413.3 kire başladılar ḫażret-i lūt bik ḥafāġa tüşdi ferişteler ḫażret-i lūtnıñ ḥafāġa tüşdügini bilgeç

413.4 iḫtiyārlarına ḳoy hiç żarar ḳıla almaslar didiler niteki allahü teʿālā eyte (قَالُوا يَا لُوطُ) ferişteler

eytdiler

413.5 ey lūt (إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ) düristlikde biz rabbiññiñ ilçilerimiz (لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ) ḳavmiñ siñe żarar itüvge

413.6 irişmesler diyü şundan ṣoñ lūṭ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavmi kirdiler ḥazret-i cebrāʾīl ḳanaṭı ile ṣoḳdı hemmesi

413.7 közsiz boldılar bik ḳorḳup lūṭ üyinde siḥrçiler bar diyüp çıġup kitdiler (فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ) bes ehliñ

413.8 birlen siḥr ḳıl (بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) kiçden bir kiseginde (وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ) sizden hiç biriñiz seyr ḳılmay

413.9 ḳalmasun yā ki arṭına eylenüp karamasun (إِلَّا امْرَأَتَكَ) meger ḫatunıñ birlen seyr ḳılma (إِنَّهُ مُصِيبُهَا) düristlikde

413.10 şāʾn ol ḫatunıña irişüvçidür (مَا أَصَابَهُمْ) ḳavmiñe irişken nerse helāklik ḥazret-i lūṭ ḳavminiñ helāket

413.11 vaḳti ḳayçan didi şundan ṣoñ ferişteler eytdiler (إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ) düristlikde ḳavmiññiñ helāk

413.12 boluv vaʿdeleri ṭañ vaḳtidür (أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ) ṭañ yaḳın tügil mi didiler bu sözni ḥażret-i lūṭ

413.13 helāklik vaḳtni aşuḳdurġaç eytdiler (فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا) bes lūṭ ḳavmine ʿaẕāb birlen emrimiz kilgen zamānda

413.14 (جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا) feriştelerimiz sebebli lūṭ ḳavminiñ ḳaryeleriniñ üstüni ast ḳılduḳ ḥażret-i cebrāʾīl

413.15 lūṭ ḳavminiñ ḳaryeleriniñ astına ḳanaṭnı ṭıġup kökge köterdi munıñ ṣoñīnda eylendürüp ḳabladı

413.16 digenler (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا) daḫı lūṭ ḳavminiñ ḳaryesi üzerine yaġdurduḳ biz (حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ) oṭdan

413.17 ḳızdurulġan ṭaşlarını (مَنْضُودٍ) lūṭ ḳavminiñ ʿaẕābı üçün ḥażirlengen ṭaşdan (مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ)

413.18 ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) rabbiñ ḥużūrında ʿaẕāb üçün ʿalāmetlenmiş bolġan ḥālde ol ṭaş yaʿnī ʿalāmetlengen

413.19 ḥālde yaġdurduḳ (وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ) ve ol ṭaşlar yaʿnī yaġduruv ẓulm ḳıluvçılardan yıraḳ

413.20 tügildür yaʿnī her bir ẓālimge ẓulmi sebebli ṭaş yaġdurulsa yıraḳ iş tügildür bu āyetde her ẓālimge

413.21 vaʿīd bar (وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا) daḫı medyen ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām oğlı medyen balaları ehline ḳardeşleri

413.22 şuʿayyib ʿaleyhi’s-selāmnı peyġamber itüp yiberdük (قَالَ) şuʿayyib ʿaleyhi’s-selām eytdi (يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) ey ḳavmim

413.23 allahġa ʿibādet ḳılıñız yaʿnī allahnı birleñiz (مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ) sizniñ üçün allahdan başḳa maʿbūd bolmadı

413.24 (وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ) daḫı keyl (ṣavt birlen) hem vezn (ağırlıḳ) birlen ölçegende kimitmeñiz

413.25 diyü şuʿayyib ʿaleyhi’s-selām evvel her işiniñ başı bolġan tevḥīdke ḳavmini ündedi ṣoñra ʿādet itken ölçevde

413.26 ḫıyānetlerinden ṭıydı (إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ) düristlikde min sizni izgülikde (baylıḳda) köremün

413.27 yaʿnī sizniñ baylıḳıñız bar ölçevde ḫıyānet ḳılup kişi ḫaḳnı aşav sizge tiyüş tügil (وَإِنِّي أَخَافُ

413.28 عَلَيْكُمْ) daḫı min sizniñ üzeriñizge ḳorḳamun (عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ) bütün ādemini çulġap aluvçı ḳıyāmet küniniñ

413.29 yā ki helāk itüvçi küniniñ ʿaẕābından (وَيَا قَوْمِ) daḫı şuʿayyib ʿaleyhi’s-selām eytdi ey ḳavmim (أَوْفُوا

I / 414

414.1 الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ) kil birlen daḫı vezn birlen ölçevde kāmil ḳılıñız (بِالْقِسْطِ) toġrılıḳ birlen

414.2 (وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ) daḫı ādemlerniñ nerselerini kimitmeñiz (وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ)

414.3 daḫı yirde bozuḳlıḳ ḳılġan ḥālde yürümeñiz ağırlav ve yol kisüv hem ṭalav kibi işlerni ḳılmañız

414.4 (بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَكُمْ) allahü teʿālānıñ ḥelāl ḳılup ḳaldurġan nersesi sizniñ üçün izgürekdür

414.5 (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) eger siz minim sözime oşanuvçılardan bolsañız (وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ) ve min sizniñ

414.6 üzeriñizge şaḳçı tügilmün yaʿnī min sizni ḳabāḫat işlerden şaḳlay almaym (قَالُوا يَا شُعَيْبُ) şuʿayyib ʿaleyhi'ṣ-selāmnıñ

414.7 ḳavmi eytdiler ey şuʿayyib (أَصَلَوٰتُكَ تَأْمُرُكَ) siniñ namāzıñ mı sine ḳoşa (أَنْ نَتْرُكَ) bizniñ ḳoymaḳlığımız

414.8 birlen (مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا) atalarımız ʿibādet ḳılġan nerseni (وَأَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا) yeise māllarımızda

414.9 ḳılmaḳlığımıznı ḳoyuv birlen (مَا نَشَاءُ) tilegen nersemizni şuʿayyib ʿaleyhi'ṣ-selām köp namāz oḳuvçı bolġan şunıñ

414.10 üçün ḳavmi köp namāz oḳuġanġa mı sin bizge maʿbūdlerimizge ʿibādet ḳıluvnı ḳoyuvġa yā ki öz māllarımıza

414.11 tilegenimizçe taṣarruf ḳıluvnı ḳoyuvġa ḳoşasun didiler elbette siniñ ḳoşuvıñnıñ sebebi namāz bolmasḳa kirek

414.12 başḳa vesvese bolurġa ḳirek didiler (إِنَّكَ) düristlikde sin ey şuʿayyib ʿaleyhi'ṣ-selām (لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ)

414.13 elbette sin şefḳatlisün hem ḥaḳḳ ve ḥaḳlıḳdasun "bu sözni ḫorlap eytdiler" (قَالَ يَا قَوْمِ) şuʿayyib

414.14 ʿaleyhi'ṣ-selām eytdi ey ḳavmim (أَرَأَيْتُمْ) ḫaber biriñiz miñe (إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ) eger min daʿvā ḳılġan

414.15 nersem üzerine delīlde bolsam (مِنْ رَبِّي) rabbimden (وَرَزَقَنِي مِنْهُ) daḫı rabbim özinden irişdürse

414.16 miñe (رِزْقًا حَسَنًا) körkem rızḳnı yaʿnī rabbim miñe rūḥāniyyet ve cismāniyyet saʿādetni irişdüre

414.17 turup vaḥy ḳılġan nersesinde miñe ḫıyānet mümkin bolur mı? elbette mümkin tügil (وَمَا أُرِيدُ)

414.18 أَنْ أُخَالِفَكُمْ) daḫı min sizge ḫilāflıḳ ḳıluvnı tilemeym (إِلَى مَا) şol nerseni ḳıluvġa avışḳanım ḫālde

414.19 (أَنْهَاكُمْ عَنْهُ) ol nerseden sizni ṭıydım yaʿnī sizni ṭıyġan nerseni özüm ḳıluvçı tügilmün

414.20 (أَنْ أُرِيدُ) tilemeym min (إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ) meger ḳuvvetimden kilgen ḳadar sizni ıṣlāḥ ḳıluvnı

414.21 (ḫalḳlarıñıznı tüzetüvni) tileymün yaʿnī sizge maʿrūf birlen ḳoşuvımdan maḳṣūdım hem sizni naçar işlerden

414.22 ṭıyuvımdan maḳṣūdım ıṣlāḥdur başḳa nerse tügildür elbette siz de aṣlā ṣalāḥ yoḳ min sizge üç türli ḥaḳnı

414.23 ri ʿāye ḳıluv birlen emr ḳılam evvel ḥaḳḳ allahnı ikinçi öz ḥaḳḳıñıznı üçünçi bendeler ḥaḳḳını (وَمَا تَوْفِيقِي)

414.24 ḥakġa irişür üçün minim muvaffaḳ boluvım tügildür (إِلَّا بِاللَّهِ) meger allahnıñ yardemi birlendür (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ)

414.25 ol allah üzerine işlerimni ṭabşurdım min (وَإِلَيْهِ أُنِيبُ) ve ol allahġa ḳayturmun min (وَيَا قَوْمِ) daḫı ṣāliḫ

414.26 ʿaleyhi’s-selām eytdi ey ḳavmim (لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي) miñe düşmānlıḳıñız sizge kesb itmesün yüklemesün (أَنْ يُصِيبَكُمْ)

414.27 sizge irişüvni (مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ) nūḥ ʿaleyhi’s-selām ḳavmine irişken nerseniñ meṡeli ṣuġa ġarḳ bolup helāk

414.28 boluv (أَوْ قَوْمَ هُودٍ) yeise hūd ʿaleyhi’selām ḳavmine irişken nerseniñ meṡeli cil birlen helāk boluv (أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ)

414.29 yeise ṣāliḥ ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳavmine irişken nerseniñ meṡeli ṭavış birlen helāk boluv (وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ) ve sizlerden

I / 415

415.1 lūṭ ʿaleyhi’s-selām ḳavmi tügildür (بِبَعِيدٍ) yıraḳ yaʿnī eger lūṭ ḳavminden ilk bolġan ḳavmlerniñ ḥāllerinden ʿibret

415.2 almasañız lūṭ ḳavminden ʿibret alıñız çünki lūṭ ḳavmi sizden yıraḳ tügildür bes lūṭ ḳavmine irişken

415.3 ʿaẕābnıñ meṡeliniñ sizge irişüvi de yıraḳ bolmas (وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ) daḫı ḳılġan günāhlarıñızdan

415.4 rabiñizden yarlıḳamaḳ isteñiz (ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ) munıñ ṣoñında rabbiñizge ṭāʿāt birlen ḳaytıñız (اِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ)

415.5 düristlikde rabbim tevbe ḳıluvçılarġa uluġ raḥmet iyesidür (وَدُودٌ) hem tevbe ḳıluvçılarını dost körüvçidür

415.6 (قَالُوا يَا شُعَيْبُ) ḳavmi eytdiler cevābda ey şu ʿayyib (مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ) bes eytken nerseden köpisini

415.7 añlamaymız añlamavları ʿaḳllarında ve fikrlerinde kimçilik üçün yā ki bu sözni ḫorlap eytdiler (وَاِنَّا

415.8 لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا) daḫı biz sini aramızda żaʿīf köremiz bizniñ ḥaḳda hiç nerse kılurġa ḳolıñdan

415.9 kilmes (وَلَوْلَا رَهْطُكَ) ve eger bizniñ aramızda bizniñ milletimizde bolġan ḳavmiñ bolmasa idi yaʿnī alarnıñ

415.10 ḥürmetini ṣaḳlamasaḳ idi (لَرَجَمْنَاكَ) biz sini ṭaş birlen aṭup ötürür idük (وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ) bizniñ

415.11 üzerimizge sin bik ḳadrli tügilsün (قَالَ يَا قَوْمِ) şu ʿayyib ʿaleyhi's-selām eytdi ey ḳavmim (اَرَهْطِي اَعَزُّ عَلَيْكُمْ

415.12 مِنَ اللّٰهِ) minim ḳavmim sizniñ üzeriñizge allahdan da ḳadrlirek mi mini ḳavmim ḥürmeti üçün öltürmey ḳaldurasız da ve allah

415.13 rıżālıḳı üçün mini ṣaḳlamaysız (وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا) daḫı allahnı arṭlarıñızġa ṭaşlanmış itüp

415.14 ṭutdıñız (اِنَّ رَبِّي) düristlikde rabbim (بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ) sizniñ ḳılġan ʿameliñizni kāmil bilgüçidür (وَيَا قَوْمِ) daḫı

415.15 şuʿayyib ʿaleyhi's-selam eytdi ey ḳavmim (اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ) öziñizniñ ḥāliñiz üzerine ʿamel ḳılıñız (اِنِّي عَامِلٌ)

415.16 düristlikde min hem öz ḥālim üzerine ʿamel ḳıluvçımun (سَوْفَ تَعْلَمُونَ) tiz bilürsiz (مَنْ يَأْتِيهِ) kimge kilür yaʿnī

415.17 sizge mi miñe mi (عَذَابٌ يُخْزِيهِ) kilgen kişini rüsvāy ḳıla turġan ʿaẕāb (وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ) daḫı kim

415.18 yalġançı idügini tiz bilürsiz yaʿnī siz yalġançı mu min mü (وَارْتَقِبُوا) ve min eytken nerseni kütiñiz

415.19 (إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ) düristlikde min de sizniñ birlen birge kütküçimün (وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا) şuʿayyib ḳavmine ʿaẕāb

415.20 birlen emrimiz kilgen zamanda (نَجَّيْنَا شُعَيْبًا) şuʿayyibni ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ (وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) daḫı

415.21 şuʿayyib birlen birge īmān kitürgen ādemlerni ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ (بِرَحْمَةٍ مِنَّا) özimizden raḥmet birlen

415.22 (وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا) daḫı şuʿayyib ḳavminden ẓulm ḳılġan ādemlerni tutdı (الصَّيْحَةُ) ṭavış ḥażret-i

415.23 cebrāʾil ḳıçḳurdı da hemmesi birden helāk boldı digenler (فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ) bes yurṭlarında

415.24 tizleri üzerine çökkenleri ḥālde ölükler bolup evrildiler (كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا) göyā ki yurṭlarında

415.25 turmaġan kibi oldılar (أَلَا) āgāh olıñız (بُعْدًا لِمَدْيَنَ) medyen ehline raḥmetden yıraḳlıḳ (helāklik)

415.26 olsun (كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ) niteki s̱emūd ḳabīlesi raḥmetden yıraḳ boldı (helāk boldı) ṣāliḥ ʿaleyhi’s-selām

415.27 ḳavmi bolġan s̱emūd ḳabīlesi de ṭavış birlen helāk boldı likin alarnıñ ṭavışı astlarından şuʿayyib ʿaleyhi’s-selāmnıñ

415.28 ḳavmi bolġan medyen ehliniñ ṭavışı üstlerinden boldı digenler (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى) ve taḥḳīḳ mūsā ʿaleyhi’s-

415.29 selāmnı peyġamber itüp yiberdük biz (بِآيَاتِنَا) āyetlerimiz “tevrāt” birlen (وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ) daḫı ẓāhir bolġan muʿcizeler

I / 416

416.1 birlen (إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ) firʿavunge hem firʿavunnıñ ḳavmine yiberdük (فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ) bes firʿavun ḳavmi

416.2 azġunlıḳġa çomġan firʿavunge iyerdiler ḥaklıḳġa ündegüçi mūsāġa iyermediler (وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ)

416.3 ve firʿavunnıñ işi ḥaḳlıḳ ve toġrılıḳ tügildür belki azġunlıḳ ve bāṭıllıḳdur (يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

416.4 firʿavun ḳıyāmet küninde tamuġġa kirgende ḳavmine ilk bolur dünyāda azġunlıḳda ilk bolġan kibi

416.5 (فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ) bes ḳavmni otḳa kiritür (وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ) firʿavunlar kilgen orun

416.6 (tamuġ) nı yavız orun boldı çünki müverrid (ṣu ornı) ki ʿādetde yüreklerini ṣalḳunlatuv

416.7 ve ṣuṣaġanlıḳını yiberüv üçün kiline ḥālbūkim tamuġ munıñ ḫilāfınça yüreklerni yandura ṣuṣavnı artdura

416.8 (وَأُتْبِعُوا فِي هَٰذِهِ لَعْنَةً) daḫı firʿavunge bu dünyāda laʿnet iyertilmiş boldı (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) daḫı

416.9 ḳıyāmet küninde laʿnet iyertilmiş boldı yaʿnī dünyā ve ahiret melʿūn boldılar (بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ)

416.10 dārında laʿnetni yavız birilmiş yardem boldı yaʿnī firʿavunge birilmiş yardem dārında melʿūn boluv

416.11 elbette bu yavız yardemdür (ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَىٰ) bu ḫaber helāk ḳılınmış ḳaryelerniñ ḫaberlerindendür

416.12 (نَقُصُّهُ عَلَيْكَ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) bu ḫaberni sine beyān ḳılurmız (مِنْهَا قَائِمٌ) bu ehli helāk ḳılınġan

416.13 ḳaryelerden orılmaġan igin kibi başup turuvçısı bardur ḳaryeleri helāk ḳılınmaġan ehilleri gine

416.14 helāk ḳılınġan bolsa (وَحَصِيدٌ) daḫı bu ḳaryelerniñ orılġan igin kibi es̱eri gine ḳalġanları bardur

416.15 eger ḳaryeleri birlen ehlleri birge helāk ḳılġan bolsa (وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ) bu ḳarye ehllerini helāk itüv

416.16 sebebli biz alarġa ẓulm ḳılmaduḳ (وَلَٰكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ) ve likin ol ḳarye ehlleri özlerine özleri

416.17 ẓulm ḳıldılar yaʿnī özlerine helāk itüvni mūceb bolġan işlerni ḳıldılar (فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ) bes biz

416.18 ehllerini helāk itken ḳarye ehllerinden muñsız ḳılmadı yaʿnī ʿaẕābnı ve helāketni yibermedi (آلهتهم

416.19 التى) şunday maʿbūdlerni (يدعون من دون الله) ol maʿbūdlerge ʿibādet ḳılurlar allahġa ʿibādet ḳıluvdan

416.20 başḳa (من شىء) hiç nerseden muñsız ḳılmadı (لما جاء امر ربك) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) rabbiññiñ emri

416.21 kilgen zamānda (وما زادوهم غير تتبيب) daḫı ol maʿbūdler helāklikden başḳanı ol helāk ḳılınġan

416.22 ḳavmge artdurmadılar (وكذلك) oşandaḳ yaʿnī ötkendegi ḳavmni allahnıñ ʿaẕāb birlen tutuvı kibidür

416.23 (اخذ ربك) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) rabbiññiñ tutuvı (اذا اخذ القرى) her ḳayçan ḳarye ehllerini tutsa (وهى

416.24 ظالمة) ḥālbūkim ol ḳarye (ehli) ẓulm ḳıluvçı bolsa yaʿnī ẓulm ḳılġan ḥālde tutsa (ان اخذه) düristlikde

416.25 rabbiññiñ tutuvı (اليم شديد) rencitküçidür hem ḳatıdur (ان فى ذلك) düristlikde helāk bolġan ümmetlerniñ

416.26 ḳıṣṣalarında bolġuçıdur (لاية) uluġ ʿibret (لمن خاف عذاب الآخرة) ahiret ʿaẕābından ḳorḳġan kişige

416.27 (ذلك يوم) bu ḳıyāmet küni şunday kündür (مجموع له الناس) bu kün üçün (künd[5]) ādemler cıyılmışdur

416.28 (وذلك يوم مشهود) daḫı bu ḳıyāmet küni kök ehlleri daḫı yir ehlleri ḥāżir bolmış kündür (وما

416.29 نؤخره) ve bu ḳıyāmet künini kiçüktürmemiz (الا لاجل معدود) meger ṣanalmış müddet üçün gine kiçüktürürmiz (يوم

I / 417

417.1 (يأت) ḳıyāmet küni şunday kündür kilür ol kün yaʿnī ol ḳıyamet küni kilgen künde

[5] "könde" olmalı

417.2 (لا تكلّم نفس) hiç bir nefs söyleşmes (إلّا بإذنه) meger allahü teʿālānıñ izni birlen gine söyleşür

417.3 (فمنهم شقيّ وسعيد) bes ḫalḳ cümlesinden bardur yavız bolġanları daḫı izgü bolġanları (فأمّا)

417.4 (الّذين شقوا) ammā yavız bolġan ādemler (ففي النّار) bes alar tamuġdadur (لهم فيها زفير وشهيق)

417.5 yavızlar üçün tamuġda ḳatı ve żaʿīf ṭavış bardur yaʿnī baʿżısı bik ḳatı ḳıçḳırur baʿżısı aḳrunraḳ

417.6 ḳıçkırur (خالدين فيها) ol tamuġda meñgü ḳalġanları ḥālde (ما دامت السّموات والأرض) ahiret kökleri

417.7 birlen ahiret yirleri hemīşe bolġan müddetde yā ki semāvāt-ı arżdan fevḳ birlen taḥt-ı murād yaʿnī üst birlen

417.8 ast hemīşe bolġan müddetde elbette üst birle astḳa zevāl kilmey yeise bu söz ʿarablarnıñ tems̱īllerine

417.9 bināʾ bolur çünki ʿarablar eyteler semāvāt ve arżnıñ devāmı müddetinde siñe kilmem diyü murādları meñgü

417.10 kilmessizlik bes teʾyīdden taʿbīr bola (إلّا ما شاء ربّك) meger tamuġda meñgü kalmaslar rabbiññiñ tilevi

417.11 vaḳtinde elbette müselmānlardan bolġan yavızlar allahü teʿālā tilegen vaḳtde tamuġdan çıġaçaḳlar (إنّ ربّك)

417.12 ey muḥammed düristlikde siniñ rabbiñ (فعّال لما يريد) tilegen nersesini ḳıluvçıdur (وأمّا الّذين سعدوا)

417.13 ve ammā izgü bolġan ādemler (ففي الجنّة) bes ucmaḫdadur (خالدين فيها) ucmaḫda meñgü ḳalġanları

417.14 ḥālde (ما دامت السّموات والأرض) kökler ve yirler hemīşe bolġan müddetde (إلّا ما شاء ربّك) meger ucmaḫda

417.15 meñgü ḳalmaslar rabbiññiñ tilevi vaḳtında (عطاء غير مجذوذ) kisilmiş bolmaġan s̱evābnı birilmiş boldı

417.16 alarġa bu iki orundaġı istis̱nālarda bir az şübhe bolduġı üçün taḥḳīḳ ḳıluv münāsib körildi

417.17 evvelgi āyetde istis̱nā᾿-i ᶜaẕāb nārda meñgü boluvdan çünki ehl-i nār oṭ ᶜaẕābında meñgü bolmaylar belki

417.18 ṣalḳunlıḳ birlen ve başḳa türli ᶜaẕāblar birlen de ᶜaẕāb ḳılınalar yā ki müselmānlarnıñ fāsıḳları müstes̱nā

417.19 bolurlar alar elbette tamuġda meñgü ḳalmaylar küllisi tamuġda meñgü tügil dip bola baᶜżısı meñgü bolmaġanda

417.20 çünki külden ḥükminiñ zevāline baᶜżıdan ḥükminiñ zevāli bite bu fāsıḳ mü᾿minler günāhları sebebli şakıy bolsalar da

417.21 īmanları sebebli saᶜīdlerdür yā ki "ما" men maᶜnāsında yaᶜnī allahü teᶜālā tilegen menler meñgü ḳalmas maᶜnāsında

417.22 bola iñ ṣoñından tamuġdan çıġup cehennemīyyūn aṭalġan fırḳa bolalar hem bularnı ehl-i cennetden de istis̱nā᾿

417.23 yaray çünki köp künler tamuġda boluvları sebebli cennetde meñgü bolmadılar dip bola ikinçi āyetde

417.24 istis̱nā-ı naᶜīm cennetde meñgü boluvdan çünki ehl-i cennet üçün cennetden başḳa uluġraḳ niᶜmetler de bar ru᾿yet

417.25 allahü rıḍvān allahü kibi ebū harīre resūl allahdan rivāyet ḳıla her iki āyetde istis̱nā ehl-i cennet üçün diyü

417.26 maᶜnāsı bola günāhlı mü᾿min tamuġda meñgü ḳalmay çünki bir vaḳt çıġaçaḳ hem ucmaḫda meñgü bolmay çünki

417.27 başda kişiler ile birge ucmaḫġa kirmedi (فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ) bes ey muḥammed ᶜaleyhi's-selām şikde bolma sin (مِمَّا

417.28 يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ) bu müşriklerniñ ᶜibādet ḳılġan nerselerinde azġunlıḳ boluvında (مَا يَعْبُدُونَ) bu müşrikler ᶜibādet

417.29 ḳılmaslar (إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ) meger ataları ᶜibādet ḳılduḳı kibi ᶜibādet ḳılurlar (مِنْ قَبْلُ) mundan ilk

I / 418

418.1 yaᶜnī bular hem ataları şikde berāberdür (وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ) daḫı düristlikde biz alarġa ᶜaẕābdan

418.2 bolġan ülüşlerini kāmil birüvçimiz (غَيْرَ مَنْقُوصٍ) ol ülüş kimitilmiş bolmaġan ḥālde (وَلَقَدْ آتَيْنَا)

418.3 (موسى الكتاب) ve taḥḳīḳ biz mūsā ʿaleyhi’s-selāmġa tevrāt kitābnı birdük (فاختلف فيه) bes ol kitābda

418.4 iḫtilāf ḳılındı baʿżısı īmān kitürdi baʿżısı inkār itdi şunıñ kibi bu müşrikler de ḳurānda

418.5 iḫtilāf itdi (ولولا كلمة سبقت من ربك) eger de ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām rabbiñden ilk bolġan söz bolmasa

418.6 idi yaʿnī ḳıyāmet künine ḳadar mühlet birüv birlen söz ilk bolmaġan bolsa idi (لقضى بينهم) elbette bu

418.7 müşrikler arasında dünyāda ḥükm ḳılınur idi (وانهم لفى شك منه) daḫı düristlikde ḳavmiññiñ kāfirleri elbette

418.8 ḳurāndan şikdedür (مريب) iḫtiyārsızlıḳnı mūceb bolġan şikdedür (وان كلا) daḫı ḳavmiñden iḫtilāf

418.9 ḳılġan müʾminler birlen kāfirlerden her birisi (لما ليوفينهم ربك) elbette rabbiñ kāmil birür (اعمالهم) ʿamelleriniñ

418.10 cezāsını (انه) düristlikde rabbiñ (بما يعملون خبير) ḳavmiññiñ ʿamel ḳılġan nerselerin ẓahirini hem bātınını

418.11 bilgüçidür (فاستقم كما امرت) bes ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām niteki buyuruldıñ şulay ḥaḳlıḳda toġrı

418.12 bol (ومن تاب معك) daḫı siniñ birlen birge şirkden tevbe itüp īmān kitürgen ādemler ḥaḳlıḳda toġrı

418.13 bolsun (ولا تطغوا) daḫı öziñizge taʿyīn ḳılınġan çikden çıḳmañız (انه بما تعملون بصير) düristlikde

418.14 allahü teʿālā sizniñ işlegen nerseñizni körgüçidür * beyżāvī iyesi eyte bu āyetde nusūsġa taṣarrufsız ġına

418.15 iyerüvniñ vücūbına delālet bardı ḥattā naṣlarnıñ ẓāhirlerine ḥaml ḳılınuvına (ولا تركنوا الى الذين ظلموا)

418.16 daḫı ẓulm ḳıluvçı ādemlerge meyl ḳılmañız (فتمسكم النار) bes eger de ẓulm ḳıluvçı ādemlerge iyerseñiz

418.17 öziñizni tamuġ otı tutar (وما لكم من دون الله) daḫı allahdan başḳa sizniñ üçün yoḳdur (من اولياء)

418.18 yardem birüvçilerden (ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ) munıñ ṣoñında yardem birilmiş bolmassız * allahü teʿālā namāz vaḳtları

418.19 ḥaḳında ẕikr ḳılınaçak āyetini indürdi (وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām namāznı oḳu sin (طَرَفَيِ النَّهَارِ)

418.20 kündizniñ iki ṭarafında yaʿnī irtede ve kiçde irteden irte namāzı murād-ı ʿışayeden öyle yā ikindi

418.21 namāzı murād (وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ) daḫı kiçniñ kündizniñ āḫirine yaḳın bolġan sāʿatlerinde namāz oḳu sin

418.22 yaʿnī aḫşam birlen yassıʿ namāzını (إِنَّ الْحَسَنَاتِ) düristlikde izgülikler yaʿnī biş vaḳt namāz (يُذْهِبْنَ

418.23 السَّيِّئَاتِ) yavızlıḳlarnı yiberürler (ذٰلِكَ) bu ḳurān (ذِكْرٰى لِلذَّاكِرِينَ) vaʿaẓlanuvçılarge vaʿaẓdur

418.24 (وَاصْبِرْ) emr ḳılınġan nerseñni ḳıluvda ve ṭıyılġan nerseñden ṭıyıluvda ṣabrlıḳ ḳıl (فَإِنَّ اللّٰهَ) bes

418.25 düristlikde allahü teʿālā (لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) izgülik ḳıluvçılarnıñ ecrini żāʾiʿ ḳılmas bu āyetden

418.26 biş vaḳt namāznıñ farżlıgı fehmlene * bu āyetniñ nuzūli ḫurma ṣatuvçı oġlı ʿömer ḥaḳında ʿurfaca oġlı

418.27 ʿamr üyinden bir ḫatunġa ḫurma yaḫşı diyüp ḳıçḳurdı ḫātun üyge kirdi ʿurfaca oġlı ʿamr bu hatunnı öbdi

418.28 ṣoñra ökindi resūl allahġa yıġlap kildi vāḳıʿanı söyledi resūl allah eytdi bizniñ birlen birge ikindi

418.29 namāzında boldıñ mı diyü ʿömer eytdi belī boldım diyü resūl allah eytdi ikindi namāzıñ bu günāhıña kefāret

I / 419

419.1 didi şundan ṣoñ resūl allahġa eytildi namāznıñ günāhġa kefāret boluvı ------ oġlı ʿömerge ḫāṣ mı

419.2 diyü resūl allah eytdi yoḳ ḫāṣ tügil bütün ādem ḥaḳında ʿām didi (فَلَوْلَا كَانَ) bes eger bolġan bolsa

419.3 idi (مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ) sizden burun bolġan zamān ehllerinden (أُولُوا بَقِيَّةٍ) fikr ve ʿaḳl iyeleri

419.4 (يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ) yirde bozuḳlıḳdan ṭıya turġan likin ol ʿaḳl ve fikr iyeleri bolmadı (إِلَّا قَلِيلًا)

419.5 meger az ġına ādem boldı yaʿnī bozuḳlıḳdan ṭıya turġan ʿaḳl ve fikr iyesi az ġına ādem boldı (مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ)

419.6 biz alardan ḳutḳarġan ādemlerden (وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا) daḫı ẓulm ḳıluvçı ādemler iyerdi (مَا) şol

419.7 nersege (أُتْرِفُوا فِيهِ) ol nersede niʿmetlendürülmiş boldılar yaʿnī nefs arzularına iyerdiler hem nefs

419.8 arzularını ḥāṣıl itüv meşġūl boldılar (وَكَانُوا مُجْرِمِينَ) daḫı bu ṣıfatlı ādemler kāfir boldılar

419.9 (وَمَا كَانَ رَبُّكَ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) rabbiñ bolmadı (لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ) küfr sebebli gine ḳaryelerni

419.10 (ehllerini) helāk ḳılur bolmadı (وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ) ol ḳaryelerniñ ehlleri aralarında tüzük

419.11 bolġanları ḥālde yaʿnī küfrlerine başḳa bozuḳlıklarnı ḳoşmaġanları ḥālde * şunıñ üçün de ʿālimler

419.12 eytkenler devlet küfr birlen bāḳī bola ẓulm birlen bāḳī bolmay diyü (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ) ve ey muḫammed ʿaleyhi’s-selām eger

419.13 rabbiñ tilese idi (لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً) ādemlerni bir ümmet ḳılur idi yaʿnī küllisini müselmān ḳılur

419.14 idi bu āyet delālet ḳıladur emriniñ irādege başḳa boluvına çünki allahü teʿālā her ādemge īmān birlen

419.15 emr kıla ammā her ādemniñ īmānını tilemedi eger tilese her ādem müʾmin bolur idi (وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ)

419.16 daḫı ādemler hemīşe dīnde türli bolurlar baʿżısı ḥaḳlıḳda bolur baʿżısı bāṭıllıḳda bolur (إِلَّا مَنْ رَحِمَ

419.17 رَبُّكَ) meger dīnde türli bolmaslar rabbiñ raḥmet ḳılġan ādemler yaʿnī allahü teʿālā hidāyet birgen ādemler

419.18 (وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ) ey muḫammed rabbiñ iḫtilāf ehlini iḫtilāf üçün ve raḥmet ehlini raḥmet üçün yaraṭdı

419.19 (وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ) ve ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) rabbiñniñ sözi tamām boldı ol söz budur (لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ)

419.20 elbette cehennemni ṭolturwrmun (مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ) cinlerden ve ādemlerden (أَجْمَعِينَ) barçasından yaʿnī

419.21 cin birlen ādemniñ günāhlılarınıñ barçasından (وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ) ve ey muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem)

419.22 siniñ üzerine her bir ḫaberni ḳıṣṣa (beyān) ḳılurmız (مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ) peyġamberlerniñ ḫaberlerinden (مَا)

419.23 şol nerseni beyān ḳılurmız (نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ) ol nerse birlen ḳalbiñni ḳararlandururmız (وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ)

419.24 ve ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) bu sūrede yā ki bu ḫaberlerde siñe kildi (الْحَقُّ) ḥaḳḳ bolġan nerse (وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى)

419.25 daḫı vaʿaẓ hem ẕikr ḳildi (لِلْمُؤْمِنِينَ) müʾminlerge (وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) daḫı ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām īmān

419.26 kitürmegen ādemlerge eyt (اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ) ḥāliñiz üzerinde ʿamel idiñiz (إِنَّا عَامِلُونَ)

419.27 düristlikde biz ḥālimiz üzerinde ʿamel idüvçilermiz (وَانْتَظِرُوا) daḫı ʿameliñizniñ ṣonında ne olaçaġnı

419.28 kütiñiz (إِنَّا مُنْتَظِرُونَ) biz de ʿamelimizniñ ṣoñında ne olaçaġını kütküçimiz (وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)

419.29 daḫı allah üçündür köklerniñ ve yirlerniñ ġayblerini bilüv (وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ) daḫı ol allahü teʿālāge

I / 420

420.1 her işini ḳaytarılmış bolur (فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ) bes allahġa ʿibādet ḳıl hem işleriñni allahġa ṭapşır

420.2 (وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ) daẖı ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) rabbiñ ġāfil tügildür (عَمَّا تَعْمَلُونَ) sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizden

420.3 hūd ʿaleyhi’s-selām sūresiniñ tercemesi tamām boldı

420.4 on ikinçi sūre - yūsuf ʿaleyhi'sselām sūresi mekke-i mükerremede ingen yüzde on bir āyet
420.5 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-rahīm
420.6 (الٓر) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi gine bilür (تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ) bu sūreniñ
420.7 āyetleri ẓāhir bolġan kitābnıñ āyetleridür yehūdlerniñ ʿamelleri müşriklerniñ uluġlarına eytdiler muḥammedden
420.8 ṣorañız ni üçün yaʿḳūbnıñ balaları şāmdan mıṣırġa köçdiler diyü hem yūsuf ḳıṣṣasından ṣoraġız
420.9 diyü şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ) düristlikde biz ol kitābnı
420.10 indürdük (قُرْآنًا عَرَبِيًّا) ʿarab tilindegi ḳurān itüp (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) sizniñ ol kitābnıñ maʿnālarını
420.11 añlavıñız üçün (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) biz siñe beyān ḳılurmız (أَحْسَنَ الْقَصَصِ) ḳıṣṣalarnıñ
420.12 körkemregine (بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ) siñe vaḥy ḳıluvımız birlen (هَذَا الْقُرْآنَ) bu ḳurānnı (وَإِنْ كُنْتَ) düristlikde
420.13 ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) sin boldıñ (مِنْ قَبْلِهِ) bu ḳurānnı vaḥy ḳıluvımızdan burun (لَمِنَ الْغَافِلِينَ) yūsuf ʿaleyhi's-selām
420.14 ḳıṣṣasından ġāfillerden yaʿnī bu ḳurānnı vaḫy ḳıluvımızdan burun bu ḳıṣṣa köñliñe ḫuṭūrda ḳılġanı yoḳ idi
420.15 (إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol vaḳtni ẕikr ḳıl yūsuf ʿaleyhi's-selām atasına (yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmge)
420.16 eytdi * resūl-i ekrem yūsuf ʿaleyhi's-selām ḥaḳında "الْكَرِيمُ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ" dimiş
420.17 çünki yūsuf yaʿḳūb oġlı yaʿḳūb isḥāḳ oġlı isḥāḳ ibrāhim oġlı bular hemmesi peyġamberler
420.18 (يَا أَبَتِ) ey atam (إِنِّي رَأَيْتُ) düristlikde min tüşimde kördim (أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا) on bir yuldıznı
420.19 (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) daḫı ḳuyaşnı hem aynı ḥazret-i cābir rivāyet ḳıladur bir yehūdī resūl allahġa kilüp

420.20 ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) yūsufnıñ tüşinde körgen yuldızlarından ḫaber bir didi resūl allah sukūt itdi ṣoñra

420.21 ḥażret-i cebrāʾīl indi de bu yuldızlardan ḫaber birdi resūl allah yehūdīge eytdi eger bu sin ṣoraġan

420.22 yuldızlardan ḫaber birsem īmān kitürürsün mi didi yehūdī belī kitürürmün didi resūl allah bu

420.23 yulduzlarnıñ ismleri (1 cerbān 2 tārıḳ 3 zeyyāl 4 ḳābis 5 ʿamūdān 6 felīḳ 7 meṣbaḥ 8 żarūc

420.24 9 ferıġ 10 vessāb 11 zü’l-ketfīn) didi yūsuf şol yuldızlarını kördi hem ḳuyaş birlen aynı

420.25 kördi her ḳayusı yūsufke taʿẓīm secdesi ḳıldılar didi yehūdī ve allah sin eytkençe bu yuldızlarnıñ

420.26 ismleri didi (beyḍāvī) (رأيتهم لى ساجدين) bu on bir yuldız birlen ḳuyaş ve aynı kördim miñe secde

420.27 ḳılġanları ḥālde (قال يابنى) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām eytdi ey kiçkine oġlım yūsuf (bu tüşni körgende yūsuf

420.28 ʿaleyhi’s-selām on iki yaşında bolġan) (لاتقصص رؤياك على اخوتك) körgen tüşiñni ḳardeşleriñe beyān ḳılma

I / 421

421.1(söyleme) (فيكيدوا لك كيدا) bes ḳardeşleriñ sini helāk itüvge hīle ḳılurlar yaʿḳūb ʿaleyhi’s
selām yūsuf

421.2 ʿaleyhi’s-selāmnıñ tüşinden peyġamber boluvını fehm itdi hem ḳardeşlerinden üstün boluvını añladı şunıñ üçün

421.3 ḳardeşleriniñ ḥased ḳıluvlarından ḳorḳdı (ان الشيطان) düristlikde şeyṭān (للانسان) ādem üçün

421.4 (عدو مبين) ẓāhir bolġan düşmāndur (وكذلك) oşandaḳ yaʿnī şerāfetke ve kemāletke delālet ḳıla

421.5 turġan tüş birlen sini iḫtiyār ḳılduḳı kibi (يجتبيك ربك) rabbiñ sini peyġamberlik üçün iḫtiyār

421.6 ḳılur (ويعلمك من تأويل الاحاديث) daḫı rabbiñ siñe tüşleriniñ teʾvīlinden üyretür yaʿnī taʿbīr ʿilmni

421.7 birdürür *tüş rast bolsa ferişteler sözi bola, yalġan bolsa nefs ve şeyṭānlar sözi bola (ويتم نعمته

421.8 عليك) daḫı rabbiñ siniñ üzeriñe peyġamberlik niʿmetini tamām ḳılur yaʿnī dünyā niʿmetini ahiret niʿmetine vāṣıl

421.9 ḳılur (وعلى آل يعقوب) daḫı yaʿḳūbnıñ balalarına niʿmetni tamām ḳılur yūsuf ʿaleyhi'ṣ-selāmnıñ körgen

421.10 on bir yuldızınıñ yaḳtılıġı birlen yaʿḳūb ʿaleyhi'ṣ-selām on bir oġlının peyġamber boluvına istidlāl

421.11 ḳıldı (كما أتمها على أبويك) niteki rabbiñ peyġamberlik niʿmetini iki atañ (baban) üzerine tamām

421.12 ḳıldı (من قبل) bu vaḳtden ilk (إبراهيم وإسحاق) ol iki atañ ibrāhīm birlen isḥāḳdur ʿaleyhimü's-selām

421.13 (إن ربك عليم حكيم) ey oġlım yūsuf düristlikde siniñ rabbiñ her nerseni bilgüçidür hem her işde

421.14 ḥikmet iyesidür (لقد كان) taḥḳīḳ boldı (في يوسف وإخوته) yūsufda hem ḳardeşlerinde yaʿnī

421.15 on bir ir ḳardeşlerinde bolġuçıdur * yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmnın on iki oġlı bolġan "ليا" ismli ḫatunından altı

421.16 oġul bir ḳızı bolġan isimleri 1) yehūdā 2) erdebil 3) şemʿūn 4) levi 5) ribalon 6) yaşcer irler.

421.17 ḳızı deyne, liya ölgeç yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām liyanıñ bir ṭuvġan ḳız ḳardeşi rāḥīlni ciftlengen baʿżılar ikisini

421.18 bir nikāḥda cemʿ ḳıldı * yaʿḳūb ʿaleyhis-selām şerīʿatinde cemʿ-i beyne'l-uḫteyn dürist idi digenler rāḥīleden 7 būnyāmīn

421.19 ile 8) yūsuf ṭuvġan yine zülfa bilḳa ismli iki cāriyesinden dört oġlı bolġan ismleri: 9) dan

421.20 10) neftalī 11) cād 12) āşir (آيات للسائلين) soraġuçılarġa ʿalāmetler (إذ قالوا) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām)

421.21 şol vaḳtni beyān ḳıl yūsufnıñ ḳardeşleri eytdiler (ليوسف وأخوه) elbette yūsuf hem anıñ ḳardeşi

421.22 bünyāmīñ (أحب إلى أبينا منا) bizden atamızġa süyüklirekdür (ونحن عصبة) ḥālbūkīm biz ḳutlı cemāʿatimiz

421.23 atamız bizni süyerge tiyüş idi iki kiçkine balanı süyüvge ḳaraġanda (إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) düristlikde

421.24 bizniñ atamız muḥabbetde yūsuf birlen bünyāmīnni bizge iḫtiyār ḳıluvı sebebli elbette ẓāhir

bolġan azġunlıḳdadur

421.25 yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı balalarından artuġraḳ yarata idi ḳardeşleri ḥased ḳılalar idi yūsuf

421.26 ʿaleyhi’s-selām munday mübārek tüşini körgeç atasınıñ muḥabbeti artduġı kibi ḳardeşleriniñ de ḥasedleri

421.27 artdı (اقْتُلُوا يُوسُفَ) aralarından birisi eytdi yūsufnı öltüriñiz diyü başḳaları rażı boldılar yā ki

421.28 ʿalāü’l-ittifāḳ eytdiler (أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا) yeise yūsufnı bilimsiz yirge iletüp ṭaşlañız (يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ)

421.29 atañıznıñ yüzi sizge boş ḳalur yaʿnī atañız sizge gine yönelür başḳaġa iltifāt ḳılmas (وَتَكُونُوا

I / 422

422.1 مِنْ بَعْدِهِ) daḫı yūsufnı öltürgenden yā ki bilimsiz yirge ṭaşlaġandan ṣoñ bolursız (قَوْمًا صَالِحِينَ) izgü

422.2 ḳavm yaʿnī cināyetiñizden alllahġa ḳılursız (قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ) yūsufnıñ ḳardeşlerinden bir eytüvçi eytdi

422.3 yehūẕā ismli digenler aralarında fikrli bolġan (لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ) yūsufnı öltürmeñiz kişi öltürüv uluġ iş

422.4 (وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ) daḫı ol yūsufnı ḳuyunıñ tübine taşlañız (يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ) yūsufnı seyr

422.5 ḳıluvçılarnıñ misāfirlerniñ baʿżısı alur (إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ) eger minim meşveretim birlen iş ḳıluvçılar bolsañız

422.6 (قَالُوا يَا أَبَانَا) yūsufnıñ ḳardeşleri eytdiler ey atamız (مَا لَكَ) ni boldı siñe (لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ) yūsuf

422.7 üzerine bizge emīn olmaysun yaʿnī ni üçün yūsufnı bizniñ birlen yiberüvge bizden ḳorḳasun (وإنا له لناصحون)

422.8 ḥālbūkim biz yūsuf üçün fāʾide ve izgülik tilevçilermiz (أرسله معنا غدا) irtege yūsufnı biznin birlen

422.9 birge yiber (يرتع ويلعب) yimişler aşavda irgenlik ḳılur hem oynar (وإنا له لحافظون) daḫı düristlikde biz

422.10 yūsufnı żarar irişüvden şaḳlavçılar (قال إني) yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām eytdi düristlikde min (ليحزنني) mini

422.11 ḳayġurtadur (أن تذهبوا به) sizniñ yūsuf birlen kitüviñiz (وأخاف أن يأكله الذئب) daḫı yūsufnı böri

422.12 aşavından ḳorḳamun "kenʿān" şaḥrāsı bāri bik köp şaḥrā bolġan yā ki yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām tüşinde

422.13 yūsuf ʿaleyhi's-selāmnı böri tişlegenni körgen digenler (وأنتم عنه غافلون) ve siz oynavıñız sebebli yūsufdan

422.14 ġafillersiz yaʿnī ġāfil bolduḳıñız ḥālde (قالوا لئن أكله الذئب) yūsuf ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳardeşleri eytdiler eger de

422.15 yūsufnı böri aşasa (ونحن عصبة) ḥālbūkim biz ḳuvvetli cemāʿat idük (إنا إذا لخاسرون) düristlikde biz

422.16 yūsufnı böri aşaġan vaḳtde elbette żarar itüvçiler ve ʿācizler bolsaḳ kirek diyü (فلما ذهبوا به) bes

422.17 yūsufnıñ ḳardeşleri yūsufnı alup kitkenleri zamānda (وأجمعوا) daḫı ittifāḳ ḳılġanları zamānda (أن

422.18 يجعلوه في غيابت الجب) yūsufnı ḳuyunıñ tübinde ḳıluvġa ḳasd ḳılġan işlerini hemmesini ḳıldılar ḳuyudan

422.19 beytül-muḳaddes ḳuyusı murād digenler başḳa ḳuyu boluv iḥtimāli de bar yūsuf ʿaleyhis-selāmnıñ ḳardeşleri

422.20 şaḥrāġa çıḳġannıñ şoñında yūsuf ʿaleyhi's-selāmnı envāʿi cefā ile cefāladılar bik ḳatı ḳınadılar öltürüvge

422.21 yaḳınlaşdılar yūsuf ʿaleyhi's-selām yalvardı ve bik yıġladı şundan şoñ yehūẕā eytdi min sizge öltürmeñiz

422.22 diyü ʿahd ḳıldım tügil mi didi ṣoñra ḳuyuġa ṣalurġa ḳasd ḳıldılar iki ḳolını beylediler kölmegini

422.23 ṣaldurup aldılar “kan birlen boyap atalarına hīle ḳıluv üçün” ḥażret-i yūsuf kölmegini biriñiz tenimni

422.24 ürtürge kirek diyse de iltifāt itmediler on bir yuldız hem ḳuyaş birlen aydan ṣora alar kölmekde

422.25 kiygüzürler hem şefḳat de ḳılurlar didiler ḳuyunıñ yarṭısına ḳadar yip beylep tüşürdiler yarṭısına yitkeç

422.26 yibni üzüp yiberdiler ḳuyuda ṣu bar idi ẖażret-i yūsuf ṣuġa tüşdi ṣoñra bir ṭaşḳa minüp olturdı

422.27 ve yıġladı şol vaḳt ẖazret-i cebrāʾil vaḥy kitürdi ḥażret-i yūsuf on yidi yaşında idi (وأوحينا إليه)

422.28 daẖı biz ḥażret-i yūsufḳa vaḥy ḳılduḳ ḳıṣṣalarda şol revişçe ẕikr ḳılġanlar ḥazret-i ibrāhīmni nemrūd

422.29 oṭḳa aṭḳanda kölmegini ṣaldurup alġan idi ḥażret-i cebrāʾil cennetden bir kölmek kitürüp kiygüzdi

I / 423

423.1 ol kölmekni ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām isḥāḳ ʿaleyhi’s-selāmge birdi isḥāḳ ʿaleyhi’s-selām yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmge birdi

423.2 yaʿkūb ʿaleyhi’s-selām hażret-i yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ moynına biti itüp ṭaḳġan idi ḥażret-i cebrāʾ īl “temīme”

423.3 bitiden din kölmekni alup yūsuf ʿaleyhi’s-selāmge kiygüzdi digenler “beyḍāvī” (لتنبئنهم بأمرهم هذا) yūsufġa

423.4 şol revişçe vaḥy ḳılduḳ bu işleri birlen kileçekde ḳardeşleriñe ẖaber birürsün (وهم لا يشعرون) ẖālbūkim

423.5 ḳardeşleriñ siniñ yūsuf idügiñni bilmesler (وجاؤوا أباهم عشاء) yūsufnıñ ḳardeşleri kündizniñ āẖirinde

423.6 atalarına kildiler (يبكون) yıġlaġanları ḥālde ḥażret-i yaʿḳūb balalarınıñ yıġladuḳını işitkeç ḳorḳdı

423.7 ve eytdi ey balalarım sizge ni boldı ve yūsuf ḳayda diyü (قالوا يا أبانا) yūsufnıñ ḳardeşleri
eytdiler

423.8 ey atamız (إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ) düristlikde biz yügirişkenimiz ḥālde barduḳ yaʿnī oyunġa kitdük (وَتَرَكْنَا

423.9 يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا) daḫı nerselerimiz yanında yūsufnı ḳaldurduḳ (فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ) bes yūsufnı böri aşadı

423.10 (وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا) ve sin bizge oşanuvçı tügilsün (وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ) gerçi biz rast sözlilerden

423.11 bolsaḳ da yaʿnī bizge sūʾiẓan ḳıluvıñ yūsufḳa farṭ muḥabbetiñ üçün bizge oşanmaysun (وَجَاؤُوا عَلَى قَمِيصِهِ)

423.12 yūsufnıñ kölmegini kitürdiler (بِدَمٍ كَذِبٍ) yalġan ḳannı yaʿnī yalġan ḳan birlen boyadılar yaʿḳūb ʿaleyhi's-

423.13 selām yūsuf ʿaleyhi's-selāmnıñ ḫaberini işitkeç ḳıçḳurdı ṣoradı kölmegi ḳayda diyü balaları ḳanlı kölmek

423.14 kitürüp birdiler ḫażret-i yaʿḳūb kölmekni alup yüzine sürtdi bik ḳaṭı yıġladı ve eytdi bu künge

423.15 ḳadar munday böri körgenim yoḳ idi oġlımnı aşaġan kölmegini aṣla yırṭmaġan iken didi (قَالَ)

423.16 yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām eytdi (بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ) yūsufnı böri aşamadı belki sizge müzeyyen ve ciñil ḳıldı

423.17 (أَنْفُسُكُمْ) nefsleriñiz (أَمْرًا) uluġ işni bes siz ol işni ḳıldıñız (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ) bes minim işim şikāyetsiz körkem

423.18 ṣabr itüvdür (وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ) ve allahü teʿālā yardem istelmiştür (عَلَى مَا تَصِفُونَ) yūsufnıñ helāk boluvından

423.19 ṣıfatlaġan ve ẕikr ḳılġan nerseñiz üzerine (وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ) medyenden mıṣırġa seyr ḳıluvçı misāfirler kildi

423.20 yūsuf ʿaleyhi's-selām ṭaşlanġan ḳuyuġa yaḳın yirge toḳtadılar bu vaḳtde yūsuf ʿaleyhi's-selāmnın ḳuyuġa ṣalınuvına

423.21 üç kün bolġan idi (فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ) bes ṣuçılarını ṣu alurġa yiberdiler (فَأَدْلَى دَلْوَهُ) bes ṣu alurġa

423.22 kilgen ādem çilekni ḳuyuġa yiberdi yūsuf ʿaleyhi's-selām çilekge aṣılındı ṣuçı yūsuf ʿaleyhi's-selāmnı körgeç

423.23 (قال يا بشرى) siñe hem ḳavmiñe süyünç didi (هذا غلام) bu ir baladur diyü yaʿnī şol revişçe ḳıçḳurdı şuçı

423.24 mālik bin ẕaʿirü'l-ẖuzāʿi bolġan (وأسروه بضاعة) daẖı bu misāfirler yūsufnı ṣatuv mālı bolġan ḥālde yaşirdiler

423.25 (والله عليم بما يعملون) ve allahü teʿālā bu misāfirlerniñ ḳılġan işlerini bilgüçidür yā ki yūsufnıñ ḳardeşleri

423.26 yūsufnıñ emrini yaşirdiler yaʿnī bu ḳul bizniki bu ḳaçḳan idi diyü ṣatdılar yūsuf ḳorḳuvından

423.27 ündeşmedi (وشروه بثمن بخس) daẖı misāfirler yūsufnı ḳardeşlerinden naçar ve az aḳçaġa ṣatup aldılar

423.28 (yigirmi dirhemge digenler) yā ki yūsufnıñ ḳardeşleri yūsufnı misāfirlerge az dirhemlerge ṣatdılar

423.29 maʿnāsında yā ki misāfirler yūsufnı mışır pādişāhsına az dirhemlerge ṣandılar maʿnāsında (دراهم معدودة)

I / 424

424.1 ṣanalmış az dirhemlerge ṣatdılar yā ki ṣatup aldılar (وكانوا فيه من الزاهدين) daẖı yūsufnıñ

424.2 ḳardeşleri yūsuf ḥaḳında yüz döndürüvçilerden boldılar yā ki misāfirler yūsuf ḥaḳında yüz döndürüvçilerden

424.3 boldılar çünki ṭabılġan mālnı kişi az bahā birlen bolsa da ṣatuvġa aşġuçan bola oşandaḳ ṣatup

424.4 alġanda hem yūsufdan yüz döndürüçilerden boldılar dimek dürist çünki misāfirler yūsufnı ḳaçḳuçı

424.5 diyü iʿtiḳād ḳılup aldılar ḳaçḳuçı ḳulnıñ ḳadarı bolmay bu āyet birlen āzād kişini ṣatuvnıñ ḥarām

424.6 boluvına istidlāl ḳılġanlar çünki baẖs naçar ve az māl maʿnāsında bolsa da baʿż misāfirler ḥarām māl diyü alġanlar

424.7 ammā āzād kişini aç ölerge yitken ḥālde ṣatuv dürist mi tügil mi iẖtilāf ḳılġanlar meşhūr dürist

424.8 bolur baʿżılar cevāzına barġanlar baʿżılar muṭlaḳa dürist tügil digenler bu mesʾelede tafṣīlni istegen

424.9 ādem el-tefsīrātü'l-ḥamdiyege mürācaʿat ḳılsun (وقال الذى) daẖı şol kişi " mışır ẖazīneleriniñ başı

424.10 ḳuṭfīr” eytdi (اشتراه من مصر) yūsufnı mıṣır ehlinden ṣatup alġan idi bu vaḳtde mıṣırda pādişāh velīd

424.11 oġlı rubān bolġan bu pādişāh yūsuf ʿaleyhi’s-selāmge īmān kitürüp vefāt bolġan ḳuṭfīr ṣatup alġanda yūsuf

424.12 ʿaleyhi’s-selām on yidi yaşında idi ḳuṭfīrniñ üyinde on üç yıl turdı reyyān pādişāh ḥażret-i yūsufnı

424.13 otuz yaşında vaḳtde vezīr itdi allahü teʿālā yūsuf ʿaleyhi’s-selāmge ḥikmet ve ʿilm birdi otuz üç yaşında vaḳtde

424.14 yüz yigirmi yaşında vefāt boldı (لامرأته) ḫatunı rāʿīl yā ki zelīḫage eytdi (أكرمي مثواه) bu

424.15 yūsufnıñ ornını körkem it yaʿnī yaḫşı terbiye ḳıl (عسى أن ينفعنا) bizge fāʾide ḳıluvı yaḳındur

424.16 (أو نتخذه ولدا) yeise özimizge bala itüp tutarmız çünki özleriniñ balaları bolmaġan (وكذلك مكنا)

424.17 daḫı oşandaḳ yaʿnī mıṣır ʿazīziniñ ḳalbinde yūsufḳa muḥabbet ḳararlandurġanımız kibi ḳararlandurduḳ (ليوسف)

424.18 yūsufnı (في الأرض) yirde (ولنعلمه) yūsuf yirde ʿadālet birlen iş yürütsün üçün daḫı yūsufḳa

424.19 üyretmekligimiz üçün (من تأويل الأحاديث) tüşleriniñ taʿbīrinden yā ki kelāmu’llahnıñ maʿnālarınıñ teʾvīlinden

424.20 (والله غالب على أمره) ve allahü teʿālā öziniñ işinde küçlidür (ولكن أكثر الناس) likin ādemlerniñ

424.21 köpisi (لا يعلمون) bilmesler (ولما بلغ أشده) daḫı yūsuf ʿaḳlınıñ ve bedeniniñ kemāline ve ḳuvvetine otuz

424.22 üç yaşına irişken zamānda (آتيناه حكما وعلما) yūsufḳa ʿamel birlen ḳuvvetli bolġan ʿilmni (ḥikmetni)

424.23 hem taʿbīr ʿilmini birdük (وكذلك) daḫı oşandaḳ yaʿnī körkem cezā birlen yūsufnı cezāladuġımız kibi

424.24 (نجزي المحسنين) izgülik ḳıluvçılarnı cezālarmız (وراودته التي) daḫı şunday ḫatun (zelīḫa yā ki

424.25 rāʿīl) yūsufnı ḳabāḥat iş (zinā)ġa ündedi (هُوَ فِي بَيْتِهَا) yūsuf ol ẖatunnıñ üyinde idi (عَنْ

424.26 نَفْسِهِ) yūsufnıñ özinden (وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ) daẖı ẖatun iviniñ işiklerini bikledi (وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ)

424.27 daẖı ol ẖatun yūsufḳa “biri kil!” didi (قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ) ḥażret-i yūsuf eytdi bu ḳabāḥat

424.28 işden allahġa şıġınamun (إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ) düristlikde şāʾn minim ẖocam ḳuṭfīr terbiyemni körkem

424.29 ḳıldı min niçük anıñ ehline ẖıyānet ḳılaym (إِنَّهُ) düristlikde şeʾn (لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ) izgülikke ḳarşı

I / 425

425.1 yavızlıḳ ḳıluvçı ẓālimler saʿādetke irişmesler didi (وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ) ve taḥḳīḳ ḳuṭfīrniñ ẖatunnı yūsufke

425.2 ḳatışuvnı ḳaṣd ḳıldı (وَهَمَّ بِهَا) daẖı yūsuf da ḳuṭfīr hatunna ḳaṭışuvnı ḳasd ḳıldı yaʿnī iẖtiyārsız

425.3 ṭabīʿati ḳuṭfīr ẖatunına ḳaṭışuvġa meyl itdi şulay bola turup nefsini ṭıydı ḳaṭışmadı elbette kemāl

425.4 ādemlik şunda (لَوْلَا أَنْ رَأَى) eger yūsuf körgen bolmasa idi (بُرْهَانَ رَبِّهِ) zinānıñ ḳabāḥatligi ḥaḳında

425.5 rabbisiniñ delīlini elbette ḳuṭfīr ẖatunınıñ ġāyet ḳüçlevinden ve şehvetiniñ ġalebesinden ḳatışḳan bolur

425.6 idi likin rabbisinin bir hānnı kördi de ḳaṭışmadı bu bir hāndan murād baʿżılar ḥazret-i yaʿḳūbnıñ

425.7 barmaġını tişlegeni ḥālde körinüvi digenler yā ki nidā ḳılınġan “ey yūsuf sin peyġamber cümlesinden

425.8 yazılmışsun aḥmaḳlar işini işleysün mi?” diyü (كَذَٰلِكَ) oşandaḳ yaʿnī fāḥiş işden ṣaḳlanuvda

425.9 s̱ābit ḳılduḳımız kibi s̱ābit ḳılduḳ biz bu yūsufnı (لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ) yūsufdan yavızlıḳnı döndürüvimiz üçün

425.10 yaʿnī ẖocasına ẖıyānetni (وَالْفَحْشَاءَ) daẖı ḳabāḥat işini döndürüvimiz üçün yaʿnī zinānı (إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا)

425.11 المخلصين) düristlikde yūsuf bizniñ iḫlāṣlı ve ṣāf ḳalbli ḳullarımızdandur (واستبقا الباب) yūsuf birlen

425.12 zelīḫa işikke aşuġup çabdılar yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḳaçar üçün zelīḫa tutar üçün çabdılar (وقدت

425.13 قميصه من دبر) dahı zelīḫa yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ kölmegini artından yırṭdı yaʿnī kölmeginden tartdı da

425.14 kölmek boyına yırṭılup kitdi (وألفيا سيدها لدى الباب) dahı yūsuf birlen zelīḫa zelīḫanıñ ḫocasına

425.15 (irine) işik yanında oçradılar (قالت) zelīḫa oyaṭından ve ʿaybnı özinden döndürüv üçün eytdi

425.16 (ما جزاء من) nidür ṣol kişiniñ cezāsı (أراد بأهلك سوءا) ol kişi siniñ ehliñe (ḫatunıña) yavızlıḳnı

425.17 (zinānı) tiledi (إلا أن يسجن) ol ḫoca siniñ ehline yavızlıḳnı tilegen ādemniñ cezāsı hiç nerse

425.18 tügildür meger ḥabske kiritilmiş boluvdur (أو عذاب أليم) yā ki rencitüvçi ḳatı ʿāẕābdur (قال)

425.19 yūsuf ʿaleyhi’s-selām zelīḫanıñ ḥabs yā ki ʿaẕāb birlen ḳorḳıtuvından ḳorkup eytdi (هي راودتني عن نفسي) ol

425.20 zelīḫa minim ṭarafımdan ḳabāḫat iş ḳıluvnı istedi (وشهد شاهد من أهلها) dahı zelīḫanıñ ehlinden yaʿnī

425.21 anası birlen bir toġma ḳardeşiniñ oġlından bir günāhlıḳ birüvçi güvāhlıḳ birdi bu şāhidni baʿżılar bişikdegi

425.22 ṣabī bala idi digenler resūl erkemden köçürgenler dört kişi ṣābī vaḳtlarında söylediler birisi firʿavunnıñ

425.23 ḳızınıñ saçını taravçı (māşıṭa) hatunnıñ oġlı ikinçisi yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ şāhidi üçünçisi ḥażret-i

425.24 meryem oġlı ʿīsā ʿaleyhi’s-selām dörtinçisi cerīḥniñ yoldaşı (إن كان قميصه) şehādet birūvçi şol revişçe

425.25 eytdi eger yūsufnıñ kölmegi bolsa (قد من قبل) aldaġı yaġından yırṭılmış (فصدقت) sözinde

425.26 zelīḫa rast boldı (وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ) ammā yūsuf yalġançılardan boladur (وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ) ve eger

425.27 yūsufnıñ kölmegi bolsa (قُدَّ مِنْ دُبُرٍ) artından yırṭılmış (فَكَذَبَتْ) bes zelīḫa yalġanladı (وَهُوَ)

425.28 (مِنَ الصَّادِقِينَ) ve ol yusuf rast sözlilerdendür (فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ) bes ḳuṭfīr yūsufnıñ kölmegini

425.29 körgen zamānda (قُدَّ مِنْ دُبُرٍ) artından yırṭılmış (قَالَ) ḳuṭfīr eytdi (إِنَّهُ) düristlikde ey zelīḫa siniñ

I / 426

426.1 ehliñe yavızlıḳ tilegen kişiniñ cezāsı ḥabs yā ki ḳatı ʿaẕāb digen söziñ (مِنْ كَيْدِكُنَّ) siz

426.2 ḫatunlarınıñ ḥīlelerindendür (إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ) düristlikde sizniñ ḥīleñiz uluġdur (يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ)

426.3 (هٰذَا) ey yūsuf bu işden yüz döndür ẕikr itme (وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ) ve ey zelīḫa günāhıñ üçün yarlıḳamaḳ

426.4 iste (إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ) düristlikde sin ḫaṭā ḳıluvçılardan boldıñ (وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ) mışır

426.5 şehrinde ḫatunlar eytdi biş türli ādemlerniñ ḫatunı digenler birisi ḥācib (ṭıyuvçı ṣaḳçınıñ) ḫatunı

426.6 ikinçisi sāḳī (şarāb ṣoġaruvçınıñ) ḫatunı üçünçisi ikmek pişirüvçiniñ ḫatunı dörtinçisi türme

426.7 (ḫabsḫane) ḳaravılçısınıñ ḫatunı bişinçisi pādişāhnıñ ḥayvānlarunı ṣaḳlavçınıñ ḫatunı (امْرَأَتُ)

426.8 (الْعَزِيزِ) mışır ʿazīzi ḳutfīrniñ ḫatunı (تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ) öziniñ ṣatup alġan cigitiniñ

426.9 nefsinden ḳabāḥat işini isteydür (قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا) taḥḳīḳ ol cigit ḳuṭfīr ḫatunınıñ muḥabbet yüzinden yürek

426.10 perdesini yırtdı (إِنَّا لَنَرَاهَا) düristlikde biz ol zelīḫanı köremiz (فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) ẓāhir azġunlıḳda

426.11 (فلما سمعت بمكرهن) bes zelīḫa bu ḫatunlarnıñ mekrlerini (ġıybet ḳıluvlarunı) işitken zamānda (أرسلت

426.12 اليهن) bu ḫatunlarnı ünderge yiberdi cemʿī ḳırḳ ḫatun daʿvet itdi meẕkūre ġıybet ḳılġan biş

426.13 ḫatunnı da çaḳırdı (واعتدت لهن متكأ) daḫı ol ḫatunlar üçün ṭayana turġan orunlar orunduḳlar

426.14 ḥażirledi (وآتت كل واحدة منهن) daḫı ol ḫatunnlardan her birisine birdi (سكينا) pıçaḳını (وقالت

426.15 اخرج عليهن) daḫı zeliḫa yūsuf ʿaleyhi'ṣ-selāmge bu ḫatunlar yanına çıḳ didi (فلما رأينه) bes meclisdeġi

426.16 hatunlar yūsufnı körgenleri zamānda (أكبرنه) yūsufnı uluġladılar artuḳ körkemliginden ḳorḳdılar (وقطعن

426.17 أيديهن) daḫı ġāyet ḳorḳuvlarından it turaġanda ḳollarunı pıçaḳlar birlen kisdiler (وقلن حاش لله.) daḫı

426.18 allahü teʿālānıñ kemāl ḳudretinden ʿaceblenüp ʿacz ṣıfatından yıraḳlıḳ allahġadur didiler (ما هذا بشرا) bu yūsuf ādem

426.19 tügildür (ان هذا) tügildür yūsuf (الاملك كريم) meger ḫürmetli feriştedür didiler (قالت) zelīḫa meclisdegi

426.20 ḫatunlarġa eytdi (فذلكن الذى) bes sizniñ bu yigitiñiz şunday yigitdür (لمتننى فيه) ol

426.21 yigitniñ muḥabbeti ḥaḳḳında mine şelte ve mini ġıybet ḳıldıñız (ولقد راودته عن نفسه) ve taḥḳīḳ ol yigitniñ

426.22 (yūsufnıñ) nefsinden min ḳabāḥat işni özim istedim (فاستعصم) bes ol yūsuf ḳabāḥat işden ṣaḳlanuvnı

426.23 istedi yaʿnī ṭıyıldı (ولئن لم يفعل) ve eger ḳılmasa bu ḳul (ما آمره) minim özine ḳoşḳan işimni

426.24 (ليسجنن) elbette ḥabsḫānede ḥabs ḳılunur (وليكونا من الصاغرين) daḫı ḫor ve töpen mertebeli ādemlerden

426.25 bolur (قَالَ) yūsuf ʿaleyhi’s-selāmeytdi (رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ) ey rabbim miñe ḥabsḫānege kirüv süyüklirek

426.26 (مِمَّا) şol nerseden (يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ) ol nersege mini bu ḫatunlar ünderler yaʿnī “zināġā” meclisdegi

426.27 hatunlar yūsuf ʿaleyhi’s-selamnıñ fevḳ alʿāde bolġan cemālini körüp zelīḫanıñ muḫabbetiniñ ornında

426.28 idükni bilgeç yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı zelīḫaġa ḫilāflıḳ ḳılma ḳoşḳan işine iṭāʿat ḳıl diyü ögütlediler

I / 427

427.1 ve ḳorḳıtdılar yā ki özleri de yūsuf ʿaleyhi’s-selām muḥabbeti birlen mübtelā boluvları sebebli özlerine muvāṣalage

427.2 ündediler (وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ) ve eger minden bu ḫatunlarnıñ mekrlerini döndürmeseñ (أَصْبُ إِلَيْهِنَّ)

427.3 min bu ḫatunlarġa meyl ḳılur munda (وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ) nādānlar ve aḥmaḳlar cümlesinden bolurmun

427.4 alarnıñ ündegen nerselerine kirişüv sebebli (فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ) bes rabbisi yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ duʿāsını ḳabūl

427.5 itdi (فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ) bes ḫatunlarnıñ mekrlerini yūsufdan döndürdi (إِنَّهُ) düristlikde ol

427.6 allahü teʿālā (هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) özlerine şıyınġan ādemlerniñ duʿāsını ḳabūl itüvçidür hem ḥāllerini ve tiyüşli

427.7 bolġan nerselerini bilgüçidür (ثُمَّ بَدَا لَهُمْ) munıñ ṣoñında ḳuṭfīr hem ehline ẓāhir boldı (مِنْ بَعْدِ مَا)

427.8 (رَأَوُا الْآيَاتِ) yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ pākligine ve insān-ı kāmil idügine delālet ḳılġan āyetlerni körgenleri ṣoñında

427.9 meṣelā: ṣabīniñ güvāhlıḳ birüvi ve kölmeginiñ art yaġından yırṭıluvı ḫatunlarnıñ ḳollarunı kisüvleri

427.10 ve yūsufnıñ ol ḫatunlardan ṣaḳlanuvı kibi nerseler (لَيَسْجُنُنَّهُ حَتَّى حِينٍ) bir az zamān ṣoñında

427.11 yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı sicn (ḥabsḫāne) de ḳıluv çünki ḥażret-i zelīḫa irini aldadı niçük bolsa da ḥabs

427.12 ḫānege kiritüvini muvāfıḳ kördürdi özi hemīşe yūsufnıñ cefā çikkeni ṣoñında münḳād boluvını mülāḥaẓa ḳıldı

427.13 (وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ) yūsuf ʿaleyhi’s-selām birlen birge ḥabsḫānege kirdi (فَتَيَانِ) iki yigit birisi ikmek pişirüvçi

427.14 birisi şarāb ṣoġaruvçı bularġa pādişāhġa żarar ḳaṣd ḳılup aġuladuḳları ile töhmet ḳılınġan (قَالَ أَحَدُهُمَا)

427.15 ḥabsḫānede bu iki yigitniñ birisi eytdi (şarābī) (إِنِّي أَرَانِي) düristlikde min tüşimde özimni köremün (أَعْصِرُ خَمْرًا)

427.16 ḫamr yaṣala turġançı yüzüm (ʿinep) şıḳġanımnı yaʿnī tüşimde yüzüm şıḳġanımnı kördim (وَقَالَ الْآخَرُ) daḫı ikinçisi

427.17 eytdi (ḫabbāz)(إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ) düristlikde min tüşimde kötergenimni köremün (فَوْقَ رَأْسِي) başım üstine

427.18 (خُبْزًا) ikmekni yaʿnī töpeme ikmek kötergenimni kördim (تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ) ol ikmekden ḳuşlar aşar

427.19 yaʿnī ḳuşnıñ ol ikmekni kilüp çoḳġanını kördim (نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ) ey yūsuf bu biz körgen tüşimniñ

427.20 taʿbīri birlen birge ḫaber bir (إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ) düristlikde ey yūsuf biz sini tüşlerniñ teʾvīlini

427.21 yaḫşı bile turġan ādemlerden dip bilemiz (قَالَ) eytdi yūsuf ʿaleyhi’s-selām (لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ) sizniñ üzeriñizge

427.22 ṭaʿām kilmes (تُرْزَقَانِهِ) ol ṭaʿāmnı rızḳlanadur idiñiz (إِلَّا) meger siz rızḳlana turġan ṭaʿām kilse (نَبَّأْتُكُمَا

427.23 بِتَأْوِيلِهِ) ol ṭaʿāmnıñ māhiyyetini ve keyfiyyetini beyān birlen sizge ḫaber birürmün yā ki siz körgen tüşimniñ taʿbīri

427.24 birlen ḫaber birürmün (قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا) sizge ol ṭaʿām kilmesden burun (ذَٰلِكُمَا) bu sizniñ tüşleriñizniñ

427.25 teʾvīli (مما علمني ربي) rabbim miñe vaḥy ve ilhām birlen bildürgen nerse cümlesindendür ḫażret-i yūsufnıñ bu

427.26 sözlerinden maḳṣūdı bu iki yigitni tevḫīdke ve īmānġa ündevdür (إني) düristlikde min (تركت ملة قوم)

427.27 şunday ḳavmnıñ milletini ḳoydım (لا يؤمنون بالله) ol ḳavm allahü teʿālāge īmān kitürmesler (وهم بالآخرة

427.28 هم كافرون) ḥālbūkim ol ḳavm āḫiretni inkār itüvçilerdür (واتبعت ملة آبائي) daḫı min atalarımnıñ milletine

427.29 iyerdim (إبراهيم وإسحاق ويعقوب) ol atalarım ibrāhīm hem isḥāk hem yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmlardur (ما كان لنا) biz

I / 428

428.1 peyġamber gurūhsına dürist bolmadı (أن نشرك بالله) allahġa ʿibādetde şerīk ḳıluvımız (من شيء) hiç

428.2 nerseni (ذلك) bu ʿibādetde allahnı birlev (من فضل الله علينا) allahnıñ bizniñ üzerimizge bolġan raḥmetinden

428.3 ve fażlındandur (وعلى الناس) daḫı başḳa ademler üzerine bolġan allahnıñ raḥmetinden ve fażlındandur (ولكن أكثر)

428.4 الناس) likin özlerine peyġamberler yiberilgen ādemlerniñ köpisi (لا يشكرون) allahnıñ bu raḥmetine ve fażlına

428.5 şükr ḳılmaslar (يا صاحبي السجن) ey ḥabsḫanede bolġan iki yoldaşım (أأرباب متفرقون) eyā

428.6 taralġan ve köp bolġan ʿāciz maʿbūdlar (خير) izgi mi (أم الله الواحد القهار) yā ki her işde ġālīb

428.7 bolġan bir bolġan allah izgi mi elbette bir bolġan allah izgi (ما تعبدون من دونه) siz allahdan başḳa hiç

428.8 nersege ʿibādet ḳılmassız (إلا أسماء) meger yalġız ve ḳurı ismlerge gine ʿībadet ḳılursız (سميتموها أنتم

428.9 وَآبَاؤُكُمْ) ol ismler birlen ol maʿbūdlarıñıznı siz hem atalarıñız ġına atarsız (مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا) ol

428.10 ismler birlen aṭamaḳlıḳ birlen allah indürmedi (مِنْ سُلْطَانٍ) delīlden yaʿnī siz ʿibādet ḳılġan nerseler yalġız

428.11 ismler gine ol ismlerniñ müsemmīleriniñ taḥḳīḳine delālet ḳılġan hiç delīl yoḳ ḥāṣıl siz maʿbūd boluvġa

428.12 müsteḥaḳ boluvlarına delīl-i aḳlī de delīl-i naḳlī de delālet ḳılmaġan nerselerni maʿbūd dip atadıñız da öziñizniñ

428.13 maʿbūd dip eytüviñiz iʿtibārı birlen ol nerselerge ʿibādet ḳılurġa kirişdiñiz maʿnāsında (اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ)

428.14 ʿibādet işinde ḥükm hiç kimge tügildür meger allah üçündür (اَمَرَ) allahü teʿālā peyġamberler tiley üzerinde emr

428.15 ḳıldı (اَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ) hiç nersege ʿibādet ḳılmañız meger allahü teʿālāge gine ʿibādet ḳılıñız diyü (ذٰلِكَ

428.16 الدِّينُ الْقَيِّمُ) bu tevḥīd ḥaḳḳ ve toġrı dīndür ammā siz kekrini toġrıdan ḥaḳnı bāṭıldan ayurmaysız

428.17 (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) likin ādemlerniñ köpisi (لَا يَعْلَمُونَ) tevḥīdniñ ḥaḳḳ dīn idügini

428.18 bilmesler (يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ) ey ḥabsḫānedegi iki yoldaşım (اَمَّا اَحَدُكُمَا) ammā ikiñizniñ biriñiz

428.19 (yaʿnī şarābçı) (فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا) ḫocasına ḥabsḫaneden çıḳġaç evvelgiçe ḫamr ṣoġarur yaʿnī

428.20 evvelgi derecesine irişür (وَاَمَّا الْاٰخَرُ) ol ikinçiñiz (yaʿnī ḫabbāz) (فَيُصْلَبُ) bes ḥabsḫāneden

428.21 çıġarılup aṣılmış bolur (فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ) şol çaḳda başından ḳuşlar aşar şundan ṣoñ bu

428.22 iki yigit biz tüşlerini körmedük yalġanlap ḳına eytdük didiler ḥażret-i yusūf bu ṭarīḳ eytdi (قُضِيَ

428.23 الْاَمْرُ الَّذِي) şunday iş ḳatʿā ḥükm itildi (فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ) ol işde siz fetvā istegen idiñiz yaʿnī

428.24 min taʿbīr ḳılġança iş bolaçaḳ ṭanup ḳutula almaysız didi (وَقَالَ) daḫı ḥażret-i yūsuf eytdi

428.25 (لِلَّذِى ظَنَّ) şol yigitke bildi ḥażret-i yūsuf (أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا) düristlikde bu iki yigitden ḳutulġuçı

428.26 bolġanı diyü yaʿnī şarāb ṣoġaruvçıġa eytdi (اُذْكُرْنِى عِنْدَ رَبِّكَ) ḥabsḫaneden çıḳġaç ḫocañ

428.27 ḫużūrında minim ḥālimni ẕikr ḳıl şāyed mini ḥabsden ḳutḳarur (فَأَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ) bes

428.28 şeytan şarābçınıñ yūsufnıñ ḥālini ḫocasına ẕikr ḳıluvını unutdurdı yā ki şeyṭan ḥażret-i

428.29 yūsufnıñ rabbisini ẕikr ḳıluvnı unutdurdı şunıñ üçün de şarābçıdan yardem istedi hem bu müṭālaʿanı

I / 429

429.1 resūl allahnıñ ḳardeşim yūsufḳa allahnıñ raḥmeti bolsun eger de şarābçıga ḫocañ hużurında minim ḥālimni

429.2 ẕikr ḳıl dimegen bolsa idi ḥabsḥānede yidi yıl turmaġan bolur idi belki biş yıldan ṣoñ çıḳġan

429.3 bolur idi digen sözi ḳuvvetlidür ḳaṭılıḳlar vaḳtinde bendelerden yardem istev żararlı iş bolmasa da

429.4 likin peyġamber şāʾnına lāyıḳ tügil (فَلَبِثَ فِى السِّجْنِ) bes ḫażret-i yūsuf ḥabsḥānede turdı (بِضْعَ سِنِينَ)

429.5 köp yıllar yidi yıl turdı digenler (وَقَالَ الْمَلِكُ) daḫı mıṣır pādişāhsı velīd oġlı reyyān

429.6 eytdi (إِنِّى أَرَى) düristlikde min tüşimde köremün (سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ) simiz yidi ṣıġırnı (يَأْكُلُهُنَّ)

429.7 سَبْعٌ عِجَافٌ) ol yidi simiz ṣıġırnı yidi arḳ ṣıġırlar aşaydur yaʿnī pādişāh tüşinde kebiken yılġadan çıḳġanları

429.8 ḥālde yidi simiz sıġır kördi yine yidi arḳ ṣıġır kördi arḳ ṣıġırlar simiz ṣıġırlarnı aşadılar

429.9 (وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ) daḫı orlıḳlana başlaġan yidi yeşil başaḳ köremün (وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ) daḫı orlıġı

429.10 tamām bolup yitken evvelgige başḳa yidi ḳurı başaḳ köremün ḳuru başaḳlar yaşıl başaḳlarnı çulġap

429.11 alup yaşıl başlıḳlarġa ġālib boldılar (يا ايها الملأ) ey cemāʿat (افتونى فى رؤياى) miñe körgen tüşimde

429.12 fetvā biriñiz yaʿnī tüşimni taʿbīr itiñiz (ان كنتم للرؤيا تعبرون) eger tüşni taʿbīr itüvçi bolsañız

429.13 yaʿnī ḫayālī bolġan ṣūretlerden nefsānī bolġan maʿnālarġa köçüvini bilseñiz (قالوا) ol cemāʿat eytdiler

429.14 (اضغاث احلام) bu tüş tüşlerniñ çöp çār birlen ḳatmaşḳanıdur yalġan tüşdür (وما نحن بتأويل الاحلام)

429.15 بعالمين) ve biz yalġan tüşlerniñ taʿbīrini bilüvçiler tügilmiz (وقال الذى نجا منهما) yūsuf ʿalehi's-selām birlen

429.16 birge ḥabsḫānede bolġan iki yigit ḥabsden ḳutulġanı eytdi (وادكر بعد امة) hem yūsuf ʿaleyhi's-selāmnı

429.17 zamāndan bir az cemāʿat ṣoñında yaʿnī bir az zamān ötkeç isine tüşürdi bu ḳutulġan yigit bu ṭarīk eytdi

429.18 (انا انبئكم بتأويله) min bu tüşniñ taʿbīri birlen sizge ḫaber birürmün (فارسلون) bes siz mini taʿbīr ʿilmini

429.19 bile turġan ādem ḥużūrına yiberiñiz (يوسف ايها الصديق) bu yigitni yūsuf ʿaleyhi's-selāmge yiberdiler yigit

429.20 eytdi ey yūsuf ey köp rast sözli ādem (افتنا) fetvā bir bizge (فى سبع بقرات سمان) tüşde simiz

429.21 yidi ṣıġır körüv ḥaḳında (يأكلهن سبع عجاف) ol simiz yidi ṣıġırnı arḳ yidi ṣıġır aşarlar (وسبع سنبلات)

429.22 خضر) daḫı tüşde yidi yaşıl başaḳ körüv ḥaḳında (واخر يابسات) daḫı ikinçi yidi ḳurı başaḳ körüv

429.23 ḥaḳında yaʿnī bu tüşniñ taʿbīrini eyt (لعلى ارجع الى الناس) şāyed min bu taʿbīrni bilüp pādişāh başḳalarġa

429.24 ḳayturmun (لعلهم يعلمون) şāyed siniñ ʿālim ve fāżıl idügiñni bilürler (قال) yūsuf ʿāleyhi's-selām taʿbīrde eytdi

429.25 (تزرعون سبع سنين دأبا) ʿādetiñiz üzerine yidi yıl iken saçarsız (فما حصدتم) bes orġan ekiniñizni

429.26 (فَذَرُوهُ فِى سُنْبُلِهِ) ṣoḳmayınça başaġında kaldurursız (ṭıçḳan ve ġayrler aşap helāk ḳılmasun üçün) (اِلَّا)

429.27 meger başaġında ḳaldurmassız ṣoġarsız (قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ) öziñiz şol yidi yılda aşay turġan nerselerden

429.28 azını yaʿnī öziñizge şol yıllarda aşarlıḳ miḳdār gine ṣoġarsız yidi simiz ṣıġırnıñ taʿbīri şol (ثُمَّ يَأْتِى

429.29 مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) munıñ ṣoñında bu ṭoḳlıḳ bolġan yidi yıldan ṣoñ kilür (سَبْعٌ شِدَادٌ) yidi ḳaṭı

I / 430

430.1 ve açlıḳ yıl (يَأْكُلْنَ) ol igin ehlleri açlıḳ yıllarda aşarlar (مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ) siz ol igin ehlleri üçün

430.2 ilk ḳılġan nerse (iginler) ni yaʿnī ṭoḳlıḳ bolġan yidi yılda çıḳġan iginleriñizni açlıḳ bolġan yidi

430.3 yılda aşarsız yidi arḳ ṣıġırnıñ taʿbīri şol (اِلَّا) meger aşamassız (قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ) cıyġan

430.4 iginleriñizden aznı ġına bir az saçar üçün ḳaldurursız (ثُمَّ يَأْتِى مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) munıñ ṣoñında yidi yıl açlıḳ

430.5 bolġandan ṣoñ kilür (عَامٌ) şunday yıl (فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ) ol yılda ādemlerni köp yaġmurlar

430.6 birlen yaġmurlanmış bolur yā ki ol yılda ādemlerge açlıḳdan yardem birilür (وَفِيهِ يَعْصِرُونَ) daḫı ol

430.7 yılda yimişler köp bolduḳı üçün ādemler yüzimler ve zeytünler ṣıġırlar yaʿnī içmelikler yaṣarlar (وَقَالَ

430.8 الْمَلِكُ) daḫı şarābçı yūsuf ʿaleyhi’s-selāmdan taʿbīrini işitüp ḳaytup söylegen ṣoñında mıṣır pādişāhı

430.9 velīd oġlı reyyān eytdi (اِئْتُونِى بِهِ) yūsufnı munda kitüriñiz diyü (فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ) bes ilçi yūsuf

430.10 ʿaleyhi’s-selāmge ḥabsḫāneden çıġarur üçün kilgen zamānda (قَالَ ارْجِعْ الَى رَبِّكَ) yūsuf ʿaleyhi’s-selām ilçige

430.11 eytdi bar ḫocaña kiri ḳayt (فَاسْأَلْهُ) bes ḫocañdan ṣora ḫocañ ṣorasun (مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي)

430.12 şunday ḫatunlarnıñ ḥāli nerse (قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ) ol ḫatunlar mini körgeç ḳollarunı kisdiler ḥażret-i

430.13 yūsuf öziniñ pādişāh ḥużurında ʿaybdan pākligi ẓāhir bolup ḥabsḫanede maẓlūm ḥalinde yatduġı

430.14 bilinsün üçün çıġarġa aşuḳmadı belki ḳollarını kisken ḫatunlardan tikşirürge ḳoşdı bu āyetde

430.15 işāret bar her kimge özinden töhmetini yiberürge ṭırışuv tiyüş ikenlikge hem töhmet orunlarından ṣaḳlanuv

430.16 tiyüş ikenlikge (اِنَّ رَبِّي) düristlikde minim rabbim (بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ) ḫatunlarnıñ ḥilelerini bilgüçidür

430.17 (قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ) pādişāh eytdi meẕkūre ḫatunlarġa nidür sizniñ ḥāliñiz (اِذْ) şol vaḳtde (رَاوَدْتُنَّ)

430.18 يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ) yūsufnıñ özinden ḳabāḥat işni istediñiz yaʿnī yūsuf sizge şol vaḳtde meyl ḳıldı mı

430.19 (قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ) ḫatunlar cevābda eytdiler yūsuf kibi ʿiffet ṣāḥibi ādemni yaraṭḳan allahnıñ

430.20 ḳudretinden ʿaceblenüp her ʿacz ṣıfatdan pāklik allahġa bolsun (مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ) biz yūsuf üzerinde

430.21 bilmedük (مِنْ سُوءٍ) hiç ʿayb ve günāhdan (قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ) mıṣır ʿazīzi ḳuṭfīr ḫatunı zelīḫa

430.22 yā ki rāʿīl eytdi (الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ) ḥāżir zamān ḥaḳlıḳ ẓāhir boldı (اَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ) yūsufdan

430.23 ḳabāḥat işni ḳıluvnı min özim istedim (وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ) düristlikde ol yūsuf (zelīḫa minden

430.24 ḳabāḫat işni istedi) digen sözinde rast sözlilerdendür (ذٰلِكَ) ilçi ḳaytadan yūsuf ʿaleyhi’s-selāmge

430.25 kilüp ḫatunlarnıñ sözlerinden ḫaber birgen ṣoñında eytdi bu ʿaybden pāklikni istev (لِيَعْلَمَ) mıṣır

430.26 ʿazīzi ḳuṭfīr bilsün üçün (أَنِّى) düristlikde min (لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ) ḳuṭfīrge ġaybde ḫıyānet ḳılmadım

430.27 (وَأَنَّ اللّٰهَ) daḫı düristlikde allahü teʿālā (لَا يَهْدِى) toġrı ḳılmas (كَيْدَ الْخَائِنِينَ) ḫıyānet ḳıluvçılarnıñ

430.28 cümlesini 12 nçi pāre tamām boldı (وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِى) daḫı min özimni ʿayblerden pāklamaym yaʿnī

430.29 bu sözni özimni maḳtap ve öz ḫālime ʿaceblenüp eytmeym belki allahü teʿālānıñ enʿām ḳılġan ʿıṣmetine

I / 431

431.1 şükrāne üçün gine eytem (إِنَّ النَّفْسَ) düristlikde nefs (لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ) elbette yavızlıḳ birlen buyuruvçıdur

431.2 (إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّى) meger yavızlıḳ birlen buyurmas rabbimniñ raḥmet ḳıluvı vaḳtinde (إِنَّ رَبِّى) düristlikde

431.3 minim rabbim (غَفُورٌ رَحِيمٌ) yavız nefsni yalıḳaġuçıdur hem tilegen ādemine ʿıṣmet birüv sebebli merḥamet

431.4 ḳıluvçıdur (وَقَالَ الْمَلِكُ) daḫı mıṣır pādişāhı eytdi (ائْتُونِى بِهِ) yūsufnı miñe kitüriñiz (أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِى)

431.5 yūsufnı özim üçün ḫālis ḳılurmun yaʿnī ḥabsḫāneden çıġarurmun * ilçi ḥażret-i yūsufke kilüp

431.6 pādişāhnıñ çaḳırduġını ve ḫalāṣ ḳılaçaġını söyledi yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḥabsḫanedegi ḫalḳ birlen isenleşüp

431.7 duʿā ḳılup çıġup kitdi (فَلَمَّا كَلَّمَهُ) bes yūsuf ʿaleyhi’s-selām pādişāh birlen söyleşkeni zamānda (قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ

431.8 (لَدَيْنَا) pādişāh yūsuf ʿāleyhi's-selāmge eytdi düristlikde sin bu künde bizniñ ḥużūrımızda (مَكِينٌ أَمِينٌ) mertebe

431.9 iyesisün hem uşançlı ve ināvetli ādemsün * ḥażret-i yūsuf ḥabsḫāneden çıḳġaç ġusl ḳılup niẓāfetlenüp

431.10 yāñi kiyimler kiydi hem pādişāh ḥużurına kirüp "اللّٰهُمَّ اني أسألك من خيره وأعوذ بعزتك وقدرتك من

431.11 شره" dip selām birüp ʿibrānī tilinçe pādişāhġa duʿā ḳıldı pādişāh bu nindi til diyü ṣoradı yūsuf

431.12 ʿaleyhis'selām bu atalarımnıñ tili didi pādişāh köp türli til biledür idi yūsuf ʿaleyhi's-selāmge her ḳayusı

431.13 birlen söyledi yūsuf ʿaleyhi's-selām her ḳayusına cevāb birdi pādişāh bik ʿaceblendi yūsuf ʿaleyhi's-selām

431.14 pādişāhġa tüşiññi söyle öz aġzıñdan işitesim kile didi pādişāh tüşini kördügince söyledi ṣıġırlamıñ

431.15 ve başaḳlamıñ ṣıfatlarunı orunlarını beyān ḳıldı ṣoñra pādişāh yūsuf ʿaleyhi's-selāmnı serīrine olṭurtdı

431.16 hem pādişāhlıḳ işlerini yūsuf ʿaleyhi's-selāmge tapşırdı baʿżılar şol kiçlerde ḳuṭfīr vefāt boldı zelīḫanı

431.17 yūsuf ʿaleyhi's-selāmge çiftlendürdi yūsuf ʿaleyhi's-selām zelīḫanı bākire tapdı çünki ḳuṭfīr ʿanīn ölmiş zelīḫadan

431.18 efrāʾīm hem meyyit ismlerinde iki bala dünyāġa kildi digenler (beyḍāvi) (قَالَ اجْعَلْنِى عَلٰى خَزَائِنِ الْاَرْضِ) yūsuf

431.19 ʿaleyhi's-selāmeytdi yir ḫazīneleri üzerine mini ḫoca ḳıl (اِنِّى حَفِيظٌ) düristlikde min ol ḫazīnelerni

431.20 tiyüşli bolmaġan ādemlerden ṣaḳlaġuçımun (عَلِيمٌ) ol ḫazīnelerde taṣarruf ḳıluvnı bilüvçimün diyü bu āyet

431.21 delālet ḳıladur velāyetni istevniñ hem velāyetke istiʿdādını bildürüvniñ düristligine hem ḥaḳnı ötevge hem ḫalḳḳa

431.22 siyāsetke ṭarīk yoḳ meger velāyet birlen boluvçılıḳ maʿlūm bolġanda kāfir ṭarafından velī naṣb

431.23 ḳılınuvçılıḳnıñ düristligine imān mücāhid ḥażret-i yūsuf ḳolında pādişāh müselmān boldı digen (وَكَذٰلِكَ)

431.24 dahı oşandaḳ yaʿnī yūsufnı ḥabsden ḳutḳarduḳımız kibi (مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى الْأَرْضِ) yusufnı mışır

431.25 yirinde ḳararlandurduḳ (يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ) mışır yirinde (şerhlerinden) tilegen ornına iner yūsuf yaʿnī

431.26 tilegen şehrini menzil iter (نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ) raḥmetimizge tilegen kişimizni irişdürürmiz dünyāda

431.27 ve āḫiretde (وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) dahı izgülik ḳıluvçılarnıñ ecrini żāʿiʾ ḳılmamız belki dünyā ve āḫiretde

431.28 ecrini kāmil birürmiz (وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ) elbette ahiret ecri (s̱evābı) (خَيْرٌ) izgürekdür dünyā s̱evābından

431.29 (لِلَّذِينَ) şunday ādemler üçün (آمَنُوا) īmān kitürdiler alar (وَكَانُوا يَتَّقُونَ) dahı şirkden hem eşeki

I / 432

432.1 işlerden ṣaḳlanur boldılar mışır pādişāhı velīd oğlı reyyān ḫażret-i yūsufnı vezīr ḳılġaç ḫażret-i

432.2 yūsuf ġāyet ʿādil bolup ḫükm yüritdi hem bik ṭırışup köp iginler ambarlarġa cıydurdı açlıḳ yıllar

432.3 kildi mışır ve şām hem eṭrāflarında açlıḳ taraldı ḫalḳ her ḳayusı ḫażret-i yūsufḳa aşlıḳ alurġa

432.4 kildiler başda ḫażret-i yūsuf aşlıḳlarını kümiş ve altunlar berāberinde ṣatdı altun ve kümişler bitkeç ḳız

432.5 ḥatun ziynetleri bolġan cevherler inciler berāberinde ṣatdı ṣoñra ḥayvānlar berāberinde ṣatdı ṣoñra yirleri

432.6 ve yurṭları berāberinde ṣatdı munıñ ṣoñında aşlıḳ birüp ḥalḳnıñ özlerini ṣatup aldı ve bütün ḥalḳnı

432.7 ḳul itdi mundan ṣoñ vāḳıʿanı ḥażret-i yūsuf pādişāhġa söyledi pādşāh öz fikriñ ile ʿamel ḳıl didi

432.8 ḫażret-i yūsuf ṣatup alġan ḥalḳnı āzād ḳıldı hem māllarunı ḳaytarup birdi hem bu açlıḳ kenʿanda da

432.9 ẓuhūr itdi ḥażret-i yaʿḳub bünyāmīnden başḳa on oğlını mışırġa aşlıḳ alurġa yiberdi şol ḫaḳda

432.10 allahü teʿālā eytdi (وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ) yūsufnıñ ḳardeşleri mıṣırġa aşlıḳ üçün kildiler (فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ)

432.11 bes yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳardeşleri yūsuf ʿaleyhi’s-selām üzerine kirdiler yūsuf ʿahm ḳardeşlerini tanudı (وَهُمْ

432.12 لَهُ مُنْكِرُونَ) ḫālbūki ḳardeşleri yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı inkār itüvçilerdür yaʿnī tanumadılar (وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ)

432.13 daḫi yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḳardeşleriniñ ḥāżirlerge tiyüşli nerselerini ḥażirlegen zamānda yaʿnī her ḳayusınıñ

432.14 tevesine yük tiyegeni tiyüşinçe żiyāfet ḳılġanı zamānda (قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ) yūsuf ʿaleyhi’s-selām eytdi miñe

432.15 öziñizniñ ḳardeşiñizni (bünyāmīnni) kitüriñiz (مِنْ أَبِيكُمْ) atañızdan yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḳardeşleri kilgeç siz kim

432.16 siz ni üçün kildiniz diyü ṣoradı bular eytdiler bizge açlıḳ iṣābet itdi aşlıḳ alur üçün kildük

432.17 diyü yūsuf ʿaleyhi’s-selām eytdi siz mıṣır ḥatunlarını közler üçün kilmediñiz mi didi ḳardeşleri maʿāzʿallah biz

432.18 anday kişi tügilmiz biz hemmebiz ata balalarımız atamız uluġ ve ḳart peyġamber yaʿḳūb isminde didiler

432.19 yūsuf ʿaleyhi’s-selām siz balalarımız atamız didi biz on iki ḳardeş idük birimiz yapanġa çıḳġan vaḳtinde

432.20 helāk boldı didiler ḫāżir munda niçe ādemsiz didi biz ḫāżir munda onavımız didiler on birinçiñiz

432.21 ḳayda didi atamız ḫużūrında ḳaldı helāk bolġan oġlı ṣoñında anıñ birlen köñlini yovaṭa didiler

432.22 sizniñ bu sözleriñizniñ düristligine kim güvāhlıḳ birür didi bizni hiç kim bilmey bizniñ fāʾidemizge güvāhlıḳ

432.23 birüvçi hiç kim yoḳ didiler bes ḫażret-i yūsuf arañızdan biriñizni munda ḳalduruñız atañız yanında

432.24 ḳalġan ḳardeşiñizni munda alup kiliñiz ṣoñra sizge köp aşlıḳ ṣadaḳa ḳılurmun didi on

432.25 ḳardeş ḳurʿa (şibāġa) ṣaldılar ḳurʿa şemʿūnge çıḳdı ḫażret-i şemʿūn ḳalmaḳ boldı (أَلَا تَرَوْنَ

432.26 أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ) körmeysiz mi siz min keylni (ölçevni) kāmil ḳılurmun yaʿnī köp itüp aşlıḳ

432.27 birürmün (وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ) daḫi min sizni indürüvçilerniñ izgüsimün yaʿnī sizni körkem

432.28 żiyāfet ḳıluvçımun (فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ) bes eger ḳardeşiñizni mine kiltürmeseñiz (فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي)

432.29 bes minim ḥużūrımda sizniñ üçün keyl yoḳdur yaʿnī ikinçi mertebe aşlıḳ birmeymün (وَلَا تَقْرَبُونِ) daḫı

I / 433

433.1 miñe hem minim şehrime yaḳında bolmañız didi (قَالُوا) yūsuf ʿāleyhi's-selāmnıñ ḳardeşleri eytdiler (سَنُرَاوِدُ

433.2 عَنْهُ أَبَاهُ) ḳardeşimiz (bünyāmīn)ni atasından istevde ṭırışurmız (وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ) daḫı düristlikde biz bu işni

433.3 ḳıluvçımız ve bu işde yalḳavlıḳ ḳılmamız (وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ) daḫı ḥażret-i yūsuf özinin igin ölçevçi

433.4 yigitlerine eytdi (اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ) aşlıḳ bedeli ve aḳçesi itüp kitürgen nerselerini (dirhemlerini)

433.5 ḳılıñız (فِي رِحَالِهِمْ) yükleri içinde yaʿnī aşlıḳları arasına ṣalıñız yaʿnī her ḳayusıñıñ yügine aşlıḳ

433.6 ṣatup alġan aḳçelerini kiri ṣalurġa koşdı (لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا) şāyet beḍāʿatlerini ḳaytaruv ḥaḳnı (yaʿnī)

433.7 bu merḥametni) bilürler yā ki bilsünler üçün (إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ) her ḳayçan ehllerine ḳaytsalar

433.8 ve aşlıḳlarını açup ḳarasalar (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) şāyet aşlıḳ aḳçalarınıñ aşlıḳları için de bolġanlıḳnı

433.9 bilgeç bizge ḳayturlar yaʿnī beḍāʿatlerini kiri ḳaytduḳını bilüv kilüvlerine sebeb bolur (فَلَمَّا رَجَعُوا

433.10 إِلَى أَبِيهِمْ) bes yūsuf ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳardeşleri atalarına ḳaytḳanları zamānda (قَالُوا يَا أَبَانَا)

433.11 atalarına eytdiler ey atamız (منع منا الكيل) bizden keyl (aşlıḳnı) ṭıyıldı yaʿnī eger ḳardeşimiz

433.12 bünyāmīnni alup barmasaḳ ikinçi mertebe aşlıḳ birmev birlen ḫükm itildi (فارسل معنا اخانا) bes

433.13 mıṣırġa bizniñ birlen birge ḳardeşimiz (bünyāmīn)ni yiber (نكتل) kirek ḳadar ṭaʿām ölçep alurmız (وانا له

433.14 لحافظون) daḫı düristlikde biz ḳardeşimiz (bünyāmīn)ni ṣaḳlaġuçılarmız (قال) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām eytdi (هل

433.15 آمنكم عليه) bünyāmīnni ṣaḳlavıñız üzerine sizge emīn bolmaym (uşanmaymun) (الا) meger emīn bolsam (كما

433.16 امنتكم على اخيه) niteki sizge emīn boldım idi bünyāmīnniñ ḳardeşi yūsuf üzerine (من قبل) mundan

433.17 burun yaʿnī siz yūsufnı da ṣaḳlarmız diyüp vaʿde ḳılġan idiñiz ḥābūkim yūsufnı nişlediñiz bes bünyāmīnni

433.18 ṣaḳlarmız digen söziñizge uşanuvım yūsufnı ṣaḳlarmız digen söziñizge uşanuvım kibi bola (فالله خير حافظا)

433.19 indi ṣaḳlaġuçı boluv yüzinden allah izgüdür bes işimni allahġa tapşıramun (وهو ارحم الراحمين) ve ol

433.20 allahü teʿālā raḥmet ḳıluvçılarnıñ raḥmet ḳıluvçıraġıdur (ولما فتحوا متاعهم) yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳardeşleri

433.21 yüklerini açḳanları zamānda (وجدوا بضاعتهم) aşlıḳlarınıñ aḳçesini tapdılar (ردت اليهم) özlerine

433.22 kiri ḳaytarılmış (قالوا يا ابانا) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları eytdiler ey atamız (ما نبغي) mundan

433.23 artuḳ nerse isteyik mıṣır pādişāhı özimizni ġāyet ḥürmetlidür aşlık birdi bedelini ḳaytarup yibergen

433.24 (هذه بضاعتنا) bu bizniñ beḍāʿatimiz (aşlıḳ bedeli bolġan dirhemlerimiz) (ردت الينا) bizge ḳaytarılmış

433.25 boldı (وَنَمِيرُ أَهْلَنَا) şol ḳaytarılmış beḍāʿatimiz birlen ehlimizge aşlıḳ alurmız (وَنَحْفَظُ أَغَانَا) daḫı

433.26 ḳardeşimiz bünyāmīnni ṣaḳlarmız (وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ) daḫı tevelerimiz yügini artdururmız (ذَٰلِكَ كَيْلٌ

433.27 (okunmuyor) bu alup ḳaytḳan aşlıḳımız az yükdür (aşlıḳdur) (قَالَ اَنْ اُرْسِلَهُ مَعَكُمْ) yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām

433.28 balalarına eytdi bünyāmīnni sizniñ birlen birge yibermem (حَتّٰى تُؤْتُونِ) miñe birgeniñizge ḳadar (مَوْثِقًا)

433.29 yemīn birlen bereketlegen uşançlı vaʿdeni (مِنَ اللّٰهِ) allahü teʿālā ḥużūrından (لَتَأْتُنَّنِى بِهٖ) bünyāmīnni miñe

I / 434

434.1 kitürürmiz dip (اِلَّا اَنْ يُحَاطَ بِكُمْ) bünyāmīnni her ḥālde miñe kitürürsiz meger sizni çulġap alġan vaḳtda

434.2 kitürmessiz yaʿnī hemmeñiz maġlūb bolup kitürürge ṭāḳatiñiz bolmaġanda ġına yā ki hemmeñizniñ helāk boluvı

434.3 vaḳtında ġına yaʿnī bünyāmīnni kitürüvden hiç nerse menʿ ḳılmasun sizni meger maġlūb bolup kitürürge

434.4 ṭāḳatiñiz bolmav yā ki cemʿiñizniñ helāk boluvı ġına menʿ ḳılsun (فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ) bes yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmnıñ

434.5 balaları atalarına yemīn birlen bereketlegen vaʿdelerini birgenleri zamānda (قَالَ) yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām

434.6 eytdi (اللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ) allahü teʿālā biz eytken nerse üzerine şāhiddür (وَقَالَ) daḫı yaʿḳūb

434.7 ʿaleyhi's-selām eytdi (يَا بَنِىَّ) ey oġullarım (لَاتَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ) mıṣırnıñ bir ḳabḳasından ġına kirmeñiz

434.8 (وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ) ammā türli ḳabḳalarından kiriñiz çünki yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmnıñ balaları bik

434.9 körkem yüzliler iḍi hem yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḳaşında bik ḥürmetli ve ḳadrli ādemlerden boluvları mışır

434.10 ḫalkı arasında meşhūr bolġan idi şunıñ üçün yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām köz tıyuvdan ḳorḳup bir ḳabḳadan

434.11 kirürge ḳoşmadı ammā evvelgi baruvlarında ḫalḳ bularnı tanumaġanlıḳı üçün bu ṭarīḳ emr ḳılmadı

434.12 (وَمَا اُغْنِى عَنْكُمْ) ve min sizden muñsız ḳılmamun yibermemün (مِنَ اللّٰهِ) allahdan (مِنْ شَيْءٍ) hiç nerseni

434.13 yaʿnī allahü teʿālā taḳdīr ḳılġan nerse elbette sizge irişür min anı yibere almam likin bu sözlerini şefḳat

434.14 üçün eytem (اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ) ḥükm tügildür meger allahü teʿālā üçündür (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ) ol allahü teʿālā

434.15 üzerine işimni tapşırdım min (وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ) daḫı ol allahü teʿālā üzerine işlerini

434.16 tapşıruvçılar tapşırsunlar (وَلَمَّا دَخَلُوا) daḫı yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları kirgenleri zamānda mışırġa

434.17 (مِنْ حَيْثُ اَمَرَهُمْ اَبُوهُمْ) ataları ḳoşḳan orundan yaʿnī türli ḳabḳalardan (مَا كَانَ يُغْنِى عَنْهُمْ) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-

434.18 selāmnıñ fikri hem balalarınıñ atalarına iyerüvleri balalarından muñsız ḳılmadı (مِنَ اللّٰهِ) allahdan (مِنْ شَيْءٍ)

434.19 hiç nerseni çünki yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları sirḳat birlen müttehem boldılar hem bünyāmīnniñ yüginde ṣuvāʿ

434.20 tapıluv birlen muʾvāḫaẓa ḳılındılar ve ḥażret-i yaʿḳūbka ḳayġu mużāʿaf boldı (اِلَّا حَاجَةً فِى نَفْسِ يَعْقُوبَ) likin

434.21 yaʿḳūb özinde bolġan ḥācetni (قَضَاهَا) ötedi ol ḫācetni yaʿnī balalarına şefḳatni ve köz tıyuvdan

434.22 ṣaḳlavnı (وَاِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ) daḫı düristlikde ol yaʿḳūb ʿilm iyesidür (لِمَا عَلَّمْنَاهُ) ol yaʿḳūbke vaḥy

434.23 birlen üyretdükimiz üçün (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ) ve likin ādemlerniñ köpisi (لَا يَعْلَمُونَ) bilmesler taḳdīrniñ

434.24 sırrını taḳdīrden ṣaklanuvnıñ muñsız ḳılmavını (وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ) daḫı yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları

434.25 yūsuf ʿaleyhi’s-selām üzerine kirgenleri zamānda (آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ) yūsuf üzerine aşavda yā ki menzilde ḳardeşi

434.26 bünyāmīnni ḳoşdı ḥażret-i yūsuf żiyāfet ḳılġanda ḳardeşlerini ikişer ikişer oṭurtdı meger bünyāmīn

434.27 yalġız ḳaldı ve bünyāmīn eger ḳardeşim yūsuf selāmet bolsa biz de ikev olṭurur idük dip yıġladı

434.28 şundan ṣoñ ḥażret-i yūsuf bünyāmīnni özi birle birge oṭurtdı ve birge aşadılar ṣoñra ḥażret-i

434.29 yūsuf eytdi her ḳayuñız ikişer ikişer bir üyge (ḥücrege) kiriñiz ammā bünyāmīnge yoldaş yoḳ ol minim birlen

I / 435

435.1 bir üyde bolur didi hem bünyāmīn ḥażret-i yūsuf birlen birge ḳondı hem ḥażret-i yūsuf bünyāmīnge

435.2 eytdi minim öziñniñ helāk bolġan ḳardeşiñ ornına kardeşiñ boluvıma rāżı bolasun mı didi bünyāmīn

435.3 eytdi siniñ kibi ḳardeşni tapuv mümkin tügil indi likin sini yaʿḳūb birlen rāḥīl toġdurmaġan

435.4 didi şundan ṣoñ yusuf ʿahm bik ḳaṭı yıġladı ve bünyāmīnni barup ḳuçaḳladı ve min

435.5 siniñ bir toġma ḳardeşiñ yūsufmun diyü özini tanutdı (قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ) ḥażret-i yūsuf

435.6 bünyāmīnge eytdi min siniñ bir toġma ḳardeşiñmün (فَلَا تَبْتَئِسْ) bes ḳayġurmaġıl (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)

435.7 ötken zamānda bizniñ ḥaḳımızda ḳardeşleriñniñ ḳılġan işlerine (فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ) bes ḥazret-i

435.8 yūsuf ḳardeşleriniñ metāʿla (aşlıḳlarunı) ḥāżirlegen zamānda (جَعَلَ السِّقَايَةَ) ṣoġara

435.9 turġan ḳural (meşrebe) ni ḳıldı (فِي رَحْلِ أَخِيهِ) ḳardeşi bünyāmīnniñ yüginde evvelde ṣoġara

435.10 turġan ḳural bolġan ṣoñra igin ölçete turġan ṣavt ḳılınġan digenler kümiş ve baʿżılar

435.11 altun idi digenler (ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ) munıñ ṣoñında yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balalarınıñ arṭlarından yitüp bir

435.12 ḳıçḳurġuçı ḳıçḳurdı (أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ) ey kāfile düristlikde siz oġrılarsız diyü bu sözni

435.13 ḥażret-i yūsuf ḳoşuvı birlen eytilmedi digenler yā ki hīle üçün bünyāmīnniñ rıżālıġı birlen bu ṭarīḳ

435.14 ḳılındı yā ki yūsufnı orlaġuçılarsız maʿnāsı da (قَالُوا) yaḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları eytdiler (وَأَقْبَلُوا

435.15 عَلَيْهِمْ) ḥālbūkim özleri ḳıçḳurġuçıġa hem yoldaşlarına yüzleri birlen eylendiler (مَاذَا تَفْقِدُونَ) ni nerse

435.16 yoġaltasız yaʿnī de nerse yoġaltdıñız dip (قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ) yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḫidmetçileri

435.17 eytdiler biz pādişāhnıñ igin ölçey turġan ṣavtın yoġaltduḳ didiler (وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ) daḫı ol

435.18 ṣavtnı kitürgen kişi üçün (حِمْلُ بَعِيرٍ) bir teve yügi aşlıḳ ayaḳ yalı bolur (وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ) daḫı

435.19 min bir teve yügi aşlıḳ birüvge kefīlmün yaʿnī üstime alamun didi bu ayetde işāret bar ayaḳ yalı

435.20 birüviniñ düristligine hem ayaḳ yalı birüviniñ ʿamelden ilkde düristligine (قَالُوا تَاللَّهِ) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ

435.21 balaları eytdiler allah birlen ḳasem ḳılup eytemiz (لَقَدْ عَلِمْتُمْ) taḥḳīḳ bildiñiz siz (مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ)

435.22 biz yirde bozuḳlıḳ ḳılur üçün kilmedük (وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ) daḫı biz aġırlaġuçı da bolmaduḳ (قَالُوا) yūsuf

435.23 ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḫidmetçileri eytdiler (فَمَا جَزَاؤُهُ) bes nidür orlaġan ādemniñ cezāsı (إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ)

435.24 eger orlavdan pākligini daʿvā ḳıluvda yalġançılar bolsañız (قَالُوا) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları eytdiler

435.25 (جَزَاؤُهُ) orlaġan kişiniñ cezāsı (مَنْ) şol kişini aluvdur ve ḳul itüvdür (وُجِدَ فِي رَحْلِهِ) ṣaġ ol

435.26 kişiniñ yüginde tapıldı (فَهُوَ جَزَاؤُهُ) bes orlaġan kişini özini aluv ve ḳul itüv orlavınıñ cezāsıdur

435.27 (كَذَلِكَ) oşandaḳ yaʿnī orlaġan ādemni özini alup ve ḳul itüp (نَجْزِي الظَّالِمِينَ) orlav birlen ẓulm

435.28 ḳıluvçılarġa cezā birürmiz (فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ) bes ḳāfileni mıṣırġa ḳaytarılġannıñ ṣoñında ḥażret-i yūsuf

435.29 ḳardeşleriniñ yüklerini tikşirüv birlen başladı (قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ) ḳardeşi bünyāmīnniñ yügini tikşirmesden

I / 436

436.1 burun eger bulay ḳılmasa bu işni ḳaṣd birlen işlegenler diyü töhmet ḳıluv iḥtimālleri bar (ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا

436.2 مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ) munıñ ṣoñında ḥażret-i yūsuf seḳaye (ṣāʿ)ni ḳardeşi bünyāmīn yüginden çıġardı

436.3 (كَذَلِكَ كِدْنَا) bu ḥīle kibi ḥīle ḳılduḳ biz (لِيُوسُفَ) yūsuf üçün yaʿnī bünyāmīnni alup ḳalur

436.4 üçün yūsufġa bu ḥīleni üyretdük (مَا كَانَ) yūsuf bolmadı (لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ) ḳardeşi

436.5 bünyāmīnni mıṣır pādişāhsı ḥükmine alur bolmadı çünki mıṣır pādişāhsınıñ ḥükminde orlaġan kişini

436.6 ṣoġarġa hem iki ülüş ḥaḳnı töletürge tiyüş ḳul itüv tiyüş tügil (إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) meger mıṣır

436.7 pādişāhınıñ ḥükmine alur boldı allahü teʿālānıñ bu aluv ḥükmi mıṣır pādişāhsınıñ ḥükm ḳıluvun tilemeki

436.8 vaḳtinde likin bünyāmīnni aluv allahnıñ tilevi birlendür maʿnāsında (نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ) biz tilegen

436.9 ādemlerimizni uluġ derecelerge köterürmiz (وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ) ḫalḳdan her ʿilm iyesi üstünde bolġuçıdur

436.10 (عَلِيمٌ) kāmil bilgüçi (قَالُوا) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları eytdiler (إِنْ يَسْرِقْ) eger bünyāmīn orlasa

436.11 (ʿaceb tügil) (فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ) bes taḥḳīḳ bünyamīnniñ ḳardeşi de (yusuf da) mundan burun orlaġan

436.12 idi yūsuf ʿaleyhi’s-selāmge sürḳanı isnād ḳıluvlarında türli vech ẕikr ḳılġanlar birisi ḥażret-i yūsufnıñ

436.13 atası birlen bir toġma ḳız ḳardeşi (عَمَّتُهُ) ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmdan bir mınṭıḳa (bilbav-ḳoşaḳ) mīrāṡ aldı

436.14 bu ḫatun yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı terbiye ḳıladur idi ve ġāyet dost köredür idi yūsuf ʿaleyhi’s-selām öskeç

436.15 atası yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı ʿümmesinden almaḳçı boldı yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ümmesi yūsufnıñ

436.16 biline kölmek astından bu mınṭıḳanı beyledi ṣoñra bu mınṭıḳanıñ boġalġanlıḳnı īẓhār ḳıldı tikşirdiler yūsuf

436.17 ʿaleyhi’s-selām bilinde tapıldı şundan yūsuf ʿaleyhi’s-selām mınṭıḳa orlaġan ismini köterdi ikinçi yūsuf ʿaleyhi’s-

436.18 selāmmnıñ anasınıñ atası ṣanemge ʿibādet ḳıladur idi yūsuf ʿaleyhi’s-selām babasını ṣanemge ʿibādet ḳıldurmas

436.19 üçün ṣanemni orlap ṣındurup tirsilikge taşladı üçünçi bir vaḳtde bir sāʾilge orlap kice balasını yā ki

436.20 tavḳını ṣadaḳa itüp çıġarup birdi dörtinçi kiçkine vaḳtinde bir kinisege (naṣārālarnıñ ʿibādet ḫānesine)

436.21 kirüp bir altun timṡāl (ṣūret) orlap çıḳdı digenler (beyḍāvi) (فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ) bes yūsuf

436.22 cevāb birüvni yā ki sözini yā ki orlavnı nisbet birüvlerini içine yaşirdi yā ki kileçekde eytüv

436.23 turġan sözini yaşirdi maʿnāsında (وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ) ve ḳardeşlerine cevābını yā ki sözini yā ki orlavını

436.24 nisbet birüvlerini yā ki kileçekde eyteçek sözini iẓhār ḳılmadı (قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا) yūsuf ʿaleyhi’s-

436.25 selām ḳardeşlerine eytdi orlavda mertebe yüzinden siz yavızraḳsız yūsuf birlen bünyāmīnden çünki siz

436.26 ḳardeşiñizni atasından orladıñız diyü bu sözini yūsuf ʿaleyhi’s-selām yaşrin eytdi (وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ)

436.27 ve allahü teʿālā yūsuf ḥaḳında sizniñ ẕikr ḳılġan nerseñizni bilgüçirekdür (قَالُوا) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları

436.28 eytdiler (يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ) ey ḥürmetli pādişāh (إِنَّ لَهُ) düristlikde bünyāmīn üçün bardur (أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا)

436.29 uluġ bolġan ḳart ata (فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ) bünyāmīn ornına on ḳardeşden birimizni al çünki atamız

I / 437

437.1 yūsuf helāk bolġandan birli bünyāmīn birlen köñlini cuvatadur (إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ) düristlikde biz

437.2 sini izgü ādemlerden dip bilemiz yaʿnī bizge köp izgülik ḳıldıñ bünyāmīnni yiberüp birimizni

437.3 ornına alup ḳaluv birlen izgüligiñni tamām ḳıl dip eytdiler (قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ) ḥażret-i yūsuf eytdi

437.4 allahġa şıġınamun (أَنْ نَأْخُذَ) ḳul itüp almaḳlıḳımdan “cināyetsiz ādemni” (إِلَّا مَنْ) meger şol ādemni

437.5 aluvımdan allahġa şıġınamun yaʿnī ādemni alamun (وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ) ol ādem ḥużūrında metaʿmıznı

437.6 (şaġımıznı) tapduḳ biz çünki ādemni aluv öziñizniñ fetvāñızġa ḳaraġanda da ẓulmdür (إِنَّا)

437.7 düristlikde biz (إِذًا) bu vaḳtda yaʿnī bünyāmīn ornına başḳañıznı alġan vaḳtda (لَظَالِمُونَ) ẓulm ḳıluvçılar

437.8 bolsaḳ kirek sizniñ meẕhebiñizge ḳaraġanda (فَلَمَّا اسْتَيْأَسُوا مِنْهُ) bes sözlerini yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳabūl

437.9 itüvinden ümīdlerini kiskenleri zamānda (خَلَصُوا نَجِيًّا) sırleşkenleri ve münācāt ḳılġanları ḥālde

437.10 ayrulışdılar (قَالَ كَبِيرُهُمْ) yaʿḳub ʿaleyhi’s-selāmnıñ balalarınıñ yaşda uluġsı “rūbīl” yā ki fikrde uluġsı

437.11 “yehūzā” eytdi (أَلَمْ تَعْلَمُوا) bilmeysiz mi siz (أَنَّ أَبَاكُمْ) düristlikde atañız (قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ) taḥḳīḳ

437.12 sizniñ üzeriñizge aldı (مَوْثِقًا) yemīn birlen bereketlegen vaʿdeni (مِنَ اللّٰهِ) allah ḥużūrından (وَمِنْ قَبْلُ

437.13 مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ) ve mundan ilk yūsuf ḥaḳında ḳuṣūr (kimçilik) ḳıldıñız (فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ) bes

437.14 mıṣır yirinden ayrulmamun (حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي) atam ḳaytuvġa ruḫṣat birgenge ḳadar (أَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ لِي) yā ki

437.15 allahü teʿālā mıṣır yirinden çıġuv birlen miñe ḥükm ḳılġanġa ḳadar (وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ) ve ol allahü teʿālā ḥükm

437.16 ḳıluvçılarnıñ izgüregidür (ارْجِعُوا إِلَى أَبِيكُمْ) atañızġa ḳaytıñız (فَقُولُوا) bes eytiñiz (يَا أَبَانَا

437.17 إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ) ey atamız düristlikde siniñ oġlıñ (bünyāmīn) orladı (وَمَا شَهِدْنَا) ve bünyāmīññiñ

437.18 żararına güvāhlıḳ birmedük biz (إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا) meger bilgen nersemiz birlen güvāhlıḳ birdük çünki bünyāmīn

437.19 yüginden pādişāhnıñ ṣuvāʿı tapıldı (وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ) ve biz ʿaybni ṣaḳlaġuçı bolmaduḳ yaʿnī

437.20 biz siñe ʿahd birgende anıñ orlayaçaġını bilmedük diyü (وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ) daḫı mıṣır şehriniñ ehlinden

437.21 ṣora yaʿnī mıṣırġa kişi yiber de bu ḳıṣṣanıñ ḥāḳīḳatini ṣora (الَّتِي كُنَّا فِيهَا) şunday şehrge ol şehrde

437.22 biz bolduḳ (وَالْعِيرَ الَّتِي) daḫı şunday ḳāfileden ṣora bu ḳıṣṣanıñ ḥaḳīḳatini yaʿnī kenʿāndan bolġan

437.23 bir ḳavmden (أَقْبَلْنَا فِيهَا) mıṣırda ol ḳafīlege ḳarşı bolduḳ ve alar birlen birge bolduḳ (وَإِنَّا

437.24 لصادقون) daḫı düristlikde bu sözimizde rastlarımız yaʿnī kenʿānge ḳaytup şol revişçe söyleñiz

437.25 diyü rūbīl yā ki yehūẕā boyurdı şundan ṣoñ toḳız ḳardeş kenʿānga ḳaytdılar hem yaʿḳub ʿaleyhi’s-selāmga

437.26 rūbīl yā ki yehūẕā eytkençe söylediler (قال بل سولت لكم انفسكم) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām eytdi iş

437.27 siz söylegençe bolmas belki sizge nefsiñiz ziynetlegen ve ciñil ḳılġan bolur (أمرا) bir işni

437.28 (tedbīrni) şulay tedbīr ḳılġansız da işlegensiz bulay bolmaġanda pādişāh ḳaydan bilsin orlaġan

437.29 ādemniñ ḳul ḳılınuvını siz söylemegende elbette bu iş öziñizniñ yavız tedbīriñizdendür dip (فصبر جميل)

I / 438

438.1 bes minim işim körkem ṣabrdur (عسى الله أن يأتيني) yaḳındur ve ümīddür allahü teʿālānıñ kitürmeki (بهم

438.2 جميعا) üç oġlımnıñ barçasını yaʿnī yūsuf ve bünyāmīn ve mıṣırda ḳalġan ḳardeşlerini (إنه) düristlikde

438.3 allahü teʿālā (هو العليم الحكيم) ol allahü teʿālā minim hem üç balamnıñ ḥālini bilgüçidür hem tedbīrinde

438.4 ḥikmet iyesidür (وتولى عنهم) daḫı yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām balalarından keyfi kitüp yüz döndürdi (وقال

438.5 يا أسفى على يوسف) daḫı yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām eytdi ni ḳatı ḥasretimdür yūsuf üzerine (وابيضت عيناه

438.6 من الحزن) daḫı yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳayġusından yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ iki közi aġardı (فهو كظيم)

438.7 bes ol yaʿḳūb (ʿaleyhi’s-selām) balaları üzerine ḳayġuruvdan köñli ḳayġu birlen tolġandur (قالوا تالله)

438.8 yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām balaları eytdiler allah birlen ḳasem itüp eytemiz (تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ) sin yūsufnı

438.9 hemişe ẕikr ḳılasun (حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا) helāklikge yaḳın bolġanġa ḳadar (أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ) yā ki

438.10 helāk boluvçılardan bolġanġa ḳadar (قَالَ) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām eytdi bütünley (إِنَّمَا أَشْكُو) budur başḳa tügildür

438.11 min şiḳāyet ḳılamun (بَثِّي وَحُزْنِي) ṣabr ḳılurġa ḳudretim bolmaġan taralġan ḳayġımdan ḥasretimden (إِلَى اللَّهِ)

438.12 allahü teʿālāge gine başḳa hiç kimge şikāyet ḳılmaym (وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ) daḫı min allah ḥużūrından bilemün (مَا لَا

438.13 تَعْلَمُونَ) siz bilmegen nerseni yaʿnī yūsufnıñ dünyāda ḥażir tirük idügini ḥażret-i yaʿḳūb yūsuf ʿaleyhi’s-selām

438.14 rūʾyāsından ḳardeşleri boy ṣunmasdan ve secde ḳılmasdan burun ölmevini bildi digenler (يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا)

438.15 ey balalarım mıṣırġa yine de barıñız (üçinçi mertebe) (فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ) daḫı yūsufdan hem

438.16 ḳardeşi bünyāmīnden (ḥāllerinden) tigşiriñiz (وَلَا تَيْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ) daḫı allahnıñ raḥmetinden ümīd

438.17 kismeñiz (إِنَّهُ) düristlikde şāʾn (لَا يَيْأَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ) allahnıñ raḥmetinden ümīd kismes (إِلَّا الْقَوْمُ)

438.18 الْكَافِرُونَ) meger kāfir bolġan ḳavm gine ümīd kiser bu āyet allahnıñ raḥmetinden ümīd kisüvniñ küfr idükne delālet

438.19 ḳıladur (فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ) bes yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları atalarınıñ ḥużūrından mıṣırġa yine de aşlıḳ

438.20 alurġa kitdiler mıṣırġa barup yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḥużūrına kirgenleri zamānda (قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ) yaʿḳūb

438.21 ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları eytdiler ey ḥürmetlü pādişāh (مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ) bizni ve ehlimizni ḳatı açlıḳ tutdı

438.22 (وجئنا ببضاعة مزجاة) daḫı biz yürümey turġan naçar aḳçe yā ki körgen ve alġan kişi kiri ḳaytarup
438.23 bire turġan az aḳçe birlen kildük yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balalarınıñ aḳçesi yürümey turġan kümiş
438.24 tenekeler digenler baʿżılar ṣarıḳ cüni idi baʿżılar ṣārı māī idi digenler (فأوف لنا الكيل)
438.25 bes bizge aşlıḳını kāmil itüp bir (وتصدق علينا) daḫı bizge ḳardeşimizni ḳaytaruv birlen yā ki
438.26 aşlıḳnı beḍāʿatimizden artdurup birüv birlen taṣadduḳ ḳıl eger eytseñ peyġamberlerge ṣadaḳa aluvçılıḳnı niçük
438.27 ıṭlāḳ ḳıluv dürist dip cevābda eytürmiz peyġamberlerge ṣadaḳa aluv vaḥyden ilk dürist vaḥy ṣoñında dürist
438.28 tügil yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām balalarına bu vaḳt peyġamberlik birlen vaḥy ḳılınmaġan bolur yā ki bu ṣadaḳa ṣorav tügil
438.29 beyʿ ʿaḳdinde kimitüvini ṣorav ol dürist yā ki peyġamberlerge ḥarām bolġanı farż ṣadaḳa ammā bu nefl-i ṣadaḳa yā ki

I / 439

439.1 ṣadaḳanıñ ḥarāmlıġı bizniñ peyġamberimizge ḫāṣ *bu āyet delālet ḳıladur ṭaʿāmnı ṣavt birlen ölçep aḳçe
439.2 berāberinde ṣatuv dürist bolġan kibi selʿa (metāʿ) berāberinde de ṣatuv dürist bolurġa daḫı aḳd-i beḍāʿatniñ
439.3 meşrūʿ boluvına (أن الله) düristlikde allahü teʿālā (يجزي المتصدقين) ṣadaḳa (artdurup) birüvçilerini
439.4 körkem cezā birlen cezālar (قل هل علمتم) yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḳardeşlarına eytdi eyā bilesiz mi siz (ما فعلتم
439.5 بيوسف وأخيه) yūsufke hem yūsufnıñ kardeşi bünyāmīnge ni ḳıldıñız yaʿnī bu işiñizniñ ḳabāḥatligini bilesiz mi
439.6 yūsuf ʿaleyhi’s-selāmge ḳılġan işleri maʿlūm ammā bünyāminge ḳılġan işleri bünyāmīnni ḳardeşinden ayuruv hem hemīşe
439.7 ḫorlavları (إذ أنتم جاهلون) ol vaḳtda yūsufge hem ḳardeşine ḳılġan işiñizniñ ḳabāḥatligini bilmevçilerden

439.8 idiñiz yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳardeşlerine bu sözni itüvinden maḳṣūdı şelte ḳıluv tügil belki naṣīḥat ḳılup

439.9 ve tevbege ḳızuḳdurup şefḳat yüzinden eytüv (قالوا أإنك لأنت يوسف) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları eytdiler

439.10 elbette sin yūsufsun (قال أنا يوسف) yūsuf ʿaleyhi’s-selām eytdi min yūsufmun (وهذا أخي) ve bu ḳardeşim

439.11 bünyāmīndür (قد من الله علينا) taḥḳīk allahü teʿālā bizge selāmetlik birlen ve mertebe birlen enʿām ḳıldı (إنه من يتق)

439.12 düristlikde şāʾn kimdür allahdan ḳorḳsa (ويصبر) daḫi balalarġa ṣabrlıḳ ḳılsa (فإن الله) bes düristlikde

439.13 allahü teʿālā (لا يضيع أجر المحسنين) izgülik ḳıluvçılarnıñ ecrini żāʾiʿ ḳılmas (قالوا) yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ

439.14 ḳardeşleri eytdiler (تالله) allah birlen ḳasem ḳılup eytemiz (لقد آثرك الله علينا) taḥḳīḳ allahü teʿālā

439.15 ṣūretiñniñ körkemligi ve ḫalḳıñnıñ kāmilligi birlen sini bizge iḫtiyār ḳıldı (وإن كنا لخاطئين) ve düristlikde

439.16 biz ḫaṭā ḳıluvçılar bolduḳ yaʿnī siñe ḳılġan işlerimizde günāhlı bolduḳ (قال) yūsuf ʿaleyhi’s-selām eytdi

439.17 (لا تثريب عليكم اليوم) sizniñ üzeriñizge bu künde şelte yoḳ (يغفر الله لكم) allahü teʿālā sizni yarlıḳar

439.18 (وهو أرحم الراحمين) ve ol allahü teʿālā raḥmet ḳıluvçılarnıñ raḥmet ḳıluvçıraġıdur yaʿnī allahü teʿālā kiçik

439.19 günāhlarnı da ve uluġ günāhlarnı da yarlıḳar hem sizni tevbe ḳılduḳıñız üçün fażlı birlen ʿafv iter yūsuf ʿaleyhi’s-

439.20 selām kemāl fütuvvetinden ve kemāl insāniyyetinden ḳardeşlerine özini bildürgenniñ ṣoñında ḳardeşlerini irte birlen

439.21 ve kiç birlen her kün iki mertebe żiyāfetke çaḳırdı ḳardeşleri eytdiler sin bizni irte ve kiç żiyāfetke çaḳırasun

439.22 ve biz siniñ ḥaḳıñda ḳılġan taḳṣīrātımız sebebli ġāyet oyalamız didiler ḥażret-i yūsuf eytdi mıṣır ḫalḳı evvelde

439.23 miñe ḳaraylar idi de eyteler idi yigirmi dirhemge ṣatılġan ḳul nindi uluġ mertebege irişdi dip

439.24 sizniñ bir peyġamber balaları bolup minim ḳardeşim idügiñizni bilgeç mışır ẖalḳı ẖużūrında minim şerāfetim

439.25 artdı ve minim ibrāhim peyġamberniñ balalarınıñ balasınıñ balası idügimni bildiler ve ḳul tügil peyġamberzāde

439.26 idükimni añladılar diyü (اذهبوا بقميصى هذا) minim bu kölmegimni alup kitiñiz (üstündegi kölmegi

439.27 murād yā ki ibrāhīm ʿaleyhi’s-selāmden mīrāṣ ḳalġan kölmek murād) (فألقوه على وجه أبى) bes kölmekni atamnıñ

439.28 yüzine taşlañız yehūẕā ḳanġa bu yalġan ḥasret kölmegine min alup ḳaytḳan idim şādlıḳ

439.29 kölmegini hem min alup ḳaytamun didi (يأت بصيرا) atam közli bolup kilür yaʿnī közli

I / 440

440.1 bolup evrilür ve (وأتونى بأهلكم أجمعين) miñe bütün cemāʿatleriñiz birlen kiliñiz yaʿnī ẖatunlarıñız

440.2 ve balarıñız ve ḳullarıñız birlen (ولما فصلت العير) daẖı yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳardeşleriniñ ḳāfilesi mışırdan

440.3 ayrılġan zamānda (قال أبوهم) yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ḳardeşleriniñ atası yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām eytdi öziniñ

440.4 yanında bolġan ebū cemāʿatlerine yaʿnī oġullarına (انى لأجد ريح يوسف) düristlikde min yūsufnıñ

440.5 isini tapamun (sizemün) (لولا ان تفندون) eger siz mini ʿaḳlımnıñ kimligine nisbet birmeseñiz minim sözimni

440.6 taṣdīḳ ḳılursız (قالوا) yaʿḳub ʿaleyhi’s-selām yanında ḥāżir bolġan ebū cemāʿatleri eytdiler (تالله) allah

440.7 birlen yemīn itemiz (انك لفى ضلالك القديم) düristlikde sin iski azġunlıġıñdasun yaʿnī yūsufke

440.8 muḥabbetinden iskiden birli ḳalġan ḫaṭāñdasun dip (فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ) bes yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ dünyāda

440.9 selāmetligi birlen süyünç birüvçi (yehūẕā) kilgen (ḳaytḳan) zamānda yaʿnī ḥażret-i yehūẕā ḳafīleden aldan

440.10 ḳaytdı (أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ) yehūẕā kölmekni ḥażret-i yaʿḳūbnıñ yüzine ṭaşladı (فَارْتَدَّ بَصِيرًا) ḥażret-i

440.11 yaʿḳūb körüvçi (közli) bolup evrildi (قَالَ) ḥażret-i yaʿḳūb kölmek birlen yehūẕā ḳayḳaç üy

440.12 cemāʿatne eytdi (أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ) min sizge eytmedim mi (إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ) düristlikde min allah ḥużurından

440.13 bilemün (مَا لَا تَعْلَمُونَ) siz bilmegen nerseni (yusufnıñ tirükligini) dip (قَالُوا) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmnıñ balaları

440.14 mıṣırdan ḳaytup yitkeç eytdiler (يَا أَبَانَا) ey atamız (اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) yūsuf ḥaḳında bolġan günāhlarımız

440.15 ḥaḳında bizniñ üçün allahdan yarlıḳamaḳ iste (إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ) düristlikde biz ḫaṭā ḳıluvçılardan

440.16 bolduḳ (قَالَ) yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām eytdi (سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ) sizniñ üçün tizden yarlıḳamaḳ

440.17 istermün (رَبِّي) rabbimden (إِنَّهُ) düristlikde ol rabbim (هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) ol rabbim günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur

440.18 hem yarlıḳamaḳ istevçilerge merḥamet ḳılġuçıdur ḥażret-i yaʿḳūb balaları üçün yarlıḳamaḳ istevni

440.19 yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ ʿafv ḳılġanlıġı maʿlūm bolġanġa ḳadar kiçüktürdi digenler çünki ẓulm ḳıluvçını

440.20 allahnıñ ʿafv ḳıluvınıñ şarṭı ẓulm ḳılınmış ādemniñ ʿafv ḳıluvıdur bu haḳda şol revişçe rivāyet ḳılındı

440.21 mıṣırġa barġannıñ ṣoñında ḥażret-i yaʿḳūb ḳıblege ḳarşı ayaḳ üzere baṣup duʿā ḳıldı yūsuf ʿaleyhi’s-selām

440.22 ḥażret-i yaʿḳūbnıñ artında āmīn dip turdı yūsuf ʿaleyhi’s-selāmġa ẓulm ḳılġan balaları kemāl töpençilik

440.23 ve ḳorḳuv ile yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ artında ṭurdılar şundan ṣoñ ḫażret-i cebrāʾīl indi ve eytdi balalarıñ

440.24 ḫaḳındaġı duʿāñnı allahü teʿālā ḳabūl itti siniñ ṣoñıñda balalarıña peyġamberlik ʿahdi ḳıldı diyü bu rivāyetke

440.25 ḳaraġanda evlād-ı yaʿḳūb peyġamberlik mertebesi ile müşerref olmışlar (فلما دخلوا على يوسف) bes yaʿḳūb

440.26 ʿaleyhi’s-selām ehl-i beyti birlen yūsuf ʿaleyhi’s-selām üzerine kirgenleri zamānda yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām mışırga kirgende

440.27 yitmiş iki ādem bolup kirdiler irleri ve ḫatunları ammā mūsā ʿaleyhi’s-selām birlen mışırdan çıḳġanda yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām

440.28 nıñ balaları cemʿisi kiçik balalarnı ve ḳartlarnı ṣanamayınça altı yüz miñ biş yüz yitmiş üçden artuḳ idi

440.29 digenler yūsuf ʿaleyhi’s-selām köp kişi birlen atalarnı ḳarşı aldı (اوى اليه ابويه) yūsuf ʿaleyhi’s-selām ata ve anası

I / 441

441.1 özine ḳoşdı yaʿnī atası yaʿḳūb birlen hem anası birlen bir toġma ḳız ḳardeşni ata birlen bir toġma

441.2 ḳız ḳardeşini ata menziline indürilgen kibi ana birlen bir toġma ḳız ḳardeşini de ana menziline indürülse yaʿḳūb

441.3 ʿaleyhi’s-selām yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnıñ anası rāḫīl ölgeç rāḫīlniñ toġması leyānı nikāḫlandı digenler rāḫīl

441.4 bünyāmīn nefāsetde öldi digenler muñar ḳaraġanda bünyāmīn yūsuf ʿaleyhi’s-selāmdan kiçkine bola baʿżılar ata

441.5 ve anasından öz atası birlen öz anası murād digenler bu sözge ḳaraġanda anası ölmegen bola (وقال ادخلوا

441.6 مصر) daḫı yūsuf ʿaleyhi’s-selām atalarına ve ḳardeşlerine eyti mışırġa kiriñiz (ان شاء الله) eger allahü teʿālā tilerse

441.7 (آمنين) açlıḳdan ve yaramaz işlerden emīn bolġanıñız ḫālde (ورفع ابويه على العرش) daḫı yūsuf ʿaleyhi’s-selām

441.8 ata ve anasını kürsī üzerine köterdi (oturtdı) (وخروا له سجدا) daḫı ata ve anaları ve cemīʿi ḳardeşleri

441.9 yūsuf ʿaleyhi’s-selāmge secdege tüşdiler çünki alar da taḥiyye ve tekerrüme secde (bügilüv) birlen bolġanġa yā ki şükrāne

441.10 üçün allahü teʿālāge secdege yıġladılar maʿnāsında (وقال) daḫı yūsuf ʿaleyhi’s-selām eytdi (يا ابت) ey atam (هذا

441.11 تاويل رؤياى من قبل) bu mertebeler mundan ilk (ṣabī vaḳtımda) körgen tüşimniñ taʿbīridür (قد جعلها ربى حقا)

441.12 taḥḳīḳ rabbim bu tüşimni rast ḳıldı (وقد احسن بى) ve taḥḳīḳ rabbim mine köp izgülik ḳıldı (اذ) şol vaḳda

441.13 köp izgülik ḳıldı (اخرجنى من السجن) mini ḥabsḫāneden çıġardı (وجاء بكم من البدو) ve sizni miñe bādiye

441.14 yapandan kitürdi yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selāmlar ḥayvān aşırap turuvçı bādiye ehlinden bolġanlar (من بعد ان نزغ الشيطان)

441.15 şeyṭān bozġannıñ ṣoñından (بينى وبين اخوتى) minim birlen ḳardeşlerim arasını (ان ربى) düristlikde rabbim (لطيف

441.16 لما يشاء) tilegen nersesiniñ tedbīrin körkem ḳıluvçıdur (انه) düristlikde ol allahü teʿālā (هو العليم الحكيم) ol

441.17 allahü teʿālā tilegen nersesiniñ tedbīrin ve maṣlaḥatını bilgüçidür ve her işde ḥikmet iyesidür yūsuf ʿaleyhi’s-selām

441.18 atası yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām birlen ḫuzāne (ambār)larında yürüdiler altunlaru kümişlerü başḳa nerseler ḫuzānesine

441.19 kirdiler hem kāġıdlar ḫuzānesine kirdiler yaʿḳūb ʿaleyhi’s-selām ḳaġıdlar ḫuzānesine kirgeç eytdi ey oġlım bu ḳadar

441.20 köp kāġıdlar bola turup sigiz merḥale ḳadar yirge miñe nik ḫaṭ yazmadıñ didi yūsuf ʿaleyhi’s-selām eytdi ḥażret-i

441.21 cebrāʾīl miñe yazmasḳa emr ḳıldı ḥażret-i yaʿḳūb cebrāʾīl ʿaleyhi’s-selāmdan yazmasḳa emr ḳıluvınıñ sebebni

441.22 ṣoradı ḥażret-i cebrāʾīl eytdi miñe allahü teʿālā şol ṭarīḳ emr ḳıldı allahü teʿālānıñ bu ṭarīḳ emr ḳıluvınıñ

441.23 sebebi şol sin balalarıñ yūsufnı ṣaḥrāġa alup çıḳmaḳ bolġanda yūsufnı böri aşavdan ḳorḳamun didiñ

441.24 allahü teʿālā kāşki minden ḳorḳġan bolsaçı didi (رب قد آتيتنى) ey rabbim taḥḳīḳ miñe birdiñ (yūsuf

441.25 ʿaleyhi's-selām sözi) (من الملك) mıṣır mülkinden (وعلمتنى من تأويل الاحاديث) daḫı miñe kitāblarnıñ maʿnālarından

441.26 yā ki tüşlerini taʿbīrden üyretdiñ (bildürden) (فاطر السموات والارض) ey köklerni ve yirlerni yaratḳuçı

441.27 allah (انت وليى) sin minim yardemçimsün (فى الدنيا والآخرة) dünyāda hem āḫiretde (توفنى مسلما) mini müselmān

441.28 bolġan ḥālimde öltür (والحقنى بالصالحين) daḫı mertebede ṣāliḥler (izgüler) cümlesine yā ki ṣāliḥ bolġan

441.29 atalarım cümlesine tutaşdur yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām mıṣırda yūsuf ʿaleyhi's-selām birlen birge yigirmi dört yıl tirüklik itdi

I / 442

442.1 mundan ṣoñ yūsuf ʿaleyhi's-selāmge vaṣiyet eytdi min ölgeç şāmda arż-ı muḳaddesege itüp atam isḥāḳ

442.2 (ʿaleyhi's-selām)nıñ ḳabri yanına defn ḳıl şundan ṣoñ yaʿḳūb ʿaleyhi's-selām mıṣırda vefāt boldı hem şoluḳ

442.3 künde igiz toġması ʿayṣda vefāt bolġan idi ḥażret-i yūsuf atasını tabutke ṣalup şāmda arż-ı

442.4 muḳaddesege alup barup ʿays birlen ikisini bir ḳabrge defn ḳıldı ikisiniñ de yaşları yüz ḳırḳ yidide

442.5 idi yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmnıñ yūsuf ʿaleyhi's-selāmdan ayrulup turuv müddeti on sigiz yıl digenler yūsuf ʿaleyhi's-selām

442.6 yaʿḳūb ʿaleyhi's-selāmdan ṣoñ yigirmi üç yıl ḥayātda ḳalup ṣoñra nefsi meñgülik yurṭını arzu ḳıluvından ölümni

442.7 temennī ḳıldı allahü teʿālā atasından yigirmi üç yıl ṣoñında ṭıyup ve ẓāhir bolġanı ḥālde rūḥ-ı şerīfini ḳabż itdi

442.8 defn ḥaḳında mıṣır ḫalḳı arasında uluġ nizāʿ çıḳdı ḥattā ṣoġışurġa yaḳınlaşdılar ṣoñra mermerden bolġan bir

442.9 ṣanduḳġa ṣalup nīl deryāsına defn ḳıluvġa ḳarar birdiler mıṣırrnıñ her iki canına bereket vāṣıl bolsun üçün

442.10 ṣoñra ḥażret-i mūsā yusuf ʿaleyhi'ṣ-selāmnı ataları yanına itüp defn ḳıldı yüz yigirmi yıl dünyāda ʿömr sürdi

442.11 yūsuf ʿaleyhi'ṣ-selāmnıñ rāʿīl yā ki zelīḫa ismli ḫatunından ṭuvġan efrāʾīm ve mīşā isminde balaları bolup efrāʾīmden

442.12 nūn, nūndan yūşaʾ dünyāğa kildi yūsuf ʿaleyhi'ṣ-selāmdan ṣoñ firʿavunler ʿameliḳadan mıṣırnı alup benī isrāʾīl

442.13 hemīşe firʿavunlarnıñ esāretinde ḳaldılar bu ḥaḳda köp ve türliçe rivāyetler bar biz beyḍāvī ve medārik ve ḫāzenden intiḫāb

442.14 itüp ḥāṣıllarını yazduḳ (ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ) bu yūsufnıñ ḫaberi ġayb ḫaberlerdendür (نُوحِيهِ إِلَيْكَ)

442.15 bu ġayb ḫaberni ey muḥammed ʿaleyhi'ṣ-selām siñe vaḥy ḳılamız (وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ) ve sin yūsufnıñ ḳardeşleri ḥużūrında

442.16 bolmadıñ (إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ) yūsuf ḥaḳında ḳılġan işlerini (ḳuyuġa ṣaluvnı mes̱elā) ḳaṣd ḳılġan vaḳtlarında

442.17 (وَهُمْ يَمْكُرُونَ) ḥālbūkim yūsufnıñ ḳardeşleri yūsufnı atalarından aldap alur üçün yūsufḳa hem

442.18 atasına mekr ḳılurlar yaʿnī bu ḫaber siñe ġayb sin bu ḫaberni vaḥy birlen gine bildiñ ve sin yūsufnıñ ḳardeşleri

442.19 birle yūsufnı ḳuyuġa ṣalurġa ḳaṣd ḳılġan vaḳtlarında hem atalarından yūsufnı aldap alur üçün mekr

442.20 ḳılġan vaḳtlarında birge tügil idiñ hem bu ḳıṣṣanı üyrenürlik bu ḳıṣṣanı işitken ādemge de yoluḳġanıñ yoḳ

442.21 (وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ) daḫı ādemlerniñ köpregi tügildür (وَلَوْ حَرَصْتَ) gerçi ey muḥammed ʿaleyhi'ṣ-selām sin

442.22 alarnıñ īmān kitürüvlerine ḥarīṣ bolsañ da (بِمُؤْمِنِينَ) īmān kitürüvçiler tügildür (وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ)

442.23 daḫı ḳurān üyretüv üzerine ādemlerden ṣoramaysun (مِنْ أَجْرٍ) ḫidmet ḥaḳḳı (إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ) ḳurān

442.24 tügildür meger allahdan bolġan vaʿaẓdür (لِلْعَالَمِينَ) bütün ʿālemge (وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ) allahnıñ birligine delālet

442.25 ḳılġan āyetden köp mi āyet (ʿalāmetler) (في السموات والأرض) köklerde daḫı yirlerde (يمرون عليها)

442.26 ol āyetler üzerine kāfirler üterler hem ol āyetlerni körürler (وهم عنها معرضون) ḥālbūkim ol kāfirler

442.27 ol āyetlerden yüz döndürgüçilerdür (وما يؤمن أكثرهم بالله) ve kāfirlerniñ köpisi allahġa allahnıñ birligine

442.28 (ve ʿālemni yaratḳuçı ve rızḳ birgüçi boluvına) īmān kitürmesler (إلا) meger allahnıñ

442.29 birligine ve ʿālemni yaratḳuçı ve rızḳ birüvçi boluvına īmān kitürseler de (وهم مشركون)

I / 443

443.1 ḥālbūkim ol kāfirler ʿibādetde allahü teʿālāge maʿbūd boluvġa istiḥḳāḳı bolmaġan nerselerni şerīk ḳılurlar

443.2 (أفأمنوا أن تأتيهم) kāfirler emīn boldılar mı özlerine kilüvden (غاشية من عذاب الله) allahnıñ ʿaẕābından

443.3 ürtküçi nerseniñ (أو تأتيهم الساعة بغتة) yā ki özlerine ḳıyāmetniñ kinet kilüvinden (وهم لا يشعرون)

443.4 ḥālbūkim ol kāfirler ḳıyāmetniñ kilüvini bilmesler hem ḳıyāmet üçün ḥāżirlenmegen bolurlar (قل هذه سبيلي)

443.5 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām kāfirlerge eyt bu allahnıñ birligine ündev minim yolumdur (أدعوا إلى الله) allahġa (birligine)

443.6 ündermün (على بصيرة أنا) min żāhir bolġan delīl hem beyān üzerinde bolġanım ḥālde (ومن اتبعني) daḫı miñe iyergen

443.7 ādemler (mü minler) żāhir delīl hem beyān üzerinde bolġanları ḥālde (وسبحان الله) daḫı allahü teʿālānı kāmil

443.8 pāklav birlen pāklaymun (وما أنا من المشركين) daḫı min ʿibādetde allahġa hiç nerseni şerīk ḳıluvçılardan tügilmün

443.9 (وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ) ve ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām biz sinden burun yibermedük (إِلَّا رِجَالًا) meger siniñ kibi irler yiberdük
443.10 bu āyet kāfirlerniñ eger allahü teʿālā peyġamberler yiberüvni tilese idi ferişteler yiberür idi digen sözlerini redd bola
443.11 hem bu āyetde hatunlarnıñ peyġamber bolmavına işāret bar (نُوحِى إِلَيْهِم) siñe vaḥy ḳılduḳımız kibi ol
443.12 peyġamberlerge de vaḥy ḳılurmız (مِنْ أَهْلِ الْقُرَى) ḳarye ve şehr ehllerinden bolġan irlerini peyġamber itüp
443.13 yiberdük çünki şehr ve ḳarye ḫalḳı bādiye ḫalḳına ḳaraġanda ʿālimrek ve terbiyelirek bola (أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْأَرْضِ)
443.14 kāfirler (mekke ḫalḳı) yirde seyr ḳılmadılar mı (فَيَنظُرُوا) bes eger yirde seyr ḳılsalar ʿitibār ḳılup
443.15 ḳararlar idi (كَيْفَ كَانَ) niçük boldı (عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ) mekke kāfirlerinden burun bolġan peyġamberlerni
443.16 yalġanġa tutḳan ādemlerniñ ḥālleri bes şulay iʿtibār ḳılup ḳarasalar sini yalġanġa tutmaslar
443.17 idi (وَلَدَارُ الْآخِرَةِ) elbette aḫiret yurṭı (خَيْرٌ) izgürekdür (لِلَّذِينَ اتَّقَوْا) küfrden ve günāhlardan
443.18 ṣaḳlanġan ādemler üçün (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) kāfirler ʿaḳllarını yürütüp aḫiret yurṭınıñ dünyā yurṭından
443.19 izgürek idükni bilmesler mi (حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ) mekke kāfirleri mühlet birilüv birlen aldanmasunlar
443.20 çünki alardan burun bolġan kāfirlerge de allahnıñ yardeminden peyġamber ümīd kiserge irişkenlerine
443.21 ḳadar mühlet birildi (وَظَنُّوا) daḫı peyġamberler ẓann ḳıldılar (أَنَّهُمْ) düristlikde ol peyġamberler (قَدْ كُذِبُوا)
443.22 taḥḳīḳ özlerine özleri yalġanlanmış boldılar yaʿnī allahdan yardem bolaçaḳ digen sözimizde yalġançı
443.23 bolduḳ dip peyġamberlerniñ ẓann ḳılġanlarına ḳadar kāfirlerge mühlet birildi (başḳa türli mütālaʿaları da

443.24 bar likin munısını iḫtiyār ḳılduḳ) mes̱elā ümmetlerniñ peyġamberler allahdan yardem bolaçaḳ digen sözlerinde

443.25 yalġanladılar diyü żann ḳılġanlarına ḳadar kāfirlerge mühlet birildi maʿnāsında bolurġa mümkin (جَاءَهُمْ

443.26 نَصْرُنَا) bes şol vaḳtde yardemimiz peyġamberlerge kildi (فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ) bes bizniñ tilegen ādemlerimiz (peyġamberler

443.27 hem mü minler) ʿaẕābımızdan ḳutḳarılmış bolurlar (وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا) ve bizniñ ʿaẕābımız ḳaytarılmış bolmas (عَنِ الْقَوْمِ

443.28 الْمُجْرِمِينَ) küfrde devām itüvçi ḳavmden (لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ) taḥḳīḳ peyġamberlerniñ ve ümmetleriniñ ḳıṣṣalarında

443.29 boldı yā ki yūsuf ʿaleyhi's-selām birlen ḳardeşleriniñ ḳıṣṣasında boldı (عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) ṣāf ʿaḳl iyelerine

I / 444

444.1 ʿibret (مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى) ḳurān iftirā ḳılınġan söz bolmadı (وَلَٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ) ve likin

444.2 öziniñ aldındaġı kütb-i semāviyeni taṣdīḳ boldı (وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ) daḫı her bir kirekli nerseni

444.3 açuḳ beyān boldı (وَهُدًى وَرَحْمَةً) daḫı azġunlıḳdan köndürüvçi hem raḥmet boldı (لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ)

444.4 ḳurānġa īmān kitürüvçi ḳavm üçün yūsuf sūresiniñ tercemesi tamām boldı

444.5 on üçünçi sūre raʿd-sūresi mekkede ingen cemʿisi ḳırḳ üç āyet
444.6 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-rahīm
444.7 (المر) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi gine biledür yā ki "أنا الله أعلم وأرى" maʿnāsında yaʿnī min
444.8 allahmun bilemün ve köremün (تلك آيات الكتاب) bu sūreniñ āyetleri kāmil bolġan sūreniñ yā ki
444.9 ḳurānnıñ āyetleridür (والذي أنزل إليك) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām siñe indürülgen nerse (ḳurān) (من ربك)
444.10 rabbiñden (الحق) siñe rabbiñden indürülgen nerse ḥaḳdur (ولكن أكثر الناس) ve likin ādemlerniñ
444.11 köbisi (لا يؤمنون) tiyüşince fikr ḳılmavları üçün āyetlerge īmān kitürmesler (الله الذي)
444.12 allah şunday ẕātdur (رفع السموات) köklerni köterdi (بغير عمد) tirekden başḳa (ترونها)
444.13 körürsiz köklerniñ tireksiz idükni baʿzılar körürsiz ol tireklerni dip ʿamdke ṣaffet itkenler yaʿnī
444.14 köklerni körülmiş bolmaġan tirekler birlen yaratdı maʿnāsında elbette kökler cism boluvda başḳa cismlerge
444.15 müşārik bola turup tireksiz köterilüv birlen mümtāz bolsalar köklerni bu ṣıfatke bir cism de cismānī de bolmaġan
444.16 hem baʿz mümkünātını irādesi birlen maḫaṣṣaṣ bolġan müreccih bolurġa kirek ikenlikke delālet ḳıladur (ثم
444.17 استوى على العرش) munıñ ṣoñında allahü teʿālā ʿarş üzerine ṣaḳlav hem teḏbīr birlen ġālib boldı (وسخر
444.18 الشمس والقمر) daḫı allahü teʿālā ḳuyaşnı ve aynı musaḫḫar (iḫtiyārsız) itdi (كل يجري لأجل مسمى) ḳuyaş
444.19 birlen aydan her birisi maʿlūm bolġan müddet üçün yürür yaʿnī maʿlūm bolġan müddetde devrleri tamām bolur
444.20 ḫalḳ ḳuyaş birlen aynıñ yürüvini ḥareketini iʿtiḳād ḳılġanlıḳı üçün ḫalḳnıñ iʿtikādına muvāfıḳ itüp

444.21 allahü teʿālā beyān itdi munıñ ems̱āli ḳurānda köp hem köz körüvünde de ḳuyaş birlen ay yürügen kibi

444.22 körineler heyʾet-i cedīdeden ḫaberi bolġan ādemlerge bu mesʾele açuḳ maʿlūmdur çünki heyʾet-i cedīdege

444.23 ḳaraġanda ḳuyaş ḥareket ḳılmaydur belki yir ḥareket ḳıladur (يُدَبِّرُ الْأَمْرَ) allahü teʿālā ʿālemniñ

444.24 işini bar ḳıluv yoḳ öltürüv tirgüzüv kibi işlerni tedbir ḳılur (يُفَصِّلُ الْآيَاتِ) allahü teʿālā

444.25 öziniñ kemāl ḳudretine delālet ḳıla turġan āyetlerni ayurup ayurup indürür (لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ

444.26 رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ) rabbıñızġa yoluḳuvnı şiksiz bilüviñiz üçün yaʿnī allahü teʿālānıñ āyetlerinde fikr ḳılup

444.27 allahü teʿālānıñ ḳudretiniñ kāmil idükni bilüp başlap ʿālemni yaraṭuvġa ḳādir bolġan allahnıñ kaytadan

444.28 tirgüzüvge de ḳādir boluvını şiksiz bilüviñiz üçün (وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ) ve ol allahü teʿālā yirni

444.29 uzun itüp ve kiñ itüp ayaḳlar ḳararlansun üçün töşedi (وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ) daḫı ol

I / 445

445.1 yirde allahü teʿalā s̱ābit bolġan ṭaġlar yaratdı (وَأَنْهَارًا) daḫı yılġılar yaraṭdı (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ)

445.2 daḫı yimişlerniñ küllisinden (جَعَلَ فِيهَا) yirde yaraṭdı (زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) ikişer ṣınıfnı yaʿnī her ḳayu

445.3 yimişniñ ferdinden birisini açay ve birisini tüçi birisini ḳara ve birisini aḳ birsini uluġ ve birisini kiçik

445.4 itüp yaratdı (يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ) allahü teʿālā kiçden kündizni artdurur yaʿnī kiçni kündizge

445.5 (ornına) kiygüzür bes hevā yaḳtı bolġannıñ ṣoñında ḳarangı bolup evrilür (إِنَّ فِي ذَلِكَ) düristlikde

445.6 bu ẕikr ḳılınġan nerseler de bolġuçıdur (لآيات) allahnıñ birligine uluġ ʿalāmetler delīller (لقوم يتفكرون)

445.7 ol āyetlerde fikr ḳıluvçı ādemlerge (وفي الأرض) daḫı yirde bolġuçıdur (قطع متجاورات) birisi birisine

445.8 tutaşḳan türli orunlar (yir kisekleri) yaʿnī özleri birisi birisine yaḳın bola turup yirniñ

445.9 baʿzısı ölen ösdürmey baʿzısı ösdüre baʿzısı ḳatı baʿzısı yomşaḳ baʿzısı iginni ösdüre

445.10 aġaçnı ösdürmey ve baʿzısı kirisinçe aġaçnı ösdüre iginni ösdürmey (وجنات من أعناب)

445.11 daḫı yözimlerden bolġan baḳçalar bolġuçıdur (وزرع) daḫı iginler bolġuçıdur (ونخيل صنوان) daḫı

445.12 tübi bir bolup ṭarmaḳları köp bolġan ḫurma agaçları bolġuçıdur (وغير صنوان) daḫı tübi

445.13 bir bolup ve ṭarmaḳları köp bolmaġan ḫurma aġaçları bolġuçıdur (يسقى بماء واحد) bu yimişlerden

445.14 her birisi bir ṣu (yaġmur ṣuvı) birlen ṣuġarılur (ونفضل بعضها على بعض) ṣulay bola turup

445.15 ol yimişlerniñ baʿzısını baʿzısı üzerine artuḳ ḳılurmız (في الأكل) yimişde yaʿnī tüslerinde miḳdārlarında

445.16 islerinde ṭaʿāmlarında baʿzısını baʿzısından artuḳ ḳılurmız (إن في ذلك) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan

445.17 nerseler de bolġuçıdur (لآيات) allahnıñ birligine uluġ ʿalāmetler (لقوم يعقلون) ʿaḳllarını istiʿmāl ḳılup

445.18 fikr ḳılġan ādemler üçün (وإن تعجب) ve ey muḥammed eger sin kāfirlerniñ baʿs̱ni inkār ḳıluvlarından

445.19 ʿaceblenseñ (فعجب قولهم) bes kāfirlerniñ ol sözleri ʿacebdür yaʿnī ʿaceblenüviñ ornındadur çünki

445.20 bu ẕikr ḳılınġan nerselerni yaraṭuvġa ḳādir bolġan allahü teʿālā üzerine baʿs̱ yiġrek ciñil elbette ẕikr ḳılınġan

445.21 āyetler başlap yaraṭuvġa delālet ḳılġan kibi ölgenden ṣoñ ḳaytadan yaraṭuvınıñ da mümkin boluvına delālet

445.22 ḳıladur (أءذا كنا ترابا) kāfirlerniñ sözleri şol her ḳayçan biz tofraḳ bolsaḳ (أئنا لفي خلق جديد)

445.23 eyā biz yañadan yaratıluvda mı yaʿnī ölüp çürüp bitkenden ṣoñ yañadan tirilürmiz mi elbette tirilmemiz

445.24 didiler (أولئك) bu baʿs̱ni inkār itüvçi kāfirler (الذين) şunday kāfirlerdür (كفروا بربهم)

445.25 rablerini (rableriniñ baʿs̱ke kādir boluvını) inkār itdiler (وأولئك) daḫı bu baʿs̱ni inkār itüvçi

445.26 kāfirler (الأغلال في أعناقهم) alarnıñ moyınlarında boġavlar bardur yaʿnī alar azġunluḳ birlen

445.27 boġavlanġanlardur ḳutuluv iḥtimālleri yoḳ yā ki ḳıyāmet küninde boġavlanup ʿaẕāb ḳılınurlar maʿnāsında

445.28 (وأولئك) daḫı bu baʿs̱ni inkār itüvçi kāfirler (أصحاب النار) tamuġ oṭınıñ iyeleridür (هم فيها)

445.29 خالدون) ol ḳāfirler tamuġda meñgü ḳaluvçılardur (ويستعجلونك بالسيئة قبل الحسنة) daḫı kāfirler izgülikden

I / 446

446.1 burun yavızlıḳnı (ʿāḳıbetden burun ʿaẕābnı) aşuḳdururlar yaʿnī peyġamberler ümmetlerini eger īmān

446.2 kitürmeseñiz allahü teʿālā sizni dünyāda ʿāẕāb ḳılur dip ḳorḳutḳaç ḥāżır kitür ʿaẕābıñnı dip ḫorlap eytdiler

446.3 (وقد خلت من قبلهم المثلات) ve taḥḳīḳ mekke kāfirlerinden ilk peyġamberlerni yalġanġa tutuvda tiñleri bolġan

446.4 kāfirlerniñ türli ʿaẕābları ötdi bes ni üçün mekke kāfirleri ol ʿaẕāblarnı iʿtibār ḳılup ḳaramaylar

446.5 hem ol ʿaẕāblarnıñ oḫşaşını özlerine de inüvine dürist körmeyler (وإن ربك) daḫı düristlikde

446.6 ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām siniñ rabbiñ (لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ) ādemler üçün yarlıḳamaḳ iyesidür (عَلَىٰ ظُلْمِهِمْ)

446.7 ādemnin özlerine żulmi üzerine bu āyet tevbeden burun ʿafvnıñ düristligine delālet ḳıladur çünki

446.8 tevbe ḳıluvçı ādem żulmi üzerinde ḳalmay ammā tevbeden burun ʿafv dürist tügil digen ademler bu āyetde

446.9 żulmden uluġ günāhlardan ṣaḳlanur birlen bite turġan kiçik günāhlarnı yā ki maġfiretden setrni ve mühlet

446.10 birüvni irāde ḳılalar (وَإِنَّ رَبَّكَ) daḫı ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām siniñ rabbiñ (لَشَدِيدُ الْعِقَابِ) tilegen kişisine

446.11 yā ki kāfirlerge ʿaẕābı ḳatı bolġuçıdur (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytdi (لَوْلَا

446.12 أُنزِلَ عَلَيْهِ) muḥammed (ṣallallahü teʿālā ve sellem) üzerine indürülseçi (آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ) rabbisinden ḥaḳḳ peyġamber

446.13 idügine delālet ḳıla turġan ʿalāmet (muʿcize) niteki mūsā ʿaleyhi’s-selāmġa ṭayaḳ ʿīsā ʿaleyhi’s-selāmġa meyyitlerni

446.14 tirgüzüv ṣāliḥ ʿaleyhi’s-selāmġa nāḳa indürildi diyü (إِنَّمَا أَنتَ مُنذِرٌ) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām sin başḳa peyġamberler kibi

446.15 īmān kitürmegen ādemlerni ḳorḳıtuvçı ġınasun (وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ) ve her bir ḳavm üçün şol ḳavmde ġālib bolġan

446.16 nersenin cinsinden bolġan muʿcizelerge maḫṣūṣ bolġan ḥaḳlıḳġa köndürüvçi peyġamber bar mes̱elā ḥażret-i

446.17 mūsā ḳavminde siḥr ġālib boldı şunıñ üçün allahü teʿālā ḥażret-i mūsāġa siḥrge müşābe bolġan

446.18 muʿcize birdi ḥazret-i ʿīsā ḳavminde ṭabābet ġalib bolġan idi şunıñ üçün allahü teʿālā ḥażret-i ʿīsāġa

446.19 ṭıb cinsinden bolġan muʿcize birdi közsizlerni közli itmek ve ala tenlilerni selāmetlendürmek kibi

446.20 resūl allah ḳavminde şiʿir feṣāḥat ve belāġat ġālib boldı şunıñ üçün allahü teʿālā resūl allahġa şiʿir cinsinden kibi

446.21 bolġan feṣāḥat ve belāġatde cemīʿi şuʿarānıñ feṣāḥat ve belāġatine üstün bolġan muʿcize (kurān) nı birdi (قرآن)

446.22 allahü teʿālā bilür (الله يعلم) her bir ḫatun cinsi ḳursaġında yüklegen nerseni yaʿnī balanıñ ḥālini

446.23 ir mi ḳız mı kāmil mi żaʿīf mi körkem mi ḳabāḥat mi uzun mı ḳısḳa mı (ما تحمل كل أنثى) daḫı ḫatunlarnıñ

446.24 bala ḳapçıḳları kimitken nerseni (وما تغيض الأرحام) daḫı ḫatunlarnıñ bala ḳapçıḳları artdurġan nerseni

446.25 yaʿnī ḥaml müddetiniñ azını ve köpini daḫı balanıñ ṣanını * ḥaml müddetiniñ köpini imām-ı aʿẓam ḳaşında iki

446.26 yıl imām-ı şāfiʿī ḳaşında dört yıl imām mālik ḳaşında biş yıl imām ḍaḥḥāk iki yıl tamāmında dünyāġa

446.27 kildi hiram bin ḥabbān dört yıl tamāmında dünyāġa kildi digenler balanıñ ʿaddı bir yā ki iki yā ki

446.28 üç yā ki dört baʿzıları maʿlūm ḥaddi yoḳ digenler imām-ı ʿāẓam nihāyeti dört digen dört

446.29 bala ṭapḳan ḫatunlar bar (bizim ʿaṣrda ḳızan da boldı) imām şāfiʿī eyte yemende bir ḳart ādem miñe

I / 447

447.1 ḫaber birdidi ḫatunınıñ niçe mertebe bir ḳursaḳda biş bala toġdurġanlıḳdan (beyḍāvi hem medārik)

447.2 (وكل شيء) ve her bir nerse (عنده) allah ḥużūrında (بمقدار) muḳadder (çik) birlendür şol miḳdārdan

447.3 arṭmas da kimmes de (عالم الغيب والشهادة) ol allahü teʿālā ġaybni hem ḥāzirni bilgüçidür (الكبير

447.4 المتعال) ol allahü teʿālānıñ şāʾnı uluġdur hem ḳudreti birlen her nerseden üstündür (سواء منكم) sizlerden

447.5 berāberdür allahü teʿālāge (من أسر القول) sözni yaşirgen kişi de (ومن جهر به) daḫı sözni

447.6 ḳıçḳurup eytken kişi de (ومن هو مستخف بالليل) daḫı kiçniñ ḳaranġulıġı birlen ürtülgen kişi de

447.7 (وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ) daḫı kündizniñ yalında ẓāhir bolġan ḥālde barġan kişi de (لَهُ مُعَقِّبَاتٌ) sözini

447.8 yaşirgen yā ki āşikāre ḳılġan daḫı kiçniñ ḳaranġulıġı birlen ürtülgen daḫı kündizniñ yolında

447.9 ẓāhir bolup yürügen ādem üçün ṣaḳlavda birisi ṣoñında birisi nöbetde bolġan ferişteler bolġuçıdur (مِنْ

447.10 بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ) ol ādemniñ aldından hem artından (يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ) ferişteler ol ādemni allahnıñ

447.11 ʿaẕābından ṣaḳlarlar yaʿnī ādem günāh kılġaç allahdan mühlet ve yarlıḳamaḳ isterler (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde

447.12 allahü teʿālā (لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ) bir ḳavmde bolġan nerseni (yaḫşı ḥāllerni) özgertmes (bozmas) (حَتَّى

447.13 يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ) ol ḳavm özlerinde bolġan yaḫşı ḥāllerini yamān ḫāller birlen almaşduruv sebebli

447.14 özgertkenlerine (bozġanlarına) ḳadar yaʿnī ḫalḳda bolġan körkem ḥālniñ kitüviniñ sebebi ḫalḳnıñ

447.15 özidür ve bu körkem ḥālni ṣaḳlay bilmevleridür hem maʿnāda bu āyetke muvāfıḳ resūl allahnıñ ḥadīs̱inde kildi

447.16 resūl allah eytdi "كَمَا تَكُونُوا يُوَلَّى عَلَيْكُمْ" öziñiz niçük bolsañız sizniñ üstiñizde şulay ḥükm yürütülür

447.17 ve idāre ḳılınur maʿnāsında bu āyet birlen ḥadīs̱den bilindi müselmānlarda bolġan ḳuvvetlerniñ kitüviniñ

447.18 sebebi nefs-i müselmānlar özleri iken hem müselmānlar ḥaḳında ḥākimlerniñ bu revişçe idāre ḳıluvlarınıñ

447.19 sebebi de gine müselmānlar iken bes rūsiyehde yeşegen müselmānlarnıñ evvelde millet-i ḥākime bolup ḥāżirde

447.20 millet-i maḥkūmeniñ de bik żaʿīf bolġanı boluvına teʿeccüb iderge yaramay belki bu sebebni bitürüvge ṭırışmaḳ ġına

447.21 lāzım bola bu bābda bik uzun söylemek lāzım bolsa da mevżuʿī olmaduġından bu mesʿelede tafṣīlni erbāb-ı

447.22 baṣīretke tapşırduḳ (وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ) ve her ḳayçan allahü teʿālā tilese (بِقَوْمٍ) bir ḳavmge (سُوءًا) yavızlıḳnı

447.23 (ʿaẕābnı) (فَلَا مَرَدَّ لَهُ) bes bu yavızlıḳnı hiç kim üçün ḳaytaruv bolmas (وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ) daḫı allahü teʿālā

447.24 yavızlıḳnı tilegen ādemler üçün allahdan başḳa yoḳdur (مِنْ وَالٍ) bu yavızlıḳnı yiberüvde taṣarruf

447.25 ḳıluvçıdan hiç kişi (هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ) ol allahü teʿālā şunday allahdur sizge yıldırım

447.26 (yaşin) ni körsetür (خَوْفًا) ḳorḳulı bolġan ḥālde yaʿnī yaşin aṭuvdan (ṣoġuvdan) (وَطَمَعًا)

447.27 daḫı ümīd itüvli bolġan ḥālde yaʿnī ḫalḳ yaġmurnı ümīd iterler (وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ) daḫı allahü teʿālā

447.28 yaġmurlar yüklev sebebli aġır bolġan buluṭlarnı yaraṭur (وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ) daḫı raʿd (ferişte digenler)

447.29 tesbīḥ eytür likin ḳurānnıñ beyānına ḳaraġanda her nerseniñ özine ḫāṣ tesbīḥi bar tesbīḥ eytüvden

I / 448

448.1 ferişte boluvı lāzım tügil eger resūl allahnıñ raʿd buluṭda taṣarruf ḳılġuçı ferişte didiki ḥadīs̱i

448.2 s̱ābit bolsa yaşin es̱eriniñ mebdeʿī maʿnāsında bolur (بِحَمْدِهِ) öziniñ ḥamdi birlen (وَالْمَلَائِكَةُ

448.3 مِنْ خِيفَتِهِ) daḫı ferişteler tesbīḥ eytür allahdan ḳorḳuvdan yā ki raʿd tavışından ḳorḳuvdan (وَيُرْسِلُ

448.4 الصَّوَاعِقَ) daḫı allahü teʿālā gürildiler (bulutdan çıḳġan oṭlar) yiberür (فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ) bes

448.5 allahü teʿālā ol gürildilerni tilegen ādemlerine irişdürür ve helāk ḳılur (وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ) ḥālbūkim

448.6 ol kāfirler allahü teʿālānıñ kemāl ṣıfatlar birlen mevṣūf boluvı ḥaḳında resūl allah birlen ḳıçḳuruşurlar *

448.7 heyʾet-i cedīde iyeleriniñ beyānına kör buluṭlar ḥāṣıl bola turġan baḫārlar (pārlar) içinde yaşin ḥāṣıl

448.8 bola turġan maddeler bar şol maddelerniñ cıyıluvından kuvve-i berḳıyye ḥāṣıl bola şol ḳuvvet-i berḳıyyeniñ az olsun

448.9 ve köp bolsun yirde ve başḳa her nersede boluvın keşf itkenler bulutlarnıñ bir ḳıṭʿasında ḥāṣıl bolġan

448.10 ḳuvve-i berḳıyyeni töben bolġan ikinçi ḳıṭʿa bulutlar yā ki yirler özlerine tartup alurlar şol ḳuvve-i berḳıyye

448.11 buluṭdan ayrulġanda ṭop ve mıltıḳ ṭavışları kibi ṭavış ḥāṣıl bolur şuñar raʿd-ı berk diyürler

448.12 ḥatta buluṭlarda bolġan ḳuvve-i barḳıyyeni ala turġan (gürūmu atuvı berḳ-ı gerdāni) isminde bir ḳural iḫtivāʿ

448.13 itmişler şol ḳuralnı yaşinden ṣaḳlar üçün biyik binālarnıñ töbelerine ḳoyarlar raʿd-ı berḳ nuzūl maṭar

448.14 seḥāb kibi es̱erlerniñ ferişteler vāsıṭası birlen vucūdke kilüvini meşʿar bolġan nuṣūṣ-ı şerʿiyye biri ḥükemānıñ

448.15 bu kibi es̱erler bulutlarnıñ cez̠binden yā ki ictimāʾından yā ki ḥareketinden vucūdke kile digen sözleri arasında

448.16 muḫālefet yoḳ çünki ferişteler bu es̱erlerniñ ẓuhūrına mübdeʾ bolurlar ammā ḥükmā eytken nerseler maḥal-i ẓuhūr

448.17 bolurlar niteki kitābetniñ ẓuhūrına mübdeʾ kātibniñ taṣavvurı taḫayyül-i irādesi ammā ẓuhūrına maḥal kāġıd ḳara

448.18 ḳılmañ silkinüvi ve ḳolnıñ silkinüvi bir vaḳtde ṭufeyl oġlı ʿāmir hem rebīʿa oġlı erbed (lebīdniñ

448.19 ḳardeşleri) resūl allahnı öltürürge ḳaṣd ḳıldılar ṭufeyl oġlı ʿāmir resūl allah birlen ḳıçḳuruşurġa kirişdi

448.20 rebīʿa oġlı erbed artdan ḳılıç birlen ṣoḳmaḳçı bolup bardı resūl allah munı sizdi eytdi ey

448.21 rabbim bularġa tilegen nerseñni ḳıl didi şundan ṣoñ allahü teʿālā sāʿḳa (yaşin) ile helāk itdi

448.22 (وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ) ve ol allahü teʿālā düşmānlarına hīleni yā ki düşmānlarnı ʿaz̠āb birlen tutuvnı ḳaṭı

448.23 ḳıluvçıdur (لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ) ol allah üçündür ḥaḳġa (tevḥīd kelimesine) ündev (وَالَّذِينَ) daḫı şunday

448.24 ṣanemler (يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) müşrikler ol ṣanemlerge başḳa ʿibādet ḳılurlar (لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ

448.25 (بشىء) ol maʿbūdlar müşrikler üçün istegen nerseleriniñ hiç birisi birlen cevāb birmesler yaʿnī hiç

448.26 birisini ḳabūl itmesler (إلا كباسط كفيه إلى الماء) meger ḳabūl iterler iki uçnı ṣuġa töşegen ādemni

448.27 ṣunıñ ḳabūl itüvi kibi (ليبلغ فاه) aġzına ṣu irişsün üçün yaʿnī ḳuyu yanına barur da duʿā ḳılur

448.28 ṣu ḳuyudan köterilsün de aġzıma irişsün dip ḥālbūkim meñgü ṣu aġzına irişüvçi tügildür

448.29 çünki ṣu cansız munıñ duʿāsını bilmey hem ḳabūl iterge de ḳudretinden kilmey müşriklerniñ de ṣanemlerden

I / 449

449.1 bir nerse istep duʿā ḳıluvları şunıñ kibi yaʿnī bu iki türli duʿānıñ ikisinde de faʾide yoḳ (وما دعاء

449.2 الكافرين) kāfirlerniñ duʿāsı tügildür (إلا في ضلال) eger azġunlıḳda (żāʾiʿ ve bāṭıllıḳda) dur (ولله يسجد)

449.3 daḫı allahü teʿālā üçün secde ḳılur (من في السموات والأرض) köklerde ve yirlerde bolġan ʿaḳl iyeleri

449.4 (طوعا وكرها) iḫtiyārlı bolġanları hem küçlengenleri ḥālde yaʿnī ferişteler hem ādem ve cinden bolġan

449.5 müʾminler ḳaṭılıḳ ve irgenlik ḥālinde iḫtiyār birlen secde ḳılurlar kāfirler daḫı münāfıḳlar ḳaṭılıḳ ve żarūret

449.6 ḥālinde küçlengenleri ḥālde secde ḳılurlar (وظلالهم بالغدو والآصال) daḫı köklerde ve yirlerde bolġan

449.7 ʿaḳl iyeleri kölegeleri irtede ve ḳiçede secde ḳılurlar (قل من رب السموات والأرض) ey muḥammed

449.8 ḳavmiñe eyt köklerniñ ve yirlerniñ rabbisi dip (قل الله) hem alar ṭarafından cevābda eyt köklerniñ

449.9 ve yirlerniñ rabbisi allahü teʿālā dip (قل أفاتخذتم من دونه أولياء) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ḳavmiñe ilzām üçün

449.10 eyt eger köklerniñ ve yirlerniñ rabbisi allahü teʿālā bolsa allahdan başḳa maʿbūd bolġan velīler tutdıñız mı

449.11 yaʿnī ni üçün allahdan başḳa maʿbūdlar tutasız (لايملكون لانفسهم) ol maʿbūdlarıñız özleri üçün de

449.12 mülklenmesler (نفعا ولا ضرا) faʾideni daḫı żararnı bes sizge niçük fāʾide irişdürüvni ve sizden niçük

449.13 żararnı yiberüvni mülklesünler (قل) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) (هل يستوى الاعمى والبصير)

449.14 ṣoḳır ādem birlen közli ādem berāber bolurlar mı yaʿnī ʿibādetniñ ḥaḳīḳatni hem ʿibādetni vācib ite turġan

449.15 nerseni bilmey turġan müşrik birlen ʿibādetniñ haḳīḳatini hem ʿibādetini vācib ite turġan nerseni bile turġan

449.16 müveḥḥid berāber bolurlar mı elbette yoḳ (ام هل تستوى الظلمات والنور) yā ki ḳaranġılıḳlar (yaʿnī şirk)

449.17 daḫī nūrlar (yaʿnī tevḥīd) berāber bolurlar mı elbette yoḳ (ام جعلوا لله شركاء) yā ki allahġa şerīkler ḳıldılar mı

449.18 müşrikler (خلقوا كخلقه) ol şerīkler allahü teʿālā yaraṭḳan kibi yaraṭdılar mı (فتشابه الخلق عليهم) bes alarġa

449.19 allahü teʿālā yaraṭḳan ḫalḳ birlen şerīkleri yaraṭḳan ḫalḳlar bilimsiz boldılar mı allahü teʿālā ʿibādetke

449.20 müsteḥaḳ bolġan kibi şerīkleri de ʿibādetke müsteḥaḳ boldılar mı yaʿnī elbette munday yaraṭuv ṣıfaṭı tapılġan

449.21 şeriḳlerni allahga şerīk itüp tutmadılar belki ʿāciz bolġan ve hiç nersege maḫlūḳ ḳadarı da ḳudretleri

449.22 bolmaġan nerselerini allahġa şerīk itdiler (قل الله خالق كل شىء) ey muḥammed eyt sin ḳavmiñe allahü

449.23 teʿālā her nersesi yaraṭuvçıdur allahdan başḳa ḫāliḳ hiç yoḳdur bes allahġa ʿibādetde hem orṭaḳ hiç

449.24 nerse yoḳdur (وهو الواحد القهار) ve ol allahü teʿālā maʿbūdiyyetde birdür ḫālḳiyyetde bir bolduḳı kibi hem her

449.25 nersege ġālibdür küçi yitküçidür (انزل من السماء ماء) ol allahü teʿālā kökden buluṭdan ṣu indürdi

449.26 (فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا) bes çukırlar yaʿnī çukırdaġı ṣular aḳdı allahü teʿālā bilgen fāʾideli bolġan

449.27 miḳdārları birlen (فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا) bes ṭaşuv ṣuvı öziniñ üstünde bülend köpükni yükledi

449.28 (وَمِمَّا) daḫı şol nerseden (يُوقِدُونَ عَلَيْهِ) ol nerse üzerine yandururlar (فِى النَّارِ) ol nerse oṭda

449.29 bolġan ḥālde yaʿnī cevāhir-i arżiyeden altun kümiş timir baḳır kibiler (ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ) ziynet istev üçün

I / 450

450.1 (أَوْ مَتَاعٍ) yeise metāʿ istev üçün ṣavtlar ve ṣoġış ḳurallarını hem igin saça turġan ḳurāllar kibi

450.2 (زَبَدٌ مِثْلُهُ) ṣu köpügi kibik köpük ḥāṣıl bolur yaʿnī ṣu ṭaşḳan zamānda üstünde köpük ḥāṣıl bolġan kibi

450.3 cevāhir-i arżiyeni ḥācet üçün ertkende hem köpük ḥāṣıl bolur (كَذَلِكَ) oşandaḳ yaʿnī ẕikr ḳılınġan mes̱el

450.4 kibi (يَضْرِبُ اللّٰهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ) allahü teʿālā ḥaḳnı hem bāṭılnı beyān ḳılur bes ḥaḳḳ faʾideli bolġan ṣāf

450.5 ṣu birlen cevāhir-i arżiyeniñ ertkenden ṣoñ ṣāf bolup faʾideli bolup ḳalġanı kibi bola bāṭıl ṣu üstündegi

450.6 köpük ve çöp kibi cevāhir-i arżiyeni ertken ṣoñında ḳalġan köpügi (ḳalduġı) kibi bola (فَأَمَّا الزَّبَدُ) bes

450.7 ṣu birlen cevāhir-i arżiyeniñ köpügi (فَيَذْهَبُ جُفَاءً) bes żāʾiʿ ve ṭaşlanmış bolġan ḥālde kiter (biter) yaʿnī

450.8 ṣu hem cevāhir-i arżiyeni alarnı çitke ṭaşlar (وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ) ammā ādemlerge faʾide birgeni yaʿnī ṣāf ṣu birlen

450.9 ṣāf cevāhir-i arżiye (فَيَمْكُثُ فِى الْأَرْضِ) bes yirde turur yir ehli bular birlen faʾidelenür (كَذَلِكَ) oşandaḳ

450.10 yaʿnī ẕikr ḳılınġan nerse kibi (يضرب الله الأمثال) allahü teʿālā mes̱ellerni beyān ḳılur (للذين استجابوا لربهم)

450.11 rablerini ṭāʿat birlen ḳabūl itken ādemlerge (müʾminlerge) beyān ḳılur (الحسنى) körkem bolġan ḳabūl

450.12 itüv birlen (والذين لم يستجيبوا له) daḫı rablerini ṭāʿat birlen körkem ḳabūl itüv birlen ḳabūl itmegen

450.13 ādemlerge (kāfirlerge) beyān ḳılur yaʿnī allahü teʿālānıñ bu mes̱elni müʾminlerden ve kāfirlerden her iki ṭāʾifege

450.14 beyān ḳılur (لو أن لهم) eger ṭāʿat ḳıluv birlen rablerini ḳabūl itmegen ādemler (kāfirler) üçün bolsa idi

450.15 (ما في الأرض جميعا) yirde bolġan nerseniñ barçası (ومثله معه) daḫı yirde bolġan nerse birlen yine

450.16 anıñ mes̱eli (miḳdārı) bolsa (لافتدوا به) elbette ol māl birlen özlerini fidyeler idiler yaʿnī hiç

450.17 āyāmı ol mālnı birüp özlerini cehennemden bulup alurlar idi (أولئك) bu ṭāʿat ḳıluv birlen

450.18 rablerini ḳabūl itmegen ādemler (kāfirler) (لهم سوء الحساب) ol ādemler üçün ḥesābnıñ yavızı

450.19 bolur (ومأواهم جهنم) daḫı ol ādemlerniñ baraçaḳ ornı cehennemdür (وبئس المهاد) ve ni yavız ḳararlana turġan

450.20 orundur (bişikdür) ol cehennem (أفمن يعلم) eyā şol kişi bilür (أنما أنزل إليك) düristlikde

450.21 siñe indürülgen nerse (ḳurān) (من ربك) rabbiñden (الحق) ḥaḳdur dip yaʿnī rabbiñden indürülgen

450.22 nerseni (ḳurānnı) ḥaḳdur dip bilgen kişi (كمن هو أعمى) köñli ṣoḳır bolġan baṣīretsiz ādem

450.23 kiyimi elbette tügil (إنما يتذكر) budur başḳa tügildür bu vaʿaẓler birlen vaʿaẓlenür (أولوا الألباب) ṣāf

450.24 ʿaḳl iyeleri gine (الذين) şunday ādemler (يوفون بعهد الله) allahnıñ ʿahdine vefāʾ ḳılurlar yaʿnī ʿālim-i

450.25 dürde "ألست بربكم" nıñ cevābında "beli" digen vaḳtlarındaġı iḳrār ḳılġan īmān fıṭrilerinde

450.26 yā ki her bir ʿahdke vefāʾ ḳılurlar maʿnāsında (ولا ينقضون الميثاق) daḫı ḳılġan ʿahdlerini bozmaslar

450.27 (والذين) daḫı şunday ādemler (يصلون) tutaş ḳılurlar (ما) şol nerseni (أمر الله به أن يوصل)

450.28 allahü teʿālā ol nerseni tutaş ḳıluv birlen emr ḳıldı yaʿnī ḳardeşleri birlen hem barça müʾminler birlen

450.29 dost tururlar ve bütün peyġamberlerge imān kitürürler ḥāṣıl ḥuḳūḳ-ı nāsnıñ hemmesini riʿāye ḳılurlar

I / 451

451.1 (ويخشون ربهم) daḫı rablerinden ḳorḳarlar (ويخافون سوء الحساب) daḫı ḳıyāmet künindegi ḫesābnıñ

451.2 yavızından ḳorḳarlar ḥāṣıl ḥesāb ḳılınmasdan burun özlerini ḥesāb ḳılurlar (والذين) daḫı

451.3 şunday ādemler (صبروا) ʿibādet meşaḳḳatlerine ṣabrlıḳ ḳıldılar yaʿnī nefs arzularına ḫilāflıḳ

451.4 ḳıldılar ve günāhdan ṣaḳlandılar (ابتغاء وجه ربهم) rableriniñ rıżālıġını istev üçün (وأقاموا الصلوة)

451.5 daḫı namāz oḳudılar (وأنفقوا مما رزقناهم) daḫı biz özlerine rızḳlandurġan (birgen) nerselerden

451.6 ṣarf ḳıldılar (سرا وعلانية) yaşrin ve āşikāre (ويدرؤن بالحسنة السيئة) daḫı izgülik birlen

451.7 yavızlıḳnı yiberür boldılar yaʿnī yavız ʿamel ḳılsalar artından tizden izgü ʿamel ḳıldılar yā ki

451.8 nādānlıḳ kibi nerseni ʿilm birlen yiberdiler maʿnāsında (أولئك) bu ẕikr ḳılınġan ṣıfatlarda bolġan ādemler

451.9 (لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ) bu ādemler üçün dünyā yurṭı ṣonıñda bolġan aḫiret yurṭı (cennet) bolur (جَنَّاتُ)

451.10 عَدْنٍ) ʿadn (iḳāmet) ucmaḫları bolur (يَدْخُلُونَهَا) ol ucmaḫlarġa kirürler bu ṣıfatda bolġan ādemler

451.11 (وَمَنْ صَلَحَ) daḫı izgü bolġan ademler kirürler (مِنْ آبَائِهِمْ) ẕikr ḳılınġan ṣıfatda bolġan ādemlerniñ

451.12 atalarından (وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ) daḫı ol ṣıfatlı ādemlerniñ ḫatunlarından ve balalarından (وَالْمَلَائِكَةُ)

451.13 يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ) daḫı ucmaḫḳa kirgenniñ ṣoñında bu ṣıfatlı ādemlerge ferişteler kirürler (مِنْ كُلِّ بَابٍ)

451.14 ucmaḫnıñ her bir işiginden (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) sizniñ üzeriñizge hemīşe selāmetlik bolsun digenleri ḥālde

451.15 (بِمَا صَبَرْتُمْ) dünyāda ʿibādet meşaḳḳatlerine ṣabr ḳıluvıñız sebebli (فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ) bes ni ḫoş yurṭdur

451.16 dünyā yurṭı ṣoñında bolġan aḫiret yurṭı (وَالَّذِينَ) daḫı şunday ādemler (يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ) allahnıñ

451.17 ʿahdini bozarlar yaʿnī ʿālem-i zorda "أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ" niñ cevābında "belī" digen vaḳtlarındaġı iḳrār

451.18 ḳılġan īmān fıṭrīlarını yā ki her bir ʿahdni (مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) ʿahd ḳılġanları ṣoñından (وَيَقْطَعُونَ)

451.19 daḫı kiserler (مَا) şol nerselerni (أَمَرَ اللهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ) buyurdı allahü teʿālā ol nerseni tutaş ḳıluv birlen

451.20 yaʿnī ḳardeşleri birlen müʾminler birlen düşmān boluşurlar hem peyġamberlerge īmān kitürmesler ḥāṣıl ḥuḳūḳ-ı

451.21 nāsnı riʿāye ḳılmaslar (وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ) daḫı yirde bozuḳlık ḳılurlar (أُولَئِكَ) bu ṣıfaṭda

451.22 bolġan ādemler (لَهُمُ اللَّعْنَةُ) alarġa laʿnet bolur (وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ) daḫı bu ṣıfatlı ādemler üçün

451.23 yurṭnıñ yavızı yaʿnī cehennem bolur (اللّٰه يبسط الرزق) daḫı allahü teʿālā rızḳnı töşer (kiñ ḳılur)

451.24 (لمن يشاء) tilegen kişisi üçün (ويقدر) tilegen kişisi üçün ṭar ḳılur rızḳnı (وفرحوا

451.25 بالحيوة الدنيا) daḫı mekke ḫalḳı dünyā tirükligi birlen şādlanurlar yaʿnī dünyāda allahü teʿālānıñ rızḳını kiñ

451.26 ḳıluvı birlen (وما الحيوة الدنيا) ḥālbūkim dünyānıñ tirükligi tügildür (الا متاع) meger vaḳt faʾidelene

451.27 turġan ve tiz bite turġan nersedür (ويقول الذين كفروا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytür (لولا انزل

451.28 عليه آية) aḫiret tirükligi yanında muḥammed ʿaleyhi's-selām üzerine indürilmiş bolsaçı āyet (من ربه) rabbisinden

I / 452

452.1 (قل) eyt sin ey muḫammed ʿaleyhi's-selām (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (يضل من يشاء) tilegen kişisini azdurur

452.2 (ويهدى اليه) daḫı öziniñ dīnine köndürür (من اناب) haḳlıḳġa ḳaytḳan ḫaḳnı inkārdan döngen

452.3 kişini (الذين) şunday ādemlerdür ol ḫaḳlıḳġa ḳaytḳan kişiler (آمنوا) īmān ḳitürdiler (وتطمئن)

452.4 وتطمئن) daḫı īmān kitürgen ādemlerniñ köñilleri ḳararlanur (بذكر الله) allahnıñ ẕikri birlen (الا بذكر الله)

452.5 agāh olıñız allahnıñ ẕikri birlen (تطمئن القلوب) köñilleri ḳararlanur (الذين) şunday ādemler

452.6 (آمنوا وعملوا الصالحات) īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (طوبى لهم) īmān kitürip de izgü ʿamel

452.7 ḳılġan ādemlerge rāḫat yā ki izgülikke irişmeḳ bardur (وحسن مآب) daḫı ḳaytaçaḳ orunnıñ körkemi

452.8 bardur (كذلك) sinden ilk peyġamber yiberdügimiz kibi (ارسلناك فى امة) sini şunday cemāʿāt içinde

452.9 peyġamber itüp yiberdük (قد خلت من قبلها) ol ümmetlerden ilk ötdi (امم) peygāmber yiberilgen ümmetler

452.10 (لتتلوا عليهم) sini peyġamber itüp yiberdük siniñ mekke ḥalḳı üzerine oḳuvıñ üçün (الذى اوحينا اليك)

452.11 siñe vaḥy ḳılġan nersemizni (ḳurānnı) (وهم يكفرون بالرحمن) ḫālbūkim ol mekke ḥalḳı (kāfirleri)

452.12 raḫmet ḳıluvçı allahü teʿālānı inkār iterler mekke ḥalḳınıñ müşrikleri raḫmet ḳıluvçı allahġa secde ḳılıñız

452.13 diyü buyurulmış bolġanları zamānda raḫmet ḳıluvçı allah nerse dip eytdiler (قل هو ربى) ey muḫammed ʿaleyhi's-selām

452.14 eyt sin mekke müşriklerine raḫmet ḳıluvçı allah minim rabbimdür (لا اله الا هو) ʿibādetle müsteḫaḳ bolġan ẕāt

452.15 hiç yoḳdur meger minim rabbim ginedür (عليه توكلت) ol rabbim üzerine işlerimni tapşırdım min (واليه متاب)

452.16 daḫı ol allahü teʿālā üzerinedür ḳaytaçaḳ ornım ve sizniñ de ḳaytaçaḳ ornıñız * bir vaḳtde kureyş

452.17 kāfirleri ey muḫammed eger sin ḫaḳḳ peyġamber bolsañ ḳurān oḳuvıñ sebebli bizden mekke taġlarunı seyr

452.18 ḳıldur yaʿnī orunlarından ḳobarup başḳa yirge yiber bizge mekke yiri kiñ bolup ḳalsun biz

452.19 baḳçalar yaşarmız iginler saçarmız hem yirni yarup çişmeler çıġar hem bizge cilni masḫar ḳıl biz

452.20 cilge atlanup şāmga şatuv iterge barımız hem kilāb oġlı ḳuṣaynı hem başḳa atalarımıznı tirgüz

452.21 siniñ peyġamber boluvıñ ḥaḳında bizge söylesünler şundan ṣoñ biz siñe īmān kitürürmiz didiler şol

452.22 ḥaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ولو ان قرآنا) eger düristlikde ḳurān (سيرت به الجبال)

452.23 ol ḳurān oḳuv sebebli taġlar seyr ḳıldurulmış (orunlarından ḳozġatılmış ve ḳobarılmış) bolsa

452.24 (أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ) yeise ḳurān oḳuv sebebli yirni yarulmış bolsa yaʿnī çişmeler çıġarılmış bolsa
452.25 yeise ḳurān oḳuv sebebli yirni seyr birle ḳaṭʿ ḳılınmış bolsa yaʿnī cilni masḫar ḳılınup cil birlen
452.26 seyr ḳıluv birlen yirni ḳaṭʿ ḳılınsa (أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَى) yeise ḳurān oḳuv sebebli ölüklerni söyleştürilmiş
452.27 bolsa idi şol vaḳtda de hem ḳureyş kāfirleri īmān kitürmesler idi (بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا) belki allahü teʿalā
452.28 üçündür her iş yaʿnī her nersege ḳudret * ḫaṣıl eger allahü teʿālānıñ siz ṣoragan nerselerni ḳıluvġa
452.29 irādesi müteʿallıḳ bolsa ḳılur idi likin bu nerselerni ḳılġanda hem sizniñ köñillerinīzniñ

I / 453

453.1 yomşaruvı ve īmān kitürüviñizniñ iḥtimāli bolmaġanlıḳnı bildüginden bu nerselerini ḳıluvġa irādesi
453.2 müteʿallıḳ bolmadı (أَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ آمَنُوا) īmān kitürgen ādemler bilmedi mi * bu ayetda yeʾs-i ʿilm
453.3 maʿnāsında çünki ḫażret-i ʿalī ibn-i ʿabbās ṣaḥābe tābiʿīnden bir cemāʿat "أَفَلَمْ يَتَبَيَّنْ" diyü oḳudılar ʿilm
453.4 ẓuhūrnıñ tefsīri ʿilm maʿnāsında yeʾsni istiʿmāl dürist çünki ʿilm-i yeʾske sebeb çünki ümīd kisilgen
453.5 nerse bolmay meger maʿlūm bola (أَنْ) düristlikde (لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ) eger allahü teʿālā tilese idi (لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا)
453.6 ādemlerniñ barçasını īmānġa köndürür idi yaʿnī şunı īmān kitürgen ādemler bilmediler mi elbette bildiler
453.7 (وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemlerge hemīşe (تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا) işlegen işleri
453.8 (kāfirleri) sebebli irişüv bolur alarġa (قَارِعَةٌ) türli belālar birlen köñillerini ḳaḳġuçı ḳorḳınçlı nerse
453.9 (أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ) yā ki ḳorḳınçlı nerse alarnıñ mekkedegi yurṭlarına yaḳın iner yā ki ey muḫammed

453.10 sin alarnıñ yurṭlarına yaḳın ʿaskeriñ birlen inersen alar mundan bik ḳorḳalar niteki resūl allah ḫudeybiye

453.11 yılında kāfirlerniñ yurṭlarına yaḳın ʿasker birlen kilgen (حتى يأتي وعد الله) allahnıñ vaʿdesi (ölüm yā ki

453.12 ḳıyāmet yā ki fetḫ-i mekke) kilgenge ḳadar (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (لا يخلف الميعاد) vaʿdelerge ḥilāflıḳ

453.13 ḳılmas çünki allahü teʿālānıñ yalġan boluvı maḫāl (ولقد استهزئ برسل) ve taḫḳīḳ resūllerni

453.14 ḫorlanmış boldı (من قبلك) ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) sinden ilk yaʿnī kāfirlerniñ ḥorlavı ʿaceb tügil

453.15 sinden ilk bolġan peyġamberlerni de kāfirler ḥorladılar bu söz resūl allahġa tesliye (köñil cuvaṭuv) bola (فامليت

453.16 للذين كفروا) bes kāfir bolġan ādemlerge mühlet birdim min (ثم اخذتهم) munıñ ṣoñında kāfir bolġan

453.17 ādemlerni ʿaẕāb birlen tutdım min (فكيف كان عقاب) bes kāfirlerge minim ʿaẕābım niçük boldı (افمن) eyā

453.18 şol ẕāt (allahü teʿālā) (هو قائم على كل نفس) ol ẕāt her bir nefs üzerine turġuçı (tikşirüvçi)

453.19 idi (بما كسبت) nefsniñ kesb itken nersesi birlen kirek izgülik bolsun kesb itken

453.20 nersesi ve ḳirek yavızlıḳ bolsun bu ṣıfatda bolmaġan ẕāt kibi mi elbette tügil (وجعلوا لله شركاء) daḫı kāfirler

453.21 ʿibādetde allahġa şerīkler ḳıldılar (قل) ey muḫammed kāfirlerge eyt (سموهم) ol şerīk ḳılġan

453.22 nerseleriñizni ismleñiz (ṣıfatlañız) munıñ ṣoñında oylañız ol şerīk ḳılġan nerseleriñizniñ maʿbūd

453.23 boluvġa istiḫḳāḳları var mı (ام تنبئونه) yā ki allahġa ḥaber biresiz mi ʿibādetke müsteḫaḳ bolġan

453.24 şerīkler birlen (بما لا يعلم في الارض) allahü teʿālā yirde bilmegen nerse birlen ḫālbūkim allahü teʿālā her nerseni

453.25 bilgüçi bes sizniñ şerīk birlen ḫaber birüviñiz allahü teʿālā bilmegen nerse birle ḫaber bola allahü teʿālā bilmegen

453.26 nerse yoḳ bes allahü teʿālāge ʿibādetke müsteḥaḳ bolġan şerīkde yoḳ (أَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ) yā ki

453.27 iʿtibārsız ġına ḫaḳīḳni bolmaġan sözden żāhir birlen (yaʿnī bāṭıl ẓan birlen gine) ol maʿbūdlarıñıznı allahnıñ

453.28 şerīkleri dip ataysız mı (بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) belki kāfir bolġan ādemlerge ziynetli ḳılındı

453.29 yaʿnī şeyṭān ṭarafından ziynetli itüp körsetildi (مَكْرُهُمْ) küfrleri yā ki islāmge mekrleri (وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ)

I / 454

454.1 daḫı ḥaḳḳ yoldan ṭıyılmış boldılar ol kāfirler (وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ) ve kimdür allahü teʿalā ol kişini ḥaḳḳ yoldan

454.2 azdursa (فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ) bes ol kişini ḥaḳḳ yolġa hiçbir köndürüvçi yoḳdur (لَهُمْ عَذَابٌ) ol kāfirler

454.3 üçün ʿaẕāb bardur (فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) dünyā tirükliginde mes̱elā ṣoġışda esīr boluv hem maḳtūl boluv kibi (وَلَعَذَابُ

454.4 الْآخِرَةِ) daḫı elbette aḫiret ʿaẕābı (أَشَقُّ) meşaḳḳatlirek ve aġırraḳdur dünyā ʿaẕābından (وَمَا لَهُمْ) daḫı kāfirler

454.5 üçün yoḳdur (مِنَ اللَّهِ) allahnıñ ʿaẕābından yā ki raḥmetinden (مِنْ وَاقٍ) saḳlaġuçı (مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي

454.6 وُعِدَ الْمُتَّقُونَ) küfrden ṣaḳlanuvçı ādemler üçün vaʿde ḳılınġan ucmaḫnıñ ṣıfatı (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ)

454.7 ol ucmaḫnın astından yılġalar (ṣular) aġar (أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا) bu ṣıfatlı bolġan cennetniñ aşamlıḳ

454.8 ṭaʿāmları daḫı kölegeleri hemīşedür hiç bitmes dünyā niʿmetleri ve dünyā kölegeleri kibi tügillerdür (تِلْكَ عُقْبَى

454.9 الذين اتقوا) bu ṣıfatlı bolġan ucmaẖ küfrden ṣaḳlanġan ādemlerniñ ḳaytaçaḳ ornıdur (وعقبى الكافرين)

454.10 النار) daẖı kāfirlerniñ ḳaytaçaḳ ornı tamuġdur (والذين) daẖı şunday ādemler (آتيناهم الكتاب)

454.11 ol ādemlerge kitāb birdük biz yaʿnī ehl-i kitābdan bolġan müselmānlarġa ʿabdu'l-lah bin selām hem anıñ

454.12 yoldaşları kibi daẖı naṣāradan īmān kitürgen ādemler alar cemʿisi siksen ir ḳırḳısı ñecrānda

454.13 sikizi yemende otuz ikisi ẖabeşede (يفرحون بما أنزل إليك) siñe indürülgen nersege şādlanur

454.14 boldılar yaʿnī ḳurānġa çünki ehl-i kitābnıñ müʾminleri ḳurānnıñ özleriniñ kitāblarına muvāfıḳ boluvı

454.15 sebebli ḳuvandılar (ومن الأحزاب) daẖı resūl allah birlen ṣoġış ḳılurġa infāḳ ḳılġan kāfirler ẖazebinden

454.16 bardur (من ينكر بعضه) ḳurānnıñ baʿzısını (özleriniñ şerīʿatlerine muẖālif bolġannı yā ki özleriniñ

454.17 bozġanlarına muḥālif bolġannı) inkār ḳılġan ādemler eşref oġlı kaʿb hem anıñ yoldaşları kibi hem

454.18 seyd birlen ʿākib hem bularnıñ yoldaşları kibi (قل إنما أمرت) ey muẖammed ʿaleyhi'sselām eyt sin budur başḳa

454.19 tügildür min buyurulmış boldım (أن أعبد الله) allahġa ʿibādet ḳıluvım birlen (ولا أشرك به) daẖı allahġa şirket

454.20 ḳılmavım birlen yaʿnī miñe indürülgen nersede min allahġa ʿibādet ḳıluvım ve allahnı birlevim birlen buyuruldım

454.21 dīnde in kireklisi hem şol munı inkārge hiç yol yoḳ siz öziñizniñ şerīʿatiñizge muḥālif bolġan nerseni

454.22 inkār itesiz bu inkārıñız orunsız çünki uṣūl-i dīnde bir bolġannıñ ṣoñında kütb-i semāviyeniñ hem şerāʾiʿ

454.23 aḥkāmınıñ cüzʾiyyātında muḥālefeti bidʿat ve yāñi (ʿaceyb) nerse tügildür (إليه أدعو) min allahnıñ dīnine ündeyim sizni

454.24 (وَإِلَيْهِ مَآبِ) daẖı ol allahü teʿālāgedür minim ḳaytaçaḳ ornım uṣūl-i dīn ḳadarsı cemīʿ peyġamberler arasında müttefik-i

454.25 ʿaleyh ammā uṣūl-i dīnniñ füruʿları ʿaṣrlarnıñ hem ümmetlerniñ iẖtilāfı birlen muḥtelif bola bes furūʿ-ı dīnde muḥālif

454.26 bolġanlıġı üçün miñe indürülgen nerseni (ḳurānnı) inkār ḳıluvıñıznıñ maʿnāsı yoḳ (وَكَذَٰلِكَ)

454.27 oşandaḳ yaʿnī müttefik-i ʿaliyye bolġan uṣ̱ūl-i dīnni müştemil bolġan nerseni indürüvimiz kibi (أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا

454.28 عَرَبِيًّا) ʿarab tilinde bolġan ẖikmetke muvāfıḳ ẖükm ḳıla turġan ḳurānnı indürdük (وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ)

454.29 ve eger siñ kāfirlerniñ ündey turġan nefs arzularına iyerseñ (dīnlerini evvelgiçe ḳararlanduruv alar

I / 455

455.1 ḳıblesine ḳarap namāz oḳuv kibi) (بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ) alarnıñ dīnleriniñ mensūḫ boluvını bilüv siñe

455.2 kilgenniñ ṣoñında (مَا لَكَ مِنَ اللهِ) siniñ üçün allahdan yoḳdur (مِنْ وَلِيٍّ) yardemçiden (وَلَا وَاقٍ) daẖı

455.3 allahnıñ ʿaẕābından ṭıyuvçıdan (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا) ve taẖḳīḳ yiberdük biz (رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ) sinden ilk siniñ kibi

455.4 ādem bolġan peyġamberlerni (وَجَعَلْنَا لَهُمْ) daẖı ol peyġamberler üçün yaraṭduḳ biz (أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً) ẖatunlarnı

455.5 ve balalarnı resūl allahnı ẖatunlarınıñ köpligi birlen kāfirler ʿayb ḳılġanlar şunı redd ḳılup allahü teʿālā bu ẕikr

455.6 ḳılınġan āyetni indürgen (وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ) ve hiç bir peyġamber üçün dürist bolmadı (أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ) ḳavmi

455.7 istegen muʿcizeni kitürüvi (إِلَّا بِإِذْنِ اللهِ) meger allahnıñ iẕni birlen gine kitürüvi dürist boldı (لِكُلِّ أَجَلٍ

455.8 كتاب) her bir vaḳt üçün bendelerge ḫikmet muḳtażāsınça farż ḳılınġan ḫükm bar (يمحو الله ما يشاء)

455.9 allahü teʿālā ol kitābdan tilegen nersesini yaʿnī cuyuv ṣevāb bolġannı cuyar (nesḫ ḳılur) (ويثبت)

455.10 daḫı ḫikmeti tilegenin kitābda ḳaldurur yā ki ol kitābdan tevbe ḳılġan ādemniñ yavızlıḳların cuyar

455.11 izgüliklerini ḳaldurur yā ki ṣaḳçı feriştelerniñ kitābından cezā-ı müteʿallik bolmaġan nerseni cuyar cezā-ı

455.12 müteʿāllik bolġan nerseni ḳaldurur (وعنده أم الكتاب) daḫı allahü teʿālā ḥużūrında bardur kitābnıñ anası (aṣlı)

455.13 yaʿnī levhül-maḫfūẓ çünki levḫü'l-maḫfūẓda her nerse bardur (وإما نرينك) ey muḫammed (ʿaleyhi's-selām) eger siñe

455.14 körsetsek (بعض الذي نعدهم) ol kāfirlerge vaʿde ḳılġan nerseniñ (ʿaẕābnıñ) baʿzısını (أو نتوفينك)

455.15 yā ki körsetmesden ilk sini öltürsek (فإنما عليك البلاغ) niçük kine bolsa da ʿaẕābnı körsetsek de

455.16 yā ki körsetmesden burun öltürsek de) budur başḳa tügildür siniñ üzeriñe öziñe indürilgen nerseni

455.17 irişdürüv vācib (وعلينا الحساب) ve cezāʾ birür üçün ḫesāb bizniñ özimizgedür (أولم يروا) mekke

455.18 ehli körmediler mi (أنا نأتي الأرض) düristlikde biz kāfirlerniñ yirine kilürmiz (ḳaṣd ḳılurmız) (ننقصها

455.19 من أطرافها) yirniñ ṭaraflarından (çitlerinden) kimitkenimiz ḫālde * ammā ḫikmet-i cedīde iyeleri bu āyetden

455.20 yirnin kimüvini ḳabūl itüvine istidlāl ḳılalar alarġa ḳaraġanda maʿnāsı boladur düristlikde biz yirni

455.21 çitlerinden kimitkenimiz ḫālde ḳaṣd ḳılurmız ḫāsıl yirni çitlerinden kimitürmiz şunıñ üçün yirniñ

455.22 iki ṭarafı başınḳı digenler (والله يحكم) ve allahü teʿālā ḫükm ḳılur (لا معقب لحكمه) allahü teʿālā ḫükmni ḳaytaruvçı

455.23 yoḳdur (وهو سريع الحساب) ve al allahü teʿālānıñ ḫesābı tiz boluvçıdur yaʿni az vaḳtde köp ḥalḳnıñ ḫesābnı

455.24 tamām ḳılur (وقد مكر الذين من قبلهم) taḫḳīḳ mekke kāfirlerinden ilk bolġan ümmetler peyġamberlerine mekr

455.25 ḳıldılar (فلله المكر جميعا) bes mekrniñ cemīʿisi allah üçündür yaʿnī ötkendegi ümmetlerniñ mekrleri

455.26 allahü teʿālānıñ mekri kibi tügildür (يعلم ما تكسب كل نفس) hem bir nefsniñ kesb ḳılġan nersesini

455.27 allahü teʿālā bilür hem münāsib cezāsını ḫażirler (وسيعلم الكفار) daḫı elbette kāfirler tiz bilür (لمن عقبى

455.28 dünyā yurṭı ṣoñında maḳtalmış yurṭ kim üçün bolur yaʿnī müʾminlerge mi kāfirlerge mi

455.29 (ويقول الذين كفروا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytür yaʿnī yeḫūdlerniñ başları resūl allahġa eytürler

I / 456

456.1 (لست مرسلا) ey muḫammed (ʿaleyhi’s-selām) sin dīn üyretür üçün allahü teʿālā ṭarafından yiberilmiş ilçi (peyġamber)

456.2 tügilsün diyü (قل) eyt sin cevābda ey muḫammed ʿaleyhi’s-selām (كفى بالله) allahü teʿalā yiter (شهيدا بيني

456.3 وبينكم) minim birlen sizniñ arañızda şāhid boluv yüzünden (ومن) daḫı şol kişi yiter şāhid boluv yüzinden

456.4 (عنده علم الكتاب) ol kişi ḫużūrında ḳurānnı bilüv bardur yā ki kitābdan tevrāt incīl murād ol

456.5 vaḳtda yehūd birlen naṣārānıñ müʾminleri murād bola alar elbette tevrāt birlen incīlde resūl allahnıñ ṣıfatnı

456.6 körüp peyġamber idükni bileler raʿd süresiniñ tercemesi tamām boldı *

456.7 on dörtinçi sūre – ibrāhīm (āleyhi'> s-selām) süresi mekkede ingen illi iki āyet *

456.8 bismi'l-lahi'r-raḫmani'r-raḫīm

456.9 (الر) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi bilür (كتاب أنزلناه) bu ḳurān şunday kitābdur indürdük

456.10 biz ol kitābnı (إليك) siñe ey muḫammed ʿaleyhi's-selām (لتخرج الناس من الظلمات) ādemlerni küfr ve nādānlıḳ

456.11 ḳaranġulıḳlarından çıġarmaḳlıġın üçün (إلى النور) īmān ve ʿilm nūrına (بإذن ربهم) ādemlerniñ rablerininñ

456.12 iẕni (ciñil ḳıluvı) birlen (إلى صراط العزيز الحميد) nūrdan murād maḳtavlı bolġan ve her işde ġālib

456.13 bolġan allahnıñ yolına (dīnine) (الله الذى) her işde ġālib bolup maḳtavlıġı bolġan ẕāt şunday allahdur

456.14 (له ما في السموات) ol allahnıñ mülkdedür köklerde bolġan nerseler (وما في الأرض) daḫı yirlerde bolġan

456.15 nerseler (وويل للكافرين) daḫı kāfirler üçün ni ökünçdür (من عذاب شديد) ḳatı ʿaẕābdan (الذين)

456.16 şunday ḳafirler (يستحبون الحيوة الدنيا) dünyā tirükligini süyerler (iḫtiyār ḳılurlar) (على الآخرة) āḫiret

456.17 üzerine (ويصدون عن سبيل الله) daḫı allahnıñ yolından (dīninden) ṭıyarlar ḫalḳnı (ويبغونها عوجا)

456.18 daḫı allahnıñ dīnine ḳañġurlıḳnı isterler (أولئك في ضلال بعيد) bu ṣıfatda bolġan kāfirler ḫaḳdan yıraḳ

456.19 bolġan azġunlıḳdadur (وما أرسلنا) yibermedük biz (من رسول) hiç peyġamberden (إلا بلسان قومه) meger şol

456.20 ḳavmniñ tili birlen yiberdük yaʿnī ḳavm nindi tilde bolsa peyġamberni şol tilde ḳılduḳ (ليبين لهم) peyġamber

456.21 ol ḳavmge açuḳ beyān ḳılsun üçün hem ḳavmi ol peyġamberniñ beyān ḳılġan nersesini ciñil añlasun

456.22 üçün (1)(فيضل الله من يشاء) bes allahü teʿālā tilegen ādemini īmāndan azdurur (ويهدى من يشاء) ve tilegen

456.23 ādemini köndürür īmānġa (وهو العزيز الحكيم) ve ol allahü teʿālā her işde ġālibdür hem tilegen ādemini īmāndan

456.24 azdurup ve tilegen ādemni īmānġa köndürüvinde ḫikmet iyesidür (ولقد أرسلنا موسى) ve taḥḳīḳ mūsā ʿaleyhi'ʾs-selāmnı

456.25 biz peyġamber itüp yiberdük (بآياتنا) muʿcizelerimiz birlen (أن أخرج قومك من الظلمات) ḳavmiñni küfr ve nādānlıḳ

456.26 ḳaranġulıḳlarından çıġar sin (إلى النور) īmān ve ʿilm nūrına (وذكرهم بأيام الله) daḫı ḳavmiñni allahnıñ

456.27 künleri (ötken ümmetlerge vāḳıʿa bolġan vāḳıʿalar) birlen vaʿaẓ ḳıl dip (إن في ذلك) düristlikde ötken

---

456.28 2-) her ḳavmniñ peyġamberi sol ḳavmniñ tili ile söylegüçi bolġandur şuña bināʾen her ḳavmniñ vaʿaẓçisi peyġamberlerniñ ve vāris̱leri

456.29 bolġan imāmlarıdur vaʿaẓ hem ḫuṭbelerini ḫalḳları tilinde söylevleri vācibdür ş.ḫ.

I / 457

457.1 ümmetlerge vāḳıʿa bolġan vāḳıʿalar birlen vaʿaẓ ḳıluvda bolġuçıdur (لآيات) köp ʿalāmetler (لكل صبار شكور) her

457.2 bir allahnıñ balalarına ṣabrlıḳ ḳıluvçıġa hem allahnıñ niʿmetlerine şükrlik ḳıluvçıġa (وإذ قال موسى لقومه) ey

457.3 muḫammed ʿaleyhi'ʾs-selām şol vaḳtni ẕikr ḳıl mūsā ʿaleyhi'ʾs-selām öziniñ ḳavmine eytdi (اذكروا نعمة الله عليكم)

457.4 allahnıñ öziñizge birgen niʿmetini isiñizge tüşüriñiz (إذ) şol vaḳtdaġı niʿmetni (أنجاكم من آل فرعون) sizni firʿavun

457.5 ḳavminden ḳutḳardı (يسومونكم سوء العذاب) firʿavunlar sizge ʿaẕābnıñ yavızını tatutur boldılar (ويذبحون

457.6 (أَبْنَاءَكُمْ) dahı ir balalarıġıznı boġazlar boldılar (وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ) dahı ḳız balalarıġıznı tirük ḳaldurur

457.7 boldılar (وَفِي ذَٰلِكُمْ) dahı allahnıñ sizni firʿavunlardan ḳutḳaruvında yā ki firʿavunlarnı sizni ʿaẕāb ḳıluvında (بَلَاءٌ

457.8 مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ) rabiñizden uluġ enʿām yā ki uluġ ibtilāʾ (imtiḥān) bardur (وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ) dahı mūsā

457.9 ʿaleyhi's-selām ḳavmine eytdi şol vaḳtni isiñizge tüşiriñiz rabbiñiz sizge bildürdi (لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ) ey

457.10 isrāʾīl balaları eger siz mini öziñizge enʿām ḳılġan nersege (firʿavunlar ẓulmından ḳutḳaruvġa) īmān

457.11 ve izgü ʿamel sebebli şükr ḳılsañız elbette sizge niʿmet üstine niʿmet artdurcurmız (وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ) ve eger

457.12 küfr sebebli niʿmetimni inkār itseñiz (إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ) düristlikde minim ʿaẕābım elbette ḳaṭıdur ʿaẕāb

457.13 ḳılurmun sizni (وَقَالَ مُوسَىٰ) dahı ḥażret-i mūsā ḳavmine eytdi (إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ) eger siz kāfir

457.14 bolsañız (وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا) dahı yirde bolġan ādem birlen cinniñ barçası kāfir bolsa (فَإِنَّ اللَّهَ)

457.15 bes düristlikde allahü teʿālā (لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ) elbette sizniñ şükriñizden muñsızdur hem maḳtalmışdur (أَلَمْ يَأْتِكُمْ)

457.16 ey isrāʾil balaları sizge kilmedi mi (irişmedi mi) (نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) öziñizden burun bolġan

457.17 ḳavmlerniñ ḥaberi (قَوْمِ نُوحٍ) nūḥ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳavminiñ ḥaberi (وَعَادٍ وَثَمُودَ) dahı ʿād ḳavminiñ hem s̱emūd ḳavminiñ

457.18 ḥaberi (وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ) dahı şunday ümmetler bu üç ümmetden ṣoñ boldılar (لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ) ol

457.19 üç türli ümmetden ṣoñ bolġan ümmetlerni köplikleri üçün hiç kim bilmes meger allahü teʿālā gine bilür (جاءتهم

457.20 رسلهم بالبينات) kāfir bolġan ümmetlerniñ peyġamberleri ẓāhir bolġan delīller birlen kildi (فردوا أيديهم في

457.21 أفواههم) bes ol kāfir bolġan ümmetler ḳullarunı aġızlarına ḳaytardılar yaʿnī peyġamberlerniñ dīnge ündevlerine

457.22 açuvları kilüvinden ḳullarunı tişlediler (وقالوا) daḫı eytdiler (إنا كفرنا) düristlikde biz inkār itdük (بما)

457.23 şol nerseni (أرسلتم به) ol nerse birlen yiberilmiş boldıġız öz zeʿamıñızda; yaʿnī peyġamberligiñizni ve ündegen

457.24 dīniñizni (وإنا لفي شك) daḫı düristlikde biz şikdemiz (مما) şol nerseden (تدعوننا إليه) bizni ol nersege

457.25 (dīnge) öndersiz (مريب) ıżṭırab) abdırav)ġa tüşürġüçi şikdemiz (قالت رسلهم) ol kāfir bolġan

457.26 ümmetlerniñ peyġamberleri eytdi (أفي الله شك) eyā allahda şik bar mı (فاطر السموات والأرض) köklerni ve yirlerni

457.27 yaraṭḳuçı bolġan allahda (يدعوكم) ol allahü teʿālā sizni biz peyġamberlerni yiberüp īmānġa ünder (ليغفر لكم

457.28 من ذنوبكم) sizni allahü teʿālānıñ günāhlarıñızdan baʿżısını yarlıḳavı üçün yaʿnī öziñiz birlen allahü teʿālā arasında

I / 458

458.1 bolġan günahlarıñıznı ammā kişi ḫaḳlarunı yarlıḳamas allahü teʿālā ḳurānnıñ her ornında kāfirler ḫiṭābında tebʿīż

458.2 üçün bolġan "men" kelimesini kitüre müʾminler ḫiṭābında "men" kelimesini kitürmey çünki kāfirler ḫiṭābında maġfiret

458.3 nefs īmānġa müteferriʿ bola müʾminler ḫiṭābında maġfiret ṭāʿatke ve günāhdan ṣaḳlanuvġa müteferriʿ bola (ويؤخركم

458.4 (إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) daḫı allahü teʿālā sizni maʿlūm bolġan müddetke ḳadar (ʿömriñizniñ āḫirine ḳadar) kiçüktürür

458.5 (قَالُوا) bu kāfir bolġan ümmetler eytdiler (إِنْ أَنْتُمْ) tügilsiz (إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا) meger bizniñ kibi ādemsiz

458.6 sizniñ bizden artuḳlıġıñız yoḳ bes ni üçün biz peyġamber diyü öziñizni ḫāṣlaysız eger allahü teʿālā ādemlerge

458.7 peyġamber yibermekçi bolsa başḳa artuġraḳ bolġan cinsden yiberür idi didiler (تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا)

458.8 (عَمَّا) siz bizni şunday nerseden ṭıyuvını tileysiz (كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا) ol nersege bizniñ atalarımız ʿibādet

458.9 ḳılur boldı yaʿnī siz peyġamberlik daʿvā ḳıluvıñız birlen bizni evvelgi maʿbūdlerimizge (ṣanemlerge ʿibādet)

458.10 ḳıluvdan ṭıyuvnı tileysiz (فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ) bes bizge artuḳlıġıñızġa hem peyġamberlik mertebesine müsteḥaḳ

458.11 boluvıñızġa delālet ḳıla turġan ẓāhir ve açuḳ delīl kitüriñiz yaʿnī sizniñ kitürgen muʿcizeleriñizge gine

458.12 uşanmaymız yine de ol mu ʿcizeler üstine başḳa delīller kitüriñiz (قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ) ol kāfir bolġan ümmetlerge

458.13 peyġamberleri eytdiler (إِنْ نَحْنُ) dürist biz tügilmiz (إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ) meger bizniñ kibi ādemimiz (وَلَكِنَّ اللَّهَ)

458.14 likin allahü teʿālā (يَمُنُّ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) ḳullarından tilegen kişisine enʿām ḳılur yaʿnī bizniñ

458.15 peyġamber boluvımız ādemlikde sizden artuḳ bolduḳımız üçün tügil belki peyġamberlik bizge allahnıñ fażlı

458.16 ve enʿāmı bu āyet delālet ḳıladur nübuvvet-i (peyġamberlik) ʿaṭāʾiyye boluvġa yaʿnī kesbī bolmavġa hem allahü teʿālānın

458.17 maḫlūḳātınıñ baʿżısını baʿżısı üzerine tercīḥ ḳıluvı öziniñ tilevi birlen boluvına (وَمَا كَانَ لَنَا) daḫı

458.18 biz peyġamberler üçün münāsib bolmadı (أَنْ نَأْتِيَكُمْ) sizge kitürüvimiz (بِسُلْطَانٍ) peyġamberlikimizge siz ṣoraġan

458.19 delīlni (إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ) meger allahnıñ iẕni birlen kitürüvimiz dürist boldı (وَعَلَى اللَّهِ) daḫı allahü teʿālā

458.20 üzerine (فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) bes müʾminler işlerini ṭapşırsunlar yaʿnī sizniñ inkār ḳıluvıñız ve düşmānlıḳıñızġa

458.21 ṣabr itüvde işlerimizni allahġa ṭapşıramız (وَمَا لَنَا) ve ni boldı yaʿni nindi ʿöẕr bar bizge (أَلَّا نَتَوَكَّلَ)

458.22 عَلَى اللّٰهِ) allahü teʿālā üzerine işlerimizni ṭabşırmassızlıḳda (وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا) ḥālbūkim taḥḳīḳ allahü teʿālā

458.23 bizni ḥaḳlıḳ yollarımızġa köndürdi ol yol birlen rabbimizni hem her işinde rabbimiz ḳolında idükni bilürmiz

458.24 (وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا آذَيْتُمُونَا) daḫı sizniñ bizni rencitüviñiz üzerine ṣabrlıḳ kılurmız (وَعَلَى اللّٰهِ) daḫı

458.25 allahü teʿālā üzerine (فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ) işlerini ṭabşıruvçılar ṭapşırsunlar yaʿnī īmānlarından

458.26 kilgen tügillerinde s̱ābit bolsunlar (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytdi (لِرُسُلِهِمْ)

458.27 özleriniñ peyġamberlerine (لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا) elbette sizni yirimizden çıġarurmız (أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا)

458.28 yā ki bizniñ milletimizge (dīnimizge) ḳaytursız elbette peyġamberler kāfir bolġan ümmetleriniñ milletlerinde bolmaġanlar

458.29 (فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ) bes rableri peyġamberlerge vaḥy ḳıldı (لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ) elbette ẓālimlerni

I / 459

459.1 helāk ḳılurmız (وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ) daḫı sizni ol kāfirlerniñ yirlerinde tutarmız (مِنْ بَعْدِهِمْ)

459.2 ol kāfirlerni helāk ḳılġannıñ ṣoñından (ذٰلِكَ) bu ẓālimlerni helāk itüv müʾminlerni ve peyġamberlerni

459.3 alarnıñ yirlerinde tutuv (لِمَنْ خَافَ مَقَامِي) ḥükūmet üçün ḳıyāmet küniñdegi muvaḳḳıfımdan ḳorḳġan

459.4 kişi üçün (وَخَافَ وَعِيدِ) daḫı ʿaẕāb birlen vaʿīdimden ḳorḳġan kişi üçün (وَاسْتَفْتَحُوا)

459.5 daḫı peyġamberler düşmānlarına (żararına) allahnıñ özlerine yardem birüvini istediler (وَخَابَ)

459.6 (كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ) allahü teʿālā peyġamberlerge düşmānlar üzerine yardem birdi bes müʾminler saʿādetke irişdiler

459.7 ve her bir ḥaḳnı inkār itüvçi mütekebbir (uluġlanuvçı)ler helāk boldı ve żarar itdi (مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ)

459.8 ol ḫaḳnı inkār itüvçi mütekebbirniñ aldından cehennem bardur (وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ) ol ḫaḳnı inkār

459.9 itüvçi mütekebbirni cehennemge ṭaşlanmış bolur da tamuġ ehliniñ tenlerinden aḳġan ṣarı ṣudan ṣoġarılmış

459.10 bolur anı (يَتَجَرَّعُهُ) ol ṣarı ṣunı içerge küçlenür yā ki bir yuṭım bir yuṭım itüp içer tutaşdan

459.11 içe almas (وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ) daḫı ol ṣarı ṣunı boġazından ötkerüvge yaḳın bolmas yaʿnī yuta

459.12 almas ve yutarġa küçi yitmes (وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ) daḫı ol ḫaḳnı inkār itüvçi mütekebbirge

459.13 teniniñ her bir ornından yā ki bir cihetinden ölüm sebebi bolġan ḳatılıḳlar kilür (وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ)

459.14 hālbūkim ol ḫaḳnı inkār itüvçi kāfir ölük bolmas yaʿnī ölmes (وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ) daḫı

459.15 ol ḫaḳnı inkār itüvçi mütekebbirniñ aldından ḳatı ʿaẕāb bolur (مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ) ṣıfatları

459.16 sizge oḳulġan nersede rablerine kāfir bolġan ādemlerniñ ṣıfatı (أَعْمَالُهُمْ) alarnıñ ṣıfatı nerse diyilse

459.17 alarnıñ ṣıfatı budur rablerine kāfir bolġan ādemlerniñ ʿamelleri (كَرَمَادٍ) ḳül kibidür (اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ)

459.18 ol ḳülni cil yükledi ve ol ḳülni ḳatı cil tizlik birlen uçurup kitdi (فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ) ḳuvvetli

459.19 cilli künde (لايقدرون مما كسبوا على شىء) kāfirler ḳıyamet küninde kesb ḳılġan nerselerinden (ʿamellerinden)

459.20 hiç nersege ḳādir bolmaslar (ذلك) kāfirlerniñ izgülik ḳılamız dip ẖesāb ḳılup azġunlıḳları

459.21 (هو الضلال البعيد) ol azġunlıḳları ẖaḳḳ yoldan yıraḳ bolġan azġunlıḳdur (الم تر) ey muẖātib bilmeysün mi

459.22 (أن الله) düristlikde allahü teʿālā (خلق السموات والارض) köklerni ve yirlerni yaraṭdı (بالحق)

459.23 ẖaḳlıḳ birlen (ان يشأ يذهبكم) ey ādemler eger allahü teʿālā tilese sizni yiberür yaʿnī bütünley yoḳ

459.24 ḳılur (ويأت بخلق جديد) daẖı yāñi ẖalḳnı kitürür sizniñ ornıñızġa (وما ذلك) ve bu sizni yoḳ

459.25 ḳılup ikinçi ẖalḳ yaraṭup ornıġızġa kitürüvi tügildür (على الله) allahü teʿālā üzerine (بعزيز)

459.26 müşekkel tügildür (وبرزوا لله جميعا) ḳıyāmet küninde ẖalḳnıñ küllisi allahü teʿālānıñ ẖesāb ḳıluvı üçün ḳabrlerinden

459.27 çıġarlar (ötken zamānġa delālet ḳıla turġan māżī ṣiġāsı birlen kitürüvi vuḳūʿsı muẖaḳḳaḳ bolġanlıġı

459.28 üçün) (فقال الضعفاء) bes kişige iyerüp ẖaḳḳ yoldan azġan żaʿīfler eytür (للذين

I / 460

460.1 استكبروا) azduruvda iyerilmiş bolġan tekebbürlik ḳıluvçı ādemlerge (انا كنا لكم تبعا) dürsitlikde

460.2 peyġamberlerni yalġanġa tutuvda sizge iyerüvçi bolduḳ (فهل انتم مغنون عنا) biş eyā siz metbuʿlarmız

460.3 bizden yiberüvçi tügilsiz mi (من عذاب الله) allahnıñ ʿaẕābından (من شىء) hiç nerseni (قالوا) dünyāda

460.4 azduruvda iyerilmiş bolġan mütekebbirler eytürler (لو هدانا الله) eger allahü teʿālā bizni īmānġa köndürgen

460.5 bolsa idi (لهديناكم) biz de sizni īmānġa köndürgen (ündegen) bolur idük likin özimiz ḥaḳlıḳdan

460.6 adaşduḳda yaʿnī özimizge iḫtiyār ḳılġan nerseni (azġunlıḳını) sizge de iḫtiyār ḳılduḳ (سواء

460.7 علينا) bizniñ üzerimizge berāberdür (أجزعنا أم صبرنا) kirek şikāyet ḳılayık ḥālmizden yeise ṣabr

460.8 iteyik (ما لنا من محيص) bizniñ üçün ḳaça turġan orun yoḳdur (وقال الشيطان) daḫı şeyṭān

460.9 eytür yaʿnī iblīs eytür (لما قضي الأمر) işni kāmil ḳılınup bitürilgenniñ ṣoñında yaʿnī ucmaḫ ehli

460.10 ucmaḫḳa kirüp ve tamuġ ehli tamuġġa kirüp bitkeç iblīs ādem birlen cinlerden ḳalġan yavızlarġa ḫaṭīb

460.11 nuṭḳ söylevçi) bolġan ḥālde eytür (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (وعدكم وعد الحق) ḥaḳḳ vaʿde birlen

460.12 vaʿde ḳıldı sizge ḳıyāmet bar cezā bar diyü (ووعدتكم) daḫı min sizge bāṭıl vaʿde birlen vaʿde

460.13 ḳıldım ḳıyāmet de yoḳ cezā da yoḳ diyü eger de ḳıyāmet birlen cezā bola iken ṣanemler bizge şefāʿat ḳılur

460.14 diyü (فاخلفتكم) bes ḳıyāmet de cezā da yoḳ dip vaʿdeme ḫilāflıḳ ḳıldım yaʿnī vaʿdemniñ ḫilāflıġı

460.15 ẓāhir boldı (وما كان لي) daḫı minim üçün bolmadı (عليكم) sizniñ üzeriñizde (من سلطان) iḫtiyārdan

460.16 yaʿni özime sizni küçlep iyertürge ḳudretim ve ḳuvvetim bolmadı iḫtiyārıñız ile iyerdiñiz (الا ان دعوتكم)

460.17 likin vesvesem birlen sizni azġunlıḳġa ündedim azġunlıḳġa ündev iḫtiyārlı boluvġa başḳa (فاستجبتم لي)

460.18 bes azġunlıḳġa ündedügim vaḳtinde mini ḳabūl ḳıldıñız (فلا تلوموني) bes vesvese ḳıluvım sebebli mini

460.19 şelte ḳılmañız çünki min sizge açuḳ düşmān idükimni yaşirmedim ve minim vesvese üstüme alġan

460.20 ʿamelim (وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ) daḫı mini ḳabül itüviñiz üçün öziñizni şelte ḳılıñız (مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ) min

460.21 sizni ʿaẕābdan ḳutḳaruvçı ve sizge ʿaẕābdan ḳutıluvda yardem birüvçi tügilmün (وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ) daḫı

460.22 siz mini ʿaẕābdan ḳutḳaruvçu ve miñe ʿaẕābdan ḳutıluvda yardem birüvçi tügilsiz (إِنِّي كَفَرْتُ) düristlikde

460.23 min inkār ḳıldım bu kün (ḳıyāmet küninde) (بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ) mundan ilk "dünyāda" mini allah

460.24 birlen ʿibādetde şerīk ḳıluvıñıznı bu müṭālaʿa "مَا" maṣdariyye bolġanda ammā "مَا" mevṣūle bolsa maʿnası boladur

460.25 sizniñ mini dünyāda ʿibādetde allahġa şerīk ḳıluvıñızdan burun sizniñ mini anarġa şerīk ḳılġan

460.26 ẕātıñıznı (allahnı) inkār ḳıldım maʿnāsında yaʿnī ādemge secde birlen emr ḳılġan vaḳtinde emrini

460.27 tutmadım (إِنَّ الظَّالِمِينَ) düristlikde ẓulm itüvçiler (لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) ẓulm itüvçiler üçün

460.28 rencitküçi ʿaẕāb bardur (وَأُدْخِلَ الَّذِينَ) daḫı şunday ademlerni kiritildi (آمَنُوا) īmān kitürdiler

460.29 (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (جَنَّاتٍ) ucmaḫlarġa kiritildiler (تَجْرِي مِنْ

I / 461

461.1 تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol ucmaḫlarnıñ astırdan yılġalar (şular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا) ol ucmaḫlarda meñgü

461.2 ḳalġanları ḥālde (بِإِذْنِ رَبِّهِمْ) rableriniñ iẕni birlen (تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ) ucmaḫ ehlleriniñ

461.3 ucmaḫdaġı taḥiyyeleri selāmdur yaʿnī ferişteler ucmaḫ ehlerini sizge selām bolsun dip böleklerler

461.4 (ألم تر) eyā köñil köziñ birlen körmeysün mi ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) (كيف ضرب الله) niçük beyān ḳıldı

461.5 allahü teʿālā (مثلا) mes̱elni (كلمة طيبة) allahü teʿālā ḫoş bolġan sözni "لا اله الا الله kelimesi" ḳıldı

461.6 (كشجرة طيبة) ḫoş bolġan ḫurma aġacı kibi (أصلها ثابت) ol aġaçnıñ ṭamırları yirde

461.7 ḳararlanġandur (وفرعها في السماء) daḫı ol aġaçnıñ butaḳları kök ṭarafına kitkendür (تؤتي أكلها كل)

461.8 حين) ol aġaç allahü teʿālā taʿyīn ḳılġan her vaḳtde öziniñ yimişlerini birür (بإذن ربها) rabbisiniñ

461.9 iẕni birlen yaʿnī tilevi birlen (ويضرب الله الأمثال للناس) daḫı allahü teʿālā ādemlerge mes̱ellerni beyān

461.10 ḳılur (لعلهم يتذكرون) ādemler vaʿaẓlensünler üçün * bu āyetden bilindi ki lā لا اله الا الله kelimesi (tevḥīd

461.11 īmān) ṭamırları yirge berkitilüp bu butaḳları kökke yitken aġaç kibi idüki * bes yevropa ʿālemi bu

461.12 aġaçnı yıḳmaḳ üçün ni ḳadar ṭırışsalar da (إن شاء الله) bu aġaç avaçaḳ tügildür hem munday uluġ

461.13 aġaçnı yıġarġa ṭırışuvda ḥamaḳatden ṣayılsa kirek (ومثل كلمة خبيثة) daḫı eşeki aġaçınıñ küfriniñ

461.14 ṣıfatı (كشجرة خبيثة) eşeki aġaç kibidür (اجتثت من فوق الأرض) bir üstünden ṣavrulmış boldı

461.15 ol aġaçnı çünki ṭamırları yir üstünde gine idi (ما لها من قرار) ol aġaç üçün ḳararlanuv yoḳdur

461.16 munday aġaçnıñ yıġılmay turup da ġāyet terbiyelep ve ḥimāye ḳılup turılduḳdan ġına * müʾminlerge de ẓālimlerge de

461.17 ḳabr suʾāliniñ ḥaḳlıġı ḥaḳḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يثبت الله) berkitür allahü teʿālā

461.18 (الذين آمنوا) īmān kitürgen ādemlerni (بالقول الثابت في الحيوة الدنيا وفي الآخرة) dünyā tirükliginde hem

461.19 āḫiretde berkitür s̱ābit bolġan söz birlen yaʿnī delīl birlen s̱ābit bolup köñillerinde ḳararlanġan söz birlen

461.20 berkitür dünyāda bereketüvni īmān kitürgen ādemler dinlerinde fitnelenmiş bolsalar hemīşe dīnden ayaḳları

461.21 taymas dīnde hemīşe s̱ābit bolurlar zekeriyyā hem yuḥī daḫı circīs hem şemʿūn ʿaleyhi's-selām kibiler āḫiretde

461.22 berkitüvi ḳıyāmet küninde şāhidler ḥużūrında iʿtiḳādlarından ve dīnlerinden ṣoralsa hiç tilleri tutulmay cevāb

461.23 birürler (keşşāf hem beyḍāvī müṭālaʿası) ammā bu āyet ḳabr suʾāli ḥaḳḳında kilgen digen müfessirlerniñ müṭālaʿası allahü

461.24 teʿālā īmān kitürgen ādemlerni könillerinde s̱ābit bolġan söz birlen berkitüv dünyā tirükliginde yaʿnī ḳabrde hem

461.25 āḫiretde yaʿnī ḳıyāmet küninde ḥesāb vaḳtinde * ʿāẕib oġlı berāʾ rivāyet ḳıladur: resūl allah müʾminniñ cannı

461.26 alınuv keyfiyyetni ẕikr itdi müʾminniñ canı alınġaç ḳabrge ḳoyılġaç cānı tenine kiri ḳaytur bes ol

461.27 müʾminge iki ferişte kilür ḳabrinde oturturlar ve eytürler rabbiñ kim dīniñ nerse ve peyġamberiñ kim dip müʾmin bende

461.28 eytür rabbim allah dīnim islām peyġamberim muḥammed ṣalʿam diyü şundan ṣoñ kök ṭarafından bir nidā ḳıluvçı nidā ḳılur

461.29 bendem rast eytdi dip resūl allah bu āyetniñ; yaʿnī "يثبت الله الذين آمنوا" niñ maʿnāsı şol didi (وَيُضِلُّ

I / 462

462.1 اللّٰهُ الظّالمين) daḫı allahü teʿālā ẓulm ḳıluvçı ādemlerni azdurur yaʿnī alarnı ḳabr suʾāl vaḳtinde s̱ābit bolġan

462.2 söz birlen (rabbim allah dīnim islām peyġamberim muḥammed ʿaleyhi's-selām digen söz birlen) berkitmes belki ayaḳları ṭayar

462.3 ammā āḫiretde bigrekde berkitmes ayaḳları ṭayar (وَيفعَلُ اللّٰهُ مايشاءُ) daḫı allahü teʿālā tilegen nersesini ḳılur

462.4 yaʿnī müʾminlerni ḳalblerinde s̱ābit bolġan sözlerinde ḳararlandurur daḫı ẓālimlerni bu sözden ṭaydurur (أَلَمْ تَرَ) ey muḥammed

462.5 (ʿaleyhi's-selām) körmediñ mi yaʿnī köñil köziñ birlen karamadıñ mı (إلى الذين) şunday ādemlerge (بدلوا نعمة الله)

462.6 allahnıñ niʿmetini almaşdurdılar (كفرا) küfr birlen yaʿnī allahü teʿālānıñ niʿmetine şükr ḳıluvı ornına küfrān

462.7 ḳıldılar bu ādemlerden ḳureyş kāfirleri murād (وأحلوا قومهم) daḫı ḳavmlerini indürdiler (دار البوار)

462.8 helāklik yurṭına (جهنم) ol helāklik yurṭı cehennemdür (يصلونها) kirgenleri ḥālde ol cehennemge (وبئس

462.9 القرار) ve ni yavız ḳararlana turġan orundur ol cehennem (وجعلوا لله أندادا) daḫı kāfirler ʿibādetde allahġa

462.10 şerīkler ḳıldılar (ليضلوا عن سبيله) allahnıñ yolundan (dīninden) ḫalḳnı azduruv üçün kāfirlerniñ ʿibādetde

462.11 allahġa şerīkler tutuvlarından ġarażları ḫalḳnı azduruv bolmasa da likin bu işlerine ḫalknı azduruv müterettib

462.12 bola şunıñ üçün ġaraż kibi ḳılındı (قل تمتعوا) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) kāfirlerge eyt sin nefs

462.13 arzularıñız birlen fāʾideleniñiz (فإن مصيركم إلى النار) bes düristlikde sizniñ evrileçek ornıñız tamuġ

462.14 oṭıdur (قل لعبادي الذين آمنوا) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) īmān kitürgen ḳullarıma namāz oḳuñız hem allah

462.15 yolında māllarıñıznı ṣarf ḳılıñız dip eyt (يقيموا الصلوة) bes īmān kitürgen ḳullarım siniñ sözinñi

462.16 tıñlarlar namāz oḳurlar (وينفقوا مما رزقناهم) daḫı biz alarġa rızḳlandurġan nerseden (māllardan) ṣarf

462.17 ḳılurlar (سرا وعلانية) yaşrin ṣarf ḳıluv birlen daḫı āşikāre ṣarf ḳıluv birlen (من قبل أن يأتي يوم)

462.18 şunday kün kilmesden burun (لا بيع فيه) ol künde ṣatuv (خلال) yoḳdur yaʿnī ṣatuvnıñ

462.19 fā᾿idesi yoḳdur (ولا خلال) daḫı dostlıḳ yoḳdur yaʿnī dostlıḳınıñ fā᾿idesi yoḳdur (الله الذى) allah

462.20 şunday ẕātdur (خلق السموات والارض) köklerni hem yirlerni yaraṭdı (وانزل من السماء ماء) daḫı

462.21 kökden (yuḳarıdan) ṣu indürdi (فاخرج به من الثمرات) bes ol ṣu birlen yimişlerden türlisini

462.22 yirden çıġardı allahü teʿālā (رزقا لكم) sizge rızḳ bolsun üçün (وسخر لكم الفلك) daḫı allahü teʿālā

462.23 sizge kimelerni masḫar (boy ṣonuvçı) itdi (لتجرى فى البحر بامره) kimeler diñgizde allahnıñ

462.24 emri birlen yürüsün üçün (وسخر لكم الانهار) daḫı allahü teʿālā sizge kündizlerni maṣḫar itdi

462.25 yaʿnī kündizlerni sizniñ fā᾿idelenüviñiz ve iş yürütüviñiz üçün ḥāżirlenmiş ḳıldı (وسخر لكم

462.26 الشمس والقمر) daḫı allahü teʿālā sizge ḳuyaş ve āyeti masḫar itdi (دائبين) ʿālemni nūrlanduruvlarında

462.27 ve ḳarangılıḳnı yiberüvlerinde yā ki yirden ve ölenlerden ıṣlāḥ ḳıla turġan nerselerni ıṣlāḥ ḳıluvlarında

462.28 hemīşe bolġanları ḥālde (وسخر لكم الليل والنهار) daḫı allahü teʿālā sizge kiçni hem kündizni

I / 463

463.1 masḫar itdi yaʿnī sizniñ maʿīşetleriñiz ve rāḥatlenüvleriñiz (yuḳlavıñız) üçün hemīşe birisi ṣoñında birisi

463.2 kilürler (وآتاكم) daḫı birdi allahü teʿālā sizge (من كل ما سألتموه) her bir ṣoraġan nerseleriñizden

463.3 kireklisini ve fā᾿idelisini (وان تعدوا نعمة الله) ve eger siz öziñizge birgen allahnıñ niʿmetlerini ṣanalsañız

463.4 (لَا تُحْصُوهَا) ṣanap bitüre almassız yaʿnī ṭāḳatiñiz yitmes (إِنَّ الْإِنْسَانَ) düristlikde ādem (لَظَلُومٌ كَفَّارٌ)

463.5 köp ẓulm itüvçidür allahnıñ niʿmetine ḳatı küfrān ḳıluvçıdur (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) şol vaḳtini

463.6 beyān ḳıl ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām) eytdi (رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا) ey rabbim bu şehrni (mekke şehrini) emīnlik

463.7 iyesi bolġan şehr ḳıl (وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ) daḫı min hem balalarımnı yıraḳ ḳıl (أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ) ṣanemlarġa

463.8 ʿibādet ḳıluvımızdan bu āyet delālet ḳıladur peyġamberlerniñ maʿṣūm boluvları allahnıñ tevfīḳ birüvi hem ṣaḳlavı

463.9 birlen boluvġa (رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ) ey rabbim düristlikde ṣanemler azdılar yaʿnī azuvġa sebeb boldılar

463.10 (كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ) ademlerden köpisini (فَمَنْ تَبِعَنِي) bes kimdür miñe dīnde iyerse (فَإِنَّهُ مِنِّي) bes

463.11 düristlikde ol kişi minden bir kisekdür dīn işinde minden ayrılmas (وَمَنْ عَصَانِي) ve kimdür miñe günāhlı

463.12 bolsa yaʿnī iṭāʿat ḳılmasa (فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) bes düristlikde sin bik yarlıḳaġuçı hem merḥamet

463.13 ḳılġuçısun yaʿnī sin her günāhnı başdan yā ki tevbege tevfīḳ birgenniñ ṣoñında yarlıḳarġa ḳādirsün

463.14 ibrāhīm ʿaleyhi's-selām bu sözni eytüvi allahü teʿālānıñ müşrikini yarlıḳamavın bilmesinden burun digenler yā ki

463.15 allahü teʿālānıñ her günāhnı ḥattā şirketi de yarlıḳarġa ḥaḳḳı bolur likin şirkni yarlıḳamav ḥaḳında kilgen

463.16 vaʿīd şirk birlen başḳa günāhnı tefrīḳ ḳılur (رَبَّنَا) ey rabbimiz (إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي) düristlikde

463.17 min balalarımdan baʿżısını (ismāʿīl ʿaleyhi's-selāmnı hem anıñ balalarını) tutdım (بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ) igin

463.18 iyesi bolmaġan çuḳurda yaʿnī aṣlā ölen ösmey turġan ṭaşlı bolġan mekke çuḳurında (عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ)

463.19 ḫorlav ḥarām bolġan üyiñ (beytu'l-lah) ḥużūrında * ḥażret-i hācer evvelde ḥażret-i sāre cāriyesi idi

463.20 ḥażret-i sāre bu cāriyeni ḥażret-i ibrāhim ʿaleyhi's-selāmge hibe ḳıldı ḥażret-i hācerden ismāʿīl ʿaleyhi's-selām dünyāġa

463.21 kildi ḥażret-i sāre hażret-i hācerniñ balası bolup özinki bolmaduḳından keyfi kitdi hem bular birlen birge

463.22 turası kilmey başladı şundan ṣoñ ḥażret-i ibrāhīm ismāʿīl ʿaleyhi's-selām birlen anası hācerni mekke yirine

463.23 itüp ḳoydı allahü teʿālā ḥażret-i hācer birlen ismāʿīl ʿaleyhi's-selām turġan yirde zemzem çişmesini ẓāhir ḳıldı

463.24 ṣoñra "جُرهُم" ḳabīlesi bu yirde ḳuşlar kördiler ḳuş bolmay meger ṣuda bola dip bu zemzem çişmesi yanına

463.25 kildiler ḥażret-i hācer birlen ḥażret-i ismāʿīlni kördiler allarında çişme bar bular eytdiler ey hācer

463.26 ṣuvıñda bizni orṭaḳ it biz sütlerimizde orṭaḳ itermiz didiler ḥażret-i hācer rāżı boldı (رَبَّنَا)

463.27 ey rabbimiz (لِيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ) balalarımdan baʿżısını ṭaşlı mekke çuḳurında tutdım namāz oḳusunlar üçün

463.28 (فَاجْعَلْ اَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ) bes ādemlerden bażısınıñ köñillerini ḳıl sin (تَهْوِى اِلَيْهِمْ) ol balalarıma

463.29 meyl iter ḳıl yaʿnī ādemlerniñ baʿżılarınıñ köñillerini balalarıma avışdur şunıñ üçün de eytkenler

I / 464

464.1 eger de ibrāhim ʿaleyhi's-selām ādemlerniñ baʿżısınıñ köñillerini avışdur dimey ādemlerniñ köñillerini avışdur

464.2 digen bolsa idi ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ balalarına fāris rūm naṣārā yehūd ṭarlıḳ birgenler bolur idi

464.3 diyü yaʿnī hemmesi mekkege cıyılġanlar bolur idi (وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ) daḫı ṭaşlı mekke çuḳurında turuvçı

464.4 balalarıma yimişlerden rızḳlandur (لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ) bu niʿmetlerge şükr ḳılsunlar üçün allahü teʿālā ḥażret-i ibrāhīmniñ

464.5 duʿāsını ḳabūl itdi mekkeni emīnlik iyesi bolġan şehr ḳıldı her yılnı her ṭarafdan ni ḳadar māl kilüp tura

464.6 hem mekkede ḳışḳı caygi küzgi yimiş bolup turadur (رَبَّنَا) ey rabbimiz (اِنَّكَ تَعْلَمُ) düristlikde sin bilesün

464.7 (مَا نُخْفِى وَمَا نُعْلِنُ) bizniñ yaşrin hem āşikāre ḳılġan nersemizni yaʿnī ey rabbimiz sin bizniñ ḥālimizni ve bizniñ

464.8 maṣlaḥatımıznı özimizden artuḳ bilesün hem bizge özimizniñ özimizge merḥametimizden artuḳ merḥametlireksün bes

464.9 bizge sinden istevde ḥācet tügil likin maḳṣūdımıznı istep siñe duʿā ḳılamız ḳullıġımıznı ve siniñ raḥmetiñe

464.10 iḥtiyācımıznı bildürüv üçün siniñ ḥużūrında bolġan maḳṣūdlarımızġa irişüvimizni aşuḳduruv üçün (وَمَا يَخْفَى

464.11 عَلَى اللّٰهِ) daḫı allahü teʿālā üzerine yaşrin bolmas (مِنْ شَيْءٍ فِى الْاَرْضِ) yirde bolġan hiç nerse (وَلَا فِى السَّمَاءِ)

464.12 daḫı kökde bolġan hiç nerse (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى) şunday allahge her maḳtav ṣıfatı bolsun (وَهَبَ لِى

464.13 عَلَى الْكِبَرِ) ḳartlıḳ ve uluġlık ḥālinde vaḳtimde miñe hibe ḳıldı (اِسْمَاعِيلَ وَاِسْحَاقَ) ismāʿīl hem isḥāḳ

464.14 (ʿaleyhi's-selām)nı ihrāhīm ʿaleyhi's-selām toḳsan toḳız yaşında vaḳtde ismāʿīl ʿaleyhi's-selām dünyāġa kildi ibrāhīm

464.15 ʿaleyhi's-selām yüzde on iki yaşında vaḳtde isḥāḳ ʿaleyhi's-selām dünyāġa kildi (اِنَّ رَبِّى) düristlikde minim rabbim (لَسَمِيعُ

464.16 الدُّعَاءِ) duʿālarnı ḳabūl itüvçi (işitküçi) dür (رَبِّ اجْعَلْنِى) ey rabbim ḳılġay idiñ miñi (مُقِيمَ الصَّلٰوةِ)

464.17 namāz oḳuvçı (namāz oḳuv üzerine devām itüvçi) (وَمِنْ ذُرِّيَّتِى) daḫı minim balalarımdan baʿżısını namāz oḳuv

464.18 üzerine devām itüvçi ḳılġay idiñ ibrāhīm ʿaleyhi's-selām öziniñ balaları içinde kāfir bolġanları da

464.19 bolaçaḳnı bilüp balalarınıñ baʿżısını ḫāṣladı (ربنا وتقبل دعاء) ey rabbimiz daḫı duʿāmıznı ḳabūl ḳılġay

464.20 idiñ (ربنا اغفر لي ولوالدي) ey rabbimiz özimizni hem ata ve anamnı yarlıḳaġay idiñ ibrāhīm ʿaleyhi's-selām ata

464.21 ve anasına maġfiret ṭaleb ḳıluv birlen vaʿde ḳılduḳı üçün şol vaʿdesine vefāʾ ḳıluv üçün maġfiret istep

464.22 duʿā ḳıldı yā ki ata ve anasından ādem atamız birlen ḥavvā anamız murād bolur (وللمؤمنين يوم يقوم

464.23 الحساب) daḫı müʾminlerni yarlıḳaġay idiñ ḥesāb s̱ābit bolġan künde (ḳıyāmet küninde) (ولا تحسبن

464.24 الله غافلا) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) allahnı ġāfil dip oylama yaʿnī ġāfil dip oylamavıñda s̱ābit bol

464.25 (عما يعمل الظالمون) ẓulm ḳıluvçılarnıñ ḳılġan nerselerinden (ʿamellerinden) (انما يؤخرهم ليوم)

26 ẓālim bolġan ademlerniñ ʿaẕāblarını şunday kün üçün kiçüktürür allahü teʿālā (تشخص فيه الابصار) ol künde

464.27 körgen nerselerinden ḳorḳuvdan ẓālimlerniñ közleri açılmış bolur aṣlā yapılmas ḥāṣıl közleri

464.28 orunlarında ḳararlanmas (مهطعين) aşuḳġanları ḥālde (مقنعي رؤسهم) başlarını kök ṭarafına köterüp

464.29 (لا يرتد اليهم طرفهم) ol ẓālimlerniñ közleri özlerine ḳaytmas yaʿnī açuḳ ḥālinçe ḳalur yapılmas

I / 465

465.1 (وافئدتهم هواء) daḫı artuḳ ḳorḳularından könilleri añlavdan boş bolur (وانذر الناس يوم)

465.2 ve ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ādemlerni ḳorḳıt sin şol künden (يأتيهم العذاب) ol künde ādemlerge

465.3 ʿaẕāb kilür yaʿnī ḳıyāmet küninden (فيقول الذين ظلموا) bes küfr sebebli özlerine ẓulm

465.4 ḳıluvçı ādemler eytür (رَبَّنَا اَخِّرْنَا) ey rabbimiz kiçüktür ʿaẕābımıznı (اِلٰى اَجَلٍ قَرِيبٍ) yaḳın müddetke yaʿnī

465.5 bizge bir az ʿömr birüp dünyāġa kiri yiber (نُجِبْ دَعْوَتَكَ) īmānġa ündeviñni ḳabūl itermiz (وَنَتَّبِعِ

465.6 الرُّسُلَ) dahı üyretür üçün kilgen peyġamberleriñe iyerürmiz (اَوَلَمْ تَكُونُوا اَقْسَمْتُمْ) yemīn itüvçi

465.7 bolmadıñız mı (مِنْ قَبْلُ) mundan ilk (yaʿnī dünyāda) (مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ) sizniñ üçün dünyādan āḫiretke

465.8 köçüv bolmadı diyü elbette yemīn itdiñiz yaʿnī ölgeçde dünyāda meñgü ḳalurmız ḳabrlerden ḳobarılmamız dip

465.9 (وَسَكَنْتُمْ) dahı siz küfr sebebli öziñizge ẓulm itüvçiler turdıñız (فِى مَسَاكِنِ الَّذِينَ) şunday ādemlerniñ

465.10 orunlarında (ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ) ol ādemler küfr ve günāh sebebli nefslerine ẓulm ḳıldılar yaʿnī ötkendegi

465.11 ẓālim ümmetlerniñ orunlarında (وَتَبَيَّنَ لَكُمْ) dahı sizge ẓāhir boldı (كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ) ol ötkendegi

465.12 ẓālim ümmetlerge niçük ḳılduḳ biz (وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ) dahı sizge mes̱eller beyān idük (وَقَدْ مَكَرُوا

465.13 مَكْرَهُمْ) dahı kāfirler ḥaḳnı bāṭıl ḳılur üçün ve bāṭılnı ḳararlanduruv üçün uluġ mekrleri birlen mekr

465.14 ḳıldılar (وَعِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ) dahı allah ḥużūrında yazılmışdur alarnıñ mekr ḳıluvları bes elbette allahü teʿālā

465.15 mekrleri berāberinde cezā birür (وَاِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ) dahı düristlikde kāfirlerniñ mekrleri boldı (لِتَزُولَ مِنْهُ

465.16 الْجِبَالُ) ol mekrden taġlar ornından avışsun üçün yaʿnī taġ kibi muḥkem ve s̱ābit bolġan allahü teʿālānıñ

465.17 āyetlerini ve şerīʿatlerini ornından avışduruv "bāṭıl ve yoḳ ḳılur" üçün mekr ḳıldılar (فَلَا تَحْسَبَنَّ

465.18 اللّه) bes ey muḥammed ʿaleyhi's-selām allahnı ḥesāb ḳılma yaʿnī ḥesāb ḳılmavında s̱ābit bol (مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ)

465.19 resūllerine bolġan vaʿdesinde ḫilāflıḳ ḳıluvçı dip yaʿnī “allahü teʿālā resūllerimizge yardem birürmiz hem min

465.20 daḫı resūllerim ġālib bolurmız “digen vaʿdesine ḫilaflıḳ kıluvçı diyü ḥesāb ḳılmavıñda s̱ābit bol elbette

465.21 allahü teʿālā vaʿdesinde rastdur ḫilāflıḳ ḳılmas (إِنَّ اللّهَ عَزِيزٌ) düristlikde allahü teʿālā her işde ġālibdür

465.22 (ذُو انْتِقَامٍ) dostları üçün düşmānlarından öç aluv iyesidür yaʿnī öç alur (ʿaẕāb ḳılur) (يَوْمَ)

465.23 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol künni (ḳıyāmet künni) isiñe tüşür (تُبَدَّلُ الأَرْضُ غَيْرَ الأَرْضِ) ol künde yirni

465.24 dünyādağı yirge başḳa bolġan yir birlen almaşdurulmış bolur (وَالسَّمٰوَاتُ) daḫı dünyādağı köklerni

465.25 başḳa kökler birlen almaşdurulmış bolur. tebdīl iki türli birisi ẕātda bola niteki dirhemlerni dinarlar

465.26 birlen almaşdurdım diyilmiş bola daḫı allahü teʿālānıñ „كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا„ digen sözinde

465.27 ẕātda almaşduruv murād digenler ikinçisi ṣıfatda bola niteki alḳanı yüzükge almaşdurdım diyilmiş bola eger

465.28 alḳanı eritüp yüzük ṣūretinde ḳuyılmış bolsa hem allahü teʿālānıñ „يُبَدِّلُ اللّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ„ digen sözinde ṣıfatda

465.29 almaşduruv murād digenler bu āyetde ẕātda almaşduruv murād boluvda iḥtimāl niteki ḥażret-i ʿalī (keremu’llahu vechu radiallahu

I / 466

466.1 anhu) eyte dünyādağı yirni kümişden bolġan yir birlen almaşdurulmış bolur dünyādağı köklerni altundan

466.2 bolġan kökler birlen almaşdurulmış bolur diyü hem ʿabdu'l-lah bin mesʿūd birlen ḥażret-i enes (raḍi allahü ʿanhümā)

466.3 eytde kıyāmet küninde ādemler hiç bir günāh ḳılınmaġan aḳ yirde ḳobarılmış bolurlar diyü hem āyetde ṣıfatda

466.4 almaşduruv murād boluvda iḥtimāl yaʿnī ḳıyāmet künindegi yirniñ ẕātı hemīşe dünyādaġı yirniñ ẕātı

466.5 bolur likin ṣıfatları almaşdurulur taġlarnı ve yılġalarnı bitürülür tiyüp tiygüz ḳılınur niteki ibn-i ʿabbas

466.6 (raḍiallahü ʿanhümā) şulay digen hem resūl allahdan ebū harīre rivāyet ḳıla resūl allah eytdidi "ḳıyāmet

466.7 küninde yirni töşelmiş bolur hem saḫtiyā ṣozġan kibi ṣozılmış bolur" diyü eger yir birlen kökni

466.8 almaşduruvdan ṣıfatlarnı ġına almaşduruv murād bolsa allahü teʿālānıñ yirni cehennem ḳılup kökni cennet

466.9 ḳıluvı yıraḳ iş tügil hem bu sözin allahü teʿālānıñ izgülerniñ ʿamel defterleri ʿiliyyünde (yidi ḳat

466.10 kök üstünde) didügi āyet hem yavızlarnıñ ʿamel defterleri sebʿīn (yidi ḳat yir astında didügi āyet)

466.11 ḳutlaydur (وبرزوا) daḫı ādemler kabrlerinden çıġarlar (لله الواحد القهار) her işde ġālib bolġan bir bolġan

466.12 allahü teʿālānıñ ḥesāb ḳıluvı ve cezā birüvi üçün (وترى المجرمين يومئذ) daḫı ḳıyāmet küninde kāfirlerni

466.13 körürsün sin muḥammed ʿaleyhi's-selām (مقرنين) dünyāda ʿamellerde ve iʿtiḳādlarda orṭaḳ boluvları revişçe baʿżısı

466.14 baʿżısı birlen yaḳın ḳılınmış bolurlar (في الأصفاد) boġavları bolġanları ḥālde yā ki ḳollarnı

466.15 ve ayaḳlarnı boġavlarġa boġavlanmış bolurlar maʿnāsında (سرابيلهم) ol kāfirlerniñ kölmekleri (من قطران)

466.16 arṭış aġaçınıñ mayındandur arṭış aġaçınıñ mayı birlen ʿarablar ḳurçangı teve maylılar

466.17 iken ḳurçangısını yandursun üçün taġında bu mayġa oṭ bik tiz ḳabına iken hem bik ḳabāḥat

466.18 isli iken yaʿnī tamuġ ehlleriniñ tenlerini şol māī birlen boyalur tamām kölmek kibi bolġanġa

466.19 ḳadar bes tamuġ ehlleriniñ tenlerinde eşekī is hem bu maynın tenlerini rencitüvi hem oṭnıñ bik tizden

466.20 alup aluvı ḥāṣıl envāʾi ʿaẕāb tapula (وتغشى وجوههم النار) daḫı tamuġ ehlleriniñ yüzlerini oṭ

466.21 ürtür ve ḳablap alur (ليجزى الله) allahü teʿālā cezā birüvi üçün (كل نفس) her bir nefske yaʿnī allahü

466.22 teʿālā bu işlerni ḳılur her bir nefske tiyüşli cezāsını birüv üçün (ما كسبت) her nefsniñ kesb

466.23 ḳılġan nersesi berāberinde (ان الله) düristlikde allahü teʿālā (سريع الحساب) ḥesābı tiz boluvçıdur yaʿnī

466.24 her ādemniñ ḥesābını tiz vaḳtde tamām ḳılur (هذا بلاغ للناس) bu ḳurān vaʿaẓde ādemlerge yitküçidür

466.25 (ولينذروا به) kurānnı indürildi ādemler ḳurān birlen naṣīḥatlenmiş hem ḳorḳutulmış bolsunlar üçün

466.26 (وليعلموا) daḫı bilsünler üçün (انما هو) budur başḳa tügildür ol allahü teʿālā (اله واحد) bir bolġan

466.27 maʿbūddur (وليذكر اولوا الالباب) daḫı ṣāf ʿaḳl iyeleri vaʿazlensünler ve es̱erlensünler üçün yaʿnī

466.28 ḳurānnı oşbu nerseler (sebebler) üçün indürüldi

466.29 ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ süresiniñ tercemesi hem on üçünci pāre tercemesi tamām boldı

I / 467

467.1 on bişinci sūre-ḥicr sūresi mekke-i mükerremede ingen cemʿisi toḳsan toḳız āyet
467.2 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm
467.3 (الر) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi gine bilür (تلك) bu süreniñ āyetleri (آيات الكتاب)
467.4 kitābnıñ (ḳurānnıñ) āyetleridür (وقرآن مبين) daḫı ẓāhir bolġan ḳurānnıñ āyetleridür ḳurānnı kitabḳa
467.5 bir ṣıfatnı artdurup ʿaṭf ḳılınġan ʿaṭf tefsiri ḳabīlindendür (ربما يود) az vaḳt arzu ḳılur
467.6 (ister) (الذين كفروا) kafir bolġan ādemler (لو كانوا مسلمين) müselmān bolmaḳlarunı yaʿnī ḳıyāmet
467.7 küninde kāfirler müʾminlerniñ ḥāl saʿādetlerini körgeç ḳıyāmet ḳorḳularından aynuġan vaḳtlarında özleriniñ
467.8 müselmān boluvlarunı arzu ḳılurlar (ذرهم يأكلوا) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām kāfirlerni ḳoy aşasunlar (ويتمتعوا)
467.9 daḫı dünyāları birlen fāʾidelensünler (ويلههم الأمل) daḫı ol kāfirlerni uzun ʿömrni ümīd itüv āḫiretke
467.10 ḥāżirlenüvden şuġullendürür (فسوف يعلمون) bes ḳılġan işleriniñ yavızlıġını kafirler tiz bilürler (وما
467.11 أهلكنا من قرية) hiçbir ḳaryeden (ehlinden) ḥelāk ḳılmaduḳ biz (إلا) meger helāk ḳılduḳ ise
467.12 (ولها كتاب معلوم) ol ḳarye (ehli) üçün levhü'l-maḥfūẓda yazılġan çiklengen müddet bardur
467.13 (ما تسبق من أمة) hiçbir ümmet ilk bolmas (أجلها) öziniñ müddetinden (وما يستأخرون) daḫı hiç
467.14 bir ümmet müddetinden kiçükmes de (وقالوا) daḫı mekke kāfirleri resūl allahġa ḫorlap eytdiler (يا أيها الذي)
467.15 ey anday ādem (نزل عليه الذكر) ol ādem üzerine ẕikr (ḳurān) indürüldi (إنك لمجنون)

467.16 düristlikde sin dīvānesün yaʿnī sin allahü teʿālā miñe ḳurān indürdi diyü daʿvāñ vaḳtinde dīvāneler

467.17 sözini eytesün (لَوْمَا تَأْتِينَا بِالْمَلَائِكَة) daʾvānnıñ rastlıḳını ḳuvvetli turġan feriştelerni kitürseñçi

467.18 (اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) eger daʿvāñda rast sözlilerden bolsañ (مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَة) allahü teʿālā eytedür

467.19 biz feriştelerni indürmemiz (اِلَّا بِالْحَقِّ) meger ḥaḳlıḳ (ʿaẕāb) birlen indürürmiz (وَمَا كَانُوا اِذًا) ve biz

467.20 feriştelerni indürgen vaḳtde kāfirler bolmaslar (مُنْظَرِينَ) mühlet birilmişlerden (اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ)

467.21 düristlikde biz ẕikrni (ḳurānnı) indürdük (وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) daḫı düristlikde biz ol ḳurānnı

467.22 özgertilüvden hem artdurıluv ve kimitilüvden ṣaḳlaġuçılarmız (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ) ve taḥḳīḳ ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

467.23 sinden ilk biz peyġamberler yiberdük (فِى شِيَعِ الْاَوَّلِينَ) evvegi ümmetlernin bir yolda ve bir meẕhebde ittifaḳda

467.24 bolġan fırḳalarına (وَمَا يَاْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ) ve ol fırḳalarga hiçbir peyġamberden kilmes boldı (اِلَّا) meger

467.25 kildi ise (كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ) ol fırḳalar ol peyġamberlerni ḫorlar boldılar bu sözde resūl allahġa

467.26 tesliye bola (كَذَلِكَ) uşandaḳ yaʿnī evvelgi ötken fırḳalarnıñ köñillerine peyġamberlerini ḫorlavnı kiritdükimiz

467.27 kibi (نَسْلُكُهُ فِى قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ) ol peyġamberni ḫorlavnı mekke kāfirleriniñ köñillerine kiritdük (لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ)

467.28 ḥālbūkim ol kāfirler peyġamber ʿaleyhi's-selāmge īmān kitürmesler (وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ) ve taḥḳīḳ evvelgi ümmetler ḥaḳında

I / 468

468.1 bolġan allahnıñ ʿādeti ötdi (وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ) ve eger muḥammed ʿaleyhi's-selāmdan muʿcize istegüçi mekke kāfirleri üzerine

468.2 açsaḳ biz (بابا من السماء) kökden bir işikni (فظلوا فيه يعرجون) ol işikke aşḳuçı bolup

468.3 evrilseler hem ol işikden kökde bolġan ʿacāʾibni körseler (لقالوا) elbette ifraṭ düşmānlıḳlarından eytürler

468.4 idi (انما سكرت ابصارنا) budur başḳa tügildür közlerimizni siḥr birlen baġlanmış boldı (بل نحن قوم

468.5 مسحورون) belki biz siḥrlenmiş ḳavmmiz bizni muḥammed (ʾaleyhi's-selām) siḥrledi dip eytürler (ولقد جعلنا) ve taḥḳīḳ

468.6 biz yaraṭduḳ (في السماء) kökde (بروجا) yuldızlarnı yaʿnī türli sūretde bolġan on iki yuldıznı

468.7 ol yuldızlarnıñ ismleri şoldur:

468.8 ḥamel (ḳoy balası) s̱ūr (ögiz) coza (çiklevik) serṭan (ḳısḳaç) esed (arslan)

468.9 mart april māy iyun iyul

468.10 sünbüle (başaḳ) mīzān (ölçev) ʿakreb (çayan) ḳavs (cābe) cedi (kice balası)

468.11 avġust sentyabr oktyabr noyanbr dikabr

468.12 delv (çilek) delv (balıḳ)

468.13 (ġaynuvar) (fivral) bu on iki yuldız yidi seyr ḳıla ṭurġan yuldızlarnıñ (kevākib-i

468.14 sebʿāʾ-i seyyāre) niñ menzilleridür ol seyr ḳıla turġan yidi yuldızlarnıñ ismleri evvelgisi merīḫ munıñ

468.15 menzili 1) ḥamel daḫı 2) ʿakreb, ikinçi zühre munıñ menzili 3) nūr daḫı 4) mīzān, üçünçisi ʿuṭarid

468.16 munıñ menzili 5) cevzā daḫı 6) sünbüle , dörtinçi ḳamer munıñ menzili 7) sereṭān, bişinçi şems munıñ menzili

468.17 8) esed, altunçı müşteri munıñ menzili 9) ḳavs hem 10) ḥūt , yidinçi zuḫal munıñ menzili 11) -cedi hem

468.18 12) delv (وزيناها) daḫı ol köklerni ziynetledük biz yuldızlar birle (للناظرين) ḳaraġuçılarġa

468.19 daḫı ol köklerni ṣaḳladuḳ biz (من كل شيطان رجيم) her bir allahnıñ raḥmetinden sürülmiş şeyṭāndan yaʿnī

468.20 şeyṭānlar kökke aşup kök aḥvāline tüşünürge ḳādir bolmaslar (الا) likin (من) şol şeyṭān (استرق

468.21 (السَّمْعَ) işitüvni orladı yaʿnī yaşrin kökke aşup sözni orladı ibn-i ʿabbas eyte şeyṭānlar

468.22 ḥażret-i ʿīsā ṭuvġanġa ḳadar her bir kökke aşalar idi ḥażret-i ʿīsā ṭuvġaç üç kökden ṭıyıldılar

468.23 muḥammed ʿaleyhi's-selām ṭuvġaç bütün kökden ṭıyıldılar (فَأَتْبَعَهُ) bes kökke söz orlarġa mingen şeyṭāñġa

468.24 iyerdi ve tutaşdı (شِهَابٌ مُبِينٌ) ẓāhir bolġan oṭ şuʿlesi (وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا) daḫı yir biz ol

468.25 yirni töşedük (وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ) daḫı ol yirge aṣlā silkinmey turġan ṭaġlar ṭaşladuḳ

468.26 (وَأَنْبَتْنَا فِيهَا) daḫı ol yirde ösdürdük biz (مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ) allahü teʿālāniñ ḥükmini tilegen

468.27 bilgüli bolġan çik birlen çiklenmiş bolġan her nerseden (وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا) daḫı sizniñ üçün yirde

468.28 ḳılduḳ biz (مَعَايِشَ) tirüklik ḳıla turġan nerselerni (ṭaʿāmlarnı ve kiyimlemi) (وَمَنْ) daḫı şol kişilerni

468.29 sizniñ üçün ḳılduḳ (لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ) ol kişilerni siz rızḳlandurġuçı tügilsiz yaʿnī balalarnı

468.30 ve ḫidmetçilerni ve ḳullarnı (وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ) ve yoḳdur hiç nerseden (إِلَّا) meger boldı ise (عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ)

I / 469

469.1 bizniñ ḥużurımızda ol nerseniñ ṣaḳlana turġan orunları yaki ol orunlarnıñ eçküçleri bardur

469.2 yaʿnī her bir bendeler fāʾidelene turġan nerseni yaratuvġa ḳādirmiz (وَمَا نُنَزِّلُهُ) daḫı ādemler fāʾidelene turġan

469.3 nerseni indürmemiz biz (إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ) meger bilgüli bolġan ve ḥikmet tilegen miḳdār birlen indürürmiz

469.4 (وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ) daḫı yıllarnı buluṭlarnı yüklegüçi itüp yiberdük (فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) bes

469.5 kökden (buluṭdan) ṣunı indürdük (فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ) bes ol ṣu birlen sizni ṣuġarduḳ (وَمَا أَنْتُمْ لَهُ

469.6 بخازنين) ve siz ol şunı bulutdan indürüvge ḳādir tügilsiz yā ki şunı köllerde ve çişmelerde hem

469.7 ḳuyularda şaḳlarġa ḳādir tügilsiz maʿnāsında (وإنا لنحن) daḫı düristlikde biz (نحي) tirüklikni ḳābil

469.8 bolġan baʿż cismlerde tirüklikni yaratuv sebebli tirgüzürmiz (ونميت) daḫı tirüklikni yiberüvimiz

469.9 sebebli ötürürmiz (ونحن الوارثون) daḫı bütün ḫalḳ ölüp bitkenden şoñ biz ḳalġuçımız (ولقد علمنا)

469.10 ve taḥḳīḳ biz bildük (المستقدمين منكم) sizlerden ṭoġuvda ve ölüvde yā ki islāmda ve şoġış ḳıluvda

469.11 ve ʿibādetde ilk bolġan ādemlerni (ولقد علمنا المستأخرين) daḫı taḥḳīḳ biz bu işlerde (ṭoġuvda ölüvde

469.12 yā ki şoġışda islāmda ve ʿibādedtde) şoñ bolġan ādemlerni bildük baʿżılar bu āyetniñ ruzūline sebeb şol

469.13 digenler yaʿnī resūl allah mescidde evvelgi şafda turuvġa ḳızıḳdurup vaʿaẓ ḳılġaçda ḫalk hemmesi evvelgi

469.14 şafda boluvda ṭırışdılar ve resūl allahġa ṭarlıḳ ḳıldılar şundan şoñ allahü teʿālā bu āyetni indürdi

469.15 (وإن ربك) daḫı düristlikde ey muḥammed ʿaleyhi's-selām siniñ rabbiñ (هو يحشرهم) ol rabbiñ ādemlerni ḳıyāmet küninde

469.16 ḳabrlerinden kobarur (إنه حكيم عليم) düristlikde siniñ rabbiñ her işde ḥikmet iyesidür ve her nerseni

469.17 bilgüçidür (ولقد خلقنا الإنسان) ve taḥḳīḳ biz ademni (ādem ʿaleyhi's-selāmnı) yaratduḳ (من صلصال)ḳurı

469.18 balçıḳdan (من حمإ مسنون) şūretlenmiş ve özgermiş ḳara balçıḳdan (والجان خلقناه) daḫı cinlerniñ atasını

469.19 cān ḫāş bir ḫalḳ yā ki iblīs murād digenler yaratduḳ biz (من قبل) ādemni yaratmasdan

469.20 burun (من نار السموم) bik issi oṭdan (وإذ قال ربك للملائكة) daḫı ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol

469.21 vaḳtni beyān ḳıl ol vaḳtde rabbiñ feriştelerge eytdi (إني خالق بشرا) düristlikde min ādem yaraṭuvçımun

469.22 (من صلصال) ḳurı balçıḳdan (من حمإ مسنون) ṣūretlenmiş ve özgermiş ḳara balçıḳdan (فاذا

469.23 سويته) bes her ḳayçan ādemniñ aʿżālarını tiygüzlesek ve cān ürürge ḥażirlesek (ونفخت فيه من

469.24 روحي) daḫı ādemge cānımdan ürsem “allahü teʿālānıñ rūḥını özine iżāfesi ādem ʿaleyhi's-selāmnı şerāfetlemek

469.25 üçün” (فقعوا له ساجدين) bes ādemge secde ḳılġanıñız (taʿẓīmlep bügülgeniñiz ḥālde) tüşiñiz yaʿnī

469.26 ādemni uluġlap bügüliñiz (فسجد الملائكة) bes feriştelер secde ḳıldılar (كلهم أجمعون) hemmesi

469.27 ve barçası melāʾikeni iki teʾkīd birlen teʾkīd ḳıluvı secdeni bütün feriştelerden ʿāmlavda baʿżısına

469.28 ḫaṣlavnı ṭıyuvda mübālaġa üçün baʿżılar evvelgi teʾkīd bütün feriştеniñ birde ḳalmayınça secde ḳıluvını bildürüv

469.29 üçün ikinçi teʾkīd bütün feriştеniñ bir yolu secde ḳıluvını baʿżısı ṣoñında baʿżısı tügillikni bildürüv üçün

I / 470

470.1 digenler likin ṣāḥib beyḍāvī bu sözni yaraṭmaġan çünki bu taḳdīrde “ecmaʿūn” ḥāli bola teʾkīd bolmay digen

470.2 ḥāl bolġaç menṣūb boluvġa kirek (إلا إبليس أبى) likin iblīs baş tartdı (أن يكون مع الساجدين)

470.3 secde ḳıluvçı feriştеler birlen secdede birge boluvdan (قال يا إبليس) allahü teʿālā eytdi ey iblīs (ما لك)

470.4 nindi ġarez boldı siniñ üçün (ألا تكون مع الساجدين) secde ḳıluvçı feriştеler birlen birge bolmavıñda

470.5 (قال) iblīs cevābda eytdi (لم أكن لأسجد لبشر) cismānī bolġan ādemge secde ḳılur bolmadım

470.6 yaʿnī rūḥānī ferişte bola turup cismānī bolġan ādemge secde ḳıluv minim üçün münāsib ve ḥālime muvāfıḳ iş

470.7 bolmadı (خلقته من صلصال) ol ādemni sin ḳurı balçıḳdan yaratdıñ (من حمإ مسنون) ṣūretlenmiş

470.8 ve özgermiş ḳara balçıḳdan (قال فاخرج منها) allahü teʿālā iblīske eytdi cennetden yā ki ferişteler

470.9 gürūḥından çıḳ (فإنك رجيم) bes düristlikde sin izgülikden ve ḳadrden kisilmişsün (وإن عليك اللعنة)

470.10 daḫı düristlikde siniñ üzeriñe raḥmetden yıraḳ boluv bolsun (إلى يوم الدين) cezā künine ḳadar (قال

470.11 رب) iblīs eytdi ey rabbim (فأنظرني إلى يوم يبعثون) ādemler ḳobarılmış bolġan künge ḳadar

470.12 miñe mühlet bir (قال) allahü teʿālā eytdi iblīske cevābda (فإنك من المنظرين) bes düristlikde sin

470.13 mühlet birilmişlerden sin (إلى يوم الوقت المعلوم) bilgüli bolġan vaḳtniñ künine ḳadar yaʿnī ṣūr

470.14 ürilgen künge ḳadar (قال رب) iblīs eytdi ey rabbim (بما أغويتني) mini azdurmaḳıñ sebebli yā ki mini

470.15 azdurmaḳın birlen ḳasem itüp eytemün (لأزينن لهم في الأرض) aldav yurṭı bolġan dünyāda ādemlerge

470.16 günāhlarnı ziynetlermün (mātur ve muḥabbetli itüp körsetürmün) (ولأغوينهم أجمعين) daḫı ādemlerni hemmesini

470.17 azdururmun (إلا عبادك منهم) meger ḳullarıñ cümlesinden şunday ḳullarıñnı azdurmamun (المخلصين)

470.18 ʿibādetde iḫlāṣlılardur alar yaʿnī ʿamellerini riyā birlen ḳaṭnaşdurmaslar (قال هذا صراط) allahü teʿālā

470.19 eytdi iḫlāṣlı ādemlerniñ iblīsniñ azduruvından ḳutuluvı şunday yoldur (علي) ol yolnı ṣaḳlav

470.20 miñe s̱ābitdür (مُسْتَقِيمٌ) toġrıdur ol yol aṣlā ol yolda ki kerilik yoḳdur (إِنَّ عِبَادِي) düristlikde

470.21 minim ḳullarım (لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ) ol ḳullarım üzerinde siniñ üçün yoḳdur (سُلْطَانٌ) ḳuvvet (إِلَّا) likin

470.22 (مَنِ اتَّبَعَكَ) siñe iyergen ādemler (مِنَ الْغَاوِينَ) azġınlardandur ve kāfirlerdendür yā ki meger siniñ azdururġa

470.23 ḳuvvetiñ bolur azġunlardan öziñe iyergen ādemler üçün evvelgi maʿnāġa ḳaraġanda istis̱nā-ı münḳaṭiʿ bola

470.24 ikinçi maʿnāġa ḳaraġandan istis̱nā-ı müttaṣıl bola (وَإِنَّ جَهَنَّمَ) daẖı düristlikde ol cehennem (لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ) ol siñe

470.25 iyergen ādemlerniñ barçasınıñ vaʿde ḳılınġan ornıdur (لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ) ol cehennem üçün yidi işek

470.26 bardur isimleri 1) cehennem 2) lāẓā 3) ḥuṭame 4) ṣaḳar 5) saʿīr 6) caḥīm 7) hāciye (لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ)

470.27 cehennemniñ her bir işegi üçün iblīske iyergen ādemlerden her birisine (جُزْءٌ مَقْسُومٌ) bölünmiş kisek (ülüş)

470.28 bardur evvelgisinde günāhlı müʾminler bolur ikinçisinde yehūdler (ḥażret-i mūsā ḳavmi) tevrāt birlen ʿamel itüvçiler

470.29 üçünçisinde naṣārālar ḥażret-i ʿīsā ḳavmi incīl birlen ʿamel itüvçiler dörtinçisinde ṣabʾīler (yehūd

I / 471

471.1 birlen naṣārā dīninden köçüp feriştelerge ʿibādetni iẖtiyār ḳılġan ḳavm) bişinçisinde mecūsiler (dīnleri

471.2 bolmaġan kāfirler) altunçısında ʿibādetde allahġa şerīk -----[1] ḳıluvçı müşrikler yidinçisinde münāfıḳlar

471.3 (tışlarından īmān bildürüp içlerinden kāfir bolġan ādemler) bolur (إِنَّ الْمُتَّقِينَ) düristlikde küfr ve uluġ

[1] Burası silik çıkmış olduğu için okunamamıştır.

471.4 günāhlarda iblīske iyerüvden şaḳlanuvçılar (فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ) baḳçalarda ve çişmelerdedür (ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ)

471.5 ucmaḫlarġa selāmetler bolġanıñız ḥālde kiriñiz dip eytilmiş bolur (آمِنِينَ) āfetlerden emīn bolġanıñız

471.6 ḥālde (وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ) daḫı allahü teʿālā eyte ucmaḫ ehlleriniñ ucmaḫda dünyāda vaḳtde kökreklerinde

471.7 bolġan nerselerini şovururmız (مِنْ غِلٍّ) ol dünyāda vaḳtde kökreklerinde bolġan nerse kineden ve düşmānlıḳdan

471.8 bolġuçı (إِخْوَانًا) ḳardeşler (dostlar) bolġan ḥālde (عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ) serīr (كنفى) ve orunduḳlar

471.9 üzerinde birisi birisine ḳarşı bolġanları ḥālde (لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ) ucmaḫ ehllerini ucmaḫda meşaḳḳat

471.10 ve ağırlıḳ tutmas (وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ) daḫı ucmaḫ ehlleri ucmaḫdan çıġarılmış bolmaslar elbette tamām

471.12 niʿmet ucmaḫda meñgü ḳaluvda (نَبِّئْ عِبَادِي) minim kullarıma ḫaber bir ey muḥammed ʿaleyhi's-selām (أَنِّي) bu ṭarīḳ

471.13 ḫaber bir düristlikde min (أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) min günāhlarnı bik yarlıḳaġuçı hem merḥamet ḳılġuçımun

471.14 (وَأَنَّ عَذَابِي) daḫı bu ṭarīḳ ḫaber bir düristlikde minim ʿaẕābım (هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ) ol ʿaẕābım rencitküçi

471.15 ʿaẕābdur (وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ḳullarıma ḫaber bir ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnıñ

471.16 ḳonaḳlarından on iki ferişte digenler (إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ) şol zamānda ol ḳonaḳlar ibrāhīm ʿaleyhi's-selām

471.17 üzerine kirdiler (فَقَالُوا سَلَامًا) bes ey ibrāhīm siñe selām biremiz "es-selām-ü ʿaleyk" didiler (قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ

471.18 وَجِلُونَ) ibāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi düristlikde biz sizden ḳorḳamız diyü çünki ferişteler ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmge

471.19 izinsiz hem vaḳtsiz kirdiler şol sebebli ibrāhīm ʿaleyhi's-selām ḳorḳdı (قَالُوا لَا تَوْجَلْ) ferişteler eytdiler ey

471.20 ibrāhīm ḳorḳma (إنا نبشرك) düristlikde biz siñe süyünç biremiz bizden ḳorḳurġa tiyüş tügil çünki ʿādetde

471.21 süyünç birilmiş kişi süyünç birüvçiden ḳorḳmay (بغلام عليم) köp ʿilm iyesi ir bala birlen (isḥāḳ ʿaleyhi's-

471.22 selām birlen) (قال أبشرتموني) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi ʿaceblenüp eyā miñe ir bala birlen süyünç biresiz mi

471.23 (على أن مسني الكبر) miñi uluġlıḳ (ḳartlıḳ) nıñ tutmaḳlıġı ḥāli üzerinde yaʿnī ḳartayġan ḥālimde (فبم

471.24 تبشرون) bes nindi ʿaceb nerse birlen süyünç biresiz (قالوا بشرناك بالحق) ferişteler eytdiler biz

471.25 siñe şiksiz ḥaḳḳ bolġan süyünç birlen süyünç birdük (فلا تكن من القانطين) bes ey ibrāhīm (ʿaleyhi's-selām)

471.26 ümīd kisüvçilerden bolma ibrāhīm ʿaleyhi's-selām ḫatunı sāre ḳarçıḳ bulup özi ḳart bolġanġa köre ʿādet

471.27 iʿtibārı birlen bala boluvdan ʿaceblendi ama ata ve anasız balanı yaratuvġa ḳādir bolġan allahü teʿālānıñ ḳudretinden

471.28 ʿaceblenmedi (قال ومن يقنط) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi kim ümīd kiser (من رحمة ربه) rabbisiniñ

471.29 raḥmetinden yaʿnī hiçkim ümīd kismes (إلا الضالون) meger allahü teʿālānı maʿrifet yolından adaşḳan ādemler gine

471.30 ümīd kiser başḳa hiç kim ümīd kismes (قال) ibrāhīm ʿaleyhi's-selām eytdi (فما خطبكم أيها المرسلون) ey allah

I / 472

472.1 ṭarafından yiberilgen ilçiler nidür şāʾnıñız (işiñiz) yaʿnī siñe bala birlen süyünç birüvden başḳa taġı ne nerse

472.2 üçün kildiñiz (قالوا إنا أرسلنا) ferişteler eytdiler biz yiberilmiş bolduḳ (إلى قوم مجرمين) kāfir bolġan

472.3 ḳavmlerge yaʿnī lūṭ (ʿaleyhi's-selām) ḳavmni helāk ḳılur üçün yiberildük (إلا آل لوط) likin lūṭ hem lūṭnıñ

472.4 īmān kitürgen ḳavmi (إِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ) düristlikde biz lūṭnı hem īmān kitürgen ḳavmini elbette helāklikden

472.5 ḳutḳaruvçımız (أَجْمَعِينَ) barçasında bu maʿnā istis̱nānıñ münḳaṭiʿ boluvına bināʾen bu vaḳtde "إِلَّا آلَ لُوطٍ"

472.6 ḳavmden istis̱nā bola elbette lūṭnıñ ālī mücrim ḳavmden tügil eger istis̱nā-ı müttaṣıl bolsa "إِلَّا آلَ لُوطٍ" mücrimīnniñ

472.7 żamīrinden istīşnā bola maʿnāsı bola "meger ol ḳavmden lūṭnı hem īmān kitürgen ḳavmini helāk ḳılurġa

472.8 yiberilmedük" maʿnāsında çünki ḳavm birlen ersāl kāfirlerini de müʾminlerni de şāmil (إِلَّا امْرَأَتَهُ) meger lūṭ ʿaleyhi's-

472.9 selāmnıñ ḫatunını helāklikden ḳutḳarmaduḳ (قَدَّرْنَا) taḳdir ḳılduḳ biz (إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ) düristlikde lūṭ

472.10 (ʿaleyhi's-selām)nıñ ḫatunı ʿaẕābda ve helāklikde ḳalġuçılardandur (فَلَمَّا جَاءَ) bes kilgen zamānda (آلَ لُوطٍ) lūṭ

472.11 (ʿaleyhi's-selām)nıñ özine hem īmān kitürgen ḳavmine (الْمُرْسَلُونَ) ilçiler (ferişteler) (قَالَ) lūṭ ʿaleyhi's-selām

472.12 eytdi ferişte lerge (إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ) düristlikde siz mekrūh körilmiş ḳavmsiz yaʿnī sizni nefsim mekrūh

472.13 köre ve sizden ḳorḳa dip (قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ) ferişteler eytdiler biz mekrūh körilmiş ḳavm tügilmiz belki

472.14 biz siñe kildük (بِمَا) şol nerse birlen (كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ) ol nersede (ʿaẕābda) kāfir bolġan ḳavmin şik

472.15 ḳılur boldılar yaʿnī biz siñe mekrūh bolġan nerse birlen kilmedük belki sini şādlandura turġan nerse

472.16 birlen kildük (düşmānlarıñnı ʿaẕāb ḳıluv birlen (وَآتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ) daḫı biz siñe ḥaḳlıḳ (ḳavmiññiñ yaḳına

472.17 ʿaẕābı) birlen kildük (وَإِنَّا لَصَادِقُونَ) daḫı düristlikde biz siñe ḫaber birgen nersemizde rast sözlilerdenmiz

472.18 (فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ) bes ehliñ (īmān kitürgen ḳavmiñ) birlen seyr ḳıl (بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) kiçniñ bir

472.19 böleginde (وَاتَّبِعْ اَدْبَارَهُمْ) daḫı īmān kitürgen ḳavmiññiñ arṭlarına iyer yaʿnī arṭlarından bar (وَلَا يَلْتَفِتْ

472.20 مِنْكُمْ اَحَدٌ) daḫı sizden hiç biriñiz arṭına eylenüp ḳaramasun yaʿnī kāfir ḳavmġa vāḳıʿa bolġan ḳorḳınçlı

472.21 vāḳıʿanı körüp ṭāḳat tota almav iḥtimāli bar yā ki eger arṭına eylenüp ḳarasa kāfir ḳavmġa irişken

472.22 ʿaẕāb bu kişige de irişür maʿnāsında (وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ) daḫı buyurulmış bolġan ornıñızġa (allahü teʿālā

472.23 barurġa ḳoşḳan orunġa yaʿnī şāmġa) ötiñiz! (barıñız) (وَقَضَيْنَا اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ) daḫı biz lūṭ (ʿaleyhi's-

472.24 selām)ġa bu işni vaḥy ve ḥükm ḳılduḳ ol iş bu āyet ṣoñında ẕikr ḳılınaçaḳ nesredür (اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاءِ)

472.25 düristlikde bu ḳavmniñ ṣoñı (arṭı) (مَقْطُوعٌ) kisilmişdür yaʿnī bu ḳavmniñ bütün nesli biteçekdür (مُصْبِحِينَ)

472.26 ṭāñ vaḳtine kirgenleri ḥālde (وَجَاءَ اَهْلُ الْمَدِينَةِ) lūṭ ʿaleyhi's-selāmnıñ üyine ḳonaḳlar kilgenni bilgeç sodom

472.27 şehriniñ ehli kildi (يَسْتَبْشِرُونَ) şādlanġanları ḥālde yaʿnī eşekī ʿamel (livāṭa) ni ṭamaʿ ḳılup (قَالَ) lūṭ

472.28 ʿaleyhi's-selām eytdi kāfir bolġan ḳavmine (اِنَّ هٰؤُلَاءِ ضَيْفِى) düristlikde bu ḳonaḳlar minim ḳonaġımdur (فَلَا تَفْضَحُونِ)

472.29 bes ḳonaḳlarımnı rüsvāy ḳıluv sebebli mini rüsvāy ḳılmañız (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) daḫı ḳabāḥat ʿamelni ḳıluvda

I / 473

473.1 allahdan ḳorḳıñız (وَلَا تُخْزُونِ) daḫı ḳonaḳlarımnı ḫorlav sebebli mini ḫorlamañız (قَالُوا) lūṭ ʿaleyhi's-selāmnın

473.2 kāfir bolġan ḳavmi eytdiler (اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ) eyā biz sini ʿālimden bir kişini de żiyāfet ḳıluvdan

473.3 ṭıymaduḳ mı yeise bütün ʿālemden bir kişiden de bir ḳabāḥat ʿamelni ḳaṣd ḳılġanda ṭıyuvdan sini ṭıymaduḳ mı

473.4 (قَالَ) lūṭ ʿaleyhi's-selām eytdi (هٰؤُلَاءِ بَنَاتِى) bular minim ḳızlarım yaʿnī ḳızlarımnı sizge nikāḥlep birürmün (إِنْ

473.5 كُنْتُمْ فَاعِلِين) eger tilegen nerseñizni (şehvetni ötevni) ḳıluvçı bolsañız yā ki ḳavminiñ ḳızları

473.6 murād çünki her peyġamber öziniñ ḳavmine ata menzilinde (لَعَمْرُكَ) allahü teʿālā eytedür ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) ʿömriñ

473.7 (tirüklikiñ) birlen ḳasem itüp eytesün yā ki ey lūṭ (ʿaleyhi's-selām) ḥayātıñ (tirükligiñ) ile ḳasem itemün (إِنَّهُمْ)

473.8 düristlikde lūṭ ḳavmi (لَفِى سَكْرَتِهِمْ) elbette özleriniñ isrikliklerinde yaʿnī ʿaḳlların bitürgen hem ḫaṭā

473.9 birlen ṣorap arasını ayuruvlarını bitürgen azġınlıḳlarında (يَعْمَهُونَ) ḥayrān ve ʿāciz bolġanlardur

473.10 bes niçük alar siniñ naṣīḥatiñni işitsünler (فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ) bes lūṭ ḳavmini cebrāʾīl (ʿaleyhi's-selām)nıñ

473.11 ḳıçḳuruvı tutdı (مُشْرِقِينَ) ḳuyaşnıñ yalṭuravı vaḳtine (işrāḳ vaḳtine) kirgenleri ḥālde yaʿnī cebrāʾīl ʿaleyhi's-

473.12 selām ḳıçḳurup helāk ḳıldı yaʿnī lūṭ ʿaleyhi's-selām ḳavmine ʿaẕābnıñ irişüviniñ başı ṭañ vaḳtinde boldı ḳuyaş

473.13 nūrlana başlaġan vaḳtde boldı (فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا) bes sodom şehriniñ yoġarusını töben ḳılduḳ yaʿnī

473.14 üstini ast ve astını üst ḳılduḳ ḥażret-i cebrāʾīl sodom şeriniñ yirini evvel kök ṭarafına köterdi ṣoñra

473.15 eylendürüp ḳabladı (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ) daḫı lūṭ ḳavmi üzerine (üstlerine) yavdurduḳ

473.16 ḳızdurılġan ve ḳaṭġan balçıḳdan bolġan ṭaşlarnı (إِنَّ فِى ذٰلِكَ) düristlikde bu lūṭ ʿaleyhi's-selām ḳavmine irişken ʿaẕābda

473.17 bolġuçıdur (لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ) iʿtibār ḳılup fikr ḳıluvçı ādemlerge uluġ ʿibretler (وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ) daḫı

473.18 düristlikde ol sodom şehri yā ki lūṭ ḳavminiñ avılları ḳureyşlerniñ şāmġa yürüy turġan hemīşe s̱ābit bolġan

473.19 yoldadur yaʿnī ādemler yürüy turġan hem işlerini köre turġan yol üstündedür hemīşe ol ḳavmnıñ işlerinden

473.20 iʿtibār ḳılup fāʾidelenüv mümkin (انّ فى ذلك لآية) düristlikde lūṭ ḳavmine indürülgen nersede (ʿaẕābda) uluġ

473.21 ʿibret bardur (للمؤمنين) īmān kitürgen ādemler üçün (وان كان اصحاب الايكة) daḫı düristlikde ike iyeleri

473.22 boldı yaʿnī medīne yaḳınında ḳoyı ormanlıḳda turġuçı şuʿayyib ʿaleyhi's-selām ḳavmi boldı (لظالمين) ẓulm ḳıluvçılar

473.23 (فانتقمنا منهم) bes şuʿayyib ḳavminden helāk ḳıluv birlen öç alduḳ biz (وانهما) daḫı düristlikde sodom birlen ike

473.24 (لبامام مبين) ẓāhir bolġan yoldadur (ولقد كذب اصحاب الحجر) ve taḥḳīḳ ḥicr iyeleri yalġanġa yaʿnī medīne

473.25 birlen şām arasında (ḥicr) birlen aṭalġan çuḳurda turġuçı s̱emūd ḳavmi yalġanġa tutdı (المرسلين)

473.26 peyġamberleri yaʿnī ṣāliḥ ʿaleyhi's-selāmnı (bir peyġamberni yalġarġa tutuv ʿayn bütün peyġamberni yalġanġa tutuv ḥükmünde

473.27 boganlıġı üçün allahü teʿālā cemʿ-i ṣīġası birlen kitürdi (وآتيناهم آياتنا) daḫı s̱emūd ḳavmine ṣāliḥ ʿaleyhi's-selām

473.28 ḳolında ʿalāmetlerimizni birdük (ṭaşdan teve çıġuv kibi) (فكانوا عنها معرضين) bes s̱emūd ḳavmi ol āyetlerden yüz

473.29 döndürgüçi boldılar (وكانوا ينحتون من الجبال) daḫı s̱emūd ḳavmi ṭaġlardan tişer boldılar (بيوتا)

I / 474

474.1 üyler itdürüp (آمنين) ciymirilüvden ve düşmānlarnıñ ḫarab itüvinden emīn bolġanları ḥālde (فاخذتهم

474.2 الصيحة) bes s̱emūd ḳavmini cebrāʾīl ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳıçḳuruvı tutdı (مصبحين) ṭañ vaḳtine kirgenleri

474.3 ḥālde (فما اغنى عنهم) bes s̱emūd ḳavminden muñsız ḳılmadı (ʿaẕābını yibermedi) (ما كانوا يكسبون)

474.4 kesb ḳılġan nerseleri (muḥkem üyler binā ḳıluvları ve māllarnı köp ḳıluvları) (وما خلقنا السموات)

474.5 وَالْأَرْضَ) daḫı köklerni ve yirlerni yaraṭmaduḳ biz (وَمَا بَيْنَهُمَا) daḫı kökler birlen yirler arasında

474.6 bolġan nerselerni yaraṭmaduḳ biz (إِلَّا بِالْحَقِّ) meger ḥaḳlıḳ birlen yaraṭduḳ (وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ) daḫı düristlikde

474.7 ḳıyāmet elbette kilgüçidür bes ḳıyāmet küninde ey muḥammed ʿaleyhi's-selām sini yalġanġa tutḳan ādemlerden

474.8 siniñ üçün öç alur allahü teʿālā (فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ) bes ey muḥammed ḳavminden körkem yüz döndürüv birlen

474.9 yüz döndür alarnıñ ʿaẕābnı aşıḳdurma yā ki ḳavmiñ birlen körkem muʿāmele ḳıl hem alarnı körkem ʿafv birlen

474.10 ʿafv ḳıl (إِنَّ رَبَّكَ) düristlikde siniñ rabbiñ (هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ) ol rabbiñ bütün ʿālemni yaraṭḳuçı ve her

474.11 nerseni bilgüçidür bes siniñ ḥāliñni de hem ḳavmiñ ḥālni de bilür (وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ) ve taḥḳīḳ ey muḥammed siñe

474.12 birdük (سَبْعًا) yidi āyetni (fātiḥanı) yā ki yidi uzun sūreni (1 baḳara 2 āl-i ʿimrān 3 nisāʾ 4 māʾide

474.13 5 enʿām 6 aʿrāf 7 enfāl) (مِنَ الْمَثَانِي) iki ḳat oḳula turġan āyetlerden yā ki ḳıṣṣalarları[2] vaʿaẓleri

474.14 vaʿadleri vaʿīdleri tekrār ẕikr ḳılınġan sūrelerden eger (sebʿi mes̱ānī)dan olan murād fātiḥa bolsa sūre-i

474.15 fātiḥānıñ (sebʿi mes̱ānī) boluvı sebʿ boluvı āyetleri yidi bolġanġa mes̱ānī boluvı çünki her namāzda mükerrer

474.16 oḳula yā ki sūre-i fātiḥanıñ evvelgi yarṭısı allahġa s̱enā bola ikinçi yarṭısı duʿāʾ bola bes ikige

474.17 bölingen bola eger yidi uzun sūre murād bolsa bularnıñ sebʿi boluvı yidi sūre bolġanġa köre

474.18 mes̱ānī boluvı ḳıṣṣaları vaʿaẓları vaʿīdleri vaʿīdleri mükerrer bolġanġa köre (وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ) daḫı

474.19 uluġ bolġan ḳurānnı birdük siñe (bu ʿaṭf baʿzige ʿaṭf ḳüllini ḳabīlinden bola) (لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ) ey

[2] "ḳıssaları" olmalı.

474.20 muḥammed ʿaleyhi's-selām iki köziñni ṣozma (ḳızuġup ḳarama) (إلى ما) şol nersege (متعنا به) ol nerse birlen

474.21 fāʾidelendürdük (أزواجا منهم) kāfirlerden bolġan ṣınıflarnı (naṣārālar, yehūdler, mecūslerni) yaʿnī ey muḥammed

474.22 bu kāfirlerge birilgen niʿmetlerge ḳızuḳma ol niʿmetler bik az ne ḥaḳīrdür siñe ġāyet uluġ hem ḫaṭīr niʿmet

474.23 (ḳurān ʿaẓīm) birildi bu ḳurān niʿmeti yanında başḳa ni'metler yoḳ ḥükmindedür şunıñ üçün de ebū bekr el ṣıddīḳnıñ

474.24 ḥadīs̱inde kildi "bir kişige ḳurān birilse bu kişi dünyāda minden başḳa kişige minden artuḳ niʿmet birildi dip

474.25 iʿtiḳād ḳılsa taḥḳīḳ bu kişi allahü teʿālā uluġ ḳılġan nerseni kiçikge ṣaydı ve allahü teʿālā kiçik ḳılġan nerseni

474.26 uluġġa ṣaydı (ولا تحزن عليهم) daḫı kafirler üzerine eger īmān kitürmeseler ḳayġurma (واخفض جناحك)

474.27 للمؤمنين) daḫı müʾminler üzerine cānıñnı yumşaḳ ḳıl; yaʿnī müʾminlerge töbençīlikli ve şefḳatli bol

474.28 (وقل) daḫı eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) (إني) düristlikde min (أنا النذير المبين) ẓāhir ḳoḳıtuvçımun

474.29 yaʿnī eger īmān kitürmeseñiz allahnıñ ʿaẕābı sizge iner dip ḳorḳıtuvçımun (كما أنزلنا) nitek

I / 475

475.1 indürdük ʿaẕābnı (على المقتسمين) ḳurānnı bölüvçi yehūdler ve naṣārālar üzerine (الذين) şunday

475.2 ādemlerdür ol ḳurānnı bölüvçiler (جعلوا القرآن) ḳurānnı ḳıldılar (عضين) türli cüzʾler yaʿnī

475.3 ehl-i kitāb eytdiler ḳurān baʿżısı ḥaḳḳ tevrāt birlen incīlge muvāfıḳ biz mūnisne īmān kitüremiz baʿżısı

475.4 bāṭıl tevrāt birlen incīlge muḫālif mūnisni inkār itemiz dip (فوربك) bes rabbiñ birlen yemīn itüp

475.5 eytemün (لنسألنهم أجمعين) ḳurānnı türli kiseklerge bölüvçilerniñ hemmesinden ḳıyāmet küninde ṣorarmız

475.6 (عما كانوا يعملون) ʿamel ḳılġan nerselerinden (فاصدع بما تؤمر) bes ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) buyurulmış bolġan

475.7 nerseñ birlen ḳıçḳur yaʿnī ẖalḳnı dīnge āşikāre daʿvet it (وأعرض عن المشركين) daẖı müşriklerden

475.8 yüz döndür alarnıñ eytken sözlerine iltifāt ḳılma (إنا) düristlikde biz (كفيناك المستهزئين) siñe

475.9 sini ẖorlavçılar birlen yitermiz yaʿnī sini ẖorlavçılarnı helāk itermiz (bular ḳureyşniñ uluġlarından

475.10 biş kişi bolġanlar birisi muġīre oġlı velīd ikinçisi vāʾil oġlı ʿāş üçünçisi ḳays oġlı ʿadiyy

475.11 dörtinçisi ʿabd-i yaġūs̱ oġlı esved bişinçisi muṭṭalib oġlı esved resūl allahnı ġāyet renciteler hem ẖorlaylar

475.12 idi şundan ṣoñ ḥażret-i cebrāʾīl inüp resūl allahġa eytdi min allahü teʿālā ṭarafından bu biş ādemni

475.13 helāk ḳıluv birlen buyurulmışmun dip şundan ṣoñ her ḳayusı bir sebeb birlen helāk boldılar (الذين)

475.14 şunday ādemlerdür sini ẖorlaġuçılar (يجعلون مع الله) alar allah birlen ʿibādetde şerīk ḳılurlar (

475.15 آخر) ikinçi maʿbūdnı (فسوف يعلمون) bes tiz bilürler dünyā ve āẖiretde işleriniñ ṣoñı nerse oldıġını

475.16 (ولقد نعلم) ve taḥḳīḳ bilürbiz biz (أنك) düristlikde sin (يضيق صدرك) siniñ kökregiñ ṭar bolur

475.17 (بما يقولون) kāfirlerniñ eytken nerseleri (sözleri) sebebli (فسبح بحمد ربك) bes rabbiññiñ ḥamdi birlen

475.18 tesbīḥ eyt sin (وكن من الساجدين) daẖı secde ḳıluvçılardan bol sin (واعبد ربك) daẖı rabbiñe

475.19 ʿibādet ḳıl (حتى يأتيك اليقين) şiksiz bolġan ölüm kilgenge ḳadar yaʿnī tirük bolġan ḥāliñde ʿibādet

475.20 ḳıl ḥicr sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

475.21 * on altunçı sūre naḥl sūresi mekkede ingen yüzde yigirmi sikiz āyet *

475.22 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

475.23 (أَتٰى أَمْرُ اللّٰهِ) allahü teʿālānıñ vaʿde ḳılġan emri kildi yaʿnī kilüvi vācib boldı şol cihetden göyā ki

475.24 kilgen menzilinde (فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ) bes ey kāfirler allahnıñ emrini aşuḳdurmañız kāfirler resūl allah vaʾde

475.25 ḳılġan nerseni (ḳıyāmet boluvnı yā ki ʿaẕāb itüvni) yalġanġa tutuv üçün ve ẖorlav üçün aşuḳdurdılar

475.26 ve eytdiler eger muḥammed ʿaleyhi's-selāmnıñ bizni ḳorḳutup vaʿde ḳılġan nersesi dürist bolsa da bizge sanemlarımız

475.27 şefāʿat ḳılur dip şol ḥaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi (سُبْحَانَهُ) kamil pāklav birlen pāklaymız

475.28 allahnı (وَتَعَالٰى) daẖı bülend boldı ve yıraḳ boldı allahü teʿālā (عَمَّا يُشْرِكُونَ) kāfirlerniñ ʿibādetde şerīk

475.29 ḳılġan nerselerinden (يُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ بِالرُّوحِ) ferişterni nādānlıḳ sebebli ölgen köñillerni tirgüze

I / 476

476.1 turġan vaḥy birlen indürür allahü teʿālā (مِنْ أَمْرِهِ) öziniñ emri üçün yā ki emri birlen (عَلٰى مَنْ

476.2 يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) ḳullarından tilegen ādemine (peyġamberlerge) (أَنْ أَنْذِرُوا) kāfirlerniñ ḳorḳutuvı

476.3 birlen yaʿnī ḳorḳutıñız dip vaḥy ḳılur (أَنَّهُ) düristlikde şāʾn (لَا إِلٰهَ) yoḳdur hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ (إِلَّا أَنَا)

476.4 meger min ginemün (فاتقون) bes başḳaġa ʿibādet ḳıluvda minden ḳorḳıñız bu āyet delālet ḳıladur

476.5 vaḥyniñ ferişteler vāsıṭası birlen boluvına daḫı vaḥyniñ ḥāṣılı ḳuvve-i ʿilmiyeniñ kemāliniñ müntehāsı

476.6 bolġan tevḥīdke tenbiye boluvına daḫı ḳuvve-i ʿilmiyeniñ kemāliniñ müntehāsı bolġan taḳvālıḳ birlen

476.7 emrge daḫı nübüvvetniñ ʿiṭāʾī boluvına kibi bolmavına ammā munıñ ṣonıñda ẕikr ḳılınacaḳ āyetler allahnıñ

476.8 birligine delālet ḳıladur (خلق السموات والارض) allahü teʿālā köklerni hem yirlerni yaraṭdı (بالحق)

476.9 ḥaḳlıḳ birlen yaʿnī allahü teʿālā ḥikmeti birlen çiklep türli ṣıfatlar ve türli važʿlar şikler miḳdārlar üzerinde

476.10 köklerni ve yirlerni yoḳdan bar ḳıldı (تعالى) yıraḳ boldı allahü teʿālā (عما يشركون) kāfirlerniñ

476.11 ʿibādetde allahġa şerīk ḳılġan nerselerden yaʿnī kökler yirlerden yā ki vucūdında beḳāsında kökler birlen

476.12 yirge muḥtac bolġan nerselerden yā ki köklerni yirlerni yaraṭuvġa ḳādir bolmaġan nerselerden ʿibādetde allahġa

476.13 kāfirlerniñ şerīk ḳılġan nerselerinden yıraḳ boldı bir vaḳtde selef oġlı übeyy resūl allahġa bir ḳuruġan

476.14 çürügen süyek tüşüp kildi ve eytdi ey muḥammed bu süyekni de allahü teʿālā ḳıyāmet küninde tirgüzüp ḳobarur

476.15 dip iʿtiḳād ḳılasun mi didi şol ḥaḳda ẕikr ḳılınaçaḳ āyet indi (خلق الانسان من نطفة) allahü teʿālā

476.16 ādemni aṣlā tirükligi ve sizüvi bolmaġan meni ṣuvından yaraṭdı (فاذا هو) bes şol vaḳtduḳ ādem

476.17 yaʿnī necs ṣudan yaraṭılġaçda (yaraṭılup da) (خصيم مبين) baʿsni nefy ḳıluv üçün delīl ẓāhir ḳıluvçı

476.18 ḳaṭı daʿvā ḳılışuvçı ve ḳıçḳuruşuvçıdur * allahü teʿālā dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ fāʾidelerini beyānda ẕikr

476.19 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (والانعام خلقها لكم) daḫı dört ayaḳlı hayvānlar (teve ṣıġır ḳoy

476.20 keçi kibiler) ni allahü teʿālā sizniñ fāʾideñiz üçün yaraṭdı (فيها دفء) ol dört ayaḳlı

476.21 hayvānlarda sizniñ üçün ṣalḳınlıḳdan calḳı turġan nerse bardur yaʿni cünlerinden kiyimler yaṣap

476.22 kiyersiz (ومنها تأكلون) daḫı fāʾideler bardur yaʿnī neslleri (balaları) ve sütleri ḳaṭıḳları birlen

476.23 fāʾidelenürsiz (ولكم فيها جمال) daḫı ol dört ayaḳlı ḥayvānlardan (inlerinden ve maylarından)

476.24 aṣarsız dört ayaḳlı ḥayvānlardan başḳa da ḳaz ördek tavıḳ balıḳ kibi aşala turġan ḥayvānlar bolsa da

476.25 allahü teʿālā bularnı taḥḳīḳ ḳıldı meʾkūlātda aṣl bolġanlıḳları üçün (ولكم فيها جمال) daḫı

476.26 sizniñ üçün bu dört ayaḳlı ḥayvānlarda ziynet bardur (حين تريحون) kiç birlen ḳırdan (boluvından)

476.27 yaṭa turġan orunlarına ḳaytarġan vaḳtiñizde (وحين تسرحون) daḫı irte birlen kütüvge sürüp ḳırġa

476.28 çıġarġan vaḳtiñizde (وتحمل اثقالكم الى بلد) daḫı bu dört ayaḳlı ḥayvānlar şehrlerge yükleriñizni yükler

476.29 (tartup iterler) (لم تكونوا بالغيه) ol şehrlerge irişküçi bolmas idiñiz eger ol dört ayaḳlı

I / 477

477.1 ḥayvānlar (teve) yaraṭılmış bolmasa idi (الا بشق الانفس) meger nefsleriñizniñ meşaḳḳati ve küçlenüvi birlengine

477.2 irişür idiñiz yaʿnī öziñizni de (yüksiz gine) ağırlıḳ birlen irişdürür idiñiz ḳayda arḳalarıñızġa yük tartup

477.3 itüv anası bütünley mümkin tügil (ان ربكم) düristlikde sizniñ rabbiñiz (لرؤف رحيم) bu dört ayaḳlı

477.4 hayvānlarnı yaraṭuv sebebli sizge şefḳat ve merḥamet ḳıluvçıdur bu āyetde delālet bar teve ṣığır ḳoy kiçe kibi

477.5 ḥayvānlardan itlerini ve maylarunı aşav birlen hem sütlerini ve ḳaṭuklarunı içüv birlen hem bu ḥayvānlarġa

477.6 (mes̱elā teve kibisine) aṭlanuv hem yük ṣaluv hem yük ṭaşuv üçün icārege birüv birlen ve hem her ḳayusunıñ

477.7 cünleri birlen kiyim yaṣap fāʾidelenüvniñ düristligine * allahü teʿālā aṭ ḳaçır işek itlerini aşavnıñ

477.8 ḥarām boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (والخيل والبغال والحمير) daḫı allahü teʿālā aṭlarnı hem

477.9 ḳaçırlarnı hem işeklemi yaraṭuvı (لتركبوها) sizniñ aṭlanmaḳıñız üçün (وزينة) daḫı ziynet üçün

477.10 yaraṭdı (ويخلق) daḫı yaraṭur allahü teʿālā (ما لا تعلمون) sizniñ bilmegen nerseleriñizni mes̱elā “merkūbāt-ı

477.11 berriyyeyi buḫariyye” kibi pār birlen ḳurı yirde yürüy turġan maşina (şemendüfer) “merkūbāt-ı berriyyeyi güherbaʾiyye”

477.12 iliktirük ḳuvveti birlen ḳurı yirde yürüy turġan maşina (tıramvay) kibi daḫı “merḳūbāt-ı baḫriyyeyi buḫariyye”

477.13 kibi ṣuda yürüy turġan paraḫotlar imām-ı aʿẓām bu āyet birlen aṭlarnıñ ḳaçarlarnıñ hem işeklerniñ itleriniñ

477.14 ḥarām boluvına istidlāl ḳılġan çünki allahü teʿālā bu āyetde bu üç ḥayvānnı aṭlanur üçün hem ziynet üçün

477.15 yaraṭuvı birlen bendelerge minnet ḳılġan elbette mundan biline bu üç ḥayvānda kemāl niʿmet aṭlanuv birlen

477.16 ziynet kine iken başḳa nerse tügil iken çünki ḥakīm-i muṭlaḳ bolġan allahnıñ āʿlā bolġan niʿmet bolġanda

477.17 iẕni bolġan niʿmet birlen minnet ḳıluv iḥtimāli yoḳ bes bu āyetde aṭ birlen ḳaçırnı aşavnı dürist körüvlerinde

477.18 imām ebū yūsūf hem imām muḥammed ve imām şāfiʿīni redd bola hem ehli işekni aşavnı dürist körüvde imām mālikni

477.19 red bola ammā vaḥşī işek bi'l-ittifāḳ dürist ḥanefī ʿālimleri aṭ itiniñ ḥarāmlıġına barsalar da ḥarām lafẓnı iṭlāḳ

477.20 ḳılmadılar mekrūh didiler baʿżısı mekrūh tenzīhi baʿżısı mekrūh taḥrīmi didi likin eṣaḥḥ mekrūh taḥrīmi

477.21 boluvı bu ḥaḳda sözler köp tafṣīlini bilesi kilgen ādem (el-tafsīrāt el-aḥmediyyege) 2 mürācaʿat ḳılsun

477.22 (وَعَلَى اللهِ قَصْدُ السَّبِيلِ) daḫı allahü teʿālā üzerine ḥaḳdur ve s̱ābitdür ḥaḳġa irişdürgüçi toġrı yolnı

477.23 beyān itüv (وَمِنْهَا جَائِرٌ) daḫı ol yoldan ḥaḳlıḳġa irişdürgüçi yoldan aşḳanı da bar anasını beyān

477.24 allahü teʿālāge ḥaḳḳ tügil (لَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ) eger allahü teʿālā ḥaḳḳ ve toġrı yolġa könülüviñizni tilese

477.25 barçañıznı köndürür idi (وَهُوَ الَّذِى أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ) ol allahü teʿālā kökden buluṭdan yā ki kök

477.26 ṭarafından indürdi (مَاءً) ṣunı (لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ) ol ṣudan sizniñ üçün içmelik bardur (وَمِنْهُ شَجَرٌ)

477.27 2-) at itin aşav ḥarām boluv elbette oşbu ayetden fehmlenedür, çünki aldaġı (ve alā enʿām) āyetinde iti aşala turġan

477.28 ḥayvānlarnı beyān itdi ammā bu āyetde atlana turġan ḥayvānlarnı beyān itdi; oşandaḳda eṭibba aṭ iti kökrekge

477.29 żararlı boluvın beyānları tamām, mażar şeylerden ṣanmaḳları, elbette ḥarāmlıġına delīl iʿmām-ı aʿẓamda ḥarām digen sizge şol yiter.ş.h.

I / 478

478.1 daḫı ol ṣudan ölenler ḥāṣıldur (her yirde tüşe turġan nersege şecer ıṭlāḳ ḳılına (فيه تسيمون) ol

478.2 ölende ḥayvānlarıñıznı oṭlatursız (ينبت لكم به الزرع) allahü teʿālā ol ṣu birlen sizniñ üçün iginlerni

478.3 ösdürür (والزيتون والنخيل والاعناب) daḫı zeytün aġaçlarnı ḫurma aġaçlarnı ve yözim

478.4 aġaçlarnı ösdürür (ومن كل الثمرات) daḫı her bir yimişlerden baʿżısını ösdürür (ان في ذلك) düristlikde

478.5 bu ẕikr ḳılınġan nerseler de bolġuçıdur (لآية) allahnıñ barlıġına uluġ ve ḥikmetine ʿalāmet (لقوم يتفكرون) fikr ḳıla

478.6 turġan ḳavm üçün anıñ üçün bir ādem yirge tüşken (saçilgen) orlıḳnı oylasa meẟelā yir astında

478.7 ol orlıḳġa yuvaşlik irişe de orlıḳnıñ üstünden yarılup sap çıġa astından yarılup tamarlar çıġa

478.8 mundan ṣoñ öse de yafraḳlar ve saçaḳler çıġa hem yimişler çıġa her birisi bir tüsde bolmay türli tüsde

478.9 bola ve türli ṭabīʿatde bola ḥālbūkim madde bir hem yirniñ ṭabīʿatiniñ ve felekniñ teʾẟīriniñ nisbeti de berāber

478.10 elbette bu işler düşmānlarnıñ ḳarşı kilüvinden muḳaddes bolġan fāʾīl-i muḫtār allahnıñ fiʿili birlen bolurġa

478.11 tiyüş (وَسَخَّرَ لَكُمْ) dahı allahü teʿālā sizniñ fāʾidelenüviñiz üçün masḫar itdi (اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) kiçni

478.12 ve kündizni (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) daḫı ḳuyāşnı ve aynı yaʿnī bu nerselerni sizniñ fāʾidelenüviñiz üçün

478.13 ḥāżirledi (وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ) daḫı yuldızlar allahnıñ emri birlen masḫarlerdür allahü teʿālānıñ bu

478.14 sözinde baʿż bir bāṭıl iʿtiḳādda bolġan ādemlerge cevāb bar yaʿnī yirde öse turġan nerselerniñ vucūdında

478.15 yuldızlarnıñ ḥareketleri hem vaziʿeleri müʾes̱s̱er digen ādemniñ sözine çünki yirde öse turġan

478.16 nerselerniñ vucūdında yuldızlarnıñ ḥareketleri vażiʿeleri müʿes̱s̱er bolġanda hem elbette bu yuldızlarnıñ

478.17 ẕātları ve ṣıfatları mümkin olduġından bularnı īcād ḳıla turġan muḫaṣṣaṣ bolġan fāʿil-i muhtār bolup

478.18 vācibü'l-vucūd bolġan ẕāt kirek ve’l irūd yā ki teselsül lāzım bola ol ẕāt elbette allahü teʿālā “beyḍāvī”

478.19 (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde uluġ ʿibretler bar (لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) ʿaḳllarunı

478.20 yürütüp oylaġan ḳavm üçün (وَمَا) daḫı şol nerselerni allahü teʿālā sizniñ fāʿidelenüviñiz üçün

478.21 masḫar ḳıldı (ذَرَأَ لَكُمْ فِى الْاَرْضِ) ol nerseler ḥayvānlar ve ölenlerni allahü teʿālā sizniñ fāʾideñiz

478.22 üçün yaratdı (مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهُ) ol nerselerniñ tüsleri türli bolġan ḥālde (اِنَّ فِى ذٰلِكَ)

478.23 düristlikde bu yirde bolġan nerselerni allahnıñ ḳıluvında bolġuçıdur (لَاٰيَةً) uluġ ʿibret (لِقَوْمٍ

478.24 يَذَّكَّرُونَ) vaʿaẓlengen ve es̠erlengen ḳavm üçün allahü teʿālā balıḳ itiniñ ḥelāl boluvı hem incüge ḥuliyy

478.25 dip iṭlāḳ ḳılınuv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَهُوَ الَّذِى) ve ol allahü teʿālā şunday allahdur ki

478.26 (سَخَّرَ الْبَحْرَ) sizniñ balıḳ avlap hem töbini tüşüp incü çıġarup daḫı kime ve paraḫod ile

478.27 suda itüp yürüp fāʾidelenüviñiz üçün dinigizni masḫar itdi (لِتَأْكُلُوا مِنْهُ) ammā diñigizde avlav

478.28 üçün masḫar itdi diñgizni diñgizden aşavıñız üçün (لَحْمًا طَرِيًّا) çiy (suiji) itni yaʿnī balıḳnı

478.29 (balıḳ itini bozuluvından ḳorḳup tiz aşalduḳı üçün allahü teʿālā ṭarī diyü ṣıfatladı (وَتَسْتَخْرِجُوا

I / 479

479.1 مِنْهُ) daḫı diñgizge çomuv üçün masḫar itdi diñgizni diñgizden çıġaruvıñız üçün (حِلْيَةً) ziynet

479.2 (incü ve mercan)ni (تَلْبَسُونَهَا) ol ziynetni kibersiz yaʿnī ḫatunlarıñız kiyer "ḫatunlarnıñ" ziynetlenüvi

479.3 irlerine muḥabbetli körünür üçün bolġanġa köre allahü teʿālā kiyersiz dip irlerge ḫitāb indürdi

479.4 göyā ki irler digen ḥükminde bolġanġa köre (وَتَرَى الْفُلْكَ) daḫı dīñgizge aṭlanuv üçün diñgizni

479.5 masḫar itdi (kime paraḫod ile yürüvni) bu ni allahü teʿālā beyān ite bu revişçe daḫı kimeni oşandaḳ

479.6 paraḫoṭnı körürsün sin (مَوَاخِرَ فِيهِ) dīñgizde burnı birlen ṣunı yarup yürüvçi (وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ)

479.7 allahü teʿālā bu dīñgizni sizge masḫar itdi iʿtibār ḳıluvıñız daḫı allahnıñ fażlından isteviñiz (sevdā itüp yürüviñiz)

479.8 üçün (وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) daḫı allahnıñ niʿmetine şükr ḳıluvıñız üçün bu āyetde ḥükm cihetinden iki

479.9 nerse maḳṣūd birisi balıḳ itiniñ ḥelāl boluvı āyetden açuḳ bilindi ġāyesi balıḳ iti ʿarafda it ismi

479.10 birlen aṭalmay çünki itde ḳaṭılıḳ bolurġa kirek balıḳ itinde ḳan bolmaġanġa köre ḳaṭılıḳ yoḳ

479.11 şunıñ üçün bir ādem it aşamam dip yemīn itse balıḳ iti aşasa ḥānis̱ bolmay imām mālik daḫı

479.12 imām s̱evrī bu āyetden balıḳ iti aşamam dip yemīn itken ādemniñ balıḳ aşaġanda ḥānis̱ boluvına

479.13 istidlāl ḳılġanlar çünki allahü teʿālā balıḳ itni it tesmiye ḳılġan digenler biz cevāb biremiz yemīn

479.14 ʿarafge mini ʿarafda balıḳ iti it tügil muna niteki allahü teʿālā ḳurānda kāfirni dabbe diyü aṭadı bir ādem dabbege

479.15 aṭlanmam dip yemīn itse kāfirge aṭlanuv birlen ḥānis̱ bolmay oḳandaḳ bir kişi ḫādimine eytse bir niçe dirhemlik

479.16 it alup ḳayt dip ḫādim balıḳ iti alup ḳaytsa ḫoca inkār itse ḥaḳḳı bar ikinçi maḳṣūd ḥuliyyniñ

479.17 incüge ıṭlāḳ ḳılınuvı bir kişi ḥuliyy kiymem dip yemīn itse incüden tizilgen bav kisse başḳa nerse birlen

479.18 ziynetlengen bolmasa imām ebū yūsuf birlen imām muḥammed ḳaşında ḥāniṣ bola çünki allahü teʿālā incüni ḥuliyy dip

479.19 tesmiye itdi imām-ı aʿẓam ḥāniṣ bolmaydı çünki incü ʿarafda muraṣṣaʿ bolup ḳına kiyile yemīn ʿarafke

479.20 mübnīdi (وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ) daḫı allahü teʿālā yirge ṭaġlar taşladı (yaraṭdı) (أَنْ تَمِيدَ

479.21 بِكُمْ) sizniñ yürüviñiz sebebli yirniñ avışuvı ve silkinüvi mekrūh bolġanlıḳı üçün (وَأَنْهَارًا) daḫı yirde

479.22 yılġalar yaraṭdı (وَسُبُلًا) daḫı yollar yaraṭdı (لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) maḳṣūdlarıñızġa könülüviñiz üçün

479.23 (وَعَلَامَاتٍ) daḫı yirde allahü teʿālā ʿalāmetler ḳıldı yol yürüvçi ādemler ol ʿalāmetler birlen maḳṣūdlarına

479.24 könülürler mes̱elā ṭaġ ve çuḳur ve cil kibi nerseler (çaḳırum ve tiligram baġanaları murād boluvnı da iḥtimāl tuta)

479.25 (وَبِالنَّجْمِ) daḫı yuldızlar birlen (هُمْ يَهْتَدُونَ) ādemler kiçde ṣularda ve ḳurı yirlerde maḳṣūdlarına

479.26 könülür (أَفَمَنْ يَخْلُقُ) eyā bütün nerseni yaraṭḳan ẕāt (allahü teʿālā) (كَمَنْ لَا يَخْلُقُ) hiç nerse yaraṭmaġan

479.27 nerse (ṣanemler) kibi mi elbette tügil (أَفَلَا تَذَكَّرُونَ) eyā vaʿaẓlenmesler mi ādemler (وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ)

479.28 ve eger allahnıñ niʿmetni ṣanasañız (لَا تُحْصُوهَا) ṣanap bitürürge küçiñiz yitmes (إِنَّ اللَّهَ) düristlikde allahü

479.29 teʿālā (لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) elbette niʿmetiniñ şükrini ötevde bolġan kimçilikiñizni yaraṭḳuçıdur hem merḥamet

I / 480

480.1 ḳılġuçıdur küfrān niʿmet ḳılduḳıñız üçün ʿaẕābnı aşuḳdurmas (وَاللَّهُ يَعْلَمُ) ve allahü teʿālā bilür (مَا تُسِرُّونَ

480.2 وَمَا تُعْلِنُونَ) yaşrin ve āşikāre ḳılġan nerseleriñizni (ʿamelleriñizni ve iʿtiḳādlarıñıznı) (وَالَّذِينَ) daḫı

480.3 şunday nerseler (يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) kāfirler ol nersege allahdan başḳa ʿibādet ḳılurlar yaʿnī

480.4 kāfirlerniñ ündegen maʿbūdleri (لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا) hiç nerseni yaraṭmaslar (وَهُمْ يُخْلَقُونَ) ḥālbūkim

480.5 özleri yaraṭılmışlardur (أَمْوَاتٌ) ölüklerdür (غَيْرُ أَحْيَاءٍ) bi'z̠-z̠at tirükler tügillerdür elbette maʿbūd bolġan

480.6 nerse biʿz̠-z̠at tirük bolup anarġa hiç vaḳt ölüm ʿārıż bolmasḳa kirek (وَمَا يَشْعُرُونَ) daḫı ol

480.7 maʿbūdler bilmesler (أَيَّانَ يُبْعَثُونَ) özleriniñ yā ki ʿābidlerniñ ḳayu vaḳtde ḳabrlerinden ḳobarılmış boluvlarını

480.8 elbette maʿbūd bolġan nerse munı bilürge kirek (إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ) sizniñ maʿbūdıñız bi maʿbūddur (فَالَّذِينَ)

480.9 bes şunday ādemler (لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ) ahretge īmān kitürmesler (قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ) ol ādemlerniñ

480.10 köñillleri allahnıñ birligini inkār itüvçidür (وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ) daḫı alar allahnıñ birligine īmān

480.11 kitürüvden tekebbürlenüvçilerdür (لَا جَرَمَ) ḥaḳḳ boldı (أَنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (يَعْلَمُ) bilür (مَا يُسِرُّونَ

480.12 وَمَا يُعْلِنُونَ) ādemlerniñ yaşrin ḳılġan nerselerini ve āşikāre ḳılġan nerselerini hem her ḳayusı berāberinde

480.13 tiyüş cezā birür (إِنَّهُ) düristlikde allahü teʿālā (لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ) aṣlā tekebbürlik ḳıluvçılarnı dost

480.14 körmes ammā īmānda tekebbürlik ḳıluvçılarnı bigrek de dost körmes (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ) ve her ḳayçan mekke

480.15 kāfirlerine eytilse (مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ) rabbiñiz muḥammed ʿaleyhi’s-selāmge nerse indürdi dip (قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ)

480.16 kāfirler eytürler ādemlerni azduruv üçün evvelgilerniñ yalġanlarnı indürdi dip indürdi diyüvleri

480.17 ḫorlav ṭarīḳinçe yā ki farżġa bināʾen (لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ) kāfirler bu sözni eytdiler ādemlerni azduruv

480.18 üçün hem özleriniñ azġunlıḳlarınıñ günāhsını yüklev üçün (كَامِلَةً) kāmil itüp (يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

480.19 ḳıyāmet küninde (وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ) daḫı şol kişilerniñ günāhlarından baʿżısını yüklev üçün (يُضِلُّونَهُمْ)

480.20 ol kişilerni azdururlar (بِغَيْرِ عِلْمٍ) bilüvden başḳa bolġanları ḥālde ol azdurulmış kişiler yaʿnī

480.21 azġunlıḳ dip bilmegenleri ḥālde (أَلَا) āgāh bolıñız (سَاءَ مَا يَزِرُونَ) kāfirlerniñ yüklegen nerseleri

480.22 ni yavız boldı (قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ) taḥḳīḳ şunday ādemler mekr ḳıldı peyġamberler ḥaḳında (مِنْ قَبْلِهِمْ) mekke

480.23 kāfirlerinden burun (فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ) bes allahü teʿālā ol kāfirlerniñ binālarnı ḫarāb itüvni ḳaṣd ḳıldı

480.24 (مِنَ الْقَوَاعِدِ) nigizi cihetinden (فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ) bes evvel kāfirlerniñ binālarınıñ tevbesi üstlerine

480.25 ciymirilüp tüşdi (مِنْ فَوْقِهِمْ) üstlerinden (وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ) daḫı ol kāfirlerge ʿaẕāb kildi (مِنْ حَيْثُ

480.26 مِنْ حَيْثُ) bilmegenleri ve oylaġanları cihetinden * baʿżılar bu kāfirlerden murād kenʿān oġlı nemrūd

480.27 digenler nemrūd kökdegi işlerge muṭṭaliʿ bolaym dip biş yüz arşın biyiklikde kābil şehrinde bir serāy binā

480.28 ḳıldı allahü teʿālā ol serāynı cil birlen helāk itdi nemrūdniñ hem ḳavminiñ üstine ciymirilüp tüşdi

I / 481

481.1 hemmesi helāk boldı digenler “beyḍāvī” (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) munıñ ṣoñında ḳıyāmet küninde (يُخْزِيهِم)

481.2 rüsvāy ḳılur allahü teʿālā ol kāfirlerni (وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ) daḫı allahü teʿālā eytür minim şerīklerim ḳayda dip

481.3 (الَّذِينَ) şunday şerīklerim (كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ) ol şerīklerim ḥaḳında müʾminlerge ḫilāflıḳ ḳılur ve düşmān

481.4 bolur boldıñız diyü allahü teʿālānıñ şerīklerim dip özine iżāfe ḳıluvı istihazāʾ üçün yā ki müşriklerniñ

481.5 iżāfesini ḥikāyet üçün (قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) ʿilm birilgen ādemler (peyġamberler yāḳi ʿālimler) eytür

481.6 (إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ) düristlikde bu künde (ḳıyāmet küninde)gi rüsvālıḳ (وَالسُّوءَ) daḫı yavızlıḳ (ʿaẕāb) (عَلَى

481.7 الْكَافِرِينَ) kāfirler üzerinedür (الَّذِينَ) şunday kāfirlerdür (تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ) ol kāfirlerni ferişteler

481.8 öltürür (cānlarnı alur) (ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) özlerine ẓulm ḳılġanları ḥālde ol kāfirler yaʿnī özlerini

481.9 meñgülik ʿaẕābke müsteḥaḳ ḳıluvları sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılardur (فَأَلْقَوُا السَّلَمَ) bes ölgen vaḳtde

481.10 boy şunuvnı ṣalurlar (boy ṣonarlar) (مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ) yavızlıḳdan (küfrden) ḳılur bolmaduḳ biz

481.11 digenleri ḥālde yaʿnī dünyāda ḳılġan yavızlıḳlarnı inkār iterler (belī)) ferişteler inkār itüp eytürler yoḳ

481.12 eli yaşirmey gine turıñız belī siz yavızlıḳnı ḳıldıñız (إِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allahü teʿālā (عَلِيمٌ) bilüvçidür (بِمَا كُنْتُمْ

481.13 تَعْمَلُونَ) siz kāfirlerniñ ḳılġan nerseñizni (küfriñizni) hem ʿameliñiz berāberinde tiyüşli cezā birüvçidür

481.14 (فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ) bes kāfirlerge ḳıyāmet küniñde eytilür cehennem işiklerine kiriñiz yaʿnī her ṣınıfıñız

481.15 özi üçün ḥāżirlengen işikinden kirsün (خَالِدِينَ فِيهَا) ol cehennemde meñgü ḳalġanları ḥālde

481.16 (فَلَبِئْسَ) bes ni yavız boldı (مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) tekebbürlik ḳıluvçılarnıñ baraçaḳ özni[1] bolġan cehennem

481.17 (وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا) daḫı küfrden ṣaḳlanġan ādemlerge (müʾminlerge) eytildi (مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ) rabbiñiz

481.18 sizge ni nerse indürdi diyü (قَالُوا خَيْرًا) müʾminler eytürler izgü bolġan nerseni indürdi dip (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا

481.19 فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا) bu dünyāda izgülik ḳılġan ādemler üçün bolġuçıdur (حَسَنَةٌ) izgülik ve körkem tirüklik

481.20 (وَلَدَارُ الْآخِرَةِ) daḫı āḫiret yurṭı (yaʿnī s̱evābı) (خَيْرٌ) dünyāda bolġan izgülikden izgürekdür

481.21 (وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ) ve ni ḫoş boldı küfrden ṣaḳlanuvçılarnıñ yurṭı bolġan cennet (جَنَّاتُ عَدْنٍ)

---

[1] "ornı" olmalı.

481.22 küfrden ṣaḳlanuvçı ādemlerniñ yurṭı bolġan ucmaḫ ʿadn (ikāmet) ucmaḫlarıdur (يدخلونها) küfrden

481.23 ṣaḳlanġan ādemler ol ucmaḫlarġa kirürler (تجرى من تحتها الانهار) ol ucmaḫlarnıñ astlarından

481.24 yılġalar (ṣular) aḳġanı ḥālde (لهم فيها ما يشاؤن) ucmaḫḳa kirgen ādemler üçün ucmaḫda tilegen

481.25 nerseleri bolur bu āyetde her tilegen nersesini tabmay iken meger ucmaḫda ġına ṭaba alaçaḳ

481.26 ikençilikke (كذلك) oşandaḳ yaʿnī ẕikr ḳılınġan cezā kibi (يجزى الله المتقين) allahü teʿālā küfrden

481.27 ṣaḳlanuvçılarnı cezā (ülüş)ler (الذين) şunday ādemlerdür küfrden ṣaḳlanuvçılar (تتوفاهم

481.28 الملائكة) ol ādemlerni ferişteler öltürür cānlarunı alur (طيبين) özlerine küfr birlen ẓulm

481.29 ḳıluvdan pāk bolġanları ḥālde (يقولون سلام عليكم) küfrden ṣaḳlanuvçılarnıñ cānlarunı alġanda

I / 482

482.1 ferişteler eytürler sizge selāmetlikdür mundan ṣoñ sizge mekrūh nerse irişmes (ادخلوا الجنة) ḳıyāmet

482.2 küninde eytürler ucmaḫḳa kiriñiz (بما كنتم تعملون) dünyāda ḳılġan ʿilmiñīz berāberinde (هل ينظرون)

482.3 ẕīkr ḳılınġan kütmesler (الا ان تأتيهم الملائكة) meger cānlarunı alur üçün ferişteleṙnīñ özlerine

482.4 kilüvini küterler (أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ) yā ki ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) rabbiññiñ emriniñ (ʿaẕābınıñ yā ki

482.5 ḳıyāmetiniñ) kilüvini küterler ol kāfirler (كَذَلِكَ) oşandaḳ yaʿnī bu kāfirlerniñ allahġa şirkni ve sini

482.6 yalġan tutuvnı ḳıluvları kibi (فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) bu kāfirlerden (mekke kāfirlerinden) burun bolġan kāfirlerde

482.7 allahġa şirkni peyġamberlerini yalġanġa tutuvnı ḳıldılar bes ol kāfirler helāk boldı bu kāfirlerde şulay

482.8 helāk bolurlar (وَمَا ظَلَمَهُمُ اللهُ) daẖı kāfirlerni helāk ḳıluvı sebebli allahü teʿālā kāfirlerge ẓulm (cebr) itmedi

482.9 (وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) likin ol kāfirler küfrleri sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçı boldılar (فَأَصَابَهُمْ

482.10 سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا) bes ol kāfirlerge ʿamel ḳılġan nerseleriniñ yavızlıḳları (cezāları) irişdi (وَحَاقَ

482.11 بِهِمْ) daẖı ol kāfirlerni iḥāṭa ḳıldı çolġap aldı (مَا) şol nerse yaʿnī şol nerseniñ cezāsı ʿaẕāb

482.12 (كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ) ol nerseni ẖorġa ṣayur boldılar (وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا) daẖı ʿibādetde allahġa şerīk

482.13 iṡbāt ḳıluvçı kāfirler eytdi (لَوْ شَاءَ اللهُ) eger allahü teʿālā tilese idi (مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ) allahdan başḳa biz

482.14 ʿibādet ḳılmas idük (مِنْ شَيْءٍ) hiç nersege (نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا) bizde daẖı atalarımızda ʿibādet kılmas idi

482.15 (وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ) daẖı allahdan başḳa hiç nerseni ḥarām diyü ḥükm ḳıla almas idük bu sözni

482.16 müşrikler resūl allahnıñ peyġamber boluvını hem teklīfini inkār itüp ẖorlap eytdiler allahü teʿālā tilegen

482.17 nerse vācib ve tilegen nersesi mümtenīʿ munda teklīfniñ fāʾidesi yoḳ didiler (كذلك) oşandaḳ

482.18 yaʿnī bu kāfirler ḳılġan kibi (فعل الذين من قبلهم) bu kāfirlerden ilk bolġanlarıda şulay ḳıldı yaʿnī allahġa

482.19 müşrik boldılar hem allahü teʿālā ḥelāl ḳılġan nerseni harām ḳıldılar (فهل على الرسل) bes resūller üzerine

482.20 vācib bolmas (الا البلاغ المبين) meger allahü teʿālā vaḥy ḳılġan nerseni irişdürüvgine vācib bolur (ولقد بعثنا

482.21 في كل امة) ve taḥḳīḳ biz her ümmetke yiberdük (رسولا) peyġamberni (ان اعبدوا الله) ḳavmlerine allahġa ʿibadet ḳlıñız dip

482.22 buyuruv birlen (واجتنبوا الطاغوت) daḫı kavmlerine şeyṭānġa ʿibādet ḳıluvdan ṣaḳlanıñız dip buyuruv birlen

482.23 yaʿnī bu ṭarīḳ emr ḳılıñız dip yiberdük (فمنهم من هدى الله) bes ol ümmetden (peyġamberlerniñ ḥaḳlıḳġa

482.24 köndürüvge ṭırışuvları sebebli) allahnıñ īmānġa köndürgenleri bardur (ومنهم من) daḫı ol ümmetden

482.25 şunday ādemler bardur (حقت عليه الضلالة) ol ādemler üzerine azġunlıḳ s̱ābit boldı (فسيروا في

482.26 الارض) be yirde seyr ḳılıñız ey ḳureyşler (فانظروا كيف كان) bes iʿtibār ḳılup ḳarañız niçük boldı

482.27 (عاقبة المكذبين) peyġamberlerni yalġanġa tutuvçılarnıñ (ʿād s̱emūd ḳavmi kibilerniñ) ṣoñġı ḥāli (ان تحرص

482.28 على هداهم) ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) eger sin ḳavmiññi īmānġa köndürüvge ḥarīṣ bolsañ da (فان الله لا يهدى)

I / 483

482.1 bes düristlikde allahü teʿālā īmānġa köndürmes (مَنْ يُضْلِلْ) allahü teʿālā anıñ azġunlıḳını tilegen ādemni (وَمَا لَهُمْ

482.2 مِنْ نَاصِرِينَ) daḫı ol allahü teʿālā azġunlıḳlarnı tilegen ādemler üçün hiç yardemçiler (ʿaẕābnı yiberüvçiler)

482.3 yoḳdur (وَأَقْسَمُوا بِاللهِ) daḫı baʿs̱ni inkār itüvçi kāfirler allah birlen yemīn itdiler (جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ)

482.4 yemīnleriniñ ġāyesi (çigi) birlen (لَا يَبْعَثُ اللهُ مَنْ يَمُوتُ) allahü teʿālā ölgen ādemlerni ḳabrlerinden

482.5 ḳobarmas diyü (belī) allahü teʿālā bu sözlerini redd ḳılup eytedür belī ḳobarur diyü (وَعْدًا) allahü teʿālā

482.6 ölgen ādemlerni ḳabrlerinden ḳobaruv birlen vaʿde ḳılmaḳ birlen vaʿde ḳıldı (عَلَيْهِ) allahü teʿālā üzerindedür

482.7 ol vaʿdeni yirine yitkerüv (حَقًّا) ḥaḳḳ bolġan vaʿde birlen vaʿde ḳıldı (وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ) likin ādemlerniñ

482.8 köbisi (لَا يَعْلَمُونَ) ḳabrlerinden ḳobarılmış boluvlarnı bilmesler (لِيُبَيِّنَ لَهُمْ) allahü teʿālā ādemlerni ḳabrlerinden

482.9 ḳobarur ādemlerge beyān ḳıluv üçün (الَّذِى) şol nerseni (ḥaḳlıḳnı) (يَخْتَلِفُونَ فِيهِ) ol nersede ādemler

482.10 iḫtilāf ḳılurlar (وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemler bolsun üçün ādemlerni ḳabrlerinden

482.11 ḳobarur (أَنَّهُمْ) düristlikde ol kāfir bolġan ādemler (كَانُوا كَاذِبِينَ) yalġançılar boldılar yaʿnī ādemlerni

482.12 ḳabrlerinden ḳobaruvġa ḥikmet-i muḳtażā dāʿī bolġan sebeb s̱evāb hem ʿiḳāb birlen ḥaḳḳ birlen bāṭıl

482.13 arasını hem ḥaḳlıḳda bolġan ādem birlen baṭıllıḳda bolġan ādem arasını ayuruv (إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ) budur

482.14 başḳa tügildür bir nerseniñ boluvı üçün bizniñ sözimiz (إِذَا أَرَدْنَاهُ) her ḳayçan ol nerseni bar ḳıluvnı

482.15 tileseñ (أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ) ol nersege bol sin dip eytüvimizdür (فَيَكُونُ) bes bolur ol nerse

482.16 yaʿnī bizge hiçbir nerseni bar ḳıluv aġır tügildür yalġız irādemizniñ taʿalluḳı birlen bar bolur (وَالَّذِينَ

482.17 هَاجَرُوا فِي اللَّهِ) daḫı şunday ādemler allah yolında (mekkeden) hicret ḳıldılar (مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا) ẓulm

482.18 ḳılınġanları ṣoñında mundan murād ḳureyşler ṭarafından ẓulm çikken resūl allah hem muhācirlerdür bularnıñ baʿżısı

482.19 ḥabeşege baʿżısı medīnege hicret ḳıldılar yā ki resūl allah medīnege hicret ḳılġannıñ ṣoñında mekkede maḥbūs

482.20 bolup maẓlūm bolġan ṣaḥābeler murād : bilāl ṣuheyb hem ḥabbāb ʿammār ʿābis ebū cendel süheyl kibiler

482.21 (raḍī allahü teʿālā ʿanhüm ecmaʿīn) (لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً) maẓlūm bolġannıñ ṣoñında mekkeden hicret ḳılġan

482.22 ādemlerge körkem menzil (medīneni) ḥāżirlermiz (وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ) daḫı āḫiret ecri uluġraḳdur

482.23 dünyāda birilgen ecrden (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) eger kāfirler allahnıñ muhācirlerge dünyā ve āḫiret saʿādetni

482.24 cıyġanlıḳnı bilseler (الَّذِينَ صَبَرُوا) maẓlūm bolġannıñ ṣoñında hicret ḳılġan ādemler şunday ādemlerdür

482.25 kāfirlerniñ rencitüvine ṣabrlıḳ ḳıldılar (وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) daḫı rableri üzerine işlerini ṭabşırur

482.26 boldılar (وما ارسلنا من قبلك) ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām biz sinden ilk peyġamber itüp yibermedük (الا رجالا) meger

482.27 irlerni yiberdük ferişteler yibermedük (نوحى اليهم) ol resūllerge vaḥy ḳılurmız bu söz ḳureyşlerni redd

482.28 bola ḳureyşler eytdiler “allahü teʿālā ādemler arasından peyġamber yibermekden pāk peyġamber yiberse ferişteden yiberür

482.29 idi “ diyü yaʿnī allahü teʿālānıñ ʿādeti cārī boldı daʿveti ʿamme üçün ferişteler tili üzerine vaḥy ḳılınġan

I / 484

484.1 ādemlerni peyġamber itüp yiberüv birlen (فاسئلوا اهل الذكر) eger bu işde şik ḳılsañız ʿilm ehlinden

484.2 ṣorañız (ان كنتم لا تعلمون) eger öziñiz bilmes bolsañız bu āyet delālet ḳıladur allahü teʿālānıñ daʿveti

484.3 ʿamme üçün ẖatunnı daẖı ṣabīni peyġamber itüp yibermevine ammā ferişlelerden peyġamberler bolsa da alar

484.4 daʿveti ʿamme üçün mebʿūs̱ tügil belki ferişelerge yā ki peyġamberlerge mebʿūs̱ (بالبينات والزبر) biz

484.5 peyġamberlerni yiberdük ẓāhir muʿcizeler hem kitābler birlen (وانزلنا اليك الذكر) daẖı ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām siñe

484.6 ẕīkr (ḳurān) indürdük (لتبين للناس) ādemlerge beyān ḳıluvıñ üçün (ما نزل اليهم) ādemlerge indürilgen

484.7 nerseni (ḥelāl ve ḥarām żarar ve fāʾideleri) (ولعلهم يتفكرون) daẖı ādemler fikr ḳılsunlar üçün

484.8 indürdük (افامن الذين مكروا السيئات) eyā yavızlıḳlar birlen ḥīle ḳılġan āḍemler emīn boldılar mı

484.9 (أَنْ يَخْسِفَ اللهُ بِهِمُ) alarnı allahnıñ yutduruvından (الأَرْضَ) yirden bu ādemlerden peyġamberlerni helāk

484.10 iterge ḥīle ḳılġan ādemler murād (أَوْ يَأْتِيَهُمُ العَذَابُ) yeise bu ādemler üzerine ʿaẕābnıñ kilüvinden

484.11 emīn boldılar mı (مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) bilmegenleri cihetden (kinetden) evvelkisiniñ mis̱āli

484.12 ḳārūn ikinçisiniñ mis̱āli ḳavm-i lūṭ kibi (أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِى تَقَلُّبِهِمْ) yeise taṣarruf ḳıla turġan

484.13 orunlarında (seyr ḳıla turġan ve sevdā ite turġan orunlarında) allahnıñ ʿaẕāb birlen

484.14 özlerini tutuvından emīn boldılar mı (فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ) bes kāfirler ʿaẕāb ḳıluvdan allahnı

484.15 ʿāciz ḳıluvçı tügillerdür (أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ) yeise özlerini allahnıñ ḳorḳu ḥāllerinde ʿaẕāb

484.16 birlen tutuvından emīn bolurlar mı yā ki teḫavvüfniñ maʿnāsı az – az özlerini ve māllarunı kimitüv üzerinde

484.17 bolġanları ḥālde ʿaẕāb birlen allahnıñ tutuvından emīn bolurlar mı maʿnāsında * ḥażret-i ʿömer

484.18 bir vaḳtde minber üstünde çaġında bu āyetdegi teḫavvüf kelimesi ḥaḳında ni eytesiz didi hemmesi sukūt itdiler

484.19 heẕīl ḳabīlesinden bir ḳart turup bu bizniñ tilimiz teḫavvüf tenaḳḳuṣ maʿnāsında ebū bekr ismli şāʿirimiz

484.20 ana tevesini ṣıfatlap (تخوف الرحل منها تامكا قردا * كما تخوف عود النبعة السفن) didi ḥażret-i

484.21 ʿömer ʿarabler şiʿirlerinde tenaḳḳuṣ maʿnāsında boluvını bileler mi didi bu ḳart belī bileler didi

484.22 ḥażret-i ʿömer öz dīvānıñızġa lāzım bolıñız adaşmassız didi bizniñ dīvānımızda nerse didiler ḥażret-i

484.23 ʿömer cāhiliyet zamānındaġı şiʿir ol şiʿirde kitābıñıznıñ tefsīri söziñizniñ maʿnāsı bar didi (فان

484.24 رَبَّكُمْ) bes düristlikde sizniñ rabbiñiz (لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ) şefḳatli ve merḥametlidür ʿaẕābnı aşuḳdurmas

484.25 (أَوَلَمْ يَرَوْا) ḳarama diyü kāfirler (إِلَى مَا خَلَقَ اللّٰهُ) allahü teʿālā yaratḳan nersege (مِنْ شَيْءٍ) kölegeli nerselerden

484.26 ağaç ve ṭağ kibi elbette ḳaradılar (يَتَفَيَّؤُا ظِلَالُهُ) ol nerselerniñ kölegeleri avışur (عَنِ الْيَمِينِ) oñ

484.27 yaḳlardan (وَالشَّمَائِلِ) daḫı ṣol yaḳlardan (سُجَّدًا لِلّٰهِ) ol kölegeler secde ḳılġanları (iyilgenleri)

484.28 ḥālde (وَهُمْ دَاخِرُونَ) ḥālbūkim ol kölegeler töbençilik ḳıluvçılardur yaʿnī allahü teʿālā oñlarından

484.29 ve ṣollarından avışḳuçı kölegeleri bolġan nerselerni yaratdı şunarġa ḳaramadılar mı ol kölegeler

I / 485

485.1 allahġa boy ṣunġanları ḥālde bir yaḳdan ikinçi yaḳġa kiri ḳayturlar (وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ) daḫı allahü

485.2 teʿālāge secde ḳılur (boy ṣunar) (مَا فِي السَّمٰوَاتِ) köklerde bolġan nerseler (وَمَا فِي الْأَرْضِ) daḫı

485.3 yirlerde bolġan nerseler (مِنْ دَابَّةٍ) köklerde hem yirlerde yürüy turġan ḥayvānlardan (وَالْمَلَائِكَةُ)

485.4 daḫı ferişteler secde ḳılur mücerredātnı cismāniyetke ʿaṭf bola (وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ) ḥālbūkim ferişterlerden

485.5 hiç birsi allahnıñ ʿibādetinden tekebbürlenmesler (يَخَافُونَ رَبَّهُمْ) rablerinden ḳorḳarlar ol ferişteler (مِنْ فَوْقِهِمْ)

485.6 rableriniñ üstlerinden ʿazāb yiberüvinden (ويفعلون ما يؤمرون) daḫı ferişteler özlerine buyurulġan

485.7 nerselerni ḳılurlar bu āyet delālet ḳıladur ferişteleriniñ mükellef boluvlarına hem ḳorḳuv birlen ümīd itüv

485.8 arasında boluvlarına (وقال الله) daḫı allahü teʿālā eytdi (لا تتخذوا الهين اثنين) iki maʿbūd tutmañız

485.9 (انما هو اله واحد) budur başḳa tügildür maʿbūd bir ginedür (فاياى فارهبون) bes minden gine ḳorḳıñız

485.10 başḳa hiç nerseden ḳorḳmañız (وله ما في السموات) ve ol allahü teʿālā üçündür köklerde bolġan

485.11 nerseler (والارض) daḫı yirlerde bolġan nerseler (وله الدين واصبا) daḫı lāzım bolġan ḥālde

485.12 dīn (ṭāʿat) allahü teʿālā üçün ginedür (افغير الله تتقون) eyā allahdan başḳadan ḳorḳasız mı ḥālbūkim

485.13 allahdan başḳa sizge fāʾide birüvçi bolmaġan kibi żarar birüvçi de yoḳdur (وما بكم) daḫı sizde

485.14 bolġan nerse (من نعمة) niʿmetinden bolġuçı ol (فمن الله) bes ol sizde bolġan niʿmet allahdandur (ثم اذا

485.15 مسكم الضر) munıñ ṣoñında her ḳayçan sizni żarar (avruv ve faḳīrlik) tutsa (فاليه تجئرون) bes ol

485.16 allahü teʿālāge gine yalbarursız (ثم اذا كشف الضر) munıñ ṣoñında allahü teʿālā żararnı açsa (yiberse)

485.17 (عنكم) sizlerden (اذا فريق منكم) şol vaḳtduḳ sizlerden bir cemāʿat (بربهم يشركون) rablerine şirk

485.18 ḳılurlar (ليكفروا) inkār ḳıluvları üçün rablerine şirk ḳılurlar (بما آتيناهم) biz alarġa birgen

485.19 nerseni (niʿmetni) (فتمتعوا) bes dünyā lez̠z̠etleri birlen fāʾideleniñiz (فسوف تعلمون) bes ṣoñġısı

485.20 ḫāliñiz niçük bolurını tiz bilürsiz (ويجعلون لما لا يعلمون) müşrikler hiç nerse bilmey turġan cānsız

485.21 nerselerge (ṣanemlerge) ḳılurlar (نصيبا مما رزقناهم) biz özlerine irişdürgen nerseden ülüşni yaʿnī

485.22 iginlerden ve yimişlerden ṣanemlerine ülüş ḳılurlar (تالله لتسألن) allahü teʿālā eytedür ḳasem itüp eytemün

485.23 elbette ṣoralmış bolursız (عما كنتم تفترون) iftirā ḳılġan nerseleriñizden yaʿnī ṣanemler maʿbūdler

485.24 dip allahġa iftirā ḳılġan nerseleriñizden (ويجعلون لله البنات) daḫı müşrikler allah üçün ḳızlar ḳılurlar

485.25 ḫuzāʿa hem kenāna ḳabīlesi ferişteler alllahnıñ ḳızları digenler (سبحانه) kāfirlerniñ bāṭıl zuʿamlarından pāḳ

485.26 boldı allahü teʿālā (ولهم ما يشتهون) daḫı kāfirlerge bolur arzu ḳılġan ve yaratḳan nerseleri yaʿnī ir

485.27 balalar yaʿnī müşrikler özleri yaraṭmaġan ḳız balalarnı baladan pāk bolġan allahü teʿālāge ḳılup ir

485.28 balalarnı özlerine iḫtiyār kılurlar (وإذا بشر أحدهم) ve her ḳayçan kāfirlerniñ birsine süyünç birilse

485.29 (بالأنثى) ḳız bala birlen yaʿnī ehliyesiniñ ḳız bala dünyāġa kitürüvi birlen (ظل وجهه مسودا) ḫorlanuvından

486.1 hem ādemlerden oyaluvından yüzi ḳara bolup evrilür (وهو كظيم) ḥālbūkim ol kāfirlerniñ ḫatunına

486.2 açuvı kilüvinden içi ḳayġu birlen ṭoludur (يتوارى من القوم) ḫalḳdan yaşrinür (من سوء ما) şol nerseniñ

486.3 yavızlıġından (بشر به) ol nerse birlen süyünç birildi yaʿnī ʿarflerinde ḳız balanıñ dünyāġa kilüvi yavızlıġından

486.4 ṣayılġan (أيمسكه) eyā bu ḳız balanı öltürmey ḳaldurur mı (على هون) ḫorlıḳda bolġan ḥālde (أم

486.5 يدسه فى التراب) yeise bu ḳız balanı tofraḳġa kömer mi yaʿnī ḳız bala dünyāġa kilüv birlen süyünüyinç

486.6 birilgen kāfir fikr ḳılur munı ḫorlıḳ bolsa da öltürmey ḳalduraym mı yā ki tofraḳġa yaşıraym mı (kömeym mi)

486.7 dip (ألا) āgāh bolıñız (ساء ما يحكمون) bu kāfirlerniñ ḥükm itken nerseleri ni ʿaceb yavız boldı

486.8 yaʿnī baladan pāk bolġan allahü teʿālāge ḳızlarnı nisbet birüvleri (للذين لا يؤمنون بالآخرة) aḫiretke

486.9 īmān kitürmegen ādemlerge bolur (مثل السوء) yavızlıḳ ṣıfatı yaʿnī tenāsül üçün ḳızlarġa muḥtāc bola

486.10 turup ḳız balalarnı öltürüvleri ve mekrūh körüvleri (ولله المثل الأعلى) daḫı allahü teʿālā üçündür bülend

486.11 ṣıfat yaʿnī vucūb-ı ẕātı maḫlūḳlar ṣıfatından münezzeh boluv (وهو العزيز الحكيم) ve ol allahü teʿālā her işde ġālibdür

486.12 ve ḥikmet iyesidür (ولو يؤاخذ الله الناس) ve eger allahü teʿālā ādemlerni ʿaẕāb ḳılsa idi (بظلمهم) ẓulmları

486.13 (küfrleri ve günāhları) sebebli (مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ) yir üzerinde hiç yürüy turġan cān iyesi ḳaldurmas

486.14 idi (وَلَٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ) likin allahü teʿālā ādemlerni helāk ḳılmay kiçükdürür (إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى) aṭalmış

486.15 müddetke ḳadarı tenāsül bitmesün üçün şunıñ üçün de eytildi eger analar helāk ḳılınsa idi

486.16 balalar ḳalmas idi dip (فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ) bes her ḳayçan ādemlerniñ ʿaẕāb müddetleri kilse (لَا يَسْتَأْخِرُونَ)

486.17 (سَاعَةً) bir az zamānġına bolsa şol müddetden kiçüktürülmesler de (وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ) daḫı ilk de ḳılınmaslar belki müddet

486.18 kilgeçde helāk bolurlar (وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ) daḫı müşrikler allah üçün ḳılurlar özleriniñ

486.19 mekrūh körgen nerselerini (ḳızlarunı) (وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ) daḫı müşriklerniñ tilleri yalġannı

486.20 ṣıfatlar (eytürler) (أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ) ol yalġan şoldur düristlikde ol müşrikler üçündür cennet (لَا جَرَمَ)

486.21 şikimiz s̱ābit boldı (أَنَّ لَهُمُ النَّارَ) düristlikde ol müşriklerge tamuġdur (وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ) daḫı düristlikde ol

486.22 müşrikler tamuġda ḳalmışlardur (تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا) allahü teʿālā ḳasem itüp eytedür ey muḥammed ʿaleyhi's-selām taḥḳīḳ resūller

486.23 yiberdük biz (إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ) sinden ilk bolġan ümmetlerge (فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ) bes ol ümmetlerge

486.24 şeyṭān körkem itüp körsetdi (أَعْمَالَهُمْ) ʿamellerini şunıñ üçün eşekīliklerinde devām itdiler

486.25 ve peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ) bes ol şeyṭān bu künde (dünyāda) ol ötken

486.26 ümmet kāfirleriniñ ḫocalarıdur (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) daḫı ḳıyāmetde ol ötkendegi ümmetlerniñ kāfirlerine

486.27 rencitküçi ʿaẕāb bolur (وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām siniñ üzeriñe kitāb (ḳurān)

486.28 indürmedük biz (إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ) meger indürdük siniñ ādemlerge beyān ḳıluvıñ üçün (الَّذِى) şol nerseni

486.29 (allahnıñ birligini taḳdīrni ḳıyāmet ḥāllerini ve ḥükmlerini) (إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ) ādemler ol nersede iḫtilāf

I / 487

487.1 ḳıldılar (وَهُدًى وَرَحْمَةً) daḫı ḥaḳlıḳga köndürgüçi hem raḥmet itüp indürdük (لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) ol

487.2 kitābḳa (ḳurānġa) īmān kitürgen ḳavmge (وَاللّٰهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) ve allahü teʿālā kökden (buluṭdan) ṣunı

487.3 indürdi (فَأَحْيَى بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) bes ol ṣu birlen ölgenniñ ṣoñında yirni tirgüzdi yaʿnī

487.4 ol ṣu birlen yir kibüp bitkenniñ ṣoñında türli ölenler ösdürdi (إِنَّ فِى ذٰلِكَ) düristlikde

487.5 bu ẕikr ḳılınġan nerselerde bolġuçıdur (لَآيَةً) ʿalāmet (لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ) fikr birlen inṣāf

487.6 birlen sözni işite turġan ḳavm üçün (وَإِنَّ لَكُمْ فِى الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً) daḫı düristlikde sizniñ

487.7 üçün dört ayaḳlı ḥayvānlarda uluġ ʿibret bolġuçıdur (نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِى بُطُونِهِ) sizni ol

487.8 dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ içlerinde bolġan nerseden ṣoġarurmız (enʿām ism cemʿi bolduḳından

487.9 müferrid ḥükminde şunıñ üçün bu orunda lafẓġa ḳarap żamīrni mūʾniş kitürilgen müʾminūn sūresinde maʿnāġa

487.10 ḳarab mūʾniṣ kitürülgen) (مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ) içegi içindegi tizek tübi birlen ḳan arasından

487.11 (لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ) içüvçi ādemlerge boġazlarından ciñil öte turġan ṣāf sütni ṣoġarur

487.12 ḥayvān azıḳnı aşaġan ṣoñında ol azıḳ içekde pişse şol azıḳnıñ töbeni top (farṣ) bolup

487.13 orṭası süt, üsti ḳan bola bes ol azıḳnıñ orṭası süt maddesi bolup üsti ḳan maddesi

487.14 bolalalar bu iki mādde içekde ḳararlanmaylar belki yürük içekdegi siñgen ṭaʿāmnıñ ṣāf bolġanını özine

487.15 ala ṭaʿāmnıñ tobı ikinçi mertebe aşap siñişkenge ḳadar içekde tura digenler * sekr (ḫamr) mesʾelesi

487.16 ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ) daḫı ḫurma aġaçlarınıñ yimişlerinden

487.17 (وَالْأَعْنَابِ) daḫı yözüm aġaçlarınıñ yimişlerinden (تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا) ḫurma ve yözim yimişleriniñ ṣıġındısından

487.18 ḫamr yaṣarlar (وَرِزْقًا حَسَنًا) daḫı körkem rızḳ yaṣarsız yaʿnī ḫurma ve yözüm hem sirke baʿżīlar sekrden

487.19 ḫamr murād digenler bu vaḳt mensūḫ bola baʿżīlar yüözim ve ḫurma ṣıġındısı murād digenler (üçden

487.20 biri bitkenge ḳadar ḳaynatulupda isretürlik mertebesine ḳadar açıtılġan bola imām-ı aʿẓam birlen imām ebū yūsuf

487.21 ḳaşında bu ḥelāl bola isirgençe içmese hem delīlleri şol āyet hem resūl allahnıñ „اَلْخَمْرُ حَرَامٌ لِعَيْنِهَا وَالسُّكْرُ

487.22 مِنْ كُلِّ شَرَابٍ “ ḥadīṡi yaʿnī ḫamr ẕātı üçün ḥarām hem her bir içmelikden içüp isrüv ḥarām ammā isirgençe

487.23 içmese ḥarām bolmay digenler isirüvniñ ḥaddi (çigi) fuḳahāʾ kitāblarında maʿlūm (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً) düristlikde bu

487.24 ẕikr ḳılınġan nerselerde allahnıñ kemāl ḳudretine ʿalāmet bardur (لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) ʿaḳllarnı istiʿmāl ḳılup

487.25 fikr ḳılġan ḳavm üçün (وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) rabbiñ omarṭa ḳurṭına vaḥy

487.26 ḳıldı yaʿnī kōñline ṭaşladı (أَنِ اتَّخِذِى) tut yaşa sin diyü (مِنَ الْجِبَالِ) ṭaġlardan (بُيُوتًا)

487.27 üylerni (وَمِنَ الشَّجَرِ) daḫı aġaçdan (وَمِمَّا يَعْرِشُونَ) daḫı ādemlerniñ bināʾ ḳılġan nerselerinden yaʿnī

487.28 ṭavnıñ ve aġaçnıñ hem ādemlerniñ binālarınıñ baʿżısından baʿżı orunlarda üyler yaşa diyü ilhām ḳıldı

487.29 allahü teʿālā bal yaşar üçün omarṭa ḳurṭınıñ bināʾ ḳılġan nersesini üy dip aṭaġan körkemlikde

I / 488

488.1 ādemler bināʾsına oḫşaġanlıġı üçün ḥattā omarṭa ḳurṭı binā kılġan nerseni mühendislerniñ ʿālimleri de

488.2 ḳurallar ve niçke fikrler ile gine yaşarlar allahü teʿālānıñ omarṭa ḳurṭınıñ ḥālini ẕikr ḳıluvı da şol

488.3 ḥikmetke mini bolsa kirek (ثُمَّ كُلِى مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) munıñ ṣoñında yimişlerniñ küllisinden aşa sin dip ilhām

488.4 ḳıldı yaʿnī nefsiñ arzu ḳılġan yimişniñ açısından tüçisinden aşa (فَاسْلُكِى سُبُلَ رَبِّكِ) bes rabbiññiñ

488.5 yollarına kir dip rabbiñ vaḥy ḳıldı (ذُلُلًا) ol yollar boy ṣunġanları ḥālde (يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا)

488.6 omarṭa ḳurṭlarınıñ içlerinden çıġar (شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ) tüsleri türli bolġan içmelik

488.7 (bal) baʿżılar bu āyet birlen bu ṭarīḳ istidlāl ḳılġanlar omarṭa ḳurṭı ḫoş isli çeçeklerni

488.8 hem ḫoş isli yafraḳlarnı aşarda bular ḳurṭnıñ içinde yal bolup evrilür ḳaşḳi özine azıḳ bolsun

488.9 üçün bu balnı ḳuşar dip baʿżılar bu ṭarīḳ istidlāl ḳılġanlar omarṭa ḳurṭları yafraḳlarġa ve çeçeklerge

488.10 taralġan ṭaṭlı ve kiçik çaḳnıñ cüzʾlerini çöplerler munı özleri yaşaġan üylerge ṣalurlar ḳaşḳi

488.11 özlerine azıḳ bolsun üçün şol üylerde ṣalınġan nerseden bal bolur diyü bular bütünni aġız birlen

488.12 tefsīr itkenler (فيه شفاء للناس) ādemlerge ol balda (nefsinde yā ki ikinçi nersege ḳoşup) şifā

488.13 bardur elbette bu şifā ādemlerniñ ṭabīʿatlerine ḳarap bolurġa tiyüş baʿżı ādemlerge bal żararlı şunıñ

488.14 üçün baʿż ādemlerge şifā diyü tefsīr itken müfessirler de bar (إنّ في ذلك) düristlikde bu ẕikr ḳılġan nersede

488.15 omarṭa ḳurṭınıñ bu niçke ʿamellerni bilüvinde ve bu ʿaceyb işlerni ḳıluvında) bardur (لآيةً)

uluġ ʿalāmet

488.16 لقوم يتفكّرون) fikr ḳılġan ḳavm üçün (وَاللهُ خَلَقَكُم) ve allahü teʿālā sizni yaraṭdı

(ثمّ يتوفاكم) munıñ

488.17 ṣoñında sizni türli eceller birlen öltürür (وَمِنكُم مَن يُرَدُّ إلى أرذل العمر) ve sizden bardur ʿömrniñ iñ

488.18 naçarına ḳaytarılġan ādemler yaʿnī bik ḳartayup ölgen ādemler erẕel-i ʿömrni baʿżılar toḳsan biş

488.18 baʿżılar yitmiş biş yaş digenler (لكيلا يعلم بعد علم شيئا) allahü teʿālānıñ baʿż bendelerni ʿömrniñ iñ

488.19 naçarına ḳadar irişdürüvi bilgenniñ ṣoñında hiç nerseni bilmesün üçün yaʿnī ḳuvvetniñ ve

ʿaḳlnıñ

488.20 żaʾīflikinde ṣabīlıḳ ḥāline oḫşaġuçı bolup evrilsün üçün (إنّ الله) düristlikde allahü

teʿālā (عليم

488.21 قدير) ʿömrleriniñ miḳdārını bilgüçidür hem tilegen nersesine küçi yitküçidür yaşlerni öltürür

488.22 ve ḳartlarnı selāmet ḳaldurur (وَاللهُ فَضَّلَ بعضكم) ve allahü teʿālā sizniñ baʿżıñıznı

artuḳ ḳıldı (على بعض)

488.23 baᶜżıñız üzerine (فِى الرِّزْقِ) rızḳda baᶜżıñıznı bay ve baᶜżıñıznı faḳīr baᶜżıñıznı ḫoca ve baᶜżıñıznı ḳul

488.24 itdi (فَمَاالَّذى فُضِّلُوا) bes rızḳda artuḳ ḳılınġan ādemler (ḫocalar ve baylar) tügildür (بِرَادِّى

488.25 رِزْقِهِمْ) öz rızklarunı birüvçi (عَلٰى مَامَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ) oñ ḳolları mālik bolġan nersege (ḳullarġa

488.26 oşandaḳ ḳul ḥükminde bolġan faḳīrlerge (فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ) bes ḫocalar ve baylar ḳullar ve

faḳīrler rızḳda

488.27 hemmesi berāberdür yaᶜnī hemmesini allahü teᶜālā rızḳlandurur bes ḫocalarnıñ ve baylarnıñ

ḳullarġa ve faḳīrlerge

488.28 birgen rızḳları ḳullarnıñ ve faḳīrlerniñ öz rızḳlarıdur (اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ) eyā allahnıñ

niᶜmetini

I / 489

489.1 inkār ḳılurlar mı (وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ) daḫı allahü teᶜālā sizniñ üçün yaraṭdı (مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا) öz cinsiñizden

489.2 bolġan ḫatunlarnı kemāl müvānese ve ülfet ḥāṣıl itsünler üçün (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ) daḫı sizniñ üçün

489.3 ḫatunlarıñızdan yaraṭdı (بَنِينَ وَحَفَدَةً) balalarnı ve balalarnıñ balalarunı (وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) daḫı

489.4 sizni ḥelāl ve leẕīẕ ṭaᶜāmlerden rızḳlandurdı (اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ) eyā bāṭılge īmān kitürürler mi yaᶜnī ṣanemler

489.5 fāʾīde birür dip köñilleri ile ışanurlar mı (وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ) daḫı allahnıñ niᶜmetni (هُمْ يَكْفُرُونَ) alar inkār

489.6 iterler (ويعبدون من دون الله) daẖı allahġa başḳa nersege ʿibādet ḳılurlar (ما لا يملك لهم) özlerine

489.7 mülklenmegen nerselerge (ṣanemlerge) (رزقا من السموات والارض) köklerden hem yirlerden rızḳnı (شيئا) yaʿnī

489.8 hiç nerseni (ولا يستطيعون) daẖı köklerden hem yirlerden hiç nerseni mālik boluvġa küçleri de yitmes

489.9 yaʿnī kāfirler allahnıñ niʿmetine küfrān ḳılup şunday ʿāciz bolġan ṣanemlerge ʿibādet ḳılurlar (فلا تضربوا لله

489.10 الامثال) bes allahü teʿālāge ʿibādetde şerīk itüp mes̱ellerni ḳılmañız (ان الله يعلم) düristlikde allahü teʿālā

489.11 bilür sizniñ işiñizniñ bozuḳ iş idikni (وانتم لا تعلمون) ḥālbūkim siz işiñizniñ bozuḳ idükni bilmessiz *

489.12 rızḳnı beyān mesʾelesinde allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi hem özlerine mes̱el körsetdi hem kāfirlerniñ

489.13 ʿibādetde allahü teʿālāge şerīk ḳılġan nerselerine mes̱el körsetdi (ضرب الله مثلا) allahü teʿālā mes̱el beyān itdi

489.14 (عبدا مملوكا) mülklenmiş ḳulnı (لا يقدر على شيء) ol ḳulnıñ taṣarrufdan hiç nerse üzerine küçi yitmes

489.15 (ومن) daẖı şol āzād kişini beyān ḳıldı (رزقناه منا) özimizden ol āzād kişini rızḳlandurduḳ (رزقا

489.16 حسنا) körkem rızḳ birlen (فهو ينفق منه) bes ol āzād kişi bir rızḳlandurġan nerseden ṣarf ḳılur

489.17 (سرا وجهرا) yaşrin ve āşikāre yā ki ḳuldan kāfir āzād kişiden müʾmin murād (هل يستون) bu ikisi (yaʿnī bütünley

489.18 taṣarrufdan ʿāciz bolġan ḳul birlen yaşrin ve āşikāre māl ṣarf itken āzād kişi) berāber bolurlar mı? elbette berāber

489.19 tügillerdür bes taṣarrufda müstaḳil bolġan allahü teʿālāge bütünley taṣarrufdan ʿāciz bolġan ṣanemler niçük şeriḳ

489.20 bolsunlar (الحمد لله) her bir maḳtav ṣıfatı allahġadur yaʿnī allahü teʿālā bu ikisi berāber bolurlar mı dip

489.21 ṣoraġaç göyā ki kāfirler belī berāber bolmaslar dip cevāp birdiler allahü teʿālā kāfirlerniñ iḳrārı üzerine

489.22 el-ḥamdu'llah didi yā ki el-ḥamdu'llah dip eyt diyü resūl allahġa ḫiṭāb bolur bu āyetde maḳṣūd bi'ẕ-ẕat allahü

489.23 teʿālānıñ şāʾnınıñ yā ki müʾminniñ şāʾnınıñ bülendliki üçün hem ṣanemlerni yā ki kāfirlerni ḥaḳāret üçün

489.24 ḍarb-ı mes̱el bolsa da likin bu itden mefhūm boladur kāmil ḳulnıñ cemīʿi taṣarrufātdan hem mülkden ʿāciz boluvı

489.25 (بل أكثرهم لا يعلمون) yā ki kāfirlerniñ köbisi bilmesler (وضرب الله مثلا) daḫı allahü teʿālā mes̱el beyān

489.26 itdi (رجلين) iki irni (أحدهما أبكم) ol iki irniñ birisi tilsizdür özi de hiç nerse

489.27 añlamas hem kişige de hiç nerse de añlata almas (ʿādetde yaşdan tilsiz kişi çoḳraḳ bola)

489.28 (لا يقدر على شيء) hiç nersege küçi yitmes yaʿnī ʿaḳlı kim bolġanlıḳı üçün hünerlerden tedbīrlerden

I / 490

490.1 hiç birisini küçi yitmes (وهو كل على مولاه) ve ol tilsiz ir terbiye ḳıla turġan ḫocası üzerine

490.2 aġırdur ve cefādur (أينما يوجهه) ol tilsiz irni ḫocası ḳayda ġına yöneldürse (yiberse) de (لا يأت بخير)

490.3 izgülikni kitürmes (هل يستوي هو) eyā bu ṣıfatda bolġan ir berāber bolur mı (ومن) daḫı şunday ir

490.4 berāber bolur mı (يأمر بالعدل) ol ir izgülik birlen buyurur sözge māhirdür ve her nerseni añlavçı ve ādemlerge

490.5 fāʾide itüvçidür (وهو على صراط مستقيم) ve ol ṣıfatlı ir toġrı ve ḥaḳḳ yol üzerindedür evelgi irni

490.6 allahü teʿālā ṣanemlerge ikinçi irni özine mes̱el itdi yā ki evvelgi irni müʾminge ikinçi irni kāfirge

490.7 mes̱el itdi (ولله غيب السموات والارض) daḫı ol allah üçündür köklerniñ hem yirlerniñ ġaybi yaʿnī bu

490.8 ġayblerni bilüv allahġa ḫāṣdur (وما امر الساعة) tiz ve ciñil ḳāʾīm boluvda ḳıyāmetniñ emri tügildür (الا كلمح

490.9 البصر) meger közniñ üstindegi ḳabaġınıñ astdaġı ḳabaġına ḳaytuvı kibidür (او هو اقرب) yā ki bu az

490.10 müddetdende yaḳınraḳdur yaʿnī bu köz ḳabaġınıñ yabıluvı müddetiniñ yarṭısı müddetindedür yā ki emr ḳılduḳı vaḳtduḳdur

490.11 çünki allahü teʿālā bütün ḫalāyıḳnı bir defʿada tirgüzür aṣlā müddet ötmeyinçe (ان الله على كل شيء قدير) düristlikde

490.12 allahü teʿālā her bir nerse üzerine küçi yitküçidür bes allahü teʿālā ḫalḳnı tedrīcā tirgüzüvge ḳādir bolġan

490.13 kibi defʿa tirgüzüvge de ḳādirdür (والله اخرجكم) daḫı allahü teʿālā sizni çıġardı (من بطون امهاتكم)

490.14 analarıñıznıñ ḳurṣaḳlarından (لا تعلمون شيئا) hiç nerseni bilmegeniñiz ḥālde çıġardı (وجعل لكم

490.15 السمع) daḫı sizniñ üçün işitüv ḳuvvesi bolġan ḳulaḳnı yaratdı (والابصار) daḫı ḳörüv ḳuvvesi bolġan

490.16 közlerni yaratdı (والافئدة) daḫı közge körünmey turġan nerselerni bilüv ḳuvvesi bolġan köñillerni

490.17 yaratdı (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) bu niʿmetler üzerine sizniñ şükr ḳıluvıñız üçün (أَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ)

490.18 ādemler ḳuşlarġa iʿtibār ḳılup ḳaramadılar mı (مُسَخَّرَاتٍ فِى جَوِّ السَّمَاءِ) kök ortasında (yirden yıraḳ

490.19 bolġan havāda) allahü teʿālā ḫalḳ ḳılġan ḳanatlar birlen uçarġa musaḫḫirler (iyilmişler) bolġanları ḥālde

490.20 (مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ) ol ḳuşlarnı yirden yıraḳ bolġan havāda hiç kim tutmas meger allahü teʿālā gine tutar

490.21 çünki ḳuşlarnıñ avırlıġı töben tüşüvini tiley yoġarı minüvlerinden māniʿ yoḳ töben tüşüvlerinden ṭıya

490.22 turġan tirek yoḳ bes töben de tüşmey yuġarı da kitmey bir revişde turuvları elbette maḥżaʾllahnıñ ḳudreti

490.23 (ḫalḳ itken sebebleri) birlen ginedür (اِنَّ فِى ذٰلِكَ) düristlikde ḳuşlarnıñ bu işlerinde bolġuçıdur (لَآيَاتٍ)

490.24 allahnıñ ḳudretine uluġ ve türli ʿalāmetler (لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) īmān kitürgen ḳavm üçün * çünki bu ʿalāmetler birlen

490.25 fāʾidelenüvçi elbette ḳurānġa īmān kitürgen ādemler ginedür alarnıñda bik azı ġınadur çünki añlar üçün

490.26 īmānġına yitmey fikr ve oy da kirek * allahü teʿālā cülūdnıñ (ḥayvān tirileriniñ) eṣvāfnıñ (ṣarıḳ yünleriniñ)

490.27 obarnıñ (teve yünleriniñ) eşʿārnıñ (kiçe yünleriniñ yā ki tükleriniñ) pāk boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

490.28 indürdi (وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ) daḫı allahü teʿālā sizniñ üçün ḳıldı (مِنْ بُيُوتِكُمْ) üyleriñīzden (سَكَنًا) tura turġan

I / 491

491.1 ornını muķīm vaķtlarıñızda ṭaşdan ve bi'l-ḥaķdan yaṣalġan üyler kibi (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ) daḫı dört

491.2 ayaķlı ḥayvānlarnıñ tirilerinden sizniñ üçün ķıldı (بُيُوتًا) üylerni kizden ve tiriden yaṣalġan

491.3 çaṭırlar kibi (تَسْتَخِفُّونَهَا) ol üylerni (çaṭırlarnı) ciñil ṭabarsız (يَوْمَ ظَعْنِكُمْ) köçken küniñizde

491.4 (وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ) daḫı üyde turġan küniñizde (وَمِنْ أَصْوَافِهَا) daḫı ol dört ayaķlı ḥayvānlarnıñ yünlerinden

491.5 "mes̱elā ṣarıķlarnıñ" ķıldı sizge (وَأَوْبَارِهَا) daḫı dört ayaķlı ḥayvānlarnıñ mamıķlarından "mes̱elā mamıķ

491.6 kibi bolġan teve yünlerinden" ķıldı sizge (وَأَشْعَارِهَا) daḫı dört ayaķlı ḥayvānlarnıñ tüklerinden

491.7 (ķullarından) " mes̱elā kicelerniñ cünlerinden" ķıldı sizge (أَثَاثًا وَمَتَاعًا) üy cihāzları (kiyimler

491.8 ve töşele turġan nerseler) daḫı ṣatup fā᾿idelene turġan nerseler (إِلَى حِينٍ) zamāndan bir müddetke yā ki

491.9 ölgeniñizge yā ki bu nerseler ṭozġanġa ķadar (وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ) daḫı allahü teʿālā sizniñ fā᾿ideñiz üçün

491.10 ķıldı (مِمَّا خَلَقَ) özi yaratķan nerselerden (aġaçlardan ṭaġlardan binālardan bolġuçı) (ظِلَالًا)

491.11 kölegeler yaʿnī ķuyaş issilikinden ṣaķlana turġan nerseler (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ) daḫı allahü teʿālā

491.12 sizniñ üçün ṭaġlardan ķıldı (أَكْنَانًا) tura turġan orunlarnı taġ içinde bolġan üyler kibi

491.13 (وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ) daḫı allahü teʿālā sizniñ üçün yün ve kindür ve māmıķ kiyimler ķıldı (تَقِيكُمُ الْحَرَّ)

491.14 ol kiyimler sizni ṣalḳınlıḳdan ṣaḳlaġan kibi issilikden de ṣaḳlarlar (وَسَرَابِيلَ تَقِيكُم بَأْسَكُمْ) daḫı

491.15 şunday kiyimler ḳıldı sizniñ üçün ol kiyimler sizni ṣoġış vaḳtındaġı ḳaṭılıḳlarıñızdan

491.16 ṣaḳlar yaʿnī timir kiyimler (كَذَلِكَ) oşandaḳ yaʿnī bu ẕīkr ḳılınġan niʿmetlerni tamām ḳılduḳı kibi (يُتِمُّ.

491.17 (نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ) allah sizniñ üzeriñizge niʿmetni tamām ḳılur (لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ) allahnıñ emrlerine boy

491.18 ṣunuvıñız üçün bu āyet bi'ẕ-ẕāt allahü teʿālānıñ bendelerine bolġan türli niʿmetlerini beyān üçün sürülmiş

491.19 bolsa da likin bu āyetde ṣarıḳ yüninden teve ve kice yünlerinden yaṣalġan kiyimlerniñ pāk boluvına ve bu

491.20 yünler ile fāʾidelenüvniñ düristligine hem kindür ve mamıḳ kiyimlerini hem timir kölmekni hem kiz ve tiri üylerni

491.21 istiʿmālnıñ düristligine delālet ḳıladur bes fuḳahāʾnıñ ölgen teve ve ṣarıḳ ve kice yünleriniñ tirüklik

491.22 bolmaġan cüzler bolduḳından pāk boluvları birlen eytüvlerine bu āyet sened bola el-tefsīrātü'l-ḥamdiye

491.23 ṣāḥibi fuḳahāʾnıñ bu āyetke taʿriż ḳılmavlarnı ʿaceblenüv ṣūretinde ẕīkr ḳıladur (فَإِنْ تَوَلَّوا) bes eger

491.24 kāfirler īmāndan yüz döndürseler ve siniñ söziñni ḳabūl itmeseler (فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ)

491.25 bes budur başḳa tügildür siniñ üzeriñe ẓāhir bolġan irişdürüvdür vaḥy ḳılınġan nerseñni (يَعْرِفُونَ

491.26 (نِعْمَةَ اللهِ) müşrikler allahnıñ niʿmetini ṭanurlar (ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا) munıñ ṣoñında allahü teʿālādan başḳaġa ʿibādet

491.27 ḳıluvları sebebli allahnıñ niʿmetini inkār ḳılurlar (وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ) allahnıñ niʿmetini ṭanuġan

491.28 müşriklerniñ köbisi ʿinād yüzinden kāfirlerdür (inkār itüvçilerdür) ammā baʿżısı bütünley allahnıñ niʿmetini

I / 492

492.1 ṭanumaslar (وَيَوْمَ) daḫı şol künni ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) isiñe tüşür (نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ) her bir ümmetden

492.2 ḳobarurmız (شَهِيدًا) ümmetiniñ żararına küfr birlen fāʾidesine īmān güvāhlıḳ bire turġan

492.3 peyġamberni (ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) munıñ ṣoñında kāfir bolġan ādemlerge ʿöẕr körsetürge iẕn

492.4 birilmes (وَلَاهُمْ يُسْتَعْتَبُونَ) daḫı alarnı rıżāda ḳılınmış bolmas (وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا) ve her ḳayçan

492.5 dünyāda küfr sebebli ẓulm ḳılġan ādemler körse (الْعَذَابَ) cehennem ʿaẕābını (فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ) bes alardan

492.6 ʿaẕābnı ciñil ḳılınmas (وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ) daḫı alarġa mühletde birilmes (وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا)

492.7 ve her ḳayçan ʿibādetde allahġa şerīk ḳılġan ādemler körse (شُرَكَاءَهُمْ) özleriniñ şerīk ḳılġan

492.8 maʿbūdlerini (قَالُوا) eytürler (رَبَّنَا) ey rabbimiz (هٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا) bular bizniñ şerīklerimizdür (الَّذِينَ)

492.9 şunday şerīklerdür (كُنَّا نَدْعُو مِنْ دُونِكَ) sinden başḳa bu şerīklerimizge ʿibādet ḳılur bolduḳ (فَأَلْقَوْا

492.10 (إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ) bes müşriklerge maʿbūdleri sözni ṭaşlarlar yaʿnī maʿbūdleri eytürler (إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ)

492.11 düristlikde siz müşrikler yalġançılarsız dip yaʿnī siz ḥaḳīḳatde bizge ʿibādet ḳılmadıñız belki nefs arzularıñızġa

492.12 ʿibādet ḳıldıñız (وَأَلْقَوْا إِلَى اللّٰهِ) daḫı müşrikler allahġa ṭaşlarlar (يَوْمَئِذٍ) bu ḳıyāmet küninde (السَّلَمَ) boy

492.13 ṣunuvnı yaʿnī dünyāda tekebbürlenseler de ḳıyāmet küninde allahnıñ ḥükmine boy ṣunarlar (وَضَلَّ عَنْهُمْ) daḫı

492.14 müşriklerden ġāʾib bolur (مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) iftirā ḳılġan nerseleri yaʿnī ṣanemler yardem ve şefāʿat

492.15 ḳıla digen sözleri (الَّذِينَ) şunday ādemler (كَفَرُوا) kāfir boldılar (وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) daḫı

492.16 allahnıñ dīninden ḫalḳnı ṭıydılar (زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ) bu ṣıfatlı kāfirlerge ʿaẕāb üstine ʿaẕāb

492.17 artdururmız (بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ) allahnıñ dīninden ḫalḳnı ṭıyuvları sebebli bozuḳlıḳ ḳıluvları sebebli

492.18 (وَيَوْمَ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) şol künni isiñe tüşür sin (نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ) her bir ümmetke ḳobarurmız

492.19 yiberürmiz (شَهِيدًا عَلَيْهِمْ) şol ümmet üzerine şāhid bolġan ādemni (مِنْ أَنْفُسِهِمْ) şol ümmetniñ özleri

492.20 cinsinden yaʿnī peyġamberlerini (وَجِئْنَا بِكَ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) sini kitürürmiz (شَهِيدًا عَلَى هٰؤُلَاءِ) bu ümmet

492.21 yaʿnī öz ümmetiñ üzerine şāhid itüp (وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ) daḫı ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) siniñ üzeriñe

492.22 kitābnı (ḳurānnı) indürdük (تبيانا لكل شيء) dīninde kirekli bolġan her işni beyān itüp ḳayusını

492.23 açuḳ itüp ḳayusını ḳısḳaça ḳayusını senet birlen ḳayusını ḳıyās birlen (وهدى ورحمة) daḫı bütün

492.24 ḫalḳnı ḥaḳlıḳġa köndürgüçi hem bütün ḫalḳġa raḥmet itüp yiberdük ammā maḥrūm bolġanları özleriniñ

492.25 ḳuṣūrlarından maḥrūm boldılar (وبشرى للمسلمين) daḫı bütün müselmānġa süyünç itüp yiberdük (ان الله)

492.26 düristlikde allahü teʿālā (يأمر بالعدل والاحسان) ʿadllik ve izgülik birlen buyurur yaʿnī allahü teʿālā her

492.27 işde orṭaça boluv birlen buyurur mes̱elā iʿtiḳādātda taʿṭīl birlen teşrīk arasında (bir de ḫāliḳ

492.28 yoḳ diyüv birlen allahnıñ şerīki bar dimek arasında " yaʿnī ḫāliḳ bar şerīki yoḳ dimek kibi

492.29 taḳrīrde cebr birlen ḳader arasında orṭaḳ boluv birlen yaʿnī taḳdīr allahdan kesb bendeden dimek

I / 493

493.1 kibi daḫı ʿibādetde orṭaça boluv birlen yaʿnī farżlarnı vāciblerni vaḳt irken bolġanda senetlerini de edā

493.2birlen daḫı ḫalḳda orṭaça boluv birlen yaʿnī müsrifde sarañda bolmayınça cömerd boluv birlen

oşandaḳ her bir

493..3 işde (وايتاء ذى القربى) daḫı yaḳınlıḳ iyesi bolġan ḳardeşlerge ḥācet nerselerini birüv birlen

(وينهى عن

493.4 الفحشاء) daḫı allahü teʿālā fāḥiş işlerden (ḳuvve-i şeheviyyege artuḳ iyerüvden) ṭıyar mes̱elā zinā kibi işlerden (والمنكر)

493.5 daḫı şerʿā ḳabāḥat bolġan işlerden (açuv ḳuvvesine artuḳ iyerüvden) ṭıyar (والبغى) daḫı ādemlerge ẓulm ḳıluvdan

493.6 ṭıyar (yaʿnī ḳuvve-i şeheviyyege iyerüvden) bu āyet izgülik birlen yavızlıḳdan cemīʿsini cıyġan āyet maẓʿūn oġlı

493.7 ḥaẓret-i ʿos̱mānnıñ īmān kititüvine sebeb bolġan şunıñ üçünde eytkenler eger ḳurān maḥż bu āyetden gine ʿibāret

493.8 bolsa da her kirekli nerseni kāmil beyān ḳıldı dip bolur idi diyü (يعظكم) allahü teʿālā sizge emr nehy

493.9 hem izgü ve yavızlıḳ arasını ayuruv birlen vaʿaẓ ḳılur (لعلكم تذكرون) sizniñ vaʿaẓlenüviñiz üçün (واوفوا

493.10 بعهد الله) daḫı allahnıñ ʿahdine (resūl allahġa birgen bīʿatiñizge) vefā ḳılıñız (إذا عاهدتم) her ḳayçan

493.11 ʿahd ḳılsañız (ولا تنقضوا الأيمان) daḫı bīʿat vaḳtındaġı yemīnleriñizni bozmañız (بعد توكيدها) allahnı

493.12 ẕikr birlen ol yemīnleriñizni uşançlı ḳılġannıñ ṣoñında (وقد جعلتم الله) ve taḥḳīḳ allahnı

ḳıldıñız

493. 13 (عليكم) öziñiz yaʿnī öziñizniñ bīʿatiñizge (كفيلا) şāhid ḳıldıñız (ان الله) düristlikde

493.14 allahü teʿālā (يعلم ما تفعلون) sizniñ yemīnleriñīzni bozuvda ḳılġan nerseñizni bilür (ولا تكونوا كالتى)

493.15 daḫı şunday ḫatun kibi bolmañız (نقضت غزلها) öziniñ cırlegen yā ki ṭoḳġan yibni bozdı

493. 17 (من بعد قوة) ol yibni cırlep yā ki ṭoḳup muḥkem ḳılġannıñ ṣoñında (أنكاثا) bozulġan (sütlegen)

493.18 yibler bolġan ḥālde ol cırlegen nersesi yaʿnī allahü teʿālā ʿahdni yemīn birlen muḥkem ḳılġannıñ ṣoñında

493.19 bozġan ādemni yibni cırlep yā ki ṭoḳup muḥkem ḳılġannıñ ṣoñında bozġan ve sütken ḫatunġa oḫşatḳan

493. 20 (تتخذون أيمانكم) ʿahdni bozuvda bu ṣıfatlı ḫatun kibi bolmañız yemīnleriñizni tutḳanıñız ḥālde

493. 21 (دخلا بينكم) arañızda bozuḳlıḳ ve ḥīle itüp (أن تكون أمة) şunday cemāʿat boluvıñız üçün

493. 22 (هي أربى من أمة) ol cemāʿat ikinçi cemāʿatden ṣanda ve mālda artuġraḳ bolur yaʿnī öziñizniñ

493.23 köbligiñiz üçün düşmānıñıznıñ azlıġı üçün ʿahdiñizni bozmañız niteki ḳureyş kāfirleri bir vaḳtde

493.24 öz ṭaraflarında ḳuvvet bolup düşmānları ṭarafında żaʿīflik bolsa ḳılġan ʿahdlerini bozup ṣoġış ḳılur

493.25 boldılar (إنما يبلوكم الله) allah sizni imtiḥān ḳılur (به) ʿahdke vefā ḳıluv birlen sizge ḳarav üçün imtiḥān

493.26 ḳılur (وليبينن لكم يوم القيامة) daḫı ḳıyāmet küninde sizge beyān ḳıluvı üçün (ما) şol nerseni

493. 27 (كنتم فيه تختلفون) siz ol nersede (ʿahd işinde) iḫtilāf ḳılur boldıñız allahü teʿālā ḳıyāmet küninde şunı

493.28 beyān ḳılur yaʿnī ʿahdine vefā ḳılġan kişige s̱evāb birür ʿahdini bozġan kişige ʿaẕāb ḳılur

493. 29 (ولو شاء الله) ve eger allahü teʿālā tilese idi (لجعلكم أمة واحدة) elbette sizni islāmda müttefiḳ bir ümmet

494.1 ḳılur idi (ولكن يضل من يشاء) likin allahü teʿālā tilegen ādemni rüsvāy ḳıluvı sebebli azdurur

494.2 (ويهدي من يشاء) ve tilegen ādemni tevfīḳ birüvi sebebli ḥaḳlıḳġa köndürür (ولتسألن) elbette ḳıyāmetde

494.3 her ḳayuñız ṣoralmış bolursız (عما كنتم تعملون) ʿamel ḳılġan nerseñizden (ولا تتخذوا أيمانكم) daḫı yemīnleriñizni

494.4 tutmañız (دخلا) ḫıyānet ve ḥīle itüp (بينكم) arañızda (فتزل قدم) bes islāmnıñ kiñ ve yaḫşı yolından

494.5 ayaḳıñız ṭayar (بعد ثبوتها) islāmnıñ kiñ ve yaḫşı yolında s̱ābit bolġannıñ ṣoñında (وتذوقوا السوء) daḫı

494.6 dünyāda yavızlıḳnı (ʿaẕābnı) ṭaṭursız (بما صددتم عن سبيل الله) allahnıñ dīninden ḫalḳnı ṭıyuvıñız sebebli

494.7 (ولكم عذاب عظيم) daḫı sizniñ üçün aḫiretde uluġ ʿaẕāb bolur yaʿnī ʿahdiñizni bozmañız (ولا تشتروا

494.8 بعهد الله) daḫı allahnıñ ʿahdini ve resūl allahnıñ bīʿatni almaşdurmañız (ثمنا قليلا) az aḳçe (nerse) birlen

494.9 niteki ḳureyşler müselmānlarnıñ żaʿīflerine islām dīninden çıġuv şarṭı birlen aḳçe birüv birlen vaʿde ḳıldılar

494.10 (إن ما عند الله) düristlikde allah ḥużūrında bolġan nerse (dünyāda yardem aḫiretde s̱evāb) (هو خير لكم) allah

494.11 ḥużūrında bolġan nerse sizniñ üçün izgüdür (إن كنتم تعلمون) eger siz bilür bolsañız yaʿnī ʿilm hem temīz

494.12 ehli bolsañız (ما عندكم ينفد) sizniñ ḥużūrıñızda bolġan nerse biter (وما عند الله باق) daḫı allahü teʿālā

494.13 ḥużūrında bolġan nerse hemīşe ḳalġuçıdur (ولنجزين) elbette cezā birürmiz (الذين صبروا) kāfirlerniñ rencitüvine

494.14 ve faḳīrlikge ṣabrlıḳ ḳılġan ādemlerge (أجرهم) ecrleri birlen cezā birürmiz (بأحسن ما كانوا يعملون)

494.15 ʿamel ḳılġan nerseleriniñ körkemregi berāberinde yaʿnī ʿamelleriniñ körkemleriniñ cezāsını birürmiz (من

494.16 عمل صالحا) bir kişi izgü ʿamel ḳılsa (من ذكر أو أنثى) kirek irden bolsun ol izgülik

494.17 ḳıluvçı ve kirek ḫatundan bolsun (وهو مؤمن) ve ol izgülik ḳıluvçı müʾmin bolġan ḥālde

494.18 (فلنحيينه حيوة طيبة) bes ol müʾmin bolup da izgü ʿamel ḳılġan ādemni ḫoş bolġan tirüklik birlen

494.19 tirüklik ḳıldururmız dünyāda (ولنجزينهم أجرهم) daḫı ecrleri birlen cezālarımız aḫiretde (بأحسن ما

494.20 كانوا يعملون) ʿamel ḳılġan nerseleriniñ körkemregi berāberinde (فاذا قرأت القرآن) bes her ḳayçan

494.21 ḳurān oḳumaḳçı bolsañ (فاستعذ بالله) bes allahġa ṣıġın (من الشيطان الرجيم) allahnıñ raḥmetinden

494.22 sürilmiş şeyṭānnıñ vesveselerinden ḳurān oḳuġan vaḳtda şeyṭān vesvese ḳılmasun üçün * bu āyetniñ

494.23 ẓāhiri ḳurān oḳuġanda istiʿāẕeniñ müsteḥab boluvına delālet ḳıladur kirek namāzda ve kirek namāzdan

494.24 başḳa orunda bolsun istiʿāẕe ʿaṭaʾ nūrı hem aṣḥāb-ı ẓevāhir ḳaşında farż hem emrde şunı tileydür

494.25 köbirek ʿālimler ḳaşında senet baʿżılar resūl allahġa farż bolup ümmetke senet boluvı birlen eytkenler

494.26 ibn-i mesʿūd rivāyetine bināʾ taʿavvüzniñ şıfatı "اعوذ بالله من الشيطان الرجيم" dur çünki mesʿūd eyte

494.27 resūl allah ḥużūrında "أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم " dip oḳuduḳımda resūl allah "أعوذ

494.28 بالله من الشيطان الرجيم " dip eyt levḥü'l-maḥfūẓdan köçürüp miñe cebrā᾿īl ʿaleyhi's-selām şulay oḳudı diyü

I / 495

495.1 ibn-i ʿabbās "أعوذ بالسميع العليم " dip naḳl ite ebū saʿīd e'l-ḫudrī "أعوذ بالله السميع العليم " dip

495.2 naḳl ite ḥümeze bin ziyāt "أستعيذ بالله من الشيطان الرجيم " diyü naḳl eyte hem ṣāḥib hüdāya munı

495.3 iḫtiyār ḳılġan çünki āyetniñ naẓmına muvāfıḳ yine ḫamzadan bu rivāyetde أعوذ بالله من الشيطان الرجيم "

495.4 إن الله هو السميع العليم " ve birür āyetde "أعوذ بالله العظيم إن الله هو السميع العليم " ibn-i semāk rivāyetinde

495.5 "أعوذ بالله القوي من الشيطان الغوي " ḥamīd rivāyetinde "أعوذ بالله القادر من الشيطان الغادر " baʿżīlar

495.6 ḳırā᾿atnı oḳup bitürgeç eʿūẕ eytür digenler eks̱er ʿālimler ḳırā᾿atdan evvel eytür digenler eʿūẕnı

495.7 namāzda yaşrin oḳulur ammā namāzdan başḳada ḳırā᾿atke iyertilür ḳırā᾿at yaşrin oḳulsa eʿūẕ da yaşrin

495.8 oḳulur eger ḳırā᾿at āşikāre oḳulsa eʿūẕ da āşikāre eytilür ḥanefī mez̠hebinde namāzda evvelgi rekʿatinde gine

495.9 eʿūẕ eytile şāfiʿī ḳaşında her rekʿatında eʿūẕ eytile beyḍāvī ṣāḥibi eyte bu āyet her rekʿatde eʿūẕ

495.10 eytüvni tiley çünki şarṭke müterettib bolġan ḥükm şarṭnıñ mükerrer boluvı birlen mükerrer boladı likin cevāb

495.11 birürge mümkin āyetde (اذا) kelimesi ẕikr ḳılınġan ol iḥmāl üçün bes külli boluvnı tilemey (انّه)

495.12 düristlikde ol şeyṭān (لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ) ol şeyṭān üçün irk yoḳdur (عَلَى الَّذِينَ) şunday

495.13 ādemler üzerine (آمَنُوا) īmān kitüvdiler (وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) daḫı rableri üzerine işlerini

495.14 tabşırur boldılar (إِنَّمَا سُلْطَانُهُ) ançaḳ şeyṭānnıñ irkli boluvı (عَلَى الَّذِينَ) şunday ādemler

495.15 üzerinedür (يَتَوَلَّوْنَهُ) ol ādemler şeyṭānı dost körürler hem şeyṭānġa iṭāʿat ḳılurlar (وَالَّذِينَ)

495.16 daḫı şeyṭānnıñ irkli boluvı şunday ādemler üzerinedür (هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ) ol ādemler allahġa

495.17 ʿibādetde başḳanı şerīk ḳılurlar (وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً) ve ḳayçan biz bir āyetni almaşsaḳ (مَكَانَ آيَةٍ)

495.18 ikinçi āyet ornına yaʿnī (bir nāsiḫ bolġan āyetni mensūḫ bolġan āyet ornına ḳılsaḳ) (وَاللَّهُ أَعْلَمُ

495.19 بِمَا يُنَزِّلُ) ve allahü teʿālā öziniñ indürgen nersesini (maṣlaḥatlerini) bilgüçidür şāyed bir vaḳtde fāʾideli

495.20 bolġan nerse ikinçi vaḳtde żararlı bolup evrilürge mümkin bes żararlı bolup evrilgenni allahü teʿālā

495.21 nesḫ ḳılur oşandaḳ bu vaḳtdan aldaġı vaḳtde maṣlaḥatlı bolmaġan nerseniñ bu vaḳtde maṣlaḥatlı

495.22 (fāʾideli) boluvı mümkin bes maṣlaḥatlı bolġannı maṣlaḥatsız bolġanı ornında s̱ābit ḳılur (قَالُوا) eytdiler

495.23 kāfirler (إنما أنت مفتر) ançaḳ sin ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām iftirā ḳıluvçısun evvel bir nerse birlen emr ḳılasañ da

495.24 fikriñ almaşada ḳaytadan ol nerseden ṭıyasun diyü (بل أكثرهم لا يعلمون) belki kāfirlerniñ köbisi

495.25 aḥkāmda bolġan ḥükmni bilmesler hem ḫaṭā birlen ṣevābnı ayurmaslar (قل نزله روح القدس) ey muḥammed

495.26 kāfirlerge eyt ḳurānnı cebrāʾīl indürdi (من ربك) siniñ rabbiñden (بالحق) ḥaḳlıḳ birlen (ليثبت الذين

495.27 آمنوا) īmān kitürgen āddemlerni allahnıñ īmān üzerinde ḳararlandurmaḳı üçün (وهدى وبشرى للمسلمين)

495.28 daḫı ḥaḳlıḳġa köndürgüçi hem müselmānlarġa süyünç itüp indürdi (ولقد نعلم) ve taḥḳīḳ bilemiz (أنهم

495.29 يقولون) düristlikde ol mekke kāfirleri eytürler (إنما يعلمه بشر) ançaḳ muḥammed ʿaleyhi’s-selāmge özi kibi ādem

I / 496

496.1 üyretedür ḳurānnı (ḳıṣṣalarnı cebrlerni) ḳurān allah ḥużūrından tügil dip bu ādemden murādleri ʿāmir bin

496.2 ḫadrāmīniñ ġulāmı bolġan cebrā el-rūmī yā ki mekkede ḳılıç yaṣavçı cebr birlen yesār * bular tevrāt birlen

496.3 incīlni oḳuylar iken resūl allah bular yanından ötüp kitkende bularnıñ oḳuġan nerselerini işite iken

496.4 yā ki ʿabdü’l-ʿuzzā oġlı ḥuveyṭıb ġulāmı bolġan ʿāʾişe bu özi müselmān bolġan köp kitābı bolġan

496.5 yā ki selmān-ı el-fārisi murād (لسان الذى) şol kişiniñ tili (يلحدون اليه) ol kişige muḥammedni üyrete

496.6 diyü meyl kılurmız (أعجمى) ʿacemçedür yaʿnī ʿarabçe tügildür (وهذا) ve bu ḳurān (لسان عربى مبين) beyān

496.7 ve feṣāḥat iyesi bolġan ʿarab tilinçedür * ḥāṣıl muḥammed ʿaleyhi's-selāmnıñ ol kişiden işitken nerse ʿacem sözi

496.8 ol sözni muḥammed ʿaleyhi's-selāmda sizde añlamaysız ḳurān ʿarab tilinde az ġına fehm birlen de siz añlaysız bes

496.9 ol muʿallim ẓann ḳılġan ādemiñizden alġan az ʿacem sözi faṣīḥ bolġan ḳurān niçük bolsun farż

ḳılduḳ

496.10 muḥammed ʿaleyhi's-selām ol ādemden sözini işitüv sebebli maʿnāsını da bilsün ve üyrensün

de elbette ol ādemden lafẓnı

496.11 almadı çünki anıñ söziniñ lafẓı ʿacemce ve kurān ʿarabçe ḳurān lafẓ ʿitibārı birlen muʿciz

bolġan

496.12 kibi iʿtibārı birlen de muʿciz idi yine de kurānda bolġan köp ʿilmlerni bilüv ḳurān ʿilminden māhir

496.13 bolġan muʿallimge uzun müddet devām itüv birlen gine mümkin bes bir bazarçı baladan ötüp barġan

496.14 vaḳtlarnıñ baʿżısında işitken az ʿacem sözlerini bilüv birlen gine bütün ḳurānnıñ laẓfnı[2] maʿnāsını

496.15 niçük bilüv mümkin bolsun (ان الذين) düristlikde şunday ādemler (لا يؤمنون بآيات الله)

496.16 allahnıñ āyetlerine īmān kitürmesler (لا يهديهم الله) anday ādemlerni allahü teʿālā ḥaḳlıḳġa

[2] "lafẓını" olmalı.

496.17 köndürmes (وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) daḫı anday ādemlerge aḫiretde rencitküçi ʿaẕāb bolur (اِنَّمَا يَفْتَرِى

496.18 الْكَذِبَ) ançaḳ yalġannı iftirāʾ ḳılur (الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ) allahnıñ āyetlerine īmān

496.19 kitürmegen ādemler (وَاُولٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ) daḫı bu allahnıñ āyetlerine īmān kitürmegen kāfir bolġan ādemler

496.20 alardur yalġançılar * ikrāh ḥālinde kelimesini yürütüvniñ dürist boluvı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

496.21 āyetni indürdi hem ol āyet nuzūline sebeb şol resūl allah kāfirlerniñ maʿbūdlerine taʿarruż ḳılġaç

496.22 ḳureyş kāfirleri bik açulandılar ḳuvvetli müselmānlardan öç alurġa ḳuvvetleri yitmese de żaʿīf

496.23 müselmānlardan öç alurġa kirişdiler meẟelā bilāl ḫabbābʿammār hem bularnıñ ataları kibi bu żaʿīf müselmānlarnı

496.24 küfr kelimesini eytüvge ve mürted boluvġa küçlüler idi bular hiç ḳabūl itmediler ʿammār anasını şehīd itdiler

496.25 ḥaẕret-i ʿammār żaʿīf żaʿīfü'l-beden bolġanlıḳından kāfirlerniñ küçlevi vaḳtinde ḳaçup ḳutula almadı öltüre başlaġaç

496.26 ḳalbi īmān birlen ḳararlanġan ḥālde tilinde küfr kelimesini yürütdi resūl allahġa ʿammār dīnden çıḳdı didiler

496.27 resūl allah eytdi ḥāşā ʿammār dīnden çıġuv iḥtilmāli yoḳ anıñ ḳalbi başından ayaġına ḳadar īmān birlen

496.28 bolġan hem īmān anıñ itine ve ḳanına ḳatışḳan didi şol vaḳt ḫażret-i ʿammār yıġlap resūl

allahġa kildi

496.29 iki közinden hemīşe ḳanlı yaş aḳdı mübārek kiyimi birlen sürtdi vāḳıʿanı söyledi resūl allah

I / 497

497.1 eytdi ey ʿammār ḳureyşler küfr kelimesini eytüv birlen küçlegende ḳālbiñni niçük tabdıñ didi ḥażret-i ʿammār

497.2 īmān birlen ḳararlanuvçı tabdım didi resūl allah eytdi ey ʿammār eger yinede küfr kelimesi birlen

497.3 küçleseler ḳalbiñ muṭmaʾin olsa küfr kelimesini icrā ḳıl żarar yoḳ didi (مَنْ) şol kişilerdür ol allahnıñ

497.4 āyetlerine īmān kitürmegen ādemler (كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ) ol kişiler allahġa īmān kitürgenniñ

497.5 ṣoñında kāfir boldı (إِلَّا) meger īmān kitürgen ṣoñında küfr dürist bolur (مَنْ أُكْرِهَ) küçlengen kişige

497.6 yaʿnī özini yā ki bir aʿżāsını telef itüv birlen küfr sözni eytüv yā ki resūl allahnı sögüv birlen küçleseler

497.7 şol vaḳtde küfr sözni tilde yürütüv dürist bolur (وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ) ol küçlengen kişiniñ köñli

497.8 īmān birlen ḳararlanuvçı bolġan ḥālde (وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا) likin bir kişi küfr sebebli

497.9 kökregini açsa yaʿnī köñli birlen ẖoş körüp küfr sözni eytse (فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللّٰهِ) bes bu köñilleri

496.10 birlen ẖoş körüp küfr sözni eytüvçilerge allahdan kāmil açuv bolur dünyāda (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

daẖı

497.11 bu kişilerge aẖiretde uluġ ʿaẕāb bolur ḥāṣıl bu āyetde ikrāh ḥālinde küfr kelimesini eytüv ruẖṣat ikençilikke

497.12 delālet bar köñli īmāñ birlen ḳararlanġan ḥālde likin ʿazīmet itmey ṣabr itüvde barı eger bu ṣūretde öltürülse

497.13 kāmil şehīd bola müseylemetü'l-keẕẕāb iki irni tutup evvel birisinden ṣoradı muḥammed ḥaḳında ni eytesün didi

497.14 bu ir allahnıñ ḥaḳḳ resūli dip eytem didi minim ḥaḳımda ni eytesün didi sinide allahnıñ ḥaḳḳ resūli

497.15 dip eytem didi bu irni ʿafv itdi ikinçisinden ṣoradı muḥammed ḥaḳında ni eytesün didi bu ir ḥaḳḳ

497.16 peyġamber diyü eytem didi miñim ḥaḳḳımda ni eytesün digeç min çoḳraḳmun işitmeym didi müseylemetü'l-keẕẕāb

497.17 üç mertebe ṣoradı şol revişçe cevāb birdi ṣoñra bu irni öltürdi bu ḫaber resūl allahġa irişkeç resūl

497.18 allah eytdi evvelgisi allahnıñ ruḫṣatnı tutmış ikinçisi ʿazīmetni tutup ḥaḳlıḳ birlen cehrā söylemiş

497.19 ikinçisiniñ ḥāli artuḳraḳ didi hem ḥaẓret-i ḥabīb küfr kelimesini eytmevi sebebli öltürülgeç

497.20 resūl allah şehīdlerniñ ḫocası dip aṭadı yine de bu āyet delālet ḳıladur küfr kelimesini küçlengen

497.21 vaḳtde eytüvçiniñ köñli īmān birlen ḳararlanuvçı bolmasa kāḳir boluvına oşandaḳ iḫtiyār birlen küfr

496.22 kelimesini tilinde yürütüvçiniñ kāfir boluvına hem īmāññıñ rükni taṣdīḳ birlen iḳrār boluvġa

delālet ḳıla ġāyesi

497.23 taṣdīḳ hiç ḥālde suḳūṭnı iḥtimāl tutmay ammā iḳrār-ı suḳūṭnı iḥtimāl tuta niteki ikrāh ḥālinde bes īmān

497.24 faḳaṭ taṣdiḳ yā ki īmānġa faḳaṭ iḳrār-ı iḳrāriyyete yā ki īmānnıñ rükni taṣdīḳde iḳrārda ʿamelde digen meẕheblerniñ

497.25 dürist tügilligi biline; el-tefsīrātü'l-aḥmediye ṣāḥibi şeyḫ aḥmedü'l maʿrūf bimalāciyunu's el ṣıddıḳīniñ sözlerinden

497.26 intiḫāb idildi. (ذلك) bu īmān ṣoñındaġı küfr (بأنهم) bizniñ bunıñ sebeblidür düristlikde īmān ṣoñında

497.27 küfrni iḫtiyār ḳıluvçılar (mürtedler) (استحبوا الحيوة الدنيا) dünyā tirükligini sevdiler yaʿnī iḫtiyār ḳıldılar

497. 28 (على الآخرة)āḫiret üzerine (وأن الله) daḫı düristlikde allahü teʿālā (لا يهدى القوم الكافرين) kāfir bolġan

497.29 kavmni ḥaḳlıḳġa köndürmes (أولئك) bu ṣıfatda bolġan ādemler (الذين) şunday ādemlerdür (طبع الله

498.1 عَلَى قُلُوبِهِمْ) allahü te῾ālā alarnıñ köñillerine yine mührledi (وَسَمْعِهِمْ) dahı ḳuvve-i sāmi῾a (işite turġan ḳuvve)lerine

498.2 mührledi (وَأَبْصَارِهِمْ) dahı ḳuvve-i bāṣire (köre turġan ḳuvve) lerine mührledi (وَأُولَٰئِكَ) dahı bu ṣıfatda

498.3 bolġan ādemler (هُمُ الْغَافِلُونَ) alardur kāmil ġāfiller (لَا جَرَمَ) şiksiz ḥaḳḳ boldı (أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ)

498.4 düristlikde bu ṣıfatlı kāfirler ahiretde (هُمُ الْخَاسِرُونَ) alardur żarar itüvçiler (ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ) munıñ

498.5 ṣoñında düristlikde siniñ rabbiñ (لِلَّذِينَ هَاجَرُوا) mekkeden medīnege hicret ḳılġan ādemlerni (مِنْ بَعْدِ مَا

498.6 فُتِنُوا) fitnelenmiş (῾aẕāblanmış) bolġanları ṣoñında ḥażret-i ῾ammār ve munıñ ems̱āli kibiler (ثُمَّ جَاهَدُوا

498.7 وَصَبَرُوا) hicret ḳılġannıñ ṣoñında allahnıñ üstün ḳıluv üçün ṣoġış ḳılġan ādemlerni hem ṣoġış

498.8 ḳatılıḳlarına ṣabrlıḳ ḳılġan ādemlerni (إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا) ey muḥammed ῾aleyhi's-selām düristlikde siniñ rabbiñ

498.9 bu ādemlerni hicret hem ṣoġış ve ṣabrlıḳ ḳılġannıñ ṣoñında (لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) elbette yarlıḳaġuçı hem raḥmet

498.10 ḳılġuçıdur (يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ) ey muḥammed şol künni isiñe tüşür ol künde her nefs kilür

498.11 (تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا) özi cānından fā᾿idesine delīl ḳoyar ve özini ḳutḳarurġa tırışur kişi ḳayġusı

498.12 bolmas belki nefsi diyür (وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ) ve her nefske kāmil birilür (مَا عَمِلَتْ) dünyāda işlegen

498.13 nersesiniñ cezāsı (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) ve hiçbir nefs ẓulm ḳılınmas yaʿnī hiç birisiniñ ʿameliniñ ecri

498.14 kimitilmes ve ʿaẕābı günāhsından artdurılmas (وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا) daḫı allahü teʿālā mes̱el ḳıldı (قَرْيَةً)

498.15 ḳaryeni yaʿnī allahü teʿālā enʿām ḳılup da ol enʿām berāberinde küfrān ḳılġan şundan ṣoñ allahü teʿālā ʿaẕāb

498.16 indürgen her ḳavmge mekke ehlini mes̱el ḳıldı (كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً) ol ḳarye (ehli) emīn hem ḳararlanġuçı

498.17 boldı yaʿnī ṭalanuvdan ḳorḳuvdan emīn boldı hem ehli ṭarlıḳ üçün köçüvge muḥtāc bolmay ḳararlanġuçı

498.18 boldı (يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا) ol ḳarye (ehli) niñ rızḳı kiñ ve irken bolup kilür boldı (مِنْ كُلِّ

498.19 مَكَانٍ) her bir orundan (ṭarafdan) (فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللّٰهِ) bes ol ḳarye (ehli) allahnıñ niʿmetlerine küfrān

498.20 ḳıldılar (فَأَذَاقَهَا اللّٰهُ) bes allahü teʿālā ol ḳarye (ehli) ge ṭaṭutdı (لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ) kiyim kibi

498.21 çulġab alġan açlıḳ birlen (yidi yıl açlıḳ bolġan) daḫı kiyim kibi çulġab alġan ḳorḳu birlen

498.22 (esīr boldılar) (بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ) ḳılġan işleri sebebli (وَلَقَدْ جَاءَهُمْ) ve taḥḳīḳ kildi ol mekke ḫalḳına

498.23 (رَسُولٌ مِنْهُمْ) özleri cinsinden (ʿarabdan) peyġamber muḥammed (ʿaleyhi's-selām) (فَكَذَّبُوهُ) bes ol peyġamberni yalġanġa

498.24 tutdılar (فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ) bes alarnı ʿaẕāb tutdı (وَهُمْ ظَالِمُونَ) ẓulm ḳıluvçı bolġanları ḥālde

498.25 (فَكُلُوا) bes ey müʾminler aşañız (مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ) allah rızḳlandurġan nerseden (حَلَالًا طَيِّبًا) köñil ẖoş

498.26 bolup ḥelāl ṭaʿāmlerni (وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ) daẖı allahnıñ niʿmetlerine şükr ḳılıñız (إِنْ كُنْتُمْ

498.27 إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ) eger allahġa ġına ʿibādet ḳılur bolsañız (إِنَّمَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ) ançaḳ allah sizniñ üzeriñizge

498.28 ḥarām ḳıldı (الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ) ölekseni hem ḳanını ve doñġız itini (وَمَا) daẖı şol ḥayvānı

I / 499

499.1 (أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ) ol ḥayvānı boġazlaġanda allahdan başḳa üçün ṭavışnı köterildi yaʿnī allahnıñ isminden

499.2 başḳa ismni ẕikr birlen boġazlandı (فَمَنِ اضْطُرَّ) bes bir kişi bu ḥarāmlarnı aşavġa iẖtiyārsız bolsa

499.3 (غَيْرَ بَاغٍ) leẕẕet üçün aşamaġan ḥālde (وَلَا عَادٍ) daẖı aşavda ḥācet ḳadarından ötmegen ḥālde (فَإِنَّ اللَّهَ) bes

499.4 düristlikde allahü teʿālā (غَفُورٌ رَحِيمٌ) żarūret vaḳtinde bu ḥarāmlarnı aşaġan ādemlerni yarlıḳaġuçıdur hem ruẖṣat

499.5 birüvinde merḥametlidür (وَلَا تَقُولُوا) daẖı eytmeñiz (لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ) tilleriñiz ṣıfatlaġanlıḳı üçün (الْكَذِبَ)

499.6 yalġannı (هَذَا حَلَالٌ) bu nerse ḥelāl dip eytmeñiz (وَهَذَا حَرَامٌ) daẖı bu nerse ḥarām dip eytmeñiz niteki müşrikler

499.7 bu ḥayvānlarnıñ içlerinde bolġan nerse (bala) irlerimizge gine ḥelāl ḫatunlarımızġa ḥarām dip eytdiler yaʿnī yalġız

499.8 delīlsiz tilleriñizniñ söyleşken nersesi birlen gine bir nerseni ḥelāl ve ikinçisini ḥarām dip ḥükm ḳılmañız

499.9 (لتفتروا على الله الكذب) allah üzerine yalġannı iftirā ḳıluvıñız üçün bu nerse ḥelāl ve bu nerse ḥarām

499.10 dip eytmeñiz (إن الذين) düristlikde şunday ādemler (يفترون على الله الكذب) allah üzerine

499.11 yalġannı iftirā ḳılurlar (لا يفلحون) saʿādetke ve maṭlūbke irişmesler (متاع قليل) kāfirlerde bolġan

499.12 nerse az fāʾideleneçek nesredür tizden biter (ولهم عذاب أليم) daḫı ol kāfirler üçün rencitküçi

499.13 ʿaẕāb bardur (وعلى الذين هادوا) daḫı yehūd bolġan ādemler üzerine (حرمنا) ḥarām ḳılduḳ biz (ما

499.14 قصصنا عليك من قبل) siniñ üzeriñe mundan ilk enʿām sūresinde beyān ḳılġan nerselerni (وما ظلمناهم)

499.15 bu nerselerni yehūdlerge ḥarām ḳıluv birlen biz alarġa ẓulm ḳılmaduḳ (ولكن كانوا أنفسهم يظلمون) likin

499.16 yehūdler özlerine özleri ẓulm ḳılur boldılar (ثم إن ربك) munıñ ṣoñında siniñ rabbiñ (للذين عملوا السوء

499.17 بجهالة) nādānlıḳ sebebli yavızlıḳnı ḳılġan ādemlerni (ثم تابوا) munıñ ṣoñında tevbe ḳılsalar (من بعد

499.18 ذلك) yavızlıḳnı ḳılġannıñ ṣoñından (وأصلحوا) daḫı işlerini tüzük ḳılsalar (إن ربك من بعدها)

499.19 düristlikde siniñ rabbiñ tevbe ṣoñından nādānlıḳ sebebli yavızlıḳnı ḳılaġan ādemlerni (لغفور رحيم) elbette

499.20 yarlıḳaġuçıdur hem raḥmet kılġuçıdur alarġa (إنّ ابراهيم كان أمّة) düristlikde ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām

499.21 köp kişide gine tabula turġan faẓīletlerni ciddiʿī üçün göyaḳi yalġızı bir cemāʿat boldı niteki

499.22 şiʿirde kildi “أن يجمع العالم في واحد* ليس من الله بمستنكر “ mażmūnı allahnıñ bütün ʿālemni

499.23 bir kişide cıymaḳı yıraḳ tügil yaʿnī bütün ʿālemde bolġan fażīletni bir kişide cıymaḳı yıraḳ iş tügil

499.24 (قانتا لله) ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām allahġa her işde iṭāʿat ḳıluvçı boldı (حنيفا) bāṭıldan avışḳuçı boldı

499.25 (ولم يك من المشركين) daḫı şirk ḳaṭuvçılardan bolmadı niteki ḳureyş müşrikleri özlerini biz

499.26 ibrāhīm milletinde dip oyladılar (شاكرا لأنعمه) ibrāhīm allahnıñ niʿmetlerine şükr ḳıluvçı boldı (اجتباه

499.27 وهداه) allahü teʿālā ibrāhīmni peyġamberlik üçün iḫtiyār ḳıldı daḫı ibrāhīmni könderdi (إلى صراط مستقيم)

499.28 toġrı ve ḥaḳḳ bolġan yolġa (وآتيناه في الدنيا حسنة) daḫı biz ibrāhīmge dünyāda izgülik birdük

499.29 yaʿnī bütün ādemlerge maḥbūb ḳılduḳ türli millet ḫalḳı anı dost körürler hem peyġamber bolġan balalar

I / 500

500.1 ve kiñ rızḳ birdük (وإنه في الآخرة لمن الصالحين) daḫı ol ibrāhīm āḫiretretde izgülerdendür (ثم أوحينا إليك)

500.2 munıñ ṣoñında ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām biz siñe vahy ḳılduḳ (أن اتبع ملة ابراهيم) ibrāhīmniñ milletine iyer sin

500.3 dip (حَنِيفًا) ol ibrāhīm bāṭıldan avışḳan ḥālde yāʿnī ibrāhīm milletine tevḥīde hem ḫalḳnı şefḳat birlen daḫı

500.4 delīller kitürüv birlen tevḥīdke ündevde ibrāhīm milletine iyer (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı ol ibrāhīm müşriklerden

500.5 bolmadı (إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ) ançaḳ şenbe künni beyrem (kesb itmey maḥż-ı ʿibādet birlen şuġullene turġan)

500.6 kün ḳılındı (عَلَى الَّذِينَ) şunday ādemlerge (yehūdlerge) (اخْتَلَفُوا فِيهِ) ol ādemler ol künde iḫtilāf ḳıldılar

500.7 yaʿnī peyġamberlerine ḳarşı kildiler ḥażret-i mūsā yehūdlerge cumʿa künni beyrem itiñiz (kesb ḳılmay ʿibādet

500.8 ḳılıñız) didi yehūdler baş tartdılar biz allahü teʿālā köklerni ve yirlerni yaraṭuvdan boşanġan şenbe künni beyrem

500.9 itemiz didiler munıñ ṣoñında allahü teʿālā yehūdlerge şenbe künni lāzım itdi ve kesbni ḥarām ḳıldı hem şenbe

500.10 künniñ beyrem boluvı helāk boluvlarına sebeb boldı (وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ) daḫı düristlikde ey muḥammed

500.11 siniñ rabbiñ ol yehūdler arasında ḥükm ḳılur (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küninde (فِيمَا) şol nersede ḥükm ḳılur

500.12 (كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) ol nersede iḫtilāf ḳılur boldılar yaʿnī şenbe kün emri ḥaḳında (ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ)

500.13 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām rabbiñniñ dīnine (islāmge) ündegil (بِالْحِكْمَةِ) şübheni yibere turġan açuḳ delīl

500.14 birlen (2) (وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ) daḫı körkem vaʿaẓ birlen yaʿnī ḫalḳnı ḳanāʿat ḳıldura turġan nuṭḳler (ḫuṭbeler)

500.15 birlen hem fāʾīde bire turġan ʿibretler birlen şübhe yibere turġan delīller birlen ḫalḳnı islāmge ündev

500.16 ḫavāṣ üçün * körkem vaʿaẓ birlen ündev ʿavām üçün (3) (وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) daḫı ḫalḳnıñ ḥaḳḳını

500.17 inkār ḳıluvçıları birlen körkem bolġan mücādele birlen cidāl ḳıl yaʿnī yomşaḳlıḳ ve şefḳat birlen delīllerine

500.18 ḳarşı delīl ḳoy (4) (إنّ ربّك) düristlikde siniñ rabbiñ (هو أعلم بمن ضلّ عن سبيله) ol dīninden azġan

500.19 ādemni bilgüçidür (وهو أعلم بالمهتدين) daḫı ol rabbiñ dīnine könülgen ādemlerni de bilgüçidür (وإن عاقبتم)

500.20 eger ʿaẕāb ḳılsañız siz kāfirlerni (فعاقبوا) bes ʿaẕāb ḳılıñız (بمثل ما) şol ʿaẕābnıñ oḫşaşı birlen

500.21 (عوقبتم به) ol ʿaẕāb birlen öziñiz ʿaẕāb ḳılındıñız müşrikler ṭarafından yaʿnī müşrikler sizniñ ḥaḳḳıñızda ḳabāḥat

500.22 iş ḳılsalar (mes̱elā sizden birevni öltürseler yā ki ḳınasalar) siz de alarġa bu işniñ mes̱elni gine ḳılıñız

500.23 artdurmañız * evvelgi işni ʿuḳūbet dip aṭav izdivāc üçün gine ḥaḳīḳatde ikinçi iş kine ʿuḳūbet (ولئن صبرتم)

500.24 ve eger öç almay ṣabrlıḳ ḳılsañız (لهو خير للصابرين) elbette ol ṣabrlıḳ ḳıluv ṣabr ādemler üçün izgüdür

500.25 (واصبر) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām kāfirlerniñ cefāsına ṣabrlıḳ ḳıl (وما صبرك إلّا بالله) ve siniñ ṣabrıñ tügildür meger

500.26 allahnıñ yardemi birlendür (ولا تحزن عليهم) daḫı kāfirlerniñ īmān kitürmey üzerine ḳayġurma (ولا تك في

500.27 ضيق) daḫı ṭarlıḳda bolma yaʿnī köñlüñ ṭaraymasun (ممّا يمكرون) kāfirlerniñ mekr ḳılġan nerselerinden (إنّ

500.28 الله) dürüstlikde allahü teʿālā (مع الّذين) şunday ādemler birlen birgedür yaʿnī alarnıñ yardemindedür (اتّقوا)

500.29 2) ʿaḳllar ḳabūl ḳıla turġan delīl ve ḥikmet ve felsefe ile. 3) bir de açulanmay körkem yüz birle yumşaḳ söz birle

500.30 vaʿaẓlegil. 4) bes başḳa dīn kişilerin islāmge ündevde ʿaḳllar ḳabūl ite turġan delīller ile is̱bāt itkil! ş.ḥ.

I / 501

501.1 ol ādemler günāhlardan ṣaḳlandılar (وَالَّذِينَ) dahı şunday ādemler birlen birgedür (هُمْ مُحْسِنُونَ)

501.2 ol ādemler izgülik ḳıluvçılardur.

501.3 naḥl sūresiniñ hem de on dörtinçi cüzʾniñ tercemesi tamām boldı.

501.4 on yidinçi sūre – benū isrāʾīl sūresidür mekkede ingen yüzde on bir āyet

501.5 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

501.6 (سبحان الذى) şunday allahnı kāmil pāklav birlen pāklaymun (أسرى بعبده) öziniñ ḳulını (muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı)

501.7 seyr ḳıldurdı (ليلا) kiçniñ baʿżısında (üç sāʿat miḳdārında) mekke birlen şām şām arası ʿarab yürüşi ile

501.8 ḳırḳ künlik yol (من المسجد الحرام)mescid-i ḥarām (kaʿbetu'llah)da (الى المسجد الاقصى الذى)

501.9 şunday mescid-i aḳṣāġa (beytü'l-muḳaddeske) (باركنا حوله) dünyā ve āḫiret bereketleri birlen ol mescid-i

501.10 aḳṣānıñ tiresini mübārek ḳılduḳ çünki ḥażret-i mūsā zamānından birli peyġamberlerniñ ʿibādet ḳılġan ornı

501.11 hem vaḥy kilgen orun hem aḳġuçı yılġalar ve fāʾideli yimişler ile çulġanġan orun şol orundur (لنريه من آياتنا)

501.12 ol ḳulımıznı seyr ḳıldurduḳ ʿalāmetlerimizden körsetmekimiz üçün ol ḳulımızġa (انه) düristlikde ol allahü

501.13 teʿālā (هو السميع البصير) ol allahdur muḥammed ʿaleyhi's-selāmnıñ sözlerini işitküçi ḳılġan işlerini bilgüçi

501.14 bu āyet resūl allahnıñ miʿrācına delālet ḳıla bu āyetden ḳıṭʿā s̱ābit bolġan nerse resūl allahnıñ mescid-i aḳṣāġa

501.15 miʿrāci munı münker kāfir bola ammā dünyā kögine miʿrācı ḫaber meşhūr birlen s̱ābit munı münker-i bediʿat iyesi

501.16 bola ammā dünyā köginden üstün bolġan orunlarġa miʿrācı ḫaber vāḥid birlen s̱ābit munı münker fāsiḳ bola

501.17 ʿulemā miʿrācnıñ ḳayu ayda idükinde hem oyaġ ḥālde mi yā ki yuḳlaġanda mı

boluvında hem cān birlen mi yā ki ten

501.18 birlen mi boluvında iḫtilāf ķıldılar * likin ehlü’s-senet ve’l-cemāʿat mez̠hebine bināʾ hicretden bir yıl muķaddim recebniñ

501.19 yigirmi yidinçi kiçesinde oyaġ ḥālde resūl allahnıñ teni ile mescid-i ḥarāmdan mescid-i aķṣāġa miʿrācı vāķıʿa

501.20 bolġan hem şol kiçe biş vaķt namāz farż ķılınġan miʿrācnıñ ķıṣṣasını maķāmge münāsebeti az olduķından

501.21 yazmaduķ her kim mevżuʿatdan ķarar (وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) daḫı biz mūsā ʿaleyhi’s selāmge kitāb (tevrāt) birdük

501.22 (وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي اِسْرَائِيلَ) daḫı ol kitābnı isrāʾīl balalarnı ḥaķlıķġa köndürgüçi ķılduķ (أَلَّا

501.23 تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلًا) minden başķa iş tapşırılmış z̠āt tutmassızlıġıñız üzerine yā ki tutmañız dip

501.24 eytdük (ذُرِّيَّةَ مَنْ) ey şol ādemlerniñ balaları (حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ) ol ādemlerni biz nūḥ birlen

501.25 birge kiymege yükledük (اِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا) düristlikde ol nūḥ şükr ķıluvçı ķul (bende) boldı

501.26 (وَقَضَيْنَا اِلَى بَنِي اِسْرَائِيلَ) daḫı benī isrāʾīl balalarına ḥükm itdük (فِي الْكِتَابِ) Tevrāt kitābında

501.27 yaʿnī isrāʾīl balalarına tevrāt kitābında bildürdük ve ḫaber birdük (لَتُفْسِدُنَّ فِي الْاَرْضِ) siz şām

501.28 yirinde bozuķlıķ ķılursız dip (مَرَّتَيْنِ) iki mertebe * evvelgisi tevrāt ḥükmlerine ḫilāflıķ ķıluv

501.29 hem şaʿyā ʿaleyhi’s-selāmnı öltürüv ikinçisi zekeriyyā ʿaleyhi’s-selām birlen Yaḥyā

ʿaleyhi’s selāmnı öltürüv hem ʿīsā ʿaleyhi’s-selāmnı

I / 502

502.1 öturüvge ḳaṣd ḳıluv (وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا) daḫı allahnıñ ṭāʿatinden uluġ tekebbürlenüv birlen tekebbürlenürsiz dip

502.2 ḫaber birdük (فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا) bes her ḳayçan iki bozuḳlıḳnıñ birsiniñ ʿaẕābınıñ vaʿdesi kilse

502.3 (فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا) sizniñ üzeriñizge (benū isrāʾīlge) yiberürmiz (عِبَادًا لَنَا) özimizniñ ḳullarımıznı (evveli bāʾs

502.4 şedīd) ṣoġışda ḳatı ḳuvvet iyesi alar yaʿnī buḫtunnasını yā ki calūtnı yā ki sencāribni (فَجَاسُوا

502.5 خِلَالَ الدِّيَارِ) bes alar sizni öltürür üçün ve ṭalar üçün yurṭlarınıñ orṭalarına tüşerler yaʿnī sizni

502.6 isterler * hem vaḳt irişkeç şol ṭarīḳ ḳıldılar benū isrāʾīlniñ uluġlarnı öltürdiler kiçiklerini esīr

502.6 itdiler tevrātnı yandurdılar mescidlerni ḫarāb itdiler (وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا) benū isrāʾīlni ʿaẕāb ḳıluv vaʿdesi

502.7 ḳılınmış vaʿde boldı (ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ) munıñ ṣoñında sizniñ (benū isrāʾīl) üçün devletni ve ġalebeni

502.8 kiri ḳaytarduḳ (عَلَيْهِمْ) sizni cefālar üçün yibergen ḳullarımız üzerine * isfendiyār oġlı behmen babası

502.9 luhrāsif oġlı guştāsifden pādişāhlıḳnı alġaç allahü teʿālā benū isrāʾīlge şefḳat ḳıluvnı isfendiyārnıñ

502.10 köñline ṣaldı bes isfendiyār benū isrāʾīlniñ esīrlerini şāmġa yiberdi dānyālnı benū isrāʾīlge

502.11 pādişāh itdi ṣoñra dānyāl benū isrāʾīl birlen buḫtunnaṣṣarnıñ enbāʿına ġālib boldılar (وَأَمْدَدْنَاكُمْ) daḫı

502.12 sizge (benū isrāʾīlge) yardem birdük biz (بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ) māllar daḫı balalar birlen (وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا)

502.13 daḫı sizni evvelgige ḳaraġanda ḳabīle yā ki ʿasker yüzinden köp ḳılduḳ (إِنْ أَحْسَنْتُمْ) eger siz ṭāʿat

502.14 ḳıluv sebebli izgülik ḳılsañız (أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ) öziñiz üçün izgülik ḳıldıñız yaʿnī izgülikiñizniñ

502.15 s̱evābı öziñizge bolur (وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا) ve eger yavızlıḳ ḳılsañız öziñiz üçün çünki günāhsı

502.16 öziñizge (فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ) bes her ḳayçan ikinçi bozuḳlıġıñıznıñ vaʿdesi kilse şol vaḳtde

502.17 ṣoġışda ḳatı ḳuvvet iyesi bolġan ḳullarımıznı yiberürmiz (لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ) yüzleriñizni ḳayġulı ḳıluv üçün

502.18 (وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ) daḫı mescid (beytü'l-muḳaddes)ke kirsünler üçün bes kirseler ḫarāb ḳılurlar

502.19 (كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ) niteki evvel mertebede beytü'l-muḳaddeske kirdiler buḫtunnaṣṣarlar yā ki alarnıñ ems̱āli

502.20 (وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا) daḫı ġālib bolġan nerselerini helāk ḳılsunlar üçün (تَتْبِيرًا) helāk ḳıluv birlen

502.21 hem allahü teʿālā farslerni yiberdi alar evvelgiler kibi benū isrāʾīlniñ köpisini telef itdiler beytü'l-muḳaddesni

502.22 ḫarāb itdiler (عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ) rabbiñizniñ sizge merḥamet ḳıluvı yaḳındur yaʿnī eger tevbe itseñiz

502.23 ikinçi mertebe ʿaẕāb ḳılġannıñ ṣoñında da merḥamet ḳılur (وَإِنْ عُدْتُمْ) ve eger bozuḳlıḳġa ḳaytsañız siz

502.24 (عُدْنَا) biz de üçünçi mertebe sizge ʿaẕāb ḳıluvġa ḳayturmız hem vāḳıʿā bozuḳlıḳġa ḳaytdılar resūl allahnı yalġanġa

502.25 tutdılar ötürürge[1] ḳaṣd ḳıldılar hem müselmānlar ṭarafından benū ḳarīẓe öltürüldi beni nażīr nefy idildi

502.26 ḳalġanlarına cizye taʿyīn ḳılındı bu dünyāda bolġan cezāları (وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ) daḫı cehennemni ḳılduḳ biz (لِلْكَافِرِينَ)

502.27 kāfirlerge (حَصِيرًا) ḥabs ḳılına turġan orun çıġup hiç ḳayda ḳudretleri yoḳdur (اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ)

502.28 düristlikde bu ḳurān (يَهْدِى) köndürür (لِلَّتِى هِىَ اَقْوَمُ) iñ toġrı bolġan yolġa (وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ)

I / 503

503.1 daḫı şunday müʾminlerge süyünç birür (يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ) ol müʾminler izgü işler ḳılurlar (اَنَّ لَهُمْ)

503.2 düristlikde ol müʾminlerge bolur (اَجْرًا كَبِيرًا) uluġ s̱evāb (وَاَنَّ الَّذِينَ) daḫı düristlikde şunday

503.3 ādemler (لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ) ol ādemler āḫiretke īmān kitürseler (اَعْتَدْنَا لَهُمْ) anday ādemlerge

503.4 ḥāżirledük biz (عَذَابًا اَلِيمًا) rencitküçi ʿaẕābnı (وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ) daḫı ādem yavızlıḳ birlen duʿā

503.5 ḳılur (دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ) izgülik birlen duʿā ḳılduḳı kibi yaʿnī āḍem izgülik birlen duʿā ḳılġan kibi

503.6 baʿżan açuv vaḳtinde özine hem mālına ve balalarına yavızlıḳ birlen de duʿā ḳılur (وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُولًا) daḫı

503.7 ādem aşġuçı boldı her bir köñilge tüşken nersesini ḳılurġa aşġur ʿāḳibetini oylamas (وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ

---

[1] "öltirirge" olmalı.

503.8 (وَالنَّهَارَ) daḫı kiç hem kündizni ḳılduḳ (آيَتَيْنِ) allahnıñ ḳudretine tenbiye ʿalāmetler (فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ) bes

503.9 kiçniñ ʿalāmetni (ʿalāmet bolġan kiçni) yaḳturtuv sebebli cuyduḳ (وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً) daḫı ʿalāmet

503.10 bolġan kündizni ādemler üçün yaḳturtuvçı ḳılduḳ (لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ) kündizniñ yaḳtılıġında rabbiñizden

503.11 bolgan fażlını (maʿīşet sebebleriñizni) isteviñiz üçün (وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ) daḫı kiç birlen kündizniñ

503.12 iḫtilāfları sebebli yılllarnıñ ṣanını bilüviñiz üçün (وَالْحِسَابَ) daḫı ḥesābnı (vaḳtlarnı) bilüviñīz üçün

503.13 (وَكُلَّ شَيْءٍ) ve dünyā işinde kirekli her bir nerseni (فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا) açuḳ beyān ḳıluv birlen beyān ḳılduḳ biz

503.14 (وَكُلَّ إِنْسَانٍ) ve her bir ādemge (أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ) ġayb oyasından oçġuçı ʿamel ḳuşını (ʿamelni) ol āḍemge

503.15 lāzım itdük (فِي عُنُقِهِ) ol ādemniñ moynına lāzım itdük (وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) daḫı ol ādem üçün ḳıyāmet

503.16 küninde çıġarurmız (كِتَابًا) kitābnı (ʿamel defterini) (يَلْقَاهُ) ādem ol kitābḳa yoluḳur (مَنْشُورًا) seçilmiş

503.17 bolġan ḥālde ol kitāb (اقْرَأْ كِتَابَكَ) ādemge eytilür kitābıññı oḳu dip (كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ)

503.18 (عَلَيْكَ حَسِيبًا) bu ḳıyāmet küninde siñe öziñni ḥesāb ḳıluvçı bolmaḳlıġıñ yiter (مَنِ اهْتَدَى)

503.19 kimdür ḥaḳlıḳġa könilse (فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ) ançaḳ öziniñ fāʾīdesi üçün ḥaḳlıḳġa könilür

503.20 (وَمَنْ ضَلَّ) ve kimdür ḥaḳlıḳdan adaşsa (فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا) bes ançaḳ öziniñ żararına ḥaḳlıḳdan

503.21 adaşur (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ) ve hiç günāhlı nefs yüklemes (وِزْرَ أُخْرَى) ikinçi nefsniñ günāhsını

503.22 (وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ) ve biz hiç kimni ʿaẕāb ḳıluvçı bolmaduḳ (حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا) şerīʿatni beyān ḳıla turġan

503.23 peyġamber yibergenimizge ḳadar * bu āyet delālet ḳıladur şerʿden ḳabl-i vucūb bolmavġa ammā maʿrifetu'l-lah ʿaḳla

503.24 vācib diyüvçiler ʿaẕābdan istiʾṣāl (dünyādağı) ʿaẕābnı alġanlar hem resūlden ʿaḳl aluvda mümkin

503.25 (وَإِذَا أَرَدْنَا) ve her ḳayçan tilesek biz (أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً) bir ḳarye ehlini ʿaẕāb ḳıluvnı (أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا)

503.26 ol ḳarye ehliniñ ṣıylanup turuvçılarına (baylarına) ʿibādet birlen emr ḳılduḳ yaʿnī yibergen

503.27 peyġamberlerimiz vāsıṭası birlen (فَفَسَقُوا فِيهَا) bes ol baylar ve başlar ol ḳaryede bozuḳlıḳ ḳıldılar

503.28 (allahnıñ ṭāʿatinden çıḳdılar) (فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ) bes ol ḳaryege (ehline) ʿaẕāb birlen vaʿde ḳılınġan

---

503.29 2) bu āyetden biline her zamānnıñ ʿulemāsına zamāndaş kāfirlerin daʿvet ḳıluv vācib boluvı daʿvet ḳılmaġan taḳdīrde ol zamān kāfirlerniñ

503.30 indi'llāh mesʾūl bolmavları likin daʿvet digeçde tayaḳ tutup ündep yürüv bolmay risālelerde ḥaḳīḳat-i islāmnı edilleʾ-i ʿaḳliyye ile beyān

503.31 idüp neşr itüv murāddur. ḥāsılı ḳurān-ı şerīfni şol yirdeş kāfirlerniñ tillerinçe terceme idüp aratuv ile ḫalāṣ tapılur. ş.ḥ.

I / 504

504.1 söz s̱ābit boldı (فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا) bes ol ḳaryeni helāk ḳılmaḳ birlen helāk ḳılduḳ yaʿnī ehlini

504.2 ve yurṭlarunı ḫarāb itdük (وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ) zamān ehllerinden köpisini helāk ḳılduḳ biz

504.3 (من بعد نوح) nūḥ ʿaleyhi’s-selām ṣoñından ʿād s̱emūd ḳavmi kibi (وكفى بربك) ve ey muḥammed rabbiñ yitdi (بذنوب

504.4 عباده) ḳullarınıñ günāhlarunı (خبيرا) ẓāhirini hem bāṭınını bilüv yüzinden (بصيرا) körüv yüzinden

504.5 (من كان يريد العاجلة) kimdür dünyānı ġına tilese (عجلنا له فيها) ol kişi üçün dünyāda aşuġdururmız (ما

504.6 نشاء) tilegen nersemizni (لمن نريد) tilegen kişiler üçün (ثم جعلنا له جهنم) munıñ ṣoñında ol kişi

504.7 üçün cehennem ḳılurmız (يصلاها) kirür ol cehennemge (مذموما مدحورا) ḫor bolmış hem allahnıñ raḥmetinden

504.8 sürilmiş bolġan ḥālde (ومن اراد الآخرة) ve bir kişi āḫiretni tilese yaʿnī allahü teʿālā ḳoşḳança yürüse (وسعى

504.9 لها سعيها) daḫı āḫiret üçün ḥaḳḳ tırışuv birlen ṭırışsa (özi ve balalarınıñ üstleri bütün

504.10 ve ṭamaḳları ṭoḳ bolsun üçün yā ki aḳçeni cıyaym da dīn faʾidesine ṣarf ḳılaym diyüp dünyāda kesb

504.11 ḳılmaḳlıḳ āḫiret üçün ṭırışuv cümlesindendür) (وهو مؤمن) ol kişi dürist īmān birlen īmān kitürgüçi

504.12 bolġan ḥālde (فاولئك) bes bu üç şarṭnı cıyġan ādemler (كان سعيهم مشكورا) bularnıñ ṭırışuvları

504.13 maḳbūl hem s̱evāblı iş bolur (كلا نمد) bu iki ṭāʾifeden her birisine birürmiz (هؤلاء) bu dünyānı ġına

504.14 tilegen ṭāʾifege de (وهؤلاء) daḫı āḫiretni gine tilegen ṭāʾifegede (من عطاء ربك) rabbiññiñ birüle turġan

504.15 nersesinden (وما كان عطاء ربك) daḫı ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām rabbiññiñ dünyāda birüvi bolmadı (محظورا) her iki

504.16 ṭāʾifeden ṭıyılmış (أُنْظُرْ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām iʿtibār ḳılup ḳara (كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ) niçük ādemlerniñ

504.17 baʿżısını rızḳda artuḳ ḳılduḳ (عَلٰى بَعْضٍ) baʿżısı üzerine (وَلَلْاٰخِرَةُ) daḫı elbette āḫiret (أَكْبَرُ

504.18 دَرَجَاتٍ) dereceler yüzinden uluġraḳdur (وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا) daḫı artuḳ ḳıluv yüzinden uluġraḳdur (لَا

504.19 تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ إِلٰهًا آخَرَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām ʿibādetde allah birlen ikinçi maʿbūdnı şerīk ḳılma bu āyetde ẓāhirde

504.20 ḫiṭāb resūl allahġa bolsa da bāṭında ümmetinedür (فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا) bes ḫor ve rüsvāy bolmış bolup

504.21 evrilsün yaʿnī feriştelerden ve müʾminlerden öziñe ḫorlav bolur allahdan rüsvāylıḳ kilür bu āyet

504.22 delālet ḳıladur muvaḥḥidniñ memdūḥ ve menṣūr boluvına (وَقَضٰى رَبُّكَ) rabbiñ buyurdı (أَنْ لَا تَعْبُدُوا) ʿibādet

504.23 ḳılmañız dip (إِلَّا إِيَّاهُ) meger bir allahġa ġına ʿibādet ḳılıñız dip (وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) daḫı ata ve anaġa izgülik

504.24 ḳılıñız dip buyurdı (إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ) eger siniñ ḥużūrıñda irişse (الْكِبَرَ) ḳartlıḳġa (أَحَدُهُمَا) ata

504.25 ve ananıñ birisi (أَوْ كِلَاهُمَا) yā ki her ikisi (فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ) bes ata ve anaña ḳabīḥ söz eytme (وَلَا تَنْهَرْهُمَا

504.26 daḫı öziñe oḫşamaġan işni ḳılduḳlarında ata ve anañnı ḳaṭılıḳ birlen ṭıymaġıl (وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا)

504.27 daḫı ata ve anaña körkem sözni eyt (وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ) daḫı ata ve anaña töbençilik ve iṭāʿat

504.28 ḳanaṭnı töben ḳıl yaʿnī ata ve anaña boy şungıl (من الرحمة) ata ve anaña raḥmet ḳıluv üçün (وقل رب

504.29 ارحمهما) daḫı ey rabbim ata ve anama raḥmet ḳıl dip eyt yaʿnī duʿā ḳıl (كما ربياني صغيرا) niteki

I / 505

505.1 mini ata ve anam kiçik vaḳtimde terbiye ḳıldılar ve miñe merḥamet ḳıldılar berāber resūl allahġa kilüp ey allahnıñ

505.2 resūli min ata ve anamnı özleri mini yaş vaḳtimde terbiye itdükleri kibi terbiye item alar ḥāżır kün

505.3 ḳartaydılar min alarnıñ ḥaḳlarnı ötegen bolam mı dip ṣoradı resūl allah yoḳ ötegen bolmaysañ anıñ üçün

505.4 ata ve anañ sini terbiye ḳıldılar da dünyāda siniñ selāmet bolup ḳaluvıñnı da tilediler ammā sin ata ve anañnı

505.5 terbiye itseñ de alarnıñ ölüvlerini tileysün didi (ربكم) sizniñ rabbiñiz

(أعلم بما في نفوسكم) sizniñ nefsleriñizde

505.6 (ḳalbleriñizde) bolġan nerseni (ata ve anañızġa izgülik ḳıluv ḳasdıñıznı) bilgüçidür

(إن تكونوا صالحين) eger

505.7 siz tüzüklikni ḳaṣd ḳıluvçı bolsañız (فإنه كان) çünki düristlikde sizniñ rabbiñiz boldı

(للأوابين) terbiye

505.8 ḳıluvçılarnı (غفورا) yarlıḳaġuçı (وآت ذا القربى حقه) daḫı yaḳınlıḳ iyesine ḥaḳnı bir yaʿnī körkem muʿāmele

505.9 ḳıl izgülik ḳıl * imām aʿẓam ḥażretleri bu āyet birlen ẕevi'l-erḥām nafaḳasınıñ farż boluvına istidlāl

505.10 ḳılġan çünki emr-i vucūb üçün (والمسكين) daḫı miskīnge zekātdan ḥaḳḳını bir

(وابن السبيل) daḫı yol oġlına

505.11 (misāfirge) ḥaḳḳını bir eger anıñ başḳa hiç ṭarīḳ aḳçe ṭabarġa küçi yitmese

(ولا تبذر تبذيرا) daḫı mālnı

505.12 orunsız orunġa ṣarf ḳıluv birlen isrāf ḳılmaġıl (ان المبذرين كانوا اخوان الشياطين) düristlikde orunsız

505.13 orunġa mālnı ṣarf ḳıluv birlen isrāf ḳıluvçılar şeyṭānlarnıñ ḳardeşleri boldılar

(وكان الشيطان) daḫı

505.14 şeyṭān boldı (لربه) rabbisine (niʿmetine) (كفورا) bik küfrān ḳıluvçı (واما تعرضن عنهم) ve eger sin yaḳınlıḳ

505.15 iyesi bolġan ḳardeşleriñden daḫı miskīnlerden hem misāfirden yüz döndürseñ birmeseñ

(ابتغاء رحمة من

505.16 ربك) rabbiñden raḥmet istev üçün (ترجوها) ümīd iterseñ sin ol raḥmetni yaʿnī allahdan rızḳ kütüv

505.17 üçün allah rızḳ birgende ol rızḳdan sin meẕkūr ādemlerge birürsün yaʿnī şol niyet birlen birmeseñ ḥāṣıl

505.18 birürge mülkiñde nesne bolmasa (فقل لهم قولا ميسورا) bes bu ādemlerge yomşaḳ söz eyt yaʿnī inşāʾallah

505.19 ḳoluma tüşkeç birürmün ḥāżirge maʿẕūrmun digen (ولا تجعل يدك مغلولة) daḫı ey muḥammed sin ḳolıññı baġlanmış

505.20 ḳılmaġıl (الى عنقك) moynıña yaʿnī saran bolmaġıl (ولا تبسطها كل البسط) daḫı ḳolıññı bütün töşev birlen

505.21 töşemede yaʿnī öziñe ḳaldurmay āḫir żarūr nerseñni birmede (فتقعد ملوما محسورا)

çünki bu ṭarīḳ

505.22 ḳılsañ allahü teʿālā hem ādemler ḥużūrında şelte ḳılınmış hem ökünmiş bolup evrilürsün

* bu āyetniñ

505.23 nuzūline sebeb şol: ḥażret-i cābir eyte biz bir vaḳtde resūl allah birlen birge olṭurġan

idük bir bala kilüp

505.24 ey allahnıñ resūli anam sinden bir kölmek ṣoradı didi resūl allah eytdi bir sāʿatden

eylenüp kil

505.25 bala anasına ḳaytdı anası eytdi ey oğlım eger artuḳ kölmegi bolmasa üstündegi

kölmegini birsün

505.26 bar şol revişçe ṣora didi bala hem anası ḳoşḳança ṣoradı resūl allah üyine kirdi de āḫir

kölmegini

505.27 ṣalup birdi özi yalanġaç ḳaldı ḥażret-i bilāl eẕān eytdi resūl allahnı namāzġa kütdiler

kölmegi

505.28 yoḳlıḳdan çıḳmadı munıñ ṣoñında allahü teʿālā ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi hem ẕikr

ḳılınaçaḳ āyet ile

I / 506

506.1 resūl allahġa telsiye ḳıldı (إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ) ey muḥammed ʿaleyhi's-selām düristlikde siñ rabbiñ rızḳı kiñ

506.2 ḳılur (لِمَنْ يَشَاءُ) tilegen ādemine (وَيَقْدِرُ) dahı tilegen ādemniñ rızḳı ṭar ḳılur (إِنَّهُ كَانَ) düristlikde siniñ

506.3 rabbiñ boldı (بِعِبَادِهِ) öziniñ ḳullarınıñ sırlarını (خَبِيرًا بَصِيرًا) bilgüçi ve körgüçi (وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ)

506.4 dahı balalarıñıznı öltürseñiz (خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ) açlıḳdan ḳorḳuv üçün (نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ) biz balalarnı da ve sizni de

504.5 rızḳlandururmız (إن قتلهم) düristlikde ol balalarnı öltürüv (كان خطأ كبيرا) uluġ günāh boldı (ولا تقربوا

506.6 الزنا) daḫı zināġa yaḳın bolmañız yaʿnī zinā ḳılmañız (إنه) düristlikde bu zinā (كان فاحشة) ẓāhir ḳabāḥat iş

506.7 boldı (وساء سبيلا) daḫı yol yüzinden ʿaceb yavız boldı * allahü teʿālā ḳıṣāṣnıñ hem maḳtūlniñ velīsine diyet

506.8 aluvnıñ meşrūʿ boluvı ḥaḳḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ولا تقتلوا النفس التي) şunday nefsni öltürmeñiz

506.9 (حرم الله) ol nefsni öltürüvni allahü teʿālā ḥarām ḳıldı yaʿnī müselmānnı daḫı ẕemmīni (إلا بالحق) meger ḥaḳlıḳ birlen

506.10 öltüriñiz yaʿnī īmān ṣoñında mürted boluv ḫatunlı bolġannıñ ṣoñında zinā ḳıluv hem ḳatı maʿsūm müʿminni

506.11 ḳaṣdā öltürüv kibi işlerni ḳıluv sebebligine öltüriñiz (ومن قتل مظلوما) ve bir kişi ẓulm ḳılınġan ḥālinde

506.12 hiç bir öltürüvni mübāḥ ḳıla turġan sebebden başḳa öltürülse (فقد جعلنا لوليه سلطانا) bes taḥḳīḳ öltürülmiş

506.13 ādemniñ velīsini (in yaḳın ir ḳardeşini) öltürüvçiden ḳıṣāṣ aluvda irkli ḳılduḳ (فلا يسرف

506.14 في القتل) bes velī ḳıṣāṣ üçün öltürüvde isrāf ḳılmas yaʿnī öltürmegen kişini öltürmes

506.15 daḫı öltürüvçi birgine ādem bolġanda şol āḍemni gine öltürsün iki kişini öltürmes (إنه) düristlikde

506.16 ol öltürülmiş ādemniñ velīsi yā ki ẓulm birlen öltürülgen ādem (كان منصورا) öltürmiş ḳardeşi

506.17 üçün ḳıṣāṣ vācib boluv sebebli yardem birilmiş boldı yā ki öltürmiş kişi öltürüvçisinden ḳıṣāṣ

506.18 alınuv hem āḫiretde s̱evāblı boluv sebebli yardem birilmiş boldı bu āyetniñ ẓāhiri delālet ḳıladur ḳıṣāṣnıñ

506.19 āzād kişi birlen ḳul arasında yürüvine daḫı müselmān birlen ẕemmī arasında yürüvine çünki āyetde nefs

506.20 muṭlaḳ ehl-i ẕemme nefsi de ḳullar nefsni de şāmil (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ) daḫı yetīmniñ mālına yaḳın bolmañız

506.21 yetīmniñ mālına yaḳın kilürge de yaramaġaç taṣarruf ḳıluv bigrek de dürist tügil oşandaḳ allahü teʿālā

506.22 zināġa yaḳın barmañız didi bi'l-fiʿil ḳıluv bigrek yaramay idikni bildürüv üçün (إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ)

506.23 meger körkem bolġan ṭarīḳ birlen gine "مالنى آرتدرو طريقى برلهن گنه" yaḳın bolıñız (حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ)

506.24 yetīmniñ ʿaḳlınıñ kemāline ve ṣabī lafınıñ ġāyesine irişkenine ḳadar imām-ı aʿẓam ḥażretleri bu āyet birlen ʿalāmet

506.25 bulūġ bolmaġanda ir balanıñ yaş birlen bulūġ müddeti on sigiz yaş boluvġa istidlāl ḳılġan ammā ḳız balanıñ

506.26 ösüvi tizreḳ bolduḳdan bir yaş kimitilgen bes ḳız balalarda yaş birlen bulūġ müddeti on yidi yaş

506.27 bola (وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ) daḫı ʿahdleriñizge her ḳayçan ʿahd ḳılsañız kirek ʿahd allahġa bolsun

506.28 ve kirek ādemlerge bolsun (إِنَّ الْعَهْدَ) düristlikde ʿahd (كَانَ مَسْئُولًا) ṣoralmış boldı yaʿnī ʿahd ḳıluvçınıñ

I / 507

507.1 ʿahdni żāʾiʿ ḳılmavı isteldi yā ki yevm-i ḳıyāmetde ʿahdden ṣoralur ʿahdini bozġan

ādemge şelte ḳılınur (وَأَوْفُوا

507.2 الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ) daḫı her ḳayçan ölçeseñiz ölçevde tamām ḳılıñız (kimitmeñiz)

(وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ)

507.3 hem toġrı ve tiygüz bolġan ölçev birlen ölçeñiz (ذَلِكَ خَيْرٌ) bu tiygüz ölçev

birlen ölçev izgüdür

507.4 (وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا) daḫı ʿāḳibet yüzinden körkemrekdür (وَلَا تَقْفُ مَا) daḫı şol nersege iyerme (لَيْسَ لَكَ بِهِ

507.5 عِلْمٌ) ol nerseni siniñ yaḳına bilüvüñ yoḳdur. yaʿnī iʿtiḳādda yaḳına bilmegen nerse (ẓann)ge iyerme ammā ʿamelde

507.6 ẓann-ı kifāye ḳıla dimişler (إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ) düristlikde işitüv ḳuvvesi daḫı körüv ḳuvvesi hem ḳalb

507.7 (ʿilm) ḳuvvesi (كُلُّ أُولَٰئِكَ) bu üç aʿżānıñ her birisi (كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا) bularnıñ her birisinden ṣoralmış

507.8 bolur yaʿnī ḳıyāmet küninde bu aʿżālarniñ iyesinden ṣoralur bular birlen dünyāda ni iş ḳılġanlıḳından

507.9 (وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا) daḫı yirde tekebbürlik iyesi bolup yürüme (إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ) düristlikde

507.10 sin (mütekebbir kişi) yirni ḳatılıḳ birlen ṭapṭavıñ sebebli yırṭa almassun (وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا) daḫı

507.11 ṭağlarġa ozunayuvun birlen irişe almassun (كُلُّ ذَٰلِكَ) bu " وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا " den başlap ẕikr

507.12 ḳılınġan yikirmi biş türli ṣıfat (كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ) ol ṣıfatlarnıñ yavızları münkerleri

507.12 rabbiñ ḥużūrında boldı (مَكْرُوهًا) yaramaz ṣıfat boldı (ذَٰلِكَ) bu ẕikr ḳılınġan ḥükmler (مِمَّا أَوْحَىٰ

507.13 إِلَيْكَ رَبُّكَ) ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) rabbiñ siñe vaḥy ḳılġan nerselerdendür (مِنَ الْحِكْمَةِ) ḥikmetden (وَلَا تَجْعَلْ

507.14 مَعَ اللَّهِ) ey muḫāṭib allah birlen birge ʿibādetde ḳılma (إِلَٰهًا آخَرَ) ikinçi maʿbūdnı (فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ) bes

507.15 cehennemge ṭaşlanmış bolursun (مَلُومًا مَدْحُورًا) şelte ḳılınmış ve merḥametden sürülmiş bolġanıñ ḥālde

507.16 (أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ) ey mekke ehli rabbiñiz sizni ir balalar birlen ḫāliṣ ḳıldı mı (وَاتَّخَذَ مِنَ)

507.17 الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا) daḫı feriştelerden ḳız balalar tutdı mı elbette tutmadı ve sizni ir balalarġa ḫāṣlamadı

507.18 (إِنَّكُمْ) düristlikde siz (لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا) ferişteler allahnıñ ḳızları dip eytüviñiz sebebli allahġa uluġ

507.19 sözni (iftirānı) eytesiz (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ) ve taḥḳīḳ biz bu ḳurānda bir maʿnānı türli lafẓlar

507.20 birlen ḳat ḳat ẕikr ḳılduḳ (لِيَذَّكَّرُوا) ḫalḳ vaʿaẓlensün üçün (وَمَا يَزِيدُهُمْ) ve bu söz

507.21 kāfirlerge artdurmas (إِلَّا نُفُورًا) meger ḥaḳdan ḳaçuvnı ġına artdurur (كَمَا يَقُولُونَ) eyt sin

507.22 ey muḥammed bu ṭarīḳ ey müşrikler eger de allah birlen birge başḳa maʿbūdler bolsa (كَمَا يَقُولُونَ)

507.23 alar eytkençe (إِذًا لَابْتَغَوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ) bu vaḳtde ol maʿbūdler ʿarş iyesi bolġan allahġa isterler

507.24 (سَبِيلًا) ṣoġış ḳıluv ve üstün boluv yolını * niteki dünyā pādişāhları şulay idi yā ki ol maʿbūdler

507.25 özleriniñ ʿāciz idüklerini ve allahü teʿālānıñ ḳādir idükni bildüklerinden allahġa yaḳın boluvġa yol isterler

507.26 idi maʿnāsında (سُبْحَانَهُ) kāmil pāklav birlen pāklar allah özini (وَتَعَالَىٰ) daḫı bülend boldı

507.27 ol allah (عَمَّا يَقُولُونَ) müşrikler eytken nerseden (عُلُوًّا كَبِيرًا) uluġ bülend boluv birlen yaʿnī

507.28 ġāyet yıraḳ boldı (تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوٰتُ السَّبْعُ) ol allahü teʿālāge yidi ḳat kök tesbīḥ eytür

I / 508

508.1 (وَالْأَرْضُ) daḫı yir tesbīḥ eytür (وَمَنْ فِيهِنَّ) daḫı köklerde ve yirlerde bolġan ẕātler (ʿaḳl iyeleri)

508.2 tesbīḥ eytür (وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ) daḫı hiç bir nerse yoḳdur (إِلَّا) meger bolsa (يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ) öziniñ

508.3 ḫāṣ ḥamdi birlen tesbīḥ eytür (وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ) likin siz alarnıñ tesbīḥni bilmessiz

508.4 (إِنَّهُ) düristlikde ol allahü teʿālā (كَانَ حَلِيمًا) şefḳatli boldı sizniñ ġafletiñiz ve şirkiñīz üçün ʿaẕābnı

508.5 aşuḳdurmadı (غَفُورًا) günāhsından ve küfrinden tevbe ḳılġan ādemni yarlıḳaġuçı boldı (وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ)

508.6 ve her ḳayçan ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) ḳurān oḳusañ (جَعَلْنَا بَيْنَكَ) ḳılurmız siniñ arañ birlen (وَبَيْنَ

508.7 الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ) daḫı āḫiretke īmān kitürmegen ādemler arasında (حِجَابًا مَسْتُورًا) közden

508.8 ürtülmiş perdeni (وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ) daḫı ol āḫiretke īmān kitürmegen ādemlerniñ köñillerinde ḳılduḳ

508.9 (أَكِنَّةً) perdelerni (أَنْ يَفْقَهُوهُ) ḳurānnı añlavlarından (وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا) daḫı ḳulaḳlarında aġırlıḳnı

508.10 (çoḳraḳlıġını) ḳılduḳ (وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ) ve ey muḥammed (ʿahm) eger sin rabbiñni ẕikr ḳılsañ (فِي الْقُرْآنِ)

508.11 ḳurānda (وَحْدَهُ) yalġızı ġına bolġan ḥālde müşriklerniñ maʿbūdlerini ḳoşmayınça (وَلَّوْا عَلَى أَدْبَارِهِمْ)

508.12 نُفُورًا) müşrikler tevḥīdni işitüvden ḳaçḳanları ḥālde artlarına dönerler (نَحْنُ أَعْلَمُ) biz bilemiz (بِمَا)

508.13 şol nerseni (يَسْتَمِعُونَ بِهِ) ol nerse sebebli işitürler (إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ) siniñ söziñni işitürge ḳulaḳ

508.14 ṣalġanları vaḳtde (وَإِذْ هُمْ نَجْوَى) daḫı aralarında sirleşkenleri vaḳtde yaʿnī siniñ söziñni

508.15 ṭıñlaġan vaḳtde nindi ʿarż birlen ṭıñlaġanlıḳlarnı hem sirleşken vaḳtlarındaġı sirlerini bilemiz

508.16 (إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ) sirleşken vaḳtlarında ẓulm ḳıluvçılar eytür (أَنْ تَتَّبِعُونَ) ey müʾminler siz iyermeysiz (إِلَّا

508.17 رَجُلًا مَسْحُورًا) meger siḥrlenmiş (ʿaḳlsız) irge gine (murādları muḥammed ʿahm) iyeresiz (انْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ

508.18 الْأَمْثَالَ) ey muḥammed iʿtibār ḳılup ḳara siniñ üçün niçük meseller beyān itdiler sini bir mertebe şāʿirge

508.19 bir mertebe sāḥirge bir mertebe kāhinge bir mertebe mecnūnge oẖşatdılar (فَضَلُّوا) bes bu oẖşavlarınıñ

508.20 hemmesinde ḥaḳdan adaşdılar (فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا) bes ol kāfirlerniñ siniñ ḥaḳıñda münāsib ṭaʿnge

508.21 yol taparġa küçleri yitmes (وَقَالُوا) daḫı baʿsni inkār itüvçi kāfirler eytdiler (أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا

508.22 وَرُفَاتًا) eyā her ḳayçan biz çürügen süyekler ve ṭaralġan kisekler bolsaḳ (أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ) biz ḳabrlerimizden

508.23 ḳobarılmış bolurmız mı (خلقا جديدا) yāñī maḫlūḳ bolġanımız ḥālde (قل) eyt sin ey muḥammed ʿahm bu inkār

508.24 ḳıluvçılarġa cevābda (كونوا حجارة او حديدا) siz kirek ṭaşlar bolıñız yā ki timirler bolıñız (او خلقا

508.25 مما يكبر في صدوركم) yaʿnī kökrekleriñizde (ḥużūrıñızda) tirüklikni ḳabūl itüvden uluġ (yıraḳ) bolġan

508.26) ḫalḳ bolıñız yaʿnī şol vaḳtde hem allahü teʿālā cānlar kiritüp sizni tirgüzürge ḳādir çürügen süyek

508.26 ve ṭaralġan tofraḳ bolduḳıñızda bigrekde tirgüzürge ḳādir bolur (فسيقولون من يعيدنا) bes kāfirler

508.27 eytürler bizni kim ölgeç tirüklikke ḳaytara yaʿnī kim tirgüze dip (قل الذي فطركم اول مرة) ey muḥammed

508.28 bu sözlerine cevābda eyt evvel mertebede yoḳdan bar itüp yaratḳan allah sizni tirgüze dip (فسينغضون

I / 509

509.1 اليك رؤسهم) bes eger bu revişçe cevāb birseñ ʿaceblenüp sinīñ ṣarı başlarunı silkerler

509.2 (ويقولون متى هو) daḫı ḫorlap ḳayu zamān bola ol baʿs̱ dip eytürler (قل عسى ان يكون قريبا)

509.3 ey muḥammed cevābda eyt ol ḳıyāmetniñ yaḳın boluvı (kileçegi) vācib boldı dip ʿarap ʿādetinçe her

509.4 kileçek nersege yaḳın diyile * kül at ḳarīb* (يوم يدعوكم) şol künde ünder sizni allah (فتستجيبون)

509.5 bes siz ündevni ḳabūl ḳılursız yaʿnī allahü teʿālā sizni ḳabrleriñizden ḳobarur da siz ḳobarsız (بحمده)

509.6 allahnıñ ḥamdi birlen meşġūl olduḳıñız ḥālde niteki baʿżīlar eytken ādemler ḳabrlerinden ḳobarlar da

509.7 başlarından tofraḳlarunı saçup sübḥāneke’l-lahüm ve biḥamdük dip eytürler diyü (وتظنون) daḫı gümān ḳılursız

509.8 (ان لبثتم) turmadıñız (turmaduḳ) (الا قليلا) meger az ġına turdıñız dip yaʿnīsi biz ḳabrde az ġına turduḳ

509.9 diyü ẓann ḳılursız (وقل لعبادى) daḫı ey muḥammed ḳullarıma (müʾminlerge) eyt (يقولوا) müşriklerge

509.10 eytsünler (التى هى احسن) körkem bolġan sözni ḳatı sözler eytmesünler (ان الشيطان

509.11 ينزغ بينهم) düristlikde şeyṭān müʾminler birlen kāfirler arasında bozuḳlıḳnı ve düşmānlıḳnı ḳozġatur (ان

509.12 الشيطان) düristlikde şeyṭān (كان للانسان) ādem üçün boldı (عدوا مبينا) ẓāhir düşmān (ربكم اعلم بكم)

509.13 sizniñ rabbiñiz sizni bilgüçidür (ان يشأ يرحمكم) eger tilese sizge merḥāmet ḳılur (او ان يشأ يعذبكم) yā ki tilese

509.14 sizni ʿaẕāb ḳılur yaʿnī kāfirlerge şol sözni gine eytiñiz ammā siz cehennem ehlinden dip açuḳ ḳılup eytmeñiz

509.15 çünki açuvları ḳozġalup fitne çıġuvġa sebeb bolursız * yine kāfirlerniñ de ḫātimesi sizge maʿlūm tügil (وما

509.16 ارسلناك) ve ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām biz sini yibermedük (عليهم) ol kāfirler üzerine (وكيلا) siñe alarnıñ işleri

509.17 tapşırılmış itüp belki biz sini kāfirlerni ḳorḳutuvçı müʾminlerge süyünç birüvçi itüp kine yiberdük * müşrikler

509.18 müʿminlerni bik rencitkeç müʾminler resūl allahġa şikāyet ḳılġaç bu ẕīkr ḳılınġan āyet ingen (وربك اعلم) ey

509.19 muḥammed ʿaleyhi’s-selām siniñ rabbiñ bilgüçidür (بِمَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) köklerde hem yirlerde bolġan ʿaḳl iyesi

509.20 ẕātlerni hem bularnıñ ḥāllerini bilgüçidür bu āyet ḳureyşlerniñ ebū ṭālib yetīminiñ peyġamber bolup

509.21 ve yalanġaç bolġan ādemlerniñ ṣaḥābe boluvları iḥtimāli yoḳ dip yıraḳġa ṣayduḳlarında redd maḳāmında kilgen

509.22 وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلٰى بَعْضٍ) ve taḥḳīḳ biz peyġamberlerniñ fażāʾil-i nefsāniyede

hem ʿalāʾiḳ-i cismāniyeden

509.23 yıraḳ boluvda baʿżısını baʿżısına artuḳ ḳılduḳ (mālnıñ tevābiʿniñ köpligi birlen artuḳlıḳ murād tügil)

509.24 (وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا) daḫı dāvud ʿaleyhi’s-selāmge zebūr ismli kitāb birdük (قُلْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām

509.25 müşriklerge (ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ) maʿbūdler dip gümān ḳılġan ẕātleriñīzge ündeñiz (مِنْ دُونِهِ) allahdan başḳa

509.26 maʿbūdler dip gümān ḳılġan ẕātleriñīzge ündeñiz yaʿnī feriştelerge hem ʿīsā birlen ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selāmge (فَلَا

509.27) bes sizniñ maʿbūdler dip gümān ḳılġan ẕātleriñiz sizden żararnı yiberürge ḳādir

509.28 bolmaslar (وَلَا تَحْوِيلًا) daḫı sizniñ żararıñıznı ikinçi ādemlerge eylendürürge de ḳādir bolmaslar

509.29 (أُولٰئِكَ) bu ẕātler (الَّذِينَ يَدْعُونَ) müşrikler ol ẕātlerge maʿbūdler dip ünderler yaʿnī ferişteler

I / 510

510.1 hem ʿīsā ve ʿüzeyr ʿaleyhi’s-selāmler (يَبْتَغُونَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ) rablerine ʿibādet birlen yaḳın boluvnı isterler

510.2 (أَيُّهُمْ أَقْرَبُ) alarnıñ ḳayusı allahġa yaḳınraḳ şunısı ʿibādet birlen allahġa yaḳın boluvnı isterler bes

510.3 allahġa yaḳınraḳ bolmaġan kişi bigrekde ʿibādet birlen allahġa yaḳın boluvnı ister (ويرجون رحمته) daḫı

510.4 siz maʿbūd dip gümān ḳılġan ẕātler allahnıñ raḥmetini ümīd iterler (ويخافون عذابه) daḫı başḳa bendeler kibi

510.5 allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳarlar bes niçük siz alarnı maʿbūdler dip gümān ḳılasız (ان عذاب ربك) ey muḥammed

510.6 düristlikde siniñ rabbiññiñ ʿaẕābnı (كان محذورا) her kimge ṣaḳlanurġa tiyüşli bolġan nerse boldı (وان

510.7 من قرية) ve bu ḳadar hiç ḳarye ehlinden (الا نحن مهلكوها) meger boldı ise ol ḳarye ehlini biz helāk

510.8 ḳıluvçımız (قبل يوم القيامة) ḳıyāmet küninden burun yaʿnī hemmesi ölüp biteçek (او معذبوها عذابا

510.9 شديدا) yā ki ol ḳārye ehlini dünyāda türli ḳatı ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳıluvçımız (كان ذلك في الكتاب

510.10 مسطورا) bu iş levḥü'l-maḥfūẓ kitābında yazılmış boldı (وما منعنا ان نرسل بالايات) ḳureyş kāfirleri

510.11 istegen muʿcizelerni yiberüvimizden hiç nerse ṭıymadı bizni (ḳureyşler resūl allahdan eger sin ḥaḳḳ peyġamber

510.12 bolsañ ṣafā ṭaġını altun yaṣa hem mekkeniñ ṭaġlarunı mundan yiber biz iginler saçarmız diyü ṣoradılar) (الا

510.13 ان كذب بها الاولون) meger evvelgi ümmetlerniñ muʿcizelerni yalġanġa tutuvları ṭıydı niteki evveldegi ümmetler

510.14 muʿcize istediler muʿcizeler birlen peyġamberleri kilgeç yalġanġa tutdılar hem özlerine dünyā ʿaẕābınıñ

510.15 inüvine sebeb boldılar şunıñ kibi kureyş kāfirleri de muʿcizelerni yalġanġa tutup özlerine dünyā

510.16 ʿaẕābınıñ inüvine sebeb bolalar biz alarnı dünyāda ʿaẕāb ḳılmav birlen ḥükm ḳılduḳ (واتينا ثمود

510.17 (الناقة مبصرة) dahı biz s̱emūd ḳavmine ẓāhir ve açuḳ muʿcize itüp ana teve birdük (فظلموا بها) bes ol

510.18 tevege ẓulm itdiler (boġazladılar) özlerine ʿaẕāb inüvge sebeb boldılar (وما نرسل بالآيات)

510.19 ve biz muʿcizelerni yibermemiz (إلا تخويفا) meger dünyā ʿaẕābınıñ inüvinden ḳorḳutuv üçün yiberürmiz (وإذ قلنا لك)

510.20 ey muḥammed ʿaleyhi's-selām şol vaḳtni isiñe tüşür biz siñe vaḥy birlen eytdük (إن ربك أحاط بالناس) düristlikde

510.21 siniñ rabbiñ ʿilmi ve ḳudreti birlen ādemlerni çulġap aldı (وما جعلنا) dahı ḳılmaduḳ biz ey muḥammed

510.22 (الرؤيا التي أريناك) siñe körsetken körsetüvimizni yaʿnī miʿrāc kiçesinde siñe körsetken ʿaceyb

510.23 ve ġarīb nerselerni ḳılmaduḳ (إلا فتنة للناس) meger ādemlerge fitne ḳılduḳ ḫalḳnıñ baʿżısı inkār

510.24 itüp helāk boldı baʿżısı türli sözge kitdi yuḳlaġan ḥālde kördi diyler baʿżısı cānı ġına

510.25 aşdı didiler (والشجرة الملعونة في القرآن) dahı ḳurānda laʿnet ḳılınmış zaḳḳūm aġaçnı ādemlerge fitne

510.26 ḳılduḳ ʿarabler her bir ẓararlı ṭaʿāmge ṭaʿām-ı melʿūn didiler çünki resūl allah tamuġda zaḳḳūm aġaçı bar

510.27 müşrikler eytdiler muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellem tamuġda ṭaşlar yanaçaḳ yine de zaḳḳūm aġaçı öseçek diyü eyte

510.28 didiler oṭ içinde aġaç ösüv iḥtimāli bar mı didiler (ونخوفهم) ve kāfirlerni türli ḳorḳıtuv birlen ḳorkıtuvımız

510.29 (فما يزيدهم) bes ol ḳorḳutuv kāfirlerge artdurmas (إلا طغيانا كبيرا) meger uluġ azġunlıḳnı ġına artdurur

I / 511

511.1 (وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ) ey muḥammed şol vaktni beyān ḳılġıl biz ferişteler̈ge eytdük (اسْجُدُوا لِآدَمَ) ādemge

511.2 secde ḳılıñız (bügüliñiz) dip (فَسَجَدُوا) bes ferişteler hemmesi uluġlap ādemge bügüldiler (إِلَّا إِبْلِيسَ)

511.3 meger iblīs bügülmedi (قَالَ) eytdi iblīs nik secde ḳılmaysun digeç (أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا)

511.4 bi’l-ḥaḳdan yaraḳtan āḍemge secde ḳılurmun mı dip (قَالَ) eytdi iblīs (أَرَأَيْتَكَ) ḫaber bir miñe (هَذَا

511.5 الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ) minim üzerime ḥürmetli ve artuḳ ḳılġan ādemiñ şol mı miñe anarġa secde

511.6 ḳılurġa emr ḳıldıñ ḥālbūklim min oṭdan yaraṭıluvımdan anardan artuḳ idim dip (لَئِنْ أَخَّرْتَنِ

511.7 إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) eger mini ḳıyāmet künine ḳadar kiçüktürseñ (öltürmeseñ) (لَأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ)

511.8 ādemniñ balalarunı azduruv birlen ʿaẕāblarmun (إِلَّا قَلِيلًا) meger aznı ġına ʿaẕāblamamız (allahü teʿālā

511.9 hidāyet birgenlerini gine) (قَالَ اذْهَبْ) allahü teʿālā eytdi ey iblīs ḳaṣd ḳılġan nerseñde yür

511.10 (işle) (فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ) bes kimdür ādem balalarından siñe iyerse (فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاؤُكُمْ) bes

511.11 düristlikde cehennem sizniñ (siniñ hem siñe iyergen ādemlerniñ) cezālarıdur (جَزَاءً مَوْفُورًا) kāmil

511.12 cezā birlen cezālanmış bolursız (وَاسْتَفْزِزْ) daḫı ey iblīs ḳorḳut sin (مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ) ādemlerden

511.13 ḳorḳutuvnı tilegen kişilerni (بصوتك) bozuḳlıḳġa ündeviñ sebebli (واجلب عليهم) daḫı ādemler üzerine

511.14 ḳıçḳur (بخيلك ورجلك) aṭlanġan ve cayavlı azduruvda yardemçi bolġan ʿaskerleriñ birlen (وشاركهم

511.15 في الأموال والأولاد) daḫı ādemlerge māllarında ve balalarında orṭaḳ bol yaʿnī ḥarām kesbler birlen māl

511.16 ṭabarġa ve ḥarām yirge mālnı ṣarf ḳıluvġa yükle daḫı ḥarām sebebler birlen bala ḥāṣıl itüvge yükle

511.17 (وعدهم) daḫı ādemlerge yalġan vaʿdeler birlen vaʿde ḳıl ṣanemler şefāʿat ḳılur atalarıñız şefāʿat ḳılur

511.18 dimek kibi bu sözlerde emr-i taḳrīʿ üçün kilgen (وما يعدهم الشيطان) daḫı şeyṭān ādemlerge vaʿde

511.19 ḳılmas (الا غرورا) meger bātınlı vaʿde ḳılur (ان عبادي) düristlikde minim iḫlāṣlı ḳullarım (ليس لك

511.20 عليهم سلطان) siniñ üçün iḫlāṣlı ḳullarımnı azduruv üzerine ḳudret yoḳdur (وكفى بربك

511.21 وكيلا) daḫı sinden şıġınuvda iş tapşırılmış boluv yüzinden rabbiñ yitdi (ربكم) sizniñ rabbiñiz (الذي)

511.22 şunday rabdür (يزجي لكم الفلك في البحر) sizniñ fāʾideñiz üçün diñgizde kimelerni yürütür

511.23 (لتبتغوا من فضله) allahnıñ raḥmetinden fāʾide isteviñiz üçün yaʿnī diñgizlerde sevdā itüp yürüp fāʾideler

511.24 ḥāṣıl itüviñiz üçün (انه كان بكم رحيما) düristlikde sizniñ rabbiñiz sizge raḥmet ḳıluvçı boldı (واذا

511.25 مسكم الضر) ve her ḳayçan sizni żarar tutsa yaʿnī sizge baṭuv ḫavfı irişse (في البحر) diñgizde

511.26 (ضل من تدعون) köñilleriñizden ʿibādet ḳılġan nerseleriñiz (ṣanemleriñiz) ġāʾib bolur bes ol maʿbūdleriñizge

511.27 ündemessiz (إلا إياه) meger ol allahġa ġına ündersiz (فلما نجاكم إلى البر) bes allahü teʿālā ḳorḳuvdan

511.28 ḳutḳarup ḳurı yirge çıġarsa (أعرضتم) tevḥīden yüz döndürirsiz (وكان الإنسان كفورا) daḫı ādem

I / 512

512.1 küfrān niʿmet ḳıluvçı boldı (أفأمنتم) bes diñgiz ḳorḳuvından ḳutulġaçda emīn boldıñız mı (أن

512.2 يخسف بكم جانب البر) allahnıñ ḳurı yirniñ cānından öziñizni yutduruvından niteki ḳārūnġa

512.3 boldı yaʿnī ṣuda helāk iterge ḳādir bolġan allah ḳurı yirde helāk itüvgede ḳādir bes ṣuda helāk

512.4 boluvdan ḳutuluv birlen gine emīn bolmañız (أو يرسل عليكم حاصبا) yeise ḳurı yirde ṭaşlarnı

512.5 ata turġan yılnı allahnıñ öziñizge yiberüvinden emīn boldıñız mı yaʿnī taşlı yıl yiberüvinden

512.6 (ثم لا تجدوا لكم وكيلا) munıñ ṣoñında öziñiz üçün vekīl tapmassız yaʿnī öziñizni ṣaḳlay turġan

512.7 iş tapşırılmış ādemni tapmassız (أم أمنتم أن يعيدكم فيه) yā ki allahnıñ öziñizni diñgizge ḳaytaruvından

512.8 emīn boldıñız mı (تارة أخرى) ikinçi mertebe (فيرسل عليكم) bes ikinçi mertebe diñgizde

512.9 bolġanda allahü teʿālā sizge yiberür (قاصفا من الريح) yıldan her bir tiygen nersesini ṣındura turġan yılnı

512.10 (فيغرقكم) bes allah sizni diñgizge baturur (بما كفرتم) küfriñiz sebebli yaʿnī küfrān niʿmet ḳıluvıñız

512.11 sebebli (ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا) munıñ ṣoñında bizniñ üzerimizge öziñiz üçün ṭabmassız (بِهِ) bizniñ

512.12 ḳılġan işimiz birlen (تَبِيعًا) istegüçini yaʿnī hiç kim bizniñ ḳılġan işimizni döndürüp sizge yardem

512.13 bire almas hem sizniñ üçün bizden intiḳām ala almas (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ) ve taḥḳīḳ biz ādem

512.14 balalarunı türli ḥürmetler birlen ḥürmetledük ʿaḳl birdük fehm birdük ve her bir nerseni bilüvniñ esbābnı

512.15 ve her nerseni añlavnıñ esbābnı birdük ve her bir yirde bolġan nersege irkli ḳılduḳ (وَحَمَلْنَاهُمْ

512.16 فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) daḫı ādem balalarunı ḳurı ḥayvānlarġa ve māşīnālarġa yükledük diñgizde kimelerge

512.17 ve paraḫodlarġa yükledük (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) daḫı biz ādem balalarunı niʿmetlerden rızḳlandurduḳ

512.18 (وَفَضَّلْنَاهُمْ) daḫı balalarunı artuḳ ḳılduḳ ġālib boluv ve şerīḳ boluv birlen (عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ

512.19 خَلَقْنَا) özimizniñ yaraṭḳan nerselerimizden köpisi üzerine (تَفْضِيلًا) kāmil artuḳ ḳıluv birlen artuḳ ḳılduḳ

512.20 (يَوْمَ) şol künni beyān ḳıl ey muḥammed (نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ) ol künde ādemlerni dünyāda iyergen

512.21 ādemleri birlen ündermiz yaʿnī peyġamberleri yā ki ʿālimleri yā ki kitābları yā ki dīnleri birlen

512.22 yā ki ʿamel defterleri birlen mes̱elā filān peyġamber ümmeti filān ʿālim ḳavmi yā ki filān dīn ve filān kitāb iyeleri

512.23 yā ki izgü ʿamel yā ki yavız ʿamel iyeleri dimek kibi yā ki ataları birlen ündermiz maʿnāsında bu ṭarīḳ

512.24 ündevde ḥikmet ḥażret-i ʿīsānı uluġlav yā ki evlād-ı zinānı teḫcīl itmev (فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ

512.25 بيمينه) bes kimdür ol kişiniñ ʿamel defteri oñ ḳolına birilse (فاولئك) bes ʿamel defterleri

512.26 oñ ḳollarına birilgen izgüler (يقرؤن كتابهم) ʿamel defterlerini ṣādlanup oḳurlar (ولا يظلمون

512.27 فتيلا) ve az ġına da s̱evāblarınıñ kimitilüvi birlen ẓulm ḳılınmaslar (ومن كان فى هذه اعمى) ve kimdür dünyāda

512.28 ḥaḳnı körüvden ṣoḳır bolsa (فهو فى الآخرة اعمى) bes ol kişi āḫiretde hem ṣoḳır bolur (وأضل

I / 513

513.1 سبيلا) daḫı yol yüzinden adaşḳuçıraḳ bolur yaʿnī dünyādaġıdan artuḳ adaşḳuçı bolur benū

513.2 s̱aḳīf ḳabīlesi resūl ekremge " biz siñe bīʿat biremiz bizge imtiyāzlar birseñ mes̱elā namāzımızda bügülmesek

513.3 hem ṣanemlerimizni ḳolımız birlen vaṭmasaḳ idi hem "لات" digen ṣanem ʿibādetinden bizni ṭıymasañ hem mekkeni

513.4 arż-ı ḥarem ḳılduḳıñ kibi bizniñ çuḳurımıznı da ḥarem ḳılsañ idi eger ʿarabler siñe ni üçün bundı iş

513.5 ḳıldıñ diseler miñe allahü teʿālā şulay emr ḳıldı diseñ idi" didiler * şol ḫuṣūṣda allahü teʿālā

513.6 ẕīkr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وإن كادوا ليفتنونك) düristlikde benū s̱aḳīḳ sini fitnege tüşürürge

513.7 yaḳın boldılar (عن الذى أوحينا اليك) bizniñ siñe vaḥy ḳılġan nersemizden (ḥükmlerden)

513.8 (لتفترى علينا غيره) bizniñ üzerimizge vaḥy ḳılġan nerseden başḳa nerseni iftirā ḳıluvıñ üçün

513. 9 (وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا) ve bu vaḳtde yaʿnī benū s̱aḳīflerniñ murādlarına iyergeniñ vaḳtde alar sini dost

513.10 tutarlar idi (وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ) ve eger bizniñ sini çınlıḳda bir kitüvimiz bolmasa idi (لَقَدْ كِدْتَ)

513.11 (تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ) taḥḳīḳ ol benū s̱aḳīflerge meyl ḳılurġa yaḳın bolur idiñ (شَيْئًا قَلِيلًا) bir az nersede

513.12 yaʿnī eger bizniñ ʿıṣmetimiz siñe irişmegen bolsa idi benū s̱aḳīflerniñ ġāyet tırışup aldavları

513.13 üçün meyl ḳıluv ṣadedinde bolur idiñ likin ʿıṣmetimiz irişdi de meyl ḳılurġa yaḳında bolmadıñ (إِذًا لَأَذَقْنَاكَ)

513.14 eger meyl ḳılsañ idi şol vaḳt biz siñe tanutḳan bolur idük (ضِعْفَ الْحَيَاةِ) tirüklik (dünyā) ʿaẕābnı

513. 15 (وَضِعْفَ الْمَمَاتِ) daḫı ölüm (ve āḫiret) ʿaẕābnı (ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ) munıñ ṣoñında öziñ üçün tapmas idiñ

513. 16 (عَلَيْنَا) bizniñ üzerimizde (نَصِيرًا) ʿaẕābnı yiberüvde fāʾide birüvçini (وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ) daḫı

513.17 düristlikde mekke ḫalḳı sini ḳozġaturġa yaḳın boldılar (مِنَ الْأَرْضِ) mekke yirinden (لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا)

513.18 mekke yirinden sini çıġaruv üçün (وَإِذًا) ve şol vaḳtde yaʿnī eger sini mekke yirinden çıġarsalar (لَا يَلْبَثُونَ

513.19 خِلَافَكَ) siniñ ṣoñıñda özleri de mekkede turmaslar (إِلَّا قَلِيلًا) meger az zamān ġına

tururlar hem şol revişçe

513.20 boldı çünki hicretden bir yıldan ṣoñ bedr ṣoġışında özleri de helāk boldılar (سُنَّةَ مَنْ) allahnıñ seneti

513. 21 (ʿādeti) dür bu senet yaʿnī aralarından peyġamberlerini çıġarġan ümmetni helāk ḳıluvnı allahü teʿālā ʿādet ḳıldı

513. 22 (قد أرسلنا قبلك) taḫḳīḳ biz yiberdük sinden ilk (من رسلنا) resūllerimizden ol resūller üçün de senetimiz

513.23 şulay boldı yaʿnī resūllerimizni yurtlarından ḳuvġan ümmetni helāk ḳılduḳ (ولا تجد لسنتنا تحويلا)

513.24 ey muḥammed bizniñ ʿādetimiz üçün özgerüvni tapmazsun yaʿnī sini tuvġan yurṭıñdan çıġarġan kāfirlerni de

513.25 helāk itermiz * allahü teʿālā farż namāzlar ḥaḳında hem teheccüd namāzı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (أقم الصلوة)

513.26 ey muḥammed namāz oḳu sin (لدلوك الشمس) ḳuyaş tüşlikde avışḳan vaḳtde (الى غسق الليل) kiçniñ

513.27 ḳaranġulıḳı ḳarşı kilgenge ḳadar yaʿnī ṣoñġı yassıʿ vaḳtine ḳadar bu müṭālaʿage binā᾽ bu āyet biş vaḳt

513.28 namāznı da şāmil bola çünki tüş avışḳan vaḳtdan ḳarangı bolġan vaḳtḳa ḳadar üyle ikindi aḫşām yassıʿ kire

513.29 irte namāzı özi ṣarīḥ meẕkūr eger delük şemsden ḳuyaş baṭuvnı alsaḳ üyle birlen ikindini

I / 514

514.1 bu āyet şāmil bolmay meger üç namāznı ġına şāmil bola (وقرآن الفجر) daḫı tañ namāzını oḳuv allahü teʿālā namāzdan

514.2 rukūʿ secde birlen taʿbīr itdüki kibi ḳırā᾽at birlen de taʿbīr itken bu taʿbīrniñ sebebi ḳırā᾽atnıñ namāzdan

514.3 rükn boluvı yā ki irte namāzınıñ ḳırā᾽atınıñ uzun boluvıdur (أن قرآن الفجر) düristlikde ṭañ namāzı

514.4 (كان مشهودا) kiçki ve kündizgi feriştelerniñ ḥāżir bolmışı vaḳt boldı yā ki namāz oḳuvçılarnıñ köpisiniñ

514.5 ḥāżir bolmış vaḳti boldı bu ḳadarısı farż namāznı beyān boldı ammā teheccüd namāzı ẕikr ḳılınaçaḳ āyetde (ومن

514.6 (اللَّيْل) daḫı kiçniñ baʿżısından (فَتَهَجَّدْ بِهِ) bes kiçniñ baʿżısında teheccüd namāznı oḳuġıl (نَافِلَةً لَكَ) ol

514.7 teheccüd namāzı siniñ üçün biş vaḳt namāz üzerine artdurılġan namāz bolġan ḥālde bu āyetden bilindi

514.8 teheccüd namāzınıñ resūl allahġa farż boluvı ammā ümmetne senet digenler (عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ) rabbiññiñ

514.9 sini ḳobaruvı vācib boldı (مَقَامًا مَحْمُودًا) maḳtalmış orunda (şefāʿat maḳāmı murād digenler)

514.10 (وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي) daḫı ey muḥammed eytsün ey rabbim mini ḳabrge kirit (مُدْخَلَ صِدْقٍ) öziñ rāżī

514.11 bolġan kiritüv birlen (وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ) daḫı mini ḳıyāmet küninde ḳabrden çıġar öziñ rāżī bolġan

514.12 çıġaruv birlen yā ki öziñ rāżī bolġan kitüv birlen medīnege kirit hem öziñ rāżī bolġan çıġaruv birlen

514.13 mekkeden çıġar maʿnāsında (وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ) daḫı minim öz ḥużūrıñdan ḳıl (سُلْطَانًا نَصِيرًا)

514.14 düşmānlarıñ żararına miñe yardem bire turġan delīlni ve ḳuvvetni (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ) daḫı ey muḥammed ʿaleyhi's-selām

514.15 eyt sin ḥaḳlıḳ (islām) kildi (وَزَهَقَ الْبَاطِلُ) daḫı bāṭıl (şirk) kitdi ve bitdi dip (إِنَّ الْبَاطِلَ

514.16 كَانَ زَهُوقًا) düristlikde bāṭıl kitküçi ve bitküçi boldı (وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ) daḫı ḳurāndan indürürmiz

514.17 biz (مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ) ḳalb avruvlarına şifāʾ bolġan nerseni (2) hem raḥmet bolġan nerseni (لِلْمُؤْمِنِينَ)

514.18 müʾminlerge (وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ) daḫı küfr sebebli ẓulm ḳıluvçılarġa artdurmas ol ḳurān (إِلَّا خَسَارًا)

514.19 meger żararnı ġına artdurur (وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ) ve her ḳayçan bir ādemge baylıḳ ve selāmetlik birlen enʿām

514.20 ḳılsaḳ (أَعْرَضَ) allahnı ẕikrden yüz döndürür (وَنَأَا بِجَانِبِهِ) daḫı iñ başnı börür yaʿnī

514.21 tekebbürlenür (وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ) ve her ḳayçan ādemni yavızlıḳ (açlıḳ ve avruv) tutsa (كَانَ يَئُوسًا) allahnıñ

514.22 raḥmetinden ümīd kisüvçi bolur (قُلْ) eyt sin ey muḥammed (كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ) her bir ādem öziniñ

514.23 iḫtiyār ḳılġan yolında ʿamel ḳılur (فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ) bes sizniñ rabbiñiz şol ādemni bilgüçirekdür

514.24 (هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا) ol ādem yol yüzinden könilgüçirekdür yaʿnī her kimniñ ḳaṣdını bilür (وَيَسْأَلُونَكَ

514.25 عَنِ الرُّوحِ) ve ey muḥammed yehūdler sinden cannıñ nerse idükinden ṣorarlar (قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي) ey muḥammed

514.26 cevābda eyt sin cān rabbimniñ kün digen emri birlen bolġan nerselerdendür * bir vaḳtde yehūdler ḳureyşlerge

514.27 eytdiler muḥammed ʿaleyhi's-selāmdan aṣḥāb-ı kehfni hem ẕü'l-ḳarneynni hem rūḥnı ṣorañız hemmesinden cevāb virse yā ki

---

514.28 (2) bu orunda hem de ḳurān-ı şerīfde mundan ḳala altı orundaġı şifā digen sözler her birisi de müʾminlerniñ köñillerni tekebbürlik

514.29 ḥased kibi ḫastaliklerden şifā dimekdür… ammā ten avruvuna dārū şifāsı kibi şifā bola diygine hem de anı oḳup tükürüvde ten

514.30 ḫastaligine şifā dimek tügildür ġāfil bolunmasun ḳurān-ı şerīfni alay ḫorlav yaramaydur. ş.ḥ.

I / 515

515.1 hiç birsinden cevāb birmese peyġamber bolmas ve eger baʿżısından cevāb birüp baʿżısından cevāb birmese peyġamber

515.2 bolur didiler * ḳureyşler resūl allahdan bu üç nerseni ṣoradılar resūl allah aṣḥāb-ı kehf birlen ẕü'l-ḳarneynden

515.3 cevāb birdi cānınıñ emrini mübhem ḳıldı tevrātda hem mübhem idi baʿżılar rūḥdan cebrāʾīl ʿaleyhi's-selām

515.4 baʿżılar başḳa nerseler murād digenler (وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ) ve siz ʿilmden birilmiş bolmadıñız

515. 5 (إِلَّا قَلِيلًا) meger az ġına birildiñiz (وَلَئِنْ شِئْنَا) ve eger tilesek biz (لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ)

515.6 siñe vaḥy ḳılġan nersemizni yiberürmiz yaʿnī ḳurānnı kāġıdlerden ve kökreklerden alurmız (ثُمَّ لَا تَجِدُ

515.7 لَكَ) munıñ ṣoñında öziñ üçün ṭabmazsun (بِهِ) ol ḳurānnı kāġıdlerden ve ḥāfıẓlerden alġannıñ ṣoñında

515. 8 (عَلَيْنَا) bizniñ üzerimizde (وَكِيلًا) iş tapşırılmış ẕātnı (إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ) likin ḳurānnı ḳaldurduḳ

515.9 rabbiñden raḥmet üçün (إِنَّ فَضْلَهُ) düristlikde allahü teʿālānıñ fażlı (كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا) siniñ üzeriñe uluġ boldı

515. 10 (قُلْ) eyt sin ey muḥammed (لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ) eger ādem birlen cin cıyılup ittifāḳ ḳılsalar

515. 11 (عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ) feṣāḥatde ve belāġatde bu ḳurānnıñ mes̱elni kitürüvge (لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ) bu ḳurānnıñ

515.12 mes̱elni kitüre almaslar (وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ) gerçi ādemler birlen cinlerniñ baʿżısı bolsa da (لِبَعْضٍ) baʿżısına

515. 13 (ظَهِيرًا) yardem birüvçi (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ) ve taḥḳīḳ biz türli vechler birlen ādemlerge ḳat ḳat beyān

515.14 ḳılduḳ (فِي هَذَا الْقُرْآنِ) bu ḳurānda (مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) her bir ġarīb boluvda mes̱el kibi bolġan maʿnādan (فَأَبَى

515.15) bes ādemlerniñ köpisi ol mes̱elden baş tartdı (إِلَّا كُفُورًا) meger inkārdan baş tartmadı

515. 16 (وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ) daḫı mekke ehli eytdiler biz siñe īmān kitürmeymiz (حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ)

515.17 bizniñ üçün yirden yarup çıġarġanuvıña ķadar (يَنْبُوعًا) çişmelerni (أَوْ تَكُونَ لَكَ) yā ki siniñ üçün

515.18 bolġanġa ķadar (جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ) ḫurmadan ve yözimden bolġan baķçalar (فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا) bes ol

515.19 baķçalarnıñ orṭasından aġızursun yılġalarnı (تَفْجِيرًا) aġızmaķ birlen (أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ) yā ki kökden

515.20 tüşkenge ķadar (كَمَا زَعَمْتَ) niteki sin öziñ şulay gümān ķıldıñ (عَلَيْنَا) bizniñ üzerimizge (كِسَفًا)

515.21 kisekler (أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا) yā ki öziñniñ daʿvā ķılġan nerseñniñ düristligine allahnı daḫı

515.22 ferişt̤elerni kefīl itüp kitürgenge ķadar (أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ) yā ki siñe altundan üy bolġanġa

515.23 ķadar (أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ) yā ki kökke aşķanıña ķadar (وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ) daḫı siniñ kökke aşuvıñ

515.24 üçün gine īmān kitürmeymiz (حَتَّى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا) bizniñ üzerimizge kökden kitāb indürgeniñe ķadar

515. 25 (نَقْرَؤُهُ) oķurmız biz ol kitābnı ol kitāb içinde siniñ rast peyġamber idükiñ yazılġan bolsun

515. 26 (قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي) ey muḥammed eyt sin rabbimni kāmil pāklav birlen paklaymun (هَلْ كُنْتُ) bolmadım min (إِلَّا

515.27 بَشَرًا رَسُولًا) meger başķa ādemler kibi ādem boldım hem başķa peyġamberler kibi boldım bu işler ādem

515.28 ķolından kileçek işler tügil (وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا) ādemlerni īmān kitürüvden ṭıymadı (إِذْ جَاءَهُمُ

515.29 الْهُدَى) ādemlerge ḥaķlıķġa köndürüvçi ķurān kilgen vaķtde (إِلَّا أَنْ قَالُوا) meger ādemlerniñ

I / 516

516.1 eytüvi ṭıydı (أبعث الله بشرا رسولا) eyā allahü teʿālā ādem bolġan peyġamber yiberdi mi yaʿnī muḥammed ʿaleyhi'sselāmge

516.2 īmān kitürüvden kāfirlerni hiç nerse ṭıymadı ve hiç şübheleri ḳalmadı meger allahnıñ ādemden peyġamber

516.3 yiberüvni inkār itüvleri ṭıydı (قل) ey muḥammed kāfirlerniñ bu şübhelerini yiberüvde eyt (لو كان

516.4 في الأرض ملائكة) eger yirde ferişteler bolsa idi (يمشون مطمئنين) ol ferişteler ādem balaları kibi

516.5 yirde turġanları ḥālde bolsalar idi (لنزلنا عليهم) ol ferişteler üzerine indürür idük (من السماء)

516.6 kökden (ملكا رسولا) peyġamber bolġan ferişteni ammā yirde ādemler bolduḳından ādemden bolġan peyġamberler yiberdük

516.7 çünki elbette ülfet tenāsüb cinsdeşler arasında bola (قل كفى بالله) ey muḥammed eyt sin kāfirlerge allah yiter

516.8 (شهيدا بيني وبينكم) minim birlen sizniñ arañızda şāhid boluv yüzinden yaʿnī peyġamber boluvıma şāhid boluv

516.9 yüzinden allah kifāye ḳıla (إنه) düristlikde ol allah (كان) boldı (بعباده) öziniñ bendeleriniñ

516.10 ḥāllerini (خبيرا بصيرا) bilüvçi ve körüvçi (ومن يهد الله) ve kimdür ol kişini allah ḥaḳḳ yolġa köndürse

516.11 (فهو المهتد) bes ol kişi ḥaḳḳ yolġa könülmişdür (ومن يضلل) ve kimdür allahü teʿālā ol kişini ḥaḳḳ yoldan

516.12 azdursa (فلن تجد لهم) bes allahü teʿālā ḥaḳḳ yoldan azdurġan ādemler üçün ṭapmassun (أولياء من دونه)

516.13 allahdan başḳa yardemçilerni (وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى وُجُوهِهِمْ) daḫı ol ḥaḳḳ yoldan adaşḳan ādemlerni

516.14 ḳıyāmet küninde yüzleri üzerine (yüz töpen) ḳobarurmız * resūl allahdan niçük yüzleri üzerinde yürürler

516.15 dip ṣoralduḳda "ayaḳları üzerinde yürütürge küçi yitken allahnıñ yüzleri üzerinde yürütürge de

516.16 küçü yiter" didi (عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا) ṣoḳırlar hem tilsizler ve çoḳraḳlar bolġanları ḥālde ḳobarurmız

516.17 (مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) bu ādemlerniñ baraçaḳ orunları cehennemdür (كُلَّمَا خَبَتْ) ḳayu ġına zamān ol cehennemniñ

516.18 yalḳunı baṣılsa (زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا) alarġa cehennemniñ ḳızuvını artdururmız yaʿnī cehennem oṭınıñ tirilerini

516.19 ve itlerini yandurup bitürüvi sebebli yalḳunı baṣılsa tiriler ve tenlerini almaşdurup yañadan cehennemniñ

516.20 yalḳunnı ḳuvvetlermiz (ذَلِكَ جَزَاؤُهُمْ) bu revişçe yanduruv alarnıñ cezāsıdur (بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا) bunıñ sebeblidür

516.21 ol cezā düristlikde ol ādemler kāfir boldılar inkār itdiler (بِآيَاتِنَا) bizniñ āyetlerimizni (وَقَالُوا)

516.22 daḫı eytdiler (أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا) eyā her ḳayçan biz çürügen süyekler ve taralġan tofraḳlar bolsaḳ

516.23 (أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ) eyā biz ḳobarılmış bolurmız mı (خَلْقًا جَدِيدًا) yāñī ḫalḳ bolup diyü yaʿnī bu ʿaẕāb

516.24 alarġa şol sözlerni eytüvleri üçün (أَوَلَمْ يَرَوْا) bilmediler mi bu baʿs̱ni inkār itüvçiler (أَنَّ اللَّهَ الَّذِي)

516.25 düristlikde şunday allahke (خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ) köklerni ve yirlerni yaratdı (قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ

516.26 مِثْلَهُمْ) uluġ bolġan köklerni ve yirlerni yaraṭḳan allahnıñ özleriniñ mes̱elni yaraṭuvġa küçi yitküçi

516.27 idükni bilmediler mi elbette bendelerni yaraṭuv köklerni ve yirlerni yaraṭuvdan aġır tügil hem ḳıyāmet kün

516.28 ḳaytadan yaraṭuvda dünyāda başlap yaraṭuvdan aġır tügil (وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا) daḫı allahü teʿālā özleri üçün

516.29 ölüm yā ki ḳıyāmet müddetni ḳıldı (لَا رَيْبَ فِيهِ) ol müddetde şik yoḳdur (فَأَبَى الظَّالِمُونَ) bes küfr

I / 517

517.1 sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılar ḥaḳnı ḳabūl itüvden baş tartdı (إِلَّا كُفُورًا) meger ḥaḳnı

517.2 inkārdan baş tartmadılar (قُلْ) eyt sin ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) (لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ) eger siz kāfirler

517.3 mülklenseñiz idi (خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي) rabbimniñ raḥmetiniñ ḫazīnelerini (إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ) şol vaḳtde

517.4 hem siz saranlıḳ ḳılur idiñiz (خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ) ittifāḳ sebebli ol ḫazīnelerniñ bitüvinden ḳorḳup

517.5 (وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا) daḫı ādem saranlıḳ ḳıluvçı boldı (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى) ve taḥḳīḳ bir mūsāġa

517.6 birdük (تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ) ẓāhir bolġan ṭoḳız türli muʿcizelerni 1 ʿaṣā (ṭayaḳ) 2 yed-i beyżā

517.7 (ḳuyaş kibi aḳ ḳol) 3 cerād(çikirtke) 4 ḳamel (yir bitleri) 5 żafādaʿa (baḳalar) 6 dem (ḳan)

517.8 7 inficārü'l-māʾi mine'l-ḥacer (ṭaşdın ṣuv çıġuv) 8 (infilāḳu'l-baḥr) (diñgizniñ yarıluvı 9 netḳu'l-ṭūr)

517.9 ʿalī benī isrāʾīl (benū isrāʾīl üzerine ṭūr ṭaġınıñ silkinüvi) yā ki ṭoḳız āyetden murād bütün milletler

517.9 üçün ʿāmm bolġan ṭoḳız türli ḥükm-i ʿibādetde 1 allahġa hiç nerseni şerīk ḳılmav 2 hiç orlamav

517.10 3 aṣlā zinā ḳılmav 4 ḥaḳsız kişi öltürmev 5 saʿr ḳılup kişige żarar ḳılmav 6 rubā aşamav 7 bir ādemni

517.11 öltürtüv üçün sulṭānġa çaḳmav 8 ʿafīf ve ʿafīfelerni zinā birlen sökmev 9 ve ṣoġışdan ḳaçmav niteki

517.12 resūl allahdan bir yehūdī ṣoraġaç şol revişçe beyān itken hem sūʾālden artdurup şenbe kün günāh ḳılmavġa

517.13 lāzım bolıñız digen yehūdī taḥsīn itüp resūl allahnıñ ḳolunı ve ayaġını öbdi digenler (فاسئل بنى

517.14 اسرائيل) bes ey muḥammed isrāʾīl balalarından dīnleriniñ ḥālinden ṣora (اذجاءهم) isrāʾīl balaları siñe

517.15 kilgen vaḳtde (فقال له فرعون) bes mūsā ʿaleyhi's-selāmġa firʿavun eytdi (انى لاظنك يا موسى مسحورا)

517.16 düristlikde ey mūsā sini siḥr zaḥmeti ḳaġılġan bir ādem diyü bilemün (قال لقد علمت) ḥażret-i mūsā

517.17 eytdi ey firʿavun taḥḳīḳ sin bildiñ (ما انزل هؤلاء) bu ʿalāmetlerni hiç kim indürmedi (الا رب

517.18 السموات والارض) meger köklerniñ hem yirlerniñ rabbisi bolġan allahü teʿālā indürdi (بصائر) ẓāhirler

517.19 bolġan ḥālde minim rast idükimni bu ʿalāmetler siñe körsetür (bildürür) likin sin düşmāñlıḳ ve ḳarşılıḳ

517.20 ḳılasun (وانى لاظنك) daḫı düristlikde min sini ẓann ḳılam (يا فرعون) ey firʿavun (مثبورا)

517.21 izgülikden kisilmiş ve yavızlıġı tabīʿī bolmış ādem diyü (فاراد ان يستفزهم من الارض) bes

517.22 firʿavun mūsānı hem benū isrāʾīlni mıṣır yirinden çıġaruvnı tiledi (فاغرقناه ومن معه جميعا) bes biz

517.23 firʿavunnı hem firʿavun birlen birge bolġan ādemlerni (ḳıbṭīlerni) hemmesini ṣuġa baṭurduḳ ve helāk itdük

517.24 (وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي اِسْرَائِيلَ) daḫı firʿavunlarnı ṣuġa baṭurġan ṣoñından isrāʾīl balalarına eytdük (اُسْكُنُوا

517.25 الْاَرْضَ) mıṣır yirinde turıñız diyü (فَاِذَا جَاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ) bes her ḳayçan āḫiret (ḳıyāmet) niñ vaʿdesi bitse

517.26 (جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا) sizni türli ḳatnaşḳan cemāʿatler itüp ḥużūrımızġa kitürürmiz yaʿnī sizni firʿavunler birlen

517.27 ḳatnaşḳanıñız ḥālde ḥużūrımızge kitürürmiz de ṣoñra sizniñ izgüleriñizni yavızlarıñızdan ayururmız

517.28 ve aralarıñızda ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳılurmız (وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ) daḫı biz ḳurānnı ḥaḳlıḳ birlen indürdük (وَبِالْحَقِّ

I / 518

518.1 نَزَلَ) hem ḳurān ḥaḳlıḳ birlen indi (وَمَا اَرْسَلْنَاكَ) daḫı ey muḥammed biz sini yibermedük (اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) meger

518.2 boy ṣunġan ādemge ucmaḫ birlen süyünç birüvçi itüp boy ṣunmaġan ādemni tamuġ birlen ḳorḳıtuvçı

518.3 itüp yiberdük (وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ) daḫı ḳurānnı ayurup ayurup indürdük (لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ) ḳurānnı ādemler

518.4 üzerine siniñ oḳuvıñ üçün (عَلٰى مُكْثٍ) mühlet ve aḳrunlıḳ üzerine (وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا) daḫı ḳurānnı kirek

518.5 ḳadarınça indürmek birlen indürdük (قُلْ) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi's-selām (آمِنُوا بِهِ)kirek ḳurānġa īmān kitüriñiz

518.6 (اَوْ لَا تُؤْمِنُوا) yā ki ḳurānġa īmān kitürmeñiz her ikisi berāber çünki sizniñ īmān kitürüviñiz ḳurānġa kemāleti

518.7 artdurmay īmāndan ṭıyıluvıñız ḳurānġa kimçilik kitürmey (اِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şunday ādemler

518.8 (أوتوا العلم) ol ādemlerge ʿilm birildi (من قبله) ḳurān inüvden burun yaʿnī ehl-i kitābnıñ ötkendegi

518.9 kitāblarnı oḳup ʿālim bolġanları (اذا يتلى عليهم) her ḳayçan alar üzerine ḳurānnı oḳulsa

518.10 (يخرون للأذقان سجدا) iyekleri (yüzleri) üzerine secde ḳılġanları ḥālde tüşerler yaʿnī siz mekke

518.11 kāfirleriniñ ḳurānġa īmān kitermevlerinden ni żarar sizden artuġraḳ ādemler īmān kitürdiler

518.12 maʿnāsında (ويقولون سبحان ربنا) daẖı ehl-i kitābnıñ ʿālimleri eytürler rabbimizni vaʿdesine ẖilāflıḳ

518.13 ḳıluvdan pāklaymız (ان كان وعد ربنا) düristlikde rabbimizniñ vaʿdesi boldı (لمفعولا) şiksiz ḳılınmış

518.14 boldı (ويخرون للأذقان يبكون) daẖı ehl-i kitābnıñ ʿālimleri iyekleri (yüzleri) üzerine

518.15 yıġlaġanları ḥālde tüşerler (ويزيدهم خشوعا) daẖı ol ḳurānnı işitüv alarġa allahdan ḳorḳuvnı

518.16 artdurur allahü teʿālā namāzda ḳırāʾatnı aḳrun ve ḳıçḳurup oḳuv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

518.17 (قل ادعوا الله) eyt sin ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām kirek allah diyü ündeñiz (او ادعوا الرحمن) yā ki raḥman diyü

518.18 ünde yaʿnī kirek yā allah diyiñiz ve kirek yā raḥmān diyiñiz(أياما تدعوا) bu iki ismniñ kirek kayusı birlen

518.19 ismleñiz (فله الأسماء الحسنى) bes ol allah üçündür körkem ismler yaʿnī allah yā ki raḥman isminiñ

518.20 ḳayusı birlen tesmiye ḳılsañız da körkemdür * bu āyetniñ ebū cehl işitkenniñ ṣoñında eytdi muḥammed özi

518.21 yā allah yā raḥman diyü iki maʿbūdnı ẕikr ite özi bizni iki maʿbūd tutuvdan ṭıydı didi şundan

518.22 ṣoñ bu meẕkūr āyet indi * resūl allah her namāzda ḳırāʾatnı ḳıçḳurup oḳuydur idi müşrikler işitkeç

518.23 ḥaḳāret ḳıldılar şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ولا تجهر بصلوتك) ve ey

518.24 muḥammed müşrikler işitürlik namāzıññı (ḳırāʾatnı) ḳıçḳurup oḳuma yā ki her namāznıñ kırāʾatnı ḳıçḳurup

518.25 oḳuma (ولا تخافت بها) daḫı namāzıññıñ ḳırāʾatnı arṭıñdağı kişi işitmeslik itüp aḳrun da oḳuma yā ki

518.26 her namāzıññıñ ḳırāʾatnı yaşrinde oḳuma (وابتغ بين ذلك سبيلا) ḳırāʾatnı artuḳ ḳıçḳurup oḳuv birlen artuḳ

518.27 yaşrin oḳuv arasında orṭaça bolġan yolnı iste yā ki her namāzıññıñ ḳırāʾatnı ḳıçḳurup oḳuv birlen ve her

518.28 namāznıñ ḳırāʾatnı yaşrin oḳuv arasında orṭaça bolġan yolnı iste yaʿnī baʿżı namāzıññı ḳıçḳurup

518.29 oḳuv mes̱elā irte ve aḫşām hem yassıʿ namāzlarıññı ve baʿżı namāzıññı aḳrun oḳuv mes̱elā öyle ve ikindi

I / 519

519.1 namāzlarıññı (وقل الحمد لله الذى) daḫı eyt sin ey muḥammed her maḳtav şunday allahġa bolsun (لم

519.2 يتخذ ولدا) ol allahü teʿālā yehūdler naṣārālar hem benū belḫ-i zeʿam ḳılġança bala tutmadı (ولم يكن له شريك فى الملك)

519.3 daḫı müşrikler zeʿam ḳılġança allahü teʿālāge mülkinde şerīk bolmadı (ولم يكن له ولى من الذل) daḫı ol

519.4 allah üçün ḫorlıḳnı yiberüvde yardemçi bolġan ẕāt bolmadı yaʿnī allahü teʿālāde ẕillet bolmadı şunıñ

519.5 üçün ẕilletni yibere turġan yardemçige muḥtāc bolmadı (ولم يكن له ولى من الذل) ve ey muḥammed ol allahü teʿālānı

519.6 kāmil uluġlav birlen uluġla sin yaʿnī her bir kemālet ṣıfatları birle muttaṣıf her bir naḳıṣ ṣıfatlerinden pāk

519.7 her nersege küçi yitküçi her nerseni “bar bol!” diyü eyle bar ḳıluvġa ḳudreti kāmil bolġan allahü teʿālānı

519.8 her vaḳtde şunday ḳudretleri ile fikrlep anıñ maḫlūḳleri toġrısında fikrde bolġıl !

519.9 1325 nçi hicriye 2 nçi muḥarrem, mīlādī 1907 nçi fevrāl birinde yençşenbe “ ḳurān-ı şerīf

519.10 tefsīrinden 1 nçi nıṣf-ı cüzʾ-i evveli tamām boldı” ḥaḳḳ teʿālā şol künde şurūʿ

519.11 idilmiş ikinçi yarṭısını tamām itüvni de müyesser ḳılġay idi āmīn!

519.12 müfessiri: ofa ġobirnası, menzele oyazı, iski kāşir volustı

519.13 yaḫşıbay ḳaryesinde imām ve müderris şeyḫü’l-islām bin esedu’l-lah el-ḥamīdī

519.14 (ebū ʿabdü’l-eḥad) el-takvī(?)

519.15 muṣaḥḥiḥler: (

519.16 (feyżu’l-ʿayān bekrī

519.17 (ʿabdu’l-ḳuddūs faḫrī

I / 520

1 tefsīr “ el-itḳān” fihristi.

2 nçi beytden 9 nçıġa ḳadar ḳurānda bolġan aḥkām āyetleriniñ ṣanı beyān idilmiş.

pāreler	sūreler	sūre ismleri	beytler	pāreler	sūreler	sūre ismleri	beytler
	1nçi	fātiḥa	10	10nçı			334
	2nçi	baḳara	11		9nçı	tevbe	343
2nçi			52	11nçi			367
3nçi			98		10nçı	yūnus	379
	3nçi	āl-i ʿimrān	112		11nçi	hūd	398
4nçi			131	12nçi			399
	4nçi	nisāʾ	157		12nçi	yūsuf	420
5nçi			167	13nçi			430
6nçı			204		12nçi	raʿd	444
	5nçi	māʾide	211		14nçi	ibrāhīm	456
7nçi			236	14nçi			466
	6nçı	enʿām	249		10nçı	hicr	467
8nçi			270		16nçı	naḥl	475
	7nçi	aʿrāf	287		17nçi	benī isrāʾīl	501
9nçı			301	15nçi			
	8nçi	enfāl	325				

II / 1

1.1 ḳurān tefsīri ḳazan tilinde

1.2 el-itḳān

1.3 el-cild eṡ-ṡānī

1.4 tercümetü'l ḳurān

1.5 ufa gübirnasi menzile oyazı yaḫşıbay ḳaryesinde (imām ve müderris

1.6 şeyḫü'l-islām bin esdu'l-lah el-ḥamīdī) niñ ḫidmet-i ḳalemiyesindendür.

1.7 maṭbuʿat-ı kerīmi ḳazanda

1.8 kend muṣārifleriyle 1911 sene

1.9 bul "el-itḳān" el-ʾitḳān attı ḳurān tefsiri 1911- cılında ḳazan ḳalasında

1.10 başılġan eken. ekinşi ret 1984 cılı ofset edisi arḳılı stanbul ḳalasında

1.11 başıldı. düzeltip bastırġan ḫālīfā altay ḳarap şıḳḳan delilḳan canaltay

1.12 bu el-itḳān" adlı tefsir 1911'de Kazan şehrinde

1.13 kazan şivesi ile basılmş olup, ikinci defa 1984'te ofset

1.14 usulüyle İstanbul'da basılmıştır.

1.15 Basıldığından bu yana yetmiş yıl geçmiş ve aynı zamanda elden ele çok okunmuş olduğundan, kağıdı oldukça yıpranmış, bazı yazıları silinmeye başlamıştır.

1.16 Asıl nüshasından filimi çekildikten sonr, uzun zaman

1.17 Çalışılarak tashih edilmiştir.

1.18 Tashih ederek bastıran : Halife Altay

1.19 Gözden geçiren: Delilhan Canaltay

1.20 ADRES: Kazak kenti Altay Sokak No:2

1.21 Güneşli Bakırköy İstanbul

1.22 TÜRKİYE

II / 2

2.1 ḳurān tefsīri ḳazan tilinde

2.2 el-itḳān

2.3 fī

2.4 tercümetü'l ḳurān

2.5 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

2.6 eūẕū bi'l-lahi mine'ş-şeyṭānir'r-racīm

2.7 allahnıñ raḥmetinden sürülmiş şeyṭānnıñ yavızlıḳından allahġa ṣıġınamun

2.8 "bismi'l-lahi'r-raḥmāni'r-raḥīm"

2.9 dünyada her bir bendege āḫiretde özi dost körgen bendelerge gine raḥmet ḳıluvçı allahnıñ

2.10 ismi birlen başlaymun bu tercemeni

2. 11 on sikizinçi sūre kehf sūresi mekkede ingen cemʿī yüzde on āyet

2.12 ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى) körkem ṣıfat birlen mevṣūf boluv şundayın allahġa s̱ābitdür (أَنْزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ

2.13) ol allah öziniñ ḳulı muḥammed ṣallallāhü teʿālā ʿaleyh ve sellem üzerine ḳurānnı indürdi

2.14 وَلَمْ يَجْعَل لَّهُ عِوَجًا) daḫı ol ḳurān içün aṣlā kekrilik ḳılmadı yaʿnī lafẓında kimlik

2.15 ve maʿnāları arasında münāfāt bolmadı (قَيِّمًا.) toġrı ve muʿtedil bolġan ḥālde indürdi yaʿnī ḳurānda

2.16 ifrāṭ-ı ṭefrīṭ bolmadı (لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّن لَّدُنْهُ) allahü teʿālā ḳulnı muḥammed ʿaleyhi's-selām üzerine

2.17 ḳurānnı indürdi özinden ṣādır bolġan ḳaṭı ʿaẕāb birlen kāfirlerni ḳorḳutuv içün (وَيُبَشِّرَ

II / 3

3.1 (الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ) daḫı şundayın mü᾽minlerge süyünç birüv içün (يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ) ol mü᾽minler izgü

3.2 işlerni ḳılurlar (أَنَّ لَهُمْ) düristlikde izgü işlerni ḳılġan mü᾽minlerge bolur (أَجْرًا حَسَنًا) körkem yal yaʿnī

3.3 cennet yaʿnī şol revişçe süyünç birüv içün (مَاكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا) ol körkem cerde (cennetde) mengü turġanları

3.4 ḥālde (وَيُنْذِرَ الَّذِينَ) daḫı şundayın ādemlerni (kāfirlerni) ḳorḳutuv içün allahü teʿālā ḳurānnı indürdi (قَالُوا

3.5 اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا) ol ādemler allah özine bala tuttı (yaʿnī ferişteler allahnıñ ḳızları yā ki ʿīsā allahnıñ

3.6 oġlı) didiler (مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ) bu sözni eytken kāfirler içün bu sözni bilüv yoḳdur yaʿnī ġāyet

3.7 nādānlıḳlarından ġına eytdiler (وَلَا لِآبَائِهِمْ) daḫı bu kāfirlerniñ ataları içün de bu sözni bilüv yoḳdur yaʿnī

3.8 ataları da bu sözni ġāyet nādānlıḳlarından ġına eytdiler (كَبُرَتْ كَلِمَةً) söz yüzinden bu sözleri küfrde

3.9 uluġ boldı (تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ) bu söz kāfirlerniñ aġızlarından çıḳdı (إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا) kāfirler

3.10 bu sözlerinde itmesler meger yalġannı eytürler (فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ) ey muḥammed taḥḳīḳ sin öziñni helāk itüvçi

3.11 sün (عَلَى آثَارِهِمْ) kāfirlerniñ ṣoñında (إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ) eger kāfirler bu sözge (ḳurānġa) īmān

3.12 kitürmeseler (إن لم يؤمنوا بهذا الحديث) īmān kitürmevlerine ḫafalanuvıñ içün (إنا جعلنا ما على الأرض) düristlikte biz yir üzerinde

3.13 bolġan nerseni (ḥayvānlar ve öse turġan nerseler ve ḫazīnelerni) ḳılduḳ (زينة لها) yirge ve ehline ziynet içün

3.14 (لنبلوهم) ādemlerni ṣınamaḳımız içün (أيهم أحسن عملا) ʿamel yüzinden ādemlerniñ ḳayusı körkemrek idükni

3.15 yaʿnī ḳayusı ḳanāʿatli ḳayusı ḳanāʿatsiz ḳayusı maḫż-ı dünyaġa maġrūr ḳayusı āḫiret içün iḳbāl ḳılur

3.16 ḳayusı mālunı dīn yolına ṣarf ḳılur ḳayusı isrāf ḳılur (وإنا لجاعلون ما عليها) daḫı biz yir üzerinde

3.17 bolġan nerselerni ḳıluvçımız (صعيدا جرزا) ölenleri taralġan yir birlen tiygüz bolġan tofraḳ (أم حسبت)

3.18 ey muḥammed ʿahm ḥesāb ḳıldıñ mı sin (أن أصحاب الكهف) düristlikde ṭaġda bolġan çuḳur iyeleri (والرقيم) daḫı

3.19 ismleri ve nesebleri yazılġan ṭaḳta iyeleri baʿżılar aṣḥāb-ı raḳīmni aṣḥāb-ı kehfke başḳa bolġan

3.20 üç kişi digenler * nuʿmān bin beşīrden beyḍāvī iyesi ḳıṣṣalarun naḳl ḳıladur taṭvīlden ḳorḳup

3.21 yazılmadı (كانوا من آياتنا عجبا) bizniñ āyetlerimiz cümlesinden ʿaceb boldılar diyü yaʿnī bu ḳıṣṣa bizniñ

3.22 āyetlermizden bolsa da yirde bolġan türli nevʿilerni ve cinslerni yaraṭuvġa ḳaraġanda ʿaceb tügildür (إذ

3.23 أوى الفتية) ey muḥammed şol vaḳtni isiñe tüşür kemāletke yitken cigitler evrildi (إلى الكهف) ṭaġdaġı

3.24 uluġ çuḳurġa yaʿnī daḳyānūs pādişāh küfr üzerine küçlegeç rūmnıñ eşrāfından kemāletke irişken cigitler

3.25 ṭaġdaġı çuḳurnı özlerine turaçaḳ orun tutdılar ve küfrden ḳaçup çuḳurġa kirdiler (فقالوا) bes bu cigitler

3.26 eytdiler (ربنا آتنا من لدنك رحمة) ey rabbimiz öz ḥużūrıñdan bizge raḥmet bir hem rızḳ ve düşmāndan emīnlik

3.27 bir (وهيئ لنا من امرنا رشدا) daḫı bizniñ içün işimizden hidāyet ḥāżirle (فضربنا على آذانهم) bes ol

3.28 cigitlerniñ kulaḳlarına orduḳ yaʿnī hiç oyġanmay turġan itüp yoḳulatduḳ (في الكهف) ṭaġ

II / 4

4.1 çuḳurında (سنين) köp yıllar (عددا) ṣan iyesi bolġan köp yıllar (ثم بعثناهم) munıñ ṣonıñda

4.2 biz ol cigitlerni oyġanduḳ(لنعلم) müşāhedet bilüvimiz içün (أي الحزبين أحصى) bu cigitlerniñ çuḳurda

4.3 turuv müddetlerinde iḫtilāf ḳılġan fırḳalarnıñ ḳayusı żabṭ ḳıluvçıraḳdur (لما لبثوا) bu cigitlerniñ ṭaġ

4.4 çuḳurında turuvlarunı (أمدا) çik yüzinden (نحن نقص عليك) ey muḥammed ʿahm siniñ üzeriñe beyān ḳılurmız

4.5 biz (نبأهم) bu cigitlerniñ ḫaberlerini (بالحق) ḥaḳlıḳ birlen(انهم فتية) düristlikde ol kehf iyeleri kemāletke

4.6 irişken cigitlerdür (آمنوا بربهم) rablerine īmān kitürdiler (وزدناهم هدى) daḫı ol kehf iyelerine

4.7 īmānda s̱ābit boluvları sebebli hidāyetni artdurduḳ (وربطنا على قلوبهم) daḫı ol aṣḥāb-ı kehfniñ

4.8 köñilleri üzerine hidāyetni bağladuḳ şunıñ içünde alar yurṭlarunı māl ve balalarunı ḳoyuvġa ṣabr

4.9 hem ḥaḳnı iẓhār ḳıluvġa daḳyānus pādişāhnıñ küfr dīnine küçlevini redd ḳıluvġa bāṭırçılıḳ ḳıldılar

4.10 (اذ)şol vaḳtinde alarnıñ köñillerine hidāyetni bağladuḳ (قاموا) aṣḥāb-ı kehf pādişāhları (daḳyānūs)

4.11 ḥużūrında turdılar yaʿnī ṣanemge secde ḳıluvġa küçledigi vaḳtde (فقالوا ربنا) bes eytdiler bizniñ rabbimiz

4.12 (رب السموات والارض) köklerniñ hem yirlerniñ rabbisi (لن ندعو من دونه الها) biz rabbimizden başḳa maʿbūdke

4.13 ündememiz (ʿibādet ḳılmamız) diyü (لقد قلنا اذا) eger rabbimizden başḳaġa ʿibādet ḳılsaḳ bu vaḳtde biz

4.14 eytsek kirek (شططا) ẓulmde ifrāṭ bolup ḥaḳdan yıraḳ bolġan sözni (هؤلاء قومنا) bizniñ bu ḳavmimiz

4.15 (aṣḥāb-ı kehfniñ şehrleriniñ kāfir bolġan ḳavmi) (اتخذوا من دونه آلهة) allahdan başḳa maʿbūdler tutdılar

4.16 (لولا يأتون عليهم) ol ḳavmimiz özleriniñ bāṭıl maʿbūdlerge ʿibādetleri üzerine kitürselerçi (بسلطان

4.17 بين) ẓāhir bolġan delīlni elbette ṣanemlerge ʿibādet ḳıluvġa delīlniñ boluv iḥtimāli yoḳ bu āyetde

4.18 diyānetlerden delīlsiz nerseniñ maḳbūl bolmavına hem dīnde taḳlīdniñ dürist bolmavına işāret ve delālet

4.19 bar (فمن اظلم ممن) bes şol kişiden kimdür ẓālimrek (افترى على الله كذبا) ol kişi allah üzerine

4.20 yalġannı iftirā᾽ ḳıldı yaʿnī ʿibādetde şerīk-i is̱bāt ḳıldı elbette bu kişiden ẓālimrek hiç kim yoḳ

4.21 (وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ) ve sizniñ alardan (ḳavmiñizden) ayrulduḳıñız zamānda (وَمَا يَعْبُدُونَ) daḫı ḳavmiñizniñ ʿibādet

4.22 ḳılġan nerselerinden ayrılduḳıñız zamānda (اِلَّا اللّٰهَ) meger allahnıñ ʿibādetinden ayrulmaġanıñız zamānda * daḳyānus ḳavmi

4.23 başḳa müşrikler kibi allahġa da ṣanemlerge de ʿibādet ḳılġanlar aṣḥāb-ı kehfniñ baʿżısınıñ baʿżısına ḫiṭāb ḳılup

4.24 eytken sözleri (فَأْوُا اِلَى الْكَهْفِ) bes ṭaġ çuḳurına ṣıyınıñız yaʿnī ṭaġ çuḳurını öziñiz içün turaçaḳ

4.25 orun ḳılıñız (يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ) rabiñiz sizge saçar (مِنْ رَحْمَتِهِ) öziniñ raḥmetinden yaʿnī sizge

4.26 kiñ ve irken rızḳ birür (وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ) daḫı sizniñ içün rabbiñiz işiñizden

4.27 ḥāżirler (مِرْفَقًا) fā᾽ideleneçek nerseñizni (وَتَرَى الشَّمْسَ) ey muḥammed eger sin aṣḥāb-ı kehfni

4.28 körseñ idi ḳuyāşnı körür idiñ (اِذَا طَلَعَتْ) her ḳayçan ḳuyāş toġsa (تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ)

II/ 5

5.1 aṣḥāb-ı kehfniñ çuḳurlarından avışır çünki çuḳurları cenūb ṭarafında bolġan (ذَاتَ الْيَمِينِ) oñ ṭarafġa

5.2 (وَاِذَا غَرَبَتْ) ve her ḳayçan ḳuyāş baṭsa (تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ) aṣḥāb-ı kehfni ṣol ṭarafda ḳoyar

5.3 yine de ḳuyāş irişmes (وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ) daḫı aṣḥāb-ı kehf çuḳurdan kiñ orundadur özlerine

5.4 yaẖşı hevā᾽ irişür ya῾nī orṭasındadur hevānıñ yaẖşısı kirüp turganlıḳdan çuḳurnıñ eşiki hevāsı

5.5 żararlamas hem ḳuyāş issisi de rencitmes (ذلك من آيات الله) bu ṭarīḳ aṣḥāb-ı kehfni allahü te῾ālānıñ

5.6 çuḳurda terbiye itüvi allahnıñ ῾alāmetlerindendür (من يهد الله) kimdür allah ol kişini ḥaḳlıḳġa köndürse

5.7 (فهو المهتد) bes ol kişi ḥaḳlıkġa könülmişdür (ومن يضلل) ve kimdür allah ol kişini ḥaḳlıḳdan azdursa

5.8 (فلن تجد له) bes ey muḥammed ol kişi içün ṭabmassun (وليا مرشدا) ḥaḳlıḳġa köndürüvçi ẖocanı

5.9 (وتحسبهم أيقاظا) ve ey muḥammed ῾ahm sin aṣḥāb-ı kehfni oyaġlar diyü oylarsen (وهم رقود) ḥalbūkim

5.10 alar yoḳulaġanlardur (ونقلبهم ذات اليمين) daẖı aṣḥāb-ı kehfni yoḳulaġan ḥāllerinde oñ yaḳlarına

5.11 eylendürürmiz (وذات الشمال) daẖı ṣol yaḳlarına eylendürürmiz (وكلبهم باسط ذراعيه) daẖı aṣḥāb-ı

5.12 kehfniñ itleri iki bilegini töşegüçidür * aṣḥāb-ı kehf ṭaġ çuḳurına ḳaçup barduḳ da bir it yanından

5.13 ötüp kitkenler it bularġa iyergen ni ḳadar ḳuvsalar da ḳısalmaġan ṣoñra it eytken allahnıñ dostlarunı

5.14 min de dost körem min sizni ṣaḳlarmun diyü hem bular kibi birge yoḳulaġan hem bir yaḳdan ikinçi yaḳġa

5.15 eylengen digenler (بالوصيد) çuḳurnıñ işiginde yā ki bu saġasında (لو اطلعت عليهم) ey muḥammed ῾ahm

5.16 eger sin aṣḥāb-ı kehfke ḳarasañ idi (لوليت منهم فرارا) aṣḥāb-ı kehfden ḳorḳuvıñdan ḳaçḳanıñ

5.17 ḥālde yüz döndürür idiñ (وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا) daḫı alardan ḳorḳuvıñdan ḳayġu birlen tolturulmış bolur

5.18 idiñ (وَكَذَٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ) daḫı oşandaḳ yaʿnī aṣḥāb-ı kehfni yoḳulatduḳımız kibi alarnı kemāl ḳurdretimizge

5.19 ʿalāmet bolsun içün oyġatduḳ (لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ) aralarında baʿżısını baʿżısından ṣoraşsun içün

5.20 hem ḥāllerini bilsünler hem allahnıñ özleri ḥaḳında ḳılġan işlerini bilsünler içün (قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ)

5.21 aṣḥāb-ı kehfden bir eytüvçi eytdi (كَمْ لَبِثْتُمْ) ṭaġ çuḳurnda köp me zamān turdıñız diyü (قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا)

5.22 eytdiler cevābde bir kün turduḳ (أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) yā ki bir künniñ baʿżısını turduḳ diyü * çünki

5.23 yoḳlaġan ādem yoḳusınıñ müddetini bilmey şunıñ içün de bilüvni allahġa tapşırdılar yā ki bular çuḳurġa

5.24 kirgende ḳuyāş çıġup kiledür idi ḳuyāş batḳanda oyġandılar şol künniñ ḳuyāş baṭuvı diyü

5.25 ẓann itdiler tırnaḳlarınıñ ve saçlarınıñ uzunlıġına ḳaradılar da ẕikr ḳılınaçaḳ sözni eytdiler

5.26 (قَالُوا) eytdiler (رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ) rabbiñiz sizniñ çuḳurda turġan müddetiñizni bilgüçirekdür

5.27 (فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ) bes arañızdan biriñizni yiberiñiz diyü eytdiler (بِوَرِقِكُمْ هَٰذِهِ) bu kümişiñiz birlen bu āyet

5.28 delālet ḳıladur sefer içün azuḳ ve aḳçe alup çıġuvnıñ tügilge münāfī bolmavına (إِلَى الْمَدِينَةِ) ṭarsūs

5.29 şehrine (فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا) bes ṭaʿām alurġa barġanıñız ḳarasun şehr ehliniñ ḳayusı (أَزْكَىٰ طَعَامًا) ṭaʿām

6.1 yüzinden ḥelālrekdür ve pākrekdür (فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ) bes ṭaʿāmdan rızḳnı kitürsün sizge

6.2 (وَلْيَتَلَطَّفْ) daḫı muʿāmelede mümkin ḳadar diḳḳat itsün (وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا) daḫı sizni hiç kimge

6.3 bildürmesin yaʿnī hiç sizdürmesün * bu āyet delālet ḳıladur vekāletniñ meşrūʿ boluvına çünki aṣḥāb-ı

6.4 kehf aralarından birisini ṭaʿām ṣatup aluv birlen vekīl itdiler allahü teʿālā munı bizge inkārsız beyān

6.5 itdi inkārsız şāriʿ ṭarafından beyān itilgen evvelgi şerīʿat bizge şerīʿat bola (إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا

6.6 عَلَيْكُمْ) düristlikde ṭarsūs ḫalḳı eger sizge teşneler ġālib bolsalar (يَرْجُمُوكُمْ) sizni ṭaş

6.7 birlen aṭup öturürler (أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ) yā ki özleriniñ dīnlerine ḳaytarurlar sizni (وَلَنْ

6.8 تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا) ve alarnıñ dīnine eger kirseñiz bu vaḳtde mengü izgülik ve ḳol üstinlik ṭabmassız (وَكَذَٰلِكَ)

6.9 daḫı oşandaḳ yaʿnī aṣḥāb-ı kehfni yoḳlatduḳımız ve oyġatduḳımız kibi (أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ) aṣḥāb-ı kehflerniñ

6.10 ḥālleri üzerine ādemlerni tüşingüçi ḳılduḳ yaʿnī ādemlerge aṣḥāb-ı kehfniñ ḥāllerüni bildürdük

6.11 (لِيَعْلَمُوا) tüşingeç ādemler bilsünler içün (أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ) düristlikde allahnıñ ḳabrlerinden ḳobaruv birlen

6.12 vaʿdesi ḥaḳdur diyü çünki aṣḥāb-ı kehfniñ şol ḳadar uzun müddet yuḳlap oyġanuvları ādemlerniñ

6.13 ḳabrde yatup ṣoñra tirilüvlerine oḫşaydur (وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا) daḫı tüşingen ādemler bilsünler

6.14 içün düristlikde ḳıyāmet ol ḳıyāmetde şik yoḳdur diyü (إذ) şol vaḳtde aṣḥāb-ı kehfniñ ḥāllerine

6.15 ādemlerni tüşingüçi ḳılduḳ (يتنازعون بينهم أمرهم) ādemlerden işlerinde aralarunda nizāʿ ḳılışalar idi

6.16 yaʿnī baʿżıları faḳaṭ cānlarġına ḳobarula baʿżıları cānlarda tenlerde ḳobarula diyü yā ki aṣḥāb-ı

6.17 kehfniñ işlerinde nizāʿ ḳılışalar idi maʿnāsında yaʿnī aṣḥāb-ı kehfni allahü teʿālā ötürgeç baʿżıları

6.18 öldiler baʿżıları yoḳladılar diyü istediler baʿżıları aṣḥāb-ı kehfler üzerine bināʾlar yaṣap ḳarye

6.19 yaṣayıḳ baʿżıları namāz oḳulala turġan mescid-i yaṣayıḳ didiler (فقالوا ابنوا عليهم بنيانا) bes aṣḥāb-ı

6.20 kehfler ölgen zamānda kāfirler eytdiler bular üzerine bināʾlar bināʾ ḳılayıḳ ḳarye yaṣayıḳ diyü (ربهم أعلم

6.21 بهم) aṣḥāb-ı kehfniñ ḥāllerini rableri bizden bilgüçirekdür didiler nizāʿ ḳılışuvçılar türliçe

6.22 söyledükleri ṣoñında (قال الذين غلبوا على أمرهم) bu yigitlerniñ işine ġālib bolġan ādemler (müʾminler)

6.23 eytdi (لنتخذن عليهم مسجدا) bu aṣḥāb-ı kehfniñ üzerinde yaʿnī çuḳurlarınıñ işigi üzerinde mescid

6.24 yaṣarmız diyü bu ḫuṣūṣde ṣāḥib beyḍāvī bu ṭarīḳ rivāyet ḳıladur aṣḥāb-ı kehf yoḳuvlarından oyġanup aralarından

6.25 birisini kümiş tenekeler birlen ṭarsūs şehriniñ bazarına ṭaʿām alurġa yibergeç bularnıñ tenekelerinde

6.26 daḳyānus pādişāhınıñ ismi olġaç ḫazīne tapḳansız diyü tutdılar hem pādişāhġa eytdiler pādişāh ehl-i

6.27 tevḥīdden naṣārī dīninde idi bu yigit pādişāhġa ḳıṣṣasını söyledi ḫalḳnıñ baʿżısı eytdi bizniñ atalarımız

6.28 bizge ḫaber birdiler daḳyānus pādişāh bir türli yigitlerni küfr dīnine teklīf itkeç ol yigitler ḳaçḳanlar

6.29 idi diyü bular şol yigitler bolmasun didiler şundan ṣoñ pādişāh hemme ṭarsūs ḫalḳı müʾmin ve kāfiri

II / 7

7.1 taġ çuḳurına barup bu yigitlerni kördiler hem bular birlen söyleşdiler mondan ṣoñ bu yigitler pādişāhġa

7.2 eytdiler biz sini allahġa vedīʿat itemiz hem sizni cinlerniñ ve ādemlerniñ yavızlıġından allahġa ṣıyınduramız diyü

7.3 ṣoñra bu yigitler yuḳlaġan orunlarına kirüp vefāt boldılar pādişāh bularnı defn ḳıldı hem mescid bināʾ

7.4 ḳıldurdı diyü (سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ) resūl allah zamānındaġı aṣḥāb-ı kehf ḳıṣṣasına çomuvçı ehl-i kitāb aṣḥāb-ı

7.5 kehfni üç ādem diyü eytürler (رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ) alarnıñ dörtinçisi itleridür bu söz yehūdler sözi

7.6 yā ki necrān naṣārāsından yaʿḳūbiye meẕhebinden bolġan (seyd) nām ādemniñ sözi (وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ) daḫı

7.7 aṣḥāb-ı kehfni baʿżılar beş ādem diyü eytürler (سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ) altunçıları itleridür diyü bu söz

7.8 naṣārā sözi yā ki naṣārānıñ nasṭūriye meẕhebinden bolġan (ʿāḳib) nām ādemniñ sözi (رَجْمًا بِالْغَيْبِ)

7.9 özlerinden ġayb bolġan nersede ẓann ḳılup eytürler yā ki ġayb ve yaşrın ḫaberge aṭarlar ḥāṣıl her

7.10 iki fırḳa bilmeyinçe mücerred ẓann birlen eytürler maʿnāsinde (وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ) daḫı baʿżı ādemler (müselmānlar)

7.11 aṣḥāb-ı kehfni yidi diyü eytürler (وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ) sikizinçisi ētleridür müselmānlarnıñ yidi diyüvleri

7.12 recm bi'l-ġayb bolmay belki resūl allahnıñ ḥażret-i cebrāʾīlden bilüp ḫaber birüvi birlen bola (قُلْ رَبّ أَعْلَمُ)

7.13 ey muḥammed eyt sin rabbim bilgüçirekdür (بعدتهم) aṣḥāb-ı kehfniñ ṣanını (مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ)

7.14 aṣḥāb-ı kehfniñ niçe idigini bilmes meger az kişi gine bilür allahü teʿālā aṣḥāb-ı kehf ḥaḳında iḫtilāf ḳılġan

7.15 ṭāʾifelerniñ sözlerini öçke boldı evvelki iki ṭāʾifeniñ sözini ẕikr ḳılınġannıñ ṣoñında ġaybke

7.16 aṭuv ve ẓann birlen ḥükm itüv digen sözni ẕikr itdi bu beyān-ı maḳāmı bolup da dörtinçi ṭāʾifeni beyān

7.17 ḳılmavı bes dörtinçi ṭāʾifeniñ yoḳlıġına delīl bola bu öç ṭāʾifeden aṣḥāb-ı kehfni bilüvni öçünçi

7.18 ṭāʾifege is̱bāt ḳıldı bes aṣḥāb-ı kehfniñ ṣanı yidi boluvçılıḳ bilindi ḥażret-i ʿalī sözi diyü

7.19 beyḍāvī rivāyet ḳıladur aṣḥāb-ı kehfniñ ṣanı yidi sikizinçisi ëtleridür ismleri1)yemliḫā 2) mekşelinyā

7.20 3 mişlinyā bu öçisi melekniñ aṣḥāb-ı yemīni yine 4 mernūş 5 debernūş 6)şāẕenūş bu öçisi melekniñ

7.21 aṣḥāb-ı yesārī ve bu öçisine melek meşveret ḳıladur idi yidinçisi bularġa ittifāḳı oçraġan kütüvçi

7.22 sigizinçisi itleri ismi ḳıṭmīr şehrleriniñ ismi efsūs diyü (فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ) bes ey muḥammed aṣḥāb-ı

7.23 kehf ḥaḳında cidāl ḳılmaġıl (إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا) meger ẓāhir cidāl birlen gine cidāl ḳıl yaʿnī aṣḥāb-ı kehf şāʾnında

7.24 çomma belki ehl-i kitābnı redd ḳılmay ve cehāletke nisbet birmey gine alarġa ḳurānda beyān ḳılınġan ḳadarsını

7.25 söyle (وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا) daḫı aṣḥāb-ı kehf ḥaḳında ehl-i kitābnıñ hiç birisinden fetvā ve beyān

7.26 isteme resūl ekremden bir vaḳt yahūdilerniñ üyretüvi boyınça ḳureyşler rūḥdan aṣḥāb-ı kehfden

7.27 hem zülḳarneynden ṣoradılar resūl allah irtege cevāb birürmün didi inşāʾllah dimedi ṣoñra on

7.28 üç künden artuḳ vaḥy kilmey turdı bu iş resūl allahġa aġır boldı ḳureyşler resūl allahnı yalġanladı

7.29 didiler şol ḥaḳde allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلَا تَقُولَنَّ) ey muḥammed istemesin (لِشَيْءٍ)

II / 8

8.1 ḳılur mun diyü ḳaṣd ḳılġan hiç nerseñ içün (إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا) düristlikde min bu işni tañda

8.2 ḳılurmun diyü (إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) meger allahnıñ tilevi vaḳtindaġına ḳılurmun diyü eyt yaʿnī inşāʾllah

8.3 ḳılurmun digil (وَاذْكُرْ رَبَّكَ) daḫı rabbiññiñ tilevini isiñe tüşir yaʿnī inşāʾllah diyü eyt hem resūl

8.4 allah şundan ṣoñ inşāʾllah didi şunıñ içün de baʿżılar beyān-ı taġyīrniñ mübeyyinden müʾeḫḫir boluvı dürist

8.5 digenler likin cevāb biremiz resūl allahnıñ (inşāʾllah) digen sözi irtege cevāb birürmün digen

8.6 sözine müteʿalliḳ bolmas belki mundan ṣoñ her bir ḳılurġa ḳaṣd ḳılġan işimni ḳılurmun digende meşiyyetke

8.7 teʿlīf itermün maʿnāsında bolur (إِذَا نَسِيتَ) her ḳayçan rabbiññiñ tilevini unutsañ (وَقُلْ عَسَىٰ أَنْ

8.8 يَهْدِيَنِ رَبِّي) daḫı ey muḥammed eyt sin rabbimniñ köndürüvi yaḳın boldı (لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا) hidāyet

8.9 yüzinden aṣḥāb-ı kehfniñ ḫaberlerinden yaḳınraḳ bolġan nersege yaʿnī aṣḥāb-ı kehfden de ilgerek bolġan

8.10 peyġamberlerniñ ḫaberlerine hem başḳa ġayb ḫaberlerge hem ḳıyāmet künine ḳadar vāḳıʿa bolaçaḳ ḥādis̱elerge köndürüvi

8.11 yaḳın boldı (وَلَبِثُوا فِى كَهْفِهِمْ) aṣḥāb-ı kehf ṭaġ çuḳurında turdılar (ثَلٰثَمِائَةٍ سِنِينَ) sene-i şemsiye birlen

8.12 üç yüz yıl (وَازْدَادُوا تِسْعًا) daẖı sene-i ḳameriye birlen ṭoḳız yılnı artdurdılar bes sene-i şemsiye birlen

8.13 üç yüz yıl sene-i ḳameriye birlen üç yüz ṭoḳız yıl bola iken taḳrībā ammā taḥḳīḳā toḳız yılda iki ayda

8.14 on ṭoḳız kün bola bu sözni ʿalāmetü'l-ẖafācı ẕikr itken allahü teʿālānıñ ẓāhir-i mütebādir bolġan ḳısḳa bolġan

8.15 (ثلثمائة وتسع سنين) ʿibāretinden eslevini özgertüp (وازدادوا تسعا) ʿibāreti birlen kitürüvi sene-i

8.16 ḳameriye birlen sene-i şemsiye arasındaġı tefāvütni beyānġa işāret bolup aṣḥāb-ı kehfniñ kehfde turuv müddeti

8.16 şemsiye iʿtibārı birlen ehl-i kitāb ḥesābı birlen üç yüz kün bolup ḳameriye iʿtibārı birlen ʿarab ḥesābı

8.17 birlen üç yüz toḳız yıl boluvına delālet ḳıla digenler hem ḥażret-i ʿalī bir yehūdī aṣḥāb-ı kehfniñ

8.18 kehfde turuv müddetleri köp mi olġan diyü suʾāl ḳılduḳında ḥażret-iʿalī üç yüz ṭoḳız yıl digen yehūdī

8.18 bizniñ kitābımızda üç yüz yıl ġına diyü ẕikr ḳılınġan ṭabamız didükinde ḥażret-i ʿalī defʿī gine üç yüz yıl

8.19 boluvı sene-i şemsiye birlen min sene-i ḳameriye iʿtibāri birlen eytem dimiş hem şerʿā sene-i şemsiyede ḳameriyede

8.20 ʿörfiyede iʿtibār ḳılına niteki imām-ı aʿẓam bir vaḳtde ʿanīn mesʾelesinde seneni sene-i şemsiyege ḥaml ḳılġan fuṣūl-i

8.21 erbaʿanıñ ṭabīʿatleriniñ iẖtilāfına bināʾen çünki cāʾizke ʿanīnniñ ṭabīʿatine sene-i şemsiyeniñ ḳameriyeden artuḳ

8.22 künlerinde bolġan hevāʾnıñ ṭabīʿati muvāfıḳ bolur bir mertebe sene-i ḳameriyege ḥaml ḳılġan ʿarablarnıñ eks̱er

8.23 muʿāmelelerinde ʿörfleri sene-i ḳameriyeni ʿitibāri birlen bolġanlıḳı içün hem şerīʿat ʿörfleri ʿörfī üzerine

8.24 kilgenligi içün hem imām-ı ʿaẓam ay arasında vāḳıʿa bolġan ṭalāḳ ʿıddetinde hem icāre ʿaḳdniñ müddetinde

8.25 seneni sene-i ʿörfiyege ḥaml ḳılġan oşandaḳ ḥażret-i ʿalī yehūdī ṣoraġan mesʾelede seneni ʿörfiyege

8.26 ḥaml ḳılġan * bir vaḳtda bir yehūdī ḥażret-i ʿalīden küsūr-ı tisʿa bolġan ʿadedden ṣoraġan

8.27 ḥażret-i ʿalī eytken atına künleriñni yılıñnıñ künlerine (yidini üç yüz altmışḳa) ḍarb ḳıl

II / 9

9.1 maḳṣūdıñ ḥāṣıl bolur digen iki miñ beş yüz yigirmi ʿaded bola bu ʿadedden küsūr-ı tisʿa (نصف ثلث

9.2 ربع خمس سدس سبع ثمن تسع عشر) çıġa elbette bu orunda sene-i ʿarefiyeni iʿtibār ḳılmay çāre yoḳ

9.3 çünki başḳa sene alġanda küsūr-ı tisʿa çıḳmay bu orunda artuḳ taḥḳīḳni tilegen ādem fāżıl-ı mercāniniñ

9.4 “ḥaḳḳü’l-maʿrife” ismli kitābına mürācaʿat ḳılsun (قل الله اعلم بما لبثوا) ey muḥammed ʿahm eyt sin aṣḥāb-ı

9.5 kehfniñ kehfde turuv müddetlerini iḫtilāf ḳılluvçılarġa ḳaraġanda allah bilgüçirekdür (له غيب السموات

9.6 والارض) ol allah içündür köklerniñ ve yirlerniñ ġayb bolġan nerselerini bilüv (ابصر به واسمع) ʿaceb

9.7 allahü teʿālā her bar nerseni kördi ve işitdi yaʿnī allahnıñ körüvinden ve işitüvinden hiç nerse ġayb bolmadı

9.8 allahü teʿālā taʿaccüb ṣīġası birlen kitürdi öziniñ bilüvi körüvçilerniñ ve işitüvçilerniñ bilüvinden ḫaric

9.9 ikençilikke işāret içün çünki allahnıñ körüvinden ve işitüvden ṭıyġan hiç nerse yoḳ (ما لهم من دونه

9.10 من ولي) kökler ve yirler ehli içün allahdan başḳa hiç işlerinde taṣarruf ḳıluvçı yoḳdur (ولا يشرك في

9.11 (حكمه احدا) daḫı allahü teʿālā ḥükminde kök ve yir ehlinden hiç kimni orṭaḳ ḳılmas (واتل ما اوحى)

9.12 (اليك)ey muḥammed ʿahm öziñe vaḥy ḳılınġan nerseni oḳuv (من كتاب ربك) rabbiññiñ kitābından (ḳurāndan

9.13 kāfirlerniñ bu ḳurāndan başḳa ḳurānnı kitür yā ki ḳurānnı almaşdur digen sözlerine iʿtibār itme

9.14 (لا مبدل لكلماته) allahnıñ sözlerini almaşduruvçı hiç kim yoḳdur yaʿnī hiç kimniñ almaşdururġa küçi

9.15 yitmes (ولن تجد من دونه ملتحدا) daḫı allahdan başḳa ṣıyınaçaḳ orun hiç ṭabmassun (واصبر نفسك)

9.16 daḫı öziñni ḥabs ḳıl (مع الذين) şundayın ādemler birlen (يدعون ربهم) ol ādemler rablerine duʿāʾ

9.17 ḳılurlar (بالغداة والعشى) irtede ve kiçede yaʿnī bütün vaḳtlarında (يريدون وجهه) rableriniñ rıżālıġını

9.18 istegenleri ḥālde (ولا تعد عيناك عنهم) daḫı iki köziñ (ḳaravıñ) ol ṣıfatlı ādemlerden başḳaġa

9.19 ötmesün (تريد زينة الحيوة الدنيا) dünyā tirüklikniñ ziynetini tilegeniñ ḥālde (ولا تطع من) daḫı şol

9.20 kişige boy ṣunma (اغفلنا قلبه عن ذكرنا) ol kişiniñ köñlini ẕikrimizden ġāfil ḳılduḳ

9.21 niteki ḫalef oġlı ümeyye-yi ḳureyşniñ uluġları kirsün içün resūl allahġa faḳīr müselmānlarnı yanıñdan ḳuv

9.22 diyü eytken (واتبع هواه) daḫı ol kişi nefs arzusına iyerdi (وكان امره فرطا) daḫı ol kişiniñ

9.23 işi ḥaḳḳını artḳa taşlav yā ki isrāf boldı (وقل الحق من ربكم) daḫı ey muḥammed eyt sin bu ṣıfatlı

9.24 ādemge ḥaḳlıḳ rabiñizden yaʿnī ḥaḳḳ allah cihetinden bolġan nersedür nefs arzu ḳılġan nerse tügildür diyü

9.25 (فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ) bes bir kişi tilese īmān kitürsün (وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ) ve bir kişi tilese kāfir

9.26 bolsun (bu āyetde emr-i tehdīd içün) yaʿnī īmān kitürgen ādemniñ īmān kitürüvi birlen kāfir bolġan

9.27 ādemniñ küfrinde miñe mübālāt (ġam) yoḳ (انا اعتدنا للظالمين نارا) düristlikde biz ẓulm ḳıluvçılarġa

9.28 tamuġ oṭunı ḥāżirledük (احاط بهم سرادقها) ol ẓālimlerni tamuġ oṭınıñ perdeleri yā ki ḥücreleri

9.29 yā ki tütün çulġap aldı (وان يستغيثوا) ve eger tamuġ ehli ṣuṣavdan ʿāciz bolġaç ṣuġaruvnı

II / 10

10.1 isteseler (يغاثوا بماء كالمهل) cevāhir-i arżiyeden ertilgen nerse kibi yā ki zeytün mayınıñ çoprası

10.2 kibi bolġan ṣu birlen ṣuġarılmış bolurlar (يشوى الوجوه) ol ṣu issiliginden yüzlerni ḳorur

10.3 (بئس الشراب) eritilgen cevher kibi bolġan içmelik ni yavız içmelik boldı (وساءت مرتفقا) daḫı

10.4 tamuġ ṭayanaçaḳ orun boluv yüzinden ni yavız boldı (ان الذين) düristlikde şundayın ādemler

10.5 (آمنوا وعملوا الصالحات) īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (انا لا نضيع) düristlikde biz

10.6 żāʾiʿ ḳılmamız (اجر من احسن عملا) ʿamelni körkem ḳılġan ādemniñ ecrini (اولئك) bu ṣıfatda bolġan

10.7 ādemler (لهم جنات عدن) ol ādemler içün ʿadn ucmaḫları bardur (ʿadn iḳāmet maʿnāsında)

10.8 (تجرى من تحتهم الانهار) bu ādemlerniñ astlarından yılġalar (ṣular) aġar (يحلون فيها) ol

10.9 ucmaẖda ehlleri ziynetlenmiş bolurlar (مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ) altundan bolġan yüzükler birlen (وَيَلْبَسُونَ

10.10 ثِيَابًا خُضْرًا) daẖı yaşıl kiyimler kiyerler (مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ) niçke ve ḳalun cifekden (مُتَّكِئِينَ

10.11 فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ) ucmaẖda serīrler üzerine ṭayanġanları ḥālde (نِعْمَ الثَّوَابُ) ni körkem

10.12 s̱evāb boldı ucmaẖ hem niʿmetleri (وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا) daẖı ṭayanaçaḳ orun boluv yüzinden ni

10.13 körkem boldı ucmaẖ serīrleri (وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا) ey muḥammed ʿahm kāfirler birlen müʾminlerge mes̱el

10.14 beyān it (رَجُلَيْنِ) iki irniñ ḥālini bu iki irniñ ḳıṣṣasını ṣāḥib beyḍāvī böyle beyān

10.15 itken benū isrāʿīlde iki bir toġma ḳardaş bolġan birisi kāfir bolġan (faṭrūs) isminde

10.16 birisi müʿmin bolġan (yehūẕa) isminde bular ataları ölgeç analarından sigiz miñ altun mīrās̱

10.17 alup orṭalay dörter miñ itüp bölgenler kāfir bolġanı bu dört miñ altunġa cayarlar baḳçeler

10.18 ṣatup alġan müselmān bolġanı bu mālnı allah yolına ve dīn fāʾidesine ṣarf ḳılġan ʿāḳibet ḥālleri

10.19 allahü teʿālā eytkençe bolup evrilgen (جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ) ol iki irniñ birisi içün

10.20 yüzimlerden iki baḳçe ḳılduḳ (وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ) daẖı iki baḳçeni ẖurma aġaçları birlen iḥāṭa

10.21 ḳılduḳ (وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا) daẖı iki baḳçe arasında (orṭasında) igin ḳılduḳ (كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا)

10.22 bu iki baḳçeniñ her ikisi ʿādetçe yimişlerini birdiler (وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا) daẖı ʿādetde bola turġan

10.23 yimişlerinden hiç nerse kimitmediler (وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهَرًا) daẖı iki baḳçe arasında yılġa yarduḳ biz yaʿnī

10.24 iki baķçeniñde orțasında aġa turġan şu bardur (وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ) daḫı bu kāfir ir içün bu iki baķçeden

10.25 başķa yimişler (türli māllar) boldı (فَقَالَ لِصَاحِبِهِ) bes bu kāfir ir yoldaşı (ķardaşı) müselmān irge

10.26 eytdi (وَهُوَ يُحَاوِرُهُ) ḥālbūkim ol kāfir ir müselmān irge cevāblaşadur ve maķtanadur idi yaʿnī maķtanup

10.27 eytdi (أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا) māl yüzinden min sinden köprekmün (وَأَعَزُّ نَفَرًا) daḫı tābiʿlar ve yardemçiler

10.28 yüzinden ķaderlirekmün yaʿnī minim malum hem yardemçilerim ve tevābiʿim sinden köpdür (وَدَخَلَ جَنَّتَهُ) daḫı bu kāfir

II / 11

11.1 ir yoldaşı birlen birge baķçelerine kirdi (وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ) ḥālbūkim ol kāfir ir özine maķtanuvı

11.2 ve küfri sebebli cebr ķıluvçıdur (قَالَ) eytdi bu kāfir ir (مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَٰذِهِ أَبَدًا) bu baķçelerniñ mengü

11.3 min bitüvini gümān ķılmaym (وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً) daḫı ķıyāmetni boluvçı dip oylamaym (وَلَئِنْ رُدِدْتُ)

11.4 إِلَىٰ رَبِّي) ve bi'l-farż sin oylaġança ķabrden ķobarıluv birlen rabbime ķaytarılmış bolsam da (لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا)

11.5 elbette bu baķçadan izgürekni taparmun (مُنْقَلَبًا) ķaytaçaķ orunnı (قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ) bu kāfirlerge müselmān

11.6 bolġan yoldaşı eytdi (وَهُوَ يُحَاوِرُهُ) ḥālbūkim ol kāfirge cevāb biredür idi yaʿnī cevāb birgen ḥālde

11.7 eytdi (أكفرت بالذى) şundayın allahnı inkār itdiñ mi (خلقك من تراب) ol allah siniñ aṣl maddeñni

11.8 yā ki aṣlıñ ādemniñ māddesini tofraḳdan yaratdı (ثم من نطفة) munıñ ṣoñında yaḳın maddeñ bolġan mini

11.9 ṣuvından yaratdı (ثم سواك رجلا) munıñ ṣoñında sini kāmil ir itüp tiygüziledi yaʿnī kāmil ir ḳıldı

11.10 (لكنا) likin mini eytemün (هو الله ربى) şāʾn allah menim rabbimdür diyü ammā sin allahnı inkār itesün (ولا أشرك

11.11 بربى أحدا) daḫı rabbime ʿibādetde hiç kimni şerīk ḳılmaym yaʿnī min müʾmin muvaḥḥidmün sin kāfir hem müşrik

11.12 sün (ولولا إذ دخلت جنتك قلت) baḳçaña kirgen vaḳtiñde eytken bolsañçı (ما شاء الله) allah tilegen

11.13 nerse bolġuçıdur (لا قوة إلا بالله) hiç nersege ḳuvvet yoḳdur meger allahnıñ yardemi birlen ginedür diyü yaʿnī

11.14 baḳçaña kirgende bu ṭarīḳ iḳrār ḳılġan bolsañçı yaʿnī bu baḳçe hem baḳçede bolġan yemişler hemmesi

11.15 allahnıñ tilevi birlendür eger allah tilese bu baḳçeni uzaḳ müddetke ḳaldurur ve tilese helāk iter diyü hem bu baḳçeni

11.16 ʿimāretke hem tedbīrge ḳuvvet yoḳ meger allahnıñ yardemi birlen gine diyü ni yaḫşı bolur idi maʿnāsında

11.17 (إن ترن أنا أقل منك مالا وولدا) eger sin mini öziñden māl daḫı bala yüzinden azraḳ körseñ

11.18 şunıñ içün miñe uluġlansañ (فعسى ربى أن يؤتينى) bes rabbimniñ birüvi yaḳındur miñe (خيرا من

11.19 جنتك)siniñ baḳçeñden izgürekni (ويرسل عليها حسبانا من السماء) daḫı siniñ baḳçeñ üzerine

11.20 rabbimnіñ kökden yaşin yiberüvi yaḳındur (فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا) bes baḳçeñ ayaḳlar ḳararlanmay turġan

11.21 ṣazlıḳ cir bolup evrilür (أَوْ يُصْبِحَ مَاؤُهَا غَوْرًا) yā ki baḳçeñniñ ṣuvı yir astına batḳuçı

11.22 bolup evrilür (فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا) bes ol ṣunı ḳaytaruvnı istevge küçiñ yitmes siniñ yaʿnī

11.23 ḥayrān bolup ḳaluvıñdan ṣunı ḳaytaruvnı istevge de küçiñ yitmes bütünley ḳaytaruv tügil (وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِ)

11.24 ve bu baḳçe eyā siniñ yimişlerini helāk ḳılındı yaʿnī helāklik yimişlerini çulġap aldı (فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ

11.25 كَفَّيْهِ) bes bu kāfir ḥasreti içün iki öçiniñ arḳasını eylendürgüçi (ḥasretlenüvçi) bolup

11.26 evrildi (عَلَىٰ مَا أَنْفَقَ فِيهَا) ol baḳçeni ʿimāret ḳıluvġa ṣarf ḳılġan nersesi üzerine ḥasretlengeni

11.27 ḥālde (وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا) ve ol baḳçe töbeleri üzerine yıġılup tüşüvçidür yaʿnī töbeleri

11.28 yir üzerine yıġılup tüşdi (وَيَقُولُ) daḫı eytür bolup evrildi (يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا)

II / 12

12.1 kāşkī min rabbime hiç kimni şerīk ḳılmaġan bolsam idi diyü (وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ) daḫı

12.2 bu kāfirge yardem ḳıla turġan hiç cemāʿat bolmadı yaʿnī baḳçesinden helāklikni yiberüvde yā ki munıñ kibi

12.3 ikinçi baḳçe birüvde hiç kim yardem ḳıluvçı bolmadı (مِنْ دُونِ اللَّهِ) allahdan başḳa (وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًا) daḫı

12.4 öziniñ ḳuvveti birlen de allahnıñ ʿaẕābından ṭıyılġuçı bolmadı (هُنَالِكَ) bu orunda (ḳıyāmet küninde)

12.5 (الْوَلَايَةُ لِلّٰهِ الْحَقِّ) yardem ḥaḳḳ bolġan allah içün ginedür (هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا) s̱evāb birüv yüzinden ol allah

12.6 izgürekdür (وَخَيْرٌ عُقْبًا) daḫı ʿāḳibet yüzinden izgürekdür (وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا)

12.7 ey muḥammed ḳavmiñe dünyā tirükliginiñ mes̱elini beyān it sin (كَمَاءٍ) dünyā tirükliginiñ mes̱eli şu kibidür (أَنْزَلْنَاهُ

12.8 مِنَ السَّمَاءِ) ol şunı biz kökden indürdük (فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ) bes ol şu sebebli yirniñ

12.9 öse turġan nerselerni baʿżısı baʿżısına ḳaṭışdı ve ḳoyurdı (فَأَصْبَحَ هَشِيمًا) bes ol öse turġan

12.10 nerseler cüzʾleri taralġan kebiken ve şonġan nerse bolup evrildi (تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ) ol kebiken

12.11 ölenlerni ciller saçar ve taratur (وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا) daḫı allah her bir nerse üzerine ḳādir boldı

12.12 (اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ) māl daḫı balalar (زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) dünyā tirüklikiniñ ziynetidür (وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ)

12.13 fāʾidesi hemīşe ve mengü ḳaluvçı izgü ʿameller (mekteb ve medrese ve mescid şaluvlar ve başḳa dīn fāʾidesine

12.14 ḳılınġan izgülikler) beyḍāvī iyesi bu izgülikler taḥtına biş vaḳt namāz hem ḥacc ve rūze ʿamelleri hem

12.15 سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر kibiler dāḫil ola dimiş (خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ) rabbiñ ḥużūrında

12.16 izgüdür (ثَوَابًا) s̱evāb yüzinden (وَخَيْرٌ) daḫı izgüdür (أَمَلًا) ümīd itilgen nerse boluv yüzinden

12.17 (وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ) daḫı şol künni beyān ḳıl ey muḥammed ʿahm ol künde biz ṭaġlarnı orunlarından

12.18 ḳozġatup seyr ḳıldururmız (وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً) daḫı yirni ẓāhir ve açuḳ körürsün yir yüzinde

12.19 ṭaġ ve başḳa nerseler kibi hiç nerse bolmas (وَحَشَرْنَاهُمْ) daḫı biz müʾminlerni ve kāfirlerni ḳabrlerinden ḳobarurmız

12.20 (فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا) bes müʾminlerden ve kāfirlerden hiç ādemni ḳobarmay ḳaldurmamız (وَعُرِضُوا عَلَىٰ

12.21 رَبِّكَ صَفًّا) daḫı ey muḥammed müʾminlerni ve kāfirlerni rabbiñe ṣaḳlanġanları ḥālde ʿarż ḳılınur (körsetilür)

12.22 (لَقَدْ جِئْتُمُونَا) taḥḳīḳ kitürülmiş boldıñız siz diyü eytilür (كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ) evvel mertebede yaratḳanımız

12.23 kibi yaʿnī niteki evvel mertebe yalanġaç mālsız ve balasız ḥālde yaratḳan idük şol revişçe ḥużūrımızġa

12.24 kitürüldiñiz diyü eytilür (بَلْ زَعَمْتُمْ) belki siz oyladıñız (أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا) ḳobarıluv içün

12.25 sizniñ içün vaʿde ḳılınġan vaḳtni ḳılmassızlıġımıznı yaʿnī ḥaşr birlen vaʿdeni yırtuv içün vaḳt

12.26 ḳılmassızlıġımıznı oyladıñız (وَوُضِعَ الْكِتَابُ) ʿameller yazılġan defterni oñ ḳollarġa daḫı ṣol ḳollarġa

12.27 ḳoyıldı (فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ) bes ey muḥammed kāfirlerni körürsün sin (مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ) ol kitābda

12.28 yazılġan nerselerden (günāhlardan) ḳorḳuvçılar körürsen (وَيَقُولُونَ) daḫı kāfirler eytürler (يَا وَيْلَتَنَا)

12.29 ey bizniñ helākligimiz (مَالِ هَٰذَا الْكِتَابِ) bu kitābġa ni boldı (لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً)

II / 13

13.1 günāhlarmızdan kiçkinelerini ve uluġlarını ḳoymas (ḳaldurmas) (إِلَّا أَحْصَاهَا)meger ḳoydı ise ol

13.2 günāhlarımıznı żabṭ ḳıldı ve ṣanadı (وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا) daḫı kāfirler ʿamel ḳılġan nerselerini

13.3 ʿamel defterlerinde ḥāżir (yazılmış) taparlar (وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا) ey muḥammed rabbiñ hiç kimge ẓulm

13.4 ḳılmas yaʿnī ḳılmaġan nerseni yazdurmas yazılġandan artuḳ ʿaẕāb ḳılmas (وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ)

13.5 ey muḥammed şol vaḳtni isiñe tüşür biz ferişṭelerge eytdük (اسْجُدُوا لِآدَمَ) ādem ʿahmge uluġlav secdesi

13.6 ḳıluñız diyü (فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ) bes ferişteler hemmesi secde ḳıldılar meger iblīs secde ḳılmadı

13.7 taḥḳīḳ iblīs cinlerden boldı eger cin ferişṭelerden bir nevʿi bolsa istis̱nā-ı muttaṣıl bola

13.8 eger başḳa ḫalḳ bolsa istis̱nā-ı münḳaṭiʿ bola (فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ) bes iblīs rabbisiniñ emrinden

13.9 çıḳdı ve baş tarttı bu āyetde işāret bar ferişteniñ aṣlā allahġa ʿāṣī bolmavına ançaḳ iblīs ʿāṣī

13.10 boldı cinlerden bolduḳı içün (beyḍāvī) (أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ) ey ādem balaları iblīs hem iblīsniñ

13.11 tevābiʿini tutarsız mı (أَوْلِيَاءَ) ḫocalar eytüp (مِنْ دُونِي) mini ḫoca tutuvdan başḳa (وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ)

13.12 ḥālbūkim iblīs hem iblīsniñ tevābiʿī sizge düşmānlardur (بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا) iblīs hem iblīsniñ

13.13 tevābiʿine iṭāʿat allahġa iṭāʿatden bedel boluv yüzinden ni yavız boldı (مَا أَشْهَدْتُهُمْ) iblīsni hem tābiʿilarını

13.14 ḥāżir ḳılmadım (خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) köklerni ve yirlerni yaraṭuvġa (وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ) daḫı iblīsniñ

13.15 hem tābiʿalarınıñ özleriniñ yaraṭuvda (وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا) daḫı ḫalḳnı azduruvçılarnı

13.16 ḫalḳnı yaraṭuvda yardemçiler itüp tutḳuçı bolmadım ḫalḳıyāt ṣıfatında allahġa şirketi bolmaġan ẕātlarnıñ

13.17 maʿbūdiyyet ṣıfatında allahġa şirkni yoḳ bes niçük allahġa başḳa nerselerni maʿbūd tutasız (وَيَوْمَ يَقُولُ)

13.18 daḫı ey muḥammed (ʿahm) şol künni isiñe tüşür allahü teʿālā kāfirlerge ol künde eytür (نَادُوا) nidāʾ ḳıluñız

13.19 (ündeñiz) (شُرَكَائِيَ الَّذِينَ) şundayın şirklerime (زَعَمْتُمْ) siz alarnı minim şerīklerim diyü gümān ḳıldıñız

13.20 (فَدَعَوْهُمْ) bes kāfirler menim şerīklerim diyü gümān ḳılġan nerselerine yardem istev içün nidāʾ ḳıldılar

13.21 (فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ) bes ol menim şerīlerim diyü oylaġan nerseleri kāfirlerge cevāb birmediler yardem

13.22 ḳılmadılar (وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا) daḫı kāfirler birlen maʿbūdları arasında helāket ornı bolġan tamuġnı

13.23 ortaḳ ḳılduḳ (وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ) daḫı kāfirler tamuġnı kördiler (körürler) (فَظَنُّوا أَنَّهُمْ

13.24 مُوَاقِعُوهَا) bes kāfirler şiksiz bildiler (bilürler) düristlikde ol kāfirler tamuġġa tüşüvçilerdür yaʿnī

13.25 özleriniñ tamuġġa tüşeçeklerini yaḳına bilürler (وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا) daḫı kāfirler tamuġdan

13.26 döne turġan orunnı tapmadılar(tapmaslar) (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ) ve taḥḳīḳ biz ādemler

13.27 içün bu ḳurānda beyān itdük (مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) her bir kirekli mes̱elden (وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا) daḫı ādem

13.28 bāṭılda daʿvālaşuv yüzinden şeyniñ köpregi boldı yaʿnī ādemde bolġan nerseniñ köpregi

14.1 bāṭılda daʿvālaşuv boldı (وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا) daḫı ādemlerni īmān kitürüvden hiç nerse

14.2 ṭıymadı (إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ) āmmlerge ḥaḳlıḳġa köndürgüçi resūl birlen ḳurān kilgen zamānda (وَيَسْتَغْفِرُوا

14.3 رَبَّهُمْ) daḫı rablerinden günāhlarunı yarlıḳavnı istevden hiç nerse ṭıymadı (إِلَّا) meger ādemlerni

14.4 īmāndan hem istiġfārdan ṭıydı (أَنْ تَأْتِيَهُمْ) ādemlerge kilüvi (سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ) evvelgi ümmetlerde

14.5 bolġan ʿāddetimiz yaʿnī dünyā ʿaẕābı (أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا) yā ki ādemlerge türli bolġan ʿaẕābnıñ

14.6 kilüvi yaʿnī āhiret ʿaẕābınıñ yaʿnī kāfirlerni īmān kitürüvden hem istiġfār ḳıluvdan ṭıyġan nerse iki

14.7 türli ʿaẕābnı taḳdīr ḳıluvımız (وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ) daḫı peyġamberlerni yibermemiz (إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ)

14.8 meger müʾminlerge süyünç birüvçi bolġanları hem kāfirlerni ḳorḳutuvçı bolġanları ḥālde yiberürmiz (وَيُجَادِلُ

14.9 الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ) daḫı kāfir bolġan ādemler muʿcizeler ẓāhir bolġannıñ ṣoñında başḳa ʿalāmetlerden

14.10 hem aṣḥāb-ı kehf ḳıṣṣasından ṣorav sebebli bāṭıllıḳ birlen ḳıçḳurışurlar (لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ) ḳıçḳurışuvları birlen

14.11 ḥaḳnı ḳararlanġan ornından yiberüv ve bāṭıl ḳıluvları içün (وَاتَّخَذُوا آيَاتِي) daḫı kāfirler menim ḳurān āyetlerimni

14.12 yalġanġa tutdılar (وَمَا أُنْذِرُوا) daḫı özlerini ḳorḳutġan nerselerini (ʿaẕābnı) yalġanġa tutdılar

14.13 (هُزُوًا)ḫorlav içün (وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ) daḫı şol kişiden kimdür ẓālimrek (ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ) ol kişini

14.14 rabbisiniñ āyetleri birlen vaʿaẓ ḳılındı (فَأَعْرَضَ عَنْهَا) ol āyetlerden yüz döndürdi (وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ

14.15 يَدَاهُ) daḫı iki ḳolı ilk ḳılġan nerseni (küfrini ve günāhlarunı) unutdı ʿāḳibetlerinde fikr ḳılmadı

14.16 yaʿnī bu ṣıfatlı ādemden ẓālimrek bolġan hiç kim yoḳdur (إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ) düristlikde biz bu ṣıfatlı

14.17 ādemlerniñ köñillerinde ḳılduḳ (أَكِنَّةً) perdeler (أَنْ يَفْقَهُوهُ) fehm ḳıluvlarından (وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا) daḫı

14.18 ḳurannı işitüvden ḳulaḳlarunda aġırlıḳ (çoḳraḳlıḳ) ḳılduḳ (وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى) ey muḥammed eger kāfirlerni

14.19 islām dīnine ündeseñ (فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا) bes kāfirler ḳurānnı tiyüşinçe fehm ḳılmaduḳları ve işitmedükleri

14.20 içün mengü islām dīnine köñilmesler (وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ) ve ey muḥammed (ʿaleyhi's-selām) siniñ rabbiñ bik

14.21 yarlıḳaġuçıdur hem raḥmet iyesidür (لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا) eger rabbiñ kāfirlerni kesb ḳılġan nerseleri

14.22 (küfrleri ve günāhları) birlen dünyāda muʿāḫeẕe (ʿaẕāb) ḳılsa idi (لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ) elbette rabbiñ ol

14.23 kāfirlerge ʿaẕābnı aşıḳdurur idi (بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ) belki kāfirlerge ʿaẕāb içün vaʿde ḳılınġan vaḳt

14.24 bardur yaʿnī ḳıyāmet kün yā ki bedr ṣoġışı (لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا) kāfirler allahdan başḳa ṣıyınaçaḳ

14.25 ve ḳutulaçaḳ orun tapmaslar (وَتِلْكَ الْقُرَى) ve bu ḳaryeler (ʿād ve s̱emūd ve başḳalarnıñ ḳaryeleri)

14.26 (أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا) bu ḳarye ehllerini küfr sebebli ẓulm ḳılġanları zamānda helāk itdük biz

14.27 (وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا) daḫı biz bu ḳarye ehllerini helāk ḳıluvmız içün maʿlūm vaḳt ḳılduḳ (وَإِذْ

14.28 قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ) ey muḥammed şol vaḳtni isiñe tüşür ol vaḳtde mūsā öziniñ ḫādimi ve tābiʿī bolġan

II / 15

15.1 yigitne(yūsuf oġlı bolġan efrāʾīmniñ oġlı bolġan nūn yūşʿage) eytdi (لَا أَبْرَحُ) hemīşe seyr

15.2 ḳılurmun (حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ) iki diñgizniñ cıyılġan (tutaşḳan) ornına irişkenime

15.3 ḳadar (أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا) yā ki köp zamānlarnı ötkergenime ḳadar seyr ḳılurmun bu iki diñgizden

15.4 murād fāris birlen rūm diñgizleri yā ki nefs ḥażret-i mūsā birlen ḥażret-i ḫıżır (ʿaleyhüm'ü-selām) çünki

15.5 ḥażret-i mūsā ʿilm-i ẓāhirniñ diñgizi ḥażret-i ḫıżır ʿilm-i bāṭınnıñ diñgizi ḳıbṭīler helāk bolġan ṣoñ

15.6 ḥażret-i mūsā mıṣırġa kirgeç bir vaḳtde ḫalḳıġa ġāyet es̱erli bir ḫuṭbe söyledi ḫalḳ bik es̱erlendiler

15.7 ve ʿaceblendiler aralarından baʿżısı eytdi ey mūsā sinden de ʿālimrek bolġan ādem bar mı bilesüñ mi? diyü

15.8 ḥażret-i mūsā özimden ʿālimrek bolġan ādemni bilmeym didi * şundan ṣoñ allahü teʿālā mecmuʿ el-baḥreynde minim

15.9 sinden de ʿālimrek bir bendem bar didi (ḥażret-i ḫıżırnı ezīdūn zamānında bolġan digenler) ḥażret-i mūsā

15.10 zamānına ḳadar tirük bolup ḳalġan (beyḍāvī) başḳa revişde hem ḳıṣṣası beyān idilgen beyḍāvī de hem

15.11 başḳa tefsīrler de meẕkūr (فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا) bes mūsā birlen yūşʿa (ʿaleyhimü's-selām) iki diñgizniñ

15.12 cıyılġan ornına irişkenleri zamānda (نَسِيَا حُوتَهُمَا) zenbīl (ṣomka) degi balıḳlarunı unutdılar

15.13 ḥażret-i mūsā yuḳlaġannıñ ṣoñında ḳuvrulġan balıḳ ḥareketlenüp diñgizge sigürüp tüşdi digenler

15.14 (فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا)bes balıḳ öziniñ boluvnı diñgizde kire turġan yol tutdı yā ki

15.15 ṣozulup kitken uzun ṣazaḳ tutdı çünki allahü teʿālā balıḳ diñgizge tüşkeç ṣunıñ aġuvnı

15.16 toḳtattı digenler (فَلَمَّا جَاوَزَا) bes mūsā birlen yūşʿa (ʿaleyhimü's-selām) mecmuʿ el-baḥreynden ötkenleri

15.17 zamānda (قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا) ḥażret-i mūsā yigiti yūşaʿ ʿaleyhi's-selāmge eytdi aşay turġan ṭaʿāmımıznı

15.18 kitür diyü (لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا) taḥḳīḳ biz bu seferimizden yolıḳduḳ (قَالَ أَرَأَيْتَ) meşaḳḳatke

15.19 ḥażret-i yūşaʿ eytti ey mūsā bileseñ mi yā ki (مُتَنَبِّه) bol (إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ) şol vaḳtde biz ṣaḫraġa

15.20 kildük (ṣaḫra uluġ ṭaş maʿnāsında) ḥażret-i mūsā ṣaḫrada yoḳulaġan bolġan (فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ)

15.21 bes düristlikde min balıḳnı unutdum (وَمَا أَنْسَانِيهُ) ve ol balıḳnı isime tüşürüvni unutdurmadı (إِلَّا

15.22 (الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ)meger şeyṭān minim iske tüşürüvimni unutdurdı (وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا) daḫı

15.23 balıḳ diñgizde öziniñ boluvnı ʿacīb tutdı (قَالَ ذَلِكَ) ḥażret-i mūsā eytdi bu bizniñ balıḳnı

15-24 yoġatuvımız(مَا كُنَّا نَبْغِ) bizniñ istegen nersemizdür çünki balıḳnıñ yoġaluvı maṭlūbımızġa ʿalāmetdür allahü

15.25 teʿālā ḥażret-i mūsāġa minim mücmuʿ el-baḥreynde sinden de ʿālimrek bendem bar digen ḥażret-i mūsā bar bı

15.26 min anı niçük taparmun didi allahü teʿālā eytdi mükettel (sefer ṭaʿāmnı ṣalına turġan nerse)ge balıḳ

15.27 ṣal balıḳnı nindeyin orunda yoġatsañ ol bendem şunda bolur didi (فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا)

15.28 bes mūsā birlen yūşaʿ iski izlerinden kiri ḳaytdılar izlerine iyergenleri ḥālde (فَوَجَدَا عَبْدًا

15.29 مِنْ عِبَادِنَا) bes ḳullarmızdan bir ḳulnı tapdılar (yaʿnī ḫıżır ʿahmnı ismi (belyā) atası milkān(آتَيْنَاهُ

II / 16

16.1 رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا) ol ḳulımızġa ḥużūrımızdan raḥmet birdük yaʿnī vaḥy peyġamberlik birdük (وَعَلَّمْنَاهُ)

16.2 مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا) daḫı biz ḥużūrımızdan ol ḳulımızġa ʿilm üyretdük yaʿnī ġayb ʿilmlerini bildürdük (قَالَ

16.3 لَهُ مُوسَى) ḫıżır ʿahmga mūsā ʿahm eytdi (هَلْ أَتَّبِعُكَ) iyereyim mü min siñe (عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِ) miñe

16.4 üyretüviñ şarṭı üzerine (مِمَّا عُلِّمْتَ) öziñe üyretilgen nerseden (رُشْدًا) izgülikge irişüv

16.5 iyesi bolġan ʿilmni (قَالَ) ḥażret-i ḫıżır eytdi (إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) siniñ menim birlen birge

16.6 boluvġa ṣabrlıḳ ḳıluvġa küçiñ yitmes yaʿnī minim birlen birge yürürge ṭāḳat ve ḳudret sinde bolmas (وَكَيْفَ تَصْبِرُ)

16.7 ve niçük sin ṣabrlıḳ ḳılursañ (عَلَى مَا) şol nerse üzerine (لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا) ol nerseni bilüv yüzinden

16.8 iḫāṭa ḳılmadıñ yaʿnī sin perġamber bola turup niçük ṣabrlıḳ ḳılursun eger minde ẓāhiri ḳabāḥat bolup

16.9 bāṭınıı siñe maʿlūm bolmaġan işler tapulsa (قال) ḥażret-i mūsā eytdi (ستجدني ان شاء الله صابرا)

16.10 eger allah tilese mini ṣabrlıḳ ḳıluvçı taparsun (ولا اعصي لك امرا) daḫı ḳoşḳan işiñde günāh ḳılmam

16.11 siñe yaʿnī inşāʾallah boy ṣunuvçı taparsun (قال) ḫıżır ʿahm eytdi (فان اتبعتني) bes eger

16.12 miñe iyerseñ (فلا تسألني عن شيء) ol çāḳ öziñe ḳabāḥat körülgen hiç nerse ḥaḳında minden ṣorama

16.13 (حتى أحدث لك منه) ol nerseden siñe başlaġanıma ḳadar (ذكرا) ẕikrni yaʿnī ol nerseniñ ʿalehsini

16.14 ẕikr ḳılġanıma ḳadar minden ni içün bu işni ḳıldıñ diyü ṣoramazsun ḥażret-i mūsā ʾilm üyrenüv niyeti ile

16.15 kildügi içün ḥażret-i ḫıżırnıñ şarṭını ḳabūl itdi (فانطلقا) bes ḥażret-i ḫıżır birlen ḥażret-i mūsā

16.16 diñgiz yanına kime istep kitdiler (حتى اذا ركبا في السفينة) kimege aṭlanġanları (olturġanları)

16.17 zamānda (خرقها) ḫıżır ʿahm balta birlen kimeni yırtdı yaʿnī kimeniñ iki ṭaḳtasını ṣavurdı (قال

16.18 أخرقتها) mūsā ʿahm eytdi ey ḫıżır ille kimeni yırttıñ mı (لتغرق أهلها) kime ehlini ṣuġa batırmaḳ

16.19 içün (لقد جئت شيئا امرا) taḥḳīḳ uluġ ve münker iş ni kitürdiñ (yaʿnī uluġ işni ḳıldıñ)

16.20 (قال ألم أقل) ḥażret-i ḫıżır mūsā ʿahmge eytdi min eytmedim mü sine (انك) düristlikde sin (لن

16.21 تستطيع معي صبرا) minim birlen birge boluvġa ṣabr ḳıluvġa küçiñ yitmes diyü (قال) eytdi ḥażret-i

16.22 mūsā iʿtiẕār ḳılup (لاتؤاخذنى بما نسيت) unutḳan nersem sebebli miñe muʾāḫeẕe ḳılma (ولاترهقنى من

16.23 (أمرى عسرا) daḫı minim işimden mini meşaḳḳatke küçleme yaʿnī ṣoḥbet vaḳtında minim birlen ʿavf ve ciñillik

16.24 birlen muʿāmele ḳıl (فانطلقا) bes kimeden çıḳġannıñ ṣoñında ḫıżır birlen mūsā ʿahm yine kitdiler (حتى

16.25 اذالقيا غلاما) (<u>körkem yüzli</u>) ir balaġa yoluḳġanları zamānda (فقتله) bes ḫıżır bu balanı ayaġından

16.26 tutup dīvārġa ṣoġup öltürdi yā ki yatḳuzup boġazladı digenler (قال اقتلت نفسا زكية) mūsā ʿahm

16.27 eytdi ey ḫıżır günāhdan pāk bolġan nefsni öltürdiñ mi (بغير نفس) öltürüvni mübāḥ itken nefsni

16.28 öltürüvinden başḳa yaʿnī bu bala da öltürüvni mübāh itken ḳıṣāṣ da yoḳ ḥaddeyoḳ çünki bu bala kişi

II / 17

17.1 öltürgeni de yoḳ ḥaddini mūcib itken işde ḳılganı yoḳ (لقد جئت شيئا نكرا) taḥḳīḳ sin ḳabāḥat

17.2 iş birlen kildiñ on bişinçi cüzʾniñ tercemesi tamām boldı (قال الم اقل لك) ḥażret-i

17.3 ḫıżır eytdi ey mūsā min siñe eytmedim mü (انك لن تستطيع معى صبرا) düristlikde sin minim birlen

17.4 birge boluvġa ṣabr itüvge küçiñ yitmes diyü (قال ان سألتك عن شىء بعدها) mūsā ʿahm eytdi

17.5 eger de bu mertebe ṣoravım ṣonıñda sinden bir nerseni ṣorasam (فَلَا تُصَاحِبْنِى) bes mini öziñe yoldaş

17.6 ḳılma sin (قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّى عُذْرًا) taḥḳīḳ minim ṭarafımdan ʿöẕrge irişdiñ (فَانْطَلَقَا) bes ḫıżır birlen mūsā ʿahm

17.7 yine kitdiler (حَتّٰى اِذَا اَتَيَا اَهْلَ قَرْيَةٍ) anṭākiye ḳaryesi ehline kilgenleri zamānda (اِسْتَطْعَمَا اَهْلَهَا)

17.8 anṭākiye ehlinden ṭaʿām istediler (فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا) bes anṭākiye ehli ḫıżır birlen mūsā ʿahmnı

17.9 żiyāfet ḳıluvdan baş tartdılar (فَوَجَدَا فِيهَا) bes anṭākiye şehrinde tapdılar (جِدَارًا يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ)

17.10 ciymirilüp tüşerge yaḳınlaşḳan dīvārnı (فَاَقَامَهُ)bes bu dīvārnı ḫıżır ʿahm turġuzdı yaʿnī ʿimāret

17.11 ḳıldı yā ki tirekler birlen tiretdi (قَالَ لَوْ شِئْتَ) ḥażret-i mūsā eytdi ey ḫıżır eger tileseñ idi

17.12 (لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا) bu cidārnı ıṣlāḥ ḳıluvıñ üzerine ḫidmet ḥaḳḳı alur idiñ diyü(قَالَ) eytdi

17.13 ḥażret-i ḫıżır (هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِى وَبَيْنِكَ) bu vaḳt minim aram birlen siniñ arañnıñ ayruluv vaḳtidür

17.14 (سَاُنَبِّئُكَ) ayrulışmasdan burun siñe tiz ḫaber birürmün (بِتَاْوِيلِ مَا) şol nerseni teʾvīl birlen

17.15 (لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) ol nersege ṣabrlıḳ ḳılurġa küçiñ yitmedi siniñ (اَمَّا السَّفِينَةُ) ammā kime

17.16 yaʿnī kimeni yırṭuvımnıñ sebebi (فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِى الْبَحْرِ) ol kime diñgizde kesb ḳıluvçı

17.17 miskīnler içün boldı * baʿżılar bu āyet birlen bir az mālı bolġan ādemge de miskīn ıṭlāḳ ḳılınuvġa

17.18 istidlāl ḳılġanlar likin cevābda eytürge mümkin bu kime bu miskīlerniñ mülki bolmayınça icārege

17.19 alınġan bolur yā ki bu kime iyeleri on ḳardaş bolġanlar bişisi dā᾿imī bolġan avruv iyeleri bolġan

17.20 bişisi diñgizde ḫidmet itüp birgenler şunıñ içün bularġa miskīn ıṭlāḳ ḳılınġan yā ki pādişāh

17.21 alġanda birmevge ḳudretleri bolmay ʿāciz bolduḳlarından miskīn ıṭlāḳ ḳılınġan (فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا)

17.22 bes min (ḫıżır) yırṭup kimeni ʿayblavnı tiledim (وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ) daḫı bularnıñ allarında pādişāh

17.23 bar idi bu pādişāh (جلندى بن كركر) bolġan digenler (يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا) ol pādişāh her bir

17.24 selāmet kimeni küçlep aladur idi (وَأَمَّا الْغُلَامُ) ammā min öltürgen ir bala yaʿnī balanı öltürüvimniñ

17.25 sebebi balanıñ ismi (ceysur) digenler (فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ) bu balanıñ ata ve anası mü᾿minler boldılar

17.26 (فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا) bes bu balanıñ ata ve anasını örtüvinden ḳorḳduḳ (طُغْيَانًا وَكُفْرًا) azġunlıḳ

17.27 ve küfrlik birlen çünki bala kāfir idi ata ve atası bu balanı bik yaraṭalar idi bes öskeç bu

17.28 balanıñ azduruvı sebebli ata ve anasınıñ da azuvı yaḳını idi (allahü teʿālā ḫıżırga munı bildürgen

II / 18

18.1 bolġan (فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا) bes bu balanıñ ata ve anasına rableriniñ almaşduruvını tiledük biz

18.2 (خَيْرًا مِنْهُ) bu baladan izgürek balanı (زَكَوٰةً) pāklik yüzinden (وَأَقْرَبَ رُحْمًا) daḫı raḥmet yüzinden

18.3 yaḳınraḳ bolġan balanı almaşduruvını tiledük (وَأَمَّا الْجِدَارُ) ammā min turġuzġan dīvār yaʿnī dīvārnı

18.4 turġuzuvımnıñ sebebi (bu dīvārnı yüz arşın büyüklikde idi diyüvçi müfessirler de bar) فكان لغلامين يتيمين (

18.5 في المدينة) bes bu dīvār anṭakiye şehrindegi iki yetīm içün boldı ismleri (aṣrem) hem (ṣarīm)

18.6 digenler (وكان تحته كنز لهما) daḫı bu dīvārnıñ astında bu iki yetīm bala içün ḫazīne boldı

18.7 bu ḫazīneni baʿżılar altun kümiş idi baʿżılar ʿilm kitābları idi baʿżılar altun ṭaḳṭa idi

18.8 ol ṭaḳṭada bu revişde yazılġan idi عجبت لمن يؤمن بالقدر كيف يحزن وعجبت لمن يؤمن بالرزق (

18.8

كيف يتعب وعجبت لمن يؤمن بالحساب كيف يغفل وعجبت لمن يؤمن بالموت كيف يفرح وعجبت

18.9 لمن يعرف الدنيا وتقلبها باهلها كيف يطمئن لا اله الا الله محمد رسول الله) diyü tercemesi ʿaceblenem min

18.10 taḳdīrge īmān kitürgen ādem niçük ḥasretlene iken ʿaceblenem min rızḳġa īmān kitürgen kişi niçük

18.11 meşaḳḳatlene iken ʿaceblenem min ḥesābḳa īmān kitürgen kişi niçük ġafletde bola iken ʿaceblenem min ölümge

18.12 īmān kitürgen kimse niçük ölümni unutup şādlanup yürüy iken ʿaceblenem min dünyānı hem dünyānıñ ehline

18.13 eylenüvin bilgen kişiniñ niçük köñli ḳararlana iken hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳ meger allahü teʿālā hem muḥammed ʿahm

18.14 allahnıñ resūli maʿnāsında (وكان ابوهما صالحا) bu iki yetīm balanıñ ataları izgü kişi boldı ismi

18.15 kāşiḥ digenler (فاراد ربك ان يبلغا اشدهما) bes rabbiñ bu iki yetīmniñ ʿaḳllarınıñ ve fikrleriniñ kemāletine

18.16 irişüvlerini tiledi (ويستخرجا كنزهما) daḫı bu iki yetīmniñ ḫazīnelerini çıġaruvnı tiledi

18.17 (رحمة من ربك) rabbiñden bu iki yetīmge raḥmet yüzinden (وما فعلته عن امري) ey mūsā sin körgen

18.18 ẓāhir ḳabāḥat bolġan işlerniñ birisini de öz rey᾿imden ḳılmadım (ذٰلِكَ) bu te᾿vīl (تَأْوِيلُ مَا) şol nerseniñ

18.19 te᾿vīli (beyānı) dür (لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) ol nerse üzerine ṣabr ḳılurġa ḳüçiñ yiter bolmadı siniñ

18.20 ḥażret-i ḫıżır birlen ḥażret-i mūsā ḳıṣṣasından ḥaṣṣalar ve fā᾿ideler şulardur: hiç bir kişige öziniñ ʿilmine

18.20 ʿaceb itilmeske kirek yine de ʿaḳlı körkem körmegen nerseni oylamay ġına inkār ḳılurġa ḳirişmesge

18.21 kirek iḥtimāl ol nersede bir ḥikmet ve sır bolur siniñ ʿaḳlıñ irişmegen bolur daḫı ʿilmim kemāletke

18.22 irişdi diyü ʿilm üyrenüvden toḳṭamasḳa kirek belki hemīşe üyrenüvge devām ḳılurġa kirek yine ʿilm üyrenüvçi

18.23 ādemge muʿallim birlen ḥüsn-i edebni riʿāye ḳılurġa kirek ve sözine boy ṣunarġa kirek yine de mücrimniñ cürmine

18.24 tenbiye itüv hem ʿavf itüv kirek eger cürminde devām itse tirük ḳıluv kirek bu ḥaṣṣa ve fā᾿idelerniñ her birisi

18.25 bu ḳıṣṣadan añlandı fāfehm (وَيَسْأَلُونَكَ عَن ذِي الْقَرْنَيْنِ) ey muḥammed yehūdler sinden zü'l-ḳarneyn ḥālinden

18.26 ṣorarlar zü'l-ḳarneyn diyü aṭalmaḳında türliçe söz bar baʿżılar dünyānıñ iḳi ḳarnı bolġan maşrıḳ birlen

18.27 maġribde ṭavāf ḳılduḳından bu ism birlen aṭaldı digenler baʿżılar dünyāda iki ḳarın yaşadüginden baʿżılar

II / 19

19.1 iki ṭulumı olduḳından baʿżılar tācında iki mügiz olduḳından baʿżılar mañlayında iki mügiz olduḳından

19.2 bu ism birlen aṭaldı digenler baʿżılar zü'l-ḳarneyn ism ʿilmi digenler eks̱er müfessirler zü'l-ḳarneynni

19.3 iskender el-rūmī digenler likin şiksiz bu söz ḫaṭā-ı fāżl-ı mercānī muḳaddeme-i vefiyye el-islāfında böyle eyte

19.4 zü’l-ḳarneynniñ künyesi ebū kerīb ismi şimr bin mālik ḥażret-i ebū hureyre eyte resūl allah eytdidi

19.5 min bilmeym tübbeʿ peyġamber mi tügil mi hem zü’l-ḳarneyn de peyġamber mi tügil mi hem ḥadler ehllerine kefāretler mi

19.6 tügil mi diyü ḥadīs̱ ʿibāreti ḳal resūl allah ṣalla’llah-ü teʿālā ʿaleyh ve sellem "ما أدري أتبع كان نبيا أم"

19.7 "لا وما أدري أذو القرنين كان نبيا أم لا وما أدري الحدود كفارات لأهلها أم لا" āḫirce ʿabdü’r-rezzāḳ

19.8 ve ibnü’l-münzir * ḥażret-i ʿalīden zü’l-ḳarneyn ḥālinden ṣoraduḳlarında peyġamber de mülk de bolmadı allahnıñ maḥbūb

19.9 bendesi boldı didi ḥāṣıl elbette zü’l-ḳarneyn allahnıñ īmān kitürgen izgü bendesi bolġan hem

19.10 ʿādil pādişāh bolġan vezīri ḫıżır ʿahm bolġan hem peyġamber diyüvçiler de bar ammā iskender el-rūmī

19.11 kāfir bolġan vezīri feylesof aristatalis bolġan zü’l-ḳarneyn iskender el-rūmīden iki min

19.11 yıl artuḳ muḳaddem bolġan bes bu ikisini bir dimekde köp ḫaṭā ve ulug bozuḳlıḳ bar zü’l-ḳarneynni

19.12 iskenderü’l-rūmīġa başḳa diyüvçiler ezraḳī süheylī ḳurṭubī ibn-i kes̱īr ve başḳalar artuḳ taḥḳīḳni

19.13 istegen ādem muḳaddeme-i vefiyyetü’l-islāfke mürācaʿat itsün (قل سأتلوا عليكم منه ذكرا) ey muḥammed eyt

19.14 sin zü’l-ḳarneyn ḥālinden sizge ḫaber oḳurmız (إنا مكنا له في الأرض) allahü teʿālā eytedür düristlikde

19.15 biz zü’l-ḳarneynni yirde ḳararlandurduḳ (وآتيناه من كل شيء سببا) daḫı zü’l-ḳarneynge her nerseden

19.16 maḳṣūdına irişdüre turġan sebeb birdük (فأتبع سببا) bes ḳuyaş batış ṭarafına irişüvni tiledi de

19.17 ḳuyaş batış ṭarafına irişdüre turġan sebebke iyerdi (حتى اذا بلغ مغرب الشمس) ḳuyaş batış

19.18 ṭarafına irişkeni zamānda (وجدها تغرب) ḳuyaşnı baṭar tapdı (في عين حمئة) ḳara balçıḳ iyesi bolġan

19.19 çişmege yaʿnī közine şulay köründi (ووجد عندها قوما) daḫı ol çişme yanında bir ḳavm tapdı

19.20 bu ḳavmniñ üstlerinde vaḥşi ḥayvānlarnıñ tirilerinden bolġan kiyimler bolġan ṭaʿāmları da balıḳ bolġan

19.21 ḥāṣıl bu ḳavm dīn terbiyesi körmegen afriḳa vaḥşileri kibi vaḥşi kāfirler bolġanlar allahü teʿālā

19.22 zü'l-ḳarneynni bu ḳavmni küfrleri içün öltürüv birlen īmānġa ündev arasında iḫtiyārlı ḳılġan

19.23 (قلنا يا ذا القرنين) allahü teʿālā eyte eytdük bizdi ey zü'l-ḳarneyn (اما ان تعذب) küfrleri içün

19.24 bu ḳavmni yā ʿaẕāb ḳılursun yaʿnī küfrleri içün öltürürsün (واما ان تتخذ فيهم حسنا) yā ki bu ḳavmde

19.25 izgülik tutarsun yaʿnī öltürmezsün belki īmānġa ündersün şerīʿat üyretürsün likin bu beyḍāvī

19.26 müṭālaʿası bu müṭālaʿada ẓāhirde cebr fehmlene likin beyḍāvīniñ de murādı medārıñ murādı kibi boluvı iḥtimāl

19.27 ṣāḥib medārıñ bu revişçe müṭālaʿa ḳılmış yaʿnī evvel īmānġa daʿvet itersün īmānġa daʿvet ṣoñında hemīşe

19.28 küfrlerinde devām itseler öltürürsün eger īmānnı ḳabūl itseler şerīʿat üyretürsün (قال) zü'l-ḳarneyn eytdi

II / 20

20.1 (اما من ظلم) ammā bu ḳavmden ẓulm ḳılġanları yaʿnī īmānġa ündegen ṣoñında da devām itkenleri

20.2 (فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ) bes tiz ʿaẕāb ḳılurmız alarnı dünyāda (ثُمَّ يُرَدُّ إِلَى رَبِّهِ) munıñ ṣoñında rablerine

20.3 ḳaytarulur alarnı (فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا) bes rableri alarnı āḫiretde münkir bolġan ʿaẕāb birlen ʿaẕāb

20.4 ḳılur (وَأَمَّا مَنْ آمَنَ) daḫı ol ḳavmden daʿvet ṣoñında īmān kitürgenleri (وَعَمِلَ صَالِحًا) daḫı izgü ʿamel

20.5 ḳılġanları (فَلَهُ جَزَاءً الْحُسْنَى) bes īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġanlarına dünyā ve āḫiretde izgü

20.6 cezāʾ bolur (وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا) daḫı ol īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġanlarına buyurġan

20.7 nerselerimizden ciñillik iyesi bolġan işni eytürmiz yaʿnī ciñil iş birlen buyururmız (ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا)

20.8 munıñ ṣoñında zü'l-ḳarneyn ḳuyaş çıġış ṭarafına irişüvni ḳaṣd ḳıldı da ḳuyaş çıġış ṭarafına irişdüre turġan

20.9 sebebke iyerdi (حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ) ḳuyaş çıġış ṭarafına irişkeni zamānında (وَجَدَهَا تَطْلُعُ

20.10 عَلَى قَوْمٍ) zü'l-ḳarneyn ḳuyaşnı çıġar tapdı şundayın ḳavm üzerine (لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا) ol

20.11 ḳavm içün ḳuyaşdan başḳa perde ḳılmaduḳ yaʿnī kiyimleri ve bināʾları yoḳ idi hem yirleri bināʾ ḳılur

20.12 içün yaraḳlı tügil idi ḳuyaş çıḳġan vaḳtda yir astlarına kirüp turalar idi ḳuyaş köterilgeç

20.13 kesblerine çıġalar idi (كَذَلِكَ) zü'l-ḳarneynniñ emri biz tavṣīf ḳılġançadur (وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا) ve taḥḳīḳ

20.14 biz zü'l-ḳarneyn ḥużūrında bolġan nerseni ʿaskerlerni ve ḳurallarnı hem sebeblerni bilüv yüzinden iḥāṭa ḳılduḳ

20.15 (ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا) munıñ ṣoñında yine maḳṣūdına irişdüre turġan sebeblerge iyerdi yaʿnī cenūb ṭarafından

20.16 şimāl ṭarafına kirişken ḥalde maşruḳ birlen maġrib arasında bolġan üçünçi yolġa iyerdi (حَتّٰى اِذَا)

20.17 (بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ) iki sedd (ṭaġ) arasına irişken zamānda * beyḍāvī ṣāḥibi eyte iki sedden erminiya birlen

20.18 aẕerbeycān ṭaġları yā ki arż tirüikniñ müntehāsında bolġan iki büyük ṭaġ murāddur zü'l-ḳarneynniñ seddi

20.19 şol iki ṭaġ arasında vāḳıʿadı (وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا) zü'l-ḳarneyn iki ṭaġnıñ aldından bir ḳavm tapdı

20.20 (لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا) sözni añlarġa yaḳında bolmaslar (قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ) bu ḳavmniñ mütercimleri eytdiler

20.21 ey zü'l-ḳarneyn (اِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ) düristlikde yeʾcūc ve meʾcūc bularnı nūḥ ʿahmnıñ yāfes ismli

20.22 balalarından iki ḳabīle digenler baʿżılar yeʿcūc tirikden meʿcūc cil ḳabīlesinden digenler (مُفْسِدُونَ)

20.23 (فِى الْاَرْضِ) bular yirde bozuḳlıḳ ḳılurlar (فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا) bes siniñ içün ḫarāc ḳılurmız mı

20.24 yaʿnī māllarımızdan ecr birürmiz mi (عَلٰى اَنْ تَجْعَلَ) siniñ ḳıluvıñ üzerine (بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا) bizniñ birlen

20.25 yeʾcūc ve meʾcūc arasında perdeni (قَالَ) zü'l-ḳarneyn eytdi (مَا) şol nerse (مَكَّنِّى فِيهِ رَبِّى) rabbim mini

20.26 ol nersege ḳudretli ve ḳuvvetli ḳıldı (خَيْرٌ) minim içün sizniñ māluñızdan izgüdür (فَاَعِينُونِى بِقُوَّةٍ)

20.27 bes miñe siz ḳuvvetiñiz birlen yardem biriñiz (أجعل بينكم وبينهم) sizniñ birlen yeʾcūc ve meʾcūc arasında

20.28 ḳılurmız (ردما) sizni ṣaḳlay turġan perdeni (آتوني زبر الحديد) miñe timir kiseklerini kitüriñiz

II / 21

21.1 (حتى إذا ساوى بين الصدفين) ṭaġnıñ iki cānibiniñ arası tiygüz bolġan zamānda yaʿnī zü'l-ḳarneyn timir

21.2 kisekleri tutrup iki ṭaġ arasını tiygüzlep bitürgeni zamānda (قال انفخوا) zü'l-ḳarneyn ʿahmge eytdi

21.3 timir erite turġan oçaḳlarġa eriñiz diyü (حتى إذا جعله نارا) erilmiş timirni oṭ kibi ḳılġan zamānda

21.4 yaʿnī timirler tamām oṭ kibi ḳızdurulġan zamānda (قال آتوني) zü'l-ḳarneyn eytdi miñe erigen ḳurġaşın (bakır demek)

21.5 kitüriñiz (أفرغ عليه قطرا) ol oṭ kibi ḳızdurulġan timir üzerine erigen ḳurġaşınnı ḳuyarmız

21.6 (فما اسطاعوا أن يظهروه) bes büyükligi içün ol nerse (perde)ge yeʾcūc ve meʾcūcniñ menārge küçleri

21.7 yitmedi (وما استطاعوا له نقبا) daḫı ḳaṭılıġı içün ol sedni tişerge küçleri yitmedi (قال)

21.8 eytdi zü'l-ḳarneyn sedd tamām bolġandan ṣoñ (هذا رحمة من ربي) bu sedni yaṣarġa küç yitüv minim rabbimden

21.9 raḥmetdür (فإذا جاء وعد ربي) bes her ḳayçan rabbimniñ vaʿdesi ḳıyāmet ḳilse (جعله دكاء) rabbim ol

21.10 sedni kisek kisek itüp yir birlen tiygüz ḳılur yeʾcūc meʾcūc hem çıġarlar (وكان وعد ربي حقا)

21.11 daḫı rabbimniñ vaʿdesi ḥaḳḳ boldı bu āyet yeʿcūc meʿcūc çıġuvnıñ işrāṭ sāʿatden boluvına delālet

21.12 ḳıla (وتركنا) ḳoyduḳ yaʿnī ḳılduḳ (بعضهم) yeʿcūc ve meʾcūcniñ baʿżısını (يومئذ) oşbu sedden

21.13 çıḳġanları künde (يموج في بعض) baʿżısına ḳaṭnaşur ḳılduḳ yaʿnī köplikleri içün ġāyet

21.14 ṭıġuzlıḳdan baʿżısı baʿżısına aralaşur (ونفخ في الصور) ḳabrlerinden ḳobarıluv içün ṣūrġa urıldı

21.15 (فجمعناهم جمعا) bes bu kün ḫalḳnı kāmil cıyuv birlen bir orunġa cıyduḳ (وعرضنا جهنم) daḫı cehennemni ẓāhir

21.16 ḳılduḳ (يومئذ) oşbu ḳıyāmet küninde (للكافرين) kāfirlerge (عرضا) ẓāhir ḳılmaḳ birlen (الذين)

21.17 şundayın kāfirlerdür alar (كانت أعينهم في غطاء) ol kāfirlerniñ közleri perdede boldı (عن

21.18 (ذكري) menim āyetlerimni ẕikrden (وكانوا لا يستطيعون سمعا) daḫı ol kāfirler āyetlerimni işitüvge ḳādir

21.19 bolmas boldılar (أفحسب الذين كفروا) kāfir bolġan ādemler ẓann ḳıldı mu (أن يتخذوا عبادي من دوني)

21.20 minden başḳa ḳullarumnı (ʿīsānı hem feriştelerni) tutuvlarunı (أولياء) maʿbūdler tutuvlarunı yardemçiler

21.21 diyü ẓann ḳıldı mu elbette bulay ẓann ḳılmasunlar (إنا أعتدنا جهنم للكافرين) düristlikde biz kāfirlerge

21.22 cehennemni ḥāżirledük (نزلا) ḳonaḳġa ḥāżirlengen ṭaʿām kibi itüp (قل) eyt sin ey muḥammed ʿahm kāfirlerge

21.23 (هَلْ نُنَبِّئُكُمْ) ḫaber bireyim mü sizge (بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا) ʿameller yüzinden żarar itüvçiler birlen (الَّذِينَ)

21.24 şundayın ādemlerdür ʿamelde żarar itüvçiler (ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا) küfrleri içün alarnıñ dünyā

21.25 tirükliginde turuşuvları żāʾiʿ ve bāṭıl boldı (وَهُمْ يَحْسَبُونَ) ḥalbūkim alar ḥesāb ḳılurlar (أَنَّهُمْ

21.26 يُحْسِنُونَ صُنْعًا) düristlikde alar işni körkem ḳılurlar yaʿnī körkem iş ḳılamız diyü ḥesāb

21.27 ḳılurlar (أُولَٰئِكَ) bu ḳıyamet ṣıfatdağı yaʿnī ʿamelleri bāṭıl bolġan ādemler (الَّذِينَ) şundayın

21.28 ādemlerdür (كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) rableriniñ āyetlerini inkār itdiler (وَلِقَائِهِ) daḫı rablerine yoluḳuvnı

II / 22

22.1 inkār itdiler (فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ) bes bu ādemlerniñ küfrleri sebebli ʿamelleri bāṭıl boldı (فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ

22.2 يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا) bes ol kāfirler içün ḳıyāmet künine ḳadar iḳāmet ḳılmamız yaʿnī alarġa iʿtibār

22.3 ve ḳader bolmas yā kī ʿamellerini ölçey turġan mīzān turġuzmamız maʿnāsında (ذَٰلِكَ) emr şol yaʿnī

22.4 ʿamelleriniñ cuyuluvı (جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ) bu kāfirlerniñ cezāʾsı cehennemdür (بِمَا كَفَرُوا) kāfir boluvları sebebli

22.5 (وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا) daḫı menim āyetlerimni her resūllerimni ḫorlap tutuvları sebebli (إِنَّ

22.6 الَّذِينَ آمَنُوا) düristlikde şundayın ādemler īmān kitürdiler (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) daḫı izgü işler

22.7 ḳıldılar (كانت لهم) ol kişiler içün bolur (جنات الفردوس) firdevs ucmaḫları (نزلا) ḳonaḳ

22.8 ṭaᶜāmı kibi ḥāżirlengen ḥalde (خالدين فيها) ol ucmaḫlarda mengü ḳalġanları ḥalde (لا يبغون

22.9 عنها حولا) ol ucmaḫlardan başḳaġa eylenüvni istemesler çünki mundan başḳa munıñ kibi cennet yoḳdur

22.10 (قل) eyt sin ey muḥammed (لو كان البحر) eger diñgiz ṣuvı bolsa (مدادا لكلمات ربي) rabbimniñ sözlerini

22.11 yazar içün ḳara bolsa (لنفد البحر) elbette dünyāda dingiz cinsi biter (قبل أن تنفد كلمات ربي)

22.12 rabbimniñ sözi yitmesden burun çünki rabbimniñ sözi de ᶜilmi kibi ġayr-i mütenāhīdür aṣlā biteçek tügildür

22.13 (ولو جئنا بمثله مددا) ve eger bu bar bolġan diñgiz kibi diñgizni artdurup kitürsek de yehūdler

22.14 müselmānlarġa eytdiler siz eytesiz ḥikmet birilgen kişi köp izgülik birildi diyü ḥalbūkim öziñiz ḥikmetni

22.15 (ḳurānnı) oḳuysız öziñizge birilgen ᶜilm az diyü şol sözge cevāb bolup ẕikr ḳılınġan ve ẕikr ḳılınaçaḳ

22.16 āyet indi (قل إنما أنا بشر مثلكم) eyt sin ey muḥammed yehūdlerge ançaḳ min sizniñ kibi ādemmün

22.17 rabbimniñ bütün sözini bilüp bitürüv iḥtimālim yoḳ (يوحى إلي) miñe vaḥy ḳılınur (أنما إلهكم إله واحد) ançaḳ

22.18 sizniñ maᶜbūdıñız bir gine maᶜbūddur (فمن كان يرجو لقاء ربه) bes kimdür rabbisine yoluḳuvnı ümīd iter (فليعمل

22.19 عملا صالحا) bes ol kişi izgü ᶜamel ḳılsun (ولا يشرك بعبادة ربه أحدا) daḫı rabbisiniñ ᶜibādetine

22.20 hiç kimni orṭaḳ ḳılmasun kehf sūresiniñ tercemesi bitdi

22.21 * on toḳızınçı sūre – meryem sūresi mekkede ingen toḳsan sikiz āyet *

22.22 bismiʿl-lahiʿr-raḥmaniʿr-raḥīm

22.23 (كهيعص) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi gine bilür (ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ)bu oḳulġan nerse

22.24 rabbiñniñ raḥmetin ẕikrdür (عَبْدَهُ زَكَرِيَّا) ḳulı zekeriyā (ʿahm) ġa bolġan raḥmetni (اِذْ) şol vaḳtdaġı

22.25 raḥmetni ẕikrdür (نَادٰى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا) zekeriyā ʿahm rabbisine yaşrin nidā ḳıluv birlen nidā ḳıldı

22.26 (قَالَ رَبِّ) zekeriyā ʿahm eytdi ey rabbim diyü (اِنِّى وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّى) düristlikde min minim süyeklerim

22.27 żaʿīflendi (وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا) daḫı ḳarṭlıḳ yüzinden başım yaltıradı yaʿnī saçlarım aġardı

22.28 (وَلَمْ اَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا) daḫı miñ ey rabbim siñe duʿā ḳıluvım sebebli ümīdsiz ve maḥrūm bolmadım belki

II / 23

23.1 her duʿāʾ ḳılduḳımda ḳabūl ḳıldıñ (وَاِنِّى خِفْتُ الْمَوَالِىَ) daḫı min benū isrāʾīlden özime nesebde yaḳın bolġan

23.2 ādemlerden ḳorḳdım yaʿnī atam birlen bir toġma ḳardaşımnıñ balalarından çünki yavız bolġanlar (مِنْ وَرَائِى)

23.3 minim ölgenim ṣonıñdan yaʿnī min ölgeç ümmetim içinde yaḫşı ḫalīfe bola almaslar ümmetimniñ dīnlerini

23.4 bozarlar (وَكَانَتِ امْرَاَتِى عَاقِرًا) daḫı minim ḫatunım bala toġdurmas boldı (فَهَبْ لِى مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا)

23.5 bes miñe öz ḥużūrıñdan velī ʿahd bolġān oġul hibe ḳılġay idiñ (يَرِثُنِى وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ)

23.6 şerʿ birlen ʿilmni minden hem yaʿḳūbnıñ balalarından alur yā ki ʿilmni minden pādişāhlıḳnı yaʿḳūb

23.7 balalarından alur (وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا) ey rabbim daḫı ol balanı öz ḥużūrıñda rāżı bolmış ḳılġay idiñ

23.8 (يَا زَكَرِيَّا) duʿāʾsını ḳabūl itüp allahü teʿālā ṭarafından nidāʾ ḳılındı ey zekeriyā (إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى)

23.9 biz siñe yuḥī isimli ir bala birlen süyünç biremiz diyü (لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا) mundan ilk bu bala içün

23.10 hiç ismdeş kılmaduḳ yaʿnī anıñ ismi birlen buñar ḳadar hiç kim tesmiye idilmedi (قَالَ رَبِّ) ḥażret-i

23.11 zekeriyā eytdi (أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ) niçük minim içün ir bala bolsun (وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا) ḥālbūkim

23.12 minim ḫatunım bala toġdurmay turġan boldı (وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا) daḫı min ḳartlıḳdan yaşnıñ

23.13 nihāyesine irişdim bu vaḳtde ḥażret-i zekeriyā yüz yigirmi yaşında ḫatunı toḳsan sigiz yaşında bolġan digenler

23.14 (قَالَ كَذَلِكَ) allahü teʿālā eytdi iş şulay diyü (قَالَ رَبُّكَ) rabbiñ eytdi (هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ) ol iş minim üzerime

23.15 ciñildür yaʿnī ḳart birlen ḳarçıḳdan bala toġduruv ciñildür (وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ) ey zekeriyā taḥḳīḳ min

23.16 sini mundan ilk yaratdım (وَلَمْ تَكُ شَيْئًا) ḥālbūkim sin hiç şey bolmadıñ belki ṣırf yoḳ nerse idiñ

23.17 (قَالَ) ḥażret-i zekeriyā eytdi (رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً) ey rabbim süyünç birilgen balanıñ boluvına minim içün

23.18 ʿalāmet ḳıl (قَالَ) allahü teʿālā eytdi (آيَتُكَ) siniñ ʿalāmetniñ (أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ) ādemler birlen söyleşmeviñdür

23.19 (ثَلَاثَ لَيَالٍ) üç kiçe yaʿnī üç tevlik (سَوِيًّا) aʿżālarıñ ve tiliñ selāmet bolġanı ḥālde (فَخَرَجَ

23.20 عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ) bes ḥażret-i zekeriyā namāz oḳuy turġan ornı bolġan miḥrābdan ḳavmi üzerine

23.21 çıḳdı (فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ) bes ḳavmi üzerine işāret ḳıldı (أَنْ سَبِّحُوا) namāz oḳuvıñız yā ki rabbiñizni

23.22 pāklañız diyü (بكرة وعشيا) irtede daḫı kiçde (يا يحيى خذ الكتاب بقوة) allahü teʿālā eyte eytdük bizdi

23.23 ey yaḥī (ʿahm) tevrāt kitabını tirüşüv birlen tut diyü (وآتيناه الحكم صبيا) daḫı biz yaḥīġa ṣabī

23.24 vaḳtinde ḥikmetni hem tevrātnı añlav ḳuvvesini birdük(وحنانا من لدنا) daḫı öz ḥużurımızdan raḥmet birdük

23.25 (وزكوة) daḫı günāhlardan pāklikni birdük (وكان تقيا) daḫı yaḥya (ʿahm) günāhlardan ṣaḳlanuvçı boldı

23.25 (وبرا بوالديه) daḫı ata ve anasına izgülik ḳıluvçı boldı (ولم يكن جبارا عصيا) daḫı ata ve anasına

23.26 rencitüvçi allahġa günāh ḳıluvçı bolmadı (وسلام عليه يوم ولد) yaḥya üzerine mekrūh irişüvden toġdurulġan

23.27 küninde allahdan selāmet ḳıluvdur (ويوم يموت) daḫı ölgen küninde ḳabr ʿaẕābındın selāmet ḳıluvdur

II / 24

24.1 (ويوم يبعث حيا) daḫı ḳabrlerinden tirük bolġan ḥālde ḳobarılġan künde oṭ ʿaẕābından ve ḳıyāmet ḳorḳularından

24.2 selāmet ḳıluvdur (واذكر في الكتاب مريم) ey muḥammed ḳurānda meryem ḳıṣṣasını ẕikr ḳıl (اذ انتبذت من اهلها)

24.3 şol vaḳtde ol meryem ehlinden ayruldı (مكانا شرقيا) beytü'l-muḳaddesden şarḳ ṭarafında bolġan orunġa

24.4 şunıñ içün de naṣārā şarḳ ṭarafını ḳıble itkenler (فاتخذت من دونهم حجابا) bes ehliniñ

24.5 artından perde urdı yaʿnī özi birlen ehli arasında perde tüşürdi ḥayżdan pāklanġaç ġusl

24.6 ḳıluv içün (فارسلنا اليها روحنا) bes ol ḥażret-i meryemge rūḥımız (cebrāʾīl ʿahm)nı yiberdük

24.7 (فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا) bes cebrāʾīl ʿahm ḥażret-i meryemge ażası tiygüz ve selīm bolġan yaş saḳalsız

24.8 mıyıḳsız cigit bolup ṣūretlengen ḥālde kildi (قَالَتْ) ḥażret-i meryem eytdi (اِنِّى اَعُوذُ

24.9 بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ) düristlikde sinden allahġa ṣıyınamun (اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا) egerçe sin allahdan ḳorḳuvçı

24.10 bolsañ da allahdan ḳorḳuvçı bolmasañ bigrek ṣıyınamun maʿnāsında (قَالَ) ḥażret-i cebrāʾīl eytdi

24.11 (اِنَّمَا اَنَا رَسُولُ رَبِّكِ) ançaḳ min rabbiññiñ yibergen ilçisimün (لِاَهَبَ لَكِ) siñe hibe ḳıluvım içün yaʿnī

24.12 allahnıñ hibe ḳıluvına sebeb boluvım içün (غُلَامًا زَكِيًّا) günāhlardan pāk bolġan ir balanı ḥażret-i

24.13 cebrāʿīl ḥażret-i meryemniñ kölmek ciñinden urdı da şundan leẕẕet ḥāṣıl bolup ḥażret-i meryem ḥażret-i

24.14 ʿīsāġa ḥāmile boldı digenler (قَالَتْ) ḥażret-i meryem eytdi (اَنّٰى يَكُونُ لِى غُلَامٌ) minim içün niçük

24.15 bala bolsun (وَلَمْ يَمْسَسْنِى بَشَرٌ) ḥālbūkim mini hiç ādem ḥelāl ṭarīḳ birlen de tutmadı (mübāşere ḳılmadı)

24.16 (وَلَمْ اَكُ بَغِيًّا) daḫı min zinā ḳıluvçı da bolmadım (قَالَ كَذٰلِكِ) ḥażret-i cebrāʾīl eytdi emr oşandaḳ

24.17 yaʿnī sinden atasız bala ḫalḳ itüv emri (قَالَ رَبُّكِ) rabbi eytdi (هُوَ عَلَىَّ هَيِّنٌ) atasız bala ḫalḳ

24.18 itüv miñe ciñildür (وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ) daḫı biz bu işni ḳılurmız ol işni (balanı) ādemlerge ʿalāmet

24.19 ḳıluvımız içün hem kemāl ḳudretimizge delīl ḳıluvımız içün (وَرَحْمَةً مِنَّا) daḫı bendelerge özimizden raḥmet

24.20 içün (وَكَانَ اَمْرًا مَقْضِيًّا) daḫı bu iş ezelde ḥükm ḳılınmış hem levḥʿü-l maḥfūẓda taḳdīr ḳılınmış iş boldı

24.21 (فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ) bes ḥażret-i meryem ḥażret-i ʿīsāġa yükli boldı hem ḥażret-i ʿīsā ḳursaġında

24.22 ḥālinde ḳavminden ayrıldı ḥaml müddeti sigiz ay boldı ḥażret-i ʿīsāden başḳa sigiz aylıḳ bala dünyāda

24.23 tirüklik itmedi digenler (allah aʿlm) (مَكَانًا قَصِيًّا) ḳavminden yıraḳ bolġan orunġa (فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ)

24.24 ṭolġaḳ avruvı ḥażret meryemni şıyındurdı (إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ) ḫurma aġaçınıñ tibine ol aġaç birlen

24.25 artıluv içün hem bala tapḳanda ol aġaçḳa tayanuv içün bu vaḳt ḳış vaḳti bolġan aġaçnıñ aṣlā

24.26 yafraḳları hem töbesi bolmaġan şol aġaç tibinde ḥażret-imeryem balasını tapdı bażılar ḥaml hem

24.27 velādet bir sāʿatde boldı digenler (قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَٰذَا) ḥażret-i meryem eytdi ādemlerden

24.28 oyaluvından ve ḳorḳuvından kāşki bu işden ilk ölgen bolsamçı (وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا) ẕikri unutulup

24.29 istelmiş bolmaġan nerse bolsamçı diyü (فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا) bes ḥażret-i meryemniñ astından yā ki töben

II / 25

25.1 orundan ḥażret-i meryemge ʿīsā yā ki cebrāʾīl nidāʾ ḳıldı (أَلَّا تَحْزَنِي) ḥasretlenme sin (قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ)

25.2 (تَحْتَكِ سَرِيًّا) taḥḳīḳ rabbiñ astıñda aġa turġan yılġa ḳıldı (وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ) ḫurma aġaçınıñ

25.3 tibini öziñe avışdurup silkit (تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا) siniñ üzeriñe kāmil pişip yitkençi

25.4 ḫurma ḳıyılur diyü şundan ṣoñ ḥażret-i meryem başsız ve yimişsiz bolġan ḫurma aġaçını silkdi aġaç

25.5 şol ḥālde yaşlı boldı yafraḳlanup yimişlendi vaḳti ḳış vaḳti idi (فَكُلِي وَاشْرَبِي) bes

25.6 ey meryem bu aġaçnıñ yimişinden aşa hem astıñdan çıḳġan yılġanıñ ṣuvından iç (وَقَرِّي عَيْنًا) hem

25.7 nefs yüzünden ḫoş bolur yaʿnī köñliñni ḫoşlandur nefsiñden ḳayġuñnı yiber (فاما ترين من البشر)

25.8 (احدا) bes eger ey meryem ādemlerden bir ādemni ḳörseñ (فقولى) bes eyt sin (انى نذرت للرحمن)

25.9 (صوما) düristlikde allah rıżālıġı içün rūze tutuvnı neẕr itdim çünki alar rūze vaḳtde söyleşmegenler

25.10 yā ki tiktürüvni söyleşmevni neẕr itdim maʿnāsında (فلن اكلم اليوم انسيا) bes bu künde (yaʿnī neẕrimden

25.11 ḫaber birgenden ṣoñ) hiç ādem birlen söyleşmem (فاتت به قومها تحمله) bes ḥażret-i meryem ḳavmine balası birlen

25.12 balasını kötergeni ḥālde kildi (قالوا) ḳavmi eytdiler (يامريم لقد جئت شيئا فريا) ey meryem ʿaceb

25.13 ḳabāḥat iş kitürdiñ (يا اخت هارون) ey hārūn ʿahmnıñ ḳız ḳardeşi ḥażret-i meryem ḳardeşlik ṭıḳasında

25.14 hārūn birlen birge bolġan ādemniñ iʿḳābından boldı digenler yā ki hārūn ʿahmnıñ neslinden boldı

25.15 gerçi aralarında miñ yıl ḳadar bolsa da yā ki hārūn ismli bir recl-i ṣāliḥġa ʿiffetde teşbīh ḳılup eytkenler

25.16 (ما كان ابوك امرا سوء) siniñ atañ da irniñ yavızı bolmadı (وما كانت امك بغيا) daḫı sinīñ

25.17 anañ da zināçı bolmadı (فاشارت اليه) bes ḥażret-i meryem cevāb birüv içün ḥażret-i ʿīsāge işāre

25.18 ḳıldı (قالوا) ḥażret-i meryemniñ ḳavmi eytdiler (كيف نكلم) biz niçük söyleşeyik (من كان فى المهد صبيا)

25.19 bişikde ṣabī bolġan bala birlen bişikdegi ṣabīniñ söyleşüvi maʿhūdaş tügil didiler (قال انى عبد الله)

25.20 ḥażret-i ʿīsā eytdi düristlikde min allahnıñ ḳulımun (اتانى الكتاب) allah miñe kitāb (incīl) birdi

25.21 (وجعلني نبيا) daẖı allah mini peyġamber ḳıldı (وجعلني مباركا) daẖı allah mini mübārek (ẖalḳġa fā᾿ide

25.22 birüvçi hem izgülik irişüvçi) ḳıldı (أينما كنت) ḳayu ġına orunda bolsam da (وأوصاني بالصلوة

25.23 والزكوة) daẖı allah miñe namāz hem zekevet birlen buyurdı eger mālnı mālik bolsam yā ki nefsimni işki

25.24 ṣıfatlardan pāklav birlen buyurdı (ما دمت حيا) tirük bolġanım ḥālde (وبرا بوالدتي) daẖı anama izgülik

25.25 ḳıluvçı ḳıldı (ولم يجعلني جبارا شقيا) daẖı mini mütekebbir hem ʿāṣī ḳılmadı yaʿnī tekebbürlenüvçi

25.26 hem rabbisine boy ṣunmavçı ḳılmadı (والسلام على يوم ولدت) allahdan miñe selāmdur tuvġan künimde

25.27 (ويوم أموت) daẖı ölgen künimde (ويوم أبعث حيا) daẖı tirük bolup ḳabrden ḳobarılġan künimde

25.28 (ذلك عيسى بن مريم) ṣıfatı ẕikr ḳılınġan ẕāt meryem oġlı ʿīsādur (قول الحق الذي) ol ʿīsā

25.29 allahnıñ şundayın sözidür (فيه يمترون) ol sözde (ʿīsā da) şik ḳılurlar ḥālbūkim ol sözde

II / 26

26.1 aṣlā şik yoḳ ḥażret-i ʿīsā ata vāsıtasından başḳa allahnıñ (كن) digen sözi birlen vucūdke

26.2 kilgenge köre (kelimetu'l-lah) diyü aṭaldı ḥaẕret-i ʿīsānıñ kelimetu'l-lah boluvında şik yoḳ ammā naṣārālar

26.3 yehūdler bu sözde nizāʿleşeler naṣārālar bolsa allahnıñ oġlı diyler yehūdler sāḥir digenler (ما كان لله)

26.4 allah içün lā᾿iḳ ṣıfat bolmadı (أن يتخذ من ولد) baladan tutuv yaʿnī bala tutuv (سبحانه) allah

26.5 bala tutuvdan yıraḳ boldı (إذا قضى أمرا) allah bir işni bar ḳıluvnı ḥükm ḳılsa (فإنما يقول له كن)

26.6 ançaḳ allah ol nersege bar bol sin diyü eytür (فيكون) bes bar bolur ol nerse (وإن الله ربي)

26.7 (وربكم) daḫı düristlikde allah minim hem sizniñ rabbiñizdür (فاعبدوه) bes allahġa ʿibādet ḳıluvıñız yaʿnī

26.8 birleviñiz (هذا صراط مستقيم) bu min ẕikr ḳılġan nerse (tevḥīd yolı) toġrı yoldur bu söz ḥaẓret-i

26.9 ʿīsā sözi (فاختلف الأحزاب من بينهم) yehūdler naṣārālar cemāʿati aralarında ʿīsā ḥaḳında iḫtilāf

26.10 ḳıldılar yehūdler sāhir naṣārālar ibnu'l-lah didiler yā ki naṣārālar öz aralarında türli ḥizb (fırḳa)

26.11 bolup iḫtilāf ḳıldılar çünki naṣārādan nasṭūriye ḥizbi ʿīsā ibnu'l-lah didiler yaʿḳūbiye ḥizbi nefsu'l-

26.12 lah yirge tüşüp dīn üyretdi de ṣoñra kökke aşdı didiler melākātına ḥizbi ʿīsā allahnıñ ḳulı hem

26.13 peyġamberi didiler (فويل للذين كفروا) bes ni ökinçdür kāfir bolġan ādemlerge (من مشهد يوم عظيم)

26.14 uluġ künniñ ḥużūrından yaʿnī ḳıyāmet küniniñ ḳorḳularınıñ ḥużūrından (أسمع بهم وأبصر) kāfirlerniñ

26.15 işitüvi ve körüvi (يوم) şol künde (يأتوننا) kilürler bizge yaʿnī kāfirlerniñ dünyāda vaḳt ṣoḳır

26.16 ve çoḳrak bolup ḳıyāmet kün körüvleri ve işitüvleri teʿcib ḳılmaġa lāyıḳdur (لكن الظالمون اليوم)

26.17 likin ḳıyāmet küninde ẓālimler (في ضلال مبين) ẓāhir bolġan azġunlıḳdadur (وأنذرهم يوم الحسرة) ey

26.18 muḥammed ʿahm kāfirlerni ḥasret yaʿnī ḳıyāmet küninden ḳorkut (إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ) şol vaḳtde kāfirlerge ḥasret

26.19 bolur eş otalmış bolur yaʿnī kāfirlerge ʿaẕab birlen ḥükm ḳılınur (وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ) ḥālbūkim ol

26.20 kāfirler dünyāda ʿaẕābda ġafletdedür (وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) ol kāfirler ʿaẕābġa īmān kitürmesler (إِنَّا نَحْنُ

26.21 نَرِثُ الْأَرْضَ) düristlikde biz yirni alurmız (وَمَنْ عَلَيْهَا) daḫı yir üzerinde bolġan cān iyelerini

26.22 alurmız (وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ) daḫı bizge ḳaytarılmış bolur her bir ādem (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ)

26.23 ey muḥammed ḳurānda ibrāhimni ẕikr ḳıl (إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا) düristlikde ol ibrāhīm rastlıḳġa yabışuvçı boldı

26.24 (نَبِيًّا) perġamber boldı (إِذْ قَالَ) şol vaḳtde ibrāhīm eytdi (لِأَبِيهِ) öziniñ atasına (يَا أَبَتِ)

26.25 ey atam (لِمَ تَعْبُدُ) ni içün ʿibādet ḳılasun (مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ) işitmey turġan hem körmey turġan

26.26 nersege (وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا) daḫı öziñden hiç nerseni yibermey turġan nersege yaʿnī ḥāliñni bilmey

26.27 turġan ẕikriñni işitmey turġan yalbaruvıñnı körmey turġan hem fāʾide ḳıla almay ve żararnı yibere almay

26.28 turġan nersege ni içün ʿibādet ḳılasun (يَا أَبَتِ) ey atam (إِنِّي) düristlikde min (قَدْ جَاءَنِي مِنَ

26.29 الْعِلْمِ) taḥḳīḳ ʿilmden kildi miñe (مَا لَمْ يَأْتِكَ) siñe kilmegen nerse yaʿnī sin bilmegen nerseni

II / 27

27.1 min bildim (فَاتَّبِعْنِي) bes miñe iyer (أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا) sini toġrı yolġa ködürürmün yaʿnī siñe

27.2 toğrı yolġa köndüre turġan sebeblerni körsetürmün (يا ابت لا تعبد الشيطان) ey atam şeyṭānġa ʿibādet

27.3 ḳılma (ان الشيطان) düristlikde şeyṭān (كان للرحمن عصيا) allahġa günāh ḳıluvçı ve boy ṣunmavçı

27.4 boldı bes ʿaṣīġa ʿibādet ḳıluvçı da ʿāṣī bola (يا ابت انى اخاف) ey atam düristlikde min

27.5 ḳorḳamun (ان يمسك عذاب من الرحمن) sini allahdan bolġan ʿaẕābnıñ tutuvından (فتكون للشيطان

27.6 وليا) bes eger allahdan ʿaẕāb tutsa laʿnetde şeyṭānġa yaḳın bolursun (قال اراغب انت عن آلهتى

27.7 يا ابراهيم) atası āzir eytdi ey ibrāhīm sin minim maʿbūdlarımdan (ṣanemlerden) yüz döndüresün mi

27.8 (لئن لم تنته لارجمنك) eger maʿbūdlarım ḥaḳında işki sözleriñden ṭıymasañ sini sögüv ve ẖorlav birlen

27.9 tilim birlen aṭarmun yā ki ölgeniñe ḳadar ṭaş birlen aṭarmun (واهجرنى مليا) bes ṣaḳlan sin

27.10 minden hem uzun zamān mini ḳoy yā ki minim yanımdan kitüp tur (قال سلام عليك) ibrāhīm ʿahm eytdi

27.11 ey atam siniñ üzeriñe selāmetlik bolsun (سأستغفر لك ربى) siniñ içün rabbimden yarlıḳamaḳ

27.12 istermün yaʿnī īmān kitürüvge ve tevbe ḳıluvġa allahnıñ tevfīḳ birüvni ṣorarmun (انه) düristlikde

27.13 rabbim (كان بى حفيا) miñe bik izgülik ve şefḳat ḳıluvçı boldı (واعتزلكم وما تدعون من دون الله)

27.14 ve min sizden hem sizniñ allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan nerseleriñizden ayrulurmun (وادعو ربى) daẖı

27.15 yalġız rabbime ʿibādet ḳılurmun (عسى ان لا اكون) bolmassızlıġımnı ümīd itermün (بدعاء ربى) rabbime

27.16 ʿibādet ḳıluvım sebebli (شَقِيًّا) yavız ve ümīdsiz niteki siz ṣanemlerge ʿibādet ḳıluvıñız sebebli yavız ve ümīdsiz

27.17 boldıñız (فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ) bes ibrāhīm atasından hem ḳavminden ayrulġan zamānda (وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ)

27.18 daḫı atasınıñ hem ḳavminiñ allahġa başḳa ʿibādet ḳılġan nerselerinden (ṣanemlerinden) ayrulġan zamānda

27.19 yaʿnī şāmġa hicret ḳılġanı zamānda (وَهَبْنَا لَهُ اِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) ibrāhīmge isḥāḳnı hem yaʿḳūbnı hibe

27.20 ḳılduḳ ibrāhīm ʿahm şāmġa barurġa çıḳġaç evvel harrānga kildi anda ḥażret-i sāreni ciftlendi

27.21 andan isḥāḳ ʿahm dünyāġa kildi isḥāḳ ʿahm ṣalbından yaʿḳūb ʿahmġa kildi digenler (وَكُلًّا

27.22 جَعَلْنَا نَبِيًّا) daḫı isḥāḳ birlen yaʿḳūbdan her birisini peyġamber ḳılduḳ yā ki her üçevini peyġamber ḳılduḳ

27.24 (وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا) daḫı bu üçisine raḥmetimizden yaʿnī peyġamberlik, māllar ve balalar hibe ḳılduḳ

27.23 (وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا) daḫı bu üçisi içün körkem s̱enānı her dinde büyük ḳılduḳ bu üçisi

27.24 birlen her dīn ehli iftiḫār iter hem bularġa körkem s̱enā eytürler (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى) ey muḥammed

27.25 ḳurānda mūsānı beyān ḳıl (اِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا) düristlikde ol mūsā ʿibādetinde şirkden ve riyāʾdan ṣāf ḳılınmış

27.26 boldı yaʿnī ʿibādetni maḫżallah içün gine ḳıldı (وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا) daḫı ḫalḳġa dīn üyretür içün allahü teʿālā

27.27 ṭarafından yiberilmiş ilçi hem peyġamber boldı (وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْاَيْمَنِ) daḫı biz mūsāġa ṭūr ṭaġınıñ

27.28 oñ yaġından nidā᾽ ḳılduḳ (وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا) daẖı biz münācāt ḳılġan ḥālde mūsānı özimizge yaḳın

II / 28

28.1 ḳılduḳ yaʿnī sözimizni işitdürüv birlen şerāfetledük (وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا) daẖı mūsāġa

28.2 raḥmetimizden ḳardeşi hārūnnı peyġamber bolġanı ḥālde hibe ḳılduḳ (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ) ve ey

28.3 muḥammed ḳurānda ismāʿīl (ʿahm)nı ẕikr ḳıl (إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ) düristlikde ismāʿīl (ʿahm) rast

28.4 vaʿdeli boldı niteki atasınıñ boġazlavına ṣabr ḳıluv birlen va ʿde ḳıldı hem vaʿdesine vefā ḳıldı

28.5 (وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا) daẖı ismāʿīl (ʿahm) allahü teʿālānıñ ẖalḳġa dīn üyretür içün yibergen ilçisi hem

28.6 peyġamber boldı * beyḍāvī iyesi “bu āyet resūlniñ ṣāḥib şerīʿat boluvı lāzım tügil ikenlikke

28.7 delālet ḳıla çünki ibrāhīm ʿahmnıñ balaları ibrāhīm ʿahm dīninde şerīʿatinde boldılardı (وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ)

28.8 daẖı ismāʿīl (ʿahm) ehline buyurur boldı (بِالصَّلَوٰةِ وَالزَّكَوٰةِ) namāz hem zekevet birlen (وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ

28.9 مَرْضِيًّا) daẖı ismāʿīl rabbisi ḥużūrında sözleri ve işleri toġrı bolduḳından rāżı bolınmış boldı

28.10 (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ) daẖı ey muḥammed ḳurānda idrīs (ʿahm)nı ẕikr ḳıl ismi aẖnūẖ idrīs

28.11 diyü aṭaluvı köp ders itüvi içün hem allahü teʿālā idrīs ʿahmge on ṣaḥīfe indürgen ḳalem ile

28.12 evvel yazu yazġan hem ḥesāb ve nücūm ʿilmine evvel ḳaraġan idrīs ʿahm digenler (إنه كان صديقا نبيا) düristlikde

28.13 idrīs (ʿahm) rastlıḳġa lāzım boluvçı hem peyġamber boldı (ورفعناه مكانا عليا) daẖı biz idrīsni

28.14 bülend orunġa (peyġamberlik şerāfetine hem allah ḥużūrında ḳurbet şerāfetine) köterdük baʿżılar ucmaẖḳa baʿżılar

28.15 altunçı baʿżılar dörtinçi ḳat köke köterildi digenler (أولئك) bu ẕikr ḳılınġan peyġamberler

28.16 (الذين) şundayın ādemlerdür (أنعم الله عليهم) allahü teʿālā alarġa enʿām ḳıldı yaʿnī dünyāvī ve uẖrevī

28.17 niʿmetler birlen enʿām ḳıldı (من النبيين من ذرية آدم) ādem ʿahm balalarından bolġan peyġamberlerden bolġuçı

28.18 ol allahü teʿālā enʿām ḳılġan ādemler (وممن حملنا مع نوح) daẖı nūḥ birlen birge kime yüklegen ādemlerniñ

28.19 balalarından bolġuçı çünki ibrāhīm ʿahm nūḥ oġlı sāmnıñ neslinden ammā idrīs ʿahm mundan müsteṡnā

28.20 (ومن ذرية إبراهيم) daẖı ibrāhīmniñ balalarından bolġuçı ismāʿīl hem isḥāḳ hem yaʿḳūb (ʿahm) kibi

28.21 (وإسرائيل) daẖı yaʿḳūb balalarından bolġuçı yaʿḳūb ʿahm neslinden mūsā hem hārūn zekeriyā daẖı

28.22 yaḥī hem ʿīsā (ʿahm) kibiler (وممن هدينا) daẖı biz ḥaḳlıḳġa köndürgen ādemler cümlesinden bolġuçı

28.23 (واجتبينا) daẖı biz peyġamberlik içün iẖtiyār ḳılġan ādemler cümlesinden bolġuçı yaʿnī allahü teʿālānıñ

28.24 dünyāvī ve uẖrevī bolġan niʿmetler birlen enʿām ḳılġan ādemleri şulardur (إذا تتلى عليهم آيات الرحمن)

28.25 her ḳayçan bu ādemler üzerine allahnıñ āyetleri oḳulmış bolsa (خروا سجدا وبكيا) bu ādemler secde

28.26 ḳılġanları ve yıġlaġanları ḥālde yıġılurlar yaʿnī allahnıñ āyetlerini işitkende sizde şulay boluñız

28.27 maʿnāsında şunıñ içün de resūl allah " اُتْلُوا الْقُرْآنَ وَابْكُوا فَاِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَاكَوْا " digen yaʿnī ḳurān oḳuvıñızda

28.28 yıġlañız eger iḫtiyār ile yıġlarġa küçiñiz yitmese küçlenüp yıġlañız yaʿnī köñliñizni niçkertürge tıruşıñız

II / 29

29.1 (فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ) bes ol peyġamberler soñından yavız ḳavm kildi (أَضَاعُوا الصَّلٰوةَ) alar namāznı

29.2 żāʾiʿ ḳıldılar yaʿnī bütünley ḳaldurdılar yā ki vaḳtinden kiçüktürdiler (وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ) daḫı nefs

29.3 arzularına iyerdiler ḫamr içüv ve günāhlarġa çömüv hem ana başḳa ata bir bolġan ḳıznıñ nikāḥını ḥelālge ṣayuv

29.4 kibi (فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا) bes bu yavız ḳavm tiz yavızlıḳġa yoluḳurlar yā ki " غَيٌّ " den cehennemdegi bir çuḳur murād

29.5 digenler (اِلَّا) meger yavızlıḳġa yoluḳmaslar (مَنْ تَابَ وَآمَنَ) bu işlerden tevbe itken ādemler hem īmān

29.6 kitürgen ādemler (وَعَمِلَ صَالِحًا) daḫı izgü ʿamel ḳılġan ādemler (فَاُولٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) bes bu ṣıfatda

29.7 bolġan ādemler ucmaḫḳa kirürler (وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا) daḫı hiç nerse ẓulm ḳılmaslar yaʿnī ʿamelleriniñ

29.8 cezāʾsından hiç nerse kimitilmes (جَنَّاتِ عَدْنٍ) ʿadn ucmaḫlarına kirürler (الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ)

29.9 şundayın ʿadn ucmaḫlarıdur allahü teʿālā ḳullarına ucmaḫlarnı vaʿde ḳıldı (بِالْغَيْبِ) ucmaḫ

29.10 alardan yā ki alar ucmaḫdan ġāʾib bolġanları ḥālde yā ki ġāʾibke īmān kitürüvleri sebebli (اِنَّهُ)

29.11 düristlikde allahü teʿālā (كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا) ol allahnıñ vaʿdesi (ucmaẖ) ehline kilüvçi boldı (لَا يَسْمَعُونَ

29.12 فِيهَا لَغْوًا) ucmaẖ ehlleri ucmaẖda fāʾidesiz söz işitmesler (إِلَّا سَلَامًا) meger ʿaybdan selāmet bolġan

29.13 sözni gine işitürler yā ki feriştelerden selām bolur yā ki baʿżısına baʿżısından selām bolur şunı işitürler

29.14 (وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا) daẖı ucmaẖ ehllerine ucmaẖda rızḳları bolur (بُكْرَةً وَعَشِيًّا) irtede hem kiçde

29.15 yaʿnī dünyādaġı ʿādetke bināʾen yā ki bu sözden devām murād (تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي) bu ṣıfatlı ucmaẖnı (نُورِثُ

29.16 مِنْ عِبَادِنَا) ḳullarmızdan birürmiz (مَنْ كَانَ تَقِيًّا) küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçı bolġan kişige * ḳureyşler

29.17 bir vaḳtda aṣḥāb-ı kehf ḳıṣṣasını hem zü'l-ḳarneyn ḳıṣṣasını ruḥnı resūl allahdan ṣoradılar

29.18 resūl allah cevāb birürge ḳādir bolmadı allahdan vaḥy kilüvni kitdi hem vaḥy bir niçe künler

29.19 kiçükdi baʿżılar on biş kün baʿżılar ḳırḳ kün kiçükdi digenler müşrikler rabbisi muḥammedni taşladı

29.20 hem muḥammedke açuvlandı didiler şol ḥaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ)

29.21 inmemiz biz meger rabbiñniñ emri birlen inermiz yaʿnī bizniñ vaḳta baʿd vaḳt inüvmiz rabbiñniñ emri birlendür

29.22 bu āyet cebrāʾīl ʿahm sözinden ḥikāyet (لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا) ol rabbiñ içündür bizniñ aldımızda bolġan

29.23 nerseni (وَمَا خَلْفَنَا) daẖı bizniñ artmızda bolġan nersemiz (وَمَا بَيْنَ ذَٰلِكَ) daẖı aldımız birlen artımız arasında

29.24 bolġan nerse yaʿnī ḥāżir ḥālde bolġan orunlarmız ve vaḳtlarımız yaʿnī bir orundan ikinçi orunġa

29.25 köçüvimiz hem bir vaḳt inip bir vaḳt inmevimiz elbette allahnıñ emri ve tilevi boyınçadur (وَمَا كَانَ

29.26 (ربك نسيا) daḫı ey muḥammed siniñ rabbiñ sini unutuvçı (ḳoyuvçı) bolmadı yaʿnī minim inmevim

29.27 hiç nerseden tügil meger rabbiñniñ emr ḳılmavından (رب السموات والأرض) siniñ rabbiñ köklerniñ

29.28 ve yirlerniñ rabbisidür (وما بينهما) daḫı kökler birlen yirler arasında bolġan nerselerniñ rabbisidür bes

29.29 şulay bolsa elbette unutuv ṣıfatı mümteniʿ boladur allahda (فاعبده واصطبر لعبادته) bes ey muḥammed rabbiñe

II / 30

30.1 ʿibādet ḳıl hem rabbiñniñ ʿibādetiniñ aġırlıḳlarına ṣabr ḳıl vaḥyniñ kiçügüvi ve müşriklerniñ ḫorlavı

30.2 sebebli köñliñ teşvīşlenmesün (هل تعلم له سميا) rabbiñ içün başḳa allah ismi birlen aṭalmış boluvġa

30.3 müsteḥaḳ bolġan ẕātnı bilesün mi elbette yoḳ bes rabbiñniñ mes̱eli bolmavını hem rabbiñden başḳanıñ ʿibādetke

30.4 müsteḥaḳ bolmavı s̱ābit bolsa elbette rabbiñniñ emrine imtis̱āl ḳıluvdan hem rabbiñniñ ʿibadeti birlen meşġūl

30.5 boluvdan hem ʿibādet aġırlıḳlarına ṣabr ḳıluvdan çāre yoḳ (ويقول الانسان) daḫı ādem eytür yaʿnī kāfir

30.6 ādem (أئذا ما مت) eyā her ḳayçan min ölsem (لسوف أخرج حيا) yirden tirük bolġan ḥālde çıġarılmış

30.7 bolurmun mü diyü (أولا يذكر الانسان) eyā ādem isine tüşürmes mi (أنا خلقناه من قبل) düristlikde biz

30.8 ādemni mundan ilk yaratduḳ (ولم يك شيئا) ḥālbūkim ādem hiç bar nerse bolmadı belki ṣarf-ı ʿadem

30.9 idi (فوربك لنحشرنهم) bes ey muḥammed rabbiñ birlen ḳasem itüp eytemün baʿs̱ni inkār itüvçilerni

30.10 ḳobarurmız (وَالشَّيَاطِينَ) şeyṭanlar birlen birge (ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ) munıñ ṣoñında hemmesini

30.11 cehennem tiresinde ḥāżir ḳılurmız (جِثِيًّا) tizleri üzerine çökkenleri ḥālde (ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ)

30.12 munıñ ṣoñında her bir dīn iyesi fırḳadan ṣorurmız (çıġarurmız) (أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا)

30.13 bu fırḳalardan ḳayusı allahġa batırçılıḳ ve günāh ḳıluv yüzinden ḳatıraḳdur şundan ṣoñ bu ṣıfatdaġı

30.14 fırḳanı otḳa taşlarmız bu āyetde işāret bar allahnıñ ehl-i isyāndan köpisini ʿafv ḳıluvına eger āyet

30.15 küffārge ḫāṣ bolmasa (ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ) munıñ ṣoñında biz bilgüçirekmiz (بِالَّذِينَ) şol ādemlerni

30.16 (هُمْ أَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا) ol ādemler cehennemge kirüv yüzinden ḥaḳlıraḳdur yaʿnī çıġarılġan fırḳalardan ḳayusı

30.17 cehennemge kirürge tiyüşli biz anı bilemiz (وَإِنْ مِنْكُمْ) ve sizden hiç kim yoḳdur (إِلَّا وَارِدُهَا) meger boldı ise

30.18 cehennemge kirüvçidür yā ki ḥāżir boluvçıdur (كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا) her bir ādemniñ cehennemge kirüvi

30.19 yā ki ḥużūrı rabbiñiz üzerinde ḥükm ḳılınġan vācib ve s̱ābit bolġan nerse boldı bu āyetde ḫiṭāb kāfirlerge

30.20 bolsa " vurūd, duḫūl" maʿnāsında bola eger ḫiṭāb müʾminler birlen kāfirlerden a'mm bolsa vurūd duḫūl maʿnāsında

30.21 bolurġa da yaray ḥażret-i cābir eyte bu āyetden resūl allahdan ṣoraduḳımda resūl eytdi vurūd

30.22 duḫūl maʿnāsında hiç bir izgü ve yavız kişi tamuġġa kirmey ḳalmas likin izgülerge tamuġ ṣalḳun

30.23 bolur alarnı yandurmas ve selāmet tutar yavızlarnı yandurur didi hem vurūd ḥużūr maʿnāsında bolurġa da

30.24 yaray müʾminlerde cehennem tiresinde ḥāẕir bolurlar likin kirmesler (keşşāf) imām zāhidī bu āyetniñ nuzūl

30.25 sebebinde bu ṭarīḳ ẕikr ite allahü teʿālānıñ cehennem her ādemniñ vaʿde ḳılınġan ornı digen āyeti ingeç resūl allah

30.26 hem ḥażret-i ʿāʾişe ve ḥażret-i fāṭıma hem ebū bekr ‘ömer ʿalī….. her ḳayusı yıġladılar şundan ṣoñ

30.27 ẕikr ḳılınġan āyet ingeç yine de ḥasretleri artdı şundan ṣoñ allahü teʿālā müttaḳīlerni cehennemden ḳutḳaruvnı

30.28 beyān ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi bu āyet delālet ḳıladur ṣırāṭdan ötüvniñ ḥaḳḳ boluvına

30.29 çünki ādemlerniñ cehennemge kilüvi ṣırāṭḳa kilüv sebebli bola çünki ṣırāṭ cehennem üstinde tartılġan bir köpir

II / 31

31.1 ve ol ṣırāṭnıñ üsti ucmaḫ ve astı cehennem müʾmin bolġan ādem ṣırāṭdan ḳutulup ṣırāṭnıñ üstinde

31.2 bolġan ucmaḫḳa kirür kāfir bolġan ādem ṣırāṭdan öte almay astında bolġan cehennemge tüşür (el-tefsīrātü’l-

31.3 aḥmediye) (ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا) munıñ ṣoñında küfrden ṣaḳlanġan ādemlerni cehennemden ḳutḳarurmız (وَنَذَرُ

31.4 الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا) ve küfr sebebli özlerine ẓulm ḳılġan ādemlerni cehennemde tizlerine çökkenleri ḥālde

31.5 ḳaldururmız (وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا) ve her ḳayçan müʾminler ve kāfirler özlerine āyetlerimiz oḳulsa (بَيِّنَاتٍ)

31.6 ẓāhir bolġanları ḥālde ol āyetler (قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) kāfir bolġan ādemler eytdi (لِلَّذِينَ آمَنُوا)

31.7 īmān kitürgen ādemlerge (أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا) müslümānlardan ve kāfirlerden bolġan iki fırḳanıñ

31.8 ḳayusı mertebe yüzinden izgürekdür (وَأَحْسَنُ نَدِيًّا) ve ḳayusı meclis ve cemʿiyyet yüzinden körkemrekdür

31.9 diyü yaʿnī kāfirler ġāyet nādanlıḳlarından dünyāda özlerine birilgen ülüşleri birlen āḫiretde de ḥālleriniñ

31.10 körkem boluvına istidlāl ḳılup maḳtanışdılar (وكم اهلكنا قبلهم من قرن) bu mekke kāfirlerinden ilk

31.11 bolġan zamān ehlinden köpisini helāk itdük (هم احسن اثاثا ورئيا) biz helāk ḳılġan ḳavm mekke kāfirlerinden

31.12 māl ve metaʿ yüzinden hem körüv (ḳarav) körkemrekler idi yaʿnī mālları ve metāʿları hem

31.13 ṣūretleri körkemrek idi (قل) eyt sin ey muḥammed ʿahm kāfirlerge (من كان فى الضلالة) kimdür azġunlıḳda

31.14 bolsa (فليمدد له الرحمن مدا) bes ol kişige allahü teʿālā istidrāc içün uzun ʿömr birlen mühlet

31.15 birüv birlen mühlet birür (حتى اذا رأوا ما يوعدون) özlerine vaʿde ḳılınġan nerseni körgenlerine ḳadar

31.16 (اما العذاب واما الساعة) yā ki ʿaẕābnı yā ki ḳıyāmetni körgenlerine ḳadar (فسيعلمون) bes tiz bilürler

31.17 ol kāfirler (من هو شر مكانا) orun yüzinden yavızraḳ bolġan ādem kim idügini yaʿnī müselmānlar mı yā ki

31.18 kāfirler mi orun yüzünden yavızraḳ şunı tiz bilürler (واضعف جندا) daḫı ʿaskerler ve yardemçiler yüzünden

31.19 kim żaʿīfrek şunı tiz bilürler (ويزيد الله الذين اهتدوا) daḫı ḥaḳlıḳġa könülgen ādemlerge artdurur allah

31.20 (هدى) ḥaḳlıḳġa köndürüvni (والباقيات الصالحات) daḫı mengü ḳalġuçı izgü ʿameller mekteb ve medreseler

31.21 vūḳuflar ḳalduruv kibi baʿżılar biş vaḳt namāz murād yā ki „ سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر „

31.22 digen söz murād digenler (خير عند ربك ثوابا) hemīşe ḳalġuçı izgü ʿameller ḥużūrıñda s̱evāb yüzünden

31.23 izgürekdür (وخير مردا) daḫı ḳaytaçaḳ orun boluv yüzünden izgürekdür (افرأيت الذى) ey muḥammed

31.24 şundayın ādemniñ ḳıṣṣasından ẖaber bir (كَفَرَ بِآيَاتِنَا) ol ādem bizniñ āyetlerimizni inkār itdi (وَقَالَ)

31.25 daẖı eytdi (لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا) ḳabrden ḳobarılġan ḥālde māl hem bala birürmün diyü bu āyet vāʾil oġlı

31.26 ʿāṣṣ ḥaḳında eytdi ẖabbāb ismli ṣaḥābeniñ ʿāṣṣda alaçaġı bar idi şunı bir vaḳtde ṣorarġa

31.27 kirdi ʿāṣṣ eytdi muḥammed (ṣalʿam)nıñ peyġamberligine kāfir bolsañ birürmün didi vāʾil oġlı ʿāṣṣke

31.28 ẖabbāb eytdi vallah minim muḥammedni inkār ḳıluv iḥtimālim yoḳ tirük ḥālinde de hem ölgeçde hem sin ḳabrden

31.29 ḳobarılġaçda diyü ʿāṣṣ eytdi alay bolsa min ḳabrden ḳobarılġaç kilürsün minim ol vaḳt mālum da

II / 32

32.1 balam da bolur şol vaḳt siñe birürmün didi (أَطَّلَعَ الْغَيْبَ) ʿāṣṣ ġaybge tüşündi mü (أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَٰنِ

32.2 عَهْدًا) yā ki allah ḥużūrında ʿahd tutdı mu yāʿnī ġaybni bilgüçi allahdan ʿahd aldı mu (كَلَّا) ṭıyasun

32.3 bu fikrinden elbette bu fikri ẖaṭāʾdur (سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ) ol ʿāṣṣnıñ eytken nersesini yazarmız

32.4 (وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا) daẖı ol ʿāṣṣḳa ʿaẕābdan artdururmız yaʿnī ʿaẕāb istene ʿaẕāb artdururmız

32.5 (وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ) daẖı ʿāṣṣnıñ eytken nersesini (mālunı ve balasını) alurmız özi ölgeç (وَيَأْتِينَا

32.6 فَرْدًا) daẖı ḳıyāmet küninde bizniñ ḥużūrımızġa mālsız ve balasız yalġız bolġanı ḥālde kilür (وَاتَّخَذُوا

32.7 مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً) daẖı mekke kāfirleri allahdan başḳa maʿbūdler tutdılar (لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا) ol maʿbūdları

32.8 allah ḥużūrında özlerine şefāʿat ḳıluvçılar bolsun içün (كَلَّا) ol maʿbūdlarnıñ allah ḥużūrında şefāʿatçi

32.9 boluv iḥtimālleri yoḳ (سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ) ol maʿbūdlar kāfirlerniñ ʿibādetlerini elbette inkār ḳılurlar

32.10 (وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا) daḫı ol kāfirlerge maʿbūdları düşmān bolurlar (أَلَمْ تَرَ) bilmediñ mi sin ey

32.11 muḥammed (ʿahm) (أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ) düristlikde biz şeyṭānlarnı yiberdük irkli ḳılduḳ (عَلَى الْكَافِرِينَ)

32.12 kāfirler üzerine (تَؤُزُّهُمْ أَزًّا) ol şeyṭānlar kāfirlerni günāh ḳıluvġa ġurūrlandurmaḳ ve ḳozġatmaḳ birlen

32.13 ġurūrlandururlar ve ḳozġaturlar (فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ) bes kāfirler üzerine ʿaẕāb inüvni istev birlen

32.14 aşuḳma (إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا) ançaḳ kāfirlerni helāk itüvniñ künlerine ṣanamaḳ birlen ṣatarmız yaʿnī

32.15 kāfirlerni helāk ḳıluv birlen aşuḳma alarnıñ helāk boluvı içün ṣanalmış künler ṣoluvlar ġına ḳaldı (يَوْمَ

32.16 نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَٰنِ) ey muḥammed şol künni ẕikr ḳıl ol künde küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçılarnı

32.17 raḥmet ḳıluvçı rablerine cıyarmız (وَفْدًا) aṭlanġanları ḥālde (وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ) daḫı kāfirlerni sürermiz

32.18 إِلَىٰ جَهَنَّمَ) cehennemge (وِرْدًا) ṣuṣaġanları ḥālde (لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ) bendeler şefāʿatni mülklenmesler

32.19 (إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَٰنِ عَهْدًا) meger allah ḥużūrında īmān ve izgü ʿamel sebebli ʿahd tutḳan ādemler gine

32.20 şefāʿatni mālik bolurlar (وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَٰنُ وَلَدًا) daḫı yehūdler hem naṣārālar allah bala tutdı didiler

32.21 yehūdler ʿüzeyr ʿahmnı naṣārālar ʿīsā ʿahmnı allahnıñ oġlı didiler (لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا) ey yehūdler

32.22 ve naṣārālar taḥḳīḳ siz uluġ ḳabāḥat söz birlen kildiñiz (تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ)bu ḳabāḥat sözniñ

32.23 uluġlıḳından kökler yarılurġa yaḳın bolur (وَتَنْشَقُّ الْاَرْضُ) dahı bu sözniñ uluġlıḳından yir yarılur

32.24 (وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا) dahı taġlar kisek kisek bolup şınup tüşer yaʿnī allah bala tutdı digen söz

32.25 şundayın uluġ ve ḳabāḥat sözge eger bu sözni māddī bolġan ṣūret birlen ṣūretlendürülse bu sözge ẕikr ḳılınġan

32.26 uluġ cismler ṭāḳat tuta almay taralurlar idi (اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا) kökler ve yirler yarılurġa

32.27 ve taġlar kisek kisek bolup taralurġa yaḳın bolurlar kāfirlerniñ allahġa bala ündevleri içün

32.28 (وَمَا يَنْبَغِى لِلرَّحْمٰنِ) ve allahnıñ ḥāline münāsib bolmas (اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا) bala tutmaḳ (اِنْ كُلُّ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ)

II / 33

33.1 köklerde bolġan ʿaḳl iyesi ẕātlarnıñ hiç birisi tügildür (وَالْاَرْضِ) dahı yirlerde bolġan ʿaḳl iyesi

33.2 ẕātlarnıñ hiç birisi tügildür (اِلَّا آتِى الرَّحْمٰنِ عَبْدًا) meger ḳıyāmet küninde ẕelīl ḳul bolup allahnıñ

33.3 ḥużūrına kilgüçidür (لَقَدْ اَحْصٰيهُمْ) taḥḳīḳ her bir maḫlūḳnı allahü teʿālā ʿilmi ve ḳudreti birlen iḥāṭa ḳıldı

33.4 (وَعَدَّهُمْ عَدًّا) dahı her bir maḫlūḳnı ṣanamaḳ birlen ṣanadı yaʿnī özlerini ve ṣuluvlarunı ve eşlerini

33.5 ṣanadı (وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا) ve maḫlūḳlarnıñ her birisi ḳıyāmet küninde allah ḥużūrına yalġız bolġan

33.6 ḥālde kilgüçidür (اِنَّ الَّذِينَ) düristlikde şundayın ādemler (آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) īmān

33.7 kitürdiler ve izgü ʿameller ḳıldılar (سيجعل لهم الرحمن ودا) allahü teʿālā ol ādemler içün dostlıḳ ḳılur

33.8 yaʿnī ol ādemlerniñ köñillerinde dostlıḳnı ẖalḳ ḳılur (فانما يسرناه بلسانك) budur başḳa tügildür

33.9 ey muḥammed ḳurānnı siniñ tiliñ (ʿarab tili) birlen indürüv sebebli ciñil ḳılduḳ (لتبشر به المتقين) ḳurān

33.10 birlen küfrden ṣaḳlanġan ādemlerge süyünç birüviñ içün (وتنذر به قوما لدا) daẖı ḳurān birlen bāṭıllıḳ

33.11 birlen ḳıçḳuruşuvçılarnı ḳorḳutuvıñ içün (وكم اهلكنا قبلهم من قرن) mekke kāfirlerinden bu kün bolġan zamān

33.12 ehlinden köpisini helāk ḳılduḳ (هل تحس منهم من احد) eyā alardan birisini bilesün mi (او تسمع لهم

33.13 ركزا) yā ki alarnıñ yaşrin tavışlarnı işitesün mi elbette yoḳ bes alarnı helāk itüvimiz kibi

33.14 mekke kāfirlerinde şulay helāk ḳılurmız meryem sūresiniñ tercemesi bitdi

33.15 yikirminçi sūre (ṭaha) sūresi mekkede ingen yüzde otuz biş āyet

33.16 bismi’l-laḥi’r-raḥmani’r-raḥīm

33.17 (ṭaha) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi gine bilür yā ki (ṭaha) ey ir maʿnāsında yā ki resūl allahġa

33.18 emr yaʿnī ey iki ayaġıñ ile birge baş maʿnāsında çünki resūl allah teheccüd namāzda bir ayaġına ġına

33.19 başup oḳuy iken (مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ) ey muḥammed (ʿahm) siniñ üzeriñe ḳurānnı iñdürmedük (لِتَشْقَى)

33.20 siniñ meşaḳḳatlenüviñ içün yaʿnī ḳureyşlerniñ küfrine artuḳ ḳayġuruv birlen meşaḳḳatlenüviñ içün çünki siñe

33.21 vācib bolġan nerse irişdürüv gine yā ki artuḳ riyāżet birlen yā ki tön boyını oyaġ turuv birlen meşaḳḳatlenüviñ

33.22 içün (إِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشَى) likin kōñlinde ḳorḳu birlen ādemni vaʿaẓ ḳıluv içün indürdük (تَنْزِيلًا)

33.23 indürmek birlen indürüldi ol ḳurānnı (مِمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ) yirlerni yaratḳan ẕāt (allah)dan (وَالسَّمٰوَاتِ)

33.24 الْعُلَى) dahı bülend köklerni yaratḳan ẕātdan (الرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى) bütün ʿālemge raḥmet ḳıluvçı

33.25 allah ʿarş üzerine ġālib boldı (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ) ol allah içündür köklerde bolġan nerseler (وَمَا

33.26 فِي الْأَرْضِ) dahı yirlerde bolġan nerseler (وَمَا بَيْنَهُمَا) dahı kökler birlen yirler arasında bolġan nerseler

33.27 (وَمَا تَحْتَ الثَّرَى) dahı yirler astında bolġan nerseler (وَإِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ) ey muḥammed eger ẕikrde yā ki duʿā da

33.28 sözni ḳıçḳurup eytseñ allah siniñ ḳıçḳuruvıñdan muñsız (فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى) bes düristlikde

34.1 allah yaşrin sözni de hem yaşrin sözden de yaşrinrek bolġan sözni de bilür (أَللهُ) her bir körkem

34.2 ṣıfatnı cıyġan ẕāt (لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳdur meger ol allah ġınadur (لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى) ol

34.3 allah içün körkem ismler bardur (وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى) ey muḥammed (ʿahm) taḥḳīḳ siñe mūsānıñ sözi

34.4 (ḫaberi) kildi (إِذْ رَأَى نَارًا) oṭ (nūr) körgen vaḳtdaġı sözi (ḫaberi) ḥażret-i mūsā bir vaḳtda

34.5 şuʿayyib ʿahmdan medīneden mıṣırġa anasına ziyāret ḳılurġa barurġa iẕn ṣoradı hem ḫatunı ile mıṣırġa

34.6 barurġa çıḳdı "طوى " ismli çuḳur toġrusına yitkeç ḫatunı bala tapdı bik boranlı kış küniniñ

34.7 kiçi idi cumʿa kiç idi yoldan da adaşdı şol vaḳt ṭūr ṭaġı yaġından bir oṭ kördi (فَقَالَ

34.8 لِأَهْلِهِ امْكُثُوا) bes mūsā ʿahm cemāʿatlerine eytdi siz şunda turuñız (إِنِّي آنَسْتُ نَارًا) düristlikde min

34.9 oṭ kördim (لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ) şāyed min ol oṭdan sizge oṭ ḳabızup kilürmün

34.10 (أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى) yā ki oṭ yaḳıtlıġı üzerine toġrı yolġa köndürüvçini (ādemni)

34.11 taparmun (فَلَمَّا أَتَاهَا) bes ḥażret-i mūsā oṭ yanına kilgen zamānda (yaşıl aġaçda yanup turġan aḳ oṭ bolgan)

34.12 (نُودِيَ يَا مُوسَى) ey mūsā diyü nidāʾ ḳılındı (إِنِّي أَنَا رَبُّكَ) düristlikde min ey mūsā siniñ rabbiñ

34.13 mün ḥażret-i mūsāġa nidāʾ ḳılınġaç nidāʾ ḳıluvçı kim didi allahü teʿālā min diyü cevāb birdi ḥażret-i

34.14 mūsāġa iblīs vesvese ḳıldı şāyed nidāʾ ḳıluvçı şeyṭāndur diyü ḥażret-i mūsā eytdi miñe nidāʾ

34.15 ḳıluvçı allah idügini min bildim çünki min bu nidāʾnı her cihetden ve her aʿżām birlen işitdim didi (فَاخْلَعْ

34.16 نَعْلَيْكَ) bes ey mūsā iki başmaġıñnı ṣal yā ki köñliñni ehlden ve māldan boş ḳıl evvelgi maʿnāġa

34.17 ḳaraġanda allahü teʿālānıñ ḥażret-i mūsāġa başmaḳ ṣaluv birlen emr ḳıluvı tevāżuʿ ve edeb içün yā ki

34.18 başmaġında necāset bolduḳı içün çünki başmaġı eylenmegen işek tirisinden yaṣalġan bolġan (انّك

34.19 بالوادى المقدّس طوى) başmaġıññı şunıñ içün ṣal düristlikde sin ey mūsā mübārek yā ki pāk

34.20 bolġan (ṭuva) ismli çuḳurdasun (وانا اخترتك) ve min sini peyġamberlik içün iḫtiyār ḳıldım (فاستمع

34.21 لما يوحى) bes öziñe vaḥy ḳılınġan nerseni işit (انّنى انا الله) düristlikde min her bir körkem ṣıfatnı

34.22 cıyġan ve her bir naḳıṣ ṣıfatdan pāk bolġan allahmun (لا اله الّا انا) hiç maʿbūd-ı biʿl-ḥaḳḳ yoḳdur meger min ginemün

34.23 (فاعبدنى) bes miñe ġına ʿibādet ḳıl (واقم الصلوة لذكرى) daḫı mini ẕikr ḳıluv içün namāz oḳu *

34.24 yā ki namāznı isiñe tüşürgenligiñ içün namāz oḳu maʿnāġa bināen bu āyet namāznı ḳażā

34.25 ḳıluvnıñ meşrūʿ boluvına delīl bola çünki iske tüşürüv unutḳan ṣoñında bola hem resūl allahnıñ

34.26 "من نام عن صلوة او نسيها فليصلّها اذا ذكرها" ḥadīs̱i de bu āyetke muvāfıḳ bola ḥadīsniñ maʿnāsı

34.27 bir kişi yuḳlap yā ki unutup namāznı ḳaldursa isine tüşkeç ḳażāʾ ḳılup oḳusun maʿnāsında

34.28 medārik ṣāḥibi eyte bu āyet tevḥīd ṣoñında in uluġ farż namāz boluvġa delālet ḳıla diyü

34.29 (انّ الساعة آتية) düristlikde ḳıyāmet şiksiz kilüvçidür (اكاد اخفيها) ḳıyāmetni ādemlerden yaşrin

II / 35

35.1 ḳıluvġa yaḳın bolurmun ḳıyāmetniñ ādemlerge ʿalāmetleri birlen gine ẓāhir bolur yā ki ḳıyāmetni

35.2 yaşrin ḳıluvnı tilermün (لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ) ḳıyāmet kilür hem nefske ülüş birilsün içün (بِمَا تَسْعَى)

35.3 saʿy ḳılġan nersesi berāberinde (فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا) bes ey mūsā ḳıyāmetni taṣdīḳ ḳıluvdan döndürmesün

35.4 sini (مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا) kıyāmetke īmān kitürmegen ādem (وَاتَّبَعَ هَوَاهُ) daḫı nefs arzusına iyergen

35.5 ādem (فَتَرْدَى) bes kıyāmetni taṣdīḳden kāfirniñ döndürüvi sebebli dönseñ helāk bolursun (وَمَا تِلْكَ

35.6 بِيَمِينِكَ يَا مُوسَى) ey mūsā oñ ḳolıñda bolġan ḥālde bunı nerse (قَالَ هِيَ عَصَايَ) ḥażret-i mūsā

35.7 eytdi oñ ḳolımda bolġan nerse ṭayaġımdur (أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا) ol ṭayaġım üzerine ṭayanurmun aruġan

35.8 vaḳtimde (وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي) daḫı ol ṭayaġım birlen ḳoylaruma aġaç yafraḳları tüşürürmün

35.9 (وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَى) ve minim içün ol ṭayaḳda başḳa ḥācetlerde bardur (ḥayvānlar ḳavlav azuḳlar bilev

35.10 hem ṭayaḳġa kiyim yabup özimni issilikden kölegelü kibiler) ḥażret-i mūsā allahnıñ ṣoravından

35.11 maḳṣūd ṭayaḳnıñ ḥaḳīḳatni beyān hem ṭayaḳda bolġan fāʾidelerni beyān idükni fehm ḳılduḳından ṭayaḳnıñ

35.12 ḥaḳīḳatni de hem fāʾidelerni de beyān birlen cevāb birdi (قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَى) allahü teʿālā eytdi ey mūsā

35.13 ṭayaġıññı ḳolıñdan ṭaşla diyü (فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى) bes ḥażret-i mūsā ṭayaḳnı ḳolından ṭaşladı

35.14 bes şol vaḳtduḳ ṭayaḳ cügürüp yürüy turġan uluġ cılan boldı ḥażret-i mūsā ṭayaḳnıñ cılanġa

35.15 eylenüp cügürüp birdügini ṭaşlarnı ve aġaçlarnı yutduḳını körgeç ḳorḳdı ve ḳaçdı (قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ)

35.16 allahü teʿālā eytdi cılannı (ṭayaḳnı) tut ḳorḳma (سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى) ol ṭayaḳnı evvelgi

35.17 ṣıfatına ḳaytarurmız diyü (وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ) ve ḳoluñnı bilek astında bolġan cānibiñe ḳoş (تَخْرُجْ)

35.18 بَيْضَاءَ) ḳolıñ ʿādetden ṭış aḳ bolġan ḥālde çıġar (مِنْ غَيْرِ سُوءٍ) alayıḳ ʿaybından başḳa yaʿnī ḳuyaş

35.19 yaḳınlıġı kibi ṣāf aḳ bolup çıġar (آيَةً أُخْرَى) ikinçi muʿcize bolġan ḥālde çıġar (لِنُرِيَكَ)

35.20 مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى) bu işni ḳılduḳ siñe uluġ ʿalāmetlerimizden baʿżısını körsetüvimiz içün (اذْهَبْ)

35.21 إِلَى فِرْعَوْنَ) ey mūsā firʿavunge bar (إِنَّهُ طَغَى) düristlikde ol firʿavun azdı (قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي)

35.22 allahü teʿālā ḥażret-i mūsāġa firʿavunnı daʿvet ḳılurġa ḳoşḳaç allahdan ṣorap eytdi ey rabbim minim kökrekimni

35.23 rāvşān ḳıl yaʿnī köñlimni kiñ ḳıl ḳaṭılıḳlarġa çıday turġan ḳıl (وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي) ve işimni ciñil

35.24 ḳıl (وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي) ve tilimden ṣaḳavlıḳnı çiş bir vaḳtde firʿavun ḥażret-i mūsānı ḳolına köterdi

35.25 ḥażret-i mūsā firʿavunnıñ saḳalından tutup yoluḳdı firʿavun açuvlanup ḥażret-i mūsānı öltürürge emr ḳıldı

35.26 ḥażret-i āsiye eytdi ol ṣabī bala hiç nerse bilmey yāḳūt birlen oṭlı kömirni ayurmay didi

35.27 şundan ṣoñ ḥażret-i mūsā aldına yāḳūt birlen oṭlı kömir kitürdiler ḥażret-i mūsā oṭlı kömirni

35.28 alup aġzına ḳapdı şundan tilinde żarar ḳaldı ḳolunınıñ aḳlıġı da şol sebebden olsa kirek allahü teʿālānıñ

35.29 ey mūsā ṣoraġan nerseñ birildi digen sözi birlen tiliniñ selāmetlenüvine istidlāl ḳılġanlar

II / 36

36.1 baʿżılar ḥażret-i mūsānıñ ḥażret-i hārūn ḥaḳında ol minden tilde faṣīḥrek digen sözi birlen

36.2 selāmetlenmevine barġanlar likin ḥażret-i mūsā tilinde bolġan saḳavlıḳnıñ bütünley bitüvini ṣoramadı belki

36.3 sözini kişi fehm ḳılurlık ḳadar açuḳ boluvnı ġına ṣoradı digenler niteki ẕikr ḳılınaçaḳ söz şunı

36.4 ḳuvvetli (beyḍāvī) (يَفْقَهُوا قَوْلِى) eger tilimde bolġan töbenni çişseñ ḫalḳ minim sözimni añlarlar idi

36.5 (وَاجْعَلْ لِى وَزِيرًا مِنْ أَهْلِى) ve miñe ehlimden vezīr (yardemçı) ḳıl (هَارُونَ أَخِى) ḳardeşim hārūnnı

36.6 (اشْدُدْ بِهِ أَزْرِى) arḳamnı ḳardaşım hārūn birlen ḳuvvetli ḳıl yā ki hārūn birlen ḳuvvetimni ḳatı ḳıl (وَأَشْرِكْهُ

36.7 فِى أَمْرِى) daḫı ḳardaşım hārūnnı işimde orṭaḳ ḳıl (كَىْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا) siñe köp tesbīḥ itüvimiz içün

36.8 (وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا) ve sini köp ẕikr ḳıluvımız içün (إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا) düristlikde sin bizni körgüçi boldıñ

36.9 (قَالَ) allahü teʿālā eytdi (قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى) ey mūsā taḥḳīḳ siñe ṣoraġan nerseñ birildi

36.10 (وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى) ve taḥḳīḳ biz siñe ikinçi mertebe enʿām ḳılduḳ (إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّكَ) şol

36.11 vaḳtda enʿām ḳılduḳ siniñ anaña vaḥy ḳılduḳ yaʿnī anañnıñ köñline ilhām ḳılduḳ (مَا يُوحَى) vaḥy

36.12 birlen gine biline turġan nerseni (أَنِ اقْذِفِيهِ فِى التَّابُوتِ) mūsānı tābūtke şal (فَاقْذِفِيهِ فِى الْيَمِّ) bes

36.13 mūsānı tābūtı birlen nīl deryāsına şal (فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ) bes nīl deryāsı ol mūsānı tābūtı

36.14 birlen ḳurbġa taşlar (يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِى وَعَدُوٌّ لَهُ) ol tabutnı miñe hem mūsānıñ özine düşmān bolġan kişi

36.15 (firʿavun) alur diyü allahü teʿālā şol ṭarīḳ ḥażret-i mūsānıñ anasına vaḥy ḳılġaç anası tābūt yaṣap

36.16 tābūtke mamıḳ töşedi ḥażret-i mūsānı tābūtke ṣalup tābūtnı yabup nīl deryāsına taşladı nīl

36.17 deryāsından bir yılġa firʿavunnıñ baķçasına aġup kiredür idi hem tabut aġup barup firʿavunnıñ baķçasına

36.18 kirdi firʿavun birlen ḥażret-i āsiye baķçada oturalar idi bu tābūtnı körgeç firʿavun ṣudan çıġarurġa

36.19 ķoşdı tābūtnı çıġardılar ve açdılar içinden bik körkem yüzli ṣabī bala çıķdı firʿavunnıñ köñline

36.20 allahü teʿālā balanı sevgili körsetdi (وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي) daḫı siniñ üzeriñe öz ṭarafımdan ol

36.21 düşmānġa muḥabbetni taşladım şunıñ içün firʿavun sini yaratdı (وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي) ol düşmānnıñ

36.22 köñline siñe muḥabbetni taşladuķ minim ḥużūrımda sini terbiye ķılsun ve siñe izgülik ķılsun içün

36.23 (إِذْ) şol vaķtda ol düşmānnıñ köñline siñe muḥabbetni taşladuķ (تَمْشِي أُخْتُكَ) siniñ ķız ķardeşiñ

36.24 meryem yürür boldı (فَتَقُولُ) bes eytür boldı (هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى مَنْ يَكْفُلُهُ) eyā sizni bu balanı terbiye

36.25 ķıluvçıġa irişdüreyim mü yaʿnī bu balanı imizürge sizge bir ḫatun tapup bireyim mü diyü firʿavunlar ḥażret-i

36.26 mūsānı tābūtdan alġandan ṣoñ ḥażret-i mūsā hiç ḫatunnıñ sütini immedi şunıñ ṣoñından ḥażret-i

36.27 mūsānıñ ķız ķardaş meryem firʿavunga barup süt anasını tapup birürge vaʿde ķıldı hem ḥażret-i

36.28 mūsānıñ öz anasını kitürdi bala şol sāʿat ime başladı (فَرَجَعْنَاكَ إِلَى أُمِّكَ) bes ey mūsā

36.29 biz sini anaña ķaytarduķ (كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا) siñe yoluķuv sebebli atañnıñ közi rāvşān ve köñli şād

II / 37

37.1 bolsun içün (وَلَا تَحْزَنَ) ve sinden ayruluv sebebli ḥasretlenmesün içün (وَقَتَلْتَ نَفْسًا) daḫı ey mūsā

37.2 isrāʾīlini yaķlap bir ķıbṭīnı öltürdiñ (فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ) bes biz sini ķayġudan ķutķarduķ

37.3 yaʿnī ḳıṣāṣ içün öziñni firʿavunnıñ öltürüvinden (وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا) daḫı biz sini türli balalar

37.4 birlen balalandurduḳ (فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ) bes medyen ehli içinde niçe yıllar turdıñ

37.5 (ثُمَّ جِئْتَ عَلَى قَدَرٍ يَا مُوسَى) bunıñ ṣoñında ey mūsā biz çiklegen çiklev üzerinde

37.6 kildiñ sin yaʿnī peyġamberlik içün çiklegen çik üzerine (ḳırḳ yaşına) ḥażret-i mūsā ḳıbtīni

37.7 öltürüp medīnege ḳaçḳanda on iki yaşında idi ḥażret-i şuʿayyib ḥużūrında yikirmi yıl turdı

37.8 ṣāfūre ismli ḳızınıñ mihri içün on yıl kitüv kitdi (ḫāzin) (وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي) ve özimniñ

37.9 muḥabbetim içün sini iḫtiyār ḳıldım (اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي) minim muʿcizelerim birlen öziñ de hem ḳardaşıñ

37.10 hārūn da barsun (وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي) daḫı mini ẕikrde yalkavlıḳ ve ḳuṣūr ḳılmañız (اذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ)

37.11 her ikiñiz firʿavunge baruñız (إِنَّهُ طَغَى) düristlikde ol firʿavun azdı (فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا) bes firʿavunge

37.12 yomşaḳ söz eytüñiz yaʿnī siniñ küfden pāklanurga meyliñ bar mı ve biz sini rabbiñe īmān kitürüvge

37.13 köndürürmiz bes rabbiñden ḳorḳarsun diyü yā ki künyesi ile ḫiṭāb ḳılıñız maʿnāsında firʿavunnıñ üç

37.14 türli künyesi ebū el-ʿabbās ebū el-velīd hem ebū el-mirrih allahü teʿālā öziniñ bolġan kāfirni vaʿażlaġanda da

37.15 yomşaḳ söz birlen vaʿaẓ ḳıluvġa ḳoşḳan bes vaʿaz ḳıluvçı dīn başlarına (imāmlarġa) ḫalḳnı vaʿaẓ ḳılġanda

37.16 bigrekde yomşaḳ söz ile vaʿaẓ ḳılurġa kirek bola (لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى) firʿavunnıñ vaʿaẓlanuvını

37.17 yā ki allahdan ḳorḳuvnı ümīd itkeniñiz ḥālde barıñız (قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ) ḥażret-i mūsā birlen ḥażret-i

37.18 hārūn eytdiler ey rabbimiz biz ḳorḳamız (أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا) firʿavunnıñ bizge ʿaẕābnı aşuḳduruvından yaʿnī

37.19 muʿcizemizniñ ve daʿvetimizniñ tamām boluvından ilk bizni ʿaẕāb ḳıluvġa kirişüvinden (أَوْ أَنْ يَطْغَى) yā ki

37.20 azġunlıḳnı artduruvından yaʿnī siniñ ḥaḳḳıñda cenābıña münāsib bolmaġan sözlerni eytüvinden (قال لا تخافا)

37.21 allahü teʿālā eytdi ḳorḳmañız (انني معكما) düristlikde min sizniñ birlen yardemiñizde ve sizni ṣaḳlavda

37.22 birgemün (اسمع وارى) sizniñ arañızda bolġan sözni işitürmün ve işni körürmün (فأتياه فقولا) bes

37.23 firʿavunge barıñız ve eytiñiz (انا رسولا ربك) düristlikde biz rabbiññiñ ilçileri (فأرسل معنا بنى اسرائيل)

37.24 bes bizniñ birlen isrāʾīl balarını birge yiber yaʿnī alarnı ḳullıḳdan āzād ḳıl (ولا تعذبهم) daḫı

37.25 isrāʾīl balalarunı ʿaẕāb ḳılma * isrāʾīl balaları ḳıbṭīlar ḳolında esīr bolġanlar ḳıbṭīlarġa ḫidmet

37.26 itkenler hem ḳıbṭīlar bularnıñ baʿż yıllarda ir balalarunı öltürgenler bu āyet delālet ḳıladur müʾminlerni

37.27 kāfirler ẓulminden ḳutḳaruvnıñ kāfirlerni īmānġa ündev dinde artuġraḳ boluvına (قد جئناك بآية من ربك)

37.28 ey firʿavun taḥḳīḳ biz rabbiñden siñe muʿcize birlen kildük (والسلام على من اتبع الهدى) daḫı dünyā ve āḫiretde

37.29 selāmetlik ḥaḳlıḳġa iyergen ādemgedür (انا) düristlikde biz (قد اوحى الينا) bizge vaḥy ḳılındı

II / 38

38.1 (أن العذاب) düristlikde ʿaẕāb (على من كذب وتولى) biz kitürgen nerseni yalġanġa tutup

38.2 hem biz kitürgen nerseden yüz döndürgen kişigedür (قال) firʿavun eytdi (فمن ربكما

38.3 ياموسى) ey mūsā sizniñ rabbiñiz kimdür (قال) ḥażret-i mūsā eytdi (ربنا الذى) bizniñ rabbimiz şundayın

38.4 ẕātdur (أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ) her nersege ṣūretni muvāfıḳ şeklini birdi (ثُمَّ هَدَى) munıñ ṣoñında dünyā maʿişeti

38.5 āḫiret saʿādeti içün birilgen ḥācet nerselerini bildürdi (قَالَ) firʿavun eytdi (فَمَا بَالُ الْقُرُونِ

38.6 الْأُولَى) evvelgi zamānlarda ölgen ādemlerniñ ḥālleri niçük yaʿnī alar izgüler mi ve yavızlar mı diyü

38.7 (قَالَ) ḥażret-i mūsā eytdi (عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي) evvelgi zamānlarda ölgen ādemlerniñ ḥāllerini bilüv allah

38.8 ḥużūrındadur ammā min siniñ kibi ādemmün allahü teʿālā bildürmegen nerseni bilmeym (فِي كِتَابٍ) şundayın kitāb

38.9 (levhü'l-maḥfūẓda) ṣābitdür) (لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى) rabbim hiç nerseni ḫaṭā ḳılmas ve hiç nerseni unutmas

38.10 (الَّذِي) şundayın ẕātdur minim rabbim (جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا) sizniñ içün yirni töşelgen nerse

38.11 ḳıldı (وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا) daḫı sizniñ içün yirde ṭağlar ve çuḳurlar arasında ve yabanlarda yollar

38.12 ḳıldı (وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) daḫı sizniñ içün kökden (buluṭdan) yağmur suvı indürdi (فَأَخْرَجْنَا بِهِ

38.13 أَزْوَاجًا) bes ol ṣu birlen türli ṣınıflarnı çıġarduḳ (مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى) türli öse turġan nerselerden

38.14 (كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ) öziñiz aşañız ve ḥayvānlarıñıznı oṭlatıñız digenimiz ḥālde türli öse turġan nerselerni

38.15 çıġarduḳ (إِنَّ فِي ذَلِكَ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerseler de bolġuçıdur (لَآيَاتٍ) uluġ ʿibretler (لِأُولِي

38.16 النُّهَى) bāṭılge iyerüvden ṭıya turġan ʿaḳl iyelerine (مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ) sizni yirden yaratduḳ yaʿnī evvelgi

38.17 atañıznı yā ki evvelgi maddeñizni yirden yaratduḳ (وفيها نعيدكم) daḫı ölgeç yirge ḳaytarurmız (ومنها

38.18 نخرجكم) daḫı yirden çıġarurmız (تارة أخرى) ikinçi mertebe yaʿnī taralup tofraḳ birlen ḳatnaşḳan

38.19 aʿżālarıñıznı cıyup evvelgi ṣūretlerine ḳaytarup cānlarunı kiritüp ḳabrleriñizden ḳobarurmız (ولقد

38.20 أريناه آياتنا كلها) ve taḥḳīḳ biz firʿavunge āyetlerimizniñ küllisini körsetdük yaʿnī mūsāġa ḫāṣ bolġan

38.21 toḳız türli muʿcizeni körsetdük yā ki her bir muʿcizeniñ nevʿisini körsetdük (فكذب وأبى) bes

38.22 firʿavun ifrāṭ düşmānlıḳından mūsānı yalġanġa tutdı hem īmāndan ve iṭāʿatden baş tartdı

38.23 (قال أجئتنا لتخرجنا من أرضنا) firʿavun eytdi bizni yirimizden (mıṣır yirinden) çıġaruv içün

38.24 kildiñ mi bizge (بسحرك) siḥriñ birlen (يا موسى) ey mūsā diyü (فلنأتينك بسحر مثله) siniñ

38.25 siḥriñniñ oḫşaşı birlen siñe kilürmiz (فاجعل بيننا وبينك موعدا) bes bizniñ birlen öziñ

38.26 arañda vaʿde ḳıl (لا نخلفه نحن ولا أنت) ol vaʿdege biz de ḫilāflıḳ ḳılmamız ve sin de ḫīlāflıḳ ḳılmassun

38.27 (مكانا سوى) sizniñ birlen bizniñ aramızda orṭalıḳ bolġan orunda vaʿde ḳıl yaʿnī her iki

38.28 ṭāʾifege kilürge caylı bolġan orunda (قال موعدكم يوم الزينة) mūsā ʿahm eytdi sizniñ cıyuluv

38.29 vaʿdeñiz ziynet künidür yaʿnī ʿıyd küniñizdür (firʿavunlarnıñ her yılda bir mertebe cıyula turġan künleri

39

39.1 bolġan) yā ki yeñi yıl künidür yā ki ʿāşūre künidür (وأن يحشر الناس ضحى) daḫı ādemlerniñ

39.2 cıyuluv vaḳti ḍahy vaḳtidür ḥażret-i mūsānıñ munday vaḳtni taʿyīn ḳıluvı ḥaḳnıñ ḥaḳlıḳı bāṭılnıñ bāṭıllıġı köp

39.3 ḫalḳ arasında ẓāhir bolup eṭrāfḳa cayılsun içündür (فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ) bes firʿavun ḥażret-i mūsā yanından

39.4 yüz döndürüp kitdi (فَجَمَعَ كَيْدَهُ) bes öziniñ mekr ḳıla turġan nerselerini (sāḥirlerini ve siḥr

39.5 ḳurallarunı) cıydı (ثُمَّ أَتَى) munıñ ṣonında vaʿde ḳılınġan orunġa kildi (قَالَ لَهُمْ مُوسَى وَيْلَكُمْ) mūsā

39.6 (ʿahm) cıyulġan ḫalḳġa eytdi allah sizge ʿaẕābnı lāzım itdi (لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللهِ كَذِبًا) allahġa yalġan

39.7 iftirāʾ ḳılmañız yaʿnī allahnıñ muʿcizelerini siḥr diyü eytmeñiz (فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ) bes allah sizni

39.8 ʿaẕāb birlen helāk ḳılur (وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرَى) ve taḥḳīḳ allahġa yalġannı iftirāʾ ḳılġan ādem żarar itdi

39.9 ve helāk boldı (فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ) ḥażret-i mūsānıñ sözini işitkenniñ ṣonıñda siḥrçiler mūsā ʿahmnıñ

39.10 emrinde nizā ḳılışdılar baʿżısı bu söz siḥrçi sözi tügil didiler (وَأَسَرُّوا النَّجْوَى) ve aralarındaġı

39.11 sırlarını yaşirdiler mūsā bizge ġālib bolsa iyerürmiz digen sırlarını yā ki nizāʿ ḳılışdılar (قَالُوا

39.12 sāḥirler eytdiler bu ikisi (mūsā birlen hārūn) elbette siḥrçilerdür (يُرِيدَانِ

39.13 أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ) sizni yiriñizden çıġaruvnı tilerler (بِسِحْرِهِمَا) siḥrleri birlen (وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ

39.14 الْمُثْلَى) daḫı özleriniñ meẕheblerini iẓhār ḳıluv, dīnlerini üstün ḳıluv sebebli bütün meẕheblerden

39.15 ve dīnlerden artuḳ bolġan meẕhebiñizni ve dīniñizni bitürüvni tileyler (فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ) bes mekr ḳıla turġan

39.16 nerseñizge biriñizde ḳalmay cıyuluvıñız (ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا) munıñ ṣoñında ṣaflanġanıñız ḥālde kiliñiz (وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ

39.17 مَنِ اسْتَعْلَى) ve taḥḳīḳ bu kün üstün bolġan kişi maṭlūbına irişdi (قَالُوا يَا مُوسَى) siḥrçiler ey mūsā

39.18 didiler (إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ) yā ki ṭayaġıñnı sin ṭaşlarsun evvel (وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى) yā ki evvel ṭaşlaġan

39.19 kişi biz bolurmız (قَالَ بَلْ أَلْقُوا) ḥażret- i mūsā eytdi belki siz evvel ṭaşlañız bes sāḥirler evvel ṭaşladılar

39.20 (فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ) bes şol vaḳtduḳ sāḥirlerniñ ṭaşlaġan yibleri ve ṭayaḳları (يُخَيَّلُ إِلَيْهِ) mūsāġa

39.21 ḫayāl ḳılınur boldı (مِنْ سِحْرِهِمْ) sāḥirlerniñ siḥrinden (أَنَّهَا تَسْعَى) düristlikde ol yibler daḫı ṭayaḳlar

39.22 yürüy turġan cılanlardur diyü ḫayāl ḳılındı çünki sāḥirler bu yiblerni ve ṭayaḳlarnı tiri kömiş birlen

39.23 boyaġanlar idi ḳuyaş ḳaraġaç bu yibler ve ṭayaḳlar silkindiler ve cılan kibi köründiler ḥażret-i

39.24 mūsā cılan diyü ḫayāl ḳıldı (beyḍāvī) (فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى) bes mūsā (ʿahm) nefsinde ḳorḳunı

39.25 yaşirdi (قُلْنَا) allahü teʿālā eytdük bizdi (لَا تَخَفْ) ey mūsā ḳorḳma (إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى) düristlikde sin

39.26 üstünsün (وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ) daḫı ḳolıñda bolġan nerseni (ṭayaġıñnı) ṭaşla (تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا)

39.27 ṭayaġın sāḥirlerniñ ḳılġan işlerini allahnıñ ḳudreti birlen yutar (إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ) ançaḳ sāḥirler

39.28 siḥrçilerniñ mekrini gine ḳıldılar (وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى) daḫı siḥr ḳıluvçı ḳayu orunda bolsa da

40.1 maḳṣūdına irişmes şundan ṣoñ ḥażret-i mūsā ṭayaġını ṭaşladı sāḥirlerniñ cılanlarunı hemmesini

40.2 yutup bitürdi (فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا) bes sāḥirler allahġa secde ḳılġanları ḥālde yıġıldılar yaʿnī ḥażret-i

40.3 mūsānıñ muʿcizesini körüp siḥr tügil idükni bildiler de secdege tüşdiler (قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ

40.4 وَمُوسَى) sāḥirler eytdiler biz hārūn birlen mūsānıñ rabbisine īmān kitürdük diyü sāḥirlerge şol ḥālde keşf

40.5 ḥāṣıl boldı secdede vaḳtlarında ucmaḫdaġı orunlarunı kördiler muʿāmeleden başḳa mükāşefe ḥāṣıl boldı

40.6 digenler (قَالَ) firʿavun eytdi sāḥirlerge (آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ) īmān kitürüvge sizge iẕn

40.7 birmesimden burun mūsāġa īmān kitürdiñiz (إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمْ) düristlikde ol mūsā siḥr ʿilminde sizniñ

40.8 uluġıñız ve üstādınızdur (الَّذِي) şundayın uluġıñızdur ki (عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ) sizge ol siḥrni üyretdi (فَلَأُقَطِّعَنَّ

40.9 أَيْدِيَكُمْ) bes sizniñ ḳollarñıznı kisermün (وَأَرْجُلَكُمْ) daḫı ayaḳlaruñıznı kisermün (مِنْ خِلَافٍ)

40.10 ḫilāf yaḳdan yaʿnī oñ ḳollarıñıznı ve ṣol ayaḳlarıñıznı kisermün (وَأَرْجُلَكُمْ) daḫı ayaḳlarıñıznı kisermün (وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ) daḫı

40.11 sizni ḫurma aġaçınıñ buṭaḳlarına aṣarmun (وَلَتَعْلَمُنَّ) daḫı bilürsiz siz (أَيُّنَا) mūsā birlen bizniñ

40.12 ḳayumız (أَشَدُّ عَذَابًا) ʿaẕāb yüzinden ḳatıraḳdur (وَأَبْقَى) hem ʿaẕab yüzinden hemīşe boġuçıraḳdur

40.13 (قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ) sāḥirler eytdiler biz sini iḫtiyār ḳılmaymız (عَلَى مَا جَاءَنَا) bizniñ üzerimizge mūsā kitürgen

40.14 nerse üzerine (مِنَ الْبَيِّنَاتِ) ẓāhir muʿcizelerden (وَالَّذِي فَطَرَنَا) daḫı özimizni yaraṭḳan allah üzerine

40.15 sini iḫtiyār ḳılmaymız (فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ) bes ḥükm ḳıla turġan nerseñ birlen ḥükm ḳıl yaʿnī eytken

40.16 nerseñni işle (إِنَّمَا تَقْضِي هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا) ançaḳ bu dünyā tirükliginde ḥükm ḳılursun (إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا)

40.17 düristlikde biz rabbimizge īmān kitürdük (لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا) rabbimiz ḫaṭalarımıznı (küfr ve günāhlarımıznı) yarlıḳasun

40.18 içün (وَمَا) daḫı şol nersemizni yarlıḳasun içün (أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ) ol nerse üzerine bizni küçlediñ

40.19 sin (مِنَ السِّحْرِ) siniñ küçlegen nerseñ siḥrden bolġuçı (وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى) ve allahü teʿālā s̱evāb yüzinden

40.20 izgürek ve ʿaẕāb yüzinden hemīşe bolġuçıraḳdur (إِنَّهُ) düristlikde şāʾn (مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا) kimdür rabbisine

40.21 yavız bolġan ḥālde kilse yaʿnī küfr ve günāh üzerinde ölse (فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ) bes düristlikde ol kişi içün

40.22 cehennem bolur (لَا يَمُوتُ فِيهَا) ol cehennemde olmas olsa raḥatlanur idi (وَلَا يَحْيَى) daḫı fāʾideli

40.23 tiriklik birlen tirik de bolmas (وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا) ve kimdür rabbisine īmān kitürgen ḥālde kilse yaʿnī īmān

40.24 üzerinde ölse (قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ) taḥḳīḳ ol kişi dünyāda vaḳt izgü ʿameller kılsa (فَأُولٰئِكَ)

40.25 bes bu ṣınıfda bolġan ādemler (لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى) alarġa bülend dereceler bolur (جَنَّاتُ عَدْنٍ)

40.26 ʿadn (iḳāmet) ucmaḫları bolur (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol ucmaḫlarnıñ astlarından yılġalar

40.27 (ṣular) aġar (خَالِدِينَ فِيهَا) ol ucmaḫlarda mengü ḳalġanları ḥālde (وَذٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى)

40.28 ve bu bülend dereceler küfr ve günāhgirlerinden pāklengen ādemlergedür bu üç āyet sāḥirler sözi boluvnı da hem

40.29 allahü teʿālā sözi boluvnı da iḥtimāl tuta (وَلَقَدْ اَوْحَيْنَا اِلَى مُوسَى) ve taḥḳīḳ biz mūsāġa vaḥy ḳılduḳ (اَنْ

II / 41

41.1 (اَسْرِ بِعِبَادِى) minim ḳullarum birlen seyr ḳıl yaʿnī isrāʾīl balalarını mıṣırdan alup çıḳ diyü (فَاضْرِبْ

41.2 (لَهُمْ طَرِيقًا فِى الْبَحْرِ يَبَسًا) bes ḳullarum içün diñgizde ḳurı yol ḳıl (لَا تَخَافُ دَرَكًا) düşmānnıñ

41.3 irişüvinden ḳorḳmaġannıñ ḥālde (وَلَا تَخْشَى) daḫı ṣuġa ġarḳ boluvdan ḳorḳmaġanıñ ḥālde (فَاَتْبَعَهُمْ

41.4 (فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ) ḥażret-i mūsā birlen ḳavmine firʿavun ʿaskeri birlen iyerdi yaʿnī artlarından ḳovup çıḳdı

41.5 (فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ) bes firʿavunlarnı diñgizden örtken nerse örtdi yaʿnī firʿavunler ṣuġa

41.6 ġarḳ bolup helāk boldılar (وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ) daḫı fir ʿavun ḳavmini azdurdı (وَمَا هَدَى) daḫı

41.7 ḥaḳlıḳġa köndürmedi (يَا بَنِى اِسْرَائِيلَ) ey isrāʾīl balaları allahü teʿālā firʿavunlarnı ġarḳ itüp isrāʾīl

41.8 balalarunı ḳutḳarġannıñ ṣonıñda benū isrāʾīlge ḫiṭāb ḳılup eytdi (قَدْ اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ)

41.9 taḥḳīḳ sizni düşmānıñızdan (firʿavundan hem ḳavminden) ḳutḳarduḳ (وَوَاعَدْنَاكُمْ) daḫı sizge tevrāt birüv

41.10 birlen vaʿde ḳılduḳ (جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ) ṭūr ṭaġınıñ oñ yaġında (وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى)

41.11 daḫı tīh ṣaḥrāsında sizge ḳudret ḥelvāsı hem yelve ḳuşı indürdük (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ)

41.12 dah̬ı eytdük sizge biz rızḳlandurġan nerseniñ lez̠īz̠ ve ḥelāl bolġanlarından aşañız diyü (ولا تطغوا فيه)

41.13 dah̬ı biz rızḳlandurġan nersede azgunlıḳ ḳılmañız yaʿnī küfrān niʿmet ḳılmañız (فيحل عليكم غضبي)

41.14 bes eger küfrān niʿmet ḳılsañız sizge açuvım lāzım ve vācib bolur diyü (ومن) ve kimdür (يحلل عليه غضبي)

41.15 ol kişige açuvım lāzım ve vācib bolsa (فقد هوى) bes taḥḳīḳ ol kişi helāk boldı yā ki tamuġġa

41.16 tüşdi (وإني لغفار لمن) dah̬ī min şundayın ādemni yarlıḳarmun (تاب) ol ādem küfrden tevbe itdi

41.17 (وآمن) dah̬ı īmān kitürüv vācib bolġan nersege īmān kitürdi (وعمل صالحا) dah̬ı izgü ʿamel ḳıldı

41.18 (ثم اهتدى) munıñ ṣoñında hidāyetde s̠ābit boldı (وما أعجلك عن قومك يا موسى) ey mūsā ih̬tiyār

41.19 ḳılġan ḳavmiñden (yitmiş ādemden) sini nerse aşuḳdurdı ḥażret-i mūsā benū isrāʾīlden yitmiş ādemni

41.20 ṣaylap allahü teʿālā vaʿde ḳılġan orunġa ṭūr ṭaġına tevrāt alurġa kitdi ḥażret-i mūsā allahnıñ

41.21 kelāmına şavḳı içün ḳavminden özüp kitdi ḳavmine artımdan ḳalmañız didi (قال) ḥażret-i mūsā

41.22 eytdi (هم أولاء) alar (ḳavmim) minden yaḳındur (على أثري) minim artımdan kileler yaʿnī aramızda az ġına

41.23 mesāfe (وعجلت إليك رب لترضى) ey rabbim siniñ rıżālıġıñ içün siñe aşuḳdım çünki emriñe imtis̠āl

41.24 ḳıluvġa ʿahdiñe vefā ḳıluvġa aşuġuv siniñ rıżālıġıññı vācib ite (قال) allahü teʿālā eytdi (فإنا قد فتنا)

41.25 قومك) düristlikde biz buzavġa ʿibādet ḳıluv birlen ḳavmiññi balalandurduḳ (من بعدك) ḳavmiññiñ arasından

41.26 çıġuvıñ ṣoñında ḥażret-i hārūn birlen birge ḳalġan altı yüz miñ ādem buzavġa ʿibādet ḳılġanlar

41.27 meger on iki miñ ādem gine buzavġa ʿibādet ḳılmaġan (وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِىُّ) ḳavmiñni buzavġa ʿibādet

41.28 ḳıluvġa ündev sebebli sāmirī azdurdı sāmirī mūsā isminde bolġan digenler (فَرَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهٖ

41.29 غَضْبَانَ اَسِفًا) bes mūsā ḳavmine açulanġan ve işlerine ḳayġurġan ḥālde ḳaytdı yaʿnī ṭūr ṭaġında ḳırḳ

II / 42

42.1 kün tevrātnı alġandan ṣoñ (قَالَ) ḥażret-i mūsā eytdi (يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا

42.2 حَسَنًا) ey ḳavmim sizge rabbiñiz körkem vaʿde birlen vaʿde ḳıldı yaʿnī hidāyet ve nūr iyesi bolġan tevrāt

42.3 birüv birlen (اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ) eyā sizniñ üzeriñizge ʿahd uzun boldı mu yaʿnī minim sizden

42.4 ayrulup turuv müddetim uzun boldı mu (اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ) yā ki öziñizge lāzım ve vācib boluvını

42.5 tilediñiz mi (غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ) rabbiñizden açuvnıñ lāzım boluvını (فَاَخْلَفْتُمْ مَوْعِدِى) bes vaʿdeme ḫilāflıḳ

42.6 ḳıldıñız min sizge allahġa īmān kitürüv birlen ve allahnınıñ ḳoşḳan işlerinde s̱ābit boluv birlen vaʿde ḳılġan idim (قَالُوا)

42.7 buzavġa ʿibādet ḳılġan isrāʾīl balaları eytdiler (مَا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا) siniñ vaʿdeñe işimizni

42.8 mālik boluv birlen yaʿnī iḫtiyārımız birlen ḫilāflıḳ ḳılmaduḳ yaʿnī sāmirī bizni azdurmaġan bolsa vaʿdeñe

42.9 ḫilāflıḳ ḳılmaġan bolur idük (وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَا اَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) likin ḳıbṭī ḳavminiñ ziynetlerinden (ḥuliyylerinden)

42.10 yükler yükletilmiş bolduḳ benū isrāʾīl ḳıbṭīlerden ḥuliyyler (altun ve kümiş ziynetleri) ʿāriyetke alġanlar ol

42.11 ḥuliyylerni ḳaytarup birmegenler mıṣırdan çıḳġanlarına ḳadar benū isrāʾīl ḳolında ḳalġan (فَقَذَفْنَاهَا) bes ol

42.12 ḥuliyylerni oṭḳa taşladuḳ (فَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ) bes oşandaḳ sāmirī de özinde bolġan ḥuliyyni oṭḳa

42.13 taşladı tevrāt alurġa barmay ḳalġan isrāʾīl balaları vaʿdeniñ müddeti tamām boldı diyü ḥesāb ḳılduḳları

42.14 zamānda bularġa sāmirī eytdi mūsā sizni mīʿādke alup barmadı siz de ḳıbṭīlerniñ ḥuliyyleri bolġanġa köre ol

42.15 ḥuliyyler sizge ḥarām bir çuḳur ḳazup içine oṭ yaġayıḳ da her ḳayumız ol ḥuliyylerni şol oṭḳa taşlasun

42.16 didi hem sāmirī ḳoşḳança ḳıldılar (فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا) bes sāmirī benū isrāʾīlge ergen ḥuliyylerden

42.17 tenli buzav çıġardı (لَهُ خُوَارٌ) ol buzavnıñ buzav ṭavışı kibi ṭavışı bardur (فَقَالُوا) bes sāmirī

42.18 hem tabʿileri eytdiler (هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى) bu buzav sizniñ hem mūsānıñ maʿbūdıdur (فَنَسِيَ) mūsā

42.19 öziniñ maʿbūdını unutdı şunıñ içün ṭūr ṭaġından isteydür (أَفَلَا يَرَوْنَ) bozarġa[1] ʿibādet ḳıluvçılar

42.20 bilmesler mi (أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا) düristlikde buzav alarġa söz (cevāb) ḳaytarmas (وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ) daḫı

42.21 alarġa mülklenmes buzav (ضَرًّا وَلَا نَفْعًا) żararnı hem fāʾideni yaʿnī söyleşürge de kudreti bolmaġan buzav

42.22 niçük maʿbūd bolsun (وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ) ve taḥḳīḳ buzavġa ʿibādet ḳıluvçılarġa hārūn (ʿahm) eytdi

42.23 (مِنْ قَبْلُ) mūsā (ʿahm) ḳaytmasdan burun (يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ) ey ḳavmim ançaḳ buzav birlen fitnelenmiş

42.24 boldıñız (وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ) daḫı düristlikde sizniñ maʿbūdıñız raḥmet ḳıluvçı allahdur başḳa ẕāt

---

[1] "bozavġa" olmalı.

42.25 tügildür (فَاتَّبِعُونِى وَاَطِيعُوا اَمْرِى) bes miñe iyeriñiz ve ḳoşḳan işime boy şunıñız (قَالُوا) buzavġa ʿibādet

42.26 ḳıluvçılar eytdiler (لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ) biz buzavnıñ ʿibādeti üzerinde hemīşe turġuçımız (حَتّٰى)

42.27 يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوسٰى) bizge mūsā (ʿahm) ḳaytḳanġa ḳadar (قَالَ يَا هَارُونُ) mūsā (ʿahm) ḳaytḳannıñ ṣoñında

42.28 ḥażret-i hārūnġa eytdi ey hārūn diyü (مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ ضَلُّوا) ḳavmimniñ buzavġa ʿibādet ḳıluvı sebebli

II / 43

43.1 azduḳlarunı kördügiñ vaḳtda nerse ṭıydı sini (اَلَّا تَتَّبِعَنِى) allahnıñ rıżālıḳı içün açuvda ve kāfir

43.2 bolġan ādem birlen ṣoġış ḳıluvda miñe iyerüviñden * bu maʿnāġa bināʾ (لا) artuḳ bola yā ki miñe iyermeviñe

43.3 nerse daġı boldı sini ve ni sebebli miñe iyermediñ bu maʿnāġa bināʾ (لا) artuḳ bolmay (اَفَعَصَيْتَ اَمْرِى)

43.4 dīnde ḳaṭı boluv birlen emrimde miñe ʿāṣī boldıñ mı (قَالَ يَا ابْنَ اُمَّ) ḥażret-i hārūn iʿtiẕār

43.5 ḳılup ḥażret-i mūsāġa eytdi ey anamnıñ oġlı baʿżılar ḥażret-i mūsā birlen ḥażret-i hārūnnıñ

43.6 anaları bir ataları başḳa digenler baʿżılar anaları da ataları da bir likin ananı ḫāṣlav ana ṭarafında

43.7 şefḳat ġālib bolduḳı içün digenler ḥażret-i mūsā açuvlanup ve hammiyyet dīniyyesi ḳozġalup ḥażret-i

43.8 hārūnnıñ oñ ḳolı birlen saçından ṣol ḳolı birlen saḳalından tutdı şundan ṣoñ ḥażret-i

43.9 hārūn bu sözni eytdi (لَا تَاْخُذْ بِلِحْيَتِى وَلَا بِرَاْسِى) saḳalımdan ve baş saçımdan tutma (اِنِّى خَشِيتُ)

43.10 düristlikde min ḳorḳdım (اَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِى اِسْرَائِيلَ) isrāʾīl balalarınıñ arasını

43.11 ayurġansun diyüviñden (وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِى) daḫı minim sözimni kitmediñ diyüviñden şunıñ için min

43.12 alar arasında ṣoġış açmadım diyü (قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَاسَامِرِىُّ) şundan ṣoñ ḥażret-i mūsā

43.13 sāmirīge eylenüp eytdi ey sāmirī siniñ işiñ nerse bu ḳabāḥatlikni ḳıluvıña sebeb nerse diyü

43.14 (قَالَ) sāmirī cevābda eytdi (بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ) min benū isrāʾīl körmegen (bilmegen) nerseni

43.15 kördim (bildim) ḥażret-i mūsā ol ni nerse didi sāmirī eytdi feres ḥayyūtke aṭlanup cebrāʾīlniñ siñe

43.16 kildügini kördim cebrāʾīl aṭlanġan aṭnıñ izinden tofraḳ aluvçılıḳ köñlime tüşdi şundan ṣoñ

43.17 tofraḳ aldım nindeyin nersege şol tofraḳnı taşlasam da ḥāżır it ve ḳan ve cān iyesi bolup evrildi

43.18 didi (sāmirīnıñ ḥażret-i cebrāʾīlni tanuvınıñ sebebi sāmirīniñ anası firʿavunnıñ öltürüvinden ḳorḳup

43.19 sāmirīnı bir yirge taşlaġan bolġan sāmirīnı ḥażret-i cebrāʾīl terbiye itmiş şunıñ için de şiʿirde

43.20 bu revişçe kilgen

43.21 * فَمُوسَى الَّذِى رَبَّاهُ جِبْرِيلُ كَافِرٌ ✪ وَمُوسَى الَّذِى رَبَّاهُ فِرْعَوْنُ مُرْسَلٌ *

43.22 yaʿnī ḥażret-i cebrāʾīl terbiye ḳılġan mūsā (sāmirī) kāfir ammā firʿavun terbiye itken mūsā (ʿahm)

43.23 peyġamber (فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ) bes cebrāʿīlniñ aṭınıñ izinden bir avuç tofraḳ aldım (فَنَبَذْتُهَا)

43.24 bes ol bir avuç tofraḳnı erimiş ḥuliyy içine atdım (ṣaldım) (وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِى نَفْسِى) ve oşandaḳ

43.25 ḳıluvnı nefsim miñe körkem itüp körsetdi şunıñ için bu ḳabāḥatligini ḳıldım didi (قَالَ) ḥażret-i mūsā

43.26 sāmirīge eytdi (فَاذْهَبْ) mundan a kit (فَإِنَّ لَكَ فِى الْحَيٰوةِ) bes düristlikde tirik bolġan müddetiñde

43.27 siniñ içündür (أَنْ تَقُولَ) körgen ādemiñe eytmeklikiñ (لَامِسَاسَ) miñe yaḳın bolma diyü şundan ṣoñ

43.28 sāmirī yapanda şol sözni eytüp yorur bolġan ḥażret-i mūsā sāmirīni kişi birlen ḳatnaşuvdan ve söyleşüvden

43.29 ṭıyġan hem bir ādem birlen ḳatnaşuvnı tilese ḥāżir ikisine bizgek ʿaraż bola iken (وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا)

II / 44

44.1 daḫı siniñ içün āḫiretde vaʿde bardur (لَنْ تُخْلَفَهُ) ol vaʿdege ḫilāflıḳ ḳılmassun yaʿnī āḫiretde

44.2 siñe allahnıñ ʿaẕābı birlen vaʿdesi bardur allah ol vaʿdesine ḫilāflıḳ ḳılmas ammā bu ẕikr ḳılınġanı dünyā

44.3 ʿaẕābı ginedür (وَانْظُرْ اِلٰى اِلٰهِكَ) daḫı maʿbūdıña (buzavıña) ḳara (الَّذِى ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا) şunday

44.4 maʿbūddur kim ol maʿbūdnıñ ʿibādetinde turġuçı bolup evrildiñ (لَنُحَرِّقَنَّهُ) ol maʿbūdıñnı oṭ birlen

44.5 yandururmun (ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِى الْيَمِّ نَسْفًا) munıñ ṣoñında maʿbūdıñnı diñigizge ṭaşlamaḳ birlen ṭaşlarmun

44.6 (اِنَّمَا اِلٰهُكُمُ) ançaḳ sizniñ maʿbūdıñız (اللّٰهُ الَّذِى) şundayın allahdur ki (لَا اِلٰهَ) hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳdur

44.7 (اِلَّا هُوَ) meger ol allah ġınadur (وَسِعَ كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا) daḫı ol allah her nerseni bilüv yüzinden şıydurdı (كَذٰلِكَ)

44.8 oşandaḳ yaʿnī mūsā ḳıṣṣasını ey muḥammed siñe ḳıṣṣa ḳılduḳımız kibi (نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ)

44.9 ötkendegi nerselerniñ ḫaberlerniñ ḫaberlerinden siñe ḳıṣṣa (beyān) ḳılurmız (وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا) ve taḥḳīḳ siñe

44.10 ḥużūrımızdan bu ḳıṣṣalarnı şāmil bolġan kitāb birdük yā ki körkem ẕikr ve uluġ şöhret birdük maʿnāsında (مَنْ

44.11 اَعْرَضَ عَنْهُ) kimdür saʿādet-i ebediyye ve necāt-ı sermediyyeni cıyġan ḳurāndan yüz döndürse yā ki allahdan yüz

44.12 döndürse maʿnāsında (فإنه يحمل يوم القيامة وزرا) bes düristlikde ol kişi ḳıyāmet küninde uluġ ʿaẕāb

44.13 yügini yükler (خالدين فيه) ol uluġ ʿaẕābda mengü ḳalġanı ḥālde (وساء لهم يوم القيامة حملا) ḳurāndan

44.14 yüz döndürgen ādemler içün ḳıyāmet küninde yük yüzinden yüklegen ʿaẕābları ni yavız boldı (يوم) şol

44.15 kündür ol ḳıyāmet küni (ينفخ في الصور) ol künde ṣūrġa ürülür (ونحشر المجرمين يومئذ زرقا) ve ḳıyāmet

44.16 küninde kāfirlerni kök közli bolġanları ḥālde ḳobarurmız * ʿarablar ḥużūrında iñ mekrūh bolġan köz kök köz

44.17 bolġan şunıñ içün de rūmlarnı mekrūh körgenler şuña binā᾽ allahü teʿālā bu ṣıfat birlen ẕikr ḳılġan (يتخافتون

44.18 بينهم) kökrekleri ḳayġu birlen tolduḳından aralarında taşlarunı yaşrin ḳılurlar (إن لبثتم إلا عشرا)

44.19 dünyāda turmadıñız meger on tevlik turdıñız diyü eytişürler yaʿnī dünyāda turuv müddetlerini azġa ṣayurlar

44.20 (نحن أعلم بما يقولون) biz kāfirlerniñ eytken nersesini (dünyāda turuv müddetlerini) bilgüçirekmiz (إذ)

44.21 şol vaḳtde (يقول أمثلهم طريقة) kāfirlerniñ fikrde toġruraġı eytür (إن لبثتم إلا يوما) dünyāda turmadıñız

44.22 meger bir kün turdıñız yaʿnī ḳıyāmet ḳaṭılıḳlarunı kördükleri ṣoñında dünyāda turuv müddetlerini bik azġa

44.23 ṣayurlar (ويسألونك عن الجبال) ey muḥammed ʿahm sinden taġlarnıñ ḥālinden ṣorarlar benū nakīfden

44.24 bir ir resūl allahdan ḳıyāmet küninde taġlar ni ḥālde bolur diyü ṣoraġan (فقل) bes ey muḥammed cevābda eyt

44.25 sin (ينسفها ربي نسفا) rabbim taġlarnı ḳum kibi ḳılur munıñ ṣoñında ol taġlarġa cil yiberüp taratur

44.26 (فيذرها قاعا صفصفا) bes taġlar ḳararlanġan ornını yā ki yirni boş hem tiygüz bolġan ḥālde ḳoyar

44.27 yaʿnī tip tiygüz ḳılur (لَا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا) ol yirde töben ornını da ve büyük ornını da körmessün (يَوْمَئِذٍ

44.28 يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ) taġlar ḳum kibi ḳılınġan künde ādemler ḳabrlerinden ḳobduḳları ṣoñında allahnıñ maḥşerge

44.29 ündevçisine (isrāfīl ʿahmga) iyerürler (لَا عِوَجَ لَهُ) ol ündevçiniñ ündelmişlerine avuşuv bolmas yaʿnī

II / 45

45.1 iyermeske ḳudretleri yitmes (وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَٰنِ) daḫı allahdan ḳorḳuv içün tavışlar başılur (فَلَا تَسْمَعُ

45.2 إِلَّا هَمْسًا) bes ey muḥammed işitmessün sin meger yaşrun tavış ġına (ayaḳ tavışlarnı ġına) işitürsün (يَوْمَئِذٍ) bu künde

45.3 (ḳıyāmet küninde) (لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ) şefāʿat fāʾide birmes (إِلَّا مَنْ) meger şol kişiniñ şefāʿati fāʾide birür (أَذِنَ لَهُ

45.4 الرَّحْمَٰنُ) ol kişige allahü teʿālā şefāʿat ḳılurġa iẕn birdi (وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا) daḫı bu kişiniñ allah ḥużūrında

45.5 mertebesi bolduḳı içün şefāʿatdegi sözine rāżı boldı (يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) allahü teʿālā aldemlerniñ allarında

45.6 bolġan nerselerni bilür (وَمَا خَلْفَهُمْ) daḫı artlarında bolġan nerselerni bilür (وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا) daḫı

45.7 ādemler allahü teʿālā bilgen nerseni bilüv yüzinden iḥāṭā ḳıla almaslar (allah bilgen nerseni bilmesler)

45.8 (وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ) hemīşe tirik bolġan ve ʿālimniñ tedbīr ḳıluvçı bolġan allahġa yüzler

45.9 iyildi (وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا) ve taḥḳīḳ ẓulmni yüklegen ādem żarar itdi ve helāk boldı (وَمَنْ

45.10 يعمل من الصالحات) ve kimdür izgü işlerden baʿżısını ḳılur (وهو مؤمن) müʾmin bolġan ḥālde (فلا يخاف

45.11 ظلما) bes ol kişi yavızlıḳlarında artdurulmış boluvdan ḳorḳmas (ولا هضما) daḫı izgüliklerinde kimitilmiş

45.12 boluvdan ḳorḳmas (وكذلك) daḫı bu ẕikr ḳılġan nerselerni indürgen kibi (أنزلناه قرآنا عربيا) ḳurānnı

45.13 ʿarab tilinde bolġan ḳurān itüp indürdük (وصرفنا فيه من الوعيد) daḫı ḳurānda vaʿīd (ʿaẕāb) āyetlerinden

45.14 ḳat ḳat beyān ḳılduḳ (لعلهم يتقون) ādemler günāhlardan ṣaḳlansunlar içün (أو يحدث لهم ذكرا) yā ki

45.15 ol ḳurān ādemlerge vaʿaẓni peydā ḳılur (فتعالى الله) bes allahü teʿālā ẕātında hem ṣıfatında maḫlūḳlarġa

45.16 oḫşavdan bülend (yıraḳ) boldı (الملك) ol allahü teʿālā ḫocadur ḳoşuvı ve ṭıyuvı yürügüçidür (الحق)

45.17 ẕātında hem ṣıfatında s̱ābitdür (ولا تعجل بالقرآن) ey muḥāmmed (ʿahm) ḳurān oḳuvnı aşuḳdurma (من قبل أن يقضى

45.18 اليك وحيه) ḳurānnıñ vaḥysi siñe tamām boluvdan ilk yaʿnī cebrāʾīl teblīġ itüp boşanmasdan ilk

45.19 oḳurġa kirişme (وقل رب زدني علما) daḫı ey rabbim ʿilminni artdur diyü eyt yaʿnī ṣora (ولقد عهدنا

45.20 الى آدم من قبل) ve taḥḳīḳ ādem (ʿahm)ge mundan burun maʿhūd aġaçdan aşama diyü emr ḳılduḳ (فنسى)

45.21 bes emrimizni unutdı (ولم نجد له عزما) ve ādemde emrimiz üzerine s̱ebātnı tapmaduḳ yā ki günāhġa ḳaṣd ḳıluvnı

45.22 tapmaduḳ belki ḫaṭālıḳ birlen ḳıldı maʿnāsında (واذ قلنا للملائكة) ve ey muḥammed şol vaḳtni beyān ḳıl ol

45.23 vaḳtda biz feriştelerge eytdük (اُسْجُدُوا لِآدَمَ) ādemge secde ḳılıñız diyü (فَسَجَدُوا اِلَّا اِبْلِيسَ) bes ferişteler secde

45.24 ḳıldılar meger iblīs secde ḳılmadı (أَبٰى) iblīs secde ḳıluvdan baş tartdı yā ki ferişteler secde ḳıldılar

45.25 meger iblīs secde itüvden baş tartdı (فَقُلْنَا) bes eytdük biz (يَا آدَمُ) ey ādem (اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ)

45.26 düristlikde bu iblīs siñe hem ḫatunıña düşmāndur (فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ) bes ol iblīs sizni cennetden

45.27 çıġarmasun yaʿnī cennetden allahnıñ çıġaruvına sebeb bolmasun (فَتَشْقٰى) bes bu vaḳt yavız bolursun yā ki

45.28 maʿaş istev birlen meşaḳḳatlenürsün maʿnāsında evvelgi maʿnāga binā᾿ allahü teʿālānıñ ādem ʿaleyhi's-selāmnı gine yavız bolursun

II / 46

46.1 diyü ḫāṣlavı ādem ʿaleyhi's-selāmnıñ yavız boluvı ḫatunı ḥavvānıñda yavız boluvını müstelzim bolduḳı içün (اِنَّ لَكَ

46.2 اَلَّا تَجُوعَ فِيهَا) düristlikde siniñ içün cennetde açuḳmassızlıḳ bardur (وَلَا تَعْرٰى) daḫı kiyimden yalanġaç

46.3 bolmassızlıḳ bardur (وَاَنَّكَ لَا تَظْمَاُ فِيهَا) daḫı düristlikde sin ucmaḫda ṣusamassun (وَلَا تَضْحٰى) daḫı

46.4 siñe cennetde ḳuyaş issi de irişmes (فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ) bes ādemge şeyṭān vesvese ḳıldı (قَالَ)

46.5 eytdi şeyṭān (يَا آدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ) ey ādem aşaġan ādem olmay turġan aġaçḳa delālet

46.6 ḳılaym mu sini (وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى) daḫı kitmey ve żaʿīf bolmay turġan mülkke delālet ḳılaym mu (فَاَكَلَا مِنْهَا)

46.7 bes ādem birlen ḥavvā iblīs ḳoşḳan aġaçdan (buġday aġaçından) aşadılar (فبدت لهما سوآتهما)

46.8 bes ādem birlen ḥavvānıñ ʿavretleri ẓāhir boldı (وطفقا يخصفان عليهما) daḫı ürtünür içün ʿavretlerine

46.9 yabışdururġa kirişdiler (من ورق الجنة) ucmaḫ aġaçınıñ yafraḳlarından (incīr aġaçınıñ yafraḳından)

46.10 (وعصى آدم ربه فغوى) daḫı ādem rabbisine günāhlı boldı hem maṭlūbından adaşdı yā ki toġrılıḳdan

46.11 adaşdı (ثم اجتباه ربه) munıñ ṣoñında rabbisi ādemni iḫtiyār ḳıldı ve tevbege ḥaml ḳıluv birlen özine

46.12 yaḳın ḳıldı (فتاب عليه وهدى) bes ādem (ʿahm)nıñ tevbesini allah ḳabūl itdi hem tevbesinde s̱ābit

46.13 boluvġa köndürdi (قال اهبطا منها جميعا) allahü teʿālā eytdi ey ādem ve ḥavvā cennetden yirge cıyulġanıñız ḥālde

46.14 tüşiñiz (بعضكم لبعض عدو) baʿżıñız baʿżıñızġa düşmāndur (فاما يأتينكم منى هدى) bes eger sizge minden ḥaḳlıḳġa

46.15 köndürgüçi (kitāb daḫı resūl) kilse (فمن اتبع هداى) bes kimdür minim ḥaḳlıḳġa köndürgüçi kitābıma daḫı

46.16 resūlime iyerse (فلا يضل ولا يشقى) bes ol kişi dünyāda toġrı yoldan adaşmas ve āḫiretde yavız bolmas

46.17 (ومن أعرض عن ذكرى) ve kimdür minim ẕikrimden yaʿnī mini iske tüşüre turġan ve minim ʿibādetime ündey

46.18 turġan kitāb birlen resūlden yüz döndürse (فان له معيشة ضنكا) bes düristlikde ol kişi içün tar

46.19 bolġan tiriklik bolur (ونحشره يوم القيامة أعمى) daḫı ol kişini ḳıyāmet küninde ṣoḳır itüp ḳobarurmız

46.20 (قال رب لم حشرتنى أعمى) bu kişi ḳıyāmet küninde eytür ey rabbim mini ni içün ṣoḳır itüp ḳobardıñ

46.21 (وقد كنت بصيرا) ve taḥḳīḳ miñ dünyāda vaḳt körgüçi idim diyü (قال كذلك) allahü teʿālā cevābda eytür

46.22 öziñ oşandaḳ ḳıldıñ (أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا) siñe ẓāhir bolġan āyetlerimiz kildi bes ol āyetlerni

46.23 unutdıñ yaʿnī ol āyetlerge iʿtibār ḳılup ḳaramadıñ (وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَىٰ) oşandaḳ bu ḳıyāmet küninde sin de

46.24 unutulmış bolursun yaʿnī siñe de ḳaralmas ṣoḳır ḥāliñçe ḳaldurulur (وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ) oşandaḳ yaʿnī

46.25 ḳurān birlen resūlden yüz döndürgen ādemni cezāʾ ḳılıḳımız kibi nefs arzularına çömüv birlen isrāf ḳılġan ādemni de

46.26 şulay cezāʾ ḳılurmız (وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ) daḫı rabbisiniñ āyetlerine īmān kitürmegen ādemni de şulay cezāʾ

46.27 ḳılurmız (وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ) elbette āḫiret ʿażābı (أَشَدُّ وَأَبْقَىٰ) ḳatıraḳ ve hemīşe boluvçıraḳdur yaʿnī maʿişetniñ

46.28 tar boluv ʿażābından (أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ) mekke kāfirlerine żāhir bolmadı mu (كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ)

II / 47

47.1 mekke kāfirlerinden burun ötken zamān ehllerinden köpisini helāk ḳılduḳ (يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ) ol mekke

47.2 ehlleri ötken zamān ehlleriniñ turġan orunlarında yürürler hem alarnıñ helākliñ es̱erlerini körürler

47.3 (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde ʿibretler bardur (لِأُولِي النُّهَىٰ) ġafletden ṭıya

47.4 turġan ʿaḳl iyeleri içün (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ) ve eger rabbiñden ilk bolġan söz bolmasa idi

47.5 yaʿnī ümmet-i muḥammedniñ ʿaẕābını kiçüktürüv birlen vaʿde bolmasa idi (لَكَانَ لِزَامًا) ötken zamān ehllerine

47.6 iñgen ʿaẕāb mekke kāfirlerine lāzım bolur idi (وَأَجَلٌ مُسَمًّى) daḫı ʿaẕāb içün aṭalmış müddet

47.7 bolmasa idi ötken zamān ehllerine ingen ʿaẕāb bu mekke kāfirlerine de lāzım bolur idi allahü teʿālā

47.8 biş vaḳt namāznıñ vaḳtları ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ) bes ey muḥammed

47.9 kāfirlerniñ ḥaḳıñda eytken sözlerine ṣabrlıḳ ḳıl (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ) daḫı rabbiñe ḥamd itken ḥāliñde

47.10 namāz oḳuv (قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ) kuyaş ṭoġmasdan burun yaʿnī irte namāznı oḳuv (وَقَبْلَ غُرُوبِهَا)

47.11 daḫı ḳuyaş baṭmasdan burun namāz oḳuv ikindi namāzını (وَمِنْ اٰنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ) daḫı kiçniñ

47.12 sāʿatlerinden baʿżısında namāz oḳuv yaʿnī aḫşam birlen yassıʿ namāzını (وَاَطْرَافَ النَّهَارِ) daḫı kündizniñ

47.13 ṭaraflarında namāz oḳuv yaʿnī öyle namāzını öyle namāzı kündizniñ evvelgi yarṭısınıñ āḫiri ṣoñġı

47.14 yarṭısınıñ başı bola (لَعَلَّكَ تَرْضٰى) bu vaḳtlarda namāz oḳuv allah ḥużūrından nefsiñ rāżı bola turġan

47.15 nersege irişüviñni ümīd içün (وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا) ey muḥammed ʿahm iki köziñniñ ḳaravını

47.16 şol nersege ṣozma(مَتَّعْنَا بِهِ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ) ol nerse birlen kāfirlerden bolġan türli ṣınıflarnı fāʾidelendürdük

47.17 (زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) dünyā tirikiginiñ ziyneti birlen fāʾidelendürdük yaʿnī kāfirlerni fāʾidelendürgen dünyā

47.18 tirikliginiñ ziynetine iki köziñniñ ḳaravını ṣozma (لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ) ol fāʾidelendürgen nersemizde

47.19 kāfirlerni balalanduruvımız içün (وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَاَبْقٰى) ve rabbiñniñ āḫiretde siniñ içün ḥāżirlengen

47.20 rızḳı dünyāda kāfirlerge birilgen rızḳdan izgürekdür hem hemīşe ḳalġuçıraḳdur (وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ)

47.21 ve ey muḥammed öziñe iyergen ādemlerge namāz birlen emr ḳıl (وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا) daḫı namāz üzerine devām it

47.22 (لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا) biz sinden rızḳ ṣoramaymız yaʿnī öziñni rızḳlanduruvnı da hem öziñe iyergen

47.23 ādemlerni rızḳlarnduruvnı da siñden ṣoramaymız (نَحْنُ نَرْزُقُكَ) biz sini de ve alarnı da özimiz rızḳlandururmız

47.24 (وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى) ve maḳtalmış ṣoñġı ḥāl taḳvālıḳ iyeleri içündür (وَقَالُوا) daḫı mekke müşrikleri

47.25 eytdiler (لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ) kāşki muḥammed (ʿahm) rabbinden öziniñ ḥaḳḳ peyġamber idükine delālet

47.26 ḳılġan muʿcizelerni bizge kitürse idi diyü (أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ) eyā ol müşriklerge kilmedi mü (بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ)

47.27 (الْأُولٰى) evvelgi kāġıdlarda bolġan nerselerniñ ẓāhir delīlleri yaʿnī tevrāt ve incīlde ve başḳa kütb-i

47.28 semāviyede bolġan iʿtiḳādlar ve ḥükmler hem peyġamberlerni yalġan tutuv sebebli helāk ḳılınġan ḳavmlerniñ ḫaberleri

47.29 (وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ) ve eger biz mekke müşriklerini muḥammed (ʿahm) dan burun ʿaẕāb birlen

II / 48

48.1 helāk ḳılġan bolsaḳ idi (لَقَالُوا) elbette bu müşrikler ḳıyāmet küninde eytürler idi (رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ)

48.2 (إِلَيْنَا رَسُولًا) ey rabbimiz kāşki bizge dīn üyretüvçi peyġamber yibergen bolsañ idi (فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ) bes

48.3 biz siniñ āyetleriñe iyerür idiñ (مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى) dünyāda öltürülmes ve esīr boluv birlen ḫor

48.4 bolmasımızdan daḫı āḫiretde tamuġġa kirüv sebebli rüsvāy bolmasımızdan burun (قُلْ) eyt sin ey muḥammed

48.5 (ʿahm) mekke müşriklerine (كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ) bizden ve sizden her birimiz ṣoñġı ḥāli niçük bolaçaġını kütüvçidür

48.6 (فَتَرَبَّصُوا) bes ṣoñġı ḥāliñizni kütiñiz (فَسَتَعْلَمُونَ) bes tiz bilürsiz (مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ)

48.7 kimlerdür ḥaḳḳ ve toġrı yolnıñ iyeleri (وَمَنِ اهْتَدَى) ve kimlerdür azġunlıḳdan ḥaḳḳ yolġa könülgen ādemler

48.8 (ṭaha) sūresiniñ tercemesi tamām boldı hem on altunçı cüzʾniñ tercemesi tamām boldı

48.9 yigirmi birinçi sūre (enbiyāʾ) sūresi mekkede ingen yüzde on iki āyet

48.10 bismillahiʿ r-raḥmaniʿ r-raḥīm

48.11 (اقترب للناس حسابهم) ḳıyāmetni inkār itüvçi ādemler içün ḥesābları yaḳın boldı bu yaḳınlıḳ ötkenge

48.12 ḳaraġanda yā ki allah ḥużūrında yā ki her keleçek nerseniñ yaḳın boluvına bināʾen (وهم في غفلة معرضون) ve ol

48.13 ḳıyāmetni inkār itüvçi ādemler ḥesābdan ġafletdedür hem ḥesāb ḥaḳında fikr ḳıluvdan yüz döndürüvçilerdür

48.14 (ما يأتيهم من ذكر من ربهم) ol ḳıyāmetni inkār itüvçilerge rablerinden bolġan ġaflet yuḳusından

48.15 oyġata turġan ẕikr (ḳurān) kilmes (محدث) ol ẕikrniñ indürülüvi ve lafżı yoḳdan bar bolġan

48.16 idi (الا استمعوه) meger ġaflet yuḳusından oyġata turġan ẕikr kildi ise ol ẕikrni ḳıyāmetni

48.17 inkār itüvçiler işitürler (وهم يلعبون) ḥālbūkim ol ẕikr birlen oynarlar yaʿnī ol ẕikrni ḫorlarlar

48.18 ve masḫara ḳılurlar (لاهية قلوبهم) köñilleri ġāfil bolġanları ḥālde işitürler (وأسروا النجوى)

48.19 ve sırlarını yaşirdiler (الذين ظلموا) ẓālim bolġan kişilerdür sırlarını yaşirüvçiler eger bu söz (وأسروا)

48.20 niñ (ve ondan) bedel bolsa yā ki ẓālim bolġan ādemler sırlarını yaşirdiler maʿnāsında bolup (أسروا) ge

48.21 fāʿil bolsa (هل هذا) bu sırları oşbudur ẓālim müşrikler eytdiler bu muḥammed tügildür (الا بشر مثلكم) meger sizniñ kibi

48.22 ādemdür (أفتأتون السحر) eyā siḥrge iyeresiz mi (وأنتم تبصرون) ḥālbukim öziñiz muḥammed kitürgen

48.23 nerseniñ siḥr idükni bilesiz yaʿnī kāfirler şol revişçe sırlaşdılar ḥāṣıl müşrikler resūl allahnıñ ādem boluvı

48.24 birlen peyġamberlik daʿvāsında yalġançı boluvına istidlāl ḳılġanlar çünki müşrikler iʿtiḳādında peyġamber ferişte gine

48.25 bola daḫı resūl allahnıñ kitürgen muʿcizeleriniñ mes̱elā (ḳurānnıñ) siḥr boluvına istidlāl ḳıldılar (قُلْ)

48.26 eyt sin bu yaşrin sözlerni söylevçi müşriklerge (رَبِّى يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِى السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ) rabbim kökdegi

48.27 ve yirdegi sözni bile kirek ḳıçḳurup söylengen ve kirek aḳrun söylengen söz bolsun (وَهُوَ السَّمِيعُ

48.28 الْعَلِيمُ) ve ol allahü teʿālā her bir tavışnı işitüvçidür ve her bir nerseni bilgüçidür bes sizniñ sırlarıñıznı

II / 49

49.1 ve yaşrin söylengen söziñizni de işitür ve bilür (بَلْ قَالُوا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ) müşrikler ḳurānnı siḥr gine dip

49.2 eytmediler belki tüşlerniñ bāṭıller birlen ḳatnaşḳanı didiler yaʿnī muḥammed ʿahmnıñ tüşinde körgen bāṭıl

49.3 ḫayālleri didiler (بَلِ افْتَرٰيهُ) belki muḥammed ʿahm allahġa ḳurānnı iftirāʾ ḳıldı (özi çıġardı) didiler

49.4 (بَلْ هُوَ شَاعِرٌ) bu sözleri birlen gine de kifāyelenmediler belki muḥammed cırçı söylegen ḳurānı şiʿr

49.5 (cır) didiler (فَلْيَأْتِنَا بِاٰيَةٍ) bes bizge muḥammed ʿahm kitürsün (كَمَا اُرْسِلَ الْاَوَّلُونَ) evvelgi peyġamberler

49.6 yiberilgen nerseniñ oḫşaşı yaʿnī ṣāliḥ peyġamberge birilgen teve kibi mūsā peyġamberge birilgen ṭayaḳ

49.7 ve aḳ ḳol kibi ʿīsā peyġamberge birilgen közsizlerni közli ḳıluv ve ölüklerni tirgüzüv kibi muʿcizeni kitürsün

49.8 (مَا اٰمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ) mekke müşriklerinden ilk bolġan ḳarye ehlleri āyetler ve muʿcizeler kitürdügimiz

49.9 vaḳtinde īmān kitürmediler (اَهْلَكْنَاهَا) alarnı āyet ve muʿcizelerni yalġanġa tutuvları sebebli helāk itdük

49.10 (اَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ) eyā bu mekke müşrikleri ṣoraġan āyetleri muʿcizeleri ḳilgen vaḳtde īmān kitürürler mi

49.11 elbette kitürmesler bes evvelgi ümmetlerge kilgen dünyā ʿaẕābı bu müşriklerge de kilür (وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ)

49.12 ve ey muḥammed sinden burun peyġamber itüp yibermedük (إِلَّا رِجَالًا) meger irlerni gine yiberdük yaʿnī

49.13 ādemlerge dīn üyretür içün hiçbir vaḳt peyġamber itüp ferişte yiberdügimiz yoḳ (نُوحِي إِلَيْهِمْ)

49.14 ol peyġamber bolġan irlerge vaḥy ḳılurmız (فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ) bes ey mekke müşrikleri ʿilm

49.15 ehlinden ṣorañız yaʿnī evvelgi peyġamberlerniñ ḥālinden alar ādem mi ferişte mi olmışlar (إِنْ كُنْتُمْ

49.16 لَا تَعْلَمُونَ) eger öziñiz bilmes bolsañız (وَمَا جَعَلْنَاهُمْ) daḫı evvelgi peyġamberlerni ḳılmaduḳ biz

49.17 (جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ) ṭaʿām aşamay turġan ten (وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ) daḫı evvelgi peyġamberlerde

49.18 dünyāda mengü bolmadılar bu āyet kāfirlerniñ “ni boldı bu muḥammed ʿahmge ṭaʿām aşay hem bazarda biri

49.19 özi min peyġamber diyü eyte” digen sözlerine cevāb bola (ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ) munıñ ṣoñında

49.20 evvelgi peyġamberlerni vaʿdelerinde rast ḳılduḳ yaʿnī düşmānlarıñıznı helāk itemiz ve öziñizni ḳutḳaramız

49.21 digen ve ʿumrede (فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ) bes ʿaẕābdan peyġamberlerni daḫı özimiz tilegen ādemlerni

49.22 (peyġamberlerge īmān kitürgen ve kitüreçek ādemlerni) ḳutḳarduḳ (وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ) daḫı küfrde ve günāhlarda

49.23 isrāf ḳıluvçılarnı helāk itdük (لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا) ey ḳureyş kāfirleri taḥḳīḳ sizge ḳurān

49.24 indürdük (فِيهِ ذِكْرُكُمْ) ol ḳurānda sizge vaʿaẓ bardur (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) eyā ʿaḳlıñıznı ṣarf ḳılup oylap

49.25 ḳaramaysız mı eger oylasañız ḳurānġa īmān kitürür idiñiz (وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ) ḳarye ehlinden köpisini

49.26 şındurduḳ (helāk itdük) (كَانَتْ ظَالِمَةً) ol ḳarye ehli ẓulm ḳıluvçı boldı (وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا) ve ol ḳarye

49.27 ehlini helāk itdügimiz ṣoñında alar ornına yaratduḳ (قَوْمًا آخَرِينَ) ikinçi ḳavmni (فَلَمَّا أَحَسُّوا بَأْسَنَا)

49.28 bes ol ḳarye ehli ʿaẕābımıznıñ ḳatılıġını sizgenleri zamānda (إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ) şol vaḳtduḳ

II / 50

50.1 ol ḳarye ehli ḳaryelerinden ḥayvānlarına atlanġanları ḥālde yā ki atlanġan ādemlerge oḫşaġanları

50.2 ḥālde ḳaçar boldılar (لَا تَرْكُضُوا) alarġa ḫorlap eytildi ḳaryeleriñizden ḳaçmañız (وَارْجِعُوا إِلَى مَا)

50.3 daḫı şol nersege kiri ḳaytuñız (أُتْرِفْتُمْ فِيهِ) ol nersede niʿmetlendiñiz ve leẕẕetlendiñiz (وَمَسَاكِنِكُمْ)

50.4 daḫı turġan orunlarıñızġa ḳaytuñız (لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ) teñde ḳılġan işleriñizden ve mallarıñızġa

50.5 ingen nerseden ṣoralmış boluvıñız içün diyü (قَالُوا يَا وَيْلَنَا) ʿaẕābnı körüp ḳutulurġa hiçbir vech

50.6 ḳalmaduḳını bilgeç eytdiler ey bizniñ ökinçimiz (إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ) düristlikde biz ẓulm ḳıluvçılar bolduḳ

50.7 (فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ) bes hemīşe bu "يا ويلنا" digen söz müşriklerniñ duʿāʾları ve tekrār itken

50.8 sözleri boldı (حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا) ol müşriklerni urulġan igen kibi ḳılġanımızġa ḳadar (خَامِدِينَ)

50.9 söngenleri hālde yaʿnī ölgenleri hālde yaʿnī ḳılıç birlen öltürülmiş bolġanlarına ḳadar “يا ويلنا”

50.10 digen sözni tekrār ḳılurlar (وما خلقنا السماء والأرض) daḫı biz kökni ve yirni yaratmaduḳ (وما بينهما)

50.11 daḫı kök birlen yir arasındaġı nerselerni yaratmaduḳ (لاعبين) oyun ve ʿabes bolġanları ḥālde belki kemāl

50.12 ḳudretimizge delālet ḳılġanları ve bendelerimizge fāʾideli bolġanları ḥālde yaratduḳ (لو أردنا أن نتخذ لهوا)

50.13 eger biz fāʿidesiz nerseni (balanı yā ki ḫatunnı) tutuvnı tilesek idi (لاتخذناه من لدنا) öz ḥużūrımızdan

50.14 bolġan levhni (vildānlardan yā ki ḥūri ḳızlarından) tutar idi (إن كنا فاعلين) eger lehv tutuvnı ḳıluvçı

50.15 bolsaḳ bizniñ ḥaḳımızda bu maḥāl bolduḳından biz bala yā ki ḫatunnı tutar bolmaduḳ (بل نقذف بالحق على الباطل)

50.16 belki biz ḥaḳḳ (īmān) birlen bāṭıl (küfr) üzerine aṭarımız yaʿnī ḥaḳnı bāṭılge üstün ḳılurmız (فيدمغه)

50.17 bes ḥaḳḳ-ı bāṭılnı cuyar ve bitürür (demġniñ aṣl maʿnāsı mini şındurmaḳ)(فإذا هو زاهق) bes şol

50.18 vaḳtduḳ bāṭıl kitküçi ve helāk boluvçıdur (zehūḳ aṣl maʿnāsı cānnıñ çıġuvı digen söz)

50.19 (ولكم الويل مما تصفون) ve ey müşriklerni ökinçdür sizge allahġa dürist bolmaġan nerse birlen allahnı

50.20 ṣıfatlavıñızdan (وله من في السموات والأرض) ve ol allahnıñ mülki ve maḫlūḳıdur köklerde hem yirlerde bolġan

50.21 nerseler (ومن عنده) daḫı allahnıñ öziniñ ḥużūrında bolġan ẕātlar (ferişteler) (لا يستكبرون عن عبادته)

50.22 allahnıñ ʿibādetinden tekebbürlenmesler (ولا يستحسرون) daḫı ʿibādetde ʿāciz de bolmaslar (arumaslar) (يسبحون

50.23 اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) daḫı allahġa kiçde ve kündizde tesbīḥ itürler (لَا يَفْتُرُونَ) yalḳımaġanları ḥālde (أَمِ

50.24 اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ) belki müşrikler yirden maʿbūdlar tutdılar yaʿnī ṣanemlerni maʿbūd tutdılar (هُمْ

50.25 يُنْشِرُونَ) ol maʿbūdlar meyyitlerni ḳabrlerinden ḳobarurlar müşrikler açuḳ ṣanemler meyyitlerni tirgüze dimeseler de

50.26 likin ṣanemlerni maʿbūd tutuvlarına bu daʿvā lāzım bola şunıñ içün allahü teʿālā ḫorlap bu sözni eytdi

50.27 allahnı birlevniñ delīli ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyet indi (لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ) eger kök

50.28 birlen yirde allahdan başḳa maʿbūdler bolsa idi (لَفَسَدَتَا) kök birlen yir bozulur ve nizām-ı müşāhidden

50.29 çıġar idi çünki ḥākimniñ teʿaddüdi vaḳtinde ʿālemniñ ʿādeti şulay bu āyet birlen istidlālde ehl-i kelām

II / 51

51.1 kitāblarında delīller özinçe beyān itilmişdür istedüki ādem maḥalline mürācaʿat ḳılur (فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ)

51.2 bes ʿarşnıñ rabbisi bolġan allah pāk ve yıraḳ boldı (عَمَّا يَصِفُونَ) müşriklerniñ ṣıfatlaġan nersesinden yaʿnī

51.3 şerīk hem ḫatun ve bala tutuvdan (لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ) allahü teʿālā ḳılġan işinde nige böyle ḳıldıñ diyü

51.4 ṣoralmış bolmas çünki allahü teʿālā her işni tiyüşinçe bilüp ve ḥikmetke muvāfıḳ itüp ḳılur (وَهُمْ يُسْأَلُونَ)

51.5 ve ādemler ḳılġan işlerinden ṣoralurlar çünki ādem her işni tiyüşinçe bilmey fikrinde ve içtihādında ḫaṭā bolurġa

51.6 mümkin bu āyet idāre-i müsteḳaleni ibṭālge işāret bolurġa yarasa kirek (أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً) belki

51.7 kāfirler allahdan başḳa maʿbūdler tutdılar (قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ) ey muḥāmmed (ʿahm) eyt sin kāfirlerge allahdan

51.8 başḳa bolġan nerselerniñ maʿbūd boluvına delīliñizni kitüriñiz (هذا ذكر من معى) bu ḳurān yā ki tevḥīd minim

51.9 birlen birge bolġan ādemlerniñ (müʾminlerniñ) ẕikridür (وذكر من قبلى) daḫı minden ilk bolġan ādemlerniñ

51.10 ẕikridür semāvī kitāblarnıñ küllisine ḳarañız her birisinde tevḥīd birlen şirkden ṭıyuv birlen emr bar (بل اكثرهم

51.11 لا يعلمون الحق) belki kāfirlerniñ köpisi ḥaḳnı yaʿnī ḳurānnı yā ki tevḥīdni bilmesler ve ḥaḳḳ birlen bāṭıl

51.12 arasını ayurmaslar (فهم معرضون) bes alar ḥaḳnı bilmedükleri içün ḳurāndan yā ki tevḥīdden yüz

51.13 döndürürler (وما ارسلنا من قبلك من رسول) ey muḥammed (ʿahm) biz sinden ilk hiçbir perġamber yibermedük

51.14 (الا نوحى اليه) meger yiberdük ise ol peyġamberge vaḥy ḳılur bolduḳ (انه) düristlikde şāʾn (لا اله الا انا)

51.15 hiç maʿbūd-ı biʿl-ḥaḳḳ yoḳdur meger min ginemün (فاعبدون) bes miñe ġına ʿibādet ḳıluñız yaʿnī mini birleñiz

51.16 feriştelerniñ maʿṣūm boluvlarını beyānda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi bu ẕikr ḳılınaçaḳ āyet

51.17 ḫuzāʿa ḥaḳında ingen digenler ḫuzāʿalar ferişteler allahnıñ ḳızları allahü teʿālā feriştelerni bala itüp

51.18 tutdı digenler (وقالوا اتخذ الرحمن ولدا) ḫuzaʿa kāfirleri allah bala tutdı didiler yaʿnī ferişteler

51.19 allahnıñ ḳızları didiler (سبحانه) pāk ve yıraḳ boldı allahü teʿālā bala tutmaḳdan (بل عباد مكرمون)

51.20 ferişteler allahnıñ ḳızları tügil belki alar ḥürmetli ḳullardur (لا يسبقونه بالقول) ferişteler sözleri

51.21 birlen allahġa ilk bolmaslar yaʿnī allahü teʿālā eytmesden burun hiç nerse eytmesler belki allahnıñ

51.22 sözine iyerürler (وهم بامره يعملون) daḫı ferişteler allahnıñ emri birlen ʿamel ḳılurlar yaʿnī allahü teʿālā

51.23 ḳoşmaġan işlerni işlemesler yaʿnī allahü teʿālāge söz birlen de ʿamel birlen de ilk bolmaslar ḥāṣıl bu āyet

51.24 feriştelerniñ maʿṣūm boluvına yaʿnī günāhsız boluvına delālet ḳıla (يعلم ما بين أيديهم) allahü teʿālā feriştelerniñ

51.25 allarında bolġan nerseni de (ilk ḳılġan ʿamellerni de) bilür (وما خلفهم) daḫı feriştelerniñ arṭlarında

51.26 bolġan nerseni de (keleçekde ḳılaçaḳ ʿamellerni de) bilür (ولا يشفعون الا لمن ارتضى) daḫı ferişteler şefāʿat

51.27 ḳılmaslar meger şefāʿat ḳıluvġa rāżı bolġan ādemlerge gine şefāʿat ḳılurlar (وهم من خشيته مشفقون)

51.28 daḫı ol ferişteler allahdan ḳorḳuvdan ve allahnıñ mehābetinden ḳalturavçılar ve titrevçilerdür (ومن يقل منهم)

51.29 ve feriştelerden ḳayusı eytür (انى اله من دونه) min allahdan başḳa maʿbūdmun diyü (فذلك) bes bu sözni

II / 52

52.1 eytüvçi ferişte (نجزيه جهنم) bu ferişteni cehennem birlen cezālarmız (كذلك نجزى الظالمين) bu cezālavımız

52.2 kibi ʿibādetni ornından başḳaġa ḳoyuv sebebli ẓulm ḳıluvçılarnı cezālarmız (اولم ير الذين كفروا) kāfir

52.3 bolġan ādemler bilmediler mü (ان السموات والارض) düristlikde kökler birlen yirler (كانتا رتقا) birisi

52.4 birisine yabışḳan boldılar (ففتقناهما) bes havvāʾ birlen ayurduḳ biz kökler birlen yirlerni (وجعلنا من الماء

52.5 كل شىء حى) ve her bir tirüklik iyesi bolġan nerseni ṣudan yaratduḳ bu āyetden tapılur ṣuvı birlen

52.6 cansız nerselerde tirükliknıñ ẓuhūrı da maʿlūm bola (افلا يؤمنون) bu ḳadar ʿalāmetler ẓāhir bolġaçda kāfirler

52.7 īmān kitürmesler mi (وَجَعَلْنَا فِى الْأَرْضِ رَوَاسِىَ) daḫı yirde s̱ābit bolġan ṭaġlar yaratduḳ (أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ)

52.8 yirniñ sizni silkitüvi mekrūh bolġanlıḳı içün (وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا) daḫı yirde kiñ yollar yaratduḳ

52.9 (لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ) ādemler seferlerinde maḳṣūdlarına könilsünler içün (وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا) daḫı kökni

52.10 yıġılup tüşüvden ṣaḳlanmış tevbe ḳılduḳ (وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ) ve ol kāfirler kökniñ ʿalāmetlerinden (ḳuyaş

52.11 ve ay ve yuldızlarından) yüz döndürgüçilerdür yaʿnī bu ʿalāmetlerde fikr ḳılmaslar (وَهُوَ الَّذِى) ve ol

52.12 allahü teʿālā şundayın ẕātdur (خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) kiçni daḫı kündizni yaratdı (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ)

52.13 daḫı ḳuyaşnı ve aynı yaratdı (كُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ) bu ḳuyaş ve ay ve yuldızlardan her birisi kökde tizlik

52.14 birlen seyr ḳılurlar * bu āyet heyʿet-i cedīdege münaḳıż bolmasa kirek ḳuyaşıñda nevʿi ḥareketni dürist körmişler

52.15 cāʾizdür ki bir orunda ḥareket ḳılur yā ki köz körüvinde seyr ḳılġan kibi körünüvinden allahü teʿālā şol revişçe

52.16 beyān ḳılġan bolur (ve allah aʿlem) (وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ) ve biz sinden ilk hiç ādem içün

52.17 dünyāda mengü ḳaluvçılıḳnı ḳılmaduḳ (أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ) eyā sin ölseñ alar dünyāda mengü ḳaluvçılar mı

52.18 elbette alar da mengü ḳalaçaḳ tügillerdür belki öleceklerdür (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) her bir can iyesi ölüm

52.19 açısını tatuvçıdur (وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ) ve sizni fitne içün yavızlıḳ ve izgülik

52.20 birlen imtiḥān ḳılurmız yavızlıḳġa ṣabr ḳılup izgülikke şükr ḳılursız mı yā ki yoḳ mı yavızlıḳdan faḳīrlik

52.21 ve avruv kibi nerseler murād izgülikden selāmetlik ve baylıḳ kibi nerseler murād (وَإِذَا رَآكَ الَّذِينَ كَفَرُوا)

52.22 ve her ḳayçan ey muḥammed sini kāfir bolġan ādemler körse (إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا) sini tutmaslar meger masḫara ḳılına

52.23 turġan nerse itüp tutarlar hem eytürler (أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ) maʿbūdlarıñıznı yavızlıḳ birlen ẕikr ḳıluvçı şol

52.24 ādem mi diyü (وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ هُمْ كَافِرُونَ) ḥālbūkim ol kāfirler allahnıñ tevḥīd birlen yā ki ḫalḳnı ḥaḳlıḳġa

52.25 köndürüv birlen ẕikrini inkār ḳılurlar bes masḫara ḳılınurġa özleri tiyüşlilerdür (خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ)

52.26 ādemni aşuġçılıḳdan yaratıldı ādem de aşuġçılıḳ ṣıfatı ifrāṭ derecede bolduḳı içün göyā ki aşuġçılıḳdan

52.27 yaraṭılġan bola (سَأُرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ) dünyāda daḫı āḫiretde ʿaẕāblarımnı sizge körsetürmün bes

52.28 ʿaẕābda mini aşuḳdurmañız (وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ) ve kāfirler eytürler resūl allahġa hem ṣaḥābelerge bu ʿaẕāb

52.29 yā ki ḳıyāmet vaʿdesi ḳayu zamān diyü (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger söziñizde rast bolsañız (لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ)

II / 53

53.1 (كَفَرُوا) eger kāfirler bilseler idi (حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ) yüzlerinden tamuġ otnı yiberilmegen

53.2 (ṭıyılmaġan) vaḳtni (وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ) daḫı arḳalarından tamuġ oṭnı yiberilmegen (ṭıyılmaġan) vaḳtnı

53.3 (وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) daḫı ʿaẕābdan ṭıyılmaġan vaḳtni yaʿnī özleriniñ şundayın ʿaẕābda boluvlarını bilseler

53.4 idi kāfirler ʿaẕābnı aşuḳdurmaslar idi (بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً) belki kāfirlerge ʿaẕāb vaʿdesi yā ki

53.5 tamuġ yā ki ḳıyāmet kinet kilür (فَتَبْهَتُهُمْ) bes kāfirlerni ḥayrān ḳılur ol ʿaẕāb vaʿdesi yā ki tamuġ

53.6 yā ki ḳıyāmet (فلا يستطيعون ردها) bes kāfirlerniñ ʿaẕāb vaʿdesini yā ki tamuġnı yā ki ḳıyāmetni kiri

53.7 ḳaytaruvġa küçleri yitmes (ولا هم ينظرون) daḫı kāfirlerge mühlet de birilmes (ولقد استهزئ برسل من

53.8 قبلك) ve taḥḳīḳ sinden ilk bolġan peyġamberler de ḫorlanmış boldı bu söz resūl allahnı tesliye bola (فحاق

53.9 بالذين سخروا منهم) bes peyġamberlerden masḫara ḳılġan ādemlerge indi (ما كانوا به يستهزءون) ḫorlaġan

53.10 nerseleriniñ cezāʾları (قل من يكلؤكم) ey muḥammed ʿahm ḫorlavçılarġa eyt sizni kim ṣaḳlar (بالليل والنهار

53.11 من الرحمن) kiçde ve kündizde allahnıñ ʿaẕābından yaʿnī allahü teʿālā ʿaẕāb ḳıluvnı tilese hiç kim ṣaḳlay almas (بل

53.12 هم عن ذكر ربهم معرضون) belki ol kāfirler rableriniñ ẕikrinden (ḳurāndan) yüz döndürgüçilerdür

53.13 (أم لهم آلهة تمنعهم من دوننا) belki ol kāfir içün ʿaẕābdan ṭıya turġan bizden başḳa maʿbūdlar bar mı?

53.14 elbette yoḳ (لا يستطيعون نصر أنفسهم) kāfirlerniñ maʿbūd tutḳan nerseleriniñ özlerine de yardem birüvge

53.15 küçleri yitmes bes niçük alar ʿābidlerine yardem birsünler (ولا هم منا يصحبون) daḫı ol maʿbūdlar bizniñ

53.16 ʿaẕābımızdan ṣaḳlanmış da bolmaslar (بل متعنا هؤلاء وآباءهم) belki biz bu kāfirlerni hem atalarunı dünyāda

53.17 fāʿidelendürdük (حتى طال عليهم العمر) tā kim ol kāfirlerge ʿömr uzun boldı bes kāfirler dünyāda

53.18 uzun müddet fāʾidelenüvlerine maġrūr boldılar (أفلا يرون أنا نأتي الأرض) kāfirler körmesler mi düristlikde

53.19 biz kāfirlerniñ yirlerine ḳaṣd ḳılurmız (ننقصها من أطرافها) yirniñ çitlerinden kimitkenimiz ḥālde yaʿnī

53.20 kāfirlerniñ yirlerine müselmānlarnı irkli ḳılurmız bu āyet yirniñ kimüvni ḳabūl itüvine delālet ḳıladur

53.21 (أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ) eyā mekke müşrikleri mi ġālibler (üstünler) elbette biz ġāliblermiz ve alar maġlūblardur (قُلْ اِنَّمَا

53.22 أُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ) eyt sin ey muḥammed ʿahm mekke müşriklerine anćaḳ min sizni özime vaḥy ḳılınġan nerse

53.23 bolġan vaḳtde (وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ) ve eger kāfirlerni rabbiñniñ ʿaẕābından az ġına nerse tutsa

53.24 (لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ) kāfirler eytür ni ökinç bizge düristlikde biz ẓulm ḳıluvçılar bolduḳ diyü

53.25 yaʿnī özleriniñ ẓulmları birlen iḳrār ḳılurlar (وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küniniñ

53.26 cezāʾsı içün toġrı bolġan mīzānlar ḳoyarmız ol toġrı mīzānlar birlen bendelerniñ ʿamelleri

53.27 ölçenür (فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا) bes hiçbir nefske hiç ẓulm ḳılınmas (وَاِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ

53.28 مِنْ خَرْدَلٍ) eger ʿamel yā ki ẓulm avırlıḳdan bir kiç kine kisegi avırlıġı bolsa da (أَتَيْنَا بِهَا) ol avırlıḳdan

II / 54

54.1 kiç kine kiseġi avırlıġı bolġan ʿamelni yā ki ẓulmni de kitürürmiz ve ḥāżir ḳılurmız (وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ)

54.2 ve ḥesāb ḳıluvçı boluv yüzinden biz yetermiz (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ) ve taḥḳīḳ mūsā birlen

54.3 hārūn ʿahmġa ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını ayura turġan tevrāt kitābnı birdük (وَضِيَاءً وَذِكْرًا

54.4 لِلْمُتَّقِينَ) daḫı taḳvālıḳ iyeleri içün nādānlıḳ ḳaranġulıḳlarında yaḳınlıḳ bire turġan hem

54.5 vaʿaẓlana turġan tevrāt kitābnı birdük (الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ) müttaḳīler şundayın ādemlerdür

54.6 rablerinden ġaybde ḳorḳarlar (وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ) daḫı ol müttaḳīler ḳıyāmetden ḳorḳuvçılardur

54.7 (وَهٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ) ve bu ḳurān fāʾidesi köp bolġan ẕikrdür biz anı muḥammed ʿahm üzerine iñdürdük

54.8 (أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ) eyā siz kāfirler mi şol ḳurānnı inkār itüvçi (وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ)

54.9 ve taḥḳīḳ biz ibrāhīm ʿahmge mūsā birlen hārūndan ilk ḥaḳlıḳġa könilüvni birdük (وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ) ve daḫı

54.10 biz ibrāhīmniñ birgen nersemizge ehl idükni bildük (إِذْ) şol vaḳtde birdük (قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ)

54.11 ibrāhīm öziniñ atasına hem ḳavmine eytdi (مَا هٰذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي) nidür şundayın fāʾide ve żarar birmey

54.12 turġan cansız ṣūretler (أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ) siz ol ṣūretlerniñ ʿibādetinde turġuçılarsız diyü (قَالُوا)

54.13 (وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ) ibrāhīm ʿahmnıñ ḳavmi eytdiler biz atalarımıznı ol ṣūretlerge ʿibādet ḳıluvçılar

54.14 tapduḳ alarġa iyerüp biz de ʿibādet ḳılamız (قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ) ibrāhīm eytdi taḥḳīḳ siz

54.15 hem atalarıñız boldıñız (فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) ẓāhir bolġan azgunlıḳda (قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ) ibrāhīm ʿahmnıñ

54.16 ḳavmi eytdiler ey ibrāhīm sin bizge ḥaḳḳ sözni kitürdiñ mi (أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ) yā ki oynavçılardan mı

54.17 sin yaʿnī bizniñ atalarımıznı azġunlıḳġa nisbet birüp bu söziñni çınlap eytesün mi yā ki oynap

54.18 eytesün mi didiler atalarumız azġunlıḳġa nisbet birüvni ġāyet yıraḳġa ṣayduḳlarından bu sözni

54.19 eytdiler (قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ) ḥażret-i ibrāhīm eytdi bu sözimni çınlap eytem oynap eytemeym cansız

54.20 ṣūretler maʿbūdlar tügil belki sizniñ rabbiñiz (رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ) köklerniñ ve yirlerniñ rabbisidür

54.21 (الَّذِى فَطَرَهُنَّ) şundayın rabdür ol köklerni ve yirlerni yaratdı (وَأَنَا عَلٰى ذٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ)

54.22 ve daḫı sizge eytken sözim (tevḥīd) üzerine şāhidlerdenmün (وَتَاللّٰهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ) ve allah

54.23 birlen ḳasem itüp eytemün ṣanemleriñizni vatuvda tirüşürmün (بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ) ṣanemleriñiz yanından

54.24 ʿıydiñize kitkeniñiz ṣoñında bu sözni ibrāhīm ʿahm içinden gine eytdi digenler (فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا) bes

54.25 ibrāhīm ʿahm ṣanemlerni kisek kisek ḳıldı (إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ) meger ḳavminiñ uluġ ṣanemni şındurmadı başḳa

54.26 ṣanemlerni hemmesini vatdı baltanı uluġ ṣanemniñ moynına ḳoydı (لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ) şāyed bu uluġsına

54.27 ḳayturlar diyü ẓann ḳıldı yaʿnī ṣanemleriniñ uluġsını şındurmadı başḳa ṣanemlerni kim şındurġan

54.28 diyü bu uluġsından ṣorarlar diyü ẓann ḳıldı (قَالُوا مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِآلِهَتِنَا) ibrāhīm ʿahmniñ

54.29 ḳavmi ʿıydlerinden ḳaytḳannıñ ṣoñında eytdiler bizniñ maʿbūdlerimizge bu işni kim ḳıldı yaʿnī

II / 55

55.1 kim vatdı (إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ) düristlikde ol işni ḳılġan kişi ẓālimlerdendür diyü (قَالُوا سَمِعْنَا)

55.2 فَتًى يَذْكُرُهُمْ) ibrāhīm (ʿahm) nıñ ḳavmi eytdiler biz maʿbūdlarımıznı ʿayb ite turġan bir cigitni işitemiz

55.3 (يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ) ol cigitke ibrāhīm diyü eytile (قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلٰى أَعْيُنِ النَّاسِ) ibrāhīm (ʿahm)nıñ ḳavmi

55.4 eytdiler ibrāhīmni ādemlerniñ közleri ḥużūrına kitüriñiz yaʿnī ḫalḳ ḥużūrına kitüriñiz (لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ)

55.5 şāyed ādemler bu işni ibrāhīmniñ ḳılġanlıḳına güvāhlıḳ birürler (قالوا أأنت فعلت هذا بآلهتنا يا ابراهيم)

55.6 ibrāhīm (ʿahm)nıñ ḳavmi eytdiler ey ibrāhīm bizniñ maʿbūdlarımızga bu işni sin me ḳıldıñ yaʿnī sin

55.7 vatdıñ mı diyü (قال بل فعله كبيرهم هذا) ibrāhīm (ʿahm) eytdi min bu işni ḳılmadım yaʿnī vatmadım

55.8 belki bu ṣanemleri uluġları vatdı (فاسألوهم ان كانوا ينطقون) kim bu işni ḳılġanlıḳnı özlerinden

55.9 ṣorañız eger söyleşür bolsalar (فرجعوا الى انفسهم) bes ibrāhīmniñ ḳavmi özlerine ḳaytdılar

55.10 yaʿnī ʿaḳllarına ḳaytup ḳaradılar (فقالوا) bes ibrāhīmniñ ḳavmi eytdiler baʿżısı baʿżısına (انكم انتم

55.11 الظالمون) düristlikde siz öziñiz ẓālimlersiz yaʿnī żararı ve fāʾidesi bolmaġan söyleşmey turġan

55.12 ṣanemlarġa ʿibādet ḳıluvıñız sebebli öziñiz ẓālimlersiz (ثم نكسوا على رؤسهم) munıñ ṣoñında ibrāhīm ʿahmnıñ

55.13 ḳavmi başları üzerine bügülmiş boldılar yaʿnī ʿaḳllarına ḳaytup istiḳāmetde bolduḳları ṣoñında

55.14 ḳıçḳuruşuvġa eylendiler (لقد علمت ما هؤلاء ينطقون) hem ibrāhīm ʿahmge eytdiler taḥḳīḳ sin bu maʿbūdlerniñ

55.15 söyleşmevini bildiñ ni içün bizge ol maʿbūdlerden ṣorañız diyü buyurasun diyü (قال أفتعبدون من دون الله)

55.16 ibrāhīm (ʿahm) eytdi eyā siz allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılasız mı (ما لا ينفعكم شيئا ولا يضركم)

55.17 öziñizge hiç nerse fāʾide itmegen ḥem de żarar ite almaġan nersege (maʿbūdlerge) (أف لكم ولما تعبدون

55.18 من دون الله) öziñizge hem allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan nerseleriñizge (ṣanemleriñizge) ḳabāḥatlik bolsun

55.19 (أفلا تعقلون) eyā siz ḳılġan işiñizniñ ḳabāḥatlikni ʿaḳlıñız birlen oylap bilmeysiz mi (قالوا حرقوه وانصروا

55.20 أَلِهَتَكُمْ) ibrāhīm ʿahmnıñ delīl birlen ḳarşı kilüvden ʿāciz bolġaç żarar itüv ḳaṣdı birlen eytdiler

55.21 ibrāhīmni oṭḳa yandurıñız ve anı yanduruv sebebli maʿbūdleriñizge yardem biriñiz (إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ) eger

55.22 maʿbūdleriñizge yardem itüvni ḳıluvçı bolsañız beyḍāvī iyesi eytüvçi heynū isminde fārs kürdlerinden

55.23 berāber yā ki nemrūd digen şundan ṣoñ ittifāḳ ile oṭun cıyıp oṭ yaġup ibrāhīm ʿahmnı boġavlap

55.24 mancınıḳ(bu zamānnıñ tobı kibi bir ḳural) birlen ibrāhīm ʿahmnı oṭḳa atdılar (قُلْنَا يَانَارُ كُونِي

55.25 بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ) allahü teʿālā eyte biz oṭḳa eytdükdi ey oṭ ṣalḳun bol ve ibrāhīm üzerine

55.26 selāmetlik bol yaʿnī yandurma allahnıñ emrinçe oṭda ibrāhīm ʿahmnıñ hiçbir bedeni yanmaġan meger

55.27 boġavları yanġan ve bu vaḳt ibrāhīm ʿahm on altı yaşında idi digenler oṭḳa ʿādetde issilik

55.28 ve yanduruvçılıḳ lāzım bolsa da ḳudret-i allahġa nisbet oṭnıñda ḫoş havāʾ bolup evrilüvi ʿaceyb iş tügil

55.29 çünki muʿcize ṭarīḳi ʿādet ṭarīḳine elbette muḫālif olaçaḳ yā ki oṭ öz ḥālinçe issi de bolur likin

II / 56

56.1 allahü teʿālā ibrāhīm ʿahmdan issiliḳni defʿ ḳılġan bolur niteki "سَمَنْدَلْ قُشِى " oṭda yanmay digenler

56.2 şiʿr * سمندل چه داند عذاب حريق * بدريا نخواهد بط شدن غريق *

56.3 (وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا) daḫı ibrāhīmniñ ḳavmi ibrāhīm ʿahmge żarar itüvde mekrni tilediler (فَجَعَلْنَاهُمُ

56.4 الْأَخْسَرِينَ) bes ibrāhīm ḳavmini żarar itüvçilerniñ iñ żarar itüvçisi ḳılduḳ çünki ibrāhīm

56.5 ʿahmnıñ żararına turuşuvları ʿayn ibrāhīm ʿahmnıñ fāʾidesine boldı çünki bu vāḳıʿa ibrāhīm ʿahmnıñ

56.6 ḥaḳlıḳda bolup özleriniñ bāṭıllıḳda boluvına bir ḳaṭʿī delīl boldı (ونجيناه ولوطا الى الارض التى) ve biz

56.7 ibrāhīmni daḫı anıñ hārān ismli ḳardaşınıñ oġlı lūṭnı ʿarafdan şundayın yirge ḳutḳarduḳ

56.8 (باركنا فيها للعالمين) ol yirde bütün ʿālemge mübāreklikni birdük yaʿnī şām yirine şām yiriniñ ʿām

56.9 bolġan bereketi çünki peyġamberlerniñ köpisi arż-ı şāmda mebʿūs̱ bolġan hem dünyāvī uḫrāvī bolġan

56.10 saʿādetlerniñ mebdeʾleri bolġan şerīʿatleri arż-ı şāmda münteşir bolġan her bir peyġamber asya ḳıṭʿasında

56.11 ẓuhūr itken (ووهبنا له اسحاق ويعقوب نافلة) daḫı bir bölek bolġan ḥālde ibrāhīmge isḥāḳnı hem de

56.12 yaʿḳūbnı hibe ḳılduḳ yā ki ṣoraġanından artuḳ bolġan ḥālde maʿnāsında yā ki balanıñ balası bolġan

56.13 ḥālde maʿnāsında bola bu vaḳtde nāfile yaʿḳūb ʿahmge ḫaṣ bola (وكلا جعلنا صالحين) ve bu dörtden (ibrāhīm

56.14 lūṭ isḥāḳ ve yaʿḳūbdan) her birisini izgüler ḳılduḳ (وجعلناهم ائمة يهدون بامرنا) daḫı bu dörtisini

56.15 ādemlerni emrimiz birlen ḥaḳlıḳġa ḳöndüre turġan imāmlar ḳılduḳ (واوحينا اليهم فعل الخيرات) daḫı

56.16 bu dörtisine izgü işler işlevni vaḥy ḳılduḳ (واقام الصلوة وايتاء الزكوة) daḫı namāz oḳuvnı hem

56.17 zekevet birüvni vaḥy ḳılduḳ (وكانوا لنا عابدين) ve bu dörtisi bizge ʿibādet ḳıluvçı boldılar (ولوطا آتيناه

56.18 حكما وعلما) daḫı biz lūṭ ʿahmge ḥikmet hem peyġamberlerge münāsib bolġan ʿilmni birdük (ونجيناه من القرية التى

56.19 كانت تعمل الخبائث) daḫı lūṭ ʿahmnı ʿaḳla ḳabāḥat ve şerʿā meẕmūm bolġan işlerni (lūṭnı) ḳıla turġan

56.20 ḳarye (sodom) ehlinden ḳutḳarduḳ (إنهم كانوا قوم سوء فاسقين) düristlikde sodom ḳaryesiniñ ehli bolġan

56.21 lūṭ ʿahm ḳavmi allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçı yavız ḳavm boldılar (وأدخلناه في رحمتنا) daḫı biz lūṭ ʿahmnı

56.22 raḥmetimizge kiritdük (إنه من الصالحين) düristlikde ol lūṭ izgüler cümlesindendür (ونوحا إذ نادى)

56.23 (من قبل) daḫı ey muḥammed ʿahm nūḥ ʿahmnı ẕikr ḳıl ol nūḥ bu ẕikr ḳılınġan peyġamberlerden ilk ḳavmni

56.24 helāk itüv birlen allahġa duʿā ḳıldı (فاستجبنا له) bes ol nūḥ (ʿahm)nıñ duʿāsını ḳabūl itdük (فنجيناه

56.25 (وأهله من الكرب العظيم) bes ol nūḥnı daḫı ehlini uluġ ḳayġudan (ṭūfandan) ḳutḳarduḳ (ونصرناه

56.26 (من القوم الذين كذبوا بآياتنا) daḫı nūḥnı ʿalāmetlerimizni yalġanġa ṭutḳan ḳavmden öç aluvçı ḳılduḳ

56.27 (إنهم كانوا قوم سوء) düristlikde ol nūḥ ḳavmi yavız ḳavm boldılar (فأغرقناهم أجمعين) bes nūḥ ḳavmi

56.28 hemmesini ṣuġa ġarḳ ḳılduḳ (وداود وسليمان) daḫı ey muḥammed (ʿahm) dāvud birlen süleymān (ʿahm) nı ẕikr

56.29 ḳıl (إذ يحكمان في الحرث) şol vaḳtde alar igin ḥaḳında ḥükm ḳılur boldılar (إذ نفشت فيه غنم القوم)

II / 57

57.1 şol vaḳtda ḥükm ḳılur boldılar ol iginge bir ḳavmniñ ḳoyları kiç birlen kirüp otladı yaʿnī ol

57.2 iginni aşadılar (وكنا لحكمهم شاهدين) daḫı biz süleymān birlen dāvudnıñ ḥükmlerini bilüvçi bolduḳ

57.3 (فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ) bes ḥükmni süleymānga añlatduḳ (وَكُلًّا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا) daḫı süleymān birlen

57.4 dāvud (ʿahm)dan birisine ḥikmet hem ʿilm birdük * munıñ ḳıṣṣası bir vaḳtde bir ḳavmniñ ḳoyları ikinçi bir

57.5 ḳavmniñ kiç birlen iginine kirüp iginni aşaġanlar ve ṭapṭaġanlar iken bu iki ḳavm dāvud ʿahmge ḥükmge

57.6 barġanlar dāvud ʿahm ḳoylarnı ḳıymetlep ḳaraġan iġinniñ köp mi ḳimdükni ḥesāb itken ve ikisini berāber

57.7 ṭabḳan bes ḳoylarnı igin iyelerine birgen mundan ṣoñ bu iki ḳavm dāvud ʿahmnıñ oġlı süleymān

57.8 ʿahmge barġanlar hem dāvud ʿahm niçük ḥükm ḳılduḳını söylegenler süleymān ʿahm bu vaḳtde on bir yaşında iken

57.9 atam dāvudnıñ ḥükmi bik güzel likin min iki fırḳa içün de fāʾidelirak bolġan ḥükm birlen ḥükm ḳılamun

57.10 dimiş hem ḳoy iyelerini atası dāvud ʿahmge ḳaytadan yibermiş ḳoy iyeleri dāvud ʿahmge barup süleymān

57.11 ʿahmnıñ sözini ḥikāyet ḳılmışlar ṣoñra dāvud ʿahm ḳoy iyelerini süleymān ʿahmge yibermiş hem özi de

57.12 kilmiş ve oġlına eytmiş minim bu ḳoy iyeleri arasında ḳılġan ḥükmni niçük ṭabasun diyü süleymān ʿahm

57.13 ḥükmiñ bik güzel dimiş dāvud ʿahm öziññiñ ḥükm ḳılaçaḳ nerseñden ḫaber bir didi süleymān ʿahm eytdi ḳoylarnı

57.14 vaḳtlıġına iġin iyelerine birürge tiyüş süti ve balaları birlen fāʾidelenüp tursunlar iginni ḳoy iyelerine

57.15 birüv tiyüş iginni evvelgi ḥāline kilgenge ḳadar terbiyelesünler ve ıṣlāḥ itsünler ṣoñra ḳaytarışurlar diyü

57.16 dāvud ʿahm eytdi ḥükm siniñ ḥükmiñ diyü hem süleymān ʿahm ḥükmi birlen ʿamel itdi amma bizniñ şerīʿatimizde igin aṣla

57.17 tölenmey kirek kündiz ve kirek tünle bozsunlar eger ḳoylarnıñ ḳaravulçıları yanlarında bolmasa çünki resūl

57.18 allah (جَرْحُ الْعَجْمَاءِ جُبَارٌ) dimiş yaʿnī ḥayvānnıñ cināyeti boşdur anıñ içün tölev yoḳdur bu ḫanefī

57.19 meẕhebi amma şāfiʿī meẕhebinde ḥayvan iginni kiçde telef itse tölev vācib çünki kiç birlen malnı ṣaḳlav

57.20 iyesine vācib kündiz telef itse tölev vācib tügil çünki kündiz iginni ṣaḳlav igin iyesine vācib

57.21 imām ceṣāṣ eytde dāvud ʿahm zamānında iginni tölev birlen ḥükm ḳılındı çünki ḳoy iyeleri ḳoylarnı ḳaṣda

57.22 yibergenler ididi ḳıṣṣa yibergende bizniñ şerīʿatimizde hem ḥükm şulaydı imām ceṣāṣ sözi maʿḳūl körüle

57.23 çünki ötken peyġamberlerniñ şerīʿatini allahü teʿālā inkārsız ḳıṣṣa ḳılġanda bizge hem şerīʿat bola * beyḍāvī

57.24 hem keşşāf iyesi eyte dāvud ʿahmnıñ imām-ı aʿẓāmnıñ cināyet ḳılġan ḳul ḥaḳındaġı ḥükmi kibi bola çünki

57.25 imām-ı aʿẓām eyte ḳul bir kişige cināyet ḳılsa ol ḳulnı cināyet iyesine birle diyü süleymān ʿahmnıñ ḥükmi

57.26 imām şāfiʿīniñ ġāṣıbdan ḳaçḳan ʿabd-ü maġṣūb ḥaḳındaġı sözi kibi çünki imām şāfiʿī eyte bir kişi

57.27 ḳulnı ġasblap alsa ḳul ḳaçsa ẖocasına ḳulnıñ ḳıymetni töley ẖoca ḳulınıñ ḳıymeti ile fāʾidelene ḳul tapulsa

57.28 ḳulnı ḳaytarup ala da ḳıymetni ġaṣblap aluvçıġa töley dāvud ʿahm birlen süleymān ʿahmnıñ her ikisiniñ

57.29 ḥükmi ictihād birlen mi yā ki vaḥy birlen mi iẖtilāf baʿżılar her ikisiniñ ḥükmi vaḥy birlen likin dāvud

57.30 ʿahmnıñ ḥükmi süleymān ʿahmnıñ ḥükmi birlen nesẖ itilgen digenler baʿżılar süleymān ʿahmnıñ

II / 58

58.1 ḳılġan işi ṣulḥ dāvuv ʿahmniñ ḳılġan işi ḥükm ṣulḥ ḥükmden artuḳ digenler baʿżıları her ikisiniñ

58.2 ḥükmi ictihād birlen digenler bes bu āyetden müctehidniñ baʿżı vaḳt ẖaṭāʾ ḳılup baʿżı vaḳt iṣābet ḳıluv

58.3 mesʾelesi çıġarula elbette süleymān ʿahmnıñ ictihādı ṣevāb bolġaç dāvud ʿahmnıñ ictihādı ẖaṭāʾ bola uzun

58.4 beyān istegen ādem (el-tefsīrātü'l ḥamdiye) ge mürācaʿat itsün (وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ)

58.5 daẖı biz dāvud birlen birge tesbīḥ itkenleri ḥālde ṭaġlarnı daẖı ḳuşlarnı müsaẖẖir (yaʿnī dāvud ʿahm

58.6 emri boyınça yürüy turġan) eytdük (وَكُنَّا فَاعِلِينَ) daẖı biz munıñ kibi işlerni ḳıluvçı bolduḳ

58.7 yaʿnī munday işler sizniñ ḳaşda ʿaceyb iş bolsa da bizden ṣudūrī ʿaceyb tügil maʿnāsında (وَعَلَّمْنَاهُ

58.8 صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ) daẖı dāvudḳa sizniñ fāʾideñiz içün ṣoġış kölmeki (timir kölmek) yaṣavnı üyretdük

58.9 (لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ) timir kölmek yaṣav ṣanʿatı sizni düşmānlarıñız birlen ṣoġış ḳılġan vaḳtıñızdaġı

58.10 ḳatılıḳlarıñızdan ṣaḳlasun içün (فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ) bes siz bu niʿmetime şükr ḳıluvçılar tügil misiz yaʿnī

58.11 şükr ḳıluvıñız (وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً) daẖı ḳatı isken ḥālde süleymān (ʿahm) içün cilni musaẖẖir

58.12 ḳılduḳ (تَجْرِي بِأَمْرِهِ) ol cil süleymān (ʿahm)nıñ ḳoşuvı birlen yürügen ḥālde (إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي) şundayın

58.13 yirge (بَارَكْنَا فِيهَا) ol yirde mübāreklikni ve köp fāʾidelerni birdük yaʿnī arż-ı şāmġa (وَكُنَّا بِكُلِّ

58.14 شَيْءٍ عَالِمِينَ) ve daẖı biz her nerseni bilgüçi bolduḳ bes cilni da ḥikmetke muvāfıḳ yürütürmiz (وَمِنَ الشَّيَاطِينِ

58.15 مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ) daẖı şeyṭānlardan süleymān ʿahm içün deryālarġa çomup incüler çıġaruvçılarnı müsaẖẖir

58.16 ḳılduḳ (وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَٰلِكَ) daẖı şeyṭānlar mundan başḳa işlerni de ḳılurlar (وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ)

58.17 daẖı ol şeyṭānlarnı süleymān (ʿahm)nıñ emrinden baş tartuvlarından ṣaḳlaġuçı bolduḳ (وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ

58.18 رَبَّهُ) daẖı ey muḥammed eyyūb (ʿahm)nı ẕikr it şol vaḳtda eyyūb (ʿahm) balalarınıñ ve mallarınıñ yoḳlıġı

58.19 ve selāmetsizligi sebebli rabbisine nidāʾ ḳıldı (أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ) düristlikde mini żarar (ḳatılıḳ ve avruv)

58.20 tutdı (وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) ve sin ey rabbim raḥmet ḳıluvçılarnıñ iñ raḥmet ḳıluvçısısun

58.21 ḥażret-i eyyūb isḥāḳ ʿahmnıñ ʿuveys ismli oğlınıñ balalarından bolup rūmī bolġan allahü teʿālā

58.22 özine peyġamberlik birlen berāber köp balalar ve mallar birgen allahü teʿālā ibtilā içün eyyūb ʿahmnıñ

58.23 balalarunı helāk itken (üstlerine bir bināʾ avırup tüşken digenler) hem malları helāk bolup bir rivāyetke

58.24 bināʾ on sigiz yıl müddeti avırġan baʿżılar on üç yıl baʿżılar yidi ayda yidi sāʿat

58.25 avırdı digenler (فَاسْتَجَبْنَا لَهُ) bes biz eyyūb (ʿahm)nıñ duʿāʾsını ḳabūl ḳılduḳ (فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ)

58.26 bes eyyūbde bolġan ḳatılıḳnı açduḳ (yiberdük) yaʿnī avruvına şefāʾat birdük (وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ

58.27 مَعَهُمْ) daḫı eyyūb ʿahmge ehlini birdük hem ehli birlen birge mes̱elni birdük yaʿnī selāmetlengen

58.28 ṣoñ balaları evvelgige ḳaraġanda iki ülüş boldı digenler (رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا) ḥużūrımızdan

58.29 raḥmet içün birdük (وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ) daḫı başḳa ʿibādeet ḳıluvçılarġa vaʿaẓ bolsun içün birdük

II / 59

59.1 yaʿnī başḳa ʿibādet ḳıluvçılar da eyyūb (ʿahm) kibi ṣabrlıḳ ḳılsalar eyyūb (ʿahm)ge birilgen kibi s̱evāb

59.2 alarġa da birilür maʿnāsında (وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ) daḫı ey muḥammed (ʿahm) ismāʿīlni hem

59.3 idrīsni hem allahdan ülüş iyesi bolġan ilyāsnı yā ki yūşaʿnı ẕikr ḳıl (كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ)bu

59.4 üçisinden her birisi ağırlıḳlarġa ṣabrlıḳ ḳıluvçıdandur (وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا) daḫı bu üçisini raḥmetimiz

59.5 (peyġamberlik)ge kiritdük (إنهم من الصالحين) düristlikde bu üçisi kāmil izgülerdendür (وذا النون إذ ذهب

59.6 مغاضبا) daḫı balıḳ iyesi mettā oġlı yūnus (ʿahm) nı ẕikr ḳıl şol vaḳtda ol balıḳ iyesi yūnus

59.7 (ʿahm) ḳavmine açulanġan ḥālde kitdi yaʿnī ḳavmi iṭāʿat ḳılmavlarında devām itkeç allahnıñ emrinden ilk

59.8 ḳavminden hicret ḳılup kitdi (فظن أن لن نقدر عليه) bes yūnus bizniñ özine ṭarlıḳ ḳılmavımıznı

59.9 oyladı (فنادى في الظلمات) bes yūnus türli ḳaranġulıḳlar içinde bolġan ḥālde duʿā ḳıldı yaʿnī

59.10 kiç ḳaranġulıġı hem diñiz ḳaranġulıġı hem balıḳ ḳurṣaġınıñ ḳaranġulıġı içinde bolġan ḥālde (أن لا إله إلا

59.11 أنت) düristlikde ḥaḳlıḳ birlen maʿbūd yoḳ meger sin ginesün (سبحانك إني كنت من الظالمين) ʿāciz boluvdan

59.12 sini pāklaymun düritlikde min ḳavmimden emriñden ilk hicret ḳıluvġa aşuġuvım sebebli özime ẓulm itüvçilerden

59.13 boldım resūl ekrem ḳayġulı ādem bu duʿā birlen duʿā ḳılsa duʿāsı maḳbūl bolur dimiş (beyḍāvī)

59.14 (فاستجبنا له ونجيناه من الغم) bes yūnusnıñ duʿāsını maḳbūl ḳılduḳ hem anı ḳayġudan ḳutḳarduḳ yaʿnī

59.15 balıḳ ḳurṣaġında dört sāʿat turduḳdan ṣoñra balıḳ anı diñiz ḳurbına atdı (وكذلك ننجي المؤمنين)

59.16 oşandaḳ yaʿnī iḫlāṣ birlen duʿā ḳıluvı sebebli yūnusnı ḳayġudan ḳutḳarduḳımız kibi iḫlāṣ birlen duʿā

59.17 ḳılġan başḳa müʾminlerni de ḳayġularından ḳutḳarurmız (وزكريا إذ نادى ربه) daḫı ey muḥammed zekeriyā (ʿahm)nı

59.18 ẕikr ḳıl şol vaḳtde ol zekeriyyā (ʿahm) rabbisine duʿā ḳıldı (رب لا تذرني فردا) ey rabbim mini vāriṣ

59.19 bolġan baladan başḳa yalġız ḥālde ḳaldurma (وأنت خير الوارثين) ve sin ey rabbim ḫalḳıñ fānī bolġan ṣoñında

59.20 ḳaluvçılarnıñ izgüregisün yaʿnī miñe özüm ṣoñında ḳaluvçı balanı birmeseñ de ḳayġurmaym (فاستجبنا له

59.21 ووهبنا له يحيى) bes biz zekeriyyānıñ duʿāsını ḳabūl itdük hem anarġa oġlı yaḥyānı hibe ḳılduḳ (واصلحنا له

59.22 زوجه) daḫı zekeriyyānıñ ḫatunnı bala tapmay turġan bolduḳı ṣoñında bala tapuv içün ıṣlāḥ ḳılduḳ (انهم

59.23 كانوا يسارعون في الخيرات) düristlikde zekeriyā hem ehl-i beyti yā ki bu sūrede ẕikr ḳılınġan peyġamberler izgü

59.24 işlerge aşuġur boldılar (ويدعوننا رغبا ورهبا) daḫı bizge s̱evābke ḳızuḳġanları ve ʿaẕābdan ḳorḳġanları

59.25 ḥālde duʿā ḳılur boldılar (وكانوا لنا خاشعين) daḫı bizniñ ʿibādetlerimizde töbençilikli ve ḳorḳuvçı boldılar

59.26 (والتي احصنت فرجها) daḫı ḥelālden hem ḥarāmdan ʿavretin ṣaḳlaġan ḫatunnı (meryem ʿahmnı) ẕikr ḳıl

59.27 ey muḥammed (ʿahm) (فنفخنا فيها من روحنا) bes meryem içinde ʿīsāġa yalġız öz emrimiz birlen gine bolġan

59.28 rūḥımızdan rūḥ irdük yaʿnī ʿīsānı meryem (ʿam) ḳurṣaġında tirük ḳılduḳ (وجعلناها وابنها آية للعالمين)

59.29 daḫı biz meryemni hem oġlı ʿīsānı bütün ʿālemge ʿalāmet ḳılduḳ çünki ḥażret-i meryem ile ḥażret-i ʿīsānıñ

II / 60

60.1 ḥālini kāmil oylaġan her ādem allahnıñ kemāl ḳudretini bileçek (ان هذه امتكم امة واحدة) düristlikde

60.2 bu islām milleti bir millet bolġan ḥālde sizniñ milletiñizdür (dīniñizdür) ve sizniñ ol millet üzerinde boluvıñız

60.3 vācibdür (وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ) daḫı min sizniñ rabbiñizmen miñe ġına ʿibādet ḳıluñız (وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ)

60.4 daḫı ādemler dīn işlerini aralarında kisek kisek ḳıldılar şol sebebli özleri de türli fırḳalar

60.5 ve türli ḥizbler bolup evrildiler (كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ) ve bu türli fırḳalardan her birisi bizge ḳaytuvçılardur

60.6 ve her ḳayusına ʿamelleri vefḳınça cezāʾ birürmiz (فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ) bes kimlerdür izgü ʿamellerden

60.7 allahġa hem resūline īmān kitürgenleri ḥālde ḳılurlar (فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ) bes ol kişilerniñ

60.8 tirüşüvlerini żāʾiʿ itüv yoḳdur (وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ) daḫı biz ol kişilerniñ tirüşüvlerini ʿamel defterlerinde

60.9 yazuvçımız hiç ner(se) żāʾiʿ boluv iḥtimāli yoḳdur (وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا) daḫı biz helāk ḳılġan (helāk

60.10 ḳıluv birlen ḥükm ḳılġan) ḳarye ehline ḥarāmdur yaʿnī mümkin tügildür (أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) düristlikde biz helāk

60.11 ḳıluv birlen ḥükm ḳılġan ḳarye ehli küfrden islāmge ḳaytmaslar yaʿnī ḳaytuvları mümkin tügildür (حَتَّى

60.12 إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ) şuñar ḳadar islāmge ḳaytuvları mümkin tügil her ḳayçan yeʾcūc ve meʾcūcniñ

60.13 sedleri açılmış bolsa (وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ) daḫı ol yeʾcūc ve meʾcūc yirniñ her büyük orunlarından

60.14 cügürürler bular yaʿnī biz helāk itüv birlen ḥükm ḳılġan ḳarye ehliniñ küfrden islāmge ḳaytuvlarınıñ

60.15 maḥāl boluvı ḳıyāmet ʿalāmeleriniñ ẓuhūrına ḳadar müstemir bolur (وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ) daḫı ḥaḳḳ bolġan

60.16 vaʿde (ḳıyāmet vaʿdesi) yaḳın boldı (فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا) bes ḳıyāmet küninde kāfir bolġan

60.17 ādemlerniñ ḳıyāmet ḳorḳuvlarından közleriniñ ḳabaḳları köterilgüçidür aṣlā yabılmas (يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا

60.18 (فِي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا) ni uluġ ḥasret bizge taḥḳīḳ biz bu künden ġafletde bolduḳ ve bu künniñ ḥaḳḳ idükni

60.19 bilmedük dip eytkenleri ḥālde közleriniñ ḳabaḳları köterilgüçidür (بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ) belki biz özimizge

60.20 ẓulm itüvçilerden bolduḳ (إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) düristlikde siz hem allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan

60.21 nerseleriñiz ṣanemlar ve şeyṭānlar (حَصَبُ جَهَنَّمَ) cehennemniñ yanduraçaḳ nerseleridür resūl ekrem bu āyetni

60.22 müşriklerge oḳuġaç ibnü'z-zebʿari eytdi yehūdler ʿüzeyrge naṣārālar ʿīsāġa benū meliḥ feriştelerge ʿibādet

60.23 ḳılalar tügil mi bular niçük cehennemniñ yandurılaçaḳ nerseleri bolsunlar diyü resūl allah eytdi alar şeyṭānġa

60.24 ʿibādet ḳılalar diyü çünki bu mezkūrlerge ʿibādet ḳıluvda şeyṭānġa iṭāʿat ḳılduḳlarından şeyṭānġa

60.25 ʿibādet ḳılġan ḥükminde bolalar (أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ) ve siz bāṭılġa ʿibādet ḳıluvçılar ol cehennemge kirüvçiler

60.26 siz (لَوْ كَانَ هٰؤُلَاءِ آلِهَةً مَا وَرَدُوهَا) eger de bu ṣanemlar ve şeyṭānlar maʿbūdlar bolsalar idi cehennemge kirmesler

60.27 idi (وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ) bu ʿābidler birlen maʿbūdlardan her birisi cehennemde mengü ḳaluvçılardur (لَهُمْ فِيهَا

60.28 زَفِيرٌ) ol kāfirler içün cehennemde öñreşüv ve yıġlav bolġuçıdur (وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ) dahı ol kāfirler

60.29 cehennemde hiç nerse işitmesler (إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى) düristlikde şundayın ādemler ol ādemlerge

II / 61

61.1 bizden körkem mertebe ve saʿādet sābıḳ (ilk) boldı (أُولٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ) bu ṣıfatdaġı ādemler cehennemden

61.2 yırak kılınmışlardur (لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا) ol şıfatdağı ādemler cehennemniñ tavışnı da işitmesler (وَهُمْ فِيمَا

61.3 اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ) dahı ol şıfatdağı ādemler nefsleri tilegen nersede mengü kaluvçılardur yaʿnī

61.4 hemīşe tenaʿumda ve telezzüz (لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ) ve alarnı uluğ korku (şoñğı şūr) hasretlendürmes

61.5 ve korkutmas (وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ) dahı allarğa ferişteler yolukur (هَذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ) bu kün

61.6 sizniñ şevāb birüv birlen vaʿde kılınğan küniñiz (digenleri hālde (يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ) şol künni zikr

61.7 it ey muhammed (ʿahm) ol künde biz kökni turcurmız (كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ) kāğıdlarnı köp maʿnālar yazılmış

61.8 kitāblar içün türgen kibi yā ki secel isimli ferişteniñ ʿamel defterlerini türüvi kibi (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ

61.9 خَلْقٍ نُعِيدُهُ) evvel yokdan bar idüp yaratdığmız kibi kaytadan da yaraturmun (وَعْدًا عَلَيْنَا) vaʿde kılmak

61.10 birlen vaʿde kılduk ol vaʿdeni fiʿliyetke çığaruv bizgedür (إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) düristlikde biz vaʿde kılğan

61.11 nerseni kıluvçımız (وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ) tevrāt şoñından tahkīk zebūrda yazduk biz

61.12 (أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ) düristikde şām yā ki cennet yirini minim izgü kullarım (müʿminler) alur

61.13 diyü (إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ) düristlikde biz zikr kılğan haberlerde, vaʿazlerde, ve ʿıydlerde ihlāş

61.14 birlen ʿibādet kıluvçı kavmler içün yeterlik nerse bardur (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ) ve ey muhammed (ʿahm)

61.15 biz siñi yibermedük meger bütün ʿālemge rahmet itüp yiberdük çünki siniñ anıñ birlen yiberildügi nerseñ bütün ʿālemniñ

61.16 saʿādet-i ebediyyesine sebeb baʿżılar küffārge raḥmet boluvı ṣūret almaşuv yir yutuv kibi ʿaẕāblardan emīn boluvları digenler

61.17 (قل إنما يوحى إلى) eyt sin ey muḥammed ançaḳ miñe vaḥy ḳılınġan nerse (أنما إلهكم إله واحد) sizniñ içün hiç

61.18 ḥaḳlıḳ birlen maʿbūd yoḳdur meger cemīʿi ṣıfat-ı kāmileni cıyġan ve cemīʿi noḳṣān ṣıfātlardan yıraḳ bolġan bir gine maʿbūddur çünki

61.19 resūl allahnıñ peyġamber bolup yiberilüvinden aṣl maḳṣūd tevḥīdke münḥaṣırdur (فهل أنتم مسلمون) bes miñe vaḥy

61.20 ḳılınġan nersege boy ṣunuvçı tügilsiz mi? boy ṣunuvıñız maʿnāsında (فإن تولوا فقل آذنتكم على سواء) bes eger

61.21 boy ṣunuvdan yaʿnī tevḥīdden yüz döndürseler bes eyt sin ey muḥammed (ʿahm) min özime emr ḳılınġan

61.22 nerseni bildürüvde berāber bolġanıñız ḥālde bildürdim yaʿnī her ḳayuñızġa tiygüz beyān itdim beyānımnı ve bildürüvimni

61.23 ḫāṣlamadım (وإن أدري أقريب أم بعيد ما توعدون) ve bilmeym sizge vaʿde ḳılınġan nerse (ḥaşr) yaḳın mı

61.24 yā ki yıraḳ mı (إنه يعلم الجهر من القول ويعلم ما تكتمون) düristlikde ol allah sözden ẓāhir bolġannı da

61.25 ve sizniñ yaşirgen söziñizni de biledür (وإن أدري لعله فتنة لكم) daḫı min bilmeym şāyed sizniñ ʿaẕābıñıznı

61.26 kiçüktürüv sizniñ içün imtiḥān bolur yaʿnī sizniñ niçük ʿamel ḳıluvıñıznı bilüvi içün (ومتاع إلى حين)

61.27 daḫı öziniñ iradesi tilegen vaḳtḳa ḳadar fāʾidelendürüv bolur yaʿnī şol revişçe eyt (قال رب احكم

61.28 بالحق) muḥammed (ʿahm) eytdi ey rabbim ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳıl (وربنا الرحمن المستعان على ما تصفون) ve bizniñ

61.29 rabbimiz ḫalḳına köp raḥmet ḳıluvçıdur hem sizniñ ṣıfatlaġan nerseñiz üzerine yardem istelmişdür.

61.30 enbiyā sūresiniñ tercemesi tamam boldı

62.1 * yigirmi ikinçi sūre ḥacc sūresi mekkede ingen yitmiş sigiz āyet *

62.2 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

62.3 (يا أيها الناس اتقوا ربكم) ey ādemler rabbiñizden ḳorḳıñız (إن زلزلة الساعة شيء عظيم) düristlikde

62.4 ḳıyāmetniñ yirni silkitüvi uluġ ḳorḳunçlu nersedür (يوم ترونها) ḳıyāmet küni şundayın kündür körürsün ol

62.5 künni (تذهل كل مرضعة عما أرضعت) ol künde balasını imize turġan her bir ana ime turġan balasından

62.6 ġāfil bolur (unutur) (وتضع كل ذات حمل حملها) hem her yük iyesi ana yügini (balasını) ḳoyar

62.7 (ṣalur) (وترى الناس سكارى) daḫı ādemlerni isrikler kibi körürsün (وما هم بسكارى) ḥālbūkim ḥaḳīḳat

62.8 isrik tügildür (ولكن عذاب الله شديد) ve likin allahnıñ ʿaẕābı ḳatıdur ʿaẕābnıñ ḳatılıġı

62.9 başlarından ʿaḳllarını yiberür (ومن الناس من يجادل في الله بغير علم) ve ādemler cümlesinden şundayın ādem

62.10 bardur allahnıñ dīninde hiç nerse bilüvden başḳa cedel ḳılışur (nizāʿlaşur ve talaşur) (ويتبع كل شيطان مريد)

62.11 daḫı ḳasdı yalġız bozuḳlıḳ ġına bolġan her bir şeyṭānġa iyerür bu āyet ḥarṣ oġlı nażr ḥaḳında ingen

62.12 nażr hemīşe bāṭıllıḳ ḳıçḳurışḳan ferişteler allahnıñ ḳızları ḳurān evvelgilernīn yazġan ḥikāyetleri

62.13 ölgeç tirilmek yoḳ diyü eyte iken nuzūl sebebi nażrġa ḫāṣ bolsa da lafẓ-ı ʿāmm her bir nażr ṣıfatında bolġan

62.14 ādemni şāmil (كتب عليه) şeyṭān üzerine ḥükm ḳılındı (أنه من تولاه فانه يضله) düristlikde şāʾn kimde kim

62.15 şeyṭānnı baş itüp tutsa şeyṭān ol kişini azdurur (ويهديه إلى عذاب السعير) daḫı şeyṭān ol kişini

62.16 ḳızdurulmış tamuġġa köndürür yaʿnī şeyṭānġa iyergen ādemni azduruv ve tamuġġa könderüv birlen ḥükm

62.17 ḳılındı (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ey ādemler (إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ) eger siz ḳabrlerden ḳobarıluvdan şikde

62.18 bolsañız (فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ) bes düristlikde biz sizni tofraḳdan yaratduḳ ādem ʿahm yā ki

62.19 nuṭfe ḥāṣıl bolġan azıḳlar tofraḳdan yaraṭılġan şunıñ içün tofraḳdan yaratduḳ digen çünki

62.20 aṣlımız yā ki aṣl maddemiz tofraḳdan yaraṭıldı (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ) munıñ ṣoñında meni ṣuvından

62.21 munıñ ṣoñında ḳan kisekinden yaratduḳ (ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ) munıñ ṣoñında ẖalḳnı

62.22 (yaraṭıluvı) tamām bolġan daẖı ẖalknı tamām bolmaġan it kisekinden yaratduḳ (لِنُبَيِّنَ لَكُمْ) bu

62.23 revişçe aḳrunlıḳ birlen yaratduḳ sizge kemāl ḳudretimizni ve ḥikmetimizni beyān ḳıluvımız içün (وَنُقِرُّ

62.24 فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ) daẖı balanı analarnıñ bala ḳapçıḳlarında tilegenimiz ḳadar ḳararlandururmız (إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى)

62.25 maʿlūm bolġan müddetke (bala tapuv vaḳtıġa) ḳadar (ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا) munıñ ṣoñında analarıñıznıñ ḳurṣaġından

62.26 yaş bala bolġanıñız ḥālde çıġarurmız (ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ) munıñ ṣoñında ʿaḳlıñıznıñ ve ḳuvvetiñizniñ kemāline

62.27 irişüviñiz içün terbiyelermiz (وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى) daẖı sizlerden ʿaḳlınıñ ve ḳuvvetiniñ kemāline irişken

62.28 vaḳtde öltürülmiş bolġanıñız bar (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ) daẖı sizden ʿömriniñ iñ naçar

62.29 vaḳtine (ḳartlıḳḳa) ḳadar ḳaytarılmış bolġanı bar (لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا) ʿömrniñ iñ naçarına

II / 63

63.1 ḳadar ḳaytaruv bilgenniñ ṣoñında hiçbir nerseni bilmes bolup evrilsün içün yaʿnī ʿaḳlınıñ

63.2 żaʿīflikinde ve fehmniñ azluġında bala vaḳtındaġı revişine ḳaytsun içün (وترى الأرض هامدة)

63.3 ve ey muḥammed ʿahm sin yirni ölgen ve kebiken körürsün (فاذا انزلنا عليها الماء) bes her ḳayçan yir

63.4 üzerine ṣunı indürsek (اهتزت وربت) ölenler sebebli yir silkinür ve köpünür (وانبتت من كل

63.5 زوج بهيج) daḫı her bir ṣınıfdan ḳörkem ölenler ösdürür (ذلك بان الله هو الحق) bu yaʿnī allahü teʿālānıñ

63.6 türli ṣıfatlarda ādemni yaratuvı ve birisi birisine ḫilāf bolġan ḥāllerge eylendürüvi hem ölgenniñ

63.7 ṣoñında yirni tirgüzüvi allahü teʿālānıñ ḥadd-i ẕātında hemīşe s̱ābit boluvı sebeblidür (وانه يحي الموتى)

63.8 daḫı düristlikde allahü teʿālā ölüklerni tirgüzür yaʿnī ölüklerni tirgüzüvge ḳādir boluvı sebeblidür eger ölüklerni

63.9 tirgüzüvge kādir bolmasa nuṭfeni hem ölgen yirni de tirgüzmes idi (وانه على كل شيء قدير)

63.10 daḫı düristlikde allahü teʿālā her bir nerse üzerine küçi yitküçidür yaʿnī her nersege küçi yitmegi

63.11 sebeblidür allahü teʿālānıñ baʿż ölüklerni tirgüzüvi müşāhede birlen s̱ābit bolġaç her ḳayusını tirgüzüvge de ḳādir

63.12 boluvı s̱ābit bola çünki allahü teʿālānıñ ḳudreti ẕātı içün ḳudretiniñ her nersege nisbeti berāber (وان الساعة

63.13 آتية لاريب فيها) daḫı düristlikde ḳıyāmet ḳilüvçidür ve ol ḳıyāmetde (ḳilüvinde) aṣlā şik yoḳdur

63.14 (وان الله يبعث من في القبور) daḫı düristlikde allahü teʿālā ḳabrlerde bolġan ādemlerni ḳobarur (ومن الناس

63.15 من يجادل في الله) daḫı ādemler cümlesinden bardur allahnıñ dīninde cidāl ḳıluvçı (ḳıçḳurışuvçı) ādemler

63.16 (بغير علم ولا هدى ولا كتاب منير) ʿilm-i faṭriden daḫı ʿilm istidlālīden daḫı nūrlanduruvçı kitābdan

63.17 (vaḥyden) başḳa çünki ʿilm bu üçiniñ birisi birlen bola yaʿnī żarūret ve bedāhat bilürge kirek yā ki

63.18 delīl birlen yā ki vaḥy birlen bu üçiniñ birisi bolmaġanda bilüv bolmay (ثاني عطفه) moynı burġan

63.19 (tekebbürlengen) ḥālde cidāl ḳılışur (ليضل عن سبيل الله) allahnıñ dīninden azduruv içün (له في الدنيا)

63.20 خزي) bu bilmeyinçe cidāl ḳılışuvçı ādem içün dünyāda rüsvālıḳ bolur (ونذيقه يوم القيامة عذاب الحريق)

63.21 daḫı bu kişige ḳıyāmet küninde yandurġuçı tamuġnıñ ʿaẕābını tatuturmız (ذلك بما قدمت يداك) ḳıyāmet

63.22 küninde bu kişige eytür siñe bu rüsvālıḳ ve bu ʿaẕāb iki ḳolıñnıñ ilk ḳılġan ḳabāḥat ʿamelleri

63.23 (küfr ve günāhlar) sebebli diyü (وأن الله ليس بظلام للعبيد) daḫı düristlikde allahü teʿālā ḳullarġa aṣlā cebr

63.24 ve ẓulm ḳıluvçı tügildür (ومن الناس من يعبد الله على حرف) daḫı ādemler cümlesinden bardur allahġa dīnden

63.25 bir ṭaraf üzerine s̱ebātsız ʿibādet ḳıluvçılar (فإن أصابه خير) bes eger ol kişige izgülik irişse

63.26 (اطمأن به) ol izgülikde yā ki dīnde ḳararlanur (وإن أصابته فتنة) ve eger ol kişige fitne (belā

63.27 ve ḳażā) irişse (انقلب على وجهه) yüzi üzerine eylenür yaʿnī küfrge ḳaytur bu āyet medīnege

63.28 kilgen aʿrāb ḥaḳında indi digenler çünki aʿrābdan birevsiniñ teni selāmet bolsa ve biyesi

63.29 yaḫşı ḳulın toġdursa hem ḫatunı ir bala tapsa ayaḳsız ve ayaḳlı malları köpeyse eyte iken

64.1 bu islām dīnine kirdikimden birli hemīşe işim yaḫşı diyü hem dīnde s̱ābit bola iken eger iş munıñ

64.2 kirisinçe bolsa eyte iken islām dīnine kirdikimden birli hemīşe işim kiri kite diyü hem küfrge kiri

64.3 döne iken (خسر الدنيا والآخرة) bu kişi dünyā ve āḫiretde özine żarar itdi (ذلك هو الخسران

64.4 المبين) dünyā ve āḫiretde żarar itüv ẓāhir ve uluġ bolġan żarardur (يدعو من دون الله) bu kişi allahdan

64.6 başḳaġa ʿibādet ḳılur (ما لا يضره وما لا ينفعه) özine żarar birmey turġan hem fāʾide de birmey turġan nersege

64.7 (ṣanemlerge) (ذلك هو الضلال البعيد) mundayın nersege ʿibādet ḥaḳdan yıraḳ bolġan azġunlıkdur (يدعو لمن

64.8 ضره أقرب من نفعه) bu kişi żararı fāʾidesinden yakınraḳ bolġan ẕātke ʿibādet ḳılur fāʾideden murād kāfirniñ

64.9 iʿtiḳādınça sanemge ʿibādet sebebli kütilgen şefāʿat hem allahġa yaḳınlıḳ, żararından murād dünyāda ḳatınıñ ḥelāl

64.10 boluvı āḫiretde mengü ʿaẕāblı boluvı (لبئس المولى) ni yavız yardemçidür ol maʿbūd (ṣanem) (ولبئس العشير)

64.11 daḫı ni yavız yoldaşdur ol maʿbūd (ṣanem) (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات)

64.12 īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerni kiritür (جنات تجري من تحتها الأنهار) astlarından yılġalar

64.13 (şular) aġa turġan bakçalarġa (إن الله يفعل ما يريد) düristlikde allahü teʿālā tiledüki nersesini ḳılur

64.14 (من كان يظن) kimdür gümān ḳılsa (أن لن ينصره الله في الدنيا والآخرة) allahnıñ resūline dünyāda daḫı

64.15 āḫiretde yardem ḳılmazsızlıġı yaʿnī allahü teʿālā dünyada ve āḫiretde resūline muḥammed ʿahmge yardem ḳıluvçıdur kimde kim

64.16 munıñ ḫilāfını ẓann ḳılsa (فليمدد بسبب إلى السماء) bes ol kişi sebeb (yib) birlen kökge (iv

64.17 töbesine) aşılsun (ثُمَّ لْيَقْطَعْ) munıñ şoñında ol yib birlen bovulsun ḥāṣıl aşılup ölsün (فَلْيَنْظُرْ)

64.18 هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ) bes ʿaḳlına ḳaytup bu kişi oylap ḳarasun ḳılġan bu işi (aşılınuvı)

64.19 açuvını yā ki açuvlanġan nersesini yiberür mi? (وَكَذٰلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ) oşandaḳ yaʿnī ötken

64.20 āyetni indürdükimiz kibi ḳurānnıñ küllisini ẓāhir bolġan āyetler itüp indürdük (وَأَنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يُرِيدُ)

64.21 daẖı düristlikde allahü teʿālā tilegen ādemini ḥaḳlıḳġa köndürür (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) düristlikde īmān

64.22 kitürgen ādemler (وَالَّذِينَ هَادُوا) daẖı yehūd bolġan ādemler (tevrāt birlen ʿamel itüvçi ḥażret-i mūsā

64.23 ḳavmi) (وَالصَّابِئِينَ) daẖı naṣārā birlen yehūd meẕhebinden köçüp yuldızlarġa ʿibādet ḳıluvçılar (وَالنَّصَارٰى)

64.24 daẖı naṣārālar (incīl birlen ʿamel itüvçi ḥażret-i ʿīsā ḳavmi (وَالْمَجُوسَ) daẖı dīnsiz kāfirler (وَالَّذِينَ)

64.25 أَشْرَكُوا) daẖı allahġa şerīk iṡbāt ḳıluvçılar (إِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) düristlikde allah (teʿālā)

64.26 ḳıyāmet küninde bu türli dīnde bolġan ẖalḳlar arasını ḥükmde ayurur ve her ḳayusına münāsib cezālarunı

64.27 birür (إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) düristlikde allahü teʿālā her bir nerseni bilgüçidür (أَلَمْ تَرَ) bilmeysün mi

64.28 ey muḥammed (أَنَّ اللّٰهَ) düristlikde allah (teʿālā) (يَسْجُدُ لَهُ) ol allahġa secde ḳılur (boy şunur) (مَنْ

64.29 فِى السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِى الْأَرْضِ) köklerde ve yirlerde bolġan ʿaḳl iyesi bolġan cān iyeleri (وَالشَّمْسُ)

64.30 وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ) daẖı ḳuyaş hem ay hem yuldızlar secde ḳılur (وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ) daẖı ṭaġlar

II / 65

65.1 hem ağaçlar hem yirde beri turġan cān iyesi ḥayvānlar secde ḳılur (وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ) daḫı ādemlerden

65.2 köpisi secde ḳılur (وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ) daḫı ādemlerden köpisi üzerine secde ve inḳıyāddan baş

65.3 tartduġı içün ʿaẕāb s̱ābit boldı (وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ) ve kimdür anı allahü teʿālā ḫor ḳılsa ol kişini

65.4 ḥürmetli ḳıluvçı yoḳdur (إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ) düristlikde allahü teʿālā tiledüki nersesini ḳılur (هٰذَانِ

65.5 خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) bu iki fırḳa yaʿnī müʾminler birlen kāfirler birisi birisine düşmānlardur rableriniñ

65.6 dīninde yā ki ẕāt ü ṣıfatlarında daʿvā ḳılışdılar baʿżılar müʿminler birlen yehūdler murād digenler çünki

65.7 yehūdler biz sizden kitābda burunmız hem bizniñ peyġamberimiz sizniñ peyġamberiñizden burundur diyü müʾminler

65.8 eytdiler biz muḥammed ʿahmge sizniñ peyġamberiñizge īmān kitürdük hem sizniñ kitābıñızġa īmān kitürdük siz bizniñ

65.9 kitābımıznı ve peyġamberimizniñ peyġamber idükni bile turup inkār itdiñiz diyü (فَالَّذِينَ كَفَرُوا) bes kāfir bolġan

65.10 ādemler (قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ) kāfir bolġan ādemler içün cüsseleri müḳdārınça oṭdan bolġan kiyimler

65.11 taḳdīr ḳılınur (çiklenür) (يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ) kāfirlerniñ başları üstünden issi ṣular

65.12 ḳıyılur (يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ) ol issi ṣu birlen kāfirlerniñ içlerinde bolġan nerseleri

65.13 (içekleri) daḫı tirileri eritilmiş bolur (وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ) daḫı kāfirlerni ʿaẕāb ḳılur içün

65.14 oṭdan bolġan ḳamçılar (nagaykalar) bolur (كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ) ḳayu ġına zamān kāfirler

65.15 özlerine tutaşḳan ḳayġu içün tamuġdan çıġarġa tileseler (أعيدوا فيها) tamuġḳa kiri ḳaytarılmış

65.16 bolurlar (وذوقوا عذاب الحريق) daḫı kāfirlerge yanduruvçı tamuġnıñ ʿaẕābını tatuñız diyü eytilür

65.17 (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات) īmān kitürüp de izgü ʿameller

65.18 ḳılġan kişilerni kiritür (جنات تجري من تحتها الأنهار) astlarından ṣular aġa turġan ucmaḫlarġa

65.19 (يحلون فيها) ol ucmaḫda ziynetlenmiş bolurlar (من أساور من ذهب ولؤلؤا) altundan bolġan

65.20 bilezikler daḫı incüler birlen (ولباسهم فيها حرير) ucmaḫ ehliniñ ucmaḫdaġı kiygen kiyimleri cifek

65.21 bolur (وهدوا إلى الطيب من القول) daḫı sözden ḫoş bolġanına köndürilmiş bolurlar (وهدوا إلى صراط

65.22 الحميد) daḫı maḳtalmış bolġan yolġa köndürülmiş bolurlar (إن الذين كفروا) düristlikde şundayın

65.23 ādemler kāfir boldılar (ويصدون عن سبيل الله) daḫı allahnıñ dīninden ṭıyar boldılar (والمسجد الحرام

65.24 الذي) daḫı şundayın mescid-i ḥarāmdan ṭıyar boldılar (جعلناه للناس سواء) ol mescid-i ḥarāmnı bütün

65.25 ādemler içün berāber ḳılduḳ (العاكف فيه والباد) mescid-i ḥarāmda turuvçı ādemde ve çinden kilüvçi

65.26 ādem de berāberdür yaʿnī kāfir bolup da allahnıñ dīninden daḫı mescid-i ḥarāmġa kirüvden ṭıyġan ādemler

65.27 ʿaẕāb ḳılınmışlardur bu āyet ḥarb oġlı süfyānnıñ hem munıñ aṣḥābınıñ resūl ekremni mekkege

65.28 kirüvden ṭıyuvları ḥaḳında indi eger de bu āyetde mescid-i ḥarāmdan özi murād bolsa şāfiʿī reʾyinçe

65.29 bu āyetniñ maʿnāsı boladur mescid-i ḥarām bütün ādemlerge ḳıble ʿibādetde yönelüv ḥaḳında her bir ādem berāber

II / 66

66.1 maʿnāsında eger de reʾyinçe mescid-i ḥarāmdan mekke murād bolsa bu āyet mekke yirlerini ṣatuv ve icārege birüvniñ

66.2 dürist bolmavına delālet ḳıla (وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْحَادٍ بِظُلْمٍ) ve kimdür mescid-i ḥarāmda ʿadālet (orṭaçalıḳ) dan

66.3 köçken ḥālde ẓulm sebebli bir murādnı tilese ḥāṣıl günāh ḳıluvnı ḳaṣd ḳılsa (نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ)

66.4 ol kişini rencitküçi ʿaẕābdan tatuturmız * allahü teʿālā beytu'l-lahnı uluġlav ve ḥüccetniñ vācib boluvı

66.5 ve teve boġazlav ve anıñ itini aşav ve tüklerni kinerüv hem neẕrge vefāʾ ḳıluv ṭavāf ziyāret

66.6 ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَاِذْ بَوَّأْنَا لِاِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ) ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni ẕikr ḳıl

66.7 biz ibrāhīm (ʿahm) içün beytu'l-lah ornını küçley turġan hem ʿibādet içün ḳayta turġan orun itüp

66.8 ḥāżirledük beytu'llahnı evvel ādem ʿahm bināʾ ḳıldı ṣoñra nūḥ ʿahm ṭūfanında beytu'l-lah kökke köterildi

66.9 allahü teʿālā ibrāhīm (ʿahm)ge bir cil yiberüp beytu'l-lahnıñ ornını bildürdi hem ibrāhīm (ʿahm) evvelgiçe

66.10 itüp bināʾ ḳıldı digenler āyetniñ bu ḳadarsı beytu'l-lahnı uluġlavnı beyān boldı (أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا)

66.11 ey ibrāhīm (ʿahm) siniñ içün beytu'l-lah ornını küçley turġan ve ʿibādet içün ḳayta turġan orun ḳılduḳ

66.12 miñe ʿibādetde hiç şerīk ḳılmassızlıġıñ içün (وَطَهِّرْ بَيْتِيَ) daḫı minim ivimni ṣanemlerden

66.13 ve ḳaẕuretlerden pākla (لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ) ṭavāf ḳıluvçılar hem beytu'l-lahda turuvçılar içün (وَالرُّكَّعِ

66.14 السُّجُودِ) daḫı beytu'l-lahda rükūʿ ve secde ḳıluvçılar (namāz oḳuvçılar) içün) (وَاَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ)

66.15 ādemlerge ḥacc ḳıluvġa ündev birlen nidā ḳıl (يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ) eger ḥacge ündev birlen nidāʾ ḳılsañ

66.16 siñe cıyav bolġanları hem arıḳ tevelerge aṭlanġanları ḥālde kilürler (يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ) ol

66.17 arıḳ teveler her bir yıraḳ yoldan kilürler bu ḳadarsı ḥacnıñ vucūbı ḥaḳında boldı (لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ)

66.18 özleri içün bolġan dünyā ve āḫiret fāʾidelerine ḥāżir bolsunlar (وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ) daḫı ḳurbānlarnı

66.19 ve hedylerni boġazlaġan da allahnıñ ismini ẕikr ḳılsunlar (فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ) bilgüli künlerde imām-ı aʿẓam

66.20 ḳaşında ẕü'l-ḥicceniñ onınçı küni ḳaşında ẕü'l-ḥicceniñ onınçı on birinçi on iḳinçi künleri

66.21 (عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ) allahnıñ ismini ẕikr ḳılurlar allahnıñ dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ

66.22 söyleşmey turġanlarını (teve ṣıġır ṣarıḳnı) boġazlavnı irişdürüvi ve müyesser ḳıluvı üzerine

66.23 āyetniñ bu ḳadarsı teve boġazlavnı beyānda (فَكُلُوا مِنْهَا) bes bu boġazlanġan dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ

66.24 itlerinden aşañız (وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ) daḫı ḳaṭılıḳ irişken muḥtāc ādemge ṭaʿāmlandurıñız āyetniñ

66.25 bu ḳadarsı boġazlaġan teveden aşavnı beyānda (ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ) ḥacc ʿamellerinden daḫı ḥayvān boġazlavdan

66.26 boşanġan ṣoñında kirlerini yibersünler yaʿnī saçlarını kitersünler ve tırnaḳlarnı kissünler āyetniñ

66.27 bu ḳadarsı tüklerni kiterüvni beyānda (وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ) daḫı ḥacda eytken neẕrlerine vefā ḳılsunlar

66.28 āyetniñ bu ḳadarsı neẕrlerge vefā ḳıluv ḥaḳında (وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ) daḫı iski ivge ṭavāf

66.29 ḳılsunlar kaʿbetu'l-lahnıñ iski iv boluvı çünki evvel yir yüzinde bināʾ ḳılınġan iv beytu'l-lahdur āyetniñ

II / 67

67.1 bu ḳadarsı ṭavāf ziyāretini beyānda * allahü teʿālā hedylerni ẕebḥ ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ذلك)

67.2 yaʿnī ḥacc ḥaḳında ẕikr ḳılınġan işler budur (ومن يعظم حرمات الله) ve kimdür allahnıñ perdesini yırṭuv ḥelāl

67.3 bolmaġan nerselerini uluġlar yaʿnī alarġa kirişmes ḥürmet allahdan allahnıñ her bir teklīf ḳılġan nersesi

67.4 murād yā ki beyt-i ḥarām, şehr-i ḥarām, mescid-i ḥarām murād (فهو خير له عند ربه) bes allahnıñ

67.5 ḥarāmlarını uluġlav uluġlavçı içün rabbisi ḥużūrında izgüdür (واحلت لكم الانعام) ve sizniñ içün

67.6 dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ küllisi ḥelāl ḳılındı (الا ما يتلى عليكم) meger sizge ḥarāmlıġı oḳulġanları ġına

67.7 ḥelāl ḳılınmadı yaʿnī ölekse doñġız boġaz ḳanı hem allahnıñ isminden başḳa ismini ẕikr ḳılınup boġazlanġan

67.8 ḥayvānlar kibi (فاجتنبوا الرجس من الاوثان) bes ṣanemlerden ʿibāret bolġan necslerden başḳa necslerden

67.9 ṣaḳlanuvıñız kibi ṣaḳlanıñız (واجتنبوا قول الزور) daḫı yalġan sözden ṣaḳlanıñız (حنفاء لله غير مشركين

67.10 به) allah içün ṣāf bolġanıñız ve allahġa şerīk-i is̱bāt ḳılmaġanıñız ḥālde (ومن يشرك بالله) ve kimdür allahġa

67.11 şerīk is̱bāt ḳılsa (فكانما خر من السماء) bes göyā ki ol kişi īmān köginden küfr çuḳurına tüşdi

67.12 (فتخطفه الطير) bes ol kişini tizlik birlen ḳuş ḳöterüp kitdi bes ḳuşnıñ içinde aʿżāları

67.13 kisek kisek bolup taraldı (او تهوي به الريح) yā ki ol kişini cil uçurup tüşürür (في مكان

67.14 سحيق) yıraḳ orunġa ḥāṣıl maʿnāsı allahġa şerīk bar dip iʿtiḳād kişi özini helāk itdi

67.15 kökden yıġılup tüşüp ḳış köterüp kitken kişiniñ helāk boluvı kibi yā ki yıraḳ orunġa cil uçurup

67.16 kitüp ṭaşlanġan kişiniñ helāk boluvı kibi bes bu āyetde mertebesiniñ bülendliginde īmānnı kökke

67.17 müşrikni kökden yıġılup tüşken ādemge ḳabāḥat nefs nefs-i hevāʾlarını köterüp kitken ḳaşḳi azġunlıḳġa

67.18 tüşürgen şeyṭānnı uçurup kitken cilge oẖşatılġan (ذٰلِكَ) bu şirkniñ ḳabāḥatligi ḥacc ḳıluvçılarnıñ

67.19 ḳurban boġazlavçılarnıñ s̱evābı izgülik birlen buyuruv ve yavızlıḳdan ṭıyuv yaʿnī bu işlerge lāzım boluvıñız

67.20 (وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللّٰهِ) ve kimdür allahnıñ hedylerini uluġlar (فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ) bes düristlikde

67.21 allahnıñ hedylerini uluġlav köñilleri taḳvālıḳ iyesi bolġan ādemlerniñ işlerindendür hedylerni uluġlav

67.22 simizrekni ve bahāsı ḳıymetregini iẖtiyār ḳıluvdur (لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى) sizniñ içün ol

67.23 hedylerde bilgüli müddetke (boġazlaġanġa ḳadar) fāʾideler bolġuçıdur ḥācet vaḳtinde aṭlanuv żarūret vaḳtinde

67.24 sütlerini ṣavup içüv kibi (ثُمَّ مَحِلُّهَا اِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ) munıñ ṣonıñda ol hedylerini boġazlavnıñ

67.25 vācib boluvınıñ vaḳti iski ivge (kaʿbetu'l-lahġa) tirelġüçidür yaʿnī ḥarāmga ẖāṣdur ḥarām beytu'l-lah

67.26 ḥükminde (وَلِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا) sizden ilk her bir müʾminler cemāʿati içün ḳan aġızmaḳ ve ḳurbānlar

67.27 boġazlamaḳ ḳılduḳ (لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ) allahnıñ ismni gine ẕikr ḳılsunlar içün (عَلٰى مَا

67.28 رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ) dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ söyleşmey turġanlarından boġazlaġan vaktde allahnıñ

67.29 rızḳlandurġan nersesi (niʿmeti) üzerine (فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ) boġazlaġan vaḳtde allahnıñ ismni gine ẕikr

68.1 ḳıluñız anıñ içün sizniñ maʿbūdıñız bir gine maʿbūddur (فَلَهُ أَسْلِمُوا) bes allahġa boy sunıñız yaʿnī ẕikrni

68.2 allahġa ḫaṣlañız (وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ) töbençilik ḳıluvçılarġa allahdan ḳorḳuvçılarġa süyünç birsün

68.3 ey muḥammed (ʿahm) (الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ) töbençilik ḳıluvçılar allahdan ḳorḳuvçılar şundayın

68.4 ādemlerdür her ḳayçan allahnı ẕikr ḳılınsa alarnıñ köñilleri ḳorḳar (وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ) daḫı

68.5 özlerine irişken ağırlıḳlarġa ṣabrlıḳ ḳıluvçılarġa süyünç bir (وَالْمُقِيمِي الصَّلٰوةِ) daḫı vaḳtinde

68.6 namāz oḳuvçılarġa süyünç bir (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) daḫı biz özlerine rızḳlandurġan nerseden dīn

68.7 yolında ṣarf ḳıluvçılarġa süyünç bir * allahü teʿālā büdn (tomuv şıġır) boġazlav ve alarnıñ itini aşav

68.8 hem ṣadaḳa birüv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni iñdürdi (وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ) teveni sizniñ

68.9 fāʾideñiz içün yaratduḳ allahnıñ meşrūʿ ḳılġan dīniniñ ʿalāmetlerinden ḳılduḳ (büdn) luġat iʿtibārı birlen

68.10 tevege ḫāṣ bolsa da şerīʿatde ḥanefī meẕhebinde şıġırnı da şāmil (لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ) ol tevede sizniñ içün

68.11 köp fāʾideler bardur (فَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ عَلَيْهَا) bes teveni boġazlaġanda allahnıñ ismini ẕikr ḳıluñız (صَوَافَّ)

68.12 ayaḳları üstünde turġuçı bolġan ḥālde ol teve (فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا) bes teveniñ yanları yirge

68.13 tüşse yaʿnī boġazlaġaç olsa ve cānı çıḳsa (فَكُلُوا مِنْهَا) bes ol teveni (itni) aşañız (وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ)

68.14 (وَالْمُعْتَرَّ) daḫı ol teveniñ itinden özi ḳaşında bolġan nersege rāżı bolup ṣoramay turġan

68.15 kişige hem ṣoravçı kişige ṭaʿāmlandurıñız (كذلك سخرناها لكم) oşandaḳ yaʿnī teveni ayaḳ üzere

68.16 bolġan ḥālde boġazlavnı ṣıfatlavımız kibi teveni sizge müsaḫḫir (boy ṣunuvçı) ḳılduḳ (لعلكم تشكرون)

68.17 bizniñ birgen niʿmetimizge şükr ḳıluvıñız içün (لن ينال الله لحومها ولا دماؤها) allahnıñ rıżālıġına teveniñ ṣadaḳa

68.18 ḳılınġan itleri ve boġazlaġanda aġızlaġan ḳanları irişmes (ولكن يناله التقوى منكم) likin allahnıñ

68.19 rıżāsına sizlerden köñilleriñizniñ taḳvālıġı irişür yaʿnī it iyeleri ve ḳan iyeleri itni ṣadaḳa birüv

68.20 ve ḳannı aġzu birlen gine allahnıñ rıżālıġına irişmes meger izgü niyet ve iḫlāṣ hem taḳvālıḳ şarṭlarını

68.21 riʿāye ḳıluv sebebli gine irişür (كذلك سخرها لكم) oşandaḳ allah sizge teveni müsaḫḫir ḳıldı

68.22 (لتكبروا الله على ما هداكم) dīn ʿalāmetlerine ve ḥacc ʿamellerine ve köndürüvi üzerine allahnı uluġlavıñız

68.23 içün (وبشر المحسنين) ve ey muḥammed (ʿahm) izgülik ḳıluvçılarġa süyünç bir (ان الله يدافع عن الذين

68.24 آمنوا) düristlikde allah īmān kitürgen ādemlerden müşriklerniñ żararlarunı yiberür (ان الله لا يحب كل

68.25 خوان كفور) düristlikde allahü teʿālā her bir öziniñ emānetine ḫıyānet ḳıluvçını ve niʿmetine küfrān ḳıluvçını

68.26 dost körmes (أذن للذين يقاتلون) müşrikler birlen ṣoġış ḳıluvçı müʾminlerge ṣoġış ḳılurġa izn

68.27 birildi (بأنهم ظلموا) şunıñ sebebli izn birildi düristlikde müselmānlar müşrikler ṭarafından cebr ḳılındılar

68.28 ṣaḥābeler müşrikler ṭarafından cebrlengeç ḳayusı ḳıynalup ḳayusı cerāḥatlenüp resūl allahġa kilüp özleriniñ

68.29 mażlūm olduḳlarunı söylediler resūl allah ṣabr ḳılıñız miñe bu künge ḳadar allah ṭarafından ṣoġış ḳıluv birlen

II / 69

69.1 buyurulduğı yoḳ didi * ṣoġışḳa izn birlen kilgen āyetlerniñ evvelgisi bu āyet (وَأَنَّ اللهَ عَلَى نَصْرِهِمْ

69.2 لَقَدِيرٌ) daḫı düristlikde allahü teᶜālā müselmānlarġa yardem birüvge elbette küçi yitküçidür (الَّذِينَ أُخْرِجُوا

69.3 مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ) müşrikler birlen ṣoġış ḳıluvçı müselmānlar şundayın ādemlerdür mekkedegi yurṭlarından

69.4 hiçbir ḥaḳsız (sebebsiz) çıġarıldılar (إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللهُ) meger çıġaruvnı mūcib bolġan ḥaḳḳ müselmānlarnıñ

69.5 rabbimiz her körkem ṣıfatnı cıyġan ẕātdur diyüvlerni gine yaᶜnī müselmānlarnı yurṭlarından çıġaruvnı mūcib

69.6 bolġan nerse allahnı birlevleri allahnı birlev vāḳıᶜada yurṭlarında ḳararlanduruvġa sebeb bolurġa tiyüş

69.7 ḥāṣıl müselmānlarnıñ çıġaruvnı mūcib bolġan tevḥīdden başḳa ᶜaybleri yoḳ bu āyet (tapġa) nıñ

69.8 (وَلَا عَيْبَ فِيهِمْ غَيْرَ أَنَّ سُيُوفَهُمْ * بِهِنَّ فُلُولٌ مِنْ قِرَاعِ الْكَتَائِبِ)

69.9 digen şiᶜiri ḳabīlinden mażmūnı bu ṣoġış ḳıluvçı bahādırlarda hiçbir ᶜayb yoḳ meger ᶜaybleri şol köp

69.10 ᶜasker birlen ṣoġış ḳılduḳlarından ḳılıçlarında kitüklik bar elbette ḳılıç ḳitilgençe ṣoġış ḳıluv ᶜaybden ṣanalmay

69.11 belki ġāyet cigitlikden ṣanala (وَلَوْلَا دَفْعُ اللهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ) eger de allahnıñ ādemlerniñ baᶜżısını baᶜżısına

69.12 irkli ḳıluv sebebli żararlarını yiberüvi bolmasa idi yaᶜnī müselmānlarnı müşriklerge irkli ḳıluvı sebebli

69.13 (لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ) müşriklerniñ millet (dīn) iyelerine ġalebesi sebebli rāhiblerniñ ṣavmaları ᶜibādetḫāneleri

69.14 hem naṣārālarnıñ ᶜibādetḫāneleri ḫarāb ḳılınur idi (وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ) daḫı yehūdlerniñ ᶜibādetḫāneleri

69.15 hem müselmānlarnıñ mescidleri (ʿibādetḫāneleri) ḫarāb ḳılınur idi yaʿnī müşrikler ḫarāb ḳılur idi

69.16 (يذكر فيها اسم الله كثيرا) ol ʿibādetḫānelerde yā ki müscidlerde allahnıñ ismi köp ẕikr ḳılına idi (ولينصرن

69.17 الله من ينصره) daḫı elbette öziniñ dīnine yardem itken ādemge allah yardem birür (ان الله لقوى عزيز) düristlikde

69.18 allahü teʿālā elbette yardem birüvge ḳuvveti yitküçidür hem ġālibdür hiç kim yardem birüvinden ṭıya almas (الذين

69.19 ان مكناهم فى الارض) mekkedegi yurṭlarından çıġarılġan ādemler şundayın ādemlerdür eger biz alarnı yirde

69.20 ḳararlandursaḳ (اقاموا الصلوة وآتوا الزكوة) alar namāz oḳurlar ve māllarından zekāt birürler (وامروا بالمعروف

69.21 (ونهوا عن المنكر) daḫı izgü iş birlen buyururlar ve yaman işden ṭıyarlar (ولله عاقبة الامور)

69.22 ve ol allah içündür işlerniñ ṣoñı (وان يكذبوك فقد كذبت قبلهم) ve eger ey muḥammed ʿahm sini

69.23 yalġanġa tutsalar ḳavmiñ ṣabr it taḥḳīḳ siniñ ḳavmiñden evvelgiler de peyġamberlerini yalġanġa tutdılar

69.24 قوم نوح وعاد وثمود) nūḥ ʿahm ḳavmi nūḥnı hem hūd ʿahm ḳavmi bolġan ʿād hūdnı ṣāliḥ ʿahm ḳavmi

69.25 bolġan s̱emūd ṣāliḥni yalġanġa tutdılar (وقوم ابراهيم وقوم لوط) daḫı ibrāhīm ʿahm ḳavmi ibrāhīmni

69.26 hem lūṭ ʿahm ḳavmi lūtnı yalġanġa tutdılar (واصحاب مدين وكذب موسى) daḫı şuʿayib ʿahm ḳavmi

69.27 bolġan medyen iyeleri şuʿayyibni yalġanġa tutdılar daḫı mūsā ʿahm ḳıbtīler ṭarafından yalġanġa

69.28 tutıldı (فامليت للكافرين) bes bu peyġamberlerni yalġanġa tutuvçı kāfirlerge vaḳti yitkenge ḳadar mühlet

II / 70

70.1 birdim (ثم أخذتهم) munıñ ṣoñında ol kāfirlerni ʿaẕāb birlen tutdım (فكيف كان نكير) bes niçük

70.2 boldı alar üzerine niʿmetni miḥnetke ilindürüv sebebli inkār itüvim (فكأين من قرية أهلكناها)

70.3 bes köp medür biz helāk ḳılġan karyelerden (yaʿnī ehllerni) (وهي ظالمة) ve ol ḳarye (ehli)

70.4 ẓulm ḳıluvçı idi (فهي خاوية على عروشها) bes ol ḳaryeler (dīvārları) töbeleri üzerine

70.5 yıġılup tüşküçidür (وبئر معطلة) ve köp medür iyeleri helāk boluv sebebli boş ḳaldurulġan ḳuyular

70.6 (وقصر مشيد) daḫı boş ḳaldurulġan büyük serāylar yaʿnī elbette bular köpdür (أفلم يسيروا في الأرض)

70.7 mekke müşrikleri bu helāk ḳılınġan ḳavmlerniñ yirlerinde seyr ḳılmadılar mu (فتكون لهم قلوب يعقلون بها)

70.8 bes eger iʿtibār içün seyr ḳılsalar idi mekke müşrikleri içün bilüv vācib bolġan nerseni (tevḥīdni)

70.9 bilüvge ḳural bolġan ḳalbler bolur idi (أو آذان يسمعون بها) yeise işitüv vācib bolġan nerseni

70.10 (vaḥy vaʿaẓni) iştüvge ḳural bolġan ḳulaḳlar bolur idi (فإنها لا تعمى الأبصار) bes düristlikde

70.11 ḳıṣa közler körüvden ṣoḳır bolmaslar (ولكن تعمى القلوب التي في الصدور) ve likin kökreklerde

70.12 bolġan köñiller iʿtibārdan ṣoḳır bolurlar yaʿnī köz körüvlerinde żarar yoḳ meger nefs arzularına

70.13 iyerüvleri sebebli ḳalbleri körmey (ويستعجلونك بالعذاب) ve ey muḥammed ʿahm müşrikler özlerini

70.14 ḳorḳutulġan ʿaẕābnı sinden aşuḳdururlar (وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ) elbette allah vaʿdesine ḫilāflıḳ ḳılmas

70.15 vaḳti yitkeç ʿaẕābnı indürür likin allah ṣabr ḳıluvçı ʿaẕābnı aşuḳdurmay (وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ) daḫı düristlikde

70.16 rabbiñ ḥużūrında bir kün (كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ) siz ṣanaġan yıllardan miñ yıl kibidür (ḳadardur) (وَكَأَيِّنْ

70.17 مِنْ قَرْيَةٍ) ve köp medür ḳaryeden (ehlinden) (أَمْلَيْتُ لَهَا) ol ḳaryege (ehline) mühlet birdim (وَهِيَ

70.18 ظَالِمَةٌ) ve ol ḳarye (ehli) mekke müşrikleri kibi ḳüfr sebebli ẓulm ḳıluvçı idi (ثُمَّ أَخَذْتُهَا) munıñ ṣoñında

70.19 ol ḳaryeni (ehlini) ʿaẕāb birlen tutdım (وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ) ve minim ḥükmimedür her ādemniñ ḳaytaçaġı (قُلْ)

70.20 eyt sin ey muḥammed ādemlerge (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ey ādemler (إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ) ançaḳ min sizni ẓāhir bolġan

70.21 ḳorḳutuv birlen ḳorḳıtuvçımun süyünç birüvçimün digen sözni ḳalduruvda bu āyetniñ müşrikler içün gine

70.22 serilüvine işāret bar (فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) bes şundayın ādemler īmān kitürdiler hem

70.23 izgü ʿameller ḳıldılar (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) ol ādemlerge allahnıñ yarlıḳavı hem uluġ rızḳ (cennet)

70.24 bolur (وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ) daḫı şundayın ādemler bizniñ āyetlerimizde öz iʿtiḳādlarında

70.25 uzaşḳanları ḥālde bozuḳlıḳ birlen saʿy ḳıldılar yaʿnī āyetlerimizniñ maʿnālarında ṭaʿn ḳıluv birlen saʿy

70.26 ḳıldılar (أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) bu ṣıfatdaġı ādemler yandurulmış oṭ iyeleridür (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ

70.27 مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ) ey muḥammed (ʿahm) biz sinden ilk hiç bir kitāblı peyġamberden hem kitābsız peyġamberden yibermedük

70.28 (الا) meger yibersek (اذا تمنى) her ḳayçan ol peyġamber köñlinde nefsi arzu ḳılġan nersesini tüşürse

70.29 yā ki özine indürgen nerseni oḳusa (القى الشيطان فى امنيته) şeyṭān arzu ḳılġan nersesine

II / 71

71.1 dünyā birlen şuġullenüvni mūcib bolġan nerseni ṭaşlar yā ki oḳuvına özine indürülmegen nerseni ṭaşlar

71.2 niteki resūl allah eytken "انه ليغان على قلبى فاستغفر الله فى اليوم سبعين مرة" diyü yaʿnī köñlime türli

71.3 nerseler eritilmiş ve ilḳaʾ ḳılınmış bola bes her künde min allahdan yitmiş mertebe maġfiret isteym (فينسخ الله ما يلقى

71.4 الشيطان) bes allah şeyṭān peyġamberlerniñ köñillerine ṣalġan nerseni bāṭıl ḳılur (ثم يحكم الله آياته)

71.5 munıñ ṣoñında allah öziniñ āyetlerini muḥkem ve s̱ābit ḳılur (والله عليم حكيم) ve allahü teʿālā ādemlerniñ ḥällerini

71.6 bilgüçidür ve alarġa ḳılġan işinde ḥikmet iyesidür * baʿżılar bu ḫuṣūsda şol revişçe rivāyet ḳılġanlar

71.7 resūl allah bir vaḳtde ḳureyş ḳavminiñ meclislerinde oturadur idi (والنجم) sūresi indi resūl allah bu sūreni

71.8 oḳurġa kirişdi "ومنات الثالثة الاخرى" digen sözge yitkeç şeyṭān vesvese ḳılup "تلك الغرانيق

71.9 العلى وان شفاعتهن لترتجى" didi resūl allah da bu sözni okudı müşrikler muñar bik kuvandılar süreniñ

71.10 āḫirine ḳadar oḳuġaç resūl allah secde ḳıldı müʾminler ve müşrikler her birisi birge secde ḳıldılar ṣoñra

71.11 ḥażret-i cebrāʾīl bu işni resūl allahġa bildürdi resūl allah bik ḳayġurdı şundan ṣoñ taʿziye ḳılup

71.12 allahü teʿālā ẕikri ötken āyetni indürdi digenler * likin bu rivāyet dürist tügil çünki resūl allahnıñ

71.13 bu sözni ḳaṣd birlen okuv iḥtimāli yoḳ çünki bu söz küfr şeyṭānnıñ hem resūl allahnıñ tilinde cebr irtüv iḥtimāli

71.14 yoḳ çünki şeyṭānnıñ resūl allahdan başḳa ādem ḥaḳında hem cebrā ḳıldururġa küçi yitmey çünki allahü teʿālā kullarımda

71.15 şeyṭānnıñ irkli boluvı yoḳ digen resūl allah ḥaḳında bigrek de mümkin tügil hem bu sözniñ resūl allahnıñ

71.16 tilinde ġaflet ve yañlışlıḳ birlen birüv iḥtimāli de yoḳ çünki bu ġaflet ve yañlışlıḳ vaḥyini irişdürüv vaḳtinde

71.17 aḳla maḥāl vālā vaḥyge oşanç ḳalmay hem naḳle de maḥāl çünki allahü teʿālā biz ḳurānnı bāṭıl ḳatnaşuvdan ṣaḳlarmız

71.18 diyü ḫaber birdi bu rivāyet bir taḳdīr s̱ābit bolsa bu ṭarīḳ eytürge mümkin resūl allah “ومنات الثالثة

71.19 الأخرى “ ġa yitkeç sukūt itken bolur resūl allahnıñ ḳırāʾatına tutaş itüp şeyṭān “تلك الغرانيق العلى

71.20 وان شفاعتهن لترتجى “ diyü oḳuġan bolur ḫalḳnıñ baʿżısı resūl allah oḳudı diyü ẓann ḳılġan bolur

71.21 çünki resūl allah ʿaṣrında şeyṭān cüherā söyleşken niteki uḥud ṣoġışında “ألا ان محمدا قتل “ bedr ṣoġışında

71.22 “لا غالب لكم اليوم من الناس وانى جار لكم “ diyü ḳıçḳurġan yā ki īmānda muḥkem bolġan ādem birlen īmānda

71.23 żaʿīf ādemni imtiḥān içün bolur (ليجعل ما يلقى الشيطان فتنة) allahü teʿālā şeyṭānnıñ peyġamberlerniñ

71.24 köñline ṣalġan nerseni ṣaluvġa ḳudretli ḳılur şeyṭān ṣalġan nerseni miḥnet hem ibtilā ḳıluv içün

71.25 (للذين فى قلوبهم مرض) köñillerinde şik ve nifāḳ bolġan ādemlerge (والقاسية قلوبهم) daḫı köñilleri

71.26 ḳara bolġan ādemlerge (وان الظالمين لفى شقاق بعيد) daḫı düristlikde ẓulm ḳıluvçı ādemler elbette ḥaḳdan

71.27 yıraḳ bolġan uzun ḫilāfdadur (وليعلم الذين أوتوا العلم) daḫı ʿilm birilgen ādemler bilsün içün allahü

71.28 teʿālā şeyṭānnı ḳudretli ḳıldı (أنه الحق من ربك) düristlikde ḳurān ḥaḳdur allahdan ingüçidür yā ki

71.29 şeyṭānnıñ peyġamberlerniñ köñillerine vesvese ṣaluvı ḥaḳdur allahdan ṣādirdür diyü (فيؤمنوا به) bes ʿilm iyeleri

II / 72

72.1 ḳurānġa yā ki allahġa īmān kitürürler (فتخبت له قلوبهم) bes ḳurānġa yā ki allahġa boy ṣunuv sebebli köñilleri

72.2 ḳararlanur (وان الله) daḫı düristlikde allahü teʿālā (لهاد الذين آمنوا الى صراط مستقيم) īmān kitürgen

72.3 ādemlerni toġrı ve ḥaḳḳ yolġa köndürüvçidür (ولا يزال الذين كفروا فى مرية منه) daḫı kāfir bolġan ādemler

72.4 ḳurāndan yā ki resūlden yā ki peyġamberlerniñ köñillerine şeyṭānnıñ vesvese ṣaluvından hemīşe şikdedür

72.5 (حتى تأتيهم الساعة بغتة) ḳıyāmet özlerine kinet kilgenge ḳadar (أو يأتيهم عذاب يوم عقيم) yeise

72.6 fāʾidesiz künniñ (bedr küniniñ) ʿaẕābı kilgenge ḳadar (الملك يومئذ لله) kāfirlerniñ şikleri bite turġan

72.7 künniñ ḫocalıġı allah içün ginedür (يحكم بينهم) allah ol künde müʾminler hem kāfirler arasında ḥaḳlıḳ birlen

72.8 ḥükm ḳılur (فالذين آمنوا وعملوا الصالحات) bes şundayın ādemler īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller

72.9 ḳıldılar (فى جنات النعيم) niʿmetler ucmaḫlarındadur (والذين كفروا وكذبوا بآياتنا فأولئك لهم

72.10 عذاب مهين) daḫı da kāfir bolup bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutḳan kimseler bardur, anday kişilerge

72.11 özlerin ḫor ḳılġuçı ʿaẕāb bolġuçıdur. (وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ) daḫı şundayın ādemler

72.12 allahnıñ rıżālıġı yolında ṭuvġan yurṭları bolġan mekkeden medīnege hicret ḳıldılar (ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا)

72.13 munıñ ṣoñında kāfirler ṭarafından ṣoġışda öltürüldiler yā ki (حتف انفهم) vaḳt yitüp ṣoġış ḳılmay ġına

72.14 öldiler (لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا) allah alarġa körkem rızḳnı (cennetni) rızḳlandurur (وَإِنَّ

72.15 اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) daḫı düristlikde allahü teʿālā elbette ol allahü teʿālā rızḳ birüvçilerniñ iñ

72.16 izgüsidür ḥesābsız rızḳlandurġanlıḳı içün (لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ) daḫı allahü teʿālā muhācirlerni

72.17 özleri rāżı bolġan orunġa (cennetke) kiritür (وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ) daḫı düristlikde allahü teʿālā

72.18 muhācirlerniñ dünyā ve āḫiretdegi ḥāllerini bilgüçidür hem muhācirler birlen ṣoġış ḳılġan muḫāliflerge ʿaẕābnı

72.19 aşuḳdurmavda şefḳat ḳıluvçıdur (ذَٰلِكَ) iş biz siñe beyān itkençe (وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ)

72.20 ve müʿminlerden bir kişi müşriklerden birisine özi ẓulm ḳılınġan ḳadar ẓulm itse ḳıṣāṣ da artdurmasa (ثُمَّ

72.21 بُغِيَ عَلَيْهِ) munıñ ṣoñında bu kişige müşriklerden ḳaytadan ẓulm ḳılınsa (لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ) elbette allah bu kişige

72.22 şiksiz yardem birür (إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ) düristlikde allahü teʿālā elbette müʿminlerden ʿafv ḳıluvçı hem alarnı

72.23 yarlıḳaġuçıdur öç alduḳları içün ʿaẕāb ḳıluvçı tügildür (ذَٰلِكَ) allahdan bu yardem (بِأَنَّ اللَّهَ

72.24 يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ) oşbunıñ sebeblidür düristlikde allah kiçni kündizge kiritür (وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ)

72.25 daḫı kündizni kiçke kiritür yaʿnī allahnıñ şeylerniñ baʿżısını baʿżısına üstün ḳıluvġa ḳādir boluvı sebeblidür

72.26 (وأن الله سميع بصير) daḫı düristlikde allah ẓulm ḳıluvçı birlen ẓulm ḳılınmışnıñ her ikisiniñ sözlerini

72.27 işitüvçi ve işlerini körüvçidür (ذلك) bu ḳudretniñ kāmilligi hem ʿilmniñ kāmilligi birlen ve ṣaf (بأن الله

72.28 هو الحق) oşbunıñ sebeblidür düristlikde allahü teʿālā hemīşe s̱ābitdür (وأن ما يدعون من دونه هو الباطل)

72.29 daḫı oşbunıñ sebeblidür düristlikde kāfirlerniñ allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan nerseleri bāṭıldur (وأن

72.30 الله هو العلي الكبير) daḫı düristlikde allahü teʿālā her nerse üzerine üstündür hem şerīki bolmaḳdan

II / 73

73.1 uluġdur (ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء) ey muḥammed ʿahm bilmeysün mi sin elbette bilesün düristlikde allah

73.2 kökden (yoġarıdan) şunı indürdi (فتصبح الأرض مخضرة) bes ölenler sebebli yir yaşıl bolup

73.3 evrilür (إن الله لطيف خبير) düristlikde allahü teʿālānıñ luṭfı her nersege irişküçidür hem ẓāhiri ve bāṭınnı

73.4 tedbīrlerni bilgüçidür (له ما في السموات وما في الأرض) ol allah içündür köklerde ve yirlerde bolġan

73.5 nerseler (وإن الله) daḫı düristlikde allah (لهو الغني الحميد) elbette ol allah ẕātında her nerseden muñsızdur

73.6 hem ṣıfatları ve işleri sebebli ḥamdni vācib itküçidür (ألم تر أن الله سخر لكم ما في الأرض)

73.7 ey muḥammed ʿahm bileysün mi elbette bilesün düristlikde allah sizge yirde bolġan nerselerni müsaḫḫir itdi

73.8 (وَالْفُلْكَ تَجْرِى فِى الْبَحْرِ بِاَمْرِهٖ) daḫı öziniñ emri birlen dīñgizde yürügen ḥālde ḳimeni müsaḫḫir itdi

73.9 (وَيُمْسِكُ السَّمَاۤءَ اَنْ تَقَعَ عَلَى الْاَرْضِ) daḫı kökni yirge tüşüvinden ṣaḳlap tutar (اِلَّا بِاِذْنِهٖ) meger kök yirge

73.10 tüşer allanıñ iẕni birlen yaʿnī ḳıyāmet küninde (اِنَّ اللّٰهَ) düristlikde allah (بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ) ādemlerge şefḳat

73.11 ḳıluvçı ve raḥmet ḳıluvçıdur (وَهُوَ الَّذِىٓ اَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ) ve ol şundayın allahdur sizni analarıñıznıñ

73.12 raḥminde tirgüzdi munıñ ṣoñında ecelleriñiz yitkeç öltürür (ثُمَّ يُحْيِيكُمْ) munıñ ṣoñında āḫiretde yine tirgüzür

73.13 (اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُورٌ) düristlikde ādem allahnıñ niʿmetlerini inkār itüvçidür (لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا) her

73.14 bir dīn iyesi içün şerīʿat ḳılduḳ (هُمْ نَاسِكُوهُ) ol dīn iyeleri ol şerīʿat birlen ʿamel itüvçilerdür

73.15 (فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِى الْاَمْرِ) bes dīn iyeleri siniñ birlen dīn işinde nizāʿlaşmasunlar (وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَ)

73.16 daḫı ādemlerni rabbiñni birlevge hem rabbiñniñ ʿibādetine ünde (اِنَّكَ لَعَلٰى هُدًى مُسْتَقِيمٍ) düristlikde sin

73.17 ḥaḳlıḳġa köndürüvçi toġrı yol üzerindesün (وَاِنْ جَادَلُوكَ) ve eger dīn işinde siniñ birlen ḳıçḳurışsalar

73.18 (فَقُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ) bes eyt siñ ey muḥammed (ʿahm) allah sizniñ ḳılġan ʿameliñizni bilgüçirekdür

73.19 (اَللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) allah ḳıyāmet küninde arañızda ḥükm ḳılur yaʿnī müʾminlerge s̱evāb ḳafirlerge ʿaẕāb

73.20 birlen (فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ) dünyāda vaḳtde iḫtilāf ḳılġan nerseñizde (dīn işinde) (اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ)

73.21 (اللهُ يَعْلَمُ) ey muḥammed bilmeysün mi sin elbette bilesün düristlikde allah bilür (مَا فِى السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) köklerde

73.22 ve yirlerde bolġan nerseni (اِنَّ ذٰلِكَ فِى كِتَابٍ) düristlikde köklerde ve yirlerde bolġan nerseler levḥü'l-maḥfūẓda

73.23 s̱ābitdür ve yazılġandur (اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيرٌ) düristlikde her nerseni bilüv hem levḥü'l-maḥfūẓda s̱ābit ḳıluv

73.24 allahġa ciñildür (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ مَا) daḫı müşrikler allahdan başḳa şol nersege ʿibādet ḳılurlar

73.25 (لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا) ol nersege ʿibādet ḳıluvnıñ düristligi birlen allah delīl indürmedi (وَمَا لَيْسَ)

73.26 (لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ) daḫı ol ʿibādet ḳıluvçılar içün de ol nersege ʿibādet ḳıluvnıñ düristligi birlen

73.27 ʿilm bolmadı (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ) ve munıñ kibi ẓulmġa kirişüvçiler içün hiç yardem birüvçi yoḳdur

73.28 (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ) ve her ḳayçan müşrikler üzerine ẓāhir bolġanları ḥālde āyetlerimiz oḳulmış

II / 74

74.1 bolsa (تَعْرِفُ فِى وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ) ey muḥammed kāfir bolġan ādemlerniñ yüzlerinde inkārnı bilürsün

74.2 (يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ) şundayın ādemlerni ḳınarġa ve astlarına sikerüp çıġarġa yaḳın bolurlar (يَتْلُونَ

74.3 عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا) ol ādemler ol kāfirler üzerine āyetlerimizni oḳurlar resūl allah hem aṣḥābı murād (قُلْ

74.4 اَفَاُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمْ) ey muḥammed (ʿahm) kāfirlerge eyt bu açuñızdan da yavızraḳ bolġan nerse birlen sizge

74.5 ḫaber bireym mü (النَّارُ) ol yavızraḳ nerse tamuġdur (وَعَدَهَا الَّذِينَ كَفَرُوا) allah ol tamuġnı kāfir bolġan

74.6 ādemlerge vaʿīd ḳıldı (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ve ni yavız evrileçek orundur ol tamuġ (يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ

74.7 مَثَلٌ) ey ādemler sizge ʿaceyb bir mes̱el (ḥāl) beyān ḳılındı (فَاسْتَمِعُوا لَهُ) bes ol mes̱elni işitiñiz yaʿnī

74.8 iḫlāṣıñız ile ṭıñlañız (إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) düristlikde allahdan başḳa sizniñ ʿibādet ḳılġan

74.9 nerseleriñiz (ṣanemler) (لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا) maḫlūḳlarnıñ iñ żaʿīfi bolġan çibin yaraṭuvġa da küçleri

74.10 yitmes (وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ) gerçi çibinni yaraṭuv içün hemmesi birge cıyulsalar da (وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ

74.11 الذُّبَابُ شَيْئًا) ve eger ol maʿbūdlarnıñ tenlerinden çibin bir nerseni (zaʿferān kibi bu yavlarnı yā ki

74.12 başḳa ziynetler kibi ni) alsa (لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ) ol ṣanemlar çibin alġan nerseni çibinden ḳutḳara (ḳaytarup

74.13 ala) almaslar mundayın bütün nerseniñ ʿācizi bolġan ṣanemlarnıñ niçük maʿbūd boluv iḥtimāli bolsun

74.14 (ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ) ṣanemge ʿibādet birlen fāʾide istevçi ʿābidler birlen fāʾide itselmiş maʿbūd ṣanemler küçsiz

74.15 boldılar (مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ) müşrikler allahnı ḥaḳḳ ṭanuv birlen ṭanımadılar (إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ) düristlikde

74.16 allahü teʿālā elbette bütün mümkinātnı yaraṭuvġa küçi yitküçidür hem işinde ġālibdür (اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا)

74.17 allahü teʿālā özi birlen peyġamberleri arasında vaḥyde vāsıṭa bolsun içün ferişteLerden ilçiler iḫtiyār

74.18 ḳılur (cebrāʿīl ʿahm ve başḳalar kibi) (وَمِنَ النَّاسِ) daḫı ḫalḳġa dīn öyretür içün ādemlerden

74.19 ilçiler (peyġamberler) iḫtiyār ḳılur (ان الله سميع بصير) düristlikde allahü teʿālā ādemleriniñ sözlerini

74.20 işitüvçidür hem işlerini körgüçidür (يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم) ol allahü teʿālā ādemlerniñ allarında

74.21 hem arṭlarında bolġan nerselerni bilür (والى الله ترجع الامور) ve ol allahġa işlerni ḳaytarılmış bolur

74.22 (يا ايها الذين آمنوا اركعوا واسجدوا) ey īmān kitürgen ādemler rukūʿ hem secde ḳıluñız (واعبدوا)

74.23 (ربكم وافعلوا الخير) daḫı rabbiñizge ʿibādet ḳıluñız ve izgü işlerni ḳılıñız (لعلكم تفلحون) mengülik

74.24 saʿādetke irişüviñiz içün bu işlerni ḳılıñız (وجاهدوا فى الله حق جهاده) daḫı allahnıñ dīnin üstün

74.25 ḳıluv içün allah yolında çın ṣoġış ḳıluv birlen (māllarıñız ve cānlarıñıznı ayamayınça) ṣoġış ḳılıñız

74.26 (هو اجتباكم) ol allah sizni dīnni içün iḫtiyār ḳıldı (وما جعل عليكم فى الدين من حرج) daḫı

74.27 sizniñ üzeriñizge dīnde ṭarlıḳ ve aġırlıḳ ḳılmadı yaʿnī küçiñiz yitmeslik işler birlen sizni teklīf

74.28 ḳılmadı (قبلمادى) atañız ibrāhīmniñ milletine iyeriñiz (هو سماكم المسلمين) ol allah

74.29 sizni müselmānlar dip aṭadı (من قبل وفى هذا) ḳurāndan ilk bolġan evvelgi kitāblarda da hem

II / 75

75.1 ḳurānda da (ليكون الرسول شهيدا عليكم) ḳıyāmet küninde resūl muḥammed ʿahm sizge vaḥyni irişdürüvine

75.2 şāhid bolsun içün (وتكونوا شهداء على الناس) daḫı sizniñ resūllerniñ vaḥyini ümmetlerine

75.3 irişdürüvlerine ādemler üzerine şāhidler boluñız içün (فاقيموا الصلوة) bes namāz oḳuñız

75.4 (وَآتُوا الزَّكٰوةَ) daḫı zekāt biriñiz (وَاعْتَصِمُوا بِاللّٰهِ) daḫı her işiñizde birlikde allahġa tutunuñız

75.5 (هُوَ مَوْلَاكُمْ) ol allah sizniñ yardem birüvçiñizdür hem işleriñizde taṣarruf ḳıluvçıñızdur (فَنِعْمَ الْمَوْلٰى)

75.6 (وَنِعْمَ النَّصِيرُ) bes ni ḫoş işlerde taṣarruf ḳıluvçı ve ni ḫoş yardem birüvçidür ol allah ḥacc sūresiniñ

75.7 hem on yidinçi cüzʾniñ tercemesi tamām boldı.

75.8 yigirmi üçünçi sūre müʾminīn sūresi mekkede ingen yüzde on sigiz āyet

75.9 bismillahiʿ r-raḥmaniʿ r-raḥīm

75.10 (قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ) taḥḳīḳ müʾminler ümīd itken ve istegen nerselerine irişdiler (الَّذِينَ هُمْ فِي صَلٰوتِهِمْ

75.11 خَاشِعُونَ) şundayın müʾminlerdür ümīd itken ve istegen nerselerine irişken müʾminler alar namāzlarında ḫuşūʿ

75.12 ḳıluvçılardur yaʿnī köñilleri ḳorḳuvçı aʿżāları tik turuvçıdur (وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ)

75.13 daḫı şundayın ādemlerdür müʾminler dünyā ve āḫiret içün fāʾidesi bolmaġan sözlerden ve işlerden

75.14 yüz döndürüvçilerdür (وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ) daḫı şundayın ādemlerdür müʾminler zekevet birüvni

75.15 ḳıluvçılardur (وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ) daḫı şundayın ādemlerdür ol müʾminler ʿavretlerini ṣaḳlaġuçılardur

75.16 yaʿnī ʿavretlerini ḥarāmġā ṣarf ḳılmaslar (إِلَّا عَلٰى أَزْوَاجِهِمْ) meger ʿavretlerini ṣaḳlamaslar hem ṣarf ḳılurlar

75.17 ḫatunları üzerine (أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ) yā ki oñ ḳolları mülklengen nerse (kinizekleri) üzerine

75.18 (فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ) bes düristlikde ol müʾminler ʿavretlerini ḫatunlarına yā ki kinizeklerine ṣarf

75.19 ḳılduḳları içün şelte ḳılınmış tügillerdür (فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَاءَ ذٰلِكَ) bes bir kişi ḫatunı hem kinizeginden

75.20 başḳa birlen nefs arzusını ötevni tilese (فَأُولٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ) bes bu kişiler ḥelālden ḥarāmġa

75.21 ötüvçilerdür medārik ṣāḥibi eyte bu āyetde nikāḥ metaʿınıñ hem ḳol birlen fāʾidelenüvniñ ḥarāmlıġına işāret

75.22 bardı (وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ) daḫı müʾminler şundayın ādemlerdür emānetlerini ve ʿahdlerini

75.23 ṣaḳlaġuçılardur (وَالَّذِينَ هُمْ عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ) daḫı müʾminler şundayın ādemlerdür farż bolġan

75.24 namāzları üzerine devām iterler hem vaḳtlarında oḳurlar (أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ) bu ẕikr ḳılınġan ṣıfatlarnı

75.25 cıyġan ādemler vāriṡlerdür mīrāṡ aluvçılardur (الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ) şundayın vāriṡlerdür firdevs ucmaḫnı

75.26 mīrāṡ itüp alurlar (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) alar firdevs ucmaḫında mengü ḳaluvçılardur (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ

75.27 مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ) taḥḳiḳ biz ādem (ʿahm) nı ḫāliş balçıḳdan yaratduḳ (ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ) munıñ ṣoñında

75.28 biz ādemniñ neslini ṣaḳlatmış ḳararlana turġan orunda (analar raḥminde) ḳılduḳ eger de insāndan ādem (ʿahm)nıñ

II / 76

76.1 balaları murād bolsa bu vaḳt āyetniñ maʿnāsı bu revişçe bola taḥḳīḳ biz ādem balalarını balçıḳdan (ādem ʿahm)dan

76.2 ṣorılmış nuṭfeden yaratduḳ maʿnāsında bola (sülāle)den nuṭfe (ṭın)dan ādem ʿahm murād bola (ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ

76.3 عَلَقَةً) munıñ ṣoñında meni ṣuvını oyuşḳan ḳan ḳılduḳ yaʿnī aḳ nuṭfeni ḳızıl oyuşḳan ḳanġa eylendürdük

76.4 (فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً) bes oyuşḳan ḳannı it kisegi itüp yaratduḳ yaʿnī it kisegi itüp evirdük

76.5 (فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا) bes munıñ ṣoñında it kisegini süyek itüp yaratduḳ yaʿnī kisegini

76.6 ḳatı süyekke evirdük (فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا) bes süyeklerge it kiygüzdük bular her ḳayusı ḳırḳ kün

76.7 ṣoñında digenler (ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ) munıñ ṣoñında ādemni ikinçi ḫalḳ itüp yaratduḳ yaʿnī cān birdük

76.8 imām-ı aʿẓam bu āyet birlen yomırḳanı ġaṣblap alınġanda tölev vācib boluvġa istidlāl ḳılġan meṡelā bir kişi

76.9 yomırḳa (kögey)nı ġaṣblap alsa ġāṣıp ḳolında vaḳt kögeyden bala çıḳsa kögeyni töley balanı töley mi

76.10 çünki bala ikinçi ḫalḳ bola hem bu āyet ādemni ḫalḳ ḳıluvnıñ keyfiyetinde boldı (فتبارك الله أحسن الخالقين)

76.11 taḳdīr ḳıluvçılarnıñ körkemregi bolġan allahnıñ ḳudretinde ve ḥikmetinde şāʾnı büyük boldı (ثم إنكم بعد ذلك

76.12 لميتون) tamām bar yaraṭulup bitkenniñ ṣoñında düristlikde siz ecelleriñiz yitken vaḳtde meyyitlersiz (ثم إنكم

76.13 يوم القيامة تبعثون) munıñ ṣoñında siz ḳıyāmet küninde ḥesāb ve cezāʾ içün ḳabrleriñizden ḳobarılmış

76.14 bolursız (ولقد خلقنا فوقكم سبع طرائق) ve taḥḳīḳ sizniñ üstiñizdeydi bul (kök) yaratduḳ

76.15 kökler yuldızlarnıñ yā ki feriştelerniñ yolı bolduḳından köklerden yol birlen taʿbīr ḳılındı dimişler

76.16 (وما كنا عن الخلق غافلين) daḫı biz ḫalḳdan köklerni yaraṭuvdan ġāfiller bolmaduḳ (وأنزلنا من السماء

76.17 ماء بقدر) daḫı kökden (yuġarıdan) şunı çiklev birlen indürdük (فأسكناه في الأرض) bes ol şunı

76.18 yirde ḳararlandurduḳ (وإنا على ذهاب به لقادرون) daḫı düristlikde biz şunı indürüvge ḳādir bolduḳımız

76.19 kibi şunı yiberüv üzerine de ḳādirmiz (فأنشأنا لكم به) bes sizniñ içün ol şu birlen yaratduḳ

76.20 (ösdürdük) biz (جنات من نخيل وأعناب) ḫurmalardan ve yüzimlerden bolġan baḳçalarnı (لكم فيها فواكه

76.21 كثيرة) sizniñ içün ol baḳçalarda köp yemişler bardur (ومنها تأكلون) daḫı ol yemişlerden

76.22 aşarsız (وشجرة تخرج من طور سيناء) daḫı sīnāʾ isimli orunnıñ ṭūr ṭaġından çıḳġan aġaçnı

76.23 sizniñ içün yaratduḳ (ösdürdük) murād zeytün aġaçı (تنبت بالدهن) māī birlen bolġan ḥālde

76.24 öser ol aġaç (وصبغ للآكلين) daḫı aşavçılarġa adam bolġan ḥālde öser ol aġaç her bir

76.25 ṭaʿāmge ḳoşulup aşala turġan nersege adam diyüle (وَاِنَّ لَكُمْ فِى الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً) daḫı sizniñ içün

76.26 dört ayaḳlı ḥayvānlarda ʿibret bardur (نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِى بُطُونِهَا) sizniñ ol dört ayaḳlı

76.27 ḥayvānlarnıñ içlerinde bolġan nerseden (sütden) ṣuġarurmız (وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ) daḫı

76.28 sizniñ içün dört ayaḳlı ḥayvānlarda köp fāʾideler bardur mes̱elā cünleri kibi (وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ) daḫı

II / 77

77.1 ol dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ itlerinden aşarsız (وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ) daḫı seferleriñizde

77.2 ḳurı yirde dört ayaḳlı ḥayvānlar üzerinde ṣuda kimeler ve paraḫodlar üzerinde yüklenmiş bolursız

77.3 (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلَى قَوْمِهِ) ve taḥḳīḳ biz nūḥ (ʿahm) nı öziniñ ḳavmine yiberdük (فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ)

77.4 bes nūḥ (ʿahm) eytdi ey ḳavmim allahġa ʿibādet ḳılıñız hem allahnı birleñiz (مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ) sizniñ içün

77.5 allahdan başḳa maʿbūd yoḳdur (اَفَلَا تَتَّقُونَ) eyā allahdan ḳorḳmaysız mı yaʿnī allahnıñ niʿmetine küfrān ḳılduḳıñızda

77.6 allahnıñ sizden niʿmetini alup öziñizni helāk ḳıluvından ḳorḳmaysız mı diyü (فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ

77.7 قَوْمِهِ) bes nūḥ (ʿahm) nıñ ḳavminden kāfir bolġanlarınıñ uluġları ʿavāmlarına indiler (مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ

77.8 مِثْلُكُمْ) bu nūḥ tügildür meger sizniñ kibi bir ādemdür (يُرِيدُ اَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ) sizniñ üzeriñizge artuḳlıḳnı

77.9 ve ḫoca boluvnı tileydür (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلَائِكَةً) ve eger allah peyġamber yiberüvni tilese idi peyġamber itüp

77.10 ferişteler yiberür idi (ما سمعنا بهذا في آبائنا الأولين) bu nūḥnıñ peyġamber boluvını evvelgi atalarımız içinde

77.11 işitmedük (إن هو الا رجل به جنة) bu nūḥ tügildür meger şundayın irdür anıñ birlen dīvānalıḳ bardur dīvānalıġı

77.12 içün de bu sözlerni eytedür (فتربصوا به حتى حين) bes dīvādalıḳından aynıġan vaḳtḳa ḳadar kitiñiz ve sözlerine

77.13 ṣabr itiñiz eger dīvānalıḳından aynımay hemīşe şol sözinde devām itse ötürürsiz aynusa özi de munday

77.14 daʿvā ḳılmas ve munday sözler söylemes diyü (قال رب انصرني بما كذبون) nūḥ (ʿahm) ḳavminiñ īmān

77.15 kitürüvinden ümīdini kiskeç eytdi ey rabbim ḳavmimni mini yalġanġa tutuvları sebebli helāk itüv birlen

77.16 miñe yardem bir diyü (فأوحينا اليه) bes nūḥḳa vaḥy ḳılduḳ biz (أن اصنع الفلك بأعيننا ووحينا) bizniñ

77.17 ṣaḳlavımız hem emrimiz ve üyretüvimiz birlen kime yaṣa diyü (فاذا جاء أمرنا وفار التنور) bes her ḳayçan kimege minüv

77.18 birlen yā ki ʿaẕāb inüv birlen emrimiz kilse daḫı ikmek miçinden ṣu ṭaşup çıḳsa beyḍāvī iyesi eyte

77.19 nūḥ (ʿahm) ge bu ṭarīḳ eytildi her ḳayçan miçden ṣu ṭaşup çıḳsa öziñde ve başḳa īmān kitürgen ḳavmiñde

77.20 kimege minersiz diyü miçden ṣu ṭaşup çıġa başlaġaç ḥażret-i nūḥ ḫatunına ḫaber birdi hem kimege mindi

77.21 ṣāḥib medārik eyte bu miç ādem (ʿahm) mīçi idi ṣoñra nūḥ (ʿahm)ge bolup evrildi ornında iḫtilāf

77.22 bar baʿżılar kūfe mescidinde baʿżılar şāmda baʿżılar hindde dimişler (فاسلك فيها من كل زوجين اثنين)

77.23 bes bu vaḳt kimege öziñ de kir hem her bir cemāʿatden atalı analı iki ṣınıfnı kirit (وأهلك الا من سبق

77.24 عليه القول منهم) daḫı ḫatunlarıññı ve balalarıññı kirit meger ehliñden allahnıñ helāk itüv birlen sözi

77.25 sābıḳ (ilk) bolġan minlernigine kiritme kenʿān ismli oġlı hem bir ḫātun murād (ولا تخاطبني في الذين

77.26 ظَلَمُوا) daẖı ʿazābdan ḳutḳaruv birlen duʿā ḳılup ẓulm ḳılġan ādemler ḥaḳında miñe ẖiṭāb ḳılma yaʿnī söz

77.27 ündeşme (أَنَّهُمْ مُغْرَقُونَ) düristlikde ol ẓālimler ṭufanda ġarḳ bolmışlardur yaʿnī ẓālimlerniñ ṣuġa baṭup

77.28 helāk boluvları birlen ḥükm ḳılındı (فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ) bes her ḳayçan sin öziñ

77.29 hem siniñ birlen birge bolġan müselmān ādemler kimege kirüp tamām ḳararlansañız (فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي) şol vaḳtde

77.30 1 tennūr- ikmek miçi yir yüzi. hem ṣu ḳaynap çıḳġan hem de çıḳar suvı cıyula turġan yirge diyülür oşandaḳ bir taġġa isimdür,

77.31 ṭūfan ṣuvında miçden çıkmay elbette ʿādetde ṣu çıġa turġan yirden çıḳmışdur muṣaḥḥī. ş h.

II / 78

78.1 eyt maḳtav ṣıfatı şundayın allahġa bolsun ki (نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ol allah bizni ẓulm ḳıluvçı ḳavmlerden

78.2 ḳutḳardı (وَقُلْ) daẖı sin kimede (رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا) ey rabbim mini fāʾideli ve mübārek indürüv

78.3 birlen indür (وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ) daẖı sin indürüvçilerniñ iñ izgüsisün (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ)

78.4 düristlikde nūḥ (ʿahm)ge hem ḳavmine ḳılınġan işde uluġ ʿibretler ve köp vaʿaẓlar bardur (وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ)

78.5 ve düristlikde biz nūḥ ḳavmine uluġ belānı ve ḳatı ʿaẕābnı irişdürüvçi bolduḳ (ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا

78.6 آخَرِينَ) nūḥ ḳavmini helāk ḳılġannıñ ṣoñından ikinçi zamān ehlini yaratduḳ ʿād s̱emūd ḳavmi kibilerni

78.7 (فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ) bes ikinçi ḳuran ehline (‘ād ḳavmine) cinsinden bolġan peyġamberni (hūd ʿahmnı)

78.8 yiberdük (أن اعبدوا الله) ol ḳavmge allahġa ʿibādet ḳıluñız hem allahnı birleñiz diyü eytdük (ما لكم من اله

78.9 غيره) sizniñ içün allahdan başḳa maʿbūd yoḳdur (أفلا تتقون) eyā allahdan ḳorḳmaysız mı diyü eytdük (yaʿnī

78.10 peyġamber tili üzerinde eytdük maʿnāsında) (وقال الملأ من قومه الذين) daḫı hūdniñ ḳavminden şundayın

78.11 uluġları ʿavāmlarına eytdiler (كفروا وكذبوا بلقاء الآخرة) ol eytüvçiler kāfir boldılar hem

78.12 āḫiret küninde bolġan nerselerge yoluġuvnı yalġanġa tutdılar (وأترفناهم في الحيوة الدنيا) daḫı

78.13 ol eytüvçilerni dünyā tirükliginde türli niʿmetler birlen niʿmetlendürdük (ما هذا الا بشر مثلكم) hūd (ʿahm)

78.14 tügildür meger sizniñ kibi ādemdür (يأكل مما تأكلون منه) siz ne nerseden aşaysız evvelde sizniñ kibi ol nerseden

78.15 aşaydur (ويشرب مما تشربون) daḫı siz içe turġan nerseni içer yaʿnī ol niçük peyġamber bolsun

78.16 anıñ sizden hiç ayurması yoḳ (ولئن أطعتم بشرا مثلكم) ve eger öziñiz kibi ādemge iṭāʿat

78.17 ḳılsañız (انكم اذا لخاسرون) düristlikde siz bu vaḳtde żarar itüvçilersiz ve öziñizni ḫorlıḳġa

78.18 tüşürüvçilersiz (أيعدكم أنكم اذا متم) sizge hūd vaʿde ḳılamay her ḳayçan siz ölseñiz (وكنتم)

78.19 ترابا وعظاما) daḫı tofraḳlar ve taralġan süyekler bolsañız (أنكم مخرجون) düristlikde siz

78.20 ḳabrlerden çıġarılmış bolursız diyü (هيهات هيهات لما توعدون) hūd ṭarafından sizge vaʿde ḳılınġan

78.21 nerseniñ boluvı yıraḳ ! yıraḳ! (ان هي الا حياتنا الدنيا) tirüklik yoḳdur meger dünyāda bolġan tirükligimizdür

78.22 (نموت ونحيا) dünyāda baʿżımız ölermiz baʿżımız tirilerimiz (anadan ṭuvarmız) (وما نحن بمبعوثين) ve biz

78.23 ḳabrlerden ḳobarılmışlar tügilmiz (إن هو إلا رجل افترى على الله كذبا) hūd tügildür meger allahġa

78.24 yalġannı iftirā ḳılġan irdür (وما نحن له بمؤمنين) ve biz hūdḳa īmān kitürüvçiler tügilmiz

78.25 bu sözlerni hūd ḳavminiñ uluġları ʿavāmlarına eytdiler (قال رب انصرني بما كذبون) hūd ʿahm

78.26 eytdi ey rabbim ḳavmimniñ mini yalġanġa tutuvı sebebli özlerini helāk itüv birlen miñe yardem bir

78.27 ve alardan öç al diyü (قال عما قليل ليصبحن نادمين) hūd ʿahmġa allahü teʿālā eytdi ḳavmiñ az zamāndan sini

78.28 yalġanġa tutuvlarına ökinüvçi bolup evrilürler yaʿnī her ḳayçan ʿaẕābnı körseler (فأخذتهم الصيحة

78.29 بالحق) bes ʿād ḳavmini cebrāʾīl ʿahmnıñ ṭavışı ḥaḳlıḳ birlen tutdı yaʿnī cebrāʾīl ʿahm ḳıçḳurdı da

II / 79

79.1 küllisi helāk boldılar (فجعلناهم غثاء) bes ʿād ḳavmini ṭaşuv ṣuvı üstindeki çöpler kibi ḳılduḳ

79.2 yā ki ḳurı ölen kibi ḳılduḳ (فبعدا للقوم الظالمين) bes ẓulm ḳıluvçı ḳavm içün helāklik bolsun

79.3 (ثم أنشأنا من بعدهم قرونا آخرين) munıñ ṣoñında ʿād ḳavminden ṣoñ başḳa ḳuran ehllerini ḫalḳ

79.4 ḳılduḳ yaʿnī ṣāliḥ lūṭ şuʿayyib ve başḳalar ḳavmni (ما تسبق من أمة أجلها) hiçbir ümmet helāklik

79.5 içün taʿyīn ḳılınġan vaḳtden ilk bolmas (وما يستأخرون) daḫı ol vaḳtden kiçükmesler de

79.6 (ثم أرسلنا رسلنا تترى) munıñ ṣoñında peyġamberlerimizni birisi artından birisini yiberdük (كلما جاء

79.7 أمة رسولها كذبوه) ḳayu ġına zamān bir ümmetke dīn üyretüvçi peyġamberleri kilse ol ümmetler

79.8 peyġāmberlerin yalġanġa tutdılar (فأتبعنا بعضهم بعضا) bes ol peyġamberlerni yalġanġa tutuvçı

79.9 ümmetlerni helāk ḳıluvda baʿżısını baʿżısına iyertdük (وجعلناهم أحاديث) daḫı ol ümmetlerni tilde

79.10 söylene ve ḥikāyet ḳılına turġan sözler ḳılduḳ (فبعدا لقوم لا يؤمنون) bes īmān kitürmegen ḳavmge

79.11 helāklik bolsun (ثم أرسلنا موسى وأخاه هارون بآياتنا) munıñ ṣoñında biz mūsānı hem ḳardaşı hārūnnı

79.12 muʿcizelerimiz birlen yiberdük (وسلطان مبين) daḫı ẓāhir bolġan ḥüccet birlen yiberdük (إلى فرعون وملائه)

79.13 firʿavunge hem firʿavunnıñ ḳavmine (فاستكبروا وكانوا قوما عالين) bes firʿavunler mūsā birlen hārūn ʿahmge

79.14 īmān kitürüvden ve iyerüvden baş tartdılar hem uluġlanuvçı ḳavm boldılar (فقالوا أنؤمن لبشرين مثلنا)

79.15 bes firʿavunlar eytdiler özimiz kibi iki ādem (mūsā birlen hārūn)ge īmān kitüremiz mü elbette

79.16 kitürmeymiz (وقومهما لنا عابدون) ḥālbūkim mūsā birlen hārūnnıñ ḳavmi (benū isrāʾīl) bizge

79.17 ḳullar kibi ḫidmet itüvçiler ve boy ṣunuvçılar diyü (فكذبوهما فكانوا من المهلكين) bes mūsā

79.18 birlen hārūn ni firʿavunlar yalġanġa tutdılar hem özleri helāk ḳılınmışlardan boldılar (ولقد آتينا

79.19 موسى الكتاب) ve taḥḳīḳ biz mūsā (ʿahm)ge tevrāt kitābnı birdük (لعلهم يهتدون) benū

79.20 isrāʾīller maʿrifetlerge ve şerīʿat ḥükmlerine könülsünler içün (وجعلنا ابن مريم وامه آية) daḫı

79.21 meryemniñ oğlını (ʿīsā ʿahmnı) daḫı ʿīsānıñ anasını ʿalāmet ḳılduḳ çünki ʿisānıñ atasız dünyāğa

79.22 kilüvi bizniñ tiledüki nersemizge küçimizniñ yitüvine delālet ḳıladur oşandaḳ ʿafīfe ola turup meryemniñ

79.23 irsiz bala toğduruvı da tiledüki nersemizge küçimizniñ yitüvine delālet ḳıladur (وآويناهما الى ربوة ذات

79.24 قرار ومعين) daḫı biz meryem birlen oğlı ʿīsānıñ menzillerini ḳarār ve aḳġuçı şu iyesi bolġan büyük

79.25 orunda ḳılduḳ yaʿnī beytü'l-muḳaddes yirinde (يا ايها الرسل كلوا من الطيبات) ey resūller ḥelāl ve ḫoş

79.26 bolġan ṭaʿāmlardan aşañız (واعملوا صالحا) daḫı izgü ʿameller ḳılıñız (اني بما تعملون عليم) düristlikde

79.27 min sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizni bilgüçimün (وان هذه امتكم امة واحدة) düristlikde islām milleti bir millet

79.28 bolġan ḥālde sizniñ milletiñizdür (وانا ربكم فاتقون) daḫı min sizniñ rabbiñizmün bes minden ḳorḳıñız

II / 80

80.1 (فتقطعوا امرهم بينهم زبرا) bes peyġamberlerniñ ḳavmleri dīn işlerini aralarında kisek kisek ḳıldılar

80.2 (كل حزب بما لديهم فرحون) bu türli fırḳalardan her bir fırḳa özi ḥużūrında bolġan nerse (dīn) birlen

80.3 şādlanuvçıdur hem özi tutḳan dīnni ḥaḳḳ dīp iʿtiḳād ḳıluvçıdur (فذرهم في غمرتهم حتى حين) bes ey

80.4 muḥammed (ʿahm) mekke kāfirlerini bir az zamānge ḳadar nādānlıḳlarında ḳaldur yaʿnī islām dīnini ḳabūl itüvlerine

80.5 ḳadar (أيحسبون أنما نمدهم به) mekke kāfirleri ḥesāb ḳılurlar mı düristlikde bizniñ alarġa birgen nersemiz

80.6 (من مال وبنين) māldan ve balalardan bolġuçı (نسارع لهم في الخيرات) mekke müşrikleri içün izgülikler de

80.7 aşuḳdururmız diyü ḥesāb ḳılurlar mı elbette alay ḥesāb ḳılmasunlar yaʿnī mekke müşriklerine dünyāda māl

80.8 ve balalar birüvimiz izgülikni aşuḳduruvımız içün tügil belki istidrāc ve ḳatı ʿaẕāb içündür (بل لا يشعرون)

80.9 belki mekke müşrikleri ḥayvānlar kibi hiç nerse bilmesler şunıñ içün de dünyāda māl ve balalar birüvimizni

80.10 izgülikde aşuḳduruv diyü ḥesāb ḳılurlar (إن الذين) düristlikde şundayın ādemler (هم من خشية ربهم

80.11 مشفقون) alar rableriniñ ʿaẕābından ḳorḳuvdan rablerinden ḳorḳuvçılardur ve ʿaẕābnı tiyüşli ḳılġan günāhlardan

80.12 ṣaḳlanuvçılardur (والذين هم بآيات ربهم يؤمنون) daḫı şundayın ādemler rableriniñ āyetlerine īmān

80.13 kitürürler (والذين هم بربهم لا يشركون) daḫı şundayın ādemler rablerine hiç nerseni şerīk ḳılmaslar

80.14 (والذين يؤتون ما آتوا) daḫı şundayın ādemler birgen nerselerini (zekevet ve başḳā ṣadaḳalarını) birürler (وقلوبهم

80.15 وجلة) ḥālbūkim birgende allahnıñ ḳabūl ḳılmavından köñilleri ḳorḳuvçıdur (أنهم إلى ربهم راجعون) düristlikde

80.16 alar rablerine ḳaytuvçılardur yaʿnī rablerine ḳaytuvlarını şiksiz iʿtiḳād ḳılġanları hālde birürler (أولئك

80.17 يسارعون في الخيرات) ve bu ẕikr ḳılınġan ṣıfatlarda bolġan ādemler izgü işlerge aşuġurlar hem ʿibādetke

80.18 ḳızġururlar (وهم لها سابقون) ve ol ṣıfatlı ādemler izgü işleri içün ucmaḫḳa aldan ḳirüvçilerdür (ولا

80.19 نكلف نفسا الا وسعها) ve hiçbir nefsni küçlememiz meger ṭāḳatni ḳadar gine küçlermiz (ولدينا كتاب ينطق بالحق)

80.20 ve bizniñ ḥużūrımızda ḥaḳlıḳ birlen söyleşe turġan kitāb (levḥü'l-maḥfūẓ) bardur (وهم لا يظلمون) ve ādemler ʿaẕābnı

80.21 artduruv ve s̱evābnı kimitüv birlen ẓulm ḳılınmaslar çünki levḥü'l-maḥfūẓdan artdurmay kimitmey rastlıḳ birlen oḳulur

80.22 (بل قلوبهم في غمرة من هذا) belki kāfirlerniñ köñilleri şaḳçı feriştelerniñ yazuvından özlerini eritken

80.23 ġāfletdedür (ولهم اعمال من دون ذلك) daḫı kāfirlerge müʾminlerniñ ẕikr ḳılınġan ʿamellerinden başḳa bolġan

80.24 ḳabāḥat ʿamelleri bardur (هم لها عاملون) ol kāfirler ol ḳabāḥat ʿamellerini ḳıluvġa ʿādetlenüvçilerdür (حتى اذا

80.25 اخذنا مترفيهم بالعذاب) her ḳayçan kāfirlerniñ mütenaʿimlerini ve baylarnı ʿaẕāb birlen tutsaḳ (اذا هم يجأرون)

80.26 ʿaẕāb birlen tutḳan künde (mes̱elā bedr küni yā ki açlıḳ bolġan yidi yıl murād) yardem istegenleri

80.27 ḥālde ḳıçḳururlar (لا تجأروا اليوم) bu kāfirlerge eytilür bu künde yardem istep ḳıçḳurmañız (انكم منا لا تنصرون)

80.28 düristlikde siz bizniñ cihetimizden yardem birilmiş bolmassız (قد كانت آياتي تتلى عليكم) taḥḳīḳ sizniñ üzeriñizge

80.29 ḳurān āyetlerimiz oḳulmış bolur boldı (فكنتم على اعقابكم تنكصون) bes siz ökçeleriñiz üzerine

II / 81

81.1 kirige ṭaya ḳaytur boldıñız yaʿnī āyetlerimizni işitüvden yüz döndürdiñiz (مستكبرين به سامرا) beytu'l-lah

81.2 tiresinde kiç birlen ḳurānda ṭaʿn birlen söyleşüvçi cemāʿat bolup müselmānlar üzerine tekebbürlengeniñiz ḥālde

81.3 ḳurān āyetlerini işitüvden yüz döndürdiñiz (تهجرون) ḳurān ḥaḳında ḳabāḥat sözler söylediñiz (أفلم يدبروا

81.4 القول) kāfirler ḳurānnı fikr ḳılmadılar mı eger de fikr ḳılsalar ḳurānnıñ açuḳ ḥaḳḳ boluvını bilüp īmān

81.5 kitürürler idi (أم جاءهم ما لم يأت آباءهم الأولين) yā ki bu mekke kāfirlerine evveldegi atalarına kilmegen

81.6 nerse kildi mü şunıñ içün ḳorḳmaylar mu (أم لم يعرفوا رسولهم) yā ki özleriniñ peyġamberlerini (muḥammed ʿahmnı)

81.7 rastlıḳ ve emīnlik birlen bilmediler mü elbette bildiler (فهم له منكرون) bes mekke kāfirleri ḥased içün ol

81.8 peyġamberni inkār ḳılurlar (أم يقولون به جنة) yā ki ol peyġamber birlen dīvānalıḳ bar diyü eytürler mi ve ḥāleniki

81.9 aralarında ol peyġamberniñ (muḥammed ʿahmnıñ) iñ ʿaḳllı ve iñ işançlı ādem idügini özleri bileler (بل جاءهم

81.10 بالحق) belki ol peyġamber mekke kāfirlerine ḥaḳlıḳ ve toġrı yolnı kitürdi (وأكثرهم للحق كارهون)

81.11 ḥālbūkim kāfirlerniñ köbisi ḥaḳnı mekrūh ve düşmān körüvçilerdür * medārik iyesi eyte bu āyetde

81.12 mekke kāfirleriniñ baʿżısınıñ ḥaḳnı mekrūh körmevine delīl bardı īmān kitürmevi ẖorlanuv

81.13 içün gine ve ḳavmleriniñ şeltesinden ḳorḳuv içün ginedi (ولو اتبع الحق أهواءهم) ve eger allahü teʿālā

81.14 kāfirlerniñ arzu ḳılġan nerselerine (ṣanemlarnı maʿbūd iʿtiḳād ḳıluvlarında) iyerse (لفسدت السموات

81.15 والأرض ومن فيهن) elbette kökler hem yirler hem kökler ve yirlerde bolġan ʿaḳl iyeleri bozulur ve helāk bolur

81.16 idi (بل أتيناهم بذكرهم) belki biz mekke kāfirlerine ẕikrlerini kitürdük yaʿnī vaʿaẓları bolġan

81.17 kitābnı kitürdük (فهم عن ذكرهم معرضون) bes mekke kāfirleri ẕikrlerinden yüz döndürüvçilerdür iltifāt

81.18 ḳılmaslar (أم تسألهم خرجا) yā ki ey muḥammed (ʿahm) sin mekke kāfirlerine dīn üyretüviñ ve peyġamberlikni

81.19 öteviñ üzerine ecr ṣoraysuñ mı (فخراج ربك خير) bes rabbiññiñ ecri (dünyāda rızḳ āḫiretde s̱evābı

81.20 elbette izgürekdür (وهو خير الرازقين) ve ol rabbiñ rızḳ birüvçilerniñ izgüregidür (وإنك لتدعوهم

81.21 إلى صراط مستقيم) daḫı düristlikde sin mekke kāfirlerini toġrı bolġan yolġa (islām dīnine) ündeysün

81.22 (وإن الذين لا يؤمنون بالآخرة) daḫı düristlikde āḫiretke īmān kitürmey turġan ādemler (عن الصراط

81.23 لناكبون) toġrı yoldan avışḳuçılardur (ولو رحمناهم) ve eger biz mekke kāfirlerine merḥamet ḳılsaḳ (وكشفنا

81.24 ما بهم من ضر) daḫı mekke kāfirlerinde bolġan nerseni (żararnı yaʿnī açlıḳnı) yibersek (للجوا في طغيانهم

81.25 يعمهون) azġunlıḳlarında mutaḫḫīr bolġanları ḥālde s̱ābit ve dāʾīm bolurlar (ولقد أخذناهم بالعذاب)

81.26 ve taḥḳīḳ biz mekke kāfirlerini ʿaẕāb birlen tutduḳ (bedr ṣoġışında öltürülüvleri kibi) (فما استكانوا لربهم

81.27 وما يتضرعون) bes ʿaẕāb birlen tutduġımız vaḳtde de rablerine boy ṣunmadılar hem yalvardılar (حتى

81.28 إذا فتحنا عليهم بابا ذا عذاب شديد) her ḳayçan mekke müşrikleri üzerine ḳatı ʿaẕāb iyesi bolġan ʿaẕāb işgini

81.29 açsaḳ (açlıḳnı) (إذا هم فيه مبلسون) şol ʾaẕābda bolduḳları vaḳtde mekke müşrikleri her bir izgülikden

II / 82

82.1 ümīd kisüvçilerdür (وهو الذي أنشأ لكم) ve ol allah şundayın allahdur sizniñ içün yaratdı (السمع والأبصار)

82.2 (والأفئدة) öziniñ birligi içün taʿyīn itken āyetlerini işitüv ve körüv içün işitüv ve körüv ḳuvvelerini hem

82.3 ol āyetlerde fikr ḳıluv içün köñillerini yaratdı (قليلا ما تشكرون) bu niʿmetlerge az ġına şükr ḳılasız çünki

82.4 bu niʿmetlerge kāmil şükr ḳıluv bu niʿmetlerni allahü teʿālā ni içün birgen şuñar ġına ṣarf ḳıluv birlen bola (وهو الذي

82.5 ذرأكم في الأرض) ve ol allahü teʿālā sizni yirde yaratdı hem yirde türli nesl itüp taratdı (وإليه تحشرون)

82.6 ve ol allahġa taralduḳıñız ṣoñında ḳıyāmet küninde cıyulmış bolursız (وهو الذي يحيي ويميت) ve ol allah şundayın

82.7 ṣıfatlı allahdur ölüklerni tirgüzür ve tirüklerni ötürür (وله اختلاف الليل والنهار) ve ol allah içündür kiç

82.8 ve kündizniñ türli boluvı (أفلا تعقلون) eyā āḳlıñıznı ṣarf ḳılup oylap ḳaramaysız mı (بل قالوا

82.9 مثل ما قال الأولون) belki mekke kāfirleri evvelgi kāfirler (ataları) eytken nerseniñ oḫşaşını

82.10 eytdiler (قالوا) mekke kāfirleriniñ evvelgileri (ataları) eydiler (أئذا متنا وكنا ترابا وعظاما)

82.11 her ḳayçan biz ölsek hem tofraḳ ve itsiz süyekler bolşak (أئنا لمبعوثون) şol vaḳtde biz tirilüp

82.12 ḳabrlerimizden ḳobarılmış bolurmız mu elbette bu iş mümkin tügil didiler ḥālbūkim özleri dünyāġa kilmeslerinden

82.13 ilk tofraḳ idiler ādem bolup yaraṭıldılar (لقد وعدنا نحن وآباؤنا هذا من قبل) taḥḳīḳ biz de

82.14 atalarımız da ölgenniñ ṣoñında ḳabrlerden ḳobaruluv birlen muḥammed ʿahm kilmesden burun da vaʿde ḳılınduḳ

82.15 (إن هذا إلا أساطير الأولين) bu ölgenniñ ṣoñında ḳobarıluv tügildür meger evvelgilerniñ yalġanlap

82.16 yazġan nerseleridür (sözleridür) (قل لمن الأرض ومن فيها) ey muḥammed ʿahm eyt sin mekke kāfirlerine

82.17 yir daḫı yirde bolġan ʿaḳl iyeleri kim içündür ve kimniñ mülkidür (إن كنتم تعلمون) eger siz

82.18 bularnıñ ḫocası kim idükni bilür bolsañız (سيقولون لله) eger mekke kāfirlerine bulay eytseñ elbette

82.19 eytürler yir hem yirde bolġan ʿaḳl iyeri allah içündür ve allahnıñ mülkidür diyü (قل أفلا تذكرون)

82.20 eger bu revişçe cevāb birseler eyt sin mekke kāfirlerine eyā vaʿaẓlanmaysız mı yaʿnī eger yir ve yirde

82.21 bolġan ʿaḳl iyerini yaraṭuvçı allah bolsa mundayın ṣıfatlı allah elbette ölgenden ṣoñ kabrlerden

82.22 ḳobaruvġa da ḳādir bolur (قل من رب السموات السبع) eyt sin ey muḥammed ʿahm mekke müşriklerine yidi

82.23 ḳat kökniñ rabbisi kim (ورب العرش العظيم) daḫı uluġ bolġan ʿarşnıñ rabbisi kim diyü (سيقولون لله)

82.24 elbette müşrikler cevābda eytür yidi ḳat kökke hem uluġ ʿarşke ḫoca boluvçılıḳ allah içündür diyü (قل أفلا

82.25 تتقون) ey muḥammed ʿahm eger bulay cevāb birseler mekke müşriklerine eyt eyā allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳmaysız mı

82.26 yaʿnī yidi ḳat kökni ve uluġ ʿarşnı yaraṭḳan allahġa niçük çibin yaraṭuvġa da ḳudreti bolmaġan baʿżı

82.27 maḫlūḳlarnı şerīk ḳılasız (قل من بيده ملكوت كل شيء) ey muḥammed mekke müşriklerine eyt her nersege

82.28 ḫocalıḳ anıñ ḳolında (ḳudretinde) bolġan ẕāt kimdür (وهو يجير ولا يجار عليه) ve daḫı ol ẕāt

II / 83

83.1 tilegen ademine yardem birür ve ol ẕātġa hiç kim ṭarafından yardem birilmes (إن كنتم تعلمون) eger

83.2 siz bilseñiz yaʿnī ʿilm ehlinden bolsañız (سيقولون لله) elbette mekke müşrikleri her nersege ḫocalıḳ ve mālik

83.3 boluvçılıḳ allah içündür diyü eytürler (قل فأنى تسحرون) bes eger bulay cevāb birseler ey muḫammed

83.4 mekke müşriklerine eyt her nersege ḫocalıḳ allah içün bolsa ni sebebden allahnı birlevden hem

83.5 allahġa boy ṣunuvdan döndürülmiş bolasız yaʿnī nik yüzleriñizni döndüresiz (بل أتيناهم بالحق)

83.6 belki biz mekke müşriklerine ḥaḳlıḳnı (tevḥīdni ve ḥaşr birlen vaʿdeni) kitürdük (وإنهم لكاذبون) daḫı

83.7 düristlikde mekke müşrikleri ḥaḳnı inkār itdükleri içün yalġançılardur (ما اتخذ الله من ولد)

83.8 allah bala tutmadı (وما كان معه من إله) daḫı allah birlen birge hiçbir maʿbūd bolmadı (إذا لذهب كل

83.9 إله بما خلق) allah birlen birge maʿbūd bolġanda her bir maʿbūd öziniñ yaraṭḳan nersesine barur idi yaʿnī

83.10 her bir maʿbūd öziniñ ḫalḳ itken nersesi birlen ikinçi maʿbūddan yalġız bolur idi ve her birisiniñ

83.11 mülki ikinçisiniñ mülkinden ayrulur idi (ولعلا بعضهم على بعض) daḫı ol maʿbūdlar arasında muḥārebe

83.12 ve nizāʿ ẓāhir bolur idi de baʿżısı baʿżısına üstün (ġālib) bolur idi niteki dünyādaġı pādişāhlarnıñ

83.13 ḥāli şulay (سبحان الله عما يصفون) müşrikler ṣıfatlaġan nerseden (baladan ve şerīkden) allah pāk boldı

83.14 ve yıraḳ boldı (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) ol allah ġāʾibni daḫı ḥāżirni bilgüçidür (فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ)

83.15 bes allahü teʿālā müşriklerniñ allah birlen şerīk ḳılġan nerselerinden bülend boldı (قُلْ رَبِّ اِمَّا تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ)

83.16 eyt sin ey muḥammed (ʿahm) ey rabbim eger kāfirlerge vaʿde ḳılınġan ʿaẕābnı miñe körsetüviñ çāresiz bolsa

83.17 (رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ey rabbim mini ẓālim ḳavmler içinde ḳılma ve ẓālimlerge ingen ʿaẕāb birlen ʿaẕāb

83.18 ḳılma (وَاِنَّا عَلَى اَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ) daḫı düristlikde biz kāfirlerge vaʿde ḳılınġan nerseni (ʿaẕābnı)

83.19 siñe körsetüv üzerine kādirmiz (اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ السَّيِّئَةَ) körkem bolġan ṭarīḳa birlen yavızlıḳnı

83.20 yiber yaʿnī yavızlıḳ ḳılġan kişiden ʿafv it hem yavızlıġı berāberinde izgülik ḳıl yā ki tevḥīd sözi

83.21 birlen şirk sözini yiber (نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ) biz müşriklerniñ sini ṣıfatlaġan nerselerini bilemiz hem

83.22 alarġa cezāʾ birürge kādirmiz (وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ) ey muḥammed (ʿahm) daḫı eyt sin ey rabbim siñe ṣıyına men

83.23 (مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ) şeyṭānlarnıñ vesveselerinden (وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَحْضُرُونَ) ve daḫı siñe ṣıyına men ey

83.24 rabbim ḥāllerimden hiçbir ḥālde şeyṭānnı minim tiremde ḥāżır ḳıluvıñdan (حَتَّى اِذَا جَاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ) her ḳayçan

83.25 müşriklerniñ birisine ölüm kilse (قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ) ey rabbim mini dünyāġa kiri ḳaytar diyü eytür yaʿnī

83.26 müşrikler şol vaḳt yitkenge ḳadar şirklerinde devām ḳılurlar (لَعَلِّي اَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ) şāyed min ḳaldurġan

83.27 ornımda (dünyāda) izgü ʿamel ḳılur men (كَلَّا) dünyāġa kiri ḳaytuv bolaçaḳ iş tügil (اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ)

83.28 (قَائِلُهَا) düristlikde (ey rabbim dünyāġa mini kiri ḳaytar izgü ʿamel ḳılur idim digen söz) şundayın

II / 84

84.1 sözdür ol sözni kāfir elbette eytküçidür (وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ اِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) dünyāġa kiri ḳaytaruvnı

84.2 ṣoraġan cemāʿatniñ allarından ḳobarılmış bolġan künge (ḳıyāmet künine) ḳadar dünyāġa kiri ḳaytuvdan ṭıya

84.3 turġan yirde bardur (فَاِذَا نُفِخَ فِى الصُّورِ) bes her ḳayçan ḳıyāmet boluv içün ṣūrġa ürülmiş bolsa (فَلَا

84.4 اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ) bes sürilgen künde ādemlerniñ arasında nesebler (yaʿnī neseblerininñ fāʾideleri) bolmasa

84.5 (وَلَا يَتَسَاءَلُونَ) daḫı birisi birisinden ḥāllerni de ṣoraşmaslar ammā ḥesāb ṣoñında yā ki ehl-i cennet cennetke

84.6 ehl-i cehennem cehennemge kirgennin ṣoñında birisi birisinden ḥāllerini ṣoraşurlar bes bu āyet ḳıyāmet küninde

84.7 ādemler ḥāllerini ṣoraşurlar digen āyetke ḫilāf bolmay çünki ṣoraşuv ḥesāb ṣoñında ṣoraşmavı

84.8 ṣūr ürülgen vaḳtde (فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ) bes kişiniñ ölçengen izgü ʿamelleri aġır bolsa

84.9 (فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) bes izgü ʿamelleri aġır bolġan ādemler mengü bolġan izgüliklerge irişüvçilerdür

84.10 (وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ) ve bir kişiniñ yavızlıḳları köp boluv sebebli ölçengen ʿamelleri ciñil bolsa

84.11 yā ki ʿamelini bir de ölçev bolmasa (فَاُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ) bes bu ādemler şundayın ādemlerdür

84.12 özlerine żarar itdiler (فِى جَهَنَّمَ خَالِدُونَ) cehennemde mengü ḳaluvçılardur (تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ)

84.13 bu ādemlerniñ (kāfirlerniñ) yüzlerini oṭ yandurur (وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ) daḫı ol ādemler cehennemde

84.14 yüzlerini çatıḳlanduruvçılardur (أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَى عَلَيْكُمْ) hem bu kāfirlerge allahü teʿālā ṭarafından

84.15 eytilür sizniñ üzeriñizge āyetlerim oḳulmış bolmadı mu elbette boldı (فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ) bes

84.16 ol āyetlerimni yalġanġa tutar boldıñız (قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا) kāfirler cehennemde eytürler

84.17 ey rabbimiz bizniñ üzerimizge yavızlıḳımız ġālib (üstün) boldı (وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ) daḫı biz azġuçı

84.18 ḳavm bolduḳ (رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا) ey rabbimiz bizni tamuġdan çıġar (فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ) bes eger

84.19 tamuġdan çıġarġannıñ ṣoñında küfrge kiri ḳaytsaḳ biz ẓulm ḳıluvçılar bolurmız (قَالَ اخْسَئُوا فِيهَا

84.20 وَلَا تُكَلِّمُونِ) allahü teʿālā eytür tamuġda tik turuvıñız ṣorav ornı tamuġ tügil ve ʿaẕābnı köterüvde

84.21 miñe söz söylemeñiz (إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي) düristlikde şāʾn minim ḳullarumdan bir cemāʿat (müʾminler)

84.22 boldı (يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا) eytürler boldı ey rabbimiz biz siñe īmān kitürdük bes

84.23 bizniñ günāhlarımıznı yarlıḳaġay ve bizge raḥmet ḳılġay idiñ (وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ) ḥālbūki sin

84.24 raḥmet ḳıluvçılarnıñ izgüregisün diyü (فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّى أَنْسَوْكُمْ ذِكْرِي) bes siz kāfirler

84.25 minim ol ḳullarumnı masḫara itüp tutdıñız masḫara itüv birlen şuġullenüviñiz minim ẕikrimni sizden unutdurġanġa

84.26 ḳadar (وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ) hem siz ol ḳullarumdan küler boldıñız (إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا)

84.27 düristlikde min ol ḳullarumnı bu künde (ḳıyāmet küninde) sizniñ rencitüviñizge ṣabr itüvleri sebebli

84.28 körkem cezā᾽ birlen (cennet birlen) cezā᾽ladım (أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ) düristlikde ol ḳullarum alardur mengülik

II / 85

85.1 saʿādetke irişüvçiler (قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ) allahü teʿālā ḳıyāmet küninde kāfirlerge eytür dünyāda yirde

85.2 köp mi turdıñız (عَدَدَ سِنِينَ) dünyā yılları ṣanı yüzinden (قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) kāfirler eytürler

85.3 dünyāda turuvlarunı azġa ṣayup dünyāda bir kün yā ki bir künnin baʿżısını turduḳ diyü (فَاسْأَلِ

85.4 الْعَادِّينَ) bes ey muḥammed ʿahm bendelerniñ ʿömrlerini ṣanay turġan feriştelerden ṣora yā ki ḥesāb

85.5 ʿilmni bilgen ādemlerden ṣora (قَالَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا) allahü teʿālā tamuġ ḫocası mālik tili birlen eytdi

85.6 dünyāda siz turmadıġız meger az ġına zamān turdıñız (لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) eger siz bilür bolsañız (أَفَحَسِبْتُمْ

85.7 أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا) ey kāfirler ḥesāb ḳılasız mı siz biz sizni fā᾽idesiz iş ḳılġanımız ḥālde yaratduḳ diyü

85.8 (وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ) daḫı düristlikde siz bizniñ üzerimizge ḳaytarılmış bolmazsız mı yaʿnī siz bizni

85.9 allah teklīfsiz gine boşḳa yaratdı diyü hem bizge ölgeç ḳaytmavıñıznı ḥesāb ḳılasız mı (فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ

85.10 الْحَقُّ) bes ḫoca bolġan ve hemīşe s̱ābit bolġan allah ḫalḳnı ʿabes̱ bolġān ḥālde yaratuvdan bülend boldı

85.11 (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) maʿbūd-ı biʿl-ḥaḳḳ yoḳdur meger allahü teʿālā ginedür (رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ) ḥürmetli bolġan ʿarşınıñ

85.12 rabbisidür ol allahü teʿālā (وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللهِ اِلٰهًا آخَرَ) ve kimdür allah birlen birge ikinçi maʿbūdnı ünder

85.13 (لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ) ol kişi içün ikinçi maʿbūdnı ünderge aṣlā delīl yoḳ idi (فَاِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ)

85.14 bes ançaḳ bu kişiniñ rabbisi ḥużūrındadur ḥesābı yaʿnī rabbisi bu kişige tiyüşli cezāsını birür (اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

85.15 الْكَافِرُونَ) düristlikde şāʾn kāfirler saʿādetke irişmezler (وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ) ve ey muḥammed (ʿahm) eyt sin

85.15 ey rabbim minim günāhlarumnı yarlıḳa ve raḥmet ḳıl (وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ) ve sin raḥmet ḳıluvçılarnıñ

85.16 izgüregisün müʾminūn sūresiniñ tercemesi tamām boldı

85.17 *yigirmi dörtinçi sūre nūr sūresi medīnede ingen altmış dört āyet*

85.18 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

85.19 (سورة انزلناها وفرضناها) bu sūre şundayın sūredür indürdük biz ol sūreni daḫı ol sūrede bolġan

85.20 ḥükmlerni çikledük biz (وانزلنا فيها آيات بينات) daḫı bu sūrede ẓāhir bolġan āyetlerni indürdük biz

85.21 (لعلكم تذكرون) sizniñ vaʿaẓlanuvıñız içün (الزانية والزانى) şundayın ir zināʾ ḳıldı ve şundayın

85.22 ḫatun zināʾ ḳıldı (فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة) bes ey imāmlar zināʾ ḳıluvçı ir birlen zināʾ ḳıluvçı

85.23 ḫatundan her birisini yüz mertebe ṣoġıñız eger de muḥṣan bolmasalar eger muḥṣan bolsalar ṭaş birlen

85.24 aṭup öltüriñiz ḥanefī meẕhebinden muḥṣan boluvnıñ maʿnāsı āzād müselmān ʿaḳllı ve bāliġ bolup nikāḥ- ı ṣaḥīḥ birlen

85.25 nikāḥlengen ḫātunı bolup iñ azı bir mertebe vaṭy ḳılġan boluv eger de āzād yā ki ʿaḳllı

85.26 bāliġ bolmasa yā ki nikāḥ-ı ṣaḥīḥ birlen nikāḥlengen ḫatunnı iñ azı bir mertebe vaṭy ḳılġan bolmasa

85.27 bu ġayr-ı muḥṣan bola (ولا تأخذكم بهما رأفة فى دين الله) daḫı sizni allahnıñ dīninde ve vācib itken ḥadni

II / 86

86.1 ötevde zinā ḳıluvçı ir birlen zināʾ ḳıluvçı ḫatun ḥaḳında şefḳat tutmasun (ان كنتم تؤمنون)

86.2 (بالله واليوم الآخر) eger siz allahġa hem āḫiret künine īmān kitürür bolsañız (وليشهد عذابهما طائفة)

86.3 (من المؤمنين) daḫı zinā ḳıluvçı ir birlen zinā ḳıluvçı ḫatunnıñ ʿaẕābı vaḳtinde müʾminlerden bir cemāʿat

86.4 ḥāżir bolsun (2) bu cemāʿat azı üç kişi yā ki dört yā ki dörtden ḳırḳġa ḳadar yā ki on kişi

86.5 digenler bu āyet zinā ḥaddi ḥaḳında boldı hem allahü teʿālā zinā ḳıluvçı ir birlen zinā ḳıluvçı ḫatunnıñ nikāḥı

86.6 ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (الزاني لا ينكح الا زانية او مشركة) zinā ḳıluvçı ir nikāḥlenmes meger

86.7 zinā ḳıluvçı ḫatunnı yā ki allahġa şerīk ḳaṭuvçı müşrik ḫatunnı nikāḥlenür yaʿnī ʿādetlengen ir

86.8 zinādan pāk bolġan izgü ḫātunnıñ nikāḥına ḳızuḳmas meger özi kibi zināçı ḫatunnıñ yā ki müşrike ḫatunnıñ

86.9 nikāḥına ḳızuġur (والزانية لا ينكحها الا زان او مشرك) daḫı zinā ḳıluvçı ḫatunnı nikāḥlenmes meger zinā ḳıluvçı

86.10 ir yā ki müşrik ir nikāḥlenür yaʿnī nikāḥlenürge raġbet ḳılur (وحرم ذلك على المؤمنين) daḫı zinānı

86.11 yā ki zinā birlen kesb itüv niyeti birlen zināçı ḫātunlarnı nikāḥlenüvni müʾminlerge ḥarām ḳılındı * allahü teʿālā

86.12 zinā birlen kişini sögüvniñ ḥaddinde ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (والذين يرمون المحصنات) daḫı

86.13 şundayın ādemler zinādan selāmet bolġan ʿaḳıllı bāliġa bolġan müselmān ve āzād bolġan ḫatunlarnı zinā birlen

86.14 sögerler bu ṣıfatdaġı irlerni zinā birlen söger de ḫatunnı sögüv ḥükminde (ثم لم يأتوا باربعة شهداء) munıñ

86.15 ṣoñında bu sögülmiş ḫatunlarnıñ zinā ḳılġanlıḳlarına sögüvçiler dört şāhid kitürmeseler (فاجلدوهم)

86.16 ثمانين جلدة) bes bu sögüvçilerni siksen ḳamçı ṣoġıñız (ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا) daḫı bu sögüvçilerniñ

86.17 mengü hiçbir şehādetlerini ḳabūl ḳılmañız (واولئك هم الفاسقون) daḫı bu zinādan pāk bolġan ḫatunlarnı

86.18 zinā birlen sögüvçiler yavızlardur allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılardur ḥāṣıl bir kişi zinādan pāk bolup müselmān

86.19 ve āzād bolġan kişini zinā birlen sögse kirek ir bolsun sögülmiş ādem ve kirek ḫatun bolsun ve zināġa

86.20 dört şāhid turġuza almasa sögüvçini siksen mertebe ṣoġarġa tiyüş hem sögüvçiniñ mundan ṣoñ ʿadāleti

86.21 sāḳiṭ bolup şehādeti merdūd bola fāsıḳlardan bola (إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ) likin zinā birlen kişini sögüvden

86.22 tevbe ḳılġan ādemler fāsıḳ bolmaslar (وَأَصْلَحُوا) dahı ʿamellerini tirük ḳılġan ādemler (فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

86.23 bes düristlikde allahü teʿālā tevbe ḳıluvçılarnıñ günāhlarını yarlıḳaġuçıdur hem alarġa raḥmet ḳıluvçıdur

86.24 allahü teʿālā (لعان) mesʾelesi ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi bu āyetniñ nuzūline sebeb şol ḳaẕf

86.25 āyeti ingenniñ ṣoñında ʿudeyy oġlı ʿaṣım resūl allahdan ṣoradı ve eytdi ey allahnıñ resūli ḳaẕf āyetine

86.26 ʿaceblenemün eger de bir ir öziniñ ḫātunınıñ yanunda yāṭ irni körse eger bu ir dört şāhid izlev birlen

86.27 şuġullense yaṭ ir munıñ ḫatunı birlen işni tamām iteçek ve eger şāhid siz gine bu ḫatunı ile yaṭ irni

86.28 zinā mūcibi birlen ṭalep ḳılsa şāhid ḳoya almavı sebebli özine siksen ḳamçı urulaçaḳ hem özi

86.29 fāsıḳ bolup şehādeti merdūd olaçaḳ didi resūl allah eytdi şerʿniñ ḥükm ḳılġan nersesi körkem boldı

86.30 2) ḥad ḳılġanda kişiler bolsun digen söz ʿibret içün ḳarap tursunlar içün ş.h.

II / 87

87.1 diyü ʿudeyy oġlı ʿāṣım resūl allahnıñ meclisinden çıġup kitkeç ʿāṣımge kilüvi ibn-i ʿömer oġlı ʿuveymir

87.2 kildi ve eytdi ḳızıñ (خَوْلَه) birlen birge (شُرَيكنى) kördim diyü ʿaṣım eytdi ni ḥasret miñe özim ṣoraġan

87.3 nerse birlen özim mübtelā boldım didi hem resūl allahġa barup ḳızı ḫavleniñ ḳıṣṣasını söyledi resūl allah

87.4 ḫavleden çaḳurup ṣoradı ḫavle inkār itdi şol sāʿatde liʿān ḥaḳındagi āyet indi şundan ṣoñ

87.5 resūl allah ikindi namāznı oḳuġandan ṣoñ ʿuveymirni hem ḫatunı ḫavleni çaḳurdı hem her iḳisinden

87.6 liʿān oḳutdurdı laʿnet ġażab lafẓları ẕikr ḳılınduḳında āmīn dip turdı (والذين يرمون أزواجهم)

87.7 daḫı şundayın irler öz ḫatunlarını zinā birlen sögerler (ولم يكن لهم شهداء) daḫı ol irler

87.8 içün sözleriniñ rastlıġına şāhidler bolmas (إلا أنفسهم) meger özleri gine şāhid bolurlar (فشهادة)

87.9 (أحدهم أربع شهادات بالله) bes ḫatunlarını zinā birlen sögüvçi irlerniñ birisiniñ şehādeti allah birlen

87.10 dört mertebe güvāhlıḳ birüvdür (إنه لمن الصادقين) düristlikde ir ḫatunnı sökken nersesinde rastlardandur

87.11 diyü (والخامسة أن لعنت الله عليه) bişinçi şehādet şoldur diyü düristlikde allahnıñ laʿneti bolsun sögüvçi

87.12 ir üzerine (إن كان من الكاذبين) eger zinā birlen ḫatunnı sögüvçi ir sögüvinde yalġançılardan bolsa

87.13 (ويدرؤا عنها العذاب) ve ḫatundan ʿaẕābnı (ḥabsni) yiberür (أن تشهد أربع شهادات بالله) ḫatunnıñ

87.14 allah birlen dört şehādet birlen güvāhlıḳ birüvi ile (إنه لمن الكاذبين) düristlikde ir mini zinā birlen sökgen

87.15 nersesinde yalġançılardandur diyü (والخامسة أن غضب الله عليها) ve bişinçi mertebe ḫatunnıñ güvahlıḳ birüvidür

87.16 düristlikde allahnıñ açuvı ḫatun üzerine bolsun (إن كان من الصادقين) eger de irim mini zinā birlen

87.17 sögüvinde rastlardan bolsa (ولولا فضل الله عليكم ورحمته) ve eger de sizniñ üzeriñizge allahnıñ fażlı

87.18 ve raḥmeti bolmasa idi rüsvāy bolur idiñiz (وأن الله تواب حكيم) daḫı düristlikde allah (teʿālā)

87.19 tevbelerni ḳabūl itüvçidür hem işinde ḥikmet iyesidür (إن الذين جاؤا بالإفك) düristlikde

87.20 ʿāʾişe (raḍiyallahü ʿanhā)ge uluġ iftirānı kitürgen ādemler (عصبة منكم) sizlerden bir cemāʿatdür (عصبة

87.21 diyü ondan başlap ḳırḳġa ḳadar bolġan cemāʿatke eytile) bu cemāʿatden murād ʿübey oġlı ʿabdullah rüfāʿa

87.22 oġlı zeyd s̱ābit oġlı ḥasān üs̱ās̱e oġlı misṭaḥ ḳızı caḥş ḳızı ḥamne ḥażret-i ʿāʾişe eyte benū el-muṣṭalik

87.23 ṣoġışında moynıma ṭaḳġan moyınçıġımnı yoġaltdum şunı izlev sebebli ʿaskerden ayruldım asker köçüp

87.24 kitkenden ṣoñ muʿaṭṭel oġlı ṣafvān tevesini çökdürüp mini mingüzüp özi teveni ḳavlap bardı

87.25 ʿasker ornaşup yitken biz de barup yitdük diyü şol ẖuṣūṣda bir az kişi iftirāʾ sebebli helāk bolġanlar

87.26 ḳıṣṣası uzun bolsa da sūʾ-i edeb olduḳı içün ḳaṣr itdük (لا تحسبوه شرا لكم) bu uluġ iftirāʾnı allah

87.27 ḥużūrında öziñiz içün yavızlıḳ diyü ḥesāb ḳılmañız (بل هو خير لكم) belki bu uluġ iftirāʾ allah ḥużūrında

87.28 sizniñ içün izgülikdür bu orunda ẖiṭāb resūl allahġa ebū bekrge ḥażret-i ʿāʾişege ṣafvānge (لكل

87.29 امرئ منهم ما اكتسب من الإثم) bu iftirā ḳılġan cemāʿatden her bir ir içün günāhdan kesb ḳılġan nersesi

II / 88

88.1 bolur (والذي تولى كبره منهم) ve bu cemāʿatden şundayın ādem iftirāʾ ḥaḳında bolġan günāhnıñ uluġsına mütevelli

88.2 (ẖoca) boldı yaʿnī ḥażret-i ʿāʾişe ḥaḳında bolġan iftirāġa çomdı ve ẖalḳ arasında fāş ḳıldı ʿabdullah

88.3 bin ubeyy kibi (له عذاب عظيم) bu kişige ʿaẕābnıñ uluġsı bolur (لولا إذ سمعتموه) bu iftirāʾnı işitken

88.4 vaḳtlarında bolsalarçı (ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا) mü᾽min irler birlen mü᾽mine ḫātunlar

88.5 özlerinden (dīninden) bolġan kişi ḥaḳında izgü żann ḳılġan bolsalar ni güzel iş bolġan bolur

88.6 idi (وَقَالُوا هَٰذَا إِفْكٌ مُبِينٌ) daḫı başda işitkeçde bu ḫażret-i ʿā᾽işe ḥaḳındaġı iftirā ẓāhir iftirādur

88.7 diyü eytken bolsalar idi ni güzel ve körkem bolur idi (لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ) ḥażret-i

88.8 ʿa᾽işe ḥaḳında zuʿm ḳılġan nerseleri üzerine dört şāhid kitürselerçi (فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ)

88.8 bes eger de şāhidler kitüre almasalar (فَأُولَٰئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ) bes bu iftirā ḳıluvçılar

88.9 allah ḥużūrında yalġançılardur (وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) ve eger sizge allahnıñ fażlı hem raḥmeti

88.10 bolmasa idi (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) dünyāda daḫı āḫiretde (لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَفَضْتُمْ فِيهِ) sizni ʿā᾽işe

88.11 (raḍiallahü teʿālā ʿanhā) ḥaḳında çomġan nerseñizde elbette tutar idi (عَذَابٌ عَظِيمٌ) uluġ ʿaẕāb

88.12 (إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ) şol vaḳtde ʿaẕāb tutar idi ʿā᾽işe ḥaḳındaġı iftirānı tilleriñiz

88.13 birlen baʿżıñızdan alur boldıñız yaʿnī baʿżıñız baʿżıñızġa siñe ʿā᾽işe (raḍiallahü ʿanhā) ḫaberi

88.14 irişdi mü eli diyü söylep birüp fāş ḳıldıñız (وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ) daḫı tilleriñiz birlen eytür boldıñız

88.15 (مَا) şol nerseni (لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ) ol nerseni sizniñ içün bilüv yoḳ idi (وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا

88.16 وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ) daḫı ʿā᾽işe ḥaḳında bāṭılge çomuvıñıznı ciñilge ḥesāb ḳılur boldıñız ḥālbūkim ol

88.17 iftirā allah ḥużūrında uluġ işdür (وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ) ʿā᾽işe ḥaḳında bolġan sözni işitken zamānıñızda

88.18 eytken bolsañızçı (مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَا) bu sözni söyleşmek bizge dürist bolmas diyüp

88.19 körkem iş bolur idi (سُبْحَانَكَ) bes allahġa pāklik bolsun peyġamberiniñ ḫatunınıñ fācīre boluvından *

88.20 peyġamber ḫatunınıñ kāfire boluvı dürist bolsa da (nūḥ ve lūṭ ʿaleyhümü'ş-selāmlar kibi) ammā zāniye

88.21 boluvı dürist tügil çünki peyġamber kāfirlerge dīn üyretür içün yiberilgen bes peyġamber ṣoḥbetinde kāfirlerni

88.22 tefritlendüre turġan iş iyesi bolmasḳa kirek (هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ) ve bu ʿāʾişege ḳılınġan bühtān

88.23 uluġ bühtāndur ve açuḳ yalġandur (يَعِظُكُمُ اللّٰهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ) ʿāʾişege iftirā kibi bolġan ḳabāḥat

88.24 işke ḳaytuvıñızda (yañġıdan ikinçi mertebe ḳıluvıñızda) allah sizge vaʿaẓ ḳılur (أَبَدًا) mengü yaʿnī tirük

88.25 ve mükellef bolġan müddetiñizde (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) eger siz īmān kitürüvçi bolsañız (وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ

88.26 الْآيَاتِ) daḫı sizge allah şerīʿatke ve körkem edebke delālet ḳılġan āyetlerini beyān ḳılur (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ

88.27 حَكِيمٌ) daḫı allah her ḥālini bilüvçidür ve her tedbīrinde ḥikmet iyesidür (إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ) düristlikde

88.28 şundayın ādemler süyerler (أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا) ḳabāḥat işniñ (zinānıñ) īmān kitürgen

II / 89

89.1 ādemler içinde seçilüvini (لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) ol ādemler içün dünyāda hem āḫiretde

89.2 rencitküçi ʿaẕab bardur (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) ve allahü teʿālā köñillerde bolġan nerseni bilür ve siz

89.3 bilmessiz (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) ve eger de sizge allahnıñ fażlı hem raḥmeti bolmasa idi elbette sizni

89.4 rüsvāy ḳılur idi ve ʿaẕābıñıznı dünyāda aşuḳdurur idi (وَأَنَّ اللّٰهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ) daḫı düristlikde

89.5 allahü teʿālā şefḳat hem raḥmet ḳıluvçıdur (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (لَا تَتَّبِعُوا

89.6 خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) fāḥişeni fāş ḳıluvda şeyṭān vesveselerine ve izlerine iyermeñiz (وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ

89.7 الشَّيْطَانِ) ve kimdür şeyṭān vesveselerine ve izlerine iyerse (فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ) bes düristlikde

89.8 ol şeyṭān ifrāṭ ḳabāḥat bolġan nerse birlen daḫı şerʿā inkār ḳılınġan nerse birlen buyurur (وَلَوْلَا

89.9 فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) ve eger de allahnıñ sizge fażlı (enʿāmı) hem raḥmeti bolmasa idi (مَا زَكَى

89.10 مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا) şeyṭān vesvesesiniñ kirlerinden hiç kim sizlerden mengü pāklanmas idi (وَلَكِنَّ اللّٰهَ

89.11 يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ) ve likin allahü teʿālā tilegen ādemini şeyṭān vesvesiniñ kirlerinden pāklar (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ)

89.12 ve allahü teʿālā ademlerniñ sözlerini işitüvçi ve niyetlerini bilgüçidür (وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ)

89.13 ve sizlerden dīnde artuḳlıḳ ve dünyāda kiñlik (baylıḳ) iyesi bolġan ādem yemīn itmesün (أَنْ يُؤْتُوا)

89.14 birmessizlikke ve iḥsān ḳılmassızlıḳġa yā ki birüvinde ve iḥsān ḳıluvında (أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ

89.15 فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) allahnıñ rıżālıġı yolında ve izgülik ḳılurġa tiyüşli bolġan yaḳınlıḳ iyesi bolġan ḳardeşlerine

89.16 daẖı miskīnlerge daẖı yurṭlarından hicret ḳıluvçılarġa birmessizlikke ve izgülik ḳılmassızlıḳġa yemīn

89.17 itmesün bu āyet ebū bekr el-ṣıddīḳ ḥaḳında indi digenler ḥażret-i ebū bekr anası birlen bir toġma ḳız ḳardaşınıñ

89.18 oġlı misṭaḥḳa izgülik ḳılmam diyü yemīn eytken (وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا) yaḳınlıḳ iyelerinden ve miskīnlerden

89.19 daẖı muhācirlerden ṣādır bolġan kimçilikni örtiñiz hem kimçiliklerinden yüz döndüriñiz (أَلَا تُحِبُّونَ)

89.20 (أَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ) allahnıñ günāhlarıñıznı yarlıḳavını süymeysiz mi (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) ve allahü teʿālā günāhlarnı

89.21 yarlıḳaġuçı hem raḥmet ḳıluvçıdur resūl ekrem ebū bekr el-ṣıddīḳġa bu āyetni oḳuġaç ḥażret-i ebū bekr belī

89.22 ey allahnıñ resūli allahnıñ yarlıḳavını süyemiz didi hem misṭaḥḳa ḳaytadan nafaḳa bire başladı (إِنَّ الَّذِينَ

89.23 düristlikde şundayın ādemler (يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ) müʿmine hem ʿafīfe bolġan köñillerine

89.24 fāḥişe ẖuṭūrda ḳılmaġan ẖatunlarnı zinā birlen sögerler (لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) mundayın ẖatunlarnı

89.25 (zāniye dip) sögüvçi ādemler dünyāda hem āẖiretde laʿnet ḳılındılar (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) daẖı bu ādemler

89.26 içün uluġ ʿaẕāb bardur (يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ) bu ādemlerge uluġ ʿaẕāb şol künde bolur ol künde

89.27 ol ādemlerniñ żararına güvāhlıḳ birür (أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ) tilleri hem kolları daẖı ayaḳları

89.28 (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) dünyāda ʿamel ḳılġan nerseleri birlen (يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللّٰهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ) ol ḳıyāmet küninde

90.1 allah alarġa tiyüşli ve ḥaḳḳ bolġan cezālarnı birür (وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ) daḫı bilürler şiksiz

90.2 düristlikde allah (teʿālā) ẕātında s̱ābitdür ve maʿbūdligi ẓāhirdür diyü (الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ) ḳıyāmet sözler

90.3 ḳabāḥat ādemler içündür yā ki ḳabāḥat ḫatunlar ḳabāḥat irler içün yaʿnī ḳabāḥat irlerge ḫatun bolurġa

90.4 ḳızuġurlar (وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ) daḫı ḳabāḥat ādemler ḳabāḥat sözler içündür yā ki ḳabāḥat irler

90.5 ḳabāḥat ḫatunlar içündür yaʿnī ḳabāḥat ve eşki ḫatunlarnı alurlar (وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ) daḫı

90.6 ḫoş ve yaḫşı sözler ḫoş ve yaḫşı ādemler içündür yā ki ḫoş ve yaḫşı ḫatunlar ḫoş ve yaḫşı irler

90.7 içündür yaʿnī yaḫşı irlerge ḫatun bolurġa ḳızuġurlar (وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ) daḫı ḫoş ve yaḫşı

90.8 ādemler ḫoş ve yaḫşı sözler içündür yā ki ḫoş ve yaḫşı irler ḫoş ve yaḫşı ḫatunlar içündür

90.9 yaʿnī yaḫşı ve izgü ḫatunlar nikāhlenürge ḳızuġurlar (أُولَٰئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ) yā ki ḫoş

90.10 ve yaḫşı ādemler peyġamberniñ ehl-i beyti eşki ādemlerniñ eytken eşki sözlerinden yā ki iftirāʾ

90.11 ḳıluvçılarnıñ iftirāʾ ḳılup eytken sözlerinden bizmişler ve yıraḳ bolmışlar (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ)

90.12 yaḫşı irler ve yaḫşı ḫatunlar içün allahnıñ yarlıḳavı hem uluġ rızḳ (cennet) bolur iẕnsiz yaṭ kişiniñ

90.13 ivine kirüvniñ dürist bolmavı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi hem bu āyetniñ nuzūline

90.14 sebeb şol islāmiyetniñ evvelinde kişi ivüne iẕnsiz kirüv bik şāʾiʿ bolġan şol sebebli enṣārdan bir

90.15 ḫatun resūl allahġa kilgen ve eytken ey allahnıñ resūli bizniñ köp vaḳtde ivlerimizde ṣaḳlanmay turġan

90.16 vaḳtlarımız bola bizge bir de sizdürmey gine yaṭ irler kirüp kileler bu iş memnūʿ bolsa idi didi ṣoñra ẕikr

90.17 ḳılınaçaḳ āyet iñdi (يا أيها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler (لا تدخلوا بيوتا غير بيوتكم) öz

90.18 ivleriñizden başḳa bolġan ivlerge kirmeñiz (حتى تستأنسوا وتسلموا على أهلها) kirüviñizni bildürgeniñizge

90.19 yā ki iẕn ṣoraġanıñızġa ḳadar hem ol yaṭ ivlerniñ ehline selām birgeniñizge ḳadar yaʿnī iẕn ṣorap ve selām

90.20 birüp kiriñiz (ذلكم خير لكم) iẕn ṣorap ve selām birüp kirüviñiz sizniñ içün izgüdür (لعلكم

90.21 تذكرون) bu āyetni sizge indürüldi vaʿaẓlenüviñiz ve ʿamel ḳıluvıñız içün (فإن لم تجدوا فيها أحدا) bes eger

90.22 kirürge ḳaṣd ḳılġan ivüñizde hiç kimni ṭapmasañız (فلا تدخلوها) bes ol ivge kirmeñiz (حتى يؤذن

90.23 لكم) sizniñ içün kirürge iẕn birilgenge ḳadar yaʿnī iẕn birüvçi kilgenge ḳadar (وإن قيل لكم

90.24 ارجعوا فارجعوا) ve eger sizge ḳaytıñız diyü eytilse (iẕn birilmese) bes kiri ḳaytup kitiñiz (هو أزكى

90.25 لكم) kiri ḳaytup kitüv kirürge tartuşup turuvdan sizniñ içün izgürekdür (والله بما تعملون

90.26 عليم) ve allahü teʿālā sizniñ ḳılġan ʿameliñizni bilgüçidür (ليس عليكم جناح أن تدخلوا) sizniñ üzeriñizge

90.27 kirüviñizde günāh ve żarar yoḳdur (بيوتا غير مسكونة) turulmış bolmaġan ivge yaʿni hiç kim turmay

90.28 turġan ivge (فيها متاع لكم) sizniñ içün ol ivde fāʾidelenmek bardur yaʿnī issilikden ve yaġmurdan

90.29 perdelenmek yā ki raḥatlenmek ḥāl cıymaḳ kibi yā ki ṣaḳlarġa ḳoyulġan ṣatuv mālları kibi (والله يعلم

II / 91

91.1 (مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ) ve allahü teʿālā sizniñ ẓāhir ḳılġan nerseñiz yaşirgen nerseñizni de bilür * allahü teʿālā ir

91.2 birlen ẖatunġa köñillerini ṣaḳlav ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ) ey muḥammed

91.3 müʾminlerge eyt sin ḳarav ḥarām bolġan nerselerden közlerini yumsunlar (ḳaramasunlar) yaʿnī zinā ḳaṣdı

91.4 birlen ve şehvet birlen yaṭ ẖatunlarnıñ yüzlerine ḳaramasunlar ammā şehvet ẖavfı bolġanda da ḥākimniñ şāhidniñ

91.5 yine nikāhlap aluv niyeti birlen ḳaravçınıñ, ṭabībniñ yaṭ ẖatunnıñ yüzine ḳaravı dürist digenler hem

91.6 ṭabībḳa yaṭ ẖatunnıñ avruv bolġan ornına żarūret ḳadarlı ḳaravı dürist kirek avruvı nindeyin orunda

91.7 bolsun (وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ) daẖı müʾmin irlerge eyt ʿavretlerini zinādan ṣaḳlasunlar (ذٰلِكَ أَزْكٰى

91.8 لَهُمْ) bu közni ḳaravı ḥarām bolġan nerselerden daẖı ʿavretni zinādan ṣaḳlav müʾmin irler içün günāhkirlerinden

91.9 pāklikdür (إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ) düristlikde allahü teʿālā müʾmin irlerniñ ḳılġan işlerini bilgüçidür

91.10 yaʿnī ḳaṣdā ḳarav birlen ḳaṣdsız ḳaravlarını (وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ) ve ey muḥammed (ʿahm)

91.11 müʾmine ẖatunlarġa eyt ḳarav ḥarām bolġan nerlerseden[1] közlerini yumsunlar (ḳaramasunlar) yaʿnī zinā ḳıluv

91.12 ḳaṣdı birlen ve şehvet birlen yāṭ irlerge ḳaramasunlar ammā ḥākime yā ki şāhide yā ki bir cigitke baruv ḳaṣdı

91.13 birlen ḳaravçı ẖatunnıñ yā ki ṭabībe ẖatunnıñ yaṭ irge ḳaravı dürist ẖavf-ı şehvet bolsa da (وَيَحْفَظْنَ

[1] "nerselerdin" olmalı.

91.14 (فُرُوجَهُنَّ) dahı ʿavretlerini zinādan şaḳlasunlar (وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ) dahı hatunlar ziynetlerini yā ki

91.15 ziynet orunlarını bildürmesünler bitlerine boyaġan kirşen ve inniñ hem ḳollarına yaḳġan hınā kibiler yaʿnī

91.16 bularnı boyamasunlar dimek murād bolurġa mümkin (إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا) meger ʿamel vaḳtinde iẓhār ḳılmay ẓāhir bola

91.17 turġan ziynetlerini yā ki ziynet orunlarnı bildürüvde żarar yoḳ yüzik yā ki yüz ve avuç kibi meselā el-tefsīrātü'l

91.18 aḥmediye de eyte bu āyetden maḳṣūd irniñ yaṭ hatunnıñ yüzinden ve avuçından başḳa orunna ḳararġa yaramavını

91.19 isbātdur likin bu maḳṣūd tamām bolmay meger bu sözni ḳoşuv birlen gine ol söz şol allahü teʿālā avuç birlen yüzni

91.20 açuvnı dürist ḳıldı bes mundan bülendi yaṭ irniñ hatunlarnıñ avuçları birlen yüzlerine ḳaravnıñ

91.21 düristligidi fā-fehm (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ) dahı bürkençeklerini yaḳalarnı yā ki kökrekleri

91.22 üzerine ḳoysunlar çünki ʿarab hatunlarınıñ yaḳaları bik kiñ bolġan kökrekleri açılup yürüy

91.23 iken bürkençeklerini arṭḳa ṣalındurġanlar kökrekleri hemīşe açuḳ ḳalġan allahü teʿālā bürkençeklerini

91.24 kökrekleri açuḳ kiliş birmesün içün alġa ṣalındururġa ḳoşḳan (وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ) dahı müʾmine

91.25 hatunlar ziynetlerini yā ki ziynet orunlarnı (bi-nefske ẓāhir bolġanlarından başḳasını) bildürmesünler (إِلَّا

91.26 لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ) meger irlerine yā ki atalarına bildürürler (أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ) yeise

91.27 irleriniñ atalarına yā ki özleriniñ oġullarına bildürürler (أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ) yeise

91.28 irleriniñ oġullarına (ögey oġullarına) yā ki bir ṭuvġan ir ḳardaşlerine bildürürler (أَوْ بَنِي

91.29 إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ) yeise bir ṭuvġan ir ḳardaşleriniñ oġullarına yā ki bir ṭuvġan ḳız

II / 92

92.1 ḳardaşleriniñ oġullarına bildürürler (أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ) yā ki müselmān ḫatunlarına

92.2 yā ki muṭlaḳ ḫatunlarġa yeise oñ kolları mülklengen nersege kullarına hem kinizeklerine (likin

92.3 ḥanefī meẕhebinde kinizeklerge gine) bildürürler (أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ) yā ki

92.4 irlerden ḫatunlarġa iḥtiyācı bolmayınça yalġız ṭaʿām aşar içün gine ivge kirüvçilerge bildürürler leẕẕetlenüvni

92.5 bilmegen dīvāneler hem ḫatunlarġa meyli bitken ḳartlar kibi (أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ) yeise şundayın yaş

92.6 balalardan ivge kirüvçilerge bildürürler (لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ) ḫatunlarnıñ ʿavretlerine şehvet

92.7 ḥaddine irişmedükleri içün ġālib bolmadılar yā ki temīzleri bolmaduḳı içün ḳaramadılar ḥāṣıl bu

92.8 istis̱nā ḳılınġan ādemlerge ḫatunlarnıñ ziynetlerini yā ki ziynet orunlarunı bildürüvinde żarar yoḳ

92.9 ʿarab ḫatunları evvelde balṭırlarına alḳa kiygenler yürügen vaḳtde ayaġında alḳa barluġı bilinsün

92.10 içün yirge bik ḳatı başup yürüyler iken şol işlerinden ṭıyup allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ ayetni

92.11 indürdi (وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ) ḫatunlar ayaḳları birlen yirge ḳatı şoḳmasunlar (yaşamasunlar)

92.12 (لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ) ziynetlerinden yaşrun ḳılġan nerseleri (ayaḳġa beylegen alḳaları)

92.13 bilünsün içün (وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ) ey müʾminler cıyulġanıñız ḥālde allahġa ḳaytuñız ve tevbe

92.14 ḳılıñız elbette ādem günāhdan ve ḳuṣūrdan ḫālī tügil hem aḥkām-ı şerʿīyeniñ cemīʿsi birlen ʿamel ḳıla almay

92.15 şunıñ içün allahü teʿālā tevbe birlen buyurdı (لعلكم تفلحون) mengülik saʿādetke irişüviñiz içün yine de

92.16 allahü teʿālā kinizek ve kullarınıñ hem āzād ādemlerniñ nikāḥı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وانكحوا الايامى

92.17 منكم) ve ey velīler öziñizde bolġan irsiz ḫatunlarnı ve ḫatunsız irlerni çiftlendüriñiz bu ḳadarsı

92.18 āzādlar nikāḥı ḥaḳında boldı (والصالحين من عبادكم وامائكم) daḫı ey ḫocalar ḳullarıñızdan

92.19 ve kinizekleriñizden müʿmin bolġanlarunı çiftlendüriñiz yaʿnī ḳullarıñıznı ḫatunlar birlen ve kinizekleriñizni

92.20 irler birlen çiftlendüriñiz (ان يكونوا فقراءً) eger ḫāṭib birlen maḫṭūbe yaʿnī küyev birlen ḳız faḳīr bolsalar

92.21 faḳīrlikleri içün nikāhlendürüvden toḳtamañız (يغنهم الله من فضله) allah alarnı fażlından bay ḳılur niteki

92.22 resūl alah rızḳnı nikāḥ birlen isteñiz” dimiş yā ki allahnıñ fażlında māldan muñsızlıḳ bar maʿnāsında (والله واسع

92.23 عليمٌ) ve allah (teʿālā) baydurur rızḳda kiñlik iyesidür hem bilgüçidür tilegen ādemine rızḳnı kiñ ḳılur (وليستعفف

92.24 الذين لا يجدون نكاحًا) nikāḥlenüvge ḳudret ṭapmaġan ādemler zinādan ṣaḳlanuvda bik turuşsunlar (حتى

92.25 يغنيهم الله من فضله) allahü teʿālā fażlından alarnı bay ḳılġanna (yaʿnī nafaḳa birlen mihrge ḳādir ḳılġanna)

92.26 ḳadar allahü teʿālā ḳulnı mekātib ḳıluvnıñ düristligi ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi hem bu āyetniñ

92.27 inüvine sebeb şol ḫuveyṭibniñ ṣalaḥ isimli ḳulı ḫuveyṭibden mekātib ḳıluvnı ṣoradı şundan

92.28 ṣoñ bu āyet indi mekātib diyü ḫocası ṭarafından filān ḳadar aḳça ṭapup birseñ āzād bolursun

92.29 diyü ḳolına yazu birilgen ḳulġa eytürler (وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ) ve şundayın ḳullar mekātib

II / 93

93.1 boluvnı isterler (مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) oñ ḳollarıñız mālik bolġan nerseden (yaʿnī ḳullarıñızdan

93.2 ve kinizekleriñizden) (فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا) bes eger de ḳul ve kinizekleriñizde kesbke ve mālġa

93.3 ḳudretni yā ki dīnde tüzüklikni bilseñiz mekātib ḳılıñız yaʿnī filān ḳadar aḳçe birseñiz āzād bolursız

93.4 diyü ḳollarına yazu biriñiz (وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ) daḫı ey müselmānlar ol mekātiblerge

93.5 allahnıñ öziñizge birgen mālından biriñiz yaʿnī zekevetleriñizden allahü teʿālā kinizeklerni zināʾġa küçlevden

93.6 nehy ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi hem bu āyetniñ inüvine sebeb şol ubeyy ismli ādemniñ

93.7 oġlınıñ altı körkem cāriyeleri bolġan (muʿāẕe, mesīke, ʿumeyme, ʿamre, arvā, fetīle) ismlerinde

93.8 bu cāriyelerni māl cıyar içün zināʾġa küçlegen (ḥāṣıl fuḥşḫāne tutmakçı bolġan) altı cāriyeden

93.9 ikisi (muʿāde birlen mesīke) resūl allahġa ubeyy oġlı üstinden şikāyet ḳılġanlar (وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ

93.10 عَلَى الْبِغَاءِ) ve ey ḫocalar kinizekleriñizni zināʾġa küçlemeñiz (إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا) eger kinizekleriñiz zināʾdan

93.11 pāklikni tileseler eger isteseñ zināʾġa küçlev hiç ḥālde dürist tügil bes niçük zinādan ʿiffetni

93.12 tilegende küçlemeñiz diyü ḳaydlav dürist bolur diyüp cevābda eytürmiz küçlevniñ şarṭı zināʾdan ʿiffetni

93.13 tilev vālā özi zināʾnı tilep turġanda küçlev bolmay yā ki vāḳıʿasına ḳarap ḳaydnı ẕikr ḳılınġan çünki

93.14 bu kinizekler ʿiffetni tilegenler (medārik) (لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) dünyā tirükliginiñ ʿarżnı yaʿnī

93.15 dünyā mālnı isteviñiz içün zināʾġa küçlemeñiz (وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ) ve kimdür bu kinizeklerni zināʾġa küçlese

93.16 (فَاِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ) bes düristlikde allahü teʿālā kinizeklerni zināʾġa küçlegenniñ ṣoñında

93.17 (غَفُورٌ رَحِيمٌ) ol kinizeklerni yarlıḳaġuçıdur hem alarġa raḥmet ḳıluvçıdur yā ki eger tevbe eytse

93.18 küçlevçini yarlıḳaġuçıdur maʿnāsında (وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ) ve taḥḳīḳ biz sizge ḥaḳnı ẓāhir

93.19 ḳıluvçı bolġan āyetlerni indürdük (وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ) daḫı sizden ilk ötken ādemlerniñ

93.20 ḳıṣṣaları kibi ʿacīb ḳıṣṣanı indürdük yaʿnī ḥażret-i ʿāʾişe ḳıṣṣasını çünki ḥażret-i ʿāʾişe

93.21 ḳıṣṣası yūsuf ʿahm birlen ḥażret-i meryem ḳıṣṣası kibidür (وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ) daḫı küfrden

93.22 ṣaḳlanuvçılar içün vaʿaẓnı indürdük vaʿaẓ her kim ḥaḳında ʿām bolsa da fāʾidelenüvçiler küfrden

93.23 ṣaḳlanuvçılar ġına bolġanlıḳı içün allahü teʿālā vaʿaẓnı küfrden ṣaḳlanuvçılarġa ḫāṣladı (اَللّٰهُ

93.24 نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) allah köklerniñ ve yirlerniñ nūrlanduruvçısıdur yā ki köklerniñ ve yirlerniñ

93.25 nūrlarını bar ḳıluvçıdur (مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ) allahnıñ yaḳtılıḳda şāʾnı

93.26 ʿacīb bolġan nūrınıñ ṣıfatı için de yaḳtı yana turġan çerāġ bolġan tereze kibidür (اَلْمِصْبَاحُ

93.27 فِي زُجَاجَةٍ) çerāġ piyālā ḳandīldedür (اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ) piyālāsı göyā ki yaḳturtuvçı

93.28 yuldızdur (يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ) ol çerāġnıñ tişükiniñ başı köp fāʾideli

94.1 bolġan zeytün aġaçınıñ mayındadur (لا شرقية ولا غربية) zeytün aġaçınıñ öse turġan

94.2 ornı ḳuyaş çıġış ṭarafında tügildür daḫı ḳuyaş batış ṭarafında da tügildür belki maşrıḳ birlen maġribden

94.3 orṭalıḳdadur yaʿnī şāmdadur (يكاد زيتها يضئ) ol zeytün aġaçınıñ māyı yaḳturturġa yaḳın bolur

94.4 (ولو لم تمسسه نار) gerçi ol zeytün aġaçınıñ māyına oṭ yitmese de (نور على نور) nūr üzerinde bolġan

94.5 nūrdur yaʿnī çerāġ nūrı zeytün māyınıñ ṣiġāsını nūrlanduruvda artdurdı allahnıñ nūrını mezkūr

94.6 ṣıfatlar birlen ṣıfatlanġan meşaḳḳātke teşbiyede türli vech ẕikr ḳılġanlar * baʿżılar bu ṭarīḳ ite ẓāhir

94.7 bolġan āyetlerniñ medlūli bolġan hüdānı medlūllerniñ rāvşānlıḳında meşaḳḳāt-i mevṣūfġa teşbiye ḳılınġan diyü yā ki

94.8 ādemlerniñ vehmleriniñ ve ḫayālleriniñ ḳaranġulıkları birlen iḥāṭa ḳılınġan hedyni mıṣbāḥġa teşbīh

94.9 bola yā ki allahnıñ müʾminniñ ḳalbini nūrlandurġan nersesini (maʿrifet ve ʿilmlerni) meşaḳḳāt nūrına teşbiye

94.10 bola başḳa iḥtimālllerde bik köp tafṣīl istegen ādem tefsīr-i beyḍāvī ġına mürācaʿat itsün (يهدى الله

94.11 لنوره من يشاء) allah (teʿālā) yaḳṭı nūrına tilegen ādemni köndürür (ويضرب الله الامثال للناس)

94.12 daḫı allah ādemlerge meṣellerni beyān ḳılur (والله بكل شئ عليم) ve allah (teʿālā) her nerseni bilgüçidür (في

94.13 بيوت) allahnıñ ivleriniñ (mescidlerniñ) baʿżısında bolġan meşaḳḳāt kibidür allahnıñ nūrı (اذن الله

94.14 ان ترفع) ol ivlerniñ bināʾ ḳılınuvlarına iẕn birdi allah (teʿālā) (ويذكر فيها اسمه) daḫı ol ivlerde

94.15 isminiñ ẕikr ḳılınuvına iẕn birdi (يسبح له فيها بالغدو والآصال) ol ivlerde allah içün tesbīḥ eytür

94.16 yaʿnī namāz okur irtelerde ve kiçlerde (رِجَالٌ) şundayın irler tesbīh eytür (لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ)

94.17 (عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ) ol irlerni allahnıñ ẕikrinden sevdā ḳıluv hem ṣatuv itüv şuġullendürmes (وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ)

94.18 (وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ) daḫı namāz oḳuvdan hem zekevet birüvden şuġullendürmes (يَخَافُونَ يَوْمًا) ol irler şundayın

94.19 künden ḳorḳarlar (تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ) ol künde ḳorḳuvdan ḳöñiller ve közler titrer

94.20 (لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا) ol irler namāz oḳurlar allahnıñ üzerine ḳılġan işleriniñ körkemregine

94.21 cezā birüvi içün (وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ) daḫı allah özlerine fażlından artdursun içün (وَاللّٰهُ

94.22 (يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ) ve allah (teʿālā) tilegen ādemini rızḳlandurur (بِغَيْرِ حِسَابٍ) ḥesābdan başḳa (وَالَّذِينَ)

94.23 (كَفَرُوا) ve şundayın ādemler kāfir boldılar (اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ) ol kāfirlerniñ ʿamelleri tiygüz

94.24 yirniñ serābı kibi serāb diyü ḳuyaşnıñ yaḳtılıġınıñ tüşüvinden kün orṭalarında yapan da akġuçı

94.25 şu kibi körüngen nersege eytürler (يَحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ مَاءً) ol serābnı şuşaġan ādem şu diyü

94.26 ḥesāb ḳılur (حَتّٰى اِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْـًٔا) her ḳayçan şu dip gümān ḳılġan orunna kilse gümān

94.27 ḳılġan nersesinden hiç nerse tapmas (وَوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ) daḫı allahnıñ ʿaẕābnı özi kāfir ḥużūrında

94.28 tapar (فَوَفّٰيهُ حِسَابَهُ) bes allahü teʿālā ol kāfirge ʿameliniñ cezāsını kāmil itüp birür (وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ)

95.1 ve allah (teʿālā) nıñ ḥesābı tiz boluvçıdur (أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ) yā ki kāfirlerniñ ʿamelleri tiren diñgizde

95.2 bolġan ḳaranġulıḳlar kibidür (يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ) ol diñgizni ṭolḳun ḳaplap alur ol ṭolḳun

95.3 üstünden yine ṭolḳun bardur yaʿnī tutaş bolġan ṭolḳunlar ḳaplap alur (مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ) ikinçi

95.4 (üstdegi) tolḳun üstünden buluṭ bardur (ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ) bu ḳaranġulıḳlar baʿżısı baʿżısı

95.5 üstünde bolġan ḳaranġulıḳlardur (إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا) bu ḳaranġulıḳlarda bolġan ādem

95.6 ḳolını bi'l-fiʿil çıġarġanda körüv tügil ḳolnı körüvge yakın da bolmas (وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا) ve bir kişige

95.7 allah nūr ḳılmasa (hidāyet birmese) (فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ) bes ol kişige nūr yoḳdur (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ) bilmeysün mi

95.8 sin ey muḥammed (ʿahm) düristlikde allah (teʿālā) (يُسَبِّحُ لَهُ) allahġa tesbīh eytür yaʿnī allahnıñ ẕātını her bir

95.9 kimçilikden pāklar (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) köklerde hem yirlerde bolġan ʿaḳl iyeleri (وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ)

95.10 daḫı ḳanaṭlarunı havāġa töşegenleri ḥālde ḳuşlar tesbīḥ eytür (كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ) tesbīḥ

95.11 eytüvçilerniñ her birisi öziniñ duʿāsını ve tesbīhini bilür yā ki her birisiniñ duʿāsını ve tesbīḥini allah

95.12 bilür maʿnāsında (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ) ve allah (teʿālā) bendelerniñ ḳılġan işlerini bilüvçidür (وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ

95.13 وَالْأَرْضِ) ve ol allah içündür köklerniñ ve yirlerniñ mülki (bularġa ḫocalıḳ) (وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ) ve ol

95.14 allahġadur ḳaytaçaḳ orun (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا) ey muḥammed (ʿahm) bilmeysün mi düristlikde buluṭnı

95.15 sürür (ثم يؤلف بينه) munıñ ṣoñında arasını terkīb iter yaʿnī baʿżısını baʿżısına tüşer (ثم يجعله ركاما)

95.16 munıñ ṣoñında baʿżısını baʿżısına aṭlanuvçı ḳılur (فترى الودق يخرج من خلاله) bes ey muḥammed (ʿahm)

95.17 yaġmurnı körürsün bulutnıñ arasından çıġar yaʿnī bulutnıñ çıġa turġan orunlarından (وينزل

95.18 من السماء) daḫı allah (teʿālā) yuġarudan indürür (من جبال فيها) anda bolġan ṭaġlardan yaʿnī

95.19 uluġlıḳda ṭaġlarġa oḫşaġan uluġ kiseklerden (من برد) ol ṭaġlar yüzlerden bolġuçı yaʿnī allahü teʿālā

95.20 kökde ve aḳ yüzlerden bolġan ṭaġlarnı ḫalḳ ḳılur yirde ḳatı ṭaġlar ḫalḳ itdüki kibi yā ki

95.21 köp ṣalḳun yüzler ḫalḳ ḳıluvından kināye bolur beyḍāvī beyānı bu revişçe baḫārlar (bu-lar) her ḳayçan

95.22 yuḳarı aşsalar issilik bir de aralaşmasa havānıñ ṣalḳun ṭabaḳasına (bölekine) irişseler ve ṣalḳunlıḳ

95.23 ḳuvvetlense şol baḫārlar birge cıyılup bulutḳa eylenürler eger ṣalḳunlıḳ bik ḳatı bolmasa yaġmur bolup

95.24 yavar eger ṣalḳunlıḳ ḳatı bolup baḫārlar cıyılmasından burun eczāʾ-ı buḫāriyyege irişse ḳar bolup

95.25 tüşerler eger cıyılmasından burun eczāʾ-ı buḫāriyyege irişmeseler yüz bolup tüşerler (فيصيب به من يشاء)

95.26 bes ol yüzlerini tilegen ādemine irişdürür (ويصرفه عمن يشاء) hem ol yüzlerni tilegen ādeminden

95.27 döndürür meselā baʿżı ādemniñ özine yā ki iginine ṣalḳun yüz ṣoġar baʿżısını allahü teʿālā ḥıfẓ ḳılur

95.28 (يكاد سنا برقه يذهب بالابصار) bulutnıñ yaşınınıñ yaḳtılıġı közlerini yiberürge (çıġarurġa) yaḳın bolur

95.29 (يقلب الله الليل والنهار) daḫı allahü teʿālā kiçni ve kündizni eylendürür birisi ṣoñında birisiniñ kilüvi

96.1 birlen yā ki birisini kimitüp birisini artduruv birlen yā ki issilik ve ṣalḳunlıḳ daḫı ḳaranġulıḳ ve yaḳṭılıḳ

96.2 birlen (إن في ذلك لعبرة لأولي الأبصار) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan işlerde baṣīret ve fikr iyelerine uluġ

96.3 ʿibretler bardur (والله خلق كل دابة من ماء) ve allahü teʿālā yirde yürüy turġan her bir ḥayvānnı ṣudan

96.4 yaratdı (فمنهم من يمشي على بطنه) bes yirde yürüy turġan ḥayvānlardan ḳurṣaġı üzerine şüb[2]

96.5 yürüy turġanları bardur cılan kibiler (ومنهم من يمشي على رجلين) daḫı yirde yürüy turġan

96.6 ḥayvānlardan iki ayaḳ üzerine yürügenleri bardur ādemler ve ḳuşlar kibi (ومنهم من يمشي على أربع)

96.7 daḫı yirde yürüy turġan ḥayvānlardan dört ayaḳ üzerinde yürügenleri bar aṭlar ṣıġırlar ve başḳa

96.8 dört ayaḳlı ḥayvānlar kibi (يخلق الله ما يشاء) allahü teʿālā tilegen nersesini ḫalḳ ḳılur (إن الله على)

96.9 (كل شيء قدير) düristlikde allahü teʿālā her nerse üzerine küçi yitküçidür (لقد أنزلنا آيات مبينات)

96.10 taḥḳīḳ biz ḥaḳīḳatlerni türli delīller birlen beyān ḳıla turġan āyetlerni indürdük (والله يهدي من)

96.11 (يشاء إلى صراط مستقيم) ve allahü teʿālā tilegen ādemini toġrı yolġa köndürür (ويقولون آمنا بالله وبالرسول)

96.12 (وأطعنا) ve münāfıḳlar eytürler biz allahġa hem allahnıñ resūline īmān kitürdük hem her ikisine iṭāʿat ḳılduḳ

96.13 diyü bu āyet yehūdī birlen daʿvā ḳılışḳan beşer ismli münāfıḳ ḥaḳında indi digenler yehūdī ḥükm

---

[2] "tüşüp" olmalı.

96.14 içün resūl allahġa barayıḳ digen beşer eşref oġlı kaʿbka barayıḳ digen (ثم يتولى فريق منهم)

96.15 (من بعد ذلك) munıñ ṣoñında münāfıḳlardan bir fırḳası allahnıñ hem resūliniñ ḥükmine boy ṣunuvdan

96.16 yüz döndürür (وما أولئك بالمؤمنين) ve bu īmān kitürdük ve iṭāʿat ḳılduḳ digen sözni eytüvçiler

96.17 çın müʾminler tügildür yaʿnī tilleri birlen īmān kitürdük diseler de köñilleri birlen īmān kitürgenleri yoḳ

96.18 (وإذا دعوا إلى الله ورسوله) ve her ḳayçan bu münāfıḳlarnı allahġa daḫı allahnıñ resūline ündelse (ليحكم بينهم)

96.19 allahnıñ resūli bularnıñ aralarında ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳılsun içün (إذا فريق منهم معرضون) şol vaḳtduḳ

96.20 münāfıḳlardan bir fırḳa resūl allahġa ḥükmge baruvdan yüz döndürürler çünki resūl allah ḫıyānetlerine muṭṭaliʿ

96.21 bolup fāʾidelerine ḥükm ḳıluv iḥtimāli yoḳ (وإن يكن لهم الحق) ve eger ḥaḳlıḳ münāfıḳlar içün bolsa

96.22 (يأتوا إليه مذعنين) münāfıḳlar resūl allahġa iṭāʿat ḳılġanları ḥālde kilürler çünki resūl allahnıñ bu vaḳt

96.23 fāʾidelerine ḥükm ḳıluvını bileler (في قلوبهم مرض) münāfıḳlarnıñ köñillerinde avruv (küfr) bar mı (أم ارتابوا)

96.24 yā ki sinde bir işançsızlıḳnı körüp sinden şik ḳılalar mu (أم يخافون أن يحيف الله عليهم ورسوله) yā ki

96.25 özlerine allahnıñ daḫı resūliniñ ḥükmde ẓulm ḳıluvlarından ḳorḳalar mı (بل أولئك هم الظالمون) resūl allah da

96.26 işançsızlıḳnı körüvden bolġan şikleri yoḳ hem ḥükmde ẓulmdan da ḳorḳmaylar belki ol münāfıḳlar ẓālimlerdür ḥāṣıl

96.27 münāfıḳlarnıñ ḥükm içün resūl allahġa baruvdan baş tartuvları ʿayb özlerinde bolduḳı içün yā ki ḥākim de

96.28 bolduḳı içün ʿayb ḥākimde bolġanda ol ʿayb muḥaḳḳaḳ mı muḥtemel mi resūl allahda her ikisiniñ boluv iḥtimāli

96.29 yoḳ çünki resūl allahnıñ peyġamberlik manṣıbı hem ifrāṭ emīnligi ḥükmde orunda ʿayb boluvdan menʿ ḳıladur

II / 97

97.1 ḳıṭʿā bes elbette münāfıḳlarnıñ ḥükm içün resūl allahġa baruvdan baş tartuvları özlerinde ʿayb ve noḳṣan

97.2 bolduḳı içün bola (إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ) ançaḳ müʾminlerniñ sözi boldı (إِذَا دُعُوا إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ) her

97.3 ḳayçan allahġa hem resūline ündeseler (لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ) allahnıñ hem resūliniñ aralarında ḥaḳlıḳ birlen ḥükm

97.4 ḳıluvı içün (أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا) resūl allahnıñ sözini işitdük ve emrine boy ṣunduḳ diyü eytüvleri

97.5 boldı yaʿnī başḳa söz eytmediler (وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) ve bu ṣıfatlı müʾminler mengülik ʿaẕābdan ḳutuluvçılardur

97.6 ve mengülik saʿādetke irişüvçilerdür (وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ) ve kimdür allahġa hem allahnıñ resūline iṭāʿat ḳılsa

97.7 (وَيَخْشَ اللهَ وَيَتَّقْهِ) hem ötken günāhları üzerine allahdan ḳorḳsa ve kileçekde günāh ḳıluvda allahdan ṣaḳlansa

97.8 (فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ) bes bu ṣıfatda bolġan ādemler mengülik saʿādetke irişüvçilerdür (وَأَقْسَمُوا بِاللهِ جَهْدَ

97.9 أَيْمَانِهِمْ) ve münāfıḳlar yemīnlerniñ ġāyesi birle allah birlen yemīn itdiler (لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ) eger sin

97.10 ey muḥammed (ʿahm) bizge (münāfıḳlarġa) ṣoġışḳa çıġarġa ḳoşsañ çıġarlar diyü yaʿnī münāfıḳlar eger bizge muḥammed

97.11 (ʿahm) ṣoġışḳa çıġarġa ḳoşsa çıġarmız diyü yemīn itdiler (قُلْ لَا تُقْسِمُوا) eyt sin ey muḥammed (ʿahm) münāfıḳlarġa

97.12 yalġanġa ḳasem itmeñiz (طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ) sizden istelmiş nerse maʿrūf ve şerʿī bolġan boy ṣunuvdur yemīn

97.13 hem nifāḳlıḳ birlen boy ṣunuvnı istelmiş tügildür (إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) düristlikde allah (teʿālā) sizniñ

97.14 ḳılġan işiñizni ẓāhirni hem bāṭını bilġüçidür (قُلْ أَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ) eyt sin ey muḥammed

97.15 (ʿahm) münāfıḳlarġa allahġa iṭāʿat ḳılıñız hem resūlge iṭāʿat ḳılıñız (فَإِنْ تَوَلَّوْا) bes eger allahġa hem

97.16 resūline iṭāʿatden yüz döndürseñiz muḥammed (ʿahm)ge żarar ḳılmaysız belki öziñizge żarar ḳılasız

97.17 (فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ) bes ançaḳ muḥammed (ʿahm)ge özine yüklengen nerse gine (resūllikni irişdürüv gine) vācibdür

97.18 (وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ) ve sizge de öziñizge yüklenilgen nerse (muḥammed ʿahmnıñ irişdürgen nersesi) birlen ʿamel

97.19 itüv vācibdür (وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا) ve eger muḥammed ʿahmge ḳoşḳan ve ṭıyġan nersesinde boy ṣunsañız

97.20 ḥaḳġa könülürsiz (وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) ve resūl üzerine vācib tügildür meger açuḳ itüp allah ḳoşḳan

97.21 nerseni irişdürüv vācibdür (وَعَدَ اللّٰهُ) allah vaʿde ḳıldı (الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)

97.22 sizden īmān kitürgen ve izgü ʿamel ḳılġan ādemlerge (لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ) pādişāhlar taṣarruf

97.23 ḳılġan kibi sizni kāfirler yirinde taṣarruf ḳıluvçı itüp ve ḫalīfe itüp ḳaldurur yaʿnī ḳaldururmun diyü vaʿde ḳıldı

97.24 (كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) niteki bu müʿminlerden ilk bolġan ādemlerni ḫalīfe ve mutaṣarrıf itüp ḳaldurdı

97.25 niteki cebābire ornına mıṣır birlen şāmda benū isrāʾīlni ḫalīfe itdi (وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمْ) daḫı īmān

97.26 kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemler içün dīnlerini ḳararlandurur yaʿnī dīnlerinde ḳoy ve s̱ābit ḳılur (الَّذِي

97.27 ارْتَضَى لَهُمْ) şundayın dīn kim ol dīn (islām dīni) alar içün özi iḫtiyār ḳıldı (وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ

97.28 خَوْفِهِمْ اَمْنًا) daḫı īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerniñ ḳorḳuları ṣoñından ṭınçlıḳġa ilendürür

97.29 resūl ekrem ve aṣḥāb-ı kirām mekkede on yıl müşriklerden ḳorḳup turdılar ṣoñra medīnege hicret

II / 98

98.1 ḳıldılar irte turġanda ḳurallanġanları kibi kiçke kirgende hem ḳurallanup kireler idi ṣoñra

98.2 allahü teʿālā vaʿdesine vefāʾ ḳıldı bütün ʿarablerge ġālib boldılar hem maşrıḳ ve maġrib ṭarafındaġı şehrlerni

98.3 islām ile müşerref itdiler bu āyetde resūl allahnıñ nübüvvetiniñ s̱übūtına delālet bar çünki ġaybden bolġan

98.4 revişçe ḫaber birildi hem ḫulefāʾ-i rāşidīnniñ ḫalīfelikine de delīl bar çünki ḫulefāʾ-i rāşidīnden başḳalar içün

98.5 mevʿūd birlen mevʿūd ʿaleyh birge cıyulmadı (beyḍāvī) (يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْئًا) miñe ʿibādet ḳılġanları

98.6 ve hiç nerseni ʿibādetde şerīk ḳılmaġanları ḥālde vaʿde ḳıldı allah ẕikr ḳılınġan vaʿdelerni (وَمَنْ

98.7 كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ) ve kimdür bu vaʿde ṣoñında kāfir (mürted) bolsa yā ki küfrān niʿmet ḳılsa (فَاُولٰئِكَ هُمُ

98.8 اَلْفَاسِقُونَ) bes bu ādemler fāsıḳlardur çünki ẓāhir ʿalāmetler ṣoñında mürted boldılar yā ki uluġ niʿmetke

98.9 küfrān ḳıldılar (وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ) daḫı namāz oḳuñız hem zekevet biriñiz diyü eyt

98.10 (وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ) daḫı resūlge boy ṣunuñız diyü eyt (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) rahmet ḳılınmış boluvıñız

98.11 içün (لا تحسبن الذين كفروا) ey muḥammed ʿahm kāfir bolġan ādemlerni ḥesāb ḳılma (معجزين في الأرض)

98.12 yirde allahnı özlerini helāk itüvden ʿāciz ḳıluvçılar diyü (ومأواهم النار) ve kāfirlerniñ baraçaḳ orunları

98.13 tamuġdur (ولبئس المصير) ve ni yavız ḳaytaçaḳ orundur ol tamuġ (يا أيها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen

98.14 ādemler (ليستأذنكم الذين ملكت أيمانكم) oñ kollarıñız mālik bolġan nerseleriñiz (ḳollar ve kinizekleriñiz)

98.15 sizden ivleriñizge kirerge iẕn istesün (والذين لم يبلغوا الحلم منكم) daẖı sizlerden bolġan iḥtilām

98.16 (bülūġ) mertebesine irişmegen balalarıñız iẕin istesün (ثلاث مرات) üç mertebe (üç vaḳtde) (من قبل

98.17 صلوة الفجر) irte namāzından ilk kirgende çünki yatḳan orunlardan turġan vaḳt ve üstler açuḳ vaḳt

98.18 hem kündizgi kiyimlerni kiye turġan vaḳt bola (وحين تضعون ثيابكم من الظهيرة) daẖı kündizniñ

98.19 yartısından ḳaylūle yuḳusı içün kiyimleriñizni ḳoyġan ṣalġan vaḳtde kirgende (ومن بعد صلوة العشاء)

98.20 daẖı yassıʿ namāzı ṣoñından kirgende çünki kiyimlerden ṣorulġan vakt ve yorġanġa uralġan vaḳtde

98.21 (ثلث عورات لكم) bu üç vaḳt sizniñ içün üç ʿavretdür yaʿnī üç vaḳtde ʿavretleriñiznin örtülmegen

98.22 vaḳti bolduġından ḳullarġa ve kinizeklerge hem yaş balalarġa ivleriñizge iẕnsiz kirüvleri dürist bolmas

98.23 bu āyet mümlūklerniñ ve yaş balalarnıñ ivge üç vaḳtde iẕn ṣorap kirüvi ḥaḳında bu āyetniñ inüvine sebeb

98.24 resūl ekrem bir ʿamr isimli enṣārīniñ müdellic ismli ġulāmını öyle vaḳtinde ḥażret-i ʿömerni çaḳururġa yiberdi

98.25 ḥażret-i ʿömer yuḳlaġan idi ve istey açılġan idi şundan ṣoñ ḥażret-i ʿömer kāşḳi bu vaḳtlarda iẕinsiz

98.26 kirüvden nehy āyeti kilse idi didi şundan ṣoñ bu āyet indi (لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ)

98.27 bu üç vaḳt ṣoñında sizniñ üzeriñizge hem kirüvçiler üzerine de günāh yoḳdur (طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ) ḳullar

98.28 ve ḫidmetçiler sizniñ üzeriñizge ṭavāf ḳıluvçılardur iv ḫidmeti içün (بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ) baʿżıñız

98.29 baʿżıñız üzerine ṭavāf ḳıluvçıdur (كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ) oşandaḳ yaʿnī bu beyān ḳıluvı kibi

II / 99

99.1 allah sizge ḥükmlerni beyān ḳılur (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) hem allah (teʿālā) ḥālleriñizni bilgüçidür işinde

99.2 ḥikmet iyesidür (وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ) ve her ḳayçan ḫidmetçi āzād yaş balalar belāġatke irişseler

99.3 (فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) bes her vaḳtde ivge kirgende iẕn istesünler bulardan burun

99.4 bāliġ bolġan irler her vaḳt iẕn istedüki kibi (كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ) oşandaḳ yaʿnī bu beyān

99.5 ḳıluvı kibi allah sizge ḥükmlerini beyān ḳılur (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) hem allah (teʿālā) ḥālleriñizni bilgüçidür

99.6 işinde ḥikmet iyesidür (وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا) daḫı ḥayż körüvden ve baladan toḳṭaġan

99.7 nikāḥ ümīd itmey turġan ḳarçıḳlar (فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ) bes ol ḳarçıḳlar üzerine

99.8 ẓāhir kiyimlerini ḳoyuvda żarar ve günāh yoḳdur şal kibi ve kamzul kibi nerselerini (غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ)

99.9 yaşuruv birlen emr ḳılınġan ziynetlerini iẓhār ḳılmaġanları ḥālde (وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ) daḫı ẓāhir

99.10 kiyimlerini ḳoyuvdan ʿiffet istevleri ḳarçıḳlar içün izgürekdür (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) daḫı allahü teʿālā

99.11 ḳarçıḳlarnıñ sözlerini işitüvçidür maḳṣūdlarunı bilgüçidür * ṣaḥābelerden baʿżıları iki közi

99.12 żaʾīf hem aḳsaḳ daḫı avruv ādem birlen birge aş aşamaylar idi şol ḥaḳda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

99.13 āyetni indürdi (لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ) iki közi żaʾīf kişi üzerine günāh yoḳdur (وَلَا عَلَى

99.14 الْأَعْرَجِ حَرَجٌ) daḫı aḳsaḳ kişi üzerine günāh yoḳdur (وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ) daḫı avruv kişi

99.15 üzerine günāh yoḳdur bes ni içün bular birlen birge aşavdan ṭıyulasız (وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ) daḫı öziñizge de

99.16 günāh yoḳdur (أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ) balalarıñıznıñ ivlerinden aşavıñız da çünki bala mülki ata mülki

99.17 ḥükminde (أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ) yā ki atalarıñıznıñ ivlerinden aşavıñız da (أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ) yā ki analarıñıznıñ

99.18 ivlerinden aşavıñız da (أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ) yā ki ir ḳardaşleriñizniñ ivlerinden aşavıñız da (أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ)

99.19 yā ki ḳız ḳardaşleriñizniñ ivleriñizniñ ivlerinden aşavıñızda (أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ) yā ki atalarıñız birlen bir toġma ir

99.20 ḳardaşleriñizniñ ivlerinden aşavıñız da (أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ) yā ki atalarıñız birlen bir toġma ḳız

99.21 ḳardaşleriñizniñ ivlerinden aşavıñızda (أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ) yā ki analarıñız birlen bir toġma ir

99.22 ḳardaşlarıñıznıñ ivlerinden aşavıñızda (أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ) yā ki analarıñız birlen bir toġma ḳız ḳardaşleriñizniñ

99.23 ivlerinden aşavıñızda (أَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُ) yā ki içkiçlerini mülklengen nerseñizden yaʿnī ḳol astıñızda

99.24 taṣarrufıñızda bolġan ādemlerniñ ivlerinden aşavıñızda vekīller ve ḳullar kibi (أَوْ صَدِيقِكُمْ) yā ki dostlarıñıznıñ

99.25 ivlerinden aşavıñızda (لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ) sizniñ üzeriñizge günāh yoḳdur (أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا)

99.26 cıyulġanıñız ḥālde yā ki taralġanıñız ḥālde aşavıñızda kenāneden ʿömer ve oġlı leys balaları ḥaḳında ingen

99.27 alar irniñ yalġız ġına aşavını günāhdan ṣanaylar iken (فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ) bes

99.28 her ḳayçan ẕikr ḳılınġan ādemlerniñ ivlerine aşar içün kirseñiz öz cinsiñizden bolġan ol ivlerniñ

II / 100

100.1 ehllerine selām biriñiz (تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً) allahnıñ ḥużūrından s̱ābit bolġan köp fāʾideli ve ḫoş

100.2 bolġan selām birlen selām biriñiz (كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ) oşandaḳ yaʿnī bu beyānı kibi sizniñ

100.3 içün ḥükmlerini beyān ḳılur allah (teʿālā) (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) ʿaḳlıñıznı yürütüp ḥaḳlıḳnı bilüviñiz içün

100.4 (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ) ançaḳ kāmil müʾminler (الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ) şundayın ādemlerdür allahġa hem allahnıñ

100.5 resūline īmān kitürdiler (وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ) ve her ḳayçan ol müʾminler ḫalḳ cıyula turġan işde

100.6 peyġamber birlen birge bolsalar cumʿa ve ʿıyd ve ṣoġışlar ve müşāvereler kibi (لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ) iẕn

100.7 ṣoraġanlarına peyġamber yanından kitmesler (إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ) düristlikde şundayın ādemler sinden iẕn

100.8 isterler (أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ) bu sinden iẕn istegen ādemler şundayın ādemlerdür allahġa hem

100.9 allahnıñ resūline īmān kitürürler (فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ) bes her ḳayçan müʿminler baʿżı żarūr işleri

100.10 içün sinden iẕn isteseler (فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ) bes müʾminlerden tilegen ādemiñe iẕn bir bu āyetniñ ẓāhiri

100.11 birlen baʿżı aḥkāmnıñ resūl allah reʾyine tapşırılġanlıġına istidlāl kılına (وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ) daḫı iẕn birgenniñ

100.12 ṣoñında iẕn ṣoravçılar içün allahdan yarlıḳamaḳ iste iẕn istevgüçe ʿöẕr içün bolsa da nevʿ-i

100.13 ḳuṣūr bolġanlıḳı içün allahü teʿālā istiġfār birlen emr itdi (إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) düristlikde allahü teʿālā

100.14 bendelerniñ ḳuṣūrlarnı yarlıḳaġuçı hem raḥmet ḳıluvçıdur (لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ) aralarıñızda

100.15 peyġamberniñ duʿāsını (ündevini) ḳılmañız (كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا) baʿżıñıznıñ baʿżıñızġa ündevi kibi

100.16 peyġamberniñ ündevinden aʿrāż dürist tügil yā ki peyġāmberge nidāʾ ḳıluvını baʿżıñıznıñ baʿżıñızġa nidāʾsı

100.17 kibi ḳılmañız yaʿnī ḳıçḳurup nidāʾ ḳılmañız ve ismi birlen nidāʾ ḳılmañız belki inṣāf birlen gine ey allahnıñ

100.18 peyġamberi yā ki ey allahnıñ resūli diyü laḳābı birlen nidāʾ ḳılıñız yā ki peyġamberniñ sizge duʿā ḳıluvını

100.19 baʿżıñıznıñ baʿżıñız üzerine duʿā ḳıluvı kibi ḳılmañız peyġamberniñ duʿāsı her vaḳt maḳbūl (قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ)

100.20 taḥḳīḳ bilür allahü teʿālā (الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا) sizden baʿżıñız baʿżıñız birlen yaşringen ḥālde

100.21 peyġamber meclisinden az az çıġup kitken ādemlerni (فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ) bes resūl allahnıñ

100.22 emrinden ḫilāflıḳ ḳıluvçılar ṣaḳlansun (أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ) özlerine dünyāda belāʾ ve miḥnet irişüvden (أَوْ

100.23 (يصيبهم عذاب أليم) yā ki özlerine āḫiretde rencitküçi ʿaẕāb irişüvden bu āyetden ḳarīneden ḥālī

100.24 bolġan emirniñ vucūb içün boluvı biline çünki allahü teʿālā dünyāda fitne āḫiretde ʿaẕābdan ʿibāret

100.25 bolġan ḳaṭı vaʿīdni resūl allahnıñ emrine ḫilāflıḳ ḳıluvçılarġa vācib itdi bes mundan emr-i muṭlaḳnıñ

100.26 vucūb içün boluvı bilindi (ألا إن لله) āgāh oluvıñız düristlikde allah içündür (ما في السموات والأرض)

100.27 köklerde hem yirlerde bolġan nerseler (قد يعلم ما أنتم عليه) taḥḳīḳ allah siz anıñ üzerinde bolġan nerseni

100.28 bilür yaʿnī resūline muvāfaḳat yā ki muḫālefetiñizni hem iḫlāṣ yā ḳi nifāḳıñıznı (ويوم يرجعون إليه) daḫı

II / 101

101.1 ol allahġa ḳaytarılmış bolġan künlerinde (فينبئهم بما عملوا) allah alarnıñ ʿamel ḳılġan nerseleri birlen

101.2 özlerine ḫaber birür (والله بكل شيء عليم) ve allahü teʿālā her nerseni bilgüçidür. nūr sūresiniñ

101.3 tercemesi tamām boldı.

101.4 yigirmi bişinçi süre furḳan süresi mekkede ingen yitmiş yidi āyet

101.5 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

101.6 (تَبَارَكَ الَّذِى نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ) bendesi (muḥammed āleyhiʿs-selām) üzerine ḥaḳḳ birlen bāṭıl

101.7 arasını ayurġuçı ḳurānnı indürgen allahnıñ izgüliki köp boldı ve her nerse üzerine

101.8 artdı (لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا) ḳulı üzerine ḳurānnı indürdi ḳulı muḥammed ʿahm yā ki ḳurān

101.9 bütün ʿālemni (ādemlerni cinlerni) ḳorḳutuvçı bolsun içün (اَلَّذِى لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ḳurānnı

101.10 indürgen allah şundayın allahdur ol allahü teʿālā içündür köklerniñ ve yirlerniñ mülki (وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا)

101.11 daḫı ol allah bala tutmadı (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِى الْمُلْكِ) daḫı ol allah içün bütün nersege ḫocalıḳda

101.12 hiç orṭaḳ ẕāt bolmadı (وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ) daḫı her nerseni tilevi boyınça yaratdı (فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا)

101.13 bes her nerseni çiklemek birlen çikledi mes̱elā ādemni ḫāṣ maddelerden ve ṣūretlerden ve maʿlūm şekllerden

101.14 yaratdı hem ādemni ʿilm-i fehm fikr tedbīr içün ḥāżir ḳıldı (وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً) müşrikler

101.15 allahdan başḳa şundayın maʿbūdlar tutdılar (لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا) ol maʿbūdlar hiç nerseni ḫalḳ ḳılurġa

101.16 ḳādir bolmaslar (وَهُمْ يُخْلَقُونَ) ḥālbūkim özleri ḫalḳ ḳılınmışlar (yoḳdan bar bolınmışlar)dur

101.17 (وَلَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا) daḫı ol maʿbūdlar özleri içün żārarını hem de fāʾideni mülk

101.18 lenmesler niçük ʿibādet ḳıluvçılarına fāʾide ve żarar tirsünler (وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا) daḫı

101.19 ol maʿbūdlar öltürüvni ve tirgüzüvni hem ölgenniñ ṣoñında ḳabrlerden tirgüzüvni de mālik bolmaslar yaʿnī

101.20 şırf ʿācizlerdür bes niçük maʿbūd boluvġa ṣāliḥ bolsunlar (وقال الذين كفروا) daḫı kāfir bolġan

101.21 ādemler eytdi (ان هذا الا افك افتراه) bu ḳurān tügildür meger muḥammed ʿahm özi çıġarġan yalġandur

101.22 (واعانه عليه قوم آخرون) daḫı bu ḳurānnı çıġaruv üzerine muḥammed ṣalʿamge ikinçi ḳavm (yehūdler)

101.23 yardem birdi yaʿnī yehūdler ötkendegi ümmetlerniñ ḫaberlerini muḥammed ʿahmge söylediler de özi ʿibāret

101.24 yaṣap ḳurānnı çıġardı didiler (فقد جاءوا ظلما وزورا) bes taḥḳīḳ ḳurānnı muḥammed ʿahm özi yalġanlap

101.25 ikinçi ḳavmniñ yardemi birlen çıġardı diyüvçiler ẓulm birlen daḫı yalġan birlen kildiler çünki muʿcize

101.26 bolġan ḳurānnı yehūdler çöplengen diyüvleri ẓulm muḥammed ʿahm allahġa iftirāʾ ḳıldı diyüvleri yalġan

101.27 (وقالوا اساطير الاولين) daḫı bu kāfirler ḳurānnı evvelgilerniñ yalġanlaġan ḥikāyetleri didiler (اكتتبها)

101.28 yazdı ol ḥikāyetlerni muḥammed ʿahm yā ki yazdurup aldı (فهي تملى عليه بكرة واصيلا) bes ol

II / 102

102.1 ḥikāyetler muḥammed ʿahm üzerine ḥıfẓ ḳılsun içün irtede hem kiçde oḳulur didiler (قل انزله الذي)

102.2 ey muḥammed ʿahm bu kāfirlerge eyt sin ḳurānnı şundayın allah indürdi (يعلم السر في السموات والارض)

102.3 ol allahü teʿālā köklerde ve yirlerde bolġan yaşrin nerselerni bilür ve ol ḳurān sizni feṣāḥati sebebli

102.4 ʿāciz ḳıldı hem keleçekdegi ġayblerden ḫaberlerni içine aldı bes niçük ol ḳurān evvelgilerniñ

102.5 yalġanlap yazġan ḥikāyetleri bolsun (انه كان غفورا رحيما) düristlikde ol allahü teʿālā bendelerni yarlıḳaġuçı

102.6 hem alarġa raḥmet ḳıluvçı boldı şunıñ içün de bendelerden ʿaẕāb inüvge tiyüşli bolġan işler

102.7 ṣādir bolsa da ʿaẕabnı aşuḳdurmas (وَقَالُوا مَالِ هَٰذَا الرَّسُولِ) daḫı kāfirler eytdiler bu min peyġambermen

102.8 dip zuʿm ḳılġan resūl (muḥammed ʿahm)ge ni boldı (يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ) biz aşaġan kibi aşay

102.9 ve biz maʿişet istep bazarda yürüdükimiz kibi yürüy eger peyġamber bolsa idi anıñ ḥāli bizniñ ḥālimiz

102.10 kibi bolmas idi didiler (لَوْلَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ) kāşki muḥammed (ʿahm) üzerine ferişte indürülse idi

102.11 (فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا) bes ol ferişte muḥammed (ʿahm) birlen birge ḳorḳutuvçı bolur idi bes ferişteniñ

102.12 muḥammed (ʿahm)nı taṣdīḳ ḳıluvı sebebli bizge de muḥammed (ʿahm)nıñ rastlıġı maʿlūm bolur idi (أَوْ يُلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنْزٌ)

102.13 yā ki kökden muḥammed (ʿahm)ge ḫazīne ṭaşlanmış bolsa idi bes dünyāda maʿişet ḥāṣıl itüvge muḥtāc

102.14 bolmas idi (أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا) yā ki muḥammed (ʿahm) ge bir baḳçe bolsa idi ol baḳçeden

102.15 aşar idi başḳa baḳçe iyesi baylar aşaduġı kibi (وَقَالَ الظَّالِمُونَ) ẓulm ḳıluvçı ḳureyş kāfirleri eytdiler

102.16 müʾminlerge (إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا) siz iyermeysiz meger siḥrlenmiş (siḥr sebebli ʿaḳlı maġlūb) irge gine

102.17 iyeresiz diyü (انْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ) ey muḥammed (ʿahm) iʿtibār ḳılup ḳara siniñ içün niçük

102.18 meẟeller (oḫşaşlar) beyān itdiler yaʿnī siniñ ḥaḳıñda nindeyin sözler ve nindeyin ṣıfatlar ḥāller

102.19 iftirāʾ ḳıldılar (فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا) bes mekke kāfirleri ḥaḳḳ yoldan azdılar bes ḥaḳlıḳġa

102.20 köndüre turġan yolnı ṭaparġa küçleri yitmes (تَبَارَكَ الَّذِي) şundayın allahnıñ izgüligi köp

102.21 boldı (إن شاء جعل لك) eger tilese ol allahü teʿālā siniñ içün dünyāda ḳılur (خيرا من ذلك) kāfirler

102.22 eytken nerseden izgüregini likin siñe bireçekni āḫiretke ḳaldurdı anıñ içün āḫiret izgürekdür

102.23 (جنات تجري من تحتها الأنهار) astlarından yılġalar (ṣular) aġa turġan baḳçalar ḳılur (ويجعل لك قصورا)

102.24 daḫı siniñ içün serāylar ḳılur (بل كذبوا بالساعة) belki kāfirler ḳıyāmetni yalġanġa tutdılar

102.25 şunıñ içün de fikrleri dünyā nerse sine gine ḳısḳartıldı hem allah ḥużūrında ḥürmetli boluv māl birlen bola diyü

102.26 oyladılar şuñar köre faḳīrligiñ içün siñe ṭaʿn ḳıldılar (وأعتدنا لمن كذب بالساعة سعيرا)

102.27 daḫı biz ḳıyāmetni yalġanġa tutḳan ādemlerge ḳızdurulmış tamuġnı ḥāżirledük (إذا رأتهم من مكان بعيد)

102.28 her ḳayçan ḳıyāmetni yalġanġa tutḳan ādemlerni yıraḳ orundan oṭ körse yaʿnī ḳarşı bolsa

102.29 ḳaraġuçılarġa körünürlik orunda bolsa (سمعوا لها تغيظا وزفيرا) ol oṭnıñ ḳaynavını ve ḳaṭı

II / 103

103.1 tavışını işitürler (وإذا ألقوا منها مكانا ضيقا) ve her ḳayçan ol ḳıyāmetni yalġanġa tutuvçılarnı oṭdan

103.2 ṭar orunġa taşlanmış bolsalar (مقرنين) ḳollarını moyınlarına yaḳın itüp boġazlanġan

103.3 ları ḥālde (دعوا هنالك ثبورا) bu orunda helāklikni arzu ḳılurlar yaʿnī helāk bolsaḳ idi diyü

103.4 tilerler hem ey bizniñ helāklikimiz diyü ḳıçḳururlar (لا تدعوا اليوم ثبورا واحدا) bu künde bir

103.5 helāklikni gine arzu ḳılmañız (وادعوا ثبورا كثيرا) ve köp helāklikni arzu ḳılıñız diyü eytür

103.6 çünki sizniñ ʿaẕābıñız türli nevʿi her nevʿisi bir helāklik (قل أذلك خير) eyt sin ey muḥammed (ʿahm)

103.7 kāfirlerge bu ʿaẕāb izgü mi (أم جنة الخلد التي وعد المتقون) yā ki küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanġan

103.8 ādemler vaʿde ḳılınġan mengülik ucmaḫ izgü mi (أم جنة الخلد التي وعد المتقون) ol mengülik ucmaḫ

103.9 küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçı ādemler içün s̱evāb boldı hem ḳaytaçaḳ orun boldı (لهم فيها ما يشاؤن

103.10 خالدين) ol küfrden hem günāhlardan ṣaḳlanuvçı ādemler içün cennetde mengü ḳalġanları ḥālde tilegen nerseleri

103.11 bardur (كان على ربك وعدا مسئولا) bu ucmaḫ ehlleri içün bolġan tilegen nerseleri rabbiñ üzerinde

103.12 ṣoraluvġa münāsib bolġan vaʿde boldı (ويوم يحشرهم) ve şol künde ḳabrlerinden ḳobarur allah (teʿālā) kāfirlerni

103.13 (وما يعبدون من دون الله) daḫı allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılġan nerselerini (ṣanemlarnı yā ki feriştelerni

103.14 ʿīsā ʿahmnı hem ʿüzeyr ʿahmnı (فيقول أأنتم أضللتم عبادى هؤلاء) minim bu ḳullarımnı siz mi azdurdıñız

103.15 diyü eytürler allah (teʿālā) maʿbūdlerge (أم هم ضلوا السبيل) yā ki bu ḳullarım özlerimi ḥaḳḳ yoldan azdılar

103.16 (قالوا سبحانك) kāfirler ṭarafından maʿbūd bolġan ẕātlar özlerine eytilgen sözge ʿaceblenüp eytürler kāmil

103.17 pāklav birlen sini şerīklerden pāklaymız (ما كان ينبغى لنا) bizniñ içün dürist bolmadı (أن نتخذ

103.18 من دونك من أولياء) sinden başḳa işlerimizde taṣarruf ḳıluvçını tutuvımız bes niçük biz başḳalarġa bizni

103.19 işleriñizde taṣarruf ḳıluvçı tutuvıñız diyü eyteyik (ولكن متعتهم وآباءهم) likin sin ey rabbimiz bu kāfirlerni

103.20 hem atalarnı türli niʿmetler birlen fāʾidelendürdiñ bes alar nefs arzularına çomdılar (وَلٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ)

103.21 ẕikriñni unutḳanlarına ḳadar ve tamām ẕikriñden ġāfil bolġanlarına ḳadar (وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا) daḫı bular

103.22 helāk boluvçı ḳavm boldılar (فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ) allahü teʿālā ġayrge ʿibādet ḳıluvçı kāfirlerge iltifāt

103.23 ḳılup eytdi taḥḳīḳ sizni maʿbūdleriñiz sizniñ özlerini maʿbūdler yā ki bizni alar azdurdılar digen

103.24 söziñizde yalġanġa tutdılar (فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا) bes ey ġayrge ʿibādet ḳıluvçı kāfirler

103.25 sizniñ öziñizden ʿaẕābnı döndürüvge de hem öziñizge yardem birüvge de küçiñiz yitmes (وَمَنْ يَظْلِمْ

103.26 مِنْكُمْ) ve ey ʿaḳllı ve bāliġ bolġan ādemler sizden kimlerdür şirk sebebli ẓulm ḳılsa (نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا)

103.27 ol ẓulm ḳıluvçıġa uluġ bolġan ʿaẕābnı tatuturmız (وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ) ve ey muḥammed (ʿahm)

103.28 biz sinden ilk peyġamberlerden yibermedük (إِلَّا إِنَّهُمْ) meger yiberdük ise düristlikde ol peyġamberler (لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ

II / 104

104.1 وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ) elbette ṭaʿām aşar boldılar hem ḥātunları içün bazarlarda yürür boldılar allahü teʿālānıñ

104.2 bu sözi kāfirlerniñ bu resūl muḥammed ʿahmge ni boldı bizniñ kibi ṭaʿām aşay ve bizniñ kibi bazarda yürüy

104.3 digen sözlerine cevāb yaʿnī ṭaʿām aşav ḥācet içün bazarġa yürüv peyġamberlikge münāfī tügil (وَجَعَلْنَا

104.4 بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً) daḫı sizniñ baʿżıñıznı baʿżıñızġa fitne ḳılduḳ yaʿnī baylarnı faḳīrlerge peyġamber yiberilgen

104.5 ḳavmni peyġamberlerge fitne ḳılduḳ (أتصبرون) bu fitnege ṣabrlıḳ ḳılursız mı yā ki yoḳ mı ṣabrlıḳ ḳılsañız

104.6 ecr birilür ṣabrlıḳ ḳılmasıñız ḳayġıñıznı artdurulur (وكان ربك بصيرا) ve ey muḥammed ʿahm rabbiñ ṣabr

104.7 ḳıluvçını körüvçi boldı on sigizinçi cüzʾniñ tercemesi tamām boldı (وقال الذين

104.8 لا يرجون لقاءنا) daḫı bizge yoluḳuvnı ümīd itmegen ādemler eytdiler yaʿnī inkār eytüvçiler

104.9 (لولا أنزل علينا الملائكة) bizniñ üzerimizge ferişteler indürilmiş bolsaçı ol ferişteler muḥammed ʿahmnıñ

104.10 rast peyġamver boluvı birlen birge ḫaber birürler idi (أو نرى ربنا) yā ki rabbimizni körsek idi rabbimiz

104.11 bizge muḥammed ʿahmge iyeriñiz diyü emr ḳılsa idi (لقد استكبروا في أنفسهم) taḥḳīḳ bu sözni eytüvçi

104.12 kāfirler öz şāʾnlarında tekebbürlendiler (وعتوا عتوا كبيرا) daḫı ẓālimde uluġ ötüv birlen çikden ötdiler

104.13 (يوم يرون الملائكة) ey muḥammed ʿahm şol künni ẕikr ḳıl kāfirler ol künde ölüm yā ki feriştelerini körürler

104.14 (لا بشرى يومئذ للمجرمين) ferişteleri körgen künde kāfirler içün süyünç ḫaber yoḳdur (ويقولون حجرا محجورا)

104.15 hem kāfirlerge bu vaḳtde ferişteler eytürler sizge süyünç ḥarām ḳılınmış ḥarāmdur diyü (وقدمنا إلى ما عملوا من عمل)

104.16 daḫı kāfirlerniñ dünyāda vaḳt ḳılġan izgü işlerden bolġan işlerine ḳasd ḳılduḳ (فجعلناه هباء منثورا)

104.17 bes dünyāda vaḳt ḳılġan izgüliklerini ḳuyaş yakıtlıġında terezeden yaḳtılıġında oḥşap çıḳġan nerse kibi

104.18 ḳılduḳ yaʿnī bāṭıl ve fāʾidesiz itdük (أصحاب الجنة يومئذ) ḳıyāmet küninde ucmaḫ iyeleri (خير

104.19 مستقرا) ḳararlanaçaḳ orun yüzünden izgürekdür (وأحسن مقيلا) daḫı raḥatlanur içün ḳaytaçaḳ

104.20 orun yüzünden körkemrekdür yaʿnī hemīşe tura turġan orunları izgüdür hem baʿżı vaḳt istirāḥat

104.21 itüp tura turġan orunları körkemdür (ويوم تشقق السماء بالغمام) ve ey muḥammed ʿahm şol künni

104.22 isiñe tüşür ol künde buluṭ çıġuv sebebli kök yarulur (ونزل الملائكة تنزيلا) daḫı ferişteleri indürmek

104.23 birlen indürülür (الملك يومئذ الحق للرحمن) ḳıyāmet küninde ḫocalıḳ allahġa ġına s̱ābitdür başḳa kişiniñ

104.24 mülki bāṭıldur (وكان يوما على الكافرين عسيرا) bu ḳıyāmet küni kāfirler içün bik ḳatı kün boldı

104.25 (ويوم يعض الظالم على يديه) ve ey muḥammed (ʿahm) şol künni isiñe tüşür ol künde ġāyet ḥasretinden

104.26 ve açuvından kāfir ādem iki ḳolunı tüşler yaʿnī bik ḥasretlenür ve ġāyet açuvlanur (يقول يا ليتني اتخذت)

104.27 (مع الرسول سبيلا) eytür ol kāfir kāşki min ḥaḳḳ yolnı resūl (muḥammed ʿahm) birlen birge tutḳan bolsamçı diyü

104.28 (يا ويلتا ليتني لم اتخذ فلانا خليلا) ni ökünçdür miñe kāşki min filānnı (azduruvçını) dost tutḳan

II / 105

105.1 bolmasam idi (لقد اضلني عن الذكر) taḥḳīḳ mini dost tutḳan ẕātım allahnıñ ẕikrinden yā ki ḳurāndan

105.2 azdurdı (بعد اذ جاءني) ol ẕikr miñe kilgenniñ ṣoñında (وكان الشيطان للانسان خذولا) daḫı

105.3 şeyṭān ādem içün dost bolġan ṣoñında ṭaşlay turġan dostı boldı (وقال الرسول يا رب) daḫı

105.4 resūl (muḥammed ʿahm) dünyāda eytdi ey rabbim (ان قومي اتخذوا هذا القرآن مهجورا) düristlikde minim ḳavmim

105.5 (ḳureyşler) bu ḳurānnı ḳoyulmış ve ṭaşlanmış tutdılar (وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا من المجرمين)

105.6 oşandaḳ yaʿnī siñe kılduġımız kibi her bir peyġamber içün kāfirlerden düşmān kılduḳ alar ṣabr itdügi kibi

105.7 sin de ṣabr it (وكفى بربك هاديا ونصيرا) daḫı sini kāfirlerden öç aluv yolına köndürüv yüzünden

105.8 hem siñe yardem birüv yüzünden rabbiñ yiter (وقال الذين كفروا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytdi (لولا

105.9 نزل عليه القرآن جملة واحدة) muḥammed (ʿahm) üzerine ḳurān bir yolı indürülseçi niteki zebūr tevrāt

105.10 incīl bir yolı indürüldi diyü (كذلك لنثبت به فؤادك) allahü teʿālā eyte biz oşandaḳ indürdük yaʿnī

105.11 ḳurānnı ayurup ayurup indürdük bir yolı indürmedük ayurup indürüv sebebli ḳurānnı ḥıfẓ ḳıluvġa

105.12 ḳalbiñni berkitüv içün (ورتلناه ترتيلا) daḫı ḳurānnı siniñ üzeriñe az az itüp oḳuduḳ yā ki āyet

105.13 şoñında āyet itüp taḳdīr itdük (ولا يأتونك بمثل) daḫı kāfirler siñe sūʾāllarından ʿacīb bolġan

105.14 sūʾālnı kitürmesler (إلا جئناك بالحق) meger bāṭıl sūʾāllarından ʿacīb şūʾālnı kitürseler biz ol

105.15 sūʾālnı yibere turġan ḥaḳlıḳnı kitürürmiz siñe (وأحسن تفسيرا) daḫı alarnıñ sūʾālından maʿnā yüzünden

105.16 körkemrek ni kitürürmiz (الذين يحشرون على وجوههم إلى جهنم) şundayın ādemler (müşrikler) cehennem şarı

105.17 yüzleri üzerine ḳobarılmış bolurlar (أولئك شر مكانا وأضل سبيلا) ol şıfatdaġı ādemler orun yüzünden

105.18 yavızraḳlardur ve yol yüzünden azġunraḳlardur (ولقد آتينا موسى الكتاب) ve taḥḳīḳ biz mūsāġa kitābnı

105.19 (tevrātnı) birdük (وجعلنا معه أخاه هارون وزيرا) daḫı mūsā birlen birge ḳardaşı hārūnnı vezīr

105.20 (yardemçi) ḳılduḳ (فقلنا اذهبا إلى القوم الذين كذبوا بآياتنا) bes mūsā birlen hārūnġa eytdük biz

105.21 bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ḳavmge (firʿavun birlen ḳavmine) barıñız ve ḳorḳıtıñız (فدمرناهم تدميرا)

105.22 bes ol ḳavm mūsā birlen hārūnnı yalġanġa tutdılar da bes biz alarnı ʿaceb bolġan helāk ḳıluv birlen

105.23 helāk ḳılduḳ (وقوم نوح) daḫı nūḥ ʿahm ḳavmini helāk ḳılduḳ (لما كذبوا الرسل) peyġamberlerni yalġanġa

105.24 tutḳanları zamānda yaʿnī nūḥ hem idrīs ve şīs ʿaleyhi's-selāmlarnı) yalġanġa tutdılar yā ki bir peyġamberni

105.25 yalġanġa tutuv bütün peyġamberni yalġanġa tutuv ḥükminde (أغرقناهم وجعلناهم للناس آية) nūḥ ḳavmini şuġa

105.26 ġarḳ itdük hem ādemlerge ʿibret ḳılduḳ (وأعتدنا للظالمين عذابا أليما) daḫı peyġamberlerni yalġanġa

105.27 tutuv sebebli ẓulm ḳıluvçı ḳavmge rencitüvçi ʿaẕābnı ḥāżirledük (وعادا وثمود وأصحاب الرس) daḫı ʿād

105.28 ḳavmini hem s̱emūd ḳavmini hem ḳayu tiresinde şanemlerge ʿibādet ḳıluvçı şuʿayyib ʿahm ḳavmini helāk itdük

II / 106

106.1 (وقرونا بين ذلك كثيرا) daḫı bu ẕikr ḳılınġan ḳavmler arasında bolġan köp zamān ehllerini helāk

106.2 ḳılduḳ miḳdārını ançaḳ cenāb-ı ḥaḳḳ özi gine bilür (وكلا ضربنا له الأمثال) ve her birisi içün evvelgilerniñ

106.3 ḳıṣṣalarından ʿacīb ḳıṣṣalar beyān itdük (وكلا تبرنا تتبيرا) ve her birisini kāmil helāk itüv birlen helāk

106.4 ḳılduḳ (ولقد اتوا على القرية التى) ve taḥḳīḳ mekke kāfirleri şundayın ḳaryege (sedūm) ḳaryesine kildiler

106.5 (أمطرت مطر السوء) ol ḳarye ehline yavızlıḳ yaġmurını (taşlarnı) yaġduruldı yaʿnī ḳureyşler şāmġa

106.6 sevdā ḳılurġa barġanda bu ṭaş birlen helāk ḳılınġan ḳaryeden köp mertebe ötüp kitdiler (أفلم

106.7 يكونوا يرونها) bes bu helāk ḳılınġan ḳaryeni körmediler mü elbette körseler iʿtibār ḳılup īmānġa

106.8 kilürler idi (بل كانوا لا يرجون نشورا) belki bu mekke kāfirleri ḳabrlerden ḳobarıluvnı ümīd itmey turġan

106.9 ve inkār ite turġan ḳavm boldılar şunıñ içün körüvlerinden fāʾidelene almadılar (واذا رأوك ان

106.10 يتخذونك الا هزوا) ey muḥammed ʿahm ve her ḳayçan mekke kāfirleri sini körseler sini tutmaslar meger

106.11 masḫara itüp tutarlar (أهذا الذى بعث الله رسولا) allah resūl (peyġamber) itüp yibergen kişi şol kişi mi

106.12 diyü eytürler (ان كاد ليضلنا عن آلهتنا) düristlikde ol muḥammed ʿahm bizni maʿbūdlarımıznıñ ʿibādetinden azduruvġa

106.13 ve döndürüvge yaḳın boldı (لولا ان صبرنا عليها) ol maʿbūdlarımıznıñ ʿibādeti üzerine ṣabrımız ve nıḳ tutunuvımız

106.14 bolmasa elbette bizni maʿbūdlarımıznıñ ʿibādetinden döndürür idi diyü eytürler (وسوف يعلمون حين يرون

106.15 العذاب) ve tiz bilürler mekke kāfirleri āḫiret ʿaẕābını kördükleri vaḳtde (من اضل سبيلا) ḥaḳḳ yol yüzünden

106.16 adaşḳuçıraḳ ādemni yaʿnī müʾminler mi ḥaḳḳ yoldan adaşuvçı yā ki özleri mi şunı tiz bilürler

106.17 (أرأيت من اتخذ الهه هواه) ey muḥammed ʿahm maʿbūdını nefsi arzu ḳılġan nerse itüp tutḳan ādemden ḫaber

106.18 bir miñe (أفأنت تكون عليه وكيلا) sin mi ol kişi üzerine vekīl bolursun yaʿnī nefsi arzu

106.19 ḳılġan nersesine ʿibādet ḳıluvından ṣaḳlavda sin mi taṣarruf ḳıluvçı (أم تحسب) belki ḥesāb ḳılasun mı

106.20 sin (أن أكثرهم يسمعون أو يعقلون) düristlikde kāfirlerniñ köbisi ḥaḳḳ sözni işiteler yā ki āyetlerni

106.21 bileler diyü şunıñ içün alarnıñ īmānını ṭamaʿ ḳılasun mı (ان هم الا كالانعام) ol kāfirler tügildür meger

106.22 dört ayaḳlı ḥayvān kibilerdür (بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلًا) belki ol kāfirler yol yüzünden dört ayaḳlı
106.23 ḥayvānlardan da azġunraḳdur çünki dört ayaḳlı ḥayvān da özi içün fāʾideli bolġan nerseni istey
106.24 ve żararlı nerseden ṣaḳlana hem özine izgülik ḳılġan ādemni yavızlıḳ ḳılġan ādemden ayura ammā mekke
106.25 kāfirleri rablerine boy ṣunmaylar hem rableriniñ izgülikini şeyṭānnıñ yavızlıḳından ayurmaylar hem iñ
106.26 uluġ fāʾide bolġan s̱evābnı istemeyler hem iñ ḳatı żarar bolġan ʿaẕābdan ṣaḳlanmaylar yine de ḥayvānlar
106.27 ḥaḳnı iʿtiḳād ḳılmaġanları ve izgülikni kesb itmedükleri kibi bāṭılnı da iʿtiḳād ḳılmadılar hem
106.28 yavızlıḳnı da kesb itmediler yine de ḥayvānlarnıñ nādānlıġı hiç kimge żarar itmey ammā bu kāfirlerniñ
106.29 nādānlıḳı fitnege sebeb hem ādemlerni ḥaḳdan ṭıyuvġa bāʿis̱ yine de ḥayvānlarda kemāletni kesb itüvge

II / 107

107.1 ḳudret bolmaduḳı içün alar da ġayb bolmay bes şol vechelerden mekke kāfirleri ve oşandaḳ başḳaları
107.2 dört ayaḳlı ḥayvānlardan da azgunraḳ bolalar (اَلَمْ تَرَ اِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ) ey muḥammed (ʿahm) rabbiññiñ
107.3 ṣaʿyına ḳaramaysun mı niçük rabbiñ kölegeni ṣozdı yaʿnī töşedi ṭañ ṭoġandan ḳuyaş ṭoġanġa ḳadar
107.4 bütün yir yüzüni ḳaplap alġan kölege murād digenler (وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا) ve eger rabbiñ tilese
107.5 idi ol kölegeni hemīşe ḳılur idi yaʿnī ḳuyaş çıġuv birlen de yitmey turġan iter idi (ثُمَّ جَعَلْنَا
107.6 الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا) munıñ ṣoñında ḳuyaşnı ol kölege üzerine delīl ḳılduḳ çünki kölege ḳuyaş sebebli
107.7 biline ḳuyaş bolmasa bilinmes idi mundan her nerse öziniñ żıddı birlen bilinüvi fehmlene (ثُمَّ قَبَضْنَاهُ اِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا)
107.8 munıñ ṣonıñda ol ṣozulġan kölegeni az az aluv birlen tilegen ornımızġa alduḳ (وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
107.9 اللَّيْلَ لِبَاسًا) ve ol allah şundayın allahdur sizniñ içün kiçni kiyim kibi örtküçi ḳıldı (وَالنَّوْمَ سُبَاتًا
107.10 وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا) daḫı yuḳunı tenleriñiz içün raḥat ḳıldı hem kündizni saçılmaḳ iyesi ḳıldı
107.11 ḫalḳ kündizde maʿişet ister içün saçılur * allahü teʿālā ṣonıñ ḥadd-i ẕātında pāk bolup hem başḳa nerselerni

107.12 pāklavçı boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَهُوَ الَّذِى أَرْسَلَ الرِّيَاحَ) ve ol allah şundayın

107.13 allahdur cillerni yiberdi (بُشْرًا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِ) raḥmeti aldında (yaʿnī yağmur ḳilür aldından) süyünç

107.14 birüvçi itüp (وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا) daḫı biz kökden pāklavçı şunı indürdük (لِنُحْيِىَ بِهِ

107.15 بَلْدَةً مَيْتًا) ol şu birlen ölgen şehrni ölenler çıġaruv sebebli tirgüzüvimiz içün (وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا) daḫı

107.16 ol şunı yaratḳan nerselerimizden şuġaruvımız içün (أَنْعَامًا وَأَنَاسِىَّ كَثِيرًا) dört ayaḳlı ḥayvānlarġa
107.17 hem köp ādemlerge ḳarye ve şehr ḫalḳı yılġalar ve şulı çuḳurlar yanında turduḳları içün yaġmursız da
107.18 özlerini şuġarurlar şunıñ içün de allahü teʿālā köp ādemlerni didi (وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا)
107.19 ve taḥḳīḳ ādemler arasında bu sözni (buluṭ yaraṭuv yağmurnı indürüv sözini) ḳurānda ve başḳa kitāblarda
107.20 ḳat ḳat beyān ḳılduḳ ādemler fikr ve iʿtibār ḳılsunlar ve allahnıñ niʿmetiniñ ḥaḳḳını tanusunlar içün

107.21 (فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا) bes ādemlerniñ köpisi baş tartdı meger küfrān niʿmet ḳıluvdan

107.22 başın tartmadı (وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِى كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا) ve eger tilesek idi her ḳaryege bildürüp ḳorḳutuvçı

107.23 peyġamberni yiberür idük (فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ) bes ey muḥammed ʿahm kāfirlerge boy şunma (وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا

107.24 كَبِيرًا) daḫı kāfirlerge ḳurān birlen uluġ şoġış birlen şoġış ḳıl çünki żaʿīf ʿaḳllı ādemlerge delīl birlen

107.25 şoġış ḳıluv düşmānlarġa ḳılıç birlen şoġış ḳıluvdan uluġraḳ (وَهُوَ الَّذِى مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ) ve ol allah
107.26 şundayın alladur iki tutaş bolġan diñgizni ayurdı yaʿnī birisiniñ şuvını ikinçisine ḳoşmadı

107.27 (هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ) ol iki diñgizniñ birisi ṭatlı şulıdur (وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ) ve ikinçisi tuzlı açı

107.28 şulıdur (وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا) ve bu iki diñgiz arasında perde ḳıluvı hem közler

107.29 körüvden ṭıyılmış bolġan setr ḳıldı (وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا) ve ol şundayın allahdur

108.1 şudan (nuṭfeden) ādemni yaratdı (فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا) bes ādemni iki ḳısm ḳıldı birisi şol
108.2 neseb iyesi bolġan irler ḳıldı meṡelā filān oġlı filān yā ki filān ḳızı filāne diyü irlerge nisbet
108.3 birle daḫı yaḳınlıḳ iyesi bolġan ḫatunlar ḳıldı yaʿnī alarnı irge birüp ḳarābet-i ṣiḥriye ḥāṣıl
108.4 ḳılına ḥāṣıl ir birlen ḫatun itüp yaratdı (وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا) daḫı rabbiñ her nersege küçi yitküçi
108.5 boldı (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا) daḫı müşrikler allahdan başḳa şol nerselerge ʿibādet ḳılurlar (لَا يَنْفَعُهُمْ
108.6 وَلَا يَضُرُّهُمْ) ol nerseler ʿibādet ḳıluvçılarġa fāʾide de birmesler hem żarar da birmesler (وَكَانَ الْكَافِرُ
108.7 عَلٰى رَبِّهِ ظَهِيرًا) daḫı kāfir öziniñ rabbisineniñ günāh ḳıluv üzerine yardem birüvçi boldı yā ki rabbisine küfr
108.8 sebebli düşmānlıḳ üzerine şeyṭānġa yardem birüvçi boldı (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) ve ey muḥammed ʿahm
108.9 biz sini yibermedük meger müʾminlerge süyünç birüvçi ve kāfirlerni ḳorḳutuvçı itüp yiberdük (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ
108.10 عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) eyt sin ey muḥammed ʿahm resūllikni irişdürüv üzerine (dīn üyretüv üzerine)
108.11 sizden yal ṣoramaym (إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلٰى رَبِّهِ سَبِيلًا) meger rabbisine īmān ve ʿibādet sebebli yaḳın
108.12 boluvġa yol tutuvnı tilegen kişi ecrini ḳılur bu işni ḳıluv maḳṣūd bolduġından ecr birlen
108.13 ṣūretlengen yā ki bik mālunı ṣarf ḳıluv birlen rabbisine yol tutdı tilegen kişi ḳılsun maʿnāsında
108.14 (وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ) daḫı ey muḥammed (ʿahm) ölüm ṣıfatı bolmaġan hemīşe tirük bolġan
108.15 allahġa işleriñni tapşır (وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ) daḫı rabbiñe körkem ṣıfatlar birlen ṡenāʾ itkeniñ ḥālde rabbiñni
108.16 noḳṣan ṣıfatlardan yıraḳ ḳıl (وَكَفٰى بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا) bendeleriniñ günāhlarını bilüv yüzünden
108.17 allah kifāye ḳılur (الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ) şundayın allahdur köklerni hem yirlerni yaratdı (وَمَا
108.18 بَيْنَهُمَا) daḫı kökler birlen yirler arasında bolġan nerselerni yaratdı (فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ) altı künde (ثُمَّ اسْتَوٰى

108.19 (عَلَى الْعَرْشِ) munıñ ṣoñında ʿarşı üzerine ġālib (üstün) boldı (الرَّحْمٰنُ فَسْئَلْ بِهِ خَبِيرًا) ol allahü
108.20 teʿālā her bir maḫlūḳḳa raḥmet ḳıluvçıdur ol allahnıñ raḥmet ḳıluvçı boluvını ʿālim ādemden ṣora ol allahnıñ
108.21 raḥmetinden siñe ḫaber birür (*وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمٰنِ) ve her ḳayçan müşrikler raḥmet ḳıluvçı allahġa
108.22 secde ḳılıñız diyü eytilse (قَالُوا) müşrikler eytdiler (وَمَا الرَّحْمٰنُ) raḥman ni nerse biz anı bilmeymiz bilsek
108.23 secde ḳılur idük (اَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا) siniñ (muḥammed ʿahmnıñ) secde ḳılıñız diyü emr ḳılġan nerseñe secde
108.24 ḳılurmız mu bilmeyinçe gine (* وَزَادَهُمْ نُفُورًا) ve müşriklerge allahġa secde ḳıluv birlen emr īmāndan ḳaçuvlarunı
108.25 artdurdı (تَبَارَكَ الَّذِى جَعَلَ فِى السَّمَاءِ بُرُوجًا) kökde on iki seyr ḳıla turġan yuldızlarnıñ menzillerini
108.26 ḫalḳ itken allah uluġ boldı (وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا) daḫı kökde çerāġ (ḳuyaş) hem nūrlanduruvçı
108.27 ay ḫalḳ itdi (وَهُوَ الَّذِى جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً) ve ol allah şundayın allahdur kiç birlen kündizni
108.28 birisi ornına birisini turuvçı itüp yaratdı yā ki bir artından birisi kilüvçi itüp yaratdı (لِمَنْ

II / 109

109.1 اَرَادَ اَنْ يَذَّكَّرَ) allahnıñ niʿmetlerinde fikr ḳıluvnı tilegen kişi içün (اَوْ اَرَادَ شُكُورًا) yā ki allahnıñ
109.2 niʿmetlerine şükr ḳıluvnı tilegen kişi içün (وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِينَ) allahnıñ şundayın ḳulları (يَمْشُونَ
109.3 عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا) ol ḳullar yir üzerinde vaḳār ve töbençilik birlen yürürler (وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا
109.4 سَلَامًا) ve her ḳayçan ol ḳullarġa nādānlar mekrūh bolġan söz birlen ḫiṭāb ḳılsalar yaʿnī yaramaz
109.5 söz birlen ündeşseler sizden bizge selāmetlik bolsun ve sizni ṭaşlav bolsun diyü eytürler (وَالَّذِينَ)
109.6 daḫı allahnıñ şundayın ḳulları (يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا) rableriniñ rıżālıġı içün secde ḳılġanları

109.7 ve oyaġ turġanları ḥālde küçlerler yaʿnī kiç ötkerürler (وَالَّذِينَ) daḫı allahnıñ şundayın ḳulları

109.8 (يَقُولُونَ) eytürler (رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ) ey rabbimiz bizden cehennem ʿaẕābını döndür (إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ)

109.9 غَرَامًا) düristlikde cehennemniñ ʿaẕābı boldı (إِنَّهَا سَاءَتْ) düristlikde cehennem yavız boldı

109.10 (مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا) ḳararlana turġan ve tura turġan orun boluv yüzünden (وَالَّذِينَ) daḫı allahnıñ şundayın

109.11 ḳulları (إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا) her ḳayçan māllarunı ṣarf itseler comarṭlıḳ cigitden

109.12 ötüp isrāf ḳılmadılar daḫı saran ādem ṭarlıḳ ḳılġan kibi ṭarlıḳ da ḳılmadılar baʿżılar isrāf ḥarāmġa

109.13 ṣarf itüv saranlıḳ vecbini ṭıyuv didiler (وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا) ve bu ādemlerniñ māl ṣarf itüvleri

109.14 isrāf birlen saranlıḳ ḳıluvnıñ ortasında boldı (وَالَّذِينَ) daḫı allahnıñ şundayın ḳulları (لَا يَدْعُونَ)

109.15 مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ) allah birlen birge ikinçi maʿbūdnı ündemesler yaʿnī ʿibādetde allahġa hiç nerseni şerīk

109.16 ḳılmaslar (وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ) daḫı allahü teʿālā öltürüvni ḥarām ḳılġan nefsni öltürmesler

109.17 (إِلَّا بِالْحَقِّ) meger ḥaḳḳ sebebli gine öltürürler meṡelā ḳıṣāṣ içün yā ki zinā ḳılġan bolsa rabbim içün

109.18 mürted boluv içün (وَلَا يَزْنُونَ) daḫı zinā da ḳılmaslar (وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا) ve kimdür bu ẕikr

109.19 ḳılınġan ḳabāḥat ve ḥarām işlerni ḳılsa ol kişi köp günāhlarġa yoluġur (يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

109.20 ḳıyāmet küninde ol kişige ʿaẕābnı iki ülüş ḳılınur (وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا) daḫı ḫor bolġan ḥālde

109.21 ʿaẕābda mengü ḳalur (إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا) meger günāhġa yoluḳmas hem ḳıyāmet küninde

109.22 iki ülüş ʿaẕāb bolmas daḫı ʿaẕābda mengü ḳalmas hem başḳa günāhlarından şirkden tevbe itüp de muḥammed

109.23 ʿaleyhi's-selāmge īmān kitürgen kişi daḫı tevbesi ṣoñında izgü ʿamel ḳılġan kişi (فَأُولَٰئِكَ) bes tevbe ḳılup da

109.24 izgü ʿamel ḳılġan kişiler (يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ) allah ol kişilerniñ yavızlıḳlarunı izgülikler

109.25 birlen almaşdurur (وكان الله غفورا رحيما) dahı allahü teʿālā bendelerniñ günāhlarunı yarlıḳaġuçı hem raḥmet

109.26 ḳıluvçı boldı (ومن تاب وعمل صالحا) ve kimdür günāhlardan tevbe ḳılsa ve izgü ʿamel ḳılsa (فانه

109.27 يتوب الى الله متابا) bes düristlikde ol kişi günāhlarnı örtküçi ve s̱evābnı ḥāṣıl itüvçi ve allah

109.28 ḥużūrında rıżāʾ bolınmış ḳaytuv birlen allahġa ḳaytuvçı bolur (والذين) dahı allahnıñ şundayın ḳulları (لا يشهدون

109.29 2) ḳurānda fīhlerde "ha"sı ṣozula turġan (fīh) oşbu fīhdür muṣaḥḥiḥi .ṣ.ḥ.

II / 110

110.1 الزور) yalġan şehādet birmesler yā ki yalġançılar meclisine ḥāżir bolmaslar (واذا مروا باللغو) ve her

110.2 ḳayçan fāʾidesiz söz ehli yanından ötseler (مروا كراما) özlerini ḥürmetlegenleri ḥālde fāʾideli söz

110.3 söylevçilerden yüzü döndürüp öterler yaʿnī alarnıñ fāʾidesi bolmaġan sözlerine ḳatnaşmaslar (والذين)

110.4 dahı allahnıñ şundayın ḳulları (اذا ذكروا بآيات ربهم) her ḳayçan rableriniñ āyetleri birlen vaʿaẓlansalar

110.5 (لم يخروا عليها صما وعميانا) ol āyetler üzerine çoḳraḳ ve ṣoḳır bolġanları ḥālde tüşmediler belki ol

110.6 āyetlerni iḫlāṣ birlen işitkenleri ve körgenleri ḥālde tüşdiler yaʿnī ḳurān āyetleri birlen vaʿaẓlansalar

110.7 ġāyet iḫlāṣları birlen işitürge ve bilürge turuşdılar (والذين) dahı allahnıñ şundayın ḳulları (يقولون)

110.8 eytürler (ربنا هب لنا من ازواجنا) ey rabbimiz bizge hibe ḳıl ḫatunlarımızdan (وذرياتنا) dahı

110.9 balalarımızdan (قرة اعين) köz nūrlarını yaʿnī ḫatunlarımızdan ve balalarımızdan közlerimiz rāvşānlana

110.10 turġan ve köñillerimiz nūrlana turġan izgü bolġanlarını hibe ḳıl çünki bendeniñ ehl-i beyti özi kibi

110.11 yaḫşı bolsa elbette ol bendeniñ köñli ḫoş bola (واجعلنا للمتقين اماما) dahı bizni küfrden

110.12 ve günāhlardan ṣaḳlanuvçılar içün dīnde imām ḳıll[1] yaʿnī dīn işinde ve başḳa izgü işlerde iyerilmiş

110.13 ādem ḳıl (أولئك يجزون الغرفة بما صبروا) bu körkem ṣıfatdağı ādemlerge ʿibādetlerge ṣabr itüvleri

110.14 sebebli ucmaḫ çarlaḳları birlen cezāʾ birilür (ويلقون فيها تحية وسلاما) daḫı bu ṣıfatlı ādemler

110.15 ucmaḫ çarlaḳlarında ferişteler ṭarafından rāḥat ʿömr sürüv birlen hem selāmetlik birlen duʿāʾġa yoluḳurlar

110.16 yaʿnī ferişteler şulay duʿāʾ ḳılurlar (خالدين فيها) ol çarlaḳlarda mengü ḳalġanları ḥālde yaʿnī

110.17 aṣlā ölmesler hem ol çarlaḳlardan çıḳmaslar (حسنت مستقرا ومقاما) ḳararlanaçaḳ ve turaçaḳ bolġan

110.18 orun boluv yüzünden ni ʿaceb körkem boldı ol çarlaḳlar (قل ما يعبؤا بكم ربي) eyt sin ey

110.19 muḥammed ʿahm rabbim sizniñ birlen ni ḳılġan bolur idi (لولا دعاؤكم) eger rabbiñizge ʿibādet ḳıluvıñız

110.20 bolmasa idi çünki ādemniñ şerāfeti maʿrifet ve ʿibādet birlen vālā ādem birlen başḳa ḥayvānlar berāber

110.21 (فقد كذبتم) ey mekke kāfirleri resūlimni yalġanġa tutdıñız (فسوف يكون لزاما) bes tizden ʿaẕāb

110.22 sizge lāzım bolur furḳān sūresiniñ tercemesi tamām boldı

[1] "ḳıl" olmalı.

110.23 yigirmi altunçı sūre şuʿarā sūresi mekkede ingen iki yüzde yikirmi yidi āyet

110.24 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

110.25 (طسم) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi bilür (تلك آيات الكتاب المبين) bu sūre yā ki

110.26 ḳurān muʿciz boluvı hem allahdan ṣubūtı ẓāhir bolġan kitābnıñ āyetleridür (لعلك باخع نفسك) taḥḳīḳ

110.27 sin ey muḥammed ʿahm nefsiñni öltürüvçisün (ألا يكونوا مؤمنين) ḳavmiñniñ īmān kitürmevlerinden ḳorḳup

110.28 yaʿnī ḳavmiñniñ müselmān bolmavına ḥasretiñden nefsiñe öltürüvden şefḳat ḳıl (laʿl-i eşfāḳ içün) (أن

II / 111

111.1 نشأ ننزل عليهم من السماء آية) eger īmānlarunı tilesek idi biz īmān kitürmegen kāfirler üzerine

111.2 kökden ẓāhir bolġan āyetler indürür idük ol āyetlerni körgeç īmān kitürürler idi (فظلت أعناقهم

111.3 لها خاضعين) ol kāfirlerniñ uluġları ve başları (yā ki moyınları) ol āyetlerge boy ṣunuvçı (yā ki

111.4 eyilüvçi) bolup evrilürler idi (وما يأتيهم من ذكر من الرحمن محدث) daḫı kāfirler üzerine allahdan

111.5 peyġamberine vaḥy birlen indürilüvi yañartılġan vaʿaẓ kilmes (إلا كانوا عنه معرضين) meger kildi ise

111.6 ol ẕikrden kāfirler yüzlerini döndürür boldılar (فقد كذبوا) bes taḥḳīḳ kāfirler yalġanġa tutdılar

111.7 (فسيأتيهم أنباء ما) bes şol nerseniñ ḫaberleri tiz kilür ol kāfirlerge (كانوا به يستهزءون

111.8 ol nerseni (ḳıyāmet ʿaẕābnı yā ki bedr küniniñ ʿaẕābnı) ol kāfirler yalġanġa tutdılar ve ḫorġa

111.9 ṣaydılar (أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ) yirde bolġan ʿacīb nerselerge ḳaramaylar mı ol kāfirler (كَمْ أَنْبَتْنَا)

111.10 (فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ) ol yirde biz fāʾidesi köp bolġan maḳtavlı türli ṣınıflardan köp nerseni

111.11 ösdürdük (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً) düristlikde bu türli öse turġan nerselerni ösdürüvde ösdürüvçi

111.12 allahnıñ kāmil ḳudretli ve ḥıdmetli boluvına ʿalāmet bardur (وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) ve ādemlerniñ köpisi

111.13 ʿilmu'llahda īmān kitürüvçi bolmadı şunıñ üçün bu uluġ āyetlerden de fāʾidelene almadılar (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ)

111.14 (الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) ve ey muḥammed (ʿahm) düristlikde siniñ rabbiñ elbette kāfirlerden öç aluvġa ġalibdür hem öç almay

111.15 mühlet birüvinde şefḳatlidür (وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ) ve ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni isiñe tüşür rabbiñ nidāʾ ḳıldı

111.16 (مُوسَىٰ أَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) ey mūsā (ʿahm) küfr sebebli hem özlerine ḳul itüp tutuv sebebli benū

111.17 isrāʾīlge ẓulm ḳılġan ḳavmge resūl bolup kil (bar) diyü (قَوْمَ فِرْعَوْنَ) yaʿnī firʿavun ḳavmine kil diyü

111.18 (أَلَا يَتَّقُونَ) allahdan ḳorḳar vaḳtları yitdi diyü ḳorḳutḳanıñ ḥālde kil (قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ)

111.19 mūsā (ʿahm) eytdi ey rabbim min özimni firʿavunlarnıñ yalġanġa tutuvından ḳorḳam (وَيَضِيقُ صَدْرِي) hem

111.20 alarnıñ mini yalġanġa tutuvları sebebli kökregim ṭaraya (وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي) daḫı dīn ġayretim

111.21 kozġalduḳından yā ki tilimde töyin bolduḳından tilim körkem söyley almay (فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَارُونَ) bes ḳardaşım hārūn

111.22 (ʿahm)ġa cebrāʾīl (ʿahm)ni yiber de ve anı peyġamber it (وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ) daḫı ḳıbṭīni öltürüvim sebebli

111.23 firᶜavunlar üçün minim üzerimde alarnıñ günāh daᶜvāsı bar (فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ) bes firᶜavunlarnıñ mini öltürüvinden

111.24 ḳorḳam (قَالَ كَلَّا) allah eytdi ḳorḳma sini öltüre almaslar (فَاذْهَبَا بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ) bes

111.25 bizniñ birgen muᶜcizelerimiz birlen barıñız düristlikde biz sizniñ yardemiñizdemiz ve sizniñ eytken söziñizni

111.26 işitüvçimün yā ki siz üçiñiz (mūsā hārūn (ᶜaleyhimü’s-selām firᶜavun) birlen birgemiz arañızda nerse bolduḳnı

111.27 işitüvçimiz (فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ) bes firᶜavunge barıñız (فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) bes firᶜavunge

111.28 eytiñiz düristlikde biz bütün ᶜālemni terbiye itüvçi allahnıñ siñe ve ḳavmiñe ḥaḳḳ dīnini üyretür içün yibergen

II / 112

112.1 ilçisi mü (أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) bizniñ birlen birge isrāʾīl balalarun yiber yaᶜnī alarnı ḳullıḳdan

112.2 ḳutḳar diyü eytiñiz (قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا) firᶜavun mūsā ᶜahmge eytdi yā ki ṭuvġan bala bolduḳıñ

112.3 ḥālde ivimizde terbiye ḳılmaduḳ mı sini (وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ) daḫı bizniñ terbiyemizde

112.4 ᶜömriñden köp yıllar turdıñ (otuz yıl turdı digenler) (وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ)

112.5 daḫı ḳılġan ḳabāḥat işiñni ḳıldıñ yaᶜnī ḳıbṭīni öltürdiñ (وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ) ve sini niᶜmetime

112.6 inkār itüvçilerdensün (قَالَ فَعَلْتُهَا إِذًا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ) ḥażret-i mūsā cevābda eytdi min ḳıbṭīni öltürüv

112.7 işin ḳıldım ol vaḳt min nādānlardan idim yaᶜnī nādānlar işini işlegenim ḥālde ḳıldım (فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ)

112.8 لَمَّا خِفْتُكُمْ) bes min siniñ öltürüviñden ḳorḳġanım zamānda sinden medīnege ḳaçdım (فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي)

112.9 مِنَ الْمُرْسَلِينَ) bes rabbim miñe peyġamberlikni hibe ḳıldı hem mini dīn üyretür içün yiberilgen ilçilerden

112.10 ḳıldı (وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَىَّ) ve bu mini terbiye ḳıluvıñ şundayın niʿmetdür ol niʿmet birlen miñe enʿām ḳılur

112.11 boldıñ (أَنْ عَبَّدْتَ بَنِى اسْرَائِيلَ) ol niʿmet isrāʾīl balalarını ḳul itüp tutuvıñdur yaʿnī mini terbiye

112.12 ḳıluvıñ ẓāhirde miñe niʿmet birüviñ bolsa da ḥaḳīḳatde benī isrāʾīlni ḳul itüviñdür hem benī isrāʾīl

112.13 balalarun boġazlarġa ḳaṣd ḳıluvıñdur çünki minim siniñ ḳoluña tüşüvimniñ sebebi hem benī isrāʾīlni ḳul

112.14 itüviñ birlen balalarun boġazlavın ḳaṣd ḳıluvıñdur (قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ) firʿavun ḥażret-i mūsāġa

112.15 eytdi bütün ʿālemniñ terbiye idüvçisi kimdür (قَالَ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) ḥażret-i mūsā eytdi

112.16 bütün ʿālemniñ terbiye idüvçisi köklerni ve yirlerni hem kök birlen yir arasında bolġan nerselerni terbiye

112.17 idüvçi allahdur (اِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ) eger siz her nerseni delīli birlen şiksiz bilür bolsañız (قَالَ لِمَنْ

112.18 حَوْلَهُ اَلَا تَسْتَمِعُونَ) firʿavun öziniñ tiresinde bolġan ādemlerge eytdi eyā işitesiz mi mūsā nerse eytdi

112.19 diyü çünki firʿavunlar kök birlen yirni mengü diyü hem rableri yoḳ diyü iʿtiḳād ḳılalar iken (قَالَ رَبُّكُمْ

112.20 وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْاَوَّلِينَ) mūsā (ʿaleyhi's-selām) eytdi bütün ʿālemniñ rabbisi sizniñ hem evvelgi aṭalarıñıznıñ

112.21 rabbisi diyü yaʿnī öziñizden başḳa nerse birlen allahnıñ barluġına istidlāl ḳıla almasañız öziñiz birlen

112.22 istidlāl ḳıluñız (قَالَ اِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِى) firʿavun eytdi düristlikde sizniñ şundayın resūliñiz (اُرْسِلَ

112.23 اِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ) ol resūlni sizge yiberildi elbette ol resūl dīvānedür minden başḳa maʿbūd bar diyü

112.24 iʿtiḳād ḳıla (قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا) mūsā (ʿaleyhi's-selām) eytdi bütün ʿālemniñ rabbisi

112.25 ḳuyaş çıġışı ṭarafınıñ hem ḳuyaş batışı ṭarafınıñ hem bu iki arada bolġan nerselerniñ rabbisidür (اِنْ

112.26 كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ) eger sizniñ ʿaḳlıñız bolsa (قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ اِلٰهًا غَيْرِى) ġāyet açuvı kilüp yitkeç

112.27 firʿavun eytdi ey mūsā (ʿaleyhi's-selām) eger minden başḳa maʿbūd tutsañ (لَاَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ)

112.28 elbette sini ḥabsge yapılmış ādemlerden ḳılurmun (قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُبِينٍ) mūsā (ʿaleyhi's-selām) eytdi

---

112.29 2) ḥażret-i mūsānıñ allahü teʿālā ṭarafından iş içün yiberilgenin bu āyetden añlaġange yehūdlerniñ ḥürriyet ṭarafdarı boluvlarına

112.30 elbette ʿaceb sin mi allahü teʿālā ḥürriyetke ḫidmet içün bir yolı iki peyġamber yibermiş ş.h.

II / 113

113.1 daʿvā ḳılġan nersemniñ rastlıġın ẓāhir ḳıla turġan nerseni (muʿcizeni) kitürsem de ḥabske yaparsun mı

113.2 diyü (قَالَ فَأْتِ بِهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) firʿavun eytdi eger daʿvā ḳılġan nerseñde rast sözlilerden

113.3 bolsañız daʿvā ḳılġan nerseñniñ rastlıġını ẓāhir ḳıla turġan nerseñiz (muʿcizeñiz)ni kitür diyü (فَاَلْقٰى

113.4 عَصَاهُ فَاِذَا هِىَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ) bes ḥażret-i mūsā ṭayaġını ṭaşladı bes ṭayaḳ şol vaḳtduḳ cılanlıġı

113.5 ẓāhir bolġan uluġ cılan boldı (وَنَزَعَ يَدَهُ فَاِذَا هِىَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ) daḫı mūsā (ʿahm) ḳolun

113.6 ciñinden çıḳardı bes şol vaḳt ḥażret-i mūsānıñ ḳolı ḳözlerni çaġıldururlıḳ mertebede ḳaraġuçılarġa

113.7 aḳ bolup köründi (قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ) firʿavun tiresindegi cemāʿatke eytdi (إِنَّ هَٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ)

113.8 düristlikde bu mūsā (ʿaleyhi’s-selām) bik ʿālim siḥrçidür diyü (يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ) siḥri birlen

113.9 sizni mışır yiriñizden çıġaruvnı tileydür (فَمَاذَا تَأْمُرُونَ) bes mūsā (ʿahm) ḥaḳında miñe nerse ḳoşasız ve ni

113.10 meşveret biresiz diyü (قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ) firʿvunnıñ ḳavmi eytdiler mūsā (ʿahmġa) hem ḳardaşına (hārūn

113.11 ʿahmge) mühlet bir ve işlerini kiçüktürüp tur (وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ) daḫı türli şehrlerge

113.12 siḥrçilerni cıyuvçılarnı yiber (يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ) ol cıyuvçılar siñe her bir bik ʿālim siḥrçini

113.13 kitürürler bu sāḥirler siḥr ʿilminde mūsā (ʿahm)ġa üstün bolurlar (فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ)

113.14 bes bilgüli künniñ taʿyīn ḳılınġan vaḳtinde (ziynet küniniñ daḫı vaḳtinde) siḥrçiler cıyuldı

113.15 (وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ) daḫı ādemlerge eytildi eyā siz cıyulġuçılar mı yaʿnī tizrek cıyulıñız

113.16 diyü (لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ) şāyed biz eger üstün bolsalar dīnlerinde sāḥirlerge iyerürmiz

113.17 sāḥirlerge iyerüvni ümīd itilüvleri sāḥirlerniñ ġālib boluvı iʿtibārı birlen gine ammā aṣl maḳṣūdları

113.18 ḥażret-i mūsāġa iyermev gine sāḥirlerge iyerüv tügil bes bu sözni kināye ṭarīḳinçe eytkenler çünki

113.19 sāḥirlerge iyergende elbette ḥażret-i mūsāġa iyermevleri bola (فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ) bes

113.20 sāḥirler kilgen zamān firʿavunge eytdiler (أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا) eyā bizge ecr bar mı (إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ)

113.21 eger biz mūsāğa üstün bolsaḳ diyü (قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ اِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ) firʿavun eytdi belī sizge

113.22 eger üstün bolsañız ecr bar düristlikde siz üstün bolduḳıñız vaḳtde miñe yaḳın bolġan ve minim ḥużūrımda

113.23 mertebelü bolġan ādemlerdensiz (قَالَ لَهُمْ مُوسَى اَلْقُوا مَا اَنْتُمْ مُلْقُونَ) ḥażret-i mūsā sāḥirlerge eytdi

113.24 (sāḥirler sin evvel taşlaysun mı biz mi evvel taşlaymız digenniñ ṣoñında) taşlay turġan nerseñizni

113.25 taşlañız diyü (فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ) biz sāḥirler yiplerini ve ṭayaḳlarını taşladılar (yitmiş miñ

113.26 yip ve yitmiş miñ ṭayaḳ idi digenler) (وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ) daḫı siḥrçiler

113.27 eytdiler firʿavunnıñ uluğlığı birlen ḳasem itüp eytemiz düristlikde biz elbette üstün boluvçılarmız

113.28 (فَاَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ) bes mūsā ʿahm ṭayağını taşladı (فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ) bes mūsā ʿahmnıñ

113.29 ṭayağı şol vaḳtduḳ sāḥirlerniñ yipler birlen ṭayaḳlarnı vāḳıʿādagi revişlerinden (cılan diyü ḫayāl ḳılduruv

II / 114

114.1 birlen) eylendürgen nerselerni yutar boldı (فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ) bes siḥrçiler secde ḳılġanları

114.2 ḥālde ṭaşlanmış (yıġılmış) boldılar yaʿnī ḥażret-i mūsādan ṣādir bolġan muʿcizeni kördükleri zamānda

114.3 özlerini mālik bola almavlarından secdege yıġıldılar çünki munday muʿcizeniñ siḥr boluvı mümkin tügil

114.4 idükni bildiler (قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allahġa īmān kitürdük didiler

114.5 (رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ) yaʿnī mūsā birlen hārūn ʿahmnıñ rabbisine (قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ اَنْ آذَنَ لَكُمْ)

114.6 firʿavun sāḥirlerge eytdi minim sizge iẕn birüvimden burun mūsāġa īmān kitürdigiz mi (إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ)

114.7 (الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ) düristlikde ol mūsā sizge siḥr üyretken ādemiñizniñ uluġsıdur yaʿnī mūsā

114.8 sizge öziniñ siḥriniñ baʿżısını üyretdi baʿżısını üyretmey ḳaldurdı şol sebebli size ġālib boldı

114.9 (فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) bes elbette siz işlegen işiñizniñ (īmān kitürüviñizniñ) vebālini ve cezāsını tiz bilürsiz

114.10 (لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ) elbette ḫilāf yaḳdan ḳollarıñıznı ve ayaḳlarıñıznı kisermün

114.11 yaʿnī oñ ḳollarıñıznı ve şol ayaḳlarıñıznı (وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ) daḫı sizni cıyulġanıñız ḥālde yaʿnī

114.12 hemmeñizni aṣarmun (قَالُوا لَا ضَيْرَ) sāḥirler eytdiler siniñ bu ḳılaçaḳ işiñde bizge żarar yoḳ (إِنَّا)

114.13 (إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ) düristlikde biz siniñ bu vaʿīdiñ sebebli rabbimizġa eylengüçilermiz (ḳaytuvçılarmız)

114.14 yaʿnī biz īmānımızda s̱ābit bolsaḳ ve siniñ ḳılġan işiñe ṣabr ḳılsaḳ bizniñ günāhlarımız coyılaçaḳ ve bizge

114.15 allahġa yaḳınlıḳ ḥāṣıl bolaçaḳ (إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا) düristlikde biz rabbimizniñ ḫaṭāʾlarımıznı

114.16 (günāhlarımıznı) yarlıḳavını ümīd itemiz (أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ) firʿavunge iyergen ādemlerden īmān

114.17 kitürüvçilerniñ evvelgisi boluvımız içün (وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى) daḫı biz mūsā ʿahmġa vaḥy ḳılduḳ

114.18 (أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي) ḳullarum (benī isrāʾīl) birlen seyr ḳıl (إِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ) düristlikde siz

114.19 iyerilmişsiz diyü yaʿnī arṭıñızdan yavız niyet birlen firʿavun hem ʿaskeri iyerürler (ḳuvarlar)

114.20 (فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ) ḥażret-i mūsānıñ hem ḳavminiñ mıṣırdan kitdüklerinden

114.21 ḫaber birilgeç firʿavun türli şehrlerge ʿasker cıyuvçılarnı yiberdi (إن هؤلاء لشرذمة قليلون)

114.22 öziniñ ʿaskeri cıyulġan zamānda firʿavun eytdi düristlikde bular (benī isrāʾīl) az cemāʿatdür

114.23 ḥażret-i mūsānıñ ḳavmi altı yüz yitmiş miñ ḳadar bolsa da firʿavun azġa şayġan çünki öziniñ

114.24 ʿaskeri yidi yüz miñ bolġan digenler (وإنهم لنا لغائظون) daḫı düristlikde benī isrāʾīl bizge

114.25 açulanuvçılardur yaʿnī bizniñ açuvnı kitüre turġan işni (mışırdan çıġuvlarnı) ḳıluvçılardur (وإنا لجميع

114.26 حاذرون) daḫı düristlikde biz ʿādetimizden oyġanuv ve şaḳlanuv bolġan ḳavmimiz (cemāʿatimiz) yaʿnī biz ziyrek

114.27 ve şaḳlanuvçan cemāʿatimiz (فأخرجناهم من جنات وعيون) bes biz firʿavunlerni nīl yılġası yanında bolġan

114.28 baḳçalardan hem çişmelerden ve aġa turġan şulardan çıġarduḳ (وكنوز ومقام كريم) daḫı altun ve kümüş

114.29 kibi ẓāhir māllardan hem körkem orunlardan çıġarduḳ yaʿnī bu mezkūr niʿmetlerden çıġuvlarına dāʿī bolġan

II / 115

115.1 nerseni ḫalḳ itdük (كذلك) oşandaḳ yaʿnī bu niʿmetlerden firʿavunlarnı çıġarduḳımız kibi (وأورثناها بني

115.2 إسرائيل) daḫı bu ẕikr ḳılınġan niʿmetlerni isrāʾīl balalarına birdük çünki benū isrāʾīl ġarḳ boluvdan

115.3 ḳutulġandan şoñ mışırġa kiri ḳaytup firʿavunlarnıñ yurṭlarunı ve māllarunı aldılar digenler (فأتبعوهم

115.4 مشرقين) bes firʿavunlar benū isrāʾīlġa ḳuyaş köterilgen vaḳtde tutaşdılar (artlarından kilüp

115.5 yitdiler (فَلَمَّا تَرَاءَا الْجَمْعَانِ) bes iki cemāʿat ḳavm mūsā (ʿahm) birlen ḳavm-i firʿavun birisin birisi

115.6 körgenleri zamānda (قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰى اِنَّا لَمُدْرَكُونَ) mūsā (ʿahm) nıñ yoldaşları (benī isrāʾīl)

115.7 eytdiler düristlikde biz tutaşılmış biz yaʿnī artımızdan firʿavunlar yitdiler diyü (قَالَ كَلَّا) ḥażret-i mūsā

115.8 eytdi firʿavunlarnıñ sizge tutaşuv iḥtimāli yoḳ diyü (اِنَّ مَعِىَ رَبِّى سَيَهْدِينِ) düristlikde rabbim mini

115.9 ṣaḳlav birlendür mini firʿavunlardan ḳutuluv yolına köndürür (فَاَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى) bes biz mūsā (ʿahm)ġa vaḥy

115.10 ḳılduḳ (اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ) ṭayaġıñ birlen dingiz (ḳulzüm yā ki nīl murād) ṣoıḳ diyü (فَانْفَلَقَ)

115.11 bes ḥażret-i mūsā ṭayaġı birlen diñgizge ṣoḳdı diñgiz on iki bölükke yarıldı her iki bölük

115.12 arasında yol boldı (فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ) bes her bir bölügi uluġ ṭaġ kibi boldı (وَاَزْلَفْنَا)

115.13 ثَمَّ الْاٰخَرِينَ) diñgiz yarılġan ṣoñında bu orunġa ikinçilerni (firʿavun hem ḳavmni) yaḳın ḳılduḳ yaʿnī benī

115.14 isrāʾīlniñ on iki sıbṭī diñgizde ḥādiṡ bolġan on iki yoldan çıġup kitkeç firʿavunlar da alar

115.15 artından ol yollarġa kirdiler (وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ اَجْمَعِينَ) daẖı biz mūsā (ʿahm) nı hem anıñ

115.16 birlen birge bolġan ādemlerniñ (benī isrāʾīlniñ) barçasını diñgizden selāmet ḳutḳarduḳ (ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ)

115.17 munıñ ṣoñında ikinçilerni (firʿavun hem ḳavmini) diñizge baṭurduḳ yaʿnī firʿavunlar kirgenniñ ṣoñında yollar birisi

115.18 birisine ḳoşuldı da şunda helāk ve telef boldılar (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً) düristlikde mūsā (ʿahm)

115.19 birlen firʿavunge ḳılġan işde uluġ ʿibret bardur (وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) ḳıbṭīlerniñ köpisi bu

115.20 ʿibretke īmān kitürüvçi bolmadılar meger firʿavun ḫatunı ḥażret-i āsiye hem el-firʿavunnıñ müʾmini bolġan

115.21 ḥażret-i ḫızḳīl hem ḥażret-i mūsāġa yūsuf ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳabrini körsetken ḥażret-i meryem bint

115.22 mamuya īmān kitürdiler (وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) ve ey muḥammed ʿahm düristlikde siniñ rabbiñ düşmānlarından

115.23 öç aluvda üstündür öziniñ dostlarına raḥmet ḳıluvçıdur (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ اِبْرٰهِيمَ) ey muḥammed ʿahm

115.24 ʿarab müşriklerine ibrāhīm ʿahmnıñ ḫaberini oḳu (اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ) ibrāhīm ʿahmnıñ şol

115.25 vaktdaġı ḫaberini oḳu ibrāhīm atasına hem ḳavmine eytdi nersege ʿibādet ḳılasız diyü (ibrāhīm ʿahmnıñ

115.26 bu ṭarīk ṣoravdan maḳṣudı atasınıñ hem ḳavminiñ ʿibādet ḳılġan nerseleriniñ maʿbūd boluvġa müsteḥaḳ

115.27 bolmavlarını bildürüv (قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا) ibrāhīm ʿahmnıñ atası hem ḳavmi eytdiler ṣanemlerge ʿibādet

115.28 ḳılamız diyü (فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ) bes biz yapışḳanımız ḥālde ṣanemlar ʿibādetinde hemīşe bolurmız (قَالَ هَلْ

II / 116

116.1 يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ تَدْعُونَ) ibrāhīm ʿahm eytdi ol maʿbūd bolġan ṣanemleriñiz duʿā ḳılġan vaḳtiñizde duʿāñıznı

116.2 işiteler mi (اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ اَوْ يَضُرُّونَ) yā ki ʿibādet ḳıluvıñız üzerine sizge fāʾide bireler mi yā ki ʿibādetden

116.3 yüz döndürgen ādemlerge żarar ḳılalar mı diyü (قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ) ibrāhīm ʿahmnıñ atası

116.4 hem ḳavmi eytdiler bizniñ ṣanemlerge ʿibādet ḳıluvımız duʿāmıznı işitüvleri yā ki fāʾide yā ki żarar ḳıluvları içün

116.5 tügil belki biz atalarımıznı şulay ṣanemlerge ʿibādet ḳılur tapduḳ alarġa iyerüp biz de ʿibādet ḳılamız didiler

116.6 (قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ) ibrāhīm ʿahm eytdi miñe ḫaber biriñiz nersege ʿibādet ḳılur boldıñız

116.7 (أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الْأَقْدَمُونَ) siz hem evvelgi atalarıñız (فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي) bes düristlikde siz hem evvelgi

116.8 atalarıñız ʿibādet ḳılġan nerseler (ṣanemler) miñe düşmāndur min alarġa ʿibādet ḳılmaym (إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ)

116.9 likin bütün ʿalemniñ rabbisi bolġan allah min añar ʿibādet ḳılamun yā ki her bir maʿbūd miñe düşmāndur

116.10 meger bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allah ġına düşmān tügildür maʿnāsında (الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ) bütün

116.11 ʿālemniñ terbiye ḳıluvçısı bolġan allah şundayın allahdur mini yoḳdan bar ḳıldı bes mini ḥaḳḳ yolġa

116.12 köndürür (وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ) daḫı şundayın allahdur ol allahü teʿālā mini ṭaʿāmlandurur ve mini

116.13 ṣuġarur (وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ) ve her ḳayçan avırsam bes ol allah miñe şifā birür (وَالَّذِي

116.14 يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ) daḫı bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allah şundayın allahdur mini ötürür munıñ ṣoñında

116.15 tirgüzür āḫiretde (وَالَّذِي) daḫı bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allah şundayın allahdur (أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي

116.16 خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ) cezāʾ küninde ol allahü teʿālānıñ günāhımnı yarlıḳavını ümīd itemün

116.17 (bu sözni ḥażret-i ibrāhīm hażm-ı nefs içün hem ümmetlerine günāhdan ṣaḳlanuvnı üyretüv içün eytdi

116.18 (رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا) ey rabbim miñe ʿilmde ve ʿamelde kemālet bir (وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ) daḫı mini izgülerge

116.19 tutaşdur (وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ) daḫı minim içün özimden ṣoñ keleçek ādemler arasında

116.20 körkem tavış ve şöhret ḳıl (وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ) daḫı mini naʿīm ucmaḫınıñ vārişlerinden

116.21 ḳılġay idiñ (وَاغْفِرْ لِأَبِي) daḫı īmān kitürüvge muvaffaḳ ḳıluv birlen atamnı yarlıḳaġıl (إِنَّهُ كَانَ مِنَ)

116.22 (الضَّالِّينَ) düristlikde atam azġunlar cümlesinden boldı (وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ) daḫı ādemler ḳabrlerinden

116.23 ḳobarılġan künde ḳuṣūrıma şelte ḳıluv sebebli mini rüsvāy ḳılma (يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ) ol ādemler

116.24 ḳabrlerinden ḳobarılġan kün şundayın kündür ol künde hiç ādemniñ mālı daḫı balaları fāʾide birmes

116.25 (إِلَّا مَنْ أَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ) meger allahġa küfrden ve günāhġa avışuvdan selāmet bolġan köñil birlen kilgen

116.26 ādemniñ mālı hem balaları ġına fāʾide birür yaʿnī mālnı izgü yollarġa ṣarf ḳılup balalarına dünyā

116.27 ve āḫiret saʿādetine sebeb bolġan terbiyeni ḳılġan bolsa şol kişiniñ gine mālı ve balaları fāʾide birür

116.28 (وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ) ucmaḫnı küfrden ve günāhdan ṣaḳlanuvçılarġa yaḳın ḳılındı (وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ)

116.29 (لِلْغَاوِينَ) daḫı tamuġnı azġun ve yavızlarġa ẓāhir ḳılındı (وَقِيلَ لَهُمْ) daḫı azġun ve yavızlarġa eytilür

II / 117

117.1 (أَيْنَمَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) allahġa başḳa ʿibādet ḳılġan nerseleriñiz ḳayda (هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ)

117.2 eyā ʿaẕābnı yiberüv birlen sizge yardem birürler mi yā ki özlerinden ʿaẕābnı yiberüv birlen özlerine yardem

117.3 birürler mi elbette her ikisi yoḳ belki siz de hem maʿbūdlarıñızda tamuġġa kireçekdür (فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ)

117.4 (وَالْغَاوُونَ) ol maʿbūdlar da hem azġun ʿābidler de tamuġġa ḳat ḳat yüz töben yiberilür (وَجُنُودُ إِبْلِيسَ)

117.5 (أَجْمَعُونَ) dahı īblīs ʿaskeri (ādemden ve cinden bolġan iyerüvçileri) niñ barçasını tamuġġa

117.6 ḳat ḳat yüz töben yiberilür (قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ) maʿbūdlar hem ʿābidler ḳıçḳuruşḳanları ḥālde tamuġda

117.7 eytürler (تَاللهِ اِنْ كُنَّا لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ) allah birlen ḳasem itüp eytemiz biz ẓāhir bolġan azġunlıḳda bolduḳ

117.8 (اِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) şol vaḳtde biz ẓāhir bolġan azġunlıḳda bolduḳ sizni ṣanemler bütün ʿālemniñ

117.9 rabbisi bolġan allahġa ʿibādetde berāber ḳılur bolduḳ (وَمَا اَضَلَّنَا اِلَّا الْمُجْرِمُونَ) ve bizni azdurmadı meger baş kāfirlerimiz

117.10 yā ki iblīs hem ʿaskeri azdurdı (فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ) bes bizge müʾminlerge bolġan kibi şefāʿat ḳıluvçılar

117.11 (tamuġdan ḳutḳaruvda yardem birüvçiler) bolmadı (وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ) dahı bizge yaḳın dost bolmadı çünki

117.12 ḳıyāmet küninde dünyāda dost bolġan ādemler birisi birisine āḫiretde düşmān bolurlar meger küfrden ve günāhdan

117.13 ṣaḳlanuvçı dostlar ġına āḫiretde düşmān bolmaslar (فَلَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) bes eger bizniñ

117.14 içün dünyāġa kiri ḳaytuv bolsa idi bes biz īmān kitürüvçilerden bolur idük (اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَآيَةً)

117.15 düristlikde bu ẕikr ḳılınġan ibrāhīm (ʿahm) ḳıṣṣasında uluġ vaʿaẓ bardur iʿtibār iyesi ādem içün (وَمَا كَانَ

117.16 اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) ibrāhīm ḳavminiñ köpisi ibrāhīmge īmān kitürüvçi bolmadı (وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ

117.17 الرَّحِيمُ) dahı düristlikde ey muḥammed (ʿahm) siniñ öç aluvnı aşuḳduruvġa küçi yitküçidür mühlet

117.18 birüvinde merḥametlidür (كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ) nūḥ (ʿahm)nıñ ḳavmi allahnıñ dīn üyretür içün

117.19 yibergen ilçilerini (peyġamberlerini) yalġanġa tutdılar (إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ) şol vaḳtde yalġanġa

117.20 tutdılar nūḥ (ʿahmnıñ) ḳavmi nūḥ (ʿahm)nı ol vaḳtde ḳavmine nūḥ eytdi (أَلَا تَتَّقُونَ) eyā allahdan

117.21 ḳorḳmaysız mı başḳaġa ʿibādet ḳıluvda (إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ) düristlikde min sizniñ içün dīn üyretürge

117.22 yiberilgen uşançlı ilçimün (فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ) bes küfr iş ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız ve ḳoşḳan işimde

117.23 miñe iṭāʿat ḳılıñız (وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) ve dīn üyretüv üzerine sizden ḫidmet ḥaḳḳı ṣoramaym (إِنْ

117.24 أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ) minim ḫidmet ecrim tügildür meger bütün ʿālemni terbiye ḳıluvçı allah üzerinedür

117.25 (فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ) bes allahdan ḳorḳıñız ve miñe boy ṣunıñız (قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ) nūḥ

117.26 (ʿahm)nıñ ḳavmi eytdiler eyā biz siñe iyerürmiz mü ḥālbūkim siñe mertebe ve māl yüzinden töben kişiler iyerdi

117.27 yaʿnī siñe iyergen ādemler töben mertebeli barlı kişiler alar māl ṭamaʿ ḳılup ḳına iyerdiler diyü (قَالَ وَمَا

117.28 عِلْمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) nūḥ (ʿahm) eytdi min bilmeym alarnıñ ḳılġan işlerini yaʿnī alar iḫlāṣ birlen

II / 118

118.1ʿamel ḳılalar mı yā ki māl ṭamaʿ ḳılup ʿamel ḳılalar mı anı miñe maʿlūm tügil min ẓāhirlerine iʿtibār

118.2 ḳılam (إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي) alarnıñ ilçileriniñ ḥesābı tügildür meger allahġa ġınadur çünki bāṭınnı allah ġına

118.3 bilür (لو تشعرون) eger bāṭınnı bilüv allahġa ġına ḫāṣ ikenligini bilseñiz likin siz bilmeyniz ve bilmegen

118.4 nerseñiz birle söyleşesiz (وما انا بطارد المؤمنين) ve min müʾminlerni yanımdan ḳuvalap yiberüvçi tügilmün

118.5 ḥażret-i nūḥnıñ bu sözini eytüviniñ sebebi şol çünki kāfirlerniñ sözleri müʾminlerni ḳuvalavnı tiledüklerini

118.6 bildürdi (ان انا الا نذير مبين) min tügilmün meger ʿāḳil ve bāliġ bolġan bendelerni küfrden ve günāhlardan ẓāhir

118.7 ḳorḳutuvçımun yaʿnī ḳorḳutur içün yiberilmişmün kirek ol ādemler bay ve ḳadr iyesi bolsunlar ve kirek faḳīr

118.8 ve ḫalḳ arasında ḳadrsiz bolsunlar bes niçük baylarnıñ tilevi içün faḳīrlerni yanımdan ḳuvalav minim

118.9 şāʾnıma muvāfıḳ bolsun (قالوا لئن لم تنته يا نوح) nūḥ ʿahmnıñ ḳavmi eytdiler ey nūḥ eger sin bu

118.10 sözleriñden ṭıyılmasañ (لتكونن من المرجومين) elbette ṭaş birlen aṭalmışlardan bolursun (قال

118.11 رب ان قومي كذبون) nūḥ ʿahm eytdi ey rabbim düristlikde minim ḳavmim mini yalġanġa tutdılar (فافتح

118.12 بيني وبينهم فتحا) bes minim birlen ḳavmim arasında ḥükm ḳılmaḳ birlen ḥükm ḳıl (ونجني ومن معي من المؤمنين)

118.13 daḫı özimni hem müʾminlerden özüm birlen birge bolġan ādemlerni ḳavmimniñ yavız ḳaṣdlarından ḳutḳar

118.14 (فانجيناه ومن معه في الفلك المشحون) bes biz nūḥ ʿahmnı hem nūḥ birlen birge bolġan müʾminlerni ādemler,

118.15 ḥayvānlar, ḳuşlar birlen içi ṭolı bolġan kimede ḳutḳarduḳ (ثم اغرقنا بعد الباقين) munıñ ṣoñında

118.16 müʿminlerni ḳutḳarġandan ṣoñ nūḥ ḳavminiñ ḳalġan ḳavmini ṣuġa (ṭūfan ṣuyına) baṭurduḳ (ان في

118.17 (ذٰلِكَ لَاٰيَةً) düristlikde ẕikr ḳılınġan nūḥ ḳıṣṣasında uluġ ʿibret hem vaʿaẓ bardur (وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ)

118.18 (مُؤْمِنِينَ) nūḥ ʿahm ḳavminiñ köbisi nūḥġa īmān kitürüvçi bolmadı (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ)

118.19 daḫı düristlikde ey muḥammed ʿahm siniñ rabbiñ elbette düşmānlarından öç aluvġa ḳādirdür mühlet birüvinde

118.20 şefḳatlidür (كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ) ʿād ḳabīlesi peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ)

118.21 şol vaḳtde hūd ḳavmi yalġanġa tutdılar ol vaḳtde ḳardeşleri hūd ḳavmine eytdi (أَلَا تَتَّقُونَ) eyā

118.22 allahdan ḳorḳmaysız mı (إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ) düristlikde min sizge dīn üyretür içün yiberilgen

118.23 uşançlı ilçimün (فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ) bes küfr iş ḳıluvda allahda ḳorḳıñız hem ḳoşḳan işimde

118.24 miñe boy ṣunuñız (وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) ve sizden dīn üyretüvim üzerine yal ve ḫidmet ḥaḳḳı ṣoramaym

118.25 (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ) minim ecrim tügildür meger bütün ʿālemni terbiye ḳıluvçı allah üzerinedür

118.26 (أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ) her bir büyük orunda oyġanġanıñız ḥālde ötküçige ʿalāmet bolġan binānı

118.27 binā ḳılursız mı çünki hūd ʿahm ḳavminiñ büyük binālar yaṣavı ötken ādemlerni körüp masḫara iter

118.28 içün gine bolġan seferde vaḳt yollarnı yuldız birlen istidlāl ḳılup tapḳanlar yā ki maḳtanuşa turġan

118.29 serāylarnı binā ḳılursız mı maʿnāsında (وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ) daḫı yir astında ṣu çıġa turġan orunlar yā ki

119.1 büyük serāylar yaşarsız mı (لعلكم تخلدون) dünyāda mengü ḳaluvıñıznı ümīd itüviñiz içün (وإذا بطشتم

119.2 بطشتم جبارين) ve her ḳayçan ṣoġuv yā ki öltürüv birlen tutsañız cebr ve ẓulm ḳılġanıñız ḥālde tutarsız yāʿnī kişini

119.3 ṣoḳsanız yā ki öltürseñiz edeb üyretüv ḳaṣdı birlen ḳılmassız bu işni belki şefḳatsiz ẓulm ḳaṣdı birlen ḳılursız

119.4 (فاتقوا الله وأطيعون) bes bu işlerni ḳoyuv birlen allahdan ḳorḳıñız hem miñe ḳoşḳan işimde iṭāʿat ḳılıñız

119.5 (واتقوا الذي أمدكم بما تعلمون) daḫı şundayın allahdan ḳorḳıñız ol allah sizge özigiz bilgen nerse birlen

119.6 enʿām ḳıldı (أمدكم بأنعام وبنين) sizge dört ayaḳlı ḥayvānlar daḫı balalar birlen enʿām ḳıldı (وجنات

119.7 وعيون) daḫı baḳçalar hem çişmeler birlen enʿām ḳıldı (إني أخاف عليكم عذاب يوم عظيم) düristlikde

119.8 eger bu niʿmetlerge küfrān ḳılsañız uluġ künniñ (ḳıyāmet küniniñ) ʿaẕābından ḳorḳamun (قالوا سواء

119.9 علينا) hūd (ʿahm)nıñ ḳavmi eytdiler bizge berāberdür (أوعظت أم لم تكن من الواعظين) kirek bizge vaʿaẓ

119.10 ḳıl ve kirek vaʿaẓ ḳıluvçılardan bolma yaʿnī siniñ vaʿaẓiñni ḳabūl ḳılmaymız (إن هذا إلا خلق الأولين) siniñ

119.11 bizge kitürgen nerseñ tügildür meger evvelgilerniñ ʿādetidür evvelgilerde siñiñ kibi söyleyler idi (وما نحن

119.12 بمعذبين) ve biz bu iş berāberinde ʿaẕāb ḳılınmışlar tügilmiz (فكذبوه فأهلكناهم) bes hūd (ʿahm) ḳavmi

119.13 hūdnı yalġanġa tutdılar yalġanġa tutuvları sebebli biz alarnı helāk itdük yaʿnī ḳatı cil birlen (إن

119.14 (في ذلك لآية) düristlikde hūd (ʿahm)nıñ ḳıṣṣasında uluġ ʿibret bardur (وما كان أكثرهم مؤمنين) ve hūd ḳavminiñ

119.15 köpisi hūd (ʿahm)ge īmān kitürüvçi bolmadı (وإن ربك لهو العزيز الرحيم) düristlikde siniñ rabbiñ

119.16 ey muḥammed (ṣallallahü teʿālā ʿaleyh ve sellem) elbette düşmānlarından öç aluvġa küçi yitküçidür mühlet birüvinde

119.17 merḥametlidür (كذبت ثمود المرسلين) s̱emūd ḳabīlesi peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (إذ قال لهم أخوهم

119.18 صالح) şol vaḳtde yalġanġa tutdılar ol vaḳtde s̱emūd ḳabīlesiniñ ḳardeşi ṣāliḥ (ʿahm) ḳavmine eytdi (ألا

119.19 تتقون) eyā küfr iş ḳıluvda allahdan ḳorḳmaysız mı (إني لكم رسول أمين) düristlikde min sizge allah ṭarafından

119.20 dīn üyretür içün yiberilgen uşançlı ilçimün (فاتقوا الله وأطيعون) bes ḫilāflıḳ ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız

119.21 ve ḳoşḳan işimde miñe iṭāʿat ḳılıñız (وما أسألكم عليه من أجر) ve dīn üyretüvim üzerine sizden ecr

119.22 ṣoramaym (إن أجري إلا على رب العالمين) minim ecrim tügildür meger bütün ʿālemni terbiye ḳıluvçı bolġan allah

119.23 üzerinedür (أتتركون في ما هاهنا آمنين) küfriñizde devām ḳılsañız bu orunda ḳararlandurulġan niʿmetlerde

119.24 ʿaẕābdan emīn bolġanıñız ḥālde ḳaldurulmış bolursız mı ol niʿmetlerni beyān ḳılup allahü teʿālā eytedür

119.25 (في جنات وعيون وزروع) baḳçalarda daḫı çişmelerde hem iginlerde ʿaẕābdan emīn bolġanıñız ḥālde

119.26 ḳaldurulmış bolursız mı (ونخل طلعها هضيم) daḫı bu ṭaḳları yumşaḳ bolġan ḫurma aġaçlarında ḳaldurulmış

119.27 bolursız mı yaʿnī eger bu ḳabāḥatlikleriñizde hemīşe bolsañız elbette bu niʿmetler sizden alınaçaḳ (وتنحتون من الجبال

119.28 (بُيُوتًا فَارِهِينَ) hem ṣādlanġanıñız ḥālde ṭağlardan ivler yaṣarsız (فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ) bes allahdan ḳorḳıñız

II / 120

120.1 ve miñe iṭāᶜat ḳılıñız (وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ) daḫı isrāf ḳıluvçılarnıñ işine iyermeñiz (الَّذِينَ)

120.2 (يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ) şundayın isrāf ḳıluvçılardur yirde bozuḳlıḳ ḳılur ve tüzüklik ḳılmaslar

120.3 (قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ) ṣāliḥ (ᶜahm)nıñ ḳavmi eytdiler ançaḳ sin maᶜḳūl bolmaġan sözni söyley

120.4 turġan siḥrlenmiş ādemlerdensün (مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا) tügilsün meger bizniñ kibi ādem ginesün bizden artuḳ

120.5 tügilsün (فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) bes eger daᶜvāñda rast söz iyelerinden bolsañ daᶜvāñnıñ

120.6 rastlıḳına delālet ḳıla turġan muᶜcize kitür şundan ṣoñ ṣāliḥ ᶜahm duᶜā ḳıldı da allahü teᶜālānıñ iẕni birlen

120.7 ḳatı ṭaşdan bir teve çıḳdı ḳavminiñ ṣoraġanı da şol idi (قَالَ هَٰذِهِ نَاقَةٌ) ṣāliḥ (ᶜahm) eytdi bu

120.8 ṭaşdan çıḳġan nerse ana tevedür (لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ) ol teve içün ṣudan ülüş

120.9 bar ve sizniñ içün de maᶜlūm künde ṣudan alış bar öz nöbetiñizde ṣudan bolġan ülüşiñizni alursız teve

120.10 nöbetinde tevege ṭarlıḳ ḳılmassız (وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ) ve tevege yavızlıḳ birlen (ṣuġa ve boġazlav birlen)

120.11 tutunmañız (فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ) bes eger ol teveni ṣoḳsañız yā ki boġazlasañız uluġ

120.12 künniñ ᶜaẕābı tutarsız ni (فَعَقَرُوهَا فَأَصْبَحُوا نَادِمِينَ) bes ṣāliḥ (ᶜahm)nıñ ḳavmi ol teveni boġazladılar

120.13 bes ʿaẕāb inüvden ḳorḳup boġazlavlarına ökinüvçi bolup evrildiler (فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ) bes ṣāliḥ

120.14 (ʿahm) ḳavmini vaʿde ḳılınġan ʿaẕāb tutdı (إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَآيَةً) düristlikde ṣāliḥ (ʿahm)nıñ ẕikr ḳılınġan

120.15 ḳıṣṣasında uluġ ʿibret bolġuçıdur (وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) ve ṣāliḥ ḳavminiñ köpisi ṣāliḥ (ʿahm)ġa

120.16 īmān kitürüvçi bolmadılar eger de bu peyġamberlerniñ ḳavmlerinden yarṭısı yā ki ḳöpisi īmān kitürse ʿaẕāb

120.17 inmegen bolur idi niteki ḳureyşlerniñ köpisiniñ resūl allahġa īmān kitürüvi bereketinde ḳalġanları

120.18 mundayın ʿaẕābdan ḳutuldılar allahü teʿālānıñ köpisi īmān kitürmedi digen sözinde bu beyānġa işāret bar

120.19 (beyḍāvī (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) daḫı düristlikde siniñ rabbiñ ey muḥammed (ʿahm) elbette

120.20 düşmānlarından öç aluvġa küçi yitküçidür hem mühlet birüvinde merḥametlidür (كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ) lūṭ

120.21 (ʿahm) ḳavmi allahnıñ dīn üyretür içün yibergen ilçilerini yalġanġa tutdılar (إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ)

120.22 şol vaḳtde lūṭ ḳavmi peyġamberlerni yalġanġa tutdılar ol vaḳtde kardeşleri lūṭ (ʿahm) eytdi ḳavmine

120.23 (أَلَا تَتَّقُونَ) eyā küfr ve günāh işler ḳıluvda allahdan ḳorḳmaysız mı diyü (إِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ)

120.24 düristlikde min sizge dīn üyretür içün yiberilgen uşançlı ilçimün (فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ) bes

120.25 ḫilāflıḳ ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız ve ḳoşḳan işimde miñe iṭāʿat ḳılıñız (وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) ve min

120.26 sizge dīn üyretüvim üzerine ecr ṣoramaym (إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ) minim ecrim tügildür meger

120.27 bütün ʿālemni terbiye itüvçi allah özürine[1]dür (أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ) eyā öziñizge başḳa bolġan

120.28 ʿālem ḫalḳından ayrulup irlerge kilesiz mi yaʿnī irler birlen fāḥiş iş ḳıluvda başḳa ādemler sizge

120.29 şerīk tügil bu iş yalġız sizden gine ṣādir (وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ) rabbiñiz sizniñ fāʾidelenüviñiz içün

II / 121

121.1 yaratḳan nerseleriñizni ḳoyasız mı (مِنْ أَزْوَاجِكُمْ) ḫatunlarıñızdan bolġuçı ol nerseler (بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ

121.2 عَادُونَ) belki siz ḳabāḥatlikde çikden ötken ḳavmsiz (قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ) lūṭ (ʿahm)nıñ ḳavmi eytdiler

121.3 ey lūṭ eger bu sözleriñden ṭıyılmasañ (لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ) elbette siz aramızdan çıġarılmış ādemlerden

121.4 bolursız yaʿnī sini ḳavlap yiberürmiz (قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ) lūṭ (ʿahm) eytdi düristlikde

121.5 min sizniñ bu işleriñiz içün açulanuvçılardamun sizge bu ḳabāḥat işleriñizden ṭıyuvda ni ḳadar cefā ḳılsañız da

121.6 toḳtav iḥtimālim yoḳdur (رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ) ey rabbim özimni hem de ehlimni ḳavmimniñ ḳılġan

121.7 ʿamelleriniñ ʿaẕābından ḳutḳar (فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ) bes lūṭnı hem ehlini hemmesini ḳavmine

121.8 irişken ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ (إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ) meger lūṭ ehlinden lūṭ ḫatunı bolġan ḳarçıḳnı

121.9 ḳutḳarmaduḳ ol ḳarçıḳ ʿaẕābda ḳaluvçılardan boldı çünki lūṭ ʿaleyhiʿs-selāmnıñ ḫatunı lūṭ ḳavminiñ

---

[1] "üzerinedür" olmalı.

121.10 bu ḳabāḥat işlerine rāżı bolġan rıżā boluvçılıḳ ʿayn şol günāhnı ḳıluv hükminde bolduḳından ʿaẕābda hem

121.11 orṭaḳ bolġan (ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ) lūṭnı ehl-i beyti ile ʿaẕābdan ḳutḳarġannıñ ṣoñında ḳalġan ḳavmni

121.12 helāk itdük (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا) ve ol ḳavm üzerine yaġmur yaġdurduḳ allahü teʿālā ṭaş yaġdurdı

121.13 digenler (فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ) allah ṭarafından peyġamber yiberüp ḳorḳutulmış ādemlerniñ yaġmurı ni yavız boldı

121.14 (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً) düristlikde ẕikr ḳılınġan lūṭ (ʿahm) ḳıṣṣasında uluġ ʿibret ve vaʿaẓ bardur (وَمَا كَانَ

121.15 أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) lūṭ ḳavminiñ köbisi lūṭ (ʿahm) ge īmān kitürüvçi bolmadı şunıñ içün de özlerine

121.16 ʿaẕāb irişdi (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) daḫı düristlikde siniñ rabbiñ ey muḥammed (ʿahm)

121.17 elbette düşmānlarından öç aluvġa küçi yitküçidür hem mühlet birüvinde merḥametlidür (كَذَّبَ أَصْحَابُ

121.18 الْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ) eyke (eyke diyü yumşaḳ aġaçlar öse turġan ormanġa eytile bu orunda

121.19 medyen yaḳınındaġı şuʿayyib ʿahm ḳavmi turġan orman murād) iyeleri peyġamberlerni yalġanġa tutdılar

121.20 (إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ) şol vaḳtde eyke iyeleri peyġamberlerni yalġanġa tutdılar ol vaḳtde şuʿayyib ʿahm

121.21 eyke iyelerine eytdi (أَلَا تَتَّقُونَ) eyā allahdan ḳorḳmaysız mı küfr ve günāh işler ḳıluvda (إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ

121.22 أَمِينٌ) düristlikde min sizge allah ṭarafından dīn üyretür içün yiberilgen ilçimün (فَاتَّقُوا اللَّهَ

121.23 وَأَطِيعُونِ) yavız işleriñizde allahdan ḳorḳıñız ve ḳoşḳan işimde miñe iṭāʿat ḳılıñız (وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ

121.24 (مِنْ أَجْرٍ) dīn üyretüvim üzerine sizden ecr soramaym (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ) minim ecrim tügildür

121.25 meger bütün ʿālemni terbiye ḳıluvçı allah üzerindedür (أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ) ölçevde kāmil

121.26 ḳılup biriñiz ve kimitüvçilerden bolmañız (وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ) daḫı toġrı ölçev birlen ölçeñiz

121.27 (وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ) ve ādemlerniñ ḥaḳlarından hiç nerseni kimitmeñiz (وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ)

121.28 daḫı yirde kişi öltürüv, ṭalav, yol başuv kibi bozuḳ işlerni ḳılġanıñız ḥālde birmeñiz (وَاتَّقُوا)

121.29 (الَّذِي خَلَقَكُمْ) daḫı öziñizni yaraṭḳan allahdan ḳorḳıñız (وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ) ve öziñizden evvelgilerniñ

II / 122

122.1 ḫalḳlarından ḳorḳıñız (ṣaḳlanıñız) (قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ) şuʿayyib ʿahmnıñ ḳavmi eytdiler ançaḳ

122.2 sin siḥrlenmiş ādemlerdensün (وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا) ve sin tügilsün meger bizniñ kibi ādemsün

122.3 bizden artuḳlıġıñ yoḳdur (وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ) ve düristlikde biz sini peyġamberlikni daʿvāñda

122.4 yalġançılardan diyü gümān ḳılamız (فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ) bes bizniñ üzerimizge kökden kisekler

122.5 tüşür (إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) eger daʿvāñda rast sözlilerden bolsañ (قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ)

122.6 şuʿayyib ʿahm eytdi sizniñ ḳılġan işiñizni minden bilgüçirekdür ve sizge münāsib bolġan ʿaẕābnı

122.7 özi bilüp indürür (فكذبوه) bes şuʿayyib ʿahm ḳavmi şuʿayyibni yalġanġa tutdılar (فأخذهم عذاب)

122.8 (يوم الظلة) bes şuʿayyib ʿahm ḳavmni bulut kölegelegen künniñ ʿaẕābı tutdı yaʿnī allahü teʿālā yidi

122.9 künni ġāyet issi ḳıldı tamām yılġa ṣuları ḳaynadı şundan ṣoñ buluṭ ẓāhir boldı şol buluṭ

122.10 astına cıyuldılar şundan ṣoñ allahü teʿālā kökden oṭ yaġdurdı hemmesi yanup helāk boldılar (انه)

122.11 (كان عذاب يوم عظيم) düristlikde kölege küniniñ ʿaẕābı uluġ künniñ ʿaẕābı boldı (ان في ذلك)

122.12 (لآية) düristlikde ẕikr ḳılınġan şuʿayyib ʿahm ḳıṣṣasında iʿtibār iyesine uluġ ʿibret hem vaʿaẓ bardur (وما)

122.13 (كان اكثرهم مؤمنين) ve şuʿayyib ḳavminiñ köbisi şuʿayyib ʿahmge īmān kitürüvçi bolmadı (وان ربك)

122.14 (لهو العزيز الرحيم) daḫı düristlikde siniñ rabbiñ ey muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) elbette düşmānlarından

122.15 öç aluvġa küçi yitküçidür hem mühlet birüvinde şefḳatlidür allahü teʿālā şuʿrāʾ sūresinde niçe peyġamberlerniñ

122.16 ḳıṣṣalarını resūl allahġa beyān itdi: peyġamberlerniñ dīn üyretür içün ḳavmleri ṭarafından ni ḳadar eẕā ve cefā

122.17 körüvlerini hem her birisiniñ ḳavminde niçe türli bozuḳ işler bolduḳnı ve her ḳayusınıñ özlerine münāsib

122.18 ʿaẕāb çikdüklerini * bu yidi peyġamberniñ ḳıṣṣasını beyāndan maḳṣūd resūl allahnıñ köñlini tesliye allahnıñ

122.19 yardeminden ümīdsiz bolmavı resūl allahnıñ ḳavmni ḳorḳutuv eger evvelgi ḳavmler ḳılġan işlerniñ mes̱elni ḳılsalar

122.20 alarġa irişken ʿaẕābnıñ resūl allah ümmetine de irişeçekni bildürüv (فاعتبروا) (وانه لتنزيل رب العالمين)

122.21 daḫı düristlikde ol ḳurān bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allah ṭarafından indürülmişdür (نزل به الروح)

122.22 الأمين على قلبك) ol ḳurānnı siniñ ḳalbiñ üzerine vaḥyde uşançlı bolġan rūḥ (cebrāʾīl ʿahm)

122.23 indürdi bu āyet ẕikr ḳılınġan yidi türli ḳıṣṣanıñ ḥaḳlıḳnı taḳrīr bola hem ḳurānnıñ muʿciz boluvına

122.24 ve resūl allahnıñ ḥaḳḳ peyġamber boluvına tenbiye bola çünki bu ḳıṣṣalardan ḫaber birüv elbette allahdan vaḥy bola çünki

122.25 bu ḳıṣṣalarnı resūl allah vaḥyden başḳa hiç ṭarīḳ birlen bilgeni yoḳ ḳalbden cān murād bolsa ḫaṣlavnıñ

122.26 vechesi ẓāhir eger ḳalbden maḫṣūṣ ʿużv murād bolsa ḳalbni ḫaṣlavnıñ vechesi çünki rūḥānī bolġan

122.27 maʿnālar ol cānġa ine ṣoñra ḳalb birlen cān arasında taʿallüḳ bolduḳı içün ḳalbke köçe andan meynige

122.28 aşa bes ḳuvve-i müteḫayyileniñ levḥi (ṭaḳṭası) ol rūḥāni maʿnālar birlen naḳşlene (beyḍāvī) (لتكون من المنذرين)

122.29 bildürüp ḳorḳutuvçılardan bolmaḳıñ içün (بلسان عربي مبين) açuḳ bolġan ʿarab tili birlen bildürüp

II / 123

123.1 ḳorḳutuvçılardan boluvıñ yā ki açuḳ bolġan ʿarab tili birlen ḳalbiñ üzerine cebrāʾīl (ʿahm)

123.2 indürdi maʿnāsında çünki ʿacem tilinde bolsa ʿarab ḳavmi fehm ḳıla almaslar idi bes ḳorḳutuvda fāʾīde bolmas

123.3 idi bes bu vaḳtde ḳalbini ḫāṣlavnıñ sebebi çünki ʿarab tilinden başḳa tilde indürülse ḳalbke indürülmey

123.4 tilke indürülür idi çünki ʿarabda ʿarab bolmaġan kişiniñ tilini bilürge mümkin likin ḳalbde

123.5 ana tili gine ḳararlana (aḥmediye) (وإنه لفي زبر الأولين) daḫı düristlikde ol ḳurān evvelgilerniñ

123.6 kitāblarında hem s̱ābitdür yaʿnī kütb-i semāviyede ḳurānnı ẕikr bardur yā ki ḳurānnıñ maʿnāsı s̱ābitdür

123.7 maʿnāsında yā ki resūl allahnıñ ṣıfatı s̱ābitdür maʿnāsında ikinçi iḥtimālge (ḳurānnıñ maʿnāsı s̱ābit boluv

123.8 iḥtimāline) binā᾽en namāzda fārisī tili birlen ḳırā᾽atnıñ düristligine istidlāl ḳılġanlar çünki

123.9 ḳurānnıñ ma῾nāsı başḳa kütb-i semāviyede s̱ābit bolsa ḳurān diyü ma῾nāġa da ıṭlāḳ ḳılına

123.10 iken bes ḳurānnı başḳa tilge terceme ḳılınġanda hem ḳurān bola çünki elbette başḳa semāvī kitāblarda

123.11 ḳurān ῾arab tilinde bolmadı (ziyāde beyān-ı aḥmediyede) ḥāṣıl ma῾nāsı ḳurān allahdan vaḥy anı ḥaẓret-i

123.12 cebrā᾽īl resūl allahnıñ ḳalbine indürdi ādemlerni açuḳ ῾arab tili birlen ḳorḳutuv içün eger eytsek muḥammed

123.13 (῾ahm) bütün ḫalḳġa dīn üyretür içün yiberilgen bolsa ni içün anıñ kitābı ῾arab tilinde ingenniñ

123.14 başḳa tillerde inmegen diyü cevābda eytürmiz allahnıñ ῾ādeti s̱arı boldı evvel bir ümmetni ıṣlāḥ ḳıluv birlen

123.15 ṣoñra bu ümmetni başḳa ümmetlerge ῾ilmde hem ῾amelde mis̱āl ḳıldı hem bu dīn terbiyesi birlen terbiyelengen ümmetni

123.16 başḳa ümmetlerge yiberdi ḳurānnıñ ῾arab tilinde boluvı türüklerniñ çinlerniñ hindlerniñ ῾arablardan da dīnlerine

123.17 tüsmek ḳıluv yüzinden birinçi ṣalābetli müselmān boluvlarından men῾ ḳılmay allahnıñ ῾ādeti şol revişçe yürügen

123.18 hem ādemlerniñ ῾ādetinde şol revişçe çünki şarḳ ḫalḳın ḥimāye ve muḥāfaẓa da῾vāsında bolġan yevropa devletleri de

123.19 sīyāsetlerini özleriniñ ḫāṣ tilleri birlen tedbīr ḳılalar (ṣaffetu'l-῾irfān) (أولم يكن لهم آية) eyā mekke

123.20 kāfirleri içün ḳurānnıñ allahdan indürülmiş boluvına yā ki muḥammed ṣallallahü ῾aleyh ve sellemniñ peyġamber boluvına

123.21 ῾alāmet bolmadı mu (أن يعلمه علماء بنى اسرائيل) benī isrā᾽īl ῾ālimleriniñ kitāblarında resūl allahnıñ

123.22 ṣıfatnı bilüvleri (ولو نزلناه على بعض الأعجمين) ve eger biz ḳurānnı ῾arab bolmaġan ādemlerden ba῾żısına

123.23 indürsek idi yā ki ῾arab tilinden başḳa tilde indürsek idi ma῾nāsında (فقرأه عليهم) bes ol

123.24 ḳurān indürülmiş ʿarab bolmaġan ādem, ḳurānnı mekke kāfirlerine oḳusa idi (مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ) mekke kāfirleri

123.25 düşmānlıḳları ve tekebbürlikleri içün ol ādemge īmān kitürüvçi bolmaslar idi (كَذَٰلِكَ سَلَكْنَاهُ

123.26 فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ) oşandaḳ kāfirlerniñ köñillerine küfrni kiritdük biz (لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ

123.27 الْأَلِيمَ) rencitküçi ʿaẕābnı körgenlerine ḳadar ḳurānġa īmān kitürmesler (فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ)

123.28 bes ḳurānġa īmān kitürmegen ādemlerge rencitküçi ʿaẕāb kinet kilür ḥālbūkim alar ʿaẕābnıñ kilüvini

123.29 bilmesler (فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ) bes ʿaẕāb kilgeç eytürler eyā biz mühlet birilmiş tügil mi diyü

II / 124

124.1 (أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ) eyā bizniñ ʿaẕābımıznı aşuḳdururlar mı ol kāfirler (أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ)

124.2 ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) ḫaber bir miñe eger biz mekke kāfirlerini dünyā fāʾideleri birlen köp yıllar fāʾidelendürsek

124.3 (ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ) munıñ ṣoñında ol kāfirlerge vaʿīd ḳılınġan nerseleri (ʿaẕāb) kilse (مَا

124.4 أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ) mekke kāfirlerinden nerseni muñsız ḳılur fāʾidelengen nerseleri ʿaẕābnı

124.5 yiberüvde elbette hiç nerseni muñsız ḳılmas yā ki köp yıllar fāʾidelenüvleri ʿaẕābnı yiberüvde

124.6 fāʾide birmedi hem alardan muñsız ḳılmadı maʿnāsında (وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ) ve biz hiç ḳaryeden

124.7 (ehlinden) helāk ḳılmaduḳ (الا لها منذرون) meger helāk ḳılduḳ ise ol ḳarye (ehli) içün

124.8 ḳorḳutuvçılar boldı yaʿnī hiçbir ḳarye ehlini evvel peyġamber yiberüp dīnni üyretmesinden burun

124.9 helāk ḳılmaduḳ (ذكرى) ol ḳavmni vaʿaẓlar içün ḳorḳutuvçılar bardur yaʿnī yiberdük (وما كنا

124.10 ظالمين) daḫı biz hiçbir bendege ẓulm ḳıluvçı bolmaduḳ yaʿnī ḳorḳutuvçı yibermesden burun helāk

124.11 ḳıluv birlen (وما تنزلت به الشياطين) ve ḳurānnı şeyṭānlar indürmedi yaʿnī müşrikler zuʿm ḳılġança ḳurān

124.12 şeyṭānlarnıñ kāhin (ġaybden ḫaber birüvçi)lerniñ köñillerine ṣalġan nerseleri ḳabīlinden tügil (وما

124.13 ينبغي لهم) daḫı şeyṭānlarġa ḳurān birlen inüvleri dürist bolmadı (وما يستطيعون) daḫı şeyṭānlarnıñ

124.14 ḳurānnı indürüvge ḳuvvetleri de yitmes (انهم عن السمع لمعزولون) düristlikde ol şeyṭānlar ferişterleniñ

124.15 sözlerini işitüvden ṣoralmışlardur yaʿnī işite almaslar çünki ferişteler sözini işitüvleri içün

124.16 ferişte lerge ẕātlarınıñ ṣıfatlarında hem allahnıñ feyżini ḳabūlde şeyṭānlarnıñ müşārik boluvı şarṭ şeyṭānlarnıñ

124.17 nefs-i şerīrereleriniñ feyż-i ḥaḳnı ḳabūli mümkin tügil (فلا تدع مع الله الها آخر) bes ey muḥammed ʿahm allah birlen

124.18 ikinçi maʿbūd ündeme (فتكون من المعذبين) bes eger ikinçi maʿbūd ündeseñ ʿaẕāb ḳılınmışlar

124.19 cümlesinden bolursun (allahü teʿālānıñ resūl allahġa bu ṭarīḳ ḫiṭāb ḳıluvı resūl allahnı iḫlāṣını

124.20 artduruvġa ḳozġaltuv ve başḳa bendelerge şefḳat bola (وانذر عشيرتك الاقربين) ve ey muḥammed ʿahm yaḳın

124.21 bolġan ḳabīleleriñni ʿaẕāb birlen ḳorḳuṭ (bu āyet ingen ṣoñında resūl allah ṣafā ṭaġına minüp her ḳayu

124.22 ḳabīlesini çaḳurdı ve her ḳayusı cıyuldılar resūl allah bularġa eytdi ey ʿabdu’l-muṭṭalib balaları ey hāşim

124.23 balaları ey ʿabd-ı menāf balaları ey ʿabbās ve ey ṣafīye min sizniñ ḥaḳıñızda allahnıñ ʿaẕābından hiç nerseni

124.24 mālik tügilmün ve sizni allahnıñ ḳatı ʿaẕābı birlen ḳorḳuṭamun diyü (واخفض جناحك لمن اتبعك من

124.25 المؤمنين) dahı müʾminlerden öziñe iyergen ādemlerge ḳanaṭıññı töşe ve cānibiññi yumşaḳ ḳıl yaʿnī

124.26 şefḳatli bol dimek (فان عصوك) bes eger ḳabīleñ siñe ʿāṣī bolsalar yaʿnī iyermeseler (فقل انى

124.27 برئ مما تعملون) bes eyt sin alarġa min sizniñ ḳılġan işiñizden bizgüçimün diyü (وتوكل على

124.28 العزيز الرحيم) dahı düşmānlarına ġālib boluvçı dostlarına merḥamet ve yardem ḳıluvçı allahġa

124.29 işleriñni ṭapşır (الذى يراك حين تقوم) şundayın allahġa işleriñni ṭapşır ol allah sini namāzġa

124.30 turduḳıñ vaḳtde körür (وتقلبك فى الساجدين) dahı namāz vaḳtlarında namāz oḳuvçılar

II / 125

125.1 içinde ayaḳ üzere başḳan ve olturġan ḥālde eylenüviñni körür yaʿnī namāz türli ḥālde boluvıññı körür

125.2 (انه هو السميع العليم) düristlikde ol allah siniñ söziñni işitüvçidür ve niyet ḳılġan nerseñni bilgüçidür (هل

125.3 انبئكم على من تنزل الشياطين) eyā sizge ḫaber bireym mü kimler üzerine şeyṭānlar iner (تنزل على كل

125.4 افاك اثيم) şeyṭānlar iner her bir yalġançı ve yavız kişi üzerine müslīmetü’l- keẕẕāb ve başḳa yalġançı

125.5 kāhinler kibi (يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ) şeyṭānlar feriştelerden işitken nerselerini özleriniñ

125.6 dostlarına ṣalurlar şeyṭānlar recm (aṭuv) birlen ṭıyılmasdan burun feriştelerniñ sözlerini işitürler

125.7 idi hem feriştelerden baʿżı nerselerni işitüp dostlarına ilḳāʾ ḳılalar idi yā ki yalġançı yavızlar

125.8 (kāhinler) şeyṭānlar sözine ḳulaḳlarını ṣalup alardan vehmī nerseni alup kişilerge söyleyler

125.9 idi maʿnāsına ḥālbūkim ol şeyṭānlarnıñ köpisi yalġançılardur çünki feriştelerden tiyüşinçe işitse

125.10 almadılar yā ki şeyṭānlar sözini ḳulaḳġa alġan ādemlerniñ köpisi yalġançılardur maʿnāsında (وَالشُّعَرَاءُ

125.11 يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ) cırçılar alarġa çikden azġan ādemler iyerür bes muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemge iyergen

125.12 ādemler azġunlar tügil bes resūl allah da şāʿir tügil (أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ) eyā bilmeysün mi ey

125.13 muḥammed (ʿahm) düristlikde ol cırçılar sözden her çuḳurda yaʿnī her fende yā ki her bir bāṭıl ve laġvda ḥayrān

125.14 ḳalurlar çünki cırçılarnıñ köp muḳaddemeleri ḥayāli ḥaḳīḳatsiz gine (وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ) daḫı düristlikde

125.15 ol cırçılar cırlavlarunda ḳılmaġan nerselerini eytürler (إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) meger

125.16 şundayın şāʿirlerge azġunlar iyermes ol şāʿirler īmān kitürdiler hem izgü işler ḳıldılar (وَذَكَرُوا

125.17 اللَّهَ كَثِيرًا) daḫı allahnı köp ẕikr itdiler (وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا) daḫı kāfirler ṭarafından ḳabāḥat

125.18 şiʿrler birlen ẓulm ḳılınmış bolduḳları ṣoñından alardan şiʿr birlen öç aldılar bu şāʿirlerniñ mis̱ālları

125.19 revāḥa oġlı ʿabdu'l-lah s̱ābit oġlı ḥasān mālik oġlı kaʿb kibiler bular resūl allahnıñ şāʿirleridür

125.20 (وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا) ve ẓulm ḳılġan ādemler tiz bilürler (أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ) ölgenniñ ṣoñında

125.21 ḳaytaçaḳ orunnıñ ḳayusına ḳayturlar yaʿnī şol orunlarnı ölgeç elbette bileçeklerdür . şuʿrāʾ

125.22 sūresiniñ tercemesi tamām boldı

125.23 yikirmi yidinçi neml sūresi mekkede ingen toḳsan üç āyet

125.24 bismi’l-laḥi’r-raḥmani’r-raḥīm

125.25 (طسٓ) allahü teʿālā murād bolġan maʿnāsını özi bilür (تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ) bu sūreniñ āyetleri

125.26 ḳurān āyetleridür (وَكِتَابٍ مُبِينٍ) daḫı ẓāhir bolġan kitābnıñ āyetleridür yaʿnī levḥü’l-maḥfūẓnıñ

125.27 çünki levḥü’l-maḥfūẓda her bir bolaçaḳ nerse açuḳ itüp yazıldı (هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ) ol āyetler

125.28 azġunlıḳdan toġrılıḳġa köndürgüçi hem müʾminlerge süyünç bolġanları ḥālde (الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ)

II / 126

126.1 şundayın müʾminlerdür alar namāz oḳurlar (وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ) daḫı zekāt birürler (وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ)

126.2 daḫı alar āḫiret künine şiksiz uşanurlar (إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ) düristlikde āḫiret künine

126.3 īmān kitürmegen ādemler (زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ) ol ādemler içün ḳabāḥat ʿamellerini körkem ve ziynetli itüp

126.4 körsetdük (فَهُمْ يَعْمَهُونَ) bes ol ādemler ol ʿamellerinde ḥayrān bolurlar ve ol ḳabāḥat ʿamellerine iyergen

126.5 żarar yā ki fāʾideni bilmesler (أُولٰئِكَ) bu āḫiret künine īmān kitürmegen ādemler (الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ)

126.6 şundayın ādemlerdür alarġa dünyāda ʿaẕābnıñ yavızı bolur (bedr ṣoġışında öltürülüv ve esīr boluv kibi

126.7 (وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ) daḫı alar āḫiret künine ʿaẕābḳa tiyüşli boluvları ve s̱evābdan maḥrūm boluvları

126.8 sebebli bigrek żarar itüvçilerdür (وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْآنَ) daḫı düristlikde sin ey muḥammed (ʿahm) ḳurānnı

126.9 birilmiş bolursun (مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ) her işde ḥikmet iyesi ve her işni bilüvçi bolġan allahnıñ ḥużūrından

126.10 beyḍāvī iyesi eyte bu āyetde allahnıñ ʿilm birlen ḥikmetni birge kitürüvni ʿilm-i ʿām bolup ḥikmetniñ işini muḥkem

126.11 ḳıluvġa delālet ḳıluvı içün hem ḳurān ʿilmleriniñ ḥikmet bolġanları da bar (ʿaḳāyid ve şerāyiʿ gibi) hem ḥikmet

126.12 bolmaġanları da bar (ḳıṣṣalar ve ġaybden ḫaberler kibi) ikinçilikni bildürüv içündi munıñ ṣoñında allahü teʿālā

126.13 şol ʿilmlerniñ baʿżısını beyān ḳılup eytedür (إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ) ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni ẕikr ḳıl

126.14 ol vaḳtde mūsā ehline (ḥażret-i şuʿayyib ḳızı bolġan ḫatunna) eytdi (إِنِّي آنَسْتُ نَارًا) düristlikde min

126.15 oṭ kördim (سَآتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ) ol oṭdan sizge yol ḫaberi birlen kilürmün ḥażret-i mūsā yolda

126.16 adaşḳan bolġan (أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ) yā ki oṭdan ḳabızup alınġan oṭ şuʿlesi birlen kilürmün

126.17 (لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ) sizniñ oṭda calınuvıñıznı ümīd itkenim ḥālde (فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ) ḥażret-i

126.18 mūsā oṭḳa kilgen zamānda mübārek bolınmış bolmaḳ birlen nidāʾ ḳılındı yaʿnī allah mübārekligini birgey idi diyü

126.19 eytildi (مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا) oṭ ornında bolġan ādem daḫı oṭnıñ tiresinde bolġan ʿaḳl iyeleri nidā

126.20 ḳılındı bu āyetniñ ẓāhiri her bir arż-ı şāmdan bu mübārek çuḳurda hem tiresinde bolġan ʿaḳl iyelerinden ʿām çünki bu

126.21 mübārek çuḳur hem tireleri peyġamberlerniñ peyġamber itüp yiberilgen orunları yā ki ḥażret-i mūsā birlen çuḳur

126.22 teyresinde ḥāżir bolġan ferişteler murād (وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) bütün ʿālemniñ terbiye ḳıluvçısı bolġan

126.23 allahnı ġayrge oḫşamaḳdan pāklaymun ve yıraḳ ḳılamun bu söz nidāʾ ḳılġan nerseniñ tamāmından ḥażret-i mūsānıñ allahnıñ

126.24 sözini işitüvinden allahnı ġayrge oḫşatuv ve hem ḳılınmasun içün allahü teʿālā ẕikr itdi (يَا مُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ)

126.25 (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ey mūsā düristlikde şāʾn min her işde üstün bolġan ve ḥikmet iyesi bolġan allahmun (وَأَلْقِ

126.26 عَصَاكَ) daḫı ṭayaġıñnı ṭaşla diyü nidā ḳılındı (فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ) ḥażret-i mūsā ṭayaġnı

126.27 ṭaşlaġaç ṭayaġını göyā ki tiz yürüy turġan cılan kibi silkinür körgeni zamānda (وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ)

126.28 arṭı birlen bolġan ḥālde yüz döndürdi ve kiri ṭayaġı yanına ḳaytmadı (يَا مُوسَى لَا تَخَفْ) allah (teʿālā)

126.29 eytdi ey mūsā ḳorḳma (إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ) düristlikde minim ḥużūrımda (vaḥy ḳılġan vaḳṭimde)

II / 127

127.1 peyġamberler ḳorḳmaslar (إِلَّا مَنْ ظَلَمَ) likin özine ḳılġan ẓulm ḳılġan ādem (ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ) munıñ ṣoñında

127.2 yavızlıḳdan ṣoñ izgülikni almaşdursa yaʿnī izgülik ḳılsa (فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ) bes düristlikde ol

127.3 ādemni yarlıḳaġuçımun hem añar raḥmet ḳıluvçımun (وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ) daḫı ey mūsā ḳolıñnı

127.4 kölmegiñniñ yaḳasına kirit (تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ) alalıḳ āfetinden başḳa ṣāf aḳ bolġan ḥālde

127.5 çıġar ḳolıñ (فِي تِسْعِ آيَاتٍ) ṭoḳız türli muʿcize cümlesinde bolġan ḥālde yā ki ṭoḳız türlü muʿcize birlen

127.6 yiberilgeniñ ḥālde ol muʿcizeler ṭūfan-ı cerād (çikirtke) ḳamel-i ḍafādıʿ dem yed-i ʿaṣā beyānı ötken

127.7 idi (إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ) firʿavunge ḳavmine yiberilgeniñ ḥālde (إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ) düristlikde

127.8 ol firʿavunlar allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçı ḳavm boldılar (فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً) firʿavunlerge mūsā

127.9 (ʿahm)nıñ kitürüvi birlen bizniñ āyetlerimiz ẓāhir bolġan ḥālde kilgenleri zamānda (قالوا هذا سحر)

127.10 (مبين) firʿavunlar eytdiler bu mūsā kitürgen āyetler (muʿcizeler) ẓāhir siḥrdür diyü (وجحدوا بها) firʿavunlar

127.11 bizniñ āyetlerimizni inkār itdiler (واستيقنتها انفسهم) ḥālbūkim özleri bizniñ āyetlerimizni şiksiz bildiler

127.12 (ظلما وعلوا) özlerine ẓulm içün ve īmāndan tekebbürlenüv içün inkār eylediler (فانظر كيف كان عاقبة)

127.13 (المفسدين) bes ey muḥammed (ʿahm) iʿtibār ḳılup ḳara bozuḳlıḳ ḳıluvçılarnıñ ṣoñġı ḥāli niçük boldı

127.14 yaʿnī dünyāda ṣuġa ġarḳ bolmaḳ āḫiretde oṭda yanmaḳ (ولقد آتينا داود وسليمان علما) ve taḥḳīḳ dāvud

127.15 hem süleymān (ʿaleyhi'-s-selām)ġa şerīʿat ve siyāset ʿilmini birdük (وقالا الحمد لله الذى) daḫı dāvud birlen

127.16 süleymān eytdiler bir maḳṭav ṣıfatı şundayın allahġa bolsun (فضلنا على كثير من عباده المؤمنين) ol allah

127.17 bizni müʾmin ḳullarından köpisi üzerine peyġamberlik birlen artuḳ ḳıldı (وورث سليمان داود) daḫı

127.18 süleymān (ʿahm) atası dāvud (ʿahm) dan peyġamberlikni yā ki ʿilmini yā ki pādişāhlıḳnı mīrās̱ itüp

127.19 aldı (وقال يا ايها الناس) daḫı süleymān (ʿahm) eytdi ey ādemler (علمنا منطق الطير) ḳuşlar

127.20 sözini añlavnı üyretilmiş bolduḳ yaʿnī süleymān ʿahmnıñ muʿcizesi ḳuşlar sözini añlav ve bilüv

127.21 boldı (واوتينا من كل شئ) daḫı her bir peyġamber birile turġan nerseden birilmiş bolduḳ (ان هذا لهو)

127.22 (الفضل المبين) düristlikde bu bizge birilgen nerse elbette ẓāhir allahnıñ fażlıdur (وحشر لسليمان جنوده)

127.23 daḫı süleymānġa iyergen ʿaslerleri cıyılmış boldı (مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ) cinlerden hem ādemlerden

127.24 daḫı ḳuşlardan (فَهُمْ يُوزَعُونَ) bes alar ḥabs ḳılınurlar yaʿnī evvel tamām cıyılmış bolurlar da munıñ

127.25 soñında sürilmiş bolurlar (حَتّٰى اِذَا اَتَوْا عَلٰى وَادِ النَّمْلِ) süleymān ʿahm cıyılġan ʿaskeri birlen her ḳayçan

127.26 şāmdaġı ḳurmısḳa çuḳurına kilseler yaʿnī kilgenleri zamānda (قَالَتْ نَمْلَةٌ) bir ḳurmısḳa eytdi (يَا اَيُّهَا

127.27 النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ) ey ḳurmısḳalar tura turġan orunlarıñızġa kiriñiz (لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ

127.28 وَجُنُودُهُ) süleymān hem ʿaskeri sizni ṭaptamasun (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) ḥālbūkim alar sizni bilmesler yaʿnī

II / 128

128.1 bilseler elbette ṭaptamaslar çünki peyġamberler allahnıñ ḫalḳna ẓulm ḳılmaylar likin bilmeyinçe ṭapṭav iḥtimālleri

128.2 bar (فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا) bes ḥażret-i süleymān ḳurmısḳanıñ sözinden kilgeni ḥālde aḳrun ġına kildi

128.3 yā ki evvel tüşlerni gine körsetüp cılmaydı ṣoñra bir az ṭavış ile kildi (وَقَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِى اَنْ

128.4 اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ) daḫı süleymān ʿahm eytdi ey rabbim niʿmetiñe şükr ḳıluvnı ḳalbime ṣal (الَّتِى اَنْعَمْتَ عَلَىَّ

128.5 وَعَلٰى وَالِدَىَّ) şundayın niʿmetiñe şükr ḳıluvnı ḳalbime ṣal ol niʿmet birlen miñe hem atama anama enʿām

128.6 ḳıldıñ (وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ) daḫı öziñ rāżı bola turġan izgü ʿamelni ḳıluvımnı ḳöñlime ṣal

128.7 (وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ) daẖı raḥmetiñ birlen miñe izgü ḳullaruñ cümlesine kirit (وَتَفَقَّدَ)

128.8 (الطَّيْرَ) ve bir vaḳtde süleymān ʿahm ḳuşlarnı tikşürdi aralarında hüdhüdni ṭapmadı (فَقَالَ مَالِيَ لَا أَرَى)

128.9 (الْهُدْهُدَ) bes süleymān ʿahm eytdi miñe ni boldı hüdhüdni körmeym (أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ) belki hüdhüd

128.10 ġāʾiblerden mi yaʿnī süleymān ʿahm hüdhüdni körmegeni zamānda ḥāżir bola turup körmey turġanmun diyü

128.11 ẓann ḳıldı munıñ ṣoñında hüdhüdniñ ġāʾib idükni bildi (لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا) elbette hüdhüdni

128.12 ḳatı ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳılurmun yaʿnī ḳanaṭnı yolḳarmun yā ki ḳuyaş issiligine ṣalurmun yā ki

128.13 ḳurmısḳa oyasına ṣalurmun didi (أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ) yeise hüdhüdni boġazlarmun başḳa ḳuşlarġa

128.14 ʿibret bolsun içün (أَوْ لَيَأْتِيَنِّي بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ) yā ki ʿüẕeyrni açuḳ bildüre turġan delīl

128.15 birlen kilür miñe yaʿnī ʿüẕeyrni beyān ḳıla turġan açuḳ delīl birlen kilmese evvelgi

128.16 iki vaʿīdniñ birisini ḳılurmun maʿnāsında (فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ) bes hüdhüd şundan ṣoñ

128.17 yıraḳ bolmaġan zamān ġına turdı yaʿnī tiz zamāndan ḳaytdı (فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ) bes hüdhüd

128.18 eytdi ey süleymān (ʿahm) sin tüşünmegen nersege tüşündim yaʿnī sin bilmegen nerseni bildim yaʿnī sebāʾ

128.19 ẖaberinden (وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ) daẖı min siñe sebāʾ (yemende bir ḳabīle yā ki şehr ismi) den şiksiz

128.20 bolġan ẖaber kitürdim (إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ) düristlikde min sebāʾ ehline pādişāhlıḳ ite turġan

128.21 bir ẖatunnı tapdım (reyyān oġlı mālikniñ oġlı şerāḥil ḳızı belḳīs) (وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ) daẖı

128.22 ol ḥātunġa pādişāhlarġa kirek bolġan nerselerden her bir nerse birilmiş boldı (وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ) daẖı

128.23 ol ẖatunnıñ uluġ ʿarşsı (serīri) bardur (وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) ol

128.24 pādişāh ẖatunnı hem ol ẖatunnıñ ḳavmini tapduḳ allahdan başḳa ḳuyaşḳa secde ḳılalar (وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ)

128.25 أَعْمَالَهُمْ) dahı ol ẖatun hem de ḳavmininñ ḳabāḥat ʿamellerini şeyṭān körkem ve ziynetli itüp körsetdi

128.26 (فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ) bes şeyṭān alarnı ḥaḳḳ ve toġrı yoldan ṭıydı (فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ) bes alar ḥaḳḳ

128.27 ve toġrı yolġa könülmesler (أَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ) şeyṭān alarnı ḥaḳḳ ve toġrı yoldan ṭıydı allahġa secde

128.28 ḳılmasunlar içün (الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) şundayın allahġa secde ḳılmasunlar içün ol

128.29 allah köklerde hem yirlerde yaġmur birlen öse turġan nerselerni çıġarur yaʿnī köklerden (bulutdan) yaġmur

II / 129

129.1 çıġarur hem yirlerde öse turġan nerselerni çıġarur (وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ) dahı ol allah sizniñ

129.2 yaşirgen nerseleriñizni hem āşikāre ḳılġan nerseleriñizni bilür (اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) allah hiçbir maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ

129.3 yoḳdur meger ol allah (teʿālā) ginedür. (رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) ol allah uluġ bolġan ʿarşnıñ rabbisidür (قَالَ

129.4 سَنَنْظُرُ) ḥażret-i süleymān eytdi ẖaber birgen nerseñde oylap ḳararmız (أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ)

129.5 rast itdiñ mi yā ki yalġançılardan boldıñ mı sin (اِذْهَبْ بِكِتَابِي هٰذَا) minim bu kitābım (ẖaṭem) birlen bar

129.6 (فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ) bes bu mektūbımnı (ẖaṭemni) belḳīske hem ḳavmine taşla (bir) (ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ) munıñ ṣoñında

129.7 alardan yüz döndür ve yaḳın orunda toḳtap tur (فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ) bes ḳara nindeyin söz birlen

129.8 ḳayturlar yaʿnī baʿżısı baʿżısına nindeyin söz birlen ḳaytur ḥāṣıl ni söyleşürler (قَالَتْ يَا اَيُّهَا الْمَلَأُ)

129.9 hüdhüd ṭarafından belḳīske ḫaṭ birilgen ṣoñında belḳīs eytdi ey cemāʿat (اِنِّى اُلْقِىَ اِلَىَّ) düristlikde

129.10 miñe taşlanmış boldı (كِتَابٌ كَرِيمٌ) ḥürmetli ve uluġ bolġan mektūb (ḫaṭ) ol ḥürmetli ḫaṭ

129.11 kimden didiler (اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ) belḳīs eytdi ol mektūb süleymān (ʿahm)dan (وَاِنَّهُ) daḫı düristlikde

129.12 ol mektūb yā ki mektūbnıñ mażmūnı (بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ)dur yaʿnī ḥażret-i süleymān mektūbnı allahnıñ

129.13 ẕātına hem ṣıfatlarına delālet ḳıla turġan bismi'l-lah birlen başladı (اَنْ لَا تَعْلُوا عَلَىَّ) minim üzerime tekebbürlenmeñiz

129.14 yine de süleymān ʿahm ḳabāḥat ṣıfatlarnıñ anası bolġan tekebbürlikden ṭıydı (وَأْتُونِى مُسْلِمِينَ) daḫı

129.15 boy sunġanıñız ḥālde miñe kiliñizine süleymān ʿahm bütün körkem ḫalḳlarnıñ anası bolġan islām birlen emr

129.16 ḳıldı islām birlen emr ḳıluvı öziniñ peyġamberligine delīl ḳāʾim bolġannıñ ṣoñında (قَالَتْ يَا اَيُّهَا الْمَلَأُ

129.17 اَفْتُونِى فِى اَمْرِى) belḳīs eytdi ey cemāʿat minim bu işimde miñe fetvā biriñiz ve bu ḥaḳda öziñizniñ ṣevāb

129.18 körgen nerseñizni söyleñiz (مَا كُنْتُ قَاطِعَةً اَمْرًا حَتّٰى تَشْهَدُونِ) sizniñ güvāhlıḳ birüviñizge ḳadar hiç

129.19 işini kisküçi bolmadım (bu pādişāh ḫatun bolsa da idāresi meşrūṭa bolġan iken) yine de bu hüdhüd

129.20 hem ḳurmısḳa ḳıṣṣasından fehmlene ḥayvānlarġa ʿaḳlnı hem bilüv ḳuvvesini evvel is̱bāt ḳıluvçı ḳurān idüki çünki

129.21 hüdhüdniñ sözi ve süleymān ʿaleyhiʿs-selāmge belḳīs ḥālinden ḫaber birüvi hem bir ḳurmısḳanıñ yoldaşlarına naṣīḥat

129.22 ḳıluvı ḥayvānlarda ʿaḳl ve fikr boluvġa açuḳ delīl bola bes ḥayvānlarda ʿaḳl hem fikr boluvnı is̱bātke ṭırışḳan

129.23 bu zamānnıñ ʿulemāsı neml sūresine diḳḳat birlen ḳarasalar maḳṣūdlarını bolurlar (قالوا نحن اولو قوة)

129.24 belḳīsnıñ ḳavmi cevāb birüp eytdiler biz ḳuvvet iyesimiz (واولوا بأس شديد) daḫı ṣoġışda ḳatı

129.25 tutuv iyelerimiz yaʿnī bahādīrlarımız (والامر اليك) ve iş siñe tapşırılmışdur (فانظرى ماذا تأمرين) bes

129.26 oylap ḳara bizge nerse buyurursañ ṣoġışurġa yā ki ṣulḥ ḳılurġa mı biz her ikisinde de siñe iyeremiz (قالت

129.27 ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها) belḳīs ḳavminiñ ṣoġış ḳıluvġa meyllerini sizüp ṣulḥnı maʿḳūl

129.28 kördükni añlaṭup ḳavmine eytdi pādişāhlar her ḳayçan ḳaryege kirseler ol ḳaryeni bozalar ve ḫarāb

II / 130

130.1 iteler (وجعلوا اعزة اهلها اذلة) daḫı māllarnı ṭalav birlen yurṭlarını ḫarāb ḳıluv birlen ol ḳarye

130.2 ehliniñ ḳaderlilerini ḳadersiz ḳılalar (وكذلك يفعلون) ve pādişāhlar oşandaḳ ḳılalar didi (وانى

130.3 مرسلة اليهم بهدية) ve düristlikde min süleymān (ʿahm) hem ḳavmine hediye (bölek) yibergüçimün yaʿnī öz

130.4 mülkimden hediyeler birlen ilçiler yiberemün (فناظرة بما يرجع المرسلون) bes oylap ḳararmun ilçiler

130.5 nerse birlen ḳayturlar şuñar ḳarap iş ḳılurmız belḳīs ḥażret-i süleymānge ʿömer ve oġlı munẕırnı bir ḳadar ādemge

130.6 baş itüp yiberdi ve köp hediyeler yiberdi cāriyeler kiyiminde ir balalar ve ir balalar kiyiminde cāriyeler (ḳız balalar)

130.7 yiberdi ve başḳa tişüksiz incü ve tişügi kekri bolġan inci moyınçıḳ yiberdi bularnı bir ṣavtḳa ḳoydı

130.8 eger peyġamber bolsa irler birlen ḳızlarnı ayurur hem incige toġrı tişek tişer ve moyınçıḳ incilerine

130.9 yip ṭaġar didi ilçiler ḥażret-i süleymānnıñ memleketine kilgeç ʿaskerlerini ve süleymān ʿahmnıñ uluġlıḳnı

130.10 körüp özleriniñ kiyimçiliklerini bildiler ilçiler süleymān ʿahm ḥużūrına kilüp toḳṭadılar (ḥażret-i

130.11 cebrāʾīl süleymān ʿahmge bu vāḳıʿanı aldan bildürgen idi) süleymān ʿahm ilçilerden inciler ṣalınġan

130.12 ṣavtnı ṣoradı ve ṣavtda nerse barluġından ḫaber birdi hem aġaç ḳurtına (أرضه گه) emr ḳıldı

130.13 aġaç ḳurṭı ḥāżir bir tek alup incige ṣapladı (kiritdi) aḳ ḳurṭḳa emr ḳıldı ol ḥāżir yip

130.14 alup moyınçıḳḳa ötküzdi mundan ṣu kitürtüp cāriye hem ġılmānlarġa ḳollarunı ve yüzlerini yuvarġa

130.15 ḳoşdı cāriyeler ṣunı bir ḳolları birlen alup ikinçi ḳollarına ṣalup ikinçi ḳolları birlen

130.16 yüzlerini yuvdılar hem ṣunı bilekleriniñ içki yaġına ḳoydılar irler ṣunı bir ḳollarına alup

130.17 şol oḳ ḳolları birlen yüzlerini yuvdılar hem bilekleriniñ ṭışḳı yaġına ṣunı ḳoydılar şundan ḳayusı

130.18 cāriye ḳayusı ġulām idüki bilindi munıñ ṣoñında hediyeni ḳaytarup yiberdi (bik uzun beyān

130.19 idilgen ḳıṣṣaları da bar biz faḳaṭ beyḍāvīdan ġına yazduḳ (فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ) bes ilçi yā ki hediye

130.20 ḳılınġan nerse süleymān ʿahmge kilgen zamānda (قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ) süleymān ʿahm eytdi miñe māl birlen

130.21 bardım biresiz mi (فَمَا آتَانِيَ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُمْ) bes miñe allah birgen nerse (peyġamberlik hem dünyāda meṡeli

130.22 bolmaġan mülk) siz birgen nerseden izgürekdür (بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ) belki siz hediyeñiz

130.23 birlen şādlarnursız çünki siz dünyā tirükliginden ẓāhirini gine bilesiz şunıñ içün de hediye birüviñiz sebebli başḳalarġa

130.24 iftiḫār idesiz yā ki öziñizge hediye ḳılınġan nerse birlen mālını artuḳ süydügiñizden şādlanasız maʿnāsında (ارْجِعْ إِلَيْهِمْ)

130.25 ey ilçi belḳīske hem ḳavmine kiri ḳayt (فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ) bes biz belḳīske hem ḳavmine şundayın ʿaskerler birlen

130.26 kilürmiz (لا قبل لهم بها) belḳīs hem ḳavminiñ ol ʿaskerlerge ḳarşı tururġa ḳudretleri ve ḳuvvetleri yitmes (ولنخرجنهم

130.27 منها أذلة) daḫı alarnı sebāʾ şehrinden ḫor bolġanları ḥālde çıġarurmız (وهم صاغرون) ḥālbūkim alar ḫorlanmış

130.28 bolġan esīrlerdür (قال يا أيها الملأ) süleymān ʿahm eytdi ey cemāʿat (أيكم يأتيني بعرشها) belḳīsnıñ serīrini

130.29 ḳayuñız kitürür (قبل أن يأتوني مسلمين) belḳīslerniñ müselmān bolup miñe kilmeslerinden burun çünki eger belḳīs

130.30 müselmān bolsa rıżāsından başḳa anıñ mālunı aluv dürist tügil (قال عفريت من الجن) cinlerden ḳuvvetli

II / 131

131.1 ve ḫabīs̱ ẕāt itdi (أنا آتيك به قبل أن تقوم من مقامك) belḳīsnıñ serīrini ornıñdan turmasıñdan

131.2 burun siñe kitürürmün (وإني عليه لقوي أمين) daḫı düristlikde min ol serīrni yüklev üzerine

131.3 ḳuvvetlimün ve uşançlımun diyü (قال الذي عنده علم من الكتاب) ḳaşında allahnıñ kitābından ʿilmī bolġan

131.4 ādem eytdi yaʿnī süleymān ʿahmnıñ vezīri berḫayā oġlı āṣaf yā ki ḫıżır yā ki cebrāʾīl ʿaleyhümü's-

131.5 selām yā ki başḳalar digenler (أنا آتيك به) min belḳīsnıñ serīrini siñe kitürürmün (قبل أن

131.6 يرتد إليك طرفك) siniñ köziñ siñe kiri ḳaytuvdan ilk yaʿnī köz açup yumulmasından burun

131.7 bu ḫiṭāb ifritke yā ki süleymān ʿahmge bola ifritke bolsa anıñ kitürüv müddeti uzaḳġa

131.8 ṣayġanlıḳdan bola eger süleymān ʿahmge bolsa iẓhār-ı muʿcize maḳṣūd bola (فلما رآه مستقرا عنده) bes

131.9 süleymān ʿahm belḳīsnıñ serīrini ḥużūrında ḳararlanġan tabaḳanı zamānda (قَالَ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّى) süleymān

131.10 ʿahm eytdi ʿarşını minim içün bu ḳadar az müddetde kiterüv ve rabbimniñ fażlındandur (لِيَبْلُوَنِىٓ ءَأَشْكُرُ أَمْ

131.11 أَكْفُرُ) rabbimniñ mini imtiḥān ḳıluvı içün miñ rabbimniñ bu niʿmetine şükrāne ḳılurmun mu yā ki küfrān

131.12 ḳılurmun mu (وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ) ve kimdür rabbisiniñ niʿmetine şükrāne ḳılsa ançaḳ öz fāʾidesi

131.13 içün şükrāne ḳılur yaʿnī şükrāne ḳıluvınıñ fāʾidesi özine bolur (وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّى غَنِىٌّ كَرِيمٌ)

131.14 ve bir kişi küfrān niʿmet ḳılsa bes düristlikde minim rabbim anıñ şükrinden muñsızdur hem añar enʿām

131.15 ḳıluvı sebebli cömerṭdür (قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا) ḥażret-i süleymān eytdi belḳīske serīrini belḳīske

131.16 bilimsiz ḳıluvıñız yaʿnī serīriniñ ṣıfatını özgertiñiz (نَنْظُرْ أَتَهْتَدِىٓ) ḳararmız eyā bu ḫatun serīrin

131.17 tanuvġa könülür mi (أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ) ya ki serīrini tanuvġa könülmegen ādemlerden bolur mı

131.18 yā ki allahnı hem allahnıñ resūlini tanuvġa könülür mi yā ki könülmegen ādemlerden bolur mı maʿnāsında (فَلَمَّا

131.19 جَآءَتْ قِيلَ أَهٰكَذَا عَرْشُكِ) belḳīs kilgen zamānda eytildi siniñ ʿarşıñ oşandaḳ idi mi diyü

131.20 (قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ) belḳīs eytdi göyā ki bu ʿarşı kibi idi diyü (وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا) daḫı bu ḥāletden

131.21 yā ki bu muʿcizeden ilk bizge allahnıñ ḳudretini hem siniñ peyġamberligiñni bilüv birildi (وَكُنَّا مُسْلِمِينَ) daḫı

131.22 biz boy ṣunuvçılardan bolduḳ (وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ) daḫı belḳīsnı allahdan başḳa ḳuyaşḳa ʿibādet

131.23 ḳıluvı müselmān boluvından ṭıydı (إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ) düristlikde ol belḳīs kāfir ḳavmden boldı

131.24 (قيل لها ادخلي الصرح) belḳīsge serāyġa kir diyü eytildi (فلما رأته حسبته لجة) bes belḳīs serāynı körgen

131.25 zamānda ol serāynı uluġ ṣu diyü ḥesāb ḳıldı (وكشفت عن ساقيها) daḫı iki baltırından açdı

131.26 (قال انه صرح ممرد من قوارير) süleymān ʿaleyhi’s-selām eytdi siniñ ṣu diyü ẓann ḳılġan nerseñ piyāladan

131.27 yasalġan tigüz, yaltıravıḳlı serāydur diyü (قالت رب اني ظلمت نفسي) serāyġa kirgenden ṣoñ

131.28 belḳīs eytdi ey rabbim ḳuyaşḳa ʿibādet ḳıluvım sebebli nefsime ẓulm ḳıldım (واسلمت مع سليمان لله رب

II / 132

132.1 العالمين) daḫı süleymān (ʿahm) birlen birge bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allahġa emr ḳılġan nersesinde

132.2 boy ṣunarum baʿżılar belḳīsnı süleymān ʿaleyhi’selām özine ciftlendi digenler baʿżılar hemmeden

132.3 pādişāhsına ciftlendürdi digenler (ولقد ارسلنا الى ثمود اخاهم صالحا) ve taḥḳīḳ biz s̱emūd ḳavmine ḳardaşları

132.4 ṣāliḥni peyġamber itüp yiberdük (أن اعبدوا الله) allahġa ʿibādet ḳılıñız dimek birlen yaʿnī allahnı

132.5 birleñiz diyü (فاذا هم فريقان يختصمون) bes şol vaḳtduḳ ṣāliḥ (ʿahm) nıñ ḳavmi ḳıçḳuruşa turġan

132.6 iki fırḳa boldılar bir fırḳası ṣāliḥ (ʿaleyhi’s-selām)ge īmān kitürdi ve bir fırḳa inkār itdi ve her

132.7 iḳi fırḳa biz ḥaḳlıḳda diyü daʿvā ḳıladur (قال يا قوم لم تستعجلون بالسيئة) ṣāliḥ (ʿaleyhi’s-selām) ḳavmine

132.8 eytdi ey ḳavmim ni içün yavızlıḳnı (ʿaẕābnı) aşuḳdurasız (ḳavmi birge ḳorḳuta turġan ʿaẕābıñnı

132.9 kitür digenler) (قبل الحسنة) izgülik (tevbe) ḳılmasdan burun (لولا تستغفرون الله) kāşki

132.10 küfriñizden ʿaẕāb inmesden burun allahdan yarlıḳav isteseñiz idi (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) raḥmet ḳılınmış

132.11 boluvıñız içün (قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ) ṣāliḥ (ʿahm)nıñ ḳavmi ṣāliḥ (ʿahm)ġa eytdiler biz siniñ

132.12 birlen hem siñe iyergen ādemler birlen şomnanamız yaʿnī sizniñ şomlıġıñızda bizge ḳatı avırlıḳlar birisi artından

132.13 birisi kilüp tura (قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ) ṣāliḥ (ʿahm) eytdi şomnanuvıñız (yaʿnī türli ḳatılıḳlarġa

132.14 dūçār boluvıñıznıñ) sebebi allah ḥużūrındadur (بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ) belki siz şādlıḳ ve ḥasretlerniñ birisi artından

132.15 birisiniñ kilüvi birlen imtiḥān ḳılınmış ve fitnelenmiş ḳavmsiz (وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ) ve s̱emūd ḳavminiñ

132.16 şehrinde toḳız kişi boldı (يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ) yirde bozuḳlıḳ ḳılur boldılar ve tüzüklik

132.17 ḳılmas boldılar yaʿnī işleri faḳaṭ bozuḳlıḳ ḳıluv idi (قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللّٰهِ) allah birlen ḳasem idişkenleri

132.18 ḥālde baʿżısı baʿżısına eytdiler (لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ) elbette ṣāliḥ (ʿahm)nı hem ehlini kiçde ötürürmiz (ثُمَّ لَنَقُولَنَّ

132.19 لِوَلِيِّهِ) munıñ ṣoñında ṣāliḥnin ḳan (ḳıṣāṣ) daʿvāsında velīsi bolġan ādemge eytürmiz (مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ)

132.20 biz ṣāliḥniñ ehlini helāk ḳılınġan orunda yā ki helāk ḳıluvġa ḥāżir bolmaduḳ hem özini de ötürmedük (وَإِنَّا

132.21 لَصَادِقُونَ) daḫı düristlikde biz sözimiz de rastlarmız diyü eytürmiz (وَمَكَرُوا مَكْرًا) ve ṣāliḥ ḳavminiñ bozuḳları

132.22 ṣāliḥ (ʿahm) ḥaḳında ḥīle ḳıluv birlen ḥīle ḳıldılar (وَمَكَرْنَا مَكْرًا) ve biz de ḥīle ḳılmaḳ birlen mekr ḳılduḳ yaʿnī mekrlerini

132.23 helāk boluvlarına sebeb ḳılduḳ (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) ḥābūkim ṣāliḥ (ʿahm) ḳavmi bizniñ mekrimizni bilmesler (فَانْظُرْ كَيْفَ

132.24 (كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ) bes ey muḥammed (ʿahm) iʿtibār ḳılup ḳara s̱emūd ḳavminiñ bozuḳlarınıñ mekreriniñ

132.25 şoñġı bolġan ḥāl niçük boldı (أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ) düristlikde biz ol toḳız kişini hem

132.26 alarnıñ iyergen ḳavmlerini hemmesini helāk ḳılduḳ (فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا) bes bular s̱emūd

132.27 ḳabīlesiniñ ẓulmları sebebli boş bolġan yā ki ciymirilgen ḥāldegi ivleridür (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً)

132.28 düristlikde bu s̱emūd ḳavminiñ ḳıṣṣasında ʿibret bardur (لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) bile turġan ḳavm içün (وَأَنْجَيْنَا

II / 133

133.1 الَّذِينَ آمَنُوا) daḫı īmān kitürgen ādemlerni (ṣāliḥ (ʿahm)nı hem müʾminlerni) helāk boluvdan ḳutḳarduḳ

133.2 (وَكَانُوا يَتَّقُونَ) daḫı küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçı bolġanlarnı helāk boluvdan ḳutḳarduḳ (وَلُوطًا) daḫı

133.3 lūṭnı yiberdük (إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) peyġamber itüp yiberdükimiz vaḳtde lūṭ (ʿahm) öziniñ ḳavmine eytdi (أَتَأْتُونَ

133.4 الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ) eyā fāḥiş işke kilesiz mi (yaʿnī livāṭa ḳılasız mı) ḥālbūkim siz ol işniñ fāḥiş

133.5 idükni köñil körüvinden bilesiz (أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً) eyā siz mi şehvet içün irlerge kilesiz

133.6 yaʿnī irler birlen iş ḳılasız (مِنْ دُونِ النِّسَاءِ) ḫatunlarġa kilüvden başḳa ḥālbūkim ḫatunlarnı şehvet

133.7 öter içün yaratġan idi (بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ) belki siz nādan ḳavmsiz şunıñ içün livāṭanıñ

133.8 ḳabāḥatligini bilmegen ādemniñ işini ḳılasız (فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ) bes lūṭ (ʿahm) ḳavminiñ bu sözge

133.9 hiç cevābları bolmadı (الا ان قالوا) meger cevābları eytüvleri boldı (اخرجوا آل لوط من قريتكم)

133.10 lūṭ (ʿahm)nıñ ehlini ḳaryeñizden çıġarıñız (انهم اناس يتطهرون) düristlikde lūṭnıñ ehli (iyergen

133.11 ḳavmi) bizniñ ḳılġan işlerimizden pāklikni istey turġan ādemlerdür (فانجيناه واهله) bes biz lūṭ (ʿahm)nı

133.12 hem ehlini ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ (الا امرأته) meger lūṭnıñ kāfir ḫatunnı ʿaẕābdan ḳutḳarmaduḳ (قدرناها من

133.13 الغابرين) lūṭ (ʿahm)nıñ ḫatunınıñ ʿaẕābda ḳaluvçılardan boluvını taḳdīr ḳılduḳ (وامطرنا عليهم مطرا)

133.14 daḫı lūṭnıñ kāfir bolġan ḳavmi üzerine ṭaşdan bolġan yaġmurnı yaġdurduḳ (فساء مطر المنذرين) bes

133.15 peyġamberler birlen ḳorḳutulmış bolġan ḳavmniñ yaġmurı ʿaceb yavız boldı allahü teʿālā kemāl ḳudretine ve şāʾnınıñ

133.16 uluġlıḳına delālet ḳıla turġan ḳıṣṣalarnı hem peyġamberlerini ḫāslaġan uluġ muʿcizelerni hem düşmānlarından

133.17 öç aluvnı beyān ḳılġannıñ ṣoñında resūl allahġa ḥamd itüv birlen buyurdı niteki eytedür (قل الحمد لله) ey

133.18 muḥammed (ʿahm) her maḳtav allahġa bolsun diyü eyt (وسلام على عباده الذين اصطفى) daḫı allahnıñ selāmı

133.19 iḫtiyār ḳılġan ḳulları üzerine bolsun diyü eyt (آلله خير اما يشركون) eyā ʿibādet ḳılġan ādem

133.20 içün allah mı izgü yā ki müşriklerniñ allahġa şerīk ḳılġan nerseleri mi izgü elbette müşriklerniñ allahġa

133.21 şerīk ḳılġan nerselerinde izgülik yoḳ bu sözni allahü teʿālā müşriklerni ilzām ḳıluv ve ḫorlav içün eytdi

133.22 on toḳızınçı cüzʾniñ tercemesi tamām boldı

133.23 (امن خلق السموات والارض) eyā maḫlūḳlarnıñ aṣlları ve fāʾidelerniñ başı bolġan köklerni daḫı yirlerni

133.24 yaraṭḳanmun (allah) izgürek mi elbette ol allah hiç nerseni yaraṭuvġa ḳudreti bolmaġan bāṭıl maʿbūdlardan

133.25 izgü (وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) daḫı ol allah sizniñ içün kökden şunı indürdi (فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ)

133.26 (ذَاتَ بَهْجَةٍ) bes biz şu birlen körkemlik iyesi bolġan baḳçalarnı ösdürdük (مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا)

133.27 sizniñ içün ol baḳçalarnıñ aġaçını ösdürüv mümkin bolmadı (أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ) allah birlen ikinçi maʿbūd bar mı

133.28 elbette yoḳ (بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ) belki siz ḥaklıḳdan tevḥīdden avışḳuçı ḳavmsiz (أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا)

133.29 eya yirlerni tigüz ḳılġanmun (allah) izgürek mi elbette ol ʿāciz bolġan ṣanemlerden allah izgüdür (وَجَعَلَ

II / 134

134.1 خِلَالَهَا أَنْهَارًا) daḫı ol allah yirniñ orṭalarında yılġalar yaratdı (وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ) daḫı ol yir içün

134.2 uluġ ṭaġlar yaratdı (وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا) daḫı tuzlı ṣulı dingiz birlen ṭatlı ṣulı dingiz arasında

134.3 yir de yaratdı (أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ) eyā allah birlen ikinçi maʿbūd bar mı elbette yoḳ (بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) belki

134.4 ādemlerniñ köpisi ḥaḳlıḳnı bilmesler (أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ) eyā ʿāciz ādemniñ duʿā ḳılduḳı vaḳtinde

134.5 duʿāsını ḳabūl itken (min allah) izgürek mi elbette ol allah izgüdür (وَيَكْشِفُ السُّوءَ) daḫı ol allah ādemden

134.6 żararnı açar (yiberür) (وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ) daḫı sizni yirde ḫalīfeler ḳılur yaʿnī aldıñızda

134.7 bolġan ḳavmlerniñ turaçaḳ orunlarnı sizge birür (أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ) eyā allah birlen ikinçi maʿbūd

134.8 bar mı elbette yoḳ (قليلا ما تذكرون) allahnıñ niʿmetlerini az ġına ẕikr ḳılursız (yaʿnī bir de ẕikr ḳılmaysız

134.9 أمن يهديكم في ظلمات البر والبحر) eyā sizni ḳurı yirniñ ve dingizniñ ḳaranġulıḳlarında toġrı yolġa

134.10 köndüre turġanmun (allah) izgürek mi elbette ol allah izgüdür hiç nersege ḳudreti bolmaġan ṣanemlerden

134.11 (ومن يرسل الرياح بشرا بين يدي رحمته) daḫı rahmeti (yaġmur) aldından cillerni süyünç itüp kim

134.12 yiberür elbette allahü teʿālā (cilniñ ḥuṣūline sebeb gerçi hevānıñ ṭolḳunlanuvı bolsa da elbette bu sebebni yaraṭuvçı hem hevāda

134.13 ṭolḳunlanuvġa ḳābiliyyetni yaraṭuvçı allahü teʿālā (أإله مع الله) eyā allah birlen ikinçi maʿbūd bar mı elbette yoḳ (teʿālā

134.14 الله عما يشركون) allahü teʿālā müşriklerniñ ʿibādetde şerīk ḳılġan nerselerinden bülend boldı (أمن يبدأ الخلق

134.15 ثم يعيده) eyā ḫalḳnı başda yaraṭup da ṣoñra ḳıyāmet küninde ḳaytadan yaraṭḳanmun (allah) izgürek mi

134.16 elbette ol allah yaraṭuv ṣıfatına aṣlā ḳudreti bolmaġan ṣanemlardan izgü (ومن يرزقكم من السماء والأرض)

134.17 daḫı sizni kökden ve yirden bolġan sebebler birlen kim rızḳlandurur elbette allahü teʿālā

134.18 (أإله مع الله) eyā allah birlen munday işke kādir bolġan ikinçi maʿbūd bar mı elbette yoḳ

134.19 قل هاتوا برهانكم) ey muḥammed ʿahm ikinçi maʿbūdnıñ bu işke ḳādir boluvına delīliñizni kitüriñiz diyü müşriklerge

134.20 eyt (إن كنتم صادقين) eger allahġa başḳa nerselerni şerīk ḳıluvıñızda rastlardan bolsañız

134.21 (قل لا يعلم من في السموات والأرض الغيب) ey muḥammed ʿahm eyt siñ mekke müşriklerine köklerde ve yirlerde

134.22 bolġan ʿaḳl iyeleri ġaybni bilmes (إلا الله) likin allahü teʿālā bilür (bu taḳdīr istis̱nā-ı inḳiṭāʾ içün

134.23 bola müstes̱nīniñ merfūʿ boluvı luġat-i temīmiyege bināʾ bola yā ki köklerde ve yirlerde bolġan minden murād allahnıñ

134.24 ʿilmi müteʿallik bolġan zātlar murād bolur bu takdīrde istisnā-ı ittisāl içün bola) (وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ

134.25 يُبْعَثُونَ) ve mekke müşrikleri kayu zamānda kabrlerinden kobarılmış boluvlarını bilmesler (بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ

134.26 فِي الْآخِرَةِ) belki mekke müşrikleriniñ āḫiret hakında bilüvleriniñ sebebleri kāmil boldı şulay bolsa da

134.27 āḫiretni de tiyüşinçe bilmediler (بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا) belki mekke müşrikleri āḫiretden şikdedür (بَلْ هُمْ مِنْهَا

134.28 عَمُونَ) belki mekke müşrikleriniñ āḫiretni bilüvden köñilleri sokırdur (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir

II / 135

135.1 bolġan ādemler eytdi (أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا) her kayçan biz tofrak bolsak hem atalarımız tofrak

135.2 bolsalar (أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ) biz tirilüp kabrlerimizden çıġarulmış bolurmız mini elbette bu iş yok diyü

135.3 eytdiler (لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ) tahkīk biz kabrlerden kobarıluv birlen vaʿde kılınduk

135.4 (korkutulduk) hem bizden ilk atalarımızda vaʿde kılındı (إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ) bu kabrlerden

135.5 kobarıluv vaʿdesi tügildür meger evvelgilerniñ yazġan yalġan hikāyetleridür (قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ) ey

135.6 muhammed ʿahm baʿsni inkār itüvçilerge eyt yirde seyr kılsañız (فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ) bes

135.7 iʿtibār kılup karañız baʿsni inkār itüvçi kāfirlerniñ soñġı hāli niçük boldı (وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ)

135.8 ve ey muhammed ʿahm kāfirlerniñ öziñni yalġanġa tutuvlarına kayġurma (وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ) dahı

135.9 kāfirlerniñ ḥaḳıñda mekr ḳılġan nerselerinden tarlıḳda bolma allah sini alarnıñ mekrinden ṣaḳlar (وَيَقُولُونَ

135.10 مَتَى هٰذَا الْوَعْدُ) daḫı baʿs̱ni inkār ḳıluvçı kāfirler eytürler bu ʿaẕāb vaʿdesi ḳayu zamān bolur diyü

135.11 (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger siz ʿaẕāb birlen vaʿdeñizde rast sözlilerden bolsañız (قُلْ عَسَى اَنْ

135.12 يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ) sizge tutaşḳuçı bolmaḳı yakın boldı diyü eyt (بَعْضُ الَّذِى تَسْتَعْجِلُونَ)

135.13 siz aşuḳdurġan nerseniñ (ʿaẕābnıñ) baʿżısınıñ (وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ) daḫı

135.14 düristlikde siniñ rabbiñ ey muḥammed ʿahm ādemler üzerine raḥmet ve şefḳat iyesidür (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا

135.15 يَشْكُرُونَ) likin ādemlerniñ köpisi bu niʿmetke şükr ḳılmaslar (وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ) daḫı

135.16 düristlikde ey muḥammed ʿahm siniñ rabbiñ ādemlerniñ kökreklerinde yaşirgen nerselerni bilür (وَمَا يُعْلِنُونَ)

135.17 daḫı kökreklerinde āşikāre ḳılġan nerselerinde (düşmānlıḳlarnı) bilür ve tiyüşli cezāsını birür (وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ

135.18 فِى السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ) daḫı köklerde ve yirlerde hiçbir yaşrin nerse yoḳdur (اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ) meger özinde

135.19 yazılġan nerseni ẓāhir ḳıluvçı kitābda (levḥü'l-maḥfūẓda)dur (اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلَى بَنِى اِسْرَائِيلَ)

135.20 düristlikde bu ḳurān isrāʾīl balalarına beyān ḳılur (اَكْثَرَ الَّذِى) şol nerseniñ köpisini (هُمْ فِيهِ

135.21 يَخْتَلِفُونَ) alar ol nersede iḫtilāf ḳılurlar yaʿnī allahnıñ hiç nersege oḫşamaduḳnı şirkden yıraḳlıġını

135.22 ucmaḫ ve tamuġ ḥāllerini ʿīsā ve ʿüzeyr ʿahmnıñ hiç birisinde ulūhiyyet ṣıfatı yoḳlıġını (وَاِنَّهُ لَهُدًى

135.23 وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ) daḫı düristlikde ol ḳurān ḥaḳlıḳġa köndürüvçidür ve īmān kitürüvçilerge rahmetdür

135.24 (إن ربك يقضى بينهم بحكمه) ey muḥammed (ʿahm) düristlikde siniñ rabbiñ isrāʾīl balaları arasında

135.25 öziniñ ḥükmi birlen ḥükm ḳılur (وهو العزيز العليم) ve ol siñiñ rabbiñ işinde üstündür ve her nerseni

135.26 bilgüçidür (فتوكل على الله) bes siñ işleriñni allahġa tapşır (إنك على الحق المبين) düristlikde

135.27 sin ẓāhir bolġan ḥaḳlıḳdasun (إنك لا تسمع الموتى) düristlikde sin ölüklerge ḥaḳlıḳnı işitdüre almas

135.28 sun yaʿnī işitken nerseleri birlen fāʾidelenmevde ölükler kibi bolġan müşriklerge ḥaḳlıḳnı işitdüre almassun

II / 136

136.1 (ولا تسمع الصم الدعاء) daḫı çoḳraḳlarġa yaʿnī çoḳraḳ ḥükminde bolġan müşriklerge ündevni işitdüre

136.2 almassun (إذا ولوا مدبرين) her ḳayçan arṭları birlen bolġanları ḥālde yüz döndürseler (وما أنت

136.3 بهادى العمى عن ضلالتهم) köñilleri ḥaḳnı bilüvden ṣoḳır bolġan ādemlerni azġunlıḳlarından ḥaḳlıḳġa

136.4 köndürüvçi tügilsün (إن تسمع إلا من يؤمن بآياتنا) fāʾideli nerseni işitdüre almassun meger bizniñ

136.5 āyetlerimizge īmān kitürgen ādemlerge gine işitdürürsün (فهم مسلمون) bes bizniñ āyetlerimizge īmān kirüvçi

136.6 ādemler allahnı birlevleri sebebli iḫlāṣlılardur (وإذا وقع القول عليهم) ve her ḳayçan ādemler üzerine açuv

136.7 ve ʿaẕābnıñ vāḳıʿa boluvı yaḳın bolsa yaʿnī emr-i maʿrūfnı nehy ʿani'l- münkerni ḳoyuv sebebli (أخرجنا لهم دابة

136.8 من الأرض) ol ādemler yirden bir türli ḥayvān çıġarurmız (تكلمهم أن الناس كانوا بآياتنا

136.9 لا يوقنون) ol ḥayvān ādemlerge söyleşür düristlikde ādemler bizniñ āyetlerimizge īmān kitürmesler diyü baʿż

136.10 ʿalimler ve müfessirler bu āyet birlen dabbetü'l-arż çıġuvnıñ ḳıyāmet yaḳınlıġına ʿalāmet boluvına istidlāl itkenler

136.11 hem dabbetü'l-arż çıġuvġa bu āyet delīl digenler mescid-i ḥarāmdan altmış arşın uzunlıḳda bir türli ḥayvān

136.12 ḳıyāmet yaḳınında çıġar digenler imām faḫrü'd-dīn el-rāzī eyte bu āyetde dābbetü'l-arż çıġuvġa delālet yoḳdı

136.13 baʿżılar (tükellehüm) ni tefʿīl bābından oḳumay s̱ülās̱ī mücerredden oḳuġanlar (تكلمهم) diyü maʿnāsı boladur ol

136.14 dābbe ādemlerni cerāḥatler maʿnāsında bes bu dābbeden bu künde yirde maʿhūd bolmaġan ḥayvānnıñ ẓuhūrı murād

136.15 bolur cılan ve çıyan kibi ḫalḳnı çaġa turġan bir türli ḥayvān ẓāhir bolur (ان الناس الخ) söz başı

136.16 bolur (saffetü'l-ʿirfān) (ويوم نحشر من كل امة فوجا) ḳıyāmet küninde herbir peyġamberniñ ümmetinden bir gürūhnı

136.17 ḳobarurmız (ممن يكذب بآياتنا) āyetlerimizni yalġanġa tutḳan ādemlerden (فهم يوزعون) bes ol ümmetleri

136.18 cıyulup bitkenlerine ḳadar ḥabs ḳılınur (حتى اذا جاؤا) her ḳayçan bu āyetlerni yalġanġa tutḳan ümmetler

136.19 maḥşerge kilseler (قال اكذبتم بآياتي) allah eytür eyā minim āyetlerimni yalġanġa tutdıñız mı (ولم تحيطوا

136.20 بها علما) ve ḥālbūkim ol āyetlerni bilüv yüzinden çulġap almadıñız āyetlerimniñ ḥaḳīḳatni bilmeyinçe ẓāhir

136.21 ḳarav birlen gine yalġanġa tutdıñız (اماذا كنتم تعملون) yalġanġa tutuvdan başḳa nerse ʿamel ḳıldıñız (ووقع

136.22 القول عليهم) āyetlerni yalġanġa tutuvçılar üzerine vaʿde ḳılınġan ʿaẕāb indi (بما ظلموا) yalġanġa

136.23 tutuv birlen ẓulm ḳıluvları sebebli (فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ) bes ol yalġanġa tutuvçılar ʿaẕāb birlen meşġūl boluvları

136.24 sebebli iʿtiẕār ḳılup söyleşe almaslar (أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ) eyā bu āyetlerimizni yalġanġa tutuvçılar

136.25 bilmediler mü düristlikde biz kiçni yaratduḳ (لِيَسْكُنُوا فِيهِ) yuḳlav ve istirāḥat itüv birlen kiçde ḳararlansunlar

136.26 içün (وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا) daḫı kündizni yaḳturtuvçı bolġan ḥālde yaratduḳ yaʿnī kündizni yaratduḳ

136.27 kündizde kesb ṭarīḳlarunı körsünler içün (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan

136.28 nerselerde īmān kitürgen ḳavmler içün allahnıñ ḳudretine köp ʿalāmetler bardur (وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ) ve ey

II / 137

137.1 muḥammed (ʿahm) şol künni ẕikr ḳıl ol künde ṣūrġa ürülmiş bolur (isrāfīl ʿaleyhi's-selām taṣarrufında bolġan

137.2 bir mūgiz digenler cānlarnıñ cıyulġan ornı) baʿżılar bu sözden ölüklerniñ ḳabrden ḳobaruluvını oyun

137.3 (müziḳa) sebebli ʿaskerniñ cıyuluvına tems̱īl digenler (beyḍāvī) (فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ)

137.4 bes ṣūr ürülgen ṣoñında ḳorḳudan kökde ve yirde bolġan ʿaḳl iyeleri helāk bolurlar (إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ)

137.5 meger helāk bolmavlarun allah tilegen ʿaḳl iyeleri gine helāk bolmaslar cebrāʾīl ʿazrāʾīl isrāfīl

137.6 mīkāʾīl ʿaleyhimü's-selāmlar kibi yā ki ḥūr ḳızları ve cennet ṣaḳçıları kibi yā ki başḳalar (وَكُلٌّ أَتَوْهُ

137.7 دَاخِرِينَ) ve her birisi ġāyet töbençilikli bolġanları ḥālde muvaḳḳıfke kilürler (وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً)

137.8 ve ey muḥammed (ʿahm) sin ṭaġlarnı orunlarında ḳararlanuvçılar körürsün (وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ)

137.9 ḥālbūkim ol ṭaġlar bulutlar yürügen kibi yürürler munı müfessirler nafaḳa vaḳtında dip alġanlar likin

137.10 fāżıl şehābeddīn el-mercānī (muḳaddemetü vefiyyetü'l-eslāf) de bu āyet yirniñ tögerek bolup ḥareket itüvine

137.11 işāret digen çünki bu āyetniñ ṣoñındaġı (ṣunʿ) lafżı bu işāretni ḳuvvetli digen çünki ṣunʿ bir nerseni

137.12 muḥkem itüp ḳılmaḳ ḳıyāmet vaḳtinde allahnıñ fiʿline ṣunʿ diyülmey belki ihlāk ve ifsād diyüle digen hem ḳıyāmet küninde

137.13 bolsa ṭaġlar ḳararlanġan kibi körünmey belki tutulgen çün kibi havada uçḳan bolup körüleçek niteki

137.14 muñar ḳāriʿa sūresi delīl tafṣīl istegen ādem mercānīniñ kitābına mürācaʿat buyursun (صُنْعَ اللَّهِ) allah bu işni

137.15 muḥkem ḳıluv birlen muḥkem ḳıldı (الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ) şundayın allahdur ki her nerseni muḥkem ḳıldı (إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا

137.16 تَفْعَلُونَ) düristlikde allah sizniñ ḳılġan işiñizniñ ṭışını ve içini bilgüçidür (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا)

137.17 kimlerdür ḳıyāmet küninde allah ḥużūrına izgülik (لا إله إلا الله) birlen kilseler ol kişilerge bu izgülik cihetinden

137.18 izgülik (cennet) ḥāṣıl bolur (وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ) ve ol kişiler bu ḳıyāmet küniniñ ḳorḳularından

137.19 ṭınçlardur (وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ) ve kimlerdür ḳıyāmet küninde allah ḥużūrına yavızlıḳ (küfr)

137.20 birlen kilseler bes ol kişilerniñ yüzleri tamuġda töben ḳılınur yaʿnī tamuġġa yüz töben kiterler (هَلْ

137.21 تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ülüş birilmiş bolmassız meger ʿamel ḳılġan nerseñiz berāberinde ülüş birilmiş bolursız

137.22 yaʿnī ʿameliñiz izgü bolsa izgü ülüş birilür ve eger ʿameliñiz yavız bolsa yavız ülüş birilür (إِنَّمَا أُمِرْتُ)

137.23 ançaḳ buyurılmış boldım min (أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ) bu şehrniñ (mekke-i mükerreme)niñ rabbisine ʿibādet ḳılmaḳlıġım

137.24 birlen (الَّذِي حَرَّمَهَا) şundayın mekke-i mükerremeniñ rabbisige ol mekkeni rabbisi ṭınç bolġan ḥaram ḳıldı yaʿnī ol şehrde

137.25 hiç ḳan tökmek ẓulm ḳılmaḳ ve ol şehrlerniñ avlarını avlamaḳ ḥarām bolur ḥāṣıl allahü teʿālā şol revişçe

137.26 eytürge resūl allahġa emr ḳıldı (وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ) ve ol allah içündür herbir nerse (وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ

137.27 مِنَ الْمُسْلِمِينَ) daḫı boy şunuvçılardan bolmaḳım birlen emr ḳılındım (وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ) daḫı ḳurān

137.28 oḳuvġa devām ḳıluvım birlen emr ḳılındım (فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ) bes kimdür miñe iyerüv sebebli

137.29 ḥaḳlıḳġa könülür elbette öz fāʾidesi için könülür yaʿnī ḥaḳlıḳġa könülüvniñ fāʾidesi özine bolur

II / 138

138.1 (وَمَنْ ضَلَّ) ve kimdür miñe muḫālefet ḳıluv sebebli ḥaḳḳ yoldan adaşur (فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ) bes

138.2 eyt sin ey muḥammed (ʿahm) ḥaḳḳ yoldan adaşḳan ādemlerge ançaḳ min ḥaḳlıḳnı beyān ḳılup ḳorḳutuvçılardanmun

138.3 azġan ādemniñ azġunlıḳınıñ żararı miñe tügil özine ginedür (وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ) daḫı eyt sin her

138.4 maḳtav allahġa ġınadur (سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا) bes ol allah sizge āyetlerini körsetür

138.5 bes siz ol āyetlerni bilürsiz likin bilüviñiz fāʾidesiz vaḳtde iş ötkeç bolur (وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا

138.6 تَعْمَلُونَ) ve ey muḥammed ʿahm siniñ rabbiñ sizniñ ḳılġan ʿameliñizden ġāfil tügildür.

138.7 neml sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

138.8 yikirmi sikizinçi sūre ḳaṣaṣ sūresi mekkede ingen cemʿī seksen sikiz āyet

138.9 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

138.10 (طسم) murādını allah özi bilür (تلك آيات الكتاب المبين) bu sūreniñ āyetleri açuḳ beyān itüvçi

138.11 ḳurānnıñ āyetleridür (نتلوا عليك) ey muḥammed ʿahm siniñ üzeriñe oḳurmız (cebrāʾīl oḳuvı birlen) yā ki

138.12 indürürmiz maʿnāsında (من نبإ موسى وفرعون) mūsā ʿahm hem firʿavun ḫaberinden (بالحق) ḥaḳlıḳ birlen oḳurmız

138.13 (لقوم يؤمنون) īmān kitürgen ḳavm içün çünki īmān kitürgen ḳavm gine fāʾideleneçek (ان فرعون)

138.14 (علا في الارض) düristlikde firʿavun mıṣır yirinde uluġlandı (وجعل اهلها شيعا) daḫı mıṣır yiriniñ

138.15 ehlini özine iyergen fırḳalar ḳıldı (يستضعف طائفة منهم) mıṣır ehlinden bir cemāʿatni (benū isrāʾilni)

138.16 żaʿīflerndürür ve cebrler boldı (يذبح ابناءهم ويستحيي نساءهم) yāñī ṭuvġan ir balalarını boġazlanur

138.17 boldı ve ḳız balalarını tirük ḥālinçe ḳaldurur boldı. firʿavun zamānında mıṣır kāhin (keleçekden ḫaber

138.18 birüvçiler)inden birisi eytdi benū isrāʾīl içinde bir bala ṭuvar mülkiññiñ kitüvine şol bala sebeb

138.19 bolur diyü firʿavun bu sözge uşandı likin firʿavunnıñ bu sözge uşanuvı ġāyet aḥmāḳlıḳından çünki

138.20 kāhinniñ sözi dürist bolsa ol balanı öltürüv birlen firʿavun kutula almay eger yalġan bolsa ol balanı

138.21 öltürüvge sebeb yoḳ (انه كان من المفسدين) düristlikde ol firʿavun bozuḳlıḳ ḳıluvçılardan boldı

138.22 (ونريد ان نمن) allahü teʿālā eytedür biz tilimiz enʿām ḳıluvnı (على الذين استضعفوا في الارض) firʿavun

138.23 ṭarafından mıṣır yirinde cebrlenmiş ādemlerge (benū isrāʾīlge) (ونجعلهم ائمة) daḫı biz alarnı imāmlar

138.24 (iyerilmiş ādemler) ḳıluvımıznı tileymiz (وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ) daḫı firʿavundan ve ḳavminden ḳalġan nerselerni

138.25 aluvçılar ḳıluvımıznı tileymiz (وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ) daḫı isrāʾīl balalarını mıṣr yirinde ḳararlanduruvımıznı

138.26 tileymiz (وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ) daḫı isrāʾīl balaları ṭarafından firʿavun hem vezīri

138.27 hāmānġa hem bu ikisiniñ iyergen ādemlerine (ḳıbṭīlarġa) körsetüvimizni tileymiz (مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ)

138.28 ṣaḳlana turġan ve ḳorḳa turġan nerselerini yaʿnī benū isrāʾīlden bolġan bir bala sebebli devletleriniñ

138.29 kitüvini ve helāk boluvlarını (وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى) ve biz mūsā (ʿaleyhi's-selām) nıñ anasına ilhām yā ki

II / 139

139.1 tüş birlen vaḥy ḳılduḳ (أَنْ أَرْضِعِيهِ) mümkin bolġan ḳadar yaşrin mūsā ʿahmnı imez diyü

139.2 (فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ) bes her ḳayçan ol bala üzerine firʿavunlarnıñ öltürüvinden ḳorḳsañ (فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ) bes

139.3 ol balanı dingizge ṭaşla (وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي) daḫı ol balanıñ żāʾiʿ boluvından ḳorḳma daḫı ol baladan

139.4 ayruluvıñ içün ḥasretlenme (إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ) düristlikde biz ol balanı siñe ḳaytaruvçımız (وَجَاعِلُوهُ)

139.5 مِنَ الْمُرْسَلِينَ) daḫı ol balanı din üyretür içün yiberilmiş ilçiler (peyġamberler) den ḳıluvçımız (فَالْتَقَطَهُ

139.6 آلُ فِرْعَوْنَ) bes ol balanı firʿavunıñ ḫidmetçileri aldı şudan (لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا) özlerine

139.7 düşmān ve ḥasret bolsun içün yaʿnī ʿāḳibetinde özlerine düşmān ve ḥasret bolduḳı göyā ki

139.8 şunıñ içün alġanlar bola (إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ) düristlikde firʿavun daḫı hamān

139.9 hem bularġa iyergen ādemler ḫaṭā ḳıluvçı boldılar (وقالت امرأت فرعون) ḥażret-i mūsānı ṣudan alup

139.10 tabutdan çıġarġan vaḳtde firʿavunnıñ ḫatunı (āsiye raḍīallahü ʿanhā) firʿavunge eytdi (قرت عين لي ولك)

139.11 bu bala miñe hem siñe de közimizniñ nūrıdur çünki ḥażret-i mūsānı tabutdan çıġarġaçda her ikisiniñ

139.12 muḥabbetleri tüşdi (لا تقتلوه عسى أن ينفعنا) bu balanı öltürmeñiz babulanıñ[1] bizge fāʾideli boluvı ümīddür

139.13 (أو نتخذه ولدا) yā ki bu balanı özimizge bala itüp tutarmız (وهم لا يشعرون) ḥālbūkim mūṣānı ṣudan

139.14 aluvçılar mūsānıñ kim idükni bilmesler (وأصبح فؤاد أم موسى فارغا) daḫı mūsānıñ anasınıñ kõñli ʿaḳldan

139.15 boş bolup evrildi çünki ḥaẓret-i mūsānıñ anası balasınıñ düşmān bolġan firʿavun ḳolına tüşdükni

139.16 işitkeç ġāyet ḳayġurdı ve ʿaḳlı kiterge yaḳınlaşdı (إن كادت لتبدي به) düristlikde ḥażret-i mūsānıñ

139.17 anası ḥażret-i mūsānıñ işini ve ḳıṣṣasını ẓāhir ḳılurġa yaḳın boldı (لولا أن ربطنا على قلبها) eger

139.18 mūsā (ʿahm) nıñ anasınıñ kõñline ṣabrlıḳnı beylevimiz bolmasa idi (لتكون من المؤمنين) mūsā (ʿahm) nıñ

139.19 anasınıñ kõñline ṣabırlıḳnı beyledük allahnıñ vaʿdesini taṣdīḳ ḳıluvçılardan bolsun içün (وقالت لأخته

139.20 قصيه) daḫı mūsānıñ anası ḳız ḳardaşına (meryem isimli) eytdi mūsānıñ ḫaberin tikşir diyü (فبصرت به

139.21 عن جنب) bes ḥażret-i mūsānıñ anasınıñ ḳız ḳardaşı meryem ḥażret-i mūsānı yıraḳdan kördi (وهم لا

139.22 يشعرون) ḥālbūkim firʿavunler meryemniñ ḥażret-i mūsānı izlep yürüdükni yā ki ḥażret-i meryemniñ mūsā ʿaleyhi's-

[1] "bu balanıñ" olmalı.

139.23 selāmnıñ ḳız ḳardaşı idükni bilmesler (وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ) daḫı biz meryem mūsānıñ ḫaberini

139.24 tikşirüp yürümesden ilk mūsā (ʿahm) üzerine imçek imize turġan ḫatunlarnıñ imçeklerinden imüvni

139.25 ḥarām ḳılduḳ yaʿnī ḥażret-i mūsāhiç bir ḫātunnıñ imçeginden süt immegen (فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى

139.26 أَهْلِ بَيْتٍ) ḥażret-i meryem firʿavunlerge barup eytdi min sizni şundayın ivniñ ehline delālet ḳılaym mu

139.27 (يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ) ol ivniñ ehli sizniñ içün bu balanı terbiye ḳılurlar (وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ) daḫı bu ivniñ

139.28 ehli bu bala içün izgülik tilegüçilerdür yaʿnī bu balanıñ terbiyesinde kimçilik ḳılmaslar bu vāḳıʿada

139.29 bu revişçe beyān ḳılġanlar bu ḫaberni hamān işitkeç eytdi bu ḫātun (meryem) bu balanı da hem balanıñ anasını da

II / 140

140.1 biledür bu ḫatunnı tutuñız bu vāḳıʿanı söylesün didi ḥażret-i meryem eytdi minim ol ebū ehli fāʾide tilegüçiler

140.2 digen sözimden murādım pādişāh (firʿavun) ge fāʾide tilegüçiler digen sözim didi şundan ṣoñ firʿavun

140.3 ḥażret-i meryemge eytdi bu balanı terbiye ḳılaçaḳ ḫatunnı munda alup kil didi ḥażret-i meryem ḥażret-i

140.4 mūsānıñ anasını kitürdi ḥażret-i mūsā firʿavun ḳolında yıġlap turadur idi anası kilgeçde ḥāżir bala

140.5 anasınıñ isini sizüp yıġlavından toḳtadı hem imçegini ime başladı firʿavun eytdi min bu balanıñ

140.6 kimi bolasun ni ḳadar imçek imize turġan ḫatunlar kitürdük hiç birisiniñ imçegini immedi ḥāżir siniñ

140.7 imçekgini ḳabūl ḳıldı didi ḥażret-i mūsānıñ anası eytdi min ḫoş isli ve ḫoş sütli

140.8 ḫatunmun minim imçek sütimni her bala ḳabūl itedür didi şundan ṣoñ firʿavun ücret birlen bu balanı

140.9 anasına imizürge birdi anası şol künde terbiye ḳılurġa balasını öz ivine alup kitdi (فاعتبروا

140.10 يا اولى الالباب) (فرددناه الى امه كى تقر عينها) bes biz mūsanı anasına kiri ḳaytarduḳ anasınıñ bala sebebli

140.11 közi rāvşānlasun ve ḳoñli ṭınçlasun içün (ولا تحزن) daḫı balasından ayuruluv sebebli anası

140.12 ḳayġurmasun içün (ولتعلم ان وعد الله حق) daḫı anası köz birlen körüp bilsün içün düristlikde

140.13 allahnıñ vaʿdesi ḥaḳdur diyü (ولكن اكثرهم لا يعلمون) likin ādemlerniñ köpisi allahnıñ vaʿdesiniñ ḥaḳḳ

140.14 idükni bilmesler (ولما بلغ اشده) daḫı mūsā (ʿahm) ʿaḳlınıñ ve ḳuvvetiniñ kemāline irişken zamānda (yaʿnī otuzdan

140.15 ḳırḳġa ḳadar bolġan yaşka) ʿaḳlınıñ kemāletke irişüvi şol vaḳt bola dimişler şunıñ içün de her bir peyġamber

140.16 ḳırḳ yılnıñ başında peyġamber boldı digenler (واستوى) daḫı bu tigüz bolġan zamānda (آتيناه حكما وعلما) mūsā

140.17 (ʿahm) ġa peyġamberlik hem dīn ʿilmi birdük yā ki ḥikmet ʿilmi daḫı başḳa ʿilmlerni birdük maʿnāsında (وكذلك

140.18 نجزى المحسنين) oşandaḳ yaʿnī mūsāġa hem anasına ḳılduḳımız cezā kibi başḳa izgülik ḳıluvçı ādemlerni de

140.19 cezālarmız (ودخل المدينة على حين غفلة من اهلها) daḫı mūsā (ʿahm) firʿavun serāyından mıṣır şehrine kirdi

140.20 şehr ehlinden ġaflet vaḳtinde yaʿnī şehrge kişiniñ kirüvi kütülmegen vaḳtde ḳaylūle digenler (فوجد فيها

140.21 رجلين يقتتلان) bes şehrde iki ṣoġışa turġan irlerni tapdı (oçratdı) (هذا من شيعته وهذا من

140.22 عدوه) bu bir ir dīnde özine iyergen kişiden (isrāʾīli) ve bu bir ir dīnde özine ḫilāf bolġan

140.23 düşmānından (ḳıbṭī) (فاستغاثه الذى من شيعته) bes dīnde üzerine iyergen ādem (isrāʾīl balası) ḥażret-i

140.24 mūsādan yardem istedi (عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ) dīnde özine ḫilāf bolġan düşmānı (ḳıbṭī) üzerine

140.25 (فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ) bes mūsā (ʿahm) düşmānına (ḳıbṭīġa) buzraḳ birlen ṣoḳdı bes ḳıbṭīni

140.26 öltürdi likin maḳṣūdı öltürüv tügil idi (قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ) allahü teʿālā eytdi ey mūsā bu işiñ

140.27 (kişi öltürüv) şeyṭān ʿamelindendür çünki bu vaḳt ḥażret-i mūsā kāfirler birlen ṣoġış ḳıluv birlen buyurulmış

140.28 bolduḳı yoḳ idi (إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ) düristlikde ol şeyṭān azdurġuçı ẓāhir düşmāndur (قَالَ رَبِّ إِنِّي)

140.29 (ظَلَمْتُ نَفْسِي) mūsā (ʿahm) eytdi ey rabbim düristlikde min ḳıbṭīni öltürüvim sebebli nefsime ẓulm itdim (فَاغْفِرْ لِي)

II / 141

141.1 bes mini yarlıḳaġıl (فَغَفَرَ لَهُ) bes rabbisi mūsā (ʿahm) nı yarlıḳadı (إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) düristlikde ol

141.2 allah günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur hem raḥmet ḳılġuçıdur (قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ) mūsā (ʿahm) eytdi ey

141.3 rabbim miñe enʿām ḳıluvıñ birlen ḳasem itüp eytemün (فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ) mundan ṣoñ kāfirlerge yardem

141.4 birüvçi bolmamun (فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ) bes mūsā (ʿahm) ḳıṣāṣnı kitken ḥālde ḳorḳup mıṣır

141.5 şehrinde tañġa kirdi (فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ) bes şol vaḳtde ötken kiçde yardem istegen

141.6 isrāʾīlge bu kün yine de iḳinçi ḳıṭā birlen ṣoġışuvından mūsā (ʿahm) dan yardem ister (قَالَ لَهُ مُوسَى)

141.7 bu isrāʾīlge mūsā (ʿahm) eytdi (إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ) düristlikde sin ẓāhir azġun ve yavızsun ötken kiçde

141.8 bir kişi öltürüvime sebeb boldıñ bu kün yine bir kişi birlen ṣoġışasun diyü (فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ) bes mūsā

141.9 (ʿahm) ḳatı tutuvnı tilegen zamānda yaʿnī ḥażret-i mūsānıñ ġayret-i dīniyesi ḳozġalup yine de isrāʾīli

141.10 içün ḳıbṭīnı ṣoḳmaḳçı boldı (بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا) mūsā birlen isrāʾīlge düşmān bolġan ḳıbṭīni ḳatı

141.11 tutuvnı tilegen zamānda ḳıbṭī ḫalḳı hemmesini isrāʾīlge düşmān bolġanlar (قَالَ يَا مُوسَى أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي)

141.12 ḳībṭī eytdi ey mūsa mini de öltürüvni tileysün mi (كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ) niteki ötken kiçde bir kişini

141.13 öltürgen idiñ yā ki bu sözni isrāʾīli eytdi çünki sin ẓāhir azġunsun digeç mūsā miñe ḳaṣd ḳıla

141.14 diyü ẓann ḳıldı (إِنْ تُرِيدُ) ey mūsā (ʿahm) sin tilemeyseñ (إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ) meger yirde ẓulm

141.15 ḳıluvçı boluvıñnı tileyseñ (وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ) daḫı sin ādemler arasını tüzük

141.16 ḳıluvçılardan boluvıñnı tilemeyseñ (وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى) daḫı mıṣır şehriniñ yıraḳ

141.17 ṭarafından aşuḳġan bir ir kildi (قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ) bu ir eytdi ey mūsā

141.18 düristlikde cemāʿat firʿavunler siniñ ḥaḳıñda müşāvere kiñeş ḳılalar (لِيَقْتُلُوكَ) sini ḳıbṭī ḳıṣāṣ

141.19 berāberinde öltürüv içün (فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ) bes ey mūsā (ʿahm) mıṣır şehrinden çıḳ

141.20 düristlikde min siñe fāʾide ve izgülik tilegüçilerdenmün yaʿnī bu sözimni siñe fāʾide içün eytem (فَخَرَجَ مِنْهَا

141.21 خَائِفًا يَتَرَقَّبُ) bes mūsā ʿahm mıṣrdan düşmānlarnıñ artından yitüvini kütüp ḳorḳġan ḥālde çıḳdı

141.22 (قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) mūsā ʿahm eytdi ey rabbim mini ẓulm ḳıluvçı ḳavmden ḳutḳar (وَلَمَّا

141.23 (تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ) daḫı mūsā ʿahm medyen şehri canına yönelgen zamānda (medyen birlen mıṣır arası

141.24 sigiz künlik yol bolġan) (قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي) ḥażret-i mūsā eytdi rabbimniñ köndürmeki

141.25 ümīddür (سَوَاءَ السَّبِيلِ) yolnıñ toġrısına (وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ) daḫı mūsā ʿahm medyen şehriniñ ṣuvı

141.26 (ḳuyusı) yanına kilgen zamānda (وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ) ol ḳuyu tiresi üzerinde türli

141.27 ādemlerden bir cemāʿatni ḥayvānlarunı ṣuġarġanları ḥālde tapdı (وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ)

141.28 daḫı ol ḥayvānlarunı ṣuġara turġan cemāʿatlerniñ orunlarından töbenrek oruna ḳoylarunı

141.29 ṣuġaruvdan ṭıyulup tura turġan iki ḫatun tapdı (bular şuʿayyib ʿahmnıñ iki ḳızı (قَالَ مَا

II / 142

142.1 خَطْبُكُمَا) mūsā ʿahm bu iki ḫatunġa eytdi nidür sizniñ şaʾnıñız ḳoylarıñıznı ṣuġarmaysız diyü

142.2 (قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ الرِّعَاءُ) bu iki ḫatun eytdiler biz ḳoylarımıznı ṣoġarmaymız māl ḳütüvçileri

142.3 (iyeleri) māllarunı ṣuġarup ḳuyu yanından döndürgenlerine (alup ḳitkenlerine) ḳadar diyü

142.4 (وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ) ve bizniñ atamız uluġ ḳartdur öziniñ māl ṣuġarurġa kilürge ḳüçi yitmey

142.5 şunıñ içün biz kildük didiler (فَسَقَىٰ لَهُمَا) bes mūsā ʿahm bu iki ḫatunġa şefḳat içün koylarunı

142.6 ṣuġardı (ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ) munıñ ṣoñında kölegege döndi (فَقَالَ رَبِّ إِنِّي) bes mūsā ʿahm eytdi

142.7 ey rabbim düristlikde min (لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ) izgülikden yā ki ṭaʿāmden miñe indürgen

142.8 nerseñe muḥtācmun yā ki miñe dīnde izgülikden indürgen nerseñ içün min dünyāda faḳīr bolup evrildim

142.9 maʿnāsında (فجاءته احداهما تمشي على استحياء) bes bu iḳi ḫatun (ḳız)nıñ birisi oyalmaḳ ṣıfatında

142.10 yürügen ḥālde ḥażret-i mūsāġa kildi (ṣafūreʾ ismli uluġ ḳızı yā ki kiçik ḳızı kildi digenler)

142.11 (قالت ان ابي يدعوك) bu ḳız eytdi düristlikde atam sini çaḳıradur (ليجزيك اجر ما سقيت لنا) bizniñ

142.12 içün ḳoylarımıznı ṣuġaruvıñ ecrine siñe mükāfāt (izgülikke ḳarşı izgülik) ḳılur içün

142.13 ḥażret-i mūsā bularnıñ ataları şuʿayyib ʿaleyhi'-s-selāmnı körüp tebriklenüv içün bu ḳıznıñ daʿvetini ḳabūl

142.14 itdi (فلما جاءه وقص عليه القصص) bes ḥażret-i mūsā şuʿayyib ʿahmge ḳilgen zamānda hem ḥażret-i

142.15 şuʿayyibke öziniñ başından ötken ḳıṣṣalarunı beyān ḳılġan zamānda (قال لا تخف نجوت من القوم الظالمين)

142.16 şuʿayyib ʿahm eytdi ey mūsā ḳorḳma ẓulm ḳıluvçı ḳavmlerden ḳutuldıñ diyü (قالت احداهما يا ابت

142.17 استأجره) şuʿayyib ʿahmnıñ iḳi ḳızınıñ birisi (ḥāżret-i mūsānı çaḳurup ḳilgeni) eytdi ey atam

142.18 bu ādemni ḳoylar ḳüterge ḫidmetke yalla diyü (ان خير من استأجرت القوي الامين) düristlikde siniñ

142.19 ḳoylar küterge icārege alġan ādemiññiñ izgüsi uşançlı ḳuvvetli ādemdür ḥażret-i şuʿayyib

142.20 ḳızından ṣoradı bu ādemniñ ḳuvvetli ve uşançlı idükni ḳaydan bildiñ diyü ḳızı atasına ḥażret-i mūsānıñ

142.21 ḳuyu üstüne ḳoyulġan żor ṭaşnı alup taşladuḳını hem de çaḳururġa barġaç ḥażret-i mūsānıñ başın

142.22 töben iyüp ḳızġa öziniñ artından baruvġa er ḳılduḳnı söyledi (قال اني اريد ان انكحك) şuʿayyib

142.23 ʿahm eytdi düristlikde min siñe nikāhlendürüvimni tileymün (احدى ابنتي هاتين) bu iki ḳızımnıñ birisini

142.24 (عَلٰى اَنْ تَأْجُرَنِى ثَمٰانِىَ حِجَجٍ) sikiz yıl miñe ḳoy ḳütüv birlen ḫidmet itüvçi bolmaḳlıġıñ şarṭı üzerine

142.25 (فَاِنْ اَتْمَمْتَ عَشْرًا) bes eger on yılnı tamām itseñ yaʿnī on yıl ḫidmet itseñ (فَمِنْ عِنْدِكَ) bes

142.26 ol on yılnı tamām itüv öz ḥużūrıñdan yaʿnī siñe sikiz yıl ḥidmet itüvni lāzım item on yıl

142.27 ḫidmet itseñ bik ḫoş anusında öz iḫtiyārıñ (وَمٰا اُرِيدُ اَنْ اَشُقَّ عَلَيْكَ) on yıl ḫidmet itüvni

142.28 lāzım itüv birlen siñe aġırlıḳnı tilemeym (سَتَجِدُنِى اِنْ شٰاءَ اللّٰهُ مِنَ الصّٰالِحِينَ) körkem muʿāmele ḳıluvda eger allah

142.29 tilese mini izgülerde taparsun (قٰالَ ذٰلِكَ بَيْنِى وَبَيْنَكَ) mūsā ʿahm siniñ ʿahd ḳılġan nerseñ

II / 143

143.1 minim birlen siniñ arañdadur inşāʾallah siniñ ʿahdiñden çıḳmam (اَيَّمَا الْاَجَلَيْنِ قَضَيْتُ) iḳi müddetniñ

143.2 (sikiz yıl birlen on yılnıñ) kirek ḳayusını ötesem (فَلٰا عُدْوٰانَ عَلَىَّ) bes minim üzerime sigiz yıldan

143.3 yā ki on yıldan artuḳnı istev birlen ẓulm ḳılmassun (وَاللّٰهُ عَلٰى مٰا نَقُولُ وَكِيلٌ) ve allahü teʿālā bizniñ

143.4 eytken nersemiz (şarṭımız) üzerine şāhiddür bu āyet birlen ḳoy kütüvniñ mühr bolurġa yaravına istidlāl

143.5 ḳılına çünki allahü teʿālā şuʿayyib ʿahmnıñ şerīʿatni bizge inkārsız ḳıṣṣa ḳılġan bizden muḳaddim bolġan peyġamberlerniñ

143.6 şerīʿatni allahü teʿālā inkārdan başḳa beyān itse bizge de şerīʿat bola ve anıñ ile ʿamel lāzım bola şundan

143.7 ṣoñ ḥażret-i mūsā şuʿayyib ʿahmge on yıl ḳoy kütken hem ṣafūre ismli ḳızını alġan digenler ikinçi

143.8 ḳızı ṣafīre isminde bolġan imiş (فَلَمّٰا قَضٰى مُوسَى الْاَجَلَ) mūsā ʿahm ḫidmet müddetni ötegen zamānda

143.9 (وَسٰارَ بِاَهْلِهِ) daḫı ḫatunı birlen medyenden mışırġa seyr ḳılġan zamānda (اٰنَسَ مِنْ جٰانِبِ الطُّورِ نٰارًا) ṭūr

143.10 ṭağına yaḳın bolġan ṭarafdan bir oṭ kördi (قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا اِنِّى اٰنَسْتُ نَارًا) mūsā ʿahm ḫatunına

143.11 eytdi siz şunda turuñız min bir oṭ kördim (لَعَلِّى اٰتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ اَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ)

143.12 şāyed min oṭ yaḳtısından sizge yol ḫaberini kitürürmün yā ki oṭdan bir ağaçġa

143.13 ḳabızup oṭ kisegi kitürürmün (لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ) sizniñ oṭda cılınuvıñız içün

143.14 (فَلَمَّا اَتٰيهَا نُودِىَ) bes mūsā (ʿahm) ol oṭḳa kilgen zamānda mūsāġa nidāʾ ḳılındı (مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ)

143.15 (الْاَيْمَنِ فِى الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ) mübārek orunda bolġan mūsā (ʿahm)nıñ oñ yaġında bolġan çuḳurnıñ ṭarafından

143.16 (مِنَ الشَّجَرَةِ) yüzim ağaçı ṭarafından (اَنْ يَا مُوسٰى اِنِّى اَنَا اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) bu revişçe nidāʾ ḳılındı

143.17 ey mūsā (ʿahm) düristlikde min bütün ʿālemni terbiye ḳıluvçı allahmun (وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَ) daḫı ṭayaġıññı

143.18 yirge ṭaşla diyü nidā ḳılındı (فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَانٌّ) ḥażret-i mūsā ṭayaġını ṭaşladı ṭayaḳ uluġ

143.19 cılan kibi silkine başladı bes mūsā (ʿahm) ṭayaġınıñ ṣūretde yā ki uluġ cılan kibi silkingenni

143.20 körgen zamānda (وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ) ḳorḳuvından artı birlen bolġan ḥālde cılandan yüz döndürdi yaʿnī

143.21 cılan yanından kitdi ve kiri ḳaytmadı (يَا مُوسٰى اَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ اِنَّكَ مِنَ الْاٰمِنِينَ) yine de ḥażret-i mūsāġa

143.22 nidāʾ ḳılındı ey mūsā cılanġa ḳarşı eylen ve ḳorḳma düristlikde sin ḳorḳunçlardan ṭınçlıḳda bolġan ādemlerden

143.23 sün (اُسْلُكْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ) ḳolıññı kölmek yaḳaña yā ki kölmekiñe kirit (تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ)

143.24 ḳolıñ alalıḳ ʿaybından başḳa ṣāf aḳ bolġan ḥālde çıġar (وَاضْمُمْ اِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ) daḫı

143.25 ḳorḳuv içün töşelmiş iki ḳolıññı ḳoş yaʿnī ḳorḳġan ādem kibi oñ ḳolıññı ṣol bilegiñ astına

143.26 ve ṣol ḳolıññı oñ bilegiñ astına kirit likin bu sözniñ kināye bolmaḳı artuġraḳ yaʿnī ṭayaġıñ cılanġa

143.27 eylenüp silkingen vaḳtde ḳorḳma s̱ābit ve muḥkem bol maʿnāsında (فذانك برهانان من ربك الى فرعون وملائه)

143.28 bes bu ṭayaḳ ile aḳ ḳol firʿavunge hem ḳavmine rabbiñden yiberilgenleri ḥālde dileylerdür (انهم كانوا قوما

143.29 فاسقين) düristlikde firʿavun hem ḳavmi allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçı ḳavm boldılar (قال رب انى قتلت منهم

II / 144

144.1 نفسا) mūsā (ʿahm) eytdi ey rabbim min firʿavunlardan (ḳıbṭīlardan) bir kişi ötürdim (فاخاف ان يقتلون)

144.2 bes ol kişiniñ ḳıṣāṣı içün özini öltürüvlerinden ḳorḳamun (واخى هارون هو افصح منى

144.3 لسانا) ve ḳardeşim hārunnı yiber ol minden til birlen beyānda körkemrek (فارسله معى ردءا يصدقنى)

144.4 bes ḳardeşim hārūnnı minim birlen birge yiber mini taṣdīḳ ḳıla turġan yardemçi itüp yaʿnī sözde

144.5 minden māhir boluvı birlen mine yardem ḳıla turġan itüp yiber (انى اخاف ان يكذبون) düristlikde miñ

144.6 firʿavunlarnıñ mini yalġanġa nisbet birüvlerinden ḳorḳamun (قال سنشد عضدك باخيك) allahü teʿālā mūsā

144.7 (ʿahm) ge eytdi ey mūsā ḳaradaşıñ[2] birlen bilekiñni ḳuvvetli ḳılurmun yaʿnī kardaşıñ birlen sini

144.8 ḳuvvetlermün (ونجعل لكما سلطانا فلا يصلون اليكما) daḫı sizniñ içün üstünlik kılurmun bes sizge

[2] "ḳardaşın" olmalı.

144.9 firʿavunlar üstünlik birlen irişe almaslar (بآياتنا) bizniñ āyetlerimiz birlen baruñız (انتما ومن اتبعكما الغالبون)

144.10 siz ikiñiz hem sizge iyergen ādemler firʿavunlerge ġālib (üstün)ler siz (فلما جاءهم موسى بآياتنا بينات) bes

144.11 firʿavunlerge mūsā (ʿahm) bizniñ ẓāhir ve açuḳ bolġan muʿcizelerimiz birlen kilgeni zamānda (قالوا ما هذا الا سحر

144.12 مفترى) firʿavunler eytdiler mūsā kitürgen nerse tügildür meger iftirāʾ ḳılınmış siḥrdür (وما سمعنا بهذا فى آبائنا

144.13 الاولين) ve biz bu siḥrni yā ki peyġamberlik daʿvāsını evvelgi atalarımız içünde işitmedük (وقال موسى ربى

144.14 اعلم بمن) daḫı mūsā (ʿahm) eytdi rabbim şol kişini biledür (جاء بالهدى من عنده) özi ḥużūrından ḥaḳlıḳġa

144.15 köndürgüçi nerseni kitürdi (ومن تكون له عاقبة الدار) daḫı rabbim şol kişini biledür ol kişi içün

144.16 yurṭnıñ ṣoñġı maktalmış ḥāli bolur çünki yurṭdan dünyā yurṭı murād anıñ ṣoñındaġı ḥālet elbette

144.17 cennetdür (انه لا يفلح الظالمون) düristlikde şāʾnı ẓulm ḳıluvçılar dünyāda ḥaḳlıḳġa āḫiretde cennetke irişmesler

144.18 (وقال فرعون) daḫı firʿavun eytdi (يا ايها الملأ) ey cemāʿat (ما علمت مالكم من اله غيرى) sizniñ içün

144.19 minden başḳa maʿbūdnı bilmedim (فاوقد لى يا هامان على الطين) bes ey hemān minim içün balçıḳ üzerine oṭ

144.20 yaḳ yaʿnī yanġan kirpiçler ḥāżirle (فاجعل لى صرحا) bes minim içün büyük serāy ḳıl (bināʾ ḳıldur) (لعلى

144.21 اطلع الى اله موسى) şāyed min mūsā (ʿahm)nıñ maʿbūdına tüşünürmün çünki firʿavun ġāyet nādānlıḳından mūsā

144.22 (ᶜahm) nıñ maᶜbūdını kökde diyü oyladı ve kökke aşmaḳçı boldı (وانى لاظنه من الكاذبين) daḫı

144.23 düristlikde min mūsānı yalġançılardan diyü gümān ḳılamun (واستكبر هو وجنوده فى الارض بغير الحق)

144.24 daḫı firᶜavun hem anıñ iyergen ādemleri yirde ḥaḳsız tekebbürlendiler (وظنوا انهم الينا لا يرجعون) daḫı firᶜavunler

144.25 gümān ḳıldılar düristlikde alar bizge ḳıyāmet küninde ḳaytarılmış bolmaslar yaᶜnī bizniñ ḥużūrmızge kilmevni

144.26 gümān ḳıldılar (فاخذناه وجنوده) bes biz firᶜavunnı hem anar iyergen ādemlerni ᶜaẕāb birlen tutduḳ (فنبذناهم

144.27 فى اليم) bes alarnı dingizge atduḳ (فانظر كيف كان عاقبة الظالمين) bes ey muḥammed iᶜtibār ḳılup ḳara

144.28 ẓālim bolġan ādemlerniñ ṣoñġı ḥālleri niçük boldı (وجعلناهم ائمة) ve biz firᶜavunlerni azġunlıḳda başlar ḳılduḳ

II / 145

145.1 (يدعون الى النار) dünyāda ādemlerni oṭḳa kirüvni vācib ite turġan nerseler (küfr ve günāhlar)ge ünderler

145.2 (ويوم القيامة لا ينصرون) daḫı ḳıyāmet küninde ᶜaẕābnı yiberüv birlen özlerine yardem birilmiş bolmaslar

145.3 (واتبعناهم فى هذه الدنيا لعنة) daḫı firᶜavunlerge bu dünyāda laᶜnet iyertdük (ويوم القيامة هم من المقبوحين)

145.4 daḫı ḳıyāmet köninde ol firᶜavunler raḥmetden sürülmişlerdür (ولقد آتينا موسى الكتاب) ve taḥḳīḳ biz mūsā (ᶜahm)ge

145.5 tevrāt kitābı birdük (من بعد ما اهلكنا القرون الاولى) evvelgi zamān ḫalḳlarını helāk ḳılġanımız ṣoñında

145.6 yaᶜnī nūḥ, hūd, ṣāliḥ, lūṭ (ᶜahm) ḳavmlerini helāk ḳılduḳımız ṣoñında (بصائر للناس) ādemlerniñ köñillerine

145.7 nūrlar bolġan ḥālde ol nūrlar birlen ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını ayururlar (وَهُدًى وَرَحْمَةً) daẖı ol tevrāt

145.8 allahnıñ yolı bolġān şerīʿatlerge köndürgüçi ve raḥmet bolġan ḥālde (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) ādemler vaʿaẓlansunlar

145.9 içün yaʿnī şol fāʾideler birlen tevrāt kitābını mūsā (ʿahm) ge birdük (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ) ve ey

145.10 muḥammed (ʿahm) sin çuḳurnıñ ḳuyaş batış ṭarafında bolmadıñ yaʿnī ḥāżir bolmadıñ (إِذْ قَضَيْنَا إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ)

145.11 mūsā (ʿahm) ge şerīʿat işini ḥükm itdükimiz ve bildürdükimiz vaḳtde (وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ) daẖı mūsā

145.12 (ʿahm) ge vaḥy ḳılduḳımız vaḳtde ḥāżirler cümlesinden de bolmadıñ (وَلَٰكِنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونًا) likin biz siñe bu işlerni

145.13 vaḥy ḳılduḳ anıñ içün mūsā ṣoñında türli zamān ḫalḳlarunı yaratduḳ (فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ) bes

145.14 alar üzerine ʿömrler uzun boldı bes yalġan ẖaberler çıġardılar allahnıñ dīnini özgertdiler ẖalḳnı

145.15 nādānlıḳ başdı şunıñ içün siñe vaḥy ḳılduḳ yaʿnī dīnni yañartmaḳ içün ve allahnıñ ḥadlerini ötemek

145.16 içün (وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ) daẖı sin ey muḥammed (ʿahm) medyen ehli (şuʿayyib ʿahm hem añar

145.17 īmān kitürgen ādemler) içinde de turġuçı bolmadıñ (تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا) alar üzerine bizniñ āyetlerimizni

145.18 ḳışa ḳılġan ḳavmlerniñ ẖaberlerini üyrenüp oḳur idiñ yaʿnī oḳuduḳıñ elbette yoḳ (وَلَٰكِنَّا كُنَّا

145.19 مُرْسِلِينَ) ve likin biz sini daẖı bizniñ āyetlerimizden siñe ẖaber birüvçilerni yiberür bolduḳ (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ

145.20 الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا) daẖı bizniñ mūsā (ʿahm)ġa ḳılduḳımız vaḳtde ṭūr ṭaġı yanında bolmadıñ (وَلَٰكِنْ

145.21 (رحمة من ربك) likin biz siñe munı bildürdük ve sini yiberdük rabbiñden raḥmet yüzinden (لتنذر قوما) şundayın

145.22 ḳavmni ḳorḳutuvıñ içün (ما أتاهم من نذير من قبلك) ol ḳavmge sinden ilk ḳorḳutuvçı (peyġamber) kilmedi

145.23 yaʿnī mekke ḳavmini ḳorḳıtuvıñ içün çünki siniñ birlen ʿīsā (ʿahm) arasında fetret zamānı vāḳıʿa boldı ḥażret-i

145.24 ʿīsā birlen resūl allah arasında beş yüz illi yıl ḳadar peyġamber bolmay turġan (لعلهم يتذكرون) sini peyġamber

145.25 itüp yiberdük siniñ ḳorḳutuvıñ birlen mekke ḫalḳı vaʿaẓlansunlar içün (ولولا أن تصيبهم مصيبة) ve eger mekke

145.26 ḫalḳına ʿaẕāb irişmese idi (بما قدمت أيديهم) ḳollarınıñ ilk ḳılġan nerseleri (yavız ʿamelleri)

145.27 sebebli (فيقولوا ربنا لولا أرسلت إلينا رسولا) bes ʿaẕāb ingen vaḳtde mekke kāfirleri eytürler idi ey rabbimiz

145.28 kāşki bizge dīn üyretür içün peyġamber yiberilgen bolsañ idi (فنتبع آياتك) bes biz siniñ āyetleriñe

II / 146

146.1 iyergen bolur idük (ونكون من المؤمنين) daḫı āyetleriñe īmān kitürüvçilerden bolur idük diyü yaʿnī kāfirlerge

146.2 ʿaẕāb irişken vaḳtde bu sözni eytüvleri küfrleri ve günāhları sebebli bolmasa idi biz sini peyġamber itüp

146.3 yibermes idük biz sini yiberdük alarnıñ ʿöẕrlerini bitürüv içün ve alarnıñ żararına delīlni ilzām içün

146.4 (فلما جاءهم الحق من عندنا) bes bizniñ ḥużūrımızdan mekke kāfirlerine ḥaḳḳ (ḳurān yā ki resūl allah) kilgen

146.5 zamānda (قالوا لولا أوتي) mekke kāfirleri eytdiler kāşki muḥammed (ʿahm) ge birilmiş bolsa idi (مثل ما أوتي موسى)

146.6 mūsā (ʿahm)ge birilgen nerse kibi yaʿnī tevrāt kitābı bir yolı ingen kibi ḳurānda bir yolı inse idi hem

146.7 mūsāġa birilgen ṭayaḳ ve aḳ ḳol kibi muʿcize muḥammed (ʿahm)ge de birilse idi şol vaḳt biz muḥammed (ʿahm)ge

146.8 īmān kitürür idük diyü (أولم يكفروا بما أوتي موسى من قبل) eyā mekke kāfirleriniñ fikrde ve meẕhebde cinsdeşleri

146.9 mundan ilk mūsā (ʿahm)ge birilgen nerseni (tevrātnı ve başḳa muʿcizelerini) inkār ḳılmadılar mu (قالوا

146.10 سحران تظاهرا) mūsā (ʿahm) zamānındaġı kāfirler eytdiler mūsā birlen hārūn (ʿaleyhimü'ssel-selām) ḥaḳında birisi

146.11 birisine yardem birişe turġan siḥr iyeleridür diyü (وقالوا إنا بكل كافرون) daḫı biz mūsā birlen hārūndan her

146.12 birisini yā ki bütün peyġamberni inkār itüvçilerimiz diyü (قل فأتوا بكتاب من عند الله) ey muḥammed (ʿahm) mekke

146.13 kāfirlerine eyt şundayın kitābnı allah ḥużūrından kitüriñiz diyü (هو أهدى منهما) ol kitāb mūsā (ʿahm) birlen

146.14 miñe indürilgen nerseden (tevrāt birlen ḳurāndan) ḥaḳlıḳġa köndürgüçirek bolsun (أتبعه إن كنتم

146.15 صادقين) ol kitāb iyerürmün eger siz bizni siḥrçiler digen söziñizde rastlardan bolsañız (فإن لم

146.16 يستجيبوا لك) bes eger siniñ şundayın ṣıfatlı kitābnı kitürüviñe ündeviñni ḳabūl ḳılmasalar (فاعلم أنما

146.17 يتبعون أهواءهم) bes bil sin ey muḥammed (ʿahm) ançaḳ mekke kāfirleri nefs arzularına iyerürler (ومن أضل

146.18 ممن اتبع هواه) ve nefs arzusına iyergen ādemden de azġunraḳ kim bar elbette hiç kim yoḳ (بغير هدى من الله)

146.19 allahdan ḥaḳlıḳġa köndürüvden başḳa bolġan ḥālde çünki baʿżı vaḳt nefs arzusınıñ ḥaḳġa muvāfıḳ bolġanı da

146.20 bola (إن الله لا يهدي القوم الظالمين) düristlikde allahü teʿālā nefs arzularına iyerüv sebebli özlerine ẓulm

146.21 ḳıluvçı ḳavmine ḥaḳlıḳġa köndürmes (ولقد وصلنا لهم القول) ve taḥḳīḳ mekke kāfirleri içün ḳurān sözlerini

146.22 indürüvde baʿżısını baʿżısına iyertdük vaʿaẓ tutaşdan bolsun içün (لعلهم يتذكرون) mekke kāfirleri

146.23 vaʿaẓlansunlar içün ve ṣoñra ol ḳurānġa īmān kitürsünler içün (الذين آتيناهم الكتاب من قبله)

146.24 şundayın ādemler bardur alarġa ḳurāndan ilk kitāb (tevrāt yā ki incīl) birdük (هم به يؤمنون) ol

146.25 ādemler ol kitābḳa īmān kitürüvçilerdür ehl-i kitābnıñ müʾminleri ḥaḳında ingen yā ki ehl-i incīlden ḳırḳ kişi

146.26 ḥaḳında indi digenler otuz ikisi ḥażret-i caʿfer birlen ḥabeşeden Īmān kitürüp kilgenler sigizi şāmdan

146.27 (وإذا يتلى عليهم قالوا آمنا به) ve her ḳayçan bu ādemler üzerine ḳurān oḳulsa ḳurānnıñ allahdan boluvına īmān

146.28 kitürdük diyürler (إنه الحق من ربنا) düristlikde ol ḳurān rabbimiz ḥużūrından s̱ābitdür (إنا كنا من قبله

146.29 مسلمين) düristlikde biz ḳurān inmesden evvel de boy ṣunuvçılar ve allahnı birlevçiler bolduḳ (أولئك يؤتون

II / 147

147.1 أجرهم مرتين بما صبروا) bu ṣıfatlı ādemlerge īmānlarında ṣabr ḳıluvları ve s̱ābit boluvları sebebli iki mertebe

147.2 ecrleri birilür bir ecri özlerine indürülgen kitābḳa īmān kitürüvleri içün ve bir ecri ḳurānġa

147.3 īmān kitürüvleri içün (ويدرءون بالحسنة السيئة) daẖı bu ṣıfatlı ādemler izgülik (ṭāʿat) birlen

147.4 yavızlıḳnı (günāhnı) yiberürler (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) daḫı biz özlerine rızḳlandurġan nerseden

147.5 (māllarından) izgü yollarġa ṣarf ḳılurlar (وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ) ve her ḳayçan bu ṣıfatlı ādemler

147.6 fāʾidesiz sözni işitseler ol sözden yüz döndürürler (وَقَالُوا لَنَا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ) daḫı laġv

147.7 söz siyüylevçilerge[3] eytürler bizge öz ʿamellerimiz bolur ve sizge de öz ʿamelleriñiz bolur (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ)

147.8 sizniñ üzeriñizge selām bolsun (yaʿnī bizge sizniñ birlen ṣoḥbetni ḳoyuşmaḳ lāzım bolsun) (لَا نَبْتَغِى

147.9 الْجَاهِلِينَ) nādānlar birlen ṣoḥbetni istemeymiz (اِنَّكَ لَا تَهْدِى مَنْ اَحْبَبْتَ) düristlikde sin ey muḥammed ʿahm

147.10 öziñ süygen ādemlerni ḥaḳlıḳġa (īmānġa) köndüre almassun yaʿnī islām dīnine kiritürge küçiñ yitmes

147.11 (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يَشَاءُ) ve likin allahü teʿālā tilegen ādemini ḥaḳlıḳġa (īmānġa) köndürür (وَهُوَ اَعْلَمُ

147.12 بِالْمُهْتَدِينَ) ve ol allahü teʿālā īmānġa könülüvge ḥāżirlengen ādemlerni biledür köp müfessirler bu āyetni

147.13 ḥażret-i ebū ṭālib ḥaḳında indi digenler ebū ṭālibniñ muḥtażır ḥālinde resūl ekrem kilüp ey ata

147.14 bir toġma ḳardaşım īmān kelimesini eyt ḳıyāmet küninde şefāʿat ḳılurmun digen ḥażret-i ebū ṭālib

147.15 eytken ey ḳardeşim ʿabdu'l-lahnıñ oġlı taḥḳīḳ bilemün sin ḥaḳḳ peyġambersün likin ḫalḳnıñ ebū ṭālib

147.16 ölümden ḳorḳup ḳına īmāñ kitürdi diyüvlerini mekrūh köremün didi ebū ṭālibniñ īmānına müteʿalliḳ

147.17 rivāyetlerni yazġan idük tekrār yazmadı (وَقَالُوا اِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ) daḫı ḳureyşler eytdiler ey

[3] "söylevçilerge" olmalı.

147.18 muḥammed ʿahm eger biz siniñ birlen ḥaḳlıḳġa köndürgüçi dīnge (islām dīnine) iyersek (نتخطف من

147.19 أرضنا) yirimizden çıġarılmış bolurmız diyü ḳureyşler bir vaḳt resūl allahġa eytdiler ey muḥammed biz siniñ

147.20 ḥaḳḳ peyġamber idükiñni bilemiz likin biz ḳorḳamız eger siñe iyersek ʿarablerge muḫālefet ḳılsañ bizni

147.21 mekke yirinden ḳuvalap çıġaruvlarundan diyü allahü teʿālā bu sözlerini redd ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

147.22 indürdi (أولم نمكن لهم حرما آمنا) eyā biz ḳureyşlerge emīnlik iyesi bolġan ḥaram yirni orun

147.22 ḳılmaduḳı yaʿnī orunlarunı ḥaram yiri ḳılduḳ (يجبى إليه ثمرات كل شيء) ol ḥaram yirine her

147.23 ṭarafdan her nerseniñ yimişleri cıyulmış ve taratılmış bolur yaʿnī mekkege türli ṭarafdan fāʾideler kilür

147.24 (رزقا من لدنا) ḥużūrımızdan mekke ehline rızḳ bolsun içün (ولكن أكثرهم لا يعلمون)

147.25 ve likin mekke ḫalḳınıñ köpisi munı bilmesler (وكم أهلكنا من قرية) ve köp me ḳarye ehlinden

147.26 helāk ḳılduḳ (بطرت معيشتها) ol ḳarye ehli maʿīşetlerinde yavız boldılar ve allahnıñ ḥaḳnı ṣaḳlamadılar

147.27 yaʿnī evvelgi helāk ḳılınġan ḳarye ḫalḳınıñ ḥāli de ṭınçlıḳda ve devletde mekke ḫalḳınıñ ḥāli kibi körkem boldı

147.28 ṣoñra azġunlıḳları sebebli allahü teʿālā alarnı helāk ḳıldı sizni de şular kibi helāk ḳılur (فتلك مساكنهم) bes

II / 148

148.1 bu ḫarāb bolġan orunlar alarnıñ turġan orunlarıdur (لم تسكن من بعدهم إلا قليلا) ol ḳaryelerde

148.2 helāk ḳılınġan ehli ṣoñından tutulmadı meger az ġına kişi tutuldı mes̱elā misāfirler ve ötüp baruvçılar ġına

148.3 (وكنا نحن الوارثين) ol helāk bolġan ḳavmden orunlarunı biz aluvçı bolduḳ
(وما كان ربك مهلك

148.4 القرى) ve ey muḥammed ʿahm siniñ rabbiñ ḳarye (ehil)lerni helāk itüvçi bolmadı
(حتى يبعث في أمها رسولا)

148.5 ol ḳaryelerniñ aṣlı ve uluġsına peyġamber yibergenine ḳadar (يتلوا عليهم آياتنا) ol peyġamber ḳaryeleriniñ

148.6 aṣlı ve uluġsınıñ ehline bizniñ āyetlerimizni oḳur (وما كنا مهلكي القرى) daḫı biz ḳaryelerni helāk

148.7 ḳıluvçı bolmaduḳ (إلا وأهلها ظالمون) meger helāk ḳılur bolduḳ ol ḳaryeleriniñ ehlleri ẓulm ḳıluvçı

148.8 bolsalar (وما أوتيتم من شيء) ve şol nerse kim dünyā sebeblerinden sizge birildi
(فمتاع الحيوة الدنيا وزينتها)

148.9 bes ol nerse dünyā tirükliginiñ fāʾidelene turġan nersesidür hem ziynetidür
(وما عند الله خير وأبقى)

148.10 ve allah ḥużūrında bolġan fī'n-nefse de izgüdür hem hemīşe ḳaluvçıraḳdur
(أفلا تعقلون) eyā ʿaḳlıñıznı yürütüp

148.11 ḳarap bilmeysiz mi dünyā nersesini allah ḥużūrında bolġan nerse birlen almaşdurasız
(أفمن وعدناه وعدا حسنا)

148.12 eyā şol ādem biz ol ādemge körkem bolġān vaʿde (cennet)ni vaʿde ḳılduḳ (فهو لاقيه) bes ol ādem ol vaʿdege

148.13 yoluḳġuçıdur (كمن متعناه متاع الحيوة الدنيا) dünyā tirükliginiñ fāʾidelene turġan nersesi birlen fāʾidelendüre

148.14 turġan ādemimiz kibi berāber mi elbette bu ikisi berāber tügildür evvelgisiniñ mis̱āli müselmān ikinçisiniñ mis̱āli kāfir kibi

148.15 (ثم هو يوم القيامة من المحضرين) munıñ ṣoñında dünyā tirükliginiñ metāʿī birlen fāʾidelendürgen ādemimiz

148.16 ḳıyāmet küninde ʿaẕāb yā ki ḥesāb içün ḥāżir ḳılınmışlardandur (ويوم يناديهم) ve şol künni ey

148.17 muḥammed ʿahm ẕikr ḳıl ol künde allah kāfirlerge nidāʾ ḳılur (فيقول أين شركائي الذين كنتم تزعمون) bes

148.18 eytür allahü teʿālā sizniñ minim şerīklerim diyü zeʿam ḳıyılġan şerīklerim ḳayda diyü (قال الذين حق عليهم

148.19 القول) ḥaḳlarında cehennemni ādemler ve cinler birlen tutururmun digen sözim s̱ābit bolġan ādemler eytür

148.20 (ربنا هؤلاء الذين أغوينا) ey rabbimiz biz alarnı azdurġan ādemler oşbulardur (أغويناهم كما غوينا)

148.21 biz alarnı azdurduḳ (yaʿnī azġunlıḳġa ündedük) alar da biz iḫtiyārımız birlen azduḳımız kibi iḫtiyārları birlen azdılar

148.22 (تبرأنا إليك ما كانوا إيانا يعبدون) biz alardan hem alarnıñ iḫtiyār ḳılġan küfrlerinden siniñ ṣarı bizdük

148.23 alar bizge ʿibādet ḳılur bolmadılar belki alar nefs arzularına ʿibādet ḳılur boldılar (وقيل ادعوا

148.24 شركاءكم) daḫı allah ṭarafından kāfirlerge eytürler allahnıñ ʿibādetde şerīki dip zuʿm ḳılġan nerseleriñizni

148.25 (ṣanemlarıñıznı) ündeñiz diyü (فدعوهم) bes kāfirler ġāyet ḥayrān bolduḳlarından ṣanemlarġa ünderler

148.26 فلم يستجيبوا لهم) bes ol ṣanemlar ündevçi kāfirlerge cevāb birmesler (ورأوا العذاب) daḫı müşrikler

148.27 maʿbūdları içün ʿaẕābnı körürler (لو أنهم كانوا يهتدون) eger ol maʿbūdlar dünyāda ḥaḳlıḳġa könülgen

148.28 bolsalar idi āḫiretde ʿaẕābnı körmesler idi diyü eytürler (ويوم يناديهم) ve ey muḥammed (ʿahm) şol künni

II / 149

149.1 isiñe tüşür ol künde kāfirlerlerge allah (teʿālā) nidāʾ ḳılur (فيقول ماذا أجبتم المرسلين) öziñizge yiberilmiş

149.2 peyġamberlerden nerse ḳabūl itdiñiz diyü eytür (فعميت عليهم الأنباء يومئذ) bes ḳıyāmet küninde kāfirler üzerine

149.3 ḫaberler bilmesiz ve yaşrin bolur (فهم لا يتساءلون) bes ol kāfirlerniñ baʿżısı baʿżısından cevāb ṣoraşmaslar

149.4 çünki bilmevde hemmesi berāber idüki her ḳayusınıñ maʿlūmı (فأما من تاب وآمن وعمل صالحا) bes ammā şundayın

149.5 ādem küfrden tevbe itdi daḫı īmān kitürdi ve izgü ʿamel ḳıldı (فعسى أن يكون من المفلحين) bes ol

149.6 ādem öziniñ tamuġdan ḳutuluvçılardan boluvını ümīd itsün (وربك يخلق ما يشاء ويختار) ve ey muḥammed

149.7 (ʿahm) siniñ rabbiñ tilegen nersesini ḫalḳ hem iḫtiyār ḳılur (ما كان لهم الخيرة) kāfirler içün hiç nersede

149.8 iḫtiyār bolmadı (سبحان الله وتعالى عما يشركون) allahnı kimçiliklerden pāklaymun hem ol allahü teʿālā müşriklerniñ

149.9 allahġa şerīk ḳılġan nerselerinden bülend boldı (وربك يعلم ما تكن صدورهم) ve ey muḥammed (ʿahm) siniñ rabbiñ

149.10 kāfirlerniñ kökreklerinde yaşirgen nerselerini (siñe düşmānlıḳlarnı) bilür (وما يعلنون) daḫı siniñ ḥaḳıñda

149.11 āşikāre ḳılġan nerselerini (ḳabāḥat sözlerini) bilür (وهو الله لا إله إلا هو) ve ol allah ʿibādetke müsteḥaḳdur

149.12 ve ʿibādetke müsteḥaḳ hiç ẕāt yoḳdur meger ol allahü teʿālā ginedür (له الحمد في الأولى والآخرة) ol allah içündür

149.13 dünyāda hem āḫiretde ḥamd yaʿnī müʾminler allahnıñ birgen niʿmetleri üzerine dünyāda ḥamd itdükleri kibi āḫiretde

149.14 hem hamd eytürler (وله الحكم وإليه ترجعون) daḫı ḥükm ol allah içündür hem ḳıyāmet küninde ol allahġa

149.15 ḳaytarılmış bolursız (قل أرأيتم) ey muḥammed (ʿahm) mekke ehline miñe ḫaber biriñiz diyü eyt (إن جعل الله عليكم

149.16 الليل سرمدا) eger allah sizge ḳaranġu kiçni hemīşe ḳılsa ve sizniñ içün hiç yaḳtılıḳ bolmasa (إلى يوم

149.17 القيامة) ḳıyāmet künine ḳadar (من إله غير الله يأتيكم بضياء) allahdan başḳa sizge yaḳtılıḳnı kitüre turġan

149.18 nindeyin maʿbūd bar elbette yoḳ (أفلا تسمعون) eyā bu vaʿaẓnı tefekkür birlen işitmeysiz mi (قل أرأيتم)

149.19 ey muḥammed (ʿahm) mekke ehline miñe ḫaber biriñiz diyü eyt (إن جعل الله عليكم النهار سرمدا) eger allah sizge

149.20 yaḳtını kündizni hemīşe ḳılsa ve hiç ḳaranġulıḳ bolmasa (إلى يوم القيامة) ḳıyāmet künine ḳadar (من إله غير

149.21 الله يأتيكم بليل) allahdan başḳa sizge kiçni kitüre turġan nindeyin maʿbūd bar (تسكنون فيه) ol kiçde

149.22 rāḥatlanup ḳararlanursız elbette yoḳ (أفلا تبصرون) eyā ʿibret birlen ḳarap körmeysiz mi (ومن رحمته جعل لكم

149.23 الليل والنهار) daḫı allah öziniñ bendelerge raḥmetinden kiçni hem kündizni yaratdı (لتسكنوا فيه)

149.24 kiçni yaratdı kiçde ḳararlanuvıñız içün (ولتبتغوا من فضله) daḫı kündizni yaratdı allahnıñ fażlından

149.25 isteviñiz içün (ولعلكم تشكرون) daḫı allahnıñ niʿmetlerine şükr ḳıluvıñız içün (ويوم يناديهم)

149.26 daḫı ey muḥammed ʿahm şol künni isiñe tüşür ol künde allah müşriklerge nidāʾ ḳılur (فيقول أين شركائي

149.27 الذين كنتم تزعمون) bes allahü teʿālā eytür sizniñ minim şerīklerim diyü zuʿm ḳılġan şerīklerim ḳayda diyü

149.28 (ونزعنا من كل أمة شهيدا) ve her bir ümmetden özlerine şehādet bire turġan şāhid çıġarduḳ ol şāhid şol

II / 150

150.1 ümmetniñ peyġamberidür (فقلنا هاتوا برهانكم) bes ümmetlerge eytdük biz tutḳan dīniñizniñ düristlikne delīl

150.2 kitüriñiz diyü (فعلموا ان الحق لله) bes ümmetler bildiler bu vaḳtde düristlikde maʿbūd boluvda ḥaḳlıḳ allahġa

150.3 s̱ābitdür hiç kim maʿbūdlikde allahġa orṭaḳ bolmas (وضل عنهم ما كانوا يفترون) daḫı ümmetlerden iftirāʾ

150.4 ḳılġan nerseleri (bāṭılleri) ġāʾib boldı (ان قارون كان من قوم موسى) düristlikde ḳārūn mūsā

150.5 ʿahmnıñ ḳavminden boldı ḥażret-i mūsānıñ atası birlen bir toġma ḳardeşi yaṣher bin ḳāhisniñ oġlı

150.6 idi yaṣher ḥażret-i mūsāġa īmāñ kitürgen ādemlerden (فبغى عليهم) bes ḳārūn mūsā ʿahmnıñ ḳavmine

150.7 artuḳlıḳnı istedi ve küllisiniñ öziniñ emrine boy ṣunuvlarunı istedi yā ki mūsā ḳavmine ẓulm ḳıldı

150.8 maʿnāsında (وآتيناه من الكنوز) daḫı biz ḳārūnġa ḫazīnelerden birdük (ما ان مفاتحه لتنوء بالعصبة أولي

150.9 القوة) şol ḳadar māl birdük ol mālnıñ içükçilerini yüklev ḳuvvet iyesi bolġan köp cemāʿatke de aġır

150.10 bolur (اذ قال له قومه لا تفرح) şol vaḳtde mūsānıñ īmān kitürgen ḳavmi ḳārūnġa eytdi mālnıñ

150.11 köpligi birlen şādlanma ve maḳtanma (ان الله لا يحب الفرحين) düristlikde allahü teʿālā şādlanuvçılarnı

150.12 dost körmes (وابتغ فيما آتاك الله الدار الآخرة) daḫı allah öziñe birgen nersede (baylıḳda) āḫiret

150.13 yurṭını iste yaʿnī allahnıñ öziñe birgen mālından allah yolına ṣarf it (ولا تنس نصيبك من الدنيا)

150.14 daḫı düyādan bolġan ülüşüñni unutma yaʿnī öziñe yeterlik ḳadar alup ḳal (وأحسن كما أحسن الله)

150.15 (إِلَيْكَ) dahı allahnıñ bendelerine allah öziñe izgülik kılġan kibi izgülik kıl (وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِى

150.16 الْأَرْضِ) dahı yirde bozuklık isteme yaʿnī ẓulmge ve tekebbürlikke sebeb bolġan işler birlen ḫalkġa emr

150.17 kılma (إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ) düristlikde allahü teʿālā bozukluk kıluvçılarnı dost körmes (قَالَ

150.18 إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلٰى عِلْمٍ عِنْدِى) ḳārūn eytdi miñe bu māllarnı birilmiş boldı özimniñ ḥużūrımda bolġan

150.19 ʿilm üzerinde bolġanım ḥālde yaʿnī min ticāret ʿilmini kāmil bildim yā ki kimyā ʿilmini yā ki tevrāt ʿilmni

150.20 maʿnāsında ḥażret-i mūsānıñ ḳavmi içinde tevrātnı iñ ziyāde bilüvçi ḳārūn bolġan digenler (أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ

150.21 اللّٰهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ) eyā ḳārūn bilmedi mü düristlikde allahü teʿālā ḳārūndan ilk ni ḳadar zamān

150.22 ehllerinden helāk itdi (مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً) ḳārūndan ḳuvvetde ḳatırak bolġan ādemlerni (وَأَكْثَرُ

150.23 جَمْعًا) dahı māl cıyuvda köprek bolġan ādemlerni yaʿnī ḳārūndan ḳuvvetlirek ve bayrak ādemlerni (وَلَا يُسْئَلُ

150.24 عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ) dahı yavız kāfirler günāhlarından ṣoralmış bolmaslar belki toġrı tamuġġa yiberilürler

150.25 yaʿnī allahü teʿālā kāfirlerniñ ḥāline muṭṭaliʿ oldukından bilüv içün ṣoralmas yā ki şelte içün ṣoralmas belki

150.26 defʿī ʿaẕāb kılınurlar (فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهِ فِى زِينَتِهِ) bes ḳārūn türli ziyneti içinde köp ādemler birlen ḳavmi

150.27 üzerine çıkdı (قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا) dünyā tirükligi gine tiley turġan żaʾīf ādemler eytdi

150.28 (يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِىَ قَارُونُ) kāşki bizge ḳārūnġa birilgen mālnıñ oḫşaşı bolsa idi (إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ

II / 151

151.1 (عَظِيمٍ) düristlikde ol ḳārūn dünyādan uluġ ülüş iyesidür diyü (وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) daẖı āẖiret

151.2 ḥāllerini bilüv birilgen ādemler eytdi (وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللهِ خَيْرٌ) allah sizge helāklikni lāzım itse idi

151.3 allahnıñ āẖiretdegi s̱evābı izgürekdür ḳārūnġa birilgen nerseden (لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا) īmān kitürüp de izgü

151.4 ʿamel ḳılġan ādem içün (وَلَا يُلَقَّاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ) ve bu s̱evāb (cennet) ke yoluḳmas irişmes meger ʿibādetlerge

151.5 hem günāhlardan ṣabr itüvçiler gine yoluġur (فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ) bes biz ḳārūn hem yurṭnı ve māllarnı

151.6 yirden yutdurduḳ munıñ ḳıṣṣası ḳārūn mūsā (ʿahm)nı ġāyet rencitken ḥażret-i mūsā ḳardeşi bolduḳı içün

151.7 ḳārūnġa mudāra ḳıla iken zekāt farż ḳılınġaç ḥażret-i mūsā ḳārūn birlen her bir miñden bir berāberinde (mes̱elā miñ

151.8 ṣomġa bir ṣom berāberinde) ṣulḥ ḳılġan ḳārūn mālnı ḥesāb ḳılup ḳaraġanda bik köp māl çıġaçaḳ bolġaç

151.9 miñden birini birüvge de rāżı bolmaġan şundan ṣoñ ḳārūn benī isrāʾīl içinde ḥażret-i mūsānı rüsvāy

151.10 ve oyatlı iter içün bir zāniye ve ḥāmile ẖātunnı köp māl birlen yollaġan mūsā minim birlen zinā ḳıldı bu bala

151.11 mūsādan diyü eyt digen ʿıyd küninde ḥażret-i mūsā cemʿi ʿaẓīm içinde ẖuṭbe oḳuġan (vaʿaẓ söylegen) kimde kim

151.12 māl oġırlasa ḳolını kisemiz kimde kim ẖatunlı bola turup zinā ḳılsa ṭaş birlen berüp öltüremiz ẖatunsız bola turup

151.13 zinā ḳılsa yüz ḳamçı ṣoġamız diyü ḳārūn eytken ey mūsā eger zinā ḳıluvçı öziñ bolsañ da bu ḥükm yürütüle mi diyü

151.14 ḥażret-i mūsā eytken belī özim bolsam da şulay allahnıñ ḥükmi berāber digen ḳārūn eytken benī isrāʾīl

151.15 sini filāne ẖatun birlen zinā ḳılġan diyü zuʿm ḳılalar digen ḥażret-i mūsā ol ẖatunnı çaḳırtḳan ve rast söyle

151.16 digen ḫatun ḳarunnıñ māl berāberinde yolladuḳnı söylegen ḥażret-i mūsā ḳārūnnıñ bu işinden allahġa şikāyet

151.17 ḳılġan ḥażret-i mūsāġa allahü teʿālā vaḥy ḳılġan yirge tilegen nerseñ birlen emr ḳıl diyü ḥażret-i mūsā

151.18 eytken ey yir ḳārūnnı tut diyü ḳārūn tizine ḳadar yirge batḳan yirge ḥażret-i mūsā yine tut digen

151.19 ḳārūnnı biline ḳadar tutḳanına tut digen moynına ḳadar tutḳanına tut digen ḳārūn bütünley yir tübine

151.20 kitgen şol ḥālde ḳārūn hemīşe ḥażret-i mūsāġa yalbarġan ḥażret-i mūsā ġāyet açuvı kildükinden şefḳat

151.21 ḳılmaġan allahü teʿālā ḥażret-i mūsāġa vaḥy ḳılġan ḳārūn ni ḳadar yalbardı merḥamet ḳılmadıñ eger miñe bir gine

151.22 mertebe duʿā ḳılġan bolsa idi ḳabūl ḳılġan bolur idim diyü mundan ṣoñ benī isrāʾīl mūsā (ʿahm) ḳārūnnı

151.23 yirden yutdurdı māllarını ve yurtlarını özine alur içün digenler ṣoñra allahü teʿālā ḳārūnnıñ yurṭını

151.24 ve māllarını yirden yutdurġan (beydāvī) (فما كان له من فئة ينصرونه من دون الله) bes ḳārūn içün

151.25 allahdan başḳa hiç yardem bire turġan cemāʿat bolmadı (وما كان من المنتصرين) daḫı ḳārūn bu ʿaẕābdan

151.26 (yir yutuvdan ṭıyılġuçılardan da bolmadı (وأصبح الذين تمنوا مكانه بالأمس يقولون) daḫı ötken kiçde

151.27 ḳārunnıñ menzilesini arzu ḳılġan ādemler eytür bolup evrildiler (ويكأن الله يبسط الرزق لمن يشاء

151.28 من عباده ويقدر) ʿaceblenemün min göyā ki allahü teʿālā ḳullarından tilegen ādemine rızḳını töşey (kiñ ḳıla)

151.29 ve tilegen ādemine ṭar ḳıla (وي) teʿaccüb kelimesi el-ʾaceb maʿnāsında yā ki (وي) ḫaṭāġa oyġanuv vaḳtinde eytile

II / 152

152.1 turġan söz yānī ḳavm ḳārūnġa birilgen mālnıñ meselni arzu ḳıluvlarında bolġan ḫaṭālarını bildiler hem

152.2 ökindiler maʿnāsında yā ki (ويكان) bilmeysün mi körmeysün mi sin maʿnāsında (لولا ان من الله علينا لخسف بنا)

152.3 eger de arzu ḳılġan nersemizden köñlimizni döndürüv birlen allah bizge enʿām ḳılġan bolmasa idi ḳārūn kibi

152.4 bizni de yir yutḳan bolur idi (ويكانه لا يفلح الكافرون) ve ʿaceblenemün min göyā ki şāʾn allahnıñ niʿmetni

152.5 inkār itüvçiler maḳṣūdlarına irişmesler (تلك الدار الآخرة) bu āḫiret yurtı (نجعلها للذين) bu āḫiret

152.6 yurtını şundayın ādemler içün ḳılurmız (لا يريدون علوا في الارض ولا فسادا) ol ādemler yirde uluġlıḳnı

152.7 ve bozuḳlıḳnı tilemesler (والعاقبة للمتقين) daḫı maḳtalmış bolġan ʿāḳibet (cennet) allah rāżı bolmaġan işlerden

152.8 şaḳlanuvçılarġadur (من جاء بالحسنة فله خير منها) bir kişi izgülükni kitürse ol kişige ol izgülikden de

152.9 izgürek bolur yaʿnī on ülüş izgülik bolur (ومن جاء بالسيئة) ve bir kişi yavızlıḳnı kitürse (فلا يجزى)

152.10 (الذين عملوا السيئات) bes yavızlıklarnı ḳılġan ādemlerge cezā birilmes (الا ما كانوا يعملون) meger kılġan

152.11 ʿamelleriniñ cezāsı ġına birilür yaʿnī bir yavızlıḳġa bir gine ülüş yavız cezā bolur (ان الذي فرض عليك القرآن)

152.12 ey muḥammed (ʿahm) düristlikde siñe kurānnı oḳuvnı ve ḳurānda bolġan nerse birlen ʿamel itüvni vācib itken allah (لرادك

152.13 (الى معاد) ḳaytaçaḳ orunġa (mekkege) sini kiri ḳaytaruvçıdur niteki fetḥ-i mekke küninde ḳaytarġan yā ki ḳıyāmet

152.14 küninde maḳtavlu orunġa ḳaytarġuçıdur maʿnāsında (قل ربي اعلم من جاء بالهدى) ey muḥammed (ʿahm) eyt sin minim rabbim

152.15 bilgüçirekdür kim ḥaḳlıḳnı kitürgenlikni yaʿnī kimniñ ḥaḳlıḳda idükni (ومن هو في ضلال مبين) daḫı ẓāhir azġunlıḳda

152.16 bolġan ādemni de ḥaḳlıḳda bolġan ādemden resūl allah özi murād azġunlıḳda bolġan ādemden müşrikler murād

152.17 (وَمَا كُنْتَ تَرْجُو) ve ey muḥammed ʿahm sin ümīd iter bolmadıñ (أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ) öziñe ḳurānnıñ

152.18 ṭaşlanmış (birilmiş) boluvını (إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ) likin rabbiñ siñe ḳurānnı ṭaşladı (birdi)

152.19 özinden raḥmet yüzinden (فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ) bes ey muḥammed ʿahm kāfirlerge mudāra ḳıluv birlen

152.20 ve ṭaleblerini ḳabūl itüv birlen yardem birüvçi bolma (وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ اللهِ) daḫı ey muḥammed ʿahm sini

152.21 allahnıñ āyetlerini oḳuvdan bu kāfirler ṭıymasun yaʿnī alardan ḳorḳup allahnıñ āyetlerini (ḳurānnı)

152.22 oḳuvdan ṭıyulma (بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ) ḳurān āyetleri siñe indürülgenniñ ṣoñında (وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ)

152.23 daḫı rabbiñni birlevge ve rabbiññiñ ʿibādetine ḫalḳnı ünde (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı kāfirlerge müsāʿade

152.24 ve yardem birüv sebebli müşriklerden bolma (وَلَا تَدْعُ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ) daḫı allah birlen ikinçi maʿbūdnı ündeme

152.25 bu iki āyetde ẓāhirde ḫiṭāb resūl allahġa bolsa da ḥaḳīḳat ḫiṭāb resūl allah dīninde bolġan ādemlerge

152.26 yā ki maʿṣūm boluvçılıḳ nehy ḳıluvġa münāfī tügil (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳdur meger bir allah ġınadur

152.27 (كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ) her bir nerse helāk boluvçıdur meger allahü teʿālā özi gine helāk bolmas (لَهُ الْحُكْمُ

152.28 وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) ol allahġadur ḥükm hem ol allahġa ḳıyāmet küninde ḳaytarılmış bolursız.

152.29 ḳaṣāṣ sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

II/153

153.1 yikirmi toḳızınçı sūre ʿankebūt sūresi mekkede ingen cemʿī altmış toḳız āyet

153.2 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

153.3 (الم) bu sözinden mūradını allahü teʿālā özi bilür (أحسب الناس أن يتركوا) eyā ādemler ḳaldurulmış

153.4 boluvlarını ḥesāb ḳılurlar mı (أن يقولوا آمنا) īmān kitürdük biz diyü eytüvleri içün (وهم لا يفتنون)

153.5 ḥālbūkim alar īmānlarınıñ ḥaḳīḳī ikenligi birlen imtiḥān ḳılınmaslar yaʿnī ādemler yalġız biz īmān

153.6 kitürdük digen sözleri içüngine çın īmān birlen imtiḥān ḳılınmaġanları ḥālde ḳaldurulmış

153.7. boluvlarını ḥesāb ḳılurlar mı alay ḥesāb ḳılmasunlar belki allahü teʿālā ādemlerni aġır teklīfler birlen

153.8 imtiḥān ḳılur çünki yalġız īmān gerçi iḫlāṣ birlen bolsa da tamuġdan bütünley ḳuvvetlüni tilemey

153.9 mengü ḳaluvdan ḳuvvetlüni ġına tiley bu āyetni müşriklerniñ cebrinden şikāyet ḳılġan baʿżı ṣaḥābeler ḥaḳında

153.10 indi digenler (ولقد فتنا الذين من قبلهم) ve taḥḳīḳ biz bu ümmetden ilk bolġan ādemlerni de fitneledük

153.11 ve bu iş iski ʿādet bütün ümmet ḥaḳında boldı (فليعلمن الله الذين صدقوا) elbette allah bilür īmānda

153.12 rast bolġan ādemlerni (وليعلمن الكاذبين) daḫı īmānda yalġançılarnı bilür (أم حسب الذين يعملون

153.13 السيئات أن يسبقونا) yā ki yavız ʿamellerni ḳılġan ādemler bizge s̱ābit boluvlarını ḥesāb ḳıldı mu

153.14 yaʿnī yavız ʿamelleri berāberinde bizniñ cezāʾ birüvge ḳudretimizni ḳuvvet ḳılduruvnı ḥesāb ḳıldılar mı (ساء

153.15 ما يحكمون) eger biley ḥesāb ḳılsalar ḥükm itken nerseleri ni yavız boldı (من كان يرجو لقاء الله)

153.16 kimdür allahnıñ s̱evābına yoluḳuvnı ümīd iter bolsa (فَإِنَّ أَجَلَ اللّٰهِ لَآتٍ) bes düristlikde allahnıñ öziniñ

153.16 s̱evābına yoluḳuv içün taʿyīn itken vaḳti elbette kilüvçidür (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ve ol allah bendelerniñ

153.17 sözlerini işitüvçidür iʿtiḳādlarunı ve ʿamellerini bilgüçidür (وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ) ve bir kişi

153.18 ʿibādetlerde ṣabr ḳıluv ve günāhlardan ṭıyıluvda nefsi birlen ṣoğış ḳılsa ançaḳ ol kişi öz fāʾidesi

153.19 içün ṣoğış ḳılur yaʿnī fāʾidesi özine bolur (إِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ) düristlikde allahü teʿālā

153.20 bütün ʿālemden elbette muuñsızdur bendelerniñ ʿibādetine muḥtāc tügildür (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) daḫı

153.21 şundayın ādemler īmān kitürdiler hem izgü ʿameller ḳıldılar (لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) ol ādemlerden

153.22 küfrini hem günāhlarunı örtürmiz yaʿnī īmān sebebli küfrini ʿibādet sebebli günāhlarını yarlıḳarmız (وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ

153.23 أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ) daḫı ol ādemlerge ʿamel ḳılġan nerseleriniñ iñ körkem cezāʾsı birlen cezaʾ

153.24 birürmiz (وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا) daḫı ādemge ata ve anasına izgülik (iṭāʿat) ḳılmaḳ birlen

153.25 buyurduḳ (وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي) ve ey ādem eger siñe ata ve anañ miñe şerīk ḳıluv birlen teklīf itseler

153.26 (مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) siniñ ol nerseniñ maʿbūd boluvına bilmegen nerseni şerīk ḳıluv birlen (فَلَا تُطِعْهُمَا)

153.27 bes ata ve anaña bu işlerinde boy ṣunma alar sözi boyınça miñe şirk ḳılma çünki allahġa günāh bolġan

II / 154

154.1 işde bendege iṭāᶜat ḳıluv dürist tügil bu āyetde işāret bar düristligi maᶜlūm bolmaġan nersege iyerüvniñ

154.2 dürist tügilligine gerçi bāṭıl idüki maᶜlūm bolmasa da (إلى مرجعكم) ḳaytaçaḳ ornıñız miñedür yaᶜnī

154.3 sizniñ īmāñ kitürgeniñizde ve şirk ḳılġanıñızda ata ve anasına izgülik ḳılġanıñızda hem ata ve anasını

154.4 rencitkeniñizde hemmeñiz miñe ḳaytaçaḳsız (فأنبئكم بما كنتم تعملون) bes sizniñ ᶜamel ḳılġan nerseñiz

154.5 berāberinde cezā᾽ birüv birlen sizge ḫaber birürmün (والذين آمنوا وعملوا الصالحات) daḫı şundayın

154.6 ādemler īmān kitürdiler hem izgü ᶜameller ḳıldılar (لندخلنهم في الصالحين) elbette andayın

154.7 ādemlerni izgüler cümlesine kiritürmiz (ومن الناس من يقول آمنا بالله) daḫı ādemler cümlesinden

154.8 şundayın ādemler bardur allahġa īmān kitürdük diyü eytürler (فإذا أوذي في الله) bes her ḳayçan

154.9 ol ādemler allahġa īmān kitürüvleri üzerine kāfirler ṭarafından rencitilmiş bolsalar (جعل فتنة الناس

154.10 كعذاب الله) bendeler ṭarafından īmāndan döndürüvde irişken fitneni (rencitüvni) allahnıñ ᶜaẕābı kibi ḳılurlar

154.11 (ولئن جاء نصر من ربك) ve eger rabbiñden (ġanīmet ve bir şehrni fetḥ ḳıluv kibi) yardem kilse (ليقولن إنا كنا معكم)

154.12 bu żaᶜīf īmānlı ādemler yā ki münāfıḳlar müselmāñlarġa eytürler biz sizniñ birlen dīnde birge bolduḳ diyü (أوليس

154.13 الله بأعلم بما في صدور العالمين) eyā allah özine başḳa bolġan ᶜālemniñ (bendelerniñ) kökreklerinde bolġan

154.14 nerselerini (iḫlāṣ ve nifāḳlarnı) bilgüçi tügil mi (وليعلمن الله الذين آمنوا) daḫı elbette allah (teᶜālā)

154.15 çın köñilleri birlen īmān kitürgen ādemlerni bilür (وليعلمن المنافقين) daḫı ṭışdan ġına īmān kitürgen

154.16 ādemlerni de bilür ve her birisine ḳıyāmet küninde tiyüşli cezāsını birür (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا) daḫı

154.17 kāfir bolġan ādemler īmān kitürgen ādemlerge eytdi (اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا) bizniñ dīn yolımızġa iyeriñiz (وَلْنَحْمِلْ

154.18 خَطَايَاكُمْ) daḫı biz sizniñ günāhlarıñıznı yüklermiz (وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ) daḫı kāfirler müʾminlerniñ

154.19 günāhlarından hiç nerseni yüklevçi tügildür (إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) düristlikde ol kāfirler günāhlarıñıznı yüklermiz

154.20 digen sözlerinde yalġançılardur (وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ) daḫı ol kāfirler özleriniñ aġır yüklerini (uluġ

154.21 günāhlarnı) yüklevçilerdür (وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ) daḫı özleriniñ aġır yükleri birlen birge azdurġan ādemlerniñ de

154.22 aġır yüklerini (uluġ günāhlarını) yüklevçilerdür (وَلَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ) daḫı kāfirler

154.23 ḳıyāmet küninde iftirā ḳılġan nerselerinden (ādemlerni azdurġan bāṭıllıḳlarından) ṣoralmış bolurlar (وَلَقَدْ

154.24 أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ) ve taḥḳīḳ biz nūḥ (ʿahm)nı ḳavmine dīn üyretür içün peyġamber itüp yiberdük (فَلَبِثَ فِيهِمْ

154.25 أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا) bes nūḥ (ʿahm) ḳavmi içinde illi yıl ġına kim miñ yıl turdı yaʿnī toḳız yüz illi

154.26 yıl turdı ḥażret-i nūḥ ḳırġınçı yıl başında peyġamber boldı ḳavmini toḳız yüz illi yıl dīnge ündedi vemaʿ

154.27 ẕalik bik az ġına ādem īmān kitürdi ṭūfandan ṣoñ altmış yıl ʿömr sürdi digenler bu ḳıṣṣadan maḳṣūd

154.28 resūl allahnı tesliye hem aġırlıḳlarına çıdamlı boluvına berkitüv ādem balalarında iki yüz yıl ʿömr sürüvde maʿhūd

II / 155

155.1 bolmasa da ḥażret-i nūḥnıñ miñ yılġa ḳarīb ʿömr eytüvi ḳudretu'l-lahġa nisbet yıraḳ tügil çünki peyġamberler ḥaḳında

155.2 ādem ʿaḳlı irişmey turġan ḫāriḳu'l-ʿāde(ʿādetden ṭışḳı) işler bolġan (فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ)

155.3 bes nūḥ (ʿahm) ḳavmini ṭūfan ṣuvı tutdı ḥābūkim alar küfr sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılar idi (فَأَنْجَيْنَاهُ

155.4 وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ) bes biz ṭūfandan nūḥ (ʿahm) nı hem kime iyelerine (nūḥ ʿahmke īmān kitürüp kimege

155.5 kirgen ādemlerni) ḳutḳarduḳ (وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ) daḫı biz nūḥ vāḳıʿasını bütün ʿālemge ʿibret ḳılduḳ

155.6 (وَإِبْرَاهِيمَ) daḫı dīn üyretür içün ibrāhīm (ʿahm) nı yiberdük (إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) şol vaḳtde ibrāhīm (ʿahm)

155.7 ḳavmine eytdi (اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ) allahġa ʿibādet ḳılıñız ve allahġa ḫilāflıḳ ḳıluvdan ḳorḳıñız diyü (ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ

155.8 لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) eger siz bilseñiz sizniñ içün allahġa ʿibādet ḳıluvıñız hem allahġa ḫilāflıḳ ḳıluvdan

155.9 ḳorḳuvıñız öziñizniñ bolġan işiñizden izgüdür (إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا) ançaḳ siz allahdan başḳa

155.10 ṣanemlarġa ʿibādet ḳılursız (وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا) daḫı ṣanemlarnı maʿbūd dip aṭavda yalġannı eytürsiz

155.11 ve içiñizden çıġarursız (إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) düristlikde sizniñ allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan

155.12 nerseleriñiz (لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا) sizniñ içün rızḳnı mülklenmesler (فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ) bes allah

155.13 ḥużūrında rızḳ isteñiz (وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ) daḫı allahġa ʿibādet ḳılıñız daḫı allahnıñ niʿmetine şükr ḳılıñız

155.14 (إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) ol allahġa ḳaytarılmış bolursız (وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ) ve eger siz mini

155.15 yalġanġa tutsañız bes taḥḳīḳ sizden ilk bolġan ümmetler de peyġamberlerni yalġanġa tutdılar alarnıñ yalġanġa

155.16 tutuvları hiç peyġamberlerine żarar ḳılmadı oşandaḳ sizniñ de yalġanġa tutuvıñızdan miñe hiç żarar yoḳ belki

155.17 żararı öziñizge gine (وما على الرسول الا البلاغ المبين) ve peyġamber üzerine vācib bolmas meger açuḳ ḥaḳnı

155.18 irişdürüv gine vācib bolur (أولم يروا كيف يبدئ الله الخلق) eyā mekke kāfirleri bilmediler mi allah niçük ḫalḳnı

155.19 başda yaraṭur (ثم يعيده) munıñ ṣoñında ḳıyāmet küninde niçük ḳaytadan yaraṭur (ان ذلك على الله يسير)

155.20 düristlikde ḫalḳnı başda hem ḳaytadan yaratuv allah üzerine ciñildür (قل سيروا في الارض) ey muḥammed (ʿahm)

155.21 mekke kāfirlerine eyt yirde yürüñiz bu söz ibrāhīm (ʿahm)nıñ ḳavmine eytken sözi bolsa da allahü teʿālā bu sözni

155.22 eytüv birlen resūl allahġa ḳılġan (فانظروا كيف بدأ الخلق) bes iʿtibar ḳılup ḳarañız allah ḫalḳnı

155.23 türli cins ve türli ḥālde itüp niçük yaraṭuvnı başladı (ثم الله ينشئ النشأة الآخرة) munıñ ṣoñında allah

155.24 āḫırġı tirüklikni niçük bar ḳılur (ان الله على كل شيء قدير) düristlikde allahü teʿālā her nerse

üzerine

155.25 küçi yitküçidür (يعذب من يشاء ويرحم من يشاء) allah tilegen ādemini ʿaẕāb ḳılur ve tilegen ādemine

155.26 merḥamet ḳılur (واليه تقلبون) ve ol allahġa ḳaytarılmış bolursız (وما انتم بمعجزين في الارض ولا في السماء)

155.27 daḫı siz rabbiñizni öziñizge irişüvden yirde de hem kökde de ʿāciz ḳıluvçı tügillersiz (وما لكم من دون الله)

155.28 من ولي ولا نصير) daḫı sizniñ içün allahdan başḳa dost da ve yardemçi de yoḳdur (والذين كفروا)

II / 156

156.1 بآيات الله ولقائه) dahı şundayın ādemler allahnıñ āyetlerini hem allahġa yoluġuvnı inkār itdiler

156.2 (أولئك يئسوا من رحمتي) bu ṣıfatdaġı ādemler minim raḥmetimden ümīd kisdiler (وأولئك لهم

156.3 عذاب أليم) dahı bu ṣıfatdaġı ādemler alarġa rencitküçi ʿaẕāb bolur (فما كان جواب قومه) bes

156.4 ibrāhīm (ʿahm) ḳavminiñ ibrāhīmge cevābı bolmadı (إلا أن قالوا اقتلوه أو حرقوه) meger eytüvleri boldı

156.5 ibrāhīmni öltüriñiz yā ki oṭḳa ṣalup yandurıñız diyü (فأنجاه الله من النار) ibrāhīm (ʿahm)nı oṭḳa ṣalduḳlarında

156.6 bes allah ibrāhīmni oṭdan ḳutḳardı (إن في ذلك لآيات) düristlikde ibrāhīmni oṭdan yandurmay

156.7 ḳutḳaruvda uluġ ʿibretler bolġuçıdur (لقوم يؤمنون) īmān kitürgen ḳavm içün (وقال إنما اتخذتم من

156.8 دون الله أوثانا) dahı ibrāhīm ʿahm eytdi ançaḳ siz allahdan başḳa ṣanemlarnı tutdıñız (مودة بينكم

156.9 في الحيوة الدنيا) dünyā tirükliginde arañızda dostlıḳġa sebeb itüp (ثم يوم القيامة يكفر بعضكم ببعض)

156.10 munıñ ṣoñında ḳıyāmet küninde baʿżıñız baʿżıñıznı inkār iter (ويلعن بعضكم بعضا) dahı baʿżıñız baʿżıñızġa

156.11 laʿnet oḳur (ومأويكم النار) dahı her ḳayuñıznıñ baraçaḳ ornıñız tamuġdur (وما لكم من ناصرين)

156.12 dahı sizniñ içün ʿaẕābdan ḳutḳara turġan yardemçiler yoḳdur (فآمن له لوط) bes ibrāhīm ʿahmge

156.13 ḳardaşınıñ oġlı lūṭ ʿahm īmān kitürdi ve iñ evvel īmān kitürgen ādem lūṭ ʿahm bolġan (وَقَالَ اِنّى

156.14 مُهَاجِرٌ اِلى رَبّى) daḫı ibrāhīm ʿahm eytdi düristlikde min rabbim ḳoşḳan orunġa hicret ḳıluvçımun

156.15 (köçüp baruvçımun) diyü (اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) düristlikde rabbim her işde üstündür ve her

156.16 bir işinde ḥikmet iyesidür yaʿnī mini düşmānlar żararından ṣaḳlar ve kendime münāsib bolġan iş birlen

156.17 miñe emr ḳılur (وَوَهَبْنَا لَهُ اِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) daḫı biz ibrāhīm ʿahmge isḥāḳ hem yaʿḳūb ʿaleyhimü’s-selāmnı

156.18 hibe ḳılduḳ (وَجَعَلْنَا فى ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ) daḫı biz ibrāhīm ʿahmnıñ balaları içinde peyġamberlik

156.19 ḳılduḳ hem kitāb ḳılduḳ (yiberdük) (وَآتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فى الدُّنْيَا) daḫı ibrāhīm ʿahmge bizniñ ḳoşḳan ornımızġa

156.20 hicret ḳıluvı beraberine dünyāda ecrini birdük (وَاِنَّهُ فى الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ) daḫı düristlikde ol

156.21 ibrāhīm āḫiretde elbette izgüler cümlesindendür (وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) daḫı biz peyġamber itüp lūṭ ʿahmnı

156.22 yiberdük şol vaḳtde öziniñ ḳavmine eytdi (اِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ) eyā düristlikde siz mi ġāyet

156.23 ḳabāḥat işke kilesiz yaʿni livāṭa ḳılasız (مَاسَبَقَكُمْ بِهَا مِنَ الْعَالَمِينَ) bu ḳabāḥat işde bütün ʿālemden

156.24 sizge hiç ādem ilk bolmadı yaʿnī mundayın ḳabāḥat işni sizge ḳadrli hiç kim ḳılduḳı yoḳ (اَئِنَّكُمْ

156.25 لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ) eyā siz mi irlerge kilesiz (وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ) daḫı kişi öltürüv birlen ve māl ṭalap

156.26 aluv birlen yol kise siz yā ki nesl boluvnı kise siz (وَتَأْتُونَ فى نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ) daḫı

156.27 meclisleriñizde ḳabāḥat işke kilesiz cimāʿ ve ceyl yiberüv kibi işlerge (فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ) bes lūṭ

156.28 ʿahmnıñ ḳavminiñ cevābı bolmadı (إلا أن قالوا ائتنا بعذاب الله) meger cevābları eytüvleri boldı

II / 157

157.1 bizge allahnıñ ʿaẕābını kitür (إن كنت من الصادقين) eger bu işimizni ḳabāḥatke ṣayuvıñda rastlardan

157.2 bolsañ (قال رب انصرني على القوم المفسدين) lūṭ ʿahm eytdi ey rabbim bu ḳabāḥat işni çıġaruv

157.3 sebebli ḫalḳnı bozuvçı ḳavm üzerine ʿaẕāb indürüv birlen miñe yardem bir (ولما جاءت رسلنا إبراهيم بالبشرى)

157.4 daḫı bizniñ ilçi ferişteleriimiz ibrāhīmge süyünç ḫaber birlen kilgenleri zamānda (قالوا إنا مهلكوا أهل

157.5 هذه القرية) ferişteler eytdiler düristlikde biz bu ḳarye (sedūm ḳaryesi) ehlini helāk itüvçimiz (إن

157.6 أهلها كانوا ظالمين) düristlikde bu ḳarye ehli küfr ve türli günāhlar sebebli ẓulm ḳıluvçı boldılar (قال

157.7 إن فيها لوطا) ferişteler bu ḳarye ehlini helāk itemiz digeç ibrāhīm ʿahm eytdi ol ḳaryede lūṭ ʿahm

157.8 bar didi (قالوا نحن أعلم بمن فيها) ilçi ferişteler eytdiler biz ol ḳaryede bolġan ādemlerni bilemiz

157.9 (لننجينه وأهله) elbette biz lūṭ ʿahmnı hem de ehlini helāk boluvdan ḳurḳarurmız (إلا امرأته كانت من الغابرين)

157.10 meger ḫatunnı ḳutḳarmaymız ḫatunı ʿaẕābda ḳaluvçılardan boldı (ولما أن جاءت رسلنا لوطا) ve ilçi

157.11 ferişteleriimiz lūṭ ʿahmġa kilgenleri zamānda (سيء بهم وضاق بهم ذرعا) bu ilçiler sebebli lūṭ ʿahmge

157.12 ḳayġu ḳildi hem bu ilçiler sebebli kökrek yüzünden ṭar idi ḥāṣılı ḳorḳuvından keyfi kitdi vaṭnı

157.13 bitdi (وقالوا لا تخف ولا تحزن) daḫı ferişteler lūṭ ʿahmnıñ ḳorḳduġını bilgeç eytdiler ey lūṭ ḳorḳma

157.14 ve ḳayġurma (انا منجوك واهلك) düristlikde biz sini ve ehliñni ʿaẕābdan ḳutḳaruvçılarmız (الا امرأتك

157.15 كانت من الغابرين) meger ḫatunıññı ʿaẕābdan ḳutḳarmaymız ol ḫatunıñ ʿaẕābda ḳaluvçılardan boldı

157.16 (انا منزلون على اهل هذه القرية) düristlikde biz bu ḳarye ehli üzerine indürüvçilermiz (رجزا من

157.17 السماء) kökden ʿaẕābnı (بما كانوا يفسقون) allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvları sebebli (ولقد تركنا منها آية

157.18 بينة) ve taḥḳīḳ biz lūṭ ʿahm ḳaryesinden ẓāhir ʿalāmet ḳaldurduḳ yaʿnī meşhūr hikāyetlerini yā ki ḫarāb

157.19 bolġan yurṭlarınıñ eṡerlerini (لقوم يعقلون) iʿtibār ḳıluvda ʿaḳllarını yürütken ḳavm içün (والى

157.20 مدين اخاهم شعيبا) ve daḫı medyen ḫalḳına ḳardaşları şuʿayyib ʿahmnı peyġamber itüp yiberdük (فقال يا قوم

157.21 اعبدوا الله) bes şuʿayyib ʿahm eytdi ey ḳavmim allahġa ʿibādet ḳıluñız (وارجوا اليوم الآخر) daḫı āḫiret

157.22 küniniñ ṡevābını ümīd itiñiz yaʿnī ṡevābnı ümīd itüvge sebeb bolġan işlerni ḳılıñız (ولا تعثوا في الارض

157.23 مفسدين) daḫı yirde bozuḳlıḳ ḳıluvçı bolġanıñız ḥālde yürümeñiz (فكذبوه فاخذتهم الرجفة) bes medyen

157.24 ḫalḳı şuʿayyib ʿahmnı yalġanġa tutdılar bes alarnı ḳaṭı yir silkinüv ʿaẕābı yā ki cebrāʾīl ʿahm ṭavışı

157.25 tutdı (فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ) bes medyen ẖalḳı tizlerine çökkenleri ḥālde yurṭlarında ölükler

157.26 bolup evrildiler (وَعَادًا وَثَمُودَ) daẖı ʿād ve s̱emūd ḳavmini helāk ḳılduḳ (وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ)

157.27 ve taḥḳīḳ sizge bu helāk ḳılınġan ḳavmlerniñ turġan orunlarından baʿżısı ẓāhir boldı yaʿnī her

157.28 ḳayçan bu orunlardan ötken vaḳtde ʿibret birlen ḳarasañız (وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ) daẖı

II / 158

158.1 bu helāk ḳılġan ḳavmlerge şeyṭān yavız ʿamellerini körkem ve ziynetli itüp körsetdi (فَصَدَّهُمْ عَنِ

158.2 السَّبِيلِ) bes alarnı şeyṭān allahnıñ yolından (dīninden) ṭıydı (وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ) daẖı alar fikr

158.3 ve baṣīretke ḳudretli boldılar vemaʿ ẕalik fikr ḳılmadılar yā ki ʿaẕābnıñ özlerine tutaşuvı

nı şiksiz bilür

158.4 boldılar (وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ) daẖı ḳārūnnı hem firʿavunnı ve hāmānnı helāk itdük yā ki bularnı ẕikr

158.5 ḳıl maʿnāsında (وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ) ve taḥḳīḳ mūsā (ʿahm) bu üçisine ẓāhir bolġan muʿcizeler birlen

158.6 kildi (فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ) bes bu üçisi yirde uluġlıḳ istediler (وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ) daẖı allahnıñ

158.7 emriniñ irişüvini ötkerüvçi bolmadılar belki allahnıñ ʿaẕāb birlen emri özlerine irişdi (فَكُلًّا

158.8 أَخَذْنَا بِذَنْبِهِ) bes bu ẕikr ḳılınġan ḳavmlerden her birisini günāhsı sebebli ʿaẕāb birlen tutduḳ (فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا

158.9 (عَلَيْهِ حَاصِبًا) bes bu ʿaẕāb birlen tutulġan ādemlerden şundayın ādemler bardur ol ādemlerge ve uvaḳ ṭaşlı iskiçi

158.10 cil yiberdük (lūṭ ḳavmi kibi) (وَمِنْهُم مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ) daḫı bu ādemlerden şundayın ādemler bardur alarnı ṭavış

158.11 ʿaẕāb tutdı (medyen hem s̱emūd ḳavmi kibi) (وَمِنْهُم مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ) daḫı ol ādemlerden şundayın ādemler

158.12 bardur ol ādemni yirden yutdurduḳ (ḳārūn kibi) (وَمِنْهُم مَّنْ أَغْرَقْنَا) daḫı ol ādemlerden şundayın ādemler

158.13 bardur alarnı ṣuġa ġarḳ itdük (nūḥ ḳavmi hem firʿavunnıñ özi hem ḳavmi kibi) (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ)

158.14 bularnı ʿaẕāb ḳıluv birlen allah (teʿālā) bularġa ẓulm ḳılur bolmadı (وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ve likin

158.15 bular özlerine özleri ẓulm ḳılur boldılar (مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ) allahdan başḳa fāʾidelerini

158.16 ümīd itüp ve işlerini tapşırup dostlar ve başlar tutḳan ādemlerniñ ṣıfatı yaʿnī ṣanemlarnı maʿbūd tutḳan

158.17 ādemlerniñ ṣıfatı (كَمَثَلِ الْعَنكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا) iv yaṣaġan ürmeküç ṣıfatı kibidür (وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ

158.18 (لَبَيْتُ الْعَنكَبُوتِ) daḫı düristlikde ivlerniñ iñ żaʿīfi elbette ürmeküç üydür (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) eger

158.19 bilseler ṣanemlarda şunıñ kibi çünki ürmeküç oyası issilikden ve ṣalḳundan żararnı yibere almaġan

158.20 ve fāide bire almaġan kibi ṣanemlarda ʿibādet ḳıluvçılarına fāʾide bire almaylar hem żararnı da yibere almaylar

158.21 (إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ) düristlikde allah kāfirlerniñ allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan nerselerini

158.22 biledür (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ve ol allahü teʿālā işinde ġālibdür ve ḥikmet iyesidür ammā cānsız ṣanemlar yoḳ nerse

158.23 ḥükmindedür (وتلك الامثال نضربها للناس) ve bu ẕikr ḳılınġan mes̱ellerni ādemlerge beyān ḳılurmız (وما يعقلها

158.24 الا العالمون) ve bu mes̱ellerni bilmes meger ʿālimler gine bilür (خلق الله السموات والارض بالحق) allah (teʿālā)

158.25 köklerni ve yirlerni ḥaḳlıḳ birlen yaratdı (ان فى ذلك لاية للمؤمنين) düristlikde köklerni ve yirlerni yaratuvda

158.26 īmān kitürüvçi ādemler içün allahnıñ ḳudretine delālet ḳıla turġan uluġ ʿalāmetler bardur yikirminçi

158.27 cüzʾniñ tercemesi tamām boldı

158.28 (اتل ما اوحى اليك من الكتاب) ey muḥammed (ʿahm) öziñe vaḥy ḳılınġan nerseni (ḳurānnı) oḳu (واقم الصلوة)

II / 159

159.1 daḫı namāznı öte (ان الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنكر) düristlikde namāz fāḥiş ve ḳabāḥat işlerden ṭıyar

159.2 (ولذكر الله اكبر) daḫı elbette allahnıñ ẕikrini içine alġan namāz başḳa ʿibādetlerden uluġraḳdur (والله

159.3 يعلم ما تصنعون) ve allah (teʿālā) sizniñ namāzdan ve başḳa ʿibādetlerden ḳılġan işleriñizni biledür ve her ḳayusı

159.4 berāberinde körkem cezā bireçekdür (ولا تجادلوا اهل الكتاب) ve ey müʿminler kitāb ehli (yehūd ve naṣārālar) birlen

159.5 cidāl ḳılışmañız (daʿvālaşmañız) (الا بالتى هى احسن) meger körkem ṭarīḳ birlen gine cidāl ḳılışıñız (الا الذين

159.6 ظلموا منهم) meger ehli kitābdan düşmānlıḳda ifrāṭ kitüv birlen ẓulm ḳılġanları birlen gine cidāl ḳılışıñız ḥāṣıl

159.7 ehl-i kitābnıñ ḳatı sözlerine yumşaḳ söz birlen muḳābele ḳılıñız meger artuḳ düşmānlarına ṣoġışuv ve cizye töletüv

159.8 kibi ḳatı muʿāmele ḳılsañız żarar yoḳ (وقولوا آمنا بالذي أنزل إلينا) daḫı kitāb ehline eytiñiz üzerimizge

159.9 indürülgen nersege (ḳurānġa) īmān kitürdük diyü (وأنزل إليكم) daḫı sizge indürilgen nersege (tevrāt

159.10 birlen incīlge) īmān kitürdük diyü (وإلهنا وإلهكم واحد) ve bizniñ hem sizniñ maʿbūdıñız birdür (ونحن له مسلمون)

159.11 ve biz hemmemizniñ maʿbūdı bolġan allahġa ġına boy ṣunuvçımız ammā sizniñ kibi ʿālimlerni ve rāhiblerni de terbiye

159.12 itüvçi diyü iʿtiḳād ḳılmaymız diyü (وكذلك أنزلنا إليك الكتاب) daḫı oşandaḳ yaʿnī başḳa kütb-i

159.13 semāviyeni indürdükimiz kibi siñe de kitāb (ḳurān) indürdük (فالذين آتيناهم الكتاب) bes şundayın

159.14 ādemler biz alarġa kitāb birdük yaʿnī selām oġlı ʿabdu'l-lah hem alarġa iyergen ādemler kibiler (يؤمنون به) ḳurānġa

159.15 īmān kitürürler (ومن هؤلاء من يؤمن به) daḫı bu mekke ʿarablarından da ḳurānġa īmān kitürgenleri bardur (وما

159.16 يجحد بآياتنا إلا الكافرون) ve bizniñ āyetlerimizni inkār ḳılmas meger kāfirler gine inkār ḳılur yaʿni küfrge

159.17 çomuvçılar ġına (وما كنت تتلوا من قبله من كتاب) ey muḥammed (ʿahm) daḫı sin ḳurān inmesden burun kitāb

159.18 oḳur bolmadıñ (ولا تخطه بيمينك) daḫı oñ ḳolıñ birlen yazu yazar bolmadıñ (إذا لارتاب المبطلون)

159.19 bu vaḳtde yaʿnī eger kitāb oḳuġan ve yazu yazġan bolsañ bāṭılġa çomuvçılar ḳurānnıñ allah ḥużūrından boluvına

159.20 şik ḳılurlar idi ve eytürler idi muḥammed (ʿahm) ḳurānnı üyrendi ve başḳa semāvī kitāblardan cıydı diyü

159.21 (بل هو آيات بينات) belki ol ḳurān ẓāhir bolġan āyetlerdür (في صدور الذين أوتوا العلم) ʿilm birilgen

159.22 ādemlerniñ kökreklerinde ḥıfẓ ḳılınmışdur hiç kimniñ ḳurānnı özgertüvge küçi yitmes (وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا)

159.23 إِلَّا الظَّالِمُونَ) ve bizniñ āyetlerimizni inkār itmes meger ẓulmġa çomuvçılar ġına inkār iter (وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ)

159.24 عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) daḫı mekke kāfirleri eytdiler kāşki muḥammed (ʿahm) üzerine rabbisinden başḳa peyġamberlerge

159.25 indürülgen muʿcizeler kibi muʿcize indürülse idi diyü yaʿnī ṣāliḥ (ʿahm)nıñ tevesi mūsā (ʿahm)nıñ ṭayaġı

159.26 ʿīsā (ʿahm)nıñ māʾidesi kibi (قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللهِ) eyt sin müşriklerge ey muḥammed (ʿahm) ançaḳ muʿcizeler

159.27 allah ḥużūrındadur allah ol muʿcizelerni tilegen revişinçe indürür min siz ṣoraġan muʿcizeni kitürürge ḳādir

159.28 tügilmün (وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ) ve ançaḳ min özime birilgen āyetler birlen açuḳ ḳorḳutuvçımun (أَوَلَمْ

II / 160

160.1 يَكْفِهِمْ) eyā muʿcize bolurġa mekke müşriklerine yitmedi mü (أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ) düristlikde biz siñe

160.2 ḳurān indürdük (يُتْلَى عَلَيْهِمْ) ol ḳurānnı mekke müşriklerine hemīşe oḳulur (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَى)

160.3 لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) düristlikde bu muʿcizeligi ḳıyāmet künine ḳadar dāʾim bolġan ḳurānda īmān kitürgen ḳavm

160.4 içün raḥmet hem vaʿaẓ bolġuçıdur (قُلْ كَفَى بِاللهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا) eyt sin ey muḥammed ʿahm mekke

160.5 müşriklerine minim rast peyġamber boluvıma minim aramda şāhid boluv yüzinden allah yiter (يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ

160.6 وَالْأَرْضِ) ol allah köklerde hem yirlerde bolġan nerseni bilür bes ol allahġa minim ḥālimde ve sizniñ

160.7 ḥāliñizde yaşrun bolmas (وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ) daḫı bāṭılge īmān kitürgen ādemler (وَكَفَرُوا بِاللَّهِ)

160.8 daḫı allahġa kāfir (münkir) bolġan ādemler (أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ) bu ṣıfatda bolġan ādemler küfrni īmān

160.9 birlen almaşduruvları sebebli ẓarar itüvçilerdür (وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ) ey muḥammed ʿahm mekke müşrikleri

160.10 bizge kökden ṭaş yaġdur digen sözleri birlen sinden ʿaẕābnı aşuḳdururlar (وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى

160.11 لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ) ve eger de her bir ʿaẕāb içün taʿyīn ḳılınġan müddet bolmasa idi elbette mekke müşriklerine

160.12 ʿaẕāb kilür idi (وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) daḫı ol mekke müşriklerine ʿaẕāb kilür ḥālbūkim

160.13 alar ʿaẕābnıñ kilüvini bilmesler (يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ) ey muḥammed ʿahm mekke müşrikleri sinden ʿaẕābnı

160.14 aşuḳdururlar (وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ) daḫı düristlikde cehennem ḳıyāmet küninde kāfirlerni oṭı birlen

160.15 çulġap aluvçıdur (يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ) şol künde cehennem kāfirlerni çulġap aluvçıdur ol kāfirlerni

160.16 ʿaẕāb ürter (مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ) kāfirlerniñ üstünden daḫı da ayaḳ astlarından (وَيَقُولُ ذُوقُوا

160.17 مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) daḫı allahü teʿālā eytür kāfirlerge ʿamel ḳılġan nerseñizniñ cezāʾsını tatuñız diyü (يَا عِبَادِيَ

160.18 الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ḳullarım (إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ) düristlikde minim yirim

160.19 kiñdür bes miñe ġına ʿibādet ḳılıñız yaʿnī bir yirde sizge miñe ʿibādet ḳıluv içün aġırlıḳ bolsa

160.20 ve ol yirde diniñiz içün noḳṣanlıḳ bolsa ḳayu orunda miñe ʿibādet ḳıluvıñız içün ciñillik ve diniñiz içün

160.21 ḥürriyet (irgenlik) bolsa şol orunġa köçiñiz minim yirim kiñdür maʿnāsında (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) her bir

160.22 cān iyesi tilese nindeyin orunda bolsa da ölümni tatuvçıdur (ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ) munıñ ṣoñında bizge cezāʾ

160.23 içün ḳaytarılmış bolursız (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) daḫı şundayın ādemler īmān kitürdiler ve izgü

160.24 ʿameller ḳıldılar (لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا) ol ādemler içün cennetden bülend orunlar ḥāżirlermiz (تَجْرِي مِنْ

160.25 تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol büyük ve bülend orunlarnıñ astlarından yılġa (ṣu)lar aġar (خَالِدِينَ فِيهَا) ol

160.26 bülend orunlarda mengü ḳalġanları ḥālde (نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ) ni ḫoş boldı ʿamel ḳıluvçılarnıñ ecri

160.27 bolġan cennet (الَّذِينَ صَبَرُوا) şundayın ʿamel ḳıluvçılar müşriklerniñ rencitüvine ve hicret aġırlıḳına

160.28 ṣabrlıḳ ḳıldılar (وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) daḫı rableri üzerine işlerini ṭapşırur boldılar (وَكَأَيِّنْ

II / 161

161.1 مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا) ve köp me yirde yürüy turġan ḥayvān żaʿīfliki içün rızḳnı yükley

161.2 almas (اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ) allah ol ḥayvānı da daḫı sizni de rızḳlandurur (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ)

161.3 ve ol allah sizniñ söziñizni işitküçi ve köñliñizde bolġan nerseni bilgüçidür (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ

161.4 السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ) ve eger sin ey muḥammed ʿahm mekke müşriklerinden köklerni ve yirlerni kim yaratdı diyü ṣorasañ

161.5 (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) daḫı ḳuyaşnı ve āyetni kim müsaḫḫir ḳıldı diyü ṣorasañ (لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ) elbette köklerni

161.6 ve yirlerni allah yaratdı hem ḳuyaş birlen aynı allah masḫar ḳıldı dip eytürler (فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ) bes

161.7 bu söz birlen iḳrār ḳılduḳları ṣoñında niçük allahnıñ birlikinden döndürülmiş bolalar (اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ

161.8 يَشَاۤءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ) allah ḳullarından tilegen kişisi içün rızḳnı kiñ ḳılur ve tilegen kişisi içün

161.9 rızḳnı ṭar ḳılur (اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) düristlikde allah her bir nerseni bilgüçidür (وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ

161.10 مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً) ve eger mekke müşriklerinden ṣorasañ sin ey muḥammed ʿahm kökden ṣunı kim indürdi diyü (فَاَحْيَا

161.11 بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا) bes yir kibüv sebebli ölgenniñ ṣoñında şol ṣu birlen yirni kim tirgüzdi diyü

161.12 (لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ) elbette mekke müşrikleri yirge kökden ṣunı allah indürdi hem ol ṣu birlen yirni allah

161.13 tirgüzdi diyü eytürler (قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ) ey muḥammed mundayın azġunlıḳda ṣaḳlavı üzerine allahġa ḥamd

161.14 bolsun diyü eyt (بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) belki müşriklerniñ köpisi ʿaḳllarını yırtup ḳaramaslar şunıñ

161.15 içün de her nerseni yaraṭuvçı allah diyü iḳrār ḳılsalar da allahġa ṣanemlarnı şerīk ḳılurlar (وَمَا هٰذِهِ

161.16 الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا) ve bu ḥaḳīr dünyānıñ tirükligi tügildür (اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ) meger fāʾidesiz ve oyun işdür (وَاِنَّ

161.17 (الدار الآخرة لهي الحيوان) daḫı düristlikde āḫiret yurṭı elbette çın tirüklikdür (لو كانوا يعلمون) eger munı bilseler

161.18 elbette çın tirüklik yurṭı bolġan āḫiret yurṭına ḥaḳīr ve fānī bolġan dünyānı iḫtiyār ḳılmaslar (فاذا ركبوا

161.19 في الفلك) bes her ḳayçan müşrikler kimege aṭlansalar (otursalar) (دعوا الله مخلصين له الدين) dīnni ḫāliṣ

161.20 allah içün ḳılġanları ḥālde allahġa duʿā ḳılurlar (فلما نجاهم الى البر) bes her ḳayçan ol müşriklerni dīñgiz

161.21 ḳorḳuvından ḳurı yirge çıġarup ḳutḳarsaḳ (اذا هم يشركون) şol vaḳtduḳ bāṭıl maʿbūdlarını allahġa şerīk

161.22 ḳılurlar (ليكفروا بما آتيناهم) biz özlerine birgen ḳorḳudan ḳutḳaruv niʿmetine küfrān ḳılsunlar içün

161.23 (وليتمتعوا) daḫı ṣanemlar ʿibādetine cıyuluvları birlen fāʾidelensünler içün allahü teʿālānıñ bu emri ḳorḳutuv

161.24 içün (فسوف يعلمون) bes bu işleriniñ āḫırınıñ ḳabāḥatligini tiz bilürler (أولم يروا انا جعلنا حرما آمنا)

161.25 eyā mekke ehli bilmediler mü düristlikde biz mekke şehrini ṭınçlık iyesi bolġan ḥaram yiri ḳılduḳ yaʿnī mekke ehlini

161.26 ṭalanuvdan ve öltürülüvden ve ẓulm ḳılınuvdan emīn ḳılduḳ (ويتخطف الناس من حولهم) ḥālbūkim mekke tirelerinden

161.27 ādemler ṭalanmış ve esīr alınmış bolurlar yaʿnī baʿżısı ṭalar hem esīr iter ammā mekke bu işlerden ṭınçlıḳda

161.28 (أفبالباطل يؤمنون وبنعمة الله يكفرون) eyā mekke ehli bāṭılġa īmān kitürürler mi ve allahnıñ niʿmetine küfrān

II / 162

162.1 ḳılurlar mı (ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا) daḫı allahġa yalġannı iftirā ḳılġan ādemdenden[1] de ẓālimrek

162.2 kişi bar mı elbette yoḳ (او كذب بالحق لما جاءه) yā ki ḥaḳlıḳ kilgenniñ ṣoñında ḥaḳnı yalġanġa tutḳan

162.3 ādemden ẓālimrek kişi bar mı elbette yoḳ (اليس فى جهنم مثوى للكافرين) eyā cehennemde kāfirlerge baraçaḳ

162.4 orun yoḳ mı elbette bar (والذين جاهدوا فينا) ve şundayın ādemler bizniñ ḥaḳḳımızda ṭırışdılar (لنهدينهم سبلنا)

162.5 elbette ol ādemlerni özimizge irişüv yollarına köndürürmiz bu āyet ictihād zamānnıñ münḳariż tügil idükne

162.6 delālet ḳıladur bu mesʾele ḥaḳında ṭarīḳa-i muḥammediye tercemesinde yazmış idük (وان الله لمع المحسنين) daḫı düristlikde

162.7 allahü teʿālā elbette dīnge yardem birüv birlen izgülik ḳıluvçılar birlen birgedür yaʿnī dīnge yardem birüvçilerge

162.8 yardem birüvçidür (ʿankebūt sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

[1] "ādemden" olmalı.

162.9 otuzınçı sūre rūm sūresi mekkede ingen altmış āyet

162.10 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

162.11 (الٓمٓ) bu sözinden murādını cenāb-ı ḥaḳḳ özi bilür yā ki allah birlen resūli arasında bir sırdur (غُلِبَتِ الرُّومُ

162.12 فِي أَدْنَى الْأَرْضِ) ehl-i kitābdan rūmlar arab yiriniñ özlerine yaḳın bolġan yirinde mecūsī bolġan fārslar

162.13 ṭarafından ṣoġışda ciñildiler (وَهُم مِّن بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ) ve ol rūmlar fārslar ṭarafından ciñildükleri

162.14 ṣoñında fārislerge ġālib bolurlar yaʿnī ciñerler (فِي بِضْعِ سِنِينَ) bir niçe yıllar içinde (بِضْعِ) dip eyte üç

162.15 yıldan on yılġa ḳadar munıñ ḳıṣṣası eẕraʿat birlen baṣra arasında ehl-i kitābdan rūm birlen mecūsīlerden fārisler

162.16 ṣoġış ḳılġanlar fārisler rūmlarġa ġālib bolġanlar bu vaḳt fārislarnıñ pādişāhsı kisrā ir ve yüz nām

162.17 kimse bolġan rūmlarnıñ fārisler ṭarafından maġlūb boluv ẖaberi mekkege işitilgeç bu ẖaber resūlġa hem

162.18 müʾminlerge aġır ṭuyulġan çünki fārisler mecūs rūmlar kitāb bolġan müşrikler şādlanġanlar ve eytkenler

162.19 siz müselmānlar hem naṣārā ehl-i kitābsız biz hem fārisler kitābsız mecūssız bizniñ ḳardeşlerimiz sizniñ ḳardeşleriñizge

162.20 ġālib boldılar biz de sizge tizden ġālib bolaçaḳmız diyü şundan ṣoñ bu āyet iñgen ebū bekr müşriklerge

162.21 eytken ve allah rūmlar fārislerge bir niçe yıl içinde ġālib bolaçaḳlar digen übeyy bin ẖalef yalġan eytesün

162.22 ideñiz nizāʿlaşamız her birimizde on teve berāberinde digen müddetni üç yıl yaṣaġanlar üç yıl içinde rūmlar

162.23 fārislerge ġālib bolsalar ẖalef oġlı ebūbekr el-ṣıddīḳġa on teve bireçek bolġan eger ġālib bola

162.24 almasalar ebū bekr el-ṣıddīḳ ebūge on teve bireçek bolġan ebū bekr el-ṣıddīḳ bu vāḳıʿadan resūl allahġa ẖaber

162.25 birdükde resūl allah eytken müddetni yıraġraḳ ḳıl tevelerni artdura tüş diyü şundan ṣoñ müddetni toḳız yıl tevelerni

162.26 yüz yaṣaġanlar ẖalef oġlı übeyy müddetden burun vefāt bolġan ḥudeybiye küninde rūmlar ṣoġışup fārislerni

162.27 ciñgenler ḥażret-i ebū bekr ẖalef oġlı übeyyniñ balalarından yüz teveni alġan resūl allah bu yüz tevelerni ṣadaḳa

162.28 bir diyü ebū bekr el-ṣıddīḳġa emr itken bu vāḳıʿa resūl allahnıñ ḥaḳḳ peyġamber boluvına ḳurānnıñ allah ḥużūrından

162.29 boluvına ẓāhir delīl bola çünki bu ġaybden ẖaber imam ḳına da eyte bu vāḳıʿa birlen istidlāl ḳılup imām aʿẓam

II / 163

163.1 birlen imām muḥammed dār-ı ḥarbde ʿuḳūd-ı fāsideniñ (bozuḳ muʿāmelelerniñ) düristlikde bardılardı mes̱elā müslim birlen

163.2 kāfir arasında dār-ı ḥarbde ribā dürist boluv kibi oşandaḳ başḳa muʿāmelelerde ribā ḥaḳında ḥadīs hem bar resūl allah

163.3 eytken (لاربوا بين المسلم والحربي في دار الحرب) diyü maʿnāsı müselmān birlen harbī arasında dār-ı ḥarbde

163.4 ribā yoḳ digen söz bes bu āyet müselmān birlen ḥarbī arasında ʿuḳūd-ı fasideniñ dürist boluvına delālet

163.5 ḳıla oşandaḳ iki müselmān arasında da dürist diyüvçiler bar dār-ı ḥarbde (لله الأمر من قبل ومن بعد)

163.6 rūmlarnıñ ġālib boluvlarında ilkde (maġlūb bolġanları vaḳtde de) iş allah içündür hem rūmlarnıñ

163.7 maġlūb boluvlarından ṣoñra (ġālib bolduḳları vaḳtde de) iş allah içündür (ويومئذ يفرح المؤمنون

163.8 بنصر الله) rūmlar fārislerge ġālib bolġan künde allahnıñ yardemı sebebli müʿminler şādlanurlar (بنصر من

163.9 يشاء) allah (teʿa) tilegen ādemine yardem birür yaʿnī fārislerge bir vaḳtde yardem birse ikinçi vaḳtde

163.10 rūmlarġa yardem birür (وهو العزيز الرحيم) ve ol allah işde ġālibdür ve hem raḥmet ḳılġuçıdur (وعد الله)

163.11 allah yardemin vaᶜde ḳılmaḳ birlen vaᶜde ḳıldı (لا يخلف الله وعده) allah vaᶜdesine ḫilāflıḳ ḳılmas (ولكن

163.12 أكثر الناس لا يعلمون) likin ādemlerniñ köpisi allahnıñ vaᶜdesine ḫilāf ḳıluvın bilmesler (يعلمون

163.13 ظاهرا من الحيوة الدنيا) ādemlerniñ köpisi dünyā tirükliginden ẓāhirini gine bilürler yaᶜñī közlerine

163.14 köringenni gine (وهم عن الآخرة هم غافلون) ve ol ādemler āḫiretden ġāfillerdür yaᶜnī dünyānıñ ġāyesi ve dünyādan

163.15 maḳṣūd bolġan āḫiretni bilmesler (أولم يتفكروا في أنفسهم) eyā mekke müşrikleri özleriniñ işlerinde fikr

163.16 ḳılmadılar mu (ما خلق الله السموات والأرض) allah (teᶜālā) köklerni ve yirlerni yaratmadı (وما بينهما) daḫı

163.17 kökler birlen yirler arasında bolġan nerselerni yaratmadı (إلا بالحق وأجل مسمى) meger ḥaḳlıḳ birlen ve bilgüli

163.18 müddet birlen yaratdı (وإن كثيرا من الناس بلقاء ربهم لكافرون) daḫı düristlikde ādemlerniñ köpisi

163.19 rableriniñ cezāsına yoluġuvnı elbette inkār itüvçilerdür (أولم يسيروا في الأرض) eyā mekke kāfirlerni yirde seyr

163.20 ḳılmadılar mu (فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم) bes eger seyr ḳılsalar idi özlerinden burun

163.21 bolġan yavız ḳavmlerniñ ṣoñġı ḥālleri niçük bolduḳını ḳararlar idi (كانوا أشد منهم قوة) mekke kāfirlerinden

163.22 burun helāk ḳılınġan yavız ḳavmler bulardan ḳuvvet yüzünden ḳatıraḳ boldılar yaᶜnī ḳuvvetlirek boldılar

163.23 (وأثاروا الأرض) daḫı yirniñ üstüni ṣular ve maᶜdenler çıġar içün eylendürür boldılar (وعمروها أكثر

163.24 مما عمروها) daḫı mekke kāfirleriniñ ᶜimāretinden köprek yirni ᶜimāret ḳılur boldılar (وجاءتهم رسلهم

163.25 بالبينات) daḫı mekke kāfirlerinden burun bolġan kāfir ḳavmlerine peyġamberlerni ẓāhir muᶜcizeler birlen kitürdiler (فما

163.26 كان الله ليظلمهم) bes allah alarġa ẓulm ḳılur bolmadı (ولكن كانوا أنفسهم يظلمون) ve likin peyġamberlerniñ

163.27 emrlerini tutmaduḳları sebebli özlerine özleri ẓulm ḳılur boldılar (ثم كان عاقبة الذين أساؤا

163.28 (السُّوأَى) munıñ ṣoñında yavızlıḳ ḳılġan ādemlerniñ ṣoñġı ḥāli yavız bolġan ʿaẕāb boldı (أَنْ كَذَّبُوا

II / 164

164.1 بِآيَاتِ اللهِ) allahnıñ āyetlerini yalġanġa tutuvları sebebli (وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ) daḫı allahnıñ āyetlerini

164.2 ḫorġa ṣayavçı boluvları sebebli (اَللهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ) allah ḫalḳnı başda yaraṭur munıñ ṣoñında

164.3 ḳıyāmet küninde ḳaytadan yaraṭur (ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) munıñ ṣoñında cezā içün allahġa ḳaytarılmış bolursız

164.4 (وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ) ve ḳıyāmet ḳāʾim bolġan künde kāfirler ümīdsiz ve ḥayrān bolganları

164.5 ḥālde nik tururlar (وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ) daḫı kāfirler içün allahġa ʿibādetde şerīk itüp

164.6 tutḳan nerselerinden (maʿbūdlerinden) yardemçiler bolmas (وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ) daḫı müşrikler allahġa

164.7 ʿibādetde şerīk itken nerselerini (maʿbūdlerini) inkār itüvçi bolurlar (وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ

164.8 يَتَفَرَّقُونَ) ve şol kün kim ḳıyāmet ḳāʾim olsa ol künde müʾminler ve kāfirler ayrulurlar (فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا

164.9 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) ammā şundayın ādemler īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (فَهُمْ فِي

164.10 رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ) bes andayın ādemler cennet baḳçesinde yüzlerini yaḳturtḳan şādlıḳ birlen

164.11 şādlanurlar (وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا) ammā şundayın ādemler kāfir boldılar (وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ

164.12 الْآخِرَةِ) daḫı bizniñ āyetlerimizni hem bizge yoluḳuvnı yalġanġa tutdılar (فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ) bes

164.13 andayın ādemler ʿaẕābke ḥāżir ḳılınmış bolurlar (فَسُبْحَانَ اللهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ) bes allahġa tesbīḥ

164.14 itiñiz (namāz oḳuñız) kiçke kirdügiñiz vaḳtde daḫı tañġa kirdükiñiz vaḳtde yaʿnī aḫşam ve yassıʿ hem irte namāzın

164.15 oḳuñız (وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) ve ol allah içündür köklerde ve yirlerde her maḳtav (وَعَشِيًّا) daḫı

164.16 kündizniñ āḫırında tesbīḥ itiñiz yaʿnī ikindi namāzın oḳuñız (وَحِينَ تُظْهِرُونَ) daḫı öyle vaḳtine

164.17 kirdükiñiz vaḳtde tesbīḥ itiñiz yaʿnī öyle namāzını oḳuñız bu āyet beş vaḳt namāznıñ meşrūʿ boluvı
164.18 ḥaḳındadur. ḥażret-i ibn-i ʿabbās eyte bu āyet beş vaḳt namāznı cāmʿi diy inmez içün bu vaḳtlarnı taḫṣīṣ çünki
164.19 bu vaḳtlarda allahnıñ niʿmetleri müteceddid bola (يخرج الحي من الميت) ol allah ölükden tirükni çıġarur
164.20 (meni ṣuvından ādemni, bu yomırḳadan ḥayvānnı çıġarduḳı kibi) (ويخرج الميت من الحي) daḫı tirükden
164.21 ölükni çıġarur (meni ṣuvını ādemden, yomırḳanı (kökeyini) ḥayvāndan çıġaruvı kibi) (ويحيي الأرض
164.22 بعد موتها) daḫı kipüv sebebli ölgenniñ ṣoñında ölenler ösdürüv birlen yirni tirgüzür (وكذلك
164.23 تخرجون) oşandaḳ yaʿnī bu çıġaruvlar kibi ḳabrleriñizden çıġarılmış bolursız (ومن آياته أن خلقكم من
164.24 تراب) daḫı ʿālemni yaraṭuvda bolġan ʿalāmetler cümlesindendür sizni tofraḳdan yaraṭuvı (ثم إذا أنتم
164.25 بشر تنتشرون) munıñ ṣoñında her ḳayçan ādem bolsañız yirge saçılırsız (ومن آياته أن خلق لكم
164.26 من أنفسكم أزواجا) daḫı allahnıñ kemāl ḳudretine delālet ḳıla turġan ʿalāmetler cümlesindendür sizniñ içün
164.27 öz cinsleriñizden ḫatunlarıñıznı yaraṭuvı ikinçi cinsden yaraṭmavı yā ki nefs öziñizden yaraṭuvı
164.28 çünki ḥavvāʾ anamız ādem ʿaleyhi's-selāmdan başḳa ḫatunlar irler fenninden yaraṭılġan (لتسكنوا إليها)

165

165.1 allahnıñ ḫatunlarıñıznı öz cinsiñizden yaraṭuvı ol ḫatunlar üzerine meyl ḳıluvıñız ve ülfetlenüviñiz üçün
165.2 (وجعل بينكم مودة ورحمة) daḫı sizniñ arañızda yaʿnī irler birlen ḫatunlar arasında yā ki muṭlaḳa
165.3 ādemler arasında dostluḳ ve şefḳatlülük ḳıldı bu dostluḳ ve şefḳatlülük başḳa ḥayvānlar arasında yoḳ
165.4 allahü teʿanıñ bu ṭarīḳ ḳıluvı ādem balaları birisine birisi yardem birişsünler içün ve şefḳat ḳılışsunlar
165.5 içün (إن في ذلك لآيات لقوم يتفكرون) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde fikrli ḳavm içün

165.6 uluġ ˁibretler bardur (وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) daẖı allahnıñ kemāl ḳudretine delālet ḳıla turġan
165.7 ˁalāmetler cümlersindendür allahnıñ köklerni ve yirlerni yaraṭuvı (وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ) daẖı
165.8 tilleriñizniñ ve tüsleriñizniñ türli boluvı (إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ) düristlikde bu tillerniñ türli boluvında
165.9 ˁilm iyeleri içün uluġ ˁibretler bardur (وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) daẖı allahnıñ kemāl ḳudretine
165.10 delālet ḳıla turġan ˁalāmetler cümlersindendür ḳuvve-i nefsāniye hem de ḳuvve-i ṭabīˁ iyeleriñizni rāḥatlendürür içün
165.11 kiçde ve kündizde yuḳulavıñız (وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ) daẖı kiçde ve kündizde allahnıñ fażldan maˁāş istevge
165.12 yā ki kiçde yuḳlavıñız ve kündizde allahnıñ fażlından maˁāş isteviñiz (إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ)
165.13 düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nersede iˁtibār birlen sözni işitken ḳavm içün uluġ ˁibretler bardur (وَمِنْ
165.14 آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا) daẖı allahnıñ kemāl ḳudretine delālet ḳıla turġan ˁalāmetler cümlesindendür
165.15 yaşin ṣoġuvdan ḳorḳġanıñız daẖı yaġmurnı ümīd itkeniñiz ḥālde allahnıñ sizge yaşinni körsetüvi
165.16 (وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) daẖı ol allah kökden ṣunı indürür (فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) bes ol ṣu
165.17 birlen ölgenniñ ṣoñında yirni tirgüzür (إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan
165.18 nerselerde ˁaḳllarını yürütüp ḳaraġan ḳavm içün uluġ ˁibretler bolġuçıdur (وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ
165.19 وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ) daẖı allahnıñ kemāl ḳudretine delālet ḳıla turġan ˁalāmetler cümlesindendür rökniñ ve yirniñ
165.20 körülmiş tirekden başḳa allahnıñ emri birlen turuvı (ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ) munıñ ṣoñında
165.21 her ḳayçan allah sizni ḳabrleriñizden ḳobarıluvıñız içün ey ölükler ḳabrleriñizden çıġıñız diyü bir ündev birlen
165.22 ündese (إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ) şol vaḳtduḳ siz ḳabrleriñizden çıġarsız bu da allahnıñ kemāl ḳudretiniñ
165.23 ˁalāmetlerindendür (وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) daẖı ol allahnıñ mülkidür köklerde ve yirlerde bolġan ˁaḳl
165.24 iyeleri (كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ) bularnıñ her birisi uluġ boy ṣunuvçılardur (وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ)
165.25 ve ol allah şundayın allahdur ẖalḳnı başda yaratur hem ḳıyāmet küninde ḳaytadan ḳaraṭur (وَهُوَ أَهْوَنُ

165.26 (عليه) ve ḳaytadan yaraṭuv başda yaraṭuvdan allah üzerine sizniñ ḳıyāsıñızġa ḳaraġanda ciñilrekdür (وله

165.27 المثل الاعلى) ve ol allahü teʿālā içündür şāʾnı ʿacīb ve bülend bolġan ve ṣaf (في السموات والارض) köklerde

165.28 ve yirlerde (وهو العزيز الحكيم) ve ol allahü teʿālā her işke küçi yitküçidür hem her işinde ḥikmet

165.29 iyesidür (ضرب لكم مثلا من انفسكم) allah sizniñ içün öz ḥāliñizden alınġan mes̱elni beyān itdi

II / 166

166.1 (هل لكم من ما ملكت ايمانكم من شركاء) oñ ḳollarıñız mülklengen nerseden (ḳullar ve kinizekleriñizden)

166.2 sizniñ içün orṭaḳ ādemler bar mı (فيما رزقناكم) bizniñ sizge rızḳlandurġan nersemizde (māllarıñızda)

166.3 (فانتم فيه سواء) bes siz biz rızḳlandurġan nersede memlūkleriñiz birlen berāber bolursız biz rızḳlandurġan nersede

166.4 sizniñ kibi memlūkleriñizde taṣarruf ḳılur elbette bu iş yoḳ ve ḥālāniki siz ve memlūkleriñiz hemmeñiz ādemlikde berābersiz (تخافونهم

166.5 كخيفتكم انفسكم) ol memlūkleriñizniñ orṭaḳ bolup māllarıñızda taṣarruf ḳıluvından ḳorḳarsız öziñizniñ (āzād

166.6 ādemlerniñ) orṭaḳ bolup māllarıñızda taṣarruf ḳıluvından ḳorḳuvıñız kibi bes eytdi ādem boluvçılıḳda orṭaḳ

166.7 bola turup memlūkleriñiz sizge māllarıñızda ortaḳ bolmasalar niçük bütünley başḳa bolġan allahnıñ baʿż memlūklerini

166.8 allahġa şerīk ḳılasız (كذلك نفصل الايات) oşandaḳ yaʿnī bu açuḳ beyān kibi āyetlerni açuḳ beyān

166.9 ḳılurmız (لقوم يعقلون) ʿaḳllarını istiʿmāl ḳılġan ḳavm içün (بل اتبع الذين ظلموا اهواءهم بغير علم)

166.10 belki şirk sebebli ẓulm ḳılġan ādemler bilmegenleri ḥālde nefs arzularına iyerdiler (فمن يهدي من اضل

166.11 الله) bes allah ḥaḳdan azdurġan kişini ḥaḳḳ yolġa kim köndürür yaʿnī hiç kim köndüre almas (وما لهم من

166.12 ناصرين) daḫı ḥaḳḳ yoldan adaşḳan ādemler içün azġunluḳdan ḳutḳara turġan yardemçiler yoḳdur (فاقم

166.13 (وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا) bes ey muḥammed (ʿahm) dīnge avışḳan ḥālde yüziñni dīnge yöneldür (فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي

166.14 فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا) allahnıñ şundayın yaraṭuvı üzerine yapışıñız allah ol fıṭrat üzerine ādemlerni yaratdı

166.15 yaʿnī ḫurāfātdan yıraḳ bolġan dīn fıṭrı üzerine yapışıñız (لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ) allahnıñ yaratḳan dīn

166.16 fıṭrını almaşmaḳ mümkin bolmas (ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ) bu dīn fıṭrı toġrı dīndür (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ

166.17 لَا يَعْلَمُونَ) likin ādemlerniñ köpisi bu dīn fıṭrınıñ toġrı idükni bilmesler (مُنِيبِينَ إِلَيْهِ) allahnıñ dīnine

166.18 yapışñız allahġa ḳaytḳanıñız ḥālde (وَاتَّقُوهُ) daḫı allahdan ḳorḳġanıñız ḥālde (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ) daḫı namāz oḳuġanıñız

166.19 ḥālde (وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ) daḫı allahġa şirket ḳıluvçılardan bolmañız (مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ)

166.20 dīnlerni türlige ayurġan ādemlerden bolmañız (وَكَانُوا شِيَعًا) daḫı dīnlerini türlige ayuruvçılar

166.21 azduruvda imām bolġan ādemlerine iyergen fırḳalar boldılar (كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ) her bir ṭāʾife
166.22 öz ḥużūrında bolġan nerse birlen şādlanuvçılardur ve her birisi özi tutḳan meslekni ḥaḳḳ diyü ẓann

166.23 ḳılur (وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ) ve her ḳayçan ādemlerni aġırlıḳ ve ḳatılıḳ tutsa (دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ)

166.24 rablerine ḳaytḳanları ḥālde rablerine duʿā ḳılurlar (ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً) munıñ ṣoñında ādemlerge

166.25 rableri özinden raḥmetni tatutsa (إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ) şol vaḳtduḳ ādemlerden bir cemāʿat

166.26 rablerine şirket ḳılurlar (لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ) biz özlerine birgen nerseni inkār ḳılsunlar içün

166.27 (فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) bes dünyāda fāʾideleniñiz ve tiz fāʾidelenüviñizniñ ʿāḳıbetini bilürsiz (أَمْ أَنْزَلْنَا

166.28 عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا) eyā biz müşrikler üzerine delīl indürdükimi yā ki delīl iyesi ferişte indürdükimi

II / 167

167.1 (فهو يتكلّم) bes ol delīl söyleşür mi yā ki delīl iyesi ferişte söyleşür mi (بما كانوا به يشركون)
167.2 müşriklerniñ allahġa şerīk ḳılġan nerseleri birlen yā ki şerīk ḳıluvları birlen (وإذا أذقنا الناس رحمة)
167.3 (فرحوا بها) ve her ḳayçan ādemlerge raḥmetini tatutsa da ol raḥmet sebebli şādlanurlar (وإن تصبهم سيّئة بما)
167.4 (قدّمت أيديهم) ve eger ādemlerge ḳolları ilk ḳılġan nerse (yavız ʿamelleri) sebebli yavızlıḳ irişse
167.5 (إذا هم يقنطون) şol vaḳtduḳ ādemler allahnıñ raḥmetinden ümīd kiserler (أولم يروا أنّ الله يبسط الرزق)
167.6 (لمن يشاء ويقدر) eyā müşrikler bilmediler mi düristlikde allah tilegen ādemi içün rızḳnı kiñ ḳılur ve tilegen
167.7 ādemi içün ṭar ḳılur (إنّ في ذلك لآيات لقوم يؤمنون) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde īmān
167.8 kitürgen ḳavm içün uluġ ʿibretler bardur allahü teʿālā ẕevi'l-erḥām nafaḳasınıñ vācib boluvı hem ribānıñ ḥarām boluvı
167.9 ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (فآت ذا القربى حقّه) bes ey muḥammed (ʿahm) yaḳınlıḳ iyesi ḳardeşiñe ḥaḳḳını
167.10 bir (والمسكين وابن السبيل) daḫı miskīnge hem yol oġlına (misāfirge) ḥaḳḳını bir (ذلك خير للذين)
167.11 (يريدون وجه الله) bu ādemlerniñ ḥaḳlarnı birüv ve allahnıñ rıżālıġını istegen ādemler içün izgüdür (وأولئك
167.12 (هم المفلحون) daḫı bu ṣıfatlı ādemler mengülük saʿādetke irişküçilerdür (وما آتيتم من ربا) ve şol nerse kim
167.13 artuḳluḳdan anı birdiñiz yaʿnī sizniñ muʿāmelede ḥarām bolġan artuḳluḳnı birgen nerseñiz yā ki köp ve artuḳ
167.14 mükāfātnı ümīd itüp birgen hediye ve hibeñiz (ليربوا في أموال الناس) birüvçi ādemlerniñ māllarında artduruv
167.15 içün (فلا يربوا عند الله) bes allah ḥużūrında bu birgen nerseñiz mübārek bolmas (وما آتيتم من زكوة) ve şol

167.16 nerse kim zekātdan siz anı birdiñiz (تُرِيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِ) allahnıñ rıżālıġını istegeniñiz ḥālde (فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ)
167.17 bes allahnıñ rıżālıġını istep zekāt birüvçiler alardur s̱evāblarnı ḳat ḳat ḳıluvçılar (اَللّٰهُ الَّذِى خَلَقَكُمْ)
167.18 sizni yaratḳan ẕāt allahdur (ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ) yaratḳannıñ ṣoñında ol allah sizge rızḳ
167.19 birdi munıñ ṣoñında sizni ötürür munıñ ṣoñında ḳıyāmet küninde sizni tirgüzür bu işlerniñ hemmesini ḳılġan
167.20 ẕāt allahdur (هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ) eyā siz müşriklerniñ allahġa şerīk itüp tutḳan nerseleriñizden (maʿbūdleriñizden)
167.21 bar mı (مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَىْءٍ) bu ẕikr ḳılınġan işleriñizden (yaraṭuvdan, rızḳ, birüvden, öltürüvden
167.22 ve tirgüzüvden) birisini ḳılġan ẕāt elbette yoḳ (سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ) allah kimçiliklerden
167.23 pāk ve müşriklerniñ şerīk ḳılġan nerselerinden bülend boldı (ظَهَرَ الْفَسَادُ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) ḳurı yirde
167.24 ve diñizde bozuḳluḳ (açlıḳ vebā, pazar kibi āfetler) ẓāhir boldı (بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِى النَّاسِ)
167.25 ādemlerniñ ḳolları kesb ḳılġan bozuḳ ʿamelleri sebebli (لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِى عَمِلُوا) ādemler ʿamel ḳılġan
167.26 nerseleriniñ dünyāda baʿż cezālarnı tatsunlar içün ammā kāmil cezānı tatuvları āḫiretde bolaçaḳ (لَعَلَّهُمْ
167.27 يَرْجِعُونَ) allahnıñ cezālarınıñ baʿżısını tatuvı yavız işlerinden ḳaytsunlar içün (قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ)
167.28 ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt yirde seyr ḳılıñız (فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ) öziñizden

II / 168

168.1 burun ötken yavız ḳavmlerniñ ṣoñġı ḥālleri niçük boldı şunı iʿtibār ḳılup ḳarañız diyü (كَانَ اَكْثَرُهُمْ
168.2 مُشْرِكِينَ) ötken ḳavmlerniñ köpisi allahġa şirket ḳıluvçı boldılar (فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ) bes
168.3 ey muḥammed (ʿahm) toġrı ve ḥaḳḳ bolġan dīn içün yüziñni toġrı (yöneldür) (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِىَ يَوْمٌ)

168.4 şundayın kün (ḳıyāmet kün) kilmesden burun (لا مرد له من الله) ol künni allahdan kiri ḳaytaruv

168.5 yoḳdur çünki allahnıñ irādesi ol künniñ kilüvine müteʿalliḳ bolġan (يومئذ يصدعون) ol künde

168.6 ādemler ikige ayrulurlar bir bölegi ucmaḫda bir bölegi tamuġda bolurlar (من كفر فعليه كفره)

168.7 (العياذ بالله) bir kişi kāfir bolsa küfriniñ żararı özinedür (ومن عمل صالحا فلأنفسهم يمهدون)

168.8 ve kimlerdür izgü ʿamel ḳılsalar özleri içün cennetde orun ḥāżirlerler (ليجزي الذين آمنوا وعملوا)

168.9 (الصالحات من فضله) izgü ʿamel ḳılġan ādemlerniñ ḳıyāmet küninde cennetde orun ḥāżirlevleri allahnıñ

168.10 öziniñ fażlından īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerni cezāʾlavları içün (انه لا يحب الكافرين)

168.11 düristlikde ol allah kāfirlerni dost körmes (ومن آياته أن يرسل الرياح مبشرات) ve allahnıñ kemāl

168.12 raḥmetine delālet ḳıla turġan ʿalāmetler cümlesindendür yaġmur birlen süyünç birgenleri ḥālde allahnıñ

168.13 cillerni yiberüvi yaʿnī süyünç birsünler içün (وليذيقكم من رحمته) daḫı öziniñ raḥmetinden

168.14 (yaġmurdan) sizge tatutmaḳlıġı içün şimāl cili (ḳarangı tün ṭarafından isken cil) ṣabā cili

168.15 (ḳuyaş çıġış ṭarafından isken cil) cenūb cili (ḳıble ṭarafından isken cil) bu üçisine raḥmet

168.16 cili diyler ammā dübūr cili (ḳuyaş batış ṭarafından isken cil) ʿaẕāb cili dimişler (ولتجري)

168.17 (الفلك بأمره) daḫı allah (teʿa) cillerni yiberür öziniñ emri birlen kimeler yürüsün içün (ولتبتغوا)

168.18 من فضله) daḫı diñgizde sevdā itüv birlen allahnıñ fażlından isteviñiz içün (ولعلكم تشكرون) daḫı

168.19 allahnıñ cillerde bolġan niʿmetine şükr ḳıluvıñız içün (ولقد أرسلنا من قبلك رسلا الى قومهم) ve taḥḳīḳ biz

168.20 ey muḥammed (ʿahm) sinden ilk öz ḳavmlerine peyġamberler yiberdük (فجاؤهم بالبينات) bes ol peyġamberler

168.21 ḳavmlerine ẓāhir bolġan muʿcizeler birlen kildiler (فانتقمنا من الذين أجرموا) bes peyġamberlerni yalġanġa

168.22 tutḳan kāfirlerden helāk itüv birlen öç alduḳ (وكان حقا علينا نصر المؤمنين) daḫı bizniñ üzerimizge

168.23 mü᾿minlerge yardem birüv ḥaḳḳ boldı (الله الذي يرسل الرياح) allah fā᾿ideli cillerni yiberür (فتثير سحابا)

168.24 bes ol ciller buluṭnı ḳozġatur (فيبسطه في السماء) bes bir mertebe tutaşdan kökge (yuġarıġa)

168.25 tüşer allah teʿa ol buluṭnı (كيف يشاء) tilegeni revişinçe (ويجعله كسفا) daḫı allah taʿe ikinçi mertebe

168.26 buluṭnı kisek kisek ḳılur (فترى الودق يخرج من خلاله) bes yaġmurnı buluṭnıñ orṭasından çıġar

168.27 körürsün (فاذا أصاب به من يشاء من عباده) bes her ḳayçan allah (teʿa) yaġmurnı bendelerinden tilegen ādemine

168.28 yaʿnī ādemleriniñ şehrlerine hem yirlerine irişdürse (اذا هم يستبشرون) şol vaḳtde bendeler ṭoḳluḳ

II / 169

169.1 yıl kile diyü şādlanurlar (وان كانوا من قبل أن ينزل عليهم من قبله لمبلسين) ve düristlikde ādemler
169.2 özlerine yaġmur indürülmiş boluvdan burun ümīdlerini kisüvçi boldılar (فانظر الى آثار رحمة الله)
169.3 bes ey muḥammed (ʿahm) allahnıñ raḥmeti (yaġmur)nıñ es̱erlerine (ölenler, aġaçlar, ve türli yimişlerge)

169.4 iʿtibār ḳılup ḳara (كيف يحي الأرض بعد موتها) niçük allah kibüv sebebli ölgenniñ ṣoñında yirni

169.5 tirgüzür (ان ذلك لمحي الموتى) düristlikde ölük yirni tirgüzürge ḳādir bolġan allah elbette ḳıyāmet küninde
169.6 ölüklerni de tirgüzür çünki allahnıñ ḥużūrında yirni tirgüzüvniñ sebebi bolġan kibi ölüklerni tirgüzüvniñ

169.7 sebebi de bar (وهو على كل شئ قدير) ve ol allah teʿanın her nerse üzerine küçi yitküçidür (ولئن)

169.8 (أرسلنا ريحا) ve eger biz żararlı cilni yibersek (فرأوه مصفرا) bes ol cilniñ es̱erini yā ki buluṭnı

169.9 ṣarı körseler (لظلوا من بعده يكفرون) ol cilniñ es̱eriniñ ṣarılıġı ṣoñında allahnıñ niʿmetini inkār

169.10 itüvçi bolup evrilürler (فانك لا تسمع الموتى) bes düristlikde sin ey muḥammed (ʿahm) ölük ḥükminde

169.11 bolġan kāfirlerge ḥaḳḳ sözni işitdüre almazsun (ولا تسمع الصم الدعاء) daḫı çoḳraḳ ḥükminde bolġan

169.12 kāfirlerge ḥaḳġa ündevni işitdüre almazsun (إذا ولّوا مدبرين) her ḳayçan arṭları birlen bolġanlar

169.13 ḥālde yüz döndürseler (وما أنت بهادي العمي عن ضلالتهم) ve ey muḥammed (ʿahm) sin ṣoḳır ḥükminde

169.14 bolġan yā ki köñilleri ṣoḳır bolġan kāfirlerni azġunluḳlarından ḥaḳḳ yolġa köndürgüçi tügilsün (إن

169.15 تسمع إلا من يؤمن بآياتنا) ḥaḳlıḳnı ḳabūl itüv revişinçe işitdüre almazsun meger bizniñ āyetler bizge īmān

169.16 kitürgen ādemlerge gine işitdürürsün (فهم مسلمون) bes bizniñ āyetlerimizge īmān kitürgen ādemler bizniñ

169.17 emr bizge boy ṣunuvçılardur (الله الذي خلقكم من ضعف) allah sizni başda żaʿīflikden yaratdı yaʿnī

169.18 başda sizni żaʿif itüp yaratdı (ثم جعل من بعد ضعف قوة) munıñ ṣoñında żaʿiflikden ṣoñ ḳuvvet

169.19 ḳıldı yaʿnī sizni ḳuvvetliler ḳıldı (ثم جعل من بعد قوة ضعفا وشيبة) mundan ṣoñ ḳuvvet ṣoñından

169.20 żaʿiflik ve ḳartlıḳ ḳıldı (يخلق ما يشاء) tilegen nersesini yaratur (وهو العليم القدير) ve ol allah

169.21 (teʿa) her nerseni bilgüçidür ve her nersege küçi yitküçidür (ويوم تقوم الساعة) ḳıyāmet bolġan

169.22 künde (يقسم المجرمون) kāfirler yemīn iterler (ما لبثوا غير ساعة) bir sāʿatden başḳa (artuḳ)

169.23 dünyāda yā ki ḳabrde turmadılar diyü yaʿni kāfirler dünyāda yā ki kabrde turuvlarını azġa ṣayup

169.24 yemīn iterler (كذلك كانوا يؤفكون) oşandaḳ yaʿnī ḳıyāmet küninde rastlıḳdan ve ḥaḳlıḳdan

169.25 kāfirler döndürülgenleri kibi dünyāda hem ḥaḳlıḳdan ve rastlıḳdan döndürülmiş boldılar (وقال الذين

169.26 أوتوا العلم والإيمان) daḫı ʿilm hem īmān birgen ādemler eytdi (لقد لبثتم في كتاب الله) taḥḳīḳ

169.27 allahnıñ ʿilminde yā ki ḳażāsında turdıñız (إلى يوم البعث) ḳabrlerden ḳobarılġan künge ḳadar (فهذا يوم

169.28 البعث) bes bu kün siz inkār itken ḳabrlerden ḳobarıluv künidür (ولكنكم كنتم لا تعلمون) likin

II / 170

170.1 siz ḳabrlerden ḳobarıluvnıñ ḥaḳḳ idükni bilmes boldıñız (فيومئذ لا ينفع الذين ظلموا معذرتهم) bes bu ḳıyāmet
170.2 küninde dünyāda ḳabrlerden ḳobarıluvnı inkār itüv sebebli ẓulm ḳılġan ādemlerniñ ʿöẕrleri fāʾide birmes
170.3 (ولا هم يستعتبون) daḫı bu ṣıfatlı ādemlerge ḳıyāmet küninde tevbe ḳıluv birlen rabbiñizni rāżı ḳılıñız
170.4 diyüvde eytilmes yā ki dünyāda ündeldüki kibi tevbege ve ʿibādetke ündelmes maʿnāsında (ولقد ضربنا للناس
170.5 في هذا القرآن من كل مثل) ve taḥḳīḳ biz bu ḳurānda ādemler içün her bir kirekli meselden beyān ḳılduḳ meselen
170.6 ḳıyāmet küninde bolaçaḳ ṣıfatlarnı ve başḳalarnı beyān itdük (ولئن جئتهم بآية) ve ey muḥammed ʿahm eger
170.7 sin kāfirlerge ḳurān āyetlerinden bir āyetni kitürseñ (ليقولن الذين كفروا) elbette kāfir bolġan ādemler
170.8 eytür (إن أنتم إلا مبطلون) siz (resūl allah hem müʾminler) tügilsiz meger bāṭıllıḳdasız diyü (كذلك يطبع الله
170.9 على قلوب الذين لا يعلمون) oşandaḳ yaʿnī bu ṭabʿ kibi allahü teʿālā bilmegen (nādān) ādemlerniñ köñillerine
170.10 ṭabʿ ḳılur (mührler) yaʿnī ḳaralıḳ mührini başar (فاصبر إن وعد الله حق) bes ey muḥammed ʿahm müşriklerniñ
170.11 rencitüvine ṣabr ḳıl düristlikde allahnıñ dīniñni bütün dinge üstün ḳıluv birlen vaʿdesi ḥaḳḳdur (ولا
170.12 يستخفنك الذين لا يوقنون) daḫı sini āḫiret künine şiksiz ṣanmaġan ādemler yalġanġa tutuvları
170.13 birlen ʿaḳlınıñ ciñilligine ve yavız duʿā ḳıluvġa yüklemesün rūm sūresiniñ tercemesi tamām boldı

170.14 otuz birinçi sūre loḳmān sūresi mekkede ingen otuz dört āyet

170.15 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

170.16 (الٓمٓ) bu sözünden murādını allahü teʿālā özi gine bilür (تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ) bu sözniñ āyetleri

170.17 ḥikmet iyesi bolġan ḳurān āyetleridür (هُدًى وَرَحْمَةً لِلْمُحْسِنِينَ) bu āyetler ḥaḳlıḳḳa köndürgüçi hem

170.18 izgülerge raḥmet bolġanları ḥālde (الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ) izgüler şundayın ādemlerdür namāz

170.19 oḳurlar (وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ) daḫı zekāt birürler (وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ) daḫı izgüler āḫiret

170.20 künine şiksiz uşanurlar (أُولٰئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ) bu ṣıfatda bolġan izgüler rablerinden bolġan

170.21 hidāyet (ḥaḳlıḳġa köndürülür) üzerinedür (وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) daḫı bu ṣıfatda bolġan izgüler maḳṣūdlarına

170.22 irişküçilerdür çünki bu ṣıfatlı ādemler ḥaḳḳ iʿtiḳād birlen izgü ʿamelni cıydılar (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي)

170.23 لَهْوَ الْحَدِيثِ) ādemlerden baʿżılar sözniñ fāʾidesizini ṣatup alurlar yaʿnī ḳurān oḳuv birlen almaşdururlar

170.24 aṣılsız ḥadīs̱ler iʿtibārsız ḥikāyetler ve fāʾidesiz artuḳ sözler kibi (لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) allahnıñ

170.25 dīninden azduruv içün (بِغَيْرِ عِلْمٍ) bilüvden başḳa yaʿnī ṣatup alġan nersesiniñ ḥālini bilüvden başḳa

170.26 (وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا) daḫı allahnıñ dīnini masḫara itüp tutuv içün (أُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ) bu ḳabāḥat

170.27 ṣıfatda bolġan ādemlerge ḫorlavçı ʿaẕāb bolur (وَإِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ آيَاتُنَا) ve her ḳayçan mundayın kāfir

170.28 üzerine bizniñ āyetlerimiz oḳulsa (وَلّٰى مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا) āyetlerni işitmegen ādem kibi tekebbürlengeni

II / 171

171.1 ḥālde yüzini döndürür (كأن في أذنيه وقرا) göyā ki iki ḳulaġında aġırlıḳ (çoḳraḳlıḳ) bardur (فبشره

171.2 بعذاب أليم) bes ey muḥammed ʿahm bu ṣıfatlı ādemge rencitküçi ʿaẕāb birlen süyünç (ḫaber) bir (إن الذين

171.3 آمنوا وعملوا الصالحات) düristlikde şundayın ādemler īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar

171.4 (لهم جنات النعيم) ol ādemlerge niʿmetler ucmaḫları bolur (خالدين فيها) ol ucmaḫlarda

171.5 mengü ḳalġanları ḥālde (وعد الله حقا) allahü teʿālā ucmaḫnı ḥaḳḳ bolġan vaʿde birlen vaʿde ḳıldı

171.6 (وهو العزيز الحكيم) ve ol allahü teʿālā her işde üstündür ve ḥikmet iyesidür (خلق السموات بغير عمد

171.7 ترونها) allah köklerni siz köre turġan tireksiz bolġan ḥālde yaratdı kirek bütünley tireksiz

171.8 bolsun ve kirek tiregi bolup da közge körünmesün iki taḳdīrde de bu söz rast bola (وألقى

171.9 في الأرض رواسي) daḫı allah yirge büyük ṭaġlarnı ṭaşladı (أن تميد بكم) yirniñ sizni silkitüvi

171.10 mekrūh bolġanlıḳı içün (وبث فيها من كل دابة) daḫı allah yirge her bir yürüy turġan ḥayvāndan saçdı

171.11 (وأنزلنا من السماء ماء) daḫı kökden (yuḳarıdan) şunı indürdük (فأنبتنا فيها من كل زوج كريم) bes

171.12 yirde her bir ṣınıfdan köp fāʾideli ölenler (öse turġan nerseler) ösdürdük (هذا خلق الله) bu ẕikr

171.13 ḳılınġan nerseler allahnıñ yaratḳan nerseleridür (فأروني ماذا خلق الذين من دونه) bes ey mekke ehli

171.14 miñe ḫaber biriñiz allahdan başḳa bolġan maʿbūdlarıñıznı nerse yaratdı (بل الظالمون في ضلال مبين) belki

171.15 ẓālimler ẓāhir bolġan azġunlıḳdadur (ولقد آتينا لقمان الحكمة) ve taḥḳīḳ biz loḳmān ʿahmge ḥikmet ʿilmini

171.16 birdük loḳmān ʿaleyhi's-selām ḥażret-i eyyūbnıñ ḳız ḳardaşınıñ oġlı āzirniñ balalarından bāʿūrā

171.17 oġlıdur dāvud ʿaleyhi's-selām zamānına ḳadar turġan hem dāvud ʿaleyhi's-selāmdan ʿilm üyrengen köp

171.18 ʿālimler loḳmān ʿaleyhi's-selāmnı ḥakīm idi peyġamber tügil digenler ʿilm birlen ʿamelni ṭāḳat-i beşeriyeniñ ṣoñ

171.19 derecesine ḳadar kāmil itken ādemge ḥakīmdiler loḳmān ʿahmnıñ ḥikmetleri cümlesinden dāvud ʿahmge bir niçe

171.20 aylar ṣoḥbet ḳılġan ḥażret-i dāvud ṣoġış kiyimi yaṣay iken loḳmān ḥakīm ne nerse yaṣaysun diyü ıṣtılā

171.21 ṣoramaġan kölmekni yaṣap bitürgeç dāvud ʿahm kiygen ve ni ḫoş ṣoġış kölmegini kiyüvçi digen

171.22 loḳmān ḥakīm (الصمت حكم وقليل فاعله) digen ve bir vaḳtda dāvud (ʿahm) loḳmān ḥakīmge ḳoy boġazlap iki

171.23 ḫoş bolġan it kisegini kitür diyü emr itken loḳmān ḥakīm til birlen ḳalbni kitürgen ve bir azdan ṣoñ yine

171.24 ḳoy boġazlap iñ ḳabāḥat iki it kisegini kitür digen loḳmān ḥakīm yine de til birlen ḳalbni kitürgen

171.25 dāvud (ʿahm) munıñ ḥükminden ṣoraġan loḳmān ḥakīm eytken til birlen ḳalb yaḫşı bolsalar bulardan ḫoş

171.26 bolġan nerse yoḳ ve eger bular eşeki bolsalar bulardan ḳabāḥat nerse yoḳ digen (أن اشكر لله) loḳmān

171.27 (ʿahm)ge ḥikmet birdük allahġa şükr ḳıl diyü (ومن يشكر فإنما يشكر لنفسه) ve kimdür allahnıñ birgen niʿmetine

171.28 şükr ḳılur bes ol kişi öz fāʾidesi içün şükr ḳılur (ومن كفر فإن الله غني حميد) ve bir kişi allahnıñ

171.29 birgen niʿmetine küfrān ḳılsa bes düristlikde allah anıñ şükrinden muñsızdur hem maḳtalmış bolġanda da

II / 172

172.1 maḳtaluvġa lāyıḳdur (وإذ قال لقمان لابنه) ve ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni isiñe tüşür loḳmān (ʿahm) öziniñ oġlına

172.2 eytdi (وهو يعظه) ḥālbūkim loḳmān (ʿahm) oġlına vaʿaẓ ḳıladur idi yaʿnī vaʿaẓlegen ḥālde eytdi (يا بني

172.3 لا تشرك بالله) ey süklü kiçik oġlum allahġa şirk ḳılma (ان الشرك لظلم عظيم) düristlikde şirk uluġ ẓulmlıḳdur

172.4 (ووصينا الانسان بوالديه) daḫı biz ādemge ata ve anasına izgülik ḳıluv birlen buyurduḳ (حملته امه وهنا على

172.5 وهن) ādemni anası żaʿīflik üstünde bolġan żaʿīflik üzerinde bolġanı ḥālde köterdi (وفصاله في

172.6 عامين) daḫı balanı īmçekden ayuruv iki yıl müddeti ötkendedür yaʿnī iki yıl tamām imçek imizür

172.7 (ان اشكر لي ولوالديك) ādemge biz emr ḳılduḳ miñe hem ata ve anaña şükr ḳıl diyü (الي المصير) miñedür öleçek

172.8 ornıñız allahü teʿālā ata ve anaġa küfr birlen ve günāh işler birlen buyurduḳında iṭāʿat tiyüş tügilligi ḥaḳında ve başḳa

172.9 işlerde iṭāʿat vācib boluv hem ata ve anaġa izgülik ḳıluv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وان

172.10 جاهداك) ve eger sini ey ādem ata ve anañ tirüşseler (küçleseler) (على ان تشرك بي) miñe şirket ḳıluvıñ

172.11 üzerine (ما ليس لك به علم) siniñ ol nerseñ maʿbūdlikke müsteḥaḳ boluvını bilmegen nerseñni şirket

172.12 ḳıluvıñ üzerine küçleseler (فلا تطعهما) bes bu işde ata ve anaña boy sunma ḳarşılıḳ ḳıl bu āyetniñ nuzūline

172.13 sebeb şol ebū vaḳḳāṣ oġlı suʿud müselmān bolġan zamānda anası ḳuyaş issilikinden kölegege kirmem hem ṭaʿām

172.14 aşamam oğlum islām dīninden kiri döngenne ḳadar diyü yemīn itdi şulay anası üç kün

172.15 turdı ḥażret-i suʿud munı resūl allahġa söyledi şundan ṣoñ ẕikr ḳılınġan āyet indi (وَصَاحِبْهُمَا

172.16 فِى الدُّنْيَا مَعْرُوفاً) daḫı ey ādem dünyāda ata ve anañ birlen şerīʿat rāżı bola turġan maʿrūf bolġan

172.17 ṣoḥbet birlen ṣoḥbet ḳıl (وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ اَنَابَ اِلَىَّ) daḫı dünyāda tevḥīd hem ʿibādetde iḫlāṣ birlen miñe

172.18 ḳaytḳan kişiniñ yolına iyer (ثُمَّ اِلَىَّ مَرْجِعُكُمْ) munıñ ṣoñında miñedür hemmeñizniñ (ey ādem siniñ hem ata

172.19 ve anañnıñ) ḳaytuvı (فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) bes min sizge ḳıyāmet küninde dünyāda ḳılġan ʿameliñiz

172.20 birlen ḫaber birürmün ey ādem balası siniñ īmānıñ üzerine cezāʾ birürmün ata ve anañnıñ küfri üzerine

172.21 cezāʾ birürmün (يَا بُنَىَّ اِنَّهَا اِنْ تَكُ) ey kiçik oğlum yavız ḫaṣlet yā ki izgü eger bolsa

172.22 (مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ) kiçkine orlıḳ ağırlığı bolsa da (فَتَكُنْ فِى صَخْرَةٍ) kirek ol yavız iş yā ki

172.23 izgü iş ḳatı ṭaş içinde (yaşrın orunda) bolsun (اَوْ فِى السَّمٰوَاتِ اَوْ فِى الْاَرْضِ) yā ki köklerde

172.24 yeise yirlerde bolsun (يَأْتِ بِهَا اللّٰهُ) allah ol ḫaṣletine (işni) ḳıyāmet küninde kitürür ve ḥāżir ḳılur

172.25 hem ol iş berāberinde ḥesāb ḳılur (اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ) düristlikde allah her bir yaşrın nerseni bilgüçi

172.26 hem her nerseniñ ḥaḳīḳatinden ḫaberdārdur (يَا بُنَىَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ) ey kiçik namāz oḳuv (وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ

172.27 وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ) daḫı izgü iş birlen ḫalḳġa emr ḳıl ve yavız işden ḫalḳnı ṭıy (وَاصْبِرْ عَلٰى مَا

172.28 اَصَابَكَ) daḫı öziñe irişken ḳaṭılıḳlarġa ṣabrlıḳ ḳıl (اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ) düristlikde bu ṣabrlıḳ

173

173.1 yā ki ẕikr ḳılınġan işler allahnıñ ḳıṭʿā vācib ḳılġan işlerindendür (وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ) daḫı ey

173.2 oğlum yāñaġıñnı türliçe avışdurma yaʿnī mütekebbir ādemler kibi ādemlerden yüziñni döndürme (وَلَا

173.3 تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا) daḫı yirde tekebbürlenüp şādlanġanıñ ḥālde birme (إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ)

173.4 düristlikde allah teʿa her bir özine issi kitüp yürüy turġan hem ḫalḳġa maḳtana turġan ādemni dost

173.5 körmes (وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ) daḫı yürüviñde orṭaça bol yaʿnī artuḳ çavup yürüme ve bik aḳrun da yürüme

173.6 (وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ) daḫı tavışıñdan kimit yaʿnī aḳrun söyleş (إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ)

173.7 düristlikde tavışlarnıñ iñ ḳabāḥati elbette işekler tavışıdur (أَلَمْ تَرَوْا) eyā ey muḫāṭibler bilmeymiz mi

173.8 (أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) düristlikde allahü teʿālā sizge köklerde ve yirlerde

173.9 bolġan nerseni müsaḫḫir (boy ṣunuvçı) ḳıldı yaʿnī sizge köklerde ve yirlerde bolġan nerseler

173.10 birlen fāʾidelenüvni müyesser ḳıldı (وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً) daḫı allah sizge niʿmetlerini

173.11 ẓāhir bolġan (közge körüngen) ḥālde hem yaşrın (maʿnevī) bolġan ḥālde kāmil ḳıldı (وَمِنَ النَّاسِ

173.12 مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ) daḫı ādemler cümlesinden şundayın ādemler bardur allahnıñ birliginde ve ṣaffetlerinde ḳıçḳuruşurlar

173.13 (بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ) delīlden alınġan bilüvden daḫı resūl allahġa ḳayta turġan ḥaḳlıḳġa

173.14 köndürüvden daḫı allahdan indürülgen nūrlandurġuçı kitābdan başḳa yaʿnī hiçbir sebebsiz

173.15 ḳıçḳuruşsa (وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ) ve eger mekke müşriklerine eytilmiş bolsa allah teʿa indürgen nersege

173.16 (ḳurānġa) iyeriñiz diyü (قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا) mekke müşrikleri eytürler idi yoḳ biz allah indürgen nersege

173.17 iyermeymiz belki şol nersege (dīnge) iyeremiz (وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا) ol nerse (dīn) üzerinde atalarmıznı

173.18 tapduḳ biz (أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ) eger şeyṭān alarnı ḳızdurulmış tamuġnıñ ʿaẕābına

173.19 tiyüşli ḳıla turġan nersege (iʿtiḳādda kişige iyerüvge yā ki allahġa şirket ḳıluvġa) ündese idi elbette

173.20 alar iyerürler idi (وَمَن يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ) ve kimdür yüzüni (işini) allahġa tapşurur (وَهُوَ مُحْسِنٌ)

173.21 ḥālbūkim ol kişi ʿamelinde izgülik ḳıluvçıdur (فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ) bes taḥḳīḳ ol kişi

173.22 uşançlı tutḳaġa tutundı (وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ) ve ol allahġa ḳaytuvçıdur işlerniñ ṣoñġı ḥāli

173.23 (وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ) ve ey muḥammed (ʿahm) kimdür kāfir bolsa anıñ küfrisini ḳayġuġa tüşürmesün

173.24 yaʿnī siñe anıñ küfri dünyāda hem āḫiretde żarar ḳılmaydur (إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ) dünyāda ve āḫiretde ḳaytaçaḳ

173.25 orunları bizgedür (فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا) bes ol kāfirlerniñ ʿamel ḳılġan nerseleri birlen ḫaber birürmiz

173.26 yaʿnī küfrleri içün dünyāda helāk itermiz ve āḫiretde ʿaẕāb ḳılurmız (إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ)

173.27 düristlikde allah kökrek iyelerini (kökrekdegi sırlarnı) bilgüçidür (نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا) ol kāfirlerni

173.28 az fāʾidelendürüv birlen yā ki az zamān fāʾidelendürürmiz yaʿnī biteçek nerse hemīşe bolġan nersege nisbet az

174.1 (ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَى عَذَابٍ غَلِيظٍ) munıñ ṣoñında ol kāfirlerni aġır ʿaẕābke kirüvge iḫtiyārsız ḳılurmız

174.2 (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ) ve eger sin ey muḥammed (ʿahm) mekke kāfirlerinden köklerni ve yirlerni

174.3 kim yaratdı diyü ṣorasan (لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ) elbette alar allah yaratdı diyü eytürler (قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ) ey muḥammed

174.4 (ʿahm) eyt sin kāfirlerniñ iʿtiḳād ḳılġan nerseleriniñ bāṭıl boluvını vācib ite turġan nerse birlen

174.5 iḳrār üzerine iḫtiyārsız ḳıluvı üzerine allahġa ḥamd bolsun diyü (بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) belki mekke

174.6 kāfirleriniñ köpisi bu iḳrārnıñ özlerine lāzım boluvını bilmesler (لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) köklerde

174.7 ve yirlerde bolġan nerseler allah içün mülkdür (إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) düristlikde allah (teʿa) ḥamd itüvçi

174.8 lerniñ ḥamdinden muñsızdur ve ḥamd itilmese de ḥamd itüvge müsteḥaḳdur (وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ)

174.9 ve eger bir taḳdīr yirde bolġan aġaçlar ḳalemler bolsalar (وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ) daḫı diñgiz ḳara bolsa (مِنْ

174.10 بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ) ol diñgiz ṣoñında yine yidi diñgiz ḳara bolsa yaʿnī baḥr-i muḥīṭ şuʿbeleri birle ḳara

174.11 bolsa (مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللّٰهِ) şol ḳaralar birlen yazılsa allahnıñ sözleri (bilgen nerseleri) bitmes

174.12 (إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) düristlikde her işde üstündür ḥikmet iyesidür (مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا)

174.13 كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ) sizni yaraṭuv hem ḳabrlerden ḳobaruv tügildür meger bir nefsni yaraṭuv ve ḳabrden ḳobaruv kibidür

174.14 (إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ) düristlikde allah (teʿa) her bir işitile turġan nerseni işitüvçi ve her bir körüle turġan nerseni

174.15 körüvçidür (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِى النَّهَارِ) ey ḫiṭāb alınmış ādem bilmeysün mi sin düristlikde

174.16 allah (teʿa) kiçni kündizge kiritür (وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى اللَّيْلِ) daḫı kündizni kiçge kiritür (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ)

174.17 (وَالْقَمَرَ) daḫı ḳuyaşnı ve aynı müsaḫḫir ḳıldı (كُلٌّ يَجْرِى اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى) ḳuyaş birlen aydan her birisi

174.18 bilgülenmiş müddetke ḳadar yürür (وَاَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) daḫı düristlikde allah (teʿa) sizniñ ḳılġan

174.19 ʿameliñizden ḫaberdārdur yaʿnī ḥaḳīḳatni bilgüçidür (ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ) bu allah (teʿa) nıñ her nerseni

174.20 bilüvi ve her nersege küçi yitüvi ve ʿaceb işleri bunıñ sebeblidür düristlikde allah ḥadd-i ẕātında s̱ābitdür

174.21 (وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ) daḫı oşbunıñ sebebli düristlikde sizniñ allahdan başḳa ündegen

174.22 (ʿibādet ḳılġan) nerseleriñiz bāṭıldur (وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِىُّ الْكَبِيرُ) daḫı düristlikde allah (teʿa) bülenddür

174.23 ve her nerse üzerine bülenddür ve irklidür (اَلَمْ تَرَ اَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِى فِى الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللّٰهِ) bilmeysün mi sin

174.24 ey ḫiṭāb ḳılınmış ādem düristlikde kime diñgizde allahnıñ niʿmeti (sebeblerni ḥāżirlevde bolġan izgüliki

174.25 birlen yürür (لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ) allahnıñ sizge ḳudretiniñ ʿalāmetlerini körsetüvi içün (اِنَّ فِى ذٰلِكَ)

174.26 (لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde her bir aġırlıḳlarġa ṣabırlıḳ ḳıluvçı

174.27 ve allahnıñ niʿmetlerine şükrlik ḳıluvçı ādem içün uluġ ʿibretler bardur (وَاِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ) ve her ḳayçan

174.28 kāfirlerni ṭağlar kibi ṭolḳunlar eritse (دعوا الله مخلصين له الدين) kāfirler dīnni allah içün ḫaliṣ

II / 175

175.1 ḳılġanları ḥālde allahġa duʿā ḳılurlar (فلما نجاهم الى البر فمنهم مقتصد) bes allah ol kāfirlerni

175.2 diñgizden ḳurı yirge ḳutḳarġanı zamānda kāfirlerden orṭa yolda (tevḥīd yolında) bolġanları bardur

175.3 yā ki küfrde orṭaça bolġanları bardur maʿnāsında (وما يجحد بآياتنا) ve bizniñ āyetlerimizni inkār ḳılmas

175.4 (الا كل ختار كفور) meger her bir fıtrī bolġan ʿahdini bozuv sebepli aldavçı hem allahnıñ niʿmetlerine

175.5 küfrān ḳıluvçı ādem gine inkār ḳılur (يا ايها الناس اتقوا ربكم) ey ādemler rabbiñizge ḫilāflıḳ ḳıluvdan

175.6 şaḳlanıñız (واخشوا يوما) daḫı şundayın künden ḳorḳıñız (لا يجزى والد عن ولده) ol künde ata

175.7 balası ṭarafından ülüşlenmes (ولا مولود هو جاز عن والده شيئا) daḫı bala atası ṭarafından hiç nerseni

175.8 ülüş alur imes (ان وعد الله حق) düristlikde allahnıñ s̱evāb ve ʿaẕāb birlen bolġan vaʿdesi ḥaḳdur

175.9 (فلا تغرنكم الحيوة الدنيا) bes sizni allahnıñ ʿibādetinden dünyā tirükligi aldamasun (ولا يغرنكم

175.10 بالله الغرور) daḫı allahnınʿibādetinden sizni aldavçı (şeyṭān) yā ki dünyā ümīdi aldamasun allah teʿa biş

175.11 türli nerseniñ ġayb nerselerden bolup allahdan başḳanıñ bilmevi ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

175.12 hem ol āyetniñ nuzūline sebeb şol ʿömer oğlı ḥāris̱ bir vaḳt resūl allahġa kildi ve eytdi miñe

175.13 ḳıyāmetden ḫaber bir ḳayçan bolaçaḳ diyü yine de min igin saçdım yağmur ḳayçan yavaçaḳ şundan ḫaber

175.14 bir yine de minim ḫatunım yükli ḳurṣagındaġı bala ir mi ḳız mı şundan ḫaber bir yine de ötken kiçde

175.15 kılġan işimni bilem kileçek künde ni ḳılaçaḳmun şundan ḫaber bir yine de min ṭuvġan yirimni bilem

175.16 defn ḳılınaçaḳ ve öleçek yirim ḳayda şundan ḫaber bir didi şundan ṣoñ ẕikr ḳılınaçaḳ āyet indi

175.17 (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) düristlikde allah ḥużūrındadur ḳıyāmetniñ ḳayçan boluvını bilüv muñar hiç ādemniñ

175.18 ferişteniñ hem cinniñ ʿilmi irişmeydür (وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ) daḫı yaġmurnı allah indürür hiç kim yaġmurnıñ

175.19 ḳayçan yavaçaġını bilmeydür (وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ) daḫı ḫatunlarnıñ ḳurṣaḳlarındaġı balanı allah biledür

175.20 ir mi ḳız mı selāmet mi żaʿīf mi idükni başḳa hiç kim ḳatʿān bilmeydür (وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا)

175.21 daḫı hiçbir nefs tañdanı kesb ideçegini bilmeydür izgü iş ḳılur mı yā ki yavız iş ḳılur mı

175.22 çünki ādem köp vaḳt tañda izgü iş ḳılurġa ḳaṣd ḳıladur yavız iş ḳılup ḳoya ve köp vaḳt

175.23 yavız iş ḳılurġa ḳaṣd ḳıladur izgü iş ḳılup ḳoyadur (وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ) daḫı hiç

175.24 bir nefs ḳayu yirde öleçegini bilmeydür şunıñ içün de resūl allah (مَفَاتِحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللهُ)

175.25 digende ṣoñra bu āyetni oḳuġan bu āyetke ġaybden ḫaber bire turġan müneccimler birlen iʿtirāż kilmey

175.26 çünki yaġmur vaḳtinde ve başḳa ġayblerden ḫaber bire turġan müneccim ḳıyās birlen hemme ṭāliʿġa ḳarav birlen ḫaber

175.27 bire delīl birlen bilingen nerse ġayb bolmay yine de müneccimniñ ḫaber birgen nersesi ẓan ġına ʿilm tügil yā ki

175.28 müneccilerniñ ve tabīblerniñ bilüvi es̱eri bitüp de ʿilmi ḫalḳda ḳalġan peyġamberniñ ʿilmine muṭṭaliʿ bolduḳlarından

175.29 bolur (إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ) düristlikde allahü teʿālā her nerseni bilüvçidür hem her nerseniñ ẓāhirini bilüvi

175.30 kibi bātınını da bilüvçidür loḳmān sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

II / 176

176.1 otuz ikinçi sūre secde sūresi mekkede ingen otuz āyet

176.2 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

176.3 (الم) elif lām mīm sūresi (تنزيل الكتاب) kitābnıñ indürülmeydür (لا ريب فيه من رب العالمين)

176.4 ol kitābnıñ bütün ʿālemni terbiye itüvçi allah ṭarafından indürülmiş boluvında şik yoḳdur (أم يقولون

176.5 افتراه) eyā mekke müşrikleri muḥammed (ʿahm) ḳurānnı iftirāʾ ḳıldı (özi çıġarup allah kelāmı didi)

176.6 diyü eytürler mi (بل هو الحق من ربك) belki ḳurān rabbiñden s̱ābitdür (لتنذر قوما) siniñ şundayın

176.7 ḳavmini ḳorḳutuvıñ içün (ما أتاهم من نذير من قبلك) ol ḳavmge sinden ilk ḳorḳutuvçı peyġamber

176.8 kilmedi çünki mekke ḳavmi resūl allah kilmesden burun fetret zamānıñda bolġanlar (لعلهم

176.9 يهتدون) siniñ ḳorḳutuvıñ sebebli ḥaḳlıḳġa könülsünler içün (الله الذي خلق السموات والأرض)

176.10 allah (teʿa) köklerni ve yirlerni yaratdı (وما بينهما) daḫı kökler birlen yirler arasında bolġan nerselerni

176.11 yaratdı (في ستة أيام) altı künde yā ki birisi ṣoñında birisi bolġan uzun altı devrde çünki allah

176.12 ḥużūrında miñ yılġa bir kün diyü eytile (ثم استوى على العرش) munıñ ṣoñında allah ʿarş üzerine ġālib

176.13 boldı (ما لكم من دونه من ولي ولا شفيع) sizniñ içün allahdan başḳa yaḳında ve şefāʿat ḳıluvçı da

176.14 yoḳdur (أفلا تتذكرون) eyā vaʿaẓlanmaysız mı (ṣafvetü’l-irfān) (يدبر الأمر من السماء إلى الأرض) dünyā

176.15 işini es̱erleri yirge ingen kökden bolġan sebebler birlen tedbīr ḳılur ol allah * kökden baş

176.16 üstimizde bolġan nerse murād tügil belki üstlik ve astlıḳ birlen ṣıfatlanmaġan ʿālim ʿulvī murād digenler

176.17 (ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ) munıñ ṣoñında allahnıñ tedbīr işi şundayın künde kökke aşar (كَانَ مِقْدَارُهُ

176.18 أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ) ol künniñ miḳdārı siz ṣanay turġan künlerden miñ yıl ḳadarı boldı yaʿnī

176.19 uzun zamānda aşar maʿnāsında (ذَٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) ʿālemni yaraṭuvçı ve tedbīr itüvçi allah ġaybni

176.20 ve ḥażirni bilüvçidür ḥikmetine muvāfıḳ ʿālemniñ işini tedbīr ḳılur (الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) işinde üstündür ol

176.21 allah teʿa hem bendelerine tedbīr ḳıluvında merḥametlidür (الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ) şundayın allahdur ol

176.22 allah teʿa her nerseni yaraṭuvını körkem ḳıldı (وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ) daḫı ādemni (ādem ʿahmnı)

176.23 yaraṭuvnı balçıḳdan başladı yaʿnī baş ādemni balçıḳdan yaratdı (ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ)

176.24 munıñ ṣoñında ādemniñ neslini (balalarını) żaʿīf ve ḫor bolġan ṣu (meni ṣuvı)nıñ nuṭfesinden ḳıldı

176.25 (ثُمَّ سَوَّاهُ) munıñ ṣoñında ādemniñ aʿżāsını kāmil itüp tiygüzledi (وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ) daḫı ādemge

176.26 öziniñ ḫalḳ ḳılġan şerīf-i rūḥından cān ürdi (وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ) daḫı sizniñ

176.27 içün işitüv ḳuvvesini (ḳulaḳnı) ve körüv ḳuvvesini (közni) ve bilüv ḳuvvesini (ḳalbni) yaratdı (قَلِيلًا مَا

176.28 تَشْكُرُونَ) bu niʿmetlerge az ġına şükr ḳılasız (وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ) daḫı ḳıyāmetni inkār itüvçiler

II / 177

177.1 eytdiler her ḳayçan biz ölüp yirde yir tofraġı birlen ḳaṭnaşḳan tofraḳ bolup evrilsek (أئنا لفى)

177.2 (خلق جديد) eyā biz yañadan yaraṭıluvda bolurmız mu diyü (بل هم بلقاء ربهم كافرون) belki ol ḳıyāmetni

177.3 inkār itüvçiler rablerine yoluḳuvnı inkār itüvçilerdür (قل يتوفاكم ملك الموت) ey muḥammed (ʿahm) baʿs̱ni

177.4 inkār itüvçi kāfirlerge eyt sin sizni ölüm feriştesi öltürür yaʿnī cānıñıznı alur (الذى وكل بكم)

177.5 şundayın ölüm feriştesi kim ol ferişte cānlarıñıznı aluv birlen sizge tapşırıldı (ثم الى ربكم ترجعون)

177.6 munıñ ṣoñında ḥesāb ve cezāʾ içün rabbiñizge ḳaytarılmış bolursız (ولو ترى اذ المجرمون ناكسوا رؤسهم)

177.7 ve ey muḥammed (ʿahm) eger siñ kāfirlerniñ başlarını igin (töben ṣalġan) zamānlarını körseñ idi

177.8 (عند ربهم) rableri ḥużūrında (ربنا ابصرنا وسمعنا) ey rabbimiz bizge vaʿde ḳılġan nerseñni

177.9 kördük daḫı peyġamberleriñni rastḳa tutuvnı sinden işitdük diyü eytken ḥālde (فارجعنا نعمل صالحا)

177.10 bes ey rabbimiz bizni dünyāġa kiri ḳaytar (انا موقنون) düristlikde biz şiksiz ḳıyāmetke uşanuvçılarmız

177.11 ḥāżir aṣla şigimiz ḳalmadı yaʿnī ey muḥammed (ʿahm) kāfirlerni rableri ḥużūrında başlarını töben ṣalup

177.12 şol sözlerni eytken ḥāllerinde körseñ idi uluġ ve ḳorḳunçlı iş körür idiñ bende içün ıṣlāḥ bolġan

177.13 nerseni allahġa birüv vācib bolmav ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyet indürüldi (ولو شئنا لاتينا كل نفس هداها)

177.14 ve eger biz tilesek idi her bir nefske īmānġa ve izgü ʿamelge könile turġan nerseni birür idük ve her bir

177.15 nefs īmānġa ve izgü ʿamelge könülür idi (ولكن حق القول منى) ve likin minden söz (ḥükmim hem vaʿīdim

177.16 s̱ābit boldı (لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) cehennemni cinlerden ve ādemlerden barçasından tolturalmun

177.17 digen söz (فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا) bes bu küniñizge (ḳıyāmet künine) yoluġuvnı unutuvıñız sebebli

177.18 ʿaẕābnı tatuñız (إِنَّا نَسِينَاكُمْ) düristlikde biz sizni unutduḳ yaʿnī aʿẕābda ḳaldurduḳ (وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ)

177.19 daḫı hemīşe ve mengü bolġan ʿaẕābnı tatuñız (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ʿamel ḳılġan nerseñiz berāberinde (إِنَّمَا يُؤْمِنُ

177.20 بِآيَاتِنَا الَّذِينَ) ançaḳ bizniñ āyetlerimizge şundayın ādemler gine īmān kitürür (إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا) her ḳayçan ol

177.21 ādemler bizniñ āyetlerimiz birlen vaʿaẓ ḳılınsalar (خَرُّوا سُجَّدًا) allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳuv içün secde ḳılġanları

177.22 ḥālde yirge yıġılurlar (وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ) daḫı rableriniñ ḥamdine yapışḳanları ḥālde rablerini

177.23 cenābına lāyıḳ bolmaġan nerseden pākladılar (وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ) ḥālbūkim özleri īmāndan ve ʿibādetden

177.24 tekebbürlenmesler (تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ) ol ṣıfatlı müʾminlerniñ cānibleri yuḳlay turġan orunlardan

177.25 ve töşeklerden yıraḳ bolur (يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا) ʿaẕābından ḳorḳġanları ve raḥmetini ümīd itkenleri

177.26 ḥālde rablerine duʿā ḳılurlar (يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا) daḫı allah özlerine rızḳlandurġan māldan allah yolına

177.27 ṣarf ḳılurlar (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ) bes hiçbir nefs közinden yaşrun ḳılınġan nerseni

177.28 bilmes kirek ferişte ve kirek peyġamber bolsun şunıñ içün de resūl allah eyte allahü teʿālā eytdidi min izgü ḳullarım

II / 178

178.1 içün köz körmegen ḳulaḳ işitmegen hem ādemniñ köñline ḫuṭūr da ḳılmaġan niʿmetler ḥāżirledim diyü (جزاء

178.2 بما كانوا يعملون) ʿamel ḳılġan nerseleri berāberinde bolġan cezā birlen cezālanmış boldılar yā ki yaşrun

178.3 ḳılınuvı ʿamelleri berāberinde cezā içün maʿnāsında çünki bu niʿmetlerni yaşrun ḳıluv bu niʿmetlerniñ şāʾnı uluġ bolduḳı

178.4 içün (أفمن كان مؤمنا) eyā müʾmin bolġan ādem (كمن كان فاسقا) yavız bolġan ādem kibi mü elbette tügil

178.5 (لا يستوون) müʾmin bolġan ādem birlen yavız (kāfir) ādem berāber bolmaslar (أما الذين آمنوا وعملوا الصالحات)

178.6 ammā īmān kitürüp de izgü ʿameller ḳılġan ādemler (فلهم جنات المأوى) bes ol ādemlerge ḥaḳīḳī ḳaytaçaḳ orun

178.7 bolġan ucmaḫlar bolur yā ki māvī ismli ucmaḫ bolur maʿāsında (نزلا بما كانوا يعملون) ʿamel ḳıluvları

178.8 sebebli ḳonaḳ żiyāfeti itüp ḥāżirlenmiş bolġanları ḥālde (وأما الذين فسقوا) ammā şundayın ādemler allahnıñ

178.9 ṭāʿatinden çıḳdılar (فمأواهم النار) bes alarnıñ baraçaḳ ornı tamuġdur (كلما أرادوا أن يخرجوا منها)

178.10 ḳayu ġına zamān ol fāsıḳler tamuġdan çıġuvnı tileseler (أعيدوا فيها) ol tamuġġa kiri ḳaytarılmış bolurlar

178.11 (وقيل لهم ذوقوا عذاب النار الذى) daḫı ol fāsıḳlarġa eytilür tamuġnıñ şundayın ʿaẕābını tatuñız (كنتم

178.12 به تكذبون) ol ʿaẕābnı yalġanġa tutar boldıñız diyü (ولنذيقنهم من العذاب الأدنى) daḫı ol fāsıḳlarġa

178.13 dünyāda töben bolġan ʿaẕābdan (dünyā ʿaẕābından) tatuturmız (دون العذاب الأكبر) uluġ ʿaẕābnı tatuvdan

178.14 başka yaʿnī āḫiret ʿaẕābnı (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) āḫiret ʿaẕābnı tatutmav küfrlerinden īmānġa ḳaytsunlar içün

178.15 (وَمَنْ أَظْلَمُ) ve kimdür ẓālimrek (مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ) rabbisiniñ āyetleri birlen vaʿaẓlengen kişiden (ثُمَّ أَعْرَضَ

178.16 عَنْهَا) vaʿaẓlanġannıñ ṣoñında rabbisiniñ āyetlerinden yüz döndürdi yaʿnī bu kişiden ẓālim hiç kim yoḳdur (اِنَّا

178.17 مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ) düristlikde biz müşriklerden öç aluvçımız bes niçük her bir ẓālimden de ẓālimrek bolġan

178.18 kişiden öç almamız (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) ve taḥḳīḳ biz ey muḥammed (ʿahm) siñe ḳurān birdükimiz kibi mūsā

178.19 (ʿahm)ge de kitāb (tevrāt) birdük (فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ) bes ol kitāb (ḳurān)nıñ öziñe yoluġuvından

178.20 şikde bolma yā ki mūsānıñ kitābına yoluġuvından yā ki öziññiñ mūsā (ʿahm)ge yoluġuvıñdan şikde bolma maʿnāsında

178.21 (وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي اِسْرَائِيلَ) daḫı mūsāġa indürülmiş kitābnı isrāʾīl balalarını ḥaḳlıḳġa köndürüvçi

178.22 ḳılduḳ (وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا) daḫı isrāʾīl balalarından ādemlerni emrimiz birlen tevrāt kitābında

178.23 bolġan nersege (ḥikmet ve ḥükmlerge) köndürüvçi imāmlar ḳılduḳ (لَمَّا صَبَرُوا) isrāʾīl balalarınıñ ʿibādetde

178.24 ṣabrlıḳ ḳıluvları zamānında (وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ) daḫı isrāʾīl balaları bizniñ āyetlerimizge şiksiz

178.25 işanur boldılar (اِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ey muḥammed (ʿahm) düristlikde siniñ rabbiñ ḳıyāmet

178.26 küninde peyġamberler birlen ümmetler yā ki müʾminler arasında ayurup ḥükm ḳılur yaʿnī ḥaḳlıḳda bolġan ādemni

178.27 bāṭıllıḳda bolġan ādemden ayuruvı sebebli ḥaḳnı bāṭıldan ayurur (فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) peyġamberler birlen

178.28 ümmetlerniñ yā ki mü᾽minler birlen müşriklerniñ iḫtilāf ḳılġan nerselerinde yaʿnī dīn işinde (أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ) eyā allah mekke

II / 179

179.1 ehline beyān ḳılmadı mu (كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْقُرُونِ) mekke ehlinden burun bolġan zamān ehllerinden

179.2 köp mi helāk ḳılduḳ biz (يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ) ol mekke özlerinden burun bolġan zamān ehlleriniñ

179.3 turġan orunlarında yürürler yaʿnī ṣatuv itüp yürüdüklerinde ötüp kiterler elbette allah munı mekke ehline beyān itdi (إِنَّ

179.4 فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde uluġ ʿibretler bardur (أَفَلَا يَسْمَعُونَ) eyā mekke ḫalḳı

179.5 bu ʿibretlerni vaʿaẓlanuv ṭarīḳi birlen işitmesler mi (أَوَلَمْ يَرَوْا) eyā mekke ḫalḳı bilmediler mü (أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ

179.6 إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ) düristlikde biz ṣunı (yaġmurnı) serermiz ölenleri kilgen yirge (فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا)

179.7 bes ol ṣu birlen iginlerni çıġarurmız (تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنفُسُهُمْ) ol iginden dört ayaḳlı

179.8 ḥayvānları daḫı özleri aşarlar (أَفَلَا يُبْصِرُونَ) eyā mekke ḫalḳı munı körmesler mi eger körseler bu

179.9 işimiz birlen bizniñ ḳudretimizge hem raḥmetimizge istidlāl ḳılurlar idi (وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْفَتْحُ) daḫı

179.10 mekke müşrikleri eytürler ey muḥammed (ʿahm) hem mü᾽minler bu yardem sizge ḳayu zamān bolur (إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ)

179.11 eger siz yardem birlen allah bizge vaʿde ḳıldı digen sözñizde rastlardan bolsañız (قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ) ey

179.12 muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt allahnıñ bizge yardemı irişken künde (لاينفع الذين كفروا ايمانهم)

179.13 ol künde kāfir bolġan ādemlerge īmānları fāʾide birmes (ولاهم ينظرون) daḫı ol künde kāfir

179.14 bolġan ādemlerge mühlet de birilmes (فاعرض عنهم) bes ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerinden yüz döndür

179.15 yalġanġa tutuvları içün ḥasretlenme (وانتظر انهم منتظرون) daḫı ol kāfirlerge ʿaẕābnıñ inüvini

179.16 küt düristlikde kāfirler de siñe üstün boluvnı küterler secde sūresiniñ tercemesi tamām boldı

179.17 otuz üçünçi sūre aḥzāb sūresi medīnede ingen yitmiş üç āyet

179.18 bismillahi’r-raḥmani’r-raḥīm

179.19 (يا ايها النبى اتق الله) ey andayın peyġamber allahdan ḳorḳuvıñda hemīşe s̱ābit bol (ولا تطع الكافرين

179.20 والمنافقين) daḫı kāfirlerge hem münāfıḳlarġa boy ṣunma (ان الله كان عليما حكيما) düristlikde allah (teʿa)

179.21 fāʾidelerni ve żararlarnı bilgüçi boldı hem ḥükminde ḥikmet iyesi boldı bir vaḳtde resūl allahġa ebū süfyān

179.22 hem ebū cehl oġlı ʿikrime hem ebū el-āʿver es-selemi bir niçe ḫalḳ birlen kildiler ve eytdiler ey muḥammed (ʿahm)

179.23 sin bizniñ maʿbūdlarımıznı yavızlıḳ birlen ẕikr ḳıluvıññı ḳoy ve bizniñ maʿbūdlarımıznıñ da şefāʿati bar diyü eyt

179.24 biz de öziñe de ve maʿbūdıña da söz tirüvimizni ḳoyarmız diyü şundan ṣoñ ẕikr ḳılınġan āyet indi (واتبع

179.25 ما يوحى اليك من ربك) daḫı rabbiñden öziñe vaḥy ḳılınġan nersege iyer (ان الله كان بما تعملون خبيرا)

179.26 düristlikde allah sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizniñ ẓāhirini hem bāṭınını bilüvçidür (وتوكل على الله) daḫı işiñni allahġa

179.27 ṭapşır (وكفى بالله وكيلا) ve iş tapşırılmış boluv yüzinden allah yiter allahü teʿālā ẓıhār (ḫatunnıñ aʿżāsını anasınıñ

179.28 arḳasına oḫşatuv) ḳılınġan ananıñ ana bolmavı hem oġullıḳġa alınġan balanıñ çın oġlı bolmavı ḥaḳında ẕikr

II / 180

180.1 ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ما جعل الله لرجل من قلبين فى جوفه) allah bir ir içün içünde iki ḳalb (köñil)

180.2 ḳılmadı çünki ḳalb nefs-i insānīge müteʿalliḳ bolġan rūḥ ḥayvānınıñ ornı anıñ iki boluvı mümkin

180.3 tügil (وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِى) daḫı şundayın ḫatunlarıñıznı allah ḳılmadı (تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ) ol

180.4 ḫatunlardan ẓıhār ḳılursız yaʿnī ol ḫatunlarıñızġa siz miñe anamnıñ arḳası kibi diyü eytürsiz

180.5 (أُمَّهَاتِكُمْ) ol ẓıhār ḳılġan ḫatunlarıñıznı analarıñız ḳılmadı (وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَائَكُمْ أَبْنَائَكُمْ) daḫı

180.6 oġlımız diyü ündegen balalarıñıznı çın balalarıñız ḳılmadı evvelgi āyetniñ nuzūline sebeb şol münāfıḳlar

180.7 muḥammed ʿahmnıñ iki ḳalbi bar birisi bizniñ birlen birge birisi ṣaḥābeleri birlen birge digenler yā ki

180.8 münāfıḳlardan birisi eyte iken minim iki ḳalbim bar birisi ḳoşup tura birisi tıyup tura diyü yā ki ʿarablar

180.9 bik ʿālim bolup edebli bolġan kişige iki ḳalb bar diyü zuʿm ḳılalar iken şunıñ içün de aralarında

180.10 ʿaḳllı bolġan ebū el muʿammerge iki ḳalb iyesi (ẕevi'l-ḳalbeyn) digenler ikinçi āyetniñ nuzūline sebeb

180.11 şol her ḳayçan ʿarablar ḫatunlarını analarına oḫşatsalar ol ḫatunnı ana bolup evrildi diyler

180.12 iken üçünçisiniñ nuzūline sebeb ʿarablar bir yaṭ balaġa oġlum diyü ündese ve ol balanı oġullıḳġa

180.13 alsa ḥaḳīḳī oġul boldı diyü ṣalebī oġullarına mīrās̱da şerīk ḳılalar iken hem özleri ṣoñında da

180.14 ḫatunlarınıñ ol oġullıḳġa alınġan ir balaġa nikāḥı ḥarām diyü zuʿm ḳılalar iken (ذَلِكُمْ قَوْلُكُمْ

180.15 بِأَفْوَاهِكُمْ) bu ẕikr ḳılınġan nerseleriñiz (sözleriñiz) aġızlaruñız birlen eytken ḳurı sözleriñizdür (وَاللَّهُ

180.16 يَقُولُ الْحَقَّ) ve allahü teʿālā ḥaḳḳ sözni eytür (وَهُوَ يَهْدِى السَّبِيلَ) ve ol allah ḥaḳḳ yolġa köndürür (ادْعُوهُمْ

180.17 لِآبَائِهِمْ) oġullıḳġa alġan balalarnı atalarına nisbet biriñiz (وَهُوَ يَهْدِى السَّبِيلَ) atalarına nisbet birüv

180.18 allah ḥużūrında ʿadlrekdür yaʿnī rastraḳdur (فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَائَهُمْ) bes eger siz oġullıḳġa alınġan

180.19 balalarnıñ atalarunı bilmeseñiz (فَاِخْوَانُكُمْ فِى الدِّينِ) bes ol balalar sizniñ dīnde ḳardaşlarıñızdur

180.20 (وَمَوَالِيكُمْ) daḫı dīnde mevlālarıñızdur (dostlarıñızdur) bes ey ḳardaşım ey mevlām diyü eytiñiz (وَلَيْسَ

180.21 عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ) ve sizniñ üzeriñizge günāh yoḳdur (فِيمَا اَخْطَأْتُمْ بِهِ) ḫaṭāʾ ḳılġan nerseñizde yaʿnī ḫaṭālıḳ

180.22 birlen ḳılġan işiñizde yaʿnī bu āyet inmesden burun yā ki ingen ṣoñında da bu sözlerñi ḫaṭālıḳ

180.23 birlen yā ki unutup yā ki tilden iḫtiyārsız ṣādır boluv birlen eytüviñizde günāh yoḳdur (وَلٰكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ

180.24 قُلُوبُكُمْ) ve likin günāh bolur köñilleriñiz ḳaṣd ḳılġan nersede (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) daḫı allahü teʿālā

180.25 günāhlarnı yarlıḳaġuçı ve raḥmet ḳıluvçıdur ẕevi'l-erḥāmnıñ mīrās̱ aluvı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

180.26 āyetni indürdi (اَلنَّبِىُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ) peyġamber her bir işde müʾminlerge özlerinden

180.27 artuġraḳdur çünki peyġamber ümmetlerine yaḫşı iş birlen gine emr ḳıla ve yaman işlerine aṣlā rāżı

180.28 bolmay (وَاَزْوَاجُهُ اُمَّهَاتُهُمْ) daḫı peyġamberniñ ḫatunları müʾminlerniñ anaları menzilindedür nikāḥları

180.29 ḥarām boluvda hem uluġlavnıñ vācib boluvında bu āyetniñ nuzūline sebeb şol resūl allah boruçlı bolup

II / 181

181.1 ölgen ādem ḥaḳında bik diḳḳat itken ḥattā bir ādemniñ cenāzesine kilse munıñ boruçı bar mı diyü ṣoray

181.2 iken eger boruçı bar diseler cenāze oḳumaġan eger boruçı yoḳ diseler cenāze oḳuġan bir vaḳtda

181.3 enṣārdan birevniñ cenāzesine ḥāżir bolġan yoldaşıñıznıñ boruçı bar mı diyü ṣoraġan iki dirhem

181.4 boruçı bar digenler tölerge yiterlik ḳalġan mālı bar mı digen yoḳ digenler resūl allah cenāze oḳumay

181.5 kiri kitmekçi bolġan ḥażret-i ʿalī ey allahnıñ resūli ol iḳi dirhemniñ edāʾsı minim ẕemmede digen

181.6 ṣoñra cenāze oḳuġan şol ḫuṣūṣda bu āyet ingen (وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ) meyyitke

181.7 yaḳınlıḳ iyesi bolġan ādemlerniñ baʿżısı baʿżısı birlen mīrāṡ aluşuvda allahnıñ kitābında artuġraḳdur

181.8 yaʿnī levḥü'l-maḥfūẓda islāmnıñ ẓuhūrınıñ başında ḥicret sebebli mīrāṡ aluşḳanlar ṣoñra ḳarābet

181.9 iʿtibārı birlen mīrāṡ aluşuvnı allah teʿa beyān itken ẕevi'l-erḥām meyyitke yaḳınlıġı bolup da farż iyesi de

181.10 ʿaṣabede bolmaġan ādemler (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ) ol meyyitke yaḳınlıḳ iyesi bolġan ādemler müʾminler

181.11 daḫı muhācirler cinsden bolġanları ḥālde (إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا) likin de dīnde dost

181.12 bolġan müʾminler birlen muhācirlerge maʿrūf işni ḳıluvıñız düristdür yaʿnī ölgen vaḳtda bir nerse birlen

181.13 vaṣiyyet eytüviñiz dürist bu vaṣiyyet bola mīrāṡ bolmay (كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا) bu iki āyetde ẕikr

181.14 ḳılınġan nerse levḥü'l-maḥfūẓda yazılmış boldı (وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ) ve ey muḥammed (ʿahm) şol

181.15 vaḳtnı isiñe tüşür bir peyġamberlerden risāletni irişdürüv birlen daḫı toġrı dīnge ündev birlen ʿahdlerini

181.16 alduḳ (وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ) sinden daḫı nūḥdan daḫı ibrāhīmden (ʿahm) (وَمُوسَىٰ وَعِيسَى)

181.17 (ابْنِ مَرْيَمَ) daḫı mūsādan hem meryem oġlı ʿīsādan (ʿahm) ʿahdler alduḳ allahü teʿālānıñ bu peyġamberlerni

181.18 ḫāṣlap ẕikr ḳıluvı bu peyġamberler şerīʿat iyeleriniñ meşhūrleri bolġanlıḳı içün resūl allahnı

181.19 ilk ẕikr ḳıluvı taʿẓīm ve tekrīm içün (وأخذنا منهم ميثاقا غليظا) ve bu ẕīkr ḳılınġan peyġamberlerden şāʾnı

181.20 uluġ bolġan yā ki yemīn birlen berkitilgen aġır ʿahd alduḳ (ليسأل الصادقين عن صدقهم) bu mīs̱āḳ

181.21 aluvımız ʿahdlerinde rast bolġan peyġamberlerniñ ʿahdlerinde rast boluvlarından allahnıñ ḳıyāmet küninde

181.22 ṣoravı içün (وأعد للكافرين عذابا أليما) daḫı allah (teʿa) kāfirlerge rencitküçi ʿaẕābnı ḥāżirledi

181.23 (يا أيها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler (اذكروا نعمة الله عليكم) allahnıñ öziñizge birgen

181.24 niʿmetni isiñizge tüşüriñiz (إذ جاءتكم جنود) şol vaḳtde birgen niʿmetni ol vaḳtde sizge türli ḥizb ʿaskerler

181.25 kildi yaʿnī ḳureyşler ġaṭafānlarını ḳarīẓe benī nażīr ḳabīleleri on iki miñ ʿasker bolup ṣoġışurġa

181.26 kildiler (فأرسلنا عليهم ريحا) bes ol ʿaskerler üzerine ṣabā cilni (ḳuyaş çıġış ṭarafından isken cil)

181.27 yiberdük (وجنودا لم تروها) daḫı siz körmey turġan ʿaskerlerni (feriştelerni) yiberdük resūl ekrem kāfirlerniñ

181.28 türli ḥizbden cıyulup ṣoġışḳa kilüvlerini bilgeç medīne tiresine ḫendeḳ ḳazdı üç miñ müselmān birlen

181.29 ṣoġışḳa çıḳdı muḫalifler ḫendeḳniñ ṭışḳı yaġında müselmānlar içki yaġında turdılar ḳılıç birlen ṣoġışmayınça

II / 182

182.1 oḳlaru taşlar birlen gine aṭışup bir ay vaḳt ötdi şundan ṣoñ allahü teʿālā ḳış küniniñ ṣalḳun kiçinde

182.2 bik ṣalḳun cil yiberdi bütün ʿālem tozan birlen ṭoldı kāfirlerniñ yüzleri tofraḳġa boyalup yitdi otlarnı

182.3 cil söndürdi çaṭırlarnı ciymirdi ʿasker tiresinde ferişteler yürüdiler ḫüveylidü'l-esedī oġlı ṭıleyḥā eytdi

182.4 āgāh olunız muḥammed (ʿahm) sizni siḥrledi niçük bolsa da ḳutulurġa kirek didi şol vaḳt ṣoġış ḳılmay

182.5 ʿāciz bolup ḳaytup kitdiler (وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا) daḫı allah sizniñ ḳılġan ʿameliñizni (ḫendeḳ

182.6 ḳazuñıznı) körüvçi boldı (إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ) şol vaḳtde aḥzāb sizge üstiñizden (maşrıḳ ṭarafından

182.7 çuḳurnıñ bülend yaġından) kildiler buları benī ġaṭafān (وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ) daḫı sizniñ töben yaġıñızdan (ḳuyaş

182.8 batış ṭarafından çuḳurnıñ töben yaġından) kildiler buları ḳureyşler (وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ) daḫı şol vaḳtda

182.9 közler ʿādetdegi tigiz ḳaravlarından avışdılar (وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ) daḫı ḳorḳudan köñlimiz boġazlarġa

182.10 irişdi çünki bik ḳatı ḳorḳu vaḳtında öbke ḳabara iken öbke köterilüv birlen ḳalbde köterile (وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ

182.11 الظُّنُونَا) daḫı allahġa türli gümānlar ḳılur boldıñız īmānda iḫlāslı ādemler allahü teʿālā ḳılġan vaʿdesinde

182.12 rast bolur dīnini üstün ḳıluvda bizge yardem birür diyü ẓann ḳıldılar żaʿīf īmālı ādemler daḫı münāfıḳlar

182.13 allah hem resūliniñ bizge vaʿde ḳılġan nersesi bāṭıl vaʿde diyü ẓann ḳıldılar (هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ) bu ṣoġış

182.14 vaḳtinde müʾminler imtiḥān ḳılındılar iḫlāslı ādem münāfıḳlardan īmānı kāmil ādem żaʿīf īmānlıdan ayrıldı

182.15 (وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا) ḳorḳuvnıñ ḳaytılġandan müʾminler ḳatı silkitüv birlen sikindiler yaʿnī yürekleri ḳatı

182.16 ḥareketlendi (وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ) ve şol vaḳtda münāfıḳlar eytür boldı (وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) daḫı

182.17 köñillerinde iʿtiḳādnıñ żaʿīf boluv avruvı bolġan ādemler eytdi (مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا) allah hem

182.18 allahnıñ resūli bizge vaʿde ḳılmadı meger bāṭıl vaʿde birlen vaʿde ḳıldı bu sözni eytüvçi ḳuşeyr oġlı muʿattib

182.19 digenler muḥammed (ʿahm) bizge fāris birlen rūmnı fetḥ ḳılamız diyü vaʿde ḳıla ḥālbūkim bizniñ birimiz yalġız ayrulup

182.20 ḥācet ṭabīʿiyesini öterge barurġa da ḳorḳuvdadur bu vaʿde tügil meger bāṭıl vaʿde didi (وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ

182.21 مِنْهُمْ) ve ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni isiñe tüşür münāfıḳlardan bir cemāʿat (ḳayżī oġlı evs hem añar iyergen

182.22 ādemler) eytdi (يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا) ey medīne ehli sizniñ içün tura turġan orun yoḳ

182.23 menzilleriñizge kiri ḳaytıñız diyü yā ki sizniñ içün muḥammed (ʿahm) dīninde tururġa orun yoḳ küfrge kiri ḳaytıñız

182.24 maʿnāsında (وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ) daḫı münāfıḳlardan bir cemāʿat kiri ḳaytur içün peyġamberden iẕn

182.25 ṣorarlar (يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ) bizniñ ivlerimiz ʿavretdür (ṣaḳlanġan tügildür) ivlerimizde ṣaḳlavçılarmız

182.26 yoḳdur diyü (وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ) ḥālbūkim ivleri ṣaḳlavsız tügildür belki ṣaḳlanmışdur (إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا)

182.27 münāfıḳlar tilemesler meger ṣoġışdan ḳaçuvnı tilerler (وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ أَقْطَارِهَا) daḫı eger medīnege yā ki

182.28 münāfıḳlarnıñ ivlerine medīneniñ cāniblerinden kirilmiş bolsa yaʿnī türli ḥizbden ʿibāret bolġan ʿaskerler

182.29 münāfıḳlarnıñ şerhlerine yā ki ivlerine kirseler (ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ) munıñ ṣoñında münāfıklar fitneden (küfrge

II / 183

183.1 ḳaytuvdan ve müselmānlar birlen ṣoġış ḳıluvından ṣoralmış bolsalar (لَآتَوْهَا) bu fitnege kilürler hem bu fitneni

183.2 ḳılurlar idi (وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا) ve bu fitneni ḳabūl itüv birlen turmaslar meger az ġına zamān tururlar

183.3 idi yaʿnī ṣorav artında da tevḳifsiz cevāb birürler yā ki mürted boluvları ṣoñında medīnede turmaslar meger

183.4 az ġına zamān tururlar idi çünki allahü teʿālā alarnı helāk ḳılur (ولقد كانوا عاهدوا الله من قبل) ve taḥḳīḳ

183.5 münāfıḳlar (benī ḥārise) ẖendeḳ ṣoġışından ilk uḥud ṣoġışında allahġa ʿahd ḳılġanlar idi (لا يولون الأدبار)

183.6 ṣoġışdan ḳaçup artlarını döndürmeske yaʿnī mundan ḳaçmamız ṣoñ diyü ʿahd ḳılġanlar idi (وكان عهد

183.7 الله مسئولا) daẖı allahnıñ ʿahdi vefā ḳıluv birlen ṣoralmış (istelmiş) boldı (قل لن ينفعكم الفرار)

183.8 ey muḥammed (ʿahm) münāfıḳlarġa eyt sin sizge eger ecel irişken bolsa ṣoġışdan ḳaçuv fāʾide birmes (إن فررتم

183.9 من الموت أو القتل) eger siz ölümden yā ki öltürilmiş boluvdan ḳaçsañız barı bir öleçeksiz (وإذا لا تمتعون

183.10 إلا قليلا) ve ḳaçḳanıñız vaḳtda dünyāda fāʾidelenmiş bolmassız meger az zamān ġına fāʾidelenmiş bolursız yaʿnī ʿömriñiz

183.11 bitkençe gine yaʿnī bir taḳdīr eceliñiz bitmegen bolsa ʿömriñiz bitkençe fāʾidelenürsiz eceliñiz yitken bolsa

183.12 ḳaçuvınızda bütünley fāʾide yoḳ (قل من ذا الذي يعصمكم من الله) ey muḥammed (ʿahm) eyt sin münāfıḳlarġa allahnıñ

183.13 tilegen nersesini indürüvden sizni kim ṣaḳlar (إن أراد بكم سوءا) eger allah sizge yavızlıḳnı irişdürüvni tilese

183.14 (أو أراد بكم رحمة) yā ki sizge raḥmetni irişdürüvni tilese yā ki allahnıñ ʿaẕābından kim ṣaḳlar eger allah sizge

183.15 yavızlıḳnı tilese yeise sizge kim yavızlıḳnı irişdürür eger allah sizge raḥmetni tilese maʿnāsında (ولا يجدون لهم من

183.16 دون الله وليا ولا نصيرا) daẖı münāfıḳlar özleri içün allahdan başḳa fāʾide bire turġan dostnı hem żararnı

183.17 yibere turġan yardemçini tapmaslar (قَدْ يَعْلَمُ اللهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنْكُمْ) allah sizlerden resūliniñ yardeminden

183.18 ḫalḳnı şuġullendürüvçilerni ve kiçüktürüvçilerni bilür yaʿnī münāfıḳlarnı (وَالْقَائِلِينَ لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ اِلَيْنَا) daḫı

183.19 ḳardaşlarına (medīnedegi enṣārġa) bizge öziñizni yaḳın ḳılıñız ve muḥammedni ḳoyuñız diyüvçileri bolur (وَلَا يَأْتُونَ

183.20 الْبَأْسَ اِلَّا قَلِيلًا) ve münāfıḳlar ṣoġışḳa kilmesler meger az ḳilüv birlen gine (rüyā içün gine) yā ki az zamān ġına

183.21 kilürler (اَشِحَّةً عَلَيْكُمْ) sizniñ üzeriñizge yardem birüvde yā ki allah yolında māl ṣarf ḳıluvda ṣaran

183.22 bolġanları ḥālde kilürler (فَاِذَا جَاءَ الْخَوْفُ) bes her ḳayçan ṣoġış vaḳtında münāfıḳlarġa ḳorḳu kilse

183.23 yaʿnī kāfirlerniñ ġālib boluv ḳorḳuvı (رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ) körürsün sin ey muḥammed (ʿahm) ol münāfıḳ

183.24 larnı siñe ḳararlar (تَدُورُ اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِى يُغْشَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ) ölüm isrikliginden ḳorḳup hūşī

183.25 kitken ādemniñ ḳaravı kibi közleri eylenür yaʿnī közlerni eylendürüp ve aḳaytup ḳararlar (فَاِذَا ذَهَبَ

183.26 الْخَوْفُ) bes her ḳayçan ṣoġış ḳorḳuvı kitse ve ġanīmet mālları cıyulsa (سَلَقُوكُمْ بِاَلْسِنَةٍ حِدَادٍ) ötken

183.27 tiller birlen sizge ḫiṭāb ḳılurlar (اَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ) izgülik (māl) üzerine saran bolġanları

183.28 ve ḥarīṣ bolġanları ḥālde (اُولٰئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا) bu münāfıḳlar iḫlāṣ birlen īmān kitürüvçi bolmadılar

II / 184

184.1 (فَاَحْبَطَ اللهُ اَعْمَالَهُمْ) bes allah ol münāfıḳlarnıñ ʿamellerini cuydı yaʿnī ʿamelleriniñ bāṭıllıġını ẓāhir

184.2 ḳıldı (وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا) daḫı münāfıḳlarnıñ ʿamellerini bāṭıl ḳıluv allah üzerine ciñil

184.3 boldı (يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا) münāfıḳlar ġāyet ḳorḳaḳlıḳları içün aḥzābnı ciñilüp

184.4 kitmediler diyü ḥesāb ḳılurlar ḥālbūkim aḥzāb ciñili kitdiler (وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابُ) ve eger

184.5 aḥzāb ikinçi mertebe ṣoġışḳa kilseler (يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ) münāfıḳlar arzu ḳılurlar

184.6 kāşki bir medīneden bādiyege bedevī ʿarabler içünde bolsaḳ idi diyü (يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَائِكُمْ)

184.7 her bir medīne ṭarafından kilüvçiden sizniñ ṣoġışdaġı ḫaberleriñizni ṣorarlar idi (وَلَوْ كَانُوا)

184.8 medīnege kiri ḳaytmaġan bolsalar idi aḥzāb birlen sizniñ arañızda ṣoġış bolsa idi

184.9 (مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا) aḥzāb birlen ṣoġış ḳılmaslar idi meger azġına ṣoġış ḳılurlar idi (yaʿnī

184.10 riyā içün gine ve sögüvden ḳorḳup ḳına) (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّٰهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) taḥḳīḳ sizniñ içün

184.11 resūl allahda (muḥammed ʿahmda) körkem bolġan ḫaṣlet boldı (ṣoġışda ḳorḳmav s̱ābit boluv ve ḳaṭılıḳlarġa

184.12 çıdamlı boluv kibi (لِمَنْ) şol kişi içün körkem ḫaṣlet boldı (كَانَ يَرْجُو اللّٰهَ) ol kişi allahnıñ s̱evābnı ümīd

184.13 iter boldı (وَالْيَوْمَ الْآخِرَ) daḫı ṣoñġı künniñ (ḳıyāmet küniniñ) ucmaḫ niʿmetlerini ümīd iter

184.14 (وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيرًا) daḫı allahnı köp ẕikr iter ol kişi yaʿnī şundayın ṣıfatlı kişi içün körkem

184.15 ḫaṣlet bar (وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ) ve müʾminler aḥzābnıñ (kāfirlerden bolġan türli cemāʿatniñ)

184.16 ṣoġışḳa kimilüvlerini körgenleri zamānda (قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ) müʾminler eytdiler bu aḥzābnı

184.17 körüv bizge allahnıñ hem resūliniñ vaʿde ḳılġan nersesi diyü (وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ) daḫı allah hem resūli

184.18 vaʿdesinde rast boldı (وَمَا زَادَهُمْ اِلَّا اِيمَانًا وَتَسْلِيمًا) ve müʾminlerge aḥzābnıñ cıyulup kilüvleri

184.19 artdurmadı meger allahnıñ vaʿdesine īmānnı ve emrine boy şunuvnı artdurdı (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ) müʾminlerden

184.20 şundayın irler bardur (صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِ) allahġa ʿahd ḳılġan nerseleri (resūl allah birlen şoġışda

184.21 s̱ābit boluvları) üzerinde rast boldılar (فَمِنْهُمْ مَنْ قَضٰى نَحْبَهُ) bes müʾminlerden baʿżısı nez̠rini ötedi

184.22 yaʿnī şehīd bolġança şoġış ḳıldı ḥażret-i ḥamza ʿumeyr oġlı muṣʿab nażr oġlı enes raḍiyallahü

184.23 ʿanhüm kibiler (وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ) daḫı müʾminlerden baʿżısı şehīd boluvnı küter ḥażret-i ʿos̱mān ve ḥażret-i ṭalha

184.24 raḍiyallahü ʿanhümā kibiler (وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا) ve allahnıñ ʿahdini hiçbir özgertüv birlen özgertmediler

184.25 ve almaşdurmadılar (لِيَجْزِيَ اللّٰهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ) müʾminlerniñ allahnıñ ʿahdini özgertmevleri ve münāfıḳlarnıñ

184.26 özgertüvi ʿahdlerinde rast bolġan ādemlerge ʿahdlerinde rast boluvı sebebli allahnıñ körkem cezāʾ birüvi

184.27 içün (وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ اِنْ شَاءَ) ve eger tilese tevbe ḳılmasalar münāfıḳlarnı ʿaz̠āb ḳıluvı içün

II / 185

185.1 (اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ) yā ki eger tevbe itseler münāfıḳlar üzerine tevbelerini ḳabūl itüv birlen ḳaytuvı

185.2 içün (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا) düristlikde allah tevbe iyeleriniñ günāhlarunı yarlıḳaġuçı hem

185.3 raḥmet ḳıluvçı boldı (وَرَدَّ اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı allah kāfir bolġan ādemlerni (aḥzābnı)

185.4 şoġışdan ḳaytardı (بِغَيْظِهِمْ) açulanġanları ḥālde (لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا) müʾminlerge üstün

185.5 boluvġa irişmegenleri ḥālde (وَكَفَى اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ) daḫı allah müʾminlerniñ aḥzāb birlen

185.6 şoğışuvında cil ve ferişteler birlen yitküçi boldı (وكان الله قويا عزيزا) daḫı allah tilegen

185.7 nersesin bar ḳıluvġa ḳuvvetli ve her bir nerse üzerine ġālib boldı (وانزل الذين ظاهروهم من اهل الكتاب)

185.8 daḫı allah (teʿālā) kitāb ehlinden aḥzābke yardem birgen ādemlerni (benī ḳarīẓanı) indürdi (من صياصيهم)

185.9 ḳalʿalarından (وقذف في قلوبهم الرعب) daḫı alarnıñ köñillerine ḳorḳunı ṭaşladı (فريقا تقتلون وتاسرون)

185.10 فريقا) benī ḳarīẓadan bir fırḳasını öltürgeniñiz ve bir fırḳasını esīr itüp alġanıñız ḥālde ḥażret-i cebrāʾīl

185.11 aḥzāb maġlūb bolġan kiçniñ irtesinde resūl allahġa kildi ve eytdi ferişteler ḳılıçlarnı ḳoyġanları

185.12 yoḳ allahü teʿālā benī ḳarīẓaġa seyr ḳılurġa ḳoşa ve min benī ḳarīẓaġa ḳaṣd ḳıluvçımun ṣaḥābeleriñe eyt ikindi

185.13 namāzını benī ḳarīẓa içün de oḳurlar didi şundan ṣoñ resūl allah barup benī ḳarīẓanı yikirmi bir kün

185.14 bir rivāyetde yikirmi biş kün muḥāṣara ḳılup turdı bu muḥāṣara benī ḳarīẓaġa bik aġır boldı resūl allah eytdi

185.15 ḥükmim astına kiriñiz diyü benī ḳarīẓa baş tartdı resūl allah eytdi alay bolsa muʿāẕ oğlı saʿīdniñ ḥükmine

185.16 kiriñiz didi benī ḳarīẓalar rażı boldılar ḥażret-i saʿīd şoğış ḳılġanlarnı öltürüv birlen balalarnı

185.17 ve ḫatunlarnı esīr itüv birlen ḥükm ḳıldı resūl allah tekebbür itdi hem ey saʿīd taḥḳīḳ allahnıñ ḥükmi birlen

185.18 ḥükm ḳıldıñ didi altı yüzlep muḳātil (şoğış ḳıluvçı ʿasker) ni öltürüldi yidi yüz ḳadar ādemni esīr

185.19 aldılar (واورثكم ارضهم وديارهم واموالهم) daḫı allah sizge benī ḳarīẓanıñ yirlerini ve yurtlarını ve māllarını

185.20 mīrāṡ itüp birdi resūl ekrem benī ḳarīẓanıñ yirlerini muhācirlerge birdi enṣār gerçi az sözge

185.21 kirişseler de resūl allah siz öz yiriñizde turasız digeç sükūt itdiler (وارضا لم تطئوها) daḫı sizniñ ayaḳlarıñız

185.22 başmaġan ve taptamaġan yirni sizge mīrās̱ itüp birdi fāris ve rūm yiri kibilerni (وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ

185.23 قَدِيرًا) daḫı allahü teʿālānıñ her bir nerse üzerine küçi yitküçi boldı allahü teʿālā ir ḫatunnı iḫtiyārlı ḳılġanda

185.24 ḫatun irini iḫtiyār itse ḫatunnıñ ṭalāḳ bolmavı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi peyġamber (ʿahm) nıñ

185.25 ezvāc-ı mutahhiresi bir vaḳtda resūl allahdan ziynet içün kiyüne turġan kiyimler hem de artuḳ nafaḳa istediler şol

185.26 ḥaḳda ẕikr ḳılınaçaḳ āyet indi (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ) ey andayın peyġamber ḫatunlarıña eyt (إِنْ كُنْتُنَّ

185.27 تُرِدْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا) eger siz dünyā tirükligini tileseñiz (dünyāda ve kiñlikni irken niʿmetni) (وَزِينَتَهَا)

185.28 ve dünyānıñ ziynetini tileseñiz (فَتَعَالَيْنَ) bes kiliñiz (أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا) sizge ṭalāḳ metaʿsını

185.29 (bürkençek baş örtüsi şāl ve kölmek) kibi nerseler birürmün daḫı sizni cebr ḳılmay körkem ṭalāḳ ḳıluv birlen ṭalāḳ

II / 186

186.1 ḳılurmun (وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ) ve eger siz allahnıñ daḫı resūliniñ rıżālıġını hem

186.2 āḫiret yurṭını tiler bolsañız (فَإِنَّ اللّٰهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ) bes düristlikde allahü teʿālā sizlerden

186.3 izgü işler ḳılġanıñızġa ḥāżirledi (أَجْرًا عَظِيمًا) uluġ s̱evābnı bu āyet ingeç resūḳ[1] allah evvel ḥażret-i

186.4 ʿāʾişeni çaḳurdı iki iş arasında iḫtiyārlı ḳıldı ḥażret-i ʿāʾişe ikinçi emri yaʿnī allah hem

186.5 resūl allah rıżālıġını iḫtiyār ḳıldı munıñ ṣoñında başḳa ḫatunlarunı çaḳurup iḫtiyārlı ḳıldı

186.6 başḳa ḫatunları da ḥażret-i ʿāʾişe iḫtiyār ḳılġan nerseni (yaʿnī allah hem resūliniñ rıżālıġını) iḫtiyār

[1] "resūl" olmalı.

186.7 ḳıldılar şundan ṣoñ allahü teʿālā ezvāc-ı muṭahhireden memnūn bolup (لا يحل لك النساء من بعد) āyetni

186.8 indürdi yaʿnī ḥāżirgi ḫatunlarıñdan ṣoñ siñe ḫatun aluv ḥelāl bolmas maʿnāsında bu āyetden

186.9 maḳṣūd şol allahü teʿālā ezvāc-ı benīniñ dünyānı tilevlerini resūl allahnı tilevlerine muḳābil eytdi bes

186.10 mundan bilindi iri ṭarafından iḫtiyārlı ḳılınġan ḫatun irini iḫtiyār itse ṭalāḳ bolmay ikençilik

186.11 (يا نساء النبي من يأت منكن بفاحشة مبينة) ey peyġamber ḫatunları sizlerden ḳayuñız ḳabāḥatligi ẓāhir

186.12 bolġan uluġ günāhnı kitürür yaʿnī ḳılur (يضاعف لها العذاب ضعفين) ol ḳabāḥatligi ẓāhir bolġan

186.13 uluġ günāhnı ḳılġan peyġamber ḫatunına başḳa ḫatunlarnıñ günāhsından iki ülüş ḳılınur (وكان

186.14 ذلك على الله يسيرا) ʿaẕābnı iki ülüş ḳıluv allah üzerine ciñil boldı (yikirmi birinçi

186.15 cüzʾnin tercemesi tamām boldı)

186.16 (ومن يقنت منكن لله ورسوله) ve sizlerden ḳaysıñız allahnıñ hem resūliniñ rıżālıġı içün ṭāʿatke dāʾimçılıḳ

186.17 ḳılur (وتعمل صالحا) daḫı izgü iş ḳılur (نؤتها أجرها مرتين) ol ḫatunnıñ ecrini iki mertebe

186.18 birürmiz bir mertebesi ṭāʿati üzerine iḳinçi mertebesi azġa ḳanāʿat ḳıluv birlen resūl allahnıñ rıżālıġını istevi

186.19 berāberinde (وأعتدنا لها رزقا كريما) daḫı ol ḫatunġa cennetde ecrinden artuḳ uluġ rızḳ ḥāżirledik resūl ekrem

186.20 ḫatunlarnı başḳa ḫatunlarġa tafżīl ḥaḳında ehl-i beytniñ münāḳıbı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

186.21 (يا نساء النبي لستن كأحد من النساء) ey peyġamberniñ ḫatunları siz fażlda ve şerefde başḳa ḫatunlar cemāʿatinden

186.22 bir cemāʿat kibi tügilsiz (إن اتقيتن فلا تخضعن بالقول) eger siz allahnıñ ḥükmine ve resūliniñ rıżāsına ḫilāflıḳ

186.23 ḳıluvdan ḳorḳsañız irlerge iyülgeniñiz ve yumşaḳ sözli bolġanıñız ḥālde cevāb birmeñiz (فيطمع الذي

186.24 في قلبه مرض) bes köñlinde bozuḳlıḳ avruvı bolġan ādem ümīd ḳılur (وقلن قولا معروفا) daḫı

186.25 körkem bolġan şikden yıraḳ bolġan sözni eytiñiz (وقرن في بيوتكن) daḫı ivleriñizde turuvġa lāzım

186.26 boluñız da ve ivleriñizden çıḳmañız (ولا تبرجن تبرج الجاهلية الأولى) evvelgi cāhiliyyet künleriñdegi ḫatun

186.27 larnıñ ziynetlerini iẓhār ḳılup ḳılınup yürüvleri kibi yürümeñiz cāhiliyyet evveli ādem ʿahm birlen nūḥ

186.28 ʿahm arasında bolġan zamānda bolġan cāhiliyyet yā ki ibrāhīm ʿahm ṭuvġan zamāndagi cāhiliyyet çünki ibrāhīm

186.29 ʿahm zamānında ḫatunlar inci kölmekler kiyüp yol ortasında irlerge özlerini ʿarż ḳılup yürüyler iken

II / 187

187.1 cāhiliyyet āḫırı ʿīsā ʿahm birlen muḥammed ʿahm arasında bolġan zamāndagi cāhiliyyet (وأقمن الصلوة وآتين

187.2 الزكوة) daḫı ey peyġamber ḫatunları namāz oḳuñız hem de zekevet biriñiz (وأطعن الله ورسوله) daḫı

187.3 allahġa hem resūline iṭāʿat ḳılıñız bu ẕikr ḳılınġan āyetlerden ezvāc-ı nebīnin başḳa ḫatunlardan artuḳlıġı

187.4 biline (إنما يريد الله ليذهب عنكم الرجس) ançaḳ allah sizden yüz ṣuvıñıznı kirlendüre turġan günāhnı

187.5 yiberüvni tileydür (أهل البيت) ey peyġambernin ebū ehli (ويطهركم تطهيرا) daḫı sizni günāhlardan

187.6 kāmil pāklav birlen pāklavnı tileydür bu āyetden ehl-i beytniñ münāḳıbı biline (واذكرن ما يتلى في بيوتكن)

187.7 daḫı ey peyġamber ḫatunları ivleriñizde oḳulġan nerseni ẕikr ḳılıñız (من آيات الله والحكمة) allahnıñ

187.8 āyetlerinden daḫı resūliniñ ḥadīs̱inden (إِنَّ اللهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا) düristlikden allah (teʿa) yaşrun işlerni

187.9 bilüvçi ve dīnde tiyüşli bolġan nerseni tedbīr itüvçi boldı şunıñ içün de sizni iḫtiyārlı ḳıldı

187.10 hem sizge vaʿaẓ ḳıldı (إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ) düristlikde allahnıñ ḥükmine boy ṣunuvçı irler

187.11 hem de ḫatunlar (وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) daḫı īmān kitürürge tiyüşli bolġan nersege īmān kitürüvçi

187.12 irler hem de ḫatunlar (وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ) daḫı ṭāʿatke devām ḳıluvçı irler hem ḫatunlar

187.13 (وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ) daḫī sözde hem ʿilmde rast boluvçı irler hem ḫatunlar (وَالصَّابِرِينَ)

187.14 وَالصَّابِرَاتِ) daḫı ʿibādetlerge hem günāhlardan ṣabr itüvçi irler hem ḫatunlar (وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ)

187.15 daḫı köñilleri hem aʿżāları birlen allahġa töbençilik ḳıluvçı irler hem ḫatunlar (وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ)

187.16 daḫı māllarında vācib bolġan nerse birlen ṣadaḳa birüvçi irler hem ḫatunlar (وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ)

187.17 daḫı farż rūzeni tutuvçı irler hem ḫatunlar (وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ) daḫı ʿavretlerini

187.18 zināʾdan ṣaḳlavçı irler hem de ḫatunlar (وَالذَّاكِرِينَ اللهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ) daḫı allahnı

187.19 köp ẕikr ḳıluvçı irler hem ḫatunlar (أَعَدَّ اللهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا) bu ẕikr ḳılınġan ṣıfatda bolġan irler

187.20 birlen ḫatunlarġa allah yarlıḳavnı hem uluġ ecrini ḥāżirledi allahü teʿālāniñ emriniñ vucūb içün boluvı hem

187.21 iḫtiyārnıñ s̱ābit boluvı ḳul āzād itüvniñ meşrūʿ boluvı hem oġullıḳġa alınġan ir balanıñ ḫatunınıñ oġullıḳġa

187.22 alġan ādemge nikāḥınıñ ḥelāl boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyet kildi (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ) müʾmin

187.23 irge ve müʾmine ḫatunġa dürist bolmadı (إذا قضى الله ورسوله أمرا) her ḳayçan allah hem allahnıñ resūli bir iş birlen

187.24 ḥükm ḳılsa (أن يكون لهم الخيرة من أمرهم) özleri içün işlerinden bir nerseni iḫtiyār ḳıluvları dürist

187.25 bolmadı belki özleriniñ iḫtiyārlarını allah hem allahnıñ resūliniñ iḫtiyārına iyerüvçi ḳıluvları vācib (ومن

187.26 يعص الله ورسوله) ve kimdür allahġa hem resūline günāhlı bolur (iṭāʿat ḳılmas) (فقد ضل ضلالا مبينا) taḥḳīḳ

187.27 ol kişi ẓāhir bolġan azuv birlen ḥaḳḳ yoldan azdı (واذ تقول للذى انعم الله عليه) ve ey muḥammed (ʿahm) şol

187.28 vaḳtni isiñe tüşür allah anıñ üzerine müselmān boluvġa tevfīḳ birüv birlen enʿām ḳılġan kişi üzerine

II / 188

188.1 (ḥāriṡ oğlı zeydke) eytürsün sin (وانعمت عليه) daḫı ol kişi üzerine āzād ḳıluv birlen sin de

188.2 enʿām ḳıldıñ ol kişige eytürsün sin (امسك عليك زوجك) ḫatunıññı (zeynebni) nikāḥıñdan tut diyü

188.3 (واتق الله) daḫı ḫatunnıñ zeyneb ḥaḳında allahdan ḳorḳ ve anı żarar ḳaṣdı birlen ṭalāḳ ḳılma (وتخفى

188.4 فى نفسك ما الله مبديه) daḫı ey muḥammed ʿahm allah ẓāhir ḳılġan nerseni öziñde (ḳalbiñde) yaşiresün yaʿnī

188.5 ḥāriṡ oğlı zeyd caḥş ḳızı zeynebni ṭalāḳ ḳılġan da nikāḥlanaçaġıññı (وتخشى الناس) daḫı şelte

188.6 ḳılınuvda ādemlerden ḳorḳasun (والله احق ان تخشاه) ḥālbūkim zeynebni nikāḥlanuvda ḳorḳurġa tiyüş iş bolsa

188.7 siniñ ḳorḳuvıñ içün allah ḥaḳlırekdür yaʿnī allahdan ḳorḳarġa tiyüşrekdür (فلما قضى زيد منها وطرا)

188.8 zeyd bin ḥāris̱e caḥş ḳızı zeynebden ḥācetini ötegen zamānda zeydniñ zeyneb de ḥāceti ḳalmaġan zamānda

188.9 daḫı zeyd zeynebni ṭalāḳ ḳılup zeynebniñ ʿıddeti ötken zamānda (زَوَّجْنَاكَهَا) zeynebni siñe çiftlendürdük

188.10 (لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ) müʾminler üzerine meşaḳḳatlenüv ve günāh bolmas içün (فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ)

188.11 oġullıḳġa alġan ir balalarınıñ ḫatunlarunı nikāḥlanuvda (إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا) her ḳayçan

188.12 ol oġullıḳġa alınġan ādemler ḫatunlarından ḥācetni öteseler yaʿnī ṭalāḳ ḳılsalar ve ḫatunlarınıñ

188.13 ʿıddetleri ötse yaʿnī biz siñe zeynebni ciftlendürdük müʾminler oġulllıḳġa alınġan balanıñ ḫatunnı

188.14 nikāḥlanuv dürist idükni bilsünler içün (وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا) daḫı allahnıñ tilegen emri ḳılınmış

188.15 boldı bu ẕikr ḳılınġan iki āyetniñ evvelgisi ḥażret-i zeynebniñ zeyd birlen nikāḥı ḥaḳında ikinçi

188.16 zeydniñ ḥażret-i zeynebni ṭalāḳ ḳıluvı hem resūl allahnıñ zeynebni nikāḥlanuvı ḥaḳında munıñ ḳıṣṣası

188.17 şol revişçe ḥāris̱ oġlı zeyd benū kilāb ḳabīlesinden bolġan munı ʿarablar tutup mekkege kitürüp

188.18 ḥażret-i ḫadīcege ṣatḳanlar resūl ekrem ḥażret-i ḫadīceni ciftlengeç ḥażret-i ḫadīce bütün mālunı

188.19 resūl allahġa hibe ḳılġan ḥażret-i zeydni de birge hibe ḳılġan bir az zamān ötdükden ṣoñra benū kilābdan

188.20 bir ḳavm ṣatuv ḳılur içün mekkege kilgenler zeydniñ resūl allahnıñ ḥużūrında boluvından ḫaber birilgenler

188.21 zeydni resūl allahdan ṣatup almaḳçı bolġanlar resūl allah zeydge iḫtiyār birgen zeyd atasına ve başḳa

188.22 ḳardaşlarına ḳaytuvġa ḳaraġanda resūl allah ṣoḥbetinde ḳaluvnı artuḳ ḳörüp kitmegen resūl allah zeydni

188.23 āzād ḳılup özine oġul (مُتَبَنّٰى) eytken ṣoñra resūl allah zeynebni zeydke ciftlendürgen zeyneb

188.24 özi de hem ḳardaşı ʿabdu'l-lah da rāżī bolmaġanlar ṣoñra evvelgi āyet ingen zeyneb de ḳardaşı

188.25 ʿabdu’l-lah da rāżī bolġanlarına da bu āyet birlen uṣūl-i ʿulemāsı emriniñ vucūb içün boluvına istidlāl

188.26 kılġan çünki allah hem resūl allah bir emr birlen ḥükm ḳılġanda müʾmin ir birlen müʾmine ḫātunġa ol emriniñ

188.27 ḫilāfında iḫtiyār bolmasa elbette iḫtiyār bolmav vācibde gine boladur hem bu āyetden bilindi bendelerge

188.28 allah hem resūl allah emr ḳılġan nerseni iḫtiyārları boluvçılıḳ ammā allah hem resūli emr ḳılmaġan nerseni gine

188.29 iḫtiyār yoḳ (ما كان على النبي من حرج) peyġamber üzerine günāh bolmadı (فيما فرض الله له) allahnıñ

II / 189

189.1 peyġamberine ḳısmet ḳılġan ve taḳdīr ḳılġan nersesinde (سنة الله في الذين خلوا من قبل) allahü teʿālā öziniñ

189.2 ḳısmet ḳılġan ve taḳdīr ḳılġan nersesinde peyġamberlerine günāh yoḳlıḳnı mundan ilk bolġan peyġamberlerinde

189.3 senet (ʿādet) ḳıldı (وكان أمر الله قدرا مقدورا) ve allahnıñ emr ḳılġan nersesi ḥükm ve ḳaṭʿ ḳılınmış

189.4 ḥükm boldı (الذين يبلغون رسالات الله) ol peyġamberler şundayın ādemlerdür allahnıñ özlerine birilgen

189.5 ilçiliklerini ümmetlerine irişdürürler (ويخشونه) daḫı allahdan ḳorḳarlar (ولا يخشون أحدا الا الله)

189.6 ve hiç kimden ḳorḳmaslar meger allahdan ġına ḳorḳarlar (وكفى بالله حسيبا) maḫlūḳlarġa

189.7 ḥesāb ḳıluvçı boluv yüzünden allah kifāye ḳıldı bes allahdan başḳadan ḳorḳmasḳa tiyüş

189.8 resūl ekremniñ peyġamberlerniñ ṣoñġısı boluvı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

189.9 indürdi (ما كان محمد أبا أحد من رجالكم) muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) sizniñ belāġatke irişken

189.10 irleriñizden hiç kimniñ ḥaḳīḳī atası bolmadı ammā ẓāhir, ḳāsım, ibrāhīmġa ata bolsa da alar ṣabī vaḳtlarında

189.11 öldüklerinden alar recl (ir) diyü eytilmey çünki ir ismini alurġa belāġatke irişüv kirek (ولكن رسول الله)

189.12 (وخاتم النبيين) likin muḥammed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) allahnıñ dīn üyretür içün yibergen ilçisidür hem

189.13 peyġamberlerniñ in ṣoñġısıdur (وكان الله بكل شيء عليما) daḫı allah her bir nerseni bilgüçi boldı bes

189.14 nindi kişi birlen peyġamberlikni ḳıluv tiyüş idükni bilür bu āyetni allahü teʿālā müşriklerni redd ḳılup

189.15 indürdi müşrikler muḥammed (ʿahm) oġlı zeydniñ ḫatunı (zeynebni) aldı didiler (يا أيها الذين آمنوا) ey

189.16 īmān kitürgen ādemler (اذكروا الله ذكرا كثيرا) allahnı köp ẕikr ḳıluv birlen ẕikr ḳılıñız (وسبحوه بكرة)

189.17 (وأصيلا) daḫı allahnı kimçiliklerden yıraḳ ḳılıñız kündizniñ evvelinde de hem āḫirinde de (هو الذي يصلي)

189.18 (عليكم وملائكته) ol allah şundayın allahdur sizge raḥmet ḳılur daḫı ol allahnıñ ferişteleri sizniñ içün

189.19 yarlıḳamaḳ isterler (ليخرجكم من الظلمات الى النور) sizni küfr ve günāh ḳaranġulıḳlarından īmān ve ṭāʿat

189.20 nūrlarına çıġaruvı içün (وكان بالمؤمنين رحيما) daḫı ol allah müʾminlerge raḥmet ḳıluvçı boldı (تحيتهم)

189.21 (يوم يلقونه سلام) allahdan müʾminlerge taḥiyye (s̱enā) olup yā ki ḳabrlerden çıġup allahġa yoluḳġan künde her bir

189.22 köñilge ḫoş bolmaġan nerseden selāmet boluv birlen ḫaber birüvdür (وأعد لهم أجرا كريما) daḫı allah müʾminlerge

189.23 uluġ ecrini (ucmaḫnı) ḥāżirledi (يا أيها النبي إنا أرسلناك شاهدا) ey andayın peyġamber biz sini ümmetleriñe

189.24 şāhid itüp yiberdük yaʿnī ümmetleriññiñ öziñni rastḳa tutuvları yā ki yalġanġa tutuvları birlen güvāhlıḳ

189.25 birüvçi itüp (وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) daḫı īmān kitürgen ādemlerge ucmaḫ birlen süyünç birüvçi itüp īmān

189.26 kitürmegen ādemlerni tamuġ birlen ḳorḳutuvçı itüp yiberdük (وَدَاعِيًا اِلَى اللّٰهِ بِاِذْنِهِ) daḫı allahnıñ iẕni birlen

189.27 īmānġa ündevçi itüp yiberdük (وَسِرَاجًا مُنِيرًا) daḫı nādanlıḳ ḳaranġulıḳlarından yaḳturtuvçı ve ʿām birlen

189.28 nūrlanduruvçı çerāġ itüp yiberdük (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) daḫı ey muḥammed (ʿahm) müʾminlerge süyünç bir (بِاَنَّ لَهُمْ

189.29 مِنَ اللّٰهِ فَضْلًا كَبِيرًا) oşbunıñ birlen süyünç bir düristlikde siniñ ümmetiñden bolġan müʾminlerge başḳa peyġamberlerniñ

II / 190

190.1 ümmetlerine ḳaraġanda uluġ artuḳlıḳ bardur (وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ) daḫı kāfirlerge hem de münāfıḳlarġa

190.2 boy şunma (وَدَعْ اَذَاهُمْ) daḫı kāfirlerniñ ve münāfıḳlarnıñ öziñni rencitüvlerini ḳoy yaʿnī rencitüvlerine ṣabr ḳıl

190.3 (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ) daḫı işiñni allah üzerine tapşır (وَكَفَى بِاللّٰهِ وَكِيلًا) ve iş tapşırılmış boluv yüzinden allah yiter

190.4 allah teʿa nikāḥ ṣoñında duḫūl bolmaġan ḫatunnı iri ṭalāḳ ḳılġan ṣoñında ol ḫatunġa ʿıddet vācib

190.5 bolmav ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (اِذَا

190.6 نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ) her ḳayçan siz müʾmine ḫatunlarnı nikāḥlansañız (ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ) munıñ ṣoñında ol

190.7 ḫatunlarnı ṭalāḳ ḳılsañız (مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ) ol ḫatunlarnı cimāʿ ḳılmasdan yā ki ḫalvet-i ṣaḥīḥadan

190.8 burun (فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا) bes sizniñ içün ol ḫatunlar üzerine ʿadedni (ṣanını)

190.9 kāmil ḳıla turġan ʿıddet yoḳdur (فمتعوهن وسرحوهن سراحا جميلا) bes ol cimāʿ ḳıluvdan burun

190.10 ṭalāḳ ḳılınġan ḫatunlarġa ṭalāḳ metʿasını (yaʿnī kölmek bürkençik şal) biriñiz daḫı alarnı ivleriñizden

190.11 cebrlemey ve sökmey körkem çıġaruv birlen çıġarıñız (يا أيها النبي) ey andayın peyġamber (انا احللنا لك)

190.12 düristlikde biz siniñ içün ḥelāl ḳılduḳ (أزواجك اللاتي آتيت أجورهن) mihrlerini birgen ḫatun

190.13 larıññı) (imām kerḫī bu āyetniñ ẓāhiri birlen icāre lafẓı birlen nikāḥnıñ münʿaḳid boluvına barġan

190.14 likin müdārik ṣāḥibi eyte icāre lafẓı birlen nikāḥ münʿaḳid tügil çünki nikāḥnıñ şarṭı müʾebbed bolmaḳ

190.15 icāreniñ şarṭı müvaḳḳit bolmaḳ diyü (وما ملكت يمينك) daḫı oñ ḳolıñ mülklengen nerseni (kinizekleriññi)

190.16 siñe ḥelāl ḳılduḳ (مما أفاء الله عليك) allahü teʿālā siniñ üzeriñe ġanīmet itüp birgen nerselerden

190.17 (ḥażret-i ṣafiye ve ḥażret-i cüveyriye (raḍiallahü ʿanhümā)ler kibi resūl allah bularnı evvel āzād itken ṣoñra

190.18 nikāḥlengen (وبنات عمك وبنات عماتك) daḫı siñe biz ḥelāl ḳılḍuḳ atañ birlen bir toġma ir ḳardaşıññıñ

190.19 ḳızlarunı daḫı atañ birlen bir toġma ḳız ḳardaşlarıññıñ kızlarunı (وبنات خالك) daḫı anañ birlen

190.20 bir toġma ir ḳardaşıññıñ ḳızlarunı ḥelāl ḳılduḳ (وبنات خالاتك) daḫı anañ birlen bir toġma ḳız ḳardaşıññıñ

190.21 ḳızlarunı ḥelāl ḳılduḳ (اللاتي هاجرن معك) şundayın ḳızlar kim siniñ birlen medīne-i münevverege hicret

190.22 ḳıldılar (وامرأة مؤمنة) daḫı şundayın müʾmine ḫatunnı siñe ḥelāl ḳılduḳ (ان وهبت نفسها للنبي)

190.23 eger ol ḫatun özini peyġamberge hibe ḳılsa (ان أراد النبي ان يستنكحها) eger peyġamber ol ḫatunnı

190.24 nikāḥlatuvnı tilese bu ṭarīḳ özini hibe ḳıluvçı ẖatunlar ḥāriṡ ḳızı meymūne yā ki ḥakīm ḳızı ẖūle yā ki

190.25 cābir ḳızı ummu şerīk ḥuzeyme ḳızı zeyneb (أَنْ أَرَادَ النَّبِىُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا) ẖatun özini hibe ḳılġanda ol

190.26 ẖatunnıñ ḥelāl boluvı siñe ẖaṣ başḳa müʾminlerge ḥelāl boluvdan başḳa çünki müʾminlerge hibe ḳıluv birlen gine

190.27 ḥelāl bolmas yā ki bu āyetniñ maʿnāsı biz siñe ẖatunlarıññı ḥelāl ḳılduḳ ẖatunlar siniñ içün ẖāliṣ

190.28 bolġanları ḥālde yaʿnī peyġamberniñ ẖatunlarınıñ nikāḥı başḳalarġa ḥelāl bolmas maʿnāsında bu maʿnāge

190.29 bināʾ āyet hibe lafẓı birlen nikāḥnıñ düristligine delālet ḳıladur çünki ẖaṣāʾiṣ nebīden bolmaġan nersede

II / 191

191.1 peyġamberler birlen ümmeti berāber (قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِى أَزْوَاجِهِمْ) taḥḳīḳ biz ẖatunlarınıñ mihri ḥaḳında irler

191.2 üzerine çiklegen nersemizni bildük likin bu āyet mihr ḥaḳında mücmel bola resūl allahnıñ on dirhemden kim

191.3 mihr yoḳ digen sözini beyān bola yā ki ẖatunları ḥaḳında ʿaḳd şarṭlarını ve tigizlevniñ vācib boluvını yā ki

191.4 vaṭy ḳılınġanda mihrniñ vācib boluvını bildük maʿnāsında (وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ) daẖı irlerniñ oñ ḳolları

191.5 mülklengen nerse (kinizekler) ḥaḳında çiklegen nersemizni bildük (لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ) mihrsiz ẖatun

191.6 özini hibe ḳılġanda ol ẖatunnıñ siñe ġına ḥelāl boluvı siñiñ üzeriñe nikāḥda tarlıḳ bolmasun içün

191.7 (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) daẖı allahü teʿālā ṣaḳlanuv aġır bolġan nerseni yarlıḳaġuçı hem tarlıḳ orunlarında

191.8 kiñlik ḳıluv sebebli raḥmet ḳıluvçı boldı (تُرْجِى مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ) ol ẖatunlardan tilegeniñni kiçüktürürsün

191.9 ve anıñ birlen birge yuḳlavnı ḳoyarsun (وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ) daḫı ol ḫatunlardan tilegeniñni öziñe ḳoşarsun

191.10 ve anıñ birlen birge yuḳlarsun yā ki tilegeniñni nikāḥıñda tutarsun ve tilegeniñni ṭalāḳ ḳılursun maʿnāsında (وَمَنْ

191.11 ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ) ve eger sin öziñden kiçüktürüv (birge yuḳlavnı ḳoyuv) birlen ayurġan ḫatunlarıñdan yā ki

191.12 ṭalāḳ recʿī birlen ṭalāḳ ḳılġan ḫatunlarıñdan birisini isteseñ yaʿnī birge yaturġa çaḳursañ (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ)

191.13 bes siniñ üzeriñe günāh yoḳdur (ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ) bu ḫatunlarnıñ ḥaḳındaġı işini siñe tapşıruv

191.14 ḫatunlarıññıñ közleriniñ rāvşān boluvına yaʿnī köñilleriniñ rāżı boluvına yaḳınraḳdur (وَلَا يَحْزَنَّ) daḫı

191.15 ḥasretlenmessizlikke yaḳınraḳdur (وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ) daḫı küllisiniñ siniñ birgen nerseñe rāżı

191.16 boluvlarına yaḳınraḳdur eger ḫatunlarıñ ḥaḳındaġı işni siñe tapşıruvnı allahdan dip bilseler (وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي

191.17 قُلُوبِكُمْ) allah (teʿālā) köñillerigizde bolġan nerseni bilür (وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا) daḫı allah (teʿālā) kökrekde

191.18 bolġan nerselerni bilüvçi ve ʿaẕābnı avışdurmavda şefḳatli boldı (لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ) bu toḳız ḫatun

191.19 ṣoñında siñe ḫatun aluv ḥelāl bolmas çünki resūl allahnıñ ḫatunlarınıñ niṣābı toḳız bolġan ümmetiniñ

191.20 ḫatunlarınıñ niṣābı dört bolduḳı kibi (وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ) daḫı bu toḳız ḫatun birlen başḳa

191.21 ḫatunlarnı almaşduruvıñ ḥelāl bolmas yaʿnī bu toḳız ḫatunıñdan birisini ayurup ikinçi bir ḥatunnı ciftlenüviñ

191.22 ḥelāl bolmas resūl allah vefāt bolġanda özinden ḳalġan toḳız ḫatun ḥażret-i ʿāʾişe ḥażret-i ḥafṣa ḥażret-i

191.23 ümm-i ḥubeyde ḥażret-i sevdā ḥażret-i ümm-i seleme ḥażret-i ṣaffiye ḥażret-i meymūne caḥş ḳızı ḥażret-i zeyneb ḥażret-i

191.24 cuveyriyye (وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ) gerçi ol almaşdurulġan ḫatunlarnıñ körkemligi sini ʿaceblendürse de

191.25 (إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ) meger bu toḳız ḫatundan ṣoñ oñ ḳolıñ mülklengen nerse (kinizekler) ḥelāl bolur

191.26 baʿżılar bu āyetni mensūḫ digenler çünki resūl allahġa ölgençe tilegeni ḳadar ḫatun aluv ḥelāl digenler

191.27 (وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا) daḫı allah (teʿālā) her ir nerseni ṣaḳlaġuçı boldı bes allahnıñ taʿyīn

191.28 ḳılġan çiginden ötmeñiz ḫatunlarnıñ irlerden maḥcūb boluvı ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

191.29 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ) peyġamberniñ ivlerine kirmeñiz (إِلَّا

II / 192

192.1 أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ) meger peyġamberniñ ivlerine kiriñiz sizge ṭaʿām üzerine iẕn birilmiş bolġan vaḳtde

192.2 (غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ) ṭaʿāmnıñ bitken vaḳtni kitmegeniñiz ḥālde (وَلَٰكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا) ve likin ṭaʿām

192.3 aşarġa ündelmiş bolsañız peyġamberniñ ivlerine kiriñiz (فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا) bes her ḳayçan peyġamber ivinde

192.4 ṭaʿām aşasañız saçılıñız (taraluñız) (وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ) daḫı baʿżıñız baʿżıñıznın sözini yā ki ehl-i

192.5 beytniñ sözini işitür içün mūnis bolmaġanıñız ḥālde kiriñiz (إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ) düristlikde

192.6 sizniñ taʿām aşaġan ṣoñında taralmay turuvıñız peyġamberni rencitür (فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ) bes peyġamber sizden

192.7 (çıġaruvdan) oyalur (وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ) ve allah (teʿālā) ḥaḳdan oyalmas yaʿnī sizni çıġaruv tiyüşli

192.8 iş tiyüşli işden oyalmasḳa kirek resūl ekrem ḥażret-i zeynebni nikāḥlanġaç żiyāfet yaṣadı ḥażret-i eneske

192.9 ẖalḳnı ünderge ḳoşdı ḥażret-i enes ündedi hiçbir ādemni ḳaldurmadı ẖalḳ gürūh gürūh bolup kildiler

192.10 ṭaʿām aşap bitürgeç ẖalḳ hemmesi taraldı meger üç ādem söyleşüp ḳaldılar ḥażret-i zeyneb oturġan

192.11 idi bular bik uzaḳ turdılar resūl allah çıḳmaslar miken diyü ornından turdı ḥücrelerinde yürüdi

192.12 ve ẖatunlarına selām birdi eylenüp kildi bu üç kişi hemīşe söyleşüp turalar resūl allah ġāyet edebli

192.13 bolduḳından bularġa çıġıñ diyüvge bāṭırçılıḳ ḳılmadı alay da bulardan yüzini döndürdi bular da sizüp çıġup

192.14 kitdiler (وَاِذَا سَاَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا) ve her ḳayçan peyġamberniñ ẖatunlarından kirekli nerseni ṣorasañız (فَاسْـَٔلُوهُنَّ

192.15 مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) yirde arḳılı ṣorañız (ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ) bu sizniñ ḥācet nerseñizni

192.16 yirde arḳılı ṣoravıñız öziñizniñ köñilleriñiz içün daẖı peyġamberniñ ẖatunlarınıñ köñilleri için de

192.17 pākrekdür bu āyetniñ nuzūlinde iẖtilāf baʿżılar eytkenler ḥażret-i ʿalī resūl allahġa eytdi ey allahnıñ

192.18 resūli siniñ ḥużūrıña izgü ādem de ve yavız ādem de kire ẖatunlaruña yaşrunuv birlen emr ḳılsañ idi

192.19 diyü şundan ṣoñ bu āyet indi digenler baʿżılar bu revişçe ẕikr ḳılġanlar bu vaḳtde resūl allah

192.20 ṣaḥābelerden birer ādem birlen aşaydur idi aşaġanda bu ādemniñ ḳolı ḥażret-i ʿāʾişeniñ ḳolına tiydi

192.21 resūl allahnıñ köñline bu iş mekrūh ṭuyuldı şundan ṣoñ bu āyet indi digenler baʿżılar bu revişçe

192.22 ẕikr ḳılġanlar bir vaḳtde ḥażret-i ʿömer ötüp bara iken resūl allahnıñ ẖatunları başḳa ẖatunlar birlen

192.23 birge mescidde ikenler ḥażret-i ʿömer eytdi sizniñ iriñiz (muḥammed ʿahm) başḳa irlerden artuḳ bolġan

192.24 kibi siz de başḳa ẖatunlardan artuḳsız sizge yaşrunuv tiyüş diyü şundan ṣoñ bu āyet indi

192.25 digenler bu ḥicāb āyeti resūl allahnıñ ẖatunlarınıñ irlerden ḳaçuvı ḥaḳında baʿżı müfessirler bu āyetniñ

192.26 mevridi ezvācü'l- nebīge ẖāṣ bolsa da likin ḥükmi her bir ẖatunnı şāmil digenler likin nūr sūresinden

192.27 şehvetden emīn bolġanda yüzge uçḳa ḳaravnıñ düristligi bilindi ammā ṭabīb şāhid ḳaḍınıñ şehvetden

192.28 emīn bolmaġanda hem ḳaravı dürist bu vaḳt iḥtimāl ḥicāb āyeti ezvācü'l-nebīge ẖāṣ boluvı

192.29 (el-tefsīrātü'l-ḥamdiye) (وما كان لكم أن تؤذوا رسول الله) ve sizniñ içün allahnıñ resūlini rencitüv

II / 193

193.1 dürist bolmadı (ولا أن تنكحوا أزواجه من بعده أبدا) daẖı allahnıñ resūli (muḥammed ʿahm) ölgenden

193.2 ṣoñ mengü anıñ ẖatunlarunı nikāḥlanuvıñız dürist bolmadı (إن ذلكم كان عند الله عظيما) düristlikde

193.3 sizniñ peyġamberni rencitüviñiz hem peyġamber ölgenden ṣoñ ẖatunlarunı nikāḥlanuvıñız allah ḥużūrında uluġ

193.4 günāh boldı (إن تبدوا شيئا) eger siz bir nerseden ẓāhir ḳılsañız yaʿnī ölgenden ṣoñ resūl

193.5 allahnıñ ẖatunlarnı aluvnı açuḳ tilleriñizde yürütseñiz çünki ṣaḥābelerniñ baʿżısı eger resūl

193.6 allah ölse ḥażret-i ʿāʾişeni nikāḥlanur idim diyü ṣarīḥ itüp eytken (أو تخفوه) yā ki bir nerseni

193.7 kökrekleriñizde yaşirseñiz niteki baʿżı ṣaḥābeler köñillerinden resūl allah ölgeç ẖatunlarunı

193.8 aluvnı oylap yürügenler (فإن الله كان بكل شيء عليما) düristlikde allah her bir nerseni bilgüçi

193.9 boldı bes sizniñ āşikāre ḳılġan nerseñizni de yaşrun ḳılġan nerseñizni de bilür ḥicāb āyeti ingenniñ

193.10 ṣoñında resūl allah ẖatunlarına irlerden yaşrunuv birlen emr ḳıldı resūl allahnıñ ẖatunlarınıñ ata

193.11 ve balalaları ve yaḳın ḳardaşları ey allahnıñ resūli bizde şulay perde tışından ġına söyleşemiz mü didiler

193.12 şundan ṣoñ allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (لا جناح عليهن) ḫatunlar üzerine yaşrunuvnı

193.13 ḳoyuvda günāh yoḳdur (فى آبائهن) atalarında (ولا ابنائهن) daḫı oġullarında (ولا اخوانهن) daḫı ir

193.14 ḳardaşlarında (ولا ابناء اخوانهن) daḫı ḳardaşlarınıñ oġullarında (ولا ابناء اخواتهن) daḫı ḳız ḳardaşlarınıñ

193.15 oġullarında (ولا نسائهن) daḫı müʿminlerniñ ḫatunlarında (ولا ما ملكت ايمانهن) daḫı oñ ḳolları

193.16 mülklengen nerselerde (ḳullar ve kinizeklerde) yaʿnī peyġamber ḫatunlarına bu ẕikr ḳılınġan ādemlerden

193.17 yaşrunmavlarında günāh yoḳdur (واتقين الله) daḫı ey peyġamber ḫatunları allahnıñ emr ḳılġan nersesinde

193.18 allahdan ḳorḳıñız (ان الله كان على كل شيء شهيدا) düristlikde allahü teʿālā her bir nerse üzerine ḥāżir

193.19 boldı allahġa yaşrun hiç nerse yoḳdur resūl allahġa ṣalavāt itüvniñ müʿminler üzerine vācib boluvı

193.20 ḥaḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ان الله وملائكته) düristlikde allah hem anıñ ferişteleri

193.21 (يصلون على النبى)peyġamber üzerine ṣalavāt eyteler (يا ايها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler

193.22 (صلوا عليه) peyġamber üzerine ṣalavāt eytiñiz (وسلموا تسليما) daḫı selām eytmek birlen selām eytiñiz

193.23 yaʿnī (اللهم صل على محمد وعلى آل محمد وسلم) diyü eytiñiz ṣalavāt ʿibāreti türliçe ḥāṣıl emr-i vucūb

193.24 içün bes resūl allahġa ṣalavāt vācib bola ʿömrde bir mertebe vācib mi yā ki resūl allahnıñ ismi ẕikr

193.25 ḳılınġan her meclisde vācib mi ol ḳadirlisi iḫtilāflı (ان الذين يؤذون الله ورسوله) düristlikde

193.26 şundayın ādemler allahnı hem resūlini rencitürler yaʿnī küfr ve günāhlar sebebli (لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ)

193.27 ol kişilerge dünyāda ve āẖiretde allahnıñ laʿneti (raḥmetinden sürülüv) boldı (وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا) daẖı

193.28 allah ol kişilerge ẖorlaġuçı ʿaẕāb ḥāżirledi (وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) daẖı şundayın

193.29 ādemler müʾmin irlerni ve müʾmine ẖatunlarnı rencitürler (بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا) kesb ḳılġan cināyetlerinden

II / 194

194.1 (ʿayblerinden) başḳa (فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَاِثْمًا مُبِينًا) bes taḥḳīḳ ol kişiler yalġannı ve ẓāhir günāhnı

194.2 yüklediler bu āyet ḥażret-i ʿalīni rencitken münāfıḳlar ḥaḳında indi digenler (يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ) ey andayın

194.3 peyġamber (قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ) ẖatunlaruña daẖı ḳızlaruña hem müʾminlerniñ ẖatunlarına

194.4 eyt (يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ) ḥācet-i ṭabīʿatiyelerini ürterge barġan yapına turġan nerseleri

194.5 birlen yüzlerini ve tenlerini örtsünler (ذٰلِكَ اَدْنٰى اَنْ يُعْرَفْنَ) bes bu revişçe örtüleri kinizeklerden ve maġniyye

194.6 (oyunçı ẖatunlar)dan ayrılmış boluvlarına yaḳınraḳdur (فَلَا يُؤْذَيْنَ) bes yavız ādemlerniñ meyli birlen rencitilmiş

194.7 bolmaslar (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) daẖı allah ötkendegi günāhlarnı yarlıḳaġuçı hem bendelerine fāʾidelerini

194.8 riʿāye ḳıluv birlen merḥamet ḳıluvçı boldı (لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ) eger de münāfıḳlar nifāḳlarından ṭıyılmasalar

194.9 وَالَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) daẖı köñillerinde īmān żaʿīfliginiñ avruvı bolġan ādemler dīnde şiklerinden

194.10 ṭıyılmasalar (وَالْمُرْجِفُونَ فِى الْمَدِينَةِ) daḫı medīnede müselmān ʿaskerinden yavız ve yalġan ḫaberni yürütüvçiler

194.11 bu işlerinden ṭıyılmasalar (لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ) siñe alar birlen ṣoġış ḳılurġa emr ḳılurmız yā ki sini alarġa

194.12 irkli ḳılurmız (ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا) munıñ ṣoñında alar medīnede siñe körşi bolmaslar meger

194.13 az ġına zamān körşi bolurlar (مَلْعُونِينَ) allahnıñ raḥmetinden sürülmiş bolġanları ḥālde gine körşi bolurlar

194.14 (أَيْنَمَا ثُقِفُوا أُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا) bu üç türli ṣınıf ādemleri ḳayu ġına orunda bolsalar da tutulmış bolurlar

194.15 daḫı ḳatı öltürmek birlen öltürülmiş bolurlar (سُنَّةَ اللهِ فِى الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ) allah (teʿālā) peyġamberlerge

194.16 münāfıḳlıḳ ḳılġan ādemlerniñ öltürülmiş boluvına bulardan ilk ötken münāfıḳlar da hem ʿādet ḳıldı (وَلَنْ تَجِدَ

194.17 لِسُنَّةِ اللهِ تَبْدِيلًا) daḫı ey muḥammed (ʿahm) allahnıñ ʿādetine almaşuvnı tapmassun (يَسْئَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ)

194.18 ey muḥammed (ʿahm) ādemler sinden ḫorlap yā ki imtiḥān itüp ḳıyāmetniñ vaḳtinden ṣorarlar (قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللهِ)

194.19 eyt sin ṣoravçılarġa ḳıyāmetniñ ḳayçan boluvını bilüv ançaḳ allah ḥużūrındadur başḳa hiç kim bilmes (وَمَا

194.20 يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا) ve ni nerse bildürür siñi ḳıyāmetniñ ḳayu zamān boluvını yaʿnī sin anı

194.21 bilmeysün taḥḳīḳ ḳıyāmet yaḳın nerse bolur yā ki ḳıyāmetniñ boluvı tizdendür ʿarab ıṣṭılāḥında her bir kileçek

194.22 nersege yaḳın diyü eytile ḳıyāmetniñ de yaḳınlıġı şol maʿnī birlen ḳıyāmet yaḳın bolur özi bolmayınça dünyā niçe

194.23 miñ yıllar turur münāfıḳ yoḳ (إِنَّ اللهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ) düristlikde allah (teʿālā) kāfirlerni raḥmetinden

194.24 yıraḳ ḳıldı (وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا) daḫı kāfirler içün ḳızdurılmış oṭnı ḥāżırledi (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا)

194.25 ol ḳızdurılmış oṭda mengü ḳalġanları ḥālde (لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا) kāfirler oṭdan özlerini

194.26 ṣaḳlay turġan dostnı hem ʿaẕābnı yiberüvde yardem birüvçini tapmaslar (يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ)

194.27 ḳıyāmet küninde kāfirlerniñ yüzleri oṭda bir ṭarafdan ikinçi ṭarafḳa eylendürülmiş bolur (يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا

194.28 أَطَعْنَا اللّٰهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا) kāfirler eytürler kāşki biz alahġa hem resūline iṭāʿat ḳılġan bolsaḳ idi

II / 195

195.1 bu ʿaẕāb birlen mübtelā bolmaġan bolur idük diyü (وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا) daḫı kāfirniñ

195.2 iyergenleri ve töben mertebelileri ey rabbimiz biz başlarımızġa ve uluġlarımızġa iyerdük (فَأَضَلُّونَا

195.3 السَّبِيلَا) bes bizniñ başlarımız ve uluġlarımız bizni toġrı yoldan azdurdılar (رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ

195.4 الْعَذَابِ) ey rabbimiz başlarımızġa ve uluġlarımızġa ʿaẕābdan iki ülüş bir çünki alar özleri de

195.5 azdılar bizni de azdurdılar (وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا) daḫı başlarımıznı ve uluġlarımıznı raḥmetiñden uluġ yıraḳ

195.6 ḳıluv birlen yıraḳ ḳıl diyü (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ)

195.7 mūsā ʿahmnı rencitken ādemler kibi bolmañız (niteki ḳārūn bir ḫatunnı ḳuturtup mūsā ʿahm minim birlen

195.8 zinā ḳıldı diyü eytdürdi (فَبَرَّأَهُ اللّٰهُ مِمَّا قَالُوا) bes mūsā ʿahmnı rencitken ādemlerniñ eytken nersesinden

195.9 (töhmetlerinden) mūsā ʿahmnı allah pākladı yaʿnī mūsā ʿahmnıñ maʿṣūm idükni bildürdi (وكان عند الله)

195.10 (وجيها) daḫı mūsā ʿahm allah ḥużūrında yaḳınlıḳ ve mertebe iyesi boldı (يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله) ey

195.11 īmān kitürgen ādemler allahnıñ yaraṭmaġan işine kirişüvde allahdan ḳorḳuñız (وقولوا قولا سديدا) daḫı

195.12 toġrı sözni eytiñiz (يصلح لكم أعمالكم) allah sizniñ ʿamelleriñizni ḳabūl itüv birlen tüzük ḳılur

195.13 (ويغفر لكم ذنوبكم) daḫı sizniñ günāhlarıñıznı yarlıḳar (ومن يطع الله ورسوله) ve kimdür ḳoşḳan ve ṭıyġan

195.14 işlerinde allahġa hem resūline iṭāʿat ḳılur (فقد فاز فوزا عظيما) bes taḥḳīḳ ol kişi uluġ saʿādetke

195.15 irişdi yaʿnī ol kişi dünyāda maktalmış bolur āḫiretde izgü bolur (إنا عرضنا الأمانة) düristlikde

195.16 biz teklīflerni yā ki ʿaḳlını ʿarż ḳılduḳ (körsetdük) (على السموات والأرض والجبال) kökler hem de

195.17 yirler daḫı ṭaġlar üzerine (فأبين أن يحملنها) bes bu emānetni yüklevden kökler, yirler, ṭaġlar

195.18 baş tartdılar (وأشفقن منها) daḫı bu emānetden ḳorḳdılar (وحملها الإنسان) daḫı bu emānetni ādem

195.19 yükledi (إنه كان ظلوما جهولا) düristlikde ādem bu emānetniñ ḥaḳḳını riʿāye ḳılmavı sebebli ẓulm ḳıluvçı

195.20 hem emānetniñ ʿāḳibetini bilmevi sebebli nādān boldı baʿżılar emānetden ṭāʿat murād digenler beyḍāvī

195.21 iyesi eyte bu āyetniñ maʿnāsı böyledi eger bu emānetler şāʾnları uluġ bolduḳdan kök ve yir hem de

195.22 ṭaġ kibi uluġ cismlerge ʿarż ḳılınsa idi ve ol emānet ʿarż ḳılınġan uluġ cismler idrāk (bilüv)

195.23 iyesi bolsalar idi elbette bu emānetni yüklevden baş tarturlar ve ḳorḳarlar idi ammā ādem kiçük bir maḫlūḳ

195.24 bola turup bu emānetni yükledi bes şiksiz bu emānetniñ ḥaḳḳını riʿāye ḳılġan ādem dünyā ve āḫiretniñ

195.25 saʿādetine irişeçek maʿnāsında diyü baʿżıları bu ṭarīḳ beyān itkenler allah teʿa köklerni ve yirlerni

195.26 ve ṭaġlarnı yaraṭḳan ṣoñında bularġa fehm birdi ve eytdi min köp nerselerni farż ḳıldım şol farż

195.27 larnı ötevde miñe boy ṣunġan ādemlerge ucmaḫ yaratdım ve boy ṣunmaġan ādemlerge tamuġ yaratdım

195.28 diyü kökler ve yirler ve ṭaġlar eytdiler biz maḫlūḳlarıñ ḳolında müsaḫḫirlerimiz bu farżlarnı yükley almaymız

195.29 hem biz s̱evāb da istemeymiz ʿaẕābda istemeymiz didiler ṣoñra allah teʿa bu emānetni ādem (ʿahmge) ʿarż ḳıldı

II / 196

196.1 ādem ʿahm bu emānetni yükledi aġır işni yüklevi sebebli özine ẓulm itüvçi boldı bu işniñ ʿāḳibetiniñ

196.2 aġırlıġını bilmevi sebebli nādān boldı emānetden teklīf yā ki ʿaḳl murād boluvı ḳarīb emānetni köklerge

196.3 ve yirlerge ve ṭaġlarġa ʿarżdan bularnıñ istiʿdādlarına iżāfe birlen emānetni iʿtibār murād bularnıñ

196.4 bu emānetni yüklevden baş tartuvlarından bu emānetlerni gine yüklevge lāyıḳ ve müstaʿid bolmavları murād ādemniñ

196.5 yüklevinden bu emānetlerni yüklevge ādem de liyāḳat hem istiʿdā boluvçılıḳ murād ādemniñ ẓālim ve nādān boluvı

196.6 açuv ḳuvvesi birlen şehvet ḳuvvesi ġālib boluvı içün (beyḍāvī) (لِيُعَذِّبَ اللّٰهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ)

196.7 bu emānetni ādemniñ yüklevi allahnıñ münāfıḳ irler birlen münāfiḳe ḫatunlarnı ʿaẕāb ḳıluvı içün

196.8 (وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ) daḫı müşrik irler birlen müşrike ḫatunlarnı ʿaẕāb ḳıluvı (وَيَتُوبَ اللّٰهُ)

196.9 (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) daḫı allahnıñ müʾmin irler birlen müʾmine ḫatunlar üzerine tevbelerini

196.10 ḳabūl itüv birlen ḳaytuvı içün (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) daḫı allah (teʿa) günāhlarnı yarlıḳaġuçı hem raḥmet

196.11 ḳıluvçı boldı aḥzāb sūresiniñ tercemesi tamām boldı

196.12 * otuz dörtinçi sūre sebe sūresi mekkede ingen illi dört āyet *

196.13 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

196.14 (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى) şundayın allahġa her maḳtav bolsun (لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ) ol allah içündür

196.15 köklerde hem de yirlerde bolġan nerseler bes dünyāda kemāl ḳudreti içün niʿmetiniñ tamāmı üzerine

196.16 allahġa ḥamd bolsun (وَلَهُ الْحَمْدُ فِى الْاٰخِرَةِ) daḫı āḫiretde her maḳtav allahġa bolsun çünki āḫiretde

196.17 bolġan nerselerde allahnıñ niʿmeti (وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ) ve ol allah dünyā ve āḫiretniñ işini muḥkem ḳıluvçıdur

196.18 hem her bir nerseniñ tışını ve içini bilüvçidür (يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ) ol allah (teʿa) yirge kirgen

196.19 nerseni bilür yaġmur kibi yirniñ bir ornından kirür ikinçi ornından çişme bolup aġup çıġar daḫı ḫazīne

196.20 ve kömilgen nerseler ve ölükler kibi allahü teʿālā bularnıñ her ḳayusını bilür (وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا) daḫı yirden çıḳġan

196.21 nerseni bilür ḥayvānlar; ölenler hem cevāhir-i arżiye, ve çişme ṣuları kibi (وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ) daḫı yuḳarıdan

196.22 ingen nerseni bilür ferişteler, kitāblar, taḳdīrler, rızḳlar, yaş tavışları kibi (وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا) daḫı

196.23 yuḳarıġa aşḳan nerselerni bilür ferişteler, bendelerniñ ʿamelleri, buḫārlar, tütünler kibi (وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ)

196.24 ve ol allah bendelerge raḥmet ḳıluvçıdur hem niʿmetine şükr ḳıluvda kimçilik ḳılġan ādemlerni yarlıḳaġuçıdur (وَقَالَ

196.25 الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytdi (لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ) bizge ḳıyāmet kilmes diyü yaʿnī ḳıyāmetniñ

196.26 kilüvini inkār itdi (قُلْ بَلٰى وَرَبِّى لَتَأْتِيَنَّكُمْ) eyt sin ey muḥammed (ʿahm) ḳıyāmetni inkār itüvçilerge belī rabbim

196.27 birlen yemīn itüp eytemün sizge ḳıyāmet kilür (عَالِمِ الْغَيْبِ) rabbim ġaybni bilüvçidür (لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ)

196.28 rabbimden (ʿilminden) ḳızıl ḳurmısḳa ağırlığı nersede ġāʾib bolmas (في السموات ولا في الأرض) köklerde hem yirlerde

II / 197

197.1 (ولا أصغر من ذلك ولا أكبر) daḫı kiçkine ḳızıl ḳurmısḳa kiçkinerek bolġan nerse de yoḳdur daḫı uluġraḳ

197.2 bolġan nersede yoḳdur (إلا في كتاب مبين) meger ẓāhir bolġan kitābda (levḥü'l-maḥfūẓda) yazılmışdur (ليجزي

197.3 الذين آمنوا وعملوا الصالحات) ḳıyāmet sizge kilür allahnıñ īmān kitürüp de izgü ʿameller ḳılġan bendelerge

197.4 cezā birüvi içün (أولئك لهم مغفرة ورزق كريم) bu īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerge allahnıñ

197.5 yarlıḳavı hem uluġ rızḳ (ucmaḫ) bolur (والذين سعوا) daḫı şundayın ādemler turuşdılar (في آياتنا)

197.6 bizniñ āyetlerimizni bāṭıl ḳıluvda (معاجزين) bizni ʿāciz ḳıluvlarnı ẓann ḳılġanları ḥālde (أولئك لهم عذاب

197.7 من رجز أليم) bu ḳıyāmet ṣıfatdağı ādemlerge ʿaẕābnıñ yavızından bolġan rencitküçi ʿaẕāb bolur (ويرى

197.8 الذين أوتوا العلم) ʿilm birilgen ādemler bilür (الذي أنزل إليك من ربك) rabbiñden siñe indürülgen

197.9 nerseni (ḳurānnı) (هو الحق) rabbiñden siñe indürülgen nerse ḥaḳdur diyü bilür (ويهدي إلى صراط العزيز

197.10 الحميد) daḫı maḳtalmış bolġan ve her bir işinde üstün bolġan allahnıñ yolına köndürür ol ḳurān (وقال الذين

197.11 كفروا) daḫı kāfir bolġan ādemler baʿżısı baʿżısına eytdi (هل ندلكم على رجل) eyā sizni şundayın

197.12 irge (muḥammed ʿahm) ge ulaşdurayıḳ mu (ينبئكم) ol ir sizge iñ ʿaceb nerse birlen ḫaber birür (اذا مزقتم

197.13 كل ممزق) her ḳayçan sizniñ tenleriñiz bütün taraluv birlen taralmış bolsalar ve çürüp tofraḳ bolup

197.14 bitseler (انكم لفى خلق جديد) düristlikde siz yañadan yaratıluvda siz diyü yaʿnī tenleriñiz çürüp

197.15 taralup bitkeç yañadan tirilesiz diyü ḫaber birür (افترى على الله كذبا ام به جنة) bu sözi birlen

197.16 ol ir muḥammed ʿahm allahġa yalġannı iftirāʾ ḳıla mı yā ki ol irde dīvānalıḳ bar mı (بل الذين لا يؤمنون

197.17 بالآخر) belki āḫiretke īmān kitürmegen ādemler (فى العذاب والضلال البعيد) ʿaẕābdadur daḫı ḥaḳdan

197.18 yıraḳ bolġan azġunlıḳdadur (افلم يروا الى ما بين ايديهم وما خلفهم) eyā bu ḳıyāmetni inkār itüvçiler

197.19 allarında daḫı de artlarında bolġan nersege ḳaramadılar mu (من السماء والارض) kökden daḫı yirden

197.20 (ان نشأ نخسف بهم الارض) eger tilesek biz alarnı yirden yutdururmız (او نسقط عليهم كسفا من السماء)

197.21 yā ki alar üzerine kökden bir kiseḳni tüşürürmiz (ان فى ذلك) düristlikde kök birlen yirge ḳaravda

197.22 hem bularda tefekkür ḳıluvda bolġuçıdur (لآية لكل عبد منيب) delālet ve ʿalāmet bolġuçıdur her bir allahġa

197.23 ḳaytuvçı ḳul içün (ولقد آتينا داود منا فضلا) ve taḥḳīḳ özimizden biz dāvud ʿahmġa başḳa peyġamberlerden

197.24 artuḳlıḳ birdük (يا جبال اوبى معه) daḫı eytdük biz ey ṭaġ dāvud birlen birge tesbīḥ eyt hem dāvud

197.25 günāhsı üzerine yıġlasa sin de birge yıġla diyü (والطير) daḫı ḳuşlarġa dāvud ʿahm birlen birge tesbīḥ

197.26 eyt diyü eytdük (وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ) daḫı biz dāvud içün timirni yumşaḳ ḳılduḳ (أَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ)

197.27 timirden kiñ kölmekler yaṣa diyü emr ḳılduḳ (وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ) daḫı ol kölmeklerni tigiz itüp

197.28 ṭoḳı (وَاعْمَلُوا صَالِحًا) daḫı ey dāvud hem ehli izgü iş ḳılıñız (إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) düristlikde

II / 198

198.1 min sizniñ ḳılġan ʿameliñizni körgüçimün (وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ) daḫı süleymān ʿahmge cilni müsaḫḫir

198.2 ḳılduḳ (غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ) cilniñ kündizniñ evvelinde yürüvi bir aylıḳ yoldur daḫı kündizniñ

198.3 āḫırında yürüvi bir aylıḳ yoldur tañdan tüş avışḳan vaḳtḳa ḳadar ġudve tüş avışḳandan ḳuyaş

198.4 baṭḳanġa ḳadar ʿaşy diyler (وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ) daḫı süleymān ʿahm içün baḳır çişmesini eritdük

198.5 (aġızduḳ) şu aḳġan kibi üç kün aḳġan digenler (وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ) daḫı cinlerden

198.6 süleymān ʿahmnıñ aldında ʿamel ḳıla turġan cinlerni masḫar itdük (بِإِذْنِ رَبِّهِ) süleymānnıñ rabbisiniñ

198.7 iẕni birlen (وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا) ve cinlerden ḳayusı bizniñ emrimizden ḫilāfına avışsa

198.8 yaʿnī süleymān (ʿaleyhi's-selām)ge iṭāʿat ḳılmasa (نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ) ol cinge ḳızdurulmış

198.9 oṭ ʿaẕābından (āḫiret ʿaẕābından) tatuturmız (يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ) cinler süleymān (ʿaleyhi's-selām)

198.10 içün tilegen nersesini ḳılurlar (مِنْ مَحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ) büyük serāylardan ve şerīḳ

198.11 orunlardan daḫı ferişteler ve peyġamberlerniñ ṣūretlerinden daḫı uluġ köller kibi ṭabaḳlardan (وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ)

198.12 daḫı silkinmey turġan ḳazanlardan (اعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا) daḫı eytdük biz ey dāvudnnıñ ehli bu niʿmetlerniñ

198.13 şükrānesi içün allahġa ʿamel ḳılıñız diyü (وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ) daḫı minim ḳullarımdan kāmil şükr

198.14 ḳıluvçılar azdur (فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ) bes süleymān (ʿahm) üzerine ölüm birlen ḥükm ḳılġanımız zamānda

198.15 (مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ) süleymānnıñ ölüvi üzerine cinlerni üleşdürmedi yaʿnī cinlerge bildürmedi (إِلَّا دَابَّةُ

198.16 الْأَرْضِ) meger yirniñ ḥayvānı (aġaç aşay turġan ḳurt ʿarabça ārża diyler) gine bildürdi (تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ)

198.17 ol ḳurt süleymān (ʿahm)nıñ ḳavlay turġan ṭayaġını aşar boldı (فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ) süleymān

198.18 (ʿahm) yıġılup tüşkenniñ ṣoñında cinler açuḳ bildiler yaʿni ölgenligini (أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ)

198.19 düristlikde cinler eger ġaybni bilseler idi (مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ) ḫorlıḳ iyesi bolġan ʿaẕābda

198.20 turmaslar idi yaʿnī cinler ġaybni bilseler idi süleymān (ʿahm)nıñ ölgenni de bilürler idi eger

198.21 süleymān (ʿahm)nıñ ölgenni bilseler masḫara bolup ʿaẕābda turmaslar idi allahü teʿālā süleymān (ʿahm)ge

198.22 ölüm birlen ḥükm ḳılġaç süleymān (ʿahm) ṭayaġına ṭayanġan ḥālde ve namāz oḳuġan ḥālinde öldi cinler ölgenni

198.23 bilmeyinçe hemīşe ḫidmetlerinde devām itdiler ṣoñra aġaç ḳurtı süleymān (ʿahm)nıñ ṭayaġnı aşadı süleymān

198.24 (ʿahm) yıġılup tüşdi cinler ölgen iken diyü bildiler bir yıl miḳdārı ṭayaġına ṭayanġan ḥālde turdı

198.25 digenler uzun ḳıṣṣasını istegen ādem tefsīrlerge mürācaʿat itsün (لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ)

198.26 yeşcib oğlı sebānıñ balalarınıñ turġan orunlarında allahnıñ barlıġına hem ʿacīb işlerge kādir boluvına

198.27 ʿalāmet boldı (جنّتان عن يمين وشمال) şehrleriniñ oñ ve ṣol ṭaraflarından iki baḳça boldı (كلوا

198.28 من رزق ربكم واشكروا له) ol sebā balalarına eytildi rabbiñizniñ birgen rızḳından aşañız daẖı

198.29 rabbiñizge şükr ite ḳılıñız diyü (بلدة طيبة وربّ غفور) sizniñ rızḳlanġan şehriñiz ẖoş şehrdür ve sizniñ

II / 199

199.1 rızḳlandurġan rabbiñiz günāhlarnı yarlıḳaġuçı rabdür (فأعرضوا) bes sebā balaları şükrden yüz

199.2 döndürdiler (فأرسلنا عليهم سيل العرم) bes sebā balaları üzerine ḳatı yaġmurnı (yā ki çuḳurnıñ

199.3 ṣuvını) yiberdük (وبدّلناهم بجنّتيهم) daẖı sebā balalarınıñ baḳçalarını almaşdurduḳ biz (جنّتين

199.4 ذواتي أكل خمط وأثل) içi cimiş iyesi bolġan daẖı ılġun aġaçınıñ iyesi bolġan iki baḳça

199.5 birlen (وشيء من سدر قليل) daẖı az sedir aġaçından bir az nerse iyesi bolġan baḳça birlen sedir

199.6 aġaçınıñ cimişine benḳ(a) diyüle anıñ cimişi aşar içün leẕẕetli digenler şuñar köre allah teʿa azlıḳ

199.7 birlen ṣıfatlaġan (ذلك) bu ṭarīḳ fāʾideli baḳçalarnı fāʾidesiz baḳçalar birlen almaşduruv cezāʾsı (جزيناهم

199.8 هم بما كفروا) sebā balalarını küfrān niʿmet ḳıluvları sebebli bu cezāʾ birlen cezāʾladuḳ (وهل نجازي الّا

199.9 الكفور) ve biz cezālamamız meger küfrān niʿmet ḳıluvçını cezālarmız (وجعلنا بينهم وبين القرى التى باركنا

199.10 (فيها) daḫı sebā balalarınıñ arası birlen (yemende bolġanlar) kiñlik birlen mübāreklikni birgen ḳarye

199.11 arasında ḳılduḳ biz (murād-ı şām) (قرى ظاهرة) yemende şāmġa ḳadar birisi birisine tutaşup ẓāhir bolup

199.12 tura turġan ḳaryelerni (وقدرنا فيها السير) daḫı ol ḳaryelerde seyri bilgüli miḳdār üzerine

199.13 çikledük yemenden şāmġa yitkenge ḳadar misāfir irte birlen bir ḳaryede bolsa ikinçisine yitüp kiçler yolda

199.14 ḳonarġa toġrı kilmes (سيروا فيها ليالي وأياما) ol ḳaryelerde kiçler ve kündizlerde ḥāṣıl tiledükiñiz

199.15 vaḳtda seyr ḳılıñız diyü eytdük (آمنين) ṭınç bolġanıñız ḥālde (فقالوا ربنا باعد بين أسفارنا) bes sebā

199.16 balaları eytdiler rabbimiz şāmġa ḳadar seferlerimizniñ arasını yıraḳ ḳıl diyü yolda raḥatlanup yürür idük

199.17 ṣatuvlarımızda fāʾide iter idük diyü allahnıñ niʿmetine küfrān ḳıldılar (وظلموا أنفسهم) daḫı özlerine

199.18 ẓulm itdiler (فجعلناهم أحاديث) bes sebā balalarunı tilde söylene turġan ḥikāyetler ḳılduḳ (ومزقناهم

199.19 كل ممزق) ve evlād-ı sebānı bütün taratuv birlen taratduḳ (إن في ذلك لآيات) düristlikde ẕikr ḳılınġan

199.20 nerselerde uluġ ʿibretler bardur (لكل صبار شكور) her bir günāhlardan ṣabrlıḳ ḳılup niʿmetlerge şükrlik

199.21 ḳıluvçıġa (ولقد صدق عليهم إبليس ظنه) ve taḥḳīḳ kāfirler hem sebā balaları üzerine īblīs gümānnı ḥaḳladı

199.22 (فاتبعوه) bes bular īblīske iyerdiler (إلا فريقا من المؤمنين) meger müʾminlerden bolġan cemāʿat

199.23 īblīske iyermedi (وما كان له عليهم من سلطان) daḫı īblīs içün gümānnı ḥaḳlaġan yā ki rast

199.24 tapḳan ādemler üzerine irklilik bolmadı (إلا لنعلم من يؤمن بالآخرة) meger īblīs içün ol kişiler üzerine

199.25 vesvese ḳıluvda irklilik boldı bizniñ āḫiretke īmān kitürgen ādemni ayurup bilüvimiz içün (مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ)

199.26 āḫiretden şikde bolġan kişiden ayurup bilüvimiz içün ḥāṣıl āḫiretke īmān kitürgen kişi āḫiretde şikde

199.27 bolġan kişiden ayrulsun içün (وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ) ve ey muḥammed (ʿahm) siniñ rabbiñ her bir nerse

199.28 üzerine ṣaḳçıdur (قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ) ey muḥammed ʿahm müşriklerge eyt sin allahdan

199.29 başḳa maʿbūdlar diyü zuʿm ḳılġan nerseleriñizni ündeñiz (لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ)

II / 200

200.1 ol maʿbūdlar diyü zuʿm ḳılġan nerseleriñiz köklerde hem de yirlerde kiçkine ḳızıl ḳumırsḳa avırlıġı izgülikni

200.2 hem yavızlıḳnı da mülklenmesler (وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ) daḫı ol maʿbūd gümān ḳılġan nerseleriñiz içün

200.3 köklerde ve yirlerde yaraṭuvda hem ḫocalıḳda allahġa orṭaḳlıḳ yoḳdur (وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ) daḫı allah

200.4 içün sizniñ maʿbūdlarıñızdan köklerni ve yirlerni tedbīr itüvde yardım birüvçi de yoḳdur (وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ

200.5 عِنْدَهُ) daḫı allah ḥużūrında şefāʿat fāʾide birmes kāfirlerniñ maʿbūdlarımız şefāʾat ḳıla digen sözlerini

200.6 redd bola (إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) meger şol kişige şefāʿat fāʾide birür allahü teʿālā ol kişi içün şefāʿat

200.7 ḳılurġa iẕn birdi (حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ) her ḳayçan iẕn birüv birlen şefāʿat ḳıluvçılarnıñ daḫı

200.8 şefāʾat ḳılınmışlarnıñ köñillerinden ḳorḳuvnı açılmış (yiberilmiş) bolsa (قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ) baʿżısı

200.9 baʿżısına eytürler şefāʿat ḥaḳında rabbiñiz ne nerse eytdi diyü (قالوا الحق) cevābda eytürler allahü teʿālā ḥaḳḳ

200.10 sözni eytdi yaʿnī özi rāżı bolġan ādemlerge şefāʿat birlen izn ḳıldı (وهو العلي الكبير)

200.11 ve ol allah bülendlik ve uluġlıḳ iyesidür ferişte içinde peyġamber içinde ḳıyāmet küninde allahnıñ izninden

200.12 başḳa söyleşüv mümkin bolmas (قل من يرزقكم من السموات والأرض) ey muḥammed ʿahm müşriklerge eyt sin

200.13 sizni köklerden yaġmur birlen yirlerden öse turġan nerse birlen kim rızḳlandurur (قل الله) ey muḥammed

200.14 ʿahm allah rızḳlandurur diyü eyt çünki şundan başḳa cevāb yoḳ (وإنا أو إياكم لعلى هدى) daḫı biz

200.15 yā ki siz toġrı yol üzerinde (أو في ضلال مبين) yā ki ẓāhir bolġan azġunlıḳda yaʿnī müvaḥḥidler birlen

200.16 müşriklerden bolġan iki fırḳanıñ birisi ḥaḳlıḳdan ve azġunlıḳdan bolġan iki emrniñ birisindedür kimler

200.17 ḥaḳlıḳda ve kimler azġunlıḳda boluvçılıḳġa delālet ḳılġan nerseni ẕikr ṣoñında allahü teʿālānıñ kimlerniñ

200.18 ḥaḳlıḳda ve kimlerniñ azġunlıḳda boluvı birlen taṣrīḥ ḳılmavı kināye birlen eytüvi eṡerlirek bola çünki

200.19 bu söz inṣāf ṣūretinde bertilgen söz (قل لا تسألون عما أجرمنا) ey muḥammed ʿahm müşriklerge eyt sin

200.20 bizniñ ḳılġan günāhımızdan siz ṣoralmış bolmassız (ولا نسأل عما تعملون) daḫı sizniñ ʿamel ḳılġan

200.21 nerseñizden biz ṣoralmış bolmamız (قل يجمع بيننا ربنا) ey muḥammed ʿahm müşriklerge eyt sin

200.22 ḳıyāmet küninde rabbimiz sizniñ birlen bizniñ aramıznı cıyar (ثم يفتح بيننا بالحق) munıñ ṣoñında

200.23 bizniñ aramızda ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳılur (وهو الفتاح العليم) ve ol ḥükmlerde ayurup ḥükm eytüvçidür

200.24 hem niçük ḥükm ḳılurġa tiyüş idükni bilüvçidür (قل أروني الذين ألحقتم به شركاء) ey muḥammed (ʿahm) müşriklerge

200.25 eyt sin allahġa ʿibādetde şerīkler itüp tutaşdurġan maʿ būdlarıñıznı miñe bildüriñiz ḳayu ṣıfat birlen

200.26 tutaşdurġanlıḳıñıznı min bilürmün (كَلَّا) ṭıyılıñız maʿbūd zuʿm ḳılġan nerseleriñizni ʿibādetde allahġa şerīk ḳıluvdan

200.27 (بَلْ هُوَ اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) belki ol allah her işinde üstün ve ḥikmet iyesi bolġan allahdur ammā sizniñ maʿbūdlarıñız

200.28 ʿāciz ve ʿilmden maḥrūm maḫlūḳlardur bes niçük ʿibādetde allahġa şerīk bolsunlar (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً

200.29 لِلنَّاسِ) ve ey muḥammed (ʿahm) biz sini yibermedük meger bütün ḫalḳġa peyġamber itüp yiberdük (بَشِيرًا وَنَذِيرًا) īmān

II / 201

201.1 kitürgen ādemlerge ucmaḫ birlen süyünç birüvçi itüp, īmān kitürmegen ādemlerni tamuġ birlen ḳorḳutuvçı

201.2 itüp yiberdük (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) ve likin ādemlerniñ köpisi munı bilmesler ve nādānlıḳlarından

201.3 siñe ḫilāflıḳ ḳılurlar (وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ) daḫı kāfirler ifrāṭ nādānlıḳlarından eytürler bu süyünç

201.4 ucmaḫ vaʿdesi birlen ve ḳorḳutulġan tamuġ vaʿdesi ḳayu zamān bola (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger siz muḥammed (ʿahm)

201.5 hem müʾminler söziñizde rast bolsañız diyü (قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ) ey muḥammed (ʿahm) ḳıyāmetni inkār itüvçi

201.6 kāfirlerge eyt sizniñ içün şol künniñ vaʿdesi bardur (لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ) siz ol

201.7 vaʿde ḳılınġan künden bir az zamān kiçikmessizde daḫı aşuḳduruv birlen ol künge ilkde bolmassız (وَقَالَ

201.8 الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytdi (لَنْ نُؤْمِنَ بِهَٰذَا الْقُرْآنِ) bu ḳurānġa īmān kitürmeymiz (وَلَا

201.9 (بالذى بين يديه) dahı bu kitābnıñ aldında bolġan kitāblarġa da yaʿnī muḥammed (ʿahm)nıñ ṣıfatını beyān itken

201.10 kitāblarġa da īmān kitürmeymiz mekke kāfirleri resūl allah ḥaḳında ehl-i kitābdan ṣoradılar ehl-i kitāb özleriniñ

201.11 kitāblarında resūl allahnıñ ṣıfatı ẕikr ḳılınġanlıḳdan ḫaber birdiler mekke kāfirleri şol vaḳtde bu sözni eytdiler

201.12 (ولو ترى اذ الظالمون موقوفون عند ربهم) ey muḥammed (ʿahm) eger sin küfr sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılarnıñ

201.13 rableri ḥużūrında toḳtaġan zamānlarnı körseñ idi (يرجع بعضهم الى بعض القول) ol ẓālimlerniñ baʿżısı

201.14 baʿżısına sözni ḳaytarurlar ol ẓālimlerni şol ḥāllerinde körseñ idi elbette ʿaceb iş körür idiñ (ويقول

201.15 الذين استضعفوا) başları ṭarafından żaʿīflendürilmiş (cebrlenmiş) kāfirler eytür yaʿnī iyerüvçiler

201.16 (للذين استكبروا) tekebbürlengen kāfirlerge yaʿnī başlarına ve iyerilmişlerine eytürler (لولا انتم لكنا مؤمنين)

201.17 eger sizniñ bizni azduruvıñız dahı īmāndan ṭıyuvıñız bolmasa idi biz muḥammed ʿahmge iyerüv sebebli īmān

201.18 kitürüvçilerden bolur idük diyü (قال الذين استكبروا) tekebbürlik ḳıluvçı baş kāfirler eytürler (للذين

201.19 استضعفوا) żaʿīf ḳılınmış iyergen kāfirlerge (انحن صددناكم عن الهدى) eyā biz mi sizni toġrılıḳdan

201.20 ve īmāndan ṭıyduḳ (بعد اذ جاءكم) hidāyet sizge kilgenniñ ṣoñında elbette ṭıymaduḳ (بل كنتم

201.21 مجرمين) belki siz öziñiz kāfir ḳavm boldıñız yaʿnī baş kāfirler özlerine iyergen kāfirlerni īmāndan

201.22 ṭıyuvlarunı inkār iterler hem özleriniñ iḫtiyārları birlen īmāndan ṭıyuluvlarunı isbāt iterler

201.23 (وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا) daḫı żaʿīf ḳılınmış iyergen kāfirler eytür (لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) dünyāda

201.24 tekebbürlengen baş kāfirlerge (بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) bizniñ īmāndan yüz döndürüvimiz sizniñ īmāndan

201.25 ṭıyġanlıḳıñızdan tügil belki sizniñ irte ve kiçede (ḥāṣıl dāʾimā) bizge ḥīle ḳıluvıñızdan yaʿnī mekriñiz birlen

201.26 bizniñ fikrimizni bozdıñız (إِذْ تَأْمُرُونَنَا) bizge buyuruvıñız vaḳtinde (أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ) allahġa küfr iş ḳıluvımız

201.27 birlen (وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا) daḫı allahġa ʿibādetde şerīkler ḳıluvımız birlen (وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ)

201.28 ʿaẕābnı körgenleri zamānda her iki ṭāʾife ökünüvlerini yaşirürler azduruvçılar azduruvları üzerine

201.29 bolġan ökünüvni ve iyerüp azġanlar azuvları üzerine bolġan ökünüvni yaşirürler (وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ

II / 202

202.1 فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemlerniñ moyınlarında boġavlar ḳılduḳ (هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا

202.2 يَعْمَلُونَ) hiç birisi cezāʾlanmaslar meger işlegen işleriniñ cezāʾsı birlen cezāʾlanurlar (وَمَا أَرْسَلْنَا فِي

202.3 قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ) ve biz hiçbir ḳarye ehline ḳorḳutuvçı peyġamber yibermedük (إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا) meger yiberdük ise

202.4 ol ḳaryeniñ dünyā niʿmetleri birlen ṣıylanup yaṭuvçı başları eytdiler (إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ)

202.5 düristlikde siz anıñ birlen yiberilgen nerseni (dīnni hem peyġamberlikni) inkār ḳıluvçılarmız (وَقَالُوا نَحْنُ

202.6 أكثر أموالا وأولادا) daḫı eytdiler peyġamberlerge biz sizden māllar ve balalar yüzinden köprekmiz yaʿnī

202.7 bizniñ māllarımız ve balalarımız köpdür biz eger siz daʿvā ḳılġan nerse (peyġamberlik) mümkin bolsa

202.8 anı bizge daʿvā ḳılurġa tiyüş (وما نحن بمعذبين) ve biz ʿaẕāb ḳılınmış tügillerbiz çünki

202.9 ʿaẕāb aṭlı nerse yoḳ eger bola iken allah bizni māllar ve balalar birlen ḥürmetledi bizni

202.10 ʿaẕāb birlen ḫorlav iḥtimāli yoḳ (قل) bu ṭarīḳ itüvçi kāfirlerge eyt sin ey

202.11 muḥammed (ʿaleyi's-selam) (ان ربى يبسط الرزق لمن يشاء) düristlikde minim rabbim tilegen

202.12 ādemi içün rızḳnı töşey (kiñ ḳıla) (ويقدر) ve tilegen ādemi içün ṭar ḳıla (ولكن اكثر

202.13 الناس لا يعلمون) ve likin ādemlerniñ köpisi munı bilmeyler şunıñ içün mālnıñ köpligi birlen şerāfetke

202.14 istidlāl ḳılalar ḥālbūkim mālnıñ köp birilüv istidrāc içün ḳaṭı ʿaẕāb içün bolurġa mümkin

202.15 (وما اموالكم ولا اولادكم) daḫı sizniñ balalarıñız tügildür daḫı da māllarıñız tügildür (بالتى تقربكم

202.16 عندنا زلفى) bizniñ ḥużūrımızġa yaḳın ḳıla turġan nerseler tügildür (الا من آمن

202.17 وعمل صالحا) meger īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemniñ mālları ve balaları allah ḥużūrına yaḳın

202.18 ḳılur yaʿnī hiç kimniñ mālı iyesini allahġa yaḳın ḳılmas meger mālunı allah yolına (mekteb ve medreselerge)

202.19 ṣarf ḳılġan izgü müʾminniñ mālı ġına iyesini allahġa yaḳın ḳılur oşandaḳ hiç kimniñ balası anasını

202.20 allahġa yaḳın ḳılmas meger balasına ʿilm ve edebni ve şerʿā tiyüş terbiyeni ḳılġan ādemniñ balası ġına atasını

202.21 allahġa yaḳın ḳılur (فاولئك لهم جزاء الضعف بما عملوا) bes bu ṣıfatda bolġan yaʿnī īmān kitürüp de izgü

202.22 ʿamel ḳılġan ḥāṣıl mālnı allah yolına ṣarf ḳılup balasını dünyā ve āḫiret saʿādetke sebeb bolġan terbiye birlen terbiye

202.23 ḳılġan ādemler alarġa ʿamel ḳılġan nerseleri sebebli iki ülüş s̱evābdan onġa ḳadar cezāʾ bolur

202.24 yaʿnī allah teʿa alarnıñ bir izgülikleri berāberinde on ülüş s̱evāb birür (وهم بالغرفات آمنون) daẖı

202.25 bu ṣıfatlı ādemler cennet çarlaḳlarında köñillerine ẖoş kilmegen nerselerden ṭınçlardur (والذين

202.26 يسعون في آياتنا معاجزين) ve şundayın ādemler bizniñ ʿāciz boluvımıznı gümān ḳılġanları ḥālde bizniñ

202.27 āyetlermizni bāṭıl ḳıluvda tirüşürler (أولئك في العذاب محضرون) bu ḳabāḥat ṣıfatdaġı ādemler ʿaẕābke

202.28 ḥāżir ḳılınmış bolurlar (قل ان ربي يبسط الرزق لمن يشاء من عباده) ey muḥammed (ʿahm) eyt sin ādemlerge

202.29 düristlikde minim rabbim tilegen ādemi içün rızḳını kiñ ḳılur (ويقدر له) daẖı tilegen ādemi içün ṭar ḳılur

II / 203

203.1 (وما انفقتم من شيء فهو يخلفه) ve şol nerse kim siz anı allah yolına ṣarf ḳıldınız bes allahü teʿālā ol nerseni

203.2 ẖalefler yaʿnī ṣarf ḳılġan nerseñiz üzerine dünyāda yā ki āẖiretde ʿarżnı birür (وهو خير الرازقين)

203.3 ve ol allah rızḳ birüvçilerniñ iñ izgüsidür allahnıñ rızḳınıñ irişüvine sebeb bolġan nerselerge de

203.4 rızḳ birüvçi diyülse de ḥaḳīḳaten rızḳ birüvçi allah teʿa gine bolduḳdan allah teʿa rızḳ birüvçilerniñ

203.5 iñ izgüsi bola (ويوم يحشرهم جميعا) daẖı allah (teʿa) ḳıyāmet küninde cıyulġanları ḥālde

203.6 müşriklerni (yaş bolup azduruvçılarnı hem iyerüp azġanlarnı) ḳabrlerinden ḳobarur (ثم يقول

203.7 للملائكة) munıñ ṣoñında feriştelerge eytür allah (teʿālā) (أهؤلاء اياكم كانوا يعبدون) sizge ʿibādet

203.8 ḳılġan kāfirler oşbular mı diyü (قالوا سبحانك انت ولينا من دونهم) ferişteler eytürler sini kimçiliklerden

203.9 kāmil pāklav birlen pāklaymız sin bizniñ dostımız alar birlen bizniñ aramızda dostlıḳ yoḳdur ḥāṣıl ferişteler

203.10 bu sözleri birlen özlerine ʿibādet ḳılġan kāfirlerniñ ʿibādetine rāżı bolmavlarını beyān iterler (بل كانوا

203.11 يعبدون الجن) müşrikler bizge ʿibādet ḳılmadılar belki alar şeyṭānlarġa ʿibādet ḳılur boldılar (بل كانوا

203.12 بهم مؤمنون) müşriklerniñ köbpisi (küllisi) şeyṭānlarġa īmān kitürür boldılar yaʿnī eytken sözlerinde

203.13 şeyṭanlarnı çın köñillerinden rastḳa tutdılar (فاليوم لا يملك بعضكم لبعض نفعا ولا ضرا) bes bu künde

203.14 (ḳıyāmet küninde) alarnıñ baʿżısı baʿżısına fāʾideni de hem de żararnı da mālik bolmas çünki ḳıyāmet küninde

203.15 her iş allah içündür (ونقول للذين ظلموا) daḫı küfr sebebli ẓālim bolġan ādemlerge eytürmiz (ذوقوا عذاب النار

203.16 التى) şundayın tamuġnıñ ʿaẕābnı tatıñız (كنتم بها تكذبون) ol tamuġnı yalġanġa tutar boldıñız (واذا

203.17 تتلى عليهم آياتنا بينات) ve her ḳayçan mekke müşriklerine ẓāhir bolġanları ḥālde ḳurān āyetlerimiz oḳulsa

203.18 (قالوا ما هذا الا رجل) mekke müşrikleri eytdiler bu muḥāmmed (ṣallallahü ʿaleyh ve sellem) tügildür meger şundayın irdür

203.19 (يريد ان يصدكم) sizni ṭıyuvnı tileydür (عما كان يعبد آباؤكم) atalarıñız ʿibādet ḳılġan nerseden yaʿnī

203.20 ṣanemlarġa ʿibādet ḳıluvdan (وقالوا ما هذا الا افك مفترى) daḫı mekke müşrikleri eytdiler bu ḳurān tügildür

203.21 meger allahġa iftirāʾ ḳılınġan yalġandur diyü (وقال الذين كفروا للحق) daḫı ḥaḳlıḳnı (islāmnı yā ki peyġamberlik

203.22 işini) inkār itüvçi ādemler eytdi (لما جاءهم) ḥaḳlıḳ özlerine kilgenniñ şoñında (ان هذا الا سحر

203.23 مبين) bu ḥaḳlıḳ digen nerse tügildür meger siḥr idügi ẓāhir bolġan siḥrdür diyü (وما آتيناهم من كتب

203.24 يدرسونها) daḫı biz mekke müşriklerine kitāblar birmedük ol kitāblarnı oḳurlar idi birgen bolsaḳ (وما

203.25 أرسلنا اليهم قبلك من نذير) daḫı mekke müşrikleri üzerine siñden burun ḳorḳutuvçı peyġamber yibermedük

203.26 bes niçük alar sini yalġanġa tutarlar (وكذب الذين من قبلهم) mekke müşrikleri sini yalġanġa

203.27 tutduḳları kibi mekke müşriklerinden evvel bolġan kāfirler de peyġamberlerini yalġanġa tutdılar (وما بلغوا معشار

203.28 ما آتيناهم) daḫı mekke müşrikleri özlerinden burungı kāfirlerge birilgen nerseniñ (ḳuvvet uzun)

II / 204

204.1 ʿömr köp mālnıñ) ondan birine de irişmediler (فكذبوا رسلي) mekke müşriklerinden burun bolġan

204.2 kāfirler peyġamberlerimni yalġanġa tutdılar (فكيف كان نكير) bes minim alarnı helāk itüv birlen inkārım

204.3 niçük boldı bes mekke müşrikleri de alar kibi boluvdan şaḳlansunlar (قل انما أعظكم بواحدة) ey muḥammed

204.4 ʿahm mekke müşriklerine eyt min sizni bir gine türli iş birlen vaʿaẓ ḳılamun eger şol vaʿaẓimni tutsañız

204.5 ḥaḳlıḳġa irişürsiz (أن تقوموا لله مثنى وفرادى ثم تتفكروا) ol bir vaʿaẓ şoldur sizniñ allah rıżālıġı

204.6 içün minim meclisimden ikişer ikişer taralġanıñız daḫı yalġız yalġız taralġanıñız ḥālde turmaḳıñız munıñ

204.7 ṣoñında minim işimde hem minim allah ḥużūrından kitürgen nersemni tefekkür ḳılıñız şundan ṣoñ minim ḥaḳḳ

204.8 peyġamber idükimni bilürsiz de ḥaḳġa irişürsiz ve mengülik ʿaẕābdan ḳutulursız (مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ) sizniñ

204.9 yoldaşıñızda (muḥammed ʿahmda) dīvānalıḳ yoḳdur yaʿnī fikr ḳılsañız yoldaşıñızda dīvānalıḳ yoḳlıġını

204.10 bilürsiz (إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ) yoldaşıñız tügildür meger sizni ḳorḳutuvçıdur (بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ)

204.11 āḫiretde kileçek ḳatı ʿaẕābdan ilk (قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ) ey muḥammed mekke müşriklerine eyt min

204.12 sizden dīn üyretüv üzerine ecrden ḳayu nerse ṣoradım (فَهُوَ لَكُمْ) ol nerse sizniñ içün idi

204.13 yaʿnī sizniñ mülkiñizde bolġan nindeyin nerseni ṣoradım elbette ṣoraduḳım hiç nerse yoḳ (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا

204.14 عَلَى اللَّهِ) minim ecrim tügildür meger allah üzerinedür (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) ve ol allah her bir nerse

204.15 üzerine şāhiddür minim rastlıḳımnı ve niyetimniñ düristligini bilür (قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ) ey muḥammed ʿahm

204.16 mekke ḫalḳına eyt sin düristlikde minim rabbim ḥaḳlıḳnı bendelerinden tilegen ādemine aṭar (ṭaşlar) (عَلَّامُ

204.17 الْغُيُوبِ) minim rabbim ġayblerni bilgüçidür (قُلْ جَاءَ الْحَقُّ) ey muḥammed ʿahm ḥaklık (islām) kildi diyü eyt

204.18 (وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ) daḫı bāṭıl başlap da kilmes ve ḳaytadan da kilmes yaʿnī şirk bitdi

204.19 anıñ es̱eri de ḳalmadı (قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ) ey muḥammed ʿahm eyt sin eger min ḥaḳlıḳdan azsam (فَإِنَّمَا أَضِلُّ

204.20 عَلَى نَفْسِي) bes ançaḳ min özimniñ żararıma azarmun (وَإِنِ اهْتَدَيْتُ) ve eger min ḥaḳlıḳġa könülsem

204.21 (فَبِمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي) bes rabbimniñ miñe vaḥy ḳılġan nersesi birlen könülürmün (إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ)

204.22 düristlikde minim rabbim her bir azġan ve ḥaḳlıḳġa könülgen kişiniñ sözini işitüvçidür hem

204.23 yaḳındur her sözni bilür (وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَزِعُوا) ve eger sin ey muḥammed ʿahm müşriklerniñ ölüm vaḳtinde

204.24 yā ki ḳabrlerden ḳobarılġan vaḳtde ḳayġuruvlarunı körseñ idi uluġ ḳorḳulı iş

204.25 körür idiñ (فَلَا فَوْتَ) bes müşrikler içün bizniñ ʿaẕābımızdan ötüv bolmas (وَأُخِذُوا

204.26 مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ) daḫı müşriklerni yaḳın orundan tutulmış bolur yaʿnī yir üstünden yir astına yā ki muvaffaḳdan

204.27 tamuġġa yiberilmiş bolur (وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ) daḫı müşrikler biz muḥammedke īmān kitürdük didiler (وَأَنَّىٰ لَهُمُ

204.28 التَّنَاوُشُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) ve müşriklerge niçük yıraḳ orundan ciñil bolġan aluv birlen īmānnı aluv bolur

II / 205

205.1 (وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ) ve taḥḳīḳ müşrikler mundan ilk yaʿnī teklīf vaḳtinde muḥammed (ʿahm)nı inkār ḳılur

205.2 boldılar (وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) daḫı yıraḳ orundan ġaybke aṭar boldılar yaʿnī peyġamberde

205.3 bolmaġan nerselerni peyġamber ḥaḳında ẓann birlen söylediler (وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ) daḫı ol müşrikler

205.4 birlen arzu ḳılġan nerseleri (īmānlarınıñ fāʾide birüvi ve ol īmān birlen ʿaẕābdan ḳutuluvları) arasında

205.5 perdelenmiş boldı (كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ) nitekim bulardan ilk bularġa oḫşaġan kāfirlerge şulay ḳılındı

205.6 yaʿnī īmān kitürdük digen sözlerini ve tevbelerini ḳabūl ḳılınmadı (إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ) düristlikde

205.7 ol kāfirler şikke tüşürüvçi şikdedür (sebeʾ sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

205.8 otuz bişinçi sūre melāʾike sūresi mekkede ingen ḳırḳ biş āyet

205.9 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

205.10 (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) köklerni ve yirlerni yaratḳuçı allahġa her maḳtav bolġay idi (جَاعِلِ

205.11 اَلْمَلٰئِكَةِ رُسُلًا) ol allah feriştelerni özi birlen ḫāṣ bendeleri arasında ilçiler ḳıluvçı (اُولِى

205.12 اَجْنِحَةٍ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَ) ol ferişteler ikişer hem üçer hem dörter ḳanaṭ iyeleridür ḳanatdan murād ḳuşlar

205.13 ḳanaṭı kibi māddī bolġan ḳanat murād tügil belki feriştelerniñ ʿālem-i ḳudsīge aşuvġa ḳuvvetleri bar maʿnāsında

205.14 ol ḳanatnıñ iki hem üç yā ki dört boluvından ʿālem-i ḳudüsge aşuv ḳuvvetleriniñ derecede türli boluvı

205.15 murād ṣafvetü’l-ʿirfān (يَزِيدُ فِى الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ) allah teʿa ḫalḳda tilegen nersesini artdurur yaʿnī bu feriştelerniñ

205.16 ʿālem-i ḳudüske aşuv mertebelerinde türli boluvı allahnıñ tilevi birlen çünki allah ḫalḳda tilegen nersesini

205.17 artdurur (اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ) düristlikde allah her bir nerse üzerine küçi yitküçidür (مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ لِلنَّاسِ

205.18 مِنْ رَحْمَةٍ) raḥmetinden allahnıñ ādemler içün açḳan (yibergen) nersesini kirek ol raḥmet yaġmur bolsun

205.19 ve kirek rızḳ bolsun ve kirek ṭınçlıḳ ve selāmetlik bolsun (فَلَا مُمْسِكَ لَهَا) bes ol raḥmetni tutuvçı yoḳdur yaʿnī

205.20 ol raḥmetni ṭıyarġa hiç kimniñ ḳuvvetinden kilmes (وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ) daḫı allahnıñ tutḳan nersesini

205.21 (raḥmetni) yiberüvçi yoḳ (مِنْ بَعْدِهِ) allah tutḳannıñ ṣoñından (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ve ol allah tilegen

205.22 nersesi üzerine ġālibdür ḳılġan işinde ḥikmet iyesidür (يَا اَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ) ey

205.23 ādemler allahnıñ öziñizge bolġan niʿmetni ẕikr ḳılıñız (هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللّٰهِ) eyā allahġa başḳa yaratuvçı

205.24 bar mı (يرزقكم من السماء والأرض) ol yaratuvçı sizni kökden hem yirden rızḳlanduradur idi yaʿnī

205.25 şundayın ṣıfatdaġı yaratuvçı bar mı elbette yoḳ (لا إله إلا هو) hiçbir ḥaḳlıḳ üzere ʿibādet ḳılınġan ẕāt

205.26 yoḳdur meger allahü teʿālā ginedür (فأنى تؤفكون) bes ḳayu vechden allahnıñ birliginden döndürülmiş bolasız yaʿnī

205.27 ni sebebden allahnı birlevden küfrge dönesiz (وإن يكذبوك فقد كذبت رسل من قبلك) ve eger ey muḥammed (ʿahm)

205.28 sini mekke kāfirleri yalġanġa tutsalar bes taḥḳīḳ sinden burun bolġan peyġamberler de yalġanġa tutuldılar

II / 206

206.1 (وإلى الله ترجع الأمور) daḫı allahġa işlerni ḳaytarılmış bolur (يا أيها الناس إن وعد الله حق) ey ādemler

206.2 düristlikde allahnıñ ḥaşr birlen vaʿdesi ḥaḳdur (فلا تغرنكم الحيوة الدنيا) bes sizni dünyā tirükligi

206.3 aldamasun (ولا يغرنكم بالله الغرور) daḫı allahnıñ mühlet birüvinde sizni aldavçı şeyṭān aldamasun

206.4 (إن الشيطان لكم عدو) düristlikde şeyṭān düşmāndur (فاتخذوه عدوا) bes ol şeyṭānnı

206.5 iʿtiḳādlarıñızda ʿamelleriñizde düşmān tutuñız (إنما يدعو حزبه) ançaḳ şeyṭān öziniñ ḥizbine (özine iyergenler

206.6 cümlesine) ünder (ليكونوا من أصحاب السعير) özine iyergen ādemler ḳızdurulmış tamuġ iyelerinden bolsunlar

206.7 içün (الذين كفروا لهم عذاب شديد) şundayın ādemler kāfir boldılar alarġa ḳatı ʿaẕāb bolġuçıdur

206.8 (والذين آمنوا وعملوا الصالحات) daḫı şundayın ādemler īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar

206.9 (لهم مغفرة واجر كبير) ol ādemler içün günāhlarnı yarlıḳav hem de uluġ ecr (cennet) bolġuçıdur (فمن

206.10 زين له سوء عمله) eyā şundayın ādem kim anıñ içün yavız ʿameli ziynetli ḳılındı nefs arzusı ʿaḳlına

206.11 ġālib boldıḳından reʾyi bozulup yavız ʿamelni körkemge şayadı (فرآه حسنا) bes yavız ʿamelni körkem dip

206.12 bildi yaʿnī şundayın ādem yavız ziynetli ḳılınmaġan ādem kibi me elbette tügil (فان الله يضل من يشاء) bes

206.13 düristlikde allah (teʿālā) tilegen ādemini azdurur (ويهدي من يشاء) daḫı tilegen ādemini ḥaḳlıḳġa köndürür

206.14 (فلا تذهب نفسك عليهم حسرات) bes ey muḥammed (ʿahm) ol kāfirlerniñ azġunlıḳlarını ve öziñni yalġanġa tutuvları

206.15 üzerine ḥasretleriñ içün nefsiñ kitmesün yaʿnī öziñni helāk itme (ان الله عليم بما يصنعون) düristlikde allah

206.16 kāfirlerniñ ḳılġan işlerini bilüvçidür (والله الذي ارسل الرياح) allah cillerni yiberdi (فتثير سحابا)

206.17 bes ol ciller bulutlarnı orunlarından ḳozġatur boldılar (فسقناه الى بلد ميت) bes ol bulutnı

206.18 (bulutdan ingen yaġmurnı) biz ölenleri kebüv sebebli ölgen şehrge şoġarduḳ (فاحيينا به الارض)

206.19 bes ol bulutdan ingen yaġmur birlen yirni tirgüzdük (بعد موتها) ol yir ölgenniñ (kebikenniñ)

206.20 şoñında (كذلك النشور) ölgen yirlerni tirgüzüv ḳabrlerden saçıluvda (ḳobarıluvda) (من كان يريد

206.21 العزة) kimdür uluġlıḳnı ve şerāfetni tilese (فلله العزة جميعا) bes bütün uluġlıḳ ve şerāfet allah içündür

206.22 bes ol kişi allah ḥużūrından istesün (اليه يصعد الكلم الطيب) ol allahġa ḫoş ve körkem söz aşar

206.23 yaʿnī allahü teʿālā körkem ve ḫoş sözni ḳabūl ḳılur ḫoş sözden murād allahnıñ birligini bildüre turġan

206.24 (لا اله الا الله) digen söz (والعمل الصالح يرفعه) daḫı izgü ʿamelni allahü teʿālā köterür yaʿnī ḳabūl iter

206.25 (والذين يمكرون السيئات) daḫı şundayın ādemler yavız ḥīlelerni ḥīle ḳılurlar bu mekrden murād ḳureyş

206.26 kāfirleriniñ dārü'l-nedve (meşveret yurṭı) da resūl ekremni ḥabs ḳıla yā ki öltürüv yā ki şehrden ḳuvuv

206.27 ḥaḳında bolġan mekrleri murād (لهم عذاب شديد) bu yavız mekrlerni ḳıluvçılarġa ḳaṭı ʿaẕāb bardur

206.28 (ومكر اولئك هو يبور) ve bu ḳureyş kāfirleriniñ mekrleri helāk ve bozuḳ bolur ve hiçbir fāʾide

II / 207

207.1 birmes (والله خلقكم من تراب ثم من نطفة) ve allahü teʿālā sizni tofraḳdan munıñ ṣoñında meni ṣuvından

207.2 yaratdı (ثم جعلكم ازواجا) munıñ ṣoñında sizni çiftler (irler ve ḫatunlar) ḳıldı (وما تحمل من

207.3 انثى ولا تضع الا بعلمه) ve bala tapuvçılar balaga yükli bolmas daḫı balasını ḳoymas (tapılmas) meger

207.4 allahnıñ bilüvi birlen yükli bolur daḫı balasını ḳoyar yaʿnī bular hemmesi allahġa maʿlūm (وما يعمر من

207.5 معمر) daḫı uzun ʿömrli ādemniñ ʿömrinde artdurulmas (ولا ينقص من عمره) daḫı ḳısḳa ʿömrli ādemniñ

207.6 ʿömrinden kimitilmes (الا في كتاب) meger artdurulsa yā ki kimitilse allahnıñ kitābındadur yaʿnī ʿilmindedür

207.7 yā ki levḥü'l-maḥfūẓda yazılġandur (ان ذلك على الله يسير) düristlikde bu artduruv ve kimitüv allah özine

207.8 ciñildür (وَمَا يَسْتَوِى الْبَحْرَانِ) ve daḫı iki diñgiz berāber bolmas (yaʿnī kāfir birlen müselmān berāber

207.9 bolmas) (هَٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ) bu diñgizniñ ṣuvı ṭatlıdur ve içmeliki boġazdan ciñil

207.10 ötüvçidür (وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ) ve bu diñgizniñ ṣuvı tuzlıdur ve içkende aġzını tuzlılıġı birlen

207.11 yanduruvçıdur (وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا) daḫı ve bu diñgizlerniñ her birisinden çiy it (suizi)

207.12 yaʿnī balıḳ aşarsız (وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا) daḫı her birisinde öziñiz kiye turġan ziynetlerni

207.13 çıġarursız yaʿnī bu iki diñgiz baʿżı fāʾidelerde berāber bolsalar da likin özlerinde bolġan ṣudan

207.14 maḳṣūd bolġan nerselerde berāber tügiller çünki bu iki diñgizniñ birisiniñ ṣuvına boza turġan nerse

207.15 ḳaṭnaşdı hem fıṭratından çıġardı şunıñ kibi müʾmin birlen kāfirde comarṭlıḳ ve bahādırlıḳ kibi baʿż

207.16 ṣıfatlarda berāber bolsalar da likin bular uluġ ḫāṣiyetde türli boldılar birisi aṣlı bolġan fıṭratında

207.17 (islāmiyetinde) ḳaldı birisiniñ fıṭrat-ı aṣliyesini (islāmiyetni) boza turġan nerse (küfr kesbi) ḳaṭnaşdı

207.18 (وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ) daḫı ey muḥammed ʿahm bu iki diñgizden her birisinde kimeni aġızuvı birlen

207.19 ṣunı yarur körürsün (لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ) bu kimeniñ yürüvi birlen ṣunı yaruvı sizniñ kimelerde yürüp

207.20 allahnıñ fażlından (sevdā fāʾidelerinden) isteviñiz içün (وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) daḫı allahnıñ öziñizge

207.21 ḳılġan enʿāmlarına şükr ḳıluvıñız içün (يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ) ol allah kiçni kündizge kiritür (وَيُولِجُ

207.22 النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ) daḫı ol allah kündizni kiçke kiritür (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) daḫı ol allah ḳuyaşnı

207.23 ve aynı masḫar (emrine boy ṣunuvçı) ḳıldı (كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى) ḳuyaş birlen aydan her birisi

207.24 bilgülengen kün içün (ḳıyāmet küni içün) yürürler (ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ) sizniñ bu ṣıfatda bolġan

207.25 allahıñız rabbiñizdür (لَهُ الْمُلْكُ) ol rabbiñiz içündür ḫocalıḳ (وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) daḫı sizniñ

207.26 allahdan başḳa ündegen ẕātlarıñız (maʿbūdlarıñız) (مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ) ḫurmā tişiniñ üstünde bolġan

207.27 aḳ noḳta yā ki niçke tirisi ḳadar nerseni de mālik bolmaslar (إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ) eger

207.28 siz allahdan başḳa maʿbūd tutḳan nerseleriñizge ündeseñiz alar sizniñ ündeviñizni işitmesler çünki

II / 208

208.1 cānsızlar (وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ) ve eger bir taḳdīr ündeviñizni işitseler de sizniñ ündeviñizni ḳabūl

208.2 ḳılmaslar çünki alarnıñ sizge fāʾide birürge ḳudretleri yoḳ (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ)

208.3 daḫı ol maʿbūdlarıñız ḳıyāmet küninde sizniñ özlerini allahġa ʿibādetde şerīk ḳıluvıñıznı inkār iterler

208.4 ve bu şerīk ḳıluvıñıznıñ bāṭıllıġı birlen iḳrār ḳılurlar (وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ) daḫı ey muḥammed ʿahm siñe

208.5 bilüp ḫaber birüvçi allah kibi hiç kim ḫaber bire almas (يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللّٰهِ) ey ādemler

208.6 sizler allahġa muḫtāclarsız (وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) ve allahü teʿālā teʿālā ḫalḳdan muñsızdur hem maḳtalmışdur

208.7 (إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ) eger allah tilese sizni yiberür (bitürür) (وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ) daḫı yanī

208.8 ḫalḳnı (ikinçi ḳavmni) kitürür (وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ) daḫı allahġa sizni bitürüp ornıñızġa ikinçi

208.9 ḳavmni kitürüv aġır tügildür (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ) daḫı hiçbir günāhlı nefs ikinçi

208.10 nefsniñ günāhsını yüklemes (وَانْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ الى حِمْلِهَا) ve eger günāh sebebli avır bolġan

208.11 nefs öziniñ günāhsını yüklerge ikinçi nefsni ündese (لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ) ol günāhdan hiç nerse yüklenmiş

208.12 bolmas yaʿnī hiç kim yüklemes (وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى) ve egerçe günāhnı yüklerge ündelmiş kişi yaḳınlıḳ

208.13 iyesi ḳardeş bolsa da mes̱elā ata oġlınıñ oġıl atanıñ günāhsını yüklemes (اِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ)

208.14 (رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ) ey muḥammed (ʿahm) ançaḳ sin ʿaẕābından ġayb bolġanları ḥālde rablerinden ḳorḳġan ādemlerni gine

208.15 ḳorḳutursun (وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ) daḫı namāz oḳuġan ādemlerni gine ḳorḳutursun çünki ḳorḳutuv birlen bu ṣıfatdaġı

208.16 ādemler gine fāʾidelenür (وَمَنْ تَزَكّٰى فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهِ) ve kimdür günāhlar kirinden pāklansa bes ançaḳ ol

208.17 kişi öz fāʾidesi içün pāklanur (وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ) daḫı ol allah ṣarıdur evrilmek (وَمَا يَسْتَوِى الْاَعْمٰى)

208.18 (وَالْبَصِيرُ) daḫı ṣoḳır ādem birlen körgüçi ādem berāber bolmas yaʿnī kāfir müʿmin yā ki ṣanemler birlen

208.19 allah (teʿālā) (وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ) daḫı ḳaranġulıḳlar birlen nūr berāber bolmas yaʿnī īmān birlen küfr

208.20 bāṭıl birlen ḥaḳḳ (وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ) daḫı kölege birlen issilik berāber bolmas yaʿnī cennet birlen tamuġ

208.21 daḫı s̱evāb birlen ʿaẕāb berāber bolmas (وَمَا يَسْتَوِى الْاَحْيَاءُ وَلَا الْاَمْوَاتُ) daḫı tirükler birlen ölükler berāber

208.22 bolmas yaʿnī müʾminler birlen kāfirler berāber bolmas (اِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ) düristlikde allah (teʿālā) tilegen

208.23 ādemine ḥaḳlıḳnı işitdürür yaʿnī müʾminlerge (وَمَا اَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِى الْقُبُورِ) daḫı sin ey muḥammed (ʿahm) ḳabrlerde

208.24 bolġan ādemlerge yaʿnī ölük ḥükminde bolġan kāfirlerge ḥaḳlıḳnı işitdüre almassun (إن أنت الا نذير) sin

208.25 tügilsün meger bildürüp korḳutuvçısun yaʿnī siñe vācib bildürüp ḳorḳutuv ġına ammā ḳabūl itdürüv siñe vācib tügil

208.26 (إنا أرسلناك بالحق) düristlikde ey muḥammed (ʿahm) biz sini peyġamber itüp ḥaḳlıḳ birlen yiberdük (بشيرا ونذيرا)

208.27 īmān kitürgen ādemlerge ucmaẖ birlen süyünç birüvçi itüp hem īmān kitürmegen ādemlerni tamuġ birlen ḳorḳutuvçı

208.28 itüp (وإن من أمة الا خلا فيها نذير) ve hiç bir ümmet yoḳdur ki meger bolsa ol ümmetni ḳorḳutuvçı peyġamber yā ki

208.29 ʿālim ötdi (وإن يكذبوك) ve eger sini ey muḥammed (ʿahm) mekke müşrikleri yalġanġa tutsalar (فقد كذب الذين

II / 209

209.1 من قبلهم) bes taḥḳīḳ mekke müşriklerinden ilk bolġan kāfirler de peyġamberlerini yalġanġa tutdılar (جاءتهم

209.2 رسلهم بالبينات) ol mekke müşriklerinden ilk bolġan kāfirlerniñ peyġamberleri ẓāhir bolġan muʿcizelerni kitürdiler

209.3 (وبالزبر وبالكتاب المنير) daẖı ibrāhīm (ʿahm) suḥufı kibi ṣaḥīfelerni (dip ḥükmleri yazılġan

209.4 kāġıdlarnı) hem nūrlanduruvçı kitābnı kitürdiler (tevrāt hem incīl kibi) (ثم أخذت الذين كفروا) munıñ

209.5 ṣoñında (peyġamberlerini yalġanġa tutḳanları ṣoñında) kāfir bolġan ādemlerni ʿaẕāb birlen tutduḳ (فكيف

209.6 كان نكير) bes minim inkārım niçük boldı (ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء) eyā bilmeysün mi ey muḥammed (ʿahm)

209.7 düristlikde allah yuġarıdan şunı (yaġmurnı) indürdi (فأخرجنا به ثمرات مختلفا ألوانها) bes biz ol şu

209.8 birlen yirden tüsleri (cinsleri ve şınıfları) türli bolġan yimişlerni çıġarduḳ (وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ

209.9 وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا) daḫı ṭaġlardan bardur türli tüsde bolġan aḳ ve ḳızıl sızuḳ ve yol iyeleri bolġan

209.10 taġlar (وَغَرَابِيبُ سُودٌ) daḫı ḳara ḳarġa kibi ġāyet ḳara bolġan sızuḳ ve yol iyeleri bolġan ṭaġlar

209.11 bardur (وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ) daḫı ādemlerden ve her bir yirde yürüy turġan cān iyelerinden

209.12 daḫı dört ayaḳlı ḥayvānlardan türli tüsdegileri bardur (كَذَلِكَ) uşandaḳ yimişler ve taġlar türli

209.13 bolġan kibi ādemler de türlidür her birisi allahdan ḳorḳmaydur (إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ) ançaḳ allahdan

209.14 ḳulları içinden ʿālimler gine ḳorḳar yaʿnī allahnı tiyüşinçe maʿrifet ḳılġan ādemler gine (إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ)

209.15 düristlikde allah (teʿālā) işinde ġālibdür hem günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur (إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ) düristlikde

209.16 şundayın ādemler allahnıñ kitābnı (ḳurānnı oḳurlar) (وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ) daḫı namāz oḳudılar (وَأَنْفَقُوا مِمَّا

209.17 رَزَقْنَاهُمْ) daḫı biz özlerine rızḳlandurġan nerseden allah yolına ṣarf ḳıldılar (سِرًّا وَعَلَانِيَةً) yaşrun ve āşikāre

209.18 ṣarf ḳıldılar yā ki nefl-i ṣadaḳanı yaşrun vācib ṣadaḳanı āşikāre ṣarf ḳıldılar maʿnāsında (يَرْجُونَ تِجَارَةً

209.19 لَنْ تَبُورَ) żarar itüv müntefī bolġan sevdānı ümīd itkenleri ḥālde (لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ)

209.20 alarnıñ sevdālarından żararnıñ müntefī bolup sevdālarınıñ allah ḥużūrında revāclı boluvı alarġa allahnıñ

209.21 ʿamelleriniñ ecrlerini kāmil birüvi içün hem alarġa allahnıñ öz fażlından artduruvı içün (إِنَّهُ غَفُورٌ

209.22 شكور) düristlikde ol allah alarnıñ kimçiliklerini yarlıḳaġuçıdur hem ʿibādetlerine s̱evāb ve cezā birüvçidür

209.23 (والذى اوحينا اليك من الكتاب) ve şol nersekim biz siñe vaḥy ḳılduḳ yaʿnī ḳurān (هو الحق) ol ḳurān

209.24 ḥaḳdur (مصدقا لما بين يديه) öziniñ aldındaġı bolġan nerselerini (başḳa allahdan indürülgen

209.25 kitāblarnı) rastlavçı bolġanı ḥālde (ان الله بعباده لخبير بصير) düristlikde allah bendeleriniñ içlerini

209.26 hem ṭışlarını bilgüçidür yaʿnī içlerini bilüvçi ṭışlarnı körüvçidür (ثم اورثنا الكتاب) munıñ

209.27 ṣoñında biz ḳurānnı mīrās̱ itüp birdük yaʿnī ḳurānnıñ sinden mīrās̱ bolup ḳaluvı birlen hükm

209.28 itdük (الذين اصطفينا من عبادنا) ḳullarımızdan iḫtiyār ḳılġan (ṣayılġan) ādemlerimizge yaʿnī ümmetiññiñ

209.29 ʿamellerine yā ki bütün ümmetiñe (فمنهم ظالم لنفسه) bes ol biz iḫtiyār ḳılġan ādemlerden ḳurān birlen

II / 210

210.1 ʿamelde kimçilik ḳıluv sebebli özine ẓulm ḳıluvçıları bar (ومنهم مقتصد) daḫı ol ādemlerden ʿamelde

210.2 orṭaça bolġanları bar yaʿnī köprek vaḳtde ḳurān birlen ʿamel ḳılġanları bar (ومنهم سابق بالخيرات

210.3 باذن الله) daḫı ol ādemlerden allahnıñ iẕni birlen izgüliklerde ilk bolġanları bar yaʿnī ḳurān birlen

210.4 özi ʿamel ḳılup da başḳalarġa da ḳurānnı üyretüp ḳurān birlen ʿamelge köndürüvçileri bar yā ki ẓālimden

210.5 nādān orṭaçadan ʿilm üyrenüvçi sābıḳdan ʿālim murād (ذلك هو الفضل الكبير) bu ḳurānnı ümmetlerge

210.6 mīrāṡ itüp ḳalduruv yā ki allahnıñ ol ḳullarını iḫtiyār ḳıluvı uluġ artuḳlıḳ ve saʿādetdür (جَنَّاتُ)

210.7 (عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا) ʿadn ucmaḫları ol ʿadn ucmaḫlarına bu üç türli ādemler kirürler (يُحَلَّوْنَ)

210.8 (فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا) ucmaḫlarda ol ādemler altundan bolġan bilezikler hem incüler birlen

210.9 ziynetlenmiş bolurlar (وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ) daḫı ol ādemlerniñ ucmaḫdaġı kiyimleri cifek bolur

210.10 (وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي) daḫı ucmaḫḳa kirgenniñ ṣoñında bu ādemler eytürler şundayın allahġa ḥamd

210.11 bolsun (أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ) ol allah bizden ḳayġunı yiberdi (إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ) düristlikde bizniñ

210.12 rabbimiz elbette günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur hem ṭāʿat ḳıluvçılarġa cezāʾ birüvçidür (الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ)

210.13 (مِنْ فَضْلِهِ) bizniñ rabbimiz şundayın allahdur bizni öziniñ fażlından mengü turaçaḳ orunġa (cennetke)

210.14 indürdi (لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ) ol mengü turaçaḳ orun bolġan cennetde bizni meşaḳḳat tutmas (وَلَا يَمَسُّنَا)

210.15 (فِيهَا لُغُوبٌ) daḫı anda bizni arumaḳ tutmas yaʿnī ol yurṭda meşaḳḳatlenüp aru bolmas (وَالَّذِينَ)

210.16 (كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ) daḫı şundayın ādemler kāfir boldılar ol ādemlerge cehennem oṭı bolur (لَا يُقْضَى)

210.17 (عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا) ol kāfir bolġan ādemlerge ikinçi mertebe ölüv birlen ḥükm ḳılınmas eger ḥükm ḳılınsa

210.18 ölerler idi de raḥatlanurlar idi (وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا) daḫı ol kāfirlerden cehennem ʿaẕābından ciñil de

210.19 ḳılınmas (كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ) uşandaḳ yaʿnī bu cezāʾ kibi her bir kāfirni yā ki her bir küfrān

210.20 niʿmet ḳıluvçını cezaʾlarmız (وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا) daḫı ol kāfirler cehennemde yardem istep ḳıçḳururlar

210.21 (رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا) ey rabbimiz bizni cehennemden çıġar izgü ʿamel ḳılurmız (غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ)

210.22 evvelde ḳılġan ʿamelimizden başḳa bolġan izgü ʿamelni ḳılurmız diyü ḳıçḳururlar (أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ

210.23 تَذَكَّرَ) allahü teʿālā cevāb birür şol ḳadar sizge ʿömr yibermedim mü ol vaḳtde vaʿaẓlanġan ādemge vaʿaẓlanurlıḳ vaḳt

210.24 bar idi (وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ) daḫı sizge ḳorḳutuvçı peyġamber kildi bu vaḳtdan murād tefekkür ḳılurġa hem vaʿaẓlanurġa

210.25 ḳudret bolġan vaḳt murād yā ki yikirmi yaşdan altmışḳa ḳadar bolġan vaḳt murād digenler (فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ

210.26 مِنْ نَصِيرٍ) bes cehennemniñ ʿaẕābnı tatuñız küfr sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçı ādemlerge yardemçi yoḳdur (إِنَّ

210.27 اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) düristlikde allah (teʿa) köklerde ve yirlerde bolġan ġaybni bilgüçidür

210.28 (إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) düristlikde ol allah kökrek iyeleriniñ kökrekdegi sırlarını bilgüçidür

210.29 (هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ) ol allah şundayın allahdur sizni yirde ḫalīfeler ḳıldı yaʿnī sizge

II / 211

211.1 yirde taṣarruf ḳıluvġa irk birdi yā ki biriñiz ṣoñında biriñizni kilgüçi ḳıldı (فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ)

211.2 bes bir kişi kāfir bolsa küfriniñ cezāʾsı özinedür (وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ) daḫı kāfirlerge

211.3 küfrleri rableri ḥużūrında artdurmas (إلا مقتا) meger açuvnı artdurur (ولا يزيد الكافرين كفرهم)

211.4 الا خسارا) daḫı kāfirlerge küfrleri artdurmas meger żarar itüvni gine artdurur (قل أرأيتم شركاءكم الذين)

211.5 ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt sin allahġa ʿibādetde şerīk ḳılġan şerīklerñizden miñe ḫaber biriñiz (تدعون

211.6 من دون الله) allahdan başḳa ol şerīkleriñizge ündersiz yaʿnī şundayın şerīkleriñizden ḫaber biriñiz

211.7 (أروني ماذا خلقوا من الأرض) miñe ḫaber biriñiz yirniñ ḳayu cüzʾinden (ḳayu cüzʾini) yaratdılar (أم لهم

211.8 شرك في السموات) yā ki ol maʿbūdlarıñız içün köklerni yaraṭuvda allahġa orṭaḳlıḳ bar mı (أم آتيناهم

211.9 كتابا) yā ki ol mekke müşriklerine ṣanemlarnı allahġa şerīk tutuvları birlen söyleşe turġan kitāb

211.10 birdük mü (فهم على بينة منه) bes ol müşrikler ṣanemları içün allahġa şerīk boluvda ol kitābdan delīl

211.11 üzerinde mü elbette bularnıñ hiç birisi yoḳ (بل إن يعد الظالمون) belki ẓālimler vaʿde ḳılmas (بعضهم

211.12 بعضا) yaʿnī ẓālimlerniñ (kāfirlerniñ) baʿżısı baʿżısına vaʿde ḳılmas (إلا غرورا) meger bāṭıl vaʿdeni vaʿde

211.13 ḳılur (إن الله يمسك السموات والأرض أن تزولا) düristlikde allah (teʿa) köklerni ve yirlerni avışuvları

211.14 mekrūh körülgenligi içün ṣaḳlap tutar (ولئن زالتا) ve eger kökler birlen yirler avışsalar (إن

211.15 أمسكهما من أحد من بعده) allah ṣoñından (yā ki avışḳan ṣoñından) kökler birlen yirlerni hiç kim ṣaḳlap

211.16 tutmas yaʿnī tutuvġa küçi yitmes (إنه كان حليما غفورا) düristlikde ol allah şefḳatli hem günāhlarnı

211.17 yarlıḳaġuçı boldı (وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ) mekke müşrikleri yemīnleriniñ ġāyesi (çiki) allah

211.18 birlen ḳasem itdiler (لَئِنْ جَاۤءَهُمْ نَذِيرٌ) eger özlerine ḳorḳutuvçı peyġamber kilse (لَيَكُونُنَّ اَهْدٰى مِنْ اِحْدَى)

211.19 (الْاُمَمِ) elbette iki ümmetden (yehūd birlen naṣārādan) ḥaḳlıḳġa könülgüçireki bolurlar diyü * ḳureyşlerge ehl-i

211.20 kitābnıñ peyġamberlerini yalġanġa tutuv ẖaberleri irişkeç ḳureyşler eytdiler yehūd birlen naṣārāġa allahnıñ laʿneti

211.21 bolsun eger bizge peyġamber kilse idi biz yehūdler birlen naṣārānıñ birisinden ḥaḳlıḳġa könülgüçirek bolur

211.22 idük yaʿnī peyġamberimizni yalġanġa tutmas idük diyü yemīn itdiler (فَلَمَّا جَاۤءَهُمْ نَذِيرٌ) bes mekke

211.23 müşriklerine ḳorḳutuvçı peyġamber (muḥammed ʿahm) kilgen zamānda (مَا زَادَهُمْ اِلَّا نُفُورًا) mekke müşriklerine ol

211.24 ḳorḳutuvçı artdurmadı meger ḥaḳdan yıraḳlıḳnı artdurdı yaʿnī şuñar sebeb boldı (اسْتِكْبَارًا فِى الْاَرْضِ)

211.25 (وَمَكْرَ السَّيِّئِ) yaʿnī mekke müşriklerine yirde tekebbürlikini artdurdı daẖı mekrlerini artdurdı

211.26 (وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِهِ) daẖı yavız mekr çulġap almas meger ehlini gine (yavız mekr ḳıluvçını ġına)

211.27 çulġap alur bedr ṣoġışında şulay boldı (فَهَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّلِينَ) bes mekke müşrikleri

211.28 kütmesler meger evvelgi ümmetlerniñ ḥaḳında bolġan allahnıñ ʿādetni küterler (yaʿnī ʿaẕābnı) (فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ

II / 212

212.1 اللّٰهِ تَبْدِيلًا) bes ey muḥammed ʿahm allahnıñ senetine almaşduruvnı ṭapmassun (وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَحْوِيلًا)

212.2 daḫı allahnıñ senetine eylendürüvni ṭapmassun (أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْأَرْضِ) mekke müşrikleri yirde şāmġa

212.3 ʿıraḳġa yemenge seyr ḳılmadılar mu elbette ḳıldılar (فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) bes

212.4 özlerinden ilk bolġan kāfirlerniñ ṣoñġı ḥālleri niçük boldı iʿtibār ḳılup ḳaramadılar mı (وَكَانُوا

212.5 أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً) ḥālbūkim özlerinden ilk bolġan kāfirler mekke kāfirlerinden ḳuvvet yüzinden ḳaṭıraḳ boldılar

212.6 şulay bola turup allahü teʿālā peyġamberlerini yalġanġa tutuv sebebli helāk itdi (وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ

212.7 شَىْءٍ) daḫı allahnı ʿaẕāb ḳıluvından ʿāciz ḳıla turġan hiç nerse bolmadı (فِى السَّمٰوَاتِ وَلَا فِى الْأَرْضِ)

212.8 köklerde daḫı da yirlerde (إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا) düristlikde ol allah her nerseni bilüvçi ve her nersege

212.9 küçi yitküçi boldı (وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا) ve eger allah ādemlerniñ kesb ḳılġan nerseleri

212.10 (günāhları) sebebli ʿaẕāb birlen tutsa idi (مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ) yirniñ arḳası (üsti)

212.11 üzerinde yirde yürüy turġan cān iyesini ḳaldurmas idi yā ki hiçbir ādem balasını ḳaldurmas

212.12 idi maʿnāsında (وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى) likin ādemlerni bilgüli bolġan müddetke (ḳıyāmet künine) ḳadar

212.13 kiçüktürür (فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ) bes her ḳayçan ādemlerniñ müddetleri (ḳıyāmet küni) kilse (فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا)

212.14 bes düristlikde allahü teʿālā bendelerini körgüçi boldı her ḳayusınıñ ʿameline münāsib cezāʾsını birür

212.15 (melāʾike sūresiniñ tercemesi tamām boldı).

212.16 otuz altunçı sūre yāsīn sūresi mekkede ingen siksen üç āyet

212.17 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

212.18 (يس) sūre ismi yā ki allah birlen resūli arasında bir sır yā ki ṭayy tilinçe ey ādem dimek maʿnāsında (وَالْقُرْآنِ

212.19 الْحَكِيمِ) ḥikmet iyesi bolġan ḳurān birlen ḳasem itüp eytemün (إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) düristlikde sin ey

212.20 muḥammed (ʿahm) elbette dīn üyretür içün yiberilgen ilçilerdensün (عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) toġrı ve ḥaḳḳ yol

212.21 üzerindesün (تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ) ol ḥikmet iyesi bolġan ḳurāndan her işde üstün bolġan raḥmet

212.22 iyesi bolġan allahnıñ indürülmişini ḳaṣd ḳılamun (لِتُنْذِرَ قَوْمًا) ol ḳurānnı indürüldi şundayın ḳavmni

212.23 ḳorḳutuvıñ içün (مَا أُنْذِرَ آبَاؤُهُمْ) ataları ḳurtulmış bolmadı ol ḳavmniñ (فَهُمْ غَافِلُونَ) bes ol

212.24 ḳavm īmāndan ġāfillerdür (لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ) taḥḳīḳ cehennemni ādemler hem cinler birlen tolturmız

212.25 digen sözimiz ol ḳavmniñ köpregine s̱ābit boldı (فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) bes ol ḳavmniñ köpregi īmān

212.26 kitürmesler (إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا) allah taʿe bu ḳavmni oḫşatup eytedür düristlikde biz ḳorḳutuv fāʾide

212.27 birmegen ḳavmniñ moyınlarında boġavlar ḳılduḳ (فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ) bes ol boġavlar iyeklerine ḳadar

212.28 irişküçidür (فَهُمْ مُقْمَحُونَ) bes ol ḳavm başlarunı köterüvçiler hem közlerini cumuvçılardur (وَجَعَلْنَا

II / 213

213.1 daḫı biz ol ḳavmniñ allarından perde ḳılduḳ (مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا) daḫı artlarından

213.2 perde ḳılduḳ (فأغشيناهم فهم لا يبصرون) bes ol ḳavmniñ közlerini ürtdük bes alar körmesler

213.3 yaʿnī göyā ki mekke kāfirleri terezesiz yir astında bolġan ḥabs ẖanege yapılġan aldını ve arṭını körmey

213.4 turġan ādemler kibi āyetlerde ve delīllerde fikr ḳıluvdan ṭıyılmışlardur (وسواء عليهم) daẖı mekke kāfirleri

213.5 üzerine berāberdür (أأنذرتهم أم لم تنذرهم) kirek ḳorḳutsun alarnı yā ki ḳorḳutmasun alarnı (لا يؤمنون)

213.6 alar īmān kitürmesler (إنما تنذر من اتبع الذكر) ançaḳ ḳorḳutursun sin ḳurānġa oylav hem ʿamel

213.7 ḳıluv birlen iyergen ādemni (وخشي الرحمن بالغيب) daẖı ġaybde raḥmet ḳıluvçı allahdan (ʿaẕābından)

213.8 ḳorḳuvçı ādemni (فبشره بمغفرة وأجر كريم) bes andayın körkem ṣıfatlı ādemge yarlıḳamaḳ ve hem uluġ

213.9 ecr (cennet birlen süyünç bir (إنا نحن نحي الموتى) düristlikde biz ḥaḳīḳat ölgen ādemlerni ḳabrlerinden

213.10 ḳobaruv birlen yā ki nādānlıḳ sebebli ḥükemā ölgen ādemlerni hidāyet ve ʿilm birlen tirgüzürmiz (ونكتب ما قدموا

213.11 وآثارهم) daẖı özleriniñ ilk ḳılġan izgü ʿamellerini daẖı yavız ʿamellerini hem de özlerinden ṣoñ

213.12 ḳalġan izgü eserlerini (üyretüp ḳaldurġan ʿilm hem terbiyeli bala, vaḳf ḳılup ḳaldurġan mektep ve medrese

213.13 ve mescidler hem māllar kibi) hem yavız eserlerini (bāṭıl işni fāş ḳılup ḳalduruv ve terbiyesiz balalar ḳalduruv

213.14 kibi) hemmesini yararmız (وكل شيء أحصيناه في إمام مبين) ve her bir nerseni levḥü'l maḥfūẓda ṣaḳladuḳ biz (واضرب

213.15 لهم مثلا أصحاب القرية) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine ḳarye (anṭakiye şehri) iyelerini meẟel ḳıl (إذ جاءها

213.16 المرسلون) şol vaḳtde ol anṭakiye ḳaryesiniñ iyelerine ʿīsā (ʿahm)nıñ ilçileri kilüvi yaʿnī

213.17 yaḥyā hem yūnus ismindegi ilçileri (إذ أرسلنا إليهم اثنين) şol vaḳtde biz anṭakiye ehline iki ilçi

213.18 (yaḥyā hem yūnusnı) yiberdük (فكذبوهما) bes antakiye ẖalḳı bu iki ilçini yalġanġa tutdılar (فعززنا

213.19 بثالث) bes biz bu iki ilçini üçünçi birlen (şemʿūn birlen) ḳuvvetledük (فقالوا انا اليكم مرسلون)

213.20 bes bu üç ilçi eytdiler biz sizge (anṭakiye ẖalḳına) dīn üyretür içün yiberilmiş ilçilermiz diyü anṭakiye

213.21 ẖalḳı ṣanemġa ʿibādet ḳıluvçı ẖalḳ bolġan ḥażret-i ʿīsā başda anṭakiye ẖalḳına iki ilçi yibergen bu ilçiler

213.22 anṭakiye şehrine yaḳınlaşḳaç ḳoy kütüp yürüy turġan ḥabībü'n-neccār ismli ādemni körgenler ḥabībü'n-neccār

213.23 bu ilçilerden ḥāllerini ṣoraşḳan bular özleriniñ nindeyin ẖidmet birlen yürüdüklerinden ẖaber birgenler ḥabībü'n

213.24 neccār sizniñ ilçi bolup kilüviñizge delīliñiz bar mı ẖalḳnı niçük oşandurursız digen bular eytkenler biz

213.25 avruvlarnı selāmetlendüremiz hem anadan közsiz ṭuvġanlarnı ve ala tenlilerni selāmetlendüremiz digenler ḥabībü'n-neccārnıñ

213.26 bir avruv balası bar iken şunı bularġa körsetken bular ḳolları birlen sıypaġanlar bala şol ḥālde selāmetlengen

213.27 ḥabībü'n-neccār īmān kitürgen ve bu ẖaber ẖalḳ arasında fāş bolġan ve köp avruvlar bulardan fāʾidelanġanler hem

213.28 bularnıñ ẖaberi pādişāhġa da işitilgen pādişāh bularnı çaḳurtup ṣoraġan bizniñ maʿbūdlarımızdan başḳa ikinçi

213.29 bir maʿbūd bar mı digen bular eytkenler belī sini hem siniñ maʿbūdlarıñnı bar ḳılġan bir allah bar digenler pādişāh

II / 214

214.1 sizniñ çaḳıñızda fikr ḳılup ḳaraym eli dip bularnı ḥabsẖanege yapḳan ṣoñra ḥażret-i ʿīsā şemʿūnnı yibergen

214.2 ḥażret-i şemʿūn özini tanıtmayınça ġına anṭakiye şehrinde yürügen anṭakiye ẖalḳı birlen köp ṣohbet ḳılġan

214.3 tamām dostlaşḳanlar hem şehrge mundayın yaḫşı ādemniñ kilüvinden pādişāhġa da ḫaber birgenler pādişāh birlen de

214.4 tamām eyleşüp dostlıḳ ḥāṣıl itken ḥażret-i şemʿūn tamām ülfetlenüp yitkeç pādişāhġa eytken min işitemün

214.5 sin iki ādemni ḥabske yapḳansun iken alarnı ni sebebli yapdıñ ve eytken sözlerini işitdiñ mi ve daʿvā

214.6 ḳılġan işlerini bildiñ mi digen pādişāh yoḳ digen hem bu iki irni ḥabsden çaḳurġan şundan ṣoñ

214.7 ḥażret-i şemʿūn bilmegen bolup bu iki irden ṣoraşa başlaġan sizni munıñ dīn üyretür içün kim yiberdi

214.8 digen bular her bir nerseni yaratup da şerīgi bolmaġan allah yiberdi digenler ḥażret-i şemʿūn ol allahnı bizge

214.9 ḳısḳalıḳ birlen gine ṣıfatlap körsetiñiz digen bular eytkenler ol allahnıñ ṣıfatı şol tilegen nerseni ḳılur

214.10 ve tilegen nersesi birlen ḥükm ḳılur digenler ḥażret-i şemʿūn dīn üyretür içün allah ṭarafından

214.11 ilçi bolup yiberilüviñizge delīliñiz bar mı digen bular eytkenler bar pādişāh nerse tiley şunı ḳılamız digenler

214.12 pādişāh bütünley iki közi de bolmaġan bir ir balanı kitürtken bular allahġa duʿā ḳılġanlar ḥażret-i şemʿūn içinden

214.13 āmīn dip turġan şundan ṣoñ köz ornı yarılġan bular iki tögerek nerse alup köz ḳabaḳlarınıñ

214.14 içine ḳoyġanlar balanıñ közi selāmetlengen ḥażret-i şemʿūn pādişāhġa eytken sin de maʿbūdlarıñdan ṣora bular

214.15 ḳılġan işni ḳılsalar öziñe de maʿbūdıña da şerāfet bolur digen pādişāh eytken ey şemʿūn sinden yaşrun

214.16 sır yoḳ indi bizniñ maʿbūdlarımız işitmeyler de körmeyler de żarar da fāʾide de ite almaylar digen munıñ ṣoñında

214.17 ḥażret-i şemʿūn eytdi eger maʿbūdıñız ölgen ādemni tirgüzse īmān kitüremiz diyü ḥāżir yidi kün burun

214.18 ölgen balanı kitürgenler bular allahġa duʿā ḳılġanlar ḥażret-i şemʿūn āmīn diyü turġan bala tirilgen hem

214.19 eytken mini ölgeç tamuġnıñ yidi çuḳurına kiritdiler min sizni ḥażirgi iʿtiḳādıñızdan ḳorḳutamun bes

214.20 bu cigitlerge īmān kitüriñiz digen hem yidi ucmaḫ işikleri açıldı bir körkem cigit kördim (ḥażret-i ʿīsā)

214.21 bu üçisine (şemʿūn, yaḥyā, yūnusḳa) şefāʿat ḳıladur diyü bu balanıñ sözi pādişāhġa es̱r itdükni bilgeç

214.22 ḥażret-i şemʿūn pādişāhġa naṣīḥat ḳılurġa kirişdi hem pādişāh köp cemāʿat birlen birge īmān kitürmegenlerini

214.23 allahü teʿālā ḥażret-i cebrāʾīl tavışı birlen helāk itdi (قالوا ما أنتم إلا بشر مثلنا) bu ilçilerge anṭakiye

214.24 ḫalḳı eytdiler siz tügilsiz meger bizniñ kibi ādemsiz diyü (وما أنزل الرحمن من شيء) daḫı raḥmet ḳıluvçı

214.25 allah sizge vaḥyden ve ilçilikden hiç nerse indürmedi (إن أنتم إلا تكذبون) siz tügilsiz meger ilçilik

214.26 daʿvāsında yalġançılarsız diyü (قالوا ربنا يعلم إنا إليكم لمرسلون) ḥażret-i ʿīsānıñ ilçileri eytdiler

214.27 rabbimiz biledür düristlikde biz sizge dīn üyretür içün yiberilmiş ilçilermiz (وما علينا إلا البلاغ المبين) ve bizniñ

214.28 üzerimizge vācib tügildür meger ilçiligimizni ẓāhir irişdürüv (قالوا إنا تطيرنا بكم) anṭakiye ḫalḳı eytdiler

214.29 biz sizniñ sebebli şomlanamız (لئن لم تنتهوا لنرجمنكم) eger siz bu dīnge ündevden ṭıyılmasañız elbette

II / 215

215.1 sizni taş birlen atarmız (وليمسنكم منا عذاب أليم) daḫı bizniñ ṭarafından sizni rencitküçi ʿaẕāb tutar

215.2 (قالوا طائركم معكم) ḥażret-i ʿīsānıñ ilçileri eytdiler şomlanuvıñıznıñ sebebi (bozuḳ iʿtiḳādlarıñız

215.3 ve yavız ʿamelleriñiz) öziñiz birlen birgedür (أئن ذكرتم) eger bizniñ sözimiz birlen vaʿaẓlanmış bolsañız idi

215.4 şomlanur idiñiz mi (بل أنتم قوم مسرفون) belki siz isrāf ḳıluvçı (günāhda çikden ötüvçi) ḳavmsiz

215.5 (وجاء من اقصا المدينة رجل يسعى) daḫı anṭākiye şehriniñ yıraḳ yirinden aşuḳġanı ḥālde berāber kildi

215.6 yaʿnī ḥabībü'n-neccār (قال يا قوم اتبعوا المرسلين) bu ir eytdi ey ḳavmim dīn üyretür içün kilgen

215.7 ilçilerge iyeriñiz (اتبعوا من لا يسئلكم اجرا) dīn üyretüv berāberinde ecr ṣoramay turġan ādemlerge

215.8 iyeriñiz (وهم مهتدون) daḫı ol ilçiler ḥaḳlıḳġa könülmişlerdür (ومالى لا اعبد الذى فطرنى) daḫı

215.9 ḥabībü'n-neccār eytdi miñe ni boldı özimni yaratḳan allahġa ʿibādet ḳılmasḳa (واليه ترجعون)

215.10 daḫı ol allahġa siz de ḳaytarılmış bolursız (أأتخذ من دونه آلهة) eyā min allahdan başḳa

215.11 maʿbūdlar tutarmun mu elbette tutmaym (ان يردن الرحمن بضر) eger allah miñe żarar kitürüvni tilese (لا تغن

215.12 عنى شفاعتهم شيئا) ol maʿbūdlarnıñ şefāʿatleri minden hiç nerseni yibermes yaʿnī alarnıñ şefāʿatleri

215.13 fāʾide birmes (ولا ينقذون) daḫı ol maʿbūdlar yardem birüv birlen mini allahnıñ tilegen żararından

215.14 ḳutḳarmaslar da (انى اذا لفى ضلال مبين) düristlikde min bu vaḳtde (allahdan başḳanı maʿbūd tutḳan vaḳtde)

215.15 elbette ẓāhir bolġan azġunlıḳdamun (انى آمنت بربكم فاسمعون) düristlikde min sizni yaratḳan rabbiñizge

215.16 īmān kitürdim bes īmānımnı işitiñiz yā ki bu sözni ilçilerge eytken bolur (قيل ادخل الجنة)

215.17 ḥabībü'n-neccārnı ḳavmi öltürgenniñ ṣoñında ḥabībü'n-neccārġa süyünç birüp ucmaḫḳa kir sin diyü eytildi

215.18 (قال يا ليت قومى يعلمون) ḥabībü'n-neccār eytdi kāşki minim ḳavmim bilseler idi (بما غفر لى ربى) rabbimniñ

215.19 ni nerse sebebli mini yarlıḳavını (وجعلني من المكرمين) daḫı ni nerse sebebli mini ḥürmetlenmiş

215.20 ādemlerden ḳıluvını (yikirmi ikinçi pāreniñ tercemesi tamām boldı).

215.21 (وما انزلنا على قومه من بعده) ve ḥabībü'n-neccārnı helāk ḳılduḳları ṣoñında ḳavmi üzerine iñdürmedük biz

215.22 (من جند من السماء) kökden ʿaskerni (وما كنا منزلين) daḫı biz indürüvçi de bolmaduḳ yaʿnī kökden

215.25 ʿasker indürüv ḥikmetimizge ḳaraġanda dürist de bolmadı (ان كانت الا صيحة واحدة) ḥabībü'n-neccār ḳavminiñ

215.26 ʿuḳūbeti bolmadı meger bir ḳıçḳuruv boldı (فاذا هم خامدون) bes ḥażret-i cebrāʾīlniñ ḳıçḳuruvı vaḳtinduḳ

215.27 ḥabībü'n-neccār ḳavmi söngen oṭ kibi ölüvçiler boldılar (يا حسرة على العباد) ey ḳullar üzerinde

215.28 bolġan ḥasret yā ki allahdan bendelerge ḥasret maʿnāsında (ما يأتيهم من رسول) ḳullar üzerine dīn

215.29 üyretüvçi ilçi (peyġamber) kilmes (الا كانوا به يستهزءون) meger kildi ise ilçini (peyġamberni)

215.30 ḫorlar boldılar elbette dünyā ve āḫiretniñ saʿādetlerine irişüvge sebeb bolġan naṣīḥatler birlen naṣīḥat

II / 216

216.1 ḳıluvçı peyġamberlerni ḫorlavçılar elbette ḥasretli boluvġa lāyıḳlardur (الم يروا كم اهلكنا قبلهم من

216.2 القرون) eyā mekke kāfirleri bilmediler mi biz alardan ilk zamān ehllerinden köpimsini helāk itdük (انهم

216.3 اليهم لا يرجعون) düristlikde helāk ḳılınuvçılar yalġanġa tutuvçılarġa ḳaytmaslar yaʿnī ḳaytmavlarını

216.4 bilmediler mü (وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ) düristlikde ḫalḳlarnıñ her birisi cıyulmış bolurlar ve bizniñ

216.5 ḥużūrımızda cezā᾽ içün ḳıyāmet küninde ḥāżir ḳılınmış bolurlar (وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ

216.6 أَحْيَيْنَاهَا) daḫı ādemler içün ḳabrlerden ḳobarıluvnıñ barlıġına ölgen yir delīldür biz ölgen

216.7 yirni tirgüzdük (وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا) daḫı ölgen yirden orlıḳlar çıġarduḳ (فَمِنْهُ

216.8 يَأْكُلُونَ) bes ol orlıḳdan aşarlar (وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ) daḫı biz yirde

216.9 ḫurma aġaçlarından hem de yüzüm aġaçlarından baḳçalar yaratduḳ (وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ) daḫı

216.10 biz yirde çişmeler yarup çıġarduḳ (لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ) bu ẕikr ḳılınġan aġaçlarnıñ yemişinden aşasunlar

216.11 içün (وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ) daḫı ḳolları yaṣaġan nerselerden aşasunlar içün yā ki ol yimişni

216.12 ḳolları yaṣamadı maʿnāsında yaʿnī ol yimişler maḥż'ullahnıñ yaraṭuvı birlen bendelerniñ fiʿili birlen tügil

216.13 maʿnāsında (أَفَلَا يَشْكُرُونَ) eyā bu niʿmetlerge şükr ḳılmaslar mu (سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا) türli

216.14 ṣınıflarnıñ küllisini yaratḳan allah noḳṣan ṣıfātlardan yıraḳ boldı (مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ) yir ösdürgen nerselerden

216.15 yaʿnī ösüvine yir sebeb bolġan nerselerden (وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ) daḫı bendelerniñ özlerinden türli ṣınıflar (irler

216.16 ve ḫatunlar) yaratdı (وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ) daḫı bendelerniñ bilmey turġan nerselerinden türli ṣınıflar yaratdı

216.17 (وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ) daḫı bendeler içün bizniñ uluġ ḳudretimizge kiç ʿalāmetdür ol kiçden kündizni

216.18 ṣorarmız (فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ) bes şol vaḳtde ādemler ḳaranġulıḳġa kirürler (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) daḫı

216.19 ḳuyaş kökniñ ortasında ʿömriniñ āḫirine irişe turġan taʿyīn ḳılġan çikke ḳadar yürür öziniñ ḳararlana

216.20 turġan ornına irişkenge ḳadar ʿamelinden boşanġan ādem ʿamelinden boşanġan ṣoñında ḳararlanġan kibi ḳuyaş da

216.21 ḥareket ʿömri tamām bolġannıñ ṣoñında ḳararlanur baʿżılar (لا مستقر لها) diyü oḳuġanlar bu sözge ḳaraġanda

216.22 maʿnāsı ḳuyaş boşlıḳ taʿbīr ḳılınġan feżāda yürür hiç nersede merkūz bolmaġan maʿnāsında (ذلك تقدير العزيز

216.23 العليم) bu ḳuyaşnıñ yürüvi her nerseni bilüvçi ve her işde ġālib bolġan allahnıñ taḳdīridür (والقمر قدرناه

216.24 منازل) daẖı ay anıñ seyrini yikirmi sigiz menzilde çikledük (حتى عاد كالعرجون القديم) iski ẖurma

216.25 ṣapaġı (türmezi) yā ki yüzüm ṣalḳımı (ṣapaġı) nıñ kekri yutaġı kibi bolġanġa ḳadar (لا الشمس ينبغي

216.26 لها أن تدرك القمر) bes ḳuyaşḳa ayġa irişüp ayġa ṭıġuzlıḳ birüvi dürist bolmas (ولا الليل سابق النهار)

216.27 daẖı kiçniñ kündizge ilk boluvı dürist bolmas belki kiç kündizniñ meḥaline kilür (وكل في فلك يسبحون)

216.28 ve bularnıñ küllisi kökde seyr ḳılurlar yaʿnī ḳuyaşlar ve aylar yā ki ḳuyaş birlen aynı ẕīkr yuldızlarnı

216.29 bildürgenligi içün yuldızlar seyr ḳıluvçı maʿnāsında bolur bu orunda şundan artuḳ söylerge ḳuvvetden

II / 217

217.1 kilmedi müfessirler beyānınça türli sözler bar istegen ādem mürācaʿat ḳılur (وآية لهم) daẖı ādemler içün

217.2 bizniñ ḳudretimizge ʿalāmetdür (أنا حملنا ذريتهم في الفلك المشحون) düristlikde biz ādemlerniñ sevdā ḳılurġa

217.3 yibergen balalarını içi ṭolı bolġan kimede yükledük (وخلقنا لهم من مثله ما يركبون) daẖı ādemler içün

217.4 kimeniñ oẖşaşından atlana turġan nerselerini (teveni) yaratduḳ çünki teve ḳurı yirniñ kimesi kibi

217.5 yā ki paraḥoṭlarġa ve başḳa maşinalarġa işāret bolur (وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ) ve eger tilesek biz ādemlerni diñizde

217.6 ġarḳ ḳılurmız (فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ) ṣuġa batḳannıñ ṣoñında ādemler içün batuvdan ḳutḳara turġan

217.7 yardemçi de bolmas hem ṣuġa batup ölüvden ḳutulmış da bolmaslar (إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ) meger ḳutulurlar

217.8 bizden raḥmet içün hem bir vaḳtḳa ḳadar dünyā tirükligi birlen fāʾidelendürüvimiz içün (وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا) ve her

217.9 ḳayçan kāfirlerge ḳorḳıñız diyü eytilse (مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ) aldıñızda bolġan nerseden (ötken

217.10 vāḳıʿālardan) daẖı artıñızda bolġan nerseden (āẖiret ʿaẕābından) (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) raḥmet ḳılınmış boluvıñıznı

217.11 ümīd itüviñiz içün yaʿnī şol revişçe eytilse yüz döndürürler (وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ) kāfirlerge

217.12 rableriniñ āyetlerinden bir āyet kilmes (إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ) meger kildi ise ol āyetden yüz döndürürler

217.13 (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ) ve her ḳayçan mekke kāfirlerine müselmānlar ṭarafından eytilse (أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ) allah öziñizge

217.14 rızḳlandurġan nerseden ṣarf ḳılıñız diyü (قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا) kāfir bolġan ādemler īmān

217.15 kitürgen ādemlerge eytdiler (أَنُطْعِمُ مَنْ) eyā biz şol ādemni taʿāmlandururmız mı (لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ) eger allah

217.16 tilese ol ādemni ṭaʿāmlandurur idi (إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) siz (müselmānlar) tügilsiz meger ẓāhir azġunlıḳda

217.17 sız yaʿnī bizge tilevine ẖilāf bolġan iş birlen buyurasız (وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ) daẖı kāfirler

217.18 müʾminlerge eytürler bu ḳabrlerden ḳobarıluv vaʿdesi ḳayçan (إن كنتم صادقين) eger siz rast sözlilerden

217.19 bolsañız (ما ينظرون إلا صيحة واحدة) kāfirler kütmesler meger bir tavışnı (isrāfīl ʿahmnıñ evvelgi ṣūrını)

217.20 küterler (تأخذهم وهم يخصمون) ol bir tavış kāfirlerni tutar ḥālbūkim ol kāfirler ḳıçḳuruşa turġan bolurlar

217.21 yaʿnī ṣatuv aluvlarında ve başḳa muʿāmelelerinde ḳıçḳuruşa turġan bolurlar ḳıyāmet boluvı köñillerine kilmegen de

217.22 bolur (فلا يستطيعون توصية) bes işlerinden bir işke ḳoşarġa da küçleri yitmes (ولا إلى أهلهم يرجعون)

217.23 daḫı iv cemāʿatleri yanında ḳayta almaslar belki şol orunda ölerler (ونفخ في الصور) daḫı ikinçi

217.24 mertebe ṣūrġa ürülmiş bolur ṣūrġa ürüv cānlarnı ḥaşr içün çaḳuruvdan kināye boladur (فإذا هم من الأجداث

217.25 إلى ربهم ينسلون) bes şol vaḳtduḳ ḳabrdegi ādemler ḳabrlerinden rablerine aşuġurlar (قالوا يا ويلنا من بعثنا

217.26 من مرقدنا) ādemlerden kāfir bolġanları eytürler ni ḥasret bizge bizni yuḳlaġan orunlarımızdan (ḳabrlerimizden)

217.27 kim ḳobardı (هذا ما وعد الرحمن وصدق المرسلون) ferişteler yā ki müʾminler eytürler kāfirlerge cevāb birüp

217.28 yā ki kāfirler özleri iḳrār ḳılup eytürler bu ḳabrlerden ḳobarıluv allahnıñ vaʿde ḳılġan nersesi daḫı peyġamberlerniñ

II / 218

218.1 rast söylegen nersesidür diyü (إن كانت إلا صيحة واحدة) bu ikinçi ṣūr bolmadı meger bir tavış

218.2 boldı (فإذا هم جميع لدينا محضرون) bes her ḳayçan ikinçi ṣūr bolsa bütün ādemler cıyılmışlardur

218.3 hem bizniñ ḥużūrımızġa ḥāżir ḳılınmışlardur (فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا) bes bütün ādem allah ḥużūrına ḥāżir

218.4 ḳılınġan künde hiçbir nefske hiç nerse ẓulm ḳılınmas (وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) daḫı hiçbir nefske

218.5 cezāʾ birilmes meger ʿamel ḳılġan nersesiniñ cezāʾsı birilür yaʿnī izgü ʿamel ḳılġan bolsa izgü

218.6 cezāʾ yavız ʿamel ḳılġan bolsa yavız cezāʾ birilür (إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ) düristlikde bu künde ucmaḫ

218.7 iyeleri (فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ) meşaḳḳatsiz işlerdedür hem niʿmetler birlen leẕẕetlenüvçilerdür (هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ)

218.8 ucmaḫ iyeleri hem ḫatunları kölegelerdedür (عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ) ziynetli serīrler üzerinde

218.9 ṭayanup turuvçılardur (لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ) ucmaḫ iyeleri içün ucmaḫda leẕẕetli yimişler

218.10 bardur daḫı alar içün daʿvā ḳılġan ve arzu ḳılġan nerseleri bardur (سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ) raḥmet

218.11 ḳıluvçı rablerinden eytilüv yüzünden alarġa selām bardur yaʿnī allahü teʿālā ucmaḫ iyelerine bi'ẕẕāt yā ki

218.12 ferişteler arḳılı selām eytür (وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ) ey kāfirler bu künde (ḳıyāmet küninde) müʾminlerden

218.13 ayruluñız (أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ) ey ādem balaları sizge ʿahd ḳılmadım mu yaʿnī sizge allahdan

218.14 başḳaġa ʿibādet ḳılmav içün delīller taʿyīn ḳılmadım mu elbette ḳıldım (أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ) şeyṭānġa

218.15 ʿibādet ḳılınmassızlıḳ (şeyṭān sözi boyınça birmessizlik) birlen (إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ) düristlikde ol

218.16 şeyṭān sizniñ içün düşmānlıġı ẓāhir bolġan düşmāndur (وَأَنِ اعْبُدُونِي) ve miñe ʿibādet ḳılıñız diyü ʿahd

218.17 ḳılmadım mu (birmedim mü) (هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) miñe ʿibādet ḳıluv toġrı ve ḥaḳḳ yoldur (وَلَقَدْ أَضَلَّ

218.18 (منكم جبلا كثيرا) ve taḥḳīḳ şeyṭān sizden köp ḫalḳnı azdurdı (أفلم تكونوا تعقلون)

218.19 eyā siz ʿaḳlıñıznı yürütüp ḳarap şeyṭānnıñ düşmānlıġın bilür bolmadıñız mu (هذه جهنم التي كنتم توعدون)

218.20 bu köziñizge körüngen nerse sizge vaʿde ḳılınġan cehennemdür (اصلوها اليوم بما كنتم تكفرون) bu künde

218.21 dünyāda inkār ḳıluvıñız sebebli cehennemge kiriñiz ve issilikni tatuñız (اليوم نختم على أفواههم) bu ḳıyāmet küninde

218.22 ādemlerniñ ağızlarını mührlermiz yaʿnī ağızlarunı söyleşüvden ṭıyarmız (وتكلمنا أيديهم) ve bizge ādemlerniñ

218.23 ḳolları söyleşür (وتشهد أرجلهم) daḫı ayaḳları güvahlıḳ birür yaʿnī ḳollarında ve ayaḳlarında günāh

218.24 eserleri ẓāhir bolur yā ki ḳolları ve ayaḳları ḳılġan günāhları üzerine delālet ḳılur (بما كانوا

218.25 يكسبون) kesb ḳılġan nerseleri birlen (ولو نشاء لطمسنا على أعينهم) ve eger tilesek biz közleri

218.26 üzerine mesḫ ḳılurmız yaʿnī közlerini bütünley bitürüp ṣoḳır ḳılurmız (فاستبقوا الصراط) bes ʿādet

218.27 itken yollarına aşuġurlar (فأنى يبصرون) bes közsiz yolını niçük körürler (ولو نشاء لمسخناهم على

218.28 مكانتهم) ve eger tilesek başġan orunlarında ṣūretlerini almaşurmız (فما استطاعوا مضيا ولا يرجعون)

II / 219

219.1 bes barurġa da küçleri yitmes daḫı ḳayturġa da küçleri yitmes (ومن نعمره ننكسه في الخلق)

219.2 ve kimdür ol kişige uzun ʿömr birsek ol kişini yaraṭıluvda işin eylendürürmiz yaʿnī ol kişige

219.3 ḳuvvet ornına żaʿīflik yaşlık ornına ḳartlıḳ kilür hemīşe żaʿīfligi artur ve ḳuvveti kimiy

219.4 barur (أفلا يعقلون) bes kāfirler bilmesler mi yaʿnī bu işlerge ḳādir bolġan allah niçük ḳabrlerden ḳobaruvġa

219.5 ḳādir bolmasun kāfirler muḥammed (ṣalʿam)nı cırçı didiler allah teʿa şunı redd ḳılup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

219.6 indürdi (وما علمناه الشعر) ve biz muḥammed (ʿahm) ge ḳurān üyretüvimiz birlen şiʿir üyretmedük çünki ḳurān

219.7 birlen şiʿirniñ lafžları da maʿnāları da başḳa (وما ينبغى له) daḫı muḥammed (ʿahm)ge şiʿir münāsib de bolmadı

219.8 (ان هو الا ذكر وقرآن مبين) bizniñ muḥammed (ʿahm) ge üyretken nersemiz tügildür meger vaʿaẓdür daḫı

219.9 ẓāhir bolġan ḳurāndur ve ʿibādet ḫānelerde oḳula turġan semāvī bir kitābdur (لينذر من كان حيا) tirük

219.10 (ʿaḳllı) bolġan ādemni ḳorḳutsun içün ol ḳurānnı indürüldi ġāfil ādem meyyit ḥükminde bolġanlıḳı

219.11 içün allah teʿa tirük ādemni didi (ويحق القول على الكافرين) daḫı küfrlerinde devām itken ādemler

219.12 üzerine ʿaẕāb sözi vācib bolsun içün (أولم يروا) eyā kāfirler bilmediler mi (انا خلقنا لهم

219.13 مما عملت ايدينا انعاما) düristlikde biz alar içün özimizniñ ḳudret ḳollarımız bar ḳılġan nerselerden

219.14 dört ayaḳlı ḥayvānlar yaratduḳ (فهم لها مالكون) bes ol kāfirler ol dört ayaḳlı

219.15 ḥayvānlarġa ḫocalardur (وذللناها لهم) daḫı biz ol dört ayaḳlı ḥayvānlarnı ol kāfirlerge

219.16 boy şunuvçı ḳılduḳ (فمنها ركوبهم ومنها يأكلون) bes ol dört ayaḳlı ḥayvānlardandur

219.17 atlanaçaḳ ḥayvānları daḫı ol ḥayvānlarnıñ itlerinden aşarlar (ولهم فيها منافع) daḫı ol kāfirler içün

219.18 ol dört ayaḳlı ḥayvānlarda fāʾideler bardur cünleri ve tirileri kibi (ومشارب) daḫı içmelikler

219.19 bardur (sütleri ve ḳatuḳları kibi) (أفلا يشكرون) eyā yoḳdur niʿmetlerge şükr ḳılmaslar mı (واتخذوا من

219.20 (دُونِ اللّٰهِ آلِهَةً) kāfirler allahnıñ şol ḳadar kāmil ḳudretini ve ẓāhir niʿmetlerini köre turup da allahdan başḳa maʿbūdlar

219.21 tutdılar (لَعَلَّهُمْ يُنْصَرُونَ) maʿbūdları ṭarafından yardem birüvlerini ümīd itkenleri ḥālde (لَا يَسْتَطِيعُونَ)

219.22 نَصْرَهُمْ) maʿbūdları kāfirlerge yardem birüvge ḳādir bolmaslar (وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحْضَرُونَ) ḥālbūkim ol kāfirler maʿbūdlarınıñ

219.23 yardemi içün ḥāżir ḳılınmış ʿaskerlerdür yaʿnī maʿbūdlarımız ṣaḳlar ve yardem iter diyü ḥażirlenüp turalar

219.24 (فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ) bes ey muḥammed (ʿahm) kāfirlerniñ allahnıñ şerīgi bar digen sözleri sini ḳayġurtmasun

219.25 (اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ) düristlikde biz kāfirlerniñ yaşrun ḳılġan nerselerni de hem de āşikāre ḳılġan

219.26 nerselerni de bilemiz her ḳayusı berāberinde tiyüşli cezā birürmiz ḥaşrniñ ḥaḳlıġını is̱bātda allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ

219.27 āyetni indürdi hem ol āyetniñ nuzūline sebeb şol ẖalef oġlı übeyy bir vaḳtde ḳolına ḳuruġan süyek tutup

219.28 resūl allahġa kildi hem ol süyekni ḳolı birlen taratup körsetdi ve eytdi ey muḥammed (ʿahm) allah bu ḳurup

219.29 ve taralup bitken süyekni de tirgüze diyü iʿtiḳād ḳılasun mı didi resūl allah eytdi belī şulay iʿtiḳād ḳılam

II / 220

220.1 allah bu süyekni de tirgüzür hem sini de tirgüzüv cehennemge kiritür didi (أَوَلَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ) eyā ādem (ẖalef oġlı

220.2 übeyy) bilmedi mü (اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ) düristlikde biz ādemni meni ṣuvından yaratduḳ (فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ)

220.3 bes şol vaḳtde ādem bizge ẓāhir ve ḳatı daʿvā birlen daʿvā ḳılışuvçıdur özini meni ṣuvından yaratḳan allahnıñ

220.4 ḳaytadan yaraṭuvını inkār ite (وضرب لنا مثلا) ve ḳuruġan süyek birlen bizge meṡel beyān itdi (ونسى خلقه)

220.5 daḫı öziniñ necs meni ṣuvından yaratıluvını unutdı (قال من يحى العظام وهى رميم) ol ādem eytdi

220.6 bu süyekni kim tirgüzür ḥālbūkim bu süyek çürügen ve taralġan diyü yaʿnī bu süyekni çürüp ve taralup bitkenniñ

220.7 ṣoñında evvelgi ḥāletine kim ḳaytarur diyü (قل يحييها الذى انشاها اول مرة) ey muḥammed (ʿahm) bu kişige eyt sin

220.8 bu süyekni ol mertebede yoḳdan bar ḳılġan allah tirgüzür (وهو بكل خلق عليم) ve ol allah bütün ḫalḳnı ayurup

220.9 ayurup bilüvçidür ve niçük yarataçaġını da bilür (الذى جعل لكم من الشجر الاخضر نارا) şundayın allahdur

220.10 ol allah sizniñ içün caşıl ṣulı aġaçdan (merḫ birlen ʿafar aġaçı) oṭ çıġarur (فاذا انتم منه توقدون)

220.11 bes şol vaḳtde siz ol caşıl aġaçdan ṣoġup oṭ çıġarursız yaʿnī bu aġaçdan çıḳġan nerseniñ oṭ boluvında

220.12 şik ḳılmaysız bes caşıl aġaçdan oṭ çıġarurġa ḳādir bolġan allah niçük ölüklerni tirgüzürge ḳādir bolmasun

220.13 ḥālbūkim caşıl aġaçda otnıñ żıddı bolġan ṣu da bar (اوليس الذى خلق السموات والارض بقادر)

220.14 eyā uluġ bolġan köklerni daḫı yirlerni yaratḳan allahnıñ küçi yitküçi tügil mi (على ان يخلق مثلهم)

220.15 ādemlerniñ ẕātda ṣıfatda meṡeli bolġan ādemlerni yaratuvġa yā ki köklerge ve yirlerge nisbet kiçkinelikde ve ḥaḳīrlikde

220.16 ādemlerniñ meṡeli bolġan ādemlerni yaratuvġa ḳādir tügil mi maʿnāsında (belī) belī allah ḳādirdür (وهو الخلاق العليم)

220.17 ve ol allah köp maḫlūḳlar yaratuvçı ve köp bilüvçidür yaʿnī allahnıñ maḫlūḳı ve maʿlūmı köpdür (انما امره اذا اراد

220.18 شَيْئًا) ançaḳ allahnıñ emri bir nerseniñ bar boluvını tilegen vaḳtde (أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ) ol nersege bar bol

220.19 sin dimekidür (فَيَكُونُ) bes ol nerse bar bolur (فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ) bes ḳudretinde

220.20 her nerseniñ mülki bolġan allahġa müşriklerniñ ṣıfatlaġan nerselerinden yıraḳlıḳ bardur (وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) daẖı

220.21 ol allahġa hemmeñiz ḳaytarılmış bolursız yasin sūresiniñ tercemesi tamām boldı

220.22 otuz yidinçi sūre ṣāfāt sūresi mekkede ingen yüzde siksen iki āyet

220.23 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

220.24 (والصافات صفا) ʿibādetde ṣāf bolġan müʾminlerniñ nefsleri birlen ḳasem ḳılup eytemün yā ki ʿubūdiyet maḳāmında

220.25 ṣāf bolġan ferişteler birlen ḳasem itüp eytemün maʿnāsında (فالزاجرات زجرا) daḫı küfrden ve bozuḳlıḳlardan

220.26 ṭıyġuçı namāz birlen yā ki buluṭlarnı ḳorḳutup sürüvçi ferişteler birlen ḳasem itüp eytemün (فالتاليات

220.27 ذكرا) daḫı allahnıñ ẕikrini (ḳurānnı) oḳuvçı nefsler birlen ḳasem itüp eytemün (ان الهكم لواحد)

220.28 düristlikde sizniñ maʿbūdıñız elbette birdür (رب السموات والارض) ol maʿbūdıñız köklerniñ

II / 221

221.1 hem yirlerniñ terbiye itüvçisidür (وما بينهما ورب المشارق) daḫı kökler birlen yirler arasında

221.2 bolġan nerselerniñ terbiye itüvçisidür hem ḳuyaşnıñ ẓāhir bola turġan hem ġāʾib bola turġan orunlarınıñ

221.3 rabbisidür (انا زينا السماء الدنيا) düristlikde biz sizge yaḳın bolġan kökni ziynetledük

221.4 (بزينة الكواكب) yuldızlar ziyneti birlen (وحفظا من كل شيطان مارد) daḫı yuldızlarnı her bir allahnıñ

221.5 ṭāʿatinden çıḳġan şeyṭāndan yalḳunlar aṭuv birlen ṣaḳladuḳ (لا يسمعون الى الملا الاعلى) şeyṭānlar işitürge

221.6 bülend bolġan cemāʿatke (feriştelerge) ḳulaḳ ṣalmaslar yaʿnī ferişteler sözini işitmesler (ويقذفون

221.7 من كل جانب دحورا) ḳavlap yiberüv içün kökniñ her yaġından yuldızdan ḥāṣıl bolġan oṭ oçḳunları

221.8 birlen aṭılmış bolurlar (وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ) daẖı ol şeyṭānlar içün mundan başḳa da hemīşe

221.9 bolġan ʿaẕāb (āẖiret ʿaẕābı) bardur (اِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ) meger şeyṭānlardan ferişteler sözini işitürler

221.10 ferişteler sözini kinet orlap alġan şeyṭānlar ġına (فَاَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ) bes ol şeyṭānġa yaḳtı

221.11 yuldız oṭınıñ uçḳunı iyerür bu ẕikr ḳılınġan nerselerde vāḳıʿage hem ḥüsnge aṣlā ẖilāflıḳ yoḳ çünki

221.12 hiç kim yuldızlar ʿāleminiñ bizniñ ʿālemimizge başḳa bolġan bir ʿālem boluvını inkār ḳıla almaydur hem yuldızlar

221.13 ʿaleminiñ bizniñ ʿālemimizden artuḳ ḳuvve-i rūḥāniye kemālāt-ı ʿilmiye birlen ziynetlengen bolġanlıḳnı da inkār ite

221.14 almay çünki bu yuldızlar ʿālemi köz körüvinde bizden yuġarı hem vucūdda bizden ilk elbette vucūdke

221.15 iyergen kemālātda bizden üstün bolalar indi ḳuvve-i rūḥāniye-i sufliyeden bolġan şeyṭānlarnıñ ādem nevʿisinden

221.16 dostlar tutup alarġa ġayb nerselerden ẖaberler kitürüv içün ḳuvve-i rūḥāniye-i ʿulviyeden ʿilmler orlavı da

221.17 hem allahnıñ alarnı yuldız uçḳunları birlen aṭup da ʿaḳlge yıraḳ tügil eger eytseñ bu yuldızlarnıñ

221.18 uçḳunlarınıñ tüşüvine tabīʿī sebeb bar şeyṭānlar mundaki içün tügil diyü cevāb da eytürmiz ecṣām-ı

221.19 nāriyye bolġan şeyṭānlarnıñ bu yuldız kibi körüngen uçḳunlarġa toġrı kilüvi vaḳtinde şol uçḳun

221.20 larnıñ tüşüvine sebeb ṭabīʿī mevcūd bolur niteki tilifon ve tiliġram yiplerinin saçıluvı vaḳtinde buluṭdaġı

221.21 iliktiriḳ (kehribāʾġa) teṡīr ḥāṣıl bola ve nitek iliktiriḳ yipleri özi ötüp kitken havāʾ orṭasında

221.22 közge körüngen özgerişni peydā ḳıla bes yaġmurlardan ve ṣāʿiḳadan ʿādetden tış nerseler tüşe şunıñ

221.23 kibi şeyṭānlarnıñda havā orṭasında ötüvi bu uçḳunlarnıñ ḥareketinde bir türli inḳılābnı peydā ḳılur da

221.24 ol inḳılāb uçḳunlarınıñ tüşüvine sebeb bolur eger şeyṭān ne nerse diyü sūʾāl ḳılsañ allahnıñ ẖalḳından

221.25 bir maḫlūḳ bizni ol köre biz anı körmeymiz diyü cevāb birürmiz ʿulūm-ı ṭabīʿiye ʿulemāsı maddege başḳa ʿavālim-i

221.26 ʿaḳliyye is̱bāt ḳılalar bes ʿālem maḥsūsdan başḳa ʿavālim-i ʿaḳliye boluv cāʾiz bolġaç bu işlerde ʿaḳlge ḫilāf

221.27 nerse yoḳ (ṣaffetü'l-ʿirfān) (فَاسْتَفْتِهِمْ) bes ey muḥammed (ʿahm) ādem balalarından fetvā ve ḫaber iste (أَهُمْ أَشَدُّ

221.28 خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا) yaraṭuv yüzinden alar ḳaṭıraḳ mı yā ki biz yaraṭḳan munlar mı yaʿnī kökler ve yirler

221.29 hem kök birlen yir arasında bolġan nerseler ferişteler yuldızlar yaḳṭı uçḳunlar (إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ)

II / 222

222.1 düristlikde biz ādemlerni yapışḳuçı balçıḳdan yaratduḳ (بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ) belki ey muḥammed (ʿahm)

222.2 sin allahnıñ ḳudretinden kāfirlerniñ baʿs̱ni inkār ḳıluvlarından ʿaceblendiñ ve kāfirler siniñ ʿaceblenüviñden

222.3 ve baʿs̱ni söyleviñden masḫara ḳılalar (وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ) her ḳayçan vaʿaẓlanmış bolsalar bir nerse

222.4 birlen vaʿaẓlanmaylar yaʿnī ḳabūl itmeyler (وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ) ve her ḳayçan eytüvçiniñ rastlıġına

222.5 delālet ḳıla turġan maʿcize körseler bik artuḳ masḫara ḳılalar (وَقَالُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ) daḫı

222.6 eyteler bu bizniñ körgen nersemiz (muʿcize) tügildür meger siḥrlıġı ẓāhir bolġan siḥrdur diyü (أَئِذَا مِتْنَا)

222.7 eyā biz her ḳayçan ölsek (وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا) tofraḳ ve çürügen süyekler bolsaḳ (أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ) eyā biz

222.8 ḳabrlerimizden ḳobarılmış bolurmız mu (أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ) hem evvelgi atalarımızda ḳobarılmış bolurlar mu (قُلْ

222.9 (نعم وأنتم داخرون) ey muḥammed ʿahm cevābda eyt sin belī ḳobarılmış bolursız ve ḥālbūkim siz ḫorlar

222.10 bolursız yaʿnī ḫor ve rüsvāy bolġanıñız ḥālde ḳobarılmış bolursız (فإنما هي زجرة واحدة) bes ançaḳ

222.11 ḳabrlerden ḳobarıluv bir mertebe ḳıçḳuruvdur başḳa nerse tügildür (فإذا هم ينظرون) bes şol vaḳtde (yaʿnī bir

222.12 mertebe ḳıçḳurılġan vaḳtde kāfirler ḳabrlerinden tirük bolġanları ḥālde tururlar da özlerine keleçek nerselerni

222.13 körürler yaʿnī özlerine ḳılınaçaḳ nerselerni küterler (وقالوا يا ويلنا هذا يوم الدين) daḫı eytürler ni

222.14 ḥasret bizge ʿamellerimiz berāberinde cezāʾlana turġan künimiz bu cezāʾ künidür diyü (هذا يوم الفصل) ferişteler

222.15 kāfirlerge cevāb birüp eytürler bu kün ḥaklıḳ birlen bāṭıl arasını ayuruv künidür (الذي كنتم به

222.16 تكذبون) şundayın ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını ayuruv künidür siz ol künni yalġanġa tutar boldıñız

222.17 (احشروا الذين ظلموا وأزواجهم) allahü teʿālā feriştelerge emr ḳılup eytedür küfr sebebli özlerine ẓulm

222.18 ḳılġan ādemlerni hem de ḫatunlarunı yā ki özleri kibi ṣanemge ʿibādet ḳıluvçı yoldaşlarunı

222.19 orunlarından ḳobarıñız (وما كانوا يعبدون من دون الله) daḫı alarnıñ allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan

222.20 nerselerini yaʿnī ṣanemlarnı (فاهدوهم إلى صراط الجحيم) bes hemmesini ceḥīm tamuġınıñ yolına köndüriñiz

222.21 (وقفوهم إنهم مسئولون) daḫı alarnı muvaḳḳıfda toḳtatıñız düristlikde alar iʿtiḳādlarından hem de

222.22 ʿamellerinden ṣoralmış bolurlar (ما لكم لا تناصرون) ni boldı sizge baʿżıñız baʿżıñızġa yardem

222.23 ḳılışmaysız diyü eytilür (بل هم اليوم مستسلمون) belki alar bu künde (ḳıyāmet küninde)

222.24 baş tartuvdan ʿācizlikleri içün boy şunmışlardur (وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ)

222.25 ḳıyāmet küninde kāfirlerniñ baʿżısı baʿżısına (iyerilmişleri iyerüvçilerine) şelte ḳılışup

222.26 ṣoraşḳanları ḥālde yüzlerini ḳarşı ḳılurlar (قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ)

222.27 iyergen kāfirler iyerilmişlerine eytürler düristlikde siz bizge cihetlerniñ oñından yaʿnī

222.28 ḳuvvetlireginden kiledür idiñiz şol sebebli biz sizge iyerdükde helāk bolduḳ diyürler göyā ki bizge eytkendi

222.29 yiridür idiñiz (قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) iyerilmiş kāfirler eytürler biz sizni azdurmaduḳ belki siz öziñiz

II / 223

223.1 īmān kitürüvçi bolmadıñız şol sebebli öziñiz azdıñız (وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ) ve bizniñ içün

223.2 azduruvġa sizniñ üzeriñizge iḫtiyār bolmadı yaʿnī bizniñ sizni küfr üzerine küçlerge iḫtiyārımız bolmadı

223.3 (بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ) belki siz öziñiz azġunlıḳnı iḫtiyār ḳılġan ḳavm boldıñız (فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا) bes bizniñ

223.4 üzerimizge rabbimizniñ cehennemni ādemler, cinler birlen tutururmun digen sözi s̱ābit boldı (إِنَّا لَذَائِقُونَ)

223.5 düristlikde biz ʿażābnı hemmemiz tatuvçılarmız (فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ) bes biz sizni azdurduḳ yaʿnī

223.6 azġunlıḳġa ündedük anıñ içün düristlikde biz özimiz azuvçılardan bolduḳ (فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ

223.7 مُشْتَرِكُونَ) bes düristlikde iyerüvçi kāfirler iyerilmişler de ḳıyāmet küninde ʿaẕābda ortaḳlardur yaʿnī

223.8 azġunlıḳda ortaḳ bolduḳları kibi (إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ) düristlikde biz oşandaḳ yaʿnī bularġa

223.9 ḳıluvımız kibi ḳıluvımız müşriklerge (إِنَّهُمْ كَانُوا) düristlikde ol müşrikler boldılar (إِذَا قِيلَ لَهُمْ) her ḳayçan

223.10 ol müşriklerge eytilse (لا اله الا الله) hiç maʿbūd-ı bi'l-ḥaḳḳ yoḳ meger allah (teʿālā) gine diyü (يستكبرون) bu allahnı

223.11 birley turġan sözden tekebbürlenür boldılar (ويقولون ائنا لتاركوا آلهتنا) daẖı müşrikler eytür boldılar

223.12 eyā biz maʿbūdlarımıznı ḳoyġuçılar mı (لشاعر مجنون) dīvāne bolġan cırçı içün yaʿnī muḥammed (ʿahm) içün

223.13 diyü (بل جاء بالحق وصدق المرسلين) belki muḥammed (ʿahm) ḥaḳnı (tevḥidni) kitürdi daẖı resūllerni taṣdīḳ

223.14 ḳıldı yaʿnī muḥammed (ʿahm) nıñ kitürgen tevḥīdi ḥaḳdur ve delīl birlen s̱ābitdür hem bu tevḥīdde muḥammed (ʿahm)ge

223.15 başḳa peyġamberler de muvāfıḳ boldı (انكم لذائقوا العذاب الاليم) düristlikde siz rencitküçi ʿaẕābnı tatuvçı

223.16 sız (وما تجزون الا ما كنتم تعملون) daẖı siz cezālanmassız meger ʿamel ḳılġan nerseñizniñ cezāsı birlen gine

223.17 cezālanursız (الا عباد الله المخلصين) likin allahnıñ ʿibādetde iẖlāṣlı ḳulları (اولئك لهم رزق معلوم)

223.18 allahnıñ ʿibādetde iẖlāṣlı ḳulları içün bilgüli bolġan rızḳ bolġuçıdur (فواكه وهم مكرمون) leẕẕetlene

223.19 turġan yimişler bolġuçıdur ol yimişlerniñ meşaḳḳatsiz irişüvinde ʿibādetde iẖlāṣlı ḳullar ḥürmetlenmişlerdür

223.20 (في جنات النعيم) niʿmetler ucmaẖlarındadur alar (على سرر متقابلين) birisi birisine ḳarşı bolġanları

223.21 ḥālde serīrler üzerindedür (يطاف عليهم بكاس من معين) ol ʿibādetde iẖlāṣlı ḳullar üzerine közlerge

223.22 ẓāhir bolġan içmelikden kāseler birlen ṭavāf ḳılınmış bolur (بيضاء لذة للشاربين) ol kāseler aḳlardur hem

223.23 içüvçilerge leẕẕetlilerdür (لا فيها غول) ol kāsede (içmeliginde) ʿaḳllarnı bozuv yoḳdur (ولا هم عنها ينزفون)

223.24 daḫı ucmaḫ ehilleri ol kāseden içüp isitmesler de (وعندهم قاصرات الطرف عين) daḫı ucmaḫ

223.25 ehilleri ḥużūrında közleri irlerine gine ḳısḳartılġan uluġ közli mātūr ḳızlar bardur (كأنهن بيض

223.26 مكنون) göyā ki ol ḳızlar ṣāflıḳda ve aḳlıḳda tözenden az ġına da ṣarılıḳ birlen ḳatnaşuvdan ṣaḳlanmış

223.27 bolġan teve ḳuşınıñ yomırḳası kibidürler (فأقبل بعضهم على بعض يتساءلون) içmelik içken vaḳtde ucmaḫ

223.28 ehlleri baᶜżısı baᶜżısından ṣoraşḳanları ḥālde yüzlerini ḳarşı ḳılurlar yaᶜnī birisi ikinçisine yüzini

223.29 yöneldürür (قال قائل منهم إني كان لي قرين) içmelik içkende söyleşkende ucmaḫ ehllerinden bir eytüvçi

II / 224

224.1 eytür düristlikde minim dünyāda bir dostum bar idi (يقول أإنك لمن المصدقين) eyā sin baᶜs̱ni taṣdīḳ

224.2 ḳıluvçılardan mı diyü mini şelte ḳılup eytedür idi (أإذا متنا وكنا ترابا وعظاما) her ḳayçan biz ölsek

224.3 hem tofraḳ ve çürügen süyekler bolsaḳ (أإنا لمدينون) eyā biz şundan ṣoñ tirilüp cezālanmış bolurmız mu diyü

224.4 eytedür idi (قال هل أنتم مطلعون) bu eytüvçi ucmaḫdaġı yoldaşlarına eytdi eyā siz tamuġ ehline ḳararsız mı

224.5 dünyādaġı dostumnı sizge körsetür idim bizniñ ornımız nindi de anıñ ornı niçük idügini bilür idiñiz

224.6 (فاطلع فرآه في سواء الجحيم) bes bu eytüvçi tamuġdaġı dostına ḳaradı da dostını ceḥīmniñ ortasında kördi

224.7 (قال تالله إن كدت لتردين) bu eytüvçi eytdi ḳasem itüp eytemün düristlikde sin miñe yaḳın

224.8 boldıñ mini azduruv birlen helāk ḳıluvıñ içün (ولولا نعمة ربي لكنت من المحضرين) ve eger miñe rabbimniñ

224.9 hidāyet niʿmeti irişmegen bolsa idi elbette min siniñ birlen birge ceḥīmde ḥāżir ḳılınmışlardan bolur idim

224.10 (أفما نحن بميتين) bes bu eytüvçi dostına eyā biz ucmaẖda mengü ḳalup bir de ölmeymiz mi (إلا موتتنا

224.11 الأولى) meger dünyāda bolġan evvelgi ölüm birlen ölemiz mi (وما نحن بمعذبين) daẖı biz ʿaẕāb ḳılınmış da

224.12 tügilmiz mi bu sözni ucmaẖdaġı bir ādem ceḥīm tamuġındaġı dostına taḳrīʿ içün ve allahnıñ birgen niʿmetine

224.13 ʿaceblenüvi içün eytdi ḥāṣıl maʿnāsı şol müʾminler cennetde aṣlā ölümni körmeyler meger dünyādaġı evvelgi

224.14 ölümlerini gine kördiler ammā kāfirler tamuġda her sāʿatde ölümni arzu ḳılalar (إن هذا لهو الفوز العظيم)

224.15 düristlikde bu niʿmet hem cennetde mengü ḳaluv ʿaẕābdan ḳutuluv elbette uluġ saʿādetke irişüvdür bu söz mezḳūr

224.16 eytüvçiniñ sözi yā ki allahü teʿālā sözi (لمثل هذا فليعمل العاملون) munıñ kibi uluġ niʿmetlerge irişüv

224.17 içün ʿamel ḳıluvçılarnıñ ʿamel ḳıluvı vācib bolur ammā maḥż-ı dünyā niʿmetlerine irişüv içün gine ʿamel ḳılmasḳa

224.18 tiyüş (أذلك خير نزلا أم شجرة الزقوم) ḳonaḳ żiyāfeti (صيو) eytüp ḥażirlenüv yüzinden bu ẕikr ḳılınġan

224.19 niʿmetler izgü mi yā ki zaḳḳūm aġaçınıñ yimişi izgü mi (إنا جعلناها فتنة للظالمين) düristlikde biz zaḳḳūm

224.20 aġaçnı küfr sebebli özlerine cebr ḳıluvçılarġa dünyāda miḥnet āẖiretde ʿaẕāb ḳılduḳ çünki tamuġda

224.21 zaḳḳūm aġaçı bar digeç kāfirler niçük ot içinde aġaç tursun ot aġaçnı yandura diyü inkār itdiler

224.22 allahnıñ ot birlen ṣunı bir aġaçda cıyuvġa ḳādir idükni bilmediler elbette ot birlen ṣunı bir aġaçda

224.23 cıyuvġa ḳādir bolġan allah otdan aġaçnı ṣaḳlarġa da ḳādir (إنها شجرة تخرج في أصل الجحيم) düristlikde

224.24 ol zaḳḳūm aġaçı ceḥīmniñ tübinde ösüp çıḳġan bir aġaçdur (طلعها كأنه رؤوس الشياطين) göyā ki

224.25 ol zaḳḳūm aġaçınıñ yimişleri köz körüvinde ḳabāḥatlikde şeyṭānlarnıñ başları kibidür bir körkem nerseni

224.26 ferişte ge oḫşatılġan kibi bik ḳabāḥat nerseni de şeyṭānġa oḫşatulsa munıñ kibilerge (tehvīlāt-ı lisāniyye)

224.27 diyler niteki emrü'l-ḳaysnıñ (أيقتلني والمشرفي مضاجعي * ومسنونة زرق كأنياب أغوال) digen ḳulında

224.28 mażmūnı zinā ḳılġan ḫatunımnıñ iri mini öltüre alur mı miñe ʿarablar ḳaşında birinçi derecede muʿteber bolġan

224.29 (müşāref) ḳaryelerine nisbet birilgen şūreli tişi kibi yalṭıravıḳlı ötken ḳılıçlar lāzım bolduḳı ḥālde

II / 225

225.1 maʿnāsında yā ki şeyṭāndan murād köz körüvinde ḳabāḥat bolġan ḳorḳunçlı cılan murād (فإنهم لآكلون منها)

225.2 bes düristlikde kāfirler ol zaḳḳūm aġaçından (yimişinden) aşaġuçılardur (فمالئون منها البطون) bes

225.3 ol zaḳḳum aġaçından aşav birlen ḳurşaḳlarnı ṭolṭuruvçılardur (ثم إن لهم عليها لشوبا من حميم) munıñ

225.4 ṣoñında ol kāfirlerge zaḳḳūm aġaçı üstüne (aşav üstüne) issi ṣu birlen ḳatnaşdurulġan içmelik bardur

225.5 (ثم إن مرجعهم لإلى الجحيم) munıñ ṣoñında ol kāfirlerniñ ḳaytaçaḳ orunları elbette ceḥīm ṣarıdur (إنهم

225.6 ألفوا آباءهم ضالين) düristlikde ol kāfirler özleriniñ atalarını azġanlar tapdılar (فهم على آثارهم

225.7 يهرعون) bes ol kāfirler atalarnı azġanlar tapsalar da atalarınıñ izlerinde cügürmiş bolurlar yaʿnī

225.8 atalarınıñ azġunlıḳda boluvını bile turup da atalarına iyerürler (ولقد ضل قبلهم أكثر الأولين)

225.9 ve taḥḳīḳ mekke kāfirlerinden ilkde evvelgilerniñ köpisi ḥaḳḳ yoldan azdı (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ

225.10 مُنذِرِينَ) ve taḥḳīḳ siniñ ḳavmiñden evvelgi kāfirlerge de ḳorḳutuvçı peyġamberler yiberdük (فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ

225.11 عَاقِبَةُ الْمُنذَرِينَ) bes ey muḥammed (ʿahm) iʿtibār ḳılup ḳara peyġamberleri ṭarafından ḳorḳutulmış

225.12 kāfirlerniñ ṣoñġı ḥālleri niçük boldı yaʿnī nindeyin ḳaṭılıḳlarġa ve nindeyin rüsvālıḳlarġa tüşdiler

225.13 (إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ) meger ṣoñġı ḥālleri ḳaṭılıḳ ve rüsvālıḳ bolmadı allahnıñ ʿibādetini iḫlās birlen

225.14 ḳılġan hem peyġamberlerniñ ḳorḳutuvı sebebli ġafletden oyanġan ḳulları ġına (وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ) ve taḥḳīḳ

225.15 bizge ḳavminden ümīd kisken zamānda nūḥ duʿā ḳıldı (فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ) bes biz nūḥ (ʿahm)nıñ duʿāsını

225.16 körkem ḳabūl itüv birlen ḳabūl itdük ḳasem itüp eytse ni ḫoş ḳabūl itüvçilermiz biz (وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ

225.17 مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ) daḫı biz nūḥ (ʿahm) hem de ehlini uluġ ḳayġudan (ṣuġa baṭuvdan yāḫūd ḳavminiñ

225.18 rencitüvinden) ḳutḳarduḳ (وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ) daḫı nūḥ (ʿahm)nıñ balalarını selāmet ḳaluvçılar

225.19 ḳılduḳ bütün dünyādaġı ḫalḳ nūḥ ʿahmnıñ balalarından taralġan kimede nūḥ ʿahmnın balalarından hem balaları

225.20 nıñ ḫatunlarından başḳa kişi hemmesi öldi digenler (وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ) daḫı nūḥ üzerine

225.21 özinden ṣoñġılar içinde körkem s̱enā ḳaldurduḳ (سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ) ol körkem s̱enā şol

225.22 bütün ʿālemde bolġan ḫalḳnıñ nūḥ (ʿahm)ḳa selām bolsun digen sözleri (إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ)

225.23 düristlikde biz izgülik ḳıluvçılarnı şulay cezāʾlarmız (إنه من عبادنا المؤمنين) düristlikde ol nūḥ

225.24 (ʿahm) bizniñ īmān kitürüvçi ḳullarmızdandur (ثم أغرقنا الآخرين) munıñ ṣoñında ikinçilerini (nūḥ

225.25 hem ehlinden başḳalarnı) ġarḳ ḳılduḳ (وإن من شيعته لإبراهيم) daḫı düristlikde nūḥnıñ īmānda

225.26 hem uṣūl-i dīnde iyerüvçilerinden ibrāhīm (ʿahm)dur nūḥ ʿahm birlen ibrāhīm ʿahm arasında iki miñde

225.27 altı yüz ḳırḳ yıl bolup aralarında iki peyġamber (hūd ve ṣāliḥ ʿahm) kilüp kitkenler (إذ جاء ربه

225.28 بقلب سليم) ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni isiñe tüşür ibrāhīm rabbine köñil āfetlerinden selāmet bolġan

225.29 ṣāf köñil birlen kildi (إذ قال لأبيه وقومه ماذا تعبدون) şol vaḳtde ibrāhīm (ʿahm) atasına hem ḳavmine

II / 226

226.1 sizni nersege ʿibādet ḳılasız didi (أئفكا آلهة دون الله تريدون) iftirāʾ içün allahdan başḳa

226.2 maʿbūdlarnı tileysiz mi (فما ظنكم برب العالمين) bes bütünʿālemniñ terbiye ḳıluvçısı ḥaḳında nidür sizniñ

226.3 gümānıñız yaʿnī maʿbūd bolurġa lāʾiḳ bolġan bütün ʿālemniñ terbiye idüvçisi bolġan allahnıñ ʿibādetni ḳoyasız

226.4 ve allahġa ʿibādetde ʿāciz bolġan maʿbūdlarıñıznı şerīk ḳılasız bu ḫuṣūṣda gümānıñız nerse (فنظر نظرة في النجوم)

226.5 ibrāhīm ʿahmnıñ ḳavmi ʿıydlerine birge baruvnı ötündiler de bes ibrāhīm ʿahm yuldızġa bir mertebe ḳaradı (فقال

226.6 إني سقيم) bes ibrāhīm (ʿahm) yuldızġa ḳaraġaç eytdi min avruvmun diyü yaʿnī nücūm ʿilmi birlen öziniñ

226.7 avruv boluvına istidlāl ḳıldı ibrāhīm ʿahm ḳavmi müneccimler idi ekṡer avruvları ṭāʿūn (haleyra) idi

226.8 ibrāhīm ʿahm ḳavminiñ ʿıyd künlerinde ʿibādet ḫanelerine çıḳmas içün ḳavmine öziniñ avruv idükni

226.9 bildürdi bu avruvnıñ yolundan bik ḳorḳalar idi (فتولوا عنه مدبرين) bes ḳavmi ibrāhīm ʿahmdan

226.10 arṭları birlen bolġanları ḥālde yüz döndürdiler çünki ibrāhīmde bolġan avruvnıñ özlerine

226.11 yoġuvından ḳorḳdılar (فراغ الى آلهتهم) bes ibrāhīm ʿahm ḳavminiñ maʿbūdları yanına yaşrun gine

226.12 kitdi (فقال الا تأكلون) bes ibrāhīm ʿahm ṣanemlerge ḫorlap eytdi eyā ṭaʿām aşamaysız mı (ما لكم

226.13 لا تنطقون) ni boldı sizge söyleşmeysiz ve minim sözime cevāb birmeysiz diyü (فراغ عليهم ضربا باليمين)

226.14 bes ibrāhīm ʿahm ṣanemlerge oñ ḳolı birlen ṣoġuv yüzinden yaşrın meyl itdi yā ki ṣanemleriñizni

226.15 vaṭurmun digen yemīn sebebli meyl itdi maʿnāsında ḥāṣıl ibrāhīm ʿahm ṣanemlarnı vatdı ḳavmi

226.16 ṣanemlarnıñ vaṭıluvını körkeç kim ve vaṭḳanlıḳnı tikşirdiler ibrāhīm vaṭḳandur diyü ẓann ḳıldılar (فاقبلوا

226.17 اليه يزفون) bes aşuḳġanları ḥālde ibrāhīm (ʿahm)ge yöneldiler (قال أتعبدون ما تنحتون) ibrāhīm

226.18 (ʿahm) ḳavmine eytdi eyā siz öz ḳolıñız birlen yaşaġan ṣanemlerge ʿibādet ḳılasız mı (والله خلقكم وما

226.19 تعملون) ḥālbūkim allah sizni de hem sizniñ işlegen nerseñizni de yaratdı (قالوا ابنوا له بنيانا) ibrāhīm

226.20 ḳavmi baʿżısı baʿżısına eytdiler ibrāhīm içün bir binānı binā ḳılıñız (فالقوه في الجحيم) bes ibrāhīmni

226.21 issi oṭḳa ṭaşlañız (فالقوه في الجحيم) bes oṭḳa ṭaşlav birlen ibrāhīmge mekr ḳıluvnı tilediler

226.22 (فجعلناهم الأسفلين) bes mekr ḳıluvçı ibrāhīm (ʿahm)nıñ ḳavmini ḥīlelerini bāṭıl ḳıluv birlen ḫor

226.23 ve töben mertebeli ḳılduḳ (وقال انى ذاهب الى ربى) daḫı ibrāhīm (ʿahm) eytdi düristlikde min rabbim

226.24 ḳoşḳan orunġa (şāmġa) baruvçımun (سيهدين) rabbim mini maḳṣūme köndürür yā ki dīnimde tüzük bolġan

226.25 nersege köndürür (رب هب لى من الصالحين) ey rabbim miñe izgülerden bolġan balamnı hibe ḳıl (فبشرناه

226.26 بغلام حليم) bes biz ibrāhīmge şefḳat iyesi bolġan ir bala ismāʿīl (ʿahm) birlen süyünç birdük

226.27 (فلما بلغ معه السعى) bes ol bala ibrāhīm (ʿahm) birlen birge yürürge irişken zamānda (on üç yaşında

226.28 idi digenler) (قال يابنى) ibrāhīm (ʿahm) eytdi ey kiçik süyükli oğlum (انى ارى فى المنام

226.29 انى اذبحك) düristlikde min tüşimde köremün düristlikde min sini boġazlaymun yaʿnī tüşimde sini

II / 227

227.1 boġazlavnı köremün ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām ẕü’l-ḥicce ayınıñ sikizinçi kiçesinde tüş kördi tüşünde birev

227.2 eytdi ey ibrāhīm allah siñe balañnı boġazlav birlen emr ḳıladur diyü ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām yuḳusından

227.3 oyanġaç tüşinne şik ḳıldı bu tüş allahdan mı yā ki şeyṭāndan mı diyü ẕü’l-ḥiccenin toḳızınçı kiçesinde

227.4 yine şol tüşni kördi şunıñ ṣoñında bildi bu tüş allahdan iken ẕü’l-ḥicceniñ onunçı kiçesinde

227.5 yine şol tüşni kördi şundan ṣoñ ismāʿīl ʿahmnı boġazlarġa ḳaṣd ḳıldı şunıñ içün de ẕü’l-ḥicceniñ

227.6 sikizinçi künine terdiye toḳızınçı künine ʿarife onıñçı künine naḥr diyüledür baʿżılar ismāʿīl ʿahmnı

227.7 ḳabīḥ allah digenler (فانظر ماذا ترى) bes ey oğlum fikr ḳılup ḳara nindi reʾy (fikr) birürsün

227.8 (قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ) ismāʿīl ʿahm eytdi ey atam ne nerse birlen buyuruldıñ şunı ḳıl (سَتَجِدُنِي إِنْ)

227.9 (شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ) eger allah tilese mini boġazlavġa ṣabrlıḳ ḳıluvçılardan ṭaparsun (فَلَمَّا أَسْلَمَا)

227.10 bes ibrāhīm birlen oġlı ismāʿīl ʿaleyhimü's-selā allahnıñ emrine boy ṣunġanları zamānda yaʿnī

227.11 ibrāhīm ʿahm oġlını boġazlarġa ismāʿīl ʿahm bolġazlanurġa rāżı bolġanları zamānda (وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ)

227.12 daḫı atası ismāʿīl ʿahmnı māñlayı üzerine yaḳġan zamānda yaʿnī ibrāhīm ʿahm ismāʿīl ʿahmnı

227.13 yānī üzerine yıḳdı da ismāʿīl ʿahm māñlayınıñ bir çiti üzerine tüşdi (وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ)

227.14 bir nidāʾ ḳılduḳ ey ibrāhīm (قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا) taḥḳīḳ tüşiñni rastladıñ (إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ)

227.15 düristlikde biz izgülik ḳıluvçılarnı şulay izgü cezāʾ birlen cezālarmız (إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ)

227.16 düristlikde balanı boġazlav birlen emr ḳıluv elbette iḫlāṣlı ādemni iḫlaṣsız ādemden ayuruvçı eytiledür

227.17 (وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ) daḫı biz boġazlav birlen buyurulmışnı yaʿnī ismāʿīlni uluġ gevdeli boġazlana

227.18 turġan ḥayvān (teke) birlen fidyeledük bu āyetler delālet ḳıladur balasını boġazlav birlen neẕr itken

227.19 kişige ḳoy boġazlav vācib boluvġa (وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ) daḫı biz ibrāhīm üzerine özinden ṣoñġı

227.20 ḫalḳ içinde körkem s̱enā ḳaldurduḳ (سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ) ol körkem s̱enā şol özinden ṣoñġılarnıñ

227.21 ibrāhīmge selām bolsun digen sözleri (كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) izgülik ḳıluvçılarnı şulay

227.22 cezāʾlarmız (إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ) düristlikde ol ibrāhīm ʿahm bizniñ īmān kitürüvçi ḳullarımızdandur

227.23 (وبشرناه باسحاق) daḫı biz ibrāhīm ʿahmge isḥāḳ birlen (isḥāḳ ʿaleyhi's-selāmnıñ dünyāġa kilüvi

227.24 birlen) süyünç birdük (نبيا من الصالحين) peyġamberligi birlen ḥükm ḳılınmış izgülerden boluvı

227.25 taḳdīr ḳılınmış bolġan ḥālde (وباركنا عليه وعلى اسحاق) daḫı biz ibrāhīm üzerine

227.26 balaları içinde daḫı isḥāḳ üzerine ṣalebinden benū isrāʾīl peyġamberlerini çıġaruv birlen

227.27 mübāreklikni birdük (ومن ذريتهما محسن) daḫı ibrāhīm birlen isḥāḳnıñ balalarından

227.28 izgüleri bardur (وظالم لنفسه مبين) daḫı özine ẓulm ḳıluvı ẓāhir bolġan ẓālimleri de bardur

227.29 (ولقد مننا على موسى وهارون) ve taḥḳīḳ biz mūsā birlen hārūn (ʿahm) üzerine enʿām ḳılduḳ yaʿnī alarġa

II / 228

228.1 peyġamberlik hem de dünyā ve āḫiret fāʾidelerini birdük (ونجيناهما وقومهما من الكرب العظيم) daḫı mūsā

228.2 birlen hārūnnı hem ḳavmlerni uluġ ḳayġudan yaʿnī firʿavūnnıñ ġalebesinden yā ki ṣuġa ġarḳ boluvdan

228.3 ḳutḳarduḳ (ونصرناهم فكانوا هم الغالبين) daḫı biz mūsā birlen hārūnġa hem ḳavmlerine yardem birdük

228.4 bes alar firʿavunge hem ḳavmlerine üstün boldılar (وآتيناهما الكتاب المستبين) daḫı mūsā birlen

228.5 hārūn (ʿahm)ge bik körkem beyān ite turġan kitābnı (tevrātnı) birdük (وهديناهما الصراط المستقيم)

228.6 daḫı mūsā birlen hārūnnı ḥaḳlıḳġa irişdüre turġan yolġa köndürdük (وتركنا عليهما في الآخرين)

228.7 daḫı mūsā birlen hārūn üzerine özlerinden ṣoñġılar içinde körkem s̱enānı ḳaldurduḳ (سلام على

228.8 موسى وهارون) ve ol körkem s̱enā özlerinden ṣoñġı ādemlerniñ mūsā birlen hārūnġa selām bolsun

228.9 digen sözleridür (انا كذلك نجزى المحسنين) düristlikde biz izgülik ḳıluvçılarnı şulay cezāʾlarmız

228.10 (انهما من عبادنا المؤمنين) düristlikde mūsā birlen hārūn bizniñ īmān kitürüvçi ḳullarımızdandur

228.11 (وان الياس لمن المرسلين) daḫı düristlikde ilyās (ʿahm) elbette dīn üyretür içün yiberilgen

228.12 ilçilerdendür (اذ قال لقومه الا تتقون) ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni isiñe tüşür ol vaḳtde ilyās (ʿahm)

228.13 ḳavmine ey ḳavmim eyā allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳmaysız mı didi (أتدعون بعلا وتذرون احسن الخالقين) eyā siz

228.14 baʿl ismli ṣanemge ʿibādet ḳılasız mı daḫı yaraṭuvçılarnıñ iñ körkemi bolġan allahġa ʿibādet ḳıluvnı

228.15 ḳoyasız mı baʿl diyü baʿlbek birlen atalġan şāmdaġı bir şehrniñ ḫalḳınıñ ʿibādet ḳılġan ṣanemlerine

228.16 eytürler ḫalḳına bük ḫalḳı digenler ḫażir baʿlbek ḫalḳı diyüle (الله ربكم ورب آبائكم الاولين) allah

228.17 sizniñ hem sizniñ evvelgi atalarıñıznıñ rabbisidür (فكذبوه فانهم لمحضرون) bes ilyās (ʿahm)nıñ ḳavmi

228.18 ilyās (ʿahm)nı yalġanġa tutdılar bes düristlikde ol ḳavm elbette ʿaẕābke ḥāżir ḳılınmış bolurlar

228.19 (الا عباد الله المخلصين) meger allahnıñ iḫlāṣlı ḳulları ʿaẕābke ḥāżir ḳılınmaslar (وتركنا عليه فى

228.20 الآخرين) daḫı biz ilyās üzerine özinden ṣoñġılar içinde körkem ẕikr ḳıldurduḳ (سلام على الياسين)

228.21 ol körkem ẕikr şol orundan ṣoñġılarnıñ ilyās üzerine selām bolsun diyüvleri (انا كذلك

228.22 نجزى المحسنين) düristlikde biz izgülik ḳıluvçılarnı şulay cezāʾlarmız (انه من عبادنا المؤمنين)

228.23 düristlikde ol ilyās bizniñ īmān kitürüvçi ḳullarımızdandur (وان لوطا لمن المرسلين) daḫı

228.24 düristlikde lūṭ (ʿahm) elbette dīn üyretür içün yiberilgen ilçilerdendür (اذ نجيناه واهله

228.25 أجمعين) ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtini isiñe tüşür biz lūṭnı hem ehlini barçasını ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ

228.26 (الا عجوزا فى الغابرين) meger lūṭnıñ ḫatunnı (ḳarçıḳnı) ḳutḳarmaduḳ ol ʿaẕābda ḳaluvçılardan boldı (ثم

228.27 (دمرنا الآخرين) munıñ ṣoñında ikinçilerni yaʿnī ḳavminden ḳalġan kāfirlerni helāk ḳılduḳ (وانكم لتمرون

228.28 عليهم مصبحين) daḫı düristlikde siz ey mekke ḫalḳı seferiñizde tañġa kirdükiñiz vaḳtde alarnıñ şāmġa sevdā

II / 229

229.1 iterge barġan menzillerinden ötersiz (وبالليل) daḫı kiçde ötersiz (أفلا تعقلون) eyā sizniñ lūṭ ḳavminiñ

229.2 ḥālini iʿtibār ḳılup ḳararlıḳ ʿaḳlıñız yoḳ mı (وان يونس لمن المرسلين) daḫı düristlikde yūnus (ʿahm)

229.3 elbette dīn üyretür içün yiberilgen ilçilerdendür (اذ ابق الى الفلك المشحون) ey muḥammed (ʿahm) şol

229.4 vaḳtni isiñe tüşür yūnus ḳavminden rabbisiniñ izzetinden başḳa ḫalḳ birlen içi ṭolı bolġan kimege ḳaçdı (فساهم

229.5 فكان من المدحضين) bes yūnus kimedegi ḫalḳ birlen ḳurʿa (şiyāġa) ṣaldı da bes yūnus (ʿahm) ḳurʿa

229.6 ṣaluv sebebli ciñilmişlerden boldı yūnus (ʿahm) ḳavmini allahnıñ ʿaẕābı birlen ḳorḳutḳandan ṣoñ ḳavmi içinden

229.7 çıġup allah emr ḳılmasdan burun bir kimege barup ötürdi kimede ḫalḳ köp idi kime toḳtadı

229.8 kimedegi ḫalḳ munda ḳaçḳan ḳul bolurġa kirek didiler şundan ṣoñ ḳurʿa ṣaldılar ḳurʿa yūnus (ʿahm)ge

229.9 çıḳdı ve eytdi ḳaçḳan ḳul min didi hem özini ṣuġa atdı (فالتقمه الحوت وهو مليم) bes yūnus (ʿahm)nı

229.10 balıḳ yutdı ḥālbūkim yūnus (ʿahm) özini şelte ḳıluvçıdur yaʿnī yūnus (ʿahm) allahnıñ iẕninden burun

229.11 ḳavmi arasından ḳaçup kimege minüvi üçün özini şelte ḳılur (فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ) bes eger de

229.12 yūnus (ʿahm) tesbīḥ eytüvçilerden yaʿnī allahnı köp ẕikr eytüvçilerden bolmasa idi (لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ

229.13 يُبْعَثُونَ) ḳabrlerden ḳobarılmış bola turġan künge (ḳıyāmet künine) ḳadar balıḳ ḳurṣaġında tirük ḥālinde turur

229.14 idi (فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ) bes biz yūnus (ʿahm)nı aġaçsız orunġa atduḳ ḥālbūkim yūnus balıḳ

229.15 ḳurṣaġında turuvı sebebli avruv idi (وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ) daḫı biz yūnus üstinde kölegeler

229.16 içün yir yüzine saçılgen aġaçdan bir aġaç ösdürdük bu ösdürülgen aġaçnı ḳabaḳ digenler

229.17 yūnus (ʿahm)nı yafraḳları birlen örtüp ṣaḳlaġan niteki resūl allahdan ḳabaḳnı yaratasun mı dip

229.18 ṣoralduḳda belī yaratam ḳabaḳ ḳardaşım yūnusnıñ aġaçı digen (وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ)

229.19 daḫı biz yūnusnı özi ḳaçḳan yüz miñ ḫalḳġa peyġamber itüp yiberdük yaʿnī ninovā ḫalḳına yā ki ḳaravda

229.20 yüz miñden de arṭurlar mundan köplik birlen ṣıfatlav murād ḥaṣr tügil (فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ) bes yūnus

229.21 (ʿahm)nıñ ḳavmi yūnusḳa īmān kitürdiler bes biz alarnı bir vaḳtḳa ḳadar (ʿömrleri bitkenge ḳadar) dünyā

229.22 tirükligi birlen fāʾidelendürek (فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ) ey muḥammed (ʿahm) mekke kāfirlerinden

229.23 ḫaber iste eyā siniñ rabbiñ içün ḳızlar bolup alar içün ir balalar bolur mı çünki mekke kāfirleri

229.24 ferişteleṛni allahnıñ ḳızları digenler (أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ) yā ki biz ferişteleṛni

229.25 ḳızlar itüp yaratduḳ mu ve bizniñ yaraṭḳan vaḳtimizde alar ḥāżirler mü (أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ) āgāh

229.26 olıñız düristlikde mekke kāfirleri iftirālarından eytürler (ولد الله) allah bala toġdurdı diyü yaᶜnī ferişteler

229.27 allahnıñ ḳızları diyü (وانهم لكاذبون) daḫı düristlikde ol mekke kāfirleri yalġançılardur (اصطفى البنات

229.28 على البنين) eyā allah ḳız balalarını ir balalar üzerine iḫtiyār ḳıldı mu elbette yoḳ (ما لكم كيف

229.29 تحكمون) ni boldı sizge ᶜaḳl rāżı bolmaġan nerse birlen niçük ḥükm ḳılasız (افلا تذكرون) eyā

II / 230

230.1 allahnın baladan yıraḳ idükni isiñizge tüşürmeysiz mi (ام لكم سلطان مبين) yā ki sizniñ içün

230.2 feriştelerniñ allahnıñ ḳızları boluvına delālet ḳıla turġan kökden ingen delīl bar mı (فأتوا بكتابكم

230.3 ان كنتم صادقين) eger daᶜvāñızda rastlardan bolsañız öziñizge indürülgen kitābnı kitüriñiz (وجعلوا

230.4 بينه وبين الجنة نسبا) daḫı mekke kāfirleri allah birlen ferişteler arasında neseb ḳıldılar (cenne ism-i cins

230.5 bolup feriştege hem ıṭlāḳ ḳılına) (ولقد علمت الجنة انهم لمحضرون) ve taḥḳīḳ ferişteler bildi düristlikde

230.6 bu mekke kāfirleri ᶜaẕābke ḥāżir ḳılınmış bolurlar (سبحان الله عما يصفون) mekke kāfirleri ṣafatlanġan

230.7 nerseden (bala ve nesebden) allahġa bülendlik ve yıraḳlıḳ boldı (الا عباد الله المخلصين) meger allahnıñ ᶜibādetde

230.8 iḫlāṣlı ḳulları ᶜaẕābke ḥāżir ḳılınmış bolmaslar (فانكم وما تعبدون) bes düristlikde siz hem

230.9 sizniñʿibādet ḳılġan nerseleriñiz (maʿbūdlarıñız) (مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ) siz allah üzerine ādemlerni azduruv

230.10 birlen bozġuçı tügilsiz (إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ) meger tamuġġa kirüvçini gine azdurup bozġuçısız

230.11 yaʿnī allahnıñ ʿilminde tamuġ ehlinden boluvı s̱ābit bolġan ādemni azdurursız başḳa hiç kimni azdura

230.12 almassız (وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ) ve ferişteler ḳullıḳ birlen iḳrār ḳılup eytürler bizlerden hiç kim yoḳ

230.13 meger boldı ise añar allahnı tanuvda hem ʿibādetde bilgüli orun bar (وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ) daḫı

230.14 düristlikde ʿibādetni ötevde ve ḫidmet orunlarında ṣāflarmız yaʿnī ḫāliṣ allah içün ʿibādet ḳılurmız

230.15 ve ḫidmet itermiz (وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ) daḫı düristlikde biz elbette allahnı cenābına münāsib bolmaġan ṣıfatlardan

230.16 yıraḳ ḳıluvçımız (وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ) daḫı düristlikde mekke kāfirleri eytür boldılar (لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا

230.17 ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ) eger de bizniñ ḳaşımızda evvelgi ümmetlerge indürülgen kitāblardan (bir kitāb)

230.18 bolsa idi (لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ) elbette biz allahnıñ iḫlāṣlı bolġan ḳullarından

230.19 bolur idük yaʿnī ṣāf allah içün gine ʿibādet ḳılur idük evvelgi ümmetler kibi allahnıñ emrine

230.20 ḫilāf ḳılmas idük diyü (فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) bes mekke kāfirleri ẕikrlerniñ iñ şerīfi bolġan

230.21 ẕikrini yaʿnī kökden indürülgen kitāblarnıñ iñ şerīfi bolġan kitabnı inkār itdiler bes inkār

230.22 itüvleriniñ ʿāḳıbetini tiz bilürler (وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ) ve taḥḳīḳ bizniñ dīn üyretür içün

230.23 yiberilgen ilçilerimiz içün sözimiz (yardem ve ġalebe birlen vaʿdemiz) ötdi (إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ) ol sözimiz

230.24 şol düristlikde dīn üyretür içün yiberilgen ilçilerimiz bizniñ ṭarafdan yardem birilmişlerdür (وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ

230.25 الْغَالِبُونَ) daḫı bizniñ ʿaskerimiz yaʿnī müselmānlar ʿaskeri elbette alar üstünlerdür (فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ)

230.26 bes ey muḥammed (ʿahm) bir az zamānġa (bedr ṣoġışı künine yā ki feth-i mekke künine) ḳadar ol mekke müşriklerinden yüz

230.27 döndür (وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ) daḫı mekke müşriklerine irişken nersege ḳara bes alar da bizniñ siñe ḥükm

230.28 ḳılġan nersemizni (dīniñni ḳutlavnı ve yardem birüvimizni hem āḫiretde s̱evābda s̱evāb birüvimizni) elbette körürler

II / 231

231.1 (أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ) eyā mekke müşrikleri bizniñ ʿaẕābımıznı aşuḳdururlar mı yaʿnī mekke müşrikleri resūl allahġa

231.2 siniñ bizni ḳorḳutḳan ʿaẕābıñ ḳayu zamān bolaçaḳ diyü sūʾāl ḳıldılar şundan ṣoñ bu āyet indi (فَإِذَا

231.3 نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ) bes her ḳayçan ʿaẕāb mekke müşrikleriniñ iv allarına inse yaʿnī mekke müşriklerine ʿaẕāb

231.4 inse (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) bes ḳorḳutulmış mekke müşrikleriniñ tañları yavız bolur (فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى

231.5 حِينٍ) bir vaḳtḳa ḳadar mekke müşriklerinden yüz döndür (وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ) daḫı mekke müşriklerine ingen

231.6 nersege ḳara bes alar da bunıñ siñe ḥükm ḳılġan nersemizni körürler (سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ)

231.7 ey muḥammed (ʿahm) uluġlıḳnıñ rabbisi bolġan siniñ rabbiñ müşriklerniñ ṣıfātlaġan nerselerinden yıraḳ boldı

231.8 (وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ) daḫı dīn üyretür içün yiberilgen (peyġamberler) üzerine selām bolsun (وَالْحَمْدُ

231.9 لله رَبِّ الْعَالَمِينَ) dah̬ı bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allahġa her maktav ṣıfatı bolsun

231.10 ṣāfāt sūresiniñ tercemesi tamām boldı

231.11 otuz sigizinçi sūre (ṣa) sūresi mekkede ingen siksen sigiz āyet

231.12 (ṣa) sūre ismi yā ki allah birlen resūli arasında bir sır (وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ) beyān ve şerāfet iyesi

231.13 bolġan ḳurān birlen ḳasem itüp eytemün (بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ) ḳurānnı inkār itüvçiler ḳurānda

231.14 ḳuṣūr tapduḳları içün tügil belki ḳurānnı inkār itüvçiler ḥaḳdan tekebbürlikde hem allahġa daḫı resūl allahġa

231.15 muḫāliflikdedür yaʿnī şunıñ içün gine inkār itdiler (كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن قَرْنٍ) mekke kāfirlerinden

231.16 ilk zamān ehlinden köpisini helāk ḳılduḳ (فَنَادَوا وَّلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ) bes yardem istev içün yā ki tevbe

231.17 içün ḳıçḳurdılar ḥālbūkim ol ḳıçḳurġan vaḳtları ḳutula turġan vaḳt tügil idi (وَعَجِبُوا أَنْ

231.18 جَاءَهُم مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ) daḫı mekke kāfirleri özlerinden yaʿnī özleri kibi ādemden yā ki özleri kibi oḳuv

231.19 ve yazuv bilmegen āmdan ḳorḳutuvçı peyġamberniñ kilüvinden ʿaceblendiler (وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ)

231.20 daḫı mekke kāfirleri eytdi bu muḥammed ʿahm iẓhār ḳılġan muʿcizesinde siḥrçidür ve eytken sözinde yalġançıdur

231.21 diyü (أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا) eyā muḥammed (ʿahm) köp maʿbūdlarnı bir maʿbūd ḳıldı mu (إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ)

231.22 düristlikde bu kün maʿbūdlarnı bir maʿbūd ḳıluv elbette bik ʿaceb nesredür çünki bu iş atlarımıznın

231.23 ittifāḳına özimizniñ müşāhedemizge ḫilāf çünki bir ẕāt köp nerseni bilmey hem köp nersege ḳādir bolmay

231.24 didiler ḥażret-i ʿömer īmān kitürgeç ḳureyş kāfirleri bik ḫafalandılar hem cıyılup ebū ṭālibke bardılar

231.25 ve eytdiler ey ebū ṭālib sin bir ḳarṭımız ve ḫocamız ve sin bu aḥmaḳlarnıñ (īmān kitürgen ādemlerniñ)

231.26 niler ḳılġannı bilesün biz siñe bizniñ birlen ḳardaşıñ ʿabdu'l-lahnıñ oġlı muḥammed (ṣalʿam) arasında ḥükm ḳıluvıñnı

231.27 ötünüp kildük diyü ebū ṭālib resūl allahnı çaḳurtdı hem eytdi bular siniñ ḳavmiñ sinden ṣoraçaḳ

II / 232

232.1 ne nerseleri bar diyü resūl allah ḳureyşlere ḳarap eytdi ne nerse ṣoraysız ṣorañız diyü ḳureyş kāfirleri

232.2 eytdiler sin bizge hem maʿbūdlerimizge tiyüviñni ḳoy biz de sini de hem maʿbūdıñnı da ḳoyarmız diyü resūl allah

232.3 eytdi eger min sizniñ sūʾāliñizni ḳabūl itsem minim sizden ṣoraçaḳ bir gine sözim bar şol sözimni

232.4 ḳabūl iter mü siz ḳureyşler eytdiler bir söziñni tügil on söziñni ḳabūl itermiz diyü resūl allah eytdi

232.5 (لا اله الا الله) diyü eytiñiz bu söz sebebli ʿarablerni hem ʿacemlerni ḳolġa alursız diyü şundan ṣoñ ḳureyşler

232.6 köp maʿbūdnı bir maʿbūd ḳılmaḳçı bola iken diyü ebū ṭālib meclisinden taraldılar (وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ)

232.7 ḳureyşniñ uluġları ebū ṭālib meclisinden kitdiler (أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ) baʿżısı baʿżısına

232.8 yüriñiz daḫı maʿbūdlarıñıznıñ ʿibādetinde s̱ābit bolıñız digenleri ḥālde (إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ) düristlikde

232.9 bu iş yaʿnī tevḥīd daʿvāsı yā ki ʿarablarnı hem ʿacemlerni ḳolġa aluv her kimniñ tilenmişidür anı her birimiz

232.10 tileymiz (مَا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ) muḥammed (ʿahm)nıñ eytken sözini (tevḥīd daʿvāsını) atalarımız irişken

232.11 ṣoñġı milletde yā ki ʿīsā (ʿahm) milletinde işitmedük çünki naṣārālarda ṣoñra tevḥīd bolmaġanlar

232.12 (إِنْ هَٰذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ) bu tevḥīd (ʿahm)nıñ eytken sözi (tevḥīd kelimesi) tügildür meger öziniñ

232.13 çıġarġan yalġanıdur (إِنْ هَٰذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ) eyā bizniñ aramızdan muḥammed (ʿahm) üzerine

232.14 ẕikr (ḳurān) indürüldi mü ḥālbūkim ol bizniñ kibi ādem yā ki bizden de töbenrek diyü (بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِنْ

232.15 ذِكْرِى) belki mekke kāfirleri minim ẕikrimden (ḳurāndan) şikdedür (بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ) belki mekke

232.16 kāfirleri minim ʿaẕābımnı tatumadılar her ḳayçan ʿaẕābımnı tatusalar şikleri yiter idi (أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ

232.17 رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ) yā ki ey muḥammed ʿahm ol kāfirlerniñ ḥużūrında her işde üstün bolġan tilegen ādemine

232.18 raḥmetini hibe ḳıluvçı bolġan rabbiñniñ raḥmetiniñ ḫazīneleri bar mı ol raḥmet ḫazīnelerinde tilegençe

232.19 taṣarruf ḳılup raḥmetini tilegen ādemlerine birüp tilegen ādemlerinden alalar mı bes şulay bolsa

232.20 alar peyġamberlikinde aralarından tilegen ādemlerine buyururlar idi likin bu ḥuḳūḳ alarġa birildüki

232.21 yoḳ çünki nübuvvet (peyġamberlik) allahnıñ rahmeti allah anı özi tilegen ādemine birür (أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ

232.22 وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) yā ki mekke kāfirleri içün köklerge hem yirlerge daḫı kökler birlen yirler arasında

232.23 bolġan nersege ḫocalıḳ bar mı (فَلْيَرْتَقُوا فِى الْأَسْبَابِ) bes eger ol mekke kāfirleri içün köklerge

232.24 ve yirlerge ḫocalıḳ bolsa kök baçḳıçlarına aşsunlar yaʿnī kökke mensūbler andan ʿarşge

232.25 aşsunlar ʿālemniñ işini temaşā ḳılsunlar özleri münāsib körgen ādemge vaḥy indürsünler bes indi

232.26 eger de allahnıñ raḥmet ḫazīneleriniñ bir kisegi bolġan ʿālem-i cismānīde taṣarruf ḳıluvġa ḳuvvetleri

232.27 kilmese bes niçük nübuvvet (peyġamberlik) de taṣarruf ḳılurġa ḳuvvetleri yitsün (جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ)

232.28 bes ol mekke kāfirleri sini yalġanġa tutḳan orunlarında peyġamberlerge ḳarşı kile turġan fırḳalardan

II / 233

233.1 tizden maġlūb bola turġan bir ʿaskerdür bes niçük alarġa tedābir-i ilahiyye bolsun ve niçük alar umūr-ı

233.2 rabbāniyyede taṣarruf ḳılsunlar (كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ) mekke kāfirlerinden ilk peyġamberlerni yalġanġa tutdı

233.3 nūḥ ḳavmi (وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ) daẖı ʿādlar hem ḳadaḳlar birlen berkitilgen mülk iyesi bolġan

233.4 firʿavun (وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ) daẖı s̱emūdler hem lūṭ ʿahm ḳavmi (وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ) daẖı orman iyesi bolġan

233.5 şuʿayyib ʿahm ḳavmi (أُولَٰئِكَ الْأَحْزَابُ) mekke kāfirleriniñ ḥizbi bu ẕikr ḳılınġan ḥizblerden (cemāʿatlerden)

233.6 bir ḥizbdür (إِنْ كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ) bu cezblerden küllisi imesdür meger boldılar ise peyġamberlerni

233.7 yalġanġa tutdılar yaʿnī bu ẕikr ḳılınġan ḥizblerden her birisi bir peyġamberni yalġanġa tutdı (فَحَقَّ

233.8 عِقَابِ) bes ḥizblerden her birisine minim ʿaẕābım s̱abit boldı (وَمَا يَنْظُرُ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً) ve bu mekke

233.9 kāfirleri kütmesler meger bir mertebe ḳıçḳuruvnı küterler ṣūr ürülgenlikni (مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ) ol ḳıçḳuruvġa

233.10 az ġına miḳdārda toḳtav yokdur (fu'aḳ diyü iki imçekden sütni iki mertebe ṣoruv arasında bolġan

233.11 toḳtav zamānı ne eytürler munda azluḳdan kināye) (وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا) daẖı mekke kāfirleri ẖorlap

233.12 eytdiler ey rabbimiz bizniñ içün ʿaẕābdan bolġan ülüşimizni aşuḳdur (قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ) ḥesāb (ḳıyāmet)

233.13 küninden ilk diyü (اصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ) ey muḥammed ʿahm mekke kāfirleriniñ eytken ḳabāḥat sözlerine

233.14 ṣabrlıḳ ḳıl (وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ) daẖı dīnde ḳuvvet iyesi bolġan ḳulımız dāvudnıñ ḳıṣṣasını

233.15 isiñe tüşürüp kāfirlerge söyle (إنه أواب) düristlikde ol ḳulımız dāvud ʿahm allahnıñ rıżāsına ḳaytuvçıdur yaʿnī

233.16 mekke kāfirlerine günāhnı uluġ itüp körsetüv içün dāvud ḳıṣṣasını ẕikr ḳıl çünki dāvud (ʿahm)nıñ

233.17 allah ḥużūrında mertebesi uluġ bola turup da bir kiçkine gine zilletniñ ṣudūrı sebebli mertebesinden töben

233.18 tüşürüldi ferişteler şelte ḳıldılar şundan ṣoñ allahdan istiġfār ḳıldı (إنا سخرنا الجبال معه يسبحن)

233.19 düristlikde dāvud birlen birge tesbīḥ eytkenleri ḥālde ṭaġlarnı dāvudke masẖar ḳıldı (بالعشي والإشراق)

233.20 kiçde daẖı ḳuyaş yaltırap köterilgen vaḳtde (والطير محشورة) daẖı her cānibden cıyulġan ḥālde dāvudke

233.21 ḳuşlarnı masẖar ḳıldı (كل له أواب) ṭaġlar birlen ḳuşlardan her birisi dāvudnıñ tesbīḥi içün tesbīḥ

233.22 eytürge ḳaytuvçılardur (وشددنا ملكه) daẖı yardem birlen ve ʿaskerniñ köpligi birlen dāvud (ʿahm)nıñ

233.23 mülkini ḳuvvetledük (وآتيناه الحكمة وفصل الخطاب) daẖı biz dāvud (ʿahm)ge ḥikmetni (peyġamberlikni yā ki

233.24 ʿilm birlen ʿamelni muḥkem ḳıluvnı) birdük daẖı ḥaḳnı bāṭıldan ayuruv birlen daʿvālarnı ayurup ḥükm

233.25 itüvni birdük (وهل أتاك نبأ الخصم) ey muḥammed (ʿahm) eyā siñe iki ẖıṣmınıñ dāvudḳa ḥükmge kilüvleriniñ

233.26 ẖaberi kildi mü bu āyet ḥażret-i dāvuddan ṣādir bolġan zillet (kimçilik) ẖuṣūsında ḥażret-i dāvudnıñ

233.27 bir vaḳtde urya ismli ādemniñ ẖatunına ittifāḳı közi tüşdi ve ḳalbine muḥabbet es̱r itdi bes uryadan

233.28 ẖatunnı ṭalāḳ ḳıluvnı ṣoradı urya ḥażret-i dāvudnıñ sözini ḳaytarurġa batırçılıḳ ḳıla almavından

233.28 ẖatunnı ṭalāḳ ḳıldı ḥażret-i dāvud bu ẖatunnı ciftlendi bu ẖatun ḥażret-i süleymānnıñ anası bola

234.1 hem bu iş enṣārda bolduḳı kibi dāvud (ʿahm) zamānında bütünley ʿādet idi digenleri dāvud ʿahm özi

234.2 künlerini dörtke bölgen iken bir küni ʿibādet içün bir küni ḥükm içün bir küni öziniñ

234.3 ḫāṣ ḫidmetleri içün bir küni vaʿz içün ḫāṣ itken allah teʿa imtiḥān içün ḥażret-i dāvudḳa

234.4 daʿvālaşḳan birisi birisine ẓulm ḳılışḳan iki ādem ṣūretinde iki ferişte yiberdi (اذ تسوروا المحراب)

234.5 şol vaḳtde bu daʿvāçılar dāvud (ʿah)nıñ çarlaġınıñ yuġarıġı dīvārlarına mindiler (اذ دخلوا على داود)

234.6 şol vaḳtde dāvudḳa kirdiler (ففزع منهم) bes dāvud (ʿahm)nıñ ḥükm küninden başḳa künde kirgenlikleri

234.7 içün hem de işikden kirmey üstden kirdükleri içün bulardan ḳorḳdı (قالوا لا تخف) daʿvālaşup

234.8 kirüvçiler ḳorḳma didiler (خصمان بغى بعضنا على بعض) biz daʿvā birlen kilgen iki fırḳamız

234.9 bizniñ baʿżımız baʿżımızġa ẓulm ḳıldı (فاحكم بيننا بالحق ولا تشطط) bes sin ey dāvud (ʿahm) bizniñ

234.10 aramızda ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳıl ve ḥükmde birimizge de ẓulm ve cebr ḳılma (واهدنا الى سواء الصراط) daḫı sin

234.11 bizni yolnıñ toġrısına köndür şundan ṣoñ bu iki ḫışım birisi ikinçisine işāret ḳılup maḳṣūdlarunı

234.12 söylediler bes birisi eytdi (ان هذا اخى) düristlikde bu minim dīnde daḫı dostlıḳda ḳardaşımdur (له تسع وتسعون

234.13 نعجة) ol ḳardaşımnıñ toḳsan toḳız ṣaruġı (ḫatundan kināye ḳılına) bar (ولى نعجة واحدة) daḫı

234.14 minim bir ṣaruġım bar (فقال اكفلنيها) bes minim toḳsan toḳız ṣaruḳlı ḳardaşım miñe eytdi birden bir ṣaruġıññı

234.15 miñe mülklendür (miñe bir) diyü (وعزنى فى الخطاب) daḫı bu toḳsan toḳız ṣarıḳlı ḳardaşım birden bir ṣaruġımnı

234.16 daʿvāda (ḳıçḳurışuvda) miñe ġālib boldı (قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى نِعَاجِهِ) dāvud (ʿahm) cevābḳa kirişüp

234.17 eytdi taḥḳīḳ siniñ toḳsan toḳız ṣarıḳlı ḳardaşıñ öziniñ köp ṣaruḳlarına ḳoşulġan ḥālde birden bir

234.18 ṣarıġıñnı ṣorav birlen siñe ẓulm ḳıldı (وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَاءِ) daḫı düristlikde şerīk (ortaḳ)lerden

234.19 köpisi (لَيَبْغِى بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ) baʿżısı baʿżılarına ẓulm ḳılur (اِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) meger

234.20 īmān kitürüp de izgü ʿameller ḳılġan şerīklerniñ baʿżısı baʿżısına ẓulm ḳılmas (وَقَلِيلٌ مَا هُمْ) ve bu ẓulm ḳılmay

234.21 turġan şerīkler ʿaceb azdur bu sözni eytkeçde bu daʿvālaşup kilgen ādemler ġayb boldılar (وَظَنَّ

234.22 دَاوُدُ) daḫı dāvud (ʿahm) ẓann ḳıldı (اَنَّمَا فَتَنَّاهُ) düristlikde bizniñ urya ḫatunı ḥaḳında özini imtiḥān

234.23 ḳılduḳımıznı (فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ) bes dāvud (ʿahm) rabbisinden bu işi ḥaḳında yarlıḳamaḳ istedi (وَخَرَّ رَاكِعًا وَاَنَابَ)

234.24 daḫı secde ḳılġan ḥālde yirge yıġıldı daḫı allahġa ḳaytdı rukūʿ secdege mebdeʾ bolġanlıġı içün sücūdnı

234.25 rukūʿ birlen tesmiye ḳılındı şunıñ içün de bu āyet birlen tilāvet secdesini oḳuġan ṣoñında rükuʿsuz secde

234.26 ḳılsa kifāye ḳılınuvına istidlāl ḳılġanlar (فَغَفَرْنَا لَهُ ذٰلِكَ) bes dāvud (ʿahm)nıñ yarlıḳamaḳ istegen günāhsını

234.27 yarlıḳaduḳ (وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى) daḫı dāvud (ʿahm) içün bizniñ ḥużūrımızda yaḳınlıḳ bardur (وَحُسْنَ مَآبٍ)

234.28 daḫı cennetde ḳaytaçaḳ ornınıñ körkemi bardur (يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ فِى الْاَرْضِ خَلِيفَةً) ey dāvud (ʿahm) düristlikde

234.29 biz sini yirde ḫalīfe ḳılduḳ (فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ) bes ādemler arasında ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳıl (وَلَا

II / 235

235.1 وَتَتَّبِعِ الْهَوَى) daḫı nefs arzusına iyerme (فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) bes nefs arzusına iyerüv sini

235.2 allahnıñ yolından azdurur (إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) düristlikde allah dīninden azġan ādemler (لَهُمْ

235.3 عَذَابٌ شَدِيدٌ) ol ādemlerge ḳatı ʿaẕāb bardur (بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ) ḥesāb künini unutuvları sebebli

235.4 (وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا) daḫı biz kökni hem yirni hem kök birlen yir arasında bolġan

235.5 nerseni ḥikmetsiz ve fāʾidesiz bāṭıl yaraṭuv birlen yaratmaduḳ (ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا) kökni hem yirni

235.6 hem alar arasında bolġan nerseni ḥikmetsiz ve fāʾidesiz bāṭıl yaraṭuv birlen yaratdı diyü kāfir bolġan ādemlerniñ

235.7 ẓannıdur (فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ) bes kāfir bolġan ādemler içün otdan kilgenni ökünçdür yaʿnī

235.8 bu bāṭıl gümānları sebebli ni ökünç kilür (أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) eyā biz īmān kitürüp de

235.9 izgü ʿameller ḳılġan ādemlerni ḳılurmız mu (كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ) yirde bozuḳlıḳ ḳıluvçılar kibi (أَمْ

235.10 نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ) yā ki küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçı ādemlerni kāfirler kibi ḳılurmız mu elbette

235.11 bularnı bir ir ḳılmamız (كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ) ey muḥammed (ʿahm) siñe indürilgen kitāb (ḳurān) köp

235.12 fāʾidelidür (لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ) ol kitābnı siñe indürildi ol kitābnıñ āyetlerini tefekkür ḳılsunlar içün

235.13 (وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ) daḫı ol kitāb birlen ṣāf ʿaḳl iyeleri vaʿaẓlansunlar içün (وَوَهَبْنَا لِدَاوُودَ

235.14 (سليمان) daḫı biz dāvud (ʿahm) içün süleymān (ʿahm)nı hibe ḳılduḳ (نعم العبد انه اواب) düristlikde ol

235.15 süleymān ni ḫoş tevbe birlen allahġa ḳaytuvçı bendedür (اذ عرض عليه بالعشي الصافنات الجياد) şol

235.16 vaḳtde allahġa ḳaytuvçıdur ol süleymān (ʿahm) üzerine öyle soñında maḳtavlı cügrük atlar körsetilmiş

235.17 boldı süleymān (ʿahm) bir vaḳtde ṣoġış ḳılup miñ yaḫşı aṭ ġanīmet itüp aldı süleymān (ʿahm) öyle oḳuġan

235.18 ṣoñında kürsisine oturdı bu atlarnı süleymān (ʿahm) ge tekrār körsetdiler bu atlarnı ḳarı ḳarı ḳuyaş batup

235.19 kitdi süleymān (ʿahm) ikindi namāzını oḳumay ḳaldı (فقال اني احببت حب الخير) bes süleymān (ʿahm)

235.20 eytdi düristlikde min māl süyüvni tiledim (yaʿnī atlar süyüvni (عن ذكر ربي) rabbimniñ ẕikrinden yaʿnī rabbimniñ

235.21 ẕikrini ikindi namāzını süyüvge māl süyüvni iḫtiyār ḳıldım (حتى توارت بالحجاب) ḳuyaş perde birlen ürtülgenge

235.22 ḳadar yaʿnī ḳuyaş batḳanġa ḳadar (ردوها علي) ol atlarnı miñe ḳaytarıñız didi (فطفق مسحا بالسوق والاعناق)

235.23 bes süleymān (ʿahm) ḳılıç alup atlarnıñ baltırlarına ve moyınlarına ḳılıçnı sıyparġa kirişdi yaʿnī ḳılıç birlen

235.24 baltırlarını ve moyınlarını kisdi ḥāṣıl hemmesini ḳurbān itdi (ولقد فتنا سليمان) ve taḥḳīḳ biz süleymān

235.25 (ʿahm)nı bala birlen fitnelendürdük (والقينا على كرسيه جسدا) daḫı süleymānnıñ kürsisi üzerine ol balanı

235.26 ölgen ḥālde taşladuḳ süleymān (ʿahm)nıñ bir balası dünyāġa kildüginde süleymān (ʿahm) bu balasını āfet

235.27 irişüvden bik ḳorḳdı hem vācib ḳadardan artuḳ ṣaḳladı ve bu bala ḥaḳında işini allahġa tapşırmadı bu balanı

235.28 şeyṭānlar öltürüp ölgen ḥālinde kürsisi üzerine kitürüp taşladılar süleymān (ʿahm) munı bilmedi

235.29 (ثُمَّ أَنَابَ) bu balanı kürside ölük ḥālinde körgenniñ ṣoñında süleymān (ʿahm) allahġa ḳaytdı yaʿnī işini allahġa

II / 236

236.1 tapşırup tevbe kılduḳ (قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي) süleymān (ʿahm) eytdi ey rabbim mini yarlıkaġıl (وَهَبْ لِي مُلْكًا)

236.2 daḫı miñe şundayın mülk bir (لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) ol mülk minden ṣoñ hiç kimge münāsib bolmasun

236.3 yaʿnī ciñillik birlen ḥāṣıl bolmasun çünki bu mülk minim ḥālime münāsib muʿcize bolsun (إِنَّكَ أَنْتَ

236.4 الْوَهَّابُ) düristlikde sin hibe ḳıluvçısun yaʿnī tilegen nerseñni tilegen ādemiñe birüvçisün

236.5 (فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ) bes biz süleymān (ʿahm)ke cilni süleymān (ʿahm) ḳoşḳança yürüy

236.6 turġan itüp masḫar ḳılduḳ (رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ) süleymān (ʿahm) ḳaṣd ḳılġan orunġa yumşaḳ

236.7 ve ḫoş bolġan ḥālde yürüy turġan (ise turġan) itüp masḫar ḳılduḳ (وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ

236.8 وَغَوَّاصٍ) daḫı her bir ʿacīb binā ḳıluvçı incü çıġarur içün dīngizlerge comuvçı her bir

236.9 şeyṭānnı masḫar ḳılduḳ (وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ) daḫı boġavlarda birisi birisine yaḳın ḳılınġan

236.10 ikinçi şeyṭānlarnı masḫar ḳılduḳ (هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ) bu mülkler bizniñ siñe birgen

236.11 nersemizdür bes bizniñ birgen nersemizden tilegen ādemiñe bir yā ki birme (بِغَيْرِ حِسَابٍ) birüviñde

236.12 hem birmeviñde ḥesāb ḳılınmaġannıñ ḥālde (وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَى) daḫı süleymān (ʿahm) içün bizniñ

236.13 ḥużūrımızda yaḳınlıḳ bardur (وَحُسْنَ مَآبٍ) daḫı cennetde ḳaytaçaḳ ornınıñ körkemi bardur (وَاذْكُرْ)

236.14 عَبْدَنَا أَيُّوبَ) ve ey muḥammed (ʿahm) ḳulımız eyyūb (ʿahm)nı isiñe tüşür (إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ) şol vaḳtde ḳulımız eyyūb

236.15 (ʿahm) rabbisine duʿā ḳıldı (أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ) düristlikde mini şeyṭān meşaḳḳat hem ʿaẕāb

236.16 (rencüv) birlen tutdı yaʿnī şeyṭān vesvesesi allahnıñ meşaḳḳat hem ʿaẕāb birlen tutuvına sebeb boldı

236.17 çünki ḥażret-i eyyūbden bir maẓlūm bir vaḳtde yardem istedi ḥażret-i eyyūb yardem birmedi yā ki ḥażret-i

236.18 eyyūb şeyṭānnıñ vesvesesi boyınça bir vaḳtde mālınıñ köpligi ne ʿaceblendi (ارْكُضْ بِرِجْلِكَ) ey

236.19 eyyūb ayaġıñ birlen yirge tiyüp diyü eytdük biz (هَٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ) eyyūb (ʿahm) ayaġı birlen

236.20 yirge tipdi yirden çişme aġup çıḳdı bes eyyūb (ʿahm) ge eytildi bu ṣu yunula turġan ve içile

236.21 turġan ṣalḳun ṣudur diyü yaʿnī bu ṣudan yuvun hem iç ṭışıñda içiñde selāmet bolur maʿnāsında şundan

236.22 ṣoñ ḥażret-i eyyūb tamām selāmetlendi (وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ) daḫı biz eyyūb (ʿahm)ge ehlini hibe ḳılduḳ

236.23 (taralġan ṣoñında cıyduḳ daḫı ehliniñ mes̱elini ehli birlen birge hibe ḳılduḳ yaʿnī evvelgige ḳaraġanda

236.24 ehli iki ülüş boldı (رَحْمَةً مِنَّا) özimizden eyyūb (ʿahm)ge raḥmet içün (وَذِكْرَىٰ لِأُولِي

236.25 الْأَلْبَابِ) daḫı ṣāf ʿaḳl iyelerine vaʿaẓ içün ḥażret-i eyyūbnıñ ḫatunı eyyūb (ʿahm) avırġan

236.26 vaḳtde bir ḥācet içün kitüp kiçügüp ḳaytdı ḥażret-i eyyūb selāmetlensem yüz mertebe ṣoġar idim

236.27 diyü yemīn itdi allah teʿa şol vaḳtde ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا) daḫı ey eyyūb

236.28 (ʿahm) ḳolıña bir üç peçen al (فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَثْ) bes bir üç peçen birlen ṣoḳ yemīniñde ḥānis

236.29 bolma yaʿnī yemīniñni bozma hem ḥażret-i eyyūb yüz dane peçen alup bir mertebe ṣoḳdı ḥażret-i eyyūbnıñ

II / 237

237.1 ḫatunnı yaʿḳūb ʿahmnıñ ḳıznı (leyyā) digenler baʿżılar yūsuf ʿahmnıñ efrāʾīm ismli oğlınıñ ḳızı

237.2 raḥmiye digenler (إنا وجدناه صابرا) düristlikde biz eyyūb ʿahmnı avırlıḳlarġa ṣabrlıḳ ḳıluvçı tapduḳ

237.3 (نعم العبد إنه أواب) ni ḫoş ḳuldur ol eyyūb düristlikde ol eyyūb allahġa ḳaytuvçıdur (واذكر

237.4 عبادنا) ve ey muḥammed ʿahm bizniñ ḳullarımıznı ẕikr ḳıl (إبراهيم وإسحاق ويعقوب) yaʿnī ibrāhīm hem isḥāḳ

237.5 daḫı yaʿḳūb ʿahmnı (أولي الأيدي والأبصار) ol ḳullarum ʿibādetde ḳuvvet iyeleri hem maʿrifet iyeleri

237.6 (إنا أخلصناهم بخالصة ذكرى الدار) düristlikde biz alarnı özimiz içün ḫāliṣ ḳılduḳ şundayın

237.7 ṣāf ḫaṣlet birlen ol ḫaṣlet āḫiret yurṭını ẕikr ḳıluvçılarıdur unutmavlarıdur (وإنهم عندنا لمن

237.8 المصطفين الأخيار) daḫı düristlikde ol ḳullarumız bizniñ ḥużūrımızda iḫtiyār ḳılınmış izgü ḳullardur

237.9 (واذكر إسماعيل واليسع وذا الكفل) ey muḥammed ʿahm ismāʿīlni hem de ilyasʿnı hem ẕü'l-küfl ʿahmnı

237.10 ẕikr ḳıl (ilyasʿ aḫṭūb oğlı ḥażret-i idrīs anı benī isrāʾīlge ḫalīfe itken ṣoñra

237.11 allahü teʿālā añar peyġamberlik mertebesini birgen ẕü'l-küfl yusʿa ʿahmnıñ atası birlen bir toğma

237.12 ḳarındaşınıñ oğlı yā ki eyyūb ʿaleyhümü's-selāmnıñ beşer ismli oğlı digenler) (وكل من الأخيار)

237.13 ve bu mez̲kūrlerden her birisi izgülerdendür (هذا ذكر) bu ḳurān z̲ikridür (وان للمتقين لحسن)

237.14 (مآب) daḫı küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanġan ādemler içün ucmaḫda ḳaytaçaḳ orunnıñ körkemi

237.15 bardur (جنات عدن مفتحة لهم الابواب) yaʿnī ʿadn ucmaḫları bolġuçıdur alar içün işekleri

237.16 açılmış bolġan ḥālde (متكئين فيها) ol ucmaḫlarda serīrler üzerine ṭayanġanları ḥālde

237.17 (يدعون فيها بفاكهة كثيرة وشراب) ol ucmaḫlarda köp yimişlerni hem içmelikni ünderler (çaḳururlar)

237.18 (وعندهم قاصرات الطرف اتراب) daḫı alar ḥużūrında közleri irlerine gine ḳısḳartılġan özleri

237.19 birlen tiñ bir başdaki ḳızlar bolġuçıdur (هذا ما توعدون ليوم الحساب) bu z̲ikr ḳılınġan

237.20 niʿmetler ḥesāb küni (ḳıyāmet küni) içün vaʿde ḳılınġan nerselerdür (ان هذا لرزقنا) düristlikde

237.21 bu niʿmetler bizniñ rızḳımızdur (ما له من نفاد) bu rızḳlar içün bitüv yoḳdur yaʿnī bu rızḳlar

237.22 hemīşedür (هذا) müʾminler içün z̲ikr ḳılınġan nerse budur (وان للطاغين لشر مآب) daḫı

237.23 düristlikde yavızlar içün ḳaytaçaḳ orunnıñ yavızı bardur (جهنم يصلونها) ol

237.24 ḳaytaçaḳ orun cehennemdür azġunlar ol cehennemge kirürler (فبئس المهاد) bes ni yavız töşelmiş orundur

237.25 yā ki ni yavız şākdur ol cehennem (هذا فليذوقوه) bes ʿaẕāb budur ʿaẕābnı tatusunlar (حميم وغساق)

237.26 ol ʿaẕāb issi ṣudur daḫı tamuġ ehliniñ ṣarı ṣularıdur (وآخر من شكله ازواج) evvelgi

237.27 ʿaẕābnıñ mes̲elinden ikinçi ʿaẕāb türli ṣınıflardur (هذا فوج مقتحم معكم) bu gürūh sizniñ birlen birge

237.28 tamuġġa kire turġan gürūhdur azġunlıḳda baş kāfirler tamuġġa kirgenniñ ṣoñında azġunlıḳda alarġa iyergen

237.29 ādemlerni kiritilgenniñ ṣoñında ḥikāyet yüzinden baş azġunlarġa eytilgen söz (لا مرحبا بهم) azġunlıḳda

II / 238

238.1 baş kāfirler iyerüvçilerine eytürler alar üzerine kiñlik bolmasa idi diyü (إنهم صالوا النار) düristlikde

238.2 ol bizge iyerüvçiler bizniñ kibi yavız ʿamelleri sebebli tamuġġa kirüvçilerdür (قالوا بل أنتم لا مرحبا بكم)

238.3 azġunlıḳda iyerüvçiler iyerilmişlerine eytürler belki siz öziñizniñ eytken söziñizge münāsibreḳsiz yaʿnī

238.4 bizge kiñlik bolmasun digen söziñize bigrek öziñiz ehlsiz yaʿnī sizge kiñlik bolmasun (أنتم قدمتموه

238.5 لنا) siz bizge azduruvıñız sebebli ʿaẕābnı aldımızġa kitürdiñiz (فبئس القرار) bes ni yavız ḳararlanaçaḳ orun

238.6 boldı ol cehennem (قالوا ربنا من قدم لنا هذا) yine de azġunlıḳda iyerüvçiler eytürler ey rabbimiz bu ʿaẕābnı

238.7 kimdür bizniñ aldımızġa kitürdi (فزده عذابا ضعفا في النار) bes ol kişige tamuġdan iki ülüş ʿaẕābnı

238.8 artdurur (وقالوا ما لنا لا نرى رجالا) daḫı azġun ādemler ḳıyāmet küninde eytürler bizge ni boldı biz tamuġda

238.9 şundayın irlerni körmeymiz (كنا نعدهم من الأشرار) biz alarnı dünyāda yavızlardan ṣanıdur idük bu

238.10 irlerden murād dünyāda kāfirler ṭarafından masḫara ḳılınġan faḳīr müselmānlar (أتخذناهم سخريا) biz ol irlerni

238.11 dünyāda vaḳtde masḫara itüp tutḳan idük (أم زاغت عنهم الأبصار) yā ki ol irlerden közlerimiz çitke

238.12 avışdı mu şuñın içün alarnı körmeymiz mü diyü eytürler (إِنَّ ذَٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ) düristlikde

238.13 bizniñ kāfirlerden ḥikāyet ḳılġan nersemiz elbette ḥaḳdur çāresiz kāfirler bu söz birlen ḳıyāmet küninde söyleçekler

238.14 hem ot ehliniñ ḳıçḳurışuvıdur bu söz (قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt ançaḳ min

238.15 sizni ḳorḳutuvçımun allahnıñ ʿaẕābı birlen sizni ḳorḳutamun (وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ) ve hiç bir ḥaḳlıḳ

238.16 birlen maʿbūd yoḳdur meger ortaḳlıḳnı ḳabūl bolmaġan bir gine bolġan her işinde ġālib bolġan allah ġınadur

238.17 (رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) ol allah köklerniñ ve yirlerniñ hem kökler birlen yirler arasında bolġan

238.18 nerselerniñ rabbisidür (الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ) ol allah her işde üstündür hem günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur (قُلْ هُوَ

238.19 نَبَأٌ عَظِيمٌ) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt minim sizge ḫaber birgen nersem (yaʿnī özimniñ allahnıñ ʿaẕābından

238.20 sizni ḳorḳutuvçı boluvım daḫı allahnıñ maʿbūdlikde bir boluvı) uluġ ḫaberdür (أَنتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ) siz ol

238.21 uluġ ḫaberden yüz döndürüvçisiz (مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ) minim içün bülend cemāʿatni (ferişteleri)

238.22 bilüv bolmadı (إِذْ يَخْتَصِمُونَ) ferişteleriñ ādem (ʿahm) ḥaḳında söyleşkenleri vaḳtde bes minim ferişteleriñ ādem

238.23 ḥaḳında söyleşüvlerinden hem ādem birlen ferişteler arasında bolġan vāḳıʿadan işitmeyinçe hem kitāb müṭālaʿa eytmeyinçe

238.24 ḫaber birüvim elbette vaḥy birlen bola (إِن يُوحَىٰ إِلَيَّ) miñe vaḥy ḳılmas (إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ) meger vaḥy ḳılınur

238.25 ve ançaḳ min ẓāhir ḳorḳutuvçımun diyü gine (إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ) ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni isiñe tüşür

238.26 ol vaḳtde rabbiñ feriştelerge eytdi (إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّن طِينٍ) düristlikde min balçıḳdan ādem yaratamun

238.27 (فاذا سويته ونفخت فيه من روحي) bes şol zamān ādemniñ aʿżāsını tigiz ḳılsaḳ hem ādemge şerīf

238.28 rūḥımızdan cān ürsek (فقعوا له ساجدين) bes ādemge uluġlav secdesi birlen secde ḳılġanıñız ḥālde ādemge

II / 239

239.1 eyüliñiz (فسجد الملائكة كلهم اجمعون) bes feriştelerniñ her birisi bir bolay ādemge secde ḳıldılar (الا

239.2 ابليس) meger iblīs kine secde ḳılmadı (استكبر وكان من الكافرين) iblīs tekebbürlendi daẖı kāfirlerden

239.3 bolup evrildi (قال يا ابليس ما منعك ان تسجد) allah (teʿālā) eytdi ey iblīs sini secde ḳılmaḳdan

239.4 nerse ṭıydı (لما خلقت بيدي) öz ḳudretim birlen gine yaratḳan nersege (atasız anasız yaratḳan ādemge

239.5 (استكبرت ام كنت من العالين) ey iblīs tiyüşsiz tekebbürlendiñ yā ki bülend bolġan maẖlūḳlardan boldıñ mı

239.6 (قال انا خير منه) iblīs eytdi min ādemden izgümün diyü (خلقتني من نار وخلقته من طين) anıñ içün

239.7 sin mini otdan yaratdıñ ādem (ʿahm)nı balçıḳdan yaratdıñ (قال فاخرج منها فانك رجيم) allah (teʿālā)

239.8 eytdi ey iblīs cennetden çıḳ düristlikde sin raḥmetimden sürilmişlerden ṣoñ (وان عليك لعنتي الى يوم الدين)

239.9 daẖı düristlikde minim laʿnetim cezā künine ḳadar siniñ üzeriñedür (قال رب فانظرني الى يوم يبعثون) iblīs

239.10 eytdi ey rabbim ḳabrlerden ḳobarılmış bolġan künge ḳadar miñe mühlet bir (قال فانك من المنظرين) allah (teʿālā)

239.11 eytdi ey iblīs düristlikde sin mühlet birilmişlerdensün (الى يوم الوقت المعلوم) bilgüli vaḳtniñ

239.12 künine (ḳıyāmet künine) ḳadar (قال فبعزتك لأغوينهم أجمعين) iblīs eytdi ey rabbim siniñ uluġlıḳıñ birlen

239.13 ḳasem itüp eytemün ādemlerniñ hemmesini ḥaḳḳ yoldan azdururmun (إلا عبادك منهم المخلصين) meger şundayın

239.14 ḳullarıññı azdurmamun alardan iḫlāṣlı bolġanları bardur yaʿnī allah alarnı öziniñ ṭāʿati ḫāliṣ ḳılup da

239.15 azġunlıḳdan ṣaḳlanġanlarnı ġına azdurmamun (قال فالحق والحق أقول) allah (teʿālā) eytdi bes min ḥaḳnı ḥaḳlarmun

239.16 hem ḥaḳnı eytürmün (لأملأن جهنم منك) elbette cehennemni sinden yaʿnī siniñ balalaruñ birlen tolturumun

239.17 (وممن تبعك منهم أجمعين) daḫı siñe ādemlerden iyergen kişilerniñ barçasından tolturumun (قل ما

239.18 أسألكم عليه من أجر) ey muḥammed ʿahm eyt sin ādemlerge min ḳurānnı üyretüv yā ki vaḥyini irişdürüv

239.19 üzerine sizden ecr (ḫidmet ḥaḳḳı) ṣoramaym (وما أنا من المتكلفين) daḫı min özime ehl bolmaġan

239.20 nerse birlen tekellüflenüvçi (ḳılınuvçı) tügilmün minim mundayın ādem tügil idükimni ḥālime ḳarap öziñiz de

239.21 bilesiz (إن هو إلا ذكر للعالمين) ol ḳurān tügildür meger bütün ʿālemge vaʿaẓdür (ولتعلمن نبأه بعد حين)

239.22 daḫı ey mekke kāfirleri ḳurānnıñ ḫaber birgen nersesiniñ ḥaḳlıḳnı bir az zamān ṣoñında (islām ġalebe

239.23 tapḳaç yā ki ölgeç) bilürsiz. (ṣa) sūresiniñ tercemesi tamām boldı).

239.24 otuz toḳızınçı sūre zümer sūresi mekkede ingen yitmiş biş āyet

239.25 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

239.26 (تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم) bu ḳurān kitābnıñ indürilmişidür her işde üstün ve ḥikmet iyesi

239.27 bolġan allahdandur (انا انزلنا اليك الكتاب بالحق) düristlikde biz ey muḥammed ʿahm siñe kitābnı (ḳurānnı)

239.28 ḥaḳlıḳ birlen indürdük (فاعبد الله مخلصا له الدين) bes ey muḥammed ʿahm dīnini allah içün ḫāliṣ ḳılġanıñ

II / 240

240.1 ḥālde allahġa ʿibādet ḳıl (الا لله الدين الخالص) āgāh olıñız şirkden hem de riyādan ṣāf bolġan

240.2 dīn allah içündür (والذين اتخذوا من دونه اولياء) ve şundayın kāfirler allahdan başḳa maʿbūdlar tutdılar

240.3 (ما نعبدهم الا ليقربونا الى الله زلفى) ol kāfirler eytürler biz ol maʿbūdlerge ʿibādet ḳılmaymız meger ol

240.4 maʿbūdlarımız bizni allahġa yaḳın ḳılmaḳ birlen yaḳın ḳılsunlar içün gine ʿibādet ḳılamız yaʿnī allahġa

240.5 yaḳın boluvġa alarnı sebeb gine eytemiz (ان الله يحكم بينهم) düristlikde allahü teʿālā ol kāfirler arasında

240.6 ḥükm ḳılur (في ما هم فيه يختلفون) ol kāfirlerniñ iḫtilāf ḳılġan nerselerinde (dīnde) yaʿnī ḥaḳlıḳda bolġanlarnı

240.7 ucmaḫḳa kiritür bāṭıllıḳda bolġanlarnı tamuġġa kiritür (ان الله لا يهدي من هو كاذب كفار) düristlikde allahü

240.8 teʿālā yalġançı hem kāfir bolġan ādemlerni ḥaḳḳ yolġa köndürmes (لو اراد الله ان يتخذ ولدا) eger allah bala tutuvnı

240.9 tilese idi (لاصطفى مما يخلق ما يشاء) özi yaratḳan nerselerinden tilegenni iḫtiyār ḳılur idi (سبحانه

240.10 هو الله الواحد القهار) allah bala tutmaḳdan yıraḳ boldı ol allah birdür hem her işde ġālibdür (خلق السموات

240.11 والأرض بالحق) allah köklerni ve yirlerni ḥaḳlıḳ birlen yaratdı (يكور الليل على النهار) kiçni kündiz üzerine

240.12 urar (yapar) (ويكور النهار على الليل) daḫı kündizni kiç üzerine urar (yapar) yaʿnī kiç birlen

240.13 kündizden her birisini ikinçisi birlen ürter (وسخر الشمس والقمر) daḫı allah ḳuyaş birlen aynı müsaḫḫir ḳıldı

240.14 كل يجري لأجل مسمى) ḳuyaş birlen aydan her birisi bilgüli bolġan çiklengen vaḳtḳa ḳadar yürür

240.15 (ألا هو العزيز الغفار) āgāh olıñız ol allah her bir nersege küçi yitküçidür hem her nersege ġālibdür

240.16 hem günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur (خلقكم من نفس واحدة) allah sizni bir nefsden (nefs-i ādemden) yaratdı

240.17 (ثم جعل منها زوجها) munıñ ṣoñında ol nefesden ādem (ʿahm)nıñ ḫatununı yaratdı (وأنزل لكم

240.18 من الأنعام ثمانية أزواج) daḫı sizniñ faydañız içün dört ayaḳlı ḥayvānlardan sigiz ṣınıf (cift)ni

240.19 yaratdı (teveni ṣaruḳ ṣıġır kice irkeklerni hem tişilerni) (يخلقكم في بطون أمهاتكم) sizni allah

240.20 analarıñıznıñ ḳurṣaḳlarında yaraṭur (خلقا من بعد خلق) bir mertebe yaraṭḳan ṣoñında yaraṭmaḳ birlen

240.21 yaʿnī evvel nuṭfe ḥālinçe bolursız andan oyaşḳan ḳan itüp yaraṭur andan ṣoñ it kisegi

240.22 itüp yaraṭur andan ṣoñ yalġaç süyek itüp yaraṭur andan ṣoñ itli süyek itüp yaraṭur

240.23 andan ṣoñ kāmil ḥayvān itüp yaraṭur (في ظلمات ثلث) üç ḳaranġuluḳlar içinde yaraṭur raḥm

240.24 (bala ḳabçıġınıñ) ḳaranġuluġı ḳurṣaḳ ḳaranġuluġı hem balanı çulġap alġan niçke tiri ḳaranġulı (ذلكم

240.25 (الله ربكم) işleri oşbu bolġan allah sizniñ rabbiñizdür (له الملك) ol allah içündür ḫocalıḳ (لا اله الا

240.26 هو) ḥaḳlıḳ birlen hiç maʿbūd yoḳdur meger bir allah ġınadur (فانى تصرفون) bes niçük siz allahnıñ ʿibādetinden

240.27 şirklikke döndürülmiş bolasız (ان تكفروا فان الله غنى عنكم) eger siz kāfir bolsañız düristlikde

240.28 allah sizniñ īmānıñızdan muñsızdur (ولا يرضى لعباده الكفر) daḫı allah ḳullarınıñ küfrine rāżı

II / 241

241.1 bolmas (وان تشكروا يرضه لكم) ve eger allahnın birgen niʿmetine şükr ḳılsañız allah sizge rāżı

241.2 bolur (ولا تزر وازرة وزر اخرى) daḫı bir günāhlı nefs ikinçi nefsniñ günāhsını yüklemes (ثم الى

241.3 ربكم مرجعكم) munıñ ṣoñında rabbiñizgedür ḳaytaçak ornıñızı (فينبئكم بما كنتم تعملون) bes allah

241.4 sizge ʿamel ḳılġan nerseleriñizden ḫaber birür (انه عليم بذات الصدور) düristlikde ol allah kökrek

241.5 iyelerini yaʿnī kökrekdegi sırlerni bilgüçidür bu āyet allahnıñ ḫayrge rāżı bolup şerge rāżı

241.6 bolmavına delālet ḳıladur (واذا مس الانسان ضر) ve her ḳayçan ādemni żarar (avruv yā ki faḳīrlik)

241..7 tutsa (دعا ربه منيبا اليه) rabbisine ḳaytḳanı ḥālde duʿā ḳılur (ثم اذا خوله نعمة منه) munıñ ṣoñında

241.8 rabbisinden enʿām içün niʿmet birilse (نسى ما كان يدعوا اليه من قبل) mundan ilk allahġa yalbarġan

241.9 nersesini (faḳīrligini yā ki avruvını) unutur (وجعل لله اندادا) daḫı allahġa ʿibādetde şerīkler

241.10 iʿtiḳād ḳılur (لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ) allahnıñ dīninden ḫalḳnı azduruv içün (قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا) ey muḥammed ʿahm

241.11 bu ḳabāḥat ṣıfatlı kāfirge eyt küfriñ birlen az ġına zamān dünyā fāʾidelen (اِنَّكَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ)

241.12 düristlikde sin ot iyelerindensün (اَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ) eyā kiçeniñ bütün vaḳtlarında ʿibādet ḳıluvçı

241.13 ādem (سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ) āḫiret küninde ḳorḳġanı ḥālde secde ḳılġanı hem ayaḳ üzere bolġanı

241.14 ḥālde (وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ) daḫı rabbisiniñ raḥmetini ümīd itken ḥālde kiçeniñ bütün vaḳtni ʿibādet birlen

241.15 ötkerüvçi ādem munıñ kirisinçe yuḳlap kiçeni ötkergen ādem kibi me ve bu iḳi ādem berāberler mi elbette

241.16 tügil (قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt eyā bilgen

241.17 ādemler birlen bilmegen ādemler berāber bolurlar mı diyü (اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ) ançaḳ bu beyānlar birlen

241.18 ṣāf ʿaḳl iyeleri gine vaʿaẓlanur ve fāʾidelenür (قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا) ey muḥammed (ʿahm) eyt sin ey

241.19 īmān kitürgen ḳullar (اتَّقُوا رَبَّكُمْ) rabbıñızġa ḫilāflıḳ ḳıluvdan ḳorḳıñız diyü (لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا)

241.20 حَسَنَةٌ) bu dünyāda izgü işlerni ḳılġan ādemlerge āḫiretde körkem s̱evāb bardur (وَاَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةٌ) ve allahnıñ

241.21 yiri kiñdür eger bir yirde turġanda allahġa ʿibādet ḳıluvda tarlıḳ bolsa ikinçi yirge hicret ḳılıñız

241.22 (اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ) ançaḳ ʿibādet meşaḳḳatlerine ṣabrlıḳ ḳıluvçılarġa ecrleri ḥesābdan

241.23 başḳa birilür (قُلْ اِنِّى اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ) ey muḥammed (ʿahm) eyt sin müşriklerge düristlikde min allahġa ġına

241.24 ʿibādet ḳıluvım birlen buyuruldım (مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ) dīnini allah içün şirkden ṣāf ḳılġanım ḥālde (وَأُمِرْتُ لِأَنْ

241.25 أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ) daḫı min ḫāliṣ allahġa ġına ʿibādet ḳıluvım birlen buyurıldım müselmānlarnıñ evvelgisi

241.26 boluvım içün yaʿnī dünyāda ve āḫiretde allahġa boy ṣunuvçılarnıñ iñ aldaġısı boluvım içün (قُلْ إِنِّي أَخَافُ

241.27 إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt düristlikde eger rabbime günāhlı bolsam (boy ṣunmasam)

241.28 ḳorḳamun (عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) uluġ künniñ ʿaẕābından (قُلِ اللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي) ey muḥammed (ʿahm) allah içün

II / 242

242.1 dīnimni ṣāf ḳılġanım ḥālde allahġa ʿibādet ḳılamun diyü eyt (فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ) bes siz allahdan

242.2 başḳa tilegen nerselerge ʿibādet ḳılsañız (allahü teʿālā resūl allahġa bu sözni kāfirlerni ḳorḳutur içün eytürge

242.3 emr ḳılġan) (قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt düristlikde żarar itüvçiler (الَّذِينَ خَسِرُوا

242.4 أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ḳıyāmet küninde özlerine azġunlıḳ birlen hem ehllerine azduruv birlen żarar itüvçilerdür

242.5 (أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ) āgāh olıñız bu żarar ẓāhir bolġan żarardur (لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ)

242.6 bu özlerine hem ehllerine żarar itüvçilerge üstlerinden otdan bolġan kölege (ṭabaḳa) bardur (وَمِنْ تَحْتِهِمْ

242.7 ظُلَلٌ) daḫı astlarından otdan bolġan kölegeler bardur (ذَٰلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ) bu ʿaẕāb şundayın

242.8 ʿaẕābdur bu ʿaẕāb birlen allah ḳullarnı ḳorḳutur (يَاعِبَادِ فَاتَّقُونِ) ey ḳullarım minim ʿaẕābımdan ḳorḳıñız (وَالَّذِينَ

242.9 اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا) ve şundayın ādemler azġunlıḳnıñ çigine irişken nersege (şeyṭanġa) ʿibādet

242.10 ḳıluvdan ṣaḳlandılar (وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ) daḫı bütünley allahġa ḳaytdılar (لَهُمُ الْبُشْرَى) ol ādemlerge

242.11 süyünç bardur (فَبَشِّرْ عِبَادِ الَّذِينَ) bes ey muḥammed (ʿahm) şundayın ḳullarıma süyünç bir (يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ

242.12 أَحْسَنَهُ) ol ḳullarım sözni işitürler de bes ol sözniñ körkemregine iyerürler (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ)

242.13 bu ṣıfatdaġı ḳullar allahnın ḥaḳlıḳġa köndürgen ḳullarıdur (وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ) daḫı bu ṣıfatdaġı

242.14 ḳullar ṣāf ʿaḳıl iyerleridür (أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ) eyā ʿaẕāb sözi anıñ üzerine s̱ābit

242.15 bolġan kişi (أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ) eyā sin me ey muḥammed (ʿahm) otdaġı kişini ḳutḳarursun yaʿnī

242.16 alarnıñ işlerine sin me ḫāce bolursun ve bir kişige ʿaẕāb tiyüşli bolsa sin me anı ḳutḳarursun elbette

242.17 yoḳ (لَكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ) likin rablerinden ḳorḳġan ādemler (لَهُمْ غُرَفٌ) ol ādemler içün büyük

242.18 çarlaḳlar bardur (مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ) ol büyük çarlaḳlarnıñ üstinden yine binā ḳılınġan büyük çarlaḳlar

242.19 bardur (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) ol çarlaḳlarnın astından yılġalar (ṣular) aġar (وَعْدَ اللَّهِ) allah

242.20 bu çarlaḳlarnı vaʿde ḳıluv birlen vaʿde ḳıldı (لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ) allah vaʿdelerge ḫilāflıḳ ḳılmay (أَلَمْ تَرَ

242.21 أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) eyā bilmeysün mi sin ey muḥammed (ʿahm) düristlikde allah kökden şunı indürdi

242.22 (فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِى الْأَرْضِ) bes ol şunı yirde bolġan çişmelerge kiritdi (ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا

242.23 أَلْوَانُهُ) munın şoñında ol şu birlen türli tüşli bolġan iginlerni çıġardı (ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا) munıñ

242.24 şoñında ol igin kiper bes sin anı şarı tüsde körürsün (ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا) munıñ şoñında allah ol

242.25 iginni (ösken nerseni) taralġan nerse ḳılur yaʿnī kipüp öçüp biter (إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُولِى

242.26 الْأَلْبَابِ) düristlikde bu kökden şunı indürüvde hem yirden türli tüsdegi iginlerni çıġaruvda şāf ʿaḳl

242.27 iyeleri içün uluġ ʿibretler vaʿazler bardur (أَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ) eyā allah müselmān boluvı içün

242.28 kökrekni rāvşān ḳılġan ādem, kökregi tar bolup köñli şoḳır bolġan ādem kibi me elbette tügil (فَهُوَ عَلَىٰ

II / 243

243.1 نُورٍ مِنْ رَبِّهِ) bes allah kökregine rāvşān ḳılġan ādem rabbinden nūr üzerindedür (فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ

243.2 ذِكْرِ اللّٰهِ) bes allahnıñ ẕikrinden köñilleri ḳara bolġan ādemlerge ni öküñçdür (أُولَٰئِكَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ)

243.3 köñilleri allahnıñ ẕikrinden ḳara bolġan ādemler ẓāhir bolġan azġunlıḳdadur (اللّٰهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ)

243.4 allah sözniñ körkemregini (ḳurānnı) indürdi (كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِىَ) körkemlikde ve muʿcizelikde cüzʾleriniñ

243.5 birisi ikinçisine oḫşaġan lezẕeti içün baʿżı cüzʾleri ikişer ḳat ẕikr ḳılınġan kitābnı indürdi (تَقْشَعِرُّ مِنْهُ)

243.6 bu kitābdan vaʿīdlerini ẕikr vaḳtinde ḳalturar (جلود الذين يخشون ربهم) rablerinden ḳorḳġan ādemlerniñ

243.7 tirileri (ثم تلين جلودهم وقلوبهم الى ذكر الله) munıñ ṣoñında tirileri de (tenleri de) hem köñilleri de

243.8 allahnıñ ẕikri ṣarı ḳararlanur (ذلك هدى الله) bu kitāb allahnın bendelerini ḥaḳlıḳġa köndüre turġan

243.9 kitābıdur (يهدى به من يشاء) ol kitāb birlen allah tilegen ādemini ḥaḳlıḳġa köndürür (ومن يضلل الله) ve kimdür

243.10 ol kişini allah azdursa (فما له من هاد) bes ol kişini ḥaḳlıḳġa köndürüvçi yoḳdur (افمن يتقى بوجهه

243.11 (سوء العذاب يوم القيامة) eyā ḳolı moynına bağlı bolduḳından yüzi birlen gine ḳıyāmet küninde allahnıñ ʿaẕābınıñ

243.12 yavızından ṣaḳlanġan ādem allahnıñ ʿaẕābından emīn bolġan ādem kibi me elbette tügil (وقيل للظالمين ذوقوا)

243.13 daḫı küfr sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçı ādemlerge eytildi siz tatıñız (ما كنتم تكسبون) kesb ḳılġan

243.14 nerseñizni diyü yaʿnī kesb ḳılġan nerseñizniñ cezāsını (كذب الذين من قبلهم) mekke kāfirlerinden burun

243.15 bolġan kāfirler peyġamberlerini yalġanġa tutdılar (فاتاهم العذاب) bes alarġa ʿaẕāb kildi (من حيث

243.16 (لا يشعرون) bilmegen (köñillerine ḫuṭūr ḳılmaġan)leri cihetden (فاذاقهم الله الخزى) bes allah alarġa

243.17 resūllıḳını tatutdı (فى الحيوة الدنيا) dünyā tirükliginde (ولعذاب الآخرة اكبر) hem elbette āḫiret ʿaẕābı

243.18 dünyā ʿaẕābından uluġraḳdur (لو كانوا يعلمون) eger āḫiret ʿaẕābınıñ uluġ idükni bilseler (ولقد ضربنا

243.19 (لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْآنِ) ve taḥḳīḳ biz ādemler içün bu ḳurānda beyān itdük (مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) her bir dīn işinde

243.20 kirekli bolġan meṡelden (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) ādemler vaʿaẓlansunlar içün (قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ)

243.21 maʿnā ------------ iyesi bolmaġan ʿarab tilinde bolġan ḥālde ol ḳurān biz ol ḳurānda her bir dīn içün

243.22 kirekli bolġan meṡelni beyān ḳılduḳ (لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) ādemler allahdan ḳorḳsunlar içün (ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا

243.23 رَجُلًا) allah muvaḥḥid birlen müşrikke miṡāl yüzinden bir irni beyān ḳıldı (فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ) ol irde

243.24 yavız ḫalḳları içün nizāʿlaşa turġan şerīkler bardur (وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ) daḫı bir ir içün ḫāliṣ

243.25 bolġan ikinçi irni beyān itdi yaʿnī meṡelā müşrikniñ meseli müşriknin maʿbūdlerinden her birisi özine

243.26 ʿibādet ḳıluvnı daʿvā ḳıla hem özlerine ʿibādet ḳıla turġan ir ḥaḳında nizāʿ ḳılışalar mezkūr irniñ

243.27 köñlini türliçe taratalar ve her birisi öziniñ daʿvā ḳılġan nersesinde ḥaḳlıḳını daʿvā ḳıla muvaḥḥidniñ

243.28 meṡeli ḫāliṣ bir kişige ḫidmet ite turġan ir ikinçi ādemniñ daʿvā ḳıluvına bütünley yol yoḳ

II / 244

244.1 (هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا) meṡel yüzinden bu iki ir berāber bolurlar mı elbette berāber tügiller (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) her maḳtav

244.2 ṣıfātı allahġa ġınadur (بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) belki ādemlerniñ köpisi ḥaḳlıḳnı bilmesler şunıñ içün de ʿibādetde

244.3 allahġa başḳa nerseni şerīk ḳılurlar (اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ) ey muḥammed düristlikde sin ölüksün yaʿnī

244.4 bu ʿālemden iḳinçi ʿālemge köçeçeksün daḫı düristlikde ümmetleriñ de meyyitlerden yaʿnī bu ʿālemden iḳinçi ʿālemge

244.5 köçüvçilerdür (ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ) munıñ ṣoñında ḳıyāmet küninde rabbiñiz ḥużūrında

244.6 daʿvā ḳılışaçaḳsız yaʿnī siniñ ḥaḳlıḳda bolġanlıḳıñ ve müşriklerniñ bāṭıllıḳda boluvı ẓāhir bolaçaḳ.

244.7 (yikirmi üçünçi pāreniñ tercemesi tamām boldı)

244.8 (فَمَنْ أَظْلَمُ) bes kimdür yavızraḳ (مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ) allah üzerine yalġannı nisbet birgen ādemden

244.9 yaʿnī allahnıñ şerīki bar balası bar diyü yalġannı nisbet birüvden (وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ) daḫı

244.10 rastlıḳ kilgen zamānda rastlıḳını (muḥammed ʿahm allah ḥużūrından kitürgen nerseni) yalġanġa nisbet birgen

244.11 ādemden yaʿnī bu ādemden yavız ādem aṣlā yoḳdur maʿnāsında (أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ) eyā cehennemde

244.12 kāfirler içün ḳaytaçaḳ orun yoḳ mı (وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ) ve rastlıḳnı kitürgen ādemler (peyġamberler)

244.13 (وَصَدَّقَ بِهِ) daḫı rastlıḳını rastḳa tutḳan ādemler (müʾminler) (أُولٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ) bu ṣıfatdaġı ādemler

244.14 alardur allahdan ḳorḳuvçılar (لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ) ol ādemler içün rableri ḥużūrında tilegen

244.15 nerseleri bardur (ذٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ) bu cezāʾ izgülik ḳıluvçılarnıñ cezāsıdur (لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ)

244.16 allahnıñ izgülik ḳıluvçılardan uruv ürtmekliki içün (أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا) ʿamel ḳılġan nerseleriniñ

244.17 yavızraġını (وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ) daḫı alarġa ecrlerini birmekligi içün (بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ)

244.18 ʿamel ḳılġan nerseleriniñ iñ körkemi berāberinde (أَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ) eyā öziniñ bendesine (muḥammed

244.19 ʿaleyhi’s-selāmge) yardem ḳıluvda yitküçi tügil mi elbette yitküçidür (ويخوفونك بالذين من دونه)

244.20 ve ey muḥammed (ʿaleyhi’s-selām) sini allahdan derecede töben bolġan nerseler birlen (ṣanemlar birlen)

244.21 ḳorḳuturlar ḳureyşler resūl allahġa eytkenler ey muḥammed ʿaleyhi’s-selām sin bizniñ maʿbūdlarımıznı ẖorlaysun

244.22 likin biz ḳorḳamız bizniñ maʿbūdlarımıznıñ nefsi sini tutmaġay idi diyü (ومن يضلل الله)

244.23 ve kimdür ol kişini allah toġrı yoldan azdurur (فما له من هاد) bes ol kişi içün toġrı

244.24 yolġa köndürüvçi yoḳdur (ومن يهد الله) kimni gine allah toġrı yolġa köndürse (فما له من مضل) bes ol kişi

244.25 içün azduruvçı bolmas (أليس الله بعزيز ذي انتقام) eyā allah düşmānlarından öç aluvçı her işde

244.26 ġālib bolġan ẕāt tügil mi elbette şulay (ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض) ve ey muḥammed (ʿahm)

244.27 eger sin mekke müşriklerinden köklerni hem yirlerni kim yaratdı diyü ṣorasañ (ليقولن الله) elbette allah

244.28 yaratdı diyürler (قل أفرأيتم) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt miñe ẖaber biriñiz diyü (ما تدعون

244.29 من دون الله) sizniñ allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan nerseleriñiz (ṣanemleriñiz) (إن أرادني الله بضر)

II / 245

245.1 eger allah miñe żarar irişdürüvni tilese (هل هن كاشفات ضره) eyā ol maʿbūdlarıñız allah irişdürürge tilegen

245.2 żararnı açḳuçılar mı (yiberüvçiler mi) elbette yoḳ (أو أرادني برحمة) yā ki eger allah miñe raḥmet

245.3 irişdürüvni tilese (هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ) eyā sizniñ maʿbūdlarıñız allah irişdürüvni tilegen raḥmetine

245.4 ṭıyuvçılar mı elbette yoḳ (قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ) ey muḥammed (ʿahm) eger de kāfirlerniñ maʿbūdları allah irişdürürge

245.5 tilegen żararnı yibere almasalar hem allah irişdürürge tilegen raḥmetni ṭıya almasalar eyt sin allah

245.6 miñe yiter diyü (عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ) üzerine iş tapşıruvçılar işlerini tapşırsunlar (قُلْ يَا قَوْمِ

245.7 اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ) ey muḥammed (ʿahm) eyt sin ey ḳavmim öziñizniñ ḥāliñizge münāsib ʿamel ḳılıñız diyü

245.8 (اِنِّي عَامِلٌ) düristlikde min ḥālime münāsib ʿamel ḳıluvçımun (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ) bes tiz

245.9 bilürsiz şol kişini ol kişige ʿaẕāb kilür (يُخْزِيهِ) ol ʿaẕāb ol kişini rüsvāy ḳılur (وَيَحِلُّ

245.10 عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ) daḫı ol kişige hemīşe bolġuçı ʿaẕāb iter (اِنَّا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ

245.11 بِالْحَقِّ) ey muḥammed (ʿahm) düristlikde biz ādemler içün (yaʿnī ādemlerniñ dünyā ve dīn fāʾideleri içün)

245.12 siniñ üzeriñe ḥaḳlıḳ birlen kitāb (ḳurān) indürdük (فَمَنِ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ) bes kimdür ḥaḳlıḳġa könülse öz

245.13 fāʾidesi içündür ḥaḳlıḳġa könülüvi (وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا) ve kimdür ḥaḳ bolġan azsa bes ançaḳ ol

245.14 kişi öziniñ żararınadur azuvı (وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ) ve sin ādemler üzerine işleri tapşırılmış ādem

245.15 tügilsün barı sin dīnni irişdürüv birlen gine buyurulmışsun (اَللّٰهُ يَتَوَفَّى الْاَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا) ölgen vaḳt

245.16 larında allah nefeslerni alur yaʿnī tenlerden taʿalluḳ kiser hem taṣarruflarun bitürür ẓāhirā de bāṭınā da alur

245.17 ḥaḳīḳat ölgende yā ki ẓāhirā gine alur yoḳlaġan vaḳtda (وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا) daḫı ölmegen nefslerni

245.18 ẓāhira gine alur yoḳlaġan vaḳtlarında yaʿnī yoḳlaġan ādemler de ölgen ādemler kibi hiç nerse bilmesler

245.19 (فيمسك التى قضى عليها الموت) bes anıñ üzerine ölüm birlen ḥükm ḳılġan nefslerni tutar tenlerine

245.20 ḳaytarmas (ويرسل الاخرى الى اجل مسمى) daḫı iḳinçi türli nefslerni (yuḳlaġan nefslerni) bilgüli

245.21 müddetke ḳudretlerine yiberür (ان فى ذلك لآيات لقوم يتفكرون) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde yaʿnī

245.22 nefslerni aluvda bir türlisini tenlerine kiri ḳaytarup bir türlisini ḳaytarmavda ve fikr ḳıla turġan ḳavm

245.23 içün uluġ ʿibretler bardur (ام اتخذوا من دون الله شفعاء) belki ḳureyş kāfirleri allahdan başḳa özlerine

245.24 şefāʿat ḳıla turġan şefāʿat ḳıluvçılarnı tutdılar mı (قل اولو كانوا لا يملكون شيئا) ey muḥammed (ʿahm)

245.25 ḳureyş kāfirlerine eyt şefāʿat ḳıluvçılarıñız fāʿide ve żarardan hiç nerseni mālik bolmasalar da şefāʿat

245.26 ḳılurlar mı diyü (ولا يعقلون) daḫı hiç nerseni bilmeseler de şefāʿat ḳılurlar mı diyü (قل لله الشفاعة جميعا)

245.27 ey muḥammed (ʿahm) şefāʿatniñ hemmesi allah içündür diyü eyt (له ملك السموات والارض) ol allah içündür

245.28 köklerniñ ve yirlerniñ ḫocalıġı (ثم اليه ترجعون) munıñ ṣoñında allahġa ḳaytarılmış bolursız (واذا ذكر الله

245.29 وحده) ve her ḳayçan yalġız bolġanı ḥālde allahnı ẕikr ḳılınsa yaʿnī müşriklerniñ maʿbūdlarından başḳa ġına

II / 246

246.1 اشمأزت قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة) āḫiret künine īmān kitürmegen ādemlerniñ köñilleri
------

246.2 ve nefretlenür (واذا ذكر الذين من دونه) ve her ḳayçan allahġa başḳa bolġan müşriklerniñ maʿbūdları ẕikr ḳılınsa

246.3 (إذا هم يستبشرون) şol vaḳtduḳ müşrikler şādlanurlar (قل اللهم فاطر السموات والأرض) ey muḥammed eyt

246.4 sin ey köklerni ve yirlerni yaratuvçı allah (عالم الغيب والشهادة) ġaybni hem ḥāżirni bilüvçi allah (أنت

246.5 تحكم بين عبادك) sin ḳullarıñ arasında ḥükm ḳılursun (فيما كانوا فيه يختلفون) şol nersede ḥükm

246.6 ḳılursun ol nersede ḳullarıñ iḫtilāf ḳılur boldılar (ولو أن للذين ظلموا) ve eger küfr sebebli

246.7 özlerine ẓulm ḳılġan ādemler içün bolsa idi (ما في الأرض جميعا) yirde bolġan nerselerniñ

246.8 barçası (ومثله معه) daḫı yirde bolġan nerseler birlen birge yine de anıñ oḫşaşı bolsa idi

246.9 (لافتدوا به من سوء العذاب يوم القيامة) ḳıyāmet küninde bolġan ʿaẕābnıñ yavızlıġından ol mülklerinde

246.10 bolġan nerse birlen fidyelerler idi yaʿnī ʿaẕāb ornına şol ḳadar bütün mülklerinde bolġan māllarnı

246.11 birürler idi (وبدا لهم من الله) daḫı ḳıyāmet küninde müşrikler içün ẓāhir bolur (ما لم يكونوا

246.12 يحتسبون) ḥesāblapda ḳarar bolmaġan nerseleri (ʿaẕābları) (وبدا لهم سيئات ما كسبوا) daḫı

246.13 müşrikler içün kesb ḳılġan nerseleriniñ yavızlıḳları ẓāhir bolur yaʿnī yavız ʿamelleri ẓāhir bolur

246.14 (وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون) daḫı müşriklerni dünyāda vaḳt ḫorlaġan nerseleriniñ cezāsı çulġap

246.15 alur (فإذا مس الإنسان ضر دعانا) ādemniñ ʿādeti şoldur her ḳayçan ādemni żarar (avruv yā ki faḳīrlik)

246.16 tutsa bizge yalvarup duʿā ḳılur (ثم إذا خولناه نعمة منا) munıñ ṣoñında her ḳayçan ādemge özimizden

246.17 niʿmet birsek (قال إنما أوتيته على علم) ādem eytür bu niʿmetni miñe birildi kesb ṭarīḳlarunı bilüvim

246.18 üzerine (بل هي فتنة) belki ol niʿmet añar fitnedür (imtiḥāndur) bu niʿmetke şükr ḳılur mu diyü

246.19 (ولكن أكثرهم لا يعلمون) likin ādemlerniñ köpisi bu niʿmetniñ fitne idükni bilmesler (قد قالها الذين)

246.20 (من قبلهم) taḥḳīḳ bu sözni (kesbni bilüvim üzerine bu niʿmetni miñe birildi digen sözni bu ümmetlerden)

246.21 burun bolġan kāfirler de eytdi mes̱elā ḳārūn hem ḳavmi kibi (فما أغنى عنهم ما كانوا يكسبون) bes alardan

246.22 kesb ḳılġan nerseleri muñsız ḳılmadı (فأصابهم سيئات ما كسبوا) bes bu sözni eytken ādemlerge

246.23 kesb ḳılġan nerseleriniñ yavızlıḳları (yaʿnī yavız ʿamelleriniñ cezāʾsı) irişdi (والذين ظلموا من)

246.24 (هؤلاء) bu mekke müşriklerinden ẓālim bolġan ādemler (سيصيبهم سيئات ما كسبوا) alarġa kesb ḳılġan yavız

246.25 ʿamelleriniñ cezāʾsı tiz irişür (وما هم بمعجزين) daḫı alar bizniñ cezāʾmıznı ötkerüvçi tügillerdür

246.26 (أولم يعلموا) eyā mekke müşrikleri bilmediler mi (أن الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر) düristlikde allah teʿa

246.27 tilegen ādemine rızḳını kiñ ḳılur (إن في ذلك لآيات لقوم يؤمنون) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde

246.28 īmān kitürgen ḳavm içün uluġ ʿibretler bardur (قل يا عبادي الذين أسرفوا على أنفسهم) eyt sin ey

246.29 muḥammed ʿahm allahü teʿālā eytedür diyü ey minim nefslerine günāhlarda isrāf ḳıluv birlen artuḳ cināyet ḳılġan

II / 247

247.1 ḳullarum (لا تقنطوا من رحمة الله) allahnıñ raḥmetinden ümīd ḳismeñiz (إن الله يغفر الذنوب جميعا) düristlikde

247.2 allah bütün günāhlarnı yarlıḳar (انه هو الغفور الرحيم) düristlikde ol allah günāhlarnı bik yarlıḳaġuçıdur

247.3 hem raḥmet ḳılġuçıdur bu āyetniñ inüvine sebeb şol mekke ḫalḳı bir vaḳtde eytdiler muḥammed ʿahm eytedür

247.4 bir kişi ṣanemge ʿibādet ḳılsa hem ḥaḳsız kişi öltürse ol kişiniñ günāhsı yarlıḳanmay diyü niçük bulay

247.5 bolsun biz hicret de ḳılmaduḳ ṣanemlerge ʿibādet ḳılduḳ ve kişi de öltürdük diyü şundan ṣoñ

247.6 bu ẕikr ḳılınġan āyet indi bu āyetde allahnın ḳulları üzerine iżāfesi müʾminlerge ḫāṣ boluvġa

247.7 delālet ḳıladur (وانيبوا الى ربكم واسلموا له) ve ey ḳullarum rabbiñizge ḳaytuñız hem rabbiñizge boy ṣunıñız

247.8 (من قبل ان يأتيكم العذاب) öziñizge ʿaẕāb kilmesden burun (ثم لا تنصرون) ʿaẕāb

247.9 kilgenniñ ṣoñında yardem birilmiş bolmassız (واتبعوا احسن ما انزل اليكم من ربكم) daḫı

247.10 rabbiñizden öñizge indürülgen nersenin körkemregine iyeriñiz (من قبل ان يأتيكم العذاب بغتة) öziñizge

247.11 kinet ʿaẕāb kilmesden burun (وانتم لا تشعرون) ḥālbūkim siz ʿaẕābnıñ kilüvini bilmessiz (ان تقول

247.12 نفس) nefslerniñ eytüvi yaramas nerse bolġanlıḳı içün (ياحسرتى على ما فرطت فى جنب الله) allahnıñ

247.13 ḥaḳında (ṭāʿatinde) kimçilik ḳıluvım üzerine miñi ḥasretdür diyü (وان كنت لمن الساخرين) daḫı

247.14 düristlikde min allahnıñ dīnni ve kitābnı masḫara ḳıluvçılardan boldım diyü (او تقول لو ان الله هدانى)

247.15 yā ki nefsniñ eytüvi yaramas nerse bolġanlıḳı eger allah mini ḥaḳḳ dīnge köndürse idi

247.16 (لكنت من المتقين) min küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçı bolur idim diyü (او تقول حين ترى العذاب)

247.17 yā ki nefsniñ ʿazābnı körgen vaḳtde inüvi yaramas nerse bolġanlıḳı içün (لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً) eger

247.18 minim içün dünyāġa ikinçi mertebe ḳaytuv bolsa idi (فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ) bes min izgülik

247.19 ḳıluvçılardan bolur idim diyü (بَلَى قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي) allahü teʿālā kāfirlerniñ sözini redd ḳılup eytedür

247.20 belī taḥḳīḳ sizge āyetlerim (ḳurān āyetleri) kildi ol āyetlerde azġunlıḳdan ḥaḳlıḳġa könülüvin

247.21 bāṭıl yoldan ḥaḳḳ yolını ayuruvnı beyān ḳıldım hem sini ḥidāyetni azġunlıḳġa ḥaḳnı bāṭılge iḫtiyār

247.22 ḳıluvġa ḳudretli ḳıldım (فَكَذَّبْتَ بِهَا) bes ol āyetlerni yalġanġa tutdıñız (وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ

247.22 الْكَافِرِينَ) daḫı tekebbürlik ḳıldıñız ve ol āyetlerni inkār itüvçilerden boldıñız hidāyet üzerine

247.23 azġunlıḳnı ḥaḳḳ üzerine bāṭılnı iḫtiyār itdiñiz bes allah mini ḥaḳlıḳġa köndürse min küfrden

247.24 ve günāhlardan ṣaḳlanuvçılardan bolur idim digen söziñ yalġan min siñe her ḳayusını beyān ḳıldım

247.25 sin min ḳoşḳan işniñ ḫilāfı birlen şuġullendiñ maʿnāsında (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) daḫı ḳıyāmet küninde (تَرَى

247.26 الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ) allah üzerine yalġanlaġan ādemlerni körürsün sin ey muḥammed ʿahm (وُجُوهُهُمْ

247.27 مُسْوَدَّةٌ) ol allah üzerine yalġanlaġan ādemlerniñ yüzleri ḳara bolur (أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْمُتَكَبِّرِينَ)

247.28 eyā tekebbürlik ḳıluvçılarġa cehennemde orun yoḳ mı (وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ) allahü teʿālā küfrden

II / 248

248.1 şaḳlanuvçılarnı maḳṣūdlarına irişüvleri sebebli cehennemden ḳutḳarur (لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ) alarnı yavızlıḳ

248.2 tutmas (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) daḫı alar ḥasretlenür de imes (اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) allah her nerseni yaraṭuvçıdur

248.3 (وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ) ve ol allah her bir nerse üzerine vekīldür yaʿnī her işde taṣarruf allahġa

248.4 tapşırılmışdur (لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) ol allah içündür köklerniñ ve yirlerniñ ḫazīnelerininñ

248.5 açkıçları köklerniñ ve yirlerniñ ḫazīnelerde taṣarruf ḳıluvġa hiç kimniñ ḳudreti bolmas (وَالَّذِينَ كَفَرُوا

248.6 بِآيَاتِ اللّٰهِ) daḫı şundayın ādemler allahnıñ ḳudretine hem kökler ve yirler işinde müstaḳil idāre ḳıluvına

248.7 delālet ḳılġan ʿalāmetlerni inkār itdiler (أُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ) bu şıfatda bolġan ādemler żarar

248.8 itüvçilerdür (قُلْ أَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ) ey muḥammed mekke müşriklerine eyt sin eyā siz miñe

248.9 allahdan başḳaġa ʿibādet ḳıluv birlen buyurasız mı min allahdan başḳaġa ʿibādet ḳılamun mu ey nādānlar

248.10 mekke müşrikleri bir vaḳtde ey muḥammed ʿahm bizniñ maʿbūdlarımıznıñ baʿżısını ḳabūl it biz de siniñ maʿbūdıña

248.11 ʿibādet ḳılurmız didiler şundan ṣoñ ẕikr ḳılınġan āyet indi (وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ

248.12 قَبْلِكَ) ve ey muḥammed taḥḳīḳ siñe hem sinden ilk bolġan peyġamberlerge vaḥy ḳılındı (لَئِنْ أَشْرَكْتَ

248.13 لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ) bir taḳdīr sin allahġa ʿibādetde başḳalarnı orṭaḳ itseñ elbette siniñ ḳılġan izgü

248.14 ʿamelleriñ bāṭıl bolur (وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ) daḫı sin żarar itüvçilerden bolursun (بَلِ اللّٰهَ فَاعْبُدْ

248.15 (وكن من الشاكرين) belki sin ey muḥammed allahġa ġına ʿibādet ḳıl daḫı allahnıñ öziñe enʿām ḳıluvı

248.16 üzerine şükr ḳıluvçılardan bol (وما قدروا الله حق قدره) müşrikler allahnı ḥaḳḳ uluġlav birlen uluġlamadılar

248.17 yaʿnī allahġa ʿibādetde şerīkler is̱bāt ḳıldılar hem allahnı cenābına münāsib bolmaġan ṣıfatlar birlen

248.18 ṣıfatladılar (والارض جميعا قبضته يوم القيامة) daḫı yir bütünleyi ḳıyāmet küninde allahnıñ ḳudretinde

248.19 ve mülkinde tutulmışdur yaʿnī üç birlen bir mertebe tutḳan kibi gine tutulmışdur (والسموات مطويات بيمينه)

248.20 daḫı kökler allahnıñ ḳudretinde cıyulmışlardur (سبحانه وتعالى عما يشركون) naḳıs ṣıfatlardan yıraḳ

248.21 boldı allahü teʿālā hem müşriklerniñ allahġa ʿibādetde şerīk ḳılġan nerselerinden bülend boldı (ونفخ في

248.22 الصور) daḫı evvel mertebe ṣūrġa ürülür (فصعق من في السموات ومن في الارض) bes köklerde ve yirlerde

248.23 bolġan cān iyeleri ölük bolup yıġılurlar (الا من شاء الله) meger allahü teʿālā ölmevlerini tilegen ẕāt

248.24 ler gine ölük bolup yıġlamaslar (cebrāʾīl, mikāʾīl, isrāfīl yā ki ʿarşnı kötergen ferişteler kibiler) (ثم نفخ فيه

248.25 اخرى) munıñ ṣoñında ikinçi mertebe ṣūrġa ürülür (فاذا هم قيام ينظرون) bes şol vaḳtduḳ bütün cān iyeleri

248.26 (ādemler) ḳabrlerinden yaḳ yaḳlarına ḳaraġanları ḥālde tururlar (واشرقت الارض بنور ربها) daḫı yir

248.27 rabbisiniñ özinde turġuzġan ʿadllik nūrı birlen yalturar (ووضع الكتاب) daḫı ḥesābnı ve cezāʾnı ḳoyulur

248.28 yaʿnī ḥesāb ḳılına turġan ve cezāʾ birile turġan ādemlerniñ aldına (وجيء بالنبيين والشهداء) daḫı

248.29 ümmetlerine şehādet bire turġan peyġamberlerni hem peyġamberlerge şehādet bire turġan feriştelerni kitürülür (وقضى

II / 249

249.1 (بينهم بالحق) daḫı ādemler arasında ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳılınur (وهم لا يظلمون) ve ol ādemler s̱evāblarnı

249.2 kimitilüv günāhlarnı artduruluv birlen ẓulm ḳılınmaslar bu āyet ṣūr hem ḥesāb daḫı cezānıñ ḥaḳḳ boluvı ḥaḳında

249.3 (ووفيت كل نفس ما عملت) daḫı her nefske ʿamel ḳılġan nersesiniñ cezāsını kāmil birilür (وهو أعلم

249.4 (بما يفعلون) ve ol bendelerniñ ḳılġan işlerini bilgüçidür (وسيق الذين كفروا الى جهنم زمرا)

249.5 kāfir bolġan ādemlerni gürūh gürūh itüp cehennemge serilür (حتى اذا جاؤها فتحت ابوابها) her ḳayçan ol

249.6 kāfirler cehennemge kilseler cehennemniñ işikleri açılur (وقال لهم خزنتها) daḫı kāfirlerge cehennemniñ ṣaḳçıları

249.7 şelte ḳılup eytürler (ألم يأتكم رسل منكم) yā sizge öz cinsiñizden peyġamber kilmedi mü (يتلون عليكم

249.8 (آيات ربكم) ol peyġamberler sizge rabbiñizniñ āyetlerini oḳur boldılar (وينذرونكم لقاء يومكم هذا)

249.9 daḫı sizniñ bu küniñizge (tamuġġa kirür vaḳtıñızġa) yoluġuñız birlen sizni ḳorḳutur boldılar (قالوا بلى)

249.10 kāfirler eytürler belī peyġamberler bizge rabbimizniñ āyetlerini oḳur boldılar hem bizni bu künimizge yoluġuv

249.11 birlen ḳorḳutur boldılar (ولكن حقت كلمة العذاب على الكافرين) ve likin ʿaẕāb sözi (yaʿnī

249.12 rabbimizniñ ʿaẕāblı boluvımız birlen ḥükmi) kāfirler üzerine s̱ābit boldı (قيل ادخلوا ابواب جهنم) kāfirlerge

249.13 allah ṭarafından eytildi cehennemniñ işiklerine kiriñiz (خَالِدِينَ فِيهَا) ol cehennemde mengü ḳalġanıñız ḥālde diyü (فَبِئْسَ

249.14 مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) bes īmān kitürüvden tekebbürlenüvçilerniñ ornı bolġan cehennem ni yavız boldı (وَسِيقَ

249.15 الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا) daẖı rablerinden ḳorḳġan ādemlerni (müʾminlerni) gürūh gürūh itüp

249.16 ucmaẖḳa sürülmiş bolur (حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا) her ḳayçan müʿminler cennetke kilseler alarġa uluġ

249.17 kerāmetler bolur daẖı cennetniñ işikleri açılur (وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) daẖı cennetniñ ṣaḳçıları

249.18 müʾminlerge eytürler sizge yaramas nerselerden selāmetlik bolur mundan sizge hiç köñliñizge ẖoş bolmaġan

249.19 nerse irişmes (طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ) siz günāh kirlerinden pāk boldıñız bes ucmaẖḳa mengü ḳalġanıñız ḥālde

249.20 kiriñiz (وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ) daẖı ucmaẖḳa kirgenniñ ṣoñında müʾminler eytürler vaʿdesini

249.21 bizge rast ḳılġan allah üzerine her maḳtav bolsun (وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ) daẖı allah bizge cennet yirini birdi

249.22 (نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ) cennetden tilegen ornımıznı turaçaḳ orun ḳılurmız (فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ)

249.23 bes ʿamel ḳıluvçılarnıñ ornı bolġan cennet ni ẖoş boldı (وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ)

249.24 daẖı sin ey muḥammed (ʿahm) feriştelerni ʿarş tiresinde ṭavāf ḳıluvçılar körürsün (يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ)

249.25 rableriniñ ḥamdi birlen tesbīḥ itkenleri ḥālde (وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ) daẖı bendeler arasında ḥaḳlıḳ birlen

249.26 ḥükm ḳılınur yaʿnī baʿżılarnı cennetke baʿżılarnı tamuġġa kiritilür (وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) daẖı her

249.27 maḳtav (aramızda ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳıluvı üzerine) allahġa bolsun diyü eytildi zümer sūresiniñ

249.28 tercemesi tamām boldı”

II / 250

250.1 “ḳırġınçı sūre müʾmin sūresi mekkede ingen siksen biş āyet”

250.2 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

250.3 (حم) bu sözinden murādını allah özi bilür (تنزيل الكتاب من الله العزيز العليم) ol ḳurān her işde

250.4 ġālib bolup ve her nerseni bilüvçi bolġan allahdan indürülmiş kitābdur (غافر الذنب وقابل التوب) ol allah

250.5 günāhlarnı yarlıḳaġuçı ve tevbelerni ḳabūl itüvçidür (شديد العقاب ذى الطول) ʿaẕābı ḳatı boluvçıdur

250.6 ol allahnıñ hem kiñ enʿām iyesidür ol allah (لا اله الا هو) hiçbir ḥaḳlıḳ birlen ḳullıḳ ḳılınmış ẕāt yoḳdur

250.7 meger ol allah (teʿālā) ginedür (اليه المصير) ol allahġadur evrileçek orun (ما يجادل فى آيات الله) allahnıñ

250.8 āyetleri ḥaḳında ḳıçḳuruşmas (الا الذين كفروا) meger kāfir bolġan ādemler gine ḳıçḳuruşur (فلا يغررك تقلبهم فى

250.9 البلاد) bes ey muḥammed (ʿahm) kāfirlerniñ türli şerhlerde sevdā itüv birlen taṣarruf ḳıluvları ġurūrlandurmasun

250.10 (aldamasun) sini çünki alarġa küfrleri içün tizden ʿaẕāb kileçek (كذبت قبلهم قوم نوح) mekke

250.11 kāfirlerinden burun nūḥ (ʿahm) ḳavmi peyġamberlerni yalġanġa tutdı (والاحزاب من بعدهم) daḫı nūḥ (ʿahm)

250.12 ḳavmi ṣoñında peyġamberlerine ḳarşı kilgen türli cemāʿat peyġamberlerini yalġanġa tutdılar (وهمت

250.13 كل امة برسولهم ليأخذوه) daḫı her bir ümmet özleriniñ peyġamberlerini esīr itüvni (ötürüvni yā ki ʿaẕāb

250.14 ḳıluvnı) ḳaṣd ḳıldı (وجادلوا بالباطل) daḫı her bir ümmet bāṭıl birlen ḳıçḳuruşdılar (ليدحضوا به الحق)

250.15 ol bāṭıl birlen ḥaḳnı yiberüv (bitürüv) içün (فأخذتهم فكيف كان عقاب) bes min ol ümmetlerni ʿaẕāb

250.16 birlen tutdım bes minim ʿaẕābım niçük boldı (وكذلك حقت كلمت ربك) daḫı oşandaḳ ey muḥammed

250.17 (ʿahm) rabbiññiñ sözi (ve ʿıydı yā ki ʿaẕāb birlen ḥükm itüvi) s̱ābit boldı (على الذين

250.18 كفروا) kāfir bolġan ādemler üzerine (أنهم أصحاب النار) düristlikde ol kāfirler tamuġ otınıñ

250.19 iyeleridür (الذين يحملون العرش ومن حوله) daḫı ʿarşını kötergen ferişteler daḫı ʿarşı tiresinde

250.20 bolġan ferişteler (يسبحون بحمد ربهم) rableriniñ ḥamdi birlen tesbīḥ eytürler (ويؤمنون به) daḫı

250.21 rablerine īmān kitürürler (ويستغفرون للذين آمنوا) daḫı īmān kitürgen ādemler içün yarlıḳamaḳ isterler

250.22 (ربنا وسعت كل شيء رحمة وعلما) daḫı eytürler ey rabbimiz sin her nerseni raḥmet hem bilüv birlen ṣıydurdıñ

250.23 yaʿnī raḥmetiñ hem ʿilmiñ her nerseni ṣıydurdı (فاغفر للذين تابوا) bes tevbe itken ādemlerni yarlıḳaġıl

250.24 (واتبعوا سبيلك) daḫı dīn boluvıña iyergen ādemlerni yarlıḳaġıl (وقهم عذاب الجحيم) daḫı tevbe

250.25 itüp de dīn boluvıña iyergen ādemlerni ceḥīm tamuġınıñ ʿaẕābından ṣaḳlaġıl diyü (ربنا وأدخلهم جنات

250.26 عدن التي وعدتهم) daḫı eytürler ey rabbimiz ol ṣıfatlı ādemlerni öziñ alarġa vaʿde ḳılġan ʿadn

250.27 ucmaḫlarına kirit (ومن صلح من آبائهم وأزواجهم وذرياتهم) daḫı ol ṣıfatlı müʾminlerniñ atalarından

250.28 hem ḫatunlarından hem de balalarından izgü bolġanlarunı ʿadn ucmaḫlarına kirit (إنك أنت العزيز

250.29 الحكيم) düristlikde sin her işde ğālibsün ve ḥikmet iyesisün (وقهم السيئات) daḫı ey rabbimiz ol

II / 251

251.1 kişilerni ʿaẕāblardan yā ki yavız ʿamelleriniñ cezāʾlarından ṣaḳlaġıl (ومن تق السيئات يومئذ فقد رحمته)

251.2 ve kimlernidür ḳıyāmet küninde ʿaẕāblardan yā ki yavız ʿamelleriniñ cezālarından ṣaḳlasañ bes taḥḳīḳ ol

251.3 ādemlerge raḥmet ḳıldıñ sin (وذلك هو الفوز العظيم) ve bu siniñ raḥmet ḳıluvıñ uluġ bolġan saʿādetdür

251.4 (ان الذين كفروا ينادون) düristlikde kāfir bolġan ādemler ḳıyāmet küninde nidāʾ ḳılınurlar (لمقت الله

251.5 اكبر من مقتكم انفسكم) hem alarġa eytilür allahnıñ sizge açuvı sizniñ yavızlıḳ birlen buyurġuçı

251.6 nefsinizge açuvıñızdan uluġraḳdur (اذ تدعون الى الايمان فتكفرون) şol vaḳtdaġı allahnıñ sizge açuvı

251.7 uluġraḳdur siz ol vaḳtde īmānġa ündelmiş boldıñız da bes kāfir bolur boldıñız (قالوا ربنا امتنا اثنتين)

251.8 baʿṣni inkār itüvçiler eytdiler ey rabbimiz bizni iḳi mertebe ötürdiñ yaʿnī bizni evvel ölükler itüp

251.9 yaratdıñ munıñ ṣoñında ecelimiz yitdük de yine de ölükler itüp evirdiñ (واحييتنا اثنتين) daḫı bizni iki

251.10 mertebe tirgüzdiñ birisi dünyādaġı tirüklik ikinçisi ḳıyāmet künindegi tirüklik (فاعترفنا بذنوبنا)

251.11 bes biz özimizniñ günāhlarımız birlen iḳrār ḳılduḳ (فهل الى خروج من سبيل) bes eyā bizge tamuġdan

251.12 çıġuvġa yol bar mı (ذلكم بانه اذا دعى الله وحده كفرتم) sizniñ ḥāżirde bolġan ʿaẕābıñız munıñ

251.13 sebeblidür her ḳayçan yalġız allahnı ündelmiş bolsa siz inkār itdiñiz (وَاِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا) ve eger allahġa

251.14 şerīk ḳılınsa ol şerīk ḳıluvġa uşandıñız (فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ) bes ḥükm bu künde allah içündür (اَلْعَلِىِّ

251.15 الْكَبِيرِ) ol allah bülend ve uluġ bolġuçıdur (هُوَالَّذِى يُرِيكُمْ آيَاتِهِ) ol allah şundayın allahdur sizge

251.16 tevḥīdke hem başḳa bilürge vācib bolġan nerselerge delālet ḳıla turġan āyetlerini körsetür

251.17 (وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا) daḫı sizge kökden rızḳġa sebeb bolġan nerselerni (yaġmurlarnı)

251.18 indürür (وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُنِيبُ) ve bu āyetler birlen vaʿaẓlanmas meger allahġa ḳaytḳan kişi gine vaʿaẓlanur

251.19 (فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) bes dīnni allah içün ṣāf ḳılġanıñız ḥālde allahġa duʿā ḳılıñız

251.20 (وَلَوْكَرِهَ الْكَافِرُونَ) gerçi kāfirler sizniñ iḫlāṣıñıznı mekrūh körseler de (رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ

251.21 ذُوالْعَرْشِ) ol allahnıñ dereceleri büyükdür hem ʿarş iyesidür (يُلْقِى الرُّوحَ مِنْ اَمْرِهِ) ol allah

251.22 özinin emrinden vaḥyini taşlar (عَلٰى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) ḳullarından tilegen ādemi üzerine (لِيُنْذِرَ

251.23 يَوْمَ التَّلَاقِ) cānlar ve tenler yoluḳışa turġan künden (ḳıyāmet küninden) ḳorḳutuv içün (يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ)

251.24 ol ḳıyāmet küni şundayın kündür ol künde ādemler ḳabrlerinden çıġuvçılardur (لَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ)

251.25 allah üzerine ādemlerniñ ẕātlarından ve ʿamellerinden hem ḥāllerinden hiç nerse yaşrun bolmas (لِمَنِ الْمُلْكُ

251.26 اَلْيَوْمَ) bu künde ḫocalıḳ kim içündür (لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ) ḫalḳına ġālib boluvçı bir allah içündür

251.27 allahü teʿālā ḳıyāmet küninde niçük ṣoraçaḳlıġından ve niçük cevāb bireçekliginden ḥikāyet içün bu

251.28 sözni ẕikr itdi (اليوم تجزى كل نفس بما كسبت) bu künde (ḳıyāmet küninde) her nefs kesb

II / 252

252.1 ḳılġan nersesi birlen cezālanur (لا ظلم اليوم) bu künde ẓulm ḳıluv yoḳdur (ان الله سريع الحساب)

252.2 düristlikde allahnıñ ḥesābı tiz boluvçıdur (وانذرهم يوم الآزفة) daḫı ey muḥammed ʿahm yaḳın bolġan ḳıyāmet

252.3 küninden ādemlerni ḳorḳut (اذ القلوب لدى الحناجر) ḳıyāmet küninde allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳuvdan

252.4 köñiller bolġazlar ḥużūrında bolur yaʿnī köñiller orunlarından köçüp boġazlarġa yapışurlar (كاظمين)

252.5 ḳayġu birlen ṭolġanları ḥālde ol köñiller (ما للظالمين من حميم) küfr sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılar

252.6 içün hiçbir yaḳın ādem yoḳdur (ولا شفيع يطاع) daḫı şefāʿati ḳabūl ḳılınmış ādem yoḳdur (يعلم

252.7 خائنة الأعين) ol allah közlerniñ ḫıyānet ḳıluvçısun yaʿnī şehvet birlen ḥarāmġa ḳaravçısun bilür (وما

252.8 تخفى الصدور) daḫı kökreklerniñ yaşirgen nersesin (sırların) bilür teʿālā (والله يقضى بالحق) ve allah

252.9 teʿālā ḥaḳlıḳ birlen ḥükm ḳılur (والذين يدعون من دونه لا يقضون بشىء) ve müşriklerniñ allahdan başḳa

252.10 ündegen (ʿibādet ḳılġan nerseleri hiç nerse birlen ḥükm ḳılmaslar çünki alar cānsız nerseler (ان

252.11 (الله هو السميع البصير) düristlikde allah her nerseni işitüvçi ve her nerseni de körgüçidür (أولم يسيروا)

252.12 (في الأرض) eyā mekke müşrikleri yirde seyr ḳılmadılar mı (فينظروا كيف كان عاقبة الذين كانوا من قبلهم)

252.13 bes özlerinden burun bolġan peyġamberlerini yalġanġa tutḳan ādemlerniñ ṣoñġı ḥālleri niçük bolġanını

252.14 ḳararlar (körürler) idi (كانوا هم أشد منهم قوة) mekke kāfirlerinden burun bolġan kāfirler mekke kāfirlerinden

252.15 ḳuvvet yüzinden ḳatıraḳ boldılar (وآثارا في الأرض) daḫı yirde es̱erler yüzinden köprek boldılar yaʿnī yirde

252.16 büyük ḳalʿa ve uluġ şehrler binā ḳıldılar (فأخذهم الله بذنوبهم) bes alarnı allah günāhları sebebli ʿaẕāb

252.17 birlen tutdı şunıñ kibi mekke kāfirlerini de ʿaẕāb birlen tutar (وما كان لهم من الله من واق) daḫı alar içün allahnıñ

252.18 ʿaẕābından ṣaḳlaġuçı bolmadı (ذلك) bu ötken ümmetlerni ʿaẕāb birlen tutuv (بأنهم كانت تأتيهم رسلهم بالبينات)

252.19 oşbunıñ sebeblidür düristlikde ol ötken ümmetlerge peyġamberleri ẓāhir muʿcizeler birlen kilür boldılar (فكفروا) bes

252.20 ol ümmetler ol peyġamberlerni inkār itdiler (فأخذهم الله) bes alarnı allah ʿaẕab birlen tutdı (إنه

252.21 قوي شديد العقاب) düristlikde ol allahnıñ tilegen nersesine ġāyet küç yitüv birlen küçi yitküçidür

252.22 hem ʿaẕābı ḳatı bolġuçıdur (ولقد أرسلنا موسى بآياتنا) ve taḥḳīḳ biz mūsā ʿahmnı muʿcize birlen yiberdük

252.23 (وسلطان مبين) daḫı ẓāhir bolġan delīl birlen yiberdük (إلى فرعون وهامان وقارون) firʿvunge hem anıñ

252.24 vezīri hāmānge hem ḳārūnġa (فقالوا ساحر كذاب) bes bular mūsā ʿahmnı siḥrçi hem yalġançı

252.25 didiler (فلما جاءهم بالحق من عندنا) bes mūsā ʿahm bizniñ ḥużūrımızdan ḥaḳnı kitürgen zamānda (قالوا

252.26 (اقتلوا ابناء الذين آمنوا معه) firʿavun hem ḳavmi eytdiler mūsā ʿahm birlen birge īmān kitürgen ādemlerniñ

252.27 balalarunı evveldegi kibi yine de öltüriñiz diyü (واستحيوا نساءهم) daḫı ḳız balalarunı tirük ḳalduriñız

252.28 diyü (وما كيد الكافرين الا في ضلال) kāfirlerniñ mekri tügildür meger żāʾiʿ boluvdadur (وقال فرعون ذروني

II / 253

253.1 (اقتل موسى) daḫı firʿavun ḳavmine eytdi mini iḫtiyārıma ḳoyıñız mūsā ʿahmnı öltüremün diyü ḳıbṭiler

253.2 firʿavunnı mūsā ʿahmnı öltürüvden ṭıyalar idi ve siñe mūsādan ḳorḳarġa tiyüş tügil çünki ol

253.3 siḥrçi diyü eger sin anı öltürseñ mūsānıñ ḳavmi firʿavun delīl birlen ḳarşı turuvdan ʿāciz

253.4 bolduḳından öltürdi diyürler idi firʿavun az ġına sebeb içün ḳan tökse de ḥażret-i mūsānıñ peyġamber

253.5 idükni şiksiz bildükinden yā ki öltürüv müyesser bolmas diyü ẓann ḳılduḳından ḥażret-i mūsanı öltürürge

253.6 batırçılıḳ ḳıla almadı (وليدع ربه) mūsā ʿahm rabbisine duʿā ḳılsun minim öltürüvimden rabbisiniñ ṭıyuvını

253.7 tilep (اني اخاف ان يبدل دينكم) eger mūsā ʿahmnı öltürmesem düristlikde min mūsā ʿahmnıñ sizniñ dīniñizni

253.8 almaşduruvından ḳorḳamun (او ان يظهر في الارض الفساد) yā ki yirde dīnġizni boza turġan nerseni

253.9 ẓāhir ḳıluvından ḳorḳamun (وقال موسى) firʿavunnıñ bu sözini işitkenniñ ṣoñında mūsā ʿahm ḳavmine

253.10 eytdi (إني عذت بربي وربكم) düristlikde min özimniñ hem sizniñ rabbiñizge şıyındım (من كل متكبر)

253.11 (لا يؤمن بيوم الحساب) ḥesāb (ḳıyāmet) künine īmān kitürmegen her bir uluġlanuvçı ādemden

253.12 (وقال رجل مؤمن من آل فرعون) daḫı firʿavunnıñ yaḳunlarından bir īmān kitürüvçi ir

253.13 eytdi (يكتم ايمانه) ol ir īmānnı yaşıradur idi bu ir ḳıbṭīlerden birisi bola yā ki

253.14 firʿavunlerden īmānnı yaşıra turġan bir ir eytdi maʿnāsında bu vaḳt bu ir isrāʾīlī bola

253.15 (أتقتلون رجلا أن يقول ربي الله) eyā siz rabbim yalġız bir allah digenliki içün irni öltüresiz mi

253.16 (وقد جاءكم بالبينات) ve taḥḳīḳ ol ir sizge öziniñ rast peyġamber idükine delālet ḳıla

253.17 turġan muʿcizeler ve köp delīller kitürdi (من ربكم) sizniñ rabbiñizden (وإن يك كاذبا فعليه كذبه)

253.18 ve eger ol ir yalġançı bolsa bes yalġanlavınıñ żararı özine bolur (وإن يك صادقا) ve eger ol ir

253.19 daʿvāsında rast bolsa (يصبكم بعض الذي يعدكم) iñ azı sizge anıñ vaʿīd ḳılġan nerseleriniñ

253.20 baʿżısı irişür (إن الله لا يهدي من هو مسرف كذاب) düristlikde allah (teʿālā) isrāf ḳıluvçı yalġançını

253.21 ḥaḳlıḳġa köndürmes bes eger mūsā isrāf ḳıluvçı ve yalġançı bolsa idi allah anı bu muʿcizelerge köndürmes

253.22 ve anı bu muʿcizeler birlen ḳutulmas idi yā ki allah rüsvāy ve helāk ḳılġan irni öltürüvde ni maʿnā bar çünki eger

253.23 mūsā yalġançı bolsa allahnıñ rüsvāy ḳılġan ḳulı bola maʿnāsında (يا قوم لكم الملك اليوم ظاهرين في الأرض)

253.24 ey ḳavmim mıṣır yirinde üstün ve bülend bolġanıñız ḥālde bu künde ḫocalıḳ sizge (فمن ينصرنا من بأس الله إن جاءنا)

253.25 bes eger bizge allahnıñ ʿaẕābı kilse allahnıñ ʿaẕābından ḳutuluvġa bizge kim yardem birür bes ey ḳavmim işiñizni

253.26 bozmañız mūsā (ʿahm)nı ötürüv sebebli allahnıñ ʿaẕābına kirişmeñiz çünki bizge allahnıñ ʿaẕābı kilse ol

253.27 ʿaẕābnı hiç kim ṭıya almas (قال فرعون ما أريكم إلا ما أرى) firʿavun eytdi ey ḳavmim min sizge işāret

253.28 yā ki meşveret ḳılmaym meger özim işāret ḳılġan nerseni işāret (meşveret) ḳılam yaʿnī mūsā (ʿahm)nı

II / 254

254.1 öltürüvni yaʿnī hiç nerseni ṣevāb körmeym meger mūsānı öltürüvni ṣevāb körem (وما أهديكم إلا سبيل

254.2 الرشاد) daẖı bu fikrim birlen sizni köndürmeym meger toġrılıḳ yolına köndürem (وقال الذي آمن يا قوم) daẖı

254.3 firʿavunnıñ yaḳınlarından īmān kitürgen ādem eytdi ey ḳavmim (إني أخاف عليكم مثل يوم الأحزاب) düristlikde

254.4 min sizniñ üzeriñizge ötkendegi ümmetlerniñ künleriniñ vāḳıʿalarınıñ meselinıñ irişüvinden ḳorḳamun (مثل

254.5 دأب قوم نوح وعاد وثمود) nūḥ daẖı ʿād hem s̱emūd ḳavminiñ ʿādeti bolġan cezānıñ mes̱eliniñ irişüvinden

254.6 ḳorḳamun (والذين من بعدهم) daẖı bulardan ṣoñġı ḳavmlerniñ ʿādeti bolġan cezānıñ sizge irişüvinden ḳorḳamun

254.7 (وما الله يريد ظلما للعباد) daẖı allah bendelerge ẓulmni tilevçi tügildür bes allahü teʿālā günāhsız hiç kimni

254.8 ʿaẕāb ḳılmas ve ẓālim bolġan ādemni öç almay ḳaldurmas (ويا قوم إني أخاف عليكم يوم التناد) ve ey

254.9 ḳavmim düristlikde min sizniñ üzeriñizge ādemlerniñ baʿżısınıñ baʿżısı üzerine nidā ḳılışa turġan

254.10 küninden (ḳıyāmet küninden) ḳorḳamun (يوم تولون مدبرين) ḳıyāmet küni şundayın kündür ol künde

254.11 muvaffaḳdan tamuġ ṣarı artları birlen bolġanları ḥālde kāfirlerni döndürülmiş bolur (مالكم

254.12 من الله من عاصم) sizniñ içün ḳıyāmet küninde allahnıñ ʿaẕābından ṣaḳlaġuçı yoḳdur (ومن يضلل الله فما له

254.13 من هاد) ve kimdür ol kişini allah ḥaḳḳ yoldan azdursa ol kişini ḥaḳḳ yolġa köndürüvçi yoḳdur

254.14 (ولقد جاءكم يوسف من قبل بالبينات) ve taḥḳīḳ sizge mūsā ʿahmdan ilk muʿcizeler birlen yūsuf ʿahm

254.15 kildi (فما زلتم في شك) bes siz hemīşe şikde boldıñız (مما جاءكم به) yūsuf ʿahmnıñ sizge kitürgen

254.16 nersesinden (dīninden) bu yūsufdan yaʿḳūb ʿahm oġlı yūsuf ʿahm murād yā ki yaʿḳūb ʿahmnıñ oġlı

254.17 yūsuf ʿahmnıñ oġlı ibrāhīmniñ oġlı yūsuf murād (حتى اذا هلك قلتم) yūsuf ʿahm ölgenniñ

254.18 ṣoñında siz eytdiñiz (لن يبعث الله من بعده رسولا) yūsuf ʿahm ṣoñından allah ikinçi peyġamberni yibermes

254.19 diyü (كذلك يضل الله من هو مسرف مرتاب) oşandaḳ yaʿnī bu azduruv kibi allah isrāf ve şik

254.20 ḳıluvçını azdurur (الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان اتاهم) şundayın ādemler allahnıñ āyetlerinde

254.21 özlerine kilgen delīlden başḳa ḳıçḳuruşurlar (كبر مقتا عند الله) allah ḥużūrında bu ḳıçḳuruşuv açuv

254.22 yüzinden uluġ boldı (وعند الذين آمنوا) daḫı īmān kitürgen ādemler ḥużūrında açuv yüzinden uluġ

254.23 boldı (كذلك يطبع الله) oşandaḳ yaʿnī bu azduruv kibi allah mührler (على كل قلب متكبر جبار) her bir

254.24 cebr ḳıluvçı tekebbürlik ḳıluvçı ādemniñ köñli üzerine (وقال فرعون يا هامان ابن لي صرحا) firʿavun

254.25 vezīri hāmānġa eytdi ey hāmān minim içün büyük serāy binā ḳıl (لَعَلِّىٓ أَبْلُغُ

254.26 ٱلْأَسْبَٰبَ) şāyed min yollarġa irişürmün (أَسْبَٰبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ) köklerge irişdüre turġan yollarġa (فَأَطَّلِعَ

254.27 إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ) bes min mūsānıñ maʿbūdına tüşünürmün (وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ كَٰذِبًا) daḫı düristlikde min mūsā ʿahmnı

254.28 yalġançı dip gümān ḳılamun (وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ) ve bu ziynetlev kibi firʿavunge yavız ʿameli

II / 255

255.1 ziynetli ḳılındı (وَصُدَّ عَنِ ٱلسَّبِيلِ) ve firʿavnnı ḥaḳlıḳ yolından ṭıyıldı (وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِى تَبَابٍ)

255.2 ve firʿavunnıñ mekri tügildür meger żarar itüvdedür (وَقَالَ ٱلَّذِىٓ ءَامَنَ) daḫı firʿavunnıñ yaḳınlarından

255.3 īmān kitürgen ādem eytdi (يَٰقَوْمِ ٱتَّبِعُونِ) ey ḳavmim miñe iyeriñiz (أَهْدِكُمْ سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ) sizni toġrılıḳ

255.4 ve ḥaḳlıḳ yolına köndürürmün yaʿnī sizge toġrılıḳġa köndürüvçi yolnı körsetürmün (يَٰقَوْمِ إِنَّمَا هَٰذِهِ

255.5 ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا مَتَٰعٌ) ey ḳavmim ançaḳ bu dünyā tirükliki az fāʾidelene turġan nersedür (وَإِنَّ ٱلْءَاخِرَةَ هِىَ دَارُ

255.6 ٱلْقَرَارِ) daḫı düristlikde āḫiret mengülik turaçaḳ yurṭdur (مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا

255.7 مِثْلَهَا) bir kişi yavız ʿamel ḳılsa ol kişige cezāʾ birilmes meger yavız ʿamelniñ mes̱eli birlen gine cezāʾ

255.8 birilür (وَمَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ) ve bir kişi izgü ʿamel ḳılsa kirek ol izgü

255.9 ʿamel ḳıluvçı ir ve kirek ḫatun bolsun (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) ḥālbūkim ol izgü ʿamel ḳıluvçı īmān kitürüvçi

255.10 ādem bolsa (فأولئك يدخلون الجنة) bes müʾmin bolup da ʿizgü ʿamel ḳılġan ādemler ucmaḫḳa kirürler

255.11 (يرزقون فيها بغير حساب) ve ol cennetde ḥesābdan başḳa rızḳlanmış bolurlar (ويا قوم ما لى ادعوكم)

255.12 (الى النجوة) ve ey ḳavmim ni boldı miñe min sizni ʿaẕābdan ḳutuluvġa ündeyim (وتدعوننى الى النار) ve siz

255.13 mini tamuġ oṭına ündeysiz (تدعوننى لاكفر بالله) siz mini allahġa kāfir boluvıma ündeysiz (واشرك به

255.14 ماليس لى به علم) daḫı minim içün bilüv bolmaġan nerseni allahġa şerīk ḳıluvıma ündeysiz (وانا ادعوكم

255.15 الى العزيز الغفار) ve ḥālbūkim min sizni günāhlarnı yarlıḳaġuçı ve her işde ġālib boluvçı allah üzerine

255.16 ündeym (لا جرم انما تدعوننى اليه) şiksiz ḥaḳḳ boldı sizniñ anıñ ʿibādetine mini ündegen nerseleriñiz

255.17 (ṣanemleriñiz) (ليس له دعوة فى الدنيا ولا فى الآخرة) ol sizniñ ʿibādetine ündegen nerseleriñiz içün dünyāda

255.18 hem āḫiretde özleriniñ ʿibādetlerine ündev yoḳdur çünki alar cānsızlardur maʿbūd boluvnı tilegen

255.19 nerse alarda yoḳdur (وان مردنا الى الله) daḫı şiksiz ḥaḳḳ boldı düristlikde bizniñ ḳaytuvımız allahġadur

255.20 (وان المسرفين هم اصحاب النار) daḫı düristlikde azġunlıḳda isrāf ḳıluvçılar oṭ iyeleridür

255.21 (فستذكرون ما اقول لكم) minim sizge eytken nersemni (ḥaḳḳ sözlerimni) ʿaẕābnı kördükiñiz de elbette

255.22 isiñizge tüşürürsiz (وافوض امرى الى الله) daḫı min işimni allahġa tapşıramun (ان الله بصير بالعباد)

255.23 düristlikde allahü teʿālā bendelerni körgüçidür (فوقاه الله سيئات ما مكروا) bes firʿavunnıñ yaḳınlarından

255.24 īmān kitürgen ādemni allah firʿavunlarnıñ mekrleriniñ yavızlarından yaʿnī ḳatı mekrlerinden ṣakladı

255.25 (وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ) daḫı firʿavunnı hem ḳavmini ʿaẕābnıñ yavızı çulġap aldı ehlüʿl-sünnet

255.26 ve el-cemāʿatniñ ʿaẕāb-ı ḳabrini is̱bātke istidlāl ḳılġan āyetleri ẕikr ḳılınaçaḳ āyetdür (النَّارُ يُعْرَضُونَ

255.27 عَلَيْهَا) otḳa firʿavunnı hem ḳavmini ʿarż ḳılınur yaʿnī firʿavunlarnı oṭ üzerinde yandurulmış bolur

255.28 (غُدُوًّا وَعَشِيًّا) irtede ve kiçde elbette mundan dünyā yurṭındaġı ʿaẕāb murād bes bu āyet birlen s̱ābit

II / 256

256.1 boldı dünyā yurṭında al firʿavunnıñ ʿaẕāb ḳılınuvı (وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ) daḫı

256.2 ḳıyāmet ḳāʾim bolġan künde feriştelerge eytilür al firʿavunnı dünyā ʿaẕābından ḳatıraḳ bolġan ʿaẕābke kiritiñiz

256.3 diyü (yaʿnī cehennem ʿaẕābına) elbette bu iki ʿaẕāb arasında başḳalıḳ s̱ābit boldı al firʿavunnıñ dünyāda ʿaẕāb

256.4 ḳılınuvları elbette ḫuṣūsī ẕātleri içün tügil belki peyġamber sözine iṭāʿat ḳılmay günāhlı olduḳları içün

256.5 bes kāfirlerniñ her birisiniñ ḳabrde ʿaẕāb ḳılınuvı s̱ābit bola ammā günāhlı müʾminler ḥaḳında ḳabr ʿaẕābı boluv āyetden

256.6 çıḳmay likin ḥadīs̱lerden biline müʾminlerge de ḳabr ʿaẕābı bolur (وَإِذْ يَتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ) ve ey muḥammed (ʿahm)

256.7 kāfirlerniñ tamuġda daʿvālaşḳan (ḳıçḳuruşḳan) vaḳtlarnı isiñe tüşür (فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا)

256.8 bes dünyāda żaʿīf bolġan kāfirler uluġlanup birgen kāfirlerge eytilür (إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا) düristlikde

256.9 biz dünyāda sizge iyergüçi bolduḳ (فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ) bes eyā siz bizden otdan bir ülüş

256.10 ʿaẕābnı yibergüçiler misiz (قال الذين استكبروا) dünyāda uluġlanup yürügen kāfirler żaʿīflerge eytürler

256.11 (انا كل فيها) düristlikde siz ve bizniñ hemmemiz otdadur bes biz niçük sizden ot ʿaẕābını yibereyik diyü

256.12 (ان الله قد حكم بين العباد) düristlikde allah taḥḳīḳ bendeler arasında ḥükm itdi ucmaḫḳa tiyüşli

256.13 ādemni ucmaḫḳa kiritdi tamuġġa tiyüşli ādemni tamuġġa kiritdi (وقال الذين فى النار لخزنة جهنم)

256.14 daḫı tamuġda bolġan ādemler cehennem ṣaḳçısına eytdiler (ادعوا ربكم يخفف عنا يوما من العذاب) bizniñ

256.15 içün rabbiñizge duʿā ḳılıñız bizden rabbiñiz bir kün ḳadarlı ʿaẕābdan bir az nerseni ciñil ḳılsun diyü (قالوا)

256.16 (اولم تك تاتيكم رسلكم بالبينات) cehennem ṣaḳçıları eytürler eyā sizge muʿcizeler birlen peyġamberleriñiz

256.17 kilmedi mü diyü (قالوا بلى) cehennemdegi ādemler (kāfirler) eytürler belī kildi diyü (قالوا فادعوا) bes cehennem

256.18 ṣaḳçıları eytürler öziñiz ʿaẕābını ciñil ḳıluvnı ṣorap duʿā ḳılıñız bizge sizniñ kibi yavızlar içün

256.19 ṣorarġa izn yoḳ diyü (وما دعاء الكافرين الا فى ضلال) ve kāfirlerniñ duʿāsı tügildür meger żāʾiʿ boluvdadur

256.20 (انا لننصر رسلنا والذين آمنوا) düristlikde biz peyġamberlerimizge hem de peyġamberlerge īmān kitürgen ādemlerge

256.21 delīl birlen ve maḳṣūdlarına irişüv birlen yardem birürmiz (فى الحيوة الدنيا ويوم يقوم الاشهاد) dünyā tirükliginde

256.22 daḫı şāhidler ḳāʾim bolġan künde yaʿnī ḳıyāmet küninde (يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم) ḳıyāmet küni şundayın

256.23 kündür ol künde ẓālimlerge ʿöẕrleri fāʾide birmes (ولهم اللعنة ولهم سوء الدار) daḫı ol ẓālimlerge

256.24 laʿnet bolur hem alarġa yurtnıñ yavızı (cehennem) bolur (ولقد آتينا موسى الهدى) ve taḥḳīḳ biz mūsā

256.25 (ʿahm)ġa anıñ birlen dīnge könüle turġan nerselerni (muʿcizelerni ve şerīʿatlerni) birdük (واورثنا بنى

256.26 اسرائيل الكتاب) daḫı biz mūsā ṣoñından tevrāt kitābnı isrāʾīl balalarına ḳaldurduḳ (هدى وذكرى

256.27 لاولى الالباب) ṣāf ʿaḳl iyelerini ol kitāb ḥaḳlıḳġa köndürüvçi hem vaʿaẓ ḳıluvçı bolġanı ḥālde (فاصبر

256.28 ان وعد الله حق) bes ey muḥammed (ʿahm) müşriklerniñ revcitüvine ṣabr ḳıl düristlikde allahnıñ yardem birlen vaʿdesi

II / 257

257.1 ḥaḳdur (واستغفر لذنبك) daḫı günāhıñ içün yaʿnī artuġraḳ işni ḳaldurġanlıġıñ içün yarlıḳamaḳ

257.2 iste ve dīn işiñe iḳbāl ḳıl (وسبح بحمد ربك بالعشى والابكار) daḫı rabbiññiñ ḥamdi birlen kiçede hem

257.3 üyretelerde tesbīḥ eyt (ان الذين يجادلون فى آيات الله) düristlikde şundayın ādemler allahnıñ āyetlerinde

257.4 ḳıçḳuruşurlar (بغير سلطان اتاهم) özlerine kilgen delīlden başḳa (ان فى صدورهم الا كبر) allahnıñ

257.5 āyetlerinde delīlsiz ḳıçḳuruşḳan ādemlerniñ kökreklerinde yoḳdur meger tekebbürlikdür (ما هم ببالغيه) ol ḳıçḳuruşḳan

257.6 ādemler allahnıñ āyetlerini yiberüvge irişküçi tügillerdür (فاستعذ بالله) bes ey muḥammed (ʿahm) allahġa

257.7 şıyun (انه هو السميع البصير) düristlikde ol allah sizniñ sözleriñizni işitüvçidür ve işleriñizni bilüvçidür

257.8 (لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس) elbette köklerni hem yirlerni yaraṭuv ādemlerni yaraṭuvdan

257.9 uluġraḳdur (ولكن أكثر الناس لا يعلمون) ve likin ādemlerniñ köpisi munı bilmesler elbette

257.10 aṣlsız uluġ bolġan köklerni ve yirlerni evvel yaraṭuvġa ḳādir bolġan allah elbette aṣldan ikinçi

257.11 mertebe ādemni yaraṭuvġa ḳādir bola likin ādemler ifrāṭ ġafletleri ve nefs arzularına iyerüvleri içün

257.12 fikr ḳılmaylarda munı bilmeyler (وما يستوي الأعمى والبصير) daḫı ṣoḳır ādem birlen körüvçi

257.13 ādem berāber bolmas yaʿnī ġāfil ādem birlen baṣīret iyesi ādem berāber bolmas (والذين آمنوا وعملوا

257.14 الصالحات ولا المسيء) daḫı īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādem birlen yavızlıḳ ḳıluvçı

257.15 ādem berāber bolmas (قليلا ما تتذكرون) ey ādemler yā ki ey kāfirler az ġına vaʿaẓlanuv birlen vaʿaẓlanursız

257.16 (إن الساعة لآتية لا ريب فيها) düristlikde ḳıyāmet elbette kilgüçidür ol ḳıyāmetde şik yoḳdur (ولكن

257.17 أكثر الناس لا يؤمنون) ve likin ādemlerniñ köpisi ḳıyāmetke uşanmaslar (وقال ربكم ادعوني أستجب لكم)

257.18 daḫı sizniñ rabbiñiz eytdi ey müʾminler miñe ʿibādet ḳılıñız min sizniñ ʿibādetiñizni ḳabūl ḳılurmun yaʿnī

257.19 ʿibādetiñiz berāberinde s̱evāb birürmün (إن الذين يستكبرون عن عبادتي) düristlikde şundayın ādemler

257.20 minim ʿibādetimden tekebbürlik ḳılurlar (سيدخلون جهنم داخرين) ol ʿibādetden tekebbürlik ḳıluvçılar ḫor

257.21 ve rüsvāy bolġanları ḥālde cehennemge kirürler (الله الذي جعل لكم الليل) allah şundayın ẕātdur sizniñ

257.22 fāʾideñiz içün kiçni yaratdı (لتسكنوا فيه) ol kiçde ḳararlanuvıñız ve raḥatlanuvıñız içün (والنهار)

257.23 (مبصرا) daḫı kündizni yaḳturtuvçı itüp yaratdı (ان الله لذو فضل على الناس) düristlikde allah

257.24 ādemler üzerine şefḳat ve raḥmet iyesidür (ولكن اكثر الناس لا يشكرون) ve likin ādemlerniñ köpisi

257.25 bu niʿmetlerge şükr ḳılmaslar (ذلكم الله ربكم) maʿbūd boluvnı tiley turġan işlerge ḫāṣ bolġan allah

257.26 sizniñ rabbiñizdür (خالق كل شىء) ol allah her bir nerseni yaraṭuvçıdur (لا اله الا هو) ḥaḳlıḳ birlen maʿbūd bolġan

257.27 ẕāt yoḳdur meger ol allah ġınadur (فانى تؤفكون) bes niçük siz allahnıñ ʿibādetinden başḳa ʿibādet ḳıluvġa

257.28 döndürülesiz (dönesiz) (كذلك يؤفك الذين) oşandaḳ yaʿnī allahnıñ ʿibādetinden başḳaġa döndürülgen

II / 258

258.1 kibi şundayın ādemlerni ḥaḳdan döndürülür (كانوا بايات الله يجحدون) ol ādemler allahnıñ āyetlerin inkār

258.2 ḳılur boldılar (الله الذى جعل لكم الارض قرارا) allah şundayın ẕātdur birini sizniñ içün ḳararlata

258.3 turġan orun ḳıldı (والسماء بناء) daḫı kökni bite (tevbe) ḳıldı (وصوركم فاحسن صوركم) daḫı

258.4 sizni kim ṣūretledi bes ṣūretleriñizni körkem ḳıldı yaʿnī sizni toġrı bu boylı ve cünsiz tenli ve tiygiz

258.5 aʿżālı itüp yaratdı (ورزقكم من الطيبات) daḫı sizge leẕīẕ ṭaʿāmlardan rızḳlandurdı (ذلكم الله ربكم)

258.6 bu ṣıfatlı allah sizniñ rabbiñizdür (فَتَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) bes bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allah mübārek

258.7 boldı (هُوَ الْحَيُّ) ol allah ẕātından kilgen tirüklik birlen mengü tirük boldı (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) hiç ḥaḳlıḳ

258.8 birlen maʿbūd yokdur meger ol allah ġınadur (فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) bes allahġa ʿibādet ḳılıñız allah içün

258.9 dīnni ḫāliṣ ḳılġanıñız ḥālde (الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) her bir maḳṭav bütün ʿālemniñ rabbisi allahġa bolsun

258.10 digeniñiz ḥālde (قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ) ey muḥammed (ʿahm) müşriklerge eyt sin min şundayın

258.11 maʿbūdlerge ʿibādet ḳıluvımdan ṭıyılmış boldım (تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللهِ) siz ol maʿbūdlerge allahdan başḳa

258.12 ʿibādet ḳılursız (لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي) miñe rabbimden ẓāhir delīller kilgenniñ ṣoñında (وَأُمِرْتُ

258.13 أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) daḫı bütün ʿālemniñ rabbisi bolġan allahġa boy ṣunmaḳlıġım birlen buyurulmış

258.14 boldım diyü eyt (هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ) ol allah şundayın allahdur sizni (atañız ādemni) tofraḳdan

258.15 yaratdı (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) munıñ ṣoñında sizni meni ṣuvından yaratdı (ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ) munıñ ṣoñında oyuşḳan

258.16 ḳandan yaratdı (ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا) munıñ ṣoñında sizni analarıñıznıñ ḳurṣaġından yaş balalar bolġanıñız

258.17 ḥālde çıġarur (ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ) munıñ ṣoñında sizni ʿaḳlıñıznın ve teniñizniñ kemāletke irişkenine ḳadar

258.18 ḳaldurur (ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا) munıñ ṣoñında ḳart bolġanıñızġa ḳadar ḳaldurur (وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّىٰ مِنْ قَبْلُ)

258.19 daḫı sizden ḳartlıḳġa yā ki kemāletke irişmesden burun ölgeniñiz bar (وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى) daḫı

258.20 allah sizge bu işni ḳılur sizniñ dünyāda tirüklik ḳıluvıñız ve bilgüli müddetke irişüviñiz içün (وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)

258.21 daḫı bu işde bolġan ʿibretlerni ʿaḳlıñıznı ṣarf ḳılup bilüviñiz içün (هُوَ الَّذِى يُحْىِ وَيُمِيتُ) ol allah şundayın

258.22 allahdur ölüklerni tirgüzür ve tirüklerni ötürür (فَاِذَا قَضَى اَمْرًا) bes her ḳayçan bir nerseniñ boluvın tilese

258.23 (فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) bes ançaḳ ol nersege bol sin diyür bes ol nerse bolur (اَلَمْ تَرَ اِلَى)

258.24 اَلَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللهِ) ey muḥammed (ʿaleyhi'slam) eyā şundayın ādemlerge ḳaramaysun mı ol ādemler

258.25 allahnıñ āyetlerinde ḳıçḳuruşurlar (اَنَّى يُصْرَفُونَ) ol āyetlerge īmāndan niçük döndürülmiş bolalar (اَلَّذِينَ

258.26 كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ) şundayın ādemler ḳurānnı yalġanġa tutdılar (وَبِمَا) daḫı şol nerseni (başḳa

258.27 kitāblarnı yā ki vaḥyni yā ki şerīʿatlerni) yalġanġa tutdılar (اَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا) ol nerse

258.28 birlen biz resūllerimizni yiberdük (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) bes ol ādemler tiz bilürler özleriniñ yalġanġa

II / 259

259.1 tutuvlarınıñ cezāsını (اِذِ الْاَغْلَالُ فِى اَعْنَاقِهِمْ) şol vaḳtde yalġanġa tutuvlarınıñ cezāʾsını bilürler ol vaḳtde

259.2 boġavlar moyınlarında bolur (وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ فِى الْحَمِيمِ) daḫı çılbırlar birlen cehennemge ösdürülmiş

259.3 bolurlar (ثُمَّ فِى النَّارِ يُسْجَرُونَ) munıñ ṣoñında oṭda yaḳdurılmış bolurlar (ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ) munıñ ṣoñında alarġa eytilür

259.4 (أينما كنتم تشركون من دون الله) allahdan başḳa allahġa ʿibādetde şerīk ḳılġan nerseleriñiz (maʿbūdlarıñız) ḳayda

259.5 diyü (قالوا ضلّوا عنّا) bu allahnıñ kitāblarunı yalġanġa tutḳan kāfirler eytürler maʿbūdlarımız bizden ġayb boldılar

259.6 diyü (بل لم نكن ندعو من قبل شيئا) belki mundan burun hiç nersege ʿibādet ḳılmaġanımız iken yaʿnī bizge

259.7 ḥāżir bilindi biz maʿbūdlarımızga ʿibādet ḳıluvımız birlen hiç nersege ʿibādet ḳılġan tügilmiz iken çünki

259.8 bizniñ maʿbūdlarımız iʿtibārlı şey (nerse) tügiller iken (كذلك يضل الله الكافرين) bu kitāblarnı

259.9 yalġanġa tutuvçılarnı azdurġan kibi allahü teʿālā kāfirlerni azdurur (ذلكم) sizni bu azduruv (بما كنتم

259.10 تفرحون في الأرض بغير الحق) ḥaḳsız yirde tekebbürlük ḳıluvıñız sebeblidür (وبما كنتم تمرحون) daḫı şādlıḳda

259.11 kiñeyüp yürüviñizdür (أدخلوا أبواب جهنم خالدين فيها) cehennemde mengü ḳalġanıñız ḥālde cehennemniñ

259.12 işeklerine kiriñiz diyü eytilür (فبئس مثوى المتكبرين) bes tekebbürlik ḳıluvçılarnıñ ornı bolġan

259.13 cehennem ni yavız boldı (فاصبر إن وعد الله حق) bes ey muḥammed ʿahm kāfirlerniñ rencitüvine ṣabr ḳıl

259.14 düristlikde allahnıñ kāfirlerni helāk itüv birlen vaʿdesi ḥaḳdur ve şiksiz bolaçaḳdur (فإما نرينك بعض

259.15 الذي نعدهم) bes eger siñe kāfirlerge vaʿde ḳılġan nersemiz (ʿaẕābımız)nıñ baʿżısını körsetsek bik

259.16 ḫūb bolur (أو نتوفينك فإلينا يرجعون) yā ki siniñ kāfirlerge vaʿde ḳılınġan ʿaẕābınıñ baʿżısını

259.17 körmesiñden ilk cānıñnı alsaḳ bes ol kāfirler ḳıyāmet küninde bizge ḳaytarılmış bolur şol vaḳtde

259.18 körürsün biz alarnı ḳatı ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳılurmız yā ki maʿnāsı kirek biz ol kāfirlerni siniñ

259.19 tirük vaḳtiñde ʿaẕāb ḳılayıḳ ve kirek ḳılmayıḳ barı bir ḳıyāmet küninde bizge ḳaytaçaḳlar alarnı biz ḳıyāmet

259.20 küninde ḳatı ʿaẕāb birlen ʿaẕāb ḳılurmız maʿnāsında (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ) ve taḥḳīḳ

259.21 biz ey muḥammed (ʿaleyhi'S-selām) minden burun dīn üyretür içün ilçiler (peyġamberler) yiberdük

259.22 (مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ) ol peyġamberlerden siñe beyān ḳılġanlarımız da bardur (وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ

259.23 عَلَيْكَ) daḫı ol peyġamberlerden siñe beyān ḳılmaġanlarımız da bardur bes bu āyetden peyġamberlerniñ

259.24 ṣanı yaḳına maʿlūm tügil idüki bilinedür (وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ) daḫı resūl içün

259.25 muʿcizeni kitürüv mümkin bolmadı (إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ) meger allahnıñ iẕni birlen gine kitürüv mümkin boldı çünki

259.26 muʿcize kesbi tügil belki maḥż-ı allahnıñ bir niʿmeti tiledüki ādemine gine birür anı kesb birlen tapuv mümkin

259.27 bolmas (فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ) bes her ḳayçan allahnıñ dünyāda yā ki āḫiretde ʿaẕāb birlen emri

259.28 kilse ḥaḳlıḳ birlen (yaʿnī ḥaḳlıḳda bolġan ādemni ʿaẕābdan ḳutḳaruv birlen ve bāṭıllıḳda bolġan ādemni

259.29 ʿaẕāb ḳıluv birlen) ḥükm ḳılınur (وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ) ve bu vaḳtde bāṭıllıḳda bolġan ādemler özlerine

II / 260

260.1 żarar iterler (اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ) allah şundayın ẕātdur sizniñ fāʾideñiz içün dört

260.2 ayaḳlı ḥayvānlar yaratdı (لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ) ol dört ayaḳlı ḥayvānlardan baʿżısına

260.3 aṭlanuvıñız içün daḫı ol dört ayaḳlı ḥayvānlarnıñ baʿżısından aşarsız çünki dört ayaḳlı

260.4 ḥayvānlardan faḳat aşala turġanları da bardur ṣarıḳ ve kice kibiler hem dört ayaḳlı ḥayvānlardan aşala da

260.5 ve aṭlanula da turġanları bardur teve ṣıġır kibiler (لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ) ve sizniñ içün dört ayaḳlı

260.6 ḥayvānlar da başḳa fāʾideler de bardur sütleri ve cünleri kibi (وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ) daḫı

260.7 ol dört ayaḳlı ḥayvānlar üzerinde kökrekleriñizde bolġan muḥtāc nerseleriñizge irişüviñiz içün

260.8 yaratdı yaʿnī yükleriñizni ṣalup bir şehrden ikinçi şehrge sefer ḳıluvıñız içün (وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ

260.9 تُحْمَلُونَ) daḫı siz dört ayaḳlı ḥayvān daḫı kimeler üzerinde yüklenmiş bolursız (وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ)

260.10 daḫı allah sizge özinin ḳudretiniñ ve raḥmetiniñ kemāline delālet ḳıla turġan āyetlerni körsetür (فَأَيَّ

260.11 آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ) bes allahnıñ āyetlerinden ḳayusını inkār itersiz yaʿnī bu āyetler ẓāhir bolduḳı içün

260.12 inkār ḳılurġa yol yoḳ (أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ) eyā mekke kāfirleri yirde seyr ḳılmadılar mu (فَيَنْظُرُوا كَيْفَ

260.13 كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) bes eger seyr ḳılsalar özlerinden burun bolġan yavız ḳavmlerniñ ṣoñġı ḥālleri

260.14 niçük boldı şuñar ḳararlar idi (كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ) mekke kāfirlerinden burun bolġan kāfirler bulardan

260.15 köprek boldılar (وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ) daḫı alar ḳuvvet yüzinden ḳatıraḳ ve yirde bolġan eserler

260.16 (binālar hünerler) yüzinden ḳatıraḳ boldılar (فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) bes mekke kāfirlerinden

260.17 burun bolġan kāfirlerden kesb ḳılġan nerseleri allahnıñ ʿaẕābını yibermedi (فلما جاءتهم رسلهم

260.18 بالبينات) bes mekke kāfirlerinden burun kāfirlerge ẓāhir muʿcizeler birlen peyġamberleri kilgen zamānda (فرحوا

260.19 بما عندهم من العلم) özleriniñ ḥużūrında bolġan nerse (ʿilm) birlen şādlandılar yaʿnī özleriniñ

260.20 bāṭıl iʿtiḳādları birlen peyġamberlerniñ ʿilmini ḫorġa ṣaydılar (وحاق بهم ما كانوا به يستهزئون) daḫı

260.21 ol kāfirlerni ḫorlaġan nerseleriniñ (nādānlıḳlarınıñ) cezāʾsı çulġap aldı (فلما رأوا بأسنا)

260.22 bes ol kāfirler bizniñ ʿaẕābımıznı körgenleri zamānda (قالوا آمنا بالله وحده) yalġız bolġan allahġa īmān

260.23 kitürdük diyü eytdiler (وكفرنا بما كنا به مشركين) daḫı anıñ birlen allahġa şirket ḳılġan nersemizni

260.24 (ṣanemlarnı) inkār ḳılduḳ didiler (فلم يك ينفعهم ايمانهم لما رأوا بأسنا) bes bizniñ ʿaẕābımıznı körgen

260.25 vaḳtde kitürgen īmānları özlerine fāʾide birmedi çünki ol vaḳtdaġı īmān maḳbūl tügil (سنت الله التي

260.26 قد خلت في عباده) allah bu işni bendelerinde ötken senet ḳıldı yaʿnī ʿaẕābnı körgende kitürgen īmānnıñ

260.27 maḳbūl bolmavı allahnıñ ötken ʿādeti boldı (وخسر هنالك الكافرون) ve ʿaẕābnı körgen vaḳtde kāfirler

260.28 özlerine żarar itdiler ve ḫarāb boldılar (müʾmin sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

II / 261

261.1 “ḳırḳ birinçi sūre fuṣṣulet sūresi mekkede ingen illi dört āyet

261.2 bism’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

261.3 (حم) sūre ismi yā ki allah birlen resūli arasında bir sır (تنزيل من الرحمن الرحيم) dünyā ve āḫiretde raḥmet

261.4 ḳıluvçı allahdan indürülmişdür bu ḳurān (sūre) (كتاب فصلت آياته) āyetleri lafẓı hem maʿnāsı iʿtibārı

261.5 birlen ayrılmış kitābdur bu ḳurān (قرآنا عربيا) bu kitābdan ʿarab tilinde bolġan ḳurānnı ḳaṣd ḳılamun (لقوم

261.6 يعلمون) ʿarab tilini bilgen yā ki ʿilm ve fikr iyesi bolġan ḳavm içün indürülmişdür (بشيرا ونذيرا) ol

261.7 ḳurānnı indürülüvi özi birlen ʿamel ḳıluvçılarġa süyünç birüvçi özine ḫilāflıḳ ḳıluvçılarnı ḳorḳutuvçı

261.8 bolġan ḥālde (فأعرض أكثرهم فهم لا يسمعون) bes ādemlerniñ köpisi ḳurānnı ḳabūl itüvden yüz döndürdi

261.9 bes alar ḳurānnı oylav ve iṭāʿat ḳıluv işitüvi birlen işitmesler (وقالوا قلوبنا في أكنة مما تدعونا إليه)

261.10 daḫı ḳurānnı ḳabūl itüvden yüz döndürgen ādemler eytdiler bizlerniñ köñillerimiz siniñ anıñ üzerine ündegen

261.11 nerseñden (ḳurāndan) perdeler içindedür (وفي آذاننا وقر) daḫı bizniñ ḳulaḳlarımızda aġırlıḳ (çoḳraḳlıḳ)

261.12 bardur (ومن بيننا وبينك حجاب) daḫı bizniñ birlen siniñ (muḥammed ʿahm) arañda perde bardur ol perde aramızda

261.13 dostlıḳdan bizni ṭıyar (فاعمل إننا عاملون) bes sin öz dīniñde ʿamel ḳıl düristlikde biz öz

261.14 dīnimizde ʿamel ḳıluvçılarmız (قل إنما أنا بشر مثلكم) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt ançaḳ

261.15 min sizniñ kibi ādem min ferişte yā ki cin tügilmün min sizni ʿaḳldan yıraḳ bolġan nersege ündemeym

261.16 belki tevḥīd (allahnı birlev)ge hem ʿamelde toġrı boluvġa ündeym (يوحى الي) miñe allah ṭarafından vaḥy

261.17 ḳılınadur (انما الهكم اله واحد) ançaḳ sizniñ maʿbūdıñız bir gine maʿbūddur (فاستقيموا اليه) bes işleriñizde

261.18 allahġa yönelgeniñiz ḥālde toġrı bolıñız (واستغفروه) daḫı bozuḳ iʿtiḳādlarıñızda allahdan

261.19 yarlıḳamaḳ isteñiz (وويل للمشركين) ve ni ḥasretdür allahġa şerīk ḳıluvçılar içün (الذين)

261.20 لا يؤتون الزكوة) şundayın müşriklerge ni öküncdür alar saranlıḳları hem ḫalḳġa şefḳatsızlikleri

261.21 içün zekevet birmesler saranlıḳ ve ḫalḳġa şefḳatsizlik ṣıfatlarınıñ in ḳabāḥatidür ṣāḥib beyḍāvī eyte

261.22 bu āyetde kāfirlerniñ fürūʿ birlen muḫāṭab boluvlarına delīl bardı yā ki zekevet birmeslerniñ maʿnāsı

261.23 özlerini pāklay turġan işlerni (īmān ve iṭāʿatni) ḳılmaslar maʿnāsında (وهم بالآخرة هم كافرون)

261.24 daḫı ol müşrikler āḫiret künini inkār itüvçilerdür yaʿnī müşriklerniñ zekevet birmevleri dünyānı istevge

261.25 çomuvları ve āḫiretni inkār itüvleri içündür (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات) düristlikde şundayın

261.26 ādemler īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (لهم اجر غير ممنون) īmān kitürüp de izgü ʿamel

261.27 ḳılġan ādemlerge minnet ḳılınmay turġan yā ki bitmey turġan s̱evāb bardur (قل ائنكم لتكفرون) ey

261.28 muḥammed ʿahm mekke müşriklerine eyt sin eyā siz mi inkā(r) itesiz (بالذي خلق الارض في يومين) iki kün

II / 262

262.1 miḳdārında yā ki iki nöbetde yirni yaraṭḳan allahnı beyḍāvī iyesi eyte yirden töbenlik ciheti murād

262.2 yirni iḳi kün mikdarında yaraṭuvdan murād yir içün bir müşterek bolġan aṣlını yaratdı munıñ

262.3 ṣoñında yir içün türli ṣūretler yaraṭdı şol ṣūretler birlen yir türli nevʿi bolup evrildi

262.4 diyü kāfirlerniñ allahnı inkārdan murād allahnıñ barluġını inkār tügil belki allahnıñ ẕātında hem ṣıfatlarında

262.5 ḥaḳdan bāṭılge avışuvları (beyḍāvī) (وتجعلون له اندادا) daḫı siz müşrikler allah içün ʿibādetde

262.6 şerīkler ḳılursız (ذلك رب العالمين) yirni iki kün miḳdārında yaraṭḳan allah bütün ʿālemniñ

262.7 rabbisidür (وجعل فيها رواسى من فوقها) daḫı ol allah yirde yirniñ üstünden köterüp ṭaġlar yaratdı

262.8 (وبارك فيها) daḫı ol yirde köp izgülikler birdi yaʿnī yirde türli öse turġan nerseler

262.9 ve ḥayvānlar yaratdı (وقدر فيها اقواتها فى اربعة ايام) daḫı yir ehliniñ azuḳlarunı yirde dört kün

262.10 tamāmında çikledi (سواء للسائلين) bu dört kün tigiz boluv birlen tigiz boldı şundan arṭmas da kimmes de

262.11 bu yaraṭuvlarnı altı künge boluv yirni hem yirde bolġan nerselerni yaraṭuvdan ṣoraġuçılar içündür (ثم

262.12 استوى الى السماء) munıñ ṣoñında kök ṭarafına ḳaṣd ḳıldı allah teʿa (وهى دخان) ḥālbūkim ol kök bir ḳaranġu

262.13 nerse idi (فقال لها وللارض ائتيا طوعا او كرها) bes allah kökke hem yirge eytdi boy ṣunġanıñız ḥālde

262.14 yā ki küçlengeñiz ḥālde kiliñiz yaʿnī min öziñizde yaraṭḳan teʾs̱īr (es̱er birüv) teʾs̱ir (es̱er ḳabūl itüv)

262.15 birlen kiliñiz hem minim sizde ḳoyġan nerselerimni iẓhār ḳılıñız (قالتا اتينا طائعين) kök birlen yir

262.16 ḥāl tiley birlen eytdiler boy ṣunġanımız ḥālde kildük diyü mundan maḳṣūd allahnıñ köklerde ve yirlerde

262.17 bolġan ḳudretiniñ es̱er itüvini hem kök birlen yirniñ allahnıñ ḳudretiniñ es̱erini ḳabūl itüvlerini

262.18 taṣvīr hem kök birlen yirni boy ṣunulmışnıñ emri birlen boy ṣunuvçınıñ ol emrini ḳabūl itüvine

262.19 tems̱īl (فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ) bes allahnıñ köklerni iki kün miḳdārında yidi kök itüp

262.20 yaratdı likin bu künlerden murād allah teᶜa künler diyü aṭaġan uzun müddetler çünki allah ḥużūrında kün

262.21 diyü miñ yıl ḳadar vaḳtḳa eytile yā ki andan da uzunraḳ vaḳtḳa eytile mes̱elā bir kün illi miñ yıl miḳdārına

262.22 ıṭlāḳ ḳılına niteki muñar delīl (وَإِنَّ يوما عند ربك كالف سنة مما تعدون) āyeti birlen (في يوم كان

262.23 مقداره خمسين الف سنة) āyeti (allah ᶜilm-i biᶜṣ-ṣevāb) (وَأَوْحَى فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا) daḫı allahnıñ her bir

262.24 kökde kökniñ işine vaḥy ḳıldı yaᶜnī kökni özini ıṣlāḥ ḳıla turġan nersege yükledi hem kökke ḫāṣ

262.25 ḳābiliyyet birdi yā ki ehline emrleri birlen vaḥy ḳıldı maᶜnāsında (وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ) daḫı

262.26 biz yirge yaḳın bolġan kökni yuldızlar birlen ziynetledük (وَحِفْظًا) daḫı köklerni kāmil ṣaḳlav birlen

262.27 ṣaḳladuḳ (ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ) bu ẕikr ḳılınġan allahnıñ işleri ḳudretde hem ᶜilmde kāmil bolġan

262.28 allahnıñ taḳdīridür (فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً) bes eger bu beyān ṣoñında da mekke kāfirleri

262.29 īmāndan yüz döndürseler bes ey muḥammed (ᶜahm) alarġa eyt sin min sizni yaşin kibi ḳatı ᶜaẕāt

II / 263

263.1 birlen ḳorḳuṭamun (مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ) ᶜād hem s̱emūd ḳavminiñ yaşin kibi bolġan ḳatı ᶜaẕābları

263.2 şiklli bolġan ʿaẕāb birlen diyü (إذ جاءتهم الرسل من بين أيديهم ومن خلفهم) ʿād birlen s̱emūd ḳavminiñ ḳatı

263.3 ʿaẕābları bularġa allarından daḫı arṭlarından resūller kilgen ḥālde boldı (ألا تعبدوا الا الله) siz

263.4 ʿibādet ḳılmañız meger allahġa ġına ʿibādet ḳılıñız didiler ol resūller (قالوا لو شاء ربنا) ʿād birlen s̱emūd

263.5 ḳavmi eytdiler eger rabbimiz peyġamberler yiberüvni tilese idi (لأنزل ملائكة) peyġamberler itüp ferişteler indürür

263.6 idi (فانا بما أرسلتم به كافرون) bes düristlikde biz zuʿmıñız anıñ birlen yiberildük digen nerseñizni

263.7 inkār ḳıluvçılarımız çünki siz de bizniñ kibi ādem sizniñ bizden artuḳ yiriñiz yoḳ (فأما عاد فاستكبروا)

263.8 في الأرض بغير الحق) bes ammā ʿād ḳavmi yirde ḥaḳsız tekebbürlendiler (وقالوا من أشد منا قوة) daḫı bizden ḳuvvet

263.9 yüzinden kim ḳatıraḳ didiler (أولم يروا) eyā ʿād ḳavmi bilmediler mi (أن الله الذى خلقهم) düristlikde ʿād

263.10 ḳavmini yaratḳan allah (هو أشد منهم قوة) ol allah ʿād ḳavminden ḳuvvet yüzinden ḳatıraḳdur yaʿnī ḳuvvetlirekdür

263.11 (وكانوا بآياتنا يجحدون) ve ʿād ḳavmi bile turġan āyetlerimizni inkār ḳılur boldılar (فأرسلنا عليهم ريحا)

263.12 صرصرا) bes biz ʿād ḳavmine ṣalḳunlıġı birlen helāk ḳıla turġan bik ṣalḳun cil yiberdük (فى أيام)

263.13 نحسات) mübārek bolmaġan künlerde (şevvāl ayınıñ ṣoñġı çeharşenbe küninden ikinçi çeharşenbe künine

263.14 ḳadar ve her bir ḳavminiñ ʿaẕābı çehārşenbe kün bolġan digenler) (لنذيقهم عذاب الخزى فى الحيوة الدنيا)

263.15 bu ṣalḳun cilni yiberüvimiz dünyā tirükliginde ʿād ḳavmine rüsvālıḳ ʿaẕābnı tatutmaḳlıġımız içün (وَلَعَذَابُ

263.16 الْآخِرَةِ أَخْزَى) ve elbette āḫiret ʿaẕābı bigrek rüsvāy ḳıluvçıdur (وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ) daḫı ol ʿād ḳavmi

263.17 ʿaẕābnı yiberilüv birlen yardem ḳılmaslar (وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ) ammā s̱emūd ḳavmi alarġa ḥaḳlıḳġa köndürüv yollarnı

263.18 körsetdük (فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى) bes alar ḥaḳlıḳġa köndürülüv üzerine ṣoḳırlıḳnı (azġunlıḳnı)

263.19 iḫtiyār ḳıldılar (فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ) bes s̱emūdlerni ḫorlav iyesi bolġan ʿaẕābnıñ yaşini

263.20 tutdı yaʿnī alarġa kökden ʿaẕāb indürdi de küllisini helāk itdi (بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) s̱emūd ḳavmininñ kesb

263.21 ḳılġan nerseleri (azġunlıḳnı iḫtiyār ḳıluvları) sebebli (وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ) daḫı ʿād ḳavminden şundayın

263.22 ādemlerni helāketden ḳutḳarduḳ (آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ) ol ādemler īmān kitürdiler daḫı bu ʿaẕābdan ḳorḳar

263.23 boldılar yaʿnī allahdan ḳorḳdılar (وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ) ve ey muḥammed (ʿahm) şol künni isiñe

263.24 tüşür ol künde allahnıñ düşmānları tamuġ ṣarı ḳobarılmış bolurlar (فَهُمْ يُوزَعُونَ) bes ol allahnıñ

263.25 düşmānlarını taralmasunlar içün ḥabs ḳılınur yaʿnī cıyulup bitkençe bir yirde toḳtalınur (حَتَّى إِذَا مَا

263.26 جَاءُوهَا) her ḳayçan tamuġġa kilseler (شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ) ol allahnıñ düşmanlarınıñ

263.27 żararına ḳulaḳları ve közleri hem tirileri güvāhlıḳ birür (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ʿamel ḳılġan nerseleri birlen

263.28 yaʿnī allahü teʿālā şol aʿżālarından söyletür yā ki şol aʿżālarında ḳılġan ʿamelleriniñ es̱erlerini bildürür

II / 264

264.1 (وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا) daḫı allahnıñ düşmānları (kāfirler) şelte ḳılup tirilerine eytürler

264.2 nīk bizniñ żararımızġa güvāhlıḳ birdiñiz diyü (قَالُوا أَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِى أَنْطَقَ كُلَّ شَىْءٍ) tirileri eytürler

264.3 bizni her nerseni söyletürge ḳādir bolġan allah söyletdi biz öz iḫtiyārımız birlen söylemedük diyü (وَهُوَ خَلَقَكُمْ

264.4 أَوَّلَ مَرَّةٍ) ve ol allah sizni ol mertebede yaratdı (وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) ve ol allahġa ḳaytarılmış bolursız (وَمَا

264.5 كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ) dünyāda vaḳtda ḳabāḥat işlerni ḳılġanda rüsvāy boluvdan ḳorḳup ādemlerden yaşrunur

264.6 boldıñız (أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ) ḥālbūkim żararıñızġa güvāhlıḳ birüvni ẓann ḳılmadıñız (سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ

264.7 وَلَا جُلُودُكُمْ) ḳulaḳlarıñıznın hem közleriñizniñ daḫı tirileriñiznin (وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ) ve likin siz gümān ḳıldıñız

264.8 (أَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ) düristlikde allah sizniñ ḳılġan işiñizden köpisini bilmes diyü (وَذٰلِكُمْ

264.9 ظَنُّكُمُ الَّذِى ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ) ve sizniñ bu gümānıñız (yaʿnī allah bizniñ ḳılġan işimizniñ köpisini bilmey digen

264.10 gümānıñız) rabbıñızġa gümān ḳılġan gümānıñızdur (أَرْدٰيكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ) bu gümānıñız sizni helāk itdi bes

264.11 siz bu gümānıñız sebebli żarar itüvçilerden bolup evrildiñiz çünki dünyā ve āḫiretde saʿādet içün baġışlaġan nerseleri

264.12 dünyā ve āḫiretde yavız boluvlarına sebeb boldı (فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ) bes eger ol kāfirler ʿaẕābḳa

264.13 ṣabr itseler bes ot alar içür[1] baraçaḳ orundur (وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ) ve eger özleriniñ

264.14 süygen nerselerine kiri ḳaytuvnı ṣorasalar bes alar ṣoraġan neselerine cevāb birilmiş ve ṣoravlarnı

264.15 ḳabūl ḳılınmış tügillerdür yaʿnī rıżā bolınmış tügillerdür (وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ) daḫı kāfirler içün şeyṭānlardan

264.16 bolġan dostlarnı taḳdīr ḳılduḳ (فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ) bes ol şeyṭānlardan bolġan

264.17 dostlarnı kāfirlerge allarında bolġan nerseni (dünyā işlerini ve nefs arzularına iyerüvni) hem artlarında

264.18 bolġan nerseni (āḫiret işini hem āḫiretni inkār itüvni) ziynetli itüp körsetdiler (وَحَقَّ عَلَيْهِمُ

264.19 الْقَوْلُ) daḫı ol kāfirler üzerine ʿaẕāb sözi s̱ābit boldı (فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ) özlerinden burun

264.20 ötken ümmetler içinde (مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ) mekke kāfirlerinden burun ötken ümmetler cinlerden hem ādemlerden bolġuçı

264.21 (إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ) düristlikde mekke kāfirleri hem bulardan burun bolġan ümmetler özlerine żarar itüvçi

264.22 boldılar (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) daḫı kāfir bolġan ādemler eytdi (لَا تَسْمَعُوا لِهَٰذَا الْقُرْآنِ) bu ḳurānnı

264.23 işitmeñiz yaʿnī ḳulaḳ ṣalmañız (وَالْغَوْا فِيهِ) daḫı bu ḳurānnı oḳılġanda laġv sözler birlen sözleñiz başḳalarġa da

264.24 işitilmesün (لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ) taḥḳīḳ siz ḳurānnı oḳuvġa üstün bolursız yaʿnī başḳalarġa hem oḳuvçıġa

264.25 işitdürmessiz (فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) bes kāfir bolġan ādemlerge tatuturmız (عَذَابًا شَدِيدًا) ḳatı ʿaẕābnı

264.26 (وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ) daḫı alarnı ḳılġan ʿamelleriniñ yavızınıñ cezāsı birlen cezā birürmiz

[1] "içün"olmalı.

264.27 (ذلك جزاء أعداء الله النار) bu yavız cezā allahnıñ düşmānlarınıñ cezāsı bolġan otdur (لهم فيها دار الخلد)

264.28 allahnın düşmānları içün otda mengülik yurtı bardur (جزاء بما كانوا بآياتنا يجحدون) bizniñ āyetlerimizni

II / 265

265.1 (ḳurān āyetlerini) bile turup inkār ḳıluvları sebebli cezālanmaḳ birlen cezālandılar (وقال الذين كفروا)

265.2 daḫı kāfir bolġan ādemler eytür ḳıyāmet küninde (ربنا أرنا الذين أضلانا من الجن والإنس) ey rabbimiz cinlerden

265.3 ve ādemlerden bizni azdurġan iki türli şeyṭānnı bizge körset (نجعلهما تحت أقدامنا) bu iki türli

265.4 şeyṭānnı ayaḳ astlarımızda ḳılurmız yaʿnī ayaḳ astlarımızġa ṣalup tabtarmız (ليكونا من الأسفلين)

265.5 orun ẖorlıḳ yüzinden töbenlerden bolsunlar içün bu iki azduruvçı şeyṭān (إن الذين قالوا ربنا الله)

265.7 düristlikde şundayın ādemler rabbimiz allahdur diyü eytdiler (ثم استقاموا) munıñ ṣoñında ʿamelde toġrı boldılar

265.8 yaʿnī allah emr ḳılġança ʿamel ḳıldılar (تتنزل عليهم الملائكة) andayın ādemler üzerine yardem içün

265.9 yā ki ḳorḳuvnı yiberür içün yā ki ölgen vaḳtlarında ferişteler iner (ألا تخافوا ولا تحزنوا) aldıñızda bolġan

265.10 nerseden ḳorḳmañız ve artıñızda ḳalġan nersege ḥasretlenmeñiz diyürler (وأبشروا بالجنة التي كنتم توعدون)

265.11 daḫı dünyāda öziñizge vaʿde ḳılınġan ucmaḫ birlen şādlanışıñız allahü teʿālā bu āyetde ol islāmnıñ maʿnāsını

265.12 beyān itdi islām şol bola ādemniñ rabbim allah dip munıñ ṣoñında ʿilmde hem ʿilmde toġrı boluvı rabbim allah

265.13 diyü iʿtiḳād ḳıluvı birlen özini her bir ḫayāli hem hevāʾī bolġan maʿbūdlarnıñ esāretinden āzād ite ʿilmde

265.14 ve ʿamelde toġrı boluvı birlen allahnıñ yolına könüledür (نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْآخِرَةِ) biz

265.15 sizniñ dünyā tirükliginde hem āḫiretde yardemçileriñizmiz yaʿnī dünyāda sizniñ köñliñizge ḥaḳnı tüşürür ve sizni

265.16 izgülikke yüklermiz āḫiretde sizge şefāʿat ḳılurmız (وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِى أَنْفُسُكُمْ) ve sizniñ içün

265.17 ucmaḫda nefsleriñiz arzu ḳılġan nerseler bardur (وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ) daḫı sizniñ içün ucmaḫda

265.18 istegen nerseleriñiz bardur (نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ) ol niʿmetler günāhlarnı yarlıḳaġuçı hem raḥmet ḳıluvçı allahdan

265.19 ḳonaḳ żiyāfeti kibi itüp ḥāżirlengen ḥālde (وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا) söz yüzinden kimdür körkemrek (مِمَّنْ)

265.20 şol kişiden (دَعَا إِلَى اللهِ وَعَمِلَ صَالِحًا) ol kişi allahnıñ ʿibādetine ündedi daḫı özi izgü ʿamel ḳıldı

265.21 (وَقَالَ إِنَّنِى مِنَ الْمُسْلِمِينَ) daḫı eytdi düristlikde min allahnıñ emrine boy ṣunuvçılardan diyü yaʿnī

265.22 bu kişiden sözde körkemrek ādem bar mı elbette yok (وَلَا تَسْتَوِى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ) daḫı cezāda izgülik

265.23 ve yavızlıḳ berāber bolmas (اِدْفَعْ بِالَّتِى هِىَ أَحْسَنُ) yavızlıḳnı körkem bolġan ḫaṣlet (izgülik) birlen

265.24 yiber mes̱elā açuvnı ṣabrlıḳ birlen kişiniñ yavızlıḳını ʿafv birlen (فَإِذَا الَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ) bes

265.25 izgülik birlen yavızlıḳnı yiberdükiñ vaḳtde siniñ birlen arasında düşmānlıḳ bolġan ādem evrilür

265.26 (كَأَنَّهُ وَلِىٌّ حَمِيمٌ) göyā ki yaḳın şefḳatli dost kibi bolup (وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا) ve bu körkem

265.27 ṭabīʿatke (yavızlıḳġa ḳarşı izgülik ḳıluvġa) yoluḳmas meger ṣabrlıḳ ḳılġan ādemler gine yoluḳur

265.28 (وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ) daḫı bu körkem ṭabīʿatke yoluḳmas meger izgülikden uluġ ülüş

265.29 iyesi bolġan ādem gine yoluġur (وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ) ve eger sini şeyṭāndan

II / 266

266.1 bolġan döndürüv yavızlıḳnı izgülik birlen yiberüvden döndürse (فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ) bes şeyṭannıñ

266.2 yavızlıḳından allahġa ṣıyun (إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) düristlikde ol allah siniñ ṣıyınuvıñnı işitüvçidür

266.3 hem niyetiñni bilgüçidür (وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ) allahnıñ ḳudretine ve ḥikmetine delālet ḳıla turġan

266.4 ʿalāmetdendür kiç hem kündiz (وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ) daḫı ḳuyaş ve ay (لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ) ḳuyaşḳa

266.5 ve ayġa secde ḳılmañız çünki alar da sizniñ kibi maḫlūḳlar (وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ) daḫı kiçeni

266.6 ve kündizni hem ḳuyaşnı ve aynı yaraṭḳan allahġa secde ḳılıñız (إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ) eger siz allahġa ġına

266.7 ʿibādet ḳılur bolsañız (فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا) bes eger yalġız bolġan allahġa secde ḳıluvdan ādemler

266.8 tekebbürlenseler (فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ) bes ey muḥammed ʿahm rabbiñ ḥużūrında bolġan żātlar (ferişteler) (يُسَبِّحُونَ

266.9 لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) kiçe ve kündizde yaʿnī hemīşe allahġa tesbīḥ eytürler (وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ) ḥālbūkim ol

266.10 ferişteler allahnıñ tesbīḥinden yalıḳmaslar (وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً) daḫı allahnıñ ḳudretine

266.11 delālet ḳıla turġan ʿalāmetlerindendür düristlikde sin ey muḥammed ʿahm yirni ölensiz ḳurı ḥālde körürsün

266.12 (فاذا انزلنا عليها الماء) bes her ḳayçan yir üzerine şunı indürsek (اهتزت وربت) yir ziynetlenür

266.13 hem ölenler birlen köpinür ve yuġarı aşar (ان الذى احياها لمحى الموتى) düristlikde yirni tirgüzgen

266.14 allah elbette ölüklerni de tirgüzgüçidür (انه على كل شئ قدير) düristlikde ol allah her bir nerse üzerine

266.15 küçi yitküçidür (ان الذين يلحدون فى آياتنا) düristlikde şundayın ādemler bizniñ āyetlerimizde ṭaʿn

266.16 ḳıluv birlen toġrılıḳdan avışurlar (لا يخفون علينا) bizniñ üzerimizge yaşrun bolmaslar alarnıñ

266.17 bu ḳabāḥat işlerine cezāʾ birürmiz (افمن يلقى فى النار خير) eyā tamuġ oṭına taşlanġan ādem mi izgü

266.18 (ام من يأتى آمنا يوم القيامة) yā ki ḳıyāmet küninde bizniñ ḥużūrımızġa ʿaẕābdan emīn bolġan ḥālde

266.19 kilgen kişi izgü mi (اعملوا ما شئتم) ey kāfirler tilegen nerseñizni işleñiz (انه بما تعملون بصير)

266.20 düristlikde ol allah sizniñ ḳılġan ʿameliñizni körgüçidür (ان الذين كفروا بالذكر) düristlikde

266.21 ḳurānnı inkār itüvçi ādemler (لما جاءهم) ḳurān özlerine kilgen zamānda bu ādemler helāk boluvçılardur

266.22 (وانه لكتاب عزيز) daḫı düristlikde ol ḳurān köp fāʾideli kitābdur (لا يأتيه الباطل من بين يديه)

266.23 ol ḳurānnıñ aldından bāṭıl kilmes (ولا من خلفه) daḫı ol ḳurānnıñ artından bāṭıl kilmes

266.24 yaʿnī ḳurānġa bir cihetden bāṭıllıḳ ʿārıż bolmas (تنزيل من حكيم حميد) ol ḳurān işinde

266.25 maḳtalmış ve ḥikmet iyesi bolġan allahdan indürülmişdür (ما يقال لك) ey muḥammed ʿahm ḳavmiñ ṭarafından

266.26 siñe eytilmes (الا ما قد قيل للرسل من قبلك) meger ilk bolġan peyġamberlerge ḳavmleri ṭarafından

266.27 eytilgen nerse gine eytilür (انّ ربّك لذو مغفرة) ey muḥammed ʿahm düristlikde siniñ rabbiñ yarlıḳav iyesidür

266.28 dostlarunı (وذو عقاب اليم) daḫı rencitküçi ʿaẕāb iyesidür düşmānlarını (ولو جعلناه قرآنا اعجميا)

II / 267

267.1 kāfirler kāşki ḳurān ʿacem tilinde indürülmegen bolsa idi didüklerinde allahü teʿālā bu cevābnı birdi ve eger biz

267.2 ḳurānnı ʿacem (ʿarabdan başḳa) tilinde ḳılsaḳ idi (لقالوا لولا فصّلت آياته) elbette kāfirler eytürler idi

267.3 kāşki ḳurānnıñ āyetleri biz añlay turġan til birlen beyān ḳılınġan bolsa idi diyü (أأعجميّ وعربيّ)

267.4 eyā muḫāṭab ʿarab bolġanda ʿacem tilinde bolġan söz bolur mı yaʿnī peyġamber ʿarab bolġan añar ʿacem

267.5 tilindegi ḳurān indürülür mi (قل هو للذين آمنوا هدى وشفاء) ey muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerine eyt

267.6 sin ol ḳurān īmān kitürgen ādemlerni ḥaḳlıḳġa köndürüvçidür hem alarnıñ köñillerinde bolġan

267.7 avruvlarına şifādur (والذين لا يؤمنون في آذانهم وقر) daḫı şundayın ādemler īmān kitürmesler

267.8 alarnıñ ḳulaḳlarında aġırlıḳ (çoḳraḳlıḳ) bardur (وهو عليهم عمى) ve ol ḳurān kāfirler üzerine ṣoḳırlıḳ

267.9 (ḳaranġulıḳdur) şunıñ içün kāfirler ḳurānnı iştimesler de hem añlamaslar da (أولئك ينادون من مكان

267.10 بعيد) bu ṣıfatdaġı kāfirler yıraḳ orundan nidāʾ ḳılınurlar yaʿnī kāfirler ḳurānnı işitmevlerinde yıraḳ orundan

267.11 nidāʾ ḳılınġan ādem kibidürler (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) ve taḥḳīḳ biz mūsā (ʿahm) üzerine kitāb (tevrāt)

267.12 birdük (فَاخْتُلِفَ فِيهِ) bes ol kitābda iḫtilāf ḳılındı ḳurānda iḫtilāf ḳılınġan kibi yaʿnī ol kitābnı

267.13 baʿżılar taṣdīḳ ḳıldılar baʿżılar yalġanġa nisbet birdiler (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ) ve eger rabbiñden

267.14 ilk ötken söz bolmasa idi yaʿnī ḥesābnı ḳıyāmet künine ḳadar kiçüktürüv vaʿdesi ötmegen bolsa

267.15 idi (لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ) kāfirler arasında dünyāduḳ ʿaẕāb birlen ḥükm ḳılınur idi (وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ

267.16 مُرِيبٍ) daḫı rastlikde ol kāfirler (yehūdler yā ki īmān kitürmegen ādemler) ḥayrān boluvnı vācib ite

267.17 turġan şik birlen tevrātdan şikdedürler (مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ) bir kişi izgü ʿamel ḳılsa öz fāʾidesi

267.18 içündür (وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا) ve bir kişi yavızlıḳ ḳılsa bes öz żararınadur (وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ) ve ey

267.19 muḥammed (ʿahm) siniñ rabbiñ bendelerge ẓulm ḳıluvçı tügildür

267.20 "yikirmi dörtinçi pāreniñ tercemesi tamām boldı"

267.21 (إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ) ḳıyāmetni bilüvni allahġa ḳaytarılmış bolur yaʿnī eger ḳıyāmetden ṣoralsa ḳıyāmetni

267.22 bilüvni allahġa ḳaytarula çünki allahdan başḳa ḳıyāmetniñ ḳayçan boluvnı hiç kim bilmeydür (وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَةٍ مِنْ

267.23 أَكْمَامِهَا) daḫı oyalarından (ṣavtlarından) yimiş çıḳmas (وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ) daḫı ana ḥayvān

267.24 yükley bolmas daḫı yügini bir orunda ḳoymas (إِلَّا بِعِلْمِهِ) meger bu işler allahnıñ bilüvine yaḳın bolġan

267.25 ḥālde gine hem allahnıñ ʿilmi müteʿalliḳ bolġan ḥālde gine vāḳıʿa bolur yaʿnī yimişniñ oyasından çıġuvı hem mūʾniş ẕātınıñ

267.26 yükley boluvı hem yügini (balasını) tapuvı hemmesi allahġa maʿlūm allah ḥamliniñ künlerini ve sāʿatlerini hem balanıñ

267.27 kāmil yā ki żaʿīf idükni bilür (وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِي) ve ey muḥammed (ʿahm) şol künni isiñe tüşür ol

267.28 künde allah müşriklerge nidāʾ ḳılur sizniñ zuʿmıñızda minim şerīk bolġan nerselerim ḳayda diyü (قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ)

II / 268

268.1 müşrikler eytürler ey allah biz siñe bildüremiz bizlerden hiç kim ol maʿbūdlarnıñ siñe şerīk boluvı birlen

268.2 şehādet birüvçi yok biz ol maʿbūdlardan bizdük indi diyü (وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ)

268.3 mundan ilk dünyāda ʿibādet ḳılġan nerseleri (maʿbūdları) kāfirlerden ġayb boluvı yaʿnī maʿbūdları

268.4 fāʾide birmedi yā ki maʿbūdlarını körmesler maʿnāsında (وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ) daḫı kāfirler şiksiz

268.5 bildiler ki özlerine ʿaẕābdan ḳaçarġa orun yoḳdur (لَا يَسْأَمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ) ādem izgülikni

268.6 (niʿmetde kiñlikni) istevden yalıḳmas (وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ) ve eger ādemni yavızlıḳ (faḳīrlik)

268.7 yā ki avruv tutsa bes ādem allahnıñ fażiletinden ve raḥmetinden ümīd kisküçidür hem ümīd kisüviniñ es̱eri de

268.8 ẓāhir boluvçıdur (وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا) ve eger biz öz ṭarafımızdan ādemge raḥmet tatutsaḳ yaʿnī

268.9 baylıḳ ve selāmetlik birsek (مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ) ādemni tutḳan żarar (faḳīrlik ve avruv) ṣoñında

268.10 (لَيَقُولَنَّ هَٰذَا لِي) elbette ādem eytür bu raḥmet minim içündür yaʿnī min bu raḥmetke ʿamelim sebebli müsteḥaḳmun

268.11 (وما أظن الساعة قائمة) ve min ḳıyāmetni ḳāʾim bolur dip ẓann ḳılmaym (ولئن رجعت الى ربى) ve eger

268.12 min bir taḳdīr rabbime ḳaytarılmış bolsam (ان لى عنده للحسنى) düristlikde minim içün rabbim ḥużūrında

268.13 elbette körkem muṡūbet (ucmaḫ) bardur çünki bu ādem özine irişken dünyā niʿmetni istiḥḳāḳım içün diyü

268.14 iʿtiḳād ḳılduḳından bu niʿmet bir de minden ayrulmas diyü gümān ḳıladur (فلننبئن الذين كفروا بما عملوا)

268.15 bes biz kāfir bolġan ādemlerge dünyāda ʿamel ḳılġan nerseleriniñ ḥaḳīḳatleri birlen ḫaber birürmiz hem dünyāda

268.16 iʿtiḳād ḳılġan nerseleriniñ kirisini körsetürmiz (ولنذيقنهم من عذاب غليظ) daḫı alarġa ḳatı

268.17 ʿaẕābdan tatuturmız (واذا انعمنا على الانسان) ve her ḳayçan biz ādemge niʿmet birsek (أعرض ونأى

268.18 بجانبه) ādem ol niʿmetden yüz döndürür daḫı tekebbürlenüp ol niʿmetden (şükrinden) cānibni yürür

268.19 yaʿnī ol niʿmetden bütünley yıraḳ bolur (واذا مسه الشر) ve her ḳayçan ādemni yavızlıḳ tutsa (فذو

268.20 دعاء عريض) bes ol ādem köp duʿā iyesi bolur (قل أرأيتم ان كان من عند الله) ey muḥammed (ʿahm)

268.21 müşriklerge eyt sin eger ḳurān allah ḥużūrından ingen bolsa (ثم كفرتم به) munıñ ṣoñında siz

268.22 fikrlemey gine hem delīlsiz gine ḳurānnı inkār ḳılsañız (من أضل ممن هو فى شقاق بعيد) ḥaḳdan yıraḳ

268.23 bolġan ḫilāfda bolġan kişiden kimdür azġunraḳ bolur yaʿnī sizden azġun ādem bolur mı elbette hiç kim

268.24 yoḳ (سنريهم آياتنا فى الآفاق وفى أنفسهم) biz ādemlerge yirniñ ḳaṭrelerinde (türli yaḳlarında) bolġan

268.25 āyetlerimizni (kileçekde bolġan vāḳıʿalarnı ve ötken es̱erlerni daẖı allahnıñ peyġamberine hem ẖalīfelerge müyesser

268.26 itken köp şehrlerni islām birlen müşerref itüvlerini hem şirḳ ve ġarb memleketlerine ġālib boluvlarnı)

268.27 daẖı özlerinde bolġan āyetlerimizni (yaʿnī mekke ehli arasında ẓuhūr itken nerselerni hem alarġa

268.28 ingen nerselerni yā ki ādemniñ teninde bolġan allahnıñ kemāl ḳudretine delālet ḳılġan ʿacīb işlerin)

II / 269

269.1 körsetürmiz (حتى يتبين لهم) ādemlerge ẓāhir bolsun içün (أنه الحق) düristlikde ol ḳurān ḥaḳdur

269.2 allahdan indürülmişdür yaʿnī ḳurāñnıñ ḥaḳḳ boluvı ẓāhir bolsun içün yā ki resūlniñ ḥaḳḳ peyġamber

269.3 boluvı yā ki tevḥīd ẓāhir bolsun içün maʿnāsında (أولم يكف بربك) ey muḥammed (ʿahm) rabbiñ kifāye

269.4 ḳılmadı mı yaʿnī rabbiñ birlen kifāyet ḥāṣıl bolmadı mu (أنه على كل شيء شهيد) düristlikde ol rabbiñ

269.5 her nerse üzerine tüşünküçidür (ألا إنهم في مرية من لقاء ربهم) āgāh olıñız düristlikde mekke müşrikleri

269.6 rablerine yoluġuvdan şikdedür (ألا إنه بكل شيء محيط) āgāh olıñız düristlikde allah her bir nerseni ayurup

269.7 bilgüçidür : “fuṣṣulet sūresiniñ tercemesi tamām boldı”

269.8 (ḳırḳ ikinçi sūre şūrā sūresi mekkede ingen illi üç āyet)

269.9 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

269.10 (حم عسق) bu sözinden murādını cenāb-ı ḥaḳḳ özi bilür yā ki sūre ismi (كذلك يوحي اليك والى

269.11 الذين من قبلك) bu sūrede bolġan maʿnālarnı vaḥy ḳılġan kibi siñe ey muḥammed (ʿahm) hem sinden ilk

269.12 bolġan peyġamberlerge vaḥy ḳılur (الله العزيز الحكيم) her işde ġālib bolġan ve ḥikmet iyesi bolġan

269.13 allah vaḥy ḳılur (له ما في السموات وما في الارض) ol allah içündür köklerde ve yirlerde bolġan nerseler

269.14 (وهو العلي العظيم) ve ol allahnıñ şāʾnı bülenddür hem mertebesi uluġdur (تكاد السموات يتفطرن من فوقهن)

269.15 köklerde üstteki cihetlerinden allahnıñ uluġlıġından yaḳın bolurlar (والملائكة يسبحون بحمد ربهم)

269.16 daḫı ferişteler rableriniñ ḥamdi birlen tesbīḥ eytürler (ويستغفرون لمن في الارض) daḫı ferişteler

269.17 yirde bolġan ādemler içün allahdan yarlıḳamaḳ isterler (الا ان الله هو الغفور الرحيم) āgāh olıñız

269.18 düristlikde allah ādemlerniñ günāhlarunı yarlıḳaġuçıdur hem ḫalḳına raḥmet itüvçidür (والذين اتخذوا من دونه

269.19 اولياء) daḫı şundayın ādemler allahdan başḳa şerīkler tutdılar (الله حفيظ عليهم) allah ol kāfirlerniñ

269.20 ḥāllerine ʿamellerine ṣaḳçıdur hem alarġa ʿamelleri berāberinde tiyüşli cezāʾnı birür (وما انت عليهم

269.21 بوكيل) ve ol muḥammed (ʿahm) sin ol kāfirler üzerine vekīl (işleri tapşırılmış ādem) tügilsün

269.22 (وكذلك اوحينا اليك) ey muḥammed (ʿahm) bu sūrede bolġan maʿnālarnı vaḥy ḳıluvımız kibi siñe vaḥy ḳılduḳ

269.23 (قُرْآنًا عَرَبِيًّا) ʿarab tilinde bolġan ḳurānnı (لِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَى) ol ḳurān birlen ḳaryelerniñ anası

269.24 bolġan mekke ḫalḳnı ḳorḳutuvıñ içün (وَمَنْ حَوْلَهَا) daḫı mekke tiresinde bolġan ʿarablarnı ḳorḳutuvıñ

269.25 içün (وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ) daḫı şiksiz bolġan ḫalḳlar cıyula turġan ḳıyāmet küni birlen

269.26 ādemlerni ḳorḳutuvıñ içün (فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ) ādemler ḳıyāmet küninde evvel cıyulurlar da ṣoñra

269.27 taratılurlar bir fırḳası (cemāʿati) ucmaḫda bolur ve bir fırḳası ḳızdurulmış tamuġda bolur (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً

269.28 وَاحِدَةً) ve eger allah tilese idi bütün ādemni ḥaḳlıḳġa könülgen yā ki ḥaḳlıḳdan azġan bir ümmet ḳılur idi

II / 270

270.1 وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ) ve likin allahü teʿālā tilegen ādemini raḥmetine kiritür (وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ

270.2 وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ) daḫı küfr sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılar alarġa ʿaẕābnı yibere turġan dost da

270.3 hem yardemçi de yokdur (أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ) belki kāfirler allahdan başḳa dostlar (maʿbūdlar)

270.4 tutdılar (فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ) bes eger kāfirler ḥaḳḳ yardemçi tileseler bes allah ḥaḳḳ yardemçidür (وَهُوَ يُحْيِي

270.5 الْمَوْتَى) ve ol allah ölüklerni tirgüzür (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) ve ol allah her nerse üzerine ḳādirdür (وَمَا

270.6 اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ) ve şol nerse kim dünyā yā ki dīn işlerinden ol nersede siz (müselmānlar daḫı kāfirler)

270.7 iḫtilāf ḳıldıñız (فَحُكْمُهُ إِلَى اللهِ) bes ol iḫtilāflı nerseniñ ḥükmi allahġa tapşırılmışdur allah yardem

270.8 birüv birlen yā ki s̱evāb ve ʿaẕāb birlen ḥaḳlıḳda bolġan ādemni bāṭıllıḳda bolġan ādemden ayurur (ذَٰلِكُمُ

270.9 اللهُ رَبِّى) ey muḥammed ʿahm ādemlerge eyt sin oşbu ṣıfatda bolġan allah minim rabbimdür (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ

270.10 أُنِيبُ) ol allah üzerine her bir işimni tapşırdım min ve müşkil işlerde ol allahġa ḳayturmun min (فَاطِرُ

270.11 السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ) ol allah köklerni ve yirlerni yaraṭuvçıdur (جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا) allah sizniñ

270.12 içün öz cinsiñizden ḫatunlar yaratdı (وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا) daḫı dört ayaḳlı irkek ḥayvānlar

270.13 içün öz cinslerinden ḫatunlarunı (mūʾnis̱lerni) yaratdı (يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ) allah bu tedbīrde (yaʿnī

270.14 sizni ve ḥayvānlarnı ir birlen ḫatun itüv tedbīrinde) sizni köpeytür (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ) allahnıñ

270.15 ẕātına münāsib ve müşāye hiç nerse yoḳdur (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) ve ol allah her bir işitile turġan nerseni

270.16 işitüvçidür ve her bir körüle turġan nerseni körüvçidür (لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ) ol allah içündür

270.17 köklerniñ ve yirlerniñ ḫazīneleriniñ içkiçi yaʿnī vucūd ḫazīneleri hemmesi allahnıñ mülkidür (يَبْسُطُ

270.18 الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ) allah tilegen ādemi içün rızḳnı kiñ ḳılur ve tilegen ādemi içün ṭar

270.19 ḳılur (إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) düristlikde ol allah her nerseni bilgüçidür bes rızḳnı kiñ ḳılurġa

270.20 tiyüşli ādemniñ rızḳını kin ḳılur ve ṭar ḳılurġa tiyüşli ādemniñ rızḳını ṭar ḳılur (شَرَعَ لَكُمْ

270.21 من الدين) allah sizniñ içün dīnde meşrūʿ ḳıldı yaʿnī beyān ḳıldı (ما وصى به نوحا) anıñ birlen

270.22 nūḥ ʿahmge buyurġan nersesi yaʿnī sizge dīnden nūḥ ʿahm dīnini meşrūʿ ḳıldı (والذي أوحينا

270.23 إليك) daḫı ey muḥammed ʿahm allah siñe vaḥy ḳılġan nersesini meşrūʿ ḳıldı yaʿnī muḥammed ṣallallahü teʿālā ʿaleyh

270.24 ve sellemniñ dīnini meşrūʿ ḳıldı (وما وصينا به إبراهيم وموسى وعيسى) daḫı anıñ birlen ibrāhīm hem

270.25 mūsā daḫı ʿīsā ʿahmge emr ḳılġan nersesini meşrūʿ ḳıldı yaʿnī allahü teʿālā nūḥ ʿahm birlen muḥammed ṣallallahü

270.26 ʿaleyh ve sellem arasında bolġan şerīʿat iyesi bolġan peyġamberniñ dīnlerini sizge meşrūʿ ḳıldı (أن أقيموا الدين)

270.27 meşrūʿ ḳıluvı islām dīni öteñiz dimegi yaʿnī meşrūʿ bolġan nerse şol taṣdīḳ vācib bolġan nersege īmān

270.28 kitürüv hem allahnıñ ḥükmlerine iṭāʿat ḳıluv (ولا تتفرقوا فيه) daḫı ol dīnde ayrulışmañız yaʿnī uṣūl-i şerīʿatde

II / 271

271.1 bir boluvıñız ammā şerīʿatniñ fürūʿlarında iḫtilāf dürist (كبر على المشركين ما تدعوهم إليه) müşrikler

271.2 üzerine siniñ (muḥammed ʿahmnıñ) anıñ üzerine ündegen nerseñ (tevḥīd) uluġ boldı (الله يجتبي إليه

271.3 من يشاء) ey muḥammed (ʿahm) allah siniñ ündegen nerseñ yaʿnī tevḥīd üzerine tilegen ādemini tartar

271.4 (ويهدي إليه من ينيب) daḫı allah tevḥīd üzerine ḳaytḳan ādemni köndürür (وما تفرقوا إلا من بعد ما جاءهم

271.5 العلم) ötkendegi ümmetlerden de ayurulmadılar meger özlerine ayuruluvnıñ azġunlıḳ idükni bilüv kilgenniñ

271.6 şoñında ġına ayuruldılar (بَغْيًا بَيْنَهُمْ) aralarında düşmānlıḳ içün yā ki dünyānı istevleri içün (وَلَوْلَا

271.7 كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) ve ey muḥammed (ʿahm) eger de bilgüli bolġan müddetke (ḳıyāmet künine) ḳadar

271.8 mühlet birüv birlen rabbiñden söz ilk bolmaġan bolsa idi (لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ) dīnde ayurulġan ādemlerniñ

271.9 arasında dünyāda ʿaẕāb birlen ḥükm ḳılınur idi (وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ) daḫı düristlikde

271.10 ötkendegi ümmetler şoñında kitāb birilgen ādemler yaʿnī resūl allah zamānında bolġan ehl-i kitāb (لَفِي شَكٍّ

271.11 مِنْهُ مُرِيبٍ) ḥayretke tüşürüvçi şik birlen kitāblarından şikdedür yaʿnī tiyüşinçe kitāblarnı bilmesler yā ki

271.12 ḳurāndan şikdedür maʿnāsında (فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ) bu ehl-i kitābnıñ dīnde ayuruluvı içinde ḥaḳḳ

271.13 bolġan milletke ittifāḳ üzerine ünde daḫı ṭarafından niçük buyuruldıñ şol revişçe ündevde toġrı bol

271.14 (وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ) daḫı ehl-i kitābnıñ bāṭıl bolġan nefs arzularına iyerme (وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ

271.15 مِنْ كِتَابٍ) daḫı allah indürgen bütün kitābḳa īmān kitürdim diyü eyt kāfirler kibi baʿżısına īmān kitürüp

271.16 baʿżısını inkār ḳıluvçılardan bolma (وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ) daḫı sizniñ arañızda şerīʿatlerni üyreşdürüvde

271.17 hem ḥikmetlerde toġrı boluvım birlen buyuruldım diyü (اللهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ) allah bizniñ hem sizniñ rabbiñizdür (لَنَا أَعْمَالُنَا

271.18 وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ) bizniñ içün öz ʿamellerimiz bolur hem sizniñ içün öz ʿamelleriñiz bolur ve her ādem öz

271.19 ʿameli berāberinde cezālanur (لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) bizniñ birlen sizniñ arañızda daʿvāleşürge orun yoḳ

271.20 çünki ḥaḳḳ ẓāhir boldı ve nizāʿga yol ḳalmadı (اللّه يجمع بيننا) allah ḳıyāmet küninde aralarımıznı cıyar yaʿnī

271.21 hemmemizni birge cıyar (واليه المصير) daḫı ol allahġadur ḥükm içün her kimniñ ḳaytaçaḳ ornı * beyḍāvī

271.22 iyesi eyte bu āyetde kāfirlerni bütünley öz iḫtiyārlarında ḳalduruvġa delālet ḳılġan nerse yoḳ şunıñ

271.23 içün de bu āyet ṣoġış ḥaḳındaġı āyet birlen mensūḫ bolmaydur (والذين يحاجون فى الله) daḫı

271.24 şundayın ādemler allahnıñ dīninde nizāʿ ḳılışurlar (من بعد ما استجيب له) ol dīnini ḳabūl ḳılınġan

271.25 ṣoñında yaʿnī ādemlerniñ ol dīnini ḳabūl itüp kirdükleri ṣoñında (حجتهم داحضة عند ربهم)

271.26 dīnde nizāʿ ḳıluvçı (ḳıçḳuruşuvçı) ādemlerniñ delīlleri rableri ḥużūrında bāṭıldur (وعليهم غضب

271.27 ولهم عذاب شديد) daḫı ol dīnde nizāʿ ḳıluvçı ādemler üzerine allahnıñ açuvı bolur hem alarġa

271.28 küfrleri üzerine ḳatı ʿaẕāb bolur (الله الذى انزل الكتاب بالحق والميزان) allah şundayın

II / 272

272.1 ẕātdur ḥaḳlıḳ birlen kitāblar indürdi daḫı ḥaḳlar ölçene turġan ve ādemler arasında ḥaḳları tigizlene

272.2 turġan şerʿanı indürdi (وما يدريك لعل الساعة قريب) taḥḳīḳ ḳıyāmet siñe yaḳındur ve sin ḳıyāmetni

272.3 bilmey ḳalursun bes sin ʿamelleriñ ölçene turġan ve cezāʾn kāmil birile turġan kün kinet kilmesden

272.4 burun ḳurānġa iyer ve şerīʿat birlen ʿamel ḳıl ve ʿadāletke devām it (يستعجل بها الذين لا يؤمنون

272.5 (بها) kıyāmetke īmān kitürmegen ādemler kıyāmetni aşuḳdururlar (والذين آمنوا مشفقون منها) daḫı

272.6 īmān kitürgen ādemler kıyāmetden ḳorḳuvçılardur (ويعلمون انها الحق) daḫı düristlikde ol ḳıyāmet

272.7 ḥaḳḳ dip bilürler (الا ان الذين يمارون فى الساعة) agāh olıñız düristlikde ḳıyāmet ḥaḳında ḳıçḳuruşuvçı

272.8 ādemler (لفى ضلال بعيد) elbette ḥaḳdan yırak bolġan azġunlıḳdadur (الله لطيف بعباده) allah ḳullarına

272.9 izgülerine ve yavızlarına köp izgülik ḳıluvçıdur fehm irişmey turġan türli izgülikler birlen

272.10 terbiye ḳılur (يرزق من يشاء) tilegen ādemni rızḳlandurur bendelerinden her birisini özine ḫāṣ

272.11 bir türli izgülik birlen ülüşler (وهو القوى العزيز) ve ol allah kāmil ḳudretlidür hem her işinde üstündür

272.12 (من كان يريد حرث الآخرة) kimdür āḫiret iginin (s̱evābın) tiler (نزد له فى حرثه) ol kişiniñ s̱evābında

272.13 artdururmız yaʿnī bir izgü iş berāberinde ondan başlap yidi yüzge ḳadar hem andan da artuḳ s̱evāb

272.14 birürmiz (ومن كان يريد حرث الدنيا) ve kimdür dünyā s̱evābın (fāʾidesini) tiler (نؤته منها) ol kişige

272.15 dünyādan ülüş birürmiz (وما له فى الآخرة من نصيب) ve ol kişige āḫiretde ülüş bolmas yaʿnī āḫiret

272.16 üzerine dünyānı iḫtiyār ḳılup dünyā birlen gine ḳanāʿatlense ol kişige āḫiretde ülüş yoḳ maʿnāsında

272.17 çünki ʿamel niyet birlen gine bola hem her irge niyet ḳılġan nersesi gine bola elbette yalġız dünyānı niyet

272.18 ḳılġan kişige de dünyā s̱evābı gine bolup āḫiretde s̱evābdan maḥrūm bola (أم لهم شركاء) eyā ol müşrikler

272.19 içün şerīkler bar mı yaʿnī şeyṭānları bar mı (شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ) ol şerīkleri kāfirler içün

272.20 dīnden ziynetlep beyān itdiler (مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللّٰهُ) anıñ birlen allah iẕn birmegen nerseni yaʿnī şirkini

272.21 ḳıyāmetni inkārımız hem dünyā içün gine ʿamel itüvimiz yā ki şerīklerden ṣanemlar murād bolur ṣanemlar kāfirlerniñ

272.22 azuvlarına sebeb bolduḳı içün şerʿanı alarġa iżāfe ḳılınġan bolur (وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ) eger de ʿaẕābnı

272.23 kiçüktürüv birlen ilk bolġan ḥükm bolmasa idi (لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ) kāfirler arasında dünyāduḳ ʿaẕāb birlen

272.24 ʿaẕāb ḳılınur idi (وَاِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) daḫı düristlikde küfr sebebli özlerine ẓulm

272.25 itüvçiler alarġa rencitküçi ʿaẕāb bolur (تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا) ey muḥammed (ʿahm)

272.26 küfr sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılarnı kesb ḳılġan nerselerinden (yavız ʿamelllerinden) ḳıyāmet küninde ḳorḳuvçı

272.27 taparsun (وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ) ve ol yavız ʿamelleriniñ cezāʾsı kāfirlerge yitişküçidür kirek ḳorḳsunlar ve kirek

272.28 ḳorḳmasunlar (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) daḫı şundayın ādemler īmān kitürdiler hem de izgü ʿameller

272.29 ḳıldılar (فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ) ol ādemler ucmaḫlarnıñ baḳçalarındadur (لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ) ol

II / 273

273.1 ādemlerge rableri ḥużūrında tilegen nerseleri bolur (ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ) müʾminler içün bu niʿmetler

273.2 uluġ bolġan fażl (raḥmet)dür (ذٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللّٰهُ) bu s̱evāb şundayın s̱evābdur allah ol s̱evāb birlen

273.3 süyünç birür (عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ḳullarına (قُلْ

273.4 لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا) ey muḥammed (ʿahm) ādemlerge eyt sin min sizden vaḥyni irişdürüvim daḫı süyünç

273.5 birüvim üzerine ecr ṣoramaym (إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى) meger öziñizge yaḳın bolduḳım içün mini dost

273.6 körüviñizni ṣorayım yā ki allahġa yaḳın boluv da dostlıḳnı ṣorayım maʿnāsında (وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً) ve kimdür

273.7 izgülikni kesb ḳılur (نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا) ol kişi içün izgüliginde izgülikni artdururmız

273.8 yaʿnī s̱evābnı artdururmız (إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ) düristlikde allah günāhlarnı yarlıḳaġuçıdur boy

273.9 şunġan ādemge s̱evāb birüvçidür (أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) belki kāfirler muḥammed (ʿahm)

273.10 peyġamberlik daʿvāsı birlen allahġa yalġannı iftirāʾ ḳıldı diyü eytürler mi (فَإِنْ يَشَإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ)

273.11 ey muḥammed (ʿahm) eger allah sini rüsvāy ḳıluvını tilese köñliñ üzerine ḳaralıḳnı mührler allahġa iftirāʾ

273.12 ḳıluvġa bāṭırçılıḳ ḳılduḳıñ içün allahnıñ bu āyeti resūl allah kibi ḥaḳḳ peyġamberniñ allahġa iftirāʾ ḳıluvınıñ

273.13 ʿaḳlge yıraḳ idükni bildüredür çünki allahġa iftirāʾ ḳıladur köñli ḳaralıḳ birlen mührlenüp de rabbisini

273.14 bilmegen ādem gine ammā baṣīret ve maʿrifet iyesiniñ iftirāʾ ḳıluv iḥtimāli yoḳ (وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ)

273.15 daḫı allah bāṭılnı cuyar ve ḥaḳnı ḥaḳlar (بِكَلِمَاتِهِ) öziniñ sözleri vaḥyleri yaʿnī resūl allah eger

273.16 allahġa yalġannı iftirāʾ ḳılsa idi allah teʿa bu yalġannı bitürür idi çünki allahnıñ ʿādetinden vaḥyleri

273.17 birlen bātılnı bitürmek ve ḥaḳḳını s̱ābit ḳılmaḳ (إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) düristlikde ol allah kökrek

273.18 iyerleriniñ kökrekdegi sırlarını bilüvçidür (وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ) ve ol allah

273.19 şundayın allahdur ḳullarından tevbeni ḳabūl ḳılur (وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ) dahı yavızlıḳlardan ʿafv

273.20 ḳılur (وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ) dahı sizniñ ḳılġan işleriñizni bilür (وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

273.21 الصَّالِحَاتِ) dahı allah īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerniñ duʿāsını ḳabūl ḳılur (وَيَزِيدُهُمْ

273.22 مِنْ فَضْلِهِ) dahı alarġa allah fażlından ṣoraġan nerselerine artdurur (وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ)

273.23 dahı kāfirler içün ḳatı ʿaẕāb bardur (وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ) ve eger allah bendeleri içün

273.24 rızḳnı töşese (kiñ ḳılsa) (لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ) elbette yirde tekebbürlenürler ve bozuḳlıḳ ḳılurlar

273.25 idi yā ki baʿżısı baʿżısına ẓulm ḳılur maʿnāsında (وَلَٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ) ve likin allah tilegen

273.26 nersesini taḳdīr çiklev birlen indürür (إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ) düristlikde ol allah ḳullarınıñ

273.27 yaşrun ve āşikāre işlerini bilüvçidür bes ḳullarınıñ şāʾnlarına münāsib bolġan nerseni taḳdīr

273.28 ḳılur (وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ) ve ol allah yaġmurnı indürür (مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا) yaġmurdan bendeler

273.29 ümīdlerini kisken ṣoñında (وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ) dahı allah her bir nersege (çuḳurlarġa ve ṭaġlarġa

II / 274

274.1 öse turġan nerselerge ve ḥayvānlarġa raḥmetini saçar (وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ) ve ol allah müʾminlerge izgülik

274.2 ḳıluvçıdur hem müʾminlerge izgülik ḳıluvı üzerine ḥamdke müsteḥaḳdur (وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمٰوٰاتِ وَالْأَرْضِ) daḫı allahnıñ

274.3 barluġına ve kemāl ḳudretine delālet ḳıla turġan āyetler cümlesindendür allahnıñ köklerni ve yirlerni yaraṭuvı (وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ

274.4 دَابَّةٍ) daḫı kökler birlen yirlerde yürüy turġan ḥayvānlardan yaraṭuvı ādemlerniñ yirde yürüvi kibi kökde yürüy turġan

274.5 ḥayvānlarnı yaraṭuv allahnıñ ḳudretine ḳaraġanda baʿīd iş tügil baʿżılar fīhmā żamīrini yalġız yirge gine ḳaytarġanlar

274.6 (وَهُوَ عَلَى جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ) ve ol allah tiledüki vaḳtde ḥaşr içün ḫalḳnı cıyuvġa ḳādirdür (وَمَا أَصَابَكُمْ

274.7 مِنْ مُصِيبَةٍ) ve şol nerse kim irişküçi vāḳıʿalardan (ḳayġu belāʾ hem ḳażāʾ) sizge irişdi (فَبِمَا كَسَبَتْ

274.8 أَيْدِيكُمْ) bes ol irişken nerse ḳollarıñız kesb ḳılġan nerse sebeblidür yaʿnī günāhlarıñız sebeblidür

274.9 (وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ) daḫı allah günāhlarıñıznıñ köpisinden ʿafv ḳılur (وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ) ve ey

274.10 müşrikler siz allahnıñ yirde öziñizge ḥükm itken nerselerini ötkergüçi tügilsiz yaʿnī allahnıñ sizge

274.11 taḳdīr itken nersesi elbette sizge irişür ḳaçup ḳutula almassız (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا

274.12 نَصِيرٍ) daḫı sizniñ içün allahdan başḳa allahnıñ ʿaẕābını yibere turġan dost da hem yardemçi de yoḳdur

274.13 (وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ) daḫı allahnıñ barluġına ve kemāl ḳudretine delālet ḳıla turġan āyetler

274.14 cümlesindendür ṭaġlar kibi diñgilerde yürüy turuşan kimeler (إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ) eger allah tilese

274.15 cilni toḳtatur (فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ) bes ol yürüy turġan kimeler diñgizniñ arḳasında

274.16 (astında) tik turuvçı bolup evrilürler (إن في ذلك لآيات لكل صبار شكور) düristlikde bu ẕikr

274.17 ḳılınġan nerselerde her bir himmetni allahnıñ āyetlerinde fikr ḳıluvġa tapşırġan ve nefsni allahnıñ āyetlerinde

274.18 fikr ḳıluvġa ḳuṣur itken kişige uluġ ʿibretler bardur yā ki her bir kāmil müʾminge uluġ ʿibretler bardur

274.19 maʿnāsında çünki īmānnıñ bir yarṭısı ṣabr ve bir yarṭısı şükr digenler (أو يوبقهن بما كسبوا) yā ki

274.20 allah yürüy turġan kimelerni kesb ḳılġan nerseleri (günāhları) sebebli ḳaṭı cil yiberüv birlen

274.21 helāk ḳılur (ويعف عن كثير) ve köpisiniñ günāhsını ʿafv ḳılur bes cil birlen helāk ḳılmas (ويعلم

274.22 الذين يجادلون في آياتنا) ve bizniñ āyetlerimizde ḳıçḳuruşḳan ādemler bilsün içün allahü teʿālānıñ diñgizlerde

274.23 kimelerni ṣuġa baturuvı ḫalḳnı helāk ḳılur alardan öç aluv içün daḫı bizniñ āyetlerimizde ḳıçḳuruşḳan

274.24 ādemler bilsün içün (ما لهم من محيص) alar üzerine ḳaça turġan orun yoḳdur yaʿnī özlerine (allah helāk

274.25 itüvni tilegende) ḳaça turġan orunnıñ yoḳlıġını bilsünler içün (فما أوتيتم من شيء) ve şol nerse kim sizge

274.26 birildi (فمتاع الحيوة الدنيا) bes ol sizge birilgen nerse dünyā tirükliginiñ fāʾidelene turġan nersesidür (وما عند

274.27 الله خير وأبقى) daḫı allah ḥużūrında bolġan nerse (āḫiret s̱evābı) dünyāda birilgen nerseden izgürekdür hem hemīşe

274.28 ḳalġuçıraḳdur (للذين آمنوا) şundayın ādemler içün allah ḥużūrında bolġan nerse izgü ------(?) hemīşe ḳaluvçıraḳdur

274.29 ol ādemler īmān kitürdiler (وعلى ربهم يتوكلون) daḫı rableri üzerine işlerini tapşırur boldılar

II / 275

275.1 (وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْاِثْمِ) daḫı allah ḥużūrında bolġan şundayın ādemler içün izgüdür ol ādemler

275.2 günāhnıñ uluġlarından ṣaḳlanurlar (وَالْفَوَاحِشَ) daḫı ḥadni vācib ite turġan fāḥiş işlerden ṣaḳlanurlar

275.3 (وَاِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ) ve her ḳayçan açulansalar alar açularından öterler yaʿnī açularnı içlerine

275.4 sinirürler (وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ) daḫı allah ḥużūrında bolġan nerse şundayın ādemler içün izgüdür

275.5 ādemler rablerine ündevni ḳabūl ḳılurlar bu āyet enṣār ḥaḳında indi enṣārnı resūl allah īmānġa ündedükde

275.6 ḳabūl itdiler (وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ) daḫı namāz oḳudılar (وَاَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْ) daḫı işleri aralarında

275.7 meşveretli boluvnı hiç kim kiñeş itmey öz fikrni birlen gine iş ḳılmadı (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) daḫı

275.8 biz özlerine rızḳlandurġan nerseden yollarġan ṣarf ḳılur boldılar (وَالَّذِينَ اِذَا اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ

275.9 هُمْ يَنْتَصِرُونَ) daḫı allah ḥużūrında bolġan nerse şundayın ādemler içün izgüdür ol ādemlerge her ḳayçan

275.10 birev ṭarafından ẓulm irişse öç alur boldılar ʿāciz ādemniñ ẓulmden ʿafvı maḳtalmış bolsa da küç yite

275.11 turup öç almav şerʿā ḳabāḥat çünki ẓālimni ẓulminde ḳararlanduruv bola (وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا) ve yavızlıḳnıñ

275.12 cezāsı özi kibi yavızlıḳdur yaʿnī siñe birev yavızlıḳ ḳılsa siñ de ol kişige şol ḳadar yavızlıḳ ḳılursun

275.13 artġı dost bolmas (فَمَنْ عَفٰى وَاَصْلَحَ) bes bir kişi düşmānından kilgen ẓulmni ʿafv ḳılsa hem özi

275.14 birlen düşmān arasında ıṣlāḥ ḳılsa düşmānlıḳını bitürse (فَاَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ) bes ol kişiniñ ecri allah

275.15 üzerindedür (إنه لا يحب الظالمين) düristlikde ol allah başlap ẓulm ḳıluvçılarnı dost körmes hem

275.16 öç aluvda çikden ötüvçilerni dost körmes (ولمن انتصر بعد ظلمه) daḫı ẓulm ḳılınġan ṣoñında

275.17 öç alġan ādemler (فأولئك ما عليهم من سبيل) bes bu ẓulm ḳılınġan yaʿnī cebrlengen ṣoñında öç

275.18 aluvçılarġa şelte ḳıluv üzerine yol yoḳdur (إنما السبيل على الذين يظلمون الناس) ançaḳ şeltege

275.19 yol bolur ādemlerge başlap ẓulm ḳılġan ādemlerge gine (ويبغون في الأرض بغير الحق) daḫı yirde ḥaḳsız

275.20 tekebbürlengen ve bozuḳlıḳ ḳılġan ādemlerge gine (أولئك لهم عذاب أليم) bu başlap ẓulm ḳıluvçılarġa hem yirde

275.21 ḥaḳsız tekebbürlenüvlerge ve bozuḳlıḳ ḳıluvçılarġa rencitküçi ʿaẕāb bolur (ولمن صبر وغفر) ve şol ādemge

275.22 rencitüvge ṣabrlıḳ ḳıldı ve ẓālimniñ ẓulmini ʿafv ḳıldı (إن ذلك لمن عزم الأمور) düristlikde rencitüvge

275.23 ṣabr ḳıluv birlen ẓālimniñ ẓulmini kiçüv şerʿā istelmiş işlerdendür bu āyet cināyetlerniñ hem maġṣubnıñ

275.24 cezāsı ḥaḳında (ومن يضلل الله) ve kimdür ol kişini allah ḥaḳḳ yoldan azdursa (فما له من ولي من بعده) bes

275.25 allah azdurġannıñ ṣoñında ol kişini ḥaḳlıḳġa köndüre turġan hiç velī (yaḳın) yoḳdur (وترى الظالمين

275.26 لما رأوا العذاب) daḫı ey muḥammed (ʿahm) ʿaẕābnı körgenleri vaḳtde ẓālimlerni (kāfirlerni) körürsün sin

275.27 (يقولون هل إلى مرد من سبيل) ol ẓālimler eytürler eyā bizge dünyāda ḳayturġa yol bar mı (وتراهم

275.28 يعرضون عليها) daḫı körürsün sin ol ẓālimlerni oṭḳa kiritilmiş bolurlar yaʿnī oṭ üzerinde

275.29 yandurulmış bolurlar (خاشعين من الذل ينظرون من طرف خفي) ẖorlıḳnıñ tutaşuvından töbençilikli

II / 276

276.1 ve kimlikde bolġanları ḥālde oṭda yandurulmış bolurlar oṭḳa żaʿīf bolġan ḳaravdan ḳararlar yaʿnī

276.2 öltürülürge ḥāżir ḳılınġan ādemniñ ḳılıçḳa ḳaravı kibi orlanup ḳına ḳararlar (وقال الذين آمنوا)

276.3 daẖı īmān kitürgen ādemler eytürler (ان الخاسرين) düristlikde żarar itüvçiler (الذين خسروا

276.4 انفسهم واهليهم يوم القيامة) şundayın ādemlerdür ḳıyāmet küninde özlerine hem iv cemāʿatlerine żarar itdiler

276.5 (الا ان الظالمين في عذاب مقيم) āgāh olıñız düristlikde ẓālimler hemīşe bolġan ʿaẕābdadur (وما كان

276.6 لهم من اولياء ينصرونهم من دون الله) daẖı ẓālimmler kāfirler içün allahdan başḳa ʿaẕābnı yiberüvde yardem

276.7 bire turġan yaḳınlar (dostlar) bolmadı (ومن يضلل الله فما له من سبيل) ve kimdür ol kişini allah

276.8 azdursa bes ol kişige ḥaḳlıḳġa könülüvge yol yoḳdur (استجيبوا لربكم) rabbiñizniñ ündegen nersesini

276.9 tevḥīdni ḳabūl itiñiz (من قبل ان يأتي يوم) şundayın künniñ kilüvinden ilk (لا مرد له من الله) ol

276.10 künniñ kilüvi birlen allah ḥükm ḳılġannıñ ṣoñında ol künni allahdan kiri ḳaytaruv yoḳdur (ما لكم

276.11 من ملجأ يومئذ) ol künde sizniñ içün ḳaça turġan orun yoḳdur (وما لكم من نكير) daẖı

276.12 sizniñ içün günāhlarıñıznı inkār da yoḳdur yaʿnī inkār da ḳıla almaysız çünki defterleriñizde yazılġan

276.13 (فَاِنْ اَعْرَضُوا فَمَا اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) bes eger ey muḥammed (ʿahm) kāfirler siniñ ündegen nerseñden

276.14 (īmāndan) yüz döndürseler biz sini ol kāfirler üzerine ʿamellerini ṣaḳlay turġan ṣaḳçı itüp

276.15 yibermedük (اِنْ عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلَاغُ) siniñ üzeriñe vācib bolmas meger vaḥyni irişdürüv vācib bolur ve sin

276.16 vaḥyni tiyüşinçe irişdürdiñ (وَاِنَّا اِذَا اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً) daḫı düristlikde biz her ḳayçan ādemge özimizden

276.17 raḥmetni tatutsaḳ (فَرِحَ بِهَا) ādem ol raḥmet birlen şādlanur (وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ) ve eger

276.18 ādemlerge ḳolları ilk ḳılġan nerse (yavız ʿamelleri) sebebli yavızlıḳ (açlıḳ ve avruv) irişse (فَاِنَّ الْاِنْسَانَ

276.19 كَفُورٌ) bes düristlikde ādem niʿmetke küfrān ḳıluvçıdur (لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ol allah içündür

276.20 köklerniñ ve yirlerniñ ḫocalıġı (يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ) allah (teʿa) tilegen nersesini yaraṭur (يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ

276.21 اِنَاثًا) tilegen ādemine ḳız balalarnı hibe ḳılur (وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ) ve tilegen ādemine ir balalarnı

276.22 hibe ḳılur (اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَاِنَاثًا) yā ki tilegen ādemlerine ir balalar birlen ḳız balalarnı birge ḳılur

276.23 yaʿnī ikisini de birür (وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا اِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ) daḫı ol allah tilegen ādemni balasız

276.24 ḳılur çünki allahü teʿālā her nerseniñ ḥikmetni bilgüçi ve her nersege küçi yitküçidür baʿżılar bu āyetni

276.25 peyġamberler ḥaḳında indi digenler çünki allahü teʿālā şuʿayyib (ʿahm) birlen lūṭ (ʿahm)ge ḳızlar hibe ḳıldı ibrāhīm

276.26 (ʿahm) ge ir balalar hibe ḳıldı muḥammed (ʿahm)ge ḳızlar da ir de hibe ḳıldı yaḥya (ʿahm) birlen ʿīsā (ʿahm)nı

276.27 balasız ʿaḳīm ḳıldı allahü teʿālā vaḥyniñ tafṣīlātlarını beyānda ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ

276.28 (أن يكلمه الله) ādem içün allah birlen söyleşüv de dürist bolmadı (إلا وحيا) meger vaḥyni (yaşrun sözni)

276.28 söyleşüv dürist boldı yaʿnī allahü teʿālānıñ köñline ilhām ḳıluvı dürist boldı (أو من وراء حجاب)

276.29 yā ki perde arḳılı söyleşüvi dürist boldı yaʿnī bende allahnın sözini işitür de allahnı körmes (أو يرسل

II / 277

277.1 رسولا) yā ki bendeniñ allah birlen söyleşüvi dürist boldı allahnıñ ilçi yiberüvi birlen (فيوحي بإذنه ما يشاء)

277.2 bes ol ilçi mes̱elā cebrāʾīl (ʿahm) allahnıñ iẕni birlen allahnıñ tilegen nersesini ādemniñ köñline taşlar

277.3 (إنه علي حكيم) düristlikde ol allah maḫlūḳlar ṣıfatından bülenddür hem işinde ḥükm iyesidür ḥāṣıl-ı kelām allahü teʿālā

277.4 bende birlen söyleşmes meger bendeniñ köñline ilhām ḳılur yā ki perde arḳılı söyleşür yā ki ferişte yiberür de ol

277.5 ferişte allahnıñ tilegen nersesini ādemge (peyġamberge) söyleşür bu āyetniñ nuzūline sebeb şol yehūdler bir vaḳtde

277.6 resūl allahġa eytdiler ey muḥammed (ʿahm) ni içün sin allah birlen vāsıṭasız ġına söyleşmeysün eger sin ḥaḳḳ

277.7 peyġamber bolsañ mūsā (ʿahm) kibi allah birlen vāsıṭasız ġına söyleş didiler şunıñ ṣoñında bu āyet indi

277.8 yaʿnī peyġamberlerden hiç birisi vāsıṭasız allahnı körüp söyleşmediler belki vaḥy birlen yā ki perde arḳılı

277.9 yā ki cebrāʾīl (ʿahm) vāsıtası birlen söyleşdiler maʿnāsında (وكذلك أوحينا إليك روحا من أمرنا) oşandaḳ

277.10 yaʿnī başḳa peyġamberlerge vaḥy ḳıluvımız kibi ey muḥammed (ʿahm) siñe de emrimizden vaḥy ḳılġan nersemizni vaḥy

277.11 ḳılduḳ vaḥy ḳılınġan nerseni rūḥ (cān) diyü tesmiye ḳılınġan çünki cān birlen tenler tirilgen kibi vaḥy

277.12 birlen ḳalbler tiriledür yā ki rūḥdan cebrāʾīl (ʿahm) murād ol vaḳtde biz siñe cebrāʾīl (ʿahm)nı vaḥy birlen

277.13 yiberdük maʿnāsında boladur (مَاكُنْتَ تَدْرِى مَاالْكِتَابُ وَلَاالْاِيمَانُ) sin vaḥyden burun ḳurān nerse hem

277.14 īmān (ḳurānnıñ şerīʿatleri) nerse idükni bilmeydür idiñ beyḍāvī iyesi eytedür bu āyet resūl allahnıñ

277.15 peyġamber boluvdan burun bir şerīʿat birlen de ʿibādet ḳıluvçı bolmavına delālet ḳıla diyü yā ki īmāndan murād

277.16 işitmey turup ʿaḳl birlen gine bilinmey turġan nerseler murād digenler (وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا) ve likin biz ol vaḥy ḳılġan

277.17 nersemizni yā ki īmānnı yā ki kitābnı nūr ḳılduḳ (نَهْدِى بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا) ol nūr birlen ḳullarımızdan

277.18 tilegen ādemlerimizni ḥaḳlıḳġa köndürürmiz (وَاِنَّكَ لَتَهْدِى اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) daḫı düristlikde sin ey muḥammed (ʿahm)

277.19 ümmetleriñni toġrı yolġa ündersün yaʿnī ümmetleriñe islām yolına könülüv yollarnı körsetürsün (صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذِى) ol

277.20 islām yolı şundayın allahnıñ yolıdur (لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ) ol allah içündür köklerde hem yirlerde

277.21 bolġan nerseler (اَلَا اِلَى اللّٰهِ تَصِيرُ الْاُمُورُ) āġāh olıñız ol allah ṣarı işler evrilür yaʿnī her bir

277.22 iş biʿẕ-ẕāt allahġa ḳaytur bu āyetde boy ṣunuvçılarġa izgü vaʿde boy ṣunmaġan ādemlerge vaʿīd

277.23 (yavız vaʿde) bar. “şūrā sūresiniñ tercemesi tamām boldı”.

277.24 (ḳırḳ üçünçi sūre zuḫruf sūresi mekkede ingen siksen toḳız āyet)

277.25 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

277.26 (حم) bu sözinden murādını allahü teʿālā özi gine bilür (والكتاب المبين) ḥaḳlıḳġa köndürüv ṭarīḳlarunı

277.27 hem şerīʿatniñ ḥācet nerselerini ẓāhir ḳıluvçı ḳurān birlen ḳasem itüp eytemün (انا جعلناه قرآنا

277.28 عربيا) düristlikde biz ḳurānnı ʿarab tilinde bolġan ḳurān ḳılduḳ (لعلكم تعقلون) ḳurānnıñ maʿnāsını

277.29 ʿarablar añlasunlar içün (وانه فى ام الكتاب) daḫı düristikde ol ḳurān kitāblarnıñ anası

II / 278

278.1 bolġan levḥü’l-maḥfūẓ kütb-i semāviyeniñ aṣlı bolduḳından ümmü’l-kitāb dip aṭalġan (لدينا) bizniñ

278.2 ḥużūrımızda özgerilüvden ṣaḳlanmışdur (لعلى حكيم) ol ḳurānnıñ başḳa kütb-i semāviyeler içinde şāʾnı

278.3 bülenddür hem ḥikmet iyesidür (افنضرب عنكم الذكر صفحا) sizniñ yüz döndürüviñiz içün eyā biz

278.4 ḳurānnı sizden yıraḳ ḳılurmız mu (ان كنتم قوما مسرفين) sizniñ isrāf ḳıluvçı (nādānlıḳda ifrāṭ

278.5 bolup azġunlıḳda çikden ötüvçi) ḳavm boluvıñız içün yaʿnī ey kāfirler sizniñ isrāf ḳıluvçı ḳavm

278.6 bolduḳıñız içün sizge ḳurān indürüvni hem ḳurān birlen sizge delīl lāzım itüvni ḳoyarmız mu elbette yoḳ

278.7 (وكم ارسلنا من نبى فى الاولين) evvelgi ümmetlerge sinden ilk ni ḳadar peyġamberler yiberdük (وما يأتيهم

278.8 من نبى) ve evvelgi ümmetlerge hiç peyġamber kilmedi (الا كانوا به يستهزؤن) meger kildi ise siniñ ümmetleriñ

278.9 sini ḥorlaġan kibi evvelgi ümmetler de peyġamberlerini ḥorlar boldılar (فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا) bes

278.10 biz isrāf ḳıluvçı bolġan siniñ ḳavmiñden tutuvda ḳatıraḳ yaʿnī ḳuvvetlirek bolġanlarnı da helāk ḳılduḳ

278.11 (وَمَضَى مَثَلُ الْأَوَّلِينَ) ve ḳurānda evvelgi ümmetlerniñ ʿacīb bolġan ḳıṣṣaları ötdi bu āyetde resūl allahġa vaʿde

278.12 kāfirlerge vaʿīd bar (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ) ve eger sin ey muḥammed ʿahm köklerni ve yirlerni kim yaratdı

278.13 diyü mekke kāfirlerinden ṣorasañ (لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ) elbette köklerni ve yirlerni her işde ġālib bolġan

278.14 ve her nerseni bilüvçi bolġan allah yaratdı diyü eytürler (الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا) köklerni ve yirlerni

278.15 yaratḳan allah şundayın allahdur yirni sizniñ içün töşelgen nerse ḳıldı siz ol yirde ḳararlanursız

278.16 (وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا) daḫı sizniñ içün ol allah yirde yollar ḳıldı ol yollarda yürürsiz (لَعَلَّكُمْ

278.17 تَهْتَدُونَ) maḳṣūdlarıñızġa könülüviñiz içün yā ki fikr ḳıluv birlen allahnıñ ḥikmetine könülüviñiz içün (وَالَّذِي

278.18 نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ) daḫı köklerni ve yirlerni yaratḳan allah şundayın allahdur kökden (yuġarıdan)

278.19 żarar ḳılmay turġan fāʾideli miḳdār birlen şunı indürdi (فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا) bes ol şu birlen biz

278.20 ölgen şehrni tirgüzdük yaʿnī öse turġan nerseleri kipüp bitken şehrniñ öse turġan nerselerini

278.21 ösdürdük (كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ) oşandaḳ yaʿnī bizniñ ölgen şehrlerni tirgüzüvimiz kibi ḳabrleriñizden

278.22 çıġarılmış bolursız (وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا) daḫı köklerni ve yirlerni yaratḳan allah şundayın allahdur

278.23 bütün maḫlūḳlarnıñ türli şınıflarını yaratdı (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ) daḫı sizniñ

278.24 fāʾideñiz içün kimelerden hem dört ayaḳlı ḥayvānlardan aṭlana turġan nerseler yaratdı (لتستووا

278.25 لتستووا) aṭlana turġan nerseleriñizniñ üstlerinde ḳararlanuvıñız içün (ثم تذكروا نعمة ربكم) munıñ ṣoñında

278.26 rabbiñiznin niʿmetini ẕikr ḳıluvıñız içün (اذا استويتم عليه) her ḳayçan aṭlana ṭurġan nerseleriñiz üstinde

278.27 ḳararlansañız (وتقولوا سبحان الذى سخر لنا هذا) daḫı eytüviñiz içün bu aṭlana turġan nerselerni

278.28 bizge boy ṣunuvçı ḳılġan allahnı her bir kimçiliklerden diyü (وما كنا له مقرنين) ve bu bizge allah masḫar

278.29 ḳılġan nerse (merkūb) ge biz ṭāḳat tutuvçı bolmaduḳ yaʿnī alarnı boy ṣundururġa bizniñ ḳuvvetimizden

II / 279

279.1 kilmeydür (وانا الى ربنا لمنقلبون) daḫı düristlikde biz rabbimizge ḳaytuvçılarmız bu āyetniñ aldına münāsib

279.2 boluvı şunıñ içün çünki elbette aṭlanuv bir orundan köçüv içün bola elbette köçüv allahġa ḳaytuvdur

279.3 (وجعلوا له من عباده جزءا) müşrikler köklerni ve yirlerni allah yaratdı diyü iḳrārleri ṣoñında da allah içün

279.4 bendelerinden bala ḳıldılar yaʿnī ferişteleri allahnıñ ḳızları didiler (ان الانسان لكفور مبين)

279.5 düristlikde ādem allahnıñ niʿmetine ẓāhir küfrān ḳıluv birlen küfrān ḳıluvçıdur (ام اتخذ مما يخلق

279.6 بنات) eyā allah özi yaraṭḳan maḫlūḳlardan ḳızlar tutdı mu (واصفاكم بالبنين) daḫı sizni

279.7 ir balalar birlen ḫāliṣ ḳıldı mu elbette yoḳ (واذا بشر احدهم بما ضرب للرحمن مثلا) ve her ḳayçan

279.8 müşriklerniñ birisine allahġa oḫşaş itüp beyān ḳılġan nersesi birlen (ḳız balanıñ dünyāġa kilüvi birlen çünki

279.9 bala ataġa mes̱el bola) süyünç birilse (ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا) ol süyünç birilgen kişiniñ yüzi ḫorlıḳdan ḳara

279.10 bolup evrilür (وَهُوَ كَظِيمٌ) ḥālbūkim köñli ḳayġu birlen ṭolġandur (أَوَمَنْ يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ) eyā müşrikler allahġa

279.11 ziynet içinde terbiyelengen menni (ḳız balanı) bala ḳıldılar mı yā ki ziynet içinde terbiyelengen menni

279.12 (ḳız balanı) bala tutdı mu maʿnāsında (وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ) ve ḥālbūkim ol ḳız bala mücādelelerde (daʿvālerde)

279.13 delīl iẓhār ḳıluvçı ve faṣīḥ sözli tügildür (وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ) daḫı müşrikler şundayın ferişteleri

279.14 ḳıldılar (هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ) ol ferişteler allahnıñ ḳulları idi (إِنَاثًا) mūʾnis̱ler (ḳızlar) diyü iʿtiḳād

279.15 ḳıldılar (أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ) eyā müşrikler allahnıñ ferişteleri yaraṭduḳı vaḳtde ḥāżir boldılar mu (سَتُكْتَبُ

279.16 شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ) müşriklerniñ ferişteler üzerine birgen şehādetleri yazulur daḫı ḳıyāmet küninde ol

279.17 şehādetlerinden ṣoralmış bolurlar (وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمٰنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ) daḫı müşrikler eytdiler eger allah bizniñ

279.18 ferişterge ʿibādet ḳılmavımıznı tilese idi biz ferişterge ʿibādet ḳılmas idük (مَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ)

279.19 müşrikler içün bu sözlerini (allah bizniñ ferişterge ʿibādet ḳıluvımızġa rāżı digen sözlerini) bilüv bu ḳadar

279.20 (إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ) müşrikler hiç nerse imesler bu sözlerinde meger yalġanlarlar (أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ) yā ki

279.21 biz müşriklerge ḳurāndan ilk sözleriniñ düristligini bildüre turġan kitāb birdük mü (فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ) bes

279.22 ol müşrikler bu kitābḳa tutunalar mı elbette yoḳ (بَلْ قَالُوا) müşriklerniñ bu daʿvālarına (yaʿnī allah bizniñ

279.23 feriştelerge ʿibādet ḳıluvımızġa rāżı digen daʿvālarına) hiç delīl yoḳ belki ol müşrikler eytdiler

279.24 (اِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى اُمَّةٍ) düristlikde biz atalarımıznı bir dīn üzerinde tapduḳ (وَاِنَّا عَلَى آثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ)

279.25 daḫı düristlikde biz atalarımıznıñ izleri üzerine könülüvçilerimiz yaʿnī atalarımız tutḳan dīnge iyeremiz

279.26 diyü (وَكَذَلِكَ مَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ) ey muḥammed (ʿahm) oşandaḳ biz sinden burun hiçbir

279.27 ḳaryege ḳorḳutuvçı peyġamber yibermedük (اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا) meger yiberdük ise ol ḳaryeniñ türli niʿmetlerde

279.28 ṣaylanup yatuvçı bayları eytdi (اِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى اُمَّةٍ) düristlikde biz atalarımıznı bir dīn üzerinde

279.29 tapduḳ (وَاِنَّا عَلَى آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ) daḫı düristlikde biz atalarımıznıñ izlerine iyergüçilerimiz diyü yaʿnī

II / 280

280.1 atalarımız tutḳan dīnini tutamız diyü eytdiler (قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدَى) ol ḳorḳutuvçı peyġamber eytdi

280.2 ey ḳavmim eyā siz atalarıñızġa iyeresiz mi eger min sizge ḥaḳlıḳġa köndürgüçirek dīnimizni kitürsem de (مِمَّا

280.3 وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءَكُمْ) atalarıñıznı anıñ üzerinde tapḳan dīniñizden yaʿnī atalarıñıznıñ dīninden artuḳ dīnni

280.4 kitürmemde dīnine iyeresiz mi diyü (قَالُوا اِنَّا بِمَا اُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ) bu ḳorḳutuvçı peyġamberniñ ḳavmi

280.5 eytdiler düristlikde biz siz anıñ birlen yiberilgen dīnni inkār itüvçilerimiz gerçi ol dīn bizniñ dīnimizge

280.6 ḳaraġanda ḥaḳlıḳġa köndürüvçirek bolsa da diyü (فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ) bes biz dünyāda ʿaẕāb ḳıluv birlen ol

280.7 kāfirlerden öç alduḳ (فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) bes ey muḥammed (ʿahm) iʿtibār ḳılup ḳara peyġamberlerni

280.8 yalġanġa tutuvçılarnıñ ṣoñġı ḥāli niçük boldı (وَاِذْ قَالَ اِبْرَاهِيمُ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ) ve ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni

280.9 isiñe tüşür ol vaḳtde ibrāhīm (ʿahm) atasına hem ḳavmine eytdi (اِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ) düristlikde min sizniñ

280.10 ʿibādetiñizden yā ki ʿibādet ḳılġan nerseleriñizden (maʿbūdlarıñızdan) bizgüçimün (اِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي) meger özimni

280.11 yaratḳan allahnıñ ʿibādetinden bizmeym (فَاِنَّهُ سَيَهْدِينِ) bes düristlikde özimni yaratḳan allah mini toġrılıḳ

280.12 üzerinde s̱ābit ḳılur (وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ) daḫı ibrāhīm yā ki allah tevḥīd kelimesini özi ṣoñında

280.13 yaʿnī balaları içinde ḳalġuçı söz ḳıldı (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) balaları şirkden tevḥīdke ḳaytsunlar

280.14 içün (بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ) belki biz muḥammed (ʿahm) ge ʿaṣrdaş bolġan kāfirlerni hem atalarnı ʿömr birüp

280.15 ve niʿmet birüp fāʾidelendürdük şuñar ġurūrlanup nefs arzularına çomdılar (حَتَّى جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ)

280.16 مُبِينٌ) alarġa tevḥīdke ündev yā ki ḳurān daḫı peyġamberliki ẓāhir bolġan peyġamber kilgenge ḳadar (وَلَمَّا

280.17 جَاءَهُمُ الْحَقُّ) daḫı bu kāfirlerge ḥaḳḳ (ḳurān) kilgen zamānda (قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَاِنَّا بِهِ كَافِرُونَ) bu ḳurān siḥrdür

280.18 ve biz bu ḳurānı inkār itüvçilerimiz didiler (وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ) daḫı bu mekke kāfirleri eytdiler

280.18 kāşki bu ḳurān indürilmiş bolsa idi (عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ) iki ḳaryeden (mekke birlen ṭāʾifden)

280.19 bolġan uluġ (bay ve mertebeli) ir üzerine murādları muġīre oġlı velīd birlen mesʿūd el-s̱aḳifī oġlı ʿurve

280.20 (أهم يقسمون رحمت ربك) ey muḥammed (ʿahm) eyā mekke kāfirleri mi rabbiñniñ raḥmetini (peyġamberlikni) bölerler (نحن

280.21 قسمنا بينهم معيشتهم في الحيوة الدنيا) biz ol kāfirler arasında dünyā tirükliginde bolġan maʿīşetlerini böldük

280.22 alar dünyā maʿīşetin tedbīrden de ʿācizler idi bes niçük alar allahnıñ raḥmeti bolġan peyġamberlik ḥaḳında tedbīr

280.23 ḳılurlar (ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات) daḫı alarnıñ baʿżısını baʿżısı üstünde köp dereceler köterdük

280.24 yaʿnī alarnı rızḳda hem başḳa nersede türliçe ḳılduḳ (ليتخذ بعضهم بعضا سخريا) baʿżısı baʿżısını ḥācetlerinde

280.25 masḫar (münḳād) itüp tutsun içün bes bu vaḳt aralarında ülfet ḥāṣıl bolur hem bu ülfet birlen ʿālemniñ

280.26 nizāmı tirük bolur (ورحمت ربك خير مما يجمعون) ve ey muḥammed (ʿahm) rabbiñniñ raḥmeti (peyġamberlik) müşriklerniñ

280.27 cıyġan nerselerinden (dünyā nerselerinden) izgürekdür (ولولا أن يكون الناس أمة واحدة) eger de ādemlerniñ

280.28 bir ümmet (küfr ümmeti) boluvı mekrūh bolmasa idi yaʿnī kāfirlerni kiñlikde kördükde ādemlerniñ bir ümmet

II / 281

281.1 boluvġa ḳızuġuvları bolmasa idi (لجعلنا لمن يكفر بالرحمن) allahnı inkār ḳıluvçılar (kāfirler) içün ḳılur

281.2 idük (لبيوتهم سقفا من فضة) ivleri içün kümişden töpeler ḳılur idük (ومعارج عليها يظهرون) daḫı

281.3 kümişden basḳıçlar ḳılur idük ol basḳıçlar birlen iv töpelerine aşarlar idi (ولبيوتهم أبوابا وسررا)

281.4 daḫı ivleri içün kümişden işeklerü serīrler ḳılurlar idük (عَلَيْهَا يَتَّكِـُٔونَ) ol serīrler üzerine tayanurlar

281.5 idi (وَزُخْرُفًا) daḫı ivleri içün türli ziynetler ḳılur idük (وَإِنْ كُلُّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) ve bu ẕīkr

281.6 ḳılınġan nerselerniñ hiç birisi tügildür meger dünyā tirükliginiñ fāʾidelene turġan nersesidür (وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ

281.7 لِلْمُتَّقِينَ) ve ey muḥammed (ʿahm) rabbiñ ḥużūrında aḫiret küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçılar içündür (وَمَنْ

281.8 يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ) ve kimdür allahnıñ ẕikrinden yüz döndürür (نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ) ol

281.9 kişige şeyṭānnı irkli ḳılurmız bes ol şeyṭān ol kişige yaḳın yoldaş bolur añar vesvese

281.10 ḳılur hem anı ḥaḳḳ yoldan azdurur (وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ) daḫı düristlikde ol şeyṭānlar

281.11 allahnıñ ẕikrinden yüz döndürüvçilerni allahnıñ yolından (dīninden) ṭıyarlar (وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ)

281.12 daḫı allahnıñ ẕikrinden yüzlerini döndürgen ādemler özlerini ḥaḳlıḳġa könülüvçiler diyü ḥesāb ḳılurlar

281.13 (حَتّٰى إِذَا جَاءَنَا) tā kim her ḳayçan allahnıñ ẕikrinden yüz döndürüvçi bizge kilse (allah ḥużūrına barsa)

281.14 (قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ) kāşki minim siniñ (şeyṭānnıñ) arañ ḳuyaş çıġışnıñ

281.15 ḳuyaş batışından yıraḳlıġı ḳadar bolsa idi diyü eytür (فَبِئْسَ الْقَرِينُ) bes ey şeyṭān siñ ni yavız

281.16 yoldaşsun diyü eytür (وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ) ve sizniñ içün bu künde bu arzuñız fāʾide birmes

281.17 anıñ içün siz dünyāda vaḳtde öziñizge ẓulm ḳıldıñız (أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ) düristlikde siz

281.18 hem dostıñız şeyṭānlar ʿaẕābda orṭaḳlarsız niteki dünyāda ʿaẕābnıñ sebebinde orṭaḳ idiñiz (أَفَأَنْتَ

281.19 تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ) ey muḥammed (ʿahm) eyā sin me çoḳraḳ ḥükminde bolġan kāfirlerge ḥaḳlıḳnı işitdürürsün

281.20 yā ki ṣoḳır ḥükminde bolġan yoldan adaşḳan kāfirlerni toġrı yolġa köndürürsün resūl ekrem ḳavmini

281.21 dīnge ündev birlen özini bik meşaḳḳatlidür idi ḳavmi hemīşe azġunlıḳnı ġına artduradur idi

281.22 şol ḥaḳda bu āyet indi (وَمَن كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) daḫı ẓāhir azġunlıḳda bolġan ādemlerni sin me ḥaḳlıḳġa

281.23 köndürürsün (فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ) bes eger ey muḥammed (ʿahm) biz sini dünyādan yibersek yaʿnī ol kāfirlerniñ

281.24 ʿaẕābını körsetmesden burun siniñ cānıññı alsaḳ (فَإِنَّا مِنْهُم مُّنتَقِمُونَ) bes düristlikde biz ol

281.25 kāfirlerden dünyā ve āḫiret ʿaẕāb ḳıluv birlen öç alurmız (أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ) yā ki eger tilesek

281.26 biz siñe ol kāfirlerge vaʿde ḳılġan ʿaẕābnı körsetürmiz (فَإِنَّا عَلَيْهِم مُّقْتَدِرُونَ) bes düristlikde biz ol

281.27 kāfirler üzerine yaʿnī alarġa ʿaẕāb ḳıluvġa ḳādirlermiz (فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ) bes ey muḥammed

281.28 (ʿahm) öziñe vaḥy ḳılınġan nersege yapış yaʿnī āyetlerge ve şerīʿatlerge (إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ)

281.29 düristlikde sin ey muḥammed (ʿahm) toġrı bolġan yol üzerindesün (وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ) daḫı düristlikde

II / 282

282.1 ol siñe vaḥy ḳılınġan nerse siniñ içün hem ḳavmiñ içün şerāfetdür (وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ) hem ḳıyāmet

282.2 küninde siñe vaḥy ḳılınġan nerseden hem anıñ birlen ʿamel ḳıluvdan ṣoralmış bolursız (وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِن

282.3 (قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا) ve ey muḥammed (ʿahm) öziñden burun yibergen resūllerimizden ṣora yaʿnī alarnıñ ḥāllerini

282.4 tikşirüp ḳara yā ki ol resūllerniñ ümmetlerinden daḫı dīn ʿālimlerinden ṣora (أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ آلِهَةً

282.5 يُعْبَدُونَ) eyā biz allahdan başḳa maʿbūd bolġan maʿbūdlar ḳılduḳ mu yaʿnī ṣanemlerge ʿibādet ḳıluv birlen ḥükm ḳılduḳ mu

282.6 (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسٰى بِآيَاتِنَا) ve taḥḳīḳ biz mūsā (ʿahm)nı muʿcizelerimiz birlen yiberdük (إِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ)

282.7 firʿavunge hem anıñ ḳavmine (فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) bes mūsā ʿahm eytdi düristlikde min bütün

282.8 ʿālemniñ rabbisi bolġan allahnıñ dīn üyretür içün yiberilgen ilçisimün diyü allahü teʿālā bu sözi

282.9 birlen resūl allahġa tesliyeni irāde ḳılġan bolurġa kirek (فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا) bes mūsā ʿahm firʿavunge

282.10 hem ḳavmine bizniñ muʿcizelerimiz birlen kilgen zamānda (إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ) şol vaḳtduḳ muʿcizelerimizden

282.11 kilür boldılar yaʿnī muʿcizelerimizni evvel kördükleri vaḳtde oylamasdan burun kildiler (وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ

282.12 آيَةٍ) ve körsetür bolmaduḳ muʿcizeden firʿavunge hem ḳavmine (إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا) meger körsetdük ise

282.13 ol muʿcize ḳardaşı bolġan ikinçi muʿcizeden uluġraḳ boldı (وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ) daḫı biz alarnı

282.14 ṭūfān ve çikirtke kibi ʿaẕāb birlen tutduḳ (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) küfrlerinden ḳaytsunlar içün (وَقَالُوا

282.15 يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ) ʿaẕābnı kördükleri ṣoñında firʿavunler ḥażret-i mūsāġa eytdiler ey siḥrçi (ادْعُ

282.16 لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ) rabbiñniñ ḥużūrında ʿahd ḳılġan nersesi (peyġamberligiñ) birlen bizniñ içün

282.17 ʿaẕābnıñ köterilüvi birlen rabbiñe duʿā ḳıl (إننا لمهتدون) düristlikde biz ḥaḳlıḳġa könülüvçimiz (فلما

282.18 كشفنا عنهم العذاب) firʿavunlardan ʿaẕābnı açduḳımız zamānda (إذا هم ينكثون) şol vaḳtduḳ firʿavunlar

282.19 ʿahdlerini bozar boldılar (ونادى فرعون في قومه) ḳavminiñ cıyulġan yirinde firʿavun nidāʾ ḳıldı

282.20 (ḳıçḳurdı) (قال يا قوم أليس لي ملك مصر) firʿavun eytdi ey ḳavmim eyā minim içün mışırnıñ pādişāhlıġı

282.21 yoḳ mı (وهذه الأنهار تجري من تحتي) ve bu nīl yılġaları minim serāyımnıñ astından aḳmay mı (أفلا

282.22 تبصرون) eyā siz bularnı körmeysiz mi didi yaʿnī firʿavun allahü teʿālā ʿaẕābnı açduḳdan ṣoñra bu

282.23 muʿcizeni körüp ḳavminiñ baʿżısınıñ īmān kitürüvinden ḳorḳup bu sözlerni eytdi (أم أنا خير) eyā

282.24 yoḳdur devletlerge ḫoca bolup da min izgü tügil mi (من هذا الذي هو مهين) bu ḫor ve żaʿīf bolġan

282.25 reʾīs boluvġa lāyıḳ bolmaġan ādemden (murādı ḥażret-i mūsā) (ولا يكاد يبين) ve sözi ẓāhir bolurġa

282.26 ve añlanurġa yaḳın bolmaġan ādemden (ḥażret-i mūsānıñ tilinde żaʿīflik bolduḳından bu sözni eytken)

282.27 bes sözi añlanurlıḳ bolmaġaç ol niçük peyġamber bolsun (فلولا ألقي عليه) kāşki mūsā üzerine

282.28 taşlanmış bolsa idi (أسورة من ذهب) altundan bolġan bilezikler çünki firʿavunlarnıñ ʿādetinde ḳolġa

282.29 altun bilezik kiyüv moyınġa altun bav ṭaġuv bolġan (أو جاء معه الملائكة مقترنين) yā ki yaḳın bolġanları

II / 283

283.1 ḥālde mūsā birlen birge yardem ite turġan ferişteler kilse idi ol vaḳt peyġamber boluvı rast bolur

283.2 idi (فاستخف قومه) bes firʿavun ḳavmini özinden ḳorḳġanlıḳġa ḥaml ḳıldı yā ki ḳavminden iṭāʿat ḳıluvda ciñillikni

283.3 üstedi (فاطاعوه) bes firʿavunnıñ ḳavmi ḳoşḳan işinde firʿavunge boy ṣundılar (انهم كانوا قوما فاسقين)

283.4 düristlikde ol firʿavun ḳavmi allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçı yavız ḳavm boldılar şunıñ içün de fāsiḳ

283.5 bolġan firʿavunge iyerdiler (فلما آسفونا) bes firʿavun hem ḳavmi günāhda çikden ötüvleri sebebli

283.6 bizni açıḳlatdurġanları zamānda (انتقمنا منهم فاغرقناهم اجمعين) bes biz firʿavundan hem ḳavminden öç

283.7 alduḳ hem hemmesini ṣuġa batırduḳ ve helāk itdük (فجعلناهم سلفا ومثلا للآخرين) bes biz firʿavun hem

283.8 ḳavmini ilk bolġan ʿibret hem ṣoñġılar içün vaʿaẓ yā ki ʿacīb bolġan ḳıṣṣa ḳılduḳ (ولما ضرب

283.9 ابن مريم مثلا) meryem oġlı ʿīsā (ʿaleyhi's-selām) meṡelā ḳılınġan zamānda (اذا قومك منه يصدون) ey

283.10 muḥammed (ʿahm) şol vaḳtde siniñ ḳavmiñ (mekke müşrikleri) bu meṡelden kilüp tavış köterür boldılar hem resūl ekrem

283.11 ḳureyşler üzerine allah teʿanıñ (انكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم) āyetin oḳuġan zamānda (maʿnāsı

283.12 ey kāfirler sizniñ allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan maʿbūdlarıñız cehennem oṭunıdur maʿnāsında) ḳureyşler resūl allahġa

283.13 açulandılar hem aralarından ibn el-zebʿarī eytdi ey muḥammed bu ḫiṭāb bizge hem bizniñ maʿbūdlerimizge gine

283.14 ḫāṣ mı yā ki bütün ümmetke ʿām mı diyü resūl allah eytdi bu ḫiṭāb sizge hem maʿbūdleriñizge hem bütün ümmetke

283.15 diyü şundan ṣoñ ibn-i el-zebʿarī eytdi ey muḥammed (ʿahm) sin meryem oġlı ʿīsā (ʿahm)nı peyġamber diyü

283.16 gümān ḳılmaysın mı ḥālbūkim ʿīsā (ʿahm)ġa hem anasına izgü s̱enāʾ itile ve öziñde bilesün naṣārālar

283.17 ʿīsā birlen meryemge ʿibādet ḳılalar hem ʿüẕeyrge oşandaḳ ferişٹelerge ʿibādet ḳılına eger bular cehennemde

283.18 bolsalar biz özimizniñ ve maʿbūdlerimizniñ de bular birlen birge boluvına rāżı bolduḳ didiler ibn-i el-zebʿarī

283.19 bu sözine şādlanup küldiler resūl allah cevāb birmey tik turdı şundan ṣoñ allahü teʿālā (إِنَّ الَّذِينَ

283.20 سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى أُولَئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ) āyetni indürdi āyetniñ maʿnāsı bola ibn-i el-zebʿārī

283.21 müşriklerniñ maʿbūdlerine meryem oġlı ʿīsā (ʿaleyhiʿs-selām) birlen mes̱el ḳılġan zamānda hem naṣārānıñ

283.22 ʿīsā (ʿahm)ġa ʿibādet ḳıluvı birlen resūl allah birlen cidāl ḳılışḳanı zamānda maʿnāsında (وَقَالُوا أَآلِهَتُنَا

283.23 خَيْرٌ أَمْ هُوَ) daḫı müşrikler eytdiler ey muḥammed (ʿahm) eyā bizniñ maʿbūdlerimiz izgü mi ʿīsā (ʿahm)

283.24 izgü mi bes eger ʿīsā tamuġda bolsa bizniñ maʿbūdlerimizde anıñ birlen birge tamuġda bolsunlar (مَا ضَرَبُوهُ

283.25 لَكَ إِلَّا جَدَلًا) ḳureyşler bu mes̱elni (meryem oġlı ʿīsā ʿahm birlen mes̱elni) siñe ḳılmadılar meger ḳıçḳuruşuv içün

283.26 ve sözde üstün boluv içün gine ḳıldılar ḥaḳḳ birlen bāṭılnı ayurur içün ḳılmadılar (بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ)

283.27 belki ol ḳureyşler ḳaṭı ḫuṣūmet ḳıluvçı ḳavmdür yaʿnī orunsız ḳıçḳuruşuvnı süye turġan ḳavmdür (إِنْ هُوَ

283.28 إِلَّا عَبْدٌ) meryem oġlı ʿīsā (ʿahm) tügildür meger bir bendedür (أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ) anıñ üzerine biz peyġamberlik

283.29 birlen enʿām ḳılduḳ (وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ) daḫı biz ol ʿīsā (ʿahm)nı benū isrāʾīl içün

284.1 ʿacīb mes̱el ḳılduḳ (وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ) ve eger tilesek ʿīsā ʿahmnı atasız toġdurġan kibük

284.2 ey irler sizden de ḳılurmız yaʿnī toġdururmız (مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ) yirde ferişteler toġdururmız (يَخْلُفُونَ)

284.3 ol ferişte yirde sizniñ ornıñızġa ḳāʾīm bolurlar yaʿnī ʿīsā ʿahmnıñ atasız dünyāġa kilüv ḥāli ʿacīb

284.4 bolsa da allahü teʿālā mundan ʿacībrek işke de ḳādir ferişteler de mümkin bolġan ẕāt boluvlarında sizniñ kibidür

284.5 allahü teʿālā alarnı toġdurmay ḫalḳ ḳıluvġa ḳādir bolġan kibi toġdurup ḫalḳ ḳıluvġa da ḳādirdür yā ki

284.6 sizniñ ornıñızġa ferişstelerni ḫalḳ ḳılurmun maʿnāsında (وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ) daḫı düristlikde ol

284.7 ʿisāniñ nuzūli ḳıyāmetniñ yaḳın boluvını bilüvdür ibn-i abbas ḳırāʾatına karaġanda lāmnıñ istey birlen

284.8 oḳulġan ol vaḳtde ḳıyāmetniñ yaḳın boluvına ʿalāmetdür maʿnāsında bola (فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا) bes ḳıyāmetde

284.9 şik ḳılmañız (وَاتَّبِعُونِ) daḫı minim şerīʿatime iyeriñiz (هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) minim sizni anıñ üzerine

284.10 ündegen nersem toġrı yoldur bu āyet ḥażret-i ʿīsānıñ ḳıyāmet yaḳın bolur aldından inüvine

284.11 delālet ḳıladur tafṣīl ḳıṣṣası tefsīrlerde mez̠kūrdur istegen ādem mürācaʿat itsün (وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ

284.12 الشَّيْطَانُ) daḫı sizni şeyṭān allahnıñ dīninden ṭıymasun (إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ) düristlikde ol şeyṭān

284.13 sizniñ içün düşmānlıġı ẓāhir bolġan düşmāndur (وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ) daḫı ʿīsā (ʿahm)

284.14 ẓāhir muʿcizeler birlen kilgeni zamānda yā ki incīl āyetleri birlen yā ki ẓāhir şerīʿatler birlen maʿnāsında

284.15 (قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ) ʿīsā (ʿahm) eytdi ey ḳavmim taḥḳīḳ sizge ḥikmet (incīl yā ki şerīʿat)

284.16 birlen kildim (ولأبين لكم) daḫı sizge beyān ḳıluvım içün kildim (بعض الذي) şol nerseniñ

284.17 baʿżısını (yaʿnī dīn işinden bolġan nerseni) (تختلفون فيه) ol nersede (dīn işinde) siz iḫtilāf

284.18 ḳılur boldıñız ammā dünyāġa müteʿalliḳ nerseni beyān ḳılmadı çünki peyġamberler dünyā işini beyān içün

284.19 yiberilmediler şunıñ içün resūl allah dünyā işiñizni öziñiz bilesiz didi (فاتقوا الله وأطيعون) bes

284.20 allahdan ḳorḳıñız hem ḳoşḳan işimde miñe iṭāʿat ḳılıñız (إن الله هو ربي وربكم) düristlikde ol

284.21 allah minim ve sizniñ rabbiñizdür (فاعبدوه) bes ol allahġa ʿibādet ḳılıñız (هذا صراط مستقيم) bu allahdan

284.22 ḳorḳuv hem allahġa ʿibādet ḳıluv toġrı yoldur ḥażret-i ʿīsānıñ sözi bu orunda tamām boldı (فاختلف

284.23 الأحزاب من بينهم) bes ʿīsā (ʿahm) ṣoñında naṣārā ḳavmi arasından türli cemāʿatler iḫtilāf ḳıldılar

284.24 yaʿnī yaʿḳūbiye nasṭūriye melekāniye şemiʿūniyeler (فويل للذين ظلموا) bes bu ʿīsā (ʿahm) ṣoñında iḫtilāf

284.25 ḳılışḳan özlerine ẓulm ḳılġan ādemlerge ni ökünçdür (من عذاب يوم أليم) ḳıyāmet küniniñ rencitküçi

284.26 ʿaẕābından (هل ينظرون إلا الساعة) ḳureyşler yā ki özlerine ẓulm ḳılġan türli cemāʿatler kitmesler

284.27 meger ḳıyāmetni küterler (أن تأتيهم بغتة) yaʿnī ḳıyāmetniñ kinet kilüvini küterler (وهم لا يشعرون) ḥālbūkim alar

284.28 ḳıyāmetni bilmesler dünyā işi birlen meşġūl boluvları sebebli ḳıyāmetden ġāfil bolurlar (الأخلاء يومئذ بعضهم لبعض

284.29 (عدو) dünyāda dost bolġan ādemlerniñ baʿżısı baʿżısına ḳıyāmet küninde düşmān bolurlar (الا المتقين) meger

II / 285

285.1 küfrden günāhdan ṣaḳlanġan dostlar ġına ḳıyāmet küninde düşmān boluşmaslar çünki alarnıñ dostlıḳları

285.2 allah yolında bolduḳı içün mengü bitmes (يا عباد لا خوف عليكم اليوم) ey ḳullarım sizniñ üzeriñizge

285.3 bu künde (ḳıyāmet küninde) ḳorḳuv yoḳdur (ولا أنتم تحزنون) daḫı siz ḥasretlenüvçi de tügilsiz (الذين

285.4 آمنوا بآياتنا وكانوا مسلمين) ol ḳorḳusız ve ḥasretsiz ḳullar şundayın ḳullardur alar bizniñ āyetlerimizge

285.5 īmān kitürdiler daḫı emrimizge iṭāʿat ḳıluvçı boldılar (أدخلوا الجنة أنتم وأزواجكم تحبرون) ey

285.6 ḳullarım siz hem müselmān bolġan ḫatunlarıñız yüziñizde es̱eri ẓāhir bolġan şādlıḳ birlen şādlanġanıñız

285.7 ḥālde ucmaḫḳa kiriñiz (يطاف عليهم بصحاف من ذهب وأكواب) ol ucmaḫ ehlleri üzerine

285.8 altundan bolġan ṭabaklar hem toḳtasız ṣavtlar birlen ṭavāf ḳılınur (وفيها ما تشتهيه الأنفس وتلذ

285.9 الأعين) daḫı ol ucmaḫda nefsler arzu ḳılġan nerseler hem körüp közler lez̠z̠etlene turġan nerseler

285.10 (niʿmetler) bardur (وأنتم فيها خالدون) daḫı siz ol ucmaḫda mengü ḳaluvçılarsız (وتلك الجنة التي)

285.11 ve bu ucmaḫ şundayın ucmaḫdur (أورثتموها) ol ucmaḫnı aldıñız siz (بما كنتم تعملون) ʿamel

285.12 ḳılġan nerseñiz berāberinde (لكم فيها فاكهة كثيرة منها تأكلون) sizniñ içün ol ucmaḫda köp

285.13 cimişler bardur siz ol cimişlerden aşarsız (إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ) düristlikde kāfirler

285.14 cehennem ʿaẕābında mengü ḳaluvçılardur (لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ) ʿaẕābnı kāfirlerden ciñil ḳılınmas (وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ)

285.15 daḫı kāfirler ol ʿaẕābda ḳutuluvdan ümīd kisüvçilerdür (وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ) ve biz ol kāfirlerge cebr ḳılmaduḳ

285.16 (وَلَٰكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ) ve likin ol kāfirler küfrleri sebebli özlerine cebr ḳılur boldılar (وَنَادَوْا)

285.17 يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ) daḫı ol kāfirler cehennemde nidāʾ ḳılurlar ey mālik rabbiñden ṣora rabbiñ bizniñ

285.18 üzerimizge ölüm birlen ḥükm ḳılsun diyü (قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ) mālik eytür düristlikde siz cehennemde

285.19 turġuçılarsız sizge andan ḳutuluv yoḳ diyü (لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ) taḥḳīḳ biz peyġamber yiberüv birlen hem

285.20 ḳurān indürüv birlen ḥaḳnı sizge kitürdük (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ) ve likin sizniñ köpiñiz ḥaḳnı

285.21 mekrūh körüvçilersiz (أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا) ḥaḳnı yalġanġa tutuvda mekke kāfirleri işni muḥkem ḳıldılar mu (فَإِنَّا

285.22 مُبْرِمُونَ) bes düristlikde biz alarġa cezāʾ birüvde işini muḥkem ḳıluvçılarmız (أَمْ يَحْسَبُونَ) yā ki mekke

285.23 kāfirleri ḥesāb ḳılurlar mı (أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ) düristlikde biz mekke kāfirleriniñ nefsleriniñ söyleşüvini

285.24 daḫı aralarındaġı sırlarını işitmemiz diyü yaʿnī bizniñ işitmevimizni ḥesāb ḳılurlar mı (بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ)

285.25 alay ḥesāb ḳılmasun belī biz işitürmiz hem bizniñ alar birlen birge bolġan ilçilerimiz (ṣaḳçı ferişteler) alarnıñ

285.26 yaşrun nefs sözlerini hem sırlarını yazarlar (قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدٌ) ey muḥammed ʿahm mekke müşriklerine eyt sin eger

285.27 bir taḳdīr allah içün bala bolsa (فأنا أول العابدين) bes min ol balaġa ʿibādet ḳıluvçılarnıñ sizden

285.28 evvelgisi bolur idim çünki resūl allahnı hem allah nersege ṣāliḥ bola ve nersege ṣāliḥ bolmay şunı başḳalardan

285.29 artuġraḳ bile hem allahnı kāmil uluġlav nerseni uluġlav birlen bolaçaḳ anı da kāmil bile elbette atanı taʿẓīm

II / 286

286.1 balanı taʿẓīmden başḳa bolmay bu āyetden allahġa bala boluvnıñ hem ol balaġa ʿibādet ḳıluvnıñ düristligi lāzım tügil çünki

286.2 bir maḥālniñ ikinçi maḥālini müstelzim boluvı dürist yā ki āyetniñ maʿnāsı ey müşrikler siz gümān ḳılġança allahġa bala

286.3 bolsa min mekke ehlinden allahnı birlevçilerniñ in evvelgisimün maʿnāsında (سبحان رب السموات والأرض)

286.4 köklerniñ ve yirlerniñ rabbisi bolġan allahnı pāklaymun (رب العرش) ʿarşnıñ rabbisi bolġan allahnı pāklaymun

286.5 (عما يصفون) müşriklerniñ ṣıfatlaġan nersesinden (bala tutmaḳdan) (فذرهم يخوضوا ويلعبوا) bes ey

286.6 muḥammed (ʿahm) mekke müşriklerini irklerine ḳoy bāṭıllarına çomsunlar dünyālarında oynasunlar (حتى

286.7 يلاقوا يومهم الذى يوعدون) vaʿde ḳılınġan künlerine (ḳıyāmet künine) yoluḳġanlarına ḳadar (وهو الذى

286.8 فى السماء اله وفى الأرض اله) ve ol allah şundayın allahdur kökde de maʿbūddur daḫı yirde de maʿbūddur

286.9 yaʿnī kökde ve yirde maʿbūd boluvġa müsteḥaḳdur (وهو الحكيم العليم) ve ol allah işinde ḥikmet iyesidür hem her nerseni

286.10 bilgüçidür (وتبارك الذى له ملك السموات والأرض) köklerniñ ve yirlerniñ ḫocası bolġan allah

286.11 uluġ boldı (وَمَا بَيْنَهُمَا) daḫı kökler birlen yirler arasında bolġan allah uluġ boldı (وَعِنْدَهُ عِلْمُ

286.12 السَّاعَةِ) daḫı ol allah ḥużūrındadur ḳıyāmetni bilüv yaʿnī ḳıyāmet ḳāʾim bola turġan ṣaʿatni bilüv (وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ)

286.13 ve ol allahġa ḳaytarılmış bolursız (وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ) müşriklerniñ allahdan

286.14 başḳa ündegen nerseleri (maʿbūdları) şefāʿatni mālik bolmaslar niteki müşrikler maʿbūdlarımız allah

286.15 ḥużūrında bizge şefāʿat ḳılaçaḳlar diyü zuʿm ḳılġanlar idi (إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ) meger allah ḥużūrında şefāʿatni

286.16 mālik bolur ḥaḳḳ (tevḥīd) birlen güvāhlıḳ birgen ādemler (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) ḥālbūkim alar tilleri birlen

286.17 güvāhlıḳ birgen nerselerini köñilleri birlen bilürler bu āyet gerçi şefāʿat ve tevḥīd yapında kilgen

286.18 bolsa da likin şehādet içün şehādet birgen nerseni şāhidniñ bilüvi şarṭ ikençilik ki delālet ḳıladur

286.19 (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ) ve eger sin ey muḥammed (ʿahm) ṣanemlerge ʿibādet ḳıluvçı müşriklerden ṣorasañ

286.20 yā ki maʿbūdlarından ṣorasañ alarnı (sizni) kim yaratdı diyü (لَيَقُولُنَّ اللَّهُ) elbette bizni allah yaratdı

286.21 dip eytürler (فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ) bes niçük allahnıñ ʿibādetinden başḳa ʿibādetine döndürülmiş bolurlar (وَقِيلِهِ

286.22 يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ) daḫı allah ḥużūrındadur muḥammed (ʿahm)nıñ sözini bilüv ol söz oşbudur

286.23 resūl allah eytdi ey rabbim düristlikde bu mekke kāfirleri īmān kitürmey turġan ḳavmdür diyü (فَاصْفَحْ عَنْهُمْ

286.24 وَقُلْ سَلَامٌ) bes ey muḥammed (ʿahm) mekke kāfirlerini (īmān kitürüvlerinde ümīdiñni kisken bolsañ) dīn

286.25 ündevden yüz döndürüv sizden taşlaşuv bolsun diyü eyt (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) bes ol mekke kāfirleri özlerine

286.26 ineçek nerseni tiz bilürler (zuḫruf sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

286.27 “ḳırḳ dörtinçi sūre duḫān sūresi mekkede ingen cemʿ ī illi toḳız āyet”

286.28 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

286.29 (حم) bu sözinden murādını allah özi bilür yā ki sūre ismi (والكتاب المبين) ḥelālni ve ḥarāmnı ẓāhir

II / 287

287.1 ḳıla ṭurġan kitāb (ḳurān) birlen ḳasem itüp eytemün (انا انزلناه في ليلة مباركة) düristlikde biz ol

287.2 ḳurānnı mübārek bolġan kiçede indürdük yaʿnī ḳadir kiçesinde yaʿnī ḳurānnı indürüvniñ başı ḳadir

287.3 kiçesinde boldı yā ki levḥü’l-maḥfūẓdan dünyā kökine bir yolı ḳadir kiçesinde indürüldi maʿnāsında munıñ

287.4 ṣoñında resūl allahġa bölek bölek bolup indürüldi ḳadir kiçesiniñ mübārek boluvı da ol kiçede ḳurān

287.5 indürülüvi içün çünki ḳurānnıñ inüvi münāfiʿ dīnine ve münāfiʿ dünyāviyege sebeb yā ki ḳadir kiçesinin mübārek

287.6 boluvı ol kiçede ferişte hem raḥmet indügi içün daḫı niʿmetler bölündügi ve ḥükmler ayrulduḳı içün

287.7 (انا كنا منذرين) düristlikde biz ol ḳurān birlen ḳorḳutuvçı bolduḳ (فيها يفرق كل امر حكيم) ol

287.8 ḳadir kiçesinde her bir ḥikmet iyesi bolġan yā ki muḥkem bolġan iş ayurulmış ve yazılmış bolur yaʿnī bendelerniñ

287.9 rızḳları ve ecelleri yazılmış bolur (امرا من عندنا) ol ḥikmet iyesi yā ki muḥkem bolġan işden ḥikmetimizniñ

287.10 tilevi boyınça öz ḥużūrımızdan ḥāṣıl bolġan ḳaṣd ḳılamun yā ki ol ḥikmet iyesi bolġan iş öz

287.11 ḥużūrımızdan ḥāṣıl bolġan iş bolġanı ḥālde maʿnāsında (انا كنا مرسلين) düristlikde biz dīn üyretür

287.12 içün peyġamberler yiberüvçi bolduḳ (رحمة من ربك) ey muḥammed (ʿahm) biz dīn üyretür içün peyġamberler

287.13 yiberdük rabbiñden bendelerge raḥmet içün (انه هو السميع العليم) düristlikde ol allah bendelerniñ sözlerini

287.14 işitüvçidür ve ḥāllerini bilüvçidür (رب السموات والارض وما بينهما) ve siniñ rabbiñ köklerniñ ve yirlerniñ

287.15 hem kökler birlen yirler arasında bolġan nerselerniñ rabbisidür (ان كنتم موقنين) eger siz allahnıñ köklerniñ

287.16 ve yirlerniñ rabbisi boluvını şiksiz bilüvçi bolsañız (لا اله الا هو) hiç ḥaḳlıḳ birlen maʿbūd yoḳdur meger ol

287.17 allahü teʿālā ginedür (يحي ويميت) ol allah (teʿa) ölüklerni tirgüzür ve tirüklerni öltürür (ربكم ورب آبائكم

287.18 الاولين) ol allah sizniñ hem evvelgi atalarıñıznıñ rabbisidür (بل هم في شك يلعبون) belki kāfirler şikde

287.19 oynarlar (فارتقب يوم تأتي السماء بدخان مبين) bes ey muḥammed (ʿahm) kāfirler içün şol künni kit ol

287.20 könde kök ẓāhir bolġan tütünni (ḳatı açlıḳnı) kitürür çünki aç kişiniñ közine havā tütün kibi körine yā ki

287.21 açlıḳ vaḳtinde yaġmurlar bolmaġanlıḳı içün ve havālarda tözen köp bolduḳı içün havā tütün kibi körine

287.22 yā ki ʿarablar her bir küçli bolġan yavız nerseni duḫān dip ataġanlar elbette ʿarablarda bir vaḳtde

287.23 ḳuvvetli açlıḳ bolġan ḥattā ot ölekselerni aşaġanlar baʿżılar künden mekkeni açuv küni duḫāndan

287.24 mekkeni açuv küninde bütün havanı ḳaplap köterilgen tözen digenler baʿżılar duḫāndan ḳıyāmet

287.25 ʿalāmetlerinden ṣanalġan duḫān murād digenler künden hem duḫān ẓāhir bolġan kün murād digenler çünki

287.26 resūl allah işrāṭ el-sāʿatniñ duḫān digen resūl allahdan duḫān nerse dip ṣoralduḳda şol

287.27 āyetni oḳuġan ve eytken duḫān maşrıḳ birlen maġrib arasına ṭolar ḳırḳ tevlik devām iter müʾmin ādem

287.28 tumavlaġan ādem kibi bolur kāfir isrik ādem kibi bolur ol duḫān kāfirniñ burun tişiklerinden ḳulaġından

287.29 hem dübirinden çıġar digen (يغشى الناس هذا عذاب اليم) ol duḫān ādemlerni örter (ḳaplap alur)

II / 288

288.1 ve bu duḫān rencitküçi ʿaẕābdur (ربنا اكشف عنا العذاب انا مؤمنون) ey rabbimiz bizden ʿaẕābnı aç (al)

288.2 düristlikde biz īmān kitirüvçilerimiz eger ʿaẕābnı alsañ yaʿnī şol ṭarīḳe kāfirler eytürler (انى لهم

288.3 الذكرى) ol mekke kāfirlerine bu duḫān sebebli gine vaʿaẓlanuv ve eŝerlenüv ḳaydan kilsün (وقد جاءهم رسول

288.4 مبين) ve taḥḳīḳ ol mekke kāfirlerine açuḳ beyān ḳıla turġan peyġamber (muḥammed ʿaleyhi'ss-selām) kildi (ثم تولوا

288.5 عنه) munıñ ṣoñında ol resūlden (muḥammed ʿaleyhi'ss-selāmdan) yüz döndürdiler (وقالوا معلم مجنون) daḫı

288.6 eytdiler bu muḥammed (ʿahm) kişi ṭarafından üyretilmişdür hem dīvānedür diyü yaʿnī baʿżısı eytdi muḥammed (ʿahm) ge

288.7 benū ŝaḳīfden bir ʿacem balası üyretdi diyü baʿżısı dīvāne didi (انا كاشفوا العذاب) düristlikde biz

288.8 resūl duʿāsınıñ bereketinde ʿaẕābnı açuvçımız (yiberüvçimiz) çünki resūl allah duʿāʾ ḳılġaç mekke ḫalḳından

288.9 açlıḳ köterildi digenler (قليلا) az açuv birlen yā ki az zamān açduḳ (انكم عائدون) düristlikde

288.10 siz ʿaẕābnı açḳannıñ ṣoñında ḳaytadan küfrge ḳaytuvçısız duḫāndan işrāṭ sāʿatden bolġan duḫān murād

288.11 digen ādemler eytdiler duḫān vāḳaʿsı bolġaç kāfirler duʿā ḳılup allahdan yardem isterler ḳırḳ kün

288.12 devām itdükden ṣoñra allah teʿa duḫānnı bitürür ṣoñra yine kāfirler irtidād iterler yaʿnī evvelgi küfrlerine

288.13 ḳayturlar (يوم نبطش البطشة الكبرى) şol künde (ḳıyāmet yā ki bedir küninde) biz kāfirlerni ḳaṭı

288.14 ve uluġ tutuv birlen tutarmız (ʿaẕāb ḳılurmız) (انا منتقمون) düristlikde biz kāfirlerden öç alurmız (ولقد

288.15 فتنا قبلهم قوم فرعون) ve taḥḳīḳ biz mekke müşriklerinden burun firʿavun ḳavmini fitnelendürdük mūsā (ʿahm)nı

288.16 yiberüv birlen imtiḥān ḳılduḳ yā ki mühlet birüv ve rızḳnı kiñ ḳıluv birlen aralarına fitne tüşürdük (وجاءهم

288.17 رسول كريم) ve taḥḳīḳ firʿavunge hem ḳavmine allah üzerine yā ki müʾminlerge ḥürmetli bolġan peyġamber (ḥażret-i

288.18 mūsā) kildi (ان ادوا الي عباد الله) ey allahnıñ ḳulları daʿvetimni ḳabūl itüv birlen miñe allahnıñ ḥaḳḳını

288.19 (īmānını) öteñiz (اني لكم رسول امين) düristlikde min sizniñ içün dīn üyretür içün yiberilgen

288.20 uşançlı ilçimün (peyġambermün) didi (وان لا تعلوا على الله) daḫı allahġa vaḥyini daḫı resūlini ḫorlav

288.21 birlen tekebbürlik ḳılmañız (اني آتيكم بسلطان مبين) düristlikde min sizge peyġamberlikimni ẓāhir ḳıla

288.22 turġan delīl birlen kilüvçimün (واني عذت بربي وربكم ان ترجمون) daḫı düristlikde min rabbime

288.23 ve sizniñ rabbiñizge (allahġa) sizniñ ṣoġup yā ki sögüp rencitüviñizden yā ki öltürüviñizden ṣıyındım hem allahġa

288.24 tügil ḳıldım (وان لم تؤمنوا لي فاعتزلون) ve eger siz miñe īmān kitürmeseñiz minden ayrulıñız

288.25 yaʿnī bir çitde turıñız miñe fāʾide de ve żarar da ḳılmañız (فدعا ربه ان هؤلاء قوم مجرمون) bes

288.26 ḳavmi yalġanġa tutḳannıñ ṣoñında mūsā (ʿaleyhi's-selām) rabbisine nidāʾ ḳıldı düristlikde bu ḳavm kāfir

288.27 ḳavmdür diyü (فأسر بعبادى ليلا) bes ey mūsā eger iş şulay bolsa ḳullarım (benū isrāʾīl) birlen

288.28 kiçde seyr ḳıl yaʿnī mıṣırdan kitüp (إنكم متبعون) düristlikde siz iyerilmişsiz yaʿnī artuġızdan

288.29 ḳuvalap firʿavun hem ḳavmi çıġarlar (واترك البحر رهوا) daḫı ey mūsā öziñ hem ḳavmiñ çıġup kitkeç

II / 289

289.1 diñgizni uluġ açuḳlıḳ iyesi bolġan ḥālde ḳaldurur (إنهم جند مغرقون) düristlikde ol firʿavun hem

289.2 ḳavmi diñgizge ġarḳ bolaçaḳ ʿaskerdür yaʿnī alarnıñ ġarḳ boluvlarına köñliñ ḳararlansun (كم تركوا)

289.3 köp mi ḳaldurdılar firʿavun hem ḳavmi (من جنات وعيون وزروع ومقام كريم) baḳçalardan hem aġa turġan

289.4 çişmelerden ve iginlerden ve körkem orunlardan (ونعمة كانوا فيها فاكهين) daḫı niʿmetlerden ki ol niʿmetlerde

289.5 firʿavun hem ḳavmi niʿmetlenür boldılar (كذلك وأورثناها قوما آخرين) bu çıġaruv kibi firʿavunlarnı

289.6 çıġarduḳ biz bu niʿmetlerden daḫı bu ẕikr ḳılınġan niʿmetlerni ikinçi ḳavmge (benū isrāʾīlge) birdük (فما

289.7 بكت عليهم السماء والأرض) bes firʿavun hem ḳavmi üzerine kökler ve yirler yıġlamadı yaʿnī firʿavunlarnıñ

289.8 helāk boluvı birlen ʿālem-i vucūdke noḳṣan kilmedi niteki alarnıñ vucūdı birlen artuḳlıḳ kilmegen

289.9 idi belki firʿavunlar kite turġan ādemlerniñ yolına kitdiler (وما كانوا منظرين) daḫı ikinçi vaḳtḳa

289.10 ḳadar firʿavunlar mühlet birilmiş de bolmadılar yā ki firʿavunlarnıñ helāk boluvına kök ve yir ehilleri ḳayġurmadı

289.11 maʿnāsında (وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِى اِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ) ve taḥḳīḳ biz isrāʾīl balalarunı ḫorlıḳ iyesi

289.12 bolġan ʿaẕābdan (firʿavunnıñ ḳul itüvinden hem ir balalarunı öltürüvinden) ḳutḳarduḳ (مِنْ فِرْعَوْنَ اِنَّهُ)

289.13 (كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُسْرِفِينَ) yaʿnī firʿavunnıñ ʿaẕābından ḳutḳarduḳ düristlikde ol firʿavun tekebbürlenüvçi hem

289.14 azġunlıḳda çikden ötüvçi boldı (وَلَقَدِ اخْتَرْنَاهُمْ عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ) ve taḥḳīḳ biz benū isrāʾīlni

289.15 bütün ʿālem üzerine iḫtiyār ḳıluvġa ḥaḳları bar idükni bilgenimiz ḥālde iḫtiyār ḳılduḳ şunıñ içün de

289.16 benū isrāʾīlde peyġamberler köp boldı (وَآتَيْنَاهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا) daḫı ol benū isrāʾīlge āyetlerden şol

289.17 nerselerni (diñgiz yarıluvnı tīh ṣaḥrāsında issilikden bulutnıñ kölegelevini مَنْ birlen سَلْوَى

289.18 indürüvni) birdük (فِيهِ بَلَاءٌ مُبِينٌ) ol nerselerde ẓāhir bolġan niʿmet yā ki imtiḥān bardur (اِنَّ هٰؤُلَاءِ)

289.19 (لَيَقُولُونَ) düristlikde bu ḳureyş kāfirleri eytürler (اِنْ هِىَ اِلَّا مَوْتَتُنَا الْاُولَى) bizniñ ʿāḳibetimiz ve işimizniñ

289.20 nihāyeti tügildür meger dünyā tirükligini yibere turġan evvelgi ölüvimiz ginedür biz ikinçi mertebe öleçek

289.21 tügilmiz (وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِينَ) ve biz ḳabrlerimizden ḳobarılaçaḳ tügilmiz (فَأْتُوا بِآبَائِنَا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) bes

289.22 eger ḳıyāmet bola digen vaʿdeñizde rast bolsañız bizniñ atalarımıznı tirgüzüp kitüriñiz diyü (أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ)

289.23 ḳuvvetde ve ʿaskerniñ köpliginde ḳureyşler izgü mi yā ki tubaʿ ḳavmi izgü mi (artuḳ mı) tubaʿġa mini baʿżılar peyġamber

289.24 baʿżılar izgü ir digenler tubaʿ diyü yemen pādişāsına da eytürler tubaʿnıñ ḳavmi kāfir bolġanlar alarnı allahü teʿālā helāk

289.25 itken mālları ve ḳuvvetleri birlen helāk boluvdan ḳutula almaġanlar (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ) daḫı tubaʿ ḳavminden

289.26 ilk bolġan kāfirlerni (ʿād s̱emūd ḳavmleri kibi) biz alarnı helāk itdük (إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ) şunıñ içün helāk

289.27 itdük düristlikde ol tubaʿ ḳavminden ilk bolġan ḳavmler kāfir bolġan ḳavm boldılar (وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ

289.28 وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ) daḫı biz köklerni ve yirlerni hem de kökler birlen yirler arasında bolġan nerselerni

289.29 boş ve fāʾidesiz bolġan iş ḳılġanımız ḥālde yaratmaduḳ (مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ) köklerni ve yirlerni

II / 290

290.1 yaratmaduḳ biz meger delīl tilegen ḥaḳḳ (īmān hem iṭāʿat yā ki baʿs̱ ve cezā) sebebli gine yaratduḳ (وَلٰكِنَّ

290.2 أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) ve likin ādemlerniñ köpisi fikrleriniñ azlıġı içün munı bilmesler (إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ

290.3 مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ) düristlikde ḥaḳḳ birlen bāṭıl arasını yā ki ḥaḳlıḳda bolġan ādem birlen bāṭıllıḳda bolġan ādem

290.4 arasını cezā birlen ayuruv kün bütün ādemniñ vaʿde ḳılınġan vaḳtidür (يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا) ol ayuruv

290.5 küni şundayın kündür ol künde hiçbir yaḳın ādem öziniñ yaḳınından ʿaẕābdan hiç nerseni yibere almas

290.6 (وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) daḫı ol yaḳınlarġa yardem de birilmiş bolmas yaʿnī ʿaẕābdan ṭıyılmış bolmaslar

290.7 (إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللّٰهُ) meger allah raḥmet ḳılġan ādemler gine (yaʿnī) günāhlarnı ʿafv ḳıluv ve şefāʿatlerni ḳabūl birlen

290.8 allah raḥmet ḳılġan müʾminler gine baʿżısı baʾżısına şefāʿat ḳılur (إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) düristlikde ol allah

290.9 her işde üstündür yaʿnī ʿaẕāb ḳıluvnı tilegen ādeminden hiç kim ʿaẕābnı yibere almas hem raḥmet ḳılurġa

290.10 tilegen ādemine raḥmet ḳılur (ان شجرت الزقوم طعام الاثيم) düristlikde ceḥīmde ösken bik açay zaḳḳūm

290.11 aġaçı köp günāḥlı ādemlerniñ (kāfirlerniñ) ṭaʿāmıdur (كالمهل يغلى فى البطون كغلى الحميم) zeytün

290.12 mayınıñ çöpresi kibidür ol zaḳḳūm aġaçı issi ṣu ḳaynaġan kibi içlerde ḳaynar (خذوه فاعتلوه الى

290.13 سواء الجحيم) zebānīlerge eytilmiş bolur tutuñız ol köp günāhlı ādemni (kāfirni) daḫı anı ceḥīmniñ

290.14 ortasına ösdüriñiz (ثم صبوا فوق رأسه من عذاب الحميم) daḫı anıñ başı üstüne issi ṣudan ʿibāret

290.15 bolġan ʿaẕābnı yaʿnī issi ṣuvı ḳoyuñız (ذق انك انت العزيز الكريم) köp günāhlı ādemge (kāfirge)

290.16 eytilür ḫorlav ṭarīḳinçe ʿaẕābnı tatuv anıñ içün sin ḳavmiñ ḥużūrında uluġ ḥürmetli idiñ (ان هذا

290.17 ما كنتم به تمترون) düristlikde bu ʿaẕāb şundayın nersedür siz ol ʿaẕābda şik ḳılur boldıñız (ان

290.18 المتقين فى مقام امين) düristlikde küfrden ve günāhdan ṣaḳlanġan ādemler (müʾminler) āfetden ṭınç bolġan

290.19 orundadur (فى جنات وعيون) baḳçalarda ve çişmelerdedür (يلبسون من سندس واستبرق متقابلين)

290.20 öltürüşlerinde birisi birisine ḳarşı bolġanları ḥālde niçke ve ḳalun cifekden bolġan kiyimlerni kiygenleri

290.21 ḥālde yaʿnī şol ḥāllerinde baḳçalarda ve çişmelerdedür (كذلك وزوجناهم بحور عين) oşbunıñ kibi

290.22 niʿmetlerni birdük ol müttekḳīlerge daḫı alarnı uluġ közli ḥūr ḳızları birlen çiftlendürürmiz (يدعون فيها

290.23 (بكل فاكهة آمنين) żarardan ṭınçlıḳda bolġanları ḥālde ucmaḫda her bir lez̠z̠etli cimişlerni isterler (لا

290.24 (يذوقون فيها الموت الا الموتة الاولى) cennetde hiç ölümni tatumaslar belki dāʾimā tirük bolurlar meger

290.25 dünyādaġı evvelgi ölümni gine taturlar yā ki (الأبعث) ṣoñında yaʿnī dünyādaġı evvelgi ölümni

290.26 tatuġan ṣoñında cennetde hiç ölümni tatumaslar maʿnāsında (ووقاهم عذاب الجحيم) daḫı īmān

290.27 kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerni allah ceḥīm ʿaẕābından ṣaḳlar (فضلا من ربك) īmān kitürüp de

290.28 izgü ʿamel ḳılġan kişilerge bu niʿmetler birildi rabbiñden fażl ve raḥmet yüzinden (ذلك هو الفوز العظيم)

290.29 bu niʿmetler uluġ saʿādetdür (فانما يسرناه بلسانك) bes ançaḳ biz ey muḥammed ʿahm ḳurānnı siniñ (ʿarab

II / 291

291.1 (لغتى) sebebli indürüv birlen ciñil ḳılduḳ (لعلهم يتذكرون) ʿarablar ol ḳurānnı añlasunlar içün

291.2 eger eytseñ ḳurān ʿarab ḳavminiñ añlavı içün ʿarab tili birlen indürülgen bolsa resūl allahnıñ

291.3 resūlligi niçük ʿām bola diyü cevābda eytürmiz allahnıñ bütün ümmetde ʿādeti ʿām bolup birdi yaʿnī ümmetler

291.4 arasında bir ümmetni iḫtiyār ḳılup vaḥy birlen terbiye ḳıla da munıñ ṣoñında ol terbiye ḳılġan ümmetni

291.5 bütün ʿālemni teʾdīb ḳılurġa ve ḥaḳġa ünderge yibere (فارتقب انهم مرتقبون) bes ey muḥammed ʿahm kāfirlerge

291.6 eyteçek nerseni küt düristlikde ol kāfirlerde siñe ineçek nerseni kütüvçilerdür.

291.7 (duḫān sūresiniñ tercemesi tamām boldı).

291.8 (ḳırḳ bişinçi sūre cās̱iye sūresi mekkede ingen otuz yidi āyet)

291.9 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

291.10 (حم) ve sözinden murādını allahü teʿālā özi bilür (تنزيل الكتاب) ḳurānnı indürüv (من الله العزيز

291.11 الحكيم) her işde ġālib ve ḥikmet iyesi bolġan allahdandur (ان في السموات والارض لآيات للمؤمنين)

291.12 düristlikde köklerde hem yirlerde müʾminler içün allahnıñ ḳudretine ve birligine ʿalāmetler bardur (وفي خلقكم

291.13 وما يبث من دابة آيات) daẖı sizni yaraṭuvda hem her bir yirde yürüy turġan ḥayvānlardan yirde türli

291.14 nevʿi itüp taratuvda ʿalāmetler bardur (لقوم يوقنون) baʿs̱ke şiksiz uşanġan ḳavm içün (واختلاف

291.15 الليل والنهار) daẖı kiçniñ ve kündizniñ türli boluvında (uzunlıḳ ḳısḳalıḳ yaḳṭılıḳ ḳaranġulıḳ

291.16 birlen) (وما انزل الله من السماء من رزق) daẖı allahnıñ yuġarıdan indürgen nersesinde yaʿnī

291.17 rızḳġa sebeb bolġan yaġmurda bolġuçıdur (فاحيا به الارض بعد موتها) bes allah ol yaġmur birlen

291.18 ölgenniñ (kebikenniñ) ṣoñında yirni tirgüzdi (وتصريف الرياح) daẖı cillerni türli cihetlerge

291.19 ve türli ḥāllerge döndürüvde bolġuçıdur (آيات لقوم يعقلون) ʿaḳllı bolġan ve ʿaḳlları ile oylaġan ḳavm

291.20 içün ʿibretler ve ʿalāmetler bolġuçıdur (تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق) ey muḥammed ʿahm bu ẕikr ḳılınġan āyetler

291.21 allahnıñ āyetleridür bu āyetlerni siniñ üzeriñe ḥaḳlıḳ oḳurmız (فبأي حديث بعد الله وآياته يؤمنون) bes kāfirler

291.22 allahnıñ sözi (ḳurānı) daẖı oḳulġan delīlleri ṣoñında nindi sözge īmān kitürürler elbette īmān

291.23 kitürmesler (وَيْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ) her bir yalġançı köp günāhlı kişige ni ökünçdür (يَسْمَعُ آيَاتِ اللّٰهِ

291.24 تُتْلَى عَلَيْهِ) üzerine oḳulġan allahnıñ āyetlerine işitür (ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا) munıñ ṣoñında ol āyetlerge

291.25 īmān kitürüvden tekebbürlengenleri ḥālde küfrine devām ḳılur (كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا) göyā ki ol āyetlerni işitmegen

291.26 kibi yaʿnī āyetlerni işitmegen kibi bolġanı ḥālde küfrine devām ḳılur (فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) bes sin ey

291.27 muḥammed (ʿahm) ol kişige küfrine devām ḳıluvı üzerine rencitküçi ʿaẕāb birlen süyünç (ḫaber) bir (وَإِذَا عَلِمَ

291.28 مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا) ve her ḳayçan bu ṣıfatlı kāfir bizniñ āyetlerimizden bir nerseni bilse yaʿnī āyetlerimizden ol kāfirge

291.29 bir nerse irişse ol nerseni āyetlerden dip bilse (اتَّخَذَهَا هُزُوًا) ol āyetlerni masḫara itüp tutar

II / 292

292.1 (أُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ) bu ṣıfatda bolġan kāfirler alarġa ḫorlıḳ iyesi bolġan ʿaẕāb bolur (مِنْ وَرَائِهِمْ

292.2 جَهَنَّمُ) alarnıñ allarından cehennem bardur çünki alar cehennem ṭarafına yönelürler yā ki artlarından cehennem bardur çünki

292.3 cehennem alarnıñ ecelleri ṣoñında (وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا) daḫı ol ṣıfatlı kāfirlerden kesb ḳılġan

292.4 nerseleri (mālları ve balaları) allahnıñ ʿaẕābından hiç nerseni yibermes (وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَوْلِيَاءَ)

292.5 daḫı allahdan başḳa maʿbūd itüp tutḳan yaḳınları (maʿbūdları) allahnıñ ʿaẕābından hiç nerseni yibermes

292.6 (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) dahı ol şıfatlı kāfirlerge uluġ ʿazāb bardur (هٰذَا هُدًى) bu ḳurān ḥaḳlıḳġa

292.7 köndürgüçidür (وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) dahı şundayın ādemler rableriniñ āyetlerini inkār

292.8 itdiler (لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٌ) ol allahnıñ āyetlerini inkār itüvçilerge ḳatı ʿazābdan rencitküçi

292.9 ʿazāb bardur (اَللّٰهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ) allah şundayın zātdur sizniñ içün diñgizni masḫar

292.10 itdi (لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ) ol diñigizde allahnıñ emri birlen kimeler yürüsün içün (وَلِتَبْتَغُوا)

292.11 مِنْ فَضْلِهِ) dahı ticāret ve balıḳ avlav birlen allahnıñ fażlından isteviñiz içün (وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ)

292.12 dahı bu niʿmetlerge şükrāne ḳıluvıñız içün (وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ) dahı allah

292.13 köklerde ve yirlerde bolġan nerselerni sizniñ içün masḫar ḳıldı hemmesi orundan ṣādir bolġanı ḥālde

292.14 allah teʿa bu nerselerni masḫar itdiniñ maʿnāsı bu nerselerni bizge fāʾideli itüp ḫalḳ itdi maʿnāsında

292.15 bes biz allah teʿa yaratḳan nerselerni öz fāʾidelerimizde ḫidmet itdüremiz elbette yaḳına ve müşāhedet maʿlūm ki allah teʿa

292.16 yaraṭḳan nerselerden fāʾidelenüvi köp bolġan milletniñ tirükligi de körkem hem ḥālleri de yaḫşı bes bizge

292.17 allah teʿa fāʾidemiz içün yaratḳan nerselerden her bir vechden bilüv ve ʿamel ḳıluv vechlerinden fāʾidelenürge

292.18 turuşmaḳ lāzım likin yalġız dünyā içün ve menfaʿat-i şaḫṣiye içün gine turuşurġa kirekmey belki

292.19 insānda vucūdı mümkin bolġan kemāletke irişüv içün turuşuv lāzım elbette allahnıñ fāʾide içün masḫar

292.20 ḳılġan nerselerni ḫidmet itdürüvde turuşmaġan milletniñ ḥayātı naḳış bir ḥayāt boluvında şübhe

292.21 yoḳdur hem turuşḳan ikinçi bir milletniñ astında millet-i maḥkūme bolup ḳaluvında da şübhe yoḳdur

292.22 (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) düristlikde bu ẕikr ḳılınġan nerselerde allahnıñ işlerinde fikr ḳılġan

292.23 ḳavm içün uluġ ʿibretler bardur (قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا) ey muḥammed (ʿahm) īmān kitürgen ādemlerge

292.24 eyt ʿafv itiñiz diyü alar elbette sin eytkeç ʿafv iterler (لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ) allahnıñ düşmān

292.25 larına bolġan vāḳıʿalarını kütmegen yā ki allahnıñ müʿminlerge yardem ve s̱evāb birüv içün taʿyīn itken

292.26 vaḳtlarında oylamaġan ādemlerni bu āyetni ḥażret-i ʿömerni benū ġaffār ḳabīlesiniñ müşriklerinden bir ir ḥaḳāret

292.27 ḳılġaç indi digenler ḥażret-i ʿömer bu irni cezālamaḳçı bolġan iken allah teʿa ʿafv iterge ḳoşḳan

292.28 (لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) allahnıñ müʾminler ḳavmini maġfiretni kesb ḳıluvları berāberinde cezāʾlasun

292.29 içün ʿafv itsünler yā ki kāfirlerni yavızlıḳnı kesb ḳıluvları berāberinde cezāʾlasun içün yā ki

II / 293

293.1 her ikisini kesb ḳılġan nerseleri berāberinde cezāʾlasun içün maʿnāsında (مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ) bir kişi

293.2 izgü ʿamel ḳılsa öz fāʾidesi içündür (وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا) ve bir kişi yavız ʿamel ḳılsa öziniñ

293.3 żararınadur (ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ) munıñ ṣoñında rabbiñizge ḳaytarılmış bolursız ve her ḳayuñızġa rabbiñiz

293.4 ʿameli üzerine cezāʾ birür (وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) ve taḥḳīḳ biz yaʿḳūb (ʿahm)nıñ balalarına birdük

293.5 (الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ) tevrāt kitābnı hem ḥükmni daḫı peyġamberlikni (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ)

293.6 daḫı isrāʾīl balalarunı ḥelāl bolġan lez̠z̠etli niʿmetlerden rızḳlanduruḳ (وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ) daḫı

293.7 ol isrāʾīl balalarunı özleriniñ zamānındaġı bütün ʿālem üzerine artuḳ ḳılduḳ yaʿnī başḳalarġa

293.8 birmegen nerselerni alarġa birdük (وَآتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْأَمْرِ) daḫı ol isrāʾīl balalarına dīn

293.9 işinde ẓāhir bolġan delīller birdük (فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ) bes ol isrāʾīl balaları

293.10 dīn işinde iḫtilāf ḳılmadılar meger özlerine ḥālniñ ḥaḳīḳatni bilüv kilgeniñ ṣoñında ġına iḫtilāf ḳıldılar

293.11 (بَغْيًا بَيْنَهُمْ) iḫtilāf ḳıluvları aralarında düşmānlıḳ ve künçilik içün boldı (إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ)

293.12 (يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ey muḥammed (ʿahm) düristlikde siniñ rabbiñ isrāʾīl balaları arasında ḳıyāmet küninde ḥükm

293.13 kılur (فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) şol nersede ḥükm ḳılur ol nersede dīn işinde iḫtilāf ḳılur boldılar

293.14 (ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ) ey muḥammed (ʿahm) munıñ ṣoñında biz sini dīn işinden bir ṭarīḳa yol üzerinde

293.15 ḳılduḳ (فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) bes sin ey muḥammed ʿahm ol dīnden bolġan ṭarīḳaġa iyer

293.16 bilmegen ādemlerniñ nefs arzularına iyerme yaʿnī nefs arzularına iyergen ḳureyşlerniñ nādān

293.17 başlarına iyerme (إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا) düristlikde ol nefs arzularına iyergen ḳureyşlerniñ

293.18 nādānları sinden allahnıñ tilegen nersesinden hiç nerseni yibere almaslar (وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ

293.19 بَعْضٍ) daḫı düristlikde kāfirler baʿżısı baʿżısına yaḳınlar ve yardemçilerdür (وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ) daḫı allah küfrden

293.20 günāhlardan ṣaḳlavçılarġa yardemçidür ve dostdur bes şunıñ içün de ey muḥammed (ʿahm) kāfirlerge dostlıḳ

293.21 ḳılma belki müttaḳīlerge dostlıḳ ḳıl (هذا بصائر للناس) bu ḳurān yā ki şerīʿatke iyer ve ādemlerge maḳṣūdḳa

293.22 irişüv yollarını körsetüvçi delīllerdür (وهدى ورحمة لقوم يوقنون) daḫı yaḳınnı (baʿske şiksiz uşanuvnı

293.23 istegüçi ḳavmni ḥaḳlıḳġa köndürgüçidür hem ol ḳavmge raḥmetdür (أم حسب الذين اجترحوا السيئات)

293.24 eyā yavızlıḳlarnı kesb ḳıluvçılar gümān ḳıldı mu (أن نجعلهم كالذين آمنوا وعملوا الصالحات) bizniñ

293.25 özlerini īmān kitürüp de izgü ʿameller ḳılġan ādemler kibi ḳıluvımıznı (سواء محياهم ومماتهم) tirüklikleri

293.26 ve ölükleri berāber bolġan ḥālde elbette bular alay ḥesāb ḳılmasunlar çünki yavızlıḳlarnı kesb ḳılġan

293.27 ādemlerniñ müʾminler kibi tirüklikleri ve ölükleri elbette berāber bolmas (ساء ما يحكمون) yavızlıḳlarnı

293.28 kesb ḳılġan ādemlerniñ (kāfirlerniñ) bu ḥükmleri ni yavız boldı (وخلق الله السموات والأرض بالحق)

293.29 daḫı allah köklerni ve yirlerni ḥaḳlıḳ birlen yaratdı bes ḥaḳlıḳ birlen yaratuv elbette ʿadāletni tileydür ʿadālet maẓlūmnıñ

II / 294

294.1 ẓālimden öç aluvını hem izgülik ḳılġan ādem birlen yavızlıḳ ḳılġan ādem arasını ayuruvnı tileydür elbette bu öç aluv

294.2 ve ayuruv ẓālimniñ tirük ḥālinde bolmasa ölüm ḥālinde bolur (ولتجزى كل نفس بما كسبت) allah (teʿa) köklerni

294.3 ve yirlerni kemāl ḳudretine delālet ḳılsun içün daḫı her nefske kesb ḳılġan nersesi birlen cezā birilsün

294.4 içün yaratdı (وهم لا يظلمون) ve ol nefsler s̱evāblarnı kimitilüv ve günāhlarnı artduruluv sebebli ẓulm

294.5 ḳılınmaslar (أفرأيت من اتخذ إلهه هواه) ey muḥāmmed (ʿahm) şol kişiden ḫaber bir sin ol kişi nefs

294.6 arzusını (nefsi tilegen nerseni) maʿbūd itüp tutdı yaʿnī nefs arzusına iyerüvge meyl itüp

294.7 ḥaḳġa iyerüvni ḳoydı (وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ) daḫı azaçaġını ve cānınıñ bozuḳ idükni bilüv üzerine allah

294.8 ol kişini ḥaḳdan azdurdı (وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِهٖ وَقَلْبِهٖ) daḫı allah ḳulaġı hem köñli üzerine mührledi bes

294.9 vaʿaẓlerni ḳabūl ḳılmas ve āyetlerde fikr ḳılmas boldı (وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهٖ غِشَاوَةً) daḫı közi üzerine

294.10 perde ḳıldı bes iʿtibār közi birlen ḳaramas (فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ) bes allah (teʿa) azdurġannıñ ṣoñında

294.11 ol kişini kim ḥaḳḳ yolġa köndürür elbette hiç kim köndüre almas (اَفَلَا تَذَكَّرُونَ) eyā bu sözler birlen de vaʿaẓlenmeysiz mi

294.12 (وَقَالُوا مَا هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا) daḫı ḳıyāmet boluvnı inkār ḳıluvçılar eytdiler tirüklik yoḳdur meger ḥāżirde

294.13 bolġan dünyā tirükligimizdür (نَمُوتُ وَنَحْيٰى) nutfe bolġanımız hem hiç nerse bolġanımız ḥālde ölükler bolurmız

294.14 ve mundan ṣoñ tirükler bolurmız yā ki özlerimiz ölermiz balalarımız tirük bolup ḳalurlar mundan başḳa bizniñ

294.15 içün tirüklik yoḳdur (وَمَا يُهْلِكُنَا اِلَّا الدَّهْرُ) ve bizni helāk ḳılmas meger zamānnıñ ötüvi gine helāk ḳılur

294.16 (وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ) ve bu ḳıyāmetni inkār ḳıluvçılar içün eytken sözlerini bilüv yoḳdur (اِنْ هُمْ اِلَّا

294.17 يَظُنُّونَ) alar tügillerdür meger gümān ḳılurlar anıñ içün alarnıñ eytken sözlerine delīlleri yokdur

294.18 meger atalarına iyerüp kine eytürler (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ) ve her ḳayçan müşrikler üzerine

294.19 bizniñ müşriklerniñ iʿtiḳādlarınıñ ḫilāfına delāletleri ẓāhir bolġan āyetlerimizni oḳulsa (مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ اِلَّا

294.20 اَنْ قَالُوا) müşriklerniñ tutunġan delīlleri bolmadı meger eytüvleri boldı (ائْتُوا بِاٰبَائِنَا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ)

294.21 eger ḳıyāmet bolaçaḳ digen söziñizde rast bolsañız bizniñ atalarımıznı tirükler itüp kitüriñiz diyü

294.22 (قل الله يحييكم ثم يميتكم) ey muḥammed (ʿahm) müşriklerge eyt allah sizni öltürür munıñ ṣoñında tirgüzür

294.23 (ثم يجمعكم الى يوم القيامة لا ريب فيه) munıñ ṣoñında sizni şiksiz bolġan ḳıyāmet künine cıyar allah (teʿa)

294.24 çünki elbette başda yaraṭuvġa küçi yitken allahnıñ ḳaytadan yaraṭuvġa da küçi yite ḥikmet-i ḳıyāmetke ḫalḳnı

294.25 cezāʾ birüv içün cıyuvnı tiley āyetler birlen rastlanılġan vaʿde ḳıyāmetniñ boluvına delālet ḳıladur bes

294.26 müşriklerniñ atalarun ḥāżir künde tirgüzüv mümkin bola likin ḥikmet-i cezāʾ içün ḳıyāmet küninde tirgüzüvni

294.27 tileydür (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) ve likin ādemlerniñ köpisi fikrleriniñ azlıġı içün hem

294.28 fikrleri körgen nerselerine gine ḳısḳartılınġanlıġı içün ḳıyāmetni bilmesler (ولله ملك السموات والارض)

294.29 ve ol allah içündür köklerniñ ve yirlernin ḫocalıġı (ويوم تقوم الساعة يومئذ يخسر المبطلون) ve ḳıyāmet

II / 295

295.1 ḳāʾim bolġan künde bāṭıllıḳda bolġan ādemler (kāfirler)niñ żarar itüvleri ẓāhir bolur (وترى كل امة

295.2 جاثية) ve ey muḥammed (ʿahm) sin her bir ümmetni ḳıyāmet küninde cıyulġuçı yā ki tezlenüp ötürüvçi körürsün

295.3 (كل امة تدعى الى كتابها) her bir ümmetni öziniñ kitābına (ʿamel defterine) ündelmiş bolur (اليوم تجزون

295.4 ما كنتم تعملون) bu ḳıyāmet küninde ʿamel ḳılġan nerseñiz berāberinde cezāʾ birilmiş bolursız diyü eytilmiş

295.5 bolur (هٰذا كتابنا ينطق عليكم بالحق) bu ʿamel defterleri bizniñ kitābımızdur sizniñ üzeriñizge ḥaḳlıḳ

295.6 birlen söyleşür yaʿnī sizniñ ḳılġan ʿameliñiz birlen artdurmay kimitmey şehādet birür (انا كنا نستنسخ)

295.7 (ما كنتم تعملون) düristlikde biz sizniñ ʿamelleriñizni feriştelerden yazdurur bolduḳ (فاما الذين آمنوا)

295.8 (وعملوا الصالحات) ammā şundayın ādemler īmān kitürdiler daḫı izgü ʿameller ḳıldılar (فيدخلهم)

295.9 (ربهم في رحمته) bes ol ādemlerni rableri raḥmetine (cennetke) kiritür (ذلك هو الفوز المبين) bu cennetke

295.10 kirüv ẓāhir bolġan saʿādetke irişüvdür (واما الذين كفروا) ammā kāfir bolġan ādemler (افلم تكن)

295.11 (آياتي تتلى عليكم) kāfir bolġan ādemlerge eytilür eyā sizge minim āyetlerim oḳulmadı mu (فاستكبرتم)

295.12 (وكنتم قوما مجرمين) bes siz āyetlerimizge īmāndan tekebbürlendiñiz hem kāfir bolġan ḳavm boldıñız diyü (واذا)

295.13 (قيل ان وعد الله حق) ve her ḳayçan ey kāfirler sizge düristlikde allahnıñ vaʿdesi şiksiz ḥaḳdur diyü eytilse

295.14 (الساعة لا ريب فيها) daḫı düristlikde ḳıyāmet ol ḳıyāmetde şik yoḳ diyü eytilse (قلتم ما ندري)

295.15 (ما الساعة) siz eytdiñiz biz ḳıyāmet ne nerse idükni bilmeymiz diyü (ان نظن الا ظنا) biz tügilmiz meger ẓann birlen

295.16 ẓann ḳılurmız yaʿnī ḳıyāmet ḥaḳında bizniñ gümāndan başḳa nersemiz yoḳ (وما نحن بمستيقنين) ve biz ḳıyāmet

295.17 kilür diyü yaḳın ḳılmaymız yaʿnī köñlimiz birlen uşanmaymız (وبدا لهم سيئات ما عملوا) ve müşriklerge ʿamelleriniñ

295.18 yavızlıḳları ẓāhir bolur yaʿnī ḳılġan ʿamelleriniñ ḳabāḥatligini ve ṣuvıñı fāʾidesiz idükni yaḳına bilürler

295.19 ḳıyāmet küninde (حَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) daḫī ol müşriklerge ḫorlaġan nerseleriniñ cezāʾsı

295.20 indi (وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسَاكُمْ) daḫı müşriklerge eytildi bu künde (ḳıyāmet küninde sizni unuturmız diyü

295.21 yaʿnī unutulġan ādem ḳaldurulġan kibi ʿaẕābda ḳaldurumız diyü (كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا) niteki siz

295.22 bu küniñizge (ḳıyāmet künine) yoluḳuvıñız unutdıñız (وَمَأْوٰيكُمُ النَّارُ) ve sizniñ baraçaḳ ornıñız oṭdur

295.23 (tamuġdur)(وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) ve sizniñ içün oṭdan ḳutḳara turġan yardemçiler yoḳdur (ذٰلِكُمْ

295.24 بِأَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًا) ey müşrikler sizniñ bu cezāʾñız oşbunıñ sebeblidür düristlikde siz allahnıñ

295.25 āyetlerini masḫara ve ḥor itüp tutdıñız ve ol āyetlerde fikr ḳılmadıñız (وَغَرَّتْكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا) ve sizni

295.26 dünyā tirükligi ġurūrlandurdı (aldadı) ve siz dünyā tirükliginden başḳa tirüklik yoḳ diyü ḥesāb ḳıldıñız

295.27 (فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا) bes bu künde müşrikler oṭdan çıġarılmış bolmaslar (وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ) daḫı

295.28 müşriklerden vaḳti ötdügi içün rablerini rāżı ḳıluvnı da istelmiş bolmas (فَلِلّٰهِ الْحَمْدُ) bes ol

295.29 allah içündür her maḳtav ṣıfatı çünki bütün nerse allahnıñ niʿmetidür hem kemāl ḳudretine delālet ḳıluvçıdur

II / 296

296.1 (رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) ol allah köklerniñ rabbisidür hem yirleriniñ rabbisidür ve bütün

296.2 ʿālemniñ rabbisidür (وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) ve ol allah içündür köklerde ve yirlerde uluġlıḳ

296.3 başḳa hiç kimge bu uluġlıḳ yoḳdur (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ve ol allah her işde ġālib ve ḥakīmdür bes

296.4 şunıñ içün de ol allahġa ḥamd itüñiz hem ol allahnı uluġlañız ve ol allahġa iṭāʿat ḳılıñız.

296.5 (cāṡiye sūresiniñ hem yikirmi bişinçi pāreniñ tercemesi tamām boldı).

296.6 (ḳırḳ altunçı sūre aḥḳāf sūresi mekkede ingen cemʿī otuz biş āyet)

296.7 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

296.8 (حم) sūre ismi yā ki allah birlen resūli arasında bir sır (تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم)

296.9 ḳurānnı indürüv her işde ġālib hem ḥikmet iyesi bolġan allahdandur (ما خلقنا السموات والارض وما بينهما)

296.10 biz köklerni ve yirlerni hem kökler birlen yirler arasında bolġan nerseni yaratmaduḳ (الا بالحق واجل مسمى)

296.11 meger ḥaḳlıḳ birlen ve bilgüli müddetni taḳdīr birlen yaratduḳ (والذين كفروا عما انذروا معرضون) daḫı

296.12 kāfir bolġan ādemler ḳorḳutulġan nerselerinden (ḳıyāmet küniniñ ḳorḳularından) yüz döndürüvçilerdür (قل

296.13 ارأيتم ما تدعون من دون الله) ey muḥammed (ʿahm) müşriklerge eyt miñe allahdan başḳa ʿibādet ḳılġan nerseleriñizniñ

296.14 (maʿbūdlarıñıznıñ) ḥālinden ḫaber biriñiz diyü (اروني ماذا خلقوا من الارض) miñe ḫaber biriñiz maʿbūdlarıñız yirden

296.15 ni nerse yaratdılar (ام لهم شرك في السموات) yā ki maʿbūdlarıñız içün köklerni yaratuvda allahġa ortaḳlıḳ

296.16 bar mı yaʿnī maʿbūdlarıñıznıñ ḥālinde oylap miñe ḫaber biriñiz ʿālemniñ cüzʾlerinden bir cüzʾini (kisegini)

296.17 allahnıñ yaratuvında ortaḳlıḳları ve körşileri bar mı bolmasa niçük alar ʿibādetde allahġa ortaḳ bolalar

296.18 (ائتوني بكتاب من قبل هذا) bu ḳurāndan ilk bolġan kitābnı miñe kitüriñiz (او اثارة من علم) yā ki

296.19 evvelgilerniñ ʿilminden ḳalġan es̱erni kitüriñiz ol kitābda daḫı ḳalġan es̱erde ṣanemlarnıñ maʿbūd boluvlarına delālet ḳıla

296.20 turġan nerse bar mı (ان كنتم صادقين) eger de siz rast sözlilerden bolsañız (ومن اضل ممن يدعوا من دون الله)

296.21 ve kimdür azġunraḳ allahġa başḳadan ündegen (maʿbūd itken) kişiden (مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ) ündegende nidāʾlarnı işitmey

296.22 turġan ẕātnı yaʿnī her nerseni bilgen ve her nersege küçi yitken allahnıñ ʿibādetni ḳoyup duʿā ḳılġanda duʿālarnı

296.23 ḳabūl ḳılmay turġan maʿbūdlerge ʿibādet ḳıla turġan müşriklerden hiç azġun ādem yoḳ maʿnāsında (اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ)

296.24 ḳıyāmet künine ḳadar duʿālarını işitmey turġan ẕātnı yaʿnī şundayın maʿbūdlerge ʿibādet ḳılġan ādemden

296.25 azġun ādem yoḳdur (وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ) daḫı ol maʿbūdlarnıñ ʿibādet ḳıluvçı müşriklerniñ duʿāsından

296.26 ġāfillerdür çünki ol maʿbūdler cānsız ẕātlardur yā ki allahnıñ żaʿīf bendeleridür (وَاِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ

296.27 أَعْدَاءً) ve her ḳayçan ādemlerni ḳabrlerinden ḳobarılmış bolsa ol maʿbūdlar ʿibādet ḳılġan ādemlerine düşmān

296.28 bolurlar yaʿnī ʿibādet ḳılġan ādemlerine żarar ḳılurlar ve fāʾide ḳılmaslar (وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ)

296.29 daḫı ol maʿbūdlar ʿibādet ḳıluvçı ādemlerniñ ʿibādetini inkār ḳıluvçı boldılar (وَاِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا

II / 297

297.1 بَيِّنَاتٍ) ve her ḳayçan mekke ehline ẓāhir bolġanları ḥālde āyetlerimiz oḳulsa (قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ) ḥaḳnı

297.2 (ḳurānnı) inkār ḳıluvçı ādemler eytür (لَمَّا جَاءَهُمْ) ol ḥaḳḳ (ḳurān) özlerine kilgen zamānda (هَذَا سِحْرٌ

297.3 مُبِينٌ) bu ḳurān bāṭıllıġı ẓāhir bolġan siḥrdür diyü (أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ) yā ki mekke ehli muḥammed (ʿahm) ḳurānnı

297.4 allahġa iftirā ḳıldı (yaʿnī özi çıġarup allahdan indi) diyü eytürler mi (قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ) ey muḥammed

297.5 (ʿahm) mekke ḫalḳına eyt eger min bir taḳdīr ḳurānnı iftirā ḳılsam (فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا)

297.6 bes eger mini iftirām içün ʿaẕāb ḳıluvnı tilese siz minim içün allahnıñ ʿaẕābından hiç nerseni

297.7 mālik bolmassız yaʿnī yibere almasız bes niçük min allahġa bāṭırçılıḳ ḳılup özimni ʿaẕābke

297.8 tiyüşli ḳılayım (هُوَ اَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ) ol allah sizniñ anarda çomġan nerseñizni (yaʿnī allahnıñ āyetlerinde

297.9 ḳadḥ ḳıluvıñıznı) bilgüçidür (كَفٰى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ) minim birlen sizniñ arañızda şāhid boluv

297.10 yüzinden ol allahü teʿālā yiter yaʿnī allah minim üzerime rastlıḳ birlen ve vaḥyini irişdürüv birlen ve sizniñ

297.11 üzeriñizge yalġanlıḳıñız ve inkārıñız birlen şehādet birür (وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) ve ol allah tevbe ḳılup īmān

297.12 kitürgen ādemni yarlıḳaġuçı hem ol ādemge raḥmet ḳıluvçıdur (قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ) ey muḥammed ʿahm

297.13 müşriklerge eyt min peyġamberler cümlesinden mes̠eli bolmaġan yañi nerse bolmadım yani peyġamberler ündemegen

297.14 nersege sizni ündemeym (وَمَا اَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ) daḫı min bilmeym dünyā ve ahiretde özime hem sizge

297.15 nerse ḳılınur çünki miñe ġaybni bilüv yoḳ (اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰى اِلَيَّ) min iyermeym meger özime vaḥy ḳılınġan

297.16 nersege iyerem ve şundan ötmeym allahü teʿālānıñ bu sözi kāfirlerniñ resūl allahġa vaḥy ḳılınmaġan ġayblerden

297.17 ṣoravlarına cevāb yā ki müselmānlarnıñ müşriklerniñ cebrinden tiz ḳutuluvnı ṣoravlarına cevāb (وَمَا اَنَا

297.18 اِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ) ve miñ tügilmün meger allahnıñ ʿaẕābından şāhidler ve muʿcizeler birlen ẓāhir bolġan ḳorḳutuv birlen

297.19 ḳorḳıtuvçımun (قل أرأيتم إن كان من عند الله) ey muḥammed ʿahm müşriklerge eyt eger de ḳurān allah ḥużūrından

297.20 indürülgen bolsa (وكفرتم به) ve ol ḳurānnı siz inkār itseñiz (وشهد شاهد من بني اسرائيل على

297.21 مثله) daẖı isrāʾīl balalarından bir şehādet birüvçi ḳurānnıñ mes̱eli üzerine şehādet birse yaʿnī

297.22 tevrāt kitābında bolġan ḳurānnıñ ve resūl allahnıñ ḥaḳlıġını rastlaġan nerse üzerine şehādet birse maʿnāsında

297.23 bu şāhidden selām oġlı ʿabdu'l-lah yā ki ḥażret-i mūsā digenler (فآمن واستكبرتم) bes bu şāhid ḳurānġa

297.24 īmān kitürse ve siz īmāndan yüz döndürseñiz bu vaḳtde siz ẓālimler bolmaysız mı (ان الله لا يهدى القوم

297.25 الظالمين) düristlikde allahü teʿālā ẓulm ḳıluvçı ḳavmlerni ḥaḳlıḳġa köndürmes (وقال الذين كفروا للذين

297.26 آمنوا) daẖı kāfir bolġan ādemler īmān kitürgen ādemlerge eytdi (لو كان خيرا ما سبقونا اليه) eger īmān

297.27 yā ki muḥammed ʿahm kitürgen nerse izgü bolsa idi īmān kitürgen ādemler ol izgülik de bizge ilk

297.28 bolmaslar idi ḥālbūkim ol īmān kitürgen ādemler cıyun(?) ṭaşlanduḳlar çünki alarnıñ köpisi faḳīrler

297.29 māl ḳaravçılar hem kütüvçiler diyü bu sözni kureyş kāfirleri yā ki cehīne, mezīne, esleme, ġaffār müselmān

II / 298

298.1 bolġannıñ ṣoñında benū ʿāmir, ġaṭafān esed, eşcāʿ ḳabīleleri eytdi yā ki selām oġlı ʿabdu'l-lah hem anıñ tabiʿleri īmān

298.2 kitürgen ṣoñında yehūdler eytdi (وإذ لم يهتدوا به) bu sözini eytüvçilerniñ ḳurān birlen ḥaḳlıḳġa könülmedükleri

298.3 zamānda düşmānlıḳları ẓāhir boldı (فسيقولون هذا افك قديم) bes müşrikler tiz eytürler düşmānlıḳlarından

298.4 bu ḳurān iski yalġandur diyü (ومن قبله كتاب موسى) daḫı ḳurānnıñ aldındandur mūsā ʿahmnıñ kitābı

298.5 (اماما ورحمة) allahnıñ dīninde imām hem īmān kitürgen ādemge raḥmet bolġan ḥālde ol tevrāt kitābı

298.6 (وهذا كتاب مصدق) ve bu ḳurān öziniñ aldındaġı kitāblarını rastlavçıdur (لسانا عربيا) ʿarab

298.7 tilinde bolġan ḥālde ol kitāb (ḳurān) (لينذر الذين ظلموا) ol ḳurānnıñ aldındaġı kitāblarnı

298.8 rastlavçı boluvı ẓulm ḳılġan ādemlerni allahnıñ yā ki resūl allahnıñ ḳorḳutuvı içün (وبشرى للمحسنين)

298.9 daḫı izgülik ḳıluvçılarġa süyünç bolsun içün (ان الذين قالوا ربنا الله) düristlikde şundayın

298.10 ādemler rabbimiz allahdur didiler (ثم استقاموا) munıñ ṣoñında ʿibādet üzerinde toġrı boldılar yaʿnī

298.11 ʿilminiñ hülāṣası bolġan tevḥīd birlen ʿamelniñ müntehīsi bolġan işlerde istiḳāmet arasını cemʿ ḳıldılar

298.12 (فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون) bes andayın ādemler üzerine ḳorḳuv yoḳdur hem ol ādemler

298.13 ḥasretlenüvçi de tügillerdür (اولئك اصحاب الجنة خالدين فيها) bu ṣıfatlı ādemler ucmaḫ iyeleridür

298.14 ucmaḫda mengü ḳalġanları ḥālde (جزاء بما كانوا يعملون) ʿamel ḳılġan nerseleri berāberinde bolġan cezā birlen

298.15 cezālanmış bolurlar allahü teʿālā balanı imizüv müddeti iki yıl yarum boluv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni

298.16 indürdi (ووصينا الانسان بوالديه حسنا) ve biz ādemge ata ve anasına izgülik ḳıluv birlen buyurduḳ

298.17 (حملته امه كرها ووضعته كرها) ādemni anası meşaḳḳat ve aġırlıḳ iyesi bolġanı ḥālinde ḳurṣaġında köterdi

298.18 hem meşaḳḳat ve aġırlıḳ iyesi bolġanı ḥālde ḳoydı (tapdı) ana balanıñ terbiyesinde aġır meşaḳḳatlerini

298.19 yükledügi içün hem balanı toġduruvda ve ṣaḳlavda ḳatı miḥnetlerni yükledügi içün allahü teʿālā atanı

298.20 ḫaṣlap ikinçi mertebe ẕikr itdi āyetniñ bu ḳadarsı ata anaġa (bigrekde anaġa) izgülik ḳıluv birlen

298.21 meʾmūr boluv ḥaḳında (وحمله وفصاله ثلثون شهرا) daḫı balanıñ ḥamliniñ ve imçekden ayuruvınıñ müddeti otuz

298.22 aydur (iki yıl yarumdur) imām-ı ʿaẓam bu āyet birlen rıżāʿ (imçek imizüv) müddetiniñ köpi iki yıl yarum

298.23 boluvġa istidlāl ḳıladur çünki allah teʿanıñ (----------) digen sözi ḥaml birlen fiṣālniñ her birisinden

298.24 ḫaber boladur bes ḥaml müddeti de otuz ay fiṣāl müddeti de otuz ay maʿnāsında bola bes bu āyet ḥaml

298.25 birlen fiṣāl müddetiniñ köpini beyān bola likin ḥaml müddetini otuz aydan kimitüvçi ḥażret-i ʿāʾişe rivāyet

298.26 ḳılġan ḥadīs̱ bar ḥażret-i ʿāʾişe eyte (لايبقى الولد فى البطن اكثر من سنتين) diyü yaʿnī bala ana ḳurṣaġında

298.27 iki yıldan artuḳ ḳalmas maʿnāsında rıżāʿ müddetni kimitüv ḥaḳında ḥadīs̱ yoḳ ol öz ḥālinçe ḳala şunıñ

298.28 içün de imām-ı aʿẓam ḥaml müddetiniñ köpi iki yıl rıżāʿ müddetiniñ köpi iki yıl yarum diyü ḥükm ḳılġan ammā imām

298.29 ebū yūsuf hem imām muḥammed ve imām şāfiʿī rıżāʿ müddetiniñ köpi iki yıl ġına digenler çünki allah teʿānıñ (ثلثون شهرا)

II / 299

299.1 digen sözi ḥaml birlen fiṣālniñ mecmūʿsından ḫaber bola yaʿnī ḥaml birlen bala imizüv müddetiniñ mecmūʿası

299.2 otuz ay maʿnāsında bes ḥaml ḥaḳında da rıżāʿ ḥaḳında da miḳdārnı bilgülev bilmesiz bola allahnıñ ikinçi

299.3 orunda (ve fiṣāle fī ʿāmīn) digen sözi hem (ḥavleyn kāmileyn) digen sözi rıżāʿ müddetiniñ iki yıl

299.4 boluvını beyān bola ḳalġan altı ay ḥaml müddetini beyān bola bes bu imāmlar sözine ḳaraġanda bu āyet ḥaml

299.5 müddetiniñ azını rıżāʿ müddetiniñ köpini beyān bola imām-ı aʿẓam (ve fiṣāle fī ʿāmīn) birlen (حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ)

299.6 digen āyetlerni anıñ imizüvine ve icra aluvına meḥmūldi yaʿnī anaġa iki yıldan artuḳ imizüv icrası

299.7 alurġa yaramay maʿnāsında bu mesʾelede tafṣīl istegen ādem el-tefsīrātü'l-aḥmediyyege mürācaʿat ḳılsun

299.8 (حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ) her ḳayçan ʿaḳlı vaḳti kemāline irişse yaʿnī ʿaḳlı ve ḳuvveti kāmil bolup yitse (وَبَلَغَ

299.9 أَرْبَعِينَ سَنَةً) dahı ḳırḳ yaşke irişse (قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي) ādem eytür ey rabbim miñe ilhām ḳıl yaʿnī köñlime

299.10 ṣal (أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ) miñe hem ata ve anama enʿām ḳılġan niʿmetiñ üzerine

299.11 şükr ḳıluvnı (وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ) dahı öziñ rāżī bola turġan izgü ʿamel ḳıluvımnı köñlime ṣal

299.12 (وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي) dahı minim içün balalarım içinde tirüklikni sirāyet idüvçi (yaġışḳuçı) ḳıl

299.13 (إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ) düristlikde min rāżī bolmaġan nerseñden siñe ḳaytdım (وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ) dahı

299.14 düristlikde min siñe ḫāliṣ iṭāʿat ḳıluvçılardanmun diyü eytür baʿżılar bu āyetni ebū bekr el-ṣıddīḳ

299.15 raḍīallah ġına ḥaḳında indi digenler çünki muhācirlerden hem enṣārlardan ebū bekr el-ṣıddıḳdan özi de

299.16 ata ve anası da balaları da islām birlen müşerref bolġanları bolmadı hem ebū bekr el-ṣıddıḳnıñ ḳızı ḥażret-i

299.17 ʿāʾişe resūl ekremniñ uluġ ḫatunlarından boldı (أُولَئِكَ الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ) bu sözlerini eytüvçi

299.18 ādemler şundayın ādemlerdür alardan biz ḳabūl ḳılurmız (أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا) ʿamel ḳılġan nerseleriniñ

299.19 (ṭāʿatleriniñ) körkemini (وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِم) daḫı alarnıñ yavız ʿamellerinden kiçermiz (ʿafv ḳılurmız)

299.20 (فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ) bu ādemler cennet iyeleri arasında boluvçılardur (وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ)

299.21 allah (teʿa) bu ṣıfatlı ādemlerniñ ṭāʿatlerini ḳabūl itüv ve yavız ʿamellerini ʿafv itüv birlen dünyāda alarġa

299.22 vaʿde ḳılınġan rast vaʿde birlen vaʿde ḳıldı (وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ) ve şundayın ādem ata ve anasına eytdi

299.23 (أُفٍّ لَكُمَا) siz ikiñizge ḳabāḥatlik bolsun yaʿnī sizden tarayamun ve sizniñ bu işiñizni mekrūh köremün

299.24 maʿnāsında (af kelimesi bir nerseni mekrūh körülgen vaḳtde köñil tarayup eytile turġan söz) (أَتَعِدَانِنِي)

299.25 (أَنْ أُخْرَجَ) miñe siz ḳabrden çıġarılmış (ḳobarılmış) boluvım birlen vaʿde ḳılasız mı (وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ)

299.26 (مِنْ قَبْلِي) ve taḥḳīḳ minden ilk ni ḳadar zamānlar ḫalḳı ötdi hiçbirisi ḳabrden çıġup ḳaytduḳı yoḳ

299.27 (وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللّٰهَ) ve ol balanıñ atası birlen anası allahdan balalarına īmān kitürüvge tevfīḳ birüvi

299.28 birlen yardem isterler (وَيْلَكَ آمِنْ) ve siniñ helākligiñ yaʿnī helāk boldıñ ḳabrden çıġuvġa īmān kitür

299.29 bu sözden maḳṣūd ḥaḳīḳat helāk boluv tügil belki īmānġa ḳızuḳduruv (إِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ) düristlikde allahnıñ

II / 300

300.1 ḳabrlerden ḳobarıluv birlen vaʿdesi ḥaḳdur (فيقول ما هذا) bes bu bala eytür bu ḳabrlerden ḳobarıluv sözi

300.2 tügildür (إلا أساطير الأولين) meger evvelgilerniñ yazup ḳaldurġan yalġanlarıdur diyü bu āyet sözni

300.3 eytken her bir ādemni şāmil imām ḥasan baʿṡni inkār ḳılup ata ve anasını rencitken kāfir ḥaḳında digen

300.4 baʿżılar ebū bekr el-ṣıddīḳnıñ oġlı ʿabdu'r-raḥman ḥaḳında digenler müselmān boluvından ilk bu āyet ingen

300.5 digenler beyḍāvī ṣāḥibi de şulay digen likin medārıñ ṣāḥibi munıñ buṭlanını muʿāviyeniñ yezīdke bīʿat

300.6 birürge ḫalḳnı ünde diyü mervānġa yazġan mektūbı birlen iṡbāt ḳılġan yezīdke bīʿat ḥaḳında ebū bekr

300.7 el-ṣıddīḳ oġlı ʿabdu'r-raḥman birlen mervān arasında söz çıġup mervān ʿabdu'r-raḥmanġa allahü teʿālā siniñ

300.8 ḥaḳıñda (والذي قال لوالديه أف لكما) dip eytdi didi ḥażret-i ʿāʾişe bu sözni işitüp bik açuġlandı

300.9 ve allah bu āyetde ʿabdu'r-raḥman murād tügil didi eger tileseñ kim ikenin eytürmün likin allahü teʿālā sin

300.10 atañnıñ ṣalebin de (arḳasında) nuṭfe bolduḳıñ vaḳtde ataña laʿnet ḳıldı sin allah laʿnet ḳılġan ādemniñ

300.11 bir kisegi didi niçük bolsa da sebebiniñ ḫuṣūṣı taḫṣīṣni vācib itmey ʿumūmge münāfī tügil (أولئك

300.12 الذين حق عليهم القول) bu ḳabāḥat ṣıfatda bolġan ādemler şundayın ādemlerdür alar üzerine tamuġ

300.13 ehlinden boluv birlen söz ṡābit boldı beyḍāvī iyesi eyte bu söz ötken āyetniñ ebū bekr el-ṣıddīḳ oġlı

300.14 ʿabdu'r-raḥman ḥaḳında inüvini ibṭāl ḳıladur çünki ol ṣoñra islām birlen müşerref bolġan (في أمم قد خلت من

300.15 قبلهم) özlerindin ilk ötken ümmetler içinde yaʿnī alar birge oṭ ehlinden boluv birlen söz ṡābit boldı

300.16 maʿnāsında (مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ) ol ötken ümmetler cinlerden hem ādemlerden bolġuçı (إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ)

300.17 düristlikde andayın ādemler özlerine żarar itüvçi boldılar (وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا) müʾminler birlen

300.18 kāfirlerden ʿamel ḳılġan nerselerniden[1] cezā mertebeleri bardur (وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ) daḫı ʿamelleriniñ cezāsını allah alarġa

300.19 kāmil birsün içün (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) daḫı alar s̱evābları kimitilüv ve ʿaẕābları artduruluv birlen ẓulm

300.20 ḳılmasunlar içün ʿamelleri miḳdārınça cezāları taḳdīr ḳılındı (وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ)

300.21 ve şol kāfir bolġan ādemlerni oṭ üzerine ʿarż ḳılınġan künde yaʿnī oṭ birlen ʿaẕāb ḳılınġan künde (أَذْهَبْتُمْ)

300.22 (طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا) alarġa ol künde eytilür siz dünyā tirükliginde leẕẕetli ṭaʿāmleriñizni ve başḳalarnı

300.23 yiberdiñiz (bitürdiñiz) (وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا) daḫı ol leẕẕetli ṭaʿāmlar ve başḳalar birlen fāʾidelendiñiz sizniñ

300.24 içün leẕẕetlenürge bu künde hiç nerse ḳalmadı (فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ) bes siz bu künde (ḳıyāmet

300.25 küninde) ḫorlıḳ iyesi bolġan ʿaẕāb birlen cezālanmış bolursız (بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ)

300.26 (بِغَيْرِ الْحَقِّ) birde ḥaḳsız tekebbürlik ḳıluvıñız sebebli (وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ) daḫı allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvıñız

300.27 sebebli (وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ) ve ey muḥammed (ʿahm) ʿādnıñ ḳız ḳardeşini (hūd ʿahmnı) ẕikr ḳıl (إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ

300.28 بِالْأَحْقَافِ) şol vaḳtde hūd (ʿahm) ḳavmni büyük uzayup kitken ḳumlıḳ yirde allahnıñ ʿaẕābından ḳorḳutdı

[1] "nerselerinden" olmalı.

300.29 hūd ʿahmnıñ ḳavmi yemenden seçer digen orunda ḳumlıḳ yirde turġanlar (وقد خلت النذر من بين يديه)

II / 301

301.1 ve taḥḳīḳ hūdnıñ aldından ḳorḳutuvçı peyġamberler ötdi (ومن خلفه) daḫı hūd (ʿahm)nıñ artından

301.2 ḳorḳutuvçı peyġamberler ötdi (الا تعبدوا الا الله) ḥūd (ʿahm) ḳavmini siz ʿibādet ḳılmañız meger allahġa ġına

301.3 ʿibādet ḳılıñız diyü ḳorḳutdı (انى اخاف عليكم عذاب يوم عظيم) düristlikde min sizniñ üzeriñizge uluġ

301.4 künniñ ʿaẕābından ḳorḳamun yaʿnī şirkiñiz sebebli sizge uluġ künniñ ḳıyāmet küniniñ ʿaẕābı irişür

301.5 (قالوا اجئتنا لتأفكنا عن آلهتنا) hūd (ʿahm)nıñ ḳavmi eytdiler ey hūd (ʿahm) sin bizge bizni maʿbūd

301.6 lermizniñ ʿibādetinden döndürür içün kildiñ mi (فأتنا بما تعدنا) bes min bizge vaʿīd ḳılġan nerseñni

301.7 (küfr üzerine bolġan ʿaẕābnı) kitür (ان كنت من الصادقين) eger sin vaʿdeñde rast sözlilerden

301.8 bolsañ (قال انما العلم عند الله) hūd (ʿahm) eytdi ançaḳ ʿaẕābını bilüv allah ḥużūrındadur min sizge ʿaẕāb

301.9 ineçek vaḳtni bilmeym allah teʿa özi taḳdīr ḳılġan vaḳtinde indürür (وابلغكم ما ارسلت به) ve min

301.10 sizge nerseni irişdürüv birlen yiberildim şunı irişdürem ve miñe allah ḳoşḳan nerseni irişdürüv gine vācib

301.11 (ولكنى اراكم قوما تجهلون) likin min sizni nādān ve bilmey turġan ḳavm dip bilemün yaʿnī siz

301.12 peyġamberlerniñ allah ḳoşḳan nerseni irişdürüv ve ḳorḳutuv içün yiberildükni ve ʿaẕāb ḳılur içün yiberilmedükni

301.13 bilmeysiz (فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ) hūd (ʿahm) ḳavmi özleriniñ çıḳarlarına ḳarşı kök

301.14 tiresinde ẓāhir bolġan buluṭnı körgenleri zamānda (قَالُوا هَٰذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا) hūd (ʿahm) ḳavmi

301.15 eytdiler bu bizniñ çıḳarlarımızga ṭaba yönelgen kök tiresinde ẓāhir bolġan buluṭ bizni yaġmurlı

301.16 turġan buluṭdur bizge yaġmur yaġdurur didiler (بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ) hūd (ʿahm) eytdi bu körüngen

301.17 buluṭ sizge yaġmur yaġdura turġan buluṭ tügildür belki sizniñ aşuḳdurġan nerseñizdür

301.18 (ʿaẕābdur) diyü (رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) sizniñ aşuḳdurġan nerseñiz cildür ol cil içinde

301.19 rencitküçi ʿaẕāb bardur (تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا) ol cil rabbisiniñ emri birlen her nerseni

301.20 helāk ḳılur (فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰ إِلَّا مَسَاكِنُهُمْ) bes hūd (ʿahm) ḳavmine cil kildi ve küllisini helāk

301.21 ḳıldı tura turġan orunlarına ḥāżir bolġan kişige hiç nerse körünmey meger turġan orunları ġına

301.22 körünür bolup evrildiler (كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ) ve bu cezā birlen cezāladuḳımız kibi peyġamberler

301.23 sözin tıñlamaġan kāfir ḳavmlerni cezāʾlarmız hūd ʿaleyhi's-selām cilniñ kilüvini sizgeç müʾminler birlen

301.24 cil żarar itmey turġan bir orunġa kitdiler ṣoñra cil kilüp ḳumlarnı kāfirler üstüne tolturdı

301.25 yidi kiçe ve sikiz kün ḳuvvetli cil devām itdi (وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ) ve taḥḳīḳ biz hūd

301.26 (ʿahm) ḳavmini şundayın nersede (köp māl ve ḳuvvetde) ḳararlandurduḳ ve ḳudretli ḳılduḳ ey mekke ehli

301.27 eger sizni ol nersede ḳararlandurġan ve ḳudretli ḳılġan bolsaḳ idi sizniñ azġunlıḳıñız alardan da

301.28 artuġraḳ bolur idi yā ki hūd ḳavmini ḳararlandurġan ve ḳudretli ḳılġan nerse sizni ḳararlandurmaduḳ

301.29 ve ḳudretli ḳılmaduḳ maʿnāsında yaʿnī alarġa şol ḳadar ḳuvvet ve māl birdük ol māl ḳuvvetni sizge

II / 302

302.1 birmedük maʿnāsında (وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً) daḫı ol hūd (ʿahm) ḳavmi içün işite turġan

302.2 ḳuvvet (ḳulaḳ) daḫı köre turġan közler ve añlay turġan köñiller yaratduḳ (فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ) bes ol

302.3 hūd (ʿahm) ḳavminden muñsız ḳılmadı (سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ) işite turġan ḳuvveleri

302.4 (ḳulaḳları) daḫı közleri hem de köñilleri muñsız ḳıluvdan hiç nerseni muñsız ḳılmadı (إِذْ كَانُوا

302.5 يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ) allahnıñ āyetlerini inkār ḳılur bolduḳları vaḳtde muñsız ḳılmadı yaʿnī allahnıñ

302.6 taḳdīr itdüki ʿaẕābı indi (وَحَاقَ بِهِمْ) daḫı hūd (ʿahm) ḳavmine indi (مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ)

302.7 ḫorlaġan nerseleriniñ cezāsı (ʿaẕāb) bu āyetde mekke kāfirlerine ḳorḳutuv bar yine allahü teʿālā artuġraḳ

302.8 ḳorḳutup ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرَى) ve taḥḳīḳ biz ey mekke ehli

302.9 sizniñ tireñizde bolġan ḳaryelerden helāk itdük s̱emūd ḳavminiñ ḥicri ve lūṭ (ʿahm) ḳavminiñ ḳaryeleri

302.10 kibi (وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) daḫı kāfirler üzerine delīllerni ve köp ʿibretlerni ḳat ḳat beyān

302.11 ḳılduḳ küfrlerinden ḳaytsunlar içün (فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ) kāşki ol kāfirlerge yardem birse idi yaʿnī

302.12 kāfirlerni helāklikden ṭıysa idi (الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰه) allahdan başḳa tutḳan nerseleri (قُرْبَانًا

302.13 آلِهَةً) allahġa yaḳınlıḳḳa sebeb bolġan maʿbūdlar itüp tutḳan nerseleri çünki kāfirler ṣanemlarnı allah

302.14 ḥużūrında bizge şefāʿatçiler didiler elbette yardem birmediler (بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ) belki ol maʿbūdları

302.15 ʿābidlerinden ʿaẕāb ingende ġayb boldılar (وَذٰلِكَ إِفْكُهُمْ) ve kāfirlerniñ allahġa başḳanı (ṣanemlarımız)

302.16 ʿābidlerinden allahġa yaḳınlıḳġa sebeb bolġan maʿbūd itüp tutuvları yalġanlarıdur (وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) daḫı iftirāʾ

302.17 ḳılġan nerseleri yā ki iftirāʾlarıdur cinniñ īmānınıñ fāʾidesi günāhlarından allahnıñ yarlıḳavı

302.18 boluvına delālet ḳıla turġan āyetni allahü teʿālā ẕikr itdi ve eytdi (وَاِذْ صَرَفْنَا اِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ

302.19 الْجِنِّ) ve ey muḥammed ʿahm şol vaḳtini ẕikr ḳıl siñe cinlerden bir gürūhnı (ondan kimge nefer diyler cemʿī

302.20 anġar kile) avışdurduḳ ve döndürdük (يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ) ḳurānnı işitkenleri ḥālde resūl ekrem ve nebī

302.21 muḥterem ṣall'allahü teʿālā ʿaleyh ve sellem bir kiçede ṭāʿifden baṭn-ı naḫle digen orunġa barup teheccüd namāzı

302.22 oḳudı ve namāzında ḳurān oḳudı allahü teʿālā cinlerden bir gürūhnı resūl allah ṭarafına avışdurdı (yiberdi)

302.23 (فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا اَنْصِتُوا) bes cinler resūl allahġa yā ki ḳurānġa ḥāżir bolġanları zamānda baʿżısı baʿżısına

302.24 eytdiler tik turıñız ve ḳurānnı diñleñiz diyü (فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا اِلٰى قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ) bes resūl allah ḳurānnı

302.25 oḳup boşanġan zamānda cinler hemmesi īmān kitürdiler hem özleriniñ ḳavmlerine ḳorḳutuvçı bolġanları

302.26 ḥālde yüz döndürdiler yaʿnī işitken nerseleri birlen ḳavmlerini ḳorḳuturġa kitdiler (قالوا يا قومنا إنّا

302.27 سمعنا كتابا) daḫı cinler ḳavmlerine eytdiler ey ḳavmimiz düristlikde biz şundayın kitāb (ḳurān) işitdük

302.28 (أنزل من بعد موسى) ol kitābnı mūsā ṣoñında indürüldi (cinler ḥażret-i ʿīsānı işitmedüklerinden

302.29 yā ki yehūdī bolduḳlarından bu sözni eytdiler (مصدقا لما بين يديه) ol kitāb mūsā ʿahm aldında

II / 303

303.1 bolġan nerseni (evvelgi kitāblarnı) taṣdīḳ ḳıluvçı bolġan ḥālde indürildi (يهدي الى الحق) ol

303.2 kitāb ḥaḳġa (iʿtiḳādlarġa) köndürür (والى طريق مستقيم) daḫı toġrı bolġan yolġa (şerīʿatlerge)

303.3 köndürür (يا قومنا اجيبوا داعي الله) yine de cinler ḳavmlerine eytdiler ey bizniñ ḳavmimiz allahnıñ dīnge

303.4 ündevçisini (resūl allahnı) ḳabūl ḳılıñız (وآمنوا به) daḫı ol dīnge ündevçige īmān kitüriñiz

303.5 (يغفر لكم من ذنوبكم) allah sizniñ günāhlarıñızdan baʿżısını yarlıḳar yaʿnī allah ḥaḳḳı bolġanlarunı

303.6 ammā bende ḥaḳları īmān birlen gine yarlıḳanmay (ويجركم من عذاب أليم) daḫı sizni allah rencitküçi

303.7 ʿaẕābdan ḳutḳarur ve bu cinler īmān kitürgen kiçede resūl allah nebīẕ-i temr (ḫurma şıġındısı) birlen ṭahāret

303.8 aldı diyü ibn-i mesʿūd rivāyet ḳıladur imām-ı aʿẓam şunıñ içün de nebīẕ-i temr birlen ṭahāret aluvnıñ

303.9 düristligi birlen eytken imām muḥammed ṭahāretde alur teyemmümde ṣuġardı imām ebū yūsuf ḫurma şıġındısı

303.10 bolġanda ṭahāret alurġa dürist tügil teyemmüm gine ṣuġarġa kirekdi çünki cin ḳıṣṣası mekkede ingen

303.11 teyemmüm āyeti medīnede ingen bes teyemmüm āyeti cin ḳıṣṣası ḥaḳındaġı āyetni nāsiḫ boladı allah aʿlem likin

303.12 ṣāḥib hidāye cin āyeti bir gine mertebe inmedi mekkede de indi medīnede de indi bes mensūḫ boluvı

303.13 maʿlūm bolmay diyü ebū yūsuf delīlni redd ḳıladur bu āyetden bilinedür cinlerde ādemler kibi iki fırḳa iken

303.14 bir fırḳası kāfirler bütün ʿulemānıñ ittifāḳı birlen tamuġda kāfir ādemler kibi mengü ḳalalar bu delīl ḳaṭʿī birlen

303.15 s̱ābit çünki allahü teʿālā cehennemni ādemlerden cinlerden ṭoṭururmun digen bir fırḳası müselmānlar cinlerniñ müselmān

303.16 bolġan fırḳasındaʿulemā iḫtilāf ḳılġanlar imām mālik, ibn-i ebī leylī , imām ebū yūsuf ve imām muḥammed cinlerniñ müselmān

303.17 bolġanları baʿyine müselmān bolġan ādem kibi ucmaḫḳa kireler digenler çünki ucmaḫḳa kirüvniñ sebebi

303.18 bolġan īmān birlen ṭāʿat cinlerde tapuladur imām ḍaḥḥāk cinler ādemler kibi ucmaḫda aşaylar da içeler de

303.19 digen çünki allahü teʿālānıñ ḥūr ḳızlarını ucmaḫ ehlinden burun ādem de cin de tutmadı digen sözi

303.20 cinlerniñ de ādemler kibi ḥūr ḳızlarını tutuvlarına delālet ḳıladur baʿżılar ādemler cennetde niʿmetler birlen

303.21 lez̲z̲etlengenleri kibi cinler z̲ikr tesbīḥ birlen lez̲z̲etlene digenler baʿżılar cinler cennetke kirmey cennet tiresinde gine

303.22 yürüy digenler imām aʿẓam eyte cinler cennetke kirmey likin cinlerniñ īmānlarınıñ fāʾidesi ʿaẕābdan ḳutuluv

303.23 ve günāhlarınıñ yarlıḳanuvı ġına digen allah aʿlem-i bi'l-ṣevāb (وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللّٰهِ) ve kimdür allahnıñ dīnge

303.24 ündevçisiniñ ündevini ḳabūl ḳılmas (فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِى الْاَرْضِ) bes ol kişi allahnı yirde ʿāciz

303.25 ḳıluvçı tügildür çünki allahdan ḳaçup ḳutuluv mümkin tügil (وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءُ) daḫı ol kişi içün

303.26 allahdan başḳa ʿaẕābdan menʿ ḳıla turġan yaḳınlar ve dostlar da yoḳdur (أُولٰئِكَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ) bu allahnıñ

303.27 dīnge ündevçisiniñ ündevini ḳabūl ḳılmaġan ādemler ẓāhir bolġan azġunlıḳdadur (أَوَلَمْ يَرَوْا) eyā

303.28 baʿs̱ni (ḳabrlerden ḳobarıluvnı) inkār itüvçi ādemler bilmediler mi (أَنَّ اللّٰهَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰاتِ وَالْأَرْضَ)

303.29 düristlikde köklerni ve yirlerni yaratḳan allah (وَلَمْ يَعْىَ بِخَلْقِهِنَّ) daḫı köklerni ve yirlerni yaratuv birlen

II / 304

304.1 ʿāciz bolmaġan allah (بِقَادِرٍ عَلٰى أَنْ يُحْيِىَ الْمَوْتٰى) ölüklerni tirgüzüvge küçi yitküçi idükni bilmediler mi

304.2 (بَلٰى) belī allah (teʿa) ölüklerni tirgüzüvge ḳādirdür (إِنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ) düristlikde ol allah her nerse

304.3 üzerine ḳādirdür bes ölüklerni tirgüzüvge de ḳādir boladur (وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ) daḫı

304.4 kāfirlerni tamuġ oṭına ʿarż ḳılınġan (ʿaẕāb ḳılınġan) künde kāfirlerge eytilür (أَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ) eyā

304.5 bu ʿaẕāb ḥaḳḳ tügil mi diyü (قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا) kāfirler eytürler belī rabbimiz birlen ḳasem itüp itemiz bu ʿaẕāb

304.6 ḥaḳdur diyü (قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ) allah eytür kāfirlerge dünyādaġı küfriñiz sebebli ʿaẕābnı

304.7 tatuñız diyü (فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ) bes ey muḥammed (ʿahm) ḳavmiñniñ rencitüvine peyġamberlerden

304.8 s̱ebāt ve ictihād iyeleri ṣabr itken kibi ṣabr ḳıl ulū'l-ʿazm şerīʿat iyesi bolġan peyġamberler murād

304.9 alar şerīʿatni tigüzlevde ve ḳararlanduruvda bik tepreşdiler hem şerīʿatde bolġan meşaḳḳatlerni yüklevge hem

304.10 şerīʿatde ṭaʿn ḳıluvçılarnıñ düşmānlıġını yüklevge ṣabr ḳıldılar bularnıñ meşhūrları nūḥ, ibrāhīm,

304.11 mūsā ʿīsā (ṣallallah ve sellem ʿaleyhim) baʿżılar ulūʿl- ʿazmden allahnıñ belāsına ṣabr ḳılġan peyġamber murād

304.12 digenler ḳavminiñ rencitüvine ṣabr ḳılġan nūḥ (ʿahm) kibi hem nemrūd otına balasına ṣabr ḳılġan

304.13 ibrāhīm ʿaleyhiʿs-selām kibi hem boġazlanuvġa ṣabr ḳılġan ismāʿīl yā ki isḥāḳ ʿaleyhümü's-selāmler kibi daẖı

304.14 balasınıñ ve köziniñ yoḳ boluvına ṣabrlıḳ ḳılġan yaʿḳūb (ʿahm) kibi daẖı ḳuyuda ve ḥabsde ṣabrlıḳ ḳılġan

304.15 yūsuf ʿaleyhi's-selām kibi daẖı ḳaṭı avruvġa ṣabrlıḳ ḳılġan eyyūb ʿaleyhiʿs-selām kibi daẖı firʿavun

304.16 ve ḳıbṭīler cebrine ṣabr ḳılġan mūsā ʿaleyhiʿs-selām kibi daẖı ẖaṭāsına ḳırḳ yıl yıġlaġan dāvud ʿaleyhiʿs-selām

304.17 kibi daẖı yehūdler cebrine ṣabr ḳılġan ʿīsā ʿaleyhiʿs-selām kibi (وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ) daẖı ḳureyş kāfirleri

304.18 içün ʿaẕābnı aşuḳdurma çünki ʿaẕāb vaḳti yitkeç ineçek (كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ) göyā ki

304.19 ol kāfirler özlerine vaʿde ḳılınġan nerseni (āẖiret ʿaẕābını) körgenleri künde (ḳıyāmet küninde)

304.20 (لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ) dünyāda turmadılar meger kündizden bir az zamānnı ġına turdılar yaʿnī göyā ki

304.21 dünyāda az ġına turġan kibi dünyāda turuv müddetlerini azġa ṣayurlar (بَلَاغٌ) bu sizge vaʿaẓ ḳılınġan

304.22 nerse sizniñ içün vaʿaẓde yitküçidür yā ki sizge resūlden irişdürüvdür (فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ

304.23 الْفَاسِقُونَ) ʿaẕābnı körgende helāk ḳılınmas meger allahnıñ ṭāʿatinden çıḳġan ḳavm gine helāk ḳılınur

304.24 (aḥḳāf sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

304.25 (ḳırḳ yidinçi sūre muḥammed (ṣallallahü teʿa ʿaleyh ve sellem) yā ki ḳıtāl sūresi medīnede ingen cemʿī otuz āyet)

304.26 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

304.27 (الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللهِ) şundayın ādemler kāfir boldılar hem islām dīnine kirüvden ṭıyıldılar

304.28 yā ki ḫalḳnı allahnıñ dīninden ṭıydılar (أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ) allah alarnıñ ʿamellerini bāṭıl ḳıldı ve yoḳġa

304.29 çıġardı bedr ṣoġışında ṭaʿāmlendürgen kāfirler yā ki ḳureyş şeyṭānları kibi (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

II / 305

305.1 الصَّالِحَاتِ) daḫı şundayın ādemler īmān kitürdiler ve izgü ʿameller ḳıldılar (muhācirler, enṣārlar,

305.2 ehl-i kitābdan hem başḳalardan īmān kitürgen ādemler (وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ) daḫı muḥammed (ṣalʿam)ge

305.3 indürülgen nersege (ḳurānġa) kitürgen ādemler allah teʿa muḥammed ṣalʿamge indürülgen nerseni (ḳurānnı)

305.4 (şāʾnnı taʿẓīm içün hem ḳurānġa īmān kitürüvden başḳa īmānnıñ tamām bolmaduḳı içün hem īmānda aṣl

305.5 ḳurānġa īmān bolduḳı içün) ḫaṣlap ẕikr ḳıldı (وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ) ve ol ḳurān alarnıñ rablerinden

305.6 s̱ābitdür (كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ) īmān kitürüp de izgü ʿameller ḳılġan kişilerniñ hem muḥammed (ʿahm)ge

305.7 indürülgen nersege īmān kitürgen kişilerniñ īmānları izgü ʿamelleri sebebli yavızlıḳlarunı ürtdi

305.8 hem tevfīḳ birüv birlen dīnde hem dünyāda ḥāllerini tüzük ḳıldı (ذَلِكَ) bu iş yaʿnī kāfirlerniñ ʿamellerini

305.9 bāṭıl ḳıluv müʾminlerniñ günāhlarunı ürtüv ve ḥāllerini tüzük ḳıluv (بأن الذين كفروا اتبعوا الباطل) oşbunıñ

305.10 sebeblidür düristlikde kāfir bolġan ādemler bāṭılge (şeyṭānġa) iyerdiler (وأن الذين آمنوا اتبعوا الحق من ربهم)

305.11 daḫı oşbunıñ sebeblidür īmān kitürgen ādemler rablerinden s̱ābit bolġan ḥaḳġa (ḳurānġa)

305.12 iyerdiler (كذلك يضرب الله للناس أمثالهم) oşbu beyān kibi allah ādemlerge ḥāllerini ve ṣıfatlarunı beyān

305.13 ḳılur yaʿnī kāfirniñ ʿameli bāṭıl bolur müʿminniñ günāhsı yarlıḳanur (فإذا لقيتم الذين كفروا) bes

305.14 her ḳayçan siz ṣoġışda kāfir bolġan ādemlerge yoluḳsañız (فضرب الرقاب) bes ṣoḳmaḳ birlen moyınlarına

305.15 ṣoġıñız yaʿnī öltüriñiz ādemni öltürüv köp vaḳtde moynına ṣoġuv birlen bolduḳı içün allahü teʿālā öltürüvden

305.16 moyınġa ṣoġuv birlen taʿbīr ḳılġan (حتى إذا أثخنتموهم) her ḳayçan siz kāfirni öltürüvni köp ḳılsañız

305.17 (فشدوا الوثاق) bes kāfirlerni esīr itüp aluġız da ol kāfirlerge esīrler boġavlı turġan boġavnı

305.18 biyleñiz ıçḳunup ḳaçmasunlar içün (فإما منا بعد) bes ey müʾminler kāfirlerni esīr itüp alġanıñız

305.19 ṣoñında boş yiberüv birlen yiberürsiz (وإما فداء) yā ki māl birlen yeise müselmān esīrleri birlen fidyelemek

305.20 birlen fidyelersiz yaʿnī māl alup yiberürsiz yā ki müselmān esīrleri birlen almaşdurursız (حتى تضع

305.21 الحرب أوزارها) ṣoġış ehli ṣoġış ḳurallarunı ḳoyġanlarına ḳadar ṣoġış ḳılursız ve kāfirlerni

305.22 esīr alursız yaʿni kāfirlerniñ ḳuvveti yitüp ṣoġış bitkenge ḳadar yā ki ṣoġış ehli ṣoġışuv günāhlarunı

305.23 ḳoyġanġa ḳadar yaʿnī kāfirler küfrlerini ḳoyup hemmesi müselmān bolġanġa ḳadar busı ḥażret-i ʿīsā ingen

305.24 vaḳtde bola digenler çünki resūl allah ümmetimniñ ṣoñġı ṣoġışı deccāl birlen bolur digen (allahü'l- aʿlem)

305.25 imām şāfʿī ve imām aḥmed bin ḥanbel eyte müselmān pādişāhsı kāfir esīrleri ḥaḳında dört nerse arasında

305.26 iḫtiyārlı diyü yaʿnī ol esīrlerni öltürür yā ki ḳul itüp tutar yā ki boş āzād ḳılur yā ki māl

305.27 birlen yeise müselmān esīrleri birlen almaşdurur imām-ı aʿẓam ḳaşında kāfir esīrleri ḥaḳında imām iki

305.28 nerse arasında ġına iḫtiyārlı yaʿnī öltürüv birlen ḳul itüp tutuv arasında ammā min birlen fedāʾ yaʿnī boş

305.28 yiberüv birlen almaşduruv berʾāt sūresindegi āyet birlen mensūḫ likin baʿżılar min birlen fedāʾnı mensūḫ

II / 306

306.1 tügil belki bedr ṣoġışındaġı kāfirlerge maḫṣūṣ digenler hem imām-ı ṭaḥāvī imām-ı aʿẓāmdan rivāyet ḳıladur

306.2 bu revişçe min (boş yiberüv) fedāʾ (almaşduruv) mensūḫ tügildi çünki minden murād öltürmev hem ḳul

306.3 itüvni iḫtiyār ḳıluv yā ki boş yiberüv yā ki cizye aluvdı fedāʾdan murād müselmān esīrleri birlen gine

306.4 almaşduruvdı bes bu vaḳt āyet ʿām bolup ḳaladur hem imāmīn sözi de oşandaḳdı tafṣīli şeyḫ

306.5 aḥmedniñ el-tefsīrāt el-aḥmediyesinde anda mürācaʿat idilsün (ذٰلِكَ) kāfirlerge bu ẕikr ḳılınġan işlerni

306.6 ḳılıñız (وَلَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ) ve eger allah tilese kāfirlerden dünyāda ʿaẕāb ḳıluv birlen öç alur (وَلٰكِنْ

306.7 لِيَبْلُوا بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ) ve likin allah sizge kāfirler birlen ṣoġışurġa emr ḳıladur baʿżıñıznı baʿżıñız

306.8 birlen yaʿnī müʾminlerni kāfirler birlen ve kāfirlerni müʾminler birlen imtiḥān ḳıluv içün bes müʾminler uluġ

306.9 s̱evābke müsteḥaḳ bolurlar ve kāfirlerni müʾminler ḳolında ʿaẕāb ḳılur eger çın iḫlāṣ birlen dīn

306.10 içün ṣoġış ḳılsañız (وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِى سَبِيلِ اللهِ) ve şundayın ādemler allah yolında öltürüldiler

306.11 yaʿnī allahnıñ dīnini ve sözini üstün ḳılur içün şehīd boldılar (فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ) bes allah

306.12 ol kişilerniñ ʿamellerini żāʾiʿ ḳılmas (سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ) allah ol kişilerni dünyāda ve āḫiretde

306.13 fāʾideli nerselerge köndürür dahı dünyā ve dīnde ḥāllerini tüzük ḳılur (وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ)

306.14 dahı allahü teʿālā ol kişilerni ucmaḫġa kiritür ol ucmaḫnı dünyāda ol kişilerge ʿāşıḳ bolup ʿamel

306.15 ḳılsunlar içün bildürgen idi yā ki her kim öz mertebesini bilürlik itüp alarġa beyān ḳılġan idi

306.16 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (إِنْ تَنْصُرُوا اللهَ يَنْصُرْكُمْ) eger siz allahnıñ dīnine hem

306.17 resūline yardem birseñiz allah sizge düşmānlarıġızġa üstün boluvġa yardem birür (وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ) dahı

306.18 islām ḥaḳlarnı ötevde hem kāfirler birlen ṣoġış ḳılġanda ayaḳlarıñıznı berkitür ve muḥkem ḳılur (وَالَّذِينَ

306.19 كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ) dahı şundayın ādemler kāfir boldılar bes alarġa helāklik ve ümīdsizlik bolur (وَأَضَلَّ

306.20 أَعْمَالَهُمْ) dahı allah alarnıñ ʿamellerini bāṭıl ve yoḳ ḳıldı (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللهُ) kāfirlerniñ

306.21 helāklikde boluvı hem ʿamelleriniñ bāṭıl boluvı oşbunıñ sebeblidür düristlikde ol kāfirler allahnıñ

306.22 indürgen nersesini (ḳurānnı) mekrūh kördiler çünki ḳurānda alar yaratmaġan tevḥīd hem alarnıñ

306.23 ʿādetlengen ve nefsleri tilegen nersege ḫilāf bolġan teklīfler bar (فأحبط أعمالهم) bes allah alarnıñ

306.24 ʿamellerini bāṭıl ḳıldı (أفلم يسيروا في الأرض) eyā mekke kāfirleri yirde seyr ḳılmadılar mı (فينظروا

306.25 كيف كان عاقبة الذين من قبلهم) bes seyr ḳılsalar iʿtibār ḳılup ḳararlar idi özlerinden ilk

306.26 bolġan ümmetlerniñ peyġamberlerni yalġanġa tutuv ṣoñında bolġan ḥālleri niçük boldı (دمر الله عليهم) allah

306.27 alar üzerine (özlerine ve balalarına hem māllarına) dünyā ʿaẕābnı yiberdi ve hemmesini dünyā ʿaẕābı birlen

306.28 helāk ḳıldı (وللكافرين أمثالها) daḫı ve bu siniñ ḳavmiñden bolġan kāfirlerge de evvelgi ümmetlerge bolġan

306.29 ʿuḳūbet (ʿaẕābnıñ) oḫşaşları bolur (ذلك) oşbu yaʿnī müʾminlerge yardem birüv ve kāfirlerniñ ṣoñġı

II / 307

307.1 ḥāliniñ yavız boluvı (بأن الله مولى الذين آمنوا) oşbunıñ sebeblidür düristlikde allahü teʿālā īmān

307.2 kitürgen ādemlerniñ yardemçisidür (وأن الكافرين لا مولى لهم) daḫı oşbunıñ sebeblidür düristlikde ol

307.3 kāfirler alar içün yardemçi yoḳdur (إن الله) düristlikde allahü teʿālā (يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات)

307.4 īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerni kiritür (جنات تجري من تحتها الأنهار) astlarından yılġalar

307.5 (ṣular) aġa turġan ucmaẖlarġa (وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ) daẖı kāfir bolġan ādemler dünyāda

307.6 fāʾidelene turġan nerseler birlen fāʾidelenürler (وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ) daẖı dünyāġa

307.7 harīṣ bolġanları ve āẖiretden ġāfil bolġanları ḥālde ḥayvānlar aşaġan kibi aşarlar (وَالنَّارُ

307.8 مَثْوًى لَهُمْ) daẖı oṭ ol kāfirlerniñ turaçaḳ orunlarıdur (وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ) ve köp mi ḳarye ehlinden

307.9 (هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ) ol ḳarye (ehli) ḳuvvet yüzinden ey muḥammed (ʿahm) siniñ ḳaryeñden (mekke ehlinden)

307.10 ḳaṭıraḳ ve artuġraḳ idi (الَّتِي أَخْرَجَتْكَ) şundayın ḳarye ehlinden ḳuvvetlirek idi ol ḳarye (ehli)

307.11 sini çıġardı (أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ) bes biz ol ḳuvvetli bolġan ḳarye ehllerini türli ʿaẕāb birlen

307.12 helāk ḳılduḳ bes alar içün ʿaẕābnı yibere turġan yardemçi bolmadı (أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ)

307.13 eyā rabbisi ḥużūrından delīl üzerinde (ḳurān yā ki delīl-i naḳlī ve ʿaḳlī üzerinde) bolġan kişiler resūl allah

307.14 hem müʾminler kibi (كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ) yavız ʿameli (şirk ve günāhları) şeyṭān ṭarafından ziynetli

307.15 körsetilgen ādemler kibi me (وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ) daẖı nefs arzularına iyergen ādemler kibi me elbette bu iki

307.16 türli ādemler berāber tügiller (مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ) küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanġan ādemlerge vaʿde

307.17 ḳılınġan cennetniñ ey muḥammed (ʿahm) siñe beyān ḳılınġan nersede bolġan ʿacīb ṣıfatı (فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ

307.18 آسِنٍ) ol cennetde ṭaʿāmı (tamı(?)) özgermey turġan ṣudan bolġan yılġalar bardur (وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ)

307.19 طعمه) dahı tamı(?) özgermey turġan sütden bolġan yılġalar bardur (وانهار من خمر لذة للشاربين) daḫı

307.20 içüvçilerge leẕẕetli bolġan ḥamrdan bolġan yılġalar bardur ol ḫamrde işki is ve baş avırtduruv yoḳdur

307.21 (وانهار من عسل مصفى) daḫı ṣāf baldan bolġan yılġalar bardur (ولهم فيها من كل الثمرات) daḫı

307.22 ucmaḫ ehlleri içün ucmaḫda her türli cimişlerden bardur (ومغفرة من ربهم) daḫı ucmaḫ ehlleri

307.23 içün rablerinden ucmaḫḳa kirmesden burun günāhlarnı yarlıḳav bardur (كمن هو خالد في النار) eyā bu

307.24 niʿmetlerde bolġan ādem tamuġda mengü ḳaluvçı ādem kibi me (وسقوا ماء حميما) daḫı tamuġdaġı ādemlerge ucmaḫdaġı

307.25 leẕẕetli içmelikler ornına issi ve ḳaynaġan ṣu birlen ṣoġarılmış bolur (فقطع امعاءهم) bes ol issi

307.26 ṣu ġāyet issilikden tamuġ ehlleriniñ ḳarınlarında bolġan nerselerini kiser hem dübirlerinden çıġar

307.27 (ومنهم من يستمع اليك) ve kāfirlerden baʿżısı (yaʿnī münāfıḳları) siniñ söziñe ḳulaḳ ṣalurlar (işitürler)

307.28 (حتى اذا خرجوا من عندك) her ḳayçan münāfıḳlar siniñ ḥużūrıñdan çıḳsalar (قالوا للذين اوتوا العلم) ʿām

307.29 birilgen ādemlerge (ṣaḥābelerniñ ʿālimlerine) eytürler (ماذا قال آنفا) bu sāʿatde gine muḥammed (ʿaleyh el-ṣalavat

II / 308

308.1 veʿs-selām) nerse eytdi eli(?) dip bu sözni ḫorlap eytürler yā ki iḫlāṣ birlen dıñlamaduḳları içün

308.2 bilür içün eytürler yaʿnī münāfıḳlar resūl allah ḥużūrında öltürüp sözini işiteler idi resūl allah

308.3 ḥużūrından çıḳġaç nerse eytdi eli(?) diyü ṣoraylar idi (أولئك الذين طبع الله على قلوبهم) bu

308.4 münāfıḳlar şundayın ādemlerdür allah alarnıñ köñillerine ḳaralıḳ mührin mührledi (başdı) (واتبعوا أهواءهم)

308.5 daḫı nefs arzularına iyerdiler şunıñ içün de resūl allahnıñ sözini ḫorladılar (والذين اهتدوا

308.6 زادهم هدى) daḫı şundayın ādemler ḥaḳlıḳġa könüldiler allah alarġa resūl allah sözi birlen

308.7 ḥaḳlıḳġa köndürüvni artdurdı (وآتاهم تقواهم) daḫı alarġa taḳvālıḳları üzerine yardem birdi

308.8 (فهل ينظرون إلا الساعة) bes münāfıḳlar kütmesler meger ḳıyāmet vāḳıʿa bola turġan sāʿatni yā ki nefs

308.9 ḳıyāmetni küterler (أن تأتيهم بغتة) yaʿnī ḳıyāmetniñ kinet kilüvini küterler (فقد جاء أشراطها) bes

308.10 taḥḳīḳ ḳıyāmetniñ ʿalāmetleri kildi yaʿnī ẓāhir boldı resūl ekremniñ ṣoñġı peyġamber bolup kilüvi

308.11 ve ay yarıluvı kibi (فأنى لهم إذا جاءتهم ذكراهم) bes niçük ol münāfıḳlarġa vaʿaẓlanuvları bolur

308.12 ḳıyāmet kinet kilgende bu vaḳt vaʿaẓlanuvġa boşanmaslar boşansalar da vaʿaẓlanuvları fāʾide birmes

308.13 (فاعلم أنه لا إله إلا الله) bes ey muḥammed (ʿahm) her ḳayçan sin müʾminlerniñ izgü ve kāfirlerniñ yavız idükni

308.14 bilseñ bes bil sin düristlikde şaʾn ḥaḳlıḳ birlen maʿbūd bolġan ẕāt yoḳdur meger bir allah (teʿa) ginedür

308.15 yaʿnī vaḥdāniyyet iʿtiḳādıñda s̱ābit bol (واستغفر لذنبك) daḫı günāhıñ içün yarlıḳamaḳ iste yaʿnī

308.16 nefsiññiñ ḥāllerini ve işlerini ıṣlāḥ ḳıluv ve ṣınduruv birlen kāmil ḳıluvıñda s̱ābit bol yā ki resūl allahġa

308.17 günāhıññı yarlıḳavnı iste dip allahnıñ ḫiṭāb ḳıluvı yarlıḳamaḳ istevge ümmetleri ʿādetlensün içün

308.18 bolur (وللمؤمنين والمؤمنات) daḫı müʾmin irler birlen müʾmine ḫatunlarnıñ günāhlarunı allahnıñ

308.19 yarlıḳavını iste yaʿnī müʾminler içün duʿā ḳıl hem alarnı günāhlarınıñ yarlıḳanuvına sebeb bolġan işlerge

308.20 ḳızuḳdur (والله يعلم متقلبكم ومثواكم) daḫı allah sizniñ dünyāda maʿīşetleriñiz ve sevdalarıñızda taṣarruf ḳıla

308.21 turġan orunlarıñıznı hem āḫiretde turaçaḳ orunlarıñıznı biledür bes şulay bolsa allahdan ḳorḳıñız

308.22 hem günāhlarıñıznı yarlıḳavnı isteñiz ve āḫiretiñiz içün ḥāżirleniñiz (ويقول الذين آمنوا) daḫı īmān

308.23 kitürgen ādemler eytür (لولا نزلت سورة) kāşki ṣoġış ḥaḳında bir sūre indürülseçi diyü (فاذا انزلت

308.24 سورة محكمة) bes her ḳayçan ẓāhir bolġan sūre indürülse (وذكر فيها القتال) daḫı ol sūrede

308.25 ṣoġış ḳıla ẕikr ḳılınsa (رأيت الذين في قلوبهم مرض) ey muḥammed (ʿahm) köñillerinde dīnde żaʿīflik

308.26 yā ki nifāḳ avruvı bolġan āmlerni körürsün (ينظرون اليك) siñe ḳararlar (نظر المغشي عليه من الموت)

308.27 ölümden ḳorḳuv içün hūşī kitken ādemniñ ḳaravı kibi (فاولى لهم) bes alar içün ni öküñçdür (طاعة

308.28 وقول معروف) boy ṣunuv ve körkem söz diyü alar içün izgü idi (فاذا عزم الامر) bes her ḳayçan

308.29 iş mevcūd bolsa ve ṣoġış ḳıluvnıñ farżlıġı alarġa lāzım bolsa (فلو صدقوا الله) bes eger allahġa īmānda

II / 309

309.1 ve iṭāʿatde rast bolsalar idi (لكان خيرا لهم) elbette bu rastlıḳ alar içün izgü bolur idi (فهل

309.2 عسيتم ان توليتم) bes eger siz ādemlerniñ işlerinde taṣarruf ḳıluvçı bolsañız ve baş bolsañız sizden ḳutulur mı

309.3 yaʿnī ey müʾminler eger allah sizni ümmetni teʾdīb içün iḫtiyār ḳılsa ve sizni baş itse sizden ḳutulur mı (أن

309.4 تفسدوا فى الأرض) sizniñ yirde bozuḳlıḳ ḳıluvıñıznı (وتقطعوا ارحامكم) daḫı raḥmleriñizni kisüviñizni yaʿnī

309.5 ḳardeşleriñiz birlen baş boluv içün düşmānlaşuvıñıznı elbette kütülmes maʿnāsında başḳa türli muṭālaġaları da

309.6 bar likin biz bu muṭālaʿanı iḫtiyār ḳılduḳ hem ikinçi türli muṭālaʿası bu revişçe yaʿnī siz eger islām

309.7 dīninden yüz döndürseñiz sizden cāhiliyyet zamānındaġı ʿādetiñizge (kişi talavġa ve ḳardeşlerni öltürüvge

309.8 ḳaytuvıñıznı ümīd itilür mi ḥāṣıl alarnıñ dīnde żaʿīfligi içün ve dünyāġa ḥarīṣlıḳları içün alardan

309.9 bu ḳabāḥatliklerni kütüvge yol bardur maʿnāsında (أولئك الذين لعنهم الله) bu yirde bozuḳlıḳ ḳılup ḳardeşliklerini

309.10 kisken ādemler şundayın ādemlerdür bu işleri içün allah alarġa laʿnet ḳıldı (فاصمهم واعمى ابصارهم)

309.11 bes allah alarnıñ ḳulaḳlarnı ḥaḳnı işitüvden çoḳraḳ ḳıldı ve közlerini ḥaḳnı körüvden ṣoḳır ḳıldı

309.12 şunıñ içün alar ḥaḳnı işitmesler ve ḥaḳnı körmesler (افلا يتدبرون القرآن) eyā alar ḳurānnı yaʿnī

309.13 ḳurānda bolġan vaʿaẓlerni ve ḳorḳutuvlarnı fikrlep ve tikşirüp ḳaramaylar mı eger ḳarasalar günāhlarġa

309.14 batırçılıḳ ḳılmaslar idi (أم على قلوب أقفالها) belki ol münāfıḳlarnıñ köñilleri üzerinde yüzaḳlar

309.15 bardur yaʿnī köñilleri ġāyet ḳaralġanlıḳdan köñillerine ẕikr kirmeydür hem ḳurānnı fehm ḳılmaylar yeise

309.16 maʿnāsı yā ki baʿżılarnıñ köñillerinde yüzaḳlar (perdeler) bardur maʿnāsında (إن الذين ارتدوا على أدبارهم)

309.17 düristlikde şundayın ādemler arṭları üzerine (yaʿnī iski küfrlerine) kiri ḳaytdılar (من بعد ما

309.18 تبين لهم الهدى) özlerine hidāyet (ḥaḳlıḳ) rāvşān delīller ve ẓāhir muʿcizeler birlen ẓāhir bolġannıñ

309.19 ṣoñında (الشيطان سول لهم وأملى لهم) şeyṭān alarġa uluġ günāhlarnı ḳıluvnı ciñil ḳıldı hem alarġa

309.20 ümīdlerni uzun ḳıldı (ذلك بأنهم قالوا) bu iş yaʿnī şeyṭānnıñ uluġ günāhlar ḳıluvnı ciñil ḳılup

309.21 ümīdlerni uzun ḳıluvı oşbunıñ sebeblidür düristlikde iski küfrlerine kiri ḳaytḳan ādemler

309.22 (münāfıḳler) eytdiler (للذين كرهوا ما نزل الله) allah indürgen nerseni mekrūh körgen ādemlerge (yehūdlerge)

309.23 (سنطيعكم في بعض الأمر) sizge işlerniñ baʿżısında boy ṣunarmız mes̱elā ṣoġışḳa çıḳmay ḳaluv kibi işde

309.24 (والله يعلم إسرارهم) ve allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ yaşirüvlerini bilür (فكيف إذا توفتهم الملائكة) bes

309.25 münāfıḳlar niçük iş ḳılurlar ve niçük ḥīle ḳılurlar her ḳayçan alarnıñ ferişteler cānlarnı alsalar (يضربون

309.26 وجوههم وأدبارهم) yüzlerine ve dübir (artlarına) ṣoḳġanları ḥālde (ذلك بأنهم اتبعوا ما أسخط الله)

309.27 bu iş yaʿnī ferişteleriñ bu revişçe münāfıḳlarnıñ cānlarnı aluvlarnı oşbunıñ sebeblidür düristlikde ol

309.28 münāfıḳlar allahnı açuvlandurġan nersege (küfrge ve resūl allah ṣıfatın yaşirüvge ve resūl allahġa iṭāʿat ḳılmavġa)

309.29 iyerdiler (وكرهوا رضوانه) daḫı allahnıñ rāżī bolġan nersesini (īmānnı ve başḳa ʿibādetlerni) mekrūh

II / 310

310.1 kördiler (فأحبط أعمالهم) bes allahü teʿālā münāfıḳlarnıñ ʿamellerini bāṭıl ḳıldı (أم حسب الذين في قلوبهم

310.2 مرض) yā ki köñillerinde nifāḳ ve küfr avruvı bolġan ādemler ḥesāb ḳıldılar mu (أن لن يخرج الله

310.3 أضغانهم) allahnıñ resūl allahġa bolġan ḳalbde ṣaḳlaġan düşmānlıḳlarunı çıġarmassızlıġını (bildürmessizligini)

310.4 (ولو نشاء لأريناكهم) ve ey muḥammed ʿahm eger biz tilesek ol münāfıḳlarnı kördükiñ vaḳtde tanuy turġan

310.5 delīller birlen tanuturmız (فلعرفتهم بسيماهم) bes sin ol münāfıḳlarnı ʿalāmetleri birlen tanursun

310.6 (ولتعرفنهم في لحن القول) daḫı sin ol münāfıḳlarnı sözleriniñ ṭarīḳinde tanursun yaʿnī münāfıḳlar

310.7 siniñ ḥużūrında söyleseler sözleriniñ işāresinden bilürsün münāfıḳ idüklerini laḥnnıñ ṣavāb bolġanı

310.8 bar ḫaṭāʾ bolġanı bar ṣorap bolġanı şol sözni açuḳ itüp eytüvden kināyege döndürüv bu belāġat

310.9 cihetinden maḳṭavlı şunıñ içün de resūl allah (فلعل بعضكم ألحن بحجته من بعض) digen iḳinçisi yaʿnī

310.10 ḫaṭāʾ bolġan laḥn şol iʿrāb bozup sözni ṣevābdan ḫaṭāʾġa döndürüv (والله يعلم أعمالكم) ve allahü

310.11 teʿālā sizniñ ʿamelleriñizni bilür bes niyetiñizege ḳarap cezā birür (وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ)

310.12 مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ) daḫı sizni ṣoġış ḳıluv birlen daḫı başḳa aġır teklīfler birlen emr ḳılup imtiḥān

310.13 ḳılurmız sizlerden ṣoġış ḳılġan ādemlerni daḫı ṣoġış āġırlıḳına ṣabr ḳılġan ādemlerni ʿilm-i ẓuhūr

310.14 birlen bilgenimizge ḳadar (وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ) daḫı sırlarıñıznı ẓāhir ḳılġanımızġa ḳadar imtiḥān ḳılurmız

310.15 yaʿnī ḳayularıñız ṣoġışda iṭāʿat ḳılur ḳayularıñız iṭāʿat ḳılmas (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ

310.16 اللَّهِ) düristlikde şundayın ādemler kāfir boldılar daḫı allahnıñ dīninden ḫalḳnı ṭıydılar (وَشَاقُّوا الرَّسُولَ)

310.17 daḫı resūl allahġa ḫilāflıḳ ḳıldılar (مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى) özlerine hidāyet (ḥaḳlıḳ) ẓāhir

310.18 bolġan ṣoñında bu ādemler ḳarīẓa birlen nażīrler yā ki bedr ṣoġışında iṭʿām ḳıluvçılar (لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ

310.19 شَيْئًا) bu ādemler küfrleri hem allahnıñ dīninden ṭıyuvları sebebli allahġa hiç nerse żarar ḳılmaslar (وَسَيُحْبِطُ

310.20 أَعْمَالَهُمْ) daḫı allah ol kişilerniñ ʿamellerini yoḳ ḳılur (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen

310.21 ādemler (أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ) allahġa iṭāʿat ḳılıñız daḫı allahnıñ resūline iṭāʿat ḳılıñız (وَلَا

310.22 تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ) daḫı kāfirler bāṭıl itken nerseler birlen mes̱elā küfr nifāḳ ʿaceb riyāʾ ez̠ā (rencitüv)

310.23 kibi nerseler birlen ʿamelleriñizni bāṭıl ḳılmañız (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ)

310.24 düristlikde şundayın ādemler kāfir boldılar daḫı allahnıñ dīninden ḫalḳnı ṭıydılar (ثُمَّ مَاتُوا) munıñ

310.25 ṣoñında öldiler (وَهُمْ كُفَّارٌ) ol ādemler kāfirlerdür (فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) bes ol ādemlerni

310.26 allah yarlıḳamas bu āyet her bir küfri üzerinde ölgen ādem ḥaḳında ʿām gerçi ḫāṣ ādemler ḥaḳḳında ġına

310.27 nāzil bolġan bolsa da daḫı bu āyetniñ mefhūmı delālet ḳıladur küfr özlerinde ölmegen ādemniñ başḳa günāhlarunı

310.28 allahnıñ baʿż vaḳt yarlıḳavına (فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا اِلَى السَّلْمِ) bes ṣoġışda żaʿīflenmeñiz daḫı yalbarup

310.29 kāfirlerni ṣulḥḳa ündemeñiz (وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ) siz kāfirlerge ġāliblersiz (وَاللّٰهُ مَعَكُمْ) daḫı allah sizge yardem

II / 311

311.1 birlendür (وَلَنْ يَتِرَكُمْ اَعْمَالَكُمْ) daḫı allah sizniñ ʿamelleriñizni żāyiʿ ḳılmas (اِنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ

311.2 وَلَهْوٌ) ançaḳ dünyā tirükligi oyundur ve fāʾidesizdür (وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا) ve eger siz īmān kitürseñiz

311.3 ve allahdan ḳorḳsañız (يُؤْتِكُمْ اُجُورَكُمْ) allah sizge ecrleriñizni birür yaʿnī īmānıñız ve taḳvālıḳıñıznıñ

311.4 s̱evābını birür (وَلَا يَسْـَٔلْكُمْ اَمْوَالَكُمْ) daḫı allah sizden bütün māllarıñıznı ṣoramas belki zekevetde on

311.5 dan bizniñ dörtden birini ʿarşde ondan birini gine ṣorar yaʿnī birürge ḳoşar (اِنْ يَسْـَٔلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ

311.6 تَبْخَلُوا) eger allah bütün māllarıñıznı sorasa (birürge emr ḳılsa) sizni avır eytür idi siz bütün mālnı

311.7 birüv birlen saranlıḳ ḳılur idiñiz bire almas idiñiz (وَيُخْرِجْ اَضْغَانَكُمْ) daḫı bütün māllarıñıznı

311.7 ṣoravdan resūl allahġa ḥāṣıl bolġan düşmanlıḳlarıñıznı allah çıġarur (ẓāhir ḳılur) idi likin allahnıñ

311.8 ḥikmeti munı tilemedi bes sizni ṭāḳatiñizde bolmaġan nerse birlen teklīf ḳılmadı (ها انتم هؤلاء) ey

311.9 muḫāṭablar siz bu ẕikr ḳılına turġan ṣıfatlar birlen ṣıfatlanġan ādemlersiz (تدعون لتنفقوا فى سبيل الله)

311.10 allahnıñ yolında māllarıñıznı ṣarf ḳıluvġa ündelmiş bolursız yaʿnī māllarıñıznı ṣarf ḳıluvġa ündelgen ādemlersiz

311.11 (فمنكم من يبخل) bes sizden allah yolına māl ṣarf ḳıluvġa saran bolġanlarıñız bar (ومن يبخل)

311.12 فانما يبخل عن نفسه) ve kimdür allah yolına māl ṣarf ḳıluvġa saranlıḳ ḳılur ançaḳ öziniñ żararına saranlıḳ

311.13 ḳılur yā ki özinden nāşī bolġan sebeb birlen saranlıḳ ḳılur çünki māl ṣarf itüvniñ fāʾidesi

311.14 ve saranlıḳınıñ żararı özine ḳaytur (والله الغنى وانتم الفقراء) daḫı allahü teʿālā sizniñ māl ṣarf ḳıluvıñızdan

311.15 muñsızdur ve siz allahġa muḥtāclarsız bes allahnıñ sizge māl ṣarf ḳıluv birlen emr ḳıluvı öz fāʾideñiz içün

311.16 eger allahnıñ sözini tutsañız fāʾidesi öziñizge tutmasañız żararı öziñizge (وان تتولوا يستبدل

311.17 قوما غيركم) ve eger siz allahnıñ ṭāʿatinden hem resūliniñ ṭāʿatinden hem allah yolında māl ṣarf ḳıluvdan

311.18 yüz döndürseñiz allah sizni sizge başḳa ḳavm birlen almaşdurur yaʿnī sizniñ ornıñızġa başḳa ḳavmni

311.19 ḳoyar (ثم لا يكونوا امثالكم) munıñ ṣoñında ol ḳavmi yüz döndürüvde sizniñ kibi bolmaslar belki

311.20 allahġa ḳoşḳan işinde iṭāʿat ḳılurlar "muḥammed ṣallallahü ʿaleyh ve sellemniñ sūresiniñ tercemesi

311.21 tamām boldı"

311.22 “ḳırḳ sikizinçi sūre fetḥ sūresi medīnede ingen yikirmi toḳız āyet”

311.23 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

311.24 (إنّا فتحنا لك فتحا مبينا) ey muḥammed (ṣallallahü teʿa ʿaleyh ve sellem) düristlikde biz siniñ içün mekke şehrini

311.25 ẓāhir açuv birlen açarmız yā ki kİleçek yılda mekkeni açuv birlen siniñ içün ḥükm ḳılduḳ maʿnāsında

311.26 (ليغفر لك الله) mekke şehrini açuv birlen ḥükm ḳılduḳ allahnıñ sini (kāfirler birlen ṣoġış ḳıluvıñ

311.27 küfrini bitürüvde allahnıñ sözini üstün ḳıluvda turuşuvıñ sebebli) yarlıḳavı içün (ما تقدّم من

311.28 ذنبك وما تأخّر) günāhdan (kimçiligiñden) ilk bolġan nerseni hem de ṣoñ bolġan nerseni ḥāṣıl

II / 312

312.1 bütün kimçilikleriñni yarlıḳav içün (ويتمّ نعمته عليك) daḫı siniñ üzeriñe (dīnini üstün ḳıluv birlen

312.2 hem siniñ peyġamberlikiñe mülkini ḳoşuv birlen) niʿmetini tamām ḳıluv içün (ويهديك صراطا مستقيما) daḫı

312.3 vaḥyini irişdürüvde hem riyāset işlerini ötevde sini toġrı yolġa köndürüv içün (وينصرك الله

312.4 نصرا عزيزا) daḫı allahnıñ siñe ġālib bolġan yardem birlen yardem birüvi içün (هو الّذى أنزل السّكينة

312.5 فى قلوب المؤمنين) ol allah şundayın allahdur müʾminlerniñ köñillerine s̱ebātnı ve ḳararlanuvnı indürdi kāfirlerniñ

312.6 köñilllerine ḳorḳu tüşken vaḳtde müʾminlerniñ köñillerine aṣlā ḳorḳu tüşmedi (ليزدادوا إيمانا مع إيمانهم)

312.7 mü᾿minler bütünleri üzerine yaḳınnı artdursunlar içün yaʿnī iʿtiḳādları köñillerine tamām ornaşsun

312.8 hem şol iʿtiḳādlarında köñilleri tamām ḳararlansun içün yā ki allahġa daḫı āḫiret künine īmānları

312.9 artsun içün (وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) ve ol allah içündür köklerniñ ve yirlerniñ ʿaskerleri yaʿnī

312.10 her ḳayusınıñ işini tedbīr ḳılur baʿż vaḳt baʿżısını baʿżısına irkli ḳılur baʿż vaḳt aralarına

312.11 ṣulḥ tüşürür yā ki dīnine yardem birüvni tilese yir ehlinden başḳalar birlen de (ferişteler birlen de) yardem birür

312.12 maʿnāsında (وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) daḫı allah (teʿa) bendelerniñ maṣlaḥatlarını bilüvçi hem tedbīrinde ḥikmet

312.13 iyesi boldı (لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) mü᾿min irler birlen mü᾿mine ḫatunlarnı kiritüvi içün

312.14 (جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) astlarından yılġalar (ṣular) aġa turġan ucmaḫlarġa (خَالِدِينَ فِيهَا)

312.15 ucmaḫlarda mengü ḳalġanları ḥālde yaʿnī allahü teʿālā mü᾿minlerni kāfirler üzerine irkli ḳıluv tedbīrini

312.16 ḳıldı mü᾿minler bu tedbīrde bolġan niʿmetlerniñ ḳadrini bilüp ve bu niʿmetlerge şükrāne ḳılup ucmaḫḳa kirsünler

312.17 içün (وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) daḫı mü᾿min irler birlen mü᾿mine ḫatunlardan yavızlıḳlarnı örtüv içün

312.18 (وَكَانَ ذٰلِكَ عِنْدَ اللّٰهِ فَوْزًا عَظِيمًا) daḫı bu iş yaʿnī ucmaḫḳa kiritüv birlen yavızlıḳlarnı örtüv allah ḥużūrında

312.19 uluġ saʿādetke irişüv boldı çünki bendelerniñ maṭlūblarınıñ nihāyeti de şoldur (وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ

312.20 وَالْمُنَافِقَاتِ) daḫı allah (teʿa) müminlerni kāfirler üzerine irkli ḳıluv tedbīrini ḳıldı mü᾿nāfıḳ (ṭışdan

312.21 müselmān içden kāfir) irler birlen münāfıḳe ḫatunlarnı ʿaẕāb ḳıluvı içün (وَالْمُشْرِكِينَ

312.22 والمشركات) daḫı müşrik (ʿibādetde allahġa şerīk bar diyüvçi) irler birlen müşrike ḫatunlarnı

312.23 ʿaẕāb ḳıluvı içün (الظانين بالله ظن السوء) ol münāfıḳ ve münāfıḳeler daḫı müşrik ve müşrikeler allahġa

312.24 yavız gümān birlen gümān ḳıluvçılardur yaʿnī allah ve resūline hem müʾminlerge yardem birmes diyü gümān ḳıluvçılardur

312.25 (عليهم دائرة السوء) ol münāfıḳlar ve müşrikler üzerinedür yavız gümānlarınıñ daḫı müʾminlerge kütken

312.26 nerseleriniñ dāʾiresi yaʿnī ʿaẕāb ve helāket münāfıḳlar birlen müşriklerni çulġap aluvçıdur başḳalarġa

312.27 ötmes (وغضب الله عليهم ولعنهم) daḫı allah ol münāfıḳlar ve müşrikler üzerine açulandı hem alarġa laʿnet

312.28 ḳıldı yaʿnī alarnı raḥmetinden yıraḳ ḳıldı (وأعد لهم جهنم) daḫı alar içün cehennemni ḥażirledi

312.29 (وساءت مصيرا) evrileçek orun boluv yüzinden ni yavız boldı ol cehennem (ولله جنود السموات والأرض)

II / 313

313.1 ve ol allah içündür köklerniñ ve yirlerniñ ʿaskerleri (وكان الله عزيزا حكيما) daḫı allah mülkinde ġālib

313.2 işinde ḥikmet iyesi boldı (انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا) düristlikde biz sini ey muḥammed (ʿahm)

313.3 ümmetiñ üzerine şāhid itüp hem ṭāʿat üzerine süyünç birüvçi itüp günāh üzerine ḳorḳutuvçı itüp

313.4 yiberdük (لتؤمنوا بالله ورسوله) sizniñ (resūl allahnıñ hem müʾminlerniñ gine maʿnāsında) allahġa hem allahnıñ resūline

313.5 īmān kitürüviñiz içün (وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ) daḫı dīnni ve resūlni ḳutlav birlen allahnı ḳutlavıñız içün

313.6 hem allahnı uluġlavıñız içün (وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا) daḫı allahnı kimçilik ṣıfatlardan irtede ve kiçede

313.7 pāklavıñız içün yā ki irtede ve kiçede allah içün namāz oḳuvıñız içün (إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ) ey

313.8 muḥammed (ʿahm) düristlikde şundayın ādemler siñe bīʿat birürler (rıḍvān-ı bīʿatı müzād) (إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ)

313.9 ançaḳ ol ādemler allahġa bīʿat birürler (يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ) allahnıñ ḳudreti müʾminlerniñ bīʿat birgen

313.10 ḳolları üstündedür yaʿnī allahü teʿālā alarnıñ bīʿat birüvlerine muṭṭaliʿdür (فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى

313.11 نَفْسِهِ) bes bir kişi ʿahdin bozsa bes ançaḳ ol kişi ʿahdini öziniñ żararına bozar yaʿnī ʿahdini

313.12 bozuvnıñ żararı üzerine ḳaytur (وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهَ) ve kimdür anıñ üzerine allahġa ʿahd

313.13 ḳılġan nersesine vefā ḳılsa bīʿat birüvine vefā ḳılsa ʿahdini bozmasa (فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا)

313.14 bes ol kişige allah uluġ ecrini birür (yaʿnī cennetni birür) (سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ) ey

313.15 muḥammed (ʿahm) ḥudeybiyeden ḳaytduḳıñ ṣoñında medīne tiresindegi bedevī ʿarablerden siniñ ṣoḥbetiñden ḳaldurulmış

313.16 ādemler siñe eytürler (islam, cehīne,mezīne,ġıfār aʿrābları kibiler) (شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا) bizlerni

313.17 siniñ birlen birge çıġuvdan bizni māllarımız ve ebū cemāʿatlerimiz şuġullendürdi diyü eytürler (فَاسْتَغْفِرْ لَنَا) bes

313.18 bizniñ çıḳmay ḳaluv günāhımız içün allahdan yarlıḳamaḳ iste diyü eytürler yaʿnī ḥudeybiye yılında resūl ekrem

313.19 aʿrābdan özi birlen birge mekkege baruvnı istedi aʿrāblar birge barmadılar māllar ve ehlimizni

313.20 ḳaravçı yoḳ didiler ama alarnıñ ḳaluvlarına sebeb iʿtiḳādlarınıñ żaʿīfligi hem ḳureyşlerniñ

313.21 şoġış ḳıluvından ḳorḳuv idi māllar ve ehller şuġulni yalġandan ġına sebeb itdiler resūl allahnıñ

313.22 maḳṣūdı şoġışḳa baruv tügil idi belki ʿumre ḥaccı içün idi (يقولون بألسنتهم ما ليس في قلوبهم)

313.23 aʿrāblar köñillerinde bolmaġan nerseni tilleri birlen eytürler allahü teʿālā bu sözni aʿrābnı iʿtiẕār hem

313.24 istiġfār ḳıluvlarında yalġançı idüklerini bildürüp eytdi (قل فمن يملك لكم من الله شيئا) ey muḥammed

313.25 (ʿahm) aʿrābke eyt sizniñ içün allahdan bir nerseni kim mülklenür yaʿnī allahnıñ tilevinden ve ḳażāsından

313.26 sizni kim ṭıya alur (إن أراد بكم ضرا) eger sizge żararnı tilese yaʿnī resūl allah birlen mekkege

313.27 barmay ḳaluvıñızġa cezā itüp öltürülseñiz yā ki maġlūb bolsañız yā ki mālıñızġa ve ehliñizge żarar irişse

313.28 bu işlerni allah sizge tilese, kim sizden bu işlerni ṭıyār elbette hiç kim ṭıya almas allahnıñ murādı bolur

313.29 (أو أراد بكم نفعا) yā ki allah sizge fāʾide tilese ol fāʾideni sizden kim ṭıya alur (بل كان الله بما

II / 314

314.1 تعملون خبيرا) belki allah sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizniñ ṭaşnı da ve içni de bilür bes sizniñ ni sebeb birlen

314.2 resūl allahdan taḫalluḳ ḳıluvıñıznı da bilür (بل ظننتم) resūl allah birlen birge mekkege barmavıñıznıñ sebeb şol

314.3 belki siz oyladıñız (أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ اِلَى اَهْلِيهِمْ اَبَدًا) resūlniñ (muḥammed ṣallallahü ʿaleyh

314.4 ve sellemniñ) hem müʾminlerniñ ehllerine (iv cemāʿatlerine) mengü ḳaytmassızlıḳlarını yaʿnī resūl allahnı hem müʿminlerni

314.5 ḳureyşler öltürür de bes kiri medīnege ḳayta almaslar diyü gümān ḳıldıñız şunıñ içün mekkege barmadıñız (وَزُيِّنَ ذٰلِكَ

314.6 فِى قُلُوبِكُمْ) bu oyıñız sizniñ köñliñizde ziynetlenmiş boldı (وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ) daḫı siz bu ẕikr ḳılınġan yavız gümānnı

314.7 gümān ḳıldıñız yaʿnī kiri medīnege ḳayta almaslar diyü ẓann ḳıldıñız (وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا) daḫı siz bozuḳ iʿtiḳādıñız

314.8 ve yavız ḳaṣdıñız içün allah ḥużūrında helāk bolġan ḳavm boldıñız (وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) ve kimdür allahġa hem allahnıñ

314.9 resūline īmān kitürmese (فَاِنَّا اَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا) bes düristlikde biz allahnı hem allahnıñ resūlini

314.10 inkār ḳıluvçılar içün ḳızdurulmış tamuġnı ḥāżirledük (وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ve ol allah içündür

314.11 köklerniñ ve yirlerniñ ḫocalıġı köklerde ve yirlerde niçük tiledi şulay tedbīr ḳılur (يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاۤءُ

314.12 وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاۤءُ) ol allah tilegen ādemni yarlıḳar ve tilegen ādemni ʿaẕāb ḳılur (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا

314.13 رَحِيمًا) daḫı allahü teʿālā günāhlarnı yarlıḳaġuçı hem raḥmet ḳıluvçı boldı çünki yarlıḳav hem raḥmet

314.14 ḳıluv allahnıñ ẕātından ammā ʿaẕāb ḳıluv ḥükmi astına bi'l-ʿarż gine kire şunıñ içün de resūl allah ḥadīs̱-i

314.15 ḳudsīde (سَبَقَتْ رَحْمَتِى عَلَى غَضَبِى) didi yaʿnī raḥmetim açıvumdan ġālibdür maʿnāsında (سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ)

314.16 ḥudeybiye yılında mekkege resūl allah birlen birge barmay ḳalġan aʿrāblar eytürler (resūl allah ṣoḥbetinden ḳalduruvçı

314.17 ḥaḳīḳat allahü teʿālā bolduḳından مخلفون) diyülgen (اذا انطلقتم الى مغانم لتأخذوها) her ḳayçan siz

314.18 (müselmānlar) ḫayber ġanīmetlerini alurġa barsañız resūl ekrem ḥudeybiyeden hicretden altunçı

314.19 yılda ẕü'l-ḥicce ayında ḳaytdı yılnıñ ḳalġan könlerinde hem muḥarrem başlarında medīnede turdı munıñ

314.20 ṣoñında ḥudeybiye ṣoġışında bolġan ādemler birlen ḫayberde ṣoġış ḳıldı hem ḫayberni aldı ve köp ġanīmet

314.21 mālları da aldı hem ġanīmet māllarunı ḥudeybiye ṣoġışında bolġan ādemlerge gine birdi çünki ḥudeybiyeden ṣulḥ ḳılup

314.22 ḳaytduḳları içün ġanīmet mālı almaġanlar idi (ذرونا نتبعكم) bizni ḳoyuvıñız biz sizge iyerürmiz

314.23 diyü (يريدون ان يبدلوا كلام الله) bu sözleri birlen allahnıñ sözini almaşduruvnı (özgertüvni) tileyler

314.24 çünki allahü teʿālā ḫayber ġanīmetleriniñ ḥudeybiyede ḥāżir bolġan ṣaḥābelerge gine boluvı birlen ʿahd ḳıldı

314.25 aʿrāb ḥudeybiyede ġanīmet yoḳlıġını bilgeç şuġulimiz bar diyü barmay ḳalġanlar idi ḫayberdegi ġanīmetni

314.26 bilgeç iyeremiz didiler (ḫayber medīneden şām ṭarafında dört menzillik bir şehr bolġan) (قل لن تتبعونا)

314.27 ey muḥammed ʿahm ol aʿrāblarġa siz bizge iyermessiz yaʿnī iyermeñiz (كذلكم قال الله من قبل) allah

314.28 ḫayberge çıġuvġa ḥāżirlenmesden burun oşandaḳ eytdi yaʿnī ḫayberniñ ġanīmetleri ḥudeybiyede ḥāżir

314.29 bolġan ādemlerge ḫāṣ didi (فسيقولون بل تحسدوننا) bes aʿrab eytürler sizniñ ġanīmet mālından

II / 315

315.1 bizge birmeviñiz allah birmeske ḳoşḳanlıḳı içün tügil belki siz bizge ġanīmet mālında orṭaḳ boluvımızġa

315.2 ḥased ḳılasız (بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ اِلَّا قَلِيلًا) belki ol aʿrāblar dīnden añlamaslar meger az ġına añlav

315.3 birlen añlarlar yaʿnī dünyā işinde gine añlarlar yaʿnī aʿrābke ḫayber ġanīmetinden birmev müʾminlerniñ ḥasedi

315.4 içün tügil (قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْاَعْرَابِ) ey muḥammed ʿahm aʿrāblardan ḥudeybiyege barmay ḳaluvçılarġa eyt

315.5 (سَتُدْعَوْنَ اِلَى قَوْمٍ اُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ) siz bu kün ṣoġışḳa çıḳmay ḳalsañız da sizge şundayın zamān kilür

315.6 ol zamānda minim vefātım ṣoñında ḫalīfelerim ṭarafından ḳatı żarar (ʿaẕāb) iyesi bolġan ḳavmge ündelmiş

315.7 bolursız yaʿnī müslimeniñ aṣḥābından benū ḥanīfe ḳavmi birlen ebū bekr el-ṣıddīḳ raḍī allah ġına muḥārebe ḳılġan

315.8 mürtedler birlen ṣoġış ḳılurġa ündelürsiz (تُقَاتِلُونَهُمْ اَوْ يُسْلِمُونَ) ol ḳavmine öltürürsiz yā ki müselmān

315.9 bolurlar bu āyet delālet ḳıladur ʿarab müşriklerinden daḫı mürtedlerden islām birlen ḳılıç ḳına ḳabūl ḳılınuvġa

315.10 yaʿnī alar müselmān bolurlar yā ki öltürülürler ammā başḳa ehl-i kitābdan bolġan kāfirlerden hem ʿacem

315.11 müşriklerinden hem mecūsilerden cizye de ḳabūl ḳılına yaʿnī alarnı müselmān bolmasalar cizye tölerge yaşap

315.12 öltürmey ḳalduruv dürist bola yā ki bu ḳatı ḳuvvet iyesi bolġan ḳavmden fāris birlen rūm murād bu āyetde

315.13 ebū bekr el-ṣıddīḳ birlen ḥażret-i ʿömerniñ ḫilāfetine delīl bar çünki ḥażret-i ʿömer alarnı dīnge daʿvet

315.14 itdi (فَاِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللّٰهُ اَجْرًا حَسَنًا) bes eger siz ṣoġışḳa ündevçini ḳabūl ḳılsañız allah sizge

315.15 körkem ecr birür (وَاِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ) ve eger siz ṣoġışḳa ündevçiniñ ündevinden yüz döndürseñiz

315.16 niteki mundan burun yaʿnī resūl allah zamānında yüz döndürdiñiz idi (يعذبكم عذابا أليما) allah sizni

315.17 rencitküçi ʿaẕāb ḳılur çünki siz bu vaḳt iki mertebe ṣoġışdan ḳalġan bolasız (żaʿīflerge

315.18 ṣoġışḳa çıġuv vācib bolmav haḳında allahü teʿālā ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (ليس على الأعمى حرج) ṣoḳır kişi

315.19 üzerine ṣoġışḳa çıḳmavda günāh yoḳdur (ولا على الأعرج حرج) daḫı aḳṣaḳ kişi üzerine ṣoġışḳa

315.20 çıḳmavda günāh yoḳdur (ولا على المريض حرج) daḫı avruv kişi üzerine ṣoġışḳa çıḳmavda günāh yoḳdur

315.21 (ومن يطع الله ورسوله) ve kimdür allahġa hem allahnıñ resūline iṭāʿat ḳılur (يدخله جنات تجري من تحتها

315.22 الأنهار) allah ol kişini astından yılġalar (ṣular) aġa turġan ucmaḫlarġa kiritür (ومن يتول يعذبه

315.23 عذابا أليما) ve kimdür allahnıñ hem resūliniñ ḳoşḳan işinden yüz döndürür allah ol kişini rencitküçi ʿaẕāb

315.24 birlen ʿaẕāb ḳılur bu āyetniñ nuzūline sebeb şol ṣoġışdan taḫallūḳ ḳılġan ādemler ḥaḳında ḳorḳutuv birlen

315.25 āyet ingen ṣoġışḳa çıġarġa küçleri yitmegen żaʿīfler oyladılar bizge de ṣoġışḳa çıḳmay ḳalduḳımız

315.26 içün ḳatı ʿaẕāb ve uluġ şelte bolur diyü şundan ṣoñ ḥażret-i cebrāʾīl bu ẕikr ḳılınġan āyetni indürdi

315.27 marīż cümlesine bizgek avruvı baş iç avruvı kibi avruvlar kiredür hem ṣoḳırlar oşandaḳ ayaḳsızlar

315.28 ḳolsızlar da aḳṣaḳlar da kiredür çünki marīż diyü alātları ve esbābleri selāmet bolup da avruv iyesi

315.29 bolġan ādemge de eytile hem āletleri esbābleri bolmaġan kişige de eytile ikinçi iḥtimālge bināʾ ʿaṭfdan

II / 316

316.1 taḫṣīṣ ṣoñında teʿmīm murād boladur (لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ) taḥḳīḳ müʾminlerden rāżı boldı

316.2 (إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ) ağaç astında siñe bīʿat birdükleri vaḳtde resūl ekrem ḥudeybiye yılında medīneden

316.3 çıġup ḥudeybiye digen orunġa barup tüşkeç ümeyye oğlı ḫırāşnı ḳureyşlerge yiberdi ḳureyşler ḫırāşnı

316.4 körgeçge öltürürge ḳaṣd ḳıldılar likin ḫırāş öltürüvden baʿżı bir ādemler menʿ ḳıldukından ḫırāş

316.5 selāmet ḳutulup ḳaytdı ṣoñra resūl allah ḥażret-i ʿömer maṣlaḥatı ile ḥażret-i ʿos̱mānnı yiberdi ḥażret-i

316.6 ʿos̱mānnı ḳureyşler ḳabūl itdiler hem öziñe ṭavāf ḳılurġa ruḫṣat didiler likin ḥażret-i ʿos̱mān resūl allahġa

316.7 ṭavāf ḳılurġa ruḫṣat itmeseñiz ṭavāf ḳılmaym didi ḳureyşler ḥażret-i ʿos̱mānnı ḥabs itdiler müʾminlerge

316.8 ḳureyşler ḥażret-i ʿos̱mānnı ötürgenler digen ḫaber işitildi resūl allah eytdi bulay bolġaç bizge ṣoġışuv

316.9 lāzım diyü ṣaḥābelerni cıydı resūl allah samra ağaçı astında olturġanı ḥālde ṣaḥābelerge eytdi ḳureyşler

316.10 birlen ṣoġışurġa aṣlā ḳaçmasḳa bīʿat biriñiz didi ṣaḥābeler hemmesi birden bīʿat birdiler (فَعَلِمَ مَا فِي

316.11 قُلُوبِهِمْ) bes allah (teʿa) müʾminlerniñ köñillerinde bolġan nerseni (iḫlāṣlarnı) bildi (فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ)

316.12 bes müʾminler üzerine ḳararnı ve s̱ebātnı indürdi (وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا) daḫı müʾminlerni yaḳın bolġan açuv

316.13 birlen (ḫayberni yā ki mekkeni aluv birlen) s̱evābladı (وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا) daḫı köp ġanīmetler (ḫayber

316.14 ġanīmetleri) birlen s̱evābladı (ülüşledi) ol ġanīmetlerni müʿminler alurlar (وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا)

316.15 daḫı allah her işde ġālib ve ḥikmetni riʿāye ḳıluvçı boldı (وَعَدَكُمُ اللّٰهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا) allah sizge

316.16 ḫayber ġanīmetinden başḳa köp ġanīmetler vaʿde ḳıldı ol ġanīmetlerni siz alursız (فَعَجَّلَ لَكُمْ هٰذِهِ)

316.17 bes allah sizge bu ġanīmetni (ḫayber ġanīmetni) aşuḳdurdı (وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ) daḫı sizden

316.18 ādemlerniñ (ḫayber ehliniñ hem ehl-i ḫayberge yardem birürge kilgen benī esed ve ġaṭafān

316.19 ḳabīleleriniñ yā ki ḳureyşlerniñ) ḳollarunı ṭıydı ve köñillerine ḳorḳu tüşürdi (وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ)

316.20 bu ādemlerniñ ḳollarnı sizden ṭıyuv yā ki aşuḳdurulġan ḫayber ġanīmetlerni müʾminler şükrāne ḳılsunlar yā ki

316.21 alsunlar içün hem müʾminlerge ʿalāmet bolsun içün müʾminler ol ʿalāmet birlen bu işniñ allahdan boluvını

316.22 bilürler (وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا) daḫı allahnıñ sizni toġrı yolġa köndürüvi içün yaʿnī allahnıñ

316.23 fażlına uşanuv hem allahġa işni tapşıruv yolına (وَأُخْرَىٰ لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا) daḫı sizniñ içün ikinçi

316.24 ġanīmetler bar ol ġanīmetlerge hemīşe kādir bolmadıñız alay (قَدْ أَحَاطَ اللّٰهُ بِهَا) taḥḳīḳ ol ġanīmetler birlen

316.25 sizge üstünlik birdi ol hevāzin yā ki fāris ġanīmetleri yaʿnī ol ġanīmetlerde tizden sizge bolaçaḳ

316.26 maʿnāsında (وَكَانَ اللّٰهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا) daḫı allah her bir nerse üzerine küçi yitküçi boldı (وَلَوْ

316.27 قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا) ve eger mekke ehlinden kāfirler ḥudeybiye yılında sizniñ birlen şoġış ḳılġan bolsa

316.28 idiler şulḥ ḳılmasalar idi (لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ) elbette artlarunı döndürgenler bolur idi yaʿnī

316.29 ciñilgenler bolur idi (ثم لا يجدون وليا ولا نصيرا) muñın ṣoñında özlerini ṣaḳlay turġan yaḳınnı

II / 317

317.1 hem de yardem ḳıluvçını tapmaslar idi (سنة الله التى قد خلت من قبل) mundan ilk ötken ümmetlerde

317.2 peyġamberlerniñ ṣoġışda üstün boluvlarunı allah iski ve ötken senet ḳıldı (ولن تجد لسنة الله تبديلا)

317.3 ve ey muḥāmmed ʿahm sin allahnıñ seneti (ʿādeti) içün özgertilüvni tapmassun allahü teʿālā mekkeniñ ḳahr

317.4 ve ġalebe birlen ṣoġışup açıluvı ḥaḳında ṣulḥ birlen açılmavı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi

317.5 (وهو الذى كف ايديهم عنكم) ey müʾminler ve ol allah şundayın allahdur mekke ehliniñ ḳollarunı sizden

317.6 ṭıydı (وايديكم عنهم) daẖı sizniñ ḳollaruñıznı mekke ehlinden ṭıydı (ببطن مكة) mekkeniñ içinde

317.7 (من بعد أن أظفركم عليهم) sizni mekke ehli üzerine ḳudretli ve irkli ḳılġannıñ ṣoñında ḳudretli

317.8 ve irkli ḳıluv elbette ḳahr ve ġalebe birlen açıldı digen sözine delālet ḳıladur imām şāfiʿī mekke

317.9 şehri ṣulḥ birlen açıldıdı bu vāḳıʿa ḥudeybiyede boldıdı çünki ebū cehl oġlı ʿikrime biş

317.10 yüz ʿasker birlen ḥudeybiyege kildi resūl allah añar ḳarşı bir ḳadar ʿasker birlen velīd oġlı ẖālid

317.11 raḍiallah ġınanı yiberdi ḥażret-i ẖālid ʿikrimeniñ ʿaskerini ciñdi hem mekke dīvārlarına ḳuvup

317.12 kiritdi ṣoñra özi kiri ḳaytdıdı hem bu sūre fetḥ-i mekkeden burun indidi (beyḍāvī)

317.13 likin bu ḥükmler hemmesi māżī ṣīġası birlen ẕikr ḳılındı bes bu ḥükmler iẓhār-ı ġaybde resūl allahġa

317.14 muʿcize bolur ümmetden ḫaber bolur hem tefsīr-i ḥuseynde eyte bu vāḳıʿa ḥudeybiyede boldıdı çünki kāfirlerden yitmiş

317.15 ḳadar ādem ṣaḥābelerni öltürüv birlen tañ vaḳtinde ḥudeybiyege kildiler ṣaḥābeler bularġa ġālib bolup bularnı

317.16 tutup aldılar resūl allah āzād ḳılup yiberdidi (allahu aʿlem bi'l-sevāb) (وكان الله بما تعملون بصيرا) daḫı

317.17 allah sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizni körüvçi boldı (هم الذين كفروا) ol mekke kāfirleri şundayın

317.18 ādemlerdür kāfir boldılar (وصدوكم عن المسجد الحرام) daḫı sizni mescid-i ḥarāmdan (ṭavāf ḳıluvdan)

317.19 ṭıydılar (والهدى) daḫı mekkege yiberile turġan ḳurbanlıḳdan ṭıydılar (معكوفا أن يبلغ محله) boġazlana

317.20 turġan ornına irişüvinden ṭıyılmış bolġan ḥālde ol hedy hedyniñ bolġazlana turġan ornı (محله) bes

317.21 bu āyet ḥacdan menʿ ḳılınġan hedyni boġazlay turġan orunı ḥaremge ḫāṣ boluvına delālet ḳıladur

317.22 likin ṣāḥib beyḍāvī eyte maʿrūf ornı mini maʿnāsına başḳa orunda boġazlarġa yaramay digen söz

317.23 tügil ve ālā resūl allah ḥacdan menʿ ḳılınġan ornında boġazlamas idi diyü ḥanefīniñ delīlni redd ḳıladur

317.24 (ولولا رجال مؤمنون ونساء مؤمنات) eger de mekkede müʾmin irler birlen müʿmine ḫatunlar müşrikler birlen

317.25 ḳatış mevcūd bolmasalar idi (لم تعلموهم) siz ol müʾmin irler birlen müʾmine ḫatunlarnı müşrikler

317.26 birlen ḳatnaşḳanlıḳları içün īmān ṣıfatı birlen gine bilür bolmadıñız idi yaʿnī siz bilmey ve tanımay

317.27 turġan müʾmin ve müʾmineler mekke bolmasa idi (أن تطؤوهم) ol müʾmin irler birlen müʾmine ḫatunlarnı

317.28 ṭabṭavıñıznıñ (helāk itüviñiz) mekrūhligi bolmasa idi (فتصيبكم منهم معرة) bes eger helāk

317.29 ḳılsañız alar ṭarafından sizge günāh ve ḳaṭılıḳ (kefāret diyet ve ḥāsret kibiler) irişür idi (بغير علم)

II / 318

318.1 bilüvden başḳa bolġanıñız ḥālde helāk ḳıluvıñıznıñ mekrūhligi bolmasa idi yaʿnī müşrikler arasında

318.2 tura turġan müʾminlerni tanumayınça helāk ḳıluvıñıznıñ alarnı helāk ḳıluv birlen öziñizge günāh ve ḳaṭılıḳnıñ

318.3 irişüviniñ ḳabāḥatligi bolmasa idi mekke ehlinden sizniñ ḳollarıñıznı ṭıyılmaġan bolur idi maʿnāsında

318.4 (ليدخل الله في رحمته من يشاء) mekkede bolġan müʾminlerni ṣaḳlav içün mekke kāfirlerinden allahnıñ sizniñ

318.5 ḳollarıñıznı ṭıyuvı allahnıñ raḥmetine tilegen ādemini kiritüvi içündür (لو تزيلوا) eger müʾminler kāfirlerden

318.6 ayurġan bolsalar idi (لعذبنا الذين كفروا منهم عذابا اليما) mekke ehlinden kāfir bolġan ādemlerni

318.7 rencitküçi ʿaẕāb birlen ḳılur idük (اذ جعل الذين كفروا) ey muḥammed (ʿahm) şol vaḳtni isiñe

318.8 tüşür ol vaḳtde kāfir bolġan ādemler ḳıldılar (في قلوبهم) köñillerinde (الحمية حمية الجاهلية) ḥaḳnı bilüvden

318.9 ṭıya turġan nādānlıḳ ġayreti bolġan ġayretni vaʿāzletüvni (فانزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين)

318.10 bes allahü teʿālā resūline hem müʾminlerge s̱ebātnı ve vaḳārnı indürdi resūl ekrem ṣallallahü ʿaleyh ve sellem ḥudeybiyege

318.11 kilgeç ḳureyşler aralarından ṣaylap ʿömer ve oġlı süheylni ʿabduʿl-uzzā oġlı ḥuveytibni ḥafṣ oġlı

318.12 mikraznı yiberdiler muḥammed (ʿahm) ge eytiñiz bu yıl medīnege kiri ḳaytup kitsün kileçek yılġa üç kün

318.13 mekkege kilüp ṭavāf ḳılurġa ruḫṣat itemiz diyü resūl allahġa şol ṭarīḳ eytdiler resūl allah rāżı

318.14 boldı aralarında ʿahdnāme yazmaḳ boldılar resūl allah ḥażret-i ʿalige yazarġa ḳoşdı “bismi’l-lahi’r

318.15 -raḥmani’r-raḥīm” diyü başda yaz didi ḳureyşlerden bu üç kişi biz bu sözni bilmeymiz “باسمك اللهم“ diyü

318.16 yazdıdılar yine de resūl allah eytdi ey ʿalī “هذا ما صالح عليه رسول الله أهل مكة“ diyü yaz didi yine

318.17 bu ḳureyş ilçileri eytdiler eger biz sini allahnıñ resūli diyü bilsek idi beytu’l-lahda ṭavāf ḳıluvdan

318.18 sini ṭıymas idük hem siniñ birlen ṣoġış da ḳılmas idük didiler “هذا ما صالح عليه محمد بن عبد الله

318.19 أهل مكة“ diyü yaz didiler resūl allah eytdi ey ʿalī alar tilegençe yaz “فأنا أشهد أني رسول الله وأنا

318.20 محمد بن عبد الله“ didi müselmānlarnıñ bu işke ġayretleri kildi ve ṣoġışmaḳçı boldılar allah teʿa

318.21 köñillerine yumşaḳlıḳ ve ḳarār indürdi (وألزمهم كلمة التقوى) daḫı müʾminlerge allah taḳvālıḳ sözini

318.22 lāzım itdi yaʿnī şehādet kelimesini yā ki ḥaḳlıḳ kelimesini yā ki bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm muḥammed resūl allah

318.23 digen sözini (وكانوا أحق بها وأهلها) daḫı müʾminler bu taḳvālıḳġa sebeb bolġan sözge lāyıḳraḳ

318.24 ve ehlirek boldılar başḳalardan (وكان الله بكل شيء عليما) daḫı allah (teʿa) her nerseni bilüvçi boldı bes

318.25 her nersege ne nerse ehl idükni de bilür allah teʿa ʿumre ḥaccında tüklerni kiterüv şarṭ boluv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ

318.26 āyetni indürdi (لقد صدق الله رسوله الرؤيا) taḥḳīḳ allah öziniñ resūlniñ tüşini rast ḳıluvı

318.27 (بالحق) kāmil ḥikmet birlen körgen tüşünde rast ḳıluvı ol hikmet şol īmānı ḳavī bolġan ādem

318.28 birlen īmānı żaʿīf ādemni ayuruvnı ḳaṣd ḳılur (لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ) ḳasem itüp eytemün mescid-i

318.29 ḥarāmġa kileçek yılda kirürsiz (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) eger allah kirüviñizni tilese (آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ)

II / 319

319.1 emīn bolġanıñız ḥālde daḫı baş saçlarıñıznı kitürgeniñiz daḫı ḳısḳartḳanıñız ḥālde (لَا تَخَافُونَ) ḳorḳmaġanıñız

319.2 ḥālde (فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا) bes allahnıñ siz bilmegen nerseni (mekkege kirüvni bir yıl kiçüktürüvde bolġan

319.3 ḥikmetni) bilüvi (فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا) bes allah mekkeni açuvdan yā ki mekkege kirüvden başḳa

319.4 yaḳın açuvnı (ḫayberni aluvnı) taḳdīr ḳıluvı bu āyet nuzūline sebeb şol resūl allah bir vaḳtde tüşinde

319.5 öziniñ hem ṣaḥābeleriniñ emīn bolġanları ḳorḳmaġanları ḥālde mekkege kirüvini kördi her ḳayusı

319.6 saçlarunı kiterdiler ve ḳısḳartdılar bu tüşini ṣaḥābelerge süyledi ṣaḥābeler şādlandılar hem bu vāḳıʿa

319.7 bu yıl bola diyü gümān ḳıldılar resūl ekrem ḥudeybiyege barġaç müşriklerniñ ṭavāfdan menʿ ḳıluvları sebebli

319.8 kileçek yılġa ḳadar müşrikler birlen ṣulḥ ḳılup ḳaytdı (ṣulḥ ḥudeybiye şol) şundan ṣoñ ṣaḥābelerniñ

319.9 baʿżısı eytdiler allah birlen ḳasem itüp eytemiz saçlarımıznı kitermedük de ḳısḳartmaduḳ da beytu'l-lahnı körmedük de

319.10 didiler şundan ṣoñ bu ẕikr ḳılınġan āyet indi yaʿnī resūl allahnıñ tüşi rast likin siz tav yılda

319.11 ḫaṭāʾ ḳıldıñız bu tüşiniñ mūcibi bu yıl bola diyü ẓann ḳıldıñız maʿnāsında allah teʿa islām şerāfeti ve islām dīniniñ

319.12 bütün başḳa dīnlerge üstün boluvı hem ṣaḥābelerniñ fażīleti ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (هو الذى

319.13 أرسل رسوله بالهدى ودين الحق) ol allah (teʿa) şundayın allahdur öziniñ resūlini ḥaḳlıḳ birlen hem ḥaḳḳ

319.14 bolġan dīn (islām dīni) birlen yiberdi (ليظهره على الدين كله) islām dīnni bütün dīn üzerine üstün

319.15 ḳıluvı içün yaʿnī başḳa dīnlerniñ ḥaḳḳ bolġanları nesḫ ḳıluv (almaşduruv) birlen ve bāṭıl bolġanlarnı

319.16 bāṭıl ḳıluv birlen bütün dīn üzerine üstün ḳıluvı içün (وكفى بالله شهيدا) daḫı vaʿde ḳılġan nersesiniñ

319.17 şiksiz boluvına yā ki resūl allahnıñ peyġamber boluvına şāhid boluv yüzinden allah yitdi munıñ ṣoñında allahü teʿālā

319.18 resūlini beyān ḳılup eytedür (محمد رسول الله) muḥammed (ṣallallahü teʿa ʿaleyh ve sellem) allahnıñ dīn üyretür içün

319.19 yibergen ilçidür ve peyġamberidür allahü teʿālā ṣaḥābelerniñ münāḳıblerini ve fażīletlerini beyān ḳılup eytedür

319.20 (والذين معه أشداء على الكفار) daḫı muḥammed (ʿahm) birlen birge ṣoḥbetdeş bolġan ādemler (yaʿnī bütün

319.21 ṣaḥābeler) kāfirler üzerine ḳatılardur şefḳatsizlerdür (رحماء بينهم) öz aralarında şefḳatlilerdür

319.22 busı ṣaḥābelerniñ bendeler birlen bolġan münāḳibleri ammā allah teʿa birlen bolġan ḥālleri (تراهم ركعا

319.23 سجدا) ol ṣaḥābelerni körürsün sin rukūʿ ḳıluvçılar ve secde ḳıluvçılar (يبتغون فضلا من الله ورضوانا)

319.24 allahdan fażlını daḫı rıżālıḳını istegenleri ḥālde (سيماهم فى وجوههم من أثر السجود) ol ṣaḥābelerniñ

319.25 secde es̱erinden bolġan ḥālde yüzlerindedür yaʿnī mānlaylarında ḥāṣıl bolġan ʿalāmet secde es̱erindendür

319.26 bu āyet bütün ṣaḥābelerniñ münāḳıbleri ḥaḳında likin baʿżı müfessirler her lafẓı dört ḫalīfeden birisine işāret

319.27 digenler meselā (والذين معه) ebū bekr el-ṣıddīḳġa işāret çünki ebū bekr resūl allah birlen cil s̱ūrdegi çuḳurda

319.28 birge boldı hem seferde ve ḥażirde köp vaḳt birge boldı (اشداء على الكفار) ḥażret-i ʿömerge işāret çünki

319.29 ḥażret-i ʿömer kāfirlerge bik ḳatı boldı (رحماء بينهم) ḥażret-i ʿos̱mānġa işāret çünki ḥażret-i ʿos̱mān

320

320.1 ġāyet şefḳatli ve edebli boldı (تراهم ركعا سجدا) ḥażret-i ʿalīge işāret çünki ḥażret-i ʿalī ʿābid ve zāhid

320.2 rākiʿ ve sācid boldı likin bu körkem ṣıfatlar her bir ṣaḥābede tapılduḳı içün her birisi ḥaḳında boluvı

320.3 münāsibrek (ذلك مثلهم فى التورىة) bu ẕikr ḳılınġan ṣıfatlar ṣaḥābelerniñ tevrātdagi ṣıfatlarıdur (ومثلهم

320.4 فى الانجيل) dahı ṣaḥābelerniñ incīldegi ṣıfatlarıdur (كزرع اخرج شطئه) yafraḳ içini çıġarġan

320.5 igin kibidür (فازره فاستغلظ فاستوى على سوقه) bes ol igin niçke yafraġını ḳutladı bes ol yafraḳ

320.6 ḳalunaydı ṣoñra ṣābī üzerine toġrı başup turdı (يعجب الزراع) ol igin ḳoyılıġı hem ḳuvveti

320.7 ve ḳalunlıġı hem ḳaravda körkemligi sebebli igin saçuvçılarnı ʿaceblendürür şunıñ kibi ṣaḥābelerde

320.8 islāmnıñ başında bik az idiler ṣoñra köpeydiler ve ḳuvvetlendiler işleri teraḳḳī itdi bütün ādem

320.9 ʿaceblendi (ليغيظ بهم الكفار) allahü teʿālā ṣaḥābelerni artuvlarında ve teraḳḳī itüvlerinde iginge ohşatdı

320.10 ṣaḥābelerge kāfirlerni açulanduruv içün (وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ) allah (teʿa) ṣaḥābeler

320.11 cinsinden īmān kitürüp de izgü ʿamel ḳılġan ādemlerge vaʿde ḳıldı (مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا) yarlıḳavnı daḫı

320.12 uluġ ecrni (ucmaḫnı) (fetḥ sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

320.13 (ḳırḳ toḳızınçı sūre ḥucurat sūresi medīnede ingen on sikiz āyet)

320.14 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

320.15 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ) işlerden hiçbir

320.16 işni allah hem resūl allah ḥużūrında ilk ḳılmañız yaʿnī allah hem resūl allah ḥükm ḳılmasdan burun bir işni de

320.17 ḳatʿ ḳılmañız (وَاتَّقُوا اللهَ) daẖı ḥükmine ẖilāflıḳ ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız (إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) düristlikde

320.18 allah sizniñ sözleriñizni işitüvçidür işleriñizni bilüvçidür bu āyetniñ nuzūline sebeb şol imām ḥasanıñ rivāyetine

320.19 bināʿen bir vaḳtde ḳurbān ʿıydı küninde ẖalḳ ʿıyd namāzından burun ḳurbānlarnı boġazladılar şundan ṣoñ

320.20 bu āyet indi resūl allah ẖalḳġa ḳurbānlarunı ḳaytadan boġazlav birlen emr ḳıldı yaʿnī ikinçi ḳurbān

320.21 boġazlañız didi ẖalḳnıñ ʿıyd namāzından ilk ḳurbānlarnı boġazlavları fiṭr ṣadaḳasına ḳıyās birlen

320.22 eytdi çünki fıṭr ṣadaḳasını ʿıyd namāzından burun birüv müsteḥab bes bu rivāyetge bināʾen bu āyet imām-ı

320.23 aʿẓamnıñ şehrde ʿıyd namāzından burun ḳurbān boġazlav dürist tügil digen sözine delīl boladur ammā

320.24 ḳaryelerde dürist ammā ḥażret-i ʿāʾişeniñ rivāyetine bināʾen bu āyetniñ nuzūline sebeb ḥażret-i mesrūḳ eyte şik

320.25 küninde ḥażret-i ʿāʾişe ḳatına kirdim ḥażret-i ʿāʾişe cāriyesine eytdi bu ādemge bal içür diyü min rūzemün

320.26 didim ḥażret-i ʿāʾişe eytdi bu şik küniniñ rūzesinden allahü teʿālā ṭıydı hem bu ḥaḳda āyet indürdi

320.27 diyü ḥażret-i ʿāʾişe sözine ḳaraġanda bu āyet şik küniniñ rūzesinden nehy ḥaḳında boladur (يَا أَيُّهَا

320.28 الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ) peyġāmberniñ tavışı üstine

320.29 tavışlarıñıznı kötermeñiz yaʿnī peyġamber birlen söyleşseñiz anıñ tavışından artuḳ ḳıçḳurup söyleşmeñiz

II / 321

321.1 (وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ) daḫı peyġamberge söz birlen ḳıçḳurmañız (كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ) baʿżıñıznıñ baʿżıñızġa

321.2 ḳıçḳuruvı kibi belki söyleşkende tavışlarıñıznı peyġamber tavışından aḳrunraḳ ḳılıñız yā ki resūl allahġa

321.3 ismi birlen (muḥammed diyü) daḫı künyesi birlen (ebū el-ḳāsım) diyü nidāʾ ḳılmañız belki peyġamber yā ki resūl

321.4 diyü nidāʾ ḳılıñız maʿnāsında (أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ) ʿamelleriñizniñ yoḳġa çıġuvından ḳorḳuv

321.5 içün ḥālbūkim siz ʿamelleriñizniñ yoḳġa çıġuvını bilmessiz ḳays oġlı s̱ābitniñ ḳulaġı avır işitedür

321.6 idi özi bik ḳıçḳurup söyleydür idi bu āyet ingeç resūl allah ḥużūrına barmas boldı resūl allah

321.7 s̱ābitni izletti hem çaḳırtdı s̱ābit kilgeç eytdi ey allahnıñ resūli siñe bu āyet indi min

321.8 ḳıçḳurup söyleşe turġan irmün eger siniñ ḥużūrıña kilsem ḳıçḳurup söyleşsem ʿamelimniñ bāṭıl boluvından

321.9 ḳorḳamun şol sebebli ḥużūrıña ḳilmey yürüym didi resūl allah eytdi bu āyet taḥtına sin kirmeysün sin izgülik birlen

321.10 tirüklik ḳılasun izgülik birlen ölürsün hem sin ucmaḫ ehlindensün didi mundan fehmlendi resūl allah ḥużūrında

321.11 ḫorlav ṭarīḳi birlen yā ki resūl allahnı istiḫfāf ṭarīḳi birlen ḳıçḳurup söylevniñ yaramavı (إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ

321.12 عِنْدَ رَسُولِ اللهِ) düristlikde şundayın ādemler resūl allah ḥużūrında edeb ṣaḳlav içün yā ki allahnıñ

321.13 ṭıyuvından ḳorḳuv içün tavışlarunı töpen aḳrun ḳılurlar (أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى)

321.14 bu ṣıfatda bolġan ādemler allah köñillerini taḳvālıḳ içün ṣāf ḳılġan ādemlerdür yā ki allah köñillerini

321.15 taḳvālıḳ içün imtiḥān ḳılġan ādemlerdür maʿnāsında (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ) ol ṣıfatlı ādemlerge allahdan

321.16 yarlıḳav daḫı uluġ ecr bardur (إن الذين ينادونك من وراء الحجرات) düristlikde şundayın ādemler

321.17 siñe ḥücrelerniñ ṭaşından ḳıçḳururlar (أكثرهم لا يعقلون) ol ādemlerniñ köpisi ʿaḳllı bolmaslar

321.18 çünki ʿaḳl ḥüsn edebli tiley bigrekde peyġamberlik manṣībında bolġan ādem birlen bu āyet benū temīmniñ

321.19 baʿżı eşrāfı ḥaḳında indi alar yitmişlep ādem birlen ḳaylūle vaḳtinde resūl allahġa kildiler resūl allah

321.20 ḫatunlarınıñ baʿżısınıñ ḥücresinde idi ḥücre ṭaşından ḳaṭı ṭavış birlen resūl allahġa ḳıçḳurdılar (ولو أنهم

321.21 صبروا حتى تخرج إليهم) ve eger ḥücre ṭaşından ḳıçḳuruvçılar siniñ özleriniñ yanına çıḳġan vaḳtiñe ḳadar

321.22 ṣabr itüp tursalar idi (لكان خيرا لهم) elbette aşuġup ḳıçḳuruvdan alar içün ṣabr itüv izgürek

321.23 bolur idi (والله غفور رحيم) ve allah (teʿa) günāhlarnı yarlıḳaġuçı hem raḥmet ḳılġuçıdur yaʿnī resūl

321.24 allahnı uluġlavnı ḳoyup edebsizlik ḳıluvçılarnı da naṣīḥat ḳıluvı birlen gine kifāyelendi allah teʿa fāsıḳ

321.25 (yavız ādemniñ) ḫaber birüvi vaḳtinde tikşirüv tiyüş boluv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi (يا أيها

321.26 الذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler (إن جاءكم فاسق بنبإ) eger sizge yavız ādem bir ḫaber kitürse

321.27 kirek nindi yavız ādem bolsun ve kirek nindi ḫaber bolsun (فتبينوا) bes ol fāsıḳ ḫaberini

321.28 tikşiriñiz ve ḥāl ẓāhir bolġanġa ḳadar toḳtap turuvıñız (أن تصيبوا قوما بجهالة) nādānlıḳ birlen bir ḳavmge

321.29 irişüviñiz mekrūh bolġanlıḳı içün yaʿnī bir ḳavmniñ ḥāllerini bilmeyinçe ol ḳavmge yavızlıḳ ḳılurġa

II / 322

322.1 ḳaṣd ḳıluvıñız yaramas iş bolġanlıḳı içün (فَتُصْبِحُوا عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ) bes ḳılġan nerseñizge

322.2 ökünüvçiler bolup evrilirsiz bu āyet nuzūline sebeb şol resūl ekrem bir vaḳtde ʿuḳbe oğlı velīdni

322.3 benū el- muṣṭāliḳġa vācib ṣadaḳalarunı alurġa yiberdi ʿuḳbe oğlı velīdniñ benū el- muṣṭāliḳġa ḳılġan cināyeti

322.4 bar idi ʿuḳbe oğlı velīd benū el el- muṣṭāliḳġa barġaç uluġlap ḳarşı aldılar likin velīd öziniñ

322.5 cināyeti sebebli öltürürge kileler diyü ḳorḳdı şundan ṣoñ ṣadaḳalarunı ṣoramay ve ni içün kildükni de

322.6 eytmey resūl allahġa kiri ḳaytdı hem resūl allahġa yalġanladı zekevet ṣadaḳasını birmediler özleri

322.7 mürted bolġanlar mini öltürmekçi boldılar didi resūl allah benū el- el- muṣṭāliḳ birlen ṣoġışuvnı ḳaṣd ḳıldı

322.8 şundan ṣoñ bu āyet indi resūl allah iḳʿ anı tikşirürge velīd oğlı ḥażret-i ḫālidni yiberdi

322.9 ḥażret-i ḫālid yazup tikşirdi hemmesi dīnlerinde s̱ābit zekevetlerüni birdiler (وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ

322.10 رَسُولَ اللهِ) daḫı biliñiz düristlikde sizniñ içiñizde allahnıñ resūli bardur (لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ

322.11 مِنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ) eger allahnıñ resūli işlerden köbisinde sizge iṭāʿat ḳılsa yaʿnī sizniñ fikriñiz boyınça

322.12 iş ḳılsa siz ağırlıḳġa ve helāklikge tüşürür idiñiz yaʿnī ṣaḥābelerniñ baʿżısı benū muṣṭaliḳ birlen

322.13 ṣoġış ḳıluv fikrini hem ʿuḳbe oğlı velīdniñ sözini taṣdīḳ ḳıluvını resūl allahġa añlatdılar

322.14 allahü teʿālā şunı redd ḳılup bu āyetni indürdi (وَلٰكِنَّ اللهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ) ve likin allah sizge īmānnı

322.15 süyükli ḳıldı (وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ) daḫı īmānnı köñilleriñizde ziynetli körkem ḳıldı (وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ

322.16 الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ) daḫı sizniñ üzeriñizge ḳüfrni daḫı allahnıñ iṭāʿatinden çıġuvnı daḫı

322.17 günāhlarnı mekrūh ḳıldı allahü teʿālā bu āyetde benū el- muṣṭaliḳ birlen ṣoġışuvnı ʿuḳbe oġlı velīdniñ

322.18 sözini taṣdīḳ ḳıluvnı maʿḳūl körgen ṣaḥābelerniñ ʿöẕrini beyān eytdi yaʿnī ṣaḥābelerniñ īmānnı

322.19 ifrāṭ süyüvleri ve küfrni artuḳ mekrūh körüvleri benū el muṣṭaliḳ birlen ṣoġışnı velīd sözini taṣdīḳni

322.20 maʿḳūl körüvge yükledi (أولئك هم الراشدون) bu ṣıfatda bolġan ṣaḥābeler alar ḥaḳḳ yolġa irişüvçiler

322.20 (فضلا من الله ونعمة) bu īmānnı muḥabbetli ḳıluv ve küfrni mekrūh ḳıluv allahdan fażl içün daẖı enʿām içündür

322.21 (والله عليم حكيم) daẖı allah müʾminlerniñ ḥāllerini bilüvçidür daẖı fażlında ve enʿāmında ḥikmet iyesidür

322.22 allahü teʿālā ḥaḳlıḳda bolġan imāmdan baş tartuvçı ādemni öltürüvniñ vācib boluvı ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ

322.23 āyetni indürdi (وإن طائفتان من المؤمنين اقتتلوا) ve eger müʾminlerden iḳi cemāʿat ṣoġış ḳılsalar

322.24 (فأصلحوا بينهما) bes bu iki cemāʿat arasını ıṣlāẖ ḳılıñız yaʿnī vaʿaẓlañız allahnıñ ḥükmine çaḳırıñız

322.25 eger ḳabūl itseler bik yaẖşı (فإن بغت إحداهما على الأخرى) bes eger vaʿaẓnı hem allahnıñ ḥükmine

322.26 çaḳıruvnı ḳabūl ḳılmasa eger iki cemāʿatniñ ikinçisine ẓulm ve cebr ḳılsa (فقاتلوا التي تبغي حتى تفيء

322.27 إلى أمر الله) bes siz ẓulm ve cebr ḳılġan cemāʿatni öltüriñiz allahnıñ ḳoşḳan işine ve ḥükmine ḳaytḳanlarına

322.28 ḳadar (فإن فاءت فأصلحوا بينهما بالعدل) bes eger ẓulm ve cebr ḳıluvçı cemāʿat ṣoġışḳannıñ ṣoñında

323.1 allahnıñ ḳoşḳan işine ve ḥükmine ḳaytsa bes bu iki cemāʿat arasını toġrılıḳ birlen ıṣlāḥ ḳılıñız

323.2 yaʿnī allahnıñ ḥükmine muvāfıḳ ve hiçbir cemāʿatke ẓarar ḳılmay ıṣlāḥ ḳılıñız (وأقسطوا) daḫı her işde

323.3 toġrı boluñız (إن الله يحب المقسطين) düristlikde allah toġrılıḳ ḳıluvçılarnı dost körür bu āyetniñ

323.4 nuzūline sebeb şol resūl ekrem bir vaḳtde enṣārdan baʿżısınıñ meclisine barup işek üzerine

323.5 aṭlanġanı ḥālde toḳtadı resūl allahnıñ işegi bol itdi ubey oğlı burnını tutdı işekiñni

323.6 yiber bulaynıñ ḳabāḥat issi bizni rencite didi revāḥa oğlı ʿabdu'l-lah eytdi ve allah resūl allahnıñ

323.7 işeginiñ bulay siniñ misk issiñden de ḫoşraḳ didi resūl allah ötüp kitdi resūl allah kitkeç

323.8 söz köpeydi sögişdiler ve ḳıçḳurışdılar ubey birlen ʿabdu'l-lah bin revāhānıñ ḳavmi yaʿnī evs birlen ḫazrec

323.9 ḳabīleleri kildi bik ḳaṭı ṣoġışdılar yaʿnī ṭayaḳlar birlen yā ki ḳollaru başmaḳlar birlen ṣoġışdılar resūl allah

323.10 kiri ḳaytup aralarnı ıṣlāḥ ḳıldı ḥaḳlıḳda bolġan imāmnıñ iṭāʿatinden çıḳġan ādemge baġı diyler

323.11 bes bu āyetde baġını ḳatliniñ vucūbına delālet bar beyḍāvī iyesi eyte bu āyetde baġınıñ müʿmin boluvına

323.12 hem ṣoġışdan toḳtasa öltürürge tiyüş bolmavġa delālet bardı keşşāf iyesi bu revişçe beyān ite müselmānlardan

323.13 bolġan iki cemāʿatnin ṣoġışuvı ẓulm ṭarīḳinçe bolur yā ki aralarında bir şübhe içün bolur eger ẓulm

323.14 ṭarīḳinçe bolsa aralarnı ıṣlāḫ tiyüş eger ıṣlāḫnı ḳabūl ḳılmasalar ṣoġışuv tiyüş eger aralarında

323.15 bolġan şübhe içün bolsa ol şübheni delīller birlen yiberüv tiyüş şübheni yibergeçde toḳtamasalar ṣoġışuv

323.16 tiyüşdi imām ḥaḳdan murād ʿādil ve ʿāḳl-i bāliġ ve āzād bolup ḳureyş neslinden bolġan imām murād imāmeti

323.17 resūl allahdan fen birlen yā ki öziniñ aldındaġı imāmdan yā ki bīʿat birlen s̱ābit bolurġa kirek baġınıñ

323.18 ḥükmleri fıḳh kitāblarında mez̠kūr andan ḳaralsun bir türli tefsīrden tiyüşli ḳadarsını çöplep yazduḳ

323.19 (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ) ançaḳ müʾminler her birisi ḳardeşlerdür yaʿnī bütün müʾminniñ arasında ata ḥükminde bolġan

323.20 bir aṣlġa (ḥayat-ı ebediyeni mūcib bolġan īmānġa) mensūb boluvları cihetinden ḳardeşlik bar (فَأَصْلِحُوا

323.21 بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ) bes ḳardeşleriñiz arasını tüzük ḳılıñız (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) daḫı ḥükmine ḫilāflıḳ ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız

323.22 (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) allahdan ḳorḳuñız üzerine raḥmet ḳılınmış boluvıñız içün (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey

323.23 īmān kitürgen ādemler (لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ) bir ḳavm ikinçi ḳavmden masḫara ḳılmasun (عَسَى أَنْ يَكُونُوا

323.24 خَيْرًا مِنْهُمْ) allah ḥużūrında masḫara ḳılınmış ḳavmniñ masḫara ḳıluvçı ḳavmden izgü boluvları yaḳındur (وَلَا نِسَاءٌ

323.25 مِنْ نِسَاءٍ) daḫı ḫatunlar ḫatunlardan masḫara ḳılmasun (عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ) masḫara ḳılunmış

323.26 ḫatunlarnıñ allah ḥużūrında masḫara ḳıluvçı ḫatunlardan izgü boluvı yaḳındur yaʿnī müʾmin irlerniñ ve müʾmine

323.27 ḫatunlarnıñ baʿżısı baʿżısından masḫara ḳılmasun çünki masḫara ḳılınmış ādem baʿżı vaḳtde allah ḥużūrında

323.28 masḫara ḳıluvçıdan izgü bolur (وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ) daḫı öziñizni ʿayblamañız yaʿnī müʾminler baʿżısı baʿżısını

323.29 ʿayblamasun bütün müʾmin bir can ve bir ten ḥükminde (وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ) daḫı baʿżıñız baʿżıñıznı yavız laḳap birlen

II / 324

324.1 (ḳoşam at) birlen ündemeñiz (بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ) īmānġa kirdükleri ve īmān birlen şöhret

324.2 tapduḳları ṣoñında bozuḳlıḳ birlen ẕikr ḳılınmış boluvları müʾminler içün ni yavız ẕikrdür mundan murād

324.3 müʾminlerge küfrni fesḳni nisbetniñ ḳabāḥat boluvını bildürüv bu āyetni ḥayn ḳızı ḥażret-i ṣafiye ḥaḳında indi

324.4 digenler ḥażret-i ṣafiye bir vaḳtde resūl allahġa kildi ve eytdi ey allahnıñ resūli miñe ḫatunlar iḳi yehūdīden

324.5 ṭuvġan yehūdiye (cebrī ḳızı) diyü eyteler didi resūl allah eytdi sin ḫatunlarġa minim atam (hārūn) atam

324.6 birlen bir toġma ḳardeşim (mūsā) irem muḥammed (ʿahm) diyü eytmediñ mi didi (وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ)

324.7 ve kimlerdür allah ṭıyġan işlerden tevbe ḳılmaslar ol kişiler ẓālimlerdür yaʿnī ṭāʿat ornına günāhnı ḳoyuv

324.8 sebebli ẓulm ḳıluvçılardur (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ)

324.9 ẓannıñ köpisinden ṣaḳlanıñız yaʿnī ẓandan bir çitde bolıñız teʾmil birlen ol ẓannıñ nindi

324.10 ḳabīleden boluvı bilingenge ḳadar yaʿnī ẓann ḥarām mı ḥelāl mi çünki ẓannıñ iyerüv vācib bolġanı bar

324.11 mes̱elā ʿameliyātda delīl ḳaṭʿī bolmaduġında ẓann birlen ʿamel ḳılına daḫı allahġa ḥüsn-i ẓann kibi hem ẓannıñ ḥarām

324.12 bolġanı bar iʿtiḳādlarda ẓange iyerüv kibi daḫı delīl-i ḳaṭʿīge muḫālif bolġan ẓange iyerüv müʾminlerge

324.13 yavız ẓan ḳıluv kibi daḫı ẓannıñ mübāḥ bolġanı bar dünyā işlerindegi ẓann kibi (إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ) düristlikde

324.14 ẓannıñ baʿżısı günāhdur (وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا) daḫı müselmānlarnıñ ʿayblerinden tikşirmeñiz

324.15 daḫı baʿżıñız baʿżıñıznı ġıybet ḳılmasun yaʿnī baʿżıñız baʿżıñıznı artında yavızlıḳ birlen ẕikr ḳılmañız

324.16 (أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا) eyā sizniñ biriñiz ḳardeşiniñ itini ölekse bolġanı ḥālde aşavnı

324.17 yaratur mı (فَكَرِهْتُمُوهُ) ḳardeşiñizniñ itni ölekse bolġan ḥālde aşañız diyü aldıñızġa kitürülse

324.18 elbette mekrūh körürsiz hem mekrūh körüviñizni inkār da ḳıla almassız (وَاتَّقُوا اللَّهَ) ṭıyġan nersesinde allahdan

324.19 ḳorḳıñız (إن الله تواب رحيم) düristlikde allah ṭıyġan nersesinde ḳorḳġan ve günāhsından tevbe ḳılġan

324.20 ādemniñ tevbesini ḳabūl ḳıluvçıdur hem añar raḥmet ḳıluvçıdur (يا أيها الناس إنا خلقناكم من ذكر وأنثى)

324.21 ey ādemler biz sizni ir birlen ḫatundan (ādem ʿahm birlen ḥavvāʾʿahmdan) yaratduḳ yā ki her biriñizni

324.22 ata birlen anadan yaratduḳ maʿnāsında bes neseb birlen maḳtanışuvıñızġa sebeb yoḳ (وجعلناكم شعوبا

324.23 وقبائل) daḫı sizni bir aṣlġa mensūb bolġan uluġ cemāʿatler ḳılduḳ hem ḳabīleler ḳılduḳ neseb ṭabaḳaları

324.24 altı iñ büyüki şaʿb anıñ içine köp ḳabīleler kire andan töpenregi ḳabīle anıñ içine

324.25 köp ʿimāreler kire andan töpenregi baṭn anıñ içine köp şaʿb kire andan ṣoñ iñ töpen

324.26 faṣīle bes resūl allah babalarından ḫuzeyme şuʿayyib bola kenāna ḳabīle bola ḳureyş ʿimāre bola baṭn bola hāşim

324.27 faḫẕ bola ḥażret-i ʿabbās faṣīla bola (لتعارفوا) allah sizni şaʿb ve ḳabīleler ḳıluvı tanuşmaḳlıġıñız içün

324.28 yaʿnī baʿżıñıznıñ baʿżıñıznı tanuvı içün maḳtanuvşuv içün tügil (إن أكرمكم عند الله أتقاكم) düristlikde

324.29 sizniñ allah ḥużūrında ḥürmetlirekiñiz allahdan ḳorḳuvçıraġıñızdur çünki nefslerniñ kemāletke irişüvi ādemlerniñ

II / 325

325.1 birisiniñ ikinçisinden artuḳlıġı elbette taḳvālıḳ sebebli bola şunıñ içün de resūl allah (من سره أن

325.2 يكون أكرم الناس فليتق الله) dimiş yaʿnī bir kişini ādemlerniñ ḥürmetliregi boluv şanlandursa

325.3 ol kişi allahdan ḳorḳsun maʿnāsında (إن الله عليم خبير) düristlikde allah sizniñ ẓāhiriñizni hem bāṭınıñıznı

325.4 bilüvçidür (قالت الأعراب آمنا) bedevī ʿarablar eytdiler biz çın köñillerimiz birlen īmān kitürdük

325.5 diyü bu āyet benū esed ḳabīlesinden bir gürūh ādemler ḥaḳında indi alar açlıḳ yılını medīnege kilüp resūl allah

325.6 ḥużūrında kelime-i şehādetler daḫı resūl allahġa eytdiler biz siñe yüklerimiz ve bala ve ḫatunlarımız birlen

325.7 kildük ve biz filān balaları kibi siniñ birlen ṣoġış ḳılmaduḳ didiler ḥāṣıl ṣadaḳa ṣoravnı añlatd

325.8 ılar ve ṣoġış ḳılmavları ve müselmān boluvları birlen minnet ḳıldılar (قل لم تؤمنوا) ey muḥammed

325.9 (ʿahm) bu bedevīlerge eyt siz īmān kitürmediñiz çünki īmān çın köñilden uşanuvçan köñilden

325.10 uşanuv sizge ḥāṣıl bolmadı eger çın köñilden uşanuv sizge ḥāṣıl bolsa idi resūl allahġa müselmān

325.11 boluvıñız ve ṣoġışmavıñız birlen minnet ḳılmas idiñiz diyü (ولكن قولوا أسلمنا) likin siz ẓāhirde boy

325.12 ṣunduḳ diyü eytiñiz islām boy ṣunuv ve ṣulḥġa kirüv şehādet kelimesini bildüriñiz ve ṣoġış ḳıluvnı

325.13 ḳoyuñız ẓāhirde boy ṣunuvıñızġa ġına delālet ḳıladur çın īmānıñıznı bildürmeydür (ولما يدخل الايمان في قلوبكم)

325.14 ve bu künge ḳadar sizniñ köñilleriñizge īmān kirmedi mundan ṣoñ ġına sizden īmān ümīd itilür (وإن تطيعوا

325.15 الله ورسوله) ve eger siz iḫlāṣ birlen ve münāfıḳlıḳnı ḳoyuv birlen allahġa hem allahnıñ resūline iṭāʿat ḳılsañız

325.16 (لا يلتكم من أعمالكم شيئا) allah sizniñ ʿamelleriñizden (ecrlerinden) hiç nerseni kimitmes (إن الله غفور

325.17 رحيم) düristlikde allah (teʿa) iṭāʿat ḳıluvçılarnıñ kimçiliklerini yarlıḳaġuçıdur hem alarġa raḥmet ḳıluvçıdur

325.18 (إنما المؤمنون الذين) ançaḳ müʾminler şundayın ādemler ginedür (yaʿnī başḳalar çın müʾmin tügillerdür) (آمنوا

325.19 (بالله ورسوله) allahġa hem allahnıñ resūllerine çın köñillerinden uşandılar (ثم لم يرتابوا) munıñ ṣoñında

325.20 īmānlarında şik ḳılmadılar (وجاهدوا بأموالهم وأنفسهم في سبيل الله) daḫı allahnıñ yolında (dīni içün)

325.21 māllarıı ve özleri (cānları) birlen ṣoġış ḳıldılar yaʿnī allahnıñ dīnini üstün ḳılur içün māllarını ve cānlarnı

325.22 ṣarf itdiler ve hiç birisini ḳazġanmadılar (أولئك هم الصادقون) bu ṣıfatda bolġan müʾminler alar ġınadur

325.23 īmānlarında rastlar (başḳalarnıñ īmānları niçük bola turġandur elbette rast bolmaylar digen söz)

325.24 bu āyetde ḥaṣr içün bolġan (إنما) kelimesi ile (هم) kelimesinde fikr ḳılurġa tiyüş (قل أتعلمون الله

325.25 بدينكم) ey muḥammed (ʿahm) eyt sin bedevī ʿarablarge eyā allahġa dīniñizni üyretesiz mi yaʿnī biz īmān kitürdük

325.26 digen söziñiz birlen allahġa dīniñizden ḫaber biresiz mi (والله يعلم ما في السموات وما في الأرض) ḥālbūkim

325.27 allah köklerde daḫı de yirlerde bolġan nerselerni bilür (والله بكل شيء عليم) daḫı allah her nerseni

325.28 bilgüçidür allahġa yaşrun nerse yokdur bu ḳadar şundan ṣoñ benī esed ḳabīlesiniñ bedevīleri resūl allahġa kilüp

325.29 ḥaḳḳ müʾmin idükleri birlen yemīn itdiler ṣoñra ẕikr ḳılınaçaḳ āyet indi (يمنون عليك أن أسلموا)

II / 326

326.1 ey muḥammed (ʿahm) bedevī ʿarablar siniñ üzeriñe müselmān boluvları birlen minnet ḳılalar yaʿnī özleriniñ müselmān

326.2 boluvlarnı siñe niʿmetden ṣanaylar (قل لا تمنوا علي إسلامكم) ey muḥammed (ʿahm) sin alarġa eyt miñe müselmān

326.3 boluvıñıznı minnet ḳılmañız (بل الله يمن عليكم ان هداكم للايمان) belki allah īmānġa köndürüvi

326.4 özlerine sizniñ üzeriñizge minnet ḳılur (ان كنتم صادقين) eger siz īmān daʿvāsında rast bolsañız

326.5 sizniñ üzeriñizge minnet allah içündür (ان الله يعلم غيب السموات والارض) düristikde allahü teʿālā köklerde

326.6 ve yirlerde ġayb bolġan nerselerni bilür (والله بصير بما تعملون) daḫı allah sizniñ ḳılġan nerseleriñizni

326.7 körgüçidür kirek yaşrun ve kirek āşikāre ḳılıñız. (ḥucurāt tercemesi tamām boldı).

326.8 (illinçi sūre (ḳa) sūresi mekkede ingen cemʿī ḳırḳ biş āyet)

326.9 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

326.10 (ḳa) sūre ismi yā ki allah birlen resūli arasında bir sır (وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ) başḳa kitāplarġa ḳaraġanda

326.11 uluġlıḳ ve şerāfet iyesi bolġan ḳurān birlen ḳasem itüp eytemün muḥammed ʿahm rast peyġamberdür yā ki

326.12 mekke kāfirleri muḥammed ʿahmge kitürmediler maʿnāsında (بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ) belki mekke müşrikleri

326.13 özleri cinsinden ḳorḳuvçı peyġamber kilüvinden ʿaceblendiler yaʿnī ʿaceb bolmaġan nerseden ʿaceblendiler

326.14 (فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ) bes kāfir bolġan ādemler eytdiler bu muḥammed ʿahmnı peyġamberlik içün

326.15 bizniñ aramızdan allahnıñ iḫtiyār ḳıluvı ʿacīb nersedür diyü (أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا) eyā her ḳayçan biz

326.16 ölsek daḫı çürüp tofraḳ bolsaḳ ḳaytadan tirilürmiz mi (ذَلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ) bu ḳaytadan tirüklikge

326.17 ḳaytuv ʿādetden yıraḳ bolġan ḳaytuvdur didiler (قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ) allah kāfirlerniñ şübhelerini

326.18 redd ḳılup eytedür taḥḳīḳ biz mekke kāfirlerinden yirniñ kimitken nersesini yaʿnī yirniñ mekke kāfirleriniñ

326.19 ölükleriniñ tenlerinden aşaġan nersesini bildük (وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ) daḫı bizniñ ḥużūrımızda bütün

326.20 nerseni ṣaḳlavçı kitāb bardur (بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ) belki mekke kāfirleri ḥaḳnı (muʿcizeler birlen s̱ābit

326.21 bolġan peyġamberlikni yā ki ḳurānnı) yalġanġa tutdılar (لَمَّا جَاءَهُمْ) ol ḥaḳḳ özlerine kilgenniñ

326.22 ṣoñında (فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ) bes ol mekke kāfirleri özleri de ḥayrān bolġan işdedür şunıñ içün de

326.23 ḥaḳḳ peyġamberni bir mertebe cırçı bir mertebe siḥrçi bir mertebe körezeçi diyü eytürler (أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى

326.24 السماء فوقهم) mekke kāfirleri ḳabrlerden ḳopuvnı inkār ḳılduḳları vaḳtde üstlerindegi kökge ḳaramadılar mı

326.25 (كيف بنيناها وزيناها) niçük biz kökni tireksiz yuġarı binā ḳılduḳ daḫı biz ol kökni yuldızlar

326.26 birlen ziynetledük (وما لها من فروج) ve ol kök içün açuḳ tişekler yoḳdur (والأرض مددناها وألقينا فيها

326.27 رواسي) daḫı biz yirni töşedük daḫı ol yirge büyük silkinmey turġan ṭaġlar taşladuḳ (وأنبتنا فيها

326.28 من كل زوج بهيج) daḫı biz yirde her bir körkem ṣınıfdan öse turġan nerselerni ösdürdük

326.29 (تبصرة وذكرى لكل عبد منيب) bu işlerni ḳılduḳ biz her bir allahnıñ ʿacīb işlerinde fikr

II / 327

327.1 ḳılup allahġa ḳaytuvçı bende içün (ونزلنا من السماء ماء مباركا) daḫı kökden (buluṭdan

327.2 köp fāʾideli ṣunı (yaġmur ṣuvını) indürdük (فأنبتنا به جنات وحب الحصيد) bes ol ṣu birlen biz

327.3 baḳçalarnı daḫı urula turġan iginlerniñ orlıḳlarunı ösdürdük (والنخل باسقات) daḫı uzun

327.4 bolġanları yā ki cimişler birlen yükli bolġanları ḥālde ḫurma aġaçları ösdürdük (لها طلع

327.5 نضيد) ol ḫurma aġaçınıñ birisi üstine birisi aṭlanġan cimişleri bardur (رزقا للعباد) bu nerselerni

327.6 ösdürdük bendelerge rızḳ bolsun içün (وأحيينا به بلدة ميتا) daḫı ol yaġmur ṣuvı birlen ölgen

327.7 (öse turġan nerseleri kebikenni) şehrni tirgüzdük (كذلك الخروج) oşandaḳ yaʿnī ölgen

327.8 şehrni tirgüzüv kibidür ḳabrlerden ölgenniñ ṣoñında tirilip çıġuvıñızda (كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ) ey

327.9 muḥammed (ʿahm) siniñ ümmetleriñden burun peyġamberlerini yalġanġa tutdı nūḥ (ʿahm) ḳavmi (وَأَصْحَابُ الرَّسِّ

327.10 وَثَمُودُ) daḫı ṣanemlerge ʿibādet ḳıla turġan ḳayu iyeleri daḫı s̱emūd ḳavmi ṣāliḥ ʿahm ḳavmi (وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ

327.11 وَإِخْوَانُ لُوطٍ) daḫı ʿād ḳavmi hūd ʿahm ḳavmi hem firʿavun ḳavmi hem firʿavunnıñ özi daḫı lūṭ (ʿahm) nıñ

327.12 ḳardeşleri (yaʿnī ḳavmi) (وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ) daḫı orman iyesi bolġan ḳavm (yaʿnī şuʿayyib

327.13 ʿahm ḳavmi) daḫı yemende pādişāh bolġan ḳavmini islām dīnine ündegen tuba ʿahm ḳavmi (كُلٌّ كَذَّبَ

327.14 الرُّسُلَ) bu ẕikr ḳılınġan ḳavmlerden her birisi peyġamberlerni yalġanġa tutdı (فَحَقَّ وَعِيدِ) bes minim

327.15 yavızlıḳ birlen vaʿdem (ʿaẕābım) alarġa indi (أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ) eyā biz ʿālemni evvel yaraṭuvda

327.16 ʿāciz bolduḳ mı elbette ʿāciz bolmaduḳ bes niçük ḳaytadan yaraṭuvda ʿāciz bolayıḳ (بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ

327.17 جَدِيدٍ) belki ol kāfirler yā ki yaraṭuvdan (ḳabrlerden tirgüzüvden şübhededür yaʿnī kāfirler bizniñ başda

327.18 yaraṭuvġa ḳudretimizni inkār itmeyler belki ikinçi mertebe yaraṭuvımıznı ġına inkār iteler (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ)

327.19 ve taḥḳīḳ biz ādemni yaratduḳ (وَنَعْلَمُ مَا) daḫı biz şol nerseni bilemiz (تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ) ol nerse birlen

327.20 ādemniñ nefsi söyleşür yaʿnī biz ādemnin köñline ḫuṭūr ḳılġan nersesini bilemiz vesvese diyü yaşrun ṭavışḳa

327.21 eytile (وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) daḫı biz ādemge moyın tamırından da yaḳınraḳmız yaʿnī ādemniñ

327.22 ḥālini moyın ṭamırından yaḳın bolġan ādemden artuġraḳ bilemiz varīd diyü moyınnıñ iki yaġındaġı

327.23 ṭamırġa eytile allahnıñ ẕātınıñ yaḳın boluvından ʿilminiñ yaḳın boluvı murād (اذ يتلقى المتلقيان عن

327.24 اليمين وعن الشمال قعيد) ey ādem şol vaḳtnı ẕikr ḳıl yā ki allah ādemniñ ḥālini şol vaḳtde bilür

327.25 ādemniñ söyleşken sözini ve ʿamelini ṣaḳlay turġan iki ferişte bendeniñ sözini ve ʿamelini alurlar

327.26 ve yazarlar şol vaktde ol iḳi ferişte bendeniñ oñ yaġından daḫı ṣol yaġından oturuvçılardur

327.27 yaʿnī bendeniñ oñında ve ṣolında oṭurġanları ḥālde bendeniñ sözini ve ʿamelini yazup ṣaḳlarlar (ما يلفظ

327.28 من قول) aġızdan bende sözni aṭmasun yaʿnī söylemes (الا لديه رقيب عتيد) meger söyledi ise bendeniñ

327.29 ḥużūrında ḥāżir bolġan ṣaḳçı bardur ḥadīs̱de bu revişçe kilgen izgü ʿamellerni yaza turġan ferişte

II / 328

328.1 yavız ʿamellerni yazuvçı ferişte başdur bende her ḳayçan izgü ʿamel ḳılsa izgülik yazuvçı ferişte şol

328.2 sāʿatde ol izgülikni on ülüş itüp yazar ammā bende her ḳayçan yavız ʿamel ḳılsa izgülikni

328.3 yazuvçı oñ yaḳdaġı ferişte yavızlıḳnı yazuvçı ṣol yaḳdaġı feriştege yidi sāʿat kiçüktürürge ve yazmay

328.4 tururġa emr ḳılur iḥtimāl tevbe ḳılmas mı diyü (وجاءت سكرة الموت بالحق) daḫı ölüm isrikligi

328.5 ḥaḳlıḳ birlen kilür şol vaḳtde ḳıyāmet bolaçaḳnı bilürler (ذلك) bu ölüm (ما كنت منه تحيد) ey ādem siniñ

328.6 anardan ḳaçḳan nerseñdür (ونفخ في الصور) daḫı ḳabrlerden ḳobarıluv içün ṣurġa ürilür (ذلك يوم الوعيد)

328.7 bu ṣurġa ürülgen vaḳt kāfirler içün yavız vaʿde müteḥaḳḳiḳ bolġan kündür (وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ) daḫı her bir

328.8 nefs ve ol ḳıyāmet küninde her nefs maḥşerge kilür (مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ) ol nefs birlen birge ādemni sürüp

328.9 kilüvçi bir ferişte bolur daḫı ḳılġan ʿameli birlen güvāhlıḳ birüvçi bir ferişte bolur yā ki sürüv birlen güvāhlıḳ

328.10 birüvçi ṣıfatnı cıyġan ferişte bolur maʿnāsında sürüp kilüvçi ferişteden yavız ʿamellerni yazuvçı ṣol

328.11 yaḳ feriştesi murād güvāhlıḳ birüvçi ferişteden izgüliklerni yazuvçı oñ yaḳ feriştesi murād (لَقَدْ

328.12 كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا) ey ādem taḥḳīḳ sin ḳıyāmet küninde başıña kileçek nerseden ġāfillikde boldıñ

328.13 (فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ) bes biz sinden āḫiret işlerinden ṭıyġan perdeñni (ġafletni) açduḳ (فَبَصَرُكَ

328.14 الْيَوْمَ حَدِيدٌ) bes bu ḳıyāmet küninde siniñ köziñ ötkendür dünyāda inkār ḳılġan nerseleriñni körür (وَقَالَ

328.15 قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ) daḫı ādemniñ yaḳını bolġan ferişte (yaʿnī müʾekkil ferişte) eytür bu min anıñ

328.16 üzerine tapşırılġan nerse minim ḥużūrımda yazılmış ve ḥāżir bolmış nersedür (أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ

328.17 عَنِيدٍ) ey sürüvçi birlen şāhid boluvçı ferişteler her bir ḥaḳnı inkār ḳıluvçı kāfirni cehennemge taşlañız

328.18 diyü eytilür (مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ) farż bolġan ḥaḳlarından mālnı köp ṭıyuvçını yā ki islāmdan ṭıyuvçını

328.19 cehennemge taşlañız bu āyetni muġīre oġlı velīd ḥaḳında indi digenler ol ḳardeşiniñ balalarnı

328.20 müselmān boluvdan ṭıyġan (مُعْتَدٍ مُرِيبٍ) her bir allahda hem dīninde şik ḳıluvçı ẓālimni taşlañız (الَّذِي

328.21 (جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا آخَرَ) şundayın allahda hem dīninde şik ḳıluvçı ādemni ol ādem allah birlen ʿibādetde

328.23 ikinçi maʿbūd iʿtiḳād ḳıldı (فَاَلْقِيَاهُ فِى الْعَذَابِ الشَّدِيدِ) bes mundayın ḳabāḥat ṣıfatlı ādemni

328.22 (kāfirni) ḳatı ʿaẕābḳa taşlañız (قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا اَطْغَيْتُهُ) kāfirniñ yaḳın bolġan şeyṭānı yaʿnī kāfirge

328.23 irkli bolġan şeyṭān eytür ey rabbimiz min ol kāfirni azdurmadım (وَلٰكِنْ كَانَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ) ve likin

328.24 ol kāfir özi ẓāhir bolġan azġunlıḳda boldı (قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَىَّ) allah (teʿālā) eytür bu

328.25 kāfir birlen irkli bolġan şeyṭānna minim ḥużūrımda ḳıçḳuruşmañız yaʿnī ḥesāb ornında çünki ḥāżir munda

328.26 ḳıçḳuruşuvnıñ fāʾidesi yoḳ (وَقَدْ قَدَّمْتُ اِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ) ve taḥḳīḳ min sizniñ üzeriñizge yavızlıḳ birlen

328.27 vaʿdemni (ʿaẕābnı) ilk ḳıldım yaʿnī azġunlarġa bolġan ʿaẕābımnı kitāblarımda hem peyġamberlerim arḳılı

328.28 beyān ḳıldım ḥāżir sizniñ içün delīl ḳalmadı diyü (مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَىَّ) minim ḥużūrımda sözni

II / 329

329.1 özgertilmes bes minden vaʿīdimni özgertüvimni ümīd ḳılmañız ammā baʿżı günāhlı müʾminlerniñ baʿż

329.2 sebebler içün günāhlarunı ʿafv sözni almaşduruv tügil çünki ʿafv delīlleri vaʿīdni taḫṣīṣke

329.3 delālet ḳıladur (وَمَا اَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ) ve min ḳullarġa ẓulm ḳıluvçı tügilmün (يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ) şol künni

329.4 ẕikr ḳıl ol künde biz cehennemge eytürmiz (هَلِ امْتَلَأْتِ) eyā toldıñ mı diyü (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) ve cehennem

329.5 eytür taḥḳīḳ toldım minde boş orun ḳalmadı mundan artuḳnı ṣıġdura almaym diyü yā ki cehennem

329.6 bu sözni artduruvnı istep eytür (وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ) daḫı ucmaḫnı küfrden ve günāhlardan

329.7 ṣaḳlanġan ādemler içün yıraḳ bolmaġan orunda bolġan ḥālde yaḳın ḳılındı (هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ)

329.8 ucmaḫ ehline eytilür bu s̱evāb sizge vaʿde ḳılınġan nersedür (لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ) ucmaḫnı yaḳın ḳılınur

329.9 her bir allahġa ḳaytuvçı allahnıñ şerīʿat çiklerini ṣaḳlaġuçı kişige (مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ)

329.10 ucmaḫnı yaḳın ḳılınur ġaybde allahdan ḳorḳġan kişige (وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ) daḫı allahġa ḳaytuvçı

329.11 köñil birlen allahġa kigen kişige (ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ) küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanġan kişilerge eytilür

329.12 cennetke ʿaẕāb ve niʿmetlerniñ selāmet bolġanıñız ḥālde kiriñiz diyü (ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ) ucmaḫḳa

329.13 kirüv ḥāṣıl bolġan kün mengü turuvnı taḳdīr ḳılınġan kündür (لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا) ucmaḫḳa kirgen

329.14 kişilerge ucmaḫda tilegen nerseleri bardur (وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ) ve bizniñ ḥużūrımızda istegenlerinden artıḳ

329.15 niʿmetler de bardur yaʿnī bendelerniñ közleri körmegen ve ḳulaḳları işitmegen hem köñillerine de ḫuṭūr

329.16 ḳılmaġan niʿmetler bardur (وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ) ve biz mekke kāfirlerinden burun bolġan zamān ehlinden

329.17 köpisini helāk ḳılduḳ (هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا) ol biz helāk ḳılġan ādemler (ötken ümmetler) ʿād s̱emūd

329.18 firʿavun ḳavmleri kibi mekke kāfirlerinden ḳuvvet yüzinden ḳaṭıraḳ idiler (فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ) türli şehrlerde

329.19 taṣarruf ḳıldılar ve tikşirdiler yā ki ölümge başḳaġa her nersede mecāl tapdılar meger ölümden gine ḳutula almadılar

329.20 maʿnāsında (هل من محيص) eyā allahdan yā ki ölümden ḳaça turġan orun bar mı elbet yoḳ (إن في

329.21 ذلك لذكرى) düristlikde bu sūrede ẕikr ḳılınġan nerselerde vaʿaẓ bardur (لمن كان له قلب) anıñ içün

329.22 çın ḳöñil bolġan kişige (أو ألقى السمع وهو شهيد) yā ki ẕihni birlen ḥāżir bolġanı ḥālde ḳulaḳ ṣalġan

329.23 yaʿnī iḫlāṣ birlen dıñlaġan kişige bu āyetde fikrsiz ḳalbli boluv birlen ḳalbsiz boluvnıñ berāber boluvına

329.24 işāret bar (ولقد خلقنا السموات والأرض وما بينهما) ve taḥḳīḳ biz köklerni ve yirlerni hem kökler birlen

329.25 yirler arasında bolġan nerselerni yaratduḳ (في ستة أيام) altı kün miḳdārında (وما مسنا من لغوب)

329.26 ve bizni ʿāciz boluv ve meşaḳḳatlenüv tutmadı bu āyet yehūdlerni redd bola yehūdler eyteler allah teʿa yekşenbe kün

329.27 yarata başlap cumʿa kün tamām eytdi şenbe kün istirāḥat eytdi diyler ve ʿarş üzerine çalḳan yatdı

329.28 diyler (beyḍāvī) (فاصبر على ما يقولون) bes ey muḥammed (ʿahm) müşriklerniñ eytken nerselerine (baʿs̱ni inkār

329.29 ḳıluvlarına) ṣabrlıḳ ḳıl elbette bütün ʿālemni meşaḳḳatlenmey ve ʿāciz bolmay yaratuvġa ḳādir bolġan allahnıñ baʿs̱ni

II / 330

330.1 inkār itüvçi kāfirlerni ḳabrlerinden ḳobaruvġa hem alardan öç aluvġa da ḳudreti yite (وسبح بحمد ربك) daḫı

330.2 rabbiññiñ ḥamdi birlen tesbīḥ it yaʿnī rabbiñe ḥamd itkeniñ ḥālde rabbiññi mümkin bolġan nerseden ʿāciz boluvdan

330.3 daḫı teşbiyeni vācib ite turġan nerse birlen ṣıfatlavdan yıraḳ ḳıl (قبل طلوع الشمس وقبل الغروب)

330.4 ḳuyaş toġmasdan burun daḫı ḳuyaş batmasdan burun yaʿnī tañ vaḳtinde daḫı ikindi vaḳtinde tesbīḥ it

330.5 (وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ) daḫı kiçniñ baʿżısında rabbiñe tesbīḥ it (وَأَدْبَارَ السُّجُودِ) daḫı secde (namāz ṣoñında)

330.6 rabbiñe tesbīḥ it yā ki şol vaḳtlarda namāz oḳu maʿnāsında yaʿnī ḳuyaş toġmasdan burun irte naʿmāzını ḳuyaş

330.7 batmasdan burun öyle birlen ikindi namāzını daḫı kiçde aḫşam birle yassıʿ namāzını daḫı teheccüd namāzını

330.8 farż namāzlar ṣoñında nefel namāzlarnı yā ki yassıʿ ṣoñındaġı vitrni (وَاسْتَمِعْ) daḫı rabbiñ siñe ḫaber birgen

330.9 nerselerni (ḳıyāmet ḥāllerini) işit (يَوْمَ يُنَادِى الْمُنَادِى مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ) yaḳın orundan (her kimge

330.10 tavış işitilürlik orundan) nidāʾ ḳıluvçı nidāʾ ḳılġan künde işit bu nidāʾ ḳıluvçı isrāfīl (ʿahm) yā ki

330.11 cebrāʾīl (ʿahm)dur şol revişçe nidāʾ ḳılur (أَيَّتُهَا الْعِظَامُ الْبَالِيَةُ وَاللُّحُومُ الْمُتَمَزِّقَةُ وَالشُّعُورُ الْمُتَفَرِّقَةُ اِنَّ اللّٰهَ

330.12 يَأْمُرُكُنَّ أَنْ تَجْتَمِعْنَ لِفَصْلِ الْقَضَاءِ) diyü yaʿnī ey çürüp bitken süyekler ve taralup bitken itler ve perākende

330.13 taġılġan tükler allah sizge ayurup ḥükm ḳıluv içün cıyuluvıñız birlen emr ḳıladur maʿnāsında (يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ

330.14 بِالْحَقِّ) ol ḳıçḳurġuçı ḳıçḳurġan kün şol kündür ol künde isrāfīl (ʿahm)nıñ ḥaḳlıḳ birlen bolġan ikinçi

330.15 (tavışını) (ṣūrını) işitürler (ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ) bu kün ḳabrlerden çıġuv künidür (اِنَّا نَحْنُ نُحْيِى وَنُمِيتُ

330.16 وَاِلَيْنَا الْمَصِيرُ) düristlikde biz dünyā tirgüzürmiz ve öltürürmiz daḫı āḫiretde cezā içün ḳaytaçaḳ orun bizniñ ṣaraydur

330.17 (يَوْمَ تَشَقَّقُ الْاَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا) ol nidā ḳılınġan kün şundayın kündür ol künde ādemlerden yir

330.18 yarılur hemmesi ḳabrlerinden aşuḳġanları ḥālde çıġarlar (ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ) bu ölgenniñ

330.19 ṣoñında tirilüv ḥaşrdur bu ḥaşr bizniñ üzerimizge ciñildür (نحن أعلم بما يقولون) biz ḳureyş kāfirleriniñ

330.20 eytken nerselerini bilemiz (bu sözde resūl allahġa tesliye mekke kāfirlerine tehdīd bar) (وما أنت عليهم بجبار)

330.21 daḫı ey muḥammed ʿahm sin mekke kāfirlerine irkli tügilsün yaʿnī alarnı küçlep īmānġa kitüre almassun

330.22 yā ki alarġa tilegen nerseñni ḳıla almassun ançaḳ sin alarnı dīnge ündevçisün (فذكر

330.23 بالقرآن من يخاف وعيد) bes ey muḥammed ʿahm sin ḳurān birlen minim yavız vaʿdemden (ʿaẕābımdan) ḳorḳġan

330.24 kişi vaʿaẓla çünki ʿaẕābdan ḳorḳmaġan ādem vaʿaẓlav birlen fāʾidelenmey.

330.25 (ḳa sūresiniñ tercemesi tamām boldı).

330.26 (illi birinçi sūre el-zāriyāt sūresi mekkede ingen altmış āyet)

330.27 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

330.28 (والذاريات ذروا) daḫı tofraḳlarnı ve başḳa nerselerni uçurġuçı ciller birlen ḳasem itüp eytemün

330.29 yā ki balalarnı saçuvçı bala toġdura turġan ḫatunlar birlen yā ki ḫalāyıḳnı saça turġan sebebler

II / 331

331.1 (ferişteler) birlen ḳasem itüp eytemün maʿnāsında (فالحاملات وقرا) daḫı yaġmur yüklerini yüklegüçi

331.2 buluṭlar birlen ḳasem itüp eytemün yā ki buluṭnı yüklevçi ciller birlen yā ki yükli ḫatunlar yā ki

331.3 bularnıñ sebebleri birlen ḳasem itüp eytemün maʿnāsında (فالجاريات يسرا) daḫı diñgizlerde ciñil yürüv

331.4 birlen yürüvçi kimeler birlen ḳasem itüp eytemün yā ki ise turġan orunlarında yürüy turġan ciller

331.5 birlen yā ki menzillerinde yürüy turġan yuldızlar birlen ḳasem itüp eytemün maʿnāsında (فالمقسمات أمرا) daḫı

331.6 yaġmur ve rızḳ işlerini böle turġan ferişteler birlen ḳasem itüp eytemün yā ki işlerni bölüv sebebleri

331.7 birlen yā ki yaġmurlarnı böle turġan ciller birlen ḳasem itüp eytemün maʿnāsında (إنما توعدون لصادق)

331.8 düristlikde sizge vaʿde ḳılınġan nerse (ḳabrlerden ḳobaruv) elbette rastdur (وإن الدين لواقع) daḫı

331.9 düristlikde cezāʾ elbette ḥāṣıl boluvçıdur ḥāṣıl allahü teʿālā ṭabīʿat tilevine ḫilāf bolġan ʿacīb nerselerni

331.10 yaraṭuvġa ḳādir boluvı birlen vaʿde ḳılınġan cezaʾ içün ḳabrlerden ḳobaruvġa ḳādir boluvına delīl körsetdi

331.11 (والسماء ذات الحبك) yollar iyesi bolġan kök birlen ḳasem ḳılup eytemün (إنكم لفي قول مختلف)

331.12 ey mekke kāfirleri düristlikde siz muḥammed ʿahm ḥaḳında türli sözdesiz bir mertebe cırçı bir mertebe siḥrçi

331.13 bir mertebe dīvāne diysiz (يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ) resūlden döndürülgen kişini döndürülmiş bolur yā ki izgülikden

331.14 döndürülgen kişini īmāndan döndürülür (قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ) türli söz iyesi bolġan yalġançılarġa laʿnet

331.15 ḳılındı (الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ) şundayın yalġançılardur alar özlerini tamām ürtken nādānlıḳ içinde

331.16 emr ḳılınġan nerselerden ġāfillerdür (يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ) alar peyġamberden ḫorlap cezāʾ küni ḳayçan

331.17 diyü ṣorarlar (يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ) ol cezāʾ küni şundayın kündür ol künde yalġançılarnı

331.18 oṭ özinde yandurulmış bolur (ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ) alarġa eytülür fitneñizni (ʿaẕābıñıznı) tatuñız

331.19 (هَٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ) bu ʿaẕāb şundayın ʿaẕābdur siz anı dünyāda vaḳt aşuḳdurur boldıñız

331.20 (إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ) düristlikde küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçı ādemler ucmaḫlarda hem

331.21 çişmelerdedür (آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ) rableri birgen nerseni alġanları ḥālde (إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ

331.22 مُحْسِنِينَ) düristlikde ol müttekīler mundan ilk (ucmaḫḳa kirmeslerinden ilk) izgü ʿameller ḳıluvçı

331.23 boldılar (كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ) kiçden az ġına ülüşinde yuḳlar boldılar bu taḳdīrde (مَا)

331.24 artuḳ bola yā ki yuḳlavları kiçden az ġına ülüşünde boldı maʿnāsında bu taḳdīr (مَا) maṣdariyye bola

331.25 (وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ) daḫı alar siḥr vaḳtlarında allahdan yarlıḳamaḳ ister boldılar (وَفِي أَمْوَالِهِمْ

331.26 (حق للسائل والمحروم) daḫı ol müttekḳīlerniñ māllarında ṣoraġuçı kişige de daḫı oyalup ṣoramaġan

331.27 kişige de ülüş bardur (وفي الأرض آيات للموقنين) daḫı şiksiz uşanuvçı ādemler içün yirde

331.28 (ṭaġlarda ṣularda aġaçlarda ve çişmelerde ve türli maʿden ve ḥayvānlarda) allahnıñ ḳudretine hem ʿilmine ve raḥmeti

331.29 niñ köplikne türli delīller bardur (وفي أنفسكم) daḫı öziñizde hem allahnıñ ḳudretine hem ʿilmine

II / 332

332.1 hem raḥmetiniñ köpligine türli delīller bardur çünki oylap ḳaraġanda ādemlerde de türli ʿaḳlġa ṣayı

332.2 turġan hünerlerge ve türli kemāletlerge delīller bardur (أفلا تبصرون) eyā iʿtibār ḳılup ḳarap ḳudretli boluvını

332.3 körmeysiz mi (وفي السماء رزقكم وما توعدون) daḫı sizniñ rızḳıñız (yaʿnī sebebi) kökdedür yā ki

332.4 rızḳıñızġa sebeb bolġan yaġmur buluṭdadur maʿnāsında daḫı sizge vaʿde ḳılınġan nerse (s̱evāb) kökdedür

332.5 çünki cennetni yidinçi ḳat kök üstünde digenler yā ki ʿameller hem ʿamellerniñ s̱evābları kökde taḳdīr

332.6 ḳılınmışdur maʿnāsında (فورب السماء والأرض) bes kökniñ ve yirniñ rabbisi birlen ḳasem itüp eytemün

332.7 (إنه لحق) düristlikde sizge vaʿde ḳılınġan nerse ḥaḳdur (مثل ما أنكم تنطقون) sizniñ söyleşüviñiz

332.8 kibi yaʿnī öziñizniñ söyleşüviñizde şikiñiz bolmaġan sizge vaʿde ḳılınġan nersede de şikiñiz bolmasḳa

332.9 tiyüş (هل أتاك حديث ضيف إبراهيم المكرمين) ey muḥammed (ʿahm) eyā siñe ibrāhīm (ʿahm)nıñ ḥürmetli

332.10 ḳonaḳlarınıñ ḫaberi kildi mü bu ferişteler ibrāhīm ʿahmge ḳonak ṣūretinde kildükleri içün allah teʿa

332.11 ḳonaḳ diyü aṭaġan cemʿī on iki ferişte idi digenler baʿżılar üç ferişte idi digenler yaʿnī

332.12 cebrāʿīl mīkāʾīl isrāfīl (ʿahm) (اذ دخلوا عليه) şol vaḳtdaġı ḫaberi ḳildi mü ol vaḳtde ḳonaḳlar

332.13 (ferişteler) ibrāhīm (ʿahm)ge kirdiler (فقالوا سلاما) bes ferişteler ibrāhīm (ʿahm)ge siniñ üzeriñe

332.14 selām biremiz didiler (yanī نسلم عليك سلاما) didiler (قال سلام) ibrāhīm (ʿahm) ʿaleyküm selām didi

332.15 (قوم منكرون) siz mini tanumay turġan ḳavmsiz didi çünki ibrāhīm (ʿahm) bu feriştelerni ādem

332.16 balası diyü bildi ötürlerini tanumadı (فراغ الى اهله) bes ibrāhīm (ʿahm) yaşrun gine ehl-i beyti

332.17 ḳatına kitdi çünki ḳonaḳ ṣıylavçınıñ edebinden ḳonaḳġa ṭaʿāmnı aşuḳduruv (فجاء بعجل سمين) bes

332.18 ibrāhīm (ʿahm) simiz buzav iti kitürdi çünki ibrāhīm (ʿahm)nıñ mālınıñ köpregi ṣıġır

332.19 bolġan (فقربه اليهم) bes ibrāhīm (ʿahm) buzav itini ḳonaḳlarġa yaḳın ḳıldı yaʿnī allarına

332.20 ḳoydı (قال الا تاكلون) ibrāhīm (ʿahm) ḳonaḳlarnıñ ṭaʿāmge ḳol ṣozmaduḳlarnı körgeç eyā siz

332.21 aşamaysız mı didi (فاوجس منهم خيفة) bes ibrāhīm (ʿahm) ḳorḳdı likin ḳorḳuvını yaşirdi

332.22 çünki aşamaġaç bozuḳ ġareż birlen kilgenlerdür diyü oyladı (قالوا لا تخف) ferişteler ibrāhīm (ʿahm)nıñ

332.23 ḳorḳuvını bilgeç eytdiler ḳorḳma düristlikde biz allahnıñ ilçilerimiz diyü (وبشروه بغلام عليم) daḫı

332.24 bu ferişteler ibrāhīm (ʿahm)ge belāġatke irişdükde kāmil ʿālim bolaçaḳ ir bala birlen süyünç birdiler (فاقبلت

332.25 امراته في صرة) bes ibrāhīm (ʿahm)nıñ ḫatunı (ḥażret-i sāre) ḳıçḳurġanı ḥālde ivine yöneldi puçmaḳda[1]

---

[1] "uçmaḳ" olmalı.

332.26 ferişhtelerge ḳarap tura turġan bolġan (فَصَكَّتْ وَجْهَهَا) bes ibrāhīm (ʿahm)nıñ ḫatunı yüzine (mañlayına)

332.27 ʿaceblenüp barmaḳ başları birlen ṣoḳdı (وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ) daḫı min bala toġdurmay turġan ḳarçıḳmun

332.28 bes niçük min bala toġdurayım didi (قَالُوا كَذَلِكِ قَالَ رَبُّكِ) ferişteler eytdiler biz siñe süyünç birgençe

332.29 rabbiñ eytdi diyü eytdiler biz siñe rabbiñ eytken nerseden ḫaber gine biremiz didiler (إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ)

II / 333

333.1 düristlikde ol rabbiñ her işde ḥikmet iyesidür ve her nerseni bilgüçidür bes elbette ol allahnıñ sözi

333.2 ḥaḳḳ ve işi ḥikmetli bolur didiler (yikirmi altınçı pāreniñ tercemesi tamām boldı)

333.3 (قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ) bes ibrāhīm (ʿahm) bu ḳonaḳlar ferişteler idükni bilgeç eytdiler ey ilçiler

333.4 nidür şāʾnıñız diyü (قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ) ferişteler eytdiler düristlikde biz kāfir ḳavmlerge yiberildük

333.5 (lūṭ ʿahm ḳavmine) diyü (لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ) ol kāfir ḳavm üzerine balçıḳdan ḳızdurulġan taşlar

333.6 yiberüvimiz içün (مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ) azġunlıḳda çikden ötüvçiler içün rabbiñ ḥużūrında

333.7 ʿalāmetlengen ḥālde ol taşlar (فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) bes biz lūṭ (ʿahm) ḳaryelerde bolġan

333.8 ādemlerden lūṭ (ʿahm)ġa īmān kitürgenlerini çıġarduḳ (فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا) bes biz lūṭ (ʿahm) ḳaryelerinde

333.9 tapmaduḳ (غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) müselmānlardan lūṭ (ʿahm) ehl-i beytine başḳanı bu āyetde allahü teʿālā

333.10 lūṭ ḳaryesinde bolġan müʾminlerni çıġarġannıñ ṣoñında lūṭ (ʿahm) ḳāvmini helāk ḳıluvından ḫaber biredür yaʿnī

333.11 biz evvel lūṭ ḳaryesinde bolġan müʾmin ve müsellemni çıġarduḳ ṣoñra lūṭ ʿahm ḳavmini helāk ḳılduḳ maʿnāsında

333.12 bu āyet īmān birlen islāmnıñ bir nerse boluvına delālet ḳıla çünki allahü teʿālā bir ḳavmġa evvel müʾmin lafẓını

333.13 ṣoñra müslim lafẓını ıṭlāḳ ḳıldı likin beyḍāvī iyesi eyte lūṭ ḳavmine müʾmin birlen müsellemniñ ṣıdḳı

333.14 īmān birlen islāmnıñ māhiyetleriniñ bir boluvına delālet ḳılmadı çünki īmān birlen islām arasında

333.15 ʿām ḫāṣmun vech bolġānda da bir orunda cıyuluvları żarūrdı īmān birlen islāmnıñ bir boluvınıñ

333.16 maʿnāsı bizniñ şerīʿatimizde bir kişige müsellim dip ḥükm ḳılınsa müʾmin dip de ḥükm ḳılına bir ādemge müʾmin dip

333.17 ḥükm ḳılınsa müsellim dip de ḥükm ḳılına maʿnāsında bu maʿnā birlen bir boluvları elbette żarūr (وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً) daḫı

333.18 biz lūṭ ʿahm ḳaryelerinde ʿalāmet ḳaldurduḳ (لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ) rencitküçi ʿaẕābdan ḳorḳuvçı ādemler

333.19 içün (وَفِي مُوسَى) daḫı mūsā ʿahm ḳıṣṣasında ʿalāmet ḳılduḳ (إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ) şol

333.20 vaḳtde ʿalālet ḳılduḳ biz mūsā ʿahmnı ẓāhir bolġan muʿcizeler birlen yiberdük (فَتَوَلَّى بِرُكْنِهِ) bes firʿavun

333.21 cānibi döndürdi yaʿnī firʿavun īmāndan yüz döndürdi yā ki firʿavun ḳuvvet ḥāṣıl ite turġan ʿaskeri

333.22 birlen īmāndan yüz döndürdi (وَقَالَ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ) daḫı firʿavun eytdi ol mūsā siḥrçidür

333.23 yā ki dīvānedür (فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ) bes biz firʿavunnı hem ḳavmini ʿaẕāb birlen tutduḳ (فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ)

333.24 bes biz firʿavunnı hem ḳavmini diñizge atduḳ yaʿnī ġarḳ itdük (وَهُوَ مُلِيمٌ) ḥālbūkim ol firʿavun özine

333.25 şelte ḳılına turġan iş birlen (küfr ve düşmānlıḳ birlen) kilüvçidür (وَفِي عَادٍ) daḫı ʿād ḳavminde ʿalāmet

333.26 bardur (إذ أرسلنا عليهم الريح العقيم) şol vaḳtde biz ʿādiyelerge ḳāʾide toġdurmay turġan helāk ḳıla

333.27 turġan cilni yiberdük (ما تذر من شىء أتت عليه) ol cil anıñ üzerine kilgen (ötken) hiç

333.28 nerseni ḳaldurmas (الا جعلته كالرميم) meger ḳaldursa çürüp taralġan nerse kibi ḳılur yaʿnī ol cil

333.29 tiygen nersesini kül kibi tözdürür (وفى ثمود) daḫı s̱emūd ḳavminde ʿibret ve ʿalāmet bardur (إذ قيل لهم

II / 334

334.1 تمتعوا حتى حين) şol vaḳtde s̱emūdīlerge ṣāliḥ ʿaleyhi's-selāmnıñ tevesini boġazlaġandan ṣoñ eytildi

334.2 biz az vaḳtḳa (üç künge) ḳadar dünyā tirükliki birlen fāʾideleniñiz diyü (فعتوا عن أمر ربهم) bes

334.3 s̱emūdīler rableriniñ emrinden tekebbürlendiler (فأخذتهم الصاعقة وهم ينظرون) bes s̱emūdīlerni üç

334.4 künden ṣoñ helāk ḳıla turġan tavış ʿaẕābı tutdı ḥālbūkim ol s̱emūdīler ol ʿaẕābke ḳarap

334.5 turalar idi çünki s̱emūdīlerge bu ʿaẕāb kündiz körüngen ḥālde kildi (فما استطاعوا من قيام) bes

334.6 s̱emūdīler orunlarından turuvġa ḳādir bolmadılar (وما كانوا منتصرين) daḫı ʿaẕābdan

334.7 ṭıyulġuçı da bolmadılar (وقوم نوح من قبل) daḫı bu ẕikr ḳılınġan ḳavmlerden burun nūḥ (ʿahm) ḳavmini

334.8 helāk itdük (انهم كانوا قوما فاسقين) düristlikde ol nūḥ (ʿahm) ḳavmi allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçı ḳavm

334.9 boldılar (والسماء بنيناها بأيد) daḫı biz kökni ḳuvvet birlen bināʾ ḳılduḳ (وانا لموسعون) daḫı düristlikde

334.10 biz bendelerni nafaḳalanduruv üzerine ḳādirmiz yā ki kökni yā ki kök birlen yir arasını kin ḳıluvçımız

334.11 maʿnāsında (وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا) daḫı yirni ādemler üstünde ḳararlansun içün töşedük (فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ)

334.12 bes ni ḫoş töşevçimiz biz (وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ) ve her bir cinsden iki neviʿ yaratduḳ (لَعَلَّكُمْ

334.13 تَذَكَّرُونَ) sizniñ vaʿaẓlanuvıñız içün (فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ) bes īmān, tevḥīd hem ṭāʿat sebebli allahnıñ

334.14 ʿaẕābından ḳaçıñız (إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ) düristlikde min küfr yā ki günāh ḳılġan ādemler içün ḥāżirlengen

334.15 ʿaẕābdan sizni ẓāhir bolġan ḳorḳutuv birlen ḳorḳutuvçımun (وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ) daḫı siz allah birlen

334.16 ʿibādetde ikinçi maʿbūdnı ḳılmañız (إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ) düristlikde min sizni allahnıñ ʿaẕābından

334.17 ẓāhir ḳorḳutuv birlen ḳorḳutuvçımun (كَذَٰلِكَ) oşandaḳ yaʿnī siniñ ḳavmiñ sini yalġanġa tutuvı

334.18 siḥrçi yā ki dīvāne dip aṭavı kibi (مَا أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ) siniñ ḳavmiñden ilk bolġan

334.19 ḳavmlerge dīn üyretüvçi peyġamber kilmedi (إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ) meger kildi ise ol ḳavmler (evvelgi

334.20 ümmetler) peyġamberlerine ṣāḥir yā ki dīvāne didiler (أَتَوَاصَوْا بِهِ) eyā evvelgi ümmetler birlen ṣoñġı ümmetlerniñ

334.21 baʿżısı baʿżısına bu sözni eytüv birlen emr ḳılışdılar mı yaʿnī hemmesi bir aġızdan peyġamberlerine siḥrçi

334.22 yā ki dīvāne didiler (بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ) elbette evvelgi ümmetler birlen ṣoñġı ümmetlerniñ baʿżısı baʿżısına

334.23 bu sözni eytüv birlen buyuruşmadılar çünki aralarındaġı müddet bik yıraḳ belki bu sözni eytüvçi ümmetler

334.24 azġun ḳavmlerdür yaʿnī evvelgi ümmetler birlen ṣoñġı ümmetler azġunlıḳda orṭaḳ bolduḳlarından hemmesi

334.25 bu sözni eytdiler (فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ) bes ey muḥammed (ʿahm) mekke kāfirlerinden yüz döndür yaʿnī alar

334.26 birlen cidāl ḳılışma bes sin ṭāḳatiñni ṣarf ḳılup ḳat ḳat dīnge ündegeniñ ṣoñında alardan yüz

334.27 döndürüviñ üzerine şelte ḳılınmış tügilsün (وذكر فإن الذكرى تنفع المؤمنين) daḫı ey muḥammed (ʿahm) sin

334.28 ümmetiñni vaʿaẓlavnı ḳoyma bes düristlikde vaʿaẓlav īmān kitürgen ādemlerge yā ki allahnıñ īmān kitürüvini

334.29 taḳdīr ḳılġan ādemlerge fāʾide birür (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون) daḫı min cinlerni ve ādemlerni

II / 335

335.1 yaratmadım meger özime ʿibādet ve ṭāʿat ḳılsunlar içün yaratdım (ما أريد منهم من رزق) min ādemlerden rızknı

335.2 tilemeym yaʿnī rızḳımnı ḥāṣıl itüvde sizni taṣarruf ḳılduruvnı tilemeym (وما أريد أن يطعمون) daḫı mini

335.3 ṭaʿāmlendürüvlerini de tilemeym yaʿnī minim ḳullarım birlen şaʿnıma bende bolġan ḫāceleriniñ ḳulları birlen

335.4 bolġan şāʾnları kibi tügil çünki bende bolġan ḫācelerni ḳullarını özleriniñ maʿīşetlerinde yardem birsünler

335.5 içün mālik bolalar yā ki alardan ḳullarımnı ṭaʿāmlendürüvni tilemeym maʿnāsında yā ki resūl allahġa şulay

335.6 eyt diyü ḫiṭāb bolur (قل) kelimesi taḳdīr bolur (إن الله هو الرزاق ذو القوة المتين) düristlikde

335.7 allah her bir rızḳġa muḥtāc bolġan cān iyesini rızḳlanduruvçıdur hem muḥkem bolġan ḳuvvet iyesidür (فإن

335.8 للذين ظلموا ذنوبا) bes düristlikde yalġanġa tutuv sebebli resūl allahġa ẓulm ḳılġan ādemlerge ʿaẕābdan

335.9 ülüş bardur (مثل ذنوب أصحابهم) yoldaşlarına (yaʿnī tiñleri bolġan ötken ümmetlerge) bolġan ʿaẕāb

335.10 ülüşi kibi (فلا يستعجلون) bes minden ʿaẕābnı aşuḳdurmaslar (aşuḳdurmasunlar) eger ḳıyāmet künine

335.11 ḳadar ʿaẕāblarını kiçüktürsem bu söz kāfirlerniñ ʿaẕāb ḳayçan bolaçaḳ digen sözlerine cevāb (فويل للذين

335.12 كفروا) bes kāfir bolġan ādemler ni ḳātı ʿaẕābdur ve helāketdür (من يومهم الذى يوعدون) özlerine

335.13 ʿaẕāb birlen vaʿde ḳılınġan künlerinden (ḳıyāmet küninden yā ki bedr küninden) “ẕāriyāt sūresiniñ

335.14 tercemesi tamām boldı”

335.15 (illi ikinçi sūre ṭūr sūresi mekkede ingen ḳırḳ toḳız āyet)

335.16 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

335.17 (وَالطُّورِ) ṭūr sināʾ ṭaġ birlen ḳasem itüp eytemün ṭūr süryāniyeçe ṭaġ maʿnāsında bu orunda mūsā (ʿahm)

335.18 allahnıñ sözini işitken medyendegi ṭūr sīnāʾ taġı murād daẖı ṭūr ve cūddan ʿademge yā ki ʿālem-i ġaybden

335.19 ʿālem-i şehādetke uçḳan nerse maʿnāsında da kile (وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ) daẖı yazılmış kitāb (ḳurān) birlen ḳasem

335.20 itüp eytemün yā ki allahnıñ levḥu’l-maḥfūẓda yazġan nersesi yā ki mūsā (ʿahm) nıñ tevrāt taḳtaları birlen

335.21 ḳasem itüp eytemün maʿnāsına (فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ) seçilmiş tiride yazılmış kitāb birlen ḳasem itüp eytemün

335.22 (وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ) daẖı ḥāceler birlen ziynetlengen kaʿbetü’l-lah birlen ḳasem itüp yā ki dörtinçi

335.23 ḳat kökde bolġan bir orun ismi (وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ) daẖı yuġarı köterilmiş töbe (kök) birlen ḳasem

335.24 itüp eytemün (وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ) daẖı şu birlen ṭolı diñgiz (baḥr-i muḥīṭ) birlen ḳasem itüp eytemün (إِنَّ

335.25 عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ) ey muḥammed (ʿahm) oşbu ẕikr ḳılınġan nerseler birlen ḳasem itüp eytemün düristlikde

335.26 rabbiññiñ ʿaẕābı ingüçidür (مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ) ol ʿaẕābnı hiçbir yiberüvçi yoḳdur (يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا)

335.27 şol künde ʿaẕāb ingüçidür ol künde kök silkinmek birlen silkinür (وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا) daẖı

335.28 taġlar seyr ḳılmaḳ birlen yir yüzinden seyr ḳılur ve hebāʾ bolup evrilürler (فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ)

335.29 bes bu künde peyġamberlerni tutuvçılarġa ni ökünç ve ni ʿaẕābdur (الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ

II / 336

336.1 يلعبون) şundayın peyġamberlerni yalġanġa tutuvçılardur alar oynaġanları ḥālde bāṭılge çomuvdadur

336.2 (يوم يدعون الى نار جهنم دعا) ol kök silkingen künde peyġamberlerni yalġanġa tutuvçılar cehennemge

336.3 ḳatılıḳ birlen yiberilmiş bolurlar yaʿnī ḳollarnı moyınlarına bileylep ve mañlay saçlarını ayaḳlarına

336.4 ḳoşup cehennemge yiberilürler (هذه النار التي كنتم بها تكذبون) hem bularġa eytilür sizniñ dünyāda

336.5 vaḳt yalġanġa tutḳan oṭıñız bu oṭdur diyü (أفسحر هذا أم انتم لا تبصرون) eyā bu köziñizge

336.6 körüngen ʿaẕāb siḥr mi yā ki siz körmeysiz mi yaʿnī dünyāda vaḳtiñizde ʿaẕāb birlen kilgen vaḥyge siḥr

336.7 digen idiñiz ḥāżir indi köziñizge körüngen ʿaẕāb siḥr mi eytiñiz yā ki dünyāda ʿaẕābke delālet ḳılġan

336.8 nerseni körmeydür idiñiz illa ḥāżirde körmeysiz mi (اصلوها فاصبروا أو لا تصبروا) kiriñiz bu oṭḳa kirek

336.9 ṣabr ḳılıñız ve kirek ḳılmañız yaʿnī ṣabr ḳıluvdan yā ki ṣabr ḳılmavdan nindi vech üzerinde

336.10 bolsañız da kiriñiz bu oṭdan ḥāżirge ḳaçarġa orun yoḳ (سواء عليكم) sizniñ üzeriñizge ṣabr ḳıluv

336.11 birlen ṣabr ḳılmav berāber (انما تجزون ما كنتم تعملون) ançaḳ siz ʿamel ḳılġan nerseñizniñ cezāsı birlen

336.12 cezālanmış bolasız yaʿnī ʿameliñiz berāberinde cezā tiyüş bolġaç ṣabr ḳıluvıñız birlen ḳılmavıñız berāber ikisi de

336.13 ʿaẕābnı yiberüvde fāʾide birmey (ان المتقين في جنات ونعيم) düristlikde küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanuvçılar

336.14 cennetlerde hem niʿmetlerdedür (فاكهين بما آتاهم ربهم) rableri birgen nerse birlen niʿmetlengenleri ve leẕẕetlengenleri

336.15 ḥālde (ووقاهم ربهم عذاب الجحيم) daḫı küfrden ve günāhlardan ṣaḳlanġan ādemlerni rableri tamuġ ʿaẕābından

336.16 şaḳladı (كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا) daḫı ucmaḫda küfrden ve günāhlardan şaḳlanġan ādemlerge eytilür

336.17 boġazıñızdan ciñil ötkeni ḥālde aşañız hem içiñiz diyü (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ḳılġan ʿameliñiz sebebli

336.18 (مُتَّكِئِينَ عَلَى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ) baʿżısı bażısını yanında şaḳlanġan serīrler üzerinde ṭayanġanları ḥālde

336.19 ucmaḫlarda ve niʿmetlerde bolurlar (وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ) daḫı biz ucmaḫ ehllerini uluġ közli ḥūr

336.20 ḳızları birlen yaḳın ḳılurmız (وَالَّذِينَ آمَنُوا) daḫı īmān kitürgen ādemler birlen yaḳın ḳılurmız yaʿnī

336.21 yoldaşları ḥūr ḳızları daḫı müʾminler bolur (وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ) daḫı ucmaḫdaġı atalarġa

336.22 balaları īmānda iyerür (أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ) ucmaḫdaġı atalarġa cennetge kirüvde yā ki derecede balalarnı

336.23 tutaşdurduḳ (وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ) balalarını atalarına cennetke kirüvde yā ki derecede tutaşduruv

336.24 sebebli atalarınıñ ʿamellerinden hiç nerseni kimitmedük (كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ) her bir ir kesb

336.25 ḳılġan nersesi (ʿameli) berāberinde allah ḥużūrında ḥabs ḳılınmışdur yaʿnī eger izgü ʿamel ḳılsa allah āzād

336.26 ḳılur ve eger izgü ʿamel ḳılmasa allah helāk ḳılur bu āyet müʾminlerniñ balalarınıñ īmānda ve ucmaḫḳa

336.27 kirüvde atalarına iyerüvine delālet ḳıladur gerçi ʿamel ḳılmasalar da ḥāṣıl-ı kelām dünyā ḥükmlerini yürütüv ḥaḳında

336.28 müʾminlerniñ yaş balaları müʾminler kāfirlerniñ yaş balaları kāfir busı bala nifāḳ ḥükminde iḫtilāflı

336.29 likin köp ʿālemler balalar kirek müselmān balaları ve kirek kāfir balaları bolsun dünyā ḥükminde atalarına iyergenleri

II / 337

337.1 kibi aḫiret ḥükminde hem atalarına iyereler baʿż ʿālimler kāfir balaları tamuġḳa kirmey digenler niteki imām muḥammed

337.2 şol revişçe eytken çünki allahü teʿālā hiç kimni günāhsız ʿaẕāb ḳılmay digenler yaş balanıñ kāfir balası

337.3 bolsa da günāhsı yoḳ baʿżılar kāfir balalarını cennetdegi müselmānlarġa ḫidmetçi bola digenler baʿżılar balalar

337.4 her ḳayusı daḫı dīvāneler tamuġġa da hem ucmaḫḳa da kirmey digenler imām-ı aʿẓam tevḳif itken yaʿnī

337.5 kāfirlerniñ balalarınıñ ucmaḫḳa yā ki tamuġġa kirüvlerini bilmeym digen (tafṣīli tefsīrāt-ı aḥmediyede)

337.6 (وَاَمْدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ) daḫı ucmaḫdaġı ādemlerge bir vaḳt ṣoñında nefsleri istegen

337.7 nerselerden cimişlerni ve āyetlerni artdurduḳ biz (يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَاْسًا) cennetde içmelikli kāselerni

337.8 aralarında birisi birisine birişürler (لَا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ) ucmaḫda içmelikni içkende laġv söz hem

337.9 günāhlı söz söyleşmesler (وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ) daḫı ucmaḫdaġı ādemlerge özlerine ḫāṣ

337.10 bolġan kiçük vaḳtde ölgen balaları ṭavāf ḳılur (كَاَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ) göyā ki ol balalar aḳlıḳda

337.11 ve ṣāflıḳda ṣavtda ṣaḳlanġan incü kibidürler (وَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ) daḫı ucmaḫ ehlleri

337.12 baʿżısı baʿżısına ḥāllerinde ve ʿamellerinden ṣoraşḳanları ḥālde yüzge yüz eylenişürler (قَالُوا اِنَّا كُنَّا

337.13 قَبْلُ فِى اَهْلِنَا مُشْفِقِينَ) ucmaḫ ehleri eytürler düristlikde biz mundan ilk ehlimiz içinde (dünyāda)

337.14 allahġa günāh ḳıluvdan ḳorḳuvçı bolduḳ (فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا) bes allah bizniñ üzerimizge raḥmet yā ki tevfīḳ

337.15 birlen enʿām ḳıldı (وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ) daḫı bizni tendegi kiçik tişiklerge öte turġan oṭ

337.16 ʿaẕābından ṣaḳladı (اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ) düristlikde biz mundan ilk (dünyāda) allahġa ʿibādet ḳılur

337.17 bolduḳ yā ki tamuġ otından ṣaḳlavnı allahdan ṣorar bolduḳ (إنه هو البر الرحيم) düristlikde ol allah

337.18 izgülik ḳıluvçıdur hem köp raḥmet ḳıluvçıdur (فذكر فما أنت بنعمت ربك) bes ey muḥammed ʿahm ḳavmiñni

337.19 vaʿaẓ ḳıluvıñda devām it bes sin rabbiññiñ enʿām ḳıluvı sebebli tügilsün (بكاهن ولا مجنون) kāfirler eytkençe

337.20 keleçekdegi ġaybden bilmeyinçe ḫaber birüvçi tügilsün hem dīvāne tügilsün (أم يقولون شاعر) belki

337.21 kāfir ḳavmiñ sini cırçı diyü eytürler (نتربص به ريب المنون) ol şiʿirçiġa (muḥammed ṣallallahü ʿaleyh

337.22 ve sellemge) nefslerni titrete turġan zamānnıñ vāḳıʿalarını yā ki ölümni kütermiz mundan evvelgi

337.23 şāʿirler şulay helāk boldı bu da helāk bolur diyü eytürler (قل تربصوا فإني معكم من المتربصين)

337.24 ey muḥammed ʿahm müşriklerge eyt sin minim helāk boluvımnı kütiñiz düristlikde min de sizniñ birlen birge

337.25 sizniñ helāk boluvıñıznı kütüvçilerdenmün (أم تأمرهم أحلامهم بهذا) yā ki bu birisi birisine ḫilāf bolġan

337.26 sözini eytüv birlen müşriklerge ʿaḳlları emr ḳıldı mu çünki kāhin ötken fikrli kişi bola dīvāne ʿaḳlsız ādem

337.27 bola şāʿir ḫayālde bolġan veznli söz iyesi bola dīvāne ādemniñ kāhin boluv hem şāʿir boluv iḥtimāli yoḳ

337.28 (أم هم قوم طاغون) belki ol müşrikler ḥaḳnı inkār ḳıluvda çikden ötken ḳavmlerdür (أم يقولون تقوله)

337.29 yā ki müşrikler muḥammed (ʿahm) ḳurānnı öz ṭarafından söyledi yaʿnī özi çıġardı diyü eytürler mi (بل لا يؤمنون)

II / 338

338.1 belki ol müşrikler ḳurānġa īmān kitürmesler şunıñ içün de ṭaʿn ḳılurlar (فليأتوا بحديث مثله)

338.2 bes eger müşrikler muḥammed (ʿahm) ḳurānnı özi çıġardı diseler ḳurānnıñ meṡeli bolġan sözni kitürsünler

338.3 (إن كانوا صادقين) egere bu zeʿamlarında rast bolsalar çünki müşrikler arasında köp ve tegen ve feṣāḥat

338.4 iyesi ādemler bar (أم خلقوا من غير شيء) yā ki müşrikler hiçbir yaraṭuvçıdan başḳa yaratıldılar mı

338.5 (أم هم الخالقون) yā ki özlerini özleri yaraṭuvçılar mu (أم خلقوا السموات والأرض) yā ki köklerni

338.6 daẖı yirlerni yaratdılar mu (بل لا يوقنون) belki müşrikler allahnı şiksiz bilseler idi allahnıñ

338.7 ʿibādetinden yüz döndürmesler idi (أم عندهم خزائن ربك) yā ki müşrikler ḥużūrında allahnıñ rızḳınıñ

338.8 yā ki ʿilminiñ ẖazīneleri bar mı elbette yoḳ bolsa idi peyġamberlikni özleri tilegen ādemge birürler

338.9 idi yā ki allahnıñ ḥikmeti iẖtiyār ḳılġan kişini peyġamberlik içün ḳılurlar idi (أم هم

338.10 المصيطرون) yā ki ol müşrikler nerseler üzerine irkliler mi eger irkli bolsalar her nersede

338.11 tilegenlerinçe taṣarruf ḳılurlar idi likin alarġa ol irk yoḳ (أم لهم سلم يستمعون) ol müşrikler

338.12 içün kökge aşa turġan ḳural bar mı kökke aşup ferişteler sözini hem feriştelerge ġayb ʿilminden

338.13 vaḥy ḳılınġan nerselerni işteler mi işitseler bolaçaḳ işlerden ẖaber birürler idi likin bu ẖaṣletler

338.14 müşriklerde yoḳ yaʿnī kökke de aşalmaylar ferişteler sözinde işite almaylar (فليأت مستمعهم بسلطان

338.15 مبين) bes ferişteler sözini hem feriştelerge vaḥy ḳılınġan ġayb ʿilmlerini işitüvni daʿvā ḳıluvçıları

338.16 işitüvni rastlay turġan ẓāhir delīl kitürsün (أم له البنات ولكم البنون) yā ki allah içün ḳızlar

338.17 bolup müşrikler içün ir balalar bolur mı bu āyetde allah teʿa müşriklerniñ ʿaḳılsızlıḳlarunı körsete

338.18 çünki müşrikler ḳız balalarnı özleri mekrūh körseler de ferişṭelerni allahnıñ ḳızları diyler bes bu ḳadar ḳabāḥat

338.19 fikrli ādemler ʿaḳllı ādemlerden de ṣanalmaylar bularġa ḳayda ʿālem melekūtke aşup ġaybni bilüv ḳuvvesi bolsun

338.20 (أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا) yā ki ey muḥammed (ʿahm) allahnıñ vaḥyni irişdürüviñ üzerine müşriklerden sin ecr (yal)

338.21 ṣoradıñ mı (فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ) bes müşrikler ol ecr tölevni üstlerine aluvdan avrayalar mı ve şunıñ

338.22 içün de siñe iyerüvden yüz döndüreler mi (أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ) yā ki müşrikler ḥużūrında ġaybler yazılġan levḥü'l-

338.23 maḥfūẓ bar mı (فَهُمْ يَكْتُبُونَ) bes ol müşrikler levḥü'l-maḥfūẓġa yazalar mı elbette bu işler birisi de yoḳ

338.24 (أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا) yā ki ol müşrikler sini helāk ḳılurġa ḥīle tileyler mi bu keydden dārü'l-nedve (meşveret

338.25 yurtı) da resūl allahġa ḳaṣd ḳılġan mekrleri murād (فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ) bes kāfir bolġan ādemler

338.26 alardur mekr ḳılınmışlar yaʿnī mekrleriniñ vebāli özlerine ḳaytur (أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ) yā ki müşrikler içün

338.27 allahdan başḳa ʿaẕābdan ṭıya turġan maʿbūdlar bar mı (سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ) allah müşriklerniñ şerīk

338.28 ḳıluvından yıraḳ boldı yā ki müşriklerniñ şerīk ḳılġan nerselerine şerīk boluvdan yıraḳ boldı bu orunlarda

338.29 ām birlen istifhām müşriklerni ḳabāḥatlav hem şelte ḳıluv içün (وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا) ve eger müşrikler

II / 339

339.1 kökden tüşküçi kisekni (ʿaẕābnı) körseler (يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ) birisi birisi artından bolġaç buluṭ

339.2 diyü eytürler yaʿnī ġāyet azġunlıḳlarından müşrikler kökden özlerine tüşe turġan kisekni (ʿaẕābnı) buluṭ

339.3 diyü eytürler niteki bizge kökden ʿaẕābdan bolġan kisekni tüşür didiler (فذرهم حتى يلاقوا يومهم) bes ey

339.4 muḥammed (ʿahm) kāfirlerni şundayın künlerine yoluḳmış bolġanlarına ḳadar ḳoy (الذي فيه يصعقون) ol künde alar

339.5 ölmiş ve helāk bolmış bolurlar yaʿnī ve evvelgi ṣūr ürilgenge ḳadar kāfirlerni ḳoy (يوم لا يغني عنهم كيدهم شيئا)

339.6 ṣūr ürilgen künde kāfirlerniñ mekrleri ʿaẕābnı ḳaytaruvda hiçbir muñsız ḳıluv birlen muñsız ḳılmas yaʿnī ol

339.7 künde mekrleri aṣlā ʿaẕābnı almas (ولا هم ينصرون) daḫı alar allahnıñ ʿaẕābından ṭıyulmış bolmaslar

339.8 (وان للذين ظلموا عذابا دون ذلك) daḫı düristlikde ẓulm ḳıluvçı ādemlerge āḫiret ʿaẕabından başḳa bolġan

339.9 ʿaẕāb (ḳabr ʿaẕābı yā ki dünyādaġı bedr ṣoġışı küniniñ yā ki yidi yıl açlıḳnıñ ʿaẕābı) bardur (ولكن

339.10 اكثرهم لا يعلمون) ve likin ol kāfirlerniñ köpisi ol ʿaẕābnı bilmesler (واصبر لحكم ربك) ve ey muḥammed

339.11 (ʿahm) rabbiññiñ kāfirlerge mühlet birüv birlen ve sini alar içinde aġırlıḳda ḳalduruv birlen bolġan ḥükmi içün

339.12 ṣabrlıḳ ḳıl (فانك باعيننا) bes düristlikde sin ey muḥammed (ʿahm) bizniñ ṣaḳlavımızdasun biz sini körüp

339.13 turamız (وسبح بحمد ربك حين تقوم) turduḳıñ vaḳtde yā ki yuḳundan namāzġa turduḳıñ vaḳtde rabbiññiñ ḥamdi

339.14 birlen tesbīḥ it (ومن الليل فسبحه) daḫı kiçniñ baʿżısında rabbiñe tesbīḥ it çünki kiçdegi ʿibādet nefske

339.15 aġırraḳ hem riyādan yıraġraḳ şunıñ içün allahü teʿālā kiçni ḫāṣlap ẕikr eytken (وادبار النجوم) daḫı

339.16 yuldızlar batḳannıñ ṣoñında tesbīḥ it yaʿnī kiçniñ āḫirinde tesbīḥ it "ṭūr sūresiniñ

339.17 tercemesi tamām boldı"

339.18 “illi üçinçi sūre necm sūresi mekkede ingen cemʿī altmış iki āyet”

339.19 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

339.20 (والنجم اذا هوى) yuldızlar birlen ḳasem itüp eytemün her ḳayçan yuldızlar ġāʾib bolsa yā ki ṭoġsa

339.21 (ما ضل صاحبكم وما غوى) ey ḳureyşler yoldaşıñız muḥammed (ʿahm) ḥaḳḳ yoldan bāṭılġa avışmadı ve köçmedi

339.22 hem bāṭılnı iʿtiḳād ḳılmadı (وما ينطق عن الهوى) daḫı ḳurānnı nefs arzusından söylemes (ان

339.23 هو الا وحى يوحى) ol muḥammed (ʿahm)nıñ söyleşken nersesi yaʿnī ḳurān tügildür meger allah ṭarafından vaḥy ḳılınġan

339.24 vaḥydür (علمه شديد القوى) ḳurānnı muḥammed (ʿahm)ge ḳuvveleri muḥkem bolġan ferişte (cebrāʾīl ʿaleyhi’s-selām)

339.25 üyretdi (ذو مرة فاستوى) ol ferişte ʿaḳlında ve fikrinde muḥkemlik iyesidür bes ol ferişte allah ḫalḳ itken

339.26 ḥaḳīkī ṣūretinde toġrı turdı ḥażret-i cebrāʾīlni allah ḫalḳ itken (ḥaḳīḳī) ṣuretinde peyġamberlerden hiç

339.27 birevsi körmedi meger resūl allah ʿömrinde iḳi mertebe (bir mertebe kökde bir mertebe yirde) kördi digenler (وهو

339.28 بالافق الاعلى) ve ol cebrāʾīl (ʿahm) büyük bolġan kök tirelerinde idi (ثم دنا فتدلى) munıñ ṣoñında

339.29 cebrāʾīl (ʿahm) resūl allahġa yaḳın boldı bes resūl allahġa tutaşdı (فكان قاب قوسين او ادنى) bes

II / 340

340.1 cebrāʾīl (ʿahm) oḳ aṭa turġan iki yaya miḳdārı yā ki andan da yakınraḳ boldı yaʿnī sizniñ yaḳınlıḳda

340.2 taḳdīriñizçe eytkende bu söz ḥażret-i cebrāʾīlniñ resūl allahġa ġāyet yaḳın boluvını tems̱īl hem resūl allahnıñ üzerine

340.3 vaḥy ḳılınġan nersesini işitüvni taḥḳīḳ (فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى) bes cebrāʾīl (ʿahm) allahnıñ ḳulına

340.4 (resūl allahġa) vaḥy ḳılġan nersesini vaḥy ḳıldı yā ki allah öziniñ ḳulına vaḥy ḳıldı maʿnāsında vaḥy

340.5 ḳılınġan nerseniñ şānı bülend bolġanlıḳı içün allahü teʿālā ẕikr ḳılmadı bu vaḥy ḳılınġan nerseni baʿżılar

340.6 bu söz digenler yaʿnī allahü teʿālā eytdi ey muḥammed (ʿahm) sin kirmesden burun peyġamberlerge ucmaḥ ḥarām

340.7 ve siniñ ümmetiñ kirmesden burun başḳa ümmetlerge ucmaḫ ḥarām diyü (medārik) yā ki ḥikmet iyesi bolġan

340.8 āyetlerni vaḥy ḳıldı maʿnāsında (ṣaffetü'l-ʿirfān) (مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى) muḥammed (ʿahm)nıñ ḳalb közi

340.9 birlen körgen nersesini (cebrāʾīl ʿahm sūretin) yalġanlamadı (أَفَتُمَارُونَهُ عَلَى مَا يَرَى) ey kāfirler

340.10 muḥammed (ʿahm) birlen körgen nersesi üzerinde cidāl ḳılışasız mı (وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى) ve taḥḳīḳ muḥammed (ʿahm)

340.11 cebrāʾīl (ʿahm)nı ikinçi mertebe kördi (عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى) ḫalḳlarnıñ ʿamelleri ve ʿilmleri müntehī bola

340.12 turġan nebuḳ aġaçı ḥużūrinda bu aġaçnı yidinçi ḳat kökde digenler (عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَى) ol nebuḳ

340.13 aġaçı ḥużūrındadur müttaḳīlerniñ yā ki şehīdlerniñ canları ḳayta turġan ucmaḫ (إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا

340.14 يَغْشَى) şol vaḳtde muḥammed (ʿahm) cebrāʾīl (ʿahm)nı kördi ol vaḳtde nebuḳ aġaçnı ürtken nerse ürter

340.15 boldı yaʿnī ol aġaçnı ḳaplap alġan nerselerni tavṣīf mümkin tügil maʿnāsında yā ki sedretü'l-müntehī

340.16 ḥużūrında allahġa ʿibādet ḳıla turġan ferişteler ḳaplap aldı maʿnāsında (مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى) muḥammed

340.17 (ʿaleyhi's-selām)nıñ közi körgen nersesinden avışmadı hem körgen nersesinden ötmedi belki

340.18 körgen nersesinde ṡābit boldı (لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى) allahü teʿālā eytedür ḳasem itüp

340.19 eytemün muḥammed (ʿahm) rabbisiniñ uluġ ʿalāmetlerinden ve ʿacāīblerinden köpini kördi yaʿnī ḥażret-i cebrāʾīl miʿrāc

340.20 kiçesinde resūl allahnı ʿālem-i melekūtke aşurdı resūl allah sedretü'l-müntehīni kördi cennetü'l- meʾvānı kördi başḳa

340.21 allahnıñ uluġ āyetlerini kördi elbette körgen kişi beyān itken kibi bu körülgen nerselerni bizge tafṣīlan

340.22 beyān mümkin tügil çünki bular rūḥānī işler resūllarġa ġına ḥāṣıl ve maʿlūm bola turġan işler allah teʿa

340.23 bizniñ ʿaḳllerimizge münāsib bolġan ḳadarını beyān itdi şunıñ birlen kifāyelenüv tiyüş (أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ

340.24 وَالْعُزَّىٰ وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ) ey müşrikler allahdan başḳa ʿibādet ḳıla turġan lāt ʿuzzā daẖı üçünçi

340.25 bolġan menāt yā ki mertebede ṣoñ bolġan üçünçi bolġan menāt ṣanemlarından bizge ẖaber biriñiz eyā

340.26 alarnıñ allah teʿada bolġan ḳudret ve uluġlıḳ kibi ḳudretleri ve uluġlıḳları bar mı bu üç ṣanem müşriklerniñ

340.27 ʿibādet ḳıla turġan ṣanemları lāt ṭāʾifde benū ṣaḳīḳlerniñ yā ki naẖlede ḳureyşlerniñ ʿibādet ḳıla turġan

340.28 ṣanemleri berāber ṣuretinde bolġan ʿuzzā ġaṭafān ḳabīlesiniñ ʿibādet ḳıla turġan ṣanemleri semere aġaçı

340.29 resūl allah velīd oġlı ẖālidni yiberüp ol aġaçnı kisdürgen menāt huzeyl ve ẖüzāʿa ḳabīlesiniñ

II / 341

341.1 ʿibādet ḳıla turġan ṣanemları ṭaş müşriklerniñ ferişteler allahnıñ ḳızları digen sözlerini

341.2 allah teʿa redd ḳılup eytedür (أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنْثَىٰ) eyā ey müşrikler sizniñ içün ir balalar bolup

341.3 allah içün ḳızlar bolur mı (تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ) ir balalar sizniñ içün bolup ḳızlar allah içün

341.4 bolġanda sizniñ boluvıñız ẓulm bolġan boluvdur çünki öziñiz yaratmaġan ḳızlarnı allah içün ḳıldıñız

341.5 (إن هي إلا أسماء) bu ṣanemlar tügildür meger ismlerdür yaʿnī maʿbūd boluv iʿtibarı birlen bu ṣanemlar isimler gine de

341.6 siz gine alarġa maʿbūd diyü eytesiz ol ṣanemlarda maʿbūdlik maʿnāsı aṣlā yoḳ (سميتموها أنتم وآباؤكم)

341.7 nefs arzularıñız sebebli ol maʿbūdlerni siz hem atalarıñız maʿbūd ismi birlen ismlediñiz (ما أنزل الله)

341.8 (بها من سلطان) ol ṣanemlarnı maʿbūd diyü atav birlen allah delīl indürmedi (إن يتبعون إلا الظن) müşrikler

341.9 ṣanemlarġa ʿibādetlerinde iyermeyler meger ve hemge gine iyereler (وما تهوى الأنفس) daḫı nefsleri arzu ḳılġan

341.10 nersege gine iyereler (ولقد جاءهم من ربهم الهدى) ve taḥḳīḳ ol müşriklerge rablerinden ḥaḳlıḳġa köndürüvçi

341.11 (resūl yā ki ḳurān) kildi likin ol müşrikler ḥaḳlıḳġa köndürüvçini ḳoydılar (أم للإنسان ما تمنى)

341.12 eyā ādem içün her bir ümīd itken nersesi bolur mı elbette bolmas mundan maḳṣūd müşriklerniñ maʿbūdlarından

341.13 allah ḥużūrında şefāʿatlerini ṭamʿ ḳıluvnı nefy itüv (فلله الآخرة والأولى) bes allah içündür āḫiret hem dünyā

341.14 yaʿnī allah teʿa dünyādan ve āḫiretden tilegen nersesini tilegen ādemine birür (وكم من ملك في السموات)

341.15 köklerde bolġan ferişt elerden köpisi (لا تغني شفاعتهم شيئا) ol ferişt elerniñ şefāʿati ʿaẕābdan hiç

341.16 nerseni muñsız ḳılmas ve şefāʿatları hiç fāʾide birmes (إلا من بعد أن يأذن الله لمن يشاء) meger şefāʿat

341.17 ḳılurġa tilegen kişisine allahnıñ iẕn birüvi ṣoñında ġına muñsız ḳılur ve şefāʿati fāʾide birür (ويرضى)

341.18 daḫı şefāʿat ḳıluvına rāżı bolġannıñ ṣoñındaġına şefāʿati muñsız ḳılur ve fāʾide birür bes niçük ṣanemlar

341.19 ʿābidlerine şefāʿat ḳılsunlar ve niçük şefāʿatleri fāʾide birsün ḥālbūkim şefāʾat allahnıñ iẕn birgen

341.20 ve şefāʿat ḳılurġa rāżī bolġan maḫlūḳı ṭarafından ġına bola (إن الذين لا يؤمنون بالآخرة) düristlikde āḫiretge

341.21 īmān kitürmegen ādemler (ليسمون الملائكة تسمية الأنثى) feriştelerden her birisini ḫān ismi birlen

341.22 (ḳızlar) diyü ismlerler (وما لهم به من علم) ve bu āḫiretke īmān kitürmegen ādemler içün eytken nerselerini

341.23 bilüv yoḳdur (إن يتبعون إلا الظن) ve bu īmānsızlar bu isimlevlerinde iyermesler meger ẓange gine iyerürler

341.24 (وإن الظن لا يغني من الحق شيئا) daḫı düristlikde ẓann ḥaḳdan hiç nerseni muñsız ḳılmas çünki ḥaḳnı

341.25 ʿilm birlen gine biline ẓann birlen bilinmey ẓange iʿtiḳādda iʿtibār yoḳ ʿamelde gine iʿtibār (فأعرض عمن تولى

341.26 عن ذكرنا) bes ey muḥammed ʿahm bizniñ ẕikrimizden yüz döndürgen kişiden yüz döndür (ولم يرد إلا الحيوة

341.27 الدنيا) daḫı ol kişi tilemedi meger dünyā tirükligini gine tiledi şol kişiden yüz döndür (ذلك مبلغهم

341.28 من العلم) bu dünyā tirükliki ve dünyānı istev alarnıñ ʿilmden çikleridür yaʿnī allahdan ġāfil bolġan

341.29 ve allahnıñ ẕikrinden yüz döndürgen hem maḥż-ı dünyānı ġına tilegen ve bilgen nersesi de dünyā ġına bolġan kişini

II / 342

342.1 daʿvet ḳıluvdan yüz döndür çünki ol kişige daʿvetden fāʾide kilmes hemīşe düşmānlıġı ġına artur

342.2 (إن ربك هو أعلم) düristlikde ey muḥammed (ʿahm) siniñ rabbiñ bilgüçirekdür (بمن ضل عن سبيله) öziniñ

342.3 dīn yolından adaşḳan ādemni (وهو أعلم بمن اهتدى) ve ol allah dīn yolına könülgen ādemni de

342.4 bik bilgüçidür yaʿnī ey muḥāmmed ʿahm allah siniñ daʿvetiñni kim ḳabūl iteçek ve kim ḳabūl itmeyeçek

342.5 şunı biledür bes daʿvetni ḳabūl ḳılmay turġan ādemlerni dīnge daʿvet ḳıluv birlen öziñni meşaḳḳatleme

342.6 çünki siñe dīnni irişdürüv gine vācib (وَلِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ) ve ol allah içündür

342.7 köklerde daḫı yirlerde bolġan nerseler (لِيَجْزِىَ الَّذِينَ اَسَاۤؤُا بِمَا عَمِلُوا) allah ʿālemni yaratdı ve cezāʾ içün

342.8 hemmesini berāber ḳıldı yavızlıḳ ḳılġan ādemlerge ʿamelleri sebebli ʿaẕāb birlen cezāʾ birüv içün (وَيَجْزِىَ

342.9 الَّذِينَ اَحْسَنُوا بِالْحُسْنٰى) daḫı izgülik ḳılġan ādemlerge izgü cezāʾ birlen (cennet birlen) cezāʾ birüvi

342.10 içün (اَلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَاۤئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ) şundayın ādemlerdür izgü ʿameller ḳılġan kişiler

342.11 günāhlarnıñ uluġlarından yaʿnī ḫuṣūṣına vaʿīd kilgenlerinden daḫı günāhlarnıñ fāḥişlerinden ṣaḳlanurlar

342.12 (اِلَّا اللَّمَمَ) likin kiç kine günāhlardan ṣaḳlanmasalar da uluġ günāhlardan ṣaḳlanuv sebebli aları da yarlıḳanmış bolur

342.13 (اِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ) ey muḥammed ʿahm düristlikde siniñ rabbiñ yarlıḳavı kiñ bolġuçıdur uluġ günāhlardan ṣaḳlanuv

342.14 sebebli kiçkine günāhlarnı yā ki tilese nindi bolsun günāhlarnı yarlıḳar (هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ) ol allah

342.15 sizniñ ḥālleriñizni öziñizden artuġraḳ bilüvçidür (اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ) şol vaḳtde

342.16 bilgüçirekdür ol vaḳtde sizni yirden (tofraḳdan) yaratdı (وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ فِى بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ)

342.17 daḫı şol vaḳtde bilgüçirekdür siz ol vaḳtde analarıñıznıñ ḳurşaġında dünyāġa kilmegen balalar boldıñız

342.18 yaʿnī allahü teʿālā sizniñ ḥālleriñizni başda tofraḳdan atañız ādemni yaratḳan vaḳtduḳ hem sizni analarıñıznıñ

342.19 raḥmlerinde (bala tura turġan orunlarında) ṣūretlengen vaḳtduḳ bildi (فَلَا تُزَكُّوا اَنْفُسَكُمْ) bes öziñizni

342.20 ʿameliñizniñ pākligi hem izgüligiñizniñ köpligi yā ki günāhlardan ve işki ḫalḳlardan pāklik birlen

342.21 maktamañız (هو اعلم بمن اتقى) ol özinden ḳorḳġan ādemni sizden bilgüçirekdür yaʿnī sizniñ ḳayuñız

342.22 mütteḳī ḳayuñız tügil idükni ādem (ʿahm)nıñ arḳasından çıḳmasañızdan evvelük bilür (افرأيت الذى

342.23 تولى) ey muḥammed (ʿahm) eyā şol ādemni bildiñ mi ol ādem ḥaḳġa iyerüvden ve ḥaḳlıḳda s̱ābit boluvdan yüz döndürdi

342.24 (واعطى قليلا واكدى) ve māldan azuvnı ġına birdi ve ḳalġannı ādemlerinden ḳatılıḳ ḳılup ṭıydı (birmedi

342.25 köp ʿālemler bu āyetni muġīre oġlı velīd ḥaḳında indi digenler muġīre oġlı velīd resūl allahġa iyergenniñ

342.26 ṣoñında müşriklerniñ baʿżısı şelte ḳıldı ḳartlar ve atalar dīnini ḳoydıñ ve azdıñ diyü velīd allahnıñ

342.27 ʿaẕābından ḳorḳamun didi müşriklerden baʿżısı eytdi filān ḳadar māl birseñ ʿaẕābıññı özim üstime

342.28 alam kiri mürted bol didi velīd mürted boldı şarṭ ḳılġan mālnı baʿżısını birdi ḳalġannı birmedi (أعنده

342.29 علم الغيب) eyā ol ādem (velīd) ḥużūrında ġaybni bilüv bar mı (فهو يرى) bes ol ādem bile mi ʿaẕābnı başḳa

II / 343

343.1 ādemniñ yüklevini (ام لم ينبأ بما فى صحف موسى) eyā mūsā (ʿahm) nıñ kāġızlerinde (tevrāt) yazılġan nerseler

343.2 birlen ḫaber birilmedi mü (ve ibrāhīmü'z- zeyveni) daḫı üstine alġan işni kāmil ḳılġan ibrāhīm (ʿahm)nıñ kāġızlerinde

343.3 yazılġan nerse birlen ḫaber birilmedimiz allahü teʿālāniñ ibrāhīm (ʿahm)nı taḫṣīṣ ḳıluvı başḳalar teʿmil itmegen

343.4 nerseni teʿmil ḳıluvı içün mes̱elā nemrūd otına ṣabr ḳıluvı balasını boġazlavġa rāżī boluvı kibi işler

343.5 mūsā (ʿahm)nı ilk ḳıluvı çünki mūsā (ʿahm)nıñ kitābı müşrikler ḳaşında meşhūr bolġan (ألا تزر وازرة وزر

343.6 أخرى) mūsā birlen ibrāhīm (ʿahm) kāğızlerinde (kitāblarında) yazılġan nerse şol düristlikde hiç bir yüklevçi

343.7 kişi ikinçi kişiniñ günāhsını yüklemes yaʿnī hiç kim ikinçi ādemniñ günāhsı birlen ʿaẕāb ḳılınmas

343.8 (وأن ليس للإنسان إلا ما سعى) daḫı düristlikde ādem içün yoḳdur meger öziniñ ṭırışḳan nersesi bolur

343.9 yaʿnī bir ādem ikinçi ādemniñ günāhsı birlen ʿaẕāb ḳılınmaġan kibi ikinçi ādemniñ işi birlen s̱evāblanmas da

343.10 ammā ṣadaḳa birlen ḥacda meyyitke fāʾide boluvı ṣadaḳa birlen ḥacnı niyet itüvçi ādem meyyit ornına turġanlıḳı içün

343.11 (وأن سعيه سوف يرى) daḫı düristlikde ādem öziniñ ṭırışḳan nersesiniñ cezāsını elbette tiz aḫiretde körür

343.12 (ثم يجزاه الجزاء الأوفى) munıñ ṣoñında bende öziniñ ṭırışuvı berāberinde kāmil cezā birlen cezālanmış bolur (وأن

343.13 إلى ربك المنتهى) ve ey muḥammed (ʿahm) düristlikde rabbiñ ṣarıdur ḫalḳlarnıñ çigi va ḳaytuvı (وأنه هو أضحك

343.14 وأبكى) daḫı düristlikde küldürgen (şādlandurġan) ẕātda ve yıġlatḳan (ḳayġurtḳan) ẕātda ol

343.15 rabbiñdür (وأنه هو أمات وأحيى) daḫı düristlikde öltürgen hem tirgüzgen ẕātda ol rabbiñdür (وأنه خلق

343.16 الزوجين الذكر والأنثى) daḫı ol rabbiñ ir birlen ḫatundan iḳi şınıfnı yaratdı (من نطفة إذا

343.17 تمنى) meni ṣuvından yaratdı meni ṣuvı analar raḥmine aṭılġan vaḳtde (وأن عليه النشأة الأخرى)

343.18 daḫı düristlikde āḫirġı tirüklik yaʿnī ölgenden tirgüzüv allah üzerinedür (وأنه هو أغنى وأقنى)

343.19 daḫı düristlikde bay ḳılġan ve ṣaḳlap ḳobarlıḳ māl birgen ol rabbiñdür (وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرَى)

343.20 şuʿrā yuldızınıñ rabbisi ol rabbiñdür şuʿrā diyü resūl allahnıñ babalarından ebū kebşeniñ (ṣanemge ʿibādet

343.21 ḳıluvda ḳureyşlerge ḫilaflıḳ ḳılup) ʿibādet ḳılġan yuldızına eytürler yaʿnī ʿuber yuldızı yaḳtılıḳda

343.22 ġumīṣe(?) yuldızından yaḳtıraḳ bu iki yuldızġa birge (şiʿryān(?)) diyüle allahü teʿālānıñ şiʿirini taḫṣīṣ

343.23 ḳıluvı resūl allah gerçi babası ebū kebşege ṣanemge ʿibādet ḳılmavda muvāfıḳ bolsa da likin yuldızġa ʿibādet

343.24 ḳıluvda ebū kebşege de muḫālifdür şunı bildürüv içün taḫṣīṣ ḳılġan (وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَى) daḫı

343.25 düristlikde ey muḥammed (ʿahm) sinin rabbiñ iski ʿādeti helāk ḳıldı çünki nūḥ ʿaleyhi's-selām ḳavmi ṣoñında

343.26 helāk ḳılınġan ümmetlerniñ ʿādīler iñ evvelgisi baʿżılar evvelgi ʿādī hūd ʿaleyhi's-selām ḳavmi ikinçi

343.27 ʿādiy arem(?) digenler (وَثَمُودَا) daḫı siniñ rabbiñ s̱emūd ḳavmini helāk ḳıldı (فَمَا أَبْقَى) bes ʿād ḳavmi

343.28 birlen s̱emūd ḳavmni ḳaldurmadı (وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ) daḫı ʿād birlen s̱emūd ḳāvminden burun nūḥ (ʿahm)

343.29 ḳavmni helāk ḳıldı (إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَى) düristlikde nūḥ (ʿahm) ḳavmi ʿād ḳavmi birlen s̱emūd

II / 344

344.1 ḳavminden ẓālimrek ve azġunraḳ boldılar (وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى) daḫı lūṭ (ʿahm)nıñ ḳaryelerini kötergeniñ

344.2 ṣoñında astın üstge ḳapladı muʾtefike eylenüvçi maʿnāsında allahü teʿālā lūṭ ʿaleyhi's-selāmnıñ ḳaryelerini

344.3 ehlleri birlen yuġarı köterüp eylendürüp tüşürdüki ve ḳapladıḳı içün ol ḳaryelerge muʾtefike diyülgen

344.4 (فَغَشّٰاهٰا مٰا غَشّٰى) bes ol ḳaryelerni ürtken nerse ürtdi yaʿnī allahü teʿālā ol ḳaryelerniñ üstlerine

344.5 ṭaş yaġdurdı (فَبِاَىِّ آلٰاءِ رَبِّكَ تَتَمٰارٰى) bes ey muḥammed (ʿahm) rabbiñniñ niʿmetleriniñ ḳayularında şik

344.6 ḳılursun bu āyetlerde ẕikr ḳılınġan nerselerniñ baʿżısı niʿmet baʿżısı ʿaẕāb bolsa da likin her ḳayusında

344.7 ʿibretler vaʿaẓler hem peyġamberler içün düşmānlardan öç aluv bolduḳı içün hemmesi niʿmet hükminde

344.8 bola (هٰذٰا نَذِيرٌ مِنَ النُّذُرِ الْاُولٰى) bu ḳurān evvelgi ḳorḳutuvlar cümlesinden bolġan ḳorḳutuvdur yā ki bu

344.9 peyġamber (muḥammed ʿaleyhi' s-selām) evvelgi ḳorḳutuvçı peyġamberler cümlesinden bir ḳorḳutuvçı peyġamberdür maʿnāsında

344.10 (اَزِفَتِ الْآزِفَةُ) yaḳınlıḳ birlen ṣıfatlanġan ḳıyāmet yaḳın boldı (لَيْسَ لَهٰا مِنْ دُونِ اللّٰهِ كٰاشِفَةٌ) ol

344.11 ḳıyāmet içün allahdan başḳa hiç açuvçı (ḳayçan boluvını beyān itüvçi) nefs yoḳdur yaʿnī ḳıyāmet

344.12 vāḳıʿa bolsa hiç nefsniñ ḳıyāmetni açuvġa ḳudreti yitmes meger allahnıñ ḳudreti yiter (اَفَمِنْ هٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ

344.13 وَتَضْحَكُونَ) ey kāfirler eyā bu sözden (ḳurāndan) mı ʿaceblenürsiz daḫı külersiz (وَلٰا تَبْكُونَ) daḫı günāhlarıñızġa

344.14 ḳayġurup yıġlamassız (وَاَنْتُمْ سٰامِدُونَ) ḥālbūkim siz ġāfillersiz (فَاسْجُدُوا لِلّٰهِ وَاعْبُدُوا) bes allahġa secde

344.15 ḳılıñız ve ʿibādet ḳılıñız ṣanemlerge secde ve ʿibādet ḳılmañız "necm sūresiniñ tercemesi

344.16 tamām boldı"

344.17 “ illi dörtinçi sūre ḳamer sūresi mekkede ingen cemʿī illi biş āyet”

344.18 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

344.19 (اقتربت الساعة وانشق القمر) ḳıyāmet yaḳın boldı daḫı ay yarıldı müşrikler bir vaḳtde resūl allahdan

344.20 muʿcize istediler bes resūl allahnıñ allahdan ṣoravı boyınça ay yarıldı baʿżılar kileçekde yarılur

344.21 maʿnāsında digenler ḥāṣıl ḳıyāmetniñ yaḳın boluvınıñ ʿalāmetlerinden ay yarıluvı ḥāṣıl boldı maʿnāsında

344.22 (وان يروا آية يعرضوا) ve eger ḳureyş müşrikleri resūl allahnıñ muʿcizesini körseler ol muʿcizede

344.23 oylavdan ve ol muʿcizege īmān kitürüvden yüz döndürürler (ويقولوا سحر مستمر) daḫı bu hemīşe bola

344.24 turġan siḥrdür diyürler bu söz delālet ḳıladur ḳureyşlerniñ ay yarıluvdan burun başḳa muʿcizelerni

344.25 resūl allahdan tekrār kördüklerine (وكذبوا واتبعوا أهواءهم) ḳureyş kāfirleri iski ʿādetlerinçe

344.26 muʿcize körgeçde resūl allahnı yalġanġa tutdılar daḫı nefs arzularına (ḥaḳḳ ẓāhir bolġan ṣoñında

344.27 ḥaḳnı inkār ḳıluvġa) şeyṭānnıñ körkem itüp körsetüvi boyunça iyerdiler (وكل أمر مستقر) ve her bir

344.28 iş çigine irişüvçidür ve şol çiginde ḳararlanuvçıdur yaʿnī dünyāda rüsvāy boluv yā ki nuṣretde boluv

344.29 āḫiretde yavız boluv izgü boluv hemmesi ġāyesine irişüvçidür ve bir nerse çigine irişse şol çikde

II / 345

345.1 ḳararlanur (ولقد جاءهم من الأنباء) ve daḫı ḳurānda ḳureyşlerge ötken ümmetlerniñ yā ki āḫiretniñ ḫaberlerinden

345.2 kildi (ما فيه مزدجر) şundayın ḫaberler kildi ḫaberlerde ḳaṭılıḳ bardur ʿaẕāb ḳıluv ve helāk itüv

345.3 ḫaberleri kibi (حكمة بالغة) ol ḫaberler toġrılıḳnıñ ġāyesine (çigine) irişüvçi bolġan ḥikmetlerdür (فما

345.4 تغن النذر) bes mekke kāfirlerine ḳorḳutuvçılar fāʾide birmes (فتول عنهم) bes ey muḥammed (ʿahm) ḳorḳutuv

345.5 fāʾide birmevini bildügiñ içün ol mekke kāfirlerinden yüz döndür (يوم يدع الداع الى شئ نكر) nefsler

345.6 kördüki yoḳlıḳdan inkār ḳıla turġan nersege (ḳıyāmet ḳorḳularına) ündevçi (isrāfīl ʿahm) ündegen

345.7 künde (خشعا أبصارهم) ḳıyāmet ḳorḳularından közleri ḳorḳġan ḥālde yaʿnī żaʿīf ve ẕelīl bolġanları

345.8 ḥālde (يخرجون من الأجداث) ol künde ḳorḳġanları ḥālde ādemler ḳabrlerinden çıġarlar (كأنهم جراد

345.9 منتشر) göyā ki ol ādemler köplikde ve ṭolḳunlanuvda hem türli orunlarġa saçıluvlarında taralġan çikirtkeler

345.10 kibidürler (مهطعين الى الداع) ündevçi ṣarı moyınlarını ṣozup çügirgenleri ḥālde ḳabrlerinden

345.11 çıġarlar (يقول الكافرون هذا يوم عسر) kāfirler bu kün aġır ve çitin kün diyü eytürler (كذبت قبلهم قوم

345.11 نوح) ey muḥammed (ʿahm) siniñ ḳavmiñden burun nūḥ ḳavmi peyġamberlerini yalġanġa tutdılar (فكذبوا عبدنا

345.12 وقالوا مجنون) bes nūḥ (ʿahm) ḳavmi ḳulımız nūḥ (ʿahm)nı yalġanġa tutdılar hem dīvāne diyü eytdiler

345.13 (وازدجر) daḫı ḳulımız nūḥ (ʿahm) dīnge ündevden türli ve rencitüvler birlen ṭıyılmış boldı (فدعا ربه أنى

345.14 مغلوب فانتصر) bes nūḥ (ʿahm) rabbine düristlikde min ḳavmim ṭarafından ciñilmişmün minim içün ḳavmimden

345.15 öç al diyü duʿā ḳıldı bu yavız duʿānı ḳıluvnı ḳavminiñ īmān kitürüvinden ümīd kiskeni ṣoñında boldı

345.16 evvelde ḳavmi içün izgü duʿā ḳıladur idi ḥattā ḳavminiñ yolda nūḥ (ʿahm)nı yürüp taşladı

345.17 hoşsız bolup yıġıldı hoşuna kilgeç yā rabbim ḳavmimni yarlıḳa alar minim peyġamber idükimni bilmeyler didi

345.18 (ففتحنا أبواب السماء) bes biz kök işiklerini açduḳ (بماء منهمر) ḳatı ḳoyuluv birlen ḳoyulġuçı ṣu

345.19 birlen bu söz yaġmurnıñ köpligi ve ḳatı ḳoyuluvı içün tems̱īl bola (وفجرنا الأرض عيونا) daḫı biz yirni

345.20 çişmeler itüp barduḳ yaʿnī bütün yüzi yarulup çıḳġan çişme kibi boldı (فالتقى الماء على

345.21 أمر قد قدر) bes kök ṣuvı birlen yir ṣuvı allahnıñ ezelde taḳdīr ḳılġan ḥāli üzerine birisi birisine

345.22 yoluḳdı (وحملناه على ذات ألواح ودسر) daḫı biz nūḥ (ʿahm)nı taḳtalar ve ḳadaḳlar iyesi bolġan kime

345.23 üzerine yükledük (تجري بأعيننا) bizniñ köz aldımızda yürügeni ḥālde ol kime yaʿnī bizniñ ṣaḳlavımız

345.24 birlen ṣaḳlanmış bolġanı ḥālde (جزاء لمن كان كفر) allahnıñ nūḥ (ʿahm) ḳavmini ṣuġa ġarḳ ḳıluvı

345.25 allahnıñ niʿmeti bolġan nūḥ (ʿahm)ge küfrān ḳılġan ādemlerge cezā içün çünki her bir peyġamber allahnıñ

345.26 niʿmeti hem ümmetke raḥmeti (ولقد تركناها آية فهل من مدكر) ve taḥḳīḳ biz ol kimeni yā ki nūḥ (ʿahm)

345.27 ḳavmine ḳılġan işimizni ḳalġanlarġa ʿibret itüp ḳaldurduḳ eyā iʿtibār ḳıluvçı bar mı (فكيف كان عذابي

345.28 ونذر) bes minim ʿaẕābım ve ḳorḳutuvım niçük boldı (ولقد يسرنا القرآن للذكر) ve taḥḳīḳ biz ḳurānnı vaʿẕlanuv

II / 346

346.1 içün ciñil ḳılduḳ ve ḥāżirledük yaʿnī ḳurānda türli vaʿaẓ ve ʿibretler beyān itdük (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) bes

346.2 eyā vaʿaẓlanuvçı bar mı (كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ) ʿād ḳavmi peyġamberleri hūd (ʿahm)nı

346.3 yalġanġa tutdılar bes ʿaẕāb ḳılındılar bes bizniñ alarnı ʿaẕābımız ve ḳorḳutuvımız niçük boldı (إِنَّا أَرْسَلْنَا

346.4 عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا) düristlikde biz ʿādīler üzerine ṣalḳun yā ki ḳatı tavışlı cil yiberdük (فِي يَوْمِ

346.5 نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ) şomlıġı hemīşe bolġan künde (تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ) ol cil ādemlerni

346.6 ṣavurur boldı (cilden ḳorḳup ʿādīler binālar ve çukurlarġa ḳaçḳanlar ve birisi birisine yapışḳanlar idi)

346.7 göyā ki ol ʿādīler oturtulġan ornından ṣavurulup yirge tüşken ḫurma aġaçınıñ tamurları kibidür

346.8 (فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ) bes niçük boldı ʿādīlerni minim ʿaẕābım ve ḳorḳutuvım (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ)

346.9 ve taḥḳīḳ biz ḳurānnı vaʿaẓlanuv içün ciñil ḳılduḳ ve ḥāżirledük (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) bes eyā vaʿaẓlanuvçı

246.10 bar mı (كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ) s̱emūd ḳavmi köp ḳorḳutuvlarnı hem vaʿaẓlarnı yalġanġa tutdılar yā ki

346.11 ḳorḳutuvçı peyġamberlerni ḫuṣūṣā özleriniñ peyġamberlerinden ṣāliḥ (ʿahm)ni yalġanġa tutdılar (فَقَالُوا أَبَشَرًا

346.12 مِنَّا وَاحِدًا نَتَّبِعُهُ) daḫı s̱emūd ḳavmi eytdiler eyā biz öz cinsimizden bolġan bir ādemge iyerürmiz mi (إِنَّا إِذًا لَفِي

346.13 ضَلَالٍ وَسُعُرٍ) biz düristlikde öz cinsimizden bolġan bir ādemge iyerdükimiz vaḳtinde elbette azġunlıḳda daḫı

346.14 dīvānalıḳda bolsaḳ kirek yā ki ḳızdurulmış otlarda bolsaḳ kirek (أَأُلْقِيَ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا) eyā bizniñ

346.15 aramızdan ṣāliḥ (ʿahm) üzerine kitāb yā ki vaḥy taşlandı mu (بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ) belki ol ṣāliḥ

346.16 (ʿahm) yalġançıdur tekebbürlenüvçidür (سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَنِ الْكَذَّابُ الْأَشِرُ) s̱emūd ḳavmi elbette tañda (ʿaẕāb

346.17 ingen vaḳtde yā ki ḳıyāmetde) kim yalġançı tekebbürlenüvçi idükni bilürler (إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ) düristlikde biz

346.18 ana teveni yiberüvçimiz (çıġaruvçımız) (فِتْنَةً لَهُمْ) s̱emūd ḳavmine fitne (imtiḥān) içün (فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ)

346.19 bes ey ṣāliḥ ḳavmiñni küt nişlerler ol tevege ḳarap tur daḫı alarnıñ rencitüvine ṣabr ḳıl (وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ

346.20 الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ) daḫı ey ṣāliḥ (ʿahm) ḳavmiñe ḫaber bir düristlikde ṣu ḳavmiñ birlen teve arasında bölünmişdür

346.21 ol ṣu bir kün ḳavmiñ içündür ve bir kün teve içündür (كُلُّ شِرْبٍ مُحْتَضَرٌ) ṣu ülüşiniñ her birisi ḥāżir

346.22 ḳılınmışdur yaʿnī ṣuġa öz nöbetinde ḳavmiñ birlen teveden her birisi ḥāżir bolur ol ṣudan ḳavmiñ bir kün içer

346.23 bir kün teve içer bu āyet birlen ṣunı ḳısmetniñ dürist boluvına isstidlāl ḳılġanlar çünki bizden burun bolġan

346.24 peyġamberlerniñ şerīʿati bizge de şerīʿat bola allahü teʿālā yā ki resūl allah ol şerīʿatni inkārsız bizge beyān

346.25 ḳılsa (فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ) bes ṣāliḥ (ʿahm) ḳavmi yoldaşlarına (ṣālif oġlı ḳuvarge) ḳıçḳurdılar (فَتَعَاطَى

346.26 فَعَقَرَ) bes yoldaşları (sālif oġlı ḳuvār) bes teveni öltürüvge batırçılıḳ ḳıldı da bes teveni

346.27 öltürdi yā ki ḳılıçını aldı da teveni öltürdi maʿnāsında (فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ) bes minim ṣāliḥ (ʿahm)

346.28 ḳāvmini ʿaẕābım hem alarnı ʿaẕāb birlen ḳorḳutuvım niçük boldı (إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً) düristlikde

346.29 biz ṣāliḥ (ʿahm) ḳavmine bir tavış yiberdük yaʿnī alarġa ḥażret-i cebrāʿīl bir ḳıçḳurdı (فَكَانُوا كَهَشِيمِ

II / 347

347.1 الْمُحْتَظِر) bes ol ṣāliḥ (ʿahm) ḳavmi ḥayvānlar yaparġa māl ivi yaṣay turġan ādemniñ şunġan

347.2 ve ḳurı aġaçları kibi boldılar yā ki ḳış küninde māllarġa azıḳ ḥāżirley turġan ādemniñ cıyġan

347.3 ḳurı peçanı kibi boldılar maʿnāsında (كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذُرِ) ve taḥḳīḳ biz vaʿaẓlanuv içün ḳurānnı

347.4 ciñil ḳılduḳ ve ḥāżirledük (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) bes eyā vaʿaẓlanuvçı bar mı (كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذُرِ) lūṭ

347.4 (ʿahm) ḳavmi ḳorḳutuvlarnı daḫı vaʿaẓlerni yā ki ḳorḳutuvçı peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (إِنَّا أَرْسَلْنَا

347.5 عَلَيْهِمْ حَاصِبًا) düristlikde biz lūṭ (ʿahm) ḳavmi üzerine taşlar birlen ata turġan cil yiberdük

347.6 (إِلَّا آلَ لُوطٍ نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ) meger lūṭnıñ iv cemāʿati üzerine (iki ḳızı murād digenler) taşlı

347.7 cil yibermedük bes biz lūṭ (ʿahm) nıñ ehl-i beytni siḥr vaḳtinde ʿaẕābdan ḳutḳarduḳ (نِعْمَةً مِنْ عِنْدِنَا)

347.8 ḥużūrımızdan enʿām içün aʿẕābdan ḳutḳarduḳ (كَذَٰلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ) bu enʿām kibi niʿmetimizge

347.9 īmān ve ʿibādet birlen şükrāne ḳıluvçını cezālarmız (وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا) ve taḥḳīḳ lūṭ (ʿahm) ḳavmini bizniñ

347.10 ʿaẕāb birlen tutuvımız birlen ḳorḳutdı (فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ) bes ḳıçḳuruşḳanları ḥālde lūṭ (ʿahm) ḳavmi

347.11 ḳorḳutuvlarnı ve vaʿaẓlarnı yā ki ḳorḳutuvçı peyġamberlerni yalġanġa tutdılar (وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ ضَيْفِهِ) ve taḥḳīḳ

347.12 lūṭ ḳavmi lūṭ (ʿahm)nıñ ḳonaḳlarından fāḥiş işini istediler yaʿnī ḳonaḳlarına fāḥiş iş birlen yavızlıḳ

347.13 ḳıluvnı ḳaṣd ḳıldılar (فطمسنا أعينهم) bes biz lūṭ (ʿahm) ḳavminiñ közlerini bütünley bitürdük ve yüzleri

347.14 birlen tigüz ḳılduḳ lūṭ ʿahmnıñ ḳavmi ḳonaḳlar yanına cebrā ve ḳahrā kirdükleri zamānda ḥażret-i cebrāʿīl

347.15 yüzlerine ḳanatı ile ṣoḳdı da hemmesi közsiz boldılar (فذوقوا عذابى ونذر) bes biz lūṭ ḳavmine

347.16 ʿaẕābımıznı ḳorḳutuvçılarnı yalġanġa tutuvıñıznıñ cezāsını tanuvıñız diyü eytdük (ولقد صبحهم بكرة عذاب

347.17 مستقر) ve taḥḳīḳ lūṭ (ʿahm) ḳavmine kündizniñ evvelinde ṭañ vaḳtinde hemīşe ḳararlanġan ʿaẕāb kildi

347.18 (فذوقوا عذابى ونذر) bes minim ʿaẕābımnı hem ḳorḳutuvçılarımnı yalġanġa tutuvıñıznıñ cezāʿsını tatuñız diyü

347.19 eytdük (ولقد يسرنا القرآن للذكر) ve taḥḳīḳ biz ḳurānnı vaʿaẓlanuv içün ciñil ḳılduḳ ve ḥāżir ḳılduḳ

347.20 (فهل من مدكر) bes eyā vaʿaẓlanuvçı bar mı allah teʿa her ḳıṣṣa ṣoñında bu sözni tekrār ẕikr itdi

347.21 her peyġamberni yalġanġa tutuv ʿaẕābnıñ kilüvini tiley ikençilikni daḫı her ḳıṣṣanı işitüv ḳıṣṣa birlen vaʿaẓlanuvnı

347.22 ve fāʾidelenüvni tiley ikençilikni bildürüv içün hem ġaflet ġālib bolmasun içün ġafletden başdan oyġatuv

347.23 içün bes er-raḥman sūresindegi (فبأى آلاء ربكما تكذبان) digen sözni hem mürselāt sūresindegi

347.24 (ويل يومئذ للمكذبين) digen sözni tekrār ẕikr ḳıluvnıñ sebebi de şol ẕikr ḳılınġan sebebdür (ولقد

347.25 جاء آل فرعون النذر) ve taḥḳīḳ firʿavunge hem ḳavmine türli muʿcizeler birlen ḳorḳutuvlar kildi (كذبوا

347.26 بآياتنا كلها) bes firʿavun hem ḳavmi bizniñ itlerimizniñ (toḳız türli muʿcizemizniñ) her birisini inkār

347.27 itdiler (فأخذناهم أخذ عزيز مقتدر) bes firʿavunlerni ḳuvvetli bolġan hiçbir nerse ʿāciz ḳıla turġan

347.28 ādemniñ tutuvı kibi ʿaẕāb birlen tutduḳ (أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَٰئِكُمْ) ey ʿarab kāfirleri eyā sizniñ

II / 348

348.1 kāfirleriñiz mi bu ẕikr ḳılınġan kāfirlerden ḳuvvetde ve ṣanda yā ki mertebede ve dīnde izgü (أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ

348.2 فِي الزُّبُرِ) yā ki sizniñ içün kökden indürülgen kitāblardan ʿaẕābdan bizüv (allahnıñ ʿaẕābından

348.3 emīn boluv) yazılġan kitāb bar mı (أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ) yā ki ʿarab kāfirleri biz düşmān

348.4 lardan öç ala turġan ve hiç maġlūb bolmay turġan cemāʿatlerimiz diyü eytürler mi yā ki baʿżımız baʿżımızge

348.5 yardem birişe turġan cemāʿat mi maʿnāsında (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ) kāfirler cemāʿati ciñilmiş bolur

348.6 daḫı alar arṭlarunı eylendürürler yaʿnī ḳaçarlar niteki bedr vāḳıʿasında şulay bolġan ḥażret-i ʿömer eyte

348.7 bu āyet ingenniñ ṣoñında bu āyet nerse idükni (maʿnāsını) bilmedimdi bedr vāḳıʿası küninde resūl allahnı

348.8 kördim ṣoġış kiyimi kiyedür idi hem (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ) didi şundan ṣoñ bu āyetniñ maʿnāsını añladımdı

348.9 (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ) belki ḳıyāmet kāfirlerniñ ʿaẕābları vaʿde ḳılınġan orundur (وَالسَّاعَةُ أَدْهَىٰ وَأَمَرُّ) daḫı

348.10 ḳıyāmet ʿaẕāb yüzinden dünyā ʿaẕābından ḳatıraḳdur hem ʿaẕābnı tatuv yüzünden dünyā ʿaẕābından açıraḳdur (إِنَّ

348.11 الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ) düristlikde kāfirler dünyāda ḥaḳdan adaşuvdadur daḫı āḫiretde ḳızdurulġan otlardadur

348.12 (يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ) ḳıyāmet küni şundayın kündür ol künde kāfirlerni

348.13 otḳa yüzleri üzerine östiralmış bolur (ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ) kāfirlerge eytilmiş bolur tamuġnıñ

348.14 issilikni ve açısını tatuñız (اِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ) düristlikde biz her nerseni ḥikmetimizge muvāfıḳ

348.15 çiklenmiş itüp yaratduḳ (وَمَا اَمْرُنَا اِلَّا وَاحِدَةٌ) ve bizniñ emrimiz tügildür meger bir işkinedür (hiç kimniñ

348.16 yardeminden başḳa bar ḳıluvdur) yā ki bir söz ginedür yaʿnī bol digen sözdür maʿnāsında (كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ)

348.17 ol işniñ boluvı tizlikde ve ciñillikde köz birlen tiz gine ḳarav kibidür (وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا اَشْيَاعَكُمْ)

348.18 ve taḥḳīḳ biz ey kāfirler küfrde sizniñ kibilerni (sizden burun bolġan kāfirlerni) helāk ḳılduḳ (فَهَلْ

348.19 مِنْ مُدَّكِرٍ) bes eyā vaʿaẓlanuvçı bar mı (وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ) ve her nersekim bendeler anı ḳıldılar

348.20 ol nerse ṣaḳçı feriştelerniñ kitāblarında yazılmışdur (وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ) ve her bir kiç kine daḫı

348.21 uluġ ʿamel levḥü'l-maḥfūẓda saṭırlanmış (yazılmış)dur (اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ) düristlikde küfrden

348.22 ve günāhlardan ṣaḳlanuvçı ādemler ucmaḫlarda ve yılġalardadur yaʿnī ucmaḫlarnıñ yılġalarından ṣu, bal,

348.23 süt, ḫamr içerler (فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ) her işke küçi yitküçi ḫoca bolġan allah ḥużūrında

348.24 bolġan rāżī bolınmış orundadur "ḳamer sūresiniñ tercemesi tamām boldı"

348.25 “illi bişinçi sūre (er-raḥman) sūresi nuzūli iḫtilāflı baʿżılar mekkede baʿżılar medīnede indi

348.26 digenler cemʿī yitmiş sikiz āyet”

348.27 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

348.28 (الرحمن علم القرآن) dünyāda ve āḫiretde raḥmet ḳıluvçı allah tilegen ādemine ḳurānnı üyretdi bildürdi bu sūre

348.29 dünyāvī ve uḫrevī bolġan niʿmetlerni ẕikr itüvge ḳuṣr ḳılınġan zamānda allah teʿa bu sūreni (er-raḥman)

II / 349

349.1 digen söz birlen başladı hem niʿmet-i dīniyeniñ aṣlı ve uluġsı bolġan ḳurān niʿmetni (indürüvini

349.2 ve bildürüvini) ilk ẕikr ḳıldı çünki ḳurān dīnniñ tigüzi şerīʿatniñ başı vaḥyniñ iñ uluġsı

349.3 ve kütb-i semāviyelerniñ iñ ʿazīzi (خلق الانسان علمه البيان) allahü teʿālā ādemni yaratdı hem ādemge

349.4 köñlinde bolġan nerseden taʿbīr (bildürüv) revişni üyretdi (الشمس والقمر بحسبان) ḳuyaş hem ay

349.5 çiklengen maʿlūm ḥesāb birlen yürürler (والنجم والشجر يسجدان) daḫı yirden yāñi ẓāhir bolġan ṣaysız

349.6 ölen hem ṣābili ölen allahġa boy ṣunurlar (والسماء رفعها) daḫı allah teʿa kökni orunda ve mertebede büyük itüp

349.7 yaratdı (ووضع الميزان) daḫı ʿadllikni ḳoydı yaʿnī her bir istiʿdādlı ādemge tiyüşli nerseni birdi

349.8 ve her bir ḥaḳḳ iyesine ḥaḳnı birdi şunıñ sebebli de ʿālemniñ işi muntaẓam ve toġrı boldı resūl ekrem eyte

349.9 ʿadllik birlen kökler ve yirler turdı diyü yā ki mīzāndan şeylerniñ miḳdārları biline turġan nerse murād

349.10 yaʿnī mīzān-ı ʿörfī (الا تطغوا في الميزان) ʿadāletde çikden ötmesünler içün yaʿnī inṣāfdan çitke

349.11 kitmesünler içün (وأقيموا الوزن بالقسط) daḫı mīzānnı toġrılıḳ birlen öteñiz yaʿnī toġrı

349.12 ölçeñiz (ولا تخسروا الميزان) daḫı ölçevni kimitmeñiz (والأرض وضعها للأنام) daḫı allah yirni

349.13 maḫlūḳlar içün töben itüp töşedi (فيها فاكهة والنخل ذات الأكمام) ol yirde lez̠z̠etlenüv

349.14 içün aşay turġan türli cimişler daḫı ḫurma ṣavt (orun ve boḳça)larınıñ iyesi bolġan ḫurma

349.15 aġaçları bardur (والحب ذو العصف والريحان) daḫı yafraḳ (salam) iyesi bolġan orlıḳlar

349.16 (buġday arpa arş, ṣalı kibiler) hem ḫoş isli cimişler yā ki rızḳlar bardur maʿnāsında (فبأى

349.17 آلاء ربكما تكذبان) ey ādem birlen cin rabbiñizniñ niʿmetleriniñ ḳayusını yalġanġa tutasız (خلق

349.18 الانسان من صلصال كالفخار) allah ādemni ot birlen yandurulġan balçıḳ kibi bolġan ḳurı balçıḳdan

349.19 yaratdı (وخلق الجان من مارج من نار) daḫı cinni yā ki cinler atasını otdan bolġan ṣāf

349.20 tütünden yaratdı (فبأى آلاء ربكما تكذبان) bes ey ādem birlen cin rabbiñizniñ niʿmetleriniñ ḳayusını

349.21 yalġanġa tutarsız (رب المشرقين ورب المغربين) ol rabbiñiz ḳaşnıñ ḳuyaş çıġışı ṭarafı birlen caynıñ

349.22 ḳuyaş çıġış ṭarafınıñ hem ḳaşnıñ ḳuyaş batış ṭarafı ilen caynıñ ḳuyaş batış ṭarafınıñ rabbisidür

349.23 (فبأى آلاء ربكما تكذبان) maʿnāsı ötdi (مرج البحرين يلتقيان) ol rabbiñiz ṣuvı tuzlu digiz

349.24 birlen ṣuvı tatlı dingizni birisi birisine körşi bolġanları ḥālde yiberdi yaʿnī üstleri birisi

349.25 birisine baḥr-i muḥīṭde yoluḳuşurlar (بينهما برزخ لا يبغيان) ol iki dingiz arasında allahnıñ ḳudretinden

349.26 yā ki yirden bir perde bardur ḳatışuv ve ḫāṣiyetni bozuv sebebli birisi ikinçine ẓulm ḳılmas yaʿnī birisiniñ

349.27 ṣuvı ikinçisiniñ ṣuvına ḳaṭnaşmas (فبأى آلاء ربكما تكذبان) maʿnāsı ötdi (يخرج منهما اللؤلؤ

349.28 والمرجان) bu iki dīngizden uluġ inci ile kiçik inciler çıġar inciniñ eger tuzlı ṣulı diñgizden gine

349.29 çıġuvı s̱ābit bolsa ol vaḳtde ikisinden çıġa dimeki ikisiniñ cıyulġan orunlarından çıḳduḳı içün

II / 350

350.1 bolur yā ki ikisi birge cıyulġanlıḳdan göyā ki iki dingiz bir dingiz ḥükminde bola da birisinden çıḳġan

350.2 nerse göyā ki ikisinden de çıḳġan nerse ḥükminde bola (فبأى آلاء ربكما تكذبان) (وله الجوار المنشآت

350.3 فى البحر كالأعلام) ol rabbiñ içündür dingizde tirekleri yuḳarı köterilgen uluġlıḳda ṭaġlar kibi

350.4 bolġan aḳġuçı (cürüvçi) kimeler (فبأى آلاء ربكما تكذبان) maʿnāsı ötdi (كل من عليها فان) ve her

350.5 bir yir üzerinde bolġan cān iyesi yā ki ādem birlen cinlerden bolġan cān iyeleri helāk boluvçı

350.6 ve bitüvçidür (ويبقى وجه ربك ذو الجلال والاكرام) daḫı ey muḥammed (ʿahm) uluġlıḳ ve ḥürmet iyesi bolġan

350.7 rabbiññiñ ẕātı gine helāk bolmay ḳalur (فبأى آلاء ربكما تكذبان) (يسئله من فى السموات والأرض) köklerde

350.8 ve yirlerde bolġan ʿaḳl iyeleriniñ her birisi allahdan ḥācet nerselerini ṣorarlar (كل يوم هو فى شأن)

350.9 her künde ol allah işdedür yaʿnī her vaḳt allah teʿa ezeldegi ḥükmine muvāfıḳ türli ẕātlar peydā ḳılur ve türli

350.10 ḥāller yañartur resūl allah eyte allahnıñ her vaḳtde şāʿnı işi günāhlarnı yarlıḳamaḳ ḳayġularnı bitürmek

350.11 bir ḳavmni büyük derecege kötermek ikinçi ḳavmni töben derecege tüşürmek diyü hem bu āyetde yehūdlerniñ

350.12 allah teʿa şenbe kün ḥükm ḳılmay digen sözlerini redd bola (فبأي آلاء ربكما تكذبان) (سنفرغ لكم أيه الثقلان)

350.13 ey ādem birlen cin ḳıyāmet küninde sizniñ ḥesābıñız ve cezāñız içün boşanurmız yaʿnī yalġız sizniñ ḥesābıñız

350.14 ve ʿaẕābıñız birlen meşġūl bolurmız çünki ḳıyāmet küninde allah teʿa ḥesāb birlen cezāʾdan başḳa işini ḳılmay

350.15 (فبأي آلاء ربكما تكذبان) maʿnāsı ötdi (يا معشر الجن والانس) ey ādemler birlen cinler gürūhsı (ان)

350.16 استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض) eger köklerniñ ve yirlerniñ çitlerinden allahnıñ

350.17 ḳażāsından ḳaçḳanıñız ḥālde çıġarġa küçiñiz yitse (فانفذوا) bes ḳaçup çıġıñız (لا تنفذون الا بسلطان)

350.18 ḳaçup çıġarġa küçiñiz yitmes meger ḳuvvet birlen gine yiter ol ḳuvvet sizde yoḳ yā ki köklerde ve yirlerde

350.19 bolġan nerselerni bilüviñiz içün köklerniñ ve yirlerniñ çitlerinden çıġuvġa küçiñiz yitse çıġıñız likin

350.20 çıġa almassız hem köklerde ve yirlerde bolġan nerselerni bile almassız meger allah teʿa taʿyīn ḳılġan beyyine

350.21 (delīl) birlen çıġarsız ve bilürsiz bes fikrleriñiz birlen köklerge aşarsız çünki allah teʿa köklerge aşa turġan

350.22 ʿaḳlī ve naḳlī baçḳıçlar taʿyīn ḳıldı bes ol baçḳıçlar birlen yidi ḳat kökniñ üstine aşuviñız

350.23 mümkin iḳinçi maʿnāge binā bu āyetde ʿilmge ni ḳadar taḥrīż bola (فبأي آلاء ربكما تكذبان) maʿnāsı

350.24 ötdi (يرسل عليكما شواظ من نار ونحاس) ey ādem birlen cin sizniñ üzeriñizge otdan yalḳun

350.25 daḫı yalḳunsız töten yiberilmiş bolur (فلا تنتصران) bes siz ol yalḳun birlen tötenden sizni maḥşerge sürür

350.26 (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (فَإِذَا انْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ) bes her ḳayçan ḳıyāmet

350.27 aldından kök yarılsa bes kökergen zeytün mayı yā ki ḳızıl saḫtiyān kibi ḳızıl gül kibi bolup

350.28 evrilse (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْئَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ) bes kök yarılġan

350.29 kün günāhsından hiçbir ādemler daḫı cinler ṣaralmış bolmas çünki günāhlı boluvları ʿalāmetleri birlen

II / 351

351.1 bilinür bu ṣoravnıñ yoḳlığı ḳabrlerinden çığup maḥşerge barduḳları vaḳtde ammā maḥşerde ḥesāb vaḳtinde günāhlarından

351.2 ṣoraluvları ikinçi āyet birlen s̱ābit (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ)

351.3 kāfirlerni ḳıyāmet küninde ʿalāmetleri (ḳayġulı boluvları yā ki yüzleriniñ ḳara boluvları) birlen

351.4 bilinmiş bolur (فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ) bes kāfirlerni tamuġġa eylengende mañlay saçlarından daḫı

351.5 ayaḳlarından tutılmış (östiralmış) bolur (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي) kāfirlerge

351.6 eytilür bu şundayın cehennemdür (يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ) bu cehennemni kāfirler yalġanġa ṣayur boldılar

351.7 (يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ) kāfirler tamuġ birlen issilikde çikge irişken issi ṣu arasında

351.8 ṭavāf ḳılurlar yaʿnī tamuġda yandurulmış bolurlar ve üstlerine ġāyet issi ṣu sipilmiş bolur yā ki

351.9 şuşap ṣu soraduḳlarında ġāyet issi ṣu birlen ṣuġarılmış bolurlar maʿnāsında (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا

351.10 تُكَذِّبَانِ) (وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ) daḫı rabbisi ḥużūrında bendeler ḥesāb içün toḳtap tura turġan

351.11 orunda turuvdan ḳorḳġan kişi içün bolur (جَنَّتَانِ) iḳi ucmaḫ birisi ādemden bolġan ḳorḳuvçıġa

351.12 ve birisi cinden bolġan ḳorḳuvçıġa yā ki her birisine iki bolur birisi iʿtiḳādı içün ikinçisi ʿameli

351.13 içün yā ki birisi ʿibādetlerni ḳıluvı içün ikinçi günāhlarnı ḳoyuvı içün yā ki birisi rūḥānī

351.14 ucmaḫ ikinçisi cismānī ucmaḫ bolur (فَبِاَیِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (ذَوَاتَا اَفْنَانٍ) ol iki ucmaḫ

351.15 türli aġaçlar cimişler iyeleridür (فَبِاَیِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) maʿnāsı ötdi (فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ)

351.16 bes ol iki ucmaḫda aġa turġan iki çişme bardur (فَبِاَیِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) bes ey ādem

351.17 birlen cin rabbiñizniñ niʿmetleriniñ ḳayusını yalġanġa tutarsız (فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ) ol iki

351.18 ucmaḫda her bir cimişden iki nevʿi bardur birisi ʿörfdegi kibi birisi ʿacīb yā ki birisi ḳurı

351.19 ve birisi çiy (فَبِاَیِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ) ucmaḫ ehlleri

351.20 ucmaḫda ilçileri ḳalun cifekden bolġan töşekler üzerinde tapanġanları ḥālde niʿmetlenürler (وَجَنَا

351.21 الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ) ve bu iki ucmaḫnıñ cimişleri yaḳındur olturġan ḥālde de yatḳan ḥālde de alurġa

351.22 mümkin bolur (فَبِاَیِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ) ol ucmaḫlarda közleri irlerine gine

351.23 ḳısḳartılġan (yaʿnī muḥabbetleri yalġız irlerinde gine bolġan ḥūr ḳızları bardur (لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ

351.24 وَلَا جَانٌّ) ol ḥūr ḳızlarnı irlerinden burun ādemler içün bolġanlarnı cinler içün bolġanlarnı

351.25 cinler tutmadılar bu āyetden cinler içün de ḥūr ḳızları boluv bilinedür (فَبِاَیِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (كَاَنَّهُنَّ

351.26 الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ) ol ḳızlar göyā ki yüzleri ḳızıllıḳında ve tenleriniñ aḳlıġında hem ṣāflıġında yāḳūt

351.27 hem mercān kibidürler (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ) ʿamelde izgülikniñ

351.28 cezāsı tügillerdür meger s̱evābda izgülikdür yaʿnī ucmaḥdur (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (وَمِنْ دُونِهِمَا

351.29 جَنَّتَانِ) daḫı bu iki ucmaḫdan başḳa ḫalḳ ḥesāb içün toḳṭay turġan orunda allahnıñ ḥużūrında

II / 352

352.1 toḳṭavdan ḳorḳuvçılar içün iki ucmaḫ bardur (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ)(مُدْهَامَّتَانِ) ol iki

352.2 ucmaḫ ġāyet caşıllerdür ġāyet caşılliklerinden közge ḳara kibi körünürler (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ)

352.3 (فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ) ol iki ucmaḫda ṣuları ḳaynap çıġa turġan iki çişme (fantal) bardur

352.4 (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ) ol iki ucmaḫda lez̠z̠etlenür içün aşala turġan

352.5 türli cimişler hem ḫurma hem rummān (inar) cimişi bardur imām-ı aʿẓam bu āyet birlen ḫurma birlen zamānnıñ

352.6 fākihe bolmavına istidlāl ḳılġan çünki naḫl birlen rummānī allahü teʿālā fākihege ʿaṭf itken ʿaṭf başḳa

352.7 boluvnı tileydür şunıñ içün de imām-ı aʿẓam ḳaşında fākihe aşamam diyü yemīn itken ādem ḫurma hem rummān

352.8 aşav birlen ḥānis̱ bolmay likin ammā min hem imām şāfiʾī naḫl birlen rummānnı fākihege ʿaṭf naḫl birlen

352.9 rummān artuḳlıḳlarunı beyān içün digenler bes göyā ki naḫl birlen rummān artuḳlıḳları içün

352.10 fākiheden ikinçi cins ḥükminde bolalar şunıñ içün de fākihe aşamam diyü yemīn itken bular ḳaşında ḫurma

352.11 hem rummān aşav birlen ḥānis̱ bola (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) (فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ) daḫı ol ucmaḫlarda

352.12 ṣūretleri ve ḫalḳları körkem izgü ḫatunlar bardur (فبأى آلاء ربكما تكذبان) (حور مقصورات

352.13 في الخيام) ol ṣūretleri ve ḫalḳları körkem bolġan izgü ḫatunlar çaṭırlarġa yapılġan ürtilgen

352.14 ḥūr ḳızlarıdur (فبأى آلاء ربكما تكذبان) (لم يطمثهن انس قبلهم ولا جان) ol ḥūr ḳızlarını

352.14 ucmaḫ ehllerinden burun ādem de cin de tutmadı (فبأى آلاء ربكما تكذبان) ey ādem birlen cin

352.15 rabbiñizniñ niʿmetleriñ ḳaysını yalġanġa tutasız (متكئين على رفرف خضر وعبقرى حسان) ucmaḫ

352.16 ehlleri ucmaḫda niʿmetlenürler caşıl orunduḳlar ve ʿacīb körkem sekiler ḳalun palaslar üzerinde

352.17 ṭayanġanları ḥālde (فبأى آلاء ربكما تكذبان) bu sözni bu sūrede otuz mertebe ẕikr ḳılınġan (تبارك اسم

352.18 ربك ذى الجلال والاكرام) ve ey muḥammed (ʿahm) uluġlıḳ ve ḥürmet iyesi bolġan rabbiñniñ ismi mübārek boldı

352.19 (er-raḥman) sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

352.20 (illi altunçı sūre vāḳıʿa sūresi mekkede ingen toḳṣan altı āyet)

352.21 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

352.22 (إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ) her ḳayçan vuḳūʿsı şiksiz bolġan ḳıyāmet vāḳıʿa bolsa (لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ)

352.23 ḳıyāmet vāḳıʿa bolġan vaḳtde allahġa yalġanlavçı yā ki ḳıyāmetni yoḳ diyüvde yalġanlavçı hiç nefs bolmas

352.24 (خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ) ol ḳıyāmet bir türli ḳavmni töpen derecege tüşürüvçidür ve bir türlisini yuġarı mertebege

352.25 köterüvçidür (إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا) her ḳayçan yir üstündegi nerselerini ciymirürlik itüp ḳatı

352.26 silkitüv birlen silkitilse (وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا) daḫı ṭaġlar kāmil taratıluv birlen taratılsa (فَكَانَتْ هَبَاءً)

352.27 (مُنْبَثًّا) bes ṭaġlar türli ṭarafḳa saçılgen tozan bolsalar (وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً) ve siz allahnıñ ḳulları

352.28 üç ṣınıf bolsañız (فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ) bes üç ṣınıfnıñ birisi mübāreklik iyelidür yā ki ʿamel defterleri

II / 353

353.1 oñ ḳollarına birilgen ādemlerdür (مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ) mübārek iyeleri yā ki ʿamel defterleri oñ

353.2 ḳollarına birilgen ādemler kimlerdür (وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ) daḫı ikinçi ṣınıfı şomlıḳ iyeleridür yā ki

353.3 ʿamel defterleri ṣol ḳollarına birilgen ādemlerdür (مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ) şomlıḳ (mübāreksizlik) iyeleri

353.4 yā ki ʿamel defterleri ṣol ḳollarına birilgen ādemler kimlerdür (وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ) üçünçi ṣınıfı

353.5 kemāletlerde fażīletlerde ilk bolġan ādemlerdür yā ki ḥaḳḳ ẓāhir bolġannıñ ṣoñında tevḳifsiz īmān kitürüvde

353.6 ilk bolġan ādemlerdür alar cennetke de ilk kirüvçilerdür evvelgi maʿnāge bināen sābıḳlardan peyġamberler hem de

353.7 allahnıñ başḳa dostları murād ikinçi maʿnāge bināen izgü ümmetler murād (أولئك المقربون فى جنات النعيم)

353.8 kemāletlerde fażīletlerde yā ki īmān ve ʿibādetde ilk bolġan ādemler dereceleri yaḳın ḳılınġan mertebeleri

353.9 bülend ḳılınġan ādemlerdür hem alar nuʿaym ucmaḫlarındadur (ثلة من الأولين وقليل من الآخرين) ol dereceleri

353.10 yaḳın ḳılınġan ve mertebeleri bülend ḳılınġan ādemler evvelgi ümmetlerden (ādem ʿahm zamānından resūl allahġa ḳadar

353.11 bolġan ötken ümmetlerden) köp cemāʿatdür ṣoñġı ümmetlerden (resūl allah ümmetinden) az ādemlerdür

353.12 bu āyet resūl allahnıñ minim ümmetlerim başḳa ümmetlerden köp bolur digen sözine muḫālif bolmay çünki

353.13 resūl allahnıñ aṣıl ümmeti başḳa ümmetlerden köp bolur da likin başḳa ümmetlerniñ īmānda ve ṭāʿatde

353.14 yā ki kemālet ve fażīletlerde ilk bolġanları resūl allah ümmetiniñ bu ṣıfatda ilk bolġanlarından köprek

353.15 bolur ve bu ümmetniñ tābiʿleri başḳa ümmetlerniñ tābiʿlerinden köp bolur (على سرر موضونة) altun

353.16 birlen toḳulġan inci ve yāḳūt birlen berkitilegen serīrler üzerindedür (متكئين عليها متقابلين) birisi

353.17 birisine ḳarşı bolġanları ḥālde ol serīrler üzerine tayanuvçılardur (يطوف عليهم ولدان مخلدون)

353.18 alar üzerine mengü tirük bolup ḳala turġan balalar ḫidmet içün ṭavāf ḳılurlar özlerinden burun

353.19 ölgen balaları (بأكواب وأباريق) içken ḥāllerinde totḳasız ve burunsız savtlar birlen hem totḳalı

353.20 ve burunlı ṣavtlar birlen ṭavāf ḳılurlar (وكأس من معين) daḫı ḫamrdan bolġan ṣavt birlen ṭavāf ḳılurlar

353.21 (لا يصدعون عنها ولا ينزفون) ol ḫamrnı içüvden içüvçilerge baş avurtuv ve ʿaklınıñ kitüvi ḥāṣıl bolmas

353.22 (وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ) daḫı özleri iḫtiyār ḳılġan nerseden türli cimişler birlen ṭavāf ḳılurlar

353.23 (وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ) daḫı nefsleri arzu ḳılġan nerselerden ḳuş itleri birlen ṭavāf ḳılurlar

353.24 (وَحُورٌ عِينٌ) daḫı alarġa uluġ közli ḥūr ḳızları yoluġuvçıdur yā ki dünyādaġı ḫatunları bir yaşda

353.25 ve yāñi tende bolup ḳaytadan yaratılmış bolup ḥūrlar isminde bolurlar (كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ)

353.26 ol ḥūr ḳızları ṣāflıḳda ve aḳlıḳda ṣavtında ṣaḳlanġan inciler kibidür (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)

353.27 ucmaḫdaġı ādemlerge bu enʿāmleri ḳılınur dünyāda ḳılġan ʿamelleri berāberinde cezā yüzinden (لَا يَسْمَعُونَ

353.28 فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا) ucmaḫ ehlleri uḫmaḫda[1] bāṭıl sözni hem birisini birisi günāhġa nisbet bire turġan

353.29 (yaʿnī günāhlı boldıñız digen) sözni işitmesler (إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا) meger selām digen sözni işitürler

II / 354

354.1 bu ẕikr ḳılınġan dereceler ve niʿmetler sābıḳlar içün ammā andan bir derece töpen aṣḥābü'l-yemīnniñ ḥālini

354.2 allahü teʿālā kileçekde ẕikr ḳılaçaḳ (وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ) daḫı oñ ḳol iyeleri yaʿnī

354.3 mübāreklik yā ki ʿamel defterleri oñ ḳollarına birilgen ādemler kimlerdür ol yemīn iyeleri (فِي سِدْرٍ

354.4 مَخْضُودٍ وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ) ol yemīn iyeleri çeneçkenleri kisilgen benḳa aġaçındadur hem cimişi töbenden

[1] "ucmaḫda" olmalı.

354.5 içine ḳadar birisi üstüne birisi ḳoyulġan ḫoş isli muz aġaçındadur (وَظِلٍّ مَمْدُودٍ وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ) daḫı

354.6 ṣozulġan kölegede hem hemīşe aġup tura turġan ṣudadur (وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ) daḫı

354.7 hiçbir vaḳtde kisilmey turġan hem aluvçıdan hiçbir veche birlen ṭıyılmay turġan köp cimişlerdedür

354.8 (وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ) daḫı büyük töşeklerdedür yaʿnī şol ẕikr ḳılınġan türli niʿmetlerde ḥużūr ḳılurlar

354.9 (إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً) düristlikde biz aṣḥāb yemīnlerniñ ḫatunlarnı kāmil yaratuv birlen yaratduḳ yā ki

354.10 yañadan yaratuv birlen yaratduḳ bu ḫatunlar yā ki ḥūr ḳızları yā ki dünyādaġı ḫatunları beyḍāvī

354.11 iyesi eyte resūl allah eytdidi bu ḫatunlar dünyādan ḳarçıḳ bolup ötken ḫatunlar allahü teʿālā hemmesini

354.12 bir yaşda bākire itüp yaratdı diyü (فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا عُرُبًا أَتْرَابًا) bes ol ḫatunlarnı bākireler

354.13 itüp irlerine süyükliler itüp hem hemmesini bir yaşda itüp (otuz üç yaşında itüp) yaratduḳ biz

354.14 (لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ) bu ḫatunlarnı bir ṣıfatda yaratduḳ yemīn iyeleri içün (ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ)

354.15 ol yemīn iyeleri evvelgi ümmetlerden köp cemāʿatler daḫı ṣoñġı ümmetlerden (resūl allah ümmetinden) köp

354.16 cemāʿatlerdür (وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ) daḫı şomlıḳ iyeleri yā ki ʿamel defterleri ṣol ḳollarına

354.17 birilgen ādemler kimlerdür ol şimāl iyeleri (فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ) ol aṣḥābü'l-şimāl tenleriniñ tişiklerine

354.18 öte turġan issi oṭda hem ġāyet issi ṣudadur (وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ) daḫı ḳara tütünden bolġan kölegededür

354.19 (لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ) ol kölege başḳa kölegeler kibi ṣalḳun da tügildür daḫı fāʾideli de tügildür (إِنَّهُمْ

354.20 كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ) düristlikde ol aṣḥābü’l-şimāl (kāfirler) mundan ilk (dünyāda) nefs arzularına

354.21 çomuvçılar boldılar bu ʿaẕāblar alarġa şunıñ içündür (وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنْثِ الْعَظِيمِ) dahı ol

354.22 şimāl iyeleri dünyāda vaḳt uluġ günāhġa (küfrge) devām ḳılur boldılar (وَكَانُوا يَقُولُونَ) dahı şimāl

354.23 iyeleri dünyāda vaḳt eytür boldılar (أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا) eyā biz her ḳayçan ölsek dahı çürüp

354.24 tofraḳ hem taralġan süyekler bolsaḳ (أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ) eyā biz ḳabrlerimizden ḳobarılmış bolurmız mu (أَوَآبَاؤُنَا

354.25 الْأَوَّلُونَ) dahı evvelgi ölgen atalarımız ḳobarılmış bolurlar mu (قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ لَمَجْمُوعُونَ)

354.26 ey muḥammed ʿahm baʿs̱ni inkār itüvçi kāfirlerge eyt düristlikde evvelgi ümmetler dahı soñġı ümmetler elbette

354.27 cıyulmış bolurlar (إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ) allah ḥużūrında bilgüli bolġan künniñ vakti içün yaʿnī

354.28 allahü teʿālā çiklegen künde cıyulurlar (ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ) munıñ ṣoñında ey mekke ehli

354.29 siz ey azġunlar ve baʿs̱ni yalġanġa tutuvçılar (لَآكِلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ) zaḳḳūm aġaçınıñ cimişinden

II / 355

355.1 aşaġuçılarsız (فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ) bes zaḳḳūm aġaçından (cimişni aşavdan) ḳurṣaḳlarıñıznı

355.2 tolturuvçılarsız (فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ) bes ġāyet ṣuṣaduḳıñızdan aşaġan zaḳḳūm üstüne issi

355.3 şudan içüvçüvçilersiz[2] (فشاربون شرب الهيم) bes ol issi şunı şuşaġan teveniñ içüvi kibi

355.4 içüvçilersiz (هذا نزلهم يوم الدين) bu zaḳḳūm aġaçı birlen issi şu kāfirlerniñ cezāʿ küninde

355.5 ḥāżirlengen żiyāfetleridür bes tamuġda ḳararlanup yitkeç nindeyin şıylar boluvı ḥaḳında ni ẓann itesün

355.6 elbette anası bigrek aġır ve ḳatıdur maʿnāsında (نحن خلقناكم فلولا تصدقون) bes sizni yoḳdan bar

355.7 itüp yaratduḳ kāşki ḳabrlerden tirilüp ḳobarıluvġa uşanasañız idi (أفرأيتم ما تمنون) ḫatunlarnıñ

355.8 (bala yaratıla turġan ḳapçıḳlarına) atḳan nerseñizden (nuṭfelerden) ḫaber biriñiz (أأنتم تخلقونه أم نحن

355.9 الخالقون) eyā siz mi ol ḫatunlarnıñ raḥmlerine atḳan nerseleriñizni (nuṭfelerni) kāmil ādem itüp

355.10 yaratursız yā ki ol nuṭfelerni kāmil ādem itüp yaraṭuvçı biz mi elbette biz (نحن قدرنا بينكم الموت)

355.11 biz sizniñ arañızda ölümni taḳdīr ḳılduḳ ve her biriñizniñ ölüvini bilgüli vaḳt birlen vaḳtladuḳ

355.12 (وما نحن بمسبوقين) ve biz ilk bölünmiş tügilmiz biz hiçbiriñiz birge ilk bola almas şunıñ içün

355.13 ölümden de ḳaçup ḳutula almas (على أن نبدل أمثالكم) biz arañızda ölümni taḳdīr ḳılduḳ sizniñ

355.14 oḫşaşlarıñıznı almaşduruvımız içün bu orunda (ʿalā) lām taʿlīl maʿnāsında (وننشئكم فيما لا تعلمون)

355.15 ve sizni siz bilmey turġan ṣıfatlarda yaraṭuvımız içün (ولقد علمتم النشأة الأولى) ve taḥḳīḳ siz evvel

355.16 yaraṭuvnı bildiñiz hiç yoḳdan sizni yaraṭdım (فلولا تذكرون) kāşki evvelde yaraṭuvıma ḳıyās ḳılup

[2] "içüvçilersiz" olmalı.

355.17 minim ḳaytadan yaraṭuvġa da ḳādir idükimni ẕikr ḳılsañız ve bilseñiz idi bu āyetde ḳıyās birlen istidlāl

355.18 niñ düristligine işāret bar çünki allah teʿa ḳaytadan yaraṭuvnı evvel yaraṭuvġa ḳıyās ḳıluvnı ḳoyuvda

355.19 baʿs̠ni inkār itüvçilerni nādānlarġa nisbet birdi (أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ) yirge saçken nerseñizden

355.20 (orlıḳlardan) ḫaber biriñiz miñe (أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ) eyā siz mi ol saçken nerseleriñizni

355.21 (orlıḳlarnı) ösdürsiz[3] yā ki biz mi ösdürürmiz elbette biz ösdürürmiz (لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا) eger biz tilesek

355.22 sizniñ saçken nerseñizni ḳurı ve boş ötün ḳılurmız (فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ) bes siz bu işke ʿaceb

355.23 lenür yā ki turuşuvıñıznıñ boş kitüvine ökünür bolup evrilürsiz (إِنَّا لَمُغْرَمُونَ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ) daḫı

355.25 eytürsiz düristlikde biz igin saçuv sebebli aldanmışmız yā ki iginimizniñ helāk boluvı sebebli helāk

355.26 bolmışmız belki biz rızḳdan maḥrūmmız diyü eytürsiz (أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ) şundayın ṣudan

355.27 (içüvge ṣāliḥ bolġan ṭaṭlı ṣudan) miñe ḫaber biriñiz ol ṣunı siz içersiz yaʿnī içe turġan ṣuvıñızdan

355.28 ḫaber biriñiz (أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ) eyā siz mi ol ṣunı bulutdan indürdiñiz (tüşürdiñiz) (أَمْ نَحْنُ

355.29 الْمُنْزِلُونَ) yā ki biz mi ol ṣunı indürüvçi elbette biz indürüvçi (لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا) eger biz

355.30 tilesek ol ṣunı tuzlı ve açı ḳılurmız (فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ) kāşki munıñ kibi uluġ niʿmetlerge şükr

II / 356

[3] "ösdürür" olmalı.

356.1 ķılsañız idi (أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ) çaġup oṭ çıġara turġan oṭdan miñe ḫaber biriñiz (أَأَنتُمْ

356.2 أَنشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا) eyā siz mi ol oṭ çıġa turġan aġaçnı (merḫ, ġaffār, …… aġaçları kibi) yaratdıñız

356.3 أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ) yā ki ol oṭ çıġa turġan aġaçnı biz mi yaraṭuvçı elbete biz yaraṭuvçı (نَحْنُ

356.4 جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً وَمَتَاعًا لِّلْمُقْوِينَ) biz ol oṭ çıġa turġan aġaçnı ķabrlerden ķobarıluv ḥaķında tabaṣṣure yā ki cehennem

356.5 oṭına örnek hem şaḥrīlerge boluvçı ādemlerge fāʿide ķılduķ (فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) bes ey

356.6 muḥammed uluġ bolġan rabbiññiñ ismini ẕikr birlen tesbīḥ eyt yaʿnī sübḥān rabbiñ el-ʿaẓīm diyü eyt

356.7 yā ki rabbiñni cenābına münāsib bolmaġan ṣıfatlardan yıraķ ķıl evvelgi maʿnāġa bināʾ bu āyet birlen rukūʿ

356.8 tesbīḥi s̱ābit bola hem resūl allah bu āyet ingeç bu tesbīḥni rukūʿleriñizde ẕikr ķıluñız didi emr-i istiḥbāb

356.9 içün bes bu āyet birlen rukūʿ tesbīḥiniñ müsteḥab boluvı s̱ābit bola oşandaķ resūl allah (سَبِّحِ اسْمَ

356.10 رَبِّكَ الْأَعْلَى) āyeti ingeç bu tesbīḥni secdeleriñizde ẕikr ķılıñız didi bes ol āyet birlen secde tesbīḥiniñ

356.11 müsteḥab boluvı biline bu iki āyet inmesden burun ṣaḥābeler rukūʿlerinde (اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ) diyü

356.12 secde tesbīḥinde (اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ) diyü eyteler idi (فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ) bes min yuldızlarnıñ

356.13 tüşe turġan orunları birlen ķasem itmeym çünki ķasem itmey de ẕikr ķılınaçaķ iş ẓāhir yā ki ķasem

356.14 eytemün maʿnāsında bu vaķtde (لَا) kelimesi artuķ bola (وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ) daḫı yuldızlarnıñ tüşe turġan

356.15 orunları birlen ķasem itüv eger siz bilseñiz elbette uluġ ķasemdür çünki ķasem itüvde ķudretniñ

356.16 uluġlıḳına ve ḥikmetniñ kemāline ve raḥmetniñ köplikine delālet bar elbette allahnıñ raḥmeti bendeniñ ʿaẕābsız

356.17 ve s̱evābsız mükellef bolmay mühmel ḳaldurulmavını tileydür (إنه لقرآن كريم في كتاب مكنون) ḳasem itüp eytemün

356.18 düristlikde ol ḳurān fāʾidesi köp bolġan ḳurāndur ṣaḳlanmış kitābda (levḥü'l-maḥfūẓda) yazılmışdur

356.19 (لا يمسه إلا المطهرون) ol ṣaḳlanmış kitābnı (levḥü'l-maḥfūẓnı) tutmas (yaʿnī levḥü'l-maḥfūẓda bolġan

356.20 nerselerge muṭṭaliʿ bolmas) meger ādemlikden kilgen kimçiliklerden pāk bolġan ferişteler gine töner

356.21 (muṭṭaliʿ bolur) yā ki ḳurānnı tutmasun meger ṭahāretsizliklerden pāk bolġan ādemler gine tutsun maʿnāsında

356.22 (nefy-i nehy maʿnāsında bola) ikinçi maʿnāġa bināʾen bu āyet cünüb kişige ḳurānnı tutuvnıñ dürist tügil idügine

356.23 delālet ḳıladur yā ki ḳurānnı ustamas meger küfrden pāk ādemler gine ustar maʿnāsında (تنزيل من

356.24 رب العالمين) ol ḳurānnı bütün ʿālemni terbiye idüvçi allahdan şiksiz indürülmek birlen indürüldi

356.25 (أفبهذا الحديث أنتم مدهنون) ey mekke kāfirleri eyā siz bu sözni (ḳurānnı) ḫorġa ve ciñilge

356.26 ṣayuvçılar mısız (وتجعلون رزقكم) daḫı rızḳıñıznıñ şükrini ḳılasız mı (أنكم تكذبون)

356.27 düristlikde siz ḳurānnı yalġanġa tutasız yaʿnī ḳurān niʿmetine şükr ḳıluvıñıznı ḳurānnı

356.28 yalġanġa tutuvnı ḳılasız mı (فلولا إذا بلغت الحلقوم) bes kāşki her ḳayçan cān boġazġa

356.29 irişse (وأنتم حينئذ تنظرون) ḥālbūkim siz (ölerge yaḳınlaşḳan ādem yanında ḥāżir bolġan ādemler)

II / 357

357.1 ol vaḳtde ölerge yaḳınlaşḳan ādemge ḳararsız (ونحن أقرب إليه منكم) ve ḥālbūkim biz ölerge ḥāżirlengen

357.2 ādemge sizden yaḳınraḳmız yaʿnī anıñ ḥālini sizden artuḳ bilemiz (وَلٰكِنْ لَا تُبْصِرُونَ) ve likin siz

357.3 ölerge ḥāżirlengen ādem üzerinde bolġan nerseni körmeysiz yaʿnī ḥaḳīḳatni bilmeysiz (فَلَوْلَا اِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ

357.4 مَدِينِينَ) kāşki eger siz ḳıyāmet küninde dünyāda ḳılġan ʿamelleriñiz berāberinde cezālanmış bolmasañız idi

357.5 (تَرْجِعُونَهَا) boġazġa irişkenniñ ṣoñında cānnı tenge kiri ḳaytarsañızçı (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ)

357.6 eger siz baʿs̱ni inkārda rast sözlilerden bolsañız yaʿnī söziñizde rast bolsañız cānnı boġazġa

357.7 irişkenniñ ṣoñında kiri tenge ḳaytarıñız (فَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ) bes eger ölgen ādem allahġa yaḳın

357.8 ḳılġan ādemlerden yaʿnī īmān ve ʿibādetde ilk bolġan ādemlerden (evvelgi ṣınıfdan) bolsa (فَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ

357.9 وَجَنَّتُ نَعِيمٍ) bes ol kişige raḥatlanuv hem körkem rızḳ ve niʿmet ucmaḫları bolur (وَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنْ

357.10 اَصْحَابِ الْيَمِينِ) ve eger ölgen ādem mübāreklik iyelerinden yā ki ʿamel defterleri oñ ḳollarına birilgen

357.11 ādemlerden (iḳinçi ṣınıfdan) bolsa (فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ اَصْحَابِ الْيَمِينِ) bes ey yemīn iyesi siñe yemīn

357.12 iyesi bolġan ḳardeşleriñden selām bardur yaʿnī siñe selām eytürler (وَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ)

357.13 ammā eger ölgen ādem ḳıyāmetni yalġanġa tutuvçı toġrı yoldan adaşḳanlardan yaʿnī aṣḥāb-ı

357.14 şimāl bolġan üçünçi ṣınıfdan bolsa (فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ) bes ol kişige ḥāżirlengen nerse

357.15 (żiyāfet) issi ṣudandur daḫı ceḥīm tamuġsına kirüvdür (اِنَّ هٰذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ) düristlikde bu sūrede

357.16 ẕikr ḳılınġan nerseler yā ki bu üç ṣınıf ḥaḳında ẕikr ḳılınġan nerseler elbette şiksiz bolġan ḫaber birlen

357.17 s̱ābitdür (فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) bes ey muḥammed ʿahm rabbiñni cenābına münāsib bolmaġan ṣıfatlardan

357.18 uluġ bolġan ismini ẕikr birlen yıraḳ ḳıl vāḳıʿa sūresiniñ tercemesi tamām boldı

357.19 (illi yidinçi sūre (ḥadīd) sūresi medīnede ingen cemʿī yikirmi toḳız āyet)

357.20 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

357.21 (سبح لله ما في السموات والارض) allah içün köklerde daḫı yirde bolġan nerseler

357.22 tesbīḥ itdi (وهو العزيز الحكيم) ve ol allah her işde üstündür hem ḥikmet iyesidür

357.23 (له ملك السموات والارض) ol allah içündür köklerniñ ve yirlerniñ ḫocalıġı (يحي

357.24 ويميت) ol allah ölüklerni tirgüzüv tiriklerni öltürür (وهو على كل شيء قدير) ve ol allah öltürüvden

357.25 ve tirgüzüvden her nerse üzerine küçi yitküçidür (هو الاول والآخر) ol allah her nerseden oldur bes

357.26 allahdan ilk hiç nerse yoḳdur daḫı her nerseden ṣoñdur bes allahdan soñ hiç nerse yoḳdur (والظاهر

357.27 والباطن) ve ol allah ḳudretiniñ es̱erleri birlen ẓāhirdür (bilgülidür) ẕātınıñ ḥaḳīḳati birlen yaşrundur

357.28 yā ki vucūdı ẓāhirdür ḥaḳīḳati bilgüli tügildür çünki allahnıñ ẕātını özinden başḳa hiç kim bilmes

II / 358

358.1 (وهو بكل شيء عليم) ve ol allah her nerseni bilgüçidür allahnıñ bilüvinde ẓāhir nerse birlen yaşrun nerse

358.2 berāberdür (هو الذي خلق السموات والارض) ol allah şundayın ẕātdur köklerni ve yirlerni yaratdı

358.3 (في ستة ايام) altı kün (yaʿnī birisi ṣoñında birisi kilgen altı künde) ol müddetniñ köp mi idükni

358.4 özi gine bilür (ثم استوى على العرش) munıñ ṣoñında allah ḳuvveti birlen ʿarş üzerine ġālib boldı

358.5 mundan murād bütün maḫlūḳāt üzerine ḳudreti birdi (يعلم ما يلج في الارض) ol allah yirge kirgen nerselerni

358.6 (orlıḳlarnı) bilür (وما يخرج منها) daḫı yirden çıḳġan nerselerni (öse turġan nerselerni) bilür

358.7 (وما ينزل من السماء) daḫı yuġarıdan (buluṭdan) tüşken nerseni (yaġmurlarnı) bilür (وما يعرج فيها)

358.8 daḫı yuġarı aşḳan nerselerni baḫār ve tütünlerni bilür (وهو معكم اينما كنتم) ve ol allah sizniñ birlen

358.9 birgedür ḳayu orunda ġına bolsañız da yaʿnī allahnıñ ʿilmi ve ḳudreti hiç ḥālde sizden ayrulmas (والله بما

358.10 تعملون بصير) ve ol allah sizniñ ḳılġan işleriñizni körüvçidür ve her bir işiñiz berāberinde tiyüşli cezā

358.11 birür (له ملك السموات والارض) ol allah içündür köklerniñ ve yirlerniñ ḫocalıġı (والى الله ترجع

358.12 الامور) ve ol allahġa işlerni ḳaytarılmış bolur (يولج الليل فى النهار) ol allah kiçni kündizge kiritür

358.13 bes kiçni artdurur kündizni kimitür (ويولج النهار فى الليل) daḫı kündizni kiçke kiritür bes kündizni artdurur

358.14 ve kiçni kimitür (وهو عليم بذات الصدور) ve ol allah kökrek iyelerini yaʿnī kökrekdegi sırlarnı

358.15 bilür (آمنوا بالله ورسوله) ey ādemler allahġa hem allahnıñ resūline īmān kitüriñiz (وانفقوا مما) daḫı şol

358.16 nerseden (māllardan) allah rāżī bola turġan yolġa ṣarf itiñiz (جعلكم مستخلفين فيه) allah sizni

358.17 ol nersede (māllarda) taṣarruf ḳıluvda ḫalīfeler (ḫocalar) ḳıldı yā ki öziñizden burun ölgen ādemlerden

358.18 alġan māllarıñızda ḫocalar ḳıldı şol māldan allah yolına ṣarf ḳılıñız maʿnāsında (فالذين آمنوا

358.19 منكم وانفقوا) bes sizden şundayın ādemler īmān kitürdiler hem māllarından allah yolına ṣarf ḳıldılar

358.20 (لهم أجر كبير) ol ādemlerge uluġ s̱evāb bolur (وما لكم لا تؤمنون بالله) ve ni boldı sizge

358.21 allahġa īmān kitürmeysiz yaʿnī allahġa īmān kitürmegeniñiz ḥālde ni ḳılmaḳçı bolasız (والرسول)

358.22 allahġa īmān kitürmeysiz yaʿnī allahġa īmān kitürmegeniñiz ḥālde ni ḳılmaḳçı bolasız (

358.23 يدعوكم لتؤمنوا بربكم) ḥālbūkim resūl (muḥammed ʿahm) sizni rabbiñizge īmān kitürüviñizge ündeydür

358.24 (وقد أخذ ميثاقكم) ve taḥḳīḳ allah sizden īmān birlen ʿahdiñizni aldı (إن كنتم مؤمنين) eger siz

358.25 bir vaḳtde īmān kitürüvçi bolsañız ḥāżirde īmān kitüriñiz (هو الذي ينزل على عبده آيات

358.26 بينات) ol allah şundayın allahdur ḳulı peyġamberi muḥammed (ʿahm) üzerine ẓāhir bolġan āyetlerni (ḳurān

358.27 āyetlerini) indürür (ليخرجكم من الظلمات إلى النور) allahnıñ yā ki ḳulınıñ (peyġamberiniñ) küfr

358.28 ve nādānlıḳ ḳaranġulıḳlarından īmān ve ʿilm nūrına sizni çıġaruvı içün (وإن الله بكم لرؤف رحيم)

358.29 daḫı düristlikde allah sizge küfr ve nādānlıḳ ḳaranġulıḳlarından īmān ve ʿilm nūrına çıġaruvında şefḳat ve raḥmet

358.30 ḳıluvçıdur çünki sizni ġafletden peyġamberler āyetler birlen allah oyġatdı ʿaḳlı bolġan delīllerge gine maʿrifetni

II / 359

359.1 ḳuṣr itmedi (وما لكم ألا تنفقوا في سبيل الله) ve sizge allah yolında (dīniniñ fāʾidesine) māllarıñıznı ṣarf

359.2 ḳılmavıñızda ni nerse boldı yaʿnī ṣarf ḳılmavıñıznıñ sebebi nerse (ولله ميراث السموات والأرض) ve ḥālbūkim

359.3 köklerniñ ve yirlerniñ mīrās̱ı allah içündür yaʿnī köklerde ve yirlerde bolġan nerselerniñ küllisini allah alur hiç

359.4 kimge māl ḳalmas bes şulay bolġaç ʿavż (s̱evābı) hemīşe ḳala turġan orunġa mālnı ṣarf itüv

359.5 artuġraḳ boladur (لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ) sizden (müselmānlardan) fetḥ-i mekkeden

359.6 (mekke şehrini ṣoġışup aluvdan) burun allah yolına mālnı ṣarf ḳılġan hem allah yolında ṣoġış ḳılġan

359.7 ādem fetḥ-i mekke ṣoñında yolına mālnı ṣarf ḳılġan hem allah yolında ṣoġış ḳılġan ādem birlen berāber bolmas

359.8 elbette evvelgisi artuḳ çünki fetḥ-i mekke ṣoñında islām ġalebelik tapdı ehli köpeydi mālnı ṣarf ḳıluvġa

359.9 ve ṣoġış ḳıluvġa iḥtiyāc az idi fetḥ-i mekkeden burun bu iḥtiyāc ġāyet ḳuvvetli idi (أُولَئِكَ أَعْظَمُ

359.10 دَرَجَةً) bu ādemler yaʿnī fetḥ-i mekkeden burun māllarunı allah yolında ṣarf ḳılġan ve allahnıñ rıżālıġını ve dīniniñ

359.11 ve söziniñ üstün boluvını istep ṣoġış ḳılġan ādemler derece yüzinden uluġraḳlardur (مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا

359.12 مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا) fetḥ-i mekkeden ṣoñ māllarunı allah yolına ṣarf ḳılġan hem dīn içün ṣoġış ḳılġan ādemlerden

359.13 (وَكُلًّا وَعَدَ اللهُ الْحُسْنَى) ve bu fırḳalerden her ikisine yaʿnī fetḥ-i mekkeden burun hem fetḥ-i mekkeden ṣoñ māllarunı

359.14 allah yolına ṣarf ḳılġan ve ṣoġış ḳılġan ādemlerge allah körkem mus̱ūbetni (ucmaḫnı) vaʿde ḳıldı (وَاللهُ بِمَا

359.15 تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) daḫı allah sizniñ ḳılġan işleriñizniñ ṭaşlarnı ve ilçilerini bilgüçidür bu āyet her bir bu ṣıfatda

359.16 bolġan müʿmin ḥaḳında ʿām bolsa da likin nuzūli ebū bekr el-ṣıddīḳ raḍiyallahü ʿanh ḥaḳında çünki ḥażret-i ebū bekr

359.17 resūl allahġa evvel īmān kitürdi hem allah yolına mālunı evvel ṣarf ḳıldı hem kāfirler birlen helāk bolurlıḳ

359.18 mertebege irişkenine ḳadar kāfirler birlen resūl allah ḥaḳında daʿvālaşdı ve ḳıçḳuruşdı (مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللهَ قَرْضًا

359.19 حَسَنًا) kimdür allahġa körkem ḳarżġa birüv birlen ḳarżġa (boruçḳa) birür yaʿnī kimdür allah yolına

359.20 s̱evāb hem allahnıñ rıżāsını istep malunı ṣarf ḳılur (فيضاعفه له) bes allah ol kişige ḳarżnıñ

359.21 s̱evābı allah niçe ḳat artdurup birür (وله اجر كريم) ve ol kişige uluġ ecr bolur yaʿnī ol

359.22 kişige bolġan ecr özi gine de köp yine ol ecrge niçe ḳat ecr ḳoşulur (يوم ترى المؤمنين والمؤمنات)

359.23 ey muḥammed (ʿahm) şol künni isiñe tüşür ol künde müʾmin irler birlen müʾmine ḫatunlarnı körürsün

359.24 (يسعى نورهم بين ايديهم وبايمانهم) ol müʾmin irler birlen müʾmine ḫatunlarnıñ nūrları allarında

359.25 dah̬ı oñ yaḳlarında birür çünki izgülerge ʿamel defterleri allarından yā ki oñ yaḳlarından birilür

359.26 (بشراكم اليوم) ferişteler yoluḳġan vaḳtde bularġa eytürler sizge bu künde süyünç birilgen nerse

359.27 (جنات تجري من تحتها الانهار) astlarından yılġalar (ṣular) aġa turġan ucmaḫlardur (خالدين فيها)

359.28 ol ucmaḫlarda mengü ḳalġanıñız ḥālde (ذلك هو الفوز العظيم) bu nūr dah̬ı ucmaḫ birlen süyünç

359.29 birilüvi uluġ bolġan saʿādetdür (يوم يقول المنافقون والمنافقات) müʾmin irler birlen müʾmine ḫatun

II / 360

360.1 larġa ucmaḫ birlen süyünç birilgen hem alarnıñ allarından oñlarından nūr birgen künde münāfıḳ

360.2 (ṭışından īmān iẓhār içinden kāfir bolġan ādemler) irler birlen münāfıḳe ḫatunlar eytürler

360.3 (الذين آمنوا) īmān kitürgen ādemlerge (انظرونا نقتبس من نوركم) bizni kütiñiz nūrıñızdan biz de ülüş

360.4 alurmız diyü çünki müʾminlerni ucmaḫḳa aşuḳdurup alup barulur yā ki bizge ṭaba ḳarañız maʿnāsında

360.5 çünki mü᾽minler münāfıḳlarġa yüzleri birlen ḳarşı bolġaç münāfıḳlar mü᾽minlerniñ allarında bolġan nūrlarını

360.6 körüv sebebli yaḳtılıḳ ḥāṣıl ḳılurlar (قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ) münāfıḳlarġa eytilür artuñızġa (dünyāġa)

360.7 kiri ḳaytuñız (فَالْتَمِسُوا نُورًا) bes allahnı maʿrifetni hem körkem ḫalḳlarnı ḥāṣıl itüv birlen nūr isteñiz

360.8 çünki nūr bulardan ḥāṣıl boladur yā ki mevḳufge kiri ḳaytuñız nūr anda alınur maʿnāsında yā ki tilegen

360.9 ornıñızġa kiri ḳaytuñız ikinçi nūr isteñiz bu nūrnı sizge birürge yol yoḳ maʿnāsında (فَضُرِبَ

360.10 بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ) bes müʿminler birlen münāfıḳlar arasında bir dīvār ṣoġulur ol dīvārnıñ mü᾽minlerge

360.11 kirerge işki bolur (بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ) ol dīvārnıñ yā ki işikniñ içinde raḥmet bardur çünki

360.12 cennetke yaḳın (وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ) ve ol dīvārnıñ yā ki işikniñ ṭışı ol ṭış ciheti ṭarafından

360.13 ʿaẕāb bardur çünki tamuġġa yaḳındur (يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ) münāfıḳlar mü᾽minlerge biz sizniñ birlen

360.14 dīnde bir bolmaduḳ mı diyü nidā᾽ ḳılurlar maḳṣūdları ẓāhirde bir boluv (قَالُوا بَلَى) mü᾽minler münāfıḳlarġa

360.15 eytürler belī bizniñ birlen dīnde ẓāhira bir boldıñız (وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ) likin siz münāfıḳlıḳ

360.16 sebebli öziñizni fitnege tüşürdiñiz (وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ) daḫı mü᾽minlerge türli balalar irişüvni kitdiñiz

360.17 ve dīnde şik ḳıldıñız (وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّى جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ) daḫı sizni dünyā ümīdleri (mes̱elā ʿömrniñ

360.18 uzun boluvı kibi) allahnıñ emri (ölüm) kilgenge ḳadar sizni aldadı (وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ)

360.19 daḫı sizni aldavçı (şeyṭān yā ki dünyā) allahnıñ yarlıḳaġuçı boluvı birlen ve ʿaẕāb ḳılmavçı boluvı

360.20 aldadı yaʿnī şeyṭān eytdi günāhnı ḳılsañ da ḳorḳma allah yarlıḳar ve ʿafv ḳılur diyü vesvese ḳıldı

360.21 (فاليوم لا يؤخذ منكم فدية) bes bu künde (ḳıyāmet küninde) sizden münāfıḳlardan fedāʾ alınmas yaʿnī

360.22 ʿaẕābıñıznı ikinçi nerse birüp almaşdura almassız (ولا من الذين كفروا) daẖı ṭışdan ve içden kāfir

360.23 bolġan ādemlerden de fedāʾ alınmas (مأواكم النار) sizniñ baraçaḳ ornıñız oṭdur (هي مولاكم) ol

360.24 oṭ sizniñ cenābıñız tiyüşli ve münāsibdür yā ki ol oṭ sizge yaḳındur maʿnāsında (وبئس المصير)

360.25 ve ni yavız evrileçek orundur ol oṭ (ألم يأن للذين آمنوا) eyā īmān kitürgen ādemlerge vaḳt

360.26 bolmadı mu (أن تخشع قلوبهم لذكر الله) allahnıñ ẕikri içün köñillериniñ ḳorḳuvına bu āyet muhācirler

360.27 ḥaḳında indi digenler çünki müʾminler mekkede vaḳt bik aç bolġanlar medīnege hicret ḳılġaç müʾminlerge

360.28 rızḳlar ve niʿmetler irişdi hem evvelgige ḳaraġanda himmetleri żaʿīflendi (وما نزل من الحق) daẖı

360.29 allahdan ingen nerse (ḥaḳdan bolġuçı) yaʿnī ḳurān içün köñilleriniñ ḳorḳu vaḳti kilmedi mü

II / 361

361.1 ve yitmedi mü (ولا يكونوا كالذين أوتوا الكتاب من قبل) daẖı müʾminlerge mundan (ḳurāndan) ilk kitāb

361.2 birilgen ādemler kibi bolmassızlıḳġa vaḳt yitmedi mü yaʿnī müʾminlerge yehūdler ve naṣārālarġa oẖşamassızlıḳġa

361.3 vaḳt yitmedi mü (فطال عليهم الأمد فقست قلوبهم) bes ol yehūdler ve naṣārālar üzerine ʿömrleri yā ki

361.4 ümīdleri uzun bolduḳı içün zamān uzun boldı bes alarnıñ köñilleri ḳaraldı (وكثير منهم

361.5 (فاسقون) dahı ehl-i kitābdan köpisi allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılardur yaʿnī köñillerinıñ artuḳ

361.6 ḳaralġandan dīnlerinden çıġuvçılardur hem kitāblarında bolġan ḥükmlerinni ḳoyuvçılardur (اعلموا أن الله يحي

361.7 الأرض بعد موتها) ey ādemler biliñiz düristlikde allahü teʿālā kipüv sebebli ölgenniñ ṣoñında ölenler

361.8 ösdürüp yirni tirgüzüvçidür bu yirni tirgüzüv ḳara köñillerni ẕikr birlen dahı ḳurān oḳuv

361.9 birlen tirgüzüvge yā ki ölüklerni ḳabrlerinden tirgüzüvge tems̱īl boladur (قد بينا لكم الآيات) taḥḳīḳ

361.10 biz sizge yirni tirgüzüvge ḳādir idükimizge delālet ḳıla turġan āyetler indürdük (لعلكم

361.11 تعقلون) ʿaḳlıñız kāmil bolup evrilsün içün (إن المصدقين والمصدقات) düristlikde allah

361.12 rıżālıġı içün ṣadaḳa birüvçi irler dahı ṣadaḳa birüvçi hatunlar (وأقرضوا الله قرضا حسنا) dahı

361.13 allahġa körkem boruçḳa birüvçi irler hem hatunlar yaʿnī s̱evāb ümīd itüp allah yolında māllarunı

361.14 ṣarf ḳıluvçılar kirek irler ve kirek hatunlar bolsun (يضاعف لهم ولهم أجر كريم) ol ādemlerge

361.15 ecrlerini ḳat ḳat ḳılınur hem alarġa ḥadd-i ẕātında uluġ bolġan ecr de bardur (والذين آمنوا بالله

361.16 ورسله) dahı şundayın ādemler allahġa hem allahnıñ dīn üyretür içün yibergen ilçilerine (peyġamberlerine)

361.17 īmān kitürdiler (أولئك هم الصديقون والشهداء عند ربهم) bu ṣıfatda bolġan ādemler alardur rableri

361.18 ḥużūrında ṣıddīḳlar dahı şehīdler menzilinde bolġan ādemler yā ki rableri ḥużūrında alardur bik uşanuvçılar

361.19 ve şāhidler maʿnāsında çünki bu ṣıfatdaġı ādemler allahġa īmān kitürdiler hem allahnıñ dahı peyġamberleriniñ

361.20 bütün haberlerini taṣdīḳ itdiler hem alar ḳıyāmet küninde allah içün peyġamberlerni yalġanġa tutḳan

361.21 ümmetlerge şāhid bolurlar (لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ) ol ādemlerge ṣıddīḳlarnıñ hem şehīdlerniñ ecrleri hem

361.22 nūrları kibi ecrler ve nūrlar bolur (وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) daḫı şundayın ādemler kāfir

361.23 boldılar hem bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar (أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) bu ḳabāḥat ṣıfatda bolġan

361.24 ādemler ceḥīm tamuġınıñ iyeleridür beyḍāvī iyesi eyte bu āyet tamuġda mengü ḳaluvnıñ kāfirlerge ḫāṣ

361.25 boluvına delālet ḳıladurdı çünki bu āyetniñ terkībi iḫtiṣāṣnı bildüre ṣaḥibiyyet-i ʿörfde lāzım boluvġa

361.26 delālet ḳıladı (اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) ey ādemler biliñiz ançaḳ düristlikde dünyā tirükligi (لَعِبٌ وَلَهْوٌ

361.27 وَزِينَةٌ) oyundur ve fāʾidesiz işdür ve ziynetlenüvdür (وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ) daḫı

361.28 aralarıñızda maḳṭanuşuv hem māllarda ve balalarda köplişüvdür allahü teʿālā āḫiretde müʾminler birlen münāfıḳlarnıñ

361.29 ḥālleriniñ niçük bolaçaġını beyān itdükden ṣoñra dünyā işleriniñ ḥaḳīr nerseler idükni beyān itdi

II / 362

362.1 dünyā işi diyü ol iş birlen āḫiretdegi saʿādetke irişüv bolmaġan işni eytürler allahü teʿālā dünyā işini

362.2 şol ṭarīḳ beyān ite dünyā işleri ḫayālī bir iş fāʾidesi az ve bitevi tiz çünki dünyā işleri

362.3 ṣabīlarnıñ oynaġan vaḳtde fāʾidesiz meşaḳḳatlenüvi kibi ādemlerniñ özlerini meşaḳḳatli turġan oyundan

362.4 ʿibāret hem āḫiret maḳṣūdlarından şuġullendüre turġan boş işlerden ʿibāret hem körkem kiyimler ve yaḫşı

362.5 aṭlar ve körkem binālar ve nesller ve māllar birlen maḳṭanuşuv kibi bolġan ziynetden ʿibāret diyü (كَمَثَلِ

362.6 غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ) dünyā tirükliginiñ mes̱eli öse turġan nerseleri igin saçuvçılarnı

362.7 ʿacebke ḳaldura turġan yaġmur kibidür igin saçuvçılar yir astında orlıḳlarnı

362.8 ürtkenlikleri içün (كُفّارْ) diyü aṭalġan küffār ürtüvçiler maʿnāsında yā ki küffārdan allahnı inkār

362.9 itüvçi çın kāfirler murād çünki kāfirlerniñ dünyā tirükligine ʿaceblenüvi müʾminlerniñ ʿaceblenüvinden

362.10 artuġraḳ şunıñ içün kāfirlerni ḫāṣlanġan yine de müʾminniñ bir ʿaceb nerseni kördüki vaḳtinde

362.11 fikri ol ʿaceb nerseni ḳıluvçı allahnıñ ḳudretine köçe ammā kāfirniñ fikri közi körgen nerseden artuḳġa

362.12 köçmey bes kāfirniñ ʿaceblenüvi artuġraḳ bola (ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا) munıñ ṣoñında ol öse turġan

362.13 nerse kiper bes sin anı ṣarı tüsdegi ḥālde körürsün (ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا) munıñ ṣoñında ol öse

362.14 turġan nerse cil uçurta turġan ṭarala turġan nerse bolup evrilür bu āyetden maḳṣūd tiz bütünde ve fāʾidesiniñ

362.15 azlıġında dünyā tirükligin igin saçuvçılarnı öse turġan nerseleri ʿaceblendürgen yaġmurge tems̱īl (وَفِى الْآخِرَةِ

362.16 عَذَابٌ شَدِيدٌ) daḫı dünyānı āḫiretge iḫtiyār ḳılġan ādemlerge āḫiretde ḳaṭı ʿaẕāb bardur bu āyet dünyāġa

362.17 çomuvdan nefretlendürüv āḫiretde ḥürmetli boluvnı mūcib bolġan nersege ḳızuḳduruv bola (وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ)

362.18 daḫı dünyānı āḫiretke iḫtiyār ḳılmaġan ādemlerge allahdan yarlıḳav hem rıżālıḳ bardur (وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا

362.19 مَتَاعُ الْغُرُورِ) ve dünyā tirükligi tügildür meger alday turġan fāʾideleneçek nerse ginedür yaʿnī dünyāġa ġına yüzini

362.20 döndürüp dünyā birlen aḫiretni istemegen ādem içün (سَابِقُوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ) rabbiñizden bolġan

362.21 maġfiretke (günāhlarnı yarlıḳavġa) meydanda özüşe turġan ādem aşuḳġan kibi aşuġıñız (وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ

363.22 السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ) daḫı kiñligi kökler birlen yirlerniñ kiñligi ḳadar bolġan ucmaḫḳa aşuġınız (اُعِدَّتْ

362.23 (لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ) ol cennetni allahġa daḫı allahnıñ resūllerine īmān kitürgen ādemlerge ḥāżirlendi

362.24 bu āyet ucmaḫnıñ ḥāżir maḫlūḳ boluvına daḫı ucmaḫḳa kirüvge müsteḥaḳ boluvda yalġız īmānnıñ kifāye ḳıluvına

362.25 delālet ḳıladur (ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) bu vaʿde ḳılınġan ucmaḫ allahnıñ fażlıdur allah bu fażlını tilegen

362.26 ādemlerine birür (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) daḫı allah uluġ fażl iyesidür bes allahnıñ ucmaḫ birlen enʿām ḳıluvı

362.27 yıraḳ iş tügildür (مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ) yirde irişküçi hiç nerseden (açlıḳ ve başḳa belālar kibi)

362.28 irişmedi (وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ) daḫı özleriñizge irişmedi avruvlar ve başḳa āfetler kibi (إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ

362.29 أَنْ نَبْرَأَهَا) meger irişdi ise ol nerse ni biz ḫalḳ itüvden ilk ök ol nerseler levḥü'l-maḥfūẓda yazılmışdur allahnıñ

II / 363

363.1 ʿilminde s̱ābitdür (إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ) düristlikde ol nerseni levḥü'l-maḥfūẓda yazuv allah üzerine

363.2 ciñildür (لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ) allahü teʿālā ol irişken muṣībetni levḥü'l-maḥfūẓda yazdı dünyā niʿmetlerinden

363.3 ötken nerse üzerine ḳayġurmavıñız içün (وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ) daḫı allahnıñ dünyā niʿmetlerinden birgen nerselerine

363.4 sizniñ şādlanmavıñız içün çünki her bir nerseniñ allahnıñ taḳdīri ile boluvını bilgen ādem elbette dünyā

363.5 niʿmetleriniñ kitüvine de hem kilüvine de ḳayġurmay (وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ) daḫı allah özi birgen niʿmeleri birlen

363.6 tekebbürlenüvçini hem ādemlerge maktanup yürüvçini dost körmes (الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ)

363.7 بالبخل) tekebbürlenüvçi ve maḳtanup yürüvçi ādemler şundayın ādemlerdür allah birgen nerse birlen özleri

363.8 saranlıḳ ḳılurlar hem ādemlerge de saran boluv birlen buyururlar (وَمَنْ يَتَوَلَّ فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ)

363.9 ve kimdür allah birgen mālnı dīn yolına ṣarf ḳıluvdan yüz döndürür allahġa hiç żarar yoḳ bes düristlikde

363.10 allah ol kişiniñ mālnı ṣarf ḳıluvından muñsızdur hem ḥadd-i ẕātında maḳtalmışdur bes ol kişiniñ niʿmetke

363.11 şükrden yüz döndürüvi allahġa żarar ḳılmas (لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ) ve taḥḳīḳ biz peyġamberni ẓāhir

363.12 delīller hem muʿcizeler birlen yiberdük (وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ) daḫı ādemler birlen birge ḥaḳnı beyān

363.13 ḳılsun hem ʿamelniñ ṣevābnı ḫaṭāsından ayursun içün kitāb indürdük daḫı her kimniñ ḥaḳḳı tiygüzlensün

363.14 ve ʿadālet yürütülsün içün mīzān indürdük (لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ) ādemler ʿadllik ve toġrılıḳ birlen

363.15 tursunlar içün mīzānnı indürüvden mīzānnıñ sebeblerini indürüv murād (وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ) daḫı timirni

363.16 indürdük (yaratduḳ) baʿżılar ādem (ʿahm) baʿż timir ḳurallarnı cennetden alup çıḳdı digenler (فِيهِ

363.17 بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ) ol timirde ḳatı ḳuvvet hem ādemlerge köp fāʾideler bardur çünki ṣoġış

363.18 ḳuralları timirden yaṣala hem her bir ṣanʿatnıñ ḳuralı timirden bola (وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ)

363.19 allahü teʿālā timirni yaratdı ādemler fāʾidelensünler içün daḫı allahnıñ müşāhede birlen düşmānlar birlen

363.20 ṣoġışda timir ḳurallarnı istiʿmāl ḳıluv birlen öziniñ (dīnine) yardem ḳılġan ādemini daḫı peyġamberlerine

363.21 yardem ḳılġan ādemini ġāʾib bolġanları ḥālde bilsün içün (اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ) düristlikde allah helāk

363.22 ḳılurġa tilegen ādemni helāk ḳılurġa ḳādirdür hem her işde üstündür ġayriniñ yardemine muḥtāc bolmas ammā

363.23 ṣoġış birlen emr ḳıluvı ādemlerniñ öz fāʾideleri içün (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ) ve taḥḳīḳ biz

363.24 peyġamber itüp nūḥ hem ibrāhīm (ʿahm)nı yiberdük (وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ) daḫı nūḥ hem

363.25 ibrāhīm (ʿahm) balalarında peyġamberlik hem kitāb ḳılduḳ yaʿnī bu ikisiniñ balalarnı peyġamber ḳılduḳ hem

363.26 alarġa kitāblar vaḥy ḳılduḳ baʿżılar kitābdan yazuv murād digenler (فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ) bes

363.27 nūḥ birlen ibrāhīm (ʿaleyhümü's-selām)nıñ balalarından ḥaḳlıḳġa könülgenleri bardur likin ol balalardan

363.28 köpisi allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılardur (ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا) munıñ ṣoñında nūḥ ve ibrāhīm hem

363.29 bulardan başḳa ötken peyġamberlerniñ izlerine (artlarına) dīn üyretür içün ilçilerimizni

II / 364

364.1 (peyġamberlerimizni) iyertdük (وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) daḫı meryem (ʿaleyhi's-selām) oġlı ʿīsā (ʿahm)nı

364.2 iyertdük yaʿnī ʿīsā (ʿaleyhi's-selām) ġa irişkenge ḳadar her bir peyġamber ṣoñında ikinçisini yiberdük

364.3 (وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ) daḫı ʿīsā (ʿahm)ge incīl birdük (وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً) daḫı ʿīsā

364.4 (ʿahm)ge iyergen ādemlerniñ köñillerinde şefḳat ḳılduḳ (وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً) daḫı raḥmet hem bik artuḳ

364.5 ḳorḳuçılıḳnı ḳılduḳ (ruhbāniyet diyü ʿibādetde hem riyāżetde artuḳ tıruşuvçılıḳ hem ādemlerden bütünley

364.6 kisilüvçilikge eytilür bu ṣıfat iyesine rāhib diyürler (ابْتَدَعُوهَا) ol artuḳ ṣofılıḳnı ʿīsāge

364.7 iyerüvçiler özleri ṭarafından çıġardılar (مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ) ol ruhbāniyetni biz alarġa farż

364.8 ḳılmaduḳ (إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ) likin alar ol ruhbāniyyet (artuḳ ṣofılıḳ)nı çıġarmadılar meger

364.9 allahnıñ rıżālıġını istev içün gine çıġardılar (فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا) bes ol ruhbāniyyetni çın riʿāye

364.10 ḳıluv birlen riʿāye ḳıla almadılar çın ṣaḳlav birlen ṣaḳlay almadılar belki ol ruhbāniyetke teṣlīṣ

364.11 (maʿbūd üç nerse dimek) ni hem ol üç nerseniñ cihetleri gine başḳa bolup ẕātı bir boluvçılıḳnı

364.12 ve resūl allahnı inkār ve başḳa ḳabāḥatliklerini ḳoşdılar (فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ) bes ʿīsā ʿahmge

364.13 iyergen ādemlerden allah ḳoşḳança īmān kitürgenlerine ecrlerini birdük (وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ) daḫı ʿīsā

364.14 (ʿahm)ge īmān kitürgen ādemlerden köpisi allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılardur (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey

364.15 evvelgi peyġamberlerge īmān kitürgen ādemler (اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ) ṭıyġan nersesinde allahdan ḳorḳıñız

364.17 daḫı allahnıñ resūli (muḥammed ʿahm)ge īmān kitüriñiz (يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ) eger allahdan ḳorḳsañız

364.18 ve resūline īmān kitürseñiz allah sizge raḥmetinden iki ülüş birür bir ülüşi resūl allahġa īmān kitürüviñiz

364.19 içün ve bir ülüşi resūl allahdan evvelgi peyġamberlerge īmān kitürüviñiz içün (وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ)

364.20 daḫı sizniñ içün nūr ḳılurge ol nūr birlen yürürsiz yaʿnī ilhāmı bolġan hidāyet birür ol hidāyet

364.21 sizni tirük vaḳtıñızda ölgenniñ ṣoñında da ḥaḳḳ yolġa köndürür (وَيَغْفِرْ لَكُمْ) daḫı allah sizniñ

364.22 günāhlarıñıznı yarlıḳar (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) daḫı allah günāhlarnı yarlıḳaġuçı hem de bendelerge raḥmet

364.23 ḳıluvçıdur (لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ) kitāb ehli bilsünler içün (lā kelimesi artuḳ) (أَلَّا يَقْدِرُونَ)

364.24 عَلٰى شَىْءٍ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ) düristlikde ol kitāb ehli allahnıñ fażlından hiç nersege ḳādir bolmaslar yaʿnī kitāb ehli

364.25 ẕikr ḳılınġan allahnıñ fażlından hiç nersege irişmesler hem allahnıñ fażlına irişüvge küçleri de yitmes çünki

364.26 alar allahnıñ resūline īmān kitürmediler allahnıñ fażlına irişüvniñ şarṭı resūline īmān kitürüvdür (وَاَنَّ الْفَضْلَ

364.27 بِيَدِ اللّٰهِ) daḫı düristlikde allahnıñ fażlı öz mülkindedür diyü bilsünler içün (يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) allah fażlını

364.28 bendelerinden tilegen ādemlerine birür (وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) daḫı allah uluġ fażl iyesidür (لَا) kelimesi artuḳ

364.29 tügildür bu vaḳtde bu āyetniñ maʿnāsı boladur ehl-i kitāb peyġamber hem peyġamberge īmān kitürgen ādemler

364.30 allahnıñ fażlından hiç nersege ḳādir bolmaslar hem irişmesler diyü iʿtiḳād ḳılmasunlar içün maʿnāsında

II / 365

365.1 ḥadīd sūresiniñ hem de yikirmi yidinçi pāreniñ tercemesi tamām boldı

365.2 (illi sikizinçi sūre mücādele sūresi medīnede ingen yikirmi iki āyet)

365.3 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

365.4 (قد سمع الله قول التى) taḥḳīḳ allah şundayın ẖatunnıñ sözini işitdi (تجادلك فى زوجها وتشتكى

365.5 الى الله) ey muḥammed ʿahm ol ẖatun iri ḥaḳında siniñ birlen (cidāl) ḳılışur yaʿnī daʿvāleşir hem

365.6 bu işde allahġa şikāyet ḳılur (والله يسمع تحاوركما) daẖı allah ey muḥammed ʿahm siniñ ol ẖatun birlen

365.7 sözni ḳaytaruşup söyleviñizni işitür allahü teʿālā bu āyetde ol ẖatunnıñ resūl allah birlen iri

365.8 ḥaḳında müẕākere hem allahġa şikāyetni beyān itdi (ان الله سميع بصير) düristlikde allahü teʿālā

365.9 her sözni işitüvçi her nerseni körüvçidür (الذين يظاهرون منكم من نسائهم) şundayın irler

365.10 sizlerden (ẖatunlarından) iẓhār ḳılurlar yaʿnī ẖatunlarunı analarına oẖşaturlar (ما هن امهاتهم)

365.11 ol ẖatunlar ḥaḳīḳat üzerine ẓihār ḳıluvçı irlerniñ anaları tügildür (ان امهاتهم الا اللائى ولدنهم)

365.12 ol irlerniñ ḥaḳīḳat üzerine anaları hiç kim tügildür meger özlerini ṭoġdurġan ẖatunlar ġınadur

365.13 bes ol irlerge ẖatunlarunı ḥarām boluv ḥaḳında analarġa oẖşanuv dürist bolmas meger analarġa

365.14 oẖşatuv dürist bolur ḥarām boluv ḥaḳında allahü teʿālā analarġa tutaşdurġan imçek imizgen ẖatunlarnı

365.15 hem resūl allah ẖatunlarunı (وانهم ليقولون منكرا من القول وزورا) daẖı düristlikde ol ẓihār ḳıluvçı

365.16 irler şāriʿ inkār ḳılġan hem yalġan sözni eytürler çünki ẖatunnıñ hiç cihetden anaġa

365.17 oẖşavı mümkin tügil allahü teʿālā bu āyetde ẓihārnıñ yalġan ve bāṭıl söz idükni beyān ḳıldı (وان الله

365.18 لعفو غفور) daẖı düristlikde allah ötkendegi günāhlarnı ʿafv itüvçi hem yarlıḳaġuçıdur bu āyetniñ

365.19 inüvine sebeb şol düristlikde ṣāmit oġlı evs bir vaḳtda ẖatunı ṣaʿlebe ḳızı ẖavlege cumāʿ ḳıluvnı ḳaṣd

365.20 ḳıldı ẖatunı keyfī yā ki iḳtiẓāsı olmadıḳından irini menʿ ḳıldı açuvı kilüp iri ẖatunına

365.21 (انت على كظهر امى) didi yaʿnī sin miñe anamnıñ arḳası kibi maʿnāsında cāhiliyyet zamānında

365.22 bu söz ṭalāḳ idi bes ḫavle resūl allahġa bardı ve iri birlen iki arada bolġan ḳıṣṣanı beyān

365.23 itdi hem bu ḥaḳda resūl allahdan fetvā istedi resūl allah cāhiliyyet zamānında bolġan ḥükm birlen (ḫatunnıñ irinden

365.24 ayruluvı birlen) ḥükm ḳıldı ḥāżır sin iriñe ḥarām boldıñ didi ḫavle eytdi ey allahnıñ resūli irim evs

265.25 mini ṭalāk lafẓı birlen ayurmadı didi resūl allah min siniñ ḥaḳıñda hiç nerse ẓann ḳılmaym meger iriñe ḥarām

365.26 boluvıññı ẓann ḳılam didi bes ḫavle balalarınıñ köpligini ve malınıñ yoḳlıġını ve niçe yıl ʿömr itken yoldaşından

365.27 ayruluvını oylap bik ḳayġurdı resūl allahġa ikinçi mertebe kilüp de fetvā ṣoradı hem resūl allah iḳinçi

365.28 mertebesinde de evvelgiçe cevāb birdi bes şundan ṣoñ kök ṣarı yönelüp ey allah bu ḥükmde siñe

365.29 şikāyet ḳılamun didi şundan ṣoñ allah teʿa tutaşdan dört āyet indürdi evvelgisinde ḫavleniñ

II / 366

366.1 ḳıṣṣasını iḳinçisinde ẓihārnıñ bāṭıl söz idükni beyān itdi üçünçi dörtinçisinde ẓihārnıñ kefāretini

366.2 beyān itdi niteki eytedür (وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ) daḫı şundayın ādemler ḫatunlarından

366.3 ẓihār ḳılurlar yaʿnī ḫatunlarnı analarına oḫşaturlar (ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا) munıñ ṣoñında eytken

366.4 sözlerini bozuvġa yā ki ḥarām ḳılġan nerselerini ḥelāl itüvge kiri ḳayturlar yaʿnī ḫatunlarından

366.5 fāʾidelenüvni mübāḥ ḳıluvnı isterler gerçi ḳızuġup ḳarav birlengine bolsa da bu imām-ı aʿẓam meẕheb-i şāfiʿī ḳaşında

366.6 ʿavd ayruluv mümkin bolġan zamān ḳadarlı ḫatunnı nikāḥda tutuv imām mālik ḳaşında cimāʾge ḳāsd ḳıluv imām

366.7 ḥüsn ḳaşında bi'l-fiʿil cimāʿ ḳıluv (فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا) bes ẓihār ḳılġan irge eytken sözini

366.8 bozuvnı ḳaṣd ḳılġanda bir ḳul āzād itüv vācib boluv kirek müʾmin ve kirek kāfir bolsun likin ẓihār ḳılġan

366.9 ir birlen ẓihār ḳılınmış ḫatunnıñ cimāʿ birlen yā ḳi şehvet birlen tutuv birlen fāʾidelenmesden burun

366.10 (ذٰلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ) sizge bu ẕikr ḳılınġan nerse kefāret birlen ḥükmdür ol ḥükm birlen vaʿaẓ ḳılınursız (وَاللّٰهُ

366.11 بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) daḫı allah sizniñ ḳılġan nerseñizniñ ṭışını ve içini bilgüçidür (فَمَنْ لَمْ يَجِدْ) bes bir

366.12 kişi ḳuluna tapmasa (فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) bes ol kişige tutaşdan iḳi ay rūze tutuv farżdur

366.13 (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا) ẓihār ḳılġan ir birlen ẓihār ḳılınmış ḫatunnıñ cimāʿ yā ḳi şehvet birlen tutuv kibi

366.14 işler birlen fāʾidelenüvlerinden burun (فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ) bes bir kişiniñ avruv yā ki ḳartlıḳ yā ḳi nefs

366.15 arzusınıñ ġalebesi içün iki ay tutaşdan rūze tutuvġa küçi yitmese (فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا)

366.16 bes altmış miskīnni ṭaʿāmlanduruv vācib bolur ol kişige yaʿnī her miskīnge buġdaydan birgen de

366.17 yarṭı ṣaʿ arpadan birgende bir ṣaʿ (sikiz ḳadaḳ) birür (ذٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ)

366.18 bu revişçe kefāretini beyān yā ḳi bu revişçe aḥkāmnı üyretüv sizniñ allahġa hem resūline īmān kitürüviñiz

366.19 içün (وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ) ve bu ẕikr ḳılınġan ḥükmler allahnıñ çiklegen çikleridür (وَلِلْكَافِرِينَ

366.20 عَذَابٌ أَلِيمٌ) daḫı kāfirler içün rencitküçi ʿaẕāb bardur (إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ

366.21 كُبِتُوا) düristlikde allahġa hem allahnıñ resūline düşmānlıḳ ḳılġan ādemler rüsvāy yā ḳi helāk

366.22 ḳılınmış bolurlar (كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) niteki mekke kāfirlerinden ilk bolġan kāfirler rüsvāy

366.23 yā ḳi helāk ḳılınġan idi (وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ) ve taḥḳīḳ biz peyġamberniñ hem kitürgen nersesiniñ

366.24 rastlıġına delālet ḳıla turġan ẓāhir delīller indürdük (وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ) daḫı kāfirler içün

366.25 ḫorlaġuçı ʿaẕāb bardur (يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا) şol künde ḫorlaġuçı ʿaẕāb bardur ol künde allah

366.26 kāfirlerni cıyulġanları ḥālde ḳabrlerinden kobarur (فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا) bes allah ol kāfirlerniñ ʿamel ḳılġan

366.27 nerseleri birlen ḫaber birür (أَحْصَاهُ اللّٰهُ وَنَسُوهُ) kāfirniñ ḳılġan ʿamellerini allah ṣan yüzinden żabṭ ḳıldı

366.28 yaʿnī her ḳayusını bildi ammā kāfirler özleriniñ ḳılġan ʿamellerini unutdılar (وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ

366.29 شَهِيدٌ) daḫı allah her bir nerse üzerine şāhiddür allahnıñ ʿamelinden hiç nerse ġāʾib bolmas (أَلَمْ تَرَ

II / 367

367.1 أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ) eyā bilmediñ mi sin ey muḥammed (ʿahm) düristlikde allah bilür (مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ)

367.2 köklerde hem yirlerde bolġan nerselerni (مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوٰى ثَلٰثَةٍ) üç kişiniñ sırleşüvinden bolmas

367.3 (اِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ) meger boldı ise allah alarnıñ dörtinçisidür yaʿnī allah alarnıñ sırlerini bilür (وَلَا خَمْسَةٍ

367.4 اِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ) daḫı dört kişiniñ sırleşüvinden bolmas meger boldı ise allah alarnıñ altınçısıdur allahü

367.5 teʿālānıñ üç ʿaded birlen beş ʿadedni ḫāṣlavı ḫuṣūs-ı vāḳıʿa içün çünki bu āyet münāfıḳlarnıñ resūl allah

367.6 ḥaḳında sırleşüvlerinde kilgen yā ki allah özi vitr (tāḳ) bolup ve vitrni süydükündendür çünki ʿaded

367.7 vitrleriniñ iñ evvelgisi üç yā ki müşāvere içün iñ azı üç kişi żarūr bolġanġa köre

367.8 çünki müşāverege nizāʿlaşuvçı ādemler kibi bolsunlar içün ol iki kişi kirek yine aralarında vāsıta

367.9 bolġan bir kişi kirek (وَلَا اَدْنٰى مِنْ ذٰلِكَ وَلَا اَكْثَرَ اِلَّا هُوَ مَعَهُمْ) daḫı üçden kimniñ (ikiniñ, birniñ)

367.10 sırleşüvi yoḳdur daḫı bişden artuḳnıñ (altınıñ, yidiniñ) sırleşüvi yoḳdur meger boldı ise allah alar

367.11 birlen birgedür aralarında bolġan nerseni bilür (اَيْنَمَا كَانُوا) sırleşken vaḳtda nindeyin gine orunda bolsalar da

367.12 çünki allahnıñ bilüvi orunnıñ yaḳınlıġından bolmadıḳından orunnıñ türli boluvı birlen bilüvi türli

367.13 bolmay (ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) munıñ ṣoñında ol sırleşüvçi ādemlerniñ ḳıyāmet küninde ʿamel

367.14 ḳılġan nerseleri birlen özlerine ḫaber birür (إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) düristlikde allah her bir nerseni

367.15 bilgüçidür çünki bilüvni tilegen ẕātınıñ her nersege nisbeti berāberdür (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ)

367.16 eyā ḳaramadıñ mı sin ey muḥammed (ʿahm) şundayın ādemlerge ol ādemlerni sırleşüvden ṭıyuldı (ثُمَّ يَعُودُونَ

367.17 لِمَا نُهُوا عَنْهُ) munıñ ṣoñında ṭıyulġan nerselerine kiri ḳaytur boldılar bu āyet yehūdler, münāfıḳlar

367.18 ḥaḳında ingen alar aralarında müʾminler ḥaḳında sırleşeler iken hem müʾminlerni kördüklerinde közleri birlen

367.19 işāret ḳılalar iken resūl allah alarnı bu işlerinden ṭıyuvı munıñ ṣoñında yine şol işlerini ḳaytadan

367.20 ḳılur boldılar (وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ) daḫı ol yehūdler hem münāfıḳlar günāh

367.21 bolġan nerse birlen daḫı müʾminlerge düşmānlıḳ birlen hem resūl allahġa boy ṣunmav birlen emr ḳılışuv birlen

367.22 sırleşür boldılar (وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا) ve her ḳayçan ol yehūdler daḫı münāfıḳlar siñe kilseler sini

367.23 şundayın nerse birlen selāmlar boldılar (لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ) ol nerse birlen allah sini selāmlamadı yaʿnī

367.24 resūl allahġa kilgeç (essāmü ʿaleyk) didiler yaʿnī siñe ölüm bolsun maʿnāsında allah sini (وسلام على

367.25 عباده الذين اصطفى diyü selāmladı (وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ) daḫı özleriniñ aralarında eytür boldılar

367.26 (لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ) eger muḥammed (ʿahm) ḥaḳḳ peyġamber bolsa idi allah bizni bu sözni eytüvimiz sebebli

367.27 ʿaẕāb ḳılmas mıydı elbette ʿaẕāb ḳılur idi diyü (حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ) ol yehūdler birlen münāfıḳlarġa

367.28 ʿaẕāb yüzinden cehennem yiter (يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ol yehūdler daḫı münāfıḳlar cehennemge kirürler bes ni

367.29 yavız evrileçek orundur ol cehennem (يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (اِذَا تَنَاجَيْتُمْ)

II / 368

368.1 bes her ḳayçan aralarıñızda sırleşseñiz (فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ) bes günāhlı

368.2 nerse birlen hem müʾminlerge düşmānlıḳ birlen hem resūl allahġa boy şunmav birlen buyuruşuv birlen sırleşmeñiz

368.3 (وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى) daḫı müʾminlerge izgülik birlen hem resūl allahġa boy şunmavdan ḳorḳuv birlen

368.4 sırleşiñiz (وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) daḫı şundayın allahdan ḳorḳıñız ol allah şarı ḳobarılmış

368.5 (cıyulmış) bolursız (إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ) ançaḳ günāhlı nerse birlen hem müʾminlerge düşmānlıḳ

368.6 birlen sırleşüv şeyṭāndandur çünki bu sırleşüv ziynetli itüp körsetüvçi hem bu sırleşüvge sebeb elbette

368.7 şeyṭāndur (لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا) īmān kitürgen ādemlerni ḳayġurṭuv içün (وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا)

368.8 ol şeyṭān yā ki sırleşüv müʾminlerge hiç nerseni żarar itüvçi tügildür (اِلَّا بِإِذْنِ اللّٰهِ) meger żarar iter

368.9 allahnıñ tilevi birlen gine (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) daḫı allah üzerine müʾminler işlerini tapşırsunlar

368.10 ve münāfıḳlarnıñ sırleşüvlerinden ḳorḳmasunlar (يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen ādemler (اِذَا قِيلَ لَكُمْ)

368.11 (تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ) her ḳayçan sizge meclislerde kiñeyiñiz diyü eytilse (فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللّٰهُ لَكُمْ) bes kiñeyiñiz

368.12 allah sizniñ içün tilegen nerseleriñizde (orun ve rızḳda) kiñlik ḳılur (وَإِذَا قِيلَ انْشُزُوا) ve her ḳayçan

368.13 kilüvçilerge orun birüv içün turuñız diyü eytülse yā ki resūl allah koşḳan izgü işlerni ötevge

368.14 turuñız diyü eytülse maʿnāsında (فانشزوا) bes turuñız (يرفع الله الذين آمنوا منكم) allah sizden īmān

368.15 kitürgen ādemlerni köterür yaʿnī dünyāda yardem ve körkem ẕikr ḳılur āḫiretde cennet çarlaḳlarında ḳılur

368.16 (والذين أوتوا العلم) daḫı ḫaşte ʿilm birilgen ādemlerni (ʿālemlerni) köterür (درجات) bülend derecelerge

368.17 yaʿnī ʿālemler ʿilm birlen ʿamelni cıyduḳlarından allah alarnı artuġraḳ derecelerge köterür çünki ʿilmniñ

368.18 öziniñ de derecesi bülend ʿamel birlen birge bolġaç elbette dereceni tileydür şunıñ içün de ʿālimge

368.19 işinde ve sözinde iḳtidāʾ ḳılına hem resūl allah (فضل العالم على العابد كفضل القمر ليلة البدر على سائر

368.20 الكواكب) digen yaʿnī ʿālim kişiniñ ʿibādet ḳıluvçı ādemden artuḳlıġı on dörtinçi kiçesindegi

368.21 aynıñ başḳa yuldızlarġa ḳaraġandaġı artuḳlıġı kibidür (والله بما تعملون خبير) daḫı allah sizniñ ḳılġan

368.22 ʿameliñizniñ ṭışını ve içini bilgüçidür (يا أيها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler (إذا ناجيتم

368.23 الرسول) her ḳayçan resūl (muḥammed ʿahm) birlen sırleşseñiz (فقدموا بين يدي نجواكم صدقة) bes sırleşüviñizden

368.24 burun ṣadaḳa birüvni ilk ḳıluvıñız allahnıñ ṣadaḳa birüv birlen emr ḳıluvı resūl allahnı uluġlav ve faḳīrlerni

368.25 fāʾidelendürüv ve resūl allahdan artuḳ söz ṣoravdan ṭıyuv iḫlāṣlı ādem birlen münāfıḳnı ayuruv hem āḫiretni

368.26 dost körüvçi ādem birlen dünyānı dost körüvçi ādemni ayuruv içündür bu ṣadaḳa müsteḥab mı yā ki

368.27 vācib mi iḫtilāflı baʿżılar bu āyetni keleçekdegi āyet birlen mensūḫ digenler ḥażret-i ʿalī eyte bu

368.28 āyet birlen minden başḳa hiç kim ʿamel ḳılmadıydı her ḳayçan resūl allah birlen sırleşsem aldından bir dirhem

368.29 ṣadaḳa birdimdi bu söz bu ṣadaḳanıñ vācib boluvına münāfī tügil çünki bu āyet on yā ki bir gine sāʿat

369.1 maʿmūl boldı digenler ol müddetde gine resūl allah birlen baylardan münācāt ḳıluvçı bolmaġandur (ذٰلِكَ

369.2 خَيْرٌ لَكُمْ وَاَطْهَرُ) bu ṣadaḳa birüv sizniñ içün izgüdür hem kõñliñizge pāklavçirekdür (فَاِنْ لَمْ

369.3 تَجِدُوا) bes eger ṣadaḳa birürge māl tapmasañız (فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) bes düristlikde allah ṣadaḳa

369.4 birürge tapmaġan ādemni yarlıḳaġuçıdur hem ṣadaḳasız da resūl allah birlen münācāt ḳılurġa ruḫṣat

369.5 birüvinde merḥametlidür (ءَاَشْفَقْتُمْ اَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ صَدَقَاتٍ) eyā siz peyġamber birlen

369.6 sırleşüviñizden burun ṣadaḳalarnı ilk ḳıluñız (birüñiz) faḳīr boluvıñızdan ḳorḳdıñız mı (فَاِذْ

369.7 لَمْ تَفْعَلُوا) bes eger ṣadaḳa birüvni ḳılmasañız (وَتَابَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ) daḫı allah ṣadaḳa birmevge

369.8 ruḫṣat itüv birlen sizniñ üzeriñizge ḳaytdı (فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ) bes namāz oḳuñız

369.9 ve zekāt biriñiz bu ikisini ötevde ḳuṣūr ḳılmañız (وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) daḫı allahġa hem allahnıñ

369.10 resūline iṭāʿat ḳılıñız (وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) daḫı allah sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizniñ ṭışını ve içini

369.11 bigüçidür (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا) ey muḥammed (ʿahm) eyā sin şundayın ādemlerge (münāfıḳlarġa)

369.12 ḳaramaysun mı alar şundayın ḳavmni (yehūdlerni) dost tutdılar (غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) allah ol ḳavm üzerine

369.13 açulandı (مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ) ol münāfıḳlar sizden (müselmānlardan) da tügildür daḫı alardan (yehūdlerden) de

369.14 tügil belki iki arada ābid-i rāb ḳalġanlardur (وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ) ve ol münāfıḳlar

369.15 yalġanġa (islām daʿvāsına) yemīn iterler ḥālbūkim özleriniñ yemīn itken nerseleriniñ (islām daʿvālarınıñ)

369.16 yalġan idükni bilürler (اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا) allah ol münāfıḳlarġa ḳatı ʿaẕābnı ḥāżirledi (اِنَّهُمْ

369.17 سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) düristlikde ol münāfıḳlarnıñ ʿamel ḳılġan nerseleri yavız boldı (اِتَّخَذُوا اَيْمَانَهُمْ

369.18 جُنَّةً) ol münāfıḳlar yemīnlerini ḳanlarına ve mällarına perde itüp tutdılar (فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ) bes

369.19 ol münāfıḳlar ādemlerni allahnıñ dīninden ṭıydılar (فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ) bes ol münāfıḳlar içün ḫorlaġuçı

369.20 ʿaẕāb bolġuçıdur (لَن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ) ol münāfıḳlardan mālları muñsız ḳılmas (yibermes)

369.21 (وَلَا أَوْلَادُهُم) daḫı balaları yibermes (مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا) allahnıñ ʿaẕābından hiç nerseni (أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ)

369.22 ve bu münāfıḳlar tamuġ otınıñ iyeleridür (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) ol münāfıḳlar tamuġ otında mengü ḳaluvçılardur

369.23 (يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا) ey muḥammed (ʿahm) şol künni isiñe tüşür ol künde allah bütün münāfıḳlarnı ḳabrlerinden

369.24 ḳobarur (فَيَحْلِفُونَ لَهُ) bes ol münāfıḳlar biz ḥaḳḳ müselmān diyü allahġa yemīn iterler (كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ)

369.25 niteki dünyāda vaḳtda biz müselmān diyü sizge müʾminlerge) yemīn iteler idi (وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ)

369.26 daḫı münāfıḳlar yalġan yemīn itüvlerinde özlerini fāʾideli nersede diyü ḥesāb ḳılurlar çünki münāfıḳlarnıñ

369.27 köñillerinde nifāḳnıñ ḳararlanuvı yalġan yemīnniñ dünyāda fāʾide birüvi kibi āḫiretde de fāʾide birür diyü

369.28 ḫayālerine kitüre (أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ) āgāh olıñız düristlikde ol münāfıḳlar alardur ġāyet

369.29 yalġanlavçılar (اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ) ol münāfıḳlar üzerine şeyṭān ġālib boldı (فَأَنسَاهُمْ

II / 370

370.1 ذِكْرَ اللَّهِ) bes şeyṭān münāfıḳlarnıñ allahnı iske tüşürüvlerini unutdurdı (أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ)

370.2 bu münāfıḳlar şeyṭān ʿaskerleridür ve şeyṭānġa iyerüvçilerdür (أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ) āgāh

370.3 olıñız düristlikde şeyṭān ʿaskerleri ve şeyṭānġa iyerüvçiler alardur żarar itüvçiler çünki alar

370.4 şeyṭānġa iyerüvleri sebebli mengülik niʿmetini ḳollarından yiberüp özlerini mengülik ʿaẕābge giriftār

370.5 itdiler (إن الذين يحادون الله ورسوله) düristlikde şundayın ādemler allahġa hem allahnıñ resūline düşmānlıḳ

370.6 ḳılurlar (أولئك في الأذلين) bu ādemler allahnıñ ḫalḳınıñ ḫorları içindedür yaʿnī allahnıñ ḫalḳınıñ iñ

370.7 ḳabāḥatleri cümlesindendür (كتب الله لأغلبن أنا ورسلي) allah levḥü'l-maḥfūẓda yazdı elbette delīl birlen

370.8 min hem resūllerim üstün bolurmız (إن الله قوي عزيز) düristlikde allah peyġamberlerine yardem birüvde

370.9 ḳuvvetlidür hem tilegen işinde üstündür (لا تجد قوما يؤمنون بالله واليوم الآخر) ey muḥammed ʿahm sin

370.10 allahġa hem āḫiret künine īmān kitürgen ḳavmni tapmassun (يوادون من حاد الله ورسوله) allahġa

370.11 hem allahnıñ resūline düşmān bolġan ādemlerni dost tutuvçılar tapmassun allahġa hem resūline

370.12 düşmān bolġan ādemlerni müʾminlerge dost tutuv münāsib tügildür (ولو كانوا آباءهم أو أبناءهم)

370.13 gerçi ol allahġa hem allahnıñ resūline düşmān bolġan ādemler müʾminlerniñ ataları yā ki oġulları

370.14 bolsa da (أو إخوانهم أو عشيرتهم) yā ki ir ḳardeşleri yā ki yaḳın ḳardaş uruġları bolsa da ḥāṣıl

370.15 tilese nindeyin yaḳın ḳardeşleri bolsun allahġa hem allahnıñ resūline düşmāñ bolġan ādemlerni müʾminlerge

370.16 dost tutuv tiyüş tügil (أولئك كتب في قلوبهم الإيمان) allahġa hem allahnıñ resūline düşmān bolġan

370.17 ādemlerni dost tutmaġan ādemler allah ol ādemlerniñ köñillerinde īmānnı berkitken ādemlerdür bu āyet

370.18 ʿamelniñ īmān mefhūmına kirmevine delālet ḳıladur çünki ʿamel īmānnıñ cüzʾī bolsa īmān kalbde s̱ābit

370.19 bolġaç ʿilmde s̱ābit bolur idi ḥālbūkim aʿżāʾ birlen ʿamel ḳalbde s̱ābit tügil (وأيدهم

370.20 بروح منه) daḫı allah öz ḥużūrından ḳalb yā ḳi ḳurān nūrı birlen ḳuvvetlegen ādemlerdür yā ki

370.21 īmāndan bolġan rūḥ birlen ḳuvvetlegen ādemlerdür maʿnāsında çünki ḥaḳīḳī īmān ḳalbniñ tirükligine sebebdür

370.22 (وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) daḫı allah ol ādemlerni astlarından yılġalar (ṣular)

370.23 aġa turġan ucmaḫlarġa kiritür (خَالِدِينَ فِيهَا) ol ucmaḫlarda mengü ḳalġanları ḥālde (رَضِيَ اللَّهُ

370.24 عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ) andayın ādemlerden allah rāżī boldı hem ol ādemler allahdan rāżī boldılar (أُولَٰئِكَ

370.25 حِزْبُ اللَّهِ) bu ṣıfatlı ādemler allahnıñ ʿaskerleridür hem dīnine yardem birüvçileridür (أَلَا إِنَّ

370.26 حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) āgāh olıñız düristlikde allahnıñ ʿaskeri ve dīnine yardem birüvçileri alardur

370.27 dünyā ve āḫiret saʿādetine irişüvçilerdür mücādele sūresiniñ tercemesi tamām boldı

370.28 (illi tokızınçı sūre ḥaşr sūresi medīnede ingen yikirmi dört āyet)

II / 371

371.1 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

371.2 (سبح لله ما في السموات وما في الأرض) köklerde daḫı yirlerde bolġan her bir nerseler allahnı naḳış ṣıfatlardan

371.3 yıraḳ ḳıldı ve pākladı (وهو العزيز الحكيم) ve ol allah her işde üstün bolġuçıdur ve ḥikmet iyesidür

371.4 resūl ekrem medīnege kilgenniñ ṣoñında benī el-nażīr birlen ṣulḥ ḳıldı yaʿnī benī el-nażīrniñ resūl allah

371.5 işine kirişmessizligi üzerine fāʾidesine de hem żararına da bedr ṣoġışı vāḳıʿa bolup müselmānlar ġālib

371.6 bolġaç benī el-nażīr eytdiler ey muḥammed (ʿahm) tevrātda allah ṭarafından yardemde boluv birlen ṣıfatlanġan peyġamber

371.7 didiler uḥud ṣoġışında müselmānlar maġlūb bolġaç benī el-nażīr şikke tüşdiler hem ʿahdlerini bozdılar

371.8 eşref oġlı kaʿb ḳırk aṭlı ʿasker birlen mekkege yöneldi kaʿbe ḫużūrında ebū süfyānġa yemīn eytdiler

371.9 resūl allah kaʿbnıñ imçekdeş ḳardeşi muḥammed bin müslimetü'l-enṣārī digen ādemge kaʿbnı öltürüv birlen

371.10 emr ḳıldı bes kaʿbnı imçekdeş ḳardeşi öltürdi şundan ṣoñ resūl allah köp ʿasker birlen barup

371.11 yikirmi bir kün muḥāṣara ḳıldı ʿarab cezīresinden çıġuvları şarṭı üzerine resūl allah benī el-nażīr

371.12 yehūdleri ile ṣulḥ ḳıldı köpisi şāmġa kitdiler bir ṭāʾifesi ḫayberde ḥīrada ḳaldılar şundan ṣoñ

371.13 allahü teʿālā bu sūreni (والله على كل شيء قدير) ge ḳadar iñdürdi (هو الذي أخرج الذين كفروا من

371.14 أهل الكتاب من ديارهم) ol allah şundayın allahdur kitāb ehlinden kāfir bolġan ādemlerni yurtlarından

371.15 çıġardı (لأول الحشر) ʿarab cezīresinden çıġuvlarınıñ evvelinde çünki yehūdlerge mundan ilk bu ḳadar ẕillet

371.16 kilgeni yoḳ idi ammā ṣoñġı ḥaşrları ḥażret-i ʿömerniñ şāmġa çıġaruvıdur (ما ظننتم أن يخرجوا)

371.17 ey müʾminler ol yehūdlerniñ ḳuvvetlerini ve ʿaskerleriniñ köpliginden siz alarnıñ çıġuvlarnı ẓann ḳılmadıñız (وظنوا

371.18 أنهم مانعتهم حصونهم من الله) daḫı ol benī el- nażīrlar allahnıñ ʿaẕābından ḳalʿalarını ṭıyġuçı diyü ẓann

371.19 ḳıldılar (فأتاهم الله من حيث لم يحتسبوا) bes ḥesāb itmegen orunlarından alarġa allahnıñ ʿaẕābı

371.20 kildi (وقذف في قلوبهم الرعب) daḫı allah alarnıñ köñillerine yine ḳorḳunı taşladı (يخربون بيوتهم بأيديهم)

371.21 alar müselmānlarġa ḳalmas diyü öz ivlerini öz ḳolları birlen ḫarāb ḳılur boldılar (وأيدي المؤمنين) daḫı

371.22 müʾminlerniñ ḳolları birlen çünki müʾminlerde ṣoġış ornı kiñeysün içün ivleriniñ ẓāhirlerini ciymirdiler

371.23 (فاعتبروا يا أولي الأبصار) bes ey ʿaḳl iyeleri bu benū nażīrniñ ḥālleri birlen vaʿaẓlanıñız bes aldamañız

371.24 hem allahdan başḳaġa ṭayanmañız daḫı benū el-nażīrniñ helāk boluvlarınıñ sebeblerinden ṣaḳlanıñız ve ala alarġa kilgen

371.25 cezāʾ sizge de kilür bu āyet ḳıyāsnıñ hüccet boluvına delālet ḳıladur çünki iʿtibār-ı ittiʿāẓġa delālet ḳıla

371.26 hem şeyni tiñine ḳaytarup ḳaravġa da delālet ḳıladur bes bu āyetniñ delāleti birlen yā ki ʿibāret birlen

371.27 ḳıyāsnıñ delīl-i şerʿī boluvı s̱ābit bola bes ḳıyāsnıñ ḥüccet boluvını is̱bāt ʿaḳlī de naḳlī de bola yine de

371.28 ḳıyāsnıñ ḥüccet boluvını is̱bāt ḳıla turġan delīl-i naḳlī cümlesinden cebel oġlı muʿaẕdan rivāyet ḳılınġan

371.29 ḥadīs̱ resūl ekrem ḥażret-i muʿāẕnı yemenge ḥākim itüp yibergen ey muʿāẕ yemenge barduḳıñda nerse birlen

372.1 ḥükm ḳılursun didi ḥażret-i muʿāẕ allahnıñ kitābı (ḳurān) birlen ḥükm ḳılurmun didi eger bir ḥükmni

372.2 allahnıñ kitābında tapmassañ ni birlen ḥükm ḳılursun didi resūl allah ḥażret-i muʿāẕ resūl allahnıñ seneti birlen

372.3 ḥükm ḳılurmun didi eger bir ḥükmni ḥadīs̱de tapmasañ ni birlen ḥükm ḳılursun didi resūl allah ḥażret-i

372.4 muʿāẕ öz reʾyim birlen ictihād ḳılurmun (yaʿnī ayetden ḥadīs̱den ornına ḳarap ḥükm çıġarurmun

372.5 resūl allah ḥażret-i muʿāẕnıñ sözine taḥsīn ḳılup (الحمد لله الذي وفق رسول رسوله بما يرضى به رسوله) didi

372.6 eger de mesāʾilni ḳıyās birlen çıġaruv bolmasa idi ādemler arasında muʿāmele işki baġlanur idi

372.7 çünki muʿāmeleleriniñ köpisi ḳıyās birlen s̱ābit zamān özgergen ṣayın muʿāmelede özgere şunıñ içün de

372.8 ḳıyās birlen ʿamel ḳıyāmetke ḳadar biteçek tügil şuña köre de baʿżı ʿālimler (el-ictihād farż dāʾim ve ḥaḳḳ ḳāʾim

372.9 alā ḳıyāmü's-sāʿat) digen hem efāżıldan muḥammed bin ʿabdü'l-kerīm el-şehristānı el-naṣūṣ mütenāhiyet-i ve'l-veḳāyiʿ

372.10 ġayr –i mütenāhiye (وما لا يتناهى لا يضبطه ما يتناهى فالقياس والاعتبار واجب حتى يكون بصدد كل

372.11 حادثة اجتهاد) digen bes baʿż mutaʿaṣṣıblarnıñ maḥż-ı allahnıñ raḥmeti bolġan ictihād zamānı hem

372.12 mücdehidler hicretden beş yüz yılda bitdi digen sözleri ṣarf-ı taḥkim ve ḫāliṣ-i taʿaṣṣubdur allahnıñ raḥmeti

372.13 hicretden filān yılda bitdi dimege ʿibāretdetde gine başḳa bolup mażmūn da birdür (ولولا أن كتب الله عليهم

372.14 الجلاء) ve eger allah benū el nażīr yehūdlerine yurṭlarından çıġuvlarunı ḥükm itken bolmasa idi

372.15 (لعذبهم في الدنيا) elbette alarnı benū ḳarīẓanı ʿaẕāb ḳılġan kibi dünyāda öltürülmiş ve esīr ḳılınmış

372.16 boluv birlen ʿaẕāb ḳılur idi (ولهم في الآخرة عذاب النار) daḫı āḫiretde alarġa oṭ

372.17 ʿaẕābı bardur yaʿnī eger dünyā ʿaẕābından ḳutulsalar da āḫiret ʿaẕābından ḳutula almaslar idi (ذلك

372.18 (بأنهم شاقوا الله ورسوله) bu dünyāda hem āẖiretde bolġan ʿaẕāb oşbunıñ sebeblidür düristlikde bu ehl-i

372.19 kitābdan kāfir bolġan ādemler (benū el-naẕīr yehūdleri) allahġa hem allahnıñ resūline ẖilāflıḳ ḳıldılar

372.20 (ومن يشاق الله) ve kimdür allahġa daẖı allahnıñ resūline ẖilāflıḳ ḳılur (allahġa ẖilāflıḳ ḳıluv resūline

372.21 ẖilāflıḳ ḳıluv birlen berāber bolduḳından resūlge muẖālefetni ẕikr ḳılınmadı) (فإن الله شديد العقاب) bes

372.22 düristlikde allah ʿaẕābı ḳaṭı bolġuçıdur allah teʿa kāfirlerniñ yurṭlarunı ciymirüvniñ aġaçlarını kisüvniñ

372.23 dürist boluvı ḥaḳında hem ġanīmet malunı bölüv resūl allahġa ẖāṣ bolup tilediki orunġa taʿyīn ḳıluvı

372.24 dürist boluv ḥaḳında ẕikr ḳılınaçaḳ āyetni indürdi hem ol āyetniñ inüvine sebeb şol resūl

372.25 ekrem kāfirlerniñ ẖurma aġaçlarunı kisüv birlen ṣaḥābelerge emr ḳılġaç kāfirler eytdiler ey muḥammed (ʿahm)

372.26 öziñ yirde bozuḳlıḳ ḳıluvdan bizni ṭıyadur idiñ bizniñ aġaçlarımıznı kisüv yirde bozuḳlıḳ ḳıluv

372.27 bolmay mu didiler şundan ṣoñ bu āyet indi (ما قطعتم من لينة) ẖurma aġaçından nindeyin ġına nerseni

372.28 kisseñiz (أو تركتموها قائمة على أصولها) yā ki ẖurma aġaçlarından nindeyin ġına nerseni (aġaçnı)

372.29 tamurları üzerinde turġan ḥālde ḳaldursañız yaʿnī kisseñiz (فبإذن الله) bes bu işiñiz her ikisi

II / 373

373.1 allahnıñ emri birlendür (وليخزي الفاسقين) daẖı allahnıñ kāfirleriniñ aġaçlarunı kisüv birlen iẕn birüvi

373.2 öziniñ ṭāʿatinden çıḳġan ādemlerni rüsvāy ḳıluv içündür (وما أفاء الله على رسوله منهم) daẖı benū el-nażīrden

373.3 allahnıñ resūli üzerine ḳaytarġan nersesi (mālları) (فما أوجفتم عليه من خيل ولا ركاب) ol allahnıñ

373.4 benū el-nażīrden resūline ḳaytarġan (ġanīmet itüp evrilgen) nerseni (māllarnı) ḥāṣıl itüv üzerine

373.5 siz aṭlardan daḫı tevelerden çögertüp yırtmadıñız yaʿnī aṭlarġa ve tevelerge aṭlanup meşaḳḳatlenüp almadıñız

373.6 çünki benū el-nażīrniñ ḳaryeleri medīneden iki mīl (sikiz miñ ādum) gine bolduḳından ṣaḥābeler ol

373.7 māllarnı cıyar barup alġanlar ammā resūl allah tevege aṭlanġan bolġan (وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ) likin

373.8 allah peyġamberlerini irkli ḳılur (عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ) tilegen ādemler üzerine niteki benū el-nażīrniñ köñline

373.9 ḳorḳu ṣalup resūl allahnı alarġa irkli ḳıldı (وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) daḫı allah her bir nerse

373.10 üzerine küçi yitküçidür (مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ) ḳarye ehllerinden allahnıñ resūline ḳaytarulġan

373.11 (ġanīmet itüp birgen) nersesi (فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ) bes ol nerse (ġanīmet mālı)

373.12 allah içündür daḫı allahnıñ resūli içündür daḫı resūlniñ yaḳın ḳardeşleri içündür (وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ

373.13 وَابْنِ السَّبِيلِ) daḫı yetīmler hem miskīnler daḫı misāfirler içündür (كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ)

373.14 ġanīmet mālnı bu revişçe böldük ġanīmet mālı sizlerden baylar arasında devrān ve mütedāvil bolġan nerse bolmasun

373.15 içün cāhiliyyet zamānında ġanīmet mālnı bölmek bolsalar evvel uluġları dörtden bir ülüşini ala iken

373.16 ṣoñra ḳalġannı ḫalḳḳa böline iken ol ḫalḳ içinden yine de baylar köpisini ala iken faḳīrlerge bik

373.17 az ġına ḳalduralar iken şol cāhiliyyet zamānındagı ʿādetlerine ḳarap resūl allah zamānında ġanīmet mālnı

373.18 bölmek bolġanlar ḫalḳ resūl allahġa eytkenler dörtden birini evvel al biz ḳalġannı bölermiz digenler allah

373.19 teʿa bu ḥükmni nesḫ itüp ġanīmet mālnı bölüvni resūl allahġa tapşırġan (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ) ve şol

373.20 nerse kim resūl allah sizge birdi yaʿnī resūl allahnıñ birgen ġanīmet mālnı (فَخُذُوهُ) bes alıñız siz ol

373.21 nerseni (ġanīmet mālnı) çünki resūl allah birgen nerse sizge ḥelāl yā ḳi resūl allahnıñ sizge birgen

373.22 (ḳoşḳan) emrini aluvıñız (tutuvıñız) çünki resūl allah emrine iṭāʿat ḳıluv vācib maʿnāsında (وَمَا نَهَاكُمْ

373.23 (عنه فانتهوا) ve şol nerse kim resūl allah ol nerseni aluvdan yāḳi birüvden ṭıydı ol nerseni aluvdan

373.24 yā ki birüvden ṭıyasıñız (واتقوا الله) daḫı resūline ḫilāflıḳ ḳıluvda allahdan ḳorḳıñız (ان الله شديد العقاب)

373.25 düristlikde allahnın ʿaẕābı ḳaṭıdur (للفقراء المهاجرين الذين) şundayın mekkeden medīnege hicret ḳılınġan

373.26 resūl allahġa yaḳınlıḳ iyeleri bolġan faḳīrlergedür allahnıñ resūline ḳaytarılġan nersesi (ġanīmet mālları)

373.27 (أخرجوا من ديارهم وأموالهم) ol faḳīr muhācirlerni yurṭlarından ve mällarından çıġarılmış boldılar

373.28 çünki mekke kāfirleri medīnege hicret ḳılġan ṣaḥābelerni mekkeden çıġardılar hem māllarnı aldılar (يبتغون

373.29 فضلا من الله ورضوانا) allahdan raḥmetni hem rıżālıḳnı istegenleri ḥālde çıġarıldılar (وينصرون الله ورسوله)

II / 374

374.1 daḫı mālları ve cānları birlen allahġa (dīnine) hem allahnıñ resūline yardem birgenleri ḥālde çıġarıldılar

374.2 (أولئك هم الصادقون) bu ṣıfatda bolġan muhācirler alardur īmānlarında rast bolġan ādemler (والذين تبوؤ

374.3 الدار والايمان) daḫı ġanīmet mālları medīnedegi yurṭlarında daḫı īmānda lāzım bolġan ve ḳararlanġan ādemlerge

374.4 (enṣārġa)dur (medīne ṣaḥābelerinedür) (من قبلهم) muhācirlerniñ hicret ḳıluvından burun (يحبون من هاجر اليهم)

374.5 özlerine (medīnege) hicret ḳılınġan ādemlerni seyyārlar ol enṣār mekkeden medīnege hicret ḳılġan ṣaḥābelerni

374.6 enṣār ġāyet ḥürmet itdiler ve iʿānet ḳıldılar ḥattā iki ḫatunlı olġanları bir ḫatunnı ayurup muhācirlerge

374.7 çiftlendürdiler (ولا يجدون في صدورهم حاجة مما أوتوا) daḫı enṣār muhācirlerge birilgen nerseden kökreklerinde

374.8 ḥācet nerseni istevni hem ḥased hem açuv kibi nerselerni tapmaslar (وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ) daḫı enṣār –ı muhācirlerni

374.9 özlerine iḫtiyār ḳılurlar (yaʿnī özlerinden ilk ḳılurlar (وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ) gerçi muhācirlerge iḫtiyār

374.10 ḳılġan nerseleri üzerine özlerinde muḥtāclıḳ bolsa da (وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ) ve bir kişi öziniñ

374.11 saranlıḳından allah ṭarafından saḳlansa yaʿnī nefsine ġālib bolġan māl süyüv ve infāḳġa açuvlanuv kibi işlerde

374.12 nefsine ḫilāflıḳ ḳılsa (فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) bes öziniñ saranlıḳından ṣaḳlanġan ādemler alardur dünyā

374.13 ve āḫiret saʿādetine irişüvçiler (وَالَّذِينَ جَاءُو مِنْ بَعْدِهِمْ) daḫı ġanīmet mālları şundayın ādemlergedür

374.14 alar muhācirler birlen enṣārdan ṣoñ kildi yaʿnī islām ḳuvvet tapḳannıñ ṣoñında medīnege hicret ḳıldılar

374.15 yā ki ṣaḥābelerge iyerüvçiler maʿnāsında bu vaḳtda bu āyet ḳıyāmet künine ḳadar dünyāda bolġan müʾminlerni

374.16 şāmil boladur (يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا) ol ādemler eytürler ey rabbimiz bizniñ günāhlarımıznı yarlıḳaġıl (وَلِإِخْوَانِنَا

374.17 الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ) daḫı bizge īmān birlen ilk bolġan (yaʿnī bizden evvel īmān kitürgen) dīn

374.18 ḳardeşlerimizni yarlıḳaġıl (وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا) daḫı bizlerniñ köñillerimizde düşmānlıḳ (kine) ḳılmaġay

374.19 idiñ (لِلَّذِينَ آمَنُوا) īmāñ kitürgen ādemler içün (رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ) ey rabbimiz düristlikde sin

374.20 şefḳatlisün hem raḥmet ḳıluvçısun bes sin bizniñ duʿālarımıznı ḳabūl ḳıluvġa lāyıḳsun (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ

374.21 نَافَقُوا) ey muḥammed (ʿahm) eyā sin münāfıḳlıḳ ḳılġan ādemlerge ḳaramadıñ mı (يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا

374.22 مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) münāfıḳlar kitāb ehlinden (benī el-nażīr hem başḳa kāfirlerden) kāfir bolġan ḳardeşlerine

374.23 eytürler (لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ) eger siz müselmānlar ṭarafından cebr itilüp yurtlarıñızdan çıġarılmış

374.24 bolsañız biz de sizniñ birlen birge çıġarmız (ولا نطيع فيكم أحدا أبدا) daḫı sizniñ birlen ṣoġış ḳıluvda

374.25 daḫı sizni rüsvāy ḳıluvda muḥammed (ʿahm)dan hem başḳa müselmānlardan hiç kişige mengü iyermemiz (وإن قوتلتم

374.26 لننصرنكم) ve eger siz müselmānlar ṭarafından öltürülmiş (ṣoġış ḳılınmış) bolsañız biz sizge yardem birürmiz

374.27 (والله يشهد إنهم لكاذبون) daḫı allah güvāhlıḳ birür düristlikde ol münāfıḳlar elbette bizge çıġarmız ve sizge

374.28 yardem birürmiz digen sözlerinde yalġançılardur çünki allah münāfıḳlarnıñ bu işlerini ḳılmavlarnı biledür (لئن

374.29 أخرجوا لا يخرجون معهم) eger ehl-i kitābdan kāfir bolġan ādemler yurtlarından çıġarılsalar münāfıḳlar birge

II / 375

375.1 çıḳmaslar (ولئن قوتلوا لا ينصرونهم) ve eger ehl-i kitābdan bolġan kāfirler müselmānlar ṭarafından öltürülmiş (ṣoġış

375.2 ḳılınmış) bolsalar münāfıḳlar alarġa yardem birmesler bu āyetde resūl allahnıñ nübuvvetine ve ḳurānnıñ muʿciz boluvına

375.3 delālet bar çünki übeyy oġlı hem anıñ yoldaşları benī el-nażīrge ẕikr ḳılınġan revişçe vaʿde ḳılup ḫaṭ

375.4 yiberdiler ṣoġış vaḳti yitkeç vaʿdelerine ḫilāflıḳ ḳıldılar hem benū el-nażīrni yurṭlarından çıġarılġaç

375.5 birge çıḳmadılar (ولئن نصروهم ليولن الأدبار) ve eger bir taḳdīr münāfıḳlar ehl-i kitābdan bolġan kāfir

375.6 ḳardeşlerine yardem birseler elbette ciñlep arṭlarunı döndürürler yaʿnī ḳaçarlar (ثم لا ينصرون) munıñ

375.7 ṣoñında hiçbir vaḳt yardem birilmiş bolmaslar ol yehūdler yā ki münāfıḳlar belki hemīşe rüsvāy

375.8 ḳılurmız ol yehūdlerge münāfıḳlarnıñ fāʾidesi tiymes yā ki münāfıḳlarnıñ özlerine nifāḳlarınıñ

375.9 fāʾidesi tiymes (لأنتم أشد رهبة في صدورهم) elbette siz müʾminler münāfıḳlarnıñ kökreklerinde ḳorḳulmış boluv

375.10 yüzinden ḳatıraḳsız (مِنَ اللّٰهِ) allahdan çünki münāfıḳlar müʾminlerden ḳorḳuvlarunı yaşirdiler hem nifāḳımız

375.11 ẓāhir bolmaġan idi diyü allahdan ḳorḳuvdan artuġraḳ müselmānlardan ḳorḳdılar çünki allahnıñ

375.12 ʿaẕābını teʾẖīr ḳıluvı dürist (ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ) münāfıḳlarnıñ allahdan ḳorḳuvdan artuġraḳ

375.13 sizden ḳorḳuvları oşbunıñ sebeblidür düristlikde ol münāfıḳlar allahnıñ uluġlıḳını bilmey turġan ḳavmdür

375.14 (لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا) yehūdler daẖı münāfıḳlar cıyulġanları ḥālde sizniñ (müselmānlar) birlen ṣoġış

375.15 ḳılmaslar (إِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ) meger derebler (kerpiçler) hem ẖendeḳler (ḳonavlar) birlen ṣaḳlanılġan

375.16 ḳaryelerde gine ṣoġış ḳılurlar (أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ) yā ḳi dīvārlar artından ġına ṣoġış ḳılurlar yaʿnī

375.17 yehūdler ve münāfıḳlar sizden ġāyet ḳorḳduḳlarından meydānġa çıġup sizniñ birlen ṣoġış ḳıla almaslar

375.18 (بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ) ammā aralarındaġı ṣoġışları ḳatıdur yaʿnī yehūdlerniñ ve münāfıḳlarnıñ meydānġa

375.19 çıġup sizniñ birlen ṣoġışa almavları żaʿīflikleri ve ḳorḳaḳlıḳ içün tügil belki allahü teʿālānıñ

375.20 köñillerine ḳorḳuvnı taşladuḳı içün çünki alar öz aralarında bik ḳatı ṣoġışalar (تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا

375.21 وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى) ey muḥammed ʿahm sin yehūdler birlen münāfıḳlarnı cıyulġuçılar ve ittifāḳġa kilgüçiler diyü

375.22 ḥesāb ḳılursun ḥālbūkim alarnıñ köñilleri taralġandur çünki iʿtiḳādları başḳa ve maḳṣūdleri türli

375.23 (ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ) bu münāfıḳlar birlen yehūdlerniñ köñilleriniñ taraluvı oşbunıñ sebeblidür

375.24 düristlikde ol münāfıḳlar hem yehūdler ʿaḳllerini fāʾidelerinde istiʿmāl ḳılmaġan ḳavmdür

375.25 (كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا) yehūdlerniñ ṣıfatı az ġına zamāñda özlerinden ilk bolġan ādemlerniñ

375.26 (bedr ṣoġışında bolġan müşriklerniñ) ṣıfatı kibidür (ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ) bedr ṣoġışında bolġan

375.27 müşrikler yavız işleriniñ (küfrleriniñ) ʿaẕābını dünyāda tatudılar (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) daḫı alar

375.28 içün āḫiretde rencitküçi ʿaẕāb bardur (كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ) yehūdlerni müselmānlar birlen ṣoġış ḳılurġa

375.29 ḳızduruvda münāfıḳlarnıñ ṣıfatı şeyṭān ṣıfatı kibidür (إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ) şol vaḳtdaġı şeyṭān ṣıfatı

II / 376

376.1 kibidür ol vaḳtda şeyṭān ādemge kāfir bol sin didi yaʿnī şeyṭān ādemni küfrge ḳızdurdı buyuruvçı

376.2 ādemniñ buyurulmış ādemni ḳızduruvı kibi (فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ) bes ādem şeyṭān sözi boyınça

376.3 kāfir bolġan zamānda şeyṭān ʿaẕābından ortaḳ boluvdan ḳorḳup min sinden bizgüçimün didi likin

376.4 şeyṭānġa bu sözi ʿaẕābdan ḳutuluvda fāʾide birmey (إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ) düristlikde min bütün ʿālemni

376.5 terbiye idüvçi bolġan allahdan ḳorḳamun didi (فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ) bes şeyṭān sözine

376.6 ḳarap kāfir bolġan ādem birlen şeyṭānnıñ ṣoñġı ḥālleri her ikisiniñ oṭda boluvı boldı (خَالِدَيْنِ)

376.7 (فِيهَا) her ikisi oṭda mengü ḳalġanları ḥālde (وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ) ve bu oṭda mengü ḳaluvçılıḳ küfr

376.8 sebebli özlerine ẓulm ḳıluvçılarnıñ cezāsıdur ādemden mutḷaḳ ādem murād yā ki ebū cehl murād digenler (يَا أَيُّهَا

376.9 الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ) ey īmān kitürgen ādemler farżlarnı ötevde allahdan ḳorḳıñız (وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ

376.10 مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ) daḫı her nefs tañdaġı kün (ḳıyāmet küni) içün ilk ḳılġan nersesine (ʿameline)

376.11 ḳarasun (وَاتَّقُوا اللَّهَ) daḫı ḥarāmlarnı ḳoyuvda allahdan ḳorḳıñız (إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) düristlikde

376.12 allah sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizni ṭışını ve içini bilgüçidür (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللّٰهَ) daḫı siz allahnıñ

376.13 ḥaḳḳını unutḳan ādemler kibi bolmañız (فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ) bes allah ol ādemlerniñ allahnı unutduḳları

376.14 içün özlerini de unutdurdı şunıñ içün özlerine fāʾideli nerseni işitmediler hem özlerini ʿaẕābdan

376.15 ḳutḳara turġan nerseni ḳılmadılar (أُولٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) allahnıñ ḥaḳḳını unutḳan ādemler alar kāmil yavızlar

376.16 yaʿnī allahnıñ ṭāʿatinden çıġuvçılar (لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ) nefslerini ḫorlıḳġa tüşürüp

376.17 tamuġġa tiyüşli ḳılġan oṭ iyeleri birlen nefslerini kāmil ḳılup ucmaḫḳa tiyüşli ḳılġan ucmaḫ

376.18 iyeleri berāber bolmas (أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ) ucmaḫ iyeleri mengülik saʿādetke irişküçidür

376.19 (لَوْ أَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْآنَ عَلٰى جَبَلٍ) eger biz bu ḳurānnı ṭaġ üzerine indürsek idi (لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا

376.20 مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ) elbette ol ṭaġnı ḳorḳuvçı hem allahdan ḳorḳuvdan yarılġuçı körür idiñ bu sözden

376.21 tems̱īl murād (وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ) ve bu ẕikr ḳılınġan mes̱eller biz bu mes̱ellerni ādemlerge beyān ḳılurmız

376.22 (لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) ādemler fikr ḳılsunlar içün bu āyetden maḳṣūd ḳurān oḳuġan da ādemni köñliniñ

376.23 ḳaralıḳından hem fikrleriniñ azluġından yā ki fikriniñ bütünley yoḳlıġından allahdan ḳorḳmavı

376.24 üzerine şelte ḳıluv (هُوَ اللّٰهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) ol allah şundayın allahdur ol allahdan başḳa hiç

376.25 bir ḥaḳlıḳ üzere maʿbūd bolġan ẕāṭ yoḳdur meger ol allah özi ginedür (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ)

376.26 ol allah ġaybni hem ḥāżirni bilgüçidür (هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ) ol allah dünyā ve āḫiretde raḥmet

376.27 ḳıluvçıdur (هُوَ اللّٰهُ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) ol allah şundayın allahdur ol allahdan başḳa hiçbir ḥaḳlıḳ üzere

376.28 maʿbūd bolġan ẕāt yoḳdur meger ol özi ginedür (الملك القدوس السلام المؤمن) ol allah her

376.29 nersege ḫocadur hem her kimçilik kitüre turġan nerseden bik pākdür ve bik yıraḳdur hem kimçiliklerden

II / 377

377.1 ve āfetlerden selāmetlik iyesidür hem emīnlikni (ṭınçlıḳnı) hibe ḳıluvçıdur yā ki peyġamberlerni taṣdīḳ

377.2 ḳıluvçıdur (المهيمن العزيز الجبار المتكبر) hem her nerseni ṣaḳlaġuçıdur hem her işde ġālibdür

377.3 tilegen nersesini ḳılurġa ḫalḳnı iḫtiyārsız ḳıluvçıdur her bir kimçilik ve muḥtāclıḳ kitüre turġan

377.4 nerseden uluġdur (سبحان الله عما يشركون) müşriklerniñ şerīk ḳılġan nersesinden allah özini yıraḳ

377.5 ḳıldı (هو الله الخالق البارئ المصور) ol allah her nerseni yaraṭuvçı her nerseni tigüz itüp bar ḳıluvçı

377.6 hem her nerseniñ ṣūretlerüni ve revişlerini bar ḳıluvçı allahdur (له الأسماء الحسنى) ol allah içün

377.7 körkem ismler (ṣıfatlar) bardur (يسبح له ما في السموات والأرض) her bir köklerde ve yirlerde bolġan nerseler

377.8 allahnı noḳṣān ṣıfatlardan pāklerler ve yırak ḳılurlar (وهو العزيز الحكيم) ve ol allah her işde üstün

377.9 ve ḥikmet iyesidür yaʿnī bütün kemālātnı cıyġuçıdur çünki bütün kemālet ṣıfatı ḳudret birlen ʿilmge ḳaytadur

377.10 (ḥaşr sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

377.11 “altmışınçı sūre mümtehine sūresi medīnede ingen on üç āyet”

377.12 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

377.13 (يا أيها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen ādemler (لا تتخذوا عدوي وعدوكم أولياء) minim ve öziñizniñ

377.14 düşmānıñıznı dostlar ve başlar itüp tutmañız (تلقون اليهم بالمودة) ol minim hem öziñizniñ düşmānıñızġa

377.15 ḫaṭ birlen dostlıḳnı yā ki dostlıḳ sebebli resūl allahnıñ ḫaberlerini taşlaġanıñız (irişdürgeniñiz) ḥālde

377.16 (وقد كفروا بما جاءكم من الحق) ḥālbūkim sizniñ dost tutḳan ādemleriñiz sizge kilgen nerseni

377.17 (ol nerse ḥaḳdan ḳurāndan bolġuçı) inkār itdiler (يخرجون الرسول وإياكم) peyġamberni hem sizni

377.18 mekkeden çıġarġanları ḥālde inkār itdiler (أن تؤمنوا بالله ربكم) resūlni hem sizni mekkeden çıġardılar

377.19 rabbiñiz bolġan allahġa īmān kitürüviñiz sebebli (إن كنتم خرجتم) eger siz yurṭlarıñızdan çıḳsañız

377.20 (جهادا في سبيلي وابتغاء مرضاتي) minim yolımda (dīnimde) ṣoġış ḳıluv hem minim rıżālıġımnı istev içün

377.21 (تسرون اليهم بالمودة) alarġa dostlıḳnı yaşrun bildürür boldıñız yā ki dostlıḳıñız sebebli resūl allah

377.22 ḫaberinden ḫaber birür boldıñız (وأنا أعلم بما أخفيتم وما أعلنتم) ḥālbūkim min sizniñ yaşirgen nerseñizni hem de

377.23 āşikāre ḳılġan nerseñizni sizden bilgüçirekmün (ومن يفعله منكم) ve kimdür sizden (müʾminlerden) bu işni

377.24 minim hem öziñizniñ düşmānıñız bolġan mekke kāfirlerini dost tutuvnı ḳılsa (فقد ضل سواء السبيل) bes taḥḳīḳ

377.25 ol kişi yolnıñ toġrısından adaşdı yaʿnī ḫaṭā ḳıldı bu āyet belteʿa oġlı ḥāṭib ḥaḳında indi

377.26 resūl ekrem mekke ehli birlen ṣoġış ḳılmaḳçı boldı hem ṣoġışḳa bik tizlik ile ḥāżırlandı hem

377.27 ramażān-ı şerīfniñ başlarında medīnege kilsünler diyü eṭrāfdağı ḳabīlelerge ẖaber yiberdi ḳureyş ẖalḳnı

377.28 ḥāżirlenüvlerinden burun barup basmaḳçı boldı hem bu ẖaberni hiç kim mekke ehlisine bildürmesün didi

377.29 belteʿa oğlı ẖāṭib resūl allahnıñ mekke ẖalḳı birlen ṣoğış ḳılmaḳçı boluvını bilgeç bu vāḳıʿadan ẖaṭṭ

II / 378

378.1 yazup sāre isimli ẖātun ile mekkege ẖaber yiberdi likin allahü teʿālā bu ḥālni resūl allahġa bildürdi

378.2 şol sāʿatde resūl allah ʿalī hem zübeyr yine miḳdād (raḍiyallahü ʿanhüm)lerni çaḳurup ḥāżır filān orunġa

378.3 barıñız anda tevege aṭlanup mekke-i mükerremege bara turġan bir ẖatun bolur ol ẖatunda bir ẖaṭṭ bolur ol

378.4 ẖaṭnı alup miñe kitüriñiz didi bu üç ṣaḥābe resūl allah ḳoşḳan orunġa barup sāreni tapdılar

378.5 sin de bir ẖaṭṭ bolurġa tiyüş ol ẖaṭnı bizge bir didiler likin sāre miñ de ẖaṭṭ yoḳ diyü inkār itdi

378.6 bu ṣaḥābeler resūl allahnıñ yalġan söylev iḥtimāli yoḳ sinde şiksiz ẖaṭ bar didiler ẖaṭnı bir yoġısa

378.7 öziñni öltüremiz diyü ḳorḳutdılar hem ṣāre ḳorḳup saçleri içinden ẖaṭnı çıġarup birdi hem ṣaḥābeler

378.8 ẖaṭnı alup ḳaytup resūl allahġa tapşırdılar resūl allah ẖaṭnı açup oḳudı belteʿa oğlı ẖāṭibniñ

378.9 yazġanlıḳı maʿlūm boldı resūl allah ey ẖāṭib bu işni nige ḳıldıñ diyü ẖāṭibke şelte ḳıldı ẖāṭib

378.10 eytdi ey allahnıñ resūli īmānıma hiç żarar kimçilik kildüki yoḳ minim mekkede ḳureyşler içinde

378.11 eyü cemāʿatlerim bar ṣoğış bolġanda alarnı ṣaḳlarlıḳ küşīm yoḳ şunıñ içün ehl ve ıyālime ẖaber

378.12 bildürmekçi boldım didi hem iʿtiẕār ḳıldı ḥażret-i ʿömer ey allahnıñ resūli bu münāfıḳnıñ moynını kiseyim

378.13 didi resūl allah eytdi ey ʿömer ẖāṭib bedr ṣoğışında bizniñ birlen birge boldı cenāb-ı ḥaḳḳ anıñ

378.14 günāhsını ʿafv ḳılġandur didi (إن يثقفوكم يكونوا لكم أعداء) eger ol kāfirler sizge üstünlik

378.15 ve żarar itüvge ḳuvvet tapsalar elbette sizge düşmān bolurlar bes alarġa dostlıḳ körsetüviñizde sizge

378.16 aṣlā fāʾide yoḳ (ويبسطوا إليكم أيديهم وألسنتهم بالسوء) daḫı sizge ḳollarunı ve tillerini yavızlıḳ

378.17 birlen (öltürüv ve sögüv) birlen tüşerler (وودوا لو تكفرون) daḫı sizniñ (العياذ بالله) kāfir boluvıñıznı (mürted

378.18 boluvıñıznı) arzu ḳılurlar (لن تنفعكم أرحامكم ولا أولادكم يوم القيامة) ḳıyāmet küninde ol müşriklerniñ sizge

378.19 yaḳınlıḳları daḫı müşrik bolġan balalarıñız sizge fāʾide birmes ḥālbūkim siz yaḳınlıḳları içün daḫı müşrik

378.20 balalarıñız içün müselmānlarnıñ sırlarını bildürgen idiñiz (يفصل بينكم) allah ḳıyāmet küninde alar birlen sizniñ

378.21 aralarıñıznı ayurur baʿżıñız baʿżıñızdan ḳaçarsız bes ḳıyāmet küninde öziñizden ḳaça turġan ādemlerge

378.22 ni içün allahnıñ ḥaḳḳı bolġan sırlarnı bildüresiz (والله بما تعملون بصير) daḫı allah sizniñ ḳılġan ʿamelleriñizni

378.23 körgüçidür bes ʿameliñiz berāberinde sizge tiyüşli cezālarıñıznı birür (قد كانت لكم أسوة حسنة في

378.24 إبراهيم) taḥḳīḳ sizniñ içün ibrāhīm (ʿahm) de körkem bolġan muḳtedā-bihlik (yaʿnī iyerilmiş boluvġa

378.25 münāsib bolġan ḫaṣlet) boldı (والذين معه) daḫı ibrāhīm (ʿahm) birlen dīnde birge bolġan müʾminlerde

378.26 sizniñ içün körkem bolġan muḳtedā-bihlik boldı (إذ قالوا لقومهم إنا برآء منكم) şol vaḳtda ibrāhīm

378.27 (ʿahm)de hem anıñ birlen birge bolġan müʾminlerde sizniñ içün iyerilmiş boluvġa münāsib bolġan ḫaṣlet

378.28 boldı ol vaḳtda ibrāhīm (ʿahm) hem anıñ birlen birge bolġan müʾminler kāfirlerge eytdiler düristlikde biz

378.29 sizden bizgüçilerimiz (ومما تعبدون من دون الله) daḫı sizniñ allahdan başḳa bolġan ʿibādet ḳılġan nerseleriñizden

II / 379

379.1 (maʿbūd bāṭıllarıñızdan) bizgüçilerimiz (كفرنا بكم) biz sizniñ dīniñizni yā ki maʿbūdıñıznı inkār ḳılduḳ

379.2 (وبدا بيننا وبينكم العداوة والبغضاء ابدا) daḫı bizniñ birlen sizniñ arañızda mengülik düşmānlıḳ

379.3 ve açuvlar ẓāhir boldı (حتى تؤمنوا بالله وحده) yalġız bolġan allahġa īmān kitürgeniñizge ḳadar bes

379.4 eger yalġız bolġan allahġa īmān kitürseñiz düşmānlıḳ dostlıḳġa ve açuvlar ülfetke aylanur (الا قول

379.5 ابراهيم لابيه) yaʿnī sizniñ içün ibrāhīm (ʿahm)da (her sözinde) bolġan ṣıfat bardur meger ibrāhīmniñ

379.6 atasına eytken sözinde sizniñ içün ibrāhīmde körkem bolġan muḳtedā-bihlik bolmas yaʿnī ol sözinde

379.7 ibrāhīm (ʿahm)ge iyermessiz çünki ibrāhīm (ʿahm)nıñ kāfir bolġan atası içün allahdan yarlıḳamaḳ

379.8 istevi elbette münāsib iş tügil (لاستغفرن لك) ey atam siniñ içün allahdan yarlıḳamaḳ istermün

379.9 digen sözinde (وما املك لك من الله من شئ) daḫı ey atam siniñ içün allahnıñ ʿaẕābından hem s̱evābından

379.10 hiç nerseni mülklene almaym (ربنا عليك توكلنا) ey rabbimiz siniñ üzerine işlerimizni tapşırduḳ (واليك

379.11 انبنا) daḫı siniñ şarı ḳaytduḳ (واليك المصير) daḫı siniñ şarıdur evrileçek orun yā ki

379.12 evrilmek maʿnāsında bu söz allahdan şulay eytiñiz diyü emr bola (ربنا لا تجعلنا فتنة للذين كفروا) ey

379.13 rabbimiz bizni kāfir bolġan ādemler üzerine fitne ḳılmaġıl yaʿnī bizge kāfirlerni ʿaẕāb birlen fitneli turġan

379.14 itüp irkli ḳılmağıl (وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا) ey rabbimiz daḫı bizniñ günāhlarımıznı yarlıḳağıl (إِنَّكَ أَنْتَ

379.15 الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) düristlikde sin her işde üstün ve ḥikmet iyesidür (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ)

379.16 taḥḳīḳ sizniñ içün ibrāhīm (ʿahm)de hem dīnde anıñ birlen birge bolġan müʾminlerde körkem bolġan iyerilmiş

379.17 boluvġa münāsib bolġan ṣıfat bardur (لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ) allahnıñ raḥmetini daḫı ṣoñġı

379.18 künniñ s̱evābını ümīd itken ādem içün yā ḳi allahdan hem āḫiret küninden ḳorḳġan ādem içün

379.19 maʿnāsında (bu vaḳt ricā ḥavf maʿnāsında boladur (وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) ve kimdür bizniñ

379.20 emrimizden yüz döndürse żararı özine bolur çünki allahü teʿālā bendelerinden muñsız hem maḳṭalanmış ẕātdur

379.21 (عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً) ey muḥammed ümmeti kileçekde allah tebārik ve teʿālānıñ

379.22 sizniñ ile siz düşmān körgen kimseler arasında dostlıḳ hem muḥabbet ḳıluvı ümīddür. yaʿnī mekke kāfirleri

379.23 içün de müʾminlerniñ yaḳın ḳardeşleri bar iken, allahü teʿālā müʿmin bolġanlarġa ḳarındaşları bolġan kāfirler

379.24 ile de dostlaşmay anlardan bizsünler diye fermān itmiş idi. müʾminler bizişüp tursalar da ezā ḳılamay

379.25 allahü teʿālā alarnıñ ḳardaşlarında müʾminlerge dost ḳılaçağın vaʿde ḳılup oşbu ötken āyetni indürdi.

279.26 (وَاللَّهُ قَدِيرٌ) allahü teʿālā küçlidür her nerseni boldurġuçıdur yaʿnī ḥāżirinde müʾminler kāfir bolġan ḳardeşleri

379.27 ile bizişüp tursalar da kileçekde allahnıñ ol kāfirlerni hidāyet birüp īmānġa köndürürge küçi yitküçidür.

379.28 vāḳıʿā mekkeni alġandan ṣoñ bu kāfirler īmānġa kilüp tuvġanları ile dostlaşdılar. (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ)

379.29 hem de allahü teʿālā ol müʾmin bolġanlarnıñ günāhların yarlıḳaġuçıdur hem de alarġa merḥamet ḳıluvçıdur. imdi

II / 380

380.1 müʾmin bolġanlarnıñ köñilleri özleriniñ kāfir ḳarındaşlarına avuşup alar ile yürüşüvni tiledükden allahü teʿālā

380.2 alar ile aralaşuvġa da ruḫṣat birüp oşbu āyetni indürdi (لَا يَنْهَاكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ

380.3 فِى الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ) ey müʾminler ! allahü teʿālā öziñiz ile dīn içün dīniñizge ḳaruşup

380.4 ṣoġışmaġan hem de sizni yurtlarıñızdan çıġarmaġan kāfir ḳarındaşlarıñız ile yürüşüvden ṭıymas (أَنْ

380.5 تَبَرُّوهُمْ) sizniñ alarġa yaḫşılıḳ itüviñizden ṭıymas (وَتُقْسِطُوا اِلَيْهِمْ) hem de alarġa toġrılıḳ

380.6 ve ʿadllik ile iş ḳılmaḳlıġıñızdan ṭıymas . (اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ) niçük allahü teʿālā ʿadllik ile

380.7 yürüşüvden hem ʿadllik ḳıluvdan ṭıysun ṭıymay belki allahü teʿālā her kim ile de ʿadllik ile iş ḳıluvġa

380.8 buyuradur çünki allahü teʿālā ʿadllik ḳıluvçılarnı işlerinde ve sözlerinde togrı boluvçılarnı süyedür.

380.9 ʿabdu'l-ʿuzzā ḳızı ḳatīle ḥālinde öziniñ müʾmine bolġan ebū beḳr ḳızı esmāʾġa hediyeler kitürgen

380.10 idi ammā esmāʾ bint-i ebū bekr ḳatīleniñ hediyelerin ḳabūl itmedi hamd anı oyuna kiritüvge de ruḫṣat

380.11 birmedi şol vāḳıʿadan ṣoñ oşbu āyet indi (اِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِى الدِّينِ

380.12 وَاَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَى اِخْرَاجِكُمْ اَنْ تَوَلَّوْهُمْ) barı sizni allahü teʿālā şunday kāfir

380.13 ḳarındaşlarıñız ile dostlanuvdan ġına ṭıyadur ḳayuları sizniñ ile dīniñizge düşmānlıḳ idüp öltürüşdiler

380.14 hem de sizlerni yurtlarıñızdan çıġardılar hem de çıġaruşuvda bölüşdiler yardem birişdiler alarnı öziñizge

380.15 yaḳın tutuvdan alar ile yürüşüvden gine ṭıyadur allahü teʿālā sizni. (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ)

380.16 sizden kimdür alarnı özlerine dost ve yaḳın tutalar ol kimseler özlerine özleri ẓulm

380.17 itüvçilerdür. çünki kāfir toġanlarından eytülgen ṣıfatda bolġanları ile yürüşüvçi müʾminler

380.18 özleriniñ īmānlarına żarar iderler çünki alarnı yaḳın körgeç müʾminler ḥālinden söz çıġup baʿż

380.19 sırlar söylenür munısı bir ḳorḳu, ikinçisi resūlimizniñ (الصحبة سارية والطبيعة سارقة) oturuşuv

380.20 yıġuşlıdur ṭabīʿat anı orlaġuçıdur digen ḥadīs̱i bizlerge de munday vāḳıʿalarda añ boluvġa buyuradur …!

380.21 (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ) ey şunday kimselersiz īmān itken idiñiz

380.22 yaʿnī ey müʾminler ḳayçan müʾmine ṣıfatlı bolġan ḫatun ḳız sizge kilseler kāfirler arasından müʾminler arasına

380.23 köçüvni tilep şol vaḳtda siz ol ḫatunlarnı ṣınap ḳarañız! yaʿnī tilleri ile müʾminelik iẓhār idüp

380.24 biz müʾmineler kāfirler arasından sizniñ araġa köçüp turur idük diyüp kilseler siz müʾminler alarnı

380.25 ḳoluñızdan kilgen revişde ṣınap ḳarañız alarnıñ tilleri ile eytülmiş biz müʾminler digen sözleri

380.26 rast bolurday ʿalāmetler taparsız mı? ṭışdaġı ʿalāmetlerine ḳarañız ammā içinden müʾmine mi, degil mi anısunı

380.27 bilüv sizniñ işiñiz degil (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِاِيمَانِهِنَّ) allah teʿa alarnıñ īmānların özi bik biledür. yaʿnī ṭışdan ġına

380.28 ʿalāmet tapup müʾmine diyüp ḥükm itüv müʾminler ḳolundan kilgenge alarġa şol ḳadar birle gine fermān ḳıldı

380.29 indi çın īmānda rast müʾmine ikenligin allahü teʿālā özi gine biledür diye müʾminlerge ṭışḳı ʿalāmetler ile

381.1 kifāyelenürge buyurdı (فإن علمتموهن مؤمنات فلا ترجعوهن إلى الكفار) indi ey mü᾿minler eger de siz ol

381.2 ẖatunlarnı ṣanaġandan ṣoñ īmānlılar diyüp bilseñiz alarnı kāfirlerge ḳaytarup yibermeñiz yaʿnī kāfir

381.3 bolġan irleri yanına ḳaytarmañız! (لا هن حل لهم) ol kāfirelikden īmānġa çıġup köçken ẖatunlar

381.4 kāfir bolġan irlerine ḥelāl degillerdür (ولا هم يحلون لهن) hem ol kāfir bolġan irleri de bu ẖatunlarġa

381.5 helāl degillerdür. bu iş ḥudeybiye ṣoġışı ṣoñındaġı ṣulḥ ṣoñında boldı. ṣulḥnıñ bir şarṭı kāfirler

381.6 ṭarafından kilgen kimselerni kāfirlerge ḳaytarup birüv idi. imdi allah teʿa ṭarafından ẖatunlarnı ḳaytaruv

381.7 ṭıyulmış boldı (وآتوهم ما أنفقوا) hem de ol kāfir irlerge ẖatunlarına tölegen mihrlerden ḳaytarup

381.8 biriñiz! ṣulḥ şarṭında bolġan ḳaytaruv ornına mihrlerin ḳaytaruvnı fermān ḳılındı. (ولا جناح عليكم

381.9 أن تنكحوهن إذا آتيتموهن أجورهن) ey mü᾿minler bu ẖatunlarnı nikāḥlenmekiñizde hiç günāh yoḳ eger de alarġa

381.10 mihrlerin birseñiz! yaʿnī bu ẖatunlarnı mü᾿min irler nikāḥ itmek bolsalar başḳa mü᾿minlerni nikāḥlengen

381.11 kibi yaña mihrler birüp nikāḥleniñiz yaʿnī iski irlerine ḳaytarup birgen mālıñız sizniñ nikāḥlenüviñizde

381.12 mihr bola almay belki yāña mihr birüv tiyüş boladur. (ولا تمسكوا بعصم الكوافر) ey mü᾿minler siz

381.13 kāfirelerni nikāḥ ḳıluvda kāfirelerni ʿaḳd itüvde yā boş ola turġan nersege yā boşamañız (yaʿnī kāfirelerni

381.14 nikāḥlenüvde öziñizniñ islāmıñıznı kisüv içün kāfireni ʿaḳdde yā boş ola turġan nersege yā boşamañız)

381.15 (واسألوا ما أنفقتم) daẖı ṣorañız siz dīnin taşlap kāfirlerge aralaşḳan ẖatunlarıñıznıñ mihrlerini (وليسألوا

381.16 ما أنفقوا) hem kāfirlerni müʾminler ile aralaşup müʾminelikke köçken nikāḥlı ḫatunlarınıñ mihrlerin ṣorasunlar

381.17 (ذلكم حكم الله) oşbu eytülgen nerseler allahü teʿālānıñ ḥükmidür yaʿnī müʾminler üstüne ḳıluvı ve ṭıyuluvı

381.18 tiyüş bolġan fermān ve ṭıyuvlardur. (يحكم بينكم) allahü teʿālā bu ḥükm ile sizniñ arañızda ḥükm itedür.

381.19 (والله عليم حكيم) allah her nerseni bik bilüvçi bilüvi kibi her işinde ḥikmet ile iş ḳılġuçı. şol

381.20 sebebden allahü teʿālānıñ buyurġan işleri fāʾideli ṭıyġan işleri żararlı boluvında yirde şübhe yoḳdur.

381.21 (وإن فاتكم شيء من أزواجكم إلى الكفار فعاقبتم) eger de sizniñ ḫatunlarıñızdan kāfirlerge birersi kitse

381.22 ṣoñra sizge mihr tölev tüşse yaʿnī mihrni kāfirler tölegeni kibi sizge de mihr tölev nöbeti kilse

381.23 yaʿnī ḫatunlarıñızdan birevsi dīnin taşlap kāfirlerge aralaşḳan nikāḥ idilgen bolsa ṣoñra ṣoġış

381.24 itkenden ṣoñ şol ḫatunnı ḳoluñızġa kiritseñiz (فآتوا الذين ذهبت أزواجهم مثل ما أنفقوا) şol vaḳtda

381.25 siz ey müʾminler! kāfir bolġan irlerden ḫatunları ḳoluñızġa tüşken kimselerge alarnıñ sizge tölegen

381.26 ḳadar mihrlerin biriñiz! (واتقوا الله الذي أنتم به مؤمنون) ey müʾminler öziñiz īmān itken allahıñıza ḳarşulıḳ

381.27 eytüvden ṣaḳlanuñız! yaʿnī anıñ buyurġanuvın tutup anıñ ṭıyġan nerselerinden ṭıyuluñız!

381.28 kileçekdegi āyet mekkeni alġan künde indi (يا أيها النبي إذا جاءك المؤمنات يبايعنك على أن لا يشركن

381.29 بالله شيئا ولا يسرقن ولا يزنين ولا يقتلن أولادهن ولا يأتين ببهتان يفترينه بين أيديهن وأرجلهن ولا يعصينك

381.30 في معروف) ey ḥürmetlü peyġamber ḳayçan siñe müʾmine ḫatunlar bīʿat ve vaʿde birürge kilseler: allahü teʿālāge

381.31 hiç nerseni şirk tutmasḳa oġırlamasḳa, zinā ḳılmasḳa. balaların ötürmeske, özleriniñ iki

II / 382

382.1 ḳolları ve iki ayaḳları arasında bolġan bala ile irlerine yoḳ yala yapmasḳa (yaʿnī taşlanduḳ balanı

382.2 irge yalġanlap taḳmasḳa) hem de allahü teʿālānıñ fermānı bolġan işde ey muḥammed (ʿahm) siñe ḳarşulıḳ ḳılmasḳa

382.3 yaʿnī müʾmine ḫatunlar oşbu altı nersege rāżī bolup şol nerselerni ḳılmasḳa vaʿde itse hem vaʿde

382.4 birseler (فبايعهن) ey muḥammed şol vaḳtda sin ol ḫatunlardan vaʿde alġıl (yaʿnī alarnı şol işlerni

382.5 ḳıluvġa rāżī boluvlarına uşangıl) (واستغفر لهن الله) hem de ol ḫatunlar içün allahdan yarluḳanuv

382.6 istegil (ان الله غفور رحيم) düristlikde allahü teʿālā günāhlarnı yarlıḳaġuçı ve ḫalḳına merḥamet ḳılġuçıdur.

382.7 (يا ايها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen kişiler (لا تتولوا قوما غضب الله عليهم) müselmānlardan faḳīr bolġanları

382.8 kāfirlerden yimişlerin aluv içün kāfirler ile dostlaşup yürüdüklerinde allahü teʿālā oşbu āyetni indürdi

382.9 maʿnāsı: ey müʾminler şunday ḳavmni dost tutmañız, ḳayuları üzerine allahü teʿālā açuġlanġan

382.10 idi. (قد يئسوا من الآخرة) çünki ol kāfirler āḫiret derecesinden ümīd kisdiler (كما يئس الكفار

382.11 من اصحاب القبور) nitek kāfirlerniñ ḳabr iyelerinden bolġanları özleriniñ rāḥat ve ʿaẕābsız boluvlarından

382.12 ümīdsiz bolġanlar idi. (mümteḥine sūresiniñ tercemesi tamām boldı).

382.13 61nçi ṣaff sūresi on dört āyet

382.14 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

382.15 (سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ) yirde ve köklerde bolġan ẕātlar her birisi de allahü teʿālānıñ kemālet

382.16 ṣıfatların bildürtüp, kimçiliklerden pāk boluvın körsetüp tesbīḥ eytdiler yaʿnī allahü teʿālānı her bir

382.17 kimçiliklerden pākladılar. kirek canlı ve kirek cansız bolġan ẕātlar bolsunlar meṡelā ḥayvānlar, taġlar,

382.18 ölenler, yıġaçlar her birisi de allahü teʿālānıñ ḳudreti kāmillikke ve her işinde ḥikmet ile iş ḳıluvına ʿalāmetlerdür.

382.19 (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ol allahü teʿālā her nersege küçi yitküçi ve her işinde ḥikmetli işler ḳılġuçıdur.

382.20 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ey īmān kitürgen kimseler (لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ) müselmānlar bir vaḳtda: eger

382.21 ʿameller arasında allahü teʿālāge iñ süyükli bolġanun bilsek idi, ol işni ḳıluvda māllarımıznı cānlarımıznı

382.22 ayamas idük didiler. şundan ṣoñ allahü teʿālā "ان الله يحب الذين يقاتلون " āyetin indürdi.

382.23 yaʿnī allah yolında ṣoġışuv iñ izgü ʿamel diye beyān itdi. ammā şol müselmānlar oḳ uḥud ṣoġışında

382.24 ṣoġışdan ḳaçdılar ṣoġışurġa avır idiler, şol vaḳtda allahü teʿālā eytülgen āyetni indürdi

382.25 maʿnāsı : ey müselmānlar ni içün öziñizniñ işlev niyetinde bolmaġan işlerigizni işler idük diye eytesiz

382.26 dimek. (كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ) allahü teʿālā ḳaşında iñ ḳatı açıġlı bolmaḳ yüzinden

382.27 uluġ boldı şol iş : sizniñ işlemeyeçek nerseni işler idük dimekiñiz! (إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الَّذِينَ

382.28 يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ) öziniñ yolında ṣaf, ṣaf bolup , birisi birisine berkilgen

382.29 binālar kibi berkilüp ṣoġışuvçı kimselerni allahü teʿālā süyedür.

II / 383

383.1 (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ) ey muḥammed şol vaḳtnı ẕikr ḳılġıl mūsā peyġamber ol vaḳtda öziniñ ḳavmine eytdi:

383.2 (يَا قَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ) ey ḳavmim, siz mini nik rencitesiz, öziñiz minim

383.3 sizge allahü teʿālā ṭarafından resūl itüp yiberilgenimni de bilesiz! (فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللهُ قُلُوبَهُمْ) mūsā ʿahmnıñ

383.4 ḳavmi ḥaḳlıḳdan avışḳan zamānda, allahü teʿālā alarnıñ köñillerin ḥaḳlıḳdan avışdurdı yaʿnī ḥaḳlıḳnı

383.5 tilemedüklerinden allahü teʿālā alarnıñ köñillerini ḥaḳlıḳdan bütünley avışdurdı. (وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ)

383.6 allahü teʿālā öziniñ hem de peyġamberiniñ sözlerin tıñlamaġan kimselerni toġrılıḳġa köndürmes.

383.7 (mundan in açuḳ bilinedür toġrı yolda bolup dünyā āḫiret saʿādetlerine irişüv içün ḥāżir zamānda ḳurān ve ḥadīs̱-i şerīfler ile

383.8 yürüv tiyüş idüki.

383.9 (وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ) ey muḥammed, meryem oġlı ʿīsānıñ benī isrāʿīlge eytken sözin beyān ḳılġıl, şol

383.10 vaḳtnı ki meryem oġlı ʿīsā eytdi (يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ

383.11 مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ) ey isrāʿīl balaları, min sizge allahü teʿālā

383.12 ṭarafından, özimniñ bolġan tevrāt kitābın rastlap ve anı allahnıñ kelāmı diye berkitüp yiberilmiş

383.13 resūlimün . hem de özimden ṣoñ kileçek “aḥmet” ismli peyġamberniñ kilüvi ile sizge süyünç birgenim ḥālde

383.14 yiberilmiş resūlmün. yaʿnī ḥażret-i ʿīsā öziniñ ḳavmine dimişdür tevrātda ve incīlde ismi yād idilmiş

383.15 “aḥmet” ismli peyġamber kileçekligi dimek ki muḥammed (ʿahm)nıñ kilüvi ile ḥażret-i ʿīsā ḫaber virmiş

383.16 hem de incīlde resūlimizniñ ismini ḥāżirgi incīllerde de “ ismi ile yād idilmişdür. maʿnāsında”

383.17 aḥmed dimek boladur. likin ḥāżirgi naṣārā ʿulemāsı rāhibler anı başḳa kimse diye boralar.[1] (فلما جاءهم

383.18 بالبينات قالوا هذا سحر مبين) ḳayçan ol aḥmed (muḥammed ʿahm) resūl bolup türli muʿcizeler ve ḳurān-ı şerīf

383.19 ile kildi ise, şol vaḳtda benī isrāʿīl eytdiler: bu muḥammed siḥrçi munıñ bu işi siḥrligi bilinüp

383.20 turġan bir siḥrdür diyüp.

383.21 (ومن أظلم ممن افترى على الله الكذب وهو يدعى إلى الإسلام) kim bolur özine ẓulm itüvde ḳatıraḳ,

383.22 elbette mundan ẓālim hiç kim de bolmas özini allahü teʿālānıñ rāżī bolġan yol islām dīnine ündelgen

383.23 ḥālde allahü teʿālāge iftirā itüvçiden. muḥammed (ʿahm) (ve başḳa peyġamberler de) ḥaḳlıḳġa ündegende ḫalḳnıñ allahü teʿālāge

383.24 tindeş ḳılup balası bar diyüvleri, hem de ḥaḳḳ resūlini siḥrçi dimekleri, bular elbette uluġ ẓulmlerdür:

383.25 benī isrāʾīlde resūlimizge siḥrçi didiler bes alar da ẓālim bolalar. (والله لا يهدي القوم الظالمين)

383.26 indi bular ẓulm itdiler allahü teʿālā ẓālimlerni özlerine fāʾideli bolġan toġrı yolġa köndürmeydür

383.27 bu kāfirlerniñ bulay iftirā ḳıluvları ni içün? (yüriddün) tilerler ol kāfirler iftirā ḳıluvlarında (ليطفئوا

383.28 نور الله بأفواههم) allahü teʿālānıñ nūrı bolġan ḥaḳlıḳnı şol bāṭıl ile söndürmeklikni yaʿnī şol niyet

383.29 ile resüllerge alla nindi iftirālar ḳılalar (والله متم نوره ولو كره الكافرون) ammā allahü teʿālā öziniñ

II / 384

384.1 nūrı bolġan ḥaḳlıḳnı hemīşe kāmil ve tamām ḳılaçaḳdur, gerçi anıñ kāmillenüvin mekrūh körseler de.

[1] "buyuralar" olmalı.

384.2 yaʿnī kāfirlerniñ bu turuşuvları islāmġa, ḳurānġa hem resūlge bir de żarar irişdüre alaçaḳ tügildür (هو الذى ارسل

384.3 رسوله بالهدى ودين الحق) ol allah, şunday ẕātdur öziniñ resūli (muḥammed ʿahm) nı toġrılıḳ hem ḥaḳḳ

384.4 bolġan dīn ile yiberdi. resūlimizni uluġ muʿcize (ḳurān) ve ḥaḳḳ dīn ile yiberdük, (ليظهره على الدين

384.5 كله) ol resūl ḥaḳḳ bolġan islām dīninde islāmdan başḳa aña (muḫālif) bolġan dīnlerden üstün

384.6 ḳılmaḳlıḳı içün (ولو كره المشركون) gerçi islāmnıñ başḳa dīnlerden üstün boluvın müşrikler

384.7 mekrūh körseler de.

384.8 fāʾide: bu āyetden bilinedür: islām dīni öziniñ ḥavārīyūn ḥaḳlıġı arḳasına ve her bir ʿaḳl iyeleri ḳaşında añlaġandan ḳabūl

384.9 itilürlik bolġanġa bu islām dīni bir yüzinde olan bütün dīnlerden üstün bolaçaḳ. derece ve ḥaḳlıġı ile bu dīn ḥāżirde başḳa dīnlerden

384.10 üstün ammā çınlıḳında üstün boldı yir yüzindegi başḳa dīnlerden ḥaḳīḳat üstün boluv ile bolaçaḳ. likin āyet-i şerīfde añlanuvına

384.11 köre ise dīniñ başḳa dīnlerden üstün itüv içün üstün bolduruvda ḫidmet itüvçi islāmnıñ her bir ḳāʾidesini başḳa milletlerge

384.12 añlatuvçı ḫādimler arḳasında ġına boluvıñ āyet-i şerīfede bildüredür

384.13 (يا ايها الذين آمنوا) ey īmān kitürgen kimseler (هل ادلكم على تجارة تنجيكم من عذاب اليم) min sizni

384.14 öziñizni rencitküçi (dünyā āḫiret) ʿaẕābından ḫalāṣ ideçek işke yollanduraym mu? yaʿnī allahü teʿālā

384.15 bendelerine (īmānlılarġa) eytedür: min sizge dünyā āḫiret saʿādetli ḳıla turġan yolını körsetemün.

384.16 (تؤمنون بالله ورسوله وتجاهدون فى سبيل الله باموالكم وانفسكم) siz ey müʾminler, allahġa hem de resūline

384.17 īmān itersiz, oşandaḳ allahnıñ yolında, anıñ ḥaḳḳ bolġan dīnin üstke çıġaruvda māllarıñız hem

384.18 cānlarıñız ile turuşursız.

384.19 yaʿnī : özigizni dünyā ve āḫiret dereceli ḳılup oñaysızlıḳdan ḫalāṣ ite turġan işlerden birisi

384.20 şol: allahġa hem de resūline īmān itüp dīnni alġa yiberüv boluvında māl ve cānlarıñız ile turuşuv,

384.21 yaʿnī baylıġı bolġan kişiler özleriniñ māllarından çıġa turġan yılına ḳırḳ ülüşden bir ülüş zekātnı

384.22 ʿumūmī millet fāʾidesine tutsunlar: medrese mektebler mescidler ṣalup alarnıñ terbiyelerine fāʾideli

384.23 revişde tutsunlar, ḫastaḫāne yetīmler yurṭı ṣalsunlar. ölgen vaḳtlarında baylar vaṣiyyet itüp

384.24 bar ṣavmalarınıñ üç ülüşinden bir ülüşni millet fāʾidesine ḳaldursunlar. imdi ʿilmī barlar ʿilmleri

384.25 ile küçlileri küçleri ile milletke ḫidmet itsünler!

384.26 (ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) oşbu işleriñiz sizniñ içün iñ ḫayırlı işdür eger de bu işde

384.27 fāʾide barlıġını bilseñiz! bu eytülgen işni ḳılsañız (يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ

384.28 تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ) allahü teʿālā sizniñ günāhlarıñıznı yarlıḳar hem de sizni astlarından

384.29 yılġalar aġa turġan cennetlerge kiritür hem de ʿadn cennetlerinde bolġan ḫoş orunlarġa kiritür! (ذٰلِكَ

384.30 الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) oşbu vaʿde itülmiş cennet hem yarlıḳavlar uluġ bolġan saʿādetdür. (وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا)

II / 385

385.1 taġın siz süye turġan hem kilüvi yaḳın bolġan ikinçi niʿmet bardur (نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ)

385.2 ol niʿmet allahıñızdan sizge irişeçek yardem hem de yaḳın bolġan vaḳtda şehr aluvdur (mekkeni aluv) yaʿnī īmānlarıñız

385.3 ṣoñında cān ve māllarıñız ile dīn yolunda turuşup ṣoġış ḳılsañız āḫiretde cennet ve maġfiret yir bilür

385.4 hem mekkeni aluv niʿmetni yir bilür. mundan añlanadur müʾminler türüşüp islām içün ictihād itseler

385.5 allahü teʿālā alarġa bölüşeçeḳ hem de alarnı üstün ḳılaçaḳ ikenligi… (وبشر المؤمنين) ey muḥammed

385.6 oşbu beyān itülgen işler berāberine vaʿde itülmiş niʿmetlerge süyünç birgil! (يا أيها الذين

385.7 آمنوا) ey īmān kitürgen kimseler (كونوا أنصار الله) allah teʿanıñ bölüşçileri boluvıñız yaʿnī allahnıñ

385.8 dīnin üstke çıġaruvda, dīnni taratuvçı ḫādimlerge bölüşüviñiz (كما قال عيسى ابن مريم للحواريين

385.9 من أنصاري إلى الله) nitek meryem oġlı ʿīsā öziniñ evvel īmān itken ṣaḥābīlerinden bolġan ḥavārīlere

385.10 eytdi: minim allahnıñ dīnin taratuvda bölüşüvçilerim kimlerdür? diyüp yaʿnī ey muḥammed ʿīsā peyġamber ḥavārīlerge

385.11 yardem ötünüp itdüki kibi sin de ṣaḥābīlerge eyt dīnni taratuvda mine yardemçi boluñız diyüp.

385.12 fāʾide : ḥavārīyūn ḥavārī dimek aḳlıḳġa turuşuvçılar yaʿnī hüner ve kesbleri kiyümler cuvuv bolġan on

385.13 iki irdürler. (قال الحواريون نحن أنصار الله) ʿīsā peyġamber ḥavārīyūnge allahnıñ dīnin taratuvda yardemçilerim

385.14 kimler bolaçaḳ diye ḥavārīlerge eytdük de ḥavārīler eytdiler: biz bolamız allahnıñ dīnin taratuvda siñe bölüşüvçiler

385.15 (فآمنت طائفة من بني إسرائيل) şol vaḳtden ṣoñ ḥażret-i ʿīsāge benī isrāʾīlden bir ṭāʾife īmān itdiler

385.16 (وكفرت طائفة) benī isrāʾīlden başḳa bir ṭāʾifesi ḥażret-i ʿīsānı allahnıñ oġlı diye kāfir boldılar

385.17 imdi benī isrāʾīlniñ ḥażret-i ʿīsāge iyergenleri de iki türli boldılar bir türlüsi peyġamber

385.18 ve bir türlisi teñri oġlı diye turġan boldılar. bularnıñ aralarında düşmānlıḳ toġdı, öz ara

385.19 şoġışdılar (فأيدنا الذين آمنوا على عدوهم فأصبحوا ظاهرين) şoġışḳan vaḳtlerinde īmāñlı ṭāʾifeni

385.20 düşmānları bolġan īmānsız ṭāʾifege ḳuvvetleri yitüvçen itüp berkitdük de, īmānlıları īmānsızlarġa

385.21 üstün bolup uruldılar. yaʿnī īmānsızlarnı ciñdiler.

385.22 ṣaff sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

385.23 (alṭmış ikinçi - cumʿa sūresi, medīnede ingen on bir āyet)

385.24 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

385.25 (يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ) yirde ve köklerde bolġan ẕātlar

385.26 her bir kemālet ṣıfatların cıyġan her nerseniñ ḫācesi her bir kiyimliklerden pāk, her nersege küçi yitküçi

385.27 her işinde ḥikmetli bolġan allahġa tesbīḥ ḳılmaḳda ve anıñ her bir kimçiliklerden pāk bolup, her bir kemālet

385.28 ṣıfatları ile ṣıfatlanġanlıḳın körsetmekdedür… (هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ) her bir ẕāt anı tesbīḥ

385.29 ite turġan allah şunday ẕātdur ammā (yazuv oḳuv bilmey turġan) ʿarablarga öz aralarından özleri

II / 386

386.1 kibi bir ümmī ilçi yiberdi. ya nī muḥammed ʿaleyhi's-selāmnı. (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ

386.2 وَالْحِكْمَةَ) ol ümmī bolġan resūl, öziniñ cinsdeşi bolgan ümmī ʿarablarge allahü teʿālānıñ āyetlerin

386.3 oḳuy, alarnı īmān ṭabīʿatlerden pāklay hem de alarġa ḳurān āyetlerni ve ḥükmlerni üyretedür yaʿnī şunday

386.4 ṣıfatda eytüp allahü teʿālā bir nersede bilmey turġan kimseni resūl eytdi. (وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ)

386.5 gerçi ol ʿarabler mundan ilk bilgüli hem açuḳ bolġan azġunlıḳda bolsalar da. (وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا

386.6 بِهِمْ) daḫı da resūl özi yiberilmiş bolġan ḫalḳdan başḳalarnı ve ṣoñġıların üyretür, ol ṣoñġılar resūl

386.7 zamānındaġı ʿarablarga tutaşmadılar yaʿnī alardan ṣoñ ḳıyāmetke ḳadar dünyāġa kileçek kişiler. iñ ṣoñġı

386.8 resūlni yiberüp, anıñ dīnin ḳıyāmetke ḳadar özgerüvden selāmet ṣaḳladı allahü teʿālā (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ol

386.9 allah teʿa her nersege küçi yitküçi ve her işinde ḥikmet ile iş ḳılġuçıdur (ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) oşbu

386.10 muḥammed (ʿahm)ge ve birilmiş peyġamberlik allahü teʿālānıñ bölegidür, ol bölekni allah teʿa özi tilegen kimsege birür

386.11 (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) allahü teʿālā uluġ bolġan raḥmet hem fażl iyesidür.

386.12 yaʿnī muḥammed (ʿahm)ge resūllikni birüvge allahü teʿālāniñ küçi yitedür. tilese nindi kişini bolsun nādānlıḳdan maʿrifet ve ʿilm nūrına çıġaruvġa

386.13 küçi yitedür. çünki yoḳdan bar itüp cān birüvge küçi yitken ẕāt elbette nādānlıḳnı bitürüp ʿilm birürge küçi yitedür. bes resūlimiz

386.14 muḥammed (ʿahm) birde oḳuv, yazuv bilmegeni ḥālde, yetīm ve faḳīr bolġanı ḥālde allahü teʿālā ṭarafından resūl itülüvi tilegende elbette resūllik

386.15 derecesine irişe alaçaḳ imdi allahü teʿālā ṭarafından (muḥammed) ʿahmge resūllik birilgende resūl bolup ḫalḳnı toġrı yolġa ündep islām

386.16 nūrın taratuvġa küçi yiteçek. indi resūl allah min peyġamber diyüp özine (oḫşaş yaṣav mümkin bolmaġan) ḳurān-ı şerīf inüp de

386.17 peyġamberlerge lāyıḳ işler işlep dünyādan ötüvi elbette peyġamber idükin bildüredür. ʿarablardan mekke kāfirleri ni ḳadar düşmānlıḳ itseler de resūlimizniñ

386.18 ḳoyġan ḥükmlerinden vaḥy arḳılı bilüp oḳuġan ḳurān āyetlerinden hiçbir ʿaḳlġa ḫilāf ve ḳabūl itüvden çirkenürlik iş ve söz tapa almadılar.

386.18 nindi fasīḥ şāʿirler ḳurān-ı şerīfniñ oḫşaşından bir gine āyetde yassı almadılar. resūlimiz oḳumayınça terbiyecisi bolġan ata anası

386.19 bolmay yetīm bolup ösüp de faṣīḥ şāʿirler yasay almaġan āyetlerni niçük tözey alur. elbette tözey almas. kāfirlerniñ resūl allahnı

386.20 siḥrçi diyüvleri resūlimizniñ ḳolunda hiç kimniñ ḳolundan kilgen işleriniñ barlıḳġa kilüvin bildüredür bu imes meger muʿcize.

386.21 (مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا) üstlerine tevrāt kitābı ile ʿamel

386.22 itüv yüklenmiş kişiler (mūsā ʿahm ḳavmi)niñ tevrāt boyınça ʿamel ḳıluvını üstlerine alup da ṣoñra

386.23 muḥammed ʿahm kilgeç tevrātda anıñ peyġamberligin beyān itken āyet ile iş ḳılmay, resūlimizge īmān

386.24 itmegen kişilerniñ oḫşaş köp kitābler yüklegen işek kibidür. işekke köp kitāblar yükletülse de

386.25 işek öziniñ aḳlı bomaġan ḥayvān bolmaḳı arḳasında ol kitāblardan fāʾide ala almaġanı kibi tevrāt

386.26 kitābı ile ʿamel itüvni üstlerine alġan mūsā peyġamber ḳavmi de tevrāt kitābı ile ʿamel itüvni üstlerine

386.27 alup da, tevrātda bolġan āyetlerden muḥammed ʿahmnıñ resūlligi toġrusındaġı āyet ile ʿamel ḳılmavları

386.28 bu ḳavmniñ tevrātnı yüklevleri işekniñ kitāblar yüklevi kibi gine boluvın añlatadur. (بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ

386.29 (الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ) ni īmān oẖşaş boldı allahü teʿālānıñ muḥammed ʿahmnıñ peyġamberligine bilgü bolġan

386.30 ʿalāmetlerin yalġanġa tutḳan kişilerniñ oẖşaşı (yaʿnī işek kibi boluvları) (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ)

386.31 allahü teʿālā özlerine ẓulm itüvçi ḳavmni toġrı yolġa köndürmes! (yaʿnī toġrı yolġa könülüvni

II / 387

387.1 her kimde öz tilemek tiyüş yoḳsa allahü teʿālā özi tilemegen kimseni küçlep toġrı yolġa kiritmes!

387.2 (قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا) ey muḥammed eyt sin yehūdlerge: ey yamān ṣıfatlı yehūdīler (إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ

387.3 أَوْلِيَاءُ لِلّٰهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) eger siz özleriñizni allahnıñ yaḳınları hem

387.4 dostlarımız, müselmānlar alay tügil digen söziñizni çın bilüp eytseñiz. bu söziñizde rast bolsañız

387.5 allahü teʿālāden tileñiz, öziñizni bu belā yurṭından rāhat yurṭına köçürüvni yaʿnī allahnıñ yaḳınlarından

387.6 diyüviñiz rast bolsa dost dostḳa ḳavuşuvnı tileydür. siz de allahdan ṣorañız öziñizni öltürüp rāḥat

387.7 yurṭına ḳoyuvını ötiñiz (وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ) ammā ol yehūdīler ölüp dünyādan kitüvlerin

387.8 allahdan ṣoramaslar belki özleriniñ küfrleri uluġ cināyet bolaraḳ āẖiretde alar içün ʿaẕābdan

387.9 başḳa nerse bolmayaçağından alar ölümden ḳorḳurlar. (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ) allahü teʿālā ẓālim ve kāfirlerniñ

387.10 ḳılġan işlerin eytken sözlerin ve oylaġan oyların topulup bilüvçidür. (قُلْ) eyt sin ey muḥammed (إِنَّ

387.11 الْمَوْتَ الَّذِى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ) sizniñ içün köñilleriñizden ḳorḳup yürüy turġan ölüm sizge

387.12 yoluġaçaḳdur, siz nindi ölümden ḳaçsañız da ve ni ḳadar anı süymeseñizde, bilgüli vaḳt yitkeç ol

387.13 ölüm sizni tutaçaḳdur. eceliñiz yitkeç ölersiz (ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا

387.14 كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ölgenden ṣoñ her bir yaşrunnı ve āşikāreni bilgüçi allahü teʿālā ṭarafına ḳaytarılmış

387.15 bolursız, şol vaḳtda ol allahü teʿālā sizge dünyāda ḳılġan işleriñizden ḫaber birür. (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

387.16 إِذَا نُودِىَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ) ey īmān itken kimseler, ḳayçan

387.17 cumʿa küninde cumʿa namāzı içün nidā itülmiş bolsa, şol vaḳtda allahnı hem anıñ ḥükmlerin yād itüvge

387.18 baruñız, hem de şol vaḳtda sevdā (ṣatuv aluv)nı taşlañız! fāʾide: ẕikrullah: allahü teʿālānıñ fermān ve ṭıyuvların

387.19 ve her türli ʿibretli ve ḥikmetli sözler söylev, allahnıñ ḳudretin ve ḳudretiniñ ilvaʿlığın bildürte turġan

387.20 sözlerni vaʿaẓlerni oylanuv hem birev söylep başḳalarnıñ islerine tüşürüv ve fikrlerni oyġatuv dimekdür.

387.21 imdi cumʿa kün, cumʿa vaḳti kirüvge her kimde heftelik uluġ bir cemʿiyetke ḥāżir bolsunlar. anda

387.22 ḫaṭīb minber üstünde turup ḫalḳġa türli fāʾideli vaʿaẓlerni añlay turġan açuḳ tilde söylesünler

387.23 (ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) oşbu nidā bolġaç sevdānı taşlap cumʿaġa baruv sizniñ içün

387.24 ol vaḳtda sevdā itüvden artuġraḳ ve izgürekdür, eger de siz bilür bolsañız! yaʿnī şol uluġ cemʿiyetke

387.25 barup ʿumūmī millet fāʾidesine bolġaç ḫuṭbelerni ṭıñlav milletniñ alġa baruvına sebeb idükin añlasañız

387.26 (فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)

387.27 ḳayçan cumʿa namāzı ötelüp, namāzdan boşalunsa, şol vaḳtda siz ey müʾminlere bir yüzine taralıñız,

387.28 allahnıñ fażlı bolġan türli hüner ve kesbleriñiz ile māl isteñiz cumʿa namāzına allahnı ẕikr içün barulsa da,

387.29 allahnı ẕikr itüvni ʿumūmī fāʾideli ḫuṭbeler söylev ve toñlavnı cumʿa künine gine ataḳlamay her vaḳtda ve köp

II / 388

388.1 ẕikr itiñiz , şol revişde köp vaḳtde cemʿiyyetler tüzüp ḫuṭbeler söyler bolsañız dünyā ve aḫiret

388.2 saʿādetine irişürsiz. bir vaḳtda reṣūlimiz cumʿada ḫuṭbe (vaʿaẓ) söyley iken, aşlıḳ kervānı kilgenligin

388.3 körüp cumʿaġa cıyulġan vaʿaẓ ṭıñlaġuçı ḫalḳ kervān yanına çıġup kitdiler. barı on iki ir gine

388.3 ḳaldı kervān kilür aldından baraban ṣoġup bildürtüle idi bu āyet şol vāḳıʿadan ṣoñ indürüldi

388.4 (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا) ḳayçan sevdā ḥāżir boluvnı yeise oyun tavışını

388.5 bilseler ya körseler şol sevdā yanına taralurlar ammā sini minberde yalġız başḳan ḥāliñde

388.6 ḳaldururlar. (قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ) eyt sin ey muḥammed: allahü teʿālā ḳaşında bolġan s̱evāb

388.7 (cumʿada bolġan fāʾide) baraban tavışından da sevdādan da artuġraḳ ve izgürekdür. (وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ)

388.8 allahü teʿālā rızḳ birüvçilerniñ iñ yaḫşısıdur.

388.9 bu āyetden çıḳġan ḥükmler.

388.10 bu āyet ile cumʿa namāzınıñ farżlıġına hem de nidā vaḳtında ṣatuv aluvnıñ ṭıyulmış (ḥarām) boluvını is̱bāt

388.11 itiledür. allahnı ẕikrden ḫuṭbe murād digenler. bu emr yaʿnī ḫuṭbe ṭınlavġa buyuruv vāciblik üzeredür.

388.12 ammā (أذا نودى) digende nidāʾdan murād minber aldında ḫuṭbe söylev içün eytile turġan eẕāndur. baʿżılar:

388.13 cumʿa vaḳti kirmesden ilk ʿarabda ʿādet bolġan evvelgi eẕān digenler, likin ḫuṭbe aldında eẕān

388.14 eytüv resūl allah zamānında bir kilüp ḳalġan işdür. ammā evvelgi eẕān ḥażret-i ʿos̱mān zamānında ġına çıḳmışdur.

388.15 bu āyetde cumʿanıñ hem de ḫutbeniñ vācibligine delīl bar. imām ebū yūsuf ile imām muḥammed ḳaşlarında ḫuṭbeniñ

388.16 uzun vaʿaẓ boluvı tiyüşdür.

388.17 cumʿa sūresi bu orunda tamām boldı

388.19 alṭmış üçinci – münāfiḳūn sūresi medīnede ingen on bir āyet.

388.20 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

388.21 (اذا جاءك المنافقون قالوا نشهد انك لرسول الله) ey muḥammed ḳayçan siñe münāfıḳlar kilse eytürler alar:

388.22 düristlikde sin bir de şiksiz allahnıñ resūlisün diye güvāhlıḳ biremiz biz diyüp, (والله يعلم انك

388.23 لرسوله) allahü teʿālā biledür düristlikde sin allahnıñ resūli ikenlikni (والله يشهد ان المنافقين لكاذبون)

388.24 daḫı allahü teʿālā güvāhlıḳ biredür: düristlikde münāfıḳlar bir de şiksiz yalġançılardur. yaʿnī sini resūl

388.25 diyüp güvāh birüvleri tillerinden ginedür. (اتخذوا أيمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله) ol münāfıḳlar özleriniñ

388.26 yemīn ile berāber körülmiş güvāhlıḳların ḳalḳan (2) itüp tutdılar şunıñ sebebli alar allahnıñ yolından

388.27 çıḳdılar. yaʿnī özlerin öltürülüvden ṣaḳlav içün muḥammed ʿahmnıñ resūlligi ile güvāh birüp özlerine

388.28 öltürülüvden ḫalāṣ boluvġa ḳalḳan itüp tutdılar. (انهم ساء ما كانوا يعملون) düristlikde ol münāfıḳlarnıñ

388.29 2) ḳalḳan kişi özine żarar kitürüvden ṣaḳlav içün tutḳan nersesine eytüledür. ṣoġışda ḳılıçdan ṣaḳlanuv içün

388.30 tiz taḳta tutuv, şundaylarġa ḳalḳan diyüledür

II / 389

389.1 işlegen işleri ni yaman ve ḳabāḥat işdür.. (ذلك بانهم آمنوا ثم كفروا فطبع على قلوبهم فهم لا يفقهون)

389.2 oşbu münāfıḳlarnıñ yaman ḥālleri rastdur çünki alar ṭışdan īmān itdiler, ṣoñra içlerinden kāfir

389.3 boldılar, ṣoñra şol küfr alarnıñ köñillerine mührlenmiş boldı, yaʿnī şol küfrleri üzere ölürler

389.4 çünki alar ḥaḳīḳatni bilmeyler (وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ) ḳayçan körseñ sin ol münāfıḳlarnı (تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ)

389.5 sini alarnıñ gevdeleriniñ simizligi ve uluġlıġı ʿacebke ḳaldurur. (وَإِن يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ) eger söyleşseler

389.6 ol münāfıḳlar sin alarnıñ sözlerin seçük bolġanlıḳdan ḳızup tıñlarsun! yaʿnī sözni bik mātūr

389.7 hem yumşaḳ itüp söyleyler. ammā sözleriniñ bulay boluvına aldanurġa yaramay (كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ)

389.8 eytürsün ol münāfıḳlar içleri ḳuş bolġan ṭışı şama körüngen aġaçlar kibi. (يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ

389.9 عَلَيْهِمْ) ol münāfıḳlar her bir işitülgen tavışnı özleriniñ żararlarına diyüp oylarlar. (çünki

389.10 bütün işleri islām ḳāʾidelerine ḳarşudur bir – bir işleri bilinüp öltürüvge tiyüşli bolmaġay idük

389.11 diye ḫıyānetleri arḳasında ṭınçsızlanurlar. (هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ) alar siniñ düşmānlarıñdur sin

389.12 alardan ṣaḳ bolġıl, ey muḥammed! ṭışdan müselmān bolup müselmānlarnıñ sırların fāş ḳıluvda turuşalar.

389.13 (قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ) allahü teʿālā alarnı, ḥaḳlıḳnı körsete turġan delīl bilingenden ṣoñ ḥaḳlıḳdan

389.14 döngenleri içün, helāk ḳılur. (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ) ḳayçan ol münāfıḳlarġa eytülmiş bolsa

389.15 (تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ) barıñız peyġamberden ʿöẕr

389.16 ötiniñiz, allahnıñ resūli sizniñ içün yarlıḳanuv ister allahdan (diyüp) şol çaḳda alar başların köterürler

389.17 hem alarnı istiġfārdan avuşuvçılar körürsün, alar başların köterüp, ḥaḳlıḳdan avışalar tekebbürlik eytkenleri

389.18 ḥālde.. (سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ) ol münāfıḳlarġa berāberdür: sin alar

389.19 içün kirek yarlıḳanuv iste, kirek isteme, allahü teʿālā alarnı elbette yarlıḳamas… çünki alar özleri

389.20 yarlıḳanuvnı tilemeyler… (إن الله لا يهدي القوم الفاسقين) tüzüklikke könülüvden ṭış birüvçilerni allahü teʿālā´

389.21 tüzüklikke köndürmes (هم الذين يقولون لا تنفقوا على من عند رسول الله حتى ينفضوا) ol ḳavm şunday

389.22 ḳavmlerdür, enṣārdan bolġan aybdaşlarına eyteler, resūl allah ḳaşında bolġan muhācir ṣaḥābīlerge, resūl allah

389.23 ḳaşından taralmayınça alarġa yardem itmeñiz, faḳīrlerine nafaḳa virmeñiz diyüp ḳuturtalar. (ولله خزائن

389.24 السموات والأرض ولكن المنافقين لا يفقهون) yir hem ḳöklerniñ ḫazīneleri (ve her kimniñ rızḳı) allahü teʿālā

389.25 nikidür ammā münāfıḳlar munı sizmeyler yaʿnī faḳīr muhācirlerge enṣār yardem itmese de alarnıñ rızḳ birüvçileri

389.26 allahü teʿālā bar, ol anlarnı rızḳlandurur… (يقولون لئن رجعنا الى المدينة ليخرجن الأعز منها الأذل)

389.27 baʿżı ṣoġışlarda bir ʿarābī enṣārdan bolġan bir ṣaḥābī ile ṣu içün nizāʿlaşdılar. bu ḫaber münāfıḳlarnıñ

389.28 başlıġı bolġan übeyy oġlı ʿabdʿul-lah ibn-i selūk[1] münāfıḳġa işitildi. bu münāfıḳ ʿarābīge eytdi birmeñiz

389.29 resūl yaḳlılarġa hiç nerse birmeñiz ḳaçḳan medīne-i münevverege ḳaytsaḳ (benī muṣṭaliḳ ṣoġışından) bir de şiksiz

II / 390

390.1 ḥürmetlü bolġan kimse iñ ḫor bolġan kimseni medīneden ḳuvıp çıġarur didi. ḥürmetlüden murād ibn-i übeyy

390.2 münāfıḳ uzun hem anıñ yaḳlı bolġan münāfıḳlarnı irāde itüp eyte ḫor kimseden resūl allahnı irāde

390.3 itken… (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين ولكن المنافقين لا يعلمون) üstünlik allahü teʿālā yaġında

390.4 hem de resūli ile müʾminler yaġındadur ammā munı münāfıḳlar bilmeyler… yaʿnī müʾminler cineçekdür. (يا أيها الذين

390.5 آمنوا لا تلهكم أموالكم ولا أولادكم عن ذكر الله) ey īmānlı kimseler, sizni, allahnıñ fermānı

[1] “selūl” olmalı.

390.6 bolġan işlerden māllarıñız daḫı balalarıñız şuġullerndürmesünler. yaʿnī allahnıñ ẕikrinden ʿibāret bolġan mescidlerge

390.7 cıyulup namāz ḳıluvlardan, millet fāʾidesine ḳurān boyınça söylene turġan vaʿāẓ meclislerinden maḥrūm ḳıluvçan

390.8 bolmasun! (ومن يفعل ذلك فأولئك هم الخاسرون) sizden bir kişi oşbu ni ḳılsa anday kişi aldanġanlardan

390.9 ṣanalur. (وأنفقوا مما رزقناكم من قبل أن يأتي أحدكم الموت فيقول رب لولا أخرتني إلى أجل قريب

390.10 فأصدق وأكن من الصالحين) ey müʾminler, siz öziñizge allahü teʿālā ṭarafından rızḳlandurulġan mālnı faḳīrlerge

390.11 nafaḳalandurıñız, yaʿnī üstiñizge vācib bolġan ṣadaḳa (zekāt, ʿöşr, fıṭr ḳurbān kibi)lerni vaḳtında öteñiz üstiñizge

390.12 ölüm kilüp yitkeç ey rabbim azġına vaḳtḳa tirük ḳaldursañçı, min mālımdan ṣadaḳalarnı çıġarup izgülerden

390.13 bolur idim diyür ol vaḳtda iş ötken bolur ecel yitkeç mühlet birilmes. (ولن يؤخر الله نفسا إذا

390.14 جاء أجلها) allahü teʿālā hiç kişiniñ vaḳti yitkenden ṣoñ ecelin kiçiktürmes. bu āyetde bizniñ millet

390.15 baylarınıñ özleri selāmet vaktlarında ḥacġa barmay özlerinden ṣoñ bedel yiberüvleri allahü teʿālā ḳaşında

390.16 maḳtavlı bolmavçılıḳ añlanadur (والله خبير بما تعملون) allahü teʿālā sizniñ işlegen işleriñizni bik töben bilüp

390.17 turuvçıdur. baylıġı bolup ḥacge özinden ṣoñ barurġa bedel ḳalduruvnı da ʿöẕrsiz ikenin biledür.

390.18 münāfıḳūn sūresiniñ tercemesi tamām boldı

390.19 altmış dörtinçi sūre- teġābün , on sikiz āyet (mekkede mi medīnede mi iḫtilāflı)

390.20 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

390.21 (يسبح لله ما في السموات وما في الأرض، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير) allahü teʿālānı yirde

390.22 ve köklerdegi ẕātler kimçiliklerden pāklarlar, ol allahü teʿālāniki ginedür pādişāhlıḳ, ve ol allahü teʿālānıñ ginedür.

390.23 maḳtalmaḳlıḳ, hem ol allahü teʿālā her nersege küçi yitküçidür. bes dünyānı bitürüp ḳıyāmet meydānı ḳurup

390.24 fermānı ile yürüvçilerni cennetke, ḳarışuvlarnı otḳa kiritüvge de küçi yiter. (هو الذي خلقكم فمنكم كافر

390.25 ومنكم مؤمن) ol allah, şundayın ẕātdur sizniñ her biriñizni de yoḳdan bar itdi, şundan ṣoñ sizniñ arañızdan

390.26 baʿżılarıñız (şularnıñ özleriniñ işlerine köre) kāfirdür, ve baʿżılarıñız müʾmindür. küfr hem de īmān baylıḳ ile faḳīrlik

390.27 kibi bendeniñ öz tilevi ve köpisi ile boladur. fehm idesiz! (والله بما تعملون بصير) hem de allahü teʿālā sizniñ

390.28 işlegen işleriñizni körüp turġuçıdur, bes ʿamelleriñizge köre cezā birür: (خلق السموات والأرض بالحق

390.29 وصوركم فأحسن صوركم) öziniñ ḥikmeti ile ol allahü teʿālā köklerni hem de yirlerni yoḳdan bar itdi, hem de sizlerni

II / 391

391.1 oşbu körüngen ṣūretiñizde ṣūretledi, hem ṣūretleriñizni güzel ḳıldı başḳa maḫlūḳlardan güzel körünüşde

391.2 ḳıldı. (واليه المصير) hem de dünyāda bilgüli miḳdār vaḳt yürügenden ṣoñ oşbu güzel ṣūretler

391.3 içinde bolġan tenlerden cānlarıñız çıġup, şol ḫālıḳıñız bolġan allahü teʿālā ṭarafına ḳaytaçaḳsız, bes

391.4 işleriñizni ol buyurġança ḳıluñız! (يعلم ما في السموات والارض ويعلم ما تسرون وما تعلنون) ol allahü teʿālā

391.5 yirde hem köklerde bolġan nerselerni biledür. hem de sizniñ içleriñizde yaşirüp ṣaḳlaġan sırlarıñıznı biledür,

391.6 oşandaḳ āşikāre ḳılġan işleriñizni de biledür. (والله عليم بذات الصدور) allahü teʿālā ḳalb iyeleriniñ

391.7 her bir mālların bilüvçidür. (الم يأتكم نبأ الذين كفروا من قبل فذاقوا وبال امرهم ولهم عذاب اليم)

391.8 ey kāfirler, sizge mundan ilk zamānda bolġan (nūḥ, hūd, ṣāliḥ ḳavmleri kibi) kāfir bolġan ḳavmlerniñ

391.9 ḫaberi kilmedi mü ol ötken kāfir ḳavm özleriniñ işleriniñ aġırlıḳların tatudılar (yaʿnī dünyāda)

391.10 hem alarġa āḫiretde de rencitküçi ʿaẕāb bolġuçıdur. (ذلك بانه كانت تأتيهم رسلهم بالبينات) oşbu

391.11 ʿaẕāb hem de aġırlıḳlar şunıñ içündür ki alarnıñ resūlleri alarġa muʿcizeler kitürdiler, yaʿnī ol

391.12 kāfirler şol muʿcizelerni köre turup da īmānġa kilmevleri içün aġırlıḳ hem ʿaẕābke tiyüşli ḳılındılar.

391.13 (فقالوا ابشر يهدوننا فكفروا وتولوا واستغنى الله) ol kāfirler resūlleri türli muʿcizeler kitürseler de

391.14 ışanmas boldılar hem eytür boldılar: özimiz kibi bir kişi bizni toġrılıḳġa köndüre alur mı diyerek

391.15 resūllerge ışanmadılar, alarnıñ kitürgen muʿcizelerindin kirige döndiler, ammā bu dönüvleri özleri içün gine

391.16 żarardur, çünki allahü teʿālā alarnıñ īmānlarından muñsız boldı, alarnıñ uşanuvlarına muḥtācligi bolmadı.

391.17 (والله غني حميد) allahü teʿālā alarnıñ ʿibādetlerinden muñsız hem her bir maḫlūḳı anıñ maḳtalmış ikençiligin

391.18 körsetüvçidür. (زعم الذين كفروا أن لن يبعثوا) kāfir bolġan kimseler, ölgenden ṣoñ ḳobarulmış

391.19 bolmas biz diyüp ḳobarılmayaçaḳların bilgen eytüp daʿvā itdiler. (قل بلى وربي لتبعثن ثم لتنبؤن

391.20 بما عملتم) eyt sin ey muḥammed, bir de şiksiz ḳobarılmış bolursız, rabbim ile and eytemün bir de şiksiz siz

391.21 ölgenden ṣoñ ḳobarılmış bolursız, ḳobarılġandan ṣoñ dünyāda işlegen işleriñizden ḫaber birilmiş

391.22 bolursız! (وذلك على الله يسير) ölgenden ṣoñ ḳobaruv işi allahü teʿālā içün bik cingil işdür.

391.23 çünki başda yoḳdan bar itüvge küçi yitken allahü teʿālānıñ ölgenden ṣoñ yañadan tirgüzmegi elbette

391.24 mümkin işdür. imdi allahü teʿālā ḳurānda ölgenden ṣoñ ḳobarılmış bolursız diye ḫaber birüp tura iken,

391.25 elbette ḳobaruluv ḥaḳḳ diye īmān itüvden başḳa bizniñ çaremiz yoḳdur. (فآمنوا بالله ورسوله والنور الذي

391.26 أنزلنا) indi ölgenden ṣoñ ḳobarulup allahü teʿālā ḥużūrına baraçaḳ bolsañız, bir bolġan her nersege

391.27 küçli allahü teʿālāga anıñ resūli muḥammed ʿahmge oşandaḳ da bizniñ indürgen nūrımızge yaʿnī ḳurān-ı şerīfke

391.28 īmān kitüriñiz! (والله بما تعملون خبير) daḫı allahü teʿālā sizniñ işlegen işleriñizni bilüp turuvçıdur.

391.29 ḳobarılġaç işleriñizge köre cezā iyerür. (يوم يجمعكم ليوم الجمع ذلك يوم التغابن) ey muḥammed beyān ḳıl sin

II / 392

392.1 oşbunı: ey kāfirler sizni allahü teʿālā cıyuluv küninde cıyar, ol cıyuluv küni aldanuv künidür yaʿnī müʾminlerniñ

392.2 kāfirlerni aldav künidür. çünki müʾminler ol künni cennetlerde hem aʿlā orunlarda bolurlar hem de kāfirlerniñ

392.3 īmānġa kilgen üy cemāʿatleri ile birge bolurlar… (ومن يؤمن بالله ويعمل صالحا يكفر عنه سيئاته ويدخله

392.4 (جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا) bir kişi allahġa īmān kitürse izgü ʿamellerni ḳılsa,

392.5 allahü teʿālā ol kişiden yavızlıḳların kiçürür hem de anı astundan yılġalar aġa turġan cennetlerge kiritür ol

392.6 cennetlerde mengü ḳalurlar… (ذلك الفوز العظيم) bu beyān itülgen cennetlerge kirüv uluġ saʿādetdür. (والذين

392.7 كفروا وكذبوا بآياتنا أولئك أصحاب النار خالدين فيها وبئس المصير) daḫı şunday kişiler alar

392.8 kāfir boldılar. hem de bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar, ol kişiler tamuġ iyeleridür, ol tamuġda

392.9 mengü ḳalurlar alar, ni yamān boldı tamuġ evrileçek orun bolmaḳı içün…. (ما أصاب من مصيبة

392.10 الا باذن الله) bendelerge oñaysızlıḳlardan irişken nerseler irişmes meger allahnıñ taḳdīri ve tilevi

392.11 boyınça ġına irişür. (ومن يؤمن بالله يهد قلبه) bir kişi bile hem aġırlıḳlarnıñ allahdan boluvına īmān kitürse,

392.12 ol kişi bile vaktında köñlin ṣabrlıḳġa berkitür. (والله بكل شيء عليم) allahü teʿālā her nerseni bilgüçidür.

392.13 (واطيعوا الله واطيعوا الرسول) allahü teʿālāge hem de anıñ resūline boyun ṣunuñız! (فان توليتم فانما على رسولنا

392.14 البلاغ المبين) indi eger siz kāfir bolġanlar, resūlniñ sözin tutuvdan kiri tursañız, ol

392.15 çaḳda da, resūlge żarar yoḳ, çünki bizniñ resūlimizniñ üstine tiyüş bolġan nerse, özine

392.16 beyān eytülgen ḥükmlerni ḫalḳġa açuḳ itüp beyān eytüv gine… (الله لا اله الا هو) her bir maḫlūḳnıñ

392.17 tiyüşli bolup ḳullıḳ itülmiş bolġan ẕāt allahdur. ol allahdan başḳa tiyüşli bolup ḳullıḳ itülgen

392.18 ẕāt yoḳdur… (وعلى الله فليتوكل المؤمنون) hem şol allahü teʿālāga müʾminler tükel ḳılsunlar her işlerinde

392.19 bir de tartunmay kirişüp muvāfıḳça iş ḳılsunlar. filān işke tutunsam bolur mu iken ol iş ḳıyun diye

392.20 ḳaçup ḳorḳunup turmasunlar belki her işde esbābına yapuşup iş ḳılsunlar. (يا أيها الذين آمنوا

392.21 إن من أزواجكم وأولادكم عدوا لكم فاحذروهم) ey īmān kitürgen kimseler düristlikde sizniñ

392.22 ḫatunlarıñız ve balalarıñız arasından sizge düşmān bolġanları bar. indi siz alardan ṣaḳ boluñız!

392.23 (وإن تعفوا وتصفحوا وتغفروا فإن الله غفور رحيم) müʾmin bolġan kimselerniñ ḫatunlarından ve balalardan

392.24 baʿżıları ir ve atalarına ṣoġış kibi orunlarġa çıḳmavġa dimlevçileri bolġanlarmış. alarnıñ niyetlerin

392.25 añlatup ötken āyet indürülmiş. hem de alarnıñ munday yaman niyetleri içün alarnı düşmān

392.26 tutmasunlar içün oşbu āyetni indürgen āyetniñ maʿnāsı: eger de siz alarnıñ bu günāhların

392.27 sizgeç alarnı kiçşeñiz bu günāhları içün cezāʾ birmeseñiz hem de alardan yüz döndürüp alarnıñ

392.28 sözlerine ḳulaḳ ṣalmasañız, hem de alarnıñ bu işlerin yaşrun ḳıluv ile yarlıḳasañız, bu işiñiz

392.29 ve bu muʿāmeleñiz de yaḫşıdur çünki allahü teʿālā günāhlarnı yarlıḳaġuçı ʿayblerge merḥamet ḳılġuçıdur…

II / 393

393.1 (إنما أموالكم وأولادكم فتنة) ey müʾminler, sizniñ māllarıñız hem de balalarıñıznıñ, minim ṭarafımdan sizge

393.2 birilüvi, sizni ṣınav içündür. tafṣīl: māl ile bala bay ile ata anaġa iñ sevgili nerselerdür.

393.3 kişi balası ḥaḳında hiç könilemey hem keyfsizlenmey, siz faḳīr ve nādān kimse öziniñ oġlı pādişāh bola

393.4 iken anda da şādlıḳdan başḳa işi artmaydur. imdi ādemīlerniñ māl ile balaġa muḥabbetleri köp

393.5 boldukdan allahü teʿālā öziniñ fermānların kıluvda kişini revişdeş kıla şunı şınar içün māl ve bala

393.6 muḥabbeti ile allahü teʿa muḥabbetin almaşalar mı yok mı? almaşmay, bala ve māl diyüp allahnıñ fermānların bir yakġa

393.7 taşlamaġanlarġa elbette s̱evāb köp ecr köp, bu mesʾele resūlimizniñ "لا طاعة لمخلوق في معصية الخالق" hiçbir

393.8 maḫlūkġa allahnıñ fermānına karşu bolġan işde karuşuv yokdur digen sözi kibi. indi birev māl ve balaların alġa

393.9 almay allahnın fermānına kimlik kitürmese (والله عنده أجر عظيم) allahü teʿālā kaşında munday kimselerge

393.10 uluġ ecr bardır. (فاتقوا الله ما استطعتم واسمعوا وأطيعوا وأنفقوا خيرا لأنفسكم) indi koluñızdan

393.11 kilgen kadar allahü teʿālānıñ tıyġan işlerinden kılmay şaklanuvıñız buyurġan işlerin kılmay kalduruvdan

393.12 muḫālefetden şaklanuvıñız! hem de vaʿaẓların işitüviñiz, hem de öziñizniñ fāʾideñiz içün izgü bolġan infāk

393.13 ile infāk itüñiz (ومن يوق شح نفسه فأولئك هم المفلحون) bir kişi öziniñ nefsiniñ şaranlıġından

393.14 şaklanmış bolsa bes ol kişi makṣūdlarına irişüvçiler cümlesinden şanalur. (ان تقرضوا الله قرضا

393.15 حسنا يضاعفه لكم ويغفر لكم) eger de siz allahü teʿālānıñ birgen mālın, allahü teʿālānıñ rıżālıġında, anıñ

393.16 dīnin ve sözi olan kurānın üstün kıluvda şol revişde tiyüş orunlarġa şarf kılsañız, allahü teʿālā

393.17 sizge ol şarf itken mālnıñ ecrin köp ülüşler kılur. hem de sizniñ günāhlarıñıznı yarlıkar. beyān:

393.18 allahü teʿālānıñ merżāsı bolġan islāmnı alġa ve kurānnı üstke köterüv bolġan orunlarġa (mekteb, medrese,

393.19 mescidler, müselmānlar içün şifāḫāne yetīmler içün terbiye yurtı müderris ve muʿallimlerge vāẓīfe birüv kibi

393.20 işlerge) māllarnı şarf itüvge allahü teʿālā başka (koldan kolġa birilgen) şadakalar kibi gine tügil belki

393.21 köp, köp ülüş ecrler vaʿde itken. bu beyān itülgen ecrlerge irişüv baylar özlerine vācib

393.22 bolġan (zekāt, ʿöşr, fıṭr, ḳurbān kibi) ṣadaḳalarnı hem de ölgende māllarınıñ üç ülüşden bir ülüşin

393.23 şunday millet yolına yazdurup ḳalduruvları sebeb bola bilür. ṣadaḳanı faḳīrler ḳolına ileşüvde bir s̱evāb

393.24 bar iken bu eytülgen revişde ḳıluvda miñ hem milyon s̱evāb bolur. çünki faḳīrler ḳolına ṣadaḳa

393.25 birüvçi kimse miñ faḳīrge bir ṣomdan bire iken alarnı on kün terbiye itüp ʿömr boylarında ṣadaḳaçilikde

393.26 ḳaluvlarına ġına sebeb boladur. ammā ʿāmil (vācib ṣadaḳalarnı cıyuvçı isborçik) lerge birüp, alar

393.27 bilgüli bir ḫazīnege ḳoya barsalar şol cıyulġan ṣadaḳalarnıñ fāʾide ve fāʾiẕlerinden bütün memleket müselmānlarınıñ

393.28 faḳīr ve yetīmlerin terbiye itülür de her bir bay bütün yir yüzi faḳīrin terbiyelegen s̱evābke irişür…

393.29 (وَاللّٰهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ) allahü teʿālā az ġına izgülik berāberine köp ecrler birüvçidür hem de fermānın tutmaġanlarnı

II / 394

394.1 aşuġup ʿaẕāb ḳıluvçı bolmaġan yuvaşdur (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) ol allahü teʿālā her bir

394.2 yaşrunnı bilüvçi hem de āşikāreni körüvçi. özi tilegen orunda her bir ẕātdan üstün boluvçı

394.3 ve her bir işinde ḥikmet ile iş ḳıluvçıdur. teġābün sūresi oşbu orunda tamām boldı.

394.4 alṭmış bişinçi- ṭalāḳ sūresi, medīnede ingen, on iki āyet.

394.5 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

394.6 (يا أيها النبي اذا طلقتم النساء فطلقوهن لعدتهن وأحصوا العدة) ey ḥürmetlü peyġamber ey ʿarablarnıñ

394.7 ḫocası! ḳayçan siz ḫātunlarıñıznı ṭalāḳ ḳılsañız, alarnı ʿıddet vaḳtında ṭalāḳ ḳıluñız, hem de ʿıddet

394.8 künlerin ṣanañız ḥesāblap bilgülengen çikke tuṭuñız, yaʿnī üç ḥayż itüp tuṭuñız! (واتقوا الله

394.9 ربكم لا تخرجوهن من بيوتهن) ey müʾminler, ḫātunlarıñıznıñ ʿıddetleri ḥaḳlarında ʿıddetni uzun ḳıluv ḥaḳında

394.10 hem de alarġa żarar kitürüvde allahü teʿage ḳaruşuvdan ṣaḳlanuñız! alarnı ṭalāḳ sāʿatinden ʿıddet vaḳtı

394.11 ötkenge ḳadar üylerinden çıġarmañız! (ولا يخرجن الا أن يأتين بفاحشة مبينة) hem de ḫatunlarda özliklerinden

394.12 üylerinden çıḳmaslar eger özlerinden çıġa ḳalsalar āşikāre bolġan bozuḳlıḳ kitürgen bolmaḳlıḳ ile gine

394.13 çıġarlar. yeise (الا أن يأتين بفاحشة مبينة) meger zinā ḳılup şerīʿat ḥükmi ile ḥadd içün üylerinden

394.14 çıġaruv sebeb boluvdur (وتلك حدود الله) bu eytülgen ḥükmler allahü teʿālānın ḥükmleri ve çikleridür.

394.15 (ومن يتعد حدود الله فقد ظلم نفسه) bir kişi allahnın bilgülegen çiklerinden ötse, ol kişi özine

394.16 özi ẓulm itken bolur. (لا تدري لعل الله يحدث بعد ذلك أمرا) bilmezsün sin allahü teʿālā ṭalāḳ

394.17 ṣoñında birer iş yaṣap ḳoysa, yaʿnī ṭalāḳ ḳılġaçda ḫatunnı ir üyinde ʿıddeti tolġança tutmaḳ kirek

394.18 çünki bir sebeb ile ayrulmış ḫatun iken yā açuv vaḳtında ayrulġan iken bir az vaḳt ötkeç allahü teʿālā

394.19 muḥabbet birüp, ṣol ḫatunın yañadan alurġa köñli tiler. (فاذا بلغن أجلهن فامسكوهن بمعروف أو فارقوهن

394.20 (بمعروف واشهدوا ذوى عدل منكم) ḳayçan ṭalāḳ itülmiş ḫatunlar ʿıddetleriniñ aḳtuḳlarına yitseler

394.21 (yaʿnī ʿıddetleri tolsa) niyetiñiz kiri aluv bolsa, şerīʿat boyınça ṭalāḳ itülmiş ḫatunıñıznı aluvıñız indi

394.22 aluvnı tilemeysiz iken şerīʿat boyınça cebrsiz, ve ẓulmsız ayurup yiberiñiz, ayursañız da alsañız da ʿadllik

394.23 iyelerinden iki kimseni güvāh ḳıluñız! (واقيموا الشهادة لله) hem de ey şāhidler güvāhlıġıñız öziñizden ṣoralġan

394.24 vaḳtda tiyüşinçe ḫüdā rıżālıġı öze öteñiz! (ذلكم يوعظ به من كان يؤمن بالله واليوم الآخر) oşbu

394.25 eytülgen ḥükmler ile allahġa hem de āḫiret künine īmān kitürgen kimselerni vaʿaẓ ḳılınmış bolur.

394.26 (ومن يتق الله يجعل له مخرجا، ويرزقه من حيث لا يحتسب) bir kişi allahü teʿālādan ḳorḳup, allahü teʿālānıñ

394.27 fermānların tutsa, günāhdan ṣaḳlansa ol kimsege allahü teʿālā ḳayġulardan çıḳmaḳlıġını birür, hem de anı hiç de

394.28 köñline üyüne kilmegen orunlardan rızḳlandurur. (ومن يتوكل على الله فهو حسبه) bir kişi allahü teʿālāge

394.29 tügil ḳılsa, çın tapşırıluv ile tapşırılsa ol kişinin her işinde de allahü teʿālā anıñ işin başḳaruvda

II / 395

395.1 yiteçekdür. yaʿnī sebeblerine kirişüp tutunġan işlerine muvaffaḳ ḳılur. (ان الله بالغ امره) allahü teʿālā

395.2 öziniñ tilegen nersesine irişküçi ve her tilegenin bolduruvçıdur. (قد جعل الله لكل شىء قدرا)

395.3 taḥḳīḳ allahü teʿālā her bir nerse içün (irkenlik ve ḳatılıḳ kibiler içün) bir vaḳt hem çik ḳıldı. (واللائى

395.4 يئسن من المحيض من نسائكم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة اشهر واللائى لم يحضن) ḫatunlardan ḥayżdan

395.5 ümīd kiskenleri, eger de alarnıñ ʿıddetlerinde şik tutsañız, alarnıñ ʿıddetleri üç aydur.. munısı

395.6 ḳartlık sebebli ḥayż körmey turġan ḳarçıḳlar ḥaḳında, ammā yaşlikleri sebebli ḥayż köre başlamaġanlarnıñ

395.7 ʿıddetleri de üç aydur. (وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) indi ẖatunlardan ḳurṣaḳlı

395.8 bolġanlar, alarnıñ ʿıddet müddetleri bala toġdurmaḳları ile töler. meṡelā bir ẖatunnı iri ḳurṣaḳlı

395.9 ḥālinde ṭalāḳ ḳıla iken, ṭalāḳdan ṣoñ bir sāʿat ötkeç bala toġdursa da ʿıddeti töler. (وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ

395.10 يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا) bir kişi allahdan ḳorḳup, anıñ fermānınça yürüse, allahü teʿālā ol kişini işlerinde

395.11 ciñilllik hem de oñaylılıḳ ḳılur… (ذٰلِكَ أَمْرُ اللّٰهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ) oşbu beyān itülgen ḥükmler, allahü

395.12 teʿālānıñ sizge indürgen fermānıdur. (وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا) bir kişi allahü teʿālā

395.13 fermānınça iş ḳılsa, allahü teʿālā ol kimseden yavızlıḳların kiçer, hem de anıñ ecrin uluġ ḳılur.

395.14 (أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ) imdi ṭalāḳ ḳılınmış

395.15 ẖatunlarıñıznı öziñiz tura turġan orunda baylıġıñızdan kilgençe tutuñız! alar üyiñizden irksiz tarlanup

395.16 çıġup kitüvge mecbūre bolsunlar içün, alarġa żarar ḳılmañız! (وَإِنْ كُنَّ أُولَاتِ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ

395.17 حَتّٰى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) eger de ṭalāḳ itilmiş ẖatunlarıñız, yükli bolsalar, ol çaḳda balaların toġduruvġa

395.18 ḳadar alarġa nafaḳa biriñiz! (فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ) eger ṭalāḳ itilmiş ẖatunlarıñız, sizden

395.19 bolġan balalarnı imizseler, ol taḳdīrde alarġa imizgen ḥaḳḳı yal biriñiz! (وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ)

395.20 hem de birbiriñizge balanı terbiyede hem imizüvde güzel ḳıluv ile buyuruşıñız yaʿnī ir ile ṭalāḳ itülmiş

395.21 ẖatun bala terbiyesinde birisi birisine maṣlaḥat ile iş ḳılurlar. (وَاِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ اُخْرٰى)

395.22 eger de imizüv de ir ecrin tölevden aġırlansa hem de ẖatun imizüvge rāżı bolmasa bu vaḳtda

395.23 ẖatunnı imizüvge küçlenmes belki ikinçi ẖatunġa imizüvge birilür. ẖidmet ḥaḳḳı ir

395.24 üstünde bolur. (لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ) ṭalāḳ ḳılınmış ẖatunġa hem de imizüvçi ẖatunġa

395.25 baylıġı bolġan kişi baylıġından hem baylıġına köre nafaḳa birür. (وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللّٰهُ)

395.26 indi birevniñ rızḳı tar ḳılunmış bolsa, indi ol kişi allahü teʿālādan öziniñ birilmiş ḳadarı ile

395.27 nafaḳalandursun! yaʿnī bay kimse baylıġına köre faḳīr kimse faḳīrligine köre ṭalāḳ itülmiş ẖatunına nafaḳalandur

395.28 sun! ḥāṣılı: bir kimse öziniñ ẖatunı ve üy cemāʿatlerine niçük nafaḳa bire ṭalāḳ ḳılınmış ẖatunına da

395.29 şol revişde nafaḳa birsün! (لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَا آتَاهَا) allahü teʿālā hiçbir kişini nafaḳa toġrusında

II / 396

396.1 küçlemes meger özi birgen ḳadar ile gine küçler. yaʿnī allahü teʿālā bir kişini de ḳolundan kilmegen iş

396.2 ile küçlemeydür. (سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا) bu aġırlıḳ (tarlıḳ) ṣoñında allahü teʿālā kileçekde ciñillik

396.3 (baylıḳ) yaṣar (yaʿnī köp şehrlerni müselmānlar özleriniñ ictihādları ile alup, köp māllarġa ẖˇāce

396.4 bolurlar. hem şulay boldılar). (وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ اَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا

396.5 وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُكْرًا) allahnın hem de anıñ resūlleriniñ sözlerine ḳarşulıḳ ḳılġan köp ḳarye ehlleri

396.6 boldı biz alarnı bik ḳatı bolġan ḥesāb ile ḥesāb ḳılduḳ hem de ṣıfatlavı mümkin bolmaġan ʿaẕāb

396.7 ile ʿaẕāb ḳılduḳ. yaʿnī ḳıyāmetde ʿaẕāb ḳılaçaḳnı boluvında şik bolmaġanġa bolġan iş kibi itüp

396.8 beyān itdi. (فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا) (bes ol ḳarye (ehli) özleriniñ işleriniñ

396.9 avırlıḳların tatudı hem de ol ḳarye ehlinin işleriniñ aḳtuġı żarar ve ziyān ġına boldı. (bu cezānı müfessirlerden köpisi

396.10 ḳıyāmetde digenler likin dünyāda boluvı ẓāhirrek hem kileçek āyetde dünyāda boluvını bildürtedür. (أَعَدَّ اللّٰهُ

396.11 لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا) allahü teʿālā ol ḳarye ehli içün ḳıyāmetde ḳatı bolġan ʿaẕābnı ḥāżirledi. (imdi

396.12 allahü teʿālā öziniñ hem de resūliniñ sözine ḳarışḳan bendelerge ḳatı ḥesāb ve ḳatı ʿaẕāb ile ve ʿıyd

396.13 itkeç (فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ) indi ey bendeler ey ʿaḳl iyeleri, allahü teʿālāge ḳarşulıḳdan şaḳ

396.14 boluvıñız! (ʿaḳl iyelerni beyān: (اَلَّذِينَ آمَنُوا) ol ʿaḳl iyeleri īmān kitürgen kimselerdür. (قَدْ

396.15

أَنْزَلَ اللّٰهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللّٰهِ مُبَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ

396.16 إِلَى النُّورِ) taḥḳīḳ allahü teʿālā, ey ʿaḳl iyeleri, sizge vaʿaẓ bolġan ḳurānnı indürdi, hem de allahü teʿālānıñ

396.17 bik açuḳ bolġan āyetlerin oḳuy turġan resūlni yiberdi, ol resūl vaʿaẓ bolġan ḳurāññı beyān itüp

396.18 īmān kitürgen hem de izgü ʿamel ḳılġan kimselerni nādānlıḳ ḳaranġulıġından ʿilm-i maʿrifet nūrına

396.17 çıġarmaḳ içün. bes müselmānlar resūlge iyerüp ḳurān birle ʿamel itseler, alar maʿrifet iyesi

396.18 bolaçaḳlardur. (وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ، قَدْ

396.19 أَحْسَنَ اللّٰهُ لَهُ رِزْقًا) bir kişi allahġa īmān kitürse hem de izgü ʿamel ḳılsa (kişi rencitmese) bu kişini

396.20 allahü teʿālā astundan yılġalar aġa turġan cennetlerge kiritür. ol cennetlerde bu kimse mengü ḳalur. allahü teʿālā

396.21 bu kişini ʿaceb rızḳlar ile rızḳlandurur. (اَللّٰهُ اَلَّذى خَلَقَ سَبْعَ سَموات وَمِنَ الْاَرْض مِثْلَهُنَّ)

396.22 allahü teʿālā, şunday ẕātdur, yidi köklerni yaratdı, hem de yirden, köklerniñ oḫşaşların (yaʿnī

396.23 yidini) yaratdı. (يَتَنَزَّلُ الْاَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ قَدِيرٌ) bu kökler hem de yirlerniñ

396.24 arasından allahnıñ emri (vaḥy) iter, imdi allahü teʿālānın sizge bularnı yaratuvnı beyān itüvi,

396.25 sizniñ allahü teʿālā her nersege küçli ikenin bilmekiñiz içün (وَاَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَیْءٍ عِلْمًا) taġında

396.26 bilsünler içün bendeler: allahü teʿālā her nerseni bilüvi ile çulġap alġanlıḳın…

396.27 bu orunda ṭalāḳ sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

397.1 altmış altınçı taḥrīm sūresi on iki āyet medīnede ingen).

397.2 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

397.3 (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ ، وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) bir vaḳtda ḥażret-i

397.4 ḥafṣa nöbetinde resūl allah "māriye" ile yatduḳda. ḥafṣa munı sizinüp resūl allahġa öbkeledi şol

397.5 vaḳtda resūl allah ḥafṣa köñlin tapuv içün māriyeni özine ḥarām ḳıldı. şol ḥaḳda allahü teʿālā oşbu

397.6 āyetni indürdi (maʿnāsı: ey peyġamber sin ni içün, allahü teʿālā siñe ḥelāl ḳılġan nerseni,

397.7 ḫatunlarıññıñ köñlin tapuv içün öziñe ḥarām ḳılasun! māriyeni yañadan öziñe ḥelāl ḳıl, ḥarām

397.8 ḳılġanıñ içün allahü teʿālā sini şelte ḳılmas ol allah günāhlarnı yarlıḳaġuçı öziniñ ḫalḳına merḥamet

397.9 ḳılġuçıdur. bes resūl allah cāriyesi māriyeni yañadan özine ḥelāl itdi. kefāret birdi mü,

397.10 yoḳ mı anısı iḫtilaflı. (قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ) allahü teʿālā sizge yemīnleriñizni kefāret

397.11 ile ḥelāl ḳıluvnı şerīʿat itdi (yaʿnī māʾide sūresindegi beyān itülmiş yemīn kefāretidür) (وَاللَّهُ

397.12 مَوْلَاكُمْ ، وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) allahü teʿālā sizniñ yardemçiñizdür, hem ol allahü teʿālā her nerseni bilüvçi

397.13 ve her işinde ḥikmet ile iş ḳılġuçıdur. (وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا) şol vaḳtni ẕikr

397.14 ḳıl sin, peyġamber öziniñ ḫatunlarından baʿżısına yaşrun itüp söz itdi, yaʿnī māriyeni ḥarām

397.15 ḳıluvın ḥafṣage eytdi. (فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ) ḳayçan ḥafṣa

397.16 bu sırnı ḥażret-i ʿāʾişege ḫaber itdükde, allahü teʿālā ḥażret-i ḥafṣanıñ sırrını fāş ḳılġanun resūl allahġa

397.17 bildürtdi de, resūl allah öziniñ sırnı bilgeniñ ḥafṣage baʿżısını bildürdi. yaʿnī fāş ḳılġanun,

397.18 ammā baᶜżısını ḥafṣage sizdürmedi (فلما نبأها به قالت من أنبأك هذا) ḳayçan resūlimiz sırnı taratuvın

397.19 ḥafṣanıñ özine ḫaber ingeç, ḥafṣa resūlimizge eytdi: siñe ol sırnı kim ḫaber itdi? diyüp.

397.20 (قال نبأني العليم الخبير) resūlimiz eytdi miñe bu işden her nerseni bilüvçi ve her sırdan ḫaber birüvçi

397.21 ẕāt, allahü teᶜālā ḫaber birdi. (ان تتوبا الى الله فقد صغت قلوبكما) ey ḥafṣa hem ᶜāʾişe, sizniñ

397.22 köñilleriñiz ḥaḳlıḳdan avışdı, eger bu günāhdan tevbe ḳılsañız, tevbeleriñiz ḳabūl itülmiş bolur.

397.23 māriyeni ḥarām itüvge tıruşuvları şuları günāh ṣayuldı (bu āyetde kündeşlerin ayurṭuvġa tüşüvçi

397.24 ḫatunlarġa ᶜibret bar…) (وان تظاهرا عليه) bu ikisi eger yardemde bolsa ol resūlge (فان الله

397.25 هو موليه وجبريل وصالح المؤمنين والملائكة بعد ذلك ظهير) çünki allahü teᶜālā ol peyġambernin yardemçisidür

397.26 oşandaḳ ḥażret-i cebrāʾīl, hem izgü müʾminler her birisi de resūlniñ yardemçileridür, bulardan ferişteler de

397.27 anıñ boluşçılarıdur (عسى ربه ان طلقكن ان يبدله ازواجا خيرا منكن مسلمات مؤمنات قانتات

397.28 تائبات عابدات سائحات ثيبات وابكارا) eger de peyġamber sizni ṭalāḳ ḳılsa, ümīddür anıñ rabbisi,

397.29 sizden izgürek bolġan ḫatunlar ile almaşdurur sizni, ol ḫatunlar müselmānlıḳların iẓhār ḳıluvçı,

II / 398

398.1 peyġamberge iḫlāṣlı, boyun ṣunġuçı, günāhlarından tevbe ḳılġuçılar, ᶜibādet ḳıluvçılar, rūze tutuvçılar

398.2 birilürler alar, alarnıñ aralarında ḳız- ḳızları da hem talları da bolur. yaᶜnī peyġamber köñlinden tilep

398.3 ḫatunlarından baruvında ṭalāḳ ḳıla iken, alar ornuna allahü teᶜālā alardan artuḳ bolġan ḫatunlarnı

398.4 birür.. (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ) ey īmān kitürgen

398.5 kimseler otunı ādemler hem de taşlar bolġan oṭdan öziñizni hem de üy cemāʿatleriñizni ṣaḳlañız!

398.5 (عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ) ol tamuġda ḳatı köñilli bik

398.6 ḳuvvetli bolġan ferişteler bardur, alar özlerine buyurulġan işde allahü teʿālāge bir de ḳaruşmaslar, ni

398.7 ile buyurulsalar, şunı ḳılurlar.. (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ ، إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ

398.8 تَعْمَلُونَ) ey kāfir bolġan kimseler, ḥāżirgi künde (ḳıyāmetde) siz ḳılġan işleriñizde ʿayblı ikenlikiñizni

398.9 til yazup ʿafv itüvni ötünmeñiz, ḥāżirgi künde barı işlegen işleriñiz ile gine cezāʾ eytülmiş

398.10 bolursız! (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا) ey īmān kitürgen kimseler allahü teʿālāge

398.11 günāhlarıñızdan çın ḳöñilden bolġan tevbe ile tevbe eytüñiz! tevbe-i naṣūḥ: güñāhlardan rast köñil ile

398.12 tevbe eytüp, ol günāhlarnı ikinçi mertebe ḳılmavnı niyet eytüv ile boladur… (عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ

398.13 عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) bu revişde tevbe ḳılsañız rabbiñiz sizlerden

398.14 yavızlıḳlarıñıznı küçüp, astlarından yılġalar aġa turġan cennetlerge kiritmekligi ümīddür.

398.15 fāʾide: tevbe-i naṣūḥ: ḥaẓret-i ʿalī keremu'l-lah vecheden tevbe-i naṣūḥ nerse? diyüp ṣoradıḳlarından oşbu

398.16 revişde cevāb birdi: tevbe-i naṣūḥ altı nerse ile boladur: evvelgisi: ötkende ḳılġan günāhlarġa

398.17 ökünüv ikinçisi: ḳalġan farżlarnı tölev yaʿnī ḳalġan namāzlarnı ḳażā ḳıluv. rūzeni hem de vācib

398.18 ṣadaḳalarnı ḳażā itüv, üçinçisi: rencitken kişilerin baḥıllatuv, dörtinçisi: ḥaḳları bolġan kimselerniñ

398.19 ḥaḳların ḳaytaruv, bişinçisi: mundan ṣoñ anday işlerni işlemevni niyet ḳıluv, altınçısı: nefsiñni

398.20 günāh ḳıluvda niçük terbiyelediñ, allahnıñ ṭāʿatinde de şol revişde terbiyelemekdür.

398.21 ḥażret-i ʿalī sözi şunda tamām boldı.

398.22 (يَوْمَ لَا يُخْزِى اللّٰهُ النَّبِىَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ، نُورُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَبِاَيْمَانِهِمْ) şol künde allahü teʿālā

398.23 tevbe-i naṣūḥ iyelerin cennetlerge kiritür ol künde allahü teʿālā peyġamberni de hem aña iyergen müʾminlerni de tamuġġa

398.24 kiritüp rüsvāy ḳılmas. ḳıyāmet küninde peyġamberge iyergen müʾminlerniñ allarından hem oñlarından nūrları

398.25 yürür. (يَقُولُونَ رَبَّنَا اَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا، اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ) şol vaḳtda müʾminler eytürler:

398.26 ey rabbimiz, bizniñ nūrlarımıznı tügellegil, günāhlarımıznı yarlıḳaġıl, ey rabbimiz, sin her bir nersege küçli

398.27 bolġan rabbimizsün! yaʿnī bizge mundan artuḳ nūr hem derece birseñ de küçiñden kiledür diyürler. (يَاۤ اَيُّهَا النَّبِىُّ

398.28 جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ، وَمَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ، وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ey peyġamber, sin kāfirler ile

II / 399

399.1 ḳılıç ile ṣoġışḳıl, oşandaḳ münāfıḳlar ile de allahnıñ dīnin ḥaḳlavda delīller kitürüp tartışḳıl, ṣoġış

399.2 ve tartışuv vaḳtlarında alarġa ḳatı köñilli bolġıl! bulay da ṭıñlamasalar alarnıñ orunları cehennem bolur,

399.3 ol cehennem bik yaman orundur. (ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَاَتَ نُوحٍ وَامْرَاَتَ لُوطٍ، كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ

399.4 مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا، فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ) allahü teʿālā kāfir

399.5 bolġanlarġa, izgü ḳullarından bolġan nūḥ peyġamber ile lūṭ peyġamber nikāḥında bolġan ḫatunlarnı mes̱el itdi.

399.6 ol ẖatunlar irlerine ẖıyānet itdiler. her ikisi kāfir bolup irlerin peyġamber tügil diyüvge delālet

399.7 itdiler. lūṭ (ʿahm) ẖatunı irin mecnūn diye idi… bu ẖatunlarnı allahnıñ ʿaẕābından, irleriniñ

399.8 peyġamber boluvçılıḳları, muñsız ḳılmadı, ölgenlerinden ṣoñ bu ḥatunlarġa eytildi: siz ikiñiz tamuġġa

399.9 kirüvçiler ile birge otḳa kiriñiz! diyüp. (وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي

399.10 عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) yine de allahü teʿālā müʾmin

399.11 bolġanlarġa mis̱āl itüp beyān itdi, firʿavun ẖatunnı, şol vaḳtdeki ol firʿavun ẖatunı duʿa itüp

399.12 eytdi: ey rabbim, sin miñe cennetde bir üy binā ḳılġıl, hem mini firʿavundan ve anıñ ʿamelinden ẖalāṣ ḳılġıl,

399.13 oşandaḳ mini ẓālim bolġan ḳavmden ẖalāṣ ḳılġıl! (وَمَرْيَمَ ابْنَةَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا

399.14 فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ) yine de allahü teʿālā mis̱āl itüp beyān

399.15 itdi zinādan pāk bolġan ʿimrān ḳızı meryemni, biz ol meryemniñ balalıġına özimizniñ rūḥ ismindegi

399.16 nūrımıznı evirdük, (yaʿnī ḥażret-i ʿīsānıñ meryemden atasız toġuvı) ol meryem rabbisi allahü teʿālānıñ

399.17 sözlerin (iñdürgen āyetlerin hem de kitābların) rastġa tutdı, hem de allahnıñ ṭāʿatine boy ṣunuvçılardan

399.18 boldı ol meryem. fāʾide: ẖatunlardan iñ uluġ, ʿibādetde irler derecesine bolġanları dört ẖatundur:

399.19 evvelgisi : firʿavun ẖatunı “āsiye bint muzāḥḥim” ikinçisi: ʿimrān ḳızı (meryem ʿaleyhümüʿs-selām) üçünçisi:

399.20 ammā ḥażret-i ʿāʾişe ẖatunlarnıñ tācıdur.

399.21 bu orunda taḥrīm sūresinin tercemesi hem de yikirmi sigizinçi pāre tamām boldı.

399.22 altmış cidinçi mülk sūresi mekkede ingen, otuz āyet.

399.23 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

399.24 (تبارك الذى بيده الملك وهو على كل شىء قدير) her bir nersege pādişāhlıḳ ḳolunda bolġan allahü teʿālā

399.25 her bir kimçilik ṣıfatlarından pāk boldı ol allahü teʿālā her nersege küçi yitküçidür… (الذى خلق الموت

399.26 والحيوة ليبلوكم ايكم احسن عملا) ol allah, şundayın ẕātdur, ölümni hem de tirüklikni bar itdi

399.27 bularnı bar itmeki allahü teʿālānıñ sizni ḳayuñız ʿamel yüzinden güzelrek ikenin şınamaḳ içün…

399.28 (وهو العزيز الغفور الذى خلق سبع سموات طباقا) ol allahü teʿālā, her nersege ġālib, ve her bir günāhlarnı

II / 400

400.1 yarlıḳaġuçıdur, yidi köklerni ḳat ḳat itüp yaratdı ol allahü teʿālā.. (ما ترى فى خلق الرحمن

400.2 من تفاوت ، فارجع البصر هل ترى من فطور) ey resūl. sin allahnıñ ḫalḳ itken köklerinde türlilikni

400.3 körmezsün. yañadan köziñni ḳaytarup ḳara. köklerde bir bir tişük ya yaruḳ körürsün mi? elbette körmezsün

400.4 (ثم ارجع البصر كرتين ينقلب اليك البصر خاسئا وهو حسير) mundan ṣoñ tağın köziñni ḳaytarġandan

400.5 ṣoñ tağın ḳaytarup ḳara, köp mi ḳarasañ da köziñ maḳṣūdından maḥrūm bolup, köklerde yaruḳ körüvden

400.6 ümīdsiz bolaraḳ ḳaytur. (ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما للشياطين) taḥḳīḳ biz

400.7 töbengi kökni yaḳtı yuldızlar ile ziynetledük, hem de ol yuldızlarnı żararlı ẕātlarnı sürgüçi ḳılduḳ

400.8 fāʾide: şeyṭān dimek: ḥaḳlıḳdan yıraḳ bolġan ẕāt, fāʾide żararın ayurmay turġan ḫalḳ dimekdür.

400.9 indi yuldızlarnıñ yaḳtulıġında kiç ḳaranġusında yürüvçi yumurtḳaç ḥayvānlar hem oġrılarnıñ żararından

400.10 şaḳlanuv mümkin bolġanlıḳdan, allahü teʿālā yuldızlarnı şol nerselerni ḳuvġuçı hem sürgüçi ḳılduḳ diye beyān

400.11 itmiş. yuldız aṭlu- yuldızdan ot kisegi atuluv digen sözdür. (وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ)

400.12 ol şeyṭānlar içün yanup turġuçı ot ʿaẕābın ḥażirledük biz. (وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ

400.13 جَهَنَّمَ ، وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) rablerine īmān itmegen kāfirler içün, iñ yaman orun bolġan cehennem ʿaẕābı

400.14 bolġuçıdur. (إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ) ḳayçan ol tamuġġa kāfirler

400.15 ṣalunmış bolsa, otdan bir ḳabāḥat tavış işitürler, tamuġ kāfirlerge açuġından ḳaynap yarulurġa

400.16 yaḳın bolur kāfirler kireçek ot şunday yaman ṣıfatlıdur. (كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ

400.17 يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ) ḳayçan tamuġġa kāfirlerden bir gürūhnı ṣalunmış bolsa, şol vaḳtda tamuġnıñ şaḳçıları

400.18 ol gürūhdan sizge īmānġa ündep kāfirlerge tamuġlar bolaçaḳ diyüp ḳorḳutuvçı peyġamberler kilmedi mi?

400.19 diyüp ṣorarlar… (قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

400.20 كَبِيرٍ) bu ṣoravġa kāfirler eytürler: rast bizge peyyġamberler kildiler, ammā biz alarnı yalġanġa tutup

400.21 sizge allahü teʿālā hiç nerse yibermedi, barı siz uluġ bolġan azġunlıḳlarda ġınasiz… (وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ

400.22 أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ) yine de kāfirler eytürler: eger biz peyġamberlerniñ sözlerin tutuv niyeti ile

400.23 ṭıñlaġan bolsaḳ idi yeise alarnıñ sözin ʿaḳlımızga ṣalup oylaġan bolsaḳ idi, elbette tamuġ

400.24 ehlleri içinde bolmas idük diyüp (فَاعْتَرَفُوا بِذَنْبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ) tamuġda ḥāllerinde

400.25 kāfirler özleriniñ peyġamberlerge ḳaruşuv günāhları ile til yazarlar, ammā bu orunda til yazuvları fāʾide

400.26 birmes; tamuġ ehlleri içün allahnıñ raḥmetinden yıraḳlıḳ bolġuçıdur. yaʿnī alarnı allahü teʿālā raḥmetine

400.27 yaḳın ḳılmas. ni ḳadar yalunsalar da ni ḳadar yıġlasalar da fāʾide birmes. (انّ الّذين يخشون ربّهم بالغيب

400.28 لهم مغفرة واجر كبير) düristlikde rablerinden, anıñ ʿaẕābların körmey turup ḳorḳġan kimseler

400.29 içün günāhların yarlıḳav hem de uluġ yal (cennet yurṭı) bolġuçıdur. (واسرّوا قولكم اواجهروا به،

II / 401

401.1 انّه عليم بذات الصّدور) müşrikler öz ara kiñeş itüşkende birisi birisine itüşeler idi: sözleriñizni

401.2 yaşrun söyleñiz muḥammednin allahsı işitmesün diyüp alarnıñ şol yaman fikrlerin bitürüv içün oşbu

401.3 āyet indi. maʿnāsı: ey ādemler sözleriñizni kirek yaşrun ḳıluñız, kirek ḳaçḳurup söyleñiz berāberdür

401.4 çünki allahü teʿālā köñillerde bolġan sırlarnı bilüvçidür. (الا يعلم من خلق، وهو اللّطيف الخبير) ey ādemler

401.5 öziñiz oylañız. sizni yoḳdan bar ḳılġan allah sizniñ sözleriñizni bilmes mi? ol allah her bir niçke

401.6 ve yaşrunlarnı bilüvçi ve her nerseden ḫaberdār boluvçıdur. (هو الّذى جعل لكم الارض ذلولا فامشوا فى

401.7 مناكبها وكلوا من رزقه، واليه النّشور) ol allah şunday ẕātdur, yirni sizniñ fāʾidelenüviñiz içün tigüz

401.8 itüp yaratdı, imdi siz ol bizniñ tirelerinde yürüñiz. hem de allahü teʿālānıñ yirde ḫalḳ itken rızḳından aşañız

401.9 çünki allahnıñ fermānın tutuñız birgen niʾmetlerine şükr ḳıluñız, çünki ölgenden ṣoñ allahü teʿālā ḥużūrına

401.10 ḥesāb içün baraçaḳsız (ءامنتم من فى السّماء ان يخسف بكم الارض فاذا هى تمور، ام امنتم من فى السّماء

401.11 ان يرسل عليكم حاصبا، فستعلمون كيف نذير) ey kāfirler elle siz kökde diyüp üyli turġan

401.12 ẕātdan, sizni birge tutdurup ḳaya baruñıznı bilmes ḥālge kitürüvinden ṭınç boldıñız mı? yeise şol oḳ

401.13 kökde diyüp oylaġan ẕātıñızdan sizge ḳuvvetli yil yiberüp, sizni helāk itüvinden ṭınç boldıñız mı?

401.14 tizlikde bilürsiz, minim ḳorḳutuvım niçük bolġanını, añ boluñız! yaʿnī kökde diyüp oylaġan bütün

401.15 nerseni ḫalḳ itken allah ḳārūnnı yirden yuṭdurġan kibi sizni de yuṭdurmas diyüp oylaysız mı?

401.16 ʿād ḳavmin yil ile helāk itken allahü teʿālā, sizni de yil yiberüp helāk ite almas diysiz mi?

401.17 (كذب الذين من قبلهم فكيف كان نكير) bu mekke kāfirlerinden ilk bolġan kāfirler de peyġamberlerni

401.18 yalġanġa tutdılar, alarġa minim ḳarşu cezā birüvim niçük yaman boldı; bu kāfirlerge de şunday

401.19 ʿaẕāb birürge küçimden kilmes diyler mini? elbette tilesem bularnı da ʿaẕāb ḳılurmun. (اولم يروا

401.20 الى الطير فوقهم صافات ويقبضن، ما يمسكهن الا الرحمن، انه بكل شيء بصير) ol uşanmavçılar

401.21 havādağı ḳanatların caygen hem ḳanatların cıyġan ḳuşlarġa ḳaramadılar mı? ol ḳuşlarnı

401.22 töben çıġılup tüşüvden ṣaḳlamas meger her nerseni körüvçi allahü teʿālā gine ṣaḳlap tutar…

401.23 munday ḳudret iyesi bolġan allahü teʿālānıñ sizni ve sizden ilk bolġan kāfirlerni ʿaẕāb itüvge küçi

401.24 yitmes mi? elbette yiter… (امن هذا الذى هو جند لكم ينصركم من دون الرحمن، ان الكافرون الا فى غرور)

401.25 ey kāfirler elle sizniñ allahdan başḳa, allahnıñ ʿaẕābından ṣaḳlavda yardem itüvçi boluşuvçı ẕātlarıñız

401.26 bar mı? elbette yoḳ, barı kāfirler aldanuvdan ġına allahnıñ ʿaẕābından ḫalāṣ bolamız diyüp yürüyler…

401.27 (امن هذا الذى يرزقكم ان امسك رزقه، بل لجوا فى عتو ونفور) elle sizniñ, allahü teʿālā rızḳ birüvni

401.28 toḳtatḳandan ṣoñ rızḳ bire turġan ẕātlarıñız bar mı? elbette allahdan başḳa rızḳ birüvçi hiç kimse

401.29 yoḳ, barı kāfirler ḳarşulıḳda hem de ḥaḳdan yıraḳ boluvda ġına boldılar… (افمن يمشى مكبا على وجهه

II / 402

402.1 أهدى أمّن يمشى سويًّا على صراط مستقيم) bulardan ḳayusı toġrı yolda ṣanaladur: yüz töben

402.2 yürüvçi kimseler mi, ya toġrı yol üzere tigüz yürüvçi kimseler mi? elbette toġrı yol üzere bik

402.3 tigüz yürüvçi kimse toġrı yolda ṣanalur. yaʿnī müʾmin ile kāfirniñ mis̱ālleri şunıñ kibidür.

402.4 (قل هو الّذى انشأكم وجعل لكم السّمع والابصار والافئدة قليلاً ما تشكرون) ey muḥammed ādemīlerge eyt

402.5 sin ol allah şunday ẕātdur sizge ḳulaḳ, közler hem ḳalb birdi siz az ġına şükr ḳılmaysız mı? dip

402.6 yaʿnī allahü teʿālā her bir kişige ḳulaḳ birdi ḥaḳḳ sözlilerni işitüv içün, göz birdi allahnıñ ʿacīb

402.7 bolġan işlerin ḳarav içün köñil birdi işitken körgen nerselerni oylap, ḥaḳlıḳnı tapuv içün

402.8 indi bu niʿmetlerniñ şükri, bularnı şol bilgüli orunlarına tutuv ile boladur… (قل هو الّذى

402.9 ذرأكم فى الارض واليه تحشرون) eyt sin ādemīler ey muḥammed, ol allah, şunday ẕātdur sizni

402.10 yirde yaratdı, hem siz ölgenden ṣoñ ol allahü teʿālā ṭarafına ḳobarulaçaḳsız! (ويقولون متى هذا

402.11 الوعد ان كنتم صادقين) kāfirler resūl allahġa hem de müʾminlerge eytürler bu (ḳobaruluv, ʿaẕāb) vaʿdesi

402.12 ḳay zamān bolur, eger de siz ol itken işlerni itüviñizde rast sözli bolsañız? diyüp, (قل انّما

402.13 العلم عند الله وانّما انا نذير مبين) eyt sin ey muḥammed, ol vaʿdeniñ ḳay vaḳtda ikenin bilüv allahü teʿālā

402.14 ḳaşındadur, ammā minim ol vaʿdeniñ vaḳtın bilüvde işi yoḳ, belki min allahü teʿālā ṭarafından şunday

402.15 bolaçaḳ işler ile āşire ḳorḳutuv içün yiberilmiş resūlginemün. (فلما رأوه زلفة سيئت وجوه الذين كفروا

402.16 وقيل هذا الذي كنتم به تدعون) ol kāfirler vaʿde itülmiş ʿaẕāb künin körgen zamānda yüzleri

402.17 ḳaralup, rüsvāy bolurlar. hem de şol vaktda allahü teʿālā ṭarafından eytilür: dünyāda vaʿde itülmiş kün

402.18 hem ʿaẕāb oşbudur diyüp. (قل أرأيتم إن أهلكني الله ومن معي أو رحمنا فمن يجير الكافرين من عذاب

402.19 أليم) eyt sin ey muḥammed. ey kāfirler eger de allahü teʿālā mini hem de minim ile birge bolġan müʾminlerni

402.20 helāk ḳılsa yeise bizge allahü teʿālā merḥamet ve raḥmet itse, bizge allahü teʿālā şulardan ḳayusun işlese de

402.21 işler, likin şol vaktda ölgenden ṣoñ bolaçaḳ ḳātı ʿaẕābdan kāfirlerni kim culup ḳalur? şunı

402.22 oylap bilesiz mi? (قل هو الرحمن آمنا به وعليه توكلنا، فستعلمون من هو في ضلال مبين) eyt

402.23 sin ey muḥammed, min sizni raḥman bolġan allahġa īmān itüvge ündeymün, biz ol raḥmanġa īmān

402.24 itdük, hem de añar tügil ḳılduḳ. indi siz tiz bilürsiz kimniñ āşikāre bolġan azġunlıḳda ikeniñ!

402.25 (قل أرأيتم إن أصبح ماؤكم غورا فمن يأتيكم بماء معين) eyt sin ey muḥammed eger de sizniñ çişme ve ḳuyulardaġı

402.26 ṣuvıñız yirge siñse şol vaḳtda sizden ḳayularıñız tolup hemīşe çıġup turġuçı ṣu kitüre alur, şunı

402.27 bilesiz mi? elbette hiç biriñizniñ ḳollarından kilmes… bu orunda sūre-i mülk tercemesi tamām boldı

402.28 altmış yidinçi nūn sūresi, mekkede ingen illi iki āyet

II / 403

403.1 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

403.2 (نٓ) nūn digen söz kibi ḥarfler ile başlanġan sūreler bik köp ötdi bu ḥarflerden murād bolgan

403.3 maʿnā ni ikeni ellige ḳadar hiç de bilingeni yoḳ. müfessirlerniñ köpregi ḥurūf-ı hecāʾdan bolġan yalġız ḥarfler,

403.4 allahü teʿālā alar ile yemīn itken diyler. baʿżı müfessirler vallahi āʿlem behrāde diyler (وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ مَا اَنْتَ

403.5 بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ) nūn ile hem de ḳalem ile oşandaḳ ḳalemniñ yazġan nerseleri ile yemīn itemün:

403.6 ey muḥammed sin, rabbiñniñ niʿmeti bolġan peyġamberlik ile ṣıfatlanġanıñ ḥālde ʿaḳlsız degilsün. (وَاِنَّ لَكَ

403.7 لَاَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ) ey muḥammed düristlikde siñe bir de bitmey turġan ecr bolġuçıdur,(وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ)

403.8 düristlikde sin uluġ bolġan ḫalḳ üzerindesün (فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ بِاَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ) indi ey muḥammed

403.9 sizniñ ḳayuñızda cülerlik bolġanın tizlikde sin de körürsün kāfirler de körürler… (اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ

403.10 ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ) ey muḥammed düristlikde siniñ rabbiñ kimlerniñ öziniñ yolından yazġanını bilür

403.11 hem de kimler toġrı yolda ikenni de bilür (فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ) indi sin ey muḥammed yalġanġa tutuvçılarnıñ

403.12 sözlerin ṭıñlama (وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ) ol kāfirler köñillerinden tileyler, eger de sin alarġa yumşaḳlıḳ

403.13 itseñ, alar da siñe yumşaḳlıḳ itüvçilerni. yaʿnī sin alarnı kāfirliklerün taşlavdan ṭıyuvnı taşlasañ

403.14 alar da siñe ḳarşulıḳ ḳıluvdan yaʿnī sini şelte ḳıluvdan ṭıyulurlar… ammā bu işlerinde alarġa boyun ṣunma.

403.15 (ولاتطع كلّ حلّاف مهين همّاز مشّاء بنميم منّاع للخير معتد اثيم، عتلّ بعد ذلك زنيم، ان كان ذا مال وبنين)

403.16 ḥaḳlıḳġa hem yalġanġa köp anṭa eytüvçi, yaman üyli, kişini ʿayblavçı, söz yürütüvçi, ẖalḳnı izgülikden

403.17 ṭıyġuçı, ẓulmde çikden ötüvçi, köp günāhlar iyesi, ḳatı köñilli- ẖalḳnı çıġa ḳıluvçı, bu ṣıfatları

403.18 üstine zinādan ṭoġmış bolġan kimsege boyun ṣunma, ol bay ol köp māl iyesi köp ir balaları

403.19 bar diyüp anardan ḳorḳma! munda ṣıfatlanġan kimse velīd bin el-muġīre dimişler… (اذا تتلى عليه آياتنا

403.20 قال اساطير الاولين) ḳayçan ol yaman ṣıfatlar iyesi üzerine bizniñ ḳurānımız oḳulmış bolsa, ol eytür

403.21 bu sözler evvelgilerden ḳalġan ügitler diyüp (سنسمه على الخرطوم) biz ol velīdniñ ezā ḳılamay burnına tamġa

403.22 yaṣap ʿalāmetlerimiz (vāḳıʿā bedr ṣoġışında burnun müselmānlar ḳılıç ile yaraladılar, şol yaranın bilgüsi

403.23 ölgenine ḳadar ḳaldı dimişler) (انّا بلوناهم كما بلونا اصحاب الجنّة) biz ol mekke kāfirlerin açlıḳ ile

403.24 bilelendürdük nitek baḳça iyelerin şulay bilelendürgen idük (baḳça iyeleriniñ ḳıṣṣası: (اذ اقسموا ليصرمنّها مصبحين

403.25 ولا يستثنون، فطاف عليها طائف من ربّك وهم نائمون واصبحت كالصريم) bir bay ġına kimseniñ yimiş

403.26 baḳçası bolmış bu kişi her yılnı yimişlerni kiser vaḳtda baḳçasına faḳīrlerni cıyup bara ikende her

403.27 birisine de köp yimişler bire iken. bu kişi vefāt bolup balaları ḳaladur, balaları yimiş kiser

403.28 vaḳt yitkeç kiñeş iteler: indi biz köpev itkey kibi faḳīrlerge yimiş alaşmeyik, faḳīrler sizmesden

403.29 bik irte barup baḳçamızdaġı yimişlerni kisüp alup ḳaytayıḳ diye kiñeşüp yandılar, kiçde allahü teʿālā

II / 404

404.1 bir bile ile alarnıñ baḳçaların tamām yimişleri cıyulġan baḳça kibi itüp evirdi. (فتنادوا مصبحين أن

404.2

اغدوا على حرثكم ان كنتم صارمين، فانطلقوا وهم يتخافتون، ان لا يدخلنها اليوم عليكم مسكين، وغدوا

404.3 على حرد قادرين) bular irte turup birisi birisine ḳıçḳuruşdılar: ideñiz tizrek eger yimişlerni

404.4 cıymaḳ bolsañız, şapurın ḳına söyleşe, söyleşe baḳçaġa kitdiler. birisi birisine biz indi baḳçamızġa

404.5 bu kün bir faḳīrni de kiritmemiz. alarnı baḳçaġa kirüvden ṭıyarmız diye oylanup kitdiler. (فلما رأوها

404.6 قالوا انا لضالون. بل نحن محرومون) barup yitüp baḳçanı körgeç itdiler: bu baḳça bizinki degil biz yolnı

404.7 adaşduḳ. hāy yoḳ adaşmaġanımız belki yimişden boş ḳalġanımız diyüp (قال اوسطهم الم اقل لكم

404.8 لولا تسبحون) bularnıñ aralarında ʿaḳllirekleri eytdi: min sizge eytmedim mi faḳīrlerni ṭıyuv niyetiñizden

404.9 ḳaytuñız diyüp (قالوا سبحان ربنا انا كنا ظالمين) barusı da eytdiler: ey pāk rabbimiz. biz özimiz özimizge

404.10 ẓulm itüvçilerden bolduḳ. (فاقبل بعضهم على بعض يتلاومون) bular baʿżısı baʿżısına ḳarşu bölüşüp.

404.11 birsün birisi şelteli başladılar. (قالوا يا ويلنا انا كنا طاغين) eytdiler: ni ökünç bizge, biz

404.12 azgunlardan bolduḳ. (عسى ربنا ان يبدلنا خيرا منها انا الى ربنا راغبون) ümīddür rabbimiz bizge iski

404.13 baḳçamızdan yaḫşıraḳnı ḳaytarsa kirek, düristlikde biz rabbimiz üze iḫlāṣ baġlaġuçılarmız didiler

404.14 (كذلك العذاب) allahnıñ ʿazābı oşbu revişdedür (ولعذاب الآخرة أكبر، لو كانوا يعلمون) ammā

404.15 āḫiret ʿazābı bu ʿazābdan da uluğdur, eger kāfirler bilür bolsalar. (إن للمتقين عند ربهم جنات النعيم)

404.16 düristlikde allahdan ḳorḳup günāhlardan ṭıyulġan kimseler içün, rableri ḳaşında niʿmetli cennetler

404.17 bolġuçıdur. (أفنجعل المسلمين كالمجرمين) kāfirler dimişler, eger de muḥammed eytkençe ölgenden

404.18 ṣoñ ḳobaruluv bolsa biz dünyādağı kibi anda da müselmānlardan gözelrek ḥālde bolurmız diyüp

404.19 şuñar köre allahü teʿālā oşbu āyetni indürmiş maʿnāsı: elle biz müselmānlarnı mücrimler kibi ḳılurmız mı?

404.20 elbette ḳılmamız! (ما لكم كيف تحكمون) ni ʿaceb siz kāfirler nindi revişler ile ḥükm ḳılasız,

404.21 āḫiretde müselmānlardan gözel ḥālde bolurmız diysiz (أم لكم كتاب فيه تدرسون . إن لكم فيه

404.22 لما تخيرون) elle sizniñ ḳollarıñızda kökden indürülgen kitāb bar mı, şunı oḳup, ol

404.23 kitābda sizge , öziñiz tilegen ḥükmler gine beyān itülgen mi? (أم لكم أيمان علينا بالغة إلى

404.24 يوم القيامة إن لكم لما تحكمون) elle bizden sizge birilgen ḳıyāmetkeçe tartulaçaḳ vaʿde bar mı,

404.25 siz ni ḥükm itseñiz, şol ḥükm siziñçe bolur diyüp vaʿde birdük mi elle sizge? elbette bizden munday vaʿde

404.26 birülgen yoḳ! (سلهم أيهم بذلك زعيم) ey muḥammed ṣora sin āhiretde müʾminlerden artuḳ bolaçaḳımız

404.27 digen kāfirlerden ḳaysıları bu ḥükmni oylay? (أم لهم شركاء فليأتوا بشركائهم إن كانوا صادقين) elle

404.28 ol kāfirlerniñ bu ḥükmlerin boldura turġan şerīkleri bar mı? eger munday şerīkleri boluvda rast bolsalar,

404.29 ol şerīklerin kitürsünler. (يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ) şol künde

II / 405

405.1 alarnıñ işleri ḳaytılıḳda bolur ol künde alarnı secde ḳıluvġa ündelür de, alarnıñ secde ḳıluvġa küçleri

405.2 yitmes (خَاشِعَةً اَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ، وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ) alarnı secdege ündelür:

405.3 közleri ḳaplanġan ḥālde, alarġa şorlıḳ tutaşur. ammā secde ḳıluvġa ḳollarından kilmes, likin dünyāda

405.4 hem selāmet vaḳtlarında secdege ündelmiş boldılar da, ṭınlamaġanlar idi. (فَذَرْنِى وَمَنْ يُكَذِّبُ

405.5 بِهٰذَا الْحَدِيثِ، سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ) ey muḥammed sin bularnı hem de ḳurānnı yalġanġa tutuvçılarnı

405.6 minim ḥükmime ḳaldur, biz alarnı sizmegen oylamaġan yaḳdan ʿaẕābka kitürüp tüşürürmiz. yaʿnī selāmetlik

405.7 hem de baylıḳ birürmiz, alar anı niʿmet diyüp aldanup ṣoñra ʿaẕābka ilegürler (وَاُمْلِى لَهُمْ، اِنَّ كَيْدِى

405.8 مَتِينٌ) min alarġa mühlet biremün minim hilem tazadur. hile digeni alarġa selāmetlik hem niʿmet birüp, şularġa

405.9 aldanuvları arḳasında ʿaẕābka kirüvleri (اَمْ تَسْئَلُهُمْ اَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ) elle sin muḥammed ol kāfirlerden

405.10 toġrılıḳġa ündeviñ içün yal ṣarap alar şol tölevden aġır ṣanalar mı? (اَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ)

405.11 yeise ol kāfirler ḳaşında ġaybni bilüv bar mı, şol ġayb ḫazīnesinden özleri ḥükm itken nerselerin

405.12 köçürüp yazalar mı? (فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ، اِذْ نَادٰى وَهُوَ مَكْظُومٌ) indi

405.13 sin ey muḥammed rabbiñniñ ḥükmine ṣabr ḳıl! (yaʿnī kāfirlerge mühlet birüvge) ammā yūnus peyġamber kibi

405.14 sabrsız bolmaġıl nitek ol yūnus peyġamber balıḳ ḳarnında ḳayġulı ḥalinde nidā itdi: ey rabbim, min özime

405.15 özim ẓulm ḳıldım mini ʿafv ḳılġıl diyüp. (لَوْلَا أَنْ تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ)

405.16 eger de ol yūnusnıñ rabbisinden ol yūnusḳa tevbe niʿmeti irişmese idi, yūnus ṣaḥrada ḳumlıḳda,

405.17 allahnıñ raḥmetinden maḥrūm ḳılınġanı ḥālde taşlanġan bolur idi. (ammā ḫüdānıñ yardemi ile tevbe itdi)

405.18 (فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ) şundan ṣoñ rabbisi anı yañadan vaḥy iyesi itdi de, izgü

405.19 ḳulları cümlesinden ḳıldı. (وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ

405.20 إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ) ol kāfirler sinden ḳurān āyetlerin işitken zamāñlarında sini közleri ile aşar kibük

405.21 bolup ḳararlar, hem de bu muḥammed cöler diyürler… (إِنْ هُوَ الأَذْكْرٌ لِلْعَالَمِينَ) ammā ol ḳurān mecnūnlik

405.22 sebebi bolġan nerse tügil belki ādemi ve cinler içün bolġan vaʿaẓdür.

405.23 nūn sūresiniñ tercemesi bu orunda tamām boldı.

405.24 altmış sikizinçi el-ḥāḳḳat sūresi, mekkede ingen, illi iki āyet

405.25 bismi'llahi'r-raḥmani'r-raḥīm

405.26 (الحاقة ، ما الحاقة ، وما أدراك ما الحاقة) her işniñ töpen bildüre turġan kün, ol kün ʿaceb bir uluġ

405.27 kündür, ey muḥammed sin ol künni özligiñden bile almaysun (كذبت ثمود وعاد بالقارعة) s̱emūd hem de

405.28 ʿād ḳavmi her kimni ḳorḳutuvçı bolġan künni yalġanġa tutdılar (فأما ثمود فأهلكوا بالطاغية) indi

405.29 s̱emūd ḳavmi bik ḳatı bolġan ṭavış ile helāk itüldiler. (وأما عاد فأهلكوا بريح صرصر عاتية

II / 406

406.1 سخرها عليهم سبع ليال وثمانية أيام حسوما) ammā ʿād ḳavmi üstlerinde yidi kiç ve sikiz kün

406.2 tutaş bik ḳatı isken helāk itüvçi yilni irkli itülüp helāk ḳılındılar. (فترى القوم

406.3 فيها صرعى كأنهم أعجاز نخل خاوية ، فهل ترى لهم من باقية) eger şol vaḳtda ḥāżir bolsañız idi,

406.4 andaġı ḳavmni içi ḳuş bolġan ḫurma tamurları kibi bolup helāk bolġanların körür idiñiz,

406.5 indi ḥāżir alarnıñ ḳalduḳların köresiz mi? (وجاء فرعون ومن قبله والمؤتفكات بالخاطئة) firʿavun,

406.6 hem andan ilk bolġanlar; oşandaḳ lūṭ ḳāvmi ḫaṭā işlerni kitürdiler. (فعصوا رسول ربهم فأخذهم

406.7 أخذة رابية) ol ḳavmler rableriniñ özlerine yibergen resūlllerine ḳarşulıḳ ḳıldılar da alarnı rableri

406.8 bik ḳatı tutuv ile tutdı da alar helāk boldılar. (إنا لما طغا الماء حملناكم في الجارية، لنجعلها لكم

406.9 تذكرة وتعيها أذن واعية) düristlikde bizler ṣu çikden ṭış taşḳan zamānda sizni ṣu üstünde

406.10 aġuvçı kimege cükledük, yaʿnī ṭūfān vaḳtında müʾmin bolġanlarnı ḫalāṣ itüp kāfir bolġanlarnı ṣuda

406.11 helāk itüvimiz ḳalġanlarġa ve alardan ṣoñġılarġa ʿibret içündür, ol ʿibretni şunday nerselerni ṭıñlap

406.12 ṣaḳlaġuçı bolġan ḳulaḳlar ṣaḳlap ḳıyāmetkeçe ʿibretlenüvge sebeb bolsun içün kimede müʾminlerni ṣaḳlap

406.13 ḳaldurduḳ dimek boladur. (فَاِذَا نُفِخَ فِى الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ، وَحُمِلَتِ الْاَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً

406.14 فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ، وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِىَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ، وَالْمَلَكُ عَلٰى اَرْجَائِهَا ، وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ

406.15 يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفٰى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ) ḳayçan ikinçi ṣūr ürülmiş bolsa, yir hem taġlar yuḳaru

406.16 köterilmiş bolsa, yir hem taġlar şol vaḳtda yarılmış bolurlar, iḳisi bir yolı tutulurlar. şol künde

406.17 kileçek ḳıyāmet kilür, şol künde kök żaʿīf bolġanı ḥālde yarulur ferişteler kökniñ yanlarında bolurlar,

406.18 şol ferişteleriñ üstünde bolġan allahnıñ ʿarşnı ol künde sigiz ferişte köterürler, ol künde ḥesāb itilüv

406.19 içün ʿarż itülmiş bolursız, ey ādemīler! sizniñ hiç bir yaşrın sırıñız ol künde yaşrın ḳalmas!

406.20 (فَاَمَّا مَنْ اُوتِىَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَؤُا كِتَابِيَهْ ، اِنِّى ظَنَنْتُ اَنِّى مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ ، فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ

406.21 فِى جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ، قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ، كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا اَسْلَفْتُمْ فِى الْاَيَّامِ الْخَالِيَةِ) indi şol künde ḥesāb

406.22 vaḳtında birevniñ ʿamel defteri oñından birilmiş bolsa, bu kişi eytür: aluvıñız, defterimni oḳuñız, min oylaġan

406.23 idim, ḳatı ḥesābda bolunurmun diyüp, bu kişi rıżālıḳlı bolġan ʿayş u ʿişretde uluġ bolġan cennetde bolur,

406.24 ol cennetniñ yimişleri aşaġuçına yaḳun bolup turġuçılardur, oturġan kişiler de başup turuvçılar da

406.25 aşay alaçaḳ, ḳolı yiteçekdür. hem de allahü teʿālā ṭarafından eytülür ol cennet ehllerine: ey hürmetlü ḳonaḳlar!

406.26 dünyādaġı ötken künlerde ḳılġan ʿamelleriñiz merḥametinde süñüşli bolġan aşlarnı aşañız ve içmeliklerni

406.27 içiñiz! diyüp. (وَاَمَّا مَنْ اُوتِىَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ ، فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِى لَمْ اُوتَ كِتَابِيَهْ ، وَلَمْ اَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ،

406.28 يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ مَا اَغْنٰى عَنِّى مَالِيَهْ . هَلَكَ عَنِّى سُلْطَانِيَهْ ،) indi birevniñ ʿamel defteri ṣol

406.29 yaġından birilmiş bolsa, ol kişi eytür: kāşki miñe ʿamel defterim birilmegen bolsa idi, hem de

II / 407

407.1 ḥesābımnı bilmegen bolsam idi, hāy dünyāda vaḳtda ölüm mini ḳobarılmay turġan itüp

407.2 öltürgen bolsa idi, hāy ḥāli yaman mālumda muñsız ḳılmadı, hem de ḫācelıġımda muñsız ḳılmadı.

407.3 şulay itüp zārlanġanda allahü teʿālā ṭarafından eytilür: tutuvıñız şunı boġavlañız ṣoñra ceḥīm

tamuġına

407.4 ṣaluvıñız, ṣoñra yitmiş arşınlı zincir ile zincirleñiz! ol dünyāda vaḳtında uluġ bolġan allahġa īmān

407.5 itmes boldı, miskīnlerni terbiyelerge ḳızuḳmas boldı, ḥāżirgi orunda aña bu kün hiçbir yardemçi

407.6 dost yoḳ, hem de ḳarşularġa aşatula turġan tamuġ ehlleriniñ ṣarı ṣularından başḳa

407.7 ṭaʿām da yoḳ. (فَلَا) iş kāfirler oylaġança degil, ölgenden ṣoñ ḳobarıluv yoḳ degil! bar,

407.8 hem ḥesāb da bar! (أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ) min siz köre turġan nerseler ile hem de siz

407.9 körmey turġan ẕātlar ile de and eytemün (إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ، وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ، قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ)

407.10 düristlikde ol ḳurān ḥürmetlü bolġan resūlniñ allahü teʿālā ṭarafından kitürgen sözidür, ammā kāfirler

407.11 oylaġança şāʿir sözi tügildür, şulayda az ġına uşanasızlar. (وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ، قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ)

407.12 hem de ol ḳurān kāhin (körimçi)niñ sözi de degil az ġına da vaʿażlenmeysiz ey kāfirler! (تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ

407.13 الْعَالَمِينَ) ol ḳurān bütün ʿālemniñ terbiyeçisi bolġan allahü teʿālānıñ indürmişidür. (وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ

407.14 الْأَقَاوِيلِ، لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ) eger de muḥammed bizniñ

407.15 üstimizge yaʿnī biz eytilmegen sözlerden baʿż sözni gine biz söyledi diye eytse idi, biz anı oñ

407.16 ḳolından tutup, ḳalb tamurın kisüp öltürür idük, anı şulay öltürgende sizlerden hiç kim de anı

407.17 şaḳlap ḳala almas idi. (وَإِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ، وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى

407.18 الْكَافِرِينَ، وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ، فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) düristlikde ol ḳurān, allahdan ḳorḳuvçılar içün

407.19 uluġ vaʿaẓdür; düristlikde biz sizniñ arañızda ḳurānnı yalġanġa tutuvçılar barlıḳnı bilemiz, ḳıyāmetde alarnı

407.20 cezā ḳılurmız, düristlikde ol ḳurān ḳıyāmet küninde uşanmaġan kāfirlerge ḥasretdür, çünki uşanġanlarġa

407.21 uluġ ecrler birilgen de kāfirler ḳarap turaçaḳ, daẖı ol ḳurān şiksiz bolġan ḥaḳḳ sözidür. indi

407.22 ey muḥammed uluġ bolġan rabbiññiñ ismini kimçiliklerden pāklaġıl!

407.23 oşbu orunda el-ḥaḳḳat sūresiniñ tefsīri tamām boldı.

407.24 altmış toķızınçı meʿāric sūresi, mekkede ingen ķırķ dört āyet.

407.25 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

407.26 (سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ، لِلْكَافِرِينَ، لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ، مِنَ اللهِ ذِي الْمَعَارِجِ) köklerniñ ẖācesi bolġan

407.27 allahü teʿālā ṭarafından kāfirlerge ineçek ʿaẕābnıñ inüvün bir ṣoraġuçı kimse ṣoradı, ol ʿaẕāb ingende

407.28 anı yiberüvçi, kiri ķaytara aluvçı kimse yoķdur. bu ʿaẕābnıñ inüvün alllahü teʿālādan ṣoraġuçı nażr

407.29 bin el- ḥarṯ dimişler (تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ) ferişteler hem de

II / 408

408.1 cebrāʾil (ʿahm) miķdārı illi miñ yıl ķadar bolġan künde allahü teʿālā ṭarafına aşurlar, (فَاصْبِرْ صَبْرًا

408.2 جَمِيلًا) indi ey ʿaẕābnı aşuķdurġuçı kimse sin körkem bolġan ṣabr ile ṣabr ķılġıl, aşuķmaġıl, ol

408.3 ʿaẕāb bir küni illi miñ yıl miķdārında bolġan ķıyāmet küninde iner. (إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا وَنَرَاهُ

408.4 قَرِيبًا) düristlikde ol kāfirler allahnıñ vaʿde itken ʿaẕābın yırak ṣanaylar, ammā biz yaķın ṣanaymız,

408.5 kileçek nerse tiz kilür… (يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ، وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ، وَلَا يَسْأَلُ

408.6 حَمِيمٌ حَمِيمًا، يُبَصَّرُونَهُمْ، يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ، وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ،

408.7 وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ) kāfirlerge tüşeçek ʿaẕāb, kök erügen kümiş kibi tavlar tütken cün

408.8 kibi bolġan künde tüşeçekdür. ol künde dost dostnı közetüp tanup tursalar da birisin birisi

408.9 ṣoramas, çünki her birisi de öz ḥāli ile meşġūl bolur, ol künde kāfir bolġan kimse ol

408.10 künniñ ʿaẕābından culunmaķnı şoloķdur arzu ķılur, eger balaların birüp ẖalāṣ itilüv mümkin bolsa

408.11 balaların birür idi, ḫatunların tuvġanların, birlikde ʿömr itken ḳavm ḳabīlesini, hem de yir yüzinde

408.12 bolġan kimselerden baruv sin birüp de uzun ḳutulduruvnı ister idi. (كلا) kāfirlerniñ ʿaẕābdan ḳutuluvda hiç

408.13 bir nerseleri ḳabūl ḳılınmas. (انها لظى، نزاعة للشوى، تدعوا من ادبر وتولى، وجمع فاوعى) ol ot

408.14 yalḳundur, baş tirilerin köydürgüçidür, ol ot ḥaḳlıḳdan kiri turup allahnıñ ṭāʿatinden

408.15 yüz döndürgenlerni mālnı cıyup da faḳīrlerge birmey, özine gine ṣaḳlap turġan ādemlerni helāk ḳılur…

408.16 (ان الانسان خلق هلوعا اذا مسه الشر جزوعا، واذا مسه الخير منوعا، الا المصلين الذين هم على صلاتهم دائمون،

408.17 والذين في اموالهم حق معلوم، للسائل والمحروم، والذين يصدقون بيوم الدين) düristlikde ādemī ḥarīṣ

408.18 itüp yaratulmış boldı, şol sebebden belā irişkende tözümsizlik itüvçi boldı, yaḫşılıḳ irişkende

408.19 yaʿnī baylıġı bolġanda allah yolundan ṭıyuvçı boldı, yaʿnī ādemīniñ ḥarīṣlıḳ, tözümsizlik, ṣaranlıḳ

408.20 ṣıfatları ṭabīʿatindendür barı bu ṣıfatlardan ḳutuladur hemīşe namāznı bir de ḳaldurmay oḳuvçılar, hem de

408.21 māllarından ṣoraġan hem ṣoramaġanda bilgüli miḳdār nafaḳa birüvçi bolġan kimseler, hem de

408.22 ḳıyāmet künin rast diyüp bilüvçiler, (والذين هم من عذاب ربهم مشفقون) hem de rableriniñ ʿaẕābından

408.23 ḳorḳġuçılar (ان عذاب ربهم غير مأمون) düristlikde rableriniñ ʿaẕābları ḫalāṣ boluvı ümīd itülgen

408.24 nerse tügildür (والذين هم لفروجهم حافظون، الا على ازواجهم او ما ملكت ايمانهم فانهم غير ملومين) hem de

408.25 nikāḥlı ḫatunlarından yā ki mülklerinde bolġan kinīzeklerinden başḳadan nesl ḳuralların ṣaklaġuçılar,

408.26 yaʿnī zinādan pāk bolġuçılar, zinā ḳılmaġanda öz ḫatunları ile iş ḳıluv içün gine şelte itülmesler.

408.27 (فمن ابتغى وراء ذلك فاولئك هم العادون) indi kimde kim şerīʿat boyunça ḥelāl itülgen ḫatunlardan

408.28 başḳanı istese yaʿnī zinā ḳılsa, bu ṣıfatlı kişiler şerīʿat çiginden çıġuvçı azġunlardur. (وَالَّذِينَ هُمْ

408.29 لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ) hem de şunday

II / 409

409.1 müʾminler ḳayuları emānetlerni vaʿdelerni tiyüşinçe riʿāye ḳılurlar. ṣaklarlar. hem de güvāhlıḳların tiyüşinçe

409.2 ötegüçiler hem de namāzları üzerine müdāvemet itüp, vaḳtlarında ötegüçiler (أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ)

409.3 bu ṣanalġan ṣıfatlarda bolġan müʾminler allahü teʿālānıñ cennetlerinde ṣay ve ḥürmetde bolurlar yaʿnī cennetlerde

409.4 ḥürmetlenmiş bolurlar. (فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ، عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ) siniñ

409.5 tireñde cıyuluşup tögereklenüp tögereklenüp oñdan ṣoldan ḳarap turġuçı kāfirlerniñ ḥālleri

409.6 ʿaceb yaman ḥaldür. çünki resūl allah ḫalḳġa vaʿaẓ itkende müşrikler cıyuluşup resūl allahnıñ sözin ṭıñlaylar

409.7 idi de, sözlerinden müttaḳil itüp: bular cennetlik kimseler diye müʾminlerden küleler idi hem eyteler idi:

409.8 eger de muḥammed eytken söz (ölgenden ṣoñ ḳobaruluv) dürist bolsa, āḫiretde dünyādaġı kibi iñ gözel

409.9 ḥālli kimseler biz bolaçaġımız diyüp, eyteler idi şunı inkār itüp allahü teʿālā eyte (أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ

409.10 أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ) elle kāfirlerden her bir ir niʿmet ornı bolġan cennetke kirüvni arzu ḳıla mı? (كَلَّا)

409.11 alarnıñ īmān kitürmey turup cennet ümīd itüvleri yıraḳdur bolmay turġan işdür… (إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا

409.12 يَعْلَمُونَ) ādemīler her birisi de nuṭfeden yaratulġanlıḳdan, alarnıñ cennetlerge kirüvlerine īmān hem ṭāʿat

409.13 kirek boladur, ammā ādemīler başḳaça birisi birisinden artuḳ bolaydur şunı añlatup allahü teʿālā oşbu āyetni

409.14 indürgen maʿnāsı: düristlikde biz ol kāfirlerni de özleri bilgen (nuṭfe) den yaratduḳ yaʿnī başḳalarnı

409.15 yaratḳan nerseden yaratduḳ. ādemliklerinde müʾminlerden artuḳlıḳları yoḳ. (فَلَا) iş kāfirler oylaġança

409.16 degil, cennetke kirüv içün dünyā mālı fāʾide birmes (أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ اِنَّا لَقَادِرُونَ، عَلَى اَنْ

409.17 نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ) maşrıḳler ve maġriblerniñ rabbisi ile anṭ eytemün düristlikde bizler ol

409.18 kāfirlerden izgürek bolġan ḳavm ile alarnı almaşduruvġa küçlerimiz yitküçidür. biz hiç de ʿāciz tügillermiz…

409.19 فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِى يُوعَدُونَ، يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْاَجْدَاثِ سِرَاعًا كَاَنَّهُمْ اِلَى نُصُبٍ

409.20 يُوفِضُونَ، خَاشِعَةً اَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ، ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِى كَانُوا يُوعَدُونَ) ey muḥammed ḳoy sin ol kāfirlerni,

409.21 (vaʿde ḳılınġan künlerine barup elekkenge ḳadar) özleriniñ bāṭıllıḳlarında yüzsünler, dünyāları ile

409.22 oynasunlar! ol ḳıyāmet küninde alar ḳabrlerinden çıġup közlerin tüşürüp, rüsvāylıḳda bolġanları

409.23 ḥālde, ʿibādet içün ḳoyulġan ṣanemleri yanına yügürgenleri kibi aşuġup maḥşer meydanına barurlar.

409.24 ol kün alarnıñ peyġamberler arḳılı vaʿde itülmiş künleridür.

409.25 (oşbu orunda meʿāric sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

409.26 (altmış toķızınçı nūḥ ʿahm sūresi, mekkede ingen yigirmi sigiz āyet.)

409.27 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

409.28 (إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) ķavmiñni özlerine rencitküçi ʿaẕāb

409.29 kilgençe ḥaķlıķnı beyān itüp, ķabūl itmegende üstlerine kileçek ʿaẕāblar ile ķorķutup ündegil

II / 410

410.1 diyüp nuḥnı öz ķavmine peyġamber itüp yiberdük.. (قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ)

410.2 وَأَطِيعُونِ، يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى، إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ، لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

410.3 nūḥ ʿahm peyġamber bolġaç ķavmine eytdi: ey ķavmim min sizge : allahġa ķullıķ ķıluñız, hem de ķaruşuvdan

410.4 ķorķuñız miñe boyun ṣunup eytken sözlerimni tutuñız, şulay bolsañız, allahü teʿālā sizniñ günāhlarıñıznı

410.5 yarlıķar, dünyāda ʿaẕāb indürmes sizni öz ecelleriñiz ile ölümi turup helāk ķılmas, belki ʿömrleriñiz

410.6 bitkençe dünyāda turursız, eger añlasañız allahü teʿālānıñ ʿömrlerge bilgülegen çikleri bir de kiçükmes

410.7 diyüp āşikāre itüp bildürtüv içün yiberilmiş resūliñizmün didi. (قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا

410.8 وَنَهَارًا، فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا، وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ

410.9 وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا) ḥażret-i nūḥ ķavmin ḥaķlıķġa ündep ündep de ķavmi īmān kitürmegeç eytdi:

410.10 ey rabbim min ķavmimni kiçe kündiz ḥaķlıķġa ündedim, ammā miñim ündevim alarġa ḥaķlıķdan ķaçuvdan başķa nerseni

410.11 birmedi. ündevni artdurġan ṣayun, minim ündevim alarġa ḥaķlıķdan ķaçuvnı artdurdı, min alarnı,

410.12 sin günāhların yarlıķasun diye ḥaķlıķġa ündegen çaķda alar barmaķların ķulaķlarında ķıldılar (minim sözimni

410.13 işitmes içün) hem de mini körmes içün kiyümleri ile örtüldiler, hemīşe küfrliklerinde boldılar,

410.14 minim sözlerimni uluġ tekebbürlik ile tekebbürlenüp tıñlamadılar (ثُمَّ اِنّى دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ، ثُمَّ اِنّى اَعْلَنْتُ لَهُمْ

410.15 وَاَسْرَرْتُ لَهُمْ اِسْرَارًا ، فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ اِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ، يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ، وَيُمْدِدْكُمْ

410.16 بِاَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ اَنْهَارًا) ey rabbim mundan ṣoñ min alarnı āşikāre tavış ile

410.17 ündedim, andan ṣoñ sözümni alarġa āşikāre ḳıldım hem de çün yaşrunlık ile yaşrun itüp ündedim

410.18 alarnı hem de eytdim: günāhlerni yarlıḳaġuçı bolġan rabbiñizden yarlıḳanuv isteñiz, mine ḥāżir yaġmur

410.19 toḳtaldı, eger yarlıḳanuv isteseñiz, rabbiñiz sizge tamçıları tutaş bolġan yaġmurnı yiberür, māl hem

410.20 balalar iyesi itüp ʿömr itüvçilerden ḳılur sizni, hem de sizge köp baḳçalar tüzer. hem de sizniñ

410.21 fāʾideñizge yılġalar aġuzur! (مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلّٰهِ وَقَارًا ، وَقَدْ خَلَقَكُمْ اَطْوَارًا) ni boldı sizge ey ḳavmim,

410.22 allahnıñ uluġlıġın oylap anıñ uluġlıġına köñil baġlamaysız, ol allah sizni bir ḥālden ikinçi ḥālge

410.23 almaşdura almaşdura, şunday güzel ṣūretdaġı kişi itüp bar itdi. yaʿnī iñ ilk az ġına

410.24 nuṭfe ṣuvı bolup analarnıñ balalıġına tüşdiñiz, ṣoñra şunda oyuşḳan ḳan bolup, bara tura it

410.25 kisegi bolup, aḳrun aḳrun türliden türli ḥālge kirüp süyley turġan güzel ḳıyāfetli ādemī

410.26 boldıñız! şol allahnı nik uluġlap, aña īmān kitürmeysiz? (اَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللّٰهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ

410.27 طِبَاقًا ، وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا ، وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا) ey kāfirler, siz bir de ḳaramaysız mı, allahü teʿālā yidi ḳat

410.28 köklerni ḳat ḳat itüp yaratup aynı alarda nūr ḳılup ḳuyaşnı yaḳtılıḳ birüvçi çerāġ ḳılġanun körür idiñiz

410.29 hem allahü teʿālānıñ köklerni bar itüp alarda kündiz içün ḳuyaş kiçler içün aynı niçük yaratdı bilür idiñiz!

II / 411

411.1 (والله انبتكم من الارض نباتا، ثم يعيدكم فيها ويخرجكم اخراجا) allahü teʿālā sizni yirden güzel bolġan

411.2 östürüv ile östürdi yaʿnī baş atañız ādemni yirden yaratdı, ṣoñra sizni barıñıznı da şol yirge

411.3 kiri ḳaytarur yaʿnī ölüp tofraḳ bolursız, ṣoñra taġın sizni ol yirden tirgüzüp çıġarur yaʿnī

411.4 ölgenden ṣoñ ḳıyāmet yitkeç ḳobarur. (والله جعل لكم الارض بساطا، لتسلكوا منها سبلا فجاجا)

411.5 ey ādemīler, allahü teʿālā yirni sizge cayılgen palas kibi ḳıldı siz ol yirden bolġan kiñ yollarġa kirüp

411.6 yirmekiñiz içün, cayılgen palas kibi ötsün tigüz itüp yaratdı. bu āyetden bizniñ bar turmışı

411.7 palas kibi dört paçmaḳlı boluvı añlanmay. çünki bu āyetde yirniñ üstün gine ṣıfatlanġan. (قال نوح

411.8 رب انهم عصوني واتبعوا من لم يزده ماله وولده الا خسارا، ومكروا مكرا كبارا، وقالوا لا تذرن

411.9 آلهتكم ولا تذرن ودا ولا سواعا ولا يغوث ويعوق ونسرا، وقد اضلوا كثيرا، ولا تزد الظالمين الا ضلالا)

411.10 nūḥ peyġamber eytdi: ey rabbim düristlikde ḳavmim miñe ḳarışdılar iyermediler, hem de mālı balaları żarardan

411.11 başḳanı artdurmay turġan kişilerge yaʿnī özleriniñ azġun bay ḳuştanlarına iyerdiler, ol ḳuştanlar

411.12 bik uluġ ḥīle ile ḥīle ḳıldılar… hem eytdiler: siz nūḥḳa iyermeñiz, hiçbir teñrileriñizni taşlamañız

411.13 hem de, vedd, suvāʿ, yaġūs, yeʿūḳ, hem nesr, ismli ṣanemleriñizni de taşlamañız! diyüp töpenlerni ḳavmimniñ

411.14 ḳoştanlar, ḳuturtdılar. anday ḳoştanlar şol ṣanemler arḳasında ādemlerden bik köpisini azdurdılar, ey

411.15 rabbim, ẓālimlerge azġunlıḳdan başḳanı artdurmaġıl! diyüp nūḥ (ʿahm) allahü teʿālādan vaḥy ile ḳavminden

411.16 mundan ṣoñ īmān kitireçek kimseler bolaçaḳ tügillikni bilgeç oşbu duʿā ile duʿā itdi. (

411.17 خطيئاتهم أغرقوا فأدخلوا نارا، فلم يجدوا لهم من دون الله أنصارا) nūḥ peyġamberniñ ḳavmi özleriniñ

411.18 ḳarşulıḳları arḳasında ṭufan ṣuvına ġarḳ itüldiler de, otḳa kiritilmiş boldılar, şol vaḳtda alarġa

411.19 ṣanemler fāʾide birmedi, özlerin ḫalāṣ itüvde allahdan başḳa hiçbir ẕāt bölüşe almadı. yaʿnī allahġa

411.20 ḳarışmaġan bolsalar, helāk bolmaslar idi, ṣanemlarġa ḳaruşuvdan alarġa fāʾideden başḳa iş bolmas idi.

411.21 biş ṣanem. bu ismleri ile ṣanalġan ṣanemler ādem (ʿahm) ile nūḥ (ʿahm) arasında bolġan ölgen

411.22 izgü ṣanalmış kimselerniñ ṣūretleridür. bu izgü ṣanaġan kimselerin taşdan gevdeli ṣūretlerin yaṣap

411.23 alarnı uluġlav içün, ṣūretlerin üylerinde, ya ʿibādetḫānelerinde āṣrīler idi. bara tura ʿibādetḫānelerinde

411.24 turduḳdan babalarımız bularġa ḳullıḳ itkenler diye ḳullıḳ ḳıla başlamışlar. ṣoñra bu ṣanemler ʿarablarga köçken:

411.25 vedd - digeni kelb ḳabīlesinde bolġan, suvāʿ .hemedān ḳabīlesinde yaġūs, hem nesr murādda, hem nesr-i ḥumeyr ḳabīlesinde

411.26 bolġan, (وقال نوح رب لا تذر على الأرض من الكافرين ديارا، إنك إن تذرهم يضلوا عبادك ولا يلدوا

411.27 إلا فاجرا كفارا) taġın nūḥ peyġamber eytdi: ey rabbim, yirde kāfirlerden hiçbir turuvçı kismeni[1]

411.28 ḳaldurmaġay idiñ, çünki eger alardan yir yüzinde tirük kimselerni ḳaldursañ, alar siniñ

411.29 īmānlı ḳullarıññı azdururlar özleri ṣoñında balaları da azdururlar, çünki alar fācir hem birinçi

II / 412

412.1 derece ḳarşu bolġan balalardan başḳanı toġdurmaslar! (رب اغفر لي ولوالدي ولمن دخل بيتي مؤمنا

412.2 وللمؤمنين والمؤمنات، ولا تزد الظالمين إلا تبارا) ey rabbim, sin mini. hem de ata anamnı, oşandaḳ

[1] "kimseni" olmalı.

412.3 minim üyime müʾmin bolup kirgenlerni hem de her bir müʾmin irlerni ve müʾmine ḫatunlarnı yarlıḳap, ẓālimlerge

412.4 helāklikden başḳanı artdurmaġay idiñ! diye nūḥ peyġamber duʿā ḳıldı. vāḳıʿa ṭūfān ile kāfir bolġanlar

412.5 helāk boldılar.

412.6 (bu orunda nūḥ sūresiniñ tercemesi tamām boldı.)

412.7 (yitmişinçi cin sūresi mekkede ingen, yigirmi sigiz āyet.)

412.8 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

412.9 (قُلْ اُوحِىَ اِلَىَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا اِنَّا سَمِعْنَا قُرآنًا عَجَبًا، يَهْدِى اِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ، وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا

412.10 أَحَدًا، وَاَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا) eyt sin ey muḥammed, cinlerden bir gürūh minim ḳurān

412.11 āyetleri oḳuġanımnı toñlaġanlar, hem de şol vaḳtda itüşkenler: biz toġrılıḳġa köndüre turġan

412.12 ḥikmet iyesi ḳurānnı işitdük, hem de ol ḳurānġa uşanduḳ, indi hiç de özimizniñ rabbimizge tiñ

412.13 ṣanamamız. ol rabbimizniñ ḳudreti uluġ hem kimliklerden yıraḳ boldı, ol rabbimiz ẖatun hem bala iyesi

412.14 bolmadı diyüp eytkenler iken, şol ẖaber miñe allahü teʿālā ṭarafından vaḥy itülmiş boldı digil

412.15 cin ḳavmi: cin nindi ḳavm ikeni bizge açuḳ bilgüli tügil. baʿżı müfessirler: cin ferişteler kibi

412.16 körünmey turġan gevdeli, hem de ādemīler kibi īmān ile mükellef bolġan ẕātlar dimişler. cinlerniñ nindi ṣıfatda

412.17 boluvları maʿlūm bolmasa da alar da bizniñ kibi īmānlı hem īmānsızları bolup dīnli ve dīnsizleri bolġan

412.18 bir ḳavmdür. ḳurān-ı şerīfde ādemīler ile birlikde allahü teʿālā ṭarafından alarġa da fermān hem ṭıyuvlar bar.

412.19 baʿżlar: cin tensiz cānlar digenler. bu taḳdīrde allahü teʿālā ṭarafından bara tolmış bizniñ tenlerimizge kireçek

412.20 ya kirüp çıḳġan cānlar bolup da iḥtimāl her ne cin digen ḳavm barlıġına īmān kitüremiz. likin alarnı

412.21 resūlimiz de körmegen çünki ötken āyetde cinler anıñ sözlerin tüñilepde resūl alarnı körmegenligi

412.22 añlandı cin ile şeyṭānnı ayurmaḳ kirek. cin bizniñ kibi bir ẖalḳ boldı ammā şeyṭān ḥaḳlıḳdan

412.23 yıraḳ yamanlıḳ ṣıfatında bolġan kimselerdür. ḳurānda beyān itülgenge ḳaraġanda ādemīlerden de cinlerden de

412.24 bozuḳlıḳ iyesi bolġanları bar bularnıñ ādemden bolġanı ādem şeyṭānı, cinden bolġanı, cin şeyṭānı

412.25 diyüledür. nitek allahü teʿālā: "şeyāṭīnü'l-insve'l-cinn" dimiş. (وانه كان يقول سفيهنا على الله شططا ،

412.26 وانا ظننا ان لن تقول الانس والجن على الله كذبا) alige ḳadar bizniñ aramızda bolġan cingil ʿaḳl iyeleri

412.27 allahü teʿālāge ḥaḳlıḳdan yıraḳ bolġan sözni eytür boldılar. ammā biz üyli idük ādem de cin de

412.28 allahü teʿālā ḥaḳında yalġannı eytmes diyüp. bu sözleri tegi cingil ʿaḳllılarnıñ sözlerine iyerüvleri

412.29 içün ʿöẕr eytüvleri yaʿnī biz allahġa yalġannı söylemesler diyüp alarġa uşanġan idük dimek.

II / 413

413.1 (وانه كان رجال من الانس يعوذون برجال من الجن فزادوهم رهقا، وانهم ظنوا كما ظننتم ان لن يبعث الله احدا)

413.2 ādemlerden baʿż irler cinden bolġan baʿż irlerge şıyunur boldılar. ādemīler şol şıyunuvları ile

413.3 cinlerden şıyunulmışlarına azġunlıḳ artdurdılar. ey cinler: anday ādemīler sizniñ ölgenden ṣoñ

413.4 allahü teʿālā hiç kimni de tirgüzeçek tügil diyüp oylaġanuvıñız kibi oylar boldılar. bu sözler cinlerniñ

413.5 birisi birisine söyleşken sözleridür. ādemīler seferlerinde çıḳarlı orunlarġa tüşdüklerinde oşbu revişde

413.6 şıyunalar idi: "bu orunnıñ ḫācesi bolġan cinge şıyunamun anıñ ḳavminden ciñil ʿaḳlīleriniñ

413.7 miñe żarar kitürüvinden" diyüp eyteler idi. āyetdegi şıyunuvdan murād şol şığınuvdur. (وانا لمسنا

413.8 السماء فوجدناها ملئت حرسا شديدا وشهبا، وانا كنا نقعد منها مقاعد للسمع، فمن يستمع الان يجد له شهابا رصدا

413.9 وانا لا ندرى اشر اريد بمن فى الارض ام اراد بهم ربهم رشدا) biz, cinler, kökke aşuvnı tiley idük, ammā

413.10 anda munu ḳolumızdan kilmey idi, çünki kökni ḳuvvet iyesi şaḳçılar ile hem de ot oçḳunları ile

413.11 toluġ tapduḳ. şol sebebden mine almay idük biz ol kökden şaḳçısız orunlarında, andaġı ḫaberlerni

413.12 tüñilev orunlarına oturur bolduḳ. bu minüp tüñilevleri resūlimizniñ peyġamber boluvından ilk idi.

413.13 ammā ḥāżir birev kökke söz tüñilerġa minse, uzun minüvden ṭıya turġan ot uçḳununa uçrar. indi

413.14 ḥāżirinde kökden ḫaber tüñilevden ṭıyulduḳ. ammā ṭıyuv ni içündür yirdegilerge allahü teʿālā ṭarafından żarar

413.15 tilengenden mi, yā ki yirdegilerniñ rableri bu ṭıyuv arḳasında alarnı toġrılıḳġa köndürüvni tilegendür mi?

413.16 munısı bizge maʿlūm tügil! (وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ، كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا، وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللّٰهَ

413.17 فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا، وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ، فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا، وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ

413.18 وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ، فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا) hem de bizden izgülerde, oşandaḳ yamanlar da bar idi,

413.19 biz bu vaḳtḳaça türli meẕheblerde bolduḳ yaʿnī bizniñ kāfirlerimiz de boldı müʾminlerimiz de boldı. hem de

413.20 biz üyli idük biz yirde ḥālimizde de hem andan ḳaçup kökke münsākde allahnı ʿāciz ḳıla alma biz

413.21 diyüp. yaʿnī allahü teʿālāniñ ḳudretine īmānımız bar idi dimek boladur. indi biz toġrılıḳnı (ḳurānnı)

413.22 işitkeç aña īmān itdük indi birev öziniñ rabbisine īmān kitürse ol kimse ṭınç bolsun,

413.23 anıñ izgü ʿamelleri kimitülmes yavızlıḳları artdurulmas. hem de bizniñ aramızdan

413.24 müselmānlar bardur, hem de ḥaḳlıḳdan çıḳġanlar da bardur. indi müselmān bolġanlarımız toġrılıḳnı tikşirdiler

413.25 hem tapdılar. (وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا، وَأَنْ لَوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا

413.26 لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ، وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا) ammā ḥaḳlıḳdan yıraḳ bolġanlar

413.27 cehennemge ötün bolup urıldılar. eger de ol cinler islām yolında yürüseler elbette alarnı köp bolġan

413.28 şu ile şuġarur idük, alarnıñ şol niʿmetke şükr ḳıluvların ḳılmavların şınav içün. indi birev

413.29 rabbisiniñ ẕikrinden (ḳurān)dan yüz döndürse, rabbisi anı aġırlıḳ iyesi bolġan ʿaẕābka kiritür. (وَأَنَّ

II / 414

414.1 الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ، وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا) ʿibādet

414.2 orunları her birsi de allahü teʿālānıñkidür, şulay bolsa ol orunlarda allahġa ʿibādetke hiç kimni ḳatışdurmañız!

414.3 yaʿnī naṣārā ile yehūd özleriniñ ʿibādetḫānelerine barduḳlarında allahġa tiñdeş itüp butların

414.4 ḳatuşduralar idi. allahnıñ ḳulı muḥammed (ʿahm) ḫurma aġaçı içinde allahġa ʿibādet ḳılġanda, ḳurānnı

414.5 tüñilev içün cinler ṭıġızlanuşup kilüp ḫurma aġaçı tiresinde turdılar. (قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي

414.6 وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا) eyt sin ey muḥammed, min rabbime ʿibādet ḳılamun,

414.7 ammā aña hiçbir tindeş tutmaymun, eyt ey muḥammed, min sizge żararda kitüre almaymun hem de toġrılıḳda

414.8 bire almaymun. (قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ ، وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ، إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ

414.9 يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ، حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا

414.10 وَأَقَلُّ عَدَدًا) eyt sin ey muḥammed, eger de allahü teʿālā miñe żararnı tilese, şol vaktda mini allahdan hiç

414.11 kim culup ala almas, hem de ol allahdan başḳa ṣıyuna turġan orun da tapmam, min allahü teʿa ṭarafından

414.12 sizniñ içün, allahnıñ ḥükmlerin vaḥylerin irişdürüvden başḳa nerseni boldura almaym. her bir yaḫşılıḳ

414.13 ve yamanlıḳlar allahü teʿālānıñ irkindedür. bir kişi allahġa hem de anıñ resūline ḳarşulıḳ ḳılsa, ol kişige

414.14 mengülik bolġan cehennem oṭı bolġuçıdur. ol kāfirler, vaʿde ḳılınġan nerseni körgengeçe şol küfrlerinde

414.15 tururlar, indi ḳayçan vaʿde ḳılınmış (bedr ṣoġışı) nı körseler, alar şol vaktda kimniñ bölüşüvçisi

414.16 żaʿīf ve kimler ṣan yüzinden az ikenin bilürler. (قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا)

414.17 eyt sin ey muḥammed, ol vaʿde ḳılınġan nerse ḳayçan bolur? diyüp ṣoraġan müşriklerge: min bilmeym

414.18 siz vaʿde ḳılınġan nerse yaḳındurmay, yeise rabbim, ol vaʿde ḳılınmış nersege uzun müddet yaşar mı?

414.19 diyüp. (عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا، إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ

414.20 رَصَدًا ، لِيَعْلَمَ أَن قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا) ol allahü teʿālā ġayblerni

414.21 bilgüçidür ammā öziniñ resūllerinden ġaybni bildürüvge rāżı bolġanuvından başḳasına ġaybni

414.22 bildürtmes, ġayb ʿilmni allahü teʿālā bildürtüvge rāżı bolġan resūline gine bildürtür, çünki ol resūline

414.23 allahü teʿālā aldından hem artuvından (rableriniñ yibergen nerselerin irişdürgenligini bilmek içün ṣaḳçılar

414.24 bilgüledi, hem de özi ol resūllerniñ ḳaşlarında bolġan nerselerin de biledür, daḫı her bir nerseni

414.25 biremlep biledür.

414.26 ġayb ʿilmi: ġayb ʿilmleri arasında allahü teʿālādan başḳa ẕāt bile almay turġanları bar. ammā her kim bile

414.27 almasa da baʿżı ʿālim kimseler ʿilm arḳasında bile ala turġanları bar. bu ṣoñġısını bilüv mümkin. hem munı

414.28 bilüvçi şerīʿat ḳaşında sözi maḳbūl boladur. meselā ʿilm-i nücūm ile yaġmur bolaçaḳnı, ay ḳuyaş

414.29 tutulaçaḳnı aldan bilüvçiler bar. hem sāʿati ile ḥattā minutı ile vaḳtında toġrı kitüreler. indi

II / 415

415.1 bir de ʿilmī bolmay aġzına ni kildi şunı söylevçi yalġançılar, bular elbette günāhlılardur.

415.2 bu orunda cin sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

415.3 yitmiş üçinçi – müzzemmil sūresi mekkede ingen yigirmi āyet.

415.4 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

415.5 (يا أيها المزمل ، قم الليل إلا قليلا ، نصفه أو انقص منه قليلا ، أو زد عليه ، ورتل القرآن ترتيلا) ey

415.6 kiyümiñ ile turulup yatuvçı ir, kiçde oyaġ tur sin. meger aznı ġına oyaġ bolma, yartusında

415.7 oyaġ bolma, yeise yarṭusından az ġına kimrekde oyaġ bolma, yaʿnī üçden birinde yā ki andan artuġraḳ aluşında

415.8 oyaġ bolma. hem de ḳurānnı maʿnāsını oylap oḳuġıl bu āyetniñ ḥāṣılı: ey muḥammed kiçde oyaġ bol,

415.9 kiçniñ yarṭusında oyaġ bol, yā ki üç ülüşden bir ülüşinde oyaġ bol dimek. namāz farż boluvdan

415.10 ilk kiçde oyaġ turuv farż itülmiş bolġan. köp mi turuv öz iḫtiyārlarında bolġan likin üç

415.11 ülüşden bir ülüşi şundan kimitmevni beyān itüv likin. (إنا سنلقي عليك قولا ثقيلا) ey muḥammed biz siñe

415.12 bolduruvı aġır bolġan sözni cümletürmiz yaʿnī ḳurānnı. (إن ناشئة الليل هي أشد وطأ وأقوم قيلا)

415.13 düristlikde kiçdegi iş işlev içün ḳatıraḳdur. hem de sözlerni añlav içün ḳuvvetlirekdür. yaʿnī

415.14 kiçde yuḳlap oyanuv nefs içün işlevi ḳıyun bolġan işdür, hem de oḳuġan nerseni köñilge berkitüv

415.15 içün berkitküçirekdür (إن لك في النهار سبحا طويلا) ey muḥammed kündizde siniñ içün uzun şuġuller

415.16 bardur. yaʿnī ḳurān oḳuv içün kiç yaḫşı çünki kündiz şuġuller boladur. (واذكر اسم ربك وتبتل

415.17 إليه تبتيلا) ey muḥammed rabbiñniñ ismini ẕikr ḳılġıl, hem de ol rabbiñe ʿibādet ḳıluv içün köñliñ ile başḳa

415.18 nerselerden ayrulġıl! (رب المشرق والمغرب لا إله إلا هو ، فاتخذه وكيلا) ol rabbiñ maşrıḳ hem maġribniñ

415.19 rabbisidür, andan başḳa tiyüşli bolup ḳullıḳ ḳılınmış ẕāt yoḳdur, iñdi sin ol rabbiñni her işiñde

415.20 tapşırulmış itüp tut, siniñ her bir işiñni ol ġına başḳarur. (واصبر على ما يقولون واهجرهم هجرا

415.21 جميلا) ey muḥammed kāfirlerniñ eytken (ḳabāḥat) sözlerine ṣabr it sin, hem de alarnı gözel revişde

415.22 taşlap turġıl! yaʿnī alar ile boluşmaġıl! (وذرني والمكذبين أولي النعمة ومهلهم قليلا) ḳaldur sin

415.23 miñe ol ḳabāḥat sözler ile öziñni yürçüvçi kimselerni hem de rāḥatlik iyesi bolġan yalġanġa

415.24 tutuvçılarnıñ cezālanuvların, hem de alarġa az ġına mühlet birgil! (إن لدينا أنكالا وجحيما، وطعاما ذا غصة

415.25 وعذابا أليما، يوم ترجف الأرض والجبال وكانت الجبال كثيبا مهيلا) bir hem taġlar titrep, şol titrevden

415.26 ve aḳlanup taġlar kum tavı kibi bolġan künde ol kāfirler içün bizniñ ḳaşımızda boġavlar hem de ceḥīm

415.27 tamuġsı, hem de boġazlarġa ṣançıla ṭurġan aşlar, rencitküçi ʿaẕāblar bardur. alarnı şol küngeçe

415.28 ḳoyup tur dönmek boladur. (انا أرسلنا اليكم رسولا، شاهدا عليكم كما أرسلنا الى فرعون رسولا، فعصى

415.29 فرعون الرسول فأخذناه أخذا وبيلا) ey mekke ehli ḳıyāmetde sizniñ ḳılġan işleriñizge güvāh bolaçaḳ

II / 416

416.1 resūlni yiberdim min sizge, nitek firʿavunge bir resūl yibergen idim de , fir ʿavun şol resūlge ḳarşulıḳ ḳıldı da, biz ol

416.2 firʿavunnı bik ḳatı tutuv birle tutup helāk ḳılġan idük. yaʿnī indi ey mekke ḫalḳı min sizge muḥammedni resūl itüp

416.3 yiberdim, eger de mūsāga uşanmaġan ve aña ḳaruşḳan firʿavun kibi resūliñizge ḳaruşsañız sizge de ʿaẕāb bolur.

416.4 (فكيف تتقون ان كفرتم يوما يجعل الولدان شيبا السماء منفطر به، كان وعده مفعولا) indi ey

416.5 kāfirler eger de şol kāfirlikiñiz de tursañız çıday almay, ḳatılıġı sebebli kök yarılaçaḳ hem de yaş

416.6 balalarnı ḳart ḳılaçaḳ künde öziñizni ʿaẕābdan niçük şaḳlarsız, bu künniñ bolaçaġı ile allahü teʿālā

416.7 vaʿde itken, ol vaʿde itken nerseler elbette işlenileçek! (ان هذه تذكرة، فمن شاء اتخذ الى ربه

416.8 سبيلا) bu ḳorḳunçlı vaʿdelerni beyān itken āyetler vaʿaẕdür, bir kişi bular ile vaʿaẕlansa rabbisi ṭarafına

416.9 ḥaḳlıḳ yolun tutar, yaʿnī bu künlerde bolaçaḳ ʿaẕāb vaʿdelerine uşanup allahü teʿālāġe yaḳın boluvġa

416.10 sebeb bolġan taḳvālıḳ kirsün! (ان ربك يعلم انك تقوم ادنى من ثلثى الليل ونصفه وثلثه

416.11

وطائفة من الذين معك، والله يقدر الليل والنهار، علم ان لن تحصوه فتاب عليكم، فاقرؤا ما تيسر

416.12 من القرآن) indi allahü teʿālā resūl allahġa hem de ṣaḥābīlerine başda kiçniñ iñ azı üçden birin

416.13 oyaġ turuvnı farż itken idi, likin müselmānlar kiçniñ üçden birin ayura turġan (vaḳt

416.14 körsete turġan) ḳuralları bolmaduḳdan üçden birinden kim bolur diyü tañġaça tizlenüp ḳurān

416.15 oḳup oṭuralar idi, ḥattā tizleri çilenüp şişlenüp bite idi şundan ṣoñ allahü teʿālā oşbu

416.16 āyetni indürdi maʿnāsı: ey muḥammed sin hem siniñ ile birge bolġan müʾminler cemāʿati kiçniñ üç ülüşinden

416.17 iḳi ülüşi ḳadardan azraḳ, hem kiçniñ yartısını hem de kiçniñ üçden birin oyaġ turuvıñıznı siniñ rabbiñ

416.18 biledür. hem de sizniñ kiçniñ bu ülüşlerin ayurup sāʿatlep bile almavıñıznı bildi hem sizni bu aġırlıḳdan

416.19 ḫalāṣ itüv içün kiçniñ bilgüli ülüşlerin oyaġ turuvnı farż itüvden ḳaytdı indi siz ḥāżir

416.20 kiçde öziñizge cingil bolġan ḳadar ḳurāndan āyetler oḳuvıñızda şunıñ ile üstiñizden farż tüşer

416.21 üçden birin hem yarṭısında oyaġ turuv ile küçlenmessiz didi (علم ان سيكون منكم مرضى وآخرون

416.22 يضربون فى الارض يبتغون من فضل الله وآخرون يقاتلون فى سبيل الله، فاقرؤا ما تيسر منه) sizniñ arañızda

416.23 baʿżılar aġrular, ve baʿżılar kesb hem sevdā içün yirde misāfirlik iterler, taġın bir türlileri allah yolında

416.24 ṣoġışup yürürler, allahü teʿālā sizden şunday kimseler barılġan bildi de sizden kiçniñ bigüli ülüşinde

416.25 oyaġ turuv aġırlıġın köterdi de, ḳurāndan öziñiz içün cingil bolġan ḳudreti oḳuñız diye fermān

416.26 itdi (وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَآتُوا الزَّكَوٰةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا، وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ

416.27 هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا، وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) indi bu kiçde oyaġ turuvlar misāfir, ṣoġışçı

416.28 ve kesbdegi ve ẖasta kimseler içün aġırlıḳlı bolduḳdan allahü teʿālā fermān itedür: ey müʾminler, siz namāznı

416.29 öteñiz! daẖı da farż itülgen zekātnı biriñiz, hem de allahü teʿālānıñ faḳīr bendelerine zekātdan başḳa

II / 417

417.1 ṣadaḳalar da biriñiz, öziñiz selāmet vaḳtda faḳīrlerge nafaḳa birüvçi boluvıñız öziñiz ölgenden ṣoñ birüvge

417.2 ḳaraġanda öziñizniñ selāmet vaḳtıñızda öziñizge aldan barup turuvçı izgülik ẖazīnesi sizniñ

417.3 içün allahü teʿālā ḳaşında izgürek hem de s̱evāb yüninden uluġraḳdur. daẖı da allahġa günāhlarıñızdan yarlıḳanuv

417.4 isteñiz, düristlikde allahü teʿālā günāhlarnı yarlıḳaġuçı hem de ẖalḳına merḥamet itüvçidür oşbu āyetler

417.5 ile namāznıñ farż itülüvi ḥaḳḳ bolup, şundan ṣoñ müʾminler biş vaḳt namāz oḳuy başladılar.

417.6 bu orunda müzzemmil sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

417.7 yitmiş dörtinçi müddes̠ir sūresi mekkede ingen illi altı āyet.

417.8 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

417.9 (يا ايها المدثر، قم فانذر، وربك فكبر، وثيابك فطهر، والرجز فاهجر، ولا تمنن تستكثر، ولربك

417.10 فاصبر) ey peyġamberlik kiyümi ile türülmiş resūl, tūrda mekke ḫalḳın ḳabūl itilmeseñiz allah teʿa sizni

417.11 ḳıyāmetde ʿaẕāb ḳılur diyü ḥaḳlıḳġa ündegil, hem de rabbiñ allahü teʿani tiñdeşli boluvdan pāklap

417.12 uluġlaġıl hem de kiyümiñni pāk ḳılġıl, ʿarablarnıñ kiyümleri yirden sürele turġan uzun bolduḳdan

417.13 baʿżılaru s̠iyābıñ fetahhir yirden sürele turġan necāsetden ṣaḳlanuv mümkin bolmaġan uzun kiyümiñni ḳıṣḳa

417.14 ḳılġıl diye tefsīr itkenler. ṣanlarġa tapınuvnı bütünley taşlaġıl, yaʿnī ḫalḳnı ṣanġa tapınuvdan ṭıyġıl,

417.15 birevge bir nerse hibe ḳılup andan artuġraḳ nerse aluv ümīdini taşlaġıl, hem de rabbiñniñ emrlerin

417.16 ornuna kitürüvde tözümli bol!(فاذا نقر في الناقور، فذلك يومئذ يوم عسير، على الكافرين غير يسير

417.17 ذرني ومن خلقت وحيدا، وجعلت له مالا ممدودا، وبنين شهودا ومهدت له تمهيدا، ثم يطمع ان ازيد) ḳayçan ṣūrġa

417.18 ürülmiş bolsa, bu ṣūr ürülgen kün kāfirler içün cingil bolmaġan, aġır bir kündür ey muḥammed, min

417.19 yalġız ḥālimde yoḳdan bar itken kimse (وليد بن مغيره) ni minim irkime taşla, min anı bar itdim aña köp

417.20 māl birdim, öziniñ yanunda mekkede birge tura turġan balalar birdim, hem de aña ḫocalıḳ ve dereceler birdim.

417.21 māl, balalar ve dereceler birgenimden ṣoñra minim aña māl artduruvımnı arzu itedür. birgenime şükr

417.22 ḳılmaydur. (كلا) ammā min aña hiç de artdurmam. (انه كان لآياتنا عنيدا) düristlikde ol velīd bizniñ

417.23 ḳurān āyetlerimizge ḳarşu boldı (سارهقه صعودا) anı min kileçekde minüvi aġır bolġan orunġa minüv ile

417.24 küçlermün.
(إنه فكر وقدر، فقتل كيف قدر، ثم قتل كيف قدر، ثم نظر، ثم عبس وبسر، ثم أدبر

417.25 واستكبر) ol velīd özliginden ḳurān ḥaḳında oylanup ṣataşdı, hem de özliginden ḳurān ḥaḳında,

417.26 elle nindi iftirālar itüvni oyladı, şundan ṣoñ allahü teʿālā ṭarafından oylaġan ḥāli revişinde laʿnet

417.27 eytüldi. ṣoñra yine de şol oylaġan ḫayāli ḥālinde laʿnet eytüldi. ṣoñra ḳavmine ḳaradı, ṣoñra

417.28 çirāyın ṣatdı, tüsli kökli yaşıllı boldı, ṣoñra īmān kitürüvden yüz döndürdi hem de tekebbürlendi.

417.29 velīdniñ bu ṣıfatlarġa kirüvi allahü teʿālānıñ kelāmı bolġan ḳurān-ı şerīfine başlaġaçdur, resūlimiz anı

II / 418

418.1 āyetler oḳup dīnge ündegen vaḳtdadur… baʿż āyetlerni işitkende köñli özgelenüp uşanmaḳ

418.2 niyeti köñline kirür kibi bola idi.. likin allahü teʿālā hidāyet naṣīb itmegeç tuvġanı ebū cehl ile

418.3 ikevi bir kiñeşde bolmışlar… ṣoñra ḳavmine ḳaraġan ḥālde ḳurānnı şiʿir resūlni şāʿir, yā mecnūn

418.4 digen sözleri yalġan boluvı. resūl allahda anday ṣıfat bolmavı ḳavmine de bilingeç ḳavmine ḳarap (فقال

418.5 إن هذا إلا سحر يؤثر، إن هذا إلا قول البشر) didi maʿnāsı: bu muḥammed oḳuy turġan nerse bik tiz

418.6 eṡer bire turġan siḥrdür, hem de bu bir de başḳa nerse tügildür belki ādemī sözidür dimek… (سأصليه

418.7 سقر، وما أدراك ما سقر، لا تبقي ولا تذر، لواحة للبشر، عليها تسعة عشر) min ol velīdni kıyāmetde saḳar

418.8 tamuġsına kiritürmün, ol saḳar ey muḥammed siñe bilüvi mümkin bolmaġan ḳorḳunçlı bir tamuġdur, ol saḳar özine

418.9 kirgen kimseniñ hiçbir aʿżāsını ḳaldurmas yandurur köydürür, teniniñ ṭaşḳı tirilerin ḳaraltur ol

418.10 saḳarda on toḳız zebānī ferişteleri bardur. yaʿnī min ol velīdni şunday ḳatı ʿaẕāblı tamuġġa kiritürmün

418.11 digen sözdür. (وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ

418.12 الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ

418.13 الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا، كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ

418.14 يَشَاءُ، وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ، وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ) hem de tamuġdaġı başlıḳlarnı feriştelerden

418.15 ḳılduḳ, alarnı on toḳız ḳılmaḳlıġımız kitāb iyeleri bolġan yehūdler resūl allahnıñ peyġamberligin rast

418.16 bilsünler içün, çünki tevrātda da on toḳız diye beyān itülgen, ḳurānda da şulay bolġaç yehūdler ḳurānnıñ

418.17 allahü teʿālādan ingenine uşanurlar. indi īmānlı kimseler bu feriştelerniñ ṣanın beyānını işitüp

418.18 īmānları artsun içün kāfirlerge fitne içün yaʿnī ḳarışup ʿaẕābları artuvġa sebeb boluv içün,

418.19 hem de kitāp iyeleri oşandaḳ müʾminler şik ḳılmasunlar içün, hem de köñillerinde münāfıḳlıḳ bolġan kimseler

418.20 ile kāfirler eytsünler içün allahü teʿālā munday kilişsiz mes̱elden ni nerse tiledi iken? diyüp bu sözni

418.21 allahü teʿālā eyte mi ṣoñ digen kibi, özlerinçe ẖorlavlarıdur. oşbu revişde allahü teʿālā azġunlıḳnı

418.22 tilegen kimseni azdurur, hem de toġrılıḳnı tilegen kimseni toġrılıḳġa köndürür. ey muḥammed, siniñ

418.23 rabbiññiñ ẖalḳın hiç kim bilmes barı allahü teʿālā özi gine bilür. bu sūrede söylenmiş ḥükmler ādemīlerge

418.24 vaʿaẓdur. yaʿnī saḳar tamuġsı anda bolġan zebānī ferişteleri ve başḳa ḥikmetler her birisi de ʿaḳıllı kimseni

418.25 ḥaḳḳ yolġa kündüreçekdür. ammā kāfirler bu ḥikmetlerni fāʾidesiz ve yalġan ṣanaylar (كَلَّا) iş kāfirler oylaġança

418.26 tügil, yaʿnī allahü teʿālā ḳurānda vaʿde itken nerseler her birisi de bolaçaḳdur. (وَالْقَمَرِ، وَاللَّيْلِ اِذْ اَدْبَرَ،

418.27 وَالصُّبْحِ اِذَا اَسْفَرَ، اِنَّهَا لَاِحْدَى الْكُبَرِ، نَذِيرًا لِلْبَشَرِ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ اَنْ يَتَقَدَّمَ اَوْ يَتَاَخَّرَ) ay birle

418.28 anṭ eytemün, hem de kiç birle anṭ eytemün ḳayçan ol kiç kitse, hem de tañ birle anṭ eytemün ḳayçan

418.29 ol tañ yaḳtursa, şol eytülgen nerseler ile anṭ eytemün düristlikde ol saḳar tamuġsı elbette uluġ

II / 419

419.1 belālardan birisidür. bu saḳar tamuġsı ādem balasını ḳorḳutmaḳ içündür, sizlerden īmān itüp

419.2 alda boluvnı tilegen kimselerge yā ki küfrde ḳalup artda boluvnı tilegen kimselerge bu - saḳar

419.3 ḳorḳutuvçı nersedür. (كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ، اِلَّا اَصْحَابَ الْيَمِينِ فِي جَنَّاتٍ، يَتَسَاءَلُونَ

419.4 عَنِ الْمُجْرِمِينَ. مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ، قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ، وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ، وَكُنَّا نَخُوضُ

419.5 مَعَ الْخَائِضِينَ، وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ، حَتَّى اَتَانَا الْيَقِينُ) her bir kişi öziniñ işlegen işi

419.6 sebebli allahü teʿālā ḳaşında tutḳun bolur. barı müʾminler gine cennetlerde bolup tutḳun da bolmaslar, günāhlı

419.7 müʾminler günāhları ḳadar ʿaẕāb itülüp kāfirlerniñ ḥāllerinden ṣoraşup: ey kāfirler ni nerse kiritdi sizni

419.8 saḳar tamuġsına diyürler kāfirler eytürler: biz namāz oḳuvçılar cümlesinden bolmaduḳ, hem de faḳīrlerni ṭaʿāmlandurur

419.9 bolmaduḳ, hem de bāṭılġa çomuvçılar ile birge bāṭılġa çomduḳ ḥaḳlıḳdan baş tartduḳ. hem de ḳıyāmet künni

419.10 yalġanġa tutar bolduḳ, ölüm yaḳalarımızdan tutḳanġa ḳadar şol ḳabāḥatligimizde bolduḳ. ölüm kilgeç bildük

419.11 ammā iş ötken idi. (فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ، فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ كَاَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ،

419.12 فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ، بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ اَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنَشَّرَةً) ol kāfirlerge şefāʿat ḳıluvçılarnıñ

419.13 şefāʿatleri de fāʾide birmes (yaʿnī alarġa şefāʿat ḳıluvçı bolmas) ni nerse fāʾide itdiler alar,

419.14 arslandan ḳaçḳan işekler kibi ḥaḳḳ bolġan ḳurān ile vaʿaẓlanuvdan ḳaçup? peyġamberleri ḥaḳlıḳġa ündegeç

419.15 alardan her birisi de: bizge allahdan özimiz oḳur içün kitāb kitürgenge ḳadar biz īmān itmeymiz siñe diyüp,

419.16 allahü teʿālā ṭarafından indürgen ḳurānnı ḳabūl itmey, özlerine kitāb indürüvni ṣoradılar. (كلا) kāfirler

419.17 tilegençe tügil iş! (بل لا يخافون الآخرة) alarnıñ ḳurān ile vaʿaẓlanuvdan baş tartuvları özlerine

419.18 tilegen kitābları indürülmegenden tügil, belki alar āḫiret ʿaẕābından ḳorḳmaylar idi, şol sebebden

419.19 ḳurāñ ile vaʿaẓlanuvdan baş tartdılar (كلا) ḳurān-ı şerīf baş tartula turġan nerse tügil (إنه

419.20 تذكرة، فمن شاء ذكره وما يذكرون الا ان يشاء الله، هو اهل التقوى واهل المغفرة) düristlikde ol

419.21 ḳurān vaʿaẓdur, birev anıñ ile vaʿaẓlanuvnı tilese, anıñ ile vaʿaẓlanur; ammā anıñ ile her kimde vaʿaẓlana

419.22 almas meger allahü teʿālā vaʿaẓlanuvların tilegen kimseler gine vaʿaẓlanurlar, ol allahü teʿālā ḳorḳuluvġa fermāñın

419.23 tutuluvġa hem de ṭıyġanlarından ṭıyuluvġa tiyüş bolġan ẕātdur, hem de ḳullarından özinden ḳorḳġanlarınıñ

419.24 günāhlarını yarlıḳav ehlidür.

419.25 bu orunda müddeṡir sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

419.26 (yitmiş bişinçi ḳıyāme sūresi mekkede ingen ḳırḳ āyet)

419.27 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

419.28 (لا أقسم بيوم القيامة، ولا أقسم بالنفس اللوامة،) iş kāfirler oylaġança tügil, ölgenden ṣoñ her bir

419.29 bende kobarulaçaḳ, baʿs̱ boluvnı beyān içün ḳıyāmet küni ile hem de ḳıyāmetde her kimniñ de nefslerin

II / 420

420.1 şeltelevi ile anṭ eytemün. (أيحسب الانسان ألن نجمع عظامه) elle ādem balası biz anıñ taralġan

420.2 süyeklerin cıya almabiz diyüp oylay mı? yaʿnī şol oyuna aldanup ölgenden ṣoñ ḳobarulaçaḳ

420.3 tügilmiz diyeler mi? (بلى قادرين على أن نسوي بنانه، بل يريد الانسان ليفجر أمامه، يسئل أيان يوم القيامة)

420.4 (ḳayda ol ölgenden ṣoñ taralġan süyeklerni cıya almav,) bir de şiksiz cıyamız, uluġ süyeklerni gine

420.5 cıyuv tügil kiçik barmaḳ süyeklerinde cıyarmız ol ādemler aldaġı zamānlarında da bozuḳlıḳ ḳıluvnı tileyler,

420.6 hem de ḳayçan bola ḳıyāmet diye ṣoraylar. ḳıyāmet bolaçaḳ degil digen kibi ḥorlav ṭarīḳi ile ṣoraşalar.

420.7 (فاذا برق البصر، وخسف القمر، وجمع الشمس والقمر، يقول الانسان يومئذ أين المفر) ḳayçan ḳıyāmet

420.8 yaḳınlansa ḳıyāmet bolaçaḳ tügil digen kimselerniñ közleri yaşından çaġılġan kibi ḳaranġulansa, hem de

420.9 ay tutulsa, nūrsız ḳalsa, oşandaḳ ay ile ḳuyaş birge cıyulmış bolsa. şol künde ādem balası:

420.10 ḳayda ḳaça turġan orun diyüp eytür, ammā ḳaçarġa orun tapar mu? (كلا لا وزر، الى ربك يومئذ

420.11 المستقر) ḳaçarġa orun bolmas hem de ṣıyunurġa ol künde orun tapulmas, barı siniñ rabbiñ

420.12 ṭarafına ġına hem anıñ ḥükmi astuna ġına ol künde ornaşulur. (ينبأ الانسان يومئذ بما قدم وأخر،)

420.13 بل الانسان على نفسه بصيرة ولو القى معاذيره) ol künde ādem balasına ilkde hem de ṣoñda ḳılġan

420.14 ʿamellerinden ḫaber birilür, çitden bir de güvāhda żarūr bolmas, belki ādemī öz işlerinden özi ḫaber

420.15 birür, yaʿnī aʿżāları güvāh bolup söyleşürler, iñdi bu ḳabāḥat işleri ʿaẕāb itilüvden ḫalāṣ

420.16 bolurġa yol izlep ādemī yalġa ve yalvara başlar, likin ʿöẕrleri ḳabūl ḳılınmas! (لا تحرك به لسانك

420.17 لتعجل به، ان علينا جمعه وقرآنه، فاذا قرأناه فاتبع قرآنه، ثم ان علينا بيانه) ey muḥammed sin cebrāʾīl

420.18 vaḥyini oḳuġanda tiz, tiz köñlime alaym diyüp tiliñni ḥareketlendürüp içiñden oḳumaġıl, cebrāʾīl

420.19 tamām oḳup bitürsün, biz anı baruvın birge cıyarmız ol bizniñ işimiz hem de ikinçi ḳat oḳuvda bizniñ

420.20 işimiz, ḳayçan cebrāʾīl bizniñ vaḥyimizni oḳusa sin şol vaḳtda anıñ arṭından iyerüp oḳuġıl, yaʿnī

420.21 ḳat, ḳat oḳup köñliñe alġıl, şundan ṣoñra unuturmun diyüp ḳorḳma, unutmazsañ hem maʿnāsını

420.22 bilmey ḳalmazsañ, çünki biz anday vaḳtda yañadan beyān ḳılurmız. (كلا بل تحبون العاجلة، وتذرون

420.23 الآخرة، وجوه يومئذ ناضرة الى ربها ناظرة، ووجوه يومئذ باسرة، تظن ان يفعل بها فاقرة) aşuġuv

420.24 yaramas, ey ādemīler siz dünyānı süyesiz, ammā āḫiretni taşlaysız, ol āḫiret küninde müʾminlerniñ yüzleri

420.25 rablerine ḳarap şādlanġuçı bolurlar. hem de şol künde özlerine ḳorḳunçlı iş tüşüvni kütüp

420.26 yüzlerden baʿżıları çerayların ṣatup tururlar. (كلا اذا بلغت التراقي، وقيل من راق، وظن انه الفراق،

420.27 والتفت الساق بالساق، الى ربك يومئذ المساق) dünyāġa muḥabbet itüp āḫiretni taşlav yaramas, ḳayçan

420.28 cān boġazġa irişse, bu kimse öziniñ dünyādan ayruluvını bilse, yalturlar birisi birisine törülüp

420.29 silkinüv derecesinden boş ḳalşalar, şol yirde ḥāżir bolġanlar kim munı bu ḥālinde ḫalāṣ iter iken?

II / 421

421.1 diyüşürler, likin ol kimse dünyāğa kiri ḳaytarılmas, belki bu kişi rabbisi allahü teʿālā ṭarafına serilmiş

421.2 bolur. (فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّى، وَلٰكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى، ثُمَّ ذَهَبَ اِلٰى اَهْلِهِ يَتَمَطّٰى، اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى، ثُمَّ اَوْلٰى

421.3 لَكَ فَاَوْلٰى) ölgenden ṣoñ ḳobarılmam diyüp oylaġan kişi uşanuvı tiyüşli nerselerge uşanmadı,

421.4 hem de farż namāzlarnı oḳumadı, ḳaya ol uşanuv hem oḳuv, belki barın yalġanġa tutup farż ʿibādetlerden

421.5 yüz döndürdi. üyine ehli yanına ḳaytḳanda tekebbürlenüp, özine özi issi kitüp atlar boldı.

421.6 ey kişi! ḳayġu ṣoñında ḳayġu siñe, mundan ṣoñra ḳayġu ṣoñında ḳayġu!! (اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ

421.7 يُتْرَكَ سُدًى اَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنٰى، ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوّٰى، فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى

421.8 اَلَيْسَ ذٰلِكَ بِقَادِرٍ عَلٰى اَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتٰى) kişi ölgenden ṣoñ boş ḳaldurulmış bolur diyüp

421.9 oylay mı? iḳen. yaʿnī allahü teʿālā anı yañadan tüzik itüp yarata almas diyüp oylay, likin

421.10 bu fikri insānnıñ nādānlıġından ġına çünki ol insān atalar arḳasından analar kökreginden

421.11 ine turġan ṣu bolup da, şundan ṣoñ oyuşḳan ḳan boldı, andan ṣoñ allahü teʿālā anı ādem

421.12 ḳıyāfetli itüp tigüz itüp yaratdı. indi bir türli nuṭfeden ir ve ḳız bala ḳıluvġa küçi yitken allahü

421.13 teʿālānıñ ölgenden ṣoñ ölüklerni tirgüzürge küçi yitmes mü? elbette yiter, hem bir de şiksiz ol

421.14 ḳādir bolġan allahü teʿālānıñ ölüklerni tirgüzüvge küçi yiter.

421.15 (bu orunda ḳıyāme sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

421.16 yitmiş altınçı insān sūresi, mekkede iñgen otuz bir āyet

421.17 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

421.18 (هل أتى على الانسان حين من الدهر لم يكن شيئا مذكورا) taḥḳīḳ ādemlerniñ evvelgisi "ādem" üzerine

421.19 zamāndan bir vaḳt kildi, ol vaḳtda ādem tillerde yürütüle turġan (ādemlik ṣıfatı) bolġan nerse tügil

421.20 idi, (انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج نبتليه فجعلناه سميعا بصيرا انا هديناه السبيل اما شاكرا واما

421.21 كفورا، انا اعتدنا للكافرين سلاسل واغلالا وسعيرا) düristlikde biz ādemni ir ṣuvı ile ḫatun ṣuvından

421.22 ḳatuşḳan nuṭfeden yaratduḳ, şol ādemni ṣınarmız türli fermān hem tıyuvlar ile. anı işitüvçi

421.23 körüvçi ḳılduḳ düristlikde biz ol āḍemni peyġamberler yiberüp toġrı yolġa ündedük, şundan

421.24 ṣoñ ol ādemi tilese mü'min bola yā kāfir boladur. tilese ḳayusı bolsun, likin kāfirler içün zincirler

421.25 hem timir bolġavlar, ḳızduruvçı otlar ḥāżirledük. (ان الابرار يشربون من كأس كان مزاجها كافورا،

421.26 عينا يشرب بها عباد الله يفجرونها تفجيرا، يوفون بالنذر ويخافون يوما كان شره مستطيرا) izgü kişiler,

421.27 cennetde ṭabīʿati kāfūr bolġan çişmeden tolturulġan kāseden içerler… ol çişmeden allahü teʿālānıñ

421.28 süyükli ḳulları içerler, ol ḳullar şol çişmeni tilegen orunlarġa aġuzurlar. bu ḳollar bu rızḳlarġa

421.29 ni sebebli irişdiler, şunı beyān itüp allahü teʿālā eytedür bular dünyāda vaḳtlarında vācib bolġan nerselerni

II / 422

422.1 tamām birine kitürür boldılar, hem de ḳorḳunuvçı taralġan ḳıyāmet küninden ḳorḳar boldılar. (ويطعمون

422.2 الطعام على حبه مسكينا ويتيما واسيرا، انما نطعمكم لوجه الله لا نريد منكم جزاء ولا شكورا، انا نخاف من

422.3 ربنا يوما عبوسا قمطريرا) hem de çın muḥabbetlerinden miskīn, yetīm hem de tutḳunlarnı nafaḳalandururlar. hem de

422.4 nafaḳa itkende eytürler: biz sizni allah rıżālıġı içün ṭaʿāmlanduramız, ammā sizden ḳarşuġa birer izgülik

422.5 hem de maktav ümīd itüp nafaḳalandurmaymız hem de yüzler bik ḳatı çıtıḳlana turġan künde rabbimizden ḳorḳamız

422.6 diyüp. (فوقاهم الله شر ذلك اليوم ولقاهم نضرة وسرورا) allahü teʿālā alarnı ol künniñ yamanlıḳından

422.7 ṣaḳlar, hem de alarġa yüz yaḳtılıġı ve köñil şādlıġı birür. (وجزاهم بما صبروا جنة وحريرا، متكئين

422.8 فيها على الأرائك، لا يرون فيها شمسا ولا زمهريرا، ودانية عليهم ظلالها وذللت قطوفها تذليلا) allahü teʿālā

422.9 munday kimselerni dünyāda ḳılġan ʿamelleri içün ḳuyaş issiligi hem de ṣalḳunlıḳ bolmaġan, tilegen

422.10 orunda yimişleri tolġan cennetke kiritüp anda cifek kiyümler kiygüzüp dīvānlarda oturtuv ile cezā

422.11 birür ol cennetde alar yimiş aġaçları içinde otururlar. (ويطاف عليهم بآنية من فضة وأكواب

422.12 كانت قواريرا، قواريرا من فضة قدروها تقديرا، ويسقون فيها كأسا كان مزاجها زنجبيلا، عينا فيها تسمى سلسبيلا،

422.13 ويطوف عليهم ولدان مخلدون، إذا رأيتهم حسبتهم لؤلؤا منثورا) ol cennetdegi kişiler tiresinde şaçılġan

422.14 incü diyüp oylarlıḳ cennet balaları eylenürler, cennetdegi ḫalḳġa zencebīl ṭabīʿatli selsebīl ismli çişmeden

422.15 lez̠z̠etli ḫamrlar içürtürler, ol cennet ehlleri tiresinde kümişden bolġan kerevizge hem ıştakanlar ile

422.16 içmelikler taratulur, ol ṣavtlar her birisi de öte körüne turġan, her kişiniñ tilegeni ḳadar içmelik

422.17 şuyuşlı itüp yaṣalġan bolur. (وإذا رأيت ثم رأيت نعيما وملكا كبيرا، عاليهم ثياب سندس خضر

422.18 وإستبرق، وحلوا أساور من فضة، وسقاهم ربهم شرابا طهورا، إن هذا كان لكم جزاء وكان سعيكم مشكورا)

422.19 ḳayçan sin cennetke ḳarasañ, her bir ḳaraġan ornuñda türli niʿmetler hem uluġ mülketler körürsün,

422.20 cennet ehlleriniñ üstlerinde ḳalın hem niçke cifek kiyümler bolup, kümiş bilezikler ve maturlıḳ içün kiyüle

422.21 turġan kümiş esbābler ile ziynetlenürler, ol cennet ehliniñ rableri alarnı pāk ve ṣāf şu ile

422.22 şuġarur, şunday niʿmet içinde oturġan ḥāllerinde allahü teʿālā ṭarafından eytilür: bu şaylar sizge

422.23 dünyādağı izgü işleriñizge ḳarşu birildi. dünyāda ḳılġan işleriñiz ḳabūl itilüp, alar berāberine

422.24 sizge oşbu dereceler birildi diyülür. (إنا نحن نزلنا عليك القرآن تنزيلا، فاصبر لحكم ربك ولا تطع

422.25 منهم آثما أو كفورا، واذكر اسم ربك بكرة وأصيلا، ومن الليل فاسجد له وسبحه ليلا طويلا) ey muḥammed biz siñe ḳurānnı

422.26 azlap azlap indürdük, indi sin rabbiñniñ ḥükmine ṣabr ḳıl, ol müşriklerden günāhlı hem ḳarşularına boyun

422.27 ṣunma alarnıñ sözlerin tıñlama ey muḥammed! irte hem tüş vaḳtından ḳuyaş ḳuyaş bayuvġa ḳadar bolġan aradağı vaḳtda

422.28 rabbiñni uluğlap namāz ḳılġıl! oşandaḳ kiçniñ baʿż ülüşünde rabbiñe secde ḳılġıl, oşandaḳ kiçniñ köp ülüşünde

422.29 rabbiñni pāklav ile ḳurān oḳuv ile meşġūl bolġıl! bu āyetden biş vaḳt namāznıñ farżlığı añlana başladı.

II / 423

423.1 (إن هؤلاء يحبون العاجلة ويذرون وراءهم يوما ثقيلا، نحن خلقناهم وشددنا أسرهم، وإذا شئنا بدلنا

423.2 أمثالهم تبديلا) düristlikde ol kāfirler, dünyānı süyüp, ağırlıḳ kün bolġan āḫiretni artlarına taşlaylar biz

423.3 alarnı yoḳdan bar itdük, aʿżā hem bovunların tamurlar ile ḳutıldıñ ḳayçan, alarnı helāk itüp orunlarına

423.4 başḳa ḫalḳnı yaratuvnı tilesek elbette almaşdura alurmız. (إن هذه تذكرة، فمن شاء اتخذ إلى ربه سبيلا،

423.5 وما تشاؤون إلا أن يشاء الله، إن الله كان عليما حكيما) düristlikde bu ḳurānda beyān itülgen ḥükmler

423.6 ʿaḳl iyelerine uluġ vaʿażdur, indi birev ḥaḳlıḳnı tilep, ḳurān ile vaʿażlansa rabbisi ṭarafına yol

423.7 tutar. ammā toġrılıḳġa yol tutuvnı tilev, sizniñ öziñizden gine bolmaydur, siz allahü teʿālā tilegen nerselerni gine

423.8 tilersiz, yaʿnī allahü teʿālā ṭarafından bir nerseniñ bar boluvı tilense ol nerse bar bolur. yaʿnī birev

423.9 toġrılıḳda boluvnı tilese allahü teʿālā ol kimseniñ toġrılıḳġa könülgeniñ bilür çünki allahü teʿālā her nerseni

423.10 bilüvçi ve her işinde ḥikmet ile iş ḳıluvçıdur. (يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا)

423.11 ol allahü teʿālā öziniñ raḥmeti bolġan cennetke tilegen kimsesini kiritür, ammā ẓālim (kāfir) içün āḫiretde

423.12 allahü teʿālā alarġa rencitküçi ʿaẕāb ḥāżirledi. (وماتشاؤن الا ان يشاء الله) niñ maʿnāsından bendelerde

423.13 bir de iḫtiyār yoḳlıḳ añlanadur. bende ni nerseni ḳılmaḳ bolsa da allahü teʿālā ol nerseni tilese gine ḳıla

423.14 aluvı bu sözge bulay maʿnā birilse baḥs̱ de kiledür, çünki bir kişi günāh ḳıluvnı tilese, iñ ilk anıñ

423.15 bu tilevin allahü teʿālā tilemek kirek indi bir işni allahü teʿālā tilese ol iş bende iḫtiyārından kitüp

423.16 irksiz işlenmek kirek boladur. bes günāh berāberine ʿaẕāb yaramasa kirek şulay da bu āyetke ikinçi

423.17 maʿnā birmek mümkin (وماتشاؤن الا ان يشاء الله) siz toġrılıḳda boluvnı tilegen vaḳtıñızda allahü teʿālānıñ

423.18 tilegenin tilegen bolasız. yaʿnī allahü teʿālā sizniñ toġrılıḳda boluvıñıznı tiley idi. siz de şunı tilegeç,

423.19 siz allahü teʿālā tilegenni tilegen bolasız dimek.

423.20 bu orunda insān sūresi tamām boldı.

423.21 yitmiş yidinçi mürselāt sūresi mekkede ingen illi āyet

423.22 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

423.23 (وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا، فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا، وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا، فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا، فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا، عُذْرًا أَوْ نُذْرًا،

423.24 إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ، فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ، وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ، وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ، وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ لِأَيِّ

423.25 يَوْمٍ أُجِّلَتْ، لِيَوْمِ الْفَصْلِ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ، وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) ḥaḳḳ birle bāṭılnı ayurġuçı

423.26 bolġan ḳurān āyetlerin peyġamberlerge kitürüvçi tutaş isüvçi, ḳatı isküçi, tözenlerni taratḳuçı

423.27 yıllar kibi, bolġan ferişteler ile anda eytemün, ol vaḥyda indürülgen āyetlerni peyġamberler arḳılı

423.28 bir yüzine taşlaġuçı ferişteler ile anṭ eytemün, ol āyetler ḥaḳlıḳ yaḳlı bolġanlarġa rāḥat ve bāṭıl

423.29 yaḳlılarġa ḳorḳutuv ile iñdürüledür, şol ṣıfatda bolġan ḳurān āyetlerin indürgen ʿaceb tizlik iyesi

II / 424

424.1 bolġan ferişteler ile anda eytemün: bir de şiksiz sizge vaʿde itülgen (ḳobaruluv hem ḳıyāmet ʿaẕābı)

424.2 bolaçaḳdur. ol künde yuldızlar söner, kökler yarulur, tavlar tutulur, resūller peyġamberler ḳavmleri

424.3 içün güvāhlıḳ birüv vaḳtına cıyulmış bolurlar. ol kāfirlerni ʿaẕāb itüv nik dünyāda bolmadı,

424.4 ni içün ve ḳay künge kiçüktürüldi? bik uluġ, hiç kimniñ ʿaḳlı irişmegen ḥaḳḳ ile bāṭıl

424.5 yaman ile yaḫşılarnı ayuruv künine kiçüktürüldi. ol künde allahnıñ resūllerin hem sözin yalġanġa

424.6 tutuvçılarġa bik uluġ öküncdür. (أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ، ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ، كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ،

424.7 وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) ey mekke kāfirleri! oylañız, biz (ʿād s̱emūd nūḥ ḳavmleri kibi) evvelgi

424.8 kāfirlerni helāk ḳılmaduḳ mı? elbette helāk ḳılduḳ, bulardan ṣoñ alardan ṣoñġılarnı iyertürmiz yaʿnī

424.9 helāk ve ʿaẕāb itermiz, biz kāfirlerden her birisine de şol revişde iş ḳılamız, allahnı hem anıñ

424.10 resūl ve kitāblarnı yalġanġa tutḳan kimselerge ol ḳorḳunçlı künde uluġ ökünç bolur. (اَلَمْ

424.11 نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ، فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ، اِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ، فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ، وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ

424.12 لِلْمُكَذِّبِينَ) ey bendeler! biz sizni ḳabāḥat bolġan ṣudan yaratmaduḳ mı? ol ṣunı ornaşup tura

424.13 turġan orun (analar balalıġı) da ḳılduḳ, bilgüli bolġan müddetkeçe şunda turdı da ādemī bolup

424.14 toġdı. şol revişde anda turuvġa çik yaṣaduḳ, bir çik ḳıluvçılarnıñ iñ küçlisi biz! (اَلَمْ

424.15 نَجْعَلِ الْاَرْضَ، كِفَاتًا اَحْيَاءً وَاَمْوَاتًا، وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَاَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا، وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ

424.16 لِلْمُكَذِّبِينَ) elle biz birini tirük ve ölük bolġan ḥāliñizde sizni cıyup tutuvçı ḳılmaduḳ mı? yaʿnī tirük

424.17 vaḳtıñızda yirniñ üstünde ölgeç anıñ ḳurṣaġında bolasızlar ol yirde uzun uzun berkitülgen

424.18 taġlarnı ḳılduḳ. sizni ol yirden ṣāf ṣu ile ṣuġarduḳ. indi ḳorḳunçlı ḳıyāmet küninde bu taġlardan

424.19 ʿibret almaġan kimselerge ni uluġ ökünçdür… (اِنْطَلِقُوا اِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ، اِنْطَلِقُوا اِلَى

424.20 ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ، لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ، اِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ، كَاَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ،

424.21 وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) ḳıyāmet küninde kāfirlerge allahü teʿālā ṭafarından eytilür: ey kāfirler yalġanġa tutḳan

424.22 ʿaẕāb yanına barıñız! ve ey kāfirler, üç butaḳ iyesi bolġan ot tütüniñ kölegesine barıñız, ol

424.23 kölege issilikden hem de ot oçḳunından ṣaḳlay turġan kölege tügil, cehennem oṭı ṣarı teveler

424.24 tüsinde bolġan serāylar zorlıġındaġı oçḳunlar ile atur, indi bu ḳorḳunçlı künde allahnı hem resūllerin

424.25 kitābların yalġanġa tutḳan kāfirlerge uluġ ökünçdür. (هَذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ، وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ،

424.26 وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) bu kün şunday kündür, ol künde kāfirler söyleşe almaslar, hem de

424.27 ʿözrlenürge alarġa ruḫṣat da birilmes. (هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ، فَإِنْ كَانَ لَكُمْ

424.28 كَيْدٌ فَكِيدُونِ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) allahü teʿālā ṭarafından eytülür bu kün yaḫşı ile yaman arasını

424.29 ayuruv künüdür, sizni hem de evvelgilerni cıyduḳ, indi sizniñ ḥīleñiz bolsa bizniñ ʿaẕābımızdan ḫalāṣ

II / 425

425.1 boluvġa kitüriñiz miñe ḥīle ḳılup ʿaẕābdan ḳutuluñız! elbette ḳutula almazsız! allahġa resūllerine hem de

425.2 kitāblarına uşanmaġan kimseler içün bu kün uluġ ökünçdür. (إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ، وَفَوَاكِهَ مِمَّا

425.3 يَشْتَهُونَ، كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ)

425.4 ol ḳıyāmet küninde izgü kişiler kölegeler astunda hem de çişmeler yanunda bolup köñilleri tilegen

425.5 yimişlerden aşarlar. hem de allahü teʿālā ṭarafından eytülür: aşañız içiñiz oşbu ciñil süñüşli niʿmetlerni

425.6 bu niʿmetler sizge dünyādaġı ʿamelleriñiz berāberinde birildi, biz izgü kimselerni şol revişde cezā itemiz!

425.7 munısı ḫoş! ammā ḳorḳunçlı ḳıyāmet küninde allahnı resūllerni hem de kitāblarnı yalġanġa tutḳan kimselerge

425.8 uluġ ökünçdür! (كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ، وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) dünyāda az bolġan niʿmetni

425.9 aşañız dünyā ile fāʾideleniñiz siz kāfirlersiz, sizge ḳıyāmet küninde bik uluġ ökünçdür az künden ʿibāret

425.10 bolġan dünyā niʿmeti ve derecesi berāberine allahü teʿālānıñ mengülik niʿmetinden maḥrūm ḳaldıñız! ey allahnı hem de

425.11 resūllerin yalġanġa tutuvçılar! diyüp eytülür. (وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ، وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ)

425.12 ḳayçan ol kāfirlerge rukūʿ ḳılunız (namāz oḳuñız) diyülse alar namāz oḳumaslar, ni ökünçdür ol kāfirlerge

425.13 namāz oḳurġa buyurulġanda namāz oḳuvdan baş tartup ḳıyametde rüsvāy boluvlarına sebeb bolmaḳları!

425.14 (فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ) indi bu mekke kāfirleri ḳurān kibi lafẓı ve maʿnāleri muʿciz bolġan faṣīḥ

425.15 ve ʿacīb ʿibretli ḳurān-ı şerīfke de uşanmaġaç, mundan ḳala nindi kitābke īmān iterler! yaʿnī ḳurān-ı

425.16 şerīfke īmān itmegeç andan ḳalġan resūllerge indürülmiş (tevrāt, zebūr, incīl kibi) kitāblarga

425.17 elbette uşanmaslar!

425.18 bu orunda mürselāt sūresiniñ tercemesi hem de yikirmi toḳızınçı pāre tamām boldı

425.19 altmış sigizinçi nebeʾ sūresi ḳırḳ āyet mekkede ingen.

425.20 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

425.21 (عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ، عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ، الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ) mekke kāfirleri birisi birisinden ni nerse ḥaḳında

425.22 ṣoraşalar? alar öz aralarında müʾminler ile iḫtilāfda bolġan uluġ ḫaberden ṣoraşalar (yaʿnī ḳurānda

425.23 beyān itülgen baʿs̱ hem ḳıyāmet ḥālinden ṣoraşalar) (كَلَّا) iş kāfirler eytkençe tügil baʿs̱ bolaçaḳ

425.24 (سَيَعْلَمُونَ) kileçekde alar baʿs̱niñ ḥaḳlıġın bilürler. (ثُمَّ كَلَّا) baʿs̱den ṣoñ ʿaẕāb bolmavı da kāfirlerçe

425.25 tügil (سَيَعْلَمُونَ) ol kāfirler kileçekde baʿs̱den ṣoñ cezā birüvni bilürler. (أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا،

425.26 وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا، وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا، وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا، وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا، وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا،) oylañız

425.27 bendelerim, minim ölgenden ṣoñ sizni tirgüzüp cıyarġa niçük küçüm yitmesün birini yürüv içün tigüz,

425.28 ve turuv içün bişik kibi oñaylı, yirdegi taġlarnı ḳadaḳ kibi berkitüvçi ḳılmaduḳ mı? hem de sizni

425.29 çift, çift itüp, yaratmaduḳ mı? sizniñ bitüviñizni raḥatlık ḳılmaduḳ mı? kiçni kiyüm kibi sizni

II / 426

426.1 yaşirgüçi, kündizni kün ötkerür içün kesb iterge oñaylı ḳılmaduḳ mı? elbette bulardan

426.2 her birisini de sizge fāʾideli itüp yaṣaġan kimsemün min! (وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا، وَجَعَلْنَا سِرَاجًا

426.3 وَهَّاجًا، وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا، لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا، وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا) biz sizniñ üstiñizde

426.4 ḳatı bolġan yidi kökni binā itdük, hem de yanup tura turġan çeraġ yaṣaduḳ, yaʿnī ḳuyaş. hem de

426.5 ṣu ile tolġan bulutlardan aġuvçı ṣunı indürdük, bu ṣunı indürmegimiz orlıḳlarnı hem de ölenlerni

426.6 oşandaḳda birisi birisine ömeleşken yıġaçlı baḳçalarnı östürmek içündür. bu yaşaġan nerselerimiz

426.7 barısı da sizniñ fāʾideñizge… (ان يوم الفصل كان ميقاتا، يوم ينفخ في الصور فتأتون افواجا، وفتحت

426.8 السماء فكانت ابوابا وسيرت الجبال فكانت سرابا) düristlikde her türli ḫalḳ arasında ayuruv ḥükmi

426.9 yürütüle turġan ḳıyāmet küni, dünyānıñ bütüv vaḳtı boldı, ol ḳıyāmet küninde ṣorar idiler de siz barıñız da

426.10 gürūh gürūh bolup maḥşer meydanına kilürsiz, kök açılup işek, işek bolur, taġlar havāda yürütülür,

426.11 taraluv ve tutuluvlarından reje kibi bolup evrilürler. (ان جهنم كانت مرصادا، للطاغين مآبا، لابثين فيها

426.12 احقابا، لايذوقون فيها بردا ولاشرابا، الا حميما وغساقا، جزاء وفاقا، انهم كانوا لايرجون حسابا، وكذبوا

426.13 بآياتنا كذابا، وكل شئ احصيناه كتابا، فذوقوا فلن نزيدكم الا عذابا) düristlikde azġunlar

426.14 içün tura turġan orun bolġan cehennem kāfirler içün baġlanuv ornı boldı. ol kāfirler anda çiksiz

426.15 yıllar tururlar. ol cehennem ehli cehennemde yaḳuvnı da tamlı içmelikni de tatumaslar, meger içmelikden issi ṣu

426.16 hem de ṣarı ṣular ġına taturlar. kāfirlerni bulay cezā ḳıluv alarnıñ dünyāda ḳılġan ʿamellerine muvāfıḳ cezādur,

426.17 çünki ol kāfirler āḫiret ḥesābından ḳorḳmas boldılar hem de bizniñ āyetlerimizni yalġanġa tutdılar, şol

426.18 işleri berāberine cezā birilür. biz her nerseni levḥü'l-maḥfūẓda berkitdük. yaʿnī alarnıñ dünyāda ḳılġan

426.19 bozuḳlıḳların ferişteleden yazdurġan idük. kāfirlerni ʿaẕāb tutḳan vaḳtda allahü teʿālā ṭarafından eytilür:

426.20 indi siz tatuvıñız tiyüşli cezāñıznı biz sizge ʿaẕābdan başḳa nerseni artdurmamız. yaʿnī sizge ʿaẕāb

426.21 üstine ʿaẕāb bolur. (ان للمتقين مفازا، حدائق واعنابا، وكواعب اترابا، وكأسا دهاقا، لايسمعون

426.22 فيها لغوا ولاكذابا، جزاء من ربك عطاء حسابا، رب السموات والارض وما بينهما الرحمن) indi āḫiret

426.23 yurṭında cennet ehlleri içün rāḥat ornı bar, yimişli aġaç baḳçaları vinogradlar bar. yaşdaş

426.24 bolġan ḳızlar bar. istekanı tolup yitken içmelikler bar. ol cennetde boş hem yalġan sözler işitmesler

426.25 belki her bir sözleri ḥużūr ve kişiniñ köñlin aça turġan bolur. cennet ehllerine munday rāḥatlar yir

426.26 kök hem de bularnıñ arasında bolġan nerselerniñ rabbisi bolġan rabbiñden ʿamellerge tamām muvāfıḳ bolġan

426.27 cezā hem merḥamet içündür. ol rabbiñ siñe merḥamet iyesidür. (لايملكون منه خطابا، يوم يقوم الروح

426.28 والملائكة صفا، لايتكلمون الامن اذن له الرحمن وقال صوابا) ḥażret-i cebrāʾīl hem de başḳa ferişteler

426.29 ṣaf ṣaf turġan künde ḫalḳnıñ ḳorḳularından allahü teʿālā ile söyleşürge tartuşurġa küçleri bolmas

427

427.1 hem söyley almaslar. barı allahü teʿālā ruḫṣat birgen kimseler baʿż kimselerge şefāʿat itkende söyleşe

427.2 alurlar. rūḥ- cānlarġa tapşırılmış feriştedür (ذلك اليوم الحق، فمن شاء اتخذ الى ربه مابا)

427.3 bu beyān eytülgen (ḳıyāmet) kün bir de şiksiz bolaçaḳ kündür. indi birev bu künde ʿaẕābda bolmavnı

427.4 tilese, ol kişi rabbisi ṭarafına ḳaytuv yaġın tutsun yaʿnī īmān kitürsün, ṭāʿat-i ʿibādetde bolunsun.

427.5 (انا انذرناكم عذابا قريبا، يوم ينظر المرء ماقدمت يداه ويقول الكافر ياليتني كنت ترابا) ey

427.6 mekke kāfirleri biz sizni yaḳun bolġan āḫiret ʿaẕābı ile ḳorḳutup ḥaḳlıḳġa ündedük, ol ʿaẕāb şol

427.7 künde bolur, ol künde kişi öziniñ dünyāda ḳılġan nersesini körür. hem de kāfir bolġan ir eytür

427.8 kāşki dünyāġa kilmegen bolsam idi. yā ki ölgenden ṣoñ ḳobarulmaġan topraḳ bolsam idi diyür.

427.9 bu orunda nebeʾ sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

427.10 yitmiş toḳızınçı nāziʿāt sūresi, mekkede ingen, ḳırḳ altı āyet.

427.11 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

427.12 (وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا، وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا، وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا، فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا، فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا، يَوْمَ

427.13 تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ، تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ) kāfirlerniñ cānlerin ḳatı ṣoruv ile ṣoruvçı ferişteler ile anda eytemün

427.14 hem de müʾminlerniñ cānların şādlıḳlı ṣoruv ile ṣoruvçı ferişteler ile and eytemün, müʾminlerniñ cānların

427.15 aşuġup aldan cennetge iletüvçi ferişteler ile and itemün, hem de dünyā işlerin başḳaruvçı ferişteler

427.16 ile and eytemün hem de kökden allahnıñ emrin indürüvçi ferişteler ile and eytemün ey mekke kāfirleri,

427.17 ölgenden ṣoñ bir de şiksiz ḳobarılaçaḳsız (ol künniñ başı bolġan evvelgi ṣūr vaḳtında silkinmey

427.18 turġan nerseler her birisi de silkinür hem titrer, ol ṣūrġa ikinçi ṣūr iyerür. evvelgi ṣūr

427.19 vaḳtında taġlar hem yir titrer. (قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ، أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ، يَقُولُونَ أَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ،

427.20 أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً، قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ، فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ، فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ) ol künde

427.21 köñiller ḳorḳularından titrevde bolurlar. közleri ḳorḳudan ḫorlıḳda bolurlar. şol ḳorḳu ḥāllerinde

427.22 eytürler: ḳayçan içi ḳoşlanġan süyek bolup evrilgenligimizden ṣoñ taġında evvelgi kibi tirüklikke

427.23 ḳaytarılmış bolurmız mı? diyüp yaʿnī ḳobarıluvġa uşanmaġan kimseler şulay eytürler. hem eytürler:

427.24 eger de bu ikinçi mertebe ölgenden ṣoñ tirilüv dürist bolsa, biz ḫasretde bolaçaḳmız diyüp, kāfirler

427.25 ölgenden ṣoñ ḳobarıluvnı yıraḳ körseler de ol ḳobaruv allahü teʿa içün ciñginlidür[1], yañadan tirgüzüvni

427.26 tilep iḳinçi ṣūrnı ürdürsek, ölüp çürügen süyekler her birisi de bik tizlikde yañadan yir yüzünde

427.27 bolurlar. (هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى، إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى، اذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى،

[1] "ciñildür" olmalı.

427.28 فَقُلْ هَلْ لَكَ اِلَى اَنْ تَزَكّٰى ، وَاَهْدِيَكَ اِلَى رَبِّكَ فَتَخْشٰى ، فَاَرٰيهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ، فَكَذَّبَ وَعَصٰى ، ثُمَّ اَدْبَرَ

427.29 يَسْعٰى ، فَحَشَرَ فَنَادٰى فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ، فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ وَالْاُولٰى اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشٰى)

II / 428

428.1 ey muḥammed, siñe mūsānıñ sözi kildi, mūsānıñ ṭavı digen çuḳurda rabbisi allah ile söyleşüvi

428.2 siñe beyān eytiledür mūsāġa rabbisini nidā eytdi: ey mūsā, firʿavun yanına bar, ol firʿavun yoldan

428.3 yazdı. sin aña eyt: ey firʿavun, siñe şirkden pāklanurġa yaramas mı, hem min siñi rabbiñ

428.4 ṭarafına köndüremün rabbinden ḳorḳup aña īmān itersün diyüp. şol vaḳtda mūsā firʿavunge

428.5 uluġ bolġan muʿcize körsetdi. şulayda firʿavun mūsānı yalġanġa tutdı hem de aña ḳaruşdı

428.6 şundan ṣoñ firʿavun mūsā (ʿahm)nıñ sözin tıñlavdan baş tartdı, şundan ṣoñ oḳ öziniñ

428.7 ḳavmin cıydı da nidā eytdi: min sizniñ uluġ bolġan rabbiñizmün! diyüp şundan ṣoñ allahü teʿālā ol

428.8 firʿavunnı dünyāda ṣuġa baturuv ʿaẕābı ile āḫiretde ot ʿaẕābı ile tutdı. indi firʿavunnı bulay

428.9 ḳıluvda allahdan ḳorḳġan kimseler içün uluġ ʿibret bardur. (ءَاَنْتُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَاۤءُ بَنٰيهَا ، رَفَعَ

428.10 سَمْكَهَا فَسَوّٰيهَا ، وَاَغْطَشَ لَيْلَهَا وَاَخْرَجَ ضُحٰيهَا ، وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَحٰيهَا ، اَخْرَجَ مِنْهَا مَاۤءَهَا وَمَرْعٰيهَا ،

428.11 وَالْجِبَالَ اَرْسٰيهَا ، مَتَاعًا لَكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ) ey bendeler, siz mi yaratuvda aġırraḳ yā ki kökni yaraṭuv mı

428.12 aġırraḳ, elbette sizge ḳaraġanda kökni bar itüv aġırraḳ, şol rabbiñiz kökni tizdi: kökniñ töpesini

428.13 tigüz itüp köterdi, hem de ol kökniñ kiçin ḳaranġu ḳıldı, ḳuyaşın çıġarup kündizin yaḳtı

428.14 ḳıldı, kökden ṣoñ yirni caydı hem ol yerden ṣunı oşandaḳ ḥayvanlar otlay turġan bolunlarnı

428.15 çıġardı. hem de taġlarnı östürdi, bir üstine ḳalḳıtdı, allahü teʿālānıñ yirde ṣu hem türli ölenler

428.16 yimişler yolduruvı sizge hem de ḥayvānlarıñızge fāʾidelenmek içündür. (فاذا جاءت الطامة الكبرى، يوم

428.17 يتذكر الانسان ما سعى ، وبرزت الجحيم لمن يرى ، فاما من طغى ، وآثر الحيوة الدنيا، فان الجحيم

428.18 هي المأوى) ādemī öziniñ dünyāda ḳılġan işlerin iske tüşüre turġan, uluġ ḳorḳunçlı kün kilse,

428.19 ceḥīm tamuġsı ḳaraġan kişige āşikāre itülmiş bolsa, indi bir kişi azġunlıḳda bolsa dünyā tirükligin

428.20 āḫiretden artuḳ körse, bu künde ol kişige ceḥīm tamuġsı orun bolur. (واما من خاف مقام ربه

428.21 ونهى النفس عن الهوى ، فان الجنة هي المأوى) indi birev rabbisiniñ ornından ḳorḳsa, özin

428.22 bozuḳlıḳdan ṭıysa, bu kişige cennet tura turġan orun bolur. (يسألونك عن الساعة ايان مرساها، فيم

428.23 انت من ذكراها ، الى ربك منتهاها ، انما انت منذر من يخشاها، كانهم يوم يرونها لم يلبثوا الا

428.24 عشية او ضحاها) ey muḥammed sinden ḳıyāmet vaḳtı ḳayçan ikensün ṣorarlar, ammā ḳıyāmet vaḳtını beyān

428.25 itüv siniñ eşiñ tügil, belki anıñ vaḳtın bilüv rabbiñ ḳaşındadur, ammā siñ ḳıyāmetden ḳorḳġan kişilerni

428.26 ḳorḳutuvçı ġınasun, ol kāfirler ḳıyāmet künin körgende, dünyāda künniñ evvelgi yaşavıñġı ülüşin gine turġan

428.27 kibi bolup ḳalurlar.

428.28 bu orunda nāziʿāt sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

II / 429

429.1 sikseninçi - ʿabese sūresi mekkede ingen ḳırḳ iki āyet.

429.2 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

429.3 (عبس وتولى، أن جاءه الأعمى، وما يدريك لعله يزكى، أو يذكر فتنفعه الذكرى) bu sūreniñ

429.4 iñüvine sebeb oşbu ḳıṣṣadur: bir vaḳtda resūlimiz ḳureyş uluġlarına dīn üyretüp alarnı dīnge ündep

429.5 turadur idi, şol vaḳtda ibn-i ummi mektūm ṣoḳır bir kişi bolġanlıġından resūl allah yanına kilüp resūl allahnıñ

429.6 söz ile meşġūlligin bilmey: ey allahnıñ resūli miñe dīn üyretkil, allahü teʿālā beyān eytken ḥükmlerden

429.7 bir azın üyretkil didi. āyetniñ maʿnāsı: ṣoḳır ir kilgeni içün, resūl yüz çataḳlandurup yüzin

429.8 döndürdi ey muḥammed siñe ni nerse bildürdi? ümīddür ki ol ṣoḳır şirkinden pāklanur yeise sinden

429.9 işitken vaʿaẓ aña fāʾide birür. (أما من استغنى، فأنت له تصدى، وما عليك ألا يزكى، وأما من جاءك

429.10 يسعى، وهو يخشى، فأنت عنه تلهى) indi bir müşrik bay bolup kilse sin aña ḳarşu bolursun, yaʿnī

429.11 baylarġa ḫiṭāb itüşürsün, indi ṣoḳır ir allahdan ḳorḳup siniñ yanıña kilse, sin anıñ ile

429.12 söyleşmeysün. indi siñe ni boldı, ḳureyş uluġları islāmġa kilmegenge alarġa ḳat, ḳat ündev

429.13 yaşarġa? siniñ işiñ islāmnı beyān ḳıluv ġına başḳa tügil! (كلا) ey muḥammed bulay ḳılma, bu iş

429.14 yaramaydur (إنها تذكرة، فمن شاء ذكره، في صحف مكرمة، مرفوعة مطهرة، بأيدي سفرة، كرام بررة،

429.15 قتل الإنسان ما أكفره، من أي شيء خلقه، من نطفة خلقه فقدره) dereceli bolġan ḳurān-ı şerīf ḥürmetlü

429.16 kāġıdlara pāk ve uluġ ḥürmetlü hem de günāhsız bolġan ḫidmetçi ferişteleriñ ḳulları ile yazılmış boldı

429.17 ol ḳurān tilegen kimselerge vaʿaẓlenüv içün indürülmişdür, imdi sin ey muḥammed kimdür ḳurān ile vaʿaẓlenüvni

429.18 tilese aña ḳurāndan vaʿaẓlar beyān ḳılġıl! ḳurānġa uşanmaġan ādemni laʿnet ḳılınmış boldı. yaʿnī ādemīlerden

429.19 köpisi allahü teʿālāge uşanmaġanlıḳlarından küfrleri sebebli melʿūn itüleler, ʿaceb bu ādemīlerniñ ḥāli, ni

429.20 ʿaceb işdür, nige oylanmaylar, alarnı rabları bolġan allahü teʿālā ni nerseden yaratdı, elbette nuṭfe

429.21 ṣondan yaratup, alarnı ādem itdi, şulay bolup da rableriniñ sözlerine hem de resūllerine

429.22 uşanmavları bigrek ʿaceb bir işdür. (ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ، ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ، ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ) ādemīni

429.23 bar itkende allahü teʿālā, bala bolup toġuv içün bolġan yolun yiñil ḳıldı. mundan ṣoñ anı öltürdi

429.24 hem yirge kömdürdi, şundan ṣoñ ḳayçan tilese elbette ḳobarur. (كَلَّا) ādemīniñ bu revişde yaratulup da

429.25 rabbisine īmān itmevi yaman işdür. (لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ) ol ādemī üstine ḳıluvı tiyüş bolġan işni,

429.26 rabbisiniñ fermānın tamām ötemedi. yaʿnī ādem (ʿahm)dan bu küngeçe hiçbir ādemī allahnıñ fermānın bir de

429.27 kimçiliksiz ḳılup kile almadı. (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ، أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا، ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا،

429.28 فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا، وَعِنَبًا وَقَضْبًا، وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا، وَحَدَائِقَ غُلْبًا، وَفَاكِهَةً وَأَبًّا، مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ)

429.29 indi ādemī ʿibret közi ile ḳarasun, öziniñ aşay turġan aşlarından ʿibret alsun, biz anıñ

429.30 aşay turġan niʿmetlerine (ösümliklerge) kökden ṣu ḳoyduḳ, ṣoñra yirni yarup, ol ösümliklerde urlıḳ,

430

430.1 üzüm diyünçe, ḫurma çıġarduḳ. oşandaḳ zeytün aġaçı, ḫurma yıġaçı bik coş bolġan baḳçalar, türli

430.2 yimiş hem de ölenler ösdürdük, bularnı aşap ādemīler hem de ḥayvānlar fāʾidelensünler içün. yaʿnī ādemīge

430.3 ʿibretlenürge bik yıraḳ barası yoḳ, belki öziniñ aşamlıġı bik uluġ ʿibretdür, mes̱elā aşar içün

430.4 bir ḳabası ikmekni ḳolġa tutḳaç oylanup, şol ḳapumdan allahü teʿanı tanurġa mümkin çünki ol ikmek

430.5 bir kiçkine urlıḳdan bolġan, ol urlıḳnı yaratuvçı da allahü teʿālā özi, şol urlıḳ yer astuna kömüledür, allahü teʿa

430.6 vaḳtında yaġmur birse, ol urlıḳ yirni tişüp çıġa da ölen bolup öse, öse turġaç başaḳlana,

430.7 her bir başaḳda ḥattā yüzge ḳadar urlıḳ boladur. imdi bir kiçik urlıḳdan yüz dane özi kibi urlıḳ

430.8 anıñ üstüne başaḳ hem ṣalam bolduruv kimniñ ḳolından kilür? (فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ، يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ

430.9 أَخِيهِ، وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ، وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ) ḳayçan ikinçi ṣūr ürilse, ol künde

430.10 kişi öziniñ ḳardaşından, hem de anasından, atasından oşandaḳ ẖatunından hem de balalarından ḳaçar.

430.11 ol künde hem kişiniñ ḳayġusı özinde gine bolur. yirde başḳa kişi ḳayġusı oylanmas. (وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ

430.12 مُسْفِرَةٌ، ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ) ol künde müʾmin bolġanlarnıñ yüzleri yaḳtı hem şādlıḳdan külgüçi bolur

430.13 (وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ، تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ، أُولَئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ) daẖı da ol künde baʿż yüzlerniñ

430.14 üstlerinde ḳaranġulıḳ ile ḳaplanġan ḳaralıḳ bolur, bu yüzler küfrleri üstüne bozuḳlıḳlar ḳılġan kāfirlerdür.

430.15 (bu orunda ʿabese sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

430.16 siksen birinçi tekvīr sūresi, mekkede ingen, yigirmi toḳız āyet)

430.17 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

430.18 (اذا الشمس كورت، واذا النجوم انكدرت، واذا الجبال سيرت، واذا العشار عطلت، واذا الوحوش حشرت

430.19 واذا البحار سجرت، واذا النفوس زوجت) ḳuyaşnıñ yaḳtulıġı bitürülse, yuldızlarnıñ oçḳunları taralsa,

430.20 taġlar orunlarından ḳozġatulsa, tevelerni ṣaḳlaġuçılardan başḳa yiberülse, vaḥşi ḥayvānlar yir yüzinde

430.21 bir de żararsız ḫalḳ arasında yürüy başlasa, deryā ṣuları tolup aġuzulmış bolsa, her bir nefs

430.22 çiftlendürülmiş bolsa, (واذا الموؤدة سئلت، باى ذنب قتلت، واذا الصحف نشرت،) tiri ḥālinde kömülgen

430.23 ḳız balalar ṣoralsa, ni günāhları boldı ni sebebli öltürüldiler diyüp, hem de ʿamel defterleri taratulsa,

430.24 (واذا السماء كشطت، واذا الجحيم سعرت، واذا الجنة ازلفت) hem de kök yaralmış bolsa, hem de ceḥīm

430.25 tamuġı ḳızdurulmış bolsa, cennet ḥāżirlenüp tizilmiş bolsa (علمت نفس ما احضرت) şol işler barlıḳġa

430.26 çıḳġan zamānda her bir nefs öziniñ ni nerse ḥāżirlegeniñ bilür. özi nindi ʿamel ile ḫalāṣ bolaçaġın

430.27 sizer (فلا) iş kāfirler oylaġança degil ḳıyāmet bolaçaḳ, beyān itülgen vāḳıʿalar her birisi de bolaçaḳ

430.28 (اقسم بالخنس، الجوار الكنس، والليل اذا عسعس، والصبح اذا تنفس) kiçügüp toġup, ḳuyaş yaḳtusında

430.29 körünmey turġan (zuḥal, müşterī, merīḫ, zühre, ʿuṭarid) yuldızlar ile and eytemün. hem de kiç birle

II / 431

431.1 and eytemün ḳayçan ḳaraġulansa, hem de tañ ile and eytemün ḳayçan yaḳtursa oşbu nerseler ile and

431.2 eytemün (إنه لقول رسول كريم، ذي قوة عند ذي العرش مكين، مطاع ثم أمين) düristlikde ol ḳurān ʿarş

431.3 iyesi bolġan allahü teʿālā ḳaşındaġı ḳuvvet iyesi, şol orunda ferişteler arasında boyun ṣunulmış

431.4 ḥürmetlü ilçiniñ allahü teʿālā ṭarafından kitürgen sözidür. yaʿnī cebrāʾīl ʿahm sözidür. (وما صاحبكم

431.5 بمجنون) indi sizniñ vaḥy iyesi bolġan resūliñiz muḥammed ʿaḳlsız kimse tügildür. belki allahü teʿālā

431.6 ṭarafından emānet iyesi ilçi kitürgen allahnıñ sözleri ile vaḥy taratuvçı kimsedür. (ولقد رآه

431.7 بالأفق المبين،) taḥḳīḳ ol muḥammed cebrāʾīlni ḳuyaş çıġuşı ṭarafında kördi. (yaʿnī ferişte vaḥy

431.8 kitürgenine uşanmaġan kāfirlerge allahü teʿālā resūlimizniñ ḥażret-i cebrāʾīlni körün beyān eytedür) (وما

431.9 هو على الغيب بضنين) ol muḥammed, ġayb üzerine yaʿnī özine allahü teʿālā ṭarafından ingen vaḥyni

431.10 başḳalarġa irişdürüvge ṣaranlıḳ ḳılġuçı tügildir. yaʿnī allahü teʿālādan ingen vaḥylerni her birisinde

431.11 ḫalḳına irişdüredür. gerçi ol vaḥyde özine şelte bolsa da yaşirüp ḳalmaydur. (وما هو بقول شيطان

431.12 رجيم) ol ḳurān allahü teʿālā ṭarafından sürülmiş şeyṭān sözi tügildür. yaʿnī vaḥy ile ingen āyetler

431.13 cebrāʾīl ferişte arḳılı allahü teʿālādan indürülmiş sözdür. şeyṭān aldavı tügildür. (فأين تذهبون)

431.14 indi ḳurān allahü teʿālāniñ sözi bolsa, aña ḳarışḳan kimseler, ḳaya barursız, siz? ḳurāndan

431.15 başḳa taġın nindi yol ile yürürsiz? (إن هو إلا ذكر للعالمين ، لمن شاء منكم أن يستقيم)

431.16 ol ḳurān sizlerden toġrı yolda boluvnı tilegen ādemi hem cinler içün vaʿażdür. (وما تشاؤن إلا أن

431.17 يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) siz ey mü᾽minler, toġrı yolda boluvnı tilemessiz, siz, meger bütün ʿālemni terbiye

431.18 itüvçi allahü teʿālānıñ tilevi ile gine tilersiz! yaʿnī toġrı yolda boluvnı tileseñiz de, allahü teʿālāniñ tilegen

431.19 yolı ile yürümey turup toġrı yolda bola almassız.

431.20 bu orunda tekvīr sūresi tamām boldı

431.21 siksen ikinçi infiṭār sūresi on toḳız āyet mekkede ingen.

431.22 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

431.23 (إذا السماء انفطرت، وإذا الكواكب انتثرت، وإذا البحار فجرت، وإذا القبور بعثرت) ḳayçan

431.24 kök yarulsa yuldızlar ṣaçılsa, deryālar tolup ağızdurulsa, ḳabrler ḳobarulsa, (علمت نفس ما قدمت

431.25 وأخرت) şol vaktda nefs öziniñ ilk hem ṣoñ ḳılġan ʿamelin bilür. yaʿnī her kimde öziniñ

431.26 ni köresün bilür. (يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم الذي خلقك فسواك فعدلك، في أي صورة

431.27 ما شاء ركبك) ey ādemī, öziñni yaratḳan ṣoñında tigüz ve kilüşli itüp öziniñ tilegen ṣūretlerinden

431.28 bir ṣūretde ḳılġan ḥürmetlü rabbiñe ḳullıḳ itüvden ni nerse aldap ṭıydı sini? yaʿnī şunday ḳudret

431.29 iyesi bolġan rabbiñe ḳarşulıḳ itüvge ni nerse tartdı sini (كلا) öziñni yaratḳan rabbiñden aldanuv

II / 432

432.1 yaray turġan iş tügil (بل تكذبون بالدين) sizni aldaġan nerse, sizniñ ḳıyāmet künin yalġanġa

432.2 tutuvıñız yaʿnī ḳıyāmet boluvġa ışanmaġanġa allahġa ḳarşulıḳ ḳıldıñız! ölemiz de bitemiz diye bildiñiz! (وإن

432.3 عليكم لحافظين. كراما كاتبين. يعلمون ما تفعلون) siz (kāfirler) ḳıyāmet bolmas, resūller yoḳunı ite,

432.4 bizniñ dünyāda işlegen ʿamellerimiz ol küngeçe unutula diye oyladıñız, ammā bu oyuñız maʿnāsız çünki sizniñ

432.5 işleriñizni közetüp, her bir işiñizni bilüp yazup turġuçı ḥürmetlü ferişterimiz bar alar sizniñ

432.6 ḳılġan işleriñizni her birisinde yazup turalar. (إن الأبرار لفي نعيم، وإن الفجار لفي جحيم يصلونها

432.7 يَوْمَ الدِّينَ ، وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّين ، ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّين ، يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ

432.8 لِنَفْسٍ شَيْئًا، وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰه) düristlikde izgü ʿamelliler bir de şiksiz rāḥatda bolurlar. ammā bozuḳlar

432.9 ceḥīm tamuġında bolurlar, alar ceḥīmge ḳıyāmet küninde kirürler de ol tamuġdan ayurulmaslar, yaʿnī

432.10 kāfirler anda mengü bolurlar. cezā küni şunday yaman kündür anıñ çın ṣıfatın hiç kimde ṣıfatlı almas,

432.11 ol cezā küni şunday kündür ol künde hiç bir nefs ikinçisi içün hiçbir fāʾide bire almas.

432.12 ol künde her kimniñ de işi allahü teʿālā ḳolında bolur. bendelerde dünyādaġı irk bolmas.

432.13 bu orunda infiṭār sūresi tamām boldı.

432.14 siksen üçinçi muṭaffifīn sūresi otuz alṭı āyet (mekkede mi medīnede mi iḫtilāflı)

432.15 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥmani’r-raḥīm

432.16 (وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ، الَّذِينَ اِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ) ölçevde kimlik ḳıluvçılarġa uluġ ökünçdür,

432.17 alar kişige ölçep birgende kim ölçep, kişiden özlerine alġanda artuḳ ölçep alurlar.

432.18 (وَاِذَا كَالُوهُمْ اَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ اَلَا يَظُنُّ اُولٰئِكَ اَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ، لِيَوْمٍ عَظِيمٍ، يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ)

432.19 ol ādemīler, ḳayçan ṣavt ile yā ki aġırlıḳ ile ölçseler, kimitüp ölçerler yaʿnī kişige birgende

432.20 kimitüp ölçerler. kişiden alġanda bir ḳadaḳ alası orunda artıġraḳ ölçep aldap alurlar. (كَلَّا)

432.21 iş alay tügil yaʿnī ölçevde kimitüv kişiden artuḳ aluv, ölgenden ṣoñ baʿs̱ bolmay diyüvçilik hem iş

432.22 ḳıluvçılıḳ yaman işdür. (اِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ، وَمَا اَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ، كِتَابٌ مَرْقُومٌ، وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ

432.23 لِلْمُكَذِّبِينَ، الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ، وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ اِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ اَثِيمٍ، اِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ

432.24 اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) düristlikde kāfirlerniñ ʿamelleri yazula turġan defter elbette siccīndedür, siccīn ni nerse,

432.25 siccīn yavızlarnıñ ʿamelleri yazulġan defterdür, cezā küni bolġan ḳıyāmet künin yalġanġa tutḳan, yalġançılarġa

432.26 cezā küninde uluġ ökünçdür. ol cezā küni çikden ṭaş günāhġa çomuvçı āyetlerimiz oḳulġanda bu evvelgilerden

432.27 ḳalġan igitler gine diyüvçi kimselerge ökünçdür. (كَلَّا) iş alay tügil, ḳıyāmet küni ḥaḳḳ (بَلْ رَانَ عَلَى

432.28 قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) belki bu kāfirlerniñ işlegen işleri alarnıñ köñillerin ḳapladı yaʿnī yüz

432.29 ḳılıḳları köñillerin ḳaraltḳanlıḳdan ḳıyāmet künine īmān itmeyler. (كَلَّا) ḳılġan işleri tiyüşsiz (اِنَّهُمْ

433

433.1 عن ربهم يومئذ لمحجوبون) düristlikde ol kāfirler ḳıyāmet küninde rablerin körüvden perdelenmiş bolurlar.

433.2 (ثم انهم لصالوا الجحيم) şundan ṣoñ alar elbette ceḥīm tamuġına kireçeklerdür. ثم يقال هذا الذي)

433.3 كنتم به تكذبون) munıñ ṣoñında tamuġġa kirgeç eytürler: mine indi bu otsız yalġanġa tutḳan

433.4 nersedür! diyüp. (كلا) iş kāfirler eytkençe tügil ان كتاب الابرار لفي عليين، وما ادراك ما عليون،)

433.5 كتاب مرقوم، يشهده المقربون) düristlikde izgü kimselerniñ kitābı elbette ʿaliyyundadur, ʿaliyyun

433.6 ni nerse? ʿaliyyun yazulmış kitābdur, anı allahġa yaḳın bolġan ferişteler ṣaḳlarlar. ان الابرار لفي)

433.7 نعيم، على الارائك ينظرون، تعرف في وجوههم نضرة النعيم، يسقون من رحيق مختوم، ختامه مسك، وفي

433.8 ذلك فليتنافس المتنافسون، ومزاجه من تسنيم، عينا يشرب بها المقربون) düristlikde izgüler cennetde

433.9 dīvānlar üstünde niʿmetlerge ḳarap tururlar, alarnı körseñ yüzlerinde niʿmetden şādlanġanlıḳların

433.10 körürsün, alar cennetde başı mührlenmiş ṣāf ḫamurdan ṣuġarılmş bolurlar, alarnıñ mühri miskden

433.11 bolur, indi bu niʿmetde boluvnı tilegenler, oşbu niʿmetke ḳızuġup, şunda boluvġa sebeb bolġan ʿamellerni ḳılsunlar,

433.12 ol ḫamrnıñ ṭabīʿati tesnīm çişmesindendür, ol çişmeden allahnıñ yaḳın ḳulları içerler. ان الذين)

433.13 اجرموا كانوا من الذين آمنوا يضحكون، واذا مروا بهم يتغامزون واذا انقلبوا الى اهلهم انقلبوا فكهين

433.14 واذا رأوهم قالوا ان هؤلاء لضالون، وما ارسلوا عليهم حافظين) ḳureyş uluġlarından bozuḳları müʾminlerden

433.15 külüvçi boldılar. müselmānlardan ötkende közlerin yumup müselmānlarnı ḫorlar boldılar, ḳayçan üylerine

433.16 ḳaytsalar şol ḫorlavlarından keyflenip ḳaytur boldılar, ḳayçan müʾminlerni körseler eytür boldılar: mine

433.17 bular yoldan yazġanlar diyüp idi. ol kāfirler müʾminlerniñ ʿamellerin közetüv içün yiberilmiş bolmadılar.

433.18 yaʿnī alarnıñ müʾminlerde işleri bolmasun. (فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ، عَلَى الْأَرَائِكِ

433.19 يَنْظُرُونَ، هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) indi ḳıyāmet küninde müʾminler dīvānlarġa ötürüp ḳarap

433.20 turġanda kāfirlerden külerler yaʿnī kāfirler ʿaẕāb ḳılınġan çaḳda müʾminler cennet içlerinden kāfirler dünyādaġı

433.21 ḳılġan işlerine cezā birildiler mi iken diye ḳarap, kāfirlerniñ cezā ve aʿẕābda boluvların körüp,

433.22 alardan külerler..

433.23 bu orunda muṭaffifīn sūresi tamām boldı.

433.24 siksen dörtinçi inşiḳāḳ sūresi, mekkede ingen yikirmi biş āyet.

433.25 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

433.26 (اذا السماء انشقت، واذنت لربها وحقت، واذا الارض مدت، والقت ما فيها وتخلت واذنت لربها وحقت)

433.27 ḳayçan kök yarulmış bolsa, özine boyun şunuv tiyüş itülüp rabbisiniñ fermānın tutup yarulsa,

433.28 bir tigüz itülse (tağları bitürülse) ol yir özinde bolġan nerselerni çıġarup boşansa, rabbisiniñ

433.29 sözin tıñlap tıñlav tiyüş idülgeniñ bilse şol vaḳtda ādemī öziniñ ḳılġan ʿamellerine yoluġur.

II / 434

434.1 (يا ايها الانسان انك كادح، الى ربك كدحا، فملاقيه) ey ādemī, düristlikde sin öziñ içün

434.2 turuşaçaḳsun, rabbiñ ṭarafına turuşḳan ʿameliñ ile barup rabbiñe yoluġaçaḳsun! (فاما من اوتى كتابه

434.3 بيمينه، فسوف يحاسب حسابا يسيرا، وينقلب الى اهله مسرورا) iñdi birevniñ ʿamel defteri oñından

434.4 birilse, ol kişi cingil bolġan ḥesāb ile ḥesāb itülmiş bolur hem de öziniñ dost işlerine

434.5 şādlanup ḳaytur. (واما من اوتى كتابه وراء ظهره، فسوف يدعوا ثبورا، ويصلى سعيرا، انه كان

434.6 فى اهله مسرورا، انه ظن ان لن يحور، بلى، ان ربه كان به بصيرا) indi birevniñ ʿamel defteri arḳa

434.7 ṭarafından birilmiş bolsa, bu kişi özine helāklik ile ḳıçḳurur helāk boldım! diyür, hem de saʿīrge

434.8 kirür, ol kişi dünyāda vaḳtinde ehli içinde şādlanġuçı boldı özin ölgenden şoñ ölgeç kiri

434.9 ḳaytarulup tirilmem diyüp oylaġan idi, ammā ölgenden şoñ tirileçek hem cezā itileçek idi, çünki anıñ

434.10 rabbisi anı dünyāda ḳatda körüp turġan idi. (فلا) iş kāfirlerçe tügil (اقسم بالشفق والليل وما وسق

434.11 والقمر اذا اتسق، لتركبن طبقا عن طبق، فما لهم لا يؤمنون) şafaḳ ile hem de kiç ile and eytemün

434.12 oşandaḳ kiçni cıyġan ve perdelegen nerse ile and eytemün. hem de ay ile and eytemün ḳayçan ol ay

434.13 tolsa, tügillense, oşbu nerseler ile and eytemün bir de şiksiz siz bir ḳorḳunçlı ḥāldin ikinçisine

434.14 almaşunursız. yaʿnī evvel ölüp, ölgenden ṣoñ ḳabrge ḳoyulup, ḳabrda sūʾāl itülüp andan

434.15 ḳobarulup, andan ṣoñ sūʾāl ve ḥesāb itilür siz indi bu kāfirlerge ni boldı, alar şunday ḳorḳulı

434.16 künde ḫalāṣ boluv içün, özleriniñ rablerine īmān kitürmeyler! (وإذا قرئ عليهم القرآن

434.17 لا يسجدون) ḳayçan ol kāfirlerge ḳurān oḳulsa, alar ḳurānġa iyilmesler īmān kitürmesler.

434.18 (بل الذين كفروا يكذبون، والله أعلم بما يوعون، فبشرهم بعذاب أليم، إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات

434.19 لهم أجر غير ممنون) ḳayda ol ḳurān oḳuġannı işitkeç ḳurānġa oylav belki kāfir bolġanlar ḳurānnı

434.20 yalġanġa ṣayurlar; yaʿnī ḳurānnı işitseler içlerinden ḳurānnı yalġanġa tutalar, likin allahü teʿālā

434.21 alarnıñ içlerinde bolġan sırların bik biledür, indi sin ey muḥammed, ol kāfirlerge ḳatı ʿaẕāb birle

434.22 süyünç birgil, yaʿnī bu kāfirler şol ḥāllerinde tursalar, şol küfrlerin yaḫşı dip ṣanasalar ol

434.23 işleri berāberine bizden ʿaẕāb ile süyünç birgil! meger bu işlerinden ḳaytup īmān kitürüp, izgü

434.24 ʿameller ḳılsalar alar ʿaẕābdan ḳutulurlar hem de alarġa bir de bitmey turġan ecr birilür.

434.25 (bu orunda inşiḳāḳ sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

434.26 siksen bişinçi bürūc sūresi, mekkede ingen yigirmi iki āyet)

434.27 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

434.28 (والسماء ذات البروج، واليوم الموعود، وشاهد ومشهود،) yuldızlar iyesi bolġan kök ile and eytemün.

434.29 hem de vaʿde itülmiş (ḳıyāmet) küni ile hem de güvāh boluvçı ve güvāh bolunmış yaʿnī ḳıyāmetdegiler ile

II / 435

435.1 and eytemün (قتل اصحاب الاخدود النار ذات الوقود، اذ هم عليها قعود، وهم على ما يفعلون بالمؤمنين شهود)

435.2 yanmaḳ iyesi ot bolġan aḫ-dūd iyeleri laʿnet itülmiş boldı. ol ḫalḳ ot üstüne oturġuçılardur,

435.3 hem de özleriniñ müʾminlerge ḳılġan işlerini körüp turġuçılardur. aḫ-dūd yirde bolġan yaruḳlarıdur. kāfirlerden

435.4 baʿżıları müʾminlerni yir yaruḳlarına ot yaġup helāk ḳılmaḳ boldılar. müʾminlerni yir yaruġına taşladuḳlarında

435.5 allahü teʿālā müʾminlerniñ cānların otḳa tüşüvden ilk alup, ot ʿaẕābına tüşüvden selāmet ḳaldurdı.

435.6 ṣoñra şol yaruḳlardan ot çıġup şol kāfirlerni özlerin helāk itdi. (وما نقموا منهم الا ان يؤمنوا

435.7 بالله العزيز الحميد، الذى له ملك السماوات والارض، والله على كل شىء شهيد) ol kāfirler müʾminlerniñ ḥāllerinden

435.8 her nersege küçli ve her bir maktavlıḳ ṣıfatlı bolġan yir ve kökler mülkinde bolġan, her bir nerseni körüp

435.9 turuvçı allahü teʿālāge īmān itüvlerinden başḳa ḥāllerine ḳarşu turmaylar, kāfirlerniñ bar süymegenleri müʾminlerniñ

435.10 allahġa īmān itüvleri ginedür. (ان الذين فتنوا المؤمنين والمؤمنات ثم لم يتوبوا فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب

435.11 الحريق) müʾmin irlerni hem de müʾmine ḫatunlarnı ot ile yandurup cefālaġuçılar bu işlerinden ṣoñ

435.12 tevbe itmeseler, alarġa cehennem ʿaẕābı hem de ot ile yatduruv ʿaẕābı bolur. (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات

435.13 لهم جنات تجري من تحتها الأنهار ذلك الفوز الكبير) düristlikde īmān kitürüp izgü ʿamel ḳılġan kişiler

435.14 içün astlarından yılġalar aġa turġan cennetler bolġuçıdur, bu cennetlerge kirüv uluġ saʿādet ve zor baẖtdur.

435.15 (ان بطش ربك لشديد) düristlikde siniñ rabbiñniñ ʿaẕāb ile tutuvı ḳaytaydur. yaʿnī kāfirler müʾminlerge dünyāda

435.16 nindi cefā ḳılsalar da allahü teʿālānıñ alarġa ḳılaçaḳ ʿaẕābı alarnıñ müʾminlerge ḳılġan cefālarından köp ülüş ḳatıraḳ

435.17 bolur. (انه هو يبدئ ويعيد، وهو الغفور الودود، ذو العرش المجيد، فعال لما يريد) düristlikde ol allahü

435.18 teʿālā ẖalḳnı başda da bar ḳıluvçı ve ölgenden ṣoñda tirgüzüp ḳaytaruvçıdur, ol allahü teʿālā günāhlarnı

435.19 baruvında yarlıḳaġuçı özine boyun sunġuçılarnı dost tutuvçı uluġlıḳ iyesi ʿarşnıñ ẖocası,

435.20 her bir tilegen nersesini ḳılġuçıdur. (هل اتاك حديث الجنود، فرعون وثمود، بل الذين كفروا في

435.21 تكذيب، والله من ورائهم محيط) ey muḥammed kāfirlerniñ öziñni yalġanġa tutuvlarına ṣabr ḳıl, düristlikde

435.22 firʿavun hem s̱emūd ḳavminiñ sözi, alarnıñ da peyġamberlerin yalġanġa tutuvları irişdi siñe, her bir peyġamberniñ

435.23 ḳavmi, peyġamberlerin şol revişde yalġanġa tutdılar, kāfir bolġan ḳavm öz peyġamberlerin yalġanġa tutuvçan bolalar

435.24 ammā allahü teʿa alarnı her bir yaḳdan çulġap alġandur. yaʿnī alar allahnıñ ʿaẕābından ẖalāṣ bola almaslar.

435.25 (بل هو قرآن مجيد في لوح محفوظ) kāfirler ḳadrin bilmeseler de ol kitāb vaʿaẓ bolġan uluġ ḳudret iyesi

435.26 allahü teʿālānıñ ḳadrli kitābıdur ol ḳurān levḥü'l-maḥfūẓda yazılmışdur.

435.27 bu orunda bürūc sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

435.28 siksen altınçı ṭāriḳ sūresi mekkede ingen on yidi āyet.

II / 436

436.1 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

436.2 (وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ، النَّجْمُ الثَّاقِبُ) kök hem de kiçni yaḳturtuvçı ʿaceb ṣıfatlı

436.3 bolġan ṭāriḳ (yuldız) ile and eytemün. (إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ) her bir nefs içün ataklanġan

436.4 ṣaḳçı bardur (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ، خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ، يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ) indi

436.5 ādemī özi ni nerseden yaratulġannı ʿibret ile ḳarasun, ol ādemī irlerniñ arḳasından ẖatunlarnıñ

436.6 kökrek ṭarafından aṭulup çıḳġan ṣudan yaratuldı (إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ، يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ، فَمَا لَهُ

436.7 مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ) ādemīni şol ṣudan bar ḳılġan allahü teʿālā, ol ādemīni her bir yaşrun sırlar ṣanala

436.8 turġan ḳıyāmet küninde ḳaytadan tirgüzürge elbette küçi yiteçekdür. başlap bar itken allahġa

436.9 ölgenden ṣoñ tirgüze almas diyüp ḳaruşḳan kimseniñ ḳobarġan künde ʿaẕābdan ḳutuluvġa

436.10 ḳuvveti de bolmas, başḳa bir bölüşüvçisi de bolmas! (وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ إِنَّهُ

436.11 لَقَوْلٌ فَصْلٌ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ) bir tüşüp bir minüp yava turġan yaġmur iyesi bolġan kök ile and

436.12 eytemün hem de parġından çişmeler çıġa turġan yir ile and eytemün düristlikde ol ḳurān

436.13 ḥaḳḳ ile bāṭıl arasını ayurġuçı sözdür hem tüpsiz oynap söylengen söz tügildür.

436.14 (إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا) düristlikde ol mekke müşrikleri özlerinçe

436.15 uluġ ḥīleler ḳılalar, ḳurānnı üstke çıġarmasḳa temreşeler, alarnıñ ḥīlelerine ḳarşu min de ḥīle ḳılurmun

436.16 iñdi sin alar ile hem alarnıñ ḳarşuların redd ḳıluv ile şuġullenme, belki alarġa bāṭıllıḳlarında yürürge

436.17 mühlet bir, min de alarġa az ġına mühlet biremün. (yaʿnī bedr ṣoġışına ḳadar mühlet birüp, bedrde alarġa

436.18 tiyüş cezāları birildi) والسماء ذات الرجع-digende yaġmurnı allahü teʿālā= raciʿ=digen, raciʿ=

436.19 ḳaytuvçı maʿnāsında. çünki yaġmur yirdegi ṣulardan boġa aylanup hevāġa aşḳan ṣularnıñ cıyula,

436.20 cıyula köpeyüp yañadan yirge tüşüvleridür.

436.21 bu orunda ṭāriḳ ṣūresi tamām boldı.

436.22 siksen yidinçi - aʿlā sūresi, mekkede iñgen, on toḳız āyet.

436.23 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

436.24 (سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَى، اَلَّذِى خَلَقَ فَسَوّٰى، وَالَّذِى قَدَّرَ فَهَدٰى، وَالَّذِى اَخْرَجَ الْمَرْعٰى، فَجَعَلَهُ غُثَاءً

436.25 اَحْوٰى) ey muḥammed, her bir kimçiliklerinden pāk bolġan rabbiññiñ ismni, kimçiliklerden pāklaġıl! ol rabbiñ

436.26 şunday ẕātdur her nerseni yaratdı hem de gözel ḳıldı, yine de şunday ẕātdur ol rabbiñ her nerseni

436.27 taḳdīr itdi de şol taḳdīr itken nersesine köndürdi. hem şunday ẕātdur ol rabbiñ ḥayvānlar aşay

436.28 turġan bolunlıḳlarnı çıġardı. hem de ol ölenlerni yaşillikleri ṣoñında ḳara hem kebiken ḥālde ḳıldı.

436.29 (سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰى، اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ، اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفٰى) ey muḥammed siñe āyetler oḳuturmız sin anı

II / 437

437.1 unutmassun. barı unutursun yaşrun ve āşikāreni bilüvçi allahü teʿālā unutduruvnı tilegen nerselerni gine

437.2 (وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰى، فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰى، سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشٰى) ey muḥammed, biz sini yiñil bolġan

437.3 islām şerīʿatine muvaffaḳ ḳılurmız, indi ey muḥammed, ḳurān ile ẖalḳnı vaʿaẓ ḳıl, eger de anıñ ile vaʿaẓ

437.4 itüv fāʾide birse allahü teʿālādan ḳorḳġan kimse elbette ḳurān ile vaʿaẓlanur (وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَى اَلَّذِى يَصْلَى

437.5 النَّارَ الْكُبْرٰى ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيٰى) hem de ol ḳurāndan çitde bolur uluġ otḳa kireçek iñ yaman

437.6 kimse, ol ḳurāndan ḳaçḳan kimse tamuġġa kirür de, ol tamuġda ʿaẕābnı sizmeslik derecede ölmes hem de

437.7 tururlıḳ yürürlik derecede tirüklik körmes. (قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى، وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلّٰى) dünyāda vaḳtda

437.8 küfr hem şirkden pāklanup rabbisiniñ ismini yād itüp namāz ḳılġan kimse āẖiretde ʿaẕābdan ẖalāṣ

437.9 bolup maḳṣūdı bolġan cennetke kirer. (بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا، وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى) ol azġunlar īmān

437.10 kitürmey, ḳurān ile vaʿaẓlanmay dünyā tirükligin āẖiret tirükliginden artuḳ köreler ammā āẖiret dünyādan

437.11 izgü hem de dünyā kibi fānī bolmay mengülik yurṭdur. (إِنَّ هٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى، صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى)

437.12 oşbu nerseler yaʿnī küfrden pāk bolup namāz ḳılġan kimselerniñ cennetli boluvı, āẖiretniñ mengü boluvı

437.13 evvelgi kitāblardan bolġan ibrāhīm kitābı ile mūsā kitāblarında beyān eytülmiş ḥükmlerdür. ḥażret-i

437.14 ibrāhīmġa allahü teʿālādan on kāġıd indürülgen ḥażret-i mūsāġa tevrāt ismli kitāb indürülgen.

437.15 bu orunda aʿlā sūresi tamām boldı.

437.16 siksen sikizinçi ġāşiye sūresi yikirmi altı āyet mekkede ingen.

437.17 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

437.18 (هَلْ اَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ، وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ، عَامِلَةٌ، نَاصِبَةٌ، تَصْلَى نَارًا حَامِيَةً، تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ،

437.19 لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ اِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ) ey muḥammed taḥḳīḳ siñe ādemlerni ḳorḳutuvçı künniñ

437.20 ḫaberi kildi. ol künde kāfir bolġanlar ḫorlıḳda, hem de türli meşaḳḳatde bolup ḳızuvlıḳda çikden

437.21 ṭış bolġan otġa kirüp, bik issi bolġan çişmeniñ ṣavtlarından ṣuġarılmış bolur. ol kāfirlerge

437.22 simirtmey hem de ṭoydurmay turġan tiygenekden başḳa ṭaʿām da bolmas. (وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ، لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ،

437.23 فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ، لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً، فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ، فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ، وَاَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ، وَنَمَارِقُ

437.24 مَصْفُوفَةٌ، وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ) ol künde baʿż yüzler niʿmetde bolurlar. özleriniñ ḳılġan işlerine rāżī

437.25 bolup, uluġ bolġan cennetde, maʿnāsız sözler işitmey otururlar. ol cennetde aġup turuvçı çişme,

437.26 birinçi derecede bolġan orunduḳlar, aldlarına ḳoyulġan ıştakanlar, baʿżısı baʿżısına yanaşa ḳoyulġan

437.27 töşekler, cayup koyulġan palaslar bolur. (اَفَلَا يَنْظُرُونَ اِلَى الْاِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ، وَاِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ

437.28 رُفِعَتْ، وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ، وَاِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ) ādemīler ʿibret közleri ile tevege

437.29 ḳaramaylar mı, ol niçük yaratulmış boldı. kökke ḳaramaylar mı, niçük büyük ḳılınmış boldı.

II / 438

438.1 taġlarġa ḳaramaylar mı niçük berkitilmiş boldı yirge ḳarmaylar mı, niçük töşelmiş boldı. (فَذَكِّرْ،

438.2 اِنَّمَا اَنْتَ مُذَكِّرٌ، لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ، اِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ، فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ الْاَكْبَرَ، اِنَّ اِلَيْنَا اِيَابَهُمْ،

438.3 ثم ان علينا حسابهم) indi sin ey muḥammed ḫalḳnı vaʿaẓ ḳıl, sin barı vaʿaẓ ḳıluvçı ġınasun,

438.4 ammā kāfirlerge irkli boluvçı tügilsün, yaʿnī kāfirlerni ḳurān ile vaʿaẓ ḳıluvdan başḳa iş siñe birülmedi.

438.5 indi ol kāfirlerden īmāndan yüz döndürüp, ḳurānnı inkār ḳılġanların allahü teʿālā alarnı iñ uluġ

438.6 bolġan ʿaẕāb ile ʿaẕāb ḳılur. ol kāfirler siniñ söziñni tıñlamaylar iken, sin alar içün bir de

438.7 boruçuvlama alar ṣoñġı künde bizniñ ṭarafımızġa ḳaytaçaḳlardur. şundan ṣoñ alarnı ḥesāb itüvde

438.8 bizniñ ḳolumızdadur. sin alarnı ḥaḳlıḳġa ünde de ḳabūl itseler ḫoş itmeseler ḳıyāmetde cezāların

438.9 min özüm birürmün.

438.10 bu orunda ġāşiye sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

438.11 siksen toḳızınçı fecr sūresi otuz āyet, mekkede ingen

438.12 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

438.13 (وَالْفَجْرِ، وَلَيَالٍ عَشْرٍ، وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ، وَاللَّيْلِ اِذَا يَسْرِ هَلْ فِى ذٰلِكَ قَسَمٌ لِذِى حِجْرٍ) tañ birle, hem de

438.14 onunçı zü’l-ḥicce ile, cift hem de ṭalaḳ bolġan nerseler ile, hem de kiçniñ ötken zamānı ile,

438.15 and eytemün, bu nerselerde elbette ʿaḳl iyeleri içün yemīn bardur. (اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ،)

438.16 اِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ، اَلَّتِى لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِى الْبِلَادِ، وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ، وَفِرْعَوْنَ ذِى الْاَوْتَادِ،

438.17 (اَلَّذِينَ طَغَوْا فِى الْبِلَادِ، فَاَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ، فَصَبَّ، عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ) ey muḥammed bilmediñ mi

438.18 sin, rabbiñ irem ḳavminden bolġan ʿād ḳavmine ni ḳıldı? ol irem ḳavmi şerhlerde meṣelā yaṣalmaġan uluġ binālar

438.19 iyesi idi. hem de çuḳurlardaġı ḳatı taşlarnı kisüvçi ṣemūd ḳavmine rabbiñ ni ḳıldı hem de köp ʿasker

438.20 iyesi bolġan firʿavunge ni ḳıldı, ol firʿavun ḳavmi şerhlerde azġunlıḳ ḳıldılar, anda köp bozuḳlıḳlar

438.21 ḳıldılar, şundan ṣoñ alar üstüne rabbiñ türli ʿaẕāb ḳıldı. (اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ)

438.22 düristlikde siniñ rabbiñ elbette her nerseni közetküçi ve ir künde tutuvçıdur

438.23 (فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَاَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ، فَيَقُولُ رَبِّى اَكْرَمَنِ) indi ḳayçan insānnı rabbisi baylıḳ hem derece

438.24 ile ṣınasa, şol vaḳtda rabbisi anı ḥürmetlese hem de derece ile niʿmetlendürse, ol vaḳtda kişi eytür: miñim rabbim

438.25 miñi ḥürmetledi diyüp. (وَاَمَّا اِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ، فَيَقُولُ رَبِّى اَهَانَنِ) iñdi ḳay zamān ādemīniñ

438.26 rabbisi anı faḳīrlik ile bilelendürse, rızḳın kimitse, şol vaḳtda eytür ol minim rabbim, miñi ḥorladı diyüp

438.27 (كَلَّا) ey mekke kāfirleri allahnıñ ḥürmetlevi baylıḳ ile, ḥorlavı faḳīrlik ile tügil (بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ وَلَا

438.28 تحاضون على طعام المسكين، وتأكلون التراث اكلا لما، وتحبون المال حبا جما) siz mekke kāfirleri

438.29 yetīmlerni ḥürmetlemeysiz, hem de miskīnlerni ṭaʿāmlandururga öziñiz de ḳızuḳmaysız başḳalarnı da ḳızuḳdurmaysız daḫı da

II / 439

439.1 mīrās̱nı bütünley aşav ile aşaysız, hem de mālnı çın süyüv ile süyesiz! yaʿnī mīrās̱nı tiyüşli

439.2 vāris̱lerge birmeysiz, mālnı çın köñilden süydügiñizden faḳīrlerge bir de birmeysiz! (كلا) bu işiñiz yaraḳsız

439.3 işdür (اذا دكت الارض دكا دكا، وجاء ربك والملك صفا صفا، وجيء يومئذ بجهنم، يومئذ يتذكر

439.4 الانسان وانى له الذكرى؛ يقول يا ليتنى قدمت لحياتى) ḳayçan yir çın yaruluv ile barılmış bolsa,

439.5 rabbiñniñ emri kilüp yitse, ferişteler ṣaf, ṣaf tüzülseler, hem de şol künde cehennemni kitürülmiş

439.6 bolsa, şol künde ādemī allahnıñ vaʿdesin oylap işniñ töpen bilür. ammā ol künde bilüv fāʾide birmes

439.7 şularnı körgeç kāfir eytür: kāşki min bu ṣoñğı künde tirilüvim içün izgü ʿamel ḥāżirlegen bolsam idi

439.8 diyüp. (فيومئذ لا يعذب عذابه احد، ولا يوثق وثاقه احد) indi ol küni kāfirni allahü teʿālā ḳılġan ʿaẕāb

439.9 kibi ʿaẕāb ile hiç kim de ʿaẕāb ḳılmas yā ki ol künde allahü teʿālānıñ ʿaẕābın hiç kim de mülklenmes hem de anıñ

439.10 kibi hiç kimde kāfirni bolġavlamas (يا ايتها النفس المطمئنة، ارجعى الى ربك راضية مرضية؛ فادخلى فى

439.11 عبادى وادخلى جنتى) ey ʿaẕābdan emīn bolġan müʾmin nefs s̱evāb ile rāżī bolup rabbiñ ḳaşında

439.12 rıżālanmış bolġanıñ ḥālde rabbiñ ṭarafına ḳaytḳıl! şundan ṣoñ ey ḳulum izgü ḳullarım arasına kir de,

439.13 şular ile birlikde cennetime de kirgil! diyüp eytülür.

439.14 bu orunda fecr sūresi tamām boldı.

439.15 toḳsanınçı beled sūresi, mekkede ingen, yigirmi āyet.

439.16 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

439.17 (لا) iş kāfirler oylaġança tügil (اقسم بهذا البلد، وانت حل بهذا البلد، ووالد وما ولد) oşbu şehr

439.18 ile and eytemün, sin ol şehrde turġuçısun, hem de ata ve anañ toġdurġan kimseleri ile and

439.19 eytemün. yaʿnī ey muḥammed sin tura turġan mekke şehri ile hem de atañız ādem ve anıñ neslinden tuvġan

439.20 siniñ ile and eytemün (لقد خلقنا الانسان فى كبد) taḥḳīḳ biz ādemni meşaḳḳat ve aġırlıḳda itüp

439.21 yaratduḳ yaʿnī ādemīler dünyāda meşaḳḳat körüvçi dünyā ḳayġusını tatġuçı bolalar. (ايحسب ان لن

439.22 يقدر عليه احد، يقول اهلكت مالا لبدا، ايحسب ان لم يره احد) elle ādem özine hiç kimniñ de

439.23 küçi yitmes diyüp oylay mı ol ādem eyte: min bik köp māl helāk itdim diyüp, elle anıñ

439.24 ṣarf ḳılġan mālın taratḳanda hiç kim de körmedi diyüp oylay miken? yaʿnī resūl allahġa

439.25 düşmānlıḳ itüp resūl allah żararına köp māllar tutuvçı kāfirlerniñ öz ara maḳtanuşuvların beyāndur.

439.26 (الم نجعل له عينين، ولسانا وشفتين وهديناه النجدين) biz ol ādemīge iki köz, bir til hem iki irin

439.27 birmedük mi? közleri ile körüp, tili ile söylep irinleri yardeminde sözlerin gözel itüp çıġarurġa

439.28 hem de biz ol ādemīni āşikāre bolġan izgü hem de yavızlıḳ yollarını körsetmedük mi? (فلا اقتحم العقبة،

439.29 وما ادراك ما العقبة؟ فك رقبة، او اطعام فى يوم ذى مسغبة، يتيما ذا مقربة، اومسكينا ذا متربة) indi

II / 440

440.1 bu niʿmetlerge yaḳınlıḳ iyesi bolġan yetīmni hem de faḳīr bolġan miskīni açlıḳ küninde ṭaʿāmlendürmek

440.2 yeise ḳul azād itmekden ʿibāret bolġan ʿuḳbeni cüklep bizniñ ṭarafımızdan birilgen niʿmetlerge şükr ḳılmadı

440.3 (ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ) şol çaḳda īmān

440.4 kitürgen kimselerden boldı ol hem de baʿżıları baʿżılarına allahnıñ ṭāʿatine ṣabr ḳıluv ile, hem de bir birisine merḥametli

440.5 boluv ile vaṣiyyet itüşdiler, munday ṣıfatlı kişiler oñlıḳ iyerleridür yaʿnī işleri oñ ve mübārek. (وَالَّذِينَ

440.6 كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ. عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ) iñdi bizniñ āyetlerimizge ḳaruşḳan kimseler

440.7 şomlıḳ iyeleridür. ol kāfirlerge işekleri bir berkitülgen tamuġ bolġuçıdur.

440.8 bu orunda beled sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

440.9 toḳsan birinçi- el-şems sūresi mekkede ingen on biş āyet.

440.10 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

440.11 (وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا، وَالْقَمَرِ اِذَا تَلَاهَا، وَالنَّهَارِ اِذَا جَلَّاهَا، وَاللَّيْلِ اِذَا يَغْشَاهَا، وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا، وَالْاَرْضِ

440.12 وَمَا طَحَاهَا، وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا، فَاَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا) ḳuyaş hem de anıñ yaḳtılıġı ile and eytemün,

440.13 ay ile and eytemün ḳayçan ol ay ḳuyaşġa yaḳın bolsa, hem de kündiz ile and eytemün ḳayçan ḳuyaş

440.14 ravşānlatsa ol kündizni, hem de kiç ile and eytemün ḳayçan ol kiç ḳaranġulıġı ile ḳuyaşnı

440.15 ḳaplasa, daḫı da kök ile hem de anı binā itken ẕāt ile and eytemün, yir ile hem de anı caygan

440.16 ẕāt ile and aytamun, hem de nefsler ile ve alarnı tigüz itüp yaratḳan ẕāt ile and eytemün, ol

440.17 nefslerge allahü teʿālā bozuḳlıḳnı hem de taḳvālikni bildürtken idi (قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا، وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا)

440.18 ötkendegi nerseler ile yemīn eytemün: düristlikde nefsin ʿilm hem ʿamel ile pāklaġan kimse maḳṣūdına

440.19 irişür, kimdür nefsin nādānlıḳ ve yamanlıḳ ile boyasa ol kişi rüsvāy bolur (كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا

440.20 اِذِ انْبَعَثَ اَشْقَاهَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللّٰهِ نَاقَةَ اللّٰهِ وَسُقْيَاهَا، فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا، فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْبِهِمْ فَسَوَّاهَا

440.21 وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا) s̱emūd ḳavmi özleriniñ azġunlıḳları sebebli resūllerin yalġanġa tutdılar, şol vaḳtnı

440.22 yalġanġa tutdılar ol vaḳtda s̱emūdnıñ iñ yamanı ornundan turup ḥażret-i ṣāliḥniñ muʿcizesinden bolġan

440.23 teveni öltürüvge ḳaṣd ḳıldı, şol vaktda allahnıñ resūli bolġan ḥażret-i ṣāliḥ eytdi: ey bendeler allahnıñ

440.24 tevesine tiymeñiz ol teveniñ ṣu nöbetine de tiymeñiz, yaʿnī ḥayvānlarnı ṣuġaruv içün nöbet yaṣap

440.25 nöbetlep içürteler idi, bu s̱emūd ḳāvmi resūlni yalġanġa tutdılar teveni boġazladılar, şol

440.26 çaḳda alarnıñ rableri alarnı günāhları sebebli ʿaẕāb ile ḳapladı hem de ʿaẕābnı her birisine de

440.27 tigüz ḳıldı hem de ol rabbiñ s̱emūdnı helāk itüvniñ ṣoñından ḳorḳmas!

440.28 bu orunda el-şems sūresi tamām boldı.

440.29 toḳsan ikinçi leyl sūresi, mekkede ingen, yigirmi bir āyet

II / 441

441.1 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

441.2 (وَاللَّيْلِ اِذَا يَغْشٰى، وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى، وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى، اِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتّٰى) kiç ile

441.3 and eytemün, ḳayçan ol kiç yaḳtılıḳnı ḳaplasa, hem de kündiz ile and eytemün ḳayçan yaḳtılıḳ

441.4 ravşānlansa, hem de ir ve ḫatunnı yaratḳan ẕāt ile and eytemün düristlikde sizniñ ʿamelleriñiz türlidür

441.5 (فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى، وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى، فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرٰى) indi birev allahü teʿālānıñ ḥaḳların birüp

441.6 allahü teʿālāge ḳarşudan ṣaḳlansa, hem de gözel bolġan (لا اله الا الله)sözni rastġa tutsa ol kişini

441.7 cingil bolġan yolġa köndürürmiz. (وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰى، وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى، فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرٰى، وَمَا

441.8 يُغْنِى عَنْهُ مَالُهُ اِذَا تَرَدّٰى) ammā birev özinden çıġarurġa tiyüşli bolġan ḥaḳnı çıġaruvda ṣaranlansa, hem de

441.9 dünyāsı ile āḫiret s̱evābından muñsızlansa, gözel bolġan (kelime-i tevḥīd)ni yalġanġa tutsa, ol kişini

441.10 aġırlıḳġa tarturmız yaʿnī tamuġġa, tamuġġa tüşken zamānında otdan anı mālı ḫalāṣ itülmes. (اِنَّ

441.11

عَلَيْنَا لَلْهُدٰى، وَاِنَّ لَنَا لَلْاٰخِرَةَ وَالْاُولٰى، فَاَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظّٰى، لَا يَصْلٰيهَا اِلَّا الْاَشْقَى الَّذِى كَذَّبَ

441.12 وَتَوَلّٰى) bizniñ üzerimizde toġrılıḳ bolġuçıdur, hem de bizniñ mülkimizde āḫiret hem dünyā yurṭı

441.13 bolġuçıdur, indi min sizni peyġamberni yalġanġa tutup īmāndan yüz döndürgen kāfirler gine kire

441.14 turġan yanup turġuçı ot ile ḳorḳutuvım. yaʿnī toġrılıḳnı beyān itüv minden, min anı sizge beyān

441.15 eytemün. āḫiret ile dünyā ikisi de min ki indi bularnı minim rıżālıġım ile gine isteñiz (وسيجنبها

441.16

الأتقى الذى يؤتى ماله يتزكى، وما لأحد عنده من نعمة تجزى، الا ابتغاء وجه ربه الأعلى، ولسوف يرضى)

441.17 allahdan ḳorḳup ṣaranlıḳdan pāklanup mālın faḳīrlerge birgen kimse elbette ol tamuġdan ḫalāṣ bolur

441.18 ol izgü kimse içün, anıñ faḳīrlerge birgen ḥāli berāberine ḳarşu birile turġan cezā ümīdi bolmas meger

441.19 mālın faḳīrlerge birüvde allahnıñ rıżālıġın istep kine birür. hem de bu kişi kileçekde öziniñ rabbisiniñ birgen

441.20 cezāsından rāżı bolur. yaʿnī faḳīrlerge mālın birgende niyeti barı allah rıżālıġı bolup, faḳīrlerden ḫidmet

441.21 yā ḳullıḳ ümīd itmey mālın taratḳan kimseler, allahnıñ rıżāsı bolġan çiksiz ecrlerge irişürler dimekdür.

441.22 bu orunda leyl sūresi tamām boldı.

441.23 toḳsan üçinçi ḍuḥā sūresi, mekkede ingen on bir āyet.

441.24 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

441.25 (والضحى، والليل اذا سجى، ما ودعك ربك وما قلى، وللآخرة خير لك من الأولى، ولسوف يعطيك ربك

441.26 فترضى) ḳuyaşnıñ köterilgen vaḳtı ile, hem de kiçniñ ḳaranġulanġan vaḳtı ile and eytemün, düristlikde

441.27 siniñ rabbiñ sini taşlamadı da siñe açuġlanmadı da; bu sūreniñ bu ḳadarsı bir sebeb ile bir arada

441.28 vaḥy toḳtalup ḥażret-i cebrāʾīl inmey turġanda resūl allahnıñ köñli ṭınçsızlanġandan ṣoñ ingen

441.29 dimişler. hem de kāfirler resūl allah ve başḳa müselmānlarnıñ faḳīr boluvlarından küldüklerinden resūl allahnı caratuv

II / 442

442.1 içün ṣoñġı āyetler inmişdür maʿnāsı: elbette āẖiret dünyādan izgüdür. bik tizlikde siñe rabbiñ

442.2 siniñ ṣoraġan nerseñni birüp sini rāżı ḳılur (الم يجدك يتيما فآوى، ووجدك ضالا فهدى، ووجدك عائلا

442.3 فأغنى) ey muḥammed, sini rabbiñ yetīm ḥāliñde terbiyeçisiz vaḳtiñde ebū tālibke birüp terbiyelendürmedi mi, siniñ bir

442.4 nerse bilmegeniñ ḥāliñde vaḥy ile köp ḥükmler ve ḥikmetler bildürüp toġrılıḳġa köndürmedi mi, sini faḳīr

442.5 ḥāliñde ẖadīceni nikāḥletüp bay ḳılmadı mu? indi sini şol ḥālleriñden ẖalāṣ itken rabbiñ

442.6 mundan ṣoñ siñe köp niʿmetler birür. (فأما اليتيم فلا تقهر، وأما السائل فلا تنهر، وأما بنعمة ربك فحدث)

442.7 indi ey muḥammed, yetīmni rencitme, hem de ḥācet ṣoraġuçını ṭıyaġıl, hem de rabbiñniñ niʿmeti ile

442.8 söyleşkil! yaʿnī yetīmlerni riʿāye ḳıl, ḥācet ṣoraġanlarnı ṭıymaġıl, allahnıñ ḥükmlerin üyretüv hem

442.9 irişdürüvde bolġıl!

442.10 (bu orunda ḍuḥā sūresiniñ tercemesi tamām boldı)

442.11 toḳsan dörtinçi inşirāḥ sūresi, mekkede ingen sigiz āyet.)

442.12 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

442.13 (الم نشرح لك صدرك، ووضعنا عنك وزرك الذى، انقض ظهرك، ورفعنا لك ذكرك) ey muḥammed, biz siniñ

442.14 kökregiñni maʿrifet nūrı ile nūrlandurmaduḳ mı, hem de siniñ üstüñden, siñe aġırlıḳ birüvçi cükni

442.15 tüşürmedük mi? yaʿnī peyġamberlikke ḳadar bolġan nādānlıḳ murāddur. hem de ey muḥammed siniñ ẕikriñni yuḳarı

442.16 köterdük. yaʿnī ismiñni her vaḳtde uluġlap ẕikr itüle turġan ḳılduḳ. (فان مع العسر يسرا ان مع

442.17 العسر يسرا، فاذا فرغت فانصب، والى ربك فارغب) ey muḥammed her işde de evvel ḳaytılıḳ bola ṣoñra rāḥatlık

442.18 boladur, şol sebebden de sin ilk kāfirler ṭarafından oñġaysızlıḳlar kördiñ ṣoñra nuṣret tapup alardan

442.19 üstün boldıñ. düristlikde her bir ḳatılıḳ ile birlikde ciñillik bolġuçıdur, munısı dünyāda hem de

442.20 dünyādaġı aġırlıḳ berāberine āḫiretde taġın bir ciñillik bolġuçıdur. indi sin ey muḥammed, ḳayçan minim

442.21 ḥükmlerimni irişdirüvden boşansañ anıñ şükrine miñe ʿibādet ḳılġıl, hem de rabbiñe gine köñliñni ḳoyġıl!

442.22 (bu orunda inşirāḫ sūresiniñ tercemesi tamām boldı.)

442.23 (toḳsan bişinçi tīn sūresi, sigiz āyet, (mekkede mi medīnede mi iḫtilāflı)

442.24 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

442.25 (وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ، وَطُورِ سِينِينَ، وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ، لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ) tīn, zeytün

442.26 aġaçları ile, hem de yimişli yıġaç iyesi bolġan ṭūr ṭaġı ile, oşandaḳ ṭınçlıḳ ornı bolġan

442.27 şehr (mekke) ile and eytemün, düristlikde biz ādemīni bik gözel turmuşda yaratduḳ. (ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ

442.28 سَافِلِينَ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) şundan ṣoñ ol ādemīni töpenlerniñ

442.29 töpeni bolġan tamuġġa tüşürürmiz, barı aña tüşürmemiz īmān kitürüp de izgü ʿameller ḳılġan kimseni,

II / 443

443.1 çünki munday kişiler içün bir de kisilmey turġan ecr bolġuçıdur. yaʿnī bir kişi selāmet vaḳtında

443.2 ni ḳadar izgü ʿamel ḳılsa, ol kişiniñ ḳartlıḳ yā żaʿīflik sebebli ʿamelge küçi yitmes derecege irişüp

443.3 ʿāciz ḳalsa da hemīşe selāmet vaḳtinde ḳılġan ʿameller ḳadar s̱evābı bolur. munıñ mes̱eli pinsiye kibidür.

443.4 selāmet vaḳtlarında bir orunda ḫiẕmet itken kimseler żaʿīflenseler yā ki ḳartlıḳ sebebli ḫidmetke

443.5 yaraḳsızlansalar, bularġa vaẕīfelerni birüp turuv ʿādeti bar. bu ʿādet şerīʿatde dürist hem tiyüş boluvı oşbu

443.6 āyetden fehmlenedür. (فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ، أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ) indi ey kāfir siñe ni nerse

443.7 ḳıyāmet künin yalġanġa tutduradur ādemīni yaratup ṣoñra taġın żaʿīflikke ḳaytaruv beyān ḳılınġandan

443.8 ṣoñ baʿs̱ni yalġanġa tutuvġa elbette yol ḳalmaydur. allahü teʿālā her işke ḥükm itüvçilerniñ iñ aʿlāsıdur

443.9 ol niçük ḥükm itse ol iş şol revişde bolur.

443.10 bu orunda tīn sūresi tamām boldı.

443.11 toḳsan altınçı ʿalaḳ sūresi, mekkede ingen, on toḳız āyet

443.12 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

443.13 (اقرأ باسم ربك الذى خلق، خلق الانسان من علق) ey muḥammed oḳu sin ḳurānnı her nerseni ve ādemni

443.14 ḳan kiseginden yaratḳan rabbiñniñ ismi ile yardem istep (اقرأ وربك الاكرم، الذى علم بالقلم)

443.15 (علم الانسان ما لم يعلم) ey muḥammed ḳurānnı ẖalḳġa üyretüv içün oḳu sin! iñ ḥürmetlü bolġan rabbiñ

443.16 şunday ẕātdur, ol ḳulum ile yazuvnı ögretdi, hem de ādemni bir nerse bilmegen zamānda, aña toġrı

443.17 yolnı ve başḳa hünerlerni ögretdi. (كلا) bulay bolup da ādemīniñ azġunlıḳda boluvı yaraḳlı bolmas.

443.18 (ان الانسان ليطغى، ان رآه استغنى، ان الى ربك الرجعى) düristlikde ādemī uzun māllı bolup

443.19 muñsız bilgeni içün toġrılıḳdan yazar, munda murād ebū cehldür. ey yaman ādemī, düristlikde ölgenden

443.20 ṣoñ ḳaytaçaḳ yir rabbiñ ṭarafınadur. ġāfil bolma, māluña aldanma, āẖir künde ʿaẕābke ilegürsün! (ارأيت

443.21 الذى ينهى عبدا اذا صلى) ey muḥammed köresün mi, namāz oḳuvçı ḳulını namāzdan ṭıyuvnı tilegen kimseni

443.22 munda namāz oḳuvçıdan murād resūl allah, ṭıyuvçıdan- ebū cehl. çünki ebū cehl ḳavmine eytken eger muḥammedniñ

443.23 namāz oḳuġanun körsem moynun taptarmun diyüp. bir vaktda resūl allah namāz oḳuy iken, ebū cehl bara

443.24 başlaġanda taġın kiri çigingen. ḳavmi ṣoraġanlar nik çigindiñ diyüp, ebū cehl eytken iki aramızda

443.25 oṭdan bolġan çuḳur köründi diyüp. (ارأيت ان كان على الهدى، او امر بالتقوى ارأيت ان كذب

443.26 وتولى، الم يعلم بان الله يرى) eger de ol ṭıyulmış kimse toġrılıḳ üzere bolunsa, yā ki taḳvālık ile

443.27 buyursa, hem de ṭıyuvçı kimse ḥaḳnı yalġanġa tutup īmān kitürüvden yüz döndürse, bilmes mi ol

443.28 kimse allahü teʿālā anıñ bu işin bilüp turġannı? yaʿnī ebū cehl ḥaḳḳ yaḳda bolup, resūl bāṭıl yaḳda bolsa,

443.29 allahü teʿālā alarnıñ ḥaḳḳ yaḳdaġısına yardem birüp resūlni ṣaḳlamay ebū cehlni üstün ḳılur idi diye oylamay mı?

II / 444

444.1 digen sözdür. ṭıyulmış resūl ṭıyuvçı ebū cehldür. (كَلَّا) namāzdan ṭıyuvçınıñ bu işi yaman işdür,

444.2 (لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ، نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ، فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ) eger de ol namāzdan ṭıyuvçı kimse

444.3 bu yüz ḳılġandan ṭıyulmasa yalġançı hem de azġun bolḳuçı mañlay ṣaçından tutarmız, yaʿnī āḫiret

444.4 küninde, ol şol vaḳtda öziniñ meclisdaşların ündesün de bizniñ ʿaẕābımızdan ḳutulsun! (سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ)

444.5 (كَلَّا) biz de özimizniñ düşmānlarını ʿaẕāb ḳıluv içün bolġan zebānīlerimizni çaḳırurmız, şol çaḳda ol

444.6 ṭıyuvçınıñ ḥāli yaman bolur. (لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ) ey muḥammed sin anıñ sözin tutma, rabbiñe secde

444.7 ḳıl, hem de aña yaḳınlıḳ ḥāṣıl ḳıl! bir de anday ṭıyuvçı düşmānlardan ḳorḳmaġıl!

444.8 bu orunda ʿalaḳ sūresiniñ tercemesi tamām boldı.

444.9 toḳsan yidinçi ḳadr sūresi, biş āyet (mekkede mi medīnede mi iḫtilāflı)

444.10 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

444.11 (إنا أنزلناه في ليلة القدر، وما أدراك ما ليلة القدر، ليلة القدر خير من ألف شهر) düristlikde biz ḳurānnı

444.12 ḳadir kiçinde indürdük, ol uluġ bolġan ḳadir kiçidür anı allahdan başḳa kimse bile almaġan ḳadir kiçi miñ aydan da

444.13 izgürekdür.
(تنزل الملائكة والروح فيها بإذن ربهم من كل أمر، سلام هي حتى مطلع الفجر) ol

444.14 kiçde ferişteler hem de cebrāʾīl rableriniñ iẕni ile, taḳdīr itülgen her bir iş sebebli inerler,

444.15 ol kiç tañ toġuvġa ḳadar her bir müʾmin müselmānġa selāmetlikdür.

444.16 ḳadir kiçi. ramażān-ı şerīfniñ yigirmi yidinçi kiçesinde ḳadir kiçi boladur. bu kiç müselmānlarnıñ

444.17 dīnleriniñ aṣlı bolġan ḳurān-ı şerīf ingen kiçdür. bu kiçde allahü teʿālā ṭarafından ferişteler yirge inüp müʾmin

444.18 müselmānlar içün istiġfār ḳılurlar. ḳuyaş bayuvdan tañ atkanġaça ḳadir kiçi bolur. bu kiçde her kimde

444.19 tevbe istiġfārda bolunmaḳ tiyüşli. bu kiçde ḳılınġan ʿameller miñ ay tutaş ḳılınġan ʿamellerden artuḳ boladur.

444.20 bu orunda ḳadr sūresi tamām boldı

444.21 toḳsan sikizinçi beyyine sūresi, sigiz āyet, (mekkede mi medīnede mi iḫtilāflı)

444.22 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

444.23 (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِّينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ، رَسُولٌ مِنَ اللهِ، يَتْلُو

444.24 صُحُفًا مُطَهَّرَةً، فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ) ehl-i kitābdan hem de müşriklerden bolġan kāfirler, ḥaḳlıḳ bilgüsi bolġan,

444.25 ḥaḳlıḳnı berkitüv iyesi yazuvlarnı içine alġan pāk ṣaḥīfelerni oḳuy turġan allahnıñ resūli kilgençe

444.26 taraluşuvçı hem de ayruluşuvçı bolmadılar. yaʿnī resūl allah peyġamber bolġandan ṣoñ ġına taraluşdılar. (وَمَا

444.27 تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ) kitāb birilmiş kimseler resūl allah kilgençe

444.28 taraluşmaġanlar idi, ḳayçan resūl kildi ise alar ayrıluşdılar. yaʿnī resūl allah kilgençe yehūd hem

444.29 naṣārā tevrāt hem incīlde ṣıfatlanuvına köre muḥammed (ʿahm)ge īmān iteçek bolup turalar idi. ḳayçan

II / 445

445.1 resūl allah peyġamber boldı ise ḥased itüp, resūl allahġa īmāndan baş tartdılar. (وَمَا أُمِرُوا إِلَّا أَنْ

445.2 يَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَوٰةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَوٰةَ وَذَٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ) ol kāfirler

445.3 özleriniñ kitāblarında buyurulmadılar, barı bir bolġan allahġa anıñ dīnine iḫlāṣ baġlap īmān kitürüv

445.4 ile gine buyuruldılar. hem de bāṭıl iʿtiḳādlarından ḥaḳḳ iʿtiḳadḳa avışuvġa buyuruldılar. namāz oḳuvġa, zekāt

445.5 birüvge buyurulġanlar idi. bu işler ile buyurġan dīn ḥaḳḳ ve s̱ābit bolġan dīndür. (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا

445.6 مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا، أُولَٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ) düristlikde ehl-i kitābdan

445.7 hem müşriklerden bolġan kāfirler küfrleri içün cehennem oṭında mengü bolurlar, bu kişiler maḫlūḳlarnıñ iñ

445.8 yavızlarıdur. (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ، جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ

445.9 تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، وَرَضُوا عَنْهُ، ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ) düristlikde

445.10 īmān kitürüp izgü ʿamel ḳılġan kimseler bular maḫlūklarnıñ izgüleridür, bular içün rableri ḳaşında

445.11 astlarından yılġalar aġa turġan ʿadn cennetleri bolġuçıdur. alar şol cennetlerde mengü bolurlar. alardan

445.12 allahü teʿālā, allahü teʿālādan alar rāẓi bolurlar. bu dereceler rablerinden ḳorḳup dünyāda vaḳtda izgü ʿameller

445.13 ḳılġan kimseler içündür.

445.14 bu orunda beyyine sūresi tamām boldı

445.15 toḳsan toḳızınçı zelzelet sūresi sigiz āyet (mekkede mi medīnede mi iḫtilāflı)

445.16 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

445.17 (اذا زلزلت الارض زلزالها، واخرجت الارض اثقالها، وقال الانسان مالها، يومئذ تحدث اخبارها بان

445.18 ربك اوحى لها) ḳayçan yir öziniñ titrev vaktında titretilmiş bolsa, yir öziniñ ağır cüklerin çıġarsa,

445.19 şol vaḳtda ādemī eytür ni boldı bu yirge? diyüp. şol künde ol ḫalḳġa öziniñ titrevin hem de

445.20 cüklerin çıġarup taşlavın beyān iter. munı beyān itüvge yirniñ rabbisi allahü teʿālā aña vaḥy ile bildürgen bolur.

445.21 şol vaḥy sebebli beyān iter. (يومئذ يصدر الناس اشتاتا ليروا اعمالهم، فمن يعمل مثقال ذرة خيرا

445.22 يره، ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره) ol künde ādemīler taraluşup ḥesāb meydānına dönerler, özleriniñ

445.23 ʿamelleriniñ cezāların körsetülmekleri içün. indi birev dünyāda vaḳtında tözen ḳadar izgülik işlese, şunı da körür,

445.24 hem tözen ḳadar yavız ʿamel ḳılġan bolsa, anı da körür. yaʿnī tözen ḳadar gına izgülikleri bolġan kimselerde

445.25 şol ʿamelleriniñ cezāların körürler.

445.26 bu orunda zelzele sūresi tamām boldı.

445.27 toḳızınçı ʿādiyāt sūresi, on bir āyet, (mekkede mi medīnede mi)

445.28 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

445.29 (وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا، فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا، فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا) soğış ataları ile and eytemün, ḳayçan

II / 446

446.1 ol atlar ḳatı çapuvları sebebli ṣoluvların tavışlap alsalar, hem de kiçlerde taşlıḳ yirde çapup

446.2 ṭayaḳlarından ot çıġarġan atlar ile and eytemün. atlanġan kişilerin tañ vaḳtında düşmānları üstüne

446.3 kitürüp yitküzüvçi atlar ile and eytemün. (فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا) ol atlar tañ vaḳtında

446.4 tözenler tözdürüp düşmānlar arasına kilüp yitdiler. bu āyetlerniñ inüvi oşbu sebebden dimişler. bir

446.5 vaḳtda resūlimiz bir ṭarafḳa atlı ʿasker yibergen iken, bir ay ötken hiç de bulardan ḫaber bilinmegende,

446.6 şol vaḳtda bu āyet ingen (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ، وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ)

446.7 düristlikde ādemī öziniñ rabbisine ḳarışḳuçıdur. hem de öziniñ bu ḳarışuvlıġına özi de şāhiddür yaʿnī

446.8 özinde de ḳarşulıġın bildüre turġan ʿalāmetler bardur. hem de ol ādemī mālını bik ḳatı süygüçidür.

446.9 yaʿnī mālı bolsa da allahü teʿālā yolına birüvden ṣaranlanur. (أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ، وَحُصِّلَ مَا فِي

446.10 الصُّدُورِ، إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَخَبِيرٌ) ādemī bilmes mi, ḳayçan ḳabrlerde bolġan nerseler ḳobarulmış bolsa

446.11 hem de köñillerde bolġan nerselerni ʿamel defterlerinde ḥāżir ḳılınmış bolsa, şol vaktda yamanlar özleriniñ

446.12 helāk boluvların oylamaylar mı, düristlikde alarnıñ rableri şol ḳıyāmet küninde bir de şiksiz alarnıñ

446.13 köñillerinde bolġan nerselerni bilgüçidür.

446.14 bu orunda ʿādiyāt sūresi tamām boldı.

446.15 yüzde birinçi el-ḳāriʿa sūresi, mekkede ingen on bir āyet.

446.16 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

446.17 (الْقَارِعَةُ، مَا الْقَارِعَةُ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ،) ḳāriʿa. her nerseni ḳorḳutuvçı ve her nerseni ornundan

446.18 ḳobaruvçı bolġan, ḳorḳunçlı ḳıyāmet künidür. (يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ، وَتَكُونُ الْجِبَالُ

446.19 كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ) ol ḳāriʿa küninde ādemīler taralġan çigirtkeler ve tutulgan cinler kibi bolurlar.

446.20 (فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ، فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ، فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ، نَارٌ حَامِيَةٌ)

446.21 indi ol künde birevniñ ʿamel ölçevleri aġır bolsa, ol kişi öziniñ köñline oẖşaġan keyf-i

446.22 ṣafāda bolunur, ammā birevniñ ʿamel ölçevi cingil bolsa, ol kişiniñ ornı hāviye bolur, ol hāviye

446.23 ḳazulıḳda çikden çıġup yanup turġuçı otdur.

446.24 bu orunda ḳariʿa sūresi tamām boldı.

446.25 yüzde ikinçi tekāṣ̱ür sūresi, sigiz āyet, mekkede mi medīnede mi

446.26 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

446.27 (ألهاكم التكاثر، حتى زرتم المقابر، كلا سوف تعلمون، ثم كلا سوف تعلمون، كلا لو تعلمون علم

446.28 اليقين، لترون الجحيم، ثم لترونها عين اليقين ثم لتسألن يومئذ عن النعيم) ḳabrlerge barup kömülge-

446.29 ngeçe, sizni baylıḳ ile maktanuv şuġullendürdi (كلا) ḳabrliḳke kömülüvni unutup baylıḳ ile maḳtanuşuv

II / 447

447.1 yaraḳlı iş tügil anday işnin yaraḳsızlıġın kileçekde bilürsiz, yaʿnī ölgenden hem de ölüp

447..2 ḳobarulġanda bilürsiz de ökünürsiz! eger siz kileçek ḳorḳunuvçılı ḳıyāmetni öziñiz körüp bilgen

447.3 kibi bilseñiz idi māllar ile maḳtanuşuvnı süymes idiñiz! ammā iş siz oylaġança tügil and eytemün

447.4 ḳıyāmetde ceḥīm tamuġsını aldavıñızda körürsiz, şol vaḳtda allahü teʿālā ṭarafından öziñizge birülgen niʿmetlerinden

447.5 ṣoralmış bolursız. yaʿnī maḳtanuşḳan māluñıznı ḳayda ḳoyduñız, faḳīrlerge birdiñiz mi? diye ṣoralur

447.6 siz de ceḥīm tamuġsına kiritülmiş bolursız! şulay bolġaç ḳabrlikke barġança ald hem arṭıñıznı ḳarañız!

447.7 (bu orunda tekāṣ̱ür sūresiniñ tercemesi tamām boldı.)

447.8 (yüz üçinçi ʿ aṣr sūresi mekkede ingen üç āyet.)

447.9 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

447.10 (والعصر انّ الانسان لفى خسر، الّا الّذين آمنوا وعملوا الصّالحات وتواصوا بالحقّ وتواصوا بالصّبر) zamān ile

447.11 and eytemen, düristlikde ādemī hemīşe ẖasretdedür, meger īmān kitürüp izgü ʿ amel ḳılup, ḥaḳlıḳ ile

447.12 hem de ṣabrlıḳ ile vaṣiyyet itüşken kimseler gine ẖasretde tügillerdür. yaʿ nī dünyā āẖiret saʿ ādetli bolaçaḳ

447.13 kimseler şunday kimselerdür, alar allahġa hem başḳa uşanuvı tiyüşli bolġan nerselerge īmān iterler,

447.14 üstlerine tiyüş bolġan izgü ʿ amellerniñ ḳollarından kilgenlerin ḳılurlar. şundan ṣoñ birisi

447.15 birisine ḥaḳḳ yolda bolup yamanlıḳdan ṭıyuluv ile ögüt birişürler.

447.16 (ʿ aṣr sūresi tamām boldı.)

447.17 yüz dörtinçi hümeze sūresi, toḳız āyet (mekkede ingen)

447.18 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

447.19 (وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ، الَّذِى جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ، يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ) uluġ ʿaẕābdur, her bir müʾminlerni

447.20 ẖorlaġuçı, alarnı ġıybet ḳıluvçılarġa. velīd bin muġīre kibiler resūl allahnı hem de müʾminlerni ẖorlaylar

447.21 idi şular ḥaḳında indi. ol ẖorlaġuçı köp māl cıyup, anı ṣanap ʿömrin ötkeze de, şol mālı

447.22 anı dünyāda mengü ḳaldurur diyüp oylaydur. (كَلَّا) mālnı ṣanap turuv āẖiret küninde fāʾide birmey

447.23 (لَيُنْبَذَنَّ فِى الْحُطَمَةِ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ، نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ الَّتِى تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ، إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ

447.24 فِى عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ) elbette cürek orṭalarına ḳadar yite turġan, yanup turġuçı ve her bir nerseni yandurup

447.25 aşap turġuçı bolġan otḳa taşlanmış bolur ol kāfir. ol ot zor büyük binālar içinde

447.26 baġlanmış bolġan ḥālde şol binālar içinde ʿaẕāb itilür ol kāfirlerni.

447.27 hümeze sūresi tamām boldı.)

447.28 (yüz dörtinçi fīl sūresi biş āyet mekkede ingen.)

II / 448

448.1 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

448.2 (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ، أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ، تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

448.3 مِنْ سِجِّيلٍ، فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ) ey muḥammed bildiñ mi, siniñ rabbiñ fīl iyelerin ni revişde helāk itdi.

448.4 ol fīl iyeleri sin toġaçaḳ yılda ḥīleler ḳılup mekke ḫalḳın özlerine iyertüv içün kaʿbeni fīl

448.5 ile uvatdurmaḳ bolup kilgenler idi ammā bu ḥīleleri boşḳa çıḳdı. fīlleri kaʿbeni

448.6 uvaṭuvġa buyurulġaç sözlerin tutmadı, şol vaḳtda rabbiñ alarġa uvaḳ ġına ḳuşlar yiberdi, ol ḳuşlardan

448.7 ve aḳ taşlar ile aṭup fīl iyelerin ḳurt aşaġan aġaç yafraḳları kibi ḳıldurdı yemen pādişāhı

448.8 abrahe, ṣanaʿā digen orunda bir kilise yaṣatdı. çünki ʿarablar evveldenök kaʿbeni ziyāret itüp

448.9 kaʿbeni uluġlaylar idi. abrahe ʿarablarnıñ sevdāga yürüy turġan yol üstlerine bir kilise yaṣatup

448.10 ʿarablar ḳızuġup şunda kire başlamaslar mı digen idi, likin ʿarablar bir de iltifāt itmediler. şol

448.11 açuġdan abraha kaʿbeni vatdurmaḳ bolup ʿasker cıyup her bir binānı vaṭuvġa küçi yite turġan

448.12 fīlinde alup bardı. ammā allahü teʿālā kiçik ḳuşlar ile anı helāk ḳıldurdı.

448.13 fīl sūresi tamām boldı

448.14 yüz bişinçi ḳureyş sūresi dört āyet.

448.15 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

448.16 (لئيلاف قريش ايلافهم رحلة الشتاء والصيف) allahü teʿālānıñ fīl iyelerin helāk itüvi. ḳureyş ʿarabları

448.17 ḳışḳı hem caygi sevdālarında ilkden niçük birigişüp kervān ile sevdāga baralar idi hemīşe şol

448.18 revişde ülfetde boluvları içün, alarnı fīl iyeleri ḳolına tüşürüvden ṣaḳladı. ʿarablar ḳış küni

448.19 barı birge cıyulup sevdā ile yemenge cay faṣlı şāmġa baralar idi. (فليعبدوا رب هذا البيت)

448.20 (الذى اطعمهم من جوع وآمنهم من خوف) indi şulay bolġaç ḳureyş ʿarabları bu üyniñ ẖocası

448.21 bolġan, alarnı açlıḳdan ṭoydurġan, ḳorḳudan emīn ḳılġan rablerine ʿibādet ḳılsunlar.

448.22 ḳureyş sūresi tamām boldı.

448.23 yüz altınçı erāeyt sūresi yidi āyet

448.24 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

448.25 (أرأيت الذي يكذب بالدين، فذلك الذي يدع اليتيم ولا يحض على طعام المسكين) ey muḥammed ḳıyāmet

448.26 künin yalġanġa tutuvçı kimseni tanudıñ mı? tanumasañ siñe beyān eytemün ol (ebū cehl) yetīmni ḳatı

448.27 köñil ile kiri ḳaytarup yiberedür. hem de miskīni ṭaʿāmlanduruvga ḳızuḳmaydur. ebū cehl bir yetīmge āpyekūn[1]

448.28 bolġan iken ol yetīm yalanġaç ḥālinde ebū cehlge kilüp öziniñ mālından kiyüm birüvün ötündi

448.29 ebū cehl açuvlanup yiberdi. hem de velīd bin el-muġīre bir vaḳtde teve çalġan idi, bir yetīm it ṣorap

II / 449

449.1 kildi ol birmedi bu iki āyet alar ḥaḳındadur. (فويل للمصلين، الذين هم عن صلاتهم ساهون

449.2 الذين هم يراؤون) uluġ ʿaẕābdur namāzların ġāfillik sebebli oḳumaġanlarġa hem de riyā ile oḳuvçılarġa,

449.3 (ويمنعون الماعون) hem de üy arasında yürütüle turġan yumuşlarnı ṭıyuvçılarġa yaʿnī balṭa, tabaḳ,

449.4 ilek kibi nerselerni birmegenlerge uluġ ʿaẕāb bardur.

449.5 erāeyt sūresi tamām boldı.

[1] Bu kelime Lehçe “opiekun” kelimesinden gelmektedir. Veli, bakıcı, danışman anlamındadır.

449.6 yüz sigizinçi- kevs̱er sūresi üç āyet

449.7 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

449.8 (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ) ey muḥammed biz siñe üçi ḳarībi bolmaġan niʿmetni (peyġamberlikni) birdük.

449.9 (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ) indi sin namāznı iẖlāṣ ile oḳup, tevelerni ṣoyġıl hem itin yetīmlerge taratḳıl!

449.10 (إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ) düristlikde siniñ düşmānuñ ismi coyulaçaḳ, izgüliklerden maḥrūm kimsedür.

449.11 ebū cehl resūl allahnı faḳīr yetīm diye ẖorlaġaç, allahü teʿālā oşbu sūreni indürmiş! hem de ötken

449.12 sūrede namāznı iẖlāṣsız oḳup yetīmlerge it birmegenlerni ẖorlaġan idi. bu sūrede alar kibi

449.13 bolma diye resūl allahġa vaʿaẓ ḳılınmış.

449.14 kevs̱er sūresi tamām boldı.

449.15 yüzde toḳızınçı kāfirūn sūresi. altı āyet.

449.16 bismi'l-lahi'r-raḥmani'r-raḥīm

449.17 (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) eyt sin ey muḥammed kāfirlerge, ey kāfirler (لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ) min siz ḳullıḳ ḳılġan

449.18 ẕātka ḳullıḳ eyteçek tügilmün, (وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ) hem de siz de min ʿibādet ḳılġan ẕātka ʿibādet

449.19 ḳılaçaḳ tügilsiz, (وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ، وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ) hem de min sizniñ ʿibādet ḳılġan ẕātıñızġa

449.20 ʿibādet ḳılmam, sizde minim ʿibādet ḳılınmış maʿbūdıma ʿibādet ḳılmassız. (لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ)

449.21 siz öz dīniñizde turursız min de öz dīnimde turURmun. digil.

449.22 bu sūrenin inüvine sebeb: kāfirler resūl allahġa kilüp: ey muḥāmmed bir yıl sin bizniñ maʿbūdlarımızga ḳullıḳ ḳıl,

449.23 andan ṣoñ biz siniñ rabbiñe bir yıl ʿibādet ḳılurmız digenler idi.

449.24 kāfirūn sūresi tamām boldı.

449.25 yüzde onınçı naṣr sūresi

449.26 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

449.27 (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ) ey muḥammed ḳayçan allahü teʿālānıñ yardemi irişse, hem de mekke şehrin aluv vaḳtı yitse,

449.28 (وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللهِ أَفْوَاجًا) hem de ādemīlerni allahnıñ dīnine gürūh, gürūh bolup

II / 450

450.1 kirür körseñ (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) şol vaḳtda rabbiññiñ ḥamdi ile tesbīḥ eytkil,

450.2 hem de tevbelerni ḳabūl ḳılġuçı rabbiñe yalvarup günāhlarnı yarlıḳavın ötüngil!

450.3 naṣr sūresi tamām boldı

450.4 yüzde on birinçi mesed sūresi, biş āyet

450.5 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

450.6 (تبت يدا أبي لهب) ebū lehebniñ ẕātı helāk bolġay idi, (وتب) hem vāḳıᶜā helāk boldı. (ما أغنى

450.7 عنه ماله وما كسب) anı helākliginden mālı da kesb ḳılup tapḳan nersesi de muñsız ḳılmadı. (سيصلى نارا

450.8 ذات لهب وامرأته حمالة الحطب في جيدها حبل من مسد) tiz künden ebū leheb özi hem de ẖatunı, moynında

450.9 ẖurma munçalasından ceb bolġanı ḥālde otun köterüp, yalḳun iyesi bolġan otḳa kirürler.

450.10 bu sūreniñ inüvine sebeb: resūlimizge (وأنذر عشيرتك الأقربين) öziñniñ yaḳın tuvġanlarıññı ḥaḳlıḳġa ündegil,

450.11 digen āyet iñgeç resūl allah tuvġanların cıydı da ḥaḳlıḳġa ündedi, şunda ebū leheb: sin bizni şunıñ

450.12 içün çaḳurdıñ mı diyüp taş ile resūl allahnı atmaḳ boldı. şundan ṣoñ bu sūre indi. ammā ẖatunı

450.13 resūl allahġa düşmānlıḳ itüp, resūl allahnıñ yürüy turġan yolına aġaçlar taşlay idi resūl allahnı

450.14 cefālamaḳ içün.

450.15 bu orunda mesed sūresi tamām boldı.

450.16 yüzde on ikinçi iẖlāṣ sūresi dört āyet.

450.17 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

450.18 (قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ) bir zamānda müşrikler resūl allahdan ṣoradılar: siniñ rabbiñ altundan mı, kümüşden mi,

450.19 timirden mi diyüp şularġa cevāb içün bu sūre indi. maʿnāsı ey muḥammed eyt sin kāfirlerge

450.20 minim allahım birdür, (اللّٰهُ الصَّمَدُ،) hiç nersege muḥtāc tügildür, (لَمْ يَلِدْ،) hiç kimni toġdurmadı,

450.21 (وَلَمْ يُولَدْ،) ve hiç kimden toġdurulmadı, (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ) hem de aña hiç birẕāt tiñ

450.22 bolmadı diyüp.

450.23 yüzde on üçünçi felaḳ sūresi, biş āyet.

450.24 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

450.25 (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ، مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ،) eyt sin ey muḥammed! min ṭañnı toġduruvçı rabbime anıñ

450.26 yaratḳan nerseleriniñ żararından ṣıġınamun, (وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ،) hem de ḳaranġu kiçden ṣıġınamun ḳayçan

450.27 ḳaranġulıġı her nerseni ḳaplasa, (وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ،) hem de töpenlerge siḥr tilep aruvçı ḫatunlarnıñ

450.28 żararlarından (وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ) oşandaḳda ḥased ḳıluvçılarnıñ ḥasedlerinden rabbime ṣıyunamun.

450.29 yüzde on dörtinçi sūre nās sūresi, altı āyet.

II / 451

451.1 bismi’l-lahi’r-raḥmani’r-raḥīm

451.1 (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ، مَلِكِ النَّاسِ، إِلٰهِ النَّاسِ) eyt sin ey muḥammed! min ādemlerniñ maʿbūdı, pādişāhı,

451.2 hem de rabbisi bolġan rabbime ṣıyunamun: (مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ) vesvese ḳılup izgü ʿamellerni kiçüktürüvçi

451.3 ẕātdan, (الَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ) ol ẕāt cinlerden hem ādemlerden de

451.4 bolup, ādemīlerniñ köñillerinde vesvese ḳılur. bu iki sūre, resūlimizni bir yehūdī siḥrlep ḫasta

451.5 ḳılġandan ṣoñ ingen diye rivāyet eytüledür.

451.6 oşbu orunda yüz on dört süreniñ tefsīri tamām boldı.

451.7 tercemeniñ tamāmınıñ taʾrīḫi: hicrī 1320 nçi mīlādī 1907 nçi 3 inçi zü’l-ḥicce 24 nçi dīkābir

451.8 düşenbe kün

451.9 āyetü’l-bi’l-ittifāḳ *-bu ʿalāmet her bir ḳārī ḳaşında āyetniñ aḳtığı ṣanalġan orunġa ḳoyuladur

451.10 āyetü’l ʿındalküfiye * - kūfe kārīleri ḳāşında āyet aḳtuğı sanalġan orunda ḳoyula.

451.11 āyetü’l-…… ġayr hem () – kūfe ḳārīlerinden başḳalar ḳaşında āyet āḫirī ṣanalġan orunda ḳoyuladur.

451.12 żımmetü’l-şibāʿ bu żımmeni ve o kibi ṣozup oḳula.

451.13 żımmetü’l-ġayre munısı barnı ve o ḳadar sozmay ġına oḳula.

451.14 tenvīn iẓhār ʾ, h, ʿ, ġ, ḥ, ḫ, ile başlanġan sözler aldındağı ḥarfke ḳoyuladur.

451.15 bu ʿalāmet elif kibi ṣozup oḳula,

451.16 “ “ y kibi astḳa ṣozup oḳula

451.17 , evvelgisi ve oġa, ikinçisi elifke üçünçi yaġa işāretdür.

451.19 (hüẕā duʿāʾ tilāvetü'l-ḳurān= ḳurānnı oḳurġandan ṣoñ oḳula turġan duʿā)

451.20
اللهم تجاوز عنا ما كان منا في تلاوة القرآن * من زيادة او نقصان * او خطاء او سهو او غلط او غفلة او نسيان *)

451.21
او تقديم او تاخير او سوء ظن او شك او على غير ما ينبغي او على غير ما انزلت او قلة رغبة في تلاوته

451.22
او ترك مد او تشديد او تنوين او غير وقف في محله او وقف في غير موضعه او ترك تدبر في مقطعه او

451.23
تحريف كلمة عن محلها او كلها فلا تواخذنا واغفر لنا ذلك بفضلك وجودك ورحمتك يا ارحم الرحمين

451.24
وصلى الله على خير خلقه محمد وآله اجمعين اللهم صل على محمد وآله وصحبه بعدد ما في جميع القرآن

451.25 حرفا حرفا وبعدد كل حرف الفا الفا برحمتك يا ارحم الرحمين *

II / 452

452.1 maʿnāsı: ey rabbim bizniñ ḳurān oḳuġanda bolġan kimçiliklerimizni ʿafv ḳılġay idiñ, oḳuġan vaḳtda

452.2 artduruv, yā kimitüv, yā ḫaṭā oḳuv, yā yañıluşuv, yā unutuv, yā aldaġını artda, artdaġını alda

452.3 oḳuġan bolsaḳ, yā ki köñillerimizni çitke yiberüp oylamay oḳusaḳ, yā ṣozuv ornunda ḳıṣḳa,

452.4 ḳıṣḳa oḳuv ornunda ṣozup oḳusaḳ, toḳtav tiyüşli bolġan orunda toḳtamay, tiyüşsiz orunda

452.5 toḳtaġan bolsaḳ, nindi gine kimçilik kitürgen bolsaḳ da öziñniñ fażl ve raḥmetiñ ile her birisinde

452.6 kiçseñ ve ʿafv itseñ iken. ey rabbim öziñniñ resūliñ muḥammed ʿaleyhi's-selāmge hem de anıñ ṣaḥābīlerine

452.7 ḳurānda bolġan harfler ṣanınça miñ miñ ṣalavāt hem selām ḳılġay idiñ! āmīn!

452.8 secde-i tilāvet-

452.9 ḳurānda secde diyüp ḳoyılġan on dört āyetden birisini bir āyet ḳadarın oḳusa yakşi oḳuġanda

452.10 işitse bu kişige secde-i tilāvet tiyüş bolur.

452.11 secde-i tilāvet niyeti:

452.12 allahnıñ fermānına muvāfaḳat içün secde ḳılmaḳını niyet ḳıldım diyüp “allahü ekber) diyürde toġrı

452.13 secdege kiter, secdede üç mertebe “سبحان ربى الاعلى “ diyüp allahü ekber diyüp turur da oturup

452.14 oşbu duʿānı oḳur. “سَجَدْتُ لِلرَّحْمٰنِ ، وَآمَنْتُ بِالرَّحْمٰنِ ، فَاغْفِرْلِى ذُنُوبِى يَارَحْمٰنُ ، سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ،“

452.15 غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ“ secde-i tilāvetde ḳollarnı köterülmes.

452.16 secde-i tilāvet ḥükmi:

452.17 secde-i āyetin namāz ḳırāʾatında oḳulsa, yā ḫatm itkende terāviḥ namāzında ḥāfıẓ oḳuġanı işitilse aṭına

452.18 secde ḳıluv tiyüş bolmas belki namāz içindegi sevda yiter secde āyetin ġrammafondan yā ki ṭuṭiden işitüv

452.19 ile de secde-i tilāvet tiyüş bolur.

sūre hem pāre	sūre isimleri	beyt	sūre hem pāre	sūre isimleri	beyt	sūre hem pāre	sūre isimleri	beyt
18	kehf	2	36	yāsīn sūresi	212	56	vāḳıʿa sūresi	352
16nçı	pāre	17	23nçi	pāre	215	57	ḥadīd sūresi	357
19	meryem	22	37	ṣāfāt	225	58	mücādele	325
20	ṭāhā	33	38	ṣād	231	28	pāre	325
17nçi	pāre	48	39	zümer	239	59	ḥaşr sūresi	371
21	enbiyāʾ sūresi	48	24nçi	pāre	250	60	mümteḥine sūresi	377
22	ḥac	62	40	müʾmin sūresi	255	61	ṣaff sūresi	382

18nçi	pāre	75	41	fuṣulet	261	62	cumʿa sūresi	385
23	nūr sūresi	85	25nçi	pāre	268	63	münāfiḳīn	388
24	nūr sūresi	85	42	nūr sūresi	269	64	teġābün	390
25	furḳān	101	43	zuḫruf	278	65	ṭalāḳ	394
19nçı	pāre	102	44	duḫān	286	66	taḥrīm	397
26	şuʿarāʾ	115	45	cās̱iye	291	67	mülk sūresi	399
27	neml	125	26nçı	pāre	292	29	pāre	399
20nçi	pāre	133	46	iḥḳāḳ	292	68	nūn sūresi	403
28	ḳaṣaṣ	138	47	muḥammed ʿahm sūresi	304	69	el-ḥaḳḳat sūresi	405
29	ʿankebūt	153	48	fetḥ sūresi	311	70	meʿāric sūresi	407
21nçi	pāre	158	49	ḥicret sūresi	320	71	nūḥ sūresi	409
30	rūm	172	50	ḳāf sūresi	326	72	cin sūresi	412
31	loḳmān	175	51	ẕāriyāt sūre	330	73	müzzemmil sūresi	415
32	secde sūresi	122	27nçi	pāre	333	74	müddes̱ir sūresi	417
33	aḥzāb	182	52	ṭūr sūresi	335	75	ḳıyāme sūresi	419
34	sebeʾ	192	53	necm sūresi	339	76	insān sūresi	421
35	melāʾike sūresi	205	54	ḳamer sūresi	344	77	mürselāt sūresi	423
			55	raḥman sūresi	348	78	nebe sūresi	425
						30	pāre	425

sūre hem pāre	sūre isimleri	beyt	sūre hem ṣanı	sūre isimleri	beyt	sūre hem pāre	āḫir ḳurāndağı secde āyetleri
80	ʿabese sūresi	429	98	beyine sūresi	444	5nçi	secde meryem sūresinde
81	tekvīr	230	99	zelzele sūresi	445	6nçı	secde ḥacc sūresinde
82	infiṭār	431	100	ʿādiyāt	445	7nçi	secde furḳan sūresinde